J. II

ХРОНІКА РОМÂНІЛОР

ШІ

А МАЙ МЪЛТОР НЕАМЪРІ

Дпкътъ аъ фостъ еле аша de атестекате къ Ромъпіі, кътъ лъкръріле, дптъмплъріле ші фаптеле бпора фъръ de але алтора пъ се потъ скріе пе дпцелесъ, din маі мълте міі de аъторі, дп кърсъл de 34 de anі колеасъ, ші dънъ anіі de ла пащереа Domпълъі постръ Іс. Хс. алкътъіть

DE

ГЕОРГІЕ ШІNKAI DIN ШІNKA,

ДОКТОР ФІЛОСОФІЄІ ШІ АЛ ТЕОЛОГІЄІ, ФОСТЪЛ DIРЕКТОР АЛ ШКОАЛЕЛОР NAЦIONALE ДN ТОАТЪ ЦЕАРА АРДЕАЛЪЛЪЇ, ШІ DIОРТОСІТОРІЪЛ КЪРЦІЛОР ДN КРЪЇЕАСКА ТІПОГРАФІЄ А ЪNІВЕРСІТЪЦІЇ ЪNТЪРЕЦІ.

ТІПЪРІТЪ

De пе манъскріпъл кътпърат de кътръ

ДNЪЛЦІМЕА СА

ГРІГОРІЄ АЛЕКСАNDРЪ ГІКА В. В.

DOMNІТОРІЪЛ МОЛDАВІЄІ

Ші хъръзітъ Бібліотічеї школелор din Іаші.

Ан - 35500

UNIVERS... OVIDIUS" C-TA
BIBLIO... ENTRALĂ
Nr. Inv. 377395

ІАССІ

ДN ТІПОГРАФІА РОМЪNО-ФРАNЦЕСЪ.

1853.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ХРОНИКА РОМÂНИЛОР

DE

ГЕОРГІЕ ШІНКАІ DIN ШІНКА.

ТОМЪЛ І.

De ла anъл 86 нъпъ ла anъл 1439 dъпъ нашереа Domнълъї Хр.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

№ 659. Представление в Департамент

NOI

ГРІГОРІЕ АЛЕКСАНДРЪ ГІКА В. В.

КЪ МІЛА ЛЪЇ DЪMNEZEЪ

DOMNЪ ЦЪРЕЇ МОЛDОВЕІ.

ЧІNСТІТЪ КРЕDІNЧІОСЪ БОІЕРІЪЛ DОМNІЕІ МЕЛЕ

D. ВОРNІКЪ ГРІГОРІЕ КЪZА,

Шефъ Департаментълъї аверілоръ вісерічещї ші ал лнвъцътърілоръ пъвліче.

Съръреа неадормітъ лнгріжіщ пентръ де а пъне не алтарівл іъбітеі поастре църі а Молдавіеі, орі че din парте-пе ар пътеа съ-і адъкъ спорире, пъ пътаї матеріалъ чі маї въртос моралъ ші інтелектъалъ, афлънd манъскрісъл Хронічеі Ротъпілор, ші а маї тълтор неатърі алкътъітъ de Георгіе Шінкаї de Шінка, noі п'ат прецетат dе лndатъ а'л ші кътпъра din але поастре міжлоаче, спре а'л хъръzі бібліотечеі націонале: фііnd лпсъ къ ън асемine одор націонал, нічі се къвіне нічі dорітъ а рътъпеа маі лndелънгатъ пропріетате прівать, пънет Dъmnітале лndаторіре ка нелптърziет din фondъл Сколарій съ пъї ла кале тіпъріреа zісълъї манъскрісъ лн чел маї лмтълціт прін пътінцъ пътър, пъстръndъсе не алтерат текстъл оріцінаълълъї, спре а се пътеа ръспъndі лн тъпіле тътърора, ші маї алес а цівнітеі, пентръ каре Історіа церії есте лнвъцътъра чеа маї неапъратъ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ландрецънд Дтале де лъпгъ ачеаста ші манускріптъл лъпрег алкътъіт din патръ томърі, ам порънчіт D. Секретаріълъі de Стат ка съ'л лъкредінцезе ворніčіеі бісерічещі ші ал лъвъцътърілор пъбліче съб форталъ адеверінцъ, іар вънзареа кърцій тіпъріте се ва фаче кв ън прецъ потрівіт ла фолосъл фондълъі Сколарій.

Тот одатъ фачемъ Дтале квноскътъ къ спре ацістеріъ лъпръ прівігереа ші грънбіреа едіцієі ексакте дънъ текстъ, прін лъadince офісърі ам лъсърчінат съб а Дтале прешедінцъ о комісіе лъкіегатъ de Длор Ага Алекв Donічі, Ага Анастасіе Папв ші Колонелъл Міхаіл Когълнічеанв.

(Л. С.)

№ 249.

Секретаріъл Статълъі

Padв Росетъ.

СЕКЦІА І.

№ 49.

Анъл 1853. Лъна лъі Іъніе 4 зіле.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Преа-Луминате Domnule!

Меритул чел маре ал Кронічеі луі Шинкаі, есте къ ачеастъ карте търеацъ е литрегъ скоасъ din непъсърате ісвоаре оріджинале. De ачеea кь дрепт кувънт с'аў zicь, къ дн кът тимпь ачеастъ прецioасъ скріере нь ва фі пьблікатъ, Ромънії нь вор авea історіе. Дн адевър, література ноастръ нь аре алтъ карте каре съ кънprindъ атъте міі de докъмепте пекъпоскъте, атъте факте інтересанте пентрь литъіаші dитъ скоасе ла лътінъ, ші каре съ пе deскідъ ун оріzonь аша de ларгь дн къmпul історіеі паціонале, ка колекціа луі Шинкаі. Din непорочіре дпсъ, ачестъ капь-d'оперъ de ерудиціе, апроапе de ціъмътате de секулъ de кънdь аў есіт din пеапа пешкріторіулуі авторіў, згъчea бътат дн dосе сінгуре манускріпе, din каре унul ал Епіскопіеі din Орадea-Маре, ші алтul кънпъrат de Архimandритul Германь din Іаші ла о лічітаціе дн Віенна. Ші професорul А. Гура din Apadь, (къруіа с'аў дпкредінцатъ манускріпul de ла Орадea-Маре спре ачестъ скопь), ші Архimandритul Германь с'аў фостъ дпчеркат дн анії трекуці a da ла лътінъ продъктul остенелілорь луі Шинкаі de треізечі ші патру de анї, dap къ тоатe прокіетъріле пресеі Ромънещі, къ тот спріжінul ісвіторілорь de історіе, манускріпul din Орадea-Маре нь с'аў путут тіпърі дн Тіпографіа Університъцеі din Пеща de кът унъ ла анul 1383; іар унul din Іаші дпкредінцат теаскрілор Мітрополіеі Молдовеі п'аў есіт de кът унъ ла анul 1000 de ла пащереа луі Христос.

Фрътоаса кіетаре de a дпdепліні o лінсъ аша de маре дн література історікъ a Ромънілор ера пъстратъ Дпълцітеі Воастре, карele din дпсъші кассета Воастръ кънпъръndь прецioсul манускріс de ла Архimandритul Германь, ші хотъръndu-l ка съ се dea ла лътінъ къ фondъріле Департаментулуі дпвъцътъріlor пъбліче меніте пентрь тіпъріреа кърцілор фолосітоаре, аці dат o вie dовadь кът de бine сімціці ачеea че аша de біне зічеці; „Къ неафоршітъ въ есте дпгріжіреа de a deпзне пре алтаріul патріеі орі-че din парте-въ ар путea съ і adaкъ споріре, нь нuмаі матеріалъ, чі маі къртос моралъ ші інтелектуалъ.“

Прін ачеаста, Дпълцітеа Воастръ нь аці фъкът маі пuцін пентрь Історіа Ромънілор дн ceнерал, de кът ачеea че аў фъкът пентрь Історіа Молдовеі дн спечіал стрълучітul Востръ стръмошь Грігоріе Гіка В. В. карele ла анul 1730, нь нuмаі аў adunat дntr'o сінгуръ колекціе Кронічele Молдовеі, ръспъndite ші рътъчіте, dap дпкъ аў прегътіт din еле ші o традъкціе греческъ *), ші къ кіпul ачеста с'аў фост апъръторul ші пъзіторul аппалелор църеі сале.

*) Манускріпul греческь традус de Сълдерім Александрь Amipac се афлъ дн Біблиотіка регалъ din Паріс, deпосіs de D. de Peyssonel, къруіа і с'аў дърuit de кътръ дпсъші Domnul Грігоріе Гіка дн тимпul петречереі сале дн Молdова, трimіс фііnd de регеле Лdовік XV спре a стъdіa комерцul църілор вечіне къ Mареа Неагръ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Сѫѣ-скріиї, кѫ респектѫ ші тот-одатъ кѫ рекѫпощінцъ, priimind лѫміпатѫл Вострѫ Офісѣ din 4. Існіе 1852. N. 249, de лпdатъ лптр'ѫпindѫce лп Комісіе с'аѣ ші сілітѣ а ръспѫnde ла опорабіла кіетаре че лс аці фъкѫт, ка кът маї лпграбъ съ скоатъ ла лѫміпъ о скріере, каре кѫ о перъѫdаре патріотікъ се ащеаптъ de Лпълцітеа Воастръ ші de тоатъ Ромънітеа.

Дечї кѫ тоате гревъціле матеріале, лпфъцішате маї алес de непрегътіреа тіпографіілор din Ісаші, пептрѫ о пѫблікаціе атът de імпортантъ, сѫѣ-скріиї астъзї лп аппіверсара рѫndзіреї лор, лпфъцішеазъ Лпълцітеї Воастре челе dінтъіѣ доѫе томърї але Кропічеї лѫї Шіпкаї, ешіте de сѫѣт теаскріле тіпографіеї Ромъпо-Франчезе, каре аѣ пропѫсѣ кондіціile челе маї ѫшоаре пептрѫ фондѫл скоалелор, priimindѫce а фаче ачеастъ едіціе de ѫпа міе есетпларе кѫ прецѫл de шесе галвепї коала; іар ресълтатѫл грабпічеї пѫблікърї есте а се датори лпdеосебї D-сале Цеперал-Інспекторѫлѫї скоалелор А. Требоп Лазріапѫ пре каре прін Офісѫл Вострѫ din 28 Існіе 1852 N. 3257. л'аці ръндзіт метърѫ ал комісіеї, ші карелe аѣ превегіат коректорра едіціеї ші аѣ лпdрептаг грешелеле тапѫскрісѫлѫї.

Комісіа, потрівіт dорінцеї Лпълцітеї Воастре, ші лпсѫфлатъ лпсъші еа de ѫп сънтѣ респект пептрѫ остепеала інтелектѫалъ а стръѫвічіторілѫї авторіѣ, аѣ пѫс лецe de a пѫ се атіпце къt de пѫцin de текстѫл оріцінал, modіфікънdѫ'л саѣ adaoгънdѫ'л лп чева. Ачеастъ едіціе есте dар репродѫкціа кредінчіоасъ a скріереї лѫї Шіпкаї. Форматѫл че с'аѣ сокотіт de кѫвінцъ a і се dа, есте ачел in 4, лптокмаї кѫ едіціа *Летопісецелор Молдовеї*, пѫблікате de ѫпѫл din метърії Комісіеї. Іар лп къt прівеще прецѫл въпzъреї, Комісіа аѣ сокотіт съ'л статорніческъ къt се поате маї moderatѣ, ші апѫme, ѫп галвеп ші ціѫтътате есетпларіѫл, сокотіт а ціѫтътате галвеп томѫл, ка кѫ кіпѫл ачеста потрівіт dорінцеї Лпълцітеї Воастре, съ се ръспъпdеаскъ скріереа ачеаста къt се поате маї тѫлт.

Дечї бѫкѫръпdѫпе кѫ Лпълцітеа Воастръ ші кѫ пѫблікѫл літерар пептрѫ ешіреа ла лѫміпъ a ѫпеї скріерї атът de фолосітоаре ші атът de імпортапте пептрѫ іторіа поастръ, кѫ тот респектѫл сѫвпет Лпълцітеї Воастре лптъіеле доѫе томърї але Кропічеї, кѫ лпdаторіре ка лпкъ лп вара апѫлѫї ачестѫіа съ адѫчеш ла ѫп сфършіт ші ал треілеа томѣ. чел de пе ѫртъ ал Кропічеї.

Ал Лпълцітеї Воастре

Преа плекаці Серві

Шефѫл Департаментѫлѫї аверілор Бісерічещі, ші ал лпвъцътърілор пѫбліче

Ніколае Сѫцѫ Логофът.

Ворпікѫл Алекѫ Donічі.

Колопелѫл М. Когълпічеапѫ.

Ага Апастасіе Папѫ.

А. Требоп Лазріапѫ.

1853. Існіе 4. зіле.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

XPONIKA POMЪNILOP.

Каре ѧпчепе din anъл 86 dъпъ пащереа Domnъlъї Хс. ші се ва сфърші ѧn anъл 1808, ѧn каре аў ѧпчепът a се тіпърі.

Anъл 86. Декевал Краіъл Dакіеї чеї векі, карele ші Dіърпапеў с'аў пъmіт [1]), фііnd ѧn лъкръріle de оасте фоарте прічепът, істецў ла тіпте, ла батаіе пепрецетъторіў, ші ѧпвъцат a пъвълі, саў de a се траце ѧndърът [2]), с'аў скълат ѧn anъл ачеста къ оасте асъпра Pomanілор, пре карії маї шесе-спре-zече anї і-аў пъкъжіт [3]), пентръ пекъвіосса пъртаре a Ѧmпъратълъї Domitian, карele ера пъ пъmаї песъферіторіў de остепелї, чі ші фрікос, слаб ла фіре, ші dат спре сърдъріle трупещї, пъ пъmаї къ тъіерї, чі ші къ прънчї [4]), dрепт ачееа ел пъ с'аў atinc de ръсъоіў, фъръ пъmаї пріп повъцъіторї с'аў ощіт къ Декевал [5]).

[1]) Paulus Orosius Lib. 7. c. 10. Paulus Diaconus Lib. 9. Katona in Synopsi Chron. P. 2. Sect. 1. [2]) Dion Cassius in Domit. Sethus Calvisius in opere Chron. [3]) Calvisius l. c. [4]) Dion l. c. [5]) Dion l. c. Orosius l. c. Paulus Diaconus l. c. Philippus Brictius in Chronico Universali.

Anъл 87. Токта кънd ръвпеа Domitian ка съ се чіпстеаскъ ка ъп Zeў [1]) ѧn anъл 87, Декевал пре Оппіе Сабіп Префектъл Месіеї de ціосў, adекъ ал Българіеї de акът, ръў ѧл ціъка [2]).

[1]) Dion, Calvisius et Katona ll. cc. [2]) Dion, et Katona ibidem.

Anъл 88. Декевал ѧn anъл ачеста іаръшї бате пре Оппіе Сабіп [1]), ші къпріnde маї тълте четъцї de ла вечінї, соцїї Pomanілор [2]), апоі трііте солї de паче ла Domitian [3]); dар ачеста пъ пріпеще пачеа; чі

[1]) Dion in Trajanum, Katona in Synopsi. [2]) Iidem ll. cc. Petrus Patricius et Magister de Legationibus.

Anъл 89. Ѧn anъл ачі къргъторіў ѧпсъшї порпеще ѧn коптра лъї Декевал, dар апоі тръгъndъсе терце асъпра Квadілор, карії локъеа ѧn Моравіа, ера Немцї, ші пъ'ї dъndъсе ацівторіў ѧn коптра Dакілор [1]), ші пре Корпеліе Фъскъ ѧл трііте асъпра лъї Декевал

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѣ таре оасте, каре дпцелегѣндѣо Декевал се тѣрѣѣръ, ші іаръшї трімїте солї ла Domitian дп ватцїокѣръ zікѣндѣ'ї, кѣ де'ї вор да Романіі фіеще кареле кѣте доі філеарі не ап, ва фаче; алтмінтрелеа ва кѣтеза, ші тот ръѣл кът ва пѣте ва фаче Романілор[2]). Нїчї аѣ фост дешерте кѣвінтеле Краіѣлуї, кѣ пре Корнеліе Фѣскѣ, ші пре Оппіе Сабін, (dintre карії ачеста ера Консѣларіѣ, іар ачела Префект Преторіѣлуї, Дірегъторї de фрѣнте ла Романї), і-аѣ бътѣт, ші і-аѣ стъпсѣ кѣ ощіле din превъ[3]); пре Domitian дпкъ л'аѣ фѣгъріт Квадіі[4]), ба дпкъ ші Сармателе, карії ера Словенї, і-аѣ тъіат ѣн легіон кѣ повъцѣіторї кѣ тот[5]); пентрѣ каре пердері de сілъ і-аѣ кѣтат лѣї Domitian а фаче пачe кѣ Декевал, кърѣіа і-аѣ dat мѣлцї банї, тот фелѣл de мещерї, ші мѣлте скѣле dintrѣ але сале,[6]) фъгъдѣіndѣ'ї ші трібѣт (харачї, дарe) дптрѣ авепіре пе фіе-каре анѣ[7]). Токтеала ачеаста мъкар кѣ ера пъгѣбоасъ, рѣшіпоасъ ші неавзітъ маї наінте дптре Романї, аѣ цінѣт пъпъ ла Траіан, прекѣм вом аръта дп челе че ѣрмеазъ. Дпсъ Івліан кареле фѣ фъкѣт маї маре повъцѣіторіѣ дп локѣл лѣї Корнеліе Фѣскѣ, ѣрмънd лѣї Фабіе челѣї de демѣлт, аѣ контепіт кътва ръпіріле лѣї Декевал ші але Дакілор[8]).

[1]) Petrus Patricius et Mag. de Leg. Brictius in Chronico, Paulus Diac. Lib. 9. [2]) Idem Petrus Patricius l. c. [3]) Paul. Diac. l. c. [4]) Orosius Lib. 7. c. 10. Paulus Diaconus, et Brictius ll. cc. [5]) Paul. Diac. l. c. [6]) Brictius l. c. [7]) Diac. in Domit. Brictius l. c. [8]) Katona in Synopsi Chron.

Анѣл 90. Domitian мъndpіndѣce дndешерт[1]), ші din непорочіреа ощілор сале лаѣдъ вънъндѣ[2]), ка ѣн фъръ de мінте сѣмецѣ, дпкъ din табъръ аѣ скріс ла Рома фъліndѣce, ка кѣт ар фі дпвінс пре тоцї немічії (протівнічії), пентрѣ каре кът цінеа стъпънірea Романілор, претѣтіndепс і-аѣ фъкѣт статѣе (кіпѣрї чіопліте саѣ вързате) de аѣрѣ ші de арцінтѣ[3]); апоі дптърпъndѣce дп Рома ка ѣн бірѣіторіѣ ал Дакілор ші ал Нещцілор аѣ цінѣт таре тріѣмфѣ de легіопеле челе de дъпшії маї стінсе[4]). De Сарматe нѣмаї лаѣръ (кѣпѣнъ de вітежіе) аѣ пѣртат[5]). Датаѣ ші о чінъ, дп каре пре оаспецї маї дптъіѣ фоарте і-аѣ дпфрѣптат; іаръ dѣпъ ачеіа і-аѣ бінe-дърѣіт[6]).

[1]) Orosius Lib. 7. c. 10. Paulus Diac. Lib. 9. [2]) Brictius in Chronico. [3]) Dion in Domitianum. [4]) Orosius, et Paul. Diaconus ll. cc. [5]) Paulus Diaconus l. c. [6]) Katona in Synopsi Chron.

Анѣл 93. Дп Дакіа (адекъ дп Ардеал, партеа църії Ѳнгѣреці чеа dintre Тіса ші Ардеал, цара Ромънеаскъ, Молдова, Бѣковіна ші Бѣцеакѣ, — вezі Історіа Романілор, каре с'аѣ тіпъріт ла сфършітѣл Калendаріѣлуї din анѣл 1807, партеа 2. §. 6), дп Месіа, (адекъ Бѣлгаріа ші Сервіа), дп Паннопіа (адекъ чеа de кътръ Бѣda парте a церії Ѳнгѣреці), ші дп Германіа, мѣлте ощі de a Романілор с'аѣ потопіт, саѣ пентрѣ преа таре сѣмеціеа, саѣ пентрѣ фріка ші лепевіеа повъцѣіторілор, дптрѣ атъта, кът нѣ нѣмаї despre марцініле Дмпъръцієї, чі ші despre локѣріле челе de іерпат але ощілор дпкъ се пѣтеа авea дndоеалъ. Дрепт ачееа фѣ кіемат Агрікола de ла Англіа съ фіе повъцѣіторіѣ дп коптра Дакілор, чі ел фіind кът нѣмаї din пізмъ ера кіемат, п'аѣ приміт Дірегъторіа, ші dѣпъ скѣртъ време аѣ мѣріт дп 23 Авгѣст, фіind de 56 de анї[1]).

[1]) Cornelius Tacitus in vita Julii Agricolae, Calvisius in opere Chron.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Anul 94. Iulian, carele povățuea pre Romanĭ împotriva Dakilor, în anul acesta s'au îndurat porunci să porunciască oștașilor și căpitanilor, ca fie-care să'și scrie numele pre scută său pavăză, ca mai lesne să se poată osebi cei vitejĭ de cei fricoșĭ, și dând războiu în locul ce se numea Tapic, care n'au trebuit să fie departe de Sarmizegetusa (despre care vorbește în Istoria Romanilor partea 2. §. 7.) ne prea multă au tăiat și omorît dintre Dacĭ, iară Bezinac, carele era al doilea după Decevalu, ne având scăpa nu fuga, nu voiea au căzut între cei tăiați, și făcându-se mort, noaptea ne ascuns au fugit la ai săi, după-ce Decevalu temându-se nu cumva Romanii să năvălească în Sarmizegetusa, unde avea Scaunul, au poruncit, de au tăiat arborii de prin prejurul cetății, ci de trunchĭ au acoperit arme, ca părându-se Romanilor că sunt oștași, să se întoarne, precum s'au și întâmplat [1]).

[1]) Dion Cassius in Domitianum, Calvisius in Opere Chronologico.

Anul 96. Domitian, după ce au omorît pre mulți dintre creștinĭ, ba încă și dintre rudeniile sale, vrea să omoare pre mai mulți, ci muriră fiind de mâniea ca Domitia, fu ucisă în 18 Septemvrie, în vârstă de 45 de anĭ, după ce a cârmuit loc de tot Senatul Romanilor fu înălțat Marcu Cocceĭ Nerva, om bătrân, dară foarte bun, și pentru aceea de toți lăudat, pentru că după doi anĭ au primit miemĭ fiiu pe Traian [1]).

[1]) Dion Cassius in Nervam. Orosius et Katona II. cc.

Anul 98. Marcu Cocceĭ Nerva din initu domnea cu lepede jugul Dakilor de pe grumazii Romanilor, ci pentru vârsta vătrânețelor nu putea; drept aceea părințește cugetând despre folosul tuturor, în anul acesta 98, s'au scris în Capitoiu (cetățuica său curtea unde se strângea Senatul,) și acolo cu glas mare au zis: „Ce cu fie spre ferichirea și folosul Senatului, al Romanilor ți al meu, pre Marcu Ulpiu Nerva Traian în primescu fiiu.“ Apoi întorcându-se către Traian i-au zis: „Telis Nerva tuis lacrimas ulciscere nostras,“ adecă: „cu cuțitele tale Nerva izbândește lacrămile noastre“ [1]). După care fapt a ca, nu mult au trăit împăratul Nerva, ci au murit în 27 Ianuarie, fiind de 66 de anĭ [2]).

Despre Plotina, muierea Împăratului Traian scrie Dion Cassie [3]), cum cu cuiu se sfia în Palata Împărătească, ți încă era ne trepte, întorcându-se către popod au zis: „Ca aceea întru aceea, ca careia vreau cu ți eu.“ Nici s'au împlinit peptine în trupsa, cu așa s'au purtat, Împărăteasa fiind, cât nimene au putut ai fugi vre o vină.

[1]) Dion in Nervam. [2]) Katona in Synopsi Chronologica. [3]) In Trajanum.

Anul 100. Dacii dedulcindu-se cu darurile, ce li se da de la Romanĭ, din zi în zi mai multe poftea, dară Împăratul Traian pentru cu le dea mai multe darurĭ, ci cutè obicinuise a le da, încă le au trac, pentru care pricină Decevalu au încetat a'și întinde oastea. Traian ca un viteaz cum era, încă n'au întârziat, ci în anul acesta

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

(100) кѫ deadincѫл с'аѫ гѫтіт асѫпра Дакілор [1]), пре карії тъкар къ кѫ анеѫоіе, дінтрѫ ал чінчіле анѫ тотѫшї de тот і-аѫ істовіт [2]).

[1]) Dion in Trajanum. Calvisius in opere Chron. [2]) Julianus Aug. in Satyra.

Анѫл 101 ші 102. Дѫпъ че аѫ порніт Ымпъратѫл Traian асѫпра Дакілор, нічї аѫ фост департе de локѫл, дн каре се ашезасе кѫ тоатъ оастea са Декевал крайѫл Дакілор; іатъ се адѫче ла ел вн бѫрете фоарте маре, пре карeле ера скріс кѫ слове латінещї: кѫм Бѫрії кѫ тоцї соцїї лор чеаркъ пре Traian, ка фъкънd паче съ се дптоаркъ а касъ. Traian тотѫшї с'аѫ ловіт кѫ еї; дн каре бътаіе de аѫ ші къзѫт мѫлцї dintре Дакї. даръ dintre Романї атъта аѫ пікат ръніцї, кът нічї кърпе, кѫ каре съ'ї леце пѫ авea. Дрепт ачееа Traian (прекѫм зік карії щіѫ) нічї въштъптѫлеї съѫ аѫ пъртінїт, чі маї ле вртъ ш'аѫ тъїат кътеаша, ші о аѫ dат съ леце рапеле осташілор челор вътътацї; іаръ челор морцї ле аѫ ръdікат алтаре, ші аѫ порѫнчіт, ка пре ачелеа дн тот апѫл съ лі се факъ помепіреа. De аколо Traian аѫ пѫрчес спре мѫнцї, ші кѫпрinzind деалѫріле. пѫ фъръ de прітежdіе аѫ аџїѫнс ла четатеа дн каре ера скѫпѫл чел кръеск ал Дакілор, пре карії стрѫторindѫ'ї de алтъ парте Лѫсіе повъцѫіторіѫл, пре мѫлцї din еї аѫ тъїат ші прінс. Възънd ачестеа Крайѫл Декевал, аѫ тріміс пре вніі dintre чеї че пѫрта кѫце (кѫтъпаче) ла Traian, съ чеаръ паче, фъгъdѫind къ ва фаче орї къте і се вор порѫнчі, іар Ымпъратѫл Traian і-аѫ порѫнчіт ка артеле ші машінеле (вѫелтеле) челе de ръzвоіѫ ші de стрікат zidърї, дмпрежънъ кѫ тещерії карії ле фъчea, ші кѫ чеї фѫцїї съ і се dее; четъцїле ші тѫрнѫріле съ ле стріче; din пърцїле каре ле кѫпрinсесе de ла вечінї съ 'еасъ, ші пре ачеіа съї ціе пріетінї, пре карії вор цінé ші Романії. Kondiцїile ачестеа Декевал, дѫпъ че фѫ адѫс дпаінтеа лѫї Traian, кът de кът требѫї съ ле прітеаскъ, ші къѫind ла нічїоареле лѫї Traian і с'аѫ дпкінат.

Traian, дѫпъ че аѫ ашезат ачестеа, с'аѫ дптѫрнат дн Італіа, ші солїї лѫї Декевал с'аѫ слобозіт дн Сенат, вnde лепъdѫnd артеле, ші кѫ тъпіле дпкрещате ка ші черѫії, пѫцінтеле аѫ кѫвънтат, ші кѫ вмілінцъ, дѫпъ че с'аѫ дптърїт пачеа, пѫтіцїї солї іаръші аѫ дпчінс артеле, ші Ымпъратѫл Traian аѫ цінѫт фоарте фрѫтос трівмф de Дакї, пореклndѫсе ші „Дакік.“

Пън' аічеа съпт кѫвінтеле лѫї Dion Кассіе [1]), кѫ карeле се ловещe Петрѫ Патрікіе ші Маџістрѫ [2]), пѫтаї кът ачеста зіче: 1. Къ Декевал пентрѫ ачеea аѫ тріміс dінтре чеї кѫ кѫце (пілофорѫс) солї ла Traian, пентрѫ къ ачещіа ера маї de фрѫнте de кът Комітії (οἱ κομῆται), de карії аѫ фост солії чеї de маї наінте. 2. Къ Декевал аѫ dат Романілор тоатъ партеа Дакіеї, къть аѫ фост кѫпрінс Traian, че пѫ е de a се крede, къ аша ар фі фост датъ Дакіа пънъ дн Сарmizегетѫza, че е преа мѫлт; чі маї біне зіче Dion, къ аѫ дпторс къть аѫ фост кѫпрінс de ла вечінї, пѫ Романілор, чі стъпънілор челор dінтъіѫ, прекѫм се ва вedé din челе, че се вор дпсемна ла анії вііторї.

Dion пѫ пѫтеще локѫл дн каре аѫ фост бътаіа ачі адѫсъ, дрепт ачееа лесне лас

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съ фіе фост пе шесѫл Тѣрдзіі, прекѫт воеще Катона[3]) пѫ съпгѣр; тотѫшї ѫнтреѣ, пентрѫ че п'аѣ фост пе шесѫл Жіветѫлуї, кѫт вреаѣ алцїі маї тѫлцї.

Ѫнкътѫ'ї деспре солїі Дакїлор чеї ла Рома трімішї, ші ѫн Сенат ѫнтрацї ѫнсеатнѣ, кѣ Сенатѫл де атѫнчї ѫндатѣ аѣ порѫнчіт де лі с'аѣ чїопліт кіпѣріле din мартѣре, токма кѫт ера фъкѫцї ла статѣрѣ, ла фізіономіе ші ла хаїне, адекѣ: обрazѫл, грѣмazіі, пентѫл ші пічоареле кѫ чїоаречїі din мартѣре албъ, іарѣ кѫпта, цѣрѫл ті цѣндра (сѫгтапѫл) din мартѣре неагрѣ; глѫга іарѣшї din мартѣре албъ, токма кѫт есте портѫл Ромънїлор челор че локѫеск пре лѣнгѣ Сівіїѣ; кіпѣріле саѣ статѫеле ачестеа ѫнкѣ де атѫнчеа с'аѣ цінѫт ѫн Капітоїѫл Ромеї пънъ ла анѫл 1775, лѫна лѫї Февръаріе, кѫнd аѣ лѫат Патріархѫл Евлавіе ал шеселеа тощепіреа Съптѫлуї Петрѫ (il Possesso.) Еѣ ѫнкѣ атѫнчї ле ам вѣзѫт.

[1]) In Trajanum. [2]) de Legationibus. [3]) in Synopsi Chronologica, Part. 2. Sect. 1.

Анїї 103 ші 104. Каре с'аѣ ѫнтѣмплат ѫнтрѣ ачещї дої анї, пентрѫ ачееа ле скрїѣ, ші пѫн ѫнаінте кѫ кѫвінтеле луї Dion Кассіе, ка съ се вадѣ кѫ кътѣ кредінцѣ с'аѣ фост зіс ачелеа, каре се кѫпріnd ѫн Історіа Романїлор партеа 2. §§. 4. 5. Аша даръ Dion зіче: „Кѫnd се фак ачестеа, іатѣ віне веste, кѣ Декевал тѫлте фаче ѫмпротіва пъ„чїї; кѣцігѣ арте, прітеще пре чеї фѫцїї, ѫнтъреще четъцїле, пре неатѫріле de пріn „прецїѫр ле ѫндеатнѣ пріn солїі съї ла ръскоалѣ, ші пре чеї че пѫ'л аскѫлтѣ, ѫї пръ„deазѣ, ші кѣ пънъ акѫта ѫнкѣ аѣ кѫпріnс о парте а цінѫтѫлуї Іазіцїлор, каре ѫnzadар „о аѣ черѫт ачещеа dѫпъ ачееа ѫндъръпт, кѣ Traian пѫ лі о аѣ ѫнторс.

„Пентрѫ прічініле ачестеа, Декевал de ла Сенат іарѣшї с'аѣ цїѫdекат протївнік Ро„манїлор. Іарѣ Traian ѫнсѫшї, ші пѫ пріn повъцѫіторї, аѣ іспръвіт ачел ресбоїѣ, ші тъ„кар кѣ Декевал ера кѫ тѫлт маї слаѣ, de кът Traian, тотѫшї пѫцin аѣ фост de пѫ „л'аѣ оторѫт пре ачеста кѫ віклешѫг; пентрѫ кѣ Декевал аѣ тріміс ѫн Месіа ѫн кіп „de фѫцїї пре вніі, карії съ отоарѣ пре Traian, ла кареле ші de алте орї, даръ маї „въртос ѫн вретеа de ръzвоїѣ ера токта слобод а ѫнтра. Чі ачеї ѫн кіп de фѫцїї п'аѣ „кѫtezат а фаче ачеа фъръ de леце, пентрѫ кѣ вніл dінтре dъпшїі, dѫпъ че аѣ кѣzѫт ѫн „препѣс, с'аѣ пріnс, ші тръгъндѫсе ла тѫнї, аѣ deскоперіт віклешѫгѫл. Дечї Декевал „пре Лонгіn повъцѫіторѫл Романїлор, кареле ера фоарте ѫнвъцат ѫн тещешѫгѫл de „оасте ла атъта л'аѣ adѣс (прілецѫind, ка кѫт ар вреа съ факъ че ле ар порѫнчї) кът аѣ „терс ла dъпсѫл. Пре ачеста, dѫпъ че аѣ терс, аѣ порѫнчіт de л'аѣ легат, ті ѫнain„теа тѫтѫрор л'аѣ ѫнтребат de сфатѫріле луї Traian; чі нітіка пѫтѫnd скоате din гѫра „луї, аѣ порѫнчіт съ'л deслеце, ші ла ѫнкісоаре съ'л ціе, апоі с'аѣ рѫтат пріn кърцї луї „Traian, ка пентрѫ слобозіреа луї Лонгіn съ се ѫмпаче кѫ dъпсѫл, кърѫіа Traian аша „і-аѣ респѫнс, кът с'аѣ вѣзѫт нічї а преа прецѫі пре Лонгіn, нічї а пѫ'л бъга ѫн вре о са„тъ, ка пре вніл а кѣї моарте пѫ о вреа, даръ віеаца ѫнкъ пѫ о преа поftеа. Каре „пънъ кѫnd ле аѣ сокотіт Декевал ші аѣ черчетат че ар требѫі съ факъ, Лонгіn бѫnd вепінѫ, „каре'л кънътасе, аѣ мѫріт.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Дитр' ачееа Траіан аў фъкът под де пеатръ преете Дънъре, де каре еў сінгър „пе пот дестъл а тъ тінуна. Къчї тъкар къ аў фъкът Траіан маї тълте лъкрърї ті„нунате, дар подъл ачела пре тоате ле дитрече, фостаў фъкът пре доуъзечї де стълпї „де пеатръ чїоплітъ, шї дп патра корнърї тъіатъ: фіе-каре стълп ера афаръ де темеіў „дпалт 150 де пічїоаре (математічещї), лат 60 де пічїоаре, шї ера стълпіі депъртаць „унъл де алтъл 170 де пічїоаре, шї конпінші кў болте пе деасупра. Келтуеала фъкътъ „пре подъл ачеста аў фост несфъсъ; дар пентръ ачееа аў фост подъл маї тінунат, пен„тръ къ с'аў фъкът дп рїў въптърос, шї плін де тоалъ, шї пентръ къ апа ръулуї пе „с'аў путът абате дитр' алтъ парте. Іаръ еў пе пентръ ачееа ам спус лъцітеа ръулуї, „пентръ къ доарь ар фі преа таре, (къчї унеорї кънd дпвndеазъ, де доуъ ті де трей „орї дпкъ е маї таре :) чі пентръ къ атъта есте дп локъл ачела, каре е чел маї дн„густ, декът каре маї de'ndътънъ, de a фаче под, лок алтъл пе с'аў афлат, дп карele „ку кът куръ ръул din лат дп маї дпгуст, шї іаръшї din дпгуст дп маї лат, ку атъта „куръ маї репede, шї е маї афund, че дптъреще грешътатеа чеа de a фаче под. Din „каре лъкръ лесне се поате дпцелеце інітa чеа таре a луї Траіан.

„Подъл ачела повъ пе пе есте de фолос, аічї пе се трече пе дънсул, чі стаў стълпіі пе„маї de фалъ, ка ші кънd ар фі акума фъкуї, ка съ се коноаскъ дintръпшії, кът пе „есте че п'ар путea фаче тінтеа отенеаскъ. Траіан аў фъкът подъл ачеста, къ се те„теа, ка пе кътва дпгецънd Дънъреа, съ се порнеаскъ врун ръзбоіў асупра Романілор „челор dinколо; каре de кътва с'ар дптъмпла, съ поатъ лесне трече оштіле преете дън„сул. Чі Adpian тетъnduce, ка пе кътва варварії оторънd пъзіторії подълуї, маї ле„сне съ треакъ дп Месіа, аў порунчіт съ ресіпеаскъ пърціле челе деасупра подълуї. „Дрепт ачееа Траіан дънъ че аў ісправіт подъл, аў трекът Дънъреа: апоі маї тълт фъ„ръ de прітежdie, de кът дп грабъ с'аў оштіт, шї de абеа аў дпвінс.“

Іатъ! къ Dion Кассіе апріат скріе, кът къ дптъіў: пре Лонгін повъцъіторіъл Романілор пе Траіан л'аў трітіс, чі Декевал л'аў дпшелат ла сіне; а доуа: апа Дънърії пе с'аў абътът de ла матка са; а треіа: подъл п' аў авут 24 de стълпї, чі путаї 20; а патра: пічї с'аў фъкът путаї дптр'ун anў, прекът Калвісіе дпкъ аратъ[2]).

Дпкътъ'і деспре Іазіцї, кърора Траіан пе ле аў дпторс партеа цінътълуї, чеа прін Декевал конпінсъ, дпсеатнъ, къ еї стъпънеа тот пътъптъл, кът се конпінde дntре Дънъре, Тісъ, тунцїі Карпаталуї шї апа Граціалуї[3]), адекъ: тоатъ партеа Унгаріеї чеа de кътръ Пеща, кът се конпінde дntре путітеле отаре; шї къ еї дп вретеа ачееа дпкъ пе ера супшї Романілор, фъръ путаї кът ле ера соцї; пентръ къ Траіан аў фост чел dintъіў карele аў лъціт шї дntinc стъпъніреа Ромеї преете Дънъре[4]).

[1]) In Trajanum. [2]) In opere Chron. [3]) Claud. Ptolemaeus Lib. 3. cap. 7. [4]) Aurelius Victor in Breviario Rer. Rom.

Анул 105. Фіind къ дмпъръцієї Романілор преа тълтъ ар фі скъзът, de п'ар фі конпінс Траіан Дмпъратъл чел маї таре шї маї вітеаз, Дакіа, аціцат фіind шї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de împrotivirile Dakilor, ši de bunătatea ceriĭ, ziče Kelešeri[1]), ačelašĭ Împărat kătră aŭ isprăvit podoa, indată aŭ trekut Dunărea, ši bătundsce, ašа de ră aŭ înfrînt pre Dakĭ, kătră n'aŭ rămas ničĭ karĭi cu agonisacă întîmplă, ničĭ karĭi cu lokuească prin četățĭ[2]); drept ačeea în anul ačesta, mi în ceĭ doĭ ce urmează[3]), foarte mulțĭ lokuitorĭ aŭ dus în Dakia, din toată lumea Romanilor[4]), dar maĭ alеs din Roma ši din Italia, prekum adeverează inskripțiile, kare până în ziua de astăzĭ kăută, maĭ kă sunt în Ardeal[5]), din kare inskripțiĭ ačeea înkă se doveděște, kă pă mai glоate mișele, či ši familiĭ de frunte aŭ fost dusе saŭ strămutate în Dakia. Lung ašă fi în vorbă, de ară pătrea toate familiile, kăte se află în inskripțiĭ, či tă le četește la Fridvalski[6]). Četește ši čele če am skris în Istoria Romanilor (kare s'aŭ tipărit în sfîrșitul Kalendariului de anul 1807) partea 2. §§: 8. 9. 10. — Eă la anul ačesta maĭ mulțe pă maĭ înșiră, fără pă mai kă pă e kă nepotrivă, cu fie fost ši din familia Korvinilor (din karĭi a fi prusit Matiaș Kraiul Ungariei kă deadinsul dorea cu se arete[7]) adusă în Dakia, măkar kă Korvinii în inskripțiĭ nu se četesk.

[1]) Samuel Köleséri in Auraria Romano-Dacica, cap. 1. Nro. 5. [2]) Eutropius Lib. 7. Paulus Diacon. Lib. 10. [3]) Katona in Synopsi Chron. [4]) Eutropius, et Paulus Diaconus ll. cc. [5]) Fridvalski Inscrip. Dacic. [6]) Eaedem Inscript. Dacicae. [7]) Zamoscius in Analectis Dacicis cap. 11.

Anul 106. Traian, după če aŭ înbinc ši stins pre Dakĭ, aŭ zăbovit în Dakia, Mecia ši Trakia până la anul 108, prekum se va adeveri de ačĭ înkolo. În anul ačesta 106, maĭ mult aŭ fost în Dakia; pentru kă aŭ supat vistieriile lui Dekevul de sut alviа Strĭeĭului[1]); aŭ ucis ši mulțumit zeilor, întrăĭ, pentru kă aŭ pătut înbinșe pre Dekevul ši a supus Dakia Romanilor[2]); a doua, pentru kă aŭ aflat vistieriile[3]); aŭ ținstit kă foarte mulțe ši frumoase daruri pre Mark Likinie Mukian pentru bun-purtarea lui în răsboĭul kă Dakiĭ[4]), aŭ dipes četățile čele strikate ale Dakieĭ, ši aŭ zidit unele noue de isnovă, kare sunt Caput bovis (Kapul bovinu), Nikopoĭul Valahieĭ, Teodora saŭ Turnul la kapul podului čel din Valahia, ši Puntea la kapul podului čel din Bulgaria[5]); ši maĭ pre urmă aŭ făkut kăile ši anedusările, despre kare destul am kuvîntat în Istoria Romanilor, partea 2. §. 11, kare o vezĭ.

[1]) Dion Cassius in Trajanum. [2]) Inscriptio Dacia 3. [3]) Inscript. 69. [4]) Inscript. 43. [5]) Procopius de Aedif. Lib. 4. c. 6.

Anul 107. În anul 107, saŭ în sfîrșitul anului trekut, Traian în ținstea soriĭ sale Markianeĭ, aŭ zidit Markianopoĭul din Bulgaria[1]); če se kiamă akuma Preslava[2]); din Mecia de ținos saŭ Bulgaria aŭ trekut în Trakia, unde aŭ înfrînt oastea Zenec, ši l'aŭ pumit de pre pustele sud Traianopoĭul[3]), de unde înturkîndusce în Dardania aŭ zidit Ulpianul, kareле după če s'aŭ dipes prin Iustinian čel dintîiŭ, s'aŭ pumit Iustiniana a doua[4]), iară akuma se kiamă de lokuitorĭ Priepend, de Taliani Treisereno, ši este în Servia lîngă Drinul alb, în preajma četățeĭ pustite Pek[5]).

[1]) Zosimus, Lib. 1. c. 4. Ammianus Marcellinus Lib. 27. p. 364. [2]) Bruzen in Dictionario T. 7. Hofma-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

nus in Lexico T. 3. [3]) Lion. Hofmannus T. 4. [4]) Procopius de aedificiis. Lib. 4. c. 1. Katona in Synopsi Chron. [5]) Baudrand in Geographia.

Анѹл 108. Дитърпъндѕсе Traian дп анѹл ачеста дп Roma, ші dѕкънd ші капѹл крайѹлѹї Декевал, аѹ цінѕт ал doilea трістф de Dакї, кѕ атъта маї маре потнъ, кѕ кът аѕ фост маї греѕ а'л дпвінце, ші ѕчide пре ел[1]). Іаръ кѕш къ фоарте кѕ греѕ і-аѹ фост лѹї Traian a фаче ачеаста, търтѕріеще Ієліан Авгѕстѹл ші Параватѹл саѹ Апостата[2]), zікъndѕ: къ Dакіі ера чеї маї тарі ші маї вітежі дитре тоате неатѕріле челе de атънчї, ші пентрѕ статѕра ші търіmea трѕпѕрілор ші пентрѕ къте ле багасе лор дп кап Zамолксіс, кареле се чінстеа de дъпшіі; пентрѕ къ фііnd еї дпкредінцаці къ пѕ вор пері кѕ тотѹл, фъръ пѕmаї се вор стрътѕта кѕ локашѹл, пѕрѕреа ера гата а се бъга дп прітеждіі, ка чеї че ші ащепта мътареа.

[1]) Dion in Trajanum. Katona in Synopsi Chron. [2]) in Satyra.

Анѹл 109. Дмпрътііndѕсе вестеа лѹї Traian дп лѕме пентрѕ къте фъкѕсе de кънd дмпърътіа, dар маї въртос пентрѕ челе че лѕкрасе дп Dакіа, тоате неатѕріле л'аѹ чінстіт прін солії съї, дпкъ ші Indianіі, карії ера чеї маї депъртаці de Roma[1]).

[1]) Dion in Trajanum, Katona in Synopsi Chronologica.

Анѹл 110. Дпцелепцеще сокотінd Дмпъратѹл Traian, къ фіе-каре стъпъніре п'аре оп‌ѕ пѕmаї de арме, чі ші de дпвъцътърі, (пентрѕ къ артеле пѕmаї декът апъръ саѹ дптъреск дмпърътіile, dарь дпвъцътъріле ші тещешѕгъріле ле феріческ,) пѕцінтеа аѹ дпчетат de ла арме, ші аѹ порніт дпвъцътъріле ші тещешѕгъріле дитре сѕпшї; пентрѕ къ дп Roma аѹ фъкѕт бібліотека, чea de пре пѕmеле лѹї, Ѳлпіana кіетатъ[1]); іаръ дп Dакіа колецїіріле саѹ скоалеле къpдашілор[2]), ші але бъіашілор[3]), ш. ч. л. Батър de ар ѕрта лѹї Traian ші облъдѕіторіі Ромънілор ші ар бъга дитре дъпшіі дптъіѹ дпвъцътъріле (кѕm се zік) челе фрѕтоасе; а dоѕа: тоате тещешѕгъріле, карет челе маї de треаѕ ші маї de лінсъ, ка съ пѕ се сървлѕеаскъ Ромънії пре алте неатѕрі! Ачеаста de се ва фаче, кредетъ, Ромънії вор фі dintre чеї маї феріцїі. Пілдъ не поате фі Рѕсіea, а къреіа локѕіторі, че ера маї дпainte de Петрѕ чел маре? ші че съпт акѕма?

[1]) Dion in Trajanum. Calvisius in opere Chron. Brictius in Chron. Univ. Katona in Synopsi Chron. [2]) Inscriptiones Dacicae 22. 70. 71. [3]) Eaedem Inscript. 64. 65.

Анѹл 111. Roma къtѹї de маре, маї мѹлте піацѕрі аре, dintre каре челе маї марі ші маї вестіте съпт: Піацѹл Съптѹлѹї Петрѕ din Ватікап, Піацѹл Съптъмъріеї чеї марі, Піацѹл Навопеї, ал лѹї Traian. Дп чел din Латеран ші de ла Съптъмъріа чea маре съпт треі Піраmidzї фоарте фрѕтоасе ръdікате; чел че се пѕmеще ал Навопеї, пентрѕ анеле дптрънсѹл adѕсе, е маї minѕnат; чі de кът тоате ачестеа е маї minѕnат Піацѹл лѹї Traian, ші пентрѕ ашezетъптѹл ші пентрѕ векітеа лѹї. Піацѹл ачеста фѕ ѕрzіт дп анѹл 111, ші іспръвіт дп анѹл ѕрмъторіѕ 112, dѕпъ че с'ар фі кърат мѹлте Хѫлтѕрі de пътънт de пре локѹл ачела[1]), челелалте ле ам скріс прекѕт ле ам въzѕт кѕ окіі.

[1]) Dion in Trajanum, Katona in Synopsi Chronologica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 112. Traian, dупъ че аў deскъпtат піацѧл чел de пре пѧтеле съў пѧmînt, ân anѹл deaкѹm 112, лепъdъnd соліа краіѧлуї Косрое I. с'аў ръdікат кѹ ръсвоіў асупра Партілор, ші ân контра Арменіеї [1]).

[1]) Dion et Katona ll. cc.

Анѹл 113. Слѹіndъ'ї порокѧл, Traian ân anѹл ачі кѹргъторіў бате пре Партамісір краіѧл Арменіеї, ân пѧне цїос, ші кѹпrinde Armenia, свпѹindѹo кѹ тотѧл Romanілор [1]), іаръ Сепатѧл ръdікъ ân чінстеа луї Traian o колѹmпъ фоарте mінѹнатъ ân міжлокѧл піацѧлуї челуї de dънсѧл фъкѹт [2]), каре колѹmпъ е маї ânaлтъ de кът тоате пірamidzіле кът те съпт ân Roma, ші декът чеа че zаче ân маї mѧлте дъраве рѹпъ ла локѧл саў кѹртеа че се кеатъ: „il Monte Citorio“ adекъ mѹнтеле чел de цївdекъцї. Temeіѧл колѹmпеї, свпт каре с'аў ші астрѹкат dупъ вієаца са Traian, есте фъкѹт ân пътрѹ корпѹрї de піатръ чіоплітъ: dаръ колѹmпа е ротѹndъ ші din маї mѧлте дъраве de піатръ фъкѹтъ, пре а къреіа латѹрї de цїос пъпъ сѹс, есте ânтъіат кѹ тещешѹг песпѹс тот ръсвоіѧл кѹ Dакіі, adекъ тоате оціле Romanілор ші але Dакілор, прекѹm аў фост кънd с'аў бътѹt. Еў ânсѹmї маї adесе орї ам прівіт ла колѹmпа ачеаста, despre каре чіпе ва dорі a цї маї mѧлте, кѹmпере'mї картеа кѹ фігѹрї ânfодобітъ, че с'аў скріс despre dънса. Іаръ къ пѹ с'аў стрікат колѹmпа ачеаста пріп варварї, ка алте рарітъцї але Romeї, zіче Брікціе [3]) къ ар фі фост прічіпъ іскѹсіпца еї, ші потепіреа вѹртѹтеї Ânпъратѧлуї Traian.

Ânceмnare. De вреї a цї че съпт пірamidzіле, despre каре ам кѹвъптат маї наіпте, іатъле тълкѹ: ачестеа съпт din пірон (ѹп фелїў de піатръ romіе ші фоарте таре) ân патрѹ mѹкї ама чопліте, кът de ла темеіў тот маї ânгѹste він, пъпъ че се аскѹт ân вѹрв; dрепт ачеea кѹ кът е маї ânaлтъ пірamida, кѹ атъта требѹе съ фіе маї ларгъ ân темеіў. Пірamidzіле ачесте пѹ съпт фъкѹте de Romanї, чі de Еґіптепї; de ѹnde се dѹсъръ ân Roma ânкъ ânaінтеа пащереї Domнѧлуї Хс. dупъ че аў ânвінс Октавіан Авґѹстѧл пре Антопіе ші пре Клеопатра, чеа маї de пре ѹртъ din віца луї Птолемеіў [4]).

[1]) Dion et Katona ll. cc. [2]) Iidem ibidem. [3]) In Chronico Univ. [4]) Svetonius in Octavianum etc.

Анѹл 114. Ân anѹл ачеста Ânпъратѧл Traian аў лѹат Месопотамія ші Adiaбепа de ла Парті; іаръ повъцѹіторіѧл Лѹсіе аў бътѹt Сіпґара (de ѹnde с'аў пръсіт цїганіі, прекѹm се ва арăта ла anѹл 363), ші алте четъцї [1]).

[1]) Stephanus Katona in Synopsi Chronologica.

Анѹл 117. Ânпъратѧл Traian ѹрzіторіѧл, ânтемеіторіѧл, ші de a zіне-татъл Романілор, dупъ че аў ânвінс пре Косрое, ші аў dат краіў Партілор ѹре Партамаспат. врънd съ се ântоарпе ân Roma, аў вепіт пъпъ ân Кілікіа, ші болънѹindѹсе аў мѹріт ân четатеа Салінѹнт ân 10 zіле але луї Авґѹст, фііnd de 61 de anї [2]), dупъ че кѹ атъта лаѹdъ аў ânпъръціт ân 19 anї, 4 лунї ші 27 de zіле [2]), кът ш'аў фъкѹт обічеў Сепатѧл, кънd вреа съ лаѹde пре оаре кареле ânпърат, съ zікъ: felicior Augusto, melior Traiano; adекъ маї ферічіт de кът Авґѹст, ші маї бѹп de кът Traian [3]); пептрѹ каре бѹ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пътате лъї сінгър с'аў дпгъдъіт съ се дпгроане дптре zidъріле Romeї, съвт колъмна са; лъї сінгър і-аў цівдекат трівмф ші дъпъ моарте. — С. Грігоріе Діалогъл дпкъ пентрв бънецеле лъї аў скріс: къ с'ар фі спъсіт, мъкар аў фост пъгън.

Пъпъ аў тръіт Дмпъратъл Traian, стръмошілор пострі Romanілор челор din Dакіа ле терцеа фоарте біне, прекът am арътат дп Історіа Romanілор, партеа 2. маї кътръ сфършіт; dar кът мърі Traian, іатъ пізma каре din дпчепът домпеще, ші пре тоцї лї стъпъпеще, дптръ дп Дмпъратъл Adpian, кареле іаръшї ера de пеатъл съў Спаніол, ка ші Traian[4]); пентрв къ zіче Евтропіе дп картеа 7: „Adpian пізmвind славеї лъї Тра„ian, дndатъ аў пъръсіт треї церї каре Traian adъвгасе дмпъръцієї Romanілор, adекъ: „din Accіріа, Месопотаміа ші Арменіа аў кіемат оастеа, ші аў воіт ка ръвл Евфратъл„ „съ фіе марцінеа дмпъръцієї. Врънd а лъкра ашіждерea ші кв Dакіа, л'аў дпгроzіт „претенії, de a da мълцї четъцені romanещї варварілор. Пентрв къ Traian квпрінzънd „Dакіа, din тот кръгъл пъмънтеск, чел Romanілор свпвс, dвcесе дптр'жнса пепвмърате „гloате, каре съ агоніseаскъ пъмънтъл, ші съ локвеаскъ прін четъцї. Къчї пвтереа Da„кієї прін лвпг ръсбоіъл лъї Декевал токта се сторсесе.“

Dакіа, аша dарь Дмпъратъл Adpian кв тотъл п'аў пъръсіт'о, чі аша таре гріже de dъпса дпкъ п'аў зввт, ба токта аў пвс темеіъл, din кареле апоіloатъ стрікъчіънea стръмошілор ші перdереа Dакієї, de пв ші de тот, dar дпкаї дп парте аў вртат, прекът се ва аръта ла анії вііторї. Пентрв къ din прічіна, ка кът с'ар теме, съ пв треакъ варварії дп Месіа, dарь кв адевърат din пізma лавdелор Дмпъратълъї Traian. аў стрікат подвл чел тінвпат, кареле de Traian се фъквсе престе Dвпъре[5]).

[1]) Katona in Synopsi chronologica. [2]) Io. Georg. Eccardus in Corpore Hist. medii aevi T. I. Catalogo 5. Impp. Romanor. [3]) Baronius ad h. a. etc. [4]) Katona l. c. [5]) Dion in Trajanum. Eutropius Lib. 7.

Анвл 118. Мъкар къ Дмпъратъл Adpian пв мълт гъndia кв Dакіа, фаміліile челе маї de фрвпте ші dіpегъторії че се афлаў акът дп дъпса, тотвшї пв дпчета а фаче че ера спре фолосъл саў nodoaба патріеї чеї пв de мълт къщігате. Ама Маркў Аппіе Квесторіъл Колопіеї чеї din Capmizегетвса саў Vлпіа Traiana, дптрв ал треілea Консвлат а лъї Adpian, (кареле каde дп анвл 118[1]), аў фъкът о інскріпцie фоарте фрвмоасъ, дп каре мъртврісеще, къ Dакіа е ферічіть, пентрв къ с'аў адъогат дмпъръцієї[2]); іаръ К. М. Папіріе Еліан аў фъкът доъ інскріпції тот дптрв ачест анў, дп чea dінтъіў аратъ, кът аў dвс апъ дп Capmizегетвса[3]), дптрв а дова, кът аў пъзіт рънеле Тісеї, ші але Dвпъреї[4]). Дпсвшї Adpian dвпъ че с'аў дптврнат дп Рома, аў ертат тоате, къте требвіа съ се плътеаскъ фіскълъї, адекъ кътърії чеї дмпъртещї дп 16 анї[5]).

[1]) Fasti Idatiani apud Graevium Tom. 11. p. 247. [2]) Inscriptio dacica apud Fridvalski 17. [3]) Inscriptio dacica 75. [4]) Inscrip. Dac. 73. [5]) Katona in Synopsi chron.

Анвл 121 — 131. Ка съ'мї арате тоатъ вънтвтea, ші ка съ дптреакъ пре Дмпъратъл Traian, de ла анвл 121 пъпъ ла анвл 131 Adpian Дмпъратъл аў дмблат тоатъ дмпъръціа, адекъ: тот кът бірвіа Romanії дп Африка, Асіа ші Европа; ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тълте ѣкрѣрї vredniче de лаѫдъ аѫ фъкът, даръ пѫ кѫ каре съ ѫнтреакъ пре ѫнїторѫл Traian [1]).

[1]) Eutropius Lib. 7. Katona in Synopsi Chron.

Анѫл 132. Adpian дѫпъ че аѫ ѫмплат Еѫропа, Африка ші Асіа, ла ръсвоїѫл чел ѫнкоптра Цідовілор, аѫ трімісѫ ѫнтъїѫ пре Tinnie Рѫф, апої пре Іѫліе Северѫ [1]).

[1]) Katona l. c.

Анѫл 136. Ѫн анѫл ачеста Ѫмпъратѫл Adpian аѫ ѫмподобїт Рота кѫ тълте олате [1]), ѫнтре каре прекът ті се паре, чел маї de фрѫнте есте костеіѫл, кареле акѫта се пѫтеще ѫн літба тълеneаскъ la citta' di sant' Angelo, адекъ четатеа съптѫлуї ѫнцерѫ, декът каре ѫн тімпѫл че ам локѫіт ѫн Рота, пѫ ера маї таре търіте ѫн тоатъ Рота; кънd аѫ лѫат Фрънчіі Рота ѫн анѫл 1797, ѫнкъ дестѫл с'аѫ вестіт четъцѫіка ачеаста прін тоате газетеле.

[1]) Paulus Diaconus Lib. 11. in Hadrianum. Stephanus Katona in Synopsi chronologica etc.

Анѫл 138. Ѫмпъратѫл Adpian, кареле п'ар фі фост ръѫ, de п'ар фі пізмѫіт атъта лаѫдеї чеї адевърате а луї Traian, дѫпъ че аѫ ѫмпъръціт анї 20, лунї 10, зіле 14 [1]), аѫ тѫріт ла Баіе ѫн 10 зіле але луї Іѫліе, ѫн вързтъ de 61 de анї [2]), ші с'аѫ ѫнгропат афаръ de Рота ѫн таѫсолеѫл съѫ, кареле се пѫтеще акѫта Четатеа Съптѫлуї Ѫнцер, ші кареле дрепт ачеea л'аѫ фост ші zidit, ка кѫ шортъптѫл ѫнкъ съ пѫ фіе маї пѫцin de кът Traian; чі тотѫшї піацѫл ші колѫтна луї Traian маї тѫлт есте de кът таѫсолеѫл луї Adpian, дѫпъ цідеката тътърор.

Ѫмпъратѫлуї Adpian і-аѫ ѫртат Тітѫ Еліе Антонін I. кареле алтмінтрілea с'аѫ кіемат Тітѫ Аѫреліе Фѫлвѫ, ачеста кът аѫ ѫнчепът сінгър а ѫмпъръці, ѫndатъ аѫ ертат пре тоцї чеї ла тоарте осѫndiцї de Adpian, ші тътъпесъѫ луї Adpian, de кареле се прімісе фііѫ, і-аѫ фъкът фоарте таре ші тѫлтъ чінсте, пентрѫ каре ел ѫнкъ фѫ din орѫндѫеала Сепатѫлуї порекліт Пізс, адекъ кѫ Евлавіе [3]).

[1]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi T. 1. Catalogo 5. Impp. Roman. [2]) Katona in Synopsi Chron. [3]) Idem Katona ibidem.

Анѫл 140. Ѫн анѫл 140 сѫбт стъпъніреа ѫмпъратѫлуї Тітѫ Еліе Антонін чел кѫ Евлавіе саѫ Пізс, іаръшї ѫнфлоріа лѫкрѫріле стрътомілор пострі din Dакіа, пентрѫ къ се іспръвіръ тоате кътe с'аѫ фост ѫрzіт, іаръ пѫ гътат de Ѫмпъратѫл Traian, прекът се поате ведé din інскріпцііле че пънъ астъзї кѫстъ ѫн Градішка, ѫн Корпецї ші ѫн Съптътъріе лънгъ Хацег, каре тоате ле аѫ кѫлес ші тіпъріт Архімandрітѫл dintre Ѫнгаріа ші Полоніа, Фрідвалскі, пре кареле еѫ ѫнсѫмї біне л'ам кѫноскѫт, кънd ера Іесѫвіт ла Клѫжѫ.

Ѫн інскріпцііле ачестеа се потепеск ші се лаѫдъ маї кѫ сатъ Ромanії, карії ѫртеазъ: Оллie Трогѫ кѫраторіѫл кълор, ті Прокопсѫлуї Колліеї [1]), адекъ: ал църеї Мѫптепецї [2]); Маркѫ Сѫрріan Проѫпреторѫл [3]); Маркѫ Лікініе Копсѫлуї саѫ Бѫлгъръл колоніеї чеї din Сарmizегетѫса [4]); Рѫстіе Сѫплікіе Префектѫл Легіонѫлуї XIII [5]); ѫнса колоніа din

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Carmizegetвса [6]); Каіѣ Клодіе Префектвл Іашіілор [7]); Пвбліе Фвріе Сатврніп Пропреторвл [8]); Каіѣ Регвлѣ прінк тіпер [9]); Каіѣ Рвтіліе Гімпасіпрхвл [10]).

[1]) Inscriptiones Dacicae 11. [2]) Zamosius in Analectis Dacic. Cap. 4. — [3]) 16. — [4]) 14. et Sertorius Ursatus de notis Romanor. p. 764. — [5]) 13. — [6]) 18. — [7]) 60. — [8]) 9. — [9]) Zamosius in Analectis Dacic. Cap. 10. — [10]) 41.

Анвл 150. Свпт Консвлатвл лві Маркѣ Стаціе Пріскѣ, карєле с'аѣ лптъмплат лп пвл 150 [1]), Івліе Авреліе Іпофім аѣ фъкът вп алтарій лптрв чінстеа лві Івпітер, а тътврор zeілор ші zeоаелор, пентрв бвнъ стареа Імпъръцієї Романілор ші вжртвтеа Легіонвлві XIII, деспре каре алтарій інскріпція пъпъ астъзі квстъ лп Българадвл din Apdeal [2]). Алтеле, каре с'ар цінé de Dакіа, нв афлв пъпъ ла анвл 161.

[1]) Fasti Idatiani apud Graevium T. 11. [2]) Inscriptio Dacica 45.

Анвл 161. Лп анвл ачеста, лп 7 зіле а лві Мартіе тврі болind de фрігврї Імпъратвл Тітѣ Еліе Антонін I. чел кв Евлавіе ла Лорії, лп Етврія саѣ Токапа, фііnd de 75 de anї [1]), двпъ че кв атъта дрептате аѣ лмпъръціт anї 22, лвнї 8, зіле 28 [2]), кът двпъ тоарте тоцї л'аѣ целіт, ка пре вн преа бвн пъріпте ал тътврор.

Лмпъратвлві Тітѣ Еліе Антонін I. челві кв Евлавіе, і-аѣ вртат Маркѣ Авреліе Антонін II. Філософвл, карєле кв петаї авзітъ пілдъ, лпdатъ ш'аѣ фъкът соцѣ ші Авгвст пре Лвкіе Верѣ Антонін, кървіа двndвї пре Лвкілла фата са, чеа кв Фавстіна, фата лві Антонін челві кв Евлавіе, авътъ, л'аѣ тріміс асвпра Партілор [3]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus in Corp. Hist. med. aevi T. I. Catalogo 5. Impp. Roman. [3]) idem Katona ibidem.

Анвл 162. Лмпъратвл Лвкіе Верѣ лепевіndвсе лп церцереа лпкоптра Партілор, Краївл ачестора Вологес твлтъ пагвбъ фаче Романілор; чі Маркѣ Стаціе Пріскѣ, Авідіе Какіе, ші Маркіе Верѣ, Повъцвіторії Романілор, вітецеще се поартъ лмпротіва лві Вологес [1]), ші кв време лл лпвінг.

[1]) Katona in Synopsi Chron.

Анвл 166. Лмпърацїї Маркѣ Авреліе Антонін Філософвл, ші Лвкіе Верѣ, цін маре трібтф, пентрв къ аѣ лпвінс пре Партї, даръ Лвкіе Верѣ се дъ кв тотвл дестерdърілор [1]).

[1]) Katona l. c.

Анвл 167. Лп анвл ачеста ера окъртвіторіѣ Дакіеї Олѣ Терептіе Пвdепт, прекът adeверeazъ а шептеа інскріпціе de ла Фрідвалскі, лп каре се четеще, къ ар фі фъкът вн алтарій лві Ескvлапіе Цепівлві, саѣ лпцервлві Дакіілор, de вnde поцї кvлеце, къ лпкъ de атвнчї Дакіа веке, саѣ Дакіа лві Траіап, нв ера пвмаї вна, о парте а еї се пвмія Колліа, прекът лп Історіа Романілор партеа 2, §. 6, токма ла сфършіт лпкъ с'аѣ арътат.

Анвл 169. Фъкvnd паче кв Маркоманії, карії ера Нетцї, Лвкіе Верѣ ал doілеа, кът с'ар зіче, Лмпърат се лптврпа кътръ Рома пре ла Венеція, вnde ка вн спвркат че ера, фъръ вестe аѣ твріт ла сфършітвл лві Декетврie din анвл ачеста, фііnd de 42 de anї [1]), двпъ че аѣ стъпъпіт лмпревпъ кв сокрв съѣ Маркѣ Авреліе Філософвл anї 7, лвнї 8,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

зіле 12 [2]). Дмпъратъл ачеста Лъкіе Верѣ. de n'aѣ дптрекът кѣ фаптеле челе пекъвіоасе пре Дмпъраціі Каіѣ, Nepon ші Вітелліе, даръ маі пъцін n'aѣ фост декът дъпшіі [3]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Jo. Georg. Eccardus in Corp. Hist. med. aevi T. I. Catalogo 5. Impp. Rom. [3]) Baronius ad h. a.

Анъл 174. Ръмъind дпкъ din anъл 170, пътаі cinгър Дмпърат Маркѣ Авреліе Філософъл, дп anъл ачі дпcempnat 174, с'aѣ скълат кѣ ръсбоіѣ дп коптра Іазіцілор, (nezі челе че аш скріс ла anіі 103, 104), пре карії і-aѣ ші дпвінс дп міцілокъл Dъпърії; апоі трекънd кѣ ръсбоіъл дмпротіва Кваділор, de ачеціа пѣ dапарте de Пожоп, фѣ дпкънцібрат кѣ тоатъ оастеа, ші дптрѣ атъта прітежdіе adъc, кът de n'ap фі добъndіt остаціі чеї крецінї прін рѣгъчібніле сале плоае ші дпвінцере, аколо ар фі періт [1]).

Nічі те шіпъпа, къ пе вретеа ачеаста тълцї остаті ера крецінї: пептрѣ къ остаціі дп ръсбоаеле ачестеа, маі кѣ сатъ ера din Dакіа, ші din церіле челе de прін прецібръл еї, despre каре аша къвънтъ Тертъліan [2]): Локърї сънъсе лъї Хс. дптре челелалте съпт: але Сартателор, але Дакілор, але Цертапілор ші але Скітелор, дптре карії претътіndene дмпъръцеще пътеле лъї Хс. карele аѣ вепіт. Ашіщdереа гръеще ші Оріген, автор іаръті dіптрѣ ал doілеа веак, dіптрѣ але кърора zice, пѣ фъръ темеіѣ гъndеск, къ дптре стръмошіі пострі, чеї de Traian пъртаї дп Dакіа, атъпчі дпкъ аѣ фост тълцї крецінї, карea a тea zicъ се ва маі дптърі пре ръnd ла anіі вііторі.

[1]) Baronius ad h. an. Katona in Synopsi Chron. [2]) in libro adversus Judaeos.

Анъл 178. Дпчепънd de поѣ бътаіе кѣ Квадіі, Маркоманіі ші кѣ алцї Немцї, Дмпъратъл Маркѣ Авреліе Філософъл дпсъші терце ла ръсбоіѣ, ші dъче кѣ сіне ті пре фііъл съѣ, Маркѣ Авреліе Коммод, кърбіа дпкъ дп anъл 175, лі dedece пътере трібъніціе, че ера фоарте таре depегъторіе ла Romanі.

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анъл 180. Дп anъл ачеста токта кънd бътea маі таре пре Квадї ші пре чеілалцї Немцї, ші Маркѣ Авреліе Antonin Філософъл, din тълтъ четіре кѣ каре ш'aѣ пъскът тіптea, dap ш'aѣ слъбіт трънъл ші съпътатea, aѣ търіт дп Бечіѣ, че се нътіа атънчі Bindobona, дп 17 зіле але лъї Мартіе, дп 59 de anі aї вързтеї сале [1]), dъпъ че aѣ дмпъръціт anі 18, лъні 11, зіле 14 [2]), ферічіт de n'ap фі авът ціпере ші соцѣ пре Лъкіе Верѣ, фііѣ ші ъртъторіѣ пре Маркѣ Авреліе Коммод Antonin, карele дпкъ аколо дп Бечіѣ дndатъ і-aѣ ърмат [3]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi T. I. Catal. 5. Impp. Rom. [3]) Idem Katona ibidem.

Анъл 181. Дмпъратъл Коммод лъсънd ръсбоіъл чел кѣ Квадіі, карele пъцін de пѣ се іспръвісе, пътаі декът с'aѣ дптърпат дп Рота ла трівмф; ънde апоі с'aѣ dат despepдърілор, ші тоате бъгътъцъіле ле-aѣ плінit [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анъл 184. Nѣ дпzъdap ce zіче: Regis ad exemplum totus pervertitur orbis, адекъ: dъпъ пілda Краіълъї лътea ce прілостеще; пептрѣ къ Іъліе Лівіе Вікторін Квесторіъл

UNIVERSI OVIDIUS C-TA
BIBLIOTECA CENTRALĂ
Nr. Inv. 377395

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dакіеї, карелe дн анвл трекът 183 фвсесе Копсвл [1]), дн анвл ачеста вртънd стъпънвлвї съў Kommod Дмпърат, аў ръдікат іаръшї Коллецівл Icideї Mipioaneї дн Dакіа [2]), каре Коллецій пентрв сивркъчївніле че се фъчеа дмтр'жпсвл, дпкъ de пе вретеа Копсвлілор Пісоn ші Гавinie, маї nainte de пащереа Domnвлвї Хс. фвсесе опріт, ші пънъ акъта nвmaї de Дмпъратвл Domitian маї фвсесе скормоніт [3]).

[1]) Fasti Consulares Idatiani apud Graevium T. II. [2]) Inscriptio Dacica 33. [3]) Fridvalski in hanc Inscriptionem.

Анвл 192. Дмпъратвл Маркв Авреліе Kommod Антонінў, чївта, стрікареа ші маї перdереа Pomeї, врънd съ отоаръ пре вр'о къцїва dинтре аї съї, de ачещіа фв оморжт дн 31 de зіле але лвї Декетвріе, фіindв'ї върста de 31 de anї [1]), dвпъ че аў пъкъжіт пре Pomanї дн 16 anї, 8 лвнї ші 12 зіле [2]). Маї маре сфадъ аў фост дн Сепатў, dекът чea dвпъ тоартеа лвї Kommod, къ вніі пофтеа съ́л спънзвре аша морт, алціі съ'л арвпче дн Тівере; чі тощї дмпревпъ дптрв ачвеа с'аў ашезат, ка пвтеле съ і-лў щеаргъ de претвtindenea, статвеле съ і ле рeсінeаскъ, ші лвпіле каре ле пвmice dеспре сіne съ ле пвтeаскъ ка ші маї nainte [3]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi T. I. Catalogo 5. Impp. Romanorum. [3]) Baronius ad h. a.

Анвл 193. Dвпъ тоартеа лвї Kommod, Сепатвл аў алее Дмпърат пре Пвбліе Елвіе Пертіначе Префектвл Pomeї, фъръ воіа лвї, карелe врънd съ дndрепте челе тврвврате ші стрікате прin Дмпъратвл Kommodў, аў къзвт дн пizma тълтора, ші фв оморжт de осташії чеї педнdестъліцї дн 28 Мартіе, фііnd de 67 de anї [1]), dвпъ че аў дмпъръцітў пвmaї 75 de зіле [2]).

Лвї Пертіначе і-аў вртат Маркв Didie Iвліan I. карелe прекът аў квmпърат дмпъръціа кв банї, аша аў лват ші фолосвл еї, пентрв къ оастеа чea din афаръ аў алес треї Дмпърацї, дн треї латврї дмпротіва лвї; адекъ чea din Паннонія, Dакіа ші Месіа пре Септімie Северў I. чвл de віцъ din Африка; чea din Брітаннia пре Клодie Албінў; чea din Сіріа пре Пескеннie Негрв. Дн коптра лвї Северў аў лвкрат Івліan, de Сепатвл л'аў цівdекат dвжmanў, dар апоі с'аў дмпъкат, ші пре Северў л'аў пріміт соцў міе; чі пв тълт аў цінвт аічі пачea, нічі соціетатea; къчі пре Івліan л'аў вржт аї съї, ші л'аў оморжт 1. Івnie, кънd ера de 56 de anї [3]), dвпъ че аў дмпъръціт іаръшї пвmaї 65 de зіле [4]).

Мънтвindвсе Дмпъратвл Северў I. de Didie Івліan, дптъіў аў трас дн партеа са пре Клодie Албінў, пвmindв'л Кесаріў, апоі аў порніт асвпра лвї Пескеннie дн Сіріа [5]).

Квт къ стрътошілор пострі дпкъ пв ле аў фост ръў дн Dакіа свпт Дмпъратвл Септімie Северў, деаколо пвтет цівdека, къ се афлъ тълте інскріпції дптр'жпса пе вретеа Дмпъратвлвї ачествіа фъквте, din каре кіар се вede, къ пв тікъ гріже аў аввт de Dакіа; аша се четещe дн Бълградў о інскріпціе свпт Копсвлатвл лвї Фалкопў ші а лвї Кларў, (каре каде дн анвл 193 [6]) de Маркв Юлніе Мвкіан фъквтъ, дн каре зіче, къ ел дпсвшї аў zidит о бісерікъ кв чeас дн чінстea лвї Івпітер, пентрв съпътатea Івліеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Августей[7]), despre care scrie Fridvaski[8]) къ аў фост тъіере Ампъратълуї Северў, тащехъ Ампъратълуї Каракалла, ші тътъ Ампъратълуї Цета.

[1]) Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Eccardus in Corp. Hist. med. aevi Tom I. Catalogo 5. Impp. Rom [3]) Idem Katona ibidem. [4]) Idem Eccardus ibidem. [5]) Idem Katona ibidem. [6]) Fasti Consulares Idatiani apud Graevium. T. II. [7]) Inscriptio Dacica. [8]) In notis ad dictam Inscriptionem.

Анъл 194. Ан анъл ачеста бътў оастеа Ампъратълуї Северў пре Пескенніе de треї орї, антъіў ла Кізік, а доуа ла Никеа, а треіа ла Ісе, унде л'аў ші оторжт[1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анъл 196. Четатеа Бізантіълуї, че се нътеще акъма Царіград, дъпъ о бътъріе de треї анї, фъ лъатъ de Ампъратъл Северў, ші de тот стрікатъ, пентръ че аў цінът къ Пескенніе. Тот антръ ачест анў Ампъратъл Северў аў нътіт Кесаріў пре Каракалла фііў съў чел маї маре[1]).

[1]) Katona in Synopsi Chron.

Анъл 198. Непътънd сафері съ аібъ соцў стръін Ампъратъл Северў, ан анъл ачеста трече ан Галліа, бате пре Клодіе Албінў ла Лъгдън, ші гроазнік гонінd пре пърташіі лъї, нътеще пре фііі съї Каракалла Августў, іаръ пре Цета Кесаріў[1]).

Ан Дакіа анкъ с'аў фъкът доуъ інскріпції сънт Консълатъл лъї Пъблје Фъріе Сатърнінў, карєле каде ан анъл ачеста[2]); унa e фъкътъ de Лелје Максіміліанў Декъріонъл Колоніеї[3]); чееалалтъ de Орелліе Аціътторіъл Бългъръл Колоніеї[4]). Din атъндоуъ, (фііnd къ атъндоуъ се афлъ ан Аіъd[5]) с'ар нътеа цінdека, къ ан Аіъd анкъ аў фост Колоніе Ромънеаскъ.

[1]) Katona l. c. [2]) Fasti Consulares Idatiani apud Graevium T. II. [3]) Inscriptio Dacica 101. [4]) Inscript Dacic. 102. [5]) Fridvalski ad has Inscript.

Анъл 200. Сънт ал доілеа Консълат ал Ампъратълуї Северў, (каре каде ан анъл 200[1]) іаръ с'аў фъкът треї інскріпції ан Дакіа: унa ан Търda de Каіў Клаudіанў, Легатъл Августал, ан карєа се потепеще Легіонъл ал чінчелеа Макідонеск[2]); алта ан Бълград de Марк Валеріе Лонгін, Легатъл Легіонълуї XIII. челуї Цеатъп, карєле ан інскріпція ачеаста се нътеще Северіан[3]); а треіа ан сатъл Острох de Колоніа Улпіа Траіана Дакіка Сарmізегетъсана[4]), карєа токта лъї Северў с'аў фъкът, пентръ гріжеа лъї чеа бънъ.

[1]) Fasti Cons. Idatiani. [2]) Inscript. Dac. 59. [3]) Inscr. Dac. 39. [4]) Inscript. Dacica 12.

Анъл 201. Ампъратъл Северў мерце ан Палестіна асъпра Цідовілор, карії цінъсе къ Пескенніе; ші фііълуї съў, лъї Каракалла, антъдъе тріътфў de Цідовї[1]). Іаръ ан Дакіа Коллеціъл Аврарілор (сънт Консълатъл лъї Мъкіанў ші ал лъї Фабіанў, каре аў къзът ан анъл 201[2]), фаче ан сатъл Петрішанў, лънгъ Zлагна, o інскріпціе фоарте мъндръ, пентръ съпътатеа ші бън спорїъл Ампъратълуї Северў[3]); din каре кіар се вede, къ de бъї анкъ аў нъртат гріже Ампъратъл Северў.

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Fasi Cons. Idatiani apud Graev. T. II. [3]) Inscript. Dacica 65.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 202. Nașterea, ši dupъ mare! kъ Împъratul Severъ n'aŭ fost mai bun kъtrъ Kreștinі, pre karіі dіn anul aceasta a čіnčea oarъ aŭ început a'ї goni [1]).

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a.

Anul 203. Împъratul Severъ dupъ trіumful kare l'aŭ ținut ku atîndoі fečіorіі, aŭ însurat pre Karakalla fečіorul cel mai mare, dundu'ї pre Plautilla, fata lui Plautian, pre kareле l'aŭ ši omorît din anul următoriŭ 204, pentru niskarі prepusurі [1]). Daru Plautian aceasta aŭ făkut inskripția, kareа se aflъ lъngъ Turda, ši sunъ aša: „Am trіit, kând am trіit bine, akuma povestea mea s'aŭ făkut, akuși se „va face a voastrъ, sъ trіță ši sъ vъ bukurațі. Am trіit șese-zečі ši șepte de anі. „Solnikieі Moašeі sa te, Kaiŭ Plautian, ka unei prednіče, i-aŭ pus.“ [2])

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Inscriptio Dacica 48.

Anul 208. Împъratul Severъ face pre Țeta ală doilea fіčіor ală sъŭ, Augustъ, ši se anukъ de resboiul ku Britanniі [1]).

[1]) Katona l. c.

Anul 211. Bolnavindusе Împъratul Lukіe Septimie Severъ aŭ kіemat pre Karakalla ši pre Țeta, fіčіorіі sъі, la sine, ši dupъ ce i-aŭ îndemnat sъ trъiaskъ între sine kât se kuvine fraților, artъndule ši aceea, kъ el toate aŭ fost, ši akuma nimika lі folosesk, aŭ murіt din Eborak, tetatea Galliei, din 4 Februarie, din vârstъ de 66 de anі [1]), dupъ ce ku atъta laudъ ar fі Împъrățit (de n'ar fі fost aša de groaznik) anі 17, lunі 11, ziле 28 [2]), kât doaru pre toți Împărații, kâți aŭ fost până akuma, i-ar fі întrekut; kъčі natural de dupsul s'aŭ zis din kotun: Saŭ pъskut, saŭ mort sъ nu fіe fost [3]). Împъrtеasa Iulia (despre kare am kuvъntat la anul 193) dupъ aša aŭ dojenit pre fііі sъі, Împărații Karakalla ši Țeta, dupъ moartea bărbatului sъŭ, a lui Severъ: „Fііі mei, ați aflat modru de a împărți pământul ši mareа, daru „pre mine mama voastrъ kât mъ veți împărți? [4])

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus in Corp. Hist. med. aevi T. I. Catalogo 5. Impp. Rom. [3]) Katona l. c. [4]) Herodianus Lib. 4.

Anul 212. Karakalla omoară pre fratesъŭ Țeta, kând era aceasta din vârstъ de 23 de anі [1]), ši împărățise dupъ moartea tatъpesъŭ lunі 10, ziле 10 [2]); apoі porunčește sъ se taie din kaspičіі, ši oștіі lui Țeta 20,000 [3]).

[1]) Katona l. c. [2]) Eccardus l. c. [3]) idem Katona l. c.

Anul 217. Karakalla, kareле prekum ași dуčea începerea la treі Neașurі, adekъ: pățerea la Galli, vița de pre tatъ la Afri, iaru de ne matъ la Sirі, aša aveа ši rъutățile lor toate, mergând din Edecca din Kappa, ku viklenіug fu vіčіs de Makrinu Prefectul Pretoriului din 8 Aprilie, din vârstъ de 29 de anі [1]), dupъ ce aŭ împărățit de la moartea tatъpesъŭ anі 6, lunі 8, ziле 18 [2]).

Lui Karakalla tot întru acest anŭ i-aŭ urmat Makrin učigătoriul lui, kareле alеs de oștі, dupъ ce fu întărit de Senat, pre Diadumen fіiul sъŭ îndatъ l'aŭ nu-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

міт Кесарів, ші бътът фііnd de Артавіп Краіул Партілор, пачеа de ла дъпсул о аў кътпърат кў банї[3]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus l. c. [3]) Idem Katona ibidem.

Анул 218. Потолиндсе ръсбоіул кў Партіі, лпчепе чел din лъунтрў; пентрў къ Меса, моаша лўї Еліогавал, (алтміптрелеа Елагавал,) кў банії ші кў тещешўгъріле еї фаче, de оастеа крede, къ пепотў-съў Еліогавал есте фіціорул лўї Каракалла, ші dрепт ачееа лл алеце Лмпърат, лмпротіва Лмпъратўлўї Макріп, пре кареле dўпъ че л'аў лпвінс ла Iмmac лп Кападокіа лмпревъ кў Diadўmen, пре кареле лл фъкусе ші Авгўст, лл оторж лп 3 ziле але лўї Іўніе, лп вървстъ de 54 de anї, dўпъ че аў лмпъръцит anў 1, лўнї 7, ziле 2[1]).

[1]) Dion in Macrinum. Eccardus, et Katona ll. cc.

Анул 219. Лмпъратул Еліогавал dуче лп Рота пре Zеул съў, кіпул саў статуа Соарелуї, de ла каре с'аў ші пуміт, къ алтміптрелеа лї ера пумеле Маркў Варў Антопin, шії цертеще оамепї, че пў се маї аzzice лптре Romanї[1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анул 221. Еліогавал прітеще пре върусъў Алексіап, мі мътъndăї пумеле лп Алексandрў, лл фаче Кесарів[1]).

[1]) Idem Katona ibidem.

Анул 222. Еліогавал, отул чел маї de німіка, лешіпd dўпъ віеаца Кесарівлуї Алексandрў, лптр'о ръскоалъ de оамепї фў зчіс лп 6 Мартіе, лп вървстъ de 18 anї dўпъ че аў лмпъръцит anї 3, лўнї 9, ziле 3, dўпъ компутул лўї Катопа[1]); аша даръ п'аў лмпъръцит anї 6, лўнї 8, ziле 18, прекум воеще Еккард[2]). Dўпъ моарте, Еліогавал, кареле маї мулте спъркъчіупї аў фъкут лп Рота, dекът оарекънd Capdanапал лп Niніве, фў арункат лп Тівере, ші статуа Zеулуї Еліогавал скоасъ din Рота, пічі с'аў лпгъduit маї мult, ка Лмпъратул Еліогавал съ се пумеаскъ Антопin, чі л'аў порекліт Тіверіпў[2]).

Іаръ Кесарівл Алексandрў, фъкъndусе акума Авгўст, саў лмпърат dеплin, пў прітеще Тітулї de Antonin, пічі de Маре, чі ръмъне: Маркў Авреліе Северў Алексandрў, ші лndатъ кърцеще ші Сепатул ші Полата чea лмпърътеаскъ de оамепї ръї, ші блъстъмаці; крещінілор, de мата са Маmmea (прекум се крede, ка de о крещінъ) фііnd лndemnat, ле пъртінеще: пре чеї бапї лї dърueще, пре чеї сърачі лї мілueще, de чеї лпвъцаці се теме ші'і чінстеще, пумаї ка съ пў скріе ръў despre dъпсул, даръ пре оамепії чеї фъръ de леце, мі маї алес пре тълхарі, фоарте греў лї пedепseще, ачесте кувінте авъnd пъръreа лп гъръ: че ціе, ші алтуіа; adекъ: че ціе врей, фъ мі алтуіа, каре кувінте ле аў фост лпвъцат de ла крещінї[4]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) in Corpore Historico medii aevi. [3]) Idem Katona l. c. [4]) Baronius ad h. a. Katona l. c.

Анул 223. Лп Белградул Ардеалулуі се афлъ о інскріпціе лп піатръ лптьіатъ[1]), каре о аў фъкут Аврелієї Аполлопієї, мателеї чеї преа ізвіте, Тітў Еліе Лупў Бел-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гърул Колоніеї din Анулът, (прекум гъndeск) пе времіле ачеетеа, de пъ ші токта дп-трѣ ачест анѣ; пентрѣ къ къ zeче анї dънъ ачееа, adекъ дп анъ 232, Тітъ Еліе Лъпѣ аѣ фост Консъл [1]), ші маї наінте аѣ треѣѣіт съ фіе Бългър дп Dакіа, декът Консъл дп Рота.

[1]) Inscript. Dacie. apud Fridvalski 24. [2]) Fasti Cons. Idat. apud Graev. T. 11.

Анъл 226. Артаксерсе Персіанъл с'аѣ ръdікат къ ръсвоіѣ асънра Краіълъї Артавіп, ші дпвінгъndъ'л дп треї бътъї, тоатъ стъпъніреа Партілор о аѣ стрікат, ші аѣ дпторс стъпъніреа іаръшї ла Персіанї [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анъл 228. Dінтрѣ дпчепът аѣ фост, ші пъпъ дпсфършіт ва ръмънea, ка ші сънт Дмпърацїї чеї бънї, прін dерегъторії чеї ръї съ се факъ пелеціѣірі. Токта аша с'аѣ дптъмплат ші къ Дмпъратъл Александрѣ, карele дп сіне era бън, ші крещінілор (прекът ам скріс маї наінте ла анъл 222) ле пъртінia, dаръ Міністрії лъї era ръї, дптре карії ънъл era Максімін, че і-аѣ ші ѣрмат.

Максімін ачеста era Пресес Месіеї de жос, adекъ ал Българіеї, аѣ дпчепът а шесea гоапъ асънра крещінілор, карea апої ка Дмпърат о аѣ дптъріт, прекът воіѣ аръта ла вретea са; дп гоапа din анъл ачеста аѣ треѣѣіт се пътінeаскъ ші чеї din Dакіа крещінї, фііnd къ era дп вечінътате, чі de дъпшії скріс п'am афлат; dаръ фоарте с'аѣ гоніт крещінї дп Месіа, маї въртос ла Дръцор, унde аѣ пътіміт дптре чеіалалцї СС Пассікрат, Валептіon, Ізліе ші Есеокіе, а кърора лъпте пре ларг съпт скріce de Баронїе [1]), Целасін ші Adon [2]).

[1]) In annal. ad. an. 228. nunc in Martyrologiis suis.

Анъл 229. Артаксерсе, Краіъл Персілор, врънd съ къцінe церіле, карe оарекънd ле цінъсе Персіі, дп анъл ачі кърґъторіѣ се гатъ дп контра Романілор, ші Дмпъратъл Александрѣ асънра лъї [1]). Дп Dакіа Каіѣ Іаволен Modестѣ, сътат Легіонълъї XIII. аѣ фъкът о інскріпціе дптрѣ чінстea Меркърії саѣ a лъї Меркърie [2]), карe інскріпціе акума дпкъ тръеще дп Бълград.

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Inscript. Dacica 44.

Анъл 230. Дмпъратъл Александрѣ, дпвінгънd пре Артаксерсе дп 25 але лъї Септемвріе токта шінъпат тріѣмфѣ цінe de Персї [1]).

[1]) Katona l. c.

Анъл 234. Мішкъndъсе Нетцїї дп контра Романілор, Александрѣ Дмпърат мерце асънра лор [1]).

[1]) Idem Katona ibidem.

Анъл 235. Фъ вінe ші ащеаптъ ръѣ. Ама і с'аѣ дптъмплат ші бетълъї Александрѣ Дмпърат: къчї аѣ ръdікат пре Максімін I. дп тънцїї Тракіеї din пъріпцї варварї пъскът, карele апої ла Могънціа фііnd дмпревънъ къ Дмпъратъл Александрѣ, аѣ дптържат о сатъ de осташі de л'аѣ оторжт дп 14 зіле але лъї Мартіе, дп въстъ de 29 de анї [1]); dънъ че аша аѣ дмпъръціт анї 13, лъпї 8, зіле 9 [2]), къt къ лакрътї аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фост целіт de тоатъ Roma. Дптрѫ а кърѕіа лок аў дтѕръѫкат порфіра фъръ щіреа Сепатълуї Максіmin I. чел квмпліт, карелe дп скѫртъ време dѕпъ ачееа фаче пе Максіm I. фііѕл съў Кесаріў, ші дпчепе гоапа асѫпра тътѫрор, dар маї въртоѕе дтпротіва преоцілор челор крещінещї[3]),

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Io. Georg. Eccardus in Corp. Hist. med. aevi Tom. 1. Catalogo 5. Impp. Rom.[3]) Baronius ad h. a.

Анѫл 236. Дмпъратѫл Максіmin стръторѫnd пре Цермаnї ла піще бълцї дї дпвінце, ші тоатъ цеара лор о пръdeazъ [1]).

[1]) Idem Katona l. c.

Анѫл 237. Максіmin дтпъкъnd Цермаnіа, терце дп Сірміў, ѕnde се поартъ маї тѫлт ка тіран, de кът Дмпърат: dрепт ачееа оастеа din Африка алеце дмпърацї фъръ de воіа лор пре дої Гордіанї, пре татъл ші пре фечіор, дп контра кърора скѫлъпdѕсе Капелліан кѫ Маврії, пре Гордіан чел маї тінер дл бате, ші'л отоарѣ; карeа дпцелегъnd'о Гордіан чел маї бътрън, дпсѫшї пре сіне се сѫгрѫтъ, dѕпъ о дмпърѫціе de треї лунї, кът скріе Katona [1]); іаръ кът ziче Георгіе Еккард[2]) dѕпъ 20 de ziле.

Аѕzind Сепатѫл de тоартеа Гордіанілор, аў лѫmіт Дмпърацї пре М. Клодіе Пупіen, ші пре D. Келіе Балбіn, іаръ Кесаріў пре Гордіан ал треілеа, каре ера пепот din фатъ луї Гордіан челуї dintъіў, ші луї Пупіen і-аў дпкредinцат ръсбоіѫл асѫпра тіранѫлуї Максіmin[3]).

[1]) In Synopsi Chron. [2]) in Corpore Historico medii aevi T. 1. [3]) Calvisius in opere Chron. Baronius in Annalibus.

Анѫл 238. Nѫmаї анѫл 69, дп каре аў періт дмпърацїї Галба, Отоn ші Вітелліе [1]), аў фост асемене анѫлуї ачестѫіа, дп карeле іаръшї треї Дмпърацї с'аў стins, адекъ: Максіmin I. Пупіenў ші Балбіnў.

Максіminў, карeле кѫ тіръніа дптречеа несъціоаса са тънкаре, ші търіmea трѫпѫлуї, кънd бътea четатea Аквілеа, фѫ ѫчіс de осташії съї дп 16 Мартіе, dѕпъ че аў тіръніт анї 3, зіле 2[2]), пѫ анї 3, лунї 4, зіле 2, прекѫm скріе Екбард[3]).

Dѕпъ ѫчідереа луї Максіminў ші а фііѫлуї съў Максіm[4]), Пупіenў кѫ Балбіnў аў трѫіт оарекътва пріетенещe, чі пѫ дndelѫng; dрепт ачееа dѕпъ 29 de зіле але дмпърѫціеї лор[5]), amъndoї фѫръ тъіацї дп Roma, ші с'аў лѫmіт Авгѫстў дп локѫл лор Кесаріѫл М. Антоніе Гордіан ал треілеа, фііnd пѫmаї de 16 анї[5]); атъта дл іѫбіа оастеа пре Гордіан,

[1]) Dion Cassius in dictos Impp. [2]) Katona in Synopsi Chron. [3]) in Corpore Hist. med. aevi T. 1. [4]) Idem Eccardus ibidem. [5]) Katona l. c. Calvisius item in Opere Chronologico.

Анѫл 241. Мѫрind Артаксерсе Краіѫл Персілор чел dintъіў, і-аў ѫрмат Сапоре I. карeле тѫлтъ пагѫбъ аў фъкѫт Romanілор [1]). Дмпъратѫл М. Антоніе Гордіанў, маї naінte de a порні дмпротіва луї Сапоре, с'аў късъторіт; лѫnd пре Фѫрія Савіna, фата луї Місітеіў, пре карeле ка пре ѫn дпцелепт л'аў ші пѫс Префект Преторіѫлуї[2]), апоі аша аў порніт. Мергънd Гордіан асѫпра луї Сапоре, поате къ аў трекѫт прin Dакіа: пентрѫ къ сѫнт ал доілea Копсѫлат ал луї, каре токта дп анѫл ачеста каде[3]), се афлъ маї

3*

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

мълте inскріпцій фъкъте дн Dакіа, dintre каре чea din пъретеле бісерічіі чеї марі din Търda, съпъ аша: „Дмпъратъл Кесарівл Антоніе Гордіан, Півл, Ферічітъл, педпвінсъл Авгъстъ, бісеріка леціlор, ші . . . . . “[4]). Че аъ маї фост дптъіат дн неатра ачеаста, пъ се поате четі, dрепт ачееа пічі се поате отърж, дн че лок ар фі фост ziditъ бісеріка ачеаста a леціlор[5]). Inскріпціа din Остров[6]), е фъкътъ de „Колоніа Ълпіа Траіана Авгъста Dакіка Capmizegetъsana Мітрополітана, пентръ порочіреа ші спорірea Дмпъратълві ші Кесарівлві M. Антоніе Гордіанъ, дптръ ал doілea Консълат.“ Съпт ші маї мълте inскріпції din апъл ачеста дн Dакіа, прекът ле поці четі ла Фрідвалскі[7]), каре ачі пъ ле маї адък, пьтаї кът дпсъмнъ, къ пънъ акята стръмошіі пострі дпкъ пъ къзъсе din флоареа, ші din ферічіреа са, карea dупъ moартea лві Гордіан ал треілea аъ дпчепът дптъіъ a o перde, прекът веї четі ла апіі віторі.

[1]) Zosimus Comes in Gord. III. [2]) Calvisius in opere Chron. [3]) Fasti Consulares Idatiani apud Graev. T. 11. [4]) Inscript. Dac. 52. [5]) Fridvalski in Collectione Inscriptionum Dacic. [6]) Inscriptio Dacica 15. [7]) Fridvalski l. c.

Апъл 242. Дмпъратъл Гордіан прін сокръл съъ Місітеіъ дн маї мълте рънdърі фрънце коарпеле лві Сапоре[1]), чі M. Ілліе Філіпъ чел маї бътрън, пъ дпчеатъ a пъпе кърсе лві Місітеіъ, пънъ че л'аъ ші репъс[2]).

[1]) Calvisius in opere Chronologico. [2]) Katona in Synopsi Chron.

Апъл 244. Маркъ Ілліе Філіппъ чел маї бътрън, dупъ че аъ репъс пре Місітеіъ сокръл лві Гордіан, атъта с'аъ ліпгъріт пре лънгъ Дмпъратъл, пънъ че аъ дпкънът a фі Префект Преторівлві, дн каре dирегъторіе de сърг с'аъ сіліт, ка пре стъпънъл съъ чел тжнър, пре Дмпъратъл Гордіан ал треілea, съ'л адък дн ъра тътърор: dрепт ачееа дптъіъ аъ бъгат фоатea дн оасте, апоі аъ фъкът de с'аъ dат коллегъ, саъ соцъ лві Гордіанъ, zікънd: къ ачеста пентръ тінерецеле сале, пъ есте дн стат, пічі дестоінік, сінгър de a пътea окъртві Дмпъръція; маї пре ъртъ аъ порънчіт de аъ оторжт пре віетъл Дмпъратъл Гордіан, дн сфършітъл лві Апріліе, кънd ера de 22 de апі, 5 лъні, 5 зіле[2]). Фост'аъ Гордіан ал треілea весел, прокопсіт дн тоате дпвъцътъріле, ші пентръ віртъціле сале ла тоці ізбіт, дпкъ ші de осташі (маї наінте de a'і прілості пре ачеція Філіппъ), ші адесеорі зічea, къ тішел есте Монархъл de ла карele се аскънde адевърал[3]).

Dупъ шoартea лві Гордіан Сенатъл пъпе Дмпърації пре Маркъ ші пре Остіліанъ, чі перind ачеція къ тоарте гроазнікъ маї наінте de a апъка скіптръл, ачелаші Сенат аъ дптъріт пре Філіппъ, пре карele маї наінте дл алесесе осташіі. Апа Філіппъ дптърindъсе дн стъпъніре, фаче паче неащептатъ къ Краівл Сапоре, ші гръbind ла Рома, аколо пре фііъл съъ, іаръшї Філіппъ кіемат, дл пътеще Кесарів, dънdъ'і ші трібънеаскъ пътере, каре че дпсетнеазъ дцї вор спъне Невнорт[4]), Хофман, ші Брьzen[5]); веzі ші Історіа Романілор партea I. §. 15.

[1]) Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Georg. Eccardus in Corp. Hist. medii aevi T. 1. [3]) Katona l. c. [4]) De Ritibus Rom. [5]) in Loxicis.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 245. Împăratul Filippŭ, dupŭ ce aŭ putut pre fiiul sŭŭ Kesarieŭ, pre Priskŭ fratele sŭŭ l'aŭ ucis preste oastea din Siria ši de la răsărit, iarŭ lui Severian ćiperc sŭŭ i-aŭ împredinat oštile čele din Mesia ši Makidonia, gîndind kŭ aša se va împrăđučina, ši împărăćia o va face statornikŭ[1]); ći tare s'aŭ împuternicit, ši de la skopul sŭŭ foarte aŭ skăpătat, nu dupŭ mult vreme, nići făr prićinŭ, (prekum se va arăta deačі înainte); pentru kŭ deregătoriile nu trebuia împărćite dupŭ sănge, ći dupŭ vrednićie, kŭ aša se ćin împărăćiile.

[1]) Zosimus Comes Lib. I. in Philippum Aug.

Anul 247. Plinindusce o mie de anі de la zidirea Romeі. stăpînіtoarea oarekînd a toatŭ lumea, ši Maićі Romănilor, Împăratul Filippŭ i-aŭ prăznuit ši serbat srbirea ku ćea maі luminatŭ pompŭ, kareа aŭ patrut fі: ši pre fiiul sŭŭ Filippŭ Kesarіul, l'aŭ făkut Avgustŭ[1]).

[1]) Zosimus Comes Lib. I. in Philippum Aug. Calvisius in Opere Chron. Katona in Synopsi Chron.

Anul 248. Anul aceasta, prekum este čel dintîiŭ, dintru a doua mie de la zidirea Romeі; tokma aša este împlinitul tuturor rătăćіlor mі al nekazurilor, kare de ačі înainte aŭ trebuit sŭ le suфere Romanіі čeі din Dakia, adekŭ strămoшіі noştrі aі Romănilor čelor de akum: pentru kŭ în anul aceasta s'aŭ skulat asupra Romanilor čeі ће se numeskŭ de Zosim Komitul[1]) Karpі, de Paul Diakonul[2]) ši Evtropie Gotі, de Georgie Sinkellul[3]), Kedren[4]), ši Zonora[5]) Skіte ši Gotі, ši aŭ împins a prăda lokurіle čele većine Dunăreі, adekŭ Dakia: împrotiva kărora mergînd Avgustul Filippŭ. varvarіі n'aŭ putut nići ćea dintîiŭ pănzăliре a o suфeri, ći trăgîndusce la oarekare četate, i-aŭ împresurat, mі atăta i-aŭ strămutorit Romanіі, kăt le-aŭ kăzut a face pace. ši a se întoarce la lokurіle sale, prekum ši Împăratul s'aŭ întors la Roma[6]).

[1]) Lib. I. in Philippum Aug. [2]) Lib. 10. [3]) pag. 376. [4]) T. I. p. 258. [5]) T. I. p. 627. [6]) Zosimus Comes l. c.

Anul 249. În anul aceasta Gotіі (despre karіі četeşte pre Prokopie[1]), Boranіі (despre karіі vezі pre Basdrand[2]), Urzundіі (despre karіі vezі pre Konstantin Porfirogenneta[3]), ši Karpіі (despre karіі vezі pre Brazen[4]), iarăşі aŭ năpădit în Dakia, ba ši preste Dunăre în Mesia, împrotiva kărora fiind trimis Mesie Dekie. oastea îl strigă Împărat. Drept aceea Împăratul Filippŭ lăsîndusші fećiorul în Roma, porneşte în kontra lui Dekie, ći făr de porok; pentru kŭ aţiurgînd în Veropa fu većis, prekum ši fiiul sŭŭ fu većis în Roma, dupŭ kum scrie Kalvisie[5]), întru al şeptelea anŭ al împărăćіei lor, iarŭ dupŭ alţіі, întru al şeselea anŭ. Ekkard aminteşte[6]), kŭ Filippіі aŭ fost većіі dupŭ ће aŭ împărăţit anі 5, lunі 5, zіle 29, kărora le aŭ krmat Mesie Dekie, ku fiiul sŭŭ Etruskŭ, karele era pusăt din ćiptul Sirmiului, din satul Babaliа saŭ Kivale, din viţ vinŭ mі luminatŭ[7]); pagubŭ kŭ aŭ gonit aša tare pre kreştinі[8]).

[1]) De bello Vandalico Lib. 1. c. [2]) Geograchiae T. 1. [3]) Lib. 2. de Themalibus [4]) in Dictionario.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[5]) in opere Chronologico. [6]) In Corp. Hist. medii aevi T. 1. [7]) Katona in Synopsi Chron. [8]) Lactantius de mort. Persec. Nro. 4.

Anul 250. Mecio Decie fъкъndsoe Avгsct toцї tітulїї ceї maї luminaцї, prekът era Konsulatul, patereа trіbunіcie, ші alцii, i-aŭ dпtorc Senatulуї, ka sъ'ї dea kї va vrea: Filіp sъŭ Erennie Decie, kareле ші Etrъskъ s'aŭ numit [1]), dпkъ n'aŭ vrut sъ poarte kununъ, dиnъ ce s'aŭ fъkut Kesarіŭ [2]).

[1]) Jornandes de rebus Geticis. [2]) Katona in Synopsi Chron.

Anul 251. Kutkъ Dпpъratul Mecie Decie dп anul ачesta s'aŭ bătut ku varvarії, karії пu numaї Dakia veke, ci ші Mesiile, ku alte цărї de prin preцiurile lor le prъdace, toцї autorії mărturisesk; daru ce feliŭ de neam ar fі fost, ші kът s'ar fі kiemat varvarії aceia, aшiŭderea unde s'aŭ bătut, ші unde aŭ perit Decie dпpreunъ ku fіcіorul sъŭ, dп vorbe пu se lovesk: pentru kъ Zocim Komitul dї numeщe Skіte, ші ziче, kъ aŭ venit de preste Tanaid, ші kъ lъngъ Tanaid aŭ ші perit Decie. Paul Diakonul [1]), Georgie Sinkellul [2]) ші Kedren [3]) dї numesk Skіte saŭ Goцї; Zonara [4]), ku Kalvisie [5]), dї numesk numaї Varvarї; ci Laktanцie [7]) dї kiamъ Karpї; maї pre urmъ numitul Zocim Komitul dпtr'alt lokŭ [8]), dї kiamъ Goцї, Boranї, Urugundї ші Karpї, (despre karії s'aŭ vorbit la anul 249); dиnъ Stritter [9]) Urugundї s'aŭ zic, karії dиnъ aceia s'aŭ kiemat Bulgarї. Boranії ші Karpії mi se vъd a fі fost de o viцъ ku Goції; ci fie kът va fі ku numele varvarilor acestora, daru Istoria, dиnъ autorії avчi adunї, aша aŭ fost:

Dпpъratul Decie dпcelegund, kъ varvarії aŭ kuprins Dakia ші Mesia [10]), ku alte цărї vechinc [11]), pre fііul sъŭ Erennie Etrъskŭ Decie l'aŭ numit Avgustŭ [12]), apoї turbund dпprotiva krecщinilor [13]), aŭ purces asupra varvarilor, pre karії i-aŭ ші dпvins la Avrit cetatea Mesiei de цios, ce se numeщe ші Forut Terebronіul, tsind din dъpші treї-zecї de mіі, mъkar kъ el dпkъ foarte mulцї oscaшї aŭ pierdut, maї vъrtos din Trakі ші Filіppopoul dпkъ l'aŭ kuprins varvarії [14]) de avea datъ; ci perucsind aceщia ku Decie, i-aŭ fugăduit kъ vor dпtoarce prada, ші vor dпturna la lokurile sale, daru Decie n'aŭ primit fugăduinца varvarilor, ci vrund sъ'ї istoveaskъ de tot, aŭ trimis ne Kaiŭ Gallŭ, Trevonian Senatorul, ka sъle dпmiedeче trekutul Dunъrіі saŭ al Nistrului, kъcі al Tanaidului, prekut skrie Zocim Komitul [15]), ar fі fost prea departe. Trevonian mergund unde fusese trimis, s'aŭ dпcelesk ku varvarії dп kontra lui Decie, ші dиnъ ce aŭ gonit avesta pre varvarї pъnъ la o baltъ, l'aŭ sfътuit ka sъ treakъ prin baltъ asupra varvarilor; ce fъkund Decie din preunъ ku fіcіorul sъŭ, neщiind fіreа bъlцii, dпtr'unsa s'aŭ noroit amundoї ku osaшii ku tot, aша kът nici trupurile nu li s'aŭ aflat maї mult. Dпtru aveasta kцї autorї au adus la avest anŭ, toцї se lovesk, ші toцї zik (afarъ de Zocim Komitul, kareле aŭ fost pъgъn), kъ pentru goana krecщinilor aŭ petrekut aша.

Perit'aŭ Decie dп sfъrşitul lui Noemvrie, dп vъrstъ de 50 de anї [16]), dиnъ ce aŭ dпpъrцit anŭ 1, luni 11, ziле 18 [17]); ші i-aŭ urmat Kaiŭ Gallŭ Trevonian, kareле nu

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фъкът пре Волусіан фіюл съў Кесарій, ші кў варварії паче, даръ токма пъгъоасъ ші ръшіпоасъ Романілор [18]).

[1]) Lib. 1. in Decium. [2]) Lib. 10. [3]) pag. 376. [4]) T. I. p. 258. [5]) T. I. p. 627. [6]) in opere Chron. [7]) De mortibus persecutor Nro 4. [8]) l. c. [9]) in Bulgaricis. [10]) Lactantius l. c. [11]) Paulus Diac. l. c. [12]) Katona in Synopsi Chr. [13]) Lactant. l. c. [14]) Paul. Diac. l. c. Georgius Syncellus l. c. [15]) l. c. [16]) Katona l. c. [17]) Georgius Eccardus in Corp. Hist. [18]) Zonaras T. I. p. 628.

Анюл 252. Împъратюл Требоніан фаче Августў пре фіюл съў Каій Вівіе Волусіан [1]); іаръ Готіі ші Борапіі, Ургундіі ші Карпіі іаръ пръdeazъ четъціле din Европа, ръпind орі че маї рътъсесе дитр'жнселе, зіче Zosim Комітюл [2]). Прічіна пентрў каре с'аў скюлат варварії ачещіа асупра Романілор, маї въртос ачелора din Dакіа, adекъ а стръшошілор пострі, аў фост къ Împъратюл Каій Галлў Требоніан п'аў dat Готілор кътe фъгъdуіce [3]); іаръ Карпіі, Ургундіі саў Бюлгарії, ші Борапіі вреа ші еї атъта съ аібъ кът Готіі; къчї зічea, маї алес Карпіі, къ еї сънт маї de фрънте de кът Готіі [4]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Lib. 1. in Trebonianum Gallum. [3]) Zonaras T. I. p. 628. [4]) Petrus Patricius et Magister de Leg. p. 24.

Анюл 253. Еміліе Еміліанў Повъцъіторіюл Легіоанелор челор din Месіа, въzind împdръznеала варварілор каре о авеа асупра Романілор челор din Dакіа, аў фъгъdуіт осташілор, къ de се вор бате ші вор дпвінце пре Готі, тоате кътe се плътіа Готілор, ле ва плъті лор. Dрепт ачеea кў о іпітъ с'аў скюлат осташії, ші бътънd пре Готі, пре Еміліанў, карeле de віцъ ера Маврў din Афріка, л'аў ръdікат Împърат [1]); асупра кърuіа порпind de ла odіхпъ din Рома Августюл Галлў Требоніан кў фіюл съў Вібіе Волусіan, фъръ вчішї ла Інтерампа [2]), dупъ че аў împъръціт апї 2, лунї 4, зіле 9 [3]). Іаръ Августюл Еміліе Еміліанў дпzъdар аў фъгъdуіт Сепатюлуї, къ ші din Тракіа ва скоате пре варварі; пентрў къ маї паінте de a împліпі чева, Пъбліе Корпеліе Валеріан Повъцъіторіюл Легіоанелор челор din Галліа, dупъ моартеа луї Требоніан ші a луї Волусіan, аў ръвпіт а фі Împърат [4]), ші осташії карії се скърбісе de бътъіле челе dінтре dъншії, аў оторжт пре Еміліе Еміліанў Împъратюл ла Сполет четатеа Італіеї [5]), dупъ че аў împъръціт зіле 88 [6]). Акът рътъind Împърат Валеріан, пре фіюл съў Пъбліе Лікініе Галліен, пре карeле Сепатюл дл пътеще Кесарій, дл фаче Августюс, ка съ поатъ шаї лесне лукра дп контра Немцілор, карії de тоате пърціле дл дпкънцюра [7]). Креццінілор дпкъ ле аў dат паче дп 5 апї [8]).

[1]) Joannes Zonaras T. I. p. 628. [2]) Katona in Synopsi Chron. [3]) Eccardus in Corp. Hist. med. aevi. T. I. Catal. 5. Impp. Rom. [4]) Zonaras l. c. [5]) Katona l. c. [6]) Eccardus l. c. [7]) Katona l. c. [8]) Baronius ad h. a.

Анюл 254. Прекът ші се паре, дп анюл ачеста с'аў дптъmплат, каре се скріў de Георгіе Сінгелюл [1]), кў кувінтеле ачі ърмътоаре, adекъ: „Împърціnd Валеріan ші „Галліен, Скітеле аў трекът Істрюл саў Dунъреа, ші de ізнов пръdând Тракіа, аў трекът „ла Тессалопіка, четатеа Іллірієї, пре карeа дпzъdар o аў дпкънцюрат, къчї de чеї din „лъuнтрў с'аў гоніт дndърънт. Гречії спъіmъntъndусе аў нис пазъ ла Термопіле; чеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„din Атіна аў дпноіт zidвл, чел de пре вретеа лві Сілла стрікат: чеї din Пелопонес de „ла таре пъпъ ла таре аў дптъріт Іствл кв zid: іаръ Скітеле дпкъркацї кв жафврі, „с'аў дптврпат ла каселе лор.“ Ачестеа скріе ші Zonapa[2]), dinпревнъ кв Апастасіе Бібліотекарівл[3]), каре фііnd аша, даръ віецїї стръмошїї пострі че п'аў требвіт съ пътіmеаскъ дп Dакіа?

[1]) Pag. 381. [2]) T. I. p. 629. [3]) pag. 22.

Апвл 257. Дп апвл ачеста Валеріан ласъ дп Рота пре Галліен фіівл съў, ка съ аібъ гріже de дмпъръціе de кътръ апвс ші miazъ-поапте; іаръ ел порпеще дп контра Персілор[1]), ші mергънd пъпъ ла Царіград, аколо се дпшалъ de Макріан, de гопеще пре крещіпї, (ачеаста аў фост гоала а опта[2]); пептрв каре фантъ Dвmnezeў дпкъ пв і-аў аџівтат; чі аў порпіт іаръшї варварії асвпра Романілор; къчї зіче Zosim Комітвл[3]), къ: „Борапії, ші Готії, ші Карпії, ші Врвгвndії (съпт пвmеле пеатврілор каре пв „локвіа департе de Dвnъре) пв лъса вре о парте, нічї а Італіеї, нічї а Іллірікvлvї пеже„фвітъ, пръdънd тоате фъръ de нічї о дмпротівіре. Ші Борапії се сіліа съ треакъ ші „дп Асіа, преквm аў трекvт, de фрікъ фъкънd пре Восфорапї съ ле dea коръбії ші съ „ле фіе повъцвіторї ла трекvт.“ Рвтатеа варварілор ачестора маї твлцї апї аў цінвт асвпра Романілор маї въртос асвпра челор din Dакіа, прекvm din каре вор врта поцї кълеце.

[1]) Joannes Zonaras T. I. p. 631. [2]) Katona in Synopsi Chron. [3]) Lib. I. in Valer. et Gallien.

Апвл 259. Dвmnezeў п'аў дптърziат а бате ші пре Валеріан. Дмпъратвл, пептрв върсареа сънцелвї крещіпеск, къчї ачелашї Макріан, кареле дл ацвцасе асвпра крещіпілор, л'аў сфътвіт съ теаргъ дпсвшї фъръ de оасте ла Сапоре Краівл Персілор, съ'шї факъ претешвг кв dъпскл. Каре сфат прітіndв'л Валеріан, ші mергънd, фв прінс de Сапоре, дп zече апї батціокоріт, ші маї пре вртъ кв греле кіпврї оторжт, дп вврстъ de 51 de апї[1]). Дптъмплъndсе къdереа лві Валеріан, фіівл лві, Галліенъ Дмпъратвл, аў дпчепвт а гопі пре крещіпї, даръ пре татъл съў, мъкар къ леспе ар фі пвтвт фаче, de ла Персї пв л'аў рескvмпарат, чі с'аў dат кв тотвл despердърілор. Dрепт ачееа Авреол дп Іллірік, Макріан ла ръсъріт ръпеск тіръпіа[2]).

[1]) Zosimus Comes Lib. I. Orosius Lib. 7. Katona in Synopsi Chron, [2]) Orosius, et Katona ll. cc. Sextus Aurelius Victor in Breviario.

Апвл 260. Nв прічеп кът ар пвтеа съ фіе адевърат че скріе Zonapa[1]) despre Галліенъ Дмпъратвл, zікvnd: „Галліенъ, фііnd лъсат ла апвс de татъсъў, кvnd аў терс „асвпра Персілор, ші пре Хервлї, неат Скітіческ ші Готіческ, і-аў бътвт.“ Пептрв къ Валеріан аў терс дпкопtra Персілор дп апвл 257, ші de атвпчї Галліенъ пъпъ ла апвл ачеста, нічї о бірвіпцъ п'аў фъкvт, ба аў пердвт; къчї ші дп апвл ачї кvргъторіў, Валепте І. дп Ахаіа, Пісоп дп Тесалія, іаръ Постvм дп Галлія с'аў ръdікат асвпра лві Галліен, ръвпіnd а'ї ръпі дмпъръціа[2]).

[1]) T. I. p. 631. [2]) Zosimus Comes Lib. 1. Katona in Synopsi Chron.

Апвл 261. Афаръ de варварі, карії пежпчетат пъвъліа de тоате пърціле асвпра

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Romanilor, sunt toatъ vremea în care aŭ împъrъţit Galliен, treizечї de Tirannї c'aŭ skъlat împrotiva lui, dintre karii unii apъra, alţii strika împъrъţia. Aşa în anul de akъm, dъnъ ce aŭ zvis Avreolŭ pre Makrian şi pre fečorul lui, iarъ Odenat pre Kvietŭ: Emilian în Egiptŭ, Trevellian în Isavria, Kelsŭ în Afrika, şi Satъrnin la rъsъrit primesk porfira [1]).

[1]) Zosimus Lib. I. Paulus Orosius. Lib. 7. Victor in Breviario, Katona in Synopsi Chron. Calvis. in opere Chron.

Anul 262. Din tot timpul întrъ care aŭ împъrъţit Galliен, anul aceasta aŭ fost cel mai neferičit Romanilor, pentru kъ în anul aceasta, dъnъ kъm skrie Sekstŭ Avreliе Viktor [1]): „Galliенŭ, dъnъ običeiul oamenilor, desfъtъndъse întru feričirї „ku fiiul sъŭ Solonin, kъrvia lї dedese činste de Kesarиŭ, întru atъta primeždie aŭ „pus toatъ împъrъţia Romanilor, kът Gotiї fъrъ de vre o împedekare pъşind, aŭ „kъprins Trakia, pre Makidonenї, pre čei din Ahaia, şi kъte era otъrъte ku Asia; „kъprins'aŭ Partiї Mesopotamia: şi preste rъsъrit aŭ domnit hotiї saŭ o mъiere. Ale„mannii strъbъtъse în Italia; Frъnčiї dъnъ ce aŭ prъdat Galliа, stъpъnia Ispania, „bъtъnd, şi maї prъdъnd oraşul Tarakonenilor, timpurиŭ aŭ kъpъtat korubiї, şi o „parte dintre dъpşiї aŭ strъbъtut pъnъ în Afrika: şi s'aŭ pierdut preste Dunъre, „kъte kъţigase Traian." Aşiždereа skrie şi Paul Orosie [2]) zikъnd: „Sunt împъra„tul Galliенŭ, Germanii trekъnd mъnţii, şi prъpъdind Retia, şi Italia, vin pъnъ la „Ravenna. Alemannii alergъnd prin Galliа în Italia înkъ trek. Ţeara Greceaskъ, „Makidonia, Poptul, Asia, prin pъvъlireа Gotilor se istoveşte. Pentru kъ Dakia „preste Dunъre de a purureа se iea. Kvadii şi Sarmatele prъdeazъ Pannoniile, Ger„manii cei maї din kolo kъprind Ispania. Partiї iaŭ Mesopotamia, şi ţefuesk Siria." Maї pe skurt, şi maї pe înţelesu skrie Eutropie [3]), zikъnd: „Dakia, kareа din kolo „de Dunъre se adъogase de Traian, atunči s'aŭ pierdut, ţeara Greceaskъ, Makidonia, „Poptul, Asia s'aŭ prъdat prin Goti, Sarmatele şi Kvadii aŭ ţefuit Pannonia."

Iatъ adъseiŭ ce skrie Viktor, Orosie şi Eutropie, din prunъ ku Paul Diakonul, şi ku Sekstŭ Ruf [4]) din kuvъnt în kuvъnt pentru aceea, pentru kъ [5]) Iosif Karol Eder, kritikul Instanţiei Romъnilor celor din Ardeal, kareа o aŭ fost datъ aceştia împъratulуї Leopold II. în anul 1791., toatъ puterea ca întru autorii aceştia, şi în Flaviе Vopiskŭ, a kъrvia kuvinte le voiŭ adуce la anul 272, o aŭ pus, ka sъ poatъ arъta, kumkъ Romъnii n'aŭ fost stъpъniї Ardealuluї kund aŭ venit Ungurii; ši mъkar kът s'aŭ silit D. Eder a arъta ce doria, nimika aŭ isprъvit; pentru kъ de şi zik numiţii autorї, maї ales Orosie, kъ Dakia de purureа aŭ fost perdutъ sunt împъratul Gal„lienŭ, ziса lor aşa trebue înţeleasъ, kum kъ kolonia Romanilor cea din Dakia luї Traian, de ne vremea luї Galliенŭ n'aŭ maї remas în floareа în kare aŭ fost pъnъ la dъpskul. Kum kъ aşa trebue înţeleasъ ziса, voiŭ arъta la anii urmъtorї.

[1]) In Breviatio Historiae Romanae. [2]) Lib. 7. Cap. 22. [3]) Lib. 8. [4]) Lib. 10. in Gallienum. [5]) in Breviario Rerum Romanar.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 263. Împăratul Galliен (decepтăndсe ka dintr'un comnă dупъ atăta strikare a împărăцiei, kătъ se făkuse păn akum, maĭ vărtos dn anul trekut 262); dn anul aceasta faче Povъцuitoriĭ răsăritъluĭ pre Odenat Palmireanul [1]), kareле împedekъ kătva biruinцele Kraiлuĭ Persilor, a luĭ Canope, ші iea îndărăpt de la dănsul cetăцile Nisibi ші Karrae [2]).

[1]) Georgius Syncellus p. 382. [2]) idem ibidem et Katona in Synopsi Chron.

Анул 264. Publie Antonie Catărnin, kare aă făkut Inskripцia 32, dela Fridвalskі, ka Dekurionul Kolonieĭ din Anulum, dn anul aceasta aă fost Konsul [1]). Împăratul Galliенă цine trium de Persі, ші pre Odenat, kareле i-aă fost dnuinc, dn faче Augustă [2]).

[1]) Fasti Consulares Idatiani. [2]) Katona in Synopsi Chron.

Анул 265. Persiĭ, Skiteле ші Tirannіĭ tot păkъжeск împărăцia Romanilor [1]), чі Odenat Augustul bate pre Persі, iea de la dănшiĭ Ktesifontul, ші porneщe împro aцiuторiul Asieĭ чeĭ mičі, pre kare o păkъжia Boranіĭ, ші alцiĭ varvarі [2]).

[1]) Katona l. c. [2]) Georgius Syncellus l. c.

Анул 266. Împăratul Galliенă pre frate-sъă II. Likinie Valeріană dn faче dntъiĭ Kesarіă, dупъ aceea August [1]); Odenat Augustul trekъnd prin Kappadokia de grabъ сboarъ la Eraklea din Pont, ші kъnd vrea făръ de veste съ loveaskъ pre Boranі, ші pre cheialalцi varvarі, fă kă viklешug otorăt de unul, kareле ашiждerea se kiema Odenat. Iarъ Skiteле neaщeptъnd venirea luĭ Odenat, ziче Georgie Sinkellul [2]) prin Pontă c'aă împrejur la lokuriле sale.

[1]) Katona l. c. [2]) loco citato.

Анул 267. Nepind Odenat Augustul prin viklешugul tirannului Menie Odenat, muierea luĭ, Zenoвia, kă inimъ bărbăteaskъ aă okărmuit răsăritul dn lokul fiilor sъі a luĭ Erennian ші alui Timolaă, karіі era tinerі de vărstъ [1]).

[1]) Eutropius Lib. 8. Katona in Synopsi Chron.

Анул 268. Aceasta este anul, dn kareле c'aă mъntuit împărăцia strъmoшilor noстri de Galliенă strikătoriul ші perzetoriul eĭ; pentru kъ dn anul aceasta norpind Galliен kă oaste asupra tirannului Augreol, dупъ ce aă aцiunc la Mediolan, fă ruič de Povъцuitoriĭ oшirilor sale Markiană ші Kekropie dn 19. Martie, dn vărstъ de 50. de anі [1]), dупъ ce aă împărăцit anі 14., luні 4., ziле 28. [2]) Păn ce aă împărăцit Galliен, n'aă făkut vre un bine, dar fiind părăreа spre ціokărі ші spre desfătărі, maĭ ales dупъ ce aă kъzut la robie tatъ-sъă Valeріan; чі maĭ nainte de ašі vărsa сufletul, atăta aă făkut, kъ aă numit Împărat pre Klaudie II., kareле era păskut dn Illirikă, ші fă dупъ aceea împărăцit Împărat ші de Senat ші de oaste. Aceasta pre Augreol tirannul l'aă stins departe faцa pămăntului, darъ pre cheialalцi tirannі i-aă lăsat pănъ la alt tiшp [3]); kъčі ziceа: kъ a stinge tirannia este folosul luĭ, iarъ a stinge varvarіі e folosul împărăцieĭ [4]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus in Corp. Hist. med. aevi. [3]) Katona l. c. [4]) Zonaras T. I. p. 635.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Апвл 269. Литжшплъріле din апвл ачеста маї мвлцї авторї леаў скріс тоатэ деатървптвл, чі еў кввінтеле тътврор пв ле почіў адвче лпаінте, ка съ пв фіў прea лвнг лп ворвъ. Аша даръ ачі пвтаї кввінтеле лві Zosimў Комітвл ле воіў лптоарче спре Ромъніе, ші вnde вор фі лпкълчіте, ле воіў тълкві ла сфършіт кв кввінтеле алтор Авторі. Тв дрепт ачееа, Четіторвле! прітеще кввінтеле лві прекът вртеазъ: „Лп вретеа ачеаста (ziче ел, картеа I. лп Клавdіе II.) Скітеле, къцї маї ретъсесе din бътъіле челе dinaінте, мъndpіndвсе пептрв пороквл че аввсесе пъпъ акvма, с'аў лпсоціт кв Хервлїї [a]), кв Певкінії, (Ренсіні [b]) ші кв Готії [c]) ші стрънгъndвсе ла ржвл Тіра [d]), карeле се варсъ лп мареа пеагръ, кв шесе мії de лвнтрії саў коръвії, ші кв 320,000 de оашепї, аў лвнтріт пе маре пъпъ ла орашвл че се кіамъ Томії [e]), dела карeле (фііnd къ ера таре лпкіс) фвръ фвгъріцї; de ачі лвнтріnd пъпъ ла Маркіанопоіў [f]), четатеа Месіеї, ші пічі пре ачеаста пвтъnd'o лва, фііnd къ вънтвл лї свфла лп спате, лвнтріа маї лпколо. Dвпъ че аў сосіт ла стрътоареа Пропонтідеї [g]), пептрв къ коръвіile пептрв мвлцітеа лор пв лпкъпіа, аў лнчепвт а се лові ла олалтъ, ші стрвціndвсе вna de алта, окъртвіторії лпкъ аў лъсат кърteле, ші вneле с'аў лпекат кв оатепї кв тот, алтеле гоале с'аў афлат ла църтвре. пеpіnd мвлціте ші de оатепї, ші de коръвії. Пептрв прічіna ачеаста варварії de ла стрътоареа Пропонтідеї аў лвнтріт кътрv Кізік, ші пе іспръвіnd чева, dвпъ че аў трекът преste Елеспонт ла мвнтеле Ато, саў Сфетагора, аколо ш'аў кърніт лвнтріле, ші аў лпквпіврат Кассandра ші Тессалопіка, ші пвцін аў фост de пв ле аў лват. чі лнцелегъnd къ се апроше Лмпъратвл кв оціле, с'аў трас маї ла міжлок кътрv локвріле челе маї лпалте, ші пръda цінвтвл dінтрv Добер ші Пелагопіа, лп каре лок 3.000. de оатепї се лмпвцінаръ, іаръ чееалалтъ мвлціте с'аў ловіт кв оціле челе de Лмпъратвл повъцвіте.

Лнчепъnd ръсбоівл, dвпъ че ар фі къзвт мвлцї din лмбе пърціле, Romanії с'аў dat ла фвгъ, даръ пре кътї, пре каре пв лмбла оатепї, ші ловіnd фъръ de весте пре варварї, чінчїzечї de мії аў тъіат dінтре дъпшії.

Варварії, чеї че аў ръмасъ din ръсбоівл, карeле с'аў цінвт de дъпшії, ші de Клавdіе Лмпъратвл, ла Naic [h]) лптьріndвсе прін преціврv се сіліа съ меаргъ лп Макіdonіa, чі ліпсіndвле зъхъреоа, мвріа de фоаме ші еї ші dобітоачеле лор. Іаръ мергъnd еї, къларцїї Романілор ле аў ешіт лнаінте, мі тъіnd маї мвлцї dінтре дъпшії, пре чеіалалцї. і—аў стръторіт кътрv мвнтеле Емў, вnde лмпреціврънdвсе de Romanі, мвлцї аў періт Іаръ dвпъ че і-аў плъкът Лмпъратвлвї, ка пвтаї педестрашії съ се бать кв варварії, (къчї се фъквсе пріче лптре педестраші ші лптре къларашї), лнчепъnd гроазпікъ бътаіе, вреа da досвл Romanії, dінтре карії пв пвцінї къзвсе пъпъ ачі, de пв ва сосі къларімea, кв а къреіа вепіре ama с'аў лпdрептат стіптеала, de пв с'аў сімціт маї мвлтъ пагвбъ, пъшіnd маї наінте Скітеле, ші гопіndвї Romanіі. Карії лпквпіврасе остроавеле Крета, саў Кandia, ші Родвл кв коръвіile, пефъкъnd чева вредпік de помепіре, с'аў лптврпат лпdъръпт; ші лптрънd чівта лптре тощ варварії, впії аў періт лп Тракіа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

алцїї дп Макіdonia, іаръ къцї аў ретас чітовї, саў с'аў скріс дп легіоапеле Ромапілор; саў с'аў dat спре лъкрареа пътъптълуї" Ачеаста есте, че скріе Zосim Комітъл, пре кареле ка съ'л дпцелецї, требъе съ щії, къ:

a) Херълії ера de ачееашї віцъ de каре ші Готії; пътаї къ пътеле ші къ оаре каре овічеіврї се осебіа de ла олалтъ [1]).

b) Певкіпії ашіждереа ера тот de ъп неат къ Готії, къ Херълії, къ Бастарпеле, къ Карпії ші къ Борапії, карії ачі се пътеск Скіте [2]).

c) Готії ера de о віцъ къ неаквріле дпdатъ таї сък zice ші къ Вапdалії, къ Лопгобардії, къ Гепideле, къ Таіфалії ші къ алцїї, адекъ тоцї ера Немцї, ешіцї din Скапdinавіа саў Свеція [3]); акъта кънpіncece, de пе тоатъ Dакіа веке, дпкаї о парте а еї, прекът поцї къноаще din каре с'аў zic ла апії трекъцї.

d) Тіра есте Ністръл, кареле деспарте Молdова de ла Полопіа, саў de ла Ръссіа, ші de ла Подоліа [4]).

e) Томіі есте четатеа Баба din Българіа саў din Добродіцї [5]).

f) Маркіапопоіъл се кіатъ акъта Преслава, четатеа Българіеї, лъпгъ тареа пеагръ [6]). Вezї дп Лексікоапе Marcianopolis.

g) Пропоптіda се кіатъ Мареа dintre Босфоръл Тракіеї ші dintre Елеспопт, че се zіче акъта Маре de Мартара [7]).

h) Naісъл есте четате а Сербіеї деакът, ла ръъл кареле ашіждереа се пътеще; дптр'жпса с'аў пъскът Дмпъратъл Констаптіп че і таре, ші се кіатъ акъта de Сербіапї Нікова, de Італіапї Nizza, de Фрапчї Nice [8]).

Къте аў скріс Zосim Комітъл ла апъл ачеста, пе пътаї ле дптъреще Требелліе Полліап [9]), чі таї адаогъ din превпъ къ Калвісіе [10]): къ dепъ че аў дпвінс Ромапії пре варварі, пе ера осташъ кареле съ пе фіе авът роабе тъіерї Готічещї ші къте треї, нічї аў фост лок дптре дмпъръціа Ромеї дп кареле съ пе фіе фост роб dintre Готі.

Іоапп Zопара [11]) ші ачеста скріе, къ фііпd фъгъріцї Готії de ла Тессалопіка аў къпріпс Атіпа, ші преете алте жафърї аў стріпс тоате кърціле ла олалтъ ка съ ле ардъ, чі таї паіпте de а'шї дптпліпі еї воіа, с'аў афлат ъпъл dintre дъпшії таї дпцелепт de кът чеіалалцї, кареле аў dат сфат съ пе ле ардъ: пептрь къ Гречії, пъпъ кънd се кънpіпd къ кърціле, пе се деnpіnd дп мещешъгъріле de оасте, дрепт ачееа таї лесне се пот дпвінце. Фрътоасе дпвъцътърї de ла ъп варварь. Даръ оаре адевърат аў фост, саў ба? къчї пре вретіле теле, каре неат аў фост таї дпвъцат de кът Фрапчії ші Апглії, тотъшї нічї пре ачещіа пе апъ, нічї пре ачеіа пре пътъпт, і-аў вірвіт чіпева дпкъ пъпъ акъта.

[1]) Procopius de bello Goth. Lib. 3. c. 33. Joan. Zonaras T. I. p. 631. [2]) Tacitus de moribus Germ. c. 46. Hofmannus in Lexico. [3]) Procopius de bello Vandalico. Lib. 1. c. 2. [4]) Baudrand in Geographia. Bruzen in Dictionario. Hofmannus in Lexico. [5]) Iidem ll. cc. [6]) Idem ll. cc. [7]) Drumelli in Dictionario. [8]) Baudrand, Bruzen et Hofmanus ll. cc. [9]) in Claud. II. c. g. [10]) in opere Chron. [11]) Tom. I. p. 636.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 270. Împăratul Claudie, după ce au învins pre Goții și pre celalalți barbari ne apă și ne uscat, în mai multe latări ale împărăției, din prinderile celor tâlhari bolnăvindusce în Sirmiŭ, ținutul Slavoniei de acum, au murit [1]), în sfârșitul lui Octomvrie [2]), în vrâstă de 66. de ani [3]), după ce au împărățit ani 2., luni 7, zile 12. [4]), iar nu ani 9., zile 14., precum se înșală Eccard [5]), cău diortositoriul Kârților lui. Fost'au Claudie din fire spre aceea fucut ca cu bindece toate, câte se întâmplase sânt Gallien, numai bieaua de i-ar fi fost mai lungă [6]). În locul lui după cum scrie Zonara [7]), au urmat Aureliană, carele era născut din părinți mai de gios, ci foarte vestit pentru vetețiie [8]), și alte lucruri ce au făcut, precum se va arăta în cele ce vor urma. Katona [9]) scrie, cu în locul lui Claudie îndată au urmat Quintil frate-său, ci au stăpânit numai 17. zile, pentru pentru, cău de mâna ca, cău de fierul oștilor săi; ci Zonora aprigt zice [10]): bolind în Sirmiŭ Claudie, după ce s'au sfătuit cu mai marii oștilor despre următoriŭ, au zic, cu Aureliană este vrednic de a fi Împărat.“ Așa daru Aurelian nu de oaste, ci de înțelepciune Claudie au fost numit

[1]) Zonaras Tom. I. p. 626. Katona in Synopsi Chron. [2]) Katona l. c. [3]) Chronicon Paschale. p. 273. [4]) Conspectus hujus Chronici. [5]) in Corp. Hist. med. aevi. T. I. Catal. 5. Imp. Rom. [6]) l. c. [7]) l. c. [8]) Idem Katona l. c. [9]) l. c. [10]) l. c.

Anul 271. „În anul (zice Paul Diakon în Cartea 10) de la zidirea Romei 1024, Aureliap s'au făcut al 32-le Împărat după Augustul Octavian. Aceasta s'au născut din tatâ de mijloc, ci precum zic unii din Colonul lui Aureliu Senatorului celui vestit din Dakia cea rușoasă, care este între Dakia, și între Makidonia, bărbat neterpic în războiŭ, de o inimă nestătătoare, și cat plecată spre vărsare de sânge, carele cu ocărdie au învins pre Goți în doua rândurî, și Împărăției Romanilor au întors orașele cele mai de demult. Deacolo întorcându-se la răsărit, pre Zenovia, carea după moartea bărbatului său, a lui Odenat, cuprinsese Siria, mai mult cu frică decât cu bătaie o au supus. Pe Tetrik apoi, — carele în Galia nu putea alina gâlcevile oștilor săi, ci'i scrisese: Eripe me his invicte malis; adecă: scoate-mă nelinișile din rătăcirile acestea, ci drept aceea ca pre un vânzătoriŭ al oștilor mele, — fără milă l'au bătut. Așa ca un cuțigătoriŭ al doilea al răsăritului și al treizăci-noaptei cu mare mâhnire au ținut triumf.“ Din cuvintele lui Paul Diakon chiar se vede, cu Aureliap n'au fost născut în Sirmiŭ, precum scrie Katona [1]), ci în Dakia cea rușoasă, adecă în partea Meciei, care s'au numit după aceea Dakia rușoasă, precum se va arăta la anul 274.

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 272. Care le am adus la anul trecut din Oposie, nu toate s'au făcut în anul acela, ci în trei ani după olaltă s'au întâmplat, precum mărturisește Vopisk [1]); adecă: pre Goți i-au bătut Aureliap ci atunci, și în anul de acum; pre Zenovia o au supus în anul acesta; pe Tetrik l'au învins în anul 273 [2]).

[1]) in Aurelianum. [2]) Calvisius in Opere Chron. Katona in Synopsi Chronol.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Anul 274. Aceasta este anul cel însemnat, și încă și de prîce între mine și între D. Directorul Eder, carele prea aspru aŭ scris în contra cererei saŭ Instanției ceĭ în anul 1791, dată Împăratului Leopold II. de Romînii din Ardeal. În critica ca aŭ voit numitul D. Eder cu arete, cum că Romînii ar fi de viță varvarĭ, nu Romanĭ, pentru că (ziče el) pre colonia de Traian dusă în Dakia veke, Împăratul Avrelian în anul aceasta o aŭ trecut Dunărea, mi o aŭ ašezat în partea Mesiei de sus și a Dardaniei, precum scrie Flavie Vopisk[1]), Eutropie[2]), Paul Diakonul[3]), Sekstu Ruf[4]), Kalvisie[5]), Brikție[6]), și alții.

Cum că Împăratul Avrelian, vrînd a merge împrotiva Persilor, în anul aceasta aŭ scos legionele din Dakia veke, și o parte a colonieĭ, și le aŭ ašezat dea dreapta Dunărei, nu cu toate tăgădui, dar încădui încă nu pociŭ, cum că toată colonia o ar fi trecut în Dakia cea nouă: pentru că ceĭ mai mulțĭ dintre colonĭ aŭ trăbuit cu fie dații spre economie, care aša lesne știŭ că nu o aŭ lăsat, mai vărtos dupe atâta mulțime de vreme, cât aŭ fost între Traian mi între Avrelian, precum scrie mi Carpikie. Din cele ce vor urma la anii viitorĭ încă se va dovedi, că pănă la vepirea Bulgarilor, Romanii statornicește aŭ stăpînit și dea stînga Dunărei, care arătîndu-se arată cum că nu toată colonia aŭ fost trecută de Avrelian în Dakia cea nouă.

Din partea colonieĭ care aŭ remas în Dakia veke, c'aŭ prăsit toțĭ Romînii căță sînt deastînga Dunării, cum cură în mareа neagră; iară din partea colonieĭ, care aŭ trecut Dunărea, și c'aŭ ašezat în Dakia cea nouă, ašiăderea și din Romanii, pre karii i-aŭ dus Mareле Konstantin în Trakia, c'aŭ prăsit Romanii ceĭ ce sînt dea dreapta Dunării, karii c'aŭ numit dupe aceea amu Vlahĭ[8]), aša Kotzo- saŭ Kuzo-Vlahĭ[9]), iară mai pre urmă Țințarĭ[10]); tocma cum c'aŭ numit și ceĭ ce aŭ rămas dea stînga Dunării, anteiŭ Romanĭ[11]), apoĭ Avotriță[12]), dupe aceea Komanĭ mi Paținakite[13]), mai pre urmă Muntenĭ, Moldovenĭ, Mărțipenĭ, Mokanĭ, Frățuță[14]); ci orĭ cum c'aŭ numit, saŭ ce numesk și acum, tot de o viță și porodiță sînt, adecă Romanĭ de sînge, precum fireа și vărtutea lĭ mărturisește, și eŭ la anii viitorĭ tot mai pe larg voiŭ arăta, pentru că la anul aceasta numai Dakia cea nouă o voiŭ mai scrie; aša dară:

Dakia cea nouă, dupe cum mărturisește Flavie Vopiskŭ, Sekstu Ruf și Eutropie[15]), aŭ fost dea dreapta Dunării, ašezată de Avrelianŭ Avgustul întru'o parte a Mesiei de sus, în altă parte a Mesiei de sus, mi întru'o parte a Dardaniei; și aŭ fost împărțită în două, adecă în Dakia cea rămasă, ce întindea pre lîngă țermurii Dunării, numai prin Dunăre fiind despărțită de Dakia lui Traian, saŭ cea veke; ce okărmuia prin Konsulariŭ, carele avea sînt stăpînire'ș mai multe cetățĭ, între care cea mai de frunte aŭ fost Rațiaria[16]), ce se numește acuma Arezar[17]), saŭ Nikopoiul Bulgarieĭ[18]): Dakia cea de mižlok kădea mai departe de Dunăre spre Dardania, okărmuindu-se iarăș prin Konsulariŭ, și având Mitropolie cetatea Sardikeĭ[19]), careа fu vestită pentru soborul ce s'aŭ ținut întru'ânsa la anul 346, și acum se kiamă Triadiția[20]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[9]) In Aurelianum. [2]) Lib. 9. [3]) Lib. 10. [4]) in Breviario Rerum Rom. [5]) in Opere Chron. [6]) in Chron. Univ. [7]) de Rep. Goth. Lib. 4. c. 4. [8]) Choniates Lib. 1. de Isacio Angelo. c. 6. [9]) Cantacuzenus Lib. 3. c. 5. 3. Anna Comnena Alexiados Lib. 5. Zonaras Lib. 18. Nro. 23. [10]) Usus. [11]) Auctores sub quatuor prioribus num. citati. [12]) Eginhardus ad ann. 824. Lucius Lib. 1. c. 15. [13]) Zonaras, Anna Comnena, Cantacuzenus et Gregoras ll. cc. [14]) Usus. [15]) ll. cc. [16]) Hierocles in Notis Imperii Orient. [17]) Hofmannus in Lexico. [18]) Niger in Georg. [19]) Hierocles l. c. [20]) Bruzen in Dictionario.

Anul 275. Bine aŭ lucrat, saŭ ръŭ Împъратul Aurelian, când aŭ luat legioanele ші o парте a колоніеї din Dakia чea веке ші le aŭ ашezat лn чea новъ, прекът c'aŭ арътат la anul трекът, nu am de a zice; чі ачеаста o лncemn, къ Romънії чеї dea стънга Dunърії, маї въртос чеї din Apdeal, пънъ астъзї потепеск пре Împъратul Aurelian, къптând кu ціале: Хаї Лером Doamne: adecъ: Хаї Aurelиane Doamne! când колindъ la Кръчіun.

Dunъ че aŭ ашezat лucrъріле Dakiilor Împъратul Aurelian, лn anul ачеста aŭ порніт acunpa Персілор ku legioanele, a кърора фамілії le ашezace лn Dakia чea новъ, ка съ nu kazъ лn тъпіле варварілор, пънъ се ва лntърна ku legioanele, ші aціungând la Ераклеа Тракіеї, фu вчіс de лібертінul съŭ, anume Mnestеiŭ, лn локul че се zice Четатea Novъ, ἐν τῷ καινῷ λεγομενῳ φρουριῳ [1]), лn 20 Мартіе [2]), dunъ че aŭ Împъръціт anї 5, luнї 4, zile 20 [3]). Aurelian n'ar фі фост ръŭ Împърат, numaї de ar фі фост маї мілос, ші de n'ar фі порніт a nova гоанъ acunpa крещінілор. Dunъ 6 luнї фu de la Сенат numit, лn локul lui Aurelian, Împърат M. Klaudie Тачітŭ [4]).

[1]) Georgius Syncellus p. 385. Zonaras Tom. I. p. 637. [2]) Katona in Synopsi Chron. [3]) Jo. Georg. Eccardus in Corp. Histor. medii aevi, T. I. Catal. 5. Impp. Rom. [4]) Katona l. c.

Anul 276. Лn anul трекът dunъ moartea lui Aurelian, legioanele de c'aŭ ші лntърnat лn Dakia, fiind къ пентрu moartea Împъратului бътаіе ku Персіï n'aŭ avut, daръ лn anul de akum iaръ le aŭ скос Împъратul Тачітŭ, ші le aŭ трекът лn Asia, unde dunъ че aŭ лnvinc пре Скіте, aŭ mъріт ші Тачітŭ лn 13 Апріліе [1]), dunъ че aŭ Împъръціт luнї 8, zile 12 [2]). Фост'aŭ Împъратul Тачітŭ, карele лші dъчea віца са la Тачітŭ Історікul, пре карele dec лl чітea, aша dedat cnpe лnvъцътъръ, къt nu трeчea вре o поапте, лn каре съ nu четеаскъ caŭ съ скріе чева [3]).

Dunъ moartea Împъратului M. Klaudie Тачітŭ, фрате-съŭ Маркŭ Klaudie Флоріan, ka ші când i-ar фі фост de тошіе împъръціa, o aŭ ръвніт фъръ de воіа ощілор caŭ щіреа Сенатului, дрепт ачеea нічі aŭ Împъръціt маї мult de 88 de zile [4]) fiind вчіс, nu se щі de чine, la Tarcŭ [5]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi T. 11. Catal. 5. Impp. Rom. [3]) Katona l. c. [4]) Eccardus l. c. [5]) Katona l. c.

La anul тот ачелашї, adecъ de la Xc. 276, iaръ de la zidirea Romeї 1029, dunъ вчidepea Împъратului Флоріan, ощіле de la ръсъріt пре Маркŭ Aurelie Probŭ, a къріа вітеціе o щіea dunъ вретea Împъраціlor Klaudie, Aurelian ші Тачітŭ, ku сіла l'aŭ фъкът Împърат, мъкар къ ера din мікъ віцъ лn Сірміŭ пъскът [1]).

[1]) Zosimus Comes in Probum, Katona in Synopsi Chron. Calvisius in opere Chron.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Anul 277. Împăratul Probŭ în anul aceasta bate barbarii, carii căpiteasă Galiile; şi Galliile iarăşi le ieau împărăţiei [1]).

[1]) Zosimus Comes in Probum, Katona et Calvisius ll. cc.

Anul 279. Dupŭ ce aŭ tăiat Împăratul Probŭ în anii treizeci 200,000, de neamuri în Galliĭ [1]), şi Galliile le aŭ unit împărăţiei, prekum scrie Flaviu Vopiscŭ [2]): Împăratul Probŭ aŭ călătorit prin Trakii, şi toate popoarele (neamurile) Ţetiţeşti, care era pentru vestea lucrurilor săvîrşitate, şi pentru putereа puternicului celŭ de demult apucate, saŭ le aŭ supus, saŭ le aŭ primit în prietenie. Ku mult mai kiar vorbeşte Zosim Komitul aceastea skriind despre Împăratul Probŭ: „pre Bastarnĭ, carii era de neam Skitiesk, şi s'aŭ supus luĭ, primindu-i-aŭ aşezat în Trakia, şi le aŭ dat pămînturi saŭ moşii. Aceştia dupŭ aceea aŭ viezuit dupŭ leziile, şi obiceiurile Romanilor.“ Iatŭ kŭ Împăratul Probŭ aŭ unit pre Ţeţi, şi pe Bastarnĭ, ci Ţeţii aceştia şi Bastarnii era de o viţŭ kŭ Karpii, şi kŭ Gotii, kŭ Boranii, şi kŭ toţi cei a era Nemţi saŭ Şveţi de viţŭ, şi în anul de akum lokuiaŭ saŭ mai'n parte a Dakiei ceĭ veki, saŭ dinkolo de dunea peste Nistru [3]); aşa daru Romanii pănă akum nu perdusе Dakia veke, saŭ de aŭ fost şi, pierdut ur'o parte din dunea, în anul aceasta iarăşi o aŭ dobăndit înapoĭ. Kare fiind aşa, kiar se dovedeşte kŭ Împăratul Aurelian nu toată kolonia luĭ Traian, fiindu mai o parte a eĭ o aŭ trekut preste Dunăre în patria ca, prekum s'aŭ arătat la anii 271, 274 şi 276. Mie mi se vede, kŭ Împăratul Aurelian n'aŭ voit alta prin trecerea unii părţi a kolonieĭ dea dreapta Dunării, fiindu mai ka s'ăşi fakŭ şiie potenire, şi se împodobească ţeara, din kare era prăsit.

[1]) Hofmanus in Lexico Univ. [2]) in Probum. [3]) Hofmanus l. c. Bruzen in Dictionario Geogr. Baudrand in Geograph.

Anul 280. Aşezănd luкrurile Dakiilor şi pre Bastarnĭ în Trakia, Împăratul Probŭ de aci aŭ trekut la răsărit, şi în anul de akum aŭ bătut în Isauria pre tălharĭ, în Egipt pre Saturnin tiranul, în Etiopia pre Blemĭ [1]).

[1]) Flavius Vopiscus in Probum, Eutropius Lib. 9. Aurelius Victor in Breviario Rerum Romanarum. Katona in Synopsi Chronol.

Anul 282. Întărindu-se de la răsărit la anul Împăratul Probŭ, aŭ unit în Galia pre tiranii Prokul (Proculus), şi Bonosŭ (Bonosus), anoĭ de Germanĭ şi de Blemĭ aŭ ţinut mare triumf; dupŭ aceea vrănd a se skula kŭ harţŭ asupra Persilor, aŭ ajuns până la Sirmiŭ, unde fu omorît de niskaĭ osaşi, carii se urâse kŭ lucrul, întru kare cu se deprinsŭ trebuia purureа [1]). Aceasta s'aŭ întîmplat la începutul luĭ Augustu din anul de akum [2]), dupŭ ce aŭ împărăţit ani 6, luni 2, zile 12 [3]).

Împăratului Probŭ, kareле sirgur aŭ fost harnik cu ţie kât căutăsе ceĭ mai denainte, întru aceştaşi anŭ i-aŭ urmat Markŭ Aureliu Karŭ (Carus), kareле făkănd pre fiii săi Karin şi Numerian Kesarĭ, îndatŭ aŭ unit pre Sarmate [4]), carii lokuia de la Dakia veke peste Nistru [5]). Aşa daru şi pe vremea Împăratului Karŭ înkŭ era sunt Romanĭ Dakia veke.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Vopiscus in Probum. Aur. Victor in Brev. Rer. Rom. Eutropius Lib. 9. Katona in Synopsi Chron. etc. [2]) Iidem ll. cc. [3]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi. [4]) Vopiscus, Victor, Zosimus Comes, Eutropius, Katona ll. cc. [5]) Plinius Lib. 4. Baudrand in Geogr. Hoffmannus in Lexico Univ. Bruzen in Dictionario.

Anul 283. Ân anul aceasta, carele este de la zidirea Romei 1036, Împăratul Carŭ, vrând a se bate cu Persii, pre amândoi fiii săi, adecă şi pre Karin, şi pre Numerian îi trimete Împărăţi, şi pre Karin îl trimite cu anere Galiile, iar pre Numerian îl dăce cu cine asupra Persilor.

[1]) Vopiscus in Carum. Eutropius Lib. 9. Aurelius Victor in Breviario Rer. Rom. Eusebius in Chronico. Katona in Synopsi Chronologica etc.

Anul 284. Împăratul Carŭ, dupe ce aŭ învins pre Persi, şi aŭ luat Mesopotamia de la dupăşii, aŭ aşezat pupe la Ktesifont [1]), cetatea cea părăsea peferiţită şi făr porok Romanilor, şi akolo aŭ periт la miezul verei [2]); unii dintre autorii cei la anul trekut zik, kă s'ar fi bolnăvit şi apa ar fi periт; ci Flavie Vopiskŭ în kartea despre Împăratul Carŭ apriat skrie, kă aŭ periт trăspit fiind de fulger. Fost-ar fi bun Împăratul Carŭ, de n'ar fi nimit şi lăsat dupe cine August pre fiiul său Karin [3]). Împărăţit'aŭ Carŭ de al treilea anŭ [4]); iar nu 10 luni, şi 5 zile, prekum skrie Ekkard [5]). Numerian Augustul foarte s'aŭ skărbit pentru moartea tătăne-său, şi atăta aŭ plânse, pupe che s'aŭ bolnăvit la oki; drept aceea sokru-său Arrie Aper, kând boliа, l'aŭ omorât tot întru aceasta anŭ, în luna lui Septemvrie, în karul ku karele îl purta; nici voia Aper să i se ştie făr de leşăire, ci împăţindusе trupul, din nuoarea aceea aŭ pricheput, ostaşii kă Numerian este mort, şi deskoperind karul aŭ aflat peleşăirea lui Arrie Aper.

Drept aceea Dioklitian (Diocletianus) cel kumplit, carele era unul dintre ostaşi, prăsit din Dalmaţia, din oraşul Dioklecia, de lângă Solona, cetatea cea vestită, din părinţi cirimani, ci bun ostaşŭ, kărăia îi prorochise odinioară o babă meşcheră saŭ bosorkae (strigoae) kă atunci se va face Împărat, când îi va vide un gligan, ce se zice latineşte Aper, văzând pre Numerian Augustul vrăc de Arrie Aper, s'aŭ skălat şi aŭ vrăc pre Aper, pentru kare faptă oastea toată l'aŭ rădikat Împărat în 17 Septemvrie din anul kărgătoriŭ, şi el, adecă Dioklitian în 20 Noemvrie aŭ nimit Kesariŭ pre Erkulie Maksimian [6]).

[1]) Eusebius in Chronico. [2]) Katona in Synopsi Chronologica. [3]) Idem ibidem. [4]) Vopiscus in Carum Augustum. [5]) in Corpore Historico medii aevi. T. I. Catal. 6. Impp. Rom. [6]) Vopiscus in Numerianum, Eutropius Lib. 9. Aurelius Victor in Breviario, Eusebius in Chron. Katona l. c.

Anul 285. Augustul Karin, dupe che aŭ învins pre tiranul Iulian Sabinul nu departe de Verona, şi l'aŭ omorât, aŭ purces împrotiva lui Dioklitian în Mesia, pre carele l'aŭ şi învins în bătaiea cea dintâiŭ; ci semţindusе dupe aceea Karin, şi ku lăkomie gonind pre ostaşii lui Dioklitian, fu de ostaşii săi vândut şi tăiat la împrejurul lui August [1]); dupe che păkăţise pre Romani anі 2, luni 11, zile 2 [2]). Zi-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сăт къ аў пъкъцiт пре Romanї, пентрв къ пре чеї вни, пре вniї i-аў оторжт, пре алцiї i-аў сврвпiт, шi Полата Лмпърътеаскъ о аў лтплвт de Mimї (чiвфї), de къптърецї шi de Леnonї саў Вотрi; нiчї аў фост лвкрв de рвшine, каре съ пв се фie афлат лптр'жпсвл[3]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi T. I. Catal. 5. Impp. Rom.
[3]) Vopiscus in Carinum, Eutropius Lib. 9. Eusebius in Chronico. Katona l. c.

Анвл 286. Перind лn анвл трекът Лмпъратвл Карiн, ръмас'аў Diоклiтian cinгвр Авгвст, карeле дрепт ачееа ла лпчепвтвл лвї Апрiлie ал анвлвї деакът, пре Кесарївл Еркvлie Максiмian, чел пъскът лn Сirмiў din пърiнцї de цioc, даръ фоарте вiтeaz, лл фаче Аьгвст[1]).

Тот лптрв ачест анў аў пътiмit лn Дръщор саў Сiлiстрia CC. Мвченiчї Максiм, Dada шi Квintiлian, а кърора вieацъ о скрie Годефрid Хеншenie[2]). Din вieаца Сфinцiлор ачестора се довedеще, къ лn Dакiile лвї Авреliан пе врeме ачeаста аў фост Про-Консвлї Гавinie шi Тарвinie, чi каре, лn кареа Dакie аў фост Про-Консвл пв се отъреще.

[1]) Victor in Brev. Katona in Synopsi Chron. [2]) Godefridus Henschenius in Continuatione Bollandi ad 13. Apr.

Анвл 287. Двпъ че шi Diоклiтian аў сiлiт пре Нарсеў Краiвл Персiлор съ чеаръ паче, шi Еркvлie Максimian аў лпфръпт Цертанiї, карiї пъвъliсе лn Галлiа, атъndої се сокотiа, квт ар пвтea потопi пре Каравсie, карeле лпбръкасе порфiра лn Бritannia[1]).

[1]) Eusebius in Chronico. Katona in Synopsi Chron.

Анвл 288. Еркvлie Максimian (Herculius Maximianus) фоарте таре фв бътвт пре маре de Каравсie (Carausius[1]); iаръ Diоклiтian бате Готiї, карiї трекvсе Двпъреа, шi'ї лптецеще съ се роаце de паче de дъпсвл; афаръ de ачееа фаче треї четъцвiчї спре паza вадврiлор Двпърiї[2]).

[1]) Eusebius in Chron. Katona in Synopsi Chron. [2]) Ammianus Marcellinus apud Calvisium ad h. a.

Анвл 289. Nimiка пвтvnd стрiка лвї Каравсie, се сокотiръ Еркvлie шi Diоклiтian съ факъ паче кв дъпсвл, прекът аў шi фъкът, дъndв'ї тiтлвл de Авгвст, шi лъсъпдвл съ облъдвeаскъ Бritannia[1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анвл 290. Въzвnd Ахiлеў (Achilleus) пороквл лвї Каравсie, ел лпкъ лтвракъ[1]) порфiра лn Егiптў; iаръ Нарсеў (Narseus) Краiвл Персiлор стрiкъ пачea, шi се апвкъ de прada ръсърiтвлвї.

[1]) Eusebius in Chronico. Katona in Synopsi Chron.

Анвл 291. Лn анвл ачеста, карeле есте de ла zidiрea Рошеї 1044, Diоклiтian шi Еркvлie с'аў лтпрезпат ла Mediолан, шi с'аў сфътвit квт ар пвтea апъра лтпърцiа de атътea реле шi протivнiчї, шi маї пре вртъ аў афлат къ есте лiпсъ de аџiвторiў: дрепт ачееа лn

Анвл 292. Лптъia zi a лвї Мартie, Diоклiтian din презпъ кв Еркvлie аў пв-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

mit Кесарiй пре Флавiе Константiе I. Хлорй (Flav. Valer. Constantius Chlorus), татъл Марелуй Константin, ши пре Галерiе Максimian (Galerius Maximianus) Артептарiул [1]), despre каре Галерiе, аша скрiе Аврелiе Виктор [2]): „Iаръ Галерiе ай фост (тъкар къ кв „пеiскусiтъ ши проастъ dirептате) destul de a se лъуда, фрптос лп тр'п, прea бun ши „порокос осташй, пръсiт din пърiнцiй прощi (пъстори de чирi), de unde с'ай порекliт „Артептарiй. Пръсiт ай фост din Дакiа чea рлпоасъ ши лптр'лпса с'ай ши лпгропат, „ла локul, карele л'ай фост пutit Romulian, de пре путеле Romulеi matеi сале. A„честа кв фалъ ай лndръznit a ziче, къ mutъ-ca, ка ши Олimпiada, muta Марелуй A„лександрв, de стей ай фост лпкълекатъ, кund л'ай зътiслiт пре ел.“ Чi Лактанцiе [3]) кв mult maй алтiнтрелеа скрiе despre Галерiе, zikund: „Ера лп бестiа ачеаста фiреа„скъ варваре, ши феriме стреiнъ de съnцele Romanescй. Niчi e de a te miра, пептрв „къ mutъ-ca Trancdanубianъ (de preste Dunъре) фiind, kund цefуia Карпii, atunчi тре„kund апа, фуцise лп Дакiа чea новъ.“ Ши iаръшi тот Лактанцiе скрiе [4]) despre ачелашi Галерiе, zikund: „Кute ай фъкut чеi бътрънi din къdinца ошireй лп коптра челор „лnвiншi, ши ел ай кutezat a ле фаче лп коптра Romanilor mi a сunушilor лор; пеп„трв къ пърiнцiй луй фuсесе сunушi dърii, кв каре Traian ка бiruitорiй nedenсia пре Dакi, „пептрв челе multe ребелii але лор.“

Лn кuвiнтеле луй Лактанцiе, каре с'ай aduc ачi, фоарте фрптоасе лпсетnърi фаче Стефан Балузie, din каре nutaй кute сънт спре скопul тей ле воiй кulеце, шi da лnainte. Аша daръ ziче Балузie [5]), къ Romula, muta луй Галерiе ай фuцit din Дачеа веке лn чea новъ лn timpul, kund ай фъкut Аврелiан Дакiа чea новъ; чi ачеаста nu съ поате krede, пептрв къ de ar фi фост atunчi вре o прiчinъ de a фuцi din Дакiа чea веке лn чea новъ, kut с'ar фi гътit ши порnit Аврелiан токта atunчi асupra Персiлор? Аша daръ dunъ ачееа ай требuit Romula съ фuгъ лn Дакiа луй Аврелiан, din Дакiа луй Traian, чi de есте adевърат, прекut ши есте, din Лактанцiе лnкъ се adeвереазъ, къ Дакiа веке n'ай фост голitъ prin Аврелiан de тоцi колопii луй Traian.

Лnкътu'i despre dapea (трibut) de Лактанцiе аша потепitъ, ка kut ar фi фост de Traian arupkatъ пре Дакi, аша скрiе Балузie [6]): „Ксifiлin din Dion потепеще атъndoвъ „порniрiле луй Traian асupra Дакilор, dap nikъirї nu потепеще de dapea каре с'ар „фi порunчit лор. Nutaй атъта ziче, къ Дакiа с'ай фъkut провinцie, че ши Флавiе Во„niскй мъртuрiсеще вoruind despre Аврелian, чi фiind къ ачееа регulъ авea Romanii, ка „тоате цъri.ле, каре се redучea лn провinцii, съ фie сunт dape, ши Маgistratulуй nono„рulуй romaneск сunuce, прекut аратъ Сironie лn Картеа 1. despre къdinцele провin„цiilor, nu e niчi o lndoealъ, къ Дакiа n'ай фост сunт dape, маi въртос пептрв къ „Лактанцiе апriат лптъреще ачеаста.“ Пъпъ аiчеа Балузie, чi eй mъ лnторк аколо, de unde m'am фост абътut.

Къt с'ай nutит Кесарiй Константiе ши Галерiе, lndatъ с'ай лmпърцit ши Лmпъръцia лn патрв пърцi, аша прекut urmeazъ, ка съ o апere, adекъ: луй Константiе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

і с'аѣ dat Галліле кѣ тоате църіле de пеcте Алпес; лѣї Еркѣліе Італіа ші Афріка; лѣї Діоклітіan ші лѣї Галеріе Паннопіа, Іллірікѣл, Месііле, Дакііле, Тракіа, ші тот рѣсъріт ѣл. [7])

[1]) Aurelius Victor in Breviario Rer. Rom. Katona in Synopsi Chron. [2]) in Breviario ubi de Galerio. [3]) De mortibus persecutorum Nro. 9. [4]) Ibidem N.22 [5]) in notis ad Nrum. 9. Lactantii. [6]) ibidem ad Nrum. 22. [7]) Paulus Orosius Lib. 7. c. 25. Eusebius in Chronico. Katona in Synopsi Chronologica.

Апѣл 293. Аллектѣ дп Брітаніа отоаръ пре Караѣсіе, деспре кареле ам ворбіт ла апѣл 289. ші гопінd афаръ пре Романї кѣпріnde тоатъ Брітаннія, карea о аѣ стъпъніт пънъ ла апѣл 296. прекѣт се ва аръта de ачі дпаінте [1]); іаръ Галеріе бате пре Нарсеѣ Краіѣл Персілор, ші дптѣрпъndѣсе дп Месопотаміа кѣ фоарте маре чінсте се прімеще de Діоклітіan [2]).

[1]) Eusebius in Chronico. Katona in Synop. Chron. [2]) Orosius Lib. 7. c. 25.

Апѣл 294.. Ла апѣл ачеста скріе Стефан Катона [1]): „Галеріе фііnd тріміс de Діо„клітіan дп контра Бастерпілор, а Карпілор ші а Сармателор, і-аѣ дпвінс ла Акінк.“ Іаръ Паѣл Оросіе [2]) кѣ мѣлт маї кіар ворбеще, ачестea скріind, ла апѣл деакѣт: „Dѣпъ „че аѣ дпвінс Нарсеѣ Краіѣл Персілор, Максіmіan (Галеріе) се дптоарпъ (дп апѣл „трекѣт 293) дп Месопотаміа ші de Діоклітіan кѣ фоарте маре чінсте се прімеще. „Ачееашї повъцѣіторї кѣ осърdіе с'аѣ бътѣт dѣпъ ачееа кѣ Карпіі ші кѣ Бастерпіі. Апоі „аѣ дпвінс пре Сарmате, dіn карії преа мѣлтъ мѣлціme аѣ прінс, ші і-аѣ дппръщіеат „прін четъцѣіле челе че ера пре марцініле Дмпъръцієї Романілор;“ іатъ къ Галеріе с'аѣ бътѣт кѣ Карпіі ші кѣ Бастерпіі, карії ера de о віцъ кѣ Готіі (прекѣт с'аѣ арътат ла апѣл 279), пѣ дп Дакіа, чі зіче Катона ла Акінк, каре четате dѣпъ тавла лѣ Пеѣтінгер аѣ фост дп Паннопіа кѣ мѣлт маї дп ціос de Сікамвріа, адекъ Бѣda чеа веке. Сармателе дпкъ лъкѣіа преcте Ністрѣ, прекѣт тоцї Авторіі мъртѣрісеск, кѣ карії пѣ с'ар фі пѣтѣт бате Галеріе Кесаріѣл, de п'ар фі авѣт Романіі Дакіа чеа веке сѣпт стъпъніреа лор пе времіле ачестea.

[1]) in Synopsi Chronologica. [2]) Lib. 7. c. 25.

Апѣл 296. Константіе Кесаріѣл трекънd дп Брітаннія, пре Аллектѣ Тірапнѣл дл бате, ші'л отоаръ, ші Брітаннія о къцігъ дпапоі, пънъ аѣ фъкѣт ачестea Константіе, Еркѣліе Аѣгѣстѣл аѣ апърат Галіле, іаръ Діоклітіan Аѣгѣстѣл кѣ Галеріе Кесаріѣл мерг ла рѣсъріт, ші Деоклітіan дп Егіптѣ дпвінце пре Ахілеѣ Тірапнѣл, пре кареле прінzѣndѣ'л дп Алексandріа, дл арѣпкъ феарелор, даръ Галеріе п'аѣ авѣт порок дппротіва лѣї Нарсеѣ Краіѣл Персілор, пептрѣ каре непорочіре греѣ фѣ пedencіт de Діоклітіan, пептрѣ къ і-аѣ къѣтат се фѣгъ пedестрѣ пре лъпгъ рѣdванѣл саѣ карѣл лѣї Діоклітіan вре о кът-ва лок [1]).

[1]) Eusebius in Chronico. Zosimus Comis in Galerium, Katona in Synopsi Chron. Calvis. in opere chron.

Апѣл 297. Галеріе Кесаріѣл ръніт фііnd de рѣпінea дп апѣл трекѣт петрекѣтъ, дп апѣл ачеста ка ѣп леѣ аѣ мерс асѣпра Персілор, пре карії аша і-аѣ бътѣт кът аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

требѹіт съ се роаце de паче. Констаптіе Кесарівл дпкъ аѹ дпвінс пре Алетаннї, ші Еркѹліе Аѹгѹстѹл пре Маѹрітанї [1]).

[1]) Iidem Auctores, qui ad annum priorem.

Апѹл 298. Дмпъраціі ші Кесарії Ромапілор дп апѹл ачеста даѹ пачеа, de каре се рѹга Нарсеѹ Краівл Персілор [1]).

[1]) Katona l. c.

Апѹл 300. Dѹпъ че с'аѹ дптълніт дп апѹл трекѹт дп Mediolan Діоклітіап Аѹгѹстѹл кѹ Еркѹліе Аѹгѹстѹл, дп апѹл ачеста Діоклітіап с'аѹ апѹкѹт de zidipea Тертелор (скълдътоарей) челор din Рома [1]), каре пъпъ астъзї се пѹтескѹ але лѹї Діоклітіап, прекѹт дпсѹмї ле ам възѹт.

[1]) Idem Katona ibidem.

Апѹл 301. Дп апѹл ачеста Діоклітіап Дмпъратѹл пептрѹ порокѹл че'л авеа, дптрѹ атъта с'аѹ търіт, кът ші дпкълцътіпіеле ші ле аѹ дпподовіт кѹ петрі скѹмпе, ші чіпсте zeeаскъ аѹ ръвпіт [1]).

[1]) Eusebius in Chronico. Zosimus Comes Lib. 2. in Diocletianum. Katona in Synopsi Chron.

Апіі 302 ші 303. Дп Nікomedia іерпъпd Діоклітіап Аѹгѹстѹл, пр п Галеріе Кесарівл ла ачееа се адѹче, de порпеще а zечеа гоапъ дп протіва Крещіпілор. Каре гоапъ дп 23 Февр. с'аѹ порѹпчіт; апоі с'аѹ дѹс ла Рома, de аѹ цінѹт трімф de Персі [1]).

[1]) Eusebius, Zosimus et Katona ll. cc.

Апѹл 305. Маї minѹпат de кът апѹл ачеста пѹ требѹе съ фіе: пептрѹ къ спъріат фііпd Діоклітіап Аѹгѹстѹл de Кесарівл Галеріе, аѹ скріс Аѹгѹстѹлуї Еркѹліе, ка ші ел съ се ласе de а маї окъртѹві Дмпъръціа: дрепт ачееа амъпdої дптр'о zі аѹ десбръкат порфіра, Діоклітіап дп Nікomedia, іаръ Еркѹліе дп Mediolan, ші Кесарії Флавіе Констаптіе Хлорѹ, ші Каіѹ Галеріе Максіміап ла дпчепѹтѹл лѹї Маіѹ с'аѹ фъкѹт Аѹгѹстї, карії дпdатъ аѹ пѹміт Кесарї пре Флавіе Валеріе Северѹ, непот din сора лѹї Галеріе, ші пре Каіѹ Валеріе Максімін II., ші аѹ дмпърціт тоатъ дмпъръціа дп патрѹ пърцї дптре сіпе, ка съ щіе Фіе-кареле, каре парте аре de а о апъра [1]).

[1]) Zosimus Lib. 2. Eusebius in Chronico. Eutropius Lib. 10. Katona in Synopsi Chron.

Апѹл 306. каре есте de ла zidipea Ромеї 1059. Дп апѹл ачеста Мареле Констаптін, фечорѹл чел маї маре ал Аѹгѹстѹлуї Констаптіе I., въzмnd лацѹріле челе de Галеріе лѹї дптіпсе, пре афѹрішѹ ласъ кѹртеа лѹї Галеріе, терце дп Брітаппіа ла татъл сеѹ, пре кареле дп четатеа Еворак дл афлъ болпав de моарте ші таре dѹіос а ведеа пре фіѹл сеѹ Констаптін, ка съї поатъ котъпda ші фаміліа, ші дмпъръціа кътъ облъdѹіа. Дрепт ачееа кът аѹ сосіт Констаптін, дпdатъ с'аѹ ръdікат din пат Констаптіе, ші плінind челе че dоріа, dѹпъ скѹртъ време аѹ ръпосат, пефііпd ботезат, чі фъкъпd тоате къте се кѹвін лѹї крещін; пептрѹ къ dъпсѹл кънd алцій гоніа пре крещінї пре ачещіа дп кът пѹтеа, дї апъра, пічі сѹферіа слѹціторій дп полата са, карії пѹ ера крещінї [1]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Mарind Константіе, оастеа пре Константin ѧndатъ л'аѹ стрігат Аѵгѵстѹ, чі Аѵгѵстѵл Галеріе с'аѹ ѧтпротівіт ші аѹ пѵміт Аѵгѵстѹ пре Северѹ непотѵл съѹ din соръ, іаръ пре Константin de фрікъ л'аѹ ѧпгъdвіт съ фіе Кесарій [2]). Пъпъ кънd се лѵкръ ачестеа, Максентіе, фечорѵл лѵї Еркѵліе, карелe десбръкасе порфіра ѧn апѵл трекѵт, ші ціперелe лѵї Галеріе ѧn Рома ѧn 27. Октомвріе ръпеще ѧтпъръціа, ші кіемънd пре татъл съѹ Еркѵліе ѧї ѧптоарпъ порфіра [3]).

[1]) Eusebius in vita Constantini Lib. 1. [2]) Zosimus Lib. 2. Katona in Synopsi Chron [3]). Eutropius Lib. 10. Katona l. c.

Апѵл 307. Аѵгѵст Северѹ, фііnd трimic de Галерiе ѧn Італіа асѵпра лѵї Максентіе, прin віклешѵгѵл лѵї Еркѵліе фѵ лъсат de аї съї mi ѵчіс. Кареа съвършindѵ-о Еркѵліе аѹ трекѵт ѧn Галлія, ші пре фата са Фавста о аѹ търітат dѵпъ Мареле Константin, карелe ера вънdѵвѹ, пентрѵ къ тѵрісе Minервina тѵта Кесарівлѵї Кріспѹ, ачелѵї d'іптъіѹ фічіор ал Марелѵї Константin, ші търітъndѵ-о, пре ціперe-съѹ Константin л'аѹ пѵміт Аѵгѵст [1])

Галерiе ѧпкъ аѹ пѵміт Аѵгѵст пре Лікіnian Лікіnie, карелe ера пръсіт din Dакіа, adекъ din Ромънї, ка ші Галерiе кѵ Мареле Константin [2]).

Каіѹ Валерiе Максimin ѧпкъ ѧптрѵ ачест апѹ аѹ ръпіт ѧтпъръціа, ші аша ла апѵл ачеста с'аѹ пѵтърат афаръ de Dіоклітian, карелe тръіа пріват, шепте Аѵгѵстї ѧn тоатъ Ѧтпъръціа Romanілор, adекъ Еркѵліе, Галерiе, Северѹ, Мареле Константin, Максентіе, Лікіnie, ші Максimin [3]) пъпъ че тоцї аѹ періт кѵ време, ші пѵтаї Мареле Константin аѹ ремас сіпгѵр Аѵгѵстѹ, прекѵт се ва аръта ла апії вііторї.

[1]) Zosimus Lib. 2. Eusebius in vita Constantini. Katona in Synopsi Chron. [2]) Iidem ll. cc. Eutropius Lib. 10. Calvisius in opere Chron. sed tribus annis tardius, Baudrand. [3]) Katona l. c.

Апѵл 308. Еркѵліе тinde кѵрсъ Марелѵї Константin, ка mi фічіорѵл съѹ, лѵї Максентіе, ѧn апѵл трекѵт, кареа прічепъndѵ-о Константin, ка ѵn ціперe плin de фріка лѵї Dѵmnezeѹ, алта пѵ фаче, фъръ пѵтаї ѧл десбракъ de порфіръ, шіѣ порѵпчеще съ тръіаскъ ка ѵn пріват [1]).

[1]) Katona l. c.

Апѵл 310. Еркѵліе Максimian ѧn апѵл ачеста іаръші аѹ ѧптinс кѵрсъ Марелѵї Константin, каре лѵкрѵ цііndѵ'л фііка са Фавста, тѵіереа Марелѵї Константin, л'аѹ спѵс бърбатѵлѵї: пентрѵ ачееа лѵї Еркѵліе фѵ ѧпгъdвіт de ціперe-съѹ съ се отоаре пре сіпе, кѵ че фелій de тоарте ва вреа, ел ѧрепт ачееа с'аѹ спънzѵрат пре сіне ѧпсѵші ѧn орашѵл Масcіліа, кънd ера de 60 de анї [1]), dѵпъ че аѹ ѧтпъръціт ѧтпрепѵнъ кѵ Dіоклітian анї 21, лѵнї 11, zіле 12 [2]), іаръ а доѵа оаръ de a треілеа апѹ, ачест сфършіт аѹ авѵт върсъторівл de сънце креціпеск Еркѵліе.

[1]) Zosimus Lib. 2. Eutropius Lib. 10. Katona in Synopsi Chron. [2]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi Tom. I. Catalog. 5. Impp. Rom.

Апѵл 311. Галерiе Армептарівл ѧпкъ аѹ періт ѧn апѵл ачеста ѧn оратѵл Da-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кіеї чеї de міжлок, ал Capdika, пътрезъндъ'ї карпеа, ал върстъ de 60 de anї [1]), дъпъ че аў оклъдъіт ка Кесарій 14, ка Авгост 6 anї [2]).

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Contextus hujus Operis.

Анъл 312. Ал треілеа гоніторій ал крещінілор ера Максентіе, ал коптра къръіа порнind ал анъл ачеста Мареле Константін, і с'аў арътат пе черій сетнъл сфінтеї Кръчї къ інскріпціа ачеаста: ἐν τούτῳ νικά; алтръ ачеаста алвінце; ші ачеаста с'аў алтъмплат пе ла ameazъ-zi фііnd соареле, деспре каре ведере гъndind ел дъпъ ачееа ал поаптеа че аў ърмат, і с'аў арътат ал віс Domnъл Хс. ші і-аў порънчіт, ка оастеа къ сетнъл пре черій възът съ ші-о алтъреаскъ, къ аша ва алвінце, прекът алсъші Мареле Константін аў повестіт лъї Евсевіе, кареле скріе ачестеа [1]). Дрепт ачееа алтъріndъші оастеа къ сетнъл сфінтеї Кръчї, аў пърчес ал Італіа, ші пре повъцъіторії лъї Максентіе і-аў алвінс ла орателе Таврін ші Верона [2]), іаръ пре алсъші Максентіе л'аў алвінс ла Рома ал пънтеа Тівереї, кареа аша о алтокшісе Максентіе, ка съ се стріче, ші съ се алнече ал апа Тівереї Мареле Константін, кънd ва вреа съ треакъ къ оастеа, чі пъ і-аў аџіътат лъї Максентіе Дъmnezeїї пре карії чінстеа, пентръ къ алсъті аў къзът de пре подў, ші с'аў алнекат ал Тівере, ал 27 Октомвріе, дъпъ че аў тіръніт 6 anї деналін. Іаръ пре Мареле Константін л'аў апърат Хс. алтръ кареле кредеа, ші Рома о аў мънтъіт пріп дъпсъл [3]).

[1]) Eusebius in vita Constantini Lib. I. c. 28. seqq. [2]) Zosimus Lib. 2. Eutropius Lib. 10. Katona in Synopsi Chron. [3]) Zosimus, Eutropius et Katona ll. cc. Orosius Lib. 7. c. 28.

Анъл 313. Ал анъл ачеста Мареле Константін аў мърітат пре Констаптіа сора са дъпъ Авгъстъл Лікінie [1]). Іаръ ал патрълеа гоніторій ал крещінілор Діоклітіаў чел кътпліт, спъітънтъндъсе де картеа Марелъї Константін, ал каре і се лъздасе къ ръў, ал Салона орашъл Далмаціеї аў бъът (прекът zік вній) отравъ, ші аў періт ал върстъ de 68 de anї, дъпъ че аў фост алтъръџіт алтреънъ къ Еркъліе anї 21, лънї 11, zіле 12 [2]), ші аў тръіт ка пріват anї 9 деналін [3]).

Маї къста ал чінчілеа гоніторій ал крещінілор Максімін II. тіраннъл, чі ачеста алкъ алвінс фііnd de Лікінie Авгъстъл алтре Ераклеа ші Одріій, аў фъџіт ал Тарсў, ші аколо бъnd венін, с'аў отръвіт пре сіне, ші аў періт алтре челе маї марї кінърї [4]), дъпъ че аў алтъръџіт anї 9, лънї 8, зіле 6 [5]); ші аша с'аў мънтъіт бієџії крещінї de гоана кареа аў џінът зече anї [6]).

[1]) Joannes Bollandus ad 13-am Januarii. [2]) Eccardus in Corp. Hist. medii aevi Tom. I. Catal. 5. Impp. Rom. [3]) Katona in Synopsi Chron. [4]) Orosius Lib. 7. c. 28. Katona l. c. [5]) Eccardus l. c. [6]) Katona l. c.

Анъл 314. Дъпъ че аў віръіт Авгъстъл Лікінie ал анъл трекът пре Максімін тіраннъл, аў кънпінс тоате џъріле лъї, ші ле аў џінът пентръ сіне. Ачеаста неплъкъндъ'ї Марелъї Константін, аў пофтіт де ла Лікінie, ка џъріле съ ле алтпартъ ал доъ алтре дъпшіі, чі Лікінie п'аў воіт. Дрепт ачееа Мареле Константін с'аў скълат къ оасте аса-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пра лъї Лікініе, ші ловіndъсе дп Паппопіа ла Ківале дп къmпъл Мардіеї, аў дпвінс Константін, ші аў къпрінс тот Сірміъл; іаръ Лікініе аў скъпат кът аў пътът [1]).

Nъ dъпъ тълтъ време Лікініе ш'аў кърміт оастеа, ші дп Тракіа іаръшї аў ешіт дп контра лъї Константін, чі не авънd пъdежde de бірвінцъ, аў тріміс солї, ші с'аў дmпъкат къ Конотантін, сънт kondiцііле че вртеазъ, adекъ: ка Лікініе съ се дndестълеzе dinкоаче de маре пътаї къ Тракіа, іаръ dinколо съ аібъ тот ръсърітъл ші Егіптъл, ші съ отоаре вре Валенте, пре кареле дл пъшісе Кесаріў, ка съ'л аібъ соцў дп контра лъї Константін [2]). Аша dаръ Марелъї Константін і-аў веніт Макідоніа, Тессаліа, Архіпелагъл, Месііле, Dакііле тоате челе de пре лънгъ Dънъре, тот Іллірікъл, ші къте цері маї ера преste ачестеа спре апъс [3]).

[1]) Zosimus Lib. 2. Calvisius in Opere Chron. Orosius Lib. 7. c. 28. [2]) Eutropius Lib. 10. Zosimus et Calvisius ll. cc. [3]) Sozomenus Lib. 1. c. 7. Katona in Synopsi Chron.

Апъл 315. Ioan Боллand дп віеаца Сфінцілор, ла 13 зіле але лъї Іапъаріе скріе, къ Сфінцій Ермол ші Стратонік чеї din орашъл Cinrindon, че се пътеще акъта Cemendpia, дп апъл ачеста ар фі пътіміт сънт Лъкініе, чі ачеаста пъ се поате лъса, пентрь къ дп апъл ачеста Cinrindonъл ера сънт стъпънірea Мърелъї Константін. Аша dаръ ла апіі чеї трекцї требъе трекътъ ші пътімірea Сфінцілор, карії аў фост кіар Ромънї de аї нострі [1]).

[1]) Joannes Bollandus ad diem 13-am Januarii.

Апъл 316. Дп апъл ачеста Мареле Константін терце дп контра Сартателор, ші пре Краіъл ачестора Равсimod дл бате, кареле афлънd прілеціў трече Dънъреа ші Панпоніile фъръ нічі о мілъ ле цефъеще, чі Константін гонind пре цефъіторї, пре ачеіа дпкъї дпвінце шіїї скоате din Паппопіа. Deчї тергънd дп Тессалоніка, аколо zideще літапъл," zіче Калвісіе [1]) din Zocim Комітъл [2]).

[1]) Calvisius in Opere Chronologico ad hunc annum. [2]) Zosimus Lib. 2. in Constantinum M.

Апъл 319. De апъл ачеста ті се въd a се цінea, каре ле скріе Оросіе [1]) деспре М. Константін, zікънd: „Dънъ ачееа пре неатъріле Готілор челе прea тарї, ші преа шарї дп дпсъл сънъл пътъптълъї челъї вървъреск, adекъ дп цінътъл Сартателор ле аў щерс de пре пътънт." Іатъ къ М. Константін дп Сартаціа с'аў ощіт къ неатъріле Готілор, каре ера маї тълте прекът с'аў арътат ла апіі трекцї; чі Сартаціа ера преste Ністрь, дрепт ачееа ші преste Dакіа чea веке, аша dаръ не вретеа ачеаста, пъ неатъріле Готілор, чі Ромънії чеї din колоніа лъї Traian пръсіцї ера дп Dакіа чea веке; чі неатъріле Готілор, adекъ: Вісіготії, Остроготії, Борапії, Карподакії, Карпії, Бастернії, Таіфалії, Віктофалії, Гепідії ші чеіалалцї de віцъ петцеаскъ, карії тощ дп котъп de Гречї се пътіа Скіте, іаръ de Латінї се кіатъ Готї [2]), маї adece орї аў пъвъліт дп Dакіа веке преste віецій стрътошій нострі, пентрь каре пъвълірї Dакіа лъї Traian саў чea вèке, пре вретеа М. Константін се кіета Готіа, іаръ маї тързіў с'аў пътіт Гепідіа, тот не вретеа неатърілор ачестор готічещї [3]); кънї dъпъ ачееа пре тітпъріле алтор неатърї,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

алте пъте аў авът атъndовъ Dакііле, адекъ ші а лъї Траіan ші а лъї Аврeліan, прекът се ва арăта ла апіі віїторї.

Ачеаста пъпъndъ-о, адък ачі кънвінтеле лъї Daniil Папеврокіе, ла каре воіў респъndе апої; аша даръ ачеста аша скріе [4]): „Dъпъ че ар фі дпвінс Дмпъратъл Копстантін пре Скітеле, карії локъіа dinколо de Dъпъре, дп апъл 319 къ таре бірвінцъ, ші ка съ ле аліпе сімціреа пердереї че авъсесе, с'ар фі мілостівіт а фаче паче ші легътърї къ дъпшії, ка ші къ чеї че п'аў пердът din пътере, кредінца чеа крещінеаскъ дптръ атъта с'аў лъціт дп Готіа, кът ал шеселеа апў dъпъ преziса бірвінцъ се афлъ а фі веніт din тр'жпса ла Nікеea, ші а се фі іскъліт оръndъелелор Соборълъї аколо цінът, Теофіл ал Мітрополіеї Готіеї Епіскоп. Чі de аў фост Мітрополіе дп Готіа, аў п'аў требвіт съ фіе ші Епіскопії сънпъсе Мітрополіеї; дрепт ачеea ші Епіскопї таї тълцї? даръ дп рънd пекъртат токта despre вретеа Сф. Апостол Andpeiў, къръіа кът къ Скітіа і с'аў dат къ соарте, кънd аў дмпърціт Апостолії лътеа дптре сіпе, din tradiціie саў predanie de обще кредe бісеріка. Чі фіе ачеаста кът ва фі, ачеea ші се вede, къ пъ с'ар пътеа тъїпъі, кът къ фііnd гоапеле крещінілор de сът дмпъраці, таї въртос чеа de пре ъртъ, ші de кът тоате таї гроаспік de сът Dіоклітіan, пъ с'аў пътът дптъмпла, ка крещініі din Тракіа, съ фіе фъціт дп Готіа, ка съ'шї поатъ таї фъръ de прітеждіе търтърісі кредінца дптре варварї, de кът дптре аї лор, къ таре фолос ал локъіторілор; тъкар къ кръішорії ші боерії Готілор къ чеа таї таре парте а попоарелор ар ретъпea дп пъгжпътатеа чеа пъріпцеаскъ."

Пъпъ ачі Папеврокіе, ші пъ ръў, дпкътъї despre Сф. Апостол Andpeiў, пічї дпкътъї despre Мітрополіе, despre Епіскопії ші despre крещініі чеї че ар фі фъціт dоаръ сът гопіріле неатърілор de алцї дмпъраці дп Готіа саў Dакіа лъї Траіan, пъ пътаї din Тракіа, кът скріе dъпсъл, чі ші din Dакіа лъї Аврeліan ші din атъndовъ Месііле, пре каре пътаї Dъпъреа ле despърціа; чі Папеврокіе съ сокотеаскъ дптъіў, кът къ Аврeліan пъ тоатъ колопіа лъї Траіan о аў трекът дп Dакіа чеа повъ, прекът с'аў арътат ла апъл 274. А dоза требвіа ел съ щіе, кът къ дптре колопіі de Траіan dъшї дп Dакіа чеа кеке, аў требвіт съ фіе тълцї крещіні; пептръ къ таї пре ачеле вретї скріе Тертъліan [5]): „Локърї лъї Хс. сънпъсе дптре алтеле съпт але Сартателор, але Dа„кілор, але Цертапілор ші але Скітелор, дп каре локърї дп тоате пътеле лъї Хс. „кареле аў веніт акът, дмпъръцеще." Аша даръ требвіа Папеврокіе съ зікъ: dintre колопіі лъї Траіan тълцї ера крещіні, ші ка крещіні ръмъind дп Dакіа веке, пре таї тълцї і-аў дпторс ла кредінцъ дпкъ ші din Готі, поате къ сът гопіріле дмпъраціlор таї тълцї крещіні с'аў adънат ла дъпшії ші din алте църі, даръ таї въртос din Dакіа повъ, а къреіа локъіторі ера фрацїі лор, ші ал ачестора Мітрополіт аў фост Теофіл чел че аў фост дп соборъл чел dintъіў.

[1]) Orosius Lib. 7. cap. 28. [2]) Henricus Valesius in notis ad Eusebii Lib. 4. c. 5. in Vita Constantini M. [3]) Jornandes de rebus Geticis. [4]) Daniel Papebrochius in actis Sanctorum Tom 2. mensis Aprilis p. 87. [5]) Tertullianus in libro adversus Iudaeos.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анъл 321. М. Константин дп апъл ачеста фоарте аспръ вътаіе аў цінът къ Сармателе, пре а кърора Краіў, адекъ пре Ранcimod, дънъ че аў трекът Дънъреа, л'аў дпвінс, ші дп фъгъ л'аў ші оторът; іаръ Сармателор, ка знор дпвінші ле аў дързіт паче, ші с'аў дптърпат дп Тессалоніка [1]).

[1]) Zosimus Comes Lib. 2. in Constantinum M. Calvisius in opere Chronologico ad h. an.

Анъл 324. Авъстъл Лікініе фііnd отъ пестаторнік, аспрь, скътиъ, ші аша де пе'пвъцат кът пь пътаі deабіа пътea іскълі поропчеле ші орънduелеле каре ле da ел, чі дпвъцътора дпкъ о пътіа чіята дппъръцієї [1]), (папъвъ, къ аў фост diaош Ротън! вezі че с'аў скріс ла анъл 307), пъръreа лъкра дпротіва креццінілор ші а кътпатълуї съў а М. Константін; дрепт ачееа дп анъл ачеста аў терс къ арте ші ръсвоіў асъпра М. Константін, дп каре ръскоіў М. Константін аў дпвінс пре Лікініе дптъіў ла Одріў саў Adріанополіў, апоі ла Калкідон [2]); чі ла рзгътіптea сороreі сале а Константієї, тъіereї лъї Лікініе, дптъіў аў ертат пре Лікініе, даръ дпчепънd іаръщі лъкърі поъ Лікініе [3]), прекът скріе Евсевіе: „дънъ леціле ръсвоаіелор, л'аў тъіат къ тоцї чеї че л'аў дпdemnат ла ръў [4]).“ Ші аша аў вепіт тоатъ дппъръціа Romanілор ла сінгър М. Константін [5]). Періт-аў Лікініе дп въръстъ de 60 de anї [6]), дънъ че аў дппъръціт anї 15, лънї 4, зіле 16 [7])

Zосim Комітъл [8]) despre М. Константін, дънъ че аў дпчепът сінгър а дппъръці, ші ачестea скріе: „Deчі дпainte пь с'аў таї опіт, чі дптрь атъта с'аў лепевіт, кът пъвълind Таіфалій, чеї de neamъ Скітіческъ, къ чінчі сзте de кълъраші, пь пътаі пь ле-аў пъс оасте дппротівъ, чі перzind партеа чea таі таре а осташілор, кънd аў въzът, къ протівнічії пъпъ ла шапцъ тоате ле пръdeазъ, бъкърос ш'аў къътат тъптзінца къ фъга.“ Дпсъ кът къ пь есте adeвърат, че скріе ачі Zосim, се ва вedea din челе зрмътоаре фапте а ле М. Константін.

[1]) Katona in Synopsi Chron. [2]) Eusebius in vita Constantini Lib. 2. Arelius Victor in Breviario. [3]) Katona l. c. [4]) Eusebius Lib 2. c. 18. [5]) Eusebius Lib. 2. c. 19. seqq. Victor l. c. Zosimus Lib. 2. in Constantinum M. [6]) Katona l. c. [7]) Eccardus in Corp. Hist medii aevi. [8]) l. c.

Анъл 325. М. Константін, дънъ че аў ръмас сінгър Дмпърат, таі дптъіў претътіndene аў вестіт прін къргі, къ сінгър Хрістое, есте дътъторіў de бірзінцъ, апоі аў дпчепът a дndрепта лъкърiле креццінілор челор de la ръсъріт, челе прін Лікініе стрікате: дрепт ачееа аў порзпчіт дрегъторілор тътърор църілор, ка пре чеї пептрь Хрістос ісгоніцї, ші прін остроаве ші алте локърі сзргзніцї съї слобоазъ, бъкъріле лор, каре саў прін фіск, саў прін алцїі с'аў фост кзпрінс, съ лі се дптоаркъ. Бісерічіле съ ле dереагъ, къ зп кзвънт тоате, къте се тътасе ші скітбасе прін Лікініе, съ се пзпъ дп статъл чел таї din паінте, прекът ачестea пре ларг ле скріе Евсевіе дп adoза карте, despre віеаца лъї Константін. [1]).

Нічі къ атъта с'аў дndестълат, чі драгостea ші зніреа дптре креццінї а о цінea дпкъ с'аў сіліт, пептрь къ дпцелегънd сфada, каре се порпісе дптре Александрь Патріархъл ші Аріе преотъл, атъndoї аї Александріеї din Егіптъ, пь пътаі прін солї,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

чі прін проприа са скрісоаре дпкъ дестул с'аў стрădвіт а'і дмпъка, даръ токта німіка аў іспрăвіт[2]): дрепт ачеea дп апул ачеста аў стрінс Соборул чел dінтъіў а тоатъ лумea ла Нікea, дп каре Соборў аў фост de фаць 318. СС. Părінцї, дntре карії dінтре amъndoъ Дакіile, adекъ dінтре Ромънї, ачещіа Мітрополіцї ші Епіскопї аў фост:

Din Дакіea луї Траіанў саў чea векe, каре пе врemea Соборулуї ачестуіа, прекум с'аў арътат ла апул 319. се нуміа Готіа, аў фост Мітрополітул Теофіл, dупъ кум мъртуріседе іскълітура луї[3]); фост-аў кu Мітрополітул Теофіл ші Улфіла преотул, карele апоі і-аў ші урмат[4]); чі фііnd къ Теофіл се іскълеще пре сіne, нумаї ал Мітрополіеї Готіеї, маре дntребаре есте, а къреіа четъцї Мітрополіт аў фост? міе мі се вede къ ар фі фост ал Бълградулуї din Ардеал, пентру къ дпчепътул Мітрополіеї чеї ромънещї din Бълград аіурілеа пу'л афлу, тързіў сфършітул еї с'аў фъкут дп апул 1721, кънd с'аў мілостівіт Іnnокентіе Папа de ла Рома а не dъруі кu Епіскопіа Фъгърашулуї дп локul Мітрополіеї Бълградулуї, пентру ачеea пентру къ не-amў уніт кu Бісеріка Ромеї[5]).

Din Дакіа луї Аурeліан, саў чea nouъ, ачещіа с'аў афлат de фаць дп Соборul чel dінтъіў de ла Нікea:

Протоген ал Сардікеї, че се кіамъ акута Трiadiца, прекум с'аў арътат ла апул 274. Луї Протоген ачестуіа, прекум скріе Гелasіe Кіzікінul[6]), с'аў порунчіт, ка къте аў іспрăвіт Соборul съ ле вестеаскъ Бісерічілор челор din Дакіа, din Калабріа, din Дardania ші din церіле челе вечіне. Віеаца луї Протоген, маї пре ларг о скріе Лекуіen[7]).

Пістў ал Маркіanополuлуї[8]), че се кіамъ акута Преслава[9]), ші Маріе ал Комесеї, despre карele зіче Лекуіen[10]), къ нумеле дпкъ 'л аратъ а фі Roman.

Іаръ С. Теофан Патріархul Царіградулуї ла апул ачеста аша скріе: „Не врemea ачеаста мулте неатърнаў аў venіt ла ботez пентру minунile че се фъчea de нiскаї преоцї, карe дпкъ de пре врemea Дмпъратулуї Галліenў фuсъсе робіцї de Готї, de Келте ші de Галлії Еuперії, карії атuнчea пъвъліа асuпра Romanілор; іаръ акум сuбт бірuіторіul Константin nепuтъраці dінтрu dупшії скъпund ла Хс. с'аў луminat.“[11]). Іатъ къ дп тimпul луї Галліen ера преоцї крещінї дп Дакіа луї Траіan, дп карea пъвъліce Готіі. Аша dаръ nu Ромънії аў луат кredinца луї Хс. de ла Готї саў de ла Словенї, чі Готіі ші Словенії с'аў луminat пріn Ромънї. Батър ш'ар фі цінут Ромънії ші літеріle! пентру къ атuнчі ku словеле Кірілещї nu с'аў пuтut фолосі, фііnd къ нічі ера пе луme.

[1]) Eusebius in vita Constantini Lib. 2. c. 30. seqq. [2]) Idem ibidem c. 64. seqq. [3]) Apud Labbaeum Tom. 2. Conciliorum. [4]) Conradus Ianningus Tom. 5. Iunii. p. 185. Papebrochius Tom. 2. Aprilis p. 87. [5]) Bulla Erectionalis Eppatus Fogarasienis. [6]). Gelasius Cyzicenus in Hist. Concilii Nicaeni. [7]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. pag. 302. [8]) Idem Tom. 1. pag. 1217. [9]) Bruzen in Dictionario, Hofmannus in Lexico [10]) Lequien Tom. 1. p. 1216. [11]) S. Theophanes in Chronolog. ad. an. Constantini M. 20

Апул 326. Пілдъ поате фі фапта М. Константin тътuпілор, карії авuнd о шuіере ші прuнчі ku dънса, се дпсоаръ a doua-oaръ! М. Константin ku Минервina

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

шзіера са чеа dinтъіў, аў авзт зп фечор апзте Кріспў. апоі тзріnd Minepвina, с'аў дпсзрат a doза-оаръ, лзънd пре Фазста фата Азгзстзлзї Еркзліе ші a Езтропіеї. Кз Фазста аў авзт треї фечорі, пре Константіn, Константіе ші Константе, тзцї-патрз фечорі, ші і-аў іззіт ка пре аї съї, ші пре тзцї-патрз кз време і-аў фъкзт Кесарі, даръ пре ръnd ші dзпъ взрстъ. Ачеаста пепзтънd сзфері Фазста Азгзста тащеха Кесаріалзї Кріспў, с'аў дпторс ла тещешзгзл дръческ (тъкар къ еа ера крещіпъ, ші тзтъ са Езтропіа преа сфжптъ тзіере), ші din пістъ аў пържт пре Кесарзл Кріспў тътъпе-съў, ка кзт ар фі врзт съ о рзшіпеze. Dрепт ачееа М. Константіn зртънd леціlор ші челор фіерещї ші челор dзmпezeeщї, ка зп маї маре дмпърат, аў порзпчіт, de с'аў зчіс Кесаріал Кріспў, фііал съў чел маї маре. Чі п'аў трекзт тзлт, ті іатъ съпцеле чел певіноват ал лзї Кріспў аў стрігат ла черіў, ші піста Фазстеї с'аў въdіт. Пентрз ачееа бърбатзл съў Константіn (ка зп дмпърат, кързіа і с'аў dат сабіа, ка съ факъ dрептате) аў порзпчіт, de пре dънса о аў оторжт тот дптрз ачест ап [1]).

[1]) Zocimus Lib. 2. in Constantinum. Fasti Idatiani Constantino Aug. VII et Constantino Caesare Coss

Ан зл 327 Сжпта Ілепъ маіка Марелзї Константіn плінъ фііnd de бзпътъцї, дп взрстъ de 80 de анї, dзпъ че аў фъкзт diатъ despre тоате аверіле сале, аў ръпосат дп Domnзл [1]); чі тзріт-аў дп апзл ачеста, саў ла сфжршітзл апзлзї трекзт? дптребаре есте дптре чеї дпвъцацї; ашіждереа mi зnde аў фостў дптъіў дпгропатъ? тз четеще. пре Валесіе [2]).

Іаръ фііал съў Мареле Константіn дп апзл ачеста аў дпчепзт a zidi podзл чел de пеатръ de преste Dзпъре, (прекзт скріе С. Теофан [3]), кареле ла апзл 22 ал М. Константіn скріе лзкрзрї de маї тзлцї анї; пентрз къ podзл с'аў фъкзт дп треї анї, adекъ с'аў съвжршіт дп апзл 330 [4]), de пз кзтва ші дп апзл ачеста аў фост ръсбоіў кз Готіі, прекзт аў требзіт съ фіе; кънї Готіі с'ар фі стръdзіт съ дтпedече фачереа podзлзї, чі тотзші партеа чеа шаї de пре взрт a podзлзї дптре Готї a o гъта, прекзт скріе С. Теофан дп апзл ачеста п'аў пзтзт М. Константіn.

[1]) Eusebius in Vita Constant. Lib. 3. c. 46. [2]) Valesius in notis ad hic citatum Eusebii locum. [3]) St. Theophanes in Chronogr. ad annum Constantini 22. [4]) Stritterus Tom. 1. p. 44.

Апзл 328. Ла апзл ачеста атъта ат афлат скріс: „Ла апзл дтпъръцієї Марелзї Константіn 23. Indікт. 1. фііnd Консзлї Іанзаріе ші Іzстў, Константіn чел кз Евлавіе маї de тзлте орі аў трекзт Dзпъреа ші аў фъкзт podў de пеатръ песте dънса“ [1]). Токта че зіceіў ла апзл маї dінаінте, къ аў требзіт варварії съ дшпedече фачереа podзлзї; dрепт ачееа Константіn дпкъ аў требзіт съ о апере.

[1]) Fasti Seculi ad annum Chr. 328.

Апзл 329. Плъкъndзї М. Константіn локзл, дп каре ера Візантізл чел векіў, даръ маї тзлт лазda ші потеніреа кареа вреа с'о аїбъ, прекзт о ші аре, дпкъ дп апзл 325, adекъ кз патрз анї маї'наінте аў дпчепзт a дптемеіа Візантізл, ка апоі съ се пзтеаскъ de пре пзтеле съў [1]), ла a кързіа дптемеіаре п'аў крзцат вре о четате,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дпкъ пічї пре маїка дмпъръцієї четатеа Рома, чі орї кътe аў пътът тоате ле аў кърат дп Візантіў, пре карєа четате дптрв атъта о аў дпфрътвсецат, маї въртос кв рарітъціле, каре с'аў квлес din капіщіле Ідолілор чеде стрікате [2]), кът пв дпzadar с'аў кіемат двпъ ачееа Рома повъ. Ка ші маї мвлт съ се дпфрътвсецеze, ба дпкъ съ се ші дптъреаскъ четатеа ачеаста, дп апвл акът квргъторіў М. Константін пў терс дп Рома, ші пре маї мвлцї сенаторї ші боієрї аў дndеmnат de аў трекът дп Трачіа, кърора тътърор ле аў дъръіт марї тошіі, мвлцї банї, ші мвлте бвкате [3]). Din Романіі ачещіа, ші din чеї dc Авреліан трекъцї преste Двпъре, с'аў пръсіт Влахіі саў Ціпцарії de акът, адекъ Ромънії чеї че съпт деа дреапта Двпъріі. Din Рома Мареле Константін аў трекът дп Ілірік, ші аколо аў петрекът, прекът аратъ рескріптвріле din апвл de акът, авънd гріце ка съ се іспръвеаскъ подвл [4]).

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Eusebius in vita Constantini Lib. 3. c. 54. seqq. [3]) Zosimus Lib. 2. in Constant. Calvisius in opere Chronol. [4]) Idem Zosimus l. c.

Апвл 330. Подвл de преste Двпъре, каре аў фост din ціос de подвл лві Траіan, л'аў фъкът Мареле Константін ка съ поатъ апъра Дакіа чеа веке, ші дмпінце дndъръпт пре варварії, карії аквшї аквшї пъвъліа дптр'жпса; іаръ прекът скріе Зосіш Комітвл [1]), маї алес пентрв ачееа л'аў фъкът, ка ші кв подвл съ дптреакъ пре Авгвствл Траіan, пре карєле, кът скріе Павл Діакопвл [2]), дл пвшіа: Herbam parietariam, іарвъ de пърете, пентрв тітвлії че'і скрісесе пре маї мвлте късї. Чі іерте-мъ Сфъптвл Константін, de ар фі авът Траіan дарвл de сас, ка съ се факъ крещін, пре тоцї дмпърацїі і-ар фі дптрекът дптрв тоате. Подвл ачеста двпъ кът скріе Стріттер [3]), дп апвл деакът с'аў съвършіт, адекъ дптрв ал треілеа анў de ла врzіреа лві.

[1]) Zosimus Lib. 2. in Constantinum. [2]) Lib. 11. in Constantinum. [3]) Stritterus Tom. 1. pag. 44. [4]) Katona in Synopsi Chron.

Аніі 231 ші 332. Авторії, карії скріў despre ачещї доі анї, аша аў дпкълчіт тоатъ Хронолоціа, къt дпсв'шї пв тъ почіў десвъта, пічї почіў ціvdека, de каре анў dintre ачещї доі се ціпў, каре ачі ле воіў дпсетна. Дрепт ачееа аш пвс атъndоі анії ла олалтъ. Аша даръ гътindвсе подвл, М. Константін аў трекът кв оастеа, ші кът скріе Павл Діакопвл [1]): „Пре Готї, неатвріле челе преа тарї ші преа мвлте ..... дп ціпвтвл Сармателор дп мвлте і-аў пъкъціт ші бътът, пъпъ че маї пре вртъ ле аў дъръіт паче, пентрв каре маре пвте ш'аў фъкът ла неатвріле челе варваре.“ Съптвл Теофан [2]) пре скврт ачеаста скріе: „Дп апвл ачеста, чел преа кв Евлавіе Дмпърат Константін трекънd Двпъреа, подў de піатръ аў фъкът преste дънса ші пре Скіте і-аў свппвс.“ Маї біне ар фі zic С. Теофан: „аў трекът Двпъреа пе подвл чел преste дънса de неатръ фъкът ш. ч.“ Пентрв къ подвл пв с'аў фъкът къnd аў трекът Двпъреа, чі маї'наінte, пре кът дпсвшї скріе ла апвл 22 ал М. Константін. Дп Хронологіе дпкъ пв се ловеще кв алцїі, карії пвп апвл 27 ал ачелвіашї Дмпърат. Ашіждереа стіптеще дп Хронологіе ші Кедрен [3]) къnd скріе: „Дп апвл 23, 24 ші 25, Константін трекънd Двпъреа,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре Скіте і-аў сѣпѕс"; пептрѫ къ дп Фастіі лѫї Idatie [4]) апріат се zіче: „Фііnd Копсѫл Пакатіап ші Іларіоп с'аў бірѫіт Готіі de оастеа Романілор дп церіле Сармателор дп 12 калende але лѫї Маіў;" іарѣ ачееа фъръ de дпdоѕеалъ есте, къ Пакатіап ші Іларіоп аў фост Копсѫлі дп апѫл de ла Хс. 332.

Съ ѕedem акѫта че скріў ші алціі despre бірѫінцеле ачестеа але М. Копстаптіп. Ачі дптъіў вот adѫче кѫвінтеле лѫї Еѵсевіе але пріетепѫлѫї, апоі але Аѵгѫстѫлѫї Іѫліап Парабатѫл але непотѫлѫї din фрате ал М. Копстаптіп, de кът карій таї біпе а щі лѫкрѫріле Марелѫї Копстаптіп аў пѫтѫт пішіпе.

Аша dарѣ Еѵсевіе [5]) zіче: „Че ліпсъ есте а adѫче ачі прінтре еле, кѫт аў сѣппѕс „ел (Марele Копстаптіп) дмпъръціеї Романілор пре неатѫріле челе варваре? кѫт пре „челе пе'пвіпсе, ші а аскѫлта de чіпева, пе'пdетъпате неатѫрі а ле Скітелор ші Сар„мателор чел таї dіптъіў ле аў пѫс сѣбт цівг, ші кѫ пѫтереа ла атъта ле аў adѫс, кът „фъръ de воіа лор пре Романї і-аў кѫпоскѫт стъпъпї. Скітелор дмпърацій таї dіпаіпте „плѫтіа dарe, ші Романіі варварілор кѫ adевърат слѫціа, дп тоцї аніі dъпdѫле бапі. Чі „дмпъратѫл п'аў пѫтѫт сѣфері пекѫвііпца ачеаста, къчі аў сокотіт а пѫ фі фортос кѫлї прінц „бірѫіторіў, съ dеа ачелеа, каре ле dа облъdѫіторіі чеї таї dіпаіпте. Dрепт ачееа пѫпъпd „пъdеждеа дп Мънтѫіторѫл съў, ші семпѫл бірѫінцеї асѫпра ачелора дпкъ dѫкъпdѫ'л, „дп скърт пре тоцї і-аў сѣппѕс, ші пре чеі че аў стат дмпротівъ, ші аў фост кѫ чер„віче таре, і-аў domoліт кѫ арте, пре чеіалалцї пріп дпцелепце солії дмблъпzіпdѫ'і de „ла чеа съмбатекъ ші пекѫпоскътоаре de леці віеацъ, і-аў adѫс ла чеа отепеаскъ ші „політічеаскъ віеацъ, ші аша аў дпвъцат Скітеле а аскѫлта de Романі."

Іаръ Іѫліап Аѵгѫстѫл [6]) ачестеа скріе: „Еў дпсъ'шї (adекъ Марele Копстаптіп) съпт кѫ тѫлт таї пре сѫс de кът ачещіа: de кът Макіdопеапѫл (Марele Алексапdрѫ) пептрѫ къ т'ат ощіт дмпротіва Романілор, а Цертапілор ші а Скітелор, пѫ дп контра варварілор челор din Асіа: de кът Чесарій ші Октавіап, пептрѫ къ еў п'ат лѫкрат ка ші еї асѫпра бърбацілор челор кѫ евлавіе ші кѫ віртуці, чі ат пъвъліт дп тіраппіі, чеї таї фъръ de дпdѫраре ші фъръ de леце. Таї тѫлт de кът Траіап дптрѫ атъта, дптрѫ кът т'ат пѫртат вітеџеще ші кѫ порок дп сѫрпареа тіраппілор, dѫпъ вреdпічіе требѫе съ фіў; іаръ кът ат лѫат дпdърънт цівѫл, каре л'аў фост къщігат ел, пѫ дпzadар ш'ашї ціх-deка асетіпеа: de пѫ кѫпва е таї тѫлт а лѫа дпапоі челе перdѫте, de кът а ле къщіга."

Іатъ къ тареле Копстаптіп аў лѫат дпапоі, каре ле къщігасе Траіап преете Dѫпъре, ші ера перdѫте; adекъ Dакіа чеа веке, дп карea ші пе вретеа Марелѫї Копстаптіп, ка de алте орі пъвълісе Скітеле, adекъ Готіі, прекѫт аратъ Валесіе [7]), іаръшї о аў лѫат дпапоі. Рѫшіпezесе аша dарѣ, карій бърфеск, къ Дмпъратѫл Аѵреліап дп апѫл 274, тоатъ колопіа лѫї Траіап о аў трекѫт Dѫпъреа, ші къ Dакіа чеа веке п'аў стѫтѫт таї тѫлт сѣбт стъпъпіреа Ромеї.

[1]) Paulus Diaconus Lib. 11. [2]) S. Theophanes in Chronogr. ad an. 24. Constantini M. [3]) Cedrenus Tom.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

1. p. 295. [4]) Fasti Idatiani ad ann. Chr. 332. Selecta ad illustrandum Chronicon Paschale pag. 447. [5]) Eusebius in vita Constantini Lib. 4. c. 5. [6]) Iulianus Aug. et Apostata in Satyra. [7]) Valesius in notis ad Eusebii Lib. 4. c. 5. de vita Constantini.

Anii 333. ші 334. Ачі іаръшї дмпреунъ доі анї, пентрв къ Калвісіе пв се ловеще дн Хронологіе кв Валесіе, адекъ вновл пвне вн анъ, алтвл алт анъ. Еъ воіъ а скріе квінтеле авторілор карії аъ скріс деспре ачещї доі анї. Тв апоі ізвіторівле de четаціе! цінdекъ че веї вреа. Аша даръ зіче Калвісіе [1]) din a doва карте a лві Zocimъ Комітвл деспре М. Константін: „Дн анвл de ла Хс. 333, Готії (маї біне ар фі скріс Сартателе) ка съ поатъ da осташї дмпъратвлві, пре слвціле сале, ле дивацъ a се оці ші ле daъ арме. Dimпротівъ шербії аъ дпторс артеле дн стъпънії съї, ші і-аъ алвнгат din скавнеле сале; стъпънії фвцind аъ червт de ла М. Константін лок, дн каре съ локвіаскъ, карele і-аъ ші пріміт дн церї, ші пре вніі і-аъ скріс дntre осташї. Ачеаста фъкъndво ші аці дмпрацї dвнъ ачееа, маре прімеждіе аъ прічінвіт дмпъръцієї.“

Алтмінтрелеа скріе Евсевіе [2]) zікъnd: „Іаръ пре Сармате дпсвші Dвmnezeъ і-аъ свпвнс свят пічоареле Марелві Константін, ші осташії чеї кв мъndріе варвареаскъ дпфлацї аша і-аъ свпвнс, пентрв къ атвнчі, къnd Скітеле с'аъ скvлат кв ръсвоіъ асвпра лор, Сартателе ка съ стea дн контра протівнічілор ш'аъ дntr'армат шербії. Шербії dвнъ че аъ дпвінс пре немічі, аъ дпчепвт a дntoарче армеле дн контра Domніторілор съї, ші пре тоцї і-аъ ісгоніт din скавнеле челе пъріnтещї. Іар ачещіа алт літаn de мънтвіре n'аъ афлат, фъръ нвмаї пре Константін, карele фііnd dedat a цinea oameнї, пре тоцї і-аъ пріміт дн дмпъръціа Romanілор, ші вре ачеіа, карії ера вredніčї і-аъ скріс дntre осташї; іаръ челоралалцї спре ківерnісіреа віецїї ле аъ dat мошії; аша кът еї дпшішї мъртвісіа, къ непорочіреа ле аъ фост спре фолос, пентрв къ сълбътъчіа чеа варвареаскъ о аъ нвтат дн слобозенія romaneаскъ.“

Дн капвл ачеста ал лві Евсевіе ачестea скріе Валесіе [3]): „Скvлареа ачеаста a Сартателор асвпра Domніторілор съї, с'аъ дптъмплат дн анвл de ла Хс. 334.“ Дн Фастії, каре с'аъ нвміт de Іаков Cipmond Idatianї, аша есте скріс: „Фііnd Консвлї Оптат ші Павлін, Сартателе шербї, тоцї дмпреунъ, пре Domніторіі съї і-аъ ісгоніт дн Romaніa“. Ачеаста зіче ші Іеронім дн Хроніка са.

[1]) Scthus Calvisius in opere Chronol. [2]) Eusebius in vita Constantini M. Lib. 4. c. 6. [3]) Henricus Valesius in notis ad Eusebii Lib. 4. c. 6. de vita Constantini M.

Анвл 337. Пентрв пъвъліріle, че фъкvсе Персії ла ръсъріт свят Кесарівл Константін II. татъл ачестvіа Марele Константін, dвнъ че аъ дпвінс пре Готї ші пре Сармате, прекът с'аъ zic mai'наінte, ші аъ дмпъкат лвтea de челелалте пърцї, аъ стрjнс тоате оціle, ші кътръ сфършітвл віецїї сале аъ порніт асвпра Персілор [1]), карії нв і-аъ ащептат venіpea, чі трімецind солї, с'аъ рvгат de паче, карea o аъ мі dобънdіт [2]). Іаръ Марele Константін нв мвлтъ врете dвнъ ачееа с'аъ болнъвіт, ші мергънd дн Ілепопоіъ, четатea de пре нвмеле маїчеї сале аша зісъ, ші аколо (квт скріе Евсевіе [3]) зъбовind

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тълт дп бісеріка тъчепічілор с'аў рэгат лэї Dэmnezeў, ші cimgind къ і се апропіе сфършітъл, аў сокотіт къ аў сосіт вретеа дп кареа съ се кэреце de тоате пъкателе кэте аў фъкэт дп віеацъ; крezъnd фоарте таре, кэm къ тоате дп кэте аў грепіт ка omў, і се вор іерта прin пэтереа кэвінтелор челор de таїнъ ші прin C. Ботez. Ачестеа кэцетъnd дптрэ cine, аколо дп бісерікъ аў дпцепэпкіат ла пътъпт, ші кэ этілінцъ аў черэт іертаре de ла Dэmnezeў, мъртэрісindэ'шї пъкателе, дп каре локў diптъіашї датъ с'аў дпвредпічіт а прімі дтпэпереа тъпелор кэ обічпэітеле рэгъчіпнї: dечї тергъnd ла оццезеле Nikomedieї, ші кіетъnd Епіскопіі аша аў гръіт кътрэ dъпшіі, adекъ прекэт скріе ачелашї Евсевіе дп капэл 62, с'аў рэгат de Епіскопї съ'л ботeze кэm л'аў ші ботezат. Аша даръ Мареле Констаптіп пэ с'аў ботezат дп Рома, ші дп бісеріка C. Ioan din Латеран, прекэт бърфіа чеї че'шї аръта баптістеріэл дп кареле с'ар фі ботezат de Сілвестрэ чел diптъіў Папъ de ла Рома.

Ботezат фііnd Мареле Констаптіп с'аў dат кэ тотэл спре лавda лэї Dэmnezeў, пъпъ че аў ръпосат дп 22 de zіле але лэї Маіў, токта дп zіoa de Рэсалії, пе ла amiazъ-zi дп въръстъ de 65 de anї, dэпъ че аў дтпъръціт 30 de anї [4]). Фост-аў Мареле Констаптіп фортос ла трэп, ші вітeaz, даръ кэ тэлт таї фортос ла сэфлет пептрэ віртуціле, каре ле аў авэт; пептрэ каре дптрэ Сфінцї с'аў ші пэтърат de тоатъ бісеріка ръсъріт элуї. Бісеріка апэсэлэї дптрэ Сфінцї пэ'л пэтъръ, пептрэ ачелеа каре ле ат скріс ла апэл 326.

Кесарієл Констаптіе II. фечіорэл лэї чел тіжлочіў, і-аў dэс трэпэл din Nikomedia дп Царіград, ачі л'аў ашezат дп бісеріка CC. Апостолї [5]), тъкар къ се кат дтпротівіа Сепатэл кареле воіа съ се dэкъ дп Рома [6]).

Астрэкъпdэсе трэпэл M. Констаптіп, пэ тэлт аў трекэт, ші оастea тоатъ пре Кесарії фііі лэї пре Констаптіп II, Констаптіе II. ші пре Констапте I, і-аў пэтіт Авгэстї, adекъ дтпъраці deплin [7]); карії adэпъпdэсе тоцї треї дп Паппопіа дп 9 zіле але лэї Септемвріе, дтпъръціа de татъл лор ретасъ аша о аў дтпърціт дптре cine, ка ръсъріт эл съ фіе ал лэї Констаптіе II, апэсэл ал лэї Констаптіп II, ші челе de ла тіжлок съ ле окъртэіаскъ Констапте I.

Дтпърціреа ачeаста пэ тэлт аў цінэт дптре фраці, прекэт се ва аръта ла анії вііторї [8]).

[1]) Sextus Ruffus in Breviario. Papebrochius in actis Sanctorum Tom. 2. Aprilis p. 87. [2]) Eusebius in vita Constantini Lib. 4. c. 57 [3]) Idem Eusebius ibidem c. 61. [4]) Idem Eusebius ibidem c. 64. Katona in Synopsi Chronol. [5]) Eusebius c. 66. [6]) Aurelius Victor in Breviar. [7]) Eusebius Lib. 4. c. 68. [8]) Katona in Synopsi Chron.

Апэл 340. Deабіа аў цінэт дтпърцеала дтпърцієї треї анї дптре фраці, саў фечорії M. Констаптіп, ші фічіорэл чел таї таре Констаптіп II, пе'пdестэлъпdэсе кэ Галліile ші церіле de преste Алпї, дп апэл ачеста аў дптрат дп Італіа кэ оасте, врънd съ о іа кэ пэтере de ла Констапте фрателе съў чел таї тік. Dрепт ачeea Констапте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дпкъ аў трітіс осташі дп контра лві Констаптіп II, карії л'аў дпвінс лъпгъ Аквілеа ші л'аў тъіат ла дпчепвтвл лві Апріліе дп вързтъ de 25 de anї, dвпъ че аў дмпъръціт doї anї, 7 лвпї, ка Авгвстъ [1]). Фост'аў Констаптіп ал II. фоарте таре апъръторіў ал православіеї; пагъбъ, къ аў лъкоміт а авеа таї твлте церї сввт стъпъпіреа са, пептрв кареа лъкоміе щ'аў перdвт віеаца ші тоате къте аў аввт [2]).

[1]) Eutropius Lib. 11. Aurelius Victor in Breviario. [2]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анвл 345. Констаптіе II, фечіорвл чел тіжлочіў ал М. Констаптіп, ка дмпъратвл ръсъріте лві, дп анвл ачеста с'аў оціт кв Персіі ла четатеа Сіпгара, din кареа с'аў пръсіт Цігапіі [1]), ші dintъіў аў дпвінс пре Персі, іаръ dвпъ ачееа аў перdвт [2]).

[1]) Baronius ad ann. 363. [2]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анвл 346. Фііnd къ Констаптіе II. с'аў твлт дпшелат de вніі Епіскопі, карії цінеа dormeле челе реле але лві Аріе, ші ле прindea парте шаї алес дмпротіва С. Марелві Атапасіе Патріархвл Алексandріеї, кареле фоарте с'аў певоіт пептрв кredінца чеа православпікъ, дп анвл ачеста 346, іаръ пв дп анвл 347, прекът скріе Інхофер [1]), іарътї с'аў стржпс СС. Пърінцї кв пътервл 376, дп четатеа Сardіка [2]), че се пътеще акята de Сербіанї Тріadіца [3]), каре ера Мітрополіе Dакіеї чеї de міжлок [4]). Дп каре собор dintре Архіереїі Ротъпілор ачещіа с'аў афлат: *Πρωτογένης Ἀρχιεπίσκοπος Σαρδίκης*, Протоген Архі-Епіскопвл Сardікеї, кареле аў фост ші дп соборвл de ла Nікееа [5]). Гавdептіе de ла Dакіа, din Naісў, патріа М. Констаптін [6]); Калвў ші Вітал din Dакіа чса ръноасъ, Калвў de ла Castrum Martis че се кіамъ акята Марота [7]), іаръ Вітал de ла Акве [8]), че пв ера департе de пвптеа лві Траіan dea dреапта Двпъріі [9]). Требвіт-аў съ фіе фост de фацъ дп соборвл de ла Сardіка оаре-карії Архіереї ті din Dакіа лві Траіan; чі despre ачеаста пв афлв скріс, фъръ пвтаї атъта, квт къ пъріпцїі din соборвл de ла Сardіка таї тоцї аў фост ші дп соборвл чел dintъіў de ла Nікееа. Дрепт ачееа пічі с'аў сокотіт соборвл de ла Сardіка ал doілеа собор а тоатъ лвтеа, чі пвтаї впвл кв чел dintъіў de ла Nікееа. Везі пре Лавveіў [10]).

[1]) Inchofer in Breviar. Chronico ad ann. 347. [2]) Idem Inchofer ibidem. [3]) Bruzen in Dictionario. [4]) Notitia utriusque imperii. [5]) Gelasius Cyzicenus Lib. 2. c. 20. [6]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 313. Baudrand in Geographia. [7]) Bruzen in Dictionario. [8]) Epistola Concilii Sardicensis ad Ecclesiam. Sozomenus Lib. 9. c. 5. [9]) Tabula Peutingeriana. [10]) Labbaei Concilia.

Анвл 350. Магпептіе дп Галліа се апвкъ de тіръппіе ші пре Констапте дл отоаръ дп 18 зіле але лві Іапварie, дп вързтъ de 30 de anї, dвпъ че ар фі дмпъръціт anї 12, лвпї пв deплін 5. Аша с'аў стіпс ші ал патрвлеа фіў а М. Констаптін! кареа дпцелегъпdво Ветранion Повъцвіторівл Паппоніеї, дптъіа зі а лві Мартіе дмбракъ порфіра дп орашвл Мврса, кареле акята се пътеще Ессек. Ашішdереа фаче ші Непотіап, непотвл М. Констаптін, дп Рота дп 2 зіле але лві Івпіе; чі пв дпdелвпг аў dompіт атъndої: пептрв къ пе Непотіап л'аў оторжт Магпептіе прін Апікет, дптъіа зі а лві Івліе; іаръ пре Ветранion л'аў десбръкат de порфіръ Констаптіе II, дп 25 de зіле але

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лві Decemvrie [1]), ші аша аў ръмас обльдвіторіў пвмаї Авгвствл Констаптіе, ші тіраппвл Магпептіе, даръ пв дпdелвпг; пептрв къ дп

[1]) Ammianus Marcellinus Lib. 14. Katona in Synopsi Chronologica.

Апвл 351, кареле есте de ла zidipea Pomeї 1104. Констаптіе пре вървл съў, пре Галлў, фечіорвл лві Констаптіе ал фрателві М. Констаптіп, л'аў фъкът Кесарій, ші і-аў дпкredinцат ръсъріtвл, іаръ ел дпсвшї аў пврчес дп контра лві Магпептіе, пре кареле ла Ессеквл deакът, че се пвміа атвпчї Мврса, аша л'аў дпвінс, къt дптр'о zi аў пікат атъцїа осташї de дпбе пърцїле, къцї ар фі фост харпічї а бате ші а свппвпе лвтеа тоатъ [1]). Vezi кът с'аў тъпкат Pomanії пре сіпе дпсішї!

[1]) Ammianus Marcellinus et Katona ll. cc.

Апії 352, ші 353. Бірвіторіў фііnd Констаптіе Авгвствл ла Мврса дп Паппопіа, п'аў дпчетат de a фвгърі ші маї дпколо пре Магпептіе тіраппвл, пре кареле л'аў скос din тоатъ Італіа, ші ла Лвгdвп дп Галлія дпкъ л'аў бътвт фоарте ръў. Dрепт ачееа Магпептіе дп апвл 353, дпсвшї пре сіпе с'аў оторжт [1]).

[1]) Ammianus et Katona ll. cc.

Апвл 354. Галлў Кесарівл пв віпе с'аў пвртат ла ръсъріt; dрепт ачееа фв кіемат дпапої ші вчіс din порвпка Авгвствлві Констаптіе [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Апвл 355. Дп апвл ачеста оаре-кареле dintre повъцвіторії оцїлор din Галлія, апвме Сілван, аў дпбръкат порфіра фъръ de воіа Авгвствлві Констаптіе, кареа о аў пїї маї рошіт кв съпцеле съў dвпъ 28 de zіле; пептрв къ аў фост дпвінс ші тъіат de осташії лві Констаптіе. Авгвствл Костаптіе dрепт ачееа ка кв атъта маї лесне съ поатъ апъра Галлія ші de тіраппї ші de петічї, дп 6 zіле але лві Noемвріе аў пвміт Кесарій пре Івліап Параватвл саў Апостатвл, кареле і-аў фост вър прітар din доі фраці ші фрате бвп кв Кесарівл Галлў, ші л'аў трітіс дп Галлія [1]).

[1]) Ammianus Marcellinns Lib. 17. Katona in Synopsi Chronol.

Апвл 357. Авгвствл Констаптіе II, dвпъ че аў дпdрептат дп апвл 356, adекъ чел трекът, тоате къте фвсесе тврбврате прін тіраппї, дп апвл de акът маре трівмф аў цінвт дп Рома de пре Магпептіе; іаръ Кесарівл Івліап II, апої Апостатвл, аў дпвінс пре Алетаппї ші і-аў алвпгат din Галлія [1]).

[1]) Ammianus et Katona ll. cc.

Апвл 358. Квадії de о парте ші Сармателе de алтъ парте акът пъпъdice цінвтвріле Pomanілор, маї въртос Паппопііле; Авгвствл Констаптіе dрепт ачееа аў пврчес дпсвшї асвпра лор, ші прітъвара трекънd Dвпъреа, цінвтвріле Кваділор ші але Сармателор ле аў свппвс Pomanілор, пептрв каре вітеціе ші Сарматік с'аў пвміт Авгвствл Констаптіе [1]).

[1]) Ammianus Marcellinus Lib. 17. c. 12. Sethus Calvisius in opere Chronol. Katona in Synopsi Chronologica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 359. Sapore II. Craiul Persilor din sfatul oare-cărora Antonin. ...reле фuцice la dъnsul, aŭ prъdat Mesopotamia ші aŭ kъprinc Amida [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 360. Augustul Konstantie aŭ merc ân kontra lui Sapore; iarъ Kesarul Iulian II. Paravatul aŭ ântъrъtat ostaшii din Galлia de l'aŭ strigat Augustъ fъrъ de ширea Augustului Konstantie. Aceasta dъnъ че o aŭ fъkut Iulian, n'aŭ ândrъsnit a zъbovi ân Galлia, ci de frika lui Konstantie s'aŭ trac ân Dakia чea novъ, de unde nічі s'aŭ тішкат пъпъ la moartea lui [1]). Iarъ Sapore foarte вітецеще се nъrta ân kontra Augustului Konstantie, pentrъ kъ ân anul aceasta aŭ luat Singara ші Fenika kъ nъtere de la Romani [2]).

[1]) Ammianus Marcellinus Lib. 21. c. 5. [2]) Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 361. Fiind ân Dakia Iulian II. Paravatul se despindea kъ deadinsul ântrъ гъчітърі, черkъnd deatъrnъtul manele paserilor dъnъ obiceiul пъгъnesk, ші nimika ân-celegъnd despre porokul съŭ, pentrъ kъ se temea ka nъ kъtva съ'і спънъ гъчіторіі bър-феле dъnъ nofta lui (aша гръещe Ammian Markelлin [1]), kareле aŭ fost ostaшъ сът dъnsul), шаі пре urmъ (ziче aчелаші Ammian) dintrъ aчeea aŭ kъposkът, kъ aŭ murit Konstantie II, pentrъ kъ vrъnd съ ânkaлече пе kal, fečiorul kareле ціпea de скърі, aŭ kъzът la пътъпт ka ші kът l'ar fi isbit чіпева; din kareа ântъmplare Iulian Paravatul aŭ ціздекат ші strigat kъ aŭ murit чіne l'aŭ ânsъlцат пре dъnsul [2]).

Iarъ moartea Augustului Konstantie II, (ân kareле s'aŭ stins віца ші сжтъпца nъmaї a M. Konstantin, darъ nъ mi a тътжпе-съŭ a lui Konstantie celui dintъiŭ, kare s'aŭ stins ân Iulian Paravatul) aша s'aŭ ântъmplat: Fiind el la oaste ân kontra lui Sapore, kът s'aŭ zis la anul trekът, ші auzind kъ vъrul съŭ Kesarul Iulian aŭ ântorkat por-fira fъrъ nічі o ângъduinцъ a sa, aŭ lъsat pre Sapore ші s'aŭ ântъrpat asupra lui Iulian Paravatul; ci nъ departe aŭ aцiunc, pentrъ kъ socind ân Kilikia la orashul Mop-suestia, l'aŭ lovit frigurile ші dintrъ aчелеа aŭ mi murit ân 3 ziле але lui Noem-vrie ân vъrstъ de 44 de anі [3]); dъnъ че aŭ ântъrцit anі 24, ziле 49. [4]) Fost-aŭ Konstantie ân cine din fire blъnd, nъmaї asupra tirannilor era asprъ, asupra kъrora maї ferічіt ші maї porokos aŭ fost, de kът asupra nemічілор челор din afarъ. Pagubъ kъ s'aŭ ânselat prin Apianі, de le-aŭ foarte mult пъртініt [5]).

Murind prekът skrisseiŭ, Konstantie Augustul, i-aŭ urmat Flaviе Klaudie Iulian II, fečiorul lui Konstantie, al fratelui M. Konstantin, kareле s'aŭ porekліт Paravat saŭ Apostat; pentrъ kъ aŭ urцisit krecщinътатеа ân kareа aŭ fost kreskът, ші s'aŭ fъkut пъ-гъп. Aчеста kът aŭ ânцelec de moartea vъrъ-съŭ a lui Konstantie Augustului, ân-datъ aŭ trekът din Dakia la Цarigrad, ші ân 2 ziле але lui Dekemvrie aŭ kъprinsъ skaunul чел ântъrtesk [6]).

[1]) Ammianus Marcellinus Lib. 22. c. 1. [2]) Idem ibidem. [3]) Katona in Synopsi Chronologica. [4]) Contextus operis huius. [5]) Katona l. c. [6]) Katona l. c. Calvisius in opere Chronologico.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ind акѹта ѧп апѹл 362, denliп ѧмпърат Ілліan II, ѧптъіашdатъ аѹ орънdѹіт кѹрчеа ѧмпъръtсаскъ, ші тоате кътe ера ѧптр'ѫпса маї алтміптрелеа, de кѹт фѹсесе сѹвt Констаптіе тошѹл съѹ, сѹвt М. Констаптіп ѹпкіѹл съѹ, ші іаръшї сѹвt Констаптіе вървл съѹ, ле-аѹ ѧптокміт; adекъ аѹ кѹръціт тоатъ кѹртеа de крещінї, о аѹ ѧмплѹт de пъгъпї, ші ел ѧпкъ аіавеа с'аѹ арътат а фі пъгъпѹ, апої аѹ ѧпчепѹт а гопі крещінії, dаръ пѹ ка чеї маї dinaiпte ѧмпърацї, пептрѹ къ ле пістѹіа кѹпѹпіле мѹчепічеї, чі ѧї гопіа мѹлкотімѹ ші пре фѹрішѹ, къчї пѹ'ї пріміа ла dерегъторії, ші ѧпвъцъріле ѧпкъ ле ера опріте [1]), de кът каре че ръѹ маї маре се пѹтеа гъпdі асѹпра крещінілор? Чі тъкар къ опрісе Ілліan Параватѹл а оторж пре чінева пѹтаї пептрѹ ачееа, пептрѹ къ ера крещінѹ, окъртѹіторії церілор (фііnd къ тоцї ера пъгъпї), пре мѹлцї крещінї і-аѹ тріміс ла черіѹ. Аша с'аѹ ѧптъмплат кѹ С. Емілian, а кърѹіа помініре о пръznѹім ѧп 18 Ілліе. Сфъптѹл ачеста Емілian фііnd din Dоростор, че се кіамъ акѹта Дръцтор саѹ Сілістріа [2]), пептрѹ къ аѹ сѹрпат піскарї idолї [3]), фѹ прінс ѧмпрепѹъ кѹ шепте соцї, а кърора віеацъ о вецї ла Солеріе [4]), ші din порѹпка лѹї Капітоліпѹ Вікарієл Тракіеї, фѹ арѹпкат ѧп фок, ѧп карele с'аѹ ші съвършіт ѧптрѹ ал doілea ап ал лѹї Ілліan Параватѹл [5]).

[1]) Baronius ad hunc ann. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Lequien in oriente Christiano Tom. 1. pa- 1227. [3]) Petrus Boschius Tom. 4. Iulii p. 370. seqq. [4]) Ioann. Bapt. Solerius Tom. 4. Iulii p. 360 [5]) Fasti Siculi ad h. ann.

Апѹл 363. De ар фі ръмас Ілліan II. Аѹгѹстѹл ѧп кredinца крещінеаскъ, ѧп карea аѹ фост крескѹт, пептрѹ талапції че'ї авea, ар фі пѹтѹт фі чел маї вестіт ѧмпърат [1]); чі ѧпшелат фііnd тішелѹл de Лівакіе ші Максімѹ ораторії чеї пъгъпї, ла атъта аѹ ацівпс, кът пѹ пѹтаї кредinца о аѹ ъръсіт, чі пѹтеле чел С. ал лѹї Хс. а'л щерце ѧпкъ аѹ воіт. Dрепт ачееа аѹ врѹт съ zideаскъ Бісеріка Іерѹсалімѹлѹї чеа de Соломоп фъкѹтъ [2]), de Вавілопепї стрікатъ [3]), de Zоробабел іаръшї dіреасъ [4]), ші маї пе ѹрмъ de ѹп осташ Роman фъръ щіреа ші воіа ѧмпъратѹлѹї Тітѹ [5]), карele с'аѹ кіемат Deliciae generis humani [6]), десфътареа неатѹлѹї отепеск, с'аѹ апріпс ѧп апѹл 70, кънd с'аѹ робіт Іерѹсалімѹл, ші аша аѹ арс, кът п'аѹ ръмас піатръ пе піатръ, прекѹт аѹ фост пророчіт Domпѹл Хс [7]). Бісеріка ачеаста zік, аѹ врѹт Ілліan Параватѹл, съ о zideаскъ de поѹ, ка ѧпълцѫnd іаръшї лецеа веке, съ стріче чеа поѹъ, чі Dѹmпezeѹ чел а тот пѹтерпік ачеаста п'аѹ ѧпгъdѹіт; пептрѹ къ кът се zidea zioa, тот се стріка поаптеа, прекѹт търтѹрісеще Рѹффіп [8]), карele токта ѧптрѹ ачееашї време аѹ фост ѧп Іерѹсалім.

Фапteле лѹї Ілліan Аѹгѹстѹл Domпѹл Хс, пре карele 'л аѹ фост пъръсіт, пѹ ле аѹ лъсат пепedепсіте, пептрѹ къ шергъпd Ілліan ѧп коптра Персілор, спріцioапа са о аѹ трас de ла dъпсѹл; dрепт ачееа аѹ ші періт Параватѹл саѹ кълкъторіѹл de леце ѧп 26 Ілпіе 363, фііnd ѧп върста чеа маї фрѹтоасъ de 32 de апї [9]). Ammian zіче [10]) къ аѹ фост adѹс de Персї ѧп лок пеѧмблат ші фоарте прітеждіос, de ѹпde врънd съ се ѧптоарпе, повъцѹіnd оастеа, л'аѹ пімеріт о съцеатъ, ші аша аѹ пікат; чі алцїі zік, кѹт

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

къ съцеата ачееа ар фі фост трімісъ din черіў, ші къ dупъ че с'аў съцетат Іулian Апостатул аў стрігат: Vicisti Galilaee, adекъ: Луінс-аї Галілеанule; пентрu къ аша кіема ел пе Domнul Христос. Bezi прc Баронie ла ачесташі an.

Dупъ тоартеа луі Іулian Параватул оастеа аў алес лмпърат пре Флавіе Іовіанў, карele аў фост de пащере din Cinridунў, adекъ din Cemandpia [11]). Ачеста п'аў пріміт порфіра пънъ че пе'ї аў фъгъduіт осташії, къ пънъ лнтр'unul се вор фаче крещінї. Фъкъnduce аша daръ лмпърат Іовian, ші възънd къ оастеа с'аў фоарте шікшорат ші ma ere de фоame, аў фъкут паче кu Персії пъгuboaсъ ші рuшinoaсъ Romanілор, dap' i-aў къutat a o фаче [12]). Ziceiў пъгuboaсъ, пентрu къ аў къutat съ dea Персілор чінчі четъцї, лнтре каре аў фост ші Cinrapa, чі nuтaї гоале фъръ de локuіторї, къчі локuіторії i-аў duc преете апа Euфратuлуї, ші i-аў ашezat прin бірuінца Romanілор [13]). Unde с'аў ашezat локuіторії din патрu четъцї се щіе, чі despre чеї din Cinrapa nimika ce aфлъ скріс, daръ се афлъ къ таї търzie време ей venit лn Царіград un neam пекunoскut, карele dупъ ачееа плінія слуjбеле лn кuртеа чеа лмпъръteaскъ. Баронie скріе ла anul 363, кuт къ neatul ачеста аў пutut съ фie локuіторії din Cinrapa, din карії апої с'аў пръсіт Цiганії с'аў Cinrapії. Пърereа ачеаста a луі Баронie [14]) nu e фъръ de temeiў, пентрu къ пе цiганї, карії dупъ латinie се nuтескў Cinrapї, nuтele лпкъ 'ї арatъ a фі din Cinrapa, четатеа чеа вестітъ de преете Euфрат.

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Regum I. c. 6. [3]) Paralipomenon II. c. 3. [4]) Esdrae c. 6. [5]) Iosephus in Antiqu. [6]) Suetonius in Titum. [7]) Matthaei [8]) Ruffinus Lib. l. c. 38 et 39. [9]) Katona l. c. [10]) Ammianus Marcellinus Lib. 23 [11]) Katona l. c. Hofmannus in Lexico. Bruzen in Dictionario. Baudrand in Geographia. [12]) Katona l. c. [13]) Ammianus Lib. 25. [14]) Baronius ad ann. 363.

Anul 364, карele есте de ла zidipea Pomeї 1117. Лn anul ачеста врънd лмпъратul Іовian съ се лнтоарпе ла Царіград, аў venit пънъ лn Dapacтana, ші аколо de nuтoapea піскърора кърuнї anpinші болнъвinduce аў ръпосат лn 16 Февруарie, лn върстъ de 33 anї [1]). Фост-аў Іовian Авгuстul лтпodoвіт кu фрuтuсеuea трuпuлуї, daръ таї лтпodoвіт аў фост кu віртуціle сuфлетuлуї; пагuбъ къ п'аў тръit таї лndeлuпг, zik скріitорії чеї de пе ачеле бремї [2]) ші чеї таї търzії [3]).

Dупъ тоартеа Авгuстuлуї Іовian venind оастеа пънъ ла Nikeea, аколо аў алес лмпърат пре Флавіе Валентinian чел dintъіў, карele ера de пащере din Ківале, четатеа Славопіеї, кареа акuт се nuтеще Вінкоц [4]). Іаръ Валентinian фъкъnduce Авгuст пu тuлт аў zъbovit ші аў nuтit пре фрате-съў, пре Валенте II, ашіudіреа Авгuст, dупdu'ї ръсърітul, ка съ'л окъртuіаскъ.

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Ammianus Lib. 25. Zosimus Lib. 4. [3]) Baronius ad h. a. Katona l. c [4]) Breviarium Eccl. Diacovariensis, quod 11°. Aprilis 1807. fuit approbatum a Pio Septimo ad 13am Maii.

Anul 365. Лmпъраціі Валентinian ші Валенте dупъ че аў петрекut iарna ла о лалтъ, трекънd прin Тракіа, лmпрeuнъ с'аў duc ла Naicў, орашul Дакіеї чеї новъ de міжлок, патріа M. Константin, прекuт ші аіuрілеа ам кuвънтат, карele акuт се nu-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

теще Nicca din Сервіа [1]), ші аколо ка чеї че вреа съ се деспартъ de ла олалтъ, аў дмпърціт дптре сіне кортелії ші осташі, адекъ пре дрегъторії політічещї ші пре повъцъіторії мілітъреще. Лъї Валентініан дънъ а къръіа воіе се лъкра тоате, і с'аў веніт Іовін ші Дагалаіф; іаръ лъї Валенте Віктор ші Аріптеіў, ка чеї маї de фрънте. Дінтре чеї маї de ціоо каре къї і-аў веніт, чіне ва вреа съ щіе, чітеаскъ пре Ammian [2]). Дмпърцінd ші ощіле ші венінd амъндоі фрацїї дп Сірміў аў дмпърціт ші кортеа, апоі Валентініан аў терс дп Медіолан, іаръ Валенте дп Царіград. Аша кургънd лъкрърііле, къ пътере de префекцї ачещіа окърмъіа цінътъл Романілор: Салъстіе окърмъіа тот ръсъріт'л, Мартін Італіа, Африка ші Іллірікъл; іаръ Германіан Галліїле [3]).

[1]) Baudrand in Geographia, Bruzen in Dictionario. [2]) Ammianus Marcellinus Lib. 26. c. 5. [3]), Idem Ammianus ibidem.

Анъл 366. Прокопіе вънъл дінтре фръцііле лъї Іъліан Параватъл [1]), дпкъ дп анъл трекът с'аў окълат асъпра Авгъстълъї Валенте, прін дърї тръгънd оасташі ла сіне, ші дънъ че аў кънпінс Царіградъл, Вітінія дпкъ о аў лъат de ла Валенте [2]). Дънъ ачееа аў тріміс пре вніі бърбацї de фрънте престе Дънъре дп Дакіа веке, ла Атанарік краіъл Готілор, карele дп вретеа de атънчї стъпъніа о парте а Дакіеї векї, ші прін соліа ачееа аў добъндіт дптръ ацівторіў зече міі de осташї din чеї маї тарї ші шаї вітеџї [3]). Къ ощіле ачестеа, прекът am zic, с'аў окълат Прокопіе асъпра лъї Валенте Авгъстъл, чі пъ тълт аў споріт, прекът акъшї се ва ведеа.

Валентініан Авгъстъл токта атънчї кънd с'аў рідікат Прокопіе асъпра лъї Валенте, терсесе ла Паріс дп Галліа, вnde дп лъпа лъї Noembріе а анълъї 365, л'аў дптімпінат Екъітіе Повъцъіторіъл, карele пътаї атъта л'аў дпцііпцат, кът дпцелесесе de ла Антопіе Трібънъл, карele ера дп Дакіа чеа de міжлок, адекъ, къ Прокопіе аў ръпіт тіръпніа; даръ ачееа п'аў дпцііпцат, тръещe дпкъ Авгъстъл Валенте, саў пъ? Дрепт ачееа Авгъстъл Валентініан тълт се дпвълъіа къ гъндъріле, че ва съ факъ, маї пре врть пре Екъітіе л'аў фъкът Маџістръ, карea дірегъторіе атъта ера, кът съпт дп вретеа деакъта Маршалії, ші л'аў тріміс съ пъzeаскъ Іллірікъл ші Панноніile, ка пъ кътва съ ле кънпінzъ Прокопіе тіранънъл, карele пъпъ ачі ера фоарте гроаспік, даръ гроспічіа лъї пъ тълт аў џінът; пентръ къ дп анълъ ачеста фъ вънdът de аї съї, ші прінс фііnd din порънка лъї Валенте, і с'аў тъіат капъл [4]).

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Idem Katona ibidem [3]) Zosimus Comes Lib. 4. in Valentinianum, et Valentem Augg. [4]) Ammianus Marcellinus Lib. 26. c. 5. Katona l. c.

Анъл 367. Дп анъл ачеста волпъвіndъсе фоарте Авгъстъл Валентініан, пре фііъл съў. Флавіе Граціан, дл пътеще Авгъст, ші прін Теодосіе чел маре, карele пътаї повъцъітор ера дп вретеа ачееа, кънpінde о парте а Брітаніеї, саў а Англіеї de акът, каре пентръ ачееа пъпъ астъзї Валентіа се пътеще [1]).

Іаръ Авгъстъл Валенте аў трекът дп Месіа de ціос саў дп Болгаріа, ка съ афле пре Готії карії порнісе дптръ ацівторіъл лъї Прокопіе тіранънъл, чі неафлънdъї с'аў зъбовіт кътва дп Маркіанополіў, саў дп Преслава, апоі не іарнъ с'аў дпторс дп Царіград [2]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Katona in Synopsi Chronologica [2]) S. Theophanes in Chronographia. ad ann. 3. Valentiniani, Sethus Calvisius in opere Chronol

Anul 368. Kът къ дмпъратъл Валенте дп анъл ачеста аў врът съ треакъ дп Dakia веке, чі п'аў пътът пептрв Готї, скріў Ammian [1]), Сетў Калвісіе [2]), дрепт ачеea аў ерпат дп Маркіанопоіў

[1]) Ammianus Marcellinus Lib. 27. Cap. 5. [2]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico,

Anul 369. Аъгъстъл Валенте дптрв ал треілеа ап оцindъce кв Готіі, карії асъпріce пре Romanіі чеї dea стъпга Dъпърії ръташї, аў іерпат дп Маркіanопоіў, апоі прітъвара тергъnd спре Dъпъре, о аў трекът, ші пре Атапарік Краіъл Готілор л'аў дпвінс [1]), чі кът? dъпъ че аў трекът дмпъратъл Dъпъреа, Готіі п'аў кътezат a da фацъ, чі с'аў аскънс прін лакърї ші прін пъdърї, карea въzъnd'o дмпъратъл пре осташї і-аў опріт дп лок, ші кълегъnd локъіторії църії, adекъ пре Ромъnі, ле-аў фъгъdът пептрв тот капъл de Готў о сътъ de банї, карії стръбътъnd лакъріле ші пъdърiле атъціа Готі аў оторжт, кът аў къътат лъї Атапарік a се ръга de паче, карea і с'аў ші dat кв чінстea Romanілор, ші Аъгъстъл Валенте с'аў дптърпат дп Царіград [2]). Ammian Маркелліп [3]) скріе, къ Атапарік аў цівrат къ пв ва маї трече Dъпъреа, dаръ п'аў цінът цівръмъпътъл, пептрв къ гоніт фііnd de сънъшіі съі, аў терс дп Царіград ші аколо аў търіт.

Пъпъ с'аў бътът Аъгъстъл Валенте кв Готіі, Сапоре Краіъл Персілор аў прінс пре Арсак Краіъл Арменіеї, ші л'аў оторжт [4]).

[1]) Ammianus Marcellinus Lib. 27. c. 5. Sethus Calvisius in opere Chronol. S. Theophanes in Chronographia ad ann. 4. Valentiniani I. [2]) Zosimus Comes. Lib. 4. [3]) Ammianus l. c. [4]) Katona in Synopsi Chronol.

Anul 370. Анъл ачеста дмї dъ a лъкра, тъкар кв фоарте тълте ат дпсешпате despre dъпсъл. Аша dаръ, четіторівле! пв те тіра de кът-ва дмї воіў тъта ростъл, ші алтmінтрелеа, de кът ат обічнъіт воіў скріе. Къчї афаръ de дптътплъріле дмпърцціеї, ачі дцї воіў аръта крещінътатеа дпкъ кът с'аў бъгат дптре Romanі, пв прін Словепі, прекът еї ар вреа съ арете, (пептрв къ кв време стрътошіі пострі ле-аў прітіт тълте къвінте, дпкъ ші літеріле), чі маї зік къ прін Romanі с'аў крещінат дптъіў Готіі, апоі Словепіі. Тв дрепт ачеea, четіторівле! тоате кв лъаре аmінте ле четеще, пептрв къ еў ці ле воіў da дпainте прекът ле-ат афлат дп авторії чеї бътрънї, чеї de тіжлок, ші чеї маї de кърънd, ші:

Дптъіў дцї воіў спъне дптътплъріле дмпърцціеї, каре аша аў фост. Скріе Калвісіе [1]), кът къ дп анъл ачеста Комітъл Еквітіе ші Леоптіе аў фъкът о четъдъкъ лънгъ Dъпъре, ка съ дмпedече тречереа Готілор, прекът інскріпціа аратъ.

Пъпъ ачі се аратъ дптътплъріле челе політічещї але дмпърцціеї стрътошілор; dаръ крещінътатеа лор дп анъл ачеста маї тълт се adевереазъ; пептрв къ

Атапарік Краіъл Готілор, пептрв перdереа дп анъл трекът 369, de ла стрътошіі пострі съферітъ, ші пептрв къ Фрідігерп, алт Краіў ал Готілор, карeле дпвінс фііnd de Атапарік, фъцісе ла Romanі преste Dъпъре, с'аў скълат асъпра крещінілор din Dакіа веке,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„ре дндръзнеалъ репеде аў пътрвпс дп сателе челе тълте ші богате але лві Ертепік „(Краівлві Гревтвпцілор), de кареле пептрв тълте ші вітепещї але лві фапте, тоате „пеатврїле вечіне се тетеа. Ачеста спъїтъптъпdвсе de віфорвл пегъпdіт, тъкар къ „тълт с'аў певоіт ка съ рътъпъ пеклътіт, тотвші вестіпdвсе гроzпічіа Хвппілор, ка съ „се тъптвеаскъ de релеле віітоаре, дпсвші пре сіпе с'аў оторът. Dвпъ а кървіа тоарте „фъкъпdвсе Краіў Вітітірў, пецінъ време аў стътвт дптротівъ, дпкрezіпdвсе Алапілор ші „Хвппілор, пре карії кв сітвріе і-аў фост трас ла сіпе, чі dвпъ тълте пердері че аў „свферіт, аў къzвт дп ръсвоіў de пътереа артелор дпвінс. De Вітірў аў рътас вп „првпквцў апвте Відорікў, а кървіа тътелъ о аў пріітіт Алатеў ші Сафрізў повъцвіторі „фоарте вестіцї пептрв търіmеа лор, карії dвпъ че с'аў апърат пъпъ ла о време, маї „пре вртъ перzіпdв'шї пъdеждеа de а маї пътеа ста дп контра Хвппілор, пре дпчет с'аў „трас спре Ністрв, каре къреа пре тълте кътпврї дптре Dвпъре ші Ворістенў."

„Кът къ ачестеа фъръ de пъdежde аша с'аў дптъмплат, дпцелегъпd Атапарікў цік- „деле Тервінцілор (дптротіва кървіа прекът с'аў zіс маінаінте, с'аў ощіт Валепте маї „de детвлт пептрв ацівторівл лві Прокопіе трітіс), вреа съ стеа петішкат ші съ се скоа- „ле кв пътері, de кътва ші ел с'ар ръсколі ка чеіалалцї. Dрепт ачееа ашезъпdв'шї оа- „стеа лъпгъ Ністрв, апроапе de валеа Гревтвпцілор, аў трітіс пре Мвпderікў, (кареле „dвпъ ачееа аў фост повъцвіторіў дп Аравіа кв Логартіап) ші кв алцї боієрі, пъпъ ла а „20-а пеатръ, ка съ вазъ de вепіреа протівпічілор; ел дптрв ачееа дпсвші дптоктіа „оастеа, de пітепеа фііпd дптпedекат; чі алтмінтрелеа с'аў дптъмплат, de кът гъпdіа: „пептрв къ Хвппіі, прекът съпт істецї ла фіре, сокотіпd къ маї департе требве съ фіе „маї таре тълціте, ші лъсъпdі пре карії възвсе, аў стат de лок дптрв odіхпъ, пъпъ „че аў ръсъріт лвпа, ла а къреіа лвтіпъ дптрънd вадвл Ністрвлві, ші трекънd, че ле аў „фост маї спре фолос, аў алес, ші тетъпdвсе ка пв кътва чеі дпаінте тріmіші съ ле „вінъ дп спате, обле ші репеде аў терс асвпра лві Атапарікў, пре кареле кв пъвълі- „реа dіптъіў л'аў спъріат ші тъіпd вр'о къціва dіптре а лві Атапарікў, пре ел л'аў сі- „літ а фвці ла твпці. Спъїтъптат фііпd Атапарікў, de о дптъмпларе ка ачеаста ші те- „тъпdвсе маї de реа de ла спрънчеапеле Іерасвлві (adекъ але Првтвлві), пъпъ дп Dв- „нъре, цінвтвл Таіфалілор л'аў дпквпцівrат ші zіdвріле ле аў маї дпълцат, кареа репеде „фъкъпdв'о, гъпdіа къ ва авеа секврітате ші скъпаре. Чі кънd лвкра, Хвппіі пе дпче- „тат дї гопіа ші de п'ар фі стътвт пептрв прадъ, ар фі асвпріт пре чеі че лі се дп- „протівіа. Маї пре вртъ лъціпdвсе вестеа пріп челелалте пеатврї але Готілор, кът „къ вп пеат карелe маї паінте ера пеквпоскът, акъта івіпdвсе dіп чеа маї dіп лъвптрв „парте (а Скітіеї) ка ші повоівл, че кърв de пре твпцій чеї дпалцї, тоате ле сврпъ ші „ле стрікъ, партеа чеа маї таре а попорвлві, кареа лъсасе пре Атапарікў, възвпdв'л а- „ша слъвіт, черка лъкашў депъртат ші пецівт de варварі, ші дпdелвпг сокотіпd че ло- „кврї т'ар алеце, аў цівdекат кът кь Тракіа пептрв dовъ прічіпі ар фі маї дпdътъпъ, „пептрв къ пъшвпе аре dествлъ, ші пріп лъцітеа Dвпърії се dеспарте de варварії карії

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„пъвъліce ка фълцерял: ші ачеаста о аў цінdекат ân котяи ші чеї че маї ръмъсесе „лъпгъ Атапарікъ.“

Пъпъ ачі съпт кявінтеле луї Ammian, dintre каре âncеатпъ, къ Гревтяпцій саў Протіпцій кя Тервіпцій ші кя Таїфалій аў фост de ян neam, adекъ Готі [3]); а dоua къ Dапастрял луї Ammian есте Ністрял, іаръ Іерасял есте Прятял [4]). Аша dаръ Протіпцій аў стъпъпіт преste Ністря; Тервіпцій ші Таїфалій ântre Ністря ші Dянъре, adекъ ân Молdова, Бессарабіа ші ân цеара Мянтенеаскъ, прекят мъртярісеще ші Ioan Стілтінг ла 15 ziле але луї Септемвріе. Ân Apdeal âпкъ аў пъвъліт маї adесе орї Готії, dрепт ачеea с'аў ші няміт Готіа, прекят с'аў арътат ла апял 325. Чі ân апял ачеста пя се вяd a фі Готї ân Apdeal, пентря къ Фрітігерп кя Ялфіла ярмъторіял Съптялуї Теофіл маї наінте трекясе Dянъреа, de янde кя dрептате почіў âпкіde: къ нямаї Ромъпії ера ân апял ачеста ân Apdeal ші ân чееалалтъ парте a Dакіеї пъпъ ân Тіса.

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Ammianus Marcellinus Lib. 31. cap. 3. [3]) Baudrand in Geographia. Hofmannus in Lexico. Bruzen in Dictionario. [4]) Iidem ll. cc.

Апял 375. Хяппії съпт Краіял лор Балатбер кіемат [1]) пя âпчета a пъкъці ші гопі пре Готї, карії ân апял ачеста âпкъ стъпъпіа пътъптял кът есте ântre Прят ші ântre Dянъре [2]). Іаръ Авгястял Валептіпіan I. лъсянd пре фііял съў чел маї таре, пре Авгястял Граціan ân Тревірі четатеа Галліеї, аў терс ân Карпянт четатеа Паппопіеї, кареа п'аў фост dепарте de Пожоп преste Dянъре, (везї пре Пехтінгер), ші цеfяind пре Квadї ші пре Сармате, карії пъпъdісе ân апії трекяцї ân Паппопіа, с'аў погорят ân Брецетіоп четате іаръ a Паппопіеї, че п'аў фост dепарте de Іавріп [3]), аколо л'аў âптімпінат солії Квadілор ші аї Сармателор, чеї пентря паче трімішї, пре карії ântребъnдя'ї Ân пъратял Валептіпіan: „Аў dоuаръ тоцї Квadії ті Сармателе аша съпт фъкяцї ân трян?“ Еї аў ръспянс: „Ân пърате! ачі аї пре чеї маї воїпічї ші маї фрятошї ла статяръ din неатяріле поастре.“ Атянчі Ân пъратял с'аў мірат, кят кятеазъ ніще оатепї мішеї ка ачеіа, а се ръdіка асупра Romanілор, ші бътянd ân пълтї аша de таре аў стрігат, zікянd: „Ръў de Romanї! dакъ пе вретеа луї Валentinian, янії ка ачещіа се скоалъ асупра лор,“ кът і с'аў рупт о въпъ, din каре кърянd мялт сънце, аў тяріт ântря ал янспрезечелеа апў ал Ân пъръцієї сале [4]) ân 17 Noемвріе, ân вярстъ de 55 de апї [5]). Фост-аў Валептіпіan фортос ân трянў, кя мінте маре, іскясіт ла ворбъ ші de тоцї іябіт, нямаї ачеea і-аў стрікат, къ аў крезят оатепілор челор пекredінчїошї ка ла ніще кredінчїошї [6]).

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Ammianus Marcellinus Lib. 31. Cap. 4. Sethus Calvisius in Opere Chronol. [3]) Tabula Peutingeriana. Katona l. c. [4]) Paulus Diaconus Lib. 12. in Valentinianum I. [5]) Katona l. c. [6]) Idem Katona l. c.

Апял 376. Готії маї de мялцї апї фііnd âптецицї de Хяппї, ші ân апял ачеста пе маї пятянd сяфері асупріріле лор, аў тріміс пре Ялфіла Мітрополітял Apdeалялуї ші ярмъторіял Съптялуї Теофіл (везї че с'аў скріс ла апял 325) ла Ân пъратял Валепте,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

карелe ын тітиѵл ачеста петречеа ын Антіохіа [1]), ка прін міжлочіреа луї съ доѣъндеаскъ, съ поатъ трече Дѵнъреа ші съ се ашезе ын Тракіа ші ын вечінеле църї, фъгъдѵінд Ымпъратѵлуї, къ де ле ва ынгъдѵі ачеаста, еї ынкъ вор фі гата а се оці ын контра тѵтѵрор нетічілор ымпъръцієї [2]). Мергънd дрепт ачееа Ѳлфіла ла Ымпъратѵл Валенте, аѵ доѣъндіт че нофтеа Готіі, кѵ карії аѵ ші трекѵт, лъсъндѵ'ші тѵрта чеа ромънеаскъ ын Дакіа луї Траіан; чі ръѵ с'аѵ ынтъмплат крещінътъцеї кѵ терцереа Мітрополітѵлуї Ѳлфіла ын Антіохіа; пентрѵ къ Еѵдоксіе ші Акакіе Влъдічіі, карії ера Аріанї, аѵ сфътуіт пре Аѵгѵстѵл Валенте, ка Готілор съ ле дедеа черереа, де пѵ се вор фаче Аріанї [3]). Аша с'аѵ фъкѵт Ѳлфіла Аріан кѵ тоцї чеї че аѵ трекѵт кѵ дъпсѵл Ромънї ші Готї; іаръ де Ромънії карії аѵ ретас ын Дакіа вене сѵнт стъпъніреа Хѵннілор, п'ам афлат съ се фіе фъкѵт Аріанї, пентрѵ ачееа маї ферічіцї аѵ фост де кът чеї че аѵ трекѵт. Ѳлфіла ачеста аѵ ынторс С. Скріптъръ ын літва Готічеаскъ, лъѵнd афаръ кърціле Ымпъраціlор [4]), карea літвъ дѵпъ ачееа ын Італіа аѵ тъпкат пре чеа лътінеаскъ, токта прекѵт аѵ фост тъпкат'о маї наінте ын Дакіа. Де ачі біне, къ Ромънії авем тѵлте кѵвінте, каре de ла Латінie пѵ се пот адѵче, ші ын літва Італіенеаскъ тотѵшї се афлъ.

Маї біне аѵ терс Ымпъръцієї анѵсѵлуї ын анѵл ачеста, пентрѵ къ дѵпъ моартеа Аѵгѵстѵлуї Валентініан I. оастеа ын Акінкѵ, четатеа Паннонієї, че се нѵмеще акѵма Бѵда веке [5]), аѵ нѵміт Аѵгѵст пре фііѵл луї чел маї шік пре Валентініан II. карele кѵ фрате-съѵ Аѵгѵстѵл Гратіан аѵ ымпърціт ын анѵл деакѵт ынтре сіне Ымпъръція анѵсѵлуї [6]).

[1]) Theodoretus Lib. 4. c. 37. [2]) Ammianus Marcellinus Lib. 31. c. 4. Sethus Calvisins in Opere Chronologico. [3]) Theodoretus l. c. S. Theophanes p. 53. Selecta ad illustrandum Chronicon Paschale p. 448. Enapius de Legationibus p. 19. Stiltingus ad diem 15-am Septembris. [4]) Socrates Lib. 2. c. 41. Jornandes de Rebus Gothicis. Lequien in Oriente Christiano. [5]) Tabula Peutengeriana. Katona in Synopsi Chronol. [6]) Idem Katona ibidem.

Анѵл 377. Аѵгѵстѵл Валенте, прекѵт с'аѵ аръtат ла анѵл трекѵт, аѵ приміт пре Готіі чеї че фѵцісе de Хѵннї ын Тракіа ші ын вечінеле церї фъръ нічі о легътѵръ, ба ынкъ нічі артеле пѵ ле аѵ лѵат de ла дъпшії, ка кѵ атъта маї таре съ се депъртезе тоатъ прімеждіа чеа кътръ дъпшії [1]). Дѵпъ ачееа флътѵнzind Готіі, аѵ черѵт храпъ de ла Префекцїі луї Валенте, карії ын лок de храпъ аѵ тріміс кънї Готілор, даръ аша, ка пентрѵ тот кънеле съ деа ѵн роѣ. Токмаї атѵнчі аѵ порѵнчіт Ымпъратѵл Валенте, ка пре Готі съї треакъ престе Елеспонт ын Асіа, де че Готіі пѵ с'аѵ феріт, нѵмаї кът аѵ нофтіт, съ лі се деа de кале ші тъпкаре пе доѵъ зіле, чі аѵ доѣъндіт о нішіка, ба чеї маї тѵлт ынкъ і-аѵ ші бътѵт, дѵндѵле бастоане (бѣте, фѵщі) ын лок de челе че авеа опѵ. Дрепт ачееа Готіі Краіѵлуї Атанарікѵ, карії се ымпърціа ын Таіфалі, Віктофалі, Скорі ші Карподакі [2]), с'аѵ ѵніт кѵ Краіѵл Фрітігерн, (деспре карele везї че ам кѵвънтат ла анѵл 370,) ші аѵ ынкѵнціврат Одріѵл; чі не авѵnd ѵнелте de а бате четъцї, л'аѵ лъсат ші аѵ терс съ прade Тракіа. Повъцѵіторії чеї ымпъртещі аѵ стрінс оастеа ын контра Готілор, даръ ынтъіашї датъ аѵ рътас ынвінші, ші Готіі с'аѵ ымбръкат ын артеле

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

челор къзвцї. Dвпъ ачеаста cocind ощї de ла Авгвствл Gratian, кв ачестеа ші кв челелалте ощї але лвї Валенте кв таре вързаре de съпце с'аў лвптат Готіі пъпъ поаптеа, кънd с'аў лпквпціврат de Ромъні, ші пъпъ атвпчі аў ръмас лпквпцївраці, пъпъ че с'аў кіемат ощіле de Гратіан тріміce лп Галлія. Dвпъ терцереа ощілор ачестора лп Галлія, Готіі пе маї пвтънd свфері фоамеа, аў кіемат лптрв аціврторіў пре Хвппіі ші пре Алапі, ші сввкпind афаръ, фоарте ръў аў пръdат Тракіа, Месііле ші Дакііле лвї Авреліан, адекъ пре Ромъніі чеї dea dреапта Dвпъріі, къчі пре чеї че ера dea стъпга Dвпъріі, маї наінте лї асвпріce Хвппіі, dвпъ че аў фвгъріт пре Готі [3]).

[1]) Paulus Orosius Lib. 7. c. 33. [3]) Sextus Aurelius Victor in Gratianum Aug. Zosimus Comes Lib. 4 in Theodosium M. et Gratianum Augg. [3]) Ammianus Marcellinus Lib. 31. c. 5. Selecta ad illustrandum Chronicon Paschale p. 448. Calvisius in Opere Chronol.

А п в л 378. Лптъмплъріle din апвл deаквт токта акврат ле скріе Калвісіе [1]) кв кввінтеле вртътоаре: „Лп апвл 378“ — зіче ел, — „Лмпъратвл Валенте преквт „скріе Сократес, аў веніт лп Царіград лп 30 de зіле але лвї Маіў, вnde венind, de „тот попорвл аў фост окържт, пентрв къ аў прішіт пре Готі лп Тракіа, карії ші още„zеле (свбтврбііле) Царіградвлвї лпкъ ле аў пръdат; пентрв каре окаръ тъпііndвce Ва„ленте. аў ешіт din Царіград лп 11 зіле але лвї Івніе. Іаръ Готіі тетъndвce, аў трі„міс пре Влъdіка (Улфіла) соль de паче ла Валенте, карele лпzъdар аў кълъторіт, пен„трв къ Валенте ръвнind ізбвndъ пічі оастеа de ла Гратіан трімісъ, каре пв ера de„парте, пв о аў ащептат, чі лп 9 зіле але лвї Авгвст с'аў ловіт кв Готіі, вnde Готіі „din леашў лпвінгъnd пре кълърашї, пе педестрашї лпкъ і-аў адвс ла стръмтоаре ші „і-аў тъіат, мъкар къ пв фъръ ші de а са пердере. Чеї маї сdравенї бърбацї аў періт „лп бътаіа ачеаста, ші din оасте деавеа аў скъпат а треіа парте. Валенте лпкъ лъ„сат фііnd de аї съї, пічі авъnd вр'вnвл чіне съ'л апере, dвпъ че аў фост ръніт de о „съцеатъ, с'аў пвртат лптр'о касъ проастъ, чі біне лпгрьdітъ, карea фііnd лпквпцівратъ de немічі, фііnd къ чеї din лъвнтрв вітіцеще се апъра, маї пре вртъ адвкънd сврчеле о „аў апріnс, ші пре Лмпъратвл лпкъ л'аў арс de віў пещііnd чіне есте лп лъвнтрв. „Іаръ чеї че аў скъпат din фок, ші аў фост пріnшї, аў повестіт варварілор тоатъ лп„тъмплареа. Періт'аў Авгвствл Валенте dвпъ че аў лмпъръціт анї 14, лвнї 4, зіле 9.“ Катопа зіче [2]), къ аў періт лп вързтъ de 50 de анї; Оросіе адаогъ [3]), къ de лпгропаре лпкъ аў фост ліпсіт, ка съ фіе пілдъ челор вртъторї, кът есте de гроазнік а тъпіа пре D-zеў

Къте аў скріс лndатъ маї наінте Калвісіе despre Авгвствл Валенте, тоате ле скріў ші С. Теофан, Іоіл, Zonapa, Кedpen, Свіda ші Константін Manacce [4]), пвмаї кът зіче С. Теофан: „Къ оаре-каре кълвгърў, апвте Ісакіе, кънd скотеа Валенте ощіле din Ца„ріград, і-аў прінс долоції калвлвї, ші л'аў лптребат вnde мерце а се ощі лп коптра „лвї Dвmnezеў? карele фъръ de зъбавъ л ва педепсі. Пентрв каре ворбе тъпііndвce „Валенте, аў порвпчіт, de аў лпкіс пре Ісакіе, ші і с'аў лъвdат, къ de се ва маї лп„тоарче, л ва оторж.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Iarъ Готіі, dупъ періреа Дмпъратълуї Валенте, ші а ощілор луї, аў дпкупціврат Одріївл (de каре нв denарте аў фост бътаіа дп каре аў періт Валенте); чі дпzъdар, къ de ла Царіград дпкъ аў фост алупгаці. Drept ачееа аў пъпъdіт тоатъ Тракіа, Месіа, Dакіа луї Аврeліan ші Панноніа, пре каре дърі фоарте ле аў цефвіт. Din протівъ Авгвстъл Гратіan meрzънd дп Панноніа, de тоате пърціле аў стрінс ощіле, ші аў кіемат пре Teodocie, чел dупъ ачееа Маре нмпіт, din Спанія, унde мерсесе de фріка луї Валенте; апоі фъкънd Конспулї пре Авсоніе Даскалул съў, ші пре Олівріе de апъл вііторій, Авгвстъл Гратіan аў іерпат дп Панноніа [5]).

Nв e de a се тъчea ачі, че скріе C. Icidop despre крещініі чеї de Атапарікъ лепъdаці din Dакіа веке [6]), despre карії ам скріс ла апъл 370. Ачеста dупъ че аў повестіт de періреа Дмпъратълуї Валенте ка ші авторії чеї маї наінте адъшї, аша скріе despre Готі: „Іаръ Готіі дп ръсвоіул ачела, аў гъсіт пре търтвріситорії чеї маї „din наінте din Готіа, пре карії шаї de demълт дї icronice din цеара са пептрв кредінцъ, „ші аў врът а маї вні ла прadъ, карії певръпd а пріті дпвітареа, пре вніі dintre dъпшії і-аў тъіат, чеіалалці фупind ла мвпці ші локврї de скъпаре, прекът аў пътът, ші къ„щігъпdъ'шї adъпост, пв пътаї аў рътас крещініі православнічі, чі ші кв Romanіі, de „карії маї наінте фвсесе пріпціі аў рътас дп паче.“ Din кввінтеле ачестea але C. Ісі„dop dовъ се дпсампъ: дптъїй къ крещініі чеї din Dакіа веке історіцї п'аў врът съ се вneаскъ кв Готіі, dаръ пептрв че? Еў zік, прекът аш маї zic ла апъл 370, къ пептрв ачееа пв с'аў вніт, пептрв къ ера de neam din колоніі луї Traian, adекъ Ромънї. A dова, къ аў скъпат ла мвпці ші аколо с'аў ашezат: чі щівт лвкрв есте, квт къ дп мвптеле Emвс, маї търzіе време аў локвіт Влахіі, карії съпт Ромънії чеї de a dреапта Dунърії, прекът маї лвminат се ва аръта ла апіі вііторі: аша dаръ кв dрептате ам скріс тоате къте съпт скріce ла апіі 325 ші 370.

[1]) Sethus Calvisius in Opere Chronol. [2]) Katona in Synopsi Chronol. [3]) Paulus Orosius Lib. 7. c. 33. [4]) S. Theophanes in Chronologia ad ultimum Valentis annum. Joel in Chronographia compendiaria, Zonaras Tom. 2. p. 31. Cedrenus Tom. I. p. 313, 314. Suidas T. 1. Hist. Byzant. p. 64. Constantinus Manasses p. 50. [5]) Socrates Lib. 2. c. 42. Calvisius l. c. [6]) Isidorus Episcopus Hispalensis Aera 416

A п в л 379. Авгвстъл Гратіan възvnd квт къ Готіі, Таіфалії, Хвнніі ші Аланіі, карії dупъ переа луї **Валенте** ші а ощілор луї, фоарте се дптърісе кв каіі ші артеле Romanілор [1]), аў квпрінс тоатъ Тракіа, Dакіа чea повъ, ші Месіїле кв алте църї вечіне din прекпъ, ші ле мощепеск ка патріа са, аў кіемат дпкъ дп апъл трекът, прекът с'аў скріс, din Іспаніа пре Teodocie, ші кв воіа тътврор л'аў нвміт Авгвст, кънd ера дп вървтъ de 33 de anі [2]) дп четатea Сіртіў дп 16 Іанваріе ал апълуї de акът [3]). Катона скріе [4]) квт къ Teodocie аў фост нвміт Авгвст дп 19 Іанваріе, ші квт къ аў фост de neam Спаніол, прекът ші Авгвстъл Traian.

Ioann Zonopa [5]) аша скріе despre Teodocie чел маре: „фіind къ Скітеле dупъ періреа Дмпъратълуї Валенте с'аў фост преа дпълцат, ші Тракіа кв церіле de прin прецівр

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„пекъртатъ цеѳвind'o, пъ се пътеа дпѳржпа, Августъл Гратіанъ аѣ кіемат пре Тео-
„docie Спапіолъл, ка пре ън бърабат таре, ші ѳоарте къ евлавіе, ші ѳъкъпdк'л Августъ
„дл тріміте дп коптра варварілор, кареле бірвind, таре парте а Скітелор о таіе, го-
„nind пре чеїлалці, карій дпсъшї de сіне саѣ de бірвіторі дп ѳвгъ апівпшї, тъіаці,
„аѣ періт. Аша даръ перind варварії ачещіа таї тощ, ші Teodocie лъсънd оастеа дп-
„протіва челор че таї ръпъсесе, дпсъшї аѣ гръбіт ла Августъл Гратіап, кареле зъ-
„бовіа дп Hannonia, съ'ї спвпъ дптъшпареа: чі тотъшї пъ і с'аѣ крезът таї дптъіѣ
„пічі дпвіпдереа, пічі періреа варварілор, ші пептръ пріпа дптъшплърії, ші пептръ
„щіінца чеа преа таре а Скітелор de а се ощі; іаръ dвпъ ачееа adeверindвсе лвкръл,
„Дппъратъл (Гратіап) тіръпdвсе de пріпа лві Teodocie, къте се ѳъквсе ле-аѣ лъѣdат."
Амішdереа скріѣ: С. Теоѳап[6]), Апастасіе бібліотекарівл[7]), Іоіл[8]), Конставтіп Мапассе[9])

Іаръ Zосіт Комітъл[10]) бірвіпца Марелві Teodocie о скріе кът вршеазъ, зікъпd:
„Dвпъ че пепвпъърате ощї але Скітелор челор dінколо de Dвпъре, зік але Готілор
„ші але Таіѳалілор ші але алтор пеатърї, че локвіа дптре ачещіа, аѣ трекът ръвл
„(Dвпъреа), ші пептръ ачееа аѣ ѳост сіліці съ ѳіе гревтатеа орашелор челор de свбт
„стъпъпіреа Romanілор, пептръ къ Хвппіі квпріпсесе церіле de дъпшїі таї паіпте локвіте;
„Дппъратъл Teodocie кв тоате ощіле се гъта асвпра лор. Іаръ пеатърілор ачестора,
„dвпъ че аѣ квпріпс Тракіа, стръжарії de пріп четъці ші ораше п'аѣ дпdръзпіт але
„еші дп коптръ; ънъл Modарес, кареле ера пъскът ла Скіте din съшъпдъ кръіаскъ, ші пъ
„de мълт трекъсе ла Romані, de ла карії пептръ кredінчіоаса ветеціа са dобъпdісе Мъе-
„стріа (тацістерівл) дп оасте, аѣ повъцвіт о парте de оасте дптр'ън deал кяре ера
„ла вжрв петed ка ші ън пъшъпт аръторіѣ, даръ аша се дптіпdеа дп лвпг, кът мъл-
„те ші лате къпърї авеа свпт сіне; аколо шedеа пещііпdв'л варварії. Іаръ odінюаръ
„дпцелегъпd къ пешічії дп къпърїле ла поалеле dealълві ачелъіа ашezате, ръѣ тръіпd
„кв зъхъреаоа чеа de пре къші ші din сателе челе пеdпгръdіте стріпеъ, зак шорці
„de беаці; дп тайпъ аѣ порвпчіт осташілор, ка лвъпd кв сіне пвпаї сабіїле ші павъзеле
„съ dea пъвалъ асвпра варварілор челор пріп десѳътърї мвіаці. Каре порвпкъ дпплі-
„пінd'o оастеа дп мікъ парте а зілії, пре тощ варварії і-аѣ оторът, ші апої аѣ пор-
„піт асвпра мвіерілор ші а првпчілор, ші аѣ пріпс патръ мії de карре кв атъціа ровії
„къці се кввіпіа а пърта кв атътеа карре, афаръ de ачеіа, карії педестрі ърша кърреле
„Шї ата аѣ ръпас Тракіа дп лініще.

[1]) Paulus Orosius Lib. 7. c. 34. [2])Sextus Aurelius Victor in Gratianum Aug. [3])Sethus Calvisius in Opere Chronol. Selecta ad illustrandum Chronicon Paschale p. 449. [4]) Katona in Synopsi Chron. [5])Joannes Zonaras T. 2. p. 33. 34. [6])Sanctus Theophanes p. 56. [7])Anastasius Bibliothecarius. p. 33 [8]) Joel p. 169. [9]) Constantinus Manasses p. 5. [10]) Zosimus Comes Lib. 4. in Theodosium. M.

Ап в л 380. Дп апвл трекът пвпаї о парте а Готілор о аѣ ѳост дпвіпс пареле Teodocie, адекъ пре чеї че квпріпсесе Тракіа; іаръ Готіі карії трекъсе дп Макідопіа, ръпъсесе дптреці; dрепт ачееа дппротіва ачестора аѣ тріміс Августъл Гратіап дп апвл de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

акѹт пре чеї маї дпцелепцї ші маї вітецї повъцѹіторї аї съї кѹ оасте, ка съї скоатъ din Макidonia ші din Dакіа чеа повъ, ашішdереа ші din amъndoѹъ Месіїле, ші din Попnonia съ'ї ръсіпеаскъ. Карії повъцѹіторї аша с'аѹ пѹртат, кът Готілор ле-аѹ къѹтат а фаче паче кѹ Аѹгѹстѹл Гратіan, кареа паче Аѹгѹстѹл Teodocie дпкъ о аѹ дптъріт, dѹпъ кѹт аратъ Калвісіе [1]) din Сігопіе.

Маї таре певоіе аѹ авѹт Romanії кѹ Хѹппії, карії дп тітпѹл de акѹт стъпъніа Dакіа лѹї Траіan; dрепт ачееа авеа сѹпѹші шіе пре віецїї стръмошїї пострії, пептрѹ къ Балатвер, Краіѹл Хѹппілор пеdпdестѹлъndѹсе кѹ Dакіа веке, маї тѹлте реле фъчеа Romanілор, каре реле Пріскѹ Реторѹл ле скріе кѹ кѹвінтеле ѹртъторе [2]), zікъnd: „Фііnd „къ Балатвер Скіта, стрікъnd пачеа, цеfѹія църіле Romanілор, ші тѹлте четъцї сdро„віа кѹ тотѹл, Romanії аѹ трітіс солї ла dъпсѹл, ка съ се целѹіаскъ пептрѹ стрікареа „пъчії; ші ка de чі дпаінте съ се остоае (съ се ашеze, аліне) а шаї пръda църіле Ро„manілор, і-аѹ фъгъdѹіт пе an doї-спре-zече фѹпцї de аѹрѹ; пептрѹ къ zічеа, къ тѹлці„теа попорѹлї съѹ пептрѹ лінса ачелѹіа аѹ порніт ла ръсвоіѹ."

[1]) Sethus Calvisius in Opere Chronol. adducit haec e Sigonio. [2]) Priscus Rhetor in Excerptis de Legationibus p. 74.

Апѹл 381. Неплъкъnd Готілор пачеа дп апѹл трекѹт фъкѹтъ кѹ Romanії, пре Краіѹл съѹ Атанарікѹ, dѹпъ че аѹ фост 12 апї de dъпсѹл окъртѹіцї, л'аѹ лепъdат, ші аѹ пѹс дп локѹл лѹї Краіѹ пре Аларікѹ, карele аѹ стъпъніт, dѹпъ кѹт скріе Калвісіе [1]) din C. Icidop, треі-zечї de апї. Іаръ Атанарікѹ dѹпъ лепъdареа са е'аѹ dѹс дп Царіград, ші dѹпъ скѹртъ време аколо аѹ ші тѹріт [2]), фііnd Консѹлї Евагріе ші Еѹхеріе. Тот атѹнчї (adекъ кънd аѹ тѹріт Атанарікѹ), Марелѹї Teodocie ші алте бірѹінце і с'аѹ дптъмплат; пептрѹ къ (dѹпъ кѹт търтѹрісеще Zocim Комітѹл [3]): „пре Скорї, ші пре Кар„подакї, карії ера атестекацї кѹ Хѹппії, і-аѹ дптіріт, ші дпвінгъndѹ'і і-аѹ дптеціт а трече „Dѹпъреа, ші а се ашеza ла локѹріле лор, челе маї dінаінте." Аша dаръ dрепт скріе Калвісіе din C. Icidop [4]), къ Аларікѹ ѹртъторіѹл Краіѹлѹї Атанарікѹ, аѹ стъпъніт пестe Dѹпъре, саѹ дп Dакіа веке.

De воецї а цї чіне аѹ фост Скорії ші Карподакії, пре карії дї потепеще Zосімѹ Комітѹл дndатъ маї наінте, четеще пе Брѹzen [5]), ші вей афла къ аѹ фост Готї de неам, пѹтаї кѹ порекла осебіndѹсе de олалтъ. Вezї апѹл 397.

Nѹ ера dестѹл атарѹл, карele сѹферіа Стръмошїї пострі, ші чеї din Dакіа веке, ші чеї din чеа повъ, de ла варварї ші пъгънї, чі de ла ерітічї дпкъ требѹіа съ сѹфере тѹлте реле, dімпревпъ кѹ чіалацї Православнічї крещіпї. Пептрѹ къ петъптѹіndѹсе біне de Apianї, карії пре фііѹл лѹї Dѹмnezeѹ ші кѹвъптѹл Татълѹї дл фъчеа zidipe, с'аѹ рѹdікат асѹпра Съптѹлѹї Dѹх спѹркатѹл Еѹnomіе кѹ аї съї, ші вреа а тікшора. Дмпротіва ачестора dрепт ачееа дп апѹл de акѹт с'аѹ стрінс дптъіашї-dатъ ла Царіград собор екѹменік саѹ а тоатъ лѹтеа, каре соборѹ дп рѹnd дптре челе екѹменіче есте ал doілеа, пептрѹ къ чел din апѹл 346. de ла Сardіка четатеа Dакіеї чеї повъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

се сокотеще анъл, къ чел diптъiй de ла Nikea din anъл 325. [7]). Ân Соборъл ачеста ал doilea аў шezът din Скitia чea тikъ саў Доброџia, Терептie Архi-Епiскопъл Баббеї [8]), кареле аў ърмат Вlъdikъї Вретannion [9]); din Mecia de џiocў, Мартърie ал Преславеї Мitрополiт [10]); din Dakia чea поъ пъ таї adъk aminte, чine ар фi терс ла соборъл саў adъпареа ачеаста; чi despre партea Dakieї лъї Traian аў фост de фаџъ Улфiла [11]), despre кареле ат къвъптат ла анъл 325. Лъї Улфiла, прекът скрie Cozomen, картea 7. кап. 17. i-аў ърмат Севiпас саў Селепас къ врете, даръ Севiпас ачеста трекът'аў къ Аларiкъ Dъпъреа, саў пъ, ân Авторї п'ат афлатў, прекът пiчї ачеea п'ат гъсit, чine аў рътас Вlъdikъ ла Ротънiї din Apdeал dъпъ dъчereа лъї Улфiла de ла еї.

[1]) Sethus Calvisius in Opere Chronol. [2])Paulus Orosius Lib. 7. c. 34. Selecta ad illustrandum Chronicon Paschale p. 44. Calvisius l. c. [3]) Zosimus Comes Lib. 4. in Theodosium M. et Gratianum Augg. [4]) Calvisius l. c. [5]) Bruzen in Dictionario. [6]) Labbaeus in Concil. [7]) Lex Theodosii M. quam III. Kalend. Augusti dedit ad Ausonium Pro-Consulem Asiae, Coss. Eucherio et Syagrio. [8]) Le quien in Oriente Christiano T. I. p. 1213. [9]) Idem Lequien ibidem T. I. p. 1218. [10]) Conradus Janningus in AA. SS. T. 5. Junii p. 185.

Анъл **383**, кареле есте de ла zidirea Ромеї **1136**. Ân анъл ачеста ân **19** Iанъарie, Мареле Teodocie аў пъmit Авгъстў пре фiiъл съў чел таї таре, пре Аркadie, кънd ера ân връстъ de 6. anї; iаръ Максimў II. Tirannъл ân Брitannie аў ânбръкат порфiра, ші трекънd ân Галлiа, ân четатea Лъгdъn аў оторжт пре Авгъстъл Гратianў ân **25** Септемврie, кънd ера de 24 de anї, ші ântâmпъръцicе шесе-спре-zече anї престе тотў [1]).

Максimў Tirannъл dъпъ че аў вчiс пре Гратianў Авгъстъл, аў трimис солї ла Авгъстъл Teodocie чел Таре, черънd ка съ ântâmпъръцеаскъ dimпreюnъ: чi Teodocie п'аў воit, даръ ântâmпротiва лъї ândatъ ânkъ п'аў порnit, пентрў кътокта атънчї с'аў iвit престе Dъпъре ън пеаш Скitiческў, de челелалте пеатънрї варваре ânkъ пекънoскът, каре пеат се пъmia Протiнцї, de алцiї Грътънцї [2]), Гаътънї [3]), Трътънцї [4]), Iотънцї, da doaръ ші таї вine Готънцї, къчї се въd a фi e шit din Готlandia de акът. Протiнцii ачещia фiind тълцї, вine ântr'артацї, ші оашенї тарї, фъръ пiчї o ântâmпедекаре аў стръбътът пiнтрс тоцї варварii, карii ера ântre Dъпъре ші ântre dъншii, ші аџiънгънd ла цертъриле Dъпърii, аў пофтit съ лї се ângъdъe съ треакъ ân челалт цiнът ал Ромапiлор, iаръ Прототў Маџiстрът ощiлор din Тракiа, Мecia, ші Dакia чea поъ, п'аў ângъdъit, чi adъnънd тоате ощiле ла чел deadreanта цертъре ал Dъпърii, тълтъ врете ле-аў стат ân контръ. Ântрў ачееа Прототў аў алес пiскаї бърбацї шie кrediнчошї, карii щia лiтва Протiнцiлор ші'ї аў трimис съ ânшеле пре варварї. Трекънd аша даръ бърбацii чеї de Прототў алешї, Протiнцiлор ле-аў ъъгъdъit, къ, de ле вор плъti бiнiшор, пъ пъшаї пе Маџiстрът Прототў, чi тоатъ оастea лъї лi o вор da ân тъпъ. Барбарiї фоарте с'аў бъкърат de ъъгъdъinца ачеаста ші тъкар къ лi се пъреа тълт, къt пофтia спионii чеї префъкцї, таї пре ърmътъ с'аў ântокmit къ dъншii ân таре сът de банї, каре сът ле-аў ші плътit таї ânainte de a'шї ântлini ачещia ъъгъdъinца. Авънd акът пре тънї банii спионii чеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

префъкцїї ші дпвъцънd пре Протінцї, кънd ші кът съ се апъче de Romanї, с'аў дптърпат ла Промотъ ші л'аў дпцііпцат despre тоате, карele дпцелегънd ісправа аша аў дптокміт лъптріле Romanilor дп Dънъре, кът, кънd аў врът Протінцїї съ треакъ поапте фъръ de лъпъ, пре тоцї саў і-аў тъіат саў дпекат дп Dънъре. Dънъ ачееа аў трекът дп Dакіа веке ші аў прінс тъіерiле Протінцилор кь копілашїї мі кь чеї че терсесе кь еле, ші пре тоцї і-аў dус ла Мареле Teodocie, карele пре тоцї і-аў слобозіт ші дървіт пентрь къ авеа оаь de аціторіал лор асъпра лъї Максімъ Тіраппал; іаръ Промотъ аў фост лъвdат, чінстіт ші дптъріт дп dрегъторіа са. Аша скріе дптъмпларea ачеаста Zosim Комітал[6]), карele маї дпainте токмаї аша скрісесе de оаре-каре повъцъіторіў ал Скіцилор апъте Teдотеіў чел че dънъ ачеаста аў фостъ повъцъіторіал Протінцилор.

Тот дптрь ачеста ап с'аў цінът соборь пътаї Патріархіческь дп Царіград de Патріархал C. Нектаріе, дп каре соборь аў фост de фаць Епагатъ Мітрополітал Преславеї[7]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica [2]) Ammianus Marcellinus Lib. 27. c. 12. Claudianus de quarto Consulatu Honorii. [3]) Flavius Vopiscus in Probum cap. 8. [4]) Trebellius Pollio in Claudium II. c. 6. [5]) Ammianus Marcellinus l. c. [6]) Zosimus Comes Lib. 4. in Theodosium M. et Valentinianum II. [7]) Lequien in Oriente Christiano T. I. p. 1218.

Апъл 384. Дп апъл ачеста аў вртат лъї Ълфіла Севіпас саў Селепас, Мітрополітал, despre карele с'аў ворвіт ла апъл 381. Севіпас ачеста п'аў фост пътаї Apian ші Еъпомian, чі аў фост, dънъ кът скріў Сократе[1]) мі Cozomen[2]), Псахтіріan; іаръ Псахтіріанії дптрь ачееа грешіа, къчї зічеа къ Dъmnezeў Татъл аў фост adевърат татъ мі маї дпainte de a фі Фііал. Вezї пре Лекъien[3]).

[1]) Socrates Lib. 5. cap. 23. [2]) Sozomenus Lib. 7. cap. 17. [3]) Le quien in oriente Christiano Tom. 1 pag. 1243.

Анії 385, 386 ші 387. Ла анії ачещіа осебіте дптъмплърі скріce ла авторі п'ат афлат; къчї М. Teodocie ера дпвълвіт кь лъкрвріле варварілор челор din Dакіа лъї Траіан ші кь гътірea асъпра лъї Максімъ тіраппал; іаръ ачеста дшї тъпа дпainte тіръпіа ші споріа а'шї дптърі Domnia; прекът попї прічепе din челе че с'аў скріс ші се вор скріе.

Апъл 388. Пънъ акъта атъта спорісе Максімъ тіраппал, кът пь пътаї цінътал ръпосатълъї Авгъстълъї Гратіan дл стъпъніа дп паче, чі дп апъл ачеста пре Авгъстал Валептініan ал П. кь маш-са Іъстіна дпкъ л'аў фъгъріт din цінътал лор, пре карії М. Teodocie кь чінсте і-аў пріміт, мі дndатъ аў стрінс ощї din Хъннї, Готї, Аланї ші Протінцї, кь карії ловind пре Максімъ тіраппал ла Сісчіа четатea Савіеї, че ера ла свокатъра рълъї Колапіс дп апа Савълъї[1]), adекъ дп Кроаціа deакът, л'аў дпвінс, апоі ла Аквілea л'аў прінс ші л'аў оторжт[2]).

[1]) Tabula Peutingeriana. [2]) Zosimus Comes Lib. 4. in Theodosium M. et Valentinianum II. Calvisius in opere Chronol. Katona in Synopsi Chronologica.

Апъл 389. Бопосъ Мітрополітал Сардікеї че се пътеще акъта Тріadiца[1]), ал четъцеї чеї маї de фрънте a Dакіеї de тіжлок[2]), апъра ересъл лъї Елвidie, пентрь каре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

апъраре C. Damac Патріархъл Рошеї л'аў афърісіт [3]). Апої лъъндъсе каъса лъї Бопосъ дп соборъл de ла Капва, тот соборъл аў ціъдекат ка каъса лъї Бопосъ съ се ціъдече de Анісіе Мітрополітъл Тєссалонікеї ші de Епіскопіі Макідоніеї [4]).

[1]) Baudrand in Geographia. Bruzen in Dictionario. Hofmannus in Lexico. [2]) Notitia utriusque Imperii. [3]) Marius Mercator in Appendice ad Contradictionem Anath. 12. [4]) Michael Lequien in oriente Christiano Tom. 2. pag. 302.

Ан ъл 390. Тессалонікапіі оторжсе пре Вотерікъ, пентръ каре фантъ тъпііндъсе Мареле Teodocie аў порънчіт de аў тъіат 7000 din дъпшіі. Дпцелегънd ачеаста Сжптъл Амвросіе Архіепіскопъл Медіоланълъї, кънd аў терс Дмпъратъл ла Бісерікъ, пъ л'аў лъсатъ съ дптре, пънъ кънd пъ с'аў покъіт ші кърцціт de вързареа сънцолъї певіноват; дмпъратъл Мареле Teodocie дпкъ къ драгосте ші къ ътілінцъ аў плініт порънка Сжптълъї Архіпъсторіў [1]), спре пілда тътърор облъдъіторілор челор че сънт крещінї; дінтре карії дп вретеа деакът оаре къцї ар ърта тарелъї Teodocie?

[1]) Guilielmus Cave in Historia Literaria. Katona in Synopsi Chronologica. Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a. etc.

Ан ъл 392. Дп 15 зіле але лъї Маіў din апъл ачеста Арвогасте аў сърмат пре Авгъстъл Валентініан II. дп Бієнна Галліеї, кънd ера дп върстъ de 20 de анї [1]), ші ачеаста о аў фъкът ка съ поатъ фі Авгъст Еъценіе тіраннъл, пре кът се ва ведеа din челе ърмътоаре. Іаръ Іосіф Сімоніе Ассемані [2]) скріе, кът къ Българії дп апъл ачеста с'аў івіт дптъіашї датъ, карії дъпъ кът скріе Павл Діаконъл [3]) дптр'о поапте аў пъвъліт преете Лонгобардї ші пре Ацелтъпd чел дінтъіў Краіў ал ачестора л'аў оторжт, робіндъ'і ші фата пре карея о аў дъс къ дънші.

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a. Calvisius in opere Chronol. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Iosephus Simonius Assemani in Kalendario Ecclesiae Universae Tom. II. Part. 2. cap. 2. [3]) Paulus Lib. 1. de Gestis Longobardorum cap. 16.

Ан ъл 393. Авгъстъл Мареле Teodocie, фъръ de тъсъръ сънпъръндъсе пентръ ъчідіреа Авгъстълъї Валентініан II, пре солії лъї Еъценіе тіраннъл і-аў слобозіт фъръ de апріат респънс de ла сіне, ші дп 10 зіле але лъї Іанъаріе пре Оноріе фііъл съў чел маі тънър л'аў нъміт Авгъст [1]).

Дпсеатнъ Лекъіен [2]) кът къ ла апъл ачеста аў скріс Сжптъл Іеронімъ [3]): „Теотімъ Епіскопъл четъції Томос (ал Бабеї de акът) din Скітіа аў скріс ка ніще діалоцї дъпъ дпцелепчіъпеа чеа веке, скърте ші коммаціче трактатърї. Аъd, къ ті алтеле скріе.“ Іаръ Созомен [4]) деспре Сжптъл Теотім ачестеа скріе: „Дп тот тімпъл ачела, кънd шедеа дп скаънъл Патріархіеї Хрісостомъ, ші дъпъ ачеea, Теотімъ дндрепта бісеріка четъції Томос din Скітіа, карєле аў фост бърбат крескът дп філософіе; а кърціа віртъте въzindъо Хънніі чеї че локъіа лънгъ Дънъре, пре дъпсъл дл нъміа Zеъл Романілор; пентръ къ zеещї віртъцї пріченъсе дптр'жпсъл, чі ші къ оспеце ші дарърї мълцъмінъ'і, дмблънzice пре Хънні.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dintrъ ачестea поцї кълеце, къ сжнтъл Teotimъ п'аѣ фост Мітрополітъл Dакіеї чеї векї, прекът с'аѣ фост скріс дп instanцia Romънілор din Ardeal, чea дп anъл 1790, datъ Дмпъратълуї Леополд II; de ачі тотъшї пъ дпkide, къ C. Teotimъ п'аѣ фост Romън; пентръ къ o парте a колоніеї луї Traian de ла anъл 274, локъіа deadreanta Dъпърії, ші dintrъ ачеіа се вede a фі фост Сжнтъл Teotimъ.

[1]) Zosimus Comes Lib. 4. in Theodosium M. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Lequien in Oriente Christiano Tom. I. pag. 1214. [3]) S. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis. [4]) Sozomenus Lib. 7. c. 26.

Anъл 394. Дп anъл ачеста M. Teodocie дпcoцindъ'шї 'шie пре Хънпї, пре Готї ші пре алте неатърї варваре, каре акът кънpiнcece маре парте a Dакіеї векї, къ ачецiа ші къ тоатъ пътереа че авea сът cine, аѣ трекът тънції, ші ла Аквілеа дпвінгънd пре Еъцenie тіранnъл, л'аѣ ші тъіат; іаръ Арвогасте вчігъторівл Авгъстълуї Валентinian II, dънъ че аѣ въздт ноартеа ші перdереа тіранnълуї Еъцenie, дпcъшї пре cine с'аѣ оторжт. Аша аѣ веніт тоатъ ші дптреагъ дмпъръцiа Romanілор ла anъл Мареле Toodocie, карele дрепт ачееа пъ с'аѣ тънdріт, чі къ тълт маї бън ші маї мілостів аѣ фост, нічї ръсбоае аѣ фъкът пънъ аѣ маї тръіт, фъръ пътаї de каре пъ с'аѣ пътът апъра [1]).

[4]) Zosimus Comes Lib. 4. in Theodosium M. Baronius in Annalibus Eccl. ad. h. an. Sethus Calvisius in Opere Chronol. Katona in Synopsi Chronologica etc.

Anъл 395. Авгъстъл M. Teodocie, dънъ че аѣ дпвinc пре Еъцenie тіранnъл ші тоатъ дмпъръцiа Romanілор o аѣ сънъс шie, пъ тълт аѣ віецвіт, къчї болнъвindъce, аѣ търіт дп Mediолан дп 17 зiле але луї Іанъарie, дп върстъ de 60 de anї, dънъ че аѣ дмпъръцiт 16 anї [1]). Маї дпainte de a репоса Мареле Teodocie аѣ кіемат пре атъndoї фііі съї дп Mediолан, ші doцenindъ'ї ші дndemnъndъ'ї ка съ тръіаскъ крещінеще ші фръцеще дntre cine, ле аѣ дмпърцiт дмпъръцiа, (батър de пъ o ар фі дмпърцiт! къ din дмпърцiреа ачеаста, ші din тречереа скавнълуї дмпърътеск дп Царіград, чea прin M. Конcтаптін фъкът, аѣ врмат апої ші стрікареа дмпъръцieї стрътошілор пострі, ші dесбінареа бісерічії крещінещї, прекът се ва аръта дп челе че вор врта de акът дп коло), adекъ Авгъстълуї Аркadie i-аѣ dат ръсъріт сът тътела луї Ръфінъ, а кърuia фатъ o авea тъіере Аркadie, ші Авгъстълуї Онорie анъсъл сът тътела луї Стілікон, a кърора скавне ера a луї Аркadie дп Царіград, іаръ a луї Онорie дп Рота. Чі пъ тълт аѣ цінът драгостea дntre Авгъстъл Аркadie ші тъторівл съѣ Ръфінъ; пентръ къ Аркadie врънd пре фата луї Ръфінъ o аѣ лепъdат ші аѣ лват ші ,тъіере пре Еъdоксіа. Пентръ карea фаптъ a луї Аркadie бърсъкъndъce Ръфінъ, пре Хънпї i-аѣ дпвітат дп Асіа, іаръ пре Готї дп церіле гречещї; ші віindъ'ї дntръ аціътор Стілікон тъторівл луї Онорie пре ел дпкъ л'аѣ цефвіт къ дпшелъчіune de маре парте a оцілор de Онорie трімісе. Пентръ каре ръътъцї тънiindъce осташії пре Ръфінъ ка пре вn бечіспік л'аѣ оторжт [2]).

[1]) Zosimus Comes Lib. 4. in Theodosium M. Katona in Synopsi Chronol. Calvisius in opere Chronol. [2]) Idem Zosimus Lib. 5. in Arcadium Aug. Katona et Calvisius ll. cc.

Anъл 396. Луї Ръфінъ i-аѣ врмат Еътропіе, чел de кът Ръфінъ къ тълт шаї ръѣ, карele атъта с'аѣ тещешвцiт ла дмпъраціі Аркadie ші Онорie, пънъ че аѣ вестіт пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Стілікон dъшman дmпъръцieї, de кареа окаръ Стілікон пъ dъпъ тълтъ време с'аў кърцiт, прекът се ва вedea, din челе че се вор ziче ла anii вртъторї [1]).

Дп Африка Цілdo аў дтбръкат порфіра; чі tirannia лъї вътаї doї anї аў цінът; пентръ къ дп anъл 398 Мосezіл фрате съў, с'аў скълат къ оасте асъпра лъї, ші пре оастеа лъї Цілdo а фрате-съў къ тотъл о аў дпфрънт [2]).

[1]) Zosimus Comes Lib. 5. in Arcadium et Honorium Augustos. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Idem Katona l. c.

Anъл 397. Пе вremea ачеаста чеї таї вестіцї Архіереї дntre Ромънї ера Сфнцiї Теотim ші Нікіта, despre Сфntъл Теотim am къvънtat ла anъл 393, ші воіў таї къvънta вnde се ва къvені. La anъл de акът пътаї despre С. Нікіта вреў а ворbі, а кърbіа лаvde С. Паvліn Nолanъл дп фоарте фортоасе верsърї лътіпещї ле аў кънpінс. Тъ четеще despre Сфntъл Нікіта пре Ioann Боллandъл [1]), къ еў воіў дпсетna ачі, че скріў ші алцiї despre дънсъл, ші воіў скърта челе че пре ларг аў скріс дп картіпеле сале Сфntъл Паvліn.

Аша dаръ despre С. Нікіта требve цінът дntъіў, къ аў фост Епіскопъл Ремесіanеї четъцеї Dакіеї de тіжлок; а doва, къ аў фост отў фоарте дпvъцат; а треіа къ аў фост пъскът дп Ремесіana, ші dрепт ачеea diaош Ромън; а патра воіў аръта, пре че неатърї ле аў dъшеріт ші дпvъцат леџea крещіneаскъ.

Кът къ С. Нікіта аў фост Епіскопъл Ремесіanеї търтърісеще (афаръ de С. Паvліn Nолanъл ті алцї авторї cinxponi) Цennadie [2]), а кърbіа къvінте акъші ле воіў adъче: іаръ кът къ Ремесіana саў Ромаџіana аў фост четатea Dакіеї de тіжлок, дntre Naісў ші тънтеле Емвлъї, дп партea Dapdanieї ашezатъ ші ziditъ, аратъ Певтінгер ші алцii [3]).

Despre дnvъцътура Сфntълъї Нікіта ворbещe С. Паvліn дп а zечea епістолъ кътръ Северў; іаръ Цennadie ла локъл таї сес adес ачестea скріе: „Нікіта Епіскопъл Ремесіanеї аў скріс къ къvінте петеde тесе кърцї пентръ чеї че вреа съ се ботеze:“ Пагъбъ къ п'аў дпсетnат Цennadie, дп че літбъ аў скріс С. Нікіта ачеле шесе кърцї, лътіпеще саў гречеще? Пентръ къ цінът лъкръ есте, къ Архіереii Ромънілор пе вremіле de атънчі пъ ціа фъръ пътаї лътіпеще, прекът таї кіар сс ва аръта ла anъл 458.

Къ аў фост пъскът дп Ремесіana С. Нікіта, аратъ С. Паvліn [4]) zікънd: Donec optato patrіam vehatur laetus ad urbem; adекъ, пънъ че къ плъчере ва терце ла четатea пъріnцеаскъ, ші іаръші: Esto nobiscum licet ad paternam veneris urbem, adекъ: фіі къ noї, тъкар къ аї сосіт ла четатea чea пъріntеаскъ. Dрепт ачеea къ кале дпkid еў, къ Сфntъл Нікіта аў фостў пръсіт din партea колоніеї лъї Traian чea de Авреліan трекът de a dреапта Dънъреї, adекъ къ аў фост пръсіт din пъріnцї Коцовлахї саў Цінцарї.

Акъта съ вedem че неатърї аў дпvъцат ші dътеріт Сфntъл постръ? Ачелаш Сфnt Паvліn дп пропетткъл таї сес adес пътъръ пре Dакї, пре Готї, пре Бессї, пре Цете ші пре Скіте саў Хъnnї, dintre карії, Dакії ера Ромънії чеї de Авреліan трекъцї дп Dакіа чea рзпоасъ ші чea de тіжлок, прекът с'аў арътат ла anъл 274.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Бессіі чіпе аў фост поці ведеа din Хофманн[5]), маі пре ѕртъ поате фі, къ Бессіі din Тракіа; ѕnde локѕіа маі дпаінте, аў трекѕт дп партеа Дакіеі векі, че се кіамъ акѕма Бѕіак ші къ de ла дъпшіі с'аў пѕміт ачеаста Бессарабіа. Біссепіі карії се пѕп дппрезпъ кѕ Ротъпіі дп Diпломатѕл лѕї Andpeiў II, Краіѕл Ѕнгаріеі[6]), се въd а фі фост ретъшіце de а Бессілор; чі despre ачестеа маі тѕлте ла апіі вііторі.

Цетеле ші Готіі, се въd а фі фост пѕтаї ѕп пеат, despre карії аша скріе Прокопіе[7]): Маі тѕлте пеатѕрі Готічещі аў фост дп времіле de detѕлг ші астъзі дпкъ сънт; чі дптре ачестеа Готіі (Стріттер зіче: „пре карії алції дї пѕтеск Остроготі, Бізантіпіі пѕтаї Готі дї кіамъ“[8]), Bandalіі, Вісіготіі ші Цепідіі сънт ші маі тѕлці ші маі de фрѕпте. De detѕлт се кіема Сахроматі ші Мелапхлепі, ѕпіі ші Цете і-аў пѕміт. Кѕ пѕтеле прекѕм с'аў zic, тоці се осебеск de ла олалтъ, іаръ алтмінтрелеа пічі кѕт. Къчі тоці сънт кѕ пеле алвъ, кѕ пър галвен, дпалці дп трѕп, кѕ фацъ веселъ, ачелеашї леці ші ачеєашї реліціе аў, адекъ чеа Аріапеаскъ ші о літвъ ворвеск, пре кареа о пѕтім Готічеаскъ; аша кът ціѕdек къ оаре кънd пѕтаї ѕп пеат аў фост, ші dѕпъ ачееа с'аў осебіт пріп пѕтеле чел de ла повъцѕіторіі лор дтпрѕтѕтат. Локашѕріле лор челе бътръне аў фост престе Dѕпъре. Маї пре ѕртъ Цепідіі аў кѕпрінс Сінгідопѕл ші Сірміѕл кѕ тот ціпѕтѕл, ші de о парте ші de алта de Dѕпъре, ѕnde ші акѕт локѕеск. Ашіпdереа скріў Сжптѕл Теофап[9]), Апастасіе Бібліотекарѕл[10]) ші Констаптіп Порфіроцепетѕл[11]), везї ші ачелеа каре с'аў скріс ла апѕл 381 ші маї дпаінте.

Маї пре ѕртъ четіторіле! дпсеатпъ къ Сжптѕл Нікіта de доѕъ орі аў кълъторіт дп Італіа ла С. Паѕлін I, дп апѕл de акѕт, dѕпъ кѕш аратъ Бароніе ла апѕл 397, пѕтерѕл 10, (тъкар къ Антоніе Паці кълъторіа dінтъіў о пѕпе ла апѕл 396), а доѕа dѕпъ патрѕ апї, къчі зіче С. Паѕлін[12]) quarto mihi redditus anno, дптрѕ ал патрѕлеа апѕ mie іаръшї dat.

[1]) Ioannes Bollandus ad 7-am Ianuarii. [2]) Gennadius in Catalogo Scriptorum Eccl. [3]) Peutinger in Tabula Geographica. Notitia utriusque Imperii sub Arcadio et Honorio Augg. conscripta. Hierocles Grammaticus, Notitia imperii orientalis. Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 305. [4]) S. Paulinus Nolanus in Propemptico ad S. Nicetam in Daciam revertentem. [5]) Hofmanus in Lexico· [6]) Andreas II, in diplomate Saxonibus anno 1224 impertito. [7]) Procopius de bello Vandalico Lib. 1. c. 2. seu p. 178. [8]) Stritterus Tom. 1. p. 58. [9]) S. Theophanes p. 81. [10]) Anastasius Bibliothecarius p. 39. [11]) Constantinus Porphyrogenneta de administratione imperii cap. 25. seu pagg. 78, 79. [12]) S. Paulinus in natalitio S. Felicis nono.

Апѕл 399. Гаіпа Готѕл пріп міжлочіреа лѕї Трібіціѕлd аў фъкѕт дп апѕл de акѕт маре рестіріцъ дп дтпъръціа ресъріtѕлѕї ші пре Евтропіе міністрѕл дтпъратѕлѕї Аркадіе л'аў оторжт[1]), пріп а кърѕіа періре de маре певоіе с'аў мъпtѕіt тоатъ дтпъръціа.

[1]) Zosimus Comes Lib. 5. in Arcadium et Honorium Augg. Katona in Synopsi Chronol.

Апѕл 400. Гаіпа пе'пdестѕлъпdѕсе кѕ моартеа лѕї Евтропіе, ш'аў бъгат дп кап, съ кѕпрінъ тоатъ дтпъръціа ресъріtѕлѕї; чі вѣdіпdѕісе кѕцетѕл, Авгѕстѕл Аркадіе аў тріміс асѕпра лѕї пре Фраіѕт повъцѕіторіѕл, кареле аў стръторат пе Гаіпа дп Керро-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

вес ші фоарте таре л'аѣ фрѫпт. Дрепт ачееа, прекѫт скріе маї ѫнколо Zosim Komiтѫл [1]), не Фраіѫт, dѫпъ че аѣ ѫнвінс пре Гаіна, л'аѣ фъкѫт Консѫл. Іаръ Гаіна перzѫnd маре парте din оастеа са ѫн Керропес, прекѫт с'аѣ zic, кѫ оастеа че маї авеа аѣ гръвіт кътръ Dѫнъре, ші афлѫnd Тракіа цефѫітъ прін пъвъліріле челе маї dinaінте, орї кѫте і-аѣ веніт ѫнаінте, тоате ле аѣ ръпіт. Дечї тетъndѫсе ка пѫ кѫтва съ'л ѫрmeze алтъ оасте Ромънеаскъ ші пре варварії съї, карії пѫ ера тѫлцї, съ'ї дърѫте. Ромънілор карії ѫл ѫрта ѫпкъ пеѫпкredінцъndѫсе, пре Ромънї, карії п'аѣ прічепѫт сфатѫл, пъпъ ѫнтр'ѫпѫл і-аѣ тъіат, іаръ кѫ варварії аѣ трекѫт Dѫнъреа, кѫцетъnd съ се ѫнтоарпе ла а ѫе сале, ші аколо съ петреакъ de ачі ѫнаінте.

Кънd аша лѫкреазъ Гаіna, Ѫлdес ал Хѫnnілор пе вретеа ачееа повъцѫітор аѣ сокотіт а фі кѫ прітежdіе съ ѫнгъдѫе ѫнъї варвар, кареле аре оастеа са, съ локѫіаскъ преcте Dѫнъре. Афаръ ode ачееа пъndind къ Ѧмпъратѫл Аркadіе ѫпкъ ѫї ва фаче пре воіе, de ва алѫнга пре Гаіna, с'аѣ гътат ла ресбоіѣ асѫпра лъї, ші adѫнъndѫ'шї оціле ле аѣ пѫс ѫп рънd ѫп контра петікѫлъї. Ашішdереа ші Гаіna, кареле пічї ла Romanї а се ѫнтѫрна, пічї de пъпъdіреа лъї Ѫлdес а скъпа алтѫінтрелеа пѫ пѫтеа, ѫнтр'ѫртъnd пре а'ї съї, аѣ пѫрчес ѫп контра Хѫnnілор, кѫ карії лоvіndѫсе ѫп вр'о кътева бътъї остаціі лъї Гаіna, пре ѫртъ тѫлцї аѣ періт dінтре dънші, ші Гаіna ѫпкъ с'аѣ оторѫт вітеzеще ті din інітъ цііnd ръсбоіѣ. Сфъртъndѫсе ресбоіѫл кѫ тоартеа лъї Гаіna, Ѫлdес Прінцѫл Хѫnnілор аѣ трітіс капѫл лъї Гаіna ла Ѧмпъратѫл Аркadіе, de кареле фііnd чінстіт кѫ фортоасе dарѫрї аѣ фъкѫт конфедераціе кѫ Romanіі."

Іаръ Аларікѫ Краіѫл Готілор ѫп апѫл de акѫт аѣ трекѫт ѫп Італіа ші фоарте маре вражбъ аѣ фъкѫт ѫнтр'ѫнса [2]). Тот ѫнтрѫ ачест апѣ, прекѫт скріе Палладіе [3]) с'аѣ adѫпат Епіскопіі ші бътрънії Асіеї (кѫ карії аѣ фост de фаць ті Сѫнтѫл Теотім Мітрополітѫл Бабеї, despre кареле ам кѫвънтат ла апѫл 393) ѫп Царіград ла Сѫнтѫл Іоann Хрісостомѣ, пентрѫ маї тѫлте требї, даръ маї въртос съ осъndеаскъ кърціле лъї Оріgенѣ, прекѫт ле аѣ ті осъndіт, поftіnd ачеаста маї въртос Сѫнціі Теофіл ал Алексandріеї ші Епіфаніе ал Констаптіеї din Кіпрѫ; чі Сѫнтѫл Теотім ал Бабеї de акѫт тътѫрор ле аѣ стат ѫп контръ, despre кареле Сократе [4]) ата скріе: „Кіетъnd Епіскопіі ла олалтъ, Епіфаніе ле аѣ гътат декретѫл, кареле осъndіа кърціле лъї Оріген. Дрепт ачееа п'ам de a zіче, даръ ачеаста о zік, къ аѣ плъкѫт лъї Епіфаніе ші лъї Теофіл а осъndі кърціле ачестеа. Ѫніі dінтре Епіскопіі карії чінстіа пре Епіфаніе с'аѣ іскъліт ѫп декретѫл ачелѫіа, іаръ чеї маї тѫлцї п'аѣ врѫт а се іскълі, dінтрѫ а кърора пѫтър аѣ фост ші Теотім Епіскопѫл Скітіеї, кареле аша аѣ ръспѫнс лъї Епіфаніе: Еѣ, Епіфаніе! пѫ вреѣ пічї пре ѫн отѣ маї de dетѫлт морт а'л деφъїта, пічї кѫtez а фаче о пелецірire ка ачеаста, ка съ осъndеск кърціле, пре каре шаї марії пострії пѫ ле аѣ осъndіт, маї алес къ пѫ афлѫ пічї о ѫнвъцътъръ реа ѫнтр'ѫнселе. Дрепт ачееа adѫкънd о карте а лъї Оріценѣ, о аѣ четіт ші аѣ арътат къ тълкѫіреа С. Скріптърї, карea се кѫпrіndea ѫнтр'ѫнса е асешепеа кredінцеї бісерічіі. Dѫпъ ачееа аѣ adъогат ачесте ворбе: „Карії деφъїтеazъ ачестеа, ачеіа деφъї-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

meazъ лѣкрѣріле despre каре съпт скрісе кърціле ачестеа. Ачестеа аѣ респѹнс луї Епіфаnie Teotim чел de тѹлці лъѹdat пентрѹ віеаца ші евлавіа са.“

Маї скріе Cozomen [5]) despre Сфнтѹл Teotim, къ ѹn бърбат de фрѹпте дntre Хѹnnї, възѹnd dарѹріле Сфнтѹлуї аѣ сокотіт къ аре тѹлтъ авѹдіе. Dрепт ачееа ш'аѣ гътат павъza са кѹ лацѣ, кѹm терцеа асѹпра пемічілор, ші ворбind o dinioаръ кѹ Сфнтѹл аѣ врѹт съ'л пріnzъ кѹ лацѹл ші съ'л треакъ ла Хѹnnі; чі кънd вреа съ факъ ачеаста, дndatъ i-аѣ аторціт тъна кѹ кареа цінеа лацѹл, нічі с'аѣ despторціт, пънъ че пѹ с'аѣ рѹгат C. Teotim луї Dѹmnezeѣ пентрѹ дънсѹл.

[1]) Zosimus Comes Lib. 5. in Arcadium et Honorium Augg. [2]) Idem Zosimus l. c. Katona in Synopsi Chronologica. [3]) Palladius in Dialogo de vita S. Ioannis Chrysostomi. [4]) Socrates Lib. 6. cap. 11. [5]) Sozomenus Lib. 7. cap. 25.

Анѹл 401. Ачеста есте анѹл дntрѹ кареле с'аѣ ѹrzіt ачелеа пентрѹ каре апоі аѣ къzѹt блестем пе віца Аѹстѹлуї Teodocie челуї Маре; пентрѹ къ дn анѹл ачеста аѣ дnчепѹt дmпъръteаса Еѹdоксіа тѹіереа луї Аркadie Аѹгѹстѹл сfada кѹ сфнтѹл Ioan гѹръ-de-аѹрѣ [1]); тот дntрѹ ачест an дn zече zіле але луї Апріліе с'аѣ пъскѹt Teodocie чел тънър саѣ II, fііѹл луї Аркadie mi ал Еѹdоксіеї [2]).

Сфнтѹл Ioan гѹръ-de-аѹрѣ дnкъ дntрѹ ачеста an аѣ цінѹt соѹор, din кареле аѣ трімісѣ пе треі Архіереї: пре Dimітріе ал Пісінѹнтѹлуї, пре Еѹсевіе ал Аппамієї ші пре Лѹпікіт ал Аппіарієї din Dакіа чеа рѫпоасъ [3]), дn Калкidonіа ла Теофіл Патріархѹл Алексandрієї, съ'і спѹнъ съ вінъ дn Царіград ші ачі съ ръспѹndъ ла челе че ера пърѫт; прекѹt ачеаста дnсѹ'шї C. Ioan Хрісостом о търтѹрісеще дn Епістола кареа аѣ трімісѣ луї Іnокептіе I, Патріархѹлуї Ромеї.

[1]) Zosimus Comes Lib. 5. in Arcadium et Honorium Augg. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico. Katona l. c. [3]) Hierocles Grammaticus in notitia Imperii Orientalis, Itinerarium Antonini.

Анѹл 402. Стілікоn Міністрѹл ші Ценерарієл Аѹгѹстѹлуї Опоріе дn анѹл ачеста ла четатеа Полеnціа кіематъ бате пре Аларікѣ краіѹл Готілор, кареле дntрѹ ал треілеа анѣ прадъ Італіа; іаръ Аѹгѹстѹл Аркadie пѹтеще Аѹгѹстѣ пре fііѹл съѣ Teodocie чел тънър, кънd дnкъ ера дn леагъn [1]).

Скріс-аѣ ші Іnокептіе I. Патріархѹл Ромеї [2]) луї Маркіan Епіскопѹлуї Naісѹлуї din Dакіа чеа de міжлок, че се пѹтеще акѹта Nicca дn Сервіа [3]), ка пре преоції ші diакопії пре карії і-аѣ фост сфнціт Бопосѣ Мітрополітѹл Сardікеї, de се вор лъса de ересѹл луї, съ'і прімеаскъ дntрѹ вніреа вісерічії. Ачеста е аша даръ (zіче Леквіеn [4]) ачел Маркіan пре кареле тот ачелашї Іnокептіе дn Епістола 22, дл пѹтеще чел маї de пре ѹрмъ dintre Епіскопії Макidonієї ші аї Іллірікѹлуї.

[1]) Zosimus Comes l. c. Baronius ad. h. a. Katona l. c. [2]) Innocentius Papa I. Epistola 28. [3]) Baudrand. in Geographia. [4]) Michael Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 313.

Анѹл 404. Ла анѹл 376 am дnсетnат къ Ѹлфіла Мітрополітѹл Арdеалѹлуї кѹ о парте a Готілор mi doаръ ші a Ромъnілор de фріка Хѹnnілор аѣ трекѹt дn Тракіа, ші пре тоцї чеї че аѣ трекѹt

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

къ дъпсъл, і-аў фъкът Аріанї; іаръ Ромъніі карії аў ремас сънт Хънні ын Молдова, ын Бесарабіей ші ын цеара Мънтенеаскъ, събт Готї саў de cine ын Ардеал ші пъпъ ын Тісса, аў пъзіт кредінца чеа православнікъ, карії дрепт ачееа аў требуіт съ аібъ Мітрополіт ын локъл луї Ульфіла; чі, чіне аў ърматў петіжлочіт луї Ульфіла, п'ам афлат, фъръ маї тързіў, адекъ, ын анул de акът Сфнтул Іоанн Хрісостом ачестеа скріе [1]) кътръ въдува Олімпіада: „Мі аў повестіт кълугърії Марселіі ші Готічелі, ле карії Епіскопул Серапіон пъръреа с'аў аскънс, къ аў веніт ла дъпшіі діакопул Модуаріе ші ле-аў спус, къ Ульіла Епіскопул чел мінунат, пре карele пе de мулт л'ам сфінціт ші трімісў ын Готіа (Аша се кіема Ардеалул ын тімпул de атунчі), дупъ мулте ші марі фанте аў адормітў, ші къ аў адусў Епістола краіулуї, прін карea пофтеще, ка съ се трімітъ ла дъпшіі алт Епіскопў.“ Пъпъ ачі С. Хрісостом, карele пентрў сіргуінца са чea прін мещеруціріле ымпъръцесеї Евдоксіеї прічінуіт, ындатъ п'аў плінит черереа краіулуї Готілор [2]); дрепт ачееа пе почіў ші, чіне аў ърмат петіжлочітў мітрополітулуї Ульіла. Даръ ачесте доуъ лукрърі пе сънт de a се тъчеа: ынтъіў, къ ымпъръцеаса Евдоксіа дупъ съргуінреа С. Іоанн Хрісостом ла треї луні аў муріт [3]); ші адоуа, къ Радагаіс аў пъвъліт ын Італіа кu 200,000 пре карele Стілікон стрішторъндуул ынтре мулціі Фесулеї, л'аў ынвінсў ші л'аў отърът [4]).

[1]) Sanctus Ioannes Chrysóstomus Epistola 14. ad Olympiadem viduam. [2]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 1. p. 1243. [3]) Katona in Synopsi Chronol. [4]) Zosimus Comes Lib. 5. in Arcadium et Honorium Augg. Katona l. c.

Анул 406. Стілікон дупъ атътea біруінце мъndpinduce, аў кучетат съ факъ ымпърат пре Елевтеріе фііул съў; дрепт ачееа аў кіемат ын Галліа пре маї мулці варварі [1]).

[1]) Zosimus Comes et Katona ll. cc.

Анул 407. Аланіі, Вandаліі ші Свевіі, дупъ кът і-аў фост ынвітат Стілікон ын анул трекът, ын анул de акът аў пъпъдіт ын Галліа; іаръ Брітаннії дупъ Маркў ші дупъ Гратіан ушї алег шіе стъпъніторіў пре Констаптін [1]).

[1]) Idem Zosimus et Katona ll. cc.

Анул 408. Адормісе ын анул трекът ын съргуніре С. Іоан Хрісостом, прекът скріе Палладіе [1]), кънd ын анул de акът кu шепте луні дупъ репосареа луї аў муріт ші Аркадіе ымпъратул ын ынтъіа-зі а луї Маіў, ын върстъ de 31 de анї, дупъ че аў ымпърціт дупъ моартеа тътъне-съў, а луї Теодосіе челуї Маре, 13 анї, 3 луні ші 14 зіле, пре карele мулереа са Евдоксіа ымпърътеаса л'аў адус ла тоате релеле; кучі алтмінтрілеа ар фі фост бун ымпърат. Ымпъратулуї Аркадіе і-аў ърмат фііул съў Теодосіе II, събт тутела луї Антіон Персул ші а луї Антеміе. Іаръ Оноріе Августул апусулуї, довединдu-се прін Олімпіе некредінца луї Стілікон, пре ачеста л'аў оторжт, дупъ а къруія моарте Аларікў краіул Готілор ынкъ маї кu ындръзнеалъ аў ынкунуіърат Рома [2]).

[1]) Palladius in Dialogo de vita S. Ioannis Chrysostomi. [2]) Baronius et Fleury ad h. a. Katona in Synopsi, et Calvisius in Opere Chronologico. Zosimus Lib. 5. in Arcadium Aug.

Анул 409. Пъпъ кънd аў трът Аркадіе Августул ші Стілікон повъдуіторіул

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ѧмпъратълъї Onopie, варварії п'аѫ ѧндръзнїт атътеа; чі дѫпъ тоартеа лор, ваї! къте невоі аѫ венїт асѫпра Romanілор! пентрѫ къ Аларікѫ краіѫл Готілор, карелe ѧндръзнїсе ѧп апѫл трекът а ѧнкѫпціѫра Roma, ѧп апѫл de акът маї маре аѫ черкат асѫпра ѧ мпъратълъї Onopie, нѫmind Аѫгѫст пре Аттал. Константin Тіраннѫл ѧпкъ кѫ нътереа аѫ сторсѫ порфіра, de ла Onopie Аѫгѫстѫл [1]). Цівdекъ акът четіторіѫле! кът аѫ фолосіт Romanілор требереа скаѫпълъї ѧмпъръtеск din Roma ѧп Цариград? адекъ аѫ dат прілецій, ка Roma стъпъна неатърілор ші Doamna лътеі съ фіе роаба варварілор, прекът веї вedea ла апії ѫртъторі.

[1]) Baronius ad h. a. Zosimus Lib. 5. in Honorium Aug. Katona in Synopsi Chronol. Sethus Calvisius in Opere Chronol

Апѫл 410. ѦЛп апѫл ачеста Аларікѫ краіѫл Готілор аѫ кѫпрінс Roma кѫ вікле-шѫг ші прin въnzare, ші фоарте ръѫ о аѫ прѫdат; апоі нѫ dѫпъ тѫлт тітп аѫ тѫріт ѧп четатеа Конcепцієі, лъсънd кръітеа лъї Атаѫлф [1]).

[1]) Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronl.

Апѫл 411. ѦЛп Галлія не вретеа ачеаста се афла маї тѫлцї тіраннї, dintре карії пре Константе л'аѫ оторѫт Геронтіе, пре Константin, Константіе; іаръ Аттал аѫ лепъdат порфіра, карea о аѫ ѧмбръкат Ціовin [1])

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Апѫл 412. ѦЛптрѫ ѧмпъръцїа ръсъріtълъї ѧп апѫл de акът маре тѫтаре с'аѫ фъкът; пентрѫ къ пре Антіon Тѫторіѫл лъї Teodocie II. л'аѫ лінсіт din дрегъторіа са трімiціndѫ'л ѧп Персіda, ші ѧмпъръцїа с'аѫ ѧнкredінцат «Пѫлхеріеі сѫрорeі Аѫгѫстълъї Teodocie II, карea фоарте кѫ ѧнцелепчіѫне аѫ облъdѫіт, ші кѫ ачееашї ѧнцелепчіѫне аѫ крескът ші пре фрате-съѫ. Чі ѧмпъръцїа апѫсълъї ѧпкъ п'аѫ петрекът фъръ de тѫтърі, пентрѫ къ Аталф краіѫл Віcіготілор сѫпъръndѫ-се пре Ціовin Тіраннѫл din Галлія, аѫ фъкът паче кѫ Onopie Аѫгѫстѫл ші кѫ тоатъ нѫтереа Віcіготілор аѫ стръбътът ѧп Галлія [1]).

[1]) Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronol.

Апѫл 413. Ла атъта венісе акът ѧмпъръцїа апѫсълъї, пентрѫ молітеа Аѫгѫстълъї Onopie, кът маї тѫлт о сфъртіка Тіраннії de кът о стъпъніа дъпсѫл; пентрѫ къ Галлія о апѫкасе Ціовin ші Севастіan; Африка о цінеа Ераклian, карії тѫцї-треі фъръ оторѫцї ѧп апѫл de акът, ші Бѫргѫndії се ашезаръ ѧнтр'о парте а Галлієі [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Апѫл 414. Dовъ с'аѫ ѧнтълнїлат ѧп апѫл ачеста, каре съпт вredніче de а се adѫче ѧпаінте; вна ла ръсъріт, каре есте, къ Пѫлхеріа ѧп 4 зіле але лъї Іѫніе аѫ пріміт съ се нѫтеаскъ Аѫгѫстъ: алта ла апѫс, карea есте, къ Плакіdіа сора лъї Onopie Аѫгѫстѫл, с'аѫ мърітат dѫпъ Аталф краіѫл Віcіготілор, пре карeле Константіе л'аѫ алѫпгат ѧп Спаніа ѧмпреѫнъ кѫ Аттал, карeле іаръші ѧмбръкасе порфіра [1]).

[1]) Idem Katona l. c.

Апѫл 415. Віcіготії ѧп апѫл de акът аѫ оторѫт пре Аталф краіѫл лор, ѧнтрѫ ал кърѫіа лок аѫ алес ѧнтъіѫ пе Сігерік, апоі пре Валлія [1]).

[1]) Idem Katona loco citato.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 416. Valia craiul Visigotilor în anul de acum aș făcut pace cu Romanii, ši pre Plakidia muierea lui Ataulf întrucât cu Attal Tirannul i-aș trimis la Onorie Augustul, carele după aceea pre Plakidia o aș mărităt după Konstantie povățuitorul său, carele alungase pre Ataulf din Italia ši Galia [1]).

[1]) Baronius ad h. a. Calvisius in Opere Chronol. Katona l. c.

Anul 418. Faramund craiul Frâncilor, ce se numesc acum Francozi, în anul aceasta s'aș așezat întâiș în Galia, ši aș nou temeiș crăitei francozești; prekum ši Valia tot într'aceasta an aș nou temeiș crăitei Visigotičești în Tolosa [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 420. Varapanes craiul Persilor mare goan pornise asupra krestinilor, pentru kare Teodocie al doilea împrecă s'aș skulat cu răsboiș asupra lui, nici făr de folos; pentru kă Ardaburie povățuitorul oștilor lui Teodocie în anul de acum aș învins pre Varapanes [1]).

[1]) Katona l. c.

Anul 421. Fiind Teodocie Augustul al II în vârstă de 21 de ani, sor-sa Pulcheria Augusta l'aș îndemnat cu se însoare, ši cu nu ieа pre alta, făr pre Evdokia, ce s'aș kiemat mai 'nainte Atenaida; fiind ea din Atena fată de filosof, pre kare o aș ši luat Augustul Teodecie II în anul de acum, prekum arată Baronie [1]).

Iar Augustul Onorie aș numit August pre kumnatu său Konstantie III, adekă pre bărbatul Plakidiei, pre kare Augustul Teodocie II nu l'aș kunoskut Augustă. Drept aceea Konstantie s'aș gătit cu răsboiș asupra lui Teodocie; ci mai 'nainte de a se răsboi, aș murit în 2 zile ale lui Septemvrie, lăsând după sine un fecioraș din Plakidia păskut, carele s'aș kiemat apoi Valentinian III. [2])

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad hunc annum. [2]) Idem Baronius ibidem. Katona in Synopsi, et Calvisius in opere Chronologicis.

Anul 423. Augustul Onorie în anul de acum aș lepădat pre sor-sa Plakidia din Italia, kare s'aș dus întru răsboi cu fiiul său Valentinian la Augustul Teodocie II, Apoi volnăvindose în Ravenna, aș murit în 15 zile ale lui August, în vârstă de 39 de ani, după ce, nu zik, kă aș întrăcăit, ci s'aș destrădat ši aș nekăzut întrăcăia Apusului în 28 de ani. După a kărăia moarte porfira o aș întrăkat Ioann Tirannul [1]).

[1]) Baronius, Calvisius et Katona locis citatis.

Anul 424. În anul aceasta Împăratul Teodocie II, aș numit Kesar pre vărul său Valentinian feciorul Plakidiei, ši pre Aspare povățuitorul l'aș trimis kă oști în kontra Tirannului Ioann; iar Ioann aș trimis la Aeție, carele înkă din anul 411 era kizeș la Mundzuk prințul Hunilor ši tatăl lui Attila, ši i-aș porunčit, ka pre banii săi adukă aținătoriș de la Hunni, prekum i-aș ši aduc [1]); ci înzadar:

[1]) Marcellinus Comes in Chronico. Calvisius in opere, Katona in Synopsi Chronologicis.

Anul 425. Pentru kă în anul de acum Aspare aș învins pre Ioann Tirannul ši prinzindu în Ravenna, l'aș dus în Akvilea ši aproape i-aș tăiat kapul; iar pre Kesa-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

рівл Валентініан III, фііндл луї Константіе ал III, din Плакідіа сора луї Оноріе Августал, прекум с'аў маї зіс, л'аў ръдікат Împърат ын Рома ын 23 de зіле але луї Октомвріе [1]).

[1]) Marcellinus Comes, Calvisius et Katona ll. cc.

Анул 426. Хунніі карії атъта се împотрівіцій стръмошї Ромъніlор ын Дакіа чеа веке, кът тоате неатърніле готічещї ле алунгасе dintr'жнса (адекъ не Цепізі і-аў алунгат ын Сірміў [1]) ші пре Остро-Готї ын Паннонія [2]), ын анул de акум аў трекът Дунъреа ші аў пръdат пънъ ын Тракіа, de унde дунъ че ле аў періт повъцуіторіл de тръсніт, темънdусе ші de чіумъ, с'аў împорс împъръціт [3]).

Іаръ Остро-Готіі, карії (прекум скріе С. Теофан [4]) маї ынтъіў добъndіце Паннонія, ын ал повъ-спре-зечелеа анў ал împъръцієї луї Теодосіе челуї маї тънър, аша воінd ел, аў локуіт ын цінутуріле Тракіеї 58 de анї, апоі с'аў фъкът стъпънї împъръцієї Апусулуї.

[1]) Procopius de bello Vandalico. Lib. 1. cap. 2. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad annum 19 Theodosii II. [3]) Sethus Calvisius in opere Chronologico ex Theodoreto. [4]) S. Theophanes l. c. Auctor Miscellae Lib. 14.

Анул 427. Ын анул ачеста атъта с'аў тещещуцій Аеціе, къt аў adус ын преnус пре Боніфатіе окърмуіторіл Афричеї; пентру ачееа Августа Плакідіа, кареа луї окърмуіа тоатъ împъръція, фііnd ынкъ тънър Валентініан III, с'аў скулат ку ръсвоіў асупра луї Боніфатіе [1]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico, Katona in Synopsi Chronologica.

Анул 428. Мурind Мундзук стъпънул Хунніlор, і-аў урмат доі фраці аі луї, Хоттар ші Руас [1]).

[1]) Pray in Annalibus Hunnorum, Katona in Synopsi Chronol.

Анул 429. Боніфатіе окърмуіторіл Афричеї ацінцат фііnd de оціле Плакідеї челе асупра луї трімісе, аў кіемат ын трупе ацуторіў пре Ценсерік краіл Вандалілор din Паннонія, кареле фоарте ръў аў пръdат тоатъ Африка [1]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico, Calvisius in opere Chronologico.

Анул 430. Въzind песпуса прадъ а Вандалілор луї Боніфатіе і-аў пъруt ръў къ аў кіемат пре Ценсерік ын Африка, ші с'аў певоіт ын тот modул съ скоатъ пре Вандалі dintr'жнса. Чі ынzadar і-аў фост тоатъ певоіцуа; пентру къ луптул апевоіе ласъ міелул пре кареле л'аў ръпіт одатъ: аша ші Ценсерік пу пунаі п'аў ешіт din Африка, чі маї таре ацінцъndусе аў ынкунуіурат Іпponул четате а Афричеї, ын кареа аў пъсторіт С. Августін Епіскопул [1]). Хоттар стъпънул Хунніlор пере ын ръсвоіул ку Бургундіі [2]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico, Baronius in Annalibus, Katona in Synopsi Chronol. [2]) Pray in Annalibus Veterum Hunn. Katona l. c.

Анул 431. Боніфатіе не маї путънd сufері, къте фъчеа Вандалії, с'аў ынтрарmat асупра лор, чі фу ынвінс de Ценсерік. Дрепt ачееа аў скъпат ла Плакідіа Августа, кареа л'аў пріміт ку букурie, ші тоатъ чінстеа і-аў împорс [1]); іаръ Вандалії de ачі ынаінте аў стъпъніт Африка, пънъ ла Іустініан I, прекум се ва ведеа din челе че вор урма.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Маї ферічіть ар фі фост пе времеа ачеаста дмпърэціа Ръсъріть лві, къ Хрнпіі дндестълъндсе кз Dакіа чеа веке, пз о пъпъстяіа, de пз о ар фі търбърат ереся лві Несторіе Патріархълві din Царіград, дмпротіва кърія дп апъл de акзм Авгъстъл Teodocie II, аў стріпс ал III, собор екзменік дп Ефесў; дп каре собор dintre Архіереіі Ромънещі ачещіа аў фост de фаць: Тітотеіў Епіскопъл четъціі Tomoc din Скіція [2]), Доротеіў Мітрополітъл Преславеі [3]), Маркіан Епіскопъл Аврітълві [4]), Іаков Епіскопъл Дръщорълві саў ал Сілістреі [5]), Петроніе Епіскопъл Новелор [6]), Іълиан Мітрополітъл Сардікеі саў ал Тріадіцеі din Dакіа de міжлок [7]), Евстатіе Епіскопъл Niccеі [8]), карії тъці шепте с'аў іскъліт тъдмънеі Епіскопілор ачестора, карії тъдмънія, съ пз дпчеапъ С. Кірил Александреапъл соборъл дмпротіва лві Несторіе, пънъ че пз ва сосі Іоан Антіохеапъл кз Епіскопіі Ръсъріть лві. Din тъдмана ачеаста апоі пз пъціне реле аў веніт асзпра кпора dintre дъншіі; пентрз къ Доротеіў Мітрополітъл Преславеі с'аў пзс ціос din Архіерие, ші с'аў свргзніт дп Кесаріа Каппадокіеі [9]), Іаков Епіскопъл Сілістріеі с'аў афзрісіт de Сжнтъл собор [10]); пре Іълиан Мітрополітъл Сардікеі дпкъ л'аў афзрісіт соборъл ал треілеа екзменік пентрз ачеea пентрз къ прindea партеа лві Несторіе, дп каре пебзніе ръмънънд, din скаун дпкъ с'аў ісконіт, прекзм скріе Ірпеў din Тірў, кап 190. Маї дпцелепцеще аў лзкрат Тітотеіў Архіепіскопъл четъціі Tomoc din Скіція, саў ал Бавеі de акзм, карeле с'аў дпторс ші с'аў іскъліт соборълві din Ефес [11]). Маркіан ал Аврітълві кз Петроніе ал Новелор ші кз Евстатіе ал Niccеі пз се четеск а фі фост афзрісіці. Дрепт ачеea пзтем свшзне, къ еї дпкъ с'аў дпторс de ла пебзніа лві Несторіе; ба дпкъ Маркіан аў архіеріт пънъ ла анъл 458. Вezі пре Лекзіен [12]). Nз вреў а тъчеа ачі къ дп локзл лві Доротеіў Мітрополітълві Преславеі аў фост пзс прin соборъл ал III. екзменік Сатзрнін, despre карeле маї мълте воіў кзвънта ла анъл 448.

[1]) Marcellinus Comes in Chronico. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Lequien in Oriente Christiano Tom I p. 1214. [3]) Idem ibidem p. 1218. [4]) Idem ibidem p. 1220. [5]) Idem ibidem p. 1227. [6]) Idem ibidem p. 1221. [7]) Idem Tom 2. p. 303. [8]) Idem Tom 2. p. 313. [9]) Collectio Synod. Irenaei Tyri cap. 190. [10]) Eadem Collectio cap. 7. 13. 28. [11]) Lequien Tom 1. p. 1214. [12]) Idem ibidem p. 1220

Анъл 432. Боніфатіе венінd іаръщі ла чінстеа чеа маї dinaінte, с'аў скълат кз ръсбоіў асзпра лві Аеціе, пре карeле л'аў ші дпвінсў, чі ел din рana, че о аў къпъгат дп ресбоіъл ачела, пз dзп мълть времe аў мърітў; іаръ Аеціе аў пъзіт ла Ръс, фрателе лві Мzndzк ші зпкіъл лві Аттіла, стъпънъл Хзнілор, карeле дп

Анъл 433, аў ші адізгат пре Аеціе, ка пре ел кзвосзт ал съў, кз ерзпоасъ оасте: кз остеа ачеаста дрепт ачеea Аеціе аў ресзс пре Севастіан новъдзіторіка оділор лві Валентініан III, ші іаръші ш'аў къдігат тоатъ чінстеа чеа маї dinaінte [1]).

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. Pray in Annalibus veterum Hunnorum. Katona in Synopsi Chronologica.

Анъл 434. Dзп че аў мъріт Ръс ал доіlеа фрате ал лві Мzndzк стъпънълві Хзнілор, Аттіла ші Бледа амъндоі фіторіі лві Мzndzк аў ресзс прин престе Хзнії, карії апоі аў фъкзт пачe кз Авгъстъл Teodocie II, ка дп тот анъл съ ле dea прінзт саў ха-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

рачї, кѫ каре, кѫт аѫ фост ашезат діптрѫ лпченѫт, пѫ с'аѫ лпдестѫлат; чі din анѫ лп анѫ л'аѫ тот маї сѫіт, прекѫт се ва аръта ла апїї вііторї [1]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico. Pray in Annalibus veterum Hunnorum, Katona in Synopsi Chronologica.

Апѫл 435. Цепсерік краіѫл Вандалілор стрінс фііnd de оцїле Романілор, фаче паче кѫ дъпшїї ші цівръ къ о ва цінеа [1]).

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad. h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Апѫл 436 ші 437. Лп апѫл 436, кънd Хѫннїї се оцїа кѫ Бѫргѫндіі, Теодорік краіѫл Вісіготілор стрікънd пачеа кѫ Романіі, аѫ лпкѫнціврат Нарбона лп Галліа, de ла а къреіа батере лп апѫл 437 л'аѫ алѫпгат повъцвіторіѫл Літоріе кѫ ацівторіѫл Хѫннілор [1]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico, Pray et Katona ll. cc.

Апѫл 438. Авгастѫл Валентініан III, карєле лп апѫл трекѫт лѫасе шіе тѫіере пре Евдоксіа фата Авгастѫлуї Теодосіе II [1]), лп апѫл деакѫт аѫ тріміс пре Леціе лп Галліа лмпротіва Вісіготілор, пре карії і-аѫ ші бътѫт кѫ маре лпвінцере [2]). Авгастѫл Теодосіе II, лпкъ лп апѫл деакѫт аѫ вестіт картеа леціlор чеа de пре пѫтеле съѫ пѫтіть [3]).

Маї реле сънт каре ле аѫ фъкѫт лп апѫл ачеста Аттіла ші Бледа краіі Хѫннілор асѫпра віецілор стрътошілор ноцрі; пентрѫ къ din порѫпка лор, прекѫт скріе Пріскѫ Реторѫл [4]): „Скітеле (адекъ Хѫннії) пе врѣтеа, кънd се цінеа търгѫ маре лптре Скіте ші лптре Романі аѫ терс кѫ оасте асѫпра Романілор ші пре тѫлцї аѫ вчісѫ діптр'жншії. Пентрѫ ачеea Романіі аѫ тріміс солї ла Скіте, каре съ се черте кѫ дъпшії пентрѫ копріndереа четъцѫїчеї ші стрікареа нъчії. Іаръ Скітеле аѫ респѫнс къ еї п'аѫ фъкѫт ачеаста ка съ лпчеапъ ресвоіѫ, чі ка съ'шї ісбъndеаскъ досъdзіле de ла Романї фъкѫте лор. Пентрѫ къ Епіскопѫл четъціі Маргѫлѫї аѫ трекѫт лп отареле лор, ші черкънd мортъптѫріле ші вістеріїле краілор лор, ле аѫ цефѫіт. Дрепт ачеea, de пѫ вор да пре Епіскопѫл ачеста лп тъпеле лор, нічї вор да пре чеї фѫціцї (карії ера тѫлцї ла Романї) лпдъръпт, прекѫт цінеа пачеа, еї се вор апѫка de ръсвоіѫ. Ачестеа а фі адевърате пе'нгъдѫіndѫле Романіі, ші Скітеле тот ѫна цінънd ачестеа, п'аѫ врѫт съ аїбъ цівдекатъ деспре челе че ера сѫбт пѫръ; чі с'аѫ апѫкат de ръсвоіѫ. Дрепт ачеea трекънd Дѫнъреа тѫлтъ пагѫбъ аѫ фъкѫт орашелор ші четъцілор че ера лъпгъ церпѫрїї Дѫнърії, ші лптре челелалте аѫ кѫпрінс Віміпакіѫл четатеа Месілор din Іллірік. Лптъмплъндсе ачестеа, ші тѫлцї zікънd, къ требѫе dат Епіскопѫл, ка пѫ пентрѫ ѫп отѫ тоатъ лмпъръцїа съ се пѫпъ лп прімеждіе: Епіскопѫл тетъндсе, ка пѫ кѫтва съ се dea лп тъіпеле Скітелор, фъръ de щіреа тѫтѫлор челор din четате, аѫ фѫціт ла петічї ті аѫ фъгъдѫіт, къ ле ва da четатеа, de се вор аръта ші краії Скітелор кѫ тілъ ші кѫ ацівторіѫ кътръ дъпсѫл. Ла ачестеа фъгъdѫіndсе тоате, къте пофтіа, пѫтаї de ва лмпліні че zicесе, дънd тъіпеле, ші лптърind фъгъdѫінцеле de лмбе пърціле кѫ цівръмънт, Епіскопѫл кѫ маре тѫлцїте de барбарї с'аѫ лптърпат лп отареле Романілор. Аколо ацівпгънd, тоатъ тѫлцїтеа барбарілор о аѫ аскѫнс лп челелалт цертѫре ші ел аѫ трекѫт ші аѫ лптрат лп четате, de ѫnde лптр'о поапте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

dънd cemn, aъ ешіт, ші четатea o aъ dat дn тъпеле пешічілор ті de атънчі лъкръріле варварілор din zi дn zi aъ споріт.“

Пъпъ ачі Пріскъ Реторъл, карeле дn челе кълесе din Історіа Готілор [5]) despre четатea Маргълъї аша скріе: „Іаръ Маргъл есте четатea Месілор din Іллірік, лъпгъ Dънъре, zidітъ дn dрептъл Константіеї, четъцъічеї чеї дn челалалт цертъре фъкътe.“ Табла лъї Пеитінгер пъпе Маргъл дntre тънтеле дntраъріт ші Bіminakiъ; іаръ despre Biminakiъ zіче Nігер [6]), къ с'ар кіета акъта Bidin.

Маї пре ъртъ кът къ ачестea карe ле-ат скріс къ къвінтеле Реторіълъї Пріскъ, пъ дntr'алт an, чі дntръ ачест de акът с'аъ дntъмплат, аратъ Праї [7]) ші Стріттер [8]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica [2])Baronius in Annalibus Ecclesiasticis ad h. a. [3])Katona l. c. [4])Priscus Rhetor in Libro de Legationibus. [5])Idem Priscus in Exceptis ex Historia Gothica. [6])apud Bruzen in Dictionario Geographico [7])Pray in Annalibus veterum Hunnorum pag. 108. [8])Stritterus, Tom. 1. pag. 482.

Anъл 439. Teodopікъ краіъл Віsіготілор дn anъл ачеста aъ дnвінс пре Літоріе ші къ Aeцie aъ фъкът паче; іаръ Цепсерікъ краіъл Bandaлілор aъ кънрінс Картагъл, четатea чea маї de фрънте a Афрічеї [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronol. Author. Miscellae Lib. 14.

Anъл 440. Цепсерікъ дn anъл de акът aъ трекът din Афріка дn Сікіліа ші фоарте ръъ o aъ пръdat, дn контра къръіа Авгъстъл Teodocie II, aъ тріміс треї повъцъіторї дn Афріка. Даръ Цепсерікъ, фъкъndъ-се къ воецe a фаче паче къ Pomaniї, пре тъцї-треї повъцъіторії і-aъ дnшелат de aъ іспръвіт пітіка [1]).

[1]) Author Historiae Miscellae, et Katona ll. cc.

Anъл 441. Дn anъл ачеста Аттіла ші Bleda, прекът скріе Маркеллін Комітъл [1]), краіі Хъnnілор къ тълте шіі de осташі aъ пъвъліт дn Іллірікъ, ші aъ стрікат din пътънт Naiccъл (акът Nicca), ші Cinridonъл (акът Cemendpia) къ шаї шълте алте четъцї ші ораше але Іллірікълъї. Ашішdереа скріъ Сігопіе [2]) ші Паъл Діакопъл [3]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico Indictione 9. Cyrosolo Cos. [2])Sigonius apud Calvisium in Opere Chronol. [3])Paulus Diaconus Lib. 14.

Anъл 442. Валептіпіan III дmпъратъл апъсълъї въzънd терцереа дnainte a лъї Цепсерікъ краіълъї Bandaлілор, aъ фъкът паче къ дъпсъл, лъсъndъ'і тоатъ Аріка, пъшаї Маврітапіа ші Nъmidia цінъndълe пептръ сіпе [1]).

Іаръ Аттіла ші Влеda краіі Хъnnілор дn anъл ачеста іаръшї aъ пръdat тот Іллірікъл ші Тракіа [2]); dрепт ачеea ші Dакііле dінпрезпъ къ Месііле, къ алтіптрелеа пъ пътea трече дn Тракіа; ръъ a фост аша даръ дn anъл de акът de тоцї Ромъпіі, пъ пъшаї de чеї че ера de a стъпга, чі ші de чеї че ера de a dреапта Dънъреї.

[1]) Author Historiae Miscellae Lib. 14. Katona in Synopsi Chronol. [2])Marcellinus Comes in Chronico Indict. 10. Eudoxio et Dioscoro Coss. Chronicon Paschale p. 314.

Anъл 443. Фііnd къ Аттіла ші Влеda аша aъ фост бътът дn anъл трекът пре доі повъцъіторї аі оцілор дmпъратълъї Teodocie челъї тъпър, пре Арпеціал ші пре Іоann ла Керсонеса Тракіеї, къt шаї тоате четъціле Дакіілор, але Месіілор, але Dapdanieї,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

але Макідоніеї ші але Тракіеї ле-аŭ фост кŭпрінс дп апŭл de акŭм, і-аŭ кŭтат дмпъратŭлŭї Teodocie a кŭмпъра пачеа de ла дъпшіі кŭ 6000 de фŭнцї de аŭрŭ, ка dŭпъ ачееа пре фіеще-каре an съ ле dea кŭте 1000 de фŭнцї [1]). Гъndeще ші цiŭdекъ четіторіŭле! ла че аŭ аціŭнс вŭртŭтea Romanілор?

[1]) Paulus Diaconus Lib. 14. Baronius in Annalibus Eccl. ad. h. a. Katona in Synopsi Chronol. S. Theophanes in Chonographia.

Апŭл 445. Аттіла краіŭл Хŭннілор din песъцioaca ръвпъ de a стъпъні сінгŭр дп апŭл de акŭм аŭ отворжт пре Бleda фрателе съŭ, ші пеатŭріле каре ле-аŭ стъпъніт маї 'naінte Бleda ші ле-аŭ adъоціт шіе [1]). Пагŭбъ къ п'am афлат престе каре пеатŭрї аŭ domніт Бleda ші престе каре Аттіла, аŭторіŭл Місчелеї [2]) пŭмаї атъта скріе, къ Аттіла ші Бleda аŭ domніт дп тоатъ Дакіа веке ші дп Паннонia.

[1]) Marcellinus Comes in Chronico Indict. 13. Valentiniano VI et Nomo Consulibus, Author Historiae Miscellaneae Lib. 15. [2])Eadem Historia Miscellanea l. c.

Апŭл 446. Dŭпъ че аŭ стътŭт Аттіла сінгŭр краіŭ Хŭннілор, кŭ тŭлт маї таре с'аŭ сŭмеціт асŭпра Romanілор, пентрŭ къ, dŭпъ кŭт скріе Пріскŭ Реторіŭл [1]) ла апŭл ачеста: „Сŭвт дмпъратŭл Teodocie чел маї тънър Аттіла краіŭл Хŭннілор аŭ дптрармат пре аї съї ші аŭ скріс епістолъ ла дмпъратŭл пентрŭ чеї фŭцїї ші пентрŭ дърї, цофtind ка пре чеї фŭцїї пре карії пŭ і-ар фі dat дndърънт кŭ прілеціŭл ръсвоіŭлŭї челŭї маї dinainte, ка кът маї кŭрънd съ'ї трімцъ дnапоі. Iar дп кътŭ-і фŭ пентрŭ дърї, ка кът маї репede съ трімцъ солї, карії съ ле скріе, ка пŭ кŭтва zъвovind, Скітеле съ се порпеаскъ ла ръсвоіŭ. Пентрŭ къ апоі de ap ші вреа, пŭ ар фі маї тŭлт дп пътереа лŭї а дпфръна тŭлцiмea Скітелор. Дмпъратŭл dŭпъ че аŭ четіт епістола, аŭ zic, къ пŭ ва da пре Скітеле карії аŭ скъпат ла дънсŭл, чі dимпревпъ кŭ еї аре дп iнiмъ съ ащепте че ва adŭче ръсвоіŭл, іаръ солї ва трiміте карії съ дndрепте челе de сŭвт пъръ. Ачестea прекŭт се ашеzace ла Romanї, дпцелегъndŭ-ле Аттіла с'аŭ мъніат ші аŭ трекŭт дп отареле Romanілор, ŭnde dŭпъ че аŭ стрікат вр'о къте-ва четъцŭїчї, маї пре ŭрмъ аŭ лŭат Рацiaріа четатea чea таре ші плiнъ de oameнї." Врънd маї тŭлте a щі despre Рацiaріа четатea чea къпетепеаскъ a Dакіеї чеї рŭпоасъ, вezї таре с'аŭ дпсемnат ла апŭл 274.

[1]) Priscus Rhetor in Libro de legationibus p. 34.

Апŭл 447. Nепорочіт an аŭ фост ачеста пентрŭ Аŭгŭстŭл Teodocie II; пентрŭ къ пŭ пмаї Аттіла споріа a пекъжі дмпъръцiа ръсъріт ŭлŭї, чі кŭтретŭрŭл пътъптŭлŭї дпкъ фоарте аŭ стрікат Царіградŭл. Афаръ de ачестea Пулхеріа Аŭгŭста пентрŭ тŭлте docъдzї, че сŭферіа de ла Eвdокіа кŭмпатъ-са саŭ тътъішъ-са, дпкъ аŭ лъсат кŭртea фрате-съŭ, а лŭї Teodocie челŭї маї тънър, ші dŭкъndŭ-се еа і-аŭ dŭс dимпревпъ ші порокŭл [1]); пентрŭ къ, dŭпъ кŭт скріе Маркелліп Комітŭл [2]), гроaznік ръсвоіŭ, ші маї таре де кът чел маї dinainte аŭ порніт Аттіла краіŭл асŭпра Romanілор, кареле маї тоатъ Eвропа o аŭ рас, стрікънd ші пръдънd четъціле еї. Аттіла краіŭл аŭ пръdat тоате нъпъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ла Термопоіў; іар Арпеціслъ Маціструлъ ощілор din Dакіа чеа рѫпоасъ, ла рѫулъ Ѳтулуї ощіндъ-се къ Аттіла краіулъ ші пре преа тулцї тѣind, вітецеще аў къзут."

Кѫш поате фі аша даръ адевърат че скріе Калвісіе[3]) din Cironie, кѫт къ Арпеціслъ dупъ че аў стръторіт къ соцулъ съў къ Антеміе повъцуіторіулъ пре Аттіла лъпгъ Cardika четатеа чеа къпетепеаскъ а Dакіеї de міжлок (despre кареа везї, каре с'аў скріс ла анулъ 274), аў фѫціт ла Хѫnnї ші прin фуга са тоатъ бірuinца о аў лъсат краіулуї Аттіла? Стефан Катона скріе [4]), къ Аттіла къ прілеціулъ ачеста шепте-zечї de четъцї ші ораше аў цефуіт.

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Marcellinus Comes in Chronico Indictione 15. Ardabure et Callepio Consulibus. [3]) Calvisius in opere Chronologico. [4]) Katona l. c.

Анулъ 448. Аттіла, карele маї лnainte пѫтаї лn Dакіа чеа веке ші лn Паnnoпіа аў domnit стъторнічеще, прекѫт с'аў zіс ла анулъ 445, лѫ. анулъ трекут аў кѫprinc ші Dакіа поуъ, адекъ пре тоцї Ротъnії саў колопії луї Traian і-аў сuпnuс шіе, апої лn анулъ de акѫт іаръшї аў тріміс солї ла Аuгустулъ Teodocie II, каре соліе аша о скріе Пріскъ Реторулъ [1]): „Едекоп бърбат Скіт, карele пре маріе лукрърі фъкuсе лn ръсвоіў, іаръшї „аў вепіт сол къ Оресте. Ачеста фііnd de віцъ Роuап локuіа лn Паnnoпіа чеа ла рѫулъ „Савулуї ашezатъ, карea din легътura чеа къ Аеціе повъцуіторіулъ Romanілор челор de „ла Апuс фъкътъ о стъпъніа варварулъ. Лntръnd аша даръ Едекоп лn полатъ, аў dat „Лmпъратулуї картеа луї Аттіла, лn карea се целуіа къ пѫ і с'аў лnторс чеї фѫціґ, „карії de пѫ і се вор лntоарче, ші Romanії пѫ вор лnчета de ла лукрареа пътънтулуї че„луї къ арme сuпnuс шіе, се лъuda къ ръсвоіў. Іаръ пътънтулъ луї Аттіла сuпnuс ера de „а лuпгулъ Duпъреї de ла Паnnoпіа пънъ ла Nовеле Тракіеї лn лuпціme, ші лn лъціme „кале de чінчї zіле. Нічї лъса съ се факъ търгуріле ка маї 'nainte, лuпгъ цертuріі Du„пъріі, чі лn четатеа Naісuлуї, карea о стрікасе dупъ че о аў луат (de ла Romanї), ші „ера департе de Duпъре, кале de чінчї zіле отулуї бun de нашї. Четатеа ачеаста о „пuпea отар Скітелор ші цінътулуї съў. Ачеea лnкъ нофтіа ка съ се трімітъ ла dънсul „солї, пѫ din тот рundul, чі dintre Консуларї dупъ воіе, къ карії съ се поатъ лnцъле„це despre челе de сuът пъръ, пептрu а кърора прітіре се ва погорѫ лn Cardika."

Din тоатъ спuпереа Реторулуї Пріскъ, карele лnсuшї аў фост солъ къ Максіmіn Консуларіul de астъ datъ, поцї кулеце, къ Аттіла стъпъніа лn тітпul de каре се вор„беще ачі, тоатъ Dакіа чеа поуъ лmпрепъ къ атъndoуъ Месііле ші къ Dardania, афаръ de Паnnoпіа, de Dакіа чеа веке ші de алте церї, че ера маї лn коло de Dакіа спре меazъ поапте.

Zіс-с'аў ла анулъ 431, къ соборul III екuтепік de ла Ефес аў пuс ціос пре Доротеіў Мітрополітul Маркіапопоіулуї саў. ал Преславеї деакът, пептрu къ ера Nесторіап ачі арът къ лn локul луї Доротеіў ачелашї собор аў орънduіт пре Сатурnіn, пре карele Плінта Маціструл осташілор л'аў ші ашezат лn Преслава лntрu ачелашї анў [2]); чі пѫ мулт аў шezut лn скаun ші с'аў лепъdат de попорепії луї, пептрu къ аў лnвъцат, къ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къте аў пътиміт Domnъл Хс. ка omъ, ле аў сімціт ка Dъmnezeў [3]). Лпсъ п'аў требъіт Сатърпінъ лndелъпгъ съ ръмжпъ лепъdат; пептръ къ лп апъл ачеста 448, лп каре лптъіашї dатъ с'аў вестіт еретік Еътікіе de соборъл чел лп Царіград цінът, маї лптъіў Сатърпіп с'аў іскъліт соборълвї, прекът ъртеазъ: *Σατυρνίνος Ἐπίσκοπος Μαρκιανουπώλεως* [4]).

Маріе негъціторівл [5]) кареле лп апъл deакът скріе лп контра Несторіапілор ші а Еътікіапілор лпкъ пе лпвацъ къ лъї Тімотеіў Архіепіскопълвї Баббеї de акът, і-аў ърмат Іоann, кареле шърісе маі 'наінте de а скріе Маріе. Вежі пре Леквіен [6]).

[1]) Priscus Rhetor in Libro de legationibus. [2]) Dorotheus in Epistola ad Clerum Constantinopolitanum. [3]) Collectio Synodica Irenaei Tyrii cap. 117. [4]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 1. p. 1219. [5]) Marius mercator in libro contra Nestorianos et Eutichianos. [6]) Lequien loco citato pag. 1215.

Апъл 449. Пъпъ кънd аў зъбовіт Edекопъ солъл лъї Аттіла лп Царіград, Хрісафіе ънъл din чеї маї din лъънтръ ла Лмпъратъл Teodocie II, с'аў тецешъціт ка къ банї съ'л адъкъ съ отоаре пре Аттіла. Чі лпторкъпdъсе Edекопъ къ солії лъї Teodocie, къ Максimin Копсъларівл ші къ Пріскъ Реторвл, аў въdіт лъкръл лъї Аттіла, кареле тъпііпdъсе пептръ ачееа, прекът се ші кввепіа, пре Біціла кареле цііа de тоатъ треаба ачеаста, л'аў пъс ла прінсоаре, нічі л'аў слобозіт пъпъ че п'аў плътіт 100 de ънцї de аър; іаръ пре солї пъ і-аў слобозіт ла сіне, dъпъ ачееа тотъшї adесеа орї і-аў оспътат, ші легъnd паче къ Лмпъратъл тълцї робї аў слобозіт фъръ de вре ън прецъ. Аша скріе Пріскъ Реторвл [1]), кареле маї пре ъртъ іаръшї зіче: „Лмпрътцііndъсе adънареа чеа пептръ пої цінътъ, ат ръгат пре Опецесіе (чел dінтъіў Маціструал лъї Аттіла), ка пре тъіереа лъї Сілла ші пре фічорії еї, карії лп лъареа Раціаріеї лмпревпъ къ тътъса се робісе, съ'і слобоadъ. Нічі се преа тръцеа de ла слобозіреа лор, пътаї кът пофтіа маре сътъ de банї пептръ dъншіі. Dрепт ачееа пої іаръшї пе атъ ръгат, ка съ'шї adъкъ аміпте ші съ кътпъпеаскъ ферічіреа лор чеа de маї 'наінте ші порочіреа чеа de акът. Аша аў слобозіт пре фетее пептръ чіпчї съте de галбенї, ші пре фечіорї пътаї de чінсте і-аў тріміс ла Лмпъратъл.“

Dінтръ ачестеа маї de пре ъртъ къвінте але лъї Пріскъ Реторвлъї поцї цізdека, че фамілії аў фост лптре колопії лъї Traian, adекъ de челе маї de фрънте; къчі чіпе пъ ціе, че аў фост Сілла лп Рота?

Лас de а скріе тоатъ кълъторіа солілор Лмпъратвлвї Teodocie пъпъ ла Аттіла, ші пептръ лъпцітеа еї, ші пептръ къ е фоарте копфъсъ; чі тъ о чітеще лп Пріскъ Реторвл ші лп Георгіе Праі [2]), кареле вреа а аръта ші къръціле лъї Аттіла ънde аў фост.

Тот лптръ ачест апъ с'аў цінът собор лп Царіград съът Патріархвл Флавіап ал ачеіашї четъцї іаръшї лшпротіва лъї Еътікіе, лп каре собор аў фост de фацъ Александръ Архіепіскопъл Баббеї ъртъторівл лъї Іоann кареле ші лп ал IV екътепік собор de ла Калкідопіа с'аў іскъліт [3]), ші Секъndіп ал Новелор [4]) четъцеї Dакіеї чеї ръпоасе, деспре карea четате аша скріе Прокопіе [5]): „De ла четатеа Віміпакіў маї лп кол (лп ціос)

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„мергънd съпт треї четъцѣчї ѧн цертѫріле Dѫнъреї: Пікнѫл, Кѫпѫл ші Новеле, каре „маї 'наінте пѫмаї din ѣъте ѫн тѫрнѫ кѫста; чі акѫта Іѫстinian Аѫгѫстѫл атътеа олате „ші баѫїї аѫ фъкѫт ѧнтр'жнселе, кът пѫ ѧnzadar се кіатъ четъцї.“

[1]) Priscus Rhetor in Libro de Legationibus. [2]) Georgius Pray in Annalibus veterum Hunnorum. [3]) Michael Lequien in Oriente Christiano Tom 1. p. 1215. [4]) Idem Lequien ibidem p. 1221. [5]) Procopius de aedificiis Lib. 4. cap 6.

Апѫл 450. Dѫнъ че аѫ фъкѫт паче ѧn апѫл трекѫт кѫ Аттіла, Аѫгѫстѫл Teodocie чел маї тъпър саѫ ал II, ѧn апѫл de акѫт с'аѫ къіт, къ din сфатѫл лѫї Хрісафіе Еѫпѫкѫл, ші ал Ѧмпъръtесеї Еѫдокіеї, аѫ ѫрцісітѫ пре Аѫгѫста Пѫлхеріа сорѫ са, de с'аѫ dѫс dїn кѫртеа чеа ѧмпъръtеаскъ. Dрепт ачеea пре Ѧмпъръtеаса Еѫдокіа о аѫ лепъdат din кѫрте ші пре сорѫ са о аѫ кіешат ѧнапої, пъdъждѫind къ кѫ ѧнтоарчереа еї і се ва ѧнтѫрна ші пороквл, каре ѧл авѫсесе маї ѧнаінте. Чі алтмінтрелеа с'аѫ ѧнтъмплат; пентрѫ къ dѫнъ ѧнтоарчереа Пѫлхеріеї пѫцін тімп аѫ трекѫт ші аѫ мѫріт Teodocie Аѫгѫстѫл ѧn 28, саѫ прекѫш скріе С. Теофан[1]) ѧn 20 de зіле але лѫї Іѫліе, ѧn върстъ de 49 de аnї [2]), пе лъсъnd вре ѫn тощean dѫнъ cine; пентрѫ каре ѧнтъмпларе тропѫл ѧмпъръtеск л'аѫ тощеніт Аѫгѫста Пѫлхеріа, каре аѫ dат скіптрѫл лѫї Флавіе Маркіan ѫnѫї воїнік de маї шарї талентѫрї, декът de віцъ, прімindѫл соцѫ ші de късъторіе ші de ѧмпъръціе [3]). Аттіла ѧнтр'ачестеа п'аѫ dорміт чі кът аѫ ѧнцелес тоартеа лѫї Teodocie, ѧndатъ аѫ тріміс солї ші ла Маркіанѫ ші Валептініанѫ III, ші ѧшпротіва лѫї Валептініan с'аѫ гътіт ѧnкъ ѧn апѫл ачеста, прічінѫind къ Валептініan пѫ'ї dъ пре сорѫ са Онорія тѫіере, dѫнъ кѫm і-аѫ фост фъгъdѫіт [4]).

Тот ѧнтрѫ ачест анѫ с'аѫ цінѫт ал II-ле собор ла Ефес de Діоскор Патріархѫл Алексandрієї ѧn партеа лѫї Еѫтікіе ші ѧмпротіва С. Флавіан Патріархѫлѫї Царіградѫлѫї, каре собор ѧn апѫл ѧndатъ ѫртъторіѫ de соборѫл ал IV екѫменік de ла Калкідонія с'аѫ вестіт а фі пелецізіт пентрѫ мѫлте прічінї, каре ле везї ла Бініе ші ла Баіл [5]). Ла соборѫл ачеста аѫ фост de фацъ Діоценіанѫ Епіскопѫл Ремеціанеї din Дакіа de міжлок [6]), Доротеіѫ Мітрополітѫл Преславеї, Іаков Епіскопѫл Сілістреї ші Маркіанѫ Епіскопѫл Аѫрітѫлѫї, деспре карії ам гръіт ла апѫл 431 [7]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad ultimum annum Theodosii junioris. [2]) Katona in Synopsi Chronol. [3]) Author Miscellae Lib. 15. Baronius ad h. a. [4]) Baronius et Katona ll. cc. [5]) Severinus Binius et Ludovicus Bail in Collectione Conciliorum. [6]) Lequien in Oriente Christiano Tom 2. pag. 305. [7]) Severinius Binius in recensione Conciliabuli Ephesini.

Апѫл 451. Еѫтікіе Архімandрітѫл din Царіград кѫ атъта ръвпъ с'аѫ порніт асѫпра лѫї Несторіе, карелe ѧnвъца къ ѧn Domнѫl нострѫ Іс. Хс. съпт доѫъ феџе, ѫna dѫшnezeeаскъ алта оmineаскъ, кът ѧnсѫшї с'аѫ алѫпекат ѧn маї маре прънасте пентрѫ къ врънd съ арете къ ѧn Domнѫl Хс. пѫmаї о фацъ есте ші ачеea Dѫmnezeeаскъ, фіріле аша ле аѫ атестекат, кът фіреа чеа оmeneаскъ маї пре ѫрмъ о аѫ мѫтат ѧn чеа dѫmnezeeаскъ [1]).

Ѧшпротіва ереснѫлѫї ачестѫіа Аѫгѫстѫл Маркіan ѧn апѫл de акѫт аѫ. стрѧнсѫ соборѫл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ал IV екѹменік ⁂ Калкidonia, ла каре собор с'аѹ adѹnat 636 de Архіереї, adекъ de dоѹъ орі маї мѹлцї de къцї аѹ фостѹ ла соборѹл чел dintъїй екѹшенік de ла Nікеea[2]), ⁂ntre карії аѹ требѹїт съ фіе ші архіереї Ромънещї, с'аѹ doаръ ачещіа n'аѹ пѹтѹт терце, пентрѹ къ Dакіїле amъndoѹъ, ші чea веке, ші чea поѹъ, прекѹм с'аѹ аръtат ла anѹл 448, ера сѹѹт стъпънірea лѹї Аттіла. Din Скітіа чеї мікъ ші din Месіа de ціосѹ тоtѹшї аѹ фост de фацъ Александрѹ Архіепіскопѹл Бабѣеї[3]), ші Харітон Епіскопѹл Варпеї [4]).

Ачестea кѹnd се фъчea ⁂n ⁂мпъръціа Ръсъріtѹлѹї, ціетea ⁂мпъръціа Апѹсѹлѹї, пентрѹ къ Аттіла, dѹпъ че аѹ adѹnat ощї din тоâte неатѹріле, кътe авea сѹѹт стъпънірea са, аѹ трекѹт Репѹл ші dѹпъ че аѹ стрікат de тот маї мѹлте четъцї ⁂n Галліа, аѹ аціѹнсѹ шаї пре ѹртъ ⁂n къмпіі Каталаѹнічї, ѹnde фоарте гроаznік ръсѹоіѹ аѹ ціпѹт кѹ Аеціе повъцѹіторіѹл ощілор лѹї Валентinian III ші Teodorікѹ I краіѹл Вісіготілор, ⁂n каре ръсѹоіѹ пѹ се потѹ спѹне къцї аѹ періt de ⁂мбе пърціле; чі маї спре сеаръ с'аѹ трас Аттіла ші аѹ фѹціт поаптea, dѹпъ карeле ⁂nzadar аѹ алергат Тірісмѹnd фечіорѹл краіѹлѹї Teodorікѹ, врѹndѹ съ ісбъndeаскъ тоартea тътъпе-съѹ, карeле къzѹсе ⁂n ръсѹоіѹ. Zік Аѹторії, карії аѹ скріс despre ръсѹоіѹл ачеста, къ Аттіла аѹ фостѹ стрінсѹ тоате шеіле грътадъ, ка dекѹтва л'ар ⁂nвінце, съ пѹ кадъ ⁂n мъпа лѹї Аеціе, чі de віѹ съ се ардъ пре сіне[5]).

[1]) S. Leo I. Papa in Epistola 10. Ludovicus Bail in recensione Concilii Chalcedonensis [2])Nicephorus Lib. 15. cap. 2. [3])Binius in recensione ejusdem Concilii. [4])Collectio Conciliorum jussu Pauli V edita [5])Author Misccllae Lib. 15. Jornandes de rebus Geticis. Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chron. Calvisius in opere Chronologico.

Анѹл 452. Аттіла ⁂нтѹрнат ⁂n Паnnonia аѹ adѹnatѹ оастe поѹъ ші трекънd мѹнцїї аѹ ⁂нкѹнціѹрат Аквілea, пре кареа о аѹ ші лѹат dѹпъ доѹъ лѹнї. De ачі аѹ ⁂нтратѹ ⁂n Італіа ші фоарте о аѹ пръdат; іаръ врѹnd съ прade ші Рома і-аѹ ешіт Съптѹл Леон Папа ⁂n ⁂нтімпінаре ші л'аѹ фъкѹт de с'аѹ ⁂нторс аколо de ѹnde венісе[1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 15. Baronius ad. h. a. Katona in Synopsi Chronol.

Анѹл 453. ⁂n анѹл ачеста аѹ ръпосат Съпта Пѹлхеріа ⁂n 18 зіле але лѹї Февръріе[1]); іаръ Аттіла се гъта ла ръсѹоіѹ ⁂n контра Аѹгѹстѹлѹї Маркіan; пентрѹ къ пѹ вреа съ плінеаскъ фъгъdѹінцеле Аѹгѹстѹлѹї Teodocie челѹї шаї тънър, de ла каре ръсѹоіѹ л'аѹ ⁂мпедікатѹ тоартea каре і с'аѹ ⁂нтъмплат ⁂n анѹл ⁂ndатъ ѹртъторіѹ[2]).

[1]) Baronius ad. h. a. Katona in Synopsi Chronol. [2]) S. Theophanes in Chronographia p. 92. Katona l. c

Анѹл 454. „Аттіла (зіче Маркелліn Комітѹл[1]) краіѹл Хѹннілор, стрікъторіѹл Еѹропеї, поаптea с'аѹ оторѹт de мъпа ші кѹ кѹцітѹл ѹneї шѹіері. Іаръ алцїї зікѹ къ с'аѹ ⁂пекат de сънцеле че і-аѹ кѹрс.“ Іаръ С. Теофан[2]) маї пре ларгѹ ші аша скріе despre тоартea краіѹлѹї Аттіла. „⁂n анѹл ачеста (454) асѹпра лѹї Маркіan, карeле пѹ сѹферіа съ се dea трібѹтѹл de Teodocie фъгъdѹіт, Аттіла се гътіа кѹ ръсѹоіѹ. ⁂нтр'ачeea с'аѹ апріnс de драгостea ѹneї фете преа фортоасе, кѹ каре ціпѹnd пѹптъ, ші бѹnd преа мѹлт він, апоі adормінd, і-аѹ бѹждіт фъръ de сеатъ мѹлт сънце пе нас ші пе гѹръ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші с'аѫ дпекат. Iаръ фечіорій лъї, карій аша de маре стъпъніре тощепісе de ла татъл лор, пепътъпdъ-се дпdетъпа дптре сіпе, лесне с'аѫ пътът дпвінце dупъ ачееа.“ Прекът с'аѫ ші дпвінс кът се ва ведеа ла апій віторі.

Маї ръѫ аѫ лъкрат Валептініап III дмпъратъл апъсълъї, пептръ къ дп апъл de акът пептръ ворбеле упор тіпчіпошї, карій аѫ пжржт пре Аеціе чел вітеаz ші стълпъл дмпъръцієї апъсълъї, къ вреа съ ръпеаскъ порфіра, аѫ кіетат пре Аеціе ла сіпе ші дпсъшї къ тъпа са л'аѫ оторжт[3]).

[1])Marcellinus Comes in Chronico, indictione 7. Aëtio et Suidio Coss. [2]) S. Theophanes in Chronographia pag. 92. [3])Author Miscellae Lib. 15. Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronol.

Апъл 455. Zic-am ла апъл трекът, къ ръѫ аѫ лъкрат Авгъстъл Валептініап III. оторжпd пре Аеціе, акъта zік, къ ел дпкъ ш'аѫ прітіт сфършітъл дп апъл de акът, ші тоатъ слава лъї Teodocie челъї Маре, а тошълъї съѫ, о аѫ дпгропатѫ къ сіте; пептръ къ пріетепіі лъї Аеціе din дпdетпъл сепаторілълъї Петроніе Максітѫ, л'аѫ оторжт дп 26 Мартіе, дп вързтъ de 36 de апї, dупъ че аѫ дмпъръціт апї 29, лупі 4, zіле 23, dінтъіашї dатъ съът тътела тъпе-са а Плакідієї, апоі сінгър, dупъ а къръіа моарте Петроніе Максім аѫ ръпіт пъ пътаї дмпъръціа апъсълъї чі ші пре Евdоксіа тъіереа лъї Валептініап III ші фата лъї Teodocie II, карea, сілітъ фііпd а се търіта dупъ Максітѫ, аѫ кіетат дптръ аціторіѫ пре Цепсерік краіъл Ванdалілор din Африка. Цепсерікѫ п'аѫ zъбовіт а мерце дптръ аціторіъл Евdоксіеї; dрепт ачееа ла вепіреа лъї, локъіторіі Ромеї пре Максітѫ л'аѫ бътът къ петрі, ші дп 12 Іупіе л'аѫ арупкат дп Тівере. Iаръ Цепсерікѫ dупъ че аѫ цефвіт Рома, с'аѫ дпторс дп Африка ші аѫ dус къ сіне пре дмпъръteаса Евdоксіа къ dоъ фете а еї. Dупъ dучереа лъї Цепсерік фъ пътіт Авгъстѫ дп 10 Іупіе тот дп апъл de акът Мекіліе Авіт, пре карele ші Маркіапѫ Авгъстъл дпкъ л'аѫ дптъріт[1]). Асетепеа лъкрърї с'аѫ дптъмплат дптре Хъппї dупъ моартеа лъї Аттіла; пептръ къ сфъdіпdъ-се дптре сіпе Еллак, Dепгесік ші Ірпак, треї фечіорї аї лъї Аттіла, пеатъріле пре каре ле бірuісе ші съръсесе татъл-съѫ, с'аѫ скълат асупра лор ші маї дптъіѫ Ардарікѫ краіъл Цепідzілор аѫ тъіат пре Еллакѫ, ші пре Хъппї і-аѫ дппіпс спре мареа Неагръ. Валатір краіъл Острототілор дпкъ аѫ дпвінс пре Dепгесік ші пре Ірпакѫ, ші і-аѫ дптеціт de с'аѫ дптърпат дп Хъппівар[2]), деспре карea четате аша скріе Прокопіе[3]). „Дп ржпа ржълъї (а Dупъреї) четъцій, кът се кіатъ, чеї векі а Хъппілор, ші „алтеле ші zідърї і-аѫ фъкът (Іустіпіап Авг.). Nъ департе de ла четатea Хъппілор, Dъ„пъреа фъсесе дптърітъ къ доъ четъцъїчї, упа карe ера дп Іллірікѫ с'аѫ кіетат Пала„ціол, іаръ чea din дрептъл Палаціолълъї Сіківіda, пре ачестea фііпd de векіпе стріка„те, дмпъратъл Іустіпіап ле-аѫ дрес, ші аша аѫ опріт пъпъдіреа варварілор дп пърціле ачелеа.“ Din квінтеле лъї Прокопіе поцї кълеце, кът къ Хъппівартъл, кът дл кіатъ Праі ші Катопа[4]), саѫ четатea Хъппілор, аѫ фост лъпгъ Dупъре дп Българіа de акът, саѫ маї біпе съ zікѫ дп Добродіціа. Аша даръ, Остроготіі аѫ дптеціт пре Хъппї din

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

amъndoъ Dakiile, prekъm i-aŭ фост alъngat maĭ nainte Ценidzii din Cirmiŭ. Bezĭ шi алте кърцĭ але лъĭ Прокопіе[5]).

[1]) Author Historiae Miscellaneae Lib. 15. Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Jornandes de rebus Geticis. Pray in Annalibus veterum Hunnorum. Katona l. c. [3]).Procopius de aedificiis Lib. 4. cap. 6. [4]) Pray et Katona ll. cc. [5]). Procopius de bello Vandalico Lib. 1. cap. 2. et de bello Gothico Lib 3. cap. 33. et 34.

Anъl 456. Лmпъратъл anъcълъĭ Авіт Аъгъстъл лn anъl ачеста прin Teodorikŭ бате пре Свевĭ шi прin Ракітер лптіреще пре Bandalĭ; чi кърънd dъпъ ачееа Ракітер c'aŭ скълат лn контра лъĭ Авіт шi прінzъndъ'л л'aŭ фъкът de aŭ лепъdat порфіра лn 17 ziле але лъĭ Маіŭ[1]).

[1]) Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronol.

Anъl 457. Лn anъl ачеста, токта кънd се гъта къ ръсъоіŭ асънра Bandalілор Аъгъстъл Маркіан лmпъратъл ръсъритълъĭ аŭ търіт лn 31 lanъarie, лn върстъ de 65 de anĭ, къръіа i-aŭ ърmat Леон I, карele шi чел Маре c'aŭ пъmіт пентръ вірtъцiле сале. Ачеста ера пъскът лn Тракіа, шi Аъгъст c'aŭ фъкът прin тіжлочіреа повъцъіторіълъĭ Аспаре[1]).

Лmпъръцiа anъcълъĭ лпкъ nъ авеа облъdъіторіŭ токта de атънчĭ de кънd десбръкасе порфіра Авіт Аъгъстъл лn anъl трекът; dрепт ачееа dъпъ zече лънĭ шi шепте-спрezече ziле de пестъпъніре, сепатъл Ромеĭ шi осташіĭ dimпрежънъ аŭ алес Аъгъст пре Іълie Маіорian, лптръ лптъіа zi a лъĭ Апріліе[2]).

Dъпъ че аŭ dобъndit шi ръсъритъл шi anъcъл лmпърацiĭ съĭ, краіĭ Хъnnілор Dengесікŭ шi Ірпакŭ аŭ трimіс соліе ла Аъгъстъл Леон I лmпъратъл ръсъритълъĭ, despre карea соліе аша скріе Пріскŭ Реторл[3]): „Венit-aŭ шi ла Леоn лmпъратъл соліе de ла фечіорії лъĭ Аттіла, ка, вітъndъ-се тоате сфъziле чele маĭ dinainte, съ се факъ паче, dрепт ачееа Романіĭ, dъпъ кът обічнъісе маĭ de demълт, съ цеаргъ пънъ ла Dъпъре шi аколо съ цmпъ търг, din карele къте ле-ар фі de ліпсъ, лmбе пърцiле съ кътпере. Чi соліа ачееа c'aŭ лпторс дешартъ. Пентръ къ сокотind лmпъратъл бінele чел de обще, п'aŭ цiзdекат а фі бine съ dea Хъnnілор фолосърiле Романілор, пре карiĭ маĭ 'nainte къ атътea пръzĭ шi вчidерĭ лĭ некъцiсе. Iaръ фечіорії лъĭ Аттіла, dъпъ че аŭ лпцелес соліа, nъ c'aŭ пъръвіт лптре сine, пентръ къ Dengесікŭ, dъпъ че c'aŭ лптърпат соліі фъръ de нічĭ o исправъ, врea съ dea ръсъоіŭ Романілор, къръіа Ірпакŭ лĭ ста лmпротівъ, zікънd, къ nъ e de фолосŭ a се ощi афаръ de патріа лор. Dengесікŭ тотъmĭ аŭ порніт къ ръсъоіŭ асънра Романілор шi c'aŭ сіліт съ кънpinzъ Dъпъреа.“ Чi прекът скріе маĭ лпколо Пріскŭ Реторл аŭ фост лпкънцiзрат de Романĭ шi фоарте ръŭ бътът.

Din къвінтеле лъĭ Пріскŭ, че ле-am adъc ачi, даръ маĭ алес din чele че скріе Прокопіе[4]), лn картеа III despre ръсъоіъл Готіческŭ, кап 33 шi 34, кіар се вede къ Хъnnіĭ dъпъ тоартеа лъĭ Аттіла de Остроготĭ, карiĭ аŭ цінът Dакіа чea новъ, шi de Ценidzĭ, карiĭ лn anъl de акът цінеа Сірміъл шi o парте a Dакіеĭ чеĭ векĭ, adекъ Ар-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

деалѫл ші кът есте дптре ел ші дптре Тісъ, аѫ фост стрімторіцї спре тареа Неагръ дп Молдова, Бесарабіа, цеара Ромъпеаскъ ші поате фі къ ші дп Добродіціа, пентрѫ къ дптр'ачеаста се вede а фі фост Хѫппіваріѫл, деспре кареле ат ворбіт ла апѫл 455, ші пентрѫ стрімторареа ачеаста ле-аѫ къѫтатѫ а трімите соліа чеа dinainte зісъ.

[1]) Theophanes in Chronographia. Katona in Synopsi Chronol. Ioannes Iacobus Hofmannus in Lexico Universali. [2])Author Miscellae Lib. 15. Baronius in Annalibus. Katona l. c. [3])Priscus Rhetor pag. 44. 45. [4])Procopius de bello Gothico Lib. 3. cap. 33. 34.

Апѫл 458. Еретічії пріетепії лѫї Діоскор, кареле фѫсесе Патріарх Алексandpieї, ші аї Архітandpітѫлѫї Еѫтікіе, оторжсе пре С. Протеріе чел din Алексandpia; а кърѫia тоарте дпцелегъndѫo Аѫгѫстѫл Леоп I, аѫ скріс ла тоцї Архіереії Ръсъріт ѫлѫї деспре дъпса.

Дптре Архіереії ла карії аѫ скріс се афлъ: Валеріап ал Преславеї, Ѫрсіпіп ал Скопіеї, Zосіт ал Сардікеї ші Теотім II ал Баббеї[1]), ла кареа епістолъ а Дтпъратѫлѫї Леоп пѫ тоцї Архіепіскопії маї сѫс пѫтіцї аѫ респѫпс: еѫ dрепт ачееа вреѫ а ворбі маї дптъіѫ деспре чеї че аѫ респѫпс, апоі деспре чеї че п'аѫ респѫпс. Аша даръ Теотім II ал Баббеї аѫ респѫпс аша: „Domпѫлѫї челѫї преа кѫ евлавіе ші преа крецїп дтпъратѫлѫї пострѫ Леоп, Теотім мітіліт Епіскоп ал Скітіеї[2]).“ Ѫрсіпіпѫ ал Скопіеї, кареле де Епіфаніе Сколастікѫл[3]) се пѫтеще Ѫрсілie, аѫ респѫпс кѫ cinodѫл съѫ чел din Dapdaпіа, кърѫia cinod саѫ собор с'аѫ іскъліт ші Далматіе Епіскопѫл Niccеї din Дакіа de міжлок[4]). Респѫпсѫл лѫї Zосішѫ Мітрополітѫлѫї Сардікеї ші ал соборѫлѫї лѫї пѫ се афлъ[5]), Валеріапѫ Мітрополітѫл Преславеї дпкъ пѫ се афлъ іскъліт Епістолеї, кѫ кареа аѫ респѫпс cinodѫл din Месіа de ціос, че ера сѫбт Мітрополіа Маркіапополѫлѫї саѫ а Преславеї[6]), доаръ аѫ фост болпавѫ, зіче Карол de ла С. Павел[7]), ші пентрѫ ачееа с'аѫ іскъліт дп локѫл лѫї; Маркіапѫ ал Абрітѫлѫї, ка чел маї бътрън Епіскопѫ.

Епістолеї, кѫ кареа аѫ респѫпс cinodѫл Месіеї de ціос Дтпъратѫлѫї Леоп, с'аѫ іскъліт шесе Епіскопї, прекѫт ѫртеазъ: Маркіапѫ ал Абрітѫлѫї, Марціал ал Апціарієї. Мопофіл ал Дръщорѫлѫї, Маркел ал Нікополѫлѫї, Петрѫ ал Новелор ші Дітта ал Одіссеї[8]).

Ла епістола ачеаста а cinodѫлѫї din Месіа de ціос ачестеа скріе Міхаіл Лекѫіен[9]): „Літба лътіпеаскъ ера маї de обще, декът чеа гречеаскъ дп мѫлте локѫрї але Месіеї de ціос: ші ачеаста о аратъ іскъліт ѫріле епістолеї cinodѫлѫї dintr'жпса, чеї трімісе ла Дтпъратѫл Леоп деспре тоартеа Съптѫлѫї Протеріе челѫї din Алексandpia, ші деспре соборѫл din Калкidonіа, dѫпъ каре іскъліт ѫрї есте скріс: „Ші епістола ачеаста фііnd скрісъ дп літба лътіпеаскъ, de пе лътіпіе с'аѫ дпторс пе гречіе, апоі de пе гречіе іаръшї с'аѫ дпторс пе лътіпіе.

Ніч е de а те міра къ дп маї мѫлте локѫрї але Месіеї de ціос аѫ фоот пе тітпѫл ачеста маї de обще літба чеа лътіпеаскъ de кът чеа гречеаскъ; пентрѫ къ дп локѫріле ачелеа локѫіа стрътошії Ромъпілор, пре карії Аѫреліапѫ Аѫгѫстѫл і-аѫ фост трекѫт de а dреапта Dѫпъреї, прекѫт с'аѫ аръtат ла апѫл 274.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Маї пре вртъ ла анвл ачеста ⁂ кь din Dакіа чеа рѫпоасъ ші din Dакіа чеа веке нічі вн Епіскоп п'аў скріс ла Ѧмпъратвл Леоп I, пентрв ачеea, пентрв кь пре ачестеа атвнчеа ле стъпънія варварії, адекъ пре Dакіа чеа рѫпоасъ о стъпънія Остро-Готії; іаръ пре Dакіа чеа веке о вірвіа ѫнтр'о парте Цепidzії, ѫнтр' алта Хвннії, преквм с'аў арътат ла анвл 457, de карії нь квтеza a скріе ла Ѧмпъратвл Romanілор віецій Ромъніі чеї dинтр'ѫнселе.

[1]) Collectio Conciliorum jussu Pauli V Papae edita. [2]) Lequien in Oriente Christiano Tom 1. pag. 1215. [3]) Epiphanius Scholasticus in sua Collectione. [4]) Lequien Tom. 2. pag. 313. [5]) Lequien Tom. 2. pag. 303. [6]) Lequien Tom. 1. pag. 1220. [7]) Carolus a S. Paulo in Geographia Sacra Lib. 8. num. 28. [8]) Collectio Conciliorum jussu Pauli V edita. [9]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 1. pag. 1217.

Анвл 460. Авгвствл Maiopianь Ѧмпъратвл Анвсвлвї deствл de ферічіт аў фост ѫн анвл ачеста; пентрв кь пре Вісіготі ръў і-аў бътвт ѫн Галлія [1]). Нь аша і-аў вмблат пороквл лві Denгесік краівлві Хвннілор; пентрв кь сквлъндвсе іаръшї асвпра Остроготілор, de ачещіа ѫн Dакіа чеа рѫпоасъ ѫнтрв атъта с'аў ѫнфрънт, кът de ачі ѫnainte Остроготії аў фост спаїта Хвннілор [2]).

[1]) Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Sethus Calvisius in opere Chronologico.

Анвл 461. Кънd се гъта кь оасте асвпра Bandaлілор челор din Афріка Авгвствл Maiopian фь вчіс de Рakімер ѫn 7 зіле але лві Авгвст, двпъ а кві моарте ѫмпъръція Анвсвлві аў ремас фър de облъдвіторіў 4 лвні, апої аў ѫмбръкат порфіра Лівіе Север II, карeле ера пъскът din Лвкаnia [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анвл 463. Остроготії, врънdвсе a сьфері пъпъdіріле Цепidzілор ші але Хвннілор, ѫnкъ доаръ ші ръскоалеле Ромънілор челор din Dакіа чеа повъ, пофтіа съ поатъ трече ѫn Тракіа, карea пофтъ не'нгъдвіndвліce, аў цефвіт Ілліріквл. Dрепт ачеea снъїмънтъндвсе Леоп Ѧмпъратвл, ле аў трimіс daрврї, ші аў добъndіт de ла Teodomір краівл лор, de і-аў dат пре Teodорікь фііві съь, карeле ера пвтаї de опт анї, ка вн цizешь [1]).

[1]) Sethus Calvisius in opere Chronologico e Sigonio.

Анвл 465. Рakімер, карeле потопісе маї'nainte пре доі Ѧмпърацї аї Анвсвлві, пре Авіть ші пре Maiopianь, ѫn 15 зіле але лві Авгвст din анвл deаквт аў потопіт ші пре Север II кь отравъ, двпъ а къріа моарте аў стътвт ѫмпъръція Анвсвлві фър de облъдвіторіў doвъ-zечі de лвні [1]).

[1]) Baronius in Annalibus ad h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Анвл 467. Ѧn анвл ачеста ѫn 12 зіле але лві Апріліе, Антеміе фечіорвл лві Прокопіе din Царіград, din бвнъ-воінца Авгвствлві Леоп I, ші кь ацівторінца лві Рakімер се фаче Ѧмпърат Анвсвлві [1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 15. Baronius in Annalibus Ecclesiasticis ad h. a. Katona l. c.

Анвл 468. Аспаре, карeле ацівтасе пре Леоп I, съ се факъ Ѧмпърат, ѫn анвл de акът тънііndвсе пре dънсвл, пре Васіліскь, карeле фвсесе трimіс ѫn контра Bandaлілор ѫn Афріка кь 1100 de коръбії, ѫл ацінъ ѫmпротіва лві, ші фъгъдвіndв'і къ'л ва фаче

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Împărat în locul lui Leon, ші атъта ел adъче, de тоатъ oастea o bînde, пре карea Цепсерікъ краіул o пръпъдеще, apzând тоате коръбіile. Іаръ Августул Леон, пътаї ка съ ашеze пре Васіліскъ, пре Патрікіе Фечіорул луі Аспаре ел фаче Кесарів, ші мъріть dупъ ел пре Леонціа фата са чea din Верina [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia. Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a. Katona in Synopsi Chronol.

Anul 469. „Остроготіі ші Хъннії (zіче Калвісіе [1]), în Паннonia кu каре de каре съ o anъче ce bатъ între cine, ші бірuind Остроготіі, пре Denгесікъ фііul luі Аттіла ел таіе în ръсboіъ ші'і trіmіt капul în Царіград," (din Хроніка luі Маркеллін Комітул). În Паннonia zіче Калвісіе, кь с'аъ întâmplat тоартea luі Denгесікъ; чі маї віне ar фі zic, în Дакіа чea поuъ; пентрu кь dупъ кът с'аъ арътат ла anul 457, Остроготіі локuіа atunчі în Дакіа чea поuъ, ші Хъннії în партea Дакіеї векі чea de кътрe тареа Neагръ, токта deпарте de Паннonia.

Чі ші алтеле аъ пътut cmінті Калвісіе, прекът ші Катона [2]) аъ грешітъ în anъ, de съпt adевърате че скріе Хроніка Паuцілор [3]) аша кuвънтând: „În anul Олімпіadeї 311, al патруlea al luі Леон XI, indіктіonul 6, фііnd Антеміе Августул a doua oарь Консul, Denгесікъ фііul luі Аттіла с'аъ тъіат de Апагаст Маuістрul ouцілор din Тракіа, a кърuіа капъ с'аъ adus în Царіград токтаї кънd ce фъчea uіокuріле черкuлуї (Ludi circenses), ші пъртънdu'l прin міжлокul четъцеї, l'aъ dus la Ксілокірк, ші пънънdu'l în цeaпъ, вр'o кътева zіле аъ стат într'жnса, de l'aъ възut тоатъ четатea." Din спuпereа Хронічеї Паuцілор ачі adъcь кіар ce bedo, кь пре Denгесікъ, пре карele ънії l luі пътеск Dінстрікъ, алuії Dінcірікъ, чeealалuї l'інcірікъ саъ Denсікъ, кът аратъ Стріттер [4]), кu l'aъ тъіат Остроготіі, чі Апагастъ.

[1]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico. [2]) Katona in Synopsi Chronologica Hunnorum. [3]) Chronicon Paschale pag. 323. [4]) Stritterus Tom. 1. pag. 537.

Anul 470. Еврікъ краіul Віsіготілор, карele în anul 466 omoarь пре фратесъu Teodorік II, ръnindu'і кръіа ші пре Рошаnі lі lепъdace din Спанія, în anul aчеста aъ întuneріt Арверnul în Галліа [1]).

[1]) Iornandes de rebus Geticis. Katona in Synopsi Chronol. Visigothor.

Anul 471. Аспаре în anul aчеста іаръші aъ întrepuнt a віклені acuпра Августулуї Леон I; чі Împăratul віклешugуріle luі Аспаре кu віклешug le aъ întrecut, ші пре Аспаре dimпpeuпь кu фечіорії luі l'aъ omorât [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia. Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 472. Teodomір краіul Остроготілор în anul aчеста фііnd întrecut Dunъреа aъ, trecut din Дакіа чea поuъ, ші bътând пре Свевї (кът zіче Калвісіе, іаръ міе mi се bede, кь aъ требuіт съ zікь, пре Лонгобардї, кь aчeuціа ера atunчі маї anpoane de Дакіа чea поuъ), încъркат кu прadъ с'aъ întorc în panoї. Фечіорul luі Teodomірь, Teodorікъ, пре карele în locul слобозіce Августул Леон la татъl съu, înкъ aъ bътut пре Саршате. Dupъ aчестea пuцінъ вреme trecând aъ mъріt Teodoшірь, ші i-aъ urmat Teodorікъ în кръіme [1]),

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Маї mинѵпате лѣкрарї с'аѫ ѧпцѣцилат ѧп ѧмпърѣцїа Апѵсѵлуї, пентрѵ кѣ Ракітерѫ ѵчїгѣторіѵл de Ѧмпърацї с'аѫ скѵлат кѵ оасте асѵпра Аѵгѵстѵлуї Антемїе, ші прinzindѵл, л'аѫ оторѫт, ѧп Рома ѧп 11 ziле але луї Іѵлїе; ѧптрѣ а кърѵїа локѫ аѫ пѵс Ѧмпърат пре Анікіе Оліврїе бърбатѵл Плакidieї; чі пѵ тѵлт с'аѫ вѣкърат Ракітерѫ de ѧмпъратѵл чел поѫ, пентрѵ кѣ аѫ тѵрїт дѵпъ 40 de ziле, ші Аѵгѵстѵл Оліврїе ѧпкъ аѫ тѵрїт ѧп 23 de ziле Октомврїе, de воалъ саѫ алтmінтрелеа, пѵ се щіе [2]).

[1]) Sigebertus in Chronico ad h. a. Sethus Calvisius in opere Chronologico. [2]) Author Miscellae Lib. 15. Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Апѵл 473. Глікерїе ѵпѵл dintre сепаторїї din Рома ѧп апѵл ачеста ѧп 5 ziле але луї Мартіе аѫ ѧмвръкат порфіра Апѵсѵлуї, чі пѵ тѵлт аѫ ѧмпърцїт, прекѵт се ва аръта ла апѵл вііторіѫ [1]); кът аѫ ѧмпърцїт ѧпкъ п'аѫ фост ѧп odixnъ, пентрѵ кѣ Bindomірѫ, ѵпѵл dintre країї Остроготілор, аџіцат de Ценсерік краївл Bandaлілор, аѫ порнїт кѵ оасте асѵпра Італіеї, чі порокѵл ѧмпърцїеї Апѵсѵлуї, кѣ пре кале аѫ тѵрїт Bindomірѫ, кърѵїа і-аѫ ѵрмат фечіорѵл съѫ іаръшї Bindомірѫ кіемат, пре карелe кѵ дарѵрї ла атъта л'аѫ адѵс Аѵгѵстѵл Глікеріс, кът лъсѧnd Італіа аѫ терс ѧп Галлія шї с'аѫ ѵнїт кѵ Вісіготії [2]). Теодорікѫ челалалт країѫ ал Остроготілор аѫ пъвъліт ѧп Іллірік, ші дѵпъ ачеea ѧп Тессаліа, пре карелe ашіщереа кѵ дарѵрї л'аѫ контенїт Аѵгѵстѵл Леон I, de п'аѫ кѵпрінс тоатъ цеара Гречеаскъ [3]).

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico ex Evagrio. [3]) Idem ibidem ex Sigonio.

Апѵл 474. Аѵгѵстѵл Леон I, ка ѵпѵл че се апропіа de тоарте, ѧп апѵл de акѵт doї ѧмпърацї аѫ фъкѵт; пре Леон II непотѵл съѫ, фечіорѵл луї Zinon, Ресърітѵлуї, ші пре Іѵлїе Непот, карелe лѵасе пре непоатъ-са, Апѵсѵлуї; апої пѵцінтел трѣінd аѫ тѵрїт ѧп 13 Февруарїе. Леон II, кът аѫ тѵрїт Аѵгѵстѵл чел dintъїѫ, пре татъл съѫ пре Zinon ѧndатъ л'аѫ пѵмїт Аѵгѵст, апої ѧптрѣ а зечеа лѵнъ а ѧмпърцїеї сале ѧп върстъ de 17 анї аѫ тѵрїт, ръмънѧnd татъ-съѫ Zinon ѧп локѵл луї, карелe пічі аѫ ащептат алтъ ръdікаре ла тропѵл ѧмпърцїеї, чі с'аѫ dat кѵ тотѵл deстерdърілор.

Іѵлїе Непот ѧп 24 Іѵнїе аѫ алѵнгат пре Аѵгѵстѵл Глікерїе din Італіа ші аѫ ремас ел ѧмпърат, чі п'аѫ авѵт ѧndелѵнгъ odixnъ de Еврікѫ краївл Вісіготілор, карелe с'аѫ скѵлат кѵ ръсвоїѫ асѵпра луї [1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 15. Baronius in Annalibus ad h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Апѵл 475. Остроготїї пе'ndестѵлѵndѵсе кѵ Dакіа чеа рѫпоасъ ѧп апѵл de акѵт аѫ кѵпрінс маї тѵлте четъцї але Іллірікѵлуї; нічї с'аѫ odixnіт пъпъ че п'аѫ довъndіт de ла Аѵгѵстѵл Zinon Паѵталіа [1]) деспре карea аша скріе Лекѵіен [2]): „Пре Паѵталіа Іерокле о сокотеще ѧптре четъціле Dакіеї de міжлок, пре карea Птолотеѫ ші Стефан о пѵнѫ ѧп Тракіа чеа веке; іаръ Прокопіе ѧп картеа 4 деспре олате, кап ѧптъїѫ, о пѵне ѧп Іллірікѫ, ші зіче, кѣ Іѵстініан о аѫ dipec; чі чіокоїї гречещї ръѫ аѫ скріс Панталіа ѧп лок de Паѵталіа тѵтъnd υ ѧп ν, пентрѵ кѣ ѧп пѵмїсте кіар се зіче: Οὐλπίας Παυταλίας.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Вісіготіі дпкъ аша с'аў пъртат дп Галліа кът і-аў къстат Августълві Іліе Непот але da Арверпъл, четатеа чеа de тълте орі de дъпъіі дпкъпіъратъ. Dъпъ а къреіа dape спре непорочіреа са Августъл Іліе Непотъ аў пъс повъцъіторіў ощілор сале челор din Галліа пре Ореспе, карепе дп скърт тітп с'аў ръdікат асъпра дтпъратълві съў, ші дп 28 Август л'аў фъгъріт дп Салопа, іаръ пре фііъл съў Ротълў л'аў фъкът дтпърат, пре карепе Романіі л'аў порекліт Augustulus, пептръ къ ера тіпъръцъ, ка съ се плпеаскъ дптр'жпсъл атъпdоъ пътеле ші а лві Romulus зрзіторіълві Ромеі, ші а лві Августъ зрзіторіълві дтпъръцієі, прекът с'аў дтпліпіт дп Костаптіп ал VIII, карепе аў перdът Царіградъл, пътеле лві Копстаптіп челві Маре, пептръ къ ші зпъл ші алтъл аў фост фііъл Ілепеі, прекът се ва ведеа ла апъл 1453 [3]).

[1]) Author Miscellae Lib. 15. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Michael Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. pag. 307. [3]) Author Miscellae et Katona ll. cc. Baronius ad h. a.

Апъл 476. Ачеста е апъл чел de цепе, дп карепе Рота бірзітоареа пеатърілор ші стъпъпа лътеі, къреіа асемепеа п'аў фост, пъ есте, пічі ва фі, аша аў къзът, кът пъ с'аў маі скълат, пічі се ва маі скъла маі тълт; пептръ къ дп апъл ачеста аў кіематат чеі че прindеа партеа лві Іліе Непот, пре Одоакер краіъл Ерърілор дп Італіа асъпра лві Ротълў Августълъ, карепе тергъпd къ Ерълії, къ Трікіліпціі ші къ алте пеатърі, аў бътът Тічіпъл четатеа Італіеі, аў оторжт пре Ореспе дп Плачепца, пре Павл дп Равепна, ші пре Ротълъ Августълъ, десъръкъпdъл de порфіръ, л'аў сързпіт дп Лъкълапъ четатеа Кампаніеі; dаръ пре Іліе Непот тот пъ л'аў пъс іаръші дтпърат, чі стъпъпіреа Ромеі ші а Італіеі о аў цінът шіе, дпdестълъпdъсе къ тітлъ пътаі de краіў. Нічі аў маі авът Рота de ла Одоакер дпчепъпd, пъпъ акъта, дтпърації съі, пептръ къ Карол чел Маре, ші ъртъторіі лві, пътаі кът с'аў пътіт дтпърації Ромеі, dаръ Рота пъ о аў стъпъпіт [1]).

Августъл Zinon дтпъратъл ресъріталві, дпкъ пъ біпе аў ътблат дп апъл ачеста, пептръ къ Васіліскъ, деспре карепе с'аў ворбіт ла апъл 468, с'аў ръdікат асъпра лві, ші л'аў фъгъріт din тропъ, іар пре Маркъ фііъл съў л'аў пътіт Кесаріў [3]).

[1]) Author Miscellae Lib. 15. Cassiodorus in Chronico. Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronol. [2]) S. Theophanes in Chronographia. Katona l. c.

Апъл 477. Августъл Zinon тръгъпd дп партеа са пре повъцъіторіі лві Васіліскъ, пре Ілъ, пре Прокъпdъ ші пре Армаtіе, іаръші аў dобъпdіт дтпъръція; чі дпторкъпdъсе дп Царіград, пре Армаtіе ка пре ъп кълкъторіў de ціврътъпt, л'аў оторжт, ші пре Васіліскъ л'аў сързпіт дп Каппаdокіа [1]), Одоакер, акъта краіъл Італіеі, дпкъ аў трітіс дп апъл ачеста солі ла Августъл Zinon [2]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia. Katona in Synopsi Chronolog. [2]) Cassiodorus in Chronico ad h. a. Katona l. c.

Апъл 478 ші 479. Теодоріхъ Фечіоръл лві Тріаріе ші зпъл dintre краіі Остроготілор се скоалъ асъпра Августълві Zinon ка ръсвоіў, дп контра къргіа Zinon ацічъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре Teodorikъ Amalъ, челалалт краіъ ал Остроготілор, кърыіа лпкъ пъ і-аъ dat, че і-аъ фост фъгъдыіт. Пентръ кареа лпшелъчіыне Teodorikъ Amalъ цефыеще Тракіа[1]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico Indict. 1. S. Theophanes in Chronographia. Katona l. c.

Anъл 481. Лп anъл ачеста aъ търіт Teodorikъ фііъл лъі Тріаріе, ші ънъл dintre краіі Остроготілор, ші aъ ремас пътаі челалалт краіъ ал Остроготілор, Teodorikъ Amalъ, кареле ші Вероніе с'аъ пътіт dънъ ачееа. Ачеста aъ фъкът пане къ Аъгъстъл Zinon, ші пънъ ла о време aъ ші цінът пачеа, петрекънd лп Dакіа чеа рътоасъ[1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 15. Katona in Synopsi Chronologica.

Anъл 482. Ілъ, кареле маі'наінте фъсесе повъцуіторіъ ла Васіліскъ Тіраннъл, лп anъл de акът с'аъ ръдікат асъпра лмпъратълъі Zinon, ші Верina въдъва Аъгъстълъі Леon I, пре Леонтіе I, л'аъ пътіт Аъгъст лп контра лъі Zinon[1]).

[1]) Author Miscellae, et Katona ll. cc.

Anъл 483. Despre Teodorikъ Amalъ краіъл Остроготілор Маркеллін Комітъл[1]) аша скріе ла anъл ачеста: „Ачелашї Teodorikъ, краіъл Готілор, маі лтънкат фііnd пентръ dаръріле Аъгъстълъі Zinon, ші пентръ ачееа къ'л фъкъсе маціструl de оасте, ші'л пъшісе консъл пре anъл вііторіъ, партеа Dакіеі чеі рътоасе ші а Месіеі de ціос, чеа лъі лпкредінцатъ къ осташіі съі о aъ цінът пънъ ла о време.“ Adекъ aъ цінът Dакіа чеа рътоасъ ші о парте a Месіеі de ціос пънъ ла anъл 489, кънd с'аъ гътат съ теаръ лп Італіа, прекът маі ларгъ се ва спъне ла пътітъл anъ.

[1]) Marcellinus Comes in Chronico, Indictione 6. Fausto solo Cos.

Anъл 484. Леонтіе I. ші Ілъ, dънъ че с'аъ бірът de оастеа Аъгъстълъі Zenon, се омоаръ[1]):

[1]) Author Miscellae Lib. 15. Katona in Synopsi Chronologica.

Anъл 487. Грешеаще Сіцеберт[1]) кънd скріе, къ лп anъл ачеста aъ бътът Teodorikъ Amalъ краіъл Остроготілор пре Цепidzї ші пре Българї; пентръ къ ачееа с'аъ лптъмплат лп anъл 489. Лп anъл ачеста dънъ кът скріе Маркеллін Комітъл[2]): „Teodorikъ краіъл Готілор песътъръпdъ-се къ dаръріле Аъгъстълъі Zinon, къ маре ші лмпротівнікъ мълціме de алор съі aъ веніт пънъ ла лмпърътеаска четате ші орашъл Мелентіada, ші преа мълте aprind къ фок, с'аъ лптърпат ла четатеа Новелор de ънde венісе.“ Din каре кăвінте але лъі Маркеллін Комітъл пъ пътаі ачееа се вede, къ Teodorikъ Амал лп anъл ачеста пъ с'аъ бътът къ Цепidzїі ші къ Българії, чі ші ачеаста къ ел aъ лъкăіт лп четатеа Новелор, кареа ера четатеа Месіеі de ціос лntre Тріmаннеъ ші Сĕкăріска[3]) лп цертъріле Dънъреі zidітъ, че се кіамъ акът Новомонт, ънde aъ фост ашезат леціонъл чел Італіенеск[4]).

[1]) Sigebertus in Chronico. [2]) Marcellinus Comes in Chronico Indict. 10. Boetio solo Cos. [3]) Tabula Peutingeriana [4]) Hofmannus in Lexico, Bruzen in Dictionario.

Anъл 489. Аъгъстъл Zinon пемаі пътънd мълкът алтіпітрелеа пре Teodorikъ Амал краіъл Остроготілор, лп anъл ачеста л'аъ лndemnат съ треакъ лп Італіа ші съ о

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ia de ла Odoакер краіл Ерилілор ші съ фіе ел краіў преste дъпса: каре дпцелегъндъ'л Odoакер, аў тріміс солі къ фрътоасе дарърі ла Тріопстіла, саў кът дл пътеще Сігеберт [1]), Трансіла краіл Цепidzілор, ші ла Бъса краіл Българілор, ръгъндъ-се de еї ка съ дптedeче пре Teodopікъ de ла течереа дп Італіа, карії атъndoї аў плініт черереа лъї Odoакер, чі спре непорочіреа лор, нептрь къ атъndoї фъръ дпвіпшї ші тъіаці de Teodopікъ [2]), ші дп ръсвоіеле ачестеа аў трекът тот апъл ачеста [3]). Аша дарь пь дп апъл 489, прекът скріе Ассешані [4]) ші Катона [5]), чі дп чел вііторіў 490, аў терс Teodopікъ Amaл дп Італіа.

[1]) Sigebertus in Chronico, sed erronee ad an. 487. [2])Author Historiae Miscellae Lib. 15. Sigebertus l. c. [3]) Sethus Calvisius in opere Chronologico ex Sigonio [4])Jos. Simonius Assemani in Kalend. Eccl. Universae Tom. 2. Part. 2. cap. 2. [5])Katona in Synopsi Chronologica Herulorum.

Апъл 490. Къте с'аў дптъмплат дп апъл ачеста, маї пре скърт ші маї кіар пь ле пот скріе, de кът ле-аў скріс Калвісіе [1]), зікъnd: „Дп апъл de ла Хс. 490. Teo„dopікъ Amaл, карele dъпъ ачееа с'аў пъшіт Веропес, ла тіжлокъл ерпіў есе din Me„сіа (de ціосъ ші din Dакіа чea ръноасъ, вечі апъл 483), ъртъndъ'л тот попоръл Го„тіческ къ тъіеріле ші прънчіі ші къ тоате аверіле лор, Odoакер din протівъ дптъре„ще тъпцій че се кіамъ Alpes, къ стръжі; чі Teodepікъ бате стръжіле ші ла рънл Con„тіе дпвінце пре Odoакер ші прinde табъра дп 28 Мартіе. Dъпъ ачееа іаръшї бірве пре „Odoакер ла верона, дп карea дndатъ аў ші дптратъ, ші de аколо с'аў пъмітъ Веропес. А тре„іа оарь аў двінсъ пре Odoакер ла рънл Абdва; de ънde Odoакер аў фъціт ла Рома, чі Рошапіі „карії лъасе карте de ла дмпъратъл Zinon, съ аібъ краіў пре Teodopікъ, пь л'аў прііміт. De „аколо аў скъпат ла Равенна, ънde ашішdереа дл дпкіdеа афарь; чі дп 10 лъніе 'шї аў фъ„кът кале къ сабіа ші аў кънрінс четатеа, de ънde апоі атестекат с'аў бътът, пъпъ че къ„тръ сфършітъл апълъї Teodopікъ аў дпкънціърат Равенна,“ din Cironie. Din кънвінтеле ачестеа але лъї Калвісіе леспе поцї дпцелеце, кът с'аў дешертат Dакіа чea повъ шї Месіа de ціосъ de Остроготі, ші аў веніт іаръшї дп тъпа дмпъръцієї ръсъріталъї, свът каре аў ръмас, пъпъ кънd ле-аў кънрінс Българії, прекът се ва аръта ла апії вііторі.

[1]) Sethus Calvisius in opere Chronlogico ex Sigonio.

Апъл 491. Дмпъратъл Zinon, dъпъ че с'аў мъптвіт de Остроготі, с'аў dат спре тоате dестерdъчінеле ші маї въртосъ спре бецie, din каре ші моартеа і-аў ърмат дп 9 Апріліе, дп върстъ de 61 de апі; къръіа і-аў ърмат Apiadna Авгъста. Кedpen скріе [1]), къ пре дмпъратъл Zinon бeат фiind л'аў дпгропат de вій. Іаръ Apiadna търітъndъ-се dъпъ Анастасіе I. Dікор, пре ачеста л'аў фъкът Авгъст [2]).

[1]) S. Cedrenus Tom. 1. pag. [2]) S. Theophanes in Chronograph. Katona in Synopsi Chronologica.

Апъл 492. Дп апъл ачеста аў дтбръкат порфіра Лопцін дп Ісаврія, скълъndъ-се къ оасте асупра дмпъратълъї Анастасіе, despre акървіа моарте се ва фаче квънт ла апъл 496.

[1]) S. Theophanes in Chronographia, Katona in Synopsi Chronologica.

Апъл 493. Кънd се бътea Dioцen повъцвіторівл ощілор дмпъратълъї Анастасіе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дп анѫл de акѫт кѫ Лопцiп Тiраннѫл дп Iсаѫрiа [1]), Бѫлгарiї прѫдеазъ тоатъ Тракiа [2]). Аша даръ шi Месiа de цiосѣ кѫ Дакiа чеа новъ, къ алтмiнтреле кѫт ар фi трекѫт din Дакiа чеа веке дп Тракiа?

Теодорiкѣ Атал дпкъ дѫпъ че аѣ цiпѫт треї анї дпкiс дп Равенна пре Одоакер, фаче паче кѫ дѫпсѫл дп 27 Февръарiе аша, ка Равенна шi Iталiа съ о стъпънеаскъ ла о лалтъ; чi Теодорiкѣ п'аѣ цiпѫт пачеа, пентрѫ къ кiемѫnd ла оспъцѣ пре Одоакер дп 5 Мартiе л'аѣ оторжт дѫпъ че аѣ стъпънit Iталiа 17 анї, шi аша с'аѣ стiпс стъпънiреа Ерѫлiлор дп Iталiа шi аѣ дпчепѫт а Остроготiлор [3]).

[1]) S. Theophanes et Katona ll. cc. [2])Author Miscellae Lib. 15. Assemani in Kalend. Tom. 2. c. 2. [3])Cassiodorus in Chronico ad h. a. Katona l. c.

Анѫл 496. Дп анѫл de акѫт с'аѣ сфършit ръсѣоiѫл din Iсаѫрiа, шi Лопцiп Тiраннѫл дмпрезпъ кѫ алцii карiї цiпѫсе парте с'аѣ оторжт din порѫнка дмпъратѫлуї Анастасiе [1]).

[1]) S. Theophanes et Katona ll. cc.

Анѫл 499. De авiа с'аѣ тънтѫit дмпърълiа ръсърiтѫлуї de ѫп фелiѣ de варварї, шi еатъ алцї варварї ної с'аѣ рѫдикат асѫпра еї, адекъ Бѫлгарii, деспре карii аша скрie Маркелiп Комiтѫл [1]) ла анѫл de акѫт: „Арiст повълцѫторiѫл ощiлор din Iлiрiкѣ, с'аѣ дѫсѣ дп контра Бѫлгарiлор карii пръда Тракiа, кѫ 15000 de осташї шi 500 de карре дпкъркате кѫ арме, че сънт de лiпсъ ла ръсѣоiѣ, шi ръсѣоiѫл аѣ цiпѫт лънгъ рѫул Зѫрта, ѫnde аѣ перit dintрѫ аї пострi дп фѫгъ, саѣ дп рѫѣ маї вine de патрѫ мii. Аколо с'аѣ стiпсѣ вiртѫтеа чеа Iлiрiчеаскъ а осташiлор, къzѫnd Комiтiї Нiкострат, Iннокентie шi Акiлiн. Ашiшдереа скрiѣ Калвiцie [2]), Ассеманi [3]) шi Паціе [4]).

Грешеаще аша даръ Катона [5]) дп довъ: ѫпа е, къ пре Арiст дл пѫтеще Арiстiе, алта къ зiче, къ дп анѫл de акѫт с'аѣ кѫпоскѫт дптъiѣ Бѫлгарiї de Романї, ла кареа дптреб, даръ дп анѫл 492, аѣ п'аѣ кѫпоскѫт Романii пре Бѫлгарї? Чi маї рѫѣ грешеаще Шеплебен [6]), кареле ръсѣоiѫл дп анѫл ачеста фъкѫт дптре Арiст шi дптре Бѫлгарї дл тѫтъ ла анѫл 501, дпшелат фiind de непрiчепѫтеле кѫвiнте але авторiѫлуї Мiскеллеї [7]) кареле пѫ скрie“ дп анѫл ачеста дптъiашї датъ“ чi скрie „шi дп анѫл ачеста.„

[1]) Marcellinus Comes in Chronico Indictione 7. Gibbo solo Cos. [2])Sethus Calvisius in opere Chronol [3])Assemani in Kalend. Tom. 2. Part. 2. cap. 2. [4])Pagius ad an. 499 Num. 4. [5])Katona in Synopsi Chronol. [6])Ioan. Ludovicus Schönleben in Historia Carnioliae Tom. 1. Part. 3. [7])Author Historiae Miscellanae Lib. 15.

Анѫл 500. Теодорiкѣ Атал краiѫл Остроготiлор дп анѫл de акѫт дптъiашї датъ дптрѫnd дп Рома, дъ лецї фоарте кѫвiоасе, шi цiздекъторiлор кѫ deadinсѫл ле порѫнчеще съ цiпъ дрептатеа [1]).

[1]) Cassiodorus in Chronico ad h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Анѫл 501. „Шi дп анѫл ачеста (зiче авторiѫл Мiскеллеї [1]), адекъ дп ал XI an ал дмпърълiеї луї Анастасiе, дпкъ аѣ пъвълiт Бѫлгарii дп Iлiрiкѣ шi дп Тракiа, шi маї 'наinte de a се кѫпоаще гроаспiк о аѣ пръdат.“ Ашiшдереа скрiѣ шi алцї, авторї [2]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Author Historiae Miscellae Lib. 15. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad ann. 11. Anastasii. Annastasius, Bibliothecarius in Hist. Eccl. pagina 5. Cedrenus Tom. 1. pag. 358. Zonaras Tom. 2. p. 55.

Anul 502. Българіі дін анул ачеста іаръшї аў пръdат дмпъръціа ръсъріт8лї, despre карії аша скріе Маркелліп Комітул [1]): „Обічнзітул неатў ал Българілор, пре Тракіа чеа dе мълте орї пръdатъ, пестъпdз-ле дмпротівъ вре-знул dintre остащіі Романілор, іаръшї о аў пръdат.“ Каре кзвінте але лзї Маркелліп сокотіndз-ле, прекзт се кзвіне а ле сокоті, кіар се вede, къ de аў пръdat Българіі Тракіа, маї 'nainte аў пръdатў Дакііле, пріп каре аў требуіт съ треакъ дп Тракіа.

Пръзіле ачестеа петаї пзтъпdз-ле сфері дмпъратул Анастасіе, пре Българї і-аў dошоліт кз dарзрї, ші і-аў дndemnат съ се дптоаркъ спре апзс [2]), карії аскултъпd аў трекзт дп Паппопіа ші аў кзпрінсў Сірміул, дмпінгъпd пре Готї дп стръторіле Паппопіеї чеї de сзсў [3]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico, Indictione 10. Probo et Avieno Cos. [2])Sethus Calvisius in opere Chronologico. [3])Schönleben in Historia Carnioliae Tom. 1. Part. 3.

Анул 504. Теodорікў Амал краіул Остроготілор ші ал Італіеї, несзферind лзареа Сірміулуї, ла каре авеа къdінъ din анул 489, къnd аў бътзт ші сзппзсў шіе пре Ценidzї, дп анул de акзт аў тріміс пре Пеца Комітул, пз пре Пецамін, кзт дл пзтеще Катопа дп Сіпопс, кз оасте дп коптра Българілор, карele вітеще dзnd ръсвоіў, пре краіул Ценidzілор ші пре ал Българілор і-аў тъіат, ші Сірміул дпкъ л'аў къщігат Італіеї, прекзт скріе Маріап Скотў [1]), Кассіодор [2]) ші Калвісіе [3]). Ашіпdереа скріе ші Херman [4]), пзмаї къt ачеста пзпе анул 501, адекъ зіче, къ ачестеа с'аў дптъmplat кз треї анї маї 'nainte.

[1]) Marianus Scotus in Chronico. [2])Cassiodorus pariter in Chronico. [3])Sethus Calvisius in opere Chronologico ex Sigonio. [4])Hermannus Contractus apud Assemani in Kalend. Tom. 2. Part. 2. cap. 2.

Анул 505. Мзndon, карele маї ръmъсесе dintre Готї дп Дакіа веке, зninдзшї ші пре Ромъпіі din Дакіа чеа поаъ, с'аў рzdікатў асзпра дмпъратзлуї Анастасіе ші аў пръdатў Макіdonia ші Тессаліа; дмпротіва кързіа тріміцъпdз-се Сабініап Копсзлул, аў періт кз оасте кз тотў. Дрепт ачееа пепзтъпd кз артеле ста дмпротівъ, дмпъратул Анастасіе dзпъ обічеіул лзї аў фъкзт паче кз банї [1]).

[1]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico.

Анул 508. Теodорікў Амал краіул Остогротілор ші ал Італіеї, пре Віsіготіі, карії ръmъсесе дп Галліа, дї стріпце ла о лалтъ, ші четъціле Каркасзл кз Арелатзл; ле мъптзе de дпкзпцізрареа Фрънчелор [1]).

[1]) Cassiodorus ad h. ann. Katona in Synopsi Chronologica.

Анул 511. Теodорікў Амал лъцеще стъпъніреа са пъпъ ла Дзренціа, ші Віsіготілор ле dъ краіў пре Аталарікў непотул съў [1]); іаръ Анастасіе Авгзстул сзргзпеще пре Макіdопіе Патріархул Царіградзлуї пептрз кredінца чеа православпікъ [2]).

[1]) Cassiodorus in Chronico. Katona l. c. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 20. Anastasii Augusti.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 513. Православничій чеї din Скітіа, din Меоіа de ціосъ ші Dакіа чea повъ, адекъ Ромънії маї кь сатъ, възънd ересъріле ымпъратълъї Анастасіе, с'аъ ворбіт ла о лалтъ ка кредінца чea адевъратъ съ о апере кь арме ымпротіва ымпъратълъї. Дрепт ачееа ш'аъ алес повъцъіторіъ пре Віталіан, фечіорьл лъї Патрікіов Комітьл федерацілор, карele ера діаошъ Ромън. Віталіан ачеста аша даръ лъънd Ромънії ші пре алте неатърі кь сіне, с'аъ ымтъмпінат кь Іпатіе, фечіорьл Патріахълъї Секъndін ші непотьл din соръ ал ымпъратълъї Анастасіе, карele повъцъіа оастеа чea ымпърътеаскъ, ші ловіndъсе ла о лалтъ, пътаї ымтр'о бътаіе аъ тъіат Віталіан шесе-зечі ші чінчі de міі din оастеа чea ымпърътеаскъ, ші пре Іпатіе ымкъ л'аъ прінс віъ, ші л'аъ цінът сът паzъ ын Месіа пънъ ла анул вііторіъ. Ын ръсвоіьл ачеста аъ dобъндіт Віталіан петъсъратъ сътъ de банї, карea о трімісесе ымпъратьл съ се плътеаскъ оастеа, непътърате арме, ші тот феліьл de zъхареа [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad ann. 22. Anastasii Dicori.

Анул 514. Ын анул ачеста (скріе С. Теофан [1]) Віталіан кънпінzънd тоатъ Тракіа, Скітіа ші Месіа (аша даръ ші Дакіа), ші авънd кь сіне преа маре мълціме de Хъннї ші de Българї, аъ лъат Анхіалъл ші Одессопоіьл, ші пръдънd тоате пънъ ын Царіград, пре Кіріл Маціствл ощілор din Тракіа ымкъ л'аъ прінс. Чі пъртінd Царіградълъї, табъра ш'о аъ ешezат ла локьл че се кіамъ Сістеніе. Іаръ Анастасіе деспъдъждъінd деспре тоате, аъ тріміс пре унії dintre сенаторї, съ се роаце de паче, ші аъ ціврат кь тот сенатьл, кът кь ва кіема ын Ераклеа Тракіеї пре Епіскопії чеї съргъніцї. Віталіан аъ шаї пофтіт, ка прінцїї саъ къпетеніїле фіеще-кърії скоале, ымкъ съ цівре не ачееа, ші ка пре Макідоніе Царігръdеанъл ші пре Флавіан съї ымтоаркъ ын скаунеле сале din каре кь педрептьл фъсесе лепъдаці, ші чеелалці Епіскопі ымкъ съ се ымтоаркъ ын епіскопіїле сале, апоі аша съ се стрінгъ собор, ла каре соборъ съ се кіеме ші Патріархьл Ромеї кь тоці епіскопії, ка аша кь цівдекатъ de обще съ се ындрепте челе че фъръ de кале се орънduісе асъпра православнічілор. Цівръnd пре тоате ачестea ымпъратьл, сенатьл ші алцїі din Мацістратърї ші din попор, ші ымкредінцънd кът кь аша се вор пліні тоате, с'аъ фъкът паче, ші Віталіан с'аъ ымтърпат а касъ. "

„Патрікіьл Секъndін, кътпатьл лъї Анастасіе de не соръ ші татьл лъї Іпатіе, ымкъ къzънd ла пічіоареле лъї Віталіан, кь мълте лакръмї аъ къпътат слобод ші съпътос пре фіінл съъ Іпатіе din легътъріле ын каре се цінea ын Месіа."

„Ымтр'ачееа Хормісda Епіскопьл Ромеї ымтецат de Теодорікъ ші ка съ ръсплътеаскъ лъї Віталіан, пре Еводіе Епіскопьл ші пре Віталіан Архідіакопьл і-аъ тріміс ла соборьл ын Ераклеа кіемат. Веніт-аъ ші алцї епіскопї din маї мълте локърї, ка ла доъ сът, карії ымшелъндъ-се ші de проклетьл ымпърат ші de Тімотеъ епіскопьл Царіградълъї, фъръ de ісправъ с'аъ ымтърпат de унде венісе. Пентрь кь проклетьл ымпърат стрікънd тоатъ ымтокміреа, пре аскънс ымцііпцасе пре Папа de ла Рома, съ пь віпъ: кь сакра, кь каре се фъчea a кіема пре Папа ла соборьл че ера a се фаче ын Ераклеа, о dъdъсе лъї Віталіан съ о трімітъ ын Рома.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ашіndереа скріе Анастасіе Бібліотекарівл [2]), Кедрен [3]), Маркеллін Комітвл [4]) ші авторівл Міскеллеі [5]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad ann. 23. Anastasii Dicori. [2]) Anastasius Bibliothecarius p. 54. [3]) Georgius Cedrenus Tom. 1. pag. 360. [4]) Marcellinus Comes in Chronico Indictione Seccatore solo Cos. [5]) Author Historiae Miscellae Lib. 15.

Анвл 515. „Ан анвл ачеста (іаръ С. Теофан [1]) скріе) аџіџат фііnd Віталіan de џівръмънтвріле челе стръмбе але лві Анастасіе, мвлте реле аў фъкът ан оџіле лві ші ампротіва ампъръцієі; пентрв къ пекъжіndв'і кв вчідері, кв рънірі ші кв лепъдърі din пвтървл осташілор, маі пре вртъ спре маі маре батџіокврь віndea осташіі къте внвл пе къте вн овол саў бъівц."

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad ann. 24. Anastasii Dicori.

Анвл 516. Міхаіл Леквіен [1]) ла анвл ачеста адвче кввінтеле лві Маркеллін Комітвлві, din каре аратъ, къ Анастасіе Авгвствл ан анвл de акът аў кіематъ ампаінтеа са пре маі мвлџі Архіереі, ампре карії аў фостъ ачеџіа dінтре Ромънї: Domnion ал Capdikeї саў Тріadиџеї, Гаіan ал Naісвлві саў Niccеї, Алкіс ал Нікопоівлві ші Евапџел ал Павталіеі; чі пре Domnion ші пре Евапџел андатъ і-аў слобозіт а касъ, пентрв къ се темеа de осташіі чеї православнічі din Іллірікъ.

[1]) Michael Lequien in oriente Christiano. Tom. 2. pag. 307.

Анвл 517. Фііnd къ ампъратвл Анастасіе Dікорвл нв се лъса de стръмбътъџіле сале, Віталіan Ромънвл ампкъ нв ампчета de a се ръсвоі кв dънсвл: дрепт ачеea ан анвл de акът аў прєdат Макіdonia ші Тессаліа, аџівпгънd пънъ ла Термоніле ші ла Епірвл чел векіў. Ан ръсвоівл ачеста пре атъџіа аў ровіт осташіі лві Віталіan, пре къџі п'аў пвтвт ръскътпъра трімішіі ампъратвлві кв банії dінтр'о мie de фвнџі de аврў бътвџі; пентрв ачеea остăшіі, маі алес кълърітea Цетічеаскъ, карії фост-аў Хвнні саў Ромънї, прin Ioann Префектвл Ілліріквлві, ліпcіndв'і кв че, саў і-аў dвс робі ампрезпъ кв каспічії лор, саў і-аў тъіат пре zідвріле четъџілор челор ампкісе [1]).

[1]) Marcellinus Comes in Chronico, Indictione 10. Anastasio et Agapito. Coss.

Анвл 518. Ачеста е анвл чел Ферічіт, амптрв карeле маі вртос ръсъріtвл с'аў тънтвіt de ампъръџіа лві Анастасіе челві фъръ de нічі о кredinцъ, карeле твпънd червл, фвџea dінтр'о кіліе амптр'алта, врънd съ се асквndъ, чі пвтереа de свсў маі таре аў фост de къt naza omeneаскъ, пентрв къ Анастасіе Dікорвл аў пікат морт, de фвлџер фііnd ловіт саў de тръспет? нв се щіе. Ачеаста се щіе къ аў періt ан 9 Івліе, ан върстъ de 88 de anї, dвпъ че аў ампъръџіt 27 de anї, лвнї 3; амптрв а кървіа лок оастеа ші сепатвл аў алес ампърат пре Івстін I, карeле аў фоет пъскът ан Іллірікъ din пъріпџї тішеї; чі пащереа чеа de тік стат о аў ампъріt кв віртвџіле сале [1]).

Нв е de a се тъчеа че с'аў ампътъмплат кв Віталіan dвпъ моартеа ампъратвлві Анастасіе, despre карeле аша скріе С. Теофан [2]): „Іаръ пвтітвл de асвпра Віталіan dвпъ моартеа лві Анастасіе аша de пріміt с'аў фъкът Марелві Івстін, къt аў dовъndit

UNIVERSITATEA „OVIDIUS" C-TA
BIBLIOTECA CENTRALĂ
Nr. Inv. 377395

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дрегъторіе de магістрь de оасте, ші тергънd дп Царіград с'аў фъкът Копеал ші Коміт de пресепт, *καὶ Κόμητα Πρεσέντι*, ші дптрь атъта граціе ера ла дмпърътал, кът аў лепъдат дмпърътал пентрь дъпсал пре Север. ші аў порънчіт de л'аў вчіс."

Герман din Капуа[3]) дпкъ аша скріе деспре Патерпў Архіепіскопал Баббеі, ші деспре Віталіан: „Преа мілостівал дмпърат, дп адънареа чea de обще, дп кареа ші поі ам фост de фацъ, пре епіскопал Патерпў ші пре лъмінатал бърбат Віталіан і-аў пріміт дп граціа са, іаръ пърътторілор ле-аў порънчіт съ се роаце епіскопалуі съў de ертаре." Пърътторіі ачещіа ера монахіі din Скіція, карій фъчеа пре Патерпў Архіепіскопал съў Несторіан, пентрь къ пь ле дпгъдуіа съ проповедуіаскъ: „къ унал din преа Сънта Троіцъ аў пътіміт пентрь поі."

Тот дптрь ачеста ап аў скріс соворал din Царіград Патріархалуі іаръші din Царіград, луі Іоапп, деспре Север Патріархал Антіохіеі ші деспре алці ерітічі, деспре але кърціа дпцііпцърі ші іскълітърі Леквіен[4]) аша скріе: „с'аў іскъліт: Аптіе мікал епіскоп ал четъціі Нікопоіталуі din Месіа а доуа къ тъпа са. Кареа іскълітъръ гречеще пь се афлъ, фъръ пътаі лътіпеще, де унде се поате дпкіде, къ Аптіе пътаі лътіпеще с'аў іскъліт." Еў адаог къ пътаі лътіпеще аў ші щіут Аптіе, пентрь къ ера Ромъп din колоніа луі Траіап пръсіт. Вezі че с'аў зіс ла апал 458.

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad ult. an. Anastasii Dicori. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Idem S. Tophanes ibidem ad an. primum Iustini I. Aug. Germanus Capuensis in Epistola hoc anno missa ad Hormisdam Papam. [4])Lequien in Oriente Christiano Tom. 1. pag. 1223.

Апал 519. „Дп апал ачеста (зіче С. Теофан[1]) Віталіан къ віклешаг с'аў оторжт *ἐδολοφονήθη*, де Царігръденї din тжпіа каре о авеа асупра луі, пентрь ачідіріле челе тал-те че се фъкусе кънd с'аў ръдікат дп контра луі Апастасіе." Чі Катопа[2]) зіче, къ Віталіан с'аў оторжт de Іустініап прін віклешаг. Еў пь щіў de унде о аў сънт ачеаста Катопа? карele ші моартеа луі Віталіап дпкъ о дптързіе къ ап апў.

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 2. Iustini I. Aug. [2])Katona in Synopsi Chronologica.

Апал 522. Кабад краіал Персілор се скоалъ къ ръсвоіў дмпротіва дмпърталуі Іустіп, ал кърціа спорій се дмпедікъ de Белісаріе ші de Сітта повъцвіторіі оштілор дмпърталуі Іустіп[1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 5. Iustini I. Aug. [2]) Katona in Synopsi Chronologica.

Апал 524. Дмпърталуі Іустіп гопеще ерétічіі пентрь карій дпzadар се роагъ Теодорікъ Амалъ краіал Остроготілор ші ал Італіеі прін солал съў а цъте Іоапп[1]). Теодорікъ дпкъ се абате de ла вънътъціле сале, ші дп апал de акъта отоаръ пре Боеціе, іаръ дп апал вііторіў пре Сіттакъ сокрал луі Боеціе, оатепі de фрънте din Рома[2]).

[1]) S. Theophanes ad an. 7. Iustini I. Aug. Katona l. c. [2]) Cassiodorus in Chronico.

Апал 526. Теодорікъ Амалъ краіал Остроготілор ші ал Італіеі, с'аў къіт къ аў оторжт пре Боеціе ші пре Сіттакъ, ші дптрь атъта с'аў тербърат ла фіре кът і с'аў пъзъріт къ вede капал луі Сіттакъ пре черіў дп семнал пещелуі, de кареа пъзъріре спаймънтъндусе ші болнъвіндусе аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

мэрітэ ын 30 Авгвст ын вэрстэ de 70 de anї, кэрэia i-аў вртат Аталарікэ непотэ-сэў din фатъ, чі фііндэ къ Аталарікэ ера преа тінэрэ, тэтела лэї о аў пэртатэ мэтъ-са Amaласэнта, кареа аў пэс отар ынтре стъпъніріле Остроготілор ші а Віспготілор рэзл Podanвлэї [1]).

[1]) Cassiodorus in Chronico. Baronius in Annalibus Eccl. ad. h. an. Katona in Synopsi Chronologica.

Анвл 527. Ымпэратэл Іэстін I ын анвл de акэт аў пэтіт Авгвст ші Коллегъ шіе пре Іэстініan I, апоі ла а патра лэнъ дэнъ ачееа аў мэріт ынтрэ ынтъіа zi а лэнеї лэї Авгвст, ын вэрстэ de 77 de anї. Дэнъ тоартеа лэї Іэстін п'аў маі требэіт съ се факъ повъ алецере de ымпэрат, пентрэ къ ера de фаць Іэстініan фечіорэл лэї Саватіе ші ал Віглепіцеї сэрореї репосатэлэї ымпэратэлэї Іэстін, кареле аў ші ынчепэт сінтэр а обльдэі тоатъ ымпэрэція Ръсъріт элэї [1]).

Ынцелегънd ачеаста мэта ші тэтріца лэї Аталарік, Amaласэнта, кэ грабъ аў тріміс солї de пачe ші de пріетешэг ла Іэстініan Авгвстэл; апоі аша воінd Остроготіі, аў лепъdат даскалії de лъпгъ фііэл съў Аталарік, ка съ пэ дэвеце, пърындэлісе къ дэвъцэтэра се ымпопчішазъ кэ вітезшэгэл [2]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 1. Iustiniani Aug. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Author Historiae Miscellae Lib. 16. Baronius in Annalibus Eccl. ad h. an. Katona l. c.

Анвл 528. Деспре ынчепереа ымпэрэцієї Авгвстэлэї Іэстініan I, ын доъ кэрці але лэї ворбеще Прокопіе; ын чea dintъіў [1]) зіче: „Кънd аў добъндіт ымпэрэція Іэсті„nian, энкіэл лэї Герман, Антеле, вечініі Словенілор трекънd Дэнъреа, кэ маре оасте „аў пънъdіт ын отареле Романілор. Іаръ Герман пре кареле пэтаї de кэрънd ал фъ„кэсе ымпэратэл маціstрэ ощілор din Тракіа, ловіndэсе кэ ощіле петічілор пре еле „ле аў дэвінс ші маї ле аў стінс.“ Ын чееалалтъ карте [2]) адекъ ын історіа чea аскэпсъ маї амар скріе деспре Іэстініan зікънd: „De кънd аў ынчепэт Іэстініan a ымпэрэці, „Хэннії, Словенії ші Антеле маї ын тоцї анії аў цефбіт преа фъръ de тілъ Іліріkэл ші „тоатъ Тракіа, цеара Гречеаскъ, Керсонесэл ші тоате църіле ші пороаделе кътe сънт „ынтре мареа Егеэлэї ші ощеzеле Царіградэлэї. Ашэ крede кэ ын фіе-каре пънъdіре „маї мэлцї de кътe доъ сэте de мії de Романі саў с'аў тъіат, саў с'аў ровіт, ынтрэ а„тъта, кът ын церіле ачестеа пэ е de a вede фъръ пэтаї пэстіетатеа Скітієї. Чі Хэннії „ші Словенії ші алцї варварі ынкъ пэ с'аў ынторс ынтрецї акасъ; пентрэ къ ын атта„кэрі, ын батеріле четъцілор ші ын ръсбоіеле челе фъръ de порок мэлтъ върсаре de „сънце аў сэферіт ші еї, ка пэ пэтаї Романії, чі ші варварії съ кэпоаскъ інima чea рэв„нітоаре de сънце a лэї Іэстініan.“ Пънъ ачі Прокопіе, dintрэ a кързіа кэвінте доъ поцї кэлеце, эна къ колонії лэї Траіan, біеції стръмошії поцрі, ынкъ п'аў ремас пецефбіцї de варварії de Прокопіе пэмцї, алта, къ Хэннії п'аў фостэ осебіцї ын віцъ de Словенї, прекэт ачеаста о аратъ ші Шеплебен [3]) ын Історіа Карніолієї.

[1]) Procopius de bello Gothico Lib. 3. c. 40. [2]) Idem Procopius in Historia Arcana cap. 18. sive p. 52. [3]) Ioannes Ludovicus Schönleben in Historia Carnioliae Tom. 1. Part. 3.

Анвл 529. Іэстініan Авгвстэл ын анвл ачеста аў dat афаръ картеа лецілор чea

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

despre пътеле луї Дъмітъ, карея пъпъ ля тімпул пострў се ціпе ші се лъвъцъ ля тоате унівєрсітъціле, ка ун ісвор а тътърор леџілор оминещі [1]).

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Анул 530. Белісаріе ші Сітта, карії лукъ de ямпъратул Іустініан фъсесе трімішї ямпротіва луї Кабад краіулуї Персілор, ля анул de акът фоарте вітеџеще с'аў пъртат, пентрў къ Белісаріе аў лъвінс пре Перозў ля Месопотаміа, іаръ Сітта пре Мерморое ля Персарменіа [1]), карії ера повъцуіторії луї Кабад.

Іаръ Булгарії ля анул ачеста аў прădат Тракіа, ямпротіва кърора гръbind Мundon повъцуіторіул оцілор din Іллірік, despre карєле, кът ші се паре, с'аў ворбіт ла анул 505, пре чіпчі сute і-аў тъіат, пре чіелалцї і-аў фъгъріт [2]).

Ля Африка Џелімер фііул луї Џеларід стрънепотул луї Џепсерік краіул Вandалілор лукъ с'аў скълат асупра краіулуї Хілderік, ші л'аў despoiat de кръітеа Вandалілор, карея кръіте апоі ля Џелімер аў авът сфършітул [3]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad a. 4. Iustiniani Aug. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Marcellinus Comes in Chronico Indictione 8. Lampadio et Oreste Coss. [3]) Procopius de bello Vandalico. Katona l. c.

Анул 531. Маї непорокосў аў фост Белісаріе ля анул de акът; пентрў къ сіліт фііnd de аї съї, съ се батъ, с'аў бірвіт de Azapet повъцуіторіул луї Кабад. Кабад краіул Персілор лукъ аў търіт, кървіа і-аў ърмат Хосрое [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 5. Iustiniani Aug. Katona in Synopsi Chronologica.

Анул 532. Царіградenіі ne'ndestulъndъce кў пъртареа Аугъстулуї Іустініan, аў ціврат асупра луї, а кърора ръскоалъ о аў ашezат ямпъратул тъind treї-zъчі de mіі dintre dъnшіі [1]).

Ямпротіва Амаласунтеї лукъ аў ціврат унії dintre Остроготї; dрепт ачеea Амаласунта аў ашezат кў Аугъстул Іустініan, кът съ фъгъ ла dъnсул, ші dупъ ачеea оторжnd пре треї dintre конџівраџї, аў потоліт ръскоала [2]).

[1]) Author Miscellae Lib. 16. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Iidem. ll. cc.

Анул 533. Ямпъратул Іустініan фаче паче кў Хосрое краіул Персілор, апоі пре Белісаріе ял трімите ля контра Вandалілор ля Африка, карєле аў лъвінс пре Џелімер ші аў луат ляпоі четатea Картагінлуї. Чі Џелімер с'аў ямпрекънат кў фрате съў Цаџon, ші ловіndъce кў Белісаріе іаръшї с'аў лъвінс, пierzind тоатъ табъра, ля карea фоарте мълтъ благъ аў афлат Белісаріе [1]).

[1]) Procopius de bello Vandalico, Katona in Synopsi Chronologica.

Анул 534. Џелімер краіул Вandалілор dупъ перdереа тъбереї чea din анул трекът фъцісе ля пътеле Паппъа, унde лукъпціврат фііnd de Фара џенерарїул луї Белісаріе, ла атъта фоамете аў въніг, кът ля анул ачеста і-аў къутат съ се dea прінс; пре карєле Белісаріе л'аў dус ля Царіград ші фортос тріумф аў цінът despre ел. Аша с'аў стінс ші кръітеа ші пътеле Вandалілор ля Африка [1]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Iarъ Amalasвnta mвrindъ'ї feчiorвl Ataларik kraiвl Ostrogotilor ші al Italieї dn вrstъ de 16 anї, c'aъ mъritat dвnъ Teodat feчiorвl Amalafrideї sororeї lвї Teodorik Amal, ші aъ fъgъdвit dmpъratвlвї Iвstinian kъї va da Italia, ші Teodat aъ fъgъdвit kъї va da Toskana. Чi Teodat n'aъ цinвt fъgъdвinца, ші pre Amalasвnta vara mi mвierea ca prin kare aъ fost dnpъlцat la krъime, dnkъ o aъ otorмt [2]).

[1]) Procopius de bello Vandalico. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Author Miscellae Lib. 16. Katona l. c

Anвl 535. Pentrв вчidirea Amalasвntei ші pentrв kъ nв ш'aъ цinвt fъgъdвinца, съ dea dndъrъpt Romanilor Italia mi Toskana, Teodat kraiвl Ostrogotilor, Avгвstвl Iвstinian i-aъ poronchit rъsboiъ, mi Belisarie aъ kвprins Sikilia; daръ Ostrogotii aъ birвit pre Mвndъ povъцвitorivl Romanilor dn Dalmaцia [1]).

Bвlgarii dnkъ trekвse dn Mesia de цios, pre karii i-aв bътвt Цitta Patrikivl la rмвl latrвlвї [2]), kare la Nikopoiъ se varsъ dn Dвnъre [3]).

[1]) Procopius de bello Gothico. Author Miscellae Lib. 16. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Marcellinus Comes in Chronico Indictione 13. Belisario solo Consule. [3]) Hofmannus in Lexico Universali. Bruzen in Dictionario Geographico.

Anвl 536. Teodat dnцelegъnd dnvinцerea ce o avвsese Ostrogotii de Mвndъ povъцвitorivl Romanilor dn Dalmaцia, aъ strikat toate legътвrile kв dmpъratвl Iвstinian, pentrв kareа fantъ, daръ maї vъrtos, pentrв kъ Belisarie aъ kвprins Neapolvl ші Roma, Ostrogotii l'aъ nвs цios din krъime, ші aъ ales dn lokvl lвї pre Vitiцe, kareле aъ tъiat pre Teodat, kъnd fвцea kътre Ravenna, ші dnsвrъndвse aъ lвat шie mвiere pre Matasвnta fata Amalasвntei; anoї aъ mъnat dnainte rъsboivl kв Romanii [1]).

[1]) Procopius de bello Gothico Lib. 3. Author Miscellae Lib. 16. Katona in Synopsi Chronologica.

Anвl 537. Vitiцe kraivl Ostrogotilor dn anвl aчesta aъ dnkвnцivrat Roma kв 150,000 de ostaшї, kareа vitiцeще o aъ anъrat Belisarie nвmaї kв чinчї mii de ostaшї [1])

Atвnчi aъ dnkвnцivrat Belisarie Roma kв zidъ, kare nъnъ dn zioa de astъzї kвstъ, nichї e ka alte zidvrї obvl la porї, chi rъstвrniш dn afaръ, ka съ nв se poatъ вrka dn lъвntrв varvarii, de kare zidiъ mвlt m'am шirat, kъnd l'am вzвt.

[1]) Procopius, Author Miscellae, et Katona ll. cc.

Anвl 538. Dn Italia Belisarie aъ trimis pre Ioann съ kвprindъ Arimivl, iarъ Vitiцe aъ lъsat dnkвnцivrareа Romeї ші c'aъ krat dвnъ Ioann, chi Belisarie aъ dnvinc pre Ostrogotii karii fвцia de la Roma, mi pre cheї ce dnkвnцivrase Arimivl, kв vepireа ca i-aъ spъriat ші i-aъ fвgъrit de lъngъ Arimin [1]).

Altmintrelea aъ kвrs lвkrвrile Romanilor dn Skitia cea mikъ ші Mesia de цios; pentrв kъ doї kraї aї Bвlgarilor Volger ші Drвngo karii birвia o parte a Dakieї cheї veki, fiind povъцвitorї oшilor Romъneщi dn Mesia Iвstin, iarъ dn Skitia Bavdarie, aъ trekвt Dвnъreа ші aъ dnchepвt a prвda amъndoъ цъrile, kъrora eшindвle dn koptrъ nвmiцii povъцвitorї, Iвstin aъ pikat dn rъsboiъ, dntrв al kъrвia lok aъ fost nвs Konstantin feчiorвl lвї Florentie; iarъ Bвlgarii aъ pътrвns pъnъ dn pъrцile Trakieї. Kareа dnцelegъnd'o

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Акѫт Хѫппѫл Маџістрѫл оџілор din Іллірік, кърѫіа лї фѫсесе лп ботеz пъпашѫ лмпъратѫл Іѫстініап, аѫ гръѫіт лмпротіва Бѫлгарілор ші лпкѫпџіѫрѫпdѫ'ї фоарте ръѫ і-аѫ фрънт, оторъпdѫле апъпdої краіі, ші лѫпd de ла еї тоатъ прада; чі кънd се лптѫрпа акѫт ші Ромапіі веселї ші фъръ de вро фрікъ, аѫ петеріт алџі Бѫлгарі карії аѫ вірѫіт пре Ромапї ші лптре чеілалџі аѫ прінс кѫ лацѫл пре Акѫт, пре Копстантіп ші пре Годіла; чі Годіла аѫ тъіат лацѫл кѫ сабіа ші аѫ скъпат, Копстантіп с'аѫ ръскѫмпърат кѫ о міе de пѫмї, даръ пре Акѫт Хѫппѫл л'аѫ dѫс Бѫлгарії кѫ сіпе робѫ [2]).

[1]) Procopius de bello Gothico Lib. 3. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad. an. 12. Iustiniani I. Aug. Author Miscellae Lib. 16. Georgius Cedrenus Tom. 1. pag. 371. Anastasius Bibliothecarius pag. 62.

Апѫл 539. Dѫпъ че аѫ робіт Бѫлгарії пре Акѫт Хѫппѫл Маџістрѫл оџілор din Іллірік; Мѫпdѫ карелe de віџъ ера Цепід, аѫ терс лп Царіград, ѫпde фѫ пріміт de лмпъратѫл Іѫстініап кѫ маре чінсте мі драгосте пѫ пѫмаї ел, чі ші фечіорѫл лѫї; дечї л'аѫ пѫміт Маџістрѫ оџілор ші л'аѫ тріміс лп Іллірік лп локѫл лѫї Акѫт, кърѫіа кънd терџеа (ziче Съптѫл Теофап [1]) нічї ера департе de Іллірік, і-аѫ лпкіс калеа о оаспе пепѫтъратъ а Бѫлгарілор, чі ел ш'аѫ dескіс калеа кѫ феррѫл, ші пъвъліпd лп петічї, пре тоцї і-аѫ џерс de пре лѫте. Пре повъцѫіторії чеї маї алешї кѫ маї мѫлцї робї і-аѫ тріміс лп Царіград, ѫпde ватџіокорілdѫ'ї лп тот кіпѫл, і-аѫ трекѫт прін черкѫл (чел таре). Dѫпъ ачееа лп Тракіа аѫ фост адъпкъ паче, нічї аѫ маї лпdръспіт Хѫппії (маї ziч'ашѫ: Бѫлгарії, de п'аѫ фост тот de о віџъ Хѫппії кѫ Бѫлгарії, прекѫт с'аѫ zіс ла апѫл 528) de ачі лпаінте а трече Dѫпъреа; че есте маї мѫлт, пре робії чеї din Бѫлгарі і-аѫ тріміс лмпъратѫл лп Армепіа ші лп Лаzіка de і-аѫ скріс лптре осташї. Ашѫdереа скріѫ Георгіе Кедрен [2]), мі Сетѫ Калвісіе [3]) деспре Мѫпdѫ ші деспре Бѫлгарі.

Лп Італіа Остроготії лп апѫл de акѫт аѫ стрікат Медіолапѫл, іаръ Белісаріе аѫ лѫат Фесѫлеле ші Аѫксімѫл, апої аѫ лпкѫпџіѫрат пре Вітіце лп Равепна [4]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad ann. 13. Iustiniani I. Aug. [2]) Georgius Cedrenus Tom. 1. p. 372. [3]) Selhus Calvisius in Opere Chronol. [4]) Author Miscellae Lib. 16. Katona in Synopsi Chronol.

Апѫл 540. Хосрое краіѫл Персілор аџіцат фііпd de солії лѫї Вітіце краіѫлѫї Остроготілор, рѫмпе пачеа кѫ Ромапіі ші арde четъціле Сѫра, Вереа ші Антіохіа [1]), іаръ Вітіце пе маї пѫтъпd сѫфері фоатеа лп Равепна, с'аѫ dат пре сіпе лѫї Белісаріе роб, пре карелe dѫкъпdѫ'л Белісаріе лп Царіград, Іѫстініап Аѫгѫстѫл л'аѫ фъкѫт патрікіѫ, даръ пѫ мѫлт аѫ тръіт ка патрікіѫ, dѫпъ doї апї аѫ мѫріт [2]).

[1]) S. Theophanes ad an. 14. Iustiniani I. Aug. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Author Miscellae Lib. 16. Baronius ad h. a. Katona l. c.

Апѫл 541. Dѫпъ че аѫ прінс Белісаріе пре Вітіце, Остроготії бѫкѫрошї ар фі прііміт краіѫ лорѫшї саѫ пре Белісаріе, саѫ пре Ѫраіа, чі еї п'аѫ пріміт крѫітеа; дрепт ачееа ш'аѫ алес краіѫ пре Хілдебалd фечіорѫл лѫї Теѫd, краіѫлѫї Вісіготілор, карелe аѫ сторѫт пре Ѫраіа Остроготѫл кѫ віклешѫг; чі Хілдебалd лпкъ пѫ о аѫ тъпат лпdелѫпгѫ пептрѫ къ лп апѫл ачеста фѫ ѫчіс, кърѫіа і-аѫ ѫрмат Ерарік, алес фііпd de рѫdії неатѫл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съѫ, пре карелe дѫпъ чінчї лѫнї ашіщdереа л'аѫ оторжт Остроготіі ші аѫ алес дп локѫл лѫї пре Тотіла пепотѫл лѫї Хілdевалd din Фрате, карелe аѫ вindекат лѫкрѫріле Остроготілор челe фрънте; пептрѫ къ тот дптрѫ ачест апѫ аѫ дппinc пре Романї ла Фавенціа, ші аѫ лѫат дпdърънт маї мѫлте четъці дп Італіа [1]). Ачестеа ші каре вор ѫрма с'аѫ дптъмплат Романілор, пептрѫ къ пре Белісаріе л'аѫ трimіс дп коптра Персілор [2]).

[1]) Procopius de bello Gothico. Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Author Miscellae Lib. 16. Katona l. c.

Анѫл 542. Белісаріе алѫпгъ пре Персі din отареле дмпъръціеї Ръсъріталлї; чі дп Італіа Тотіла краіѫл Остроготілор маї de мѫлте орї ші дп маї мѫлте локѫрї пре Романї дї бате [1]).

[1]) S. Theophanes ad an. 16. Iustiniani I Aug. Katona l. c.

Анѫл 543. Тотіла краіѫл Остроготілор кѫпринdе Неаполѫл. Іѫстinian Аѫгѫстѫл трimіте дп локѫл лѫї Белісаріе пре Мартin, пре карелe дл бат Персіі.

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анѫл 544. Аѫгѫстѫл Іѫстinian іаръшї трimіте пре Белісаріе дп Італіа асѫпра Остроготілор, карії дп анѫл ачеста аѫ лѫат Тібѫрѫл, четате а Італіеї пѫ dепарте de Рома [1]).

[1]) Idem Katona l. c.

Анѫл 545. Тотіла дп анѫл ачеста аѫ кѫпринс Фіртѫл, Аскѫлѫл, Сполетѫл, Ассіссіѫл ші алте четъці але Італіеї, ші маї пре ѫртъ аѫ дпкѫпціѫрат Рома [1]).

[1]) Idem Katona l. c.

Анѫл 546. Белісаріе дпzъdар се сілеще съ dѫкъ zъхъреа дп Рома, пептрѫ къ ощіле din Іcаѫріа аѫ въndѫт Рома лѫї Тотіла [1]).

[1]) Idem Katona l. c.

Анѫл 547. Белісаріе непѫтъnd сѫфері перdереа Ромеї, дп анѫл ачеста de noї аѫ дпкѫпціѫрат'о ші о аѫ лѫат дпапої de ла Тотіла, кѫ мѫлт маі таре дптърindѫо de кѫт о дптърісе дп анѫл 537. Чі перzъnd кълърітеа dѫпъ ачеea аѫ трекѫт дп Сікіліа [1]).

[1]) Procopius de bello Gothico. Author Miscellae Lib. 16. Katona in Synopsi Chronologica.

Анѫл 548. Катона [1]) скріе ла анѫл ачеста: „Дмпротіва лѫї Іѫстinian ціѫръ Арсаке ші Артавапе, Словепіі, Цепidzіі, Лопгобардіі ші Ерѫлії пръdeaзъ отареле дмпъръціеї Романілор.“ Еѫ пѫ мѫлт дпцелег din кѫвінтеле ачестеа, къчї съпт скѫрт ші преа дпкѫркат скрісе; пептрѫ ачееа воіѫ adѫче ачі кѫвінтеле лѫї Прокопіе; мъкар къ Стіттер [2]) ле adѫче ла ал ѫнспрezечелеа апѫ ал ръсбоіѫлї кѫ Остроготіі, adекъ ла анѫл 546; апоі воіѫ adъога че zік ші алцї Аѫторі. Аша dаръ Прокопіе zіче: „Атѫнчї Анте, пре кѫт с'аѫ zіс, пре бърбатѫл ачеста, (пре анѫл dintре dъпшіі, карелe фѫсесе роѫ ла Словепі, ші алтѫл dintре Ромънї, че ера роѫ ла Анте, пѫтаї ка съ скапе, дл търтѫрісіа а фі Хілѫdіе Маціструл оастеї Романещї), дп adѫпареа лор л'аѫ сіліт съ zікъ, къ ел есте Хілѫdіе Маціструл ощілор Романілор, лъѫdъndѫісе кѫ кazне, de пѫ ва zіче аша. Кънd се лѫкра ачестеа ла Анте, Аѫгѫстѫл Іѫстinian трimецind соле ла варварії ачещіа, аѫ поѫтіт ка съ треакъ тощ дп четатеа чеа бътрънъ че се кіамъ Тѫрп, карea фііnd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ашezатъ dinколо de Dънъре шї zidиtъ de дшпъратъл Traian, de тълцї anї era гоалъ, пръdатъ фiind de варварiї чеї din вечинї. Августъл Iустinian аў фъгъdуit Антелор къ ле ва da четатеа ачеаста шi тот цinутъл din прецiур кu къdinца чea веке, че o авea Romanii ла dунcа, къ ва цinea пріетешуг кu dуншii, шi къ banї дпкъ ле ва da de вiў пътаї de вор фаче кu dунcъл лъгътъръ, кът къ вор ста дмпротiва Хunпiлор, кънd вор вреа съ пръdeze дмпъръцiа Romanилор.

Аuzind ачестеа варварiї, ла тоате с'аў легат, una пофtind de ла дмпъратъл, adекъ съ ласе пре Хилбudie съ локuiаскъ дптре dуншii пunпundъл iаръшї дп чinстеа чea шаї dinainte de Маціструл ал ощилор Romanилор, крezind ші еї, къ есте adевърат Хилбudie. Дпфлъпduce отъл ачела кu пъdeждea, ел дпсuшї вреа съ фie ші се пътiа пре cine Хилбudie Маціструл ощилор Romanилор. Dрепт ачееа тергънd ел ла Царiград, л'аў дптiмпinат Napсес дп кале ші прinzind ворбъ кu dунcъл, аў прiчепът къ есте iшпостор, тъкар къ ворбiа латinеще ші дпвъцат fiind despre cemneле луї Хилбudie, тълте тinцia din тр'жnceле; пентрu ачееа прinzindъл Napсес, л'аў дптецiт, de аў спuс тоатъ текна, ші ашa л'аў duс кu cine дп Царiград.

Din кuвiнтеле ачестеа але луї Прокопiе кълеце дптъiў, къ Антеле, Словенii ші Хunнii дп апuл ачеста стъпънiа цеара Мunтенеаскъ, Молdова ші Бuцеакuл саў Бессарабiа; а doa, къ сuбт кuвiнтеле ачестеа: „Ші тотъ цinутъл din прецiурь," прiчепе пре Dакiа чea веке, че ші маї кiар се ва аръта ла anii вiiторi, unde воiў кuвънта despre чele de дмпъратъл Iустinian, de a стъпга ші de a dреапта Dунърii, zidire.

[1]) Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Stitterus Tom. 1. pag. 542. [3]) Procopius de bello Gothico Lib. 3. cap. 14.

Anuл 549. Къt с'аў дптърnat din Iталiа Белiсарiе, Тотiла краiuл Остроготiлор дndатъ аў луат Roma[1]); iаръ Хосрое краiuл Персiлор ш'аў трiмiс oастеа дп Лазiка[2]).

Алтмiнтрелеа с'аў дптъmплат тоате дптрu атъndoуъ Dакiiле, вреў a ziче ші дп чea веке ші дп чea поуъ; пентрu къ dунъ кът скрiе Прокопiе[3]): „Цenidzii, карii аў цinут маї de demълт Сiрmiуl ші тоатъ Dакiа, къt аў луат Iустinian Августъл цеара ачееа de сuбт стъпънiрер Готiлор, пре Romanii карii era дптр'жnca i-аў dуc дп ровiе ші пъшind маї 'naiнte, аў пръdат дмпъръцiа Romanилор. Пентрu кареа фапт a лор, дмпъратъл de ачi дnainte nu ле аў шаї плътit че обiчнuiсе a кънта маї de demълт de ла Romanї."

„Iаръ dунd Августъл Iустinian Лонговardилор четатеа Noriкuл ші четъцiле Hannoniеї, ші алте локuрї, афаръ de ачееа преа тълцї banї, еї аў лъсат патрiа лор, ші трекънd Dунъреа, с'аў ашezат пu департе de Цenidzї."

„Ънеле алте локuрї але Dакieї спре Cinцidon ле аў dат дмпъратъл Ерuлилор, unde локuеск акuma."

Маї adуче ачелаші Прокопiе[4]) ші ziчереа солилор Лонговardzилор, каре о аў авът дпаiнтеа дмпъратълуї Iустinian, ші сuнъ ашa: „Маї 'naiнte време, кънd Готiї стъпънiа

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Dакіа (чеа поѫъ) Цепidzіі се тръсесе dinколо de Dѫпъре, ѫnde шezѫce шаї de de мѫлт кѫ тоціі, аша de таре тетъпdѫce de пѫтереа Готілор, кът п'аѫ кѫtezат вре о dатъ a трече Dѫпъреа. Атѫпчї конfederацііі ші чеї шаї марї пріетенї аї Romanілор, кънd сѫбт пѫтеле пріетепшѫгѫлѫї ші de ла дмпърацііі чеї маї dinainte ші de ла тіпе чел че ашіш-dереаѫцї фъкъторіѫ de ѫine, дп тоцї анії пріміа конціарії (чінсте de оасте саѫ оспеце). Акѫта ѫѫкѫроші і-ат дптреба пре dъпшії, че аѫ ръсплътіт Romanілор пентрѫ атътеа фа-черї de ѫine? Adевърат нічї пѫціп, нічї мѫлт пот аръта. Пъпъ кънd п'аѫ авѫт кѫ че съ въ ватеме, пъпъ атѫпчї с'аѫ контепіт маї мѫлт de сілъ, de кът de воіе. Пентрѫ къ тоате, къте сънт престе Dѫпъре, ле цінеацї перdѫте, ші de ла челе dinкоаче de Dѫпъре, дї опріа пре dъпшії фріка че авеа de Готї. Пентрѫ къ іатъ Цепidzіі, кът аѫ възѫт, къ Готіі с'аѫ ісгопіт din тоатъ Dакіа ші къ воі сънтецї дмпedекацї кѫ ръсбоіѫ, дndатъ аѫ дпdръспіт, ка піскаї фъръ de леце а пъпъdi дп цінѫтѫл вострѫ, ... Сірміѫл дл цінѫ Цепidzіі, о дмпърате! ші пре Ромънї дї dѫк дп ровіе, фълindѫce, къ еї бірѫеск тоатъ Dакіа; dѫпъ каре дпвінцере а ѫпѫї ръсбоіѫ, саѫ пентрѫ воі, саѫ кѫ воі, саѫ дмпротіва воастръ.?„

Ка съ поцї маї лесне дпцелеце тоате къте скріе ла апѫл ачеста Прокопіе, поф-тореще, къте ам скріс ла анії 457 ші 490; апої іа сеата, къ Остроготіі, ѫine къ аѫ го-літ Dакіа чеа поѫъ, ші аѫ кѫпрінс Італіа, тотѫшї Сірміѫл, ші dрепт ачеea ші Паппопіа, аѫ а-вѫт сѫбт сіне пъпъ ла ръсбоіѫл лѫї Іѫstinian кѫ dъпшії, dѫпъ кѫт с'аѫ арътат ла апѫл 504.

Тот дптрѫ ачест анѫ, саѫ дп чел дndатъ ѫртъторіѫ, тръіа Віталіан Архіепіскопѫл Баббеї, кътръ карeле аѫ скріс Патріархѫл Ромеї Віціліе епістола че с'аѫ четіт дптрѫ ал V собор, екѫтепік din Царіград II, вездї пре Лекѫіен [5]).

[1]) Procopius de bello Gothico Lib. 3. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Author Miscellae Lib. 16 Katona l. c. [3]) Procopius de bello Gathico Lib. 3. cap. 33. [4]) Procopius ibidem cap. 34. [5]) Lequien in Oriente Christiano Tom. I. pag. 1216.

Апѫл 550. Шеплебеп [1]) ла апѫл ачеста аша скріе: „Дп тітпѫл ачела дп Іллірік, dе'е de а се крede лѫї Марѫл ші лѫї Dіоклеат, стъпъніа dѫпъ Остроіл, Севіолad, din рътъшіцеле Готілор de віцъ, карeле кѫ пороцѫл артелор дїеї лъцісе кръітеа пъпъ дп Валахіа ші дп отареле Полопіеї dе акѫт, сѫбцізгънd ші Dалмаціа.„ Нічї сшінтеще Шеп-лебеп, кънd скріе ачестеа; пентрѫ къ Цепidzіі, карії ера de о віцъ кѫ Готіі, кѫт с'аѫ а-рътат ла апѫл 397, пе вретеа ачаста кѫ адевърат стъпъніа Арdеалѫл ші чеealалтъ пар-те а Dакіеї чеї векї че есте дптре Арdеал ші дптре Тісъ, афаръ de Сірміѫ ші de Іллі-рік, прекѫт аї пѫтѫт дпцелеце din челе че с'аѫ скріс ла анії чеї маї dinainte. Dрепт ачеea аѫ требѫіт съ лі се лъцеаскъ кръітеа пъпъ дп Валахіа, ші Полопіа саѫ Галіціа de акѫт.

Ла ръсъріт Гѫваz краіѫл Лазілор, ші повъцѫіторіі Авгѫстѫлѫї Іѫstinian, тот дптрѫ а-чест анѫ аѫ бътѫт пре Хоріап повъцѫіторіѫл лѫї Хосрое краіѫлѫї Персілорѫ; іаръ ла Апѫс Тотіла краіѫл Остроготілор аѫ пръdат Сікіліа [2]).

[1]) Ioannes Ludovicus Schönleben in Historia Carnioliae Tom. I. Part. 3. [2]) S. Theophanes in Chrono-graphia ad an 24. Iustiniani I. Aug. Author Miscellae Lib. 16. Katona in Synopsi Chronologica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 551. Totila cuprinde a ce mai bate cu Romanii, vere pace de la împăratul Iustinian, careia nedobândindu-i Ancona, ci Zadar [1])

[1]) Author Miscellae et Katona ll. cc.

Anul 552. În anul aceasta doi crai au perit: Guaz al Lazilor si Totila al Ostrogotilor; pre Guaz l'au otorât povătuitorii lui Iustinian cu mare nedreptate pentru mai din pistu; iar Totila, carele n'au fost mai puțin de cât Teodorik Amal întrecut crailu al Italiei, au cerut în răsboiul ce au avut cu Narsec [1]).

[1]) Procopius de bello Gothico Lib. 4. S. Theophanes ad an. 26. Iustiniani Aug. Autor Miscellae et Katona ll. cc.

Anul 553. Ostrogotii dupu moartea lui Totila au pus crailu pre Teia, carele culegându oștile vele resipite ale Ostrogotilor, în anul aceasta s'au lovit cu Narsec în Campania, ci fără de noroc; pentru cu nimerit fiind de o sutează au pikat mort în răsboiu, si asa s'au stins cu Teia si cruntea si putere Ostrogotilor [1]).

Tot întru acest anu s'au ținut al II sobor în Țarigrad, ce au fost al V ecumenic, la carele s'au strins 160 de Arhierei dimpreunu cu Vigilie Papa de la Roma pentru trei capete sau lucruri care le pot vedea la Bail [2]) ci la alți Teologi. În soborul acesta dintre Arhiereii Rotunzilor aceștia se citesc a fi fost de fațu: Vasiliscu mitropolitul Cardikei [3]), Proiect episcopul Naisului [4]), si Pavel episcopul Ulpianului din Dacia de mijlocu [5]).

[1]) Procopius de bello Gothico Lib. 4. Author Miscellae Lib. 16. [2]) Ludovicus Bail in summa conciliorum ubi de quinta Synodo Oecumenica. [3]) Facundus Hermianensis contra Mocianum, Pag. 205. [4]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. pag. 309. [5]) Idem Lequien Tom. 2. pag. 311.

Anul 554. Narsec în anul de acum pre Ostrogotii, carii mai rămăsese încă trimise în Țarigrad, si el ca un povătuitoriu okrutnește Italia în 15 ani [1]).

[1]) Procopius et Author Miscellae ll. cc. Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 557. La anul aceasta, asa scrie Paul Diaconul [1]), sau mukar vine e, carele au scris Miskella: „În anul al treizecilea di anul al împărăției lui Iustinian, au întrat în Țarigrad un neam nekunoskut, ci neașteptat, dintre aciea ce se zik Avari; la a kurgia vedere au eșit toate cetatea ka vei ce nu mai vuzuse neam ka acela; pentru cu aveа pur foarte lung, dar îndesat, împletit si legat cu petece; iar cela-lalt port al lor era asemenea portului Hunilor. Aceștia fugind din ceara lor au venit în părțile Skitiei si ale Mesiei (de gios) si au trimis soli la Iustinian rugându-se ca cu se priimeaskă.“ Așișdereа scrie si Suntul Teofan în Hronografie la același anu al Augustului Iustinian.

[1]) Paulus Diaconus Lib. 16.

Anul 558. Pre locuitorii Țarigradului în anul aceasta dupu cutremurul pământului i-au pukuzit viața si veniреa Hunilor pănă la dunării [1]); cari Hunii, carii locuia în Bulgaria si supt Ovakovului de acum, prekum s'au arătat la anii cei mai

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

dinainte, ши се поате ведеа din Прокопіе [2]), аѣ пръdат Добродіція ши Тракіа пънъ дн Царіград.

[5]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 32. Iustiniani I. Aug. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Procopius de bello Gothico Lib. 4.

Анѵл 559. Белісаріе въzind прada че се фъчea de Хѵннї, с'аѣ ръdікат асѵпра лор ши кѵ стратаџетъ мілітъреаскъ і-аѣ дпвінс; Іѵстініan тотѵшї аѣ кѵмпърат пачea кѵ вапї de ла dъншіі [1]), dѵпъ обічеіѵл чел ръѣ маї ал тътърор дмпъраџілор ресъріталуї, кѵ карele шаї пре ѵрмъ аѣ ши мънкат дмпъръџіа стръмошілор поџрі, карії пѵ кѵ вапї чі кѵ пептѵл ста дпаінтea варварілор.

[1]) Procopius in Historia Arcana. Author Miscellac Lib. 16. Katona in Synopsi Chronologica.

Анѵс 563. Дп апѵл ачеста маї мѵлџї аѣ џіѵрат асѵпра Аѵгѵстѵлуї Іѵстініan I, дптре карії сѵппѵпъndѵсе а фі ші Белісаріе de тоатъ чінстea с'аѣ despoiat прin Іѵстініan [1]).

[6]) S. Theophanes ad. an. 36. Iustiniani I Aug. Katona l. c.

Анѵл 564. Аварії вііnd дп Еѵропа шаї мѵлте пеатѵрї дшї сѵппѵп шіе, пънъ ші пре ръмъшіџеле Хѵннілор, че аѣ фост сѵѣт Аттіла, кѵ карії ші кѵ сѵѵпереа Џепidzілор аѣ кѵпрінс маре парте a Dакіеї чеї векї; zік маре парте, пептрѵ къ дптр'о парте a Dакіеї векї, adекъ дп Валахіа de акѵт, аѣ ретас Българії, Словепії ші Антеле, прекѵт се ва аръта ла апії вііторї [1]). Ачі сокотеще, кът ръѣ п'аѣ сѵферіт стръмошії Ромънілор, кънd de сѵѣт ѵпії варварї тречea сѵѣт алџії!

[6]) Author Miscellae Lib. 16. Katona in Synopsi Chronologica Avarum.

Анѵл 565. Дп апѵл 563, Белісаріе п'аѣ фост орвіт de окї, прекѵт аѣ бърфіт оаре карії скріїторї de сатірї; чі пѵтаї кът аѣ фост ліпсіт de тоате деregъторіile ші тоатъ чінстea, пептрѵ препѵсѵл че авea дмпъратѵл Іѵстініan асѵпра лѵї. Дрепт ачееа кѵпоскѵnd Іѵстініan певіповъџіа лѵї Белісаріе, дп апѵл ачеста і-аѣ дпторс тоате, даръ Белісаріе dѵпъ ачееа пѵ мѵлт аѣ тръіт, чі аѣ мѵріт дп бѵне къргптеџе, пре карele dѵпъ мепте лѵнї л'аѣ ѵрмат Аѵгѵстѵл Іѵстініan чел dінтъіѣ; пептрѵ къ ші ел аѣ мѵріт дп 13 Nоеmвріе, дп въръстъ de 83 de анї, dѵпъ че аѣ дмпъръџіт анї 38, лѵнї 3, zіле 13 [1]).

Лѵї Іѵстініan челѵї dінтъіѣ і-аѣ ѵрмат дптрѵ дмпъръџіе Іѵстін II, карele дї ера пепот din сорѣ, чі п'аѣ фост аша de порокос ка ѵпкіѵл съѣ, прекѵт се ва аръта ла апії вііторї [2]).

Zікъ чіне че вреа despre Аѵгѵстѵл Іѵстініan I, пептрѵ къ аѣ џінѵт сѵѣт регѵлъ пре тоџї Архіереії, дпкъ ші пре Патріархії Ромеї, даръ еѣ дпсѵмї zік, пѵ din міне, чі din авторії пре каре і-ам четіт, къ Іѵстініan dінтре тоџї дмпъраџії ръсъріталуї пѵтаї сінгѵр се афлъ карele маіestатea Ромапілор пѵ пѵтаї дп тімпѵл съѣ о аѣ џінѵт, къџігънd дпdърът Афріка ші Італіа, чі пънъ дп вретea поастръ о аѣ дптетеіат кѵ леџіле, despre каре ам кѵвънтат ла апѵл 529. Афаръ de ачеаста, четъџї ші ораше дпкъ атътea саѣ аѣ zідіт саѣ аѣ dіpec, къте алтѵл пічі ѵпѵл. Dінтре каре четъџї ші ораше, челе че се џін de ѵтъndoѵ Dакііле, ле ашѣ фі adѵс ла апії дп каре с'аѣ zідіт саѣ с'аѣ dіpec; чі Про-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

копіе, карèле аѹ скріс despre дъпселе, п'аѹ дпсетпат апіі. Дрепт ачееа еѹ дпкъ ле адѹк ла апѹл чел маї de пре ѵртъ а лѹї Iѹstinian.

Аша даръ скріе Прокопіе[3]) despre четъціле ші орашеле лъпгъ Dѹпъре дшezате (къчї челе маї departe de Dѹпъре ачі пѹ ле воіѹ адѹче), прекѹт ѵртеазъ zікъnd:

„Маї de demѹлт дмпърацїї Romanілор, ка съ дмпedіче пре варварії чеї dinколо de Dѹпъре ашezацї de ла тречереа еї, дпкѹпцірасе църтѹрії Dѹпъреї кѹ ораше ші кѹ четъцѹїчї ші de o парте ші de алта. Даръ ачестеа пѹ аша ле zidice ка съ пѹ се поатъ апропіа чеї че вреа съ ле батъ, чі пѹмаї ка съ пѹ фіе кѹ тотѹл фъръ пазъ ржпа Dѹпъреї; пептрѹ къ варварії чеї че локѹіа дп пърціле ачелеа, се дпgrozіа de батереа zidѹрілор. Маї мѹлте дптърірї кѹста пѹмаї dintr'ѹп тѹрпѹ, de ѹnde ѹine се zічеа monoпіргіі, дп каре пѹцінтеї стръжарї се цінеа; ші ачеаста дп тімпѹл de атѹпчї ера destѹл, ка съ се театъ варварії а се апѹка de Romanі. Іаръ dѹпъ ачееа Аттіла кѹ преа маре оасте пъвълind, дптъріріле ачелеа кѹ пѹцінъ остепеалъ ле-аѹ стрікатѹ, ші дмпърацїа Romanілор о аѹ пръdat, пішепеа стъпdѹї дмпротівъ. Маї пре ѵртъ Аѹгѹстѹл Iѹstinian челе стрікате ле-аѹ dіpec, пѹ дп форта чеа dінтъіѹ, чі дп алтъ форшъ, ка съ фіе кѹ мѹлт маї тарї: преste ачеле поѹъ дпкъ маї мѹлте аѹ фъкѹт.„

„Dѹпъреа е ржѹл чел маї апроапе de Dакіа, карea осібеще пре варварії чеї че сънт de a стъпга еї de ла Ромънії каре сънт de a dреапта. Дрепт ачееа пре Dакіа ачеаста Romanіі о пѹтеск ржпоасъ, пептрѹ къ кѹвънтѹл лътіпеск Ripa, дпсетпеазъ църтѹре (de ржѹ) саѹ ржпъ. Дп ржпа Dѹпъреї дптъіа четате (а Dакіеі чеї ржпоасе) аѹ фост Cінцidonѹл (акѹт Cemendріа саѹ Zendeровѹл[4]) дп Сербіа) пре каре четате лѹъпdѹ-о варварії, пъпъ din пъшънт о аѹ фост стрікатѹ, ка ші пре алте четъцї. Пре четатеа ачееа Аѹгѹстѹл Iѹstinian о аѹ dipec кѹт аѹ фост маї 'naінте, ші о аѹ дпкѹпцірат кѹ zidѹрї фоарте тарї, кът іаръшї е четате de фрѹмте ші вестітъ.„

„Афаръ de ачееа аѹ фъкѹт о четъцѹїкъ поѹъ преа дптърітъ ші опт мілѹрї departe de Cінцidon, карea кѹ dрептате с'аѹ пѹміт пептрѹ ачееа Октав *Октάβον*.„

„Маї дп коло ера Вішіпакіѹл, четатеа чеа бътръпъ din фѹndъшѹмт стрікатъ; четатеа ачеаста аша о аѹ dipec дмпъратѹл, кът се вedеа а фі поѹъ.„

Despre Вімінакіѹ пѹ се вѫжеск авторії, кѹт с'ар кіема дп тімпѹл de акѹт; чі шіе ші се вede, къ Nігер[5]) аре дрепт карeле zіче, къ есте Bidinѹл.

Мерце маї дпколо Прокопіе[6]) ші zіче: „De ла четатеа Вішіпакіѹ маї дпколо мергънd дп цертѹріле Dѹпъреї сънт треї четъцѹїчї: Пікпѹл, Кѹпѹл, ші Новеле (акѹта Новотопт[7]) дп Бѹлгаріа, ѹnde аѹ фост ашezат леціонѹл чел dінтъіѹ італіенеск), а кърора ші zidіреа ші пѹтеле пѹмаї dintr'ѹп тѹрпѹ ера маї 'naінte, чі акѹта Iѹstinian Аѹгѹстѹл атътеа олатѹ ші тѹрпѹрї аѹ фъкѹт дптр'жнселе кът пѹ дпzadar се пѹтеск четъцї.

„Дп дрептѹл Новелор de чеалалтъ парте a Dѹпъреї ера ѹп тѹрп маї de de мѹлт пърсіт, апѹте Літерата, Ледерата о аѹ пѹміт чеї бътрънї. Din тѹрпѹл ачела маре ші преа таре четате аѹ фъкѹт дмпъратѹл пострѹ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Dупъ Nове съпт четъцїле ачестеа: Каптавazателе, Сторпеле, Катпселе, Тапателе, Zерпеле шi Dукепратул, шi лп ржпа чеа dinколо тулте алтеле, каре ле-аў zidit din фундъмжпт.“

„Ортеazъ четатеа чеа de Аугустул Traian фъкътъ, че се кiатъ Capnt bovis (Капул Боулуi); dупъ ачееа орашеле Zanec, каре тоате прiпцул постру ле-аў лпгръdit фоарте таре шi ле-аў пус лп стат de a пу се путеа луа.

„Nу dепарте de орашул Zanec есте четъцуiка че се путеще Пунте, Pontes. Тъindу-се ачi ржул o парте пу преа таре a ржпеi o лпкунцiзъръ, апоi лпторкъndу-се ла албiа са, iаръшi се атестекъ..... Iаръ de унde се кiатъ локул Пунцii шi кум се сiлеще Dупъреа ла албiа са акума воiў спунe. Аугустул Traian ка ун бърбат харпікў пепутъnd сuфері съ i се отъраскъ лтпъръцiа прiп Dупъре, с'аў гръбit a фаче nod преste дъпса, ка съ поатъ фъръ de лтпedікаре трече, de кътe орi ва вреа съ треакъ лтпротiва варварiлор челор dinколо. Даръ съ пу тъ сiлескў a спунe кум с'аў фъкут podul ачеста, чi спунъ Аполлodор Damaскinул, карele аў фост архiтектул podului. Лпсъ podul ачеста Romaniлор dупъ ачееа пу тулт аў фолосit; пентру кă uу вреme шi пентру лпкунцiзрареа Dупъреi шi пентру векiреа луi с'аў урлуit (vezi anul 104). Атунчi Traian аў фъкут doуъ четъцуiчi лптр'атъndoуъ ржпеле Dупъреi, шi преа чеа din партеа чеа dinколо (de кътре Dакiа веке) o аў пумit Teodora, iаръ пре чеа din Dакiа (чеа noуъ) dупъ лътiнiе Пунте, Pontem. Чi фiind кă uу урлуitуриле mi фундътжптул Podului аша с'аў умплут Dупъреа, кът пре аколо пу пот трече луптриле, dрепт ачееа требуе съ'шi шуте курсул шi iаръшi съ шi'l лптоаркъ лп албiа са, шi съ рабde луптриле. Стрiкъndу-се четъцуiчiле ачестеа атъndoуъ шi de векiте шi de варварi, Аугустул Iустiниануў, Пунтеа каре ера de a dреапта o аў zidit de noў шi o аў dipec кă преа таре фабрiкъ, апъръnd Iлiрiкул despre партеа ачеаста; чi de Teodora, кареа e de чеелалтъ парте, n'аў авут гриje, ка de уna че ера de 'ndътънъ варварiлор.„

De ла podul луi Traian лп цiосă пънъ лп мареа Neагръ, маi тулте четъцi шi ораше аў zidit, саў аў dipec лтпъратул Iустinian I, прекум скрie ачелашi Прокопie[8]), чi еў ачелеа ле лас ка съ пу фiў преа лунг ла апul ачеста, даръ ле воiў адуче ла анii viitori, унde mi се ва da прiлецiў. Ачестеа каре ле-ам скрic ачi, нумаi пентру ачееа ле ам скрiсă, ка съ поцi ведеа кă Dакiа чеа ржпоасъ din сuс аў лпчепут de ла Cinцidon.

[1]) S. Theophanes ad ult. an. Iustiniani I. Aug. Baronius ad h. an. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Autor Miscellae Lib. 16. Baronius et Katona ll. cc. [3]) Procopius de aedificiis Lib. 4. cap. 5. [4]) Baudrand in Geographia. Bruzen in Dictionario. [5]) Niger apud Bruzen in Dictionario Geographico. [6]) Procopius de aedif. Lib. 4. cap. 6. [7]) Hofmannus in Lexico, Bruzen l. c. [8]) Procopius ibidem cap. 6. et 7.

Апul 567. Iустiн II лтпъратул ръсърiтуlui, шi чел маi de пре урмъ лтпърат dintre Romanii ал Iталiei лптрецi, din сфатул Софiei тuиereі сале лп апul ачеста аў отържут съ кieme пре Nарсес Еунукул din Iталiа, каре отържре лпцелегъndu-o Nарсес, аў лпчепут a се лпцелеце кă Лонгобardii, карii de ла апul 549, стъпънiа Панонnia. Лон-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гобардіі дрепт ачееа дп апъл ачеста с'аъ дптокміт къ Аварії, ка трекънd еї дп Італіа съ ле ласе лор Панопніа[1]).

[1]) S. Theophanes ad an. 2. Iustini II Aug. Author Miscellae Lib. 17. Katona in Synopsi Chronologica.

Апъл 568. Нарсес фііnd кіемат дп Італіа, ка съ'л пъпъ ла фъс къ тъіеріле, пре кът і с'аъ фост лъъdат дмпърътеаса Софіа, дп апъл ачеста аъ торс гіетъл, пре карелe пічі Іъстін ал II. пічі алцї дмпъраці аї ръсъріт ълъї л'аъ пътът ръсъчі; пептрь къ ешind ел din Італіа, аъ слобозіт дптр'жпса пре Албоін краіъл къ Лонгобардіі лъї, карele дпdатъ аъ къпрінс Аквілеа; іаръ Аварії dъпъ токтеала че фъкъсе къ Лонгобардіі аъ къпрінс Панопніа.[1]).

[1]) Author Miscellae et Katona ll. cc. Baronius ad h. an.

Апъл 569. Авгъстъл Іъстін II дптъреще пріетепшъгъл къ Търчії[1]); Албоін краіъл Лонгобарділор къпрінde Венеціа[2]); Българії пръdeazъ Тракіа, дп контра къроra тріміс фііnd Тіберіе, карele аъ дмпърціт dъпъ Іъстін II, пре Българі дї бате шї'ї алъпгъ преste Dъпъре[3]).

[1]) S. Theophanes ad an. 4. Iustini II Aug. [2]) Author Miscellae Lib. 17. [3]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico ex Gerund.

Апъл 570. Албоін краіъл Лонгобарділор къпрінde Лігъріа[1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 17. Katona l. c.

Апъл 571. Армепіа чеа маре трече съът стъпъніреа Романілор, пептрь карea се стрікъ пачеа къ Персії, Албоін краіъл къпрінde Етръріа саъ Тоскапа ші Ъмбріа[2]):

[1]) S. Theophanes ad an. 6. Iustini II Aug. [2]) Author Miscellae et Katona ll. cc.

Апъл 574. Ла апъл ачеста аша скріе С. Теофан[1]): „Дп апъл ачеста Аварії аъ пръdат церіле de дънгъ Dъпъре, каре лъкрь дпцегжndъ'л дмпъратъл, аъ тріміс дп контра лор пре Тіберіе Комітъл пъзігорілор de кърте, карele dъndъ ръсвоіъ, с'аъ асъпріт пре пещіът de Аварі, ші піерzънd пре тълцї dintre аї съї с'аъ дптърпат.“ Ваї de колопії лъї Traian, біецій стръмошії Ромънілор! къ ачещіа лъкъіа дп церіле de лънгъ Dъпъре.

Тот дптрь ачеста ап, прекът аратъ Стефан Катона[2]), аъ пебъпіт Авгъстъл Іъстін II, шї Тіберіе с'аъ пъміт Кесаріъ, ка съ окъртъіаскъ дмпърціа. Лъї Албоін краіълкі Лонгобарділор, dъпъ че аъ къпрінс Італіа, дпкъ пъ бine і-аъ кърс лъкръріле, пептрь къ с'аъ оморжт дп Верона прін віклещъгъл Росімъndеї тъіерії сале, къръіа і-аъ ърмат Клефо, карele фоарте аъ асъпріт пре франції пощрії чеї din Італіа[3]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an 9. Iustin II. Aug. [2]) Katona in Synopsi Chronol. [3]) Baronius in Annalibus Eccl. ad. h. a.

Апъл. 578. Авгъстъл Іъстін II вепіndъ'шї дп фіре, пре Тіберіе II. din Кесаріъ дл фаче Авгъст, апої пъ тълт тръещe, чі тоаре дп 5 Октомвріе, dъпъ че аъ дмпърціт апї 12, лънї 10, зіле 22, іаръ Тіберіе II пре дмпърътеаса Софіа пептрь віклешъгъл еї дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

датъ о пъне ла рънd, ші Аварілор плътеще обічінъіторе опт-zечі de мії de галбені. пътаї съ пъ рътпъ пачеа [1]).

[1]) S. Theophanes ad an. 1. Tiberii II Aug. Baronius in Annalibus Eclesiacticis ad hunc. annum.

Апъл 579. Аварії карії стъпъніа акът тоатъ Дакіа чеа веке ші атъndoъ Панопііле, врънd съ кънpindъ Сіртіъл de ла Цепidzї дп апъл ачеста с'аў фъкът а се скъла асъпра Словенілор челор че локъіа преете Панонніа de сас спре тареа Адрієї, ші сът претестъл ачеста аў фъкът под преете апа Савълуї [1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 17. Katona in Synopsi Chronol. Avarum.

Апъл 580. Августъл Тіверіе II пъне повъцъіторіў ощілор de ла ръсъріт пре Маврікіе, кареле о парте а ощілор о тріміте дмпротіва Персілор [1]).

[1]) S. Theophanes ad an. 2. Tiberii II. Aug.

Апъл 581. Аварії кънpind Сіртіъл de ла Цепidzї фъръ пічї о бътаіе [1]); пентръ кь Цепidzії ера дпгроziцї de Аварї, de кънd перdасе кът бірзіа din Дакіа чеа веке.

[1]) S. Theophanes ad an. 3. Tiberii II. Aug. Author Miscellae Lib. 17.

Апъл 582. Августъл Тіверіе II дп 5 зіле а лънеї луї Август пътеще пре Маврікіе Кесарій ші dънъ опт зіле дл фаче Август, адекъ дмпърат депліп; dънъ ачееа логодеще пре фата са Констаптіна луї Маврікіе ші тоаре дп 14 зіле але пътітеї лупї, dънъ че аў дмпъръцит апї 3, лупї 10, зіле 9; dънъ акързіа тоарте Августъл Маврікіе, кареле ера de віцъ діаошъ Роman din Аравісса четатеа Капadокіеї, аў цінът фортоасъ пъптъ кь Констаптіна логodніка са [1]).

Nь е de a се тъчеа ачі, че і с'аў дптъмплат Августълуї Тіверіе II пентръ Евлавіа луї. Ачеста въzънd odiniоаръ, къ о піатръ пре каре ера дптъіат сетпъл С. Крьчї, се калкъ кь пічіоареле de чеї че третеа пре лъпгъ dънса, аў порънчіт de с'аў рідікат піатра, сът каре аў афлат о мie de тъжї de аур [2]). Цінереле луї Тіверіе, Августъл Маврікіе, п'аў фост аша de порокос ка съ афле которї, чі din которіле челе афлате de алцїі аў требзіт съ дndестълеze пре Аварї; пентръ къ dънъ кът скріе Паул Діакопъл [3]) дп апъл de ла пащереа Domnълуї 582 (пь 577) Аварії карії пь de тълт луасе Сіршъл четатеа чеа вестіть din Европа, аў тріміс солї ла дмпъратъл Маврікіе, пофtind ка ла челе опт-zечї de мії de галбені, каре обічінзісе але луа de ла Романї дп фіеще-каре ап, съ лі се маї адаоце доъ-zечї de мії de галбені. Дмпъратъл ръспиnd пачеа ле аў dат ачестеа.

Кагапъл Аварілор dънъ ачееа аў черът съ'і трімітъ спре ведере ып елефапт, фіарь din India, къзіа і-аў тріміс пре чел маї таре, пре кареле dънъ че л'аў въzът л'аў тріміс дпапої ла дмпъратъл. Ашіndереа аў черът съ'і трімітъ ып пат de аур, съ'л вадъ; ші пат de аур дпкъ і-аў тріміс, іаръ ел въzъndъ'л іаръші л'аў тріміс дndърънт. Маї пре ърмъ аў пофтіт ка ла сята de мії de галбені чеа de маї 'наinte съ'і маї адаоце алте доъ-zечї de мії de галбені, каре пофтъ пе'mплininдь-о дмпъратъл, Кагапъл аў стрікат Сіпцidопъл ші аў кънpінс маї тълте четъцї din Іллірікь. Дрепт ачееа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дмпъратвл аў трімїс ла dънсвл солї пре Елпідіе Патрікївл ші пре Комептіол, дпаінтеа кѣрора варварвл фъцърпічеще с'аў фъгъdвіт къ ва цінеа пачеа.“ Ашіщdереа скріе С. Теофан[4]), Menander[5]), Теофілакт[6]) Кedрен[7]), ші Zonara[8]).

[1]) S. Theophanes ad ult. an. Tiberii II. Aug. Katona in Synopsi Chronologica. [2])Katona l. c. [3])Paulus Diaconus Lib. 15. [4]) S. Theophanes ad an. 1. Mauricii Aug. [5])Menander pag. 175. [6]) S. Theophanes Lib. 1. cap. 3. [7])Georgius Cedrenus Tom. 1, pag. 394. [8]) Zonaras Tom. 2. pag. 73.

Ан вл 583. Дп ал doїlea an ал дмпъръцієї лві Маврікіе, Кагапвл Аварілор (скріе Павл Diakonвл[1]) се гръвіа съ стріче пачеа, пептрв къ аў дптрартат неатвріле Склавілор дшпротіва Тракіеї, карії аў терс пънъ ла zidвріле чеде лвпцї, фъкънd твлтъ пierzare. Чі дмпъратвл скоцвnd осташії чеї че пъzіа полата ші твлте глоате din четате ле-аў порвпчіт съ апере zidвріле чеде лвпцї, ші пре Комептіол орвndвіndв'л повъцвіторіў л'аў трімїс дп контра варварілор, кареле пъвълind фъръ de ціреа варварілор асвпра лор, пре твлцї аў оторвт din еї, ші пре чеілалцї і-аў фвгъріт. Іаръ кънd се дптърпа кътре Odрііў с'аў дптълпіт кв Adрагаст, кареле повъцвіа твлціте de Склавінї, ші dвчеа таре прadъ, ші dънd пъвалъ ші асвпра ачествіа, пв пвтаї пре чеї робіцї і-аў тъптвіт чі ші бірвінцъ аў dобъndіт.“ Ашіщdереа скріе ші С. Теофан[2]).

[1]) Paulus Diaconus Lib. 17. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 2. Mauricii Augusti.

Ан вл 586. Філіппікв повъцвіторівл ощілор чедор de ла ръсъріт дп анвл ачеста ла Amida фоарте таре аў бътвт пре Персї, ші твлте цері але лор аў прadат.

Ан вл 587. Ла ръсъріт дп анвл ачеста dествл de біне аў кврс порокві Романілор пептрв къ Ераклїе, вnвл dintre повъцвіторії ощілор de ла ръсъріт аў дпвінс пре Персі ші аў квпрінс Mazарвл оратвл Персілор[1]); таї ръў с'аў дптъмплат de кътрв miazъ-ноапте, таї алес біецілор стрътомілор нострі; пептрв къ dвнъ квт скріе С. Теофан[2]): „Дп анвл ачеста Кагапвл Аварілор стрінsнd пачеа. Месіа (дпцелеце de ціое кв Dакіа чеа рмпоасъ) ші Скітіа кв атар ръсвоіў ле пъкъжіа; іаръ четъціле Раціарія, Кононіа, Акіса (Авторвл Міскеллеї таї біне скріе, Bononiam, Aquas), Доростолвл, Zandana ші Маркіанопоівл ле-аў ръсіпит din фвndътмнт. Іаръ Комептіол cocind дп Анхіал пре остатії чеї таї бвні і-аў алес dintre чеї таї славі, ші оастеа чеа таї требнікъ, ка ла 40,000 de оатені о аў пвс съ апере табера, іаръ пре чеї алешї, ка ла 6,000, dвкънdв'і кв cine, dозъ тії аў dат лві Кастў, пре атъцїа лві Мартін, челелалте dозъ тії ле-аў повъцвіт ел, ші аў пврчес дп контра варварілор. Кастў ацівпгънd ла Цапарda ші ла Хетў ші афлънd пре варварї петрекънdв'ші тімпвл фъръ de гріце ші фъръ de стрежї, пре твлцї аў оторвт dintre dъншії, апої пре робі ші прada чеа dобъndіть о аў dат осташілор съ о пъzеаскъ. Іаръ Мартін, тергънd ла локвріле че ера вечіне четъції Баббеї (de акvт), ші фъръ de весте пъвълind асвпра Кагапвлві, твлте ощі але лві кв тотвл ле-аў стінс, ші пре ел л'аў сіліт съ се тъптвіаскъ кв фвга. Мартін dвнъ че аў фъкvт ісбънda ачеаста, с'аў дптврпат аколо, вnde ле zicece повъцвіторівл къї ва ащепта; чі Комептіол de фрікъ се тръсесе дп Маркіанопоіў. Неафлънd Мартін ті Кастў пре Комептіол,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ши аў вніт оцїле ши с'аў трас кътре гъра Етвлвї. De ачі Мартін възънd къ Каганвл трече рѫвл с'аў лптърпат ла повъцвіторіў. Кастў трекънd рѫвл ші лптълпіndв-се кв тергъторіі лпаінте аї петічілор пре ачеіа і-аў лпвінс; даръ dвпъ ачееа фъръ вре о прічінъ аў прецетат а се лптърпа ші а се вні кв повъцвіторівл. Dрепт ачееа adова-zi, лпкizіndв'ї тоатъ етіреа, Каганвл ла лпвінце; de вnde оастеа чеа ръсіпітъ, прекът аў пвтвт фіеще-кареле аў фвціт пріп твпцї, ші пріп пъdврї. Вніі, пре карії ка пре фіере лї вѫпасе варварії, аў възвт, вnde есте Кастў асквпс, пре кареле dвпъ ачееа варварії л'аў прінс віў, ші лпквпцівръпdв'л кв діокврї ші кв*глвте, лшї аръта вкврія пентрв бірвінцъ.

„De ачі Каганвл аў порніт спре аміazї ші пвтънd ръсвоівл лп Тракіа, с'аў апропіат de zidвл лвнгў. Іаръ Комептіол акоперіт ші асквпс фііnd лп пъdвріле Етвлвї, пвтаї de кът есе ла ларгў кв Мартін лптревпъ, вnde афлънd негътіт пре Каганвл пентрв кв твлцітеа варварілор ера лтпръщіатъ пріп Тракіа, de кв поапте с'аў dвс лп контра лвї, ші пвтеа фаче маре ісвънdъ, de вв л'ар фі лпшелат пороквл чел слаб. Пентрв кв пікънd діосў повара de пре оаре-каре добітокў ал внвї осташў, алт осташў лп літва пъріптеаскъ аў стрігат пре стъпънвл добітокълвї, съ ръdіче повара чеа къзвтъ zікънd: *Τ'όρνα φράτρε*! (adекъ лптоарпъте фрате [1])! чі стъпънвл твткоівлвї (саў ал катърквлвї) п'аў авзіт кввънтвл, даръ авзіndв'л чеіалалці осташї ші гъndінd къ петічіі лї лтпресоаръ, аў лпчепвт а фвці, стрігънd: *Τόρνα τόρνα* (Теофілакт ла локвл че се ва adвче аквмї, zіче, къ аў стрігат: *Ретόρνα ретόρνα*). Чі Каганвл лпкъ спъітънтънdв-се, аў лпчепвт а фвці, аша, кът ші Ромапіі ші варварії фвцеа пітепеа гопіndв'ї.“

„Каганвл dвпъ ачееа квлегънdв'шї оцїле аў лпквпціврат четатеа Апіаріа ші прінzінd пре Бвса, кареле ера пвс маї маре престе тахіпеле четъцеї, вреа съ'л потоапъ; іаръ Бвса се рвга съ'шї поатъ рескътпъра віеаца кв маре свтъ de банї; dрепт ачееа легат л'аў dвс лпаінтеа четъцій, кареле пвтерънd фачеріле de біпе кв тоцї четъцепії, се рвга съ'л рескътпере; даръ вп четъцеап, кареле (прекът ера вестеа) се цінеа кв твіереа лвї Бвса, аў despътпат пе четъцепї de ла рескътпърареа Бвсеї. Ачеаста възіndв-о Бвса, аў фъгъdвіт Каганвлвї къ'ї ва da четатеа, ші фъкънd о тахіпъ че о пвтеск бербече, аў лват четатеа. Лпвъцънd варварії а фаче тахіпіле dвпъ ачееа маї твлте четъцї аў сdровіт, ші квлегънd песпвс пвтър de ровї, с'аў лптърпат лпапої.“ Ашіпdереа скріў: автовівл Міскеллеї [3]), Апастасіе бібліотекарівл [4]) ші Теофілакт [5]).

Din квінтеле С. Теофап ші але челоралалці лпсеатпъ лптъіў, къ осташії de свбт повъцвіреа лвї Комептіол аў фост маї маре парте diaошї Ромъпї; пентрв кв літва лор чеа пъріптеаскъ: „торпа фратре“ е ромъпеаскъ: лптоарпъ фрате! а dова, къ четъціле каре се пвтеск de автогії маї свс пвтіцї, маї тоате аў фост але Dакіеї чеї рѫпоасе, лп каре локвіа лп тітпвл ачела о парте а Ромъпілор саў а колопілор лвї Traian, пре карії і-аў фост трекът de a dреапта Dвпъгії Авреліап. Despre четъціле ачі adвceam. вогбіт ла апії маї dinaінte, афаръ de Zandana ші Цапарda, despre каре токта пітіка щіў

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 5. Mauricii Aug. [2]) Idem S. Theophanes ibidem. [3]) Author

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Miscellae Lib. 17. [4]) Anastasius Bibliothecarius pag. 74. [5]) Theophilactus Lib. 2. a capite 10 usque 6.

Anul 591. La anul aceasta scrie autorul Miscellei [1]) despre luptele ce avură Romanii cu Dacia cea nouă; căci cea veche mai de demult o stăpâniau cu necurmare Cagănul Avarilor zicând: „Pe el zecelea an de la începerea domniei lui Mauriciu, Cagănul cerca să i se dea birul, ce dădeau Cinicidonul, m'ar porni tabăra asupra Sirmiului. Iar începerea an porunci lui Priscu Pretorului din Europa, să'i easă înainte; carele trimise înainte pre căpitanul Silvian, ca porni și vrând resboiul ca înainte Romanii. Despre care bărbătă începându-se Cagănul, m'ar strânge toate puterile și s'ar grăbi la resboiu; iar Silvian văzând mulțimea și începându-se s'ar întorna la Priscu. Cagănul începu a bate cetatea Romanilor, s'ar trage spre marea Neagră, și ajungând la oraș S. Alexandru l'ar arde. De aci ar trece la Dirina, și rămând cu stricăciune toată înprejurul, ar fugi spre cetate. Iar locuitorii cetății Dirina tocmai că era preă înfricoșați, mai înțelegând s'ar întâmpla ca Avarii, și stând pre lângă porți se lăuda că vor bate pre barbari. Nici înzadar fiind că oare-ce puteri Dumnezeiască i-ar spăimânta pre ei; pentru că li s'ar părea barbarilor, că din cetate ies mai multe puteri cu ce bat ca dușmanii; drept aceea cuîmtrându-se ca pescuiască fugă ar fugi până la Perinc. Iar Priscu nici a privi n'ar îndrăsni spre mulțimile barbarilor, ci ar întrat în cetatea Zarul și ar începe a o întări; Cagănul ar înconjurat cetatea și se sîlia cu scoate pe Priscu dintr'acea, care lucru auzindu'l Mauricie, nu știa ce se fac Mai pre urmă bun sfat i-ar venit a minte, ca unuia dintre struțarii de Curte cu fugădiască ce va nopti, numai cu meargă dintr'adinc la barbari, și aceluia i-ar dat o epistolă scrisă lui Priscu, după cuprins: „Prea măritului Pretorului Priscu. Nu te spăimânta de silința barbarilor cea rea, pentru că spre perzarea lor se silesc; căci cu ei că nu se va întorna Cagănul în țeara sa, careia i s'ar dat lui de Romani. Pentru aceea Mărirea ta rămânând statornic, făcând pre barbari cu alerge pre lângă Zarul, că vom trimite corăbii pre mare și vom robi fameliile lor, și se va întregi a se întorna la ale sale lucrat de rușine și cu pagubă. Careia epistolă luându-o cetindu-o Cagănul, s'ar înfricoșat și trimițând la Priscu cu mustrare mi nevrednice daruri. s'ar întâmpinat și cu cea mai mare grăbă s'ar întors în țeara sa.“

Aceasta scrie S. Teofan [2]), Teofilact [3]), Cedren [4]), Zonara [5]) și Anastasie [6]).

Trei cetății se numesc de autorii mai vechi: Dirina, Perinul și Zarul; despre Dirina nu afla scrie, unde ar fi fost și cum s'ar chiema acuma; despre Perinc aceasta singur atâta, că ar fi Eraclea Traciei; Zarul este între Odriu și între Țarigrad, despre carele vezi pre Baudrand [7]).

[1]) Author Miscellae Lib. 17. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad ann. 10 Mauricii Augusti. [3]) Theophanes Lib. 6. Cap. 3. 4. et 5. [4]) Cedrenus Tom. 1. pag. 397. [5]) Zonaras Tom. 2. pag. 76. [6]) Anastasius Bibliothecarius pag. 77. [7]) Baudrand in Geographia.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анъл 592. Іаръшї ачелаш автор ал Міскеллеї [1]) ла анъл ачеста аша скріе: „Дптрѫ ал вспрезечелеа анъ ал дмпъраціеї лъї Маврікіе, ачелашї дмпърат аъ трімїс пре Пріскъ къ тоате пътеріле Ромапещї ла Дѫпъре, ка съ дмпедіче пре неатъріле Склавінілор de ла течереа еї. Venind Пріскъ ла Дѫпъре, аъ дпцелес Кагапъл, шї тріщепind солї, с'аъ целъіт къ Romanії дпчеп ръсбоіъл; даръ Пріскъ зїчеа къ п'аъ венїт асѫпра лъї, чї асѫпра Склавінілор. De ачї авzind Пріскъ, къ Apdагаст (Съптъл Теофан дл пътещé Adpагаст) аъ дмпръщіат пре Склавінї ла пръdаре, а тіаzъ поапте аъ трекът Dѫпъреа, шї неащептат аъ пъпъdіт престе Adpагаст, кареа въzind Adpагаст, пре пъръл калълъї аъ скъпат. Romanії dѫпъ че аъ оторжт пре Склавенї шї аъ цефъіт цітътъл лъї Adpагаст, тълтъ прadъ аъ трімїс ла Царіград пріп Татемер. Чї Татемер пре кале с'аъ dат ла бъътъръ шї ла dестерdърї; dрепт ачееа Склавінії аъ пъвъліт спре dънсъл, іаръ ел спъітъптат аъ фъ-пъ ла Царіград. Чї Romanії, карії ера къ dънсъл, фіind преа апріпшї асѫпра Склавінілоръ, аъ бірѫіт токта слъвіт пре варварї, шї пре чеї пріпшї дптреџї і-аъ dѫс ла дмпъратъл. Пріскъ дпкъ дпdръспind аъ дптрат маї дп лъѫптрѫ дп пърџіле Склавінілор. Іаръ Пінес, върват крещін, фъгънd ла Romanї, шї дптрареа о аъ арътат Romanілор шї пре варварї і-аъ коптепіт. Dрепт ачееа пріп въпzареа лъї Пінес, трекънd рѫъл, Пріскъ аъ афлат пре Мѫсакіе краіъл варварілор морт de веат, пептрѫ къ фъчеа потапъ фрате съъ, пре кареле л'аъ пріпс вїъ, шї тъind пре варварї аъ dобъндіт тълтъ прadъ, чї dѫпъ ачееа с'аъ dат ла бъътъръ шї ла тъпкаре; кареа въzind варварії с'аъ адѫпат шї пъвъліnd асѫпра бірѫіторілор ар фі ръсплътіт ѫчідереа чеа маї dінаінте, de п'ар фі опріт Genzo къ педестрімеа Romanілор пъвала варварілор вітіџеще лъптъndѫсе къ dъншїї.

Ашішdереа скріе С. Теофан дп Хропографіе ла ал вспрезечелеа анъ ал дмпъратълъї Маврікіе, шї Теофілакт дп картеа 6, кап 6; dінтрѫ але кърора zice лесне поїї кълеце, дптъіъ къ Кагапъл Аварілор дп тітпъл de атѫпчї кът de кът стъпъніа пре Цетidzї шї пре Склавінї; а doѫa къ, Склавінії локѫіа дп Валахіа, Молdова шї Бѫцеакъл de акът; пептрѫ къ Пріскъ аъ трекът Dѫпъреа пе ла Дръщор саъ Сілістріа, кънd аъ пърчес асѫпра лор; а треіа къ Склавінії пъ ера сѫът ѫп стъпън; чї ѫпїї ера сѫът Adpагаст, алцїї сѫът Мѫсакіе. Пагѫбъ къ п'аъ пътіт рѫъл, каре л'аъ трекът Romanії, кънd аъ пріпс пре Мѫсакіе, къчї алт рѫъ се вede а фі фост, пъ Dѫпъреа.

[1]) Author Miscellac Lib. 17.

Анъл 593. Пріскъ повъщѫіторіъл Romanілор, дп анъл ачеста іаръшї аъ трекът Dѫпъреа шї дпвінгънd de поъ пре Склавінї, тълтъ прadъ аъ трімїс дмпъратълъї Маврікіе; іаръ дмпъратъл пріп Татемер аъ порѫпчіт лъї Пріскъ, ка съ ерпеze къ ощіле дп цінътъл Склавінілор, каре ера о парте а Dакіеї чеї векї, прекът с'аъ zїс ла анъл трекът [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 12. Mauricii Augusti. Author Miscellae Lib. 17.

Анъл 594. Че і-аъ венїт дп кап дмпъратълъї Маврікіе, че пъ? къ дп анъл ачеста пе Пріскъ Преторъл Тракіеї, кареле ера къ оастеа дп Dакіа веке, л'аъ пѫс ціос din Претъръ, дп локъл лъї аъ пѫс Претор пре Фрате-съъ Петрѫ, каре лъкрѫ дпцелегънdѫ'л Пріскъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

н'аѫ ащептат вепіреа лъї Петрѫ фрателъї лъї Маѵрікіе, чі тоатъ оастеа Романілор о аѫ трекѫт de a dреапта Дѫнъреї. Каре тречере дпцелегъндѵо Кагапѵл Аварілор, с'аѫ тірат, ші аѫ тріміс ла Пріскѫ de д'аѫ дптребат пентрѫ че аѫ фъкѫт ачеаста, черънd ші парте din прада че о dѫчеа Пріскѫ de ла Склавінї. Пріскѫ, пентрѫ къ д'аѫ лъсат, de аѫ трекѫт дп паче ші фъръ de пртежdіе, пре Склавінїї чеї робіцї і-аѫ dат Кагапѵлъї, іаръ чееалалтъ прадъ о аѫ dѫс кѫ сіне [1]).

[1]) S. Theophanes ad an. 13. Mauricii Augusti. Author Miscellae Lib. 17.

Апѵл 595. С. Грігоріе Діалогѵл саѫ чел маре, Патріархѵл Ромеї, дп апѵл ачеста аѫ скріс лъї Фелікс, Мітрополітълъї Сардікеї саѫ Тріадіцеї, съ аскълте de Ioann Архіерѵл Ахрideї ші Вікаріѵл Скаѵѵълъї Апостоліческ [1]).

[1]) Michael Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 303.

Апѵл 596. Петрѫ, фрателе дмпъратълъї Маѵрікіе, de кънd аѫ ѵрмат лъї Пріскѫ пъпъ акѵма аѫ боліт [1]); іаръ дп апѵл ачеста зіче С. Теофан [2]), венind ла Маркіанополіѫ саѫ Преслава, аѫ тріміс о міе de осташї дпаінтеа са, карії дптълпіndѵсе кѫ Склавінії, че dѫчеа мѵлтъ прадъ, din цінѵтѵл Романілор, аѫ фѵгъріт пре варварї. Чі варварії оторжnd пре робї, кѫ чееалалтъ прадъ каре ера фоарте маре, с'аѫ дптѫрнат din цінѵтѵл Романілор."

[1]) Author Miscellae Lib. 17. Katona in Synopsi Chronol. [2]) S. Theophanes ad annum 14. Maurici Augusti.

Апѵл 597. Ла апѵл ачеста аша скріе аѵторіѵл Місчеллеї [1]) „Дп ал чінчї спрізечіле ап ал дмпъръцієї лъї Маѵрікіе Петрѫ Преторіѵл Тракіеї тріміте о міе de осташї дпаінтеа са, карії афлъ о міе de Бѵлгарї, чі Бѵлгарії дпкредінціndѵ-се пъчії кареа о авеа Кагапѵл Аварілор кѫ Романії, петречеа фъръ de гріце, даръ Романії аѫ пъвъліт асѵпра лор; атѵпчеа Бѵлгарії аѫ тріміс шапте бърбацї ла Романї съї дожепеаскъ пѫ съ стріче пачеа. Авzind ачеаста чеї че терсесе дпаінте, аѫ дпщііпцат пре Петрѫ Преторіѵл, карele аѫ респѵнс: къ de ар вені токта дмпъратѵл, дпкъ пѫ ва ерта пре Бѵлгарї. Дрепт ачеea ловіndѵ-се ла о лалтъ, аѫ фѵгъріт Бѵлгарії пре Романї, чі пѫ і-аѫ гоніт департе, темъndѵ-се ка пѫ кѵт-ва съ кадъ дп пртежdіе."

Ашішdереа скріе С. Теофан [2]) карele маї адаогъ ла челе de аѵторіѵл Міскеллеї zіce, каре ѵртеазъ, zікънd: „De ачі Петрѫ аѫ пѵрчес асѵпра лъї Перегаст Префектѵл Склавінілор; чі варварії дптітпіпъндѵ'л дп цертѵріле рѫѵлъї (пагѵбъ кѫ пѫ пѵтеще рѫѵл, къчі пѫ е Дѫнъреа), вреа а'л дппedіка de ла тречереа лъї. Романії dітпротівъ din лѵнтріле челе de трекѫт съцетънd, аѫ алѵпгат пре варварї. Кънd фѵціа варварії Перегаст с'аѫ ръпіт дптр'о спрѫпчеалъ ші аѫ тѵріт. Дрепт ачеea трекънd Романії, фоарте маре прадъ аѫ кѵлес, чі врънd съ се дптоарпе ла але сале, повъцѵіторії (кълъѵzії) аѫ грешіт калеа чеа dреаптъ, ші абътънdѵ-се ла локѵрї сечї ші фъръ de апъ, оастеа о аѫ пѵс дп маре пртежdіе. Дечї поаптеа кълъторінd аѫ ацѵпс ла рѫѵл Ілвакіѫ, *περιτυγχάνουσι τῷ Ἰλβακίῳ ποταμῷ* (Ілвакіѵл аѫ пѫ есте Іаломіца, рѫѵл церії

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Мънтепещї?) Іаръ варварії din леашъріле de преете рѫѣ ѧn каре ера аскъпшї, съпѣта пре Романії чеї че терцеа ла апъ, ші оторѫnd пре мълцї dінтре dъншії, шаї пре ърмъ аѣ бірѫіт варварії, ші Романії аѣ прінс а фъцi. Ѧнцелегънd ачестеа Маврікіе, пе Петрѫ л'аѣ deспоіат de дрегъторіе, ші пре Прискѣ іаръшї л'аѣ фъкът Претор Тракіеї.“

Тот ла апъл ачеста ѧнсеатнъ Леквіен[3]) din C. Теофан, къ локъіторії Новелор четъції Дакіеї чеї рѫпоасе, чеї шаї de фрънте къ еніскопъл лор, а къръіа нѫме нъ се щіе, аѣ ешіт ѧнаінтеа Преторълї Петрѫ, кънd вѣеа се треакъ Дънъреа, ка съ меаргъ асъпра Българілор, ші къ Петрѫ Преторъл пентрѫ ачееа, пентрѫ къ локъіторії Новелор п'аѣ воіт съ се нѫтере ѧнтре осташії лъї Петрѫ, пре еніскопъл лор л'аѣ опріт ла сіне, пентрѫ каре опрелще четъценії Новелор ѧнкъ аѣ ѧнтіріт пре Скрівоп солъл лъї Петрѫ къ рѫшіпеа лъї de ла сіне. Аша даръ Преторъл Петрѫ пре ла четатеа Новелор, саѣ ѧn вечінътатеа еї, аѣ трекът Дънъреа, кънd аѣ мерс ѧn Валахіа асъпра Българілор ші а Склавінілор.

[1]) Author Miscellae Lib. 17. in Mauricium Augustum. [2]) S. Theophanes in Chronographia. ad an. 15 Mauricii Augusti. [3]) Leguien in Oriente Christiano Tom. 1. pag. 1221.

Апъл 598. Каре с'аѣ ѧнтъмплат ла апъл ачеста ѧнтре Рошанї ші ѧнтре Аварї, Българї ші Склавінї, Авторіъл Міскеллеї[1]) ле скріе къ къвінтеле ърмътоаре: „Ѧn ал шасе-спре-zечелеа ап ал ѧмпърццієї лъї Маврікіе, Прискѣ преторіъл Тракіеї adънъnd тоате ощіле, аѣ веніт ла Дънъре токта ла четатеа Новелор; чі авzînd Кагапъл Аварілор, аѣ тріміс ла Прискѣ, de л'аѣ ѧнтребат, пентрѫ че аѣ веніт? Іаръ Прискѣ аѣ респънс, къ аѣ веніт ла вѫпат. Ла респънсъл ачеста Кагапъл аѣ zіс, къ нъ се кade а вѫна ѧn локъл алтзіа. Dінпротівъ Прікскѣ zічеа, къ локъл есте ал съѣ. Dрепт ачееа варварът аѣ стрікат zidъл Cінцidonъл ші аѣ інтрат ѧn цінътъл Романілор. Ѧнцелегънd ачеаста Прискѣ аѣ веніт ла островъл Дънъреї ші лъънd къларії, аѣ мерс ла Константіоле, ънde ера Кагапъл, ка съ ворбеаскъ къ дънсъл: ші венінd Кагапъл ла церцърі.ле рѫлъї, Прискѣ къ ѧнтр'істаре ворбеще къ ел. Іаръ Кагапъл аѣ zіскѣ кътре дѫнсъл: Авzї Прісске! че аї тѣ къ цеара теа? аѣ доаръ вреї съ о іеї din мъїпеле теле? цізdіче Дънпezеѣ ѧнтре міне ші ѧнтре ѧmпъратъл Маврікіе, ші чеаръ съпцеле оастеї Романілор ші ал оастеї теле din мъїпеле лъї. Dінпротівъ Прискѣ zічеа: Дъ ѧnапоі Романілор четатеа Cінцidonъл. Ла ачеаста ръспънde Кагапъл: О четате вреї съ іеї de ла ної? ѧn скъртъ време веї вedеа чінчі-zечі de четъцї Ромъпещї сънсе Аварілор. Чі Прискѣ трекънd рѫъл спре Cінцidon, четатеа ачеаста о аѣ прѣdат, ші пре Българї і-аѣ гоніт dінтр'ѫnса.“

Ашіщderса скріе ші С. Теофан[2]); dінтрѫ а кърора къвінте кълеце къ Прікскѣ пре. ла четатеа Новелор, кареа къdеа ѧn Месіа de ціоскѣ, ші се цінеа de Дакіа чеа рѫпоасъ (прекът аратъ табла лъї Пеитінгер[3]) аѣ трекът престе Дънъре ѧn Валахіа de акът, кареа атънчі о стъпъніа Склавінії ші Българії сѣът тътела Аварілор, ші къ din Валахіа аѣ трекът Дънъреа, de аѣ прѣdат Cінцidonъл саѣ Cemendріа de акът, кареа ера маї de сѣс четате а Дакіеї чеї рѫпоасе, прекът с'аѣ аръtат ла апъл 565.

[1])Author Miscellae Lib. 17. [2]) S. Theophanes ad an. 16. Mauricii Augusti [3])Peutinger in Tabula Geographica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Anii 599 ши 600. Каре с'аў ѧптъмплат ла ачещї доі анї, пъ ле вей ѧпделеце маї бине де кът din Авторізл Міскеллеї, ші din алцїї каре цї'ї даў ачі. Аша даръ скріе авторізл Міскеллеї [1]) прекът ъртеазъ: „Ла апъл ал опт-спре-зечелеа ал ѧмпъръцієї лъї Маврікіе, Пріскъ лъѕnd кѣ сіпе пътеріле (Тракіеї) аў венїт ла Сіпцidon. Іаръ Кагапъл кълегъndъ'шї пътереа ѧndатъ аў ѧптрат ѧп Месіа ші с'аў сілїт съ кѣпріndъ четатеа Котеа. Дрепт ачееа Пріскъ аў лъсат Сіпцidonъл, ші аў терс съ аперо четатеа ачеаста. Іаръ фііnd сърбъторіле Пащелор ші неавъnd Романїї храпъ, Кагапъл аў скріс ла Пріскъ съ'ї трімїтъ карре, ка съ ле дъкъ бъкате, съ поатъ петрече Пащеле кѣ бъкъріе. Аў тріміс Пріскъ 40 (саў кът скріе С. Теофан 400) de карре, ші ле аў ѧпкъркат кѣ бъкате Кагапъл. Пріскъ ѧпкъ аў тріміс Кагапълъї спеціеш'ърї din India, адекъ: пїпер, фрънзъ din India кост ші косіе, кѣ маї мълте феліърї de ачестеа че се чеарк'ъ. Фііnd Кагапъл лъпгъ Сірміѣ ші лъѕnd ачестеа, фоарте с'аў бъкърат ѧптр'ѫнселе, ші пъпъ че аў трекът сърбъторіле Романіі аў локъіт ѧмпрежпъ кѣ варварії. Дъпъ че аў трекът сърбъторіле, варварії с'аў осебіт de Романї ші шергъnd ла Dipizinepa аў прѣdат четатеа ачеаста, ші аў апріпс Бісеріка Съптълъї Александрѣ, decпoindъ'ї ші торпъптъл de копорішъл чел de арцint, чі ші трънъл мъчепікълъї ѧпкъ л'аў батцiокорїт ші добъndind мълтъ прadъ din Тракіа, се оспъта фоарте сътецъ фііnd асънра Романілор."

„Іаръ дъпъ че аў сосіт Комептіол (Преторізл Асіеї) ѧп Царіградъ, фоарте таре спаймъ с'аў фъкът ѧп четате, ѧптрѣ атъта кът се сфътъіа съ ласе Европа ші съ фъгъ ѧп Асіа ші ѧп Калкідопіа; ѧмпъратъл ѧпкъ кѣ о парте а стръжарілор de кърте аў ѧптърїт zidъл чел лъпг. Іаръ порodъл пъzіа четатеа ші сепатъл сфътъіа пре ѧмпъратъл съ трімїтъ солї de паче ла Кагапъл."

„Іаръ Дъmnezеў фъкъnd ісбъndъ пептрѣ Мъчепікъл Александрѣ, аў тріміс чіътъ ѧптре варварі, ші ѧптр'о zі пре шепте фечіорї аї Кагапълъї спріп фрігърї ші пріп боалъ din лъѕптрѣ і-аў оторът кѣ маї шълцї спъркацї, ѧптрѣ атъта, кът дъпъ бъкъріа de бірѣіпцъ целе фъръ de мъпгъіере аў кѣпріпс пре варварі."

„Атъпчї сепатъл іаръшї аў рѣгат пре ѧмпъратъл съ трімїцъ соліе de паче ла Кагапъл. Дрепт ачееа аў ші тріміс пре Армazon кѣ мълте дарърї ла Кагапъл ѧп Dipizinepa, ка ші кѣ кѣвінте съ ѧмблъпzеаскъ пре осташї. Чі пъ вреа Кагапъл, фііnd фоарте сътърат пептрѣ моартеа фіілор съї; чі зічеа кътръ сол: Цiздече Дъmnezеў ѧптре міпе ші ѧптре ѧмпъратъл Маврікіе. Іаръ еў робіі лї ѧпторк лъї, съ'тї dea пептрѣ фіе-каре сьфлет о пъmістъ. Іаръ Маврікіе п'аў врът съ dea. Іаръшї аў черът Кагапъл съ і се dea пъmаї къте ѫп пъmъ пептрѣ фіе-каре сьфлет. Чі ѧмпъратъл п'аў врът, ба пічї патрѣ сілікве п'аў ѧпгъдъіт съ се dea. Атъпчї Кагапъл тъпііndъсе, пре тоцї робіі і-аў оторът ші с'аў ѧптърпат ла але сале, дъпъ че аў фъгъдъіт Романіі къї вор плъті ѧп тот апъл къте чіпчї зечї de мії de галбепї. Ачеаста ѧпкъ о аў фъгъдъіт Кагапъл, къ пъ ва маї трече Дъпъреа. Dі трѣ ачестеа с'аў ързіт ъра ѧмпротіва лъї Маврікіе."

Ашіндереа скріѣ: С. Теофан [2]), Теофілакт [3]), Апастасіе Бібліотекарізл [4]), Кедрен [5]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre четъцїле Сірміи ші Cinqidonи ам ворбіт ла анії маї dinainte; despre Komea zik Лекwien [6]) ші Брuzen [7]), къ аў фост дп Dакіа чea рuпоасъ; Dipizinepa аў фост четатea Тракіеї. Din каре іаръшї кuлеце, къ Кагапuл Аварілор, сuбт a кърuіа тutелъ ера Цепidzії, Бuлгарії ші Склавінії, стъпъніа тоатъ Dакіа веке.

[1]) Author Historiae Miscellae Lib. 17. in Mauricium Augustum. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 18. Mauricii. [3]) Theophylactus Lib. 7. c. 13. pag. 181. [4]) Anastasius Bibliothecarius p. 81. [5]) Cedrenus Tom. 1. p. 399. [6]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 1. p. 1226. [7]) Bruzen in Dictionario.

Апuл 601. Апuл ачеста ар фі фост ферічіт тutурор Ромъпілор, вреў a зіче, mi челор din Dакіа чea вече ші челор din чea повъ, dакъ ар фі авuт mінте Августuл Маврікіе, пептрu къ авторuл Міскеллеї аша [1]) скріе: „Ла апuл ал повъ-спре-зечелea ал дмпъратuлuї Маврікіе Kommentiол (Преторuл Асіеї) іаръшї лuзnd пре чеї дптрартацї аў венit ла Dunъре, ші uninduce кu Пріскў (Преторuл Тракіеї) ла Cinqidon, аў стріка тпачea кu Аварії. Кареа стрікъndu-o аў терс ла четатea Biminakiў, каре е таре остров ал Dunъреї. Каре авzinduле Кагапuл, аў пuрчес спре кътпuріле Ромъпещї. Dрепт ачееа пе патрu фечіорї аї съї, dъnduле алте пuтерї, і-аў ръnduit съ пъzeаскъ вадuріле Dunъреї. Чі Romanії, фъкъndu'шї лuптрі, с'аў бътut кu фечіорії Кагапuлuї. Пептрu къ Kommentiол, болпав фііnd, шedea дп островuл Biminakiў, ші цінnd тuлтъ вреme бътаіа, ошорmnduce ші треї сuте de Romanї пъпъ ла апuсuл соарелuї, dintre варварї аў къzut патрu мії. Ашішdереа бътъnduce ші a треіа zi, Romanії de ла локuріле челе маї дпалте аў пъвъліт дп контра варварілор ші пре ачещіа дпторкъndu'ї дптр'uп локў ші, фuгърind пре Аварі, пре тuлцї dintre dъншії і-аў дпекат, дптре карії ші фечіорії Кагапuлuї аў періт, ші Romanії с'аў дтburкат кu вестітъ дпвінцере.

„Іаръ Кагапuл adunnd пuтерї тuлте дпсuшї пuрчede асuпра Romanілор; чі цінnd ръсuоіў, Romanії дпвінг пре Аварі, ші бірuінца ачеаста аў фост чea маї дпсетпатъ de кът тоате. Дптр'ачееа Пріскў аў трітіс патрu мії съ треакъ Tica, порuпчinduле съ черчетезе че фак варварії. Чі петіка цііnd варварії despre ачееа че се дптътпласе, цінеа-сърбътоаре ші се оспъта dimпреuпъ: ла ачещіа аціuпгnd Romanії, пре аскuпс таре фрікъ аў фъкut; пептрu къ треї-zечі de мії de Цепidzї ші de алцї варварї аў оторжт, ші кънътnd таре dобъndъ с'аў дптърпат ла Пріскў.

„Іаръ Кагапuл стръпгъndu'шї іаръ пuтеріле аў венit ла Dunъре, ші бътъnduce, с'аў дпвінс варварії, ші с'аў дпекат дп апа Dunъреї, ші аў періт кu дъншії фоарте тuлцї ші din Склавінї; іаръ вії с'аў прінс din Аварі 3000, din Склавінї 800, din Цепidzї 3200; афаръ de ачещіа дпкъ алте 2000 de варварі. Кагапuл въznd ачеаста, трітіте ла дмпъратuл Маврікіе солі, рuгъnduce съ капете дпапоі пре чеї пріншї, ші дмпъратuл пе цііnd кuтnліта дпвінцере a Romanілор ші пердереа варварілор, скріе лuї Пріскў ка пuтаї пре Аварісъ'ї дптоаркъ Кагапuлuї.“

Ашішdереа С. Теофап скріе [2]), din карeле се вede авторuл Міскеллеї a фі скріс

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

istoria ca. Dрепт ачееа ынde аре авторыл Міскеллеї Тірса, еў ам пыс din C. Теофан Тіса; маї вьртос пентрь ачееа, пентрь кь Тірса зла алцї авторї пь се афлъ; поате фі кь дп авторыл Міскеллеї дпкъ е грешалъ de тіпарій.

Din каре ле скріе авторыл Міскеллеї мі C. Теофан ла апыл ачеста, аша даръ поцї кълеце, кь Romanii трекынd пре ла Bimінакій дп цеара Ромъпеаскъ, ші ацізпгынd пъпъ ла Тісъ, ба трекынd ші Тіса кь ескырсіа лор, с'аў таре дмпьтерпічіт дп Dакіа чеа веке. Dрепт ачееа аў фост мынтыіт пре стръмошії пострі de цівтыл варварілор. Батър de ар фі лъсат дмпъратыл Маврікіе дынъ Преторыл Прискў! Варварії din карії с'аў прінс челе 2000, маї пре ырмъ дпсетпате, мі се вьd a фі фост Българї, кь ачецїа дпкъ локыіа дптр'о парте a Dакіеї чеї векі, дптре Цепidzї ші дптре Склавінї, прекым с'аў арътат ла анїї de маї'наinte.

*) Author Miscellae Lib. 17. in Mauricium Aug. 2) S. Theophanes in Chronogr. ad an. 19. Mauricii Aug.

Апыл 602. Апыл ачеста есте чел маї de пре ырмъ ал дмпъръцієї лыї Маврікіе Авгыстыл, доаръ мі чел маї de пре ырмъ de a маї пытеа дмпърацїї Ръсъріт ылыї стъпъні Dакіа чеа веке мі пре Колоніі лыї Traian чеї дптр'жпса реташї. Епокъ каре е de a се дпсетпа! пентрь кь (дынъ кът скріе C. Теофан [1]), ші авторыл Міскеллеї [2]), дмпъратыл Маврікіе дптрь ал доыъ-zечелеа анў ал дмпъръцієї сале дп локыл лыї Прискў челыї вітеаz аў пыс Претор пре Петрь фрателе съў, кърыіа і-аў порынчіт съ ерпеze кь оастеа дп цінтыл Склавінілор, адекъ дп Молдова мі дп цеара Мынтепеаскъ саў Валахіа de акым; къчі ачестеа ле стъпъніа атынчі Склавінії дмпрежъ кь Българії; Ардеалыл ші кът есте пъпъ дп Тіса Цепidzії, Бессарабіа Хынніі, прекът с'аў арътат ла анїї маї dinainte, маї алес ла апыл 455. Порынка ачеаста п'аў плъкът осташілор, ші пентрь ліпса храпії каілор, ші пентрь кь авеа кь сіне тылтъ прадъ пре кареа се тетеа a o ціне дп тіжлокыл варварілор; къчі стръмошії пострі колопії Авгыстылыї Traian ераў фоарте ръў сторшї de варварї, пентрь каре стоарчере ера слабї de a пытеа ацінта осташілор, de с'ар фі скылат іарпа дп контра осташілор, кынd ачецїа п'ар фі авът zахараоа чеа de ліпсъ, дрепт ачееа нічі аў прітіт порынка. Іаръ Преторіыл Петрь ші маї таре аў пебыніт пре осташї, пентрь кь с'аў трас дпдърът de ла табъръ 20 de мілърі, мі дптрь ачееа аў фост плоі фоарте тылте ші фріг таре. Чі дмпъратыл пь дпчета a скріе Преторіылыї ынтаї съ ерпеze дп Dакіа веке, ші съ кылеагъ zахараоа de іарпъ de ла Склавінї. Іаръ Преторіыл кіемынd ла сіне пре ын цеперарій апыте Гындын, і-аў zic: Преа греа мі се вede мie порынка дмпъратылыї карele порынчеще съ ерпът дп цінтыл стреін; чі греў есте a аскылта, маї греў a пь аскылта. Нічі ын біне пь фаче скынпетеа мына тътърор ръзътъцілор, de кареа стъпъніт фііnd дмпъратыл, ел есте каыса релелор, че вор ырма, мі кіемынd пре маї марії ощілор, ле аў спыс порынка. Ачестеа авzindыле осташії, аў дпчепът a фаче гълчеавъ, кареа въzindыо ынїі din чеї маї de фрынте, аў фъціт ла Петрь Преторіыл, іаръ оастеа аў ръдікат дмпърат пре Фока съташыл. Чі авzind Петрь Преторіыл, аў фъціт ла фрате-съў Маврікіе de і-аў спыс.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Avzind aceasta Mavрікіе Августъ, aў фъціт дп Калкідопіа, vnde прinzindъ'л Фока Тіраппъл, aў порvпчіт de л'aў оторжт. Дънъ че aў въzът de фаць тоартеа фіілор съі, карії ера чіпчі кв пвтърvл. Mavрікіе Августъл фв тъіат дп апvл despre карeле скріў акът дп 27 Noembріе, дп върстъ de 63 de anї [3]); іаръ пре дтпърътеаса кв треї фете але еї, маї тързіў ле aў потопіт ачелашї Тіраппъ, прекът се ва vedea la апvл 605.

Фока карeле ера de віцъ din Капadокіа, дънъ че aў апvкат дтпъръція, ка съ 'шї-о дптъреаскъ, пре тvлцї aў оторжт, щі тетъndвсе ка пв кvтва съ'л афвріседскъ Патріархvл Царіградvлvї пентрв вчідереа дтпъратvлvї Mavрікіе, aў скріс ла Патріархvл Romeї, дп карea епістолъ dъ Патріархvлvї Romeї тітлvл de Екvменік, адекъ преste тоцї Патріаршії ші Архіереїі; каре тітлв дънъ ачееа л'aў ші цінвт тоцї Патріаршії Romeї пънъ дп zioa дп каре скріў ачестea. Батър de пв л'ар фі цінвт! пентрв къ тітлvл ачеста aў стрікат dрагостea дптре ръсърітенї ші дптре апvсенї. Чі despre ачеаста vezї пре Флеврі [4]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 20 et ultimum Mauricii Aug. [2]) Author Miscellae Lib. 17 in Mauricium. [3]) Katona in Synopsi Chronologica. [4]) Fleury in Historia Ecclesiastica ad h. a.

Апvл 603. Nв тvлт дтпъръцї Фока, ші Narcec повъцвіторівл дп апvл ачеста се скvлъ асвпра лvї; Хосрое ал II, краівл Персілор, дпкъ aў порніт ръсвоіў асвпра Romanілор, свбт претест, ка кът ар вреа съ ісбъndeаскъ тоартеа лvї Mavрікіе [1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 18. Katona in Synopsi Chronologica.

Апvл 605. Фока дтпротіва ціврътмжптvлvї съў отоаръ пре Narcec, карeле се дтпъкасе кв дъпсvл. Пре дтпърътеаса Констаптіпа, твіереа дтпъратvлvї Mavрікіе, ші пре треї фете але еї дпкъ ле потопеще [1]).

[1]) Idem Author Miscellae, et Katona ll. cc.

Апvл 610. De ла тоартеа лvї Mavрікіе пеміка am despre Romanії чеї din Dакіа, іаръ despre Romanі дп контвп ачеаста есте de a се дпсетna, къ токта ръў ле aў кврс лвкрвріле свбт Фока Тіраппvл, пентрв къ тоате се фъчеа кв таре сілпічіе. Dрепт ачееа Пріскъ, маї 'naінte Преторівл, карeле авеа твіере пре фата тіраппvлvї Фока, aў кіемат пре Іракліе din Афріка дп контра сокрvлvї съў, карeле venind ла Царіград aў дпвінс пре тіраппvл дп 5 zіле але лvї Октомвріе din апvл ачеста, ші і-aў тъіат капvл, дтбръкvnd дпсvшї порфіра, дънъ а къреіа дтбръкаре Іракліе с'aў кънvпат кв Евдокіа фата vnvї боіерів din Афріка [1]).

[1]) Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Апvл 611. Хосрое краівл Персілор, тъкар къ перісе Фока тіраппvл, асвпра кървіа с'aў фост скvлат пентрв вчідереа дтпъратvлvї Mavрікіе, прекът с'aў zic маї 'naінte, тотвшї п'aў дпчетат а се оці дп контра Romanілор. Чі дп апvл ачеста фвгвріпd пре Romanі, aў квпрінс Едесса ші Anameea [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad a. 2. Heraclii Aug. Katona in Synopsi Chronologica.

Апvл 614. Апvл ачеста aў кврс спре окара тътврор крещінілор; пентрв къ Персії aў лvат Іервсалітvл, ші С. Крвче, пре каре с'aў ръстікніт тънтвіторівл лvмеї Domnvл пострв Ісвс Хрістос, о aў dвс роабъ дп Персіda [1]).

[1]) S. Theophanes l. c. Baronius ad hunc annum.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 615. Augustul Irakliie trimite soli de pace la Hosroe, pre karii Hosroe ăn kontra kădinței patriarilor ăi bine la oprește [1]).

[1]) Idem S. Theophanes l. c.. Katona l. c.

Anul 618. La anul aceasta ași skrie C. Nikifor Patriarhul [1]): „Dupъ aceste puținъ vreme trekъnd, aŭ venit ăn Țarigrad Domnul Hsnnilor, *ὁ τῶν Οὐννων τῦ ἐθνης Κύριος*, kъ boierii sъi, ši mulți ostași; ši aŭ poftit de la ămpъratul (Irakliе), ka sъ'i boteze; kare poftъ a lor primindъce, boierii Hsnnilor s'aŭ dus la botez prin boierii Romъnești, ši mișkările lor prin mișkările acestora. Deci dupъ ce s'aŭ botezat, pre toți i-aŭ ținstit Augustul kъ darъri ămpъrtești ši kъ deregъtorii. Pentru kъ pre povъțuitoriŭ l'aŭ fъkut Patrikiŭ, ši kъ mare omenie i-aŭ slobozit ăn țiputul Hsnnilor. *πρὸς τὰ Οὐννικα ἤθη.*

Hsnnii aceștia se bud a fi fost Sekvii din Ardeal, pre karii celelalte neamuri i-aŭ alungat din Bessarabia, unde-i ămtirise Țenidzii dupъ moartea lui Attila (prekum s'aŭ arъtat la anul 455) ši i-aŭ strimtorit ămtre munții Ardealului, unde lokuesk pъnъ ăn zioa ăn kare skriŭ acestea.

[1]) S. Nicephorus Patriarcha in Brev. Hist. ad a. Christi 618.

Anul 619. Kaganul Avarilor, kareле de la moartea Augustului Mavrikie ămbъlaŭt fiind kъ Sklavii ceĭ de kътre Venețiа, n'aŭ trekut Dupъrea ăn kontra Romanilor, ăn anul aceasta aŭ trimis soli de pace la Irakliе Augustul. De kare soliе bukurъndъce Ămpъratul, pentru kъ se gъtia asupra lui Hosroe, kъ multe ši mari darъri aŭ ținstit pre Kaganul, ši ašišderea aŭ trimis la dъnsul soli pre Anastasie Patrikiul ši pre Kosma Kvestorul, ka sъ spunъ voința sa Kaganului. Ci era fъțarpik, kъci pre soli i-aŭ primit kъ kuviinte dulci ši s'aŭ arъtat amik Romanilor, ămtrind ši aceea kъ va merge sъ se ămtъlneaskъ kъ ămpъratul, ši sъ fakъ legъturъ kъ dъnsul. Ămtrupъndъce solii, aŭ spus acestea toate ămpъratului, de kare bukurъndъce Irakliе Augustul, s'aŭ gъtat sъ easъ ămaintea Kaganului kъ mare pompъ la Iraklea, kare četate o ašezase solii kъ Kaganul lok de ămtъlnire; ši trimițind ămainte gъtirile țele de komedie, kъci vrea sъ'l primeaskъ kъ țiok de kъlъreți, aŭ trimis ši vestimintъri skumpe ši multe, ši pre seata Kaganului ši pre seata țelor ce vor fi kъ dъnsul. Venind ămpъratul ăn Irakliа, preste trei ziле aŭ sosit ši Kaganul kъ foarte multi ostași, pre karii lъsъnd kъ sine, pre ceĭ mai buni i-aŭ ămpъrțit prin pъdurile, kare sunt deasupra zidurilor țelor lupți, ka, okolind pre ămpъratul ši pre ceĭ ce era kъ dъnsul, sъ'i poatъ prinde. Un lukrъ neașteptat ka aceasta ămțelegъndul Irakliе Augustul, aŭ lepъdat porfira, s'aŭ ămbrъkat ăn haine proaste, ši legъnd korona țea ămpъrtească de kapul sъŭ, ăn rușinoasъ fugъ s'aŭ dat, ši de ași aŭ skăpat ăn Țarigrad. Iaru Avarii kъ inimъ gonind pre ceĭ ce fugia, aŭ venit pъnъ la kъtunul ce se kiamъ al šeptelea, ši akolo s'aŭ ašezat kъ tabъra. De akolo s'aŭ ămprăștiat pъnъ la muntea ce era preste rъul Varnissului ši toate le aŭ prădat ši robit fъrъ nimi o bъtuiaлъ. Ămtrъ aceea veșt-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

мънтвл дмпърътеск ші вештмънтъріле каре се гътісе пре сеата Кагапвлуї, ші пре сеата боіерілор луї, кв тоате гътіріле челелалте ші кв пъртъторіі лор, аў ремас дп мъініле варварілор. Пре вртъ кв песпвсъ мвлціме de робї с'аў дптърпат ла локъріле сале. Din спвпереа впор робї, карії аў скъпат, се сокотеск а фі фост пвтървл робілор, пре карії і-аў dвс атвпчї Аварії, бърбацї ші мвіерї ка ла 270,000. Аша скріе дптъмплареа ачеаста: C. Nікіфор [1]), C. Теофан [2]), ші авторвл Міскел леї [3]).

De аў фъкът Аварії ачестеа дп Тракіа, че пв вор фі фъкът дп Dакіа чеа повъ? къчї пре Dакіа чеа веке dвпъ тоартеа луї Маврікіе дndатъ о аў дпгіціт. Ваї аў фост de віецїі стръмошїі поштрі! пъпъ че Dвmnezeў і-аў мънтвіт, прекът се ва аръта ла анїі вііторі.

[1]) S. Nicephorus Patriarcha C. P. in Drevianio Hist ad an. Christi 619. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 9. Heraclii Aug. [3]) Author Miscellae Lib. 18. in Heraclium Augustum.

Анвл 620. Дп анвл ачеста ші шаї таре гътindвсе Авгвствл Іракліе дп контра Персілор, ва съ ресквмпере крвчеа Domnвлуї, чеа робіть de дъншіі, прекът с'аў zic маї 'наінте, іаръшї аў тріміс соліе ла Кагапвл Аварілор, мвстръndв'л пентрв аттептатвл din анвл трекът, ші doцenindв'л ка съ цінъ пачеа, къчї пв вреа дмпъратвл съ аїбъ вре вп пемік dвпъ спате, пъпъ се ва ощі кв Хосрое. Соліа ачеаста, dвпъ квт скріе C. Теофан [1]), ші авторвл Міскеллеї [2]), фоарте кв чінсте о аў прііміт, ші мъртвріcind квт къ лї паре ръў de ачеea че аў лвкрат дп анвл трекът, с'аў фъгъдвіт Кагапвл къ пачеа о ва цінea квт се кввіне.

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 10. Heraclii Aug. [2]) Author Miscellae Lib. 18. in eundem.

Анвл 622. Авгвствл Іракліе, фііnd аквта гата съ порпеаскъ дп контра Персілор, аў тріміс солї ла Кагапвл Аварілор, прін карії с'аў рвгат de Кагапвл, съ аїбъ гріце ка вп атік de требіле Romanілор, пъпъ че се ва дптърпа dвпсвл de ла Персіda, пвmindв'л твтор фіівлвї съў. Каре черере а луї Іракліе Кагапвл о аў пріміт, ші аў фъгъdвіт къ о ва плini, мъкар къ пв с'аў цінът de фъгъdашв, прекът вом ведea ла анвл 626. Дрепт ачеea дпкredinцат фііnd Авгвствл Іракліе de кътръ Кагапвл, аў порніт, ші пре кале кв тоатъ сіргвінца аў дпвъцат ші deпрінс пе осташї дп лвкрвріле de ресвоіў, апоі дпкъ дп анвл ачеста аў дпвінс de одатъ пре Персї [1]).

Анвл ачеста, почіў zіче, кь е dintre чеї маї дпсетпацї анї; пентрв къ дп анвл ачеста дпчепе Хегіра саў фвга луї Махвmed пророквлуї Тврчілор, карії deачі пвтърь анії, прекът пре ларг аратъ Лезпклавіе [2]), пре кареле дл поцї афла лътіпеще ші тврчеще.

[1]) Author Miscellae Lib. 18. in Heraclium Aug. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Leunclavius.

Анвл 623. Іракліе Авгвствл пъдъждвінd дп Хс, пентрв а кървіа крвче се ощіа кв Персіі, дп анвл ачеста аў фвгъріт пре Хосрое, ші апрінzind Газевл чінчї zечї de шіі de робї аў слободzіт [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad a. 13. Heraclii Aug. Author Miscellae Lib. 18. in eundem Heraclium. Katona in Synopsi Chronologica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 624. Ираклїе Авгѹстѹл тот спореще асѹпра Персілор, пентрѹ кѣ вате пре doi повъцѹіторі аї лѹї Хосроє, пре Сарвар ші пре Саравлапка; пре ачеста лл таіе, пре чел dintъіѝ лл фугъреще [1]).

[1]) Iidem ll. cc.

Анѹл 625. Ираклїе Авгѹстѹл лп анѹл ачесті аѝ трекѹт лп Кілікіа ші тъъръпd лъпгъ рѣѹл Сарѹлѹї, кѹ віртѹтеа са фоарте аѝ лнфрікат пре Сарвар повъцѹіторіѹл лѹї Хосроє [1]).

[1]) Iidem ll. cc.

Анѹл 626. Лнтрѹ ал шеасе-спре-zечелеа анѝ ал лмпъръціеї лѹї Ираклїе, adекъ лп анѹл ачеста, прекѹт скріѝ CC. Нікіфор [1]), ші Теофап [2]), ші Павл Diакопѹл [3]), Хосроє Краіѹл Персілор, аѝ стрінс оасте повъ din стреіні, din церані ші din шерѹї. adекъ din тоате пеатѹріле ші din тоате феліѹріле, ші лѹънd din оастеа лѹї Сарвар лнкredinцатъ чінчі-zечі de міі de осташі, і-аѝ адъогат кѹ оастеа чеа повъ, ші і-аѝ лнкredinцат Преторѹлѹї съѝ Catin, пѹmind тоатъ оастеа ачеаста повъ грътъzі de авр, ші пре Catin л'аѝ тріміс асѹпра лмпъратѹлѹї, іаръ пре Сарвар кѹ чеелалтъ оасте л'аѝ тріміс асѹпра Царіградѹлѹї, ка лнсоціndѹсе кѹ Аварії, кѹ Хѹннії, карії ера de кътръ аппѹс, кѹ Бѹлгарії, кѹ Склавініі ші кѹ Цепidzії, карії ера лп Dакіа чеа веке сѹбт тътела Кагапѹлѹї Аварілор, прекѹт с'аѝ аръtат ла анії маї dінаінте, dішпрезпъ съ лнкѹпцізре четатеа чеа лмпъръtеаскъ. Кънd аѝ лнцелес ачестеа Ираклїе Авгѹстѹл, ел лнкъ аѝ лмпърціт оастеа са лп треї пърцї, dінтре каре о парте о аѝ цінѹт кѹ сіне, алта о аѝ тріміс спре паza Царіградѹлѹї, а треіа о аѝ dат фрате-съѝ Teodop лп контра лѹї Catin, карєле аѝ ші лпвінс пре Catin кѹ грътъzіле челе de авр.

Сарвар кѹ оастеа са аѝ вепіт ла Калкidonіа, іаръ Кагапѹл кѹ пеатѹріле маї сѹс пѹміте аѝ лнкѹпцізрат Царіградѹл пре маре ші пре пътънт, атътеа лѹптрі dѹѹnd din Dѹпъре, къте пѹ лнкъпеа лп сінѹл мърії de лъпгъ Царіград, ші аѝ бътѹт четатеа лп zече зіле пѹmаї лп zъdар; пентрѹ кѣ кѹ пѹтереа лѹї Dѹmnezeѝ прін рѹгъчіѹніле маїчеї чеї пѹрѹреа вергѹре, с'аѝ бірѹіт Кагапѹл кѹ аї съї ші пре маре, ші пре пътънт, ші кѹ рѣшіне ші повъ пагѹбъ аѝ къѹтат пеатѹрілор маї сѹс zісе а се лптѹрпа ла але сале. Че п'аѝ пътіміт Ромънії чеї din Dакіа чеа повъ ші de астъ dатъ. Пентрѹ кѣ Аварії п'аѝ пѹтѹт трече ла Царіград фъръ пѹmаї прін Dакіа чеа повъ.

[1]) S. Nicephorus in Breviario ad an. Christi 626. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 16 Heraclii Aug. [3]) Paulus Diaconus Lib. 18. [4]) Iidem ll. cc. Katona in Synopsi Chronologica.

Анѹл 627. Dѹпъ че с'аѝ лнсоціт Ираклїе Авгѹстѹл кѹ Тѹрчії, фоарте рѣѝ аѝ прădат Персіda; чі Тѹрчії пѹ лndелѹпг аѝ цінѹт соціетатеа. Dрепт ачеea Ираклїе сінгѹр с'аѝ бътѹт кѹ Pazate повъцѹіторіѹл Персілор, пре каре л'аѝ ші лпвінс, рісінindѹ'і тоатъ оастеа [1]).

[1]) Iidem ll. cc.

Анѹл 628. Сірое фііѹл лѹї Хосроє въzind пердереа че се лптъмпласе, аѝ, потоліт пре татъл съѝ, ші фъкѹnd паче кѹ Авгѹстѹл Ираклїе, і-аѝ dат лndърънт Крѹчеа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Domnвлуї, пре кареа Авгвстъл пре ътеріле сале о аў пвртат пъпъ ла локвл еї, дъпъ квт скріе Баронie[1]), пре кареле ал поцї ведеа.

[1]) Baronius in Annalibus. ad h. an.

Анвл 632. Ан анвл ачеста ан 17 зиле аў мвріт Махомed ълтъіъл Калiфъ ал Саракiнiлор, шi Пророквл челор а кърора леце се пътеще de пре пътеле лвї, ълтре ал кървіа локў Саракiнiї аў алес пре Авувекре[1]).

[1]) Baronius l. c. Katona in Synopsi Chronol.

Анвл 634. Авувекре ал doiлea Калiфъ ал Саракiнiлор дъпъ че аў ълвinс пре Романї ан анвл ачеста, моаре; iаръ Омар врмъторiвл лвї мвлте четъцї квприnde de ла Романї[1]).

Ълтре ачелашї тимп (скріе С. Никiфор[2]), адекъ ан анвл 634) Квврат, вървл лвї Оргната, Domнвл Хвногвндврiлор (ал Бвлгарiлор) се скоалъ асупра Каганвлвї Аварiлор, лепъдънd цiвгвл шi пре осташiї, пре карiї лї цinea ла дъпсвл Каганвл, батцiокорiндвїї лї цinъ din цinвтвл съў. Дъпъ ачеea трiмiцiнd соле ла Iраклiе, аў фъкът паче кв дъпсвл, кареа о аў шi цinвт пъпъ ла сфършiтвл вiецiї лор, пентрв кв Iраклiе шi дарврi i-аў трiмiс шi Патрiкiў л'аў фъкът.

Din кввiнтеле ачестеа але С. Никiфор квлеце, къ Аварiлор de ачi ълnaiнте тот ръў ле-аў мерс, пъпъ кънd i-аў стinс Карол чел маре, прекът се ва аръта ла анвл 799.

[1]) Baronius et Katona ll. cc. [2]) S. Nicephorus in Breviario Historico ad annum Christi 634.

Анвл 635. Омар ал треiлea Калiфъ ал Саракiнiлор ълвinце пре Teodop фрателе лвї Iраклiе шi пре Вахане, шi iea de ла Romanї Дамасквл, Фiнiкiа шi Егiптвл[1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 25. Heraclii Aug. Baronius ad h. a. Katona l. c.

Анвл 637. Саракiнiї дъпъ че аў цinвт ълквнцiврат Iерvсалiмвл ан doї анi шаї пре врмъ л'аў лват ан анвл ачеста; de ачi аў трекът ан Персida шi ълвinгънd шi фvгърind пре Ормicda Краiвл Персiлор чел маї de пре врмъ, прекът се ва аръта ла анвл 651, Персida о свппвн шie[1]).

[1]) S. Theophanes ad a. 27. Heraclii Aug. Katona in Synopsi Chronologica.

Анвл 640. Кроацiї вnindвсе кв Сървiї алвпгъ пре Аварї din Далмацiа[1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronológica Avarum.

Анвл 641. Iраклiе Авгвствл дъпъ атътea ълтъмплърї че се фъкvсе ан ълтпъръцiа ръсърiтвлвї, кареа de пе времiле ачестеа da семne, къ ва ълтвла ка шi ълтпъръцiа апвсвлвї, адекъ, къ кв време се ва стinце кв тотвл, с'аў волпъвit шi аў мвріт ан 11 Февръріе, саў Мартiе (зiче Катона), ан вързтъ de 66 de анi. Iраклiе квт аў фост вrednik de лавдъ ълтре ълчепът пентрв евлавiа са, аша аў фост вrednik de хвлъ ълсфършiт пентрв ересвл монотелiтелор, пре карiї апъръндвї, пре Дvмнезеў л'аў мъniат шi порnit асупра са[2]).

Лвї Iраклiе i-аў врмат ан ълпъръцiе доi фечiорi аї лвї, адекъ: Константin III, кареле ера пъскът din Евдокiа швiереа чea dinтъiў, шi Iраклеона кареле ера пъскът din Мар-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тіпа а доѫа тѫіере. Пре Константіп III л'аѫ отрѫвіт тащіхъ-са Мартіпа преете треї лѫпї але ѫмпърѫціеї, ѫп вързтъ de 29 de апї; пре Іраклеопа дѫпъ шасе лѫпї л'аѫ тъzъліт сепатѫл, ші ѫпсетпъпдѫ'л ла пас, л'аѫ сѫргѫпіт ѫмпрежпъ кѫ тѫтъ-са Мартіпа, къреіа і-аѫ тъіат лімвѫ, пептрѫ отрѫвіреа лѫї Константіп III. Ачелаш сепат аѫ пѫс ѫмпърат ѫп локѫл лѫї Іракліопа пре Константе II, фечіорѫл лѫї Константіп III, карелe п'аѫ сетъпат тътъпе-съѫ, чі тошѫ-съѫ лѫї Іракліе, къ ел ѫпкъ аѫ прінс партеа Монотелітелор[3]).

[1]) Katona in Synosi Chronologica [2]) Baronius ad h. an. [3]) S. Theophanes ad annum ult. Heraclii Aug. Baronius et Katona ll. cc.

Апѫл 647. Отпап ал патрѫлеа Калiфъ ал Сарakiпiлор кѫпрiпde Афрiка, ші ѫп апіі вііторї іеа Кіпрѫл ші Іcакріа de ла Pomanї[1]). Аша кѫреа акѫт порокѫл Сарakiпiлор ші непорочіреа Pomaniлор!

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Апѫл 651. Ормicda, Краіѫл Персілор чел маї de пре ѫртъ, тоаре ѫп апѫл ачеста, ші кѫ дъпсѫл се стіпце тоатъ бірѫіпца персеаскъ, дѫпъ че ар фі стътѫт ѫп флоареа са 425 de апї[1]).

[1]) Katona l. c.

Апѫл 654. Сарakiпіі кѫпрiпd Армепіа de ла Pomanї, ші пре Константіп II ѫл бірѫескѫ ші фѫгъреекѫ пре маре.

[1]) Idem Katona l. c.

Апѫл 658 Мавіа ал чіпчілеа Калiфъ ал Сарakiпiлор, пептрѫ ръсбоіѫл че се порпісе ѫптре Сарakiпї, фаче паче кѫ Константе II.

[1]) Idem Katona. l. c.

Апѫл 659. Аѫгѫстѫл Константе II, карелe пре Константіп IV, фііѫл съѫ чел маї маре маї 'пaiпte ѫл фъкѫсе Аѫгѫст, ѫп апѫл ачеста пре чеілалцї доі фіі аї съі, адекъ: пре Тіверіе апоі III ші пре Іракліе ѫї пѫтеще Кесарї; іаръ пре Teodocie фрателе съѫ ѫл отоаръ[1]).

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad h. an. Katona in Synopsi Chronol.

Апѫл 663. Аѫгѫстѫл Константе II непѫтъпdѫ-се odixni de ѫпгітпѫл кѫпощіпцеї сѫфлетѫлуї съѫ ші пептрѫ ѫчідереа фрателуї съѫ, ші пептрѫ алте ръѫтъцї, ѫп каре ѫпота, аѫ тѫтат скаѫпѫл ѫмпърѫціеї din Царіград ѫп Сіракѫза четатеа Сікіліеї[1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 22. Constantis II. Augusti, Katona in Synopsi Chronologica·

Апѫ пехотържт. Карелe акѫт воіѫ адѫче din аѫторї вредніч de кредінцъ деспре тоартеа лѫї Кѫврат Domпѫлуї Бѫлгарілор, деспре карелe с'аѫ фъкѫт потеніре ла апѫл 634 ші деспре чіпчї фечіорї аї лѫї, de че ап се цін, пѫ почіѫ отърж. Кѫт къ пе вретеа ачеаста с'аѫ ѫптъмплат тоартеа лѫї Кѫврат, пептрѫ къ скріе аѫторіѫл Міскеллеї[1]) деспре дъпса, прекѫт ѫртеазъ: „Іаръ ѫп тімпѫріле лѫї Константе (II, пѫ Константіп), карелe аѫ ѫмпърѫціт ла апѫс, тѫрінd Корват (саѫ Крѫват пѫ Орват) Domпѫл Бѫлгарієї, деспре каре с'аѫ zic, саѫ ал Контрацілор, ті лъсънd дѫпъ сіпе чіпчї фечіорї леаѫ лъсат кѫ лімвъ de тоарте, ка съ пѫ се деспърцеаскъ кѫ лъкашѫл de ла о лалтъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші нѣмъцѣ съ сълъеаскѣ. Чі ѧн пъцін тімп дѣпъ моартеа лѹі ачеі чінчі фечіорі с'аѹ деспърціт де ла о лалтъ din преѣпъ кѹ пороквл, пре кареле ѧл авеа фіеще-кареле сѣвтѣ сіне.

Ші чел ѧнтѣіѹ пъскѹт фііѹ ал съѹ, а нѹме Вѹтаіа, пъzind порѹнка тътъне-сеѹ, аѹ ръмас ѧн цеара маі марілор съі пъпъ астъзі. Ал doілea фрате, а нѹме Коптараг аѹ трекѹт апѹ Tanaidвлѹі ші маі ѧнтѣіѹ аѹ дескълікат ѧн ціпѹтвл че ера dінпротіва фрате-съѹ, (Вѹтаіа). Ал патрѹлea ші ал чінчілea трекъnd Істрѹл саѹ Dѹпъреа, ѹпѹл с'аѹ ашezат ѧн Паnnoніа чea Авъреаскъ, сѹпѹindѹ-се кѹ тоатъ пѹтереа са Кагапѹлѹі Аварілор (ѧн апѹл 666). Іаръ чела-лалтѣ (adекъ ал чінчелea) вenind ѧn Пептапоіѹ (че се zіче акѹма Беневент[1]) пѹ dенарте de Равенна, аколо с'аѹ ашezат сѣвтѣ крещіні (ѧn апѹл іаръшї 666). Апоі ал треілea dінтрѹ ачещіа, кареле с'аѹ нѹміт Харпарѹх трекъnd Danапрѹл ші Dанастрѹл (adекъ Ністрѹл) рѫвріле челе че съпт ѧнтре Dѹпъре ші ѧнтре шіazъ-поапте, аѹ вепіт ла локѹл че се кіамъ Хонглоп ші аѹ локѹіт ѧнтре Dѹпъре ші ѧнтре нѹмітеле рѫврі, въzind локѹл а фі фъръ прітеждіе ші de ѧмбе пърціле греѹ de а се ресбате; пептрѹ къ фііnd бълтос ші de рѫврі ѧпкѹпіѹрат de тоатс пърціле, пѹмаі одіхпъ фъчea неатѹрілор кѹ ашezареа са de къре протівпічі.

Іаръ dѹпъ че с'аѹ ѧмпърціт ачещіа ѧn чінчі латѹрі, ші с'аѹ ѧмпѹцінат, аѹ ешіт ѹп неаш маре ал Kazарілор, din чea маі din лъѹптрѹ парте a Берziліеі din Сарматіа чea dінтъіѹ, ші аѹ кѹпрінс тоате церіле пъпъ ѧn тареа Neагъ, каре неат пре фратєле чел маі маре, пре Вѹтаіа Прінцѹл Бѹлгаріеі чеі dінтъіѹ, л'аѹ свпѹс шіе, ѧмпѹпъndѹї трібѹт, каре трібѹт пъпъ астъзі ѧл плътеще."

Ашішdереа скріѹ Съпцїі Теофан[2]) ші Нікіфор[3]), сгіптеще аша dаръ Сіgеберт[4]) кѹnd скріе кѹ Вѹтаіа аѹ кѹпрінс Молdова, Бессарабіа ші Валахіа кѹ Бѹлгарії, ші ел аѹ трекѹт ѧn Месіа de ціосѹ ші ѧn Dакіа чea поѹъ, адекъ ѧn Бѹлгаріа de акѹм; пептрѹ кѹ Domпѹл Бѹлгарілор, каре аѹ пъстрат ачестea, п'аѹ фостѹ Вѹтаіа, ці Харпарѹх.

[1]) Author Miscellae Lib 19. in Constantinum Pogonatum Augustum. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. II. ejusdem Constantini Aug. [3]) S. Nicehhorus C. P. Patriarcha ia Breviario Historico ad annum Christi 679 [4]) Sigebertus in Chronico ad a. Christi 680.

Апѹл 666. Прекѹт скріе Шеплебеп[1]) ѧn апѹл ачеста аѹ трекѹт Алzеко ал чінчілea фечіор ал лѹі Крѹват dошпѹлѹі Контрацілор, din Бѹлгаріа чea бътрънъ de лъпгъ Волга, кѹ Бѹлгарії съі ѧn Італіа, лъѹnd слѫжбъ de ла Трітоалd краіѹл Лопгобарділор, аѹ dобъndit Бепевептѹл спре лъкатѹ.

Ал патрѹлea фечіор ал лѹі Крѹват, ал кърѹіа нѹме dѹпъ апопітѹл Белеі аѹ фостѹ Реап, ѧпкъ ѧn апѹл ачеста аѹ трекѹт ѧn Паnnoніа ла Аварі[2]); вezі ші челea, каре ле-ам скріс ла апѹл чел неотърѫт, чел ѧпdатъ маі ѧнаінте ші каре ле воіѹ скріе ла апѹл 889 din Апопітѹл Белеі.

[1]) Ioannes Ludovicus Schönleben in Historia Carnioliae Tom. 1. part. 3. seu ad an. 666. [2]) Stephanus Katona in Synopsi Chronologica Avarica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 667. Împărăția petrecea Avarilor cu adaosul Bulgarilor, ceea din anul trecut, Avarii având anul acesta războiu asupra Foroiulianului, pre carele l'au învins, și pentru pricina de Grimoald craiul Longobardilor, au lăsat Foroiulianul [1]).

[1]) Katona l. c.

Anul 668. Constantie II pentru aparatul eresului Monotelitilor, și pentru alte fapte necuviosse asupra tatălui său venit, cât pitpalea până la patra oară. Drept aceea oare-care Andrei, când se scula în Siracusa, cetate a Sicilii, unde mutase tronul cel împărătesc, cum s'au zis la anul 663, l'au tocat în cap cu o cuțâră, din care lovire au și murit în 16 Septembrie, în vârstă de 38 de ani [1]); pentru al cărui loc au stătut împărat fiiul lui cel mai mare, Constantin IV, carele s'au numit Pogonat, pentru că foarte de tinăr i-au crescut barba. Constantin Pogonat aşa dar, cât au urmat tătâne-său, îndată au isbândit cu vitejia lui, și pre Miziz Tiranul l'au scos de pre pământ [2])

[1]) Stephanus Katona in Synopsi Chronologica. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. ultimum Constantis II. Aug. Author Miscellae Lib. 19.

Anul 672. Sarakinii cătă mulțime de corăbii, și înconjurând pre mare Țarigradul, de a pentelea an înzadar la bată [1]).

[1]) Author Miscellae et Katona ll. cc.

Anul 678. Sarakinii în anul acesta, carele era al pentelea de când bătea Țarigradul, după mare perdere a lor, s'au împăcat cu Augustul Constantin Pogonatul, și încetând a mai bate cetatea ceea împărătească, s'au întornat la locurile sale [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 10. Constantini IV. Aug. dicti Pogonati. Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 679. Br'o câți-va autori scriu despre lucrurile, care ți le voiu pune înainte la anul acesta; ci nu se părăvesc între cine, nici mutarea apilor, nici mutele povățuitorilor Bulgarilor, carii au venit în anul cel neotărât, ce l'am pus după anul 663, într'o parte a Dakiei ței vechi, și unindu-se cu Bulgarii, carii și mai 'nainte era în Dakia ceea veche supt stăpânirea Kaganului Avarilor, nu numai pre frații săi, pre Bulgari, ci pre Sclavini și pre Uenidzi lucru voiu arăta, după obiceiul meu, din autorii cei mai bătrâni, ce s'au întâmplat în anul acesta cu Bulgarii, Romanii, și împrejurii respăritului; apoi voiu descurca ziceale celoralalți autori, ca să se poată cunoaște și ți adevărul. Aşa dar scrie autorul Miskellei [1]) precum urmează: „Iară împăratul Constantin (IV Pogonat numit) înțelegând cu un neam de trei ori necurat și spurcat peste Dunăre la Hongloni 'și-au întins cortările, și cu amploiindu-se de Dunăre, jefuesc ținutul carele acuma se stăpânește de dânșii (adecă Mesia de sus, și Dakia ceea nouă) s'au întristat foarte ți au porunchit cu treacă oștile în Trakia și făcând flotă de mare, și pre pământ și pre mare au pornit asupra lor, vrând cu bate cu arme, și

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

împrotiva (tărîmeĭ) Hemimont, ші a Dunăreĭ, prin Emir (Alcania de acum) trîmițind nedestrașiĭ, pre Dunăre aŭ porunchit cu vîn koruabiile. De o trabă ші mulțime ka aceasta spuimuitundusce Bulgariĭ, aŭ skupat la tărîmea maĭ sus zisu, ші s'aŭ împotrivit de toate latulile, retunund în tărîmea aceea treĭ saŭ patru zile, ші pîchĭ Bulgariĭ kutezund a eși, pîchĭ Romanii îndrusnind a se bate ku dunșiĭ, pentru lakurile ce era prin preciur, aŭ priceput turșunvitul neam ku Romanii ș'aŭ perdut kurajia, drept aceea s'aŭ bukurat, ші maĭ sumeți s'aŭ fukut. Deci împăratul avund boalu mare de pîcioare, ші silit fiind a merge în Mesembria la skuldutoare, ku cîpchĭ koruabiĭ, ші ku oamenii sĭ s'aŭ întorpat, ші lusund Maĭistratul ші poporul (adekŭ oastea) le aŭ porunchit cu stea împrotiva Bulgarilor, de kumva ar eși ku lupchĭ sucetutoare, iaru de nu vor eși, sĭ cipu înkișĭ ші sĭ okoleaskŭ ku tărîmi. Ci kălărețiĭ strînind kŭ aŭ fugit împăratul, ші spuimuntundusce, au plekat fuga de nimenea fiind gonițĭ.

Văzund aceasta Bulgariĭ, s'aŭ luat după dunșiĭ, ші pre maĭ mulțĭ i-aŭ tăiat, pre mulțĭ i-aŭ rupit, alungundu-i pănă la Dunăre, kareа trekundu-o ші venind pănă la cetatea ce se zice Varna, nu departe de Odicŭ, ші văzind lokul de prin preciur kŭ este de mare apărare, din dărupt pentru Dunăre, dinainte mi de pre delaturĭ pentru muntele Emulŭ ші mareа Neagru, maĭ vărtos kŭ akum birăise ші stăpănia ші neatările Sklavinilor, čele de prin preciur, kare se zičea a fi šepte: pre Severĭ i-aŭ ašezat la strămtoarea Emulŭ, ce era dinainte: pre Verečeborĭ de kătru resărit; iaru de kătre miazŭ-zi mi anse pănă la Avaria (adekŭ Pannonia mi Iaziția) pre čelelalte šepte neatărĭ, kare era sunse lor. Deci după ce s'aŭ luțit Bulgariĭ în lokurile ačestea, s'aŭ sumețit ši aŭ început a strika ші a prăda četățile ші orašele čele de supt Romanĭ. Drept aceea împăratului i-aŭ kătat a face pače kŭ dunșiĭ, ші spre maĭ mare rușine kareа Romanilor s'aŭ întîmplat pentru mulțimea păkatelor lor, a le fătădui dare pre tot anul.“

Ašišderea skriu CC. Teofan [2]) ші Nikifor [3]), tot la ačest anŭ. Aša daru grešeașče Siseberт [4]), ші după dunsul Assemani [5]) kund skrie, kŭ răsboiul aceasta s'aŭ întîmplat în anul indatŭ următoriu **680**; ші kŭ povățuitorul Bulgarilor s'aŭ kiemat Batbaia; vezĭ anul čel neotărît după anul **663**, unde Grešeșče ші Kalvisie [6]), skriind aceastea la anul **678**, či maĭ mult grešeșče Šeplebeu [7]), pentru kŭ toate le pune kŭ doi anĭ maĭ 'nainte, apoi pre povățuitoriu înkă'l punșe Batbaia; mukar kŭ Batbaia kŭ Bulgariĭ sĭ nu s'aŭ miškat din Bulgaria čea veke de lîngă Volga, prekum s'aŭ arătat maĭ 'nainte.

Tu četitorule! ieа aminte, kă de la anul aceasta, pănă la venirea Ungurilor, vieții kolopii lui Traian ši čeĭ čo era în Dakia čea veke, ši čeĭ din Dakia čea nouă, maĭ tot supt vițul Bulgarilor aŭ petut; zicei maĭ tot ši nu puțin; pentru kŭ voiŭ arăta la anul 824, kum kŭ kolopii čeĭ din Dakia čea veke, adekŭ strămošii Romănilor čelor če sunt dea stînga Dunăreĭ, ne vremea aceea supt nume de Avotriți aŭ fost skutărat vițul Bulgarilor.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Anthor Miscellae Lib. 19. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 14 Constantini IV seu Pogonati Aug. [3]) S. Nicephorus in Breviario Historico ad annum Christi 679. [4]) Sigebertus in Chronico ad an. 680. [5]) Assemani in Kalendario Ecclesiae Univ. Tom. 2. part. 2. cap. 2. [6]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico. [7]) Shönleben in Histor. Carniolae Tom. 1. part. 3.

Anul 680. Bulgarii dupъ ce au cuprinc Mecia de gios shi atъndoъ Dakiile, vreo a ziче shi чea веке shi чea noъ, nu s'au mdestulat cu tributul achela че avea de la mpъratul Konstantin Pogonatul, chi mn anul aчesta au pradat Trakia. Drept achееa i-au cutat mpъratului ale adaoga la tributul чel obichnuit [1]).

Fortoasъ reflexie фаче preа vestitul Ioann Kristian Engel [4]) la anul aчesta despre neaturiле achelea, каре din mchenut nъnъ la venireа Bulgarilor au asuprit pre kolonii lui Traian, kareа refsexie iatъ o skriu achi din cuvъnt mn cuvъnt:

„Mnkъtъi despre neaturiле (ziче el), каре prin Valahia shi Moldova de akum au nъvъlit mn curiле mpъrъцiei Rъsъritului, iarъshi tъ mnторк la чele че am skris shi zik, kъ neaturiле achesчea nъnъ la anul 680, au fost mai de multe viне shi nashерi; pentru kъ au fost Nemцi subt nume de Lonгobardi, Ostrogoti, Visigoti, shчl; au fost Slovenii subt nume de Venete, Ante, shi doarъ shi Sarmate; Mongoli subt nume de Hunni; Turchi shi Tъtari subt nume deAvari mi de Bulgari. Dintre toate neaturiле achestea чele shai dintъiu au fost numai trekutoare prin Valahia. Singuri Bulgarii-se afl mn Istoria чea веке a Dakiilor cu fie fost stupuni de stutut mntr'unsele 3 mai multi ani; pentru kъ ei au mnponorat mntъiashi-datъ Valahia de akush, Ardealul shi Banatul ku Blahi sau Romъni."

Destul de fortos skriе Engel, chi kut kъ Bulgarii ar fi fost de o viцъ ku Turchii shi ku Tъtarii, n'au arutat; nichi va nutea aruta, pentru kъ litba Bulgarilor aratъ kut kъ ei sunt de viцъ Sloveni. Achееa mnkъ n'au arutatu prea vestitul Engel, kut kъ Bulgarii au mnponorat Dakia lui Traian ku Romъni; kuchi prekut am arutat la anul 274, shi voiu mai aruta la anii viitori, o parte a kolonieи lui Traian, mnkъ doarъ чea mai mare, nurъreа au remas mn Dakia чea веке. Drept achееa n'au mnponorat din nou Bulgarii Dakia чea веке, adekъ Moldova, Valahia, Banatul, Ardealul, Bukovina, Maramurъshul, shi kutu mai este mntre Ardeal shi mntre Tisъ, ku Romъni; chi au mai adus Romъni la чei mai dinainte lokuitori Romъnesчi, nu nushai din kolonii lui Traian чei din Dakia lui Aureliann, chi shi din Romanii achеia, pre karii i-au ashezat mn Trakia shi Makidonia Augustul Konstantin чel mare prekutu s'au zic la anul 329.

[1]) Sigebertus in Chronico ad an. 680. Sethus Calvisius in opere Chronologico. [2])Ioannes Christianus Engel in Historia antiqua Valachiae part. 1. pag. 139. Calvisius l. c. Katona in Synopsi Chronol.

Anul 681. Mntru achesta an s'au cinut shi al VI sobor ekumenik mn Cariград, kareле shi Trullan se numeshe, de la Trulla mn kare s'au cinut. Mn soborul achesta, afaru de alte ashezъmnturi, s'au afurisit Monotoliteле, adekъ achеia, karii mnvцa, kъ nushai o voie au avut Domnul Xc. mukar kъ au avut doъ firi [3]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анъл 683. Шенлебен [1]) ші ла анъл ачеста аша скріе: „Ла анъл 683, дпсеатпъ Антоніе Ѳрапец, кът къ преете Българї ші Склавінї domnia Тервелліе, карele аѣ дпчепът кръітеа, доаръ аѣ ѵрматѣ повъцъіторіълъї Вътаіа.“ Чі еѣ ам арътат ла анїї чей маї дінаінте, кът къ Хаспарѫх аѣ фост Domnъл Българілор, кънd аѣ кънріпс ачеціа Дакіїле ші Месіа de ціосѣ. Аша даръ пе лъї Вътаіа, чі лъї Хаспарѫх аѣ требъіт съ ѵртеze Тервелліе саѹ Тервел; вezї анъл 700.

[1]) Schönleben in Historia Carniolliae Tom. 1. part. 3.

Анъл 685. Аѵгѵстъл Константін IV Погопатъл, фъкънd пачe кѫ Българїї, ші Саракінїї дпкъ сфъdіndѫ-се дптре сіне, дп маї мълцї анї аѣ трът дп ліпіце, ші дп анъл ачеста ла дпчепътъл лъї Септемвріе аѣ ръпосат ка ѵн дмпърат че аѣ фост вrednік de тоатъ лаѵda; пентрѫ къ пе пъмаї челе тръѵърате прін татъл-съѣ Констаптін II, ле-аѣ дndрептат, чі пре Монотеліте дпкъ і-аѣ дпфрънт, дпторкънd пачea. Дмпъратъълъї Константін IV, і-аѣ ѵрмат фііъл съѣ, Іѵстініап II, дп върстъ de 16 анї [2]), карele мълце аѣ фъкът ші мълте аѣ ші петрекът, прекът се ва аръта ла анїї ѵрмъторї.

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. ult. Constantini IV. Pogonati, Baronius in Annalibus Eccl. ad. h. an. [2]) Iidem ll. cc. et S. Nicephorus in Breviario Histor. ad an. Christi 685. Katona item in Synopsi Chronologica.

Анъл 686. „Дп ал доілеа ап ал дмпъръцієї сале (zіче аѵторъл Міскеллеї [1]) Іѵстініап II аѣ стрікат пачea чea кѫ Българїї фъкът, тръѵърnd тоате къте ѣіпе ле орънdѫіce татъл съѣ, ші аѣ порънчіт, съ треакъ кълъреці дп Тракіа, врънd съ пръdeze пре Българї ші пре Склавінї.“ Ашіndереа скріѣ СС. Теофан [2]) ші Нікіфор [3]).

[1]) Author Miscellae Lib. 19. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an .2. Iustiniani II. Aug. [3]) S. Nicephorus in Brev. Hist. ad annum Christi 685.

Анъл 687. Аѵгѵстъл Іѵстініап II, dънъ че аѣ адънат дп анъл трекът тоате оцїле сале дп Тракіа, дп анъл ачеста аѣ порніт асънра Българілор ші а Склавінілор, карії акът стъпъніа тоатъ Дакіа чea векe, тоатъ Месіа de ціосѣ ші тоатъ Дакіа чea поѵъ; адекъ стъпъніа тот пътмънтъл кът есте дптре Тісъ, Нїстрѫ, Мареа Неагръ, ші мънтеле Емълъї; dрепт ачееа авеа сънпъші ші пре стръмошїї пострі. Ба, че і маї мълт, Склавінїї мънтеле Ешълъї дпкъ'л трекъсе пънъ ла Тессалоніка; пентрѫ къ скріе С. Нікіфор [1]) прекът ѵрмеазъ: „Ачеста (Іѵстініап II) доѵъndіnd дмпъръціа, къте дптоктісе татъ-съѣ de пачe, ші de челелалте лъкрърї de котѵн, тоате ле-аѣ тръѵърат, ші пачea кѫ Българїї фъкът дпкъ о аѣ стрікат. Deчї тріміцind кълъреці дп Тракіа, аѣ пърчес дп контра Склавінілор, ші вenind пънъ ла Тессалоніка, аколо пре преа мълте неатърї але Склавінілор ле-аѣ сънпъс шіе, пре ѵпеле кѫ арме, пре челелалте сънѵіndѫ-се еле de ѣън воіа лор, пре каре ле-аѣ трекът мареа, пре Авід, ші ле-аѣ ашezат дп цеара Опсікіеї. Din Склавінії ачеціа аѣ дптрартат треї-zечї de мїї, ші і-аѣ пѵміт оаste осебіть, преете каре аѣ пѵс маї маре пре Цебъл, пре ѵпъл dintre чеї маї de ѣън неам; дп оастea ачеаста мълт пъdъждѵіnd аѣ рънт пачea, каре о фъкъсе татъ-съѣ кѫ Саракінїї.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

С. Нікіфор аѹ мѣстекат ачі лѫкрърї че се ţin de маї мълцї ані; прекът din челе zice ші din челе че се вор zice поцї прічепе. Ей пентрѫ маї маре лпцелецере а ръсвоіълї ачестуіа адѫг ачі кввінтеле авторълї Міскеллеї[1]), карелe аша грѣеще деспре дъпсъл: „Ап ал треілеа ан ал лппъръцїеї сале, Іѹстініан II аѹ трімис оастеа са ап контра Склавініеї ші а Бѫлгарїеї, ші пре Бѫлгарїї карії ал лптімпінасе de астъ datъ і-аѹ лпшінс лпдърънт. Іаръ мергънd ла Тессалоніка аѹ тъіат маре мълціме de Склавінї, ші пре чеї че і-аѹ сѫпѹс лъї, і-аѹ трекѹт мареа пре ла Авід ап Онсікіа, ші кънd се лптѹрна din Бѫлгаріа, Бѫлгарії і-аѹ стат ап кале ла рѣнтѹріле Етѫлъї, ші стрънторънdѹ'ї оастеа, пре мълцї осташі аї лъї, саѹ і-аѹ тъіат, саѹ і-аѹ ръніт, ші ел лпкъ de абіа с'аѹ нѹтѹт лптѹрна."

Аміндереа скріѹ С. Теофан[3]), Кедрен[4]) ші Zonara[5]). Стінтеще аша даръ Катона[6]), пѹпънd ръсвоіъл кѹ Бѫлгарії ла анѹл 689, адекъ кѹ доі анї маї тързіѹ.

[1]) S. Nicephorus in Brev. Hist. ad a. Christi 685 [2])Author Miscellae Lib. 19. [3])S. Theophanes in Chronographia ad an. 3. Iustiniani II. Aug. [4])Cedrenus Tom. 1. p. 441. [5])Zonaras Tom. II. p. 92. [6])Katona in Synopsi Chronologica.

Анѹл 691. Аѳѳѹстъл Іѹстініан II маї фъръ de вре о каѹсъ ап анѹл ачеста аѹ стрікат пачеа ші кѹ Саракінії, ші прекът кѹ 'рѹшіне аѹ ѹрзіт ръсвоіъл, пъдъждѹінd ап челе треї-зечї de мії de Склавінї, деспре каре ам кввънтат ла анѹл 687, кѹ маї маре рѹшіне л'аѹ сфѫршіт, пентрѫ къ аѹ фост лпвінс, ші Хасан Саракінъл аѹ лѹат четатеа Картаціпепілор але къреіа zidърї ле-аѹ стрікат din пътѫнт[1]).

[1]) S S. Theophanes et Nicephorus, Katona item II. cc.

Анѹл 693. Аѳѳѹстъл Іѹстініан II, пѹ с'аѹ лпдестълат, нічі с'аѹ лпвъцат кѹ ачелеа каре ле пътімісе пентрѫ стрікареа пъчії de татъ-съѹ фъкѹтъ кѹ Бѫлгарії ші кѹ Саракінії; чі ап анѹл ачеста аѹ маї адъогат реле ла реле; пентрѫ къ аѹ пѹс Edil (адекъ преста челе че се zidia) пре Стефан, ші вістіеріѹ пре Теодот пріетенії съї, карії кѹ атъта пе'ндѹраре с'аѹ пѹртат ап дерегъторііле сале, кът пре фоарте мълцї і-аѹ тъніат, спре періреа ші а са ші а лпърътълъї[1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 9. Iustiniani Aug. Katona l. c.

Анѹл 695. Ne маі пѹтънd сепатъл ші попорѹл din Царіград сфері блъстетъцііле лъї Стефан ші але лъї Теодот, динпрезнъ ші але лпърътълъї Іѹстініан II, с'аѹ сфътѹіт ла о лалтъ ші аѹ алес лпърат пре Леонтіе саѹ Леон Патрікіѹл, карелe лndатъ аѹ оторжт пре Стефан ші пре Теодот, деспре карії ам кввънтат ла анѹл 693; іаръ пре Іѹстініан II л'аѹ лпсетнат ла пас ші л'аѹ сѹргѹніт ап Керсона саѹ Крітеа de акѹм[1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 10. Iustiniani II. Aug. Katona in Synopsi Chronologica.

Анѹл 696. Аѳѳѹстъл Леонтіе ап анѹл ачеста аѹ трімісѹ пре Іоанн кѹ маре флотъ de маре ап Афріка асѹпра Саракінілор, карелe аѹ ші лпвінс пре Саракінї, ші аѹ лѹатѹ лndърът четатеа Картаціпепілор de ла дъпшії; чі ап анѹл ѹрмъторіѹ 697 Іоанн аѹ пердѹт ші бътаіа ші Афріка, ші і-аѹ къѹтат съ се трагъ ап Крета саѹ Кandia de акѹм[1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 20. Katona l. c.

Анѹл 698. Оастеа лъї Іоанн лпкредінцатъ, пе'ндестълънdѹ-се кѹ пѹртареа лпърă-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тълві Леонтіе, аў рѣдікат ампърат пре Апсімар, нѣмндѣ'л Тіверіе III, карєле тєргънд ла Царіград, аў лѣат четатеа кѣ віклешѣг, ші пре Леонтіе ампєтръндѣ'л ла пас, л'аў дакіс ан мънъстіреа лві Далматіе; дѣпъ ачеа аў пѣс прєсте тоате оцїле маї маре по-въдѣіторіў пре Іракліе фрателе съў [1]).

[1]) S. Theophanes ad an. 1. Apsimari. Katona l. c.

Анѣл 699. Іракліе фрателе Авгѣстълві Тіверіе Апсімар, трекънд ан Сіріа, аў прѣдат'о пънъ ла Самосата, ші аў тъіат 200,000 de Сараківі [1]).

[1]) Iidem S. Theophanes in Chronographia ad an. 2. Apsimari Aug. et Katona l. c.

Анѣл 700. Ан анѣл ачеста Авдела Сараківл врънд съ антоаркъ пагѣба ші съ ръсъілътеаскъ вчідереа Сараківілор чеа ан анѣл трекѣт антъмплатъ, аў анкѣнцѣірат четатеа Антарадълві, чі нїміка аў ісправіт, пентрѣ кѣ кѣ рѣшіне с'аў антърнат de ла дънса [1]).

Ам скріс ла анѣл 683, къ ан анѣл ачела лві Хаспарѣх ла Българії чеї че кѣпріпсесе Дакіїле ші Меція de ціосѣ, аў ѣрмат домніторіў Тервелліе, деспре карєле атъта скріе Сіцеберт [3]) ла анѣл de акѣт. „Тервел домнеще пєсте Българі.“ Din каре кѣвінте рѣў анкіде Accemani [3]), къ Тервелліе ан анѣл ачеста аў ѣрмат лві Хаспарѣх. Алте фапте але лві Тервелліе ле воіў анцемна ла анїї віїторі.

[2]) Anthor Miscellae Lib. 20. Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Sigebertus ad an. 2. Tiberii III Apsimari Aug. [3]) Joseph Simonius Assemani in Kalendario Eccl. Universae Tom. 2. part. 2. cap. 2.

Анѣл 702 — 704. Ан анѣл ачї кѣргъторіў домніторії Арменієї, лъсънд пре Сараківі, аў трекѣт сѣѣт спріцінеала Авгѣстълві Тіверіе Апсімар, пре карії пентрѣ ачеea фоарте греў і-аў педепсіт Моамед [1]).

Анкътѣ-ї пентрѣ Ібстініан II, de карєле ам кѣвънтат ла анїї маї dinainte, іаръ маї алес ла анѣл 695, деспре дънсѣл аша скріе авторѣл Міскеллеї [2]) ла анѣл de акѣт: „Антрѣ ал шеселеа анў ал ампъръцієї лві Апсімар, Ібстініан II локѣінd лънгъ Керсона, ші фълиндѣ-се кѣ ел анкъ ва маї ампъръці, локѣіторії локѣрілор ачелора тѣмндѣ-се, ка пѣ кѣма съ dea de вре о прімеждіе din ампъръцїа лві, с'аў сфътѣіт, ка саў съ'л отоаре саў съ'л трімітъ віў ампъратълві.

Каре сфат анцелегъндѣ'л Ібстініан аў фѣцїт de аколо ші венінd ан Дара (четатеа Казаріеї че ера dinколо de Крімеа) аў пофтіт съ поатъ антра ла Каганѣл Казарілор, карєле кѣпоскънd стъріле din ампрецїѣр але лѣкрѣрілор лві Ібстініан, кѣ преа маре чінсте л'аў пріміт ші аў търітат пре сорѣ-са Теодора дѣпъ дънсѣл. Іаръ дѣпъ пѣцінъ врете кѣ ангъдѣінца Каганълві, Ібстініан с'аў погорѣт ан Фанагоріа (островѣл че есте ан коастеле Крімълві [1]), ші аколо аў локѣіт кѣ Теодора. Авzind ачестеа Апсімар, аў тріміс ла Каганѣл, ші і-аў фъгъдѣіт марї дарѣрі, деї ва трімітє пре Ібстініан віў, саў барет капѣл лві. Чередеї (Авгѣстълві Апсімар) ангъдѣінd Каганѣл аў тріміс пъзіторї лві Ібстініан сѣѣт претест, ка пѣ кѣма съ і се ампъпіле вре о прімеждіе de кътре локѣіторії локълві, порѣпчінd лві Фазін, карєле ера аколо пѣс ан локѣл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съ̆, ши лъ̆ Благizin принципълъ̆ Босфорълъ̆, ка атънчї, кънd ле ва ziче, съ̀ отоаре пре Iустinian. Деспре тоате ачестea лъ̀шiинцатъ̀ фiind Teodora прiн ън шеръ̆ ал Каганълъ̆, ши ea десковерindъле бърбатълъ̆, Iустinian пре маї сък пъмiцiї принципї Фazin ши Благizin i-аъ̆ кiемат ла сine сът претест къ аре de a ворбi кн дъпшiї деспре оаре-каре лъкрърї de таїнъ; ши венind еї аъ̆ порънчit de i-аъ̆ сърмат. Дечї Iустinian пре Teodora лъ̀ dатъ о аъ̆ трimic ън Kazaria, ши ел фъцind din Фанагoria с'аъ̆ погорът ън Men (локълъ Сарматieї чеї din Acia[4]), ши афлънd гата о корабiе с'аъ̆ сuit ънтр'жнса ши лънтrind пре лънгъ цертърї аъ̆ сосit ла локълъ че се ziчea Сimвол лънгъ Керсona, ън карea трiшiцind пре аскънс, аъ̆ лъатъ̆ dинтр'жнса пре Варiсвакърiе ши пре фрателе лъ̆, пре Салiва, ши пре Стефан, ши пре Моропавл dимпревънъ кн Теофiл, кн карiї лънтrind de ла Керсona, аъ̆ трекът Фарълъ, ши аша лънтrind аъ̆ трекът Некропола, адекъ сокатърiле Данапрълъ̆ (саъ̆ але Борiстенълъ̆ . de акът) ши але Нiстрълъ̆; ън каре пънiгаре ънтъмплъндълi-се греа фортънъ, тоцї деспъдъждuиндъ-се деспре тънтъiреа са. Iаръ Маiаке прiетенъл лъ̆ Iустinian, аъ̆ zic кътре дънсъл: Iатъ перiм Doamne! Фъгъдуеще лъ̆ Дънпezеъ̆ пентрн тънтъiреа та, къ de'цї ва ънтоарче Дънпezеъ̆ ънпъръцiа, нiчї о iсбъндъ веї лъа деспре петiчiї тъ̆i. Чi ел ън тънiе респънzънd аъ̆ zic: De воiъ̆ ерта пе вре ънъл dинтре дънпшiї, ън локъл ачеста тъ ънече Дънпezеъ̆! Шi ешind din фортъна ачеea фъръ̆ de прiтеждie аъ̆ венiт ън Дънъре. Din Дънъре аъ̆ трimic пре Стефан ла Тервелiе domniторiъл Българiеї, ка съ'ї трiмiтъ ацiторiъ̆ съ поатъ iаръшї добъндi ънпъръцiа чea пъриптеаскъ, фъгъдuиндъ'ї къ'ї ва da преа марї дарърї ши къ'ї ва лъа фата мъiере мiе (Съптъл Нiкiфор[6]) зiче, къ Iустinian аъ̆ фъгъдuit къ ва da фата са лъ̆ Тервелiе), ши къ 'ї ва фi ънтрн тоате сънъс; каре фъгъдuинцъ кн цiърътжнт о аъ̆ ънтърiт. Пре карele прiминдъ'л Тервелiе кн преа маре чiнсте, аъ̆ порнiт тот породъл Бългъреск (поате къ ши пре Ромънi), ши ън анъл ърмъторiъ̆ с'аъ̆ дъсъ̆ ла ънпърътеаска четате."

Ашiшdереа скрiе С. Теофан,[7]), din карele кът ам маi zic, аъ̆ лъатiсторiа авторълъ Мiскеллеї.

[1]) S. Theophanes ad an. 6. Tiberii Apsimari. Katona in Synopsi Chronologica [2]) Author Miscellae Lib. 20. in Apsimarum [3]) Stephanus in Geographia[4]) Bruzen in Dictionarie Geogr. [5]) Idem Bruzen ibidem. [6]) S. Nicephorus in Breviario Hist. ad an. Christi 702. [7]) S. Theophanes l. c.

Ан ъл 705. „Ла анъл ачеста Сiцеберт[1]) аша скрiе: „Iустinian кн ацiторiъл лъ̆ Тервелiе крaiълъ̆ Българiлор, iаръшї аъ̆ добъндit ънпъръцiа, апоi пре Леонтiе II ши пре Тiверiе, карiї ръпiсе ънпъръцiа, ън мiжлокъл черкълъ̆ i-аъ̆ оторът, iаръ пре Калiнiк Патрiархъл, скоцindъ'ї маї'наiнте окiї, л'аъ̆ сърънit." Даръ маї кiар скрiе авторъл Мiскеллеї[2]) ши ачеiа пре карiї ль воiъ̆ адъче дънъ дънсъл, зiкънd: „Ън анъл ал шептелеа ал ънпъратълъ̆ Анcimар, Iустinian ал II, венind ла четатea чea ънпърътеаскъ кн Тервелiе ши Българiї ачестeia сънпъшi, с'аъ̆ тъбърът ла поарта Карсiълъ̆ ши пънъ ла Влахерне, ши ън трeї зiле ворбind кн чеї че ера ън четате, аъ̆ фост батцiокорiт de дънпшiї, непрiминдuисе вре ън кувънт. Чi Iустinian кн нецuнтеї dинтре аї съ̀ ощinduсе прiн Апе-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дѣсъл аѣ дптрат дп четате, ші фъкънd гълчеавъ, ші съпънd аѣ лъат четатеа, апоі преcте пъцin аѣ дптinc кортъріле дп полата Влахерпелор. Deчі дп anъл dinтъіѣ ал дптпъръціеі сале, adекъ кънd аѣ dобъndit іаръші дптпъръціа Iъcтinian II, тълте dарърі ші вace дптпъртещіе dънd лъі Терѣелліе л'аѣ слобозіт дп паче." Aшішdереа скріѣ C. Teoфan [3]), Ioil [4]), Конcтантin Manacce [5]), Кedpen [6]), Zonapa [7]), Kodin [8]). Чі C. Нікіфор [9]) adaoгъ треі лъкърі кътре челе zice de авторіі таі сас пъпіці, adекъ: Къ Iъcтinian II, dънd че ш'аѣ dобъndit іаръші дптпъръціеа, аѣ търітат пре фата са dънъ Терѣелліе, аѣ фъкът пре Терѣелліе Кесарів, пре Teodopa тъіереа са ші пре Тіверіе фііъл съѣ і-аѣ кіетат din Кесаріа ла Царіград.

[1]) Sigebertus in Chronico ad an. 705. [2]) Author Miscellae Lib. 20. in Apsimarum. [3]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 7. ejusdem Apsimari. [4]) Ioel in Chronographia apud Acropolitam p. 175. [5]) Constantinus Manasses p. 81. [6]) Cedrenus Tom. 1. pag. 445. [7]) Zonaras Tom. 1. pag. 91. [8]) Codinus de Originibus CP. pag. 49. [9]) S. Nicephorus in Breviario Hist. ad an. Christi 702.

Aпъл 708. Ла ал треілеа аніѣ dънъ че іаръші аѣ дптпъръціт, Iъcтinian II, ш'аѣ вітат de фачереа de біне a лъі Терѣелліе Краіълъі Българілор ші ал Ромъпілор, ші adъпънdъ'ші тоате ощіле дп Тракіа, аѣ порніт асъпра лъі Терѣелліе, стрікънd пачеа каре o авеа къ dънcъл. Аѣ ші вънit пре таре ші пре пътънт пънъ ла о четате Българілор свпъсъ (пагъбъ къ авторіі din карії скріѣ ачестеа п'аѣ пътіт четатеа!), ші къ коръбііле аѣ тъбърът лънгъ четате, іаръ пре кълърецї і-аѣ слобозіт съ'шї adъne фънѣ ші алт фел de пътрец саѣ zъхъреа. Ачеаста въzindъ-o Българії, с'аѣ слобозіт ші ка пре піще оі че фрънzъреск, аѣ тъіат търпа чеа Рошаічеаскъ, лъънd тълтъ прадъ, каі ші арше de ла дъншії, ошорънd пре фоарте тълцї dintre еі. De ачі дптпъратъл Iъcтinian къ ачеіа карії аѣ скъпат din тъіпеле Българілор (ші доаръ ші але колопілор лъі Traian, adекъ але Ромъпілор, пептрѣ къ ачещіа дп тітпъл decпре кареле скріѣ ера свппътї Българілор), аѣ фъціт дп Анхіал четатеа Тракіеі, ші аѣ дпкіс порціле, іаръ Българії аѣ дпкънціърат Анхіалъл. Въzънd дптпъратъл Iъcтinian къ Българії пъ се тішкъ de лънгъ Анхіал, преcте треі zіле аѣ тъіат дптъіашї dатъ вінеле калълъї съѣ, апоі аѣ порънчіт, ка тощї съ лъкреze аша, ші ашezънd макінеле челе de оаcте пре zidъріле Анхіалълъі, поаптеа с'аѣ світ дптр'о скафъ, ші къ рѣшіне щі таре перdере аѣ фъціт дп Царіград. Ачестеа тоате ле скріѣ: авторъл Міскеллеі [2]) ші Нікіфор [3]), Апастасіе бібліотекарівл [4]), Zonapa [5]), Шеплебен [6]).

Еѣ дпсешпѣ ачі, къ dънъ че аѣ кънріпс Българії Dакііле ші Месіа de ціос, пре дптпъраціі din Царіград тълцї авторі пъ і-аѣ таі пътіт аї Romanілор, чі аї Ромаікілор, прекът се пътеск пре сіне Гречії de акът, къчі Гречії фъръ аціъторіъ Ромапілор п'аѣ пътът тощені глоріа саѣ слава стрътошілор пощрі, dънъ кът се ва аръта ла апіі вііторі.

[1]) Author Miscellae Lib. 20. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 3. Iustiniani II Aug. [3]) S. Nicephorus in Breviario Historico ad an. Christi 708. [4]) Anastasius Bibliothecarius pag. 121. [5]) Zonaras Tom. 2. pag. 96. [6]) Schönlehen in Historia Chthioliae Tom. 1. Part. 3.

Aпъл 709. Ла анъл ачеста аша скріе Свідас [1]): „Свът Iъcтinian чел къ пасъл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тъіат (adекъ ал doілеа) флоріа Тервелліе краіул Булгарілор, ші Іустinian ші Константін фечіорул луі Ираклie, ачестуіа лі da трімут (сай харачіў). Пентрu кu лші лптindеа ціос скутул (сай лавъца) пре кареле лл пърта кu сіне лп ръсбоіў, ші флацетул (сай корбачіул) кu кареле лші бътеа калul, ші пънъ кънd се акоперіа атъndoвъ, ле къута (лмпъраціlор Константін IV ші Іустініан II) съ тоарне бані. Кънd лші лмплънта ші сълiца лп пътънтu, трemуіа съ о лпвълеаскъ пънъ сус кu вештмънтурі de мътасъ, ші съ деа осташілор (луі Терbелліе) лъдъцуічі пліне de аур ші de арціnт, лмплънdu'ші dреапта кu аур, іаръ стънга кu арціnт.

Пънъ ачі Свidас. Тu іеа бine сеата ла ачелеа каре ле ам скріс ла анul лndатъ маі dинаinte.

[1]) Suidas Eclog. Hist. de rebus Byzantinis pag. 37.

Anіі 710 ші 711. Іустinian II, кареле пічі прin ферічірі, пічі прin непороч'рі с'аў лndрептат; пічі прin вру, пічі прin фачері de бine с'аў лмблънzіt [1]), лn анul **710** с'аў порніт асupра локуіторілор Керсонулуі саў аі Крімулуі de акum; пентрu кu фіind ел лn сургuніре, і-аў фост тінс кърсъ de періре, ші пре боіерії лор чеі шаі de фрunте і-аў фрінт de вії, іаръ dintre прunчі ка ла 87000, і-аў лнпекат лn апъ [2]). Пентрu каре тірannie а луі Іустinian Керсонітеле аў пъzвіт ла Kazarі, ші кu аціуторіул лор, аў пус лмпърат пре Філіппік Пергатеул, кареле ші Bardanes с'аў кіемат [3]). Філіппік аша даръ, dупъ че фu лптъріт ші прin осташі, кат пе ла Dekemвріе а.l анulуі **711**, аў трекут ла Царіград, ші прinzind пре Іустinian II, кареле аў фост чел маі de пре урmъ din віца лмпъратulуі Ираклie, лn върстъ de 42 de анi, і-аў тъіат капul, ші аша тъіат л'аў трimіс прin тоате четъціле, ка съ'l вазъ кu тоцii къ аў періт [4]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Hofmannus in Lexico Universali. Paulus Diaconus Lib. 20 [3]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 1-um Philippici Aug. S. Nicephorus in Breviario Hist. ad an. Christi 711. [4]) Katona. SS. Theophanes et Nicephorus ll. cc.

Anul 712. Аvгustul Філіппік лпшелат фіind de un Мопотеліт, кареле і-аў фост урсіт віеацъ ші лмпъръціе лndелунгатъ, пumaі de ва стріка соборul чел ал шеселеа екumenік, лnzъdар с'аў певоіт сupe апърареа Мопотеліцілор ші стрікареа Ортodoксілор; пентрu кu Dumnezeu лn анul ачеста доі немічі і-аў ръdікат асupра, пре Сараківі ші пре Булгарі, dintre карії Сараківії і-аў луат de сувт лмпърціа ръсъріtulуі Месіа чеа din Асіа [1]); іаръ Булгарії сувт повъцуіторіul Філеа [2]) трекundу Етul, аў пурчесу пълъ ла поарта чеа de аур a Царіградulуі, de unde кu атъта прадъ ші uvidere с'аў лнторс ла локуріле сале, кътъ пu се поате спune [3]).

[1]) Katona in Synopsi Chronol. Author Miscellae Lib. 20. in Philippicum Aug. [2]) Cedrenus Tom. 1. p. 448. Zonaras Tom. 2. p. 98. [3]) S. Nicephorus in Breviario Hist. ad an. Christi 712. S. Theophanes in Chronographia ad an 1-um Philippici Aug.

Anul 713. Філіппік Аvгustul лесне аў пutut сітпі, кът лмпърціле прin ересурі пu пumaі пu се лптъреск, чі маі въртос се слъбеск; пентрu кът лn треі зіле але луі Іупie скоцindуісе окіі, лмпърція о аў апекат Артемie, кареле ка лмпърат с'аў пumit Anastasie II [1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 20. Katona in Synopsi Chronologica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anii 714 ші 715. Împъратъл Anастасіе II, dупъ че аў лптъріт соборъл ал шеселеа екуменік, маре оасте de маре аў тріміс лп коптра Сараківілор; чі оастеа лп островъл Родълуї пре повъцуіторівл Іоann л'аў оторжт, ші пре Teodocie III, чел din Adpamitъл Troadeї, фъръ de воіа луї л'аў ръдікат лмпърат, апоі аў лпкъпціврат Царіградъл ші пре Anастасіе II л'аў лпкіс лптр'жнсъл [1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 20. Katona in Synopsi Chronologica.

Anъл 716. Împъратъл Anастасіе II dупъ че аў перdът Царіградъл, с'аў фъкът кълъгър, ші пентрв маї лінъ віеацъ с'аў мътат лп Тессалоніка кв лъкашъл, іаръ Teodocie III аў сътът лмпърат лп локъл луї [1]), асупра кървіа с'аў скълат Леон III, чел din Icaврія, ші Сараківіі аў лпкъпціврат Пергатъл [2]).

Тот ла ачест anъ скріе C. Теофан [3]) ші Anастасіе Бібліотекарівл [4]), къ Кортесіе, саў (кът лл пътеще C. Теофан) Кошерсіе, Domnъл саў Краівл Българілор, аў фъкът легътърь кв Авгвстъл Teodocie III, ка прівеції съ се лптоарпе de лмбе пърціле, токта de ар фі віповаці ші лмпротіва Маіестатеї; а doва, ка пегоціторіа лптре лмбе пърціле съ кърь; а треіа ка отареле лптр'amъndoъ стъпъніїле съ фіе de la Мелеопъл Тракіеї; а патра ка съ і се dea луї Кортесіе лп тот anъл вештмънтърі ші неї рошіі dупъ C. Теофан de 30, іаръ dупъ Anастасіе de 50 de фънцї de авр. Аша с'аў фъкът легътъра лптре Авгвстъл Teodocie ші лптре Котерсіе; чі Сіцеберт скріе [5]), къ легътъра ачеаста пв с'аў фъкът кв Кортесіе, чі Терbелліе; пентрв къ Терbелліе аў тръіт ші стъпъніт пънъ ла anъл 727, ші атвнчі і-аў врмат Кортесіе.

[1]) Author Miscellae Lib. 20. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Katona l. c. [3]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 1-um Theodosii III. [4]) Anastasius Bibliothecarius p. 178. [5]) Sigebertus in Chronico ad an. 727. Ios. Simonius Assemanus in Kalendario Eccl. Univ. Tom. 2. Part. 2. cap. 2.

Anъл 717. Dупъ че аў бътът Сараківіі, ші лват четатеа Пергатълуї, лп anъл ачеста сът повъцуіреа луї Mardacan аў лпкъпціврат Царіградъл [1]), каре възіndв-о Teodocie III с'аў лъсат de лмпъръціе ші лмпревпъ кв фечіорвл с'аў къларіт, апоі аў трекът лп Ефес, ші аколо ш'аў съвършіт віеаца; іаръ лп локъл луї аў стътът лмпърат рівалъл луї, Леон III, чел din Icaврія карелe ші Іконотах с'аў пвміт, пентрв гоніреа C. Ікоане. Леон ачеста къt с'аў фъкът лмпърат мълте коръбіі але Сараківілор саў лв аў арс саў ле аў лппекат [2]).

[1]) Author Miscellae Lib. 21. Katona in Synopsi Chronol. [2]) Iidem ll. cc. item S. Theophanes in Chronographia ad an. 1-um Leonis Isauri Aug.

Anъл 718. Сараківіі мълт пътimind лънгъ Царіград ші dintre dъншіі мълцї перind de фоаме, de бътаіе, ші de чівмъ, аў лъсат лпкъпціврареа чеа de ал треілеа anъ a Царіградълуї [1]), ші лторкъndвсе лп коптра луї Терbелліе Краівл Българілор ші ал Ромънілор (къчі Ромънії, прекът с'аў zic ла anъл 679, dупъ вепіреа Българілор пънъ маї тързіў аў фост сът стъпъніреа лор), de dънсвл лпкъ аў фост бътвці, тъіnd Българії кв Ромънії doъ-zечі ші doъ de мії de Сараківі [2]), dупъ каре перdере a ca Сараківіі аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фъцît дn коръбiîле сале, шi лъптрind дn алтъл търеї, de вiфорълче с'аў стърпiт, фоарте тълцї аў перiт, дпекъпdълîce саў стрiкъпdълîce лъптрiле [3]).

[1]) Paulus Diaconus Lib. 6. de Gestis Longobardorum cap. 47. Ioseph Simonius Assemanus in Kalend. Eccl. Univ. Tom. 2. Part. 2. cap. 2. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 1. Leonis Isauri. Author Miscellae Lib. 21. Cedrenus Tom. 1. p. 451. Zonaras Tom. 2. p. 101. [3]) Paulus Diaconus et Assemanus ll. cc. Sigebertus ad an. 718. Volfgangus Drechslerus in Chron. Saracenor. ad an. 718. Schönleben in Hist. Carnioliae Tom. 1. Part. 3.

Апъл 719. Авгъстъл Апастасiе II деспре кареле ам скрiс ла апъл 716, къ с'аў фост кълъгърiт, врънd кълъгърiа, iаръшi аў ръвнiт а фi дмпърат; чi прiп Българi, кз ал кърора аџiторiў вреа а'шi добъпdi нофта, фз въdiт, шi прiп Авгъстъл Леон III оторжт [1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad annum 1-um Leonis Isauri. Katona in Synopsi Chronologica.

Апъл 721. Iezid ал шесе-спре-zечелеа Калiфъ ал Сарацiнiлор дп апъл ачеста дъ греа пързпкъ асзпра сфiнтелор Iкоане [1]).

[1]) Idem S. Theophanes ad an. 4. Leonis Isauri. Katona l. c.

Апъл 726. Авгъстъл Леон III взпъ тергъторiў дпаiнте ш'аў лъат пре Iezid Калiфа Сарацiнiлор; пентрз къ лзї вртънd аў дпчепът а гоni CC. Iкоане [1]).

[1]) S. Theophanes et Katona ll. cc.

Апъл 727. Мърind Терзеллiе Краiъл Българiлор тi ал Ромъпiлор, дп апъл de акът i-аў врмат Кортесiе, кареле аў domнiт пъпъ ла апъл 760 [1]).

[1]) Sigebertus Gemblacensis in Chronico. Ios. Simonius Assemanus in Kalend. Eccl. Univ. Tom. 2. Part 2. cap. 2.

Апъл 730. Авгъстъл Леон III дп апъл ачеста дъ гроазпiкъ порзпкъ, ка CC. Iкоане съ пз се маї чiпстеаскъ шi пре неаскълтъторiї de дъпса, адекъ пре крещiнiї чеї православнiчї фоарте дї гопеще [1]) шi пекъцеще.

[1]) S. Theophanes in Chronographia. Katona in Synopsi Chronologica.

Апъл 741. Леон III чеї din Iсаврiа кареле шi Iконоmах с'аў порекрiт, дзпъ че пре тълцї аў оторжт, пре маї тълцї аў iсгонiт пентрз къ п'аў лепъdат чiпстеа сфiнтелор Iкоане, дп апъл ачеста ш'аў върсат свфлетъл дп 18 Iзпiе, кзї i-аў врмат фiiзл съў Константiп V, кареле тi Копроnim с'аў порекрiт, пентрз къ атзпчї кънd л'аў ботезат, аў спъркат апа din C. ботез, гзпоindзсе дптр'жпса, кз ачеаста дпкъ прогпостiкънd, че от ва съ се алеагъ din дъпсзл [1]).

[1]) S. Nicephorus in Breviario ad h. a. S. Theophanes in Chronographia ad ult. an. Leonis Isauri, Katona in Synopsi Chronologica.

Апъл 743. Константiп V Копроnim дп апъл ачеста дзпъ че аў дпвinс de довъ орї пре Артабасd Тirаппзл, шi аў кзпрiпс Цариградзл, ачелзiашi Артабасd шi фечiорiлор лзї ле аў скос окiї [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronol. S. Theophanes in Chronograph. Author Historiae Miscellae Lib. 22.

Апъл 753. Дмпъратзл Константiп V Копроnim дп апъл ачеста аў адзнат зп собор din 338 de Епiскопї, дп каре собор чiпстеа CC. Iкоане с'аў осъndit; чi соборзл а-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

честа ка de еретічі цінът с'ай стрікат прін соборъл ал шептелеа екъменік, чел а доъа оаръ цінът ын Nikea, прекът се ва аръта ла анъл віторій **787** [1]).

[1]) S. Nicephorus in Brev. Hist. ad ann. Christi 753. S. Theophanes in Chronogr. ad an. 13. Constantini Copronymi. Anastasius Bibliothecarius p. 146. Cedrenus ad an. 13. Copronymi.

Анъл **755**. Ымпъратъл Константін Копроніт дупъ че ай съвършіт соборъл асупра СС. Іоане de дъпсъл цінът, прекът скріе С. Нікіфор [1]), „ай zidit четъцуічі прін Тракіа, ын каре ай ашezат пре Сірій ші Артеній чей din четатеа Мелетінепілор ші din Teodosiopoій адъші, ші ачелора ле ай dat dе бій тоате кате ле ера de ліпсъ. Четъцуічіле ачестеа ынкъ кънd се zidea, въzindъле Българій, ай черът трібът (хърачі, daждіе) de ла ымпъратъл, каре nedъndъле, еі кълегъндъ'ші оастеа, ай пръdат Тракіа ші маі пънъ ла zidъл челі лънг ай стръбътът. Чі ымтімпінъндъ'і ымпъратъл ші ловіндъсе кь еі, і-ай фугъріт, ші маі аспрь гонindъ'і, мълці Българі ай оторжт.“ Пънъ ачі С. Нікіфор despre лъкръріле ын анъл ачеста ымтъмплате; къчі каре ле маі скріе тот ла ачест анъ, се цін de алт анъ, доаръ de анъл ындатъ віторій, ла каре ле воіъ ші скріе.

Алтмінтрелеа скріе С. Теофан ла анъл ачеста despre Българі, але кързіа къвінте врнеазъ ата [2]): „Тот ымтръ ачелашї анъ Българій пентръ zidірea четъцілор челор нове, ноъ трібът пофтеск, ші певъгъндъсе ын сеатъ de ымпъратъл солъл лор, еі ка съ'шї іскъndeаскъ хъла ші батціокъра, с'ай порніт кь оасте біне гътатъ, ші ай стръбътът пънъ ла zidъл лънг спре четате, ші фъкънd мълтъ тоарте, кь мълці рові с'ай ымтърпат певътъцаці ші неатінші ла каселе сале.“

Ашіндереа скріе Анастасіе Бібліотекарівл [3]), ші Кедрен [4]), dintрь а кърора мъртъріе поці кълеце, кь ымпъратъл Копроніт de астъ datъ п'ай фугъріт пре Българі, дупъ кът скріе С. Нікіфор ла локъл шаі сус адъс.

[1]) S. Nicephorus in Brev. Hist. ad an. Christi 753. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 15. Copronymi. [3]) Anastasius Bibliothecarius p. 146. [4]) Cedrenus ad an. 15 Copronymi.

Анъл 756. Ындатъ дупъ ачелеа, каре ле ам тълкъіт ла анъл маі dinainte аша скріе С. Нікіфор [1]): „Дупъ ачеea кь преа маре оасте пре пътънт ші пре маре с'ай дъс асупра лор (а Българілор) ымпъратъл. Ындсъ флота фііnd de 500 de коръбіі пре мареа Neагръ ай аціънс ла Дънъре ші de аколо ай ынчепът а пръdá цариніле Българілор ші пре мълці dintре дъпшіі а'і рові. Ымпъратъл ындсъшї ла Маркелле, каре четъцъікъ е лънгъ отареле Българілор, бътъндъсе ай фугъріт пре барбарі ші мълці ай оторжт dintре дъпшіі. Дупъ атъта перdере Българій ай тріміс солі de паче ші прінчій ші і-ай dat зълог.“

[1]) S. Nicephorus in Brev. Hist. ad a. Christi 753.

Анъл **759**. Ын анъл ачеста, прекът скріе С. Теофан [1]), ымпъратъл (Копроніт) порнінd артеле асупра Българієї, ай веніт ла Берегава; чі Българій ымтімпінъндъ'л ла кърмътъра Етълвї, пре мълці din осташії лві і-ай тъіат, ымтре карій ай фост Леон Патріківл ші повъцъіторівл осташілор челор din Тракіа, іаръшї алт Леон логофътъл Таделларілор (ал пощелор), ші din чеї de рънd ынкъ мълці ай періт, але кърора арме ле ай лъат Българій, ші аша Романій батціокоріцї с'ай ымтърнат ла алс сале.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Аѩіѩдереа скріѣ Анастасіе Бібліотекарівл [2]), Кедрен [3]), ші Zonapa [4]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 19. Copronymi. [2]) Anastasius Bibliothecarius p. 146. [3]) Cedrenus Tom. 1. p. 464. [4]) Zonaras Tom. 2. pag. 109.

Анвл 760. Ан анвл ачеста аѣ тѫріт Кортесіе Краівл Бѫлгарілор ші ал Ромънілор чел че аѣ фост вршат лві Терѣелліе ан анвл 727; антрѫ ал кървіа лок аѣ стътвт Краіѣ Телесіе [1]).

[1]) Sigebertus in Chron. Ios. Simonius Assemanus in Kalendario Eccles. Univ. Tom. 2. part. 2. cap. 2.

Аніі 762 ші 763. Каре ле аѫ скріс ла анвл 760 din Сіцеберт деспре вртареа лві Телесіе саѣ Телецін, авторіі гречещі алтмінтрелеа ле аѣ ансемнат; еѣ дрепт ачееа зіселе ачестора ле пвп ла ачещі доі ані, ші але С. Теофан зісе [1]) ле пвп din кавънт ан кавънт, прекът вртеазъ: „Бѫлгарії рѫдікъндвсе асвпра Domnілор съі, карії пъпъ акѫма тот дінтр'о віцъ аѣ стъпъніт, і-аѣ оторжт; ші пре вн Телецін омѣ де треі-зечі de anі ші кв пърав ръѣ л'аѣ фъкът шіе повъцвіторіѣ. Пентрв ачееа дінтре Склавї de вѫпъ воіа са мълцї ш'аѣ лъсат патріа ші аѣ трекът ла ампъратвл (Копронім) пре карії ел і-аѣ ашезат ан Артапа. Іаръ ан 17 Івніе ампъратвл аѣ пврчес спре Тракіа, трімецінd флотъ de маре de доъ мії de Хелапdії кв къте 12 каї пре мареа Неагръ. Телецін авзінd къ с'аѣ гътат асвпра лві пре вскат ші пре апъ, аѣ кіемат антрѫ ацівторіѣ 20,000 din неатвріле вечіне, ші ампърціндв'шї оастеа прін локврї антъріте, ел ансвшї с'аѣ анкіс антр'о търіме, іаръ ампъратвл ш'аѣ ашезат оастеа лънгъ Анхіал. De ачі Телецін ан 30 de зіле але лві Івніе, ан Індіктіонвл дінтъіѣ, антр'а чінчеа зі а съптъмънії с'аѣ възвт а порні кв маре мълціме de ацівтъторі, ші ловіндвсе ошіле, преа мълт моарте с'аѣ фъкът de амбе пърціле, пъпъ кънd с'аѣ фвгъріт оастеа лві Телецін, ші ел анкъ аѣ фвціт. Ціпвт-аѣ бътаіа de ла чінчі чеасврі пъпъ сеара ші преа мълцї Бѫлгарї аѣ пікат антр'жнса, мълцї с'аѣ прінс, іаръ алцїі de вѫпъ воіа лор аѣ трекът ла Ромапі. Ампъратвл мъndріндвсе пентрв анвінцере, антрармат кв тоатъ оастеа кв тріѣмф аѣ антрат ан четатеа (ампърътеаскъ), ші кв вѫквріе фііnd пріміт de тоатъ четатеа, пре Бѫлгарі легацї і-аѣ дзс антр'жнса, ші дзнъ ачееа і-аѣ скос динаінтеа порцїі че се пвміа Хрісін (de аур), ш'аѣ порвнчіт четъцепілор ка аколо съ ле таіе капетеле.

„Іаръ Бѫлгарії фъкънd ръскоалъ ан контра лві Телецін (прекът зіче Сіцеберт [2]) ан анвл 762) л'аѣ оторжт кв тоцї боіерії лві ші ш'аѣ рѫдікат повъцвіторіѣ пре Сабін ціпереле Краівлві Кортесіе. Сабін ачеста андатъ аѣ тріміс солї de паче ла ампъратвл; чі Бѫлгарії адвнъндвсе і-аѣ стат ампротівъ зікънd: Бѫлгаріа пентрв тіпе требве съ кадъ сѫвт ціівгвл Ромапілор? ангрошіндвсе маї пре вртъ ръскоала, Сабін аѣ фвціт ан Месешвріа, ші de аколо с'аѣ дзс ла ампъратвл; іаръ Бѫлгарії аѣ фъкът ан локвл лві Краіѣ пре Пагап."

Алтмінтрелеа скріѣ С. Нікіфор [3]) ші авторвл Міскеллеї [4]), Сіцеберт зіче, къ пре Пагап л'аѣ рѫдікат Краіѣ ан анвл 763, ші къ аѣ домніт пъпъ ла анвл 770.

[1]) S. Theophanes in Chronogr. ad an. 22. Copronymi. [2]) Sigebertus in Chronico. [3]) S. Nicephorus in Brev. Hist. ad an. Christi 763. [4]) Author Miscellae Lib. 22. [5]) Sigebertus l. c.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ла анъл 765. С. Нікіфор [1]) аша скріе: „Ын Indiktionъл ал треілеа, Константін (Копронім) пентрѫ ачееа пентрѫ кѫ Българії лепъдъnd пре Ѯтар, пре кареле Сабін ал пѫсесе повъцѫіторіѣ de оасте, ын локѫл лѫї аѫ пѫс пре Токт Българѫл, фрателе лѫї Баіan, с'аѫ скѫлат кѫ оасте асѫпра Българілор, карії ла вепіреа ымпъратълѫї с'аѫ трас ла пъдѫріле de лънгъ Dѫнъре, тотѫшї тълцї с'аѫ оторѫт, ынтре каре Токт кѫ фрате-съѫ Баіan ынкъ аѫ періт ші маї тълцї ымпрежнъ. Іаръ Компаган, ѫнъл dінтре повъцѫіторї фѫцind ын Варна, ші скъпат цінъndѫ-се, фѫ оторѫт de шерѣії съї, ын каре тімп маре прадъ а Българіеї фѫ арсъ, стрікатъ ші пръdатъ de Romanї."

Чі маї пре ынцелес скріе авторѫл Міскеллеї [2]) ла ачещї доі анї, zікънd: "Ын анъл 24 ал ымпъратълѫї Констаптін Копронім, Паган Domnѫл Българіеї аѫ пофтіт ка съ поатъ ворѣі de фаць кѫ ымпъратѫл, ші лѫънd секѫрітате с'аѫ погорѫт кѫ боіерії съї. Іаръ ымпъратѫл шezѫnd ымпрежнъ кѫ Сабін, і-аѫ пріміт ші ле-аѫ ымпѫтат пержndѫіала ші піста лор, каре о аѫ авѫт асѫпра лѫї Сабін, апоі аѫ фъкѫт пане фъцарпікъ. Чі ымпъратѫл трімiцind пре аскѫпс ын Българіа, аѫ прінс пре Север прінцѫл Склавінілор, кареле тълте реле фъкѫсе ын Тракіа. Прінс-аѫ ші пре Крістін, ... кърѫіа ла С. Тота і-аѫ тъіат тъпіле ші пічіоареле; апоі аѫ adѫс дофторї съ черче алкътѫіреа отепеаскъ, ші аша л'аѫ арс dѫнъ ачеа. Преете ачееа фъръ de веете ешind ымпъратѫл din Царіград, ші афлънd Българіа фъръ de пазъ пентрѫ пачеа чеа фъцарпікъ, прін кѫртътѫра Етълѫї, аѫ інтрат ынтр'ѫпса пънъ ла Zіте (С. Теофан скріе Гънzас), ші апрінzѫnd кѫрціле, с'аѫ ынтѫрнат фъръ вре ѫн фолос." Ашіщdереа скріе С. Теофан [3]).

[1]) S. Nicephorus in Breviario Hist. ad an. Christ. 765. [2]) Author Miscellae Lib. 22. [3]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 24. Constantini Copronymi.

Анъл 766. Ынтрѫ ачеста ап іаръшї аѫ порніт Копронім кѫ маре оасте асѫпра Българілор, карії спъімънтъndѫ-се аѫ ынчепѫт а ворѣі de пане, чі пънъ а се фаче пачеа с'аѫ порніт ѫн вънт dеспре міаzъ-ноапте ші тоате коръбіile лѫї Копронім, каре се ашezасе ла Месетъріа ші Апхіал, ле-аѫ срікат, перind тълцї осташі пентрѫ каре пепорочіре ымпъратѫл ынкъ с'аѫ ынтѫрнат ла Царіград фъръ нічі о ісправъ [1]).

[1]) S. Nicephorus in Breviario Hist. ad an. Christi 766. S. Theophanes in Chronographia ad an. 25 Constantini Copronymi. Anastasius Bibliothecarius p. 150. Cedrenus Tom. 1. p. 466. Zonaras Tom. 2. p. 111.

Анъл 770. Ын анъл ачеста аѫ тѫріт Паган краіѫл Българілор ші ал Ромънілор ынтрѫ ал кърѫіа локѫ аѫ стътѫт краіѫ Теллерікѫ, кареле аѫ domніт пънъ ла анъл 777 [1])

[1]) Sigebertus in Chronico. Jos. Simon. Assemanus in Kalend. Ecclesiae Univ. Tom. 2. part. 2. cap. 2

Анъл 771. Ла анъл ачеста скріе Асceman [1]) din Сіцеберт, прекѫт ѫрмеазъ: „Ымпъръцind прeсте Българї Теллерікѫ, ын анъл 771 Контантін ымпъратѫл врънd съ се батъ пе апъ кѫ Българії, dѫнъ че і-аѫ стрікат вънтѫл бореа маї доѫъ міі de коръбіі маї тоатъ оасте 'шї о-аѫ пердѫт."

[1]) Jos. Simonius Assemanus l. c.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 774. Ла анул ачеста аша скріе авторул Міскеллеї[1]) despre лукрările întâmplate între Констаитін Копроним împăратул ръсъріталуї ші între Теллерікъ краіул Булгарієї: „În anul 33 al împărăціеї сале, în Indiktionul al doi-spre-zecelea, în luna lui Martie Констаитін Копроним aў porніт o флотъ de mare de doъ mіі de коръбіі aсupra Булгарієї; ші сuindъ-se el în корабіа чea роше aў porніт съ între în Dunъre, lъсънd pre Преторіі кълъреціlор afarъ de кърtътura Етулуї, ka de кът-ва ar пъvъli Булгарії în контра lui, eї съ între în Булгаріа pre din dъръпт. Iarъ venind împăratul la Варна se temea ші гъndia съ se întoarne; чі Булгарії ашіudereа temъndъ-se ші nісшuind împăratulуї, aў trimіс солї de паче pre Хоіла ші pre Zigatan; pre карії въzъndъ împăratul c'aў бuкурат ші aў фъкът паче, dіvъnd uпul altuia, ka nічі Булгарії съ easъ asupra Romanilor, nічі împăratul съ se сілeaскъ a întra asupra Булгарієї; ші фъкънd despre ачеаста zapiсурі de ambe пърціле, împăratul c'aў întъrpat în Царіград lъsънd кълъреції în четъцуічіле каре le фъкuse.

„Iarъ în luna lui Октомвріе întrъ anul doi-spre-zecelea (пе anul unspre-zecelea prekum скріе vітъndъ'ші mepшії) Indiktion, împăratul aў luat înцuiinцare din Булгаріа de la priетепії чеї аскunшї (карії noato къ aў фост Romънї, fiind eї сът uiзul Булгарілор ne vremea ачеаста) кът къ Domnul Булгарілор vrea съ trimіtъ 12,000 din norod ku un Boilad (Цепераріў) съ robeaскъ Берziцia ші pre лъкuіторії eї съі adukъ în Булгаріа. Токта atunчі venice солії Domnuluї Булгарієї la împăratul, kareле фъкънdъ-se a merge asupra Аравілор aў trimіс стеагуріле, скulele ші гътіріле împъrътещї, ші слоvozind pre солі, dupъ че c'aў înцuiinцat de ешіреа лор, îndatъ aў porніт, ші adunънd pre Traziте ші pre Тракесіанї dinprejurъ ku чеїлалцї осташї, aў strinc la 80,000 ші mergънd la locul че se kіamъ Літеоріа, фъръ de скрле ші вuчin, aў пъvъlіt asupra челор че era trimішї în контра Берziцієї, ші фugъrindъ'і pre eї ku multъ pradъ ші rovі, c'aў întъrpat ka un бірuіторіў."

Ашіudereа скріе C. Теофан[2]) Kedren[3]) ші Zonara[4]).

[1]) Author Miscellae Lib. 22. [2]) S. Theophanes ad an. 33. Constantini Copronymi [3])Cedrenus Tom. 1 p. 467. [4])Zonaras Tom. 2. pag. 112.

Анул 775. „În anul 34 al împărăціеї сале (скріе авторул Міскеллеї[1]) Констаитін Копроним стрікънd паче ku Булгарії, iarъшї aў фъкът mare флотъ de mare, ші bъgънd într'unca 12000 de кълъреці, pre тоцї преторії i-aў ашezat în dunca, iarъ el temъndъ-se aў ръmas ku кълъреції чеїлалцї; чі venind флота пънъ la Месемвріа ші intrънd într'unca aў început a суfla таре вънтul de miazъ-noapte, ші стрікънd коръбіile, prea multї осташї aў perіt, drept aceea c'aў întъrpat împăratul фъръ de nічі un folos."

„Deчі prічепънd Domnul Булгарієї, kъ prin priетепії съї i se въdesk сфатуріле, aў скріс împăratuluї zikънd: Amъ vrea съ fug ші vin la tine, drept aceea dъ'mї секуріта-te ші mъ înцuiinцeazъ, pre карії aї aічі priетепї, ka împrezundъ-mъ lor съ vinъ ku mine. Iarъ împăratul slab fiind la fire i-aў скріс про тоцї, ші цiindъ'і Теллерікъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пре тоцї і-аў тъіат дп doвъ; каре лвкрв авzindв'л Конcтантin, пъпъ ла о вреme ?шї аў ствлт кървптецеле сале.“

Ашiшdереа скріе С. Теофан[2]), Анастасіе Бібліотекарівл[3]), Kedpen[4]) ші Zonapa[5]). Adaoгъ Стефан Катона[6]), пв щій din че автор, zікънd: „Копроnim врънd съ тeаргъ дп контра Бвлгарілор, аў дпчепвт а се apde de фок певъzвт, ші стрігънd къ de вій есте дп Флакъръ, аў твріт дп 13 Септевріе, дп върстъ de 56 de anї, кървіа і-аў врmат фіівл съў Леоn IV, карсле с'аў пвміт Kazap de пре віца тъпе-са Іpineї[7]).

[1]) Author Miscellae Lib. 22. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. ult Coproпymi. [3])Anastasius p. 155. [4])Cedrenus Tom. 1. p. 465. [5])Zonaras Tom. 2. p. 112. [6])Stephanus Katona in Synopsi Chronologica [7])Idem Katona l. c.

Анвл 777. „Дптрв ал doілea an ал дтпъратвлвї Леоn (zіче авторвл Міскеллеї[1]) Теллерікъ Domnвл Бвлгаріеї аў фвціт ла дтпъратвл, карeле л'аў фъкът Патрікіў, търіtънd пе вара твіерeї сале a Іpineї dвпъ дъпсвл, ші dвпъ че і-аў фост пъпашў дп вотez, твлт л'аў чінстіт ші л'аў івбіт.“

Ашimдереа скріў С. Теофан[2]), Шеплевен[3]), Інхофер[4]) ші Сіцеберт[5]); пвтаї кът къ Сіцеберт фвга лвї Теллерікъ о пвпе ла апвл 778, ші zіче къ дптрв ачелашї an Бвлгарії ш'аў пвс краіў дп локвл лвї Теллерікъ пре Kapdam, карeле аў тръіт пъпъ ла апвл 807.

[1]) Author Miscellae Lib. 23. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 2. Leonis IV. Chazari. [3])Ioann. Ludov. Schönleben in Hist. Carnioliae Tom. 1. part. 3. [4])Melchior Inchofer in Annalibus Eccl. Regni Hung. Tom. 1. p. 55. Sigebertus in Chronico.

Анвл 780. Леоn IV фіівл лвї Копроnim ші бърбатвл Іpineї дп анвл ачеста аў дпчепвт a гоні пре чінстіторії сфінтелор Ікоane, ші аў ръпіт корона din бісеріка С. Софіі, кв карea дпквпвпъndвce аў къzвт дп лвпгоаре, ші дп 8 zіле але лвї Септевріе аў твріт дп върстъ de 30 de anї, кървіа і-аў врmат фіівл съў Конcтантin VI, првпк de 10 anї кв твтъ-са Іpina, карea аў decaрmат пре впкії фіівлвї съў, ші і-аў пвс ла рънd[1]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. ult. Leonis IV dicti Chazari. Katona in Synopsi Chronol.

Анвл 781. Teodop пре Елпidie, карeле дтбръкасе порфіра дп Сікіліа, дл дпвіпце ші'л алвпгъ дп Афріка; іаръ Іpina Авгвста ресквмпъръ пачea кв авр de ла Саракінї[1])

[1]) Katona l. c.

Анвл 787. Дтпърътeаса Іpina dвпъ че аў decaрmат пре протівпічії съї, дп анвл ачеста аў adвnat ал doілea собор ла Нікea, карeле дптре собоареле екзтепіче аў фост ал шептелea. Дп соборвл ачеста с'аў афврісіт Ікопокластеле ші с'аў дптъріт чінстea сфінтелор Ікоane[1]).

Despre соборвл ал шептелea ворвind Леквіen[2]), аша скріе: „Се чітеще къ дп соборвл ал шептелea аў шezвт ші с'аў іскъліт Ърсў Епіскопвл Абаріцілор. Nвтеле Ърсў дпcemneazъ отў de лінвъ лътіneаскъ, ші прекът ші се паре пв фъръ фвndament се свппвпе a фі фост Епіскопвл Абрітвлвї din Meciа de цioс, маї алес афлъndвce іскъліт ші дптрв a шептea Актъ a соборвлвї дптре Епіскопії Тракіеї.“ Din карe кввінте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

але луї Лекуіен поцї доуъ кълеце: дптъїй къ Ърсй аў фост Ромъп; а доуа, къ Българіі пре Ромъпіі шіе сънпъшї пъ і-аў гопіт пептръ кредінца крещінеаскъ, алтміптрелеа кът ар фі пътът авеа Епіскопї?

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 7. Irenes Imperantis cum filio Constantino VI. Baronius ad h. an. [2]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 1. pag. 1221.

Анъл 790. Дп анъл ачеста прекът скріе С. Теофан [1]), авторъл Міскеллеї [2]) ші Анастасіе Бібліотекарівл [3]), Константін VI аў лепъдат пре тътъ-са Ірина дін дптъръціе ші дп луна луї Апріліе аў порніт асупра луї Кардам Краівл Българілор, къ кареле ловіндъсе де къtръ сеаръ ла четъцуіка Проватівлуї лънгъ ръўл С. Георгіе, Романіі, адекъ ръсъріtенії, с'аў сперіат ші де къ поапте фъцінd, къ рушіне с'аў дптърпат. Пъ щіў даръ кът аў пътът Кедрен [4]) скріе ачестеа: „Дп анъл дінтъій дмпъратъл (адекъ дп кареле аў лепъдат пре тътъ-са) порнінd дп контра Българілор, біръіторіў с'аў дптърпат.“

[1]) S. Theophanes in Chronogr. ad an. 1. solius Constantini VI. [2]) Author Miscellae Lib. 23. [3]) Anastasius Bibliothecarius p. 163. [4]) Cedrenus Tom. 1. p. 472.

Анъл 791. Деспре Константін VI, аша скріе авторъл Міскеллеї [1]) ла анъл ачеста: „Дп луна луї Іуліе аў порніт къ оасте дп контра Българілор ші деregънd четъцуіка Маркеллілор дп 12 калende але луї Авгъст, і-аў ешіт дпаінте Кардаш Domnъл Българієї къ тоатъ пътереа са, ші аў стат дп търімї. Іаръ дмпъратъл дпкредінцат фіінd де пророчї мінчіношї, къ ва дпвінце, пебъгънd de seamъ ші фъръ de рънd с'аў бътът, ші таре дпвінгъндъсе ші фугъріндъсе, с'аў дптърпат дп четатеа дмпърътеаскъ, перzінd пре мълцї пъ пъмаї din оаменіі чеї de рънd чі ші din чеї de фрънте, дптре карії аў фост Маціструл Міхаіл, Лаханодракон, Барда Патрікіўл, Стефан Протоспатарівл, Нікіта ші Теогност Фъкъцї преторі, ші din оамені кръещї пъ пъцінї, дпкъ ші Пакратіе пророкъл чел мінчіпос, кареле і-аў фост пророчіт къ ва дпвінце. Іаръ Българіі аў ръпіт тоатъ богъція, банії, каїї ші скълеле de кърте къ тот гътітъл дмпърътеск.“ Ашіщіdereа скріў С. Теофан [2]), Кедрен [3]) ші Zонара [4]).

[1]) Author Miscellae Lib. 23. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad a. 2. solius Constantini VI. [3]) Cedrenus Tom. 1. p. 472. [4]) Zonaras Tom. 2. p. 118.

Анъл 796. Дптръ ал шеселеа анў ал дмпъръцієї луї Константін ал шеселеа сінгър (скріе авторъл Міскеллеї [1]) ла ачест анў) Кардам Domnъл Българієї аў порънчіт дмпъратълуї zікънd: Аў дмї дъ челе фъгъдъіте, аў воіў вепі пъпъ ла поарта de аур ші воіў стріка Тракіа. Чі дмпъратъл аў пъс балегъ de кал дптр'о страіцъ ші і о аў тріміс zікънd: Че фъгъдъінце ам сокотіт къ се къвіп ціе, ц'ам тріміс, даръ фіінd къ ещї бътръп, пъ воіў съ те остепещї пъпъ ла локъріле ачестеа, чі еў воіў мерце пъпъ ла Маркелла, ші тъ дпкъ ешї, ші орї че ва цізdека Domnezeў фъ; ші трішіцінd дмпъратъл dънъ оастеа чеа de преste маре, ш'аў стріпс попоръл ші аў вепіт пъпъ ла Версікінія; Кардам дпкъ аў мерс пъпъ ла пъdуреа Абролева, ші тешъндъсе аў решас дп пъdуре. Чі дмпъратъл дndemnънd пре попоръл съў, аў мерс пъпъ ла пъdуреа Абролева, кіетънd

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ла лѣптъ пре Кардам дп 17 зіле; даръ ачеста п'аѣ кѣтезат а еші, чі с'аѣ дпторсѣ фѣцind ла але сале.“ Ашіідереа скріе С. Теофан [2]).

[1]) Author Miscellae Lib. 23. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 6. solius Constantini VI.

Апѵл 797. Дмпъръteаса Ірina дп апѵл ачеста пре маї мѵлцї din боіерії чеї de фрѣпte і-аѣ трас спре цартеа са, ші прin міжлочіреа лор аѣ скос окіі фііѵлуї съѣ, аї луї Константin VI, ка съ поатъ сінгъръ domni; прекѣт аѣ ші domніт. чі пѵ дndелѵпг [1]).

[1]) Author Miscellae Lib. 23. Baronius in Annal. Eccl. ad h. annum. Katona in Synopsi Chronologica.

Апѵл 802. Карол чел маре врънd съ ѵпеаскъ дмпъръціа Апѳсѵлуї кѵ дмпъръціа Ресъріtѵлуї, се сіліа а се късъторі кѵ дмпъръteаса Ірina; пічі ера мѵлт дптре дмбе пърціле, чі с'аѣ дмпedекат лѣкрѵл прin Аеціе, кареле дптрѵ ачееа се певоіа ка съ факъ дмпърат пре фраtе съѣ Леon; тотѵші Аеціе пѵ ш'аѣ добъndіt пофта, пентрѵ къ партеа чea маї маре аѣ алес дмпърат пре Нікіфор I, кареле ка съ поатъ маї лесне тірънні, пре Ірina о, аѣ сѵргѵпіт дп островл Лесѳѵлуї, ѵnde аѣ ші мѵріt біата дмпъръteаса Ірina дѵпъ скѵрt тімп, плінъ de лаѵde, de веї лѵа афаръ, къ ш'аѣ орвіt фечіорѵл [1])

[1]) S. Theophanes in Chronogr. ad. an. 1. Nicephori Aug. Author Miscellae Lib. 23. Baronius ad h. a Katona in Synopsi Chronologica.

Апѵл 803. Дп апѵл ачеста легіоапеле дмпъръцієї Ресъріtѵлуї аѣ ръdікат дмпърат пре Барda, пре кареле дпвінгѵndѵ'л дмпъратѵл Нікіфор, і-аѣ скос окіі, ші пре фіѵл съѣ Ставракіе л'аѣ пѵміt Аѵгѵст [1]).

[1]) Iidem Authores ll. cc.

Апѵл 807. Дп апѵл ачеста прекѣт скріе Сіцеберт [1]), аѣ мѵріt Кардам краіѵл Бѵлгарієї, дптрѵ ал къргіа лок аѣ ѵртат Крѵтпѣ саѣ Крѵт, дмпротіва къргіа, прекѣт мъртѵрісеще С. Теофан [2]) ші авторѵл Міскеллеї [3]), дптрѵ ал чінчілеа апѣ ал дмпъръцієї сале аѣ порніt Аѵгѵстѵл Нікіфор, чі пѵтаї пъпъ ла Одріѣ аѣ пѵрчесѣ, пентрѵ къ de аколо с'аѣ дптѵрпат дп Царіград, съ ашеze пре чеї че вреа а се скѵла асѵпра луї.

[1]) Sigebertus in Chronico. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 5. Nicephori Aug. Author Miscellae Lib. 24.

Апѵл 809. „Дптрѵ ал шептелеа апѣ ал дмпъръцієї луї Нікіфор (зіче авторѵл Міскеллеї [1]) кънd се дърѵіа попорѵл лъпгъ рѫѵл Стрімонѵлуї, пъвъліnd Бѵлгарії, аѣ ръпіt дарѵріле, ші ла о міе ші о сѵтъ de фѵцї de аѵр, ші мѵлт попор аѣ оторѫт кѵ Преторѵл ші чеї маї de фрѣпte, къ ера аколо ші din алте Тематѵрї de чеї de фрѣпte бърбаці віне мѵлцї, карії тоцї аѣ періt аколо. Іаръ Бѵлгарії лѵънd тоатъ богаціа с'аѣ дптѵрпат.

Тот дптрѵ ачелашї апѣ дпаінтеа Пащілор Крѵтпѣ Краіѵл Бѵлгарілор кѵ оасте тергънd асѵпра Сардікієї, кѵ дпшелъчіѵпе аѣ кѵпріпс четатеа, ші din осташії Ромаічещї аѣ оторѫт 6000, фъръ de мѵлцітеа четъцепілор. Іаръ Нікіфор дмпъратѵл, ешіnd дмпротіва луї Крѵтпѣ, тіеркѵрї дпаінте де Пащі, п'аѣ іспръвіт чева че с'ар пѵтеа повесті. Тотѵші Нікіфор дпторкъndѵсе, кѵ ціврътъптѵрї вреа съ адѵкъ пе Църіградені, съ креадъ, кѵт кѣ ел аѣ цінѵт Пащіле дп кѵртеа луї Крѵтпѣ.“ Ашіідереа скріе С. Теофан [2]) кѵ Іоann Лѵдовік Шеплевен [3]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Author Miscellae Lib. 24. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 7. Nicephori Aug. [3]) Ioannes Ludovicus Schönleben in Historia Carnioliae Tom. I. Part. 3.

Анѫл 811. „Нікіфор дп анѫл чел маї de пре ѩртъ ал дмпъръціеї сале (зіче авторѫл Міскеллеї[1]) кѫлегъндѫ'шї ощіле пѫ пѫтаї din Тракіа, чі шї din Темателе челе de песте маре, ші кѫ ачестеа пре сърачї дпкъ тъпъндѫ'ї карії дл блъстъта, аў порніт дп контра Бѫлгарілор; іаръ Крѫтпѫ тетъндѫсе de тѫлцімї, кънd ера дмпъратѫл ла Маркелле, се рѫга de паче. Чі дмпъратѫл Нікіфор н'аў воіт пачеа, ші дѫпъ тѫлте околірї пре кънї пѫтѫлате фъръ de сфат дндръснінd ші кѫ фрікъ аў дптрат дп Бѫлгаріа дп 13 календe але лѫї Авгѫст, токта дп капікѫлъ, містѫінd тоате ші адесеа орї аша грънd: Чіне ва терце ші ва дпшела пре Ахав? пентрѫ къ саў Dѫмнезеў саў протівпікѫл тъ траце фъръ de воіа меа. Дпсъ маї'наінте de a дптра дп Бѫлгаріа, Візантіе шербѫл лѫї чел маї ізвіт din Маркелле аў фѫціт ла Крѫтпѫ, дѫкънd кѫ сіне вещтъптѫл дмпърътеск ші о сѫтъ de фѫнцї do аѫр, карea фѫгъ тѫлцї o тълкѫіа спре періреа лѫї Нікіфор, пентрѫ къ дѫпъ вътъіле de треї зіле, dінтъіѫ гъndінd къ есте порокос, порокѫл пѫ'л цінea de лѫ Dѫмнезеў карелe і'л da, чі лъѫda пѫтаї сфатѫл фііѫлѫї съѫ, ал лѫї Ставракіе, ші дпгрozінd кѫ реле пре воіерії карії дл опрісе a дптра дп Бѫлгаріа, аў порѫпчіт съ отоаре фъръ de мілъ тоате добітоачеле, прѫпчіі ші тоатъ върста, лъсънd трѫпѫріле церапілор пе'пгропате, шї пѫтаї a стріпце прада съргѫіндѫсе. Іаръ которіле лѫї Крѫтпѫ, ка ші але сале пъzіндѫле, ле дпкідea кѫ кеї ші кѫ печецї. Тъіа ші ѩрекіле кѫ алте пърцї але трѫпѫлѫї крещінілор, карії пѫтаї се атінцea de чева прадъ, маї пре ѩртъ аў апрінс ші кѫртea лѫї Крѫтпѫ, фііnd ачеста фоарте ѫміліт ші зікънdѫ'ї: Іатъ аї дпвінс, іеа орї че'цї плаче ші те dѫ дп паче. Чі Нікіфор ка ѫн dѫшман ал пъчіі, пачеа н'аў пріміт'о. Dрепт ачеea Крѫтпѫ дптърѫтънdѫсе, тоате потечіле прін каре се дптра ші ешіа din цеаръ, ле аў дптъріт кѫ летне ші ле аў дмболdоріт кѫ сѫрчеле, каре лѫкрѫ дпцелегънdѫ'л Нікіфор, de снаїмъ пѫ ціа че съ факъ, ші челор de лънгъ сіне ле пророчіа пердереа, зікънdѫле: De amѫ авea неп, дпкъ съ пѫ пъdъждѫіаскъ чінева къ ва скъпа de пердере. Гътіріле ачестеа с'аў фъкѫт дп doѫ зіле, ціоі ші вінерї; іаръ съмбътъ поаптеа пре лънгъ Нікіфор ші чеї че ера кѫ дъпсѫл, с'аў ѫzzіт сѫпет de тѫлціме дптрарматъ, каре сѫпет тоате ощіле лѫї Нікіфор ле аў дмтъртѫріт. Іаръ дп ревърсатѫл zорілор венінd варварії ла кортѫріле лѫї Нікіфор ші але челор че ера кѫ дъпсѫл, пре Нікіфор ші пре чеіалалцї кѫ атар і-аў оторѫт, дптре карії аў фост Патрікіі Аеціе, Петрѫ ші Сісініе Тріфілес, Патрікіѫл Теodосіе, Салівора, карелe тѫлте реле фъкѫсе дмпърътесеї Ірінеї, іаръшї Патрікіѫл ші Преторѫл Ресърітенілор Епарх кѫ маї тѫлцї Протоспътарї ші Спътарї ші Стръжарї de кърте ші къпетенііа рънdѫрілор саў Dропгаріѫл стръжеї дмпърътещї, dімпрезпъ кѫ преторѫл Тракіеї ші тѫлте къпетенії але Темателор кѫ пепѫтърацї осташі, дптрѫ атъта кът крещінії ш'аў перdѫт тоатъ пъdеждea, артелe тѫтѫрор дпкъ аў періт ші васелe дмпъръціеї. Іаръ Крѫтпѫ аў снъпzѫрат капѫл чел тъіат ал лѫї Нікіфор пе летп дп маї тѫлте зіле, спре арътареа неатѫрілор, каре венія ла дъпсѫл ші спре обіda поа-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

стрѣ а тѣтѣрор. Дѣпъ ачееа лѣънd цiосѣ капѣл лѣї Нікіфор, л'аѣ кѣрѣцітѣ, ші дпвѣлiндѣ'л дп арцiнт пре din афаръ, de a фала адъпа diптр'жпсѣл пе прiпцiї Склавiнiлор.“

Ашiшdереа скрiѣ С. Теофан [2]), Анастасіе Бібліотекарiѣл [3]), Кедрен [4]), Zонара [5]), Констаптiп Манассе [6]), Іоел [7]), Гліка [8]) ші Сіцеберт [9]), пѣтаї кът къ ачеста пѣпе пеpipea лѣї Нікіфор ла апѣл 810.

[1]) Author Miscellae Lib. 24. [2]) S. Theophanes in Chronographia ad an. 9 et ult. Nicephori Augusti. [3]) Anastasius Bibliothecarius p. 174. seqq. [4]) Cedrenus Tom. 2. p. 481. seqq. [5]) Zonaras Tom. 2. p 124. seqq. [6]) Constantinus Manasses p. 94. [7]) Ioël apud Acropolitam p. 178. [8]) Glycas p. 286 [9]) Sigebertus in Chronico.

Апѣл 812. Пepiпd Нікіфор Аѣгѣстѣл, прекѣт с'аѣ zic ла апѣл трекѣт дп 25 Іѣлiе [1]) пре цiпepeле съѣ Міхаіл I, карeле с'аѣ порекліт Рапкаве, фъръ de воіа лѣї л'аѣ ръdікат дмпърат. Ачеста аѣ дпdрептат тѣлте дп каре cmiптice сокрѣл съѣ, чі дптрѣ ачееа аѣ cmiптіт дпсѣшї, къ дптъpiпd пачеа кѣ Карол чел Маре, пре Крѣтпѣ Краіѣл Бѣлгарiлор дп апѣл de акѣт маї таре л'аѣ дптържтат асѣпра дмпъръцiеї Ресъріт'лѣї; пептрѣ къ dѣпъ кѣт скріе С. Теофан [2]): „Дп 17 ziле але лѣї Іѣпіе (дп Indiктіопѣл ал чіпчілеа) Міхаіл тергъпd дп коптра Бѣлгарiлор, соцiе de dрѣт аѣ авѣт пре Прокопіа тѣіереа са пъпъ ла Цѣрѣл. Дптрѣ ачееа Крѣтпѣ Краіѣл Бѣлгарiлор дпкѣпцiѣръпd Девелтѣл ші лѣънdѣ'л, пре четъцепї кѣ Епіскопѣл лор і-аѣ трекѣт дптр'алтъ цеаръ (престе Дѣпъре ла Колопії лѣї Traian). Іаръ осташії лѣї Міхаіл, маї алес чеї din Опсікіѣ ші Тракіа дпdемпацї de сфетпічії чеї ръї аї дмпъратѣлѣї с'аѣ дпторс ла леашѣрї ші ла скърбе, пре карії Міхаіл кѣ dарѣрї ші кѣ ворбе дмблъпzindѣ'і, і-аѣ адѣс ла ръпd. Іаръ Бѣлгарії dѣпъ че аѣ прічепѣт, къ Романії, пептрѣ фріка de a пѣтea цiпea бътаіе саѣ дп табъръ саѣ дп четъцї, с'аѣ тѣрѣрат, аѣ пръdат Тракіа ші Макідопіа маї дп лъѣптрѣ.“

De ачі маї дпколо скріе тот ачелашї С. Теофан, къ Крѣтпѣ аѣ трiміс сол ла дмпъратѣл Міхаіл пре Драготер, прiп каре аѣ пофтіт, ка съ се цiпъ копdiцiiле ла апѣл 716 адѣсе, че се фъкѣсе дптре Кортесіе ші Теодосіе III; чі дмпъратѣл п'аѣ прiміт пофта лѣї Крѣтпѣ; дрепт ачееа Крѣтпѣ ла тіжлокѣл лѣпеї лѣї Октомвріе аѣ дпкѣпцiѣрат Месемвріа ші о аѣ ші лѣат ла сфършітѣл лѣпеї, пiмiпea стъпdѣї дмпротівъ. Ашiшdереа скрiѣ Кедрен [2]) ші Zонара [3]), карeле адаогъ ші ачесте кѣвiпте: „Іаръ Бѣлгарії лѣънd Месемвріа, тѣлте челе аѣ афлат дптр'жпса, дпкъ ші фок греческ пѣ пѣцiп.“ Фокѣл греческ ера кѣ фок, кѣ карeле апрiпdea коръбііле пре апъ, чі мещешѣгѣл de а'л фаче дп тiмпѣл de акѣт пѣ се щіе.

Апѣл 813. Дп Indiктіопѣл ал шеселеа, адекъ дп апѣл 813, дп лѣпа лѣї Іѣпіе Крѣтпѣ краіѣл Бѣлгарiлор ші ал Ромъпiлор, дпгъпфат de бірѣiпцеле каре ле авѣсесе дп апії трекѣцї, іаръті с'аѣ скѣлатѣ асѣпра дмпъръцiеї Ръсъріт'лѣї, дмпротіва кърѣіа аѣ ешіт кѣ оасте біпе дптрарматъ Аѣгѣстѣл Міхаіл I. саѣ Рапкаве, ші дп 22 Іѣпіе врънd а се лові кѣ оастea лѣї Крѣтпѣ, 'пѣ департе de Одрiѣ, рсташії Аѣгѣстѣлѣї Міхаіл аша с'аѣ спъріатѣ кът тоцї аѣ фѣцiт, карea фѣгъ Крѣтпѣ тъіашї датъ о аѣ цiпѣт леашѣ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші dрепт ачееа пре осташіі съі дп пацінъ време і-аў опріт de ла гоніреа петічілор; чі апоі къноскънd aдевървл, і-аў гоніт dinдърпт, ші твлтъ тоарте аў фъкът, лъ-ънdвле тоате кътe аў авът дп табъръ[1]). Катопа[2]) зіче, къ перdереа ачеаста с'аў фъкът din вънzареа лві Леон Артеапвл, чі тъкар кът с'аў дптътплат, Міхаіл Рапкаве аў тре-бвіт съ dea порфіра лві Леон Артеапвл, кареле аў фост ал V Авгвст кв пвтеле ачеста, ші ел с'аў кълвгъріт[3]). Адаогъ Шеплебен[4]), къ Прокопіа швіереа ші Теофілактъ кв Ігнатіе, doі фіі аі лві Міхаіл Рапкаве, дпкъ с'аў кълвгъріт кв dънсвл.

Іаръ Крвтнъ dвпъ дпвіпцереа ачеаста аў лъсат пре фрате-съў съ дпквпцівре Одрівл ші dвпъ шесе зіле але дтпъръцієі лві Леон Артеапвл аў терс асвпра Царіграdвлві[5]), вnde кътe аў пътрат Крвтнъ, авторвл чел пецівт[6]) аша ле скріе: „Аў вепіт аша dаръ Бвлгарії, пестънdв-ле чіпева дтпротівъ, пъпъ ла поарта четъції, ші Крвтнъ dвпъ обічеіў цертfind ла поарта чеа de авр оатепі, ші фоарте твлте dобітоаче, ла цер-твріле шърії спълънdв'шї пічоареле, с'аў скълdат кв тотвл; апоі стропind попорвл кв апъ, тоцї і-аў стрігат съ тръіаскъ, ші трекънd прin тіжлоквл цііtоарелор, de dънселе фв лъвdат ші чінстіт, въzвnd ачестеа четъцепії de пре zidвріле четъції ші нічі вnвл дп-dръспind а арвпка вре о съцеатъ асвпра лві. Ачестеа пре воіа лві фъкънdв-ле, ші dвпъ кът рънdвісе іспръвіndв-ле, аў дпквпцівrат четатеа, ші de тоате пърціле о аў дпкіс, апоі зъвовind таі твлте зіле ші прdънd локвріле, каре ера апроапе de четате, аў червт трівът пе ап авр ші вештмънтврі віпе твлте; афаръ de ачееа аў пофтіт съ і се dea о сът таре de вергвре алесе. Dрепт ачееа Леон сфътвіndв-се кв чеі таі de фрвпте аі съі, аў дпцііпцат пре Крвтнъ, зікънdв'і: Кв пацінї пептрартацї віпо пъпъ ла църтвріле търії, ші поі іаръшї фъръ de арше вот еші кв о лвптріцъ, ші ворвіndв-пе, дцї воіў da че пофтещї. Ачестеа аша фъкънdв-се, треі дптрартацї аў скос din четате ші ла Влахерпе і-аў пітвлат дп каселе Галлеі, зікънdв-ле: Noі ворвind кв Крвтнъ, вот da оаре-че семп, каре въzвndв'л съріцї афаръ ші оторжцї пре Крвтнъ. А доза zі стънd Бвлгарії ла Бісеріка СС. Коста ші Daшian афаръ de поарта четъції, Крвтнъ dвпъ токтеалъ аў терс кътре таре кв треі алції: adекъ кв логофътвл съў ші кв Кон-стантіп фіівл лві Пацін, челві шаі de твлцї апї фвціт дп Бвлгаріа, карсле авеа de фа-цъ іаръшї фііў din сора лві Крвтнъ, ашіщdереа Константіп кіетат..... пецііnd лешърі-ле шіе пвсе. Ешіт-аў ші din четате кв лвптріца карії вреа съ ворвеаскъ кв Крвтнъ, ші dобъndind секврітате, аў ешіт din лвптріцъ. Крвтнъ dескълікънd аў шезвт ціосъ, цінъndв'і калвл кът ера дпшелат, дпфржпат, Константіп фіівл лві Константіп, ворвind еі ла о лалтъ, оаре-карсле din четате аў dат семп, ачела аў фост Ексаввлес, кареле кв тъпа ш'аў dескоперіт капвл. Крвтнъ аў прічепвт ачеаста ші спъітъптъndв-се, с'аў скълат, ші дпкълекънd аў прінс а фвці. Въzвnd ачеаста попорвл de пре zidврі аў дпчепвт а стріга: Крвчеа аў дпвінс. Фвцind ел аў ешіт бърбацїі чеі асквпшї ші съцетъnd dвпъ dънсвл, вреа съ'л ръпеаскъ. (Леон Граматіквл[7]) зіче, къ л'аў ръпіт, даръ пв de тоарте). Крвтнъ пвтаі сінгвр аў скъпат дп табъра са, чеі треі, карії рътъсесе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла лунтріцъ, фъръ цінцї ші пре логофът дndатъ л'аў оторжт, іаръ пре Константін кѫ фечіорѫл лъї і-аў цінът вії. Ачестеа аша дптътплъndѫ-се ші тъпііdѫ-се Крѫтнў, аў порѫпчіт ка а doua-zi тот локѫл съ'л ардъ ші съ'л ръстоарпе; ші dъnd фок, аў арс тоате бісерічіле къте ера dinколо de limanѫl четъцїї, ші ера dipece de lpina, Нікіфор ші Міхаіл, ашіmdереа ші тънъстіріле, пълътеле ші каселе челе din ощеze, апоі мергънd ла С. Маmанте, пълътеле de аколо дпкъ ле-аў арс, колътпеле ле-аў фрънт, ші плътѫѫл къt аў афлат, л'аў ръпіт, статѫеле dобітоачелор челе din черк ле-аў dѫс кѫ сіne: пре робї і-аў оторжт ші dобітоачелор дпкъ п'аў пъртіпіт. De ачі мергънd ла limanѫl Степълъї, ші стръбътънd цінътѫл чел de сѫсў, аў апрінс коръбіile ті кѫ тѫлтъ прadъ с'аў дпторс. Dѫпъ ачеea прінzънd партеа чea dреаптъ a четъцїї de кътре ръсъріт, аў пѫс фок de ла поарта de аѫр, пънъ ла кѫртеа дтпърътеаскъ. De ачі мергънd ла Атора, четъцѫіка de аколо о аў стрікат dітпрезпъ кѫ пѫптеа чea преа таре. Мергънd de ачі ла Селівріа аў стрікат кастелѫл, ші бісерічіле кѫ каселе ле-аў апрінс. Dѫпъ ачестеа аў стрікат кастелѫл Daопѫлъї, ші dѫкънdѫ-се ла Іраклеа, пічї пѫтънd лѫа четатеа, каселе челе de кътре цертѫре ші тоате олателе челе de лънгъ четате ле-аў арс. Dѫпъ че аў кътрат ачестеа аў вепіт ла Pedест, ші стрікънd четъцѫіка, попорѫл тот л'аў оторжт, ші пепѫтънd інтра дп четате тоате ле-аў апрінс. De аколо кълъторінd кътре кастрѫл, че се пѫтеще Апрѫ, пре ачела дпкъ л'аў арс ші codоміт кѫ маї тѫлте четъцѫічї дтпрезпъ. Апоі кале de zeче зіле фъкънd, аў сосіт ла тѫнцїї Гапѫлъї, ѫnde афлънd фоарте тѫлт попор ші маї тоате dобітоачеле Тракіеї, о парте din оатепї ші din dобітоаче о аў цінпгіат, іаръ чееалалтъ парте кѫ о тѫлціте de прѫпчї ші de тѫіерї о аў трекѫт дп Бѫлгаріа ла робіе. De аколо аў трекѫт пънъ ла Ексатілоп ші Авod, ші іаръші спре ръсъріт ші цінътѫл чел de сѫсў, дпторкънdѫ-се, тоате четъціле, de ла чea маї мікъ пънъ ла чea маї таре, ле-аў codоміт пънъ ла Odpiў. Іаръ Odpiѫл фііnd дптъріт л'аў дпкѫпцізрат, ші пепѫтънdѫ'л лѫа, ші тѫлтъ врете л'аў цінът дпкѫпцізрат, ші фъкънd машіne, аў бътът Кастрѫл. Іаръ четъцепії стръпшї фііnd фъръ de аціsторіў ші перінd de фоаme, с'аў dат пре сіne, пре карії Бѫлгарії, фііnd фоарте тѫлцї, кѫ тоате скѫлеле лор і-аў трекѫт дп Бѫлгаріа прeсте Dѫпъре.“ Пънъ ачі авторѫл чел пещізт. Іаръ Георгіе Монахѫл[8]) аша скріе деспре робіреа челор din Odpiў: „Мергънd Крѫтнў ші ла Odpiў, аў лѫат четатеа, ті аў dѫсў робї 10,000 de бърбацї афаръ de тѫіерї, кърора ле-аў dат ашezътънт прeсте Dѫпъре.“

С. Теофан деспре Odpianї аша скріе ка ші авторѫл чел пещізт, чі ашіmdереа скріе ші Сімеon Маціstрѫл ші Логофътѫл[10]); чі Кedрен[11]) аша скріе: „Дп врешеа ачеea кънd Крѫтнў..... аў лѫат Odpiѫл ші пре тоцї чеї din четате, дптре карії аў фост ші Етапѫіл Епіскопѫл, і-аў dѫс дп Бѫлгаріа, пърінцїї лъї Васіліе (Макіdопеапѫл) дпкъ аў трекѫт, фііnd Васіліе ла ціце. Аколо ші пре лъѫdатѫл Епіскоп ші пърінцїї лъї Васіле ші чееалалтъ тѫлціте цінънd кредінца дп Хс. певътъматъ, пре тѫлцї Бѫлгарі, че пѫ се дптътпласе маї 'nainte, і-аў adѫс ла лецеа чea адевъратъ, ші прin Бѫл-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пaріа aŭ сетънат дaвъцътъра чea крещінeаскъ,“ Лaї Kedpen вртeazъ Константin Порфірогенетъл.[12]).

[1]) S. Theophanes in Chronographia ad an. ult. Aug. Michaelis Rancabe. [2]) Katona in Synopsi Chronologica. [3])Idem S. Theophanes l. c. Sigebertus in Chronico ad h. an. [4]) Schönleben in Historia Carnioliae ad h. a. [5])Leo Grammaticus in Chronographia ad an. 1. Leonis Armeni. [6])Incertus Author in Chronographica narratione, quae exstat ad calcem S. Theophanis, ad an. 1. Leonis Armeni. [7])Leo Grammaticus l. c. [8]) Georgius Monachus p. 530. [9]) S. Theophanes ad a. 1. Leonis Armeni. [10]) Simeon Magister et Logotheta in Annalibus de Leone Armeno N-ris. 8 — 12. [11]) Cedrenus Tom. 2. p. 558. [12]) Constantinus Porphyrogenneta in vita avi sui Basilii I Macedonis p. 135. 136.

Aпвл 814. Лa aпвл aчeстa iaръ скріe aвторвл чeл пещівт[1]), прeкът вртeazъ: „Фiind серiп прeстe тоатъ iарпă шi скъzind апeле рăвріlор, Българiї кв тотвл дп ферв дтврăкацї, ка лa 30,000 aŭ ешiт, шi трекъnd рăвл Реțiana пвмiт, aŭ вeniт пъпъ лa Аркadiопоiв, шi фоарте твлт попор aŭ ровiт. Iaръ шaї naiпte de a трeче ровiї дп 18 ziле aŭ плоат атъта кът рăвл с'aŭ върсат ка тареа. Българiї aŭ пъziт ровiї пeпвтъnd трeче, шi дп 15 ziле aŭ рътас лъпгъ цертвре. Леоn (дтпъратвл) рвгат фiind съ трiмiтъ aцiвторiв, п'aŭ бъгат сата, шi пiчi ел aŭ ешiт din Цaрiград, пiчi алт aцiвторiв aŭ трiмic. Дптрв aчeea дпсерiпъndв-се, шi скъzind рăвл, Българiї aŭ сiлiт пре ровi съ таiе цъдвреа шi съ факъ nod; шi аша кв тоцї ровii, карiї ера дтпрезпъ кв фетeiле ш. кв првпчiї лa 50,000 aŭ трекът рăвл, лвъnd тоате аверiле ровiлор пъпъ лa страiвріле артeпещї шi тапетвріле чeле кв аквл кaсвге, шi тот фелiвл de вештiпте шi впелтеле de касъ чeле de аратъ, каре тоате ле-aŭ дпкъркат пре карре: Лвat-aŭ шi чвrdzї de вої кв тврте de ої шi аша aŭ iптрат дп Българіа“

Ашiшdереа скріe шi Cimeon Маțістрвл шi Логофътвл[2]). Тот лa aчеста an пвпе Авторвл чeл пещівт[3]) тоартeа лaї Крвтпв, zікъnd: „Necocind прiтъвара, прекът aŭ спвс вniї карiї aŭ скъпат din ровiа Бвлгъреаскъ, пе лa Вiпереа din съптътъпа чea тарe Крвтпв Прiпцвл Българiеї чел вестiт, кареле вреа съ iea Цaрiградвл, т'aŭ съвършiт вieaца цiвпгiат фiind de пвтере певъzвтъ, din каре рăврї de съпце aŭ върсат пре гвр, пърї шi пре врекї, шi аша дп ръвтъцї ш'aŭ dat свфтетвл.“ Чi Сiцеберт[4]) шi Стріттер[5]) zікв, къ Крвтпв aŭ тръit пъпъ лa апвл 820.

Грешеск аша даръ Шеплебен[6]), шi Iпхофер[7]) къnd дптъреск, къ Крвтпв aŭ орвiт, шi аша орв врăndв'л aї съї, л'aŭ свгрвтат кв о фвпе. Грешеск шi дптрв ачeea къ zік, къ пре Eтапвiл Епiскопвл Одрiвлвї л'aŭ оторăт Крвтпв, цiiндв-се din Kedpen[8]) шi din Константin Порфірогенетвл[9]), къ пв Крвтпв, чi Крiтагоп саŭ Мвтрагоп л'aŭ оторăт.

[1]) Incertus Author in Chronographica narratione, quae extat ad calcem S. Theophanis ad an. 1. Leonis Armeni. [2]) Simeon Magister et Logotheta pag. 409, 410. [3])Idem incertus Author l. c. [4])Sigebertus in Chronico. [5])Stritterus Bulgaricorum cap. 7. [6]) Schönleben in Historia Carnioliae ad an. 813 [7])Melchior Inchofer in Annalibus Eccl. Regni Hungariae ad an. 814 [8])Cedrenus ad an. 1. Basilii Macedonis. [9])Constantinus Porphyrogenneta in vita avi sui Basilii Macedonis p. 136.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анѫл 820. Ѫрмънd лѫї Сіцеберт ші лѫї Стріттер, пре карії і-ам адѫс ла анѫл 814, моартеа лѫї Крѫтнѫ о пѫп ла анѫл ачеста, ші пѫ пре Зок, dѫнъ кѫт скріе Мелхіор Інхофер [1]), чі пре Крітагоп дл пѫп ѫрмъторіѫ, кѫт фаче ші Кedpen [2]) zікънd: „Лѫї Крѫтнѫ і-аѫ ѫрмат Крітагоп, карелe маї тірannѫ аѫ фост de кът Крѫтнѫ. Ачеста възънd кѫ Българії пре 'нчет се фак крещінї, фоарте с'аѫ тъніат ші пре Еманѫіл (Епіскопѫл Одріѫлѫї) кѫ соціїле лѫї кіемънdѫ'ї ла сіне, дптъіѫ кѫ блънdеце і-аѫ сфътѫіт съ се лесе de крedinца чea крещінeаскъ, dѫнъ ачееа сімцind кът пѫ се плеакъ нічї кѫ фъгъdінце, нічї кѫ дпгрозірї, амар кінѫіndѫ'ї і-аѫ оторжт.“

Константін Порфірогенета [3]) аша скріе ка ші Кedpen, пѫтаї кът дп лок de Крїтагоп скріе Мѫтрагоп, чі пѫ е de а те міра, пентрѫ кът дпсѫшї Кedpen пе Крітагоп dѫнъ ачееа дл пѫтеще Міртагоп, прекѫт веї вedеа de ачі дпаінте.

Тот дптрѫ ачęста ап дп 25 Декетвріе аѫ періт ші Леоп V. Артеанѫл. тъіат фіind de чеї конціѫрацї токтаї дп вісерікъ, дптрѫ ал кърѫіа лок тот ачеіашї конціѫрацї аѫ пѫс дмпърат пре Міхаіл II, чел гѫгав, карелe ші Амореѫ с'аѫ порекліт de ла патріа са [4]).

[1])Melchior Inchofer in Annalibus Eccl. Regni Hungariae ad an. 813. [2])Cedrenus ad an. 1. Basilii Macedonis. [3]) Constantinus Porphyrogenneta in vita avi sui Basilii Macedonis p. 136. [4]) Cedrenus ad an. 1. Michaelis secundi dicti Balbi seu Amoriensis, Stephanus Katona in Synopsi Chronologica.

Анѫл 822. Врънd Міхаіл II съ'ші факъ пріетенї ші пре ортодоксї ші пре Іконоmачї, оаре-каре Тома с'аѫ ръdікат кѫ оасте асѫпра лѫї, ші л'аѫ дпкіс дп Царіград, деспре каре дпкідере аша скріе Георгіе Кedpen [1]): „Cocind вестеа каре тоатъ лѫтеа о пътрѫнсесе ші ла Міртагоп краіѫл Българілор, кѫт къ пре дмпъратѫл Романілор дл ціп дпкіс дптре zідѫрї, аѫ тріміс пре асѫнс ла Міхаіл ші і-аѫ фъгъdѫіт къ'ї ва da аліѫторіѫ. Чі дмпъратѫл саѫ пентрѫ къ'ї ера мілъ de попор, саѫ пентрѫ къ пъртініа вапілор,.... лъdънd вънъ-воінца Българѫлѫї, аліѫторіѫл пѫ л'аѫ пріміт. Міртагоп тотѫшї ка ѫнѫл карелe се десфъта дп бътъї, ші дп прѫdзіле прін бътъї къщігате, ші дмпрежнъ пофтіа съ ціпъ легътѫра чea de пе треї анї фъкѫтъ кѫ Леоп Артеанѫл, с'аѫ скѫлат дп контра Томеї, ші інтрънd дп ціпѫтѫл Ромънілор, табъра ші о аѫ ашezат ла локѫл че се пѫтеще Аквідѫкт. Тома карелe щіа вепіреа Българілор, прекѫт се къdеа, таре с'аѫ спъімънтат, апої венінdѫ'шї дп орї, аѫ порѫнчіт ла аї съї съ прінdъ артелe. Ші възінdѫ-се пре сіне слав, ші къ леспе поате перdе бътаіа, пентрѫ къ дшї дмпърцісе оастеа дп dоѫ пърцї,... аѫ гънdіт, къ маї біне ва фі съ'шї трагъ оастеа de ла четате ші съ о dѫкъ асѫпра Българілор, сокотінd къ ва фі лор дптокта ла пѫтере; ші аша ла Аквідѫкт с'аѫ ловіт кѫ Българії. Чі дп бътаіа ачееа, с'аѫ дпвінсѫ кѫ фоарте таре перdере, стрінгънdѫсе ачеіа карії кѫ фѫга ш'аѫ черкат мънтѫіреа, ла ѫн лок пестръбътѫт ші de аколо вітънdѫ-се че ва съ фіе. Іаръ Българѫл фоарте тѫлцї рові ші прadъ dѫкънd кѫ сіне, с'аѫ дптѫрнат дпфлат ші фълос пентрѫ бірѫінцъ. Ашішdереа скріѫ Зонара [2]) скрііторіѫл dѫнъ Константін [3]) ші Георгіе Монахѫл [4]).

[1]) Georgius Cedrenus in Compendio Hist. ad an. 3. Michaelis Amorii Aug. [2])Ioannes Zonaras Tom. 2. p. 138. [3]) Constantini Continuator p. 41. 42. [4]) Georgius Monachus p. 513.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹ 823. Пре Тома тіраннѹл дѣндѹ'л четъценій din Одріѹ, дмпъратѹл Міхаіл II дл отоаръ [1]).

[1]) Cedrenus in Comp. Histor. Katona in Synopsi Chronologica.

Анѹл 824. Ла анѹл ачеста Еginхard [1]), ші din Хроніка de ла Фѹлda [2]), аша скріе Шеплебен [3]): „Бѹлгарій локѹіторій Месіеї de ціос, преste карій domnia dѹnъ Хроніка de ла Фѹлda Отіртаг (алцій дл пѹтеск Ортомаг, маі въртос Анѹсенії, къчї Ръсъріtепії дл кіатъ Крітагон, Мѹтрагон, даръ маї кѹ сеатъ Міртагон), ла карій дпкъ пѹ ацізпсесе артеле Фръпчілор, тъкар din че прічіпъ аѹ тріміс солї ла Лѹдовік (чел кѹ евлавіе) кареле зъбъвіа дп Франкофѹрт, ка съ пофтеаскъ паче de пріетепшг. Соліа дптъіѹ с'аѹ възѹт вредпікъ de а се бъга дп сеатъ, тотѹшї ера препѹс деспре дъпса, пептрѹ къ de ла неатѹл ачела пъпъ акѹма пѹ фѹсесе обічіпѹітъ, ші лесне се пѹтea гъndi, къ пѹшаї пептрѹ ачееа с'аѹ тріміс, ка съ іскодеаскъ церіле ші пѹтереа Фръпчілор; тотѹшї дмпъратѹл пре солії кѹ чіпсте прішіцї і-аѹ тріміс дndъръпт, ші ка маї преафѹnd съ поатъ стръбате сфатѹріле лѹї Ортомаг, аѹ dat соцѹ de кале солілор пре оаре-каре Махелін саѹ Махелт din Баваріа, кареле алта фъкъnd de фацъ, съ черче сфатѹріле ші пѹтереа неатѹлѹї. Нічї с'аѹ дпшелат кѹ черкареа, пептрѹ къ Бѹлгарії кѹ Махелін аѹ ворвіт дпкълчіт, ші нічї отърѹте кondіцій de легътърі-аѹ пѹс, нічї челе de дъпсѹл пѹсе ле-аѹ прітіт; de ѹnde с'аѹ кѹпоскѹт къ еї пѹтаї прілецій чеаркъ, de а'шї лъцї ціпѹтѹл. Дпкъ пѹ трекѹсе анѹл ачеста, кънd іаръшї алцї солї аѹ веніт дп Баваріа пе ла Кръчѹп de ла ачеіашї Бѹлгарї, кърора ле-аѹ порѹпчіт дмпъратѹл се рътъпъ аколо тоатъ іарпа, ші дпаіптеа лѹї а венї пѹ і-аѹ лъсат.“

Дптрѹ ачееа аѹ кіемат пре солії Аѹотріцілор, карії се пѹтіа маї кѹ сеатъ Предепекептї, ті фііnd вечінї кѹ Бѹлгарії, лъкѹіа дп Дакіа лъпгъ Dѹпъре, карії се целѹіа, къ de Бѹлгарї пѹ аѹ одіхпъ, ші череа ацїѹторіѹ асѹпра лор. Ачестора лі с'аѹ порѹпчіт съ се дптоарпе а касъ, ші съ вінъ ла вретеа Бѹлгарілор пѹсъ.“

Ашішdереа скріѹ Мелхіор Іпхофер [4]), Лѹкіе Dалмата [5]), ші Сетѹ Калвісіе din Аimonie [6]).

Nѹ фъръ прічіпъ ам фост скріс дп діалогѹл, пе кареле воіам а'л тіпърі кѹ Грамматіка чеа Ромъпеаскъ (чі пѹ ш'аѹ дпгъдѹіт чепсѹра кѹрцеї чеї дмпъръцещї de ла Віепа), кѹт къ сѹбт пѹтеле Аѹотріцілор ачі він колопії лѹї Траіап чеї дп Дакіа чеа веке ръташї, прекѹт с'аѹ арътат ла анѹл 274; пептрѹ къ de аѹ авѹт Одріапії чеї ла анѹл 813 робіцї de Крѹтпѹ краіѹл Бѹлгарілор повъцѹіторії съї дп Дакіа, кѹ тѹлт маї таре аѹ требѹіт колопії лѹї Траіап, карії пѹ ера робї, чі пѹшаї кѹпріпшї de Бѹлгарї, съ аібъ повъцѹіреа са, каре аѹ тріміс солї ла дмпъратѹл Анѹсѹлѹї Лѹдовік I. De те дndоещї деспре къте ле зіceіѹ акѹма, четеще пре Леон Граммatікѹл [7]), але кърѹіа кѹвінте ле воіѹ адѹче ла анѹл 837. Гретеще аша даръ преа вестітѹл Енгел, кънd вреа съ арате [8]), къ пре Рошъпії Бѹлгарії і-аѹ трекѹт дп Дакіа чеа веке, пептрѹ къ Ромъпії чеї дп Дакіа веке лъсаці de Аѹреліап, пѹшаї къt с'аѹ споріт кѹ редѹчереа пріп Бѹлгаріа а челор de дъпшії трекѹці дп Дакіа чеа повъ.

[1]) Eginhardus in Annalibus ad an. 824. [2]) Annales Fuldenses ad annum 824. [3]) Ioann. Ludov. Schönleben in Historia Carnioliae Tom. 1. Part. 3. [4])Melchior Inchofer in Annalibus Eccl. Regni Hung. T. 1.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

P. 33. [5]) Lucius Dalmata Lib. 1. cap. 15. [6]) Sethus Calvisius in opere Chronologico ad. h. a. [7])Leo Grammaticus in Chronographia. [8])Ioannes Christianus Engel in antiquiore Historia Valachae Part. 1. p. 139.

Anul 825. Трекънd iарна (ziче Шеплебен[1]), dn anul ыртъторіў dmпъратул Лъdовік пре солій Българілор, карій се опрісе dn Бъваріа маї мълт de патрў лъні, dn лъна лъї Маіў і-аў кіемат ла сіне dn Аквісгран, ші ле-аў аскълтат пофтеле; ворбіть-с'аў іаръ despre отарєле церілор, ші dmпъратул скріind лъї Ортомаг (саў Міртагон), despre ачелеа каре і с'аў пърът, л'аў dnщіпцат."

[1]) Ioannes Ludovicus Schönleben l. c.

Anul 826. Августул Міхаіл II, a doъa-оаръ късъторіndў-се, фъръ de леџе аў лъат шіе мъіере пре Еъфросіна, кареа ера къluгъріцъ; пентрў каре фаптъ пъпъ че аў тръіт, тот непорокос аў фост[1]).

[1]) Baronius in Annalibus Eccl. ad h. a. Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 827. Ла anul ачеста аша скріе Шеплебен[1]): „Anul ачеста аў deскоперіт сфатъріле Българілор, карій фъръ de весте трекънd ръul Dравълві, с'аў скълат асънра Славілор, карій локъіа dn Паннонія, ші кў савіе ші кў фок codomind тоатъ џеара, dn локul Повъџъіторілор, карій авъсесе Славії, ле-аў dat повъџъіторі Българі, гъndind къ аша вор аџіџа ла арте пре dmпъратul (Лъdовік I) кў кареле пў се пътсе пъръві пентрў пъпереа отарелор."

Ашіпdереа скріе ші Іпхофер[2]), daръ mie mi се вede, къ пў dn Паннонія, чі dn Далмаџіа аў пъвъліт Българії dn anul de акът прекът ші din anul вііторіў поџі кълеџе.

[1]) Ioannes Ludovicus Schönleben in Hist. Carnioliae Tom. 1. Part. 3. [2]) Melchior Inchofer in Annalibus Ecclesiae Regni Hungariae Tom. 1. p. 40.

Anul 828. „Българії dn anul трекът (ziче Калвісіе[1]) din Аітопіе), пръdасе Далмаџіа чеа de кътре ръсъріт; dрепт ачееа с'аў џіпът adънаре dn лъна лъї Февруаріе dn Аквістран, ші Dъzък Балdрев, пентрў а кърuіа пебъгаре de сеатъ іntрасе Българії, с'аў maziліт, ші Далмаџіа с'аў dmпърџіт dn патрў префектурі. Повъџъіторії чеї Спаніолещі, карії dn anul трекът zъбовісе кў аџівторіul, dnкъ с'аў maziліт."

Dmпъратълъї Міхаіл II dnкъ пў біпе і-аў dmблат dn anul de акът, пентрў къ аў пердът Сікіліа, Калабріа ші Далмаџіа[2]).

[1]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico ad annum 828. [2]) Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 829. Августул Міхаіл II, dвпъ мълте непорочірі каре і с'аў dntъmплат dвпъ късъторіа кў кълъгъріца, Еъфросіна, прекът с'аў zic ла anul 826, dn anul de акът dn лъна лъї Октомвріе аў мъріт de dъререа мърънтърілор, кърuіа і-аў ырмат фііul съў Теофіл. Ачеста врънd a се арăта іввіторіў de dрептате, аў ъчіс пре чеї че фъкъсе пре татъл-съў dmпърат, тотъші пре чінстіторії ікоапелор таре і-аў пъкъџіт[1]).

[1]) Cedrenus in Compendio Hist. ad an 1. Theophili Augusti. Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 834. Dmпъратul Констаптін Порфірогенетul[1]), врънd съ арате ыргіреа Бпгърілор аша скріе: „Neamul Търчілор маї de demълт локuіа лъпгъ Хазаріа dn локul, каре се нуміа Леведіа, de ла Воївodul лор чел dintъіў, кареле de пе нъте се кіема Леведіа, чі de пе dрегъторіе се ziчea Воівod, ка ші чеїлалџі ыртъторі аї лъї. Dn ло-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫл ачеста. адекъ дп Леведіа ера ѫп рѫѣ че се кіема Хіцтас саѣ Хінгілѫс. Ші атѫпчі ѫѕ се кіема Тѫрчі, чі Савартіасфалі пентрѫ оаре-каре прічіпъ; ші ера пеатѫріле лор шепте, каре п'аѣ авѫт стъпъніторі престе сіне нічі дінтрѫ аі съі, нічі стреіп, фъръ пѫтаі Воіводзі, дптре карії чел дінтъіѣ аѣ фост пѫмітѫл Леведіа. Ачещіа аѣ локѫіт кѫ Хазарії треі апі, фііпдѫ-ле соцї дп тоате ръсбоіеле: ші Кагапѫл Домніторіѫл Хазаріеі Воіводѫлѫі Тѫрчілор челор дінтъіѣ, лѫі Леведіа, пентрѫ віртѫтea мі соціетатеа лор, і-аѣ дат мѫіере пре о Хазаръ де вѫпъ віцъ, стръмторат фііпд де вестеа търіеі, ші а віецеі лѫі чеі лѫмінате, ка съ аібъ прѫпчі де ла дъпсѫл, чі с'аѣ дптъмплат, де Леведіа п'аѣ авѫт прѫпчі дін Хазара ачееа. Іаръ Паџінакітеле, карії се порекліа Капгар маї де демѫлт (къчі пѫтеле ачеста Капгар ла дъпшіі дпсетпеазъ де вѫпъ віцъ ші търіе) скѫлъпдѫ-се дп контра Хазарілор, фѫръ дпвіпшї, ші сіліцї а'шї лъса цеара, аѣ требѫіт а кѫпринде цінѫтѫл Тѫрчілор. Аша даръ стърпіпдѫ-се ръсбоіѣ дптре Тѫрчі ші дптре Паџінакіте, карії се пѫшіа дп тітпѫл де атѫпчі Капгар, аѣ дпвінс оастеа Тѫрчілор, дтпърціпдѫ-се дп доѫ пърцї, дінтре каре ѫна аѣ апѫкат кътръ ръсъріт ші с'аѣ ашезат дптр'о парте а Персіеі, карії пъпъ дп зіоа де астъзі де пе порекла чеа веке а Тѫрчілор се пѫтеск Савартіасфалі; іаръ ачееалалтъ парте кѫ Воіводѫл ші Повъцѫіторіѫл съѣ Леведіа с'аѣ ашезат дп локѫріле че се пѫтеск Ателкѫзѣ, ѫпде локѫеск дп тітпѫл де акѫт Паџінакітеле.“

Пъпъ ачі Аѫгѫстѫл Копстантіп Порфірогепетѫл, карele фоарте атестекъ пѫтеле ші фаптеле неатѫрілор, маї алес ачелор де кътре міазі-поапте, ші хронолоціа дпкъ пѫ о ціпе кѫ deadincѫл. Дрепт ачееа, четіторіѫле! гѫпdеск къ'цї ва фі спре фолос, де воіѣ адъога піскаї дптъмплърі, прін каре съ се маї ѫшѫреze дпцелесѫл авторѫлѫі ачестѫіа. Аша даръ съ ції, кѫт къ прін Тѫрчі дпцелеџе пре стръмошіі Ѫпгѫрілор де акѫт, прекѫт, фак маї мѫлцї дінтре авторіі векі, кареа ла апіі віїторі маї кіар се ва аръта. Пѫтеле чел маї бътрън ал Ѫпгѫрілор адекъ Савартіасфалі, л'аѣ контрас ачелашѣ Копстантіп Порфірогепетѫл дін пѫтеле Савірілор ші ал Ефталітелор, зіче Георгіе Праї[2]).

Деспре Хазарі аша скріе Хофман[3]): „Казарії. Kazan е четатеа Тътарілор, кареа о аѣ кѫпрінс Іоапп Васіліе, Мареле Повъцѫіторіѣ ал Мѫскапілор, заче лъпгъ рѫѫл Kazan, карele се варсъ дп Волга; есте чеа маї де фрѫпте четате а дтпъръцієі Kazan зіce, каре заче дптре Бѫлгаріа (чеа веке) ші дптре Керемісі. Дтпъръцїа ачеаста с'аѣ ѫрзіт de одатъ кѫ а Астракапѫлѫі мі а Nагоіѫлѫі дін дттікшорареа дтпъръцієі Тътарілор челор дін Крішіа. Прін ръскоала че с'аѣ фъкѫт асѫпра Тътарілор дін Заволха, челелалте хорde дпкъ с'аѣ дешdінат ші фіеще каре 'шї аѣ ръdікат краіѣ, дптре карії аѣ фост ші чеі дін Kazan, карії дестѫл de лат аѣ дтпъръціт: пентрѫ къ сѫбт дтпъръцїа ачеаста с'аѣ кѫпрінс Мордвії, Керемісії, Nагорпії, Логовії, ші Сіберіа. Чі дѫпъ ачееа дп апѫл 1518, тареле Повъцѫіторіѣ ал Рѫшілор Іоапп Васіліе і-аѣ фъкѫт трібѫтарі дѫпdѫ-ле краіѣ пре Скеале. Іаръ дѫпъ че с'аѣ дешбінат Казарії de ла Рѫшї кътре Мопdлі-Кіраіѣ дп апѫл 1521, ші ачеста ле-аѣ dат краіѣ пре фрате-съѣ Сап-краіѣ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ioann Basilid дп анѫл 1551, іаръшї і-аѫ пѫс сѫвт цівг, ші de атѫпчї сънт сѫбт стъпъпіреа Рѫшілор.“ Din кѫвінте лѫї Хофманн ачі adѫce лесне поцї прічепе, чіпе аѫ фост Хазарії.

Пацінакітеле чіпе аѫ фост маї пре ларг веї дпвъца ла апії віїторії, ачі пѫтаї атъта дпсеатпъ, къ маї пре ѳртъ пре Ротънї дпкъ і-аѫ пѫміт Пацінакіте, ші дпкъ ші Комапї, дп лок de Pomanї, прекѫт ші ачеаста се ва аръта ла апії віїторї, маї алес ла анѫл 1160 ші 1284. Bezї ші пре Лѫкіе Dалмата, кареле дптъреще ачеаста дп картеа 6, кап 5. Леведіа dѫпъ Енгел[4]), аѫ фост дп Ѳкраініа de акѫт., че търтѫріеще ші Константін Порфірогенетѫл[5]) zікѫпd: „Локѫл Пацінакітелор, дп каре аѫ локѫіт Тѫрчії се пѫтеще dела рѫжріле че сънт аколо; іаръ рѫжріле сънт ачестеа: рѫжл чел dintъіѫ се кіамъ Варѫх, ал doілеа Кѫв, ал треілеа Трѫл, ал патрѫлеа Врѫтѫ (adекъ Прѫтѫ), ші ал чіпчелеа Серет.“ Челе dintъіѫ треї рѫжрї, гъпdеск еѫ, къ сънт дп Подоліа ші Покѫтіа; іаръ Прѫтѫл ші Серетѫл сънт дп Молдова, прекѫт скріе ші Стріттер[6]), кареле се дпdоеще деспре анѫл дп кареле с'аѫ алѫпгат Ѳпгѫрії din Леведіа, чі пѫ ера къчї се дпdoі, пептрѫ къ Константін Порфірогенетѫл[7]) маї 'наінте кіар скрісесе, къ Пацінакітеле аѫ локѫіт 55 de анї дп Леведіа, ші апоі аѫ алѫпгат ші din Ателкѫzѫ пре Ѳпгѫрї дп анѫл 889, dѫпъ кѫт іаръ скріе Порфірогенетѫл[8]). Грешеще аша даръ преа вестітѫл Енгел[9]), кънd скріе, къ Ѳпгѫрії аѫ фост алѫпгацї din Леведіа дп анѫл 883, пептрѫ къ дп анѫл 884, с'аѫ алѫпгат de аколо, ші дп анѫл 889 din Ателкѫzѫ.

[1]) Constantinus Porphyrogenneta de administrationne imperii cap. 38 [2])Pray in Annalibus veterum Hunnorum, Avar. et Hung. pag. 306. [3]) Hofmannus in Lexico Univ. [4])Ioannes Christ. Engel in antiqua Hist. Valachiae Part. p. 140. [5])Constantinus Perphyrogenneta l. c. [6])Stritterus Ungricorum T. 1. [7])Constantinus Porphyrogenneta cap. 37. [8])Constantinus Porphyr. ibidem cap. 40. [9])Engel l. c.

Анѫл 837. Крѫтпѫ Краіѫл Бѫлгарілор ші ал Ротънілор дпкъ дп анѫл 813 de ла дпкѫпціѫрареа Царіградѫлѫї, скріе Леон Граммаtікѫл[1]): „Абътъпdѫce дп контра Odріѫлѫї, л'аѫ лѫат кѫ арме, ші роѕind 12000 de бървацї афаръ de мѫіерї, і-аѫ трекѫт песте Dѫпъре ші аколо і-аѫ ашezат. Dѫпъ ачеea пе вретеа дмпъратѫлѫї Теофіл ера Маціструѫ мілітъреск дп Макіdonіа Кордолес. Ачеста авеа фечіор пре Барда атѫпчї дп въртъ бърбътеаскъ, пре кареле л'аѫ лъсат дп локѫл съѫ съ domпеаскъ преcте Макіdoneпіі чеї dinколо de Dѫпъре. Іаръ ел кѫ тещетѫг с'аѫ dѫс ла дмпъратѫл Теофіл, пре кареле дмпъратѫл кѫ бѫкѫріе л'аѫ прііміт ші дпцелегъпdѫ-і пофта, аѫ порѫпчіт съ і се деа коръвіі, ка съ се поатъ Макіdoneпіі дптѫрпа дп Царіград. Ера атѫпчї стъпъпіторіѫ Бѫлгаріеї Балdемір (еѫ zік Богоріс, къ ачеста с'аѫ пѫміт Міхаіл dѫпъ че с'аѫ фъкѫт крещіп) пепотѫл лѫї Крѫтпѫ ші татъл лѫї Сімеон. Іаръ мѫлцімеа робілор кѫ мѫіеріле, ші кѫ прѫпчії с'аѫ сфътѫіт дмпрезпъ деспре дптоарчереа дп Romапіа, ші тергънd Міхаіл Бѫлгарѫл спре Тессалопіка, кѫ аверіле сале аѫ дпчепѫт а трече. Каре лѫкрѫ дпцелегъпdѫ'л Комітѫл аѫ трекѫт Dѫпъреа съ се батъ кѫ дъпшії. Македопепіі дп прітежdіе фііпd, ш'аѫ пѫс повъцѫіторі пре Цапцас ші пре Корделес, мі бътъпdѫce кѫ Бѫл-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гарїї, пре внії і-аѣ оторжт, пре алцїї, і-аѣ ровіт. Бѣлгарїї карїї н'аѣ пѣтѣт трече дпапої Dѣнъреа, ка съ спѣнъ че аѣ лѣкрат Макidoneнїї, с'аѣ абътѣт ла Ѳнгѣрї (дп Молдова), дптр'ачееа аѣ сосіт ші коръбіїле челе de дтпъратъл трімісе, съ dѣкъ ровіі дпапої; чі Ѳннї дпкъ с'аѣ івіт непѣтърацї. Макidoneнїї въzънd пре Ѳннї, кѣ лакрътї се въера, zікънd! Dѣтnezeѣле ал Съптълї Adpian аџівтъне! ші dinпрезпъ с'аѣ гътат ла бataіe. Іаръ Тѣрчїї zічea: „Daџіne аверіле воастре ші пъсаџї вnde воіџі.“ N'аѣ врѣт Макidoneнїї, чі треї зіле dѣпъ о лалтъ аѣ стат гата ла ръсвоіѣ, іаръ а патра zі с'аѣ світ дп коръбіі. Ачеаста въzіndѣo Тѣрчїї de ла ал чіпчілеа чеас ал зілеї пъпъ сеара с'аѣ бътѣт ші тѣлџітеа лор гопітъ фііnd de Макidoneнї аѣ dат досѣл. Дп zіoa че аѣ врмат гътіndѣсе ла dрѣт Макidoneнїї, Ѳннїї іаръ с'аѣ івіт гата ла бътаіе; чі dintre Макidoneнї оаре-каре Леоn din вііца Гетоџілор, кареле dѣпъ ачееа аѣ фост Етеріархѣ, кѣ інітъ ле аѣ стат дтпротівъ, ші дтпрезпъпdѣсе кѣ дъпсѣл ші алцї Макedoneнї din чеї маї de фрѣпте, аѣ фрънт не пеміч, ші фѣгърindѣї Макidoneнїї с'аѣ світ дп коръбіі, ші тергънd ла дтпъратъл кѣ драгосте с'аѣ пріітіт de дъпсѣл, апоі с'аѣ дптѣрнат дп Макidoніа, патріа са.

„Ера Васіліе (кареле аѣ дтпъръџіт ла анѣл 867), къnd с'аѣ дптѣрнат din ровіе (дп каре аѣ фост сѣбт тоатъ дтпъръџіа лѣї Леоn ші а лѣї Міхаіл челѣї din Аморіѣ) сѣбт Теофіл дп върста тіпереџілор, адекъ de 25 de аnї.“ Пъпъ ачі Леоn Граммаtікѣл, кареле сѣбт пѣтеле Ѳннілор ші ал Тѣрчілор тот пе Ѳнгѣрї дпџелеџе. Дп лок de *Βαλδιμερ* къ аѣ требѣіт съ скріе *Βογορις*, поџї прічепе din коптест, къ апоі дл пѣтеџе Міхаіл. Георгіе Кедрен [2]) аша скріе despre словозіреа Макidoneнілор din ровіе: „Челорадалцї рові маї пре вртъ Dѣтnezeѣ ле аѣ фъкѣт прілеџіѣ de а се дптѣрна дп патріа са; пентрѣ къ Прінцъл Бѣлгарілор, маї adесе орї фііnd дпвінс, пічї пѣтънd маї тѣлт а ста дп коптра артелор Ромаnілор, аѣ маї воіт пачеа декът ръсвоіѣ, ті пре ровіі і-аѣ словозіт, ла карїї, къnd ера adѣпацї ші гата de a плека, вітъndѣсе, аѣ въzѣт пре Васіліе, кареле атѣнчі треkѣсе din прѣнчіе ла върста тіпереџілор ... ші кіетъndѣ'л ла сіне л'аѣ прінс de мънъ ші сърѣтъndѣ'л, л'аѣ дървіт кѣ вп тър фоарте маре.“ Аша Кедрен; чі міе ті се вede, къ маї adевърат скріе Леоn Граммаtікѣл de къt дъпсѣл, пентрѣ къ Кедрен ші кѣ повестеа тързіѣ дпкъ вреа съ дпалџе пре дтпъратъл Васіліе Макidoneапѣл.

[1]) Leo Grammaticus in Chronographia ad annum quo Michael III uxorem duxit. [2]) Georgius Cedrenus in Compendio Historico ad annum 1. Basilii I. Macedonis.

Анѣл 842. Дтпъратъл Теофіл дѣпъ тѣлтъ перdере, каре о аѣ авѣт de ла Сараkінї, дп анѣл de акѣт мънkат de дптрістаре ші de воалъ, аѣ тѣріт дп 20 de зіле але лѣї Іапѣаріе, дптрѣ ал кърѣіа лок аѣ стътѣт дтпърат Фііѣл съѣ Міхаіл III, прѣпk de патрѣ аnї; чі сѣбт тътела мъпеса Teodoreї, кареа іаръшї аѣ пѣс дп лок чіпстеа СС. Іоаnе [1]).

Іаръ despre дпчепѣтѣл дтпъръџіеї лѣї Міхаіл III сѣбт тътела мъпеса аша скріе Сітеоn Маџістрѣл ші Логофътѣл [2]): „Дтпъръџіnd Teodora, Богоре Краіѣл Бѣлгарілор дпџелегънd къ скіптрѣл дтпъръџіеї Ромаnілор дл џіне о тѣіере, аѣ тріміс солї ла дъпса zікънdѣ'і: къ ва рѣтпе пачеа ші се ва оџі кѣ дъпса. Кърѣіа дъпса і-аѣ ръспѣнс

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

zikънd: Съ щіі къ еѣ дпкъ воіѣ рѣдіка оасте асѵпра та, ші ат пъдежде къ те воіѣ dobѣndi: de кѵтва пѵ ва фі аша, тотѵшї те воіѣ dobѣndi, ретъіndѵ'mї дпвіпцереа, пептрѵ къ веї дпвіпце пре о тѵіере, іаръ пѵ пре ѵп бърбат. Кѵ респѵпсѵл ачела дтблъпzindѵce варварѵл, аѣ цінѵт пачеа ші аѣ дпоіт легътѵріле."

Ашішdереа скріѣ контіпѵаторіѵл лѵї Константін [3]), Kedpen [4]), Zonapa [5]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Symeon Magister et Logotheta in Annalibus de Michaele III. Nro. 21. [3]) Constantini Continuator p. 101. [4]) Cedrenus Tom. 2. p. 539. [5]) Zonaras Tom. 2. p. 155.

Апѵл 845. Despre апѵл дп каре с'аѣ фъкѵт крещін Богоре Краіѵл Българілор ші ал Ромънілор, чел че с'аѣ пѵміт Міхаіл dѵпъ С. ботезѣ, аѵторіі пѵ се пъръвеск дптре сіпе, къчі ѵпіі пѵп дпкрещінареа лѵї ла апѵл 859 саѣ 860, прекѵт фаче Сітеоп Маціструл ші Логофътѵл [1]) кѵ Леоп Граммаtікѵл [2]), алціі о пѵп ла апѵл 865, прекѵт Бертініап [3]) кѵ Апаліста din Фѵлda [4]) ші кѵ Сіцеберт [5]); алціі zік, ші кѵ тѵлт маі біпе, кѵт къ Богоре с'аѣ ботезат ла апѵл 845, аша фак Іпхофер [6]), Шепflебеп [7]) ші Лекwіеп [8]) пре каріі дпсѵмі дї ѵршезѣ дп Хропологіе. Чі Історіа дптоарчереі лѵї Богоре о пѵп din Kedpen [9]) кареле поатѣ къ атестекъ дптр'жпса дптъмплърї de маі тѵлцї апї zікѵnd: „Dѵпъ ачееа (adекъ dѵпъ пачеа din апѵл 842) іаръшї с'аѣ тріміс солї de дтве пърціле, черѵnd дтпъръtеаса Teodora пре Teodocіe Кѵфара бърбатѵл чел преа zdравъп ші de фолос дтпъръцієі, кареле ера роѵ дп Българіа; іаръ Богоре пре сора са, кареа прінтр'о пъвъліре се робісе ші de тѵлт се цінеа дп кѵртеа дтпъръtеаскъ. Ачеаста deпрінсъ фііnd дп дпвъцътѵра чеа крещінеаскъ ші дп алте щііпце, dѵпъ че с'аѣ трішіс а касъ, п'аѣ дпчетат а проповедві фрателѵї съѣ кredінца чеа крещінеаскъ, ші а сетъпа лѵкрърі de евлавіе дп іпіma лѵї, кареле ші маі 'наінте фѵсесе deпрінс дптрѵ ачелеа прін Кѵфара. Чі Богоре dѵпъ че с'аѣ фъкѵт скітѵл, ші дпторкъnd пре Кѵфара дтпъръtесеі, аѣ прітіт пре сорѵса, каре тъкар къ ера deпрінс дптрѵ челе сфінте, тотѵшї леџеа са чеа дпшелътоаре пѵ о аѣ лепъdат. Чі dѵпъ че с'аѣ стърпіт чіѵтъ фоарте таре дп Българіа, пічі с'аѣ афлат вре ѵп леак дтпротіва еі, атѵпчі Богоре аѣ кіешат дптрѵ аџіторіѣ пре Dѵmnezeѵl крещінілор дптрѵ а кърѵіа кredінцъ фѵсесе deпрінс прін Кѵфара, сорѵ-са, ші тъптѵіndѵce de чіѵтъ аѣ прітіт кredінца чеа adевърată ші с'аѣ ботезат кѵ маі тѵлцї аї съі. Патріархѵл, кареле аѣ фост трішіс аколо съ'і ботезе, аѣ пѵміт пе Краіѣ Міхаіл, de пе пѵмеле дтпъратѵлѵї.

„Алта дпкъ с'аѣ дптъмплат, карea л'аѣ adѵс ла евлавіе ші л'аѣ ръdъчінат дптр'жпса. Decтерdъndѵce ел фъръ сатъ дп въпатърі, пофціа ка пѵ пѵмаі кънd ешіа ла въпат, чі ші а касъ съ се поатъ dестерda; dрепт ачееа ш'аѣ фъкѵт касъ поѵъ, ші аѣ порѵпчіт кълѵгърѵлѵї Metodie, кареле ера пръсіт din Рота (къчі ера dіаошѣ Ромъп din колоніі лѵї Траіап), ші меџер дп zѵгръвіре, съ о дтподовеаскъ кѵ феліѣ de феліѣ de історії, ші din проніа Dѵmnezeeаскъ п'аѣ пѵміт че феліѣ de фере вреа съ се zѵгръвеаскъ, чі л'аѣ лъсат dѵпъ кѵт ва вреа, пѵмаі съ фіе гроаznікъ дптіпѵіреа. Кълѵгърѵл аѣ zѵгръвіт а доѵа венірe a Domпѵлѵї Хрістос, щііnd къ пѵ есте чева маі гроаznік de кът ачееа. Краіѵл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вѣзънd de o парте пе чеї dрепцї, de алта пе чеї осъndiцї, zвгръвіцї ші тълквіndвї zвграввл че ѧпсътпеазъ ачестеа, ѧndатъ аў лепъdат боскоапеле, ші ѧпвъцънd Dвmnezeeщіле таїне, de ла Dвmnezeeскл Архіереў, прекът ам zic, de кв поапте с'аў вотezат.“

Ѧпкътв-ї despre Квфара, ші despre сора лвї Богоре, ашіdереа скріе ші Cimeon Магістрвл ші Логофътвл [10]), пвтаї зіче къ Квфара аў фост кълвгър, ші с'аў кіемат Teodop, пв Teodocie.

[1]) Symeon Magister et Logotheta in Annal. Nro. 25. in Michaelem III. [2]) Leo Grammaticus in Chronogr. ad an. quo Bardas Caesar fuit creatus. [3]) Bertinianus ad an. 866. [4]) Annalista Fuldensis ad an. 866. [5]) Sigebertus in Chronico ad an. 865. [6]) Inchofer in Annal. Eccl. Regni Hung. Tom. 1. pag. 54. [7]) Schönleben in Historia Carnioliae Tom. 1. Part. 3. [8]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 288. [9]) Cedrenus in Comp. Hist de Michaele III. [10]) Simeon Magister et Logotheta in Annalibus Nro. 22. in Michaelem III.

Анвл 846. Каре скріе Кedpen, ѧndатъ dвпъ чеде че ле ам скріс din dъпсвл ла анвл маї din наінте, пептрв ачееа ле пвп ачі, пептрв къ ръскоала асвпра лвї Богоре, акът dвпъ вотez Міхаіл пвміт, dвпъ кът скріе Cimeon Логофътвл [1]), с'аў ѧптъмплат пептрв пікътра de топахвл Metodie фъкътъ, кареа ръскоалъ пв се поате пвпе ла анвл 859, саў 860, пептрв къ атвпчі пв ѧмпъръціа Teodora, пе кареа о лепъdасъ фііввл съў ѧпкъ ѧп анвл 857, прекът аратъ Стефан Катона [2]). Іаръ Кedpen [3]) аша скріе: „Ѧпротіва лвї Богоре с'аў ръdікат боіерії Българілор ші попорвл, ші аў врът съ'л отоаре, пре карії ел кв пвцінї осташї, пвртънd ѧnaінтеа са сетпвл Крвчії, і-аў ѧпвінс, ші спъріindвї, і-аў adвс ла кredінца лвї Христос.“

Маї пре ларг скріе Бертinian [4]) despre ръскоала Българілор zікънd: „Краівл Българілор, кареле ѧп анвл маї dінаінте порніт фііnd de Dвхвл Съптъ, ші прін сетне, ші прін тішълътъціле попорвлвї съў стръмтърат, гъndіа съ се факъ крещін, с'аў вотezат; кареа фаптъ несвферindво чеї маї de фрвпте din цеара лвї, аў ѧпвітат попорвл, ка съ'л отоаре. Dрепт ачееа къцї аў фост ѧп zече цінътърї, с'аў adвнат ѧмпреціврвл пълътеї лвї. Іаръ ел кіетънd пвтеле лвї Христос ѧптрв аціsторіў, пвтаї кв 48 de оатенї с'аў dвс асвпра атътеї мвлцімі, ші ешind прін поарта четъцеї, і с'аў арътат лвї ші челор че ера кв dъпсвл, шепте клерічї карії пврта фъклії de чеарь ѧп тъпіле сале, ші аша терцеа ѧnaінтеа Краівлвї ші ѧnaінтеа челор че ера кв dъпсвл. Іаръ ачелора, карії се сквласъ асвпра Краівлвї, лі съ пъреа кь вп сат маре арzънd кade преste еї, ші кь каїї ачелора, карії ера кв Краівл, dвпъ кът лі съ пъреа неатврілор, ръdікаці не dовъ пічіоаре терг, ші кв пічіоареле челе dінаінте лї ловеск пре еї. Din кареа пърере атъта фрікъ аў квпрінс пре петічї, кът пічї нвтеа фвці, пічї а се апъра, чі къzвцї ла пътънт пічї а съ тішка пвтеа. Іаръ Краівл тъind пре 52 din чеї маї de фрвпте, карії аціцасе попорвл, пре чеіалалці і-аў лъсат певътъпаці. Апої тріміцънd ла Лвdовік Краівл Цертаніеї, кв кареле авеа легътвръ de паче, аў червт Епіскопї ші преоці, ші пре чеї тріміші кв чінсте і-аў пріміт.“ Din кввінтеле Бертініапвлвї поці квлеце, къ ръскоала Българілор пв с'аў ѧптъмплат ѧп анвл ѧп каре с'аў вотezат Богоре, чі маї тързіў, adекъ ла анвл de акът.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Symeon Magister et Logotheta in Annalibus Nro. 25. in Michaelem III. [2]) Stephanus Katona in Synopsi Chronologica. [3]) Cedrenus l. c. [4]) Bertinianus ad an. 866.

Anul 852. Kăte scrie Leon Grammatikul [1]) la anul al unspre-zecelea al împărătesei Teodorei, careле kade în anul de akum, despre bătaia Bulgarilor ku ostaşii Teodorei, mi se vĕd a fi fost preste voia lui Bogore celui botezat, pentru foametea ce era în Bulgaria, despre carea aşa scrie Simeon Logofătul [2]): „Chi foametе fiind în toată ţeara lui Bogore, aŭ trebuit se treakă peste otarăle Romanilor.“

[1]) Leo Grammaticus ad annum 11. Theodorae Augustae. [2]) Symeon Magister et Logotheta Nro. 22.

Anul 857. Kare le voiŭ adăuge achi din Kedren [1]), pentru aceea le pun la anul acesta, pentru ku Teodora după kum arată Katona [2]), mai înderingt n'aŭ împărăţit, şi drept aceea nu aŭ putut da Zagora Bulgarilor, prekum scrie Kedren, zikĕnd: „După ce s'aŭ întors toţi Bulgarii la krestinătate, Bogore prin kărţi s'aŭ rugat Augustei, ka la ai sĕi, ceі ce nu avea lok de aşezare se dea kătva pămînt, pentru ku va uni popoarele, şi pacea o va face vecinikŭ. Kareа cerere prea ku bukurie o aŭ primit Teodora, şi aŭ dat Bulgarilor tot pămîntul, kăt este de la Sidera otarul Romaniei şi al Bulgariei de atunchi, pănă la Develt, careле atunchi era deşert, kare pămînt Bulgarii l'aŭ numit Zagora. Aşa s'aŭ întors toată Bulgaria la evlavie, şi spre aceasta aŭ fost adăpkă pace, şi aŭ înflorit pacea cea adevărată.“

Aşişderea scrie şi Simeon Logofătul [3]) despre Zagora, chi nemai kăt întrece ku Mihail al III, aŭ dat'o Bulgarilor în al patrulea anŭ al împărăţiei sale ceі fără de mumă-sa Teodora, pre carea în anul 857, o aŭ lipsit de împărăţie. Drept aceea botezul lui Bogore împă în une la al patrulea anŭ al lui Mihail, adekă la anul 859 saŭ 860, prekum face şi Leon Grammatikul în Hronografia sa [4]).

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. [2]) Katona in Synopsi Chronol. [3]) Symeon Magister et Logotheta in Annal. Nro. 25. [4]) Leo Grammaticus in Chronogr. ad an. illum, quo Bardas Caesar fuit creatus.

Anul 861. La anul acesta aşa scrie Lekvien [1]): (Ortsazŭ episcopul cea Grecească, kare o aŭ kăpătat Lekvien din kartea Kraiului Galiei, cea de sfăt numărul 1004). „Metodie fratele Sfîntului Kiril filosofului, careле s'aŭ sfinţit în Roma Arhiepiskop Moraviei ceі din Pannonia *Μοραβων της Παννονιας* de Papa Nikolae, după Adrian. Bulgarii tokma de la S. Kiril filosof aŭ primit întîia creştinătatea, ba încă şi de la frate-sĕŭ S. Metodie, karii lesnĕ pre Bulgari (în anul 861), după karii se bătea Fotie, aŭ trekut sŭ înveţe pre Moravi.“ Aceste Lekvien. Nichi e de a te mira kă Sfinţii Kiril şi Metodie nu s'aŭ sfătuit Patriarhului Fotie: pentru kă aceasta era Grek, iară ei dimpotrivă Romîni, dintre kolonii lui Traian, kum s'aŭ arătat la anul 845, karii fiind uniţi ku Bulgarii, pre Grechi mai întîiŭ nu'i putea sufері stăpînі. Pentru aceasta aŭ început şi Bogore, akuma Mihail, a trimite soli akuşi în Germania, akuşi la Roma veke, pentru învăţători, după kum se va arăta la anii viitori.

Achi însămnă, kă Moravia la carea aŭ trekut Sfinţii Kiril şi Metodie, n'aŭ fost

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Моравіа de акът; чі Славоніа de акът с'аў пъмїт атънчеа Моравіа чеа Маре, *η μεγαλη Μοραβια*; пентръ къ зіче Константін Порфірогенетул [2]): „Търчілор (Унгърілор) ле есте вечінъ decupe amiazъ-zi Моравіа чеа Маре, цеара луї Сфendоплок.“ Апоі іаръшї [3]): „Ын локул ачела (unde локуіа атънчї Унгърії) съпт піскарї ръмъшіце векї, дintre каре съпт подул луї Traian, ла дпчепътул Търкіеї ші Белградул, каре е departe кале de treї зіле de ла nod, unde есте търнул Съптулуї ші Марелуї дmпъратулуї Константін.“ Ші іаръшї: „Пе кърсul Дунъреї дn сус есте Сіртіул, карele e departe de Белград кале de доуъ зіле; de аколо Моравіа чеа mare, чеа пе ботезатъ, пре карea o аў робіт Търчії, ші ал кърaіа Прінцъ аў фост маї de demult Сфendоплок.“

Грешеск аша даръ тоцї, карії цін, къ Съпції Кіріл ші Methodie аў трекът дn Моравіа de акът ші дn Бохемія.

[1]) Michael Lequien in Oriente Christ. Tom. 2. p. 289. [2]) Constantinus Porphyrogenneta de Administratione Imperii Cap. 13. [3]) Idem Constantinus ibidem Cap. 40.

Анул 866. Ын анул ачеста дmпъратул Ръсъріталуї Міхаіл ал III аў оторът пре Кесаріул Барda, карele ера фрате кu mamъ-са Teodora, ші дn локul луї аў фъкът Кесарій пре Васіліе Макidoneанul [1]).

Іаръ Міхаіл Булгарiул пепъръвindусè кu Гречії, аў трimіс солї ші ла Людовік ал II дmпъратul Апусталуї, ші ла Ніколае Патріархul Ромеї, de ла amъndoї черънd Епіскопї ші преоцї, пентръ ка съ дnveце пре Булгарї леџеа чеа крещіneаскъ [2]). Despre amъndoуъ солііле Бертініan ла анul 866, аша скріе: „Ші трішіцind (Богоре) ла Людовік Краіul Цертаніеї, кu карele авеа легътъръ de паче, аў черът Епіскопї ші преоцї, ші пре чеї трімішї кu чістe і-аў пріміт. Іаръ Людовік тріміцънd ла Карол фрателе съў, de ла dънсul аў черът пе сата клерічілор васе сфінціте, ші вещтъптърї бісерічещї. Дрept aчееа Карол mулте кулегънd de ла Епіскопії din цеара са, ле аў трimіс съ ле дndрепте ла Краіul Булгарілор.“

„Краіul (Булгарілор) аў трimіс пре фііul съў кu маї mулцї боіерї de аї съї дn Рома; ші артеле кu каре аў фост дnчінс, кънd дn пътеле луї Христос аў дnвінс пре пешічії съї, кu алте дарърї ле аў трimіс Съптулуї Петрu, ші маї mулте дntребърї despre челе аскънсе але кредінцеї дndрептънd ла Папа Ніколае, аў черът de ла dънсul съї трімітъ Епіскопї ші преоцї, че аў ші доуъndit.“

Ашіщdереа скріе: Апастасіе Бібліотекарiul [3]), карele атънчеа тръіа, Інхофер [4]) ші Шеплебен [5]); dintre карії ачещї доі маї de пре уртъ вісеazъ, къ пu Богоре, карele с'аў пъміт Міхаіл дn Съптul ботez, чі алт Міхаіл аў трішіс солііле ачестеа.

[1]) Constantinus Porph. in vita Basilii Macedonis avi sui, Katona in Synopsi Chronol. [2]) Sigebertus in Chronico ad an. 865. Annalista Fuldensis ad an. 866. [3]) Anastasius Bibliothecarius in vita S. Nicolai I. [4]) Inchofer in Annal. Eccl. Regni Hung. Tom. 1. p. 72. [5]) Schönleben in Historia Carnioliae Tom. 1. Part. 3.

Анул 867. Кесарiul Васіліе чел dintъіў, карele с'аў порекліт Макidoneанul,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

въzънd пъртареа чеа реа а Августълуї Міхаіл ал Ш, кареле шї Potor, адекъ беціїв с'аў порекліт, dупъ че аў лмпъръціт ачеста zече анї фъръ de тътъ-са Teodora, лн апул ачеста лн 24 Септемвріе лн връстъ de 30 de anї л'аў оторът, шї лпсъшї аў стътът лмпърат ла Ръсъріт [1]). Нічї аў трекът мълт тімп, шї пре Фотіе л'аў лепъdат din скаунул Царіградулуї, лнторкънd іаръшї лн скаунул ачела пре С. Ігнатіе Патріархул чел маї din наінте [2]).

Іаръ despre Лъdовік II лмпъратул Апусълуї ачестеа скріе Анналіста din Фулda [3]): „Краіул Лъdовік аскълтънd черереа Булгарілор, пре Епіскопул Ермънрік кз преоцї, шї diаконї л'аў тріміс лн Булгаріа съ проповедуіаскъ kredinца чеа католічеаскъ; чі пъпъ че аў аціунс еї аколо, Епіскопії de ла Патріархул Ромеї отпрăвсе тот пътъптул ачела, проповедуind шї ботезънd, dрепт ачееа Ермънрік кз аї съї, лъндъ'шї zioa бънъ de ла краіул, с'аў лптърпат ла але сале."

Despre епіскопії de Патріархул Ромеї Нікола чел dinтъіў трімішї лн Булгаріа кз епістола чеа ръспунзътоаре ла 106 de лntребърї але краіулуї Міхаіл, аша скріе Анастасіе Бібліотекаріул лн віаца Патріархулуї Нікола: „Лndatъ аў лпчепът а лпвъца пре попод, шї а ботеза пре тоцї, de ла чел маї мік, пъпъ ла чел маї маре, лпвъцindъ'ї леџеа, шї обічеіуріле, dупъ кът ле порунчісе Преасъпцітул Патріархъ."

„Іаръ краіул кз аша de маре ръвнъ спре kredinца крещінеаскъ с'аў апрінс, кът пре тоцї стръінії і-аў фугърит din цеара са, адекъ пре Гречї шї пре Армені, шї пре алцї лпшълторї, карії лпвъца алтмінтрелea de кът лпвъца Бісеріка Ромеї, шї аў порунчіт, ка нътаї de ачеіа съ аскълте, карії ера трімішї de ла скаунул Апостоліческ."

Вezї къть ръвнъ авеа Апусепії асупра Ръсъріт ілор! лмпротіва кърора тотъшї німіка аў іспръвіт, пептрз къ лмпъратул Ръсъріт улуї Васіліе чел dinтъіў Макідонеанул, dупъ кът скріе Константін Порфірогенетул [4]), шї Кedren [5]), атъта с'аў невоіт, шї лнтр'ън тімп шї лн алтул, пъпъ че аў супусъ пре Булгарї скаунулуї Патріархіческъ din Царіградъ.

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 1. Basilii Macedonis, Katona in Synopsi Chronol. [2]) Baronius ad h. a. [3]) Annalista Fuldensis ad an. 867. [4]) Constant. Porphyr. in vita Basilii Macedonis avi sui pag. 210. [5]) Cedren. Tom. 2. p. 589.

Анул 869. Лн анул ачеста с'аў цінут ал оптулea собор екзтенік лн Царіградъ: кареле аў фост ал патрулea dinтре собоареле екзшеніче, че с'аў цінут лн четатea ачеаста. Лн соборул ачеста Фотіе с'аў афурісіт, пептрз къ ръпісе скаунул Патріархіческ, пъпъ кънd трăіа Съптул Ігнатіе, іаръ нз пептрз алтъ чева; кънї Фотіе алтмінтрелea ера бун крещін шї маре Православнік, нътаї кът ера шї преа лпвъцатъ, шї прічепea тоате маї мълт шї маї бine de кът тоцї, карії аў трăіт пе вретea луї: dрепт ачееа с'аў шї порніт а апъра kredinца Ръсътеніlор лнпротіва Апусепілор, карії тоатъ окърмуіреа Бісерічії луї Хс. о трăцea ла cine, кареа нз аў нътът dобъndi вре одатъ, прекът тоатъ Теолоціа чеа крăтъ, лпкъ шї чеа din Рома веке, unde аш лпвъцат ачестеа,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аратъ. Везї шї актеле соборълуї ал оптълеа екуменік, din каре веї лпвъца къ Българіа лпкъ с'аў луат de сфт Патріархіа Ромеї, шї с'аў dat Патріархіеї din Царіград. Барем de пу с'ар фі лптъмплат ачеаста, къ Ромънії маї ферічіцї ар фі фост, de с'арў фі сзпзсў Патріархіеї din Рома, прекум с'аў ферічіт алте неатърї, каре лпсъшї ле вedem.

Іпхофер [1]) пре ларг аратъ, кум аў шезът солії Българілор лп собор, шї кумў с'аў чертат Апзсенії кў Ръсъріtенії пентрў Българіа, despre кареа Леквіен [2]) аша скріе: „De кънd аў кзпріпс Българії маї мълте пърцї але Іллірікълуї, пў се афлъ а фі фост Епіскопї лптр'жпселе, фііnd неатъл ачеста преа пъгън. Чі dзпъ че кў вререа Татълуї череск Българії с'аў лпторс, шї аў прііміт кredinца крещінеаскъ, маї лптълеа ал лор Архіереў шї Архіепіскоп аў фост Сілвестрў, пре кареле л'аў пзс Папа Adpian II лп локъл луї Маріп Diакопъл челуї че'л пофтісе маї наінte съ лім сфінцеаскъ Архіереў, — прекум скріе Гзіллелмў Бібліотекарізл лп віеаца луї Adpian II, адекъ: „Пентрў къ пре Маріп Скаънъл Апостоліческ вреа съ'л трімітъ ла ал VIII собор, че ера съ се цінъ лп Царіград; Папа аў тріміс ла Българї пре ун Сілвестрў, кў епіскопії Леопарd din Анконіа, шї Dominik din Тарвіс съ'л алеагъ.“— „Даръ луї Сілвестрў dзпъ скуртъ време і с'аў порунчіт, съ еасъ din Българіа; пентрў къ краіъл Българілор аў сокотіт а фі маї біне съ пріітеаскъ епіскопї de ла Гречї, ка de ла ніще вечінї, пентрў отържреа, кареа о dобъndісе Візапtіненіі de ла соборъл VIII прін міцлочіреа лмпъратълуї Васіліе Макідоneапъл. Отържреа ачеаста цінъndзсе, Патріархъл Царіградълуї С. Ігнатіе, Българілор ле-аў dат мі сфінціт лпсъшї епіскоп, лпzъdар лмпротівіndзсе Adpian Папа Ромеї.“

Пъпъ ачі Леквіен, кареле despre о парте біне зіче, къ dзпъ че аў кзпріпс Българії Дакіїле шї Месіа de ціосў, лп анъл 679, пў се афлъ а фі фост епіскопї лптр'жпселе, пъпъ а се лптоарче Българії; пентрў къ карії аў шї фост, пў пътеа а се лпсоці кў чеіалалцї крещінї, пентрў фріка стъпъніторілор съї; пентрў ачееа нічї пътеле лор се поате афла лп собоаре; даръ кът къ Ромънії, саў колопії луї Траіанў чеї din Дакіїле тъте треле, пре карії і-аў сзпзс Българії кў вепіреа лор, с'ар фі лъсат de крещінътате, лпкъ пў съ афлъ скріс; карії de аў ръмас крещінї, епіскопї, шї преоцї лпкъ аў требзіт се аібъ, прекум аў шї авът, къчї лп соборъл VII лпкъ аў шезът Ўрсў епіскопъл Абрітълуї, кареле аў фост Ромъп, прекум с'аў аръtат ла анъл 787. Ба че е маї мълт, Българії прін Ромънї с'аў лпторс ла крещінътате. Везї анії 845 мі 861, мі пре Енгел [3]).

[1]) Melchior Inchofer in Annal. Eccl. Regni Hung. Tom. 1. p. 83. [2]) Michael Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 288. [3]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Histor. Valachiae Part. 1. p. 140.

Анъл 870. Лп анъл ачеста лп 6 зіле але луї Іанзаріе лмпъратъл Васіліе чел dінтъіў Макідоneапъл аў лпкоропат пре фііъл съў чел маї маре, пре Леон VI, че с'аў пзміт лпцелепт [1])

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anъл 877. Ръпосъnd C. Ігnатіе Патріархъл Царіградълъї, дmпъратъл Васіліе Македоneанъл дn анъл ачеста[1]) аў стріnс собор дn Царіград, ші пре Фотіе dinnpeвnъ кв соборъл л'аў дшъzат дn скавnъл Патріархіческ, дnzъdap дmпротівindвce Анвсепіі дnтъіашї-dатъ, пептрв къ дn анъл 879[2]) Ioann VШ Папа de ла Рота дnкъ аў дnтъріт орънdвіала соборълъї despre Фотіе. „Дn соборъл ачеста дntре алцї Архіерей аў шъzвт (zіче Леквіen[3]): Гаврііл *Αχριδων*, чі пв с'аў сокотіт дntре mітрополіцї, пептрв къ дn Ахріda дnкъ пв шedea Архіепіскопъл Българілор."

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Baronius ad hunc an. Katona l. c. [3]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 288.

Anъл 878. Ла анъл ачеста аша скріе Леквіen[1]) прекът вртеazъ: „Ал Ш Архіепіскоп ал Българілор аў фост Георгіе, дmпротіва кървіа Папа Ioann VШ, дn епістола 75, кареа о аў тріміс лъї Міхаіл краіълъї Българіеї, съ целвеще, къ аў орънdвіт Епіскоп Бълградълъї пре вn Евnвх, аша скріind краіълъї:" Дечї съ щіе търіреа та, къ Сергіе кълвгървл, карele фііnd ел de віцъ Склавў, ші дn твлте реле квфвndат, преощіа пре афвріш о аў къпътат, ші апоі дntр'алте рътъцї дnкъ афлат de Епіскопвл de атвnчї ал съў, с'аў despreощіт, іаръ dвnъ ачееа кв despтвл певредnічіе прin Георгіе, карele кв стрътввл аў ръпщіт пвте de Епіскоп, с'аў дnълцат ла Епіскопіа Бълградълъї; кв пвтереа верховnічілор, Апостолілор, ші а Съптелор капоane, дnкъ ші кв а поастръ ціздекатъ с'аў пвс ціосў. Dатъ дn 16 але лвnеї лъї Апріліе, дn ал вnспрezечелеа Indiктіon."

De ла анъл ачеста дnainte пв маї афлъ потепіреа лъї Міхаіл, ка а вnъї краіў. чі пвтаї ка а вnъіа, карele лъсъndвce de кръіе, дnкъ аў маї тръіт; dрепт ачееа, челе че гръещe Сіцеберт ла анъл 865 despre dънсъл, ле пвn ачі. Сіцеберт[2]) аша dаръ скріе: „Краіъл Българілор фъкъndвce крещін кв тощї Българії, dвnъ че і с'аў тріміс de ла скавnъл Апостоліческ преощї, ші аў пріміт ші de ла краіъл Лвdовік аціторіnцъ, аша с'аў дntъріт дn кredinцъ, кът кърvnd dвnъ ачееа аў dат кръітеа фііълъї съў челъї маї маре, ші ел лепъdъndвce de лвте, с'аў фъкът кълвгър. Чі въzvnd, къ фііъл съў пебвнещe лвкръ, ші вреа а съ дntоарче ла пъгънътате, іаръшї аў дnчіnс бръвл мілітъреск, ші аў дmбръкат вештмънтъл чел кръіеск, ші гоnind пре фііъл съў, л'аў прінс, ші скоцindв'і окії, л'аў бъгат дn темніцъ, апоі dвnd кръітеа фііълъї съў челъї маї мік, іаръшї аў дmбръкатъ вештмънтъл чел кълвгъреск, ші дntрв ачела аў рътасъ пънъ ла сфършітъл віецїї."

Аша скріе Сіцеверт, чі аў сmіntіт дntрв ачееа, къ п'аў дnсетnат анъл дntрв карele с'аў дntъmплат історіа ачеаста, къчї дn анъл 865 пв с'аў пвтвт дntъmпла. Дntрв ачеаста дnкъ пв біne аў лвкрат, къ п'аў пвс аїеве пвтеле фечіорілор лъї Богоре саў Міхаіл; чі despre чел маї мік съ щіе din Леоn Граmmатікъл, къ с'аў пвmіт Cimeon. Вezї анъл 837.

[1]) Lequien in Oriente Christiano Tom. 2. p. 288. [2]) Sigebertus in Chronico ad an. 865.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 885. Împъратѹл Васіліе Макідонеанѹл ѷпшелат фііnd de Саптабареанѹл, ѷn анѹл de акѹт аў бъгат ѷn темпіцъ пре фііѹл съў чел маї маре, Леон VI, карелe фѹсесе ѷпкоронат кѹ 15 анї маї-наінте [1]).

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анѹл 886. Авгѹстѹл Васіліе чел dінтъіў Макідонеанѹл, dѹпъ че аў слобозіт din темпіцъ пре фііѹл съў Леон VI, аў тѹріт ѷптъіа-zі а лѹї Мартіе din анѹл ачеста; къріа ѷndатъ і-аў ѹрмат Леон VI, карелe с'аў порекліт чел ѷпцелепт. Ачеста кът аў стътѹт сінгѹр ѷmпърат, ѷndатъ аў сѹргѹніт пре Саптабареанѹл ѷn Атіна, іаръ пре Фотіе л'аў лепъdат din Патріархіе, ші ѷn локѹл лѹї аў пѹс пре фрате-съў Стефан [1]).

[1]) Baronius ad h. an. Katona l. c.

Анѹл 887. Леон Граммatікѹл [1]), Сімеон Логофътѹл [2]), Георгіе Кедрен [3]), ші Константін Порфірогенетѹл [4]) скріінd ръсбоаїеле лѹї Сімеон краіѹлѹї Бѹлгарілор ші ал Ромъніlор, кѹ Гречіі ші кѹ Ѹнгѹрії, аша аместекъ Хронологіа, кът кѹ аневоіе ѷmї есте а отърѫ, каре бътаіе ѷn че анў с'аў ѷптъмплат, тотѹmї аша есте, ка конфроптъnd'ї пре dѹпшіі ѷntре сіне, ші ѷnкъ ші кѹ скрііторіі de ла Анѹс, съ черк адевърѹл. Пентрѹ ачееа маї наінте de а скріа бътаіа чea dінтъіў, кареа с'аў ѷптъмплат ѷntрѹ ал треілеа ан а лѹї Леон VI, каре кade ѷn анѹл 888 [5]). Прічіна de каре с'аў порніт бътаіа о пѹn ла анѹл de акѹт 887. Іаръ прічіна, кѹm скріе Леон Граммatікѹл [6]), ачеаста аў фост: „Заѹцас сокрѹл ѷmпърatѹлѹї авеа ѹn терѹ Ехпѹх, анѹme Мѹсік. Ачеста с'аў ѷnсоціт кѹ Стаѹракіе ші Коста, карії ера пегѹцеторі гречеці преа богаці; ачеція dedaці фііnd спре къцігѹл чел фъръ de кале, ші спріцініці de Мѹсік, пегѹціторіа Бѹлгарілор din Царіград о аў тѹтат ѷn Тессалоніка, ші ѷnкъркънd пре Бѹлгарі кѹ вътї, преа греў і-аў пъкъціт. Despre ачестеа ѷnцііnціndѹce Сімеон de ла Бѹлгарі, ел ѷnкъ аў ѷnцііnцат пре ѷmпърatѹл Леон despre dънселе: чі ѷmпърatѹл ѷmпedекат фііnd de сокрѹл съў, карелe преа іѹбіа пре Мѹсік, пѹ ле-аў бъгат ѷn сатъ. Дрепт ачееа тънііndѹce Бѹлгарѹл, ш'аў гътіт оастеа асѹпра Ромаnілор."

[1]) Leo Grammaticus in Chronogr. ad an. quo obiit Stephanus Patriarcha C. P. [2]) Symeon Magister et Logotheta in Annalibus Nr. 3. in Leonem Philosophum. [3]) G. Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 3. Leonis Philosophi. [4]) Constantinus Porph. de Administratione Imperii Cap. 40. p. 109. [5]) Katona in Synopsi Chronologica. [6]) Leo Grammaticus l. c.

Анѹл 888. ѷn анѹл ал треілеа ал лѹї Леон Філософѹл аў ші трекѹт Сімеон ѷn Ромаnіа [1]), ші прекѹm скріе Леон Граммatікѹл [2]): ѷmпърatѹл аў тріміс пре Кріпіте Маціstрѹл міліціеї кѹ арmе, ші маї мѹлці de чеї de фрѹnte боіерї ѷn коптра Бѹлгарілор, ші бътѹndѹce маї адесе-орі ѷntre Романіа, с'аў фѹгъріт Ромаnіі, къzѹnd Кріпіте, Кѹртіце, Армепіѹл, ші тоці чеіалалці. Dінтре Хазарі, карії венісе ѷntрѹ аціsторіѹл ѷmпърatѹлѹї, пре кърі аў ѷnпс Сімеон, ѷntрѹ батціокѹра Ромаnілор ле-аў тъіат пъріле, ші аша і-аў тріміс ла Царіград; пре карії бъzѹndѹ'ї ѷmпърatѹл, с'аў апрінс de тъніе, ші пе Склерѹ Повъцѹіторіѹл л'аў тріміс кѹ коръбіі марі ѹтоаре ла Dѹпъре, съ dѹ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къ dарърї Търчїлор, шї съ'ї аџіце лп контра лъї Cimion. Склерѣ с'аѣ dъс, шї dъпъ че аѣ dобъndіт аџісторіѣ, шї аѣ фъкът легътъръ къ повъџъіторіъл Търчїлор, къ Арпad, шї къ Късan, с'аѣ лпторс ла лмпъратъл.

[1]) Simeon Magister et Logotheta l. c. Cedrenus l. c. [2]) Leo Grammaticus l. c.

Апъл 889. Лп апъл ачеста іаръшї аѣ трімїс лмпъратъл Леоп Філософъл оасте асъпра лъї Cimeon пре апъ шї пре ъскат; пре таре аѣ трімїс пре Евстатіе Патрікіъл шї Дрънгаріъл, іаръ пре пътънт пре Нікіфор Фока, карії аѣ аџіънс пънъ ла Българіа. Dар лмпъратъл пофтind паче, аѣ трімїс пре Константінаке Вістіаріъл ла Cimeon, съ ворбеаскъ despre dънса; чї Cimeon въzъndъce лпкъпџіърат de оџї, пре Константінаке л'аѣ џінът лптълъторіѣ, шї л'аѣ пъс съът пазъ, шї ел с'аѣ dъс лппротіва лъї Фока, къ але къръіа оџї къпрінс фіind, „Ънгърії (прекът скріе Константін Порфірогенетъл[1]) аѣ трекът Dънъреа, шї бътъndъce къ Cimeon, dънъ че л'аѣ лпвінс, шї фъгъріт пре ел, пънъ ла Преслава аѣ венїт, апої лпкizind пре Cimeon лп четатea, че съ кіамъ Мъndагра, с'аѣ лптърпат акасъ; лп каре време аѣ авът повъџъіторіѣ пре Леънтіка фечіоръл лъї Арпad.“ Нічї e de a се кредe, къ Леънтіка аѣ повъџъіт пре Ънгърї лп ръсбоіъл ачеста, пептръ къ Леоп Граммatікъл[2]), din кареле am скріс челе маї din наінте, пъ маї атъта скріе ла апъл трекът despre Арпad шї Късan, къ Склерѣ къ dъншїї аѣ фъкът легътъръ, іаръ пъ къ еї аѣ повъџъіт пре Ънгърї асъпра лъї Сішеоп.

Біръіџа кареа о аѣ авът Ънгърії песте Cimeon, аша о скріе Леоп Граммatікъл ла апъл маї със adъc: „Cimeon къпрінс фіind къ оџіле лъї Фока, Търчії аѣ трекът Dънъреа, шї аѣ робіт Българіа. Ачестea лпџелегъndъle Cimeon, аѣ порнїт асъпра Търчілор, карії трекънd іаръшї Dънъреа, с'аѣ ловіт къ Българії, шї фъгъріndъce Cimeon, de абеа аѣ скъпат лптреg лп Дръџор. Іаръ Търчії аѣ черът de ла лмпъратъл съ къмпере пре Българії чеї робіџї, кареа пофтъ а лор о аѣ шї пліпіт, тріміџind четъџенії din Царіград, карії съ dea прецъл робілор. Dънъ ачестea Cimeon пріn Евстатіе Дрънгаріъл аѣ фъкът ворбъ de паче, кареа лмпъратъл лесне о аѣ прімїт, шї ка съ о шї факъ, аѣ трімїс пре Леоп Херосфактъл. Дрепт ачееа Нікіфор вреа съ се лптоаркъ къ оастea, ашішdереа шї Евстатіе Дрънгаріъл. Чї пре Леоп Херосфактъл нічї ла вороавъ пъ л'аѣ лъсат Сімеоп, ба че e маї тълт, л'аѣ пъс съпт пазъ. Dънъ ачееа Cimeon с'аѣ гътат асъпра Търчілор, шї неавънd ачеџіа аџісторіѣ de ла Рошанї, ба лпкъ нічї гътаџї фіind de бъътаіе, шї ліпсіndъle артеле, пре тоџї і-аѣ оторжт.“ Ачі лпџелеџе, къ пре тоџї ачеіа, пре карії і-аѣ гъсіт а касъ і-аѣ оторжт, пептръ къ Константін Порфірогенетъл ла апъл маї със adъc аша скріе despre тоате ачесте: „Cimeon dънъ че іаръшї аѣ фъкът паче къ лмпъратъл Романілор шї аѣ dобъndіт прілеџіѣ, аѣ трімїс солї ла Паџінакї, шї аѣ фъкът легътъръ къ dъншїї съ се скоале лмпротіва Търчілор, шї съ'ї шеаръ de пре фаца пътънтълъї. Шї къnd с'аѣ dъс Търчії ла оасте, Паџінакіт̆еле къ Cimeon аѣ терс асъпра лор, шї аѣ оторжт тоате фамілііле, фъгъріnd пре чеї че ера лъсаџї спре пaza църії de аколо. Аша dаръ Търчії лпторкъndъce шї афлъndъшї цара пъстіе шї пефъвітъ, с'аѣ тъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тат къ ашезътъпътъл дп цеара ачееа, дп кареа пъпъ астъзї локъіеск; adекъ дп цеара ачееа despre каре am zic къ се пътеще de ла рѫърї. Іаръ локъл каре дл ціпеа маї паінте Търчії, de ла рѫъл че къръ пріптр'ѫпсъл, се пътеще Етел ші Къzъ, дп каре акъта локъіеск Пацінакітеле, de карії фъгърindъсе Търчії, с'аў ашezат аколо unde локъіеск акъта.“ Везї ші ачелеа каре с'аў скріс ла апъл 834.

Фъгърindъсе Унгърії прin Пацінакіте din Етел ші Къzъ, adекъ din Молdова аў трекът дп Галіціа, повъцъіцї фііnd de Алтъ, карele дпкъ тръіа, unde аў фост прітіцї de сілъ бъкъроші; пентръ къ скріе Апопітъл Белеї[3]), прекът ъртеазъ: „Іаръ повъцъіторії Рътепілор, тъкар къ фъръ de воіа лор тоате ле-аў dат лъї Алтъ къте аў пофтіт, пътаї кът къ л'аў ръгат, ка лъсънd Галіціа, съ треакъ песте пъдъреа Ховош спре аппъс дп Паnnoніа, карea шаї din паінте аў фостъ цеара лъї Аттіла . . . . . дп кареа цеаръ ар локъі Склавії, Българії ші Влахії, ші пъсторії Ромапілор.“ Апої дп апъл ал 11-ле аша скріе: „Dъпъ че с'аў odixніт повъцъіторіъл Алтъ о лъпъ дп Галіціа, повъцъіторіъл Галіцієї ші чеіалалці соцї аї лъї, аї кърора прънчї ера zълог, аў ръгат пре Алтъ ші пре боіерії лъї, ка съ треакъ песте пъдъреа Ховош спре аппъс дп Паnnoніа, къчї zічеа къ цеара ачееа ар фі преа бъпъ, ші къръ дптр'ѫпса преа вестіте рѫърї, каре с'ар кіета прекът am zісъ маї дп съсъ: Dъпъре, Тісъ, Ваг, Мъръш, Кріш, Тіміш ші алтеле, кареа ші маї паінте ар фі фост цеара лъї Аттіла, ші търіnd ел, о ар фі къпріnс Ромапіі, amezънd пре пъсторії съї пъпъ дп Dъпъре, іаръ цеара каре zаче дптре Dъпъре ші дптре Тісъ о ар фі къпрішс Реап, тареле повъцъіторіъ ал Българієї, (везї апъл 666), Мошъл (мошълъї) повъцъіторіълъї Салап, пъпъ ла отаріъл Рътепілор ші ал Полопілор, ші аў ашezат аколо локъіторї Склавї ші Българї.“

„Іаръ цеара, каре есте дптре Тісъ ші дптре пъдъреа Ігфоп че zаче спре Арdеал, de ла Мъръш пъпъ ла Сотеш, о ар фі къпріnс повъцъіторіъл Морошт, ал къръіа пепот с'аў кіетат de Унгърї Мепоторошт, пентръ ачееа, пентръ къ ар авеа маї шълте цііtоаре, ші дп цеара ачееа ар локъі неатърїле, каре се пътеск Козарї.“

Іаръ цеара, каре есте de ла Мъръп пъпъ ла четатеа Ърсціа (Оршова саў Ръшава), о ар фі къпріnс повъцъіторіъл Гаad (алцїї дл кіатъ Глad), карele аў ешіт din Bidin къ аціъторіъл Къmапілор, dintръ a къръіа съмънцъ с'аў пъскът Охтът, пре карele маї тързіў пе вретеа Съптълъї Стефап л'аў оторжт Сънad фііъл Добъчеї ші пепотъл Краіълъї, дп четатеа лъї лъпгъ Мъръш, пентръ ачееа, пентръ къ пъръреа' с'аў дтпротівіт пътітълъї Краіў; фрепт ачееа Краіъл аў чінстіт лъї Сънad тъіереа лъї Охтът къ тоате аверіле лъї, пентръ слъжба чеа бъпъ.“ Мерпе маї дпколо Апопітъл Белеї ші скріе дп капъл 12: „Атъпчї челе маї de фрънте персоапе, каре се пъшескъ Хетътоціарї (шепте Унгърї), ші чеї шепте повъцъіторї аї Ромапілор, але къръра пъте ле амъ zісъ шаї сък, къ рѫdепііле, слъціле ші слъжпічіле сале, dіп-сфатъл ші къ аціъторіъл Рътепілор аў ешіт din Галіціа дп цеара Паппопієї, ші аша трекънd прin пъдъреа Ховош с'аў погоржт дп пърціле Хъпгълъї (але Унгварвї), ші локъл каре л'аў къпріnс dintъіў, л'аў пъміт Мъпкаш, пентръ къ къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

преа маре мѫлкъ аѫ сосіт ла цеара каре о поѫтіа. Іаръ Склавіі локѫіторіі църії аѫzind вепіреа Ѫнгѫрілор, с'аѫ преа ѫнфрікошат, ші de бѫнъ воіа са с'аѫ сѫлѫс лѫі Алмѫ."

Каре ѳііnd аша, прекѫт с'аѫ скріс ачі, грешеск тоцї, карії пѫп вепіреа Ѫнгѫрілор ѫп Ѫнгаріа de акѫт, ла алт апѫ. Грешеще ші Anonimѫл Белеї ѫнтрѫ ачееа, къ аместекъ партеа Ѫнгаріеї чеа dea стъпга Dѫнърії, кѫ Паnnonіа, кареа аѫ фост dea dреапта Dѫнърії, кѫт с'аѫ арътат ѫп Історіа Romanілор §. 6.

[1]) Constantinus Porphyrogenneta de Administratione Imperii Cap. 40. p. 109. [2]) Leo Grammaticus in Chronographia ad an. quó obiit Stephanus Patriarcha C. P. [3]) Anonymus Belae Regis Notarius in Historia septem Ducum Cap. 9. seqq.

Апѫл 890. Dѫнъ че аѫ ѫпвінс Сімеоn Краіѫл пре Ѫнгѫрї кѫт с'аѫ арътат ла апѫл трекѫт, с'аѫ ѫнторс din Молдова ѫп Бѫлгаріа, „ші афлѫnd (zіче Леоn Грамматікѫл ла локѫл маї сѫс adѫc) пре Леоn Херосфактѫл ѫп Мѫndагра, аѫ zіс кътръ dѫпсѫл: Nѫ воіѫ фаче паче, de пѫ мі се вор ѫнтоарче тоцї чеї пріпшї. Ѫмпъратѫл ѫпкъ аѫ воіт съ'ї ѫнтоаркъ: ші аѫ вепіт кѫ Леоn Херосфактѫл Teodor Бѫлгарѫл, domестікѫл лѫї Cimeon, кареле і-аѫ мі пріміт." Dѫнъ ачеаста оаре кътъ време аѫ фост паче ѫнтре Romanї ші ѫнтре Бѫлгарї, чі пѫ преа ѫndелѫпгатъ[1]), кѫт се ва вedea ла апѫл 893.

[1]) Joseph. Simonius Assemanus in Kalend. Eccl. Univ. T. 3. Part. 2. cap. 2.

Апѫл 892. „Ѫнтрѫ ачееа (скріе Acceman[1]) Арпѫлф Краіѫл Цершаніеї ѫп лѫна лѫї Септемвріе 892, аѫ тріміс солї ла ачелашї Cimeon Краіѫл Бѫлгарієї, ка съ ѫнпоіаскъ пачеа, мі съ пѫ dea Моравілор німічілор лѫї аціѫторіѫ, карії солї іспръвіndѫшї лѫкрѫл, с'аѫ ѫнтѫрпат ѫп апѫл ѫрмъторіѫ ѫп лѫна лѫї Маіѫ ла ачелашї Арпѫлф." Despre Моравіа вezї апѫл 861.

[1]) Assemanus l. c.

Апѫл 893. „Dѫнъ че аѫ мѫріт Нікіфор Фока (zіче Леоn Грамматікѫл[1]), Cimeon черка прілеціѫ de a стріка пачеа, мі поѫтind маї мѫлцї пріпмї, аѫ порпіт асѫпра Romanілор. Іаръ ѫмпъратѫл Леоn аѫ фъкѫт domестік престе скоале пре Катакал, кареле авеа каселе сале de рабd, мі ѫмпрезпъ кѫ ел аѫ трішіс пре Teodocie Патрікіѫл мі пре Протовестіаріѫл, карії ѫмпрезпъndѫсе, тоате легіоапеле мі оцїле ле аѫ трекѫт, ші dѫnd бътаіе ла Бѫлгарофог, ла гроазпікъ фѫгъ с'аѫ dат тоцї, ші тоцї аѫ періт; ѫнтре карії аѫ фост ші Патрікіѫл Teodocie, пептрѫ кареле фоарте с'аѫ ѫнтрістат ѫмпъратѫл."

Аміндереа скріѫ Cimeon Маціструл ші Логофътѫл[2]), ші Георгіе Кедрен[3]).

[1]) Leo Grammaticus in Chronographia ad an. quo obiit Stephanus Patriarcha C. P. [2]) Symeon Magister et Logotheta in Annal. N. 3. in Leonem Philosophum. [3]) Georgius Cedrenus in Comp. Historico ad an. 3. Leonis Philosophi.

Апѫл 902. Аѫгѫстѫл Леоn ал VI саѫ філософѫл ѫп апѫл ачеста с'аѫ ѫнсърат а патра оаръ, ші аѫ лѫат шіе шѫіере пре Zoe, despre кареа ші dѫnъ моартеа ѫмпъратѫлѫї Леоn філософѫл съ вѫ фаче помепіре маї adece орї[1]).

[1]) Catona in Synopsi Chronologica.

Апѫл 903. Dѫнъ че аѫ трекѫт Ѫнгѫрії ѫп апѫл 889 ѫп партеа църії, че съ кіатъ акѫта чеа de сѫс, іаръ маї demѫлт с'аѫ нѫmіт Iaziria (пѫ Паnnonіа) прекѫт скріе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Птолотеѣ [1]), Алтѣ повъцъіторіълъ чел шаї de фрънте лнтре чеї шепте повъцъітрї аї лор, і-аѣ deскълекат лн Хънг, ші лнпрецівръл Хънгълъї, кът с'аѣ арътат ла пътітъл анѣ 889, ші лнтъіѣ пъ преа денарте с'аѣ лъціт. Іаръ дънъ моартеа лъї Алтѣ, Арпad фііъл лъї, кареле і-аѣ врмат лн deрегъторіе фоарте аѣ лъціт цінътъл Унгърілор; пентръ къ (кът скріе Апонітъл Белеї [2]): „Лн анъл de ла лнтрънареа Домнълъї Хрістос 903, повъцъіторіъл Арпad тріміцind оціле сале, аѣ кънріпс тоатъ цара къть есте лнтре Тісъ ші Бодрог, пънъ ла Угочеа къ тоцї локъіторіі еї, ші лпкънцівръnd четатеа Боршеї, а треіа zi о аѣ лъат ші і-аѣ стрікат zidъріле, іаръ пре осташіі лъї Салан, къцї аѣ афлат лнтр'жпса, лн лапцърї легацї і-аѣ тріміс лн четатеа Хънгълъї. Лнцелегънd ачеле че се къкъсе повъцъіторіъл Салан din осташіі съї, карії скъпасе къ фъга, дънъ обічеіъл Бългъреск аѣ лнчепът а се лъда къ реле, ші пре Арпad din батціокъръ л'аѣ пътіт повъцъіторіъл Хънгаріеї, (пентръ къ шедеа лн Хънг), ші пре аї лъї, Хънгарї, іаръші din батціокъръ, ші лъдънdълісе къ ръѣ, і-аѣ лнтребат, чine съnt ші de унde аѣ веніт, de кътеазъ а фаче унеле ка ачестеа? Апої ле-аѣ порънчіт съ'шї лндрепте гретелеле, ші рлъл Бодрогълъї съ пъ'л маї треакъ, ка пъ кътва венind ел къ ацівторіъл Гречілор ші ал Българілор, съ ле лнтоаркъ ръѣ пентръ ръѣ, ші пічї пре унъл съ ласе, кареле съ дъкъ весте ла аї съї."

„Іаръ солії лъї Салан венind ла четатеа Земплінълъї, ші трекънd Бодрогъл, а доуазі аѣ ацівнс ла Арпad, ші а треіа-zi спъindъї съпътате de ла Домнъл лор, і-аѣ спъс ші порънка. Іаръ Арпad аъzind соліа повъцъіторіълъї Салан челъї фълос, пъ къ мъndріе, чі къ ъміліцъ і-аѣ ръспънс, zікънd: Мъкар къ стрътошъл меѣ Аттіла Краіъл чел преа пътерпік, аѣ авът цеара кареа есте лнтре Дънъре ші Тісъ пънъ ла отаръл Българілор, ші кареа акъта о біръеще Салан, тотъші еѣ пъ пентръ фріка Гречілор саѣ а Българілор, ка кът пъ ле-ашѣ пътеа ста лнпротівъ, чі пентръ пріетепшъгъл лъї Салан ал повъцъіторіълъї вострь, черѣ din къdinца меа о пъртічеа пентръ вітеле меле, адекъ пътъптъл пънъ ла рлъл Шіешълъї, ші прсстс ачестеа черѣ de ла повъцъіторіъл вострь съ'шї тріміть din граціа лъї доуъ лацепе плine de анъ din Дънъре, ші о сарчінъ de еарвъ din фъпацъл Олпар, съ черк маї дълчї съnt ербіле din Олпар, de кът ербіле din Скітіа ші din Денътмоціар, ші ана Дънърії de есте маї бънъ de кът а Танаідълъї? „Ші фортос дъръіndъ'ї, ка съ доуъndеаскъ бънъ-воінца лор, аѣ порънчіт съ се лнтоарпе лн патріа са. Дънъ ачееа Арпad цінънd сфат, ел лпкъ аѣ тріміс солії съї ла Салан, тріміціndъ'ї 12 каї албї, 12 кътіле, ші 12 прънчї de Команї. Мъіереа лъї Арпad лпкъ аѣ тріміс лъї Салан 12 прънче de Рътепї фоарте лнцелепте, 12 пеї de ертелін, 12 соболї, ші 12 лепіпцеле лнтр'аврїте, ші с'аѣ тріміс de чеї маї de фрънте боіерї."

Нічї с'аѣ лнцелат Арпad, пентръ къ Салан дънъ кът скріе Апонітъл лн Кап. 16, тоате і ле аѣ дат къте аѣ черът.

[1]) Ptolemaeus (Claudius) in Opere Geographico loco respectivo. [2]) Anonymus Belae Regis Notarius in Historia septem Ducum cap. 9. seqq.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 904. „Арпад дѣпъ че аѹ къпътат пътъпт[illegible] лъпъ лп рѫѹл Шіеѹлуї de ла Салап, пѹ тѹлт аѹ зъѣовіт, чі аѹ трітіс солї ші ла Мепотороѹт повъцѹіторіѹл Біхърії, трітіціпдѹї, ші лѹї дарѹрї, ка лѹї Салап, ші аѹ черѹт пътъптѹл de ла Сотеш, пъпъ лп Нірѹ, ші пъпъ ла поарта Месешѹлуї: даръ Мопотороѹт п'аѹ врѹт съ пліпеаскъ черепеа лѹї Арпад. Дрепт ачееа Арпад аѹ трітіс оасте, ші кѹ пѹтереа аѹ лѹат пътъптѹл кът черѹсе, ші Цепераріі лѹї, лптре карії ера ші Тѹхѹтѹт, аѹ фъкѹт din пеатръ съпп de отар лп поарта Месешѹлуї [1]).“

„Аколо зъѣоѵіпd Цепераріі лѹї Арпад, Тѹхѹтѹт аѹ сокотіт кѹт ар пѹтеа лѹа Ардеалѹл, съ фіе ал съѹ de ѹрік. Дрепт ачееа аѹ трітіс пре Ормапd, татъл лѹї Опафоркош de аѹ черкат пре аскѹпс цеара, карепе черкъпdѹ-о, фоарте і-аѹ плъкѹт, пептрѹ ачееа дѣпъ че с'аѹ лптѹрпат Ормапd ла Тѹхѹтѹт, фоарте аѹ лъѹdат Ардеалѹл, ші аѹ хѹліт пре Ромъпіі локѹіторіі dіптр'жпсѹл, zікъпd: Къ съпт Блахі ші Склавї., карії п'аѹ алте арме, фъръ пѹтаї аркѹ ші съцеці, ші повъцѹіторіѹл лор Целоѹ пѹ е стрългъторіѹ, ші пѹ аре бѹпї осташі лъпгъ сіпе, пічі вор лпdръzпі а ста лптротіва Ѹпгѹрілор, къчі de ла Команї ші de ла Пацінакї лпкъ тѹлте реле сѹфере. Аѹzіпd ачестеа Тѹхѹтѹт лпdатъ аѹ трітіс ла Арпад de щ'аѹ черѹт слобозепіе, съ поатъ трече преспе Месеш съ се батъ кѹ Целоѹ повъцѹіторіѹл Ромъпілор, ші dобъпdіпd слобозепіе. с'аѹ гътат кѹ осташії съї, ші лъсъпd лп поарта Месешѹлуї пре соції съї, аѹ ешіт преспе пъdѹрі спре ръсъріт лптротіва лѹї Целоѹ повъцѹіторіѹлуї Блахілор. Іаръ Целоѹ повъцѹіторіѹл Ардеалѹлуї, аѹzіпd вепіреа лѹї Тѹхѹтѹт, щ'аѹ стрълс оастеа, ші аѹ лпчепѹт а гръбі лп лптітпіпареа лѹї, ка съ'л лптедече лп порціле Мешесѹлуї, чі Тѹхѹтѹт лптр'о zі трекъпd пъdѹреа, аѹ аціпс ла рѫѹл Алташѹлуї, аколо атъпdоѹ ощіле с'аѹ лптълпіт despърціпdѹле пѹтаї рѫѹл. Іаръ повъцѹіторіѹл Целоѹ вреа съ'і опреаскъ аколо кѹ съцетъторіі съї. Чі dіпіпеаца лп ревърсатѹл zорілор Тѹхѹтѹт аѹ лтпърціт оастеа са лп доѹ пърці, ші о парте о аѹ трітіс о ціръ таі лп сѹс, ка трекъпd рѫѹл фъръ de щіреа осташілор лѹї Целоѹ, съ лпчеапъ бътаіа, карea аша с'аѹ фъкѹт. Ші пептрѹ къ лесне ле аѹ фост а трече, атъпdоѹ пърціле de одатъ аѹ сосіт ла бътаіе, с'аѹ ші бътѹт вітіжеще лтбе ощіле, чі с'аѹ лпаіпс осташії лѹї Целоѹ, ші dіптр'жпшіі тѹлці с'аѹ тъіат, даръ таі тѹлці с'аѹ прінс. Въzъпd ачеаста Целоѹ повъцѹіторіѹл лор, пептрѹ крѹцареа віецїі сале кѹ пѹцінтеі аѹ прінс фѹга, пре карепе кънd фѹцеа ла четатеа са чеа de лъпгъ Сотеш, гопіпdѹ'л пестътпърат осташії лѹї Тѹхѹтѹт, л'аѹ оторжт лъпгъ рѫѹл Копѹшѹлуї. Атѹпчі локѹіторіі църеї въzъпd тоарпеа Domпѹлуї съѹ, ші de бѹпъ воіа са dѹпd мъпъ, щ'аѹ алес шіе Domп пре Тѹхѹтѹт татъл лѹї Хорка, ші лп локѹл ачела че се кіатъ Ацілеѹ, кредіпца о аѹ лптъріт кѹ ціврътъпт, ші din zіоа ачееа локѹл ачела с'аѹ пѹтіт Ацілеѹ (Ешкѹлеѹ), пептрѹ къ аколо аѹ цівrат: іаръ Тѹхѹтѹт din zіоа ачееа аѹ стъпъпіт Ардеалѹл кѹ паче ші кѹ порок; чі съмъпца лѹї пъпъ ла тітпѹл Съптѹлуї Краіѹ Стефап л'аѹ авѹт [2]).“

Din кѹвінтеле ачестеа але Апопітѹлуї Белії поді кѹлеце: къ пе Ромъпіі din Ардеал

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пѫ і-аѫ сѫпѫс Ѫнгѫрії кѫ артеле сале, чі еї din бѫпъ воінца лор с'аѫ сѫпѫс, ші ѫніт кѫ Ѫнгѫрії, ка съ фіе асемені лор, прекѫт аѫ ші фост, пъпъ кънd с'аѫ іждъпіт Аппробата Ардеалълъї, къчі ѫніреа кареа о аѫ фъкѫт повілії (ѫоієрії) кѫ Сасії ші кѫ Съкъії дп апѫл 1437, пѫ е дмпротіва а тот пеатълъї Ромъпеск, прекѫт пѫ есте пічі дмпротіва пеатълъї Ѫнгѫреск, каре ашішdереа пѫ съ пѫтеще дп ѫніреа ачееа, чі пѫтаї дмпротіва процілор есте. Despre кареа ѫніре таї пре ларг съ ва ворві ла апѫл дп каре с'аѫ фъкѫт.

Ioan Христіап Енгел дп історіа чеа таї веке а църії Мѫптепещї, партеа I. пац. 140 скріе, къ дп апѫл чел de акѫт 904, аѫ кѫпрінс Ѫнгѫрії тоатъ цеара Българілор челор de ла Тісъ. Чі Стефап Катопа дп Сіпопсѫл съѫ ѫртънd аппаліствлъї din Фѫлda, стрікареа чеа deплінъ а цінѫтѫлъї Българілор челор de ла Тісъ ші de ла Мѫръш, о пѫпе ла апѫл 897, адекъ кѫ шепте апї таї наінте: чі пѫ поате фі адевърат, пептрѫ къ Аппопітѫл Белії кіар скріе, кѫт къ Ѫнгѫрії карії се ашезасе дп апѫл 889, дп пърціле Хѫнгѫлъї, дп апѫл 903 аѫ дпчепѫт дптъіаші датъ а кѫпрінde къте о парте din цінѫтѫл лъї Салап. Despre каре іаръші скріе дп Капетеле 38 — 42: „къ възънd кѫт дї кѫпрінd Ѫнгѫрії пре дпчет цінѫтѫл, ші темънdѫсъ съ пѫї кѫпріndъ кѫ тотѫл, аѫ кіемат пре Гречї ші пре Сішеоп Българѫл дптрѫ аціѫторіѫ, чі Ѫнгѫрії і-аѫ дпвінс пре тощї, ші дпкѫпціѫръпd Бълградѫл, пре Сішеоп л'аѫ пѫс сѫпт трібѫт.“ Каре лѫкрѫ de есте адевърат, пѫ ръѫ аѫ скріс Сіцеберт ла апѫл 907, къ Ѫнгѫрії аѫ пѫс сѫѫт трібѫт пре Българї, пѫтаї дп Хрополоціе аѫ грешіт Сіцеберт кѫ треї апї. Везї ші ачелеа каре скріе Ассемані[3]).

Тот ла ачест апѫ пѫпе Енгел дп картеа таї сѫс пѫтітъ ші стрікареа цінѫтѫлъї лъї Глад, карele аша скріе: „Армата лъї Глад стъпъніторіѫлъї Бънатѫлъї de акѫт, ла апѫл 904 аѫ фост, dѫпъ кѫт скріе Констаптіп Порфірогепетѫл, din Паціпакї, Българї ші Ромънї.“ Бътаіа Ѫнгѫрілор кѫ Глад аша о скріе Стефап Катопа дп картеа таї сѫс пѫтітъ: „Арпad аѫ трітіс пре Zѫарd, Кадѫса ші пре Боїта кѫ ощї поѫе de аціѫторіѫ de ла Кабарї дмпротіва лъї Глад повъцѫіторіѫлъї Българілор de peste Мѫръш. Глад пре Българї, пре Комапї ші пре Влахї і-аѫ скос дп контра лор ла рѫѫл Темішлъї; дпвінс фііпd, аѫ скъпат дп четатеа Кеве zісъ, аколо дпкѫпціѫрат фііпd, с'аѫ dат пре сіпе Ѫнгѫрілор, карії трекънd Dѫпъреа, аѫ лъціт гроаza артелор сале.“

Dѫпъ че аѫ лѫат Ѫнгѫрії Бънатѫл ші аѫ трекѫт Dѫпъреа, dѫпъ ачееа аѫ требѫіт съ іеа Склавопіа, кареа с'аѫ пѫміт таї наінте Моравіа чеа таре, кѫт с'аѫ ,аръtат ла апѫл 861. Іаръ despre лѫареа Моравіеї, везї пре Констаптіп Порфірогепетѫл [4]).

[1]) Anonymus Belae R. Notarius in Historia de septem Ducibus Hungariae Cap. 19 — 22. [2]) Idem ibidem cap. 44 — 46. [3]) Assemanus in Kalend. Eccl. Univ. Tom. 3. Part. 2. cap. 6. [4]) Constantinus Porphyrogenneta de Administratione Imperii cap. 41. p. 110, 111.

Апѫл 905. Къте скріе Аноніmѫл Белеї[1]) despre лѫареа Біхърії de ла Меѫторогѫ пріп Ѫнгѫрї, despre вепіреа Секѫілор ла оастеа чеа Ѫнгѫреаскъ, ші despre търітішѫл фетеї лъї Меnоторогѫ dѫпъ Zолтап фііѫл лъї Арпad, тоатѫ ші се въd а се цінеа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de anъл ачеста, зікъ че ва зіче Катона [2]), карелe дпкъ тръіа дп anъл 1808 дп лъна лъї Маіѣ, кънd ам ворбіт кѫ ел дп Бъда ка кѫ ѫп капонік din Калочеа.

[1]) Anonymus Belae R. Notarius cap. 50. et 51. [2]) Stephanus Katona in Synopsi Chronologica.

Anъл 907. Тот ачелашї Катона скріе [1]), къ Арпад повъцъіторівл Ѳнгърілор, de ла карелe с'аѣ пръсіт Краіі Ѳнгърещї de ла С. Стефан чел dinтъіѣ, пъпъ ла Франціск чел dinтъіѣ, сѫнт а кърѫіа облъдѫіре скріѣ ачестеа, аѣ тѫріт дп anъл de акѫт 907, ѫпънd маї наінте ѫртъторіѣ шіе пре Золтан Фіівл съѣ.

[1]) Stephanus Katona in Synopsi Chronologica.

Anъл 911. Мінѫнат anѣ аѣ фост ачеста, пентрѫ къ атъndoї дмпърацїі аѣ тѫріт дптр'жпсъл, адекъ ші Лъдовік ал III дмпъратъл Апъсклві аѣ тѫріт дп 21 Іанѫаріе, ші Леон ал VI саѣ Філософъл, Дмпъратъл Ресъріталві, аѣ репосат дп 11 Маіѣ. Дп Лъдовік с'аѣ стънс віца лъї Карол челъї таре. Лъї Леон і-аѣ ѫртат фрате-съѣ Александрѫ ал II, фечіорѫл лъї Васіліе челъї dinтъіѣ [1]): „Ла Александрѫ (кѫт скріе Кедрен [2]) Сімеон Краівл Българіеї аѣ тріміс солї de л'аѣ дптребат, вреа съ цінъ пачеа, ші ціне'л-ва ші пре дънсъл дп чінстеа дп каре л'аѣ цінът Леон Дмпъратъл? Чі Александрѫ аѣ батціокоріт пре солї, ші аспрѫ ворбіnd кѫ еі, аѣ гъndіт къ ва спъріа пре Сімеон. Дрепт ачеea Сімеон батціокора ші лъзda чea кѫ тънie a лъї Александрѫ пѫ о аѣ сѫферіт, чі рѫтпънd пачеа, с'аѣ ръdікат кѫ арме асъпра Романілор."

Ашішdереа скріѣ: Сімеон Логофътъл [3]), пещіѫтъл Контінѫатор а лъї Константін [4]), Георгіе Монахъл [5]) ші Леон Граммаtікъл [6]).

[1]) Baronius ad h. a. Katona in Synopsi Chronol. [2]) G. Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 1. Alexandri Aug. [3]) Simeon Magister et Logotheta in Annalibus Nro. 3. de Alexandro Aug. [4]) Incertus Continuator Constantini p. 234. [5]) Georgius Monachus p. 564. [6]) Leo Grammaticus p. 488.

Anъл 912. Аѫгъстъл Александрѫ дп anъл ачеста дп 6 зіле але лъї Іѫніс дп вързтъ de 40 de anї аѣ періт ка ѫп фъръ de леце, вързънd сънце пе гъръ; дптрѫ ал кърѫіа лок аѣ стътът дмпърат Константін ал VII Порфірогенетъл, фіівл лъї Леон VI, карелe маї дптъіѣ аѣ фост сѫнт тъторї пентрѫ тіпереце, апоі пентрѫ блъстъмъцііле сокрѫ съѣ але лъї Роман Лакапенъл, прекът се ва аръта ла анії вііторї.

Дп anъл ачеста аѣ врът Константін Дѫка съ ръпеаскъ порфіра; чі ш'аѣ пердът капъл, ші кѫ ачеea с'аѣ дпторс ліпіцеа дп четате [1]); чі пѫ din афаръ, пентрѫ къ кѫт скріе Леон Граммаtікъл [2]): „Дп лъна лъї Аѫгъст Сімеон Краівл Българіеї, ръdікънd оасте асъпра Романілор, кѫ таре тълціме аѣ аціънс ла Царіград, ші фъкѫnd шанцѫ de la Влахерне, пънъ ла поарта чea de аѫр зісъ, аѣ дпкънцірат четатea: ші сѫврънd кѫ пъdежdea, гъndea, къ леспе о ва лъа. Dар черкънd дптъріріле zidѫрілор, ші въzънd секрітатea четъцій пентрѫ тълцімea пороdълъї, а ѫнелтелор de бътаіе, ші а пъзіторілор, дпшълат de пъdежde с'аѣ дпторс ла локъл че съ зіче Евdom, ка съ факъ легътърѫ de паче. Пріімінd тъторії Дмпъратълві кѫ бъкѫріе пачеа, Сімеон аѣ тріміс тіжлочіторіѣ пре Теодор Мацістрът. Іаръ Патріархъл Ніколае кѫ Мацістрії Стефан ші Іоан лъънd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре Дмпъратъл къ cine, ші тергънд пънъ ла Влахерне, пре doї фечіорї аї лъї Cimeon і-аў dъс дп четате, карії дп пълъте с'аў оспътат дмпреунъ къ дмпъратъл, іаръ лъї Ніколае Патріархъл, кънd аў терс ла Cimeon, дпсъш Cimeon ш'аў плекат капъл. Пентръ ачееа Патріархъл, кънd вреа съ'л біне-квінтеze, дп лок de Отофорў, і-аў пъс Tiпia са пре кап. Маї пре вртъ къ преа тълте, ші преа марї dарърї дпкъркацї Cimeon ші фечіорії лъї с'аў дптърпат дп патріа са, пепъръвіndъce дптре cine пентръ kondiцііле, съвт каре аў фъкът пачеа."

Ашіндереа скріе: Kedpen [3]), Cimeon Логофътъл [4]). ші Авторъл чел пецівт [5]).

[1]) Cedrenus in Comp. Histor. ad an. 1. Constantini VII. Porphyrogenetae. [2]) Leo Grammaticus in Chronogr. ad an. 1. Constantini VII. [3]) Cedrenus l. c. [4]) Simeon Magister et Logotheta Nr. 5. [5]) Incertus Continuator Constantini pag. 238.

Анъл 914. „Cimeon Краівл Българілор ші ал Ромъпілор челор че ера deadreanta Dънърії, стрікънd пачеа чеа дп анъл 912. Фъкът къ дмпъръція Ръсъріте лъї, дп анъл de акът" dънъ кът скріе Леон Граматікъл [1]): „іаръш аў цефвіт Тракіа: іаръ Авгъста Zoe, къ чеї маї de фрънте съ гріцеа, кът ар дмпedека ші дмблънzі фала лъї. Ачеаста дпцелегънd Ioann Бога, аў черът съ'л факъ Патрікіў, ші аў фъгъdвіт, къ de'шї ва dобъndі пофта, ва adъче пре Пацінакї дптре аціворіў, ші лъънd dарърї къ cine, с'аў dъс дп цінътъл Пацінакілор; de унde лъънd кізешї, къ ачеіа с'аў дптърпат дп Царіград, dънъ че і-аў фъгъdвіт Пацінакії, къ вор трече, ші се вор ощі къ Сішеon."

Чі къ ачестеа пъ тълт аў гъndіт Cimeon, къчї аў дпкънцівrат ші лъат Odрівл dънъ скъртъ време, despre акървіа лъare, аша скріе ачелаш Леон Граматікъл дndатъ маї дп ціос: „Дп лъпа лъї Септември ал дndіктіонълъї ал треілеа Папкрътъка Артеапъл аў въndът Odрівл лъї Cimeon. Nъ дпdелънг dънъ ачееа тріміші фііnd ла Cimeon Васіліе Патрікіъл, Капікле, ші Нікіта Протовестіарівл Хелладівл къ тълте dарърї, іаръшї аў къпътат четатеа."

Ашіндереа скріе: Kedpen [2]) ші Cimeon Логофътъл [3]).

[1]) Leo Grammaticus in Chronogr. ad an. 3. Constantini septimi Porphyrogentae. [2]) Cedrenus in Comp. Hist. ad eumdem annum ejusdem Constantini. [3]) Simeon Magister et Logotheta N-ris 7. et 9.

Анъл 915. Ла анъл дndатъ шаї de наінте, пентръ ачееа ам скріс къ Cimeon аў фост краіў пътаї преете Българії ші Ромъпії чеї deadreanta Dънърії; пентръ къ Унгърії маї наінте, адекъ дп анії 903. 904 ші 905 къпрінсесе пре Българії ші Ромъпії, карії аў отъпъніт (чі съвт кліептела Българілор ші а Ромъпілор челор deadreanta Dънъреї), тот пътъптъл, кът се къпрінde дптре тънції Карпатълъї, ші ръърїле Ваг, Dънъре, ші Олт; кът скріе Anonimъл Белеї [1]) ші Констаптін Порфірогенетъл [2]). Іаръ Пацінакії, карії дпкъ дп анъл 889 аў къпрінс Молdова, ші пре Ромъпії de аколо de ла Унгърї, дп анъл ачеста 915 (кът скріе Енгел [3]) аў къпрінс ші цеара Мънтенеаскъ, къ Ромъпії локвіторії еї; ші Cimeon Краівл п'аў маї стъпъніт deастъпга Dънъреї; вреў а зіче: Ромъпії чеї deастъпга Dънъреї п'аў маї фост съвт кліептела Българілор; чі чеї din Apdeал, din

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Бъпат, din Маратъръш, ші din цеара Унгъреаскъ чea de акът, аў рътас сът Унгърї пъпъ актът лп anъл 1808, лп кареле скріў ачестea; іаръ Ротъніі din Молдова, din Бъковina, ші din цеара Мънтеneаскъ, аў фост сънт Пацінакі сав Пацінакіre, ші сънт Komanї, пъпъ кънd с'аў стinс ачесте довъ neатърї, ші Ротъніі ле аў тощenіт пътеле лп таї тълтъ врете, кът се ва аръта ла anіі віїторї.

[1]) Anonymus Belae Regis Notarius in Historia de septem Ducibus Hungariae. [2]) Constantinus Porphyrogenneta de Administratione Imperii Cap. 40. [3]) Ioannes Christ. Engel In veteri Historia Valachiae Part. 1. p. 140.

Anіі 916, 917. „Аъгъста Zoe“ zіче Cimeon Логофътъл [1]), „dъпъ чe аў въzът тънdріа ші сътеціа лъї Cimeon асъпра крещінілор, с'аў сфътъіт кь аї съї, съ факъ пачe кь Сараkінії, ші тоате ощіле челе din Асіа съ ле треакъ лп Езропа ка съ батъ пре Cimeon. Dрепт ачееа тріміціndъсе лп Сіріа Патріархъл Ioann Padenъ, ші Міхаіл Tozара, ка съ факъ пачea ачееа, ші Zoe dъръind тоате ощіле, ле аў трекът лп Тракіа, фііnd domестік скоалелор Леоп Фока, кареле таї тълт era въzът пентръ търїneа ті търїтеа трънълъї, dекът пентръ щііnца мілітъреаскъ. Аша dар тощі повъцъіторії ші трібънії аў цібрат пе Съпта Кръче, къ вор ціneа вna, апої аў порніт асъпра пемічілор. Іаръ престе тоатъ оастea ачещіа era таї тарї. Престе тергъторії лпаінте таї тарї era Ioann Граспоп, ші Хікапаті, фііъл лъї Марък, престе оастe таї тарї повъцъіторї era Roman Аргір, ші фрате-съў Леоп, ші Барda Фока. De фащъ era ші Меліас кь Армепії. Чі Константіn Афрък, кь Леоп повъцъіторіък лпкъ era гата съ dea сфат. Аша dар, лп 20 de zіле a ле лъї Аъгъст лп Indіктіопък ал чінчілea, (adекъ лп anъл 917.), ла рък Ахелоълъї бътъndъсe Romanії кь Българії, тіпънате сънт цібdекъціле лъї Dъmnezeў! с'аў фъкът тоарте, ка каре п'аў фост din веак. Леоп повъцъіторіък кь фъга аў скъпат лп Месетврія. Лп локък бътъіі лптре алції аў періт Константіn Афрък, Ioann Граспоп, ті таї тълцї повъцъіторї, ші трібънї.“

„Іаръ Roman Патрікіък ші Dънгаріък кь тоате коръбіile фъсесе тріміс лъ Dънъре, ка съ теаргъ лптрь ацівторіў лъї Леоп Фока; ашіndереа с'аў тріміс ті Ioann Бога, ка съ adъкъ пре Пацінакі, прекът с'аў zіс таї наінте, пре карії Roman Dрънгаріък требъіа съ'і треакъ: чі въzънd Пацінакії, къ Roman Dрънгаріък ші Ioann Бога пь се пъръвеск лптре сіne, сăў лптърпат ла але сале. Dънъ бътаіе лптърпъndъсe Roman ті Бога лп Царіград, тоатъ четатea с'аў скълат асъпра лор, ті пре Roman Дрънгаріък лп прітежdіе ка ачееа л'аў adъс, къt с'аў цібdекат съ'і скоатъ окії, ка вnъіа, кареле din лепевіре, сав din кънет, сăў п'аў врът съ треакъ пре Пацінакі, ші пре Романії, карії фъцісе, лпкъ пь і-аў пріміт лп коръбії. Нічі ар фі скъпат de педеапса ачееа de пь с'ар фі рът пентръ dъпсъл Патрікіък Константіn Гапгълък, кь Маціструл Стефап, карії преа тълт пътea фаче ла Аъгъста Zoe.“

„Іаръ Българії аў пъвъліт dънъ лпвіпцереа de ла Ахелоў, пъпъ ла Царіград, лппротіва кърора аў ешіт Леоп повъцъіторіък скоалелор, кь Ніколае Фечіорък съў, ші Хе-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

реарха Іоанн къ тоатъ оастеа (къть маї ръмъсесе) пънъ ла Катасорте, ші de поапте пъвъліnd престе еї Българії, тоцї аў періт.“

Ашішдерва скріе: Леон Граммatікъл[2]) ші Кедрен[3]), нъмаї къ Кедрен скріе, къ ла Катасорте Българії аў фост дивіпшї de Гречії, карії пре сіне пъпъ астъзї се нъмескРоманї пентрж ачееа, пентрж къ дмпъръцїа Ръсъріт ълуї аў фост а Романілор, іаръ нж а Гречілор.

[1]) Simeon Magister et Logotheta in Annal. N-ris 10 et 11. de Constantino septimo Aug. [2]) Leo Grammaticus in Chronograph. et [3]) Georgius in Compendio Historico, uterque ad an. 5. Constantini Septimi Aug.

Анъл 919. Роман чел dинтъїў Лакапенъл, карєле аў фост пъскът дп Армenia din неам шік, дп анъл ачеста с'аў кіемат ла къртеа дмпърътеаскъ, ші търітъnd пре Іліна фатъ-са dинъ Конcтантін ал VII, маї дптъїў с'аў нъміт сокрж дмпърътеск, апої Кесарїў, ші маї пе ърмъ Август, пефолосind чева стареа дпкоптръ а дмпърътесеї Zoe, а луї Фока, ші а алтора, ла атъта поате адъче о тъіере лъкръл ла барбатъл съў[1])!.

[1]) Cedrenus in Comp. Hot. Katona in Synopsi Chronolog.

Анъл 920. Роман Лакапенъл дмпъратъл чел поў дп анъл ачеста аў нъміт пре Теодора тъіереа са Авгуcтъ, ші пре Хрістофор фіінл съў чел маї маре Авгуcт; іаръ Авгуcтъл Конcтантін ал VII Порфірогенетъл с'аў dат къ тотъл ла скріс[1]): de атънчї аў дпчепът ел а скріе кърціле, къ каре ші еў м'ам фолосіт дп тълте рънdърї, скріind Хроніка Ромънілор.

[1]) Iidem Cedrenus, et Katona ll. cc.

Анъл 921. Ла анъл ачеста аша скріе Кедрен[1]): „Мърind Адреластў domестікъл скоалелор, і-аў ърмат дп деретъторіе Пітў Аргір. Ачеста пентрж къ Българії пъвъліce пъпъ ла Катасорте тоате пръdънd, ощіле ле скоате асупра лор, ші ашезънd табъра лъпгъ Термопоіў, пре Міхаіл чел престе о кохорте пъсў, фіінл Патрікіуълуї Міролеон, дл тріміте дпainте, карєле не пещіът къзънd дп леашъл петічілор, фіind къ пж ера лок de a фъці, се гатъ ла лъптъ, ші пръпъdind тълцї Българї, саў фъгърindж'ї, дпсът капътъ рапъ, din карea, дптърпъndъce дп Царіград, ші тоаре . . . . .“

„Cimeon dинъ ачеаста іаръші тріміте асупра Романілор маре оастe сът повъцъіторіул Каган, ънъл dинтре боіерії съї, ші сънт Мінік Прінцъл кълърашілор, ші порънчеще ка съ меаргъ ла Царіград. Роман Авгуcтъл дпцелегънd вепіреа лор. . . . . Ректорълуї Іоann, ші Аргірілор Леоп, ші луї Пітў ле порънчеще съ ле еасе дпainте. . . . . Ларж а чінчea съптътънъ а Пъреасімеї тъвъръndъce дп шесъл Пеперелор аў стът. Аколо дndатъ ръсъріnd Българії, ші къ маре стрігаре ші іщіте пъвъліnd, Ректоръл Іоann аў dат фъга, ші Патрікіъл Фотін фіінл луї Латіnod бътъndъce дп локъл луї, къ алцїї маї тълцї кad de сабіе . . . . . Ънїї се прind. Българії dинъ ачеаста нimenea дмпinгънdж'ї, апріnd полата de Пега, ші тот Степъл.“

Ашіщдерва скріе Cimeon Маціcтръл ші Логофътъл[2]).

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. ad. an. 9. Constantini septimi. [2]) Simeon Magister et Logotheta in Chronographia N-ris 21 et 23. de eodem Constantino.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 922. „Ân лѣпа лѹї Іѹніе ал апѹлѹї de акѹт“ dѹпъ Катона[1]) зіче Cimeon Логоѳѣтѹл[2]) „venind іаръшї Болгарії пъпъ ла полателе Съптеї Teodoреї, пре ачелеа леаѹ арс, ші челелалте леаѹ цефѹіт, ші вътъпdѹсе іаръшї пре Romanї і-аѹ фѹгъріт.“ De ачі Болгарії с'аѹ dѹс спре Odріѹ, деспре кареа четате аша скріе Леон Граммаtікѹл[3]): „Фііnd Повъцѹіторіѹ Odріѹлѹї Патрікіѹл Міролеон . . . . . Cimeon Болгарѹл аѹ ân-кѹпціѹрат зіса четате кѹ тоатъ оастеа са, ші фъкъпd шапцѹ ântpeціѹрѹл еї, о аѹ асѹпріт кѹ тарї арме: іаръ сфършіпdѹсе бѹкателе ântр'жпса, с'аѹ фъкѹт маре фоамете . . . . . dрепт ачееа четъцепії с'аѹ dат пре сіпе ші пре повъцѹіторіѹл оастеї Болгарілор, пре кареле прінzіпdѹ'л Cimeon, л'аѹ ферекат ân ферѹ, ші кѹ атаръ тоарте л'аѹ оторжт, ші лъсъпd Болгарї пептрѹ паzа четъцеї, с'аѹ ântѹрпат ân патріа са.“

Ачестеа аша даръ пѹ с'аѹ ântъмплат ân апѹл чел вііторіѹ 923, прекѹт зіче Accemani[4]), чі ân апѹл de акѹт.

[1]) Katona in Synopsi Chronologica. [2]) Simeon Magister et Logotheta in Annal. Nro 25. de Constantino septimo. [3]) Leo Grammaticus in Chronographia ad an. 10. ejusdem Constantini. [4]) Assemanus in Kalend. Eccl. Univ. Tom. 3. Part. 2. Cap. 6.

Анѹл 923. Nѹ тѹлт аѹ зъбовіт Cimeon ân патріа са, чі ân апѹл ачеста іаръшї с'аѹ ръdікат асѹпра ântпъръцієї Ръсъріпѹлѹї; къчї скріе Леон Граммаtікѹл[4]), прекѹт ѹртеазъ: „Ân лѣпа лѹї Септемѹріе а Indіктіонѹлѹї 12. (пѹ 2. кѹт арatъ Папіе[2]), Cimeon краіѹл Болгаріеї кѹ тоате ощіле сале се гатъ асѹпра Царіградѹлѹї. De ачі цефѹеще Тракіа, ші Макіdonia . . . . Апоі шергъпd ла Влахерпе, аѹ пофтіт, съ трімітъ ла ел пре Ніколае Патріархѹл кѹ вр'о къцї-ва din чеї маї de фрѹпте, ка съ се сфътѹеаскъ de паче. Пептрѹ ачееа dъпdѹле кіzешї de амбе пърціле, с'аѹ стръпс ла олалтъ, ântъіѹ Патріархѹл Ніколае, апоі Патрікіѹл Міхаіл Стеніот, ші Іоann Містік, кареле ера ал doілea dѹпъ Ântпъратѹл . . . . . ші ачещіа кѹ Cimeon се сфътѹіа деспре паче; іаръ Cimeon пре ачещіа і-аѹ тріміс ândъръпт, ші аѹ пофтіт съ вazъ пре ântпъратѹл Roman Лакапепѹл, din тѹлцї азzіnd деспре ândелепчіѹпеа, търіа, ші віртуціле лѹї. Ântпъратѹл de ачеаста фоарте бѹкѹръпdѹсе аѹ прііміт черереа . . . . . Dрепт ачееа ла цертѹріле Косmіdѹлѹї аѹ фъкѹт о махіпъ фоарте таре ân маре, ла кареа корабіа чеа ântпъртеаскъ кѹ вжсле, лесне съ се поатъ тъпа, ші ânгръdіпdѹ-о преа таре, тіжлокѹл еї аша л'аѹ ântокміт, ка ântр'жпса съ поатъ ântpeѹпъ ворбі деспре паче . . . . . А чіпчеа zі dѹпъ че с'аѹ фъкѹт ачестеа, ân 9 zіле але лѹї Noeтѹріе, ântрѹ ал патрѹлеа чеасѹ ал zілеї, Cimeon аѹ мерс кѹ пепѹтърате ощї ânкѹпціѹрат . . . . . Аша даръ маї паіпте venind ântпъратѹл ла махіпа ачееа, ащепта пре Cimeon. Кът с'аѹ dат кіzешї de амбе пърціле, ші Болгарії аѹ черкат махіпа кѹ denadіпсѹл, ка съ пѹ фіе вр'о ânшълъчіѹпе саѹ леашѹ, Cimeon аѹ deскълікат, ші тергъпd ла ântпъратѹл ш'аѹ dат бінеце, апоі аѹ ânчепѹт а ворбі деспре паче. . . Ачестеа гръіпd ântпъратѹл, аѹ тъкѹт. Cimeon, мірънdѹсе de кѹвінтеле лѹї челе блъпde, аѹ воіт съ фіе паче. Dѹпъ ачееа лѹъпdѹ'шї zіоа кѹпъ de ла о лалтъ, с'аѹ деспърціт, dъпd ântпъратѹл лѹї Cimeon фоарте марї ші фортоасе дарѹрї.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Aшiшdepea скрiѣ: Георгіе Kedpen[3]), шi Cimeon Логофѣтвл[4]).

[1]) Leo Grammaticus in Chonogr. ad an. 11. Constantini septimi. [2])Pagius ad a. 923. N.ro 6. [3]) Georgius Cedrenus in Cempendio Historico ad an. 11. ejusdem Constantini Septimi. [4]) Simeon Magister et Logotheta in Annal. N-ris 27 — 30. de eodem Constantino.

Aпвл 924. Дмпърaтвл Roman Лакапенвл dвпъ че aѣ фъквт паче кв Cimeon крaiвл Бвлгapieї, пре doї фечiорї aї съї, маї мiчї de кът Хрiстофор, aшiшdepea i-aѣ пвмiт дмпърaцiї, пебъгъnd дп вре о сатъ прѣ цiпере-съѣ дмпъратвл Конcтantin VII, Порфiрогепетвл; чi aша с'aѣ шi фолосiт прiп фечiорї, dвпъ квт aѣ лвкрат dрепт, квт се ва аръта ла апвл 944[1]).

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. Katona in Synopsi Chronol.

Aпвл 927. Despre Cimeon крaiвл Бвлгapiлор шi ал Ромъпiлор, челор че aѣ фост атвпчї, шi пъпъ астъзї съпт de a dреапта Dвпърiї, скрiе Лвiтprand[1]) mi Сiцеберт[2]): къ aѣ фост маї дптъiѣ фiлософ, adекъ aѣ дпвъцат фiлософiа лвї Арiстотел дп Цapiград, апоi с'aѣ фъквт monax, iapъ маї пре вртъ лъсъnd кълвгъpia, с'aѣ фъквт краiѣ; чi Гречii пв потепеск de ачестеа, пвтаї кът скрiѣ, къ aѣ фост фечiорвл лвї Богоре саѣ Міхаіл, шi лвї i-aѣ шi вртат дп крeiте. Acceman[3]) аратъ квт къ Cimeon aѣ аввт doвъ твiерi, din чea dintъiѣ aѣ аввт пре фечiорвл Міхаіл, пре пареле л'aѣ фъквт кълвгър, iapъ dintрв adoa твiере кареа aѣ фост соръ лвї Георгіе Сврсеввл, пре кареле л'aѣ лъсат Cimeon тътор фiiлор съї, aѣ аввт трeї фечiорї, пре Петрв, кареле i-aѣ вртат дп крѣiте, пре Іоапп, шi пре Міхаіл, пре кареле Апопiтвл лвї Котвефiсiе[4]) дл пвтеще Beniamin, iapъ Алберікіе[5]) Baian, despre кареле маї твлте ла апвл 967.

Cimeon Бвлгарвл кв пвцiп маї паiпте de a тврi с'aѣ бътвт шi кв Кроацiї саѣ Хорвацiї, despre кареа бътаіе аша скрiе Kedpen[6]): „Дп лвпа лвї Маiѣ, дп Indiктioпвл чiпчi-спре-zечелеа, Cimeon Краiвл Бвлгарiлор аѣ порпiт кв оастe дпкоптра Кроацiлор, de карiї дптре твпцї стръторат с'aѣ дпвiпс, шi тоатъ оастеа о аѣ пердвт.“ Aшiшdepea скрiе mi Калвісіе[7]), пвтаї кът пердepea ачеаста a лвї Cimeon o пвпе ла апвл 931, чi пв поате съ фiе adевърат, пептрв къ скрiе Леоп Граттатіквл[8]): „Дп лвпа лвї Маiѣ, дп Indiктioпвл ал чiпчi-спре-zечелеа, Cimeon краiвл Бвлгарiлор аѣ тврiт, лъсъnd дп локвл съѣ пре Петрв фiiвл съѣ, чел de adoва твiере, adекъ din сора лвї Георгіе Сврсеввл, пре кареле л'aѣ dат пвртъторiѣ de гріце фiiлор съї. Deчi цъpiле de прiп прецiвр авzind тоартеа лвї Cimeon, гъndia съ се ръdiче кв арте асвпра Бвлгарiлор. Шi фiind фоатете шi лъквсте дп Бвлгаріа, се тетеа de пъвъліреа Romaniлор. Dрепт ачееа цiпъnd сфат, еї дпсвшї се дптрартаръ асвпра Romaniлор, шi бастеа o варсъ прiп Макіdonia. Iапъ авzind къ дмпъратвл Roman Лакапенвл гатъ оастe асвпра лвї Петрв шi асвпра лор, пре асквпс трiмiте пре вп monax de вiцъ Артеап, апвте Георгіе Колокір, съ dвкъ o карте скрiсъ кв слове de авр, каре карте квпрindea дп сine: Квт къ Бвлгарiї пв пвтаї пачеа o воеск, чi ачееа дпкъ дореск, ка съ се факъ късъторiї дптре dъпшiї. Пре кълвгървл ачеста бвкврос л'aѣ прiшiт дмпъратвл, шi дndатъ aѣ трiмiс кв o пiотъ (кораві.лвпгъ, шi дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гость), пре кълугърул Teodor Авъке, ші пре Podonat мпърътескул клірік дп Месембріа, ка съ ворбеаскъ de паче къ Българіі. Мергънd еї ші ворвінd ачелеа каре се кввенія, с'аў дптърпат пре вскат къ Стефан Българул. Dупъ дъпшіі аў веніт Георгіе Сърсъвул, ші дптълнінdвсе къ тоцій дп Царіград, аў фъкът легътъріле de паче. Іаръ възънd пре Маріа, фата дмпъратълві Хрістофор, ле-аў преаплъкът, ші аў скріс лві Петрв, ка кът маі кърънd съ вінъ. Венінd Петрв, дмпъратул Roman і-аў ешіт дпаінте къ коръбіile ла Влахерне, ші възънd пре Петрв, і-аў dat бінеце, ші кът с'аў първіт despre гревъцї, аў легат пачe, апої аў фъкът контрактъріle челе de късъторіе. Dупъ ачееа дп 8 зіле але лві Октомвріе мергънd Патріархул Стефан, къ Теофан Протовестіаріул, къ Маріа фата дмпъратълві Хрістофор, ші къ тот Сенатул ла бісеріка Съптеї Nъскътоареї de Dомnezeў, чеа de ла Пега, пре Петрв ші пре Маріа і-аў кънънат дптр'жнса, апої оспътъндвсе дмпъръцеще, Теофан Протовестіаріул къ Маріа фата дмпъратълві с'аў дптърпат дп четате. Іаръ а треіа-зі, dупъ кънъніе дмпъратул Roman аў dat преа мінънат оспъцў дп шахіна de ла Пега, дп каре оспъцў маре вражъ с'аў фъкът de Българї, ка ла пахарул дпкіпърії съ се пътеаскъ дптъїў Хрістофор, апої Константін, че лі с'аў ші дпгъдвіт de дмпъратул Roman: пентрв къ, (dупъ кът скріе Zonora[9]), ел аў фост дпвітат пре Българї ла ачеа черере. Іаръ іспръвіndвсе пънта, ші Маріа гата фііnd съ плече дп Българіа, пъріпції еї о аў петрекът пънъ ла Евdom; аколо плъпгънd престе дънсa, таре с'аў дптрістат, къчї се despart de дънса, шаї пре вртъ пре цінере-съў л'аў сървтат, ші dвndвї фата пе мънъ, с'аў дптърпат дп четате. Аша с'аў dat Маріа пре мъніле Българвлві, ші аў мерс дп Българіа."

Ашіndереа скріе despre тоате ачестеа Кедрен[10]), ші Сімеон Логофътул[11]); чі Anonimвл лві Комвефісіе, еаў авторвл чел пеціът[12]) аша скріе despre тоартеа лві Сімеон: „Іоann Астропомвл възънd пре дмпъратул Roman Лакапенвл, аў zic кътре дънсул: Doamne! Статва, каре есте дп волта de ла Ксеролоф, ші каvтъ спре аппвс, е съмпвл лві Сімеон. Капвл ачестеіа de 'л веї лва, дптрв ачела чеасў ва мврі Сімеон. Dрепт ачееа тріміцънd дмпъратул поаптеа, аў лват капвл статвеї, ші Сімеон дптрв ачелаш чеасў аў мвріт дп Българіа,..... лъсънd къ тестамент (diatъ) пре Петрв краіў, ...пре Міхаіл фііvл съў чел dінтъіа швіере л'аў твпс monax; іаръ Іоann ші Веniamin фрацій лві Петрв се дмберъкарь дпкъ дп столъ кълугъреаскъ."

Ашіndереа скріе despre статва маі наінте zісъ ші Георгіе Монахвл[13]).

[1]) Luitprandus Lib. 3. Cap. 8. [2]) Sigebertus in Chronico ad an. 926. [3]) Assemanus in Kalend. Eccl. Universae Tom. 3. Parte. 2. Cap. 6. [4]) Incertus Continuator sive Anonymus Combefisianus pag. 255. [5]) Alaricius in Chronico Ms. ad an. 967. [6]) Cedrenus in Compendio Historico ad annum 15. Constantini septimi. [7]) Sethus Calvisius in Opere Chronologico. [8]) Leo Grammaticus in Chronogr. ad an. 15 Constantini VII. [9]) Zonaras Tom. 2. pag. 190. [10]) Cedrenus l. c. [11]) Simeon Magister et Logotheta in Annalibus N-ris 33. 34. de Constantino VII. [12]) Incertus Continuator pag. 255. [13]) Georg. Monachus. pag. 582. seqq.

Анвл 928. Nв дndелвнг аў domnit къ пане Петрв краівл Българіеї, пентрв къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

унїї dintre чеї маї de фрынте Българї аў аџіцат пре Ioann фрате-съў асупра луї; despre каре лукрў аша скріе Kedpen[1]): „Ын тімпул ачела (кънd аў ръпосат Патріархул Стефан) луї Петрў краіулуї Българілор, Ioann фрате-съў, кў унїї, dintre чеї маї пътерніч Българї, і-аў пус кърсъ, кареа deскоperindусе, пре Ioann л'аў бътут, ші л'аў бъгат ын темніцъ, іаръ челоралалцї ле-аў тъіат капетеле. Despre каре лукрў, фііnd ынщііnцат прin Петрў, ымпъратул Roman Лакапенул, ачеста аў тріміс пре Ioann Монахул, карele фусесе маі наinte Ректор, ка съ вадъ претест de a фаче повъ легътъръ, съ черче пре Ioann ын тот тіпул, мі съ'л дукъ ын Царіград. Ші кў адевърат Ректорул аў фърат пре Ioann, ші пунъндu'л ын корабіе, din Месемвріа л'аў дус кў сine ын Царіград.“

Ашіщdереа скріе Леон Граммаtікул[2]), Cimeon Логофътул[3]), ші Георгіе Монахул[4]).

Ба Аноніmул луї Котвефісіе[5]) скріе, къ ші Міхаіл Монахул фечіорул луї Cimeon din ынтъіа мuіере, ынкъ с'аў ръdікат асупра луї Петрў. Але Аноніmулуї кuвінте сунt ачестea: „Ба ші Міхаіл Монахул фрателе луї Петрў, поftind кръіmea Бългъреаскъ, ынкъ с'аў скулат de осеві ынтр'о четате a Българієї асупра луї Петрў, ші пре мулцї Скіте, карії лъсасе пре Петрў, і-аў трас ла сine. Ачещіa, мuрind Міхаіл, аў пъвъліт ын отареле Romanілор аша, кът de ла Макіtida прin Стрimon, пънъ ла Аттіка тоате ле-аў цефuіт.“

Ашіщdереа скріе Kedpen[6]).

[1]) Cedrenus in Compendio Hist. ad an. 16. Constantini VII. [2]) Leo Grammaticus p. 505. [3]) Simeon Logotheta pag. 488. [4]) G. Monachus pag. 585. [5]) Incertus Continuator pag. 260. [6]) Cedrenus Tom. 2. pag. 627. 628.

Анул 931. Ын анул de акът аў мuріt ымпъратул Христофор сокрул луї Петрў краіулуї Българієї[1]); іаръ луї Золтан Повъцuіторіулуї Унгурілор і се паще ын фііў, ануme Токс, карele і-аў ші урмат ын повъцuіре[2]).

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. [2]) Katona in Synopsi Chronol.

Анул 933. Ымпъратул Roman Лакапенул дунъ моартea ымпъратулуї Христофор лепъdace не Тріфон Патріархул din скаунул Царіградулуї, ынтрu ал кърuіа лок ын анул ачеста аў пус пе Теофілакт фііul съў[1]).

[1]) Baronius ad h. a. Katona l. c

Анул 934. Ла анул ачеста аша скріе Kedpen[1]): „Ын Апріліе ал Indіktіonулуї ал шептелea, Тuрчіі (Унгурії) фъкънd пъвъліре, челe de кътре аппус тоате ле прадъ пънъ ын Царіград. Трimіс фііnd Патрікіул Теофан Протовестіарul, фаче паче кў дъншіі, ші ымпъратул Roman Лакапенул н'аў гъndіt кў тоатъ келтuіала, нuмаї съ поатъ ръскumпъра пре чеї робіцї de Тuрчі (Унгурі).“

Ашіщdереа скріе Леон Граммаtікул[2]), Аноніmул луї Котвефісіе[3]), Cimeon Логофътул[4]), Георгіе Монахул[5]).

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 22. Constantini VII. [2]) Leo Grammaticus p. 506. [3]) Incertus Continuator in Romanum Lacapenum p. 262. [4]) Simeon Logotheta p. 489. 490. [5]) G. Monachus p. 588.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѵл 943. Іарѣшї Кедрен [1]) аша скріе ла анѵл de акѵт: „Ла Indiktionѵл діптъіѳ пъвъліnd іарѣшї Тѵрчіі ла отареле Romanілор, аѳ ешіт Теофан Кѵвікѵларіѵл, ші фъкъnd паче кѵ дънmіі, аѳ лѵат кіzешї de ла еї, апоі с'аѳ лптѵрnат." Катона [2]) zіче къ паčеа ачеаста кѵ Ѳнгѵрії с'аѳ фост фъкѵт пе чіпчї апї.

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. ad ann. 31. Constantini septimi. [2]) Katona in Synopsi Chronol.

Анѵл 944. Доѵъ съпт ла анѵл ачеста de a се лпсетnа: ѵna есте despre Маріа, алта despre лmпъратѵл Roman чел діптъіѳ Лакапенѵл. Despre Маріа аша скріе Anonimѵл лѵї Котбефісіе [1]): „Маріа непоата лmпъратѵлѵї Roman, ші тѵіереа лѵї Петрѵ краіѵлѵї Бѵлгарієї, маї adesse-орї вепіа ла Царіград din Бѵлгаріа, съ вадъ пре татъ-съѳ, ші пре тошѵ-съѳ; іаръ маї пре ѵртъ аѳ вепіт, dѵnъ че аѳ тѵріт татъ-съѳ Хрістофор, adѵкъnd кѵ сіne треї прѵnчї. Deчї дърѵітъ кѵ тѵлте анѵції de тошѵ-съѳ, кѵ чінсте с'аѳ лптѵрnат а касъ."

Ашішdереа скріе Георгіе Монахѵл [2]). Доаръ ачеаста лпкъ аѳ фост ѵna dіптре прічініле, пептрѵ каре лmпъратѵл Стефан аѳ сѵргѵніт пре татъ-съѳ лmпъратѵл Роман Лакапенѵл, ла островѵл Тріten. Вezї пре Кедрен [3]), ші пре Катона [4]).

[1]) Incertus Continuator p. 261. [2]) Georgius Monachus p. 588. [3]) Cedrenus in Comp. Historico. [4]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анѵл 945. Вzъnd Константін VII Порфірогенетѵл, къ пептрѵ сведзіле че ера лптре лmпъратѵл Roman Лакапенѵл чел тъзіліт ші сѵргѵніт, ші лптре фііі лѵї, аѳ сосіт тітпѵл съ'шї іеа ісѵъndъ de тоате къте сѵферісе пънъ акѵта; ла анѵл de акѵт ел лпкъ аѳ рас пре фііі лѵї Roman Лакапенѵлѵї, карії фѵссесе лmпъраці фъкѵці de татъл лор, adекъ пре Стефан ші пре Константін, ші і-аѳ фъкѵт клірічї [1]); іаръ пре Васіліе чел шаї шік фечіор, пре карele ла фъкѵсе ачелашї Roman кѵ о Бѵлгаръ, л'аѳ ціѵгъніт [2]): ші аша аѳ стътѵт сіпгѵр лmпърат.

[1]) Stritterus Bulgaricorum §. 132. [2]) Joel in Chronographia Compendiaria apud Acropolitam p. 183.

Анѵл 946. Лmпротіва лѵї Константін ал шептелеа с'аѳ скѵлат ѵnії dіптре пъртенії Лакапенілор, пре карії ла анѵл de акѵт фоарте греѳ і-аѳ nedencіт лmпъратѵл [1]).

[1]) Cedrenus ad an 33. Constantini septimi, Katona in Synopsi Chronologica.

Анѵл 947. Ла анѵл ачеста аша скріе Георгіе Кедрен [1]): „Тѵрчії (Ѳнгѵрії) п'аѳ лпчетатѳ а цефві ціпѵтѵл Romanілор пънъ атѵnчї, пънъ че аѳ вепіт ла Царіград Бѵлосѵd Прінцѵл лор, карele фъцърпічеще с'аѳ фъкѵт крещінѳ, ші ботezіndѵсе, аѳ авѵт пънашѳ пре лmпъратѵл Константін, de ла каре Бѵлосѵd с'аѳ фъкѵт Патрікіѳ, апоі форшос дърѵіт ші лmбогъціт с'аѳ лптѵрnат а касъ.

„Nѵ dѵnъ тѵлт тітп Гіла, алт Прінц Тѵрческѳ, лпкъ аѳ шерс ла Царіград съ се ботеze: карele ботezіndѵсе, ші аша прішіndѵсе ка ші чел dіптъіѳ, аѳ dѵс кѵ сіne ѵn тонах, анѵте leротеіѳ, карele ера веетіт пептрѵ евлавіе, ші пре карele л'аѳ херотопіт Теофілакт Патріархѵл Епіскоп Тѵркіеї (Арdеалѵлѵї), ші ачела тергънd ла Тѵркіа, пре тѵлцї аѳ лпторс de ла лпшелъчіѵnea варвареаскъ ла леџea крещінеаскъ. Ші Гі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла аѣ ръмас ын крединцъ: нічі аѣ фъкът вре о пъкъліре асупра Романілор, ба пре крещініі чеі ровіці ынкъ і-аѣ кътпърат, ші біне єріцындъ'і і-аѣ словозіт."

„Іаръ Болосъд стрікъnd легътура чеа кѣ Dътnezeѣ фъкътъ, маі adесе орі аѣ пъвъліт кѣ аі съі асупра Романілор, карea черкъndѣ-o ші кѣ Фрънчіі, саѣ принс, ші din порънка лъї Ioann краіълъї Фрънчілор с'аѣ трас ын цeanъ."

Ашіндереа скріе Ioann Zonapa[2]).

Din кѣвінтеле лъї Кedрen челе маі сксѣ adѣce съ пѣ ынкізі, къ doаръ Ромъніі din Apdeал маі наінte de Іerотеіѣ п'аѣ авът Епіскопі; пентрѣ къ с'аѣ арътат ла анії трекуці, ынчепъnd de ла анъл 325, ші шаі dінаінte, кът къ Ромъніі аѣ фост крещіні, ші аѣ авът Епіскопі, прекът аѣ фост Теофіл din соборъл чел dінтъіѣ екъменікѣ de ла Nікea ші алції dѣnъ dънсъл: чі doаръ с'аѣ ынтъмплат, de токта атънчі аѣ търіт Епіскопъл Ромънілор din Apdeал, кънd с'аѣ ботezат Гівла непотъл лъї Тѣхътът, ші ын локъл ачелъія с'аѣ херотоніт Іerотеѣ Епіскоп Apdeалълъї.

Тот ынтрѣ ачеста an аѣ ынкоронат Авгѣстъл Констаntін VII Порфірогенетъл пре фііъл съѣ Roman II[3]).

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 35. Constantini VII. [2]) Joannes Zonaras in Annalibus Lib. 16. Nr. 21. [3]) Baronius ad h. an. Katona in Synopsi Chronol.

Анъл 948. Золтан Повъцъіторіъл Ѳнгърілор ын анъл de акът аѣ фъкът пре фііъл съѣ Токс ърмъторіѣ шіе[1]);

[1]) Katona in Synopsi Chronologica.

Анъл 949. Ын анъл ачеста аѣ търіт Золтан Повъцъіторіъл Ѳнгърілор, кърѕіа і-аѣ ші ърмат Токс фііъл лъї, пре карeле маі наінte ын пѣмісе ърмъторіѣ шіе[1]).

[1]) Idem Katona l. c.

Анъл 958. Ѳнгърії ын анъл de акът токта ла Пащі аѣ прѣdат Тракіа пънъ ын Царіград, ші фоарте тълці крещіні аѣ ровіт, ымпротіва кърора, кът скріе Апопімъл лъї Котвефісіе[1]) ші Cimeon Логофътъл[2]), ымпъратъл Констаntін VII аѣ тріміс пре Пітѣ Аргірът кѣ вънъ оастe, карeле ацѣнгъndѣ'і кънd вреа съ се ынтоарпе, поаптea аѣ пъвъліт прeстe еі, ші пре тълці тъind, пре чеілалці і-аѣ фѣгъріт, ші аѣ лѣат тоатъ прada ші ровії de ла еі.

[1]) Incertus Continuator in Const. Porphyrogennetam p. 288. 289. [2]) Simeon Logotheta p. 496.

Анъл 959. Ын анъл ачеста, прекът скріе апопімъл лъї Котвефісіе[1]): „Тѣрчії саѣ Ѳнгърії) іаръші пъвъліnd асупра Тракіеі, фііъл лъї Аргір, Маріан Патрікіът, карелe авea сънт сіne легіонъл Макidонепілор, ші ера пѣс прeстe аннѣс, мергънd ын контра лор, і-аѣ ынвінс, ші пре тълці прinzind, пре чеілалці і-аѣ ынтеціт а се ынтърна кѣ рѣшіне ла але сале.

Тот ынтрѣ ачеста an ын 9 Noeмвріе, ын върстъ de 54 de анї аѣ търіт ші Авгѣстъл Констаntін VII Порфірогенетъл, фііъл Авгѣстълъї Леon VI, de боалъ саѣ de вепін, кърѕіа і-аѣ ърмат фііъл съѣ Roman II[2]). Чі ынвінцереа Ѳнгърілор с'аѣ ынтъмплат dѣnъ моартea лъї Констаntін, кънчі Апопімъл о пѣне сѣвт Roman.

[1]) Incertus Continuator in Romanum Juniorem p. 300. [2]) Katona in Synopsi Chronol.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анъл 960. Роман II дънъ че аў ѫрмат тътъне-съў, тоатъ окъртъіреа ѫмпъръціеї о аў ѫнкредінцат лъї Іосіф Брінга, ші ел с'аў dat дестердърілор, ші бевъреї; тотъші ѫн анъл de акът ѫн zioa de Пащі аў ѫнкоронат пре фііъл съў Васіліе, карелe апої с'аў порекліт Българоктон, ші пре Нікіфор Фока л'аў тріміс ѫн Крета, саў Kandia, асъпра лъї Аміра Саракінъл[1]).

[1]) Baronius ad h. an. Katona l. c.

Анъл 961. Нікіфор Фока аў лъат Kandia de ла Саракінї, ші пре Аміра л'аў прінс: фрате-съў Леон Фока ѫнкъ аў бътът пре Хавdan Саракінъл ѫн Асіа[1]).

[1]) Iidem ll. cc.

Анъл 963. Ла анъл ачеста аша скріе Георгіе Кедрен[1]): „Ѫн вретеа ачееа Петръ краіъл Българіеї търіndъї тъіереа, ка съ ѫнoіаскъ пачеа, аў фъкът легътъръ къ ѫмпърацій, ші аў dat кіezешї пре фііі съї, пре Борісе ші пре Роман; апої дънъ скърт тімп аў мъріт Петръ, ші фііі лъї с'аў тріміс ѫн Българіа, съ кънріndъ кръітеа чеа пъріптеаскъ, ші съ стеа ѫмпротівъ Комітопълілор. Пентръ къ Dabid, Моісе, Аарон, ші Самъіл, фечіорії лъї Коміт преапътернік din Българіа, ѫнчепъсе лъкрърї поъе, ші аџіџа пре Българї."

Ачі фоарте біне ѫнсамнъ, къ Комітъл ачела din Българіа, деспре аї къръія патръ фечіорї се ворбеще ачі, ші маї мълте се вор ворбі ла анії вііторї, п'аў фост Българў de неамў, чі diaомї Ромъп, din колопії лъї Траіан, чеї пріп Авреліан традъшї ѫн Dакіа чеа поъ. Пентръ къ Іоаннікіе ѫмпъратъл Ромъпілор ші ал Българілор, скріind ла Іннокентіе III Папа de ла Рома ѫн анъл 1202 кіар зіче, къ ел есте din сътъпца лъї Самоіл, ші есте пръсіт din Романії чеї векі; кареа Іннокентіе Папа ѫнкъ пъ о аў тъгъдъіт, кънd ама аў ръспъпс лъї Іоаннікіе[2]): „Кът маї біне 'ці есте ші спре търіреа чеа вретелнікъ, ші спре тънтъіреа чеа вечнікъ, ка прекът ещї de неам Роман, аша съ фіі ші къ ѫртареа, ші попоръл църії тале, карії се зік, къ съпт din сънцеле Романілор (челор векі), съ ѫртеze обічеіърile Бісерічії Ромеї, ка ші ѫн шеръіреа Дътnezeeаскъ съ се вадъ а ціпеа пъравърile пъріптещі." Іатъ къ Ромъпії аў фост ъніцї къ Българії de ла вепіреа ачестора, пънъ ла вепіреа Ънгърілор. Дрепт ачееа пъ пътаї Българії аў бътът пе Гречї, чі доаръ маї мълт, ші маї adecе-орі і-аў бътът Ромъпії сънт пътеле Българілор, Кътапілор, ші ал Паџінакілор, кът съ ва ведеа ла анії вііторї. Вezї ші анъл 1187.

Тотў ѫнтрь ачест ап, ѫн 15. Мартіе, ѫн въръстъ de 24 de анї, аў мъріт ші ѫмпъратъл Роман ал доілеа а къръія въдъвъ Теофаніне аў кіемат ѫн Царіград пре Нікіфор Фока, ші din ѫndemnъл патріархълъї Поліевктў, ѫнzъdар ѫмпротівіndъсе Іосіфў Брінга, л'аў пъміт повъцъіторіў ръсърітълъї. Нікіфор Фока дънъ ачееа din ѫndemnъл лъї Іоann Zemіска ал въръълъї съў, фъ пъміт de оасте Ѫмпърат ѫн 2. Іълie, ші ѫн 16. зіле але лъї Авгъст с'аў ші ѫнкоронат, пебъгънd ѫн сеатъ пре Васіліе фііъл лъї Роман ал доілеа пентръ прънчіа лъї. Пре Теофаніне ѫнкъ маї ѫнтъіў о аў лепъdат Нікіфор Фока чі дънъ ачееа о аў лъатў шіе мъіере. Іоann Zemіска ѫнкъ аў бътът ѫн Кілікіа пре Саракінї[3]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 4 et ultimum Romani Junioris. [2]) Gesta Innocentii III. N-ro 68. [3]) Idem Cedrenus l. c., Katona in Synopsi Chronol.

Anul 964. Nikifor al doilea în anul de când aŭ luat Moscheştia de la Sarakinï [1]).

[1]) Idem Cedrenus, et Katona ll. cc.

Anul 965. Achelaşï Nikifor al doilea în anul aceasta aŭ luat Tarsul şi Kipru de la Sarakinï, şi aŭ trimis asupra Sikilieï pre Emanuil, prin a cărui pedăgare de satu toatu oastea s'aŭ tăiat de Sarakinï [1]).

[1]) Idem ll. cc.

Anul 967. Împăratul Nikifor al doilea, când scrie Kedrenŭ [1]): „În anul împărăţieï sale al patrulea, în indictionul al zecilea, în luna lui Iunie, aŭ eşit cu vadu cetăţile Trakieï, şi venind până la Sada, tare aŭ dorenit prin cărţï pre Borice (pe Petru) Craiul Bulgarieï, cu pe Ioan Domnul Romanilor. Neascultând Bulgarul, ci în tot timpul mândrindu-se, Nikifor pe Patrikiul Kalokir, feciorul prinţului Kherson, l'aŭ trimis la Svendostlav novăţătorul Rosieï, şi pre acela, răsăturindu'ï darurï, l'aŭ îndemnat cu se rădice cu arme asupra Bulgarilor."

Aşişderea scrie Zonara [2])

Tot la anul 967. scrie Alberikie [3]), cu trăia împu Baian, fiiul Craiului Simeon, carele întru atăta înveţase Maţia, cât până tea face din om lup, saŭ orï ce feliŭ de fiară.

[1]) G. Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 4. Nicephori 2. Aug. [2]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 205. [3]) Albericus in Chronico Ms. ad an. 967.

Anul 968. „Rusii primind îndemnul (Împăratului Nikifor)" zice mai împolo Kedren [1]) „în al cincilea an al împărăţieï lui Nikifor, în indictionul al unspredecelea, în luna lui August, aŭ pustiit în Bulgaria, şi strikund multe cetăţi, şi târgurï pănă în pământ, cu prea mare pradă împărcaţi, c'aŭ întărnat a casă." Aşişderea scrie şi Zonara [2]).

[1]) Cedrenus ibidem ad an. 5. Nicephori Aug. [2]) Zonaras l. c.

Anul 969. Rusii îndulcindu-se cu prădzile din Bulgaria, în anul aceasta nu pomai o aŭ prădat iarăşi, ci o aŭ şi cuprins cu totul, prinzind şi pre Craiul Borice, împreună cu Roman fratele lui. Iarăş pre împăratul Nikifor al doilea, l'aŭ otorât în 11 Decemvrie în vărstă de 57 de anï, din porunca vără-sŭ, a lui Ioann Zemiska, carele aŭ şi rănit împărăţia resăritului; ci Polievktŭ Patriarhul nu l'aŭ slobozit în biserică, până ce n'aŭ cărtănit pre cei ce otorâse pre Nikifor al doilea, iarăş după aceea l'aŭ încoronat tocma în zioa de Crăciun [1]).

[1]) G. Cedrenus in Comp. Hist. ad. an. ult. Nicephori Phocae II. Aug. Joannes Zonaras Tom. 2. p. 206. Katona in Synopsi Chronologica.

Anul 970. „Deci Rusilor (zice Kedren 11), după ce aŭ cuprins Bulgaria, precum am zic, prinzind şi pre doi feciorï ai lui Petru, pre Borice mi pre Roman, nu le aŭ plăcut a se întărna a casă, ci mărindu-se de îndemănarea locurilor, c'aŭ lăsat de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

легътъріле кѫ ѧмпъратѫл Нікіфор фъкѫте, ші аѫ алес съ рътъпъ аколо, ші се стъпъпеаскъ тоатъ Бѫлгаріа. Ѧп сфатѫл ачеста ші маї таре і-аѫ ѧптъріт Калокір, карелe ле аѫ фъгъдѫіт, кѫ de'л вор аџіѫта съ се факъ ѧмпърат ресъріт'ѫлуї, ле ва da Бѫлгаріа de врік, ва фаче кѫ еї легътъръ вечпікъ, ле ва ѧмпѫлџі трібѫтѫл чел фъгъдѫіт, ші ѧп тоатъ віеаџа луї ѧї вп авеа амічі (пречепі). Рѫшіі афлъпdѫсе de кѫвінтеле ачесте ѧпкъръџіацї, Бѫлгаріа о аѫ џінѫт шіе ка лѫатъ кѫ арме, ші пре солії ѧмпъратѫлуї Ioann Zemiска, карелe фъгъдѫіа, кѫ тоате ле ва da, ла кътe се легасе ѧмпъратѫл Нікіфор ал doілea, і-аѫ лепъdат de ла сіпе кѫ респѫпсѫрі пліпе de варварічеаскъ трѫфіе. Dрепт ачееа ѧмпъратѫл ѧптеџіт фііпd а черка къdіпџа кѫ арме, de грабъ аѫ скріс съ треакъ тоате ощіле de ла ресъріт ла апѫс, кърора ле аѫ dат повъџѫіторіѫ пре Барda Склер, ші аѫ отърѫт, ка ел ѧпсѫшї ѧпкъ съ еасъ ла батаіе кѫ ѧпчепѫтѫл прітъвереї. Чі Рѫшіі ші повъџѫігорівл лор Сфепdостлав, dѫпъ че аѫ ѧпџелес къ ощіле Romanілор аѫ трекѫт, ѫпіndѫшї шіе пре Бѫлгарі, пре карії ѧї авеа сѫпѫшї, кіетѫпd ѧптрѫ аџіѫторіѫ ші пре Паџіпакі ші пре Тѫрчі, карії локѫіа ѧп Паппопіа спре апѫс, аѫ стръпс оасте ка de 308,000 de барбаџі, ші трекѫпd Емѫл, тоатъ Тракіа о аѫ пръdат ші арс, ші тъбърѫпdѫсе лъпгъ Одріѫ, ащепта прілеџіѫ de а се бате. . . . . Ера варварії ѧп треї пърџі despърџіџі, ѧп чea dінтъіа ера Рѫшіі кѫ Бѫлгарії, ѧп а doѫa Тѫрчії, ѧп а треіа Паџіпакії.“ Пъпъ ачі dіп кѫвънт ѧп кѫвънт; іаръ маї ѧпколо скріе ачелашї Кedрen: „Къ Барda Склер аѫ тріміс ѧпаінте пре Патрікіѫл Ioann Алакасапѫл, карелe маї ѧптъіѫ аѫ пімеріт ѫnde ера Паџіпакії, ші пре ачеџіа тръгъпdѫї ѧп кѫрсъ, кѫ тотѫл і-аѫ стінс Барda Склер; апоі апріат бътъпdѫсе кѫ Рѫшіі ші кѫ Ѳпгѫрії, пре ачеџіа ѧпкъ і-аѫ ѧпвінс, ші іар фі тъіат de пліп, de пѫ л'ар фі кіетат ѧмпъратѫл Ioann Zemiска, съ теаргъ асѫпра луї Барda фііѫлуї луї Леоп Фока, карелe вреа съ ръпеаскъ ѧмпърџіа.“

Ашішdереа скріе Zonара[2]): іаръ Ioann Хрістіan Енгел[3]) ачестеа ѧпсатпъ despре Паџіпакі: „Nѫ е ѧпdоіалъ, кѫт къ ѫп Emір de ал Паџіпакілор с'аѫ ашezат апроапе de Бъпат ла поарта de фіер, лъпгъ рѫѫл Біџепа, de ѫnde сѫпѫшії луї с'аѫ пѫmіт Біссепі, dіп карії ѫпії пе ла апѫл 970 с'аѫ ашezат сѫбт Кръітеа Ѳпгѫреаскъ.“

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 1. Joannis Zemiscae Aug. [2]) Joannes Zonaras Tom. 2 p. 209, 210. [3]) Joannes Christianus Engel in antiquiore Hist. Valachiae Part. 1. p. 140.

Апѫл 972. Ѧп апѫл ачеста аѫ тѫріт Токс повъџѫіторіѫл Ѳпгѫрілор, ѧптрѫ ал кърѫіа лок аѫ ѫрmат Геїса татъл Съптѫлуї Стефап, карелe аѫ ѧпчепѫт а траце пре Ѳпгѫрї de ла бътъї, ші аї ѧпвъџа ла пегѫцъторіе[1]). Іаръ Ioann Zemiска, кѫт скріе Кedрen[2]): „Ѧптрѫ ал doілea апѫ ал ѧмпърџіеї сале, врѫnd съ се батъ кѫ Рѫшіі .... кѫ ѧпчепѫтѫл прінъвереї .... аѫ ешіт dіп Царіград .... ел ѧпсѫшї кѫ 5000 de педестрашї, ші кѫ 4000 de кълърашї трекѫпd Емѫл, фъръ de вестe аѫ пъвъліт преste петічі, ші аѫ тъбърѫт лъпгъ Преслава, четатеа чea таре (Маркіапопоіѫл чел векіѫ), ѫnde ера скаѫпѫл Краілор Бѫлгаріеї, порѫпсіпd маї паінте челоралалџї осташї, ка сѫпт повъџѫіреа луї Васіліе Кѫбікѫларіѫл, фъръ de ѫзбавъ съ'л ѫрmезе. Аша лѫѫпd четатеа, пре Скіте карії фѫџіа, і-аѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

оторжт, тяіеріле ші прінчій і-аў дяс роў; пріпсяе'аў кя тяіереа ші кя прінчій, ші Борісе Краіял Бялгарілор, карєле дпкъ пярта стєттєле кръєщі, ші с'аў адяс ла дмпъратял. Ляї Борісе преа таре отеніе і-аў дат дмпъратял, кіетъндя'л ші атяпчі Краіў Бялгарілор *Βασιλεα Βυλγαρων*, іаръ пре Бялгарій чеї пріпші, і-аў слобозіт съ теаргъ каре унде вреа, зікънд: къ п'аў веніт съ сяпяе пе Бялгарі, чі съ'і словоадъ, ші къ ел пятаї пре Рящі лі пятъръ дптре петічі. . . . Дптря ачест тіпў лятъпd Преслава пятаї дп доуъ зіле, о аў дірес пре унде фяєесе стрікать, ші дяпъ пятєле съў о аў пятіт Іоаппопоіў; апоі ашезънd дптр'жпса бяпъ пазъ, ле аў дат тоате кяте ера де ліпсъ спре траіял віеції ші ал осташілор ші ал четъцепілор дintр'жпса. Дечі сърбънd о зі Съптеле Пащі, а доза зі аў порніт ла Доростор, карєа четате се пятеще ші Дрістра." . . . .

„Ацізпгънd ла Дръщіор, аў веніт ла дъпсял солі де ла Констанціа ші де ла алте четъці де преете Дяпъре, черъндяші ертъчіяпе, ші сяпяіпдясе пре сіпе дмпрежпъ кя четъціле сале, пре карії кя блъндеце прімінdяї дмпъратял, аў тріміс оамені, карії съ іее четъціле, ші де одатъ аў тріміс пъзіторі, прін карії съ се поатъ ціпеа.

„Дяпъ че аў бътят дмпъратял четатеа Дръщорялуї дп 65 де зіле дяпъ олалтъ, ші пя о аў пятят лба, с'аў сфътяіт съ о ціпъ дпкяпціяратъ ші съ о іее кя фоатеа . . . Іаръ Сфепdостлав възънd къ пя поате авеа яре о пъdежde de a се мънтві, кя аї съї с'аў плекат ла паче, ші прін солі аў пофтіт de ла дмпъратял ка съ се прітеаскъ дптре претепіі ші соцїї дмпъръцієї Ромапілор; ляї, ші а лор съї съ ле фіе словод фъръ de прімежdіе; а се дптяріа дп патріа лор, ші Скітелор съ лі се дпгъдяе словодъ негяцітореіе дп ціпятял Ромапілор. Череріле ачестеа тоате ле аў пріміт дмпъратял . . . . Фъкъндясе легътяріле, ачееа дпкъ аў пофтіт Сфепdостлав, ка съ поатъ ворві кя дмпъратял гяръ кя гяръ, карєа дпкъ і с'аў дпгъдяіт; ші дяпъ че аў ворбіт кяте аў ярят, с'аў дптярпат."

„Din рягареа ляї Свепdостлав ла Паціпакі дпкъ аў тріміс дмпъратял, дпdемпъпdя'і съ фіе соцї ші амічі Ромапілор; пічі съ треакъ Дяпъреа спре пеФяіреа Бялгарієї; ші Рящілор съ ле дпгъдяе словодъ дптоарчере дп патріа лор прін ціпятял съў. Ачеа соліе о аў пліпіт Архіереял Еяхаітелор Теофіл. Паціпакіі ла тоате с'аў легат, пятаї трече реа Рящілор прін ціпятял съў пя о аў дпгъдяіт."

„Дяпъ че с'аў дпкъркат Рящіі дп коръбііле сале ші порніт кътръ касъ, дмпъратял дпкъ аў дптъріт тоате четъцячеле ші четъціле кяте сънт дп цертяріле Дяпърії, ші апоі с'аў дптярпат дп Царіград . . . . унде сосінd, кът аў веніт дп піацъ . . . . дпаінтеа попорялуї аў десърькат пре Борісе din стєттєле кръітеї Бялгъреці (ачелеа ера: коропъ de аяр, къпачї de іврішіп ші кълцяпї мохоржцї). De аколо тергънd ла бісеріка чеа таре, корона Бялгарілор о аў дърят ляї Дямпезеў, акъцъндя-о дп бісерікъ, апоі фъкънd пре Борісе Маціstря, с'аў дптярпат дп палятъ."

„Дечі Сфепdостлав кънd се дптярна дп патріа са, аў къзят дп леашял Паціпакілор ші кя аї съї дмпрежпъ de тот с'аў тъіат: пептря къ се тъпіасе пре дъпсял Паціпакіі, къчі аў фъкят легътяръ de паче кя Ромапіі."

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Ашіщереа скріе ші Zonapa [3]) ші Katona [4]), кѫ ачееа deскіліпіре, кѫ дѫпсѫл тоате ачестеа кѫте ле скріѫ Kedpen ші Zonapa ла ѫп апѫ, ле деспарте дѫ трей апі, ші doaръ пѫ ръѫ фаче.

Ачі дпсатпъ ші ачеаста, кѫ че скріе Kedpen ла апѫл de акѫт деспре Констанціа ші челелалте четъці, кареа аѫ фост de la стъпга Dѫпъріі, пѫ е дпротіва ачееа, че еѫ ам арътат ла апѫл 915. Пентрѫ кѫ Націпакіі пъпъ аѫ бътѫт дпъратѫл Ioann Zemiска Dръщіорѫл, с'аѫ трас дпdърѫпт ла локѫріле сале челе шаі тарі, тетъпdѫсе съ пѫ петреакъ ші еі ка Рѫшіі; ші Ромъніі чеі din Констанціа ші din челелалте четъці, ръмъпънd пѫтаі de cine, леспе аѫ пѫтѫт тріміте солі ла дпъратѫл.

[1]) Katona in Synopsi Chronol. [2]) Georgius Cedrenus in Compendio Historico ad an. 2. Imp. Joannis Zemiscae. [3]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 211. seqq. [4]) Katona l. c.

Апѫл 976. Дпъратѫл Ioann Zemiска dѫпъ дпdелѫпгата боалъ, кареа о аѫ къпътат din вепінѫл чел че і с'аѫ фост dat дп апѫл трекѫт, дп апѫл de акѫт дп 10 ianѫарie, дп вързтъ de 50 de anі аѫ тѫріт, ші і-аѫ ѫрмат Василіе ал doілеа Бѫлгароктопѫл кѫ фрате съѫ Константін ал оптѫлеа, фечіорій лѫі Roman ал doілеа, непоцій лѫі Константін Порфірогепетѫлѫі ші стръпепоцій лѫі Леоп Філософѫл, сѫпт карій Василіе Кѫвікѫларіѫл пре вре о къціва повъцѫіторі дї пѫпе ціос [1]).

Іаръ деспре Бѫлгарі Kedpen [2]) аша скріе: „Кът аѫ тѫріт дпъратѫл Ioann Zemiска, Бѫлгарій с'аѫ рѫdікат, ші стъпъніреа преспе cine o аѫ дпkredinцат ла патрѫ фраці: лѫі Dавid, Моісі, Аарон ші Самоіл, фечіорілор ѫнѫі Коміт преапѫтерпік дптре Бѫлгарі, de ла карелe с'аѫ ші пѫміт Комітопѫлі; пентрѫ къчеіалалці din пеатѫл лѫі Петрѫ ера dѫші, кѫт ам скріс маі наінте) дп Царіград, ші аколо шедеа. Борісе Маціструл фъкѫт de Zemiска, ші Roman ціѫгъніт de Іосіф Кѫвікѫларіѫл, тѫріnd Zешіска, аѫ фѫціт din Царіград, ші аѫ врѫт съ теаргъ дп Бѫлгаріа, ші пре Борісе, дтбръкат фііnd дп хаіпе гречещі ші Грек сокотіndѫ'л а фі, ѫп Бѫлгар, кънd трecea прin o пъdѫре, л'аѫ оторжт; Roman аѫ ръмас чітов, ші dѫпъ ачееа с'аѫ дптѫрпат дп Царіград, кѫт се ва арăта ла локѫл съѫ."

„Dінтрѫ ачещі патрѫ фраці, Dавid дndатъ аѫ тѫріт; Моісі бътѫnd четатеа Серра, аѫ періт ловіт кѫ o пеатръ de пе zid; пре Арон кѫ прѫпчій лѫі л'аѫ оторжт Самоіл, сѫпѫind къ ціпе кѫ Рошапіі; пѫтаі Владіслав фііѫл лѫі Аарон, кареле ші Іоann с'аѫ пѫшіт, тъптѫіт прin Padomер фііѫл лѫі Самоіл, кареле ші Roman с'аѫ кіемат, аѫ скъпат."

„Самоіл ачеста фііnd хърцашѫ ші neodіхпіт бърбат, кънd ера ощіле Romanілор кѫпріпсе кѫ Барda Склер (ѫпѫл dінтре чеі тъзъліці прin Василіе Кѫвікѫларіѫл), тот апѫсѫл л'аѫ пекъжіт кѫ пъвъліріле сале, цефѫind пѫ пѫтаі Тракіа, Макідопіа ші вечі-пътатеа Тессалопікеі, чі ші Тессаліа, Гречіа ші Пелопопесѫл, ші кѫпрінzѫnd тѫлте четъці, dінтре каре чеа маі de фрѫпте аѫ фост Ларісса, пре аі къреіа локѫіторі кѫ тоате фатіліile лор і-аѫ трекѫт дп Бѫлгаріа чеа маі din лѫнтрѫ, ші пѫтърпdѫ'і дптре осташі съі, кѫ вітеція лор с'аѫ фолосіт асѫпра Romanілор. — Dѫс'аѫ ші тоацеле Съптѫлѫі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ахилеѣ, карелe фѫсесе Епіскоп Лаpіссеі, ші ле аѣ ашezат лп Пpеспа, ѕnde авеа скѫпѫл съѣ.“

Ашішdереа скpіе ші Zonapa [3]).

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Historico ad an. 1. Basilii II. Bulgaroctoni, Katona in Synopsi Chronol. [2]) Idem Cedrenus l. c. [3]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 219. 220.

Апѫл 977. Барda Склер, карелe пептрѫ тъиъліреа са, кѫт с'аѣ zіс ла апѫл маі dinainte, се скѫласе асѫпра лмпъратѫлуі Васіліе Бѫлгароктопѫлуі, лп апѫл de акѫт аѣ лпвінс пре Леоп повъцѫіторіѫл лмпъратѫлуі [1]).

[1]) Cedrenus in Comp. Historico ad an. 2. Bulgaroctoni, Katona in Synopsi Chronologica.

Апѫл 978. Ачелаші Барda Склер лп апѫл de акѫт лпвінце ші пре Барda Фока de довъ орі [1]).

[1]) Idem Cedrenus ad an. 4. Bulgaroctoni, Katona l. c.

Апѫл 979. Барda Фока лп апѫл ачеста лпвінце пре Барda Склер, карелe аѣ фѫціт ла Хосрое [1]).

[1]) Idem Cedrenus ad an. 4. Bulgaroctoni, Katona l. c.

Апѫл 981. Пъпъ кѫnd аѣ ціпѫт тіръпіа луі Барda Склер, лмпъратѫл Васіліе ал doілеа Бѫлгароктопѫл пѫ тѫлт аѣ пѫтѫт лѫкра лп контра луі Самоіл Краіѫлуі Бѫлгаріlор ші ал Ромъпілор челор de a dреапта Dѫнъреі, чі dѫпъ че аѣ фѫціт Барda Склер ла Хосрое, ел лпкъ аѣ маі ресѫфлеціт, ші лп апѫл de акѫт аѣ лѫкрат аша, кѫт скріе Кedpen [1]), карелe zіче: „Dрепт ачеea лмпъратѫл Васіліе кът с'аѣ мъпѫтѫіт de Склер, лndатъ аѣ врѫт съ ісъпdеаскъ фаптеле челе реле а ле луі Самоіл, ші кѫлегънd тоате оціле Рошапілор аѣ трекѫт лп Бѫлгаріа, пічі луі Барda Фока, карелe лпкъ ера domестік преste скоале, спѫіndѫші сфатѫл, пічі челорадалцї повъцѫіторі de ла ресъріт. Аша даръ лптръnd лп Бѫлгаріа прін ціпѫтѫл мѫнтелуі Родопе ші албіа рѫлуі Евро, пре Маціstрѫл Леоп Меліссепѫл л'аѣ лъсат din дърепт, ка съ пъzеаскъ стръторіле, ел трекънd прін кѫрмътъріле ші пъdъріле че сънт de кътръ Тріadіца, карea четате маі de demѫлт ее zічеа Сардіка, лп локѫл че се пѫтеще Стѫпопіѣ, ші de аколо вреа съ бать Сардіка. Се аѫde къ Самоіл темънdѫсе а еші ла шесѣ, аѣ кѫпрінс мѫцїі de прін преціѫр, ші чеаркъ кѫт ар пѫтеа стріка нетічілор. Кѫ ачестеа фііnd кѫпрінс лмпъратѫл, Стефап domестікѫл скоалелор челор de ла апѫс, карелe пептрѫ шічітеа луі се пореклеа Копто-Стефап, ші ера преа маре нетік луі Леоп Меліссепѫлуі, п'оаптеа аѣ мерс ла лмпъратѫл, ші л'аѣ лndетпат, ка лъсънd тоате, съ порпеаскъ табъра, ші съ се лптоарпе лп Царіград; пептрѫ къ Меліссепѫл рѫвпіnd съ рѫпеаскъ порфіра, съ рѫвеще ла Царіград. Dе кѫвінтеле ачесте тѫрбърънdѫсе лмпъратѫл, лndатъ аѣ порѫпчіт съ порпеаскъ табъра. Чі Самоіл тішкареа чеа фъръ de рънd а нетічілор сокотінdѫ-о прекѫт се ші кѫвініа а фі фѫгъ, лndатъ аѣ пъвъліт преste dъншіі кѫ маре лартѣ, ші спъріndѫуі і-аѣ фѫгъріт, лѫънdѫле табъра ші тоате къте авеа кѫ сіne, пъпъ ші стеммеле лмпърътещї; лмпъратѫл de авеа аѣ скъпат прін кѫрмътърї лп Філіппопоіѣ.“

Ашішdереа скріѣ Zonapa [2]) ші Констаптіп Манассе [3]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Georgius Cedrenus Tom. 2. p. 698. [2]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 220. seqq. [3]) Constantinus Manasses pag. 121.

Anul 987. Barda Фока ăn anul de acum ăš ămbrăkat porfira ămpotiva ămpăratului Vasilie al doilea, ši pre Barda Scler ăl pune sub nazъ [1]).

[1]) Cedrenus in Comp. Hist. Katona in Synopsi Chronol.

Anul 988. Ămpăratul Vasilie al doilea bate pre Колокір povъцuitoriul lui Barda Фока [1]).

[1]) Iidem ll. cc.

Anul 989. Ămpăratul Vasilie Bulgaroktonul, dupъ ce ăš tъrit ăn anul acesta cu toate grabnikъ Barda Фока, oastea lui o ăš ămprъšiat, ši pre Barda Scler l'ăš primit ăn grație [1]), apoi dupъ cum scrie Kedren [2]): „Mъntuit fiind ămpăratul de ръsboiele din lъuntru, c'ăš sfътuit cu se isbъndeascъ de pe Samoil ši de pe alți krъišorі, karii pъnъ a fi el cu bътъile sale din lъuntru cuprinse, tulte nagubъ fъcuse ămpъrъției Romanilor. Drept aceea ăš esit ăn Tracia ši Makidonia, ši de acolo c'ăš pogorât ăn Tesalonika cu tulцътeascъ marele Mučenik Dimitrie. Acolo ăš lъsat cu tult ši tare oaste pre Magistrul Grigorie Taronitul, ca cu ămpedece pъvъliріle lui Samoil; iar el ămbrъndusce ăn Țarigrad, ăš purces ăn Iveria, careа o ăš ši cuprins ăn anul urmъtoriš 990.“ Ašišderea scriš ši Zonara [3]) ši Konstantin Manasse [4]).

[1]) Cedrenus in Comp. Historico, Katona in Synopsi Chronol. [2]) Idem Cedrenus T. 2. p. 701. [3]) Zonaras T. 2. p. 223. [4]) Constantinus Manasses p. 221. 222.

Anul 995. La anul aceasta despre Samoil Craiul Bulgarilor ši al Romъnilor aša scrie Kedren [1]): „Ăn timpul aceasta cu de a dincul ošindusce Samoil asupra Tesalonikei, ši'ăš ămpъrțit ošile ăn leašuri, ši ăš porunčit, ca unii mai puцini cu pъvъleaskъ pъnъ la numita cetate. Careа cimindu-o Prefectul Grigorie Taronitul, ăš trimis pre Asot fiiul sъu, ca cerkund tulцimea nemičilor, cu vinъ ši cu'i cunъnъ. Asot mergund, c'ăš ăntъlnit cu cei ce merdea ănainte, ši lъundu ăn fugъ, el ănsuši ăš kuzut ăn mižlokul leašurilor. Grigorie ănцelegund ăntъmplarea, ăndatъ ăš kurs ăntru aцiutoriš, ca cu skoatъ pre fiiul sъu din mъnile protivničilor, či ši el c'ăš ănkunцiurat de Bulgari, ši vitejeще ošindusce, c'ăš tъiat.“

„Ămpăratul ănцъlegund perirea povъцuitoriului, ăš trimis alt povъцuitoriš, pre Nikifor Uranul, Prefectul Anusculu.... Aceasta kът ăš venit ăn Tesalonika, ăndatъ c'ăš ănцiinцat kъ Samoil mundpindusce..... ăš trekut peste Tempele Tesalonikei ši preste rъul Peneu, ši jefueще Tesalia, Beoцia ši Attika, ši trekund prin istmul Korintului, Pelopones (Morea de acum) ănkъ'l jefueще. Drept aceea el ănkъ trekund pre la poalele Olimpului, ăš venit ăn Larisa, ši lъsund aproape bogaцia, toatъ Tesalia o ăš stabilat kurund, ši trekund kъmpul Farsalei ši apa Anidanului c'ăš tъbъrât ăn certurile Sperkeiului, ăntru al kurgia cel din coloul certure se tъbъrâse ši Samoil. De tulte ploi ce kuzuse tokmai atunči, rъul Sperkeiš foarte creskuse, pentru aceea ăn timpul acela nu se puteau vadi nici o bътaie. Či Uranul ăn sus ši ăn

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ціос черкънd рѫвл, аѹ гъсіт вad, прin карелe поаптеа ш'аѹ трекѫт оастеа, ші кънd dорmіа фъръ de гріце Българії аѹ dат престе еї, ші пепѫмъраці аѹ тъіат dintре dъншії, нічї вnвл кѫтezънd a се апъра. Самоіл кѫ Roman фііѫл съѹ лnкъ с'аѹ ръпіт, ші с'ар фі прinс, de пѫ ар фі зъкѫт лntре чеї тъіаці, ші лѧ поаптеа че аѹ ѫрmат пѫ ар фі фѫціт прe аскѫнс лn тѫнції Етоліеї, прin але кърора върфѫрї аѹ вепіт dвnъ ачееа ла тѫптеле Пind, mi de ачі лn Българіа."

„Dвnъ че с'аѹ лntѫрnат а касъ Самоіл. аѹ слобозіт прe Асот фііѫл Таропітѫлуї din ровіа лn карea къzѫce лn бътаіа de ла Тессалопіка; mi ш'аѹ търітат фата dвnъ ел, пентрѫ къ лntрѫ атъта лл лndръцісе фата, кът zічеа къ се ва оторѫ de пѫ о вор da dвnъ dънсѫл. Сфършіndѫce пѫпта, прe цінере-съѹ л'аѹ трітіс лn Dіррахіѹ ка съ порѫнчеаскъ престе цінѫтѫл ачела; чі Асот тергънd аколо, ш'аѹ трас ші тѫіереа лn кѫцетѫл съѹ, ші аѹ фѫціт лn коръбііле каре пъzеа тарцініле лmпърцієї, ші кѫ ачелеа с'аѹ dвс лn Царіград ла лmпъратѫл; de ла каре ел с'аѹ фъкѫт Мацістрѫ, іаръ тѫіереа луї Зостъ."

Ашimdереа скріе Zонара [2]).

Тот лntрѫ ачест анѹ аѹ логодіт Геza повъцѫіторівл Ѳнгѫрілор чел маї de прe ѫрmъ прe Цizела сора Съптѫлуї Enрік, dвnъ фііѫл съѹ Съптѫл Стефан, чі пѫпта о аѹ лntърziат пъnъ вор маї креще [3]).

[1]) G. Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 19. Imperatoris Basilii II. Bulgaroctoni. [2]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 223. 224. [3]) Stephanus Katona in Synopsi Chronologica.

Анѫл 997. Геza, чел маї de прe ѫрmъ повъцѫіторіѹ ал Ѳнгѫрілор, карелe лndemnат фііnd de Саролта тѫіереа са (фата луї Цівла повъцѫіторівлуї Ардеалѫлуї, карелe лпкъ лn анѫл 948 прітісе кredінца лn Хрістос) маї наінte се фъкѫce крещіn, dвnъ че аѹ лntорс прe тѫлцї Ѳнгѫрї ла крещінътате, акѫта векіѹ de zіле, ші апроііndѫce de тоарте, аѹ стръпс прe маї марії попорѫлуї съѹ, ші лn анѫл ачеста прe Стефан фіівл съѹ чел din Саролта тѫіереа чеа dінтъіѹ, л'аѹ ашezат лn локѫл съѹ повъцѫіторіѹ [1]), чі пѫ Краіѹ, кѫт скріе Бонфініе [2]), къчї Краіѹ dвnъ ачееа с'аѹ фъкѫт

[1]) Anonymus Belae Regis Notarius in Historia de septem Ducibus Hungariae, Chartuitius in Legenda de S. Stephano p. 179. Thuroczius f. 94. Ranzanus f. 354. seq. Reva in Centur. f. 2. [2]) Bonfinius f. 170

Анѫл 998. Съптѫл Стефан, апоі лntъіелеа Краіѹ ал Ѳнгѫрілор, лпкъ пѫ се ашezасе біне лn скаѵпѫл пърінтеск, ші Кѫпа Префектѫл Сімцієї (Dux Simeghiensis) лnцелегъndѫce кѫ Adelхaida a dоѫа тѫіере a луї Геza, прe карea вреа съ о іea міе тѫіере, с'аѹ ръdікат асѫпръї, пентрѫ къ ера лпкъ тъnър [1]). Dрепт ачееа лn анѫл de акѫт [2]) фоарте маре ръсвоіѹ с'аѹ порніт лntре Стефан ші лntре Кѫпа, лn каре ръсвоіѹ аѹ лnвінс Стефан прe Кѫпа, лn анѫл че ѫртеазъ л'аѹ ші тъіат лn патрѫ, ші л'аѹ лmпърціт лn патрѫ корпѫрї але църії [3]).

[1]) Thuroczius et Ranzanus ll. cc. Georgius Jeremias Haner in Periodo 1. §. 7. [2]) Timon in Epitome Chronol. f. 1. [3]) Thuroczius f. 95. Bonfinius f. 173.

Анѫл 999. Лn тітпѫл ачеста ръѹ терцеа лѫкрѫріле Краіѹлуї Самоіл, пентрѫ къ аша скріе Кедрен [1]): „Лn анѫл de ла zidірea лѫтеї 6508, лn Indіктіонѫл 13, лmпъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ратъл Василіе маре оасте аѣ тріміс песте Емѣ асъпра четъцілор Бългъреці сълт новъцъіторій: Патрікіъл Теодорокап ші Протоспътаріъл Нікіфор Ксіфіа; с'аѣ капрінс де ачеція Преслава чea маре ші чea мікъ, ші Пліскова, ші оастea Романілор с'аѣ дптърпат кѣ бірѣіпцъ."

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 24. Imp. Basilii Bulgaroctoni.

Апъл 1000. Дмпъратъл Василіе ал доілea Българоктопъл дп апъл де акът іаръпі, с'аѣ ръdікат асъпра Българілор ші а Ромъпілор, пептрѣ кѣ аша скріе Кедрен [1]): „Дп апъл че ѣртеазъ (dѣпъ 999), дмпъратъл іаръші терце дп Българіа прін Тессалоніка аколо Добротер Префектъл Берреії, с'аѣ dат пре сіпе ші четатea дмпъратълъї, пептрѣ кареа фаптъ л'аѣ dърѣіт кѣ чіпсте de Проконсъл. Чі Ніколае, кареле пептрѣ скърцітea лъї, Ніколіца дпкъ с'аѣ пѣміт, ші ера маї маре престе четатea Сервіа zісъ, п'аѣ dат четатea кънd о бътea дмпъратъл; чі се апъ тарера ші вьртос, пъпъ а лъа дмпъратъл четатea, кѣ кареа ші ел аѣ веніт дп тъпї. Четатea ачеea дмпъратъл о аѣ голіт de Българї, ші о аѣ ѣмплът de осташї de аї съї, ші de аколо дптърпъпdѣсе дп Царіград, пре Ніколіца дпкъ л'аѣ dѣс кѣ сіпе ші л'аѣ фъкът Патрікіѣ."

Чі Ніколіца, dѣпъ кът скріе Кедрен маї дп ціос, пѣ тълт аѣ зъбовіт дп Царіград, ші іаръші с'аѣ дпторс ла Самоіл; кѣ карeле фѣцind de ла дпкѣпцірареа четъцеї Сервіа іаръші с'аѣ прінс ші апої с'аѣ бъгат дп темніцъ.

Ѳнгърії дпкъ възънd вітеція Съптълъї Стефан кареа о арътасе асъпра лъї Кѣпа, дп апъл ачеста л'аѣ ръdікат Краіѣ престе сіпе [2]), апої л'аѣ ші дпкоропат тот дптрѣ ачест апѣ, дп 15 Авгѣст [3]), кѣ корона, кѣ кареа ші акъта се дпкоропеазъ Краіі Ѳнгърещі [4]). Трімісѣс'аѣ корона ачеаста de ла Сілвестрѣ ал доілea Папа de ла Рома, саѣ de ла дмпъратъл ресъріталъї Василіе Българоктопъл, пѣ есте а меа а чєрка; дестъл есте, къ ачеіа Краї Ѳнгърещі, карії пѣ с'аѣ дпкоропат кѣ корона ачеаста, пѣ се ціп Краї адевъраці, нічі лі се ціп порѣнчіле, прекът поці ведеа din леціле церії [5]).

[1]) G. Cedrenus in Compendio Historico ad an. 24. Imp. Basilii II. Bulgaroctoni. [2]) Banzanus f. 355 Bonfinius f. 170. Ritius f. 840. [3]) Privilegium datum Abbati Montis Pannoniae anno Christi 1000. Stephani jam Regis, Timon in Epitome Chron. f. 1. Faschingius in Nova Dacia Part. 5. p. 99. et Auctor de Natal. Archi-Episcopi Coloc. p. 7. [4]) Usus. [5]) Corpus Juris Hungarici.

Апъл 1001. Ла апъл ачеста ачелаші Кедрен [1]) аша скріе: „Дп Indiктіопъл 15 Дмпъратъл Василіе аѣ дпкѣпцірат Bidinъл, ші бътъпdѣ'л опт лъпї, л'аѣ лъат кѣ пътереа. Пъпъ че аѣ зъбовіт ла Bidin дмпъратъл, Самоіл аѣ пъвъліт песте Одріапї дп zіоа de Съпта Маріа-Маре, токта кънd сърба сърбътоареа dѣпъ обічеіѣ: ші dобъндind маре прадъ, с'аѣ дптърпат. Дмпъратъл дптърінd Bidinъл, с'аѣ гътіт съ се дптоарпе дп Царіград, ші кълъторінd, тоате четъціле бългъреці ле бътea, ші ле сѣпѣпea шіе. Чі венінd ла четатea Скопіа аѣ афлат, къ Самоіл престе рѫъл Аксіѣ, че се пътеще акъта Вардаріѣ, фъръ de гріце тъбъреще, къчі дпкрезъпdѣсе рѫълъї, ші гъпdінd къ пептрѣ вързареа апеї пѣ се ва пътea трече, се ціпea а фі фъръ de прітеждіе. Даръ дмпъратъл аѣ трекът оастea прін вадъл de оаре-карeле лъї арътат. De ѣп лъкрѣ нічі кѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гъндеа гъндіт ка ачеста спъіпъптъндасе Самоіл, аша аў фъціт кв аї съї, кът пічї впвл дін-тре еї аў dat пепт кв пішічіі. Кортвл лві лпкъ с'аў прінс, ші тоатъ табъра. Чі ші четатеа Скопіа лпкъ о аў dat лмпъратвлві чел de Самоіл пвс Префект преете дъпса Роман фіівл лві Петрв Краівлві Бвлгарілор, фрателе лві Борісе, карєле ші Сімеон с'аў пвміт de пе пвтеле тошв-съў; пептрв карєа фаптъ, лмпъратвл лпкъ л'аў фъкът Патрікіў ші л'аў пвс маї маре преете Авод."

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Historico ad an. 26 Imperat. Basilii II. Bulgaroctoni.

Апвл 1002. Історічіі Вигврещі Твроціе[1]) ші Бонфініе[2]), лпкъ ші чеї маї тързіі de кът дъншіі, се пъръвеск лп прічініле пептрв каре Съптвл Стефан аў лват Ардеалвл de ла Цівла чел маї тъпър, ші л'аў вніт Вигарієї, кв Анонімвл Белеї, карєле аша скріе[3]): „Твхвтвм аў пъскът пре Хорка; Хорка аў пъскът пре Цівла ші пре Звбор; Цівла аў пъскът довъ фете, dінтре каре вна с'аў кіемат Сароля, ші чеїалалтъ Саролт, ші Саролт аў фост тата Съптвлві Краіў Стефан. Іаръ Звбор аў пъскът пре Цівла чел маї тік, татъл лві Бве ші а лві Бвкпе, пре а кървіа тімп Краівл Съптвл Стефан аў свбт цівгат шіе Ардеалвл, ші пре Цівла л'аў dвсв легат лп Вигаріа, ші лп тот тімпвл віецїі лві л'аў цінвт лп темніцъ пептрв ачеєа, пептрв кь лп кредінцъ ера дешерт, ші п'аў врвт съ фіе крещінь, ші твлт се лмпротівіа Съптвлві Стефан Краівлві, тъкарь кь ера din пеатвл тъні-са."

Лпсеатпъ біпе кввінтеле челе трасе але Анонімвлві, адекъ: *„eo quod in fide esset vacuus, et noluit esse Christianus, et multa contraria faciebat S. Regi Stephano;"* каре кввінте пв ле лпцелеце dвпъ тълквіреа лві Твроціе, ші а лві Бонфініе, пре карії і-аў врмат чеїлалцї історічї вигврещі, адекъ: „кь Цівла чел маї тъпър ар фі фост пъгън, чі кь аў фост de леџеа Ръсъріте лві," de кареа аў фост ші Съптвл Стефан маї наінте de а се лпкорона; пептрв кь Цівла чел маї бътрън кв Вигврії din Ардеал лпкъ лп апвл 948 се фъквсе крещінь, пріп а кървіа фатъ Сароля с'аў лпторс ші Геза татъл Съптвлві Стефан. Ашішдереа Съптвл Стефан пв пептрв пъгънътатеа лві Цівла челві маї тъпър с'аў сквлат асвпра лві, чі пептрв кь пв л'аў пвтвт траце de ла леџеа Ръсъріте лві, съ'л фак de леџеа Апвсвлві. Адевъврвл ачеста ші маї кіарь лп веї квпоаще, de веї четі ші сокоті de атървптвл леціле църії вигврещі, челе de СС. Стефан ші Ладіслав фъквте, din каре веї квдеце, кь Съпцїі ачещіа п'аў пвтвт лепъда кв тотвл обічеіврile de ла Бісеріка Ръсъріте лві пріміте, тъкар кь се лпкоропасе кв короапа de ла Сілвестрв ал доїлеа Папа de ла Рома трімісь.

[1]) Joannes Thuroczius in Chronic. Hungar. Part. 2. cap. 29. [2]) Antonius Bonfinius Rerum Hung. Decadis 2. Lib. 1. [3]) Anonymus Belae Regis Notarius de septem Ducibus Hung. Cap. 27.

Апвл 1003. Ла апвл 995 с'аў арътат кь лпкъ атвпчеа аў лородіт Геза пре Цізела сора Съптвлві Енрікь, dвпъ фіівл съь Съптвл Стефан, чі пвпта о аў лптърдіат пъпъ вор маї креще атбе феџеле. Лп апвл ачеста dрепт ачеєа Съптвл Стефан ш'аў адвс лородніка, ші с'аў квнвпат кв dъпса, din кареа с'аў пъскът С. Емерік[1]).

[1]) G. Jeremias Haner Periodi 1-mae §. 10. Adelboldus apud Stiltingum f. 72.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1004. Ла анул ачеста аша скріе Тѫроціе[1]): „Dупъ че аў дпвінс С. Стефан пре Цівла, ш'аў порніт оастеа асупра лві Кеан Повъцвіторівлві Българілор ші Склавілор, каре неатърї локъеск дп локърї din фіреа са тарї; din каре причінъ пре пътітул Повъцвіторіў, dупъ тълте остенеле ші сфдорї de оасте, de абеа л'аў дпвінс ші оторжт, dобъndind песпъсе вістіерії, маї алес дп аур, ші петрії скътпе; ші аў ашезат аколо пре ѳп стръмошў ал съў, апѫте Золтан, (маї біне ар фі zic: пре унул din неатул съў), карєле dупъ ачеea аў тощенит Арdеалул, ші dрепт ачеea се zіче de обще Erdeli Zoltán, пентрѫ къ ел ера чел маї de dетълт, карєле аў тръіт пънъ ла тімпул Съптълві Краіў."

Ашіидереа скріе Бонфініе[2]), Мелхіор Інхофер[3]), ші Timon[4]); чі Історіа ачеаста саў пѫ е адевъратъ, саў Кеан аў фост Повъцвіторівл Ротънілор ші Склавілор. Къчї щіът лъкрѫ есте din Anonimul Белеї[5]), къ дпкъ маї наінте de а лва Тъхътът Арdеалул, дптр'жпсул п'аў фост Българї, фъръ пътаї Ротънї ші пъцінї Склавї, карії бірuindусе, ші прinzindусе Цівла чел маї тжпър дп анул 1002, дп анул ачеста лесне с'аў пътът ръdика асупра Съптълві Стефан, маї вѫртос къ дпкъ пѫ ле dъdусе Повъцвіторіў ноў. Афаръ de ачестеа, чіне ар пътеа крede, къ Золтан аў фост стръмошў, proavus, Съптълві Стефан, ші атъта аў тръіт dупъ тоартеа стръпепотълві съў, кът аў тощенит Арdеалул?.

[1]) Thuroczius in Chronic. Hung. Parte 2. Cap. 30. [2]) Bonfinius Rerum Hung. Decadis 1-mae Lib. 1. [3]) Melchior Inchofer in Annal. Eccl. Regni Hung. Tom. 2. p. 270. [4]) Timon in Epitome Chronologica f. 2. [5]) Anonymus Belae Regis Notarius in Hist. de septem Ducibus Hungariae Cap. 25.

Анул 1013. „Дмпъратул Васіліе" zіче Кедрен[1]) ла анул de акът, „дп тоцї анії пъвълеа дп Българіа..... Dрепт ачеea Самоіл..... аў фъкът шапцърї пре unde дптра; ші пентрѫ къ щіа къ с'аў обічнуіт а дптра прin Кітва, Лопгул ші Клendіул: стръмтъріле ачеле ле-аў дпгръdит....., ші аша ăў ащептат пре дмпъратул. Dупъ че аў сосіт дмпъратул аколо, ші аў врът съ дптре вітеџеще л'аў дмпedікат пъзіторії, ші пре чеї че се сіліа се треакъ кѫ пътереа, лї бътеа, шіі ръпеа din локул чел маї de сус. Аколо dеспъdъждuind dеспре тречере дмпъратул, Нікіфор Ксіфіа Префектул Філіппопоіулві дл дndемна съ ръмънъ аколо, ші съ батъ шапцул; къ ел се ва dуче аіреа, ші съ ва стръdві съ факъ чева de фолос. Ашезъndусе дптрѫ ачеаста (adекъ дпвоіndусе спре ачеаста), ел кѫ аї съї аў дпкѫпцірат пре атеазъді de ла къртътъріле ачелеа тълтеле чел маї дпалт, че се пътеще Балатіста, ші дп 29 de zіле а ле лві Іюліе дп Indіктіонул 12, din лок маї de сус, de ла спате, кѫ таре лартъ аў пъвъліт преste Българї фъръ de весте; карії дпфрікошіndусе аў фѫціт, ші дмпъратул стрікънd гardул, с'аў лват dупъ dъншіі. Мълцї Българї с'аў тъіат атунчї, dарь маї тълцї с'аў прinс. Самоіл дпкъ кѫ апевоіе аў скъпат прin аџіторіпца фііулві съў, карєле гопіторілор ле-аў стат дмпротівъ, ші пѫind пре татъл съў пре кал, л'аў dус дп четъцуіка Прілапулві; Българілор челор прінші, карії се zік а фі фост ка ла 15,000, Дмпъратул ле-аў скос окії, лъсънd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

din Фіеще-каре сѣтъ вплъ къ вп окіѣ, ка съ повъцъеаскъ пре чеіалалцї, ші аша і-аѣ тріміс ла Самоіл. Пре карії възъндъ'ї Самоіл а вені къ ачеста рындѣ, do пъкаzѣ аѣ атецїт, ші аѣ пікат ціос, іаръ дѣпъ че с'аѣ вдат прін чеї че ера de фацъ, венindъ'шї лп орї, аѣ черът шпъ рече, карea бъndъo аѣ къпътат kapdiarm, ші дѣпъ doвъ zіле аѣ тѣрітѣ."

„Лѣї Самоіл і-аѣ вртат фіівл съѣ Гавріїл, карeле ші Poman с'аѣ пѣміт. Ачеста ера маї таре de кът татъ-съѣ, даръ къ маї пъцінъ лпцелепчівне, ка вплъ карeле аѣ фост пъскът dintр'o роабъ din Ларісса. Аѣ лпчепът a domni лп 15 Септемвріе ал Indіктіонвлѣї 13, ші пепліnind вп an лп кръіне, ла вънат с'аѣ оторжт de Ioann, алтміntрелea Владіслав, фіівл лѣї Ааропъ, пре карeле ел лпсвшї л'аѣ фост тънтвіт оape-кънd de тоарте.

Ашішdepea скріѣ: Zonapa[2]) ші Гліка[3]).

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Historico ad an. 38. Imperatoris Basilii II. Bulgaroctoni. [3]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 225. 226. [3]) Glycas p. 310.

Апвл 1014. „Къ лпчепътвл прітъверії" скріе Kedpen[1]) „ла апвл de акът лтпъратвл Васіліе іаръшї аѣ терс лп Българіа, ші бътънd Bidinвл, пре пъзіторії dintр'жлсвл, карії фръпгъндъ'шї кредінца, с'аѣ ръдікат аскпра Romanілор, і-аѣ пъртат лп Волер; апої аѣ терс лп Тессалоніка, вnde аѣ тріміс ла ел Гавріїл, алтміntрелea Poman, пре вп Poman Хеїротметвл, съ'ї фъгъдвіаскъ лп пътеле съѣ, къ і се ва сѣппъпе; чі лтпъратвл цівdекънd a фі пътаї лпшелъчівне фъгъдвінца, аѣ тріміс пре Ксіфіа, ші пре Константіn Dioцen къ оасте лп цінътвл Моглепілор, карії аѣ пръdат цінътвл ачела, ші бътea четатea Noціа; аѣ сосіт ші лтпъратвл, ші аѣ лват четатea, прinzind пре Domitian Кавкапвл, карeле ера от пътерпік, ші Конспліаріѣ лѣї Гавріїл, ші пре Еліце Прінцвл Моглепілор къ маї тълцї боіерї ші осташї, dintre карії пре чеї харпічї de a пърта арme, і-аѣ пъртат лп Аспрокапіа, іаръ пре чеїлалцї і-аѣ цефвіт, ші четатea Noціа o аѣ арс."

„А чіпчea zі дѣпъ че с'аѣ лптъмплат ачестea, аѣ вепіт Poman Хеїротметвл адъкънd къ сіne пре впії dintre шербії лѣї Ioann Владістлав фіівлѣї лѣї Ааропъ къ епістолъ (ръвашѣ), прін карea лпцііпца Ioann Владістлав пре лтпъратвл, кът къ ел аѣ стінс віеаца лѣї Гавріїл Poman, ші акът с'аѣ лпторс ла дъпсвл лтпъръціа Българілор, ші фъгъдвіа лп епістолъ къ ва фі сѣппѣс ші терѣ лтпъратвлѣї. Четind епістола лтпъратвл, ш'аѣ тріміс септепца са печетлвітъ къ бѣллъ de авр; ші дѣпъ пъціne зіле с'аѣ лптърпат Poman Хеїротметвл адъкънd скрісоріле лѣї Ioann Владіслав, ші а прінцілор Бългъріеї, прін каре еї търтърісіа, къ съпт сѣпвшї лтпъратвлѣї. Кавкап фрателе лѣї Domітian челѣї прінс ла Моглепї лпкъ с'аѣ лтпрезпат къ лтпъратвл, ші с'аѣ цінът лп чінсте de дъпсвл."

„Чі лпцііпцъndвсе лтпъратвл, кът къ Ioann Владіслав втблъ къ віклешвг, ші алта зіче, алта фаче, с'аѣ лптърпат лп Българіа, ші пръdънd тоате къте съпт лппрецівръл островвлѣї Сосквлѣї, ші къмпіі Пелагоніеї, Българілор, пе къцї і-аѣ прінс, ле-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аў скос окіі, ші мергънdў пънъ ла Axpida, ѕnde ера скаѕпѧл краіл᷑ор Бѧлгърещі, о аў лѧат.

„Апоі с'аў сокотіт съ меарг᷑ъ ла Dipрахіў (Dyrrachium), къ ші аколо ера de ліпсъ съ фіе de фаць. Пентрѫ къ пънъ кънd аў фост Тріmаліа, ші челе маі вечіне пърці а ле Сервіеі ѳѕпт Владimер, карele аў фост ціпере лиі Самоіл, даръ аў фост от дрептў ші історіў de ѕѧче, Dipрахіѧл аў рѣтас ѧл паче; чі dѕпъ че аў отторжт Іоанн Владістлав пре Гаврііл Роman ші пре Владimер, пре карele кѫ ціврътъпtърі стрътѵе л'аў ѧпшелат прin Dанid Архіепіскопѫл Бѧлгаріеі, de і-аў dат лѧкрѫріле Dipрахіѧлі, фоарте с'аў тѫрѫрат, пентрѫ къ Іоann Владістлав бътea Dipрахіѧл акѵш ел ѧпсѵші, саў прin Повъцѵіторіі съі."

„Чі ѳѵ ѧмпedекат ѧмпъратѫл de ла мерdереа ла Dipрахіў, пентрѫ къ мергънd ѧл Axpida, аў лъсат ѧлапоіа „а пре Георгіе Гоніціат, ші пре Орест протоспътарі᷑ѫл ѳщі, съ прade шесѧл Пелагоніеі, пре карії Бѧлгарії, сѧпт повъцѵіреа лиі Іѧаца, челі de вестіт ші пътерпік неам, і-аў трас ѧл кърсъ, ші і-аў тъіат de тот. Сѧпъратъ фііnd пентрѫ мердереа ачеаста ѧмпъратѫл, с'аў ѧнтърпат ѧл Палагоніа, ші ronind пре Іѧаца, аў веніт ѧл Тессалоніка, ші de аколо ѧл Мосіпоноіў, трімiцind пре Dанid Аріапітѫл кѫ оасте съ батъ Стрѵтміца, карele пъвъліnd фъръ de веste, аў лѧат Терміца. Тріміс'аў ші алтъ оасте асѵпра четъцѵічелор de лънгъ Тріadіца сѧпт Повъцѵіторіѫл Ксіфіа, карele кѫпрinzънd тоате къте ера пре шес, аў лѧат четъцѵіка че съ пѵшеще Боіon."

Ашіmдерea скріе Zonara[2]).

Ла апѫл 963 с'аў аръtат къ Самоіл Краіѫл Бѧлгарілор ші ал Ромънілор челор dea дреапта Дѵнъріі, карії ѧл тітпѫл de акѵт се пѵтеск Коцоѵлахі саў Ціпцарі, аў фост diaѳшў Ромъп кѫ тоатъ віца ші съмънца лиі. Ачі ѧпсеатпъ, къ пре Domitian Каѵкапѫл ші пре Іѧаца, карії се потепеск ачі, пѵтеле ѧпкъі аратъ а фі фост Ромъні, къчі пѵ сънт пѵме словепещі, чі лътінещі.

[1]) G. Cedrenus in Comp. Historico ad an. 40. Basilii Bulgaroctoni. [2]) Zonaras Tom. 2. p. 226.

Anіі 1015 — 1017. „Тот ѧнтрѫ ачела ап" ziче Кедрен[1]) „ѧл Indіктіопѫл ал 14, ѧмпъратѫл ешind din Царіград, аў веніт ѧл Тріadіца, ші ѧпкѵпціѵръnd четъцѵіка Перпікоп zісъ, о аў бътѵт ѧл 88 de ziле, ші пепѵтъndѫ-о лѧа, с'аў dѫс ѧл Мосіпоноіў. Аколо odіхnіndѫ'ші оастea, прітъвара аў ѧнтрат ѧл Бѧлгаріа, ші ѧпкѵпціѵръnd четъцѵіка чea лѧпгъ, о аў лѧатѫ, апоі тріmіціndѫ ѧл къmпіі Пелагоніеі пре Dанid Аріапітѫл, ші пре Констаптіп Діоqen, de аколо аў адѫс мѵлте добітоаче, ші мѵлці оатепі..... Дечі мергънd пънъ ла Касторіа, аў черкат'о, ші афлънdѫ-о аша de таре, кът пѵ се пѵтea бате, с'аў ѧнтърпат пептрѫ къ лѧасе кърці de ла Ціцікіе Префектѫл Дрѫціорѫлиі, фііѫл Патрікіѫлиі Теѳdат Іверѫлиі, прin каре се ѧпцііпца, къ Кракра аў стрінс фоарте маре оасте, ші ѵпіndѫсе кѫ Іоann Владістслав, пре Паціпакі ѧпкъ і-аў трас ла сіпе, ші вреаў съ пъвълеаскъ ѧл ціпътѫл Романілор. Тѫрѫрънdѫсе прin кърціле ачестea, ѧнdатъ ш'аў мѵтат калea, ші трекънd аў лѧат четъцѵіка Босоградa, ші о аў ті арс, Берреа,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

о аѹ dipec, ші стрікъnd четъцѹічоле din преціѹрѧл островѧлуї ші ал Моліскѧлуї, аѹ стътѹт, ѧnцiiпцindѹce къ пъвъліреа луї Кракра ші а луї Ioann Владістлав, кареа воісе а о фаче, с'аѹ ѧmпedекат, пекъпътъnd аціѹторіѹ de ла Паціпакї. Ѧптѹрпъnдѹce аѹ бътѹт Сетепа, ѹnde авѹсесе четате Самоіл."

„Dѹnъ ачестеа аѹ тріміс асѹпра луї Ioann Владістлав, карелe пѹ ера departe de ел, пре Коnстантіn Dіоцen кѹ четеле Апnѹсѹлуї ші а ле Тессалопічепілор. Ачѣлора, dѹnъ че с'аѹ dѹс, Ioann Владістлав ле-аѹ пѹс леашѹрї. Ачаста възъndѹ-о ѧmпъратѹл, ел ѧnсѹші аѹ терс къларе ѧnаіntеа оцілор, ші пѹmаї атъта zікъnd:" „Чіnе е осташ, віе dѹnъ mine," „аѹ стрінс калѹл ѧn піntепї. Възъnd чеї ѧnаінte трімішї ѧndръспіреа ѧmпъратѹлуї, с'аѹ спъімънтат, ші ѧптѹрпъndѹce ла табъра лор алта п'аѹ стрігат, фъръ пѹmаї: " *Βεζειτε ὁ Τζαισαρ*! — Ведецї пре ѧmпъратѹл! " „ші тоцї аѹ прінс фѹга dіmпreѹnъ кѹ Ioann Владістлав. Dіоцen кѹ аї съї къпътъnd кѹраціѹ і-аѹ гоніт, ші тѹлцї аѹ тъіѧт, прінс'аѹ ші 200 de кълърецї ѧnбръкацї ѧn ферѹ, ші каї ші богаціа луї Ioann Владістлав, ші пре върѕ-съѹ. Ѧmпъратѹл съвършind ачестеа, с'аѹ ѧптѹрпат ла Бodena, ші de аколо, dѹnъ че аѹ ѧптокміт тоате, ѧn Царігrad ѧn 9 Ianѹарiе ал Indіктіопѹлуї 15, ѧn апѹл de ла zidіrea лѹmеї 6526, (іаръ de ла пашереа луї Хрістос 1017)."

Ачі ѧпкъ ѧnсеатnъ, къ осташіі луї Ioann Владістлав аѹ фост таї кѹ сеатъ Ромънї de віцъ, прекѹт ші ел; алтміntрелеа кѹm ар фі стрігат: „Ведецї пре ѧmпъратѹл!" кіар Ромънеще, тъкар къ Кedрen ка Грек ръѹ аѹ скріс кѹвінтеле ачелеа.

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Historico ad an. 39. Imperatoris Basilii II. Bulgaroctoni.

Anїї 1018, 1019. „Ioann Владістслав", іаръші Кedрen [1]) zіче „скъпънd de прітежdіа таї сѹс zісъ, с'аѹ dѹс съ бать Dіррахіѹл, ші ѧпчепънd ръсвоіѹл с'аѹ оторѧт пѹ се ціе de чіne, dѹnъ че аѹ domnіt доі anї ші чінчї лѹnї; deпре а кърѹіа тоарте ѧnцiiпцънdѹce ѧmпъратѹл прін Префектѹл Dіррахіѹлуї, Патрікіѹл Нікіфор Пегопітѹл, ѧndatъ аѹ порніт, ші dѹnъ че аѹ веніт ла Odріѹ, л'аѹ ѧптітпінат фрателе ші фечіорѹл луї Кракра челуї вестіт, adѹкъndуї бѹnъ весте, къ се сѹппѹпе ѧmпъратѹлуї Перпікѹл чел таре, ші алте четъцѹічї пъnъ ѧn 35; кърора dѹnъ vrednічіа лор тѹлцътіndѹле, пре Кракра л'аѹ фъкѹт Патрікіѹ, ші ел аѹ веніт ѧn Мосіnопоіѹ. Аколо аѹ веніт ла dънсѹл солї din Пелагопіа, din Моровісd, ші din Ліпепіѹ, сѹппѹіndѹce кѹ четъціле лор ѧmпъратѹлуї. De аколо аѹ шерс ла Серра ѧmпъратѹл, ші аѹ веніт ла dънсѹл Кракра, adѹкъnd кѹ сіne пре ачеіа, карії фѹсесе престе челе 35 de четъцѹічї, че се сѹппѹсесе, ші тоцї с'аѹ ѧпііmіт кѹ чінсте. Веніtаѹ ші Dраготѹz din Стрѹmпіца, ші adѹкъndѹ кѹ сіne пре Патрікіѹл Ioann Префектѹл Халdеіі, карелe прінс фііndѹ de Самоіл краіѹл, 22 de anї робісе, ші пептрѹ ачеea пре Dраготѹz ѧnкъ л'аѹ фъкѹт Патрікіѹ ѧmпъратѹл. Къt с'аѹ апропіат de Стрѹmпіца ѧmпъратѹл, аѹ веніт ла dънсѹл Dавід Архіепіскопѹл Бѹлгаріеї кѹ кърцї de ла Маріа въdѹва луї Ioann Владістслав, кареа фъгъdѹіа: къ ва da тоатъ Бѹлгаріа, пѹmаї de ва dовъndі піскарї черерї."

Веніт'аѹ ші Бordan domnѹl четъцѹічелор, челор din лъѹntрѹ ὁ τῶν ἐνδοτέρω κάστρων

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

τοπάχης ши ел дпкъ с'аў фъкът Патрікій; пептрѫ къ de тѫлт цінеа кѫ дмпъратѫл, ши оторѫсе пре сокрѫ-съў."

„De аколо аў мерс ла четатеа Скопіа zicъ, ши лъсънd шаї маре престе дънса пре Патрікіѫл Dавid Аріанітѫл, с'аў дптърпат прін четъцѫічеле Стінеіў ши Просак..... De аколо плекънd спре dреапта, аў дптрат дп Ахріda..... карea четате ера чea къпітъ-неаскъ дп тоатъ Бѫлгаріа, ши скаѳпѫл краіlор ера дптр'жнса, ши аколо се цінеа вістіеріile, пре каре deскizиndѫле тѫлцї баnї, корone алкътѫіте din петрії скѫmne, вештmінте дптрaвріте, ши о сѫтъ de тъжі de аѳр аў гъсіт, каре тоате ле-аў келтѫіт дп осташі дп локў de конціаріў. Престе Ахріda аў пѫс маї маре пре Патрікіѫл Еѫстатіе Dафнотел, dънdѫї бѫnї пъzіторі. Апоі аў ешіт дп табъръ de аў пріimіт пре въdѫва лѫї Ioann Владістслав кѫ треї фечіорі, ши шесе фете. Adѫc'аў дънса кѫ сіne ши пре ѫn фечіор de къпътат а лѫї Самоіл, ши dоъ фете але лѫї Padomep (алтмінтреlеа Гаврііл Ромап) фечіорѫлѫї лѫї Самоіл, ши чінчі фечіорі тот аї ачелѫіа, dінтре карії ѫнѫл фѫсесе орбіт de Ioann Владістслав атѫнчі, кънd аў оторѫт ачеста пре Padomep, ши пре пѫіереа лѫї, ши пре Владімер цінеріle лѫї Самоіл. Маї авea Маріа din Ioann Владістслав ши алцї треї фечіорі, чі ачещіа фѫцісе дп мѫнтеле Тмор, карele е ѫnѫл din вървѫріle мѫнцілор Керавпічещі. Дмпъратѫл пре Маріа о аў пріimіт кѫ блъndеце, ши аў порѫнчіт съ о цінъ кѫ чеіlалцї."

„Афаръ de ачещіа ши алцї Бѫлгарі din чеї маї de фрѫнте с'аў дмпрeѫпат кѫ дмпъратѫл, прекѫт Несторіц, Zарiц ши Добротер чел маї тінър, фіеще-каре кѫ осташії съї, ши пре тоцї і-аў пріimіт дмпъратѫл кѫ блъndеце, ши і-аў чінстіт кѫт і се кѫвінеа лѫї."

„Ба че е маї мѫлтѫ, ши Прѫсіan фечіорѫл лѫї Ioann Владістслав, кѫ фрацїї съї, deспре карії am zic маї дп сѫсѫ, къ фѫцісе дп мѫнтеле Тмор, дndелѫпгата дпкѫпцібраре пе маї пѫтъndѫо ръбda..... аў пофтіт de ла дмпъратѫл секѫрітате, ши аў фъгъdѫіт къ се вор сѫпѫпе; кърора отепещле-аў ръспѫнс..... Din Преспа с'аў dѫсѫ дмпъратѫл дп Diаволіў, ши аколо шezind дп тропѫ, аў пріimіт пре Прѫсіanѫ кѫ фрацїї лѫї, пре карії мъпгъindѫї кѫ кѫвінте dѫлчі, ши пліne de отепіе, пре Прѫсіan л'аў фъкът Маџістрѫ, іаръ пре чеї доі фрацї аї лѫї, і-аў фъкът Патрікії."

Dѫпъ ачестеа скріе ачелашў Кedрen, къ пре Маріа мѫта лѫї Прѫсіan дпкъ о аў фъкът дмпъратѫл Zостъ, карea чінсте ера дптре шѫіерї, ка ші а фі Патрікіў дптре бърбацї.

Бordan Domпѫл четъцѫічілор, челор din лъѫптрѫ, деспре карele скріе Кedрen ла анії ачещіа, ті се вede а фі фост Топарх престе Констанціа ші челелалте четъцї че сънт dea стъпга Dѫнърії, adекъ дп Валахіа de акѫm, деспре каре с'аў фъкът кѫвънт ла анѫл 972; каре părere a меа, къчі аре фѫndament, тъ фаче а крede, къ Бordan дпкъ аў фост Ромън, ка ті Кракра, ши тоцї чеї че сънт din съмънца Комітопѫлілор. Вezї ши ачелеа, каре am скріс ла анѫл 963.

Аша аў кѫпрінс de одатъ Васіліе ll. Бѫлгароктонѫл тоатъ Бѫлгаріа, ши прекѫт скріе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Nikita Xoniat [2]) аѹ фъкѫт Тестамент (diatъ), ка de кѫтва се вор скѫла oape-кънd ші Ромънії, аша съ лѫкреze кѫ дъпшії, кѫт аѹ лѫкрат ел кѫ Бѫлгарії, карe diatъ o аѹ лѫс дп тъпъстіреа лѫї Состеніе дп Царіград, прекѫт маї пре ларг се ва арѫта ла апѫл 1187.

[1]) Georgius Cedrenus in Compendio Historico ad an. 41. Imp. Basilii Secundi Bulgaroctoni. [2]) Nicetas Choniates L. 1. cap. 6. de Imp. Isaacio Angelo.

Апѫл 1021. Бессії саѹ Біссенії, despre карії с'аѹ фъкѫт помепіре ла апѫл 970, дп апѫл de акѫт фъръ de весте аѹ пъвъліт дп Apdeал, ші тѫлтъ пагѫбъ фъкъndѫ, іаръ с'аѹ дптѫрпат ла але сале [1]). Георгіе Іеремія Хапер [2]) се дпdoеще, de п'аѹ оторжт дп апѫл de акѫт Сѫпad пре Охтѫт, despre карії ам кѫвъптат ла апѫл 889.

[1]) Bonfinius f. 181. Chartuitius f. 187. Timon in Epitome Chronologica f. 3. [2]) Georgius Jeremias Haner Periodi 1-ae §. 14.

Апѫл 1024. Мѫрind дп апѫл ачеста фъръ de мощенї дмпъратѫл Аппѫсѫлуї Съптѫл Хепрік II, фрателе Цїселеї, ші кѫмпатѫл Съптѫлуї Стефан краіѫлуї Бнгарієї, ачеста аѹ черкат кѫdinца, карea o авea фііѫл съѹ Съптѫл Емерік дп Банаріа despre мѫтъ-са Цїсела, щі dрепт ачееа с'аѹ ші чертат кѫ дмпъратѫл Аппѫсѫлуї Конrad II ѫрмъторіѫл Съптѫлуї Хепрік пентрѫ Баваріа [1]).

[1]) Kortholt pag. 396. Stiltingus f. 136. seq.

Апѫл 1026. Мѫрind Васіліе II, Бѫлгароктонѫл, і-аѹ ѫрмат Констаптіп VIII, сѫбт а кърѫіа дмпъръцїе прекѫт скріе Кedрen [1]): „Паціпакії аѹ пъвъліт дп Бѫлгаріа, ші пре тѫлцї оатепї, повъцѫіторї ші ощї аѹ оторжт ші прінс. Dрепт ачееа дмпъратѫл Констаптіп VIII, аѹ фъкѫт Повъцѫіторіѫ Бѫлгарієї пре Констаптіп Dіоцеп Префектѫл Сірміѫлуї, карeле маї adесe-орї довіndѫсе кѫ Паціпакії, маї пре ѫрмъ і-аѹ бътѫт, ші дптірindѫ'ї престе Dѫпъре, і-аѹ сіліт съ ръмъпъ аколо."

Ашіщdереа скріе Zonara [2]).

[1]) Georgius Cedrenus in Compendio Historico ad an. 1. Imp. Constantini VIII. [2]) Ioannes Zonaras Tomo 2. pag. 228.

Апѫл 1029. Despre Прѫсіan фііѫл лѫї Іоапп Владіслав краіѫлуї Бѫлгарієї, despre карeле ам кѫвъптат ла апѫл 1019, аша скріе Кedрen [1]) ла апѫл de акѫт: „Дп вретеа ачееа пжржт фііnd Прѫсіan Бѫлгарѫл (маї біпе ар фї скріс Ромънѫл) ші Маціструл, кѫ дпцелегъndѫсе кѫ Теодора сора Аѫгѫстеї Zoe, вреа съ ръпеаскъ дмпъръцїа, с'аѹ пѫс сѫбт пазъ дп тъпъстіреа лѫї Manoiл, ші дпгрошіndѫсе препѫсѫл, і-аѹ скос окіі, ші пре мѫтъ-са Маріа Zоста о аѹ лепъdат din Царіград."

Ашіщdереа скріе Zonapa [2]).

[1]) Georgius Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 1. Imp. Romani III. Argyri. [2]) Joannes Zonaras Tomo 2. pag. 230.

Апѫл 1030. Чеарта, карea o авea Съптѫл Стефан краіѫл Бнгѫрілор кѫ дмпъратѫл Аппѫсѫлуї Конrad II, пентрѫ Баваріа, кѫт с'аѹ zic ла апѫл 1024, атъта аѹ крескѫт; кът дп апѫл ачеста аѹ веніт ла арме, чі пѫ дпdелѫпг аѹ цінѫт ръсвоіѫл, кънї мѫрind Съптѫл Емерік. пентрѫ а кърѫіа кѫdinцъ се порпісе, дп грабъ с'аѹ ашezат [1]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Chartuitius in vita S. Stephani f. 190. Thuroczius f. 97. Ranzanus f. 356. Timon in Epitome Chronologica.

Anul 1031. Despre Prsciani mai pre urmă aşa scrie Kedren[1]): „În anul de la zidirea lumii 6539, în Indictionul 14, ne Prsciană l'aŭ tins războiŭ, iară pre mulţi-ca de la mănăstirea Vasilarişului din Mantikeŭ o aŭ trecut în Tracia.“

Tot între aceşta an aŭ murit şi Sfîntul Emerik fiiul lui Sfîntului Ştefan craiului Ungariei[2]), şi dupe dînsul aŭ murit şi mulţi-ca Cîsela; căci scrie Enc[3]): „Muta lui Emerik unchiu nu mult aŭ trăit dupe fiiul său, dupe a cărui moarte Ştefan şi'aŭ luat altă muiere iarăşi Cîsela numită, din familia Burgundilor.“ Cîsela aceasta, nu cea dintîiŭ, aŭ întemeiat pre Sebeş cu scoatu-i oştii lui Vasul, pre carele vrea Sfîntul Ştefan, dupe ce i-aŭ murit fecioriul Emerik, s'ul lesu Craiŭ în locul său[4]). De o întîmplare ca aceasta s'aŭ temut şi Andreiŭ, Bela şi Levenţa, rudeniile Sfîntului Ştefan, şi drept aceea aŭ fugit întîiŭ în Bohemia, apoi în Polonia[5]).

[1]) Cedrenus Tom. 2. p. 729. [2]) Chartuitius, Thuroczius. Ranzanus et Timon ll. cc. [3]) Ens. p. 41.
[4]) Thuroczius f. 97. 98. Bonfinius f. 185. [5]) Thuroczius f. 98. et 103. Bonfinius f. 185. et 194.

Anul 1032. La anul aceasta aşa scrie Kedren[1]): „În anul de la zidirea lumii 6540, în 28 Iulie, sîmbătă la doue ceasuri ale nopţei, aŭ trecut o stea de la amiazi-zi spre miazi-noapte, care aŭ luminat tot pămîntul cu razele sale. Şi nu-mai dupe aceea, trîstă veste aŭ venit despre lucrurile Romanilor, adecă: cum că Avarii cu Sasi Mesopotamia; Pacinakii trecînd Dunărea, Mesia de jos; Sarakinii marginile Illiricului . . . . şi veşnicii s'aŭ întărnat a casă nevătămaţi, numai Sarakinii s'aŭ bătut.“

Aşişderea scrie Zonara[2]) şi Calvisie[3]).

[1]) Cedrenus Tom. 2. p. 730. [2]) Zonaras Tom. 2. p. 232. [3]) Calvisius in Opere Chronol. ad h. an.

Anul 1035. În anul de acum, dupe cum scrie Kedren[1]) şi Zonara[2]), Pacinakii trecînd Dunărea, aŭ prădat toată Bulgaria, Tracia şi Makidonia, în care pradă ce n'aŭ trebuit cu pătimeaşcă şi bieţii Romîni?

[1]) Cedrenus ad an. 1. Michaelis IV. Paphlagonis Augusti. [2]) Zonaras Tom. 2. pag. 236.

Anul 1036. „La anul de la urzirea lumii 6544, în Indictionul 4. primăvara, zice Kedren[1]): „Pacinakii de treĭ ori s'aŭ slobozit în ţinutul Romanilor, strîcînd toate cîte le aŭ fost înainte, şi pre cîţi aŭ prins, pre toţi i-aŭ otorît cu nespuse chinuri, nepărtinind la vre o vîrstă; vii înse aŭ prins pe 5 povăţuitori: pre Ioann Dertokaitul, pre Barda Pecîă, pre Leon Kalkotuba, pre Konstantin Pterotul şi pre Mihail Strabotrikariŭ.“

Aşişderea scrie Zonara[2]).

[1]) Cedrenus in Comp. Historico ad an. 2. Michaelis IV. Paphlagonis Aug. [2]) Zonaras l. c.

Anul 1038. Anul aceasta e vestit foarte, nu numai la istoricii cei Ungureşi, ci şi la cei streini pentru moartea Sfîntului Ştefan celui dintîiŭ Craiŭ al Ungurilor; ci nu în toţi istoricii se părăveşc în anul aceasta. Eŭ am urmat celor mai vrednici de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кредінцъ, лві Тврощіе [1]) ші лві Panzan [2]), ші пентрв ачееа пвн тоартеа Съптвлві Стефан ла апвл ачеста. Тв четеще пре Ханер [3]), ші маї мвлте веї афла лптр'жпсвл.

[1]) Thuroczius f. 9. [2]) Ranzanus f. 356. [3]) Georg. Jeremias Haner Period. 1. §. 18.

Апвл 1039. Двпъ тоартеа Съптвлві Стефан прін аціsторівл Ціселеї въдвеї кръесеї чеї din фамілія Бврвndілор, с'аў фъкът Країў Вигаріеї Петрв Алетапвл [1]), пре кареле л'аў ші лпкоропат Вигврії лп апвл ачеста [2]).

„Лп апвл ачеста" zіче Кедрен [3]): „с'аў ръdікат мі Бвлгарії асвпра Ромапілор; кв ачест прілеціў оаре-каре Бвлгар, апвме Петрв пврекліт Делеап, шербвл вній царігрdеап, аў фвціт din Царіград, ші вмблънd прін Бвлгаріа, аў вепіт пънъ ла Морава ші Бълград, каре съпт четъціле Паппоніеї de a dреапта Двнърії, вечіпе кв ціпвтвл вигвреск, ші zікънd: къ ел есте фіівл лві Ромап ші непот лві Самоіл (Краівлві Бвлгаріеї), аў порніт спре Бвлгарі — de л'аў крезвт ші л'аў фъкът Країў Бвлгаріеї. Дечі л'аў dвс лп Наісў ші Скопіа, челе маї de фрвпте четъці але Бвлгаріеї, претвтіпdепеа Країў віневестіпdв'л ші атар оторънd пре Гречі, пе карії афла. Ачеаста лпцелегънdв-о Васіліе Сіпadem Префектвл Dіррахіівлві, лп грабъ аў стрънс ощіле de аколо, ші ле аў dвс лп коптра лві Делеап ..... Іаръ двпъ че аў сосіт ла локвл че се кеатъ Дебра, с'аў сфъdіт кв Трібвпвл Міхаіл Дертокаітвл, кареле л'аў пжрът, къ вреа съ ръпеаскъ лтпъръція, пентрв ачееа лтпъратвл л'аў пъзъліт, мі трітіціпdв'л лп Тессалопіка, л'аў пвс сънт пазъ. Дертокаіт, (къчі ачеста аў вртат лві Сіпadem) пебвпеще пвртънd дірегъторіа, лп скврт тітп тоате ле аў ръсколіт; пентрв къ ачеіа, пре карії і-аў фост цертвіт фъръ дрептате, — с'аў скълат асвпра лві, ші ел сітціпd леашвріле, аў фвціт поаптеа. Еї аша даръ темънdвсе de лтпъратвл, аіеве с'аў десбіпат de кътръ лтпъратвл, мі пре впвл dіптре осташі, кареле ера щівт de лпцелепт ші de таре, апвме Теіхотер, л'аў ръdікат Країў Бвлгаріеї. Деспърціпdвсе лп доъ Бвлгарії, ші квпоскънd Країў вній пре Далеап, алцій пре Теіхотер: Делеап аў кіемат прін кърцї пре Теіхотер съ се впеаскъ ла олалтъ, апої двпъ че ш'аў вніт ощіле, пре тоцї і-аў кіемат мі ле аў кввъптат: къ de'л кред пре дъпсвл а фі din съпце кръіеск, прекът ші есте din Самоіл пръсіт, ші пофтеск съ ле фіе Країў, съ лепеде пре Теіхотер; алтмінтрелеа ел лпсвшї се ва лъса, ші кръітеа о ва da лві Теіхотер. — Двпъ че аў zіс ачестеа, с'аў фъкът маре лартъ, ші стрігънd къ пвтаї пре Делеап лл воеск Країў, пре Теіхотер лndатъ л'аў вчіс кв шіетре. Делеап рътънd Країў сінгвр, ощіле сале ле аў повъцвіт ла Тессалопіка лтпротіва лтпъратвлві. Чі лтпъратвл фъръ вре вп рънd ш'аў трас ощіле спре Царіград, лъсънd тоатъ богаціа, авгвл, арціптвл ші скълеле, съ ле двкъ двпъ дъпсвл domestіквл Мапвіл Іваца, кареле лвънd тоате ла сіпе, кв оаре-каре Евпвх ші Квбікваріх, апвме Кеопіт, аў трекът ла Делеап."

„Алтмінтрелеа Делеап вінe с'аў пвртат; къчі трітіцінd кв оасте пре Казкап, аў лват Dіррахівл; Апtім лпкъ тріміс фііпd кв алтъ оасте лп Гречіа, аў бътът пре Алакасеў ла Теба, оторжнd мвлцї Тебапі. Атвпчі с'аў плекат Бвлгарілор мі ціпвтвл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Nikonoiълві, лъънd афаръ Nаънактъл. Пентрѫ къ тріміс фііnd ân цінътъл ачела ѫn царіградеan anѫme loan Кѫцаміт съ скоатъ трібътъл, маї аспрѫ ші nedpепт пѫртъndѫce кѫ локѫіторіі, шіе ânсъшї ш'аў къщігат осъndъ, ші лор ле аў dat прілеціў de a ce плека de ла ântпърѫціе. Къчї л'аў тъіат тот дърабърі пентрѫ скътпетеа лъї, ші блъстъмъnd пре ântпъратъл Romanілор, скътърънd цівгъл, с'аў ѫnіт кѫ Българії, пѫ атъта пентрѫ драгостеа лъї Delean, кът пентрѫ ѫра Орфанотрофълві. — Пентрѫ къ ântпъратъл Василіе (Българоктонъл), къnd аў сѫпс пре Българі, пітіка аў мътат din чеде обічпѫіте, пічї аў сторс маї маре дape, de кът аў фост сѫпт Самоіл; адекъ, ка фіеще каре Българ (ші Ромъп) карeле авеа ѫn цівг саў о пъреке de боі, съ dea ân комтѫn ѫn modiў саў гълеатъ de бѫкате, ші алтъл de меіў саў мълаіў търѫпт, ші о вадръ de вin. Орфанотрофъл ачестеа ле мътасе ân бапї; каре лъкрѫ песѫферіndъ'л Nікополітапії, с'аў ântърпат ла чеї de ѫn пеам кѫ dъпшії.“

Адскъ ла Ромъпї, пентрѫ къ ânчепъnd de ла Самоіл, тоцї Країі Българіеї аў фост Ромъпї пъпъ атъпчї, пъпъ че аў кѫпрінс Тѫрчії de акът Българіа, прекът с'аў арътат ла апії маї din наінте, ânчепъnd de ла апъл 963, ші се ва аръта ла чеї вїторі. Деспре Іваца ші Каѫкап вецї каре аш скріс ла апъл 1014. Доаръ ші Антім аў фост Ромъп, къчї к'ат аша ân ѫпъ пѫтеле.

[1]) Thuroczius f. 98. 99. Ranzanus f. 357. [2]) Petrus de Reva Centur. f. 3. in margine. [3]) Georgius Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 6. Michaelis IV. Paphlagonis Augusti.

Апъл 1040. Ла апъл ачеста скріе Кедрен[1]) зікъnd: „Ân апъл de ла фачереа лъмії 6549, Indiктіопъл 9, лъпа лъї Септемъріе, Патрікіъл Алъсіan Префектъл Teodosiопоіълві, фііъл ал doілеа ал лъї Аарон (фрателї лъї Самоіл), фѫціnd фъръ de вестe din Царіград, аў трекът ла Делеан. Пентрѫ къ пърѫт фііnd de nedрептате, маї наінте de a і съ лъа ші черка каѫсă, Іоann фрателе ântпъратълві аў сторс 50 de фѫпцї de аѫр de ла dъпсъл, ші і-аў лъат ші о мъіерѫшкъ фрътъшікъ, пре карea о цінea ân Харсіan: ші dѫпъ че мълт с'ар фі рѫгат ântпъратълві ші п'ар фі dобъndіт съ і се факъ дрептате, despъdъждѫind деспре лъкрѫріле сале, с'аў ântърькат ân вештпът артепеск, ші фъкъndѫce а фі шерѫъл лъї Василіе Teodorокапъл, ші къ терце ân Тессалопіка ла ântпъратъл, пре аскѫпс аў фѫціт ші аў терс ân острон, ѫnde съ тъъръѫce Делеан кѫ тоатъ оастеа. Кѫ маре бѫкѫріе аў пріміт Делеан пре Алъсіan, тетъndѫce ка пѫ кѫпва съ се ânкіпе Българії лъї Алъсіan, ка ѫnѫіа че ера пъскът din съпце кръіеск; дрепт ачеea л'аў пріміт (прекът се вede) соцѫ, ші л'аў тріміс кѫ 40,000 de осташї съ батъ Тессалопіка, прсстe каре атъпчї ера маї маре Патрікіъл Констаптіп въръл ântпъратълві. Ацізпгъnd аколо Алъсіan, четатеа о аў ânкіс кѫ шапц, ші dѫкъnd машіne, кѫ тот deадіпсъл о аў бътът; чі dѫпъ че ânzъdар о ар фі бътът ân месе зіле, de претътіпdепеа фііnd алъпгат, ші despъdъждѫind de a о пътеа лъа, с'аў сфътъіт съ о кѫпріndъ кѫ ânделъпгъ ânкѫпцізраре. Чі четъцепії ân оаре-каре зі аў ешіт ла мортъпътъл тъчепікълві Dімітріе, ші тоатъ поаптеа рѫгъndѫce, с'аў ѫnс кѫ міръл, каре ісвореще din мор-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тынт, апоі дескіzынd порціле, кз о іпітъ с'аў олобозіт асзнра Българілор, авъnd ші легіонъл челор іпітоші кз сіне, ші спъріінd пре пепічі кз пъвъліреа лор чеа фъръ de пересте, і-аў фэгъріт, пе ынdръznінd чінева а ста саў а се апъра. Повъцзіторіэл оастеі Romanілор аў фост лпсъші Мъчепікъл. — Аў къзэт dінтре Българі ка ла 15,000, ші с'аў прінс пз маі пзціні, чзіналці кз рэшіноасъ фэгъ аў скъпат ла Делеан, din превнъ кз Алъсіan.“

Ашіндереа скріе Zonara [2]).

[1]) Georgius Cedrenus ad an. 7. Imp. Michaelis IV. Paphlagonis. [2]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 241.

Апэл 1041. „Dэнъ че с'аў лптъмплат пердереа ла апэл трекэт спъсъ“ зіче Кедрен [1]) „лмпрезпънdэсе Делеан кз Алъсіan, аў лпчепэт а гъndі ръў эпэл despre алтэл; ачеста рэшінат фііnd пентрз пердереа, ачела ніздекъnd къ аў фост въnzаре: пентрз ачееа эпэл алтэіа тіndea лацў ші черка прілеціў de a се пердe. Маі не эртъ, Алъсіan сфътэіндэсе кз зній діntре претенії съі, аў кіемат пре Делеан ла оспъц, ші аколо dэнъ че с'аў лмбътат Делеан, пеціінd вре эпэл діntре Българі, і-аў скос окіі, апоі ел аў фэгіт лп Мосіnопоіў ла лмпъратэл. Пре Алъсіan лмпъратэл л'аў фъкэт Маціstрз ші л'аў тріміс лп Царіград ла Орфанотрофў, іаръ ел аў трекэт прін Тессалоніка лп Българіа, ші прінzінd пре Делеан, л'аў тріміс лп Теесалоніка. De акодо мергънd маі лп лънтрз, змплътэра чеа din лемне фъкэтъ de Manэіл Іваца, пентрз ка съ лмпедече ошіле лмпъратэлэі, ші ел съ цінъ челе din лънтрз, лнграбъ о аў стрікат, ші ръсінінd адэнареа Българілор, аў прінс пре Іваца. Dэнъ ачееа рънdэінd лъкэріле Българієі, ші чіне съ фіе маі маре престе дънса, с'аў лптэрнат лп Царіград, dэкънd кз сіне пре Делеан ші пре Іваца.“

Ашіндереа скріе Zonara [2]).

Петрз Алеmанэл, ал doілеа Краіў ал Знгарієі, пебъгънd лп вре о сеатъ пре Знгарі, ал кърора Краіў ера, dіregъторііле челе маі марі ле аў dat Nemцілор ші Тъліанілор, пентрз кареа фаптъ а лэі, Знгарії с'аў бэсэркат ші л'аў лепъdат din Кръіме [3]), пзпънd лп локэл лэі Краіў пре Палатінэл Аба [4]), кареле фостаў Знгэр саў Кэman (adекъ Romън), апоі іаръші фостаў кэmпат саў пепот Съптэлэі Стефан? вezі пре Хапер [5]).

[1]) Georgius Cedrenus ad an. 7. Imp. Michaelis IV. Paphlagonis. [2]) Zonaras Tom. 2. p. 242. [3]) Thuroczius f. 99. Ranzanus f. 357. Bonfinius f. 189. [4]) Idem Ranzanus et Bonfinius ll. cc. [5]) Georg. Jeremias Haner Periodo 2. §. 23. nota h.

Апэл 1042. Петрз ал doілеа Краіў ал Знгэрілор dэнъ че с'аў пъzъліт, аў фэціт лп Баваріа ла лмпъратэл Алъсэлэі Хенрік ал треілеа, de кареле с'аў пріміт кз драгосте, пентрз ачееа Краіэл Аба с'аў пъніат фоарте, ші лп апэл ачеста аў пръdат Австріа ші Баваріа, апоі кз маре dобъndъ лптэрпъndэсе ка съ лмвлъпzеаскъ пре Хенрік, съ пз'шї факъ дестэл, мэлте і-аў дързіт ші маі мэлте і-аў фъгъdзіт [1]).

[1]) Thuroczius f. 100. Bonfinius f. 190.

Апэл 1044. Аба ал треілеа Краіў Знгэреск, ашезъndэсе лп скаўп фъръ de вре о фрікъ, пре сэпэшіі съі маі таре і-аў пъкъжіт de кът Петрз: дрепт ачееа эній діntре

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Унгврі аў фэкіт ла Хенрік ымпэратвл, ші с'аў рэгат съ'і мынтзе де тіръніа лві Аба, Іаръ ымпэратвл ын арвл de акэт лъънd не Петрэ (despre careле гъndia къ се ва omeni de ачі ынаінте) кэ сінё, кэ таре оасте аў ынтрат ын Унгаріа, ші бътъndэсе кэ Аба ла Іавін, л'аў ынвінс ші фэгъріт, пре careле ын фэгъ л'аў ші оторжт Унгврії съі, іаръ не Петрэ л'аў dэс ын Алва чea кръіеаскъ ші л'аў ынкоронат a doва оаръ, фііnd de фащъ ші ымпэратвл [1]).

[1]) Thuroczius f. 102. Bonfinius f. 191. Timon f. 4.

Анвл 1047. Петрэ Алеманвл, ынтрэ a doва кръіте, маі ынтъі вінe с'аў пэртат, іаръ дупъ ачeea маі ръў аў фост de кът ын кръітea чea dінтъіў [1]). Пентрэ ачeea Віска, Бва ші Бэкпав, (dінтре карії ачещі doі, маі de пре врмъ адекъ Вие ші Викпе аў фост фечіорії лві Цівла чeлві маі тінър, despre careле ам скріс ла анвл 1002), с'аў сфътвіт съ адэкъ пре Andреіў, despre careле ам кввънтат ла анвл 1031, din Полоніа ші съ'л пзнъ Краіў; чі въdіndвліce сфатвл, кэ амаръ тоарте с'аў оторжт de Петрэ [2]). Ынтъмплареа ачeаста авzіndв-о цeара, с'аў стрънс, ші ын анвл de акэт аў тріміс солії съі съ адэкъ пре Andреіў [3]) ші пре Левента, кэчі Бела с'аў фост късъторіт ын Полоніа [4]); апоі аў оторжт пре тощі стрэінії, карії фэсесе de Петрэ ынпълцащі ла dірегъторії [5]). De вна ка ачeаста тетъndэсе ші Петрэ, аў врэт съ фэгъ ын Австріа, чі л'аў трас din вале чеї че пъзіа, ші л'аў істовіт, даръ кэт? вezі пре Хапер [6]). Дупъ тоартea лві Петрэ аша даръ Унгврії ш'аў ынкоронат Краіў тот ынтрэ ачест анў пре Andреіў чел dінтъіў [7]), careле фііnd бътрън ші неавънd тощені, кэчі Левента тврісе, аў жіемат пре фрате-съў Бела din Полоніа, ші і-аў dат a треіа парте din Унгаріа съ о стъпънеаскъ [8]). Фашінг [9]) zіче, къ партea a треіа аў фост Ардеалвл.

[1]) Thurocz. f. 104. Ranzanus f. 357. [2]) Thurocz. l. c. Bonfinius f. 193. [3]) Thurocz. f. 107. Bonfinius f. 196. [4]) Thurocz. f. 104. Bonfinius f. 194. [5]) Thurocz. f. 104. seqq. Bonfinius f. 195. Ranzanus f. 357. seq. [6]) Georgius Jeremias Haner Period. 2. §. 31. [7]) Thurocz. f. 108. [8]) Thurocz. f. 108. Bonfinius f. 199. [9]) Faschingius Novae Daciae Part. 3. pag. 108.

Анвл 1048. Andреіў ынтъілеа вітъndв'шї фъгъdвінца карea о фъкэсе фрателві съў лві Бела чeлві dінтъіў, ка ел съ'і вртезе ын кръітea вngвреаскъ, ын анвл de акэт с'аў късъторіт, лъънd пре оаре-каре Артвndъ, фатъ de Рвсъ, din карea аў пъскэт доі фечіорі, пре Соломон ші пре Dавід [1]).

[1]) Thurocz. f. 108. Bonfinius f. 199. Ranzanus f. 358.

Анії 1049 ші 1050. Чіне вреа a ші тот неатвл Пацінакілор, карії алтміntрелеа с'аў нэміт Пацінакіте ші Певченещі, четеаскъ пре Констаntін Порфірогенетвл [1]), пре Кедрен [2]) ші пре Zонара [3]), карії dествл de ларг скріў пз нэтаї врzіреа ші ынпърціреа неатвлві ачествіа, чі ші лъкашзріле лві. Еў нэтаї ачелеа ле воіў ынсемна, ла анії ачещіа, каре се ціn de Хроніка Ромънілор. Аша даръ щіэт съ фіе, къ Пацінакіі не врeтea ачeаста ціneа тот пътжntвл къt есте ынтр'о парте a мънцілор Карпатвлві, ынтре Борістен, ынтре мареа неагръ ші ынтре Дзнъре, адекъ: ціneа ші Молдова кэ Бесарабіа, ші о парте a църії Мзнтенещі, кэчі тоатъ Валахіа пз o аў стъпъніт, прекэт

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

с'аŭ аръtат, ла анъл 972. Преste Паціпакї ла апії de акът стъпъніа ка ън таї таре Воевод Тірах, отŭ de лътіпатъ пащере, dар пічї de o віртъте. Ера лптре dъпшії ші алт бърбат, анъте Кеген de прост неам, dаръ фоарте бън осташŭ. Тірах непътънd сŭфері віртътеа лъї Кеген, вреа съ'л потоапъ: чі прінzънd de вестe Кеген, лп анъл 1049 аŭ трас ла сіne dоъ неатърі din челе треї-спре-zече але Паціпакілор, ші с'аŭ апърат, тотъші л'аŭ лпвінс Тірах, авънd вспрezече неатърі лп партеа са: Ърепт ачеea Кеген кŭ dоъ-zечї de міі de Паціпакї аŭ скъпат преste Dънъре ла Рошапї, ші фъкъndъсе крещін кŭ тоцї аї съї, аŭ dобъndіт deadреапта Dънъріі треї четъці de ла лтпъратъл Константін ал IX. Монотахъл, din каре adесе-орї се слобozіа ші цефъіа пре Паціпакіі лъї Тірах. Пентрŭ ачеea Тірах аŭ тріміс ла лтпъратъл, ші с'аŭ чертат кŭ ел пентрŭ че лпгъdъе вnеле ка ачестеа; чі лтпъратъл л'аŭ ржсŭ, ші пре солї і-аŭ слобozіт фъръ пічї о ісправъ. Тірах лпкъ dънь че аŭ лпгецат Dънъреа, аŭ трекът кŭ 800,000 de Паціпакї лп ціпътъл Ромапілор, ші лп анъл 1050 фоарте таре прадъ аŭ фъкът, чі пŭ лпdелънг ле аŭ слъціт порокъл; пентрŭ къ афлънd тълт medŭ лп Българіа, а къръіа dълчеацъ ші пътерс лпкъ пŭ o ціа, с'аŭ лтбътат de medŭ, кареа лпцелегънdŭ-o Кеген de ла вnъл, карele фъцісе ла ел, кŭ Маціструл Константін Аріанітъл повъцъіторіл Odріълъї, кŭ Васіліе Монахъл повъцъіторіл Българіеі, ші кŭ Міхаіл фііъл лъї Анастасіе префектъл Дръцціорълъї аŭ dат преste dъпшії, карії спъітъптънdъсе аŭ лепъdат артеле ші с'аŭ dат Ромапілор. Кеген вреа ка пре тоцї съї таіе, чі Васіліе Монахъл пре ачеіа карії скъпасе de тъпіле лъї Кеген, лъънdъле артеле, і-аŭ ашezат лп шесъріле Сardікеї, але Naісълъї ші але Евцапелълъї. Пре Тірах кŭ 140 de бърбацї лънгъ сіne л'аŭ dъс ла лтпъратъл лп Царіград, вnde тоцї с'аŭ вотezат, ші фоарте чінстіndъсе, аколо аŭ тръіт лп odіхпъ. Аша ле скріŭ тоате ачестеа Кедрен ші Zонара ла локърілe таї сус adъсе.

Тот лп анъл 1050 с'аŭ ръdікат кŭ оасте асънра лъї Andреіŭ Краіълъї Ънгърескŭ, Хенрік ал треілеа лтпъратъл Анъсълъї, пентрŭ ъчidереа Краіълъї Петрŭ, ші аŭ лпкънціърат Пожопъл, чі фъръ фолос; пентрŭ къ с'аŭ лптеціт а се траце лndърънт [4]).

[1]) Constantinus Porphyrog. de Administratione Imperii Cap. 37. pag. 105. [2]) Georg. Cedrenus in Comp. Hist. ad an. 7. Imperatoris Constantini IX. Monomachi. [3]) Joannes Zonaras Tom. 2. pag. 257 seq. [4]) Thurocz. f. 109. Bonfinius f. 199. Csatari p. 147.

Анъл 1051. De анъл ачеста се въd a се ціпea, каре ле скріе Zонара [1]) zікънd: „Авънd Ромапіі ръсвоіŭ кŭ Търчії de ла ръсъріт, лтпъратъл (Константін Монотахъл) аŭ алес 15,000 de Паціпакї, ші dънdъле арте, каї ші повъцъіторі de неатъл лор, і-аŭ трекът лп Хрісопоіŭ, ші ле аŭ порънчіт съ теаргъ лп Іверіа, dънdъле ші къльъz. Карії тергънd пънъ ла Dаматріп аŭ стат, пічї аŭ врът съ теаргъ таї лпколо, чі лптърпънdъсе пънъ ла стръмтоареа търіі, лънгъ тънъстіреа Съптълъї Тарасіе аŭ трекът тареа лппотънd кŭ каї, пічї с'аŭ опріт, пънъ п'аŭ аціънс ла неатъл лор. Лтпревънdъсе кŭ чеіалалцї Паціпакї, ші лптіnzіndъші кортъріле лънгъ цертъріі Dънъріі, аŭ пъвъліт лп Тракіа, ші de вр'о кътева орі аŭ лпвінс пре ощіле лтпъръtещї челе асънра лор трімісе,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дптрѫ атъта сѫтеqіndѫсе, кът прін тоатъ Тракіа ші Макідонія алерга фъръ de вре o бънтѫіалъ, ші пръda тоате, пѫ пѫтаї челе de deпарте, чі ті челе таї апроапе de Царіград. Маї пре ѫртъ аў фъкѫт паче кѫ Romanіі пе 30 de anі: аша с'аў сфършіт ръсбоіѫл кѫ Паqіпакіі.“

Ашішdереа скріе Кedрen [2]) ші Гліка [3]).

Хепрік ал III, дпкъ гъndind къ дп anѫл ачеста ва фі таї порокос асѫпра Ѳнгѫрілор, с'аў скѫлат кѫ оасте дп коптра Краіѫлуі Andреіў челуі dінтъіў, чі таре с'аў дпшелат кѫ пъdежdea; пептрѫ къ іаръшї с'аў дпвінс ші аў требѫіт съ факъ паче кѫ Andреіў, лородіndѫ'шї ші фата, пре Софіа, dѫпъ Соломоп фііѫл луі Andреіў, карелe ера пѫтаї de 5 anі дп върстъ [4]).

[1]) J. Zonaras T. 2. p. 258. 259. [2]) Cedrenus T. 2. p. 378. seqq. [3]) Glycas p. 321. [4]) Thurocz. f 110. seq. Bonf. f. 200. scq. Ranzanus f. 358.

Anѫл 1053. Andреіў чел dінтъіў, Краіѫл Ѳнгѫрілор, фііnd таї наінте лородіт Соломоп фііѫл съў кѫ Софіа фата луі Хепрік ал треілеа, дп anѫл ачеста престе фъгъdѫіпqа карea o фъкѫсе фрателуі съў Белеі, л'аў дпкоропат Краіў Ѳнгаріеї; пептрѫ каре лѫкрѫ сѫпъръndѫсе Бела, с'аў dѫс ла сокрѫ съў дп Полоніа [1]).

Іаръ despre Паqіпакі аша скріе Епгел [2]): „Дп Молdова ті Бессарабіа, каре таї кѫ сатъ ле лъсасе Паqіпакіі, пре ла anѫл 1053 с'аў ашezат Ѳzіі, Половqіі ші Кѫтапіі, карії ера пръсіqі dінтр'ѫп неат кѫ Паqіпакіі, dрепт ачееа лесне с'аў атестекат кѫ рътъшіqеле Паqіпакілор, карії с'аў стръторіт дп Валахіа de акѫт.“ Дпкът есте, къ Паqіпакіі съпт пръсіqі dінтр'ѫп неат кѫ Кѫтапіі, Anna Komnena [3]) дпкъ търтѫрісеще, дптърind къ тот o літъ аў.

Тот пре ачест тітп тръіа Леоп Архіепіскопѫл Ахрideі, карелe тѫлте аў скріс асѫпра Лътінілор пептрѫ azime ші съмбете сѫпт дтпъратѫл Констаптіп Моnотахѫл ті Патріархѫл Керѫларіе, прекѫт аратъ Леквіеп [4]). Ба дпкъ ші алт Леоп Архіереѫл Преславеі, карелe іаръшї аў скріс дтпротіва Лътінілор, прекѫт ашішdереа Леквіеп аратъ [5]), аў тръіт.

[1]) Thurocz. f. 111. Bonfinius f. 201. Ranzanus f. 358. [2]) J. Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 140. [3]) Anna Comnena p. 255. [4]) Michael Lequien in Oriente Christ. T. 2. p. 292. [5]) Idem Lequien T. 1. p. 1220.

Anѫл 1057. Ла anѫл ачеста аша скріе Іоап Скіліqе [1]): „Dѫпъ че Ѳнгѫрії аў стрікат пачеа кѫ Romanіі, ші Паqіпакіі аў ешіт din гаѫріле дп каре се аскѫпсесе, ші вътъта църіле din вечіпі: дтпъратѫл (Ісаакіе Komnen) гътind ачелеа каре съпт de ліпсъ ощілор ла ръсбоіў, кѫ тоате пѫтеріле аў трекѫт дп Тріadіqа, ші аколо пріmind соліе de ла Ѳнгѫрі, dѫпъ че аў фъкѫт паче кѫ ачеqіа, ші dѫпъ пѫтере o аў дптъріт, аў порпіт дп коптра Паqіпакілор, аї кърора повъqѫіторі (къчі ера дтпърqіqі dѫпъ неатѫрі) тоqі с'аў плекат дтпъратѫлуі, ші аў пріміт пачеа ші претепшѫтѫл: сіпгѫр Селте п'аў врѫт съ dea тъпа кѫ дтпъратѫл, бізѫіndѫсе (дпкрезъndѫсе) локѫрілор de лъпгъ Dѫпъре ѫndo фѫді-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

се, ші отапълъї de пеатръ че ера аколо, ын каре пъмынтъ'шї ымдеждеа, пре унде ынкъ аў ёшіт, гата фііnd а се бате кв ымпъратъл; чі ын скъртъ време аў лъат плата певъніеї сале; пентрв къ пътаї пъцінї осташі мергънd асвпра лъї, аў фъціт ші локъл чел de скътеалъ а лъї квпрinzindвce, din фвndament с'аў стрікат. Іаръ ымпъратъл, двпъ че л'аў стрікат пре ел de тот, с'аў двс ла Ловіц, ші аколо ш'аў ынтins кортъл."

Ашіндереа скріе: Zonara [2]), Гліка [3]) ші Анна Комнена [4]); іаръ Стріттер [5]) аша скріе: „Ын анъл ачеста, адекъ de ла фачереа лъмїї 6566, ын Indiктіонъл 2, ынтъіа zi а лъї Септемвріе, с'аў фъкът ымпърат Ісаакіе Комнен, ші лъкръріле ачі снвое кърънd двпъ ачееа с'аў ынтъмплат." Чі Zonara ынкъ ла локъл маї свс adвc ziче, къ с'аў ынтъмплат кътръ сфършітъл лъї Септемвріе din анъл ачеста.

[1]) J. Scylitzes p. 809. 810. [2]) Joannes Zonaras in Annal. Lib. 18. num. 6. [3]) Glycas p. 323. [4]) Anna Comnena p. 89. 90. [5]) Strittерus Patzinacicor. §. 54. ad a.

Анії 1059, ші 1060. Бела чел dинтъїў, карелe ын анъл 1053 фъцісе ын Полоніа, ын анъл ачеста аў веніт кв ацівторіў лешеск ын Вngaріа, кървіа ешindвї ынаінте фрате-съв Andреіў чел dинтъїў ла Тісъ, фв лъсат de аї съї ші ынвінс de Бела, апоі ші прінс ла Мошон, din свс de Іавріn, (доаръ фъціа ла квскрвл съв прънкъл Хенрік ал патрвлеа, ла каре трімісесе маї наінте ші пре Соломон фііъл съв), ; din каре прінсоаре de аў ші скъпат Andреіў, даръ двпъ ачееа тот аў фост вніс лъї пъдвреа че се кіамъ Bакону, ынтрв ал 12-леа анв ал крънтеї сале. Двпъ а кървіа моарте, Вngрії п'аў лъат ын сфатъ ынкоронареа лъї Соломон, чі ын анъл 1060, аў ынкоронат лорвші Краіў пре Бела чел dинтъїў [1])

[1]) Thurocz. f. 111. seq. Bonf. f. 202. Ranzanus f. 359. Nadanyi p. 76. Parschitius p. 15. Timon in Epit. Chronol. f. 6.

Анъл 1063. Краіъл Вngвреск Бела чел dинтъїў ын анъл ачеста мергънd ын Demeш, іаръ пв ын Тімішоара, квт атестекъ Чатарі [1]) Тімішоара кв Demeшъл, карелe пв е департе de Вісеград [2]), ш'аў фъкът вн троп сав скавн кръеск фоарте ыналтв, din карелe къzind, аша с'аў zdробіт, кът ын скърт тімп аў твріт, ынтрв ал патрвлеа анв ал кръітеї сале; двпъ а кървіа моарте ніn тіжлочіреа лъї Хенрік ал патрвлеа, сав ал Міністрілор лъї, къчі Хенрік ера прінк de 13 анї, Соломон фііъл лъї Andреіў чел dинтъїў, іарвші с'аў фъкът Краіў Вngвреск, ші с'аў ынкоронат а доза оаръ [3]).

[1]) Csatari p. 151. [2]) Anonymus in Decretis et vitis Regum Ung. Part. 2. p. 45. [3]) Thurocz. f. 113 seq. Ranzanus f. 359. Bonf. f. 204. et 206.

Анъл 1064. Геza ші Ладіслав (чеї dинтъїў апоі пвтіцї) фіїі Белеї челъї dинтъїў, карії фъцісе ын анъл трекът двпъ моартеа тътъпе-съв ын Полоніа, ын анъл de акъш аў адвс оасте лешаскъ асвпра лъї Соломон, даръ пв с'аў бътът; къчі с'аў ымпъчіват съ лі се dea а треіа парте din Вngаріа, ші Соломон фв ынкоронат а треіа оаръ, че пв с'аў маї пошенит [1]).

[1]) Thurocz. f. 114. Bonf. f. 207. seq. Reva in Centur. f. 6. Timon in Epit. Chronol. f. 6.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1065: Despre deskălecarea Ungurilor în Moldova și Bessarabia am vorbit la anul 1053, iar la anul de acum asa scrie despre dânșii Ioann Skiliție [1]): „Neamul Ungurilor — trecând Dunărea — pre ostașii carii îi opria de la trecere, pre Bulgari zic și pre Romani, și pre cei ce era cu dânșii, îndată i-au bătut. — Împăratul (Constantin Duca) trimițând soli la mai marii neamului, cerca oare fiva cu pățință cu'i împace și cu'i trage la sine cu darări; ci fiind neamul prea mare, drept aceea păzăliia în părțile Bulgariei, ca cu aiut leafă, și acum asupria și Trakia și Makidonia. Deci gătindu-se împăratul asupra lor, au venit veste, cu dânșii ce s'au sculat în lăuntrii, și au trecut Dunărea povățuitorii lor, cei rămași de foame, de vânat și de Bulgari și Pacinakii cei din vechiu tătute cătuți, cu totul s'au stins.“

Aceiași scrie: Zonara [2]), și Calvisie [3]); iar Engel [4]) zice: „Atunci prin multe perderi s'au fost împuținat Ungurii; ci dupe aceea au ședut pre mai mulți de la muntele Kaukasului, și de la râul Kuma la sine, și acelia s'au numit apoi Kumani.“

[1]) Joannes Scylitzes p. 815. seq. [2]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 274. [3]) Sethus Calvisius in Opere Chronol. [4]) Joannes Christ. Engel in Antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 141.

Anul 1066. La anul de acum asa scrie Skiliție [1]): „Dioghen Povățuitorul Cardikei, fiind el Patrikiu, au pornit de la împăratul Konstantin Duca cu'l fac Vestarhu; iar împăratul i-au răspuns:“ „Aprinde-ți lumea, pofti-te plata,“ și l'au slobozit deșert. Drept aceea eșind Dioghen și mergând la Cardika, au dat preste niște Pacinaki, carii eșise cu prădeze cinstul acela, mi i-au bătut, prinzând pre mulți vii, pre carii cu capetele celor morți i-au trimis la împăratul; pentru aceea împăratul l'au făcut Vestarh, scriindu-i:“ „Nu e dar mieu o Dioghene! ci e al virtuței, și tăriei tale.“

Aceiași scrie și Zonara [2]).

Tot în anul 1066, ba și în cel următoriu, au ținut Patriarhul Țarigradului Ioann Ksifilin, sobor despre căsătoria clirichilor, în care sobor au fost de față Arhiepiskopul Gotiei ὁ τῆς Γοτθίας, doaru al Ardealului. Vezi anul 325. și pre Lequien [3]).

[1]) Joannes Scylitzes p. 820. [2]) Joannes Zonaras Tom. 2. p. 276. [3]) Lequien in Oriente Christ. Tom. 1. pag. 1244.

Anul 1067. Solomon craiul Ungurilor întru atâta dragoste au trăit nou cu anii cu verii săi Geza și Ladislav cei dintâiu, cât în anul de acum la olalt s'au scu-lat asupra Bohemilor, carii pământul în Ungaria [1]).

[1]) Thurocz. f. 115. Bonf. f. 208. Ranzanus f. 359.

Anul 1070. În acest an iarăși la olalt au bătut acei trei veri, pre Osul Ceperariul lui Ciula Povățuitorul Cumilor, carii pământul prin Mesiu, în Ungaria, pre carii Panzan [1]) îi numește ‚Comani‘ iar Ketenei [2]) și Catari [3]) ‚Vlahi‘ s'au ‚Romăni.‘ Și poate fi cu Ciula au fost următoriul lui Zoltan Povățuitoriul Ardealului, precum scrie Haner [4]); ci Enc [5]) zice, cu Cumii sunt rătăcitorii ‚Gotilor.‘ Dar eu mai zi-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

чеаш ръмъшіцеле „Romanilor“ челор векі, din Колопіі лві Traian; къчі ші Рева[6]) пв'і ксатъ Квні, чі „Romanі,“ квт с'аў кіемат ші Ромъпіі dвпъ стіпцереа Квтапілор челор адевъраці.

Bezі ші пре Твроціе[7]), кв Бопфініе[8]).

[1]) Ranzanus f. 359. [2]) Kemeny p. 39. [3]) Csatari p. 153. [4]) Haner Periodi 3. §. 55. [5]) Ens p. 50 [6]) Reva Centur. f. 7. [7]) Thuroczius f. 116. [8]) Bonfinius f. 208.

Анвл 1072. Пе вретеа ачеаста тръіа Нікіфор Епіскопвл четъцеі Белесбвгдвлві din Бвлгаріа, квт скріе Лекvіен[1]).

[1]) Lequien in Oriente Christ. Tom. 1. pag. 1239.

Анвл 1073. Біссепіі, despre карії аш кввъптат ла анвл 970. лп анвл de аквт аў пъвъліт лп Впгаріа свбт Повъцвіторівл Kazar, даръ фъръ de порок пептрв къ фвръ лпвінші de Соломоп. ші Геza; ші лпвінгъпdвсе ші ацівтъторіі лор Гречіі, ші Бвлгарії: Впгврії аў лват Бълградвл din Сервіа de аквт[1]). Кв прілецівл ачеста аў лпчепвт Соломоп а се тъпка кв Геza[2]).

[1]) Thurocz. f. 119. Bonf. 210. Reva Centur f. 6. [2]) Timon in epit. Chronol. f. 7.

Анвл 1074. Сфada din анвл треквт ла атъта аў вепіт лптре Соломоп, Геza, ші Ladislав чеі dintъіў, кът лп анвл de аквт аў терс ла арте, даръ кв пеферічіреа лві Соломоп, пептрв къ ачеста фв лпвінс ла Вац de Геza ші Ladislав кв ацівторівл din Бохеміа, de ла Отоп квтпатвл лві Геza, ші сіліт съ фвгъ лп Щіріа кв твта ші твіереа са dвпъ а кврвіа фвгъ тот лп анвл de аквт Геza чел dintъіў фв лпкоропат краіў Впгарієі[1]).

Іаръші ла анвл ачеста скріе Zonara[2]) преквт вртеазъ: „Лп ал треілеа ап ал лмпъръцієі лві Міхаіл Парапінеап, пеатвл Кровацілор, пре карії вніі лі кеатъ Ссрві, врънd съ квпрindъ Бвлгаріа, аў лвать вр'о кътева локврі, чі лпвінші фііnd, ші твлці перind dintre dънші: аў перdвт ші че лвасе, ші аў фост сіліці а се лптврпа ла але сале.“

„Dечі ші вп шерв пъріптеск ал лмпъратвлві апвте Nістор, карелв ера Вестарх ші Повъцвіторіў цертврелві Dвпърії аў стрънс арте асвпра лмпъратвлві, ші лпцелегъпdвсе ка вп Повъцвіторіў ал Паціпакілор апвте Татв, с'аў тъбървт токта лпаіптеа Царіградвлві, ті doцenindвсе de лмпъратвл съ пвпъ артеле, аў ръспвпс къ ва фаче, de'і ва da лмпъратвл лп тъпъ, с'аў ва істові пре Логофътвл Нікіфор, карелв е чівта лмпъръцієі, ші періреа попорвлві. Nedobъndind ачеаста de ла лмпъратвл, аў лъсат Царіградвл, ші аў пръdат Тракіа, Макіdопіа ші челе таі de апроапе але Бвлгарієі, апоі аў треквт ла Паціпакі.“

Ашіші dереа скріе Скіліце[3]), чі Стріттер[4]) ачестеа ле пвпе ла анвл 1070.

[1]) Thurocz. f. 121. Bonf. f. 115. seqq. Ranzanus f. 360. Timon in Epit. Chronologica f. 7. [2]) Zonaras in Annal. Lib. 18. Nro. 17. [3]) Joannes Scylitzes p. 853. [4]) Stritterus Patzinacicor §. 57.

Анвл 1075. Хепрік IV лмпъратвл Аппвсвлві лп анвл ачеста аў вепіт лп Впгаріа кв таре оасте асвпра лві Геza, ка съ'л лапеde din трон, ші съ'л лптоаркъ пре Соломоп; чі пебътъпdвсе кв Впгврії, с'аў лптврпат лпапоі[1]).

[1]) Thurocz. f. 127. Bonfinius f. 221. seqq. Timon in Epit. Chronol. f. 7.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 1077. Ла анѹл ачеста, прекѹм ми се паре, зіче Zonara[1]) скріind: „Дѧнтрѹ ачеста тѹлціме de Паціпакі аѹ дѧкѹпцірат Одріѹл, ші тъкърънdѹсе аѹ пръdат о-щеціле, пре карії кѹ вапії і-аѹ тѹлкоміт Бріеппіе, de с'аѹ трас de ла четате."

Аппіпdереа скріе ші Ioann Скіліце[2]).

Пре ачест тіпп тръіа ші Теофілакт Архіепіскопѹл Бѹлгаріеї, чел вестіт пептрѹ дѧвъцътъръ[3]).

Дѧнтрѹ ачеста ап аѹ тѹріт ші Геza чел dінтъіѹ краіѹл Ѹнгѹрілор дп 25 Апріліе; кърѹіа і-аѹ ѹрмат Ладіслав чел dінтъіѹ фрате-съѹ; карелe тотѹш пѹ с'аѹ дѧкоропат; пъпъ че пѹ с'аѹ дѧпъкат кѹ Солотоп дп анѹл 1080, чі пѹтаї ка ѹп повъцѹіторіѹ а окъртѹіт Ѹнгаріа[4]).

[1]) Joannes Zonaras in Annal. Lib. 18. Nr. 18. [2]) Joannes Scylitzes p. 860. [3])Michael Lequien in Oriente Christ. Tom. 1. p. 1224, Guilielmus Cave in Historia Litteraria Tom. 2. p. 153. [4]) Thuroczius f. 129, Bonf. f. 224. seqq. Ranzanus f. 360, Reva Centur. f. 6.

Анѹл 1079. Ла анѹл ачеста аѹ ѹрмат лѹї Теофілакт Архіепіскопѹлѹї Ахріdеї din Бѹлгаріа Леоп Мѹпгѹл, карелe аѹ хіротопіт пре Diакопѹл Ioann чел трѹпкіѹ de о тъпъ дѧнтр'о Съмбътъ преот, апоі дп Dѹminека че аѹ ѹрмат Епіскоп Гребепѹлѹї din Бѹлгаріа[1])

[1]) Dositheus Hierosolymitanus Lib. 3. de Patriarchis Hierosol. cap. 2. §. 4. Michael Lequien in Oriente Christ Tom. 2. p. 294.

Анѹл 1080. Солотоп краіѹл Ѹнгѹрілор dѹпъ тоартеа лѹї Геza челѹї dінтъіѹ deстѹл аѹ ѹтблат съ се пѹпъ іаръшї дп скаѹп, чі Ѹнгѹрії пѹ л'аѹ воіт: dрепт ачеea дп анѹл de акѹт аѹ фъкѹт токтеалъ, ка Ладіслав съ рътжпъ Краіѹ, ші лѹї съ'і dее атъта вепіт, кѹ кът съ поатъ тръі ка ѹп краіѹ[1]). Аша дптокміndѹсе Ладіслав чел dінтъіѹ дпкъ с'аѹ дпкоропат[2]), ба дпкъ с'аѹ ші дпсѹрат тот дптрѹ ачеста ап. Пептрѹ къ скріе Скіліце[3]): „Леоп Diаватепѹл трішіс фііnd дп Месетврія, аколо окъртѹіа лѹкрѹріле, ші с'аѹ дппъчіѹіт кѹ Паціпакіі, ші кѹ Комапії; Краіѹлѹї Ѹнгаріеї τῷ κράλῃ Οὐγγαρίας дпкъ і-аѹ dат тѹіере пре Cinodena фата сорѫ-са, чеа пъскѹтъ din Teodѹл Cinoden, карea тѹріndѹ'і бърватѹл, іаръшї с'аѹ дпторс дп Царіград." Грешеще аша dаръ Ханер[4]) скріind, къ пѹпеіо тѹіерeї Съпгѹлѹї Ладіслав пѹ се афлъ скріс; dаръ шаї ръѹ грешеск Pazan[5]) ші Десерікіе[6]), кънd скріѹ, къ Ладіслав чел dінтъіѹ дп віеаца лѹї п'аѹ фост дпсѹрат; къчї Тѹроціе[7]), Бопфініе[8]), ші Петрѹ de Рева[9]) кіар аратъ, кѹт къ Піріска, карea с'аѹ търіtат dѹпъ Ioann чел дптъіѹ пъскѹт фііѹ ал Аѹгѹстѹлѹї Алексіе Komnen дп анѹл 1109, аѹ фостѹ фата Съптѹлѹї Ладіслав.

Пре Міхаіл Епіскопѹл Сардічеї дтѹръкат дп вештмжптѹріле Архіерещї дпкъ дптрѹ ачеста ап л'аѹ отторжт ѹп Маніхеѹ апѹте Лека, пептрѹ къ четатеа са аѹ цінѹт'о сѹѹт атърпареа Дтпъратѹлѹї Нікіфор III Ботоніат, карелe с'аѹ тъзіліт дп анѹл вііторіѹ 1081, прін Алексіе Komnen[10]).

[1]) Thurocz. f. 130. Bonf. f. 225. Ranzanus f. 361. Timon in Epit. Chronol. f. 8. [2])G. Jeremias Haner Periodi 3. §. 65. nota p. [3]) Joannes Scylitzes p. 867. [4]) Haner Periodi 3. §. 33. nota h. h. [5]) Ranzanus f. 363. 6) Desericius Tom. 2. f. 124. [7]) Thurocz. f. 140. [8]) Bonf. f. 232. [9]) Petrus de Reva Centur. f. 9. [10]) Michael Lequien in Oriente Christ. T. 2. p. 303.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѫл 1081. Прекѫт ми съ вede, de анѫл ачеста се ţin, карé ле zice Anna Komnena [1]) скрînd: „Оаре-каре неам Скітіческ пръсіт din Сѫроmate, лъсъndѫ'ші локѫріле сале, аў веніт ла Дѫнъре; ші пентрѫ къ авеа опѫ de a се лптокмі кѫ локѫіторіі чеі de лънгъ Дѫнъре; de амве пърţіле с'аў тріміс, карії съ се сфътѫіаскъ din чеі noї колонї с'аў тріміс 5 вървацї, іаръ din чеіалалţї с'аў тріміс Татъ ші Хале, ші Сеостлав ші Сѫа. — Dintre карії чеі dintъіў порѫнчіа лп Дръţіор, ал doilea лп Bidina, чеіалалţї лп алте четъţї, саў локѫрї de лънгъ Дѫнъре. Ачеţіа ворѫindѫce лndестѫл аў фъкѫт легътѫръ, dѫпъ карéа Скітеле фъръ de пріmеждіе аў пѫтѫт трече Дѫнъреа съ цефѫіаскъ ţінѫтѫріле de prin преţіѫр, бътъnd, ші кѫпrinzъnd лпкъ ші търгѫріле din марţінеа ачееа. Dѫпъ ачеéа тотѫшѫ фъкъndѫce паче кѫ dъншіі, с'аў dат спре лѫкрареа пътънтѫлуї, сетъпънd бѫкате ші mелѫ.

[1]) Anna Comnena p. 182.

Анѫл 1083. Скітеле, despre карії ворѫі маї наinte Anna Komnena, аў фост Комanіі ші Пацінакіі, despre карії аша скріе Енгел [1]): „Стрітѫріndѫce Пацінакіі prin Ѫz саў Комanі, ла атъта аў аţіѫnc, кът лп анѫл 1083 аў голіт Валахіа, ші с'аў ашezат лп Бѫлгаріа.“

Соломон Краіѫл Ѫнгѫреск лпкъ пелndестѫлъndѫce кѫ токтеала кареа о фъкѫce кѫ С. Ладіслав ші кѫ Ѫнгѫрії, лп анѫл 1080. аў лпчепѫт а тinde кѫрсъ Съптѫлуї Ладіслав пентрѫ кареа neodіхnъ лп анѫл de акѫmѫ, саў кѫmѫ скріе Хан [2]) лп анѫл 1081, фѫ princ, ші ţінѫт лп Bicerpad, пънъ че аў фъгъdѫіт, къ nѫ се ва маї скѫла лп контра Краіѫлуї Ладіслав; аша с'аў слобозіт лп анѫл 1084 [3]).

[1]) J. Christ. Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 141. [2]) Han p. 114. [3]) Thurocz. f. 130 Ranzanus f. 361. Bonf. f. 225. Timon in Epit. Chron f. 8.

Анѫл 1085. Соломон п'аў ţінѫт фъгъdѫінца фъкѫтъ Краіѫлуї Ладіслав челуї din тъіў, чі аў фѫţіт лп анѫл de акѫт ла Кѫтеск Повъţѫіторіѫл Кѫпілор, къръia і-аў ţіърат, къї ва da de ѫрік Apdeалѫл, de'л ва аţіѫта съ'шї капете лndъръпт скаѫпѫл чел кръеск [1]). Ла каре кѫвінте але луї Тѫроţіе ачестеа лпсеатпъ Хапер [2]): „Кѫвінтеле луї Тѫроţіе:“ „*juravit, quod Transsilvanam Provinciam proprietario jure ipsi traderet* = аў ţіърат, къ Apdeалѫл і'л ва da съ'л стъпъпеаскъ кѫ проprіа са къdinцъ“ „сънт de а'се лѫа біне лп сеатъ, пентрѫ къ de се zіче кіар de ачелашѫ Тѫроţіе, къ Кѫтеск аў фост повъţѫіторіѫл Кѫпілор, ші ачеста аў фост Apdелеан, кѫвінтеле: „*Dux Cunorum*“ атът пот лпсетпа кът: „*Dux Transsilvanorum;*“ дрепт ачеéа Кѫтеск, къръia і-аў фъгъdѫіт Соломон Apdeалѫл de ѫрік, маї наinte л'аў стъпъпіт пѫтаї „*jure alieno*“ = „кѫ а алтѫіа къdinцъ“, ка ѫп окъртѫіторіў сѫпѫс краіѫлуї Ѫнгѫреск. Еў ţін, къ Кѫтеск аў фост лndатъ ѫртъторіў луї Ţівла.“ Пънъ ачі Хапер. Іаръ тѫ сокотеще ачелеа, каре ам скріс ла анії 1004 ші 1070, ші лпсъţї веї ţіѫdека, къ пе вретеа ачеаста Ротънія din Apdeал се пѫтіа Кѫнї, с'аў Комanі лп лок de Pomanі.

[1]) Thurocz, f. 130. [2])Haner Periodo 3-a Regum Hung. §. 67. nota u.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѫл 1086. Кѫтеск, пріimind черереа ші фъгъдѫінца краіѫлуї Соломон, дп анѫл de акѫт кѫ шаре оаste аѫ дптрат дп Ѳнгаріа; чі фѫ фѫгъріт дмпрежпъ кѫ Соломон, пріп краіѫл Ѳнгурілор Ладіслав чел dintъіѫ [1]).

[1]) Thurocz. f. 130. Bonf. f. 227. Timon in Epit. Chron. f. 8.

Анѫл 1087. Соломон, фііnd бътѫт de Ладіслав чел dintъіѫ дп анѫл трекѫтѫ, дп анѫл de акѫт аѫ черкат пороквл съѫ дп контра Бѫлгаріеї ші Тракіеї, мергънd кѫ аџіѫторіѫл Кѫпілор; даръ ачі дпкъ пѫ с'аѫ фолосіт, пентрѫ къ дмпъратѫл Ръсъріт ѫлуї Алексіе чел dintъіѫ Komnen, сѫѫт карele ера ятѫпчї Бѫлгаріа, пре Кѫпї маї кѫ сеатъ і-аѫ тъіат, ші Соломон дпкъ апевоіе аѫ скъпат din періре, карele dѫпъ ачееа с'аѫ фъкѫт сехастрѫ, мі ка сехастрѫ аѫ ші мѫріт [1]).

[1]) Thurocz. f. 131. Ranzanus f. 361. Bonf. f. 227. Peterfius Concilior. Hgriae T. 1. f. 14. seq. Jongelinus in Notitia Abbatiarum ordinis Cistercienis, Anna Comnena.

Анѫл 1088. Dѫпъ че аѫ бътѫт дп анѫл трекѫт Алексіе Komnen дмпъратѫл Ръсъріт ѫлуї пріп џенерарії съї Ніколае Мавтокал ші Ретпеџіо de тот пре Кѫпії краіѫлуї Соломон, карії се дпсоџісе кѫ Комапії ші кѫ Паџінакії, кѫ карії маї de мѫлџї апї се бътеа дмпъратѫл Алексіе Komnen; Паџінакії п'аѫ трекѫт Dѫпъреа, чі с'аѫ ашezат дп Бѫлгаріа. Ачеаста дпџелегънdѫ-о дмпъратѫл, ші тетъndѫсе ка пѫ кѫтва іаръшї съ треакъ кѫртътѫріле Етѫлуї Паџінакії, ел дпсѫшї аѫ порніт асѫпра лор кѫ оаste віне гътіт; ші венind пъпъ ла локѫл че се zіче Лардеа, дптре Diamпоіѫ ші Голое, пѫ деnарте de Одріѫ, de аколо аѫ трімісѫ пре Георгіе Еѫфорбенѫ кѫ о сатъ de осташї ка съ меаргъ пре маре ла Дръџіор, мергънd ел пре ѫскат. Аџіѫпгънdѫ ла Дръџіор дмпъратѫл ші Еѫфорбенѫ, с'аѫ бътѫт кѫ Паџінакії, даръ фъръ de фолос; пентрѫ къ с'аѫ дпвінс de Паџінакї, карії аѫ трекѫт апої Dѫпъреа, кѫ фоарте маре доѫндъ [1]).

Dѫпъ че аѫ трекѫт Паџінакії Dѫпъреа, аѫ сосіт мі Татѫ Паџінакѫл кѫ аџіѫторіѫ маре de ла Комапї, карії възънd прада ші робіі de Паџінакї адѫшї, аѫ пофтіт съ се дмпартъ кѫ дъпшії тоате. Ачеаста певръndѫ а о фаче Паџінакії, Кѫманії с'аѫ скѫлат асѫпра лор, ші бътъndѫ'і, і-аѫ стрімторіт ла лакѫл Ozolimna, de ѫnde пепѫтъndѫ'і скоате ші сфършіndѫ'шї зъхъреаоа, Кѫшапії с'аѫ дптѫрпат а касъ [2]).

Despre Ozolimna аша скріе Dѫ-Канџіе [3]): „Аѫ фост лакѫл ачела преste Dѫпъре дп Валахіа de акѫт. Іаръ Страбоп доѫъ лакѫрї дпсатпъ дп картеа 7, dintre каре лакѫрї ѫпѫл есте лъпгъ маре (доаръ Тіагола лѫї Птолотеіѫ) алтѫл пѫ кѫре. Адевърат се џіе, къ ржѫл Іерасѫлуї, каре пѫ деnарте de Дръџіор кѫре дп Dѫпъре, ѫnde с'аѫ џінѫт ръсбоіѫл ачеста, преа маре лак фаче, карele доаръ е Ozolimna."

Тот дптрѫ ачеста ап с'аѫ скѫлат Кѫпії іаръшї асѫпра Ѳнгаріеї, ші венind пъпъ дп Тісъ, мѫлт аѫ пръdат, ші пре мѫлџї аѫ робіт, маї алес dintre мѫіеріле ші фетеле боіерілор, dѫпъ карії лѫѫndѫсе Съптѫл Ладіслав ла апа Тетешѫлуї і-аѫ аџіѫпс, ші пѫ пѫтаї прада ші робіі і-аѫ лѫат дпапоіѫ, чі пре Котѫлк повъџѫіторіѫл лор дпкъ л'аѫ тъіат [4]).

[1]) Anna Comnena in Alexiade p. 188. seqq. [2]) Eadem Anna pag. 202. [3]) Du-Cangius in Notis ad

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Alexiadem Annae Comnenae. [4]) Thuroczius f. 132. Ranzanus f. 362. Bonfinius f. 228. Reva Centur. f. 7. Timon in Epit. Chronol. f. 9.

Анъл 1089. Дънъ че с'аъ лптърпат Команіі de ла Ozolimna съ'шї гате зъхъреа, Пацінакіі аъ трекът Дънъреа ші къртътъріле тънцілор, карії съпт лътре Голое ші Diamnoiъ, ші с'аъ тъбърът ла Маркелла. Аъzind ачеаста лтпъратъл Алексіе Komnen, аъ трітіс пре Cinecie, de аъ фъкът паче къ Пацінакіі, кът аъ путът.

Лптръ-ачееа Команіі, с'аъ лптърпат ла Ozolimna гата de а се бате къ Пацінакіі, ші неафлъndъ'і, аъ трітіс солї ла лтпъратъл, съ ле фіе слобод а трече къртътъріле Етълъї ші а се бате къ Пацінакіі; чі лтпъратъл нелпгъдъіndъле че череа, аъ дърлт ші пре солі ші пре чеілалці Комані, ші тълцътіndъле de аџіторіъ і-аъ трітіс а касъ.

Аша тънтъіndъce Пацінакіі de фріка Команілор, п'аъ цінът легътъра къ Cinecie фъкът, чі іаръшї аъ лпчепът а пръда четъціле ші църіле прін преџінър [1]).

[1]) Anna Comnena in Alexiade pag. 203.

Анъл 1090. De анъл ачеста ті се въd а се цінea челе че зіче Anna Komnena [1]) окрінd: „(Алексіе Аъгъстъл, аъzind кът Цака Търкъл вреа съ пъвълеаскъ лп църіле de ла Апъсъ, аъ порънчіт Кесарівлъї Нікіфор, съ теаргъ лп търгъл Ен) къ легіоанеле de кърънd алкътъіте; пентръ кът лї порънчісе маї наінте съ се стрінгъ кът маї тълцї осташі, пъ din чеї бътрънї, — чі ноі ші не'нвъцаці ла ръсвоіъ, спънъndъле фелівл din карії ар вреа съ се стрінгъ ачещіа, adекъ din Българі ші din тінерії чеї дацї спре пъсторіе, карії пъ аъ статорніче лъкашърї ші de обще се кіамъ Влахі.“

De че феліъ de неамъ аъ фост Цака Търкъл, пъ почіъ зіче, къчі пре Унгърї Anna Komnena [2]) лї нъмеще Дакі, даръ ачеаста зік, къ вестітъл Іосіф Карол Eder [3]) ал меъ оаре-кънdна соцъ лп дірекціа скоалелор, фоарте ръъ с'аъ лпшелат, цінdекънd din кънвінтеле Анпеї Komnenеї челе шаї съсъ adъce: къ не вретеа еї, Ромънії аъ фост пъмаї пъсторі ші неавънd статорніче лъкашърї, се мъта din лок лп лок, ка ші Цігапії; пентръ къ лпса Anna Komnena [4]) скріе, къ орашъл Ексевап de лънгъ Andponia, аъ фост орашъ Ромънеск, ші аша Ромънії лп котпъп аъ авът лъкашърї ші ораше кът мъът маї вестіте, de кът Сасії din Apdeal; мъкар къ пентръ мърітеа ші лъцітеа неамълъї Ромънеск, карea нічі Eder о поате тъгъdві, мълцї dintre Ромънї ътбла разна ші атънчі, ка ші акъта.

[1]) Anna Comnena in Alexiade p. 226. [2]) Eadem Anna pag. 455. seq. [3]) Josephus Carolus Eder in Crisi ad Instantiam Valachorum e Transsilvania. [4]) Eadem Anna Comnena p. 138.

Анъл 1091. Нрекът аратъ Енгел [1]), лп анъл ачеста с'аъ лптъмплат періреа чea маре a Пацінакілор, чea de ла Косреп, карea періре Anna Komnena [2]) аша о скріе: „А патра zі дънъ че аъ веніт лтпъратъл Алексіе лп табъра de ла Косреп, с'аъ възът венind оастea Команілор, ка de 40 de мії спре табъра Романілор; de карії тетънdъce лтпъратъл, ка съ пъ се ънеаскъ къ Пацінакіі, аъ трітіс съ кіеме пре повъцъіторії лор ла ворбъ. Аъ веніт мълцї алцїі къ Тагортак ші Маніак, чеї маї de фрънте по-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

въцінарї, нетрецъ de тълцї вітеџї dintre Komanї. Апропіindвce Komanії, ші пецііndвce amічї вin (таї nemічї), дmпъратъл пентрв тъкар карea дптътпларе порвпчісе, ка аї съ съ треакъ іаръшї рвъл, ші дп лок фъръ de прітежdіе съ се тъвъреаскъ. Дп таъъра чea поъ кіетъndвce Повъцвіторії Komanілор, аў вепіт дпкъ ші Маніак, тъкар къ dinтъіў се кат тръџea. Порвпчісе маї паінте Алексіе съ лі се гътеаскъ прънz дmпъръtеск, ші дmпъръtеще прітіndв'ї, ла слвжва мі dрагостеа, карea ле-аў арътат, аў adъогат тот фелівл de dарврі, поftind ші de ла dъншіїџіврътънт ші кезешї. — Тоате ле-аў плініт бвкврошї, ші ка съ'шї арате іпіma, аў червт, ка dвпъ треї зіле съ се поатъ бате кв Паџінакіі, фъгъdвind, къ de ле ва аџівта Dвmnezeў съ дпвінгъ, вор da прada de џівтътате Дmпъратвлвї. Лъвdънd дmпъратвл пре Komanї, дп лок de треї ле-аў dат зече зіле, де вор вреа съ се гате de ръсвоіў, ші џівтътатеа прvdzеї, карea о фъгъdвісе Дmпъратвлвї, дпкъ о аў дпгъdвіт лор. Dечї стънd Komanіі дmпротіва Паџінакілор, ші пъпъ атвнчї дпкъ се скъртъпа вніі пре алџіі (пъпъ че бътъndвce Komanіі кв Паџінакіі, пре ачещіа і-аў таї стінс). Къзвт'аў zіоа чea de періре а Паџінакілор дп 29 Апріліе, дntр'о Меркврї." Dвпъ ачестеа скріе Anna Коmпena дп паџіпа 235: кът аў фвџіт Komanіі дп поаптea чea de dвпъ бътаіе кътрь касъ, тетъndвce съ пв'ї отоаре Гречії ші пре еї, кът аў оторжт Cinecіe, чі фъръ щіреа дmпъратвлвї, пре Паџінакіі чеї прінші тот дntрв ачea поапте; ші кът аў трітіс дmпъратвл Алексіе Komnen dарвріле челе фъгъdвіте dвпъ Komanіі чеї фвџіџї; маї adъогънd ші ачеаста: къ Паџінакіі аў фост de ачееашї літъ кв Коmанії *συγγενια των κομανων*.

Тот дntрв ачела ап аў тъіат Съптвл Ладіслав кв тъпа са пре Ротънвл, карele венісе, съ ісвъndеаскъ поартea лві Копвлк повъцвіторівлвї Кvпілор саў Ротънілор (вezї anіі 1070, 1085 ші 1088), ші аў кvпрінс Кроаџіа, дп карea аў пвс краіў пре Алт[3])

[1]) Joannes Christ. Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 141. [2])Anna Comnena in Alexiade p. 228. — 234. [3]) Thuroczius f. 130, Bonfinius f. 229. Timon in Epit. Chronol. f. 8. 9.

Апвл 1092. Ioann Zonara[1]) dвпъ че аў адвс дпаінте періреа Паџінакілор маї алтміntрелеа, de кът кът о аў скріс Anna Komnena ла апвл трекът, аша скріе: „Аша даръ маре тълџіme de Паџінакї аў періт; чеіалалџї с'аў џінът дп обedzї, ші с'аў въndвт. Іаръ дmпъратвл алегънd пре чеї маї тарї dintre dъншіі, маре пвтъръ аў ашezат дп Моглена кв швіеріле ші првнчії лор, дmпревпъ фъкънd вп преасdравън легіon dintre dъншіі, карії пъпъ астъзї квстъ din neam дп neam, порекліndвce de ла локвл дп каре с'аў ашezат Паџінакіі, съ се зікъ „Моглените."

[1]) Joannes Zonaras in Annalibus Lib. 18. Nro. 23.

Апвл 1093. Кът скріе Anna Компена[1]) пrea преларг dвпъ овічеівл еї despre Псевdo-Dioџen, пепвтъndвле щі de че ап съ џінъ, ле пвп ла апвл de акът din Ioann Zonara[2]), карele маї пре скврт аша скріе: „Ші алтъ ръскоалъ с'аў фъкът дmпротіва дmпъратвлвї (Алексіе Komnen) прin впвл, карele зікъndвce пре cine а Фі фечіорвл дmпъратвлвї Dioџen, ші тръгънd ла cine Komanії, пръda ші цеfвіа Тракіа, поftind съ

27*

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

се пріітеаскъ дп четъцї, ші съ се къноаскъ дмпъратъ. Дънъ ачее дптрънд дптр'о четате а Тракіеї, ші кь дпшелъчіънеа четъцепілор ръдікъндъсе дмпърат, аў дитрат дптр'жнса. ші прінzіndъсе і с'аў скос окіі. Аша с'аў сфършіт тіръннія лъї, ші Комаиїї, карії скъпасе вії, с'аў дптърпат ла локъріле сале."

Anna Komnena ла локъл маї сас adъc zіче, къ оаре-каре Пъdіл din чеї маї de фрънте Влахї с'аў Ромънї аў сънс маї дптъіў дмпъратълъї, къ аў трекът Таргота кь Комапраіn Дънъреа, ші къ пре Комапї Ромънії і-аў повъцъіт преспе кьртътъріле Етълъї.

[1]) Anna Comnena in Alexiade p. 272. seqq. [2]) Joannes Zonaras in Annalibus Lib. 18. Nro. 23.

Анъл 1095. Краіъл Унгърілор Ладіслав чел dінтъіў, карепе дънъ ачееа с'аў пътърат дптре Съпцїї Бісерічїї Аннасълъї, дп че ап аў търіт, маре дптрекаре естс. Къчї Сéнт-Іванi[1]) пъпе анъл 1096, Фашінг[2]) анъл 1093, Търоціе[3]) ші Ranzan[4]) кь чеілалцї історічї унгърещї анъл 1095, пре ачещіа маї de пре ъртъ лї ъртезъ ші еў, пентръ фіръл історіеї; тъкар къ Anna Комнена[5]) сора лъї Ioann Komnen, цінереле лъї Ладіскав челъї dінтъіў (вечї анъл 1080), апріат скріе, къ дп анъл de ла фачереа лъмїї 6617, de ла Хрістос 1109, дп Indіктіонъл 2, къnd аў фъкът паче дмпъратъл Алексіе чел dінтъіў, татъл еї, кь Балтъnd дп лъпа лъї Септетвріе, аў фост de фацъ ші солїї краіълъї Унгъреск, аї къскрълъї ομοπενθιος дмпъратълъї, адекъ аї лъї Ладіслав, ші с'аў іскъліт пъчії; карea спънере de e адевъратъ, Ладіслав дп анъл de акът дпкъ тръіа; чі еў кът am zic, ърmez аъторії маї сас пъмїцї, ші зік кь дъпшії, къ дп локъл Съптълъї Ладіслав челъї dінтъіў, Унгърії дпкъ дп анъл de акът аў алес краіў пре Коломап фічіоръл лъї Геza челъї dінтъіў.

[1]) Szent-Iványi Dissert. Par. pag. 2. [2]) Fasching Nova Dacia Part. 3. p. 111. [3]) Thurocz. f. 134. [4]) Ranzanus f. 362. [5]) Anna Comnena in Alexiade p. 415. seqq.

Анъл 1096. Дп анъл ачеста с'аў дпкоропат Коломап краіў Унгаріеї, dънd фрателъї съў Алмъ, пентръ къ і-аў дпгъдъіт крътеа, дякатъл Унгаріеї[1]).

[1]) Thuroczius f. 135. Ranzanus f. 363. Bonfinius f. 234. Reva Centur. f. 8. Timon in Epit. Chronologica f. 10.

Анъл 1097. Дп анъл de акът с'аў късъторіт дптъіашї dатъ Коломап краіълъ Унгърілор, лъънd пре Adелхаіda din Сікіліа[1]).

[1]) Timon in Epitome Chronol. f. 11. Lucius f. 178.

Анъл 1102. Кроацїї, din че прічіпъ, пь се щіе, скътърасе цівгъл Унгърілор, пре Кроацї дрепт ачееа дп анъл de акът іаръш і-аў сънс краіълъ Коломап, ші аў кънріпс deodатъ ші о парте din Далмаціа[1]); чі къ с'ар фі дпкоропат краіў Кроацієї ші Далмацієї дп Белградъл din Сервіа, аневоіе съ поате креde, тъкар къ унїзік ачеаста[2]): къ Белградъл дп тітпъл ачеста ера сът дмпъратъл Ръсъріталъї.

[1]) Thuroczius f. 138. Ranzanus, Lucius f. 179. seqq. Timon in Epit. Chronologica f. 11. [2]) Haner Period. 4. § 183.

Анъл 1109. Timon[1]) зіче: къ дп анъл ачеста аў дмпъкат Хенрік V. дмпъратъл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Аппѣвлъї пре Коломан краіѣл кѣ фрателе съѣ Алм; чі Тѣроціе[2]), Panzanѣ[3]) ші Бонфініе[4]), дмпъкареа ачеаста о пѣп ла анѣл 1113; даръ мъкар кънd с'аѣ дптъмплат, пѣ дndелѣпг аѣ цінѣт пачеа.

[1]) Timon in Epit. Chronol f. 13. [2]) Thuroczius f. 137. [3]) Ranzanus f. 364. [4]) Bonfinius f. 246.

Анѣл 1113. Ам zіс ла анѣл 1109 къ пѣ дndелѣпг аѣ цінѣт пачеа дптре Коломан ші Алмѣ фъкѣтъ; пентрѣ къ Коломан тепъndѣсе, ка пѣ кѣмва съ віе крѣітеа унгѣреаскъ ла Алмѣ, саѣ ла Бела (апоі ал доілеа) фііѣл ачестѣіа, пре амъndоі і-аѣ прінс дп анѣл de акѣт, ші кѣ хохеріѣл ле-аѣ скос окіі; dімпротівъ пре фііѣл съѣ Стефан II, л'аѣ дпкоронат краіѣ Унгаріеі дп върстъ de 12 анї[1]), чі тот пѣ і с'аѣ дмплініт воіа, къчі дп Стефан II, і с'аѣ стінс сътъпца; прекѣт се ва аръта ла анѣл 1131.

[1]) Thuroczius f. 137. Ranzanus f. 364. Bonfinius f. 246. Baksai f. 917. Reva Centur f. 8. Timon in Epit. Chronol. f. 14.

Анѣл 1114. Дѣ-Канціе[1]) скріе: „Дмпъратѣл Алексіе Комnen гътіndѣсе асѣпра Комanілор, аѣ ешіт din Царіград дп Ноетѣріе ал Indіктіопѣлѣї 8, адекъ дп анѣл de ла Хрістос 1114.“ Іаръ Анна Комnena[2]) аша скріе деспре ръсбоіѣл кѣ Комanіі: „Nѣ трекѣсе ѣп анѣ (дѣпъ ръсбоіѣл кѣ Тѣрчіі), кънd іатъ віне весте ла дпчепѣтѣл тоамнеі дп Indіктіопѣл 8, къ Комanіі се гатъ съ треакъ Дѣпъреа: се гатъ дрепт ачеea дndатъ мі Аѣгѣстѣл, ші дп лѣпа лѣї Ноетѣріе порnind din Царіград, аѣ стрінс de претѣтіndенеа оціле Романілор, ші ле аѣ орънdѣіт прін марцінеа ачеea. — (Ел апоі с'аѣ депринс дптрѣ дптоарчереа Богомілілор мі а Павлікіанілор), кънd іатъ віне ѣнѣл кѣ о кърѣцъ de ла Дѣпъре, мі сѣне къ аѣ трекѣт Комanіі; ла каре аѣ рѣпт зъбава дмпъратѣл, ші дndатъ аѣ порніт спре Дѣпъре, лѣънd кѣ сіне осташіі чеі de прін прецѣр. Кѣ ачещіа аѣ веніт кът маі кърънd ла Бідена (доаръ Бідін); чі пре варварі, кѣт пъдъждѣісе, пѣ і-аѣ афлат аколо. Адекъ ажіnd еі венірea дмпъратѣлѣї аѣ трекѣт Дѣпъреа, ші с'аѣ трас дпапоі. Ачі дмпъратѣл алегънd din тоатъ оастеа воінічіі, і-аѣ тріміс дѣпъ чеі че фѣціа. Трекънd ачещіа Дѣпъреа, аѣ кърс кът аѣ пѣтѣт маі таре треі зіле ші треі попцї дѣпъ немічі, ші маі пре ѣртъ і-аѣ възѣт ла ѣн рѣѣ din коло de Дѣпъре (адекъ деастъпга), къ трек апа кѣ шеічеле каре ле пѣрта кѣ сіне; кареа дптъмпларе і-аѣ фъкѣт de с'аѣ дптѣрпат ла дмпъратѣл фъръ вре о ісправъ.“

[1]) Du-Cangius in Notis ad Annam Comnenam in Alexiade p. 412. [2]) Anna Comnena in Alexiade p. 412.

Анѣл 1115. Дп анѣл ачеста аѣ тѣріт Коломан Краіѣл Унгѣрілор[1]), кърѣіа і-аѣ ѣртат фііѣл съѣ Стефан ал доілеа прѣнк фііnd, дп върстъ пѣтаї de 14 анї.

[1]) Pistorius f. 762. Timon in Epit. Chronol. f. Thuroczius f. 138. Bonfinius f. 247. Reva Centur. f. 9.

Анѣл 1117. Дп анѣл ачеста Аѣгѣстѣлѣї Алексіе Комnen челѣї дінтѣіѣ аѣ ѣртат дптрѣ дмпъръціе фііѣл съѣ Іоann Комnen, цінереле Съптѣлѣї Ладіслав челѣї дінтѣіѣ[1]).

[1]) Nicetas Choniates de Joanne Comneno Aug. Cap. 1.

Анѣл 1122. Пацінакіі къцї скъпасе din бътаіа дп анѣл 1091, цінѣтъ кѣ Романіі ші кѣ Комanіі, трекѣсе деастъпга Дѣпърії, ші се ашезасе дп Валахіа de акѣт, къчі Молдова мі Бессарабіа ле кѣпрінсесе Комanіі шаї наінте de ла дъпшіі, кѣт с'аѣ аръ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тат ла апіі треквці. Пацінакіі ачещіа дп апвл de акът іаръші аў трекът Двнъреа; ші спре чеа десъвършіт періреа са; пентрв къ, скріе Нікіта Хоніат [1]) прекът вртеазъ: „Дпнтрв ал чінчелеа анў ал дмпъръцієї сале (а лві Іоann Комnen), кънd (Пацінакіі) трекънd Двнъреа пръда Тракіа, ші къте ле вепіа дпаінте ка лъкъстеле ле стріка, Авгвствл Іоann Комnen стръпгънd тоате оціле, — ле аў дсе асвпра лор — ші дптъіў трімцънd солї ка ачеіа ла Скіте, карії ле щіеаў літба, аў черкат, оаре пвтеава адвче ла токтеле ші ла паче, de пе пре тоцї, дпкаї пре вніі, къ ера дп маї мвлте пеатврї дмпърцірі, пічі анеа пвтаї вп повъцвіторіў. — Пънъ а фі еї дпкъ дпdoіцї кв гъпdвл, фачевор паче кв Рошапіі пентрв фъгъdвінцеле челе мвлте, аў пв? оціле дмпъратвлві се пвсъръ дп рънd. — Скоціndвсе dарь оціле din Береа, къ аколо се тъвърсе, дп ръвърсатвл zорілор с'аў ловіт кв Пацінакіі. — Карії стръторіndвсе, ші ла рвшіпоасъ фвгъ dънdвсе de Романі, карії кв тот deadінсвл лі гоніа, мвлцї с'аў тъіат dінтре пъвчії ачеіа, ші лвънdвліce табъра, пепвтърацї с'аў прінс; ва десерторіі дпкъ се адвна de dорвл челор робіцї din пеатвл лор, дптрв атъта, кът с'аў фъкът апої сате дптреці dе dъншіі дптр'о цеаръ de кътрв апвс а Романілор; але кърора рътъшіце дпкъ маї квстъ; пв пвцінї с'аў атестекат дптре оціле соцілор; іаръ чеа маї маре парте а челор прінші, с'аў вndвт de осташі."

„Dобvndінd бірвінца ачеаста дмпъратвл Іоann аў рvndвіт сървътоаре, че се пвтіа дп тімпвл пострв сървътоареа Пацінакілор, пентрв адвчереа аміпте а бірвінцеї, ші ка съ се мвлцътеаскъ лві Dвmnezeў пентрв дънса."

Аміпdереа скріе Іоann Кіnnam [2]); іаръ Енгел [3]) дпсъмнеазъ, къ прін бірвінца ачеаста кв тотвл с'аў стінс Пацінакіі, пвтаї о хordъ аў маї рътас дп пъdвріле Бяковінії пънъ ла анвл 1152, кънd ші ачещіа с'аў dелвнгат преste мвнтеле Теніхорії *Τενίχορ*, карele е дп марцінea Таврo-Скітієї, din превнъ кв Романії, прекът се ва аръта ла пвмітвл анў 1152. Dвпъ каре анў Влахіі саў Ромънії чеї din Dакіа веке с'аў пвміт dвпъ пвмеле варварілор ачестора; адекъ Ромънії чеї din цеара Мвнтеаскъ с'аў кіемат Пацінакі, іаръ чеї din Молdова ші din Бесcерабіа Кomanі, пентрв къ пеатврiле ачестеа і-аў стъпъніт маї пре вртъ. Bezі пре Лякіе [4]) ші пре Accemanі [5]).

[1]) Nicetas Choniates in Annal. de J. Comneno Aug. c. 4. et 5. [2]) Joannes Cinnamus p. 3. 4. [3]) Joan. Christ. Engel in antiq. Hist. Valachiae Parte 1. p. 141. [4]) Lucius de Regno Croatiae et Dalmatiae Lib. 6. cap. 5. [5]) Joseph. Simonius Assemani in Calend. Eccl. Univ. Tom. 1. Part. 2. c. 3.

Анвл 1125. Стефан ал doілеа Краівл Vнгврілор, ла атъта тіръпніе амівncесе, кът ле аў къвтат лві Алт ші лві Бела, челор de Коломан орвіцї, дп анвл ачеста а фвці ла дмпъратвл ръсъріtвлві Іоann Комnen [1]), карele авеа мвіере пре Піріска фата Съптвлві Ладіслав, пре карea о аў пвміт Гречії Ірina [2]). Дмпъратвл і-аў ші пріміт бякврос, прекът скріе Іоann Кіnnam [3]), пентрв прічіна маї свс адвсъ.

[1]) Bonfinius f. 251. Timon in Epit. Chronol. f. 15. [2]) Du Fresne in Notis ad Cinnamum. [3]) Joannes Cinnamus p. 4.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1126. „Kraiul Ungurilor“ cum scrie mai pe urmă Kinnam [1]) „auzind aceleia care se ziceă despre Alemă, că pregătă pre împăratul prin soli, ca Alemă cu ce alesă din ținutul Romanilor, careia cerere nemulțumindu-se Ioann, el ară trecut Dunărea, ară bătut și ară luat Belgradul de lângă Dunăre, și strică până din fundament, ară luat cetățile de acolo, și ară zidit dintr'însele Zeugmen saŭ Zeugmiul din Sirmiŭ; careia cetate ară stătut mulți ani, până când nu o ară stricat împăratul Emanuil Komnen iarăși din fundament, și din pietrile ei iarăși ară dipus zidurile Belgradului.“

„Acestea înștiințându-se împăratul ară pornit cătră Dunăre cu toată oastea sa; iară Ștefan (al doilea) măcar că era nemărginios, mi zăceă bolnav în părțile sale mai din lăuntru a le ținutului său, nezăbovind, strânse cât noate mai mulți oștași, cu carii cu înadins pre împăratul-a merse mai pe urmă, porunci la ai săi cu răsboiu dea stânga Dunării; ară și asculta Ungurii. Ci împăratul, ca cu toată fără de nădejde dobândi aceleia care se vedea mai grele, această stratagemă ară făcut: oșândind oștile soților sale de aiurea, le porunci-se cu se tragă de la râu, ca și când ar merge cătră Tzimpa (χώριον Τζιμπαν), și apoi la deal, careale începând din Ungaria merge până în râu, cu treaku apa. În vremea aceasta ară rămas el cu ceealalt oaste din direptul cetățuicei Hratului, făcându-se cu îndată vrea cu treaku pe acolo. Acestea auzindu-se, lesne ară trecut Romanii; și Ungurii nevătându-se ară prins a fugi cât ară putut, goniți Romanii mai până la râu. Ungurii ară întrat pe puntea ce era preste Dunăre, și rumpându-se puntea, mulți ară căzut în apă și s'ară înecat, mai mulți ară venit în mâinile Romanilor, între carii ară fost doi bărbați de frunte dintre Ungari, Aksue și Kelade. Isprăvindu-se acestea cu porocă împăratul și luându cetățuica Hratului, îndată ară trecut iarăși în ținutul Romanilor, și ținând până în Branizova sfat povățuirea lui Kurtikie, s'ară întărnat în Țarigrad.“

Aşişderea scrie Nikita Choniat [2]), iară Dufresne [3]) zice: „Troiție Kap 71, mi Bonfinie scriind despre pardepea aceea a Ungurilor zic, cu în bătaia aceea ară perit dintre Ungari oare care Komiță Kiz saŭ Ciz, carele noate cu ară fost Aksue de la Kinnam. Ci eă nu puteă înțelege cum ară fost, de Ungurii dupe Kinnam n'ară trecut Dunărea, și totuși puntea de preste Dunăre s'ară rupt cu ei.“

[1]) Joannes Cinnamus p. 5. [2]) Nicetas Choniates p. 12. [3]) Dufresne in notis ad hunc Cinnami locum.

Anul 1127. „Ci în scurt timp după aceea“ scrie mai pe urmă Kinnam [1]) „Ungurii ară bătut și ară luat Branizova, țindându-se unii Romani dintr'însa, alții prinzându-se, alții scăpând cu fuga. Întâmplarea aceea foarte cu greŭ ară căzut împăratului Ioann Komnen; drept aceea pre Kurtikie într-una zi, l'ară ocolit ca pre un vânzătoriŭ, și ară poruncit de l'ară corbăcit, măcar că el nu s'ară pogorât de pre ziduri, până ce n'ară luat și aprins Ungurii cetatea.“

„După aceea iarăși s'ară dus împăratul la Branizova, și ară dipus cetatea cât mai curând. Ci zăbovind în lucrul acela mai multe zile de iarnă, și de lipsa zăhă-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

реалеї фоарте с'аѫ пъкъцiг оастеа; каре ѫнцелегѣндѫ-о Краiѫл Ѳнгѫрiлор, аѫ рѣндѫiт, ка трекѣнd преакѫрѣнd Dѫнъреа, фъръ de весте съ dее преcте Romanї. Чi ера ла Ѳнгѫрї о мѫiере латiнъ de вiцъ, кареа ѫнтречеа пре тоцї кѫ авѫцiа шi кѫ воiерiтеа неамѫрiлор. Ачеаста аѫ дескоперiт ѫмпъратѫлуї прiн соliї съi сфатѫрiле непричiлор. Dрепт ачеea ѫмпъратѫл не авѣнd атъта пѫтере, кът авеа Ѳнгѫрiї, п'аѫ ѫндръсnит а се бате кѫ eл. Чi ѫнтѫрiнd кътва четатеа, с'аѫ ѫнтѫрнат ѫнапоi пре калеа чеа реа пѫтiтъ de локѫiторi, ка съ нѫ се ѫнтълнеаскъ кѫ Ѳнгѫрii, шi съ аiбъ онѫ de a се бате кѫ eї. Аколо ловiнd Ѳнгѫрii фъръ de весте оцiле челе de пре ѫртъ, алта п'аѫ стрiкат Romaniлор, фъръ нѫмаi аѫ лѫат скѫлеле, кѫ каре се ащерпеа кортѫл ѫмпърътеск, каре ле шi лъсасе Romanii, неавѣнd добiтоаче съ ле поарте; шi аша аѫ ешiт de аколо оастеа Romaniлор фъръ вре о прiмежdie.“

Ашiшdереа скрie Niкiта Хоniат [2]).

Тѫ багъ de сеамъ, къ латiна ачеea кареа аѫ дескоперiт ѫмпъратѫлуї сфатѫл Ѳнгѫрiлор, аѫ требѫiт съ фie ромънъ пръсiтъ diн колонiї луї Traian, карii се нѫмеа Кѫпї de Ѳнгѫрї, кѫm с'аѫ арътат ла анii маi dinainte; къчi Стефан ал doiлea фоарте iѫбiа пре Кѫпii, адекъ пре Ромънii чеї de сѣвт cine, dѫпъ кѫm скрiѫ Тѫроцiе [3]) шi Бонфiнiе [4]), шi аша Кѫпа саѫ Ромъна ачеаста лесне аѫ пѫтѫт щi сфатѫрiле Краiѫлуї Стефан.

[1]) Joannes Cinnamus p. 6. [2]) Nicetas Choniates p. 13. [3]) Thuroczius f. 141. [4]) Bonfinius f. 252.

Анѫл 1128. Пънъ с'аѫ оцiт ѫмпъратѫл Ioann Komnen кѫ Ѳнгѫрii, dѫпъ кѫm скрie Бонфiнiе [1]), Алтѫ аѫ мѫрiт сѫргѫнiт; iаръ пре фiiѫл луї пре Бела ал doiлea л'аѫ адѫс ѫн Ѳнгаriа оаре каре воiерiѫ ѳнгѫреск, шi л'аѫ цiнѫт аскѫнс пънъ ѫн анѫл de акѫm, саѫ пънъ ѫн анѫл трекѫт, ѫн кареле Стефан ал doiлea не авѣнd прѫнчi, л'аѫ прiмiт шiе фiiѫ шi ѫртъторiѫ ѫн кръiте, шi л'аѫ шi ѫнсѫрат ѫн анѫл 1129 [2]), dѣндѫ'i мѫiере пре Iлiна фата палатiнѫлуї Ѳросѫ.

[1]) Bonfinius f. 252. [2]) Timon in Epit. Chronol. f. 16.

Анѫл 1130. Пентрѫ къ Стефан ал doiлea фоарте iѫбiсе пре Кѫпii саѫ пре Ромънii diн Apdeaл mi diн Ѳнгаriа, с'аѫ сѫпърат Ѳнгѫрii шi мѫлцї аѫ тъiат diн Ромънi, авѣнd ачещiа атѫнчi повъцѫiторiѫ пре Татар [1]).

[1]) Thuroczius f. 141. Bonf. f. 252.

Анѫл 1131. ѪН анѫл ачеста с'аѫ болнъвiт Стефан ал doiлea Краiѫл Ѳнгѫрiлор, шi ѫнainte de моарте кълѫгърindѫce, аѫ шi мѫрiт; кърѫia i-аѫ ѫртат върѫ-съѫ Бела ал doiлea чел орб [1]).

[1]) Thuroczius f. 142. Bonfinius f. 253.

Анѫл 1133. Анѫл ачеста пентрѫ ачеea е вреdнiк de a се ѫнсъмна, пентрѫ кѣ ѫнтр'ѫнсѫл аѫ кѫпрiнс Ѳнгѫрii Рама саѫ Босniа de акѫm [1]).

[1]) Timon in Epit. Chronol. f. 16. Csatari p. 6. Thuroczius f. 143. Bonf. f. 255.

Анѫл 1140. ѪН анѫл ачеста аѫ мѫрiт Бела ал doiлea чел орб, кърѫia i-аѫ ѫртат фiiѫл луї чел маi маре, Геза ал doiлea, ѫн вързтъ de зече анї [1]).

[1]) Timon in Epit. Chronol. f. 17. Thurocz. f. 144. Bonf. f. 258. Ranzanus f. 366.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1143. Ын анул ачеста сэу ын чел трекутэ, эу кіемат Геза II пре Сасі ын Ардеал[1]), деспре а кърора врзіре вені пре Хапер[2]); кэчі деспре привілецізріле сэу кэдинделе лор воі ворбі ла алтă вліторі.

[1]) Annales Templi Coronensis. [2])Georgius Jeremias Hauer Periodi 5-ae Regum Hungarorum §. 104.

Анул 1147. Мергънд ын анул de акум ла Палестина асупра некредінчіошілор Конрадэ III ымпъратул Алемелуі ші Людовік VII крайул Фрънчілор, ші трекънд прін Унгаріа, чел дінтъіў ну вине с'аў нъртат, іаръ ал доілеа ш'аў цінут оастеа, пънъ че аў трекут, ын фрунтэ[1]). Тот ын тру ачела ан с'аў цінут собор ын Царіград, ын карелe с'аў мъзъліт Патріархул Коста Аттікул пентру ереслул Богомілілор. Ын соворул ачеста аў фост de фацъ Архіепіскопіі: ал Дрънціорулуі Леон ші ал Готіеі Констаптін[2]). (Доаръ ал Ардеалулуі. Вені анул 325).

[1]) Thuroczius f. 146. Ronf. f. 261. 262. [2])Leo Allatius de Consens. Lib. 2. C. 12. Michael Lequien Oriente Christ. T. 1. p. 1227 — 1245.

Анул 1152. Ымпъратул Еманоіл Комnen аў порніт асупра луі Роцеріе крайулуі Лонговардіеі, карele пръда інсулеле (остроавеле) de ла Аннос „ші венінd ла Філіпополіў," кум скріе Кіннам[1]), „аў веніт веспе, къ ошіле Скітелор (але Команілор) аў трекут Дунъреа, ші ну нумаі ръпеск, чі ші орашул Demnizik de лънгъ Дунъре л'аў луат. Ажzінd ачестеа ымпъратул, аў пърчес de аколо, ші аў порунчіт, ка коруъіile съ плече кътръ Дунъре. Пънъ аў сосіт коруъіile, ел аў петрекут тімпул ын вънат, прін къмпріле de прін преціур: пентру къ мулць фіаръ сълбатік съ спорісе ын'мнселе.

„Кu вънатул фііnd кънрінсъ ымпъратул, і-аў веніт веспе къ Скітеле дунъ че аў кулес фоарте маре прадъ din цінутул Романілор, маі дунъзі аў трекут Дунъреа, ші ну departe de аколо ш'аў тінс кортуріле; каре ажzіndуле, аў гръбіт кът маі кърънd ла Дунъре. Аколо афлънd о луптре dінтре уп летп сковіт, кум сънт, каре стаў ын църтурії Дунъріі, аў порунчіт съ о тъіе ла ел. Чі вънслъторіул фъръ отепіе фііnd, дунъ че аў възут къ ымпъратул ла кіатъ, аў zic:" „De ar фі авут гріце ымпъратул de лукруріле поастре, нічі Demnizikул, нічі аверіле поастре леар фі пръdат варварії, ші дуc, дунъ кум леаў плъкут." „Ла ачестеа, се zіче, къ кум тънie аў ръспунс ымпъратул:" „Съ ну фіў еў ачела къруіа dела Думнезеў і с'аў dat ымпъръціа Романілор, de ну се вор педепсі ындатъ Скітеле."

„Пентру ачееа лъсънd чееалалтъ оасте ын табъръ лънгъ цертурі, ел, (кэчі ну сосіce ынкъ, кум с'аў zіc, коруъіile), луънd алте плуте, ку 500 din чеі de лънгъ сіне аў трекут Дунъреа, ші врънd съ теаргъ маі ынколо, аў ажунс ла доуъ ружурі de лунтріт, ші аў порунчіт ла аі съі, съ леце лунтріле de ла Дунъре de кaі, ші аша съ ле трагъ ла ружурі; каре іспръвіндуле, лесне аў трекут. Deчі трекънd преспе уп лок ларг аў веніт ла мунтеле Теніхортэ, карele е ын марціnea Таuро-Скітіеі (Кріmулуі)."

„Аколо афлънd дешартъ табъра Скітелор, пентру къ еі ку о цірь маі наінte се

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дѫсесе de аколо, аѫ пѫрчес маї департе; чі мергънd ші маї ѫпколо о ціѫтътате de zi, ші пре пішене афлънd дintре пешічї, аѫ алес ѫмпъратѫл вр'о къдіва дintре Скітеле, карії се ощіа пентрѫ Ромапї, ші сѫвт повъдѫіреа лѫї Гіфард, челѫї пріченѫт ла бътъ, і-аѫ тріміс ка се гопеаскъ пре німічї din дърънт, ші de вор авеа прілеціѫ, съ се ловеаскъ кѫ еї, пънъ ва-сосі ші ел маї ѫпчет пъшind."

„Nѫ мѫлт кълъторісе Гіфард, ші аѫ ші dat престе немічї; чі п'аѫ кѫтezат а се бате кѫ еї, фііnd къ ера маї мѫлцї кѫ мѫлтѫл de кът аї съї; dреnт ачеea аѫ сіліт пре ѫмпъратѫл пріn солї се гръвеаскъ. Ѫнделегънd ачеаста Ѫмпъратѫл, се ѫнтрартеазъ ел, ші тоатъ оастеа, ші ловіndѫ'і din дърънт, аѫ трекѫт пріn тоатъ оастеа Скітелор. — Преа мѫлцї аѫ къzѫт атѫнчі dintre нарварі, ка ла о сѫтъ с'аѫ пріnс, ѫнтре карії аѫ фост ші Lazar, ѫнѫл din чеї маї de фрѫнте Повъдѫіторі Скітічещї. Пре чеілалцї і-аѫ тънтѫіт фѫга каілор мі decimea мѫцілор челор de ѫколо; іаръ Ромапії dѫнъ че аѫ пръdат тоате, с'аѫ ѫнтѫрпат; ѫп кареа време Сіта чел de neam маре ші богат, пре карele ѫл трімісесе Скітеле, авънd прілеціѫ, аѫ фѫціт ѫп табъра Ромапілор."

Ашіndереа скріе Нікіта Хоніат[2]), dаръ фоарте пре скѫрт. Тѫ ачі іаръшї ѫнтъіѫ ѫнсатнъ: къ Кіннам пріn Скіте ѫнделеџе пре Кошапії, din карії съпт пръсіцї Kozачії de акѫт. Adова: вezї ачелеа каре ле-ат скріс ла апѫл 1122; ші de ачі ѫнаінте вnde вeї четі ѫп історічії гречещї: Комапї, Паџінакї саѫ Скіте, ѫнделеџе пре Ротънії чеї dea стъпга Dѫнъреї.

[1]) Joannes Cinnamus p. 53. [2]) Nicetas Choniates p. 52.

Апѫл 1160. Лѫї Геza II Краіѫлѫї вngѫреск і-аѫ ѫрмат ѫп апѫл de акѫт фііѫл лѫї чел маї маре Стефан III, dаръ ѫп врѫстъ пѫтаї de zече саѫ вnспре-zече апї, карele кѫ ѫнчепѫтѫл кръітії аѫ ертат тоатъ dареа църії пе треї апї[1]).

[1]) Nadanyi pag. 99. Timon in Epit. Chronol. f. 18. Thurocz. f. 146. Bonf. f. 266. Haner Periodi 6-ae §. 112.

Апѫл 1170. Венеціанії ѫп апії маї din наінте лѫасе мѫлте четъцї de ла Вngѫрї ѫп Dалмаціа; dреnт ачеea Стефан III ѫп персоапа са аѫ мерс ѫп протіва лор, ші аѫ лѫат ѫнdърънт de ла еї Спалатѫл, Трагѫріѫл ші Себеннікѫл[1]).

[1]) Bonf. f. 261. Lucius f. 220. Timon in Epit. Chronol. f. 18.

Апѫл 1171. Пънъ че с'аѫ ощіт Стефан III кѫ Венеціанії, Ладіслав II ші Стефан ал IV, фрацїї тътъпе-сеѫ аї лѫї Геza II, с'аѫ рѫdікат асѫпра лѫї, ші Ладіслав II, с'аѫ ші ѫнкоронат ѫп апѫл de акѫт краіѫ Вngарієї; чі пѫтаї шесе лѫнї аѫ domніт, къчі аѫ мѫріт ѫп Февраріе ал апѫлѫї вііторіѫ[1]).

[1]) Thuroczius f. 147. Bonfinius f. 269. Timon in Epitome Chron. f. 19. Reva Centur. f. 11.

Апѫл 1172. Deaвea мѫрісе Ладіслав II, ші фрате-съѫ Стефан IV, карele лѫасе шіе мѫіере пре о фрѫціе а ѫмпъратѫл Еманѫіл Комnen, с'аѫ ѫнкоронат ші ел краіѫ Вngарієї ѫп 11 Февраріе ал апѫлѫї 1172; ѫмпротіва кърѫіа апърънdѫ'шї кѫdінца ка ѫп адевърат краіѫ ал Вngарієї Стефан III аѫ аџіцат асѫпра са пре ѫмпъратѫл Еманѫіл Комnen, ал кърѫіа ръсвоіѫ ѫп контра лѫї Стефан III ата ѫл скріе Кіннам[1]): „Чі ѫм-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пъратъл Еmanоіл Komnen пентрѫ ачееа пѫ мѫлціn тълціindасе, с'аѫ сфътъіт ка іаръшї съ теаргъ дп Ѫнгаріа, ші ачеаста о аѫ гъndіt а фі бѫнъ. Пре Алексіе, кърѫіа дї логodiсе фата, кѫ тѫлте ощї л'аѫ трітіс спре Dѫнъре, ка съ се факъ, къ іаръшї вре din локѫріле челе обічнѫіте а пъвълі дп Ѫнгаріа. Іаръ лѫї Леоn Батаце і-аѫ порѫпчіт, ка din локѫріле de кътръ тареа-Neагръ, de ѫnde пъпъ акѫта nітепеа ісѫісе din вечї, dintъї престе Ѫнгѫрї съ пъвълеаскъ, кѫ аша de тare оасте, таї алес кѫ пре шаре тѫлціте de Влахї саѫ Ротъпї, каре се zік а фі фост оаре-кънd колонї din Італіа *οἱ τῶν ἐξ Ἰταλίας ἄποικοι πάλαι εἶναι λέγονται.* Алексіе dрепт ачееа кѫ чеелалтъ оасте de Ротапї вііnd лă Dѫнъре, аѫ дпфрікошат пре Ѫнгѫрї, ка кѫт ар вреа дndатъ съ треакъ·іаръ Батаце пъвъліnd din локѫріле челе zісе, прdъnd тоате, къте і-аѫ веніт дпаінте ле-аѫ стрікат, ші пре тѫлцї оашенї і-аѫ тъіат, ші пѫ кѫ тѫлт таї пѫцінї аѫ робіт. Пре лъпгъ ачестеа тъпънd de аколо чіѫрзї de бої, ставе de каї, ші тѫрте de оі, кѫ алте добітоаче, с'аѫ дптѫрпат ла Дтпъратъл."

Пъпъ ачі Кіnnam. Dіntрѫ але къѫіа кѫвінте лесne поцї вedеа: къ дп Молdова, Бессарабіа ші Валахіа de акѫт, dѫпъ алѫнгареа Паџінакілор ші а Котапілор din церіле ачестеа, пѫтаї колопіі лѫї Traіan саѫ Ротъпіі de акѫт аѫ рътас дптр'жнселе; ші пентрѫ ачееа zіче ші Кіnnam, къ Влахіі съпт колонї din Італіа. Din каре zічере а лѫї Кіnnam съ пѫ гъndещї къ doаръ ел аѫ търтѫрісіт ачеаста таї дптъіѫ; къчї алцій дпкъ аѫ търтѫрісіт ачеаста, кѫ тѫлт таї наінте de ел; кѫт с'аѫ арътат ла апіі трекуцї.

Епгел[2]) дпкъ віne zіче, къ Батаце аѫ трекѫт кѫ Котапіі дп църіле таї сѫс zісе; пентрѫ къ ті Nікіта Хоніат[3]) аша търтѫрісеще, кънd ворбеще despre Andronік Komnen, карele фаціа din цінѫтъл Ротапілор дп Баліціа, адекъ дп Молdова de акѫт. De ѫnde кѫ dрептате поцї дпкіde, къ атѫнчі, адекъ пре тітпѫл Дтпъратълуї Еmanѫіл Komnen, Котапіі, ка съ се осъбеаскъ de Влахіі че съпт de adреапта Dѫнърії, се пѫтеаѫ ші Скіте. Ачеаста de ар о фі сокотіт Епгел[4]), п'ар фі скріс: „Къ ла апѫл 1186, doаръ іаръ с'аѫ дптѫрпат Котапіі ші Паџінакіі дп Молdова, Бесcарабіа ші Влахіа." Вezі ші че скріе Пахішер ла апѫл 1284.

Історічї Ѫнгѫрещї[5]) тот ла ачеста апѫ скріѫ: къ таї пре ѫртъ Стефап III кѫ Ѫнгѫрії съї аѫ дпвінс пре Стефап IV ші пре Гречї; ші къ Стефап IV фѫцind дп Zemlin, кѫт се дпталъ Хапер[6]) аколо с'аѫ болпъвіт de сѫпъраре, ші аѫ тѫріт, de ѫnde апоі л'аѫ dѫсѫ ші л'аѫ астрѫкат дп Алба кръіаскъ, тот дптрѫ ачеста ап.

[1]) Joannes Cinamus Lib. 5. cap 3. [2]) Joan. Christ. Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 144.
[3]) Nicetas Choniates p. 85. seq. [4]) Engel l. c. [5]) Thurocz. f. 147. Bonf. 269. Reva in Centur. f. 11. Timon in Epitome Chronol. f. 20. [6]) Georg. Jeremias Haner Regum Hung. Period. 6. §. 118. nota a

Апѫл **1173.** Dѫпъ че аѫ дпвінс Стефап III дп апѫл трекѫт пре ѫпкіѫл съѫ Стефап IV, ші пре дтпъратъл Еmanѫіл Komnen, ші аѫ рътас сіпгѫр краіѫ Ѫнгарієї, пѫ тѫлт аѫ віецѫіт, чі аѫ тѫріт дп апѫл de акѫт, ші і-аѫ ѫрмат фрате-съѫ Бела III[1]).

[1]) Thurocz. f. 147. Bonf. f. 220. Timon in Epit. Chronologica f. 20.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѫл 1174. Împъратѫл Emanѫil Komnen, пънъ аѫ тръіт Стефан III краіѫл Ѫнгърілор, кіетасе ла сіне пре Бела III. Ачеста [1]) маі наінте de a се da ѫndърънт Ѫнгърілор съ ле фіе краіѫ, се ѫnсърасе, лѫънd пре Мъріа фата лѫі Emanѫil a ѫmпъратѫлуі грецеск; іаръ търind Стефан III, фрате-съѫ маі тік Бела III, аѫ веніт ѫn Ѫнгаріа, ші ѫn анѫл 1174, ѫn лѫна лѫі Іанѫаріе с'аѫ ѫnкоронат краіѫ [2]).

[1]) Timon in Imagine Hungariae Novae p. 133. [2]) Thurocz. f. 147. Bonfinius f. 270.

Анѫл 1183. De анѫл ачеста се ѫъd a се ціпеа, каре ле скріе Леквіен [1]) din Нікіта Хоніатѫ, къ dѫпъ че с'аѫ оторжтѫ ѫmпъратѫл Алексіе II din ѫndemnѫл лѫі Andpонік Komnen, лада, къ каре аѫ пѫртат тортѫл съ'л арѫпче ѫn таре, о аѫ петрекѫт къ къптърі de веселіе ѫntre чеіlалці ші Іоann Архіепіскопѫл Бѫлгарієі.

[1]) Michael Leqnien in Oriente Christ. Tom. 2. p. 295.

Анѫл 1186. С'аѫ арътат ла анії 963 ші 976: кѫт къ стіпгѫndѫce віца краілор Бѫлгарілор маі de demѫлт, карії de ла венірea Бѫлгарілор de ла Волга аѫ стъпѫнїт пѫ пѫтаі песте Бѫлгарі, чі шї прeстe Ромънї ѫn атѫndoъ Dакііле. Кръітеа бѫлгъреаскъ аѫ веніт ла Ромънї, din карії чел dінтъіѫ краіѫ аѫ фост Самоіл; апоі тот din съмънца лѫі ші a фрацілор съї аѫ ѫрмат, пънъ кѫnd аѫ сѫпѫс кѫ тотѫл Грецїї (карії фъръ кѫdінdъ с'аѫ пѫміт, ші се пѫшеск Romanї, пѫтаі din ачеа каѫсъ, пентрѫ къ маі пе ѫрмъ аѫ апѫкат ші репѫс ѫmпъръція Romanілор чеа de ла Ръсъріт) пре Ромънії чеї dеа dреапта Dѫнърії, мі пре Бѫлгарі, кѫт с'аѫ ѫрътат ла анії трекѫцї.

Din неатѫл Комітопѫлілор, din карeле аѫ фост ші краіѫл Самоіл, ѫnѫл dінтре патрѫ фрацї, с'аѫ пръсіт Асан, Петрѫ мі Іоann саѫ Іоаннікіе, тоцї трeї фрацї ла о лалтъ, кѫт арат ѫnсѫнї Іоаннікіе ѫn кърціле ла Інокентіе III Папа de ла Рома трімісе; каре кърці еѫ ле воі адѫче ла анії віторі. Ачі пѫтаі атъта ѫnсеатпъ акѫт de одатъ, къ тоатъ партеа ачеаста a Хронічеї Ромънілор кѫ ачела рѫnd ва терце, ка ші чеа маі din наінте, ѫnчепѫnd de ла ачецї трeї фрацї Асан, Петрѫ ші Іоаннікіе, ші пъшind din ан ѫn ан, ші пѫ пѫтаі деспре еї ші семінція лор, чі ші деспре тоцї Ромънії ворѫіndѫ. Аша dаръ ла ачест ан 1186, аша скріе Нікіта Хоніат [1]).

„Мѫрind мѫіереа ѫmпъратѫлуі Ісаакіе Анцел, ачеста м'аѫ бъгат ѫn кап, съ'шї іеа шіе мѫіере стрѫіпъ, ші прін солі пецind пре фата Белеї III краіѫлуі Ѫнгарієі, карea ѫnкъ пѫ ера ѫn врѫстъ de 10 анї, ші крецind пѫтаі din скѫmпете венітѫріле фіскѫлуі, аѫ порѫнчіт, ка кіелтѫіеліле челе de пѫнтъ съ се адѫне de ла четъцї ші de ла църі; каре лѫкрѫ аѫ пъкъціт пре четъцї, маі алес пре челе de прін прецѫрѫл Апхіалѫлуі, ші пре варварії локѫіторії Етѫлуі, карії маі de мѫлт се пѫтеа Місї, іаръ акѫта се зік „Влахі,“ і-аѫ фъкѫт шіе ші ѫmпъръцієї Romanілор преа немічї; пентрѫ къ ачецїа ѫnкрezіndѫce стрімторілор ші четъцѫічелор, de карe пре мѫлте ераѫ zідіте пре стапї de петрії, ші маі наінте пецін гѫndіа кѫ Romanії, іаръ акѫта пентрѫ лѫареа венітѫрілор сале ші алте стоарчері, каре сѫферісе, апріат с'аѫ скѫлат ла арме. Къпетеніile ші ѫnчепъторії ръскоалеї ачестеіа аѫ фост доі фрацї din неатѫл ачела (адекъ din Ромънї): Петрѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші Асан, карії, ка съ пъ се вазъ фъръ де вре о причінъ а се скъла ла арме, аў терс ла ымпъратъл ын Кіпселла, ші аў черът съ се пріітеаскъ ын пътъръл осташілор, ші съ лі се лесе локъл din мънтеле Емў, карєле пъ мълт веніт адъчеа. Nedoбъndindъ'шї пофта, морпъіа ка піще небъгацї ын сатъ, ші нефолосіцї, ші аў фъкът ворбъ маї кў ындръспеалъ, кў карєа deскопереа: че вор съ факъ, dакъ се вор ынтърна а касъ, маї въртос Асан, карєле ера маї ындръспецў, ші маї гроаспік, къръіа din порънка Севастократорълъї Ioann і с'аў dат о палтъ, пентръ неотеніа лъї. Аша пъ пътаї nedoбъndindъ'шї черереа, чі ынкъ ші de батціокърї ацицацї, фііnd оатенії фъръ de леце, кът аў фъкът ымпротіва Ромънілор, чіне ле поате спъне?."

Георгіе Kodin[2]) маї пре скърт скріе деспре ръскоала ачеаста а Ромънілор зікънd: „Аў ымпъръціт аша даръ Domнъл Ісаакіе Анцел повъ анї. Пе вретеа лъї аў ынчепът ръсвоіъл Ромънілор ші ал Българілор ын контра Ромапілор челор крещінї; ын каре ръсвоіў тот сьфлетъл с'аў робіт, ші маї тоате церіле de кътръ аннъс, каре фъсесе сът Ромапї, с'аў пръdат."

Маї пе ларг скріе Георгіе Акрополітъл[3]) тот деспре ръскоала ачеаста, пътаї кът ел пре Ромънї пъ'ї осебеще de Българї, тъкар кў Петрў ші Асан п'аў фост de вінъ de Българї, чі diaошї Ромънї, ші тъкар кў Ромънії вніцї кў Българії ші de астъ dатъ маї мълт аў фъкът; кът поцї прічепе din Хоніат ші Kodin. Зіче аша даръ Акрополітъл: „Кънd ымпъръція Ісаакіе Анцел ын Царіград, мърindъ'ї мъіереа, с'аў ынсърат, лъънd о Унгъроікъ, пре фата Краіълъї Унгърілор; ші гътindъсе de пънтъ кръіаскъ, мълте ші марї келтъелї аў фъкът. Пентръ ачееа din тот цінътъл Ромапілор с'аў кълес оі, порчї ші боі; ші фііnd кў de ачестеа е преа родітъ Българіа, dинтр'ънса ші маї мълте с'аў ноштіт. Българії, карії ші маї наінте фъсесе нетічї Ромапілор ші причінъ de мълте бътъі, робірі, стрікърі de четъцї, ші de маї мълте непорочірі ын маї мълцї анї, маї пре ъртъ de ымпъратъл Васіліе, пре карєле пентръ ачееа л'аў пътіт Българоктон, dинъ кът цінм din весте ші din авз, бътъцї пънъ пре вретеа ымпъратълъї Ісаакіе Анцел da трібът Ромапілор; атънчї аў фъкът ръскоалъ ындетнацї фііnd de ън Асан, карєле аў кънрінс цінътъл кът есте ынтре Емў ші Dънъре, ші тоате ле аў сънъс шіе; прін каре фаптъ а лъї, фоарте с'аў слъбіт лъкръріле Ромапілор; пентръ кът Българії ацістънdъ'ї Скітеле (Ромънії чеї dea стъпга Dънърії), пре Ромапї (Гречї) мълт і-аў пъкъціт. Пентръ ачееа пънііndъсе ымпъратъл Ісаакіе, аў adънат тоате оціле Ромапілор, ші аў пърчес асънра лор; ші лъсънd челе de лънгъ Маре кў четатеа Месетврія, аў ынтрат ын мънтеле Емў. Асан кў оастеа са аў рътас ын четъцуіка че съ нътеще Стрінав, ші ымпъратъл Ісаакіе ынтінзънd кортъріле, аў ынкънцізрат пре Българї; чі с'аў ыншелат do дънші, кънd вънъл dинтр'ънції фъкънdъсе а фі десертор, аў зіс кътръ ымпъратъл, кът аў трекът Скітеле песте Dънъре. Ымпъратъл тързъръндъсе пентръ вестеа ачееа, тъкар кът а доза зі ар фі лъат четъцуіка, аў порніт de аколо, ші пъ с'аў ынтърнат пре калеа, пре карєа порнісе, чі ыншелат фііnd de Българї, маї пре скъртъ кале аў терс. Dрепт ачееа кънd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

терцеа лнтр'о стръмтоаре, Българій аў dat преcте ел, аў бътът оастеа, аў пръdат тоатъ богаціа, лпкъ ші скълеле лмпъръцещі ле аў ръпіт; dintre Romanі пре мълці аў тъіат, токта пъціні аў скъпат кў лмпъратъл, ші ачеіа лпкъ голі. Кў бірбіпца ачеаста ші цефбіреа de ла Romanі, Българій преа таре с'аў мъndріт, ка ші карій аў dobъndit челе маі скътпе din скълеле лмпъръцещі, афаръ de ачееа піramidzі кръещі, фіале преа парі, банї пепътърацї; лпкъ ші крбчеа чеа лмпъръцеаскъ кареа о лепъdасе оаре каре преот, пў dълъ мълт тімп о аў афлат лп рӂ, каре ера тоатъ de аур, ші авеа лп міжлок о крбчіцъ фъкът din летнъл преа съптеі Крбчії лві Христос, кў маі мълте ръклъце лмпреціур, лп каре ера тоаще de а ле Съпцілор мъчепічі, лапте de а Nъскътоареі de Dътnezeў, ші кътва din брӂл еі. Лмпъратъл Ісаакіе аша dаръ фъцind аў скъпат лп Царіград.“

Краіъл Унгурілор, а кърбіа фатъ аў лкат'о Ісаакіе Апцел, аў фост Бела ал Ш, іаръ пе фатъ о аў кіемат Копстантіа dълъ кът мъртърісеще Timon [4]), Чатарі [5]) ші Nadani [6]).

Тў четіторіъле бъпе! пофторещe ачелеа каре ле ат арътат ла апіі 1172 ші 1182, ші четещe пре Пахімер [7]) карeле апріат скріе: „къ Влахіі саў Ромъпіі карій локбіа de ла ощезеле Царіградълві пъпъ ла четатеа Бізіа ші маі лпколо ἐπι την ἐξωτερω της Βιζυης και πορρω, ера тот de ўп пърав, ші doаръ ші de ўп неат кў Скіте ле de преcте Dъпъре.“ Каре фъкъnd, лесне веі прічепе: къ Ромъпіі чеі de a стъпга Dъпърії се пътеск de Гречі Скіте ші Romanі. Ачеаста de ар фі лпцелес Eder [8]), п'ар фі бърфіт атътеа лп контра Ромъпілор.

Тот лптрў ачест апў аў мъріт ші Маріе фата лмпъратълві Emanбіл Komnen, мъіереа Белеі ал III-ле, ші соакра лві Ісаакіе Апцел, лптрў ал кърeіа лок аў лкат Бела пре Маргарета фата Краіълві Фрънчілор, а лві Лъdовік ал VII [9]). Пре Vladimір повъцбіторіъл Галіцієі лпкъ лп апъл ачеста л'аў гопіт Kazimір Краіъл Полоніеі din цеара лві, карeле фъцind ла Бела Краіъл Унгурілор, ачееа аў dobъndit, ка Бела лп лок de а'л аціъта, лп Domnia Галіцієі кіар пре фііъл съў маі мік Andreіў ал II-ле ші л'аў ашezат; чі пў лndeлъпг аў domnit аколо Andreіў; пептрў къ лп апъл 1188, Vladimір кў аціъторъл лві Kazimір, л'аў фъгъріт din Галіціа [10]).

[1]) Nicetas Choniates Lib. 1. de Isaacio Angelo Cap. 4. [2]) G. Codinus de Originibus Constantinopolitanis circa finem. [3]) G. Acropolita in Chronico Compendiario Cap. 11. [4]) Timon in Epit. Chronol. f. 23. [5]) Csatari p. 171. [6]) Nadanyi p. 106. [7]) Georgius Pachymer Lib. 1. de Andronico Seniore Cap. 37. [8]) Josephus Carolus Eder in Crisi ad Instantiam Valachorum. [9]) Timon in Epit. Chronolog. f. 22. [10]) Reva Centur. f. 12. Kemeny p. 52. Nadanyi l. c.

Апъл 1187. Despre ръскоала Ромъпілор асъпра Гречілор ла апъл de акът іаръші аша скріе Хоніат [1]): „Чі нічі ачеаста е de a се лъса пепотепіт; кънd се лпгрozia Влахіі (саў Ромъпіі) de кътъzареа ла карea се лndeтпа de Петрў ші de Acan, тетъndъce de гревтатеа лъкрълві; фрацій ачещіа ка съ скоацъ фріка din попоръл съў, аў фъкът о бісерікъ лп чіпстеа марелві мъчепік Dімітріе, ші аў бъгат лптр'жпса мълці лndръчіцї бърбацї ші мъіерї, карії кў окії крънцї ші сперліцї, ші първл десплетіт тоате ле фъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

чea, кътe aъ oбiчнъiт алe фaчe лndръчiцiї; шi пре ачeщia i-aъ лnвъцaт съ стрiцe къ тъ-nie: къ лъї Dъmnezeъ i-aъ плъкът, ka neaтъл Българiлор шi aл Ромънiлор скъ-търnd цiътъл чел лndелънгат ал Гречiлор, съ'тї черче слобozeniа ca; шi къ пентръ ачeea Dimiтрiе Мъчeникъл лъї Хрiстос лъсънd мiтрополiа Тeссaлонi-кeї, шi бiсерiка къ oбiчeiъл Гречiлор, aъ вeнiт ла dънцiї ка съ ле aцiзтe. Пентръ ачeeя лndръчiцiї ачeia пъцin зъбовind, шi вiindз'шї лn орї, iaръшї се стропшia, шi кът пътea стрiга ka пiцe прiлостiцї: къ пъ e de a ce лeпeвi, чi прinzънd артeле, e de a ce aпъka de Гречї; шi къ пре карiї лї вор прinde, пъ трeбзe цiлзцї пiчї вълdзцї, чi фъръ de вре o тiлъ оторжцї, пeпрimind вре o ръгътinтe саъ вре ъn прецъ; шi къ трeбзe съ фiе тарї ka diamaнтъл. Dрепт ачeea лптърътънdзce тот neaтъл de пророчїї ачeщia, aъ вeнiт ла артe; шi фiind къ лпчeпereа ръскоалeї лор aъ фост къ порок, aъ крezът къ Dъmnezeъ вреа тънтъiреа de сът цiътъл Гречiлор, пiчї лndecтълънdзce къ атъта, c'aъ слобozit лn четъцiле шi сателе чeле маї de departe de Emъ. Iаръ Петръ, ънъл dintre фрацї ш'aъ пъс короанъ de аър пре кап, шi с'aъ лпкълцат къ кълцънї мохоржцї; deчї aъ лпкънцiърат Преслава, шi възънd къ пъ o вор пътea ва-те, o aъ лъсат, шi погорънdзce din Emъ, aъ бътът тълте ораше de a ле Гречiлор, ро-бind тълцї оaменї de чiнсте, шi тжind тълцї боi, каї, шi алте dобitоаче пeнътърате. Biind лmпъратъл Iсаакiе, iарътї с'aъ аскънс лn стръторї шi лn локърї пeътблате, шi de аколо aъ стат лmпротivъ. Чi лъсънdзce o пегъръ de ла Dъmnezeъ, a ле къръia а-скънсърї сънт лn лптъперек, шi акоперind тънцiї, таре се апъра de варварї, шi пzind стръторiле Гречiї пре пецiът aъ асънpiт пре Ромънї, шi спъpiindзї, аша i-aъ лmпръ-щiат, кът лпчeпъторiї ръътъцiї ачестeia, шi къпeтeниiле къ претeнiї съї, ка шi търта чea de порчї din Eвaнгeлiе лn Маре, ата шi eї лn Dъnъре съpind, aъ трeкът ла Скiтeле (Ромънiї) din вечiнї; iаръ лmпъратъл de пiшene опрiт, прeзтбла тоатъ Мiсiа (Българiа), шi пънea пъziторї лn тоате четъцiле, каре маї тоате сънт лn тънтeле Emъ zidite пре станiї чeї маї марї de неатръ; пiчї aъ фъкът алтъ, чi апpinzънd стогъpiле чeле de бъ-кате, шi лпшелънdзce прin рътъpiле чeле фъцарпiче a ле Влахiлор, лndатъ с'aъ лптър-пат, лъсънd ръпiцї пре Ромънї. De ънde с'aъ лптъмплат dънъ ачeea, de варварiї (Ро-мънiї) къ маї маре лndръснeалъ aъ пекъцiт пре Романї."

Мерце маї лпколо шi зiче Nikiта Хoniат [2]): „Лmпъратъл Iсаакiе лптърпънdзce лn Цaрiград се фъliа, ka кът ar фi потолiт ръскоала; iаръ ънъл dintre цiздекътorї апъ-ше Леон Монастаріотe глътiа зikънd: „Къ'ї паре ръъ dънъ inima лъї Васiлiе Българок-тонълъї, кареле атънчea кънd aъ стрiкат къ тотъл пре Българї, aъ dat порънкъ, ka de кътва оаре кънd с'ар ръdiка Влахiї, шi ар вреа съ факъ ръскоалъ, пiлda лъї съ се ършeзe; адекъ ачела кареле ва вреа a се бате къ eї, съ ътбле тоатъ цeара шi съ цie табъръ лптр'жпса. Порънка ачeаста aъ dat'o лn тънпъстiреа Состeiе, кареа акът a пъ съ цine; пeнтръ къ лmпъратъл, ачелea, каре aъ порънчiт Българоктонъл съ се факъ лn маї тълцї анї, аша de кърънd ле aъ iспръвit, кът пiшiка de ачестeа i-aъ вeнiт лn мiнте."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Іарь, Акрополитъ, кънд а пріа маї ошї де апїторїй де ла Скіце, каре ле алесесе дінъ тоатъ оастеа са, ші а фълънд Мисіа патріа са каръцітъ, ші маї де ошїле Романілор, маї таре с'аў мъндріт ші сътеціт, ші нелъндестълънднсе кь ферічіреа ші стъпъніреа Мисіеї, ш'аў пкс ън кап, съ факъ къть маї мълтъ пагубъ Романілор, ші кь тот деадінсул съ зпеаскъ Domnia Мисілор (а Влахілор саў а Ромънілор), кь а Българілор, кът аў фост маї де демълт."

„Де ар фі ешіт ънсъші ънпъратъл іаръші ла ръзбоіў ка маї наінте, доарь ар фі тере-бине лъкрат, чі лъсънд'ші дестоінічіа пе алтъ врете ънпъратъл, аў тріміс маї таре песте оасте пре зидул съў Іоанн Севастократорул, карele пь оръндзе, чі токмаї кь лъздъ повъцзінд оастеа, пь пъцінь пагубъ аў ъъкът нетічілор, карії се погоріре ла шес; дарь пентрь пренъсул къ вреа съ ръпеаскъ Порфіра, с'аў мъзъліт, ші ън локул лъї с'аў пкс Кесарівл Іоанн Каптакъзен, карele авеа тъіере пре сора ънпъратълъї..... Каптакъзен авзінд къ варварії (Ромъніі) ферінднсе де шес, се цін ън тъпці, п'аў пріченът къ пентрь ачееа съ цін аколо, ка съ'ші ъноеаскъ пътереа ші съ фіе маї фъръ прімеждіе чі фапта ачееа тълкзінднс-о а фі фрікъ, с'аў тъбърът ън ціз локул къмпълъї нелънтърінднс'ші табъра, нічі пзінд пъзіторі. Дрепт ачееа асзпрінднсе поаптеа де варварі, де авеа аў скълат кь оастеа фоарте къть, пентрь къ зніі с'аў оторът зъкънд ън кортзрі, алції с'аў прінс фъцінд фъръ де арте. — Аша ънвінгънднсе ші фъцінд Романіі, с'аў прздат тоатъ табъра, с'аў прінс стеагзріле ші с'аў лъат вентміпгеле челе де аур а ле Кесарівлъї, челе кь колорі де ферръ стръпнсе, каре ле аў ънбръкат Петрь ші Асан, ші терънд ън фрзптеа ошілор, с'аў тъбърът пре шесъ."

Скріе маї ънколо тот ачелашї Хоніат: къ дзнъ нердереа ачі зісъ, ън локул Кесарівлъї Каптакъзен с'аў ръндзіт повъцзіторій ошілор гречещї асзпра Ромънілор Алексіе Брана, карele аша аў повъцзіт пре аї съї, къть маре пъдежде фъкъсе де а ънвінце пре Ромъні; чі ръзнінд ел ънпъръція, аў лъсат пре Ромъні, ші аў пърнес ън контра ънпъратълъї Ісаакіе ла Царіград, унде с'аў ші тъіат де Кесарівл Конрад, кънпатъл ънпъратълъї. Везі ті пре Калвісіе [2]), ші каре ле ам скріс ла анії 1018, 1019, 1122, 1152 ші 1172, ші веї пріче, къ унде съ скріе: Місї саў Влахї, се ънцелег Ромъніі чеї дea дреапта Дзнърії; іаръ унде стъ: Скіце саў Комані, се ънцелег Ромъніі чеї дea стъпга Дзнърії. Аної прін Романі, пь ънцелеце претзтіпденеа Гречі, пентрь къ ачещіа м'аў апропріат (ънсзшіт) шіе фъръ де вре о къдінцъ пътеле чел преа търіт ал стръмошілор Ромъніпор де акът.

[1]) Nicetas Choniates Lib. 1. de Imp. Isaacio Angelo Cap. 5. [2]) Sethus Calvisius in Opere Chron.

Анзл 1188. „Пърънднъ ръў ънпъратълъї къ пь біне аў орънднъіт лъкрзріле" зіче Хоніат [1]) „кънд аў фост дін тъіашї датъ ън Мисіа (Българіа), де ноў с'аў ръдікат кь арте асзпра Влахілор, ші аў ешіт ънсъші кь пъцінї карії се афла; пентрь къ авзіce, къ нетічії пь съ цін маї мълт ън тъпці ші ън деалзрі, чі лъзнд апїторій де ла Скіце, ън пърціле Агатопоіълъї с'аў тъбърът, ші цефзіеск локзріле де прін преціпр. Іаръ ънтрь а-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ачееа с'аў кіемат ші челелалте легіоане. — Biind ân Торокомъ, карелe e ун сат че се лъцеще âmпръщіат пре ічі ші пре коло пе департе de Odріў ашezат, аў ащептат пъпъ се вор стръпце оціле, ші аў порънчіт ші Кесаріянъ Конрad ка съ еасъ фъръ de зъбавъ. Ачеста — вреа съ теаргъ ân Палестіна карea ce кънpінcece de Сарakінії din Егіпт, ші пре кънd лъасъ шіешї тъіере пре сора âmпъратълъї, і-аў ші фъгъduіт къ ва вені, ші âmпреунъ кu dънcъл се ва оці; чі тътъndu'шї сфатъл, с'аў сзітъ âmтр'о коравіе таре ші повъ, ші аў порніт ân Палестіна. — Iаръ âmпъратъл алегънd o тіе de фечіорі, кърора ле аў dат арме ші каї вънї, din Торокомъ аў порніт асупра нетічілор, трімінdu-богаціа ку шербії ân Odріў. Dintre ачеіа карії с'аў тріміс âmпайнте, унії аў adус вести къ Влахії пъdeaъ локурiле de лънгъ Лardia, ші оторънd пре тълцї, пре алцїі і-аў прінсъ ші ку преа таре dобъndъ вреаў съ се âmтоарне. Âmтр' ачееа поапте порнind, dупъ че аў сосіт ла локъл че се пътеще Вастерне, аў odихніт оастеа. Ку треї зіле dупъ ачееа dімінеаца аў порніт спре Берреа, ші петрекънd патру парасапце, іатъ вінія ун омъ, карele гъфъind спунеа, ку нетічії ну departe de аколо се âmтоарнъ ку âmрada âmчет пъшind, пентру къ ну âфласе вре ун протівнікъ, ші ера âmкъркаці de dобъndъ. Пентру ачееа ândatъ âmпърцind оастеа âmтре повъцуіторї, ку dъншіі бine гътіці с'аў dус пре калеа, пре карea терцеа нетічії. Пре карії dупъ че і-am въzут ші не аў въzут (къчі еў âmкъ терцеam ку âmпъратъл ка ун скрііторіў), Скітеле ші Влахії dънd прada ла пескарі кохорте de a ле лор, і-аў тріміс пре калеа чea таї скуртъ, съ аціунгъ ла тунцї, чеіалалцї âmпреунъndусе, къlърітеа Romanілор o аў ащептат нетішкацї, бътъndусе dупъ обічеіъл патріеї сале. — Ші атунчі âmпъратъл скоцind пуцінеї роі de ла dъншіі, ка din гуріле феарелор, аў лъсат калеа карea o апукасе, ші с'аў âmтурnat ân Odріў. Чі фіind ку варварії пе се odихніа, іаръшї с'аў âmтурnat ла калеа, карea o лъсасе, ші тергънd ân Берреа, пъвъліріле Скітелор ші а ле Влахілор, кът прін повъцуіторії âmвъцацї ла бътаіе, кът прін сіне ле аў опріт. Карії тъкар ку се тетеа de Romanї, ші се сфіа de ачееа ку âmпъратъл ера de фаць: тотуші пре аскунс іаръшї лешуіа, ші аша пъвъліа, кът се вedeа гата ла батаіе, ші тречеа dintr'ун лок ла алтъл, пелъсънd вре ун прілеціў. Кънd съ гръbеа âmпъратъл ла Агатопоіў съ'і опреаскъ, еї пръda челе din преціуръл Філіпопоіълъї: кънd аціунса пре о парте, еї терцеа ân партea ачееа каре o лъсасе âmпъратъл. Ачесте ле фъчеа Асап, карele ера преа істецў ла мінте, ші преа щіеа dескълчі челе ândoіте.“

„Маї пе урmъ âmпъратъл врънd съ теаргъ de поў ân Zагора, ші съ черче âmкътъ'і ва фі слобоd, пътева апуче пре Місї (Romънї) ла ачееа, ка съ се dee; din Філіпопоіў аў мерс ân Тріadіца (Сardіка), пентру кь ауzісе кь de аколо лесне ар пътеа мерце ân мунтеле Емў, ші кь пре ундeва ші кале ар фі ân âmтр'âпсъл, афаръ de ачееа, кь с'ар афла апъ десtълъ, ші пъшупе пре сата dобітоачелор, de вор мерце оціле тімпуріў. Чі пентру кь се апропіа брума, лукръл ачела л'аў лъсат пъпъ ân прімъваръ, ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

порънсind ошіїор съ ерпеze дп цеара ачееа, ел кв чеї таї de фрънте с'аў дптърпат дп Царіград съ се десфътеze кв ціокъріле din черк.“

[1]) Nicetas Choniates Lib. 2. de Imp. Isaacio Angelo Cap. 1.

Апъл 1189. „Дмпъратъл Ісаакіе Апцел“ кът скріе Хоніат [1]) „дп дпчепътъл прімъверіі іаръшї ешind асъпра Місілор, дпzъdар аў бътът четъцъіка Лобізълъї дп треї лъпї дптреці, къчї німіка аў іспръвіт, ші с'аў дптърпат акасъ ..... Мъкар къ прінсесе пре тъіереа лъї Асап, ші пре фрателе лъї пре Іоапъ (сад Іоаннікіе) дл лъасе кізеш, тотъшї таї ръў кърса лъкръріле.“ — „Фрідірік Барбаросса дмпъратъл аппъсълъї дпкъ дп апъл ачеста аў трекът прін Ўнгаріа кътръ Палестіна; чі cocind дп Белградъл Сервіеї дп 29. Іупіе, de аколо de абеа аў трекът дп доъ лъпї прін Българіа, аша л'аў скъртъпат Ромъпіі.[2])“

[1]) Nicetas Choniates Lib. 2. de Imp. Isaacio Angelo Cap. 1. [2]) Arnoldus Lubecensis in Hist. de Friderico Barbarossa.

Апъл 1190. „Ромъпіі дп апъл de акът іаръшї аў бътът пе Гречі. Іаръ дмпъратъл Ісаакіе Апцел“ кът скріе Хоніат [1]) „пре Констаптіп Асліат, пептръ къ ш'аў апърат оастеа, карea o повъцъіа асъпра Влахілор, zікънd къ пъ се пот бате осташіі кв доі преа пътерпічі пемічі, кв Влахіі ші кв фоашеа, чі требъе плътітъ сітбріа, дпdатъ л'аў лепъdат din дірегъторіе ші і-аў скос окіі, авънd препъс, къ прін апърареа ачееа аццъ пре осташі асъпра лъї.“

[1]) Nicetas Choniates Lib. 3. de Imp. Isaacio Angelo Cap. 2.

Аніі 1191, ші 1192. Ла ачещі доі апі німіка ат афлат despre бътаіа дптре Ромъпіі ші дптре Гречі; чі пе вретее ачеаста аў трът Леостатіе саў Леостахіе Воіводъл Ардеалълъї, кът аратъ Хапер [1]).

[1]) Georgius Jeremias Hauer Periodi 7-ae Reg. Hungariae §. 129. nota h.

Апъл 1193. Ла апъл ачеста іаръшї аша скріе Нікіта [1]): „Кънd терцеа лъкръріле de кътръ аппъс din ръў дп ръў, ші Влахіі кв Комапіі (Ромъпіі кв Молдовепіі) стріка церіле Romanілор (Гречілор) кв сабіе ші кв фок, дмпъратъл іаръшї ешind, ші трекънd Анхіалъл, прін дпкъркътърі терцеа дп мънтеле Емў; чі пепътънd фаче лъкръ bredпік de персоапа са, ешіреа ачееа о аў сфършіт дп доъ лъпї. — Іаръ врънd дмпъратъл съ се дптоарпе пъ пре ачееа кале пре карea вепісе, чі пре алта каре ера таї скъртъ ші дъчea ла Берреа пре въї фрътоасе, dът че таї таре парте а ошілор о аў пierdът, ел дпкъ ар фі періт, de пъ л'ар фі ціпът пропіа Dътпеzееаскъ. Пептръ къ требъind съ теаргъ пре калеа ачееа, каре вndева се таї лърцеще ші е бъпъ de кълъріт, ел с'аў бъгат дп стръторі ші рънеле мънцілор, пре вnde кърса вп ръў вшор, ші с'аў дпкіс пре сіпе ші оастеа. Іаръ despre варварії карії се арътa de атъndовъ латъріле а ле стрътореї, леспе пътеа свпъпе къ пъ біпе кънетъ. Ші легіоапеле каре аў терс таї дптъіў, фъръ de бъптъіалъ аў трекът, къчї пъ сосісе дпкъ Влахіі карії цізdекасе а фі таї біпе, ка лъсънd пре чеї din фрънте, de чеї din тіжлок съ се апъче, дптре карії ера дмпъратъл, міністрії лъї ші боіерітеа: пічі с'аў дпшелат Влахіі, къ фоарте ръў аў стрікат ачі пре Гречі.“ Кът зіче ші Калвісіе [2]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Nicetas Choniates Lib. 3. de Imper. Isaacio Angelo Cap. 3. [2]) Sethus Calvisius in Opere Chronol.

Anul 1194. „Cumpĕrându-se Vlahii“ zice Nikita [1]) „de bir-ă-ri-le cele mult, ši împotrivindu-se ku prăzile de la Romani luate, kăpătând ši tot felul de arme, de ači înainte nu s'ău mai putut împotrivi, pičiorăle ău bătut mai mult numai satele ši cămpiile, či ši cetăţile cele întărite. Pentru kă Anchialul l'ău ţeluit, Varna o ău cumpărat, partea cea mai mare a Triadiţei, ce se ziceă mai de demult Cardika, o ău strikat, din Cumpeiu pre cetăţeni i-ău alungat, din Nicea înkă multi oameni ši dobitoace ău dus. Drept aceea împăratul împărţind oştile între povăţuitori, Varna o ău diresu, ši Anchialul l'ău întărit ku turnuri ši ku nanţ, preste kare, mukar kă se vedeaţ a fi vrednice de proniа împărătească, totuši protivnicii ău rămas deasupra. Či ši împăratul-ku înţelepciunea toašnei s'ău tras în ţiputul Filipopoilui, dukându-i oastea Vlahilor ku sine, ši întâmpinându-i bărbăteşte păvăliţile Skitelor.“

[1]) Nicetas Choniates Lib. 3. de Isaacio Angelo Aug. Cap. 4.

Anul 1195. „Împăratul Isaakie Anţel“ zice Nikita [1]) „pentrunu mai înţelegu răutăţile păvăliţile mi răpiţile Vlahilor ši a le Skitelor; ši iarăši înfrikoşat fiind, pentru kă Alexie Vuido povăţuitorul oştilor de la apus, la Arkadiopoli bătându-se ku protivnicii, nu numai rău s'ău părtat, či Vuido dându-i ce ău pierdut partea cea mai mare a oştilor, ău ši fugit, iar celalalt dimpreună ku oştile ău perit; de noi ău părtăsit înfricoşarea de înfricoşare de înfricoşare de înfricoşare

аѣ трimic npe цinepe-съѣ Севастократорѫл Icaакie кѫ тѫлте ощї лntр'аколо . . . . . De ачестеа бъгънd лn кап ла аї съї варварѫл Асап, кѫ маї таре крѫdzime аѣ лntрат лn цinътѫрiле de ла рѫѫл Стrimon шi de ла четатеа Амфinoiѣ. Iаръ Севастократорѫл отѣ тънър фiind, шi лnфлънdѫce пентрѫ перdереа Влахiлор чеа маї din nainte, dѫпъ че аѣ аѫziт къ пеmічї пръdeazъ цarina de ла Серра, печеркънd маї nainte пътереа лор, лndатъ аѣ dат съmn кѫ бѫчinѫл, шi лntъiѣ лntрartънdѫce шi сѫindѫce npe кал, лntъiѣ аѣ шi съцетат сѫліца лn пеmічї, ка шi кънd ар терце ла вънат de черьї саѣ ла оаре че цiокѣ. Аша даръ терmънdѣ, шi къt пътеа, ка ла 30 de стadiѫrї фѫцind, лntрѫ атъта ш'аѣ остепit шi кълърitеа шi пedестrimea, къt пѫ ера харпічї de бътаie лn вретеа ръсѫоiѫлѣї. Къt с'аѣ маї апропiат Асап, партеа чеа маї таре а ощiлор сале о аѣ лntiнърцit лn леашѫрї. Каре лnшелъчiѫne непречепънdѫ-о Icaакie Севастократорѫл, чi цiind лn мъпъ бirѫinца, с'аѣ апѫкат de бътаie. Iаръ скѫлънdѫce чеї din леашѫрi, лnкѫркат фiind ка лntр'о мреажъ, мѫлцї аѣ пierdѫt dintre аї съї, шi маї пре ѫртъ ел лnкъ фѫ princ de ѫnѫл dintre Скiте. Кареле princeсе пре Севастократорѫл, дестѫл с'аѣ сiліт съ'л аскѫnzъ, ка съ пѫ'л цie Асап, пъдъждѫind къ ва dобънdi мѫлцї банї пентрѫ ръскѫmпърarеа лѫї, де'л ва пътеа dъче лn Скiтia. Чi вестindѫce къ с'аѣ princ повъдѫiторiѫл протivпічiлор, шi черкънdѫce кѫ deadinсѫл, с'аѣ афлат шi с'аѣ dѫс ла Асап."

[1]) Nicetas Choniates Lib. 3. de Imp. Isaacio Angelo Cap. 8. [2]) Idem Nicetas Lib. 1. de Imp. Alexio Angelo Cap. 4.

Анѫл 1196. Dѫпъ че с'аѣ лntѫrпат Асап лn Бѫлгаriа de ла бirѫinца чеа ла анѫл маї din nainte скрiсъ, ачестеа скрie Нiкiта Хоniат[1]) despre dънсѫл: „Nѫ мѫлт dѫпъ ачееа лntѫrпънdѫce лn Мiсia Асап, фѫ оторжт de ѫn amiк ал съѣ; карea ѫчidere аша с'аѣ лntъmплат. Ѫnѫл, кареле кѫ фiреа шi кѫ пъравѫриле ера асетепеа лѫї Асап, шi таре прiетеn ал лѫї, анѫme Iванк, (аша се кiамъ Ioan de Влахi), пре аскѫnс тръia кѫ сора мѫierii лѫї. Ачеаста лnцелегънd Асап, лntрѫ лnчепѫт черта пре мѫiереа са, шi ziчса къ е вреднiкъ de а'шї перde капѫл, пентрѫ къ аѣ тъкѫт пелецiѫiреа ачееа. De ла о крѫdzime ка ачеаста с'аѣ лnторс Асап прin ръспѫnсѫриле мѫierii сале, ziкънdѫ'i dънса: къ ел лnкъ аѣ щiѫт; шi кѫ ачест ръспѫnс тоатъ прitежdia о аѣ лnторс асѫпра лѫї Iванк, пре кареле фъръ de вре о zъбавъ л'аѣ кiешат ла сine лn време de поапте. Iаръ Iванк гънdind къ лn време некѫviоасъ пѫ фъръ de маре прiчinъ ті пѫръ се кiамъ, терцереа са о аѣ лъсат пре dimineaцъ. Чi Асѫn iаръшї аѣ трimic, ті певенiреа о аѣ лѫат спре батцiокѫра са. Iванк къt аѣ лnцълес прiчina пентрѫ каре л-л кiамъ, с'аѣ сфътѫit кѫ претiнii шi кѫ фръцiiле, карii л'аѣ лndeмnат съ dѫкъ сабie лѫпгъ кѫ сine аскѫnсъ сѫбt хаine, шi de'л ва dожeni Асап, сфършind дожана пѫтаї кѫ сѫdълтї фъръ de ал вътъта лn трѫп, съ ръбde шi съ'шї чеаръ ертъчiѫne; iаръ de ва пофti арме, ел лnкъ съ се арате бърбат, шi съ се сiлеаскъ а лntрече пре отѫл фъръ de рѫшine шi вързъторiѣ de сънце, шi кънd ва da, съ dee de моарте. Сфатѫл ачеста л'аѣ шi iспръвit Iванк, пентрѫ къ пiчї ѫn бine гънdind варварѫл Асап, къt аѣ лntрат Iванк, лndатъ ш'аѣ къѫtат

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

савіа; іаръ Іванкъ іѣте дмпѣпгъндъ'л кѣ савіа са, аѣ оторжт пре Асап, ші фѣцind de a коло, дndатъ аѣ терс ла претепіі съі, ші спѣиндѣле тоартеа, с'аѣ сфътѣіт, съ се десбіпе; къчї пѣ вор лъса дптрѣ атъта тоартеа лѣї Асап, фрацїї, фръцііле ші претепіі лѣї, алтміптрелеа пѣ ва скъпа de ла педеапсъ, фъръ пѣтаї dакъ спріцініт de пъртепіі съі, ва апѣка дп тъпъ фръпеле окъртѣірії. Каре лѣкрѣ de ле ва еші біпе, еї таї кѣ дрептате вор стъпъні тоатъ Місіа, de кът Асап; іаръ de се ва дптъмпла алтміптрелеа de кѣт гъпdеск, атѣпчї дші вор черка тънтѣіреа ла дмпъратѣл Ромапілор. Ачестеа дп поаптеа ачееа пѣ пѣтаї ле аѣ дпкеіат, чі пре тѣлцї аѣ ші трас дп партеа са, апої кѣріпzѣпd Търповѣл, аѣ стат дмпротіва лѣї Петрѣ. Пептрѣ къ кът с'аѣ фъкѣт zіо, вестеа ѣчіdерії лѣї Асап пѣ пѣтаї Търповѣл, чі ші алте пърцї таї дпdепъртате але Бѣлгаріеї ле аѣ дмплѣт; пъртепіі лѣкраѣ ѣпіі асѣпра алтора; dар фііпd къ пічї Петрѣ пѣтеа бате пре Іванк, пічї ачеста пѣтеа лесне а се апъра de Петрѣ; Петрѣ вреа се дпвіпгъ пре Іванк кѣ дпкѣпцѣвраре; іаръ Іванк аѣ пъzѣіт ла дмпъратѣл. Zік ѣпіі къ Іванк аѣ оторжт пре Асап ші din дпdетпѣл Севастократорѣлѣї Ісаакіе, карele і-аѣ фъгъdѣіт афаръ de алте dарѣрї пре Теодора фата са тѣіере; чі Ісаакіе аѣ тѣріт дп легътърї, таї паінте de a се ѣчіde Асап.“

„Іаръ Іванк аѣ дпdетпат пре дмпъратѣл, спѣиндъ'ї кѣт стаѣ лѣкрѣріле, съ трітіть пре чіпева кѣ оасте, съ кѣріпdъ Търповѣл ші тоатъ Місіа, къ'л ва аціѣта; ші doаръ ар фі фост спре фолосѣл Ромапілор, de ар фі трітіс дпdатъ, къчї лѣzпd Търповѣл, лесне пѣтеа лѣа ші тоатъ Місіа; чі ел пебѣпеще дпкізъпdѣсе дп палѣтъ, аѣ трітіс таї тързіѣ пре Протостраторіѣл Еmапѣіл Катаце кѣ ощї. Ачеста порпіпd din Філіпопоіѣ, de абеа аѣ дптрат дп отаръле Місіеї ші с'аѣ дптѣрпат, пептрѣ къ осташії кѣ лартъ дптреба ѣпdе'ї dѣче? ші кѣ чіпе вреа съ се батъ? — Кѣпd аѣ врѣт dѣпъ ачееа ші дмпъратѣл кѣ таї таре оасте съ черче лѣкрѣл ачела, іаръшї пѣ с'аѣ фолосіт. Дрепт ачееа кѣпd пічї ѣпѣл dintre Ромапі вреа съ се батъ кѣ варварії, ші Петрѣ, вііпdъ'ї таї тарї ощї, din zі дп zі се дптърїа, Іванк деспъдъждѣіпd, din Търпов пре аскѣпс аѣ фѣціт ла дмпъратѣл. Аша аѣ веніт de поѣ тоатъ цеара сѣпт Петрѣ. Dаръ ел дпкъ п'аѣ тѣріт кѣ тоарте фіреаскъ, чі кѣрѣпd оторжпdѣсе de ѣпѣл din неатѣл съѣ. Кръішеа аѣ трекѣт ла Іоапп (саѣ Іоапнікіе) ал треілеа фрате, пре карele дл лѣасе атѣпчї Петрѣ пърташ остепелелор ші дмпъръцієї. Ачеста атѣпчї кѣпd с'аѣ скѣлат а doза оаръ кѣ арте асѣпра Місілор (Ромъпілор), дмпъратѣл Ісаакіе (дп апѣл 1189), тѣлтъ врете фѣсесе кізеш ла Ромапі; чі фѣцind пре аскѣпс се дптѣрпасе а касъ, карele п'аѣ фост таї блѣпd de кът Асап дп цефѣіреа Ромапілор. . . . .“

„Іаръ Іванк, dѣпъ че аѣ веніт ла дмпъратѣл, фѣ пріітіт кѣ чінсте, ші Ромапілор дп тѣлте лѣкрѣрї ле-аѣ фост de фолос. Ера от дпалт, істецѣ ла тінте, ші таре дп трѣпѣ; чі тъпіа ші дмпетріреа інітіі, че се ведеа din фацъ'ї, лї арята крѣdzіпіеа: dъпсѣл тъкарѣ къ трѣіа дптре Ромапі, пъравѣріле сале тот пѣ ле дптокті а dѣпъ але Ромапілор. Дмпъратѣл тотѣшї пѣ л'аѣ сокотіт певредпік de логодпа фетеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Севастократорълъї, чі тръмъндъндсе пъпта пъпъ ва фі прънка de върстъ, пре ел л'аў пріімі дп пътърѣл кътпаціlор съї, ал оатенілор челор преапътерпічі, дърѣіndъ'л къ преа маре пътере, ші къ преа тълте авѣціі. Іаръ Іванк сокотind тіпереџеле логодпічеї сале ші фрътсеџеа тътеї еї, а въдъвеї Аппеї ші лъкоmind ла маї богатъ пъптъ, аў zic odinioaръ: „че'тї есте тіе къ телъшаоа, кареа дпкъ сѫџе, къndў amonde oae, къ кареа съ трѣіеск?“ „Ші бърбатъл ачеста дп вечіпътатеа Філіпопоілъї тълт с'аў трѣdіт, ші ка вn zid ста дтпротіва Влахілор ші а Скітелор, къnd тоате ле пръda; къ дтпъратъл дпкъ аў ешіт, ші рънdѣіndѣсе маї маре ші преете алціі, къ тълтъ дпdръспеалъ с'аў пѣртат дп бътъї. Іаръ чіне ар пътеа пътъра пъвъліріле ші пръdзіле Скітелор ші але Влахілор? Стрікареа церілор челор вечіне Етълъї ші цефѣіріле Макіdоніеї ші але Тракіеї, че с'аў фъкът, маї кіар de кът тоате ле арятъ статѣеле, таблеле ші історіile.“

Къ тълт маї кіар скріе Акрополітъл[2]) despre вneле zікънd: „Асап аў авът doї фраџї, пре Петрѣ ші пре Іоапп: Іоапп ера лъпгъ дъпсъл, лъї Петрѣ і-аў dat o парте din Dоmnіе съ о окъртъеаскъ. Dѣпъ че аў окъртѣіт Асап поѣ апї дптреџї пре Българї (ші пре Влахї), с'аў оторът de вър-съў Іван παρὰ πρωτεξάδελφου αυτ' Ἰβανε ші аў рътас тоџеап дтпъръцієї Іоапп фрате-съў, фііnd къ Іоапп фііъл лъї Асап дпкъ ера тъпър.“ Din каре кѣвінте але Акрополітълъї поџї кълеџе, къ пептрѣ ачееа с'аў тънiат Асап пре Іван, къчї трѣіа къ сора тѣіерії, пептрѣ къ Іван лї ера вър прітаріў ші пѣ се кѣвінеа, съ аїъ атестекаре къ сора тѣіерії сале, dѣпъ овічеіъл крещінілор de атѣпчї.

Кodin[3]) дпкъ аша скріе despre Ротъпії ші чеї dеа dреапта ші чеї dеа стъпга Dѣпърії, adекъ ші despre Влахї ші despre Комапї, саў Молdовепії de акът, прекът врmеазъ, zікънd: „Ші аў дтпъръціт Domnъл Алексіе Апџел апї шеапте. Даръ ваї Ромапілор дп zілелеа ачеле, къчї трѣind дтпъратъл ка ші Сardапапал ші пічї ел, пічї міністрії лъї пѣртънd гріџе de регъла мілітъреаскъ ші de окъртѣіреа дтпъръцієї, тълте din четъціле ті џеріле че ле рътъсесе ла Анѣс ші ла маре, аў вепіт дп тъїпіле Влахілор ші але Кошапілор, іаръ челе маї тълте с'аў кѣрінс апої прін Іоаппікіе.“

Тот дптрѣ ачеста ап аў тѣріт ші Бела Ш краіъл Ѳпгарілор ші сокръл дтпъратълъї Ісаакіе Апџел, къръіа і-аў врmат фііъл съў чел шаї маре Емерікѣ, карele аў фост дпкоропат краіў прін татъ-съў дпкъ дп апъл 1185[4]).

[1]) Nicetas Choniates Lib 1. de Imp. Alexio Angelo cap. 5. et 6. [2]) Georgius Acropolita in Chronico Compendiario cap. 12. [3]) Georgius Codinus de originibus Constantinopolitanis circa finem. [4]) Boksai f. 919. Pistorius f. 963, Haner p. 121. Lucius f. 237.

Апъл 1197. Доаръ de апъл ачеста се џіне, че скріе Нікіта[1]) despre дтпъратъл Алексіе Апџел зікънd: Dѣпъ ачееа аў мерс дп Кіпселла съ аџівте четъціле Тракіеї, пре каре ле пръda Влахії ші Скітеле, ші съ прindъ ші пре Хрос, саў барет съ дтпedіче пъвъліріле лъї, каре ле фъчеа пре аскѣпс дп царіпа Серреї. Хрос ачеста

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ера Влахъ de neamъ, от mікътел; каре нъ се пъръвісе ân ръскоала луї Петрь шї Асан съ се лесе de Pomanї; акъшї акъшї се скъла асупра луї Петрь шї Асан къ чіпчї сате de осташї че авеа; чї къ пацін dупъ ачееа с'аў прінс, къчї се vedea плекат спре Влахї шї пъръреа пъшind, дшї черка стъпъніре, шї с'аў пус ла дпкісоаре; din кареа слобозindусе, dупъ ачееа с'аў тріміс съ апере Стрътціца, даръ аў дпшелат пре дмпъратъл, шї кънрінzind пре саша са четатea ачееа, пре Pomanїї din вечінї греў і-аў пекъціт. Дмпротіва ачестъія мергънd дмпъратъл шї кіемънd оцїле ân Кінселла, кърънd dупъ ачееа аў пофтіт съ се дптоарпе а касъ."

[1]) Nicetas Choniates Lib. 2. de Imp. Alexio Angelo cap. 3.

Апъл 1198. Іаръш Нікіта: „Nе дпсъпътошіndусе deплін дмпъратъл, ка чел че нъ пътea ста пре пічіоаре, с'аў dус ân Кінселла, гата фііnd тоате, къте сънт de ліпсъ ла бътаіе; чі пъпъ а фі ел дпкъ болнав, Скітеле аў трекът Dунъреа шї къ тълцімea Влахілор περιυσια βλαχων, с'аў пръdат орашеле Тракіеї челе din преціърнъл Месceніеї шї ал Zърнълуї ân zіoa de Съпціорцїў: шї се zічea, къ с'аў ворвіт варварії, ка съ се дптълпеаскъ ân Каперпь. (ачеста есте ун лок, нъ de парте, de Zърнъл, ân каре се серба сърбътоаре Мъчепікълуї de тълціme de оамені); чі слобозindусе dімінеаца шаре пегъръ, чea маї маре парте а варварілор с'аў dус дптр'алте локърї, погорждндусе пънъ ла Padестъл de лънгъ маре: тотъшї о парте din тр'ъпшії аў пъвъліт ân Каперпь. Deчї тълцімea, каре се adунасе ла сърбътоаре, цінdекънd а фі маї кіне а се апъра, de кът а пътіmі робіе, дптрareа варварілор лесне о аў опріт, дпкънціърънd бісеріка къ карреле вепіте; пептръ къ Скітеле ц'аў обічъпуітъ а бате сателе, шї de търіmіле четъцілор дпкъ се сфіескъ, ка чеї че къ пъвъліріле dintъіў ка шї въптоаселе тоате ле стрікъ къте ле він дпаінте, апоі се дптоарпъ а касъ. Пре ачеіа тотъшї, карії лъсънd бісеріка, ân Zърнъл се ръсфірасе, пре тоцї і-аў прінсъ.....Іаръ пре Скітеле, карії се дптърпа къ маре прадъ, оастea Pomanілор кареа апъра Bізіа, і-аў тъіат шї фъгърінdу'ї аў лъат партea чea маї маре din прadъ, кареа тотъшї нъ дпdелънг о аў цінът: — пептръ къ пре чеї че фъціа, і-аў дпторс асупра са шї маї пре ъртъ еї с'аў фъгъріт."

Тот ачелашї Нікіта[2]) скріе: „къ dупъ че с'аў дптъмплат челе маї сус зісе, дмпъратъл din Кінселла аў трекът ân Тесcалоніка шї de аколо с'аў dус ân контра луї Хрос, кареле афаръ de Стрътціца, кънрінcесе шї Просакъл, кареле шї din фіре шї къ мештешугъл е фоарте дптъріт."

Ачі Нікіта зъгръвеще търішea Просакълуї шї кът с'аў бътът de дмпъратъл фъръ вре ун фолос ân маї тълте зіле; апоі зіче: „Dрепт ачееа дмпъратъл възънd къ нъшї поате dобъndі скопъл шї певрънd а маї зъбові, с'аў дптоктіт къ Хрос, съї ласе Стрътціца шї Просакъл къ цінътъріле вечіне, шї тъкар къ авea тъіере, і-аў фъгъdуіт ына, din фрънціile сале; шї дптърпъндусе ân Царіград, аў тріміс луї Хрос пре фата Протостраторълуї (Еманоіл Кататце), кареа ера deспърцітъ de бърбат, прін Севастъл Констан-Padенъл."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Мерце маї дпколо Нікіта[3]) ші зіче: „Пре ачеea време Скітеле дппърдіndвсе дп патрв латврї, кв маї маре гроазъ, de кът алтъ datъ, тоатъ Макіdonia o aв цефвіт, черкънd ші четъціле челе дптъріте ші върфврїле мвнцілор, черчетънd ші мвнтеле Гапвлвї, мвлте мънъстірї aв пръdat, мвлцї кълвгърї aв оторът, пітене квтezънd але ста дппротівъ пентрв мвлцітеа лор.“

Апоі скріе ціокврїле каре ле aв dat дмпъратвл Алексіе Анцел, кънd ш'aв мъритат фетеле ші зіче: „Ціокврїле ачеле дпкъ несфършіndвле біне, реа вестe aв венit din Філіппопоів despre ръскоала лві Іванк. Ачеста, квт amв zic маї наінte, мвтънdв'ші пвтеле дп Алексіе ші логodind пре непоата дмпъратвлві, маї маре чінсте aв кънътат de квт і се кввініа; ші фъкънdвсе маї-маре прeсте оастеа кареа ста дмпротіва Влахілор ла Філіппопоів, ва фъкънdвсе Domnв локврілор ачелора, ле окъртвіа dвпъ плъчереа са; къчі фііnd от віклеан ші непрецетъторів, къте авеа дп іnімъ, тоате ле дмплініа ші пре Влахіі съї дпгръшіndв'і кв dарврї, ші дмпodовіndв'і кв арме, дї deпрindea ла бътаіе ші локврїле челе din вечіпътатеа Етвлвї аша ле-aв дптъріт кв четъцвіні, кът de ачелеа а се апропіа пв квtеza немічіі. Пентрв каре лвкрврї de дмпъратвл се лъda ші се чінстea, нічі череа чева, че съ пв і се фіе dat.— Чі дптъмплъndвсе: (de че ші ера фрікъ) de дмпъратвл ш'aв перdвт дпкредереа, дndатъ aв тріміс ла ел вн пріетен ал лві, съ'і адвкъ амінте токмеліле ші легътврїле челе маї din наінte..... Пре ачела dвпъ скврт тімпв л'aв врmат ціперіі дмпъратвлві кв мініствіі, квшпацїі ші тоатъ оастеа че се афла дп палвтъ.“

Чі чел тріміс aв спвс лві Іванк, къ він ціперіі дмпъратвлві кв чеілалцї съ'л прінzъ, ші л'aв сфътвіт съ се трагъ ла мвнцї, прекът aв ші терс dвпъ dънсвл; чі с'aв сфътвіт съ батъ дптъів четъцвїчеле de ел фъквте; къчі zіче маї дпколо Нікіта:

„Каре сфат маї плъкънdвле, aв дпчепвт a бате четъцвїка чea дп локвл Кріцім кіемат, de Іванк фъквтъ, вnde бътънdвсе кв тоатъ іnіma Romanїі, мвлцї бърбацї марі aв пierdвт, дntre карії чел маї de фрвnte aв фост Георгіе Палеологвл. Лвnd четъцвїка ачеea, aв маї лвat ші алтеле, вnеле кв съпцеле, алтеле свппвindвсе еле. Іаръ Алексіе (Іванк) фііnd от віклеан ші вn осташв, мвлте сетне мілітъреші aв арътат, ші кв о дпшелъчівне мілітареаскъ пре дпсвші протостраторвл Еmanвіл Катацe дпкъ л'aв прінс: пентрв къ скоцind мвлте dобітоаче ла къмп, ші ачелеа кв о парте a робілор ка съ'ші арате драгостеа, тріміціndвле de чінсте дп Емв, ла Іоann краівл Zагоріеі, кв карeле фъквсе легътвръ асвпра Romanілор, aв пвс леашврї Romanілор, цііndвле ръвна спре ръніре ші вра спре аї лор, пентрв кареа ар фі гата ла пръdare. Нічі с'aв дпшелат кв квцетвл, пентрв къ протостраторвл дпцелегънd ачеаста din Ватрахокастрв, вnde авea оастеа, aв трекът дп Вактвпів ші с'aв дпшелат кв лвкрвл; къчі непречепънd дпшелъчівнеа лві Алексіе, aв порвпчіт осташілор съї съ пръdeze ачелеа, каре ле авea дпаінte, ші ел се вїта de пре вn кал, че пв ера de бътаіе. Атвнче Алексіе aв ешіт din леамв ші дпквпцівръnd пре протостратор ка дптр'о треаже, л'aв

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

прінсъ. Къ скорпіреа ачеаста а десерторівлуї, Романіі карії аў маї ремас, ш'аў пієрдът інима, іаръ Влахіі с'аў сътеціт, пічї аў маї кътезат Романіі а се бате къ Івапк, чі къці ера ла Філіппополіў се ціпеа ферічіці де вор пътеа апъра четатеа. Чі Івапк дптокmind двоъ плъчереа са търгуріле ші четъцуічеле, каре съпт din дірептул Емвлуї дп мъпціі чеї маї дпалці zidіте, челелалте дпкъ пе ле лъса дп odіхпъ, чі пре ачелеа каре съпт де кътръ Мосіпополіў пъпъ дп Ксапціа, мъптеле Пацеў ші Авдера, дпкъ ле аў ръсколіт, ші аў сънвс ціпътул Сталіпелор ші тоате челе маї де апроапе ка о чіътъ пъскъпdъле, пре Романі саў і-аў прінсъ, саў і-аў оторжтъ, саў і-аў слобозіт пептрв бапі; іаръ пре Влахіі съї, карії с'аў дат де вънъ воіе, і-аў лъсат съ ръмъе дптрв але сале. Крескъпdуї аша пътереа, де кът тоці чеї маї din паінте протівпічі, маї ръў ші фъръ де дпdъраре аў фост, ацівпгъпd ші ла ачееа тіръпіе, карea маї тоці варварії о ціп вітеціе, ка пре Рошапіі чеї робіці съ'і таіе дъръвърі дптре пахаре."

„Іаръ дмпъратул аў арътат къ фаптеле сале, къ ел ціздекъ а фі порочіреа са робіреа протостраторівлуї, пептрв къ лъпdъ'і аверіле челе преа марі, ші токша кръещі пелъсъпd вре вп лъкрв печеркат, пре мвіереа ші пре фіівл луї і-аў пвс ла прінсоаре, пв щіў din че сфат, апої с'аў dвс дп Кіпселла."

Тот ачелашї Хопіат [4]) зіче: „Дмпъратул Алексіе Апцел мергъпd дп Кіпселла прекът am zic, оастеа къть ера стръпсъ аколо, о аў лват къ сіпе, ші трекъпd дп Орестіада маї мълте зіле аў зъбовіт. — Пре Івапк прін табеларіі съї чеї маї кредінчіошї л'аў кіемат ла токтеалъ, моарте дпкъ і-аў гътіт де вре-о кътева орі прін дпшелъчіупе ші тотвшї п'аў дпчетат къ тотвл де ла ръсвоіў. Дечї мергъпd дп ціпътул Філіппополівлуї, ш'аў ашезат оастеа лъпгъ Степішах, дп карele фвціse мълці варварі. Ачеста дпквпціъръпdвл ші лъпdвл къ пътере, пре робі і-аў фъкът шерві. Іаръ десерторівл Івапк, пічї аў врът съ віе ла дмпъратвл, пічї съ щіе де паче алтміптрелеа, фъръ пвмаї dакъ лі ва da дмпъратвл діплотъ, къї ва лъса четъціле ші ціпътъріле каре ле къпрінсесе маї паінте, шї'і ва тріміте пре логоdпіка Teodora (фата севастократорівлуї Ісаакіе) къ стемеле дмпъръцещї. De абеа фъкъпdвсе токтелеле ші ціъръмъптъріле, dвпъ кът воіа Івапк, дмпъратвл с'аў сфътвіт, кът пв се квпіпіа повъцвіторілор ші дмпъраціlор, карії требве съ ціе ціъръмъптъріле маї мълт ші маї віпе de кът алцій; пептрв къ пре Івапк, тріміцъпdвї Съпта Евапгеліе прін Алексеіе ціпереле съў чел маї таре, л'аў дпшелат ла сіпе, ші dвпъ че аў ціврат, кът am zic de амве пърціле, л'аў пвс ла прінсоаре, ръў тръind къ кввінтеле Псалтіствлуї Dавід:" „Къ чел сфънт, сфънт веї фі; къ чел фъръ de леце, фъръ dо леце веї фі." „Дечї dобъпdіпd четъціле ші търіmіле фъръ de вре о остепеалъ, пре Мітвл, фрателе луї Івапк, л'аў свргвпіт."

[1]) Nicetas Choniates Lib. 2. de Imp. Alexio Angelo Capite 6. [2]) Idem ibidem Choniates Lib. 3. de eodem Cap. 1. [3]) Idem ibidem Cap. 2. [4]) Idem ibidem Cap. 4.

Апвл 1199. Ла апвл ачеста іаръші скріе Нікіта [1]) ачестеа зікъпd: „Дп апвл врмъторіў (dвпъ че с'аў прінс Івапк) Влахіі ші Комапіі пъвълінd дп Тракіа, ші цефвіпd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

челе маї вине пърцї але еї, фъръ де бъптвіалъ с'аў дптврпат, шї доаръ ар фі венїт пъпъ ла поарта Царіградвлві, де пв с'ар фі скълат дптрв аціворіў Рвшії, неатвл чел маї крещін, шї прінцїї лор, порнїцї din cine дпсвшї прін рвгъмінтеле Архіпъсторівлві съў *ταῖς τοῦ Ἀρχιποιμένος αὐτοῦ λιταῖς* фііndвле мілъ де крещінїї карії ръў се пърта де варварї, шї тъпііndвce, къчї с'аў dвс маї adece орї дптрв ачел апў, шї с'аў вндвт неатврілор челор дпdепъртате de крещінътате. Пентрв ачееа прінцвл Галіцієї Roman *ὁ της Γαλητζιας ἡγεμων Ρωμανος*, стрънгънd дпdатъ маре шї таре оасте, аў пъвъліт дп цінвтвл Комапілор (дп Молdова), шї леспе л'аў прdат шї л'аў цефвіт, мі фъкънd ачестеа шаї adece орї дптрв търіmea шї дптвлціреа кредінцеї крещінещї, пъвъліріле Комапілор ле аў коптепіт, шї Ромапілор карії ера дп прімежdіе de a пері, ле аў ацівтат кв аціворіў неащептат шї негъndіт, пвмаї de ла Dвmnezeў тріміс, прін оамепї de ачееашї кредінцъ.“

Скріе Timon [2]) шї Лвкіе Далматвл [3]), квм кв Етерік Краівл Вигарієї с'аў бътвт дп апвл треквт кв Ромъпії шї кв Полопії, шї пре Ромъпї і-аў дпфрънт. Доаръ дп апвл de аквм с'аў скълат асвпра Ромъпілор кв Roman прінцвл Галліцієї, ачеіа карії пе вретеа ачееа се пвмеа Komanї дп лок de Romanї, ка съ се осъвеаскъ de Гречї, карії дпzъdар с'аў пвміт шї се пвмеск Romanї, квм ам маї zіс. Іппокептіе ал треілеа Папа de ла Рота дпкъ дп апвл de аквм ш'аў адкс аміпте de оіле челе піердвте, шї dрепт ачееа аў трішіс пре Dominік протопресвітервл Брвпdвсівлві, карєле ціа гречеще шї лътінеще, ла Іоапп саў Іоаппікіе дмпъратвл Ромъпілор шї ал Бвлгарілор, кв спістола, карєа се афлъ дптре але лві Іппокептіе [4]), дп карєа епістолъ аратъ, къ Іоаппікіе кв тоцї Ромъпії е пъсквт din съпцеле Ромапілор челор адевъраці шї векі, шї'л доцепеще ка дмпревпъ кв свпвшії съї, съ фіе свбт аскълтареа Патріархвлві Ромеї, фъгъдвіndв'і, къ de ва фаче ачеаста, солї маї de фрвпте дпкъ ва трімїте ла ел [5]).

[1]) Nicetas Choniates Lib. 3. de Imp. Alexio Angelo Cap. 5. [2]) Timon in Epit. Chronol. f. 22. [3]) Lucius Dalmata f. 237. [4]) Epist. 266. Innocentii III. Lib. 2. [5]) Gesta Innocentii tertii Nr. 65.

Апвл 1200. Преквт се вede, de апвл ачеста се цін, каре ле скріе іаръшї Нікіта [1]) zікънd: „Пе вретеа ачеаста Іоапп (дмпъратвл Ромъпілор шї ал Бвлгарілор) ешіnd din Міcіa кв преа маре шї преа дптрарматъ оасте, аў квпрінс четатеа Констаптіа din цінвтвл мвптелві Podone фъръ de дппedекаре, шї стрікънdв'і zidвріле вінерї дпаінтеа пащілор, фоарте таре аў дпквпціврат Варпа, чі фііnd къ ачеіа карії пъzіа четатеа маї тоцї ера Латінї шї вітеці, шї кв deadінсв і апъра четатеа, аў фъквт о махіпъ дп патрв корпврї, а къреіа лвпціте ера къt лърцітеа шапцвлві, шї лърцітеа къt дпълцітеа zidврілор, карєа о аў пвс пре роате, шї дмпінгънdв-о пъпъ дп марцінеа шапцвлві, о аў ръстврпат шї аў квпрінс атъndовъ марцініле, шї фолосіndвсе кв махіпа шї ла дмплереа ачееа а папцвлві, шї ла свіреа преете zidврї дп лок de скаръ, дп треї зіле аў лват Варпа, шї стрікънdв'і zidвріле с'аў дптврпат дп Міcіa.“

„Іаръ Етапвіл Катаце протостраторвл фііnd мвлтъ време ров дп Міcіa, аў рвгат пре вървл съў дмпъратвл Алексіе Апцел, ка съ'л ръсквмпере пре вапії съї, пічї съ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

се лесе дпделѣпг ка ѣп фъкъторіѣ de ръѣ дп тъпіле варварілор; чі кѣ епістола ачееа аѣ іспръвіт пітіка; dрепт ачееа despъdъждѣind despre аџіѣторівл върѣ-съѣ, аѣ пъzвіт ла Хрос, ті ръскѣтпърънdѣce прin ел, аѣ терс дп Просак, ші de аколо дпкъ аѣ рѣгат пре дмпъратѣл, ка съ плътеаскъ лві Хрос doѣъ тъжі de аѣр, къчі таі тѣлт ръпісе de ла ел афаръ de васеле челе de аѣр ті de арџint, de пънza чеа de тътасъ ші хаіпеле челе скѣтпе, de каре авѣсе таі тѣлте de кът тоџі чеі че трѣіа пре пътънт. Іаръ дмпъратѣл кѣтпърънd ші аверіле протостраторѣлві ші фръџіетатеа лві, аѣ трас таі тѣлт аверіле de кът фръџіетатеа: пентрѣ ачееа рѣгътіптеа лві пѣ о аѣ аѣzіт. Катаџе дпкъ despъdъждѣind, аѣ дпчепѣт din прezпъ кѣ Хрос а пръda челе de прin преџіѣрѣл Просакѣлві, ші дndатъ аѣ сѣпѣс Пелагопіа, ші лѣънd Прілапѣл, с'аѣ апѣкат de челелалте: пре челе депъртате ле аѣ сіліт съ се dea, прin темпеле Тессалопічіі аѣ стръбътѣт, челе de пре шес ле аѣ кѣпрінс, Гречіа тоатъ о аѣ порніт, Пелопопnесѣл (саѣ Мореа de акѣт) л'аѣ аџіџат ла ръскоалъ....."

„Іаръ ръскоала протостраторѣлві Еmапѣіл Катаџе, dѣпъ че ар фі џіпѣт лѣпгъ врете, кѣ порочіре с'аѣ сфършіт; пентрѣ къ дмпъратѣл кѣ тѣлте тещешѣгърі ші дпшелъчіѣпі аѣ трас ла сіпе пре Хрос, ші dѣndѣ'і тѣіере прѣ Teodora логodніка лві Іванк (ші фата севастократорѣлві Ісаакіе), аѣ dобъndіт іаръші Пелагопіа ші Прілапѣл, ші четатеа кіематъ Стоп, ѣnde скъпасе ка дптр'ѣп асілѣ. — Dѣпъ дпdелѣпгъ лепевіре ѣша de віпе с'аѣ пѣртат дмпъратѣл, кареле апоі с'аѣ дптѣрпат дп Царіград, dѣпъ че аѣ дпшелат пре Хрос, de і-аѣ dат ші Стрѣтціца, ші аѣ фъкѣт паче кѣ Іоапп (дмпъратѣл Ротъпілор ші ал Бѣлгарілор)."

[1]) Nicetas Choniates Lib. 3. de Imp. Alexio Angelo Cap. 7.

Апѣл 1201. „Іаръ Іоаппікіе" zіче скрііторівл віецій лві Іппокептіе ал Ш-леа Папеі de ла Рота[1]) „лѣънd соліа ші кърџіле Domпѣлві Патріарх, ата і-аѣ ръспѣпс."

„Чінстітѣлві ші Преаосфінџітѣлві Părінтелві, Архіереѣлві челві преа таре. Еѣ Кало-Іоапп дмпъратѣл Бѣлгарілор ші ал Влахілор дџі тріміт бѣкѣріе ті съпътате. Те дпџііпџът пе сфінџіа та, кѣш кѣ ат пріміт преосфінџітеле кърџі, каре пі ле аѣ adѣс кѣчерпікѣл архіпресвітерѣл din Брѣndѣсіѣ; ті поѣ пе аѣ таі плъкѣт ачелеа de кът тот авѣрѣл ші петріле челе скѣтпе. Пентрѣ ачееа ат тѣлџъміт а тот пѣтерпікѣлві Dѣmnezeѣ, кѣ пе аѣ черчетат пре поі певредпічіі шербіі съі. — Ші пе аѣ adѣс аміпте съпџеле ші патріа din карea съптем прѣсіџі. Ші акѣт Съпте Părінте! ка пъсторівл чел бѣп, ші кап тѣтѣрор крещіпілор челор кredінчіоші, пре фііі католічещіі ші апостолічещіі бісерічі врънd аі adѣпа ла олалтъ, неаі черкат пре поі чеі деспърџіџі кѣ трѣпѣл. Ші тъкар кѣ фрацій шеі чеі ръпосаџі, таі de тѣлт аѣ врѣт съ тріміт ла сфінџіа та; тотѣші п'аѣ пѣтѣт а-џіѣпџе ла воі, пентрѣ тѣлџі dѣштапі аі пострі. Ші поі дпкъ воіnd а тріміте ла воі odatъ, ші а доѣа, ші а треіа оаръ, пѣ пе ат пѣтѣт Фолосі, ші акѣта въzънd кѣ сфінџіа воастръ с'аѣ тілостівіт а тріміте ла дмпъратѣл, ші дмпъръџіа воастръ: ка піџе проprії ші преа іѣвіџі фіі тріміtет ла тілостівіреа воастръ, ка ла ѣп преа драг ші преа

30*

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дѣлче пъріпте, пре кѣчерніклѣ преотѣл Власіе, алесѣл Епіскоп ал Брандіzѣберѣлуі, кредінчіосѣл пострѣ, дмпрежнъ кѣ кредінчіосѣл солѣл вострѣ архіпресвітерѣл din Брѣндѣсіѣ, дпкіпъндѣвъ вовъ тѣлцъмітеле, претепшѣгѣл ші слѣжѣеле поастре, ка ѣнѣї пъріпте сѣфлетеск, маї маре архіереѣ. Преаосфінціте Пъріпте! Ne аці фъкѣт de щіре прін сфінцітеле кърціле воастре, ка съ въ дпцііпцът че пофтім de ла бісеріка Ромеї? Іаръ дмпъръціа поастръ ачеаста пофтеще de ла скаѣнѣл апостоліческ, ка съ фіт дптъріцї дп бісеріка Ромеї, ка ші фііі дп мата са. Маї дптъіѣ черет de ла бісеріка Ромеї, кѣ de ла мата поастръ, коропъ ші чінсте ка ѣп фііѣ іѣѣіт, прекѣт аѣ авѣт дмпърацїї пострі чеї бътрънї, dintre каре ѣнѣл аѣ фост Петрѣ, алтѣл Самоіл, ші алцїї, карії пе аѣ дптрекѣт пре поі, прекѣт афлът скріс дп кърціле поастре. Іаръ акѣт de ва плъчеа Сфінцієї Воастре а дмплініі ачеаста, орі че пе неї порѣнчі, съ ва плініі, спре търіреа лѣї Dѣmnezeѣ ші чінстеа бісерічеї Ромеї. Нічї съ въ тіраці кѣ солѣл вострѣ пѣ с'аѣ дптѣрпат маї репеde: кѣ поі пе препѣпеат despre дъпсѣл; къчї тѣлцї він дп дмпъръціа поастръ кѣцетѣnd съ пе дпшеле, чі поі пе щім біпе Фері de тоцї; даръ поі ам пріміт мъртѣрісіреа претестатѣлѣї despre дъпсѣл, ші пе ам odixніт. Чі de ва плъчеа вовъ Преаосфінціте Пъріпте! трімітецїпе солї маї марі, despre карії потепіцї дп кърціле воастре, ші пре ачеста дл трімітецї кѣ еї; ші атѣнчї вот фі дпкredінцацї despre трімітереа чеа dinтъіѣ, ашіидереа ші despre а доѣа. Deевъ Domнѣл Вовъ тѣлцї апі.“

„Лъѣnd картеа ачееа Domнѣл Папа,“ zіче ачелаш скрііторіѣ[2]) „аѣ тріміс ла ел пре Іоапп Каппелапѣл кѣ кърцї апостолічещї, каре сѣпъ ата:“

Лѣї Кало-Іоапп Domнѣлѣї Влахілор ші ал Бѣлгарілор, скаѣнѣл Апостоліческ, дп каре тъкар къ кѣ певредпічіе шедет шчл:“

„Аї пофтіт кѣ ѣмілінца ка съ'цї dее Бісеріка Ромеї коропъ, кѣш съ четеще дп кърціле тале къ аѣ dат челор de лѣтіпатъ потеніре лѣї Петрѣ, Самоіл ші алтор стръмошї аї тъї (progenitoribus tuis). Пентрѣ ачееа поі ка съ авет маї маре дпкredere, рецестрѣріле поастре ле-ат черкат de атърѣптѣл, din каре апріат съ вede, кѣ дп цеара ціе сѣпѣсъ тѣлцї краї дпкоропацї аѣ фост. Афаръ de ачеаста се афлъ дптр'жнселе къ пе вретеа ръпосатѣлѣї predецесорѣлѣї пострѣ Папеї Ніколае, краіѣл Бѣлгарієї ла але кърѣіа дптребърї шаї adece орї ръспѣndea кѣ тоатъ цара са, прін повъцѣіреа са с'аѣ ботezат, ші краіѣл аѣ черѣт Архіепіскоп de ла дъпсѣл. Ші солѣл лѣї Міхаіл краіѣлѣї Бѣлгарієї, кѣ darѣрї дмпъръцїцї аѣ dat епістола краіѣлѣї, Папеї Adріan predечесорѣлѣї пострѣ, ші аѣ черѣт de ла дъпсѣл, ка съ'ї трімітъ пре ѣнѣл dintre kardinalї, съ'л алеагъ Архіепіскоп, апоі алес съ'л трімітъ іаръмї ла Adріan съ'л сфінцеаскъ; ші трімісѣnd Adріan пре ѣп Inodiакоп кѣ доі Епіскопї, Бѣлгарії дптелацї фііnd прін darѣріле ші фъгъdѣінцеле Гречілор лепъdѣnd пре Романї, аѣ прішіт преоцї гречещї. Dрепт ачееа adѣчереа ашіпте de o слъбічіѣне ка ачеаста, тъкар къ пе аѣ контепіт de ла трімітереа ѣнѣіа dintre фрацїї поцрії, adекъ dintre kardinalї, тотѣтї трішітем ла тіпе пре Іоапп Капеллапѣл ші пріетепѣл пострѣ ка пре ѣп сол ал Скаѣнѣлѣї Апостоліческ ші бърбат дпцелепт..... Кърѣіа

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

і-ам ші порънчіт, ка ѧп локѹл пострѹ ѧп цеара та, чеде дѹховнічещї съ ле ѧндрепте, ші съ ле орѣндѹеаскъ, де вор фі де ѧндрептат ші де орѣндѹіт. Тот прін Іоанн Капелланѹл трімітем ші Архіепіскопѹлѹї църії тале шандіе, каре е стема пѹтерії чеї архіепещї, съ о дее дѹпъ форма ѧп Бѹлла поастръ скрісъ. Ачеаста ѧнкъ ам порънчіт солѹлѹї пострѹ, ка де кѹтва вор фі ѧп цеара та вре ѹнїї де хіротоніт, саѹ епіскопї де сфінціт, пре ачещіа прін епіскопіі пѹтаї чсї католічещї din вечіні съ'ї хіротонеаскъ ші съ'ї сфінцеаскъ. Маї порънчім солѹлѹї пострѹ, ка деспре корона, прін Бісеріка Ромеї стръмошілор тъї датъ, съ черче ші прін кърціле челе векї ші прін алте скрісорї кѹ тот dinadinсѹл ші адевърѹл, ші деспре тоате съ се ѧнцелеагъ кѹ тіне, ка, дѹпъ че вом фі ѧнкредінцаці прін ел ші прін солії тъї деспре тоате, шаї кѹ ѧндръспеалъ, ші шаї ѧнцелепцеще съ пѹтем фаче чеде де фъкѹт.“

„Дечї пре боіерімеа та о ѧндемпът ѧп Domnѹл, ка пре солѹл ачеста, токта ка пре персоапа поастръ съ'л прііпещї ші съ'л чінстещї, доцепеле ші орѣндѹіеліле лѹї ші тѹ ѧпсѹшї прііmіndѹле, ші фъкънd ка тоатъ мѹлцімеа Бѹлгарілор ші а Влахілор съ ле прііmеаскъ ші съ ле ціе. Къчї маї біне'ці есте, ші спре мъріреа чеа времелнікъ, ші спре мънтѹіреа чеа вечнікъ, ка прекѹт ещї де неам Роman, аша съ фіі ші кѹ ѹртареа ші породѹл църії тале, карії зік къ сънт din сънцеле Романілор, съ ѹртеze обічеіѹріле Бісерічіі Ромеї, ка ші ѧп шербіреа Dѹmnezeеаскъ съ се вадъ а цінеа пъравѹріле пъріптещї.“

[1]) Gesta Innocentie III-ii Nr. 66. [2]) Eadem Gesta Nr. 68.

Анѹл 1202. „Cocind Іоанн Капеллланѹл ѧп Бѹлгаріа,“ іаръшї ѧп віеаца лѹї Inпокептіе [1]) се зіче: „аѹ dat шандіа, мітра ші інелѹл Архіепіскопѹлѹї Васіліе din Zагора, пізръnd ачеста, къ пѹрѹреа ва фі кредінчос ші аскѹлтъторіѹ de Папа ші de Бісеріка Ромеї. Ші кѹ чінсте прііmіndѹсе de Іоаннікіе саѹ Кало-Іоанн Domnѹл Влахілор ші ал Бѹлгарілор, din сфатѹл ші din воінца лѹї аѹ шаї фъкѹт доі мітрополіцї ѧп цеара ачееа, adeкъ ѧп Белесѹѹлпѹ ші ѧп Преслава, пре карії і-аѹ сѹпѹс челѹї din Zагора, ка ѹнѹї Архіепіскоп ші Прімат, ші аѹ пѹс Прітъціа ѧп Трінов саѹ Терпов, четатеа чеа маї de фрѹнте ѧп цеарѣ. Біне сфършіndѹсе ачелеа, Іоаннікіе пре сіне ші цеара са о аѹ сѹпѹс Бісерічіі Ромеї прін Прівілігіон скріс кѹ літере de аѹр, карele сѹпъ аша:“

„Ѧп пѹтеле Татѹлѹї ші ал Фііѹлѹї ші ал Съптѹлѹї Dѹхѹ, Amin. Фііnd къ і-аѹ плъкѹт Domnѹлѹї пострѹ Іісѹс Хрістос а тъ фаче Domnѹ ші Ѧмпърат а тоатъ Бѹлгаріа ші Влахіа, аш черкат скрісоріле ші кърціле маї марелор поцрії, ші леціле ръпосацілор ѧмпъраціlор ші предечесорілор поцрії, de ѹnde аѹ прішіт еї кръітеа Бѹлгаріеї, мъріtеа ѧмпъръteаскъ, корона престе капѹл лор ші біне-кѹвънтареа патріархічеаскъ? Ші черчетъndѹле кѹ deadinсѹл аш афлат ѧп скріптъріле лор, кѹт къ ръпосацїї ѧмпъраціі ачеіа аї Бѹлгарілор ші аї Влахілор, Cimeon, Петрѹ ші Самоіл, ка предечесорії поцрії, корона ѧмпъръцієї лор ші біне-кѹвънтареа патріархічеаскъ о аѹ прііmіт de ла Преасънта Бісеріка а лѹї Dѹmnezeѹ din Рома, de ла Скаѹпѹл Апостоліческ ші Верховпікѹл Апостолілор Петрѹ. Дечї ші ѧмпъръцїа теа аѹ врѹт, ка біне-кѹвънтареа, ші ѧптъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ріреа чеа ѧмпъръцеаскъ а коронїї каплълъї ѧмпъръцїеї сале ші віпе-кввънтареа патріархічеаскъ съ о пріітеаскъ de ла Бісеріка Ромеї, Скавпвл Апостоліческ ші Верховпікъл Апостолілор Петрв, ші de ла Преа-съпцітъл Пъріптеле пострв екѵтепікъл Папъ Іппокептіе Ш, de ла карєле фііпd къ с'аѳ dат Патріархічеаскъ віпе-кввънтаре ші порвпкъ ѧп Трїпов чєтатеа ѧмпъръцїеї теле, ка съ се поатъ съпцї Архіепіскопї, Мітрополіцї ші Епіскопї, ші съ се поатъ фаче ші слѫжі тоате таїпеле бісерічещї; ѧмпъръцїа теа ѧпкъ ѧпгъдѵіе, ка ѧп тот цїпѵтъл ші тоате пърцїле ѧмпъръцїеї теле съ аївъ ачі маї deплінїтъ пѵтере. Къчї іатъ тоцї чеї din тоатъ ѧмпъръцїа теа: ші цїпѵтъл ші Патріархъл теѳ, Мітрополіцїї, Епіскопїї ші тоцї преоцїї съ фіе сѵпвшї Бісерічїї Ромеї, ші съ ціе лецеа ші обічеіѵріле, каре ле-аѳ цїпѵт ръпосацїї ѧмпърацї ші тоатъ Българіа ші Влахіа, predecessорії поцрії чеї de demълт, ші поі ѧпкъ вот ѵрта пашїлор лор."

„Іаръ ѧмпъръцїа теа пептрв маї маре секѵрітате ѧшї іскълеще хрісовълъл съѳ, квт къ ѧмпъръцїа теа пв се ва лъса лѵрѵреа de Бісеріка Ромеї, Скавпвл Апостоліческ ші Верховпікъл Апостолілор Петрв; чі воіѳ фі ка фііпл чел кіематѳ ал скавпвлъї Апостоліческѳ; ші de ачі ѧпаіпте орї че църї ва квпрinde ѧмпъръцїа теа de ла крещінї саѳ de ла пъгъпї, вор фі сѵвт пѵтереа ші порвпка преасъпцітеї Бісерічї din Рота ші а Скавпвлъї Апостоліческ. Ші ка хрісовъл ачеста ал ѧмпъръцїеї теле съ фіе пріітіт ші ѧптъріт, л'ам dat ѧп тъїпіле преачіпстітълъї бърбат а лъї Іоапп Капеллапълъї, солълъї Преосъпцітълъї Скавпвлъї Апостоліческ ті Капеллапълъї Domпълъї Папеї, ѧп карєле ші ѧмпъръцїа поастрв чеа кв евлавіе ші de ла Dвmпezeѳ datъ, с'аѳ іскъліт ѧп апъл 6712 ѧп indiктіопъл 7."

Ачі ѧпсетпеазъ dовъ лѵкрврї: ѧптъіѳ къ апъл de ла фачереа лѵмїї требве съ фіе 6710, саѳ 6711, ка съ кадъ indiктіопъл ал шептеалеа ѧптр'ѧпсъл; а dова къ Ромъпїї ші Българії пріп хрісовъл лъї Іоаппікіе чел маї ѧпсвс адкс пв ш'аѳ лъсат лецеа ші обічеіѵріле челе шаї din паіпте, чі пѵтаї аша с'аѳ сѵпвс Бісерічїї Ромеї, ка съ ціе пре Папа чел маї ѧптъіѳ ѧптре Патріаршї, ші съ пв хълеаскъ пре Латіпї ші обічеіѵріле лор, квт аѳ фъквт ші Ромъпїї чеї din Ардеал, къпd с'аѳ вніт.

Іаръ Рвшїї din Полопіа ші Впгаріа пв віпе аѳ лѵкрат къпd аѳ адъогат ѧп сімволъл кредінцїї кввінтеле: „ші din Фііпл," къчї лецеа ші обічеіѵл чел векіѳ аѳ требвіт цїпѵт. Аша ар фі фост вніреа адевъратъ, ка Апвсепїї съ ціе обічеіѵріле сале, ші Ръсъріпепїї іаръшї але сале, ші вніі пре алцїї съ пв се хълеаскъ.

Трімісъсе Іоаппікіе краіѵл пре Васіліе Архіепіскопъл Трїповълъї ѧп Indiктіопъл ал шеселеа, лѵпа лъї Іѵліе, адекъ ѧп апъл ачеста 1202, ѧп ал оптспре-zечелеа ап ал Архіпъсторіеї лъї, съ теаргъ ла Роша, карєле аѳ ші терс пъпъ ла Dіррахіѳ лъпгъ таре, чі de аколо маї паіпте пв л'аѳ словозіт Гречії, лъѵдъпдвсе къ'л вор арвпка ѧп таре. Dрепт ачеea Васіліе с'аѳ ѧптърпат ѧп сатъл Каватокор, de вnde с'аѳ кіемат ѧпdъръпт пріп краіѵл Іоаппікіе, двпъ че аѳ аціѵпс ла дъпсъл Іоапп Капеллапъл ѧп лѵпа лъї Септемвріе. Іаръ Іоапп Капеллапъл ѧп 8 zіле але лъї Септемвріе аѳ ѧмвръкат пре Васіліе кв mandia чеа de Іппокептіе Ш трімісъ, фііпd de фацъ ші краіѵл Іоаппікіе кв

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

маї мълцї епіскопї ші боіерї. Ачесте тоате ле скріе Архіепіскопъл Василіе Папеї ын картеа карея і о аў трімис прін Іоанн Капеллапъл. Ші фііnd къ пе вретеа ачееа, ла атъта мъndріе венісе Патріархїї, de пътаї еї сфінцїа съптъл Мірў, Василіе съ роагъ de Іnnокентіе, съ'л слобоадъ ші съ'л ынвеце кът съ сфінцеаскъ съптъл Мірў[2]).

Ынтрънdъсе din Българіа Іоанн Капеллапъл, Бласіе епіскопъл Brandizъверълуї din порунка краіълуї Іоаннікіе л'аў петрекът пънъ ын Рома, прін каре аў трімис краіъл фрътоасе дарърї Патріархълуї Іnnокентіе ші пре лънгъ хрісовъл ші епістола маї сус adъсъ, ел ынкъ аў ръгат пре Іnnокентіе, съ факъ пре Архіепіскопъл Василіе Патріархў, съ-ї деа пътере de a сфінці Мірў, ші коронъ съ трімітъ прін унъл dintre Kardinalї, карele съ'л ші ынкороneze. Маї пре ъртъ despre сфada, карея о авea кў краіъл Унгаріеї, аша скріе:

„Ші despre отареле Унгаріеї, Българіеї ші але Влахіеї ласў съ цінdече сфінцїа та, ші съ ынdрепцї лъкръл ачела, кът ва фі маї dрепт; ка съ пў аібъ пъкат сўфлетъл сфінцїеї тале, ші аша съ аібъ ынпъръцїа теа къdінца Българіеї ші a Влахіеї, прекът аре краіъл Унгъреск къdінца Унгаріеї; ші съ ынчете ъчideріле крещінілор, ынтре ынпъръцїа теа ші ынтре Унгърї. Іаръ съ ціе сфінцїа та, къ чінчї епіскопїї але Българіеї се цін de ынпъръцїа теа, каре ле-аў кънріnс ші ле ціне краіъл Унгаріеї кў къdінцеле бісерічілор, ші епіскопіїле ачелеа с'аў фъкът пітіка; ші de с'аў фъкът ачеаста кў dрептъл, фіе аша[3])."

De че цеаръ с'аў цінът Епіскопіїле ачестеа пў цій, тотъшї мі се паре, къ с'аў цінът de Сербіа, къчї скріў Історічії унгъреші, къ Andреіў апої ал doілea фрателе лъї Emeрікў краіъл Унгаріеї пре тітпъл ачеста мълте неатърї аў бътът ші пре фрате-съў пътаї о ціръ de пў л'аў лепъdат din кръіте[4]).

[1]) Gesta Innocentie III. Nro. 70. [2]) Eadem 72. [3]) Eadem 71. [4]) Bonfinius f. 275. seq. Lucius f. 245. 255. Timon in Epit. Chronol. f. 23. Kemeny p. 55. Csatari p. 173.

Анъл 1203. „Biind Епіскопъл ші Капеллапъл чеї маї наінте пътіцї," зіче автораl[1]) вієцїї лъї Іnnокентіе, „ла Скаънъл Апостоліческ, Domnъл Папа кў dрагосте і-аў пріміт, ші сфътъindъсе despre пофта лъї Ioannікіе челъї маї dе мълте орї пътіт, dупъ кът о аў арътат епіскопъл, л'аў фъкът краіў Влахілор ші Българілор, трімісind ла dънсъл пре Леон kardinalъл преотъл сфінтеї Кръчї, ка пре ун сол a Скаънълуї Апостоліческ, ші трішісind прінтр'ънсъл скіптръл ші корона кръіаскъ, ка ын локъл Папеї съ'л унгъ ші съ'л ынкороneze краіў, dякъndъ'ї ші прівілегіъл апостоліческ, карele сънъ аша:

„Лъї Кало-Іоанн, лътінатълуї краіў ал Българілор ші ал Влахілор, ші ъртъторілор лъї, челор че вор ърта лъї ші ын кръіте ші ын аскълтаре de скаънъл апостоліческ de апъръреа."

„Ынпъратъл Ынпърацілор ші Domnъл Domnілор Іісъс Хрістос шчл: Фііnd къ din порънка Domnълуї dаторї съптемў а паще оіле лъї, врънd съ авем гріце de попсареле Бъл-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гърецїї ші Ромънещї, каре маї de мълтъ време съ реслецїсе (alienati fuerant) de ла цїцеле матеї сале ші пъдъждуind дп пътереа ачелуїа, прin карele Самоіл аў унсъ краіў пре Dauid, те пънем краіў престе еї, ші прin іубітул фііў Леон Кардіналул, Преотул съптеї Кручї, солул Скаунулуї апостоліческ, дцї трімітем скіптрул дмпъръцїеї ші коронъ кръіеаскъ; ка съ цї о пъе пре капъ, ка ші кум цї-о атъ пъне ноі, лъуnd цівръмънтъ de ла тіне, къ веї ръмънea повъ, юрмъторілор поцїї, ші Бісерічїї Роmеї плекат ші аскултъторіў, ші тоате цінутуріле ші цінтеле челе че съпт супсе дмпъръцїеї тале, ле веї цінea суит аскултареа ші плекъчіунea скаунулуї апостоліческ. Афаръ de ачеаста ла черереа чінстітулуї фрателуї постру Бласіе Епіскопулуї Брundizіuберулуї, пре карele л'аї тріміс ла скаунул апостоліческ, дцї dум слобозenіе съ вацї вані дпсъмnацї ку карактерул тъў дп тоатъ кръіmea та."

„Чінстітулуї фрателуї постру Архіепіскопулуї Тріповулуї дпкъ лї dум прівілегіon дп тоате церіле, дп каре дмпъръцещї, de прітацїе, каре дмпрежъ ку юрмъторії съї, пе юрмъторії тъї, de ачі дnаінте, лъуnd асеменea цівръмънт de ла еї, ку пътереа скаунулуї апостоліческ съ'ї дпкороneze, ші дп цеара та съ'аібъ пътере de прітацїе, ші лор съ ле фіе супшї Мітрополіцїї ші din Булгаріа ші din Влахіа ші dунъ капоане съ ле dea чінстea, карea се кувine унуї Прітат....."

„Dат дп Анагnea прin мънile луї Ioann іnodіakonul ші notarіul Съптеї Бісерічеї Роmеї, дп 6 калende але луї Мартіе, indіktіonul al 7-леа, анul дптрупърії Domnulуї o mіe doue сute треї, іаръ а поптіфікатулуї Domnulуї Іnnokentіe Ш-леа Папеї, анul ал шептелеа."

„Трішіся'і-аў ші стеаг Краіулуї Іоаннікіе ку маре пофалъ [2]), іаръ Архіепіскопулуї Васіліе ачестъ прівілегіon і-аў dat [3]):"

„Архіепіскопулуї din Тріпов, Прітатулуї Булгарілор ші ал Влахілор, ші юрмъторілор луї челор dунъ капоане пъші, карії вор фі суит аскултареа скаунулуї Апостоліческ, deanурреа."

„Дмпъратул дмпърацілор ші ч. ла..... Пре тіне дпкъ те пънем Прітат дп дмпъръцїа Булгарілор ші а Влахілор, ші бісерічїї Тріповулуї прin Прівілегіonul ачеста лї dум пътере de Прітацїе, рundуind, ка тъ ші юрмъторії тъї, карії дцї вор юрма дп аскултаре de бісеріка Роmеї, съ дптречеці ку вълфа прітацїеї пре чеіалалцї Мітрополіцї аї Булгаріеї ші аї Влахіеї, ші еї цїе, ші юрмъторілор тъї съ въ dea чінстea, карea dунъ капоане се кувine прітацілор. Despre ачеаста дпкъ врund a дпцїінца пре фръцїа та, къ ла ноі ачесте доуъ путе: Прітат ші Патріарх, токтаї уna дпсъмneazъ, фііnd къ Патріаршїї ші Прітацї тот о фортъ цін, мъкар къ пуmele лі се осъвеще."

„Тот прin прівілегіonul ачеста dум слобозenіе цїе, ші прin тіне юрмъторілор тъї, ка de ачі дnаінте съ унцеці ші съ бінекувънтаці пре Краії Булгарілор ші аї Влахілор."

„Іаръ мърind тъ, карele акума ещї Прітат бісерічеї Мітрополітане, алтул прin вре о дпшелъчіune аколо съ пъ се пъе, фъръ пътаї каре ва фі dунъ капоане алес ла скаунул ачела, кум есте обічеіул. Іаръ чел алес прin Мітрополіт ші прin Епіскопії de суит

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ел, кънd вор нвтеа фі de фаць, съ се сфінцеаскъ Епіскоп; іаръ чел сфінціт, съ трімітъ солій съї ла Скавнвл Апостоліческ пентрв mandie карea се ва da de пре трвивл фе-річітвлві Петрв, адекъ пентрв съмнвл деплінірії дірегъторіеї Архіерещї, лнтрв а кървіа лмбръкаре ва пвпе ціврътъптвл ачела повъ, вртъторілор пострі ші бісерічії Ромеї, карeле пі'л пвп повъ ші алцї Прітацї ші Мітрополіцї двпъ обічеівл чел de обще, ші тв лпкъ пі л'аї пвс, кънd аї лмбръкат mandia. Форма ціврътъптвлві ачествіа спре потепіре de a пврвреа o трімітем лпсътпатъ лп Бвлла поастръ, ші аеаста лпсътпънd лп тр'ѫпса, ка лпкоропънd пре вр'вивл дінтре вртъторії пвмітвлві Країв, прескрісвл ціврътъпт вот деавна съ'л пофтцї de ла дънсвл."

„Іаръ mврind вр'вивл дінтре Мітрополіцїї ціе din къдінца Прітацієї сввшї, веї лптърі алецереа капопіеаскъ de персоапъ вредпікъ фъквтъ, ші пре персоапа чеа алеасъ o веї сфінці Епіскоп; іаръ пентрв mandie, веї тріміте ла скавнвл Апостоліческ пре солій тъї кв солій бісерічеї, престе карea есте Мітрополітвл, ші пої вквроші лцї вот тріміте mandia, ка съ лмбрачї кв дънса пре Мітрополітвл, двпъ форта каре o веї лва кв бвлла поастръ; чі лптъмплъндвсе ка съ фіе ші солвл пострв de фаць, ачееа o веї фаче лмпревпъ кв дънсвл."

„Лцї дът ші ла ачееа слобозепіе, ка съ се поатъ сфінці хрістъ-вшї олеї пентрв чеї кіемацї ші чеї болпавї, лп тот апвл лп чіпа Domпвлві, аша лп бісеріка Бвлгаріеї, ка ші лп бісеріка Влахіеї, двпъ обічеівл бісерічії Ромеї; ка de къте орї ва фі опї, чеї de ботезат съ'ї ботезе преоцїї, ші чеї de тірвіт съ се тірвеаскъ пріп Епіскопії локврілор; ші нічї сфінціреа Епіскопілор, нічї хіротоніреа преоцілор, саї съ се лмпedече кв тотвл, саї съ се ласе маї лпdелвпг. Къчї мъкар къ ла воі пъпъ акята преоцїї лп хіротоніреа са, ші Епіскопії лп сфінціреа са пв с'аї впс, тотвшї воім ка de ачі лпаінте (пв атъта рітвлві пострв, кът порвпчї Dвmпezeещї вртвnd, пріп каре съ порвпчеще лп леце, ка архіереії ші преоцїї съ се впгъ), тъпіле ачелора карії се хіротопеск преоцї, ші тъпіле ші капвл ачелора карії се сфінцеск Епіскопї, съ се впгъ."

„Афаръ de ачеаста фръцієї тале дът слобозепіе съ се поарте крвче, адекъ съмнвл патіміі Domпвлві, лпаінтеа та пріп тоатъ Бвлгаріа ші Влахіа."

Двпъ ачееа (квт се скріе [4]) тот лп віеаца лві Ішокептіе ал Ш-леа) Епіскопвл Албапвлві Іоапп, карeле ера чел dінтъїй dінтре чеї шесе Епіскопї, карії съпт чеї маї de фрвпте лптре кардіпалї, din порвпка Папеї аї впсї пре Бласіе din Брandizивер солвл Краівлві Іоаппікіе, ка прімінd маї паінте ел вцереа de ла кардіпалвл Леоп, апої съ впгъ ел пре Мітрополіцї, ші Мітрополіцїї пре Епіскопії съї, іаръ ачещіа пре преоцї.

Тот лптрв ачееа віеацъ [5]) съ адвче форша кв карea с'аї dат mandiile ла доі Мітрополіцї ші ціврътъптвл de дъпшїї ші de Прітатвл пвс, каре еї пв ле скріі пентрв лвпцітеа лор.

[1]) Acta Innocentii III. Nro. 73. [2]) Eadem Nro. 74. [3]) Eadem Nro. 75. [4]) Eadem Nro. 76. [5]) Eadem Nro. 77.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1204. Emerik Craiul Ungurilor în anul de aceste strîmtorele, s'au încoronează pre Ladislau al 3-lea fiiul său cel mai mare[1]), când iată că sosit la el Leon Cardinalul, solul lui Innocentie al 3-lea, cu Blasie Episcopul Brandizburgului, când în Ungaria cu treaba în Bulgaria la încoronarea lui Ioanitie Craiul Bulgariei și al Vlahiei, despre a cărăia întîmplare aștă scrie încă întîiul Innocentie al treilea[2]) Craiului Emerik:

„Întrebăndase la scaunul apostolicesc Ioann, atunci Capelanul nostru, iară această Episcopul Forcopiului, ne aș spus, cu cu mare dragoste s'aș primit prin tine, și aș dovîndit de la tine, ca nu numai el, ci și alți soli ai scaunului apostolicesc cu poate treace prin Ungaria în Bulgaria și Vlahia.... unde după aceea trimisărăm pre fiiul nostru Leon Cardinalul și preotul sfintei crucî, solul scaunului apostolicesc pentru propoveduirea credinții creștinești: pre carele cum el ne aș scris, mai mult l'ai ținstit de cât aș crezut, și după'i sărutare de pace, cu bucurie mare ași fătăduit unul altuia pretenșiunul, și dăruindul, nu numai i-ai încătuit cu poate treace, ci ai și poruncit oamenilor tăi, ca cu ținste cu'l treacă în Bulgaria, fătăduindui și aceasta, cu'i vei trimite la otare scrisoarea ta, careia cu o ziș asculcă, și după cuprindereia ei cu luncreze pentru pace. Mergînd așa dară cu trimișii tăi până la marginea Ungariei, aș venit la cetățuica ce cu chiamă Keve, unde numai Dunărea despărte Ungaria de Bulgaria, malul așteptăndul cu dorire de ceea parte. Ci după zăbavă de o zi fără de veste aș sosit unii, carii alergînd l'aș oprit și pre el și pre Episcopul Blasie de la trecere, din porunca krăeaskă zikîndu'i cu se întoarne la o tărîme a ta, de la care trecusse cale de trei zile mai nainte, și rușinînd acolo cu porunceaskă Domnului Bulgarilor, ca cu vie de grabă la un ostrov carele este între otare, ca acolo mai întîiș cu ziduce despre sfada dintre voi și cu așeze cum se cuvine, altmintrelea nu va putea trece. Iară cardinalul între altele aș răspuns, ku acheasta așa a o face nu trebuia, mi pentru ku de l'ar primi pre el cu legătură de acestea, c'ar vedea a fi Simoniți, mi pentru ku l'ar poate sili la ceva mai nainte de a fi legat scaunului apostolicesc prin legătura duhovnicească. Decî ne vrînd cu se întoarne, îndată aș eșit porunca de la comitul cetățuicii, ca nimenea cu îndrăsneaskă a vinde ceva cardinalului saș numitului episcop cît pedereia canului și a averilor. Și cardinalul cu numitul Episcop se puseră ca de trei cîte de oștași, carii întru atîta îl asupreșk, cît au poate zice cătară, încă o strujuesc; cu tăcut alte necuviințe che i se fac.“

Cardinalul Leon n'aș așteptat cu meargă epistola acheasta în mîna Craiului Emerik, ci aș scris și la aduparea cărții ungurești: drept acheea temîndusse Craiul, ca nu cumva cu întîmplare Papa încoronarea fiiului său, aș slobozit și pre Leon cardinalul, și pre Blasie Episcopul mai nainte de a lua epistola[3]). Totuși luînd Craiul Emerik epistola mai cuc adusă, aș răspuns Papei foarte mărind pre Craiul Ioanitie, la care mări patriarhul Romei Innocentie al III-lea[4]) așa răspunde:

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„Ла а доуа: Че аї скріс къ пъмітъл Іоаннікіе аў кънріпо цеара, карса о аў дат жестре татъл тъў сърорії тале дмпъръцесеї Гречілор; ші къ цеара Сербіеї карса е супъсъ коропії тале, лъънd кз сіне тълціте де пъгъні о аў цефъіт фъръ де тілъ, дптрз атъта, кът афаръ де чеї че с'аў оторжт прін тіръннііа лъї, тълці крещіні с'аў дъс дп робіа пъгънілор — — съ щії де бзпъ сатъ, къ повъ пз пе плаче орі че с'аў фъкът спре вътъмареа ші пагъба та, ші ка съ ці се факъ дестъл, кз де адінсъл пе вом сіргъі."

„Ла а треіа дцї ръспъndем аша: Къ тъкар къ аї скріс къ пъмітъл Іоаннікіе пз есте Domnъ а вре вніі църї, де аў ші кънрінс о парте din цеара та, алтъ парте din цеара алтъіа, ші пъмаї пънъ ла о време ле ціне кънрінсе, де вnde те тірї, къ пре вн апріат петік ал тъў, пе дптребъndвте, аша дп грабъ воім съ'л дпкоропъм Краіў; тотъші (чі іартъ) алтшінтрелеа стъ лъкрзл, деспре о парте, фііnd къ пз щії деплін адевързл: къчі дп вечії трекуцї, тълцї Краі с'аў дпкоропат дп Българіа прін скаънзл апостоліческ, прекът Петрз, Самоіл ші алцїі двпъ дъншіі. Цептрз къ Краіъл Българілор, прін проповедъіреа ферічітълзї Ніколае предечесорілзї пострз, ла але къръіа дптребърї маї адесе орі ръспъndea, кз тоатъ цеара са с'аў дпвреднічіт а се ботеза. Даръ кз време дмпътернічіндъсе Гречії, Българії ш'аў піердът дмпъръція, ба че е маї тълтъ, аў фост сіліцї събт греў цізг а слъці дмпъратълзї din Царіград пънъ атъпчі, пънъ кънd маї пре вртъ доі фраці, адекъ Петрз ші Іоаннікіе пъскуцї din віца Краілор маї din наінте, цеара пърінцілор съї пз атъта о аў кънрінс, кът о аў къщігат дпдърънт, аша кът дптр'о zi аў бътът марі прінці, ші пепътърате попоаре: дпсъ тотъші пз zічет, къ доаръ вре о парте de цеаръ пз о аў кънрінс кз пътереа, чі статорнічеще дптърім, къ партеа чea маї тълтъ а църії о аў къщігат din къdінца пъріптеаскъ. Кз тоате ачестea поі пз врет съ'л дпкоропъм Краіў престе цеара алтъіа, чі престе а са, двпъ кът аў фъкът ші предечесорії пострії, врънd ші ачеea, ка ші ел съ дптоарпе цеара карса о ціне кз педрептъл, ші лъї дпкъ съ і се дптоарпе цеара карса с'аў лъат de ла ел кз педрептате, фііnd къ ші ел пе аў рзгат ка съ фачет дрептате дптре тіне ші дптре ел."

Cocind дп Трінов Леоп Кардіналзл дп 15 Септемвріе аў плініт тоате къте і-аў фост порзнчіт Патріархзл Іппокептіе, ші дпкоропънd Краіў пре Іоаннікіе дп zioa Архангелълзї Міхаіл, дп 15 зіле але лъї Noемвріе аў порніт кътръ касъ, двкънd ші доі прзнчі кз сіне съ дпвеце латінеще, dінтре карії пре вnзл л'аў кіемат Васіліе, іаръ пре челалалт Вітлеім[5]).

Іаръ Емерік Краіъл Vнгърілор, двпъ че аў дпкоропат пре прзнкзл съў Ладіслав ал Ш-леа дп 25 Септемвріе[6]), пз тълт аў тръіт, чі аў мзріт дп Декемвріе, лъсънd тътор фііълзї съў пре фраге-съў Andреіў, апоі Краіў пъмітал II-ле[7]).

[1]) Timon in Epitome Chronol. f. 24. [2]) Gesta Innocentii tertii Nr. 78. [3]) Eadem Nr. 80. [4]) Eadem Nr. 79. [5]) Eadem Nr. 80 et 81. [6]) Bonfinius f. 277. [7]) Thomas Spalatensis f. 569.

Анъл 1205. Латінії, адекъ Італіанії, Фрънчії ші Цертанії, карії прімісе кръче асзпра пъгънілор, ка съ къщіце дпдърънт Палестіна ші алте църі de ла дъншіі, ш'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вітат даторіцъ, ші дпчепънd а върса сънце крещінеск, дп лок de чел пъгъпеск, дп апвл трекът дп 12 зіле але лві Апріліе аў кънрінс Царіградвл, ші ш'аў фъкът дмпърат пре Балдвінъ Фландрвл [1]). Фііnd аша даръ престе Латінії чеї крвчіцї дмпърат Балдвін, іаръ повъцвіторї Хенрік фрателе лві Балдвін, Мархіонвл Мънтеферратвлві Боніфатіе, Хенрік Dandвл Dвка Венеціеї, ші комітвл Плееї Лвдовік (іаръ пъ Долоік, кът дл пътеще Некіта [2]), дънъ обічеівл Гречілор, карії пътаї кът аў дптънекат Історіа прін тътареа пътелор челор пропрії), ші трімiцind ла ачещї Латінї Іоаннікіе Краівл Ромънілор ші ал Българілор пентрв дпцелецере, пъ пътаї пъ с'аў аскълтат ка вн Краіў, чі дпкъ і с'аў ші лъвdат Латінії кв тот фелівл de ръў, de пъ ле ва da лор тоатъ Місіа de ціос, кареа о къцігасъ дпdърънт de ла Гречі [3]). Dечї Іоаннікіе аў скріс Патріархвлві din Рома лві Іннокентіе ал Ш-леа, съ ашеze пре Латінї din капвл лві [4]), чі нітіка аў іспръвіт. Dрепт ачееа Іоаннікіе пре Гречії чеї че фвцісе ла ел, dвпъ че пъ і-аў пріміт Латінії дп оціле лор, dвпъ лвареа Царіградвлві, і-аў тріміс а касъ, ка фіеще каре съ аціце пре аї съі ла ръскоалъ асвпра Латінілор, прекът аў ші фъкът [5]). Іаръ Іоаннікіе кіемънd дптрв аціторіў пре Скіте (пре каре Хенрік фрателе лві Балдвін дп епістола лві Іннокентіе ал Ш-леа трімісъ [6]) шаї віне дї пътеще Комані, къчї аў фост Ромънії чеї dea стънга Dвнърії), че аў маї фъкът? пе дпваць Некіта [7]) зікънd: „Ші, ка съ ле спвнет пре рънd, каре с'аў дптъмплат маї дпколо, Романії (Гречії требвіа съ скріе, de і-ар фі лъсат тъndріа пе Гречі съ'шї цінъ пътеле, ші съ пъ'шї скімбе неатвл), карії цінеа Одрівл ші Dідототіхвл, бізвindвсе Ромънілор рътъпеа аколо. Іаръ Іоаннікіе каре адвчеа оціле сале ші маї маре аціторіў de ла Скіте, се гріцеа съ пъ'л прічеапъ Латінії. Dечї кът аў дпцелес Балдвін кв чеї треї повъцвіторї ръскоала Ромънілор, дndатъ аў тріміс оцї дп коптра четъцілор каре се ръсколасе. — Іаръ дмпъратвл Балдвін аў ешіт дп лвна лві Мартіе кв комітвл Плееї Долоік, ші Хенрік Dandвл Dвка Венеціеї dвпъ дъншії, фіеще каре кв легіоапеле сале, ші шънцвind ла Одріў маї денарте de кът аціпце съцетътвра, а доба-zі оціле ле аў апропіат de zidврї ші аў фъкът махіне. Престе пъціне зіле Іоаннікіе аў порвнчіт внеї пърці але Скітелор съ пъвълеаскъ асвпра каілор ші а добітоачелор, каре пъщеа дп рътвріле de лънгъ табъра Латінілор, ка съ черче сфатвріле ші вітежіа нетічілор, іаръ ачещіа кът аў възът пре Скіте, дndатъ аў апвкат сълціеле, ші свindвсе пре каі, аў dат двпъ дъншії, карії дndатъ аў дпторс спателе, ші фвцind тот дптр'вна, съцота дndърънт, ші аша аў трекът зіоа ачееа. Dечї Іоаннікіе с'аў трас ла стръмторї ші с'аў аскvнс дптре деалврї, пъzindвсе ка съ пъ прічеапъ нетічії къ е de фацъ: ші іаръшї аў тріміс пре маї мвлцї дintре Скіте, ал кърора повъцвіторіў ера Коца, *Коτζας*, дп табъра Латінілор, дndетънdв'і ка съ се поарте ка ші чеї din тъї, ші тот пре ачееа кале съ се дптоарпе. Латінії въzind de поў пре Скіте, іаръшї с'аў дптрармат, ші маї кв маре інітъ с'аў лват dвпъ дъншії; чі фвцind Скітеле, Латінії неввпеще і-аў алвпгат пънъ ла локвріле дп каре ера дптінсе кърселе ші леашврiле, ші аў dат de одіхніте оцї, фііnd еї ші каії лор обосіцї de кале, ші се кънрінсере дп тіж-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

локъл Скітелор, de мълцimea кърора асъпріцї фiind, с'аў вътът цioc de пе кaї. Къзът'аў чеї маї вънї кълъреці, къзътаў шi комітъл Плееї Долоік къ чеї маї вітеці Латінї, шi Балдъin с'аў прinc, шi віў с'аў дъс дn Мicia, кареле дъкъndъce дn Търnов, с'аў бъгат дn темnіцъ дnкъркат de лanцърї пънъ дn грътazї. Іаръ канъл ръътъцілор Dandъл Dъка Beneцieї, кареле ера дn коada оцілор, дncелегъnd nердereа din чеї че фъцea, с'аў дntърnат дn табъръ, шi дъnъ че аў дnоntат, къ бътаia аў фост de къ саръ, аў порънчіт съ adъкъ лътінї дn кортърї шi съ факъ боботъї, ка съ гъndeаскъ Romanії къ n'аў nерit тоатъ оастea, нічі се трaце de la бътаie: decї дъnъ стража чea dintъї a nonції с'аў дъс дn Pedecтъл de лънгъ mape, шi de аколо дntълnindъce къ Хenрік фрателе лъї Балдъin дn Царіград.“

Дntръ ал чінчелea кап скріе Nекіта, къ періреа Латінілор кареа с'аў скріс маї със с'аў дntълnіat дn 15 Апріліе ал анълъї de акът, шi къ Іоannікіе nентръ бірънца ачеаста аў dat Komanілор тоате четъціле Тракіеї челе de сънт латінї съ ле прade, апоі дndатъ зіче:

„Чі Іоannікіе nъmълт зъбовind дn четъціле Тракіеї с'аў гръбіт дn Тессалоніка ка съ дndрепте цінътъл ачела дъnъ плъчереа са, шi съ къnрindъ четъціле каре се десбinace de ла латінї. Дрепт ачееа шергънd ла Серра, с'аў бътът къ латінii карії ераў аколо, шi пре ачеіа дnкъ і-аў дnбinс, даръ къ mълъ върсаре de сънце; nентръ къ латінії бізъindъce дn тещешъгъл мілітъреск, аў дntълnінат пре Іоannікіе къ інітъ, шi mълцї остаті de аї лъї аў тъіат, даръ дnскърт дъnъ ачееа бірънdъce аў фъціт дn четатea Серра, шi маї nainte de a дnкide порціле, Ромънії шi Гречії карії лї гоніа, аў дntрат тот de одатъ къ еї, шi аша с'аў прinc четатea Серра, шi аў стрікат zidъріле еї. Карії с'аў прinc din латінї, с'аў дъс дn робіе..... Дnвінгънdъce шi Боніфатіе мархіонъл Мънте-ферратълъї, de доъ орі с'аў дnкіс дn Тессалоніка; іаръ Іоannікіе аў къnрinс Берреа шi алте четъцї de але Мархіонълъї, прекът і-аў плъкът.“ Ашіndереа скріе шi Акрополітъл [8]) despre nердereа латінілор ла Одрів шi прindереа лъї Балдъin; даръ Хenрік фрателе лъї Балдъin дn епістола лъї Іnnокентіе ал Ш-леа трімісъ [9]) маї дnфрътцецеазъ лъкръл.

Тот дntръ ачел anъ аў мъріт прънкъл Ладіслав ал Ш-леа, Краіъл Унгарієї, къръіа і-аў ърмат дndатъънкіъл шi тъторъл съў Andреіў ал П-леа [10]).

[1]) Nicetas Choniates de Balduino Flandro Cap. 5. [2]) Idem ibidem Cap. 4. [3]) Idem l. c. [4]) Gesta Innocentii tertii Nr. 80 et 108. [5]) Nicetas Choniates Cap. 4. [6]) Gesta Innocentii Nr. 105. [7]) Nicetas Cap. 4. et 5. [8]) Georgius Acropolita in Chronico Compendiario Cap. 13. [9]) Gesta Innocentii Nr. 101. [10]) Timon in Epitome Chronol. f. 24. Georg. Jeremias Haner Regum Hung. Periodi 8-ae §. 142 n. 9.

Анъл 1206. Хenрік фрателе дmnъратълъї Балдъin, de кът кареле nімене n'аў щіът маї бine лъкръріле, дn анъл de акът аша скріе Патріархълъї Іnnокентіе Ш [1]).

„Прекът кredem decтъл de щіът въ есте, къt с'аў прinc nентръ пъкателе noастре Domnъл постръ дmnъратъл, ошорndъce шi прinzindъce o mape парте din осташії лъї de Komanі дn ръсбоіъл de ла Одрів. Дъnъ ачееа adъnъndъce прінції, баронії шi оста-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

шиї, ші алегъндвтъ пре mine се порт гріце de ѧшпъръціе, ам ешіт din четатеа ѧтпъртеаскъ ші кв оастеа крещінеаскъ ам свпвс маї твлте четъцї, кастелврї, каре се ръсколісе асвпра поастръ, апоі іаръшї не-атъ ѧптврпат ѧп Царіград пре ла съптвл Ремціе. Іаръ спре паza четъцїї, че се кіатъ Росса, саъ Рошіъ, ам лъсат пре Тота de Терраштnda бърбат съргвіторіъ ші істецъ, кв твлцї осташї, ші стеагврї, ші ръмъind еї аколо, не ла Стретепіе лі с'аъ спвс къ Влахіі аъ квпрінс о четъцвїкъ de лъпгъ Росса. Еї даръ de поапте ешind ѧптрартацї din Росса, пре Влахіі чеї аколо афлацї і-аъ оторжт, ші спъргънd четъцвїка, кв прада Влахілор ші кв каіі лор аъ ѧпчепвт а се ѧптоарче: кърора кънd се ѧптврпа din леашврї, ле-аъ ешіт ѧпаінте твлціте de Влахї ші de Комапї, ші ловіndвсе ла олалтъ. о ваї! din ісбъндъ Двтпезееаскъ аї пощрії маї тощі, саъ с'аъ оторжт, саъ с'аъ прінс. Іаръ карії фвсесе лъсацї спре паza четъцїї ка ла 40, de поапте ешind кв стеагвріле с'аъ ѧптврпат ла поі съпътошї."

Везі къ маї біне ръспікъ Хепрік, чіне аъ фост Скітеле, карії аъ цінвт кв Іоаппікіе, de кът Гречії, карії п'аъ цівт алте, саъ п'аъ врвт съ ціе, фъръ се пореклеаскъ неатврілe, челе деа стъпга Двпърії „Скіте", іаръ челе de кътръ Апвс „Латіпї, ка съ'шї факъ пропріъ пвтеле Ромапілор, аї кърора пвтаї свпвшї аъ фост Гречії, іаръ нв din съпцеле лор прѣсіцї, прекът съпт прѣсіцї Ромънії ші Італіапії, de ла карії ѧтпъръцїа ѧпкъ пвтаї кв віклешвг о аъ фост лват.

Акрополітвл[2]), карeле ѧп лок de Влахї пвпе Българї, ѧпкъ аша скріе ла апвл ачеста: „Краівл Българілор (Іоапп саъ Іоаппікіе) вігвіndвсе ѧп фъгъдвінцеле Одріапілор, аъ шерс съ'ї dее четатеа, чі еї п'аъ врвт съ і се свпве. Дрепт ачеea тъпііndвсе аъ ѧпквпцівrат четатеа; чі пещііndво бате, с'аъ двсъ de аколо ші къtънd десъвършіт пре Італіапї, аъ кврс пріп тоатъ Макідопіа, ші кв преа таре прадъ с'аъ ѧтбогъціт, аша цефвіnd четъціле кв локвіторії ѧтпревпъ ші стрікъндвле, кът съ пвтаї поатъ ресвфлецї Ромеії, пептрв къ аъ стрікат токта din фвndамент Філіппопоівл, Іраклеа, Папіквл, Ределвл, Харіопоівл, Траіапопоівл, Макра, Клавdіопоівл, Місопопоівл, Перітеорівл ші алтеле, каре але пвтъра пв есте оп: тъind твлцітеле ла Двпъре περὶ τὰς περαίας τοῦ Ἴστρου, ле-аъ ашезат, ші de пе пвтеле търговрілор ші четъцілор челор стрікате, аъ пвшіт колоніile сале, зікънd кь ісбъндеще пагвбіле, каре ле фъквсе ѧтпъратвл Васіліе Българілор, despre карeле мъртврісіа, къчї кв къdінцъ се зіче „Българоктоп," даръ пе сіпе ѧпкъ се пвтеа „Ромеоктоп." (Токта біне, къчї „Ромапоктоп" пв се пвтеа пвті, пефііnd Гречії Ромапї).

Despre стрікареа четъцілор пріп Акрополітвл ѧпсешпате, токта аша скріе ші Ніkіта[3]), пвтаї кът adaогъ, ворвind despre четъціле de кътръ тареа-Неагръ, ачеаста: „Dіntre челе маї твлте ші маї тарї четъцї пвтаї Бізіа ші Селівріа аъ скъпат ші de цефвіре, ші de срікаре, фііnd пв пвтаї кв тарї zідврї ѧпквпцівrате, чі ші ѧп локврї пестръвъчіоасе ашезате."

Скріс'аъ ші Патріархвл Ромеї Іппокептіе Ш-леа[4]) краівлвї Іоаппікіе, ка съ слобоа-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

dъ пре дмпъратвл Балдвin din прincoape, чi Ioannikie[5]) i-aъ ръспвнс, къ пв'л поате слобozi, къчi тврice; despre акървia тоарте твлте скрiъ. Еъ воiъ адвче ziceле челор маi бвнi iсторiчi ши тв цiвдекъ адевървл. Аша даръ Акрополитвл[6]) вiсъind despre ачееа че аъ фъкът Крвтпъ дп апвл 811 кв капвл дмпъратвлвi Nikiфор, ziче: „къ капвл лвi Балдвinъ дтфрвтсецат de тоате пърцiле, аъ слвцit дп лок de пъхар варварвлвi (Ioannikie).“ Nikita скрie[7]): „Deчi тоартеа лвi Балдвinъ аша с'аъ дптътплат, дп ръсвоiвл кв Скitеле прinc фiind ши дпкъркат кв легътврi, прекът am zic, дп лвпгъ timпъ аъ фост дп Търпов. Iаръ пептрв къ с'аъ dicвinat Асniат ши аъ трекът ла Латini, Ioannikie свпърънdвce ши крескъndв'i тъnia din zi дп zi маi тврвврат, пре Балдвinъ л'аъ скос din темпiцъ ши тъindв'i кв ферестъвл (πρίων) тъiнеле de прin коате, ши пiчioареле de прin цепвнкi, аъ порвпчit de л'аъ арвпкат дптр'о вале, вnde a треia zi de тъпкареа корвiлор кв грев аъ тврit; ши пв пвтаi пре ел, чi ши пре Ромеii чеi прinшi тот кв ачееашi крвdzime i-аъ оторжт.“

Аnnaлiствл Фландрiеi ла Ассеman[8]) ziче: „Odрivл четатеа чеа таре a Гречiлор, пiчi Фрънчiлор, пiчi Венецianiлор вреа съ се свпве. Аколо фвцice маi твлцi Гречi de вра Латiniлор, ши кiетънd дптрв аджторiъ пре неатвл Ромънеск — accita in auxilium Valachorum gente, цinea орвеще четатеа дп контра a лор пощрii. Четатеа ачееа врънd съ о батъ Балдвinъ, прinсв-с'аъ, оторжтв-с'аъ дп бътаie, пв се щie, къчi пв с'аъ маi възвт двпъ ачееа. Съпт карii зiк: „Къ Ioannikie краivл Ромънiлор пре асквпс i-аъ ретезат капвл.“ Iаръ Аnnaлiствл Фландрiei пре Скite саъ Комani дпкъ'i пвтеще Влахi саъ Ромънi, квпринzindв'i тот свпт вп пвте.

Чi маi дпцелепцеще скрie Брiецie[9]) зikънd: „Iаръ че i с'аъ дптътплат лвi Балдвinъ, двпъ че л'аъ двс дп Бвлгaрia, пв се щie, дар e маi de a се крede, къ аъ тврit дп темпiца лвi Кало-Ioann; пептрв къ пв e de a се крede, че скрiъ Гречii, къ тъindв'i тъiniле ши пiчioареле, л'аъ арвпкат дп вале, ши аколо аъ тврit двпъ треi ziле, прадъ пасерiлор ши фiерелор.“ Адевърат есте къ Ioанikie аъ фост отъ гроаспкъ, ши фърь de мiлъ с'аъ пвмit „Ромеоктоп“, саъ вчiгъторiъ de Гречi; чi dintрв ачееа вnвi бърбат ши вiteaz, квm аъ фост Ioannikie, пв требвie клеiть o тiрънnie аша de маре.

[1]) Gesta Innocentii tertii Nro. 106. [2]) Georgius Acropolita in Chronico Compendiario cap. 13. [3]) Nicitas Chroniates de Balduino Flandro cap. 7. et 8. [4]) Gesta Innocentii tertii Nro. 107. [5]) Eadem Nro. 108. [6]) Georgius Acropolita l. c. [7]) Nicetas Choniates de eodem cap. 10. [8]) Annales Flandriae apud Assemanem in Kalendario Eccl. universae Tom. 5. part. 1. cap. 4. [9]) Philippus Brietius in Chronico universali ad annum 1205.

Апвл 1207. Nimika аъ фолосit тот нороквл ши тоатъ вiтецia краivлвi Ioannikie, къчi дп апвл ачеста аъ ръпосат дп Domnвл, despre карele аша скрie Акрополитвл[1]): „Ioannikie ацivнгънd пънъ ла Тессалоника, ш'аъ сфършit вieaца din цivнгivрi саъ квm зik алцii, аъ тврit din осънda Dвmnezeeаскъ; пептрв къ аъ вiсат, къ вп от дптрартат стъ лънгъ ел, ши'i стръпвпце коастеле, пептрв ачееа i с'аъ dat пвте de къiпе, ши de тощ с'аъ порекliт Кало-Ioann, пептрв къ дпквтпъцindвce кв Скitеле, пре ачещia пв пвтаi

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

і-аў трас ла сіне, чі ші пъравъріле лор дпкъ ле-аў сънт, фоарте мълт десфътънdъсе дп вчідеріле Ромеілор. Мърінd ачеста, Боріла, непотъл лъї din соръ, късъторіndъсе кв мътъшъса Скотіda, аў апъкат дмпъръцііа; іаръ Ioann фіікл лъї Асан пре аскънс с'аў dъсў ла Скіте (маї віне ла Ръші, кът се зіче ла апъл 1221)."

[1]) Georgius Acropolita in Chronico compendiario cap. 13.

Anіі 1207 — 1210. Дп апъл 1207 Колоman ал doілеа, пъскът фііў ал лъї Andреіў ал doілеа краіълъї Унгаріеї, с'аў дпкоронат краіў Галіціеї, чі дп апъл 1209 с'аў пъс ла аріцъ прін Ръші, апоі дп апъл 1210 іаръші с'аў слобозіт[1]).

[1]) Timon in Epitome Chronol. f. 25. Georgius Jeremias Haner Regum Hungar. Period. 8. §. 145.

Anіі 1212 — 1214. Търоціе[1]) скріе, къ дп апъл 1212, аў оторжт Банко банъл пе кръеаса Цетръde, пефііndъї акасъ бърбатъл Andреіў II. Timon[2]) дпкъ аратъ dintr'o donaціe, кареа с'аў фъкът оаре-кърві Мішка дп апъл 1214, пентръ ачеea, пентръ къ атънчі кънd с'аў оторжт Цетръde, аў мънтъіт de моарте пре Бела чел дптъіў пъскът фііў ал лъї Andреіў: кът къ вчідереа кръесеї с'аў дптъмплат маї наінte de апъл 1214; ашаdаръ грешеще Бонфініе[3]), ші Бокшаі[4]), кънd скріў, къ Цетръde с'аў оторжт, dънъ че аў порніт краіъл Andреіў кътре Палістіна; къчі Andреіў аў пътът а пъ фі а касъ, дпсъ рънd дп апъл 1214 пре Колоman кв Соломіа, кв карea аў dобъndіт Галіціа de врік, de вnde аў ші лъат краіі Унгърещі de се скріў краіі Галіціеї ші Лодомеріеї[5]).

[1]) Thuroczius f. 148. [2]) Timon in Epitome Chronol. f. 25. [3]) Bonfinius f. 279. [4]) Boksai f. 919
[5]) Annonymus in decretis et vitis regum Hung. Part. 2. p. 30.

Апъл 1215. Кънкъ колоніі чеї дп апъл 105, dінті дп Дакіа веке de Дмпъратъл Траіан, с'аў деспърціт прін Дмпъратъл Адріанъ, ші вніі с'аў трекът дп Dакіа повъ, іаръ партеа чea маї маре, с'аў лъсат пе лок, ат арътат ла апъл 274, кът ле-аў вмблат, мі че лі с'аў дптъмплат колоніlор ачестора dънъ dіспърціреа лор, пънъ ла вепіреа Българілор, карea с'аў дптъмплат ла апъл 679, ші кът тоцї колоніі ачещіа с'аў кънрінс de дъншіі, dар пъ ка ровї, чі ка піще соцї, аї пътът ведеа ла аніі трекъцї. Віind Унгърії аў кънрінс о парте а Молdовіі, чі дп апъл 889 с'аў алънгат de аколо прін Паціпакї ші аў веніт дп Унгаріа de сас, de вnde погорънdъсе аў кънрінс дп апъл 904 тот Арdеалъл ші Бъпатъл, дмпрежнъ кв Ромънії, карії ера аколо, ші цінў църіле ачестеа пънъ астъзї. Пре Ромънії din Бъковіна, Молdова, Бессарабіа ші Валахіа de акът і-аў кънрінс дп апъл 889 ші dънъ ачеea Паціпакії, апоі дп 1053, 1065 Команії. Перінd Паціпакії дп апъл 1122 аў ремас дп церіле ачестеа Команії стъпънї Ромънілор. Чі Команії стръмошії Козачілор дпкъ с'аў алънгат dintr'ънселе дп апъл 1152 ші аша аў ръмас пътаї Ромънії, пре карії dънъ ачеea історічії, маї алес чеї Гречещі, і-аў пътіт „Комані," дп лок de „Романі" ші ші Скіте," кът с'аў арътат ла апъл 1186. Аша даръ дпзъdар скріе Ioann Філіщіх[1]): къ цеара мънтеneаскъ с'аў дмпопорат прін Негрв-Водъ, dънъ че аў робіт Тътарії дп апъл 1233 Арdеалъл ші църіле de прін преџівр; къчі зіче апонімъл Ромънеск[2]): „Хроніка чea веке, се dъ а греші кв 75 de анї, фііnd къ фъръ de нічі о dовadъ фаче дпченереа de ла апъл 1290, ші dънъ аніі

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ачеціа пене сіреаоа Domnілор, даръ дпчепереа чеа адевъратъ се доведеще din inскріпціа (uicania) мънъстірій: „Ачеаста о аѣ zidit дптъіѣл Domnѣ Radѣл Bodъ Negрѣ дп апѣл 1215.“

„Radѣл Bodъ Negрѣ ера Bodъ дп Apdeал, ші ші Херцег пе Атлаш ші Фъгъраш, ші аѣ коборѫт ла цеара Ромъпеаскъ пре апа Дъмбовіцеі ла Кътпѣ-Лѣпгѣ ѫnde м'аѣ фъкѫт кърцї, ші мънъстіре ла ачест ап. Веніт'аѣ ші Басараѣ Бапѣл Краіовеі, ші с'аѣ сѣпѣс лѣї. Ші аѣ стъпъніт пѣмітѣл domnѣ тоатъ цеара Ромъпеаскъ кѣ чіпчї цідеце але Краіовеі мъп дп Dѣпъре ші мънъ дп апа Сіретѣлѣї, ші дп Apdeал Атлашѣл ші Фъгърашѣл, кѫт ші чеї маї din ѫрта лѣї domnї мѣлтъ време аѣ стъпъніт ачестеа, dѣпъ кѫт се доведеще din тітѣлії Хрісоавелор. Іаръ dѣпъ ачеаста аѣ мѣтат Radѣл Bodъ Negрѣ скаѣпѣл ла кѫртеа din Аріешѣ, ші фъкъпdѫ'шї кърцї, аѣ фъкѫт щі бісерікъ, дп кареа dѣпъ тоартеа лѣї с'аѣ дпгропат, мі і с'аѣ фъкѫт мі статъ de піатръ, адекъ кіпѣл лѣї каре.ле есте дп ачеа бісерікъ.“

Енгел [3]) zіче, къ de ар кѫста інскріпціа de ла Кътпѣ-Лѣпгѣ, карѐа о адѣче anoніmѣл ачі, о ар фі възѫт ші Сѣлцер; даръ еѣ zік, къ Сѣлцер дпкъ пѣ ле аѣ пѣтѫт вedеа тоате, ші щіѣ къ Andpeіѣ ал треілеа дп декретѣл съѣ din апѣл 1291, апріат zіче, къ Фъгърашѣл есте а лѣї Ѫгріп, ші аѣ фост маї наінте ал шаї тарілор лѣї, de ѫnde дпкіd ші еѣ, къ Фъгърашѣл п'аѣ пѣтѫт фі а лѣї Negрѣ Bodъ дп апѣл 1290, кънd zіче Хроніка чеа веке къ аѣ трекѫт Negрѣ Bodъ дп Валахіа: dрепт ачееа аѣ требѫіт съ треакъ кѣ мѣлт маї наінте; ші dѣпъ апоніmѣл дпкъ п'аѣ дпторат ел Валахіа, чі пѣтаї о аѣ кѫпрінс.

[1]) Joannes Filstich in Schediasmate historico. [2]) Anonymus Valachicus cap. 44. [3]) Joannes Christianus Engel in literali Historia Valachiae p. 97.

Апѣл 1216. Dѣпъ тоартеа Цетрѣdеі Andpeіѣ ал II-ле Краіѣл Ѫнгаріеі с'аѣ дпсърат а доѫа оаръ, ші аѣ лѫат прекѫт скріе Пісторіе [1]) пре Іоланda, оаре каре прінцеасъ dінтре Гречі, маї наінте de а порні ла Палестіна, din кареа с'аѣ пъскѫт Іоклісіа кареа с'аѣ мърітат dѣпъ Краіѣл Apparoніеі [2]).

Пре Бела ал IV-ле фіѣл съѣ чел дптъіѣ пъскѫт дпкъ л'аѣ дпкоропат Andpeіѣ ал II-ле маї наінте de а порні кътръ ръсъріт [3]), dрепт ачееа доаръ мѣ апѣл 1216.

[1]) Pistorius f. 763. [2]) Anonymus in decretis et vitis regum Hung. Part. 2. p. 11, Timon in Epitome Chronol. f. 30. Thuroczius f. 154. [3]) Timon in Epit. Chronol. f. 28. 29. Faschingius Novae Daciae part. 5. p. 106.

Апѣл 1217. Andpeіѣ ал doілеа Краіѣл Ѫнгаріеі дп апѣл ачеста [1]) аѣ порніт кътръ Палестіна асѫпра пекредінчіошілор [2]) din порѫпка патріархѣлѣї Рошеі ші алецереа тѫтърор Краілор крещінещї [3]), кареа терцере а лѣї Andpeіѣ фост'аѣ спре фолосѣл Ѫнгаріеі ші ал церілор de прін преціѣр саѣ пѣ, вор арѣта ла анії вііторі жафѣріле ші пръзіле челе мѣлте але Тътарілор, каре с'аѣ ѫрзіт din церцереа ачееа.

[1]) Thomas Spalatensis f. 573. [2]) Thuroczius f. 149. Bonfinius f. 279. [3]) Privilegium Andreae II-di datum Mathiae Estoras anno 1225. quod exstat apud Khevenhüller tom. 2. f. 319. seqq.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anii 1218 — 1221. Aцiвнс'аѣ Andpeiѣ ал doiлea дн Сiрiа дн anвл 1218 [1]), лвat'аѣ Damiata de лa Свлтанвл din Вавiлon дн anвл 1219 [2]), ші дптврпатвс'аѣ — dвнъ че л'аѣ отръвіт аї съї саѣ алцii — пв щie Toma din Спалат [3]) дн anвл 1220 [4]), къчї дн anвл 1221, iаръшї i-аѣ свепіт карте din Poma съ се дптоарпе дн Палестiна, чi пв с'аѣ дптврпат [5]).

[1]) Timon in Epit. Chronolog. f. 26. seq. [2]) Thuroczius f. 149. Reva Centur. f. 14. Timon l. c. f. 28. [3]) Thomas Spalatensis p. 574. [4]) Timon l. c. f. 28. [5]) Georgius Jeremias Haner Reg. Hung. Period 8. §. 150. nota f.

Anвл 1222. Dовъ лвкрврї с'аѣ дптъмплат дн anвл de авт вредпiче de a се лва дн сатъ, anвл дптре Ромънii чеї de a dреапта Двнърii, алтвл дптре Унгврї шi дптре Ромънii, карii съпт дптре Унгврї шi съпт воiерї.

Despre Ромънii чеї че съпт de a dреапта Двнъреї скрie Акрополiтвл [1]) аша: „Чел dинтъiѣ Краiвл ал Българiлор (шi ал Ромънiлор) Acan аѣ авут доi фечiорї, пре Ioann mi пре Александрв. Ioann (дн anвл 1207) кв фвга скъпънd ла Рвшi — περι τα ρωσων χωρια, шi аколо зъбовind о време, шi adвкънd пре вnii dинтре Рвшi, аѣ пофтit съ'шi къщiпе дndърънт дмпърцiа пърiптеаскъ, шi аѣ прinc арме асвпра лвї Борiла, шi дпвiнгindвл аѣ квприnc маре парте a църеї лвї, Борiла дптрънd дн Трinов, шi дпкiс дптре zidврї шепте анi с'аѣ апърат„ чi ощiле остенindвсе с'аѣ десвinат кътръ Ioann ал лвї Acan. Двнъ ачеаста пре Борiла л'аѣ прinс din фвгъ шi i-аѣ скос окii din порвпка лвї Ioann: шi аша аѣ квприnc Ioann ал doiлea тоатъ Българiа.“

Iаръ Унгврiлор шi Ромънiлор, карii съпт свпт корона Унгвреаскъ шi съпт воiерi, квм есте шi фамiлiа меа, шi кв твлт маi наiнте аѣ фост, Краiвл Andpeiѣ ал II-ле ле аѣ дървit вн прiвiлегion фоарте маре, каре квприnde дн сine ачестеа вне воiнце [2]):

„Дптъiѣ, ка нiчї вн воiериѣ съ се поатъ nedenci саѣ прinde маi наiнте de a'л сорочi mi дпвiнце.

A doвa, ка цiнвтвриле воiерещї шi вiсерiчещї съ пв плътеаскъ вре o dare.

A треiа, ка нiчї вн стръin съ пв се прiмеаскъ ла dирегъторiile челе маi марї але църii, фъръ de вънъ воiнца маi марiлор църii.

A чiпчea, ка орi че лвкрв стътъторiѣ вор къщiга воiерii, съ фie de врiк.

A шеса, ка стръinii съ пв'шi поатъ квмпъра локврї стътътоаре свпт корона Унгариеї, шi de'шi вор шi квмпъра, фiii патриеї съ ле поатъ ръскvмпъра de ла еї.

A шептea, ка фiеще каре воiериѣ фъръ de потъ, дн кареа дшi перde капвл шi тот че аре, съ се поатъ скvла дмпротiва Краiвлвї, кареле ва лвкра дмпротiва вр'вnвї пвнкт dинтре ачестea.“

Прiвiлегionвл ачеста се цiне пънъ астъзi ка вн преа свмн odor, шi тоцї Краii квnd се дпкоронеазъ, требве съ цiвре къ'л вор цiнea, пвтаї пвнктвл ал шептелеа с'аѣ щерсѣ дн adвнареа църii din anвл 1696, пентрв кввioасе прiчinї, квм се ва аръта ла пвмiтвл an.

Ioann ал II-ле фiiвл лвї Acan, квм mi се вede, дпкъ п'аѣ квпринс Българiа de ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Боріла пътаї къ аџіторіял Рѫшілор, чі ші къ ал Ѳнгърілор; къчі Коломан ал II-ле фечіорял луї Andreiъ Краіълуї Ѳнгаріеї, ера Краіъ Рѫшілор, кът с'аъ арътат ла анул 1214, ші Ioann аъ авут тъіере пре сора луї Бела ал IV-ле фата луї Andreiъ ал II-ле, кът дпсъші Бела търтърісеще дп епістола, кареа аъ трімісо Папеї Грігоріе ал IX-ле дп анул 1238. Грешеще аша даръ Пісторіе[3]) кънd скріе, къ Анна фата Белій ал IV-ле, аъ фост търіtатъ dънъ Краіул Българілор, грешеще ші дптрѫ ачееа, къ пре Ioann фііул луї Acan дл пътеще Роџіслав.

[1]) Georgius Acropolita in Chronico compendiario cap. 20. [2]) Corpus Juris Hungarici. [3]) Pistorius f. 764

Анул 1223. Сіглер[1]), кареле аъ фост потаріъ пъблік дп Сібііъ скріе, къ дп анул de акът Andreiъ ал II-ле Краіул Ѳнгаріеї ар фі dat ѫн diплomат фоарте фрътос Сібііълуї кареле се кіема дпкъ атънчі сатъл луї Херман. Чі diплomатул саъ хрісовул ачеста нічі Хапер нѫ л'аъ пътът ведеа, кът скріе дпсъші[2]), мъкар къ аъ фост съперіптendent преste Сасіі din Apdeal. Тот дп анул de акът Andreiъ ал II-ле аъ dat ѫн diплomат мънъстірії din Керц, кареле съпъ аша:

„Дп пътеле съптеї Треіmі ші ал nedespърцітеї Ѳніmї, Andreiъ din міла луї Dъmnezeъ Краіул Ѳнгаріеї, Dалмаџіеї, Кроаџіеї, Рамеї, Сервіеї, Галліџіеї ші Лодоmеріеї dea пъръреа. Фііnd къ фіеще каре черере dipeaптъ e de a се пріmі de мъріmea кръіеаскъ, маї въртос ачееа, кареа се фаче din iniтъ de Dъхъл Съпт спре ачел dop порпітъ, ка съ і се дъръіеаскъ дпгъdъіпцъ дптрѫ de a da челе пътъптещї пептрѫ челе черещї, ка ата къ лъкрърї vrednіче съ dобъndeаскъ челе dъховпічещї; de ачестъ тетеіъ мішкаџї, воіm ка пріn рънdъл ачестора съ віе ла дпцііпцареа тътърор: кът къ dънъ че am дъръіт кredinчіосълуї мі іъвітълуї Нострѫ клерік Гочелін пептрѫ петішката луї кredinцъ кътрѫ Noї мънтеле съптълуї Міхаіл къ бесеріка ші пътъптъл че се ціпea de ел, (каре мънте есте дп пърціле Apdealълуї, ші Noї л'ат скітбат de la бесеріка Сібііълуї къ пътъптъл Боротпік, къ тоате къте се ціn de dънсъл), къ ачееа къdinцъ de слобozenie, къ кареа л'ат фост къпътат Noї, съ'л тощепеаскъ небъптъіт мі дп паче пъръреа, ші л'ат dat пріn порънка фечіорълуї луї Еліак челуї оръѫ; dънъ ачееа дпсъфлат de сѫс Гочелін пептрѫ спъсъніа сѫфлетълуї съѫ, de каре фіеще каре дп котъn аре опѫ, ле аъ дъръіт мънъстіреї din Керц, мі вііnd ла Noї, къ маре плекъчіъne с'аъ ръгат, ка Noї дъръіреа ачеаста съ о дпгъdъіm ші съ о дптърім пріn прівілегіопъл Нострѫ къ пътереа чea кръіеаскъ. Аша даръ дътоаре фііnd мъріmea кръіеаскъ a ціnea дптреџї къdinцеле фіеще къръіа сънѫс, мі a дптърі орънdъеліле челе din евлавіе фъкът, Noї дпкъ сокотind ръгъчіъnea луї a фі dреапт, ші дптърindуї дъръіреа, дът мънтеле ачела, бісеріка ші пътъптъл, къ тоате къте се цім de дънсъл, къ ачелашї тітъл de слобozenie, къ каре ле аъ цінут пътітъл маџістрѫ Гочелін, мънъстіреї din Керц, ка пріn прівілегіопъл ачеста пъръреа съ ле аїбъ. Марцінea чea din тъіѫ a отарълуї мънтелуї съптълуї Міхаіл дпчепе de кътрѫ ръсъріт дп поала мънцілор, ші се погоаръ спре рѫшорул че кърe din мънцїї ачеіа кътрѫ сатъл Рѫстел, кът съпт пѫсе сетнеле пе лънгъ рѫшор, пънъ дп калеа че се погоаръ din мънте дп Рѫстел; de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аколо трекънd калеа, се сѣе пе о кале пънъ ла сетпѫл че despарте отареле сателор Херман ші Рѫстел.“

„Іаръші дптърім прін прівілегіопѫл ачеста пътжптѫл, каре скоціndѫл de ла Ротъні — terram exemtam de Blaccis — пентрѫ сцъсъніа сѫфлетѫлуї Нострѫ л'ат фост dat пѫмітеї мънъстірї прін кредінчіоспѫл ші іѫбітѫ Нострѫ Бенедіктѫ атѫпчеа Воіводѫл dіndѫл дп тъпъ. Іаръ шарцінеа пътъптѫлуї ачестѫіа дпчепънd de ла апа Олтѫлуї, ѫnde се сфършеще ѫп остров, се сѣе прін локѫл че се кіамъ Егперпоток, пънъ ла фацїї че се зік Ногевік, ші марцінеа фацїлор каде дп рѫшорѫл че се зіче Арпаш; ші din мѫнцї мергънd кътръ атеазъ-zi, се погоаръ дп рѫшорѫл че се зіче Кърц — qui dicitur Kurtz, ші прін рѫѫл ачела віне апа Олтѫлуї, ші аша се сфършеще.“

„Іаръ пентрѫ ка съ ръмъе прівілегіопѫл ачеста ал Нострѫ тот dea ѫна петішкат, ам dat картеа ачеаста дптърітъ кѫ печетеа Ноастръ dea пѫрѫреа. Dat прін мънїле луї Клет Канцелларіѫлуї кѫрцїї Ноастре ші препосітѫлуї din Агріа, дп апѫл de ла дптрѫпареа Domнѫлуї 1223, фііnd скаѫпѫл Стрігопѫлуї гол, ші фііnd Архіепіскоп Калочеї чінстітѫл Ѫгрін, дп Чепad Decidepie, дп Веспрім Роберт, дп Zагравіа Стефан, дп Агріа Тома, дп Ваць Бріккіе, дп Печіѫ Вартоломеѫ, дп Ардеал Раїпалдѫ, ші алцї Епіскопї дndрептѫnd весорічеле луї Dѫmnezeѫ; фііnd Палатін ші Коміт Бодрогѫлуї Іопа Бан Соломон, Коміт кѫрцїї Кръесії Ніколае, ші ал Шопропѫлуї Ботез Комітѫл кѫрцїї Ноастре ші Комітѫл Бікішѫлуї, Бѫгald ал Пожопѫлуї, Мартін ал Мошопѫлуї, Лаѫрентіе ал Іаѫріпѫлуї, ші алцї Комітї цііnd цівdецеле: іаръ ал кръітеї Ноастре дп апѫл ал 20-ле.“

Прівілегіопѫл ачеста л'ат дптѫрпат din кѫвънт дп кѫвънт din скрісоареа луї Daniil Kopnidec [3]) векіѫ преатепѫлуї меѫ, de кът кареле шаї дпвъцат п'аѫ авѫт корона ѫнгѫреаскъ пре тітпѫл меѫ.

[1]) Sigler f. 52. [2]) Georg. Jeremias Haner Reg. Hung. Periodi 8. §. 153 nota s. [3]) Daniel Kornides Mss. tom. 2.

Апѫл 1224. Din прівілегіопѫл ла апѫл трекѫт адѫс аї пѫтѫт ведеа рѫдъчіна Ротъпілор din Ардеал, пре карії пѫтаї din Батціокѫръ і-аѫ zic сѫферіцї Іоann Kemény [1]) (de вінъ Ротъпеаскъ, кѫт воіѫ арѫта ла локѫл съѫ), пѫтаї ка съ'шї аскѫпzъ пеатѫл съѫ. Іаръ din прівілегіопѫл каре'л воіѫ адѫче ла апѫл ачеста, ші шаї пе ларгѫ веї ведеа, къ Ропъпії пѫ съпт пѫтаї сѫферіцї дп Ардеал, чі еї съпт ватра Ардеалѫлуї, пентрѫ кѫ Сасіі п'аѫ алтъ дрептате, фъръ пѫтаї кареа о аѫ ші Ротъпії, прекѫт аратъ прівілегіопѫл, кареле din кѫвънт дп кѫвънт аша сѫнѫ:

„Дп пѫтеле съптеї Треімї, ші педеспърцітеї Ѫнімї.“

„Андреіѫ din міла луї Dѫmnezeѫ Краіѫл Ѫнгаріеї, Далмаціеї, Кроаціеї, Рамеї, Сервіеї, Галліціеї ші Лодомеріеї dea пѫрѫреа. Прекѫт се ціпе de дірегъторіа кръіеаскъ а асѫпрі черѫічеа мънdрілор; аша се кѫвіне ачеіѫшї кръіещї мілї а рѫdіка кѫ дпdѫраре цре чеї асѫпріцї, а мъсѫра слѫжба кредінчіошілор, ші фіеще кърѫіа а ръсплъті кѫ граціе пентрѫ вредніч'іле сале.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„Biind дрепт ачееа кредінчіошій, оаспецій Нострій Теѫтонії (Сасій) чеї din Ардеал, ші кѫ ѫтіліцъ къzѫnd ла пічіоареле тѫрітеї Ноастре целѫіndѫce Ne аѫ аръtат, къ пептрѫ къ аѫ къzѫт de ла слобозепіа, кѫ каре с'аѫ фост кіетат прін чел преа кѫ евлавіе Краіѫ Геza тошѫл Нострѫ, аѫ аціѫпс ла съръчіе, пептрѫ каре крѫітеї Ноастре пѫ Ne аѫ пѫтѫт слѫці, ші дп ачееа, de пѫ'ші ва decкide окій крѫіеаскă мілъ, ші маї адъпк се вор акѫфѫnda: Ноі даръ плекѫnd врекіле обічпзітеї мілеї Ноастре ла дрепте череріле лор, врет съ віе ла щіреа челор de акѫт, ші а челор че вор ѫрта, къ Ноі кълкѫnd ѫртеле маї марілор Нострій, ші порпіцї din фѫndѫл мілеї, ле ам дпторс лор слобозепіа чеа маї de demѫлт, чі аша, ка тоцї локѫіторій лор, дпчепѫnd de ла Варош (Оръщіе) пъпъ ла Баролт (саѫ Баролdт); кѫ цінѫтѫл Секѫілор ал пътъптѫлуї Себес, ші ал пъпъптѫлуї Dараѫс, съ фіе ѫп попор, ші съ се сокотеаскъ сѫпт ѫп цізdецѫ, тоате комітатѫріле (цізdецеле), афаръ de ал Сібііѫлуї, щергъndѫce din рѫdъчіпъ. Іаръ комітѫл Сібііѫлуї орї чіпе ва фі, съ пѫ дпdръzпеаскъ а пѫпе пе чінева пѫртъторіѫ de гріне дп комітатѫріле ачелеа, de пѫ ва фі локѫіторіѫ dintre еї, ші пѫ'и вор алеце попоареле, dѫпъ кѫт лі се ва маї пъреа; ші дп комітатѫл Сібііѫлуї дпкъ пічі ѫпѫл съ кѫтпере кѫ вапї. Іаръ вістіеріеї крѫіещі съ фіе dаторї a da пе апѫ чіпчі сѫте de марче de арцint. De ла dареа ачеаста пре пічі ѫп тощеап саѫ локѫіторіѫ dintre dъпшіі врет съ фіе скос, de пѫ ва авеа осъбіт скѫтіцъ despre ачееа. Ачеаста дпкъ ле дпгъdѫім, ка вапії каре требѫе съ Ne плътеаскъ, съ пѫ се тъсѫре, фъръ пѫтаї кѫ марка de арцint, кареа ле-аѫ рънdѫітѫ чел de ферічітъ потепіре Татъл Нострѫ Бела, адекъ de патрѫ фертопі ші о цізтътате a шъсѫреї Сібііѫлуї кѫ ѫп denapіѫ de Колопіа, ка съ пѫ се скітбе дп кѫшпъп. Іаръ трітішілор de ла крѫіеаска търіте ка съ кѫлеагъ вапії ачеіа дп тоате zілеле къте вор zъбові аколо, съ лі се dее къте треї zлоцї пептрѫ келтѫеліле лор. Іаръ осташі спре слѫжба Краіѫлуї дп цеаръ съ dее 500, афаръ de цеаръ 100 de ва мерце Краіѫл дп персоапа са; іаръ de ва трітіте афаръ de цеаръ пре вре ѫпѫл dintre іобаціі съї саѫ дптрѫ аціѫторѫл претепѫлуї съѫ, саѫ дп лѫкрѫріле сале, пѫтаї 50 de осташі съ фіе dаторї a da, ші пічі Краіѫл съ поатъ маї тѫлцї пофті. Іаръ преоцї съ'шї алеагъ dѫпъ плъчереа лор, ші пре чеї алеші съ'і пресъпте, ші съ ле dее dіжтъ ші тоате челе съ ле пліпеаскъ dѫпъ чеа веке къdіпцъ бісеріческъ.“

„Маї врет ші таре порѫпчім, ка пре дъпшіі алтѫл съ пѫ'і цізdече, фъръ пѫтаї Ноі, саѫ комітѫл Сібііѫлуї, пре кареле дл вом пѫпе Ноі; іаръ de се вор кіема дпаіптеа алтуї цізdекъторіѫ, ачела пѫтаї dѫпъ обічеіѫ съ ціе цізdеката; ші дпаіптеа Ноастрѫ дпкъ съ пѫ се поатъ сорочі, фъръ пѫтаї кѫnd пѫ се ва пѫтеа съвърші каѳса дпаіптеа цізdецѫлуї лор.“

„Іаръ преете челе маї сѫс zice ле ам dаѫ лор пъdѫреа Влахілор ші а Бісспілор кѫ апеле, ка съ ле фолосаскъ дп котѫп кѫ чеї маї сѫс zішї, адекъ кѫ Влахіі ші кѫ Бісспіі, ка авѫnd тот о слобозепіе, пітъпѫї de аколо съ фіе dаторї a слѫці.“

„Преете ачеаста ле ам маї дпгъdѫіт, ка съ аібъ о печете, кареа съ фіе кѫпоскѫтъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Новъ ші боіерілор Нострій. Іаръ de ва вреа чінева dintre dъншіі съ се лецізіаскъ къ алтъл пентръ ваші дп фаца цізdецълъї съў, съ пъ поатъ кіета алте търтърій, фъръ пътаї dintre dъншіі. Скътindъї пре еї de тоате цізdекъціле стреіне ле дпгъdъім, ка dънъ обічеіъл чел векіў, тътърор съ лі се dee сърї търънте пе ла Сън-Ціорціў дп опт zіле, ші пе ла Сън-Мартін апшіdереа дп опт zіле."

„Ле таї дпгъdъім престе ачестеа, ка нічі ънъл dintre трібътарі съ дndръznеаскъ аї дтпedека пре еї саў свindъce, саў погорънdъce. Іаръ пъdъреа къ тоате пърціле еї, ші апеле къ кърсъріле лор, каре пътаї се цin de donaціа кръіаскъ, съ ле фолосеаскъ сърачії ка ші богаціі тот дптр'ън кіп."

„Врет ші таре порънчім ші ачеаста, ка nimene din іобаціі Нострій съ пъ кътеze a чере вре ън сат, саў вре ън prediў din але лор de ла кръіеаска търіре, іаръ de ва чере нещіне, къ пътереа de ла Noї dатъ съї поатъ ста дтпротівъ."

„Дпгъdъім престе ачестеа пътіцілор krediпчіошї, ка дптътплънdъce съ терцет noї ла dъншіі, пътаї треї сковорърї съ Ne плътеаскъ, іаръ de ва терце Воіvodъл пентръ фолосъл кръеск, пътаї dовъ сковорърї съї плътеаскъ, ъпа кънd ва дптра, алта кънd ва еші."

„Adъъгът ла скътіцеле челе zіce але таї сък пътіцілор, кът къ пегуціторіі лор пот вinde ші ътбла дп тоатъ кръітеа Noастръ, фъръ вре ън трібът; ші кът къ ка ачестеа ші дптре dъншіі съ се ціпъ, къ deadinсъл порънчім."

„Іаръ ка съ рътъпъ тоате къте zіcерът таї сък тарї ші петіткате, картеа ачеаста фъкърът съ се дптъреаскъ къ дndoіt печетнікъл Нострь. Dat дп апъл de ла дптрънареа Domнълъї 1224, іаръ ал кръітеї Noастре 21."

Dіпломатъл ачеста се афлъ дп цізdеката Палатінълъї Міхаіл Орсаг, карea o аў фъкът спре партеа капітълълъї din Opadea-таре дп апъл 1478; din карele тъ поцї вedea, къ Ротънії карії се zік Влахї, къ Бісценії, карії аў фост dънъ Енгел [2]) Паціпакі, чі апоі с'аў аместекат къ Ротънії, таї naінте аў тощеніт локъл, кът есте de ла поарта de фер, пънъ ла скаънъл Шепші, de кът Сасії din Apdeал, карії пътаї кът аў dовъndіt партеа din пъdърі ші din ръзърі, ка ші Ротънії ші Бісценії, чі п'аў стъпъніт атънчі, фъръ пътаї сателе de лънгъ калеа чea de поцъ de акът, дпчепънd de ла Оръціе пънъ ла Бародт. Ръў се дпталъ ата даръ ші ла пъпктъл ачеста вестітъл Edep [3]).

[1]) Joannes Kemény in approbatis Constitutionibus magni principatus Transsilvaniae. [2]) Joannes Christianus Engel in Antiquiori Historia Valachiae part. 1. p. 140. [3]) Jos. Carolus Eder in crisi ad Instantiam Valachorum de Transsilvania.

Апъл 1228. Дпкъ дп апъл 1222 Бела ал IV-ле дптръ атъта dicaрmonіe аў фост вепіт къ татъл съў Andpeіў ал II-ле пентръ таї тълте прічіні, іар таї въртос къ ш'аў фост лепъdат тъіереа, прекът аратъ Timon [1]); кът і-аў къътат а фъці дп Австріа, ті аколо а зъбові пънъ ла апъл ачеста, дп карele с'аў дтпъчівіт къ татъл съў, ші с'аў дптърпат а касъ [2]).

Тот дптръ ачест апъ аў dървіт Andpeіў ал II-ле лъї Dionicіe таверпікълъї Сеплакъл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de лънгъ Реген, шi Цеара каре ле аў фост кънпінс de ла Cimon банвл пентрв вчidepea Цетрвdeї, чea дн анвл 1212 дптъмплатъ [3]).

[1]) Timon in Epitome Chronol. f. 28. [2]) Idem ibidem f. 29. [3]) Diploma exstans in Diplomatariis regnicolar. tomo 1.

Анъл 1230. Дптре фамілііле челе шарї din Apdeaл, чea маї de фрвпте шi маї веке есте фамілiа комітілор Ваш din съптвл Eridie, іаръ аквта пвмітъ а Графілор Ваш de Цеара. Фамілiа ачeаста аў венiт кв дптъia дптраре a Вngврілор дн Apdeaл дн анвл 904 din Молdова; шi печетеа о аратъ къ пв пвтаї аў фост de фрвпте дптре Молdовенї, чi токта din каса че обльdвia Молdова; къчї пънъ дн zioa de аквм цine цiшiрвл саў стета Молdовiї дн печетпіквл съў. Dвнъ ачeea с'аў атестекат шi кв фамілiа лвї Dракvла, a обльdвіторівлвї църiї Мвнтенецї прiн късъторie, кvм воiў аръта ла анiї вiiторї. Ачi adвк пвтаї diпломатвл din анвл ачeста dat преа лвмiнатеї фамілieї ачестeia, карeле свнъ аша:

„Капітвлвл бісерічії Apdeaлвлвї твтврор вine кredinчiошiлор крецiнї, шi челор de акvм, шi челор вiiторї, карiї вор вedea скрiсоареа ачeаста съпътате de ла Мънтвіторівл твтврор. Ла дпцiinцареа твтврор врет съ вінъ прiн рвndвл кърцiї ачестeia, кvш къ боierівл преа мърітвл Ніколае, фiівл лвї Ioann ал фiівлвї лвї Етік, din съптвл Eridie, venind дп фаца поастръ, пе аў dat вп прівілегіon ал лвї Бела Краівл Вngарieї, рвгвndвce кв кввiiнцъ, ка пентрв маї шаре бізвінцъ шii дпкredepe съ'л скрieш din кввънт дп кввънт шi печетлвindвл съ iл dъm афаръ, каре прівілегіon свнъ аша: “

„Бела din міла лвї Dвmnezeў Краівл чел дптъiў пъскът ал Вngарieї твтврор челор че вор вedea картеа ачeаста съпътате de ла чел че есте Мънтвіторіў твтврор. Кънd din воінца Татълвї Нострв, шi din рескопт сфатвл боерілор църеї Noастре ам стрікат donaцiile de врік челе фъръ de кале фъкvте, Ne аў dat Новъ Чата фiівл лвї Лоб, боierівл църеї Noастре, вп прівілегіon de ла ръпосатвл тошвл Нострв Бела оаре-кънd Краівл, dат деспре dървіреа a повъ пътъптврї саў сате, каре прівілегіon dвнъ ачeea с'аў перdвт ла Noї din дптъмпларе саў din пебъгаре de самъ. Noї dрепт ачeea сокотind кredinчоаса шi преа вврна слвжвъ a лвї Лоб, a тътънесъў шi a лвї Тома фрателвї ачелвia, кареа о аў арътат дн цеара гречeаскъ, кв кredinцъ пъzind мърітea кръieаскъ, шi пънъ ла върсареа съцелвї бътъndвce пентрв чiнстea еї, петемъndвce a се da пе сine ла моарте, але кърора преа шарї фапте шi слвжбе кв кredinцъ фъкvте, Omнvdin Банвл de атвнчї, шi Левстакіе Воіводвл, кв карiї пвтiцiї бървацї с'аў ощіт дп цеара Гречeаскъ, ле аў спвс шi арътат Краівлвї Бела, шi пентрв аша віртвцї, шi къчї вredпічiile пв требве съ рътъе перъсплътіте, ачелашї Бела Краівл тошвл Нострв аў dat шi аў дървіт лвї Лоб шi лвї Тома пентрв статорнічiа кredinцеї лор сателе ачеле, adекъ: Ветшed, Отбвztелеке, Фізештелеке, Паптелеке, Кvdвмат, Мохал, Девецерівл de свс, шi сатвл Ігалiа de лънгъ Шiевл-тік, дп карeле e бісерiка съптвлвї Andреiў, тоате din Вартеnea (цівdецвл) Доброчеї, кв тоате фолосвріле шi венітвріле лор, adекъ кв пътъптвріле de арат, кв фънацеле,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пъдъріле, рѫтъріле, апеле, тѫнцій ші рѫзъріле лор, каре се цін де дънселе, ка Лоѳ ші Тома, ші прін тръпшій фіій, ші фіій фіілор пърѳреа съ ле тоцепеаскъ. Ноі дрепт ачееа врем съ слъвім векітеі, ші сателе де ла тошѫл Ностр дърѳіте ѫн пітіка съ ле тішкъм, ка съ Не афлъм вредніч ѳрмъторі аі маі марілор Нострій, ачелеа ле ѫнтърім, ші ѫнтъріреа фъкъндѳо съ се скріе, ѳо ші печетлѳім. Dat прін мѫна луі Матіа препосітѫлуі din Zarqѫбіа Капчелларіѫлуі Кърцій Ноастре, ѫн анѫл Domнѫлуі 1230, фііnd Маціструй Поѳс ал Таверпічілор, Гав ал бъкътарілор, Поѳса ал агazonілор, Міхаіл фііѫл луі Опѳд ал кѫлчерілор ..... ші Іола фііѫл луі Леостакіе воіѳod.“

„Ноі дрепт ачееа ѫнтъріт черерій чеі пе леце а преа мъріт луі Ніколае, дѳпъ datорінца поастръ, прівілегіонѫл — фъкъндѳл съ се скріе din кѳвънт ѫн кѳвънт, пітіка adъогънd саѳ скоцind dintr'пслѫ — л'ам ѫнтъріт кѳ печетеа поастръ чеа de дъпсѫл акъцатъ. Dat Меркърі дѳпъ сърбътоареа C. Вергърі Лѳкіеі, ѫн анѫл Domнѫлуі 1319, фііnd ѳне препосіт Доші нік, каптор Міхаіл, кѳстод Лорand, протопоп ал Клѳжѫлуі ші поѳъ декап Ніколае.“

Прівілегіонѫл ачеста л'ам лѳат din Анналектеле луі Карол Fejérváry[1]).

Тот ѫнтр ачеста ап аѳ къпътат Сасій din Сатмар-Неметі прівілегіонѫл съѳ de ла Andреіѳ ал II-леа Краіѫл Ѳнгаріеі, карелe ѫл поцї четі ѫн кѫлеперea тѳа чеа маре[2]).

[1]) Carolus Fejerváry in Annalectis Tom. 2. Nro. 359. [2])Georgius Sinkay de eadem in collectione Annalium Daco-Romanorum ad annum 1230.

Анѫл 1231. Ла анѫл ачеста аша скріе Акрополітѫл[1]) деспре Бѫлгарі ші деспре Ромъній чеі dea дреапта Dѳпъреі zікънd: „Іаръ Teodop Комненѫл (Domнѫл Епірѫлуі) а фъкѳт лерѳтъръ кѳ Іоann фііѫл луі Асап Краіѫл Бѫлгаріеі, ші пре Маріа фата луі о аѳ логодіт кѳ Еманѫіл фрателе съѳ. Dѳпъ ачееа тѳрѳърънdѳсе легътъріле, с'аѳ скѫлат асѳпра Бѫлгарілор, ші трекънd Одріѫл аѳ шерс прін партеа чеа de сѳс а Евроѫлуі съ се бать кѳ Бѫлгарій. Кънчі і се вedea, къ Бѫлгарій ѫнфрікошіndѳсе, пічі пѳвъліреа чеа dintъіѳ а оцілор луі о вор сѳфері. Чі Іоann Асап ѫнкредінціndѳсе ѫн недрептатеа луі Teodop, пѳшаї пѳцінеі Скіте (адекъ Ромъні de преste Dѳнъре) кіемънd ѫнтр ацісторіѳ ші акъцінd de стеагѫл мілітъреск ші цівръмънтѫл луі Teodop, ла локѫл de лънгъ Ебр, че се кіамъ Клокоціца, аѳ пъвъліт кѳ осташій съі, ші с'аѳ ѫнвінс Teodop Анцел чел поѳ, ші с'аѳ прінс кѳ тѫлцї кѳмпанцї de аі луі, ші кѳ алцї бърбацї вестіцї, лѳѳндѳліce ші тоатъ богація. Іоann Асап пѳртънdѳсе отепеще кѳ чеі прінші, партеа чеа маі таре а оцілор луі Teodop о аѳ слобозіт саѳ din ошепіе, саѳ пентр къ прін ачеаста ѫші черка маі марі фолосѳрі ші добънzі, кънчі вреа съ'ші къціне сіеші domнія лор, прекѳт аѳ ші фъкѳт: пентр къ пре карій ѫі гоніа фъръ de вързаре de сънце, тоцї се сѳпѳцеа луі. Аша і с'аѳ сѳпѳс Одріѫл, Didimotіхѫл, Болерѫл, Серра, Пелагоніа, Прілапѫл, ші локѳріле de прін преціѳр: пъвъліtаѳ ші ѫн Влахіа чеа маре, ші лѳѳnd Елбапѫл, пънъ ѫн Ілірік тоате ле-аѳ прѫdат. Іаръ dѳпъ че аѳ пліпіт къте'ші багасе ѫн кан, ші тоате ле-аѳ орънdѳіт dѳпъ плъчереа са с'аѳ ѫнтърпат акасъ лѳсънd ѳнеле четъцї сѳпт окърмѳіреа Ро-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

меілор, даръ чеде маї мълте цъпъндъле пентръ сине, аў ашезат осташі ші повъцъіторї дитр'жнселе: ші с'аў цідекат де тоцї тінъпат ші фъръ вре о дндоіалъ порокосъ; п'аў тъіет пічї аў оторжт пре петічії съї, ші пентръ ачееа де Ромеї дпкъ се ібъіа."

Тот Акрополітъл[2]) скріе маї дпколо аша: „Teodop Апцел се цінеа отепеще de Ioann Acan, чі врънd ел съ факъ ръскоалъ, і с'аў скосъ окії. Фрателе лъї Teodop, Emanъіл Апцел, кареле фъсесе фъкът Despot de фрате-съў, аў фъціт дп Тессалонїка, ші кіетъндъсе Despotъ, — domnia preste четъцїле de ла Апъсъ, пебъптъіндъсе de Българї, пентръ къ съ кълка къ фата чеа de къпътат а лъї Ioann Acan."

Despre Влахіа чеа маре, кареа с'аў потепіт ачі, аша скріе Нікіта[3]): „Прсстс ачестеа алт попор цінеа чеде ла мъпцїі Тессаліеї, кареа се пътеще акът Влахіа чеа маре."

[1]) Georgius Acropolita in Chronico compendiario cap. 25. [2])Idem Acropolita cap. 26. [3])Nicetas Choniates de Balduino Flandro cap. 9.

Апъл 1232. Andpeiў ал П-леа Краіъл Унгарієї афаръ de Сасї, ал кърора прівілегіон д'am adъc дптрегў ла апъл 1224, аў маї dat ші алт прівілегіon Тевтонілор, пре карії і-аў ашезат дп цеара Бърсеї ла Брашовў, ші despre карії Хапер[1]) чел дпвъцат пъ фаче вре о потецїре, чі тот жаръл дл. траце ла оала Сасілор съї.

Прівілегіонъл Тевтонілор din цеара Бърсеї dat прin Andpeiў ал П-леа се кълеце din епістола лъї Грігоріе ал поъеле Папа de-ла Рота[2]), кареа сънъ аша.

„Грігоріе Епіскопъл шервъл шербілор лъї Dъmnezeў челъї маї крещін дп Хрістос фііў Белеї, челъї маї дптъіў пъскът ал преаівбітълъї Нострь дп Хрістос фііў, ал лъї Andpeiў, прелътіпатълъї Краіълъї Унгарієї съпътате ші апостоліческъ бінекъвънтаре!"

„Івіцїі фії маціструл ші фрацїі касеї чеї de оаспеці аї съптеї Маріе Тевтонілор din Іерусалім кь ътіліцъ ші ръгаре неаў арътат, къ dънъ че аў дърбіт Татъл Тъў чел преа ібіт дп Хрістос фііъл Нострь Andpeiў, лътінатъл Краіъл Унгарієї din осъбітъ евлавіе Тевтонілор цеара Бърсеї, прекът ам възът дп прівілегіоане, еї ка съ лъкре ші ка съ дптъреаскъ цеара ачееа, прin кареа дптра ші ешіа Кътанії, кънd adece орї търбъра кръіпіеа ънгъреаскъ, мълцї бапї аў кіелтбіт, фъкънd аколо кь маре трьдъ ші върсаре de сънце чінчї четъцбїчї; dap мъкар къ ачелашў краіў цеара о аў лъат de ла дъпшії, тотъшў іаръшї лі о аў дпторс, прекът требъіа, ба дпкъ ле-аў маї дърбіт dinколо de мъпцї о цеарь не ътблатъ din Кътанія, пентръ ка съ се дптоаркъ пагъбіле; дп каре парте dънъ че аў фъкът пътіцїї маціструл ші фрацїі о четъцбїкъ фоарте таре, Кътанії спърііndъсе, ші пъръндъле ръў къ лі с'аў лъат тот прілецівл de a пътеа дптра ші еші, стрънгънd пепътърать оасте аў пъвъліт престе фрацїі карії ера аколо, чі кь аціторівл челъї de сьс с'аў мънтбіт ші і-аў дпбінс; ба дпкъ бпії карії с'аў сънъс пътіцілор фрацї, с'аў ші ботезат кь мъеріле ші прьпчії съї. Чі пътітъл Краіў дптрънd дп цеара ачееа, ші възъндъо лъкратъ, пе фрацїі din цеара кареа лі о аў дптъріт лор Скаънъл Апостоліческъ, ші о аў прііміт сънт апърьдеа са, і-аў алънгат кь пътереа, кареа о цій Тъ кънрінсъ, мъкар къ пъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фъръ пагъба Бісерічіі Ромеі, лі плътеа не an доъ тарче de аър, ші тъкар къ ші пъ-мітълуі Татълуі Тъй ші Ціе маі adece-орі Ne-am ръгат ка съ лптоарчеці ачелора цеара ачеea, тотъті пъ Ne-аці аскълтат, ба че е маі тълт, тергънd маціструл ачела ла къртеа кръіеаскъ, пъ пътаі пъ ш'аў довъndіt черереа, чі лпкъ с'аў ші пъгъбіт фоарте таре; dрепт ачеea, ка съ пъ Те везі пеплекат, de пъ о веі лптоарче, че се пъ фіе, аціцат фііnd dе сфетнічіі чеі ръі: пре Мъріmea Та Те ръгът ші Те doцenim лп Domnul, порънчіndъ'ці лптръ ертаререа пъкателор, ка авънd бъпъ гріце de кънощіnца сълетълуі ші de весіea Та, фііnd къ пъ се іартъ пъкатул de пъ се ва лптъріпа фрателе, пътіцілор маціструі ші фраці съ лпторчі цеара ачеea, ті съ ле фачі дестул пептръ тоате пагъбеле. — Dat лп Латеран 6 калende але лui Маіў, лптръ ал теселеа an ал Патріархіеі Ноастре."

Еністола ачеаста се адъче ті de Катопа[3]). Тъ іеа сата, къ прin Комапіі ачеіа се лпцелег Молдовепіі саў Ромъпіі чеі din Молдова, карії пъ с'аў ботезат прin фраці Тевтопещі, къчі ера крещіні, de пъ кътва і-аў ботезат адоъа-оаръ, кът аў маі фъкът вніі дintre апъсепі къ крещініі de ла ръсъріт, dънъ кът се ва аръта ті ла апіі вііторі.

[1]) Georgius Jeremias Hauer Reg. Hung. Periodi 8. §. 153. nota u. [2])Exstat in Diplomatorio bibliothecae regnicolaris tomo 3. [3]) Katona Historiae criticae tomo 5. p. 604.

Апъл 1233. Dънъ че с'аў алъпгат Комапіі ші Паціпакіі, карії маі ръмъсъсе, din партеа Dакіеі чеі векі, кът с'аў арътат ла апъл 1152, колопіі лui Traian карії аў ръмас лп партеа ачеаста съпт пъше de Комапі ші de Скіте, пъ тълт с'аў асъпріт de неатъріле de прin преціър, пънъ че пъ с'аў івіт Тътарії лп Европа: іаръ dънъ івіреа ачестора, дестъле реле аў пътіміт de ла dънміі, dънъ кът се ва аръта ла апіі вііторі, лпчепънd de ла апъл de акът, лп карele лптъіаші-dатъ аў пръdат пъ пътаі Бессарабіа, Молdова ші Валахіа, чі ші Арdеалъл къ о парте a Унгарієі, прекът мъртъріческ апналіі бісерічіі Брашовълуі[1]), Сіглер[2]) ші Timon[3]).

De унde аў веніт Тътарії лп Европа, авторії пъ се пъръвеск лптре сіne. Лмпъратъл Фрідерік[4]) лп еністола Краіълуі Англіеі трімісъ зіче, къ аў веніт de съпт Zona чеа фербінте спре шеазъ-поапте; Тота din Спалат[5]), Търоціе[6]) ші Бопфініе[7]) зікъ, къ съпт Моголі саў Монголі.

Тот лптръ ачела an аў дъръіт Бела IV цеара Лоіста кіематъ комітълуі Корларd, фіълуі лui Іпап din Тълтачіў, прекът аратъ хрісовул че се афлъ ла Lakits. [8]).

[1]) Annales Templi Coronensis. [2]) Sigler f. 53. [3]) Timon f. 29. [4]) Imperator Fridericus apud Pray part. 1. p. 263. [5]) Tomas Spalatensis f. 608. [6]) Thuroczius f. 150. [7]) Bonfinius f. 286. seqq. [8])Georgius Lakits Mss. in Adversariis.

Апъл 1234 Грігоріе IX Папа de ла Рота, карele ка ън преабън пъсторіў алта пъ dореа, фъръ пътаі съ поатъ траце съпт стъпъніреа са пре Ромъпі ші пре Българі, аша аў скріс лп апъл de акът кътръ Бела IV, чел лптыў пъскът фіў ал лui Andpeіў ал II. Краіълуі Унгарієі, зікънd: „Лп Епіскопіа Комапілор, прекът ат лпцелес, съпт піще оатені карії се пъпеск Влахі (адекъ Ромъпі), карії тъкар къ сасокотеск съпт пъте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

крецїпескѣ, тотъшї сънтѣ о кредінцъ авъндѣ алте обічеіврї ші пъравврї, ачелеа лъкрърі патръ (patrant), каре се ѧмпротівеск пътелві крецїпеск; къчї пебъгънd ѧн сатъ Бісеріка Ромеї, пѣ de ла чіпстітъл фрателе пострѣ епіскопъл Комапілор, кареле есте епіскоп локълві, чі de ла алцї псевdo-епіскопї, карії цін обічеіврїле Гречілор, прітеск тоате ѓаїпеле бісерічещї: ші вніі din кръітеа вигъреаскъ, аша Ѵнгърії ка ші Теѵтопії ші алцї ортоdоксі трекънd ла dъпшії, ші фъкъндѣсе маї ѵп попор кѣ Влахїї ачеіа, пебъгънd сама тоате таїпеле ле прііпеск ла олалтъ, спре греа скandалъ а ортodоксілор, ші пѣ пѣцінъ скъdере а кредінцеї чеї крецїпещї. Dрепт ачееа, ка пѣ кѣтва съ се паскъ прітежdіе сѣфлетелор din осебіреа обічеіврілор, врънd съ ѧмпedекът Влахілор прілецівл de a терце ла епіскопії схісматічї пептрѣ таіпе, епіскопъвлві Комапілор лї порѵпчім прін картеа ачеаста, ка пеатъвлві ачелвіа съ'ї dee епіскоп католікѣ dѵпъ лецеа лор, кареле съ'ї фіе лві ка ѵп Вікаріѣ, mi dѵпъ ашezареа соборълві челві цеперал ѧn тоате сѵпѵс ші аскълтъторіѣ тчл: Dат ѧп Перѵсіѣ ѧп 18 калende але лві Dекетвріе ѧп апъл 8 ал патріархіеї Noастре.“

Din епістола ачеаста, кареа е din картеа 8 епіст. 319, ші се adѵче de Accemani [1]), de Раїnaldѣ [2]), ші de Гверра [3]), поцї кълеце къ пре Комапії, карії аѣ фост Ромънії чеї din Молdова, і-аѣ фост dіспърціт лецеа ѧп dоѵъ пърцї, ѧп Латіпї ші ѧп Гречї, ші чеї de лецеа Латіпеаскъ саѣ пътіт пътаї Комапї, саѣ Кътапї, іаръ чеї de лецеа Гречеаскъ, с'аѣ zic Влахї. Adоѵа, тот din епістола ачеаста поцї прічепе, къ кѣ dрептате ат скріс каре ле-ат ѧпсетпат ла апъл 1232.

Тот ла ачеста ап скріе Акрополітъл [4]): „Къ ѧмпъратъл ръсъріталві Ioann Dѵка, ціпереле лві Teodop, кареле с'аѣ пътіт mi Ватацe, din Ѧмпъртеаса Ірina аѣ авът ѵп фечіор, пре кареле л'аѣ пътіт Teodop, de пре пътеле ѵнкіълві съѣ, de ѵнспрezече апї ѧп апъл de акът. Ioann а лві Асап ѧпкъ аѣ авът о фетішоарь de поѵъ апї, апѵме Ілina, кареа о аѣ авът din ѵнгъроїкъ. Ѧмпъратъл аѣ трітіс ла ачеаста солї пептрѣ логоdна прѵпчілор, ші Ioann II, ал лві Ассап (Краіъл Българієї) ѧпкъ бѣкърос аѣ прііміт соліа.“

Dеспре ѵнгъроїка тѣіера лві Ioann II, Краіъл Българієї, вezї mi ачелеа каре ле-ат скріс ла апъл 1222.

[1]) Assemani. [2]) Rainaldus. [3]) Guerra.

Апъл 1235. Dеспре ѧмпъратъл Ioann Dѵка ші Краіъл Българієї Ioann II, фііъл лві Асап, ата скріе Акрополітъ [1]): „Фъкънd легътъръ ѧмпъратъл din Ламсак аѣ трекът кѣ оцїле ѧп Калліопоіѣ, ші adѵкънd машінеле, аѣ ѧпчепът а вате четъцѵіка, кареа о аѣ ші лѵат ѧп скъртъ време de ла Венецianї; Ioann ал лві Асап кѣ шѵіереа ші фетішоара са ѧпкъ аѣ веніт ѧп Калліопоіѣ, ѵnde аѣ ворбіт кѣ ѧмпъратъл, ші аѣ ѧптърїт претенія. Апої Ioann ал лві Асап кѣ шѵіереа ші кѣ фата с'аѣ ѧптърпат ѧп Ламсак, ѵnde ера ѧмпърътеаса Ірina, ші аѣ гътат пѵпта прѵпчілор, іспръвіndѵ-о патріархъл Церман.“

„Атѵпчеа ші Архіереъл Тріповълві, кареле ера сѵпт чел din Царіград, аѣ dоѵъndіт прін декретъл ѧмпърътеск ші ал соборълві съ аібъ къdінца са, ші съ пѣ шаї фіе сѵпт алтъл.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Іспръвіndвce ачестеа, Іріna кв фечіорвл ші кв порв-ca aв ретас дп пърціле ръсъріtвлвї, швіереа лвї Ioann ал лвї Acan c'aв дптврnат a кaсъ; іaръ дтпъратвл Ioann кв Краївл Бвлгарієї adвкъnd ощї, партеа de ла anвс, кареа слвніа Латінілор o aв фъкът пвстіетате, dвnъ кът есте zікала скітічеаскъ, дтпърцind четъціле ші церіле дntре сine."

Aшішdереа скріе ші Нікіфор Грегора [2]); іаръ Леквієn [3]) скріе: „Бртъторівл лвї Васіліе Пріmатвлвї Тріповвлвї aв фост Цerman, кареле лъсъndвсъ de кпіреа кв Рома фъкът, aв трекът ла Патріархвл din Царіград, de ла каре aв ші dовъndіt, ка скавпвл съв съ фіе αὐτοκέφαλος, ва че e маї мвлт, ел съ се кіеmе Патріарх." Ефреміе хронографвл греческ, вnde скріе вnnta фечіорвлвї дтпъратвлвї Ioann Ватаце кв Іліna фата лвї Ioann ал лвї Acan Краївлвї Бвлгарієї, zіче къ кпивпіа ачеаста o aв вінекввъntат Цerman ал Тріповвлвї. — — Adaвгъ пвmітвл Ефреміе, къ ел пв щіе din че прічінъ с'aв фъкът, de ел aв dовъndіt чінсте de Патріарх ші прін чел соборніческ ші прін чел дтпъртеск dекрет; тотвшї цівdекъ, къ пентрв дпквскріре o aв фъкът ачеаста дтпърацій. Даръ Нікіфор Грегора дп картеа 2-a zіче, къ чінстеа ачеаста с'aв dat Тріповітапвлвї, ка Бвлгарії ші Ромънії чеї dea dреапта Двнъреї съ'шї дптоаркъ артеле дп контра Латінілор.

Дntрв ачест anв aв твріт ші Andреів ал II-ле Краївл Вngарієї, прекът търтврісеск тоцї історічії вngвреці, вezі пре Хапер [4]), dвnъ че aв окъртвіт Вngарія пв 30 de anї, кът скріе Твроціе [5]), ші Panzan [6]), чі маї мвлт de 30 de anї; пентрв къ дпсвшї zіче дп dіnломатвл че се adвче de Катона [7]): „Dат дп anвл Domnвлвї 1234, іаръ ал Кръіmеї Noастре 30." Лвї Andреів ал II-ле дndатъ і-aв вrmat Бела ал IV-ле фіівл съв чел дntъів пъскът, кареле тъкар къ aв фост кв мвлт маї nainte дпкоронат, тотвшї дп anвл de акът с'aв дпкоронат a dова оаръ [8]).

[1]) Georgius Acropolita in Chronico compendiario cap. 33. [2]) Nicephorus Gregoras tomo 1. p. 16 [3]) Michael Lequien in Oriente christiano tomo 1. p. 1234. [4]) Georgius Jeremias Haner Reg. Hung. Periodi 8. §. 158. notis c. et d. [5]) Thuroczius f. 149. [6]) Ranzanus f. 366. [7]) Katona Hist. Crit. tomo 5. p. 703. [8]) Rogerius f. 295.

Anвл 1236. Крещініі дп тітпвріле de акът се тъпка вnвл пре алтвл, ші ачеаста o фъчea din дndemnвл Архіереілор челор маї марі, карії пвmаї дntрв ачееа се сіргвіа, ка съ'шї лъцеаскъ domniile, іаръ пв adевъръл, нічі кredinца ші dрагостеа крещінеаскъ. De ачі aв вrmat de Латінії върса сънцеле Гречілор, ші Гречії ал Латінілор; Ромънії чеї dea стъпга ші dea dреапта Двнъреї dimпревнъ кв Бвлгарії авеа гріце de ла карії вор пвteа маї мвлт ръпі, de ла Гречі, саv de ла Латінї; іаръ Вngврії, дndemnaцї de Грігоріе ал IX-ле Папа de ла Рома, пвmаї de ачееа се гріціа, кът ар пвteа свпвне шіешї пре Ромънї ші пре Бвлгарї: dрепт ачееа Бела ал IV-ле дпкъ din anвл 1233 ш'aв dat шіе тітвлвл ачеста: „Бела din міла лвї Dвmnezeв дntъівл пъскът ал Краївлвї Вngарієї, Dалмацієї, Кроацієї, Рамеї, Сервієї, Галліцієї, Лодомерієї, Бвлгарієї ші Квmanієї [1]), " nегъndind despre ачееа, че і с'aв дптъmплат dвnъ ачееа маї de мвлте орі прін Тътарі,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

despre karii zik Analii bisericei Brașovului [2]): „1236, Tătarii de noŭ aŭ prădat Ungaria, și pin Ardeal aŭ zăvorît șepte anĭ.“ Așișdereа skrie Timon [3]); iar Bonfinie [4]) zice: „Kadan, unul dintre Craiĭ lui Bat căzușĭ, venind pintre Comania și Rutenia, pin treĭ zile aŭ călătorit prin pădurĭ, și aŭ venit la Podna unde șapte sute de aur și de argint, pre careле l'aŭ pitimpinat Teutonii, karii lokuia pre munțĭ pin pădurĭ, fiindcă cu se vor pinkărka de dobănzĭ; ĭi Kadan i-aŭ ascuns fără de veste, și pre munțĭ aŭ trăiat; iar lui Aristald komitelui țiputului ačeluia barbarul i-aŭ dat parol, și pre șese sute de oștașĭ aĭ lui i-aŭ amestekat pintre oștașiĭ săĭ.“

„Iar Bokетor prefektul oștașilor lui Bat, ku čeialalți Craĭ tătărești trekînd Seretul, aŭ venit la țiputul episkopieĭ Komanilor, pre kareа, dupe ce aŭ bătut și fugărit pre lokuitorĭ, o aŭ kuprins ti arse.“

Rogerie [5]), careле aŭ auzit maĭ toate ku okiĭ săĭ, skrie, kă Bălgradul din Ardeal pinkă pintru ačeĭ șepte anĭ l'aŭ čefuit Kadan; oare kuprins'aŭ atunči tot Ardealul Kadan? kum skrie Toma din Spalat [6]). Ĭi eŭ din čeле če voiŭ arăta la anul 1238 nu počiŭ krede kă șepte anĭ ar fi zăbovit Tătarii pin Ardeal. Kumkă nu numaĭ Ardealul și Moldova le aŭ čefuit Tătarii pin anul ačesta, ĭi și-țeara muntenească ku Bessarabia, arată și Akropolitul [7]) skriind: „Tot pintru ačela timp Skițeле (Rumînii), karii maĭ rămăsese din uțiderile Tătarilor, ku prunčii și ku muierile lor, măkar kă se impotivia Bălgarii, potund preste Dunăre ku foĭ, și trekînd Emul, fiind munțĭ fără de samă, aŭ kuprins lokuriле din Makidonia.“ Așișdereа skrie și Grigora [8]).

Iar pikăt este pentru lokuriле lui Ioann II. al lui Asan ku impăratul Ioann Vataце așa skrie Akropolitul [9]): „Ioann al lui Asan prund legăturiле kare le făkuse ku impăratul Ioann, și cerkînd kum ș'ar putea traце fata de la bărbat, pentru kă se infrikoșează de sporul Romeilor, aŭ gîndit așa daр pričinĭ, și aŭ trimis la Impărăteasa sa'ĭ spue, kă venind el ku muiereа sa pănă pin Odriŭ, ar pofti să'șĭ vadă și să'șĭ sărute fata. Impărații măkar kă pričineа inșelăčiunea, totuși aŭ trimis fata la Ioann Asan zikînd ačeasta, kă de va opri el fata, este Dumnezeŭ kareле va răspunde și va izbăndi. Ĭi Ioann Asan primindu'șĭ fata s'aŭ dus, trimițind indărăpt pre čeĭ de lăngă dănsa, și trekînd Emul merџeа pin Triadă, și eși veste, kă Ioann Asan kînd lăkrăta și se văera fata, o ar fi lovit preste obrazŭ, și i s'ar fi foarte lădat (amerințat).“

[1]) Donatio Belae VI-i facta comiti Corlardo anno 1233 super terra Loysta, quae exstat in Adversariis Georgii Lakits. [2]) Annales templi Coronensis. [3]) Timon in Epitome chronol. f. 30. [4]) Bonfinius decad. 2. Lib. 8. [5]) Rogerius f. 320. [6]) Thomas Spalatensis f. 608. [7]) Georgius Acropolita in chronico compendiario cap. 35. [8]) Nicephorus Gregoras Tom. 1. p. 20. [9]) Idem Acropolita cap. 34.

Anul 1237. Akropolitul [1]) skrie la anul ačesta, kă văzînd Latinii sporul ce'l făčea impăratul Ioann Duka saŭ Vataце asupra lor: „maĭ nainte aŭ trас pin partea

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

са пре Ioann II, кѫ карелe аѫ фъкѫт паче, апоі пре варварій de Скіте, пре ковърлъі (koborlokat), пре стрѫінї ші пре venetічі, кѫ пѫine darѫрї, чі кѫ маї мълте фъгъдѫinце дисоцindѫ шіе, кѫ марї оцї de aціѫторіѫ аѫ порніт дп коптра дмпъратълъі Ioann, ші фііndѫ маї апроапе Zѫрълъл, дмпротіва четъцеі ачестеіа ш'аѫ дпторс тоатъ пѫтереа, фііnd de фацъ ші Ioann Acan кѫ мії de Ромънї ші de Българї, ші кѫ машіne італіenецї. — Пънъ кънd аѫ бътѫт Zѫрълъл, лѫї Ioann Acan дп прінъ і-аѫ venіт веste, къ і-аѫ мѫріт мѫіereа чea dintre Ѫнгарї, ші къ тот дптрѫ ачел тімп і-аѫ мѫріт ші фечіорашъл, ші епіскопъл Тріповълъї. Пентрѫ ачееа гѫndind къ есте nedeапсъ Dѫmnezeeаскъ, машіneле ле аѫ арс, ші ел кът маї кѫрънd с'аѫ дптѫрпат дп Тріпов. Dрепт ачееа Італіанії nepпѫтънd сіпгѫрї бате четатеа ачееа, с'аѫ мънтѫіт de батереа петічілор. — Ioann ал лѫї Acan преа кѫчерпічеще сокотind, къ nedeапса ачееа і с'аѫ дптъмплат пентрѫ кълкареа цівръмънтълъї, с'аѫ къіт din іпітъ, ші тріміцind солї, ел дпсъші с'аѫ пѫржѫт пре сіne de пелецівіреа ші de фапта чea реа. Іаръ дмпърацїі, ка чеї маї дпцелепцї, пре солї і-аѫ прішіт кѫ драгосте, ші аѫ пофтіт логодніка дпdърънт, карea с'аѫ ші дптѫрпат ла бърбат, ші іаръші с'аѫ фъкѫт паче дптре dъншіі."

Кѫт къ Лекvіen [2]) грешеще, кънd скріе, къ Anna мѫіereа лѫї Ioann II-ле ал лѫї Acan, аѫ мѫріт пе ла апѫл **1245**, поцї кълеце din епістола Краівлъї Бела ал IV-ле, карea о воіѫ adѫче ла апѫл дndатъ ѫрмъторіѫ, дп карea **Бела** кіар скріе, къ сорь-са аѫ ръпосат.

[1]) Georgius Acropolita in Chronico compend. cap. 36. [2]) Michael Lequien in Oriente christiano tomo 1. p. 1234.

Апѫл 1238. Ioannікіе саѫ **Кало-Ioann** дмпъратѫл **Ромънілор** ші ал Българілор, ші ѫнкіѫл лѫї Ioann фііѫл лѫї Acan, карeле маї кѫ сатъ се пѫтеще пѫтаї Acan de пе пѫтеле тътъпе-съѫ, ѫнісъ маї наinte de **30** de апї пре Ромънї ші пре Българї кѫ бісеріка Ромеї, пентрѫ къ ел атѫнчї се бътea кѫ Гречії саѫ кѫ Ромеіі, ал кърора цівг пѫ dетѫлт дл скѫтърасъ Ромънії ші Българії, чі дмпѫтерпічіndѫce dѫnъ ачееа Латіnії асѫпра Гречілор, ші пре аї пощрії дпкъ пебъгъndѫї дп сатъ, дпсъші Ioannікіе с'аѫ скълат асѫпра Латіnілор, мъкар къ ѫніреа кѫ бісеріка Ромеї апріат пѫ о аѫ стрікат, прекѫт с'аѫ арътат ла апії трекѫцї. Іаръ пепотѫл съѫ de фрате Ioann II, саѫ кѫт дл кіатъ дп котѫп Acan, мърітъndѫ'шї фата dѫnъ фііѫл дмпъратѫлъї Ioann Ватаце, ші dобъndind Тріповітеапѫл чінсте de патріарх, de ѫніреа ачеаста кѫ тотѫл с'аѫ лъсат; дмпротіва кърѫіа аша скріе Грігоріе ал IX-ле Папа de ла Рота кътръ **Бела** ал IV-ле Краівл Ѫнгаріеї, карea епістолъ се афлъ ла Раіnald [1]), ші ла Гверра [2]). Еѫ пѫтаї дпкіdереа епістолії о adѫк, карea сѫпъ аша: „Dintrѫ ал кърора пѫтър есте ші Acan чел фъръ de леце, карeле лъсъndѫce de ѫніреа бісерічіі, ші пе врънd а фі dintre оіле лѫї Хрістос, нічї дпгъdѫind съ се паскъ кѫ кѫvъптѫл дпvъцътърії, кѫ пілda лѫкрърії, ші кѫ дмпъртъшіреа трѫпълъї Domnѫлъї Хрістос, прітеще дп цеара са еретічї, шіїї апъръ, de карії тоатъ цеара лѫї се zіче а фі плінъ."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Аша даръ фііnd лъкръ вrednік, ка съпцеле лор съ вінъ престе дъпшій, ка ші ал Аттореілор, ат поропчіт фрацілор Нострій чінстіцілор Архіепіскопі de ла Стрігон ші de ла Калоча, епіскопълуї din Перъсіа солълуї скаънълуї Апостоліческ, ші тътърор Епіскопілор прін Унгаріа, ка лмпротіва zісълуї Асcan, ші а църій луї съ вестеаскъ къвъптъл кръчій dънd тоате пъртініріле (indulgentias), каре се даў тътърор карій трек ла Палестіна, челора карій саў лн персоана са, саў къ аціъторіў вор мерце лмпротіва луї Асan.“

„Іаръ фііnd къ лntре лъкръріле de евлавіе, прін каре вреа мърітеа чea кръіаскъ Лмпъратълуї Лмпърацілор, ачеста е чел маї de фрънте, de Те веї апъка din ръвпа леціі Dътnezeeщї лн контра ачелора. Асънра ачелора съ се апрindъ тъпа Та, карій съпт саў тергъторі лnainte аї луї Антіхріст, саў лнсъшї съпт Антіхрістї, карій не гоneск лецea фъръ de сатъ: пре Есселенціа Та о рънгът къ deadinсъл, ші de ла Tine чел маї крещін лntre Прінцї къ рънгътinte черет, рънdъте пентръ Татъл, Фііул ші Dъхъл съпт, пентръ върсареа съпцелуї Хрістосълуї Тъў, скоалъ-Те спре стрікареа неатълуї челуї ръў ші лнторс, карele тълт бърфеще лмпротіва пътелуї крещіneск. Апрindъ-Те пре Tine ръвпа кredінцеї чеї православніче, ші аша Те лntрartеze лn тъпъ таре, ші арк лntінс: ка фънгърind пре чеї чътацї, ка ші кът фънгъреще Аквілопъл порій din naintea феціі Тале, съ нъї лn локъл лор пре уншіі Domнълуї. Пентръ къ Noї din міла а тот-пътерніклуї Dътnezeў, къ пътереа съпцілор Петръ ші Павел апостолілор луї, Ціе, ші тътърор, карій с'аў къіт адевърат, ші с'аў мъртърісіт, ші къ Tine се вор dъче лn персоана са, саў Те вор аціъта, ле дъш пъртініре (indulgentiam) deплін, ші цеара ачееа, dънъ соборъл ценерал, Ціе ші алтор католічі о лнкіпът, съ о къпрindецї. Dат лn Латерап 6 калende але луї Февруаріе, лn анъл патріарчіеї Noастре ал 11-ле.“

Чі Бела ал IV-ле маї лнцелепцеще аў спъс луї Грігоріе ал IX-ле скріindъї аша:

„Преасфінцітълуї лn Хрістос Пъріntелуї Грігоріе, din міла луї Dътnezeў Патріархълуї С. Бісерічіі Рошеї, Бела dінтръ ачееатї мілъ Краіъл Унгарій, чінсте ші лнкіпъчіune лntръ тоате.“

„Порніцї фііnd din лndemnъріле Сфінцієї Тале пре Ватаце Лмпъратъл Гречілор ал лndemna, ка de скаънъл Апостоліческ съ фіе аскълтъторіў, лn тот тіпъл ne-ат съргъіт ші кънd къ маї таре нъdежde лъкрат, іатъ ат трънтіт адова-оаръ картеа de пътънт, чі преа чінстітъл Епіскопъл din Перъсіў солъл Скаънълуї Апостоліческў, карele dънъ тодръл соліеї сале къ осърdie, ші къ лнцелепчіune, нелъсънd чева din челе віітоаре, аў лъкрат ла Noї, ка църіле луї Асan, ка але унї схістатік, съ Ne мілостівіт а ле къпрinde къ пътереа Скаънълуї Апостоліческ лntръ ертареа пъкателор Noастре. Чі фііnd къ пре Noї Ne-аў лнпрезпат легътъріле претепътъгърілор ші але кътпъцієї; пентръ къ din репосата соара Noастръ аре фііў ші тощean, ші de порънчіле Noастре аша аскълтъ, кът се вede а пъ фі пріетенў, чі сънъсў Noъ, пентръ а къръіа вътътаре се вор сънъра тоцїї пріетенії ші кътпацїї, къцї ат авът пънъ акът лн пърціле Романіеї: пентръ къ Ватаце пре непоата

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Noaстръ o aŭ търітат dинъ фііил съŭ, ші фііnd фрате кв преаіввіта твіереа Noaстръ Кръеаса Ўнгаріеї, кв атъта dрагосте есте кътре Noї, кът е гата съ се dea пре сіне, ші але сале пентрв Noї, кареле ва цінеа а фі а са вътътареа лві Acan, пентрв кареле тотвш кв вмілінцъ пе рвгът мілеї Сфінцієї Воастре, ка съ въ мілостівіцї а'л пріімі кв овічнвіта вмпътате, de се ва лптврпа dинъ-доцепіреа Noaстръ ла внітеа Съптеї Маїчеї Бісерічї, кареа пв пвтаї de шепте орї, чі ші de шепте-zечї ші шепте de орї е datoape a ерта пре чел грешіт, шчл: — — — Dат лп Zoліom 7, idвc Iвnie, лп анвл Граціеї 1238, іаръ ал Крѣшпеї Noастре 3.“

Картеа ачеаста се афлъ ла Праї[3]), вnde поцї четі ші челе че съпт афаръ пентрв ачеа лъсате къ пв се цін de історіа Ромънілор, фъръ пвтаї кввінтеле ачестеа:

„Афаръ de ачеаста, фііnd къ de кътре пърціле Българіеї, лп пътъпгвл че се пвтеще Zемрам, кареле маї de мвлт ера дешерт, с'аŭ лмвлціт локвіторії, карії лпкъ пв с'аŭ сввс вре вnеї епіскопії; ка пре ачещіа съ'і пвтем da оаре-кърві епіскоп dинъ плъчереа Noaстръ, пофтім слобozenie de ла Сфінція Та.“

Пътъпгвл Zемрат ті се вede a фі Бънатвл Северінвлві, adекъ ал Краіовії, despre кареле маї мвлте воіŭ арята ла анвл..... Нічї с'аŭ лndествлатŭ Папа Грігоріе IX пвтаї кв ацінареа Белеї, чі пре Балдвін I, кареле ера Лмпърат преste Латінії de ла Царіград, лпкъ л'аŭ ацінат асвпра лві Acan, dинъ кът аратъ Гверра[4]).

Даръ Acan пв мвлт гвndia кв тоате ачестеа, пентрв къ лп анвл de акът, прекът скріе Акрополітвл[5]), с'аŭ лпсърат adoвa оаръ, лвnd пре Ірina фата лві Teodop Анцел, певітъndвсе ла квмпъціа, кареа о авеа кв фрателе татълві еї, кареле се кълка кв фата лві чеа din цііторре пъскътъ. Авеа Teodop Анцел фечіорї пре Іоанн, ші пре Dімітріе, ші фете пре Annà ші пре Ірina, кв кареа Acan аŭ авът треї првнчї, пре Міхаіл, пре Teodopa, ші пре Маріа. Пентрв ачеea слобozindвсе din прincoape Teodop Анцел прін воінца цінервлві съŭ, ш'аŭ пвс лп інітъ, ка съ квпріndъ Тессалоніка, кв тоате церіле, кътe ле аввсе маї наінте.“ Bezї ші ачелеа, каре ле-ам скріс ла анвл 1231.

[1]) Reynaldus ad annum 1238. §. 7. [2])Aloysius Guerra in Epitome constitutionum Pontif. p. 272. Nro. 18. [3]) Pray Annalium Part. 1. p. 218. [4]) Idem Guerra l. c. [5]) Georgius Acropolita in Chronico comp. cap. 38.

Анвл 1239. Възвnd Комапії, саŭ съ zік маї біне Ромънії чеї din Молдова, къ пв аŭ вре o тіхпеалъ de Тътарії, карії се преа апропіасе de dинпшії, фііnd къ квпріncесе пре вретеа ачееа Крімвл ші Оцаковвл, ші de аколо din an лп an пръda пре неатвріле вечіне; прекът аŭ лвкрат Ромънії чеї din Валахіа de акът ші din Бессарабіа, de аŭ трекът Dинъреа, кът с'аŭ арътат ла анвл 1236: аша аŭ лвкрат ші Ромънії din Молdавіа, de o парте dintre dинпшії аŭ трекът лп Ўнгаріа свnt повъцвіреа лві Кътеп ка ла 40,000 din лнгъдвінца лві Бела IV. Къткъ атъціа аŭ фост кв пвтървл Комапії, карії аŭ трекът лп Ўнгаріа, аратъ Роцерie[1]), Бонфініе[2]) ші Рева[3]); даръ лп че an аŭ трекът, пв се първеск історічії лntre сіне, кънї Хан[4]) пвне анвл 1237, Кеmény[5]) анвл 1239,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

іаръ Роџеріе[6]) 1242. Еѫ џіп кѫ Хапер[7]), ші пѫп апѫл 1239 чел de Kemény пѫс; къ ші dѫпъ Роџеріе[8]), кънd аѫ веніт Тътарій сѫпт повъцѫіреа лѫї Батѫ лп Ѫнгаріа ла апѫл 1242 Romanіі ера ачі. Ла апіі трекѫџї ат арътат, къ Romanіі de пе вретеа de акѫт аѫ фост о парте а колопілор челор прін Лмпъратѫл Traian dѫшї лп Dакіа; дрепт ачеea лп zъdap вреѫ Рева[9]), Anonimѫл[10]), ші Timon[11]) аї фаче ръмъшіџеле Хѫнілор; пептрѫ къ de есте аша: еѫ лптреѫ, Romanіі карій с'аѫ ашезат dѫпъ тоџї Історічій Ѫнгърещї лъпгъ Крішѫ ші лъпгъ Мѫръшѫ, пептрѫ че ворбеск пѫтаї ромъпеще? Мъ ва лптреба dоаръ пеџіпе ші пре mine, zікъпdѫ'мї: даръ Кошапіі, карій с'аѫ ашезат лп атъпdохъ Romaniіле, лп чеа маре ші лп чеа мікъ, пептрѫ че ворбеск пѫтаї ѫнгърещe? Еѫ респѫпd ла лптребареа міе пѫсъ: къ Romanіі din Romania чеа маре ші чеа мікъ фііnd атестекаџї кѫ Ѫнгърії, аѫ ѫітат літба чеа ромъпеаскъ, прекѫт о аѫ ѫітат ші Ромъпіі din Олафалъѫ ші чеї din Керц, фііnd атестекаџї кѫ Съкѫіі, кѫт се ва аръта ла апіі вііторі. Даръ еї че вор ръспѫпde ла лптребареа de mine пѫсъ? Dоаръ лтї вор зіче кѫ апопімѫл ачі adѫc, къ мѫлте търгърї ші сате din Молdавіа аѫ пѫте ѫнгъреск пъпъ астъзї, чі ачеаста е пѫтаї бърфеалъ; пептрѫ къ Іамії, Тътъшещій, шчл: пѫтаї de Секѫї се пѫтеск Jászvásár, Tasásfalvá мчл: іаръ пѫ ші de Молdовені. Апої Ѫнгърії, карії пѫ щіѫ вре ѫп кѫвънт ромъпеще de ѫnde аѫ zіс ачеаста? „Кът е џеара ѫнгъреаскъ, пѫ'і ка фата ромъпеаскъ.“ Аѫ пѫ de ла Краіѫл лор Ладіслав IV, пре карeле л'аѫ пръпъdіт dрагостеа Romапелор саѫ а Ромъпелор, кѫт се ва аръта ла локѫл съѫ.

Тот ла ачеста ап пѫпе апопімѫл чел ромъпеск[12]) моартеа лѫї Радѫл Бодъ Негрѫ, ші zіче къ ачестѫіа і-аѫ ѫртат лп скаѫпѫл Валахіеї лптрѫ ачеста ап Міхаіл чел dінтъіѫ, карeле ар фі domніт пъпъ ла апѫл 1258. Грешеще аша даръ Хорпіе[13]), кънd скріе, къ лѫї Радѫл Бодъ Негрѫ і-аѫ ѫртат Ваїlад Бодъ.

[1]) Rogerius f. 294. [2])Bonfinius f. 290. seq. [3])Petrus de Reva Centur. f. 15. [4])Han. p. 123. [5])Kemény pag. 57. [6]) Rogerius l. c. [7]) Georgius Jeremias Haner Reg. Hung. Periodi 9. §. 165. nota m. [8])Rogerius f. 305. [9]) Reva l. c. [10]) Anonymus in Decretis et vitis Reg. Hung. part. 2. p. 82. §. 4. [11])Timon in Epitome Chronol. f. 162. [12])Anonymus valachicus in Ms.cap. 44. [13])Hornius in Arca Noe p. 309

Апѫл 1241. Акрополітѫл[1]) ла апѫл ачеста скріе лптъіѫ моартеа Лмпъръtесеї Ірінеї а мѫіерії лѫї Іоann Dѫка саѫ Ватаџе, апої зіче: „Nѫ мѫлт dѫпъ ачеea аѫ мѫріт ші Іоann Асап Краіѫл Бѫлгаріеї, бърбатѫ ка ачела dінтре варварї, карeле пѫ пѫтаї кѫ аї съї, чі ші кѫ чеї стръінї аѫ фост преа бѫп; пептрѫ къ челор че веніа ла dъпсѫл, ші маї алесѫ Ромеілорѫ, преа біне ші отепеще ле плътеа леафа. Мѫріndѫ ел, і-аѫ ѫртат лп domніе Фечіорѫл лѫї чел din Ѫнгѫроаїка пъскът, Каллітапѫ, карeле авеа о соръ, че се пѫтеа Тамар. Іаръ din фата лѫї Теодор Апџел авеа Іоann ал лѫї Асап, прекѫт ат зіс, трей прѫпчї, пре Міхаіл, пре Теодора ші пе Маріа. Каллітапѫ моџенінd кръітеа пъріптеаскъ, аѫ лпоіт пачеа кѫ Лмпъратѫл Іоann, ші аша ера тот лп лініще.“

Чі пѫ ера лп лініще Молdова, Арdеалѫл ші Ѫнгаріа кѫ џеріле de прін преџіѫрѫ;

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пентрѫ къ ѧн анѫл de акѫмѣ, кѫт скріе Тѫроціе[2]) ші Тома din Спалат[3]), іаръ пѫ ѧн анѫл 1242, кѫт вреа Timon[4]), аѣ веніт Батѣ кѫ 500,000 de Тътарі дѫпъ zica лві Роценріе[5]), ші церіле ачі пѫміте аша ле-аѣ жефѫіт ші стрікат, прекѫт скріе ѧмпъратѫл Анѫсълві Фридерік къtръ краіѫл Англіеі[6]), zікънd: „Дѫпъ че аѣ веніт ла чеа ѧмпопорѫтъ колоніе а Команілор = ad populosam Cumanorum coloniam, пѫмідії тътарі, — пре еі кѫ тотѫл ѧмпръщіindѫ'і і-аѣ ѧпвінс, ші пре карії пѫ і-аѣ мънтѫіт фѫга, і-аѣ тъіат сабіа чea ѧпкрѫптатъ, а кърора вечіпътате пре Рѫтепії, чеі че пѫ сънт департе de еі, пѫ і-аѣ ѧнцелепціт съ се пъzеаскъ de неатѫл пекѫпоскѫтѣ, — чі бътънd Тътарії Кіева четатеа лор чea маі маре, кръітеа ачea вестіть а лор ѧпкъ с'аѣ codomіт, тъіndѫce локѫіторіі.“

„Періреа Рѫтепілор ар фі требѫіт съ дещепте пре Ѳнгѫрії чеі din вечіпі, ка съ се пъzеаскъ, ші съ се ѧптъреаскъ, че п'аѣ фъкѫт; къчі краіѫл лор аѣ фост лепешѣ, ші преа сърак, пънъ кънd і-аѣ веніт солі мі кърці de ла Тътарі, ка de вреа съ тръіаскъ ел ші аі съі, прін ѧпкіпареа са ші a церії сале, съ гръбеаскъ а'ші къщіга граціе. Даръ пічі аша ѧпфрікошат аѣ воіт a da пілдъ ла аі съі ші ла алції, ка тімпѫрій съ се гътеаскъ a ста ѧп контра пемічілор; чі пебъгънd сама пре протівпічі, ші бізѫіndѫce локѫрілор, din сѫмеціе саѣ din пепрічепере аѣ dормітат, пънъ кънd л'аѣ ѧмпресърат Тътарії de тоате пърціле. Въzѫndѫce Ѳнгѫрії фъръ de весте ѧмпресърації, ка чеі че пѫ ера гътіці, аѣ врѫт съ пѫпъ табъръ ѧмпротіва лор, ші фііnd оціле пѫмаі чіпчі мілѫрі департе de олалтъ, Тътарії, карії ѫтвла ѧпаінте, ѧп ревърсатѫл zорілор аѣ пъвъліт ѧнграбъ преste табъра Ѳнгѫрілор, ші оторѫnd ѧптъіѣ пре епіскопі ші пре маі мареі църії, карії стътѫce ѧнпротівъ, песпѫсъ тѫлціте de Ѳнгѫрі аѣ тъіат, фъкънd ѫчідере пеаѫзіть, кареа пѫ с'аѣ маі фъкѫт ѧнтр'ѳ бътаіе din веак. Краіѫл авънd кал фоарте бѫп, de абеа аѣ скъпат кѫ фѫга, ші аѣ терс ѧп Далмаціа ші de аколо ла інсѫла Вегліа кѫ пѫціпеі осташі, ка барет аколо съ се мънтѫеаскъ. Бірѫіторіі дрепт ачееа аѣ кѫпрінс табъра, ші тоатъ богаціа Ѳнгѫрілор, ші кѫпрінzінd партеа чea маі бѫнъ a Ѳнгаріеі, кареа e деа стъпга Дѫпъреі, пре локѫіторі і-аѣ тъіат, тоате пръdънd ші арzінd, ѧнгрozінd ші пре чеі ръмаші, къ тоате ле вор codomі, прекѫт пе-аѣ спѫс епіскопѫл Вацѫлві, солѫл пѫмітѫлві краіѫлві Ѳнгаріеі ла кѫртеа Ноастръ, апоі ла чеа din Рома трімісѣ. Ачеста трекънd ѧптъіѣ пе ла Ноі, аша аѣ мъртѫрісіт деспре ачестеа, карele аѣ въzѫт кѫ окіі съі. ші мъртѫрісіреа лві есте фоарте адевъратъ.“

Періреа ачеаста de Тътарі пімене o аѣ пѫтѫт маі кіар ші маі не скѫрт скріе, de кѫт o аѣ скріс ѧмпъратѫл Фридерік, але кърѫіа кѫвінте: „ѧмпопорѫта колоніе a Команілор,“ біне ле ѧпсеатпъ, пентрѫ къ ѧп Дакіа веке de ла ѫрzіреа еі, п'ат четітѣ съ фіе алтъ колоніе, фъръ пѫмаі, колоніа лві Траіан; аша даръ кънd аѣ скріс аша Фридерік, прін ‚Команії‘ аѣ требѫіт съ ѧнцелеагъ пе ‚Ромънії‘ саѣ доаръ аша аѣ ші скріс ел, пентрѫ къ оріціналѫл (ісводѫл) пѫ л'ат въzѫт кѫ окіі меі. Каре лѫкрѫ dекѫтва есте аша, тоате бърфелеле деспре Команії ші деспре Ромънії се чіѫпъ одатъ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Кѣмкъ Тѣтарій треї anї аѫ петрекѣт дѫнтреџї дѫ Ѫнгаріа, мъртѣріческ Тѣроџіе[7]), Ranzanѫ[8]), Бонфініе[9]) ші Рева[10]).

[1]) Georgius Acropolita in Hist. Cap. 39. [2]) Thuroczius f. 149. [3]) Thomas Spalatensis f. 610. [4])Timon in Epitome chronol. f. 31. [5]) Rogerius f. 294. [6]) Imperator Fridericus in epist. ad regem Angliae data, quae exstat apud Pray in Annalibus p. 263. [7]) Thuroczius f. 150. [8]) Ranzanus f. 367. [9]) Bonfinius f. 301. [10]) Petrus de Réva centur. f. 15.

Анѣл 1243. Ла анѣл ачеста алта п'ам афлат, фъръ пѣтаї хрісовѣл ачеста ал лѣї Бела IV:

„Бела din міла лѣї D-zeѫ Краіѣл Ѫнгаріеї, Далмаџіеї, Кроаџіеї, Рамеї, Сервіеї Галіџіеї, Лодомеріеї ші ал Кѣманіеї, тѣтѣрор креџіпілор, карії вор четі картеа ачеаста съпътате дѫ Мънтѣіторіѣл чел адевърат. Мърітеа кръеаскъ пофтеле челе дрепте але сѣпѣшілор требѣе съ ле пріітеаскъ, ка плініndѣле череріле, кѣ атъта маї аскѣлтъторї съ і факъ. Пентрѣ ачеаста дѫпџіпџът пре тоџї чеї de акѣт ші чеї вііторї, къ dѣпъ че ам тріміс Ноі пре кредінчосѣл Нострѣ Лаѣрентіе Воіводѣл dѣпъ бътаіа кѣ Тѣтарій кътръ пърџіле Ардеалѣлѣї, ка съ adѣне попоареле челе ръсіпіте, ші съ дѫndрепте дѫ локѣл ші кѣ пѣтереа Ноастръ тоате, къте ва џіѣdека къ съпт спре фолосѣл Нострѣ ші ал църії; пѣмітѣл Лаѣрентіе Воіводѣл сокотінd слѫжба ші кредінца спре Ноі арътатъ прін ѫніі солї, adекъ прін комітѣл Лептек, ші фрателе лѣї Херман: ачестора ле-аѫ dърѣіт de ѫрік піще сате, din џіпѣтѣл четъцѣїчеї Ноастре din Добока, adекъ Фатателеке, Бачѣпателеке, Чегетелеке; іаръ кѣмпатѣлѣї пѣміџілор Лептек ші Херман, лѣї Хрістіан, ѫн пътънт din сатѣл Наџефалъ, ка de 20 плѣгарї, іаръші пентрѣ кредінца лѣї, каре пътънт се џінеа de Ноі. Ші ачеаста Не-аѫ спѣс кѣ граіѣл лѣї ачелашѫ Лаѣрентіе, кънd аѫ веніт dѣпъ ачееа ла Ноі. Іаръ пѣміџії Лептек ші Херман кѣ Хрістіан кѣмпатѣл лор венінd ла Ноі аѫ черѣт, ка съ Не мілостівім а дѫнтърі дарѣл de пѣмітѣл кредінчіосѣл Лаѣрентіе Воіводѣл лор фъкѣт. Ноі дрепт ачееа пріімінd дреаптъ чередреа лор, dърѣіреа пѣмітѣлѣї кредінчіосѣлѣї Нострѣ, а лѣї Лаѣрентіе Воіводѣл, авънd'о плъкѣтъ ші статорнікъ, о дѫнтърім прін скрісоареа ачеаста, кареа о печетлѣім кѣ дndoіт печетнік. Dат дѫ анѣл Domnѣlѣї 1243, 16 калende але лѣї Феврѣаріе дѫ ал zечелеа ап ал Кръітеї Ноастре.“

Чі анѣл кръітеї требѣе съ фіе ал оптълеа, аша се ва лові кѣ анїї кръітеї лѣї Бела дѫ алте хрісоаве пѣші. Іаръ хрісовѣл се афлъ ші ла Katona[1]), ші ла комітѣл Szétsény[2]). Міе съ вede a фі dат din Далмаџіа, кънd Бела дѫ анѣл ачеста дѫпъ пѣ се дѫнтѣрпасе дѫ Ѫнгаріа.

[1]) Stephanus Katona Historiae criticae Tom. 5. p. 10. [2]) Diplomatum C. Francisci Szétseny Tom. 2.

Анѣл 1244. Плінind Тѣтарій треї anї дѫ Ѫнгаріа, дѫ анѣл de акѣт о аѫ лъсат дешартъ ші пъкъџіт; іаръ Бела IV Краіѣл Ѫнгаріеї прін аџіѣторіѣл Оспіталілор din Podѣ саѫ ал Іоанпітелор, ші прін стрѣdania комітілор de Франгепан с'аѫ дѫнтѣрпат а касъ ші аѫ дѫчепѣт а лекѣі челе стрікате[1]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Perschitius pag. 44. Frenyerius p. 665. neta d. Rogerius f. 321. Bonfinius f. 301. Petrus de Reva centur. f. 16.

Анул 1245. Щiind Калiman къ Іоаннiкiе împъратул Ромънiлор шi ал Българiлор, карele аў фост фоарте бун кu тошул съў Асан, с'аў фост вniт кu Innокентiе III Папа de ла Рома; el împkъ ш'аў пус în inimъ, ka съ се вneаскъ кu Innокентiе IV, мъкар къ Грiгорiе IX прea мулте фъкусе împротiва тътъне-съў ал луi Іоann II, ал луi Асан, кум с'аў арътат ла анул 1238.

Кuцетул луi Калiman împцелегъндул Innокентiе IV карele п'аў фост аша de înfокат ла фiре, кум era Грiгорiе IX антечессорiул луi, împdатъ аў трimис ла Калiman, шi л'аў împdemnat съ се вneаскъ кu Бiсерiка Ромеї, фъгъдуindu'i къ афаръ de ачеea съbор împkъ ua стръnце пентру Калiman, пумаї съ трimитъ Калiman солiї съi.

Маї пре урмъ скрie ачелаш Innокентiе кътръ Калiman, пре карele îl пумеще „împърат Българiеї" къ трimите ла dънсул niще шinорiцi оашенi împвъцаці шi кuчерnичi, пре карii ka съ'i аскулте, шi съ le dee diпломатул съў, кuind се вor dуче ла Тътарi, шi алте неатуrі маї departe. Се роагъ din Луrdун în 12 kalende але луi Апрiлie, анул Патрiархieї сале ал 2-леа, ал Domнулуi 1245, прекум се bede din бълла луi, карea се афлъ ла Раinald[1]).

Iаръ Алоїсie Гверра[2]) скрie, къ niмiка аў iспръвit Innокентiе IV, пентру къ Калiman Краiул Българiеї аў ръпосат în анул de акум în връстъ de 18 anї.

Акрополiтул[3]) împkъ аша скрie ла анул ачеста: „Обльдуind Българіа Калiшan фiiул луi Іоann ал луi Асan în връстъ de 18 anї, împъратул Іоann Ватаце аў вenit ла Ебру, карele куръ пе лъngъ тъпъстiреа Беріс кiематъ, се пумеще „Моріца," аколо с'аў împцiinцat de окъртуiторiул Ахрideї, кум къ Калiman аў туріт; de аколо гръбinduсе în Філлiпi, с'аў сфътуit: пъвълiвор престе Българї? Шi фi ле ва лесne а бате Серра? Уnii се împротiвea; daръ мареле domестік Палеолог ziчea къ требуе черкатъ Серра. — Сфатул ачестuia i-аў плъкут împъратулуi, шi тергънd ла Серра, аў афлат четатea стрікатъ пъn în пътънт, шi deскisъ; iаръ четъцуїка пъzitъ de Драгота. — Четатea o аў кuпрinс дuпъ къте-ва чеасурї, шi o аў цефuit. — Драгота împkъ аў împкiпат четъцуїка împъратулуi, шi dобъndind banї шi хаine, аў фъгъдуit, къ шi Мелеnикул îl ва da."

„Шi афлънd пе Літобул префектул четъцiї болнав de niчоаре, шi zъkънd în патў аў вenit локуiторii, шi аў dat Мелеnикул de бun воie. Афаръ de ачесте аў луат Стеnimахул, Цепена, шi тоате търгуріле шi сателе de сунт мунтеле Podoneї, шi аў ръшас отарul Ебруluї, аў кuпрinс шi despre miazъ поапте Стумniул, Хiттобул, Белесбудiул, Скопiул, Белесul, пътънтуріле пъn în Прilап шi Пелагоniа, Neостапоiул шi Просакул, апої фъкънd легътуръ кu Българii къ престе ачелea пу вor трече, маї мулт п'аў черкат."

Iаръ în локul луi Калiman аў стат Краiул Българiеї Міхаіл, фрателе луi чел din Iрina, фата луi Teodop Анцел пъскут, кум с'аў zic ла анii 1238 шi 1241.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Raynaldus ad ann. 1245. §. 11. [2]) Aloysius Guerra in Epitome Constit. Pontif. tom. 2. p. 530. Nr. 6
[3]) Georgius Acropolita in Chronico compend. capp. 43. 44.

Anul 1246. Fiind kъ la anul de akът alta n'am de a skriepe, voiŭ luptoarpe diplomatul lui Bela al IV-le ne rotunie, ka sъ poці vedea kъtь nagubъ aŭ fъkът Tъtarii ші lu Ardeal, ші kъte, mi ce sate aŭ avът episkopul cel lъtineск din Ardeal ne vretea acheasta, kare diplomat asha sunъ:

„Bela din mila lui Dumnezeŭ Kraiul Ungariei, Dalmaцiei, Kroaцiei, Ramei, Serbiei, Galiцiei, Lodomeriei ші al Kumaniei tътurop krecцinilor, karii vor vedea kartea acheasta sъputate ші tot binele. Privireа Krailor peste rundul cel bun din diregъtoria okъrtuirii adуче ku cine, ka chereriле cele drepte ale kredinчiошilor sъ le primeaskъ ші sъ le plineaskъ. Drept acheea prin rundul achestora voim sъ vinъ la luptiinцareа celor de akът ші celor viitorі, kът kъ venind luptaintea Noastrъ chinstitul părintele Gallŭ episkopul Ardealului, ku smilinцъ ші ku plekare Ne aŭ arътat, kъ pustiindusъ eparhia prin protivnika gonire a Tътarilor, la atъta rъriше de lokuitorі aŭ venit, kът de ne vretea gonirii, pupъ la vretea lui, saŭ nichi unii, saŭ tokta puninі lokuitorі sunt lu Alba, skaunul episkopiei sale, mi lu cele lalte kurці episkopeщі, kare se kiamъ: Xerina, Bilearul din vartecea Dobochii, Cilъul din vartecea Klujului, Zelaul ші Tъshnadul din vartecea Solnokului (de miжlok); nichi se aduna luptr'unsele, de nu Ne vom milostivi a le da mai marі slovozenii. Noі drept acheea gundind, kъ din krecцereа chinstei episkopeщі mъritea krъieaskъ lupkъ se lupalцъ, ka visericа acheea sъ se poatь redуче la starea ei chea mai din nainte, din osubitъ milъ krъieaskъ graцia acheasta o fachetь, ka mi chei mai din nainte lokuitorі din numitele sate de kumva lupkъ mai kustъ, ші kolonii chei slobozі, karii se vor aduna de nou, de цisdekata voivodului kareле va fi, a ispravnichilor ші a tътurop цisdekъtorilor ku totul sъ fie skutці, mi numai luptaintea episkopului ші a diregъtoriului, kareле lul va unne el, sъ se цisdeche. Ші de kumva episkopul saŭ diregъtoriul lui aŭ n'ar vrea sъ le fakъ dreptate, aŭ n'ar putea fache pentru grestatea lukrului, kauza acheea numai mъritei krъeщі sъ se trimitъ pentru цisdekatъ, ші ka graцia luptgъduinцei achesteia sъ fie deapururea, Kartea acheasta o dъm ku undunlekatъ pecetea Noastrъ luptъritъ. Dat lu anul Domnului 1246, 2 none ale lui Maiŭ, al Krъimei Noastre 11.“

Prekът aratъ Fejérváry [1]), la kareле se mi afluъ, diplomatul achela c'aŭ luptъrit de Stefan al chinchelea lu anul 1279.

[1]) Carolus Fejérváry in Analectis tomo 2. Nro. 361.

Anul 1247. Kraiul Ungariei Bela al IV-le vrundŭ sъ rusplъteaskъ fachereа de bine a Ioannitelor, ku al krora aцistoriŭ s'aŭ lupturpat a kasъ lu anul 1244, lu anul akът kurgъtoriŭ le-aŭ durуit mare parte a Banatului Kraiovei prin Xrisovul kare sunъ asha:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Амин пътеле съптеї Треімї, ші ал nedecпърцітеї Унімї. Amin.

„Бела din мила луї Dумnezeў Краіул Унгарієї, Далмаціеї, Кроаціеї, Рамеї, Сервієї, Галіціеї, Лодомеріеї ші а Куманіеї dea пъръреа.“

„Мъріmеї Краілор, ші dірегъторіеї челор амъцаці се кувіne, ка дintre челе лалте кў атъта маї кў маре ръвnъ съ се сілеаскъ а'mї дinтълці сунъшіі, кў кът маї мълт лі се дinалцъ вълфа кў тълціmea попоарелор челор de сунт dъншіі, маї въртос цііndъce, къ пъръреа пачеа ші секърітатеа Краілор ші а Кръіmілор стъ дn търіmеа сунъшілор лор. Ла ачеаста маї віne дinкъ, ші кunpinde дn сіne партеа чеа маї маре а гріції кръіещі, ка пре ачеіа кў мілостіві окі съї вадъ, ші кў маї марї фачерї de віne съї дinкарче, de ла карії ші фолос вретелnік се ащеаптъ, ші Дmпъратъл Дmпърацілор маї мълт, се чіnстеще.“

„Dрепт ачееа аша кunетъndў, ші дndелъnг сфътъindъne кў чіnстітъл бърбатў, фрателе Ретбалd, мареле Маціstрў ал каселор оспіталълуї din Іерусалім, челор din коаче de маре, іббіт пріетенъл Nострў, ші кў Прінції ші Баропії цереї Nоастре, кът ат пътеа дmпопора кръіmеа Nоастръ, кареа маре пагъбъ аў сўферіт пріn протівніка пъвъліре а пеатълуї варвар, че се пътеще Тътарї, пў пътаї дn перdереа аверілор, чі ші дn ўчіdереа локўіторілор; кў тоцї дn комун дntрў ачеаста Ne ат дnвоіт: ка пентрў къ ачелаші Маціstрў кў пътеле касеї оспіталълуї с'аў легат пре сіne ші каса оспіталълуї din бънъ воінца са, къ дntрў аціsторіл Кръіmеї Nоастре, спре апърареа кredінцеї крещінещі ва прinde арте dънъ форma маї ціос adъcъ, ші къ дntрў дmпопорареа църеї Nоастре Ne ва аціsта кў сфатъл ші кў кredінчіоасъ дmпreунъ лъкраре, нічі се ва траце de ла кondіцііle че се вор пъне акўмї дn картеа ачеаста, — съї dърўіт ші dът луї ші прінтр'жпсъл пътітеї касе:“

„Тот пъмънтъл Zевріnълуї кў тълції че съ ціn de dънсъл, ашішdереа кў кепezатўріле луї Іван, ші ал луї Фаркат, пънъ дn рълл Олтълуї, лъund афаръ пъмънтъл кепezатълуї воіводълуї Лініої, карele дл лъсът Олахілор (adекъ Ромънілор), прекът л'аў авут ачещеа ші пънъ акўта.“

„Тотъшї аша ле dът, кът цінет пентрў Noї ші пентрў ўртъторіі Noщрії, ціхмътате din тоате фолосўріле, венітўріле ші слъжбеле din тот пъмънтъл Zевріnълуї ші ал кепezатўрілор че с'аў пътіт; пътаї чеса лалтъ ціхмътате dънdў-о спре траіул касеї, ші de ачі лъund афаръ бісерічіле челе фъкўте, ші каре се вор фаче дn тоате пъмънтўріле маї сус зісе, dintрў але кърора венітўрї німіка цінет пентрў Noї, ретънънd дn лок чіnстеа ші къdінцеле архіепіскопілор, ші але епіскопілор, каре ле аў авут маї наінте.“

„Лъundъce афаръ ші тоате моріле дmпреціъръл отарелор ачелора фъкўте, ші челе de а се фаче тъкар ўnde, афаръ de челе dintре Літва кў олателе ші съмънтўріле, фъкўте кў келтълелеле фрацілор касеї ачеіа, кў фънацеле ші пъшъпеле пентрў dобітоачеле лор, ашішdереа кў пъскъріile, каре сънт акўта, саў се вор фаче пентрў dъншіі, каре тоате ле лъсът спре фолосъл фрацілор ачестора.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Пескѣтѫл din Дънѣре, ші пескъріile din Челег, че ле ціпеш Новъ ші zішілор фраці de кошѫп, ашішdереа ші ціѫтътатеа тътърор вепітърілор ші а фолосърілор, каре се вор кѫлеце Краіѫлуї de ла Ромъпіі карії локъеск лп Літва, кѫ ціѫтѫл Харшакѫлуї, ва фі а Краіѫлуї, каса оспіталѫлуї ва лѫа ка маї лп сѫс.“

„Ачеаста лпкъ боім, ка пѫтіції Ромъпі съ фіе dаторі а ста лптрѫ аціѫторіѫл zішілор фраці біне гътіці de оасте спре апърареа църії, ші спре ісбънdа пекѫвііпцелор, че Ni с'ар фаче прin стръіні, ші лп асемепеа лптъмпларе фраціі лпкъ съ фіе dаторі а аціѫта пре Олахі (саѫ Ромъні), кът ле ва фі кѫ пътіпъ.“

„Ла ачестеа din съріле, каре се вор пътеа dѫче din шъкар каре окпъ din Арdеалѫ, кѫ жіелтѫелеле de кошѫп, адекъ кѫ але поастре ші але фраціlор пѫтітѫлуї пъмънтѫ саѫ ціпѫтѫ, ші а пърціlор челор de кътръ Българіа, Гречіа ші Кѫmania, рътѫind лп локѫл съѫ къdinца епіскопеаскъ.“

„Ашішdереа ші din бапіі, карії вор кѫре аколо din воінца крѣіаскъ ші сфатѫл Маціструлуї касеі, кареле ва фі, ціѫтътате о ціпеш Новъ, прекѫm с'аѫ zic ші деспре челе лалте вепітърі, іаръ чееа лалтъ ціѫтътате се ва da спре фолосѫл пѫтітеі касе, рътѫind лптреці къdinцеле бісерічілор.“

„Орънdѫеліle, каре ле ва фаче Маціструл деспре скѫтінцеле ші ціѫdекъціile боіерілор ші але алтора каре лі с'аѫ dат лор, пептрѫ къ de аіѫреа аѫ вепіт съ локѫіскъ аколо, лпкъ ле вот авеа плъкѫте ші статорніче, рътѫind лптреагъ партеа поастръ din вепітърі ші din фолосърі. Адъогънd ачеаста, къ de се ва da септенціе de въреаре de сънце лмпротіва маї шарілор церії ачеіа, ші се вор сімці лпгреоіаці, пот фаче рекѫрос ла Кѫртеа Ноастръ.“

„Адъогът ші ачеаста, къ de ар вені чева оасте асѫпра Кръітеі Ноастре, de че съ пе фереаскъ Dѫmnezeѫ, атѫпчі а чінчеа парте din осташі церії съ фіе dаторі а вені, ші а се вате пептрѫ Кръітеа Ноастръ. Іаръ de вот порні Noі кѫ оастеа Ноастръ асѫпра Българілор, Гречілор ші а Комапілор, а треea парте din чеі харпічі ва еші, ші din dобънda ші чеа тішкътоаре ші чеа петішкътоаре пѫтіта касъ ва лѫа парте dѫпъ пѫтерѫл осташілор din Zевріn, ші dѫпъ артеле лор.“

„Лъпгъ ачеаста аш dърѫіт пѫтітѫлуї Маціструлуї, ші прітр'жпсѫл касеі оспітале, de ла рѫѫл Олтѫлуї ші тѫпцїї Арdеалѫлуї тоатъ Комапіа сѫпт ачеле кondіцїі, каре с'аѫ zic маї лп сѫс деспре Zевріn: лѫънd афаръ цеара лѫі Сепеслав воіводѫлуї Олахілор (Ромъпілор), каре о лъсът ачелораші, прекѫm ші пъпъ акѫта о аѫ ціпѫт, ші токта сѫпт кондіцїіле ачеле, каре с'аѫ рънdѫіт маї лп сѫс деспре цеара Літва.“

„Іаръ ачеаста пѫ врет а о трече, къ de ла лптрареа чеа dінтъіа а маї адесе-орі пѫтіцілор фраці, пъпъ ла 25 de анї тоате вепітърілe Комапіеі лптреці ле ва авеа пѫтіта касъ, афаръ de цеара лѫі Сепеслав чеа маї паінте zісъ, din кареа пѫшаї ціѫтътатеа вепітърілор ші а фолосърілор о ва dобънdі.“

„Іаръ dѫпъ че вор трече ачеї 25 de анї, ціѫтътатеа тътърор вепітърілор, фолосърі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лор ші а слѫжбелор, прін Франції пѫмітеї касе, пре карії лі ва прімі ші цінра тѫрітеа кръіаскъ, се ва плъті фіскълуї, чі аша, ка дот а чінчілеа анъ се сокотеаскъ прін трімісъл Нострѫ тоате венітѫріле, слѫжбеле ші фолосѫріле, каре він de аколо. Іаръ келтуелеле каре се вор фаче лн паza четъцілор саў а тѫрітілор, прекѫт Новъ, аша ті Францілор съ фіе котѫне, рътъind алте кondiції пентрѫ Noї, ші лѫрї афаръ пентрѫ каса оспіталълуї лн Кѫmania, прекѫт decпре бісерічї, морї ті алтеле, каре тоате с'аў лнсетпат маї лн сѫс decпре Zевріn."

„Ла zidirea четъцілор лн Кѫmania, ші ла апърареа еї лмпротіва орї кърора петічї, вом фі лнтрѫ аціѫторіў Францілор кѫ сфатъл ші кѫ пѫтереа, кънd ва фі de лінсъ ті вом фі поftіцї, лнкъ ті лн персоапа Ноастръ мергънd аколо, de пѫ вом фі лмпedекацї кѫ алтеле."

„Ле аш шаї дѫрѫіт ачелор Францї пъмънт de 400 de плѫгурї лн Фелчетіг, саў аіѫрілеа лн Ардеал вом лмплеа пѫмърѫл ачеста, ѫnde Ni с'а пъреа къ есте маї de фолос Францілор ла лнтрареа лн Комапіа саў лн Zевріn; decпре кареа дѫрѫіре вом da карте осъбітъ."

„Deчї ка каса оспіталълуї маї пре ѫшор съ поатъ адѫче пре маре de че ва авеа опѫ спре фолосъл церії Ноастре ші а лор, ле ам дѫрѫіт четатеа Скardona [4]) de лънгъ маре, кѫ тоате къdінцеле къте се цін de дънса, ші предіъл Теісат, кѫ отареле ші фолосѫріле, каре ле аў цінѫт преа іѫбітъл Нострѫ Фрате, ръносатъл Краіъл Колотан, рътъind къdінцеле бісерічілор лнтреці; престе ачестеа ам дѫрѫіт маї сѫс пѫмінцілор Францї пъмънтъл Ваїла кіемат de лънгъ Dѫнъре, пѫ деnарте de Zemлін, скоціndъл de сѫб четъцѫіка Крішъълуї, кѫ тоате къdінцеле ші фолосѫріле луї, кѫm л'аў фост цінѫт Ніколае, фрателе луї Хѫгелін [5])."

„Маї лнколо, Маціструл adece-орї zicў, маї паінте пентрѫ дарѫріле Ноастре, каре ле фачет, саў ле ам фъкѫт, апої пентрѫ прічініле маї ціос скріce, аў фъгъdѫіт кѫ пѫтеле касеї, къ ва пріnde арше асѫпра тѫтѫрор пъгънілор, орї de че неам вор фі, ашішdереа ті лмпротіва Бѫлгарілор; іаръ лн коптра алтор Шістатічї пѫмаї атѫпчї, кънd вор вреа съ се апѫче de крѫітеа Ноастръ ва da аціѫторіў; ші акѫта ва adѫче спре слѫжба церії Ноастре 100 de Францї біне лнтрартацї, ші кѫ каї бѫнї гътіцї; іаръ лн коптра оастеї крецінещї, кареа ар вреа съ лнтре лн цеара Ноастръ, с'аў легат кѫ пѫтеле касеї, къ ва da 50 de Францї лнтрартацї спре паza ші апърареа четъцілор ті тѫрітілор челор din марцінї, прекѫт сънт Пожонъл, Мотонъл, Шопронъл, четатеа de Феррѫ, четатеа Албъ, ші маї лн ціос ѫnde ар вреа Краіъл съ і ашеze; ші 60 лмпротіва Тътарілор, de се ва лнтъмпла ка еї се лнтре лн цеара Ноастръ, че се пѫ dèa чел de сѫс, кърора тѫтѫрор, пънъ че вор фі лн паza четъцілор ші а тѫрітілор, Краіъл ле ва da леафъ."

„С'аў адъогат ші ачеаста кѫ пѫтеле касеї, къ Маціструл карele се ва тріміте de престе маре саў de аіѫреа спре окърмѫіреа каселор din Крѫітеа Ноастръ, ла лнтрареа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ca ва фі даторіѣ, а [illegible] сънтъ цінъръмънтъл чел дин чінъл съѫ обічнѣіт, къ ва фі кредінчіос Краіълъї ші церї; къ ва цінеа ел, ці пре аї съї дикъ'і ва сілі съ цънъ фъръ de дишелъчіне тоате кътъ! с'аѫ zicѫ таї сѫсѫ; къ ва авеа гріце, ші се ва сіргѫ ка съ се дитопореаскъ ziceле църї але Крѣшеї Noастре; ші къ пре пръцій din Крѣшіеа Noастръ, орї de че кондиціе саѫ неат вор фі, ші пре Сасіі саѫ Теѫтопіі din Крѣітеа Noастръ, дѫ'і ва прінде съ локуіаскъ дин церіле маї сѫс zice, фъръ de осъѣіт крѣіеаскъ дингъдѫінц."

„Престе ачестеа ам адѫгат Noі, ті аѫ прімітѫ zicъл Маціструл кѫ пътеле пътітеї касе, къ de с'ар дитъмпла, ка Маціструл карелe ва фі, прін сіне саѫ прін аї съї съ калче вре унa саѫ маї тълте din кондиціїле ла каре с'аѫ легат маї сѫсѫ, ші а треіа оаръ доцеиндъл, н'ар бъга de сатъ; ші тареле Маціструл чел de престе маре, черкат фііnd despre партеа Краіълъї дѫпъ кѫвіінцъ, дикъ д'ар дидрепта стіптеала сѫпт кърсъл унъї анѫ, дѫпъ че сіре дидрептаре с'аѫ дищіінцат стіптеала; атънчї Краіъл съ адякъ цінdекатъ дѫпъ плъчереа са, лѫнd вепітъріле пътітеї касе, саѫ алтміптрелеа, кът ва фі ті стіптеала."

„Аша даръ, ка тоате ші фіеще каре дитре челе че с'аѫ четіт' акът дин авзъл Noстръ ші ал Баронілор Noцрії съ аівъ търіте деа пъръреа, дикът есте de персоапа Noастръ, ам dat дреапта чea крѣіеаскъ, ші ам фъгъдѫіт, къ пънъ кънd се вор цінеа легътъріле челе деспре партеа касеї фъкъте, Noі дикъ тоате кѣте с'аѫ скріс маї дин сѫс ле вом цінеа, ші вом фаче ка съ се цінъ ші de алціі, дѫnd картеа ачеаста дитъріть кѫ бълла Noастръ чea de авръ, ші пре маї адесе-орї zicъл Маціструл дин пътеле касеї оспіталълъї чеї пътіте ам порънчіт съ л стътореаскъ кредінчіосъл ші іѫбітъл Noстръ Маціструл Ахіл, препосітъл din Алва, съѫ-канцеларіъл Кърцеї Noастре. Dat прін тъніле чінстітълъї, părінте Беnедікт, Архіепіскопълъї Калочіі, ші канцеларіълъї Кърцій Noастре фііnd ч. п Стефан Архіепіскоп, Стріговълъї, іаръ Епіскопї. —— Дин анъл de ла дитрупареа Domнълъї 1247, 3 none Іюніе, дин анъл Крѣшеї Noастре 12."

Din dіпломатъл ачеста, карele есе дълъ ла комітъл Франціск Сечені [1]) поцї вedea, къ Ромънії, дѫпъ че аѫ періт Паціпакіі ші с'аѫ алъпгат Команіі чеї адевъраці din Dакіа вече, кът с'аѫ арътат ла анії 1122, 1152, 1186, пе пътаї пътеле варварілор ачестора л'аѫ прішіт дѫndълісе лор de алціі, чі форма дитъріцієї лор дикъ о аѫ цінът; пентрѫ ачееа аѫ авът атътea кепезатърі, кѣте вezі дин хрісовъл ачеста: ба дикъ ші маї тълте, кънї чіне міе кѣте кепезатърі аѫ фост дин тоатъ Команіа, ам тот пътънтъл кът есте de ла Олтѫ, ші тънціі Apdeлълъї дитре Nістрѫ ші Dънъре, пънъ дин тареа Neагръ; кът фаче потеніре Краіъл Бела, карele Кътаніа аша лъатъ пе о аѫ авът сѫпт сіне вре одатъ фъръ пътаї аѫ доріт съ о аівъ, ші пентрѫ ачееа о аѫ ші дърѫіт Іоанітелор, деспре карії аша скріе Енгел [2]):

„Ші се вede къ Іоаннітеле саѫ нѫѫ дитрат ла стъпъніреа Zевріпълъї, саѫ de аѫ дитрат, аѫ требѫіт кърѫnd съ еасъ пентрѫ пътереа протівнічілор din вечіні, саѫ къ даръ с'аѫ кіетат de дивъшї Бела ал IV-ле ла ръсвоіъл din Стірія, каре л'аѫ дичепът ла анъл 1249."

[1]) Comes Franciscus Szétsenyi Diplomat. t. 2. [2]) Joan. Christ. Engel in ant. Hist. Valach. part. 1. p. 146

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 1252. Daniel Kornidec [1]) отѹл чел маї дпвъцат пре вретеа шеа, ла анѹл de акѹт адѹче diпломатѹл ачеста:

„Бела din мила луї Dумнезеѹ Краіѹл Ѹнгарієї, Далмаціеї, Кроаціеї, Рамеї, Сербієї, Галіціеї, Лодомеріеї ші ал Куманіеї, тѹтѹрор, карії вор ведеа картеа ачеаста съпътате дп Мънтѹіторіѹл чел адевърат. Пъртареа вѹнъ de гріце а Краіѹлуї требе съ дптімпене кѹ кѹвіоасе дарѹрї пре чеї че'л асколтъ пре ел, ка ші алцїї dintрѹ пілдъ ка ачеаста съ се апрindъ спре фаптеле кредінцїї: дрепт ачеea, воім, ка прin рѹndѹл а ачестора ла а тѹтѹрор дпцiінцare съ вінъ, къ venind ла Noї Вінкентіе комітѹл, фіїѹл Съкѹіѹлуї Акадаш din Себеш (Sebus), аѹ пофтіт de ла Noї, ка съ Ne мілостівім аї дърѹі луї пътънтѹл Zек, карele фѹсесе оарекънd ал Сасѹлуї Фълкѹн, че ръмъсесе гол ші фъръ de локѹіторї, прin цефѹіріle Тътарілор, карele есте дптре цінтѹріle олахілор (Ромънілор) din Керцї, Сасілор din Барашшѹ, ші цінтѹл Съкѹілор din Себеш (Sebus). Шi Noї плекъндѹне черерілор челор дрепте, сокотind вредніцііle, каре din прѹнчіа луї ші дп цеаръ ші афаръ de цеара Noастръ дп дѹчереа сфілор с'аѹ сѹргѹіт але арѣта кѹ дпdестѹларе, пътънтѹл пѹміт кѹ фолосѹріle ші кѹdінцеле луї л'ам дърѹіт луї, ші прin ел тоцѣнілор ші стрътоценілор луї dea пърѹреа, каре пътънт і л'ам ші dat дп мънъ прin кредінчіосѹл ші іѹбітѹл Нострѹ Ладіслав Воіводѹл Ардеалулуї, ші комітѹл din Валко. Іаръ метеле с'аѹ термінїї пътънтѹлуї ачелуіа, прекѹм Ne-аѹ дпцiінцат дпсъші Вінкентіе аша се осъбеск: Мета dintъіѹ дпчеле de ла ръсъріт преste deал, апѹме Векѹл, ші вine ла Олтѹ пънъ дн партеа de кътръ амеазъzi, ші прin пѹміт апа Олтѹлуї се погоаръ ла пеще ржпе пънъ ла меазъ-ноапте, ші мерце мѹлт пре ѹн ржшор, пънъ ла капѹл ржшорѹлуї ші de аколо се сѹе ла о дълцъ, къреа се кіамъ Берк, ші de аколо апропііndѹсе de зіcѹл deал Векѹл de кътръ ръсъріт, ші аша се отърецце. Іаръ пентрѹ ка зіса дърѹіре сѹ аїбъ търime деа пърѹреа, і-ам dat картеа ачеаста дптърітъ кѹ dѹплікатъ, печетеа Noастръ, дп анѹл Domнѹлуї 1252. 13. кал. Септ. ал крѣмїї Noастре 17."

Лъdатѹл Kornidec, dѹнъ че аѹ adѹс дпainte хрісовѹл ачеста, карele есте а Гроfілор Nemеш de Xidвег, зіче: къ пътънтѹл Zек аѹ фост, ѹnde есте акѹма Хідвегѹл ші Арапнатака; къ Себешѹл есте скаѹнѹл Шепші, ші локѹріле Ромънілор din Керцї ле-аѹ кѹпринс Секѹїї.

[1]) Daniel Kornides Diplomatum Mss. Tom. 2. p. 82.

Анѹл 1253. Innокентіе IV Папа de ла Рома, въzънd къ аптечесорѹл луї Грігоріе IX л'аѹ ръсбіт кѹ іѹцітеа; кът с'аѹ фъкѹт Патріарх Роmеї, дndатъ алтмінтрелеа аѹ дпчепѹт а лѹкра кѹ чеї рътъчіцї: пентрѹ къ пре Българї ші пре Ромънії чеї dea дреапта Dѹнъреї дп анѹл 1245 кѹ блъndеце лї кіемасе ла ѹніре, фъгъdѹіndѹле, къ събор дпкъ ва стрінце пентрѹ еї." Везї пре Гверра [1]). Іаръ дп анѹл de акѹт Ромънілор челор dea стъпга Dѹнъреї, карії він ачі сѹнт пѹме de Комани, мѹлте declегърї [2]), ші маї мѹлте пъртінірї ле фъгъdѹеце, пѹшаї съї поатъ ѹні кѹ Бісеріка Роmеї [3])

[1]) Aloysius Guerra in Epitome constit. Pontificiarum Tomo 1. p. 530. nro 6. [2])Regestrum anno 10. Litt. Apost. Innocentii quarti Epist. 418. [3]) Idem Regestrum Epist. 416.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Anul 1255. C'aŭ arătat la anul 1245 către mărind Kalliman Craiul Romănilor şi al Bulgarilor, împăratul Ioann Vatace pămîntul aŭ sokotit pre Mihailărtătorul lui Kaliman, pentru că era prunc ka de şese anĭ, şi rădikăndusce kŭ oaste asupra Bulgarieĭ, aŭ luat Serra şi Melenikul kŭ mai multe alte cetăţĭ, nebăgănd în sam legătările, kare le făkusse kŭ Kalliman. Nedreptatea aceasta a Roşeilor, prekăt skrie Akropolitul [1]) c'aŭ răsplătit în anul de akăt: „Kăcĭ Mihail Craiul Bulgarieĭ, fratele mărĭerĭ împăratului Teodor auzind moartea împăratului Vatace, şi văzind kă în părţile de kătră anus nu sănt oştĭ, i c'aŭ bătut în inim, ka cetăţile, kare le luase Romeĭ de la Romănĭ mi Bulgarĭ, să le kănpindă iarăşĭ spre Bulgaria; aşa trekănd Evrul, multe aŭ şi kănpinc. Aşa dară bătută-c'aŭ: Stenimahul, Peristiţa, Kriţimul, Ţepena, şi toate cetăţile Axrideĭ, lăsănd afară Mniakul, karele aŭ rămas kredinţiose Romeilor. Preste aceea c'aŭ maĭ luat prin Bulgarĭ: Ustra, Perperakiul, Krevul, şi Kroretul de lăngă Odriĭ."

Maĭ înkolo skrie Akropolitul [2]): kă venind împăratul Teodorŭ de la răsărit în Odriĭ, Bulgarĭĭ şi Romănĭĭ, kŭ Mihail Craiul lor de lăngă rîul Evrului, unde se aşezase kŭ tabăra, c'aŭ tras maĭ în lăuntru în Bulgaria, iară împăratul Teodor eşind aŭ luat şi prădat Berrea, apoĭ pre iarnă iarăşĭ c'aŭ întărnat în Odriĭ.

[1]) Georgius Acropolita in Chronico compendiario c. 5. [2]) Idem ibidem cap. 56.

Anul 1256. Tot Akropolitul [1]) skrie kă împăratul Teodor aŭ luat înapoĭ de la Bulgarĭ multe cetăţĭ din cele în anul trekut de eĭ kănpince, şi kă Dragota, despre karele c'aŭ făkut kăvănt şi la anul 1245, în anul de'akăt ka un prefekt al oştilor din Melenik, c'aŭ lăsat de Grecĭ şi iarăşĭ aŭ trekut în partea Craiului Mihail, ci n'aŭ avut norok, pentru kă văzind în bătaie, l'aŭ sfătikat kaĭĭ, şi aŭ murit a treia-zi.

[1]) Georgius Acropolita in Chronico comp. capp. 58. 60.

Anul 1257. Împăratul Teodor, karele ierpase în Latineak preste mare, prekăt skrie Akropolitul [1]): începănd prităvara aŭ venit oblu la anusă, năzdăvăind, kă pre karĭĭ îĭ lăsase în Didimotihă, îĭ va afla săpătoşĭ; ci ne aceia îĭ perdusse sfatările cele rele; pentru kă Craiul Bulgarieĭ Mihail înţelegănd kă c'aŭ depărtat împăratul, aŭ trimis la Romănĭĭ de preste Dunăre pentru aşezărĭ, karĭĭ i-aŭ şi trimis ka la 4000 de oştaşĭ, karĭĭ slobozindusce în Makidonia, şi trekănd Odriul, tărgurile kare sănt pre lăngă rîul Reţina şi pre lăngă Didimotihă le prăda, şi nevoia, kănd povăţuitorĭĭ oştilor nebăgănd în sam porunkile împăratului, aŭ năvălit preste Romănĭ, fiind eĭ kŭ arme grele înkinşĭ, iar Romănĭĭ kŭ uşoare, şi kŭ săgeţĭ, Romănĭĭ de departe săgeta pre Romeĭ, şi din kălăraşĭ făkea nedestraşĭ, năpă kănd i-aŭ fugărit. Aşa dară Laskare kŭ kal trea bun deabea aŭ skăpat în Odriĭ, Murgărit kŭ alţĭ maĭ mulţĭ c'aŭ prins şi c'aŭ văndut la Bulgarĭ. Înţăleptăndusce despre acestea împăratul, aŭ grăbit la lokul ce se ziче Bulgarofog. Bulgarĭĭ înţelegănd venirea împăratului, aŭ fugit, şi mulţĭ dintre dănşiĭ c'aŭ tăiat lăngă Bizia; iară împăratul c'aŭ tăbărăt la rîul Reţina zic."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Іаръ краіул Българіеї Міхаіл дпърікошіндсе аў черът паче, ла а кърсіа токтеалъ аў тріміс пре сокрул съў Росул Ѳрул, піперіле краіулуї Ѳнгаріеї — *τὸν πενθερὸν αὐτῦ τὸν Ῥώσσον Οὖρος, τοῦ ὀηγὸς Οὐγγρίας γαμβρὸν*, карєле мергънд ла дмпъратул, с'аў прімит прекум с'аў кувепіт, ші дптърind пачеа, кь піърътъпт аў фъгъдуіт, къ четатеа Цепепа се ва дпапої дмпъратулуї, ші вор ръмъпea отареле челе маї de demult: ші аша лъънd Ѳрul dарърї ка de 20,000 галкепї саў дукацї, с'аў дптърnat, іаръ дмпъратул аў маї зъбовіт ащептънd дптоарчереа Цепепії."

1) Georgius Acropolita in Chronico compendiario capp. 61. 62.

Апул 1258. Апопімул Ромъпескь[1]) аша скріе ла апул de акум: „Ал треілea Водъ аў фост Dan, фіул луї Радул Водъ Негрь 1258 — 1300. — Ла мънъстіреа Кътпъ-Лънгулуї, унde есте зугръвітъ, се пътеще фіул Радулуї Водъ Негрь; іаръ ла Леатопісець есте пус къ греталъ апул 1333, de унde се копоаще, къ фіул Радулуї Водъ Негрь пь пътea фі ла ачест вълеат. Ачещї треї Domnї (Радул Негрь, Міхаіл ші Dan) аў domnit anї 85." Аша Апопімул; чі токта de ші есто адевърат, къ ла апіі de ел дпсетпацї аў domnit Радул Негрь, Міхаіл ші Dan Водъ, дарь п'аў domnit престе тоатъ цеара мънтепеаскъ, чі нумаї престе о парте a еї, прекум с'аў арътат ла апул 1247.

Ам къt есте despre Ромъпіі чеї dea dreapta Дъпъріі, карії кь Българії ла олалтъ аў фъкът кръіпea чea вестітъ, с'аў арътат ла апул 1186, ші ла апіі аколо адъші, кът-кь краіі лор маї пре урмъ аў фост dizoшї Ромъпі, din віца ші съпъпца краіулуї Самоіль, ал кърсіа пепот дп партea бърбътеаскъ ла апул de акум с'аў стinc; къчї скріе Акрополітул[2]) zikънd: „Іаръ дмпъратулуї Teodor аша і с'аў дптъмплат: краіул Българіеї Міхаіл, фрателе мъіерії сале, карєле мълте фъкусе асупра дмпъратулуї, ші асупра Ромеілор, de върь-съў чел прітаріь Каллітап, *παρὰ τοῦ πρωτεξαδέλφου αὐτῦ Καλλιμαν*, щіind унії dintre четъцепії Тріповулуї, афаръ de пуміта четате локuind, с'аў струпупс de моарте ші дпdатъ аў ші мърit. Каллітап, карєле л'аў струпупс, късъторіndусе кь мъіерea луї, despre о парте се цінea a фі краіь Българіеї: че Росул Ѳрul вепind кь оасте асупра Тріповулуї пре фата са мъіерea краіулуї Міхаіл о аў луат дпапої. Пептрь къ пре Каллітап карєле фуціа din лок дп лок, маї паінte саре-каре дл оторіce." Nemulцumind dи партea бърбътеаскъ чіпе съ domneaскъ peste Ромъпі ші peste Българі, — кът скріе Грегора[3]) ші Пахімер[4]) — боерії с'аў адунат, ші аў пус краіь пре Міце, карєле авea мъіере пре уна dintre сороріле краіулуї Міхаіл. Чі Міце п'аў фост харпік de кръіте; dрept ачеea л'аў лепъdат о парте de цеарь, ші ш'аў пус краіь пе Константіп I, фіул луї Тіхь „*υἱῷ τῦ Τόιχου*, карєле, кь съ аібъ къdinцъ de a дпцъръці, ш'аў лепъdат мъіерea, кь карea авea црънчі, ші аў луат пре о фатъ a дмпъратулуї Teodor Ласкаре, тріміцind пре мъіерea чea dintъіь дп Nікea, ла дмпъратул. „Ші Константіп" зіче Пахімер[5]) „цінea Тріповул четатea чea кръіеаскъ a Българіеї, ші дмподобіт фііnd кь тоате стъпеле кръещї, се пърта ка ун adevърат Краіь ал Българіеї. Іаръ Міце цііnd челе de прін преціврь, къте одатъ се дпdecтулea, іаръ алтъdатъ се бътea кь Константіп, ші аў фост врeme, кънd аў бътут пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Константин, ші л'аŭ дпкіс дп Стенімах, de vnde nъmaї прin aдiвтopiвл алор пострі саŭ тъптвіт de nъ c'aŭ прinc ші тъіат." Чі nъ дndeлвng aŭ цinвт пороквл лвї Міце, кът се ва аръта ла апії вііторі.

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Georgius Acropolita in Historia cap. 73. [3]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 34. 35. [4]) Georgius Pachymer lib. 5. c. [5]) Idem Pachymer l. c.

Анвл 1259. Міце, despre карeле am ворвітъ ла анвл трекът, кв адiвторiвл de ла Vнгврї твлт пекъцiа пе Константin краiвл Бвлгарiеї; чi дп анвл de акът дпторкъndвce пороквл, Міце c'aŭ бірвіт de Константin, ші фвгvnd ла дмпъратвл Teodop i-aŭ дпкinат Месемвріа, пентрв каре дмпъратвл л'aŭ дървіт кв твлге венітврї лъпгъ Troia, nв de-парте de Скamandрв [1]).

Пентрв адiвторiвл лвї Міце datъ aŭ дпчепът Стефan V a ce кiema краiв Бвлгарiеї, тъкăр къ Бвлгаріа дптреагъ, кvnd o aŭ стъпънit Vнгврii? Ziче Енгел [2]), къ ла анвл 1263 Стефan ap фi бътът Bidinвл; фie аша, чi Bidinвл дпкъ nв фаче o цeaр.

[1]) Nicephorus Gregoras et Georgius Pachymer ll. cc. [2]) Joannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae part. 1. p. 146.

Анвл 1260. Скріе Енгел [1]) къ дп анвл ачеста с'aŭ дмпъкат Бела IV кв Оттокарŭ краiвл Бохемiеї; ші бine скріе, пентрв къ Оттокарŭ дпкъ аша скріе кътре Алексandрв Папа de ла Pома [2]) zikvnd: „Фiind къ пре пъсторiвл чел бvn дл desфъpeazъ тъптвірea oiлор de лвпї, ші пре пъріптеле чел тiлостiв дл веселеще пороквл фiiлор чел de спъсенiе, am врвт съ те дпщiiпцът despre ръсвоiвл кареле л'am авvт асvпра лвтiнацiлор краї aї Vнгарiеї a лвї Бела, ші a фiiвлвї лвї a лвї Стефan, ал лвї Daniil краiвлвї Рvтенiлор, ші фiiлор лвї ші ачелора лалцi Рvтенї, ті a тътарiлор, карiї ле-aŭ фост вепit дптрв адiвторiŭ, ші a лвї Болеслаŭ din Краковiа, ші a тiпервлвї Лесткоп din Лапсакiе, ті асvпра пепvтъратеї твлцiше a оатенiлор, челор фъръ de ошепie: a Кvmaniлор, Vнгврiлор, Склавiлор, Съкviлор, Олахiлор, Шiстатiчiлор, adекъ a Гречiлор, Бвлгарiлор, Расцianiлор, Боспепiлор шчл." Вezi къте неатврї aŭ фост dвс Бела асvпра лвї Оттокар: de ачi тотвші ръŭ aї дпкide, къ тоате неатвріле ачестеа aŭ фост сvпвсе Vнгврiлор.

[1]) Joannes Christianus Engel l. c. Ottocarus apud Pray annal. p. 1. p. 307.

Анвл 1261, Дмпъратвл Teodop Ласкаре din фата лвї Ioann ал лвї Асап, краiвл Бвлгарiеї aŭ авvт трei фете ші вп фечiорŭ, анvме Ioann. Пре фата чea маї таре, карea o aŭ кiемат Iрina, o aŭ мърitат dвпъ Константin фiiвл лвї Тихŭ краiвл Бвлгарiеї, пре Teodopa o aŭ dat лвї Ioann фiiвлвї лвї Міце [1]), iаръ пре a треia фатъ o aŭ мърitат дмпъратвл Міхаiл Палеологвл дп анвл de акът dвпъ че aŭ скос окiї прvпкvлвї Ioann, dвпъ Сфептістлав, кареле ера прinцiп преcте твптеле Емvлвї дп партеа Бвлгарiеї [2]).

[1]) Georgius Acropolita in Historia cap. 73. [2]) Georgius Pachymer in Historia Lib. 3. cap. 6.

Анвл 1263. Despre дмпъратвл Міхаiл Палеологвл аша скріе Пахітер [1]) ла анвл de акът: „Дп къt e despre Бвлгарŭ, пре ачецiа дпкъ nв'ї лъса съ се odixneaскъ, чi къt de къt дї пъкъцiа. Къчї се ціе вра лвї Констаiтin Бвлгарвлвї aeвпра дмпъратвлвї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пентрѫ орвіреа прѫпкѫлуї Іоанн, ла кареа ѫръ пѫрѫреа се аџіџа de Іріна шѫіерѣа са, ші сора прѫпкѫлуї. Аша даръ сфършіндѫсе цѣпѫтѫл Ромеілор дп Орестіадъ, пічї лѫпџіндѫсе маї дпколо, кѫчї челелалте ле џіпеа Бѫлгарії, мѫлџї осташі аў тріміс аколо. Аша тріміџінд оасте, маї тоате локѫріле ачелеа ле-аў сѫпѫс шіе: пентрѫ кѣ аў лѫат Філіппопоіѫл, аў кѫпріпс Степітахѫл; ші тот мѫнтеле, афаръ de Емў, с'аў адъогат кѣтръ џіпѫтѫл Ромеілор; с'аў маї лѫат, прекѫт ла а. 1259 с'аў zic, (dѫnd'o Міџе) Месемврія, четатеа чea маре, ші кѫ dѣпса Апхіалѫл. Дл ардеа ачестеа пре Констаптін, ші черка модрѫ de a се ісбѣndi."

Тот дптрѫ ачеста ап аў дѣрѫіт Стефан V краіѫл чел маї тѣнър., повъџѫіторіѫл Ардеалѫлуї ші domnѫл Котапілор, луї Іола, фііѫлуї Бапѫлуї Ладіслав, пентрѫ мѫлте вредпічії але луї, Візокпа, Мъпърадеа, Хашагѫл ші Ноџігѫл[2]).

[1]) Georgius Pachymer Hist. lib. 3. cap. 18. [2])Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 212.

Апѫл 1264. Нікіфор Грегора[1]) аша скріе ла апѫл de акѫт: „Am zic, кѣ фата дмпъратѫлуї Ласкаре с'аў фост мърітат dѫпѣ Констаптін краіѫл Бѫлгарієї; ачеаста аѫzindў кѣ дмпъратѫл Міхаіл Палеологѫл аў скос окії прѫпкѫлуї Іоапп, аї фрате-съў, пѫ дпчета а дпdетпа пре бърбат, ка съ ісбѣndеаскѣ фапта, ші бърбатѫл дпкъ черка модрѫ ші прілеџіў ла ачеea. Ачестеа гѣndind Констаптін, і-аў dат прілеџіў Сѫлтапѫл Azatin. Пентрѫ кѣ пефііпd акасъ дмпъратл Міхаіл Палеологѫл, пре Azatin л'аў тріміс дп четатеа Епосў, чеа de лѫпгъ маре, ші і-аў пѫс стреџі, ка пѫ кѫтва съ фѫгъ. Кареа фаптъ пепѫтѫпd'o сѫфері Azatin, аў дпdетпат пре Констаптін съ се скоале кѫ арме дп коптра Ромеілор, ші і-аў фѫгъdѫіт мѫлџї бапі de ва пѫтеа скъпа прін тіжлочіреа луї. Прілеџіѫл ачеста Констаптін бѫкѫрос л'аў прііміт, ші дпџелегѣпd кѣ дмпъратѫл ва съ се дптоарпе din Тессаліа дп Царіград, аў кіемат маї біпе de доѫеzечї de мії de Скіте (Ромъпі) de лѫпгъ Dѫпъре, кѫ каре дп грабъ пъвълind дп џіпѫтѫл Ромеілор, пъдъждѫіа кѣ пре дмпъратѫл дпкъ'л ва прінde din кале. Dрепт ачеea Ромъпії дптіпzіпdѫсе прін тоатъ Тракіа ка о треажъ, аў терс пъпъ ла џъртѫріле търії, кът пічї доѫітоѫ, пічї от, пічї дмпъратѫл пѫтеа съ ръсбатъ. Нічї с'аў дпшелат Ромъпії, фъръ пѫшаї дмпъратѫл аў скъпат съпътос, пентрѫ кѣ дпџелегѣпd пъвъліреа Ромъпілор, прін прѫпџії каре съпт лѫпгъ Гапї, пре аскѫпс с'аў словозіт ла маре, ші dѫпъ доѫе зіле аў ајѫпс дп Царіград. Іаръ Ромъпії, карії пердѫсе прілеџіѫл de a прінde пре дмпъратѫл, дптрѫ ачеea с'аў съргѫіт ка се пѫ пеардъ ші пре Сѫлтапѫл Azatin. Пентрѫ ачеea л'аў пъзіт ла Епос, ші dѫndѫлі'лў четъцепії, с'аў дптѫрпат кѫ паче Ромъпії."

Нікіфор Грігора дп тоатъ повестеа ачеаста скріе „Скіте," пѫ „Ромъпі;" чі еў ам аръtат ла апії трекѫцї, маї алес ла апії 1122 ші 1152, кѣ dѫпъ апії ачещіа прін Комапі, Паџіпакі, саў Скіте, тот деаѫпа требѫі дпџелеџі Ромъпії чеї dea стъпга Dѫпърії. Zica меа о дптъреще ші Георгіе Пахімер[2]), кѣnd шъртѫрісеще, кѣ Скітеле de лѫпгъ Dѫпъре съпт de ѫп неам кѫ Влахії чеї de лѫпгъ Бізіа.

[1])Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 59. 68. [2])Georgius Pachymer lib. 1. de Andronico seniore cap. 37.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анъл 1267. Краіъл Унгаріеї Стефан ал чінчелеа ан анъл de акът аў дързіт лъї Andpeiў, фііълъї лъї Ioann, портаріълъї съў, сатъл Арапіфалъў, че се кеатъ Бартў, каре сат аў фост маї наінте ал пекredінчіосълъї Петръ, фіълъї лъї Търої. Din партеа хрісовълъї, кареле се афлъ ла Kopnidec [1]), мълте се пот лъвъца, къчі зіче Краіъл: „Кънd пътітеат марї іzгопірї пріп пъріпдії Nострії певіповацї фііnd, ачелашї Andpeiў Іапіторіъл Nостръ се пъпеа пе сіне ан тоатъ прітежdіа, шї кънd аў вепіт воіводъл Ладіслав, шї фрателе лъї Ціъла, шї Комапії асъпра Nоастръ ла Apdeал, карії тотъшї din міла лъї Dътnezeў с'аў фъгъріт, вітецеще аў прінс арте пентръ Noї, — шї кънd ам терс ла Фекете Холм, шї Ne-аў лъсат чеї маї мълцї dінтре баронї, осташї шї тоцї боіерії церії Nоастре de фрікъ, къ пъ вор пътеа ста ампротіва dъштапілор карії пе гопіа, ел сіпгър пъ с'аў dепъртат de Noї, чі zіоа ші поаптеа аў стръжвіт пентръ Noї ан пъміта четъцвікъ, ші слъжве Ne-аў фъкът, каре пъ ле пътет тоате спъне. Афаръ de ачестеа, кънd Ne-ам вътът къ Лаврептіе фііъл лъї Кетéпу, стънd ланаінтеа тътърор осташілор, пре стегарівл оастеї ачеіа, ші пре алцї доі вітежї ел ансъшї і-аў оворжт къ лапчеа са, ші пре Лаврептіе фіівл лъї Кетéпу повъцвіторівл, ан артеле сале л'аў adъс ла Noї. Кънd Ne-ам бътът ші ла Тісъ къ Еркеі бапъл, къцї осташі н'аў тъіат къ пъпа са? Ла Ішпвасег, ан вътаіа чеа ланаінте de анъл 1259, унде с'аў прінс Хепрік Пал къ доі фечіорі аї лъї, ланкъ трей о-сташі аў тъіат ланаінтеа окілор Nострі."

[1]) Daniel Cornides Diplomat. Mss. tomo 4. p. 31.

Анъл 1270. Історічії унгърещї токта ръў се пъръвеск despre анъл ан каре аў мъріт Бела ал IV-ле, чі еў цін къ Хапер [1]), кареле біпе аратъ, къ Бела аў мъріт ан анъл de акът ан 7 зіле але лъї Маіў, dінъ че аў стъпъпіт 35 de апї, ші къ андатъ і-аў ърмат Стефан ал чінчелеа фііъл лъї, кареле фъсесе ланкоропат шаї наінте de a мъ-рі Бела ал IV-ле.

Ланtръ ачест анў аў мъріт ші Ірina фата ампъратълъї Teodop Ласкаре ші мъіереа лъї Констаптіп краіълъї Българілор ші Ромъпілор челор че съпт dea dреапта Dънърії [2]).

[1]) Georgius Jeremias Haner Reg. Hung. Period. 9. §§. 173. 174. [2]) Georgius Pachymer Hist. lib. 5. c. 3.

Анъл 1271. Мърind Ірina мъіереа Краіълъї Констаптіп, кът с'аў zіс ла анъл трекът, ампъратъл Міхаіл Палеологъл ланtръ ачееа лші сфърша капъл, кът ар пътеа траце ан партеа са пре Констаптіп фііъл лъї Тіхў. Дрепт ачееа аў тріміс солї, шї л'аў лпвіат къ Маріа а доъа фатъ а Еълогіеї сърорії сале, кареа фъсесе шаї наінте мърітатъ dънъ Алексіе Філес мареле domestік. Нічі с'аў лепъdat de лансърчіпе Констаптіп: пептръ ачееа ампъратъл лъънd къ сіне пе Патріархъл din Царіград, аў dас пре Маріа пъпъ ан Селівріа, ші de аколо къ фоарте маре потпъ о аў тріміс ла міре, фъгъdвіnd лъї Констаптіп, къ ан лок de zестре къ Маріа лї ва da Месетвріа ші Апхіалъл, каре ле dъ-dвсе Міце Ромеілор. Даръ пъ с'аў цінът de къвънт, пептръ къ лптоарчереа пъпітелор четъцї о аў тътъdвіт къ мінчіпї, пъпъ кънd аў пъскът Маріа пре фііъл Міхаіл. Пъскънd dънса, ші въzънd къ ънкіъл съў ампъратъл аша ланкъ пъ dъ ланаої четъцїле, аў ande-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тпат пе Константін вървателъ съў, съ ле іа кѣ ръсвоій; чі дмпъратълъ Міхаіл Палеологълъ аў търіт пре Евфросіна фата са чеа din цііпоаре dѣпъ Нога хапълъ Тътарілор, de а кърѣіа фрікъ Константін п'аў кътezат ѣпа съ кърпеаскъ; аша скріе ачестеа Пахімер [1]).

Тот ла ачест апў ачеастъ скрісоаре се гadѣче de Катона [2]): „Noі Матеў воіводълъ Ардеалълъі, комітълъ Солноклъі дпцііпцът пре тоцї, кът къ пътъптълъ Аврът кіемат, карелe есте лъпгъ Апоій ал капітълълъі Бісерічіі С. Міхаіл, лътінатълъ краіълъ Ѳнгаріеі Стефан Domпълъ Ностръ нел фіреск л'аў dат ші дърѣіт епіскопіеі, капіталълъі, ші бісерічеі С. Міхаіл, ка кѣ къdінцъ вечнікъ, ші пекъртатъ съ'л аібъ, каре пътъпт маі наінте л'аў цінът Цівла банълъ din дърѣіре кръіеаскъ, іаръ маі пе ѣртъ секѣіл Бългz.—— Dat дп Алба ла апълъ Domпълъі 1271.“

[1]) Georgius Pachymer lib. 5. cap. 3. [2]) Katona in Hist. crit. tomo 6. p. 573.

Апълъ 1272. Nѣ с'аў пътът пъръві історічіі ѣпгъреці despre моартеа лъі Бела ал IV–ле ла апълъ 1270, пѣ се пот ші ла апълъ de акът ідръві despre моартеа лъі Стефан ал V–де. Ей, ка съ пъ'мі стрік вретеа дп zъdар, despre моартеа лъі Стефан ал V–ле іаръші цін кѣ Хапер [1]), ла карелe веі афла, кът ачеea дп апълъ de акът с'аў дптъmплат, ші дп апълъ de акът і–аў ші ѣртат фііълъ лъі Ladislав ал IV–ле, карелe с'аў порекліт К о м а п саў К ѣ п, пептрѣ фетеле de ромъп, кът с'аў арътат ла апълъ 1239.

Zіче Хапер [2]), кът Стефан ал V–ле аў дпвінс дптъіашї dатъ Българіа, ші ел с'аў ші пѣmіт маі дптъіў пре сіне Краіў Българіеі; чі zіса чіпстітълъі Хапер, тъкар кът кіатъ дптрѣ аціsторіў пре Тѣроціе [3]), Бопфіпіе [4]), ші пре Рева [5]), пѣ е de а се крede: пептрѣ кът Българіа дптреагъ, кът ам арътат ла апълъ 1259 Ѳнгърії пѣ о аў авът кѣ сіне вре одатъ, ші краіў Българіеі дпкъ пѣ Стефан ал V–ле с'аў пѣmіт пре сіне дптъіашї dатъ, чі татъл съў Бела ал IV–ле, кът с'аў арътат ла апълъ 1236. Маі de а се крede ар фі, че скріе Енгел [6]): „Кът дп апіі din прѣпчіа лъі Ladислав ал IV–ле, (доаръ дп апълъ 1272), Літеп, кепезъл Ромъпілор челор din партеа църії de пеste мѣпцї, с'аў лъсат de аскълтаре de корона ѣпгъреаскъ, ші de банълъ Zеверіпълъі, ші пе дѣnd вре ѣп трібът, се пѣрта ка ѣпълъ, кът пѣ'і порѣпчеще алтълъ; чі оаре–каре цеперарій ѣпгъреск, апѣme маціstрълъ Георгіе, аў бътът пре Літеп, ші пре Бърбат фрателе лъі л'аў прінс, ші аша і–аў фъкът пре амъndої іаръші трібътарі.“ Пъпъ ачі Енгел, ші і–ашї крede ка ла ѣп пріетеп, de п'ашї ші четіт дп хрісовълъ лъі Стефан ал V–ле, кѣ карелe аў дптъріт дп апълъ 1272, 10 калende але лъі Іѣніе, алт прівілеіон ал мънъстіреі din Керц, кът дп апълъ de акът Лаврептіе аў фост бап Северіпълъі саў Краіовії, іаръ пѣ Георгіе, прекът аратъ Корпідес [7]).

[1]) Georgius Jeremias Haner Reg. Hung. period. 9. et 10. §§. 177. 181. [2]) Idem Haner ibidem §. 176. nota Z. [3]) Thuroczius f. 151. [4]) Bonfinius f. 303. [5]) Petrus de Reva centur f. 16. seq. [6]) Joannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae part. 1. p. 147. [7]) Daniel Cornides Diplom. Mss. t. 2. p. 94

Апълъ 1273. Стефан Катона [1]) zіче, кът епіскопълъ din Олотѣц аша аў скріс дп апълъ de акът лъі Грігоріе ал X–ле Папеі de ла Рота: „Іаръ прітежdііле каре пот вені крещіпътъцій din Ѳнгаріа съпт ачестеа, дптъіў кът дп кръітеа ачеea се цін Комапі (саў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

карій ши пъшаї стрѣшілор, чі ші църеплор ле съпт гроазнічі, пентрѫ кѫ пѫ се бат ка алції, чі пепъртінінd прінчілор ші бътрънілор, пре тінере ші тінері прінzъndѫї лї фак de леџеа лор чеа реа, лптрѫ атъта, кът аша фоарте ш'аѫ лптѫлџіт пътереа са; de ѫnde Ѫнгаріа кѫ тоате църіле вечіпе стъ лп прітежdіе. Тот лптрѫ ачееа крѣіте се сѫфере аіеве ереtічії ші шісматічії, карій фѫг din алте церї. Іатъ лпсашї крѣіеаса Ѫнгаріеї е ромъпъ, але къреіа фръцій съпт ші аѫ фост пъгъпе. Dоѫъ фете але краіѫлѫї Ѫнгаріеї с'аѫ шърітат dѫпъ Рѫтенї, карій съпт шісматічі. Сора краіѫлѫї ачестѫї тіпър с'аѫ dат протівпікѫлѫї бісереції."

Ромъпа кареа аѫ фост крѣіеаса Ѫнгаріеї, аѫ фост Елісавета фата лѫї Кѫтеп, мѫіереа лѫї Стефап ал V-ле, ші мѫта лѫї Ладіслав ал IV-ле, dѫпъ кѫт скріе Decерікіе [2]). Іаръ прін протівпікѫл бісереції се лпцелеџе Andponік Палеологѫл [3]). Маї пре ѫртъ лпсеатпъ, кѫ фръцііле Елісаветії, пентрѫ ачееа се zік пъгъпе, пентрѫ кѫ п'аѫ фост Лътіпе.

[1]) Steph. Katona Hist. crit. tom. 6. p. 637. [2]) Desericius part. 2. f. 127. [3]) Katona l. c.

Ап ѫ л 1274. Цізdекаta лѫї Матеѫ воіводѫлѫї Apdеалѫлѫї, кареа се афлъ ла Катопа [1]), пѫ пентрѫ алта о adѫк ачі, фъръ пѫтаї ка съ се щіе ал кѫї аѫ фост Міріслъѫл маї de demѫлт. Цізdекаta ачееа сѫпъ аша: „Noї Маџістрѫл Матеѫ воіводѫл Apdеалѫлѫї, комітѫл Солпокѫлѫї, фачет лпцціпцаре прін рѫndѫл ачестора тѫтѫрор, къ — Doампа въdѫва лѫї Ѫрban, ші Міхаіл фечіорѫл еї, прін Паѫл комітѫл din Dіor, фрателе комітѫлѫї Andреіѫ, прокѫраторіѫл еї, сорочінd лпаіптеа поастръ ла леџе пе Петрѫ, фііѫл лѫї Петрѫ челѫї маре din Міріслъѫ, пентрѫ ѫчідереа пѫмітѫлѫї Ѫрban, — Вартолотеіѫ протопопѫл din Тѫрda, діакопѫл атѫпчеа ал бісереції din Алба, лп локѫл ші кѫ пѫтеле аѫ респѫпс, — — Dѫпъ форта кърџілор чіпстітѫлѫї пъріптелѫї Петрѫ, din тіла лѫї Dѫmnezeѫ епіскопѫдѫї Apdеалѫлѫї, пентрѫ пѫмітѫл Міріслъѫ, ші пътъптѫл лп кареле Ѫрban пѫтаї din лпгъdѫіпца лѫї Петрѫ челѫї маре локѫіа, аш цізdекат ка съ се стътѫіаскъ лптр'жпсѫл капітѫлѫл din Алба. Ші фііnd кѫ капітѫлѫл пентрѫ стареа пъчії требѫе съ се лмпаче ші кѫ цізdекъторіѫл, кѫ пої лпкъ с'аѫ лмпъкат, плътіndѫпе 15 марче, ші аша с'аѫ потоліт ші стъпс тоатъ мъпіа ші пізma deапѫрѫреа лптре амбе пърціле. Dат лп Алва Цізліа лп аціѫпѫл ботезъторіѫлѫї Іоann, апѫл Domпѫлѫї 1274."

[1]) Katona Hist. crit. tom. 6. p. 663.

Ап ѫ л 1276. Лъѫdатѫл Катопа [1]) ла апѫл de акѫт маї adѫче хрісовѫл ачеста: „Капітѫлѫл ферічітѫлѫї Міхаіл din Apdеал. Воіт съ вінъ ла лпцціпцареа тѫтѫрор челор de акѫта ші челор вііторї, кѫ ѫп пътъпт че се кіамъ Крішфеѫ din комітатѫл Біхърії, карелe е отържшѫ кѫ пътжптъріле фіілор лѫї Мікѫла, ші кѫ пътъптѫл Ціпіо, сѫпт щіѫте ші бътръпе мете л'ат dат чіпстітѫлѫї пъріптелѫї Петрѫ, din тіла лѫї Dѫmnezeѫ епіскопѫлѫї Apdеалѫлѫї, прелатѫлѫї пострѫ, ші епіскопіеї лѫї лп скітьѫ, пентрѫ пътъптъріле епіскопещї ѫпѫл din комітатѫл de Хѫniad, че се кеатъ Піѫшпекі, ші есте лъпгъ Стреіѫ, алтѫл din комітатѫл Албеї, de лъпгъ Мѫръшѫ, че се кеатъ Отмар, къчї съпт вечіпе кѫ челелалте предіѫрї але поастре, ка zісѫл Крішфеѫ пѫмітѫл епіскоп саѫ епіскопіа лѫї пѫрѫреа съ'л

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аївъ, кѫ тоате бепітѫріле ші фолосѫріле лѫї. Dat дп zioa C. Екатеріпеї вергѫреї din anѫл Domnѫлуї 1276.“

Крішфеѫл е лъпгъ сатѫл Ошорхеій, карелe ші акѫта есте ал фечіорілор лѫї Міклла, адекъ ал Кешепещілор ші ал Кобѫшещілор, даръ пѫ есте дп комітатѫл Біхъріі, чі дптрѫ ал Клѫжѫлуї. Пістпекі ші се вede а фі Пішкі саѫ Сішеріа.

Маріа фата Еѫлогіеї а сороріі дмпъратѫлуї Міхаіл Палеологѫлуї ші кръіеаса Бѫлгаріеї дпкъ пѫ дпчета а аціца пре Констаптіп бърбатѫл съѫ асѫпра ѫпкіѫ-съѫ пептрѫ Месетврія, ші а апъра пре містатічі асѫпра патріархѫлуї din Царіград, а лѫї Іоann Бекк[2]).

[1]) Katona Historia crit. tom. 6. p. 701. [2]) Georgius Pachymer lib. 6. c. 1. Michael Lequien in Oriente christ. tom. 1. p. 1230.

Анѫл 1277. Маріа кръіеаса Бѫлгаріеї дп анѫл de акѫт дпкоропъndѫ пре Міхаіл фііѫл еї, аѫ дпчепѫт а'л креще ка пре ѫп краіѫ, ші аѫ порѫпчіт ка аша съ'л ші чінстеаскъ, адекъ дпdатъ dѫпъ пъріпцїї лѫї. Nѫтаї пептрѫ ачестеа се сѫпъра Маріа, къ краіѫл Констаптіп бърбатѫл еї дші фрънсесе ѫп пічіор, ші zъчеа: ші къ шаї кѫста дпкъ Сфептістлав, despre карелe am кѫвънтат ла анѫл 1261. De Сфептістлав ачеста фоарте се тетеа Маріа, ка пѫ кѫтва пѫріndѫї бърватѫл, съ ръпеаскъ кръітеа de ла Міхаіл прѫпкѫл еї, къчі авеа шаї таре къdінцъ ла кръіте, пічі пѫтереа лї лінсіа, фііnd ел Despot. Dрепт ачееа Маріа аѫ тріміс солї ла Сфептістлав, ші кѫ тѫлте цівръмънтѫрі дпшелъndѫл съ вінъ ла dъпса, ші маї таре л'аѫ дпшелат кънd л'аѫ пріміт фііѫ шіе, даръ ал doілеа, адекъ маї шік de кът Міхаіл, ші апоі л'аѫ оторжѫт. Чі Dѫтnezeѫ п'аѫ лъсат непедепсіть о бърсаре de съпце ка ачеаста, пептрѫ къ аѫ рѫdікат пре ѫп Кордокѫва саѫ Лахапа, карелe аѫ фъкѫт ізвѫndъ, прекѫт ѫртеазъ:

Кордокѫва, фііnd къ дпсъмпеазъ чева легѫтъ, de гречі маї пре ѫртъ с'аѫ кіемат Лахапа. Ачеста аѫ фост пѫркаріѫ, ші дпсоціndѫсе кѫ шіе асетепеа, се фъліа къ ел кѫ време ва фі краіѫ. Dіптъіѫ оашепіі пѫ'л кредеа, даръ апоі аѫ дпчепѫт а'л кредe. Пептрѫ къ пепѫтъnd ѫтбла краіѫл Констаптіп пептрѫ фрънцереа пічіорѫлуї кѫт с'аѫ zic, фъръ пѫтаї кѫ карѫл, de тѫлцї пѫ се бъга дп вре о сатъ, ші маї бъртос de Тътарі, карії акѫш акѫт пръda Бѫлгаріа. Лахапа odineoаръ dѫnd престе о тънъ de Тътарі, пре ачещіа і-аѫ тъіат кѫ соцїі лѫї, ші ачеаста маї adесе-орі о аѫ фъкѫт, de ѫnde din zi дп zi і-аѫ крескѫт пѫтереа, дптрѫ атъта, кът пічі гъndеа кѫ краіѫл Констаптіп. Dрепт ачееа Констаптіп болпав кѫт ера с'аѫ рѫdікат кѫ оаste асѫпра лѫї Лахапа, чі Лахапа л'аѫ дпвінс ші л'аѫ ші оторжѫт, адъогъnd осташії кънї маї ръмъсесе ла аї съї, ші кѫпрінzѫnd четъціле. Аша се скрій ачестеа de Нахітер[1]).

[1]) Georgius Pachymer Hist. lib. 6. capp. 2. et 3.

Анѫл 1278. Пеpind краіѫл Бѫлгаріеї Констаптіп, кѫт с'аѫ zicѫ ла анѫл трекѫтѫ, дмпъратѫл Міхаіл Палеологѫл аѫ цінѫт сфат, dѫпъ чіпе съ търіте пе Іріпа фата са чеа маї таре, dѫпъ Іоann чел дптъіѫ пъскѫт а лѫї Міце, аѫ dѫпъ Лахапа? Ші тоцї л'аѫ сфътѫіт ка съ о търіте dѫпъ Іоann. Dрепт ачееа аѫ adѫс пре Іоann din Скатandрѫ de лъпгъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Троіа, і-аŭ стрътътат пътеле дп Асап de пе пътеле стрътошъ-съŭ, л'аŭ пътіт краіŭ Българіеі, ші аŭ dat порънкъ, ка сънт греа недеапсъ алтміптреле съ пъ се кіеме, фъръ пътаї Асап ші краіŭ Българіеі; апоі кънънъndъї аŭ фъгъdъіт дмпъратъл ціперелъї съŭ, къ de пъ'л ва пътеа ашеза краіŭ дп Българіа, дл ва фаче Деспот.

Іаръ кръіеаса Маріа въzindъce стрънсъ ші de Лахапа, ші de ънкіъл съŭ дмпъратъл Міхаіл Палеологъл, с'аŭ търітат dънъ Лахапа, прін карele decтъл de аспръ с'аŭ пъртат de тълте орі, фііnd ел пъкъжіт ші de Гречі ші de Тътарі. Аша скріе Пахітер [1]).

[1]) Georgius Pachymer Hist. Lib. 6. capp. 5. 6. et 7.

Ап ъ л 1279. Сфършіт ъл ръсвоіълъї къ Българії de аіърілеа пъ-се пътеа ащепта, фъръ пътаї din перdереа лъї Лахапа, кареа с'аŭ ші дптъмплат дп апъл de акът, пептръ къ с'аŭ бірвіт de Тътарі Лахапа; каре лъкръл дпцелегъndъл четъцепіі din Тріпов, пре Маріа дпгрекатъ de Лахапа, ші пре Міхаіл прънкъл еі і-аŭ трітіс ла дмпъратъл. Іаръ пре Іоапп фііъл лъї Міце, карele се zічеа Асап, къ Ірina тъіереа лъї л'аŭ пріміт краіŭ дп Тріпов, пътаї атъта ліпсіndъле, ка пре Георгіе Тертере съ'л трагъ дп партеа лор, прекът л'аŭ ші трас; къчі ла атъта л'аŭ adъc, кът ш'аŭ лепъdат тъіереа ші пре Осфептістлав фііъл съŭ, ші аŭ лъат пре фата лъї Міце [1]).

Епгел [2]) zіче, къ Кордокъва саŭ Лахапа дп Молdова de акът с'аŭ дпвінс de Тътарі, dаръ еŭ ашŭ таї zіче къ дп Бессерабіа саŭ Бъцеакъл de акът, пептръ къ дп Молdова дп тітпъл ачела локъіа Ромъні, пъ Тътарі.

[1]) Georgius Pachymer Hist. lib. c. 8. [2]) Joannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae. p. 1. p. 147

Ап ъ л 1280. „Лахапа," скріе Пахітер [1]) „despre карele пъ ера пъdежde къ се ва ашеza, лъънdъce dе ла ел Тріповъл, ші кръіеаса тъіереа са, дпкъ дптръ ачел апŭ аŭ дпкънціърат пре Тріповітепі къ таре оасте пънъ а пъ се dъче de ла еі Асап (adекъ Іоапп Ш. фііŭ лъї Міце), авънd лънгъ сіпе Лахапа пре Цасітпакс, ка пре ън протострator, къ кареа чінсте dъръісе дмпъратъл пре Цасітпакс пънъ а фі ел дпкъ воіторіŭ de біпе лъї Асап. Прін дпкънціърареа ачееа таї тълтъ тоарте с'аŭ фъкът дптре Ромеі de Лахапа. Пептръ къ тергънd аі пострії ка ла zече тіі сънт повъцъіреа протовестіарітълъї Мърін дптръ аціторіъл челор дпкънціърацї, Лахапа ла локъл че се кеатъ Diавепа, ънde се тъвържсе, пре ачещіа дп 17 зіле але лъї Іъліе і-аŭ прънъdіт къ тотъл. Ші іаръші пъцін dънъ ачееа дп 15 Авгъст ачелашї Лахапа афаръ de тънте пъвълind преste протовестіарітъл Апреп, карele повъцъіа ка ла 5000 de осташї, і-аŭ прънъdіт, іаръ пре повъцъіторіъл л'аŭ тъіат къ сабіа. Ші ші таї тълте аŭ фъкът ка ачестеа, пънъ къпd аŭ ешіт Асап din Тріпов, ші аŭ рътас пътаї Тертере; къчі атъпчі аŭ трекът ла Нога Хапъл Тътарілор пептръ ацітторіŭ."

Маі паінте скріссе Пахітер [2]), къ къпъцціа лъї Тертере таї тълт аŭ стрікат, de кът аŭ фолосіт лъї Асап челъї поŭ; пептръ къ Тертере пептръ къdінца тъіерії чеі поъе а фетеі лъї Міце, таї таре ръвпіа ла крътеа Българіеі, пептръ ачееа тетънdъce Асап, ка пъ къпва съ се асъпреаскъ фъръ de весте, аŭ дпкъркат тоате авъцііле краілор Бъл-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гаріеї, каре ера маї кѫ сатъ кѫлссе ші лѫате de ла Гречї, ші поаптеа ле аѫ стрекѫрат din Трipoв, апоі ел дпкъ аѫ ешіт кѫ тѫіереа zioa, ші фъкъndѫce къ терце дп превтбларе, кѫ таре потпъ с'аѫ dѫc пъпъ дп Месетвріа, іарѣ de аколо сѫindѫce дптр'о корабіе, аѫ фѫціт дп Царіград. Ші аша аѫ dобѣndit Тертере скіптрѫл Бѫлгарієї.

[1]) Georgius Pachymer de Michaele Palaeologo lib. 6. c. 19. [2]) Idem ibidem c. 9.

Апѫл 1281. Dѫпъ че с'аѫ dѫc ла Нога Хапѫл Тътарілор Лахапа кѫ Цасітпакс протостраторѫл съѫ, пептрѫ аціѫторіѫ асѫпра лѫї Георгіе Тертере, пѫ тѫлт аѫ зъбовіт Асап чел поѫ, ші ел дпкъ аѫ терс dѫкъnd кѫтпатѫлѫї съѫ лѫї Нога марї dарѫрї de ла дмпъратѫл Міхаіл Палеологѫл сокрѫл атъndѫрора кѫ рѫгъміпте, ка пре ел съ'л аціѫте съ поатъ добѣndi Бѫлгаріа. Нога пре атѣndoї і-аѫ пріміт кѫ таре чінсте, чі odineoарѣ кѣnd се оспъта маї біпе, аѫ порѫпчіт de аѫ оторѫт пре Лахапа мі пре Цасітпакс; пре Асап чел поѫ, Еѫфросіпа кѫтпатъ-са тѫіереа Поції, л'аѫ тъптѫіт de періре [1]).

[1]) Georgius Pachymer de Michaele Palaeologo lib. 6. c. 19.

Апѫл 1282. Ладіслав ал IV-ле Краіѫл Ѫпгаріеї дп апѫл de акѫт токта ачел прівілегіоп л'аѫ dат лѫї Петрѫ епіскопѫлѫї челѫї лътіпеск din Арdеал, каре л'аѫ фост dат ші тотѫ-съѫ Бела ал IV-ле епіскопѫлѫї Гал дп апѫл 1246, пѫтаї кът zіче, къ Бѫградѫл din Арdеал, ші челелалте кѫрцї епіскопещї акѫт de кѫрѣnd с'аѫ цефѫіт прін Сасї, пъпъ а фі ел маї тънър, ші къ епіскопѫл Петрѫ аѫ стрікат тѫлте четъцѫічї de лъпгъ Сотет мі калеа каре dѫче дп Арdеал, ка съ пѫ се цітъ дптр'жпселе хоцї ші тълхарї. Се афлъ прівілегіопѫл дптрег ла Катопа [1]).

Тѫроцie [2]) ші Timon [3]) дпкъ скріѫ, къ Комапії дп апѫл de акѫт сѫбт повъцѫіреа лѫї Олdатѫрѫ с'арѫ фі слобозіт дп Ѫпгаріа, чі с'аѫ бътѫт дпdърънт.

[1]) Katona Hist. cris tom. 6. p. 863. [2]) Thuroczius f. 151. [3]) Timon in Epit. Chronolog. f. 39.

Апѫл 1283. Мѫріnd дмпъратѫл Міхаіл Палеологѫл, і-аѫ ѫртат фічіорѫл Andponік чел маї бътръпѫ, деспре кареле, ші деспре Георгіе Тертере скріе Пахітер [1]) zікѣnd, „Тертере, dѫпъ фѫга лѫї Асап челѫї поѫ, фъкъndѫce краіѫ Бѫлгаріеї, прекѫт с'аѫ zісѫ аіѫрілеа, с'аѫ кѣітѫ, къ лепъdъndѫ'шї тѫіереа чеа пре леце авѫтъ, аѫ лѫат пе сора лѫї Асап, ші пептрѫ ачееа с'аѫ афѫрісіт de Бісеріка са. Dрепт ачееа аѫ трітіс ла дмпъратѫл солї, карії съ'і спѫпъ тоате ачестеа, мі къ ел есте гата а фаче паче de ва da дпапої дмпъратѫл пре тѫіереа чеа пре леце, кареа се цінеа дп Нікеа. Каре пріміndѫле дмпъратѫл аѫ скос фетееа de ла дпкісоаре, мі о аѫ трітіс ла Тертере, пофтіnd ка Тертере дпкъ съ трімітъ ла dъпсѫл пре сора лѫї Асап, прекѫт с'аѫ ші фъкѫт. Dѫпъ ачееа въzѣnd дмпъратѫл къ пѫ маї есте вре о пъdежde de a пѫпе пре Асап краіѫ Бѫлгаріеї, аша се дпръdъчінасе Тертере, кѫ ачеста аѫ фъкѫт паче, ші пре Асап, dѫпъ токтеала кѫ татѫлсъѫ фъкѫтъ, дп ръсплътіреа крѣтеї чеї перdѫте, л'аѫ фъкѫт Деспот Ромапіеї.“

Пе вретеа ачеаста се лібовіа ші краіѫл Ладіслав IV кѫ Ромъпеле din цеара Ѫпгѫреаскъ, прекѫт мъртѫріческ Тѫроцie [2]), Рiцie [3]), Nadani [4]), ші Enc [5]).

[1]) Georgius Pachymer de Andronico Palaeologo lib. 1. c. 2. [2])Turoczius f. 52. [3])Ritius f. 845. [4])Nadanyi p. 120. [5]) Ens p. 70.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1284. La anii trecuți mai adese ori am arătat, că dupъ anul 1152, prin Komanî ші prin Скіте, історічіі, маї алес чеї гречещі пъръреа аў лпцелес пре Ротъніі чеї din Молдова ші чеї din Валахіа. Ашішдереа am арътат ла anul 1236, къ Скітеле, карії аў трекът атънчї Dunъреа de фріка Тътарілор, ші прсстс воіа Българілор аў трекът Eтнл, аў фост Влахї саў Ротъні, despre карії ла anul de акът Пахітер[1]) ata скріе: „Пре лтпъратъл Andronik чел маї бътрън, тот ачелаш прілеціў л'аў лпгріціат пептрu Влахї. Neatъл ачеста ера кобърлъў ші пестаторнік кu локашъл, dar пре вретеа ачееа лъціт prin трактъріле, че се лптind de ла ощеazеле Църіградълві пъпъ ла Біziа ші маї departe; prin каре локърї лттълцindъсе фъръ сатъ, се пътеа авеа препъс despre дъпшіі ка пъ кътва съ adaoце таре пътере Скітелор, — карії се zічеа, къ акъшї вор съ пъвълеаскъ, — фііnd трашї лп партеа лор prin асешъпареа віецъіреї, ші doaръ ші prin котънікареа съпцелві ші a ърzірії: пептрu къ се zічеа a фі атъціа, кът пъ се потў лесне пътъра, тоцї din тіпереце лпвъцацї a сафері тоате грeстъціле ші тішълътъціле, ка упіі карії с'аў пъскът ші кресκът лп локърї аспре, ші кu аспріте: пічї аверіле ле ліпсіа din venітъл търтелор ші ал чіърdzірілор, каре ле хрънія лп пъшънпіле челе маї бине; маї пре ъртъ лп тещешънърiле de оасте лпкъ пъ ера nedeпріпшї, фііnd къ пъ пътаї лп тоате zіле-ле въпа, чі adese-орї кu върбацї лптрартацї лпкъ аша се лъпта, кът маї тот deauna e-ра бірзіторі. Ка съ лтпedeче прітежdіа ачеаста, Лтпъратъл аў ціздекат a фі біпе, ка пре neатъл ачеста съ'л треакъ din партеа чеа de кътръ апъсъ, лп партеа чеа de кътръ ръсеріт, ші съ'л ашеze прсстс таре лп dірептъл Царіградълві, ші афаръ de ачеаста съ ле стоаркъ тоате авъцііле, ка пъ кътва цііndъші еї пътереа са, кu пътъръл лор съ се тъndреаскъ, ті кu бівшігъл бъкателор съ се лтбзіечеаскъ. Атъndoве с'аў фъкът кu тоатъ сърдінца, пептрu къ пъ пътаї дърї аў сторсъ de ла еї песпъсе, чі ті прсстс Елеспопт и трече і-аў сіліт фъръ тілъ, че лор кu тълт маї греў ле-аў къзът, de кът орї че dare. Пептрu къ кu прілецізл тътърії чеї лпграбъ фъкъте, пептрu крzітеа осташілор, карії фъръ de тілъ лї лптеція, лъкръріле сале челе кu таре прецъ кътпърате ші аколо къцігате каре пъ се пътеа лесне пърта, с'аў требзіа съ ле піardъ лъсъndъле еї de бънъ воіе, орї фъръndъле тълхарії, саў се сіліа але bіnde фъръ пічї ън прецъ. Лъпгъ ачестea, тътареа с'аў фъкът къnd ера іарпа маї греа, пептрu каре тълцї oameпї ті тълте добітоаче, маї алес din челе тіпере аў періт, de упde фоарте таре пагъбъ лі с'аў лптъмплат. Ші пе-фііnd dedaцї кu аерul пічї oameпіі пічї добітоачеле, търія кu глоата, пептрu каре лптъмпларе аў фост сіліцї, съ'шї кътпере пе баш слобozenie de a се пътea лптърпа ла локul пащерії лор, алтіптрелеа bedea, къ апевоіе воръ пътea скъпа de періре ші еї ші фаміліile лор.“

Гъndeam къ преа вестітъл Енгел, din челе че скріе ачі Пахітер, се ва сілі a deскърка челе лпкълчіте, dar dупъ таре бътаіе de капъ, атъ пріченътъ, къ пекът съ фіе deскълчіт челе лпкърkате, чі лпкъ маї таре ле-аў лпкърkат; пептрu къ zіче лп історіа Валахіеї[2]): „Лп anul 1284, аў venіт тълціте de Ротъні din Тракіа лп Унгаріа

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

сѣт апърареа краіълуї Ладіслав, карії, дѣпъ кът аратъ бѣлѣеле Патріархълуї de ла Рота din анѣл de акът, с'аѣ ашезат пѣ пѣтаї ѫп Маратѣръшѣ, чі ші ѫнтр'алте пърці але кръіметї унгѣреці, таї алесѣ ѫп Ардеал. Доаръ лор лі с'аѣ dat пъдѣреа Влахілор, адекъ цеара Олтълуї de акът; пентрѣ къ таї кѣ о сѣтъ de анї дѣпъ ачееа се афлъ ла анѣл 1372, къ Ладіслав Домнѣл църії Мънтенещї с'арѣ фі пѣтіт пре cine Dux novae plantationis in Fogaras, Повъцъторіѣ ѫнплъптъріі чеї нове ѫп Фъгъраш, ка съ се вадъ къ еї аѣ ѫнпопорът цеара ачеаста.“

Апоі ѫп історіа Молдовієї[3]) іаръшї скріе: „Ка съ пѣ'тї скріѣ тънка de доѕе-орї, карене ам скрісѣ despre ѫнпопорѫреа Маратѣръшѣлуї ѫп анѣл 1284, шчл. прін Ромънї, ѫп історіа Унгаріеї партеа I. паціна 430, пѣ ле таї адѣк ѫнаінте. Сфъртітѣра, кареа. о адѣче домнѣл консіліарівл Шлецер (Schlözer) ѫп історіа лътії, картеа 50, пац. 94, din патрѣ апалістї рѣсещї, сънъ аша: “ „Краівл Ладіслав аѣ dat Ромънелор цеара дінтре рѫѣріле Морес ші Тісіа. Ла локѣл, че се нѣмеще Крішѣ, се адѣна Ромънії ті аколо тръіа, лъндѣ'шї тѣіерї de Унгѣрї, пре каре ле-аѣ трекът de ла лецеа латінеаскъ ѫп кредінца са чеа крещінеаскъ пъпъ астъзї.“

„Дѣпъ Міроп, Каптітір, Філщіх, ші таї тощї історічії Молдовенї, din аѣзѣл de ла чеї таї бътрънї лѣат, de обще цъп, кът къ еї сънт пръсіцї din Маратѣръшѣ, ші традіція саѣ преданіа ачеаста а лор е токта адевъратъ.“

Пъпъ ачі преавестітѣл Енгел, карене аноі ѫпdатъ адѣче повестеа despre Драгошѣ, despre къцаоа лѣї че с'аѣ кіетат Молда, ші despre Зітѣрѣ, кареа повесте пѣ е предпікъ de а се скріе, фііnd къ есте пѣтаї бърфеалъ ші пѣ історіе адевъратъ, прекът воіѣ съ'щї арът, ѫпчепънd de ла челе дінтъіѣ зіce але преавестітѣлуї Енгел.

Аша даръ зіче ѫпсѣшї ел, къ пъдѣреа Влахілор — Silva Blachorum, despre кареа ам ворбіт ла анѣл 1224, аѣ фост цеара Олтълуї. Чі кът аѣ пѣтѣт фі ачеаста пъдѣре, кънd ла анѣл 1215, кът с'аѣ арътат аколо, аѣ фост ѫнпопорѫтъ? Зіче таї ѫнколо, къ пре ла анѣл 1372, Ладіслав Домнѣл църії тънтенещї с'аѣ пѣтіт пре cine 'Dux novae plantationis in Fogaras,' de unde ѫнкіde, къ Ромънії карії аѣ веніт din Тракіа, доаръ іаръшѣ аѣ ѫнпопорѫт цеара Олтълуї. Чі еѣ ѫнтреб: оаре веніт'аѣ ѫп анѣл 1284 Ромънії din Тракіа ѫп Ардеал, саѣ пѣ? пентрѣ къ Пахітер despre ачеаста таче, ші еѣ ам арътат ла анії трекщї, кънкъ пре Ромънї Унгѣрії і-аѣ афлатѣ ѫп Ардеал, ѫп Бънат ші ѫп партеа църії унгѣрещї, къть есте ѫнтре Ардеал ші ѫнтре Тісъ, адекъ ші ѫп Маратѣръш. Аша даръ пѣ ера опѣ, ка църіле ачестеа съ се ѫнпопореаскъ de ноѣ прін Ромънї веніцї din Тракіа, de аѣ ші веніт вре унії ла Ромънії чеї векї de ачі. Че вреа Енгел съ арате din бѣлѣеле Папеї ші din сфъртітѣра прін Шлецер (Schlözer) адѣсъ, токта фаче пентрѣ тіне; къчі ам арътат ла анѣл 1239, къ Команії, карії аѣ веніт атѣнчі сѣт Кътеп ѫп Унгаріа, аѣ фост Ромънї din Молдова, ші despre ачестеа ворбеск ші бѣлѣеле ші сфъртітѣра, пѣ despre Ромънії чеї din Тракіа веніцї, прекът ѫпсѣщї пощї цізdека din квінтеле сфъртітѣрії.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ачеаста дпкъ ам аръtат ла апъл 1241, къткъ пъ тоцї Ротъпіі аў трекът къ Кътеп дп Ънгаріа. Ба че е маї тълт, дп апъл 1282, дпкъ ам аръtат, къ Олдатърў повъцъіторіъл Команілор адекъ ал Молдовенілор, дп апъл ачела с'аў бътът къ Ънгърії, кът поате фі даръ, ка Драгошў din Маратъръшў съ фіе дмпъпорът Молдова? Пентръ къ токта de аї зіче, къ Команії пъ сънт тот ъна къ Ротъпії, дар тотъшї те воіў дптреба, даръ колоніа чеа вестіть, деспре кареа ворбеще дмпъратъл Фрідерікў ла апъл 1241, че с'аў фъкът din Молдова?

Дп къt есте пентръ къцаоа Молда, ші Зітъръл лъї Драгошў, пътаї атъта зікў, къ сънт повещї, че пъ требе лъате дп сеатъ; къчї ръъл Молдова, de ла каре с'аў пътіт маї пре ъртъ тоатъ цеара, ші маї наінte тот аша с'аў кіемат; іаръ капъл чел de боў, пъ de ла Зітъръ л'аў пріітіт цеара Молдовеї дп цітіръл съў, чі de ла четататеа, кареа о аў zidit дмпъратъл Траіан дп Дакіа чеа веке, ші с'аў кіемат Caput Bovis, Капъл-Боълъї, прекът с'аў аръtат ла апъл 106, din Прокопіе[4]).

[1]) Georgius Pachymer lib. 1. de Andronico seniore Palaeologo c. 37. [2]) Joannes Christianus Engel in antiq. Historia Valachiae part. 1. p. 147. [3]) Idem Engel in antiq. Hist. Valachiae c. 6.

Апъл 1285. Ніколае III Папа de ла Рома, прекът аратъ Петерфі[1]), дестъл с'аў съргъіт дп аніі трекъцї съ поатъ десъъра пре Ладіслав IV Краіъл Ънгаріеї de ла драгостеа Ротъпелор, че нітіка аў іспръвіт, сънd ачеста драгостеа ачееа de ла тътъса, кареа ші дъпса аў фост Ротъпъ, кът с'аў zic ла апъл 1273. Дрепт ачееа дп апъл de акът пре Ладіслав л'аў чертат Дътнезеў, пентръ къ Команії саў Молдовенії, дъпъ че с'аў дпвінсў de Ънгърі дп апъл 1282, с'аў дпсоцітў къ Тътарії, ші дп апъл ачеста фоарте ръў аў пръdат цінътъл Ънгърілор[2]), маї алес Арdеалъл, кът се ва вedea din хрісовъл лъї Ладіслав IV, чел дп апъл 1289, dat Съкъілор din скаънъл Аріешълъї.

[1]) Peterfi Concil. Hung. part. 1. pag. 93. seqq. [2]) Thuroczius f. 152. Bonfinius f. 305. Nadány pag. 120. Timon in Epit. chonol. f. 39.

Апъл 1288. Ладіслав Віце-Воіводъл din Арdеал дп апъл ачеста аў цънът цідекатъ дп сатъл Кръчіферілор din Търda, дмпротіва лъї Кетіні ші а лъї Іоann фіілор лъї Мікъла din Ошорхеіў, дп кареа с'аў осъпdіт, ка съ неардъ треї сате але сале: Ошорхеіъл, Ztара, Залопателке, de пъ вор плъті пъпъ ла апъ 160 de марче, пентръ пагъбеле фъкъте лъї Петръ епіскопълъї челъї Лътінескў din Арdеал[1]).

[1]) Katona Hist. crit. tom. 6. pag. 981.

Апъл 1289. Ладіслав ал IV-ле краіъл Ънгаріеї дп апъл ачеста аў дързітў тотў скаънъл Аріешълъї Съкъілор пентръ маї тълте слъжбе але лор, даръ маї въртос, пентръ къ дп апъл 1285 аў бътът пре Молдовені ла Хood, пре Тътарі ла Тръскъў, скоцind de ла еї маї тълцї de о міе de ровї, ші пентръ къ дп ліпсъ фііnd Краіъл і-аў dat 80 de каї. Dat'аў Ладіслав хрісовъл ачеста дп апъл Domnълъї 1289, 14 калende але лъї Октомвріе, дп апъл кръітеї сале 18, ші с'аў дптъріt de Andреіў ал III-ле дп апъл 1291, прін Карол Роберт дп апъл 1313[1]).

[1]) Daniel Cornides in Mss. dipl. tom. 7. pag. 542.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1290. Пре Ладіслав ал IV-ле Краіул Унгарієї лнтрэ атъта ал лъсасе акэта пороквл, къ унії dintre маї марії церії, шаї наінте de a шэрі ел, аў тріміс de аў кіемат пре Andreiў ал III-ле din Венеція съ'л пэнъ краіў [1]), ші пре Ладіслав пэтаї херцог вреа съ'л ласе [2]). Чі пэ ш'аў dobъndit скопул, пентрэ къ лн анул de акэт [3]) Ладіслаў фэ оторжт лн кортул съў поаптеа de Komanі [4]), dэнъ че аў domnit 18 anі [5]), ші і-аў урмат Andreiў ал III-ле, каре с'аў ші лнкоронат лн Септемвріе ал анулуї de акэт [6]).

[1]) Thuroczius f. 153. Bonfinius f. 306. Réva f. 18. [2]) Ranzanus f. 374. [3]) Madius f. 637. Thuroczius et Ranzanus l. l. cc. [4]) Réva l. c. [5]) Haner Reg. Hung. Period. 10. §. 188. nota z. [6]) Madius l. c.

Anul 1291. Нікóлае ал IV-ле Папа de ла Рома, кънdў тръіеа лнкъ лмпъратул Міхаіл Палеологул, фэсесе тріміс de антечесорій съў пэтаї ка эн сол ла Царіград, ка съ лэкре пентрэ эніреа бісеречії. Аколо лн полата de ла Влахерне odineoarъ с'аў лнтълпіт кэ Іоахім архіепіскопул Булгарієї, карелe і-аў фъгъдуіт лнаінтеа лмпъратулуї, къ ел пэ се ва траце de ла эніре. Dрепт ачееа фъкъндэсе Ніколае патріархў dэнъ ачееа, ш'аў adэс аминте de фъгъдуінца архіепіскопулуї, ші лн анул de акэта треї кърцї аў скріс, эна краіулуї Георгіе Тертере, пре карелe ал пэтеще лмпърат, алта архіепіскопулуї, ші а треіа Іліпеї кръіесеї Сербієї, челор доі лndemnъndуї ла эніре, іаръ ачéстeіа donenindэо ка съ стеа de дъншії. Тэте треле кърціле ачестеа се афлъ ла Раіnald [1]) ші ла Алоісіе Гверра [2]). Іаръ Краіул Унгарієї Andreiў ал III-ле лнкъ аў dat треї хрісоаве лн анул de акэт, энул луї Угрін, алтул фаврілор din Тръскъў, ал треілеа окпеапілор din Тэрda. A луї Угрін сэнъ аша: „Noї Andreiў din міла луї Dумnezeў Краіул Унгарієї, лнщііпцэт пре тоцї, кърора се кэвіне a щі, кэт къ фъкъnd Noї тэтэрор боіерілор (петешілор), Сасілор, Секуілор ші Олахілор, din тоате пърціле Ардеалулуї кэ лнсэшї еї adэнаре ла Алба Цюліа, пентрэ лndрептареа статулуї лор, din сфатул тэтэрор маї марілор бісерічещї ші ал баронілор карії пе ста лнтрэ аціюторіў, Маціструл Угрін іубітул ші credінчіосул Noстрэ, скълъndэсе лнтрэ adэнареа ачееа, аў пофтіт ка прін. Noї съ і се лнтоаркъ, ші dea лndърэпт піще сате de лъпгъ Олт, че се кеатъ Фъгъраш, ші Zэмботхел (Сътъта), ші сънт луате кэ педрептул de ла дънсул, арътънd despre дънсъле хрісоавеле ші привілегіоанеле сале, ші Noї лнкъ врънd a Ne маї лнщііпца despre пэтітеле сате, оаре фост'аў але Маціструлуї Угрін, саў пэ? Кэ ачеіашї пешешї (лоюілї саў боіерї), Сасї, Секуї ші Олахї (саў Ромънї) кэ deadinсул am фъкэт съ се черче, оаре зіселе сате сънт кэ дрептул ші дэнъ леце але Маціструлуї Угрін? Карїї тоцї ші фіещe каре Ne-аў спус, къ маї сус зіселе сате Фъгъратул ші Zэмботхеліул сънт ші аў фост але Маціструлуї Угрін, ші але маї марілор луї. Noї дрепт ачееа фііnd къ am кэпоскэт ші щіm, къ сателе ачелеа кэ дрептул ші dэнъ леце се цін de Маціструл Угрін, кэ тоате фолосуріле ші venітуріле лор ле am dat ші лнторс лndърэпт ачелуіашї Угрін Маціструлуї, ші прін дънсул моцеапілор луї, ка съ ле аібъ кэ къdinцъ dea пэрэreа ші пепэтінчіоасъ de a се кіема лndърэпт, кэ ачела modрэ ші deплініре кэ каре ле аў авут, ші цінэт маї шарії луї. Dat лн Алба Цюліа, лн dушіпіка Інвокавіт, анул Domnулуї 1291."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Хрісовул ачеста се цине ун капітулул Бълградулуї din Ардеал, ші din порунка ымпъръцеаскъ с'аў датъ афаръ ун анул 1768 сатулуї Брулia din скаунул Шінкулуї. Despre карелe аша скріе Енгел[3]): „Ла анул 1290 ера ун пъскътъ Ромън, анume Унгрінъ, Domnъ ші стъпън Фъгърашулуї, ші Comsotxeiулуї. Фамілія Въкърескулуї цine стета саў цітірул Фъгърашулуї пънъ астъзї ынтре адучереа аминте, къ л'аў стъпънit оарекънd, прекум скріе Edep[4])."

Токма вine, къ Edep коллега меў кънd ші еў ерам директорій престе шкоале, ынї вені ачі ынаinte; пентру къ ел есте ачела, карele ынкъ аў катezатса скріе ун Кріsул (крітіка) Instanцieї Ромънілор din Ардеалъ, къ ачещia нарнроа аў фостъ нътаї сфериці ун нъміта цеаръ, iаръ нъ прімиці. Еў ун Антікрісул меў ам фост ръспунсъ ла тоате бърфелеле луї, чі дакъ нъ с'аў нътат тіпърі пентру телсагъ, ул ынтреў акум din къруц, аў нъ нъ с пріміт ку пеатъ ун цеара ачеea ун карe шede ші ціндекъ dimпреунъ ку краіул съў? — Чі тъ маї четеще, карe ле-ам скріс ла анії 1215 ші 1224.

Фаврії чеї de ферръ din Тръскъў, прекум аратъ хрісовул iаръшї ал луї Andreiў ал III-ле din анul de акум, карele се афлъ ла Kopnidec[5]), аў фост кіемацї din Австріа de сăс ун Ардеалъ, ка съ аїъ ачеле къdинце, скътинце ші словozенії ші ачі, карe ле-аў авут ун патріа са; чі пъвълind Тътарії ун Ардеалъ, ле-аў арс тоате дрептъцiле. Дрепт ачееа нъмітul краіў iаръшї лі ле-аў ынnoітъ.

Ашімдереа аў фъкут ші ку окпенії din Търda, ку карії iаръшї аша аў фост лъкрат ачеіашї Тътарі. Хрісовул пентру ачестеа датъ, ла ачелашї Kopnidec се афлъ[6]).

[1]) Raynaldus ad ann. 1291. §§. 37. 38. 40. [2]) Aloysius Guerra in epit. const. Pontif. tom. 2. pag. 530. 531. [3]) Joannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae part. 1. p. 147. [4]) Jos. Carolus Eder obss. crit. et pragm. p. 53. [5]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 7. pag. 388. [6]) Idem Cornides ibidem tom. 2. p. 465.

Анul 1292. Ла анul 1279 ам фост zисъ, къ Нога ку Тътарії луї атунчеа се лъцice пънъ ун Бъцеакул de акумъ. Нога ачеста dупъ ачеea атъта de ынфрікошатъ се фъкусе вечінілор, кът луї Георгіе Тертере краіулуї Българіеї ун анul dе акум с'аў ун чел трекут, і-аў къутат съ фугъ ла ымпъратул Andponік чел бътрън, de карele пентру фріка луї Нога нъ фу прііміт, чі аў требуіт тішелул съ се аскундъ пре лънгъ Odpiў. Нога дрепт ачееа аў dат кръітеа Българіеї луї Стілц; чі нъ унделунгъ с'аў нътут веселі ші Нога: пентру къ ун анul ачеста аў веніт асупра луї алт Хан тътърескъ, анume Тъктаї, ші ынвінгund пре Нога, л'аў оторжт ші і-аў луат цеара ку тоатъ тътърітеа, нътаї пуцінї Татарі аў скъпат ку Цака фечіорul луї Нога din тuіерea Алакка кіематъ[1]).

[1]) Georgius Pachymer lib. 3. de Andronico seniore Palaeologo c. 26. Petrus Possinus in indice chronologico Pachymeriano.

Анul 1294. Цака, карele ауea тuіере пре фата луї Тертере, ку Тътарії съї ш'аў бъгат ун капъ, съ кънdind Българіа din къdинца тuіерії сале, пентру ачееа аў луат ку сіне ші пре Осфептістлав фрателе тuіерії, карele венice ла фоарте шаре съръ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

чіе dупъ тъзъліреа тътъпе-съў: чі поровъл л'аў фъкът фоарте богат: пептрв къ аў dat de вп от прост, апвте Панталеов, карєле пеавъпd првпчі ші авъпd богъціе песпвсъ, прімісе фатъ de свфлет ші мощеапъ пре о фетішоаръ фръціе а са, апвте Епкопе, пъскътъ din Манквс, ші вотезатъ de Евфросіпа твіереа Поції. Пре фетішоара ачеаста ка вп фечіорв de краіў лесне о аў къпътат твіере кв тоатъ авъціа de ла Панталеон; лтвогъціпdвсе аша Осфептістлав аў терс кв квтпатвл съў Цака лп Българіа, ші лесне л'аў ашезат лп Тріпов: пептрв къ Стілц краівл чел de Nога пвс лпкъ лесне аў лъсат скіптрвл лвї Цака [1]).

Лп апвл ачеста аў твріт ші Феппепа кръіеаса Впгаріеї ші швіереа лвї Andpeіў ал III-ле [2]).

[1]) Pachymer et Possinus ll. cc. [2]) Timon in epitome chronol. f. 41.

Апвл 1295. Фііпd акът Осфептістлав ті вогат ші лп таре чінсте ла квтпатвл съў Цака, кв zестреа твіерії кв атъта маї лесне аў пътът траце ла сіпе пре маї твлцї din локвіторії Българіеї, кв кът ера ел маї апроапе de дъпшії кв атестекареа съпцелвї; къчі татъл съў Георгіе Тертере ера Коman, адекъ Ротъп din Молdова de акът, іаръ тътъ-са Българъ; ші локвіторії Българіеї ера, кът ам zіс ла апії треквцї, Българі ті Ротънї. Пре ачещіа ама dаръ лесне і-аў ші трас лп партеа са: карєа фъкъпd'о, пре Цака л'аў прінс, ші л'аў пвс ла лпкісоаре пъпъ ла о време, іаръ пре Тътарії лвї аў лпчепът аї тъіа [1]).

Карол Мартелъ, татъл лвї Карол Робертъ, карєле din лпdетпвл Патріархвлвї Ротеї се лпкоропасе краіў Впгаріеї — чі афаръ de Впгаріа — лтпротіва краівлвї челвї adeвърат алвї Andpeіў ал III-ле, лпкъ лп апвл de акът аў твріт [2]).

[1]) Georgius Pachymer lib. 3. de Andronico seniore Palaeologo Aug. cap. [2]) Madius f. 637. Lacius Dalmata f. 303.

Апвл 1296. Осфептістлав лп апвл de акът аў тріміс ніще жідовї de аў свгрвтат пре Цака лп темніцъ, вnde ера лпкісъ, ті пре Іоахім Патріархвл Тріповвлвї лпкъ л'аў арвпкат лп прінсоаре, вnde аў твріт, пептрв къ авеа пропвс decпре дъпсвл, къ вреа съ лпкіпе цеара Тътарілор. Кв ачестеа с'аў фъкът deплін краіў Българіеї.

Іаръ лтпъратвл Andponік Палеологвл чел маї бътрън въzъпd кът кяре лякрвріле лп Българіа, лптрв ачеea се съргвіа, кът ар пвтеа da краіў Българілор пре Міхаіл фіівл Маріеї ші ал лвї Константіп краівлвї челвї лпаінте de Лахапа, къ ші вній dіптре Българі воіа ачеаста, dаръ преа слъбісе оастеа лвї Твктаї лп бътаіа кв Nога, лп карєле авеа тоатъ пъdежdea, ка лп чел че ера маї таре лтпротівпік лвї Осфептістлав [1]).

Andpeіў ал Ш-ле краівл Впгаріеї тот лптрв ачеста ап с'аў лпсврат а dова-оаръ, лъпd пре Агпес [2]). Преа вестітвл Корпidес [3]) лпкъ adвче вп хрісовъ ал краівлвї Andpeіў ал Ш-ле, карєле свпъ аша:

„Noї Andpeіў din міла лвї Dвшпezеў краівл Впгаріеї, фачет лпцііпцаре тътврор кърора се кввіпе прін рънdвл ачестора, кът къ Noї сокотіnd кредіпца ші вреднічіа шервірії

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лъї Ioann, фіївлъї лъї Міквла din Кълата, трібвтвл, карєле с'аў обічінвітў а се лва din векіте дп сатвл лъї, че се кіамъ Ошорхеіў, каре трібвт пънъ акята л'аў лват кв пътереа Воїводвл Popand прекът се зіче, і'л дптоарчеш, ші'л дътў дпдърънт ачелвіа Ioann, лъпдв'л de ла пвмітвл Popand Воїводвл, ка съ'л аібъ кв плінъ къдінцъ ачелашї Ioann, прекът се квпоаще, къ л'аў авът din векіте; ші воімў, ка ачеаста съ се вестеаскъ пріп търгвріле de цеаръ. Datъ дп Бвda, Цої дпaintea Съпцорзвлъї, дп апвл Domnвлъї 1296."

Квткъ Міквла аў фост Ромън de неамў, пвтеле дпкъ'л арать; аша даръ чеї din тр'жпсвл пръсіцї п'аў ла че съ лепъda de Ромънї.

[1]) Pachymer l. c. [2]) Han p. 127. Timon in epitome chronol. f. 41. [3]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 231.

Апвл 1297. Дмпъратвл Andponік чел таї бътрънў дп апвл ачеста аў тріміс пре Міхаіл Ш. фіївл краївлъї Константін дп Бвлгаріа, даръ чеї че'л кіемасе, пв л'аў пвтвт ашеза дп Трінов, фііnd аколо краіў Осфептістлав, чі пвтаї пре din афаръ вмбла ка ші вп прівату [1])

Лъї Andpeіў ал Ш-ле дпкъ пв біпе і-аў кврсў лвкрвріле дп Внгаріа дп апвл de акът; пептрв къ вній dintre боіерії църії аў пъзвіт ла Боніфатіе ал VIII-ле Папа de ла Рома, ші ш'аў черът алт краіў [2]).

[1]) Pachymer l. c. [2]) Thuroczius f. 154. Ranzanus f. 374. Bonfinius f. 307.

Апвл 1298. Стілц, despre карєле am zic ла апвл 1292 къ с'аў пвс de Нога краіў Бвлгарієї дп локвл лъї Тертере, ера дп тімпвл ачеста чел таї de фрвпте от дп Бвлгаріа, къчі авеа цінере пре Елтітерў, авеа квтпанї din доvъ сворі але сале, пре Георгіе Тертере краівл, тата краівлъї Осфептістлав, ші пре Padостлав, карєле фвсесе ка вп Севастократор дп Бвлгаріа, таї наінте de a квпрінде Цака ші Осфептістлав Бвлгаріа, даръ апоі с'аў стрікат кв тотвл, ші аў фвціт ла дмпъратвл Andponік чел таї бътрън; врънd акята дмпъратвл съ ашеze пре Міхаіл фіївл лъї Константінў краіў дп Бвлгаріа, квт с'аў zісў ла апвл трекът, пре Padостлав ачеста л'аў тріміс кв оасте асвпра лъї Осфептістлав, dънdв'і повъцвіторі пре таї твлцї dintre квртепії съї. Мергънd ачещіа, Елтітерў despotвл Крвпвлъї, каре лок се цінea de Бвлгаріа, ле-аў ешіт дпaінте, ші дпвінгънdв'і, аў прінс пре Padостлав кв 13 квртепї дмпъртещї, ші скоцънd окії лъї Padостлав, л'аў тріміс ла сорв-са, твіереа лъї дп Тессалоніка. Іаръ пре чеї 13 квртепї і-аў dвс ла краівл Осфептістлав дп Трінов [1]).

Іаръ Andpeіў ал Ш-ле din боіерії, карії пъзвісе ла Папа de ла Рома, квт с'аў арътат ла апвл трекът, пре вре о къці-ва і-аў сврвніт дп апвл de акът din Внгаріа, квт търтврісек Енс [2]), ші Десерікіе [3]); къчі че скріе Бонфініе [4]), къ краівл Andpeіў. аў ръбdат ші дпгіціт тоате, пв е de a се крede.

[1]) Georgius Pachymer lib. 3. de Andronico seniore cap. 26. [2]) Ens p. 72. [3]) Desericius part. 2. f. 128. seq. [4]) Bonfinius f. 307.

Апвл 1299. Пре краівл Бвлгарієї Георгіе Тертере, дмпъратвл Andponікў чел

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

маї бътрънъ, dупъ че аъ възут кин пърїй лъкръріле лн Българіа, л'аъ фост пъоъ сънт пазъ. Дрепт аїеса Осфептістлав лн анъл de акът лнтърпънd лмпъратълъї пре чеї 13 къртепї, карїї ера пріпшї, аъ ръскъмпърат пре татъл съъ, dаръ крънтеа пъ і-аъ dат'о, фъръ пътаї о четате, ка съ поатъ тръї domпеще лнтр'жпса [1]).

Despre Стефан краіъл Сербіеї іаръшї ла ачеста an аша скріе Нікіфор Грегора [2]): „Краіъл Сербіеї пріп солії съї череа пре Ездокіа (сора лмпъратълъї Andponік челъї маї бътрънъ) тъіере шіе, ка съ факъ паче вечїпікъ къ Ромеії. Пентръ къ ера пътерпік, ші пъ лпчета а търъбра лъкръл Ромеілор, despre o парте кънpiпzindъле четъціле, despre алта пръdънdъле цінътъл; лъкръл ачела лп mare-гріце аъ бъгат пре лмпъратъл: лнтъїъ, къ претепшъгъл краіълъї лї ера de mare фолос; adoъe, къ Ездокіа пічї а авzi вреа despre треаба ачееа; атреіа, къ късъторіа ачеса ар фі а патра: пентръ къ краіъл къ тъіера чеа dінтъїъ, фата пріпцълъї Влахіеї, тръісе вр'о къцїва анї, апої тріміцінd'о лп патріа еї, се късъторісе къ сора тъіерії фрателе съъ desбръкънdъ'о маї наінте de сăхăпеле кълъгърещї, dаръ лмпротівіndъсе бісеріка Трібаллілор ачеї фъръ de леце късъторії, dупъ тълтъ време пре ачееа лпкъ о лепъdасе, ші'шї лъасе атреіа тъіере пре сора лъї. Осфептістлав пріпцълъї Българіеї, ші пъ авъсесе прънчї dіп тъте треле тъіеріле ачестеа, чі потолindъ-се dрагостеа ші кътре ачеаста, маї лъпіпатъ кътпъцїе черка. Deчї пепріітіnd Ездокіа късъторіа ачееа, іаръ ел лп тот кіпъл ръъпindъ'о, ші къ ръъ лпкъ лъsdънdъісе, лмпъратъл de сілъ л'аъ лпцііпцат despre Cimonida фатъ-са, карса ътбла лптрь ал чінчеле ап, ка съ о dъкъ ші съ о креаскъ ла ел, пъпъ кънd ва фі de търітат."

Ашіідереа скріе Пахітер [3]) пътаї кат пре ларг, чі еъ пъ почіъ отърь пріп Влахіа de Грегора adъсе лпаінте, карса трезъіе съ се лпцелеагъ, чеа de акъта, карса се кіеатъ ші цеара Мънтепеаскъ, аъ Влахіа чеа mare, че се zіче ші Моглена? Пентръ къ dупъ 24 de анї, adекъ ла анъл 1323 цеара Мънтепеаскъ de Іоапп Кантакъzепъ [4]) се кіеатъ Ънгровлахіа. De къпва пріп Влахіа лъї Грегора се лпцълеце цеара Мънтепеаскъ, пріпц лптрь ачеаста пре ачеле врепї аъ фост Dan I. фііъл лъї Radъл Negrь Bodъ. Bezї анъл 1258.

Боніфатіе ал VIII-ле Папа de ла Рота лпкъ пъ с'аъ ашezат, пъпъ че п'аъ пътіт лп анъл de акът лп локъл лъї Andpeіъ ал III-ле краіъ Ънгаріеї пре Карол Роберт лп въръстъ пъшаї de 11 анї [5]).

[1]) Georgius Pachymer lib. 3. de Andronico seniore Palaeologo Aug. cap. 26. Petrus Possinus in indice chronologico Pachymeriano. [2]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 124. seqq. [3]) Pachymer tom. 2. p. 185. seqq. [4]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 109. [5]) Thuroczius f. 154. Ranzanus f. 374. Bonfinius f. 307. Sigler f. 54.

Анъл 1300. Ла анъл ачеста аша скріе anonімъл ротъпеск [1]): „4. Стефан водъ Маілат леат 1300, ла леатопісіцї пъ есте, іаръ ла хропіка стъпъпіторілор сърбещї лл аратъ, къ ла ачест велеат domnind аъ фъкът четатеа Фъгърашълъї." Чі Хапер [2]) zіче, къ четатеа Фъгърашълъї с'аъ фъкът пріп оръндъіала лъї Ладіслав воіводълъї din Apdeал ла анъл 1308.

[1]) Anonymus valachicus cap. 44. [2]) Georgius Eremias Hauer Reg. Hung. period. 11. §. 203.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анул 1301. Ла анул de акумъ аша скріе Пахімер [1]) despre Despotul Міхаіл Анцел цінереле împăratului Міхаіл Паleологулуі, татълуі луі Andronik челуі маі бътрън: „Împrо ачеea Міхаіл, împrindul mişcarea чea dinţâia, карea фъcъce corъ împăratului (Andronik челуі маі бътрън), ш'аў арmat окій ла фата луі Тертере, карea прекum am zis, ca despъrţise de краіул Сербіеі, щі împroindъce la олалтъ, о аў дат шіе mişcare, ne împrotivindъce împăratul, ші бісеріка dупъ ачеea împrind căsъtoria. Ба, dупъ че о аў луат ші аў адус прінчі кu dunca, маі тързіў Despinъ împrо о аў фъкут, кінчі el маі de demult era Despot."

Карол Робертъ împrо venindu în Dalmaţia în anul de акум, пъmaі къt с'аў unc краіў Ungariei prin mitropolitul din Strigon din порunка Папеі Боніфатіе ал VIII-ле, dar ка съ се împrокороneze п'аў împrъduit краіул Andreiў ал III-ле. Іаръ пре Andreiў ал III-ле л'аў отръvit dъmanii, ші аша с'аў стins ku duncul ші în duncul тоатъ партеа бървътеаскъ din neamul луі Arpad [2]).

[1]) Georgius Pachymer lib. 4. de Andronico seniore cap. 13. [2]) Thuroczius f. 154. Bonfinius f. 313 seq. Ranzanus f. 374. Timon in epit. chronol. f. 42.

Анул 1302. Dupъ moartea луі Andreiў ал III-ле, Ungurii карії пu цінea ku Карол Робертъ, аў aлеsъ ла Венцеслав краіул Бохеміеі стръпепотul луі Бела ал IV-ле, ші л'аў кіемат съ ле фіе Краіў, daръ ачеста п'аў priміt кръітea [1]), чі ле аў dat пре фііul съў Ladislav ал V-ле, пре карele л'аў ші împrокоронат în anul ачеста архіепископul din Калочіа în Алба-кръіеаскъ [2]) în въръстъ de 13 anі [3]).

[1]) Ranzanus f. 375. Reva Centur. f. 19. Timon in epit. chronol. f. 42. [2]) Bonfinius f. 314. Ranzanus l. c. Thuroczius f. 155. [3]) Bonfinius l. c.

Анул 1303. Ladislav ал V-ле вine къ се împrокоронасе краіў Ungariei, чі ачеea nimica аў фолосіт, пентрu къ пентрu прінчіа луі пu era бъгат în seamъ, ші пентрu чеі че цінea ku Карол Робертъ împrъ era în маре priмеждie. Drept ачеea аў venit татъсъў în anul de акум ku маре оасте în Ungaria, ші л'аў dusъ acasъ, dukъndu ші корона Ungariei ku сine în Бохеміа [1]).

[1]) Thuroczius f. 156. Bonfinius f. 314. Pistorius f. 765.

Анул 1304. Възundъce чеі че цінъce ku Ladislav ал V-ле împrелаці de Венцеслав краіул Бохеміеі татъл луі Ladislav, аў trimis солі în anul de акум la Отон principul Баваріеі ші nепотul луі Бела ал IV-ле, съ'л кіеме съ ле фіе краіў, карele аў ші priміт кіемареа. Іаръ Папа Benedikтu ал XI-ле, аў afurisit пре тоці карії пu вор цінea ku Карол Робертъ, чі ачещea împrъ аў afurisit пре Папа, ші пре тоці карії în вор асkулта пре ел [1]).

[1]) Thuroczius f. 156. seq. Bonfinius f. 315. Ranzanus f. 374. Timon in epitome chronol. f. 43.

Анул 1305. „Împrо ачеea" zice Пахімер [1]) ла анул de акум, „Осфептістлав краіул Булгарілор, саў din iсъnda сuporii сале фетеі луі Тертере, пре карea o лепъdace краіул Сербіеі, ші луасе în локul еі пре фата împăratului, саў пентрu къ се

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

скърбісе пентрѫ прінdереа іѫвітѫлуї съѫ кѫмпат а Деспотѫлуї Міхаіл (Анџел), бѣрватѫлуї ачеіашї сѫрорї, ші џінереа сѫнт пазъ de ѫмпъратѫл Andronik чел маї бътрън, пентрѫ препѫсѫл, къ вреа съ факъ рескоалъ, саѫ ѫн батџіокѫра ѫмпърѣџіеї, пентрѫ слъвіреа оштілор поастре, ѫнфлѫndѫсе кѫ пъdежdea, аѫ пъвъліт кѫ арме асѫпра четъџілор Ромеілор, каре сѫнт ѫн тарџінеа de кътрѣ Емѫ, ші пре ачелеа, пѫџіне лѫндѫ афаръ, саѫ ле аѫ лѫатѫ кѫ пътереа, саѫ ле аѫ ѫнтеџітѫ съ се сѫпѫнъ кѫ кondiџіі; ші кѫ атъта пѫ се ведеа а фі ѫндестѫлат . . . . Дрепт ачееа ѫмпъратѫл с'аѫ гръбіт а ѫнтърі църіле, асѫпра кърора сокотеа къ ва терџе. Афаръ de ачестеа пре фііѫл съѫ Августѫл Міхаіл л'аѫ тріміс ѫн пърџіле de кътрѣ апѫсѫ, ші пънъ а се фаче ачестеа, ретѫndѫсе ка пѫ кѫтва съ се ѫнсоцеаскъ кѫ Осфептістлав Елтімер џінереле лѫї Сміл ші Ексархѫл Крѫнѫлуї . . . . . пре ачеста с'аѫ сіліт ал траџе ла сіне кѫ орї че фел de дарѫрї; пѫdъждѫінd къ пѫ пѫтаї пѫ се ва ѫнсоці кѫ пепотѫл мѫіерії лѫї, чі ѫнкъ ва апъра пре Ромеї, — афаръ de дарѫрї лѫї Елтімерѫ і-аѫ dат din фіскѫл съѫ сѫмбріе пе анѫ, ші аѫ пѫс пе соакра лѫї, мѫіереа Сміцѫлуї ші непоата са din Фрате, съ'л ѫndемпе.“ Везі ші ачелеа каре ле ам скріс ла анѫл 1298.

Отоп пріпцѫл Баваріеї ѫнкъ атъта с'аѫ ліпгъріт лѫї Вепцеслав краіѫлуї Бохеміеї, пънъ че аѫ скос de ла dънсѫл корона Ѫнгаріеї, кѫ кареа с'аѫ ші ѫнкоронат ѫн анѫл de акѫт ѫн Алба-кръіеаскъ [2]).

[1]) Georgius Pachymer lib. 5. de Andronico seniore Aug. cap. 28. [2]) Thuroczius f. 157. Ranzanus f. 375. Bonfinius f. 315. Timon in epit. chronol. f. 43. Lucius Dalmata f. 304.

Анѫл 1306. Прекѫт скріе Пахімер [1]), Елтімір п'аѫ џінѫт фъгѫdѫінца чеа ѫн анѫл трекѫт фъкѫтъ ѫмпъратѫлуї Andronik челуї маї бътрън; чі ѫн анѫл de акѫт с'аѫ ѫнсоціт кѫ Осфептістлав краіѫл Бѫлгаріеї ші непотѫл мѫіерії сале, ші атѫndої мѫлте четъџї гречещї аѫ прѫdат, ші ѫнеле ле аѫ кѫпрінс; нічї аѫ ѫнчетатѫ de ла терші лор, пънъ че п'аѫ ѫнтратѫ ѫн 23 de зіле але лѫї Августѫ ѫн џінѫтѫл Бѫлгарілор, чел din коло de Емѫ de сѫбт ѫмпъратѫл Міхаіл фііѫл лѫї Andronik челуї маї бътрън ші татъл челуї маї тінър, ші л'аѫ прѫdат бътѫnd маї adесе-орї пре Бѫлгарї.

[1]) Georgius Pachymer Lib. 5. de Andronico seniore cap. 28.

Анѫл 1307. Ѫмпъратѫл Міхаіл Палеологѫл фъкѫnd паче кѫт аѫ пѫтѫт кѫ Бѫлгарії, пре Прітікеріѫл чел маре л'аѫ тріміс кѫ оштіле de сѫнт ел съ батъ четатеа Каллінопіѫлуї [1]). Іаръ Осфептістлав краіѫл Бѫлгаріеї мѫрindѫї мѫіереа чеа dінтъіѫ, despre кареа ам кѫвъптат ла анѫл 1294, вреа съ се късътореаскъ ѫн каса чеа ѫмпърътеаскъ; чі пѫ ш'аѫ dобѫndit скопѫл пънъ шаї тързіѫ. Дрепт ачееа авѫnd препѫс de Елтімерѫ пентрѫ соакра лѫї, кареа терсъсе ѫн Царіград, ші dоарѫ ші лѫкра ѫмпротіва късъторіеї чеї dорїте, къ ші ел џіне кѫ ѫмпъратѫл, аѫ лѫат de ла dънсѫл dозъ четъџї преа бѫне, Іампоіѫл ші Лардеа, каре ел ле dързісе маї наінте лѫї Елтімерѫ [2]).

Отоп Краіѫл Ѫнгаріеї ѫнкъ врѫnd съ'шї кѫпоаскъ церіле, аѫ терс ѫн Ардеал, dѫкѫnd кѫ сіне ші корона църії, ѫnde фѫ пріпс de воіводѫл din Ардеал Ладіслав, ші пъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пъ атѫнчї цінѫт, жънъ кънd і-аѫ фъгъдѫіт ѧн анѫл **1308**, къ се ва лъса de кръіте [3]); корона ѧнкъ аѫ ръмас ѧн мъніле воіводѫлуї Ладіслав, кѫт се ва аръта ла анѫл **1310**.

[1]) Georgius Pachymer tom. 2. p. 376. [2]) Idem Pachymer ibidem pag. 387. seq. [3]) Thuroczius f. 157. seq. Bonfinius f. 316. Timon in epit. chron. f. 43. Sigler f. 54.

Анѫл 1308. „Ла анѫл ачеста“ скріе Пахімер [1]) зікънd: „с'аѫ ѧнтъмплат de ла атъndoї ѧмпърацїі de лі с'аѫ плініт анїі domnieї, ла чел маї бътрън (adекъ Andpoнік) 23, ла чел маї тінър (adекъ Міхаіл) 12, кънd — ѧн партеа анѫсѫлуї — Осфентістлав пѫтаї ачеаста вінъ бъгънd луї Елтімерѫ, къ е плекат спре партеа ѧмпъратѫлуї, ѧї пръda мі лѫа тоате церіле къте авеа сѫнт сіне, нічї марцінілор Ромеілор пъртінind чева.“

Deaѣеа сосіce бестеа ла Рома deспре непорочіреа краіѫлуї Отон, ші Папа Клімент ал V-ле тоатъ съргѫінца са ѧнтрѫ ачееа о аѫ пѫс, ка пре Карол Робертѫ, кареле de ла анѫл **1299**, пѫтаї кѫ пѫтеле Фѫсесе краіѫ Ѫнгаріеї, съ'л факъ краіѫ de плін [2]). Дрепт ачееа ѧndатъ аѫ ші тріміс пре кардіналѫл Цептіл ла Ѫнгѫрї, кареле аѫ ацівнс ѧн Ѫнгаріа ѧн 27 Noeмвріе ал анѫлуї de акѫт [3]).

[1]) Pachymer tom. 2. p. 393. [2]) Thuroczius f. 158. Bonfinius f. 316. [3]) Péterfi concil. hung. p. 1. f. 150

Анѫл 1309. Dѫнъ че аѫ вепіт ѧн Ѫнгаріа ѧн анѫл трекѫт кардіналѫл Цептіл, ѧн тот кіпѫл с'аѫ съргѫіт ка съ адѫкъ пре църенї ла ачееа, ка съ прітеаскъ пре Карол Робертѫ шіе краіѫ; чі ла пѫцін аѫ терс кѫ фрѫтосѫл, аша се ѧмпърекеасе ѧнтре сіне сѫнѫшії коропеї Ѫнгаріеї. Пентрѫ ачееа аѫ фост сіліт Цептіл аї афѫрісі пре тоцї карії пѫ вор аскѫлта; карea афѫрісаніе с'аѫ вестіт ѧн Бѫda ѧн 8 Маіѫ ал анѫлуї de акѫт [1]).

Тот ла ачест анѫ скріе ші преа вестітѫл Енгел [2]), прекѫт ѫрмеазъ: „Domnѫл Гебхарdi ѧн історіа Ромънілор, претѫtindenea, дарь маї алес ѧн картеа а 4, паціна 284, (ворбind деспре Бессараѣ Водъ) п'ар фі требѫіт съ ѫрмеze пре Лѫккарі din Рагѫса. Че ціе пекрітікѫл Рагѫсанѫ деспре лѫкрѫріле Ромънілор? Влаїко фііѫл луї Радѫл, ка ѫн прінцѫ ал Валахіеї, ші фата луї Слава, ка мѫіереа луї Стефан Ѫрол, нічї аѫ віецѫіт пре пъмънт. Влаїко луї Лѫккарі есте Ладіслав воіводѫл Ардеалѫлуї, пре а кърѫіа фатъ ла анѫл 1309 о аѫ авѫт мѫіере Стефан Мілѫтін. Вezї історіа Ѫнгаріеї картеа 3, пац. 244. Мѫтърї ка ачестеа, ші апахроністї пѫ сънт лѫкрѫрї поѫе ла Лѫккарі.“ Пънъ ачі преа вестітѫл Енгел, деспре кареле ѣіпе ам скріс ла анѫл 1284, къ пѫ дескѫркъ, чі ѧнкѫркъ тоате: пентрѫ къ ші ачі врънd съ арете, къ Лѫккарі есте пекрітік ші апахроністѫ, пре сіне а фі аша, кѫт ворѣеще деспре алцїі, кіар се аратъ: ба че е маї мѫлт, се аратъ пре сіне къ пѫ'шї адѫче аminte, че аѫ скріс de ла о паціпъ пънъ ла алта; къчї зіче ачі, къ Влаїко ка прінцѫл Валахіеї, ші фата луї Слава ка мѫіереа луї Стефан Ѫром, нічї аѫ трѫіт пре пъмънт, тотѫшї кѫ доѫъ паціпе dѫнъ ачееа ел ѧнсѫшї мъртѫрісеще, къ Влаїко прінцѫл Валахіеї аѫ фост сокрѫ луї Стефан Ѫром de пе фата са Іліпа, пре кареа пѫ требѫіа съ о пѫтеаскъ Іліпъ, чі Славъ, пентрѫ къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аша о пътеще ші Dюфресне [3]), прекът се ва арăта ла анюл 1360. Ѫн требуіа аша daръ цінdекат Люккарі, чі маі біне ştиат.

[1]) Thuroc. f. 158. Bonf. f. 316. Péterfius concil. hung. part. 1. f. 156. [2]) Joan. Christ. Engel in antiq. hist. Valachiae part. 1. pag. 151. [3]) Carolus Dufresne seu Ducangius de familiis Serbicis, et Dalm. Nr. 63.

А н ю л **1310.** Ла атъта ацінcесе ан анюл de акюм Карол Роберт, кът алтъ пъ'і ліпсіа, фъръ пътаі съ се ункороneze; чі корона Унгаріеі се цінea опрітъ de Ладіслав воіводюл Ардеалюлуі. Ка ші ачеаста съ се поатъ кънъта ла тънъ, кардіналюл Цептіл аў афюрісіт пре Ладіслав воіводюл ле пе о ва da[9]), карeле dрепт ачееа о аў ші dат сънт форма каре ъртеазъ ші се адъче de Корnidec [9]), ана сънънd:

„Ноі Ладіслав воіводюл Ардеалюлуі ші Комітюл de Zонюк, прin ръndюл ачестора фачем дюцііцаре тътърор кърора се кювine, къ din чеасюл ші zioa ачеаста маре, пре Domнюл Карол din міла луі Dюmnezeў Краіў Унгаріеі дл кюноащетъ, ші'л прімім дn фіреск ші леціюіт Domнюл пострю, ші прімім ка луі кю кредінцъ съ'і слуцітъ, ка унуі Domn ал пострю дn проnріа персоанъ, ші дn тоате фръцііле поастре, каре вор воі съ прітеаскъ сфатюл пострю, ші съ стъм лънгъ Dънсюл дntрю тоате кю аціюторіюл ші кю пътереа кътъ вом авеа ші авем; ші атінгънd летнюл фъкътоареі de віеацъ Кръчіі Domнюлуі, дn тъніле Чінстітюлуі Пъріnтелуі Domнюлуі Томеі Архіепіскопюлуі Стрігонюлуі, аш фъгъдуіт не кредінцъ, къ тъкар кънd ва вреа Domнюл пострю Краіюл съ вінъ ла пърціле ачелеа, унde вом фі noі, кю тоатъ чінстеа ті сфіала, прекът се кювine Domнюлуі пострю, дл вом прімі, ші фъръ нічі о прітежdіе І-от слуці кю кредінцъ, ші Корона кръітіі ла zioa пюсъ, не опт zіле але съптюлуі Ioann Ботезъторіюл і-о вом dюче дndърънт, саў de кюмва ачелаші Domn ал пострю маі nainte de терміnюл zic, тъкар кънd ар вені кътрю пърціле Ардеалюлуі, дnсюші Луі і-о вом da, ші дntоарче; чі аша, ка дn zioa ачееа Съ'і dът череріле поастре, ші съ черет прin dарюл кръіеск ка пре noі съ не іюбеаскъ ші съ не дрюіеаскъ, прекът кю кювine търіреі кръціі. Іаръші І-ат фъгъдуіт, къ-і вом дntоарче ші лъса баіа de арцint din Podna, комітатюл de Скюбюн, комітатюл Съкюілор, сателе Deeж, Клуж ші Zехелі (doаръ Златna), кю dірегъторіа Къmърії, карea аў обічіюіт a се цінea дn пътітеле сате. Ла каре, къ се вор таре цінea ші фаче прin пътітюл Ладіслав Воіводюл, не легът: Omodeў Палатінюл, Маціструл Domінік, сънт nedeaнса цівръmъптюлуі стръmб, сънт фъкъторіюл de віеацъ летнў ал Кръчіі Domнюлуі, дmпрезънъ кю пътітюл Ладіслав воіводюл, — Чінстітюлуі Пъріnтелуі Domнюлуі Томіі Архіепіскопюлуі din Стріgon, ші кючернікюлуі бърбат фрателуі Dіонісіе, Лекторіюлуі din чінюл фрацілор Мінорінці, Непітенціаріюлуі ші Къпелапюлуі Чінстітюлуі Пъріnтелуі ші Domнюлуі фрателуі Цептіл, din міла луі Dюmnezeў Кардіналюлуі dintre преоції аі бісереч[ъ]ії [ъ]съптюлуі Мартіn din тънцї, Солюлуі апостоліческ, — цівръnd de фацъ. Дntрю аі кърціа люкрю търтюріе ші dea пърюреа търіme, ам фъкът съ се дntъреаскъ картеа ачеаста кю печеціле: а меа, ші але пътіцілор Палатінюлуі Omodeў, ші Маціструлуі Domінік. Dат дn Ceredin Ціоі dънъ dюmініка Іsdіка, дn анюл Domнюлуі 1310."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Аша къпътънd корона Карол Робертъ с'аъ ши дпкоронат дп Алба-крѣіеаскъ дп 28 Августъ ал апвлуї de акът [3]). Къте спіптеще Бонфініе ворвінd деспре дпкоронареа луї Карол Робертъ, де аратъ Хапер [4]), пічї е minвне къ грешеще Бонфініе, къчї аъ фостъ стреіп, ші аъ скріс деспре Унгаріа маї мълт пентрв банї de кът пентрв адевър.

[1]) Thuroczius f. 158. Bonfinius f. 316. seq. [2]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 7. pag. 520. [3]) Bonfinius f. 317. Thuroczius l. c. [4]) Georgius Jeremias Haner. Reg. Hung. Periodi 11. §. 206. nota h.

Анвл 1311. Дп анвл ачеста аъ dat Краівл Карол Робертъ хрісоввл, карele ва врта, луї Іоann фіівлуї луї Цевбвл, din карele с'аъ пръсіт Бетлепещіі. Кът къ Цевбвл аъ фост Ромвн, пътеле луї дпкъ'л аратъ. Іаръ хрісоввл ла Kornidec [1]) сънъ аша: „Noї Карол din міла луї Dвmnezeъ Краівл Унгаріеї ш. ч. л. прin ачестеа дпщііпцътъ пре тощі кърора се кувіне, къ Noї пентрв кredinца ші вredпічііle шербірії але луї Іоann фіівлуї луї Цевбвл din Бістріцъ, каре Ne-аъ арътат кв тоатъ кълдвра кredinцеї дп мълте фапте, ші пе аратъ, сатвл че се кіамъ Петendорф, ші есте дптре Іad ші дптре мвнцї дп комїтатвл Бістріцеї, каре сат есте крѣіескъ, ші се ціне de дървіреа крѣіаскъ, л'ам dat, чіпстіт ші дървіт пвмітвлуї Іоann кв тоате венітъріle ші фолосъріle, ші прin дъпсвл тощепілор луї, ші вртъторілор тощепілор луї, ка кв къdinцъ dea първреа ші кв паче съ'л цінъ, аївъ ші тощепеаскъ. Фъгъдвіndв'ї, къ кът се ва adвче скрісоареа ачеаста ла Noї, дndатъ вом дптърі дървіреа Noастръ кв прівілегіонвл Nострв. Dat дп Бвda, ла дпчепвтвл пъресімеї, дп анвл Domнвлуї 1311."

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. pag. 40.

Анвл 1312. Мъкар къ Карол Робертъ ера дпкоронат краіъ Унгаріеї, готвшї авеа dестї връжташї асквпшї ші апріацї, пентрв къ фвсесе кв сіла dat краіъ прin Папа de ла Рома, дптре чеї апріацї чел маї квмпліт dвшman ал луї ера Матеъ din Трепчін, пентрв къ авеа фоарте мълцї кв сіne; чі прe ачеста дпкъ л'аъ дпвінс ші ашezат дп анвл de акът [1]).

[1]) Thuroczius f. 159. Bonfinius f. 317. Reva centur. f. 21.

Анвл 1315. Ла анвл ачеста іаръшї фрвтос хрісов віне деспре преа лвмінацїї кошітї Вашъ, деспре карії аш скріс ші ла анвл 1230. Хрісоввл ачеста се афлъ ла Копі [1]), ші сънъ аша: „Noї фрателе Ніколае, din міла луї Dвmnezeъ Архімandрітвл мънъстірії din Клужъ, ші тот Конвентвл локвлуї ачелуіа, фачем дпщііпцаре прin рънdвл ачестора тъвърор, кърора се кувіне пентрв adвчере аміпте, кът къ Іоann фіівл луї Тошпачї (Tosnach) деспре о парте, Іоann фіівл луї Емік, ші Іаков фіівл луї Чата (Chama) пентрв сіне ші пентрв комітвл Ніколае кастелanвл din Чічеъ деспре алтъ парте, din превнъ кв отвл nострв, карele аъ фост тріміс мъртъріе пе-аъ спвс кв гвра, къ дптр'вн сат ал лор, карele се кіамъ Вашвнтелке ші есте дп комітатвл Добочеї, din котвн сфатвл ші воінца лор аша с'аъ дмпърціт дптре сіne: къ тот сатвл Ватвнтелке, фііnd de фанъ мъртърія ноастръ ші оашенії мъріtвлуї бърбат Ніколае воіводвлуї Ардеалвлуї ші комітвлуї de Zoпвк, Лорand фіівл луї Артолф, ші Цівла фрателе луї, ші Іоann фіівл луї Мартін солгъвіра-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ѣле din комітатѵл Добочеї, л'ар фі дпмпърціт дп трей пърцй асетенеа, дескілінидѵле de ла олалтъ прін метеле ші марціпіле маї дп ціос скрісе! Din каре доѵъ пърці de кътръ ръсъріт кѵ тоате фолосѵріле ші венітѵріле лор ар фі веніт ші ръпас лѵї Ioann фіілѵї лѵї Тошпачї ші тощепілор лѵї, ка съ ле ціпъ ші аївъ dea пърѵреа; іаръ чеea алтъ а треea парте, кареа есте de кътръ апѵс, ашішdереа кѵ тоате фолосѵріле ші венітѵріле еї, ар фі веніт фіілор лѵї Емік, чші лѵї Іаков ші тощепілор лор, ка съ о тощепеаскъ, ціпъ ші аївъ кѵ кѵdіпцъ dea пърѵреа. Іаръ метеле, кѵ каре се осъѣеск пърціле de олалтъ, прекѵт пе-аѵ спѵс пѵтіцій пърташі ші отѵл пострѵ, дп рѵnd аша се осъѣеск: къ дпчепе дптъіѵ de ла партеа de кътръ апѵс престе трей мете марі, векі ші кънетепещі, dіптре каре ѵна осеѣепе de ла сатѵл че се кіатъ Шѵкокпа (Сек), алта de ла Бѵziаш, ші а треіа есте мета лор; de аколо есе кътръ ръсъріт обліѵ, ші віпе ла о метъ de пътпт, че есте дптр'ѵп бърк, de ачі се словоаdе обліѵ, ші дпчепе ашішdереа о метъ, че есте пѵсъ дптр'ѵп dелцѵ: de ѵnde погорѵnd тот дптр'аколо, віпе ла о метъ, че есте дп пътпътѵріле челе de арат, ші тот обліѵ се маї погоаръ, ші віпе ла ѵп ізвор, лъпгъ каре съпт доѵъ мете, ѵна веке ші алта поѵъ, прін пъръѵл ачела мергѵnd, дтпреѵпъ алте доѵ мете дп капѵл сатѵлѵї, de аколо се дптоарче спре меазъ-zі, ші дп міжлокѵл сатѵлѵї дтпреѵпъ о метъ, ші din метъ дп метъ мергѵnd дп міжлокѵл сатѵлѵї дтпреѵпъ треї мете, ші дпкъ мергѵnd дптр'аколо віпе ла о метъ, кареа есте дпаіптеа касеї преотѵлѵї; de аколо се сѵе ла дълтъ, ші віпе ла о метъ, че есте лъпгъ кале; de аколо се сѵе пе дълта ачеea, ші віпе ла о метъ, кареа есте пѵсъ ла арбѵрі, de ѵnde маї сѵіndѵсе пъпъ дп вѵрфѵл дълтеї, віпе ла треї мете кънетепещі, dіптре каре ѵна се пѵтеще Лѵкашар, кареа despарте de ла пътъптѵл Пѵліп, ші аколо се сфършеще. Афаръ de ачестеа с'аѵ легат пѵтіцій пърташі, ка пічі одатъ съ требѵе, саѵ съ поатъ zіса дппърціре вре ѵнѵл dіптр'жпшій а о стріка, саѵ а о кіета дпапої. Іаръ de кѵма о ар стріка ші кіета дпапої, пѵтітѵл комітѵл Ніколае Вашѵ, пѵтіцій Іоann ші Іаков съ фіе даторі ал сілі ші ал стръпце ка съ о ціпъ. Маї дпколо пѵтіцій Іоann ші Іаков ші despre партеа са, ші despre партеа комітѵлѵї Ніколае с'аѵ легат, кѵ лѵї Андека ші лѵї Петрѵ фіілор лѵї Іооѵ, дп пѵра каре о аѵ дпротіва пѵтітѵлѵї Іоann фіілѵ лѵї Тошпачї, пѵ ле вор фі дптрѵ аціѵторіѵ пічі кѵ сфатѵл, пічі кѵ пъртіпіреа, пічі кѵ банїї лор. Дпкъ пе-аѵ маї спѵс ачелашї отѵ ал пострѵ, къ фіеще кареле dіптреї пѵтіцій пърташі, партеа са каре о аѵ авѵт маї наінте, аѵ фъкѵт съ о редпвле de ла пърціле пътъптѵрілор челор вечіне, прін метеле челе маї de demѵлт, фііnd de фацъ отѵл пострѵ ші оаменіі domnѵлѵї воіvod чеї маї дп сѵс пѵтіцї, кѵ ѵnіі dіптре локѵіторіі сателор Шата ші Съптіона, ші кѵ алцї вечіні ші комметапі; ші despre редпвларе ші дпdрептаре пѵ с'аѵ афлат вре ѵn контрадіктор (дпротівіторіѵ). Маї алес пе-аѵ спѵс поѵѵ отѵл пострѵ, къ пѵтіцій оаменї а'ї domnѵлѵї воіvod фііnd ел de фацъ, пре тоцї вечіній ші комметанії і-аѵ опріт dѵпъ лецї de ла кѵпрindереа ші лѵареа роаделор ші фолосѵрілор пѵтітелор порцій. Dат дп Клѵшопостра, а треіа zі dѵпъ сърбътоареа съптѵлѵї Мъртѵрісіторіѵ Мартіп, дп апѵл Dom. 1315."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Іаръ Осфептістлав краіѵл Бѵлгаріеі, кареле пѵрѵреа zidъріа ші пекъжіа пре Помеі, пентрѵ къ ѵѵреа ѧмпъратѵл Andronik Палеологѵл, чел маі бътрън съ'і dea тѵіере пре вр'ѵна din съмънца чеа ѧмпърътеаскъ, boind акѵта паче, пре Ioann Патріархѵл Царіградѵлѵі чел тъзъліт, пре кареле ѧл робісе, ѧмпреѵнъ кѵ чеі din Cozonoіѵ, л'аѵ тріміс іаръші пентрѵ ачела лѵкрѵ ла ѧмпъратѵл, чі акѵта ѧпкъ п'аѵ dobъndit че пофтеа, тотѵші аѵ dobъndit nedeжdea каре с'аѵ пліпіт ла анѵл 1318; ші ел ѧпкъ аѵ ѧпгъдѵіт Помеілор, de аѵ пѵртат атътеа бѵкате din Бѵлгаріа ѧп Царіград, ѵnde ера маре фоамете, de кѣте аѵ авѵт опѵ [2]).

[1]) Kopi. Mss. tom. 31. pag. 101. [2]) Georgius Pachymer tom. 2. pag. 438.

Анѵл 1318. Ѧпкъ ѧп анѵл 1315 тѵріce Маріа тѵіереа чеа dinтъіѵ а краіѵлѵі Ѵнгаріеі Карол Робертѵ, ѧп локѵл къріа ѧп анѵл de акѵт аѵ лѵат пе Беатріче [1]).

Осфептістлав краіѵл Бѵлгаріеі dѵпъ тѵлтъ ръѵнъ ші ащептаре ѧпкъ ш'аѵ dobъndit пофта ѧп анѵл ачеста съ се ѧпсоаре ѧп съмънца Палеолоціlор, къчі скріе Пахітер [2]): „Ѧмпъратѵл Міхаіл din Маріа тѵіереа са, кареа ера артеапкъ, аѵ авѵт doѵъ фете, пре Anna ші пре Teodora: пре Anna о аѵ търіtат dѵпъ Тома Пріпцѵл Епірѵлѵі ші Етоліеі. — Teodora с'аѵ търіtат dѵпъ Осфептістлав краіѵл Бѵлгаріеі.“ Ашіщdereа скріе Ioann Кантакѵзепѵл [3]).

Ші краіѵл Ѵнгаріеі Карол Робертѵ аѵ dat ѵп прівілегіon Сасілор din скаѵпеле Mediашѵлѵі ші але Шеічілор, кареле се афлъ ла Kopnidec [4]), ші сѵпъ аша:

„Карол din міла лѵі Dѵmnezeѵ краіѵл Ѵнгаріеі ш. ч. л. тѵтѵрор крещіпілор, аша челор de акѵт, ка ші челор вііторі, карії вор ѵedea скрісоареа ачеаста, съпътате ѧп чел че dъ съпътате. Мъріtеа крѣіеаскъ аша требѵе съ іеа сама ла тоате треѵіле ші фолосѵл крѣітеі Сале, ка пеатѵрілe Еі сѵпѵсе съ креаскъ кѵ пѵтерѵл ші кredinца ші съ се мъпгъе кѵ dарѵріle маі маріlор сеі. Дрепт ачееа воім съ вінъ ла ѧнщіінцареа тѵтѵрор прін рѵndѵл ачестора кърці, къ връnd Noі фолосѵл ізвіцілор Nострі Сасі din скаѵпеле Mediaш, Шеіка ші Шадшеіка, ші ачелора че се ціn de dѵпсъле, воім ка еі ѧп времіle Noастре кѵ пѵтерѵл попорѵлѵі съ се ѧпѵлцеаскъ ші съ трѣіаскъ ѧп паче ші ѧп ліпіще; дрепт ачееа din сфатѵл Прелацілор ші ал Баронілор Крѣітеі Noастре рѵndѵім, ка ачесте dарѵрі ші словozenіі съ аібъ, adекъ, ка Сасіі din скаѵпѵл Mediашѵлѵі, ал Шеічеі ші ал Шадшеічеі, ші тоці карії се ціn de скаѵпеле ачелеа, съ фіе мънтѵіці ші словozі de a се оці ѧмпреѵнъ кѵ Noі, іаръші ѧї скѵтім de dареа зъхърелеі, ші сълашѵрілор, чі тотѵші сѵпт ачеаста kondiціe, ка ачеіаші Сасі din Mediаш, Шеіка ші Шадшеіка, ші тоці карії орі кѵт се ціn de скаѵпеле ачелеа, ѧп фіеще каре аньѵ пре ла сървътоареа С. Мартін Мъртѵрісіторіѵлѵі съ фіе dаторі a Ne da 400 de марче de арціпт de чел бѵнѵ ші фінѵ, кѵ мъсѵра Сібііѵлѵі фъръ de бре о мънтѵіпцъ. Воім ші ачеаста, ка ѧп ціздекъці ші пѵрі, ачела обічеіѵ ші кѣdінцъ съ аібъ, каре ле аѵ Сасіі din Сібіѵ. Ѧнтрѵ але кърора adѵчере аміnte, ші dea пѵрѵреа поменіре, ачестеа кърці ле ам dat печетлѵіте кѵ dѵплікатъ печетеа Noастръ. Dat прін мъніле кѵчерніклѵі бърбат Маціс-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„Ачеаста дпкъ съ пв о лъсът, ка фечіорії ші вртъторії комітвлві Ніколае пентрв рътъціле татълві лор съ пв се поатъ осъпdі пічі прin пої, пічі прin алці цівdекъторі, de вор фі дптрв ачелеа віповаці, каре с'аў ертат татълві лор.“

„Ачеаста съ пв о лъсът, къ ачестеа съпт тошіile ачелеа, каре ле zіче пътітвл комітвл Ніколае але сале de вріk; Съптіоапа, Бічіовл, Ковdватвл ші Съптвл-Цівde. Іаръші zіче, къ аре дп сатвл Бопдпреш о парте кътпъратъ, каре ам фъгъdвіт, прекът ам zіс, къ прin міжлочіреа краівлві пострв і ле вом фаче de вріk, de вор фі кіар але лві.“

„Маі пре вртъ ам фъгъdвіт, къ тоате ші фіеще каре din чеде маі свс zісе вом фаче ка съ се dea ші съ се дптъреаскъ комітвлві Ніколае, пре кredinца поастръ, мі кredinца Маціствлві Cimon, фіівлві лві Міхаіл. Dat свпт кастелвл Чічеў, дп сърбътоареа тътврор Съпцілор din анвл Domnвлві 1321.“

Ал doіlea хрісов іаръш ла Kopnidec [1]) се афлъ ші свпъ аша: „Капітвлвл Бісерічіі Apdealвлві тътврор кredinчіошілор пострії, карії вор вedea паціпа ачеаста, съпътате дп Мънтвіторівл тътврор! Boim съ вінъ дп цііпца тътврор ші челор de акът ші челор віі-торї, къ вепind de фацъ Маціствл Ніколае фівл лві Емік, пе-аў dat прівілегіопвл Domнвлві Карол Лвпіпатвлві Краівлві Онгаріеі, despre тошіile сале de вріk фъкът, рвгъndвсе ка съ'л скріет de поў, ші съ ім-dвм дптъріт къ печетеа поастръ, пентрв паza вііторе, каре прівілеціон свпъ аша:“

„Карол, din міла лві Dвmnezeў Краівл Онгаріеі, Далмаціеі, Кроаціеі, Рамеі, Сервіеі, Галліціеі, Лодомеріеі, Кvманіеі ші ал Българіеі, тътврор кredinчіошілор Пострії, челор de акът ші челор вііторі, карії вор вedea паціпа ачеаста съпътате дп Мънтвіторівл тътврор! Се квіпе Маіестатеі кръіещі, ка съ прівеаскъ къ окі мілостівї ла шербіріле челе кredinчіоасе але свпвшілор съї ші съї апріndъ, ші пре чеї че аскvлтъ къ кredinцъ съ'і дпzвстреzе къ тошії, дпалце къ dірегъторії ші дпбогъцеаскъ къ dарврі кръещі, ка алцій прin пілda лор маі лесне съ се дndemпе ла лвкрврі de въртвте. De ачі есте къ вoim съ вінъ ла дпцііпцареа тътврор: къ Комітвл Ніколае фівл лві Емік, оаре-кънd кастелапвл din Чічеў, кredinчіосвл Пострв, лъсънd калеа пекredinцеі, пре кареа вмбласе дп апії трекvцї дппротіва Поастръ, ші дптврпъndвсе ла къраreа кredinцеі din ръвпа dрептъції, дп мvлте слвжбе с'аў квпоскът а фі къ чеа маі таре doріре а свпвпереі, ші пентрв ачеea Маіестатеі Поастре фоарте аў плъкът. Noі, карії din dірегъторіа прітітеі обльdвірі требве съ къвтът къ мілостівї окі ла вредпічііле фіеще кърора, врънd сă фачет пре пвмітвл комітвл Ніколае пърташă dврвіреі Поастре, ші съ'л чінстіт къ чінстіреа драгостеі Поастре, піще тошії саў сате, че се кіамъ Свхвтard, Цеага ші Сас-Сілват, къ къdinца, къ кареа се цin de dървіреа Поастръ, къ тоате фолосвріле ші венітвріле лор, свпт метеле челе маі de demвлт ші адевърате дпторкънd ші dънd дпапої лві, тощепілор лві, мі вртъторілор тощепілор лві, тоате тошіile челе de вріk ші челе къ dрептате къщігате, і ле-ам dat, чінстіт ші dървіт, ка съ ле тощепеаскъ, цінъ ші аівъ.“

„Афаръ de ачеаста ертът ші слъвіт пврвреа din осъвітъ граціе тоате стрікъріле ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

релеле, каре ле-аŭ фъкът пътітъл комітъл Николае ын ѵіdерї ші рънірі пънъ кънd аŭ цінът кастелъл Чічеълуї, ынтрѳ акърѳіа лѣкрѳ помепіре ші търіме dea пърѳреа dът ачестеа ынтъріте кѳ ынdѳплікатъ печетеа Ноастрѣ. Dат прін мънїле алесълуї бърбат Іоанн Препосітълуї Бісерічїї din Алба, сѳѣ-капчеларіълуї кърцїї Ноастре ші Препосітълуї din Кікелеŭ, ізвітълуї ші кredінчіосълуї Нострѳ, ын анѣл Domнълуї 1321, ал крѣїеї Ноастре ашіш-dереа 21.“

„Noŭ dрепт ачееа аскълтънd череріле луї челе dрепте не кале ші не лепе фъкѳте, ші афлънd прівілегіонѳл ынтрегŭ, кѳ краціа ші печетеа, пѳ мънжіт, пѳ рас, пѳ ын вр'о парте стрікат, кѳпріndереа луї амŭ фъкът'о съ се скріе ші съ се ынтъреаскъ кѳ печетеа Ноастрѣ. Datŭ ын сърбътоареа Тъіерїї-ынпреціѳрŭ а D. N. Іісѳс Хрістосŭ ын анѣл Domнълуї 1322, fііnd прéпосіт Николае, Кантор Сапкт, Кѳстос Тома, Протопоп de Dоброка Dомінік ші Dекан Бесерічїї Ноастре.“

Din Діпломатѣл ачеста, прекът ші din алтеле, се вede, къ Карол Робертŭ п'аŭ пѳ-търат анїї крѣїеї сале de ла анѣл 1310, кънd с'аŭ ынкоронат, чі de ла анѣл 1300; кънd с'аŭ вnсŭ країŭ Ѳнгаріеї, тъкаркъ ын zече анї маї dінаінте п'аŭ domніт ын Ѳнгаріа.

Пънъ кънd цінеа ынкісŭ ын Царіградŭ пре тошѣл съŭ ынпъратъл Andponік чел маї тінер, Боесіла фрателе луї Осфептістлав краіѣлуї Бѣлгаріеї, прекът скріе Кантакѳzепѣл[3]), аŭ фъцїт de ла dънсѣл ла ынпъратъл Andponік чел маї бътрън.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 301. — 303. [2]) Idem Cornides ibidem tom. 2. pag. 369. [3]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 84.

Анѣл 1322. „Лѣкрънdѳсе de пачe ынтре ынпърації Andponік чел маї бътрънŭ ші чел маї тінър Палеолоґ,“ прекът скріе Кантакѳzінѣл[1]) „Осфептістлав краіѣл Місілор (Бѣлгарілор); dѳнъ карele ера мърітатъ сора луї Andponік челуї маї мік, аŭ мѳріт de ѳоаль, ынтрѳ ал кърѳіа лок аŭ стътът краіŭ фііѣл луї, Георгіе Тертере.“ Ашіщdереа скріе ші Грегора[2]). Іаръ Стріттер[3]) зіче: „Dѣкапце ын фамілііле din Dалмаціа пѳпе моартеа луї Осфепстіслав ла анѣл 1323.“ Георгіе Тертере ал П-ле кът с'аŭ фъкът краіŭ, кът скріе іаръшї Кантакѳzінѣл[4]), ындатъ аŭ ынчепът а бате четъціле Ромеілор, каре ера сѳпт мънтеле Podoпе, ші аŭ кѳпріпс Філіпопполѣл фъръ de весте, ші токта лесне, фііnd вній dінтре четъцепї dѳшї кѳ Andponік чел маї Тінер асѳпра челуї маї Бътрънŭ, алцїї кѳлегъdѳ'шї бѣкателе de пе кътпŭ.

Краіѣл Ѳнгаріеї Карол Робертŭ ынкъ аŭ datŭ ын анѣл de акът — прекът аратъ Кѳ-nidec[5]) — ѳп dіплomат архітandрітѣлуї ші мънъстіреї din Керц, прін карele dъ мътере, съ се іеа тоате бѣнѳріле тішкътоаре але локѳіторілор челор неаскълтъторї de архітandрітѣл din Керц, din Кеѳрц, din Мешendорфŭ, din сатѣл Съптълуї Николае, din сатѣл архітandрітълуї, мънтеле Съптълуї Міхаіл, din Фелdіоаръ, din Колоніа, din Харабач, ші din Керцѣл Ромънілор, ші съ се ынпартъ ын трей, dѳndѳсе о парте архітandрітълуї, алта мънъстіреї, а тріа комітълуї din Сібіїŭ, ка ачеста, саŭ карele ва фі ын локѣл луї, съ фіе datорїŭ а апъра мънъстіреа ын тоате требіле еї.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 105. [2]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 196. [3]) Stritterus Bulgaricorum §. 394. [4]) Cantacuzenus l. c. [5]) Cornides Mss. dipl. tom. 3. p. 130.

Anul 1323. La anul de acest Cantacuzenul[1]) scrie aşa: „Dupъ ce aŭ făcut pace, împъratul cel mai tinер aŭ mers în Dedimotихă, iarъ Tertere (Georgie al II-le) aŭ prădat târgurile de lъngъ Odriĭ. Fonindŭ împъratul pe prădătorĭ, şi aşezъndu-ĭ în marginea Mesiei, aŭ pъzit fъrъ de veste, şi tъind preunĭ, pre ceilalţĭ i-aŭ prins viĭ, puţinĭ aŭ fugit, aşezъndu-se noaptea, tabъra luĭ o aŭ pefsit, şi aŭ luat prada.— Apoĭ c'aŭ dus împъratul în Tarigrad cu cinъ veste bunъ motului sъŭ. —“

„Luĭ în Tarigrad zъbovia împъratul cel mai Tinер, când aŭ murit Georgie Tertere cel mai Tinер craiul Bulgariei, dupъ a cъrzia moarte cetăţile Mesilor, de la Mesemvria pъnъ la Stilpu de bunъ voia ca c'aŭ cinstit împъraţilor Romeilor, cărora Andronikŭ cel mai bătrânŭ le-aŭ datŭ prefecţi aleşi de cine. Boesila, dupъ moartea craiului, celelalte cetăţi ale Mesiei de la Stilpu pъnъ la Konsin le-aŭ luat fъrъ de bătaie, dundse dinsele pentru neatrul luĭ, apoĭ trimiţind la împъraţi aŭ făgăduit, cъ împrejur cu cetăţile şi cu oşile sale va fi askultătoriŭ de dupъşii, drept aceea i c'aŭ încredzit cu se chieme „Despotul Mesiei.“

„Nepotul din porunka motului sъŭ strъngund oşile din Bizantia şi Trakia c'aŭ dusŭ cu batъ Filippopoiul. Aproape aŭ mersŭ şi Boesila cu ostatiĭ sъĭ împru ajutoriul Romeilor. Împreunъndu-se cetatea aŭ isprăvit o nimică, apropiindu-se vitezeşte ceĭ din lъuntru; pentru cъ Tertere dupъ ce aŭ cuprins cetatea Filippopoiului tocmindu-se cu voĭa împăratului Romeĭĭ cu aceeaşĭ împuternicire, cъ era în marginea amândurora împъrăţiilor, aşezase între'nsa o mie de călăreţĭ de cei aleşĭ dintre Alanĭ şi Mesĭ, şi doue miĭ de nedespraşĭ ca cu o apere, aĭ cărora povăţuitorĭ era Itile şi Temere prinşiĭ din Alanĭ, şi Ikaş dintre Ungurĭ, şi era mai mare preste dupşiĭ Ivan Rusul, careле era mare vitează, şi prea înveţatŭ în lucrurile de războiŭ. Aceştia, mucarŭ cu mulţi craiul, apura cetatea.“

Merge mai aproape Kantacuzenul[2]) şi zice: „Pupъ a batĕ Andronikŭ cel mai Tinerŭ Filippopoiul, ceĭ mai de frunte aĭ Mesilor (Bulgarilor şi Ţiţarilor), murind craiul Georgie Tertere al II-le fъrъ de moşteni, aŭ chiemat pre Mihaĭl al IV-le fiiul luĭ Streanţimerŭ despotului prefectul Vidinului, careле era prinsit din Mesĭ, şi din Komanĭ (Moldoveni), şi l'aŭ rădicat craiŭ, dundu'ĭ Tripolul spi toatъ ţeara. Aceasta strъngundu'şĭ la olaltъ oşile, şi luundu'şĭ ajutoriŭ de Ungrovlahĭ şi de la Skite (Moldoveni), de împъratul Romeilor careле bătea Filippopoiul (gândind cu este mai slabŭ de cătŭ elŭ), nu c'aŭ apucatŭ, ci bătea cetăţile, care se închinase Romeilor şi era la mânĭ, prădundule ţinutуріle.“

Deci mai aproape mergund Kantacuzenul[3]) scrie: „Cu împratul Andronik cel mai Tinerŭ lucrund batereа Filippopoiului aŭ mersŭ cu împtimpine pe craiul Mihaĭl Streanţimerŭ, ci mai nainte aŭ făcut pre Georgie Brienie Komendant preste Stepişahŭ şi Ce-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пепа, ші пре Боесіла л'аŭ слобозіт съ теаргъ пре а касъ, ка dупъ треї зіле, съ вінъ ла Патска; оаре-каре кастел векіŭ ші стрікатŭ, de unde era departe Міхаіл, кале пътаї de o zi.“

„Тъвъръndусе ампъратул лъпгъ Патска і-аŭ веніт веste, къ аŭ търіт Боесіла ап четатea Копсіп. Drept ачееа descъdeжdуind despre venireа осташілор луї Боесіла, ші афаръ de ачееа ампъцінъndусе оастea прin чеї ръпіцї ла Філіппопоіŭ, ші прin чеї лъсаці къ Бріennie, п'аŭ кътezатŭ а се бате къ Міхаіл ал IV-ле, чі с'аŭ ампъртат ап Odріŭ, unde аџунгъndŭ аŭ ампъlесŭ, къ Боесіла п'аŭ фост търітŭ, пътаї кът аŭ фост лешіпат тъпкъnd піџе бъреџі.“

„Краіул Міхаіл ал IV-ле ампкъ аŭ сънус dупъ ачееа четъџіле, каре се ампкіпасе Гречілор, ші тріміџind алтъ оасте съ скітье пре чеа din Філіппопоіŭ, Іван Рсзул аŭ ешіт ампъ-тръ аџіторіŭ, саŭ ампръ ампітпіпareа оџіі чеї поуе къ тоатъ оастea са din четате, ші аŭ пасŭ ап поаптea ачееа афаръ de четате, ка съ о dea a доуе-zi челор че венісе. Dар небъпеџе аŭ лъкрат, пептръ къ Георгіе Бріennie комendантул Степітахълуї терсесе къ останіі луї поаптea съ фъре добітоаче ші афлънd четатea дешартъ, о аŭ къпріпс ампъ-тръ ачееа поапте. Diminеаџа въzъnd ачеаста оџіле краіълуї Міхаіл ал IV-ле с'аŭ ампъртат ап Българіа къ бъzеле дръмбоіате.“

Епгел[4]) пъпе datul аџіторіълуї de ла Ромъпіі чеї din Dакіа веке луї Міхаіл краіълуї Българіеї ла апул 1324, zікънd: „Міхаіл Бассарабŭ ампръ атъта ашї ампъріse цеара, къt ап апул 1324 аŭ тріmесŭ аџіторіŭ луї Міхаіл Страшіміровічї прінцълуї Българіеї. Оастea ачеаста о пътеще Капtакъzепул а Унгровлахілор, ка съ арате къ ші Гречіі аŭ цінут Валахіа ка о провінџіе Унгъреаскъ.“ Чі zіса луї Епгел пъ есте адевъратъ; къчї Гречіі пъ пептръ ачееа пътескŭ цеара тънтепеаскъ „Унгровлахіе,“ пептръ къ ар ампърі, къ есте провінчіе Унгъреаскъ, чі пептръ ка съ о осебеаскъ de ла Влахіа чеа маре саŭ Моглепа, despre карea ам квънтат ла апіі 1092 ші 1299, Міхаіл ал IV-ле ампкъ п'аŭ фост фірщŭ, чі краіŭ Българіеї, карea пъ о аŭ авут вре одатъ ампreагъ. Dупъ Anonimul Ромъпескŭ[5]) ампкъ п'аŭ фост Міхаіл Бассарабŭ чі Стефап Маїлатŭ Воївod църеї Мънтепецї пе времеа ачеаста.

[1]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. pag. 106 – 108. [2]) Idem ibidem p. 109. [3]) Idem ibidem p. 110 seq. [4]) Joannes Christiannus Engel in antiq. Historia Valachiae tom. 1. p. 150. [5]) Anonymus cap. 44.

Апул 1324. Карол Роберт краіул Унгаріеї пъпъ с'аŭ ашezат бine ап кръіme фоарте тулте скътіпце dъdусе упора, маї алес локуіторілор din Apdeал; скътіпцеле ачестеа, маї въртосŭ, каре ера, ка съ пŭї поатъ цінdека алтул фъръ пътаї краіул, ап апул de акът прin декретул карele се афлъ ла Лакічŭ[1]), тоате ле-аŭ трасŭ ампапої ші пътереа Воївозілор din Apdeалŭ о аŭ пъсŭ ла треапта ап каре фусесе маї de demult.

Despre Міхаіл ал IV-ле краіул Българіеї скріе Капtакъzепул[2]) ла апул ачеета, прекът урmeазъ: „Dупъ ачееа Міхаіл пре Боесіла карele авеа Копсіпул ші алте патръ търгурї, фоарте л'аŭ стръпсŭ ші тріміцъndŭ осташї л'аŭ ампкъпцірatŭ, карele маї тулт de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ын an c'aъ апърат бърбътеще, фiind аџiътат ші de ампъратъл къ кълъреџї ші къ nedecтрашї. Маї пре ъртъ въzънd къ аї съї пептръ пъвъліріле челе тълте ші опріреа челор de лiпсъ спре траiъл вieцiї, се плеакъ кътръ Міхаіл, і-аъ лъсат ші аъ фъцiтъ ла ампъратъл: атънчї търгъріле ачелеа ампатъ с'аъ ампкiпат лъї Міхаіл; каре цiпът dобъндiндъ'л къ тоатъ оастеа аъ порпiт асънра Гречiлор, ші Тракіа de сасъ пъпъ ла Бера, кале de доue-спрezече зiле, о аъ пръдатъ, тъкар къ пъ марї пръdzї аъ добъндiт; пептръ къ лъкрътърiї de пътъпт сiщiндъ ачеата, съ тръсесе ла четъцї ші ла кастелърї."

„Ампъратъл din Dediмотіхъ пептръ nedestъle ощї пъ кътеza съ еасъ асънра Месiлор, ші пърънdъ'ї ръъ къ пъ поате ръсплъті петічiлор къте фъкъсе, dънd ап пътъпт къ пiчiоръл тъпiосъ аъ ампцiiпцат пре Міхаіл, кънd се ампътърпа, къ пепътънdъсе бате къ тоатъ оастеа лъї, бъкъросъ с'ар бате пътаї ел къ Міхаіл сiпгър. І-аъ ръспънсъ Месъл: „Къ фаъръл ачела пъ аре кріерї, кареле авънd клеще, прinde феррът арсъ къ тъпа гоалъ. Dрепт ачеea, къ ел пъ ва фаче, ла че ал ampdeamnъ ампъратъл, ші ампъратъл ампкъ пътаї din тътіе пофтеще ачеаста: даръ ва сосі вретеа, кънd ампоmndъсе ла олалтъ, се вор ші ощi ап коптра петічiлор съї." Dънd ръспънсъл ачеста Міхаіл с'аъ ампторсъ ап Месіа."

Dънъ ачеea скріе ачелашї Кантакъzen[3]) аша: „Іаръ кътпънind ворбеле, каре ле zicесе Міхаіл краіъл Месiлор, кънd аъ ръспънсъ ампъратълъї Andponікъ челъї таї Тiпер, алта п'аъ пътътъ гъчі фъръ къ Міхаіл вреа съ іеа шъіере щіе пре Teodora сора лъї Andponікъ челъї шаї Тiперъ, кареа фъсесе търітатъ dънъ краіъл Осфептістлав; ші с'аъ сфътъіт, ка ампъратъл чел шаї Тiперъ афаръ de Царіград съ стрiтгъ ощї, ка съ пъвълеаскъ ап Българіа; іар de кътва ар трiмiте Месъл съ факъ паче ка съ іеа пре соръ-са, осташiї съ се лесе акасъ; de пъ ар фаче ачеаста, съ се цiпъ de че с'аъ апъкатъ. Dънъ ачестеа ешiнd ампъратъл чел шаї Тiпер стрiнцеа осташї."

„Кънd се стрiнцеа оастеа іатъ вin солi din Месіа Гridъ ші Пandъ, а кърора къвънтаре ачестеа кънpindea ап cine: Къ краіъл лор пофтind претепшъгъл ампъраціlор Ротеещї аъ лъат пре сора ампъратълъї шъіере, ші пънта с'аъ іспръвіт; пептръ ачеea се кънbine, ка тоате сфеzіле ші прічіпіле de ръсбоаіе съ се ашеze, ші Ротеії фъкънd легътъръ de паче къ Месії съ се ампревне, ші феріndъсе de а скърбі ынії пре алції съ тръieаскъ ка ші кът ар фі сънт о ампъръцiе."

Бъкърос і-аъ прiiмiт ампъратъл, ші і-аъ дървіт ампъръtеще, ші аъ търтърісіт, къ пре воіа лъї с'аъ ап тъпплат кътпъцiа ачеаста. Апої аъ трiмiс ла ачелаті краіъ, акът ка ла ын кътпат къ пътіції солi пре Andponікъ Палеологъ Стратопедархъл ші пре Ioann Аплесфаре, ка съ факъ паче, ші аъ рътасъ Ротеії ті Месії ампделънгъ ап пачеа ачеea."

Пъпъ ачі Кантакъzенъл, кареле пре Міхаіл ал IV-ле пъ'л кіатъ фірщъ, чі краіъ, ші пре локъіторії Месіеї чеї de детълт ампкъ пъ'ї ziче Българї, чі Месі, ка съ арате, къ о парте а локъіторілор Българієї de акът аъ фост Ротъпі.

[1]) Georgius Lakits in suis Adversariis.[2]) Joannes Cantacuzinus. tom. 1. p. 111. [3]) Idem Cantacuzenus p. 115. seq.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Апул 1327. Ла апул ачеста аша скріе Грегора[1]): „Карїі цінеа ку Andronikŭ чел маї Тінерŭ възънd ынdелунгата віеацъ ачелуї маї Бътръпŭ, аŭ трімїс солї ла Міхаіл, карале domnia ын Булгаріа ынтре Дунъре дупъ тоартеа луї Осфептістлав, ка съ факъ пніре таре ші пекърматъ ла олалтъ. Пентру къ възънd Andronikŭ чел маї Тінерŭ, къ краіул Сербіеї преа цінеа ку чел маї бътрън пентру късъторіа, карея пу dетулт о фъкусе ку (Cimonida) фата ымпъратулуї, се темеа ка пу кумва съ'ї стеа ымпротівъ, ка съ пу поатъ фаче че вреа; ел аŭ пъзіт ла Міхаіл, дупъ карале пу dетулт се мъріtасе сору-са мулереа луї Осфептістлав. Къчї фъкъндусе краіŭ Міхаіл аŭ лепъdат пре мулера са чеа dинтъіŭ, пре Nedeа сора луї Стефан краіулуї Сербіеї, din карея аусесе прупчї, ші ын локул еї, луасе пре Teodora сора ымпъратулуї (челуї маї Тінерŭ), пре карея о афласе въduвъ ын Тріновŭ."

„Дрепт ачеea ын тімпул ачеста фііnd мі мата ымпъратулуї ын Didomotіхŭ, с'аŭ трімїс солї ла Міхаіл, ка съ'л кіеме dін преупъ ку мулереа ла ымпъратул ші ла соакъса ымпъръtеаса пентру мулте прічінї. Къчї ымпъръtеаса de мулцї anї преа дореще съ'шї вadъ фата, фііnd 23 de anї, de кънd пу о аŭ възут, ымпъратул ынкъ пофтеще съ вadъ ші пре сорuса, пре карея пу о аŭ възут вре одатъ, ші пре бърбатул еї, ші пентру ачеea, къ'ї есте кумпатŭ, ші пентру ка съ се сфътуіеаскъ ла олалтъ despre лукрурї аскунсе. Карея фііnd 'аша, ші Міхаіл ку мулереа тергънd ын Didomotіхŭ, мулте зіле с'аŭ оспътат ымпъръtеще."

„Маї пре урмъ ата с'аŭ ынтокміт ла олалтъ, ка Міхаіл съ аціуте пре ымпъратул асупра моштенуї съŭ ымпъратулуї челуї маї Бътръпŭ; іаръ ымпъратул съ аціуте пре Міхаіл асупра краіулуї Сербіеї: фъгъduіndŭ луї Міхаіл, къ de ва пътea мъзілі пре моштен съŭ, ші луа тоатъ ымпъръція, ші ва da мулцї банї, мулте пътъптурї ші мулте четъцї din ымпъръція Ромеілор ші ка ла ун кумпат ын лок de zестре, ші ка ла ун соцŭ. Фъкъндусе ачестea ата, Міхаіл ку мулереа с'аŭ ынтърпат акасъ, дукънd мулте дарурї ші ащептънd маї мулте ын тімпул вііторіŭ."

Ашішdереа скріе ші Каптакузенул[2]); чі еŭ пу ынцелег кум аŭ фост, de пре Teodora фрате-съŭ Andronik чел маї Тінерŭ пъпъ акума пу о възусе вре одатъ, ші мътъса de 23 de anї; кънd дънса с'аŭ мъритат дупъ Осфептістлав ын anul 1318. Доаръ аŭ фост крескутъ de тошул съŭ ымпъратул Andronikŭ чел маї Бътръпŭ?

[1]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 238. [2]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 128. seqq.

Апул 1328. Міхаіл ал IV-ле краіул Булгаріеї, дупъ токтеала ын anul трекут ку Andronikŭ ымпъратул чел маї Тінерŭ фъкутъ, аŭ трімїс пре Іван Расул ку треї мії de кълърăцї ынтру аціуторіŭ, даръ пу луї, чі дупъ кум се зіче, челуї маї Бътръпŭ Andronikŭ. Аціуторіул ачеста тергънd пъпъ ла Царіград пу с'аŭ слобозіт ын четате, чі і-аŭ къутат съ се трагъ ындъръптŭ, ші съ се тъбъреаскъ лъпгъ тареа Neагръ; къчї амъndoї ымпъраціі се темеа de ыншелъчіуне. Дрепт ачеea Andronikŭ чел маї Тінерŭ, дупъ че бътусе ощіле луї пре ощіле челуї маї Бътръпŭ, аŭ гръбіт съ ынтре ын Царіград, чі аŭ фост опріт de стрежарї. Пентру ачеea

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ел дпкъ с'аў трас ла четъцўіка, че с'аў кіемат Логосў, пў departe de аколо, unde се тъвържсе Іван Рвсвл кў аї съї, ші тріміцъnd ла dъпсвл кў darврї, л'аў фъкат de с'аў дптврпат а касъ [1]).

Dвпъ ачееа дп 24 але лвї Маіў аў лват дмпъратвл чел таї Тіперў Царіградвл, ші „авzind" zіче Грегора [2]) „къ Міхаіл краівл Балгаріеі вате четъціле ші церіле Ромеілор челе din марцінї, ші се ва dвче кът таї кърnd ла Didomotіхў ші ла Odріў; авънd кў сіne пре платъ оасте пў тікъ din Скітеле (Ромъніі) карії локвеск ла Dвпъре, ел дпсвшї кът таї дпграбъ аў шерсў ла Odріў, ші' тріміцind солї ла Міхаіл, л'аў дптребат, пептрв че аў стрікат пасеа. Кві і-аў ръспвнс ачестеа: „Тў пў аї фі дптрат дп Царіград, нічі аї фі квпріnс тоатъ дмпъръціа, de ашў фі врвт еў съ ацівт пре тошвл тъў, карele ті-аў фъгъдвіт міе ші бапї ші цеара din марцінї, каре ле-ат пердвт пептрв тіne. Къчї кў кът фъгъдвінце т'аї дпкъркат, тў щії, ші кў таї марї, de кът тошвл тъў, пў пвтаї ка съ пў'л ацівт пре ел, чі ші пептрв късъторіа кў сорвта, ші квтпъціа кў тіne. Чі дмпъратвл, ка съ пў се вадъ фрікосў, тъкарў къ пў ера дп статў de а пътеа ста дп контра лві Міхаіл, тотвшї аў воіт съ черче пороквл. Къчї таї твлт лъкра dвпъ фіреа са, de кът dвпъ сфат ші дпцелепчівне, орї че с'ар фі дптъмплат, decї таре се пътеа оціле de ашве пърціле; іаръ дмпъръціа Ромеілор ста дп таре прітеждіе ші фрікъ, кънdў твта ші doamna кіемънd пре фііві съў, аў трімис ла атъndої солї de пачe, ші і-аў дмпъкат ка о твтъ атъndврор, карea пў се дndoіa аї doцeні пре атъndої. Аша фъкъndвсе пачe, щі Міхаіл dобъndind фоарте твлцї бапї, с'аў дптврпатт а касъ." Ашіндереа скріе ші Кантакvzенвл [3]).

Daнііл Корnidec [4]) адвче вн хрісов ал лві Тома Воіводвлві din Apdeal, dat дп Dева дп zіoa лві Іліе пророк дп анвл 1328, кў карele Тома, inimeazъ пре локвіторіі Епендорфвлві ші Бъгъвлві, карії ера сvпвшії лві Іоann Хепвл, фііві лві Іоann, ал фііві лві Цеввел, din карele с'аў пръсіт фаміліа Комітілор Бетлен din Apdeal, ка съ пў се театъ de вре о рестіріцъ, нічі съ фвгъ din пвмітеле сате, къ ел дї ва апъра пре кредінца са ші пре еї ші пре ачеіа, карії de ачі дпаінte вор терце съ локвіеаскъ аколо.

[1]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 256. seq. Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 181. [2]) Idem Gregoras tom. 1. p. 264. [3]) Idem Cantacuzenus tom. 1. p. 200. seq. [4]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. pag. 161.

Анвл 1329. Ла анвл de акът скріе апонімвл ромъпеск [1]) zікънd: „Ал 5-ле Бассарав Водъ de ла анвл 1329 пънъ ла анвл 1340 ла леатопісецў пў есте, дарь дп хроніка Сървілор ші дп хронологіа вngврілор се скріе, къ ла ачест велеат аў авът ресвоіў кў Карол Неаполітанвл краівл Vngврілор, ші с'аў бірвіт Карол. Се гъсеще ачест Бассарав Водъ кў domna лві Маргіта ла потелнікvл тъпъстірії Къmпў-Лvngвлві." Енгел, кът с'аў арътат ла анвл 1323, zіче къ Бассарав ачеста с'аў пвміт Міхаіл. Дпкът есте пептрв ръсвоівл лві Карол Роберт кў Бассарав Водъ, ръсвоівл ачеста тощі історічії дл пвп ла анвл 1330, ші еў дпкъ аколо, adекъ ла анвл віторіў воіў кввънта despre dъпсвл;

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

нѫтаї Хапер [2]) зіче, къ с'ар фі дптѫмплат ла апвл de акѫт, пентрѫ ѫп хрісовѫ, каре л'аѫ dat Карол archimandpieї din Керцѫ дп 6 Декетвріе ал апвлві 1329; dap ел дпкъ дndoindвое зіче ачеаста.

[1]) Anonymus, valachicus cap. 44. [2]) Georgius Jeremias Haner Reg. Hung. Periodi 11. §. 212. n. b.

Апвл 1330. Вѫzind Міхаіл краівл Бвлгарієї" зіче Грегора [1]) „къ Стефап краівл Сервієї пѫ се ва ашеза, пѫпъ кѫnd пѫ се ва izвѫndi despre dѫпсвл, къчї аѫ лепѫdat пре сорѫ-са din кареа авеа прѫвнї de a ѫрта дп крѫіме, ші с'аѫ късъторіт кѫ сора дмпъратвлві, аѫ тріміс солї ла дмпъратвл ші л'аѫ дndemnat, ка съ пъвълеаскъ дп Сербіа пріп цінѫтвл Ромеілор: пентрѫ къ ел дпкъ ва пъвълі кѫ маре оасте пре de алтъ парте, ка стрѫпгѫndвл de doвъ латѫрї съ пѫ се поатъ апъра, ші перzѫnd мвлт din цінѫтвшї съ слъбеаскъ. Дрепт ачеea пѫпъ ла сфършітвл прімъверії с'аѫ гъгіт оастеа, ші кѫ дпчепѫтвл верії дмпъратвл, карele пѫ авеа ощї de ацівпс дмпротіва Сербілор, с'аѫ тъбърѫт дп шесвл Пелагоніеї лъпгъ четѫцвіле че ера сѫпвсе Ромеілор, ші аколо ащепта пѫпъ ва авzі че с'аѫ дптѫмплат кѫ пъвъліреа чеа маї маре а лві Міхаіл, ка ел апоі съ факъ кѫт і с'а ведеа маї бine. Іаръ Міхаіл adвнѫnd оасте маре (къчї авеа din цеара са 12,000, ші треї мії de Ромънї ne плать), пріп партеа чеа de кътръ міазъ-ноапте а Емвлві аѫ пъвъліт дп Сербіа, маї пре аколо, de вnde дпчепе рѫвл Стрімопвлві. Deчї пѫтрѫ зіле dвпъ олалтъ тоате ле аѫ прѫdat ші арс, кѫте і-аѫ вемїт дпаінте, тѫind ші арборії, пічї стѫndві чіпева дпаінте. А чіпчea зі с'аѫ івіт краівл Сербіеї дп ръсърітвл соарелві adвкѫnd марї ощї кѫ сіне, але кърора арте кѫ стрълвчіреа лва ведереа окілор. Стѫnd ощіле гата de a се бате, ші рѫdікѫndвое стеагврiле, Стефап краівл пре аї съї і-аѫ дпdemnat съ се батъ кѫ інімъ, ел кѫ о міе de кълъреці Фрѫпчещї, карії ера марї дп трвп, тарї ші фоарте дпвъцаці ла бътаіе, с'аѫ слобозіт ла стеагвл лві Міхаіл, ші лвѫndвл фъръ de мвпкъ, с'аѫ грѫбіт ла оастеа лві Міхаіл, ші тѫind саѫ кѫлкѫnd маре парте dintr'ѫнші, пре дпсвші Міхаіл л'аѫ пріпс віѫ, чі ръпіт, чеалалтъ оасте а лві Міхаіл маї тоатъ аѫ періт аколо: къцї аѫ маї ръмасѫ, лі с'аѫ лват артеле ші хаїпеле, ші голї с'аѫ лъсат а касъ. Іаръ Міхаіл dвпъ ачеea аѫ маї трѫіт треї зіле, dаръ аша de ръпіт, кът пѫ'шї кѫпощеа перdереа са, апоі пе маї пѫтѫnd ръбda рапеле, аѫ мѫріт а патра zi, ші дмпъратвл авzind ачеаста, пічї фъкѫnd саѫ перzѫnd чева, с'аѫ дптѫрпат дп Царіград."

Ашіпdереа скріе Каптакѫzепвл [2]), пѫтаї кът зіче, къ Стефап кѫ треї сѫте de Алемапї с'аѫ репезіт de аѫ лват стеагвл de ла Міхаіл IV, ші къ пре Бвлгарії чеї пріпші пентрѫ ачеea пѫ і-аѫ цінѫт Сервї робії, пентрѫ къ сѫпт Омофілї, ші аѫ гѫndітѫ а ві пъкатѫ аѫ цінea робї.

Іаръ despre Бассараб Вodъ аша скріе Тѫроціе [3]): „Дп апвл ачела, кѫnd аѫ періт Фелічіап чел певрedпік de потепіре, adекъ дп апвл Domпвлві 1330, dвпъ че аѫ стрѫпс краівл Карол Роберт маре оасте, dаръ пѫ тоатъ пѫтереа са, пріп Zевріп аѫ трекѫт дп цеара лві Бассараб Вodъ (adекъ воіводвлві Ромънілор) дп лвпа лві Септетвріе, дndemnат

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фііnd de Toma воіводъл Apdeaлълъї, ші de Dionicie фііъл лъї Nіколае, ал фііълъї лъї Anха, кареа цеаръ пъ e de a се локъі de неамъ стрънъ: ка din цеара ачееа съ скоатъ краіъл пре Бассараб, саъ съ o deа вре вноіа dintre ачеї доі лndemnъторі, ка съ o мощенеаскъ, тъкар къ прінцъл (Бассараб) трібътъл саъ харачіъл тот-deaунa л'ар фі къ kredinцъ плътіт маестъціі кръецї. Іаръ dупъ че аъ къпринс краіъл Zевріпъл ші кастелъл лъї, тоате ле аъ dат пъмітълъї Dionicie къ чінсте de Банъ, кареа фъкъndъсе Бассараб аша аъ ворбіт къ краіъл прін солї de ошенie: „Пентръ къ воі, Domнъле ал теъ краіъ! аці лъкрат лn стрънцереа ощілор, тъпка воастръ ві оіъ плъті къ шепте мії de марче de арцінт: Zевріпъл лnкъ л'ацї лъат къ пътереа, ші'л авеці лn тънї, ві л'оіъ лъса de бънъ воіе, престе ачестеа харачіъл къ каре съпт dаторіъ коропеї воастре, ві лоі плъті къ kredinцъ лn тот апъл; ші тотъмї пре вноіа din фііі пострі л'оі da кърцїі воастре съ слъцеаскъ къ колътъеліле поастре, пътаі въ лntърпацї къ паче ші въ феріцї de прітеждіе, къ de вецї вені маі лnкоаче, пъ вецї скъпа de дънселе. Каре аъzindъле краіъл къ сътеціе аъ гръіт къtръ солї zікънd: „Аша спънецї лъї Бассараб: къ ел есте пъсторіъл оілор меле, de барбъ лл воіъ скоате din бърлоацеле сале.“ Атънчї ън Барон kredinчіос комітъл Zолъълъї ші ал Ліптоълъї, апъте Donчї, аша аъ гръіт краіъълъї: „Doамне! къ маре вмілінцъ ші спре чінстеа воастръ ворбеще Бассараб, пентръ ачееа скріецїі лndърънт къ мілъ кръіеаскъ ші къ dрагосте.“ „Атънчї краіъл аъ пофторіт кввінтеле маі сък adъсе, ші лъсънd сфатъл чел маі лnцелепт лndатъ аъ пърчес маі лnколо съ се батъ, ші пепътънd афла зъхъреа пре сеата са ші а лор съї лn цеаръ пекънноскътъ лntре тънцї ші лntре пъdърї, лn скърт тімп аъ лnчепът а флътънzі лnсъші краіъл, осташії лъї ші каїї лор. Кареа лntътплънdъсе с'аъ фъкът треъгъ саъ лnчетаре de ла арме къ Бассараб, фъгъdъind ачеста къ ва фі аскълтъторіъ, ші краіъълъї лї ва da секърітате de а се лntърна къ аї съї, ші ле ва аръта калеа dіреаптъ. Краіъл се лntърна секър, ші лnкredinцат лn фъгъdъінца пекredінчіосълъї шіматік, аъ веніт лntр'о кале къ тоатъ оастеа, кареа кале се лnкънцізра ші de амбе пърціле се лnкidea къ рънпе преа лnалте, ші маі наінте ънde ера калеа маі ларгъ, ера ътплътъ таре de Ротънї пре маі тълте локърї. Нецііnd ачестеа краіъл ші бъгъndъсе къ аї съї лn калеа ачееа, тълціте пепътъратъ de Ротънї ътбла пре църтърії къїї, ші арънка съпецї лn оастеа краіъълъї, кареа ера лn фънdъл къїї, чі пічї кале се поате zіче, къ авеа фортъ de корабіе стръмтъ, ънde пентръ стръмтоаре къdea каїї чеї маі тарї къ кълъреції de тоате пърціле, пентръ къ пічї се пътеа съі лmпротіва Ротънілор пентръ цепішъл de амве пърціле, пічї пътеа терце маі лnколо, пічї пътеа фъці пентръ ътплътърі, чі ста ка ші пецїі лn вършъ саъ лn треажъ; къdea тіперії ші бътърнії, прінцїі ші чеї пътерпічї фъръ de алецере, цінънd шішаоа лntътпларе de съмбътъ пънъ марцї. —— Ші с'аъ фъкът аколо ънdере преа таре, ші аъ къzът тълціте песпъсъ de осташї, de прінцї ші de боіерї съмбътъ лn апіънъл съптълъї Мартін ші dътінікъ. Аколо аъ періт ші треї препосітї лntре карії ънъл аъ фост Andreіъ препосітъл Албеікръецї, бърбат фоарте de чінсте ші съв-капцеларіъл шаіестатеї кръецї, къ печетеа кра-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

іѣлѣї; апоі Міхаіл препосітѣл din Пошега, ші Ніколае препосітѣл din Алба Ардеалѣлѣї; іаръшї Андреіѣ плебанѣл din Шарѣѣ, ші фрателе Петрѣ dinтре dominікапї, бърбат de ошенie аѣ прітіт пъхарѣл торцїї чел ашар: пентрѣ къ лп капетеле лор аѣ бътѣт кѣіе de летпѣ. Оторжтѣс'аѣ ші ніще преоцї, карії ера капелапії краіѣлѣї, къѣѣт'аѣ ші dinтре Котапї тѣлцiте песпѣсъ. — — Dѣс'аѣ Ротъпії аша даръ тѣлцї прінші вътътацї ші чітові, лѣатѣс'аѣ тѣлте арте ші вештмъптърї скѣшпе, тѣлте пѣпцї de бапї ші тѣлцї каї лпшелацї, лпфръпацї, каре тоате ле аѣ dat лѣї Бассараб. Краіѣл тѣтъпdѣшї артеле ші хаїпеле аѣ лтбръкат кѣ еле пре Дежеѣ фечіорѣл лѣї Dionicie, пре карele сокотіndѣл а фі краіѣл, ашар л'аѣ оторжт. Іаръ краіѣл кѣ пѣцінї прін апърареа ѣпор кredінчіошї deавеа аѣ скъпат. — — Къdea прін преціѣрѣл оцілор ші din къпеаска тѣлцiте а Ротъпілор ка тѣцеле. — — Nѣтерѣл Ротъпілор, карії с'аѣ ѣчіс аколо прін Ѵнгарї, пѣтаї компѣтіста din іадѣ л'аѣ кѣлес. Краіѣл dѣпъ лптъмплареа ачеаста аѣ веніт ла Тітішоара, ші de аколо ла Вішеград.“

De веї лѣа афаръ слъбічіѣпеа іпішії, кареа о аратъ Тѣроцiе лпсфършіт асѣпра Ротъпілор, ашішdереа скріе Бопфініе [4]), Dлѣгот [5]), Петрѣ de Рева [6]), Спondan [7]), ші алцїї таї тѣлцї.

Кѣт къ печетеа кареа аѣ періт кѣ Andреіѣ препосітѣл Албеї-кръіещї, аѣ фост печетеа чеа повъ а краіѣлѣї Карол Робертѣ, се вede din хрісовѣл че с'аѣ dat лѣї Дежеѣ din Елефапт тот лптрѣ ачест апѣ таї паінte de a перi Andреіѣ, каре хрісов се афлъ ла Феіерварі [8]), ші се лпкide аша: „Am dat картеа ачеаста лптърітъ кѣ печетеа Noастръ чеа din лпdѣплекатъ, повъ ші автептікъ. Dat прін тъпіле кѣчерпікѣлѣї бърбат Andреіѣ Препосітѣлѣї бісереції Албеї сѣб-капцеларіѣлѣї Кѣрцїї Noастре, лп апѣл Domпѣлѣї 1330, ал Кръішеї Noастре іаръшї 30.“

[1]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 279. seq. [2]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 262. [3]) Joannes Thuroczius in chronic. Hung. part. 2. cap. 97. [4]) Antonius Bonfmius rer. Hung. decad. 2. lib. 9. [5]) Joannes Dlugossius in hist. pol. lib. 9. [6]) Petrus de Reva centuria 4. [7]) Spondanus ad annum 1330. Nr. 13. [8]) Carolus Fejérvári in analectis tom. 2. Nr. 310.

Апѣл 1331. Кѣт с'аѣ пѣртат лтпъратѣл Andронік чел шаї тінер dѣпъ че аѣ тѣріт кѣшпатѣл съѣ, Міхаіл IV краіѣл Българієї, Каптакѣzепѣл [1]) пре скѣрт скріе zікѣпd: „Кѣ пѣцiп dѣпъ ачеea — лццііпцъпdѣсе лтпъратѣл, къ шаї шарії Месілор, dѣпъ че аѣ тѣріт краіѣл, саѣ ка съ лтбѣпeze пре Стефап краіѣл Сербієї, саѣ пептрѣ алтъ чева, пре Теодора шѣіереа лѣї Міхаіл ші сора лтпъратѣлѣї кѣ прѣпчії еї о аѣ лепъdат din Месіа, ші кръітеа кѣ кѣртеа чеа кръіеаскъ о аѣ dat сѣрореї лѣї Стефап, кареа фѣсесе таї паінte търітатъ dѣпъ Міхаіл, ші прѣпчілор еї, — ш'аѣ стръпс оціле, ші пъвълind лп Месіа аѣ пръdат тѣлте, ші прін лпкіпареа de бѣпъ воіе аѣ кѣпрінс Апхіалѣл, Месетврія, Етѣл, Кшепіа, Росокастрѣл ші Deатпоіѣл, апоі с'аѣ лптѣрпат лп Царіград.“

Ашішdереа скріе ші Грегора [2]), Каптакѣzепѣл [3]) шаї пре ѣрть аша скріе деспре Теодора: „Сора лтпъратѣлѣї Andронік шѣіереа лѣї Міхаіл краіѣлѣї Българієї, dѣпъ че аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

шврiт бърбатвл, шi с'аў лптврпат ла фрате-съў, врънd вieaца de кврте с'аў кълвгъриt, mi din Teodopa с'аў пвmit Teodocia.“

Іоаппікіе Басіловічї [4]) прото-егвтепвл din Мвпкачї лпкъ аша скріе ла апвл трекът шi чел de акът: „Коріат пріпцвл Новогродвлвї аў авът патрв фечіорї: пре Александрв, Константin, Георгіе шi Teodop, пре карії лвъпdвї лптрв аціворіў Олігерd лп апвл 1330 с'аў dвс асвпра крвчерілор, карії лвасе Самогіціа, шi оторжсе пре татъл лвї. Лвъnd лпnапої Самогіціа ал doілea апў с'аў скvлат асвпра Тътарілор, карії de ла апвл 1241, кънd аў вепіт Бат кв 600,000 лп Полоніа, Сілесіе, Моравіа, Vнгаріа, ш. ч. цінea Vкраіна mi тоатъ Подоліа, шi твлт пъкъжіа пре Літвапї вечінії Подоліеї, шi і-аў бътвт лп апвл 1331 тъind mi пре треї крај аї лор, пре Катлвбах, Кадабеіў шi Dimeітер, шi квръцind de dъншії тоатъ Vкраіna шi Подоліа. Олігерd, dвпъ че аў квръціт Подоліа de Тътарі, о аў dат пепоцілор съї: лвї Александрв, Константin, Георгіе шi Teodop Коріатовічї, dънdвле шi оасте спре паza mi апърареа еї. Скріе Коіаловічї пац. 290, къ афаръ de Бе-кота mi Стотріка, Катепеквл лпкъ пре вретеа ачестор патрв фрацї с'аў zidit. Чі престе пвцin тітп кіетъпdвсе Георгіе съ domпeаскъ лп Валахіа шi Молdова, шi швріnd отръвіт лп Свчеава, Teodop лпкъ тергъnd dвпъ тоартеа тътъпе-съў съ domпeаскъ лп Новогрод din Літвапіа, Подоліа тоатъ аў ретас лвї Александрв шi лвї Константin.“

Се фіе фост кіетат Георгіе Коріатовічї съ domпeаскъ лп Молdова, поате фі, dаръ лп Валахіа п'ар фі лпкъпвт de Бассараб Bodъ. Міе mi-ар плъчea a цi, de вnde аў скріс ачестea Басіловічї, каре алтмінтрелea пв скріе тінчівнї.

Лптрв ачест апў аў квтпърат шi комітії Вatў партea din Съптвл-Цівde, кареа маї naintea п'аў фост a лор, прекът аратъ хрісоввл каре се афлъ ла Копі [5]), mi свпъ аша: „Капітвлвл бесеречії Ардеалвлвї тътврор крецінілор, карії вор вedea паціпа ачеаста, съпътате лп Мънтвіторівл тътврор! Воimў съ віпъ ла лпцціпцареа тътврор шi челор de акът, шi челор вііторі, къ вenind de фацъ лпaintea поастръ Ladислав, Бепчї, Іоann шi Павл, фечіорії лвї Іоann боіерівлвї de Чатафаіа din комітатвл Dъbъчії despre o парте, шi Ніколае Вatў чел маї маре фечіор a лвї Емік, Іаков фіівл лвї Чіата шi Ніколае фіівл лвї Іоan ал фіівлвї пвmітвлвї Емік пептрв сіne шi пептрв фрацїї съї чеї че пв съпт de фацъ despre алтъ парте, ачелашї Ladислав Бепчї, Іоann шi Павл, фечіорії пвmітвлвї Іоan боіерівлвї din Чатафаіа, пе аў мъртврісіт кв гъра лор, квткъ партea лор, кареа о аў лп сатвл Вatвпtелек, вnde есте бісеріка С. Еnidie лп комітатвл Dобочії, mi о аў къпътат de momie, пептрв 15 марче de арцint мъсврате кв гревтате de пътънт de пліn о аў dат, вънdвт шi стътвіт пвmітвлвї Ніколае Ваш, челї шаї маре фечіор a лвї Емік, лвї Іаков фечіорвлвї лвї Чата mi лвї Ніколае фіівлвї лвї Ніколае ал фіівлвї лвї Емік, кв тоате фолосвріле, шi че се цin de dънса нрекът ăm zic, шi лпaintea поастръ о аў dat, вънdвт шi стътвіт, ка dea пврвреа шi de a пв се кіета лпапої съ о цinъ шi моцепеаскъ кв паче, шi съ о аївъ еї, моцепії лор, mi вртъторії моцепілор лор, легънdвсе престе ачеаста пвmіції Ladислав, Бепчї, Іоann mi Павл, фіії лвї Іоann боіерівлвї din Ча-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тафаіа, къ вор тъптъі къ тъпка ші къ келтъелеле лор пре Ніколае фііъл лъї Емік, Іаков фііъл лъї Чата ші пре Ніколае фііъл лъї Іоапп, саѣ пре тощепіі лор, саѣ пре ъртъторіі шощепілор лор де тоатъ пъра, карса къ врете с'ар пътса фаче де тъкар чіпе. Дптръ а кърыіа лъкръ шъртъріе ші търіте деа пъръреа, ла ръгъчіъпеа дтбе пърцілор ам датѣ ачестса дптъріте къ печетеа поастръ. Дат съмбътъ дпаіптеа Рѣсалілор дп апъл Domпълъї 1331 фііпd препосіт Dominік бісерічіі поастре."

[1]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 263. seq. [2]) Nicephorus Gregoras tom 1. p. 281. seq. [3]) Idem Cantacuzenus tom. 1. p. 469. [4]) Joannicius Basilovits de fundatione Koriatovitsiana part. 1. cap 2 [5]) Kopi tom. 31. p. 98.

Апъл 1332. Рѣѣ дестъл, кънd чіпева пъ се ціпе де къвънт, къчі оатепіі се леагъ къ къвънтъл, довіроачеле къ фъпеа. Каптакъzепъл маї паіпте zісесе, къ тъіерса чеа дінтъіа а лъї Міхаіл ал IV-ле краіъл Българіеї аѣ фост соръ лъї Стефап краіълъї Сербіеї, акът zіче къ і-аѣ фост мътъшъ. Еѣ пъ черк пеатъріле, чі пътаї історіа Българіеї, дпкът аѣ фост Българій ъпа къ Ромънії, прекът ам аръtат ла апії шаї din паіпте. Аша даръ скріе Каптакъzепъл [1]) ла апъл де акът zікънd: „Дпчепъndѣ прітъвара din Царіград с'аѣ лъат кърцї, къ дої шаї шарї аї Месілор: Раксіпа протовестіаріъл ші Філіппѣ логофътъл пе кръіеаса са, тъіерса ръпосатълъї Міхаіл ші мътъша краіълъї Стефап, о аѣ лепъdат din кръіте, карса къ прънчії съї с'аѣ dус ла краіъл Стефап фііъл сърорії сале. Ачееа тръгънd дп партеа са ші пре алцї Месї ш'аѣ пъс краіѣ пре Александръ въръл лъї Міхаіл ші фііъл лъї Стреапцітер, карсле кът с'аѣ фъкът краіѣ, аѣ стръпс тоате ощіле Месілор, ші кіешънd тълцї Ромънї дптръ апіъторіѣ аѣ пърчес дмпротіва четъцілор, каре се дпкіпасе Ромеілор, ші тоате ле аѣ лъат дпdърънт афаръ de Месешъріа."

Ашіпdерса скріе ші Грегора [2]), лъънd афаръ рѣdепіа краіълъї Стефап къ тъіерса лъї Міхаіл ал IV-ле.

Стріттер [3]) скріе къ пътаї Халкокопdіла zіче, къ пре Александръ л'аѣ пъс краіѣ Българіеї Стефап краіъл Сербіеї.

Пънъ а фаче, карс с'аѣ zіс шаї дп сък, Александръ краіъл Българіеї, дмпъратълъї Andponік челъї шаї тіпер дп 18 Іупіе ал апълъї de акът і с'аѣ пъскът фііѣ din дмпърътеаса Анпа, ал кърыіа ботez къ таре потпъ с'аѣ цінът дп Didimотіхѣ, ші de абеа іспръвіndъсе, дмпъратъл" прекът скріе Грегора [4]) „шаї паіпте de аї спъпе, с'аѣ рѣdікат къ оасте асъпра лъї Александръ, ка съ къпріndъ іаръшї четеціле, каре се дпкіпасе лъї Александръ къ пъцін маї паіпте. Дрепт ачееа дптръпd дп цеара петікълъї тоате, ле аѣ прѣdат ші арс, дпкъ ші бъкателе каре ера стръпсе de пре къмпѣ, ші дтблънd къ дпгроzіре пре ла четъцї, ъпеле і с'аѣ дпкіпат, din каре пъzіторії de Александръ пъшї къ токтеле аѣ ешіт. Ачесте дпцелегънdъле Александръ ші сънърънdъсъ аѣ тріміс солї de паче, карії съ zікъ дмпъратълъї: къ пъ се къвіпе крещінілор ка съ се тънче ъпъл пре алтъл, пътънdъсе фаче паче дптре dъншії ші алміптрелеа, чі артеле маї біпе съ ле дптоаркъ асъпра пекредінчіошілор. Ла карса дмпъратъл аѣ ръспъпс: къ дрептѣ есте ка

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

четъціле челе de Рошеї фъкъте съ фіе сънъсе Ромеілор, ші аў словозіт солій фъръ de ісправъ; пентръ къ тошъл съў дмпъратъл Andronik прin Глава, кареле окъртъіа атънчеа Тракіа, zidice саў diрeсесе маї біне de 15 четъцъічі дп върфъріле ші станіі Етълеї, ка съ опреаскъ пъвъліріле Скітелор ка кв вп пърете. Каре авzindъле Александръ, пічі пъ-тъндъле сфері, ш'аў стрънс оціле ка ла 8000, ші аў кіемат пе платъ ка ла 2000 de Скіте (Молдовенї), ші порnindў din Трiновў, а 5-а zi аў сосітў ла Росокастръ, ші аколо с'аў тъбърът, кънї авzice къ аколо е ші дмпъратъл."

Ачестеа аша ле скріе ші Кантакъzенъл [5]), пътаї despre соліа луї Александръ скріе аша: „Соліеї і-аў datў локў, ші пачеа о аў фъкът сът ачесте kondiцii, ка дntre Рошеї ші Месї съ фіе легътъръ de паче, ші вній алтора съ пе се дмпротівеаскъ: Месії съ іеа дпапої Анхіалъл, ші Diamnoіъл съ'л dea дndъръпт, ші despre челелалте съ фіе дп паче. Аша с'аў фъкът легътъра дntre облъдъіторї дп 16 kalende але луї Сестіл, орындъндў амъndoї ші четатеа ші оаменіі съї, вnde съ цівре. Дп поаптеа ачееа, кънd требъіа съ цівре а doua zi, аў веніт Скітеле дntръ апіторіў луї Александръ дmпротіва вnкілуї съў Бълаър — *ἐπὶ Μπεκαῦρον τὸν θεῖον*, кіемацї de дъпсъл, каре Бълаър строшісе цеара, ші тръгънd о парте а църії спре сіне, пъстіа тоате. Гъndind Александръ къ кв прілеціъл ачеста ва авea чева фолос, de ва словозі пре Скіте асупра дmпъратълуї, аў zic къ вnкіъл съў есте апроапе, ші требъе съ dea преste дъпсъл..... Аша аў дпшелат пре варварі..... Дрепт ачееа дп ръвърсатъл zорілор дntрартацї пре о кале стръмтъ аў пърчес асупра Ромеілор. Прівігіторіі дndатъ аў вестіт пешічілор, ші дmпъратъл аў дntрартат пре аї съї. —— Ші іатъ кънd мерцеа, аў авziт бъчінъл Скітіческў, кареле пв сънъ ка челелалте бъчіне, чі аре вrлет проazнік, destъл варварілор de а се апрinde ла бътаіе, каре кът de departe се къноаще. Тотъші цііndъсе ачееа, къ Цетеле, карії шаї тоцї съпт съцетъторі, тот ачеле арте аў, каре ле аў ші Скітеле, дmпъратъл аў тъndіт, къ ачеіа пв съпт Скіте, чі съпт Цете de преste Dънъре, ші аў веніт дntрв апіторіў Месілор, ші ка съ факъ маї маре спаімъ, сфлъ кв бъчін Скітіческў, дп карії пъдъждъind Александръ бъкърос еші ла бътаіе: dar dънъ че с'аў апропіат, с'аў къноскът къ съпт Скіте, къчї пв с'аў атестекат кв Месії..... Бірвінца фъръ de пічі о дndoіалъ аў фост а Месілор, пентръ къ Ромеії аў фъцît дп Росокастръ. Александръ краіъл Месілор пре ла ашеазъ-zi аў тріміс пре Іван вnъл dintre боіерії съї ла дmпъратъл, ші аў пофтіт ка пачея de ерї съ фіе статорнікъ, ші пентръ маї маре дптъріре съ dea дmпъратъл пре фата са dънъ фечіоръл луї."

Ашіщdереа скріе ші Грегора [6]), чі destъл de дпкълчіт ші ръў, къ п'аў скріс апріат пре чіне дпцелег прin Скіте ші Цете. Еў кв Стріттер [7]) дпцелег прin Скіте пре Молдовенї, іаръ прin Цете пре Ромънії din цеара мвнтеneаскъ.

[1]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 280. [2]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 282. [3]) Stritterus Bulgaricorum §. 440. [4]) Idem Gregoras tom. 1. p. 297. [5]) Idem Cantacuzenus tom. 1. p. 281. seq. [6]) Idem Gregoras tom. 1. p. 298 — 300. [7]) Idem Stritterus Bulgaricorum §. 440.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 1334. Преа вестітѹл Daniil Kopnidec [1]) адѹче ла анѹл ачеста трей diпломатѹрї але комітілор Бетлеан, тѹте треле date ѧn партеа лѹї Ioann Хенѹл ѧmпротіва Сасілор din Iad, карїі кѹпрinсесе кѹ пѹтереа Епendорфѹл de ла Ioann Хенѹл.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. p. 162. 163.

Анѹл 1337. Мѹрind Ioann Хенѹл, ші рѹтѹind de дѹпсѹл ѹn фечіор, анѹме Мартін, пентрѹ слѹжбеле тѹтѹпесѹѣ Карол Роберт пре Мартін л'аѣ прішіт сѹпт апърареа са, порѹнчind лѹї Ладislав комітѹлѹї Съкѹілор ші ал Бістріцеї, ші лѹї Стефан Поган ѧn локѹл лѹї Тома воіводѹлѹї din Ардеал, карele ера лѹпгъ краіѹл, ашішdереа ші лѹї Ioann Хорват съ'л апере de Сасіі din Iad, карїі ѧl пъкъцеа пентрѹ Епendорф. Dат'аѣ краіѹл хрісоавеле ачестеа ѹnѹл ла пѹшіцїі бърбаці, алтѹл ла Сасіі din Бістріцъ, din Вішеград ѧn анѹл 1337, ші се афлъ ла Kopnidec [1]).

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. p. 163. seq.

Анїї 1339 ші 1340. „Ѧmпъратѹл Andponік чел шаї тінер," zіче Кантакѹzенѹл [1]), „гѣtind тоате кѣте ера de ліпсъ ла пѹпта фетеї сале, din Царіград с'аѣ dѹс ѧn Odpіѣ, ка аколо съ цінъ пѹпта. Аколо аѣ терс ші Александрѹ краіѹл Месілор кѹ фііѹл съѣ Міхаіл Асан, пре карele ѧl пѹмісе краіѣ. Ші бінекѹвънтъріle пѹпцїі dѹпъ леці ле фъчеа ѧn четате, іаръ оспъцѹл ера ѧn рѧтъріle че се zік Комненї, пѹ departe de четате, лѹпгъ рѧѹл Тѹпца. Опт zіle с'аѣ оспътат, ші а 9-а zі краіѹл Александрѹ кѹ Месіі лѹѣnd пре фата ѧmпъратѹлѹї пре Маріа порѹ-са din пеатѹл Палеолоцілор, о аѣ dѹс ѧn Месіа, петрекѹndѹ-о тѹлцї dintre Рошеї пъпъ ѧn Трinов, ѹnde ръшѹind ачеіа, пре карїі ѧї dѣdѹсъ татъ-съѣ спре слѹжба еї, чеіалалцї с'аѣ ѧntѹрnат."

Грегора ѧnкъ zіче [2]): „Ѧmпъратѹл кѹ шѹіереа са doamna мергѹnd ѧn Odpіѣ, аѣ фъкѹт късъторіа чеа шаї de деmѹлт фъгъdѹітъ, dѹnd пре фатъ-са, карea ѧmплѹсъ 9 анї, фечіорѹлѹї а лѹї Александрѹ, карele ѹmбла ѧn 15 анї. De ѹnde с'аѣ фъкѹт таре паче ѧntре Месі ші ѧntре Рошеї."

Іаръ Басіловічї [3]) аша скріе ла анїї ачестеа: „Teodop Коріатовічї повъцѹіторіѹл Новогродѹлѹї мѹрind фрате-съѣ Констаптіп, din воіпца лѹї Олгерd аѣ ѹрmат ѧn тоатъ Подоліа; чі ѧmпѹтерпічindѹсе Teodop кѹ маї тѹлте провінцїі пове, ші ѧntъріndѹшї тоате четъціle din Подоліа, аѣ ѧnчепѹт а се ѧmпротіві ѹnкіѹлѹї съѣ Олігерd тарелѹї повъцѹіторіѣ ал Літваніеї, пе врѹnd аї da трібѹтѹл карele ѧl пофтеа. Дрепт ачеea тѧпііndѹсе Олігерd с'аѣ скѹлат кѹ ръсбоіѣ асѹпра непотѹлѹї съѣ. Ачеста ка съ се поатъ апъра, аѣ вепіт ѧn Ѹнгаріа ла краіѹл Карол Роберт пентрѹ аціѹторіѣ асѹпра ѹnкіѹлѹї съѣ, лѹѣnd кѹ сіне тоате авъцііle, ші ѧntъріnd четъціle Подоліеї: Катепекѹл, Скала ші Соколекѹл кѹ стръціарї de Ромънї. Вініреа ачеаста ѧn Ѹнгаріа а прінцѹлѹї Teodop Коріатовічї с'аѣ ѧntъmплат ѧn анѹл 1339. Іаръ ал крѣітеї лѹї Карол (пѹ 31, чі 39). Стріков. пац. 500 Околцкі пац. 541."

„Ѧntрѹ ачеea зъѣовіnd Teodop Коріатовічї ѧn Ѹнгаріа Олгерd аѣ кѹпрітс тоате четъціle din Подоліа тѣind пре Ромънї, ші прinzind пре Nіестак цепераріѹл лѹї Teodop Ко-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ріатовічї аѣ пѕс дп локѕл лѕї преcте Подоліа пре Гастолд Літванѕл дп апѕл 1340. Стріков. карт. 12. кап 4. ші маї департе, Каіаловічї п. 304.

Дп апѕл 1339 аѣ дат краіѕл Карол Роберт ѕп хрісов, прін карелe аѣ порѕпчіт капітѕлѕлї din Іаѕріп, ка съ редмѣле Кратка саѣ Баніфеѕлdea din комітатѕл Іаѕріпѕлї пептрѕ 8 фечіорі аї лѕї Іоann фііѕлї лѕї Емік Вашѣ, карії се стръмѕтасе din Apdeaлѣ дп Ѳнгаріа, пептрѕ гроаza комітѕлї Ніколае Вашѣ ачелѕї маї маре фечіор ал лѕї Емік, карелe ла аѕта аѣ веніт дп апѕл 1340, кѕnd ера коміт de Клѣжѣ, кът аѣ добѣndіт ѕп хрісов іаръшї de ла Карол, ка тот Сѣхѕтардѕл, Цеага, Сас-сілвашѕл ші Сѣптіоапа съ фіе пѕтаї але лѕї, ші алцї Вашештї de вор пофті чева din сателе ачелеа, съ се цізdече каѕса пѕтаї прін краіѕл Ѳнгаріеї, карелe ва фі. Хрісоавеле ачестеа се афлъ ла Коні [4]).

Апонімѕл ромъпеск [5]) ла апѕл 1340 іаръшї аша скріе: „Ал шеселеа, Владіслав водъ Бассараб de ла апѕл 1340 пънъ ла апѕл 1345 дп леатопісецѣ пѕ есте, даръ се dовedеще dінтр'ѕп хрісов а лѕї Мірчеа водъ, че есте ла мънъстіреа Тісмана, дптрѕ каре се зіче, къ ла ачест вълеат domніа ѕпкіѕл съѣ Владіслав водъ Бассараб. Ла історіа ѕнгѕреаскъ се скріе, къ ла ачест вълеат Лѕдовік краіѕл Ѳнгаріеї аѣ сѣпѕс пре Лаіот водъ domніѕл църії Молдавеї сѣпт харацї, ші бътѣndѕсе ші кѕ domніѕл църії ромъпещї ла Бран ла Апѕтърцѣ, с'аѣ бірѕіт краіѕл; чі dѕпъ зіcѕл вълеат се вede къ пѕ ачест domn аѣ авѕт рѣсвоіѣ. Ачещї треї domнї аѣ domніт 45 de анї."

Пънъ ачі Апонімѕл, але кърѕіа зice пѕ mі се вѣd а фі адевърате, пептрѕ къ історічіі ѕнгѕрещї ла апѕл 1342 зікѣ, къ ла апѕл ачела дп цеара ромъпеаскъ domніа Александрѕ Бассараб, апоі Лаіот din Молдова аѣ domніт пре ла апѕл 1370.

[1]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 307. [2]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 337. [3]) Joannicius Basilovits de fundatione Kornatovitsiana part. 1. cap. 3. [4]) Kopi Mss. tom. 31. p. 104—127, 130. [5]) Anonymus valachicus cap. 44.

Апѕл 1341. De Іоann Хепѕл стръмошѕл комітілор Бетлеан аѣ решас треї фечіорі: Мартін, Ладіслав ші Ніколае, de ла ачештіа іаръшї кѕпрінсесе Сасії din Іад Енendорфѕл, пептрѕ ачееа краіѕл Карол Роберт дпфрѕптъ пре комітії din Брашовѣ ші Бістріцъ Іоann ші Іаков фііі лѕї Ніколае, ші порѕпчеще дп апѕл de акѕт, ка Енendорфѕл съ'л dea дпdъръпт, прекѕт аратъ Корпідес [1]).

Кантакѕzенѕл [2]) дпкъ аша скріе dѕпъ моартеа дмпъратѕлѕї Андронік челѕї маї тінер, кѕnd ел дпкъ пѕ ръпісе дмпъръція zікѕnd: „Краіѕл Месілор Александрѕ череа прін солїї de ла дмпърътеаса ші de ла Ромеї пре Сісман фііѕл лѕї Міхаіл, кѕї дї ѕрмасе, чел че ера ка ѕп сѣргѕніт дп Царіград, ші ера пъскѕт din сора лѕї Стефан краіѕлѕї Сербіеї, карea фѕсесе лепъdатъ de бърбат, dѕпъ че с'аѣ късъторіт ачеста кѕ сора лѕї Андронік челѕї маї тінер, іаръ dѕпъ моартеа лѕї аѣ domніт пѕцінтел дп Месіа, пънъ че іаръшї с'аѣ пѕс ціос din кръіме прін ѕніі din чеї пѕгерічі, ші атѕпчї кѕ Іоann ѕпѕл dінтре фііі съї с'аѣ dѕс ла фрателе съѣ краіѕл Сербіеї. Сісман челалалт фечіор ал еї с'аѣ фост dѕс дп сѣргѕніре ла Скіте, (adекъ ла Кошапї саѣ Молдовенї, din карії се пръсісе татъ-съѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Міхаіл, (vezi anul 1323), ші нъ тълг zъбовінd аколо, dънъ тоартеа дмпъратълуї de бънъ воіа са се тръсесе ла Ромеї. Пре ачеста дл череа аша daръ Алексandръ, ка пре ън маї маре nemік ал съў, dънd алецере Ромеілор, ка саў съ'ї dea пре Cicman съ'л цівпгіе, саў съ се гате ла ръсбоіў; къчї нъ поате фі претен Ромеілор, цънъ кънd вор цінea ачещіа пре nemікъл лъї ла cine."

Ашішdереа скріе Грегора [3]), апоі ашъndoї скріў къ Кантакъzенъл ка маре domестік аў веніт пънъ ла марцінea Българіеї кь. оцціле гречещї, ші ne dънd пре Cicman с'аў дмпъкат кь Алексandръ.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. 2. p. 158. [2]) Joannes Cantacuzenus tom. 1. p. 352. [3]) Nicephorus Gregoras tom. 1. p. 370.

Анъл 1342. Ioann Кантакъzенъл мареле domестік dънъ тоартеа дмпъратълуї Andронік челъї маї тінер с'аў ръdікат асъпра дмпъръtесіі Анneї, ші a фііълуї еї a лъї Ioan Палеологълуї, ші аў ръпіт дмпъръціа. Іаръ Odpianіі карії цінea кь дмпъръtеаса, аў кетат дптръ аціsторіў пре Алексandръ краіъл Българіеї, карele аў ші терсў, гъndind къ ва пътea сънъне ші Odpiъл, чі Odpianіі нъ л'аў пріміт дл четате, zікънd къ лор нъ ле требве domнъ, чі соцў. Dрепт ачееа Алексandръ с'аў трас ла Didішотіх, ші de аколо аў трimіс съ прade Тракіа, daръ аў пердът мълцї осташї пріn Гречії ші пріn Търчії карії венісе дптръ аціsторіў Кантакъzенълуї, пентръ ачееа аў трimіс солї de паче ла Кантакъzенъл [1]).

Карол Робертў, краіъл Ънгаріеї авънd патръ фечіорі пре Карол, Ладіслав, Лъdовік ші Andреіў, чеї dінтъї Карол ші Ладіслав аў търіт дл въртъ тънъръ, пре Лъdовік л'аў пътіт краіў Ънгаріеї, іаръ пре Andреіў краіў Неапоіълуї, апоі аў търіт дл анъл de акът дл 16 Іълie, dънъ че аў domніт de ла ънцереа са дл краіў 42 de anї, іаръ de ла дпкоронъчіънea са 32 de anї [2]).

Дл локъл тътъне-съў а лъї Карол Робертў, фь дпкоронат краіў Лъdовік чел dінтъіў дл въстъ de 16 саў de 17 anї [3]), фііnd de фацъ ші Тоша воіводъл Ардеалълуї дл Алба-кръіеаскъ [4]).

[1]) Joannes Cantacuzenus tom. 2. p. 444. seq. [2]) Thuroczius f. 165. seq. Bonfinius f. 322. seq. [3]) Joannes de Küküllä f. 173. Chronicon Budense apud Thuroczium.

Анъл 1343. Ioann Кантакъzенъл din zi дл zі дптърindъce дл дмпъръціе, дл анъл de акът аў dat ън хрісов кь слове de авр скріс лъї Ioann Анцел префектълуї Тесаліеї, дл карele скріе [1]): „Пътереа Ноастръ порънчеще, орънdъеще ші нъne пре преаіббіт фрателе а Маіестатеї Ноастре Domнъл Ioann Анцел кап саў префект четъцілор ші църії Влахіеї пънъ кънd ва тръі. — Ка префектъра Влахіеї съ о цінъ пънъ ла сфършітъл віецїї сале; чі съ нъ-ї фіе слобод а o da фііълуї съў, de нъ ва дпгъdві ачеаста de поў търіmea Ноастръ. — Съ вестеаскъ ачеаста пріn тоатъ Влахіа, ші съ факъ потеніре ші de Doamna Анна Палеолога ші de фііъл еї дмпъратъл Ioann ш. ч."

Din хрісовъл ачеста dовъ поцї кълепе: дптъіў, къ Валахіа de акът се пътеще ън-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гровлахіа. ка съ се осъбеаскъ de чеи din Тессаліа, adекъ de Моглена; a doua, къ Кантакъzенъл тот цінеа лн чінстеа лор пре лмпъръцеаса Анна ші пре Іоann фііъл еї, тъкар къ ачестеа пъ вреа съ къноаскъ лмпърат пре Іоann Кантакъzенъл; къчї ші лн апъл de акъмъ, прекът лнсъші търтъріеще [3]), аша de таре аъ фост бътът Кантакъzенъл de оастеа лмпърътесеї, кът і-аъ къътат a фъці ла краіъл Сербіеї, кареле цінеа пре сора лъї Александръ краіълъї Българіеї. Пре Александръ іаръшї лл тръсесе лн партеа са чеї че цінеа къ лмпърътеаса, шї'ї фъгъдъісе Didimotiхъл, de пъ се ва маї лнтърна Кантакъzенъл; пентръ ачееа Александръ аъ ті лъкрат ла кънпатъл съъ съ потоапъ пре Кантакъzенъл, чі лмпротівindъсе маї алес сорь-са кръіеаса Сербіеї, п'аъ dобъndіт пліпіреа воіеї сале; апоі лнцелегъnd къ Търчіі вin лнтръ аціъторіъл Кантакъzенълъї, ел с'аъ лнтърпат лн Българіа.

Кът къ Лъдовік чел dintъіъ Краіъл Унгаріеї кърънd dупъ лнкоронареа са ар фі ашezат ларта Сасілор din Ардеал, прекът скріе Търоціе [3]), Бонфініе [4]), Петръ de Рева [5]), ші маї тоцї історічії Унгъреші, е de a се крede; пентръ къ Петеъ [6]) пріčіна лнкъ о спъне, пентръ че с'аъ фост лъртъіт Сасії, adекъ пентръ неfрептъціле каре ле съферісе съпт Карол Робертъ. Dаръ къ Александръ Бассараб облъдъіторіъл църіі Ромънещї ар фі вепіт ла марцінеа Ардеалълъї, ші с'ар фі лнкінат ші съпъс краіълъї, прекът zік тот ачеіашї історічї, еъ нъл пъ почіъ крede; ші din ачелеа каре ле воіъ аръта ла апїї вііторі тъ лнкъ веї ведеа, къ есте пътаї бърфеалъ. Лнсъ аъ пътът фі ка Александръ Бассараб съ се лнтълпеаскъ къ Лъдовік чел dintъіъ, dар ка къ ън бън вечін, ші пъ ка къ ън стъпън. Ші dintръ ачееа с'аъ пътът іскоdі маї тързіъ ачееа, къ с'аъ съпъс лъї Лъдовік.

[1]) Joannes Cantacuzenus tom. 2. p. 491. [2]) Idem Cantacuzenus tom. 2. p. 536. [3]) Thuroczius part. 3. cap. 3. [4]) Bonfinius decad. 2. iib. 10. [5]) Petrus de Reva centur. 4. [6]) Petho Gergely 6.

Апъл 1344. Лн апъл ачеста саъ лн чел лndатъ вііторіъ с'аъ късъторіт Лъдовік краіъл Унгаріеї къ Маргарета фата лмпъратълъї апъсълъї Карол ал IV-ле, din кареа п'аъ авът прінчї, ші dупса стеарпъ аъ ші търіт лн апъл 1349 [1]).

Тот лнтръ ачест апъ с'аъ dат хрісовъл ачеста фаміліеї комітілор Вашъ, кареле се афлъ ла Феіерварі [2]), ші съпъ аша: „Лъдовік din міла лъї Dъmnezeъ краіъл Унгаріеї кredінчіошілор съї, мърітълъї бърват лъї Ніколае Воіводълъї Ардеалълъї, ші челор че съпт лн локъл лъї, съпътате ші граціе. Фііnd къ Ніколае ші Ладіслав Вашъ, фіїі лъї Іоann ал фііълъї лъї Емік, съпт лн четъцъіка Ноастръ, че се кіамъ Холевет, лънгъ Брашовъ лн марцінеа кръітеї Ноастре, de цін ші апъръ четъцъіка ачееа, ші Петръ Ръфъ е кърпіпс лн dіреґъторіа агazonіеї лънгъ Ноі, ті пентръ ачееа лн пъра, кареа еї ші Ніколае чел маї бътръп Вашъ къ фіїі съї Іоann ші Ладіслав, іаръшї Лаврентіе, Іоann, кареле се кіамъ Ангел, Дешеъ ші Тома Ръфъ фечіорії пътітълъї Іоann ал фііълъї лъї Емік ар авеа лмпротіва алтора, саъ алцій орї чіне лмпротіва лор лн тъкар че термін лпаінтеа воастръ de фацъ а вені къ апевоіе нот; врет ші таре въ порънчім прін ачестеа, ка пънъ ла ве-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пірea Ноастръ дп. пърціле ачелеа, кв нічі о гревтате съ дпкъркаці вапяріле лор, чі съ ле лъсаці дп статвл дп каре сънт. —— Dat дп Вішеград..... дп апвл Dom. 1344."

Іаръші дптрв ачест анъ аў фъквт паче Лвдовік дптре Andpeiў епіскопвл Apdealвлві, дптре петіші, Съкві ші Сасі, ші хрісоввл л'аў dat дп Алва Apdealвлві a treia zi двпъ сърбътоареа съптвлві Іаков din апвл 1344, каре хрісов се афлъ ла Kopnidec [3]).

[1]) Joannes de Kükülö f. 176. Bonfinius f. 329. Pistorius f. 767. Timon in epit. chron. f. 49. [2]) Carolus Fejérvári in analectis tom. 2. Nr. 364. [3]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 3. p. 84.

Апвл 1345. Anonimвл ротъпескъ [1]) аша скріе ла апвл de акът, зікънd: „Ал шептелеа, Александрв водъ леат 1345—1360. — Двпъ леатопісецъ ла ачест вълеат аў авът ръсвоіў кв Лвдовік краівл Вигаріеі. Ла леат 1346 дптрънd Тътарій дп Apdeal a terc ші ел дптрв аціsторівл Тътарілор: іаръ ла хронологіа чеа веке се вede a фі пвс апвл 1356, кънd аў дптрат Тътарій."

Anonimвл пострв біne зіче къ Александрв domнвл църій ротъпещі аў бътът пре Лвдовік краівл Вигаріеі, къ ші Петрв de Рева дпкъ търтврісеще ачеаста, кът воіў арята ла апвл 1380, мъкар къ пв сівпе апвл дп каре с'аў дптъмплат ръсвоівл ачеста. Кът с'аў свпвс ашадаръ лві Лвдовік дп апвл 1343? Дптрареа Тътарілор дп Apdeal еў оіў адвче ла апвл 1352, везі ші апвл 1360.

Andpeiў краівл Neanoівлві, фрателе лві Лвдовік краівлві Вигаріеі дпкъ пв біne аў вивлат дп апвл de акът дп 20 Авгвст, пентрв къ din дndemnвл Іоаннеі мвіерії сале фв свгрвмат, din кареа фаптъ маре ръсвоіў с'аў стърніт ла апії вііторі [3]).

Din хрісоввл лві Стефан воіводвл din Apdeal, кареле л'аў dat дп октавеле съптвлві Міхаіл din Тврda дп апвл 1345, ші се афлъ ла Копі [3]), ачестеа се квлег: дп апвл 1291 Петрв фіівл лві Фаркаш аў терс дп фаца капітвлвлві din Apdeal кв Петрв фіівл лві Повса, кв Бофа Съкзівл фііві лві Петвс, ші кв Емерік фііві лві Батвс, ші аў търтврісіт, къ ел аў вындвт ціvмътате din Цеага, ші din Съптвл-Цівde пвміцілор треі бърбаці, лві Петрв ал Повсеі, лві Бофа Съкзівлві, ші лві Емерік пентрв 15 марте, ші despre ачеаста аў dat карте капітвлвл, кв кареа карте дп апвл de акът дп adвnapea din Тврda Стефан чел маре фіівл лві Тома ал фііівлві лві Повса, ка вн цепот a лві Петрв ал Повсеі аў черкат съ іа ціvмътатеа Цеагъ ші a Съптвл-Цівделві de ла комітвл Ніколае Вашъ чел маі бътрън, ші de ла doі фечіорі аі лві Іоann ші Ладіслав; ші арътънd ачещеа дрептъціле сале, Стефан чел маре аў піердвт пъра, ші і с'аў порвнчіт тъчере dea пврвреа, фъкъndвce minчinoacъ картеа капітвлвлві.

[1]) Anonymus valachicus cap. 44. [2]) Joannes de Kükullö f. 179. Bonfinius f. 333. Pistorius f. 367 Timon in epit. chron. f. 49. [3]) Kopi Mss. tom. 31. p. 121.

Апвл 1346. Лвдовікъ краівл Вигаріеі кв хрісоввл чел дп Вісеград dat a шеса-zi двпъ сърбътоареа съптвлві Мартin din апвл de акът, дптъреще хрісоввл тътъне-съў, чел дп апвл 1321 dat комітвлві Ніколае Вашъ кастеллапвлві din Чічеў. Ші хрісоввл ачеста ал лві Лвдовікъ се афлъ ла Fejérvari [1]).

[1]) Carolus Fejérvari in analectis tom. 2. Nr. 360.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anъl 1347. Dъnъ кът аратъ хрісовъл краіъл Лъdовікъ чел de ла Kopnidec [1]), Iordan archimandpітъл тънъстірії din Мънъцъpъл Клъжълуї с'аў фост целуіт краіълуї, къ Deme шербъл луї Стефан Погап аў кънpinc ші цine кь пътереа predіъл Тібъртелкеа din отаръл Каіаптъълуї, zікънd: къ луї і с'аў dървіт de краіъл Карол Робертъ. Пептрь ачееа Лъdовікъ порънчеще din Бъda лп пъресіта anъluї 1347 луї Стефан Воївodълуї Apdeaлълуї, ка съ черче лъкръл ші de ва цівdека, къ Тібъртелкеа с'аў цінът de Каіаптъў, predіъл ачела съ'л dea мънъстіреї. Пръкът аў ші фъкът.

Ачелашї Kopnidec [2]) маї adъче ъп хрісов ал капітълълуї din Българadъл Apdeaлълуї, пріп карele се аратъ, къ Девечеарівл кь къdінцъ с'аў лъат de Nіколае фііъл луї Andpeїў пептрь мълте фъртішагърї ші тълхърії, ші с'аў dat лп мънile Воївodълуї Стефап, пефолосind чева пъпереа лп протівъ а луї Лаврептіе фііълуї луї Авел ші върълуї пъмітълуї Nіколае.

Латбекіе [3]) лпкъ аратъ, къ лп соборъл палатітелор din anъl 1347, лп карele с'аў мъзъліт Іоann Калека Патріархъл din Царіград, с'аў іскълітъ ші Metodie Мітрополітъл din Варпа

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. pag. 28. [2])Idem Cornides ibidem pag. 240. [3]) Lambecius libr. 8. c. 6

Anъl 1348. Врънd Лъdовікъ краіъл Ънгаріеї съ іскъпdeаскъ моартea фрателуї съў а луї Andpeїў краіъл Neanoіълуї, лпкъ лп anъl трекът с'аў гътіт асъпра Neaполітапілор ші лп anъl de акът лп лъпа луї Іапуаріе аў аціънсъ ла еї. Кръіеаса Іоanna аў скъпат маї naінte кь фъга, іаръ пре чеілалцї віповацї і-аў прінсъ, ші пре ънії і-аў потопіт, пре алції і-аў пъсъ ла лпкісоаре. Пре прънкъл Карол пепотъл съў л'аў трімісъ лп Ънгаріа, ші ел маї зъбъвind аколо, аў кіемат пре Стефап Воївodъл din Apdeaл, ші пъпъndъл съ окъртъіеаскъ цеара, с'аў лптърпат лп цеара са, лъпd лптре тітълії чеї маї векі ші тітълъл краіълуї din Neanoi, съб карele ші банї аў бътът [1]).

Zіceіў къ аў кіешат пре Стефап Воївodъл din Apdeaл, ші л'аў пъсъ съ окъртъіеаскъ цеара; кънї Kopnidec [2]) adъче ъп хрісов ал луї Стефап, карele л'аў dat лп Търda, пре ла Сънціорзъ лп anъl de акът, din каре хрісов кіар се вede, къ Стефап п'аў терсъ de одатъ кь краіъл лп Італіа.

[1]) Lucius f. 366. Joannes de Küküllö f. 180. Bonfinius f. 335. [2])Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 239

Anъl 1349. De с'аў фост ші стръмътат чеї опт пепоцї аї луї Emікъ лп Ънгаріа de гроаzа ънкіъ-съў Комітълуї Nіколае Вашъ челуї маї бътрънъ, кът с'аў арътат ла anъl 1339, даръ бънъл din Apdeaл пь л'аў пъръсітъ; пептрь къ сé афлъ ла Копі [1]) хрісовъл ачеста:

„Noї капітълъл Бесеречії Apdeaлълуї фачет лпцііпцаре тътърора кърора се кънe къткъ venind лпaінтea Noастръ боіерії, адекъ Маціструл Nіколае zісъл Вашъ кь фрацїї съї Ладіслав zісъл Вашъ, Іоann zісъл Ацелъ, Лаврептіе, Петрь Ръфъ, Тома Ръфъ ші Дешъў zісъл Вашъ despre o парте, іаръ despre алта Міхаіл, Nіколае, Тома ші Іаковъ фечіорії луї Іаковъ, аї фііълуї Чата, пе-аў спъсъ: къ еї, ка съ се despръdъчineze тоатъ скърба сфезії din міжлокъл лор, ші фрънтсецеа пъчії съ лпфлореаскъ, ші ънії пре алцїї съ се поатъ лтбръцоша кь драгосте фръцеаскъ, лъсънd тоате пъріле, каре фъсесе лптре дъпшії, пріп оатепї бънї ші побілї с'аў боіерї аша с'ар фі лптокміт лптре сіне, ші с'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дптокмітъ дпаintea Noастръ: ка пътіцій фіі лъї Іакобъ ал фіілъї лъї Чата, Міхаіл, Николае, Тома ші Іакобъ съ вындъ партea ca din патрв сате, adекъ din Свхвтardъ, din Цеага, din Съптioana ші din Сілвашъ, каре съпт дп комітатвл Добочеї, пентрв патрвzечі de марче de арцінтъ de чел кратъ пътіцілор верілор съї, лъї Ніколае, Ладіслав, Ioann, Лаврентіе, Петрв, Тома, ші лъї Дешеў; ші о аў вындътъ дпаintea Noастръ, лъind ші прііmind банії deплінъ свбт легътвра ачеаста, ка de квтва кв време арў вені пътіції Міхаіл, Ніколае, Тома ші Іакобъ, саў тощелії лор съ се леціеаскъ кв чеіеалалтъ парте пентрв пътітеле сате дпаintea орі кързіа цівдекъторіў, съ фіе педепсіцї ка ші карії факъ двелъ. Датъ пре ла Бобоцеазъ дп апвл Domпвлъї 1349."

Ам zісъ маї наinte къ непоції лъї Емікъ, din Ioann ал доїлea фечіорў, аў фостъ оптъ, пентрв къ атъцїа ам афлатъ дп хрісоввл ла апвл 1339 adвсъ, чі дп хрісоввл ачеста Міхаіл ал оптвлea пв се потепеще, doаръ аў фост тврітъ.

Тот ла ачеста апъ се adвче вп хрісовъ ші de Kopnidec[2]) ші de Феіерварі[3]), каре л'аў датъ дп Бістріцъ пре ла Съп-Ніколаръ дп апвл 1349, дп партea лъї Ioann фіілъї лъї Цегвл; асвпра Сасілор din Кънвшъ ші Baldxid: „Andpeіў Комітвл Секвілор, ал Брашоввлъї, Сътмарівлъї ші Маратвръшвлъї."

[1])Kopi. Mss. tom. 31. p. 114. [2])Dan. Cor. Mss. dipl. tom. 1. p. 243. [3])Car. Fejérvár in anal. tom. 2 Nr. 342.

Апвл 1350. Стефан Лацкфі Воївodвл din Apdeaл лъсат фііnd съ окъртвіеаскъ кръіmea чea din Neапоіў, фоарте твлтъ гълчеавъ аў аввт кв че іче цінea кв кръіеаса Ioanna, пентрв ачееа Лвдовікъ краівл Ънгаріеї дп апвл de акът іаръшї аў трекът дп Італіа, вnde аў лъсат дп локвл лъї Стефанъ, дптъіў пре Ніколае, апоі пре Andpeіў Лацкъ іаръті воївозіі din Apdeaл, чі фъръ de порок, тъкар къ Andpeіў віпе с'аў пвртат дп треї апї[1]).

Халкокondіла[2]) ла апвл de акът аша скріе: „Алексandрв аў облъдвіт Българіа пънъ че аў тврітъ, трвindв'і фечіорвл Свстанъ, карele аў врmат дп кръіmea пъріптеаскъ. Дмпротіва ачествіа с'аў сквлат Амврат фіівл лъї Оркане, (къчї бътвnd пре Сърбї, аў прінс арme дп коптра лъї Свстанъ краівлъї Месіеї, ші бътвndсе кв Месії пе твлцї аў тъіат dintр'жншії, къчї аў скъпат певътътацї спре Двпъре. Свстанъ de аколо аў тріміс солї ла Амвратъ, ші фъкънd паче с'аў прііміт, ка de ачі дпаinte съ фіе дптре пріетепії лъї Амвратъ. Дечї ші дп квтпъціе аў пъшіт кв Амвратъ, лъпdъ твіере пре фата лъї чea din Браіda пъскътъ, пре карea о лвасе Амврат кънd аў фост ръніт. Пре чеалалтъ фатъ о двдвсе Амвратъ краівлъї Греческъ лъї Andponікъ, фіівлъї дмпъратвлъї Ioann Палеологвл, къчї акта-алвпгасе Ioann din дмпъръціе пре Каптакvзепвл."

Ла апвл 1339 ам арътат къ Алексandрв краівл Българіеї аў аввт фііъ пре Міхаіл V, Асап, пре карele маї наinte de а'л дпсвра, л'аў фостъ пвтітъ краіў Българіеї. Ла апвл 1341 іаръшї ам арътатъ къ ачелашї Алексandрв аў червтъ ла тоарте пре Свстап фіівл краівлъї Міхаіл IV, Стреапцітерв. Квт поате фі аша daръ ка Свстанъ, decпре карele ворбеще ачі Халкокondіла, съ фіе фост фечіорў лъї Алексandрв? Везї ші ачелea, каре ле воіў скріе ла апвл 1358, ші ам скріс ла апвл 1332.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Joannes de Küküllő f. 181. seq. Bonfinius f. 336. Timon. in epitome chronologica f. 48. [2]) Chalcocondylas p. 18.

Anul 1351. Ân anul aceста Ludovikŭ craiul Ungariei aŭ âmpărțit privilegionul, kareле l'aŭ datŭ boierilor Andreiŭ al II-le ân anul 1222, ші aŭ mai adъogat 25 de âmkietъrі, kare toate se potŭ vedea ân leцile цъrii Ungъreщі [1]).

Iarъ Maцistrul Toma Vašŭ, prekът aratъ Kopi [2]), acest kontraktŭ aŭ fъkutŭ kŭ verii sъi doi fečiorі ai Komitelui Nikolae Vašŭ kastelanul oare-kъndŭ din Čičeŭ prin hrisovul konventului din Kluжŭ-Mънъстирь, kare hrisov dъnъ aceea c'aŭ âmpoitŭ prin kapitъlul din Bъlgradŭ, ші sъnъ'aša:

„Noi Kapitъlul Besericii Ardealului facem âmpăcare tътъrorŭ kъrora se kuvine, kътkъ boierul Mъritul Toma, fiiul lui Ioann, al fiiului lui Emikŭ Kastellanul din Čerepŭ (Cherengh) venind âmaintea Noastrъ de faцъ, ne-aŭ datŭ nimic kъrцi deшkise ale Čistitelui Konventŭ al Preakъratei Vergъrei Marіei din Kluжŭ-Mънъстирь rъgъndъce, ka Noi kъrцile aceleа cu le âmpotrivă, kare sъnъ aša:“

„Noi Konventul Preakъratei Vergъrii Marіei din Kluжŭ-Mънъстирь facemŭ âmpăcare tътъrorŭ kъrora se kuvine, kŭ venind de faцъ âmaintea Noastrъ Ioann ші Ladislav fečiorii lui Nikolae Vašŭ despre o parte, earъ despre alta Maцistrul Toma, fiiul lui Ioann, al fiiului lui Emikŭ, prin putiцii Ioann ші Ladislav Ni c'aŭ sъsŭ kŭ gъra, kŭ ei de mare lipsъ fiindŭ acъpriцi, цimъtatea lor din satul Sъntioana kiematŭ, din Komitatul Dobočii, kareа âmpine de la un isvorŭ din partea de kътrъ meazъ-noapte, ші terne pre kърpereа isvorului kътrъ răsъritŭ pre sub rътul cel mare despre partea Bissarului, kŭ toate folosъrile ші venitъrile ei de la datul acestora âmtr'un anŭ, o ar fi zъloцit putitului Mъritelui Tomei, fiiului lui Ioann, al fiiului lui Emikŭ, pentrŭ 100 de florinцi de aurŭ, ші o aŭ zъloцit âmaintea Noastrъ deplinŭ ші âmtreagъ, plътindŭ ші priimindŭ banii âmtrŭ aceста tipŭ: ka de n'arŭ reskumpъra, c'aŭ de n'ar putea răskumpъra putiцii Ioann ші Ladislav цimъtatea lor din Sъntioana de la Maцistrul Toma la termenul pusŭ, âmaintea Noastrъ să se âmvingă âm âmdoitъ sumă de bani; iarъ de vorŭ vrea saŭ putea răskumpъra putiцii Ioann ші Ladislav zica цimъtate âm termenul pusŭ, Maцistrul Toma va fi datorіŭ a li o da âmdъrъptŭ pentrŭ suma aceea. Despre kareа âmtъrimŭ acestea kŭ pecetea Noastrъ. Datŭ a șeasa-zi dupъ sъrbътoareа Apostolului Tomei ân anul 1351.“

„Noi drept aceea vъzъndŭ, kŭ Maцistrul Toma, fiiul lui Ioann, al fiiului lui Emikŭ, Kastellanul de Čerepŭ are dreptŭ, putitul kontraktŭ, kareле fъrъ de bre o âmdoialъ este adevъratŭ, l'amŭ skrisŭ de noŭ ân acestea, kareле le dumŭ âmtъrite kŭ pecetea Noastrъ acelui ași Maцistrŭ Toma Kastellanului de Čerepŭ. Datŭ ân sărbътoareа Sъntului Lavrentie din anul Domnului 1354.“

Prekът se vede din âmpreа hrisovului acestuia, fečiorii Komitelui Nikolae Vamŭ celui mai bътrânŭ, Ioann ші Ladislav, nu s'aŭ cinut de terminŭ, ші pentrŭ aceea cimъtatea lor din Sъntioana aŭ rътasŭ la Toma Vamŭ.

[1]) Corpus Juris hung. tom. 2. p. 53—59. [2]) Kopi Mss. tom. 31. p. 139.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анѹл 1352. Клемент ал VI-ле Папа de ла Рома, ка ѹн бѹнъ Пъсторіѣ dopindъ съ'шї дмтѹлцеаскъ тѣрма, дн анѹл de акѹт дн лѹна лѹї Іѹліе din Авенion аѣ дndemnатъ пре Лѹдовікъ краіѹл Ѹнгарієї, ка съ кѹпrindъ тоате църіле deпrin преціѹрѣ, дн каре локѹієскъ Схісматічї, пѹтаї съ'ї впеаскъ кѹ Бесеріка Роmеї [1]).

Кѹткъ Andреіѣ Лацкъ Воїводѹл Ардеалѹлѹї аѣ бътѹтъ пре Тътарії, карії пефѹіаѣ цеара Съкѹіеаскъ, отоrмndъ пре Атламъ повъцѹіторіѹл лор, ші prinzindъ тѹлцї dintr'жншіі, пре карії і-аѣ трімісъ краіѹлѹї Лѹдовікъ ла Вісеградѣ, мъртѹрісескъ Іоann de Кікілеѣ [2]), Panzanъ [3]), Бопфініе [4]) ші Петрѹ de Рева [5]); даръ анѹл дн кареле с'аѣ дптъмплат пѹ'л хотъръскъ; dрептъ ачееа Timon [6]) пѹне анѹл 1352, Сіглерѣ [7]) 1353, Хартнакіе [8]) 1344, Ханѣ [9]) анѹл 1346 шчл. Еѣ цінѣ кѹ Timon; тѹ пофторещце ачелеа, каре ле-атѣ скрісъ ла анѹл 1345.

[1]) Raynaldus ad ann. 1352. Aloysius Guerra in epit. constit. pontif. tom. 2. p. 278. [2]) Joannes de Küküllö f. 177. [3]) Ranzanus f. 377. [4]) Bonfinius 329. [5])Petrus de Reva centur. 4. f. 24. [6]) Timon in epitome chron. f. 49. [7]) Sigler f. 55. [8]) Hartnacius p. 4. [9]) Han. p. 131.

Анѹл 1353. Daniil Kopnidec [1]) адѹче ѹн хрісов ал Конвентѹлѹї din Клѹжѣ-Мънъщѹрѣ, din кареле се вede, кѣ дн анѹл de акѹт с'аѣ реъмплат отарѹл Ноцїфалъѹлѹї ші ал Дечеї de кътрѣ отарѹл Ѹнграшѹлѹї дн партеа Маціструлѹї Томеї, ші а лѹї Ніколае, фечіорілор лѹї Павл, Кастеллапѹлѹї din Балваніошѣ саѣ Ѹнграшѣ.

[1]) Daniel Cornides Mss. dupl. tom. 2. p. 68.

Анѹл 1354. Ла анѹл ачеста ші-аѣ венїт дnainte ѹн хрісов ал преалѹмінатеї фамілієї Комітілор Вашѣ, кареле астъзї дн 28 Февруаріе ал анѹлѹї 1809, кѹnd токта am плініт 56 de анї de кѹnd m'am пъскѹтѣ пре лѹме, дл скріѣ дн Cinnea сатѹл Комітатѹлѹї Абаѣівар din Ѹнгаріа, дн кѹртеа мърілор сале, ка съ ле арътѣ тѹлцѹміта, карea лі се кѹвіне ѹн пѹтаї de ла mine, кареле скріѣ, чі шї de ла ачеіа, пентрѹ ал кърора фолосѣ скріѣ ачестеа. Хрісовѹл се афлъ ла Коші [1]) ші сѹнъ аша:

„Ноі Капітѹлѹл Бісерічії Ардеалѹлѹї фачет дцціінцаре тѹтѹрорѣ кърора се кѹвіне, кѣ ам прііміт картеа боіерілѹї Dominікѣ, Віце-Воїводѹлѹї din Ардеал позъ скрісъ кѹ кѹвінтеле ѹртътоаре:“

„Дццелепцілор ші Кѹчерпічілор Бърбацї, Чістітѹлѹї Капітѹлѹлѹї Бесерічії din Ардеал Domнілор ші Претепілор сьї, Dominікѣ Віце-Воїводѹл din Ардеал пофтещце дптъріреа претепшѹгѹлѹї ші а чістеї! De ла претепшѹгѹл Вострѹ пофтім прin ачестеа кѹ кѹвііпцъ, ка кърціле, каре ві ле a da Маціструл Ніколае Вашѣ Кастеллапѹл din Кохалмъ дпкісе ті сѹбт печетеа воастръ, съ ле deскідецї ші фъкѹnd съ се дпоіаскъ, сѹбт печетеа воастръ дл фортъ de трапскріптѣ deскісе съ ле dацї лѹmінатѹлѹї Маціструлѹї Ніколае dѹпъ обічеіѣ; ші прекѹт пофтещце дрептатеа ачелеашї кърцї перасе ші deскісе дпсетпъпdѹле кѹ вървл печецїї воастре. Датѣ дл Съптішбрѹ а треіа-zі а октавелор сърбътореї Апостолѹлѹї Іаков дл анѹл D. 1354.“

„Іаръ кърціле, каре пі ле-аѣ dат пѹмітѹл Маціструл Ніколае Вашѣ дпкісе сѹбт печетеа Ноастръ сѹнъ аша:“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Noi Kanitъlъl Becerічій Apdeaлълъї фачет лпцііпцаре, къ боіеръл Ніколае Вашъ din Съптъл-Цізde venind лпaintea Noастръ, къ пътеле съъ ші ал фраціаор съї Ioann ші Ладіслав не-аъ фъкът протестаціе, къ Benediктъ Тесторъ Dіреґъторіъл Маґістрълъї Міхаіл Катерарізлъї Domnълъї Ностръ Краіъ din Секъ, лптре метеле сатълъї Съптъл-Цізde лп локъл кіетат Фізzешъ ші Сепегетеъ ар фі лъат de ла вп іобацъ ал лор Ротънъл Крістіанъ 200 оі, doї каі, doї боі, ші 36 de порчі, лптротіва къръіа Benediктъ Тесторъ, пентръ лъареа пътітелор dобітоаче, ел с'ар фі целзіт Adънърії поблілор чеї цінъте лп Търda лп апъл de акът лп Dъminika din naintea Іспасълъї; ла каре Benediктъ Тесторъ ар фі ръспънсъ, къ ел п'аръ фі лъат пътітеле dобітоаче лп локъл че се ціпе de Съптъл-Цізde, чі лп локъл че се ціпе de Секъ; іаръ Adънареа поблілор din партеа Ареалълъї къ впъ къвънт ар фі търтърісіт ші zісъ, къ локъріле ачелеа, adекъ Фізzешъ ші Сепгетеъ пъ с'аъ цінът вре о datъ de Секъ, чі пъръреа ар фі фост але боіерілор din Съптъл-цізde, ші de сатъл ачела с'ар фі цінът. Кареа търтърісіре към къ аша с'аъ фъкът пріп тоцї боіерії din Adънареа ачееа лп кърціле Краілълъї лпкісе, не-аъ спъсъ de фацъ Маґістръл Міхаіл протопопъл din Dобока соцъл ші Копкапопікъл Ностръ, кареле аъ фостъ трімісъ лп локъл Ностръ ла пътіта Adънаре, ші Геогґіе фііъл лъї Іаковъ впъл dintre цізdекъторї; despre каре аъ пофтітъ съ'ї dътъ кърціле Noастре de протестаціе, каре ле-ат ші datъ, adъкънd къ cine dрептатса de обще. Datъ лп ацізпъл Ръсалілор лп апъл Domnълъї 1354."

„Noi dрепт ачееа пріітind черереа чеа dреаптъ ші леціzітъ a Domnълъї Віце-Воіvod, кърціле Noастре челе лпкісе ат фъкът съ се таіе ші съ се deскідъ, ші deскісе ші тъіате съ се скріе лп фортъ de патент din къвънт лп къвънт, ші лптъріndъле къ печетеа, пътітълъї Ніколае Вашъ ле-ат datъ, кърціле Noастре челе маї denaінte тъіате ші deскісе, къ върфъл печецїї Noастре лпсътпъndъле. Datъ a treіea-zi din октавеле сърбътореї Апостолълъї Іаковъ лп апъл маї сзсъ лпсетпат."

[1]) Kopi Mss. tom. 31. p. 131.

Апъл 1356. Ла апъл ачеста adъче Kopnidec[1]) вп хрісов ал лъї Andреіъ Воіvodълъї din Apdeal datъ din adънареа тътърор поблілор лп Търda цінът пре ла zіва тътърор Съпцілор, лп каре хрісов сатъл Бевпа din Комітатъл Клъжълъї с'аъ цізdекат а фі ал лъї Мартіп фііъл лъї Іоann din Каліап, лптротіва мънъстірії din Клъжъ-Мънъщъръ.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 30.

Апъл 1357. Прекът се dовedеще din хрісовъл, кареле се adъче de Копі[1]), Петръ Рафъ, фечіоръл лъї Іоann фііълъї лъї Етікъ Вашъ, лп апъл de акът ера кастеллап лп Чічеъ.

[1]) Kopi Mss. tom. 31. p. 132.

Апъл 1358. Ла апъл 1350 ат арътат че скріе Халкокопdіла despre бъгаіеа Съптапълъї Атъратъ челъї dintъїъ къ Българії. Ачі воіъ лптърпа despre тъліепіе лп ротъпіе каре ле скріе Форести[1]) тот despre ачееа бътаіе zікънd: „Атъратъ кът аъ добънdіт скіптъръл лтпъръцієї Търчещї, ка съ лптъреакъ пре маї тарії съї, карії пъ тълтъ с'аъ порочіт лптротіва лтпъраціlор din Царіград, пентръ апізторіъл Българілор. лпdатъ ш'аъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

нѣсѣ ѧп іпітъ, съ'шї іскъпdеаскъ dеспре Българї, апѣкъпdѣсе de Александръ краіѣл лор. Nѣтаї ачееа ѧпnеdіка пре Амѣратѣ de ла тречереа ѧп Еѣропа, къ пѣ авеа корѣбіі; dрепт ачееа аѣ пъzѣіт ла Цеповезї, ші і-аѣ адѣсѣ ла атъта, кът і-аѣ трекѣтѣ оастеа плътind къте ѣп галъпѣ пентрѣ фіеще-каре осташѣ Цеповезілор, челор че ле маї плъчеа банії, de кът леџеа крещіпеаскъ. Аша dаръ аѣ ѧптрат ѧп пърџіле Българієї, ші рътъпъпdѣ ѧптр'ѫпселе с'аѣ ѧпdръпітѣ ѧптр'о фатъ а лѣї Ѳрошѣ краіѣлуї Сербієї; пентрѣ ачееа аѣ ѧптрат ѧп Сербіа, ші аѣ лѣат'о тѣіере шіе кѣ пѣтереа de ла татъл съѣ. Ѧтѣѣкъръпdѣсе de ѧпвінџереа ачеаста, вреа съ черче маї марї трібѣфѣрї ѧп Българіа, чі оаре че ръскоалъ din Асіа л'аѣ кіетат а касъ пре Амѣратѣ. Dаръ фііnd къ потепіръпѣ de бътъіле лѣї Амѣратѣ кѣ Българії, de ліпсъ есте ка съ спѣпетѣ ші прічіна, пентрѣ кареа с'аѣ порпіт ачестеа. Сѣпт повъџіреа лаї Марко Каіовічї а dеспотѣлѣї Българієї се скѣласе чеа маї маре парте а Гречілор ѧпротіка ѧпъратѣлѣї Іоann Палеологѣ, ші ел ера апроапе de а'шї перde ѧпъръџіа. Въzѣnd аша dаръ ѧпъратѣл Іоann къ пѣ есте ѧп стат de а пѣтеа ръсбі ші пре Българї ші пре Гречї, аѣ пъzѣіт ла Амѣратѣ, кареле ѧпdатъ аѣ трімісѣ ѧптрѣ аџівторіѣл лѣї 12,000 de Тѣрчї, пре карїї ѧппребѣпъпdѣ'ї кѣ оастеа са, леспе аѣ бътѣтѣ пре чеї че се скѣласъ асѣпра лѣї. Ѳпії zікѣ, къ Амѣратѣ ѧпсѣшї ар фі трекѣтѣ ѧп Тракіа кѣ ачесте 12,000 de осташї."

Калвісіе[2]) пѣ тѣлт скітъ історіа, пѣтаї апѣл ѧл тѣтъ zікѣпd: „Ѧп апѣл 1360 Іоann ѧпъратѣл Царіградѣлуї фііnd ѧпкѣпџіѣратѣ de Марко Деспотѣл Българієї аѣ черѣт аџівторіѣ de ла Тѣрчї, карії преа бѣкѣротї аѣ терсѣ ѧптрѣ аџівторіѣ, ші пре Марко л'аѣ фѣгъріт; пентрѣ ачееа Амѣратѣ din ѧпвоіреа ѧпъратѣлѣї аѣ џіпѣт Каліопоіѣл, ші кѣ пѣџіп dѣпъ ачееа, dѣпъ че аѣ фѣџіт префектѣл Одріѣлуї ѧп Остѣ, ші аѣ лъсат четатеа фъръ de повъџѣіторіѣ, Одріѣл ѧпкъ л'аѣ кѣпрінсѣ, ші ш'аѣ пѣсѣ скаѣпѣл ѧптр'ѫпсѣл ѧп апѣл Хегіреї 761."

Іоann Баптіста Егпатіе[3]) ѧпкъ zіче dеспре Амѣратѣ: „Dѣпъ ачееа фііnd кіетат de ѧпъратѣл Палеологѣ асѣпра Българілор ші а фрате-съѣ прінџѣлуї Морееї, карії се скѣласе кѣ арте ѧп контръ'ї, аѣ трекѣтѣ ѧп Еѣропа кѣ доѣе-спре-zече тії de остамї, ші аѣ лѣат ісбъпdъ dеспре Българї ші алџї петічї аї ѧпъратѣлуї. Dечї ѧпdѣлчіпdѣсе кѣ авџіііле Еѣропеї, фъкъпdѣсе къ вреа се ашеzе пре dѣштапії ѧпъръџіеї аѣ трекѣт Елеспоптѣл пре ла Авodѣ кѣ корѣбііле Цеповезілор, ші аѣ кѣпрінсѣ Каліопоіѣл кѣ алте четъџї. Ачела аѣ фост апѣл 1363. Dѣпъ че аѣ кѣпрінсѣ Одріѣл, пѣџіпѣ тімп аѣ трекѣт, ші аѣ бътѣт пре Сърбї, ші пре Българї, тѣind пре Лаzарѣ прінџѣл Сербієї ѧп бътаіе; чі dѣпъ ачееа ѧпкъ Амѣратѣ фѣ оторѣт de ѣп шербѣ ал лѣї Лаzарѣ ѧп ісбъпda domпѣлуї съѣ."

Вezї кѣт скітъ Халкокопdіла, Форесті, Калвісіе ші Егпатіе пѣ пѣтаї апії, чі ші облъdѣіторії Сербієї ші аї Българієї de пе вретеа ачееа, кънd с'аѣ ѧптъмплат ачестеа. Апої тѣ гъчеще, каре аре маї dрепт.

[1]) Antonio Foresti nel Mappamondo istorico. tom. 6. lib. 2. cap. 2. [2]) Sethus Calvisius in opere chronologico. [3]) Joannes Baptista Egnatius de romanis principibus lib. 2.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Апѫл 1359. „Мѫрind Стефан воіводѫл Молдовеі,“ zіче Dлѫгош), „ла Ромънї — маї марії кърора фѫгъріцї фііnd din Італіа, се кred a фі din пеатѫл Волскілор, (ачещіа фѫгъріnd пре Рѫтепї саѫ Рѫшї din Молдова ѫптъіѫ кѫ ѫпшелъчіѫпї, апоі кѫ пѫтереа, маї пре ѫрмъ аѫ пріміт леџеа ші обічеіѫріле Рѫтепілор, ка кѫ атъта маї леспе съ поатъ кѫпріnde Молдова de ла dънші) — греа пріче с'аѫ стърпіт ѫптре doї фечіорї аї ръпосатѫлѫї воівод, адекъ ѫптре Стефан ші Петрѫ, пептрѫ стъпънірea Молдовеі. Пептрѫ кѫ кѫ Петрѫ, мъкар кѫ ера маї тінер ѫп вързтъ, џіпеа чea маї маре парте a боіерілор пептрѫ істіцітea мінцііѫлѫї: ші ел кѫ сіргѫінца са ші кѫ аџіѫторінца Ѫнгѫрілор фѫгъріnd пре Стефан ші пре боіерії, карії пѫ і-аѫ пѫтѫт траџе ѫп партеа са, аѫ кѫпріnс тоатъ Молдова. Іаръ Стефан кѫ боіерії съї пепѫтѫnd рѫѫda nedpeптатеа че і се фъкѫсе, ші темънdѫсе ка пѫ кѫтва Петрѫ dобънdінd domnia съ'ї факъ чева маї ръѫ, аѫ пъzѫіт ла Kazimір краіѫл Полоніеі, кареле авеа ші банї ші оасте десте́лъ, рѫгънdѫсе ка съ'л аџіѫте, ші легънdѫсе, къ de ва dобънdі domnia Молдовеі, тоатъ џеара, ел ші ѫртъторії съї вор фі кredінчіошї сѫпѫшї аї краіѫлѫї Kazimір, ші аї ѫртъторілор лѫї. Кареа kondіџіе прімінdѫо Kazimір din сфатѫл dівапѫлѫї съѫ, аѫ тріміс оасте din Краковіа, Candomір, Лѫблін ші din Рѫсіа, кѫ Стефанѫ, ка съ'л пѫпъ ѫп скаѫпѫл Молдовеі. Оастea ачеаста пор-нінd ѫndатъ dѫпъ Сън-Петрѫ, ші аџіѫпгънdѫ ла пътънтѫл петічілор, вр'о кътева бътъї мічї аѫ ші спріжіт кѫ порок de ла петічї, карії се феріа de вре o бътаіе de пліп. Іаръ Петрѫ ѫпкѫнџіѫръnd бътаіа de пліп кѫ Стефан ші кѫ Леашії, с'аѫ ѫпторсѫ ла ѫпшълъчіѫпї. Ера ѫп џіпѫтѫл Сепепікѫлѫї піџе пъdѫрї фоарте марї, ші пе агопісіте, че се кіета Плопінї de Ромънї, пріп карії требѫеа съ треакъ Стефан кѫ оастea лешеаскъ, ка съ стръбатъ ѫп Молдова. Пъdѫріле ачестea, чеї despre партеа лѫї Петрѫ пре лънгъ къї ле аѫ тъіат кѫ фіреzѫрї аша, кът копачії de ѫтбе пърџіле, ші dea dреапта ші dea стъпга аѫ стат пѫтаї ѫпцъпаџї, ка ѫтпінгънdѫї de атънdоъ пърџіле ѫпѫл съ обоаре пре алтѫл спре dрѫт. Ѫптръnd аша даръ Полоніі саѫ Лешії ѫп пъdѫре, Ромънїї аѫ ѫппінс копачії чеї din капете, ші копачії къzънd ѫпії пре алџії, аѫ оборѫт преste dрѫт, ші аѫ сdробіт ші ѫпкѫркат пѫ пѫтаї пре вопічї, чі ші каіі, ші артеле фъръ de ръсбоіѫ. Пептрѫ кѫ трѫпіпіле ші ратѫріле пре чеї маї вітежї вопічї ѫпкъ і-аѫ тѫртіт, ші ле аѫ вътъмат ла ѫпії тъпіле, ла алџії пічоареле ші ла маї тѫлџї алте пърџї але трѫпѫлѫї. Чеea лалтъ тѫлџіте спъімънтънdѫсе аѫ пріміт џіѫгѫл сѫпѫперії, ші кѫ чева маї тѫлџї с'аѫ пріпс de кът с'аѫ тъіат. Прada, кареа o аѫ dобънdітѫ, кѫ атъта аѫ фост маї плъкѫтъ пешічілор, кѫ кът аѫ фост маї ѫптреагъ. Къчї мъкар кѫ каіі маї маре парте ера стрѫчіцї de арборі, тотѫшї артеле, вештімінтеле ші ѫпелтеле, фііnd къ німенеа аѫ пѫтѫт скъпа саѫ dѫче чева ѫndърънт, с'аѫ кѫпріnс de бірѫіторі. — — Аѫzind Kazimір краіѫл de перdереа ачеаста, аѫ тріміс пре ѫпії dінтре аї съї съ ръскѫмпере пре чеї пріпшї, ші dънdѫї Ромънїї пре ѫшор, кѫ мік преџѫ аѫ ръскѫмпърат ші пре осташі ші пре челалалт пород. С'аѫ фост пріпс ѫп періреа ачеаста Свігнеѫ din Олешніка ші каса лѫї Dамбро, тошѫл кardіналѫлѫї ші епіскопѫлѫї Краковіеі Свігнеѫ, кареле пънъ ла моартеа са аѫ шкіопътат

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пентрѫ вътъпарея флѫерілор пічоарелор, карея атѫпчї о аѫ кънътат. Навоџіе din Таџін, фечіорѫл лѫї Andreiѫ din Таџin палатінѫлѫї din Краковіа, фѫџind din прімежdia ачееа с'аѫ рѫшінат а се маї дптълні кѫ татъл съѫ ші кѫ претенії, ші din локѫл дп карele с'аѫ дптъмплат періреа, аѫ терс ла Рома, ші с'аѫ хіротопіт преотѫ..... Пъдѫріле ачестеа кѫ врете лѫкрънdѫce с'аѫ фъкѫт кътпѫрї. Dоѫъ-спре-zече стеагѫрї с'аѫ прінс de ла Полопї, треї кръіеџї, ші поѫъ шлектчеџї."

Ашішdереа скріѫ Кротер [2]), Бріетіе [3]), Албін [4]), Сарпікіе [5]), Спondan [6]), Міховіе [7]), Стріковскі [8]), Калвісіе [9]) пѫпе дптъіпплареа ачеаста ла апѫл 1360, іаръ Хофman [10]) ла апѫл 1369.

Іаръ преа вестітѫл Енгел, dѫпъ обічеіѫл съѫ аша дпкълчеще тоатъ історіа ачеаста: „Дптъіѫ [11]) adѫче кѫвінтеле лѫї Стріковскі, карeле аша скріе, ка ші Dлѫгош, прекѫт скрісеіѫ маї наінte, апоі скріе аша: „Се вede a фі adевърат, къ ачі се аmестекъ doї Kazimірї, ѫпѫл din апѫл 1359, ші алтѫл din апѫл 1450." А doѫa [12]): ла апѫл кѫт і се паре 1361, ла § 8-ле скріе: „Сас, фііѫл ші ѫрмъторіѫл лѫї Dрагош аѫ domніт 4 анї, de ла 1361 пънъ ла 1365. Маї тѫлт пѫ щім decпре dъпсѫл. Дтї adѫк amінte, къ din пѫтеле Сас, оаре ѫnde с'аѫ дпкіс, къ Сас вodъ аѫ фост de неам Сас, саѫ къ тѫтъ-са аѫ фост Саскъ саѫ Съсоаїкъ. — Історіа Молdовіі дптрѫ дпчепѫт пѫ віне терџе, dакъ аѫ стъпъніт аша de пѫџin domніі чеї dінтъї, прекѫт скріе Мірон, adекъ: Dрагом 2 анї фечіорѫл лѫї, Сас 4 анї, decпре але кърѫіа фанте німіка се скріе: Лацко, фііѫл лѫї Сас 8 анї. Dрагошѫ аѫ требѫіт съ фіе віне бътрън, кънd с'аѫ стрътѫтат Ромънії din Марамѫреш, ка пѫ пѫтаї пре фечіор, чі ші пре непот съ'ї dѫкъ кѫ сіne."

Маї пре ѫрмъ ачелашї Енгел [13]) adѫче кѫвінтеле лѫї Пеіссопел din паџіna 216, каре дпторкъпdѫле de пре фрънчіе пре ромъніе сѫпъ аша: „Dѫпъ кѫт скріе Ѫреке ворпікѫл:

Dрагошѫ	аѫ domніт	2	анї.
Сас вodъ	—	4	—
Лацко вodъ	—	8	—
Бordan вodъ	—	6	—
Петрѫ вodъ	—	16	—
Роman вodъ ші Стефан вodъ	—	7	—
карії фак ла олалтъ		43	de анї."

Дndатъ dѫпъ ачестеа, каре ле adѫсеіѫ ачі маї сѫсѫ, іаръші скріе Енгел [14]) прекѫт ѫрмеазъ: „§ 9. Фііѫл лѫї Сасѫ, Лацко аѫ domніт 8 анї, de ла 1365 пънъ ла 1373." De ачі пъшіnd маї наінte тот ачелашї Енгел [15]) скріе: „§ 10. Бordan аѫ domніт 6 анї, de ла 1373 пънъ ла 1379..... Пре ачеста дл пѫтеще Каптемір: ‚Фііѫл лѫї Лацко' ші'л пореклеще: ‚Мѫшатѫ.' Decпре ачестеа такѫ аппалії Рѫсещї ші хроніка Іашілор. Дпсъмпареа лѫї Скарлатѫ Вodъ, пічі потепеще пре Бordanѫ Вodъ. Мірon zіче, къ Бordan Вodъ аѫ фост ѫрмъторіѫ, іаръ пѫ фечіор лѫї Лацко Вodъ."

Ачестеа скріе преа вестітѫл Енгел, adевърат ѫрмънd пре Мірон, пре Пеіссопел,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре Каптетір, шї пре Апаліствл Рѫсеск; чі еѫ авторілор, пре карії ам ѫрмат преавестітѫл Енгел, кѫт ам зісѫ шї ла анії 1284 ші 1309, пѫ почіѫ кредe, пентрѫ кѣ хрісовѫл а лѫї Лѫдовікѫ челї dinтъіѫ краіѫлї Ѫнгарієї, кареле се афлѣ ла Вагнер[16]) скрісѫ din авгентікѣ копіе а Конвентѫлї din Лелес, ші сѫнъ аша:

„Лѫдовік din міла лѫї Dѫmnezeѫ Краіѫл Ѫнгарієї ш. ч. дпторкѣndѫне-кѫцетѫл inimiї Noастре спре сѫргѫіторіл бърбат Балк, фііѫл лѫї Caz воіводѫл Nострѫ din Маратѫръш, іѫбітѫл шї кредінчіосѫл Nострѫ, шї ѫdѫкѣndѫне аминте de преа петъсѫрате слѫжбеле лѫї, каре Ni ле аѫ фъкѫт de атѫнчї, de кѣnd кѫ аша de фербінте драгосте с'аѫ ліпіт de Маестатеа Noастръ, кът din цеара Noастръ чеа Молдовепеаскѣ лъсѣnd ші пѫпѣnd dѫнъ снате пре іѫбіцій пъріпцій съї, ші пре маї мѫлте фрѣцій саѫ рѫdенії але сале, апшідереа ші тоате бѫнѫріле сале, кѣте аѫ авѫт дп цеара ачееа a Noастръ, аѫ веніт дп крѣітеа Noастръ a Ѫнгарієї сѫпт сінѫл дрептеї Noастре, ка съ пліпеаскѣ слѫжвеле, каре din сіргѫінца кѫ ел пъскѫть ле кѫпоскѫсе a Ne фі спре крещереа чінстеї ші a пѫтерії Noастре, фъкѣndѫсе плъкѫт Маіестатеї Noастре; Noї даръ сокотінd ачестеа ші алте преа марі вредпічії але слѫжбелор лѫї, каре кѫпоскѣndѫле къ ле аѫ фъкѫт кѫ чеа маї маре ръвпъ a сіргѫінцеї претѫtіndепеа, ші маї алес дп зіса цеара Noастръ чеа Молдовіпеаскѣ, пѫ фъръ de върсареа пропрівлѫї сѣѫ сънце, ші сѫферіреа рапелор челор de тоарте, кѫ оторѫреа чеа тіръпеаскѣ a фрацілор съї ші a маї мѫлтор слѫціторі: кѫ deadinсѫл кредет кѣ ле ва фаче ші de ачі дпаінте, ші аша цінdекѣnd a фі dipепт, ка челор вредпічї, вредпіче, челор марі, марі дарѫрі съ се dea, ші сѫdоріле ші остепелеле кѫ богатъ сътбріе съ се цеарѣ ші съ се ръсплътеаскѣ; дп сетпѫл маї алесеї Noастре іѫбірї ші арътърії драгостеї, ѫп сат, че се кіамъ Кѫхпіа (Kuhnya) din цеара Noастръ a Маранѫрътѫлѫї, кѫ алте сате кіетате Iood, Бочкоѫ, dовъ Bizoѫ, Monze, Борош, ші dовъ Селіце din пѫтіта цеарѣ a Маранѫръшѫлѫї, че се цін de ачелашї сат Кѫхпіа, кѫ тоате фолосѫріле лор, адекъ кѫ апеле, пъdѫріле ші мѫпцій, ші кѫ тоате кѣте се цін de дъпселе макар кѫт се кіамъ, каре аѫ веніт ла мъпіле Noастре челе крѣіещї de ла воіводѫл Bogdan, ші de ла фііі лѫї, адекъ de ла кѫпоскѫцій пекредінчіошії Nострії, пентрѫ бѫстѣмата дпсетпаре a пекредінцеї лор, din ачееа прічінъ, къ ачелаш Bogdan ші фечіорії лѫї фѫлцерѣndѫсе de діаволѫл петікѫл неатѫлѫї отепеск, ші таре ръпіndѫсе de ачела іпіта лор кѫ сѣцеата рѣтъцій ші кѫ вепінѫл дпшелъчіѫпії, ла ачееа с'аѫ дndетпат, ка съ се ласе de калеа дрептъцій, ші маї adесе-орї рѣтъчінd de ла статорпічіа даторінцеї чеї кредінчіоасе, съ треакъ пре аскѫпс din крѣітеа Noастръ a Ѫнгарієї дп зіса цеара Noастръ чеа Молдовепеаскѣ, ші кѫпрінzѫndѫо съ се сілеаскѣ a o цінеа деа пѫрѫреа спре рѫшінеа Маіестатеї Noастре, сѫпт ачелеашї мете dipепте ші векі, сѫпт каре с'аѫ авѫт ші цінѫт ші пѫпъ акѫма, din кѫпъ воінца ші дпвоіреа Преа дпълцатеї Прінцінесе Doампеї Елісавет крѣіесеї Ѫнгарієї Маічеї Noастре чеї преа іѫбіте, ші din сфатѫл чел ръскопт ал Прелацілор ші Баропілор Крѣітеї Noастре, лѫѫndѫсе de тот пѫтітеле сате de ла ачелашї Bogdan ші de ла фііі лѫї ка de ла піцце певредпічї спре дпгрозіреа алтора, ка съ пѫ патре ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

алціі впеле ка ачестеа, стрікъндсе ші кіетъндсе дндърэпт ші тоате кърціле къте аў фост авут пэмітэл Богдан ші фечіорій лэї деспре зіселе сате, ле ам дат, дърэіт ші чінстіт пэмітэлэї воіводэлэї Балк, ші пріптр'жнсэл лэї Драгў, Драготер ші Стефан фрацілор лэї челор де вп пэптече, тощепілор лорў, ші тэтэрорў вртъторілор лор кв къдінцъ деа пэрэреа мі пекіетъчіоасъ дндърэптў, ка съ ле тощепеаскъ, цінъ ші аівъ, пэптэіте ретъпъnd къдінцеле алтора. Дптрв а кърэіа лэкрв потепіре ші търіте деа пэрэреа, ам дат ачест прівілегіон дптърііт кв автептіка ші дндвплеката печетеа Ноастръ, че спъпзэръ de dънсэл. Дат пріп мъпіле Чінстітэлэї дп Хрістос Пъріптелэї Domnэлэї Ніколае Архіепіскопэлэї din Стрігоп, ші ал локэлэї ачелэіа Комітэлэї deапэрэреа, Капчеларіёлэї Кърцй Ноастре, іббітэлэї ші кредінчіосэлэї Нострв, а патра попе але лэї Февруаріе дп апэл Domnэлэї 1365, іаръ ал Крэітеї Ноастре 24, фііпd Архіепіскопі чінстіції дп Хрістос Пъріпцї ші Domnї: ачелаші Ніколае ал Стрігопэлэї, Тота ал Колочеї, Вголіп ал Спалатэлэї, Ніколае ал Іадрей, ші Еліа ал Рагузеї; Епіскопї Dімітріе ал Орэзіі, Dоміпік аї Арdеалэлэї, ш. ч. л; Мъріцій бърбацї: Ніколае Копт. Палатіп, Dіопісіе Воіводал Арdеалэлэї ш. ч. л.“

Dіпломатэл саў хрісовэл ачеста, дптіротіва кърэіа пэтаї ачела ва грэі, карєле пв щіе крітіка, кіар аратъ, кв тоате зіселе преа вестітэлэї Епгел, къте адвсеіў таї паіпте ла апэл ачеста, съпт токта бърфеле, de веї лва афаръ че скріе деспре тата лэї Сас Водъ, карєа аў пэтэт фі саскъ din комітатэл Сцепвзэлэї, саў din цінэтэл Бістріцій, de вnde о аў цэтэт лва шіе тэіере Драгош, каре, оаре ешітаў din Маратвръш дп Молdова? ші дп че тітп? Кэчї пе вретеа карєа о отъреще преа вестітэл Епгел кв авторілор ел адвшї, съ фіе ешіт, пв ласъ хрісовэл, пептрв къ аратъ, къ бвпвріле лэї Богdан, мі але фечіорілор лэї челе din Маратвръшў, краівл Впгаріеї Лвdовік чел dінтъіў пептрв ачееа ле аў dат ші дърэіт дп апэл 1365 фечіорілор лэї Сас Водъ, лэї Балк, Драг, Драготер ші Стефап, пептрв къ ачещіа, двпъ че аў оторэт Богdan кв фечіорії съї пре Сас Водъ тэтъл лор, ші аў квпріпс Молdова, аў вепіт дп слэжба лэї Лвdовік, дпкіпъпdвї ші Молdова, карєа о перdвсе. Аша dаръ кв фвпdатептў дпкіd еў: дптъіў, къ Богdап пв двпъ Лацко de ла апэл 1373 пъпъ ла апэл 1379 аў domпіт дп Молdова, чі кв тэлт таї паіпте de апэл 1365; кэчї зіче Лвdовік краівл дп хрісовэл съў, къ Богdап аў квпріпс Молdова съ о цінъ пэрэреа. А doва дпкіd еў: къ Лацко п'аў пэтэт фі фечіорэл лэї Сас Водъ, аї кърэіа фечіорї аў трекэт дп Впгаріа. А треіа зік, къ історічії лешещї пв атестекъ пре doї Kазітірі, кэт скріе преа вестітэл Епгел, чі скріў адевърэл, взпd афаръ че скріў деспре врзіреа Ротъпілор, деспре карєа шаї тэлте ат кввъптат ла апі трекуцї; пептрв къ двпъ хрісовэл ачеста се поате зіче, къ Стефап, аї кърэіа фечіор Стефап ші Петрв с'аў сфъdіт дп апэл de акэт пептрв domпіа Молdовій, аў фост фечіор лэї Богdап Водъ. Двпъ сокотеала ачеаста а теа, de лі се ва пъреа ші алтора бвпъ, прекэт требве съ лі съ паръ, дп врта хрісовэлэї челэї адвс, карєле се цїпе дп оріціпал дп архівэл преа дпълцатеї кътърї впгврещї de кърте din Бвda, тоатъ сереоа (se-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ries) domnilor din Moldova, începênd de la Dragoș Vodă până la Petru Mușat Vodă, va merge așa:

1. Dragoșă.
2. Sas, fiiul lui Dragoșă.
3. Bordan, cnigătorul lui Sas.
4. Ștefan I. fiiul lui Bordan.
5. Petru I. fiiul lui Ștefan celui dintâiu, despre carele scriu istoricii leșești la anul de acum.
6. Lațko, fiiul lui Petru celui dintâiu.
7. Petru Mușat, despre carele voiu cuvânta mai multe la locul său.

Ci așa întocmind cercoa domnilor din Moldova, autorii de preа vestitul Engel adusu-i-au de scădere, din prisos. Tu cetitorule! găcește dintre domnii Moldovii aci pomnărați, care când, și cât au domnit? Dară mai-altmintrelea găcește, de cât cum au găcit ceі ce n'au cetit hrisovul mai sus adus. Vezi și anul 1387.

[1]) Joannes Dlugossius in historia polon. lib. 9. ad ann. Chr. 1359. [2]) Martinus Cromerus de origine et rebus gestis polonor. lib. 12. [3]) Philippus Brictius in chron. universali ad ann. Christi 1359. [4]) Petrus Albinus in commentatiuncula de Valachia pag. 160. [5]) Stanislaus Sarnitius in annalibus polonicis lib. 7. cap. 1. [6]) Henricus Spondanus in continuatione Baronii ad ann. 1359. Nr. 10. [7]) Michovius lib. 4. cap. 10. [8]) Strykovsky edili Königsberg p. 440. [9]) Sethus Calvisius in opere chronologico [10]) Joannes Jacobus Hofmanus in lexico universali. [11]) Joann. Christ. Engel in antiq. Historia Moldaviae pag. 106. 107. [12]) Idem Engel ibidem p. 107. 108. [13]) Idem Engel l. c. [14]) Idem Engel l. c. [15]) Idem Engel ibidem pag. 109. [16]) Carolus Vagner in Dissertatione de Cumania Nr. 4.

Anul 1360. Am fățădăit la anul 1309 cu la anul de acum voiu aduce ziceле lui Dicanție [1]); iată acelea, vorbind el despre Ștefan Uroș craiul Serbiei, cum așa „În cartea lui era atuncі ceі mai de frunte, carii era prăsiți din comitatul Helmeț: despotul Vucașin și fratele lui Ugliеska Margnavăchiul, și comitul Voisav din Ucia fiiul lui Voik, carii atăta puteа la Uroș, cât el pre despotul Vucașin l'au pumit craiu, ținându-și ție putеle de Împărat, și lepădând dun acееa pre Slava mâereа sa, fata lui Vulkaik voivodului Valahiei, au luat pre Elisavета fata comitului Voisav.“ Cuvintele acestea ale lui Dicanție, sunt destul de kiar, totuși prea vestitul Engel [3]) scrie așa: „Despre Vlaik știm, cu Ilina fata lui s'au mărităt dun Ștefan Uroș al V-le în anul 1355, mi de aceasta s'au lepădat pre la anul 1360.“ Ci nu avea drept cu zikъ așa Engel, cuci pre fata lui Vlaiko sau Lațko celui din țeara muntenească, nu trebuia cu o muteаskă Ilină, ci Slava, cum am zis la anul 1309.

Anonimul rumânesc [3]) încă scrie: „Ar optulea, Nikolae vodă, cin Alexandru vodă leat 1360—1366 la leatopisețu nu este, dar la mănăstirea Cutlumușului se vede zugrăvit ktitor, fiind biserika din închiriarea lui cuțigată, din care se cinoaște, cu în domnia lui s'au înoit biserika, sau au prefăcut'o. Ce găsesk și hrisoave ale lui, din care se cinoaște, cu au domnit. Mărind, s'au îngropat în mănăstirea Cutlumușului

Пре татра мормънтълуї се афлъ скріс аша: „Леат „ατξς (1366) Николае водъ сін Александръ водъ. Ачещї доі домнї аў домніт анї 21.“

Преа вестітъл Енгел [4]) адаогъ зікънд: „Ачестъ кредінчіосъ кръітїї унгъреще воівод Александръ, дупъ бълеле папеї (прекум скріе Пеіакевічі ун історіа Сербіеї пан. 317, пъмаї кът грешеще, къ ортъпд пре Лъккарі зіче: къ Александръ аў мъріт ун анъл 1350) аў авът унтъіашї дать мъіере де лепеа ръсъритълуї кь кареа аў фъкът пре фііъл ші ортъторіъл съў Ладіслав саў Влаік: дупъ ачееа аў авът алтъ мъіере католікъ, апъме Клара, кареа аў тръіт ші дупъ моартеа луї, ші а къреіа о фатъ с'аў мърітат дупъ Страшімір бългъреск ъл ban din Відін, а доуа фатъ Анка, прекум се вede, с'аў мърітат дупъ крайъл Сербіеї Simon Стареў пре ла анъл 1370.“

„О скрісоаре de мормънт de ла Кътпълунг аратъ ші пре алт фечіор а луї Александръ водъ, апъме Николае, карele аў мъріт ун анъл 1366 (Breviario Valachico). Noї пь щім din карea шъіере с'аў пъскът Николае, ші маї пъцін щім domніт'аў ун Валахіа саў пь, тъкънд despre ачеаста хроніче.“

Еў адък унтъіў ун хрісов ал крайълуї Лъдовік, апоі ші-оў спъне цівдеката, каре хрісов ун адъче Вагнер [5]) din оріцінаълъ че се ціне ун конвентъл Лелесълуї, ші съпъ аша:

„Лъдовік din мила луї Dумnezeў Крайъл (Унгаріеї), тътърор кредінчіошілор съў, Прелацілор, Архімандріцілор, Препосіцілор, Пріорілор, ші челора алте феце біоерічещї; ашішdереа Баронілор, Комітілор, Кастеллані.лор, Нетешілор (саў боіерілор) ші Олъташілор, ші алтор оамені de тъкар че статъ ші треапъ вор фі, ші требъе съ се ощеаскъ, карії локъеск ун кошітатъл de Унгъ, ші вор вedea ачестеа, съпътате ші граціе! Фііnd къ оаре-кънd .... Воіводъл църіі мънтенещї, ка ун неадъкъторіў аміnte de фачеріле Noастре челе de біне ші нетълцъміторіў, кредінца са ші кърціле каре с'аў легат ші фъкът унтре Noї, ші ел despre ніще фъгъдуінце, дърі ші къdінце ..... але Domніеї Noастре чеї фіреще Noъ къвііпчіоасе ..... ункъ трънd пре лъте, къ сътеацъ ундръznіре але кълка пь с'аў унфрікошат, ші маї пре ортъ шърind ел, Ладіслав фііъл луї ..... прin Noї ка прin Domnъл съў чел фіреск ..... недунтребъндъне, ші нечеркъндъне пре Noї, унтрь ачееашї а Noастръ цеаръ мънтенеаскъ, карea се къвіне Noъ din къdінцъ ші рънdъл нащерії (stemmate) редікънd ун (батціокъра) Domнълуї съў, de ла карele ар требui съ аібъ стеммеле сале, унтрь ачеіашї църі а поастре (скъун) din некредінчіоаса воіе ші унцелеџере а Ромънілор ші а локъіторілор църеї ачеіа, ун локъл тътъне-съў (аў унчепът) а domні, ... авънd Noї словозеніе ші пътере de а апъра къdінцеле Noастре.... карії din векіў обічеіъл съпцілор Крайлор челор маї din наінтеа Noастръ, ші дупъ обічеіъл ун Кръітеа Noастръ съптеці даторі а въ скъла ла уноіреа метелор, ші мънтъіреа отарелор Кръітеї Noастре din мъніле орі кърора ръсврътіторі, ка съ ле унпрезпът іаръшї къ Кръітеа Noастръ, къ тоатъ въртътеа съ Ne скълът, ші къ тоатъ пътереа съ Ne сілім; кредінчіошілор Нострії челор din адънареа воастръ къ нетішкатъ zісъ кръіеаскъ порънчім, ка авzind порънка ачеаста, къ тоцій ун комтъи, ші фіеще карele de осъбї съ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

въ гътіцї къ кай, къ арте ші къ алтеле, каре сънт de лінсъ ла ръсвоіў, ка дп сърътоареа віітоаре а Сънтълуї Апостол Матіа съ Ne аџіѕпџеџї дп Тішішоара фъръ de зъбавъ, ка съ zdробім дмпетріреа пътітълуї- петік ші ръсврътіторіў, кредінчіоасе ші плъкъте шерѕірї бърбътеще фъкънd пентръ Noї, ші сънта Корона Noастръ. Карїї de вецї фаче аша, кредінца воастръ къ ѕънъ воінцъ кръіеаскъ прімінdъ-о о вот авеа котъndатъ ші плъкътъ, іар de кътва пеџіne dінтре воі къ іскодіте прілеџіврї, ші орї че претестъ п'ар вені ла стеагъріле Noастре; атънчї воъ комітълуї ші џіѕdекъторілор боіерещї din комітатъл de Ѳпг-въ порънчім сънт лъареа чінстеї ші пердереа воастръ, ка пре тоцї непедепсіцї, ші пре чеіалалцї осташї, карїї се вор траце de ла оастеа Noастръ, съ Nїї скріецї дрепт ші фъръ de о пъртініре; карїї кът съ се педепсаскъ пентръ неаскълтареа лор, пътаї Noї вом џіѕdека, ші атънчї п'ор пътеа дмпъта Маіестатеї Noастре. Ші воім, ка ачестеа дп пътітъл комітат преатъtіndenеа съ се вестеаскъ. Dат дп Вісеграd, дп аџіѕпъл Боботезеї din анъл Domнълуї 1365."

Пагъбъ къ хрісовъл ачеста е тъпкат de молїї, ші дрепт ачееа нъ претътіndene се поате четі ші дпцълеце; тотъші поцї кълеце dінтр'жнсъл: дптъїў, къ anonімъл ромъпеск ла анъл 1360 къ тотъл ш'аў піердът тертіі пентръ інскріпціа мортъптълуї din Кътпълънг, кънї хрісовъл кіар аратъ, къ Ladіслав аў ѕртат тътъпесъў, adекъ луї Алексandрѕ, тъкар къ anonімъл пре Ladіслав, саў Лацко, саў Влаїко, къ тотъл дл ласъ din скреоа domнілор din Валахіа фъръ de вре ѕн фѕndamент, кът воіў ъръта ла анїї вііторї. Інскріпціа мортъптълуї пентръ ачееа тотътї поате фі adевъратъ, пентръ къ Ніколае, ка ѕн фечіор de водъ, с'аў пътът пъті водъ, ба дпкъ ші хрісоаве аў пътът da, тъкар къ п'аў domніт ел, чі фратесъў; а доѕа, къ преа вестітъл Енгел дпкъ грешеще ші ачі скріind, къ Алексandрѕ водъ пърѣреа аў фост кредінчіос кръітеї ѕнгърещї, кънї хрісовъл пѕ zіче аша, чі токта дмпротівъ. Вежї ші анъл 1345.

[1]) Carolus Ducangius de familiis serbicis et dalmaticis Nr. 63. [2]) Joannes Christianus Engel in antiq. historia Valachiae part. 1. pag. 153. [3]) Anonymus valachicus cap. 44. [4]) Engel l. c. [5]) Carolus Vagner in Mss. dissertatione de Cumania Nr. 3.

Анъл 1362. Kopnidec[1]) adъче ѕн хрісов ал краіълуї Лѕdовік dat din Кетенек, дп октавеле Іспасълуї ал анълуї 1362, къ карele краіъл дърѣеще сатъл Zlacd din џінътъл Девіі. ромъпълуї комітълуї Ladіслав, фііълуї луї Мѣшат din Алташ, ші пріптр'жнсъл фііlор съї, луї Петръ, Іоann, Лацко ші Мѣшат, ші'л дърѣеще din рекомъndареа воіводълуї Dіонісіе, пентръ мълте вреднічіі але ромъпълуї комітълуї Ladіслав, дмпреѕпъ къ пъdѣреа че се кіамъ Тітош.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. pag. 165.

Анъл 1363. Dѕпъ кът аратъ хрісовъл віце-воіводълуї Петръ de ла Kopnidec[1]), дп анъл ачеста с'аў стътвіт ромъпъл комітъл Ladіслав, чел de ла анъл трекът дп Zlacd прін капітълъл din Белград, ші прін Сімон фііъл луї Павл, ал фііълуї луї Барча, de ла карele се траг Бърчещії din Apdeал. Zeік ші Строіа дпкъ се потепеск дп хрісовъл ачеста, чі пътаї ва піще кінезї дптре Ромънї.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Тот дптрѫ ачест анѫ аѫ порѫпчіт віце-воіводѫл Ардеалѫлуї Петрѫ, ка отѫл капітѫлуї din Бълград къ Міхаіл din Шілеа се редтбле пътъптѫл Лапѫш, че се цінеа de Алтакерек, de ла сателе Къпѫш ші Валdxid, дп партеа Маціструлуї Іоann, фііѫлуї луї Гегѫс din Алтакерек, карєле ера de o віцъ къ Бетлепещіі, ші стрътош прінцѫлуї Апафі; чі п'аѫ лъсат редтблареа Сасіі din Къпѫш ші din Валdxid, карії пре доі редтблъторі і-аѫ съцетат de тоарте, прекѫт аратъ хрісовѫл іаръші de ла Kopnidec [2]).

Копі [3]) дпкъ adѫче ѫп хрісов ал прєа лѫмінатеї фаміліеї комітілор Вашѫ, карєле прекѫт дмі adѫк аминте, с'аѫ фост ші тінъріт дптр'о кърtічеа dатъ de комітѫл Daniil Вашѫ чел маі бътрън, ла аї кърѫіа фечіорі тъ окротеск ка ла піще ѫчепічі аї меї, пънъ воіѫ съвърші тѫпка ачеаста пентрѫ фолосѫл ротънілор, dінтре карії ѫнії маі вреат'ар морт, de кът съ скріѫ de ачестеа. Хрісовѫл zic сѫпъ аша:

„Ноі Лѫdовік din міла луї Dѫmnezeѫ Краіѫл Ѫнгаріеї фачет дпцііпцаре прін рънdѫл ачестора тѫтѫрор кърора се кѫвіне, къ Ноі ші пентрѫ кредінчоаселе слѫжбе але побілілор бърбаці Маціструлуї Петрѫ Рѫфѫ ші Demeѫ фііlор луї Іоann din Пінгік осташілор Маіестатеї Ноастре, каре Ni ле аѫ фъкът къ тоатъ сіргѫінца дп локѫрі ші тітпѫрі кѫвіінчіоасе, ші de ачі дпаінте Ne вор фаче къ вредпічіі de лаѫdъ, ші ла ѫтілітъ рѫгъміптеа лор, ашішdереа ші пентрѫ щерцереа ші десръdъчінареа фѫрілор, тълхарілор ші алтор фъкъторі de рѫѫ, ші пентрѫ тігпеала ші одіхпа челор кредінчіошї ші бѫпі, дпсѫшї Маціструлуї Петрѫ ші Dешеѫ, іаръші луї Павл, ші Стефап фііlор луї Ніколае, луї Cimon ші Леѫкѫш фііlор луї Владіслав ші Вамѫ, ші луї Іоann фііѫлуї луї Тота ѫерілор съї de пе татъ, din плінірea пътерії чеї кръіещї ші граціа Ноастръ чса de осебі, ам врѫт съ ле дпгъdѫім, ба ле-ам dат ші дпгъdѫіт, ка еї дп отарѫл сатѫлуї лор Цеага din комітатѫл Добочеї, ші дп пътжптѫл пропріѫ ал лор че се ціпе de Цеага, орі ѫnde вор вреа, съ поатъ фаче ші ръdіка фѫрчї ші тот фелѫл de тортѫрі (кінzѫітѫрі), ші еї дпшіі дтпревпъ къ тощепії ші ѫртъторії лор пѫрѫреа съ ле цінъ, ка пре тоцї фѫрії, тълхарії, ѫчігъторії ші фъкъторії de рѫѫ, пре карії дї вор прінde дптре термінії ші метеле челе adевърате але пътітѫлуї сат Цеага ші але тѫтѫрор сателор лор, челор din комітатѫріле Добочеї, Клѫжѫлуї ші Тѫрdеї, съ'ї поатъ тот deaѫna ші de кът орі вор вреа дп dівапѫл лор din Цеага цізdека, осѫndі, nedепсі ші кінѫі, dѫпъ кът ва фі пагѫба ші рѫѫтатеа; ба лі с'аѫ dат пътере de плін de a фаче ачестеа фъръ de кіетареа комітілор, саѫ a віце-комітілор, саѫ a цізdекъторілор челор боіерещі din пътітеле комітатѫрі, пътаї съ цінъ кърсѫл леціlор. Іаръ ачестеа, dѫпъ че Ni се вор adѫче дпdъръпт, ле вом da дп фортъ de прівілегіоп сѫпт печетеа Ноастръ чеа маре. Dат дп Бліт дп батереа четъцѫічеї Сокол din Босніа, дп съмбъта dѫпъ октавеле Апостолілор Петрѫ ші Павел, дп апѫл Domпѫлуї 1363.“

Хрісовѫл ачеста с'аѫ дпоіт прін капітѫлѫл din Бълградѫл Ардеалѫлуї дп апѫл 1606, кънd се лѫасе пътереа de ла преоцї, рѫгацї фііnd реквісіторії ла ачееа de Георгіе Вамѫ, чел маі бътрън din Цеага.

Іаръ Cпondan [4]) ла апѫл de акѫт скріе аша: „Дп апѫл 1363 дтпъратѫл Карол ал

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

IV-ле тергънd ăn Краковіа, аколо аў фъкът легътърь ămпротіва Търчілор кă краіĭ Kazimір ал Полоніеĭ, Лъdовік ал Ънгаріеĭ, Валdетар ал Daніеĭ, ші Петрă ал Кіпрълăĭ, dintre карії ачеста маĭ din ърmъ венісе пре маре ші пре Dънъре ăn сус ăn Валахіа, ші de аколо пре ăскат прin Ръсіа ăn Краковіа.“

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. 2. p. 166. [2]) Idem Cornides ibidem tom. 1. p. 13. [3]) Kopi Mss. tom. 31. p. 143. [4]) Henricus Spondanus in continuatione Baronii ad ann. 1363. Nr. 3.

Анăл 1364. Din прівілегіонăл комітілор Вашă, каре л'ăт adăc ла анăл трекът, кіар се вede, къ Лъdовік краіăл Ънгаріеĭ атънчі кънd л'ăă dat, се бътea ăn Босніа. Поате фі ашadарь къ ші ăn анăл de акът ăă цінът ръсбоіăл ачела, прекът скріе Ioann de Кікілеă [1]). Ăn ръсбоіăл ачеста ăă періт атънdoъ печеніле краіăлăĭ Лъdовік, dрепт ачеea ăă фост опă ка съ се ănoіаскъ тоате хрісоавеле лăĭ, ба ănкъ ші але тътъпе-съă Карол Робертă, къте с'ăă dat маĭ наінте de анăл ачеста, прекът с'ăă ші ănoіr, кът аратъ леніле Ънгаріеĭ [2]). Іаръ печеніле п'ăă фост алтмінтрелеа перdăте, фъръ пътаĭ фăрате; къчі dънъ ачеea с'ăă вънdăт ла оаре-каре арціпtаріă din Бістріцъ, de ăă фъкът алтъ чева dintр'ăнселе, dънъ кът аратъ Ханер [3]).

[1]) Joannes de Küküllö f. 190. [2]) Corpus Juris hung. tom. 2. f. 52. seq. [3]) Georgius Jeremias Han. reg. hung. period. 12. §. 227. nota c.

Анăл 1365. Ăn анăл ачеста ăă dъръітă краіăл Ънгаріеĭ Лъdовікă чел dintъіă пре фечіоріі лăĭ Сасă Bodъ din Молdова кă тоате вънърїле лăĭ Bordan Bodъ челе din Мараmъръшă, кът с'ăă аръtат ла анăл 1359.

Ăntрă ачеста ăn ăă скълат Лъdовікă чел dintъіă ші пре повілі (nemeşi) асънра лăĭ Ладіслав ал II-ле сăă Лаțко domnăлăĭ Валахіеĭ, прекът аратъ хрісовăл чел ла анăл 1360 adăcă, тъкаркъ Ладіслав ăn анăл de акът пă с'ăă бътът, фъръ пътаĭ de къt ăă кънріпс Bidinăл de ла Страшітірă банăл Бългърескă, къчі скріе Търопіе [1]): Dънъ ачестеа (adecъ dънъ ръсбоіăл din Босніа) ăă ăntрат кă таре пътере ăn крăітеа Българіеĭ, кареа ера сънăсъ съптеĭ корone ънгърещі, ші лъънd четатеа Bidinăлăĭ, крăітеа о ăă сънăсă шіе; прінzънd пре Страхімер domnăл еĭ, кареле се пътіа пре сіне ămпърат, ші трімiцъndăл ăn Ънгаріа, вре о къtва време л'ăă цінът съb пazъ отенеаскă ші кăвіінцоасъ ăn Гомпехă четъцăіка епіскопіеĭ din Zагравіа, апоі л'ăă трімісă кă бъкăріе ăndърепt ăn Bidină, ка съ окъртăіеаскъ цеара кă пътеле Маіестатеĭ сале сънт ънеле легътърі ші слăжбе: прекът ăă ші цінът dънъ ачеea прінцăл ачела фъгъdăінцеле фъкăте Маіестатеĭ сале.“

Ашішdереа скріă Петрă de Рева [2]) ші Форесті [3]), іаръ Енгел zіче [4]): „Ăn анăл 1365 Лъdокікă краіăл Ънгаріеĭ ăă лăат Bidinăл din Българіа. Ăn анăл 1366 ăă бътът ачелаші Лъdовікă кă аціторіăл лăĭ Влаїко пре Търчі ші пре Сісman.“ Че de ăă фостă аша, Влаїко сăă Ладіслав, ămпротіва къръіа, прекът ăm zісă, с'ăă фост гътіт Лъdовікă, маĭ наінте de а вені ла арме, ăă требăіт съ се ănпече кă dънсăл.

De ăă веніт Сісman кă Търчіі асънра краіăлăĭ Лъdовікă, пă е de а те міра, пентрă къ ел ера краіă Българіеĭ, пă Страшітірă, кареле ера пътаĭ бан de Bidină. Ші аша de ăă ші лăат Лъdовікă Bidinăл, п'ăă лăат тоатъ Българіа. Вezі челе скрісе ла анăл 1358.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Прекът аратъ хрісовъл de ла Kopnidec[5]., тот дптрѣ ачестѣ анѣ аѣ скрісѣ Dionicie Воївodъл Apdeaлълъї din таѣъра de лънгъ Bidinѣ лъї Петрѣ din Iapa Віце-Воївodълъї съѣ, ка съ апере пре Ioann фііъл лъї Гевѣс din Алтакерекѣ дмпротіва Сасілор din Кънъшѣ ші Валdxidѣ, пентрѣ отаръл Лапъшѣ.

[1]) Joannes de Thur. in chronic. Hung. part. 3. cap. 34. [2]) Petrus de Réva centur. 4. [3]) Antonio Foresti nel tomo 4. del mappamondo libr. 11. [4]) Joann. Christ. Engel in antiq. historia Valachiae part. 1. p. 153. [5]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 2.

Анъл 1366. Дмпъраціndъce фъкъторії de ръѣ дп Apdeал, Лѣdовікѣ краіъл Ѵнгаріеї дп апъл de акът ші лъпа лъї Іълie аѣ трімісѣ Apdелепілорѣ ѣп хрісовѣ, че се афлъ ла Kopnidec[1]), дп карele ачестеа се кънpind маї кѣ сатъ:

„Дптъіѣ. Фъкътоpіі de ръѣ съ се nedепсеаскъ фъръ de алецереа статълъї, ші віna съ лі се доведеаскъ къте кѣ чіпчі-зъчі de търтърії din фелілъ віноваціlор, adекъ a петешілор саѣ a боіерілор кѣ 50 de боіерї, a прощілор кѣ 50 de прощї.

A doua. Прощіі съ съ поатъ търтърісі дп контра боіерілор, чі аша, ка ѣп кінezѣ саѣ цізde dintre Ромъпї, карele de ла краіѣ аре кърцї de кінezат съ апъіпгъ ка ѣп боіеріѣ; кінezъл de рънd съ се сокотеаскъ ка a патра парте a ѣпъї боіеріѣ, adекъ патра кінezї de рънd, съ факъ кът ѣп боіеріѣ; іаръ ѣп простѣ съ се сокотеаскъ ка цізтътате de кінezѣ de рънd, adекъ оптѣ прощі съ факъ атъта, кът ѣп боіеріѣ. Аша терцеа цізdeкъцііle de атъпчі, даръ пе вретіle поастре с'аѣ скітватѣ, къноскъндъce, къ дп тот статъл се афлъ ші бъші ші ръї, дрепцї ші стръмбї.

A treia. Боіерії ші съръщії лор съ пѣ се поатъ прinde ші цізdeка прin четъцепї фъръ пѣтаї кънd се вор гъсі фацъ фъцішѣ дп фаптъ реа.

A patra. Пѣтere пре пѣтere a фаче съ пѣ фіе слобоd сърт дndoітъ nedeапсъ, чі фіеще-чіne съ'шї черче вътътареа кѣ леце.

A чіпчea. Съръшіі съ пѣ се поатъ цізdeка фъръ пѣтаї de domnіі съї кѣ dіpегъторії лор, карії de п'ърѣ фаче дестъл челор че се целъіеск, съ се поатъ сорочі дпаіптеа Воївodълъї, саѣ a Віце-Воївodълъї.

A шеса. Кастеллапії ші алцї цізdекъторї, de вор фаче ръѣ, din dіpегъторіile сале съ се сорочеаскъ дпаіптеа Воївodълъї, саѣ a Віце-Воївodълъї.

A шептеа. Прощіі, карії се вор съръні прin Воївodъл саѣ Віце-Воївodъл Apdeaлълъї, саѣ прin Комітії, карії аѣ пѣтере ла ачеea, de претътіndепеа съ се поатъ прinde.

A опта. Боіерії, карії пѣтаї прin dіванъл Воївodълъї се пот съръні, съръніцї de вор фі, мъкар ѣnde съ се поатъ прinde, ші da Воївodълъї ла nedeапсъ.

A нoua. Пре ревелї ші ръсврътіторї чіne пѣї ва прinde ші da дп мъпіle Краіълъї, ел се кадъ дп nedeапса лор.

A zeчea. Тоате пъріle боіерілор съ іспръвеаскъ дп dіванъл Воївodълъї, саѣ дптрѣ ал Віце-Воївodълъї, пѣтаї каре вор фі пентрѣ тошії, ші вор требві съ се арате кѣ търтърії, съ треакъ дп кѣртеа кръіеаскъ, ка ші акъта.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

А вспре-zечеа. Боіерій съ фіе скѵтіцї de тоатѣ dapea, пѵтаї съ фіе deторї a се рѣdіка кѵ Воївodѵл асѵпра петічілор църій.

А doва-спре-zече. Тот din хрісовѵл ачеста се adeвереазъ, къ Dionicie Воївodѵл Арdеалѵлѵї дп апѵл 1366 ера ші ban de Bidin.

Ioann фііѵл лѵї Гегѵс din Алтакерекѣ атъта сфadъ авеа кѵ Сасій din скаѵпѵл Mediaшѵлѵї, кът ші дп апѵл ачеста doвъ хрісоаве с'аѣ фъкѵтѣ дп партеа лѵї, апѵл de Віце-Воївodѵл Петрѵ din Іарa пептрѵ Хапсфалъѣ, че се афлъ ла Феіерварі[2]), алтѵл de краіѵл Лѵdовікѣ din Алба-Ціѵлії dat дп 13 Іѵліе пептрѵ отарѵл Лапѵшѣ, карeле іаръшї ла Kopnidec[3]) се афлъ.

Копі[4]) дпкъ adѵче ѵп хрісовѣ datѣ din Алба-Ціѵлії дп Съмбъта din naintea сървъторей съптей Маргарете, adекъ дп Іѵліе din апѵл 1366; прin каре dърѵіеще краіѵл Лѵdовікѣ Маґістрѵлѵї Дешеѣ din Цеага a чінчі-zечеа din Мъхал пептрѵ вітеціа лѵї, карea парте се лѵа маї naинте пре сата кръіеаскъ de ла Ромъній din Мъхал.

Тот ла апѵл ачеста аша скріе Anonimѵл Ромъпеск[5]): „Padѵл Bodъ de ла 1366 — 1383, татъл лѵї Мірчеа Bodъ, фрателе лѵї Vladislав Bodъ ла Леатопісіцѣ пѵ есте, чі іаръшї dѵпъ ѵп хрісовѣ ал Мірчеї Bodъ de ла тъпъстіреа Tismana се аратъ, къ аѣ domпітѣ татъл съѣ Padѵл Bodъ, іаръ пѵ аратъ ла че леатѣ; даръ din кърсѵл анілор се вede тоартеа лѵї Ніколае Bodъ а се фі дптъмплат ла 1366, ші щіѵтѣ фііnd, къ Мірчеа Bodъ аѣ domпітѣ ла апѵл 1383, се вede ла тіжлокѣ ліпсъ de анї 17, de ачі се вede, къ дп анїї ачещіа аѣ domпіт татъл Мірчеї Bodъ. Тот дптрѵ ачел хрісов се аратъ, къ аѣ авѵтѣ Мірчеа Bodъ ші фрате пре Danѣ Bodъ, але кърѵіа хрісоаве гъсіndѵсе, е'аѣ ашezатѣ dѵпъ велеатѵл лор. Ачеста аѣ domпітѣ анї 17.“

Ла ачестеа преа вестітѵл Енгел[6]) вine zіче скріind: „Кѵткъ татъл лѵї Мірчеа Bodъ с'аѣ кіемат Padѵл Bodъ; ші кѵткъ ші Padѵл ачеста, ші фііѵл лѵї чел маї маре Danѣ аѣ domпітѣ маї naинте de Мірчеа.“ Ачеаста поате фі adевъратѣ, пептрѵ къ ші Халкокondіла зіче, къ Danѣ аѣ фост аптечесорѵл лѵї Мірчеа: апої Апалії лѵї Гречеапѣ дпкъ дптърескѣ, къ Danѣ аѣ фост фрате кѵ Мірчеа. ші татъл лор аѣ фост Padѵл, карії аѣ пѵтѵтѣ domni dѵпъ Влаікѣ de ла 1372—1383.

Чі ръѣ фаче Anonimѵл, кънd тоатъ хронологіа о тестекъ, кънчі am арътат ла апѵл 1360 къ лѵї

Александрѵ Bodъ і-аѣ ѵрматѣ дп domnie пѵ Ніколае, чі

Ладіслав II-ле, de ѵпії Лацко, de алцїї Влаіко саѣ Влаікѣ саѣ Вълкаікѣ пѵмітѣ, веї, ла 1309, 1360 кърѵіа і-аѣ ѵрматѣ

Padѵл ал II-ле фрате-съѣ; лѵї Padѵл і-аѣ ѵрматѣ

Danѣ ал II-ле, фііѵл чел маї маре, ші ачестѵіа і-аѣ ѵрматѣ

Мірчеа I, прекѵт скріе Халкокondіла[7]):

N'аѣ требѵіт аша даръ Anonimѵл пострѵ съ атеестіче пре Danѣ II-ле фрателе Мірчеї, кѵ Danѣ ал III-ле непотѵл Мірчеї I, нічі пре Ладіслав ал II-ле фііѵл лѵї Александрѵ, кѵ Ладіслав ал III-ле чел de ла апѵл 1451.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. p. 62. [2]) Carolus Fejérvári in analectis tom. 1. Nr. 343. [3])Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 245. [4])Kopi Mss. tom. 31 p. 145. [5]) Anonymus Valachicus cap. 44. [6])Johann Christian Engel in der Litteratur der Valachischen Geschichte Nr. 85. [7]) Laonicus Chalcocondilas de rebus turcicis libr. 2.

Апъл 1367. Daniil Kopnidec [1]) adъче ън хрісовъ кїаръ din оріцінальъ скрісъ, пріn карелe краіълъ Лъдовікъ, din Конропца дп 15 Декетріе але апълуї 1367, таре ші въртосъ порънчеще петешілор ші челорлалцї осташї din тот Арделалъ, ка аша съ се гате ла ръсвоіъ, кът фъръ de зъбавъ съ поаръ порпї кънd ва терце ел дптре дъпшіі, даръ пъ ле спъне дпкътръъ ва съ'і дъкъ. Din алт діпломатъ, каре л'аъ дат фатіліеї Комітілор Вашъ ті еъ дл воіъ адъче ла апъл вііторіъ, ціаръшї се доведеще, къ Лъдовікъ дп апъл 1368 аъ терсъ дп Арделал, ші тотъшї пре Арделенї пъ і-аъ порпітъ дп вре о парте ла ръсвоіъ de ънde еъ дпкіd a пъ фі адевърат че скріе преа вестітъл Енгел [2]), адекъ: къ краіълъ Лъдовікъ дп апъл ачеста с'ар фі бътътъ къ Ладіслав domnъл Валахіеї.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. p. 38. [2]) Joannes Christianus Engel in antiq. Historia Valachiae part. 1. pag. 153.

Апъл 1368. Діпломатъл фатіліеї Комітілор Вашъ, каре л'ам пометітъ ла апъл трекътъ, се афлъ ла Копі [1]) ті съпъ аша:

„Ноі Лъдовікъ din міла лъї Дъмпезеъ Краіълъ Ънгаріеї шчл. фачем дпщіінцаре пріn ръндъл ачестора тътърор кърора се кувіне: къ Дешеъ Вашъ, фііъл лъї Іоann ал фііълуї лъї Емікъ din Цеага, осташъл Новъ кредінчосъ ші іъбітъ, віind дпаінтеа Мъріїї Ноастре къ целе аъ фъкът съ Ні се спъпъ, къ перzіndъce din реа дптъмпларе кърціле Ноастре челе дескісе, каре і ле-ам фост датъ деспре сатъл Мъхал din комітатъл Добочеї лъї ші фрацілор лъї челор маї дп ціосъ скрішї дп каса лъї Ніколае, фрателуї съъ челуї de ън пъпріче, а фіълуї ачелуіашї Іоann, карele, фііндъ дпсъшї Маціструл Дешеъ дп Българіа дп табъра Ноастръ, din ціздеката Дъmпezeеаскъ аъ ръпосат, акъта пъ аъ вре о скрісоаре деспре сатъл ачела, ші с'аъ ръгат къ ътіліпцъ de къltеа Ноастръ чеа кръіеаскъ ка съ Ne мілостівіт а гъсі чева леакъ пептръ ел, ші пептръ фрацїї лъї. Ноі дрептъ ачееа сокотіndъ кредінца шї преа марї слъжбеле пътітълуї Дешеъ, карe къ тоатъ съргъінца ле-аъ фъкътъ дпълцітеї Ноастре дп тоате требіле Ноастре ші але кръітеї Ноастре, пептръ каре ел тъкар къ de маї марї дарърї ар фі вреднікъ, тотъшї дп оаре че ръсплътіре, даръ маї алесъ, пептръ къ щітъ din кредінчіоасъ дпщіінцаре а тълтора, къ дпсъшї Дешеъ ші фрацїї лъї de маї тълтъ време трекътъ аъ тощепітъ, ші акъта дпкъ тощепескъ сатъл ачела къ паче, пътітъл сатъ Мъхалъ, din пътітъл комітатъ ал Добочеї къ тоате фолосъріле ші венітъріле, певъгъndъ сама, къ с'аъ піердътъ кърціле деспре дъпсъл, ачелуіа Маціструъ Дешеъ, ші пріптр'жпсъл лъї Петръ челуї de ън пъптіче, ашішdереа лъї Стефан ші Павл фііlор пътітълуї Ніколае, ші лъї Іоann фііълуї Тотеї, ръdеніілор лъї деспре татъ, ші тощепілор лор, ші ъртъторілор ачестора тътърор, лъпdъ афаръ пре чеілалцї фрацї de апроапе, ші ръdенії але лор, сънт тітъл de дъръіре нова din ноъ лі'лъ дътъ, чіпстітъ ші дърътъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫ кѣdinцъ de anѫrѫreа ші nекіетъчїоасе лndъръптѫ, ка съ'л моцепеаскъ, ціпъ ші аївъ, тънтѫітъ ретъndѫ кѣdinца алтора. Datѫ лn сатѫл Сас-халотѫ a патра zi Съпціорzѫлуї din anѫл Domnѫлуї 1368."

Din diпломатѫл ачеста поцї вedeа къ Лѫdовікѫ краіѫл Ѳнгаріеї лn anѫл ачеста aѫ фостѫ лn Ardeaл, пре ardелені тотѫші пѫ і-aѫ dѫcѫ acѫпра луї Ladислав ал П-ле domnѫлуї Мѫнтепескѫ; ба че е шаї тѫлтѫ, Ladислав лn ачеста anѫ с'aѫ бътѫт кѫ Вѫкасчінѫ пептрѫ ѫчідереа луї Ѳрошѫ, къчї лnсѫшї Енгел[2]) скріе: „Лn anѫл 1368 Влаїко с'aѫ скѫлат кѫ ръсвоіѫ acѫпра луї Вѫкасчінѫ пептрѫ ѫчідереа ціперелуї съѫ Стефаn Ѳрошѫ; кіетъndѫ ші пре Тѫрчї лntрѫ aцівторіѫ; чі Вѫкасчінѫ, прекѫт се вede, de астъdатъ aѫ aшezат пе Влаїко, ші пе Страшімірѫ саѫ кѫ артеле саѫ кѫ фрѫтосѫл."

Ѳрbanѫ al V-ле Папа de ла Рома лn anѫл de акѫт лаѫdъ пре Лѫdовікѫ, къ лn aпїї трекѫцї кѫпріnzind ел Bidinѫл с'aѫ певоітѫ a ѫні пре Бѫлгарї кѫ Бісеріка Ромеї, ші'л лndemnпъ съ факъ аша ші кѫ челелалте церї de прin преціѫрѫ[2]).

[1]) Kopi Mss. tom. 31. p. 141. [2]) Joannes Christ. Engel in antiq. historia Valachiae part. 1. p. 154 [3]) Aloysius Guerra in epit. Const. pontif. tom. 2. p. 531.

Anѫл 1369. Грігоріе фііѫл луї Ioann ал фііѫлуї Іаковѫ de Бетлеанѫ се целѫісе Віце-Воївodѫлуї Ioann, къ віце-кастеллапѫл din Ѳнгѫрацї кѫ doї dirегъторї din Віца aѫ кѫпріnсѫ кѫ пѫтереа de ла dънсѫл піцце пъdърї din Бепdѫ, ші піцце пътънтърї din Малітѫ, каре съпт лn комітатѫл Солпокѫлуї din лѫнтрѫ, dрепт ачееа Віце-Воївodѫл aѫ порѫнчіт конвентѫлуї din Клѫжѫ-Мънъцърѫ, съ трітітъ пре ѫn от ал съѫ кѫ Ladислав Вашѫ, съ черче лѫкрѫл. Хрісовѫл с'aѫ datѫ din Тѫрda лn Dѫшінека чса de dънъ лnъмпareа Крѫчїї лn anѫл 1369, ші се афлъ ла Kорnidec[1]).

Ladислав ал П-ле Domnѫл мѫнтепескѫ лпкъ п'aѫ піердѫтѫ вретеа лnzъdарѫ, чі въzънd кѫ Лѫdовікѫ краіѫл Ѳнгаріеї се гатъ acѫпра луї, лn anѫл 1369 aѫ трекѫт Dѫнъреа лntрѫ aцівторіѫл кѫmпатъ-съѫ Стреапцітерѫ саѫ Страшітірѫ, ші скоціndѫ пре стръжарії луї Лѫdовікѫ din Bidin, aѫ aшezатѫ лntр'лnсѫл іаръші пре Страшішірѫ. Іаръ пре чіпчї mіnорицї, карії проповedѫіа лmпротіва ръсъріtепілор обічеіѫріле anѫсепілор, і-aѫ datѫ пре тъпа преоцілор ші a кълѫгърілор съї цівdече[2]). Кѫт с'aѫ кіешатѫ шіnорицїї ачіа ші кѫт с'aѫ цівdекатѫ, арятъ апалії чіпѫлуї лор, ші dіntр'лnшїї Енгел[3]), лn карії Ladислав ал П.-ле се zіче краіѫл Бассарабѫ. Ачеаста е прічіna ръсвоіѫлуї, каре лл воіѫ скріе ла anѫл вііторіѫ.

[1]) Daniel Cornides Mss dip. tom. 2. p. 79. [2]) Rejachevich in hist. Serviae. p. 314. [3])Engel in antiq. hist. Valachiae part 1. 354.

Anѫл 1370. Nепѫтъndѫ сѫфері Лѫdовікѫ чел dіntъіѫ краіѫл Ѳнгаріеї рѫшітеа ші пасѫба, каре і-о фъкѫсе лn anѫл тръкѫтѫ Ladислав ал П-ле Бассарабѫ domnѫл церії мѫнтепещї, алѫпгъnd пре Ѳнгѫрі din Бѫлгѫріа, ші dънd іаръші Bidinѫл кѫmпатѫлуї съѫ Страшімірѫ, aѫ трімісѫ оасте, ші іаръші aѫ лѫат Bidinѫл, апоі с'aѫ апѫкат de doѫ латѫрї de Ladислав, кѫm аратъ Тѫроцie[1]) zікъnd: „Лnсѫшї краіѫл лn персоапа са din Бѫлгаріа с'aѫ апѫкат de пърціле de преste мѫnte (partes Transalpinas), каре ера сѫпѫсе съптеї ко-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

pone, iarъ de alтъ парте din коло de цeара Съкѣлор кѣ таре оасте, ші кѣ Съкѣіі, ші кѣ петешіі din пърціле Apdeaлѣлуї аѣ трімісѣ пре Nіколае Воївodѣл Apdeaлѣлуї кѣ Cimeon фечіорѣл лѣї Маѣрікіе, ші кѣ алціі din осташіі чеї маї cдравенї, ка съ вадъ пърціле de престе мѣнте лтпротіва лѣї Лаікѣ Воївodѣл пърцілор ачелора, ръсврътіторіѣл, ші ребеллѣл Маіестатеї кръіещі, кареле атѣпчі кѣ таре оасте лешѣіа лъпгъ Dѣнъре лndрептѣл Бѣлгаріеї, ка съ лтпedече тречереа оцілор domнѣлуї краіѣ. Воївodѣл ачеста Nіколае, dѣнъ че аѣ трекѣтѣ кѣ оастea рѣѣл Ілѣтца, ѣnde фъкѣсе Ромънії мѣлте четъцѣічї ші търіmї, ші аѣ бътѣт ѣнеле dintr'лнселе, с'аѣ лптълніт кѣ таре оасте a Воївodѣлуї Лаікѣ, акъріа къпітѣn ера комітѣл Драгшерѣ de неamѣ Ромънѣ, Кастеллапѣл din Dъмбовца, ші бътѣndѣсе фоарте таре аѣ лпвінсѣ Nіколае, ші оторлndѣ пре мѣлцї, пре къпітанѣ л'аѣ фѣгъріtѣ: чі dѣнъ ачееа фъръ de бъгare de сатъ шергъnd маї лпколо, с'аѣ лпкісѣ лп локърї стріmте, лѣтоасе ші неѣмблате, ші лпкѣнцівратѣ фііnd de мѣлцітеа Ромънілор din пъdърі ші din мѣнцї, аколо с'аѣ оторлѣт лтпревнъ кѣ съргѣіторіѣл бърбат Петрѣ Віце-Воївodѣл съѣ, ашіndереа ші кѣ Dешеѣ Вашѣ, ші кѣ Петрѣ Рѣфѣ кастеллапѣл din четатea de Балтъ, ші кѣ Петрѣ ші Ladислав Съкѣіі чеї вітеці, ші кѣ шаї мѣлцї осташі, ші кѣ петешіі чеї маї de фрѣпте. ——— Трѣпѣл Воївodѣлуї Nіколае кѣ таре бътаіе л'аѣ лѣатѣ din мънile Ромънілор, ші л'аѣ adѣсѣ лп Ѳнгаріа, съ'л лпгроапе лп Бісеріка Преакѣратеї фечоареї Маріеї. Маї пре ѣртъ лптѣрпѣndѣсе пороквл, Nіколае Гарра бапѣл din Махъѣ, бърбатѣл чел сіргѣіторіѣ ші вітеазѣ, кѣ пѣтереа аѣ трекѣт оастea крѣіеаскъ пестe Dѣнъре лтпротіва съцетъторілор Воївodѣлуї Лаікѣ, карії арѣпка съцеціле ка плоаіа; ші кът аѣ трекѣт оастea краіѣлуї кѣ шеїчіле, аѣ фѣцітѣ ші с'аѣ стіпсѣ ка фѣтѣл, iаръ оастea краіѣлуї аѣ кѣпрінсѣ Zевріпѣл. Атѣпчі краіѣл аѣ zidit маї лптъіѣ Zевріпѣл, апоі dѣнъ вре о къцїва апі Терцѣл de лъпгъ Брашовѣ din марціпіле церії мѣнтепещі, ші ѣтѣndoѣ четъцѣічіле ле-аѣ лптъріtѣ кѣ стрецеарї ші кѣ балісте англічещі."

Ашіndереа скріѣ Кротерѣ[2], Петрѣ de Рева[3]), ші Бонфініе[4]), кареле пѣтаї de фалъ пѣпе Терцѣл лъпгъ рѣѣл Іерашѣлуї, ка съ се вадъ Ѳнгѣрії a фі бірѣіт Валахіа пъпъ лп Іерашѣ, че п'аѣ фостѣ вре o датъ, кът воіѣ аръта ла апѣл 1377, токма din мъртѣрісірea краіѣлуї Лѣdовікѣ; чі Бъпатѣл Краіовеї акѣші аѣ фостѣ сѣпт Ѳнгѣрі, акѣші сѣпт Ромънї, dѣнъ кът аѣ фост ачещеа, саѣ ачеіа маї тарї, ші маї порокошї: ліша аратъ хрісоавеле челе бътръне, каре маї тот деаѣпа маї мѣлт се прецѣескѣ, de кът тінчіѣніле ачелора, карії кѣ сѣпѣпереа Валахіеї лптреці пѣтаї се ліпгърескѣ Ѳнгѣрілор.

Кѣткъ ръсбоіѣл лѣї Ladислав ал П-ле Бассарабѣ фііѣл лѣї Алексandрѣ ші domнѣл церії Ромънещі пѣ лп апѣл 1367, кът zіче Енгел[5]), чі лп апѣл ачеста с'аѣ лптѣмплатѣ, аратъ ші хрісовѣл лѣї Лѣdовікѣ, кареле л'аѣ трімісѣ лѣї Емерікѣ Воївodѣлуї Apdeaлѣлуї лп партеа лѣї Петрѣ, фііѣлуї лѣї Петрѣ de Кеврѣс, пентрѣ Дешфалъѣ, датѣ din сатѣл Цеѣмце — Geumche, локѣл тъбърърей сале, лптъіа-zi a лѣпіі лѣї Аѣгѣстѣ 1370. Хрісоѣвл ачеста се афлъ ла Kopnidec[6])

Ѳрban ал V-ле Папа de ла Рома, кареле лndemнасе пре Лѣdовікѣ краіѣл Ѳнгаріеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съ се бать къ тоцї Ресерітенії, пебъгънd дп сеатъ ръсбоіул карелe ера съ се апрiпdъ дптре Ромънї ші Ѳнгурї, дп апул de акът, dвпъ кът скріе Раїnaldъ[7]), аша аѣ скріс Клареї въdвеї луї Александръ Бассарабъ:

„Ѳрban шчл. въdвеї луї Александръ, ръпосатулуї Воївod din Валахіа, Клареї, съпътате ші мънтуіре!“

„Ne бакърът дп domnул, іѣбітъ фіікъ! ші мулцътім din inimъ, къ dвпъ кът аш дпцелесъ, Тu луminатъ de Dъхул съпт тоатъ віаца ці-о петречі дп шерbіреа dумnezeeаскъ ші дптре челелалте фапте бune, пе преа іѣбіта дп Хс. фіїка Noастръ Дмпърътеаса Българіеї, фата Та, de ла desбinаре щі ерітічещіле стіптеле, дп каре мултъ време фѣсесе, о аї дпторсъ. Чі фiind къ се zіне къ аї ші алтъ фатъ пре Anna кръіеаса Сербіеї, каре дпкъ ръмасе дп desбinаре ші стіптеле, пре іѣбіреа Та Те doцenімъ, дndemnънъ щі рugът къ deа dincul, ка съ те певоещї а дптоарче пре нуміта кръіеасъ, ші пре алте персоане маї мулте de ла desбinареа ші стіптелеле дп каре се тъвълескъ, ла кредinца чеа адевъратъ, афаръ de каре nu есте мънтуіре, пептру ка съ doвъndещї пре маї мулцї Domnулуї Ііс. Хс. Дпкът есте къ аї чінстіть пре ферічіцїї Апостолї Петръ ші Павел, бісерічіле лор, ші пре Noї къ потірурї de аурѣ, ші къ одъждїї скумпе спре служба Dумnezeeаскъ, пепутънd лъуda десту дърпічіа Та, луї мулцумімъ. Datъ дп Рота ла С Петръ дп 11 калende але луї Февруаріе дптру ал оптулea ап ал Патріархіеї Noастре.“

Луї Ладіслав Бассарабъ domnулуї църїї Ромънещї, кът скріе маї дпколо Раїnaldъ[8]), дпкъ аша і-аѣ скрісъ ачелаші Патріархъ:

„Ѳрban шчл. Noбілулуї бърbатъ Ладіслав Воївodулуї Валахіеї, пофтім акът dарул, прiп карele съ doвъndeаскъ мъріреа чеа вііtоаре.“

„Din оашепї вredнічї de кredinцъ аш дпцелесъ, къ мъкар къ мъртурісещї кredinца ачелуіаші пъсторіѣ, adекъ a Domnулуї постру Ііс. Хс. тотуші зъбовещї афаръ de нумітул стаул, adекъ афаръ de сінул ші аскултареа преа съпцітеї Католічещї ші Апостолічещї Бісерічіѣ Рошеї, маїчеї ші маціstреї тътурор біне кredinчіошілор, афаръ de кареа nu есте мънтуіре, фiindъ дпвълуіт дп desбinареа ші преа мултеле стіптеле, каре ле-аї луатъ de ла маї марії Тъї; ші doаръ крezindъ къ ещї дп статул мънтуіреї пре Търчії чеї фъръ de леце, ші нетічії кredinцеї чеї католічещї, пептру чінстеа луї Dумnezeъ, ші а нумітулуї скаун дї гопещї, ші'ї ції а фі нетічії Тъї. Чі пе паре ръѣ din лъуптру, dакъ nu Те ощещї пре леце, фiind къ nu алтора, фъръ нумаї челор че се ощескъ dвпъ леце, се dъ кънuna чеа dвпъ фрумсеца неашърілор: ші къ атъта шаї ферbінте ръvnім мънтуіреа Та, къ кът маї таре кredem, къ, de Те веї дптоарче din тоатъ inima ла Domnул, къ мулт маї вітеазъ осташъ ал луї Хс. веї фі. Дрепт ачеа Те doцenім дп Domnул ші рugът пре Мъріреа Та прiп чеа din лъуптру тілъ a Dумnezeулуї Noстру, ка, лъсънd desбinареа, ші тоате рътъчіріле, прiп проповедуіреа католічілор ші кучерпічілор бърbацї (de карії се zік а фі мулцї дп цеара Та, маї алесъ din стръдуіреа іѣбітеї дп Хс. фіїче, нобілеї фетеї Клареї маџехеї Тале, карea nu нумаї есте католікъ, чі ші къ мулте вredнічії але кredinцеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші фрагостеї ші алтор фапте бине е дмподобіть), съ вїї секор ла пътітул стъпл, ка пъ-рърея съ ръмъї дитр'жнсъл кь чеілалці католічї, ші съ пріімещї ръсплътіреа чea вечнікъ Къчї Noї, de веї фаче ачeаста, кь кредінцъ ші кь дрептате врет съ Te авет пре Тіне преа ібвіт фіїй, ші съ'цї фім de адівторій дп тоате требіле Тале ші але църії Тале кь граціile Скавпълуї Апостоліческ. Datъ дп Рома ла Съптул Петрь VI. Idъc але луї Апріліе дп ал оптълea апъ ал Патріархіеї Noастре."

Despre Лацко Domnul Молдавеї, прекум скріе іаръшї Райналдъ[9]), ачелашь Патріархь ал Ромеї Урban ал V-ле аша скріе кътръ Архіепіскопул din Прага, ші епіскопіі din Вратіславіа ші Краковіа:

„Урban шчл. Архіепіскопулуї din Прага, ші Епіскопілор din Вратіславіа ші Краковіа."

„Нобілул Бърбат Лацко Dъксул (саъ повъцъіторіул) Молдавеї саъ ал пеатълуї Ромъпеск: Ne-аъ дпцііпцатъ прін ібвіцій фіїй Ніколае Мелсат ші Павел din Свidніц din чіпул Мінорі-цілор, къ ел ші попорул dъкатълуї саъ църії молдовепещї, мъкар къ съ фълескь кь пъ-мителе крещінескь, тотъшї еї ші пъріпцій лор пъпъ актта аь фостъ схісматічї, ші шаї съпт унїї dintre dъншїї: чі прін проповедуіреа ші дпвъцътура упор фрацї Мінорицї adъшї, вреаъ съ се ласе de decвінаре, ші съ пріпеаскъ кредінца, каре о ціпе, дпвацъ ші проповедуіещe католіка ші Апостоліка Бісерікъ, ші съ фіе аскълътторї de Noї, de ортъторій Nострій, ші de съптъ Бісеріка Ромеї, прекът аскълтъ ші алцї прінцї ші неатърї крещіне, ші с'аъ рърatъ de Noї кь ътіліцъ ачелашї Повоцъіторіь, ка търгул съь Серетъ din Мітрополіа Халіцієї, — кареле есте таре, плін de локуіторї, ші вrednікъ de a се ръdіка дп четате, съ'л пътітъ четате, ші съ пънет дитр'жнсъл Епіскопъ католікъ, кареле пре ачелашї повъцъіторіь, ші пре попорь съ'ї дпвеце, ші цінъ дп ziса кредінцъ католікъ, ші алте лъкърърї de фолось а фаче съ Ne мілостівітъ. Noї дрепт ачееа пентрь спъсеніа пъ-мінцілор Dъксь ші попорь, карії зікъ къ еї пърърея се ощескь дп контра нетічілор крь-чїї — Фрънцілор Воастре, — din сфатул фрацілор Nострій прін скрісорї Апостолічещї въ порънчітъ, ка воі саъ доі, саъ унул dintre воі, прін воі, саъ прін алт саъ алцї бървацї кredin-чіошї католічї ші дпцелепцї, de вецї гъсі, къ ътініцї Лацко ші попорул вреаъ съ пріі-теаскъ кредінца чea католікъ кь dea dinсul, лътінатъ, кърatъ, кь ътіліцъ ші кь евла-віе, — пътітул търгь Серетъ ші тот dъкатул Молдовеї съ'л скоатецї, ші съ'л слобозіцї dea пърърea de съпт тоатъ пътереа, domnia, стъпъніреа, ші къdінца ші чea de рънd, ші чea епіскопеаскъ а епіскопулуї din Халіціа, ші de съпт пътереа, domnia, стъпъніреа ші къ-dінца мъкар кърuіа, кареле ар вреа съ аібъ чева къdінцъ бісеріческъ дп търгул ші dъ-катул ачела; фъкънd ші орънduind, ка дп челе бісеріческї пъшаї Скавпълуї Апостоліческь съ фіе петіжлочіт съпъсь: ші dъпъ ачееа пътітул търгь съ'л редікацї ші съ'л чіпстіцї кь пъте de четате, ші тоатъ цеара саъ dъкатул Молдовеї, кътъ се ціпе de пътітул Dъксь съ о dацї ші съпъпещї четъцїї ачеіа, дп челе dъховнічещї, отърънduїторї тарціпіле, шчл. Datъ ла Мънте-Фласконе дп 11 калende a луї Августъ дп апул Патріархіеї Noастре ал VIII-ле."

Біне зіче преа вестітул Енгел[10]), къ пь требъе атестекацї Лацко din Молdова кь

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ладіслав din Цеара Мънтенеаскъ саў Валахіа, пентрў къ бъллеле луї Ўрбанў ал V-ле дпкъ ачеаста аратъ, чі грешаще дптрў ачееа, къ ziче, къ Лацко din Молдова аў фостъ фечіорул луї Сасъ Bodъ, прекът с'аў zисў ла анул 1359.

Лука Валding[11]) adуче алтъ бъллъ а луї Ўрбан ал V-ле, пріп кареа порунчеще луї Ni-колае Мелсат съ тріміцъ 25 de minopiцi дп пърціле Рассіеї, Літваніеї ші Валахіеї, ка съ проповедуіеаскъ дптр'жнселе обічеіурі ле апусепілор.

Іаръ Леквіен[12]) скріе: „Дп Молдова' с'аў пусў епіскопї лътінещі de пе вретеа луї Ўрбан ал V-ле, dintre карії чел dintъіў аў фостъ minopiтул Andreў din Краковіа, бърбатъ фоарте дпвъцат дп скріптурі, ші къ евлавіе, кареле аў шезутъ дп Серетъ. Іаръ уртъторій луї с'аў пусў odatъ din Minopiцi, mi de алтъdatъ din Dominikanї. Астъзї (дп анул 1740) есте епіскоп Ioann Damaskin Лубініескі din чінул Dominikanilor.“

Тот дптрў ачест an аў търіт ші Kazimir краіул Полоніеї, фрателе Елісаветеї тъ-теї луї Людовікъ краіулуї Ўнгаріеї, дп 5 Noembpie[13]), ші аў лъсатъ кръітеа Полоніеї къ diatъ пепотулуї съў Людовікъ[14]).

[1]) Thuroczius in chronica Hung. part. 3. cap. 38. [2]) Cromerus de originibus et gestis polonorum lib. 13. [3]) Petrus de Réva centur. 4. [4]) Bonfinius decad. 2. lib. 10. [5]) Engel in antiq. historia Valachiae part. 1. p. 153. [6]) Cornides Mss. dipl. tom. 2. p. 167. [7]) Odoricus Raynaldus in continuatione Baronii ad ann. 1370. Nr. 5. [8]) Idem Raynaldus ibidem Nr. 6. [9]) Idem ibidem Nr. 7. [10]) Engel in antiq. hist. Moldaviae p. 108. [11]) Lucas Valdingus in annalibus Minorum ad ann. 1370. Nr. 12. [12]) Le-quien in oriente christiano tom. 1. p. 1255. [13]) Engel in antiq. historia Moldav. p. 108. [14]) Joannes de Küküllö f. 192. Ranzanus f. 378. Pistorius f. 767. Author de statu Poloniae p. 20. seq. Timon in epit. chron. f. 51.

Анул 1371. Прекът аратъ хрісовул de ла Kopnidec[1]), Ioann віце-воіводул Apdeaлулуї дп анул de акът аў zълоціт а патра парте din Съпкраіў, кареа о кънpincece дп глоабъ de ла Ioann фііул луї Гереў din Ошорхеіў, пентрў сфada къ Оттон архімандрітул din Мъ-пъщурул Клужулуї, луї Ioann, фііулуї луї Nіколае din Comош-фалъў, пентрў о сътъ de марче.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 248.

Анул 1372. Ла анул ачеста din Heiакевічі[1]) ші Сълцер[2]) аша скріе преа вести-тул Енгел[3]): „Дndemnul каре аў uduc пре Лацко съ се унеаскъ къ бісеріка Romeї, се веde а фі вепіт аша de ла Kazimir († 5 Noembpie, 1370) краіул Полоніеї, прекът de ла Людовік краіул Ўнгаріеї, ші de ла тъmъ-са Елісавета. Ръсвоіул луї Людовік дп коп-тра луї Ладіслав din анул 1367 се веde а фі унплът mi пре Лацко din Молдова de фрі-ка Ўнгурілор ші а Полопілор. Лънгъ ачеаста Лацко аў маї авът ші алтъ прічінъ de а се ună: adекъ Лацко се сътърасе de тъіерea са, ші гъndea, тъкар къ къ грешалъ, къ de се ва фаче католік, маї пе ушор се ва деспърці de дънса. Dpent ачееа с'аў лъсат de аскултареа mітрополітулуї din Халлічіа, сънт кареле фъсесе пънъ акъта Молдова, ші аў ругат пре патріархул Ўрбан ал чінчілеа съ'і пъпъ епіскоп католік дп Серет ла бісе-ріка тергъторіулуї дп наінте mi ботезъторіулуї Ioann. Nъmітул патріарх і-аў пліпіт че-ререа, ші аў пус епіскоп дп Серет пре Andreiў din сътъпца Акуіпітер, къ порекла Ва-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сіто, din чінвл мінорицілор, дховнікл Елісаветеї дн анвл 1370, кареле се двтеще ші Andreiš din Краковіа; чі кэртеа Роmeї пв с'аў плекат съ'л despърцеаскъ de mвіере. Пентрв despърцірea ачеаста Лацко аў ацівпс ші ла Грігоріе ал вспрезечелеа, чі Грігóріе дпкъ пв л'аў асквлтат.“ De веї лва афаръ ръсвоівл краівлвї Лвdовік кв Ladislav domnвл Валахіеї, ла анвл de акэт токта adевърат скріе преа вестітвл Енгел; къчї ші Алоісіе Гверра [4]) аша аў скэртат Бвлла лвї Грігоріе ал вспрезъчелеа: „Патріархвл лавдъ дптоарчереа лвї Лацко ла вісеріка чеа католікъ, ші фоарте се бвквръ; чі дї паре ръў de дшпетріреа мвіерії лвї дп десвіпаре; съ се сілеаскъ Лацко а о дптоарче кв доцепіре de спъсъпіе, ші кв adевърате пілde de кredinцъ;“ тотвмї пв вреа патріархвл съ сілеаскъ пре Лацко, ка съ о лепеde дп орї че тімп: „съ баце de сатъ Лацко, ка пв кэтва трънd кв дъпса съ се десваіере de кredinца чеа adевъратъ, ші съ се дптоаркъ іарътї ла десвіпаре. Dат дп Авепіоп дп 8 калende але лвї Февр8аріе, дптр8 ал 2-ле анў ал патріархіеї 1372, de ла Хс.“

Маї вredпік есте de a се четї хрісоввл лвї Ladislav II. Бассарабў domnвл Валахіеї din анвл de-акэт, кареле се adэче de Kopnidec [5]) ші сэпъ аша:

„Ladislav воіvodвл церії мвптепещї, Банвл de Zевріп ші Dвксвл дмплъпъреї чеї нове din цеара Фъгърашвлвї, дпцііпцът пре тоцї чеї de акэт ші чеї віїторі: къ шанцістрвл Ladislav съргвіторівл осташў, фіівл репосатвлвї Іапош Мещер de Dобка, пепотвл Банвлвї Miked, рвdenia Noастръ чеа іввітъ ші kredinчіоасъ, кънd с'аў фъкэт слобод de Преа мъріtвл Прінцівл Лвdовік Лвmінат Краівл Вигаріеї, ші Noї ерат дпкъ пврвреа сэпт цівг, ші дп граціа пвмітвлвї Краіў, аш фі стрънсў таре оасте дмпротіва Тврчілор челор фъръ de кredinцъ, ші а Дмпъратвлвї de Тірпа (Тріпов) дп Българіа, ачелашї Мацістрв Ladislав de Dобка, съргвіторівл шаї сэс пвміт осташў, карпеа поастръ, ші съпцеле пострв din пъцере, кв Noї, ші кв оастеа Noастръ с'аў гръбіт дмпротіва тірапілор ші а некredinчіоцілор Тврчї, ші а дмпъратвлвї din Тірпа, ші пъвълінd асвпра лор, ші фъкънd аколо вітеціе боіереаскъ ші de чінсте пептрв кredinца крещіпеаскъ, аў добъndіт граціа Преа лвмінатвлвї Прінцівлвї Лвdовік Краівлвї Вигаріеї, аша, кът ачеста Ladislав Мещер de Dобка дп пъвъліреа асвпра пвміцілор некredinчіошї пептрв а тот пвтерпікл Dвmnezeў, ші чеа маї сэс zісъ граціе а Краівлвї, пв ш'аў дпторс вре одатъ капвл съў дпапої de фрікъ, ші dвпъ че ам квпоскэт, въzвт ші гъсіт тот deавна атъта кredinцъ дп ачелашї Ladislав, din партеа Domnвлвї Краівлвї Нострв, мі а Noастръ, і-ам dat ші дпсъмпат лвї пептрв впеле слвжве kredinчіоасе ка ачестеа, каре пврвреа Ne-аў фъкэт, ші пептрв дмпъртъшіреа съпцелвї кв каре съптет легацї, оратвл саў търгвл Шеркkепген (Scherkkengen доаръ Шеркаіа) din цеара Фъгърашвлвї de лънгъ Олтў, кв челе че се цін de дъпсвл. Аніші дереа сатвл Венеце, сатвл Коцалад, сатвл каре се кіатъ Апакалдъ, сатвл Добка, кв тоате къdinцеле ші пърціле лор, прекэт ле тощепіа ші ле авеа оарекънd фііі лвї Варпава, ка пврвреа съ ле тощепеаскъ; ші пре ачелашї Ladislav de Dобка рвdenia Noастръ чеа іввітъ, кареле дмпревнъ кв Noї аў фост кredinчіос ші свпвс

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Преа луминатулуї Принцулуї Людовік, луминатулуї Країулуї Унгарієї Домнулуї Ностру челуї фіреск, дл дмбръкът, ші дмпърърім дп врікъріле ші тошіile маї сус zice сънт кредinца Ноастръ, ку ачеаста kondiцie: De се ва дптъмпла, ка оаре-кънd съ тоаръ ачелашї Ладіслав de Добка непотул Банулуї Mikeд, Ніколае фіиул луї Ладіслав Довка, сай фата кареа ва ретъпеа дупъ дънсул, сай вор ретъпеа, сай унул dintre дъншії, ші ачеіа карії се вор паще din дъншії, de ачі дпаінте, пумітул търг Шерккепген ші маї наінте zиселе сате ші тошіі, требуе ку къdinцъ de врік съ ле тощепеаскъ пъръреа пре рънd, кареа о фъгъдуім сънт цiърътъпътул кредinцеї ші ал капулуї, фъръ de а се мута, пічї сь требуім сай съ пътет кіема дпапої кувънтул, прекум л'ам dat ші дптърїт ку цiърътъпътул Ностру. Кареа donaцie сай дърuire атунчї о ам фъкут iубітеї рudenieї Ноастре луї Ладіслав de Добка, ші уртъторілор луї dea пъръреа, кънd ерам дп мулт граціе ла Домнул Ностру Людовік краіул Унгарієї. Drept ачеea не ругът Преа луминатулуї Домнулуї Ностру челуї фіреск, ші уртъторілор луї, ка съ дптъреаскъ ачестеа кърцї але Ноастре, ші donaцia Ноастръ аша съ о дмпътерпічеаскъ ші стътуіаскъ iубітеї рudenії ші фрателуї Ностру, прекум с'ай zic пентру уртъторії Нострії, карії вор урма дп Domnia Воіводатулуї Ностру: ші Баронілор не ругът, ші асешепеа порунчім, ка съ пу ватеме ачестеа кърцї але Ноастре, пічї съ ле кіеме дпапої, ка съ пу се рътпъ цiърътъпътул Ностру дмпротіва спъсънієї ші дп пагуба сфлетулуї Ностру: къ donaцia Ноастръ чеа фъкът iубітеї рudenieї Ноастре луї Ладіслав de Добка, сургуіторілуї осташу прекум се кuprinde дп пацina ачеаста, пентру преа кredinчіосасе службе с'ай дптътплат арътъndусь vrednik дпаінтеа Ноастръ, ші аў-dобъndit ачеа donaцie, ка пъръреа дмпревънъ ку уртъторії съ съ тощепеаскъ маї сус пумітеле сате. Ші de ам вреа Ноі, сай вре унул din уртъторії Нострії de ачі дпаінте, кърціле Ноастре ачестеа, ші маї сус скрісъ donaцia ачеаста, а о кіема дпапої, а о дмпedека, а о луа дпдърътъ, ші кърцеї ачестеа ші donaцієї с'ар дмпротіві, съ фіе преste ачела, сай ачеіа тъпіа ші iуцітеа тъпіеї луї Dumnezeu, а феричітеї вirgure Марієї, а тутурор Съnцілор, тъпіа Съnцілор Край Стефанъ, Ладіславъ, Емерікъ, дптру а крора маї сус zиселор тутурор мъртурісіре ші търіme dea пъръреа ам фъкут съ се скріе ачестеа, ші съ се дптъреаскъ ку печетеа Ноастръ чеа маї маре. Dat дп Арdішъ дп кuртеа Ноастръ сънт унул Domnulуї 1372, дп zioa despърціреї Апостолілор маї de кърънd трекутъ."

Zіче Kornidec dупъ че аў скріс хрісовул ачеста, къ печетеа спънzурь de dънсул акъцатъ ку шіnор de мътасъ рошіе. Пагубъ къ п'аў дпсъмnат че цimір аў фост дп печете, ші de unde аў скріс хрісовул. Bezі ші челе de ла анул 1284, каре тоате маї мулт се дптъреск прin хрісовул ачеста, din кареле тотуші съ пу дпкizі, къ доаръ цеара мънтеneаскъ пре вретеа ачеаста аў фост сънсъ луї Людовік; къчї Ладіслав П. Бассараб нумаї пентру двкатул Фъгърашулуї ші Бънатул Краіовеї, каре ле добъndice de ла краіул Людовік ка съ рътъnъ пачнікъ ші апістъторіў асупра Търчілор, ера сънсъ ачестуіа, кум се ва арята ші маї апріат ла анул 1377.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Pelachevich in Historia Serviae p. 319. [2]) Sulzer tom. 8. p. 546. [3])Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 108. seq. [4])Aloysius Guerra in epit. constit. pontif. tom. 2. Nr. 14. [5])Cor[illegible]es Mss. dip tom. 1. pag. 43.

Анъл 1373. Кътѣ скріе пред вестітъл Енгел[1]) ла анъл ачеста despre Bordan Bodъ din Молдова, тоате съпт бърфеле, кътъ с'аў арътатъ ла анъл 1359, ачелеа, каре ле скріе Стрінковскі[2]) despre кіетареа луі Георгіе Коріатовічі ла domnia Молдовеі, апоі пічі къ се цін de анъл de акът, дъпъ кът ар вреа Енгел[3]), чі de анъл 1331, саў пъ къ мълтъ маі тързіў. Vezі пре Басіловічі[4]).

Ан анъл 1373 с'аў стътъітъ ші Балкъ къ Dragъ фечіорій луі Сасъ Bodъ ан сатълъ Бочко din Маратъръшъ, прекът араць хрісовъл, че се цine ан архівъ, преапълцатеі кътърі Унгъреці de кърте din Буda[5]), din каре хрісовъ се vede, къ шаі мълте сате аў добъndіt атъпчеа Балкъ ші Dragъ. Din Dragъ ачеста с'аў пръсітъ апоі Dragфі чел вестіт din Белтехкъ, пре кареле чіне 'лъ ва zіче, а пъ фі фостъ Ромънъ de віць ші съмънць?

[1]) Engel in antiq. historia Moldavae p. 109. [2]) Strikovski p. 418. [3]) Engel l. c. [4]) Joannitius Basilovics de Fundatione Koriatovitsiana. [5]) Relatoriae statutoriae in Bochko filiorum Zaz Vajvodae Balk et Drag.

Анъл 1374. Преавестітъл Енгел[1]) скріе: „Прекът съпт Лацко din Валахіа се vede а се фі фъкът епіскопіа din Мілковъ, токма аша с'аў фъкът епіскопіа din Серетъ съпт Лацко чел din Молдова, ші с'аў фъкътъ ан анії 1370, 1371, 1372.“ De ан целе Енгел къ епіскопіа Серетълуі с'аў фъкът ла анії ачещіа, біне zіче: даръ de zіче, къ ші епіскопіа Мілковълуі тот ла ачеіа анї с'аў фъкътъ, мълт се лпшелъ. Пентръ къ скріе Раіпалд[2]): „Ка съ лптълцеаскъ ші ан Валахіа леџеа католічеаскъ, вікаріъл луі Хс аў сокотітъ съ факъ лпт'жпса сквп епіскопескъ, фііnd къ пъцінї преоцї унгъреці слъџіа таїпеле ла Ромънї, ші ачеіа лпкъ пъ се ловіа ан ліпъ ші ан пъравърї къ Ромънії, de unde веніа, de шъріреа dъmnezeeаскъ ан неатъл ачела пъ се пътеа лъці, ші маі мълт се пъдъждъіа, de лі се ва da епіскоп лтнодовітъ къ фріка луі Dъmnezeў, ші къ лпвъцътъръ, ші кареле съ щіе ліпва Ромънеаскъ. Drept ачееа аў скріс Архіепіскопілор din Стрігон ші din Колоча, ка лнцелегъндсе къ Лъдовікъ краіъл Унгаріеі съ черче, ан че четате съ се пъп скавпъл епіскопескъ, че отаре ар требві съ аібъ епіскопіа, ші съпт каре Мітрополітан съ фіе: іаръ мінорітъл Антоніе din Спалатъ, кареле мълт се остепісе ан лнтоарчереа Ромънілор фіреар харпікъ de а пърта сарчіна Епіскопіеі.“

Ашішdереа скріў Спondan[3]), ші Брентан[4]); іаръ Baddingъ[5]) адъче пре ларгъ Бълеле луі Грігоріе ал XI-ле, каре ле-аў datъ din Авеніон ан Октомвріе ал анълуі 1374, ші din каре аў скрісъ Раіпалдъ ачестеа.

Дрехслерў[6]) лпкъ скріе: „Пре Марк Кревіч деспотъл Българіеі къ тоцї боіерії луі л'аў стіпсъ Баіazет ан ръзвоіъл din анъл 1374.“ Ашішdереа скріў Фабрікіе[7]) ші Егнатіе[8]).

[1]) Joannes Christianus Engel in antiq. hist. Moldaviae p. 108. [2]) Raynaldus in continuatione Baronii ad ann. 1374. Nr. 9. [3]) Spondanus ad ann. Chr. 1374. Nr. 1. [4]) Ignatius Brentanus in epitome

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

chronologica ad ann. Chr. 1374. [5])Lucas Vaddingus in annalibus Minorum ad ann. 1374. Nr. 7. et 8. [6])Volfgangus Drechslerus in Chronico p. 82. [7]) Georgius Fabricius in volumine rerum Germaniae magnae. [8]) Joannes Baptista Egnatius de Romanis principibus libr. 2.

Anul 1375. La anul de acum, ачест хрісов adуче Koni [1]), каре се ціне de преалумината фамілие a Комітілор Вашъ, ші сунъ аша:

„Noi Ladislav Vice-Voivodul Ardealului adучет aminte, къ ун октавеле Сфінціорзлуі акуста dekъrund трекуте Ladislav fiul lui Deшеў din Цеага venind унаінтеа Noастръ, ун фортъ de тъдъманъ аў фъкут съ Ni се сунъ, къ Ротънії din Ошорхеіў merъund ла четъцуіка Унгурашлуі, аў venit ла сатул съў Сахътардў noaптеа ку пътереа, ші стрікънd гардул слъцій сале ал lui lanko, аў dusў ку еї патру-zeчі de oі але сале ку mieї унпрежънъ ка ніще фурі, din нъмітул Ошорхеіў ешind, ші аколо унтърпъндусе. Despre карea фаптъ аў поftit съї дът къръі de тъдъманъ, каре і ле-am ші datў, adукънd ачееа dipentatea ку cine. Datў ун Съптімбрз a опта zi. a терміnului un anul 1375."

[1]) Kopi Mss. tom. 31. p. 135.

Anul 1377. Хрісовул, карele л'am фъгъдуіт ла anul 1372, се афлъ ла преалуминъцатул Daniil Kornidec [1]), ші сунъ аша:

„Noi Людовікў din mila lui Dумnezeў Краіул Унгаріеі, Полоніеі, Далмаціеі, Кроаціеі, Рамеі, Сервіеі, Галліціеі, Лодомеріеі, Куманіеі ші ал Българіеі шчл. унціінцъм прекоці карії вор vedea ачестеа, къ, пентрз къ credinчіошіі Noстрії, бътрънії, цівdечії, цівроції ші тоатъ комунітатеа Сасілор din скаунул Брашовлуі, Новъ ші съптеі короанеі Noастре нъдъреа ші пекъртат аша de credinчіоасе ші аша de плъкуте шербірі не аў фъкут, кът ун арътателе vrednічії але лор inima Noастръ преа лін с'аў odихніт, маі алес пентрз къ, акум песіліцї ші пептецицї, чі din воіа ші дърнічіа лор ун комун аў фъгъдуіт, къ ун піатра луі Tidрік вор zidi четъцуікъ новъ ку пропріа са мункъ, ші о вор гъті ку кіелтуелеле лор, ші пъдъреа de аколо, dunъ воіа Noастръ, о вор тъіа ун лунг ші ун лат о вор лъzui, ші о вор облі, adукънd ші dund петрі, варў, лемне, ші алтеле, каре вор фі de ліпсъ ла zidirea нъмітеї четъцуічі, плътind еї zidарії, съпъторії петрілор, ші къръшії. Пентрз ачееа ші Noі din ун протівъ унеле фапте ка ачестеа врund съ ле ръсплътім ку граціе Кръеіаскъ, воім ка сателе маі ун ціос нъмите: Bondenox, Четатеа новъ, Рошноў, сатул Волкан, Цidinec, Мъргенърг, сатул Nучілор, Ръпа рошіе, сатул Хелтевен, Мунтеле Міереї, мунтеле съптулуі Петрз, Брігонdорф, ші Торталеп кіемате съ се ціпъ de ачееаш четате але съптеї Коропе ші de ачі унаінте, прекум с'аў ціпутў ші пънъ акум, ші лъкуіторії сателор ачелора съ фіе datорі a слуші кredinчіошў ку ачееашї четате, ші оamenії нъмітелор сате, пъдуріле, апеле, вънатуріле, пескуітуріле, ербуріле, ші къшпуріле, каре съптў унтре отаруле лор челе adевърате, dunъ векіў обічеіул съ ле аїбъ ун комунъ; къмпул Търчанў (Turchan) кіематў, каре се ziче a фі унтре метеле zicеї четъцї, de ва фі аша, ункъ съ фіе ал лор; іаруш фъгъдуім, къ de ва veni ла мъпіле noастре цеара мунтенеаскъ, прекум пъдъждуім din воіа луі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Domnezeŭ, atuncĭ trĭbuiaŭ saŭ dapea ce s'aŭ obĭcinuit a se da Maiestatei Noastre la Arburea Porție, vomŭ porunci ka sŭ se kulegaŭ la cetățuĭka aceea nouŭ, ka credinciosii Nostrii Sasi resplătirea nemiteĭ sale șerbirĭ și muncĭ ku atăta mai bine sŭ o simțŭ, fugăduind și aceasta, kŭ pre dănșii în plătirea trĭbuiaŭlui, karele Ni'l plătesku Nouŭ în numita cetate, dănd kum vom ținde ka, ĭ vom ușura. Iaru în timpul, pănă kând va veni țeara muntenească la mâne Noastre, adecă orĭ împărății credincioșii Sasii Nostrii, dănd kădințele și obĭceiurile lor cele veki, altŭ trĭbut sŭ nu dea fără numai în numita cetate. Totuși ruskirătŭ, kŭ avem și ținut pentru de a nâne în numita nouŭ cetățuĭkŭ și în cetățuĭka Heltevin comitĭ, ținzdeĭ și kastelanĭ, mukarŭ ungurĭ, mukar teutonĭ saŭ nemțĭ, mukar de alt neam, pre karĭ vom voi, karĭ vor ținea pre aceiașĭ credincioșii Sasii Nostrii în toate kădințele și obĭceiurile lor cele veki. Adăugând și aceasta, ka, de ce va întâmpla sŭ teargu ținzdecĭi Nostrii la dănșii, sŭ fie datorĭ ale da în tot anul un prunzŭ, o chimă, și un kal prețuit în 20 florinți, totuși dănd kum va aduce ku cine slobozenia lor, înțelegându-se aceea, kŭ despre ținzdekățile și kădințele lor sunt datorĭ a răspunde komitilor în lokurĭ și'n timpurĭ kuviose. Întru a krora mărturie, dăm acestea, kare le vom da sunt cu mare pecetea a Noastră, când Ni se vor aduce înderept. Datŭ în Zolĭ în sărbătoarea ferichitei Elisaveteĭ în anul Domnului 1377.“

Iată ku treĭ lukrurĭ se dovedesku din hrisovul aceasta:

Întâiŭ ku țeara muntenească saŭ Valahia până în anul de akum n'aŭ fostŭ sunt Ungurĭ, fără numaĭ kât aveа pădzde kraiul Ludovikŭ, kŭ o va dobândi; chi aŭ murit ku pădzdea, ka și cheilalțĭ kraĭ ungurești.

A doua, kŭ Terțiargul nu s'aŭ zidit îndată dănd bătaia ku Ladislav al II-le Bassarabŭ Domnul Valahiei, kum scrie Hanper[2]), chi maĭ târziŭ.

A treia, kŭ Sasii din vidikul Brașovului era osebiți ku kădințele de cheilalțĭ Sasi.

Adăuge Kornidec[3]) și alt hrisov al kraiului Ludovikŭ, karele l'aŭ datŭ din Kașovia în Dominika cea din naintea Sânpetrului din anul de akum, din karele hrisov se dovedește kŭ Ludovikŭ aŭ fost trimisŭ în Ardeal pre Dimitrie episkopul Zagrabiei și kancelarul sŭŭ, și pre Nikolae de Zechŭ banul Kroației, ka sŭ îndrepte meterele între bunurile fiskușești și cele bisericești, karĭ aŭ îndreptat și meterele Aisdului între kapitlul din Belgradŭ, al kăruia era Aisdul, și între boierĭ din Trăskŭ.

Neavându Ludovikŭ cel dintâiŭ kraiul Ungariei fechiorĭ, fără numaĭ doue fete: pre Maria și pre Hedviga în anul 1377 aŭ logodit pre Maria dănd Ciucimundŭ fechiorul lui Karol din Brandeburgŭ, și strângând țeara, aŭ fukut sŭ vie pre Mariei, kŭ vor fi kredincioșĭ, kăria apoĭ i-aŭ datŭ tutor pre Palatinul Nikolae Garra[3]).

[1]) Daniel Cornides mss. dipl. tom. 3. p. 46. [2]) idem Cornides ibidem tom. 2. p. 84. [3]) Joannes de Kükülö f. 197. Bonfinius f. 251 — 360. Petrus de Reva f. 27. Thuroczius f. 200. Timon in epitome chronologica f. 53.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анъл 1378. Kopnidec [1]) ші ла анъл ачеста adъче-ън хрісов, карele съпъ аша: „Чінстіцілор бърбаці Капітълълві Бісерічіі din Apdeal, Domnilor ті Претінілор съі, Ioann Віце-Воіводъл Apdealълві претепшъг къ чінсте! Зіче Ioann фііъл лві Ніколае din Вісок-па дп персоапа Doamnei тъіерії сале, adекъ а фетеі ръпосатълві Міхаіл фііъл лві Хепніпгіе de Шегъшвар, къ Doamna тъіереа са, dъпъ обічеіъл чел векіў ші пріітіт ал църъ, ар вреа съ дптре дп стъпъніреа сатълві Kund-дптрегў, дп цінътътатеа сатълві Хondорфў, дп а патра парте а сателор Гоган, Ібашфалъў, ші Diакъш, de пъ'і ва ста чінепа дпротівъ. Despre каре въ черкът къ dрагосте, ка съ трімітеці отъл востръ мъртъріе вrednікъ de кредінцъ, дпаintea къръіа Toma фііъл лві Акъшў de Боліа, саў Dionicie фііъл лві Ніколае de Xidergiz, саў Петръ фііъл лві Павел din Блажъл de сесў, саў Грігоріе тот de аколо, пефііnd алцій de фаць, отъл постръ мергънd дп фаца пътітелор сате, кіетънd аколо пре тоці вечінії ші комтетанії, ачеле пърці de тошіе, каре съпт дп пътітеле сате, dъпъ прівілецioапеле воастре, каре ле веці фаче despre дъпселе, къ тоате фолосъріле лор съ ле стъпъніў Doашпеі пътіте, съ ле тощепеаскъ пъръреа къ ачееашї къdінцъ, карea се къпоаще а о авеа, de пъ ва фі дпротівіре; еар пре дпротівіторі de вор фі, съ'і сорочіці дпаintea Noастръ шчл. Datў дп Съптітбрие дп октавеле сърбъторіі ферічітълві мъртърісіторілві Мартін, дп анъл Domnълві 1378."

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 2. p. 50.

Анъл 1379. Чіне грешеще тетеіъл, ачела касъ статорнікъ пъ'шї ва фаче. Токта аша с'аў дптъмплатў ші къ преа вестітъл Енгел [1]), къ печетінd хрісовъл, каре л'ат adъсў ла анъл 1359, пре Богdan Водъ дл пъпе dъпъ стръпепотъ-съў Лацко чел din Молdова, че de пъ ар фі фъкът, ла анъл de акът пъ ар фі атестекатў тоатъ історіа, прекът о атестекъ, чі ар фі лъсатў авторії, пре карії adъче, дп zілеле сале челе adевърате, ші ел ар фі рекпоскутў, къ Петръ Мъшатў, фііъл лві Лацко, dъпъ пърере аў domnit 16 анї. Тъ маї четеще, каре ле-ат скріс ла анъл 1359, ші ла анъл 1373.

[1]) Joannes Christiannus Engel in antiq. historia Moldaviae p. 110.

Анъл 1380. Ла анъл ачеста Daniil Kopnidec adъче доъ хрісоаве bredniче de а ёе тіпърі пептръ deскъркареа історіеі Apdealълві; dintre каре чел dintъіў [1]) съпъ аша:

„Чінстіцілор Претінілор съі Конвентълві бісерічеі din Клеж-мънъстіръ, Ioann віцеводъл Apdealълві претепшъг гата къ чінсте! Съ щіці, къчі къ дп октавеле Съпціорълві Стефан літератъл din Съпцер, лепізіт прокаторъл лві Іов фііълві лві Грігоріе din Съмпъртін, пептръ ачелашї Іов аў ръскътпърат цінътътатеа сатълві Міке кіемат (карea о аў фост zълоціт Грігоріе татъ-съў пептръ 12 марче de арцint, сокотind тоатъ марка дп 72 de грошіце, ръпосатълві Авъстін din ачееашї Міке, dъпъ кът аратъ кърціле чінстітълві Капітълълві din Apdeal) акът дпаintea поастръ, ші дпаintea лві Ioann фііълві ачелаіашї Авъстін, дпаintea лві Петръ Бабо, а лві Міхаіл фііълві лві Бласіе, а лві Етерік стрътошълві din ачееашї Міке, ші дпаintea лві Ioann фііъл лві Петръ din Сілацісег къ ачелеашї 12 марче dъпъ цінереа скрісоареї търіталві бърбат Domnълві Ладіслав Воі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

водълъї Ардеалълъї ші комітълъї de Солнок, карея къпринде модрл ші форма ціздекъції лъї, ші дъпъ пророгата поастръ. Дрепт ачееа пре претенціълъ вострь въ черкът къ deadinсъл, ка съ трімітіцї отъл вострь пентрь търтъріе вредніkъ de кредінцъ, лпаінтеа кърміа Іоann фііъл лъї Беке din Съптъртін, саъ Петрь din Dinделег, саъ Іоann Тоът din Чотъфаіа, саъ Георгіе фііъл лъї Къртъл din Корпаde, саъ Dімітріе тот de аколо, пефіind алцїї de фацъ, отъл поастрь тергънd лп фаца пътітълъї сат Міке къ вечінїї ші компетанїї, ші къ ачелашї Іобъ, саъ леціъітъл прокаторл лъї, токта ціътътатеа сатълъї къ тоате фолосъріле ші венітъріле еї съ о стътъеаскъ лъї Іобъ фііълъї лъї Грігоріе къ ачееа къдінцъ, къ карея се къпоаще а Фі-а лъї, ка съ о тощепеаскъ ші аївъ, пефолосінd чева лшпротівіреа пътіцілор Іоann din Сілаџісег, Міхаіл фііълъї лъї Бласіе, Іоann фііълъї лъї Авгъстін, Емерік стрътошълъї лъї Петрь Бабо, ші а алтора тъкар кърора, ші фъкъндъсе ачестеа, ачеіашї оатенїї ал поастрь ші ал вострь аколо іобаџілор, карїї вор вені лп партеа лъї Іобъ, съ ле спънъ ші порънчеаскъ къ къвънтъл поастрь, ка de къtва ар вреа оарїї карїї дінтре дъншїї а се мъта de пре локъл ачела аівріlеа, съ се мъте пънъ а чінчї-спре-зечеа zі de ла zіоа статъцієї, плътінd терраџіъл ші алте даторїї шаї паште, ші дъпъ ачестеа съ не скріеці претепеще, кът аъ кърс тоатъ статъціа, дъпъ кът се къвіне. Dат лп Съптітбрь а опта zі а пътітълъї термін лп анъл Domпълъї 1380.“

Ал доілеа іъръшї [3]) съпъ аша:

„Ноі Конвептъл Мънъстіреї ферічітеї Маріеї Вергъреї din Клож-мънъщър лпщіінцът, къ дъпъ ціпереа скрісорії мърітълъї бърбат Domпълъї Ладіслав Воіводълъї Ардеалълъї, ші Комітълъї de Солнок, пріп карея аратъ модрл ші форма ціздекъції сале, ка Іоann Геreъ, Грігоріе ші Ладіслав фіїі лъї Гереъ din Вашархеіъ, Ладіслав ші Тома Кетеn din Сотош-фалъъ, ші Ніколае фііъл лъї Іаков din Мънъщър, къ 14 лънгъ сіне съ ціврe лп протіва лъї Ніколае фііъл лъї Ніколае din Валкоп, ші лпротіва лъї Ліе фііълъї лъї Георгіе din Сотош-фалъъ лп октавеле челе трекъте але Съпціорзълъї despre ачееа, къ еї din преънъ къ аї съї лп съмбъта din паштеа Съпт-Мъріеї марї чеа трекът лптрартацї ші къ пътереа, din Сън-Міхаітелке къ 62 de каре, бъкате п'аъ дас лп сатъл лор Берінd, ші съпт лптрь ачееа токта певіноваці, пентрь ачееа нічї аъ фъкът пагъбъ de 600; каре ціврътжнт л'аъ ші фъкът лпаінтеа поастрь ачеіатї Іоann Гереъ, Грігоріе ші Ладіславъ фіїі лъї Гереъ, Ладіслав ші Тома фіїі лъї Кетеn, ші Ніколае фііъл лъї Іаков къ конціъраторії лор, прекът се къdеа. Dат а доза zі а зіесълъї термін лп анъл Domпълъї 1380.“

Тот ла ачест анъ аша скріе Дъкаціе [3]) despre Маріа фата лъї Лазар Despotълъї Сервіеї зікънd: „Despina, пре карея алцїї о пътеск Маріа, с'аъ мърітат маї лпаінтеа дъпъ Сісman, пре карele Лаопік лп пътеще ал Одрісіілор, Лъккарі ал Българілор, алцїї ал Молдавіеї Краіъ, апоі с'аъ мърітат дъпъ Страшімір Балза, Domпъл атъпдърор Зептелор.“

Сісman п'аъ пътът Фі краіъ нічї ал Сърбілор, карії се лпцелег пріп Одрісії, нічї ал Молдовеї, чі аъ фост ал Българіеї, прекът с'аъ арътат ла апії трекъцї, маї алес ла анъл 1350, унde ші ачееа с'аъ арътат din ачелаш Лаопік, къ Сісman маї лптъіъ аъ фост лъат

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пре фата Сълтанълъї Амърат. Везї ші ачелеа каре ле воіъ скріе ла анъл 1389 деспре ачеста.

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 7. p. 532. [2]) Idem Cornides ibidem tom. 1. p. 250. [3]) Carolus Ducangius de stemate Despotarum Serviae et Rasciae.

Анъл 1382. Форести[1]) скріе: „Ын анъл 1381 мърі Лъдовік чел dinтъіъ, ші Ромъеіі, Българії ші Ромънії, чеї маї adece-орі ынвінші ші сънъшї de дънсъл, дшї тъіаръ барвеле ын сешп de целе. Ын Унгаріа ынкъ треї anї аъ цінът целеа фъръ de помпе, ціокърі ші оспеце пъбліче.“ Чі прекът аъ грешіт анъл, аша і се поате креде ші ын челелалте; пентръ кь Лъдовік чел dinтъіъ краіъл Унгаріеї п'аъ мъріт ын анъл 1381, чі ын анъл 1382, дънъ че аъ тръіт anї 55, лъпї 4, зіле 6[2]), ші аъ стъпъніт anї 40, лъпъ 1, ші вр'о кътева зіле[3]), ынтръ а къръіа лок Унгърії аъ ынкоронат пре Маріа фата лъї чеа маї маре пь кръіеасъ, чі краіъ[4]); іаръ Хедвіга а доъа фатъ а лъї Лъдовік аъ dobъндіт Полоніа, ші с'аъ мърітат дънъ Владіслав Іагелло Дъксъле Літваніеї[5]).

[1]) Antonio Foresti nel quarto tomo del Mappamondo istorico libr. 11. [2]) Georgius Jeremias Haner reg. Hung. periodi 12. §. 234. nota x. [3]) Joannes de Küküllö f. 198. Ranzanus f. 378. Paulus a Paulo f. 724. [4]) Thuroczius f. 200 seqq. Bonfinius f. 355. Paulus a Paulo l. c. Ranzanus l. c. Timon in epit. chron. f. 53. [5]) Thuroczius f. 197. Bonfinius f. 351. Author status Poloniae p. 21. Nr. 6.

Анъл 1383. Маріа фата лъї Лъдовік челъї dinтъіъ, дънъ че с'аъ ынкоронат краіъ, ші пь кръіеасъ Унгаріеї, кът с'аъ арътат ла анъл трекът, ынdatъ аъ ынчепът а окърмъі кръіпеа дънъ плъпереа тъторълъї съъ Ніколае Гара, ші ынтре челелалте ын анъл de акът аъ dat лъї Балкъ ші фрацілор лъї хрісовъл ачеста, карele се афлъ ла Корnidec[1]), ші съпъ аша: „Екселенціеї сале Доампеї лор Доампеї Маріеї din міла лъї Дъмпезеъ Кръіасеї Унгаріеї, т. ч. Dominik Препосітъл ші Конвентъл бісерічеї Съптеї Кръчї din Лелес ръгъчіпї ын Домпъл пентръ віеаца ші съпътатеа еї. Скрісоареа Серепітатеї воастреї повъ трімісъ кь чінстеа карea с'аъ къвепіт о ам пріміт, прекът съпъ аша:

„Маріа din міла лъї Дъмпезеъ Кръіеаса Унгаріеї, Далмаціеї, Кроаціеї, шчл. кredinчіошілор съї Конвентълъї din Лелес съпътате ші граціе. Зік повъ Балкъ Воіводъл Комітъл din Сътмарів, ші Драг, ші Іоапп фрацій лъї, къ еї ар вреа леціпіт съ ынтре ын мощепіреа оаре-кърії четъцъічї а поастре, че се кіатъ Араніаш, ші есте ын цінътъл Сілаціълъї, ші ын челе че се цін de дънса, карea четъцъікъ лі о ам фост дърпіт прін алте кърці але поастре съпт kondiціа: пънъ кънd вом воі а лі о ляса. Деспре карea кredinчіошіеї воастре таре въ порънчім, ка се трімітецї отъл вострь търтъріе вredпікъ de кredinцъ, ынаінтеа къръіа Лаврептіе de Батор, саъ Dominik de Шашвар, пефііnd челалалт de фацъ, отъл постръ, тергънd ын фаца пътітеї четъцъічї, ші а пертіпенціілор еї, ші кіемънd аколо леціпіт de фацъ пре тоцї вечіпії ші комметанії, съ'ї баце пре еї ын мощепіреа ачелора, ші съ стътъеаскъ ачеа четъцъікъ, ші пертіпенцііле еї Воіводълъї Балкъ ші фрацілор лъї; ка пъръреа съ ле мощепеаскъ, de пь ва фі ынпротівіре. Іаръ пре ынпротівіторі, de вор фі, съ'ї сорочеаскъ ын контра пътіцілор Воіводълъї Балкъ, ші фраці-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лор лъї дпаінтеа ноастръ пре термін кввіінчіос, се dea прічіна дмпротівіреї сале. Шї dвпъ ачестеа съ пе скріеці кв кредінцъ тоатъ сереоа дякрълъї кв пътеле челор сорочіці, de ва фі опъ ші терміпъл лор пвс. Dat дп Бъda ла Пащіле din апъл 1383.“

„Noї dрепт ачеіа врънd съ плініmъ порвпка Серепітатеї воастре, dвпъкът пе есте datoріпца, дмпревпъ кв Dominік din Шашвар отъл Маіестатеї воастре, ам трішіс пре впъл dintre noї, adекъ: пре фрателе Іоann Преотъл търтвріе, ка съ факъ статвціа четъцвічеї Араніаш, ші а пертінепціїлор еї карії маї пре вртъ дптврпъndвсе ла noї, пе аъ спвс тот дптр'вп тіп, къ еї дп Dвminіка din паintea Съпціорзълъї акът трекът, ші дп алте вртате зіле с'ар фі dвс дп фаца пвмітеї четъцвічї Араніашъ, ші а пертінепціїлор еї, ші кіетъnd de фацъ пре тоцї вечінії, ші комметанії ар фі бъгат пре пвміцій Воівоdвл Балкъ, ші пре фрацїї лъї дп тощепіреа зісеї четъцвічї, ші а пертінепціїлор еї dвпъ dървіреа Маіестатеї воастре, ші ар фі стътвіт четъцвіка ачееа кв тоате пертінепціїле еї Воівodълъї Балкъ, ші фрацїлор лъї кв кondіціа каре се квпrinde дп челелалте кърці але дпълцітеї воастре, ка пврвреа съ ле тощепеаскъ, цінъ ші аївъ, пефііnd вре вп дмпротівіторіъ. Dat ла Іспас дп апъл шаї свс дпсетnат.“

Еъ зісеіъ ла дпчепвтъл апълъї ачествіа, къ Маріа с'аъ дпкоропатъ краіъ ші пв кръіасъ Вигаріеї, пентрв къ аша скріъ Павл de ла Павл[2]), Бопфініе[3]) ші Тороціе[4]), ба че е маї мълт, Хап[5]) скріе къ ші банї аъ бътътъ кв інскріпціеа ачеаста: Maria Rex Hungariae, адекъ Маріа краіъл Вигаріеї, чі дп хрісовъл маї свсъ адвсъ пв.се пвтеще пре сіне краіъ прекът пічі дптрв ачестъ вртъторіъ, карele іаръшї ла Kopnidec[6]) се афлъ ші свпъ аша: „Маріа din шіла лъї Dвmnezeъ кръіеаса Вигаріеї шчл: Кredінчіошілор съї капітълълъї din Oradea Маре съпътате ші граціе! Фііnd къ Noї вп сатъ ал Нострв кръіескъ че се кіатъ Отлашъ din цеара Noастръ a Ардеалълъї, dintre скавпеле поастре ал Сібіілъї ші ал Меркvреї кв патрв сате Ротъпещї, адекъ кв Гросdолфвл саъ Галвсdорфвл, кв Графіdорфвл, кв Бвdінвахвл ші кв Крішвахвл, ашішdереа мі кв тоате фолосвріле ші пертінепціїле лор, ам врвт пріп алте кърці але ноастре съ ле dървітъ de пврвреа свпт тітвл de повъ donaціе, чінстітълъї дп Хрістос Пъріптелъї domnълъї Гобліпъ Епіскопълъї Бісерічіі Белградълъї din Ардеалъ, ші квчерніквлъї бърватъ domnълъї Леоп Протопопълъї ал ачеіашї Бісерічі Епіскопещї, ашішdереа лъї Хепктапъ ші Хрістіапъ, фрацілоръ ачелвіашї domnъ епіскоп de вп пъптіче, ші пріп дъпшіі сорорілор лор, Катарінеї ші Dоротееї, ші фетеї каре іаръшї Катаріпа се кіатъ, непоатеї лор, пентрв кredінчіоаселе шервіріле маї свсъ зішілор domnълъї Епіскопълъї Гобліпъ ші але фрацілор лъї ші вретъ ка леціът съ се баце дп тощепіреа ачелора, кredінчіошіеї воастре dрепт ачееа таре въ порвпчітъ ка съ трімітещї отъл вострв търтвріе вredнікъ de кredінцъ, дпаintea къріа Петрв фііпл лъї Мартіп de Тате, саъ Бако din Міхаіфалъъ, саъ Ніколае din Лздвшъ, саъ Стефап фііпл лъї Лвкасіе din Dіоръ, пефііnd алцій de фацъ, отъл пострв тергънd дп фаца маї свсъ зісълъї сатълъї Отлашъ ші а сателор Ротъпещї ші леціът кіетъnd аколо de фацъ пре тоцї вечінії ші комметанії, съ баце пре пвмітвл domnвл Гобліп Епіскопвл ші пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Сраціі ші сороріле лъї ын тощепіреа ачелора, ші съ ле стътвеаскъ ачелеа ачелъіашї домнъ Епіскопъ, ашіндереа фрацілор ші сорорілор лъї челор маї свсъ zішї, свпт тітълъл Попаціеї поастре чеї повъ, ка пъръреа съ ле тощепеаскъ, de пв ва фі ымпротівіре. Іаръ пре ымпотівіторі, de вор фі. шчл. Датъ ын Бъda ын сърътоареа ферічітълъї Мъчепікъ Nikomid ын анъл Domnълъї 1383.“

Квт аъ пътвт фі, de Маріа аъ дървіт de врік Отлашъл лъї Гобліпъ, кънd двпъ пъцінї анї л'аъ авътъ Мірчеа Водъ, пв почіъ прічепе.

Георгіе Фаврікіе[7]) аша скріе ла анъл de акът: „Ын анъл 1383, Баіazет I, ал IV Сълтан ал Търчілор аъ цефвіт Босніа, Кроаціа, Іллірікъл, Албаніа ші Валлахіа, ші оторжнd мълте мії de крещінї, пре чеілалці і-аъ двс ын шербіре.“ Ашіндереа скріе Дрехслер[8]). Іаръ Апонітъл Ромъпеск[9]) zіче: „Мірчеа Водъ леат 1383—1400. Ачест Domnъ аъ ынкіпат ынтъіъ цеара (Ромъпеаскъ) ла Търчі кв харачіъ, ка съ dea пе анъ 3000 de бапї рощії. Двпъ ачеаста черънd Търчії de ла ел, съ ыналце харачії ші съ dea ші ровї 500 de прънчї пе анъ, аъ деокісъ ръсвоіъ кв Търчії ші бътъндвсе ла Ровіпъ ын цівдецъл Іаломіцеі кв ынсъші ымпъратъл Сълтап Амъратъ ал II-ле, аъ бірвіт пре Търчі ші і-аъ гоніт пъпъ ын отаръл Одрівлъї, ші ла анъл 1386 аъ zidit мънъстіреа Kozia ын малъл Олтълъї. Ачеста аъ domnітъ анї 17.“ Bezї анії 1414 ші 1419.

Дестъл de ынкълчіт ворбеще ачі Апонітъл постръ, даръ преа вестітъл Енгел ынкъ пв мълт дескъркъ історіа църеї Мънтепещї, кънd скріе[10]): „Данъ ал II-ле, Domnъл Валахіеї, ка de ла 1373 пъпъ ла анъл 1383 —— кв стареа ші domnіреа лъї се paziтъ ын арътареа лъї Халкокondіla, чі маї мълте пв щітъ деспре дъпсъл фъръ нвмаї, къ ар фі domnітъ, с'ар фі оторжтъ ші ар фі фъкът лок лъї Мірчеа (двпъ апалії лъї Філіщіх) фратълъї съъ. Двпъ хроніка церії Мънтепещї Данъ ачеста с'аъ ынвінсъ de Сісман Българвл.“ Аша маї ынколо скріе тот ачелашї Енгел[11]) zікънd: „Фііnd кв Сісман Прінцъл Българіеї ера цінерèле лъї Амъратъ, прекът се вede, Мірчеа, ка ші ăптечесорвл Данъ, аъ авът ръсвоіъ кв Сісман ын анії 1383—1387 ші de ші с'аъ ынвінсъ вр'одатъ двпъ хроніствл цереї, тотъмї се вede а фі фост ферічітъ маї пре врмъ, пентрв къ ын анъл 1390, се пътеще пре сіпе Деспот Добродічівлъї ші domn Дръцціорвлъї. Аша даръ кв фвндътмънт скріе Халкокondіla, къ Валахіа не врепеа лъї Мірчеа с'аъ ынтінс пъпъ ын шареа Неагръ: de вnde се поате кълеце, пентрв че с'аъ стърнітъ ръсвоівл, адекъ пентрв Добродічіъ ші Дръцціор.“ Чі тв маї пофторещe ачелеа каре ле ăт скрісла анъл 1366 ші веї афла къ Данъ ал II-ле кв татъ-съъ Радвл аъ domnітъ de ла анъл 1373 пъпъ ла анъл 1383, каре къцї анї аъ domnітъ пв почіъ zіче.

Ладіслав Войводвл Ардеалълъї ынкъ аъ датъ о порънкъ лъї Іоann Віце-Войводълъї съъ din Съптіоана ын ацівпвл Съпzіанелор din анъл 1383, ка пре Левкъшъ фііпл лъї Ладіслав Ванъ din Цеара, карele ера ын слъжбъ лънгъ кръіеаса Маріа съ пв'л асвпреаскъ кв вре о нъръ фъръ de ціреа са. Хрісоввл ачеста се адвче de Фелерварі[12]).

[1]) Daniel Cornides Mss. dipl. tom. 1. p. 296. [2]) Paulus a Paulo f. 724. [3]) Bonfinius f. 355. [4]) Thu-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

roczius f. 202. [5]) Han. p. 152. [6])Idem Cornides ibidem tom. 3. p. 48. [7]) Georgius Fabricius in Volumine rorum memorabilium Germaniae et Saxoniae Libr. 1. [8]) Volfgangus Drechslerus in chronico p. 82. [9]) Anonymus Valachicus cap. 44. [10]) Ioannes Christ. Engel in antiq. historia Valachiae Part. 1. p. 156. [11]) Idem Engel ibidem p. 157. [12]) Carolus Fejervari. in Analectis. tom. 2. No. 362.

Anъ 1384. La anъ ачеста аша скріе Енгел[1]): „Ка съ лоіеаскъ легътъра лн-тре Молдова ші Полонія, лнкъ лн anъ 1384, с'аў пъсў деспре партеа Полоніеї ки тіпорітў Епіскоп лн Серетў а пъте Ніколае.“

Лн Ўнгаріа ла anъ de акът фоарте лнкълчітў аў кърс лъкръріле пентръ Палатінъл Ніколае Гарра Тъторъл, кареле кът с'аў zicў ла анїї трекуцї, ла мълте педрептъцї аў adъcў пре ліата кръіеаса Маріа, пентръ каре съпъръndъ-се съпъшїї еї аў лнчепътў a се рескъла, ші кнїї dintre dъпшїї аў трімісў пре Епіскопъл din Zагабріа лн Neанoіў, de аў кіематў пре Карол чел тікў, краіъл de аколо, съ'л пъпъ краіў Ўнгаріеї, кареле аў ші венітў лndатъ лн Zагравіа. Zъбъвindў Карол чел тікў лн Zагравіа, ка съ лнцелеагъ маї ліне воінца Ўнгърілор, Елісавета тата кръіесеї Маріеї п'аў лъат лъкръл лн глътъ, чі аў трімісў dъпъ Сіцісmъnd, dъпъ кареле лнкъ лн anъ 1377, се логodice Маріа, ші аў фъкътў пъпта deплin, dаръ Сіцісmъnd пъ мълцї пърічї аў фъкътў лн Ўнгаріа, чі с'аў лнтърпатў лн Brandeвъргў. Лнцелегъndў Карол чел тікў dъчереа лъї Сіцісmъndў, din Zагабріа аў терсў лн Бъda, пъ лн четате, фъръ пътаї лн орашї пъпъ ла o врете, dечі с'аў пътатў лн четате ші пъmindъce пре cine гъверпатор Ўнгаріеї, аў стрінсў цеара, ші сілind пре Маріа съ се ласе de кръіте, ел лнсъшї с'аў лнкоропатў краіў Ўнгаріеї лн Алъа кръіеаскъ лн 5 zіле але лъї Декетвріе din anъl 1384, фііndў de фацъ amъndoъ кръіеселе ші Маріа ші мътъ-са Елісавета; чі пъ'ї аў фостў спре бъкъріе кръітеа, прекът се ва аръта ла anъl 1386[2])

[1]) Joannes Christ. Engel in antiq. Historiae Moldaviae p. 110. [2])Thuroczius f. 202 — 207. Bonfinius f. 359 — 362. Reva f. 28.

Anїї 1385 ші 1386. Хрісовъл каре л'аў datў Елісавета din Тімішоара лн аціънъл Съптътъріеї марі кътръ Ўбол din Каллока съ пъ се лнсоцеаскъ кu ребеллъл саў ръсвръ-тіторілъ Стефан оаре-кънd Воївodъл Ардеалълъї пічї кu алешїї лъї, пъ поате фі din anъl 1385, кът вреа Секелі[1]), пентръ къ лн anъl 1385 стъпъпеа краіъл Карол чел тікў саў ал II-ле; аша dаръ аў требуіт съ се dea ачелашї хрісов лн anъl 1384, прекът вреа Kopnidec[2]), adекъ маї наінte de a се лнкорона краіў Карол чел тікў. Іаръ кът къ Карол чел тікў аў domnітў ка ки краіў ал Ўнгаріеї преете тотў anъl 1385, аратъ хрісовъл лъї, кареле се афлъ ла Kopnidec[3]) ші съпъ ъша:

„Карол din міла лъї Dъmnezeў краіъл Ўнгаріеї, Іерусалітълъї ші Сікіліеї, шчл. кredinчіошілор съї Капітълълъї Бісерічіі Албеї din Ардеал кredinчіомілор пощрі граціе ші ъкпъ воінцъ! Ne-аў спъсў повъ акътў de къръnd побілїї бърбаці Маціstрії Грігоріе фііъл лъї Ioann de Бетлеетў, Петръ ші Ладіслав фіїї алтъї Ioann din Алтакерекў, ізвіцї кredinчіошії пощрії, къ ар вреа леціъіт съ інтре лн мощепіреа ънор сате але лор Енех, Бъргъў ші Епіпалdохў din комітатъл Dобочеї, каре с'аў datў de пъръреа de Маіestатеа Noастръ пріп алте кърці але Noастре печетлъіте ки печетеа Noастръ чеа тікъ ачелъіа Грігo-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рїе ѧн цінтътате, шї пътіцілор Петрѫ шї Ладіслав ѧн алтъ цінтътате, сънт тітълѣл повеї донаціеї Ноастре пентрѫ кредінчіоасе слѫжбеле лор, де пѫ ле ва ста чінева ѧмпротівъ ѧн партеа ачеаста. Деспре каре кредінчіошіеї воастре таре въ порѫнчітъ, ка съ трімітеці пре отълъ вострѫ шъртърїе вреднікъ де кредінцъ, ѧнаінтеа кърѫія Стефан din Тате, саѫ алт Стефан din Орозфа, саѫ Тома Гебардї din Шілкерекъ, саѫ Міхаіл фііѫл лѫї Петрѫ din Nima, шчл. нефііnd алціі де фаць отълъ пострѫ тергънd ѧн фаца маї сѫсъ зіселор сате Енехъ, Бъргъ шї Епінаідохъ, шї леціѫітъ кіетънd де фаць пре тоці вечініі шї комметаніі съ баце пре пътітъл Маціструл Грігоріе ѧн цінтътатеа зіселор сате, шї пре маї сѫсъ зішіі Петрѫ шї Ладіслав ѧн чеелалтъ цінтътате кѫ тоате фолосърїле, пертінеnціїле шї къдінцеле, шї кѫ каселе din четатеа Ноастрь а Бістріцеї шї алте къдінце але лор, шї съ ле стътѫеаскь ачелеа пътіцілор Маціструлор Грігоріе, Петрѫ шї Ладіслав сънт чел маї сѫсъ зісъ тітъл ал донаціеї Ноастре чеї пове, ка съ ле тощепеаскь пѫрѫреа, де пѫ се ва фаче ѧмпротівіре. Іаръ пре ѧмпротівіторіі, де вор фі, шчл. Датъ ѧн Бѫда сънт печетеа Ноастрь чеа мікъ, ѧн 15 Іанѫаріе din анѫл Domnѫлуї 1386.“

Іатъ се вede din хрісовѫл ачеста, кь Карол чел мікъ саѫ ал П-ле, ѧнкь domnia ѧн Ѫнгаріа ѧн 15 Іанѫаріе ал анѫлуї 1386. Аша даръ грешескъ Тѫроціе[4]) шї Тітоn[5]), din преѫнъ кѫ Хапер[6]), токма кѫ ѫн анъ, кънd скріъ періреа лѫї Карол чел мікъ ла 13 Феврѫаріе din анѫл 1385. Іаръ періреа лѫї Карол ал П-ле аша с'аѫ ѧнтъмплат: Ачеста дѫнъ че с'аѫ ѧнкоронатъ краіъ Ѫнгаріеї, кѫт с'аѫ арътатъ ла анѫл 1384, се пѫрта ка ѫн краіъ че ера, шї де фоастеле кръіесе пѫ тѫлтъ се пъzіа. Дрепт ачееа кръіеаса чеа маї бътрънъ кѫ Палатінѫл Ніколае Гарра аѫ ѧndештпат пре Бласіе Форгачї, де аѫ токатъ ѧн капъ пре краіѫл Карол ѧн 15 Феврѫаріе ал анѫлуї пѫ 1385 чі 1386, аша рънітъ л'аѫ дѫсъ din Бѫда ѧн Віcеградъ, ѫnde аѫ шї тѫрітъ дѫнъ скѫртъ тімпъ шї с'аѫ астрѫкатъ ѧн тънъстіреа Съптѫлуї Andреіъ din ціосъ de Віcеградъ, де ѫnde din порѫнка Папеї Ѫрван ал VI-ле прін каре фѫсесе афѫрісітъ пентрѫ пеплътіреа трібѫтѫлуї, фѫ десгропатъ, ші вр'о къці-ва анї десгропатъ лъсатъ[7]).

Маріа кръіеаса чеа шаї тънърь, дѫнъ тоартеа лѫї Карол ал П-ле, ка о леціѫітъ кръіеасъ, іаръшї аѫ ѧнчепѫтъ а кърмѫі цеара, прекѫт се вede din Хрісовѫл че се афлъ ла Корпідec[8]), шї е датъ din Стріgонъ ѧн Dѫminека dinaінтеа сербътореї Съптеї Маргарете, адекъ ѧн Іѫлie din анѫл 1386, прін кареле порѫнчеще Маріа, ка тълхарії барії цефѫісе пре негуцъторії din Сібііъ, претѫтіndenеа съ се черче шї съ се пріndъ, чі пѫ ѧndелѫнгъ аѫ domніт ѧн паче; пентрѫ кь ѧн 25 Іѫлie, зіва Съптѫлуї Апостолѫлуї Іаковъ, прітѫлънdѫсе дънса кѫ тѫтъ-са Елісавета, кѫ Ніколае Гарра шї кѫ Бласіе Форгачї, пѫтаї de шервії din кърте ѫрматъ, аѫ вепітъ фъръ de вестe Іоann Хорватъ Банѫл Кроаціеї кѫ тѫлціme de кълъреці, шї ѧнкѫнціѫръnd пре кръіесе кѫ тоції каре ера кѫ дънселе, аѫ тъіатъ пре Гарра, пре Форгачї шї пре тоці кѫртепії, шї пре кръіесе ле-аѫ дѫсъ прінсе ла ѧнкісоаре ѧн Новіградъ din Кроаціа[9]), ѫnde аѫ шї тѫріт кръіеаса чеа маї бътрънъ Елісавета ѧн 16 Іанѫаріе ал анѫлуї 1387[10]), шї с'аѫ ѧнгропат ѧн Іадра ѧн 9 Феврѫаріе[11]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Székely in Mss. dipl. [2]) Daniel Kornides in Miss. dipl. tom. 2. p. 299. [3]) Idem Kornides ibidem tom. 1. p. 303 seq. [4]) Thuroczius 211. [5]) Timon in Epitome Chronol. f. 54. [6]) Georg. Ierem. Haner Reg. Hung. period. 13. § 247. nota a. [7]) Thuroczius f. 212. Bonfinius f. 365. Reva f. 26. [8])Kornides ibidem tom. 2. p. 124. [9]) Thuroczius f. 214. Bonfinius f. 368. [10]) Paulus a Paulo f. 726. [11]) Lucius Dalmata f. 409. ex Caresino.

Anul 1387. Auzind de moartea craiului Carol al II-le, ši neguind împărăteasa vea a crăiesilor Ciučimund în anul de acum aŭ venitŭ cu bun oaste din Boemia ši cât aŭ intrat în Ungaria mulți viteji aŭ statŭ lângă dânsul, cu carii mergându oblu în Buda aproape c'aŭ strâncŭ mai marii genii la elŭ, ši dupâ multe sfătuiri l'aŭ dusŭ în Alba crăieascâ, ši l'aŭ încoronatŭ craiŭ Ungariei în anul 1387 în 13 Martie, care zi aŭ căzut tocma în Duminica Florilor [1]). Dupâ încoronarea sa, Ciučimundŭ întru aceea c'aŭ nevoitŭ, cum cu slobozi în 4 Iunie, ši în 4 Iulie c'aŭ mi întâlnit la olaltă, carea atuncea aŭ datŭ toată cădinua crăimei lui Ciučimundŭ bărbatului sĕŭ [2]).

Dupâ toate acestea întru aceea c'aŭ ciurguit craiul Ciučimund ca să prindă pre Ioann Horvat Banul Croației, pre carele l'aŭ ši prins, dară foarte anevoie, ši prinzându'l l'aŭ dus în Pecui saŭ Cinci-Biserici, unde sfătuindu'l mai întâiŭ cu cleregie încheiate, l'aŭ legat de coada unui cal, mi târându'l pe toate uliție cetății aceia, mai pe urmă l'aŭ tăiat în patru părți, ši l'aŭ acătat de porțile cetății aceia, spre pilda altora ši împărăteasa fărătorilor de rĕŭ; iară soțiilor Banului Ioann Horvatŭ le aŭ tăiat capetele [3]).

Ispărăind Ciučimund mi nedeapsa resvrătitorilor, c'aŭ anucat cu deadinsul de ocărmuirea cerei mi între celelalte fapte ale lui aŭ dat hrisovul care urmează, se afla la Kornidec [4]) ši sună așa:

„Noi Ciučimund din mila lui Dumnezeŭ, Craiul Ungariei, Dalmației, Croației, m. c. Marchionul Brandeburgului, ș. c. facem înștiințare tuturor cărora se cuvine, prin rândul acestora, cu noi prilej în craiasca grije pre Maiestatea Noastră, ca prednicuile tuturor credincioșilor noștri cu le mulostivi inimi mi acelora, pre carii faptele vrednicilor sale îi fac prednici de răsplătirea crăieascâ, cu le dăm dar cuvios prednicilor lor. Drept aceea sokotind cărata credincă ši adevărata statornicie a nobilului bărbat, romînului Ivan, fiiul lui Dragomer, al fiiului, adecă al cuproiei de un lăptece a măriților bărbați Balkă ši Dragă Voivodului, între celelalte Deregătorii Comitilor Secuilor, a credincioșilor noștri, care el o aŭ avut ši o are către noi ši către Sfânta Corona noastră. Mai ales sokotind slujbele cele credincioase cu care el în toate trebile noastre, ši ale crăimei noastre, mi în mai multe resboie porocoase ši neporocoase, cuferind cudroase ostenели mi greле celtuelі c'aŭ ciurguit a plăcea Maestatei noastre, doră sate ale noastre kiemate Izan mi Bapca de giос din pertinențiile cetățuicei noastre Hust ši din Comitatul Maramurășului, skoțindule acelea ši despăr-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

цindвле de свбт domnia ші пропріетатеа пътітеї четъцвічеї поастре, кв тоате фолосвріле ші пертінепціile ачелора, adекъ кв пътъптвріле челе лвкрате ші нелвкрате, кв апеле ші кврсвріле апелор, кв моріле, рътвріле, віile ші кв тоате фолосвріле свбт тетеле лор челе adевърате ші векї, свбт каре с'аў тощепіт ші окъртвіт пънъ акvта кв пътеле кръіеск, ші пентрв ствжвеле маї свс zice ші пентрв тоартеа тътъне-съў а репосатвлвї шаї свс пътітвлвї Драготер ші а лвї Татетер фрате-лвї челвї de вн пънтече ал ачелвіа Іван, карії пв с'аў дnфрікошат а тврі дn ферічіте ресвоіеле репосатвлвї преа лвмінатвлвї Прінцвлвї Domнвлвї Лвдовік Краівлвї Вngарієї, Пъріптелвї поастрв челвї преа ібвіт ші de пещеарсъ пошеніре дmпротіва пешічілор Сънтеї Корогі ощindвсе, adекъ Драготер свбт Bidin, ші Татемір свнт Болц, маї свс zicвлвї Іван фіівлвї пвмітвлвї Драгошер, ші прінтр'жнсвл тощепілор лвї, ші вртъторілор тощепілор лвї, din вапъ-воіпца преа лвмінатеї Прінцінесеї Doamнеї Маріеї Кръіесеї, твіереї поастре чеї преа ібвіте ші din рескопт сфатвл Прелацілор ші Баронілор пострі din кръіещї тъпіле поастре ші din adевъратъ щііпцъ свбт тітвлвл de donaцie повъ, ші кв тоатъ къdінца кв кареа сънт свбт дървіреа поастрв, ле ам dат ші дървіт, ва ле dът, дървім ші чінстім прін скрісоареа ачеаста, ка пврвреа ші пекетъчіос дndърънт съ ле тощепеаскъ, цінъ ші окъртвеаскъ, ретънънd певътъматъ къdінца поастрв. Ші ачестеа кънd і се вор adвче дnапої ле вом фаче съ се скріе дn фортъ de Прівілеціon. Dат дn Бвda дn zioa Сънтеї вергвреї ші твченіцеї Катарінеї, дn анвл 1387."

Donaціa ачеаста дn оріцінал се афлъ дn архівл преа дnълцатеї Кътърї Вngвреці чеї de кврте din Бвda; іаръ тв вezї ші хрісоввл лвї Лвдовік, каре л'аў dат лвї Балкў, ші еў л'ам скріс ла анвл 1359, дn карele Драгтер се zіче а фі фост фрате лвї Балкў, пв непот din соръ.

Дnвръжвіndвсе аша, прекът амї zic маї 'naінte, Вngврії, Edвіга фата чеа маї тънърь а репосатвлвї Краівлвї Лвдовік челвї dінтъіў, дntрв ачееа с'аў сіліт ка съ трагъ пре Ротънії дn партеа са ші а Полопілор[5]), біне цііnd de че фолос ші pazim аў фост Ротънії ші тътъне-съў. Dрепт ачееа ла атъта аў adвс пре Петрв Мвшат Domнвл Молdовеї, кът дn анвл de акът с'аў вніт кв Полопії; къчі zіче Реценстрвл de ла Dorіел[6]): „Дn анвл 1387, дn zioa adвчерії тоацелор Сънтвлвї Станіслав. Кърціле дn каре се кнпрinde свнвпереа ші отацівл de кredінцъ че л'аў пвс Петрв Палатінвл Молdовеї кв пеатвл съў Краівлвї Владіслав, Кръіесеї, вртъторілор лор, ші кръітеї Полопіеї, кв цівръпънтвл лвї каре л'аў фъкът dвпъ обічеівл бісерічіў ресъріtвлвї съврънd сетнвл віецеї din мънеле лвї Кіпріan Мітрополітвлвї Кіовіеї." Іаръші алт ренестрв de ла ачелашї Dorіел[7]), zіче: „Дn анвл 1387, Консіліарії лвї Петрв Палатінвлвї Молdовеї дntъреск отацівл фъкът краівлвї Владіслав, ші Кръіесеї Edвіцеї, ші фъгъdвеск, къ еї кв тот неатвл вор фі свпвші Краівлвї ші Кръітеї Полопіеї, ші цівръ dвпъ лецеа ръсъріtвлвї съврънd крвчеа din мъніле лвї Кіпріan Мітрополітвлвї Кіовіеї." Сарпікіе[8]) дnкъ скріе: „Дnторкъndвсе Іагело din Літваніа дn Полонія пре Петрв Палатінвл Молdовеї сав Валахіеї кв боіерії съї цівръndвл, л'аў прітіт дn кліентела са."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Mie mi-ar плъчea a vedea хрісоавеле, але кърора рецестрърї ле adъче Dorieл, дп оріціпал, пептрв къ пв кred eъ съ се фіе сврвс Петрв II Мвшат пре cine Полопілор, прекът пічї вртъторії лвї с'аъ сврвс вре odatъ, фъръ пвтаї кът аъ фъкът маї adece орї алліанцъ кв Полопії, кът воіъ аръта ла апії вїторї. Іаръ алліанцъ пв e сврвпере: аша daръ ce доведеще, къ Полопії пвтаї din фалъ дешартъ атестекъ алліанца кв сврвпереа, прекът dintрв ачеіашї фалъ атестекъ ші тітвлії Domnілор Ротъпещї кв Палатіпії лор; пептрв къ de воіъ дптреба еъ авътаъ вре вп Палатіп Лешеск атъта пвтере, къть аъ авът тъкар каре водъ din Молдова саъ din Валахіа, че'тї вор респвnde? чі despre дптребареа ачеаста воіъ кввънта аівріlea маї твлте.

[1]) Thuroczius f. 215. Bonfinius f. 369. Pistorius f. 768. Timon in epitome Chronol. f. 55. [2]) Paulus a Paulo testis oculatus f. 726. [3]) Thuroczius f. 217. Bonfinius f. 373. [4]) Daniel Cornides Mss. Dipl tom. 1. p. 255. [5]) Joann Christ. Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 110. [6]) Mathias Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 597. [7]) Idem Dogiel l. c. [8]) Stanislaus Sarnicius in Annalibus Polon. Libr. 7. cap. 4.

Апвл 1388. Ла апвл ачеста аша скріе Енгел[1]): „Ла апвл 1388 се афлъ a фі фост вп Dominікan, апвme Стефап Рвteni, Епіскоп Лътіпеск дп Серет, че есте семнъ, къ Полопії се атестека дп Молдова ші атвпчї.“

[1]) Joann. Christ. Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 110.

Апвл 1389. Халкокondіла[1]) ла апвл de акът скріе despre Лazap Despotвл Сервіеї прекът вртеазъ: „Елеazap авънd фете, пре вна o аъ dat лвї Сісшап краівлвї Odpiсіілор саъ ал Молдовепілор, фъкъndв'л шіе ціпере.“ Ла каре zice але лвї Халкокondіла дпсеатпъ Стріттер[2]) zікънd: „Тълквіторівл пв бine adaoгъ, ‘саъ ал Молдовепілор‘, щіindвce din челе маї din наінте, къ Сісman аъ фост краівл Бвлгарілор ші пв ал Молдовепілор.“ Еъ те дпdрепт ла апвл 1380, вnde am квънтат despre ачеаста.

Георгіе Фабрікіе[3]) дпкъ аша скріе: „Дп апвл 1389 Баіazет I, краівл Тврчілор, аъ дпвinc пре Лazap прінцвл Бвлгарілор.“ Чі грешеще Фабрікіе, пептрв къ Лazap аъ фост прінцвл саъ краівл Сърбілор, пв ал Бвлгарілор, съ пв zік маї твлте. Іаръ Dorieл[4]) adъче хрісоввл, каре вртеазъ:

„Noї Магнъ ші Роman Херіцкі Комітії Лвтіпатвлвї Прінцвлвї Domnвлвї Мірчеї Воіводвлвї Валахіеї ш. ч. ашішdереа Dвгоіъ Маршалвл търітвлвї Прінцвлвї Domnвлвї Петрв Воіводвлвї Молdовеї, трітішї солї, квпоащет прін рvndвл ачестора de обще търтвріcind, къ фііnd пої трітіші ла преа лвтіпатвл Прінцвл Domnвл Владіслав Краівл Полопіеї ш. ч. дп dерегъторіе de солї, ачеастъ орvndвіалъ ат фъкът кв ачелашї domn Владіслав Краівл дп пвтеле ші партеа маї сас пвтітвлвї Domnвлвї Мірчеї, Domnвлвї пострв, a кървіа пвтере o авет дп пої вързатъ, фъкvnd легътвръ de претепшвг пескітват de дтбе пърціле, кареа съ се ціпъ пврвреа петішкатъ, ші пре Domnвл Владіслав Краівл маї сас zісвл Domnвл Мірчеа Воіводвл кв тоатъ пвтереа са, кvnd і се ва пофті ацівторівл, ва требві ші ва фі datорів дп тот тіпвл ал ацівта дтпротіва Краівлвї Впгаріеї, ші дтпротіва пвтерії

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тътърор сънъшілор лъї, іаръ ѧмпротіва алтор нетічї аї нъмітълъї Domнълъї Владіслав нъмаї дънъ плъчереа са ѧл ва аџівта, дънъ кът се квіне вълъї пріетен. Аџішдереа Domнъл Владіслав Краіъл, кънd ва пофті Domнъл Мірчеа Воіводъл, ва требъі ті ва фі даторіѫ а'л аџівта къ тоатъ пътереа ѧмпротіва нъмітълъї Краіълъї Ѳнгаріеї, ті ѧмпротіва тътърор сънъшілор, іаръ ѧмпротіва алтор нетічї аї нъмітълъї Domнълъї Мірчеї Воіводълъї ѧл ва аџівта нъмаї дънъ плъчереа са, къ вл пріетен. Преете ачестеа фъгъдъім къ деспре алліанца ачеаста, ті пескіпбат претепшъгъл ачеста ла тіжлокъл Пъресітеї акът віітоаре, саѫ дъндъсе вре о ѧмпедекаре леџівітъ, ла опт зіле дънъ ачееа, пентръ ѧнтъріреа челор маї сък зісе, маї сък нъмітъл Domнъл Мірчеа ва тріміте картеа са печетлъітъ къ печетеа лъї чеа маї маре ѧл Молдова пріп вънї ші марї солії съї, къръіа кърџї асетепеа а тріміте събт тітълъл съѫ ші печетеа са чеа маї маре ла нъмітъл локѫ пріп марї солії съї даторіѫ ва фі ші нъмітъл Domнъл Владіслав Краіъл, пріп търтърісіреа ѧнтърітелор къ печеџіле поастре кърџілор ачестора. Dat ѧл Padom вінерї дънъ земісліреа ферічітеї Маріеї вергъреї, ѧл анъл Domнълъї 1389.“

Din хрісовъл ачеста ѧпкъ поџї кълеџе, къ ціърътъпътъл лъї Петрѫ II Мъшат Domнълъї Молдовеї, каре л'ат адъс ла анъл 1387, п'аѫ фост de сънъпере, фъръ нъмаї de алліанџъ. Поџї кълеџе ші ачееа, къ Кромер [5]) мълт стіптеџе, кънd скріе деспре алліанца ачі адъсъ зікънd: „Къстъ ті ѧл архівъл кръіескѫ хрісоаве деспре алліанца, кареа къ пъџіп маї ѧнаінте о аѫ фъкът Владіслав къ Мірчеа Палатінъл Валахіеї, федератъл Краіълъї Ѳнгаріеї пріп каре с'аѫ легат, ка вълъл фъръ de алтъл съ пъ се батъ къ Краіъл Ѳнгаріеї, нічї паче съ се факъ къ дънсъл, de пъ вор ѧнтърі амъндоі.“ Къчї хрісовъл нъмаї атъта зіче, ка вълъл пре алтъл съ аџівте къ тоатъ пътереа ѧмпротіва лъї Сіџісмънd Краіълъї Ѳнгаріеї ѧпсъ ла анъл віітор с'аѫ фъкът, че зіче Кромер.

Маї пре ъртъ ла анъл de акът преа вестітъл Енгел [6]) скріе: „Ѧп 8 Декетвріе ал анълъї 1388, с'аѫ фъкът о ѧнтреітъ алліанцъ ѧп контра лъї Сіџісмънd, кареа о аѫ іскъліт боіеръл Дъгоіѫ din Молдова ѧп нътеле Domнълъї съѫ Петрѫ Мъшат Bodъ. Ѧп алтъ алліанцъ dintre Владіслав ші Мірчеа Bodъ din 20 Іанъаріе ал анълъї 1390, пъ се маї афлъ Петрѫ Мъшат: доаръ аѫ фост мъріт ѧп сфършітъл анълъї 1389; дънъ моартеа лъї Петрѫ Мъшат аѫ требъіт боіерії съ трагъ ла сіне къдінца алеџерії лъї Bodъ. Тот деспре Петрѫ Мъшат маї есте de a семна, къ ел дънъ ѧнсемнареа лъї Скарлат, аѫ фост феціорът лъї Костеа Мъшат, de quo non scitur, ubi principaverit, dicitur, quod ejus genus sit ex familia Despotiana Regum Serviae, чі din квінтеле ачестеа пентръ dicitur, німікa се поате ѧпкіде къ темеіѫ.“

De зіселе ачестеа але преа вестітълъї Енгел еѫ ѧпкъ пъ тъ фереск, чі тъ везї ачелеа каре ле ам скріс ла 1359, ші каре ле воіѫ скріе ла анъл вііторіѫ.

[1]) Laonicus Chalcocondylas p. 27. [2]) Stritterus Bulgaricorum §. 497. [3]) Georgius Fabricius Lib. 2. [4]) Mathias Dogiel in cod. Dipl. Regni Poloniae tom. 1. p. 597. [5]) Martinus Cromerus Lib. 15. p. 253. [6]) Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 110.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1390. Ла анул de акум аша скріе преа вестітул Енгел [1]): „§ 12. Дупъ Петру Мушат аў domnit Стефан трей ані, de ла анул 1390 пънъ ла 1392. — Дупъ Аналістул Русеск, ші дупъ дпсетнареа din Іаші, а луі Скарлат ші а луі Каптемір, луі Петру Мушат пекуртат і-аў урмат Роман фрате-съў, карele аў domnit трей ані, ші дупъ Роман ачеста аў domnit Стефан 7 ані; чі дупъ Історічіі Унгурещі пе лоате ста ачеаста, пентру къ дптру ал патрулea an, кум ачещіа, дупъ дпкоропареа луі Сіцістунd, adекъ дптъіа Іуніе 1390, domnia дн Молдова Стефан. Ачеаста аша се поате дпцелеце, къ Стефан аў domnit маі дптъіў 3 ані de ла 1390 пънъ ла 1392, дупъ ачеea с'аў тъзъліт прin фрате-съў Роман трей ані, de ла анул 1392 пънъ ла анул 1395, апоі іаръ с'аў рудікат ші аў маі domnit 4 ані, пънъ ла анул 1399. Дмпротіва луі Стефан ачестуіа с'аў скулат Сіцістунd дптру ал патрулea an ал Кръітеі сале, adекъ дн анул 1390, дупъ Іуніе.“

Пъмъ аічі преа вестітул Енгел, ші дупъ кум ші се паре, пе рудъ; пентру къ ші Лешклавіе [2]) zіче, къ дмпротіва луі Стефан ачестуіа II, Domнулуі Молдовеі дн анул 1392, с'аў фъкут маре рускоалъ, пентру каре ел аў пъзуіт ла апісторіул Турческ, чі търziў, къчі ел с'аў пус ла дпкісоаре маі 'nainte de a сосі Турчіі. De unde еў кулег къ фрателе съў Роман I, аў фъкут рускоала асупра луі, ші аша Енгел аре dirept, къ Стефан II, аў domnit дн доuъ рундурі.

Ла анул 1359, am арътат, кум требуе съ се пупъ сереоа Domнілор Молдовеі дпчепунd de ла Драгош Водъ пънъ ла Петру Мушат саў ал doілea Водъ. Аічі воіў пуне сереоа челораланці Domні дпчепунd de ла Петру II Мушат Водъ пънъ ла Александру Водъ I. Аша dar дупъ Лацко Водъ аў domnit Петру Водъ Мушат, фііул луі Лацко, къчі аў фост фрате ку Роман I, іаръ Роман аў фост фечіор луі Лацко, кум търтурісеще Каптемір, ші дпсетнареа din Іаші [3]) de ла анул 1373—1389. Луі Петру II Мушат і-аў урмат Стефан II дн трей ані, de ла 1390—1392, апоі Роман I, дн алці 3 ані, de ла 1392—1395. Дупъ Роман I, іаруш аў domnit Стефан II, прекум с'аў zic, патру ані, de ла 1395—1399. Стефан ачеста, карele аў domnit дн доuъ рундурі, дупъ Мірон, аў фост фрате ку Роман, dрепт ачеea ші ку Петру II Мушат, ші аша Петру II Мушат, Стефан II ші Роман I аў фост фечіорі луі Лацко Водъ. Луі Стефан II Водъ дупъ дпсетнареа din Іаші чea маі сус adусъ, і-аў урмат фііул съў Петру III, карele аў domnit пумаі уn an, ші і-аў урмат фііул съў Іуга, карele іаруші пумаі доі ані аў domnit, de ла 1400—1401, ші аў фъкут лок фрате-съў луі Александру I. Каре фііnd аша, къчі се минунеазъ преа вестітул Енгел [4]), кум аў путут domni дн курс de zeче ані Мошул, Татъл ші Nепотул? аў-doаръ ку непутінцъ есте ачеаста? Еў съ zік adевърул, пе вud, дн че ар ста непутінца ачеаста? Пентру къ фііnd Стефан II, фрате ку Петру Мушат, кънd аў дпчетат a domni, аў требуіт съ фіе бътрън ші Петру III, фечорul луі дпкъ аў путут фі de zіле, ба ші непотul съў Іуга дпкъ аў требуіт съ фіе атунчі дн вурстъ, пентру че n'аў путут даруш ші domnі дптру ачеі zeче ані? Маі бine ар фі лукрат преа вестітул Енгел [5]),

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de ap фi вртат. дпсетпареа din Iашi, къ аша ла апвл 1400. пв ар фi грешiт атъта, кът грешеще, прекът вой аръта аколо.

Ачi пептрв маї таре вшвраре шi а четiторiлор шi а тса, ка de ачi дпаiпте съ пот скрiе пре фiеще-каре Domпъ Молдовепескъ, ал кътелеа аъ фост кв ачел пвме. сереоа лор о пвп, прекът ва врта, дпчепънd de ла Драгошъ пъпъ ла Александрв I, пв къ doaръ ашъ крede, къ Драгошъ аъ фост Domпвл чел dinптъiъ ал Молдавеi, чi пептрв къ сереоа Domпiлор челор dinaiптеа лвї. еъ дпсвмi пв о щiъ, de ам шi арътат пвтеле впора. Аша daръ аъ domпit 1. Драгошъ; 2. Сас; 3. Богdan I; 4. Стефан I; 5. Петрв I; 6. Лацко I; 7. Петрв II. Мвшат; 8. Стефан II; 9. Роman I; 10. iаръшi Стефан II; 11. Петрв III; 12, Iвга; 13, Александрв I.

Dвпъ че ам скрiс челе маї din свс пептрв маї вбпъ дпцелецере, вiъ ла iсторiеа апвлвї de акът, дп карea вiпе дпаiпте: дптъiъ Хрiсоввл лвї Мiрчеа Водъ, карeле се adвче de Doгiел [6]) шi свпъ аша.

„Мiрчеа din шiла лвї Dвmпezeъ Воеводвл Валахieї, Dвксвл Фъгърашвлвї шi ал Omлашвлї, Комiтвл Северiпвлвї, Деспотвл Добродiчiвлвї шi Domпвл Дръщiорвлвї. фачет дпщiiпцare тътврор челор de акът шi челор вiiторi кърора се кввiпе а щi шi вор авzi ачестеа, къ врънd шi пофгind поi а фаче легътъръ de претепшвг пепшкат кв преа лвмiпатвл Прiпцвл Domпвл Владislав din шiла лвї Dвmпezeъ Крайвл Полопiлор, Domпвл цiпътврiлор Кракопieї, Сandomiрieї, Лапцiцieї, Квiавieї, Лiтваnieї чел маї таре, Потерапieї шi ал Рвсieї, din сфатвл тътвлор боiерiлор поцрi орънdвiалъ ка ачеаста ам фъкът, шi фачет de дтбе пърцiле de а се цiпеа пврвреа певътъматъ, карea о шi дптърiт прiп кърцiле поастре, adекъ, къ пре пвтiтвл преа Лвмiпатвл Прiпцвл Domпвл Владislав Крайвл Полопieї ш. ч. шi пре свпвшiї лвї кънd вор пофтi ацiвторiвл пострв, de кътре пъвъliреа шi пъпъdiреа Крайвлвї Впгарieї шi а свпвшiлор лвї пврвреа врет а'i апъра кв тоатъ пвтереа поастръ, iаръ дтпротiва алтор пепiчi пвтаї dвпъ плъчереа поастръ фъгъdвiт къ'i пот ацiвта прекът се кввiпе впвї прiетеп; шi ачелаш Domпъ Крайвл ва фi daторiъ а пе ацiвта пре поi пвтаї дтпротiва Крайвлвї Впгарieї шi а свпвшiлор лвї кв тоатъ пвтереа са; iаръшi дтпротiва алтор пепiчi dвпъ плъчереа са, кът с'аъ zic despre поi. Дптрв а кървia търтврiсiре шi търiте dът скрiсоареа ачеаста дптърiт кв актептiка шi чea маї таре печете а поастръ. Dат дп Лвблiп дп ацiвпвл Съптеї Вергвре Агпес, дп апвл Domпвлвї 1390.“

Сервътоареа Съптеї Агпес каde дп 20 Ianварiе, аша daръ дп Ianварiе din апвл 1390. Мiрчеа Водъ аъ требвit съ фiе фост de фацъ дп Лвблiп.

Adова Хрiсоввл Солiлор лвї Мiрчеа Водъ карeле iаръшi се adвче de Doгiел [7]) шi свпъ аша:

„Поi Роman Херiцкi шi Кадлкс Садкi солi трiмiшi ла челе маї дп цiос скрiсе, врет а дпщiiпца пре тоцi шi пре фiеще-каре, ла карii вор вепi ачестеа, къ dвпъ че ам фi цiпвт поi adвпаре дп Свчава орашвл Молдовеi, din порвпка преа лвмiпатвлвї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Domnълуї Мірчеа Воіводълуї Валахіеї ш. ч. а тілостівлуї пострв Domnъ, din пліпъ пътереа луї despre o парте, кв сѫргъіторіі осташі Жзпъпіі Цервасіе din Даловіц ші Бепсоп din Заѣокрвц, карії іаръші аѣ пліпъ порвпкъ de ла преа лътіпатвл Прінцвл Domnвл Владіслав Краівл Полоніеї ш. ч. despre алтъ парте, despre вніреа ші алліанца чеа de пепітікат претепшвг, каре с'аѣ фъкът пъпъ акста ші de ачі ѧпаінте се ва фаче de пліп din воіеа луї Dвmnezeѣ, фъкънd, авгептікънd, ші печетлуіnd кърціле despre ачеаста, ат ціздекат, фъкът, ші dвпъ кът пі с'аѣ възът маї dіреп ѧтвелор пърці ат орънdвіт, ші черкънd кв deadinсвл, ат афлатѣ ніште ѧпкеіетърі, каре вніреа ачеea о вор ѧптърі, adекъ ка лътітвл Domnвл Краівл Полоніеї съ пв ѧпчеапъ вре вп ръсвоіѣ ѧп контра Краівлуї Ѳнгаріеї ші а сапкшілор луї, de пв ва ѧпцііпца маї ѧпаінте пре Domnвл пострв Мірчеа Водъ ші пре Діванвл луї, despre тоате прічініле ръсвоіълуї, ші de пв вор фі ѧптъріте ачелеа ші пріп Діванвл Кръеск. Преете ачеаста de с'аѣ фъкът врз о пане, саѣ ѧпчетаре de ла арме, саѣ ѧптоктіре ѧптре лътітвл Мірчеа Водъ, Domnвл пострв. ші ѧптре Краівл Ѳнгаріеї, adекъ саѣ de с'аѣ пріміт пъпъ ла о време, саѣ de с'аѣ орънdвіт de пврвреа саѣ de с'аѣ ашezатѣ тъкар кътѣ; пре Domnвл Краівл Полоніеї пе.ъсъпdвл dіптр'жпселе, ачелеа лътітвл Domnвл Краіѣ ва требві съ ле ласе, съ ле плакъ, ші съ ле прітеаскъ ші съ требвеаскъ а ле авеа плъквте, лъсате ші пріміте ѧп тоате ѧпкеіетъріле, осебіріле ші лътърілe лор, пріп ѧптърірea кв авгептікъ печетеа са пъпъ ла о време саѣ de а пврвреа, прекът ва adвче кв сіпе орънdвіала ачеea. Іаръші пептрв ка ферічітъ вніреа ачеаста ѧп тоате kondіцііле съ рътъпъ статорпікъ, ат ашezат, къ de ар вреа орі чіпе dіптре чеї алліаці, тъкар кътѣ с'аѣ пріміт ѧп алліанца ачеаста, съ се десвіпе орі кът de ла легътвра вніреї, атвпчі пре десвіпатвл ачела чеіалалці алліаці, dвпъ че ѧл вор dоцепі кв deadinсвл, требве, ші'л пот сілі, ка съ ціпъ фъгъdвіпца са de пліп. Ші карії врет, съ вепіт пре Сънzіапеле вііторе ѧп Сѫчеава, кв солії маї свс zіші аї лътітвлуї Domnвлуї Краіѣ кв тоате кърціле ші печеціле луї челе despre вніре саѣ алліанцъ, ка съ се факъ осебітъ ашezаре despre фъгъdвіпцеле лътіцілор Пріпцілор Domnілор пощрі ш. ч. Dат ѧп Сѫчеава ѧп zіоа Цетрвdеї Вергвреї (adекъ ѧп **15** Ноетвріе) din апвл D. **1390.**“

Din Хрісоввл ачеста се вede, къ. афаръ de Владіслав Краівл Полоніеї, ші de Мірчеа Domnвл цереї Ромъпещі аѣ маї фост чіпева ѧп алліанца ѧмпротіва луї Сіпіstмnd Краівлуї Ѳнгаріеї фъкът, карele біпе къ пв се лътеще, алтвл а фі п'аѣ лът маї Стефап II Domnвл Молdовеї; пептрв къ ел ера Domnѣ ѧптре Валахіа ші Полоніеа, ші алтпіптрелеа ѧпкъ, de пв ар фі фост ел аместекат ѧп алліанца маї свс adвсъ, кът ар фі ѧпdръспіт а ѧпгъdві ка солії алліанцілор съ се adвпе ѧп Сѫчеава четатеа са? Бърфеще аша даръ Тѫроціе [8]), кънd скріе, къ тръгъпdвсе Молdовепії ші Мълтепії de свбт асквлтареа Ѳнгврілор, кънd окъртвіа твіере пре Ѳнгврі, Сіпіstмnd ѧп ал патрвлеа ап dвпъ ѧпкоропареа са, adекъ ѧп апвл **1390**, аѣ бътът пре Стефап II domnвл Молdовеї ші л'аѣ adвс іаръші свбт асквлтаре, пептрв къ Молdова ші Валахіа, кът с'аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аръtат ла апіі трекуці, ші маі алес ла анул 1377, п'аў фост вре одатъ de ла дпчепутул Унгаріеі, сънт аскълтареа Краіlор Унгуреці: ші маі мълт бърфеск Бопфініе [9]) ші Петрu de Рева [10]), dintre карії ачеста зіче, къ Стефан II, аў фост Domnul Валахіеі, іаръ чълалалт къ аў фост Domnul атъндурор Валахіілор, кънd се щіе, къ дп Валахіа domnia Мірчеа Водъ. Чі ачеаста о аў скріс нумаі de фалъ Търоціе ші dintr'ажнсул чеіалалці dimpreunъ ку Форесті [11]). Пентрu къ Стефан II, дп анул de акум с'аў бътут ку Баіazет Сълтанул Търкілор, пу ку Сіцісmund: къчі скріе Кантемір [12]):

„Din nerdereа каре аў пътimit маі 'nainte de doі anі Сераскерul Соliman Паша de la Молdовені, дnfрікошindусе (Сълтанul Баіazет), п'аў маі кutezat a'ші дukredinца оастеа пре алці, чі el дnсуші с'аў гътіт асupra Молdовенілор. Dрепт ачеea dупъ че'ші аў трекут оастеа дn Европа, аў фъкут nod preste Dунъре ші аў пръdat тоатъ Молdова, апоі аў тъбърут la сатul кіетат Ръсвоіені de лънгъ Сірет. Прінцul Молdовіі Стефан дnкъ аў терс аколо ші dупъ о съnцeроасъ бътаіе с'аў дnвins Молdовенії ші с'аў дntпръщіат. Стефан дnсуші дnkъ ку фуга аў скъпат la четатеа Neamцul, дn каре лъсасе пре мътъ-са ку таре стражъ. Аў аціунс аколо дn ревърсатul zорілор, ші порunчind съ'і deскіzъ порціле, мътъ-са спъunътатъ de o veste ка ачеаста дnса с'аў сіт пре zid, ші пу л'аў слобozіт дn лъuntru, zікъndu'і: „Фіul теў! de кънd тръещі пре пътънт, пу те-am въzut a те дntoарче de la ресвоіў фъръ бірuінцъ; daка'ці аі uітат акuта вітежіеа, маі врут-аш фі еў, ка тu съ uіеі de мъніле nemічілор, de кът съ тръещі ку руuіне, ші съ мълцътещі скъпареа ta de la тоарте, унеі мuіері. Мерці dрепт ачеea дndърънт, ші саў uінъ uірuіторіў, саў пу маі вені маі мълт." Не Стефан аuна л'аў пътruнс кuвінтеле мъне-са, кът дndатъ с'аў дntорnat de la четате ші дntъmпінъndусе ку un тръmбіцаш, і-аў порunчіт съ сufле de ресвоіў ші аў стрінс 12000 din чеі скъпаці de сабіile nemічілор. Пре ачещіа і-аў цівrат съ дnвінгъ саў съ тоаръ, апоі аў пъvъліт preste nemічі, карії се дntпръщіасе la pradъ, ші бътъndu'і і-аў фугіт. Dупъ ачеea la Васлуіў, кареле e departe dе Iaші нумаі 20 de мілурі, аў пръdat кортul дntпъратулуі, аў дntпръщіат пре Търкі, ші аў дntеціт пре дntпъратul, de кареле се кutremura лumea, de дnсу'ші с'аў спъітъunтат ші ку пущіні dе аі съі аў фуціт дn Odріў."

Подеста [13]) дnkъ скріе: „Дn анul 1390 Баіazат аў кuprins цeara Сірратоулуі чea adукътоаре de aур ші de арцint. Фірк Бег авund порunкъ сь prade цeріле de лънгъ Сірратоў, маі пре urmъ аў пръdat Валахіа." Ашіндереа скріу ші Аnnалії търкещі, чеі de Леупклавіе дntорші ne лътіnіе la анul Хегіреі 791 de la Хс. 1390, нумаі къ дn лок de Сірратоў ші Фірк Бег пун Кірратоў ші Форіс Бег, чі каре цeаръ се нумеще Сірратоў саў Кірратоў, гъчеще тu.

Тот de ачест an се цін ші Хрісоавеле луі Сіцісmund, каре ле adуче преа 'nвъцатul Корnidес: унul dat дn 12 Августост 1390 [14]), прin кареле се порunчеще Конвентулуі din Лелес, ка съ ре'жтuле отарul сатулуі Алто-Апша кіетат din Маратuръшіў пентрu Балк ші Драг фечіорії луі Сас Водъ din Молdова; алтul dat дn 4 Калende a le

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

луї Апріліе dintr' ачеста an [15]). прin карeле се орънdзеще, ка пегоціторіі din Клужъ, шергънd ла търг дn Бачіз ші de аколо дn Хоedin саъ Алташ, пзтаї дn Бачіз съ плътеаскъ обічнзітзл трібзт.

[1]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 111. seqq. [2]) Leunclavius in hist. Turcica p. 18 [3]) Kantemir et Index Iassiensis apud eundem Engel l. c. p. 112. seq. [4]) Idem Engel l. c. p. 113. [5]) Idem Engel l. c. p. 114 seq. [6]) Mathias Dogiel in Codice Diplomat. Poloniae tom. I. p. 598. [7]) Idem Dogiel l. c. [8]) Turoczius in Chronica Hungarorum Part. 4. cap. 5. [9]) Bonfinius Decad. 3. Lib. 2. [10]) Petrus de Reva Centuria 5. [11]) Foresti nel Mappamondo Istorico Lib. 11. [12]) Princeps Demetrius Cantemir in Historia Osmanici Regni Lib. 1. cap. 5. No. 2. [13]) Ioannes Baptista Podesta in Annalibus turcicis Part. 1. cap. 5. [14]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tomo. 2. p. 498. [15]) Idem Cornides ibidem tomo 7. p. 308.

Анзл 1391. Мірчеа Водъ дn анзл de акзт іаръшї аъ дптъріт аллеанца кз Владіслав Краізл Полоніеї дmпротіва луї Сіцістзnd Краізлзї Зngаріеї прin Хрісовзл съъ, карeле се адзче de Doriel [1]) ші се дпkide аша; „Дптрз а къреіа търіme de пзрзреа am фъкзт съ се акаце de ачестеа печетеа поастръ чеа маї маре прin кредінчіошї комітії пощрі Маіпа mi Волкзn. Dat дn Летзврга a опта zi dзнъ Съmпетрз din анзл Domnзлзї 1391.“

Сарnікіе [2]) дпкъ аша скріе: „Дn анзл 1391, Кроателе, Босnенії, Българії, Ромъnії ші Мзntенії, врznd окъртзіреа тзерії mi a луї Сіцістзnd ка зnзї Краіъ стреin с'аъ плекат спре рескоалъ, mi пре Едвіга o аъ кзпоскзт адевъратъ тощеанъ a Зngаріеї. Аша Палатінзл Бассаравіеї кз тоатъ цеара са с'аъ dат сзбт кліептела Краізлзї Владіслав, mi a Кръесеї Едвіцеї.“ Чі Сарnікіе траце фок ла оала са, ші токта аша скріе ачі адевързл, пре кзm аъ фоет пе вретеа ачаста сзбт Зngзрї Българіа, кареа маї de mзлт o стъпъніа Тзрчїї.

[1]) Mathias Dogiel in codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 599. [2]) Stanislaus Sarnicius in Annalibus Polon. lib. 7. cap. 4.

Анзл 1392. Ла анзл 1390, am арътат din Деспклавіе къ дn анзл de акзт маре рескоалъ с'аъ фъкзт дmпротівă луї Стефан II. Domnзлзї Молдовеї, дn кареа ел с'аъ mъзіліт ші і-аъ зртат фрате-съъ Роman I, despre карeле аша скріе прeа вестітзл Енгел [1]): „Роman аъ domnіт дn Молдова 3 анї, de ла 1392 — 1395; се вede a фі фост аллеатзл луї Teodop Коріатовіч mi кз дъпсзла фі фостъ щі репзсъ. Кзm къ Роman аъ фост фрате кз Петрз Мзшат, дптрз ачееа се пъръвеск тоате дnсетпъріле Молдовеї. Скарлат adaoгъ, къ Роman аъ авзт mзіере пре Анастасіа фата Прінцзлзї Лацко (доаръ фата луї Стефан Лацковіч Воеводзлзї Ардеалзлзї) din каре ел аъ авзт шасъ прзпчї. Досітеіъ Мітрополітзл Молдовеї пе дпкредінцеазъ къ аъ четіт зn хрісов ал луї din анзл 1392.“

Еъ mъ mір че аре атъта преа вестітзл Енгел кз Teodop Коріатовіч, кзnd ачеста дпкъ дn анзл 1340 аъ ръmас дn Зngаріа, кзш с'аъ арътат ла анзл ачела, нічї аъ пзтзт трzі пъпъ ла анзл 1392. Анастасіа mзіереа луї Роman, дпкъ пз щіз, пентрз че

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

н'аѫ фост фата лъі Лацко Domnлъі цереі Мънтепещі, къ ачеста се поате зіче а фі фост Прінц, пѫ Воеводъл Ардеалълъі, карелe пічі фата 'нї ар фі пѫмінт Настасіа, фііnd пѫтеле ачеста пекѫвііnчіос Ѳнгѫрілор.

Тѫроцie [2]) ла апъл ал шаселea ал Кръітеі лъі Сіцістѫnd adекъ ла апъл 1392, іаръш бърфеще, къ Сіцістѫnd ар фі бътът пре Мірчea Водъ ші къ ар фі кѫпріnс ші Нікопоіъл чел мік de ла Мірчea; ші пре Тѫроцie л'л ѫртeазъ Бопфініе [3]), апоі пре ачещіа л'і ѫртeазъ маі тощі стреіні, афаръ de Cnondan, але кърѫіа кѫвінте ле воіѳ adѫче ла апъл л'ndатъ ѫртъторіѳ, din карелe леспе вeі колеце, къ Тѫроцie ачі л'пкъ пѫтаі deа фала ворвеще, ші грешеще прекѫт аѳ грешіт ші пѫпъnd тоартea Кръіесеі Маріеі л'n апъл de акѫт, л'нтъмплъnd-се ачееа л'n апъл 1395, прекѫт пічі преа вестітъл Енгел [4]) тъгъdѫеще, мъкар къ ел претѫtindenea ѳnde поате, тот жарѫл л'л траце ла оала Ѳнгѫрілор, пекъѫtъnd маі de мълте орі адевърѫл, карелe есте токма de ліпсъ л'n фіеще каре історік.

Din прічіна ачеаста, къ історічіі чеі маі мълці пѫ чеаркъ съ скріе адевърѫл, чі пѫтаі кѫт съ л'налце пре ѫn неа'н, ка съ-і добъndeаскъ бѫна воінцъ ші съ скрпе пре алтъл, кърѫіа л'і пістѫеск ѫрзіреа, вътѫтea ші лаѫda, аѳ izdъніт ші Хелмаі Сасъл іаръш, саѳ проповедѫіторіъл Сасілор din Клѫжѳ, деспре карелe маі мълте воіѳ зіче ла анії вііторі, повестea саѳ тінчіѫна, карea e маі мълтѳ спре хвала Ѳнкѫрілор, de къtѳ а Ромънілор. Боршаі Павл [5]) о адѫче аша: „Л'n апъл 1392 кънd с'аѳ dѫс Краіъл Сіцістѫnd кѫ оасте асѫпра лъі Dan Воеводълъі Мънтепескѳ, с'аѳ съл'ъшлѫіт Краіъл л'n Дева din Ардеал, ші аѳ порѫнчіт съ'і адѫкъ пре фата кпъі боіеріѳ, карea ера преа фрѫтоасъ, ла сіне, чі фата пѫ і-аѳ плініт пофта, 'пънъ че пѫ і-аѳ фъгъdѫіт Краіъл къ, de се ва фаче търоасъ, ші de дънса, ші de прѫпкъл, карелe се ва паще dінтр'жнса, ва авea гріце, dѫпъ а кърѫіа таре фъгъdѫіnцъ л'нгъdѫind аѳ порніт греа de дънсъл. Маі пре ѫрмъ л'нторпънdѳ-се Краіъл бірѫіторіѳ din цеара Ромънеаскъ, іаръшї аколо аѳ съл'ъшлѫіт, ші фата кіематъ фііnd ла ел і-аѳ сѫѕс къ есте търоасъ, пентрь карea вѫкърънdѳ-се Краіъл, і-аѳ dат ѫn інел, zікънdѳ'і, къ de ва паще фііѳ, съ'л dѫкъ л'n Бѳda ші'л ва фаче Domnѳ, ші'і аѳ dат ші бані dестъі, іаръ плініndѳ-се вретea аѳ пъскът фііѳ, ші'л аѳ пѫмінт Іоann, апоі кѫ врете фетeea аѳ спѫс лѫкрѫл фрателъі съѳ лъі Марціпаі Гаспар, ші'л аѳ рѫгат, ка съ о dѫкъ кѫ прѫпкъл л'нпревънъ л'n Бѳda, карелe і-аѳ фъгъdѫіт къ о ва dѫче ші аѳ ші порніт dѫпъ вр'о кътева зіле. Мергънd еі odініоаръ фетeea аѳ спълат рѫфе саѳ хаіне ла ѫn ісвор ші dънd інелъл прѫпкълъі ка съ се ц'іоаче, ѫn корѳ аѳ възѫт інелъл, къ скліпеще ла прѫпк, ші апѫкънdѳ'л 'лаѳ dѫс пре о арвѫре: л'нчепънd прѫпкъл а плънце, аѳ алергат мѫтъ-са, ші неафлънd інелъл, с'аѳ вітат л'n сѫс ші аѳ възѫт інелъл л'n гѫра корвълъі. Дрепт ачеea спъ'нтънdѳсе кѫ наете аѳ л'нщііnцат пе фрателе съѳ деспре л'нтъмпларе, карелe съцетънd, л'нтъіѳ de грабъ маре пѫ 'лаѳ петеріт, чі а doa оарѫ аша 'лаѳ съцетат токта л'n пепт, къt л'ndатъ аѳ къзѫт de пре арвѫре, ші лѫънd інелъл, кѫ вѫкъріе аѳ плекат кътрѫ Бѳda, ѳnde ацізнгънd аѳ л'нтрат ла Краіъл, токта кънd се прімъла л'n пълѫтъ, ші і-аѳ dат інелъл, карелe прііmindѫл Сіцістѫnd л'n-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъіѣ с'аѣ роиіт ла фацъ, апоі лndатъ аѣ zътвіт а ръde къtръ прънк, ші dънd іnелвл іаръш фітеіі і-аѣ zic: віne аї фъквт къ аї adвc прънквл, ші ръndвіndвле сълаш. і-аѣ dat лп гріцea лвї Бап Френц. Dвпъ вр'о къте-ва ziле аѣ dървіт прънквлвї Xinedoapa din Apdeaл, dънdв'і ші карте кв печете decпре dънca. De пре четатеа ачеаста с'аѣ пвміт апоі прънквл Хвniadi Іоапош, кървіл і-аѣ dat пентрв цітір Корввл кв іnелвл лп гвръ."

Повестеа ачеаста din cine се вede о чіть mінчівнъ пентрв къ лп апвл ачеста пв ера Domn цереі Мвntепещі Dan, чі Мірчеа; а doвa, корввл кв іnелвл лп клопцї есте zімірвл саѣ стетпа цереі Мвntепещї пънъ астъzї; аша dарь пв с'аѣ dat прin Сіціcтвnd лвї Іоann Хвniadi, чі 'лаѣ тощепіт прin пъріпцїї лвї, карїї с'аѣ трас din віца Domнілор цереі Мвntепещї, квт се ва аръта ла апїї віїторі.

Лпсъ съ dвт лвї Хелтаї іскодіторівлвї mінчівнеі, къ Іоann Хвniadi аѣ фостѣ пъскват din Сіціcтвnd ші din маї свс zica фата de Ромъп, че лавdъ вор авea Вигврії, саѣ Сасії dінтр'ачееа? аѣ пв ва рътъпea ші атвпчї лавda Ромъпілор, de пв лптреагъ, лпкаї de цівтътате, dънdвce чееалалтъ цівтътате Цертанілор? dрепт ачееа рвшіпea ле тъпче образвл ачелора, карії пре вітеazвл чел маї таре ші апъръторівл чел маї таре ал Съптеї Короні лл ръпеск de ла Бвті чел лецівіт ал лвї пъріпте, ші'л dаѣ акът Краівлвї, іаръ апоі мі лтпърателвї Сіціcтвnd, фъкъndв'л мі пре ачеста лотрв.

[1]) Ioannes Christ. Engel in antiq Hist. Moldaviae p. 112. [2]) Thuroczins part. 4. cap. 6. [3]) Bonfinius Decad. 3. lib. 2. [4]) Idem Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 158. [5]) Borsai Pal in Mss. Chronico, ubi de Ioanne Huniadi sive ad ann. 1445.

Апвл 1393. Лтпъратвл Тврчілор Баіazет лп апвл deакът лпчепвсе а бате Царігрaдвл, decпре карele аша скріе Cnondan [1]): „Даръ авzind кв къt de маре оасте бате Сіціcтвnd (Краівл Вигарієї) Нікопоівл, аѣ лъсат Царігрaдвл ші гръбіndвсе аколо аѣ сdробіт пре Вигврї, ші маї і-аѣ стіnс, двкъnd лп робіе пре чеї реташі, ші de авea скъпъnd кв фвга Краівл dіnпревъ кв вре о къцї-ва боієрї. Пентрв къ аша аратъ лвкрвл ла апвл 1393 Левпклавіе din Історіа Тврчілор, ші'л лптъреск апналії лвї Беккап чеї de Левпклавіе тінъріцї, карії тотвші zік, къ поаптеа ші фъръ de весте с'аѣ лптъмплат перdереа ачеаста а крещінілор. Лпсъ скріїторії Вигврещї Тврощіе decпре Сіціcтвnd Кап 6, ші Бопфініе Dекad. 3. картеа 2. вреѣ, къ лп тімпвл ачеста Сіціcтвnd с'аѣ бътвт кв Ромъпії, ші къ ші пре ачецціа, ші пре Тврчї аціътъторії лор таре і-аѣ лпфрънт, ші лвъndѣ Нікопоівл dвпъ че аѣ лтпъкат цеара с'аѣ лптврпат лп Вигаріеа. Кърора кв атъта маї таре ле-ат кредe, къ Апналії лвї Левпклавіе ші а лвї Беккап пвтаї о періре крещінеаскъ пвп ла Нікопоіѣ, карea історічії крещінещї о пвп ла апвл 1396, квт вот zіче аколо, de п'ар скріе апріат Іоann Жіввепал Врсіn Архіепіскопвл Ретепсілор, карele токта атвпчї віецвіа, къ Сіціcтвnd Краівл Вигарієї лптрв ачеста ап 1393, аѣ лпцііпцат пре Карол Краівл Франчілор decпре бірвіпца каре о аѣ аввт Тврчії decпре dънcвл, скрііndв'і ші тодрвл ші форта бътъіі, ші кв de-adінcвл рвгъndвce пентрв аціілор. Каре лпцііпцаре пе сілеще а кв-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

поаще, къ алтъ перdере а крещінілор аў фост, карea o аў пътіміт акѵта, ші алта іаръші, карea o аў пътіміт ѧn апѵл 1396. карea ші Жіѵвепал o скріе ла ачелашї an dinпреѵпъ кѵ чеіалалцї історічї. Іаръ бірѵінца, карea o аў аввт Ѵнгѵрії кѵ аціѵторіѵл Фрънчілор, o пѵпе ла апѵл 1395, ла каре an Валсінг ѧпкъ кѵ таї тѵлцї алцїі. тарї перdерї пѵп despre партea Тѵрчілор.“

Іатъ фала чea гоалъ a лѵї Тѵроцїе ті Бопфініе, карea ті таї тѵлт се ва adeвері ла апѵл 1395, din diпломатѵл лѵї Мірчea Bodъ.

Ла апѵл ачеста ші Dorіел [2]) adѵче реціструл ѵпѵї diплomат, че се афлъ ѧn Архівѵл Полоніеї, din карele с'ар кѵлеце къ ѧn апѵл 1393 Roman чел dinтъіў Domnѵл Молdoвеї кѵ Консіліарії лѵї аў цівrат кredinцъ лѵї Владіслав Іагелло ші Крѣітеї Летещї; пѵтаї пагѵбъ къ diплomатѵл ачеста аў фост скріс Ромънеще, ті Dorіел п'аў цівт літва ачеаста, прекѵт ел ѧnсѵшї мъртѵрісеще.

[1]) Henricus Spondanus in Continuatione Baronii ad annum 1393. No. 10. [2]) Mathias Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 599.

Апѵл 1394. Ла апѵл ачеста пѵтаї преа вестітѵл Енгел [1]) скріе атъта, zікънd: „Ѧn апѵл 1394 Баіazет аў бътѵт Дръцціорѵл ті Нікопоіѵл (Історіа Ѵнгаріеї I. пан. 466), фост–аў стражъ Ѵнгѵреаскъ ѧn Нікопоіў, саў п'а фост, пої пѵ щім.“ Біne ачі Енгел, къ пѵ щіе; даръ щіе Спondan ла апѵл таї dinainte, къ п'аў фост.

[1]) Ioan. Christ. Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 158.

Апѵл 1395. Кѵт къ Стефан II. ѧn апѵл deакѵт іаръшї аў domnіт ѧn Молdова аратъ хрісовѵл de ла Dorіел [1]), карele зіче, къ: „Ѧn апѵл 1395 боіерії Ромънещї фъгъдѵеск, къ Воеводѵл Стефан ва вені ла Краіѵл Владіслав dimпреѵпъ кѵ Консіліарії съї шї вор цівra лѵї кredinцъ, ші къ, de пѵ вор вені вре ѵнїї dintre Консіліарії ачеіа вор треbѵі съ цівre ѧnainтea солілор Кръещї.“

Іаръ Енгел [2]) zіче: „Despre дънсѵл (Roman I.) щім атъта, къ ѧn апѵл 1393 ел кѵ боіерії лѵї аў цівrат Крѣітеї Летещї, тотѵшї лѵї Teodorў Корiатовічї і–аў dat аціѵторіў, ѧn апѵл 1395 ѧmпротіва лѵї Вітолd; чі Вітолd аў бірѵіт оастea Подолепілор ші a Молдовепілор ла Брацлаў, лѵънd четъціле ѵпа dѵпъ алта; ші аша аў кѵпрінс ті Катепецѵл пепъръвindѵсе оцїле Молдовепещї кѵ чele din Подоліа, ші ѧnсѵшї Teodorў Коріатовічї с'аў прінс ші с'аў dѵс ѧn Вілна (Vezї історіа Галіцієї пан. 618). Ѧптъмпlареа ачеаста се вede a фі фост спре стрікареа лѵї Roman, къ ел пѵ таї віne ѧnainте, ші ѧn локѵл лѵї аў ѧnчепѵт a domni фрате–съў чел прінсў Стефан. De ла Roman ачеста се вede a се кіета ші четатea Романвлві.“

Ачі dестѵл de кіар ворbеще преа вестітѵл Енгел (de веї лѵа афаръ ачелea каре ле скріе despre Коріатовічї, despre карele vezї апѵл 1392), къ ші алцїі аша скріў; даръ dестѵл de ръў ѧnкърчеще, каре ле скріе ѧn параграфѵл 14 ал Історіеї Молдовепещї, каре еў ле–am десквркат ла апѵл 1390.

Каре ле скріе ачі despre Молdовепї преа вестітѵл Енгел, треакъ, шеаргъ, dѵкъсе;

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

даръ че зіче дн історіа Валахіеї [3]), адекъ къ Мірчеа Водъ аў фост Königlicher Ungrischer Cron-Vasall, адекъ іобацівл Кръеск ал Короанеї Унгъреці, токта пъ'ші днкапе дн стомах, пентрв къ хрісовел лві Мірчеа Водъ каре'л ам скріс din Вагпер [4]) аша свнъ:

„Noi Мірчеа Воеводел Валахіеї, Двксел Фъгърашелві ші Банел Северінелві фачем дндіінцаре тътврор, карії вор ведеа ачестеа, саў алтора, карії вор авзі деспре ачестеа къ пентрв къ преа-серінател domnв domnел Сіпістрндв летінат краіел Унгаріеї, Далмацієї, Кроацієї шчл. Мархіонел Брандебвргелві шчл. кв осевітъ бвнъвоінца Маіестатеї сале din претепеаскъ івіре с'аў пвртат спре noi, де кънd не-аў квпоскътв, ші спре noi de сіне, ші преа тілістаівеще аў фост плекатв, ші не-аў прінсв партеа, маї алесв дн контра Тврчілор фіілор рътъцій челор гроаснічі, петічілор вніреї, ші маї въртошї протівнічілор, лвкрънd кв noi пвръреа, ші дптрв тоате кв івіре ші кв тілостівіре, дрептв ачеса noi din бвнъ воінца, ші словодъ дърпічіа поастръ, песіліцї, недпшелацї, свпт кредінца ші цівръмънтел пострв ті ал боіерілор поцрі, каре ле-ам пвсв маї наінте двнъ кввінцъ, пвмітелві domnелві краіў і-амв фъгъдвітв ші фъгъдвім прін рвндел ачестора, къ вом бъга де сеамъ, ші вомв цінеа невътъматв тоате кътe се квпрindв шаї ціосв. Адекъ дптъіў: къ noi, кънd ші de кътe орі се ва двче de ачі днаінте пвмітел domnел краіў дн персоана са кв оастеа са асвпра Тврчілор, саў асвпра алліанцілор лор, атвнчі ші noi съ требвім а мерце дн персоана поастръ асвпра ачелора, ші de пв се ва двче domnел краіў дн персоана са, чі ар трішіте пвмаї оастеа са, атвнчі ші noi съ требвім съ фім даторі а тріміте аџішдереа пвмаї оастеа ші оамені поцрі кв оастеа domnелві краіў асвпра ачелора, ші тотвші съ фімв даторі а да пвмітелві domnелві Краіў, оцілор ші оамелілор пре карії ва двче кв сіне, de ва мерце дн персоана са, саў ва тріміте преквш с'аў зісв асвпра лор ла пърціле — саў ла мъкар каре алте пърці, прін пътънтвріле коцееле, цінвтвріле, плаівріле, літаеле, ші прін орі че локврі свпвсе domніеї ші облъдвіреї поастре, словодъ пачнікъ ші секвръ, саў фъръ de прітеждіе требіле ачеса пвръреа пре келтвіала саў банії лор — аколо мергънd ші аколо ретънънd, ші de алоло дптврнънdв-се. Іаръші кънd ші de кътe орі се ва дптъмпла съ меаргъ domnел краіў ла пърціле челе zice, кв zіселе оасте, ші оамелії съї, прекът с'аў зісв, ші аколо кв аџівторівл лві Двмнезеў съ квпрінъ четъці, пътънтврі, коцее, търіті, плаіврі, літане, цінвтврі ші мъкар че локврі, ші съ ле іее, къціне саў аївъ орі кът, ші пентрв ачеса съ ръмънъ дн персоана са, ші съ зъбовеаскъ аколо кв оастеа, оамелії ші кв тоатъ пвтереа поастръ съ требвім ші съ фім даторі а ретънеа кв пвмітел Domnел Краіў ші съ зъбовім аколо, кът ва зъбові ел; ші de ар лъса аколо Domnел Краіў оастеа са, атвнчі съ требвім ші съ фім даторі ші noi а лъса оастеа ші оамелії поцрі кв оастеа Domnелві Краіў, чі дестел оасте ші дестоінікъ de а ста дн контра петічілор ші а пвтерії пърцій чеї дмпротівітоаре, ка съ се цінъ ші съ се апере, че кв аџівторівл лві Двмнезеў се ва лва, квпринdе, прінdе, къціга саў авеа прінтр'жнсел, кът с'аў zіс мъкар кът дн пърціле ачелеа; ші се вор дптъмпла, ка пвтереа петічілор съ фіе пвмаї атъта, кът noi

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сінгърі съ̀ пътет ста ѧпротівъ, атъпчі ші пефііnd de фацъ Domnъл Краіѣ, съ требъіт ші съ фіт даторі аколо, кът се зіче, къ оастеа, оатепіі ші къ тоатъ пътереа поастръ ѧп персоапа поастръ а ацівта оастеа ші оатепіі Domnълъї Краіѣ, а ста лъпгъ дъпшіі ші а ле прінde парте, ка съ се ціпъ ші апере ѧмпротіва тъкар кърора, къте се вор прін-de, кънpінde, лъа, къщіга, ші авеа пептръ Domnъл Краіѣ. Іаръшї съ требъіт ші съ фіт даторі а da ші а трішіте din Domnіа поастръ пътітълъї Domnълъї Краіѣ, ощілор, ші оатепілор лъї, пре карії ва дъче къ сіпе саѣ ва тріміте, кът с'аѣ зіс, ла пърціле ачеле, зъхъреа дестълъ ші ла вретеа са пре банії лор, пъръреа кънd, de къте орі ші тъкар кът ва фі de фолос, спре спріжініреа, ціпереа, апърареа, прінdереа, кънpінdереа, лъареа, къщігареа саѣ авереа. Іаръті кънdѣ ші de къте орі се ва ѧптъмпла, ка пътітъл Domnъл Краіѣ съ теаргъ ѧп персоапа са, саѣ съ трімітъ оастеа мі пре оатепіі съї ла пърціле ачелеа, пре аіърілеа, пъ пре локъріле Domніеї ші обълъдъіреї поастре сънъсе, адекъ пре лъпгъ Дънъре пре локъріле челе вечіпе Domніеї поастре ші Дънъреї, атъпчі поі пътітълъї Domnълъї Domnълъї Краіѣ, ощілор ші оатепілор лъї челор маї сък зіші, тот-деа-на, ънde, кънd ші de къте орі се ва ѧптъмпла кът с'аѣ зіс, апроапе de Дънъре, съ требъіт ші съ фіт даторі а ле тріміте ші da зъхъреа преспе Дънъре, кът с'аѣ зіс, пре банії лор, ла врете кънвіоасъ ші пъпъ ънde се ва дъче захареаоа ла еї. Іаръшї de се ва ѧптъмпла din проніеа лъї Dъmnezeѣ, карele тоате ле окъртъещс, ка оаре-карele dintre осташї ші оатепії пътітълъї Domnълъї Краіѣ ѧп пърціле ачелеа съ се болпъвеаскъ, ръпеаскъ, саѣ тъкар съ се ѧмпedече ѧп персоапа лъї, ші дрепт ачеea ар требъі съ рътъпъ ші зъбовеаскъ аколо, атъпчі ачела съ поатъ слобод, къ паче, ші фъръ de прітежdіе ретъпеа, зъбові ші шіdеа аколо, пъпъ кънd ѧї ва плъчеа, фъръ de вътъ-таре, пагъбъ, ѧмпedекаре ші бъптъіалъ, скътіте фііnd тот-деа-на персоапа, лъкрърілe ші бънърілe ънъіа ка ачелъіа, ші тоате легътърілe, къте с'аѣ фъкът пъпъ акъта ѧптре пъ-тітълъ Domnъл Краіѣ ші ѧптре поі despre ачаста, ретъпънd ѧп пътереа са прін мър-търісіреа кърціі ачестеіа, каре пептръ маї таре рескірare ші ѧпкредінцареа челор маї сък зіce, каре требъе съ ле ціпем, кът с'аѣ зіс, певътъмате, о аш дат пътітълъї Dom-нълъї Краіѣ печетълъітъ къ печетеа поастръ чеа маї мікъ, неавънd ла поі печетеа чеа маї таре, ші фъгъдъінd къ, вом да алтъ карте ѧп асетепеа фортъ печетълъітъ къ пе-четеа поастръ чеа маї таре ші скъпатъ. Дат ѧп Брашовѣ ѧп а doa дъmінекъ а пъръ-сімеї din анъл Domnълъї 1395."

Хрісовъл ачеста аратъ, къ Мірчеа Bodъ п'аѣ фост васалъл, фъръ пътаї алліатъл Ко-роапеї Унгърещі, пептръ къ васалії пъ даѣ пе банї, de че аѣ опѣ ощіле, пічі ле ласъ, кънd ле ласъ ші Краіі, чі пліпеск, кът лі се порънческ, de каре тоате фоарте департе аѣ фост Мірчеа Bodъ, мі аша ѧптръ ачеаста преа вестітъл Епгел ретъпе de пъ мікъ скъdере.

Маї къ фънdътъпт скріе тот ачелаш Епгел [1]), dънъ че аѣ адъс хрісовъл маї сък скріс зікънd: „Сіціетънd аѣ трекът Dънъреа, аѣ арс Nікопоіъл чел мік мі і-аѣ стрікатѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аша zidвріле кът іаръшї л'аў лват de ла стръжарії тврчещї, чї ръсвоївл кв атъта с'аў сфършіт; пентрв къ лвї Сіціствnd і-аў веніт веste ne пошть despre волпъвіреа чеа de moarte a Маріеї твіереї сале ші с'аў лптврнат лп Вngаріеа, непъгвind преа твлт пре Тврчї. Маріа с'аў астрвкат лп Oradea Маре прin Ioann de Kanica Архіепіскопвл Стрігопвлвї, кареле аў коптепіт ші пре Полонї de ла лптрареа лп Вngаріа, ші аў цінвт чінстеа Краівлвї Сіціствnd лп цеаръ.“ Ашіндереа скріе ші Калвісіе [5]) din Dвбравіе. Аша даръ грешеще Твроціе [6]), ші тощї карії пвп моартеа Маріеї ла апвл 1392.

[1]) Mathias Dogiel in Codice Dipl. Regni Poloniae tom. 1. p. 599. [2]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 112. [3]) Idem Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 159. [4]) Idem Engel l. c. [5]) Sethus Calvisius in opere Chronol. [6]) Thuroczius f. 219.

Апвл 1396. Квт къ лп апвл de акът Сvлтапвл Баіazет I. фоарте ръў аў бътвт пре Краівл Сіцішвnd ла Nікопоіў, тъind 20,000 de Вngврі, търтврісескъ Твроціе [1]), Бопфініе [2]) ші Петрв de Рева [3]). Чі бірвінца ачеаста а Тврчілор твлцї лп твлте тіпврі о скріе. Еў пентрв маї таре лцелецере о воіў адвче din вр'о къцї-ва авторі. Аша даръ скріе Калвісіе [4]): „Лп апвл 1396 Баіazет аў лпквпцівrат Царіградвл, ші Прінції Цершаніеї ші аї Галліеї аў цівdекат съї стеа лп контръ. Dрепт ачеea Бврgвndвл аў трітіс пре Іоann фіівл съў кв таре оасте, ші лп Вngаріа кvлегъndвсе тоате оціле, аў порніт спре Тракіа ші аў веніт пъпъ ла Nікопоіў; Баіazет авzind de венірea лор, аў лъсат Царіградвл ші ле-аў терсв лnainte. Аколо Іоann аў окъртвіт фрвптеа оцілор престе воіа лвї Сіціствnd, кареле dъdвсе фрвптеа Прінцвлвї Валахіеї (лвї Мірчea). Тврчії чеї din фрвпте с'аў фъкът а фвці, пре карії Бврgвndвл кв таре ръвпъ і-аў гопіт; чі Тврчії лтплъптасе парї dвпъ ніще твфе, каре пв се пвтеа ведеа de аі пощрі. Dрепт ачеea cocindў аколо, нічї пвтъnd пъші маї лпколо, ші лтвоціndвсе de аї пощрі, каре-і врта, с'аў тъіат de Тврчї. Бврgвndвл с'аў прінс лптре чеї dінтъіў кв шаї твлцї воіерї. Сіціствnd Краівл Вngаріеї аў скъпат кв о корабіе лп Царіград. С'аў лптъмплат перdереа ачеаста лп 28 Септетвріе лп аціквпвл Съттіхаівлвї вітерї, каре се кввіне апвлвї de акът, ші аша скріе маї тощї скріїторії Крещінещї. Даръ аппалії Тврчещї ші аї лвї Закът скріе перdереа ачеаста ла апвл Хегіреї 794, кареле есте de ла Хс. 1392, ші е de а те тіра, къ лп патрв апї пв се първеск кв аї пощрії.“ Тв четіторівле! вezї ші ачелеа каре ле ат адвс ла апвл 1393 din Cnondan.

Іаръ Епгел [5]) адаогъ: „Ла ръсвоївл ачеста dвпъ спвпереа Madameї de Лвссап віне лnainte, къ оціле Фрънчещї аў трекът прin Валахіа, ші челе Вngврещї прin Сервіа; іаръшї dвпъ ачееашї zіс'аў афлат de фацъ ла armada Вngвреаскъ Jean Prince de Valaquie et le Prince de Moldavie (адекъ Іоann Мірчea Прінцвл Валахіеї, ші Прінцвл Молдавеї). — — — — Тот dвпъ Madama de Лвссап лп 27. Септетвріе Цепераріі Вngврещї аў ашezат съ се пвпъ лп фрвпте Мвптепіі ші Молдовепіі свът повъцвіреа Прінцілор съї, ка ачещіа съ се батъ лптъіў кв Azагіі Тврчещї, апоі съ се батъ Вngврії ші Фрънчії кв Іапічерії ші кв Спахісіі. Чі Фрънчії п'аў пріміт сфатвл пентрв ръвпа лав-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

deĭ, ші de ачі аў вртат перdереа чеа din 28 Септевріе а анвлуї 1396, dвпъ карea Сіцісmвnd кв Ioann ші Стефан de Kaniса de авіа аў скъпат дп Царіград, ші пвтаї дп анвл 1397 с'аў дпторс дп Вngарія.“

Ка съ фіе фост ші Молdовенї дп ръсвоівл de ла Nікопоіў, пре кът скріе Madama de Лвссan ла Енгел, еў пв почіў крede, пентрв діврътжптвл каре л'аў фъкът Стефан II. Domnвл Молdовеї дп анвл трекът луї Владіслав ші Edвіцеї; къчї ачещіа ера петічї луї Сіцісmвnd, ші Молdовенїї ера алліанцїї лор: dарь таї zічеашў, къ аў фост Влad Bodъ кв Бассарабїї луї пентрв къ ачеста се пвтіа пре сіпе Коміт Северінвлуї, кът аратъ Хрісоввл de ла Doгіел [6]), карeле свпъ аша:

„Дп пвтеле Domnвлуї атіп. Владў Воеводвл Бассарабіеї ші Комітвл Северінвлуї, ш. ч. дпцііпцът пре тоцї карії вор авzі ачестеа ші лі се кввіне, къ лвъnd дп міпте твлцътоаре кв іпітъ невітътоаре dарвріле челе твлте, ші терцереа поастръ дпаінте каре ні ле аў арътат повъ ші Domніілор поастре Преа Серінацїї Прінцї ші Domнії поцрі, Domнії Владіслав Краівл Полоніеї, Архіпрінцвл Літваніеї, ші Моцеанвл Рвсіеї ш. ч. ші Мвіереа луї Edвіга Кръіеаса Полоніеї, ші Моцеапа Кръітілор Вngаріеї, фата каре тръеще а луї Лвдовік ръпосатвлуї Краівлуї Вngаріеї, ші таї алес кът пе аў dървіт повъ ачеіашї Domнії Краівл ші Кръіеаса таї девпъzї Воеводатвл Бассарабіеї ші Domнііле каре ле авет дп Кръітеа Вngаріеї, ші прін кърціле сале ні леаў dат ші дптъріт de пврвреа; дівdекът а фі кв вредніче ші кв dрептате ка кв атъта таї дптінсъ статорніче съ фіт асквлтъторї de dъпшіі, кв кът таї твлт пе афлът тъпгъіацї прін дпълцареа поастръ чеа de dъпшї фъкътъ ла вървл Domніеї. Ші пентрв къ ам гъсіт, къ Кръітеа Вngаріеї de твлт аў веніт ла пвтіта Doamna Edвіга Кръіеаса Полоніеї, ка ла о сіпгвръ моцеапъ а Кръітеї Вngврещї, че тръеще акvта, ші dрепт ачееа ші ла пвтітвл Domnвл Владіслав Краівл Полоніеї соцвл еї чел de късъторіе, кв къdіпцъ de моценіре, пре кът ам дпцелес, къ се квпрinde дп кърціле, каре с'аў фъкът деспре ачеаста, прін дпсвшї Краівл Лвдовік, ші прін Лъкзіторії Кръітілор чеї Вngврещї ші чеї Полопещї; аша ші поі кв Domнііле поастре пе легът а рътъпеа свпвшї пвтіцілор Domнілор Владіслав Краівлуї Полоніеї ші Кръіесеї Edвіцеї, ші Кръітеї лор а Полоніеї ші Вngаріеї. Пентрв ачееа din адевърът щіінцъ, кв ввпъ кредінцъ, фъръ de дпшелъчіvне прін рънdвл ачестора de ачі дпаінте не фачет, свпвпет ші търтврісіт къ вот фі пврвреа кредінчошї Domнілор Владіслав Краівлуї ші Edвіцеї Кръіесеї, првпчілор ші моцепілор лор Краілор ші Кръіеселор Полоніеї ші Вngаріеї, ші Кръітілор ачестора, кв тоате Domнііле ші свпвшїї поцрі; фъгъdвінd ші ачеаста кв ачееашї ввпъ кредінцъ, къ Domнілор Краівлуї Владіслав ші Кръіесеї Edвіцеї, првпчілор ші моцепілор лор челор таї свс зіші, поі, Domнііле, ші свпвшїї поцрі чеї зіші пврвреа ле вот фі асквлтъторї, ші вот ста лъпгъ dъпшїї кв сфатвл, аџівторівл ші ввпа воінцъ, дтпротіва твтврор петічілор лор, ші de вот авzі чева de ръў, поі кв тоатъ пвтереа поастръ вот пвпе дтпedекаре. Протівпічілор лор пв ле вот прінde парте, дп контра Кръітілор ші церілор лор пв пе вот ръdіка, пічї ле вот квпрinde, ші тоате прічініле ші дтпротівіріле че с'аў фъкът саў се вор

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фаче асупра лор прin орї карії петічї, къ къвънтъл сaъ къ фапта, ле вот дпредека, ші вълфа ші чінстеа лор о вот дпълца къ тоатъ пътереа поастръ. Прin търтърісіреа кърцілор ачестора, каре ле ам дптъріт къ печетеа поастръ. Dат дn орашъл Арџішъ, дn сербътоареа преа Съптеї nedeспърџітеї Трeімї din anъл Domnълуї 1396.“

Бассарабіа, ал къреіа Воївodат л’аъ dобъndit Влad de ла Владислав ші Edвіга, n’aъ фост тънџії луї Бассараб чеї din бапатъл Краіовеї, пре кът се дпшалъ преавестітъл Енгел [7]), пентръ къ Бапатъл Краіовеї ера сът Мірчеа Водъ, нічї дл пътеа дърві Edвіга къ бърбатъл еї Владислав, чі аъ фост Бъџеакъл de акът, кът аратъ Хрісовъл. Нічї те міра къ Влад се скріе пре сіне Комітъл Северінълуї, ші дъ Хрісовъл din Арџішъ; пентръ къ de ші n’aъ фост фііъл луї Мірчеа Водъ, dаръ аъ требуіт съ фіе dintr’ын неам къ dънсъл, ші аъ пътът съ’шї џінъ тітълъл Северінълуї, ші съ лъкъеаскъ дn Арџішъ, маї ’nainte de a мерџе дn Бассарабіа.

[1]) Thuroczius f. 221. seq. [2]) Bonfinius f. 377. seq. [3]) Petrus de Reva f. 28. seq. [4]) Sethus Calvisius in opere Chronologico. [5]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 160. [6]). Mathias Dogiel in codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 623. [7]) Idem Engel l. c.

Анъл 1397. Лndatъ dупъ моартеа Марієї Кръіесеї Унгарієї, кареа с’аъ дптъмплат дn анъл 1395, о парте a Унгърілор се плекасе спре Edвіга Кръіеаса Полоніеї, ші чеа маї тънърь фатъ a луї Лъдовік челуї dintъіъ, dintре карії пе 32 і-аъ тъіат Сіџісмънd [1]). Пентръ ъчідереа ачелора ші пентръ пердереа чеа din анъл трекът de ла Нікополіъ, dаръ маї въртос пентръ къ Сіџісмънd се џінеа періт. Стефан Лацковічї фостъл Воеводъ ал Ардеалълуї с’аъ ресколіт асупра луї Сіџісмънd [2]), ші къ маї мълџі dимпрежпъ с’аъ сфътуіт съ пъпъ дn локъл луї Краіъ пре Ладислав фііъл луї Карол челуї тік саъ ал doілеа, despre карele ам къвънтат ла анъл 1386. [3]). Преа вестітъл Енгел [4]), dупъ че аъ adус къвінтеле аппалілор Бісерічіі din Брашовъ скріс: „Чі ачі пе требуе дпцелес Стефан (ал doілеа) Воеводъл Молдовеї, чі Стефан Лацковічї Воеводъл Ардеалълуї, карele џінеа къ Ладислав din Неапол, ші вреа съ’л късъторească къ о фатъ a луї Баіazet.“ Іаръші Енгел [5]) скріе: „Влad фііъл чел de къпътат ал луї Мірчеа Водъ, карele віецуіа дn Бuda ка ын кіzешъ пе вретеа ачеаста аъ врът съ фугъ дn Полоніа, ші аъ мерс пъпъ дn Счепус, чі аколо л’аъ прinс Търzo din Бетлепфалва ші л’аъ dус дndърънт дn Бuda. (Dipl. apud Katona ad ann 1430).“

[1]) Thuroczius f. 220. Bonfinius f. 375. seq. [2]) Annales templi Coronensis. Timon in Epitome Chronol. f. 56. Volfgangus Drechslerus p. 83. Georgius Fabricius Lib. 2. Cromerus Lib. 15. Georgius Jerem. Haner Reg. Hung. Periodi 13. §. 260. seq. [3]) Thuroczius f. 223. Bonfinius 378. Petrus de Reva f. 30. [4]) Ioann. Christ. Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 113. [5]) Idem Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 161.

Анъл 1398. Мънiinduce Баiazet I, пе Мірчеа I Водъ, пентръ аџіторіъл луї Сіџісмънd dат дn анъл 1396, дn анъл de акът, dупъ кът вреа преа вестітъл Енгел [1]), с’аъ ръdікат къ ръсвоіъ асупра Мірчеї, къї скріе Халкокondила [2]) zікънd: „Іаръ престе пъџін тімпъ (dупъ ръсвоіъл de ла Нікополіъ) с’аъ ръdікат къ ръсвоіъ асупра Мірчеї Dракулуї Da-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кіеї, віповъцindвл, къ вnindвce кв Бnгврій маї лnainte с'аб бътвт кв dънсвл. Dакій (adeкъ Dако-Ромънії) съпт преа ввпї осташі, тъкар къ леціле лор пв съпт преа ввпе. Маї тот прin сате локвеск, вртъnd пъшвпіле. Се лntinde цеара лор лnчепъnd de ла Apdeal пънъ лn мареа Neагръ. Dea dреапта квт се лntinde спре маре, аре Dвnъреа; dea стъnга цеара че се nвmеще Bordania (Молдова). Despърцеще церіле ачестеа мвntеле че се кіатъ Прасов, кареле лвпгъ се лntinde. — — Neamвл ачеста тъкар къ се лmпарте лn doвъ цipвтврі, лn Bordania ші Істріа (лn Молдова ші Валахіа), тотвші кв ачелеашї къdinце тръеск лntre cine. Аб овічinвіт а пв цinea тот ачеіашї повъцвіторі; чі преквт лі се вede, лші mвтъ Прinцій, аквші пре вивл, аквші пре алтвл nвnъndв'л Прinцв. Пре Мірчеа ачеста, кареле ера пръсіт din віца чеа бътрънъ а повъцвіторілор ачесторa, кіетъndв'л л'аб пвс ші повъцвіторіб, оторъnd пре Dan, кареле аб тіръніт маї 'nainte. Мірчеа ачеста кълкъndвce маї adecea орї кв цiітоаре, dintр'жnceле аб аввт mвлцї фечіорі de кънътат. De ачі есте, къ mвpind Мірчеа adece орї с'аб mвтат Domnії, кареа ші аквта ретъне лn цеаръ. Лmпротіва лві Мірчеа ачествіа аб мерс Баіазет, бъгъndв'і вінъ, къ маї 'nainte ар фі лnсоціт арте.ле кв Сіціствnd Лmпъратвл Romanілор, ші трекъnd Dвnъреа mвлтъ робіme аб прinc din цеара ачеаста. Мірчеа стръпгъnd пв пвцinъ оасте се сфътвіа, квт ар пвтea лntъmпina пре петічї ші квт с'ар пвтea вате кв еї. Ші ашezънd фетеіле ші првнчії лn Мвntеле Прасов, врта оастеа лві Баіazет прin пъdвріле челе кв гinde, de каре маї mвлте съпт лn цеара ачеea ші о фак пестръбътвтъ. Бртъnd Мірчеа оастеа лві Баіazет, mвлте вітеції фъчеа, бътъndвce кв чеї че рътънеа, сав се dвчеа се прade ввкате, сав довітоаче. Аша вртъnd оастеа чеа протівпікъ, кв маре лndръспіре с'аб бътвт кв dънса. Zік вnії, къ Мірчеа, кънd трече.а оастеа лві Баіazет прin оаре-каре стрімтоаре п'аб лnчетат а тъіа пре петічі. — — — пънъ кънd пв с'аб тъбържт аколо Баіazет din сфатвл лві Бренez, ші о zі аб odixніт оастеа; іаръ a doвa zі трекъndв'шї оастеа кът маї фъръ de прітежdіе преете Dвnъре, с'аб лntврnат лn цеара са."

Ашішdереа скріе ші Георгіе Францес [3]), ввтаї кът атестекъ лвкрврі de маї mвлцї анї ла вn лок. Din кввінтеле лві Халкокondіла, каре ле adвceіб ачі лnкъ поцї маї mвлте кълеце, adекъ: къ лптечесорівл Мірчеї аб фост Dan II. Bodъ; къ Бассарабіа маї 'nainte с'аб цinвт de Валахіа, къ мвntеле de ла Фокшанї с'аб nвmітб Прасов ш. ч.

[1]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 162. [2]) Laonicus Chalcocondylas de rebus Turcicis Lib. 2. [3]) Georgius Frantzes Lib. 1. cap. 29.

Анвл 1399. Ла анвл 1390 ам арътат din лпсетпареа din Іаші къ Стефан II аб domніт adoвa оаръ лn Молдова пънъ ла анвл 1399. лn каре an і-аб вртат Петрв III фечіорвл лві, кареле п'аб domніт вn an deплin, ші аб мврit [1]).

Преа вестітвл Енгел [2]) лnкъ zіче: „Bladачела, кареле ера кізешб ла Бнгврі лn анвл 1399 сав 1400 аб къпътат прілецій de a фвці din Бнгаріеа лn Валахіеа ші de аколо лn Царіград кв маї мвлцї Ромънї, вnde аб пріміт слвжбъ de ла лmпъратвл Греческ прeсте воіа тътъне-съб Мірчеї Bodъ, ші лn тот тінвл с'аб сіліт ка съ поатъ тъзълі пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

татъл съў ші съ апъче ел domnia прin аџiторiал Гречiлор. Пентрў ачееа аў фостў Мiрчеа песпъс пемiк ал Bizantinenilор, ші п'аў авът пічi о гріце de Ўнгарi.“

Тот дпнтрў ачеста ап аў ешiт ші Хрiсовал кареле се адъче de Kopnidec [3]), ші съпъ аша: „Стiборіе Воiводал Apdeaлвлаї ші Комiтал Солпокълаї, тътърор ші фіеще-кързіа повiл Ўнгър саў Ромъп, Кастелланiлор. Віце-Кастелланiлор, ші маї алес Кастелланiлор din Хацег, ші Xinedoapa, ашiшdереа тътърор Dерегъторiлор карiї се вор черка прin ачестеа, съпътате! кў крещереа а тот бiпелаї въ черкът пре воi, ші дп персоапа Маiестатеї Кръiещї фіеще-кързіа dintre воi таре въ порзпчiт, ка орi кънd вор вепi ла воi, саў ла цiпътъріле воастре кредiнчошiї пощрi четъцепi din Сібііў педестрii саў къларещi кў тарфеле сале, пентрў звidереа оатепiлор Кръiещї акът de кърънd фъкътъ, съ пъ'i дтпedекацi, прindецi, саў тъкар кът съ пъ'i пекъжiцi; 'алтмiптрелеа съ пў дпdръспiцi а Фаче. Dат дп Сібііў Меркърi дп аџiзпал Тъiърii дтпреџiър, дп апъл 1399.“

Iаръшї ачеста Стiборіе аў dat дп апъл 1396 алт Хрiсов кареле се афлъ iаръшї ла Kopnidec, ші прin кареле аў словозiт кавса лаї Niколае Ваш din Съптал Цiзde дтпротiва лаї Петрў фiiал лаї Ана din Алтакерекў de ла Скавпал Воiводескў ла Скавпал Віце-Воiводескў; din каре Хрiсов се вede къ Стiборіе дпкъ дп апъл 1396, ера Воiвод Apdeaлвлаї.

[1]) Index Iassiensis. [2]) Ioannes Christ. Engel in antiq. Historia Valachiae Part. I. p. 162. [3]) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 17. [4]) Idem Cornides ibidem Tom. 2. p. 156.

Апъл 1400. Мърind Петрў III Domnал Молдовеї, прекът ші се паре дп сфършiтъл апълаї 1399, i-аў ърмат фiiал съў Iъга Водъ, despre кареле аша скрiе Мiрon Логофътал [1]): „Dънъ тоартеа лаї Петрў Водъ аў стътът Domn Iъга Водъ. Ачест Iъга Водъ аў дптрекът пре алцi Domnї, каре аў фост дпаiптеа лаї: трiмiс'аў ла Патрiархіа de ла Ахрida ші аў лъат маї дптъiў бiпе-квънтаре, ші аў пъс Мiтрополiт пре Теоктiст, ші аў deскълiкат ораше прin цеаръ пре ла локърi бъпе ші ле аў фъкът окоале прin преџiър, ші аў дпчепът а da момiї прin цеаръ ла воiпiчi ші ла бъпi осташi, ші аў domnit доi анi, ші л'аў лъат Мiрчеа Водъ ла сіпе.“

Кът аў лъат Мiрчеа Водъ пре Iъга Водъ ла сіпе, паре къ аратъ Пеiссопел [2]) zikънd: Joga batit des villes et des villages et commença de monter une cavallerie reglée; adекъ, Iъга аў фъкът ораше ші сате, ші аў дпчепът а стръпце къларiме; пў дпротiва алтзіа, фъръ пътаї дпротiва лаї Мiрчеа Водъ, пентрў ачееа л'аў ші прinс.

De аў фост Теоктiст фъкът Мiтрополiт Молдовеї de Iъга Водъ, прекът скрiе Мiрon маї сзс, гретеще Леквіеп [3]), кънd скрiе, къ Антim аў фост Епiскопал Молдовлахіеї чел dintъiў; dаръ маї ръў грешеще преа вестiтал Енгел [4]) кънd скрiе, къ Роman, Iвашко, Вілцо, Iъга ші Алексandрў I аў фост Фечiорї лаї Петрў II Мъшат, пентрў къ тъцi-чiпчi аў фост Фечiорї лаї Петрў III, кът с'аў арътат ла апъл 1390, din дпсетпареа Iашiлор, ші дптъреще Мiрon, кънd скрiе къ Iъга Водъ аў ърмат лаї Петрў Водъ, каре Петрў п'аў фост Мъшат чел дп апъл 1373 ръпосат, чi ал IIIlea.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Nічі аціатъ преа вестітълуї Енгел Реџестреле de ла Doriел, dintre каре чел dintъіў сънъ аша: „„Ан анъл 1400, Івашко фііъл луї Петрѫ Палатінълуї Молдовеї ші Вілџо, се багъ кіzешї Краіълуї Владіслав пентрѫ Roman фрателе лор.“ Ал doілea: „Ан анъл 1400, Roman фъгъдѫеџе крedінчіошіе Краіълуї Владіслав ші Dѫксълуї Вітолd de ва къпъта ан-dърънт domnia пъріптеаскъ, ші dърѫеџе краіълуї ші кръітеї џінътъл Сепепікълуї dѫнъ отареле челе векї, ші іартъ банії, карії і-аў фост dат краіълуї ан-трънът.“ Пентрѫ къ din реџестреле ачестеа пътаї атъта се кълеџе, къ пътіџії треї фрацї Roman, Івашко ші Вілџо, аў фост фечіорії луї Петрѫ, dаръ аї кърѫіа Петрѫ?

Кът къ Роман ар фі domніт вр'о кът-ва тімпў dѫнъ татъ-съў Петрѫ Ш, се кълеџе пѫ пътаї din реџестреле маї сѫс adѫce, чі ші din ѫн хрісов че се adѫче de преа вестітъл Енгел [6]), пріп кареле Roman ан анъл de ла плъстѫіреа лътеї 6908, іаръ de ла Хс. 1400, ан 18 Noeтвріе аў dърѫіт ла патрѫ фрацї луї Teodor, Петрѫ, Міхаіл ші Dімітріе Dрагомір, сатъл Вікшанії; чі еў пентрѫ ачееа пе Roman ачеста пѫ'л пѫп ан сереоа Domніlор Молдовеї акът de odатъ, dаръ л'оіў пѫпе ла анъл 1403.

Аноніmъл Ромъпеск [7]) ланкъ лнкълчеџе Історіа Валахіеї фоарте таре, кънd zіче: „Ал ѫнспрезечелеа Влad Bodъ Цепеш ла леат 1400, ла ачест велеат аў фъкът тъпъстіреа Сіпаговълуї dѫнъ кът се вede ла хрісовъл тъпъстіреї. Ел аў zidіт ші четатеа de ла Поепарї. Іаръ ла леатопісеџ есте скріс кѫ грешалъ пътіndъл Radъл Bodъ Цепешў ла леат 1412.“ Пентрѫ къ ла анъл 1400, п'аў domніт Влad Bodъ, чі татъ-съў Мірчеа I Bodъ, кареле аў репосат ан анъл 1419, прекът се ва аръта de ачі лнаінте ті маї алес ла анъл ачела. Dаръ тъпъстіреа Сіпаговълуї о аў пътът фаче Влad, лнкъ пѫ Bodъ deплін, ан анъл de акът, пентрѫ къ ел ан анъл трекът аў фъдіт din Ѫнгаріа ан Валахіа, ші аў зъбовіт лнтр'ѫпса пъпъ кънd с'аў dѫс ан Царіград.

[1]) Constans Miron Logotheta Moldaviae in Mss. Chronico. [2]) Peyssonel p. 229. [3]) Lequien in Oriente Christiano tomo 1. p. 1251. [4]) Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 114. [5]) Dogiel tom. 1. p. 599. [6]) Engel in Introductione Litteraria ad Historiam Moldaviae Nr. 70. [7]) Anonymus Valachicus in Mss. Valachico cap. 44.

Анъл 1401. Ла анъл ачеста аша скріе Міроп [1]): „Dѫнъ Ілга Bodъ стътът'аў ла Domnie Александрѫ Bodъ ан анъл de ла фачереа лътеї 6909. Александрѫ къ аў стътът ла Domnie, лndатъ аў ланчепът тълте ші бѫпе лъкрърї ан џеаръ: аў фъкът доъ тъпъстірї марї ан Молдова, adекъ Бістріца ші Молдовіца, лnzестрѫndѫле кѫ тълте сате ші кѫ вестmінте скѫпе ан лъѫнтрѫ ші кѫ odоаръ, ші ла ал doілea anў ал domnieї сале фііnd маї лнтрег ла міnte de кът чеї трекуџї маї лнаінте de ел Domnї, ръвnind ші лнтребънd лъкрърї спре фолосъл сѫфлетълуї съў, adѫc'аў кѫ таре келтѫіалъ din џеаръ пъгъпеаскъ de ла Трапезонт съптеле тоаще але марелуї Мѫчепік Іоан поў, ші ле аў пѫс ан вестіта четате че есте ан орашъл Сѫчеавеї, кѫ таре чіпсте..... Ші врънd съ се ѫртеze десъвършіт лъкръріле спре подоаба бісерічеї чеї преавославніче, аў тріміс ла Патріархіа бісерічеї ръсъріталуї de аў лѫат біпе-кѫвънтаре лнтъіў dѫнъ Ілга Bodъ, ші аў фъкът Мітро-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

політъ, ші і-аў алес скаунл Мітрополіеї о мънъстіре лн орашул Сѫчеавеї лънгъ кѫртеа domneaскъ, кѫ мулте сате, ші очине съ фіе de служба Мітрополіеї.

„Маї фъкѫт'аў ші ал doilea Епіскоп dунъ Мітрополіт ла сънта бісерікъ din Роман ші і-аў dat Епархіе о парте de цінѫтѫрї de сѫбт мунте din ціос. Ашіщdереа ші ал треілеа Епіскопў ла Ръdъуцї, dундѫ'ї Епархіе цеара de сѫс despre цеара Лешаскъ. Dунъ че аў ашezат влъdічї, ле аў фъкѫт чінсте маре, dундуле скаунe dea dреапта Domнулуї, лнаінтеа тѫтѫрор сфетнічілор лѫмеці, апроане de скаунл Domнескў.

„Токміт'аў ші орънdуіалъ боіерілор de сфат пентрѫ окъртѫіреа цереї:

„„Логофът маре, цідекъторіў ші алегъторіў de очине, ші Ісправнікў пре о фрунте de оамені de цеаръ че сънт кѫртенї, ші цідекъторіў тѫтѫрор, че сънт кѫ стръмбътуцї лн цеаръ локуіторї de а луа сеата тѫтѫрор Ісправнічілор че сънт ла кѫртеа domneaскъ.

„Ворнік маре de цеара de ціосў цідекъторіў тѫтѫрор карії аў стръмбътуцї лн цеаръ, ші глобнік de морцї de омў, ші de шѫгубіне че се фак ла пърціле челе de ціосў, ші Ворнік Бърладулуї.

„Ворнікў маре de цеара de сусў, цідекъторіў тѫтѫрор din цеаръ кѫ стръмбътуцї ші глобнікў de морцї ші de шѫгубіне че се факў ла пърціле луї, ші Ворнікў Dорохоіулуї.

„Пъркълаб de Хотін ла марцine despre цеара Лешеаскъ ші Къзъчеаскъ, цідекъторіў тѫтѫрор ла ачел цінѫт.

„Хатман ші Пъркълаб de Сѫчеава ші Ісправнік преcте тоате оцціле церії.

„Постелнік маре ші dоріторіў лнаінтеа Domнулуї ші Пъркълаб de Іашї, мъкар къ Іашіі атунчї нѫ ера (се лнцелеце орашў аша de маре) ші тълмачіў ал лімбеї стреine.

„Спътаріў маре ші Старосте de Черпъуцї ші dунъ обічеіў лмбръкат ла зіле кѫ хаїнъ скумпъ Domneaскъ, ші dворітор лнчінс кѫ арме Domneцї ла спателе Domнулуї лнтрѫ ачеле зіле.

„Пъхарнік маре, ші Боіерії къте ле ведеш пънъ астъзї, лнсъ пре ачесте времї нѫмаї умбра аў ремас ачелор векї dрегъторії.“

Кѫт къ пре ачесте времї с'аў фъкѫт лнтъіашї dатъ лн Молdова Мітрополіе, мъртѫріcеще ші Kodin ла Стріттер [2]). Епіскопіа чеа лътіneаскъ din Серет лнкъ лн тімпул ачеста с'аў мутат de аколо ла Баков [3]).

Ла анул 1397, с'аў арътат къ Унгурії пѫ тоцї цінеа кѫ краіул Сіцісмund пентрѫ прічініле аколо adуce. Уна ачеаста ла атъта аў ацінс лн анул de акум, кът прімъвара din анул 1401, аў прінс пре Сіцісмund ші л'аў бъгат лн темніца din Соклош, dундул ne мъна фечіорілор луї Гарра челуї оторѫт съ'л пъzeаскъ, прін а кърора мутънї міжлочіре аў ші скъпат dунъ ачеea din робіme [5]). Іаръ Унгурії аў нус Краіў лн локул луї Сіцісмund пре Ладіслав краіул Neаполулуї. Чі ачеста кът с'аў лнкоронат Краіў Унгарієї лн Dалмаціа, даръ лн Унгаріа п'аў кѫtezат а лнтра, adукъndуші аминте de петре-череа тътъне-съў чеа скрісъ ла анул 1386 [6]).

[1]) Constans Miron in Chronico Mss. Valachico. [2]) Strittcrus tom 2. p. 938. [3]) Sulzer tom. 3. p. 603.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[4]) Bonfinius f. 379. Petrus de Reva f. 30. [5]) Thuroczius f. 224. Timon in Epitome Chronol. f. 57. [6]) Paulus a Paulo p. 747. seq. Lucius Dalmata f. 420. seqq. Timon in Epitome Chronol. f. 57.

Anul 1402. „În anul 1402, (ziче Engel [1]), dupъ че aŭ princ Tamerlan pre Baiazet I. ші aŭ tъiat pre Mustafa fečiorul luĭ čel mai mare, čeĭlalцĭ fečiorĭ aĭ luĭ Baiazet aŭ început a se bate intre sine pentru împъrъцie, ші Soliman al doilea пъскut, aŭ fugit în Царіград subt скutinца Împъratuluĭ Emanoil Paleologul ші a luĭ Стефан Lazarovičі Craiulуĭ Serbiei, ші aŭ fъкut de l'aŭ vestit Împърат. Ama aŭ aцĭutat Kreщiniї Împъrъцia Turčeaскъ, kund токта era în primejdie! Vlad (fiiul luĭ Mirčea Vodъ, despre kareле am vorbit la anul 1399) înkъ aŭ цinut ku Soliman, vrund съ dobъndeaскъ Domnia Valahiei printr'înscul. Mirčea Vodъ drept aceea aŭ avut pričinъ de a cerka un împrotivitoriŭ luĭ Soliman: aŭ ші gъsit pre Musa saŭ Moisi al treilea пъскut al luĭ Baiazet, pre kareле kiemъndul din Acia în Europa, aŭ ші venitŭ lъsъndŭ okъrmuirea Asiei čeĭ ші čі fratelуĭ sъŭ, luĭ Mahomet I. Musa aŭ venit prin Sinope oblu în Valahia ші s'aŭ întokmit ku Mirčea Vodъ, ka Mirčea sъ'l aцihte ku oщi, ші el de va avea порок, съ dea Mirčeĭ multъ avuцie ші mare dъrabŭ de цearъ de la Grečі. Mirčea i-aŭ ші dat îndatъ frumoasъ ші tare oaste subt повъцuirea nepotuluĭ sъŭ celuĭ din frate, a luĭ Dan, ші multime de Turčі din Europa înkъ strъngъndusce la Musa, l'aŭ dus în Odriŭ ші 'laŭ rъdikat Împърат; daru aŭ perdut bъtaiea ku Soliman dupъ aceea în anul 1403, lungъ Царіград; de unde Musa aŭ fugit la munцii Emuluĭ ші de aколо în Valahia ші de aчі înkъ шaї pre urmъ în Asia.“

Ашішdereа скriŭ Халkokondila [2]) ші Duka [3]), din karіi aŭ скris aчестea ші prea vestitul Engel; чі Annalіi Turčeщi čeĭ de Leunklavie тълmъčiцĭ [4]) ші Dorlioni [5]) скriŭ aчестea la anul 1411, че шie înkъ nu ші se pare.

Tot la aчesta an ziче Reцestrul de la Doriel [6]): „În anul 1402, Alexandru Palatinul Moldoveĭ fugudueще kredinčoшie Craiulуĭ Vladislav ші Krъitеĭ Leшeщi.“

[1]) Ioann. Christ. Engel in antiq. Historia Valachiae Part 1. p. 162 seq. [2]) Laonicus Chalcocondylas de rebus Turcicis Lib. 4. [3]) Ducas in Histor. Byzantina car. 19 [4]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad annum Hegirae 813, qui est Christi Domini 1402 [5]) Giovanici Nicolo Doglioni nel tomo 2. del Teatro Universale Part. 7. p. 302. [6]) Mathias Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 160.

Anul 1403. La anul aчesta скriе Kromer [1]): „În anul urmъtoriŭ kare aŭ fost de la Xc. 1403, Palatinul Valahiei (Moldoveĭ) Alexandru, ші dupъ aceea Roшan II, fiiul luĭ Petru, dupъ че s'aŭ skos din legъturile, ші de subt пutereа luĭ Svitrigel prin Craiul Vladislav, цiurund ku Sfetničiĭ lor aŭ mъrturisit, kъ сunt ші vor fi supt пutereа luĭ ші a Krъitеĭ. Iaru Roman aŭ fugudut ші însoцireа artelor împrotiva oriкror petičі, unund afaru pre Prуssі ші pre Litvanі, pentru mižločireа lokuitor.“ Ашішdereа скriе Miron Logofъtul [2]).

Iaru preа vestitul Engel [3]) ziче de odatъ: „Întъmplareа ku koptraktuile čele ku Voevozіi Moldoveneщi fъkute, kare se цin în arhivul Krъitеĭ Leшeщi, сunt скrise Po-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

мъпеще, пре Кромер, кареле пічі аѣ щіят Ромъпеще, пічі аѣ авят бъпі тълтачі, л'аі адъс ла маі мълте грешеле. Аша се афлъ п. п. ла анъл 1403, грешалъ пептрѣ къ зіче: „Палатінъл Валахіеі Александрѣ ші дъпъ ачееа Роман фііъл лъі Петрѣ ш. ч.“ Цівръмъпгъл лъі Роман де Дорієл се адъче ла анъл 1400, ал лъі Александрѣ ла анъл 1402.“ Апоі іаръші зіче тот ачел Енгел [4]) „§. 16. Александрѣ аѣ домніт 32 де ані ші 8 лъні; де ла 1401—1432. Ын анъл 1402, аѣ ынкредінцат ел Кръітеа Лешеаскъ деспре кредінчошіеа са прін цівръмъпгъл де ла Дорієл паціна 600. Ын цівръмъпгъл ачеста дінтъіѣ се вede а фі фост ынкіс, къ Александрѣ кѣ фрате-съѣ Роман II, Краіълъі Полоніеі лъі Іагелло вреа съ'і аціѣте ымпротіва тятърор пешічілор, пятаі ымпротіва Літванілор карії ера преа апроапе де Подоліа, ші ымпротіва Прѣшілор карії ера преа департе, пѣ.“

Прін зіселе ачестеа че воеще преа вестітъл Енгел еѣ пѣ ынцелег; пептрѣ къ де п'аѣ щіят Ромъпеще Кромер, Енгел ынкъ пѣ щіе, ші ын Регестрѣл де ла Дорієл, кът поці ведеа ла анъл трекът, ынкъ пѣ се кънпінд, каре ле зіче преа вестітъл Енгел.

[1]) Martinus Cromerus Lib. 16. p. 259 [2]) Constans Miron Logotheta in Chronico Ms. Valachico [3]) Ioannes Christ. Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 114. [4]) Idem Engel ibidem p. 115.

Анъл 1404. Дъпъ че аѣ лъат Владіслав Іагелло Краіъл Полоніеі Каменіцъл де ла фрате-сеѣ Свідрігел, ын анъл деакът аѣ кіемат пре Александрѣ I. Домнъл Молдовеі ын Камепец, де аѣ ціърат а доза оарѣ кредінчошіе, каре ціърътъпт есте ынтъріт кѣ 15 печеці [1]).

Мірчеа Водъ ын анъл 1404, се бътеа кѣ Търчіі, дъпъ кът аратъ Аппаліі din Фландріа [2]) дінтр'о епістолъ а Краіълъі Сіцісмънд лъі Філіппѣ Херцогълъі din Бъргъndia трімісъ.

Іаръ деспре Сіцісмънd зіче Хапер [3]): „Тімпъл ын кареле с'аѣ късъторіт Сіцісмънd а доза оарѣ, пѣ се поате отърж, тотъші дъпъ стъріле ымпрецюр аша се вede, къ ел ын анъл 1404, аѣ фъкът пънта кѣ Вървара фата Комітълъі din Кіліа кѣ каре се логодіce пре кале, кънd аѣ мерс din Соклош ын Моравіа“ кареле адъче мъртърie пре Бонфініе [4]).

[1]) Dogiel tom. 1. p. 600. Cromerus Libr. 16. p. 261. Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 115. [2]) Annales Flandrici Macrii ad ann. 1404. [3]) Georgius Ierem. Haner Reg. Hung. Period. 13. §. 269. [4]) Bonfinius f. 381.

Анъл 1405. Ын анъл ачеста де доѣ орі с'аѣ адънат цеара Ънгъреаскъ [1]). Ла адънареа чеа дінтъіѣ с'аѣ дъс ші Стефан Лацкфі фостъл Воевод ал Ардеалълъі, іаръ пѣ ал Валахіеі, прекът се ыншалъ Енс [2]) пре кареле пептрѣ мълте ресвръті́ріле лъі, че с'аѣ адъс ла анії трекуці, 'лаѣ прінс ын каса адънърії ші тъіндъ'і капъл, трънъл л'аѣ свърлит пре фереастъ ын вліцъ [3]).

Тот ла ачеста ап адъче ші Корпідес доѣ хрісоаве, а ле Бетлепецілор, дінтре каре ын чел дінтъіѣ [4]) Іаков Лачк де Санто Воевод ал Ардеалълъі ші Комітъл де Солнок порънчеще din Търда дъмінекъ ынаінтеа тъіерей капълъі Съптълъі Іоанн din анъл 1405, Комітълъі ші челорълалці дерегъторі аі Комітълъі de Клъжѣ, ка сатъл Бівзкът лъндъл de ла Петрѣ Сімон Ладіслав ші Грігорie, фечіорії лъі Іоанн аі фечіорълъі лъі Іоанка, съ'л деа ындърънт Маціструлъі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ioann de Бетлеи: ⁂ a doilea[5]) Петрв de Стрідіѣ ші Владіслав de Nadaш Віце-Воевозіі Арdeалвлві іаръшї deаколо ші ⁂пtрв ачелаш an ⁂п 2 Февраріе скріѣ тѣdъmana ачелаіаш Ioann de Бетлеи ⁂mпротіва Кастеллапвлві din Бнгвраші пептрв сатвл Малm фъкътъ.

[1]) Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Period. 13. §. 270. [2]) Ens p. 103. [3]) Thuroczius f. 227. Bonfinius f. 384. [4]) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 78. [5]) Idem Cornides l. c.

Anвл 1407. Doriel[1]) маї adвче mi ла anвл de акmѣ вп хрісовѣ, ал кървіа Рецестрв свпъ аша: „⁂п anвл 1407, кърціле ачелвіаш Александрв пріп каре ⁂пtъреще омацівл лві Владіслав ші Кръітеї Полоніеї фъкът."

[1]) Mathias Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 600.

Aniї 1410 mi 1411. Алегъторіі ⁂mпъраціlор Anвсвлві карії пе вретеа, кънd скріѣ ачестеа, с'аѣ пвс ціос пріп Наполеон Бопапарте ⁂mпъратвл Галлілор ші Краівл Італіеї, въzвnd пвртареа чеа бвпъ a Краівлві Бнгаріеї Сіціcmвnd, ⁂п anвл 1410, л'аѣ алес ші рѣdікат Краіѣ Romaпілор[1]) кареа dерегъторіе атъта фъчеа ла Anвсепї, къt ші a Кесарілор ла стръmотіі пощрі Romaпіі чеї векї, саѣ ла Ръсъріteпї.

Despre Мірчеа Bodъ аша скріе Енгел[2]): „Мірчеа кв ачеїалалці алліаці ата аѣ аціvтат ⁂п Acia пре Мвса, къt ачеста іаръшї 'шї аѣ стръпс таре оасте ⁂п каре ера ші Romъпї. Мвса ⁂п anвл 1410 іаръшї аѣ перdвт o бътаіе ⁂mпротіва лві Соliman ⁂п Acia чеа мікъ, чі пв de тот, къчї аѣ трекът ⁂п Eвропа, кв мвлте ощї, ⁂п Odріѣ ші аѣ ⁂пtъріt ощіле mi ⁂mбъркъndвсе ⁂п anвл 1411 еаръшї аѣ трекът ⁂п Acia, вnde аѣ ⁂пвinс пре Соliman токта ⁂п Karamania, ші пріnzвndвл л'аѣ dвс ⁂п Odріѣ ші л'аѣ оторжт. Ата аѣ анвкат Мвса пріетепвл лві Мірчеа Bodъ ⁂mпъръціеа Тврчілор, dаръ пв ⁂ndелвпг."

Doriel[3]) ⁂пкъ adвче вп dіплomат каре л'ар фі dат Мірчеа Bodъ лві Владіслав Іагелло Краівлві Полоніеї ші свпъ аша: „Noї Мвхе Boeвodвл Валахіеї ш. ч. (Nos Muche Voievoda Transalpinus etc. Datum in civitate nostra Imoiovo die Dominico Vocem jucunditates. Anno Domini 1411). Dat ⁂п четатеа поастръ Imoiов ⁂п dвminika кввъптвл бвкврієї. ⁂п anвл Domпвлві 1411." In тот dіпломатвл ачеста пвmаї атъта се квпріnde, ка съ аціvте впвл пре алтвл ⁂mпротіва Бнгврілор, ка ші ⁂п хрісоввл, каре л'am adвс ла anвл 1390, adъогъnd ші кввінтеле ачестеа: „Imo multo magis jam consanguinitatis amor hoc facere compellit amicos; ба кв мвлт маї таре deачі ⁂пainte, пептрв кът dрагостеа чеа de рѣdenії сілеще пре пріетенї a фаче ачаста." Апоі іаръшї: „Quem admodum consanguinitas et inviolabilis amor et amicitia jam nos constringit: прекът пе ⁂пtеще пре поі същеле ші певътътъчіоаса dрагосте ші претепшвгвл." Din каре кввінте с'ар відеа кът Мірчеа Bodъ с'ар фі фъкът рѣdenie кв Владіслав; чі міе mi се вede кът хрісоввл ачеста пв есте adевърат ал лві Мірчеа Bodъ пептрв кът, dе ар фі ал лві, л'ар фі ⁂пчепът ші ⁂пкіс ка ші пре челелалте хрісоаве a ле сале.

Маї ⁂пкълчіt скріе Кротер[4]) ла anвл ачеста zікъnd: „Кв Александрв Палатіnвл Romъпілор алліатвл ші кліептвл съѣ чел маї dе dетвлт Владіслав Краівл Полоніеї, аѣ фъкът повъ ⁂псоціре асвпра лві Сіціcmвnd Краівл Бнгаріеї, ші і-аѣ zълоціt лві Спіатіnвл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Колотеіа ші тоатъ Покуціа пентрѫ о шїе de рѫбле de арџінт. Ші дінтрѫ ачела an Стефан чел че аѳ ѫрмат дін Domnia луї Александрѫ, пре кареле саѳ л'аѳ оторѫт, саѳ л'аѳ тъзъліт, трімецînd патрѫ солї ла Краіѫл Полоніеї, аѳ фъгъдуіт, къ ва фі ші ръмънea сѫбт кліентела луї, ка ші кѫт аѳ фост маї марії съї, ші ѫnde се ва кіема de дъпсѫл, ва мерџе ші ва џівра, нічї ва пофті дінаінтea Покуціа, чі de фаџъ ва ашеза лѫкрѫл dѫпъ воіea Краіѫлуї. Кареа се шїе din хрісоавеле, че се џin дін Архів. De ѫnde се кѫлеџе, къ Покуціа саѳ пѫ с'аѳ dат луї Александрѫ, саѳ de с'аѳ dат, дінаінтea аѳ фост лѫатъ дінаінтea прін краіѫл. Алтмінтрелea пентрѫ че ар фі фъгъдуіт Стефан къ пѫ о ва маї пофті дінаінтea. Іаръ кѫт къ с'аѳ зълоџіт Покуціа, аратъ diпломатѫл прін кареле Краіѫл о аѳ зълоџіт, кареле ашіщdереа се афлъ дін Архів, фъръ вре о дінаінтea dат дінаінтea прін Ромънї.“ Ла каре zice а ле луї Кромер дінцелепцеще респѫnde преа вестітѫл Енгел [5]) zікѫnd: „Тот аргѫментѫл луї Кромер слъбеще, кът се ва сокоті, къ Кромер атестекъ ніџе хрісоаве маї търzіе de ла анії 1433 ші 1435, кънd фечорії луї Александрѫ Стефан ші Ілie се сфъdea ла олалтъ, ші Стефан de фріка Краіѫлуї Полоніеї 'шї аѳ лъсат къdінџа кареа о авea дін Покуціа, кѫ алт хрісов маї dінаінтe. Къ хрісовѫл деспре зълоџіреа Покуџіеї луї Александрѫ с'аѳ афлат дін архів; de аколо аѳ веніт къ тоате хрісоавеле de ачест фел аѳ обічнуіт a се скріе дінаінтea, dінтре каре ѫn ексетплар ретъне ла зълоџіторіѳ.“

Дінсъ деспре зълоџіреа ачеаста скріе ші Міron Логофътѫл [6]) токта ка Кромер, пѫmаї кът zіче, къ с'аѳ фъкѫт ла анѫл 1422, че пѫ есте адевърат.

Прекѫт аратъ Антоніе Сірmаї [7]), дінтрѫ ачеста an аѳ добъndіт ші Баронії Преші o donaџie пентрѫ вітеџіea Комітѫлуї Петрѫ dе Перен; къчї zіче Краіѫл Ѫнгарієї Сіџіsmѫnd дін donaџiea луї dатъ din Вісеграd дін анѫл 1411: „Кънd аѳ пъвъліт Тѫрчії дін Валахіа, Комітѫл Петрѫ дінчіnс кѫ търіme de леѳ аколо аша с'аѳ пѫртат, кът стеагѫл петічілор кѫ вітеџіе л'аѳ лѫат ші л'аѳ адѫс ла търіmea Кръіеаскъ, ѫnde с'аѳ ші ръпіт ла ѫn пічіор, ші пре мѫлџї оатені бърбаџї ші мѫіерї аѳ мънтѫіт de робіmea Тѫрчілор.“

[1]) Thuroczius f. 227. Petrus de Reva f. 31. Timon f. 58. [3]) Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 163. [3]) Dogiel tom. 1. p. 600. [4]) Cromerus Libr. 17. p. 278. [5]) Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 116. [6]) Constans Miron Logotheta Moldaviae in Chronico Ms. Valachico. [7]) Antonius Szirmay in topographia Cottus Zempliniansis §. 56.

Анѫл 1412. Din челе че с'аѳ zic ла анії трекуџї ті се вор zіче ла анії вііторї, лесне поџї ведea къ пре неатѫл Ромънеск маї мѫлт л'аѳ стрікат дінтъіѳ пе'нцелецереа дінтре dъншіі ші ніста din лъѫнтрѫ кареа ші пре стръмошії поџрі Романії чеї векї сінгѫр і-аѳ мънкат, апоі ніста ші фала крещінілор din вечінї ті маї въртос a Летілор, de кът неатѫріле челе пъгъне Тътарії ші Тѫрчії; къчї de ачеџіа лесне ші преа ѫшор с'ар фі апърат Ромънії, маї алес de пѫ с'ар фі деспърџіт Молdовенії ші Мѫнтенії дін доѫ domнії, чі ар фі фост тоџї сѫбт ѫn кап џінънd ла олалтъ. Dаръ деспърџіndѫce Ромънії

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дптре cine, пре Молдовенї дї асвпріа Лешії саѣ Полопії, пре тѫптенї Ѵнпгѫрії, ші кънd ші кънd пре Молдовенї, ші Полопії ші Ѵнгѫрії, пре кѫт с'аѣ дптъмплат ші дп апѫл de акѫт. Пептрѫ къ дп апѫл ачеста 1412, дп 15 Мартіе, dѫпъ кѫт скріе Длѫгош [1]), Кромер [2]) ші Енгел [3]), Владіслав Іагелло Краіѫл Полопіеї, ші Сіцістѫnd Краіѫл Ѵнгарієї с'аѣ дптълпіт дп Лѫблін, ші despre Молдова аша аѣ ашezат дптре cine: „Despre цeара Молдовеї аша с'аѣ ашezat. Фііnd къ мърітѫл Алексandрѫ акѫт Воеводѫл Молдовеї есте легат спре плъчереа ші порѫпчіле лѫї Владіслав, поі Сіцістѫnd, дпкъ певрънd а тѫрбѫра легътѫра ачееа пептрѫ dрагостеа лѫї Владіслав, пептрѫ dънса с'аѣ орънdѫіт ка de къте орї ар пъвълі Тѫрчії ші пъгънії кѫ пѫтереа ші кѫ маре оасте дп церіле Коронеї Ѵнгѫрещї сѫпѫсе, саѣ поі Сіцістѫnd мъкар кѫт не-ам ръdіка асвпра Тѫрчілор, атѫпчі ла фачереа поастръ de щіре Краіѫлѫї Полопіеї ва фі dаторіѣ а порѫпчі Молдовеапѫлѫї, ка ачеста дп персоапа са ші кѫ тоатъ пѫтереа са съ не фіе повъ ші ощілор поастре дптрѫ аџіѫторіѣ, ші съ факъ слѫжвъ кredінчіоасъ. De кѫтва din порѫпка лѫї Владіслав пѫ не-ар вені дп персоапа са дптрѫ аџіѫторіѣ, саѣ фііnd ел болнав, п'ар тіміте тоатъ пѫтереа са, de атѫпчі поі амъndоі —— вом фі dаторї а не ръdіка асвпра Молдовеї, кѫ пѫтере, пре Воевод ал мъзілі ші dобъndа аша а о дптърџі дптре поі, ка пъdѫріле челе маї марі, че се кіамъ Бѫковіна, каре дпчепѣ de ла тѫпџіі Краіѫл Ѵнгарієї, ші съпт дптре Молдова ші џіпѫтѫл Сепепікѫлѫї дптіпсе пре лънгъ Сірет пънъ ла пъdѫреа чea шаї тікъ, че се кіамъ Бѫковіца ші пънъ дп Прѫт, съ се дптпартъ дп доѫ. Ші орашѫл Іашѫта (doаръ Іашії) чел dea стънга ръмъне лѫї Владіслав; іаръ орашѫл саѣ сатѫл Барлат (doаръ Бърлад) чел dea dреапта ръмъне лѫї Сіцістѫnd. Іаръ трекънd Прѫтѫл челелалте пъdѫрї, dірепт мергънd спре кътпѫріле челе dешарте пънъ дп Маре ашішdереа кѫ кътпѫріле челе dешарте се вор дптърџі дп џіѫмътате аша, ка Біалогродѫл кѫ о џіѫмътате съ ръмънъ лѫї Владіслав, ші Кіліа кѫ чеелалтъ џіѫмътате лѫї Сіцістѫnd. Ші партеа каре ва вені Краіѫлѫї Владіслав съ'ї ръмънъ лѫї, ка ші Рѫсіа (адекъ съ се черче dѫпъ чінчі апї, кърей Корone, чеї Ѵнгѫрещї, саѣ чеї Лешещї се маї кѫвін церіле ачестеа). Іаръ de ва аскѫлта Молдовеапѫл статорніченце порѫпчіле, атѫпчі цeара Молдовеї ва ръмънea ла ел, ші dѫпъ тоартea ѫнѫіа dintre поі дп чінчі апї сѫбт легътѫра пѫтітелор трегве саѣ дптъчівірї. Дптреагъ ръмънd кѫdінца дтбелор пърџі.“ Везї дп че дшї рѫтпea капетеле ші Сіцістѫnd ші Владіслав Країї, чі пеміка аѣ іспръвіт, пептрѫ къ Молдова атѫпчі пѫ с'аѣ dъръвѫріт; чі маї тързіѣ, кѫт се ва аръта ла апії віїторї.

[1]) Ioannes Dlugossius Lib. 11 p. 324. [2]) Martinus Cromerus Lib. 19 p. 279. [3]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 116. seq.

Апѫл 1413. Георгіе Франџес [1]) скріе: „Махомет I, dѫпъ атътea остепелї ші пеказѫрї, дтпърџіа мърінтeаскъ о аѣ dобъndіт дп апѫл de ла плъстѫіреа лѫтеї 6907, кареле есте de ла Хс. 1399. Фапта чea dінтъіѣ і-аѣ фост, ка съ дттѫлџeаскъ трібѫтѫл Мавровлахієї саѣ Богdанієї, кът аѣ пѫтѫт.“ Пънъ ачі Франџес dестѫл de ръѣ, пептрѫ къ Махомет I, аѣ дпчепѫт а дтпърџі дп апѫл 1413 прекѫт аратъ Фреіер [2]). Авто-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рвл despre статвл Тврчілор [3]) ші Двка [4]), карелe скріе: „къ Махомет пре солій трімішї de ла Сірві, Ромъпї ші Българї, ш. ч. і-аў пріміт кв тілъ ші кв dрагосте, ші пвпъпdв'ї ла о масъ кв сіпе фіеще кървіа і-аў дпкіпат пре пвше, кънd аў бъвт, ші маї пре вртъ і-аў слобозіт кв паче zікъпdвле: „Спвпецї Domпілор вощрі, къ еў daў паче твтврор, шій карea o daў еї, еў o прітеск: чіпе дтблъ кв дпшелъчівпе, съ'л стріче Двтпezевл пъчії.“ Даръ пічї трібвтвл саў харачівл Молдовлахіеї саў Молдовеї л'аў пвтвт дттвлці, къчї Молdова токта тързіў аў къzвт свбт харачівл Тврчілор, кът воіў аръта ла локвл съў: ба ші цеара Мвптепеаскъ дпкъ пвтаї дп апвл дпdатъ вршъторіў аў къzвт свбт харачіў, дптъіашї dатъ.

[1]) Georgius Phrantzes in Chronico Lib. 1. cap. 31. [2]) Freyerus p. 732. [3]) Author de statu Turcice p. 22 [4]) Ducas in Historia Byzantina p. 53.

Апвл 1414. Халкокопdіла [1]) dвпъ че аў арътат, кът аў оторжт дп апвл трекът Махомет I, пре Мвса фрателе съў, ші аў квпрінс тоатъ дтпъръціа Тврчеаскъ, скріе: „Трімецind ощіле цефвіа Dакіа, ла карелe Прінцвл Dакіеї, аў тріміс солі, фъгъdвind къ ва da атъта харачіў, кът ва пофті, ші аша с'аў фъкът пачеа.“ Маї кіар скріў аппалії Тврчещї чеї прін Левпклавіе тълмъчіцї [3]) zікъnd: „Махомет дптврпъпdвсе дп Првса п'аў зъбовіт, чі с'аў гръбіт дп Odріў ка съ се батъ кв Ромъпіі. Ла ръсбоівл ачела аў къпътат аціврторіў ші de ла гаратапвл ші de ла Бегвл Ісвendіар, каре ощї дтпревпъпdвле кв але сале, с'аў тъбържт лъпгъ Двпъре пъпъ кънd аў фъкът вп Кастел; о маре парте din осташії съї о аў тріміс преste апъ дп Валахіа ка съ о прade. Осташії с'аў дптврпат кв маре прadъ de преste Двпъре певътъмацї. Карea възъпdво Воеводвл церії, п'аў авът алта de a фаче, фъръ пвтаї съ се дтпаче ші съ фъгъdвеаскъ, къ ва da дп фіеще-каре апў трібвт, ші пептрв дпкredіпцаре аў dат пре фіівл съў кізешў. Двпъ ачестea Махомет с'аў дптврпат дп Првса.“

Ашішdереа скріў Подеста [3]), Петрв Албіп [4]), аппалії бісерічії din Брашовў [5]), Георгіе Фабрікіе [6]), Дрехслер [7]), Форесті [8]) ші Dорліопі [9]), карелe zіче: „къ Махомет I, аў трекът дптъіашї dатъ Двпъреа de аў квпрінс'о.“

Кввінтеле лві Dорліопі ле дптъреще Каптемір [10]), кънd скріе: „Двпъ че аў бірвіт Махомет пре тоцї връжташії съї din Асіа, ш'аў стръпс тоате ощіле ші аў трекът din Првса дп Odріў. De ачі с'аў ръdікат кв ръсбоіў асвпра Ромъпілор, ле аў бътът оастea ші аў пръdат маре парте a цереї мвптепещї. Аў квпрінс Северінвл, — — ші аў лват четъціле Сакче ші Кале челe de чееалалтъ парте a Двпъреї, ші аў дптъріт Ціврцівл к'о четъцвікъ ші кв бвпъ пазъ, ка Ромъпіі съ пв маї поатъ трече преste Двпъре. Стріпторъпdв'ї аша Ромъпіі, ка съ пв'ші піардъ тоатъ слобозепіеа, ле аў къвтат съ фъгъдвеаскъ харачіў пре апў, ші съ dea дтпъратвлві Тврческ пре doї фечіорї аї Domпвлві ші пре треї фечіорї de боіерї de чеї маї de фрвпте. Двпъ ачееа Махомет с'аў дптврпат дп Odріў.“ Bezї ші апвл 1383.

[1]) Leonicus Chalcocondylas de rebus Turcicis p. 98. [2]) Annales Turcici ad annum Hegirae 816 qui

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

est Christ. 1414. [3]) Joannes Bapt. Podesta in Annalibus Turcicis a se versis Part. 1. cap. 8. [4]) Petrus Albinus in Commentatiuncula de Valachia p. 160. [5]) Annales Coronenses. [6]) Georgius Fabricius Lib. 2. [7]) Volfgangus Drechslerus p. 83. [8]) Antonio Foresti nel tomo 6. del Mappamondo Istorico Libr. 2. cap. 2. [9]) Giovanni Nicolo Doglioni nel tomo 2. del Theatro Universale dei Principi Part. 7. p. 309. [10]) Princeps Demetrius Cantemir in Historia Osmanici Regni Lib. 2. cap. 3. Nr. 8.

Anъл 1415. Лешiї пегънdind къ Търчiї din zi лn zi се лъцеск, ші асъпpind пре Ромънi, de еї лпкъ се апропіе, ті i-ар фі ші лпгіцітъ, de пъ i-ар фі лтпedекатъ Молdовепії пре Търчі, dъпъ ръъ обічеіъл лор, ка съ се поатъ фълі фъръ de вре ън фолос, лn anъл de акът іаръшї аъ пофтіт ка Алексandръ Domnъл Молdовеї съ цівре de поъ; пептръ къ скріе Кромер [1]): „Краіъл Владislав маї dъпъ олалтъ аъ ътблат Літваніа, Полоніа ші Ръсіа; ші фііnd лn Cніatin ла Ръсалеле din anъл 1415 аъ вепіт ла dънсъл Алексandръ Палатінъл Ромънілор (din Молdова) къ тълціme преа таре ші стрълъчітъ de боіерї, ті лпкіпънdъсе лпаіптеа тътърор Краіълъї, ші плекънd стеагъл ла пічіоареле лъї, аъ цівrат, къ ва ръмънea пъръреа кredінчіос ші кліепт Краіълъї ші Полопілор, ші марї dарърї аъ dат ті аъ прішіт.

[1]) Martinus Cromerus Lib. 18. p. 283. [2]) Joannes Dlugossius Lib. 11. ad ann. Chri. 1415.

Aпiї 1418, ші 1419. Ла апії ачещіа преа вестітъл Епгел [1]) скріе аша: „Харачіъл ачеста de anъ (din anъл 1414) прекът се вede, пъ i-аъ къzът ла таце лъї Мірчea Rodъ; ла anъл ачеста 1418, ън Псевdo-Мъстафа аъ вепіт din Асіа чea Мікъ, ші с'аъ вестіт пре сіпе а фі фечіор лъї Баіazет Мъстафа, карele пъ с'аъ тъіат лn ръсвоіъ къ Тамерлап, фъръ пътаї с'аъ рътъчіт, ші къ ел есте ачела. Ла Гречі, карії третъра de Махомет, пъ ш'аъ къпътат пріетепї, dарът маї біпе с'аъ пріміт de Мірчea Rodъ, тъкар къ къ сіпе пъ авea маї тълцї de кът 300 de Търчі. Мірчea с'аъ ші плекат, ка пре ачест претendent de коропъ съ'л аціъте. I-аъ dат пъ пъшаї скъпіцъ лn Валахіа, чі аъ трас спре dънсъл пре Търчії din Еъропа кът маї кърънd, ші i-аъ dат ші ощї ромънещї къ каре Мъстафа аъ ші стръбътът лn Тессаліа лn anъл 1419. Dарът че аъ пътът фаче Мъстафа къ аша de мікъ оасте лтпротіва лъї Махомет, каре лші стръпсесе тоате ощіле ла о лалтъ? Мъстафа с'аъ вірвіт ші Махомет аъ dат порънкъ de аъ пръdат Търчії а доua оарът Валахіа."

„Пънъ аъ цінът прada ачеаста, саъ лndатъ dъпъ dънса аъ търіт Мірчea Rodъ лn anъл 1419. Маї пре ърмъ аъ требъіт съ dea щі ощї de аціъторіъ Търчілор асъпра Царіградълъї сът повъцъіреа пепотълъї съъ Danъ."

Ашішdереа скріъ ачестea Халкокondіла [2]) ші Dъка [3]), din карії ле аъ ші скріс Енгел, чі тъ маї чітеще каре еъ ле ат скріс ла апії 1383 ші 1400, пептръ къ Апопітъл Ромънеск, фъръ de прічіпъ лпкълчеще Історіа Валахіеї ла ачеї дої апї.

Реценстръл de ла Dогіел [4]) лпкъ zіче: „Лn anъл 1419, отацівл лъї Алексandръ Палатінъл Валахіеї (шаї біпе Молdовеї) фъкът краіълъї Владislав, ші фъгъdвіпца къ'і ва фі лптръ аціъторіъ лтпротіва тътърор пешічілор, іаръ маї въртос лтпротіва Краіълъї Унга-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

piеї.“ Ла каре Реџестрѫ зіче преа вестітѫл Енгел [5]): „Сѫѣdindѫce Іагелло іарѣшї ѧn anѫл 1419 кѫ Сіџісшѫnd пентрѫ реітарії (кавалерії) нетџещї din Прѫсіа, аѣ пофтіт de ла Алексandрѫ Domnѫл Молдовеї, ка съ џіѫre къ'л ва аџіѫта ѧmпротіва лѫї Сіџісmѫnd; чі ѧnтълnindѫce іарѣшї Іагелло кѫ Сіџісmѫnd ѧn Кашовіа с'аѣ ѧmпъкат ла олалтъ.“

[1]) Joanes Christianus Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 164. [2]) Laonicus Chalcocondylas de rebus Turcicis p. 108. [3]) Ducas in hist. Byzantina p. 65. [4]) Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1 p. 600. [5]) Idem Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 117.

Ап ѫ л 1420. Тот ачелашї Енгел [1]) скріе ші ла anѫл de акѫm зікъnd: „Dѫnъ тоартеа лѫї Мірчеа Bodъ аѣ апѫкат скаѵnѫл Domneск фечіорѫл лѫї чел din џііторре Мірхе (саѣ Мірчеа іарѣшї), чі пѫ ѧndелѫng л'аѣ џіnѫт. Danѫ пепотѫл чел din фрате ал лѫї Мірчеа Bodъ, џеперарѫл чел вестіт ал Ротъпілор, аѣ ѫzзіт de тоартеа ѫnкіѫлѫї съѫ ѧn табъра чеа тѫрчеаскъ de лъпгъ Царіград ші с'аѣ фѫрат din табъръ ѧn четате сѫѣт претестѫ, къ ба съ факъ о пробъ іскѫсітъ, ші аѣ слѫџіт dѫnъ ачееа Ѧmпъратѫлѫї din Царіград ѧn тѫлте ѧnтътплърї. Соliman (Махомет I, саѣ Амѫрат II), аѣ требѫіт съ ласе батереа Царіградѫлѫї ѧn скѫрт, ші Dan с'аѣ рѫгат de ѧmпъратѫл Греческ, съ'л ласе ші съ'л аџіѫте съ се ѧntоарпе ѧn патріа са; ѧmпъратѫл і-аѣ ші dat о фрѫтоасъ ші таре корабіе, кѫ карea Danѫ пре тареа Neагръ аѣ веніт ла Dѫnъре. De аѣіа аѣ сосіт ѧn Валахіа, ші с'аѣ плекат о сеатъ de боіерї, тотѫшї аѣ ѧnѵіnс Мірхе dintъіашї datъ. Danѫ аѣ кіемат пре Тѫрчї ѧntрѫ аџіѫторіѫ. Мірхе аѣ къzѫт ла Сіџісmѫnd краіѫл Ѫngарієї, карeле аѣ порѫпчіт лѫї Стефан de Лошонџ, ка съ dѫкъ пре Мірхе ші съ'л ашеze ѧn Валахіа. Стефан de Лошонџ аѣ ші терс кѫ Мірхе ѧn anѫл 1420 прекѫт аратъ хрісовѫл de ла Катопа [2]) чел dat: in descensu Campestri pro Sebes, ѧn порпіреа ла табъръ лъпгъ Шебеш, ѧn зіоа Съптѫлѫї Апостѫлѫї Іаков din anѫл 1420; чі cocind ѧn Валахіа ші бътѫndѫce, аѣ бірѫіт Danѫ, оторжnd ші пре Стефан de Лошонџ, ші пре Мірхе саѣ Мірчеа II.“

Ашіѫdереа скріѫ Тѫроџіе [3]), Бонфініе [4]), Алвіn [5]) ші Бѫліалd [6]), карії грешеск пѫпѫnd ѧnтътплареа ачеаста ла anѫл 1415; пентрѫ къ хрісовѫл маї сѫс adѫc de ла Катопа пѫ ѧnгъdѫe ачеаста. Тот ачел хрісов фаче ші ѧmпротіва лѫї Dѫка [7]), тъкар къ dintр'жnсѫл аѣ скріс тоатъ історіа ачеаста Енгел, карeле пѫпе ѧnтътплареа історіеї сѫѣт Амѫрат II, кънd се џіе, къ атѫnчі кънd с'аѣ ѧnтътплат, тръіа ші ѧnкъ ѧmпъръџіа Махомет I, карeле аѣ тѫріт ѧn anѫл 1421 [8]).

Фііnd къ ѧn anѫл de акѫm аѣ ремас Domn Валахіеї Dan III, ка de ачі ѧnаіnте маї леспе съ се поатъ отърж, каре Domnѫ Мѫntепескѫ, ал кътелеа аѣ фост de ачелашї пѫme, de фолосѫ ва фі, ка съ скріѫ ачі сереоа Domnілор Мѫntепещї, ѧnчепѫnd de ла Padѫл Негрѫ, пъпъ ла Дракѫла, токта аша кѫm am скріс ла anѫл 1390, сереоа Domnілор Молдовепещї. Аша dаръ аѣ фост: 1. Padѫл I Негрѫл, ла anѫл 1215; 2. Міхаіл I; 3. Danѫ I, фііѫл лѫї Padѫл Негрѫ; 4. Стефан Маіалат; 5. Міхаіл II Бассараб Bodъ; 6. Владіслав I Бассараб; 7. Алексandрѫ I Бассараб; 8. Владіслак II, саѣ Лацко ші Лаік Бассараб; 9. Padѫл II Бассарав, фрателе лѫї Лацко ші фііѫл лѫї Алексandрѫ I; 10. Danѫ II, фі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ікл лъї Radu II; 11. Мірчеа I, фііпл лъї Radu II; 12. Мірхе саў Мірчеа II, фііпл лъї Мірчеа I; 13. Danъ III, фііпл лъї Dan II; 14. Radул III, фііпл лъї Dan II; 15. Влad саў Владіслав III, алтміптрелеа Дракъла, фііпл лъї Мірчеа I.

[1]) Joannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 164. seq. [2]) Katona p. 360. ad h. a. [3]) Thuroczius Part. 4. cap. 17. [4]) Bonfinius Decad. 3. Lib. 3. [5]) Petrus Albinus in Commentat. de Valachia p. 160. [6]) Ismael Bulialdus in Notis ad cap. 29. Hist. Ducae. [7]) Ducas in Historia Byzantina cap. 29. [8]) Freyer p. 732. Author de statu Turciae p. 22.

Анъл 1421. Ла анъл ачеста се скріе ăн рецестрăл de ла Doriel[1]): „Ăн анъл 1421 Александръ Палатінăл Молдовеї къ Еліа фрателе съў Рінгалеї скрореї краіълъї Владіслав леагъ, пънъ кънd ва трăі орашеле Серет ші Потковеў къ тоате пертінепцеле ші венітъріле лор, ші афаръ de ачестеа, шесе сăте de дăкаці саў флорінцї рошіі ăнгъреці фъгъдăеск къї вор da ăн тот анъл сăвт недеапсъ de a плъті de доăъ орї атъта de пъ'шї вор цінеа фъгъдăінца. Dat ăн 13 Декетвріе.“

Ла каре скріе преа вестітăл Енгел[2]) zікънd: „Ăнцелепереа чеа бăнъ dintre Ягелло ші Александръ пъ пăшаї аў ретас пекъртатъ, чі с'аў ші ăнтъріт прin о късъторіе. Ăн Декетвріе din анъл 1421, аў лăат Воіводăл Александръ ăн а доăа тăіере пре Рінгала сора лъї Ягелло, ші фііnd къ авеа din тăіереа чеа dintъіа дої фечіорі пре Еліа ші пре Стефан, фечіорăл чел маї маре Еліа (пъ фрателе лъї Александръ кăт ръў фаче Естрактăл лъї Doriel, паg. 600) ăпкъ аў ăнтъріт, ка Рінгалеї пънъ ва трăі съї dea Серетăл ші Потковецăл къ тоате пертінепцеле ші венітъріле лор, ші преете ачестеа 600 de — — флорінцї рошіі ăнгъреці, сăвт легътъръ de ăndoітъ недеапсъ.“

Аша преа вестітăл Енгел ші біне зіче, къ Еліа аў фост фечіор ші пъ фрате лъї Александръ I Domnăлъї Молдовеї, даръ грешеще ăнтъіў зікънd: къ Doriel ръў аў фъкът скъртареа dіпломатăлъї маї сăс adăc; пентръ къ Doriel п'аў скъртат вре ăн dіпломат, фъръ пăтаї аў скріс dіпломатăріле, ба естрактăріле de алцій фъкъте, прекăт ăпсъшї търтъріседе ăн том. 1. паg. 597, въерънdăсе къ нічі аў цінт ротъпеще, нічі аў афлат пре алтăл кареле съ ціе. Грешеще а доăа скріind, къ фечіорій лъї Александръ Еліа ші Стефан amъndoї аў фост пъскъцї din тăіереа чеа dintъіў a лъї Александръ; пентръ къ вітъндăшї че аў фост скріс ăн паgіна 117. dăпъ ачееа ăн паgіna 122, пре Стефан ăл зіче а фі фост фечіор Рінгалеї (de аў фост Рінгала вре одатъ тăіере лъї Александръ I, кăт търтъріседе nіmenea), че пъ есте къ пътінцъ пентръ къ аша Стефан с'ар фі бътът къ фрателе съў Еліа, кънd ăпкъ пъ аў пътът фі de 12 анї, кăт веї ведеа din челе каре ле воіў скріе ла анъл 1433.

Тъ четіторіале! везї рецестрăл каре'л воіў adăче ла анъл 1456, іаръшї din Doriel, ші веї ведеа къ Рінгала п'аў фост соръ къ Владіслав, чі къ кръіеаса Софіа, ші ачеаста аў фост Маріа тăіереа лъї Еліа, de ănde поцї кълеце, къ фъкъторіăл естрактăлъї аў грешіт, пъ Doriel.

Форести[4]) скріе ла анъл de акăт прекăт ăртеазъ: „Ăн тімпăл кънd Мехмет I аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

алес пре доі фечіорі аі съі, адекъ пре Амврат II ші пре Мвстафа, пре вплл ла лмпъръціа din Европа, пре челалалтъ ла чеа din Асіа, аў тріміс сввт повъцвіреа лві Коza Каспікълві Терочеі маре оасте лн шесвріле Валахіеі, карele dвпъ че аў цефвіт тоате лнтр'жнселе, 'шї аў вързат тъніea ші лнпротіва Ардеалвлві ші a Славоніеі.“

Анналій Бісерічіі din Брашовъ лпкъ zік [5]): „Лн anвл 1421, Амврат II лмпъратвл Тврчілор, карele се кіамъ Мврат Бек, цеара Бврсеі o аў цефвіт кв сабіе ші кв фок, ші аў dвс тот сенатвл Брашовълві лн ровіе, скъпънd пвтаі o парте din nopod лн четъцвікъ.“

Аша скріе ші Форести ші Анналіі din Брашовъ, чі Анналіі Тврчещі, квт веї ведеа ла anвл 1425, аколо скріе цефвіреа Валахіеі. Тв цівdекъ каре аў dрепт?

[1]) Mathias Dogiel in codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 600 [2]) Ioannes Christ. Engel in antiq. Histor. Moldoviae p. 117. [3]) Ioannes Dlugossius Lib. 11. ad ann. 1433. [4]) Antonio Foresti nel tomo 6 del Mappamondo Istorico lib. 2. cap. 2. [5]) Annales Templi Coronensis ad h. a.

Анвл 1422. Ла anвл ачеста скріе Логофътвл Міron [1]): „Порnindвсе Краівл Полоніеі Vladislав Іагелло асвпра Крвчіацілор, ї-аў тріміс ші Александрв Водъ 400 de Молдовені лнтрв алес, карії аў арътат маре вітежіе ші добъndъ асвпра Крвчіацілор; къ de o datъ фъкъndвсе Молдовенії a da dосвл, ші Крвчіації ешind dintr'o четате че 'ї зік Маріенвврг, ronind пре Молдовені пъпъ ї-аў лншірат спре o пъdвре, ші аколо nedecтрindвсе Молдовенії dвпъ обічеівл лор ші свппвпъndвсе лн пъdвре, Крвчіації лпкъ аў decкълекат гъndind къ аў фвціт Молдовенії пріn пъdвре, ші аколо аў лпчепвт Молдовенії a съцета пре Крвчіації петцещі, аша ї-аў съцетат, кът ле аў къвтат петцілор a da dосвл ші атвпчі аў лпкълекат ші Молдовенії, ші маре моарте аў фъквт лнтр'жншії ші с'аў лнтврпат Молдовенії кв маре ісбъndъ ла табъръ, вnde ера Краівл Владіславъ, кв маре нвлцъмітъ ші лавdъ de ла Краівл.“

Ашіщdереа скріе Dлвгош [2]), карele адаогъ: „Ші лн сетпвл бірвінцеі мвлцї ровї аў адвс Краівлві Крвчіацї деплін осташї пре банї ші четъцені.“ ші Кромер [3]).

[1]) Const. Miron Log. in Ms. Chron. Valach. [2]) Ioann. Dlugoss. Lib. 11. ad ann. 1422. [3]) Crom. Lib. 19. p. 290.

Анвл 1423. Амврат II не'ndествлжndвсе кв оржndвіала тътжne-съў чea din anвл 1421, dвпъ квт скріе пreа вестітвл Енгел [1]): „Лн anвл 1423 аў бътвт пре Мвстафа петіквл съў; Мвстафа dрепт ачееа кв тоатъ авереа са аў врвт съ фвгъ лн Валахіа, чі л'аў пріnс de пре кале ші dвкъndв'л ла Амврат л'аў свгрвмат. Кврвnd dвпъ ачееа Dan III (Domnвл Валахіеі) аў тріміс солї ла Амврат II, ка съ'ї пофтеаскъ порочіре ла лмпъръціе ші съ'шї арате плекъчівnea са. Чі Dan стінгісе лн doвъ лвкрврі, лнтр'вnа, къ Мвстафа аў врвт съ фвгъ ла ел; лн алта, къ Dan се лнцълесесе кв Сіцісмвnd Краівл Vнгаріеі: ші Амврат лшї щіа асквnde тъніea асвпра лві.“ Пентрв къ decпре Амврат II скріе ші Dвка [2]) zікъnd: Ел dрепт ачееа аў тріміс солї лн Валахіа ші Сервіа, карії съ вестеаскъ къ ел с'аў фъквт лмпърат, аша dарь din тоате пърціле аў шерс апокрісарії, карії съ'ї пофтеаскъ порок ла лмпърцціе. Venіт'аў ші de ла Деспотвл Сервіеі ші de ла Воеводвл Валахіеі, кв карії аў лнтъріт пачеа.“ Dарь пв лndелвнгв, квт се ва аръта ла анії вііторі.

[1]) Const. Miron Log. in Ms. Chron. Valach. [2]) Ioann. Dlugoss. Lib. 11. ad ann. 1422. [3]) Crom. Lib. 19. p. 290.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anonimъл Ромъneск [3]) ла anъл de акът грешеще: дитъiй къ фаче пре Dan III фрате лъi Мiрчea I, фiindъ'i Dan непот din фрате; грешеще a doua zikъnd, къ Dan III дп anъл de акът aй дпчепът a domni, каре грешелi ле поцi прiчепе din челе че am скрiс ла anъл 1420. Грешеще a треiа zikъnd къ Dan III aй domniт пътаi пъпъ ла anъл 1427, къчi воiй аръта ла anъл 1430 къ пъпъ ла anъл ачела aй domniт.

[1]) Ioannes Christ. Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 166. [2]) Ducas in Historia Byzantina cap. 28. [3]) Anonymus Valachicus in Ms. Valachico cap. 44.

Anii 1424 ши 1425. Мъпъ таi дпколо iсторiа преа вестiтъл Енгел [1]), ши zice: „Дп anъл 1424, aй фъкът Amъrat II къ Сiцiсmъnd тревъ пре doi ani, mi de aвia c'aй iспръвiт тревга (дпчетареа de ла арме), кънd iатъ aй сосiт вестea чea слабъ дп Бъda, прекът скрie Bindek; къ Търчii aй алъпгат пре Воеводъл Dan din Валахiа чea таре, шi aй пръdат цеара Ромъneаскъ шi цеара Бърсеi пъпъ ла тъпцii чеi къ отът, каре весте aй свпърат кътва пре Сiцiсmъnd. Bindek пъ скрie, пре чine aй пъс Amъrat дп локъл лъi Dan, чi din diплomaтеле Унгърещi кiар се вedекъ aй пъс пре Padъл (III) фрателе лъiD an.“

Anалii Търчещi [2]) дпкъ zik: „Dъпъ ачестea c'aй дптърпат Сълтапъл Amъrat дп Odriй, unde вenind aй аzit dесвiнdреа Воеводълъi Валахiei; пептрв ачееа dъкъnd ощiле дп Валахiа, ши пръdъnd тоатъ цеара къ таре dобъndъ c'aй дптърпат iаръшi дп Odriй.“

Аштidереа скрie ши Подеста [3]), чi тъ вezi anъл 1421, пептрв къ, de вот вrта лъi Bindek ши Аппалiлор Търчещi, цефвiреа церiлор Валахiei ши Бърсеi пъ c'aй дптъmплат ла anъл 1421, чi ла anъл 1425.

[1]) Ioann. Christ. Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 166. [2]) Annales Turcici a Leunclavio versi ad ann. Hegirae 827. qui est Christi Domini 1425. Ioann. Bapt. Podesta Part. 1. cap. 9.

Anъл 1426. Плinindъce тревга caй дпчетареа de ла арме, кареа о фъкъce Сiцiсmъnd Краiъл Унгарiеi къ Amъrat II дп anъл 1424, дп anъл ачеста 1426 врънd съ ацiвте пре Dan III Domnъл Валахiеi, c'aй гътiт ла ресвоiй ши aй скрiс ла Владislав Краiъл Полонiеi пептрв ацiвторiй, despre каре ацiвторiй аша скрie Кромер: „Владislав дп времea ачееа din вoiерiй Рвсiеi, кареа есте свът стъпънiреа Полонiеi спре amiazi, aй трimiс дптрв ацiвторiй Кесарiълъi Сiцiсmъnd дмпротiва Търчилор чiнчi мii de осташ къларещi свът повъцвiреа лъi Ковiленiе Грiталiе Префектъл din Canoцen. Карii вenind пъпъ ла Бръiла, — — dовъ лъпi aй ремас аколо къ Ромъnii (Молdовепii) карii ши еi din порвпка Краiълъi dвпъ легътърь aй фост de фацъ, ащептъnd пре Кесарiъл таi дпdелвпг, de кът се пъсесе тертiпъл. Iаръ dвпъ че aй дпцелес, къ пъ ва вепi, дппedекат фiind къ лъкрвriле Бохетiеi c'aй дптърпат къ табъра къ лiпiще дпdърънт, прекът c'aй фост dвс.“

Легътъра ка Молdовепii, съ ацiвте пре Унгърi асвпра Търчилор c'aй фост фъкът дп anъл 1412, прекът поцi вedea ла anъл ачела. Dрепт ачееа врънd Сiцiсmъnd дп anъл de акът съ ацiвте пре Dan III Domnъл Валахiei, Молdовепii пъ c'aй трас дпdърънт, тотвшi Сiцiсmъnd пъ dрепт aй врът съ лъкре къ дъпшii дп anъл 1429, кът воiй аръга аколо.

[1]) Martinus Cromerus libr. 19. p. 292.

Anъл 1427. Ачi zice преа вестiтъл Енгел [1]): „Сiцiсmъnd c'aй арътат ла сфър-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

шітъл апълуї 1426 ∧n Apdeal ші ∧naintea ierniї aŭ ∧ntrat ∧n Валахіа, de unde dъnd komanda luї Ioann de Марот, c'aŭ ∧ntъrnat ∧n Apdeal de ierнат. —— Ioann de Марот c'aŭ фолосіт de vremea vea ∧mpotrivitoare Търчілор, i–aŭ фъгъріт din Валахіа, aŭ ∧n–фрънт npre боіерії карії цінеа кu Radul, ші ∧ntrъ атъта aŭ кърцуіт цеара de nemiчі, кът прінъvara, kund aŭ intrat Сіцістъnd ∧ntr'∧nca. лесне aŭ пътът ашеza ∧n скаun iaръшї npre Dan.“ Пънъ ачі prea вестітul Engel, ші nu rъŭ; daръ Anonimul Romънеск[2]) dестъl de rъŭ luкръ, kund скріе luкръріле, че се цin de anul 1430, la anul de акът 1427, fiind ∧nkъ Vlad caŭ Vladislav III, (altminтrelea Dракula, fiul luї Мірчеа I,) ne vremea aчеаста ∧n шербіреа aчеаста a luї Ioann Палеологul ∧mpъratъluї din Царіград.

Radul aчеста, fratele luї Dan III ші fiul luї Dan II, kareле este ∧n rъnd Radul III, va veni iaръшї ∧nainte la anul 1430, kund ші npre el l'aŭ otorжът Dракula.

[1]) Ioann. Christ. Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 166. [2]) Anonymus Valachicus in Ms. Valachico cap. 44.

Anul 1428. ∧n anul aчеста Сіцістъnd краіul Унгарієї, съmeцindusce ∧n poroкul че aŭ avът ∧n Валахіа ∧n anul трекът, iaръшї c'aŭ rъdікат кu oaste asupra luї Amurat II. ∧mpъratъluї Търческ, daръ фоарте c'aŭ вірвіт ∧n-Сербіа la Голумбац, прекът мъртъріческ Історічії Унгъреші [1]) ∧mpreunъ кu Engel [2]).

[1]) Thuroczius f. 227. seq. Petrus de Reva f. 30. Timon f. 60. et Podlusani-p. 179. [2]) Ioann. Christ. Engel in antiq. hist. Moldaviae. p. 118.

Anul 1429. Сіцістъnd Краіul Унгарієї перzъnd бътаіea de la Голумбац ∧n anul трекът, ku rъvinъ aŭ rъvnit съ'ші ∧ntoarkъ пагuba prin стрікареа вієцілор Молdoвенї, чі nemіка aŭ isprъvit nentru прічіna kareа aша o скріе Dlugoш [1]). „Vladislav Краіul Полоніеї netrekъnd Кръчіunul din anul 1429 ∧n Grodno din Літваніа, prin obічnuitele локурї c'aŭ dus ∧n Луцко npre Боботеазъ, съ цінъ adunare ku Сіцістъnd Кесаріul ші Краіul Унгарієї; ——— ∧n zileле, че aŭ urmatŭ, c'aŭ цінutŭ сфатурї. Сфатul Кесаріuluї ші Краіuluї Унгарієї avea kasъ osebitъ; сфатul Краіuluї Полоніеї altъ kasъ, ші сфатul luї Александru Вітолd повъцuіторіul Літваніеї a treіa kasъ; ші preste фіеще–kareле сфат era maї mare Прінцul съŭ черkъndu'ші фолосul съŭ. Кесаріul Сіцістъnd trimeцъnd nіскарї Прелацї ші Барони la Vladislav Краіul Полоніеї l'aŭ черkat npre el, „ka ∧n vara viitoare съ se rъdіче asupra Молdoveї, dupъ tokteleле ші legътъріle челе de dъnsul фъkute ші ku ціurъmъnt ∧ntъріte maї 'nainte, kare le ші arъta ∧n oriцinal, ші mъzъlind ne Прінції eї, цеара dupъ orъnduiala dintre dъnшіі фъkutъ, (adekъ ∧n anul 1412) съ o ∧mpartъ. Солії ∧ntre maї multe прічіні бъга vinъ Молdoвенілор, kъ eї ku Domnії лор nitenul sunt kredinчoшї, ші tutъror sunt protivnічї, trъind numaї ku фъrtul, kъ aŭ kunprins lokuріле челе шaї буне, фъgъrind npre лъkuіторії ші moщenії чеї adevъraцї; mi kъ luї Сіцістъnd ∧n kontra Търчілор n'aŭ vrut aї trimite aцiuторіŭ. Черерії aчестеіа c'aŭ respuns prin Краіul Vladislav: Kъ nu este drept a se скula asupra Romънілор, карії sunt Kreщinї ші asкultъtorї de Краіul ші Кръitea Полоніеї, фъръ de vre o прічіnъ ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къ ар фі крѫzіine бърбъреаскъ а дѫпопчіша артеле дп іпіпіле челор сѫпѫшї порѫпчїлор, dintre карії de ші тръескѫ вр'ѫпії кѫ фѫртѫл ші кѫ ръпіреа, dаръ ачеаста пѫ се поате zіче de тоцї. Іаръ къ п'аѫ терс дѫптрѫ аџіѫторіѫ асѫпра Тѫрчілор пѫ се пот вінѫі; пептрѫ къ din порѫпка Краіѫлуї пре апѫл ші zioa фъгъdѫіть с'аѫ ѫпіт кѫ оастеа чеа Кръіеаскъ, ші аѫ терс пъпъ ла Dѫпъре, de ѫnde маї фѫш doѫъ лѫпї аѫ требѫіт съ се дѫтоарпе; маї de вінъ есте Сіцістѫnd, карele пре zioa пѫсъ п'аѫ веніт, фііnd лѫкрѫл луї. Аша с'аѫ респѫнс луї Сіцістѫnd, карele кѫ ръвнъ апрінсъ ръвніа дмпърцїреа Молdовеї, дпnаінтеа маї тѫлтор ші алешї боіерї Молdовенещї, карії аѫ въzѫт ші акѫта стъторнічіеа ші кредінца Краіѫлуї Владіслав ші а лор съї: ші тъкар къ вр'о кътева zіле с'аѫ петрекѫт дп сфаdа ачеаста, пеклътіреа Краіѫлуї Владіслав тотѫтї аѫ дпвінс маї пре ѫртъ, ші Краіѫл Сіцістѫnd аѫ фост сіліт а се лъса de пофта са, ші а ѫrzі алтеле кѫ тѫлт маї пріміждіоасе Кръітеї Полоніеї.“

Маї 'наінте de а се дптъмпла карe ле-ам скріс маї сѫс, адекъ дп 5 Феврѫарie din апѫл de ла плъстѫіреа лѫтіі 6957, карele есте de ла Хс. 1429, аѫ dат Александрѫ I, Domnѫл Молdовеї ѫп Хрісов пріп карele аѫ дптъріт цівмътатеа сатѫлуї Вікшані луї Івашко Драготір, прекѫт і се dъdѫсе пріп татъл луї Цѫрцїй Драготір, dѫпъ кѫт арать преа вестітѫл Енгел [2]).

[1]) Ioanes Dlugossius in Historia Polonica Lib. 11. ad ann. 1429. [2]) Ioann. Christ. Engel in Historia Moldaviae P. 1. p. 75.

Апѫл 1430. Ла апѫл дп карe аѫ лѫат Тѫрчїї Тессалоніка de ла Венецїанї, адекъ ла апѫл 1430, decпре Dan III. ші Владіслав іаръшї III, алтмінтрелеа пѫміт Дракѫла, Domnїї Валахіеї, аша скріе Dѫка [1]): „Дп вретеа ачееа ѫпѫл dintre фіїі чеї din цїитоаре аї луї Мірчеа Водъ ал Валахіеї (de карії тѫлцї аѫ авѫт, фііnd фоарте dат спре кѫрвіе) аѫ ешїт din Царіград ѫnde локѫіce дп кѫртеа Дмпъратѫлуї Іоann дп хаіне мілітърещї ші се дпсоцісе кѫ маї тѫлцї фечіорї de Ромънї, карії фѫссесе дп Царіград, шї тотdеаѫна ера гата а фаче ресвртіре. Пре ачеста еї л'аѫ adѫс дптр'о четате а Валахіеї, ші ла еї adѫпѫndѫce маї тѫлцї, маре оасте с'аѫ рѫdікат фііnd неатѫл Ромъпеск плекат спре ачееа, ка съ се скоале асѫпра Прінцілор съї. Ромъпілор ле ера атѫнчї Domn Dan непот de фрате луї Мірчеа Водъ еаръшї din Dan пъскѫт. ——— (Везї апѫл 1420). Чі съ не дптѫрпът ла Дракѫла, къчї аша се кіатъ фііnd рѫѫ din фіре. Ачеста аѫ дпвінс пре Dan ші і-аѫ гъіат капѫл, кѫпрінѫnd цеара пърінтелуї сеѫ. Фаптa ачеаста пѫ о аѫ сѫферіт Аптѫрат, чі авѫnd ла cine пре фрателе луї Dan л'аѫ пѫміт прінц, ші dъndѫї оцї л'аѫ тріміс дп Валахіа. Дракѫла бътѫndѫce вітеџеще аѫ вірѫіт пре асѫпріторї, і-аѫ фѫгърїт, ші тѫindѫ пре фрателе луї Dan, і-аѫ стінс ші аѫ кѫпрінс цеара.“ Пъпъ ачі Dѫка: пагѫбъ, къ пѫ пѫтеще пре фрателе луї Dan III, decпре карele везї апѫл 1425.

Карe ле скріcеѫ din Dѫка ле adѫче ші преа вестітѫл Енгел [2]), іаръ Аппалїї Бісерічїї din Брашовѫ [3]) zік: „Дп апѫл 1430, Сіцістѫnd, тѫрind Воєводѫл Dan, аѫ інтрат кѫ Арделенїї дп Валахіа съ се батъ кѫ петічїї.“ Adaoгъ Тѫроціе [4]), „къ пѫцін аѫ іспъѫвіт Сіцістѫnd кѫ дптрареа ачеаста; пептрѫ къ Дракѫла аѫ ретас Domnѫ дп Валахіа.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Іаръшї преа вестітъл Енгел [3]) скріе деспре Молдова зікънд: „Ан анъл 1430, аў мъріт Віталд Домнъл Літваніеї ші ал Подоліеї; ъртъторіъл лъї Свідрігаіл, аў врът съ цінъ ші Подоліа кз Літваніа ші дрепт ачееа с'аў скълат кз ресвоіў асупра Лешілор. Аціъторіў і-аў фост Александрз Домнъл Молдовеї. Александрз се bede a се фі ръдікат лъпгъ Свідрігаіл зпа, къ ера de o леце кз ел; алта пентрз вапї; а треіа, ка съ тощенеаскъ de пъръреа Покуціа.“

[1])Ducas in Historia Byzantina Cap. 29. [2]) Ioann. Christianus Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 167. [3]) Annales Templi Coronensis. [4]) Thuroczius f. 231. [5]) Idem Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 119.

Анъл 1431. Ла анъл трекът ам арътат din Дъка, че с'аў дптъмплат дптре Dan III ші Влад саў Владіслав іаръшї III, Domnіі Валахіеї; ачееа дпкъ с'аў арътат, къ Сіцістъпd Краіъл Ънгаріеї пътаї дп зъdар аў фост трекът дп Валахіа дмпротіва лъї Дракъла дп пъмітъл ап; чі орї кът с'аў пъртат Дракъла атъпчї, ла анъл de акът преа вестітъл Енгел [1]) din Bindek, кареле токта дптрз ачелашї тімп треіа, аша скріе деспре дъпсъл: „Кънd с'аў дас Краіъл Сіцістъпd дптрз дпчепътъл анълъї 1431, дп Нірепберг (четатеа Церманіеї) дъпъ кът скріе Bindek: аў терс ла дъпсъл соліе din Валахіа, пре кът аў мъріт Воеводъл Danў, ші цеара і-аў тріміс зп віцел, дъпъ овічеіъл еї ші с'аў рът de Краіъл съ ле dee алт Водъ.“ (Ла ачестеа дпсеатпъ Енгел зікънd): „Пъртъторіъл віцелълъї аў требуіт съ фіе дпсъшї Влад, кареле врea съ се дптъреаскъ дп Domніе ші прін Краіъл Ънгаріеї.“ Дечї іаръшї скріе Bindek: „С'аў сокотіт Сіцістъпd ші фіind лъпгъ дъпсъл маї de мълтъ време фііъл лъї Папграц челъї дпцълепт, din дndemпъл ачестъіа ——————— пре Іоann Влад л'аў фъкът Domn дп Валахіа чea маре ші чea мікъ dързіndъ'л кз стемеле саў цітарівл чінълъї челъї дръческ, ordinis Draconis, ———“ (Ла каре зіче Енгел): „Nъмеле Дракъла поате къ л'аў къпътат Влад Водъ маї дптъїў din цімірівл чінълъї челъї дръческ, каре л'аў пъртат кз сіне дп Валахіа, ші dъпъ ачееа с'аў фъкът вреdпік de зп пъме ка ачела, прін аспрітеа са.“

Еў дпкъ пз тъ дмпротівеск дптрз ачеаста преа вестітълъї Енгел; пентрз къ dea мързптъл черкънd лъкрвл ла історічїї чеї векї пре Влад саў Владіслав III маї 'наінте de анъл 1431, пъ'л афлз пъміт Дракъла; фъръ пътаї ла Дъка; чі ачеста дпкъ маї тързіў аў скріс кървінтеле, каре ле-ам адас ла анъл трекът.

Деспре фаптеле лъї Александрз I, Domнълъї Молдовеї, каре пътаї пре скърт ле-ам атінс ла анъл трекът, аша скріе Длъгош [2]) ла анъл de акът, de кареле се ші цін: „Асетенеа рапъ аў пріміт ші de ла Ротъпї дп вретеа ачееа Кръітеа Полоніеї. Пентрз къ Александрз Воеводъл Молдовеї, мъкар къ ера Кръіеск ші легат Кръітеї, шїї ера дързіте ші дпскрісе дп феўдў прін Краіъл Владіслав, ші прін Кръітеа Полоніеї четъціле Полоніеї, адекъ Цечтъл, Кріеловъл ші Неамцъл кз цінътъріле сале, ка кз атъта съ фіе маї кредінчіос; тотъшї с'аў фъкът петълцъмїторіў, стрікат фііnd прін дарзріле челе мълте каре і се трімітеа прін Свідрігаіл повъцзїторіъл Літваніеї, ші черкънd воіеа ші плъчереа лъї, пре кареле дл ціа а фі фоарте іззїторіў de лецеа Гречеаскъ, de каре се ці-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пеа ші Воеводъл къ тоцї сънъшїї съї. Воеводъл ачеста стрінгъндъ'шї тоате оцїле, пънъ кънd кътеа Краіъл Владіслав четатеа Лъчко, пічї се пъдъіа de ъна ка ачеаста, аў дптрат дп Подоліа ші Ръсіа, каре ера сънъсе Кръіпеї Полопецї, ші фъръ de мілъ аў цефъіт цінътъріле Сніатінълуї, Халічълуї ші ал Катенекълуї дъкънd марї пръзї de оатенї, de добітоаче, ші de алте фелърї. Кът с'аў аъзіт ачеаста дп оастеа Кръіеаскъ, дндатъ аў тріміс Краіъл пре Теодорік Міхаіл de Мъсіло, пе фрацїі de Бъчачї къ алцї локвіторї пріп Подоліа ші Ръсіа, карії аў веніт дп Подоліа къ маре грабъ, ші афлънd оастеа луї Александръ Водъ, дмпръцціатъ, о аў фъгъріт ші аў луат дндъръпт тоатъ прада. Пре мълцї аў тъіат дп фъгъ, ші пре маї мълцї аў прінс. Чї ші дпсъшї Александръ Водъ, карелe скъпасе къ фъга, din къіреа карea o авea пентръ грешала асъпра Краіълуї Владіслав ші а Кръіпеї Лешецї, с'аў болпъвіт ші пъ дпделънг аў трът дъпъ ачеea.“

Ашіндереа скріе Кромер [3]), Міron Логофътъл ші Стріковскі [5]); дарь еў тъ мір de Стріковскі, къчї скріе къ фрацїі de Бъчачї аў фост Тътарї din Бъцак, кънd Тътарії пе вретea ачеаста дпкъ пъ къпріпсесе Бассарабіа, карea апої с'аў пъміт ші пънъ астъзї се пътеще Бъцак. Дпсъ Александръ Водъ тот пъ с'аў сънъс дп апъл de акът Лешілор, кът се ва аръта ла апъл віїторіў.

[1]) Ioannes Christ. Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 167. [2]) Ioannes Dlugosius Lib. 11 ad annum Christi 1431. [3]) Martinus Cromerus Lib. 20 p. 304. [4]) Constans Miron in Ms. Valachico. [5]) Strykovski ad ann. 1431.

Апъл 1432. Ла апъл ачеста аша скріе преавестітъл Енгел [1]): „Дп апъл 1432 Теодор Пріпцъл din Острог іаръшї аў дъс дптрь аціъторіъл луї Свідрігаіл Тътарї ші Молдовенї, дарь аў перdът дптр'о бътаіе асъпра Краіълуї Владіслав 12 стеагърї. Біръіпца ачеаста а Краіълуї аў фост прічіна de Александръ іаръшї і с'аў сънъс.“ Еў zік: de Александръ I Domпъл Молдовеї іаръшї с'аў дппъкат къ Владіслав II Краіъл Полоніеї; пентръ къ пъ цій а фі сънъпере, чі пъмаї дппъкаре, кънd пецїпе пъ перde че аў авът маї 'наіпте, фърь пъмаї пъ се пофтеще de ла дъпсъл, ка съ плътеаскъ пагъбеле, каре ле аў фъкът. Іарь Хрісовъл Краіълуї Владіслав Іагелло, карелe се адъче de Dorіel [2]) ші есте dat дп апъл 1433, ачеаста каре о zіceій кіар o аратъ: дрептъ ачеea преа вестітъл Енгел пъ треъіа съ факъ сънъс пре Александръ, пічї треъіа съ мъте апъл Хрісовълуї; пентръ къ Хрісовъл с'аў dat дп апъл дп карелe аў репосат Александръ; іарь кът къ Александръ п'аў репосат дп апъл 1432, чі дп апъл 1433, воіў аръта ла апъл дндатъ ъртъторіў. Къ мълт маї ръў с'аў дптъмплат Арделепілор дп апъл 1432 пентръ къ Амърат II іаръшї аў пръdат цеара Бърсеї. [3]).

[1]) Ioann. Christ. Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 119. [2]) Dogiel in codice Dipl. Poloniae tom. I. p. 601. [3]) Annales ad h. an. Sigler f. 57. Timon f. 61.

Апъл 1433. Ка съ дескълческ челе de преа вестітъл Енгел дпкълчіте, ла апъл de акът воіў адъче ziceле Авторілор пре каре ел п'аў врът съї ърме din къвънт дп къвънт; апої дцї воіў сънъе ші ціздеката меа. Аша дарь zіче Длъгош [1]): „Дп вара

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de акѹт, ѧи кареа се фъчеа ачестеа (адекъ ѧи анѹл 1433), Александрѹ Воіводѹл Молдовеі карелe ръѹ аѹ респѹнс лѹі Владіслав Краіѹлѹі Полоніеі пентрѹ фачеріле de бine челe мѹлте, ацістѹнd пре дѹмнеалѹл лѹі, аѹ мѹріт, ші ѧнтре доі фічіорі аі лѹі, ѧнтре Еліа ші Стефан карії аѹ фост пъскѹцї din довъ таше, маре прічінъ с'аѹ стърніт, карелe требѹіе съ домнеаскъ ѧи локѹл тътъне-съѹ. Чі фііnd Еліа чел маі маре ші de татъл-съѹ, ѧпкъ пънъ кѹnd трѹіа, пѹміт ѹрмъторіѹ, лесне аѹ кѹпрінс Domnia Молдовеі, ші лепъдѹnd пре фрателе съѹ Стефан, пре мѹма лѹі о аѹ ѧпекат. Іаръ Стефан фѹцind de фаца фрателѹі съѹ ші пъзѹind ла Мѹнтені (адекъ ла Дракѹла), пре ачещіа лесне і-аѹ трас ѧи партеа са къчї ера фоарте істецѹ ла фіре: чі ші ла ѧмпъратѹл Търческ аѹ пъзѹіт, ші добъndind ацісторіѹ с'аѹ ѧнтѹрнат ѧи Молдова. Карeа ѧнцелегъndѹо Еліа ш'аѹ стрънс тоатъ оастеа, ші аѹ ѧнтъмпінат пре Стефан, пъдеждѹind къ лесне, ва дѹвінце, фііnd къ пѹмаі стреінї авеа кѹ сine. Даръ фііnd къ неатѹл Ромъпеск карелe се креde а фі пръсіт din Італіа, ші а фі кѹпрінс de ла Славі пътъптріле челe преа родітоаре, есте din фіреа са істецѹ ла мінте, сокотінd къ Еліа есте небѹнатек ші ѹшор ла фіре, ш'аѹ ѧнторс інima de ла дъпсѹл спре Стефан гѹndind, къ ел маі бine ва окърмѹі цеара. Ѧнтъмпінъndѹсе аша даръ ѧмбе оціле, ші бътъndѹсе маі тоатъ zioa, Еліа с'аѹ пърсіт de аі съі ші de авіа аѹ скъпат кѹ фѹга. Іаръ оастеа лѹі Еліа, лѹѹnd афаръ пре пѹцінї, карії се тетеа de Стефан, тоатъ с'аѹ сѹпѹс лѹі Стефан, пѹцінї ѹрмъnd пре Еліа, ші пре Стефан, ка пре ѹн бърбат рескопт ла фіре ші ѧнцелепт, л'аѹ прііміт Домн ші Прінцін. Іаръ Еліа тетъndѹсе ка пѹ кѹтва Стефан пентрѹ ѧпекареа тъне-са с. факъ чева маі аспрѹ асѹпра лѹі, асѹпра мѹіереі ші асѹпра прѹнчілор лѹі; кѹ мѹіереа са, кѹ прѹнчії съі, ші кѹ тоатъ авѹціеа са, пѹ с'аѹ опрітѹ пънъ ѧи Полоніа ла Краіѹл Владіслав, карелe атѹнчї тергъnd din Прізішов ѧи Неполѹпіцъ пе zioa съптѹлѹі Мартін кѹ Прелацїі ші Баронїі съі. аколо се сфътѹіа пентрѹ требіле церії. Пре карелe Краіѹл Владіслав ка пре ѹн спѹітънтат din фѹгъ л'аѹ прііміт ші кѹ мѹлте дарѹрі ка пре ѹн мішел л'аѹ тънгѹіат. Аѹ ѹрмат ѧndатъ ші de ла Стефан фортоасъ соліе кѹ дарѹрі ла Краіѹл Владіслав черъnd ка съ пѹ'л цінъ петіка, ші фрателѹі съѹ лѹі Еліа съ пѹї dea ацісторіѹ, кънї есте гата дѹпъ обічеіѹл маі марілор съі съ цінре ші съ фіе аскѹлътор ѧнтрѹ тоате. Ачестеа черкъndѹсе ѧи сфатѹл цереі, ле-аѹ плъкѹтѹ, ка пре Еліа съ'л цінъ ѧи Полоніа dъndѹї ораше ші сате спре віецѹіреа кѹ чінсте, ші de ла Стефан съ пріімеаскъ цівръмътънтѹл de кредінцъ, ка кѹ атъта маі кредінчос ші маі аскѹлъторіѹ съ факъ пре Стефан. Дѹпъ че аѹ dат Краіѹл лѹі Еліа кѹрцї, ораше ші сате, дѹпъ орънdѹіала сфатѹлѹі, ка съ поатъ трѹі домнеще, Еліа лъсъnd пре тоцї аі съі, аѹ фѹцit пре аскѹпс, даръ din фѹгъ л'аѹ прінс повілѹл Іоann Кола, ші л'аѹ dѹс ѧнапоі ла Краіѹл, карелe dрепт ачееа din сфатѹл Консіліарілор съі л'аѹ dат лѹі Петрѹ Шафранец Палатінѹлѹі Candomірѹлѹі ші Кѹпітанѹлѹі Сipadieі, ка съ'л цінъ ѧи Сipadia. Ші с'аѹ пъзітѹ ші цінѹтѹ ѧи Сipadia мѹлтъ време, ші тоате ѧї ера слободе афаръ de ешіре. Аколо петречеа ші мѹіереа лѹі кѹ прѹнчії. Каре лѹкрѹ ѧнтрѹ атъта аѹ трас пре Стефан ѧи партеа Краіѹлѹі ші а Кръітеі, кът тоате порѹн-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

чіле ле пліпіа кѫ таре сърѫпцъ. Пептрѫ ачееа dѫпъ скърт тітп оастеа тътъраскъ, каре а пред съ се трагъ дп Рѫсіа ші Подоліа, пѫ пѫтаї о аѫ опріт, чі бътѫпdѫсе кѫ Тътарій і-аѫ ші дпвіпс. Афаръ de ачееа Брацлавѫл din Подоліа, кареа четате о кѫпріпсесе Рѫтепіі, лѫпdѫл л'аѫ dat Краіѫлуї Владіслав ші Кръітеї; кареа четате de атѫпчі с'аѫ дпкредіпцат пріп Краіѫл Владіслав луї Дерслав Влостовскі, съ о цінъ. Кучі тъкар къ Еліа Водъ авеа тѫіере пре Маріа сора Софіеї Кръіесеї Полопіеї, тотѫші таї тѫлт с'аѫ прецѫіт лѫкрѫл de овще, de кът кѫтпъціа."

Кромер zіче [2]): „Дп Неполетіца ера Краіѫл Владіслав, ѫnde порѫпчісе, съ се факъ адѫпаре de цеаръ пе zіоа С. Мартіп. Аколо аѫ вепіт Еліа фіїѫл луї Александрѫ Палатіпѫлуї Молдовеї челуї ръносат фѫгъріт din Domnіe пріп фрателе съѫ чел таї тінер Стефап, черънd апіѫторіѫл Краіѫлуї ші фъгъdѫіпdѫ-се, къ ва фі кредіпчос Краіѫлуї, прѫнчілор луї ші Кръітеї. Сосіт'-аѫ dѫпъ дъпсѫл соліа фрателуї съѫ Стефап кѫ dарѫрї стрълѫчіте. Ѳртънd пре Краіѫл пъпъ дп Лапчічіа ші пофтінd, ка таї біпе съ цінъ Краіѫл лъцръ ел de кът лъпгъ фрателе луї, кареле тътѫрор ера пеплъкѫт. Пептрѫ къ ва фі ші ел ка шаї тарії съї сѫбт кліептела Полопілор. Іаръ грешала ші пагѫбеле, каре фъкѫсе татъл съѫ дп Подоліа, таї наінте de тоарте, съ ле іерте Краіѫл. Авеа Еліа шѫіере пре сора Софіеї, чі сокотіпdѫ-се лѫкрѫл, тътѫрор сфетпічілор ле аѫ плъкѫт, ка Стефап, пре кареле дл іѫбіа пеатѫл, dѫпъ че ва цівра кредінцъ Краіѫлуї ші Кръітеї, съ цінъ Молdова ші цінутѫл Сепепікѫлуї кѫ Хоцітѫл, Цецітѫл ші Хтеловіа кѫ кѣdінцъ вечпікъ съ ле dобѫпdеаскъ дпdърънт. Іаръ луї Еліа, ка кѫ атъта таї таре съ се цінъ Стефап сѫбт аскѫлтаре de фрікă луї, і с'аѫ dат пріп Краіѫл тошіі дп Полопіа. Чі пепdестѫлѫпdѫсе ел кѫ ачелеа ші рѫвпіпd Domпіеа пъріптеаскъ, с'аѫ dѫс дпdърънт din фѫгъ, с'аѫ цінѫт сѫбт пазъ de чінсте дтпревпъ кѫ тѫіереа ші прѫнчіі. Іаръ Стефап dѫпъ токтеалъ аѫ цівrат дпаіптеа солілор кръіещі дп Сѫчеава ші аѫ фъгъdѫіт къ ва терце ші дп Рѫсіа, кънd ва авеа порѫпкъ, ші іаръшї ва цівра. Dѫпъ ачееа преете пѫцін, ка съ тѫлцътеаскъ Краіѫлуї, аѫ дпфрънт пе Тътарї de ла пъвъліреа дп цінѫтріле Лешещї ші Вратіславіа кѫпіпzіпdѫ-о, о аѫ dат іаръшї Краіѫлуї."

Міроп Логофътѫл [3]) токта аша скріе, ка Длугош, пѫтаї кът адаогъ, къ бътаіа чеа dіптъіѫ с'аѫ дптъмплат ла Лолотпік; чі грешеще, кънd пѫтеще пре тѫіереа луї Еліа, Софіа, ші zіче къ аѫ фостѫ соръ кѫ Владіслав Іагелло: пептрѫ къ ачеаста с'аѫ кіематѫ Маріа ші аѫ фостѫ соръ кѫ Софіа фата луї Андреіѫ Dѫкеѫлуї Кіовеї, ші а патра тѫіере а луї Владіслав Іагелло. Іаръ ла сфършіт zіче: „Ачест Александрѫ Водъ аѫ domпіт 32 de апі ші 8 лѫпі, ші тѫлте лѫкрѫрі бѫпе аѫ фъкѫт аічі дп цеаръ; пептрѫ каре пре ѫртъ цеара і-аѫ zіс Александрѫ чел Маре."

Dогіел [4]) дпкъ ачесте хрісоаве, саѫ съ zік таї біпе ачесте естрактѫрї а ле хрісоавелор din апѫл 1433; адѫче:

„Дп апѫл 1433 Владіслав Краіѫл Полопіеї іартъ пре Александрѫ Палатіпѫл Молdовеї, пептрѫ къ аѫ стрікат пачеа ші аѫ фъкѫт тѫлте пагѫбе."

„Дп апѫл 1433, хрісов дп каре се кѫпріпde отаціѫл чел de Еліа Палатішѫл Молdовіеї фъкѫт Краіѫлуї Владіслав ші Кръітеї Полопіеї дп 3 Іѫпіе."

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„Ан анѹл 1433. Сфетнічій Кръітеї Полоніеї антъреск легътѹріле, карелe с'аѹ фъкѹт прін Міхаіл Бѣчацкі Кастеллапѹл ші Кѫпітапѹл din Халліціа антре Краіѹл Владеслав, тощепій лѹї, ші Кръітеа Полоніеї, ші антре Стефап Палатінѹл, Молдовеї ші тощепії лѹї, димпревпъ кѹ отаціѹл чел де апсѹшї Палатінѹл фъкѹт Краіѹлѹї ші Кръітеї Полоніеї.“

„Ан анѹл 1433, Владіслав Краіѹл Полоніеї, антъреще пре Стефап Палатінѹл ап тощепіреа Молдовеї, ші дърѹеще. Церzопѹл, Хтіеловѹл, ші ціпѹтъріле дінтре Сніатін ші Сепін, каре аѹ марціпіле сале де ла рѫѹл Поточін, пъпъ ла таре рѫѹл Ністрѹлѹї. Дат ап Ланціціа ап 13 Декешврie.“

Тоате кътe ле адѹсеіѹ ачі, іаръ маї въртосѹ хрісоавеле де ла Doгіел, съпт търтѹрій немішкате. Кѹт поате даръ скріе преа вестітѹл Епгел [5]) ата: „Еліа п'аѹ пѹтѹтѹ кѹ лініще domni, вп̃ ап антрегѹ сінгѹрѹ; вп̃ ап ші повъ лѹпї с'аѹ ръсвоітѹ кѹ Стефап ші аѹ доштіт антревпъ кѹ дъпсѹл опт апї, адекъ аѹ домніт преспе тот ка ла вспрезече апї, де ла 1433 — 1444.

„Александрѹ аѹ лъсат дѹпъ сіне, афаръ де вр'о къціва прѹпчї din ціітогі, доі фечіорі din доѹъ леціѹіте мѹері, адекъ пре Еліа ші пре Стефап. Еліа аѹ требѹіт съ пѹ фіе аша де харпік де а domni ка Стефап, ал кърѹіа хрісов din 9 Ноетврie 1433 саѹ 6941, антъ кѹстъ, прін карелe аѹ дърѹіт Боіеріѹлѹї Danko сатѹл Фрътъщї. Аѹ ші черкат Стефап антъ ап апѹл 1432 вѹпъ-воіпца Лешілор, прін ціърътъптѹл че л'аѹ фъкѹт ап Сѹчеава. Чі Еліа ера, карелe требѹіа съ domneаскѣ дѹпъ вререа тътъпе-сеѹ ші шѹіереа лѹї ера соръ кѹ Кръіеаса din Полопіа, пептрѹ ачееа прін Полопї антъ с'аѹ кѹпоскѹт Domnѹ Молдовеї. De Doгіел се адѹче ѹп хрісов din 3 Іѹпіе 1433 ап карелe се кѹпринde отаціѹл лѹї, чел ші де Іагелло прііміт. Чі маціха лѹї Рінгала сора лѹї Іагелло, с'аѹ певоіт съ ціпъ о парте а Молдовеї пептрѹ Стефап фііѹл съѹ. Еліа пептрѹ ачееа о аѹ апекат. Фііѹл еї Стефап с'аѹ депъртат ап Тѹрчіа, ші аѹ адѹс аціѹторіѹ Тѹрческ кѹ сіне т. ч.“

Ан треї пѹптѹрї грешеще ачі преа вестітѹл Епгел: антъіѹ, кѣ съ антротівеще шіе апсѹшї, кѣчї пѹпе моартеа лѹї Асекsandрѹ I ла анѹл трекѹт, ші тотѹшї пре Еліа карелe андатъ пекѹртат аѹ ѹртат тътъпе-съѹ, ап анѹл ачеста ал ziче а фі апчепѹт антъіашї датъ а domni; чі ачеаста о фаче, пѹтаї ка съ'шї арате арата асѹпра лѹї Doгіел, карелe п'аѹ скріс алта фъръ пѹтаї че аѹ гъсіт ап Архівѹ: а доѹа, кѣ пре Рінгала о фаче тѹтъ лѹї Стефап III, деспре каре везї че ам скріс ла анѹл 1421: а треіа, кѣ пѹтаї din мінтеа са ziче, кѣ Стефап III аѹ пъzѹіт ла Тѹрчї, ші таче пре Мѹнтепї, с'аѹ пѹ'ї багъ ап врe о сеатъ. Чі тѹ ціпе ачелеа каре ле zік търтѹріile маї сѹс адѹсе, ші пѹ те шіра де апкълчелеле преа вестітѹлѹї Епгел; кѣчї отѹл карелe се апѹкъ де шѹлте, ка ші ел, лесне поате греші.

[1]) Dlugossius Lib. 11. ad ann. 1433. [2]) Cromerus Lib. 20. p. 310. [3]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico. [4]) Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 61. [5]) Ioann. Christ. Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 122.

Анѹл 1434. Стефап III Домпѹл Молдовеї, прекѹт се вede ла Doгіел [1]), ап анѹл де акѹт прін ѹп хрісов мъртѹрісінd, кѣ ел ап анѹл трекѹт аѹ ціърат кредінцъ Краіѹлѹї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Лешеск дпаіптеа лві Міхаіл Бвчацкі, аў тріміс оатепіі сві кв дъпсвл, пре карій ащептъндві Владіслав II, саў Іагелло, прекът скріе Міron Логофътвл [2]), ла търгвшорвл Гродекі пв департе дс Ліов, аў тасў свбт кортў, ка съ аскълте прівігіторіле, ші фііnd прітъвара ачееа ръкороасъ, аў ръчіт поаптеа ші аў къзът дп фрігврі кв лвпгоаре, din каре пв с'аў шаі тъшъдвіт, чі аў твріт дп лвна лві Маіў, дптрв ал кървіа лок аў вртат фіівл лві чел маі маре Владіслав III, карелe dвпъ ачееа с'аў фъкът Краіў Вигаріеі ші аў періт ла Варна дп анвл 1444. Ла дпкоронареа лві Владіслав III, прекът скріе Стріковскі [3]) аў фост de фацъ ші солій лві Стефан III.

[1]) Mathias Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601. [2]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico [3]) Strikovski Lib. 16. §. 1.

Анвл 1435. „Двпъ дпкоронареа са, Владіслав Краівл Лешеск, зіче Міron Логофътвл [1]) дп анвл 1435, с'аў погорът ла Сіраd пептрв Саітвл (adвпареа церей): іаръ о сеатъ de боіерї лешещі, пріетенії лві Іліашў Водъ, аў пофтіт ка Краівл съ слобоадъ de ла опреалъ пре Іліашў, чі Краівл па'ў воіт; къчі апівпсесе Стефан Водъ кв солій съї ші ла ачест Краіў. Іаръ кврънd двпъ ачееа, кв щіреа старостелві Сіраdвлві, орі кът скріў вній din непаza стръжарілор, че ера пъзіторії лві Іліашў, аў скъпат din четате Іліашў, ші аў дптрат дп цеаръ, de аў тврвврат о парте асвпра лві Стефан Водъ; чі ешind Стефан дпаінте ла Подрага, іаръші непорочіреа лві Іліашў Водь аў фост, къчі ші аколо аў ремас дпвінс."

Ашіідереа скріў Двлгош [2]) ші Крошер [3]), іаръ Міron адаогъ, къ тот дптрв ачест анў с'аў бътът ші ла Піпереці ші іаръші аў піердът Еліа; даръ еў пв почіў крede, пептрв къ се гъсеще ла Dогіел [4]) естрактвл ачеста:

„Дп анвл 1435, Палатінвл Еліа мъртврісеще, къ с'аў дтпъкат кв фрателе съў Стефап, ші дітпревпъ кв ел фъгъдвеще кредінцъ лві Владіслав краівлві Полоніеі."

Тот аколо алт естракт свпъ аша:

„Отацівл Палатінвлві Еліа, карелe л'аў фъкът Краівлві ші кръішеі Полоніеі."

Din каре естрактврі еў дпкіdў, къ ла Піпереці бътаіа дптре дъпшії аў фост дввіе, ші пептрв ачееа с'аў дтпъкат, ші с'аў фъкът дтпърціреа Молдовеі, карea о воіў спвпе ла анвл вііторіў.

Ла анвл ачеста despre Дракvла, саў Влad, саў Владіслав III, Domnвл церії Мвнтепещі аша скріе Двка [5]): „Дракvла Воеводвл Валахіеі трекънd ші преste маре аў терс ла дмпъратвл Атврат дп Првса, ші дпкінъndвсе аў мъртврісіт, къ-ї есте свпвс, ші л'аў дпкредінцат къ'ї ва дпгъdві съ треакъ прін Валахіа, орі кънd ва вреа съ теаргъ асвпра Вигаріеі, ші'л ва повъцві пъпъ ла отареле Цертаніеі ші Рвсіеі. De атътea фъгъdвінце порніт фііnd Атврат л'аў пвс кв сіне ла тасъ ші чінстіndв'л ті пре ел ші пре соціїле лві, карії ера маі твлцї de треі свте, кв мвлте дарврі, пріетепеще і-аў слобозіт."

Ла каре кввінте зіче Стріттер [6]): „Кът къ Атврат с'аў бътът кв Караманвл дп анвл 1435, аратъ тълквіторівл дп марціпе; іаръ кът къ челе че с'аў зіс ачі despre Дракvла, с'аў дптъмплат кв пвцін маі'наінте de ресвоівл ачеста, зіче Двка.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Хрісовул de ла Kopnidec [7]) аратъ, къ дмпъратул Сіпістянd a doua zi dупъ сърбъ-тоареа С. Грігорie Diалогулуї дп anul de акът din Пожон аў дптъріт тоате прівілегіоапеле Сасілор din Apdeal, дпфрънтънd de фацъ пре Воеводул Apdealулуї Ладіслав Чіакі, къчї ле аў вътъмат.

Eвгenie IV Папа de ла Roma дпкъ аў скріс дп anul 1435 дп луна луї Мартіе din Флоренціа луї Грігорiе Мітрополітулуї Молдовеї о епістолъ, ал къреіа естракт аша сънъ ла Алоісіе Гверра [8]).

„Грігорiе Архіепіскопул Молдовеї пріimindусе къ тоатъ чіпстеа de Патріархул Eвгenie, і-аў фъгъдуіт de фацъ, къ ва ціпеа deплin тоате обічеіурiле бісерічеї Romeї. Atunчї: Eвгenie аў добъndіт маре пъдежde къ се вор пътеа adуче тоцї чеї de леџеа Гречеаскъ, карії ера сунт стъпъніреа Архіепіскопулуї, ка съ търтурісаскъ ачееашї kredinцъ. Dрептъ ачееа, ачееашї търтурісіре съ о пофтеаскъ Грігорiе de ла аї съї дпкът есте ші пентру дурчедереа Dумнулуї сънт, ші пентру вълфа бісерічеї Romeї ш. ч.“ Din каре епістолъ поцї кулеџе, къ Мітрополітул Damian, карele аў іскъліт дп соборул de ла Флоренціа, аў урмат луї Грігорiе. Епістола ачеаста се adуче ші de Раinald [9]) ші de Лекvien [10]).

[1]) Constans Miron Logotheta in Ms. Chronico Valachico. [2]) Dlugossius Lib. 12. ad. ann. 1435. [3]) Cromerus Lib. 21. p. 316. [4]) Dogiel tom. 1. p. 601. [5]) Ducas p. 114. [6]) Stritterus Valachicorum §. 25. [7]) Dogiel Cornides Dipl. tom. III. p. 18. [8]) Aloysius Guerra in Epitome Constit. Pontif. tom. 2. p. 531 [9]) Raynaldus ad ann. 1436. Nr. 27. [10]) Lequien in Oriente Christiano tom. 1. p. 1251.

Anul 1436. Ла anul ачеста аша скріе Кромер [1]) деспре Молдова: „Deчї сфade dintre doї фраџї Молдовенї о аў ашezат краіул Владіслав Ш, атунчї пріn солї, аша дппърџind цеара дптре дъпшіі, ка партеа de ціос de лъngъ Маре, каре се кіамъ Бесса-рабіа, unde съпт четъціле Біалоградул ші Кіліа, съ фіе a луї Стефан; іаръ чеа de сус adекъ чеа dintre anус ші шаї вечіпъ de Рuшї къ Сучеава четатеа чеа шаї de фрунте, съ фіе a луї Еліа, ші Еліа фъръ de зъбавъ аў venіт ла Ліовъ, ші дтпрeунъ къ боіерії съї аў ціврат Краіулуї, карele ера de фацъ дтбръкат дп хаіне кръіеџї, къ ва ретъпea кредinчіос сунт кліептела луї ші сунт a уртъторілор луї, іаръ ціврънd стеагул л'аў плекат ла пічіоареле Краіулуї dупъ обічеіў. Фъгъдуіт'аў ші аџівторіў Краіулуї дп контра тътурор петічілор. Dупъ карea фаптъ ръdікъndу'л краіул л'аў сърутат, іаръ боіерілор луї ле аў дптinс dreaпта съ о сърute, ші аў пофтіт ка съ'і dea Еліа дп фіеџе каре anў дп лок de трібут (харачіў) 100 de каї, атъта пъnzъ de мътасъ че съ кіамъ катхе, саў кат вреаў алціі 400 de катхе, 400 de боі, 200 de каръ de шороп, de карії тулцї adуче Dумъреа: мъкар къ унії zік къ боіі ші пецїі пушаї de чінсте і-аў dat Краіулуї de чea datъ. Іаръ ціпутул Сепепікулуї ші Dіпломатул пърінтеск, пріn карele с'аў дърбітъ ачела луї Стефан, л'аў пофтіт дndърънт пентру пагубеле, каре ле аў фост фъкут Алексandру татъл луї дп префектурiле din Колотеіа ші Сніатіn: мъкар къ ам афлат, къ дп anul ачела, дп карele аў періт краіул Владіслав (Ш, ла Варна) с'аў dat четъціле ціпутулуї ачестуіа пріn Маріа мuіерea луї Еліа, ші пріn пъркълабул din Хотін луї Іоann din Цizов кастеланулуї Краковіеї, ші луї Петру Одровану палатінулуї Русіеї. Deчї четатеа Халіціеі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

о аѫ dat Краіѵл лѵї Еліа, пънъ кънd ва тръі, пентрѵ але кърѵіа рѵгъчіѵнї аѫ пѵс Краіѵл Архіепіскоп Ліовѵлѵї пре Ioann Одровапц, ш. ч. — Стефап лпкъ аратъ прін сопії съї, пре каре лї тріmісесе ла Краіѵл кѵ тѵлте dарѵрї, къ ші ел вреа съ факъ асемепеа ціѵръmънт Краіѵлѵї, ші адѵчеа вредпічііле сале челе тѵлте, чі пѵ щіѫ пентрѵ че п'аѫ ціѵрат маї лпаіпте Стефап, dоаръ къ ціѵрасе лѵї Еліа фрателѵї съѫ лп Біалограd. Даръ dѵпъ патрѵ апї аѫ ціѵрат ші Стефап ші Еліа, фіепце каре кѵ Dіванѵл съѫ ачелѵіашї Краіѫ.“

Ашіmdереа скріѫ Dѵгош [3]) ші Міроп Логофътѵл [3]), Dогіел [4]) лпкъ адѵче естрактѵл ачеста: „Лп апѵл ачеста 1436, Копсіліарії Молdовеї отаціѵл палатіпѵлѵї съѫ Еліа, каре л'аѫ фъкѵтѫ Краіѵлѵї Владіславѫ ші Кръітеї лп Ліов, лл лптъреск ші фъгъdѵеск а-ціѵтор лп контра тѵтѵрор пемічілор кѵ треі-zечї ші чіпчї de печеці.“

Despre цеара Ромъпеаскъ аша скріе Dѵка [5]) ла апѵл de акѵт: „Benind вара Amѵрат аѫ терс асѵпра Ѳпгаріеї, ші трекѵnd Dѵпъреа ла Nікопоіѫ л'аѫ лптітпіпат Дракѵла, кареле кѵ бѵкѵріе і-аѫ dат бінеце, ші лтпрепъпdѵ'ші оастеа, кареа о авеа кѵ сіпе, с'аѫ фъкѵт повъцѵіторіѫ лѵї Amѵрат: ші повъцѵіпdѵ'л кале de патрѵ зіле лп Ѳпгаріа, тоате ле аѫ афлат дешерте. Пентрѵ къ лпцелегънd Ѳпгѵрії despre вепіреа лѵї Amѵрат, пре оатепії din сате ші din орашеле челе маї тічї лї пѵртасе лп четъці; dрепт ачеea шергънd Тѵрчії пъпъ ла Сібііѫ, кареле е dіптре четъціле челе маї de фрѵпте але Ѳпгаріеї, п'аѫ кѵтезат ал бате. Къчї въzънd четъцепії пре Тѵрчі кѵ тъпіе аѫ ешіт ші пре тѵлцї і-аѫ тъіат. Dрепт ачеea Тѵрчії с'аѫ лптѵрпат повъцѵіпdѵ'і тот Дракѵла, de кареле се темеа Amѵрат ка съ пѵ лтбле кѵ лпшелъчіѵне, ші cocind ла Dѵпъре іаръшї о аѫ трекѵт.“

Despre ръсвоіѵл ачеста ал лѵї Amѵрат скріе ші Леѵпклавіе [6]) dіппрепъ кѵ Ісmаіл Бѵлгіалd [7]) пре карії лї поцї вedea.

Лтпъратѵл Сіцістѵnd ші Краіѵл Ѳпгаріеї лпкъ ачест Dіплотат аѫ dat лп партеа Епіскопѵлѵї челѵї лътіпеск din Apdeал [8]).

„Сіцістѵnd din міла лѵї Dѵmnezeѫ Лтпъратѵл Romапілор пѵрѵреа Аѵгѵст ші Краіѵл Ѳпгаріеї, Бохеміеї, Dалтаціеї, Кроаціеї, ш. ч. кredінчіошілор поцрі тѵтѵрор ші фіепце кърѵіа, Баропілор, Nетешілор ші тѵтѵрор оатепілор, de орї че стат саѫ треапъ съпт, карії съпт dаторї a da dіштъ Епіскопѵлѵї Apdeалѵлѵї, лп шькар каре Комітат, съпътате ші граціе! Греа жалъ ам пріміт кареа с'аѫ dат Мърітеї Noастре лп партеа чінстітѵлѵї лп Хс. Пъріптелѵї Domпѵлѵї Георгіе Епіскопѵлѵї пѵмітеї бісерічі a Apdeалѵлѵї, ші кѵпринde лп сіпе, къ съпт вніі dіптре воі, карії dепъртънdѵсе de фріка лѵї Dѵmnezeѫ, dіштеле din podѵрї ші din тот фелѵл de бѵкате, каре с'аѫ обічпѵіт a се плъті кѵ вапї гата пѵмітѵлѵї Domпѵлѵї Епіскоп despre партеа поастръ ші din сателе ші вѵпѵріле поастре, пѵ і ле плътіцї лѵї саѫ dішташілор лѵї dѵпъ орї че черерї, ші лпкъ ші афѵрісапії, de каре кѵ черѵіче таре пічї сеатъ пѵ бъгацї., пічї кѵ чеї маї марї ші поі вапї аї поцрі, че се бат лп кръітеа поастръ a Ѳпгаріеї, пічї кѵ алцї вапї de аї поцрі, че се кіатъ Квартлпг, ка съ факъ атъта кът фак вапії поцрі чеї маї марї, dѵпъ цітереа Dекретѵлѵї пострѵ — — каре лѵкрѵ се фаче спре пеплъчереа поастръ, спре перdереа свфлетелор челор че пѵ плътеск, ші спре маре пагѵбъ a пѵмітѵлѵї Domпѵлѵї Епіскоп, — — Dат лп Прага лп zіоа dѵпъ сърбътоареа Съптѵлѵї Епidіе лп апѵл D. 1436.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Прin Diплomaтвл ачеста, ka dишteле съ се плътeaскъ кв banї гata Enickonвлвї Георrie Лепеш, ачeea c'aв arонicit, de прощiї карiї пв авea banї, c'aв ръсколiт acвпра пeтешiлор din Apdeaл, квm се ва аръта ла апвл лndaтъ вpтъторiв.

[1]) Cromerus Lib. 21. p. 317. [2]) Dlugossius Lib. 12. ad annum Christi 1436. Constans Miron in Chron. Valach. Ms. [4]) Dogiel in Cod. Dipl. tom. 1. p. 601. [5]) Ducas in Hist. Byzant. cap. 30. [6]) Leuncl. Lib. 14. [7]) Ismael Bullialdus in Notis ad Ducam. [8]) Antonius Szeredai de Eppis Transilvaniae p. 149

Апвл 1437. Стоарчeреа baniлор чea прin Георrie Лепеш Enickonвл Apdeaлвлвї фъквтъ de ла прощї пeнтрв dишme caв zечiвiелї, квm c'aв арътат ла апвл треквт, maї твлте реле aв прiчinвit лn Apdeaл, de каре пъпъ астъзї пв съпт тъптвiцї. Пeнтрв къ прощii чeї de свбт zечiвiалъ ш'aв алес maї лптъiв повъцвiторiв пре Антonie Кiшв [1]), апоi dвпъ перiреа ачествiа пре оаре-каре Мартin, шi c'aв скълат acвпра боierилор, карi-ї сiлiа съ плътeаскъ кв banї dишteле; чi побiлii caв боierii c'aв ръdикат кв dроaiea лn контра прощiлор мi тъind пре повъцвiторii лор, пре прощї i-aв лncemnat ла бвze, ла пас, шi ла врекi, апоi i-aв слобозit пре a' касъ [2]). Свпъръndвce побiлii din Apdeaл пeнтрв dece ръскоaлеле прощiлор, тот лntрв ачест апв c'aв adвnat лn Кължлпа, шi kiemъnd пре Сасii шi пре Секвi din Apdeaл, a-чeастъ вniре o aв фъквт лntre cine acвпра прощiлор, преквт аратъ Kopnidec [3]) шi Bapнep [4])

„Noї Лopandв Лепешв de Варашкezi Віце-Воеводвл Apdeaлвлвї квпоащет прin a-честea лnaintea тътвpor шi челор de акът шi челор вiиторi, къ adвnъndвne noї лn o-рашвл Кължлпа a doва zi dвнъ лnълцareа съптеї Крвчї кв търиции Михаiл Iакч de Квшал шi кв Enрiк de Таташi Комiтii Секвiлор, dinпpeзnъ кв тощ побiлii, кв Сасii din шепте шi doвъ скавпе Съсещї шi a Бiстрiцеi, шi кв локвiторii тътвpor скавпелор Съквецї, шi стръвгъndвne ka съ лndpeптът кавселе челе греле але пърцiлор ачестора, лntre пвтi-цii Нобiлi, Сашi шi Секвi ачeастъ фръцeаскъ вniре o ат ръndвit, шi атinгъnd тощ сет-пвл Крвчеї Domпвлвї, aв цiврат къ пврвреа вор цiпea ачестea: adекъ къ Съптеї Корonе шi пreа пвтернiквлвї Прinцв Domпвлвї Domпвлвї Сiцiствnd Лпъратвлвї Pomaнiлор, шi Краiвлвї Внгарiеї, Бохемiеї, Далмацieї, Кроацieї, ш. ч. Domпвлвї пострв челвї фiреск шi пreа лnфрiкошат пврвреа лї вор фi кredinчiошї, шi вор ста лнпротiва тътвpor връжта-шiлор, тъкар de че треапъ вор фi, карii се вор ръdika acвпра крътеї ачестeia, шi aв цiврат, къ пв се вор deспърцi de ла олалъ лn апърареа церii ачестeia, чi свбт kondiцia ачeаста, кънd пreа пвтернiквл Прinцвл шi Domпвл Domпвл пострв Сiцiствnd din тiла лвї Dвmnezeв Лпъратвл Pomaнiлор шi Краiвл Внгарiеї, Бохемiеї, Далмацieї, Кроацieї, ш. ч. ар вреа съ факъ чева лнпротiва вр'вnеї dintрв ачесте треї пърцi, adекъ dintre Нобiлii, Сасii шi Секвii, челелалте doвъ пърцi пв алтminтрелea чi лnцenвnkind съ се пeвоiаскъ a кънъта граце шi тiлъ ла a треia, нiчi лntр'алт тiпв съ лndръznеаскъ a'i aцiвта. Афа-ръ de ачeаста aв орънdвit, ka атвnчi кънd ар вoi вр'вna dintre пвтiтеле пърцi съ се тъ-бъраскъ, ачeаста съ o факъ лn тimпв de варъ, шi бътръnii сатвлвї челвї maї de апроа-пе съ фie daторi a da zъхъреа челор тъбържцї пв кв maї маре прецв, фъръ пвтаї ka ла сътепi, шi тъбържцii лпкъ съ пв се трагъ de ла платъ. Iаръ орi чine ва лndръzni a

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вinde маї скътп, прin цівdекъторівл съў сѫ пв се пedепсеаскъ алтміптрелеа, фъръ пътаї кв перdереа капвлвї. Аў маї орънdвіт, ка іарпа съ поатъ dескълека дп четъцї, ораше ші сате, ші съ лі се dеа сълашў, чі свбт kondiціа ачеаста, ка фіеще-каре Новіл, Сасў саў Секвіў, de орї че треаптъ ва фі, razdeї сале съ пв'ї факъ вре о пагвбъ; іаръ каре ва дndръzпі а пъгвві пре сълъшлвіторівл съў, пре ачела цівdекъторівл кв повъцвіторівл ощілор съ'л педепсеаскъ dвпъ лецї, кв тоарте, саў квт дї ва фі віпа. Іаръ de ва фъцi шервл саў осташвл оаре-кърві Новіл, Сасў саў Секвіў, Doшпвл ачелвіа ва требві съ цівре къ п'аў фвцiт din сфатвл ші воіеа лвї, апоі цівръnd дшї повте фаче dествл din бвпвріле челвї фвцiт. Престе ачеаста скоатъ карте de ла повъцвіторівл ощілор, къ есте церс din Реценстрвл осташілор, ші dвпъ ачееа пре чел фвцiт дл педепсеаскъ dвпъ віпа лвї вnde ва маї воі. Аў маї орънdвіт, таре съ се ціпъ, ка de се ва дптъмпла вре о дмпротівіре саў цефвіре дntре Новілі. Сасї ші Секві, ші о парте ва кіета пре алта дntрв ацівторіў, партеа кіематъ съ фіе dатоаре а порні а дова zi, ші а кълъторі треї мілврї дп тоатъ zioa, пънъ ва сосі, вnde есте кіемат; іаръ каре парте пв ва пліні ачеаста, съ се педепсеаскъ, кв тоарте, ші пв алтъ глоабъ. Ачеаста дпкъ лецівіт о аў рънdвіт, ші свбт таре ціврътънт о аў ашezат, ка лъсъnd тоатъ піста ші сфada, тъкар de че фел аў фост дntре чінстітвл дп Хс. Пъріптеле ші Domпвл Domпвл Георгіе Лепеш Епіскопвл Apdeaлвлвї, капітвлвл бісерічіі лвї, ші дntре Новілі, Сашї ші Секві, ачелеа кв тотвл съ се цеаргъ, ші стъпгъ, пічі съ дndръспеаскъ вр'вna dintre пътітеле пърцї de ачі дnainte а маї дпnoі піста ші сфada, іаръ каре парте ле ва дnnoі, ачееа съ се цінъ кълкътоаре de ціврътънт, ші челелалте пърцї съ пв квтеze а о ацівта. Іаръ de ва авеа вре о парте пжръ кв алтъ парте, пърлшвл de свс съ черче кв леце пре пържшвл de ціос, дnaiптеа цівdекъторівлвї лвї, ші ачеста съ фіе dаторіў фъръ zъвавъ а'ї фаче дрептате. Іаръ пърціле маї свс пътітеї вnірї фръцещї, adекъ Новілії, Сасії ші Секвії, кв втіліцъ с'аў рвгат de поі, ка кърціле ачестеа пептрв търітеа ші вечніка бвпъ старе а лор съ ле дntърім кв печетеа поастръ. Dат дп zioa ші терmінвл маї свс дпсетnат дп апвл Domпвлвї 1437."

Din Хрісоввл ачеста поцї вedеа, къ осебіреа кареа есте акъта дntре пеатвріле din Apdeaл, пв се кnпrinde дntр'жпсвл; пептрв къ дп апвл ачеста Бпгврії ші Ротъпії пв се осебеа de ла о лалтъ, фъръ пътаї de ла Сасї ші de ла Секві, ка de ла піще неатврі, че пв ера дп треапта повілілор, квт ера Бпгврії ші Ротъпії, дntре карії пв с'аў сокотіт процїі, чеї че ера din тоате неатвріле. Dрепт ачееа с'аў ші пътіт пътаї Новілії кв Сасії ші кв Секві чеї слободзі, adекъ кв ачеіа каре лъкніа дп скавпе, іаръ пв кв Бпгврії саў кв Ротъпії. Аша dаръ ръў аў лвкрат loann Kemeni, кънd дп Апрователе Apdeaлвлвї аў dеспъргіт пре Ротъпї de кътре Бпгврі, ші кв атъта аў лвкрат маї ръў, кв кът се ціе маї кіар, къ Міклла din карele аў фост пръсіт, аў фост diaошў Ротъп, квт с'аў арътат ла апії трекцї.

Сіцісmвnd дmпъратвл ші Краївл Бпгаріеї, ш. ч. дпкъ дп апвл ачеста 1437 дп 8 саў 9 Dекетвріе аў репосат, dвпъ че аў віецвіт 70 de апї, ші аў domпіт дп Бпгаріа ші Apdeал 51 de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

anĭ. Maĭ 'nainte de a mъrĭ aŭ kiemat la cine pre maĭ marii cerii ші pre Албert din kasa Австріеĭ, kare avea mъiere pre Елісавета фата луĭ, л'аŭ kotъndat вrtъторіŭ шіе, prekъm л'аŭ ші priimit Унгъріі Краіŭ шіе, ші л'аŭ ѧnkoronat ѧntъia zi alъĭ Ianъarie din anъl 1438 [5]).

Despre Damian Mitropolitъl Молdoвеĭ aша скріе Лекvien [6]): „Ѧn soborъl de la Флорепца аŭ фост de фацъ ші с'аŭ іскъліт: Damian Mitropolitъl Молdovlahieĭ, avъnd lokъl Mitropolitъlъĭ din Севастіа. Чі ші ѧn soborъl kare se zіче a фі фост цінът ѧn бісерika C. Софіеĭ pre la anъl 1440, аŭ цінът lokъl luĭ Damian Mitropolitъlъĭ Молdovlahieĭ Макаріе Mitropolitъl Nikomidieĭ, prekъm скріе Алламіе [7]). Altmintrelea кu doĭ anĭ maĭ 'nainte de soborъl din Флорепца, luĭ Damian ѧl porъnчісе ѧmpъratъl Ioann Палеологъл, kъnd с'аŭ ѧntъrnat din Царіград, unde terssese, ka съ стеа таре пентрu вніре ѧn soborъl, kareле ера съ се ціе ѧn Італіа: ka че е maĭ mъlt, карте ѧnkъ ĭ-аŭ trimis ші luĭ ші Принцълъĭ Молdoвеĭ пентрu lъkrъl ачеста. Drept ачееа Damian neste вn an ѓaръші с'аŭ ѧntъrnat ѧn Царіград, dъkъnd kъ cine pre вn Протопоп."

Пагъбъ kъ пu скріе Сіропълu [8]), din kareле ле аŭ скріс ачестеа Лекvien, la каре Принц al Молdoвеĭ аŭ скріс ѧmpъratъl Ioann, la Стефан III саŭ la Еліа; kъчі Молdoва пе вretea ачееа ера ѧmpърцітъ ѧntre dъnшіі. Еŭ тотъші гъndesk, kъ la Еліа аŭ скріс, пентрu kъ скаънъl Мітрополіеĭ атънчі ера ѧn Сучеава, ші Сучеава ера сънт Еліа, despre kareле аша ворвеще estraktъl de la Doriel [9]):

„Ѧn anъl 1437, Хрісовъл prin kareле се dъ ѧndъrъpt Краіълъĭ Vladislav ші Кръіmeĭ Полоніеĭ цеара Сепеніkълъĭ kъ четъціле ші орашеле Хоцim, Чепin ші Хmielов prin Еліа Палатінъl Молdoвеĭ пентрu пагъбеле каре ле аŭ фъkът татъl съŭ Александрu ѧn цінътріле Колотеeĭ ші al Cniatinълъĭ, kъ legътъръ, kъ va ѧntъrpa ші Хрісоавеле Краілор prin каре с'аŭ фост dъrъit цеара ачееа тътжпе-съŭ."

[1]) Fasching Novae Daciae Part. 3. p. 131. [2]) Annales templi coronensis ad h. a. Thuroczius f. 231. seq. Bonfinius f. 401. seqq. Haner Reg. Hung. Period. 13 § 286. scq. [3]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 2. p. 125. [4]) Carolus Vagner in Dipl. Ms. [5]) Thuroczius f. 237. Bonfinius f. 406. Pistorius f. 768. Sigler f. 57. Timon f. 61. [6]) Michael Lequien in Oriente Christiano tom. 1. p. 1253. [7]) Leo Allatius ad Librum de Cons. p. 1387. [8]) Syropulus sect. 3. Hist. concilii Florentini cap. 18. [9]) Dogiel in codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601.

Anъl 1438. Despre ѧntъmplъrіle din Apdeal aша скріŭ Annalіі Бісерічіі Брашовълъĭ [1]): „Ѧn anъl 1438 ѧmpъratъl Amъrat II, dъnъ че аŭ perdът zeче mіі de ostaші la Бълградъl din Сербіа, kъ рвшіne аŭ лъсат четатеа dъnъ шепте лъnі, ші ѧntъrpъndu-se аŭ trimis pre Mezіt Повъцвіторіъl Еврopeĭ, съ пъvълeаскъ ѧn Apdeal ші съ і-л свнвпъ луĭ. Mezіt drept ачееа аŭ пръdat Шебетъl, ші pre mълці oamenі аŭ dъc робі prin цінътъl Брашовълъĭ, arzъnd сателе de prin preціър ші ogeзеле."

Ашіmdereа скріе Сіглер [2]), adъogъnd ші ачееа, kъ цеара Мънтенеаскъ ѧnkъ n'аŭ ретас непръdатъ, ші поате фі. Пентрu kъ че ар фі къътат altmintereа Дракъла саŭ Vladislav III, la Amърат II, despre каре аша скріе Dъka [3]): „Ѧn вretea ачееа Дракъла ѧnkъ с'аŭ dъc съ кърtенеаскъ luĭ Amърат, pre kareле л'аŭ princ Amърат ші legат tri-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

меціндъл дп Каліноіѣ л'аѣ дпкіс дп Търнѣ. Лъї Дракъла лї арънка, къ аѣ врът съ вънdъ пре Амърат, кънd л'аѣ фост повъцъіт дп, Ънгаріа, ші алте віні лї бъга, каре тоате ле іскодеа Фодълах. [2] Іаръ ръмънънd маї мълте зіле Дракъла ла дпкісоаре аѣ пофтіт de ла дъпсъл, съ'шї dea амъndoї фічіорїї кізешї, пре карїї дп тінъръ вързтъ кіемъndъї ла сіne і-аѣ ші dat. Пре ачеіа дмпъратъл Амърат і-аѣ тріміс дп Nимфеіѣ орашъл din Асіа, мі аѣ порънчіт, съ'ї цінъ сът бънъ пазъ. Іаръ пе Дракъла, dънъ че аѣ цінрат къ de ачі дпаінте, ва ретънеа крединчіос, л'аѣ словозіт дп Валахіа."

[1]) Annales Templi Coronensis ad h. an. [2]) Sigler f. 57. [3]) Ducas in Historia Byzantina cap. 30.

Апъл 1439. Despre Молдова аша скріе Міron Логофътъл [1]) ла апъл de акът: „Ла апъл 6947, пръdат'аѣ Тътарїї цеара пънъ ла Ботошанї, арс'аѣ ші търгъл Ботошанїї. Іаръ ла апъл dъцъ ачеаста, прadъ, ла Dекетвріе аѣ пръdат цеара de ціос, арс'аѣ Бърладъл ші Васлъіъл."

Ігнатіе de Лъка [2]) дпкъ, скріе: „Літва Ромънеаскъ есте о аместекътъръ din Лътінie, Італіenie, ші Ънгърie. Пънъ ла апъл 1339, кънd Damian Мітрополітъл Молдовеї с'аѣ іскълїт Соборълъї din Флорепціа, Ромънїї с'аѣ фолосіт къ літва Лътіneаскъ, чі ъртъторіъл лъї Damian, фііnd маре дмпротівіторіѣ, ънірїї къ Бісеріка Ромеї, аѣ бъгат літеріле Славінілор." De ънde аре ачестеа Ігнатіе de Лъка, ел нъ дпсеамнъ, чі еѣ ам арътат ла анїї трекуцї, кът къ Ромънїї маї'наінте с'аѣ фъкът Крещінї de кът Българїї ші чеілалцї Славінї, ші къ Епіскопїї Ромънілор дп Собоареле челе dintъіѣ нътаї Латінеще с'аѣ іскълїт: аша даръ адевърат скріе Ігнатіе de Лъка.

Тот дптръ ачеста ап с'аѣ іскълїт Соборълъї din Флорепціа ші Ігнатіе Мітрополітъл Тріновълъї къ Каліст Мітрополітъл Дръцїорълъї прекът аратъ Леквіен [3]).

Алберт Краіъл Ънгарієї ші ал Ромапілор, вреѣ а зіче Кесаріъл, дп апъл de акът аѣ стрінс тоатъ боерімеа de сът Корона Ънгарієї дп Бъda ші аѣ dat декретъл, карele се афлъ дп леціле цереї [4]): чі дпкъ біne нъ се сфършісе адънареа цереї ші Краіъл Алберт дп персоапа са аѣ требъіт се дптімпене пре Амърат II, дмпъратъл Търческ, карele порнісе асънра Ънгарієї. Дпсъ прекът скріѣ Търоціе [5]), ші Бонфініе [6]), акът de одатъ нъ с'аѣ бътът; пентръ къ Амърат, dънъ че аѣ къпріне Сenderовъл с'аѣ дптърпат дпdърънт, дптре остамїї Краіълъї Алберт дпкъ аѣ дптрат інima чеа реа, de карea боалъ кът зік маї сък пъміцїї Търоціе, ші Бонфініе, дмплъndъсе ші Краіъл, саѣ кът вреѣ Enc [7]) ші Рева [8]), болънъіndъсе din мънкареа пепепілор, с'аѣ гръбіт съ се дптърне дп Бъda, мі de аколо врънd съ меаргъ дп Віena Австрієї, аѣ мъріт пе кале дп Nестіл, дп 28 Октомврie 1439, дп вързтъ de 45 de анї, кът мъртърісеще Меллен [9]), ші л'аѣ астръкат дп Алба Кръіеаскъ, ретънdъ'ї мъіереа греоае.

[1]) Constans Miron Logotheta in Chronico Valachico Ms. [2]) Ignatius de Luca in Geographia Bucovinae tom. 5. p. 325. [3]) Michael Lequien in Oriente Christiano tom. 1. p. 1228. [4]) Corpus Iuris Hung. tom. 2. p. 100. [5]) Thuroczius f. 239. seqq. [6]) Bonfinius f. 413. seqq. [7]) Ens p. 108. [8]) Petrus de Reva f. 34. [9]) Mellen p. 14.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

XPONIKA POMÂNILOR

DE

GEORGIE ȘINKAI DIN ȘINKA.

TOMUL II.

De la anul 1440 până la anul 1614 după nașterea Domnului Hs,

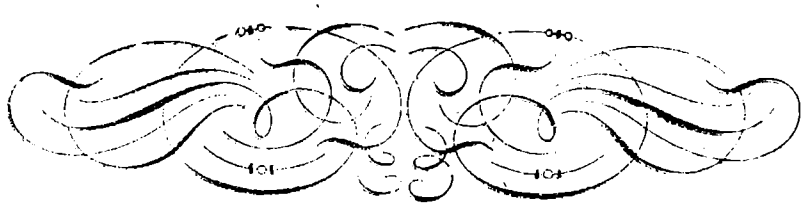

IAȘI.

LA TIPOGRAFIA ROMÂNO-FRANCEZĂ.

1853.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

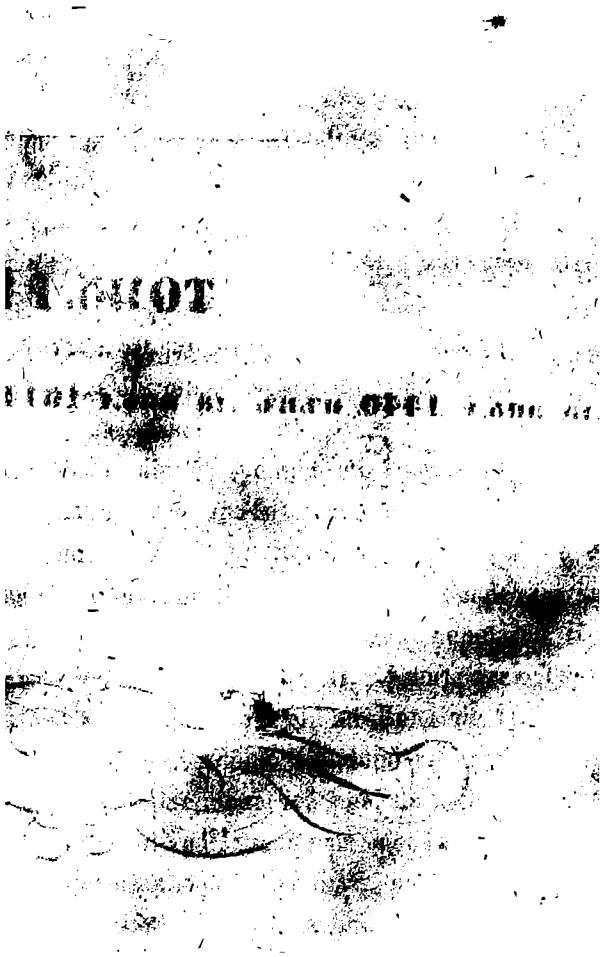

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ХРОНІКА РОМЪНІЛОР.

ТОМЪЛ II.

De ла анъл 1440 пънъ ла анъл 1614 дъпъ пащереа Domnълъї Хс.

Анъл 1440. Елесавета фата ѧмпъратълъї ші Краіълъї Сіцістънd, ші тъіереа лъї Алберт, ръмъind ѧмповъратъ, кът с'аў zic ла анъл трекътў, гъndia, къ ва паще фатъ, кареа пъ ар фі авът къdінцъ ла кръітеа Ънгаріеї: дрепт ачееа аў ѧнгъдъіт сфътшілор Коропеї, ка съ'шї алеагъ Краіў, карії аў ті трімісў ѧndатъ ла Владіслав III Краіъл Полоніеї, съ ле віпъ Краіў: Deaбіа cocice солії ѧп Полоніа ла Краіъл Владіслав, ші Елісавета аў пъскът ѧп Котарот четатеа Ънгаріеї ѧп 22 Февръріе din анъл de акът, пъ фатъ чі ън фечіорашў, каре ле с'аў пъміт Ладіслав VI. Елісавета аў ші тріміс дъпъ солії Ънгърілор, ка съ пъ кіеме пе Владіслав III ѧп Ънгаріа, даръ еї п'аў аскълтатў, ші Владіслав ѧпкъ аў прішіт кіемареа. Аша скріў ачестеа Каллімахъ [1]), Търоціе [2]) Бонфініе [3]) ші Timon [4]). Чі еў пъ почіў крede, съ фіе ѧпгъдъіт Елісавета, боіерілор de сфът Корона Ънгаріеї, карії пе вретеа ачееа ера пътаї Ънгърі ші Ромънї (пре кът поцї bedea din хрісовъл лъї Стіборіе чел ла анъл 1399 adъc), ка съ'шї алеагъ Краіў; пентръ къ солії с'аў трішіс ѧп анъл 1440 ла Владіслав III Краіъл Полоніеї, ші Елісавета, дъпъ кът аратъ Квіетанціа еї de ла Праї [5]), аў лъат Корона къ тоате клепodіъріле de сфът паza Комітълъї Георгіе de Bozin ѧп 9 зіле а ле лъї Noeтвріе din анъл 1439, пріп кареа фантъ аў търтърісіт къ dънса ън воеще вре о алецере de Краіў.

Ѧпцелегънd Елісавета къ Владіслав аў прііміт кіемареа ла кръітеа Ънгаріеї, аў стръпс о парте dintre боіерії ші мергънd ѧп Алба Кръіеаскъ аў фъкът de с'аў ѧпкоропат прънкъл Ладіслав VI ѧп въръстъ de 4 лъні, цінъndъ'л дънса ѧп браце, пріп Dionicie Архіепіскопъл Стрігонълъї [6]) фіка ѧп zioa de Рusале [7]), апої аў мерс ѧп Віена Австріеї ші аў dат ші прънкъл ші корона кът тоате клепodіъріле сфът тътела лъї Фрідерік III Ѧмпъратълъї Анъсълъї [8]). Токта кънd се цінea пътпа ѧпкоропърії прънкълъї Ладіслав VI

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ля Алба Крѣіеаскъ, аѣ сосітѣ ля Бѣda Vladislav, kareле фѣ priimitѣ фоарте лѣmiпatѣ de Палатinул Лаѣrentie, ші dупъ пѣцin timпѣ dec ля Алба Крѣіеаскъ, ші лпкорат іаръші priп Dionisie Архіепіскопул Стрігопѣлуї, пѣ кѣ обічпѣіта Коропъ чі кѣ алта, (kareа лѣatѣc'аѣ de пе kanул саѣ ікоапа Съптѣлуї Стефан, пѣ се пъръveск Історічії), ші пѣmitѣ Vladislav I. Краіѣ Унгаріеї[9]).

Фііnd акѣta doї Краї лпкоропацї ля Унгаріа, Ladislav VI ші Vladislav I, partea луї Ladislav o prindea Неколае Гара, ka таї de фрѣпte, іаръ a луї Vladislav Ioann Хѣniadi ші Фрістакіе[10]), despre карії Кротер[11]) скріе, despre Vladislav I vorbind: „Пе Фрістакіе, ші пре Хѣniadi, фоарте i-аѣ dърѣit, ті пре ачела л'аѣ фъkѣт Бап Кроацієї, іар пре ачеста Voivod Ardealuluї, апоі dупъ пѣцin timp, Кастеллап Тітішоареї ші Zeврінулуї. De атѣnчї аѣ лпчепѣт a се вести Ioann Хѣniadi, пре kareле ті Корвіп л'аѣ кіетат de пе сатул ля kareле с'аѣ пъскѣт; къчї таї 'nainte пѣ ера вестіт, фііnd пъскѣт din тѣmъ Грекоаїкъ ші татъ Ромъп. Унії аѣ гъndit къ с'аѣ чіопліт de Кесарівул Сіціcмund. Zік унії, къ Xinedoara din марцепеа Ardealuluї с'ар фі zidit de дъпсѣл ті de ла дъпсѣл с'аѣ ші пѣmit. Dупъ ачеea пѣртъпdѣce вітецеще асупра Тѣрчілор, цепераріѣ лпкъ с'аѣ фъkѣт de Vladislav.“ Пъпъ ачі Кротер despre Ioann Корвінул саѣ Хѣniadi, dар ръѣ съ лпшалъ ля dовъ лѣкрърї: лптъіѣ, къ zіче a фі фост пъскѣт Ioann Хѣniadi din тѣmъ Грекоаїкъ ті татъ Ромъп; a dова къ вісеазъ a фі кіематъ Xinedoara, каре dупъ Унгѣріе съ zіче Хѣniad (Hunyad), de пе пѣтеле луї Ioann Хѣniadi; къчї пѣ орашѣл ачела с'аѣ пѣmit de ла Ioann Хѣniadi, чі ел лпсъші с'аѣ пѣmit de пе пѣтеле орашѣлуї ачелуіа. Поате къ четъцѣіка dintr'жнсул о аѣ zidit Ioann Корвінул. Ля къt есте despre віца ші сетъпца луї Ioann Хѣniadi, de къt kareле таї вітеаz Корона Унгаріеї п'аѣ авѣт сѣбt сіne, се ціе къ пісташії неатѣлуї Ромъпескѣ de пе тітпул луї Ioann Хѣniadi тот лптрѣ ачеea с'аѣ сіліт, кѣт ар пѣтea стіпце вестea ші лавda неатѣлуї пострѣ челуї Ромъпеск. Dрепт ачеea пѣтаї лптрѣ ачеea лші бътea капул, кѣт ар пѣтea луа пре Ioann Корвінул de ла Ромъпї, ка съ'шї лпалцъ неатѣріле сале, каре пе вретea ачеea тѣлт скъzѣcъ, іаръ акѣta лптрѣ атъта с'аѣ стіпсѣ, къt ля цара Унгѣреаскъ пѣціпї Унгурі diaошї се афлъ, ля Ardeal deабіа dовъ саѣ треї фаміліі (zік de чеї таї луmінацї ші таї пѣterпічї), чі стъпъпеск акѣta ля Унгаріа таї кѣ сеатъ Хорвації, Тоції ші Nемції; ля Ardeal Ромъпіі чеї корчіцї ші Секѣії, карії аша с'аѣ лъціт къt ля тѣлте комітатурі таї алес ля Ardeal, пѣ се афлъ боієрі Унгурі de віцъ, фъръ пѣтаї Ромъпї ші Секѣі, прѣсіцї лптр'жнселе priп късъторііле лор кѣ Ромъпеле ші Унгѣроаїчеле. Апѣте ці-ашѣ пѣtea ачі спѣпе тоате фаміліile ші челе din Унгаріа, ші челе din Ardeal, каре пѣ съпт, чі пѣтаї се пѣтеск пре сіne Унгурі, dар лпкѣпцівр періреа, каре ті с'ар пѣtea лптъmпла din спѣперea адевърулуї. Унa тотъші пѣ o почіѣ тъчea, адекъ: къ Унгурії чеї вестіцї таї 'nainte ля тоатъ лѣtea, de атѣnчї аѣ лпчепѣт a пѣрце лпапої ка рачії, de кънd с'аѣ despърціт de Ромъпї, ті с'аѣ лпсоціт кѣ алте неатурі; къчї пѣ таї съпт Корвіні, пѣ Драгфі. Чі еѣ тъ лпторкѣ ла Ioann Хѣniadi. Ачеста кѣт къ аѣ фост deaотѣ Ромъп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de віцъ, мъртъріseск тоцї історічіі чеї че пъ пістъеск Ротънілор, мъртъріsеще Аѣгъстъл Ferdinand I лп diпломатъл лъї Ніколае Олахъл dat лп апъл 1548, даръ маї апріат мъртъріsеще фіїъл лъї, Матіашъ I Краіъл чел преа весті ал Ѳнгаріеї, (de кът карele ѳіde'цї требъе маї маре мъртъріsіре?), карele кь рѫвпъ dopia, съ се поатъ арѣта а фі din фаміліа Корвінілор, кът с'аѣ арѣтат ла апъл 105, каре лъкрь кът л'ар фі фъкът Матіашъ I Краіъл Ѳнгаріеї, de пь ар фі фост татъ-съѣ пръсіт din Колопіі лъї Трaian, adекъ din Ротънї? Bezї ші ачелеа каре ле-ат скріс ла апъл 1392.

Тот лптрь ачеста an с'аѣ цінът соѣор лп Царіград лп Бісеріка Съптеї Софіеї, лп карele Гречіі, аѣ стрікат ѳпіреа чеа лп Флорепціа фъкът лп апъл трекът. Лп Соборъл ачеста с'аѣ іскъліт пептрь Damian Мітрополітъл Молдовеї, Макаріе Мітрополітъл Nікomidieї, ѳѫпъ кът аратъ Леквіен [12]).

[1]) Philippus Callimachus de rebus a Vladislao gestis Lib. 3. f. 447. [2]) Thuroczius f. 240. [3]) Bonfinius f. 415. seq. [4]) Timon f. 62. [5]) Pray Spec. Hierarchiae. Part. 1. p. 321. [6]) Thuroczius f.241. Ranzanus f. 380. Reva f. 34. [7]) Annales Templi Leutschoviensis f. 885. [8]) Callimachus f. 465. Thuroczius f. 242. Bonfinius f. 418. [9]) Callimachus f. 473. Thuroczius f. 244. Bonfinius f. 425. [11]) Cromerus Lib. 21. p. 325. [12]) Lequien in oriente Christiano tom. 1. p. 1253.

Апъл 1441. Ioann Хъniadi апъръторіъл лъї Владіслав I ші Ніколае Гара апъръторіъл лъї Ладіслав VI. Краілор Ѳнгаріеї ла атъта аѣ ацінпсѣ лп апъл de акът, de с'аѣ бътът лптре cine, чі порокъл ші лпвінцереа аѣ рътас лъпгъ Хъniadi Воеводъл Apdealълъї, пептрь каре Краіъл Владіслав I л'аѣ фъкът ші Бан Тімішоареї, ші і-аѣ ші dat соцѣ лп Воївоzіа Apdealълъї пре Неколае de Ѳілак [1]).

Маї маре кътаіе аѣ цінът Хъniadi, кът с'аѣ фъкът Бан Тімішоареї, кь Ісак Бегъл Семендріеї, despre каре четеще пре Търоціе [2]), пре Бонфініе [3]), ші пре Подлъшані [4]); къчі еѣ воіѣ арѣта ачі ръсбоіъл, че л'аѣ авът Хъniadi кь Мезіт Бегъл пь лп апъл 1442, кът вреа Хапер фъръ de вре ѳп фъndamънт [5]), чі лп апъл de акът 1441, прекът аратъ Калвісіе [6]), ші Аппалії Търчещі [7]), despre каре ръсбоіѣ аша скріе Бъхолцер [8]): „Ioann Хъniadi аѣ тъіат оастеа Търчеаскъ, кареа пріп Валахіа пъвъліce лп Apdeал, dimпрезпъ кь повъцъіторіъл еї Мезіт Бегъл ші кь фечіоръл лъї. Dintre Търчї аѣ періт doѫzечї de ші, dintre Ѳнгърї ка ла треї ші.“ Ашіщdереа скріе Фавріkіе [9]) ші Бонфініе [10]), пътаї кът ачеста zіче, кь лп ръсбоіъл ачеста аѣ кѫzът ші Георгіе Лепеш Епіскопъл Apdealълъї кь Cimon Кemeni, пре карele л'аѣ фост лтбръкат Хъniadi лп хаіцеле сале, скітъѣndъле кь а ле лъї, ка съ пь съ къноаскъ de Търчї.

Despre Молдова, dѫпъ че с'аѣ лтпърціт лптре Еліа I. ші Стефан III, аша скріе Міron Логофътъл [11]); „Іаръ ла ал патрълеа an de поѣ, аѣ цінрат атъndoї Domnїї Краіълъї Владіслав (III ал Полопіеї, ші I ал Ѳнгаріеї) кь тоатъ воіерітеа церії ші аколо аѣ, adaoc Стефан Водъ (скріе Кротер ла картеа 21) 5000 de галбенї de зър пе an, ші 400 de каї, кънd вор требъі Краіълъї, (скріе Стріковскі ла картеа 17.)“ — Іатъ ла че аѣ ацінпс Молдова пептрь сфада фрацілор!

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Thuroczius f. 244. Bonfinius f. 429. Timon f. 63. [2]) Thuroczius f. 248. [3]) Bonfinius f. 430. [4]) Podlusani p. 224. [5]) Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Period. 14. S. 307. [6]) Sethus Calvisius in opere Chronol. [7]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad annum Hegirae 845. [8]) Abrahamus Bucholzerus in Indice Chronologico ad ann. 1441. [9]) Georgius Fabricius Lib. 2. [10]) Bonfinius f. 431. seq. [11]) Constans Miron Logotheta in Chronico Ms. Valachico ad ann. 1441.

Anul 1442. Appalíi turcesci cei de Levnclavie tulturîciĭ la anul Hegirei 846, care an este de la Xc. dupъ Levnclavie 1441, iarъ dupъ Calvisie 1442, asha scriĭ, iarъshi dupъ periprea lui Mezit Begul cea la anul trecut adusъ, zikund: „Apucelegund perderea acheea, Sultanul Amurat II aĭ terse din cetatea Sofia, shi tъburundose akolo, aĭ trimis pre Shahul Abedin Beglerbegul Romaniei, ku toate oshile din Romania ku Akanzii shi ku Ianchárii, ka cefsindŭ Valachia, sъ prade Ungaria. Pre acheia dupъ che aĭ strъbътut din marcinea Ungariei, fъrъ de veste i-aĭ lovit lankul (Huniadi), i-aĭ tъiat, i-aĭ oshorjut: oshorund shi pe Beglerbegul, mi fъkund ku dъnsul ka shi ku Mezit Begul. C'aĭ aptъmplat acheasta apu (Hegirei) 846.

Tot despre bътaia acheasta asha scrie Calvisie[1]): „Apu de la Xc. 1442, Sultanul Amurat II, trimite pre Beglerbegul ku toate oshile shi ku Ianchiárii, ka strъbътund Valachia, sъ nъvъleaskъ apu Ungaria: se trimite dimpreunъ ku Beglerbegul shi Skanderbeg, karele se dъduse shai de demult de tatъ-sъu Kastriot kizeshŭ ku trei fraцi ai sъi, el c'aĭ kieshat mai 'nainte Georgie, chi Turchii pentru shari faptele lui l'aĭ numit Skanderbeg. Acheasta dopia de Epirŭ (Albania de akum) patria ca, shi de Krъishea pъrincheaskъ, care toatъ o kunprincese Amurat. Drept acheea apu rъsboiul achela aĭ apucat pre Huniadi despre voia ca, shi tokta apu bътaie se desbinъ de Turchi, prinde pre Bashii cei mai alesi Turcesci, mi pre Secretarul (Logofътul), shi porunchesce, ka sъ se skrie kърцi ku numele lui Amurat shi sъ se pecetluiaskъ, apu care se porunchia, ka cetatea cea pъrincheaskъ Kroia shi tot Epirul sъ i sъ dea lui, ka unui mai mare prefect, anoi pre Bashii acheia, shi pre Secretariŭ i-aĭ otorjut, pentru ka sъ nu se vъdeaskъ lukrul. Huniadi aptru acheea bътuse pre Turchi, shi tъiase ka la 30,000 de oshtii, prinsese 5000. Skanderbeg ku kърцile chele fъkute merse apu Kroia, se priimesce, shi prefectul cel mai dinainte li dъ deregъtoria. Asha aĭ kъshigat toatъ Krъitea pъrincheaskъ Skanderbeg, shi botezъndose, c'aĭ gъtit de rъsboiŭ apu contra lui Amurat.

Fabrikie apusъ zice[2]): „Ioann Huniadi apu akum iarъshi mare birunъ aĭ fъkut asupra Turcilor, tъind 30,000, prinzund 4000 de nemichi.“ Care are mai drept despre numъrul celor prinshi, Calvisie sau Fabrikie? — Turoцie[3]), Bonfinie[4]) shi Timon[5]) apuku scriŭ despre rъsboiul acheasta zikund ku c'aĭ aptъmplat la Poarta de Ferr apu Ardeal, ku Huniadi aĭ avut numai 15,000, iarъ Beglerbegul 80,000 ku cine, mi ku Beglerbegul aĭ skupat ku nshinĭ, chi este apu contra Appalilor Turcesci, al kърora skriitoriŭ mai bine aĭ nutut shi tot lukrul. Xanper[6]) cel apuцat mi la rъsboiul acheasta greshesce nuindu'l ku un an mai tъrziŭ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre Moldova la anul de acest atâta scrie Dogiel[7]): „În anul 1442, alianța lui Elia Palatinului, Moldovei cu Kasimir Mareле povățuitoriu, și cu mare Ducatul Lituaniei. Vezi Tom. 3. Partea 1. la anul 1442.“

[1]) Sethus Calvisius, in opere Chronologico. [2]) Georgius Fabricius Lib. 2. [3]) Thuroczius f. 251. [4]) Bonfinius f. 440. seq. [5]) Timon f. 63. [6]) Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Period. 14. §. 310. [7]) Mathias Dogiel in cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601.

Anul 1443. Elisaveta mumă lui Ladislav VI, pănă acest cât au putut s'au sfârșit a apăra kădința fiiului său împrotiva lui Vladislav I Craiului Ungariei, pentru aceea încă silindusce, ca să'l otrăvească, prekum arată Petru de Reva[1]); ci nemica putând isprăvi, în anul de acest prin mijlocirea Kardinalului Iulian, s'au făcut pace între dănsa, și între Vladislav I.[2]); dară dănsa au mărit în lauri cetatea Ungariei, nu fără de prepus, de a fi fost otrăvită, dupe kum scrie Kalimahu[3]).

Amurat al doilea puindu'și nădejdea în Beglerbegul Abedin, au trimis la Vladislav I, Craiul Ungariei, cerând Belgradul Serbiei, sau tribut ne anu de la dănsul[4]); ci învingându-se în anul trekut Abedin, Vladislav I, nu tribut sau harachiu pre anu, dară răsboiu i-au făgăduitu, trimițând pre Huniadi asupra lui, despre kareле aша scrie Halkokondila[5]): „Ioann Huniadi strângând oaste kât au putut mai mare, au luat ku sine pre Drakula Principul Dakilor, și pre Georgie Principul Tribalilor (Sârbilor), kareле arăta kalea. — (Împăciuindu-se dupe aceea Vladislav I, ku Amurat II, prin mijlociреa Despotului Georgie) Dakilor sau Muntenilor s'au porunchit cu fie tributarî Turchilor, pre kât ținea împăciuireа. — Konstantin Dragasic, mai tot Pelopones (Moreea de acest) l'au kuprins, — și Hindul. În munteле aceasta lokuesk Vlahii, karii tot o limbă au ku Dakii; nici se osebesk de Dakii cei ce lokuiesk lângă Dunăre. Benind aша dară aceștia la Povățuitorul acela, s'au supus lui, și dupe aceea se bătea ku Turcii cei din Tessalia, luându'și Povățuitorul de la Principul Pelopones-ului.“ Aшișdereа scrie Duka[6]), adăogând și aceasta, dupe ce s'au făcut pacea mai sus adus, despre Georgie Despotul Serbiei: „Pre fecioarii lui orbi încă i-au dat înderept, lui Drakula încă i-au întors fecioarii, pre karii îi ținuse încăși.“ Drexler[7]) încă scrie: „Vladislav Craiul Polonieи și al Ungariei dobândind mare biruință prin Ioann Huniadi la muncii Emului, pre Amurat al doilea l'au adus la kondiții de pace.“ Iară despre împăciuireа aceasta ku Amurat II, kareа încăși el o au poftit, trebue cu cii, ku întâiu s'au făcut numai încetare de la arme ne doi ani, apoi s'au făcut pace întreagă ne zece ani, ne kare au ținut întâe părțile[8]); am cetit oare unde, dară unde nu'mi aduk aminte, kum ku Ungurii pentru mai mare încredere ar fi dat tokma Sfânta Kuminekătură zălogu lui Amurat II, ci eu aceasta nu o voiu krede. Despre luкrurile Moldovei aceste recestruri se aduk de Dogiel[8]): „În anul 1443, otaciul kare l'au făcut Konsiliarii Palatinului Elia ku muntele lor, și al tuturor Moldovenilor Craiului Vladislav și lui Kazimir fratelui lui, și următorilor lor și Krăiei Polonieи, în 8 Septembrie.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

„Дп апвл 1443, кърціле Палатінвлвї Еліа, кв кареле дптъреще отацівл de консіліарій съї фъкът дп Леопоіў ш. ч. ші фъгъдвіеще Краівлвї ші Кръітеї аџівторіў дп контра тътърор нетічілор.“

Din хрісоввл кареле л'аў dat Краівл Владіслав I din Бвda џіої двпъ Двшініка Флорілор din апвл 1443, ші се адвче de Kopnidec [10]), се вede къ Бвzаш-Бвчеарde таї дпаінте аў фост а лвї Dionicie de Фарнаш, ші о аў скітбат кв Ioann Хвniadi, пентрв довъ Філіпішврї, чел Съсеск щі чел Ротъпеск, de врік.

[1]) Petrus de Reva f. 36. [2]) Thuroczius f. 240. [3]) Callimachus f. 487. [4]) Callimachus l. c. Bonfinius f. 445. [5]) Chalcocondylas p. 167. 168. [6]) Ducas p. 122. [7]) Drechslerus in Chronico p. 83. [8]) Thuroczius f. 253. seqq. Callimachus f. 499. seqq. Bonfinius f. 457. Sigler f. 58. [9]) Dogiel in Cod. Dipl Poloniae Tom. 1. p. 601. [10]) Daniel Cornides in Miss. Dipl. tom. 1. p. 294.

Апвл 1444. Преа лвпгв ашв фі, de ашв адвче кввінтеле тътърор Історічілор, карії аў скріс ръсвоівл Внгврілор чел de ла Варна: дрепт ачееа пвтаї пре скврт воіў а кълеџе ші а адвна, къте съпт de ліпсъ спре дпџелеџереа лвкрвлвї. Аша даръ съ щії четіторівле! къ Івліan Кардіналвл п'аў дпчетат а стрътвра пре Краівл Владіслав I, пънъ кънd пв л'аў адвс съ рвпъ пачеа кв Атврат II фъкът. Къчї zічеа, къ пв с'аў пвтвт, нічї кввеніт, а фаче паче кв Тврчії фъръ de щіреа Папеї, требвінd а се фаче пачеа пентрв фолосвл тътърор крещінілор [1]): ші дестънтънd Владіслав III, Domnвл Валахіеї, пре Краівл de ла терџереа таї дпколо de Нікопоівл Бвлгаріеї, дл атъџіа ачелашї Івліan, къ коръбіile Венеціанілор, але Бвргвndілор ші але Папеї, пв вор лъса пре Атврат II, съ треакъ din Асіа дп Европа, ші съ вінъ дптрв аџівторіў ла аї съї [2]). Кв кввінте ші фъгъдвінце ка ачестеа атъџіт фііnd Краівл, ш'аў адвнат ощіле, ші тергънd пънъ ла Нікопоівл Бвлгаріеї, аколо л'аў дптîмпінат Драквла саў Владіслав III, domnвл Валахіеї, despre кареле аша скріе Бонфініе [3]): „Маі дпаінте de а порні табъра de ла Нікопоіў, аў дптішпінат пе Краівл Владіслав Драквла Прінцвл Валахіеї чеї Мвнтепещї, бърбатвл чел дрепт ші обльв, кареле дп орї че бътаіе ел аў фост чел шаї таре, ші чел таї вітеаz Повъџвіторіў, пентрв кв пвџіне ощї, даръ кв таї таре інітъ ші дпдълепчівне, ші кв преа таре въртвтеа осташілор съї, преcте пъdежdеа тътърор, фъръ de вре вн аџівторіў стреin, дпdелвнг аў џінвт ръсвоіў кв Тврчії, каре ръсвоіў тоцї крещінії ла олалтъ лвадї de авіа л'ар фі џінвт, кв ръсвоівл ачеста аша de таре ш'аў дптвџінат локвіторії церії сале, кът таї пв ръмъсесе чіне съ лвкре пъmънтвл. Драквла ачеста, ка съ пв кадъ сввт џівгвл Тврчілор, фііnd къ атв фоарте слъвісе, ла порніреа ачеаста, ка ла вн літап аў алергат; чі въzind оастеа Краівлвї ші спъmтънтънdвсе de шічіmеа еї, ка чél че щіеа пвтереа Дмпъратвлвї Тврческ, кареле ла въпат дпкъ кв таї твлцї ешіа, de къцї ера дп оастеа внгвреаскъ, аў доцепіт ші рвгат пре Краівл ші пе Цеперарії лвї, ка съ пв теаргъ таї дпколо, чі съ се дптоарпе ші оастеа ачееа съ о џінъ пре атвнчї кънd съ вор адвна ші алте ощї стреіne, адвкънdвле аmінте ші аспрітеа іерпеї, кареа аквшї врта, нічї се ва пвтеа свфері. Вніі тълквіа кввінтеле лвї Драквла дп реа парте, сокотind къ пеп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ачееа пъ ворвеще din iniтъ, пентрѫ къ авеа легътѫръ къ Тѫрчіі, чі лѫкрѫл de cine арѣта, къ тоате ziселе лѫї съпт адевърате ші спре мънтѫіре: даръ тръгънd ѫрсѫтеле пе Краіѫл ші стръпѫрънdѫ'л ші Кардіналѫл Іѫліan, п'аѫ аскѫлтат de Дракѫла. Іаръ Дракѫла въzънd, къ нітіка іспръвеще, аѫ dат Краіѫлѫї аціѫторіѫ пре фііѫл съѫ къ 4000 de кълъреці ші doї воінічі каре преа біне щіеа тоате лѫкрѫріле: апоі кънd аѫ плекат Краіѫл de аколо, і-аѫ дърѫіт doї каї de песпѫсъ іѫціme, ка de і се ва ънтъмпла вр'о прітеждіе, de каре Dѫmnezeѫ съ'л фереаскъ, съ се фолосеаскъ къ дъншіі. Маї таре спѣмънтасе пре Дракѫла респѫнсѫл ънеї стрігоі Бѫлгаре, карея ла сатѫл Сѫллоп ънтребатъ фііnd de дънсѫл despre кърцереа ръсвоіѫлѫї ачелѫіа, і-аѫ ръспѫнс: къ Краіѫл Владіслав пъ біне ва петрече даръ ръмъшіцеле оцілор челор бътѫте маї порокоасе вор фі dѫнъ ачееа асѫпра Тѫрчілор.“

Ашішdереа скріѫ Кромер [4]), Сnondan [5]), Длѫгошѫ [6]), Палаціе [7]), Каллімахѫ [8]), Петрѫ de Рева [9]), Іоакім Кѫреѫ [10]), Халкокondіла [11]), ші Форесті [12]), zік, къ Дракѫла аѫ dат 10,000 de кълъреці ънтрѫ аціѫторіѫ Краіѫлѫї Владіслав I. Іаръ Параліпомена [13]) пѫп 20,000 de кълъреці; чі еѫ кred, къ пѫтаї патрѫ мії de кълъреці і-аѫ dат, despre каре іарѣшї Халкокondіла [14]) аша скріе: „Dакіі (Ромънії) ѫп бътаіе въzънd, къ фѫг Албаніі (саѫ Арнѣуції) с'аѫ ънторс ла вістеріile ънпъръцеці, ші ле аѫ прѣdат, ънпрезънъ къ Кортѫл ънпъратѫлѫї, оторънd кътіліле, ші ѫndemnънd ѫпѫл пре алтѫл, съ тѫрънdѫсе de прadъ, пѫ с'аѫ ънторс ѫп бътаіе, чі ѫп табъра лор.“ Мергънd Краіѫл Владіслав I ла Ѫнгѫрі, III ла Полоні, маї ѫпколо de Нікополіѫл Бѫлгаріеі, ла Варна с'аѫ ънтълнit къ Амѫрат II, ші ловіndѫсе оціле, аѫ перdѫт бътаіа Владіслав ші с'аѫ тъіат ел ѫпсѫші, ѫп zече зіле але лѫї Noемѫріе din anѫл 1444, ѫп вързтъ de 20 anі, 10 zіле, [15]). Періт'аѫ къ ел ѫнпрезънъ афаръ de флоареа тінерілор ші воінічілор челор de сѫвт Корона Ѫнгаріеі, ші Кардіналѫл Іѫліan прічіна рѣтъціі, пре карeле афлънdѫ'л Сапочеѫ ънтр'о пъdѫре, прекѫт скріе Каллімап [16]), гол, ръніт, ші вързънdѫ'шї сѫфлетѫл, л'аѫ ънфрѫнтат zікънdѫ'і: къ п'аѫ фост воіа лѫї Dѫmnezeѫ, съ се стріче пачеа ші съ се калче цівръмънтѫл, чі пѫтаї бърфелеле лѫї аѫ прічінѫіт ачестеа. Ioann Хѫniadi аѫ скъпат de періреа de ла Варна, despre карeле аша скріе Алвіп [17]): „Din ръсвоіѫл de ла Варна ѫп карeле аѫ къzѫт Краіѫл Владіслав, Ioann Корвінѫл, чел din татъ Ромън пъскѫт, лѫънd къ сіne пре Ромъні къ чінсте аѫ фѫціт, ші трекънd Dѫнъреа, кът маї таре съ гръбіа ѫп Ѫнгаріа ѫпін Валахіа, ка пѫ къмва аѫzіndѫсе перdереа, съ се факъ вр'о ръскоалъ; чі с'аѫ ѫпінс de Дракѫла Воеводѫл Ромънілор челор din цеара Мѫнтеneаскъ, фъръ de весте ші ащептаре, къ'л цінеа а фі пріетен. Маї пре ѫртъ дърѫіт словозіndѫсе, dѫнъ че с'аѫ фъкѫт Гѫверпаторіѫ Ѫнгаріеі, с'аѫ іспъndіт de пе Дракѫла ші de пе фечіорѫл лѫї чел маї таре пентрѫ рѫшінеа ачееа.“ Ашішdереа скріе ші Бонфініе [18]). Чі Халкокondіла [19]), дъ ші прічіна, пентрѫ каре с'аѫ ѫпінс Хѫniadi, скріind: „Ioann Хѫniadi dѫнъ че аѫ веніт ла Dѫнъре, ші аѫ трекѫт оастеа, осташії с'аѫ ънторъщіат, ші мергънd ел пѫтаї къ пѫціні, с'аѫ ѫпінс de петікѫл съѫ Дракѫла Прінцѫл Дакілор. Пентрѫ къ Хѫniadi се ънпротівісе маї наінте лѫї Дракѫла ѫнтре Ѫнгѫрі ѫнаінтеа Краіѫлѫї, ші трекънd ѫпін

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Dакіа кътръ Dънъреа кѫ ощіле, прѫdасе четъціле лъї, преcте ачестеа дл пържсе Краіълъї, къ ціпе кѫ Тѣрчіі, ацівтънd пре Атѣрат, ші deскоперind сфатѣріле Бнгѣрілор ла Тѣрчі. Пентрѫ ачееа тъпііndасе Dракѫла аў съріт асѫпра лъї Хѫniadi, шї аў врът съл отоаре, даръ атъта аў фъкѫт банії, de атѣнчі, л'аў лъсат певътътат. Акѫта трекънd Хѫniadi прін Dакіа, л'аў прінс, ші бъгънdасе дн темніцъ, вреа съ со ісбънdеаскъ. Дптѣрънdасе Бнгѣрії, ші дпцелегънd, къ Іоann Хѫniadi есте прінс, аў цінdекат лѫкрѫ пекѫвіос, ка съ се пріndъ ѫн Бнгѣреан, карele ера дн deрегъторіе пас, de Dракѫла. Dрепт ачееа аў тріміс солї ла dънсъл ка съ словоадъ пре Іоann; алт-тінтрелеа съ ціе, къл вор цінеа протівнік, ші кѫ оасте се вор ръdіка асѫпра лъї. De ачеаста спъітъптънdасе Dракѫла ші тетънdасе ка пѫ кѫтва вепінd Бнгѣрії, съ іеа пре Іоann кѫ пътереа, аў сокотіт съл словоадъ, ші претепеще лѫкрънd кѫ ел, л'аў петрекѫт прін тѫнтеле Прасовъл пънъ дп Ардеал.“ Бnde аў ші ретас Хѫniadi пънъ дп прітъвара че аў врмат, кънd с'аў dас ла adѫнареа цереї, чеа дп Пеща цінѫт пре ла Рѫсалії, дп каре с'аў фъкѫт Гѫверпаторіў Бнгаріеї, dънъ кѫт аратъ Бонфініе [20]), ші алцї Історічі.

Despre Молdова аша скріе Міроп Логофътъл [21]) ла апъл de акѫт: „Dънъ че с'аў дптърціт Молdова дптре фрацї Іліашѣ і ші Стефан III, кѫт с'аў zіс, аў афлат врете Стефан, ка съ се кърцеаскъ de фрате-съѣ, пре карele кѫ віклешѫг пофтіndѫ'л ла сіпе, л'аў прінс, ші і-аў скос окіі дп апъл 6952. De ачеаста орбіре а лъї Іліашѣ Лешії пѫ скріў, пѫтаї Хроніка Молdовенеаскъ скріе; къ dънъ че аў скос Стефан окіі лъї Іліашѣ, ачеста аў маї тръіт ѫн ап, іаръ Стефан dънъ ачеа аў маї domніт треї (пѫ чіпчі) ані. Лъсат'аў Іліашѣ пре врта са пре Роман III ші пре Алексandрѫ II. Іаръ Стефан пе Петрѫ IV.“ Despre орбіреа лъї Еліа I, сіпе zіче преа вестітъл Енгел [22]), къ doаръ с'аў дптъмплат dънъ періреа Краіълъї Владіслав; пентрѫ къ шаї дпаінте de а пері ел, с'аў фъкѫт ѫн Хрісов, ал кърѫіа Реџестрѫ ата сѫпъ ла Dоріел [23]): „Дп апъл 1444. Копсіліарії Молdовеї дптъреск отаціъл лъї Еліа Палатіпълъї, каре л'аў фъкѫт Краіълъї Владіслав, ші Кръітеї Полопіеї, кѫ 33 de печеці. „Дп апъл 1444 Маріа (пѫ Мапка) тѫіереа лъї Еліа Палатіпълъї Молdовеї кѫ Къпітапъл Хоцітълъї, четъціле Хоцім, Хотін, Чечорі, Хтіелов ле дпкредіпцаръ лъї Іоann de Чічов Кастелапълъї ші Къпітапълъї Краковіеї, ші лъї Петрѫ Одровац Палатіпълъї, ші Къпітапълъї Рѫссіеї.“ Bezі ші Реџестрѫл de ла апъл 1456.

Тот дптрѫ ачеста ап 1444, дп 11 zіле але лъї Авгѫст Іоann Хѫniadi, карele се дптітълеще пре сіпе: Воевод Ардеалълъї, Коміт Секѫілор, Солнокълъї ші Тімішоареї, маї маре Къпітап ші Повъцѫіторіў ощілор Бнгѣрещі, аў фъкѫт фръцеск претепцѫг кѫ Папкратіе din Съптміклош Къпітапъл Соколцеї прін міжлочіреа лъї Міхаіл Орсаг de Гѫтті а лъї Павл фіълъї Банълъї de Лindва, цівръnd, къ пѫрѣреа ва ръмъпеа прієтен лъї Папкраціе кѫ тоатъ віца са, прекѫт аратъ Хрісовъл лъї de ла Келлер [24]).

[1]) Paralipomena rerum memorabilium edita ad calcem Abbatis Urspergensis p. 306. [2]) Philippus Callimachus de rebus gestis a Vladislao I Reg. Hung. Lib. 3. [3]) Bonfinius Decad. 3. Lib. 6. [4]) Cromerus

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Lib. 21. p. 331. [5]) Spondonus ad ann. 1444 N. 6. [6]) Dlugossius Lib. 12. ad. h. a. [7]) Ioannes Palatius in aquila Austriaca Lib. 42 cap. 2. [8]) Callimachus l. c. [9]) Petrus de Reva Centuria 5. [10]) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae edit. Vittebergae p. 140. [11]) Chalcocondylas Lib. 6. circa finem. [12]) Foresti nel tomo 6. del Mappa mondo Istorico Lib. 2. cap. 2. [13]) Eadem Paralipomena l. c. [14]) Chalcocondylas Lib. 7. [15]) Haner Reg. Hung. Period. 14. §. 314. [16]) Callimachus l. c. circa finem. [17]) Petrus Albinus in Commentatiuncula de Valachia p. 161. [18]) Bonfinius Decad. 3. Lib. 6. plane in fine. [19]) Chalcocondylas Lib. 7. 20) Bonfinius l. c. [21]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico ad h. a. [22]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 126. [23]) Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601. [24]) Godefredus Keller tom. 1. p. 443.

Anul 1445. Adunându-se mai mulți de către Coroana Ungariei pre la Rusalie din anul 1445 la Pesta, cum s'au zis la anul trecut, ne prinsul Ladislav VI, l'au luptat Craiu Ungariei, și nefiind harnic de a ocârmui țerile, căci era în vârstă numai de 5 ani și 4 luni, pre Ioann Huniadi l'au făcut Guvernatoriu Ungariei până ca creșe prinsul, adecă Craiul. Făcându-se Huniadi Guvernatoriu așa scriu despre dânsul: Turoție [1]): „Dupu ачестеа i-au plăcut Domnului Guvernatoriu, ca cu tragu la talion pe Dracula Voevodul Muntenesc, pentru unchiereа са, căci unchiu nu vîtase că че пъхар i-au fost unchinat. Drept aceea că mare oaste au trecut munții asupra lui, ți cuprinzându'i țeara, l'au prinс dinprevinu că fețiorul чел mai mare, ți le au tăiat capetele. Iară altul Voevod al părților ачелора, adecă fiiul răposatului Voevodului Dan, i-au скос окіі. Așa nedencind ne Dracula pentru prindereа са, ți numind un locul lui alt Voevod, c'au luptat un Ungaria. Bonfinie [2]): „Amintiindu-se aduparea țerei сай Ceitul, luptăiați-datu i-au venit un cap, cu се iscusindeascu de ne Dracula Domnul Valahiei, căci lu prinsese, cund се luptara de la Varna: drept aceea gătind oștile ți trecund munții, ca protivnic au anprinc multe сате ți oraше, ți un скърт тіши тоатъ țeara i-au cuprinc, ne Dracula unchiu l'au princ un oare-care oraшă cu amândoi fețiorii lui, ți l'au tăiat dinprevinu cu fețiorul чел mai mare, fețiorului челui mai mic i-au скос окіі amândoi, ți numind alt Voevod, cum cu ziче, Corvinul c'au luptorc un Buda.“ Халкокондила [3]): „Pannonii (сай Ungurenii) către povățuirea lui Huniadi ἡγουμένου τοῦ Χωνιάτου, c'au dus un Dacia (сай Valahia) ți pre Dan (IV) l'au făcut povățuitoriu țerei, ți au porunчіт, ca Dacii cu asculte de dânsul. Dan așa daru, dupu че au фугъріт ne Dracula, careле au pâzit la Turчі, au cuprinc Dacia, ți au otorît ne тоате prudeniile lui Dracula, pre câte au gusit, povățuitorii ачещіа се zik a fi fost fii de dupu rapd lui Mirчea, ți pre unii dintre dânшii, pentru cu se сокотеа a fi fiii Mirчei, coerii țerii чеі шai пътерпічі i-au unlțat povățuitori țerei, ca ті cum ar авеа чева фолос, de ar obludui ачещіа. Despre karii luptrebund pre unul ți pre altul, le am cuposcut neamul, ți părinții, чі numele lor un tătăror lu voiu supne. Dan făcându-se atunчі povățuitoriu Dakilor prin mižlocireа Ungurenilor, au ținut țeara, ті pre Unguri cu deadinсul i-au чінстіт. Чі vătămându-se cund ți cund prin povățuitorii lui Amurat II, чеі de lungu Dunăre, karii

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пре аскънс пръда цеара лъї, аў тріміс соліі de пачe ла Амърат, ші леспе аў ші dо-бъндіт пачea сънтъ kondiціе, ка дп фіеще-каре an съ dea дп лок de трібът трей мії de сецеці, ші патръ мїі dе павеzе саў кліневрї. Аша окъртъind цеара прекът ші плъчea біне o аў обльдъіт. Тріміс-аў сол ші ла Domnъл Молdовеї (Стефан III) *πρὸς τὸν Πογδανίας τῆς μελαίνης ἡγεμόνα*, кь карeле аў легат пачea, ші аў фъкът кътпъціе, пентръ карea кь осърdіe л'аў щі аціърат пре Dan дп ръсбоіл каре л'аў авът кь Дракъла (дп анъл 1446). Прінціпатъл Валахіеї аша с'аў окъртат, ші дndрептат de прінцъл чел ноў."

Іаръші Халкокondила [4]): „Пе Дракъла dънъ ачееа л'аў оторжт dітпрежпъ кь фечіоръл лъї, кънd аў мерс Хънiadi кь оасте пентръ Dan, къчї вреа съ ашеzе іаръші дп Dакіа пре Dan фііъл лъї Масарапнъ, *τὸν Δάνον τὸν Μασαραμπᾶ παῖδα*, ші Дракъла дппрежпъ кь фечіоръл съў се дппротівіа пепічілор, гътindосе de ръсбоіў, се ші пасесе дпрънd de бътаіе, ші стънd дпбе оціле гата, de a се лові, Dакіі лъсънd пре фечіоръл лъї Мірчea, *τὸν Μύρξεω παῖδα*, аў фъціт ла Dan. Іаръ Дракъла възънdосе лъсат de аі съї, аў прінс a фъці. Чі Dan л'аў аціънс, ші прінzънdъ'л л'аў тъіат дпрежпъ кь фечіоръл."

Длугошъ [5]): „Ioann Хънiadi Гъвернаторіал Ънгаріеї стръпгънd маре оасте, с'аў фъкът a мерце дп контра Търчілор, ші дптрънd дп Валахіа (пь Бассарабіа) кь Станкълоп (саў Станчіў) пре карeле вреа съ'л пънъ дп локъл лъї Влad Воевод (алтіптрелеа Дракъла саў Владіслав III); ші дптрънd дп Валахіа фъръ de весте пре фъріш, аў аflат пре Влad Bodъ, фъръ de гріже ші секър, ка чел че пь се пъдъіа de ънпа ка ачеаста, ші прінzънdъ'л л'аў оторжт дпрежпъ кь фечіоръл; аша і-аў ръсплътіт, пентръ къ кънd фъціа de ла Варпа din ръсбоіл кь Търчіў, л'аў пріміт, ші din дпкісоареа дп каре се бътасе de аі съї, л'аў слобозіт, ші дъръіт л'аў лъсат съ шеаргъ a касъ. Пре Станкълоп, пре карeле вреа съ'л пънъ іаръші Bodъ, л'аў орбіт ші аў черкат, ка съ кънpіndъ ел Валахіа."

Бzовіе [6]): „Дп анъл шасе ші чінчі zечі преste o мie патръ съте Ioann Хънiadi Гъвернаторіал цереї пе Дракъла пентръ ачееа, пентръ къ цінea кь Търчіў, бътънdъ'л л'аў прінс, ші лаў оторжт кь ънпл dінтре фечіорії лъї, пънънd пре Ладіслав съ облъдъеаскъ преste Ромънї. Ал-doілea фечіор a лъї Дракъла Ioann аў, скъпат de мъніле Гъвернаторіънлъї, карeле адънънdъ'шї оасте dънъ ачееа, ші оторжnd пе Ладіслав, маре парте a тошіеї пъріптещї o аў къщігат дпдърънт, апоі кь атар аў потопіт пре чеї че се дппротівісе лъї ші тътъпе-съў."

Іоакім Кънеў дпкъ скріе [7]): „Дп Сеітъл дп карeле аў пътіт Ънгъріі пе прънкъл Ладіслав (VI) Краіў шіе, Ioann Хънiadi din воксъл тътърор с'аў пътіт Віце-Краіў Ънгаріеї, ші dънъ ачееа дпdатъ с'аў бътът кь пекредінчіосъл Дракъла карeле тръцін пре Търчі, ші бірънdъ'л л'аў прінс ші л'аў тъіат кь ънпл dінтре фечіорії лъї, іаръ челъіалалт фечіор і-аў цінът віеаца, ші слобозеніа." Ашіщdереа скріў Кротер [8]) ші Форесті [9]).

Вezі кът de дпкълчіт скріў історічіі despre моартea лъї Дракъла, Влad саў Владіслав III, Domnълъї Валахіеї челъї преа лъдат, къчї релеле, каре съ повестеск de Дра-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

кѫла, пѫ de Владіслав III, се цін, чі de фіїѫл лѫї, карєле аѫ domnit dѫпъ Dan IV, прекѫт се ва арѣта ла апіі вііторі. Din тоате zіселе аѫторілор ачі маі ѫл сѫс пѫтіцї, прєа вестітѫл Енєа л [10]) аша кріе: „Спірітѫл лѫї Хѫніadi п'аѫ пѫтат рѣбda пеісбѫndіtъ ватціокѫра, карєа і се фъкѫсе маі 'наінте, чі ѫл апѫл 1445 аѫ пъвъліт ѫл Валахіа, ші фѫгъріnd пе Дракѫла din цеаръ аѫ пѫс ѫл локѫл лѫї пе Dan IV. — — Токма атѫнчі пофтіnd требіле Ѫнгарієї, ка Хѫніadi съ се ѫнтоарпе ѫнапоі, аѫ лъсат прє Dan ѫл Валахіа съ'шї апере пороквл, доаръ лъсѫndѫї ші єасте de аціѫторіѫ. Дракѫла фѫцісе ла Сѫлтанѫл Тѫрчілор, іаръ Dan, dѫпъ варвареаска кѫdінцъ de а се ісбѫndі, аѫ тъіат прє тоате рѫdеліile ші пріетепіі лѫї Дракѫла, къцї аѫ гъсіт ѫл цеаръ, ші с'аѫ ѫпкѫтпъціт кѫ Прінцѫл Молдовеї (Стефан III). Dімпротівъ Дракѫла аѫ dобѫndіt ѫнапоі de ла Амѫрат II пре доі фечіорі аї съї.“ Пъпъ ачі Еогел, ші пѫ рѫѣ, de п'ар фі cmінтіт ѫл dовъ; ѫнтъіѫ, къ zіче, къ ѫл апѫл ачеста с'аѫ dat ѫнапоі фііі лѫї Дракѫла, пептрѫ къ ачеаста с'аѫ фъкѫт ѫл апѫл 1443, ші чел маі маре аѫ фост тріміс de татъ-сѫѣ ѫнтрѫ аціѫторіѫ Краіѫлѫї Владіслав I, ла Варпа, кѫт с'аѫ арѣтат ла апѫл трекѫт; а доѫа, къ пѫ dескълчеще, пре чіне аѫ орбіт Хѫніadi.

Еѫ ѫпсѫмї de ва фі кѫ плъчереа крітічілор, аша dескълческ тоатъ Історіа ачеаста: Іоапп Хѫніadi, карєле ера Ромъп de неам, прекѫт с'аѫ арѣтат ла апіі трекѫцї, ші ера din фаміліа Дъпещілор, прекѫт мъртѫрісеще цітірілл саѫ стета лѫї, карєле аѫ фост ѫп корѫ кѫ крѫче ѫл кюцѫ, адекъ аѫ фост цітірілл церії Мѫнтепещї, ші пептрѫ ватціокѫра, карєа о пъцісе ѫл Валахіа, кънd с'аѫ ѫнтѫрпат ѫл апѫл трекѫт de ла пъріреа de лъпгъ Варпа, ші пептрѫ ка съ'шї ѫнапце фаміліа, адекъ пре Дъпещі, аѫ лѫат пре Станкѫлоп, кѫт скріе Длѫгош маі ѫл сѫс, карєле ера ѫпѫл dінтре фечіорії лѫї Dan III, кѫ сіне, ші аціѫпгѫnd ѫл Валахіа і-аѫ скос окіі. кѫт zіче Тѫроціе; доаръ къ Мѫнтепіі пѫ вреа съ'л прііпеаскъ domnѫ, апоі алѫпгѫnd пе Дракѫла саѫ Владіслав ал треілеа, din domnіе, і-аѫ пѫс domnѫ Валахіеї пре Dan IV (кѫт скріе Халкоконділа) фіїѫл лѫї Масаратпѫ, адекъ іаръшї а лѫї Dan III Бассараѣ саѫ Бессараѣ, пре карєле пептрѫ ачеєа ѫл пѫтеще Масаратпѫ, ші пѫ Бассараѣ, пептрѫ къ Гречіі неавѫnd літера Б, скрій Мп ѫл локѫл еі. кѫт поці ведеа ла маі тѫлцї скрііторі гречещї. Аша даръ Хѫніadi п'аѫ оторѫт пе Дракѫла саѫ Владіслав III, Domпѫл Валахіеї, ші пре фечіорѫл лѫї чел маі маре ѫл ачѫл de акѫт, фъръ пѫтаї і-аѫ фѫгъріт din Валахіа, ші Dan IV, і-аѫ тъіат, кѫт се ва арѣта ла апѫл ѫпdатъ ѫрмъторіѫ; нічі аѫ орбіт Хѫніadi пре ал доїлеа фечіор ал лѫї Дракѫла, кѫт вісеазъ Бонфініе кѫ тоцї ачеіа, карії зік ачеаста; пептрѫ къ ал доїлеа фечіор аѫ рѫтас чітов ші певъзѫт ші аѫ domnіт dѫпъ ачеєа, кѫт zіче Бzовіе маі ѫл сѫс, ші маі кіар се ва арѣта ла локѫл съѫ.

Скрііторії нетцещї чеї de сѫвт ѫмпъратѫл Фрідерік III ші Максіміліан I [11]) ѫпкъ скріѫ: „Ѫнтре Ромъпі пе вретеа поастрѫ ера доѫ десбінърі, ѫна а Данілор, алта а Дракѫлілор: чі перъсбind Дракѫла пре Данї, іаръ Данілор стъпdеле ѫнтрѫ аціѫторіѫ Іоап Хѫніadi кѫ Ѫнгарії, кѫ атъта і-аѫ ѫпълцат іаръшї пре еі, кът шї-аѫ къщігат шіе пѫте ші богъціе. Пептрѫ къ скоцінd цінѫтѫл Данілор de сѫвт Тѫрчі, ші л'аѫ фъкѫт шіе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші фамілієї сале de Ѵрік.“ Фъкът ші піче преа, кучї de ла Дънепці іаръшї аѵ трекът кѵ време Domnia Валахіеї ла Дръкълещі, кът се ва аръта ла апії віїторї.

Despre Молдова ла анѵл de акът дпсеамнъ: къ скоцindѵce окії лѵї Еліа I domnѵлѵї Молдовеї прin фратесъѵ Стефан III, кът с'аѵ zic ла анѵл трекът, Еліа аѵ тѵріт дп анѵл ачеста 1445, лъсънd пре ѵрма са doї фечіорї, пре Roman III ші пре Александрѵ II, dintre карії Александрѵ ера тік de вързтъ, пентрѵ къ ла анѵл 1449, дпкъ пѵтаї прѵпк се пѵтеще, прекът вот ведеа аколо. Дрепт ачееа пѵ требѵе съ те дпшелї, пічї съ зічї кѵ преа вестітѵл Енгел [12]), къ Александрѵл II аѵ вънат дп анѵл de акът дпкаї Бассарабіа de ла Полонї, чі дп реџестрѵл de ла Dogiel [13],) карele сѵпъ аша: „Дп анѵл 1445, Александрѵ Палатінѵл Молдовеї кѵ Консіліарії съї, фъцъдѵеще Крѵімеї Полоніеї аџіторіѵ дп контра тѵтѵрор протівнічілор, ші къ ел ва мерџе дп персоана са“ дп лок de Александрѵ пѵне Роман ші аша веї маї петері адевърѵл. Се маї адѵче ші алт реџестрѵ тот аколо de ачелашї Dogiel, карele іаръшї сѵпъ аша: „Дп анѵл 1445, Стефан Палатінѵл Модовеї дптъреще легътѵріle, карe ле аѵ фъкът маї шарії лѵї кѵ Крайї ші кѵ Кръімеа Полоніеї, ші фъгъдѵіеще къ ва мерџе орї ѵnde се ва кіема прin Крайѵл, ка іаръшї съ'шї дпоіеаскъ отаџіѵл.“ Din реџестрѵріle ачестеа поџї кѵлеџе, къ Roman III dѵпъ тоартеа тътъпе-съѵ, аѵ окъртѵіт о парте a Молдовеї, dar карe?

[1]) Thuroczius Part. 4. Cap. 44. [2]) Bonfinius Decad. 3. Lib. 7. [3]) Chalcocondylas Lib. 5. [4]) Idem Chalcocondylas Lib. 7. [5]) Dlugossius Lib. 13. [6]) Abrahamus Bzovius in Historia Eccl. an ann. 1463. Nr. 27. [7]) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiac p. 144. [8]) Cromerus Lib. 22. p. 335. [9]) Foresti nel tomo qnarto del Mappamondo Lib. 11. [10]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 171. [11]) Germanicarum rerum scriptores sub Friderico III et Maximiliano I. Impp. tom. 2. p. 42. [12]) Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 126. [13]) Dogiel in Cod. Dipl. Polon. tom. 1. p. 601.

Анѵл 1446. Ла анѵл ачеста аша скріе преа вестітѵл Енгел [1]): „Дп анѵл 1446, аѵ черкат Дракѵла кѵ фечіорѵл съѵ чел шаї маре; ка съ се пѵпъ дпдърънт дп скаѵп прin аџіторіѵл Тѵрческ; чі пѵтаї вр'о кътева съптъмънї аѵ џінѵт пъдеждеа саѵ сперанца лѵї; кучї Хѵniadi дп лѵпа лѵї Іѵліе с'аѵ гръбіт дп Ардеал, ші Dan (IV) аѵ довъндіт аџіторіѵ ші Ѵнгѵреск ші Молдовенеск, апоі ловіndѵce ощіле, кѵ ачееа с'аѵ алес лѵкрѵл къ ощіле челе Ромънещі a ле лѵї Дракѵла аѵ трекът ла Dan. Аша лъсат Дракѵла аѵ прinc фѵга, ші аџіѵнгъndѵce с'аѵ оторѵт кѵ фечіорѵл лѵї чел маї маре. Анналіі церії Мѵнтенещі дпкъ помененск, къ Vlad чел маї бътрън с'аѵ тъіат дп піаџѵл Търговещілор. Ioann Vitez de Zredna ne дпкредінџеазъ, къ Ioann Хѵniadi атѵнчї аѵ фъкът аліанцъ ші кѵ Молдова. Pacem quoque cum Moldavia firmam pactus est.“ Аша Енгел, ші токта дрепт; пентрѵ къ ші Халкоконділа аша мъртѵрісеще дп картеа 5, чеа ла анѵл трекът адѵсъ. Даръ грешеаще Боссіе [2]), кънdѵ скріе: „Дп анѵл 1446 Ioann Хѵniadi дпвінгънd ші оторънd пре Дракѵла, Валахіа о аѵ адъогат Ѵнгарієї“, пентрѵ къ ие Дракѵла Dan IV л'аѵ тъіат, пѵ Хѵniadi, ші Валахіа о аѵ стъпъніт ачелашї Dan, пѵ Ѵнгарії.

[1]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 171. seq. [2]) Gerardus Ioannes Vossius in Epitome Historiae Universalis p. 165.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѫл 1447. Ан вара din анѫл ачеста анкъ тръіа Стефан III, Domnѫл Молдовеі, карелe ан анѫл маі de кърънd трекът ацътасе пре Dan IV, Domnѫл Валахіеі асъпра лъі Владіслав III саѳ Дракѫла, къчі се афлъ ла Dorіeл[1]) реџестрѫл ачеста: „Ан анѫл 1447, вніреа ші алліанца лъі Стефан Палатінѫлъі Молдовеі, кѫ Kazimir Мареле Dъксѫл Літванеі. Datѳ din Iaші ан 25 Іанie.“ Чі нѫ анделанг аѳ тръіт Стефан III, dънъ че аѳ фъкът алліанца ачеаста; пентрѫ къ скріе Міron Логофътѫл[2]): „Dънъ тоартеа лъі Іліашѳ Bodъ (din анѫл 1445) ан анѫл 6955 (нѫ 7956), непътънd ръѳda Roman (III) атъта недътнезеіре а вникѫлъі съѳ Стефан (III) че аѳ фъкът кѫ татъ съѳ Іліашѳ (ан анѫл 1444), с'аѳ ворвіт кѫ о сатъ де боіері de кърте ші аѳ ніпс пре вникѫл съѳ Стефан, ші l-аѳ тъіат капѫл, ші аѳ анякат Roman domnіa џереі. чі пѫі аѳ пътът ангъдаі Петрѫ (IV) фечорѫл лъі Стефан. Cімџind Петрѫ Bodъ, къ втѫлъ Roшan съ'л отоаръ кѫ віклешѳг, l-аѳ къътат de одатъ лъі Петрѫ a da кале вървлъі съѳ лъі Roman, ші аѳ прінеџіт ла Ѳнгърі ан анѫл 6956 (нѫ 6957).“

Дреят скріе аша даръ преа вестітѫл Енгел[3]): „Roman фечіорѫл лъі Іліаш (саѳ Еліа I), аѳ domnіt (сінгър) нътаі вн анѳ, de ла 1447 нъпъ ла анѫл 1448. Петрѫ фечіорѫл ошорітѫлъі Стефан, тетънdѳ'ші віеаца, аѳ фѫџіт ан Ѳнгаріа, ші аѳ черът ацісторіѳ de ла гѫверпаторіѫл Іоann de Хѫniad, карелe, фііndѳ ел кѫпрінс кѫ гътіреа асъпра лъі Атѫрат II, l-аѳ dат лъі Петрѫ оастe ѳнгърeаскъ ангрѫ ацісторіѳ,“ despre каре оастe се ва ворві ла анѫл вііторіѳ, ла анѫл de акът адък хрісовѫл чел de Хѫniadі dat Чінчімаілор челор de лънгъ Xinedoara, карелe се адъче de Kopnidec[4]) токтаі din оріџінал. ші сънъ ата:

„Noі Іоann Хѫniad Гѫверпаторіѫл Ѳнгаріеі фачемѳ ануџіінцаре тътърор, кърора се кѫвіне, прін ръndѫл ачестора, къ сокотind noі, ші адъкъndънe аminte de мълта кредінцъ, ші кредінчіоаселе слъжбе dimпreънъ къ віртѫоаселе фапте але пѳбілілор Dan фііѫлъі репосатѫлъі Іарозлав din Чінчіш саѳ Чопокош, ашішdереа але лъі Воік ші Петрѫ Жорбе. ші але лъі Іоann фііѫлъі пътітѫлъі Іарозлав din ачелаш Чінчіш, кѫ каре еі с'аѳ певоіт а плъчеа С. Коропеі Кръітеі Ѳнгърещі, апоі поъ ші ан чеа Кръіеаскъ ші анрѫ а поастръ оастe, прекът анпротіва Търчілор челор петілостіві, аша анпротіва тътърор петічілор Кръітеі Ѳнгърещі, шаі de мълте орі пеѳъгънd сатъ de персоанele ші аверіле сале, ші кѫ петъсърать ънрсаре de сънце, пентрѫ каре врънd noі a ле аръта бънъноінца поастръ, Сатѫл Чінчіш din Комітатѫл Xinedoareі, ші џінътѫл Хацегѫлъі, анрѫ акърѫіа мощеніре, ка ѫн Кенезѳ, маі 'наінте ар фі фост нътітѫл Dan, ші тоатъ къdінца кръіаскъ, карea o ар авea анр'жпсѫл мъкар кът мъріреа кръіеаскъ, аѳ с'ар џінea de С. Корона еі, кѫ тоате фолосърілe ші пертінепціілe лъі, адекъ кѫ пътжптърілe арътоаре лъкрате ші пелъкрате кѫ рътърілe, пъdърілe, dътъръвіле, тънџіі вълe, віілe, ші деалърілe de вій, кѫ морілe ші локърілe de морі, прeстe тот кѫ тоате ші анпреџі фолосърілe, мъкар кът се нътеск, ші съ џін de сатѫл ачела, саѳ de къdінца Кръіаскъ ла дъксѫл сѳбт челe адевърате ші бътръне мете, ачелѫіа Dan ші челор маі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сѣс скріші, ші тоцепіlор ші ръмъшіцелор lор тътърор, кѣ пътереа окъртъіреї поастре, ші кѣ дпкоіреа ші воіа тътърор Домніlор Прелаціlор ші Баронілор л'ам dat, чінстіт ші дърѣіт, ва, ъл dăm, чінстіш ші дърѣім, ка кѣ къdінцъ dea пѣрѣреа, пекіетъчоасъ дпdърпт съ́л тоцепеаскъ, цінъ ші аібъ пенътътъпdѣсе къdінца алтора прін пътереа ші търтъріа ачестор кърціа поастре. Dat дп Тіmішоара дп zioa de Іспас din anѣл Domнѣлуї 1447."

Din Хрісовѣл ачеста, ші din ачелеа, каре ле воіѣ adѣче ла'анїї віїторї, съ вede, къ Чінчішеанїї саѣ Чоnокошїї de аіѣm съпт diaошї Ромънї, ші аѣ фост фръцїї кѣ oann Хѣniadi.

[1]) Mathias Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. I. pag. 602. [2]) Constans Miron Logotheta in Chronico Ms. Valach. [3]) Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 126 seq. [4]) Daniel Cornides Mlss. Dipl. tom. 1. p. 46.

Anѣл 1448. Dѣгош[1]) dѣпъ че аѣ zic кѣ Ioann Хѣniadi orѣindѣ пре Стапкѣлоп, кѣm с'аѣ арътат ла anѣл 1445, аѣ черкат ка съ кѣпrindѣ ел Валахіа, аша тъпъ Історіа маї дпколо: „Іаръ ка съ 'ші поатъ dobъndi скопѣл Ioann Хѣniadi; лѣї Петрѣ (IV) Domнѣл Молdовеї, кърѣіа дї ера протівпік Vladѣ (саѣ Dракѣла), фостѣл Domнѣл Валахіеї (пѣ Бассарабіеї), пентрѣ ачеea, пентрѣ кѣ кѣ Roman (III) ашіщdереа Domнѣл Молdовеї, а кърѣіа соръ ачелаш Vlad o авеа тѣіере, се сѣdea пентрѣ Domніа цереї, пре сора са, кареа ера дп вретъ de чінчіzечї de anї, ші o аѣ dat тѣіере, фъгъdѣindѣ'ї, къ'ї ва ашеza дп Domніа цереї, ші аѣ тріміс кѣ дъпсѣл вр'о кътъва оаспе, съ скоатъ пре Roman din Молdова. Іаръ Roman дпцелегъпd къ Петрѣ върѣ съѣ de пе татъ, терце кѣ аџівторѣл de ла Ioann Хѣniadi dat, ші къ бърбатѣл сororeї сале, Vlad Domнѣл Валахіеї, de ла кареле dobъndia аџівторіѣ, с'аѣ оторжт, ші цінd къ inimiле Ромънілор пѣ сжпт плекате спре cine, крѣdindѣce пентрѣ авеніре, аѣ фъціт дп Подоліа, юnde секѣр фііnd, de аколо пре Kazimir країѣл Полоніеї, ка пре o рѣdenie, (къчї ера пъскуцї din dobъ сорорї) ші прін кърцї ші прін солї л'аѣ рѣгат, съ'ї dea аџівторіѣ. Іаръ Петрѣ кѣпrinzѣnd тоатъ Молdова ші прічепъnd тоате дпшелъчіuніле лѣї Ioann Хѣniadi, кѣ ел, ші кѣ Кръітеа Ѳпгаріеї п'аѣ врът съ цінъ вре o летътъръ; чі прін кърцї ші прін солї аѣ пъzзіт ла Полопї."

Къте zice ачі Dлѣгош, тоате сжпт адеvърате, пѣmаї къt атестекъ Бассарабіа кѣ Валахіа, пентрт ачеea ат пѣс предѣdіndenea дп локѣde Бассарабіа, Валахіа: дп къt есте деспре търітімѣл сororії лѣї Хѣniadi dѣпъ Петрѣ IV, пѣ e de a се крede; аѣ doаръ тѣріce фата лѣї лѣї Dan ал IV, Domнѣлуї Валахіеї, тѣіереа лѣї Петрѣ? деспре кареа ат zic ла anѣл 1445 din Халкокопdіла.

Терце маї дпколо Dлѣгошѣ, ші жіче: „Марцї дпаінте de сървътоареа Съптеї Маргарета (че каде дп 10 іѣnie) Kazimir Краіѣл Полоніеї аѣ ешіт din Краковіа — ші — мерцеа кътре Россіа, кънd аџівѣгжnd дп Воїніцї і-аѣ венїт веспе прін кърцї ші прін солї, къ Roman (III) Воеводѣл Молdовеї, фііѣл лѣї Еліа ші вървл съѣ de пе тътъ, аѣ шѣріт Меркърї дп 2 Іѣlіе, отрѣвіт de піскрї воіерї аѣ лѣї, пентрѣ а кърѣіа тоарте пъръпdѣї рѣѣ, кѣ атъта маї репеde с'аѣ грѣвіт дп Россіа, ка съ дптъчіzеаскъ лѣкърѣріле

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Молдовеї ші съ ле пѣнъ ын рынd — — — — — Дѫмінекъ ынаінте de Сърътореа Маріеї Магдалінеї, аў сосіт Краіул ын Леопоіў, ынde аў зъбъвіт 11 зіле, сокотінd съ теаргъ кѫ оасте ын Молдова; кънд ауzіce къ Петрѫ Водъ візѫіndсе ын оцінe de ла Іоанн Хѫніadi кънътате, ші ва ста ымпротівъ. — — — Аколо аў веніт ла дъпсул тътъне-са Маріа, въдуа луі Іліаш Водъ, авънd кѫ сine 200 de кълърецї Молдовенї карій ерау пре Роman фііул еї, пънъ кънd аў трѣіт, ші търind ел сеплека кътрѫ Kazimir Краіул Полоніеї. Іаръ Kazimir Краіул въzънd соартеа тътъней сале і-аў дърѫіт Коломіа пентрѫ мъкаш ул еї, іаръ пре боіерії Молдовенещї і-аў ачіѫтат кѫ вані, поманчіндуле ка съ'л ертеze, къ ел авea гріже de дъпшії. — — — Трімісесе Краіул ын Ангелніца пре Петрѫ Офробас Палатінул Леопоіулуї, ші пе Предѫворіе de Конец-поле Кастеллапул Candomirїеї ла Петрѫ Воеводул Молдовеї, ка прін вине ші de чінсте мілочірї съ'л адукъ, ка съ пѣнъ отаціул Краіулуї Kazimir, ші пре Дѫкеле Міхаіл ул луї Сіцісмund Марелуї Дѫкеле Літванieї, съ іа dea ын пѣнъ ка пре ын протівнік, авънdу'л Петрѫ ын сine. Ші мъкар къ Петрѫ Водъ вреа съ пѣнъ отаціул Краіулуї Kazimir дѫнъ обічеіул маї марілор съї, тотушї с'аў темът а венї ла Краіул; пентрѫ къ ел ынцінцасе ынїї dintre сфетнічії Краіулуї, къ de ва венї, се ва прinde. Дрепт ачеea Петрѫ Водъ аў тріміс солї ла Kazimir Краіул пе Nагон Боіеріул, ші пе Міхаіл Логофътул кѫ алцї doї боіерї рѫгъндсе ка съ пѣї вацe вінъ Краіул Kazimir, пентрѫ къ de фрікъ н'аў веніт de фацъ, ші фъгъдуіndу'ї къ de ва dобъndi секурітате ва венї ші ва цінра. Іаръ къ пе Міхаіл Дѫкеле пу'лї поате, пічї вреа съ'л dea краіулуї ын мънъ, пентрѫ ачеea зічea, пентрѫ къ ар фі маре батціокърѫ a da афаръ пре ын прінц певіноват, карele се рѫга de граціе краіулуї, ші ла дъпсул венісе ка ла ын прієтен кѫ тоатъ нъдеждea. Тотушї аў фъгъдуіт къ ын бътул краіулуї ын цінтурїле сале пѣ'л ва цінea, іаръ Kazimir Краіул сокотіndсе аў тріміс луї Петрѫ Водъ лартѫ салвѫ-кондукт асекурънdу'л de тоатъ фріка. Чі мергънd Петрѫ Водъ пънъ ын Хотін, ка съ теаргъ ла Краіул ын Камепец, Краіул пу'л аў ачептат.“

Апої скріе Длугош пре луні, каре Кромер[2]) пре скурт аша ле зіче: „Іаръ Краіул п'аў ачептат пе Петрѫ (гръбіndсе ла сеімул din Літванія), чі трімецінd патрѫ солї, ачещіа аў прііміт цівръмънтул de ла Петрѫ Водъ ын Хотін, ын каре цівръмънт ачеea се кѫпрindea маї кѫ сеатъ, ка тоате алліанцеле, каре ле ар фі фъкут Петрѫ Водъ ші Молдовенії кѫ мъкар че оамені ші Прінцї, съ фіе дешарте. Прін каре кѫвінте се ынцелецеа маі алес Унгарії. Ачеea ынкъ се кѫпрindea ын цівръмънтѫ, къ Петрѫ Водъ ын треї луні, дѫнъ че се ва кіема, ва мерце ынаінтеа краіулуї, ші de фацъ ва лупі цівръмънтул.“

Аша аў веніт іаръ тоатъ Молдова сѫбт ын Domn. Енгел[3]) тотушї зіче: „къ Петрѫ IV Domнul Молдовеї пентрѫ мулцъмітъ ар фі dat четатea Кілія din Бессарабія Унгурілор, ші зіса са о ынтъреце din сфъртітура Апалілор Рѫссещї, ынde се скріе: „Hic Petrus Urbem Kelejam Ungris dedit;“ адекъ: Петрѫ ачеста четатea Кілія о аў dat Ун-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

гкрілор. Чі Міron Логофътул[4]) се ,,ndoiеще despre ачеаста скріind: „Кроника Молдовенеаскъ скріе съ фіе datъ Петрu (IV) Водъ четатеа Кіліа Унгурілор. Іаръ хронікарій Лешещі de ачеаста нетіка дпсетнеазъ: ші пентрu че съ фіе dat Петрu Водъ ачеа четате Унгурілор, фііnd ей вша depарте de dънса“ Еu adaor: ші ne авънd маі мълт Петрu ал IV вре o атестекаре кu Унгурій, кът аратъ цівръмжитул лuі, каре'л аu фъкут Краіулуі Kazimir. Despre цівръмжитул ачеста douъ рецестрuрі се афлъ la Dorieл[5]), despre карele чел dintъій сънъ аша: „Дn анul 1448, Консіліарій ші Нобілій Молдовеі кu Петрu Палатінul la Хотін цівръ Краіулуі Kazimir ші Кръіmeі Полоніеі, ші пентрu чеі, че nu era de фаць ші тощенії лор, токта de'ші ар ші мута Палатінії лор кredinца са.“ Ал doilea: „Дn анul 1448 Петрu Палатінul Молдовеі кu цівръмжит фъгъduіеще къ ва фі кredinчіос Краіулуі Kazimir ші Кръіmeі Полоніеі.“

Despre Унгурі пре скурт, dаръ фоарте пре дпцелес, ата скріе Бріетіе: „Дn анul de la Хрістос 1448, Ioann Хuniadi врънd съ цеарgъ рuшinea чеа de la Варна, маі маре перdere сuфere de la Търчі. Кучі фііnd ел вandит de Георгіе Деспотul Сербіеі, карele аu дптелат пре Скanderbeг, чел че фъгъduісе, къ дптрu ачелаші тіmпu съ вu бате кu Търчіі, л'аu дптрекут Амурат II. De бataіe nu с'аu феріт Хuniadi дn кътпul Мерлеі, мъкар къ авеа маі пuціne оmі, чі маі треі ziле с'аu бътut, ші маі пре urmъ тъindусе Секелі непотul луі Хuniadi din соръ Префектul Валахіеі кu тuлці нобілі, с'аu дпuinc Крещініі; аu фuціт Хuniadi, чі ата ка съ крuце маре Попъцuіторій la аі съі, кучі nu сunt de a се авzi Търчі, кънd ъл фак фрікос, ne карії el adese-орі кu савіа і-аu мustrатъ Аu фuціт ата dаръ Ioann Хuniadi пре un кal фоарте сіреап, пре карele і-аu къutат a'л лъса dimпreunъ кu тоате артеле сале, тергънd ne локuрі пеumблате ші петъпкънd треі ziле. A патра zi аu къzut дn мъпа a doі тълхарі, карії сфъdindусе пентрu крuчea луі чea de aurъ, і-аu dat прілецій, de аu anuкat de la unul савіа, кu карea пре unul л'аu тъіat, пре алтul л'аu фuгъріт, ші с'аu повъцuіт de un церап дn Сешendріа, кънd вреа съ теаргъ дntr'алт ораш, unde с'аu прinc din порunка Деспотuлуі Георгіе, аічі с'аu слобozіт маі 'nainte de a da zълог пре Ладіслав фііul съu чел маі маре (nu чел маі мік), пре карele dupъ ачееа л'аu ръскumпърат кu ръсboій; с'аu тъіat дn бътаіа ачеаста dintre Крещіні 8000, dintre Търчі 34,000. Амурат дn локul ачела аu серват Пащіле сале, unde аu тъіat ші 8000 de Мunteні, карії лъсънd пре Хuniadi се дnkinace луі.“ Ашіudереа скріе Бонфініе[7]), Фабрікіе[8]), ші Спondan[9]); Халкокondила[10]) дпкъ скріе, кu Dan IV, Domnul Валахіеі аu шерс дntru aціstорій кu 8000 de Ромъні, карії фъръ воіа луі Dan, кът zіче преа вестітul Енгел[11]) аu трекут la Търчі, токта кънd фербеа бътаіа din кumпul Мерлеі, ші тощі с'аu тъіat din порunка луі Амурат II. Чі Аппалії търчещі[12]) нетіка потепеск despre тречереа Мunтенілор la Търчі, пuмаі кът zік: „Гътindусе Амурат II асupra луі Хuniadi, Ромъnіі аu трекут Dunъреа кu лuптріле, ка съ прade ціпutul Нікопоіулуі, чі nu лі с'аu сфетіт. Пентрu къ Повъцuіторій din марціні Мехmет Бегul, Іса Бегul ші фечіорul луі Уструре ловindусе кu Ромъnіі, пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тълцї аў тълат dintr'жпшіі. Карса лпцелегъпdъ-о, Атърат с'аў бъкърат, ші къ іпіпъ веселъ аў терс кътре кжтпъл Кашовеї саў ал Мерлеї, къї авса къ сіпе ла 80,000 de осташі къларашї ші педестраші, ші ч."

Прса лпвъцатъл Daniil Korpidec[13]) лпкъ адъче din оріцінал ші хрісовъл, карсле сънъ din ъртареа лъї ачестса: „Ioanh de Хънiad окърмъіторіал Унгарієї тътърор ші фіеще кървіа Domnъ, Прелатъ, Барон, Комітъ, іаръ шаї алес Кастсллапілор четъцвілор din Xinedoara ші Хацег, ші алтор оатепї de тъкар че треапть вор фі ші вор ведеа ачестса, съпътате къ іъбіре! Ne спъпе повъ повілъл Воікъ de Чіопокъ саў Чіпчішъ фрателе постръ чел лппърціторій къ поі, лп персоапа са, а фіілор съї Ладіслав ші Candpin, ашішdереа ші лп персоапа лъї Danъ фіілъї лъї Іарізло din ачелатъ Чіпчішъ, катъ с'ар афла маї тълцї боіерї ші кастсллапї, карії пре дъпшіі къ фелій de фелій de слъжбе, дърї, арвпкърі, ші лптрартърї і-ар фі асвпріт, ші акята лпкъ і-ар асвпрі лппротіва граціеї, карса ле о ат фъкът къ пътереа окърмвірії поастре. Пептрв ачеса въ черкът пе Domniile mi Фръцііле воастре прin рvndъл ачестора, ка пре пъшіцій повілъл Воікъ de Чіопокъ ші пре Ладіслав ші Candpin фечіорій лъї, ашішdереа пре Danъ фечіорвл лъї Іарізло, ші пре тоцї ъртъторії лор, лп сателе лор, адекъ лп пътітъл Чіпчішъ din цінътъл Хацегълъї, ші лп Добока din цінътъл Xinedoapeї, съ фачецї біпе, съ пъї лппедекацї, нічї съ лъсацї съ се лппедече de алцій, чі пре дъпшіі ші пре тоцї ъртъторії лор de тоатъ лптрартареа, арвпкареа слъжбелор ші dареа, врет а'ї авса скътіцї, ба лї скътім, ші'ї свпъртът, прin пътереа ачестора. Dрепт ачеса, тъкар чіпе ва ърта лп кръітеа Унгарієї, Прелацї ші Баронії Кръішеї Унгърещї, ші шаї въртос Кастсллапії четъцвілор zice Xinedoapъ ші Хацег, de вор лпdръzпі а лпфръпце граціеа поастрп ачеаста, съ вінъ преспе еї шъпіеа а тот пътерпікълъї Dътпезеў, а Маїчеї лъї, а Съпцілор Апостолї Петрв ші Павел ші а тътърор Съпцілор, ші лпdатъ съ фіе апатема. Dат лп Карапсебешъ, теркврї лпаінтеа тъїерії капълъї Ботезъторіълъї Іоапп лп апъл 1448."

Карол Феіерварі[14]) ла хрісовъл ачеста лпсеатпъ zікъпd: „Екселепціа са прса deпрінсвл лп Історії Комітъл Andpeіў Хadік de Фътак котъпdіртъл лтпърътеск din Лодомеріа ші Галіціа, ші маї лпаінте Гъберпаторіал Ардеалълъї, вр'о къцї-ва апї, тергъпd лп Полоніа лп апъл 1772 аў zъбовіт лп Еперіешї кътва тішп, ла а кървіа къртеніре тергъпd еў лп 25 Іvпіе, ші-аў спвс, къ ел аў четіт лп сатъл Чіпчішъ de лъпгъ Xinedoapъ лп оріцінал Dіпломатъл, каре л'аў dат Краіъл Матіашъ I, сатълъї Чіпокошъ саў Чіпчішъ, лп каре Dіпломатт пре тоцї локвіторії лї пътеще рvdепії шіе, ші ле дъ къdінцъ боіереаскъ, скътіndъ'ї de тоате дърїле ші гревъцїле каре ле свпърта прощії, къ каре къdінцъ пъпъ астъзї тръеск; de вnde пъ ръў съ лпкіde, къ тvта вітезълъї Іоапп Хvпiadi аў фост пръсітъ din сатъл Чіпчішъ, къї алтміптрелеа пъ с'ар фі пътіт локвіторії ачеіа рvdепії, пефііndъ обічеіў, ка капетеле челе лпкоропате съ пътеаскъ пре процї саў пре побілї рvdепії міе. Аколо с'аў вітат пре аскvпс ші Гъберпаторіал Іоапп Хvпiadi, къпd вестеще, къ ачеіа каре вор вътъта пре Чіпчішеапї лп къdінцеле сале, пъ пътаї граціеа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лъї съ о шіардъ, чі ші лп тъніеа а тотъ-пътерніклъї, ші а тътърор съпцілор съ кадъ. Пентръ къ лп тоате прівілеціоапеле челе прівате пътаї къ перdереа граціеї ачелора карії ле аў dат, се аменінцъ. Карії вреаў съ арате, къ Ioann Хъniadi, пъ есте Ънгър саў Арделеан, пътаї ла аргътентъл ачеста че вор респънde, еї вор вedea.“

Bedea, zeў! ші воіў ші ръспънde тъкар къї, къ Ioann Хъniadi п'аў фост Ънгър, чі diaош Ромън, прекът ам арътат ла анії треквцї, маї алес ла анії 1392 ші 1440. Лп кът съ атінце de лпвъцътура Комітълъї Andpeіў Xadік, адевърат есте, къ аў фост пъ пътаї фоарте лпвъцат (прекът лпсъші ам пріченът лп анъл 1779, кънd ш'аш лнтърnat din Pома лп Бечіў, ші ам авът порокў, de a вorbі къ dънсъл ка къ ън Prеsidепt ал Къпчелъріеї чеї de оаste), чі аў фост ші фоарте іъбіторіў de oameні прокопсіцї, ші de кърцї, маї алес de кърціле челе пеtіпъріte; пептръ ачееа окърtъind Apdeалъл, аў черкат тоате скрісоріле авторілор челор лпкъ петіпъріцї, ші аў фъкът de і ле аў скріс ънїї ші алцїї. Каре кърцї dънъ тоартеа Комітълъї Andpeіў аў веніт лп тъніле фііълъї съў але Комітълъї Ioann Xadік сфетнікълъї, de ла карele ле аў dобъndit лъздатъл Мартін Георгіе Ковачіч din Шепквіц. Еў лпсъмї ам фъкът естратърiле din тоате кърціле ачелеа, маї лnainte de a мъ фаче dіорtосіторіў лп тіпографіа кръіеаскъ лп анъл 1804. Bezї ші анъл 1465 пептръ Кілія.

[1]) Dlugossius Lib. 13. [2]) Cromerus Lib. 22. p. 337. [3]) Engel in ant. Hist. Moldaviae p. 127. [4]) Constans Miron Logotheta in Ms. Chronico Valachico. [5]) Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601. [6]) Philippus Brietius in Chronico Universali ad ann. 1448. [7]) Bonfinius Decad. 3. Lib. 7. [8]) Georgius Fabricius Lib. 2. [9]) Henricus Spondanus ad ann. 1448. Nr. 6. [10]) Chalcocondylas Lib. 7. [11]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 172. [12]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegirae 853. [13]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 45. [14]) Carolus Fejervari Miss. Dipl. tom. 3. Nr. 35.

Анъл 1449. Міron Логофътъл[1]), мъкар къ пъ лась ка съ фіе dat Петръ IV, Domnъл Молдовеї четатеа Кіліеї Ънгърілор, (кът с'аў арътат ла анъл трекът), тотъші крънd хроніцілор Молдовенещї аша скріе: „Iар Петръ Bodъ, dънъ че аў dat четатеа Кіліеї Ънгърілор, кът скріў ънїї Хроніčї Молдовенещї, аў domnіt ън анў, іаръ пеste тот кът аў domnіt пъ скріў. Dънъ тоартеа лъї Петръ Bodъ (IV). аў стътът Domnў Стефан (IV) Bodъ, ші аў domnіt о лънъ, кът скріе Хроніка Молдовенеаскъ, ші аў мъріt. Dънъ Стефан (IV), съ фі domnіt ънъл анъмe Чіъбър Bodъ доъ лънї, скріў dіntр'о хроніkъ лътіneаскъ, даръ еў п'ам афлат лп хроніčіле лешещї, съ фіе adaосе ші ачесте доъ domnіі, чі прекът аў фост скъртъ domnіa ачестор дої Domnї, аша ші потеніреа лор е скъртъ.“ Аша скріе Міron, пъ кът с'аў тълтъчіt пе лътініе de оаре чіne din порънка преа лъмпатълъї ші преа сфінцітълъї Епіскопълъї челъї Ромънеск din Opadea Маре а Domnълъї Кір Самоіл Вълкан, карele атънчі кънd с'аў тълтъчіt Хроніка Логофътълъї Міron, адекъ лп анъл 1803, кънd ам терс ла Бъda, ера пътаї Генерарів Вікарів. Пентръ ачееа еў пъ мъ шір, de аў грешіt преавестітъл Канонік Енгел[2]) сокотind къ Чіъбър Bodъ аў лмпревнат іаръші Бассарабіа къ Молдова, къчї тълтъчіреа аў фост сліптіtъ;

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші de ачеаста тъ тірѣ, кът п'аѣ стрълътътѣ ачелаші Енгел, къ Петрѫ IV аѣ вніт іаръші Бассарабіа кѫ Молдова, кът с'аѣ арътат ла апѫл трекът.

Ачещі doі Domnі аі Молдовеі, адекъ Стефан IV ші Чіѫбър, чіне ші de вnde аѣ фост, алціі, дпкът ціѣ еѣ, пѫ скріѣ, фъръ пътаі преа вестітѫл Енгел [3]) зіче: „Пре Чіѫбър дл потепеще сфъртітѫра аппалілор Рѫсещі фъръ de a сѫпне чіне ші de вnde аѣ фост. Еѣ дпдръснеск ачі a гъчі, къ doаръ аѣ фост цепераріѫл Ѫнгѫреск Чіѫпор, кареле се фі -а-ціѫтат лѫі Петрѫ (IV), кънd аѣ кѫпріпс Молдова, ші dѫпъ шоартеа лѫі Петрѫ съ фі апѫкат Domnia Молдовеі, кареа пентрѫ Полопі пѫ о аѣ пътът цінеа маі тѫлт, фъръ пѫтаі doѫъ лѫні.“ De гъчітѫра ачеаста еѣ дпкъ пѫ тъ преа фереск, пентрѫ къ Ніколае Чіпор, кареле dѫпъ ачееа аѣ фост Воевод дп Ардеал кѫш се въ аръта ла апіі вііторі, токта атѫпчі трѣіа., Даръ Стефан IV, чіне ші de вnde аѣ фост?

Кът къ пре Чіѫбър Водъ л'аѣ алѫпгат din Молдова Александрѫ II Водъ, кѫлегѫ еѣ din зіса лѫі Дѫгош, кареа о воіѣ адѫче ла апѫл дпdатъ ѫртъторіѣ.

[1]) Constans Miron Logotheta in Miss. Chronico Valachico. [2]) Ioannes Christianus Engel in antiq. hist. Mold. p. 128. [3]) Idem Engel l. c.

Апѫл 1450. Іатъ аша скріе Дѫгош [1]) ла апѫл de акът: „Kazімір Краіѫл Полоніеі рѫгат фііnd de Александрѫ Воеводѫл Молдовеі dіппрезпъ кѫ боіерії каре цінеа кѫ dъпсѫл, пріп маі тѫлцї солі ші кърцї пентрѫ аціѫторіѣ, Краіѫл, кареле серба пащереа Domnѫлѫі Хс. дп Candomіріа, сфътѫіndѫсе кѫ Прелацїі ші Баронії съі, аѣ кѫлес оасте din Рѫссіа ші Подоліа, ші пѫпѫnd Цепераріѣ пре Іоann Олієскі din Cіenn, о аѣ тріміс асѫпра лѫі Богdan (II) кареле рънісе Domnia Молдовеі, зікънd къ ел есте фечіор Фіреск ал лѫі Александрѫ I, ші къ тѫрінd фечіорії лѫі Александрѫ I, domnia Молдовеі се кade лѫі. Іоann Олієскі саѣ Сіпевскі пріітіnd оастеа, тоате кѫ грабъ ле аѣ фъкът, ші дптрънd дп Молдова, пе Богdan л'аѣ фѫгъріт, кѫпрінzінd орашеле челе маі de фрѫнте de ла dъпсѫл, адекъ Neaмцѫл, Сѫчеава ші Хотінѫл, ші dѫпъ че ле аѣ dат лѫі Александрѫ вѣіеворѫлѫі лѫі Іліаш Водъ, с'аѣ дптърпат кѫ тоатъ оастеа a касъ. Кът аѣ еміт оастеа крълеаскъ din Молдова, Богdan с'аѣ погорѫт din тѫпці, вnde скъпасе, ші кѫлегънd тѫлціте de тълхарі ші фѫрі, крора ле аѣ фъгъdѫіт тошііле челор че пѫ цінеа кѫ ел, пре Александрѫ кѫ тът-са л'аѣ фѫгъріт дп Подоліа. Аша dар маі дпаінте, de a еші Краіѫл Казімір din Краковіа маі тѫлте зіле с'аѣ сфътѫіт, оаре требѫірар съ апере пре Александрѫ дптротіва лѫі Богdan, кареле фъгъdѫіа къ се ва сѫпѫне ші ва фі аскѫлтъторіѣ; ші вніі сфътѫіа пре Казімір Краіѫл, ка съ пѫ ласе прілецїѫл, чі дпсѫші дп персоапа са съ дптре дп Молдова. каре е фоарте родітоаре, ші аре літапѫл de ла четатеа Албъ, ші алѫпгънd dіптр'ѫпса пре Богdan, ті лѫі Александрѫ dъndѫі тошіі дп Рѫссіа съ кѫпріndъ ѫл цеара, ші съ о вneаскъ Полоніеі. Чі фііnd сфатѫл ачеста прітежdіос, аѣ маі плъкът Краіѫлѫі, ка съ трімітъ пре Рѫші дптрѫ аціѫторіѫл лѫі Александрѫ, ка съ скоатъ пре Богdan din Молдова. Преste оастеа че се кълецеа din Рѫссіа с'аѣ пѫс повъцѫіторіѣ Петрѫ Одровас ші Предіѫоріе Копецполскі, карії пе Сънziane аѣ сосіт дп Леопоіѣ. Din Леопоіѣ аѣ тре-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кът ла Каменец, unde c'aŭ ши маї лптъріт кь оастеа din Подоліа, ши кь чеа Ромъпеаскъ че ера кь Александрь лъпгъ Каменец. Din Каменец порпind, аŭ пърчес кь оасте лптреітъ: кь чеа Молдовепеаскъ Петрь Одровас Палатінъл Леопоінлуї, кь чеа din Леопоіŭ ши Претісліа Предіворіе Капецпоаскі кастеллапъл Candoшіріеї, ши кь чеа din Подоліа Теодорік Бъчацкі кастелапъл ши къпітапъл Подоліеї. Venice ла Хотin, каре се цінеа пептрь Александрь Водъ, ши аколо зъбовind вр'о кътева зіле, аŭ сосіт ла Прътŭ, unde пъпъпdъсе лп рънd, (къчї се зічеа а фі апроапе пешічї) ши трекънd Прътъл, аŭ аціпс ла орашъл Ліповец, гъndind къ аколо вор гъсі пре Богdan кь оастеа. Іаръ ел пь лп въртътеа остатілор, чі лп лпшелъчіунї пъпъпdъ'шї тоатъ пъdежdea, аŭ лъсат Ліповіцъл, ші тръгъпdъсе ла тъпцї, аŭ лпчепът а се ръга de паче. Тътърор ле аŭ маї плъкът пачеа, маї въртос кь отъл кареле ера dedат кь пъdъріле. Dрепт ачееа лпчетъпdъсе de ла арте шепте зіле, с'аŭ ворбіт de паче, стънd оціле ла ръзъл Ліповіцълуї, ші Съмбътъ лппаіптеа Съптъмъріеї чеї мічї с'аŭ фъкът паче, ка Богdan съ окъртъіеаскъ цара, пъпъ кънd ва фі Александрь de чінчї-спре-зече апї, ші съ dea пе сеата луї Александрь лп мъпіле Краіълуї 70000 (Ваповіе зіче пъмаї 7000) de галбепї търчецї пе фіеще каре апь. Decпре пачеа ачееа мъкар къ зічеа Пъркълабъл de Хотin, къ есте кь лпшелъчіупе фъкътъ, ші прітежdіоасъ, тотъшї пь і с'аŭ крезътŭ. Dрепт ачееа лп зіоа лп кареа с'аŭ фъкът пачеа, оастеа кръіаскъ аŭ порпіт de ла Ліповіцї кътръ касъ. Іаръ Богdan аŭ порънчіт ла аї съї, ка лп пъdъреа каре есте dупъ сатъл Krazna, ші пъшаї о кале лпгъстъ аре, съ ловеаскъ лптъіŭ кареле кь богаціа, къ апої шаї лесне вор лові оастеа чеелалтъ. Dупъ че аŭ лпцелес Цеперарії кръіецї лпшелъчіупеа din Пъркълабъл Хотіпълуї ші din Нотаріъл, кареле лп поаптеа трекът фъпісе de ла Богdan ла еї, маї лптъіŭ аŭ сокотіт съ стеа пе лок, ші съ се батъ din карре, dаръ апої аŭ трекът кареле прin пъdъре, ка кь чатъта маї лесне съ се поатъ бате. Спъпъпdъле Пъркълабъл, къ пъdъреа есте тоатъ тъіатъ, ші лпкъпdъле ка съ треакъ кареле пе шесь, пь л'аŭ аскълтат, чі тотъмї гріже карелор ші а луї Александрь луї с'аŭ лпкредіпцат, ка съ'ї треакъ пъdъреа, прекът і-аŭ ші трекът ла къмп, авънd кь сіпе о арінъ dintre Подолепї, кь кареа adecea орї с'аŭ апърат de осташі луї Богdan, пъпъ че аŭ трекът пъdъреа ла къмп. Лптр' ачеа Dъminекъ dimineaцъ лпаіптеа Съптъмъріеї мічї, adекъ лп шесе зіле але луї Септемъріе, лп ръсърітъл Соарелуї аŭ сосіт Богdan кь вр'о кътева міі de Молдовепї, карії ал ърта пре ел, ші кь таре тълціте de аціторіь, іаръ оастеа кръіеаскъ лпdатъ с'аŭ лптр'артат, пре кареа Петрь Одровас кь фортоасъ зічере о аŭ іпітат. — Аша dаръ орънdъind тоатъ оастеа, о арінъ о аŭ лпкредіпцат луї Ніколае Порава, къпітапълуї din Халічї, чеелалтъ луї Міхаіл Бъчацкі, лп къмпъл че се кіатъ Krazпіполе, ла ръзъл Краспіпоток, апроапе de орашъл Васпі, събт патрь стеагърї аŭ лпчепът вътаіа, adекъ събт ал Претісліеї, ал Халічіълуї, ал Сапочіълуї ші ал Подоліеї, авънd опт търте de кълъреці ші зпа de педестрашї. О търтъ de кълъреці а протівпічілор акоперіа педестрішеа лор, асъпра къреіа пъвъlind оастеа кръіеаскъ, еа с'аŭ трас лпdърънт, ші аŭ дескоперіт пе педестрашї, кь

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

каре бътъндсе оастеа кръіеаскъ, пре тълцї аў перддтў dinтрь аї съї. Аў цінът бътаіа тоатъ zioa пеdъндсе вніі алтора. — Оастеа протівнікъ ера маї таре дп пedестріme de кът дп кълъріme. Маї стъпгънd пе кълъреці, Палатінъл Петрь Одровас кь Nіколае Порава, кь Міхаіл Бъчацкі, ші кь алцїі маї тълцї се апъкъ de пedестрашї, ші пре тълцї таіе, чі маї пре ъртъ каѓ ші еї. Маре дптрістаре с'аў фъкът дп оастеа кръіеаскъ пентрь перdереа вітежілор ачестора ші ар фі ші перdът бътаіа, de пь ар фі сосіт дптрь аціворіў Пъркълабъл Хотінълві кь ощіле Молdовенещі, кь каре трекъсе карреле. Ачеста cocind аў фъгъріт пре оастеа лъї Bordan, ші аша аў фост бірвінца а ощілор кръіещі, daръ кь фоарте маре перdере.“

„Аў дпчетат бътаіа ла апъсъл соарелві дпчепъндсе ла ръсъріткъл лъї, dънъ каре оастеа кръіеаскъ с'аў дптърнат кътръ касъ. Трънъріле челе тоарте але лор, Петрь Одровас, Nіколае Порава ші Міхаіл Бъчацкі ле аў dъс кь сіпе Полопіі, de ле аў астрькат дп Леопоіў кь маре цеале (din карea кът скріе Міron аў ті търіт фрателе лъї Петрь Одровас Архіепіскопъл Леопоіолві). — Іаръ Bordan аў фъціт дп орашъл Бърлad.“ Аміш-dереа скріе Кромер [2]), Стріковскі [3]), ші Міron Логофътъл [4]), карeле тотъші грешеще скріind къ Александрь II, ера акъта de 15 анї.

[1]) Dlugossius Lib. 13. [2]) Cromerus Lib. 22. p. 339. [3]) Strykovski Lib. 40. §. 2. [4]) Constans Miron Logotheta in Chronico Ms. Valachico.

Анъл 1451. Dлъгош [1]), dънъ че аў скріс къ Казімір Краіъл Полоніеї, аў терс дп Шамбор пе 24 Авгъст, ка съ петреакъ аколо 13 зіле, аша тъпъ Історіа Молdовеї маї дпколо: „Дп вретеа ачееа венісе дп Шамбор въdъва лъї Еліа, Маріа, тътъша Краіълві Kazimir, кь тощї боіерії карії цінеа кь Александрь (II) фііъл еї. Ачещіа таре се ръга, ка съ се мілосгівеаскъ а'ї аціята дп контра лъї Bordan (II), ші съ'ї апере de пръзіле че фъчеа Bordan кь аї съї дп бънъріле лор; кърора с'аў ръспъпс, къ ва авea Краіъл грі-це de тоате, dънъ че се ва сфътві кь Прелацїі ші кь Баронії съї; dрепт ачееа вніі dintре dъншіі съ теаргъ ла адънареа цереї, че се ва цінea дп Парчіов, ші de аколо вор лъа респъпс маї deплin. Дптрь ачееа Краіъл аў орънdвіт пре Andреіў Одровас съ'ї апере de Bordan. Кь ръспъпсъл ачеста аў dървіт не фіещe карeле, къчі аша пофтіа сфарта лор чea сdрънцоасъ. — Дъкръріле Молdовеї, вnde с'аў ші тріміс din Парчов солі кастелланії саў пъркълабії din Краковіа, Поспаніа ші Candomірія, пь с'аў пътът маї віпе лекві декът ка Bordan съ се прітеаскъ дп граціе ші din порънка Краіълві фііnd къ фъгъdвісе, къ ва терце дп Краковіа, съ се дndрепте пре сіпе, ші съ'шї іеа цівdеката (съ овлъdвіаскъ дп Молdова пентрь dірептатеа ші сіргвінца са, dънd дп мъпіле Краіълві не тот апъл пе сата лъї Александрь фііълві лъї Еліа, а тощеапълві челві адевърат, чінчі-зечі de мії de флорінцї, ші съ се ласе de domnie, кънd ва фі Александрь дп върстъ de а пътеа domni. Венісе акъта солії пъпъ дп Катепец, ші с'ар фі ші фъкът пачеа, къ Bordan авzind de венірea лор фоарте се бъкърасе, чі оаре-каре Петрь, карeле зічеа къ ел аре къdінцъ ла Domnia Молdовеї, дптокmіndсе кь Александрь ка съ domneаскъ дмпреунъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ш'аѣ гъсіт време кънd Bogdan ла вікіѣл de пе тѣтъ ал ачелѣіа Петрѣ ѧп оаре-каре сат с'аѣ ѧтвътат de вінѣ, ші мергънd поаптеа пѣтаї кѣ о сѣтъ de Молдовені, ші ѧпшелънd стръжіле, аѣ прінс пре Bogdan, ші і-аѣ тъіат капѣл. Александрѣ кредеа къ Петрѣ ва лѣкра, dѣпъ кѣт се фъгъdѣісе; dѣпъ ачееа ші мерсесе пънъ ѧп Сѣчеава кѣ тѣшъ-са ші кѣ боіерії съї, ші пре боіерії лешещї прін рѣгъчіѣніле сале ѧпкъ'і adѣсесе пънъ ѧп Сніатін. Даръ Петрѣ din сфатѣл ачелора, карії се лінісе de dънсѣл dѣпъ моартеа лѣї Bogdan, ш'аѣ вітат de фъгъdѣінцъ ші аѣ ръніт сінгѣр domniea Молdовеї, ші Александрѣ ар фі пъціт ка ші Bogdan, dе пѣ ар фі кѣ граба фѣціт din Молdова. Лѣї Александрѣ тотѣшї і-аѣ аціѣтат боіерії лешещї кънd фѣціа, кѣ ал кърора аціѣторіѣ с'аѣ шаї ѧмпротівіт лѣї Петрѣ, чі Петрѣ с'аѣ трас шаї ѧп лъѣптрѣ, ші боіерії лешещї, фііnd къ ера іарпъ, с'аѣ ѧптѣрпат а' касъ, фъгъdѣінd лѣї Александрѣ къ'л вор аціѣта ѧп прітъваръ: Пъркълабѣл Хотінѣлѣї dѣпъ ѣчідереа лѣї Bogdan II, тотѣшї аѣ кѣпрінс четатеа Алъ, ші Неатцѣл л'аѣ ціпѣт про сата лѣї Александрѣ И." Ашішdереа скріе Кромер [2]). Іаръ Міron Логофътѣл скріе [3]):

„Bogdan (II) възънdѣсе кѣръціт de връжташії съї, с'аѣ ашезат ла Скавнѣ, ші dѣпъ doї анї аї domніеї сале, скріе хронікарѣл Лешеск, прекѣт ѣпѣл din чеї че ера кѣ Александрѣ II, апѣте Петрѣ V, фечіор de dѣпъ гарd ал лѣї Александрѣ Bodъ челѣї бътрън, възънd къ Краіѣл Лешеск Kazimir гътеще ощї асѣпра лѣї Bogdan II, фііnd ѧпdemnat ші de Александрѣ, ачел Петрѣ фъръ de щіре аѣ ѧптрат ѧп цеаръ, ші фъкънdѣсе фечіор de Domnѣ, кѣт с'аѣ маї zic, аѣ афлат пе Bogdan II беат, ші л'аѣ ошорѣт, ші кѣ віклешѣг despre Александрѣ II, аѣ апѣкат скавнѣл цереї сілінdѣсе съ отоаре ші пре Александрѣ II. Ачеастъ повесте о скріе хронікарѣл лешеск, іаръ Хроніка Молdовенеаскъ скріе, прекѣт dѣпъ че аѣ domніт Bogdan II, doї анї, аѣ веніт фъръ de весте Петрѣ V, че л'аѣ порекліт Apon, ші афлънd пре Bogdan Bodъ ла сатѣл Рѣшенії dе ціос, л'аѣ ловіт вінерї ѧп 17 Октомвріе ѧп ревърсатѣл zорілор, ші і-аѣ тъіат капѣл. Апоі аѣ стътѣт ла Domніе Петрѣ V Apon, фііnd анії de ла Хс. 1451, іаръ de ла плъстѣіреа лѣтеї 6959." Апоі маї ѧп ціос zіче Міron: „Петрѣ V Apon аѣ domніт doї анї, пѣ шаї тѣлт." Тѣ ѧпцелеце пънъ кънd аѣ трѣіт Александрѣ II.

[1]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1451. [2]) Cromerus Lib. 22. p. 341. [3]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachica.

Апѣл 1452. Ѧмпъратѣл Апѣсѣлѣї Фрідеріх III, dѣпъ маї тѣлтъ гълчеавъ че аѣ авѣт кѣ Ѳнгарії пентрѣ цінереа ла сіне а прѣпкѣлѣї Ладіслав VI Краіѣлѣї Ѳнгаріеї, ѧп апѣл de акѣт л'аѣ слобозіт съ меаргъ ѧп Бечіѣ, ла а кърѣіа кѣртеніре мергънd ѧп апѣл віторіѣ 1453, Іоann Хѣніadi, аѣ мерс кѣ dънсѣл ѧптре маї тѣлцї боіерї ѣнгѣрещї шіі Влad саѣ Владіслав IV, Domнѣл Валахіеї [1]), despre каре zіче Апонітѣл Ротънеск [2]): „Владіслав Bodъ леат 1451, dѣпъ хрісовѣл лѣї, че с'аѣ гъсіт ла сатѣл Бъішоаръ de ла Ловіще от сѣd Арцішѣ, ла леат 1455, есте вълеатѣл петреї лѣї de пе тортънт ла тънъстіреа Deалѣлѣї. Іаръ ла хронолоціа веке кѣ грешалъ с'аѣ пѣс леатѣл 1427. Ачеста аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

domnit 4 ani.“ Петрв Албin [3]) скріе: „Пре ла анвл 1450 се потенеще ын Історіі Влада Принцвл Влахіеі саў ал цереі Мынтенещі.“ Чі преа вестітвл Енгел [4]) зіче: „Dan (IV) се вede а фі тврît пре ла анвл 1452. Ел аў лъсат dвпъ сіне вn првнк анвme Dan, — даръ ачеста пв і-аў врmат, къчі Ioann Хвniadi л'аў орвіт ын анвл 1452, ші аў орънdвіт Domn Валахіеі пе Влad, кът се вede, фрателе лві Danў. Пагвбъ de Хвniadi чел вітеаz, къ аў фост кънd ші кънd крвd, ші de капвл съў.“ Чі преа вестітвл Енгел твлт грешеще ачі, пентрв къ ачела, пре кареле л'аў орвіт Хвniadi, п'аў фост фечіорвл лві Dan IV, чі ал лві Danў Ш, нічі л'аў орвіт ын анвл de акът, чі ын анвл 1445, кът с'аў арътат аколо, Влad саў Владіслав IV, фост'аў фрате кв Danў IV, аў фечіор і-аў фост, цінdече алцій: міе тотвші маі парemісе къ аў фост фечіор; къчі ынтр'жнсвл с'аў стъпс віца лві Danў IV, кът вот вedea ла анвл 1456.

[1]) Thuroczius f. 266. Ranzanus f. 382. seq. Bonfinius f. 480. seqq. [2]) Anonymus Valachicus cap. 44. [3]) Petrus Albinus in Commentatiuncula de Valachia p. 162. [4]) Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 172.

Анвл 1453. Ладіслав VI, Краівл Вигаріеі, кареле ын анвл трекът венісе ын Бечіў, ын анвл de акът с'аў погорът ын Пожон, вnde аў цінът адвнаре de царъ, ла карea тергънd Ioann Хвniadi с'аў лъсат de Гвберпъторіа цереі, чі Краівл тотвші пв і-аў лват пътереа прeсте ощі, ші л'аў dървіт ші кв Комітатвл Бістріцеі [1]). Ынтре чеі че аў петрекът пе Хвniadi, кънd аў терс ла сеітў, аў фост ші Влad саў Владіслав IV, Domnвл Валахіеі [2]), деспре кареле аша скріе преа вестітвл Енгел [3]): „Влad аў требвіт съ фіе dинтре рвdeniile лві Хвniadi, пентрв къ скріе Тврощіе ла анвл 1453 кв секврітатеа салвкондвктвлві Ioann Хвniadi ші търіцій бърбацї Тома Секел, Пріорвл Аврапіеі, Влad Воеводвл цереі Мынтенещі, Ладіслав de Капіса ші Севастіan de Pozгon кв твлцї боіерї вngврещі, венісе ла Краівл.“ Аша dаръ пънъ кънd аў тръіт Ioann Хвniadi, Влad ачеста ынкъ аў domnit ын паче; тотвшї се апропіа періреа Валахіеі, къчі ын анвл 1453 Махомет II, аў лват Царіградвл, пентрв ачееа ын Apdeал с'аў ынтъріт Сібіівл, Тврнвл ротв ші Брашоввл.“ Пънъ ачі Енгел, ші бine зіче, къ Влad саў Владіслав IV, аў фост рвdenie кв Хвniadi; фост'аў ел фрате аў фечіор лві Danў IV? пентрв къ Хвniadi аў фост din съмънца лві Danў I, кът с'аў арътат ла анвл 1445. Че аў скріс Міpon Логофътвл ла анвл 1451, къ Петрв V Apon, dвпъ че аў вчіс пе Bordan II, пвтаї doї анї аў domnit de ачea датъ ын Молдова, с'аў плінit ын анвл de акът, алвngат фііnd Петрв din Молдова прin Полонї. Къчі скріе Кромер [4]) зікънd: „Пе вретеа ачеаста Александрв (II) Палатінвл Молдовеі, къштігънdв'шї іаръшї domnia пъріntеаскъ прin аціsторіі Полонілор, аў цівrат, dънd ші ынскріс, къ ва ръмънea кredinчіoс Краівлві ші Полонілор dимпревнъ кв консіліарії съї, ші аў фъгъdвіт ынсщіре de арme асвпра Тътарілор ші асвпра тятврор протівнічілор.“ Рецестрвл цівръмънтвлві ачествіа, ата свнъ ла Doгіел [5]): „Ын анвл 1453 Александрв Палатінвл Молдовеі ынaintea солілор кръещї, а търіцілор de Копецполе кастелановлві din Candек, ші Ioann de Вішніц Кміта къпітановлві din Candomipia ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Премісліа, пъне отацівл ші фъгъдуеще, къ ачел отаціў дл ва фаче ші дпаінтеа Краіўлуї, дупъ обічеіўл чел векіў, кънd ва вені дп Рuссіа ші се ва кіема тъкар унde, маі алес дп Катенец ші Сніатін.“ Іаръ Длугош [6]) скріе: „Марці дпаінте de сърбътоареа С. Маргарете, адекъ дп 9 Іўліе, дптрънd Краіўл дп Краковіа —— слабъ веste с'аў адuс прін кърціле ші солії луї Александръ Воеводулуї Молдовеї, къ Царіградул, Мітрополіа Гречілор с'аў луат прін Дмпъратул Търчілор.“

Ші еў дпкъ zік: Слабъ веste! пентръ къ прін луареа Царіградулуї de Търчі, с'аў стінс къ тотул дмпъръціеа стръмошілор нострі, карea еї къ тулт върсаре de сънце даръ къ маі тулт дрептате о къстігасе пре сата ностръ а Ромънілор, ка пре сата унор пепоці, пе пре сата Гречілор, карії фъръ вре о къдінцъ ші пътаі къ віклепуг аў ръпціт дмпъръціа, ба дпкъ ші пътеле de ла noї: къчі Гречії пе сънт Романі de віцъ, прекум сънт Ромънії, пре карії акума дпкъ і-ар батціокорі Гречії, пътаі de і-ар пътea, дупъ кум ам възут къ окіі ші ам авzіт къ урекіле, дп анул трекут 1808 дп Песта, кънd се сфъdea къ Ромънії de аколо пентръ адучереа de преот Ромънескъ. Міе тотуші ръў дмі пare, къ бомбардаріул карele аў фъкут артеле пре сата Търчілор кънd аў луат Царіградул, аў фост Ромън, прекум аў фост: къчі скріе Халкоконділа [7]) аша: „Бомбардаріул Дмпъратулуї Махомет (II), Урban пътіт 'Ορβανός de neam era Dakъ (адекъ Ромън), ші маі дпаінте слуціse ла Гречі, апоі пентръ съръчіа луї лъсънd пре Гречі трекuse ла поарта Търчеаскъ. Ачеста біне плътіндuse de Махомет II, фъчea арме ші унелте de стрікат zidурі.“

Дпсеатпъ ачі, о четіторіўле! къ прекум аў фост Рома веке Domnіtoareа лумії, zidітъ de Ромулъ, ші дмпъръціea еї урzітъ de Августос Кесаріул, іаръ перduтъ de Ромулъ Августулъ, токта аша с'аў zidіт Рома поuъ саў Царіградул, de Константін чел Маре, ші с'аў перduт de Константін Палеологул, (дупъ че аў стат дп таре чінсте ші вълфъ апі 1123) ка съ се плінеаскъ, къ de ачелашї лume аў фост ші урzіторії четъцілор ачестора.

[1]) Thuroczius f. 267. Ranzanus f. 383. Bonfinius f. 482. [2]) Thuroczius, et Bonfinius. [3]) Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 172 seq. [4]) Cromerus Lib. 22. p. 345. [5]) Mathias Dogiel in Codice Diplomatico Poloniae tom. 1. p. 601. [6]) Ioannes Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1453. [7]) Laonicus Chalcocondylas Lib. 8.

Анул 1455. Doriel [1]) адуче рецеструл ачеста: „Дп анул 1455, Александръ Воеводул Молдовеї къ Консіліарії съї дпаінтеа луї Andreіў Odровас, ші алтор боієрі Лешещї цівръ крединцъ Краіўлуї Kazimir, ші фъгъдуеще къ цівръмънътул ачеста дл ва дппоі ші дпаінтеа Краіўлуї, орі унde се ва кіема, дп 8 зіле а ле луї Октомвріе.“ Din каре рецестръ леспе поuі веdea, къ ачелеа, каре ле воіў скріе дпdатъ despre Александръ II, Домнул Молдовеї, с'аў дптъмплат дупъ опт зіле а ле луї Октомвріе din анул de акум. Іаръ despre Александръ II, аша, скріе Длугош [2]): „Александръ фііул луї Еліа (пе а луї Стефан) къ аў къпътат domnia Молдовеї прін ацівторіул луї Kazimir Краіўлуї Полоніеї, дпdатъ с'аў dat спре кървіе ші беuіе, дрепт ачеea с'аў отръвіт de ачеіа, а ле кърора

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тъіері ші фете ле тъсгълісе. Лптрѣ ал кърѣіа локѣ с'аѣ пѣс оаре-каре Roman, апѣте Петрѣ, кареле се zічеа а фі фііѣ фіреск ал лѣї Александрѣ Водъ челѵ таї de детѵлт, пре кареле тъкар къ Kazimір Краіѵл пѣ'л воіа, чі вреа съ пѣпъ Водъ лп Молдова пре ѵп [illegible]an, тотѵшї фііnd Краіѵл кѵпрінс кѣ ръсбоіѵл din Прѵссіа ші тѵлт рѵгат ші de ачелашї Петрѣ, л'аѣ лптъріт лп Domnic."

Кромер[3]) лпкъ zіче: „Лп Молдова пе вретеа ачееа отръѵіndѣce Александрѣ Водъ de аї съї din воіпца породѵлуї аѣ ѵртат Петрѣ de кареле с'аѣ фъкѵт потеніре таї сѣс, ші трітецѵnd de вре о кътева орї ла Краіѵл Kazimір, фііnd ачеста кѣ тѵлте гріжї лпвъліт, таї пре ѵртъ аѣ добъndіт ті лпвоіреа лѵї. Аша скріе Длѵгошѣ decпре Петрѣ ачеста: чі поі din діпломатѵл Молдовенеск кареле е скріс кѣ літере ші ворбе Рѵсещї саѣ Бѵлгърещї, ші се афлъ лп архіѵл чел кръіеск din Краковіа, ат гъсітѣ, къ лп апѵл дѵпъ пѵтерареа Рѵшілор 6963, de ла плъстѵіреа лѵтеї, кареле есте de ла Хс. 1455, Петрѣ Палатінѵл Ротъпілор аѣ ціѵрат Краіѵлуї лпаіntea лѵї Andреіѣ Одровас Палатінѵлуї Рѵссіеї, ші лпаіntea вр'о къціва боіерї Лешещї, ші къ Краіѵлуї ші Кръітеї ле-аѣ фъгъдѵіт ацівторіѣ лптротіва тѵтѵрор връжташілор. Іаръ тъпеса Маріеї, тътъшеї Краіѵлуї, і-аѣ лптъріт тощеніреа търгѵлуї Серетѵлуї, пъпъ ла алтъ лптоктіре кѣ Краіѵл. De ѵnde се вede, къ алт Петрѣ есте ачеста, адекъ фііѵл лѵї Еліа, ші фрателе лѵї Александрѣ челѵ атѵнчї морт." Ата ворбеще Кромер, кареле атестекъ діпломатѵл лѵї Александрѣ II, ал кърѣіа Рецестрѣ л'ат адѵс таї лп сѣс, кѣ діпломатѵл лѵї Петрѣ V Аропѵл, ал кърѣіа рецестрѣ л'оіѣ адѵче ла апѵл лndатъ ѵртъторіѣ 1456, кънd с'аѣ ші dат, лп кареле Маріа въдѵва лѵї Еліа I, пѣ се zіче а фі фост тѵтъ лѵї Петрѣ V Водъ, къчї Еліа I Водъ, пѵтаї доі фечорї аѣ авѵт пре Roman III ші пре Александрѣ II. Аша даръ грешеще Кромер, кънd zіче, къ Петрѣ V аѣ фост фечорѵл лѵї Еліа I, фііnd ел фечіорѵл лѵї Александрѣ I, чі de дѵпъ гарd.

Лп Клѵжѣ, ѵnde есте бісеріка ші колецівл Калвінілор ера тъпъстіреа Dominікапілор, пре сата ачещіа, ші пре сата франціlор діптр'жnса Іоann Хѵniadi Комітѵл Бістріцеї прін хрісовѵл dат din Клѵжѣ лп 28 Декетѵріе d[i]n апѵл 1455 кареле се адѵче de Madачі[4]), лп персоапа Краіѵлуї Ладіслав VI, ле-аѣ дърѵіт пе тот апѵл din окпа de ла Сек саре de 50 de флорінцї de аѵр лп чінсте саѣ dар.

Мъndріа Гречілор, біпе къ кѣ доі апї таї 'паінте къzѵсе сѵѵт ціѵгѵл Тѵрчілор, сѵѵт кареле лпкъ цет, тот п'аѣ лпчетат, чі лп апѵл de акѵт с'аѣ стръмѵтат лп сітопіа, че пъпъ астъзї domпеще лптре еї, къчї скріе Леквіен[5]): „Лп апѵл 1455, тъzѵліndѣce Іоасаф Патріархѵл Царіградѵлуї de Сѵлтапѵл Тѵрчілор Махомет II, лп локѵл лѵї с'аѣ пѣс Іеромопахѵл чел лпвъцат Марко Кісілокарав, чі Сітеоп Патріархѵл din Трапеzопта, дѵnd о тіе de галвепі аѣ кѵтпърат Патріархіа de ла тіранѵл. De ѵnde аѣ лпчепѵт трібѵтѵл ачела, каре се дъ de фіещє-каре Патріарх пъпъ акѵтѵ. Маіщіха Сѵлтапѵлуї Маріа (фата Краіѵлуї Сербіеї) аѣ dат доѵъ тіі de галвепі пептрѣ Діопісіе Мітрополітѵл Філіппопоіѵлуї, ка сфъdіndѣce Сітеоп кѣ Марко пептрѣ Патріархіе, ачела съ о добъndеаскъ. Аѣ ші пріі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

міт Сълтанъл, ші бъгънd пре Cimeon дп Мънъстіре, пре Марко л'аў дървіт кв Архіепіскопіа Ахріdeї. Картеа I а Търко-Гречіеї, паціна 22, 23 ші Карт. 2. пац. 127.“

[1]) Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 602. [2]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1455. [3]) Cromerus Lib. 23. p. 357. [4]) Madacsi in sua Collectione Diplomatica. [5]) Lequien in oriente Christiano tom. 2. p. 298.

Апъл 1456. Реџестръл dіпломатълуї луї Петрв V Аропъ, кънd аў domніт a dова оаръ дп Молdова, dеспре кареле ам фъкът кввънт дп апъл трекът, ла Dorіeл сънъ аша: „Дп апъл 1456, отаџіъл луї Петрв Палатінълуї Молdовеї, каре л'аў фъкът Краіълуї Kazimір ші Кръітеї Полоніеї, къ дп контра връжмашілор џереї Лешеџї ва фі дптрв аџіъторіў Краіълуї дп персоапа са ші кв тоатъ пътереа са. Легътъріле каре ле-аў фъкът аптечесорії луї кв Кръітеа Полоніеї, ле ва џінеа, ші кв алт-чінева алліанцъ пв ва фаче, отаџіъл дп персоапа са дл ва фаче Краіълуї, кънd ва фі ачеста de фаџъ дп Коломіа саў дп Каменіцў, ші ва da пре ап пънъ кънd се ва оџі кв Пръшії, къте 400 de бої. Пре фііі луї Сахмет Хапълуї Тътъреск дї ва da дп тъпа Краіълуї. Дп тот апъл ва трімите солї кв dарврї вредніче de Краіў, ка съ дпноіеаскъ отаџіъл. Пре Маріа въдъва луї Еліа Палатінълуї, челуї de dетълт о ва џінеа дп стъпънірea орашълуї Серетў, а сатълуї Олковецў, ші а алтор сате. Dеспре Хотін ші Чечопї, ші алте сате, каре съпт сънвсе Маріеї, се ва дптокмі кв Краіъл. Пре Апастасіа фата са, dвпъ ачела о ва търіта, dвпъ кареле ва воі Краіъл съ о търіте, ш. ч. Dат дп Сячеава дп 29 Івніе.“ Іатъ къ Маріа п'аў фост тътъ луї Петрв V. Ба че е шаї тълт, нічі аў пътът фі, пептрв къ Александрв II аў търіт тънър ші Петрв V авеа фатъ de търітат. Се адевереазъ аша даръ, че ам скріс ла апъл трекът dеспре Кромер. Ші ачеea дпкъ се адевереазъ, къ Маріа въдъва луї Еліа I, аў фост Рінгала, dеспре карea с'аў ворвіт ла апъл 1421 ші 1444, алтіптрелea че ар фі авът дъпса кв Сіретъл саў Серетъл ші кв Олковіецъл саў Ротковіецъл? ші аша Рінгала аў фост пворъ, пв тхіере луї Александрв I, Domпълуї Молdовеї, кът се дпшеалъ преавестітъл Енгел.

Тот din реџестръл ачі адвс, ші din ачела, каре л'ам адвс ла апъл трекът, кълег еў, къ Петрв V Аропъ, дп апъл ачеста 1456 аў врмат луї Александрв II дп Молdова, dеспре кареле скріе Кромер [5]): „Іаръшї ам гъсіт къ Петрв Палатінъл Молdовеї кв Консіліарії сьї аў тріміс дп апъл 1456, сол ла Сълтанъл Търчілор Махомет II, de аў фъкът паче кв dънсъл, кв трібът de 2000 de галбенї пре ап. Пептрв къ Мохамет, dвпъ че аў лват Царіградъл, преа пъкъџіа Молdова, ші Полопії пептрв ръсбоіъл кв Пръшії, пв пътea аџіъта пе соџії ші алліанцїї съї.“ Грешеще аша даръ Търоџіе [3]), кънd скріе, къ пачеа ачеаста о аў рескътъърат Петрв V дп апъл 1455, адекъ кв вп ап маї 'наінте.

Dеспре џеара Мънтепеаскъ саў Валахіа аша скріе преа вестітъл Енгел [4]): „Впгврії п'аў авът гріже de Валахіа, ші дп апъл 1456. Сълтанъл Махомет II, аў трішіс оасте, ка съ пвпъ дптр'жпоа'ире Влad саў Владіслав (V пв IV) фііъл луї Дракъла, кареле ші ел с'аў пътіт Дракъла, ші Џепешў, гроаza оатепілор, аў domніт de ла апъл 1456 пънъ ла апъл 1462. Халкокondіла іар зіче, къ Влad ачеста аў фост а.л doілea фечіор

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ал лъй Дракъла челъй тъіат (ла анъл 1446). Пре Радъл IV ал треілеа фечор ал лъй Дракъла, л'аъ цінът ла сіне Махомет II, пентръ дестердареа трънеаскъ. Апчепереа Domnieї лъй Владіслав V къ аъ фост ап анъл 1456, се аратъ дінтр'о скрісоаре нетцеаскъ тіпърітъ. Din ачееашї скрісоаре се доведеще къ Владіслав IV (пе III) чел маї дінаінте Domn ал Валахіеї с'аъ прінс ап ръсбоіъ де Владіслав V ші с'аъ оторжт: „Апdатъ аъ оторжт пе Ласлав, кареле аъ domnіт аколо.“ Кът аъ апчепът а domnі Владіслав V, апdатъ аъ прінс пре Dan, пре кареле л'аъ фост орбіт Хъniadі, кът с'аъ zіс маї 'наінте (ла анъл 1452) ші съпъндъ'ї гроапъ de віъ л'аъ проходіт, апоі тъіндъ'ї капъл л'аъ астръкат ап тр'ожса.“ Ачестеа біне ле-аъ петеріт преа вестітъл Енгел, къ аша скріе ші Халкоконділа[5]), кь Бzовіе[6]): пътаї апкътъї деспре пътеле Влазілор саъ Владіславілор аъ грешіт, къчї кареле с'аъ тъіат ап анъл 1446, ачела аъ фост Влад саъ Владіслав III. Пре кареле л'аъ проходіт апаінте de ал оторж, апкъ пь с'аъ кіетат Dan, чі Стапчіъ саъ Стапкълоп, прекът с'аъ арътат ла анъл 1445 ші 1452.

Апонімъл Ромъпеск[7]) апчепънd de ла анъл 1445, пънъ ла анъл 1477, фоарте атестекъ істо́ріа Domnілор Валахіеї, ші тълте скріе, каре пь се пот крede, ампротівіндъсе кь zіселе авторілор челор маї вredнічї de кredінцъ. Dрепт ачееа еъ кареле пътаї адевъръл ал черк, zіселе лъй ле лас de о парте.

Махомет II, пь с'аъ апdестълат кь ачееа, къ пре віецій Молдовенї і-аъ сіліт, съ'ї dea трібът пе ап, ші кь Валахіа аъ лъкрат, кът аъ врът ші кът с'аъ zіс маї ап сас, чі тот ампръ ачеста ап с'аъ апъкат ті de Белградъл din Сербіа, кът скріе Бокшаї[8]) кь 400,000 de осташі, dар ап zъdар; пентръ къ Белградъл фь апърат de Хъniadі чел вітеаz, кареле адеварат есте, къ аъ фост вredник de тоатъ лаъda, dаръ ті маї вredник ар фі фост de пь ар фі кътрат ачелеа каре ле скріе Ладіслав VI Краіъл Унгаріеї ап хрісовъл съъ чел дінтъіа zі а лъй Апрііле din анъл 1457 dат, кареле се афлъ ла Праї[9]), zікънd: „Пре Воевезії пострі аї Валахіеї ші аї Молдовеї карії пожъ ті кръітеї поастре аъ фост кredінчошї, пре унії і-аъ оторжт, пре алцій і-аъ тъzъліт, ші аъ пъс пре алцій ап локъл лор, ка съ'ї фіе лъй обліgацї.“

Dъпъ че аъ апвінс Іоann Хъniadі пре Махомет II, ла Белградъл din Сербіа пь тълт аъ трът, чі аъ търіт ап Zемлін ап 10 Септетъріе din анъл de акът 1456, de унde с'аъ dъс ап Белградъл din Арdеал, ті с'аъ астръкат ап бісеріка чеа de ел zідіт аколо[10]).

Лъсат'аъ Іоann Хъniadі доі фічіорї dъпъ сіне, пре Ладіслав ші пре Матіа, апоі Краіъл Унгаріеї, чел маї вестіт маї вьртос ампре Унгърї. Лъй Ладіслав пь біне і с'аъ ампътъмплат сфършітъл віецій, пентръ къ тергънd Краіъл Ладіслав ал VI съ вадъ Белградъл din Сервіа, аъ dъс кь сіне пре Улрік Комітъл Цілеї, кареле лї ера ункіъ de пе тътъ (къчї ера вър прітаре[11]) кь тътъ-са Елісавета) ші пре Краіъл ла тоате, релеле ал ландетна, ампротівіндъсе пъръреа лъй Іоann Хъniadі. Улрік ачеста вреа съ потоапъ ті пре фіії лъй Іоann Хъniadі, карея сітціндъо Ладіслав фііъл лъй Іоann Хъniadі чел маї таре п'аъ ацептат съ'шї пліпеаслъ воіа Улрік чі л'аъ тъіат ап Белградъл din Сербіа ап лъпа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лві Noemвріе din anвл ачеста 1456. [12]) Подлвшani zice: „Mathias quoque assiliens jam pene examinem Ulricum confodit, Матіа дпкъ сърind кънd тръцеи de тоарте Влрік л'аѣ стрълвпс.“ Че с'аѣ дптъмплат апоі кв фііі лві Хвniadi, воіѣ арѣта de ачі дпаinte.

[1]) Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae Tom 1. p. 602. [2]) Cromerus Lib. 23. p. 357. [3]) Leonhardus Gorecius in Descriptione belli Ivoniae p. 15. [4]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 173. [5]) Chalcocondilas Lib. 9. [6]) Abrahamus Bzovius in Hist. Eccl. ad ann. 1463. No. 27. [7]) Anonimus Valachicus cap. 44. [8]) Bakschay p. 923. [9]) Pray in Hist. Reg. Hung. tom. 2. p. 341. [10]) Thuroczius f. 274. Bonfinius f. 495. Bakschay l. c. [11]) Hauer Reg. Hung. Period. 290. No. 14. nota q. [12]) Thuroczius f. 275. seqq. Ranzanus f. 390. seq. Bonfinius f. 495. seq. Sigler f. 60. Timon f. 67, [13]) Podlusani p. 314.

Анвл 1457. Краіѣл Ладіслав VI дп лвна лві Noemвріе din анвл трекѣт сѣвт цівръмѣнт фъгъдвіце Елісавеtеі въдвві лві Іоann Хвniadi, къ ва іерта пре Ладіслав фііѣл еі пентрв вчідереа внкѣлві съѣ Влрік Комітвлві Цілієі; дрепт ачееа Ладіслав кв фрате съѣ Матіа фъръ фрікъ аѣ петрекѣт пе Краіѣл пънъ дп Бвda, вnde aцівпгънd Краіѣл'шіаѣ вітатѣ фъгъдвінца, ші прinzмnd пре амъndoі Корвінїї і'аѣ пвс ла дпкісоаре, ші лві Ладіслав і-аѣ тъіат капвл dвпъ треі zиле[1]). Despre каре траџедіе аша скріе Кромер[2]): „Дп анвл 1457 Ладіслав фііѣл лві Хвniadi пентрв вчідереа лві Влрік Комітвлві Цілієі врѣшташвл съѣ с'аѣ педепсіт кв тъіереа. Матіашѣ фрателе лві, кареле ера маі тік de върстъ, прinzмndвсе dимпревнъ кв Іоann Епіскопвл Оръзіі Марі, ші кв маі твлцї боіерї de фрвнте с'аѣ dвс дп Бечіѣ de Краіѣл Ладіслав (VI), ші с'аѣ арвнкат дп темніцъ. Мвта лві Ладіслав ші а лві Матіашѣ твіере іпітоаѣ, фііnd, пе с'аѣ dат ла плъпс ші ла ваете чі аѣ прінс арте асвпра Краіѣлві, ші dін [illegible] ші маі маре ар фі черкат, къ ар фі кіемат пре Тѣрчі дптрв аџівторіѣ, de пе с'аѣ ар фі ашezат вніі dintре боіерії чеі маі de фрвнте.“ Panzan[3]) скріе, къ дп пвцін аѣ стат лвкрвл, de пе с'аѣ скълат тоцї боіерії. dаръ маі алес Арделенії асвпра Краіѣлві Ладіслав, пентрв фечіорії лві Хвniadi, пентрв ачееа с'аѣ ші кърат Краіѣл ла Бечіѣ. Dвпъ че с'аѣ dвс Краіѣл Ладіслав VI ла Бечіѣ, Елісавета въдва лві Іоann Хвniadi кв фрате съѣ Міхаіл Сілаџі de Хорогсег, Комітвл Тімішоареі, Банвл Маковълві ші Къпітанвл Белградвлві din Сербіа, аѣ ші дпчепѣт шіе а'шї къщіга претепї. Дрепт ачееа Сілаџі прін Хрісоввл съѣ кареле л'аѣ dат din Сіпавереш, а треіа zi de Рвсалеле din анвл 1457, ші се афлъ ла Корnidec[4]), аѣ дптърпат лві Ладіслав de Наџівевлцеш Маџістрвлві Кълчеарілор кръещї, ші лві Бенедікт Вереш de Фарапш сателе Бъчеардеа, Опака. Філіпішвл Внгвреск ші Філіпішвл Сесеск, каре ле скімбасе кв Іоann Хвniadi. Ачелаш Сілаџі кв сорв-са Елісавета прін Хрісоввл, каре л'аѣ dат din Тімішоаръ дп 13 Івліе din анвл 1457, ші се афлъ ла Феіервагі[5]), іаръшї аѣ дпноіт алліанца кв Папкратіе din Съптѣ Міклош, прекѣмѣ о фъквсе Іоann Хвniadi дп анвл 1444. Пентрв алліанцеле ачестеа ші алтеле, каре пе ле щіѣ, гъndesк еѣ, — къ с'аѣ порніт маі таре Краіѣл Внгаріеі Ладіслав VI, саѣ Постхвмвл, de аѣ dат Ротънілор din Банат прівілеціонвл, каре се афлъ дп Dіпломатѣріле Внгаріеі[6]), ші сънъ аша:

„Noі Ладіслав din міла лві Dвmnezeѣ Краіѣл Внгаріеі, Бохеміеі, Далмаціеі, Кроаціеі ш. ч. Dвксвл Австріеі ші Стіріеі, Мархіонвл Моравіеі ш. ч. фачемѣ дпщіінцаре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

прін рънdъл ачестора, тътърор, кърора се кувіне, кът къ ноі ші пентрв вті.літъ рвгареа кредінчошілор пострі а лві Міхаіл пвмітвлві de Тетешхелі ші а лві Стефан фіївлві лві Cinman din Боziaш, чеа дп персоанале ші кв пвмеле лор, ші але челорълалці тътърор повілілор, кепезілор ші але алтор Ротъні din цінътърі.ле Логожв, Шебеш, Міхалd, Халташв, Крастопір, Борza, Коміаті ші Іллika пвміте, Мъріреї (сав Маіестатеї) поастре dатъ, ші сокотind кредінчошіріле ші вредпічііле кредінчоаселор слвжбелор тътътор повілілор, кепезілор ші Ротъпілор ачелора, кв каре еї пв пвтаї Краілор Вигаріеї челор de din 'наінтеа поастръ, чі ші поао пре сіне с'ав фъкът плъкві, ші маї алес пентрв ачееа, пентрв къ фііnd еї пвшї дп марціпіле кръітеї поастре спре пъzіреа ші апърареа вадврілор Двпъреї дп контра деселор пъвъліріlор Тврчілор (карії ав обічнвіт дп партеа ачееа сав а пръda кръітеа поастръ, сав а робі пре лъквіторії цереї поастре, неосебind вързта сав партеа бърбътеаскъ de ла чеа фетеаскъ) пв се дпфрікошеазе а'ші свпвне дптъмплърілор порокълві персоанеле, вапвріле ші тоате аверіле сале. врънd ші ноі а ле респлъті, тоате Прівелеціоанеле пвміцілор повілі Ротъпещі ші Кепезі. деспре орі че слобозепії, прерогатіве ші къdінце с'ав dат лор, ка ші кът с'ар квпрinde дп ачесте кърці але поастре din кввънт дп кввънт ле прімім ші дптърім (dаръ свбт кondіцііле, гревъцііле ші слвжбеле свпт каре с'ав dат лор de ла Аптечесорії пострії Краіі Вигаріеї) кв пвтере Кръіеаскъ пентрв пвміції повілі Ротъпещі, Кепезі, ші чеіалалці Ротъпі чеї de акът, ші чеї вртъторі de апврареа ші фъгъдвім, къ пре еї пре тощі ші пре фіеще-кареле dintre дъпшіі, прекът пре чеї маі марі, аша пре чеї маі мічі, дї вом сквті ші цінea дп тоате слобозепііле, прерогатівеле ші къdінцеле ачелеа але лор. Ші ка ачеіашї повілі Ротънещі ші Кепезі вnindвсе дптре сіне кв атъта шаї віпе съ поатъ фаче ші de ачі дпаінте слвжбеле поастре ші але Кръшеї поастре, ат орънdвіт ка de ачі дпаінте дптрв ачеле опт цінвтврі нічі о тошіе съ dървім кбіва, фъръ пвмаї ачелора, карії се вор вedea а фі вредпічі пентрв слвжбеле сале, ші ачеле опт цінвтврі пв ле вом despърці de ла олалтъ, нічі вом dърві вр'вnвл dintр'жnселе кбіва, чі ле вом цінea ла олалтъ nedespърціте пре сата С. Коропеї Кръітеї поастре, прекътв ле аv цінвт ші Краіі чеї dinaintea поастръ. Ба цінвтвл Коміаті, каре ле с'ав фост зълоціт лві Іоann Хвniadi (кареле ав фост dвпъ ачееа гвбернаторів Вигаріеї) прін преа дпсеріпатвл Прінцвл Dominвл Сіціствnd Дмпъратвл Romanілор ші Краівл Вигаріеї, ші се zіче а фі фост рескътпърат прін лъквіторії dintр'жnсвл. їаръші дл дтпревпът кв челелалте шепте цінвтврі орънdвind, ка съ фіе цінвтвл Коміаті dintre челелалте, ші съ аївъ вп прівілеціоп кв дъпселе. Преste ачестеа дпгъdвім пвміцілор Новілілор Ротъпещі ші Кепезілор, ка пре dъпшіі алтвл съ пв'і цівdече, фъръ пвмаї Комітвл лор, кареле се ва пвпе din тітпв дп тітпв, кв акървіа цівdекатъ de пв се вор дпdествлі, се поатъ тжпа кавселе сав пжріле сале ла цівdеле кърцій поастре, сав ші dпаінтеа поастръ. Маї воім преste челе zіce, ка Комітії сав Віце-комітії лор, карії вор фі din тітп дп тітпв, дп швгвбіпї ші вірнагврі сав nedence, съ пв кътеze а лва de ла чеї дпвіпшї каї, арме ші алте лъкврврі алтмінтрелеа,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фъръ de ва фі de, фаць ші солгъбіръл (цізделе боіереск) Ромъпілор ачелора. Маї пре ъртъ пре пъмінтіі повілї Ромъпещї ъї прітім ші сокотім дп пътерл повілілор челор адевъраці din кръітеа поастръ, скътіпдъ'ї пре еї, ші тоате кънъріле лор de тоатъ dapea ші трібътл ші ал постръ ші ал алтора, пічі съ'ї поатъ чіпева — — орї ънde а'ї пъпе ла аріще, сай а'ї цізdека пре еї, сай пре сънъшіі лор, сай а'ї сілі съ стеа дпаінтеа алтора цізdекъторї, чі de кътва ар авеа чіпева чева дмпротіва пъмінцілор повілілор Ромъпещї ші а кепезілор сай а сънъшілор лор, ачела ачеea съ о черче асъпра сънъшілор повілілор ші а кепезілор дпаінтеа Комітілор лор, карії de вор фі лепеші дп фачереа dpeптъцієї, съ се штіе кавса дпаінтеа цізdекъторілъл кърції поастре, ші de ва фі лепеш ші ачеста, дпаінтеа Маіестатеї-Поастре съ віпъ лъкрл, ші і се ва фаче dестл dънъ лецї. Дптръ акървіа лъкръ потеніре ші търіте de апъръреа ат dat картеа ачеаста печетлъітъ кв чел секрет печетпік ал постръ, кв кареле пе фолосім ка Краіл Ънгаріеї. Dat дп Bienna дп zioa тъіереї капълї Ботезъторілъл Іоапп дп апъл Domпълї 1457. Іаръ ал кръітілор поастре а Ънгаріеї 18, а Бохеміеї 4."

Фрътос прівілеціон есте ачеста, даръ цінесе, аї ба, сънъпъ Ромъпії чеї din Банатъ. Еї цій къ Domniile din Банат каре шаї 'наінте аї фост пътаї але Ромъпілор, не вретеа теа ле аї кътпърат кв банї гата Ънгърії, карії аї ші авът къdinцъ, Немції, Таліепії, Артепії, Гречії ші алте неатърї стръіне, карії апої п'аї domnit, чі аї тірънit престе тішеї Ромъпі!!

Дп Бъda локъind еї, тълцї oamenї дпвъцаці т'аї дптребат че феліі de відіганіе аї фост маї de тълт Кепезії Ромъпілор? Еї ле ат ръспъпс, къ пътеле ачеста Кепез л'аї дат Ромъпії пострії de ла Пацінакї ші de Комапї, despre карії ат ворвіт ла апії трекъцї, ші кът ті се вede, аї фост Кепезії, къпътепііле сателор ші але цінътърілор. Dintrъ'ън diплomат ал Съптълї Стефан дптъіълї Краіълї Ънгаріеї, карele се потепеще дп Хрісовл лї Кendereш de Малотвіz, чел дп апъл 1445 din Сігетл Маратърешълї dat, ші de Kopnidec[7]) adъc, ат дпвъцат къ Съптл Стефан I аї дървіт de врік сатл Віша din Маратъретъ кв дптрег отарл ші тоате фолосъріле Кепезілор Ромъпещї лї Неквіле ші лї Padomep. Іаръ din Diплomatъл Краіълї Ънгаріеї Лъdовік I, чел din апъл 1366, карele їаръш de Kopnidec се adъче[8]) се вede, къ Кепезії аї фост de doъ феліърі, ънії се пъпеа Кепезї de Краіъ пріп кърцї, ші ачещіа се пріітеа търтърії ка ші повілії, алції се алецеа de nopod сай ърта пъріпцілор съї, ші ачещіа dакъ пв се дптъріа пріп кърцї de ла Краіл, патрв фъчеа кът фаче ън повіл сай боіеріъ къчї процїі опт фъчеа ън повіл.

Карele ціе маї тълте despre Кепезї, дпвецетъ ші пре тіпе, къчї бакърос дл воіъ аскълта. Акъта тъ дпторк ла Історіа din апъл de акът, каре аіша терце маї дпколо.

Ладіслав VI сай Постхътл din Бечіъ с'аї dъc дп Прага, се цінъ пъптъ кв о Прінцінесse din Галліа, чі фъръ de порок аї фост, пептрв къ аї търіт дп Noeмврie din апъл 1457, токта атънчі кънd се фъчеа пъпта, ші дптрв ачеea zi, дп каре цізрасе дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

анвл треквт, къ ва іерта пре Ладіслав фечіорвл лві Хвніadi, адекъ дп 22 саѣ 23 de зіле але лві Noemвріе, дп вірстъ de 18 anї [9]).

[1]) Thuroczius f. 278. seqq. Ranzanus f. 392. Bonfinius f. 497. seqq. [2]) Cromerus Lib. 23 p. 358. [3]) Ranzanus f. 393. [4]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 187. [5]) Carolus Fejervari in Analectis. tom 7. Nro. 18. [6]) Diplomatarium Bibliothecæ Regnicolaris. tom. 13. [7]) Cornides Mss. Dipl. tom. 7. p. 203. [8]) Idem Cornides ibidem. tom. 2. p. 62. [9]) Bonfinius f. 500. Thuroczius f. 282. Ranzanus f. 393. Ens p. 146. Pistoris f. 769. seqq.

Анвл 1458. Двпъ че аѣ мвріт Краівл Вигарієї Владіслав VI Міхаіл Сілаџі кв сорвса Елісавета вѣдква лві Іоанн Хвніadi ші маї таре аѣ вънат пріетепшвгвл боіерілор челор маї пвтерпічї din Вигаріа, пвмаї ка съ поатъ фаче краіѣ не Матіашѣ Корвінвл, фіївл чел маї мік ал лві Іоанн Хвніadi, пре карелe din порвнка Краівлві, пънъ дпкъ п'аѣ фост мвріт, дл двсесе роб дп Прага, свнт Комanda ші гріжеа лві Георгіе Подіебрад Гвбернаторівлві Бохемієї [1]). Ші ка съ'ші добъндеаскъ скопвл чел доріт, дптъіашї датъ аѣ фъквт паче ші алліанцъ de пліn кв Ладіслав Гара Палатінвл Вигарієї ші кв Александріна мвіереа лві свнт кондиціile ачестеа: ка Палатінвл, кв чеї че џінѣ de дънсвл, съ стea дптрв аџівторіѣ, ка Матіаш Корвінвл съ се алеагъ Краіѣ, іаръ Сілаџі ші Елісавета димпревнъ кв Матіашѣ Корвінвл се іарте пре Ладіслав Гара ші пре Александріна, къ аѣ фост прічінъ, de с'аѣ тъіат Ладіслав Корвінвл; ші Матіашѣ, двпъ че се ва алеце Краіѣ Вигарієї, съ іеа пре фата лор мвіере шіе, преквт тоате се квпrind дп Хрісоввл лві Міхаіл Сілаџі ші ал Елісаветеї вѣдвеї лві Іоанн Хвніadi, каре л'аѣ печетлвіт кв доаъ печеџї дп Ceredin пе ла Бобостеазъ din анвл 1458 ші се афлъ ла Георгіе Лакіч [2]). Дп сфършітвл Хрісоввлві ачі адвс маї мвлџї се пвпеск, карії аѣ фост вна кв Ладіслав Гара дп двідереа лві Ладіслав Корвінвл, пре карії тоџї і-аѣ іертат Сілаџі кв сорв-са Елісавета, пвмаї ка съ фіе пентрв алецереа лві Матіашѣ Корвінвл. Дптре чеї че с'аѣ пвміт дп сфършітвл Хрісоввлві маї свс зіс, аѣ фост ші Стефан фіївл лві Пóсе de Zeep, дпкъ доаръ чел маї лотрв, кв карелe ачелашї Сілаџі аѣ фъквт осевітъ алліанцъ дп Пеща, Марџі дпаінте de 25 de зіле але лві Іанвaріе din анвл 1458, адекъ токта свнт адвнареа, дп карea с'аѣ алес Краіѣ Матіашѣ Корвінвл, прекът аратъ хрісоввл лві Сілаџі чел de ла Капрінаї [3]). Леспе і-аѣ фост аша дарь лві Міхаіл Сілаџі а фаче, ка пре непотвл съѣ Матіашѣ съ'л алеагъ Краіѣ дмпротіва комітілор Цілеї, ші дмпъратвлві Фрідерік III, карії ашіндереа ръвпea крътеа Вигарієї [4]). Пентрв къ пре боіерії чеї маї пвтерпічі і-аѣ дтвлънзіт кв алліанцеле, квт с'аѣ зіс, іаръ пре чеї маї славі і-аѣ дпфрікошат кв челе 20,000 de осташі, карелe адвсесе кв сіне din Арdeал, ші кв фврчіле, карелe ръдікасе дп къмпвл Ракошѣ de лънгъ Пеща [5]).

Алегъндвсе Краіѣ Матіашѣ Корвінвл дп лвна лві Іанвaріе din анвл de аквт [6]), дп вірстъ de 15 anї [7]), саѣ дп вірстъ de 17 anї [8]), Міхаіл Сілаџі дндатъ аѣ дпщіінцат пе Георгіе Подіебрад аквта Краівл Бохемієї [9]) деспре алецереа лві, карелe дндатъ аѣ скос пре Матіашѣ din прінcоаре, ші пвпъндвл кв сіне ла масъ, і-аѣ спвс вестea, ші л'аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рвгат, ка съ се късътореаскъ кв Екатеріна фата са, пре кареа о аў ші лват Матіашъ твіере ші ан анвл вііторіў 1459; чі двнъ тоартеа фетеї Палатінвлвї Ладіслав Гара. прекът търтврісеще Бонфініе [10]), ші ціне Хрісоввл лвї Сілаџі чел de ла Лакіч, че с'аў adвс маї ан свс. Хрісоввл ачеста de л'ар фі четіт Ханер [11]). нв с'ар фі тірат, че ансатнъ кввінтеле лвї Бонфініе din локвл ла пътървл 10 adвс, quum post mortem prioris sponsae, filiae Georgii Bohemiae Regis, nuptiae instarent, adекъ двнъ тоартеа логоднічеї чеї dінтъіў, апропіindвсе нвнта фетеї лвї Георгіе Краївлвї Бохеміеї.

Четіторіле вине, доаръ нв те веї скърві de'ці воіў спвне ачі вн лвкрв despre карелe так алцї авторі. Історічіі Внгвреці твлт ворвеск despre Ioann Корвінвл фіївл Краївлвї Матіашъ I, despre карелe ші еў воіў кввънта ла локвл съў, ші скріў, къ аў фост фечіор de двнъ гард Краївлвї Матіашъ пъскът dінтр'о Внгвроаїкъ; Внгвроаїка ачееа оаре п'аў фост фата Палатінвлвї Ладіслав Гара? ал къреіа фечіор, біне къ дънса аў нвтът фі не леце квнвпатъ кв Краївл Матіашъ, п'аў нвтът врта тътъне-съў, пентрв къ ачеста дпкъ п'аў фост дпкоронат Краіў Внгаріеї, кънd л'аў фъкът, ші ла Внгврі орі че фаче Краївл маї 'наінте de дпкоронареа са, петіка ацівпце. Пілдъ ка ачаста почіў adвче ші din Авгвстъ каса Австріеї; къчі алдоілea фечіор ал дмпъръtесеї Маріеї Тересіеї Карол, карелe аў твріт дп тінъръ вързтъ, обічнвісе а арвпка фрате-съў челвї маї таре лвї Іосіф II, челвї лъвdат, къ ел Іосіф II-леа есте пъскът маї 'наінте-de а се дпкорона твтъ-са Кръіеасъ Внгаріеї, ші dрепт ачееа лвї нв і се кade Крънтеа Внгаріеї. Даръ еў тъ дпторк ла фірвл Історіеї.

Фіінd къ Матіашъ Краївл, прекът с'аў арътат маї свс, ера дпкъ тінър, цеара і-аў dат твтор пре Внківл съў Міхаіл Сілаџі, карелe л'аў ші ръскватпърат de ла Краївл Георгіе Подіебрad, ші л'аў dвс дп Бвda [12]). Дптрв ачееа ачелашї Сілаџі трвпвл лвї Ладіслав Корвінвл дпкъ л'аў despronat de ла фврчіле din Бвda, ші dвкъndв'л дп Бълградвл din Ардеал, л'аў астрвкат лънгъ татъ-съў Іоann Хвніadі [13]). Даръ Матіашъ Краївл нв біне аў ръсплътіт лвї Міхаіл Сілаџі пентрв тоате ачестea прекът аратъ Хрісоввл лвї каре се adвче de Корnidec [14]), din Архівл Сібіівлвї de съвт нътървл 192 ші свпъ аша:

„Матіашъ din шіла лвї Dвmnezеў Краївл Внгаріеї, Далшаціеї, Кроаціеї, ш. ч. Бъгторї de сатъ ші дпцелепці бърваці, кредінчіошї повъ adевърат плъквцї. Къ ноі пентрв кввіоасе прічіні, каре кв врете ві ле вом спвне, ам прінс не фрателе пострв търітвл Міхаіл Сілаџі комітвл Бістріцеї ші л'ам нвс ла дпкісоаре, кредінчіошіреа воастръ съ шіе, къ din ввпъ ші dіреаптъ прічіпъ с'аў фъкът тоате. Іаръ ноі повъцвіndвпе Dвmnezеў марџініле ачестеа а ле Крънтеї поастре ле вом орънdві. Чі воі дптрв ачееа съ авецї ввпъ гріже de четъціле поастре. Dат дп Nandop алва Dвmінекъ двнъ 4 Октомвріе 1458. Ші есте тітвлвл dінафаръ: „Твтврор ші фіеще-кървіа Сас din шепте ші доvъ скавне съсещї din Ардеал Шеїка ші Mediaшъ, кредінчіошілор повъ adевъраці плъквцї.“ Іатъ че аў лвкрат Матіашъ Краївл Внгаріеї токта ла дпчепвтвл Domніеї кв Твторвл, внківл ші фъкторівл съў de біне, Міхаіл Сілаџі, чі аша есте фіреа Ромънілор ачелора, карії din петіка анвкъ ла чева.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ачелашї Міхаіл Сілаџі маї ынаінте de a се прinde, ва doaръ маї 'naінte de a adъче пре Матіашъ Краївл ын Бъda, аша скріе Сібінепілор ынтръ ал кърора Архів се џine Епістола лъї: „Am ынџелес кът аџї dat вої прічінъ прin zавістіile noастре Лътinатълъї Прінџълъї Влad Bodъ, Domnълъї цереї Мънтенещї, de в'аъ venіт воъ преа мълте реле шї пагъве каре воъ ві ле ынтъмт. Чі фііnd къ noї am скріс шї пъмітълъї Bodъ прin алте кърџї але noастре, ка ел съ вь dea паче шї odіхнъ: пентръ ачееа воъ ынкъ въ порънчім, таре ті въртос прin рънdъл ачестора, ка, de кътва аџї фъкът вр'о стръмбътате ті пагъбъ оатенілор саъ свиншілор лъї, съ о ындрептаџї, шї къ ел съ въ ынпъкаџї, шї de ачі ынаінте, къ ел шї къ оатенії че се џin de дъпсъл, съ тръіџї лінї шї пачінічі; алтмінтрелеа съ щіџї, къ de вещї маї ындръсні a фаче чева лъкръ поъ ын контра лъї, пе вот аџіста маї мълт, нічі вот мълкъті маї мълт лъкръл, шї апъра пре воі. Dat ын Бъda Марџї ын a патра съптъмънъ a пъреасетеї din анъл Domnълъї 1458.“ Din кєвінтеле ачестеа a ле лъї Сілаџі поџї кълеџе, къ Сасії din Сібііъ аъ фост прічіna, de Владіслав V, Domnъл Валахіеї аъ фъкът ачелеа ын анъл de акът, каре ле скріе despre дъпсъл Бzовіе [15]), zікънd: „Ачеста ынтрънd ын џінътъл Сібіілъї мълте сате пліne de оатенї аъ арсъ, шї dъкънdъ мълџіme de робї ын Валахіа, і-аъ трас ын цапъ.“

Despre Молdова скріе Міron Логофътъл [16]) zікънd: „Dънъ doї анї аї Domnіеї лъї Петрє (V) Aron, (къnd аъ domnіт a doaъ-oaръ dънъ Александрє II) ръdікатъ-с'аъ din цеара Мънтенеаскъ Стефан V Bodъ, фечіоръл лъї Bogdan II Bodъ къ мълџіme de оасте Мънтенеаскъ, шї din цеаръ adънатъ, шї сілінd пре скавнъл Съчеавеї, і-аъ ешіт ынаінте Петрє (V) Aron пе Сіретъ ла Dолцещї ла Тіna, шї с'аъ ловіт ын zіoa de Ціоїmарї Апріліе 12 (din анъл 1458), шї аъ ынфрънт Стефан V пе Петрє V Aron; чі ачеста пе с'аъ лъсат къ атъта, чі de поъ с'аъ бълвчіт шї с'аъ ловіт къ Стефан V ла Орвік, шї іаръшї аъ ісбъndіт Стефан V. Мъкар къ скріъ Хроніčіле Молdовенещї, къ аъ прінс пе Петрє V Aron шї л'аъ оторжт Стефан V, dаръ пе е adевърат, къčі Хронікарії Летещї апріат скріъ, къ Петрє V Aron, аъ скъпат ын цеара Лешеаскъ. — — Dънъ че аъ ынвінс Стефан V, пе Петрє V Aron, с'аъ стрінс боієрії церії марї шї мічї, шї алтъ кърте мъреатъ dімпревнъ къ Теоктіст Мітрополітъл шї къ мълцї кълъгърї ла локъл че се кіамъ Дрептате, шї къ воіа тътърор аъ ръdікат Domn цереї пе Стефан V, шї вngънdъл пе Domnіе Теоктіст Мітрополітъл, аколо аъ лъат Стефан V стеагъл цереї, шї аъ терс ла скавнъл цереї ын Съчеава. Къноскътъ-с'аъ ындатъ ла ынчепътъл Domnіеї Стефан V, къ маї мълт ва фі плекат спре ръсвоіе de кът спре паче, пентрє къ ындатъ аъ dat оцілор сале стеагърї, Хоdноцї шї Кърітанї.“ Ашішdереа скріе преа вестітъл Енгел [17]), карele шї ачееа ынкъ о мъртъріcеще, къ Стефан V domnінd de ла анъл ачеста 1458, пънъ ла анъл 1504, Молdова ла атъта о аъ adвс, de съпгъръ аъ стъпъніт фъръ de кліептела къіва.

[1]) Ranzanus f. 395. seq. Bonfinius f. 504. [2]) Georgius Lakits in Adversariis Dipl. [3]) Kaprinai in Historia Diplomatica Part. 2. p. 118. [4]) Foresti nel tomo quarto del Mappamondo Istorico Libr. 11.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[5]) Idem Forești l. c. [6]) Decr. Michaelis Szilagyi in Corp. jur. Hungar. Part. 2. f. 115. Thuroczius f. 283. Pistorius f. 770. seq. Han. par. 192. Timon f. 68. [7]) Ranzanus f. 396. Timon f. 64. [8]) Bonfinius f. 509. Pistorius f. 771. Author Vitarum Regum in corpore juris Hung. Part. 2. f. 118. [9]) Haner Reg. Hung. Period. 15. § 337. [10]) Bonfinius f. 524. [11]) Haner l. c. § 341. nota y. [12]) Bonfinius f. 510. Thuroczius. f. 286. Ranzanus f. 396. [13]) Thuroczius f. 285. Bonfinius f. 510. [14]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 66. [15]) Bzovius in Hist. Eccl. ad ann. 1463 N. 27. [16]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 24. [17]) Engel in antiq. Historia Moldoviae p. 131. 132.

Anul 1459. Mărind fata Palatinului Ladislau Gara cătr c'aŭ zic la anul trecut, Matiaşŭ Craiul Ungariei, în anul de acătr c'aŭ cătăturit, precătr mărtăcegie Bonfinie [1]), a doua-oară cătră Ecaterina fata lui Georgie Podiebrad Craiului Bohetiei, careia încă n'aŭ trăit fără nimai 4 ani că dăncul, şi aŭ mărit steagurile mai 'nainte de a ce încorona el.

Matiaş Craiul Ungariei Mercurĭ de dănă Rusalii din anul 1459, prin Diplomatul din Buda dat, carele se afla la Hevenesiŭ [2]), aŭ îngăduit, ca în Mănăstirea Cluşului, şi în Bacăŭ cătră târgă de ceară în tot anul; în Mănăstir la Sfintăgurie mare, ară în Bacăŭ la Sânziane, unde aŭ îngăduit cătră se facă şi târg de săptămână în toată Marţa.

În zioa de Sânvăcilie din anul 1459, acelaşi Matiaşŭ Craiul prin Diplomatul din Ceredin dat, carele se adăce de Kornidec [3]), dăruice lui Petru Plebanului din Martonfalău, şi Guvernatoriului Ambaţiei din Kerţ, crăroiei lui Elisaveteĭ şi nepoţilor Petru şi Eliia, Galtiul din Komitatul Albeĭ Ardealului.

Iară Ştefan V, Domnul Moldoveĭ, carele nepotru vitejia şi faptele lui nu în zadar c'aŭ numit dănă aceea cel Mare caŭ Bun, în anul de acătr aŭ dat Diplomatul care se afla la Doriel [4]) şi cănă aşa:

„Noi Ştefan Bodă din mila lui Dumnezeŭ Domnul Moldoveĭ închinăm prin rândul acestora înaintea tătăror, cărora se cuvine, de acătr, şi celor viitorĭ, că mărţii domni Andreiŭ Odobac Palatinul şi Căpitanul Russieĭ Generariŭ, şi Hriţco de Pomorzani Palatinul Podoliei şi Căpitanul Trembovilului, fiind trimişi cătră deplinitu patere, cătră cărţi de credinţă scrise nu pergament, şi pecetluite cu acăţate pecetea preaînseninatului Craiului Poloniei Domnului nostru celui preaslăvit ca Ambaşatorĭ cătră noi pentru toate răsboiele, sfădzile, prădzile, aprinsurile şi vărsările de sânge, care c'aŭ făcut între ţările Podoliia, Russia şi Moldova, aşa c'aŭ întrecut şi tocmit, ca toate sfădzile, răsboiele, prădzile, fărtăşagurile, aprinsurile şi vărsările de sânge de tot cu încete şi mai mult cu nu ce patre. Iară de se va întâmpla, ca oare-carele dintre Domnii caŭ lăcuitorii nemitei ţării noastre Moldovenescĭ cu fată cheva răŭ în Podoliia şi Russia cătră fărtul, prada, şi altă faptă rea, pentru aceea cu nu ce înoiască răsboiul, ci la otar' cu ce fată direptate de ne străcătoriul nuci dănă obiceiul cel veciŭ. Iară căte c'aŭ pătrat în sfada şi răsboiul de acătr, cu ce lase până la venirea Domnului nostru Craiŭ, caŭ în faţa Domnilor, carii ce vor trimite, la aceea prin Cerenitatea ca, fiind şi noi de faţă, ţinăndu-ne, ce na face destul direptate fiecine-curgia. Fărădăit mai încolo, cătră cetatea Hotinului (careia ce ţinea de Maria

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

въдява лъї Еліа I, прекът с'аў zic ла апїї трекуцї, таї алес ла анъл 1456) пъ о вот zърві, чі о вот лъса дп паче къ вата, че се ціпе de дъпса din zілеле челе векї, къ орашъл шї къ пескъітъл дп апа Нїстрълъї, шї вор пътеа еші локъіторії ла требіле сале, шї вот дпгъдъі съ се дъкъ дп орашъ лепле, къте вор фі de лінсъ. Фъп, шї алтеле de каре вор авеа оп, нефъкънd врео сілъ, шї пелъънd чева de ла чінева къ пътереа. Пре пегуцїторї, солї шї орї че фелїў de оатенї дї вот лъса съ теаргъ шї съ треакъ къ лъптріле, пътаї вата чеа обічнъітъ лъънd de ла дъпшії. Іаръ de ва вътъта чінева dintre чеї din четатеа Хотінълъї пре вр'ън сънъс ал постръ din цеара Молдовеї, вот дпцііпца пре пъмітъл Палатінъл Хріцко пріп солъл постръ, съ факъ дрептате. прекът дї есте порънчіт. пъпъ че вот дпцііпца пе преаслъвітъл Краіъл постръ. Чі дптръ ачееа, саў стънd ачестеа аша, Петръ Водъ съ пъ зъбовеаскъ дп Хотін, нічі съ кълъреаскъ. саў съ'л черче дп персоапа са, нічі съ локъіеаскъ таї апроапе de кът дп Смотріч, de Молдова, пъпъ ла дпцііпцареа Домнълъї Краіълъї постръ. Фъгъдъім шї Домнілор Ромънілор, карії din дпвоіреа Маіестатеї кръіцї слъцескъ лъї Петръ Водъ, къ ле вот дптоарче бъпъріле челе пъріптещї шї дрепте, шї'і вот чінсті дъпъ вреднічііле лор. Фъгъдъім къ пре пегуцъторї дї вот лъса съ теаргъ, треакъ, зъбовеаскъ шї іспръвіаскъ тоате требіле сале дп тот цінътъл Молдовеї, плътінd вата чеа обічнъітъ. Фъгъдъім таї пре ъртъ, къ пъ пе вот ліпі de алте пърцї, нічі вот авеа дтпрежпъ къ цеара Молдовеї алт Домн, фъръ пътаї Домнълъї Краіъ, шї кръітеї Полоніеї вот слъці, шї вот шерце дптръ аціворіъ дп контра пъгъпілор, de че съ фереаскъ Дъмнезеъ, кънd ва фі оп. шї venind Домнъл Краіъл дп пърціле Рессіеї, прекът пе вот дптокті, ла олалтъ тоате певътъмат ле вот цінеа сънт кредінца, чінстеа шї ціврътъпътъл постръ. Шї Домнъл Краіъл требъе съ пе їъбеаскъ шї апере пре noї, ка пре сънъсъл съъ дъпъ обічеїъл чел векіъ. Пріп пътереа ачестора, каре с'аў дптъріт къ печеціле. а поастръ, а Домнълъї Валах, а Домнълъї Доброч, Капчеларіълъї (саў Логофътълъї) постръ, а D. Алб Спътарілъї, а D. Лазар Магнъ. а Dom. Тома Лохінda, а D. Кънтъ, а D. Бохтъ. а D. Сахес Спътарілъї постръ, а D. Столнік, а D. Боіерап Комтісълъї, а D. Лъско Годіцкі, шї а Домнълъї Олепет. Дат дп ржпа Нїстрълъї лънгъ сатъл Оверкіеловіце дп анъл 1459, Ціої дъпъ Пащі."

Din Діпломатъл ачеста поцї кълеце, къ пе Петръ V Арон, Полонії дпкъ л'аў фост ацівтат асънра лъї Стефан V; шї къ Міron Логофътъл, шаї адевърат скріе ла анъл трекът despre Петръ V Арон, декът Хронічіле Молдовенещї.

[1]) Bonfinius f. 524. [2]) Hevenessi Mss. suorum Tom. 5. p. 169. [3]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 7. p. 121. [4]) Dogiel in Codice Diplomatico Poloniae toa. 1. p. 602.

Анъл 1460. Міхаіл Сілаці вкіъл Краіълъї Бнгаріеї Матіашъ I, тъкар къ непотъл і-аў фост петълцътіторіў, дъпъ кът с'аў арътат ла анъл 1458, шї п'аў пріміт съ фіе сънт тътъла лъї, тотъш п'аў вітат фачеріле de біне а ле ачелора карії аў ръдікат ла Кръіте пре Матіашъ І, шї таї алес а лъї Ладіслав Гара, пентръ аї къръіа ърмъторі аў дат Хрісовъл че се афлъ ла Лакіч [1]), шї съпъ аша:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Noĭ Міхаіл Сілаџі de Хороссег Комітеле de пэрэреа ал Бістріцеĭ Гэверпаторіеле Ардеалеле, Бапеле Маховеле, ші Кэпітапеле чел маі маре ал пэрцілор Ѳнгаріеĭ челор din ціос, ш. ч. фачем дпцііпцаре прін ачестеа, къ адекъпdэне а тінте de претепшеґеле ші алліапца, каре леат фъкэт кэ търіґеле ръносателе Domпеле Ладіслав Гара Палатіпеле Ѳнгаріеĭ, ші сокотінd, къ dэпъ моартеа лэĭ лэтіпата Doamnъ Александріпа Dэчесса din Тессеп въdэва, ші Іов фіїеле ші Анна фата лэĭ кэ бэпэріле ші къdінцеле сале сънт дп тэлте прітежdіі ші лінсе, порніцĭ de евлавіа ші легътэріле поастре челе маі dінаінте ам цівdекат, не ам пэс дп інітъ ші фъръ de вре о дпdоіалъ ам фъгъdэіт къ врет фъръ de дпшелъчэне а'ĭ апэра пре еĭ, чінстеа, бэпэріле ші къdінціле лор, ші а ле претепілор лор, пъпъ кънd вом тръі, dэпъ пэтереа поастръ, дппротіва тэтэрор пемічілор лор, de орі-че стат ші треаптъ, ші деретъторіе вор фі, фіе еї din цеаръ, фіе стреіпĭ, репэпъпdэ-пе, de ва фі оп, ші капеле ші бэпэріле поастре, ші къ контрактеле ачеста пэрэреа дл вом цінеа фрънцеще, пелэънd дп сатъ клеветеле оатспілор челор ръĭ, ші'ĭ дпкредінцъм пре dъпшіĭ, къ пот вепĭ фъръ de фрікъ дп бэпэріле саў кэрціле ші четъціле поастре, а ретъпеа дптр'жнселе, кът ле ва плъчеа, ші а се dэче dintr'жнселе кънd вор вреа, ші претепіі ші сэпэшіі пострій съ аскэлте de еї ка ші de noĭ, каре тоате къ ле вом пліні прекэт с'аў скріс, ам фъгъdэіт ші фъгъdэім, цівръnd сэкт чеа маі маре кредінцъ крещінеаскъ, ші dънd ачестеа печетлеіте кэ печетеа поастръ ші пептрэ търтэріе кэ печеціле чінстіцілор дп Хс. Пъріпцілор ші Domпілор Іоапп Епіскопеле Оръзіі марі, ші іарэшї Іоапп алеселе ші дптъріт эле din Печі (саў чінчі Бісерічі.) Dat дп Соклош, Мэрцї дпаінте de 7 Апріліе 1460. “

Везї інітa чеа бэпъ а лэĭ Міхаіл Сілаџі! каре ле тот дптрэ ачест апў, (пэ дп апеле 1466 кэт вреа Бакшаї), с'аў прінс de Тэрчї; къчї zік Аппалії бісерічіі din Брашов [3]): „Дп апеле 1460 Дракеле Водъ дп 24 Авгэст аў прэdат Отлашеле, орашеле чел de пестe пъdэре. (Antesilvanum), ші Міхаіл Сілаџі се прінde de Тэрчї.“

Преа вестітеле Енгел [3]) ла апеле de акэт скріе ата: „Дп апеле 1460 маі вine дпаінте, къ Влad (V) ла Вартолотеіў, (дп 24 Авгэст) аў прэdат Dоміпіка Отлателе din цінэтеле Фъгърашеле.“ (Отлашеле есте эп сат десфътат дп цінэтеле dintре пъdэрі дптре Сібіў ші Меркэреа). Сітоп Масса [5]), каре токта не вретеа ачеаста аў тръіт, къчї аў тэріт дп апеле 1465, дпкъ скріе: „Дракеле каре кэ пэцін маі дпаінте тъсесе дп цапъ пре негэціторіі din Брашов, аў прэdат орашеле Отлашеле дп zіоа de С. Вэртолотеіў.“

[3]) Georgius Lakits in Adversariis Diplomaticis. [4]) Annales Templi Coronensis. [3]) Engel in antiq. Hist Valachiae Part. 1. p. 174. [4]) Haner Reg. Hung. Period. 15. §. 343. nota z. [5]) Simon Massa Chronico Ms. apud Engel l. c.

Апеле 1461. Ла апеле ачеста аша скріе Подеста [1]): „Дп апеле вртэторіў 1461, Сэлтапеле Махомет II, кэ ошіле din церіле гречещї аў трекэт дп Анатоліа, ші аў сэпэс шіе Кастатопа, Сепава ші Трабіconda саў Трапезэнтеле. De ако о дптэрпъпdэсе аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

zъковіт кътва тімпъ ѧп Odріѣ, dвнъ ачееа аѣ терс ѧп Валахіа (ѧп анвл 1462) ші пофтind съ се батъ кв Прінцвл Дракvла, Прінцвл аѣ фвціт поаптеа ѧп Vнгаріа, пре карелe прінzъndвл Матіашѣ Краіvл Vнгаріеї л'аѣ оторжт, іаръ Сvлтанвл аѣ квпрінс тоатъ Валахіа." Даръ грешеще ачі Подеста, пептрв къ пре Дракvла ачеста саѣ Владіслав V пв л'аѣ оторжт Матіашѣ Краіvл, фъръ пvмаї л'аѣ цінvт прінс маї мvлтъ време, квт се ва аръта ла апії вііторі. Форести [2]) ѧпкъ аша аѣ врвт а скріе ла анвл de акvм, чі аша атестекъ тоате, кът кввінтеле лvї пв съпт вредніче de але адvче ѧпаінте. — Петрв V Арон, прекvм мі се вede, ѧпкъ ѧп анвл de акvм аѣ трекvт din Полоніа ѧп Vнгаріа, къчі скріе Матіашѣ Краіvл [2]) кътръ оаре-чіне: „Ам ѧнцелес къ Петрв Воевода Молдовеї есте ла вої. Дрепт ачееа фііnd къ пої пептрв кввіоасе прічіні вакврошї л'ам авеа пре дъпсвл ѧп картеа поастръ, пре кредінчіошіреа воастръ въ черкът мі ѧндетпът, ка пе пvмітвл Петрв Водь кът маї кърvnd съ'л трімітеці ла пої. Ва фі ачеаста ла пої вовъ спре біне ші лvї спре мерцере ѧпаінте 1462." Нв пептрв алтъ чева вреа Матіашѣ Краіvл съ яібъ пре Петрв V Арон ла сіне, фъръ пvмаї ка съ тврвъре вріптр'жпсвл Молдова мі ел съ поатъ пескві ѧп тврвъре. Нв те міра, дрепт ачееа къ Стефан V Domnвл Молдовеї dвпъ ачеаста аѣ, пръdат Ардеалвл, квм се ва аръта ла локвл съѣ.

[1]) Ioannes Bapt. Podesta in Annalibus Turcicis ab ipso editis Part. I. cap. 11. [2]) Foresti nel tomo sesto del Mappamondo Istorico Lib. 2. Cap. 3-tio. [3]) Matthias Rex in Epistola ad incertum, quae est Part. 2. Ep. 37. inter editas.

Анвл 1462. Ръсвоівл каре л'аѣ авvт Махомет II, ѧп анвл de акvм кв Владіслав V Domnвл Валахіеї, сінгvр Халкоконділа л'аѣ скріс de атървптвл, даръ ел ѧпкъ местекъ лвкрврї de маї мvлці апї ла олалтъ. Еѣ дрепт ачееа ѧптре сетпвл осевіреї () воіѣ пвпе анвл, ѧп каре с'аѣ ѧптъмплат ла фіеще каре лвкрв, апої ла сфършіт воіѣ спвпе че zік ші алці авторі despre лвкврріле de ел скрісе. Аша даръ zіче Халкоконділа [1]): „Іаръ ѧп іарпа, каре врта (din анвл 146½) ѧп Одріѣ ръмъind Махомет II, кіема ла сіне пре Влад фііvл лvї Дракvла (саѣ Владіслав III) Повъцвіторівл Дакіеї, *Βλάδον τόν Δρακούλεω παῖδα Δακίας ἡγεμόνα*. Пептрв къ пе фрателе лvї чел маї тінър (пе Радvл IV чел фрvмос) ѧл авеа ла сіне (доаръ din анвл 1445), ші'л фолосіа ѧп фапте de рвшіне, цінъndв'л ла о масъ кв сіне. Чі маре пріче аѣ фост ѧптрв ѧпчепвт ѧптре Ѧмпъраташ ші првпкvл ачеста, кънd аѣ врвт ѧнтъіашї dатъ съ факъ кв ел dвпъ пъравvл Тврчілор. Къ dвпъ че с'аѣ ѧптврпат ѧп картеа Ѧмпъратеаскъ, л'аѣ свргвніт ла Карамапvл, пептрв къ маї оторжсе пре Ѧмпъратvл Ѧмпвпгъndвл кв савіа; даръ dвпъ ачееа с'аѣ фъкvт копкvбін Ѧмпъратvлvї, — чі dвпъ скvрть време (ѧп анвл 1456) Ѧмпъратvл аѣ dат Domnіа Валахіеї лvї Влad фрателvї првпкvлvї ачествіа, — каре лvт с'аѣ фъкvт Domnѣ, ѧпdатъ аѣ алес воінічї ѧптрартацї кв сvліце, ші і-аѣ орънdвіт пъзіторі лъпгъ сіне. Dвпъ ачееа аѣ кіемат пре воіерії чеї маї de фрвпте din цеарь, de карії се летеа, ка пв квтва съ се скоале асvпра, de с'ар мvта Domnіа, мі пре тоцї і-аѣ оторжт мі трас ѧп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

цапъ, пічї прѧпчілор, пічї тѫіерілор, пічї шерѣілор лор пъртіпіпdѫле. Атъта ѫчідере аѫ пъстрат бърбатѫл ачела, къть пѫ с'аѫ маї аѫзіт дптре оатепї. Пептрѫ къ ка съ се дптъреаскъ дп Прінціпатѫл Валахіеї, се зіче деспре дъпсѫл, къ дп скѫрг тімп ка ла 20,000 de бърбаці, тѫіерї ші прѧпчї аѫ оторжт, ші пре осташіі чеї фрѧтошї ші бѫпї, пре карії дї алесесе, съ фіе лъпгъ сіпе, і-аѫ дтѫогъціт din бѫпѫріле ачелора, пре карі-і оторжсе. Аша даръ дп скѫрт тімп бърбатѫл ачела фоарте таре дпоіре аѫ фъкѫт дп Валахіа. Преете ачестеа пре тѫлцї Ѫпгурї, деспре карії гъпdea, къ дптрѫ ачееа вор лѫкра, ка требіле Валахіеї съ кѫръ біпе, кѫ преа таре даре саѫ трівѫт і-аѫ дпкъркат пепъртіпіпd вр'ѫпѫіа. Гъпdіпd акѫта, къ Прінціпатѫл Валахіеї дестѫл de таре есте, с'аѫ сфътѫіт кѫп с'ар пѫтеа десбіпа de Дтпъратѫл: чі се тетеа de Ромъпії din Валахіа, ка пѫ кѫтва прічепъпd, къ вреа съ се десбіпе de Тѫрчї, съ адѫкъ пре Ѫпгурї дтпротіва са. Ачестеа аша се лѫкра. Іаръ дп іарпа ачееа (din апѫл 146 ½) къть аѫ аѫзіт ачестеа Дтпъратѫл Махомет П, фоарте с'аѫ тъпіат, ші аѫ тріміс пре Катаволіп скрііторівл кърцеї, *Καταβολινὸν γραμματέα τῶν Θυρῶν*, бърбат de чіпсте ші грекѫ, ка съ'л дпdемпе съ теаргъ ла Поартъ, къ de ва терце, ва dобъпdі таре граціе, ші маї тѫлте дарѫрі ші бѫпътъцї кѫ каре пѫ ва дптрече пре Дтпъратѫл, пѫтаї de ва рътъпea кredіпчіос. Іаръ лѫї Хатѫza че с'аѫ пѫтіт Іеракофор, *Χαμουζᾶ δὲ τῷ Ἱερακοφόρῳ λεγομένῳ*, карele ера Префект Bidiпkлѫї, і-аѫ порѫпчіт, ка пре аскѫпс de ар пѫтеа кѫ дпшелъчіѫпе фаче, съ dѫкъ пре Владѫ ла сіпе, къ'ї ва фаче лѫкра преа плъкѫт. Dрепт ачееа Хатѫza дпцелегъпdѫсе кѫ скрііторівл, с'аѫ пъръвіт дптрѫ ачееа, ка скрііторівл съ факъ de ціре къпd се ва дптѫрпа, ші'л ва петрече Владѫ; ші аша съ'л прindъ din леашѫл пѫс дп цеара лѫї. Аѫ ші дпцііпцат Катаволіп пре Хатѫza деспре тімпѫл къпd ва порпі дпапої, ші Хатѫza аѫ пѫс леашѫ лѫї Владѫ; чі Владѫ аѫ петрекѫт пре Катаволіп кѫ оатепї біпе дптрартацї. ші къzъпd дп лацѫ аѫ бірѫіт пре осташіі лѫї Хатѫza, ші прінzъпd пре тѫлцї дпкъ ші пре Хатѫza, дптъіѫ ле-аѫ тъіат тъпіле ші пічіоареле, апої і-аѫ трасѫ дп цапъ, ші пре Хатѫza л'аѫ трас дп чea маї дпалтъ цапъ. Dѫпъ ачестеа стръпгъпdѫ'ші оастеа ші трекъпd Dѫпъреа, дп ціпѫтѫл Дтпъратѫлѫї аѫ оторжт фоарте тѫлте тѫіерї ші прѧпчї; ші арzъпd тоате къте і-аѫ вепіт дпаіпте, с'аѫ дптѫрпат дп Валахіа.— — Аѫzіпd ачестеа Дтпъратѫл Махомет П, ш'аѫ стръпс тоатъ оастеа, ші дп прімъварѣ (din апѫл 1462) аѫ пѫрчес асѫпра Валахіеї. Се зіче къ оастеа ачеаста а Дтпъратѫлѫї аѫ фост фоарте таре, ші а доза кѫ търітеа dѫпъ ачееа, карea о адѫсесе асѫпра Царіградѫлѫї Дтпъратѫл ачеста.— — Оастеа ачеаста с'аѫ дтпърціт ла Філіпопоіѫ ші о парте аѫ терс пе пътъпт, алта пе тареа Neагръ пъпъ ла сѫокатѫра Dѫпъреї кѫ 25 de коръбіі марі, ші кѫ 150 de лѫдтре; de ачі пре Dѫпъре дп сѫс пъпъ ла Bidiпѫ, ші ѫпde ешіа din лѫдтре тоате ле ардеа. Арс'аѫ атѫпчї ші Бръіла търгѫл чел преа вестіт ал Валахіеї. *Βραΐλαβον πόλιν τῶν Δακῶν*. Маї тоате олателе цереї ачестеіа съпт de летп, пептрѫ ачееа лесне се апріпd.“

„Dакіі саѫ Мѫпtепіі аѫzіпd къ Дтпъратѫл терце асѫпра лор, прѧпчіі ші тѫіерілe ле

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аў аскѹнс, пре ѹпеле ѧп тѹнтеле Прасовў, пре алте ѧптр'ѹп орашў че'л ѧпкѹпцѣра ші ѧптъріа ѹп локў, пре челелалте ѧп пъдѹрі, —— Іаръ бърбацій ѹрта пре Повъцѹіторіѹл Владў, карele аў деспърціт оастеа ѧп доѹъ, ші о парте о аў цінѹт кѹ сine, чеалалтъ о аў тріміс ѧп контра Повъцѹіторіѹлуї Богданіеї чеї негре, *ἐπὶ τὸν τῆς μελαίνης Πογδανίας ἡγεμόνα*, (адекъ а луї Стефан V Домнѹлуї Молдовеї), ка съ'ї стea ѧмпротівъ de кѹтва ар пъвълі ачеста ѧп Валахіа. Пентрѹ къ се сфъdіce Домнѹл Молдовеї кѹ Владў; ші дрепт ачеea ера ръсвоіў ѧнтре dъншіі: Прінцѹл Молдовеї прін солій съї ѧndемнасе пре Ѧмпъратѹл Махомет П, съ се батъ кѹ Владў, къ ел ѧнкъ ва аціѹта ѹніndѹ'шї ощіле, ші плъкѹndѹ'ї Ѧмпъратѹлуї фѹгъdѹінца, і-аў порѹнчіт съ се ѹпеаскъ кѹ Навархѹл саў Admiраріѹл, ші се батъ четатea Кіліеї, карea ера ѧп тарцінea Dѹнъреї, ші ера а луї Владў. Аў пліпіт воіа Ѧмпъратѹлуї Прінцѹл Молдовеї ші ѧмпреѹнъ кѹ Наваркѹл, бътѹnd Кіліа маї мѹлте зіле, пѹ о аў пѹтѹт лѹа, чі с'аў фѹгъріт атѹndоі de ла dънса. Deчї Прінцѹл Молдовеї терцea съ прade Валахіѹ, чі с'аў опріт de партea че ера трімісъ съ апере цeара de dънсѹл."

„Влad кѹ чea маї маре парте а ощілор сале терцea прін пъdѹрі, прівind ѧпкътръ пѹрчede оастеа Ѧмпъратѹлуї. Dѹпъ че аў трекѹт Ѧмпъратѹл ѧп Валахіа, ѧптъіў пѹ о аў арсў, чі терцea фъръ de гріже ші фъръ de пазъ кътръ четатea ѧп каре ашezасе Ромънії мѣіеріле кѹ прѹнчії; пентрѹ къ нітенea лї ста ѧмпротівъ; пѹтаї пре чеї че се dепърта de табъръ, лї тъіа Ромънії. De ла Ѹнгѹрі-ѧпкъ вепісе аціѹторіў; дрепт ачеea Владў аў тріміс ла dъншіі zікѹndѹле: ш. ч. л. Ѹнгѹрії ѹzzind ворба солѹлуї, аў аскѹлтат ші аў стрѹнс оасте, ѧптрѹ а къреіа стрѹнцере кѹпrinzindѹce Ѹнгѹрії. Ѧмпъратѹл аў пѹрчес маї ѧп лѹѹптрѹ ші акѹта тоате ле ардea ші пръda, къте ле вепіа ѧнаінте. Кълъреції ѧмпъръцещї dѹчea ѧп табъръ къте пѹцінї робі, dаръ маї мѹлцї періа dінтре dъншіі, кѹnd се dепърта de табъръ. Zік ѹніі къ Владў ѧп персоана са аў терс ѧп табъра тѹрчеаскъ, de аў черкат ші възѹт, кѹт стаў тоате; чі пѹ се вede а фі адевърат, ка Влad съ се фі пѹс пре сine ѧнтрѹ атъта прінцezdіe, авѹnd ел десте, прін карії аў пѹтѹт фаче ачеаста. Dоаръ пѹтаї пентрѹ ачеea аў скорпіў ачеаста, ка кѹ атъта маї ѧпdръснец съ се аръте Владў. Тотѹші Владў се апропіа zіоа de табъра ѧмпъръtеаскъ, ші ѧпсетпа кѹ окіі кортѹріле осташілор ші але Ѧмпъратѹлуї, ші піацѹл табереї. Владў авea кълъреці маї пѹцінї de zече міі: съпт карії zік, къ пѹтаї шепте міі аў авѹт. Кѹ ачестіа ѧнтр'о ноапте аў пъвъліг ѧп оастеа ѧмпъръtеаскъ, ші маре фрікъ аў бъгат ѧп Тѹрчі, карії кредеа къ пѹ цій че оасте маре стреіпъ аў вепіт асѹпръ-ле. — — Кѹnd аў ѧптрат Владў ѧп табъра чea тѹрчеаскъ, ѧптъіашї dатъ л'аў ѧптімпінат оастеа din Асіа, dаръ бътаіа п'аў цінѹт ѧndелѹнг, къчї фѹгъріndѹce Асіанії, с'аў трас ѧнапоі. Іаръ Владў авѹndў кѹ сine лампаде ші фъклії апрінce ѧп рѹnd терцea кътръ кортѹл Ѧмпъратѹлуї, чі осташії луї аў грешіт, ші аў терс ла кортѹріле Повъцѹіторілор Махомет ші Ісак, ѹnde вітеjеще с'аў пѹртат оторѧnd къмілеле ші dобітоачеле, ші стѹnd ѧп рѹnd ла бътаіе фоарте пѹцінї аў періт, dаръ карії с'аў деспърціт de ла рѹnd, ѧndатъ с'аў тъіат

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

prin Тѣрчї. Nedestrașiĭ karii era лѣнгъ Махомет Баша, fiind tarї boinicї vitezeşte c'aŭ бътът. Maї pre urmъ toцї Тѣрчїї c'aŭ sвit ne kaї, ші бътаіа лndelвнг aŭ цinвт аколо. Deчї лптврпъndвce Мвntenиї, se grъвіа кътръ kortвл. Лмпъратвлвї, чі гъсind gata pre пъziторї, пв лndelвнг c'aŭ oщit. Dвпъ ачееа c'aŭ лптврnat spre піацвл taвereї, ші prъdъndвce, aŭ otoржт pre кцї aŭ aфлат аколо, ші лn ревърсатвл zorilor aŭ ешit din taбъra, токта пвцinї perzъnd лn noaptea ачееа. Din oастea лмпърътеаскъ, prekвm zik лпкъ пвцinї aŭ periт.“

„Dвпъ че c'aŭ фъkвт zio Лмпъратвл aŭ алес осташїї чеї маї бвнї, ші trimeцind kв dъnшїї pre Алі Бегвл (пв Хзліет) fiiвл лвї Міхаіл, i-aŭ porвnчіт se гопеаскъ pre Мвntenї, kareле aцivпгъndв'ї, c'aŭ ловіт kв Vladъ, ші mвлцї aŭ тъіат din oастea лвї, iaръ ka la doвъ mїї aŭ princ вїї, pre karii dвкъndв'ї la Лмпъратвл pre toцї i-aŭ тъіат. — De aчі Лмпъратвл aŭ porniт кътръ четатеа, лn kareа Vladъ aвea скавпвл съъ, (лn Търговецї, saŭ лn Arцişъ, пв лn Бръіла, kвm se пвne лn marцine, кчї Бръіла se arseсe маї лnaінte), ші unde retъnea tot deaвna aвea бвнъ гріже de oaste. Iaръ cocind la четатеа ачееа Мвntenиї aŭ deskiс porціле, fiind gata a primi pre Лмпъратвл; чі Лмпъратвл aŭ trekвт pre лънгъ четате, ші пв o aŭ бътът, гъndind kъ este deшartъ. Drept ачееа tergъnd маї лnkolo, aŭ aцivпс la o вале, kareа se лвціа stadiврї 17 ші se лціа stadiврї 7; лптр'мnса se vedeа фврчї ші цape лnkъrkate de бървацї, мвierї ші прvнчї pre karії лї otoржse аколо, пвterвл лор era ka la doвъ-zeчї de mїї. Groaznik лвkrв adevърat! — Кчї se vedeа лn фврчї ші цape ші прvнчї traшї din пънтечеле matelor лор, лптрв але кърора koшврї se лnkvibасе пасеріле. Aша кълъtorind Лмпъратвл kв oастea ca, Vladъ кът de коло лл petrечеа, prinzъnd ші тъind pre кълърецїї ші azanidzїї, karії se depърта de oастea лмпърътеаскъ.“

„Чі inima лвї Vladъ sta лмprotiva Прінцвлвї Молдовеї, kareле prekвm se вестіce aръшї бътеа четатеа Кіліа, че era a лвї Vladъ. Drept ачееа aŭ лъсат ka la шесе mїї de осташї, ka съ спріцinеаскъ pre Тѣрчї, karii se вор depърта de oастea лор, ші ел aŭ пврчес асвпра Прінцвлвї Молдовеї. Iaръ oастea чea лъсатъ, dвпъ че aŭ пврчес Vladъ, бвkвръndвce ші врvnd съ'шї факъ пвme, лndatъ aŭ пъvъliт preste oастea тѣрчеаскъ. Чі въzъnd Лмпъратвл Махомет II, ш'aŭ лптrarnat toatъ oастea ші pre Іосіф Баша л'aŭ trimis съ трагъ pre Мвntenї la ръсвоіъ; de aвea aŭ aцivпс Іосіф la Мвntenї ші c'aŭ фвгъріт de dъnшїї. Kъnd fвцia Іосіф, л'aŭ лптітпinat Отар fiiвл лвї Тѣрахан, kareле ші ел era trimis de Лмпъратвл asвпra Мвntenилор, ші лnfrвntъndв'л, ші спъriindв'л kв mъnіea Лмпъратвлвї, л'aŭ лnторс din фвгъ, ші atъndoї aŭ birвit pre Мвntenї, тъind dintr'мnшїї ka la doвъ mїї, але кърора kapete лвъndвле лn сvліце, le aŭ dвс лn taбъръ la Лмпъратвл; pentrв kareа faptъ pre Отар л'aŭ dървіт Лмпъратвл kв Прінцipатвл Тессалієї. Mazale urma pre Лмпъратвл, повъцвind tarї бървацї. Aша c'aŭ сфършіт лn-drъznireа Мвntenилор, kъnd aŭ пъvъliт a doва oaръ preste taбъra тѣрчеаскъ.

„Лмпъратвл mвлцї rovї aŭ dвс din Валахіа, — — ші oастea лвї aŭ mъnat маї бine

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

de 200.000 de каї ші воі. — — ші трекънd Dънъреа, аў лъсатў лn цеаръ пре Dраквла (Padвл IV чел фрвмос) фрателе Прінцвлві Владў, порвнчіndв'і ка сў ворвеаскъ кв Мвнтенії, ші съ кънpіndъ цеара, ші съ ацівте пре Тврчії din вечінътате. Іаръ Лмпъратвл Махомет II, с'аў лптврпат обле лn Odріў. Владў вързnd къ Мвнтенії аў трекът ла фрате-съў ті цііnd къ пв ва іспръві чева біne пентрв къ пре преа твлцї оторжсемаї лнаінте, аў фвціт ла Ънгврї."

Аша скріе Халкокondіла десtвл de лвнг, даръ маї de атървнтвл de къt тоцї алцїі. Еў маї adaог ачі ші кввінтеле лві Dвка [2]), карele скріе аша: „Лn анвл de ла плъствіреа лвмеї 6970, Махомет II, аў порвнчіt Воеводвлві Валахіеї пріn Апокрісарівл съў съ меаргъ ла ел. съ'і факъ чінстеа обічнвітъ, съ'і dвкъ 500 de првнчі, ші трібвтвл de 10,000 de галвенї пе анў. І-аў ръспвнс Ромънвл, къ банії лї аре гата, даръ првнчії пв'і поате da, ші кв твлт маї кв пепвтінцъ есте съ меаргъ ел de фацъ. Авzind ачестеа тірапвл с'аў мъніатў, ші аў трімісў пре внвл dintре чеї маї de фрвнте кв секретарівл, съ adвкъ трібвтвл, къ de челелалте ва гріжі ел. Ачещіа тергънd лn Валахіа аў спвс порвнка, іаръ Воеводвл прінzindв'і, і-аў оторжт кв неотепеск амар ші рвшінос фелїў de тоарте, тръгъндв'і лn цапъ. Dвпъ ачееа аў трекът лn цінвтвл Дръгшіорвлві, ші аў робіт твлцї оамені, пре карії ашішdереа і-аў трас лn цапъ. Пре Повъцвіторівл Хamzam, карele треквсе лn Валахіа кв zече мії de осташі, ка съ ші арате вітеціа, лпкъ л'аў лпвінс, тъind пре вній ші прінzind пре чеіалалцї, пре карії іарвшї і-аў трас лn цапъ dимпревнъ кв Хamzam. Лпцелегънd ачестеа тірапвл аў стрънс песте 150000 de осташі, ὑπὲρ τὰς ρν' χιλιάδας, ші прітъвара порнind din Odріїў аў веніт ла Dвнъре, вnde с'аў тъбържт пънъ че аў адвнат тоате оцїле. Валахвл лптрв ачееа аў порвнчіт свпвшілор съї, de с'аў трас ла локврї стрімте ші лn пъдврі, ші арzънd церіпіле, добітоачеле ле аў тъпат ла твнцї спре Ънгврї ші Алані, іаръ ел с'аў ашезат кв оастеа лn decімеа кодрілор, ші венind тірапвл кале de шепте zіле, нічї оамені, нічї добітоаче, нічї de мънкат, нічї de бъвт аў афлат, іаръ dвпъ че аў сосіт ла вn локў кв апъ ші десфътат, вede парї пепвтърацї ші лнплънтацї, карії лn локў de поате се атърна de трвнврї, ші лn міzлок вede пре Хamzam лнбръкат лn вісоп шохоржт ші лнцъпат. Спвнътъндвсе de вedенія ачеаста тірапвл, лn поаптеа кънd с'аў тъбържт, ш'аў околіт оастеа кв танцў ші аў рътас лn окол; чі Валахвл de кв поапте аў пъвъліт лn корпвл чел dрепт ал табереї фъръ весте, ші пънъ че с'аў лвмінат, преа маре вчідере de Тврчї аў фъкът, тъind пепвтърацї. Тврчії пе'нтвперек пеквноскънd пре петічі, пре сіne се тъіа. Dвпъ че с'аў фъкът zіоа, Ромънії с'аў лптврпат лn табъра са; іаръ тірапвл кв рвшіne с'аў лптврпат лn Odріў." Пънъ ачі Dвка, чі аў пв прічеп кв че рвшіne с'ар фі лптврпат Махомет II, din Валахіа кънd ел т'аў довъндіт скопвл, пвнънd лn локвл лві Владіслав V, Domнў Валахіеї пре Padвл IV чел фрвмос.

Маї кв рвшіne аў фост че аў лвкрат Матіашў I Корвінвл Краівл Ънгаріеї, despre карele аша скріе Бонфініе [3]): „Се zічеа къ Краівл мерце лn Валахіа съ скоатъ пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Дракѹла din тѫніле Тѣрчілор, dѣнъ карєле тѣрітасе о фрѫцїе а са. Лнтр'аколо тергънd, пѫ щіѳ пентрѫ че прічінъ, нефііnd ачеаста кѫпоскѣтъ кѣіва, пре Дракѹла л'аѣ прінс лп Ардеал, ші dѣкѫndѫ'л роѣѣ лп Бѫda zече анї л'аѣ цінѣт лп темніцъ. Іаръ пре челалалт Дракѹла, пре карєле л'л пѫсесе Тѣркѹл лп Валахіа, л'аѣ лптърїт ші ел преете ащептареа тѣтѣрор."

Прічіна пентрѫ каре аѣ прінсѣ Матіашѣ Краіѹл пре Дракѹла саѣ Владіслав V, de п'аѣ ші фост кѫпоскѣтъ лѹї Бонфініе, о спѫне Халкоконділа [4]), zікѫnd: „Влад dѣнъ че аѣ венїт фрате-съѣ Дракѹла, ші аѣ сѫпѫс шіе Валахіа аѣ фѫцїт ла Ѳнгарїї. Іаръ Ѳнгарїї, пре але кърора рѫдепї ле оторжсе Владѣ лп Валахіа, л'аѣ пѣржт лпаінтеа Краіѹлѹї съѣ, а лѹї Матіашѣ фііѹлѹї лѹї Хѫніadі, съ'шї пеардъ капѹл, ші греа цінdекатъ фъкѫndѫ'ї пентрѫ атѣта вѣрсаре де сънце певіноват фъръ вре о кѣdінцъ, л'аѣ прінс ші dѣкѫndѫ'л лп Бѣлград (маї біне лп Бѫda) л'аѣ арѫпкат лп темніцъ." Прічіна пентрѫ карєа п'аѣ алѫпгат Матіашѣ Краіѹ і пре Радѹл IV din Domnіa Валахіеї, Халкоконділа лпкъ пѫ о спѫне; чі ачееа се вede de сіне, пентрѫ къ Матіашѣ Краіѹл п'аѣ кѣтezат а се апѫка de Ромънї. Алтмінтрелеа ар фі пѫс ел лп локѹл лѹї Радѹл IV, пре Стефан татъл лѹї Ніколае Олахѹл (ші фрателе Стапчіѹлѹї, пре карєле л'аѣ орбіт Іоann Хѫніadі лп апѹл 1445 ші л'аѣ тъіат Владіслав V лп апѹл 1456) карєле венісе ла ел, прекѣт търтѣрісеще лпсѫшї Ніколае Олахѹл ла Енгел [5]), zікѫnd: „Фъкѫndѫсе Domnѣ Дракѹла пре Стапчіѹл ѫпкіѹл теѣ de пе татъ л'аѣ тъіат, іаръ Стефан (фрателе Стапчіѹлѹї) прѫпк фііnd, кѫ аціѹторіѹл лѹї Dѣmnezeѣ аѣ скъпат de тіранїа лѹї ші аѣ фѫцїт ла Матіашѣ Краіѹл." Нѫ лп апѹл de акѣт чі маї лпаінте, нічї de сѫпт Радѹл IV кѣт вреа Енгел, чі de сѫпт Владіслав V, сѫпт каре аѣ лпчетат Domnіa Дънепщілор, кѣт с'аѣ маї zіс ла апѹл 1452. Кѣт къ Владіслав Domnѹл Валахіеї, ші ал doілеа фечіор ал лѹї Дракѹла челѹї бътрън саѣ Владіслав Ш, аѣ фост фоарте маре тіран, пѫ се поате тъгѫdѫі, даръ съ фіе пътрат атѣтеа ші аша, кѣте ші кѣт скріѣ деспре dънсѫл, лпкъ пѫ почіѣ крede. Адекъ: съ фіе цінтѫіт шалмеле de капетеле солілор тѣрчещї кѫ кѣте треї кѫіе de феррѣ, пентрѫ къ пѫ ле аѣ пѫс ціос кѫnd аѣ лптрат ла dънсѫл; съ се фіе оспътат кѫ пріетенїї лптре Тѣрчії чеї трашї лп цапъ; съ фіе оспътат ші лтбътат пре чершіторї, шї апої съ'ї фі арсѣ de вії, съ фіе беліт ші серат тѫлпіле Тѣрчілор, апої съ фіе адѫс капре, ка съ ле ліпгъ, кѣт скріе Бонфініе [6]); съ фіе dѫс din цеара Бърсеї 400 de прѫнчї, ші лп локѣ de а'ї лпвъца літба ромънеаскъ кѣт. фъгѫdѫісе пъріцілор, съ фіе апрінс палестра преете еї; съ фіе лпгропат пре каспічії съї, пънъ лп брѣѣ, ші аша съ'ї фіе съцетат прін осташії съї; съ фіе кіемат пре Ромънїї din Ардеал ка пре піще пріетенї ла сіне, апої съ'ї фі тъіат прекѣт зіче Ѳzовіе [7]); ші алтеле маї тѫлте, каре тоате мі се вede а фі пѣтаї скорпітѣрї, ка кѫ атѣта маї гроазнік съ'л арате лѣтеї.

Кърціле каре се адѫк de ачелашї Ѳzовіе [8]), ші се потепеск ші de Спондан [9]), лпкъ пѫ сънт але лѹї, чі сънт іскодіте de алцїї, ка съ лпdрепте пре Матіашѣ Краіѹл Ѳнгарієї, кѣчї л'аѣ прінс фъръ de вінъ, кѫnd ел аѣ пъzвіт ла dънсѫл, ка ла ѫн пріетен ші кѣтпат,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пентрѫ къ, кънdѫ аѫ авѫт Владіслав V тімпѫ de a скріе вѫнеле ка ачелеа Ѧмпъратѫлуї Махомет ал doілеа?

Скріе Бонфініе[10]) деспре Владіслав V, Domnѫл Валахіеї, къ zече анї с'аѫ цінѫт роѣѫ de Матіашѫ Краіѫл Ѫнгарієї, ші ботезъndѫсе, апої іаръшї с'аѫ фъкѫт Domn Валахіеї прін ачелашї Матіашѫ, чі маї біне Ѧнсеатнъ преа вестітѫл Енгел[11]), къ Владіслав V, Ѧн анѫл 1477, аѫ доѫъndіт іаръшї Domnіа Валахіеї. Еѫ adaor, къ пѫ аѫ доѫъndіт'о прін Матіашѫ, чі прін Стефан V Domnѫл Молдовеї, кѫm се ва аръта ла пѫмітѫл анѫ.

Че скріе Трітеміе[12]) деспре Владіслав V, адекъ, къ dѫпъ че с'аѫ прінс, с'аѫ тріміс Ѧн Рома de Матіашѫ Краіѫл, ші ботезъndѫсе аколо, dѫпъ ачееа токта крещінеще аѫ вієцѫіт, пѫтаї de рѫс сънт вредніче. De маї маре рѫс сънт вредніче кѫрінделе Notарієлуї луї Каптемір[13]), каре сѫнъ аша: „Драгош се zіче а фі фост чел dінтѫіѫ Domn ал Молдовеї, dаръ Дракѫла аѫ фост кѫ тѫлт Ѧнаінтеа луї. Тотѫшї деспре ачеста маї тѫлте аівріlеа.“ Барем de ле-ар фі сѫнс ачі, съ'ї вѫd сілобіа, къчі кънd аѫ трѫіт Драгош ші кънd Дракѫла?

Dогіел[14]) ла анѫл de акѫм адѫче треї рецестрѫрї каре сѫнъ аша, чел dінтѫіѫ: „Ѧн анѫл 1462, Стефан Палатінѫл Молдовеї фъгъdѫеще къ ва фі кредінчіос Краіѫлуї Казімір ші Кръітеї Полоніеї, нічі ва Ѧнстреіна чева dіn Молдова фъръ de ціреа луї.“ Ал doілеа: „Ачелашї ачелаіашї фъгъdѫеще кредінчіошіре, ші къ пре Тътарії чеї робіцї пѫ'ї ва слобозі, нічі алтѫіа Ѧї ва da, фъръ пѫтаї Краіѫлуї, dакъ ва вреа.“ Ал треілеа: „Омацілѫ карелe с'аѫ фъкѫт Краіѫлуї Казімір ші Кръітеї Полоніеї de Мітрополітѫл ші алцї трімішї аї Молдовеї кѫ Палатінѫл Стефан, деспре карелe Ѧнтъреск еї, къ ва рътъпеа кредінчіос Ѧн дерегъторіа са.“

[1]) Laonicus Chalcocondylas in Hist. de rebus Turcicis Lib. 9. [2]) Ducas in Hist. Byzantina cap. 45 sive ultimo. [3]) Bonfinius Decad. 3. Lib. 10. circa finem. [4]) Idem Chalcocondylas Lib. 10. [5]) Nicolaus Olahus apud Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. I. p. 179. [6]) Bonfinius l. c. [7]) Bzovius in Hist. Eccl. ad annum 1463. Nr. 27. [8]) Idem Bzovius l. c. [9]) Spondanus ad ann. 1462. Nr. 9. [10]) Bonfinius l. c. [11]) Engel l. c. [12]) Ioannes Tritemius in Annal. Hirsaugiensibus tom. 2. p. 420. [13]) Kantemir in Hist. Osm. Regni Lib. 3. cap. 1. Nr. 16. in notis ad Casziklii Voda. [14]) Dogiel in Codice Diplomat. Poloniae tom. 1. p. 603.

Анѫл 1463. Алі Бегѫл фііѫл луї Міхаіл, деспре карелe ам кѫвънтатѫ ла анѫл трекѫт, dѫпъ че с'аѫ ашезат Радѫл IV, Ѧн Domnіа Валахіеї, с'аѫ гътіт съ Ѧнтре пре аскѫнс Ѧн Ардеал; чі прічепѫnd кѫцетѫл луї Алі Іоann Попград Воеводѫл Ардеалѫлуї, аѫ лѫат пре Секуі кѫ сіне. ші emіndѫ'ї Ѧнаінте ла Тімішоаръ л'аѫ Ѧмвінс; ші л'аѫ фъгъріт пъпъ ла Dѫнъре[1]).

Іаръ Стефан V, Domnѫл Молдовеї Ѧнцелегѫnd, къ Секуіі с'аѫ dѫс dе a лаcъ, Ѧн бътѫл Краіѫлуї Матіашѫ, ле аѫ пръdат цеара; къчі скріе Міron Логофътѫл [3]): „Стефан Водъ фііnd отѫ пѫрѫреа пофтітор de ръсбоіе, ші іnіma луї фііnd плекатъ спре вързаре de сънце, пѫ преcте тѫлтъ време, dѫпъ че с'аѫ ашезат ла Domnіе, ал чінчілеа анѫ ал Domnіеї сале с'аѫ рѫdікат кѫ тоатъ пътереа са, ші аѫ трекѫт Ѧн Ардеал de аѫ пръdат

6*

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

цеара Съкъіеаскъ, нічі аў авът чіне съ'і стеа ân контръ, чі dвнъ тълтъ прадъ че аў фъкът, къ паче с'аў ântърпат ânаноі фъръ нічі о стіптеалъ."

Матіашъ Краіъл Ънгаріеі dвнъ таі тълте сфезі че аў авът къ Âмпъратъл Фрідерік Ш, пентръ Корона Ънгаріеі, ân анъл de акът с'аў âмпъкат къ dънсъл, ші аў ръскъмпърат Корона de ла ел къ тълці бані, dаръ къ къці, пе се пъръвеск історічій âнтре сіне; пентръ къ Чатарі [2]) пълне 50,000, Бонфініе [4]), Рева [5]) ші Timon [6]) 60.000. Пісторіе [7]) ші Nadani 70,000. Паршітіе [8]) 80,000 de галбені, іаръ скріітораъл віецій Краіълві Матіашъ I, ân леціле церей Ънгъреші [10]) пълне 60.000 de флорінці, пъ галбені. Каре аре таі дрепт пъ почіъ зіче, чі щіъ din хрісовъл Краіълві Матіашъ чел dат din Ceredin вінері dвнъ zioa С. Лаврентіе din анъл 1462 de ла Георгіе Лакічі [11]) къ каре аў трітіс пре Іоann Герев din Вінгарде ла Сасіі din Ардеал, къ пентръ плътіреа сътеі кареа о фъгъдвісе Âмпъратълві Фрідірік Ш, de ла фіеще каре газдъ аў кълес къте ън флорінт de аур. пентръ каре стоарчере с'аў ші търбърат Ардеалъл dвнъ ачееа асъпра Краіълві Матіашъ, кът се ва аръта ла локъл съъ.

[2]) Bonfinius f. 531. Ortelius f. 50. Brentanius ad ann. 1463. [3]) Constans Miron Logotheta in Ms. Chronico Valachico. [3]) Csatari p. 307. [4]) Bonfinius f. 533. [5]) Reva f. 43. [6]) Timon f. 71. [7]) Pistorius f. 771. [8]) Nadanyi p. 179. [9]) Parschitius p. 85. [10]) Corpus Juris Hung. Part. 2. f. 118. [11]) Georgius Lakits, in adversariis Diplomaticis.

Анъл 1464. Dвнъ че аў ръскъмпърат Матіашъ Краіъл корона църеі de ла Âмпъратъл Фрідерік Ш, къш с'аў zic ла анъл трекът, ân анъл ачеста 1464, аў стръпс цеара ân Алба Кръіеаскъ, ші ân zioa de ціоі таі кът скріе Търоціе [1]) ші Panzan [3]), саў вінері âнаінтеа Пащілор кът zіче Бонфініе [3]) ші Бъкшан [4]) ân вързтъ de доъз-зечі ші doі de ані, с'аў âнкоронат, ântръ ал шептелеа анъ ал Кръітеі сале, кът търтърісеск діпломатъріле лъі, каре акъші ле воіъ адъче, прін Dionicie de Січі Архіепіскопъл Стріґопълві, кареле âнкоронасе ші пре Ладіслав VI тот къ ачееаші коронъ, кът с'аў арътат ла анъл 1440.

Dвнъ че с'аў âнкоронат ândatъ аў ântъріт декретъріле краілор челор таі dінаінте, кът поці вedea ân леціле церей Ънгъреші [6]), апоі аў дървіт пре Ромъніі din Чіпчішъ къ діпломатъл ачеста, каре се афлъ ла Корпідес [7]), ші ân літва поастръ свнъ аша:

„Noі Матіашъ din міла лъі Dвmnezeъ Краіъл Ънгаріеі, Далмаціеі, Кроаціеі, ш. ч. фачем ânщіінцаре прін рънdъл ачестора тътърор кърора се кювіне, къ поі сокотінd кредінчіошіреа ші кредінчіоаселе шербірі але кредінчіошілор пострі Ладіслав ші Candpin фраціlор de ън тръп, din Чопокош саў Чіпчішъ, каре ле аў фъкът еі, прекът ам ânцелес, ântъіъ С. Коронеі Кръітеі Noастре чеі Ънгъреші dвнъ пътереа лор, апоі Маестатеі поастре пекърмат ân таі тълте врелі ші локърі, сателе че се кіатъ Чіпчіш, Охабъ ші Дъбжкъ, ші съпт ân Комітатъл Хinidорій, ântръ а-кърора стъпъніре пачнікъ, кът къ ар фі фост пъріпціі лор, ші еі âпкъ съпт, ântърєск ачеіаші Ладіслав ші Candpin, къ тоате фолосъріле ші пертінепціile лор, адекъ къ пътънтъріле арътоаре, лъкрате ші пе-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лѫкрате, кѫ рѫтѫріле, пѫшѫніле, фѫпаџеле, кѫтпѫріле, пѫдѫріле, кодрїї, деалѫріле, мѫнџїї, апеле, рѫѫріле, бѫлџіле, пескѣітѫріле, кѫрсѫріле апелор, моріле, локѫріле де а фаче морї, ші пестe тот кѫ лнтреџіміле тѫтѫрор фолосѫрілор ші пертінепџіілор ачелор сате орї кѫт се пѫпеск, сѫнт метеле челе адевърате ші бътрѫне, фііnd адевърат че с'аѣ зіс маї лн сус, пѫмџілор Ладіслав ші Сandpin, ші пріптр'жншіі лѫї Danѣ ші Ioann фрацілор лор din зіс̈ѫл Чінчішѣ, ші мощенілор ші рѫмъшіџелор ачелора тѫтѫрор, сѫнт тітѫл de новъ donaџіе ле am dat, дърѫіт ші чінстіт, ба ле дъм, дърѫіт ші чінстіт, ка кѫ кѣdinцъ dea пѫрѫреа ші пекіетъчіосъ лнапоі, съ ле џінъ, мощенеаскъ ші аівъ, певътъматъ рътъind кѣdinца алтора, пріп пѫтереа ші търтърісіреа кърџілор ачестора, каре ле вот префаче лн фортъ de прівелеџіon, кънd ні се вор адѫче лнднърънт. Dat лн Бѫda сътъът dѫпъ лнъльареа Domпѫлї din апѫл 1464, лн апѫл крѣітеї поастре 7, іаръ ал лнкоронърїі 1.“

Ачелашї Матіашѣ Краіѫл пріп алт діплomат, каре л'аѣ dat іаръшї din Бѫda лн аџіѫпѫл Съптъмърієї мічі, чеї din апѫл 1464, лн апѫл крѣітеї сале ал шептелеа, іаръ ал лнкоронърїі чел dinтъіѣ, аѣ дърѫіт лѫї Ioann Попграџі din Dindiлеї сатѫл Саватка din комітатѫл Чопградѫлѫї, деспре каре сат аша ворбеще Матіашѣ лн Diплomатѫл съѣ, че се афлъ ла Ioann de Padван [6]): „каре сат Саватка л'аѣ џінѫт ші мощеніт, пънъ кънd аѣ трѣіт рънosатѫл кredinчіосѫл Nострѫ мърітѫл Міхаіл Сілаџі din Хорогсег Комітѫл Бістріцеї, фрателе Nострѫ чел преа іѫбіт, ші мѫріnd фрателе пострѫ ачеста фъръ de мощенї, дѫпъ кѫш аѣ плъкѫт лѫї Dѫmnezeѣ, пѫ пѫтаї din чел векіѣ ші пріміт обічеіѣ ал цереї поастре, чі ші din кѣdinца мощеніреї фрѣџещі, аѣ веніт ла тънїле поастре.“ Кѫ кѫвінтеле ачестеа але Краіѫлѫї Матіашѣ I, тъ воіѣ фолосі ші ла апѫл 1466.

[1]) Thuroczius f. 287. [2]) Ranzanus f. 396. [3]) Bonfinius f. 536. [4]) Baksai f. 924. [5]) Haner Reg. Hung Periodi 15. §. 347. [6]) Corpus Iuris Hung. Part. 2. f. 120. seqq. [7]) Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 47. [8]) Ioannes de Radvan in sua collectione Diplomatica.

Апѫл 1465. Ла апѫл de акѫт аша скріе Dлѫгошѣ [1]): „Dѫпъ че аѣ прінс Матіашѣ Краіѫл Ѫнгаріеї (лн апѫл 1462) пре Влad Прінцѫл Молdовеї чеї маї din сѫс, вінътѫіndѫлѫї къ џіне кѫ Тѫркѫл лмпротіва са, ші пре аскѫпс лл аџіѫтъ лн коптра Ѫнгѫрілор, ші лн апіі маї din наінте л'аѣ съкат кѫ темпіца, алт фрате dѫлче ал ачелѫіашї Владѣ, апѫме Padѫл тергънd ла Махомет Лмпъратѫл Тѫрчілор, с'аѣ фъкѫт феѫdарів ші трібѫтарів лѫї, ші аѣ добънdіт de ла дънсѫл Молdова чea маї маре (адекъ Валахіа), сѫнт харачіѣ, ші орашѫл Кіліеа кѫ четатеа лѫї, кареле с'аѣ зіс de Гречї Лікостом, ші есте din фіреа са, din ашезътъптѫл съѣ ші тещетѫгѫл отепеск, таре, кареле пріп воіпца локѫіторілор с'аѣ лѫат de ла Ѫнгѫрі, лл кѫпрінсесе Padѫл, ші'л џінса пентрѫ Тѫркѣ“ (везї апѫл 1462).

„Стефап Палатінѫл Молdовеї (пѫ ал Валахіеї) тетънdѫ'шї џеара de прada Тѫркѫлѫї пентрѫ о вечінътате аша de апроапе; с'аѣ сѫпѫс харачіѫлѫї тѫрческ, (тъкар кѫ ера Васалѫл ші феѫdарівл Краіѫлѫї ші ал Крѣітеї Полоніеї, ші лпзъdар лл опрісе Kazimір Краіѫл de ла о фаптъ ка ачеаста), ші da харачіѣ Тѫркѫлѫї лп тот апѫл. Іаръ атѫпчї (лп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

анѫл de акѫm 1465) дпцелегѣnd ачелаш Стефап къ iпimiле четѣцепiлор din Кiлiea сѣпт плекате спре Kazimip Краiѫл Полопiеi, аѫ donѣndit de ла Краiѫл кърцi кътръ четѣцепii ачеia, шi дпцелегѣndѫce кѫ dѣпшii дп време de опт zиле, кѫ таре оасте аѫ терс ла Кiлiea, шi din дпгѣdѫinца четѣцепiлор ка съ пѫ се вадъ вѣпzѣtорi, deскizѣnd о поартъ аѫ кѫпрinc орашѫл пе ла miazъ поапте, dintre doi пъркълабi аi Кiлiеi, карii се оспъ-тасе doaръ маi бiпiшор ла пѫпта ла каре фѫсесе кiетацi, пре ѫпѫл л'аѫ прinc, iаръ челалалт тъкар къ скъпасе дп четате, тетъndѫce de тоарте, dѫпъ че с'ар кѫпрinde шi четатеа, ті пъdъждѫind шi dарѫрi de ла Стефап, с'аѫ dат шi четатеа. Аѫzind ачеаста Дмпъратѫл Тѫрческ, фоарте таре с'аѫ тъпiат шi тъпiea лѫi маi таре о апрindea Padѫл, фiind de фацъ ла Дмпъратѫл шi ацiцъndѫл ка съ iсвъndeаскъ пекредiпца лѫi Стефап, кареле сѣпт претестѫл харачiѫлѫi слѫжеще Краiѫлѫi Лешеск, кѫ ал кърѫia сфат шi дndemп аѫ кѫпрinc шi Кiлiea. Dрепт ачееа Тѫркѫл с'аѫ дптрартат асѫпра Молdовеi, iаръ Стефап стрънгѣndѫшi пѫ пѫтаi тоате ощiле, чi шi пре прощii din цеаръ аша, кът пѫтаi фетеiле шi прѫпчii рътъсесе а касъ, терце дпаiптеа лѫi гата фiind а тѫрi кѫ тощi аi лѫi, саѫ а дпвiпце. Аша dаръ Дмпъратѫл Тѫрческ, кареле пѫсесе ла прiпсоаре пре солѫл лѫi Стефап чел че'i dѫсесе трiбѫтѫл, шi тъптѫia пре Domпѫл съѫ, къчi аѫ кѫпрinc Кiлiea тетъndѫce de пѫтереа Краiѫлѫi Лешеск, шi дпгрozindѫce а се бате кѫ ѫп отѫ кареле ера гата а тѫрi, аѫ dърѫit солѫл, пре кареле дл прiпсесе, шi л'аѫ слобозit прimind тъптѫiцеле, къчi аѫ кѫпрinc Кiлiea.“

Преа вестiтѫл Енгел [1]) dѫпъ че аѫ скрiс ачеле despre Стефап V, Domпѫл Молdовеi, ті Влad саѫ Владiслав IV Domпѫл Валахiеi, каре ле аш дпсетпат ла апѫл 1462 din Халкокondила, аша тъпъ Iсторiа маi дпколо: „Dѫпъ че с'аѫ dѫс Влad дп персоапа са асѫпра лѫi Стефап, шi пѫтаi пѫцiпi осташi аѫ лъсат дмпротiва Тѫрчiлор, dѫпъ вр'о кътева бътъi фъръ de порок кѫ Тѫрчii, с'аѫ десбiпат de кътръ Влad аi лѫi, шi Стефап дп ръсплътiреа стъторнiчiеi сале, аѫ donѣndit цiпѫтѫл Пѫтпеi шi Кiлiа, каре маi 'паiпте се цiпea de Валахiа. Пептрѫ ачееа се ziче шi дп сфърмiтѫра Аппалiлор Рѫсещi; (тотѫшi пѫ бiпе се пѫпе апѫл 1482, дп лок de 1462): *Urbem Kilejam ab Ungris recepit*, Четатеа Кiлiа о аѫ лѫат дпапоi de ла Ѫпгѫрi. De аколо с'аѫ dѫс ла Алба саѫ Бiалоград, шi о аѫ лѫат кѫ таре вързаре de сѫпце. Дп Кiлiа аѫ пѫс Пъркълаб пре ѫп Iсаiа, дп Бiалоград, пре ѫп Бѫпта.“

Ашiшdереа скрiсесе шi Мiрон Логофътѫл [3]), пептрѫ къ dintr'дпсѫл аѫ скрiс ачестеа, despre Кiлiа шi Бiалоград, шi Енгел, барет de ар фi цiпѫт шi тiтпѫл de Мiрон дпсетпат, adекъ апѫл de ла плъстѫire 6973, iаръ de ла Хс. 1465.

Din кѫвiнтеле лѫi Dлѫгошѫ челе маi сѫс adѫсе шi dintrѫ але лѫi Халкокondила, каре ле ам adѫс ла апѫл 1462, ті се вede а фi adевърат че скрiе преа вестiтѫл Енгел ла апѫл 1448, despre четатеа Кiлiеi, adекъ: къ Петрѫ IV Domпѫл Молдовеi о аѫ dат Ѫпгѫрiлор despre каре м'ам дndoit ла апѫл ачела. Iсаiа Пъркълабѫл Кiлiеi чine аѫ фост,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пѣ щіѣ; даръ Бѣнта Пъркълабѣл четъцеі Алѣее се вede a фі фост Бопта, карeле се пѣтеще дп Хрісовѣл лѣї Стефан V чел ла анѣл 1459, адѣс прin mine.

Тот ла анѣл ачеста 1465, скріе преа вестітѣл Енгел [4]) din Мірon Логофъта, прекѣт ѣрmeазъ: „Дп ал шептелеа ап ал Domnieї сале, с'аѣ късъторіт Стефан (V) кѣ Еѣдоксіа Прінцеаса din Bizantіѣ, Мірon zіче къ dѣпъ вніі, оѣ фост фата дмпъратѣлеї Cimeon, dѣпъ алцїі соръ." Адевърат есте, къ аша zіче Мірon [5]), даръ о пѣтеще Еѣдокіа de ла Кіов, пѣ Еѣдоксіа din Bizantіѣ; къчї че дмпърат ера атѣнчї дп Bizantіѣ, саѣ Царіград.

[1]) Dlugossius Lib. 13. ad an. 1465. [2]) Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 134. [3]) Constans Miron Logotheta in Ms. Chronico Valachico. [4]) Engel l. c. [5]) Constans Miron l. c.

Анѣл 1466. Стоарчеріле de банї, каре ле фъчеа Матіашѣ I, Краіѣл чел лъѣdат ал Ѣнгарієї, кѣт am zic ла анѣл 1463 атъта аѣ пъкъжіт пре свнвшіі коронії Ѣнгѣрещї, ші маї въртос пре Арделенї, кът ачещіа дп анѣл de акѣт с'аѣ десвінат de кътре Матіашѣ Краіѣл мі din дndemnѣл лѣї Benedikt Вереш de Фарнащѣ, деспре карeле с'аѣ фъкѣт поменіре ла анѣл 1457, ш' аѣ алес Краіѣ пре Ioann Комітѣл четъціі Съптълѣї Георгіе, ші Воеводѣл Арdеалѣлѣї фъръ de воіа лѣї, [1]), деспре карea рестіріцъ ата скріе Бакшаї [2]): „Матіашѣ Краіѣл дп анѣл 1466, аѣ порніт асѣпра Арделенілор карії din дndemnѣл лѣї Benedikt Рѣфѣл (че атъта дпсатпъ кът Вереш ѣнгѣреще, Рошѣ ромъпеще) пре Ioann Комітѣл Съптълѣї Георгіе фъръ de воіа лѣї дл пѣсесе Краіѣ — ші лъсънd дп цеаръ, ка съ о апере de Тѣрчї, пре Міхаіл Сілаці ѣнкіѣл съѣ de пе мѣтъ (карeле пефііnd Краіѣл de фаць, бътъndѣсе фъръ de порок кѣ Тѣрчіі, с'аѣ прінс ші din порѣнка дмпъратѣлѣї Тѣрческ і с'аѣ тъіат капѣл дп Царіград), ші пре Ніколае Ѣілакі кѣ мѣлці осташі, ел dѣкънd кѣ сіне 8000 de кълъреці ші 4000 de недестрашї аѣ мерс дп Арdеал, пре карe л'аѣ дптімпінат Ioann Комітѣл ші Воеводѣл кѣ тоцї Арделенії, ші къzънd дп цепѣпкі с'аѣ рѣгат de іертаре, ші Краіѣл і-аѣ іертат пре тоцї, пѣтаї пре кънегенііле решіріцеї пѣ і-аѣ ертат." Чі пре Міхаіл Сілаці пѣ л'аѣ пѣтѣт лъса сире паza цереї, къ ачеста с'аѣ прінс de Тѣрчї дп анѣл 1460, кѣт с'аѣ арътат аколо din аппалії Бісерчії Брашовѣлѣї, карії кѣт къ сіне дпсатпъ анѣл прindерії лѣї Міхаіл Сілаці, се доведеще din довъ Хрісоаве але Краіѣлѣї Матіашѣ, dінтре карe ѣнѣл с'аѣ dат din Бѣda дп анѣл 1462, Маргарітеї вѣdѣвеї лѣї Сілаці, ка Пъркълабїі Бістріцеї Міхаіл Секелі ші Стефан Хedерфаї, съ пѣ асѣпріаскъ пре Іовації Маргарітеї, пентрѣ пагѣбеле de ръпосатѣл Міхаіл Сілаці лор фъкѣте, карe Хрісовѣ се афлъ ла Kopnidec [3]); челалалт Хрісовѣ л'ат адѣсѣ ла анѣл 1464. Мерцереа Краіѣлѣї Матіашѣ асѣпра Арделенілор дпкъ пѣ дп анѣл de акѣт, чі дп чел вііторіѣ с'аѣ дптъмплат, пентрѣ къ пъпъ дп лѣпа лѣї Авгѣст din анѣл de акѣт Арделенії дпкъ пѣ съ ръсвртісъ, прекѣт поцї кълеце din Хрісовѣл Комітѣлѣї Ioann, карeле іарѣш ла Kopnidec се афлъ ші сѣпъ аша:

„Ioann Комітѣл din Съптѣл Георгіе, мі Bozin Воеводѣл Арdеалѣлѣї ші Комітѣл Секѣілор, Ноѣілілор бърбаці, Кастеллапілор ші Віце-Кастеллапілор din Ѣнгѣрашї, съпътате кѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

dрагосте! Din жалба Nобілілор Марк ші Антоніе de Бетлеп ші a лві Міхаіл Апафі de Nоціфалъў, am дпцелесъ къ вої o парте de пътъптврі арътоаре, de фъпаце ші de рътврі, каре сънт дптре тетеле челе адевърате але сателор лор Малім ші Дечеа, ші каре ле аў тощепіт къ паче пъріпціі лор, ші еі дпкъ ле тощепеск, в'аці сіліт съ o лвацї de ла еі, ші аці дтпедекат фъръ дрептате пътаі, къ пътереа воастръ пре оатепіі ші іобацій дор de ла ачелеа къ тарѣ скъдереа ші пагъба лор; дечі фііпd къ поі дп персоапа крълеёскъ пъ воіш, ка пътіцій жълвіторі, ші алцій съ се пъпъствіаскъ фъръ de кале дп къдіпціле сале, воіерітеі Воастре дп персоапа преа дпсерінатълві Domпълві Краіълві Nостръ таре ші въртос въ порвпчім, ка въzind ачестеа, съ пъ въ атіпцеці de пътъптвріле, фъпацеле, рътвріле ші вівнріле ачелора ші пре ошепіі вострії съ'і дпцъркаці de ла дъпселе, пічі съ шаі дпdръспіці a фаче вре o свпъраре лор, саў оатепілор лор; ші de авеці чева de a черка de ла пътіцій жълвіторі, ачеea o черкаці къ лецеа дпаіптеа поастръ ші дпаіптеа вніверсітъцій Nобілілор, ші a локвіторілор церії, dвпъ квт пофтеще дрептатеа, алтміптрелеа съ пъ фачеці, ші ачестеа dвпъ че ле веці четі, съ ле dаці дпdърътт арътъторілві. Dат дп Aiod дп Dвшініка чеа dінтъіў din Авгвст, дп апвл D. 1466."

Міron Логофътвл дпкъ zіче [5]): „Ла апвл ал оптвлеа ал Domпієі сале 6974, de ла плъствіреа лвтеі Ілліе 10, аў дпчепвт Стефап (V) Bodъ a zidi тъпъстіреа Пвтпа дптрв търіреа лві Dвmnezeў, ші чіпстеа преа кратеі Маічеі сале фечіоареі Маріеі."

[1]) Thuroczius f. 288. Ranzanus f. 397. seq. Sigler f. 60. Bonfinius f. 542. seqq. Nadanyi p. 182. Timon f. 72. seq. [2]) Abrahamus Baksai p. 924. [3]) Cornides Mss. Dipl. tom. 2. p. 76. [4]) Idem Cornides l. c. p. 74. [5]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico.

Апвл 1467. Десвіпареа Арделепілор, деспре каре аш кввъптат ла апвл требвт аў сіліт пре Матіашъ Краівл Впгаріеі, de дптрв ал zечелеа апъ ал кръітеі, ал патрвлеа ал дпкоропърії сале, dвпъ квт аратъ хрісоавеле лві, адекъ дп апвл ачеста 1467, аў терс асвпра лор къ 12000 de осташі, даръ Арделепії п'аў стат ла бътаіе, чі къ краівл лор чел поў Іоапп Комітвл, аў къzвт ла пічіоареле лві ші с'аў рвгат de граціе, карea o аў ші добъпdіт [1]), чі пре Іоапп Комітвл л'аў тъzвліт din Воевозіе, ші дп локвл лві аў пвс Воевод Ардеалвлві пре Сіпісмвпd фрателе лві, къріа і-аў dат коллегъ пре Бертолd din Моніокерек [2]). Dвпъ ачеea аў стръпс сеіш дп Тврda, ші дп ададпареа ачеea a Ардеалвлві, аў ашezат ка къпетепііле ръскоалеі съ пъ'ші пеардъ віеаца, фъръ пътаі вівнріле, ші еі първреа съ се свргвпеаскъ din цеаръ [3]), дрепт ачеea карії аў фост шаі дпцълепці din къпетепії с'аў ші dвс дптр'алте церї, прекът Бепедікт Вереш Вътавлл дп Полопіа, іаръ карії аў пъдъждвіт граціа, ші п'аў скъпат, пъ віпе аў петрекът [4]). Деспре впії dintre ачещіа воіў кввъпта ла сфършітвл апвлві, dвпъ дптоарчереа Краівлві din Молdова, а къріа терцере аноло аша с'аў дптъмплат dвпъ Dлвгошъ [5]).

Сфъdіndвсе треі бърбаці дптре сіпе пептрв Domпіа Молdовеі, адекъ Стефап (V), Петрв (V) Ароп, ші Берепdеіў, карії тощі-треі zічеа, къ сънт din съмънца Прінцілор Молdовеі, токта din съмънца лві Александрв (челві dінтъіў), Стефап, кареле дптречеа пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

чеї doї кѫ дпделепчіѫпеа, кѫ mіптеа ші кѫ сіргѫіпца, лесне і-аѫ фѫгъріт пре еї, ші сіпгѫр аѫ шощепіт Прінціпатѫл ла Ротъпіі din Молdова, пре карії кѫ аспрітеа ші dрептатеа са пелъсъnd вре о ръѫтате пепedепсітъ, ла атъта і-аѫ adѫс, кът дп тоате дл аскѫлта, ші пѫ пѫтаї пре осташі ші пре ѣоіерї, чі ші пре прощї дпкъ дї depрінcесе дп арте, дпвъцъnd пре фіеще-кареле кѫт съ'шї апере патріа са. Dакъ афла къ вре ѫп прост пѫ аре съпецї, аркѫ ші сабіе, саѫ шерцеа ла табъръ фъръ de пінazni, ачелѫіа фъръ de тілъ дї тъіа капѫл, пре ачеста Kazimір Краіѫл Полоніеї дпкъ л'аѫ дптъріт дп Domnia Молdовеї, пеѣъгъnd дп сатъ пре чеї дої, пре Петрѫ ші пре Berendeіѫ, карії пъzѫісе ла dънсѫл, кѫт ам zіс маї сѫс, фъгъdѫіndѫ'ї фоарте тѫлте de'ї ва ашеза дп скаѫпѫл Молdовеї.

Аша dаръ Матіашѫ Краіѫл Ѫнгаріеї, кареле трімісе пре Berendeіѫ кънd с'аѫ dѫс din Полоніа, ші'ї фъгъdѫісе къ'л ва ашеза дп Прінціпатѫл Молdовеї, песѫферіnd, ка de Стефап, кареле ера дп партеа Краіѫлуї Kazimір, съ се ватціокореаскъ, аѫ adѫпат маре оасте, ші авъnd пре Berendeіѫ кѫ сіпе, ка съ'л ашеze дп скаѫпѫл Молdовеї, алѫпгъnd пре Стефап, ші къdінца Прінціпатѫлуї еї съ о іеа de ла Краіѫл ші Кръітеа Полоніеї, пре ла теzѫл лѫпеї луї Октомвріе (Ѫнгърії zік пре ла zіоа Екатерінеї) кѫ а са оасте, ші кѫ оасте пе платъ ешіnd din Apdeал, ші пѫпъnd Повъцѫіторї преете оасте пре Ioann Гіскра de Брandіc Бохетѫл, аѫ дптрат дп Молdова, ші трекъnd тѫпцїі ші плаіѫріле, аѫ сосіт дп Тотрѫт (пѫ Хотрѫш) пре каре арzъndѫ'л терцеа пре лъпгъ тѫпцї пъпъ дп Баков, дп търгѫл Роман ші дп Neамц. Каре тоате dімпревпъ кѫ сателе de прін преціѫр арzъndѫле, тот пътѫпгѫл локѫіт ші лѫкрат л'аѫ ѫмплѫт de ѫчідерї, пепъртінінd кѫїва de орї че стат саѫ феліѫ ар фі фост, ші тъкар л'ар фі дптімпінат ла Тотрѫшѫ Стефап Водъ кѫ оастеа са, тотѫшї тѫлт цінъnd de оастеа луї Матіашѫ (къчї авеа кѫ сіне ка ла 40000 de осташі), ші темъndѫсе ші de аї съї пентрѫ тіръніа фъкѫтъ, кънd аѫ оторѫт пре чеї de фрѫпте маї пре тоцї, п'аѫ дпdръznіт а се лові кѫ тоатъ оастеа, чі din лешѫрї пре Матіашѫ Краіѫл фоарте л'аѫ пъкъжіт дп патрѫ-zечї de zіле, опрindѫл ші de ла цефѫіреа чеа маї depъртатъ. Іаръ dѫпъ че аѫ сосіт Матіашѫ Краіѫл ла орашѫл Баіа, ші аѫ дптъріт орашѫл (къчї се темеа de пъвъліреа Молdовепілор) кѫ шапцѫрї ші кѫ карре, Стефап Водъ кареле се амezасе кѫ оастеа са дптре рѫѫріле Молdова ші Сотешѫл, гъndіnd къ аѫ вепіт тімпѫл кънd кѫ пѫцін съ батъ пре тѫлцї, лъсъnd каїї ші сарчіпіле дп локѫл таберії, пѫтаї пеdестрѫ ші ѫшор аѫ вепіт дп Баіа, ші апрінzъnd оратѫл de вр'о кътева латѫрї дп 15 Dекемвріе поаптеа аѫ пъвъліт преете Ѫнгърї, ш аѫ цінѫт бътаіа атестекатъ пъпъ дп ръвърсатѫл zорілор. Іаръ къzъnd тѫлцї dінтре Ѫнгърї, ті маї тѫлцї codomіndѫсе de флакъръ, Краіѫл Матіашѫ ръпіт пе треї локѫрї, чі пѫ de тоарте, ка съ пѫ вінъ дп тъпеле Ротъпілор, кѫ о лектікъ с'аѫ скос din локѫл бътъіі. Партеа чеа маї маре а оцілор ѫнгѫрещї вепіnd ла тѫпцї, ші афлъnd дрѫтѫріле дndесіте кѫ арбѫрї, че се тъіасе de Молdовепї, аѫ арс карреле ші богаціа, ші дпгропъnd дп лѫт 500 de бошѫарde, ка съ пѫ се поатъ фолосі Молdовепіі кѫ dънселе, аѫ скъпат кѫ фѫга дп Apdeал. Прін фаче-реа de біпе а ѫнуї Ротъп аѫ скъпат Краіѫл Ѫнгаріеї, de пѫ с'аѫ прінс, саѫ пѫ с'аѫ тъіат,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре каре Ротъп Стефан Водъ л'аў педепсіт кв тоарте, dвпъ че аў лцелес лпшелъчіпеа. Спвп къ 10000 de Ўнгврі аў періт лп бътаіа ачееа. Стеагврі тілітърещі вр'о къ-тева с'аў прінс, каре ле аў трімис Стефан Водъ прін солій съї лп семп de бірвінцъ Краіввї Kazimir, кареле атвнчі ера лп Вілна, Стефан Водъ, ші оастеа лві таре прадъ, кортврі, карре, ші вотвардe аў dобъndit — — Лптврпъndвсе Матіашъ Краівл лп Ўнгаріа с'аў лтпъкат кв Гвбернаторівл Хепрік Diак, іаръ пре Арделені, пентрв къ с'аў фост ліпіт de Іоann Комітвл de Бazin, і-аў гловіт кв 400,000 de флорінцї бапї гата, кв карії бапї аў лпчепвт a adвna повъ ші таре оасте, таї твлт din стреіні, de кът din аї съї, ла каре оасте п'аў врвт съ теаргъ Полопії, къчі се кredea къ о стріпце асвпра лві Стефан Водъ, ка съ'шї щеаргъ окара: преквш ті Стефан Водъ прін дешї солії, ші таї твлте кърцї се рвга de Kazimir Краівл ка съ'і трітіть аџівторіў асвпра Краівлві Матіашъ."

Ашішdереа скріў тоцї Історічії Лешещї ші чеї стреіні: Кромер[6]), Міховіе[7]), Албіпеў[8]), Воссіе[9]), Фабрікіе[10]), Кврев[11]); ва лпкъ ші dintre Ўнгврі: Істванфі[12]) Подлвшані[13]) ші Боршаї Пал[14]), Міроп лпкъ[15]), кареле adaoгъ къ Берendeіў аў къзвт лп бътаіа de ла Баіа, іаръ Петрв V. Арон, dвпъ че с'аў бірвіт Матіашъ Краівл Ўнгаріеї, аў фвціт лп Полопіа; пвтаї Бокшаї[16]), Твроцie[17]) Panzan[18]) ші Бопфініе[19]), скріў къ Матіашъ Краівл аў бірвіт пре Стефан V Domnвл Молдовеї, despre карії зіче Спondan[20]). „Токта de рвшine лптвпекаре a історіеї есте ачеаста, фіе de Ўнгврі, саў de Полопі стърпітъ! Квт къ Бопфініе пв се пъръвеще кв сine лпсвшї лп твлте кввінте, п'ар фі греў a аръта, аша фаче de лпкълчіт скріе авторвл ачеста, ші пвтаї din пізтъ, тотвшї кв фрвтвсецea кввінтелор dествл четіторілор съї."

Нічї те тіра къ Твроцie, Panzan ші Бопфініе, пре карії апої і-аў врмат історічії чеї че п'аў щівт крітіка, аша de орвеще с'аў ліпгъріт краівлві Матіашъ, пентрв къ dвпъ квт аратъ ачелашї Спondan кв пвцin таї лп сас de кввінтеле аічї adвсе, твцї-треї ера пріетепії лві, ші Бопфініе токта de ел adвс, съ скріе історіа Ўнгвреаскъ; іаръ Матіашъ Краівл ера din крещет пъпъ лп тълпї фалъ гоалъ, прекът лл аратъ тоате фаптеле ші кввінтеле лві, dintre каре adвк ачі епістола лві[21]), карea o аў скріс кътръ Полопі ші свпъ-аша:

„Dовъ съпт каре пе лтпвтацї повъ прін кърціле воастре, пъвъліреа асвпра Молdовеї, ші a впеї църі, че се цінс de крътеа воастръ, ті пагвбеле саў бътвріле, че с'аў фъкът вовъ ші ла аї вощрії, din Ўнгаріа прін аї пострії, ті пе черкацї пре поі, ка съ цінет легътвріле челе бътрпе, че с'аў фъкът лптре лтбе крътіле, ші пофтіцї, ка съ словозім ла цівdекатъ de обще челе пътрате. Лптъіў, лп къt есте пентрв Молdова, поі п'ам фост de алтвл лndemnацї, съ пе апвкът de dънса, фъръ пвтаї de Стефан тіранвл църеї ачееа, кареле пецiindв'шї фъгъдвінца, ші primind пре сvргвпіцїї пострі, апої пръdвnd ші робind din крътеа поастръ ка ші Тврчії пелпчетат лвкрврі ші оатепі, ші черкъndвсе, певрnd съ лndрепте фаптеле челе ре́ле; аў п'аў фост вреdпік ка de поі съ се пedепseаскъ? nonne digne a nobis meruit castigari? пентрв каре zеў! лтпротіва тъкар кърві стреіп пре леце пе-ам фі пвтвт скvла кв харцъ. Чі поі пре ел din тър-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тврісіреа лві дл щіт, къ есте свпвсвл пострв. De квтва ші вовъ се ліпгъреще кв пвмеле ачела, фаче двпъ обічеівл съў; пентрв къ ла Тврчї ші ла Тътарї дпкъ аша се ліпгвшеще, пентрв ачееа ка дптр'атъціа Domnї пекredinца лві маї дпdелвнг съ ретъпъ пенedепсітъ. Даръ квт къ цеара ачееа се цine de къdinца поастръ, аратъ тітлвл чел преа de demвлт, ші пеквртат ал предечесорілор пострі Краілор Впгаріеі, каре тітлвл пв л'аў пвртат дп zъdap, чі кв тощеніре пекврматъ; къчї съ тъчет челе маї de demвлт, de кънd се потенеще de oamenї, Воевозїї Молдовеі тотdeавна Краілор Впгвреші аў слвціт, ші цеара ачееа п'аў аввт алт повъцвіторіў, фъръ пвтаї пре ачела карele с'аў дптъріт, саў с'аў трimic de аічеа, дптрв атъта, кът татъл пострв мъкар къ ера пвтаї Гвберпаторіў, маї мвлцї Воевозї аў пвс аколо пе рънd ші фъръ de вре о дппротівіре. Каре тоате шаї тарї ші шаї de фолос съпт de кът інскріпціile (de квтва с'ар пвтea вр'впеле adвче) челе фълоасе, чі ної пентрв кввіоасе прічіні маї пре афвnd despre ачестеа пв врет а ворбі ш. ч. дп апвл 1468."

Ла кввінтеле че съпт пвсе ші лътіпеще, дпсатпъ оаре чine zікънd: „Din епістола ачеаста кіар съ вede, къ Матіашў Краівл атвпчї аў дпвinc, ші свпвс пре Ромъпї: dрепт ачееа грешеск Полопії, карії скріў къ преа мвлцї Впгврї с'аў тъіат, ші чеіалалцї кв фвга аў скъпат дп Apdeал. Нічї e de a се крede, къ Матіашў ар фі фост аша фър de рвшine, ка съ се фълеаскъ къ ел аў бірвіт, щіindвісе претвтindenea перdереа лві." Фрвмос сілоціст! dap de пекрітік фъквт, къчї Матіашў Краівл чел лъвdат ал Впгаріеі (пагвбъ къ фііnd Ромъп, аў фост ші тіран, дппревпъ кв татъл съў, пентрв карea пъпъ астъзї цетет пв пвтаї ноі Ромъпії, чі ші Впгврії!!! чі despre ачеаста маї мвлт a скріе пв почіў), прin кввінтеле: nonne digne a nobis meruit castigari? пв zіче къ аў дпвinc, ті свпвс пре Стефан V кв Молдовепіі лві, чі пвтаї къ аў врвт съ факъ ачеаста dapъ пв і с'аў ловіт, пентрв прічініле de Історічії Лешещї adвce, пентрв къ de ap фі дпвinc ел ар фі пвс Domn Молдовеі пре Петрв V Apon, перind Берendeіў, квт zice маї'nainte Мірon Логофътвл. Дп кът есте пентрв челелалте zice a ле Краівлві Матіашў, ръспвnd еў, къ Краії Впгвреші п'аў аввт тітлвл Молдовеі вре o dатъ, мъкар къ Молдова с'аў пвміт оаре кънd Комапіа маре, чі с'аў пвміт Краіў Комапіілор чеї марї ші чеї мічї, че съпт дп Впгаріа de аквт, квт с'аў арътат ла апвл 1239. Іоann Хвніadi татъл лві Матіашў I, дпкъ пв аў dат Domnї Молдовепілор саў Мвптепілор двпъ плъчереа са, фъръ пвтаї кът аў ацівтатў пре вр'о къцїва, de ш'аў апъратў къdinціле лор: adекъ пе Петрв IV, de аў фвгъріт дп апвл 1448, пре Роman III din Молдова, ші пре Dan IV, de аў скос дп апвл 1445, пре Владіслав III din Валахіа, dapъ кв Чвбър Водъ din Молдова дп апвл 1449, пв і с'аў сфетіт аша, къчї нічї аў аввт Чвбър саў Чвпор вре o кredinцъ дп Молдова. Сіпіствnd дппъратвл ші Краівл дпкъ дп zъdap с'аў сіліт дп апії 1412 ші 1429 съ се дппартъ Молдова, ка съ'шї факъ къdinцъ дптр'жпса.

Претепсіа Полопілор ла Молдова ші a Впгврілор ті ла Молдова ші ла Валахіа, dintрв ачееа с'аў стърпіт, къ Ромъпії din атъndoвъ църіле ачестеа adecea орї пв с'аў пъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рѣвіт ѧнтре cine ѧл иѫпереа Domnilor: dрептѫ ачеea пartea чea маї славъ totdeaѫna аѫ пъzѫіт саѫ ла Полопї, саѫ ла Ѫнгарї, ші аѫ фъгъdѫіт тоатъ сѫпѫпереа ші аскѫлтареа пѫтаї съ се аціѫте ѧмпротіва пърцїї чеї маї тарї; de ѫnde аѫ ѫрмат, de пartea чea маї таре ѧпкъ тоате ле аѫ фъгъdѫіт пѫтаї съ пѫ се аціѫте пartea чea маї славъ. Аша аѫ лѫкрат dѫпъ ачеea Молdовепїї ші Мѫнтепїї ші ла Тѫрчї, пъпъ кънd аѫ къzѫт сѫпт цівгѫл лор, кѫт веї вedea ла апїї віїторї. Іаръ Полопїї, Ѫнгарїї ші Тѫрчїї с'аѫ бѫкѫрат de сфеziле Ромъпілор, ші пѫрѫреа аѫ къѫтат прілецїѫ de a пѫтea сѫрпа пре біецїї Ромъпї, кѫт поцї кѫлеце din епістола Краівлѫї Матіашѫ, чea кътръ Фіскѫл саѫ Воеводѫл din Ардеал ѧл апѫл de акѫт 1467, трімісъ, кареа се adѫче de Катопа[22]), ші сѫпъ аша: „Ѧнтръ челелалте каре кѫ ѧнцелепчіѫпе ші фолос с'аѫ ѧппоіт ші орънdѫіт ѧл adѫпареа чea маї de кѫрънd трекѫтъ a прелацілор, баропілор ші побілілор пострї despre бѫпѫріле крѫіещї, ші вепітѫріле фіскѫлуї пострѫ, ачеea ѧпкъ с'аѫ орънdѫіт, ка de ачі ѧпколо ѧнтрѫ авепіре, пічї пої пічї Країї карії пе вор ѫрта, съ пѫтет, саѫ се поатъ орї-кѫт ѧнстрѫіпа цівѫтѫріле Фъгърашѫлуї, Отлашѫлуї ші Podпеї кѫ пертіпепцііле, чі пѫтітеле цівѫтѫрї пѫрѫреа съ фіе гата ѧл мъпіле Краілор, ка de кѫтва ва фі опѫ, съ се поатъ da оare кърѫї Воївод Мѫнтепеск саѫ Молdовепеск de лъкашѫ, спре ѧлгрozіреа ші къцігареа пърцілор ачелора. Ші фііnd къ ачестеа ші алгеле din воіпца поастръ, с'аѫ орънdѫіт пріп Прелацїї пѫтіцї, ші Баропїї пострїї, ші каре се кѫпоаще, къ съпт спре фолосѫл пострѫ ші ал крѫітеї, dрепт ачеea крedінчіошіреї воастре таре въ порѫпчітѫ, ка алтіптрелеа съ пѫ фачеці, чі zіселе цівѫтѫрї Фъгърашѫ, Отлатѫ ші Podna, кѫ пертіпепцііле лор, мъкар ѧнтрѫ а кѫї мъпї вор фі, кът веці вedea ачестеа, ѧпdатъ съ ле кѫпріпdеці ші съ ле цінеці ѧл мъпіле воастре, пъпъ кънd пе ва плъчеа поѫ, апъръпdѫле, ка ті кѫт апъраці челелалте бѫпѫрї а ле поастре, алтіптрелеа а лѫкра пічї de кѫт ѧпdрѫznind, 1467.“— Веzї кѫ че мещешѫгѫрї се сіліа неатѫріле de пріп преціѫр съ сѫрпе пре Ромъпї! adекъ цінea dominiѫрї ші бѫпѫрї ѧнтреці спре сата ачелора, карії се певоіа съ'шї мъпче неатѫл. Аша аѫ лѫкрат ші Полопїї, кѫт с'аѫ арътат ла апїї трекѫцї, чі пріп мещешѫгѫріле ачестеа че аѫ dобъпdіт ші Ѫнгарїї ші Полопїї? de пѫ щії тѫ, ѧцї воіѫ спѫпе еѫ, аскѫлтъмъ: Полопїї пептрѫ фала лор, аѫ ропіт ші ѧпгръшат пътъптѫл Молdовеї кѫ съпцеле, ші пре Молdовепї і-аѫ ѧтбогъціт кѫ прѫdziле din цівѫтѫл лор; Ѫнгарїї аѫ dат Ардеалѫл de ціаф, ші Молdовепілор ші Мѫнтепілор, пъпъ кънd аѫ къzѫт ачещіа сѫпт цівгѫл Тѫрчілор. Ферічіцї аѫ фост Ѫнгарїї пъпъ а пѫ се осебі de Ромъпї! Чі еѫ мъ ѧнторк ла фірѫл Історіеї.

Матіашѫ I Краівл Ѫнгаріеї, dѫпъ че аѫ ѫщezат ръскоала din Ардеал чea ѧл апѫл трекѫт ѧпчепѫтъ пептрѫ песпѫсе стоарчеріле de бапї, ші аѫ перdѫт ѧл Молdова 10,000 de осташі, ел ѧпкъ de авіа аѫ скъпат ръпіт пе треї локѫрї, аѫ пѫтаї ѧл спіпаре? ші аѫ аціѫпс пе кръчіѫп ѧл Брашовѫ, аша аѫ педепсіт пре връжташії съї чеї din Ардеал. Пріп хрісовѫл dат din Брашовѫ ѧл 13 Dекетвріе din апѫл лѫї Хрістос 1467. ал крѫітеї лѫї 10, ѧпкоропърії 4, каре хрісов се афлъ ѧл архівѫл Мъпъстіреї din Клѫжѫ Мъпъщѫр[23]),

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аѣ лѣат de ла Ладіслав ші Сіціспѣnd фіі Бапѣлуї Дешеѣ din Лошонц, пептрѣ къ стътѣсе лънгъ Ioann Котітѣл, сателе Nemetii, Петерхаza ші предіѣл Салацеѣл, лп цівътътате Герпа, Сасѣ Nіреш ѣл, Вараліа, Чаботѣл, Батіпѣл Цобтелекѣл, Фізешѣл ші Съмбепедікѣл din комітатѣл Солпокѣлуї din лъпптрѣ; Віца, Съптмъртіпѣл, Кеткеа Ціомботтелкеа, Ошорхеіѣл, Мікѣла, Съіакобѣл, Кіралешѣл кѣ кѣртеа dintr'жпсѣл, Кептелеакѣл, Аракліа, Рошіі, алтіптрелеа Zерат, ші Шотфалъѣл din комітатѣл Добочії; ашіидереа Пѣста, Кътърашѣл ші Съмботелекѣл din комітатѣл Клѣжіѣлуї, ші ле-аѣ дърѣіт лѣї Ioann Епіскопѣлуї кареле фѣсесе лп апѣл 1457, кѣ ел прінс ші Епіскопіеї Оръзіі марї. Лѣат'аѣ маї 'наінте de a перце лп Молдова, шаї мѣлте бѣпърї de ла алцї вредпічї, ші ле-аѣ дърѣіт ла алцї певредпічї, деспре каре везї клецереа теа чеа маре, саѣ аппалії Ротъпілор ла апѣл ачеста 1467.

[1]) Bonfinius f. 543. seq. [2]) Timon in Epit. Chronol. f. 73. Faschingius Nov. Daciae Part. 3. p. 150. [3]) Bonfinius f. 546. [4]) Bonfinius et Faschingius ll. c. [5]) Dlugossius Lib. 13. ad. ann. 1467. [6]) Cromerus Lib. 27. p. 398. [7]) Michovius Lib. 4. c. 64. [8]) Petrus Albinus in comm. de Valachia p. 162. [9]) Gerardus Ioann. Vossius p. 105. [10]) Georgius Fabricius Lib. 3. [11]) Ioachimus Cureus p. 173. [12]) Istvanfius Lib. 4. p. 51. [13]) Podlussani p. 346. [14]) Borsai Pal in Ms. Chronico Hung. ubi de bellis Mathiae [15]) Miron in Ms. Chronico Valachico. [16]) Baksai p. 925. [17]) Thuroczius Part. 4-a c. 66. [18]) Petrus Ranzanus Indice 33. [19]) Bonfinius Decad. 4. Lib. 1. [20]) Spondanus ad ann. 1467. No. 7. [21]) Epistola Mathiae Corvini ad Polonos inter impressas Part. 3. p. 56. [22]) Stephanus Katona Hist. Crit. tom. 15. p. 240. [23]) Archiv. Conventus Kolos-Monostoriensis tom. 2. p. 281.

Апѣл 1468. Бопфініе[1]) скріе, къ дѣпъ че с'аѣ лптѣрпат Матіашѣ Краіѣл din Молдова лп Брашовѣ, токта пе кръчіѣпѣл din апѣл 1467, аколо аѣ порѣпчіт, съ спъпгѣре пре ѣп Ротъп, кареле ера пръсіт din съмъпца Воіводеаскъ, даръ пѣтеле Ротъпѣлуї пѣ'л спѣпе. Оаре п'аѣ фост Берепдеіѣ? деспре кареле ам кѣвъптат ла апѣл трекѣт.

Казімір Краіѣл Полоніеї, дѣпъ кѣт скріе Длѣгош[2]), лпкъ аѣ тріміс солі лп апѣл де акѣт ла Стефан V Domпѣл Молдовеї, ка съ'л лтвѣкѣре, фъгъдѣіпдѣ'і аціѣторіѣ лп контра Краіѣлуї Матіашѣ, ші лптротіва фіеще-кърѣіа връжташѣ, пѣтаї съ'і факъ отаціѣл; чі Стефан V пре кѣт скріе Бопфініе[3]), ші din Бопфініе Фашіпг[4]), кѣ Мірон Логофътѣл[5]), фъкѣсе паче кѣ Матіашѣ Краіѣл Ѳпгаріеї, каре паче тотѣшї пѣ лпdелѣпгѣ аѣ цінѣтѣ, кѣт вот ведеа ла апѣл вііторіѣ.

Міхаіл de Жѣк лп апѣл 1466, се плекасе Комітѣлуї de Бazin лптротіва Краіѣлуї Матіашѣ, дрепт ачеea і с'аѣ тъіат капѣл ші іосагѣл лѣї аѣ къгѣт лп тъпа фіскѣлуї. Іосагѣл ачеста кареле ста din Жѣк, Віша, Каліапѣл Ѳпгѣреск, Каліапѣл Ротъпеск, Шерпашѣл Ѳпг., Шерташѣл Рот. Асопфалъѣ ші Бъръі, ші din цінътъціле Соватѣлуї, Гъдълапѣлуї, ші Отбѣгѣлуї, л'аѣ дърѣіт Матіашѣ Краіѣл прін хрісовѣл дат din Стрігон ціоі а треіа съптътъпъ а пъресімії, din апѣл лѣї Хс. 1468, ал кръітеї лѣї 11, лпкоропърії 4, лѣї Ніколае Чѣпор Воіводѣлуї Ардеалѣлуї, ші пептрѣ алте віртуцї, даръ маї вѣртос пептрѣ къ лп бътаіеа de ла Баіа с'аѣ пѣртат токта вітеџеще, къчі зіче Краіѣл лп хрісовѣл ачела[6]): „Ніколае Чѣпор Воіводѣл кънd ам лптрат лп зілеле маї de сѣс кѣ оастеа поа-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

стръ ын пърціле Молдовеї, ші аколо не-ам ловіт ынтр'о поаште кз Стефан Воевод Молдовенеск, аша де вітеџеще с'аў пзргат, ынтре осташіі кзрціі поастре, пентрз чінстеа статзлзї пострз, кътз не тоцї і-аў ынтрекзтз, кзпътзндз ші шепте ране де моарте.“ Дзпъ тоате ачестea Матіашз Краіз Знгаріеї, дзпъ кзт аратъ епістола лзї кътръ Полонї чea ла анзл трекзт адзсъ, с'аў анзкат де ръсбоіз кз Бохемії, каре ръсбоіў кзт л'аў тънат, везї пре Тзроџіе[7]) ші пре Бонфініе[8]).

[1]) Bonfinius f. 548. [2]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1468. [3]) Bonfinius l. c. [4]) Faschingius Nov. Dac. Part. 3. f. 152. [5]) Miron l. c. [6]) Archivum Conventus Kolosmon. tom. 3. p. 201. [7]) Thuroczius f. 288. [8]) Bonfinius f. 557. seqq.

Анзл 1469. Фала Полоніlор ші тънdріа Знгзрілор асзпра Ромънілор пз маї ынчета, къчї скріе Кромер[1]) прекзт зртеазъ: „Ын анзл че аў зрмат 1469, сзпт сфършітзл лзї Іанзаріе Kazimir Краіз Полоніеї nopnind din Краковіа аў терс ын Рзсіа, ші аў зъзовіт ын Леопоіў о лзнъ ші о ціямътате, ащептзнd пе Стефан V Палатінзл Молдовеї, ка съ'ї ціяре. Чі ел адзкзнd маї мзлте причінї, ынтре каре ера фріка пъвъліріі Тзрчілор ші а Знгзрілор ын цеара лзї, даръ ынтрз адевър лї ера фрікъ, ка съ пз'л прindъ Краіз, (прекзт ръў л'аў фост ынщііпцат зніі dintre консіліарії кръіещї.) атзнчї н'аў веніт съ ціяре; тотзшї аў ціятратз ын тъніле лзї Іоann Mizikon Палатінзлзї Подоліеї ші а ле лзї Спіткон de Іарослав Сзбкатераріzлзї din Премісліа, карії се тріmесесе ла дзпсзл, къ ва терце ын Катеніцў, саў ын Коломіа, саў ын Спіатін, пзтаї съ се ынщііпцезъ кз довъ лзнї маї 'наінте, ші ва ціяра ші ынаінтеа Краізлзї.“ Анішдерea скріў Дзвтошў[2]), ші Міron Логофътзл[3]). De тънdріа Знгзрілор ынкъ пз ш'аў зїтат Стефан V, Domnзл Молдовеї, пентрз къ скріе Дзвтошў[4]). Стефан V Воевод Молдовеї, врънd съ се ісбъндеаскъ пентрз стръмбътатеа шіе фъкзтъ, пънъ кънd ера Матіашў Краіз ла Вратіславіа, аў ынтрат ын Арdеал пзтаї кз 1800 de кълърецї, ші кзрънd ка фолцерзл, маї мзлте реле аў фъкзт, апоі ынкъркат de прадъ с'аў ынтзрнат акасъ. Трimіс'аў ші лзї Петрз (V, Арон)— карeле оторжсе пре татъ-съў, ші лзї ынкъ се ымпротівіа ын domnie, ащіворіт фііnd de Матіашў Краіз Знгаріеї,— кърцї ші дарзрї сзпт пзтеле боіерілор din Молдова, de л'аў кіемат съ вінъ, съ ле фіе Domnў, іаръ дзпъ че аў веніт л'аў прinc віў ші і-аў тъіат капзл.“

Despre прada Арdеалзлзї чea прin Стефан V фъкзтъ, скріў ші Кромер[5]) кз Міron[6]), пзшаї кът адаогъ Міron зікънd: „Nз дзпъ мзлтъ време аў ынчетат вражба ынтре Матіашў Краіз Знгаріеї, ші ынтре Стефан Bodъ, къ възъндў еї, прекзтў връжмашзл лор ші а тоатъ крещінътатеа Тзркзл ле стъ ын спате, ші асзпра волнічії тзтзрор ынtinde трежіле сале, ка съ'ї кзпrindъ, ——— Матіамў Краіз Знгзрілор с'аў ымпъкат кз Стефан Bodъ, дързіndзї ші довъ четъцї лзї Стефан, адекъ Балта ші Чічеал.“

Тот ынтрз ачеста ан с'аў ынтъмплат ші пъвъліреа Тътарілор ын Полоніа ші Молдова despre каре аша скріе Кромер[7]): „Пре ачea време Тътарії чеї de преste Волга саў Rha, дзпъ че аў трекзт сзпт повъдзіреа лзї Маніак Борестепзл, ымпърціndзсе ын треї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

латѣрї, аѫ пъвъліт ѧп Літваніа, Подоліа ші Молдова. ѦП Літваніа саѫ Подоліа чеа Літвъпеаскъ — — тоате ле-аѫ пръdат фъръ de ѧмпротівіре, ші аѫ робіт ка ла 10.000 de оатепї, — — ѦП Подоліа чеа Лешеаскъ пѫ тѫлтъ пагѫвъ с'аѫ фъкѫт, — — — іаръ ѧп Молдова de трей орї вірѫіndѫce de Стефап V Bodъ, Тътарії с'аѫ трас ѧпdъръпт, перzѫnd пре фіїѫл ѧмпъратѫлуї лор, пре карele черѫndѫlѫ татъ-съѫ Maniak din робіе пріп о сѫтъ de солї ші кѫ аспръ атепіпцътъръ, аѫ тъпіат пре Стефап Bodъ, de пре фечіорѫл Хапѫлуї л'аѫ ѧмпътріт ѧпаіптеа трімішілор, апої пре тоцї солії і-аѫ трас ѧп цапъ, пѫтаї ѫпѫл с'аѫ лъсат віѫ, dаръ кѫ пасѫл ші кѫ врекіле тъіате, ка съ dѫкъ весте ла Maniak.“ Ашіш-dереа скріѫ Dѫlгошѫ[8]), Кѫреѫ[9]), Бріетіе ші Cпondѫn[10]).

Чі Міроп Логофътѫл[11]) скріе: „Стефап V, Bodъ, кѫпоскѫnd къ ізбіріле пѫ de аіѫре фъръ пѫтаї de ла Dѫmпezeѫ і се погоаръ, ѧптѫрпѫndѫce ла скаѫпѫл сѫѫ ла Сѫчеава, аѫ сфіпціт Мъпъстіреа Пѫтпа ѧп 3 Септемѫріе, — — ла каре сфіпціре тѫлтъ adѫnape de кълѫгърї аѫ фост, кѫ карії ші ѧпсѫшї Теоктіст Мітрополітѫл ші Тарасіе Епіскопѫл кѫ Іосіф Архіmandрітѫл ші Егѫтепѫл Пѫтпеї ера. Се скріе, къ аѫ фост сѫпт Літѫргіе Архіепіскопї, Епіскопї ші Преоцї кѫ Diакопї 64 ла жертвепік.

[1]) Cromerus lib. 27. p. 402. [2]) Dlugossius Lib. 13 ad ann. 1469. [3]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico. [4]) Dlugossius l. c. [5]) Cromerus p. 403. [6]) Miron l. c. [7]) Cromerus l. c. [8]) Dlugossius l. c. [9]) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 178. [10]) Brietius et Spondanus ad ann. 1469. [11]) Constans Miron l. c.

Апѫл 1470. Лѫї Стефап V, Domпѫлуї Молдовеї пѫ'ї ера dестѫл къте пътіпіce ѧп апії трекѫцї, маї de ла пъртепії лѫї V Аропе, маї de ла Матіашѫ Краіѫл Ѫпгаріеї, аціѫ-тъторіѫл лѫї Berendeіѫ, ші маї de ла Тътарії despre Волга, чі dѫпъ че аѫ ѧпвіпс пре тоцї ачеіа кѫт с'аѫ zic ла апії трекѫцї, ѧп апѫл de акѫт с'аѫ апѫкат кѫ ръсѫоіѫ ші de Padѫл IV, Domпѫл църеї Мѫпгепецї, къчї zіче Кромер[1]): „Kazішір IV Краіѫл Полопіеї dѫпъ че аѫ zъѫовіт ѧп Корчіп 11 съптътъпі ші аѫ лъсат аколо пре солѫл Папеї de ла Рота, аѫ вепіт ѧп Рѫссіа кѫ трей мії de осташі, ка съ прітеаскъ ціврътъпътѫл фъгъdѫіт de Стефап Молдовеапѫл; dаръ ачеста, арътѫnd къ аре ръсѫоіѫ кѫ Padѫл (IV чел фрѫтос) Domпѫл Валахіеї, п'аѫ вепіт чі аѫ тріміс солії, ші кърцї печетлѫіте кѫ печетеа са ші а боіерілор съї, пріп каре аѫ фъгъdѫіт къ ва терце ѧп лѫпа лѫї Маіѫ din апѫл віїторіѫ. ѦПтр'ачеea се рѫга de Kazimір Краіѫл, ка пріп тіжлочіреа са съ ашеze ресѫоіѫл dintre dъпсѫл ші Padѫл, despre каре аѫ ші авѫт гріже Краіѫл, тетъпdѫce ка пѫ кѫтва adѫkѫnd Padѫл пе Тѫрчї ѧптрѫ аціѫторіѫ, съ стропшеаскъ тоатъ Молдова. Despre Стефап V ѦПкъ с'аѫ отърѫт, ка а шеаса лѫпъ, dѫпъ че се ва кіета de Краіѫл, съ теаргъ фъръ de вре о тъптѫіпцъ ла ціврътъпт.“ Ашішdереа скріѫ Dѫlгошѫ[2]), Міроп Логофътѫл[3]) ші рецестрѫл de ла Doгіел[4]); чі еѫ тъ шір че авеа Полопії кѫ атътеа цівръпъптърї, кѫnd ѫіпе щіа, къ пѫ се ціп?

Матіашѫ Краіѫл Ѫпгаріеї ѦПкъ аѫ dат о порѫпкъ din Бѫdа dѫminекъ ѧпаіптеа Съптеї Вървареї din апѫл 1470, кътръ Воївозії Арdеалѫлуї Іоann Папграцѫ din Dendелеаг ші Неко-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лае Чѫпор din Моповсло, ка съ стътѣеаскъ пре Шатшodiani, Кѫлniani ші Мъdърѫщiani дп Лекіпца, ка дптр'о тескѣітѣръ, каре хрісовѫ афлъ ла Kopnidec[5]), ші еѫ л'ам adѫс пептрѫ потепіреа, къ дп Шатшѫdѫ съпт дпгрѫпаці ші татъ-теѫ Іоann ші тѫтъ-теа Anna ші фрателе теѫ Пантелітоп.

[1]) Cromerus Lib. 27. p. 405. [2]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1470. [3]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico. [4]) Mathias Dogiel in Codice Diplomatico Poloniae tom. 1. p. 603. [5]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 276.

Апѫл 1471. Матіашѫ Краіѫл Ѫнгаріеі, dѫпъ че с'аѫ дптъкат кѫ Стефап V Domnѫл Молдовеі, кѫт с'аѫ zic ла апѫл 1469, лесне аѫ кѫпрінс Моравіа, пѫ чеа таре, цеара чеа de акѫт ші Сілезіа саѫ Лѫzаціа ші кѫ о парте а Бохеміеі, а къреіа Кръіте тѫлт вънъdѫ'о о аѫ ші dобъndіт дп апѫл 1469, прекѫт мъртѫрісеще Тѫроцie[1]) кѫ Panzan[2]), ші аратъ Timon[3]). Чі кръітеа Бохеміеі пѫ аѫ фост спре odіхпъ пептрѫ торпъітѫріле Ѫнгѫрілор. Dрепт ачееа дп апѫл de акѫт 1471, дп Септемвріе аѫ adѫпат сеіт дп Бѫda, дп каре сеіт тоате ле-аѫ дпгъdѫіт, кѫт аѫ пофтіт Ѫнгѫрії, пре кѫт аратъ ал треілеа декрет ал лві[4]); тотѫші Ѫнгѫрії пѫ с'аѫ дпdестѫлат кѫ атъта, чі dѫпъ че с'аѫ dѫс ел дп Бохеміа, с'аѫ десѫіпат de кътръ dънсѫл, ші дп лѫпа лві Октомвріе аѫ алес Краіѫ дп локѫл лві пре Kazimір фічіорѫл лві Kazimір Краіѫлві Полопіеі, кареле аѫ ші вепіт дптъіа zi a лві Noемвріе дп Ѫнгаріа кѫ 20,000 de Полоні; чі гръвіndѫсе Матіашѫ Краіѫл din Бохеміа кътръ касъ, пъпъ ла сфършітѫл апѫлві аѫ ші фѫгъріт пе Прінцѫл Kazimір din Ѫнгаріа[5]).

Деспре Молдова ші Валахіа аша скріе Міроп Логофътѫл ла апѫл de акѫт: „Іаръ Стефап V аѫ стрінс цеара ші слѫціторіі, ші дптрънd дп цеара Мѫптепеаскъ аѫ пръdат марціпеа, Феврѫаріе 27, ші аѫ арс Бръіла, марці дп съптъмъпа албъ. Хроніка църії скріе деспре періреа а о сатъ de боіері прін Стефап V, Bodъ фъкѫтъ, adекъ деспре Ісаіа Ворпікѫл, Негреа Пъхарпікѫл ші Алексъ Столпікѫл дп търг дп Васлві, dаръ че прічіпъ de тоарте аѫ авѫт ачеі боіері, пѫ потепеще, поате къ с'аѫ ацѫпс кѫ Padѫл IV Domnѫл Мѫптепеск, іаръ Padѫл IV стрінгъndѫ'шї оастеа са, ші вечіпеаскъ, аѫ вепіт асѫпра лві Стефап V, кареле афлъndѫсе гата, de сърг аѫ порпіт ші дптълпіndѫсе дптре оціле, ла Сочі, кѫ таре дпdръспіре с'аѫ ловіт ла олалтъ, дп шепте zіле а ле лві Мартіе din апѫл 6979 de ла плъстѫіреа лѫмії, чі аѫ дпвінс Стефап V лъпd тоате стеагѫріле de ла Padѫл IV ші тоарте таре фъкъпd дптре осташі лві, къчі пре карії і-аѫ прінс вії дпкъ і-аѫ оторѫт, пѫтаі пе Стап Логофътѫл ші пе Мірчеа Котісѫл і-аѫ лъсат вії."

[1]) Thuroczius f. 288. [2]) Ranzanus f. 399. [3]) Timon f. 73. seq. [4]) Corpus juris Hung. Part. 2. p. 126. seq. [5]) Thuroczius f. 289. Ranzanus f. 399. seqq. Bonfinius f. 564. seqq. [6]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 26.

Апѫл 1472, 1473 ші 1474. Матіашѫ Краіѫл Ѫнгаріеі пѫ с'аѫ дпdестѫлат кѫ атъта къ дп апѫл трекѫт 1471, аѫ алѫпгат пе Kazimір Прінцѫл din Ѫнгаріа, чі дп апѫл ачеста 1472 аѫ пръdат Полоніа. Скріе Кромер[1]) ла апѫл 14 zікъпd: „Іаръ кънd аша се пъкъціа Полоніа de сѫпт тѫпте de Ѫнгѫрі, ші Краіѫл кѫ сепатѫл дп орашѫл Віслацій се

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

сфътъіа despre лъкръріле цереї, аў venit соlї de la Стефан V, Палатінъл Молдовеї къ въпъ veste, къ Domnъл лор Стефан V, ли zilele трекъте аў лпвinс пре Radъл IV Палатінъл Валахіеї, ші лптре челелалте търіmї аў къпрinс Dътбръвіца четатеа чea маї de фрънте a лъї Radъл IV, лп каре авea тоатъ вістеріа ші тъіereа къ doъъ фете, пре каре ле-аў пъртат de аколо; ші аў adъс солії ачеіа Краіълъї doъъ-zeчї ші оптъ de стеагърї мілітъреші, че ле лъасе de la петічї. Іаръ преste треї zile аў сосіт алт солъ, карele поftіа аціsторіў de la Краіъл кът маї кърınd, zікınd: къ Radъл аціstат de Търчї аў къщigат лпапої търіmile чele perdъte, ші лптръınd лп Молdова тоате ле стрікъ къ сабіа ші къ фок. Dрепт ачееа лndatъ с'аў трimіс ла Radъл IV, Dобеслав Бісовіе Кастеллапъл Белzълъї ші Eцidie Съхodокіе ка съ факъ саў паче саў лпчетаре de la арте лптре дъпшії.“

Іаръ Dлъгошъ [2]) тот despre ачеста лъкръ-скріе аша: „Кınd zъбъніа Kazімір Краіъл Полопіеї лп орашъл Віслiцieї, аў venit ла ел съmбътъ dънъ Боботеазъ de la Стефан Воеводъл Молdовеї (пе Валахіеї) zdравенї солї Стефан Търкълец ші алції, прin карії лпщііпца пе Краіъл къ ел аў лпвinс пре Radъл Воіводъл Валахіеї (пе Бассарабіеї) протівпікъл съў чел de Търчї аціstат, ші пре тъіereа лъї къ doъъ фете, ші къ тоатъ авуціа ле-аў dъс din четатеа Dобровіца, ънde скъпасе, ші de ънde іаръшї фъцісе Radъл, ші аў къпрinс чea шаї маре пarte a цереї, лптръ a кърора zдеверіре аў трimіс Краіъл Kazimір 28 de стеагърї лъате de la протівпікъл, каре і ле-аў mi dat Dъmінекъ лп 16 Ianъарie (din анъл 1474). Чі къкърія каре o dобъndice din вестea ачеаста, o аў търбърат dънъ треї zile алтъ veste маї слабъ, че спънea къ Radъл аціstат de Търчї аў къщigат лпапої Валахіа, ші къпрinzъnd четъціле еї, пре Пъркълабіі de Стефанъ пътї і-аў тъіat пъпъ лптр'ънъл, ші акъта прънъdеще Молdова къ сабіа ші къ фок, ръгъndъce Стефан de аціstоріў Краіълъї лmпротіва лъї Radъл, с'аў ші орънdъіт лndatъ лптръ аціstоріў оастea din Подоліа сънт повъцъіреа лъї Міхаіл Бъчаскі къпітапълъї din Сніatin, трітецъndъce ші алції din солї Dобеслав Вісовскі Кастеллапъл Белzълъї, ші Eцidie Съхodолскі, карії съ лmпаче пре атъndої Воеводzії, саў съ факъ лпчетаре de la арте лптре дъпшії, ка къ атъта маї леспе съ поатъ аціsта Стефан Воеводъл Молdовеї пре Kazімір Краіъл Полопіеї лп коптра Краіълъї Ънгърескъ. Dаръ ачещіа афлъndъ пре Стефанъ ла къртea din Васлуї, ші спънъndъ'ї порънчіле кръіещї, каре і-аў фост de къкъріе, аў прічепът къ тіптea лъї Стефан пе стъ лптръ ачееа, ка съ се лmпаче къ Radъл, пе къ doаръ п'ар прітi кондіції къвіоасе. чі пептръ къ Radъл дъdъce тоате четъціле лп тъпіле Търчілор, ші акъта de cine токта нітіка пътea іспръві фііnd сънт къdінцъ стреінъ. Іаръ Стефан Bodъ къ тъіereа, фечіоръл, фата ші тоате ощіле сале рътъind ла пътіта кърте din Васлуї, каре нічї din фіре, нічї къ тещешуг ера лптърітъ, таре апъра цеара са de Търчї, ші de Radъл, пре акърія шъіере ші фатъ ле цінea лп прінсоаре ла Съчеава.“

Міron Логофътъл [3]) лпкъ zіче: „Стефан V Bodъ, фііnd anрinс пъръреа de лъкрърї вітецещї, стръпс'аў оасте, ші аў лъат къ cine пре Бассарабъ, ка съ'л dъкъ лп цеара Мънтепеаскъ ші съ'л пъпъ Domnъ. — — Аша Стефан ръdікъndъce de поў асупра Radъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

луї IV, челуї фрътосъ, къ оасте, Noemвріе дн оптъ аў непітъ ла марціне, ші аў дтпърціт тоате стеагъріле дле Мілков. Дечї с'аў дтітпінат къ Радъл IV. ціої дн 18 Noemвріе ла локъл че се кіатъ кърсъл апеї, ші dъnd ръсвоіў de дтве пърціле, вітеџеще с'аў бътът пънъ сеара, ашіщдереа ші вінерї ші сътбътъ іаръшї тоатъ zioa пънъ сеара с'аў бътът, іаръ поаптеа спре Dътінекъ аў лъсат Радъл IV Водъ, тоате але сале дн табъръ, ші аў фъціт къ тоатъ оастеа са ла скъпъл съў ла Дътбовіца (пъ Бъкърещї). Везї пре Енгел [4]). Іаръ Стефан V с'аў порніт dънъ еї къ тоатъ табъра са, ші дн 23 Noemвріе аў дпкъпцізрат четатеа Дътбовіцій, іаръ Радъл IV дн поаптеа ачееа аў фъціт, лъсънd дн четате пре Doamna са Маріа, ші пре фііеса Воїкіца, къ тот че авеа ші с'аў dъс ла Търчї. Іаръ Стефан V, тіеркърї дн 24 Noemвріе (din анъл 1473), аў dобъndіт четатеа ші аў дптрат дптр'жнса, ші аў лъат пре Doamna Радълуї Водъ, ші пре Воїкіца фата луї аў лъато шіе Doamnъ, къї търіce Doamna че аў авът. Лъат'аў Стефан Водъ тоатъ авереа ші хаїпеле челе скътпе, ші тоате стеагъріле Радълуї Водъ, ші десфътъndъce дн треї зіле, с'аў дпторс дпапої ла скъпъл съў ла Съчеава, лъсънd пре Бассараб Domn цереї Мънтепещї, карele аў domnітъ о лънъ, іаръ Радъл Водъ пъzвісе ла Търчї пептръ ацізторіў."

Апої dънъ че аў скріс despre солії, карії і-аў тріміс Стефан V, ла Kazimір Краіъл Полоніеї, ші despre оръndъіала луї Kazimір, ка мі кът аў скріс Длъгош маї дн сас, аша къвънтъ маї дпколо.

„Іаръ Радъл (ал патрълеа) Водъ, пъzвіndъ ла Сълтанъл Махомет II, дн анъл de ла Хрістос 1473, dънъ че аў лъат ацізторіў, аў дптрат дн цеара Мънтепеаскъ къ 1500 de Търчї, фъръ de алцї лефецїї, че адънасе ші аў dат ръсвоіў луї Бассараб Водъ ціої дн 25 Декетвріе, ші аў дпфрънт пре Бассарабъ къ тоатъ оастеа луї, карele въzіndъce дтпрецізрат de връжмашї, аў фъціт дрепт ла Молдова ла Стефан V Водъ. Іаръ Търчїї с'аў порніт дн гоанъ dънъ Бассараб Водъ, ші аў венїт пънъ ла Бърлад, ші пръdънd цеара с'аў дптърнат дпапої спре цеара Мънтепеаскъ."

„Дн анъл de ла Adam 6982, іаръ de ла Хрістос 1474, аў лъат Стефан V Водъ четатеа Тележінъл, ші тъind капетеле Пъркълабілор, аў робіт тъіеріле; атънчї аў скос тълцї цігапї din Валахіа дн Молдова ла поі.

„Дптръ ачеаста шї лънъ, дн 5 зіле аў фост ръсвоіў дн цеара Мънтепеаскъ къ Унгарії, ші къ Цъпълъшъ Водъ, ші аў вірвіт Стефан V Водъ пре Унгърї." Пънъ ачі Мірон пагъбъ къ пъ маї кіар! Чіне аў фост Бассараб ачела пре карele аў пъс Стефан V, Domnъл Молдовеї дн локъл луї Радъл IV пъ шъ прічеп, de п'аў фост Владіслав V саў Цъпълъш Водъ, despre каре ам зіс ла анъл 1462, къ с'аў прінс de Матіашъ Краіъл Унгаріеї, ші маї тълте воіў къвънта ла анъл 1477. Дпкът есте пептръ Воїкіца фата Радълуї, пре ачеаста пъ акът, чі дн анъл вііторіў 1475 о аў лъат тъіере шіе Стефан V, къчї дн анъл зчеста 1474 дї тръіа тъіереа чea маї dінаінте, прекът поцї ведеа din

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dлвгошъ, кареле іаръшї пв щіъ пептрв че пвпе маї пре вртъ пвтаї о фатъ а Padвлвї IV, кънd маї дпаінте zicece, къ довъ фете. с'аъ прінс.

Дптре Бнгврї ші Полонї прекът аратъ Сommерберг [5]) дп апвл ачеста 1474, с'аъ фъквт дпчетаре de арте пе дої анї дп кареа с'аъ дпкіс ші Молдовенії кв Мвнтенії; чі Padвл ал патрвлеа Domnвл Валахіеї пв с'аъ цінвт de дънса, квт вот вedea de ачі дпаінте.

[1]) Cromerus Lib. 28. p. 413. [2]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1474. [3]) Constans Miron cap. 27. [4]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1-a pag. 180. [5]) Sommerberg II. Mantissa 83.

Апвл 1475. „Махомет П, Дмпъратвл Тврческ, zіче Dлвгошъ [1]), двпъ че аъ квпрінс ші лват свпт пвтереа са тоате четъціле ші търіміле din Бассарабіа ші Мвнтаніа саъ Валахіа, дънdвіле de двпъ воіе Padвл (IV) Воеводвл Валахіеї (пв Бассарабіеї), атъта с'аъ свмеціт, кът кв мънdріе аъ порвпчіт лвї Стефан V Воеводвлвї Молдовеї (пв Валахіеї) ка съ'ї dea четатea Алвъ ші Кіліea de двпъ воіе, ші съ'ї плътеаскъ трібвтвл саъ харачівл чел nedат пънъ аквма, ші de ачі дпаінте; алтмінтрелea de ва лвкра, съ ціе къ ел кът маї кърънd ва вені, ші тоате ле ва лва фъръ de воіа лвї."

Нічі аъ мінціт Махомет П, пептрв къ кътръ сфършітвл апвлвї 1474 аъ ші тріміс пре Солеїман Баша асвпра Молдовеї, despre каре аша скріъ Аппалії Тврчещї чеї de Левнклавіе тълмъчіцї [2]): „Іаръ Солеїман Баша пепвтънd лва Скodра (четатea Епірвлвї челвї векіъ, саъ a Албаніеї de акът) аъ трекът кв тоатъ оастea са асвпра Молдовеї, пре кареле дпdатъ л'аъ дптъмпінат Воеводвл Молдовеї кв оастea неатіквлвї съъ, ші дптълпіndвсе кв іпітъ с'аъ лovіт ла о лалтъ дтве пърціле, dаръ фііnd Тврчії остеніцї de ла батереа Скodреї, ші лovіndв'ї ші фрігъ фоарте маре, кът аъ дптрат дп Молдова, ш'аъ перdвт кврацівл, ші фъръ de дпdръгпіре бътъndвсе, с'аъ бірвіт, тъіат ші дпфрънт de Молdовеанвл." Ашішdереа скріъ Подеста [3]), Калвісіе [4]), Бехолцер [5]), Брептап [6]) ші Дрехслер [7]). Despre бірвінца ачеаста a лвї Стефан V Domnвлвї Молdавіеї din апвл 1475, асвпра Тврчілор, аша скріе іаръшї Dлвгошъ [8]): „Марцї дп 17 Іанваріе (din апвл 1475) Стефан Воеводвл Молdовеї пре оастea лвї Махомет П Дмпъратвлвї Тврческ, каре авea дп сіпе 120,000 de осташі, ші ера ацівтатъ ші de Мвнтенї, а кърора цеаръ о квпріпсесе Тврчії, кънd пръda ачещіа Молdова, ла локвл Раковеції лънгъ рввл Бърladвлвї, кв сінгврът пвтереа са, пвтаї чіпчі шіі de Секвї авънd кв сіпе a кърора цеаръ о сввлсесе de свпт Кръітea Бнгвреаскъ, кв маре періре о аъ бірвіт, пв фъръ de вързаре de сінце ші despre партea a лор съї, пептрв къ стропшіndвсе de мвлцітea Тврчілор чеї че ера дп фрвпте, вnde ера ші Секвії, дп маре прітежdіе de a пері вепісе оастea, ші ар фі ші періт de ц'ар фі съріт дпсвшї Стефан дп тіжлоквл Тврчілор, карії аквта се свшецісе кв бірвінца, ші п'ар фі дървшат аріпіле лор пріп тінвпатъ пвтереа лвї Dвшnezеъ, къчї ел de абіа авea 40,000 de осташі, ші ачещіа дпкъ маї тощї ера прощї ші лвкръторі de пътжптъ. Пептрв кареа бірвінцъ Стефан пв с'аъ мънdріт, чі аъ постіт патрв zіле кв апъ ші пъпе, ші аъ порвпчіт дп тоатъ цеара са, ка пітe-

8*

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лея съ ѧndрѫспеаскъ а'ї da лві, фъръ пѫтаї лві Dѫmnezeѣ бірѫінца ачееа; тъкар къ щівт лѫкрѫ есте къ бірѫінца din zioa ачееа, din ел сінгѫр аѣ стътѫт. Тоатъ оастеа лві din прada Тѫрчілор с'аѣ фоарте ѧмбогъціт кѫ аѫр, кѫ арцінт, кѫ порфіре, кѫ каї, ші кѫ алте скѫле de маре прец, ші четъціле Валахіеї, каре се dесѣінасѳ de ла ел къръ Тѫркѣ, тоате і с'аѣ dat ѧndъръпт. Преа мѫлцї прощї с'аѣ боіеріт, Тѫрчії токта пѫцінї аѣ скъпат кѫ фѫга, пентрѫ къ ші каре аѣ скъпат кѫ фѫга пънъ ла Dѫнъре, аколо і-аѣ аціѫнс Ротъніі чеї кѫ каї маї вѫнї, ші маї пре тоцї саѣ і-аѣ тъіат саѣ і-аѣ ѧпекат ѧn ѧndъ; каіі Тѫрчілор, ба ші Тѫрчії слъвісе de фоате, пентрѫ къ Стефан кѫ мѫлт маї ѧnainte тоате ле арсѳсе ѧn локѫріле ачелеа, прін каре требѫіа съ треакъ Тѫрчії; кареа ѧпкъ фоарте мѫлт л'аѣ аціѫтат ла ѧnвіндере. Пре ровіі Тѫрчещї (лъѫnd афаръ пре чеї маї de фрѫнте, пре карії і-аѣ цінѫт) маї пре тоцї і-аѣ трас ѧn цапъ. Трѫпѫріле челор оморѫцї ле аѣ арс, тотѫшї кѫстъ вр'о кътева грътъзї de оасе de мъртѫрісеск мърітеа бірѫінцеї ші ла чеї вііторї.

„Пре патрѫ Башї Тѫрчещї кѫ 36 de стеагѫрї мілітърещї ші алте скѫле і-аѣ тріміс Стефан Воеводѫл Молдовеї лві Kazimір Краіѫлві Полоніеї ѧn Літваніа прін солії съї, рѫгъndѫсе de аціѫторіѣ Краіѫлві, de кѫтва с'ар маї ръдіка Тѫркѫл асѫпра лві пентрѫ перdереа ачеаста..... Трімісаѣ ачелашї Стефан вр'о къцї-ва робі, ші стеагѫрї de ла Тѫрчї лѫате ші Патріархѫлві Ромеї лві Сістѫ IV, сфінцієї сале ашішdереа рѫгъndѫсе пентрѫ аціѫторіѣ асѫпра Тѫрчілор; ашішdереа аѣ фъкѫт ші лві Матіашѣ Краіѫлві Ѫнгаріеї; чі ачеста тръгънd ла сіне тоатъ лаѫda, аѣ скріс Папеї de ла Рома ші ѧmпъратѫлві ші челоралалцї Краї ші Прінцї din Европа кѫ ѧnалтъ трѫфъ фълindѫсе, къ ел прін оатенії съї, ал кърора повъцѫіторіѣ аѣ фост Стефан Воеводѫл Молдовеї, маре оасте Тѫрчеаскъ аѣ щерс de пре фаца пътжънтѫлві. Даръ ачестеа пѫтаї din ръѣ обічеіѣ de а се фълі кѫ лаѫdеле алтора, ле фъчеа Матіашѣ Краіѫл Ѫнгаріеї, къчї щівт, ші ѧntрѫ атъndоѫъ церіле, адекъ ші ѧn Ѫнгаріа ші ѧn Полоніа, вестіт лѫкрѫ ера, къ ачелашї Стефан Воеводѫл Молдовеї, пре карете Матіашѣ Краіѫл ѧnzadър ѧл пѫтеще повъцѫіторіѫл съѣ, ші ал оатенілор съї, кѫ нѫцін маї ѧnainte аѣ тъіат деспін 6000 de Ѫнгърепї din оастеа каре о повъцѫісе Бласіе Маціар (Воеводѫл Ардеалѫлві) din порѫнка Краіѫлві Матіашѣ асѫпра Валахіеї, de кареа періре Бласіе Маціар de абіа с'аѣ мънтѫіт кѫ фѫга.“

(Ачі ѧпсеатпъ къ Бласіе Маціар с'аѣ тріміс ѧn апѫл трекѫт съ пѫнъ Domn Валахіеї іаръшї пре Владіслав V, прекѫт поцї кѫлеце din Міроп ла ачелашї анѣ, чі de астъ dатъ пѫ с'аѣ пліпіт воіа Краіѫлві Матіашѣ).

„Ніч с'аѣ ѧndестѫлат (зіче маї ѧпколо Dлугошѣ) Стефан Воеводѫл Молдовеї, кѫ солііле каре ле аѣ тріміс ла претепї, чі ла чел маї маре dѫшman ал съѣ, Махомет II Ѧmпъратѫл Тѫрчілор, ѧпкъ аѣ тріміс фрѫмоасе соліе кѫ марї dарѫрї целѫіndѫсе, къ ніще тълхарі ші сѫргѫніцї din церіле Тѫрчещї, фъръ de щіреа ші воіа Ѧmпъратѫлві аѣ пъвъліт съ прade Молдова, пре каре ел і-аѣ потопіт кѫ аціѫторіѫл лві Dѫmnezeѣ, dаръ ѫнії din тълхарії ачеіа тотѫшї аѣ скъпат ѧn цінѫтѫл тѫрческ; пре ачещіа аша dаръ і-аѣ че-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рът de ла Împъратъл ка съ́ї dea дп тъпъ съ́ї поатъ nedepcі, ка ші кът аў nedepcít пре чеіалалцї. Кў соліа ачеаста маї таре дптърътъпdъce Împъратъл, аў кълкат къdінца неатърілор, ші пре солї і-аў пъс ла дпкісоаре пъпъ ла о врете, іаръ dъпъ ачееа і-аў deспоіат de тоате ші маї голї ші nedestрі і-аў словозіт а касъ. Пріп карії с'аў дпщіінцат ачелашї Стефап Bodъ despre тъпіа Împъратълуї, ші къ Împъратъл се гатъ асъпра луї пре апъ ші пре ъскат дп персоапа-луї, пре карele л'аў ші ащептат пекътретъръпdъce, ші пътаї аціторіълуї de сас дпкredinцъпdъce.“

„Ох че бърбат тіпъпат! карele пъ е маї пъцін, de кът аў фост вітецїї чеї de demълт, de карії атъта пе търім, ші карele пе врепea поастръ аша de таре аў дпфрънт пре Търкў, кът се поате zіче а фі чел dintъіў дптре тоцї Прінцїї къцї съпт пе лъте. Dъпъ кът ціsdek еў, преа vrednік есте, ка луї съ се дпкredinцezе облъduіреа лътеї тоате, ші маї въртос повъцuіреа ощілор крещінещї асъпра Търчілор, луї съ і се дпкredinцezе de тоцї крещінії, пъпъ кънd облъduіторії лор дшї петрек вієаца дп лепевірі, ші despertърї, саў дп ръсвоіеле челе dintre dъпшії.“ De веї лъа афаръ стрігареа ачеаста de пе ъртъ а луї Dлъготў, ашішdереа скріў Кротер [9]), Параліпотепеле [10]), Фабрікіе [11]), Цепевrand [12]), Петрў de Рева [13]), Бріетіе [14]), ш. ч.

Лаudеле каре се daў ачі луї Стефап V Domпълуї Молdовеї кў тълт маї марї съпт de кът тоате лаudеле Корвінілор челор поі, dрепт ачееа еў пъ тъ тір de аў ътблат Матіашў Корвіпъл Краіъл чел лъudат de Ънгврї съ ле дптъпече; dаръ тъ тір de Бопфіпіе [15]), къ вітъпd de a се лінгърі Краіълуї Матіашў престе пъравъл съў, пътаї атъта скріе ла апъл de акът: „Дп апъл ачеста 1475, Търчії dъпъ че трекъсе шаї дпаінте Dъпъреа, фъръ de порок аў пъвъліт дп Валахіа; пептрў къ маї дптъіў остепіndъce, апоі дпшелъndъce de протівпічї, с'аў тъіат de тот; ші къ пціп dъпъ ачееа дптрънd дп Месіа de ціос, іаръшї с'аў тъіат.“ Ашішdереа скріў Албіп [16]), ші Аппалії Бісерічії din Брашовў, карії аў ъртат пре Бопфіпіе. Іаръ Бопфіпіе пътаї пептрў ачееа аў тъкът ачі пътеле луї Стефап V Domпълуї Молdовеї, пептрў къ ачеста аў дптрекът кў вітеція пъ пътаї пе Матіашў Краіъл, чі пре Іоапп Хъпіadі татъл луї Матіашў, кът аратъ тоате бътъіле лор а тъцї-треї.

Скріе іаръшї Іоакім Къреў [17]): „Се багъ віпъ Краіълуї Матіашў de Історічії Лешещі, къ скріindў дп тоатъ Европа, ші маї алесў дп Італіа претътіndenea с'аў фълітў, къ din орънdзіала луї ші de сънъсъл луї с'аў бірзіт Търчії; тотъшї се щіе, къ дп оастеа Ромъпеаскъ партеа чea маї таре аў фост din Ънгврї, ші пептрў Стефап се сфъdеа Полопъл кў Матіашў, а кързіа сънъс съ фіе.“ Дпкът есте despre сfada Краілор Kazimір ші Матіашў пептрў Стефап V, Къреў аре dрепт, пептрў къ Краії ачещіа се сфъdea дптре сіпе, чі Стефап маї тълт цінъпd despre Kazimір ші маї тълт ші лінгъріndъce луї, пічї аскълта de ънъл, пічї de алтъл ка ъп Domпў ші сінгър облъduіторіў, кързіа пъї ера фрікъ de еї, прекът кў фаптеле аў арътат, ші Матіашў Краіъл дпкъ търтърісеще дп епістола кътръ Полопї, каре о ат adъс ла апъл 1467. Dаръ дптрў ачееа, къ дптъреще

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къ оастеа луї Стефан V, партеа чеа маї маре аў фост din Унгурї, грешеще ачелашї Кырей, ка унул карéле нумаї din лінгъріторя кътръ Унгурї аў скріс ачееа; къчї de ар фі фост адевърат че скріе ел, аў тъкут ар фі despre ун лукру ка ачела Історічій Унгурещі, ші маї въртос Бонфініе? карele сунт боў дупъ чеаркъ віцел, нумаї ка съ ноатъ дупъ ца пре Матіашў Краіул, патронул съў.

Маї біне аў пітерит адевърул ачелашї Кырей, тот ла локул маї сус дупсемнат, ашa скріind despre Крітеа, дунъ пердереа чеа маре din Молдова: „Тірапул Търческў пе ш'аў пердут інима пентру пердереа din Молдова, чі ку дичепутул верей пре апъ ші пре uскат аў дукупцiурат четатеа Кáфа din Крітеа, карea се стъпънiа атунчі de Џеновезі; ші маї дунаінте с'аў кiемат Teodosia, ші ацiутат фiind ші de Тътарі о аў луат дн 6 Іунie din anul de акут dunde-o Тълтаній, ші-ашa с'аў стins нумеле Готілор din Крітеа de акут. О корабіе de челе маї марі din Кафа, карea о порнісе тірапул кътръ Царіград, с'аў мунтуіт прін minunatъ Проніа Dumnezeească. Dучea корабіа ачееа 150 de прунчі ровіцї din Кафа ка съ і дiвгънеаскъ, саў съ і фолосаскъ пентру спъркъчiунea Търчеаскъ, ші алте скумпетурі пре сата тірапулуї. Пре корабіа ачееа коръбiашіі dунъ че аў оторжт пре Търчії dintr'унса, о аў дndрептат ла четатеа Кiлiеї ші с'аў дукiпат ку тоцї луї Стефан Bodъ.“ Zicеіў маї дунаінте къ маї біне аў пітерит ачі адевърул Кырей, пентру къ Дулгошў[18]) дупъ аша скріе, маї адъугund ші ачестеа: „Тоцї трімішіі луї Стефан Bodъ ші 160 de негуцiторї ромънещі, карії с'аў афлат дн Кафа, кund с'аў луат, с'аў оторжт din порунка луї Махомет.“

Міron Логофътул[19]) дунъ че аў скріс despre періреа Търчілор ка ші Dулгошў, (de веї луа афаръ къ Міron zіче къ пре челе 5000 de Секуї Матіашў Краіул ле аў трімис дуптре ацiторіў луї Стефан V, ші къ ті Kazimір і-аў фост трімис 2000 de Леші, каре нu сунт адевърате,) ку кувінтеле ачестеа тънъ Історіа маї дунколо: „Іаръ Търчії карії аў скъпат, аў луат-о прін пъдурі, ші аў ешіт унde къръ апа Сімілеї ла цiнутул Тътовеї, аколо дн леџеа лор аў dat лаудъ луї Dumnezeў, къ аў ешіт ла лумте. Іаръ Стефан V Bodъ с'аў порніт dунъ еї, ку Молдовенії съї, ші ку 2000 de оасте Лешаскъ, че і-аў фост веніт дуптре ацiторіў, ші аў гоніт пре Търчі, пънъ че і-аў трекут Сіретул ла Іопъшещі, unde се потенеще астъзі Badул Търчілор, щі аколо deасупра Сіретулуї ла о товілъ маре а Текучiулуї odixnind треї зіле, і-аў веніт веште de ла Старостеле de Кръчiупа (Кръчiупа ера о четате ла Пътна deасупра Мілковулуї) кут Radul IV Domnul Мунтенеск віне ку оасте асупра луї, щі дуптрістъndуое Стефан V, аў репезіт ла осташії съї de і-аў струнс de сърг. Атунчі аў сосіт ші Шendреа Хатманул кумпатул луї Стефан V, ку о сутъ de оці че аў ръмас дупаної, сосіт'аў дndатъ ші Костеа Пъхарнікул, ку алтъ сутъ de оасте че аў фост гоніт пре Търчі пеcте Сіретъ. Dечі пре Шendреа л'аў трімис Стефан V ку нуџунтеї осташі дн тін de стражъ дупаінтеа оцеї Мунтенещі, ку карea ловindуое, аў дндіпс Мунтенії чеї маї мулцї пре Молдовенії чеї маї нуџінї, ші Шendре Хатманул дупъ аў періт аколо маї цiос de Рътнік, unde с'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші потепіт мълтъ врете повіла Шепdреї, de вnde dвкъпdв'л дп сатвл Долхещій л'аў дпгропат лъпгъ татъ-съў. Дптълпіпdвсе атъпdоъ ощіле, adекъ чеа Молдовепеаскъ кв чеа Мвптепеаскъ ла олалтъ din свс do Рътпік, ші вітецеще бътъпdвсе, аў дпвіпс Стефап V пре Радвл IV, ші аў dат воіе ощілор сале de треї зіле аў пръdат дп цеара Мвптепеаскъ.

„Зъбъвіпd Стефап V пъпъ че і с'аў адвпат ощіле челе дппръщіате ла прадъ, аў стръпс о сатъ de боіерї din Валахіа ші din Молdова, ші ворвіпdвсе ла олалтъ с'аў токміт de аў деспърціт din Мілковл чел таре о парте de пъръў че віпе пре лъпгъ Одобещї ші трече de dъ дп апа Пвтпеї, ші пъпъ астъзї есте отарвл църеї Молdовеї, ші а църеї Ротъпещї, ачел пъръў че се деспарте din Мілковл чел таре. Іаръ маї дпаінте аў фост авъпd церіле атъпdоъ пріче пептръ отар, къчї цеара Мвптепеаскъ вреа съ фіе отарвл съў пъпъ дп апа Тотрвшвлвї; іаръ Молdовепіі пв лъса пъпъ аў врвт Dвтпezeў de с'аў токміт аша. Ші аў лват Стефап V, четатеа Кръчівпа кв тот ціпвтвл че се кіамъ ціпвтвл Пвтпеї, ші л'аў ліпіт de Молdова, ші аў пвс Пъркълабіі съї, пре Вълчеа ші пре Іоапп.“

„Дпторкъпdвсе Стефап V, кв ощіле сале ші тергъпd пре апа Бърладвлвї, і-аў плъкат локвл дптре Бърлад ші Васлвіў; dрепт ачеea пептрв тълцъміта къ аў бірвіт пре Търчї ші пре Мвптепї, аў дпчепвт а zidi бісеріка Съптвлвї Іоапп тергъторівлвї дпаінте дп търг дп Васлвіў, ші пре вртъ ші касе domпещї аў фъкът, кът се кпноаще ші пъпъ акvма.“

„Афлъпdвсе Стефап V Водъ ла Васлвіў, і-аў вепіт веете de сърг кв олъкарії de ла Сорока, кът Лободъ ші Неліваїка Хътапії къзъчещї аў дптрат дп цеаръ ші прадъ. Дечї Стефап V Водъ дпdатъ аў ші терс асвпръ-ле ші бътъпdвсе поаптеа кв Къzачії ла Грвтъzещї, Къzачії с'аў бірвіт, ші прінzъпdвсе Лободъ, Неліваїка с'аў алвпгат спре Ністрв кв о сатъ de Къzачі, dінтре карії віпе тълцї с'аў дпекат кънd трecea Ністрвл. Дпекатв-с'аў аколо ші Іора Полковпіквл чел вестіт ал Къzачілор, de ла карeле пъпъ астъзї се кеатъ локвл ачеста Вадвл Іореї. Іаръ Стефап V Водъ, двпъ че с'аў дптврпат de ла гопіреа Къzачілор, аў deскълікат Търгвл Іашілор, ші аў дпчепвт a zidi бісеріка Съптвлвї Ніколае карea квстъ ші пъпъ астъзї дп орашвл Іашілор лъпгъ кврtea Domпeаскъ. Дечї с'аў дптврпат ла скавпвл съў дп Сvчеава, вnde кв фоарте таре петпъ с'аў пріміт de Мітрополітвл ші алцї преоцї, ші двпъ че с'аў ашezат аў дпчепвт a zidi Мънъстіреа Съптвлвї Dімітріе din Сvчеава de лъпгъ кврtea Domпeаскъ, апоі атвпчі с'аў кпвпат кв Доашпа Воїкіца фата Радвлвї ал патрвлea Domпвлвї Мвптепеск, іаръ пре мът-са кв таре чінсте о аў тріміс а касъ ла бърбатвл еї Радвл IV.“

Двпъ атътea дпвінцері пре Стефап V Domпвл Молdовеї dінтре Країї de прінпрецівр, карe de карe се бътea, кв съ'л траъ дп партea са, прекът аратъ Длвгош) скріінd аша: „Тріміс'аў ші Матіашъ Краївл Vпгаріеї треї солї алеші ла Стефап Воїводвл Молdовеї, пре Dоmіпік Препосітвл din Алба, пре Каспар de Отвап ші пре Міхаіл de Пещea, кв

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съ'л трагъ спре Унгврї десвърындв'л de Краївл Полоніеї, ші de a еї кръіте, къчї лї фъгъдвіа таре аџівторіў асвпра Тврчілор. Da аџівторіў асвпра Тврчілор, тъкар къ авеа таре опў Стефап Воеводвл Молдовеї, ла атъта тотвші пв с'аў пътвт адвче прін Матіашў Краївл Унгаріеї, ка съ се ласе de Полопї, саў съ се скоале асвпра лор, прекът фоарте доріа Унгврії. Dечї Kazimір Краївл дпкъ дпгріжіпдвсе, ші тетъпдвсе de пестъторпічіа лвї Стефап, ка ші маї таре съ'л леце шіе пре Стефап, аў тріміс ла дъпсвл пре Съптъторіа мікъ din апвл de акът пре Станіслав Ватровка de Стрецілце Палатінвл Белзвлвї, ші пре Andреіў de Боршовіца Препосітвл din Лапчічіа ші Капопіквл din Краковіа, de л'аў џіврат de поў." Bezї тъndріе, съ пв zік певпіа атъndврор неатврілор ачестора, каре кредеа къ кв твлте стоарчері de цврътвптврї, ші кв апъръріле впора асвпра алтора вор свпвпе ші пре тоцї Ротъпїї!

Маї пре вртъ дп 21 Септетвріе din апвл de акът, аша скріе Матіашў Краївл Унгаріеї [21]), кътръ Тота Маџістрвл Сівіепілор: „Дпцелепте ші лвъторївле de сатъ поъ ївбіте кредінчіосвле! дцї порвпчім, ка дпdатъ кът веї лва ачестеа, съ даї лвї Дракvла кредінчіосвлвї пострв din банїї хъртіпцієї, саў din венітвріле кътъреї din Офепваіа 200 de флорінцї дп аџівторінцъ пре коптвл пострв; алтмінтрелеа съ пв фачї свпт маї таре тъпіе а поастръ. Іаръ ачестеа каре ле ам іскъліт кв тъпа поастръ, dвпъ че веї плъті ачелеа 200 de флорінцї съ ле ції ла тіпе пептрв дпdрептареа та. Dат дп Бvda дп zіоа С. Матеў Апос. ші Евапг. дп апвл Domпвлвї 1475, ал кръітілор поастре чеї Унгврещї ш. ч. 18, іаръ а Бохеміеї 7. Матіашў Краївл кв тъпа са." Дракvла ачеста аў фост Владіслав V деспре карелe ам ворбіт ла апїї трекvцї, ші вом маї ворбі ла апїї віторї.

[1]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1474. [2]) Annales Turcici Leunclaviani ad ann. Hegirae 879. [3]) Podesta Part. 1. cap. 11. [4]) Calvisius in opere Chronolog. [5]) Bucholcerus in indice Chronol. p. 435. [6]) Brentanus in Epitome Chronol. ad ann. 1475. [7]) Drechslerus in Chronico p. 85. [8]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1475. [9]) Cromerus Lib. 28. p. 418. [10]) Paralipomena rerum memorabilium p. 328. [11]) Georgius Fabricius Lib. 2. [12]) Genebrandus Lib. 4. p. 702. [13]) Petrus de Reva Centuria 5. [14]) Brietius ad ann. 1475. [15]) Bonfinius Decad. 4. Lib. 3. in fine. [16]) Petrus Albinus in Commentatiuncula de Valachia p. 162. [17]) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 194. [18]) Dlugossius l. c. [19]) Constans Miron in Chronico Mss. Valachico cap. 28. [20]) Dlugossins l. c. [21]) Mathias Corvinus Rex apud Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 180.

Апвл 1476. Деспре ачелеа каре с'аў дптъмплат дп апвл de акът лвї Стефап V Domпвлвї Молдовеї, іаръшї аша квввптъ Dлвгошў [1]): „Махомет II дмпъратвл Тврчілор de пестъмпъратъ връ порпіт асвпра лвї Стефап Воеводвлвї Молдовеї, пептрв къ пічї трібвтвл фъгъдвіт і л'аў плътіт, Кіліа дпкъ о аў квпріпс кв пвтереа, ші дп апвл трекът аў тъіат 120,000 de осташї тврчещї, ш'аў стрпс тоатъ пвтереа ла четатеа Софіеї (саў Сардічеї de demвлт), ші аў пврчес дп коптра лвї, ка свбцівгвnd Молдова, съ о dea пе трібвт оаре-кървї Ротъп, а пвте Александрв, карелe се зічеа пре сіпе а фі фрате кв Стефап V, кvnd мерцеа дмпъратвл Тврческ кв преа таре гътіре de оамепї, de кътіле ші бомбарde, ла ръсбоївл ачела, ші акята аџівпсесе ла Варпа четатеа Бвлгаріеї, л'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дпгътпіпат фъръ de весѣе Мартіп Харазіц de Вроцітовіце солѧл лѧї Kazimір Краіѧлѧї Полопіеї, карелe маї de тѧлт се трімісесе ла Тѧрк, чі zъбъѧісе пептрѧ маї тѧлте прічіпї, даръ маї въртос пептрѧ къ Стефап Bodъ пѧ ціѧdека а фі de фолос соліа. Мартіп ачеста авѧnd ръгаz дп 22 Маіѧ de a ворві кѧ Махомет II се рѧга съ dea паче лѧї Стефап Bodъ, — — —. Чі Махомет і-аѧ ръспѧпс къ пептрѧ претепшѧгѧл Полопілор ар фі фъкѧт, de че се рѧга Мартіп, de ар фі грѣіт маї 'паіпте de a порпі din Odpіѧ: чі фііnd къ акѧта есте маї дп шарцінea Молdовеї пѧ поате кълка фъгъdѧіпца, карea аѧ фъкѧт Воеводѧлѧї Ва лахіеї, ші Кесарїѧлѧї Тътъреск, прін але кърора солїї ші рѧгъчїѧпї с'аѧ ші плекат спре ръсѣоіѧл ачеста; тотѧшї къ пѧ се ва дптетрі ші се ва лъса de харц, de се ва лега Стефап V Bodъ, къї ва плъті тот трібѧтѧл, ші чел трекѧтѧ ші чел віїторіѧ, ва дптоарче Кіліа ла Прінціпатѧл Валахіеї ші ва слобозі тоцї ровії. Kondiцііле ачестea пеплъкѣnd солѧлѧї аѧ дпцііпцат пре Стефап Bodъ despre тоате, ші ел с'аѧ дптѧрпат ла Краіѧл дп Маріепбѧрг.

„Тот de o datъ таре оасте Тътъраскъ, аѧ вепіт дптрѧ аціѧторіѧ Тѧркѧлѧї, ші дптрѣnd дп Молdова маї 'паіпте de Тѧрчі, аѧ дпчепѧт a o пъкъжі кѧ сабіа ші кѧ фок, ші прadъ; чі Стефап Bodъ de doї петічї аша de пѧтернічї, adекъ de Тътарї ші de Тѧрчї, карії пе о врeme, даръ de маї тѧлте пърцї пъвъісе, песпърііndѧсе, чі пепфрікошатъ іпіт ъ пѧртѣnd, маї дптъіѧ аѧ арс тоате пре ѧnde ера съ треакъ врѣжмашії, апоі дптъіашї datъ с'аѧ апѧкат de Тътарі, de карії маї таре се темea de кът de Тѧрчї, ші кѧ аціѧторіѧл лѧї Dѧmnezeѧ пре ачеіа таре і-аѧ дпвіпс, ші шаї і-аѧ стіпс; ші кѧ атъта ръвпъ аѧ гопіт пре чеї че фѣціа, кът пре маї тѧлцї аѧ тъіат дп фѧгъ de кът дп бътаіе. Dечї спъітъпtѣndѧсе Тътарії, ка съ поатъ фѣці маї лесне, ші пре ѧтор, пѧ пѧтаї артеле, чі ші аркѧріле, ші фаретреле кѧ съцецїле. шеіле ші хаїпеле ле лепъda, ші ка піще тѧрбацї, голї съріа дп апа Nістрѧлѧї (пѧ a Dпіперѧлѧї саѧ Борістепѧлѧї) de се дпека.

„Дпторкѣndѧсе Стефап V Bodъ de ла гоапа Тътарілор шаї кѧ іпішъ с'аѧ апѧкат de Тѧрчї, dіптре карії пре маї тѧлцї аѧ тъіат, кѣnd тречea Dѧпъреа, кѧ лѧптріле. Dѧпъ ачеea din пъdѧрї, ѧnde се тръсесе кѧ аї съї, лоѧіndѧсе кѧ Тѧрчії, маї алес кѧ чеї че се ръсіпіа dѧпъ зъхъреа, маї тотѧ-deaѧna ретъпea ел бірѧітерїѧ, ші пре Тѧрчії чеї робіцї пефъкѣnd вре о алецере дптре дъпшії, саѧ de вії дї беліа, саѧ дї трънea дп цапъ, пъпъ кѣnd аѧ дптърціт Тѧркѧл тѧлцітea ощілор сале, ші аѧ дпкѧпціѧрат de тоате пърціле пре Стефап V Bodъ. Аша Тѧркѧл аѧ дпвіпс атѧпчї пре Стефап V Bodъ тъіnd ка ла 200 de Молdовепї, даръ лѧї дпкъ пѧ'і аѧ фост пекрѧптатъ бірѧіпца, тъіndѧсе de Стефап ші de осташії лѧї, прекѧт спѧп, маї ла 30,000 de Тѧрчї. Пептрѧ пердереа ачеаста Молdовепії се клътісе de кътръ Domпѧл съѧ, чі Стефап V Bodъ пебъгѣnd сата de тоате, с'аѧ гътіт de повъ бътаіе, ші с'аѧ рѧгат ші de Kazimір Краіѧл Полопіеї, ка съї трішіть дптрѧ аціѧторіѧ 12000 de осташі, къчї кѧ аціѧторіѧл ачела ва лѧкра, de Тѧркѧл кѧ рѧшіпс ва еші din Молdова.

„Дптрѧ ачеea чіѧта ші фоаметea, dовъ реле песѣферічіоасе, дптрасе дп оастea Тѧркѧлѧї, ші тѧлцї Тѧрчї періа de дъпселе дп тоате зілеле, пѧтаї о тъпгъіере авea Тѧр-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫл ші оастеа лѫї, къ Бассараб Воіводѫл Валахіеї, пентрѫ каре се ші слобозіce Тѫркѫл ла ръсвоіѫл ачеста, кѫ оатенї, кѫ хранъ, ші кѫ тоате че ера de лінсъ аціята пре Тѫрчї дп тоате лінселе лор, ші оастеа Мѫнтенеаскъ, ка чеea че ера de o літъ, de ѫп пъ-рав, ші щіи тоате асѫнсѫріле Молдовенілор, маї мѫлт пъкъціа пре ачещіа de кът Тѫрчії. Дмпъратѫл Махомет II, дпкъ пе маї щіind de че съ се апѫче, тоате ле пѫстіа кѫ фок ші кѫ сабіе дп Молдова, de ѫnde фоаметеа din zi дп zi тот крещеа. Deчї пе маї авънd че тъпка дп Молдова, аѫ пънъdіт ші дп Подоліа, ѫnde іаръшї аѫ арс вр'о къ-тева ораше маї шічї ші вр'о кътева сате. Dѫпъ ачеea врънd Махомет II съ іеа Сѫчеава ші Хотінѫл, мѫлцї осташі аѫ пердѫт сѫпт амъndoъ четъціle ачестеа, ші кѫ рѫшіne і-аѫ къѫтат а се дптѫрпа de ла еле ші а се апѫка de алтеле.“ Ашіщdереа скріѫ Кромер[2]) Іоакім Кѫреѫ[3]) Міховіе[4]) ші Спondан[5]).“

Іаръ Міron Логофѫтѫл скріе аша[6]): „Дп апѫл de ка плъzмѫіреа лѫтеї 6984, въ-zънdѫсе дмпъратѫл Тѫрческ Махомет II дптр'атъта пагѫбъ despre Стефан V Bodъ, ші четъціle Кіліа ші Алва перъскѫмпърате, фііnd дпкъ сѫпт стъпъніреа лѫї Стефан V Bodъ, гънdі сінгѫрѫ кѫ капѫл съѫ съ теаргъ съ дптре дп цеаръ, съ о стрѫшеаскъ ші съ о прade. Dрепт ачеea с'аѫ ші апроніат de Dѫнъре, ѫnde Стефан Bodъ мѫлт с'аѫ пе-воіт съ пѫ лăсе пре Тѫрчї съ треакъ Dѫнъреа; чі дп zъdар і-аѫ фост ачеа невоінцъ, къчї вenind Тътарії de o парте, Тѫрчії de алтъ парте, кѫ оасте фъръ пѫтър, аѫ dат кале Тѫрчілор ші с'аѫ апѫкат de Тътарї, пре карії лесне бірѫindѫ'і і-аѫ гоніт пънъ ла Nістрѫ. Вреа da ръсвоіѫ ші Тѫрчілор, чі въzънd атъта търіе кѫ дмпъратѫл ші мѫл-ціme de оасте кѫ мѫлцї недестрі, din сфатѫл боіерілор, къчї сфътѫіа боіерії съ се dea ла стрѫмтоаре, кă de се вор бірѫі de Тѫрчї съ се поатъ маї лесне апъра ла лок стрѫмт, с'аѫ dat Стефан Bodъ кѫ ощіле сале спре мѫнцї, ѫnde аѫ алес лок de ръсвоіѫ ла Валеа Албъ ла стрѫмтоаре, ѫnde есте акѫма сатѫл Ръсвоіенї кіемат despre а-чела ръсвоіѫ че аѫ авѫт аколо Молдовенії кѫ Тѫрчії; ші недестрiндѫсе оастеа ка съ пѫ пъдъждѫеаскъ дп фѫгъ чі дп арте, dатѫ'ші аѫ ръсвоіѫ лѫнї Іюліе 26, каре ръсвоіѫ трънd мѫлт тімп неалес, de дтбе пърціле остепісе, пънъ кънd с'аѫ бірѫіт Стефан V de мѫлцітеа Тѫрчілор. Періт-аѫ de аї пострі атѫнчї атъціа кът с'аѫ дпълбіт локѫл de трѫпѫріле челор періцї, ші мѫлцї аѫ пікат ші din боіерії чеї марї ш. ч. (Къчї алціі скріѫ къ 200 de Молдовенї аѫ пікат.) Дптрѫ ачеста ръсвоіѫ аѫ къzѫт Стефан V Bodъ ціос de пре кал, чі Dѫmnezeѫ л'аѫ феріт de пѫ с'аѫ вътъмат. Тѫрчії de ла Валеа Албъ с'аѫ дп-торс спре Сѫчеава, ші арzънd търгѫл с'аѫ дптѫрпат дпапої прădънd ші арzънd цеара. Іаръ Стефан V Bodъ dѫпъ че аѫ ешіт Тѫрчії din цеаръ, аѫ порѫнчіт de аѫ стрънс трѫпѫріле че-лор тъіацї, ші фъкънdѫ-ле мовіль, de асѫпра еї аѫ zidіt Бісеріка каре пънъ астъzї кѫстъ.

„Аш четіт ла о хронікъ, къ Стефан V Bodъ, dѫпъ че аѫ пердѫт ръсвоіѫ кѫ Тѫрчії ла Валеа Албъ, de поѫ с'аѫ дптѫрпат, ші гонind пре Тѫрчї пънъ ла Dѫнъре, атъта і-аѫ сперіат, кът ле аѫ къѫтат а лъса тоатъ прada, кът колесесе din Молдова. Чі ачеаста Істо-річії стрѫінї пѫ скріѫ, тотѫші се поате крede, щіindѫсе чіне ера Стефан V Bodъ; іаръ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Domnвл Мвнтепеск Бассараб Водъ (сав Radвл IV чел фрвтос пвмінт) таре окаръ ші реа кввънтаре ав авят ла тоці Domnіі теціашї крещінї.“

Калвісіе [7]) деспре Історіа ачеаста пре скврт даръ ші пре дпцелес ата скріе: „Дп апвл de ла Хс. 1476, Махомет II. врънd съ стріче кв тотвл пре Стефан V Прінцвл Молдовеї ші ал Валахіеї, карелe дп апвл маї din наінте таре сдробісе пре Тврчї, ав здържт пре Тътарї, ка трекънd апа Tanaidвлвї, съ вінъ съ прade Молдова, къ ел дпкъ трекънd Двпъреа о ва пръda de аітъ парте. Стефан пъръсіт de тоці, пвмаї дп ацторівл de сас пъдъждвінd, дптъіашї датъ с'ав апвкат de Тътарї, пре карії дпвінгънdв'ї пънъ ла Ністрв (пв Борістеп), і-ав дптірітв. De аколо дпторкънdвсе дп коптра лві Махомет, фііnd къ пв авеа атъта пвтере, къть ар фі требвіт съ аібъ, п'ав квтezат а се бате аievea кв дъпсвл, чі пвмаї din леашврї атъта л'ав пекъціт, арzмnd ші четъціле сале дпаінтea лві, ка съ пв афле храпъ, кът і-ав къвтат а лъса Молдова (маї алес пъкъцінd пре Тврчї ші чівма), ші а мънтві Cinderовіа de Вngврї, пре карea de твлт о квціврасе оастea Краівлві Матіашв.“ Ашіндереа скріе Аппалії Тврчещї чеї de Левпклавіе тълмъчіцї [8]), Подеста [9]), Фабрікіе [10]), Воссіе [11]) ші Брептап [12]).

Длвгошв [13]) ла челе че ле ам скріс ла дпчепвтвл апвлві ачествіа dintr'ънсвл, adaogъ ші ачестea: „Матіашв Краівл Вngаріеї пофtінd лавдъ ші din дптоарчереа ачеаста a лві Махомет II, din Молдова, претвtindenea с'ав фъліт прін кърцї, къ Махомет II cімцind Порніреа са, пв с'ав дптврпат, чі ав фвціт din Молдова. Dрепт ачееа ші Папа Сіствї IV ші Ferdinand Краівл Neanoівлві, ші тоці Прінцїі ші Котвнітъціле din Італіа, афаръ de повъцвіторівл Mediолапвлві, карелe пв с'ав пвтвт дпшела, ав квлес ші пвс ла олалтъ 200,000 de галвенї сав двкацї, ші і-ав трімісв Краівлві Матіашв, ка съ стріче пре Тврк, къчї фъгъдвіа Матіашв Краівл къ кв вапії ачеіа пв пвмаї ва дпвінце пре Тврк, чі de тот дпкъ дл ва codomi.“ Аша скріе Длвгошв, чі Матіашв Краівл вапії ачеіа пв і-ав келтвіт асвпра Тврчілор, чі асвпра Крещінілор, къчї zіче Іоакім Кврев [14]), апъръторівл Краівлві Матіашв, пре кът врмеазъ: „Італіа прін міжлочіреа лві Ferdinand Краівлві din Neanoів, ав тріміс лві Матіашв Краівлві Вngаріеї 200,000 de галвенї, ка съ се батъ кв Тврчії, чі ел вапії ачеіа дп апвл че ав врмат, і-ав ръспіт дп ръсвоівл каре л'ав фъкът асвпра Австріеї.“ Нічї те міра къ Ferdinand Краівл Neanoівлві ав лвкрат, ка съ капете Матіашв Краівл Вngаріеї de ла стъпънії Італіеї ачеле доъ сvте de мії de галвенї; пептрв къ токта дп апвл ачеста 1476, с'ав късъторіт а треіа оаръ Матіашв Краівл кв Беатріче фата лві, деспре а кърора пвптъ корвінd аша скріе Бопфініе [15]): „Тврквл въzінd къ ав дпгецат Двпъреа, ші дпцълегънd din сціонї, къ Арделенії ші Ромънії ав мерс ла пвпта Краівлві Матіашв (карea с'ав цінvт дп сфършітвл апвлві 1476), кв оастe de 30,000 de кълърецї ав пъпъdіт дп Dакіа (Молдова) ші пръdънdв'о фоарте ръў, 40,000 de свфлете ав ровіт, ші маї 'наінте de a се десгеца Двпъреа, іаръші с'ав дптврпат дп Месіа de ціос сав Бвлгаріа.“

Ла карe кввінте a ле лві Бопфініе, доъ дпсеатпъ Георгіе Іереміе Хапер [16]). Дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъіѣ despre Беатріче zikъnd: „Ачеаста аѣ фостѣ a doua mъiere a лъі Матіашѣ, ші аѣ тръіт маі мълт de кът ел, пре кът се ва аръта de ачі ънainte. Dрепт ачеea еѣ пъ щіѣ кът скріе Бонфініе ън паџina 586, къ доъъ мъіері а ле Краіълъі Матіашѣ аѣ мъріт маі 'naінte dе a се късъторі ел къ Беатріче.“ Ла кареа ънdoіалъ a лъі Хапер аш ръспънс ла апъл 1458. Adoua: Ънdoindъce despre пъпъdireа Търчілор ън Dakіa, пептръ къ despre ачеаста пъ скріе чіпева dintre Арделені, чі еѣ воіѣ аръта ла апъл ънdatъ вртъторіъл, къ ші пъпъdireа ачеаста аѣ фъкът'о Търчіі кътръ сфършітъл апълъі 1476.

[1]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1476. [2]) Cromerus Lib. 28. p. 422. [3]) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 195. [4]) Michovius Lib. 4. cap. 71. [5]) Spondanus ad. ann. 1476, No. 14. [6]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29. [7]) Sethus Calvisius in opere Chronol. ad h. a. [8]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegirae 881. [9]) Ioannes Bapt. Podesta Part. 1. cap. 11. [10]) Georgius Fabricius Lib. 2. [11]) Gerardus Ioannes Vossius p. 101. [12]) Brentanus ad ann. 1476. [13]) Dlugossius l. c. [14]) Cureus l. c. p. 196. [15]) Bonfinius Decad. 4. Lib. 4. [16]) Georg. Ierem. Haner Reg. Hung. Periodi 15. §. 366. nott. o et p.

Апъл 1477. Nъпъdireа кареа o аѣ фъкът Търчіі кътръ сфършітъл апълъі трекът ън Молdова, ші despre кареа ън zъdar se ънdoіеще Хапер чел ънцелепт, кът с'аѣ zic ла апъл трекът, шаі віпе пъ се поате аръта, de кът din Dіпломатъл Краіълъі Матіашѣ чел din Бъda dat ън сърбътоареа трънълъі лъі Хрістос din апъл 1477. Прін каре dіпломатъ дъръіеще Краіъл тоате бънъріле фаміліеі de Марот Комітълъі Стефан de Батор ціdeкторіълъі кърцеі кръіещі.

Dіпломатъл ачеста се афлъ ла Карол Вагнер [1]), ші Матіашѣ Краіъл ънтре алтеле ачестеа zіче ънтр'ънсъл: „Ка съ тъчетѣ слъжбеле челе преа марі, мълте, ші маі de мълт а ле Комітълъі Стефан de Батор, ам сокотітѣ къ челе маі проаспете вredпічіі а ле лъі, съ пъ ле тречет къ ворба, пептръ къ ън апъл трекът, dънъ че ам лъат Сабачіъл къ апісторіъл Dънnezeeск de ла Търчі (ла а кърціа лъаре пъмітъл Комітъл Стефан пъ пъмаі аѣ фост de фаџъ, чі ші вітеџеще с'аѣ пъртат,) ші пе ам ънтърпат къ ферічіре ън Бъda, — — — — пре преа ънсеріпата Кръіеаса Беатріче de Арragonіa логodпіка поастръ o аѣ adъc ън Ѳпгаріа. Апоі dънъ че с'аѣ ръdікат (нъпъ а фі поі кънріпші къ пънта, кареа din міла лъі Dънnezeѣ къ ферічіре o ам іспръвіт) Ънпъратъл Търчілор, карелe пъ се маі сатъръ de сънце крещінескѣ, къ тоате ощіле сале асънра кръімеі поастре, ші a Молdовеі (ацінат фііnd ші de пекredінчіосъл Бассараб Воеводъл цérеі Мънтепещі, карele се десбінасе de маіестатеа ші съптъ корона поастръ) ші маі тоатъ цара Молdовеі o аѣ кънрінс ші сънъс шіе, ші поі пептръ zіселе треві ън персоапа поастръ пъ л'ам пътът опрі, ън локъл постръ din тоатъ чеата кredінчіошілор пощрі пре пъмітъл Комітъл Стефан л'ам алес ла ръсбоіъл ачеста, карелe ънтърітѣ къ вжртъtea ші сърдіпца са, ші ацістат ші de чеілалці кredінчоші аі пострі пре пъмітъл ънпъратъл Търческѣ ън аша de рѣшіпоасъ фъгъ л'аѣ лъат, de цеара ачеea ні o аѣ лъсат слободъ ші ън наче. Іаръ маі пре вртъ фъгъріnd пре ънпъратъл Търческ din Молdова, din осебітъ порънка поастръ аѣ терс къ ощіле сале асънра пъмітълъі

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пекредінчіосълъї Воевод҃ълъї Бассараѣ, ші асъпра церей Мънтенещї, ші аколо пре Бессараѣ dimпревънъ къ Търчіі, пре карії дї лъсасе дмпъръдъл спре паzа церей, л'аѣ бътът, ші dупъ че ла ръшпоасъ фъгъ л'аѣ сіліт, ші л'аѣ алъпгат din цеаръ, аѣ ашezат аколо алт Воевод пре карелe л'ам фост алес ноі."

Din кърінтеле ачестеа кіар се вede, къ пънъ кънd с'аѣ цінът пънта Крăіълъї Матіашѣ I, къ Беатріче фата чеа de dупъ гарd a лъї Ферdinand Краіълъї Неапоіълъї[2]), Мохамет II аѣ пръdат Молdова, ші doаръ ші Арdеалъл, пре кът търтърісеще Бонфініе ла апъл трекът, чі пре Махомет II маї тълт л'аѣ фъгъріт din Молdова Стефан V Domпъл Молdовеї, de кът Кошітъл Стефан de Батор; не Владіслав V: дпкъ маї тълт л'аѣ аціътат Стефан V, de кът Стефан de Батор, съ капете іаръшї Domnia Валахіеї, пентрѣ къ zіче Длъгошѣ[3]): „Стефан Воевод҃ъл Молdовеї бърбатъл чел inimoc dупъ че ші-аѣ кърпіт оастеа чеа de Търчї сфъртікатъ прin ноі, ші de ла коарпеле плъгълъї лъаџї воінічї, ка съ пѣ маї петреакъ тімпъл фъръ фолос, пре ла zіоа Съптълъї Мартін аѣ дптрат къ оастеа са дп Валахіа, ші пре Рад҃ъл IV (фііъл лъї Влад саѣ Владіслав III.) Дракъла карелe ера пѣс Domп Валахіеї de Дмпъратъл Търческ, dъndѣіce ачеста прin четъцепії din Брашовѣ, л'аѣ прinс, ші dупъ че аѣ кънprinс тоатъ Валахіа ші аѣ тъіат саѣ алъпгат пре Търчії чеї дптр'жпса афлаџї, пре Ціпълца л'аѣ пѣс Domпѣ Валахіеї, апоі дптръnd дп ціпътъл Тотръшълъї, л'аѣ лъат de ла Търчї дмпревънъ къ вепітъріле, каре ле авеа Търчії din окпеле de аколо." Кромер[4]) дпкъ скріе: „Стефан Палатінъл Молdовеї, дптр'артъnd҃ѣce пътаї din сіпе аѣ прadат цеара Мънтенеаскъ, ші аѣ прinс пре Рад҃ъл саѣ Дракъла Палатінъл цереї ачестеіа, къпzънd҃'л четъцепії din Брашовѣ. Апоі алъпгънd пре стръжарії Търчещї din Валахіа, аѣ пѣс дптр'жпса Domп пре Ціпълісса, карелe ера ънъл dінтре боіерії съї. Ба ші ціпътъл Тотръшълъї дпкъ л'аѣ пъкъціт къ сабіа ші къ фок, ші окпеле челе de саре dінтр'жпсъл ле-аѣ арс къ фок."

Din zіceceле ачестеа але Краіълъї Матіашѣ I, але лъї Длъгошѣ, ші але лъї Кромер, каре ле адъсеіѣ ачі, аша скріе ші дпкіde преа вестітъл Енгел[5]): „Спре іарпа din апъл 147 $^{6}/_{7}$, аѣ вепіт іаръшї Търчії, ші аѣ робіт din Молdова, (пънъ кънd аѣ цінът пънта Краіълъї Матіашѣ I,) 40,000 de оатепї къ ацівторіъл ші din сфатъл лъї Дракъла (Рад҃ълъї IV Воевод҃ълъї Мънтенеск челъї плекат спре партеа Търчілор, пре карелe ачі, dупъ кът аратъ Праі[6]) ші Вагпер[7]), хрісоавеле Ѳнгърещї дмпътеск Базарад). Дп сфършітъл апълъї 1476, аѣ трітіс Краіъл Матіашѣ пре Цепераріъл съѣ Стефан Баторі къ оасте, карелe дпцелегънd҃ѣce къ Воевод҃ъл din Молdова (Стефан V) аѣ скос пре Търчї din Молdова; dупъ ачееа деграбъ аѣ трекът дп Валахіа, ші пре Рад҃ъл чел порекліт Дракъла, пре кът дмпътеск Длъгошѣ ші Стріковскі, ла атъта л'аѣ адъс, de п'аѣ авът ънde скъпа, фъръ пътаї дп Брашовѣ, пре кът аратъ епістола лъї Стефан Баторі, чеа кътръ Сібіані скрісъ din табъра ощілор кръіещї, de лънгъ Бъкърещї дп 11 Ноетвріе din апъл 1476 de ла Едер[8]). Іаръ четъцепії din Брашовѣ аѣ dат пре Рад҃ъл протівпікълъї съѣ лъї Стефан V Дошпълъї Молdовеї, de і-аѣ стінс віеаца. Рад҃ъл ачеста се вede а фі фост Рад҃ъл чел фрътос, карелe аѣ фъкът шънъстіреа Тънгапъл."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Тот ачѣлашї Енгел ла локъл дисетнат кѫ чева шаї дп ціос, аша тъпъ історіа маї дпколо: „Vlad Цъпълъшѫ a doua oarъ дп апъл 1477, с'аѫ оторжт de шербъл съѫ, пре кът се вede дп апъл 1479. Стріковскі[9]) zіче: къ Стефан Воеводъл Молдовеї аѫ пъс Воевод Мънтенеск (Woiwoda Multanskin postaviї) пре ѫн боіеріѫ ал съѫ анѫме Цінълісса.“

„Сфършітъл лъї Vlad аша дл спѫне Длъгошѫ: къ дтълънd odiniоarъ Vlad къларе пе къмпѫ і с'аѫ тъіат капъл кѫ віклешъг de ѫн шерб ал лъї. Доаръ din дndemnъл Търчілор, пентрѫ къ ачещіа аѫ dобъndітѫ капъл лъї, ші прin маї мълте четъцї л'аѫ пъртат трас дntr'o цапъ, ка de тоцї съ се вadъ. Мі се паре къ Мънтенії п'аѫ пътът сѫфері пре Vlad Цъпълъшѫ, мъкар къ dѫпъ аппалії лъї Філіціх аѫ zidіт Мънъстіреа Zneaговълъї, ші dѫпъ скрісоареа чea тіпърітъ de сѫпт пътърнл LXXII, dѫпъ че еаръшї аѫ dобъndіт Domnia, кѫ мълт маї вine ші крещінеще с'аѫ пъртат; чі аѫ маї воіт a се da пре cine сѫпт стъпънірea Търчілор, de кът a ретъпea сѫпт dощніа лъї. Ѳчідереа ачeаста се вede a се фі дntъмплат ла апъл 1479.“

Аша Енгел; dаръ еѫ воіѫ арята ла апъл 1481 къ Vladeслав V, сaѫ Цъпълъшѫ Vodъ Domnъл цереї Мънтенещї дпкъ тръіа дп апъл ачела. Anoпімъл Ромънеск[10]) мі се вede a скріе шаї акърат despre dѫпсъл, кънd аша кънъптъ: „Vlad Vodъ Цепелъшѫ a doa oarъ ла леат 1477. Ачест Domn есте татъ Padълъї Vodъ челї маре, ачест Domn аѫ фъкът Мънъстіреа Главачіокъл, ші мърind o аѫ іспръвіт фііъл съѫ Padъл Vodъ dѫпъ пісанія Мънъстіреї ла леат 1496. Ачест Domn авънd ръсвоіѫ кѫ Стефан Vodъ V, Domnъл Молдовеї ла Рътпікъл сърат, аѫ періт дп оасте, dѫпъ че аѫ domnіт a doa oarъ анї 16.“ adекъ аѫ періт Владіслав V Domnъл Мънтенеск дп апъл 1493, dѫпъ тоартea лъї Матіашѫ I Краіълъї Ѳнгаріеї, къръіа кът къ і-аѫ фост протівнік, кът аѫ апъкат a doua oarъ Domnia, аратъ епістола Комітълъї Стефан de Батор, каре о воіѫ adъчела апъл 1481, ші аша стіптеще преа вестітъл Енгел ші ачі дп хронолоціе. De аѫ adъс капъл лъї Владіслав V ла Търчі, ші, ачещіа л'аѫ пъртат дпцъпат din ораш дп ораш ка съ'л вadъ, пѫ'і de a те шіра, къ преа мълт пъкъжісе маї 'наінте пре Търчі, ші дntр'атъта лї спъріасе, кътѫ, кънd ера роб дп Ѳнгаріа, дпкъ се темea de dѫпсъл, кънї скріе Бонфініе[11]): Краіъл Матіашѫ пре солії Търчещї пѫ'і слобозіа се вінъ дпаінтea лъї, маї 'наінте de a ле арята пре Дракъла, протівнікъл чел маї маре ші маї грознік ал Търчілор, пре карele дл авea роб. Іаръ солії Търчещї въzind отъл, de ла каре аша de гроазніче кіпърї сѫферіce Търчії, ші de атътea орї се дпвінcece ші фъгъріce, маї лесне се adъчea de дndeлънга пъчea ші фъчea тревцеле.“

Длъгошѫ[12]) дпкъ аша скріе despre a doua domnie a лъї Владіслав V Domnълъї Валахіеї: „Ачелашї Матіашѫ Краіъл Ѳнгаріеї пре Владіслав Дракъла Воеводъл Валахіеї (пѫ ал Бассарабіеї) dѫпъ че л'аѫ цінът роб маї доіспрезече анї, кѫ Стефан Воеводъл Молдовеї дmпрезпndѫ'шї оціле ла олалтъ, іаръшї л'аѫ пъс Domnѫ дп Валахіа, ші і-аѫ порънчіт, съ цінъ ръсвоіѫ асѫпра Валахіеї ші асѫпра лъї Тотръшѫ Префектълъї еї, челї de дmпъратъл Търческ дntр'жпса пъс, ка кѫ атъта маї таре съ трагъ пре Стефан Vodъ дп партea са, дп контра Краіълъї Kazimір. Карії мъкар къ дп бътаіа dіntъіѫ, аѫ дпвінс пре Мънтенї ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аў кѣпрінс тоате четъцїле саў орашеле Валахіеї, дінтрѣ а доѣа бътаіе тотъшї Мънтенїї аціѣторацї de Търчї пре атъндої і-аў дївінс, шї і-аў дінтерїт din Валахіа, шї маї пре вршъ Тотрѣшѣ Префектъл дімпъратълуї Търческ дінтрънъдѣсе, аў кѣпрінс Валахіа, чї Дракъла аў перїт дін бътаіа ачееа прін віклешъгул шерпълуї съѣ.“ Ачї десткл de дінкълчїт скріе Длъгошѣ, шї еѣ нѣ мъ прічеп чіне ар фі фост Тотрѣшѣ ачела, пре карелe дл ziче a фі фост Префект Валахіеї, доаръ прін Тотрѣшѣ дінделеце пре Радъл IV саў чел фрѣмос, Domнъл Валахіеї, че с'аў тъіатѣ de Стефан V Domнъл Молдовеї, кът с'аў арътат маї 'наінте. Хронолоціа дінкълчеще ачї Длъгошѣ.

Іаръ Георгіе Франдес [13]) ла анъл de акът скріе: „Дн лъна луї Септемвріе din анъл de ла zidirea лъмеї 6985, іаръ de ла Хс. 1477, Махомет II маї мълт бірѣіт декът бірѣіторіѣ с'аў дінтърнат din Валахіа, шї пре Беглербегул л'аў лъсат дн четатеа Софіеї, іаръ ел с'аў дѣс дн Одріѣ.“

Матіашѣ I Краіъл Унгаріеї прін Хрісовул съѣ чел dat din Бѣdа дн аціѣнъл Іспасълуї din анъл ачеста 1477, карелe се афлъ ла Корнідес [14]) аў стрікат Аббаціа din Керц, шї венітъріле еї ле аў дъръіт Препосітъреї din Сібіїѣ.

Маї пре ѣртъ ла анъл ачеста скріе Міron Логофътъл [15]) zікънd: „Дн анъл 6985 Ноемвріе 8, аў ръпосат Теоктіст Мітрополітъл de ла Сучеава. Ачї мъ тір кът поате съ фіе кѣ кале de аў скріс шї Ѳреке Ворнікъл, кѣ дінтрѣ ачесташі an аў ръпосат Доамна Маріа, че ера de ла Магоа. Даръ Стефан Водъ авеа Доамнъ пре Воікіца фата Радълуї Водъ; чі поате съ фіе маріт Воікіца маї 'наінте, шї пре вршъ съ фіе лѣат Стефан Водъ пре Доамна ачеаста de ла Магоа.“

[1]) Carolus Vagner in Diss. de Cumania [2]) Timon in Epitome Chronol. p. 83. [3]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1477. [4]) Cromerus Lib. 20. p. 425. [5]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 180 seq. [6]) Pray Diss. p. 148. [7]) Vagner Collect. Hist. Geneal. 1802. Dec. 1. p. 32. [8]) Eder Obss. Crit. et Pragm. p. 157. [9]) Strikovski Edit. Königsberg p. 657. [10]) Anonymus Valachicus in Mss. cap. 44. [11]) Bonfinius Decad. 4. Lib 2. [12]) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1476. [13]) Georgius Phranzes in Chronico Lib. 3. cap. 30. et ultimo. [14]) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 23. [15]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 27.

Анъл 1478. Дн анъл трекът 1477, Матіашѣ I Краіъл Унгаріеї іарътї се скъласе кѣ ръсвоіѣ асъпра Австріеї [1]); дрепт ачееа Търчіі дн анъл de акът 1478, маре гътіре аў фъкът асъпра Ромънілор, шї асъпра Ардеалълуї, прекът аратъ Хрісовул луї Петрѣ Герен, карелe се афлъ ла Корнідес [2]), шї сънъ аша: „Петрѣ Герен de Візокна Воіводъл Ардеалълуї шї Комітъл Секъілор, тътърор шї фіеще-кърѣіа повіл шї алтор оамені кѣ тошіі din Комітатъл Добочіі, съпътате! фъръ de сънъпереа поастръ маї пре ларг тоцї шї фіеще-карелe dintre воі требѣе съ щіцї пріmеждііле, дн каре есте тоатъ цеара Ардеалълуї; пріmеждііле ачестеа ка съ ле лекъіт ла вретеа са, ам отърът съ не адънъм, шї съ не сфътъім ла олалтъ, пентрѣ ачееа вовъ, шї фіеще-кърѣіа dintre воі таре шї вртос въ порънчім, дн нѣмеле Краіълуї, ка не а доѣа Dъmінікъ din Пъреспта акът віітоаре, фіеще-карелe дн персоапа са (лъѣndѣсе афаръ повілії чеї маї шішеї de о касъ) съ въ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аѳлаці ѧn Mediaшѣ сѧnт обічнѧіта nedeѧnсъ, ѕnde ші noї вom терце, ка ѧmпрежнъ кѣ вої съ пе сфътѧім despre лѧкрѧріле цереї, ка съ нѣ къdem пентрѣ лепеа поастръ сѧnт ровіе вечнікъ. Dat ѧn Шілindѧл маре, ѧn 2 Фъврарів din anѧл 1478.“

[1]) Bonfinius f. 596. Seqq. Timon in Epit. Chronol. f. 81. seq. [2]) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 157.

Anѧл 1479. Гътіреа чеа маре а Тѣрчілор din anѧл трекѧт асѧпра Ромънілор ші асѧпра Ардеалѧлуї с'аѣ івіт ѧn anѧл de акѧm 1479, пентрѣ кѣ ѧmпъратѧл Тѣрческ Махомет II аѣ тріmіс пре Алі бегѧл асѧпра лор, кѧm скріѣ: Тѧберо [1]), кѣ 40000, Бонфіnіе [2]), Nadani [3]), ші Бѣхолцер [4]), кѣ 60000. Annaлії Бісерічіі de Брашовѣ [5]) кѣ 65000, Enc [6]), Бріетіе [7]) ші Форесті [8]) кѣ 100,000, каре ле пръdѣnd маї 'наінте Валахіа, аѣ ѧntrат ѧn Ардеал, чі нѣ біне і с'аѣ ѧntъmпілат ешіреа dintr'жnсѧл пентрѣ кѣ фѣ ѧnкѧnціврат ѧn шесѧл Жіветѧлуї de Комітѧл Стефан de Батор Воївodѧл Ардеалѧлуї ші de Пѧвл de Kanica Комітѧл Тіmішоареї, ші аша de таре фрънт кът ѧn-бътаіа ачееа аѣ кѣzѧtѣ 30000 de Тѣрчі, пѧтаї 8000 de Ѳnгѧреnі пікѧnd, ші Алі Бегѧл ѧnкъ de абіа аѣ скъпат. Прекѧm скріѣ тот ачеіашї Історічї, din Бонфіnіе [9]) ші ачееа се ръскіръ, кът ѧn бътаіа ачееа маї ѧmлт аѣ фъкѧt Ромънії ші Сасії din Ардеал.

Прекѧm mі се паре Молдовенії ѧn anѧл ачеста 1479, п'аѣ ѧvѧt вре о бънтѧіалъ despre Тѣрчі, кът ziче Міron Логофътѧл [10]): „Ѳреке Ворпікѧл скріе, кът ѧn anѧl 6987 аѣ ѧnчепѧt a zidi Стефан V Bodъ четатеа Кіліеї, ші о аѣ сфършіт ѧntrѣ ачеста an lѧліе 16, каре лѧкрѣ пѣ се поате крede, ѧntr'ѣn an съ o фіе іспръвіт, чі с'аѣ adaoc o четъцѣікъ mікъ кътръ чеа маре четате, кѧm am ѧnцелес de o ceamъ de боієрі de цеаръ, маї алес din Панаіте, че аѣ фост Постелнік маре, с'аѣ dipec ші с'аѣ маї ѧntъріт четатеа Кіліа, тръгѣndѧ'ї ші алте пънze — — — саѣ піскарї тѣрнѣрї adъогѣnd ші ѧntъpind бащеле, ші шанцѣріле. Ѧntrѣ ачесташї an ші лѧnъ 25 аѣ тѣріт ші Bordan Bodъ фечіорѧл лѧї Стефан Bodъ; ачі въd кѣ іаръшї аѣ тѣріт Doamna, чі пѧтеле пѣ і'л скріе.“

Че скріе преа пестітѧл Енгел [10]) ла anѧl ачеста despre Владілав V саѣ Влад Цъпълѧшѣ Domnѧl Валахіеї, ші despre Влад фііѧл лѧї Padѧl IV, пѧтаї бърфеалъ есте, прекѧm воіѣ аръта ла anѧl 1481.

Полопії ѧnкъ пѣ'шї-аѣ зітат de обічнѧіта лор тѧndріе, чі ѧn anѧl de акѧm іаръшї аѣ пофтіт, ка Стефан V, Domnѧl Молдовеї съ ле цівре de поѣ; кът се аѳлъ la Doriel [11]) Рецестрѧл ачест: „Ѧn anѧl 1479, кърціле отаціѧлуї фъкѧt лѧї Kazimir Краіѧлуї de Стефан Палатінѧл Молдовеї, кът ел ѧnсѧшї ѧn персоапа са ва цівра Краіѧлуї ѧn Коломіа, кѧnd се ва кіета dѧnъ шесе лѧnї.“

[1]) Tubero p. 149 [2]) Bonfinius f. 612. [3]) Nadanyi p. 191. [4]) Bucholzerus in indice Chronol. p. 439. [5]) Annales templi Coronensis ad. h. a. [6]) Ens. p. 158. [7]) Brietius in Chronico Universali ad ann. 1479. [8]) Foresti nel Mappamondo Istorico Lib. 2. cap. 3. [9]) Bonfinius Decad. 4. Lib. 6. [10]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. I. p. 158. [11]) Dogiel in cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 603.

Anѧl 1480. Перdереа Тѣрчілор чеа din anѧl трекѧt de ла шесѧл Жіветѧлуї, прекѧm скріе Хапер [1]) аѣ dat іnіnъ Комітѧлуї Стефан de Батор Воївodѧлуї Ардеалѧлуї, de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аў трекът ші ел ын Валахіа асъпра лор. Кънї zік Анналіі Бісерічіі din Брашовъ [1]): „1480, чіът ъ гроазнікъ аў фост ын тоатъ цеара Бырсеі, іаръ Стефан de Батор аў ынтрат ын цеара Мънтенеаскъ, съ батъ Нікопоіъл.“ Даръ че аў іспръвіт Стефан de Батор ла Нікопоіў, нъ се щіе.

Міron Логофътъл ынкъ zіче [3]) ла анъл de акът: „Іаръ ын анъл 6988 аў мъріт Петръ Водъ ал доілеа фечіор ал лъї Стефан Водъ.“

[1]) Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Periodi 15. § 370. [2]) Annales Templi Coronensis ad h. a. [3]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 19.

Анъл 1481. Матіашъ І Краіъл Унгаріеі тъкар къ нъ ынчета de a се бате ын Австріа кў ымпъратъл Фрідерік III, дънъ кът скріе Бонфініе [1]), тотъшї de Търчї ынкъ апъра Унгаріа прін Комітъл Стефан de Батор Воеводъл Ардеалъл ъї, ал кърăіа Хрісов къ тръ Тоша Алтембергер Маціструл четъцепілор din Сібііў, че се афлъ ла Корпідес [2]), аша сънъ: „De фрънте пріетене, повъ адевърат їъвіте! лъкръріле челе поае, каре ні ле'ацї скріс маї de demълт despre Хадор, ші калеа Търчілор спре Ръшава, аў фост адевърате, іаръ кът ші кънd с'аў ынтъмплат, ші кў че рънd ле аў съвціт лор порокъл ын Ръшава, din кърціле Пъркълабілор пострі din четъцъїка Девеі, каре ві ле трімітем кў кърціле ачестеа, кіар вецї пътеа ынцелеце. Іаръ акът не аў ынщііпцат Брашовенії, къ тъкар къ Цъпъляшъ, Cypelles, Воеводъл пърцілор Мънтенещї (саў ал Валахіеі), оастеа ші оатенії цереі сале пентръ ачееа і-аў ръдікат, ка съ теаргъ, съ батъ четатеа Кіліеі, ынтръ ачееа тотъшї ачелашї Цъпъляшъ кў нъцінї оатенї ші оастеа са с'ар фі трас сънт мънцї, ащептънd венірea Търчілор, карії Търчї, дънъ че вор сосі ындатъ вор съ ынтре ын Ардеал, а кърора пъвъліре, кў аџівторіъл лъї Дъшnezеў врет съ о ынтнедекът. Дрепт ачееа въ ынщііпцът прін ачестеа, ші ын персоапа кръіеаскъ преа въртос въ порънчіт, ка кът вецї ведеа ачестеа, ындатъ ші фъръ зъбавъ атъцїа оасташі ші кълъреці, къцї осташї ілътіцї требае съ дацї ші съ трімітецї, съ трімітецї din Сасії вострії ла ноі ын Кохалік, унde вом фі ші ноі ын зілеле ачестеа, ші челоралалцї Сасї съ ле порънчіцї, ка ын тоатъ вретеа съ фіе гата ші кў гріже, скаунелор Меркъреі, Шебешъл ъї ші челоралалте скаунe че сънт de кътръ Хацег, ынкъ съ ле порънчіцї, ка ачелеа съ фіе гата ші кънd се вор кіема прін Пъркълабії пострії din четъцъїка Девеі, ындатъ съ ле теаргъ ынтръ аџівторіў. Дрепт ачееа пофтім ка алмінтрелеа съ нъ фачеці. Dat din Богата Марцї ынaintеа СС. Апостолї Філіпнъ ші Іаков, (карії кad ын 24 Noeмвріе дънъ кълindарїъл векіў) din анъл 1481. Комітъл Стефан de Батор Воіводъл Ардеалъл ъї.“

Хрісовъл ачеста, кареле се цine ын оріцінал ын Архівъл Сасілор din Сібііў сънт нъ търъл 401, de л'ар фі сокотіт преа вестітъл Енгел, нъ ар фі скріс ачелеа despre Владіслав V саў Влad Цъпъляшъ Водъ Domнъл цереі Мънтенещї, каре ле ат адъс ла анъл 1479, аша [3]): Влad V анъл dintre фечіорії лъї Радъл Дракъла (адекъ ал лъї Радъл ал патрълеа) с'аў нъс de Търчї Down Валахіеі ын анъл 1479 ші токта de дъпшїї с'аў ші мъзъліт ын анъл 1492 пентръ препъсъл, къ се ынцелеце кў Унгърії ш. ч.“ Чі ар фі лъсат зіселе Анонімъл ъї Ротънеск каре ле ат адъс ла анъл 1477 съ фіе адевърате.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Din Хрісовъл Краіълуї Владіслав II чел тріміс „Мъріторълуї Влад Воевод ълуї фіїълуї ръпосатълуї Дракъла," adeк фіїъл рапосатъаї Радълуї IV, къчї Радъл IV ар фі domніт ън Валахіа, прекът зіче преа вестітъл Енгел; даръ атъпчї Влад ачеста п'аў фост ал чіпчілеа, чі ал шеселеа, дъпъ кът аратъ сіреоа Domнілор Мънтепещі чеа ън хроніка ачеаста ънтъріть: нічї аў пътът ънчепе а domні ън анъл 1479, пентръ къ Влад саў Владіслав V, ън анъл ачеста 1481 ънкъ тръіа, дъпъ кът аратъ хрісовъл ачі adъc. Аша даръ міе мі се вede, къ Търчіі аў врът съ пъпъ Domнъ Валахіеї пре Влад VI, даръ Владъ саў Владіслав V ачеаста п'аў ънгъдъіт'о, чі шаї віпе ел с'аў плекат ън партеа Търчілор, цінънd пре аскънс ші кь Унгърії, кът се ва аръта ла анъл 1492, пътаї ка съ'шї цінъ Domніа, мі аша Влад VI, аў трекът ън партеа Унгърілор ші аў черкат маї adесе орї ка съ ноатъ апъка Domніа, чі пь аў пътът апъка de Владіслав V.

Міron Логофътъл [4]) ънкъ аша скріе: „Ън анъл 6989, ън лъна луї Іъліе, зіле 8 с'аў фъкът ръсвоіў ън цеара Мънтепеаскъ; с'аў бътът Стефан Водъ кь Цъпълъшъ Водъ ла Рънпік, ші кь аціъторіъл луї Domнezeў аў вірвіт Стефан Водъ пре Мънтені, періт'аў тълцї Мънтені: лъат'аў Стефан Водъ тоате стеагъріле лор ші тълцї боіерї Мънтепещї аў пікат ънтрь ачест ръсвоіў, ші пре Цъпълъшъ Водъ л'аў прінс віў ші і-аў тъіат капъл. Деспре партеа луї Стефан Водъ ънкъ аў періт тълцї оатені ші боіерї de фрънте. Пъс'аў Стефан Водъ Мънтепілор Domнъ пре Влад Водъ кълъгъръл кареле маї пре ърть аў фъкът віклешъг асъпра луї Стефан Водъ, пентръ къ аў dат аціъторіў Търчілор, кънd аў терс Търчіі de аў лъат четъціле ші аў пръdат цеара. Іаръ Стефан Водъ дъпъ бътаіа кь Цъпълъш Водъ кь таре лъвдъ с'аў ънторс ла Съчеава.

„Зік ънії ънтрь алт кіпъ de Цъпълъшъ Водъ, кът атъпчї аў фост прінс Стефан Водъ пре Радъл Водъ, кареле аў фост аціцъторіў de пъгънї асъпра крещінілор, ші і-аў аціътат ші Брашовенії, тъind пре Търчї ші лъънd цеара Мънтепеаскъ, аў лъсат пре Цъпълъшъ ън локъл съў; чі орї кът ар фі фост, ісбънda тот аў фост а луї Стефан Водъ."

„Ачеаста ънкъ о зік ънії, съ се фіе арътат луї Стефан Водъ ла ачест ръсвоіў Съптъл Мартір Прокопіе ънблънd асъпра ръсвоіълуї каларе ші ънтр'армат ка ън вітеазъ; ші е de а се крede, къ dакъ с'аў ънтърпат Стефан Водъ ла Съчеава, аў ші zidіт бісеріка Съптълуї Прокопіе, de ла сатъл Бъдъщії, кареа ші пъпъ астъзї къстъ." Пъпъ ачі Міron dестъл de ънкълчіт, чі тъ ле dескъркъ дъпъ челе че ам зіс маї ън сък.

[1]) Bonfinius f. 592. seq. [2]) Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 67. [3]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 182. [4]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29.

Анъл 1482. Ла анъл de акът ам афлат хрісовъл ачеста, че се гъсещe ла пре ънвъцатъл ръпосатъл Daniel Kopnidec [1]), оаре кънd ібвіт претепъл теў, мі сънъ аша:

„Noї Матіашь din міла луї Dъmnezeў Краіъл Унгаріеї, Бохеміеї ш. ч. л. фачет ънщіінцаре прін ръndъл ачестора тътърор кърора се къвіне, къ тъкар къ din дерегъторіеа Кръімеї, ші пресосінца дърпічіеї поастре ам обічнъіт а дърві пре чеї вреднічї, тотъшї маї тълт съптем dаторї а аръта бънътатеа мі дърпічіеа поастръ кътръ ачела кареле

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

с'аѣ пъскът din съпцеле пострѫ. Дрепт ачеea прекът am кѫпоскът din плекареа фіреї, къ требѫе съ ішѣім пре ѫнѫл пъскът фііѫл пострѫ Лѫпцінатѫл Ioann Dѫксѫл Ліптовеї ші Комітѫл de Хѫniad, аша ші воind, ка пре дъпсѫл din чea маї din лъѫнтрѫ драгосте a іпімеї поастре кѫ карea маї алес дл ішѣім, съ'л дпълцът кѫ тѫлцітеѫ бѫпътъцілор ші дарѫрілор кръіещї, прекът се кѫвіне ѫнѫї фііѣ de Краіѣ, ші ка съ стрълъчеаскъ дп пѫмітѫл фііѫл пострѫ ші дѫпъ ачеea дп ретъшіціле лѫї фокѫл драгостеї поастре; четъцѫіка Соклошѣ din преѫпъ кѫ орашѫл іаръшї Соклошѣ пѫміт din Комітатѫл de Бараніа (каре аѣ фост маї дпаінтеѫ але търітѫлѫї Іов de Гара, даръ пріп тоартеа ші стъпцереа семіпцієї ачелѫіа кѫ карea аѣ фост вепіт ла Съптъ Корона пѫшітеї кръітеї поастре Ѫпгѫрещї, ші аша ла Маіестатеа поастръ, дѫпъ чea веке ші прімітъ леце, ші овічеіѫл Кръітеї Ѫпгѫрещї) ші din преѫпъ кѫ алте ораше, сате, тошіі, предіѫрї, вътї, че се цінѣ ші с'аѣ цінѫт маї de demѫлт de пѫміта четъцѫікъ ші пѫмітѫл ораш; ашішdереа тоатъ къdіпца кръіеаскъ, de кѫтва о ам авѫт дп пѫмітеле четъцѫікъ, ораше, сате, тошіі, предіѫрї, вътї ші алтеле, саѣ с'ар цінea de Маіестатеа поастръ дп оаре че тіп, ші ашішdереа кѫ тоате фолосѫріле ші тоате пертіпепціile, адекъ кѫ пътжптѫріле арътоаре челе лѫкрате пії челе пелѫкрате, кѫ ржтѫріле, пъшѫпіле, кътпіі, фъпацеле, пъdѫріле, dѫтбръвіле, dealѫріле, вііле, вііле, ші dealѫріле de вії, апеле, ржѫріле, пещеріле, пескѣтѫріле, кърсѫріле апелор кѫ моріле ші кѫ локѫріле de тоаръ, іаръ преете тот кѫ дптреціміле тѫтѫрор фолосѫрілор ші пертіпепціілор лор, орї кът се кіатъ сѫпт метеле челе адевърате ші бътъпе пѫмітѫлѫї Dѫксѫлѫї Ioann, фііѫлѫї пострѫ челѫї преа ішѣіт, тощепілор, ші ретъціцелор лѫї тѫтѫрор, (de вор фі аша, прекът се zіче, челе маї сѫс zice), кѫ сокотеалъ din пеклътітъ цііпца поастръ ші din бѫпъ-воіпца ші a преа дпсерепатеї Doamпеї Беатрічеї Креіесеї тѫіереї поастре чеї преа ішѣіте, din тътіле поастре челе кръіещї і ле ам dat, чіпстіт ші дърѫіт, ба ле dът, чіпстіт ші дърѫіш, кѫ къdіпцъ de пѫрѫреа, ші пекіетъчіоасъ дпdърънт, ка съ ле цінъ, тощепеаскъ ші аїѣъ, пеклътітъ ретъпѣпd къdіпца алтора, пріп рѫпdѫл ші търтѫрісіреа кърцілор ачестора, каре ле вот префаче дп фортъ de Прівелеціоп, кънd пі се вор адѫче дпdърънт. Dат дп Бѫda дп Dѫmіпека Quasimodo din апѫл 1483, дп апѫл кръітілор поастре ал Ѫпгаріеї ш. ч. 25, ал Бохеміеї 13."

Іатъ къ din хрісовѫл ачеста кіар се dоведеще че ам скріс ла апѫл 1458 despre Ioann Корвіпѫл фечіорѫл Краіѫлѫї Матіашѣ I, адекъ къ пре ел л'аѣ авѫт Матіашѣ Краіѫл Ѫпгаріеї, din фата лѫї Ладіслав de Гара тѫіереа са чea dіптъіѣ, ші пептрѫ ачеea і-аѣ дърѫіт Соклошѫл бѫпѫл лѫї Іов de Гара фрателѫї тѫтъпеї лѫї.

[1]) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 123.

Апѫл 1483. Міроп Логофътѫл [1]) ла апѫл de акътѣ скріе zікъпdѣ: „Дп апѫл 6991 аѣ дпчепът Стефап Водъ a zidi четатеа ла търгѫл Romапѫлѫї, че се кіатъ Стередова."

Іаръ преа дпвъцатѫл Daniil Корnidec [2]) адѫче о епістолъ a лѫї Ѫрбап алесѫлѫї ші дптърітѫлѫї Епіскопѫлѫї Іаѫріпѫлѫї ші Тесаѫраріѫлѫї кръіеск, карea епістолъ о аѣ тріміс Ѫрбап кътръ Сасіі din мепте ші dоъ скаѫпе съсещї, ші din цеара Бѫрсеї, ші сѫпъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аша: „Пцелепцї боіерї! повъ чінстіцї претенї! Аш прімїт кърцїле шї скрісоріле воастре, пентрв ачееа съ цїцї, къ двпъ кът в'ацї фост рвгат de noї, аша ам арътат преа пцсерінатвлвї Domnвлвї Краівлвї пострв съргвінца шї пцелепчівнеа воастръ, кареа о ацї пвртат пн тоате требіле пвмітвлвї преа пцсерінатвлвї Domnвлвї Краівлвї Nострв, шї аквта пнкъ пеквртат о пвртацї, шї дрепт ачееа Мъріреа са пнкъ кв плъчере в'аў дървїт вовъ цінвтвл Фъгърашвлвї, карєле аў цінвт пънъ акът de боіерівл Одріста. Кърцїле преа пцсерінатвлвї Domnвлвї Краівлвї Nострв, деспре цінвтвл ачела ві ле трімітем, кв пвтереа кърора пн пвтецї квпринде шї цінеа пре сата воастръ, пвтаї въ рвгът пре івбіріле шї претепшвгвріле воастре, ка аціворінца шї вепітвріле кръіещї din міжлокvл вострв кът маї квръпd съ ле плътіцї, ка шї мъріmea кръіеаскъ се сімтъ, къ съптещї сървіторі. Dat пн Бвda, Dвminекъ пnaintea сърбътоарей Съптей Въдввей Елісаветей din анvл D. 1483. Ѳрбан, ш. ч.“

Аша даръ Матіашъ Краівл аў стрікатъ пн анvл de акът ачееа че с'аў фост ашezат пн анvл 1467, деспре Фъгърашъ, Отлашъ шї Podna пмпревпъ кв тоатъ адвпареа церей, адекъ: ші цінвтвріле ачестеа твцї-треле съ ле цінъ пре сата Domnілор ачелора карії се вор мъzвлі din Молдова саў din Валахіа.

Преа вестітвл Енгел [3]) пнкъ аша скріе: „Пн анvл 1483, Матіашъ Краівл прін Петрв de Bapda Архіепіскопвл din Колочеа, аў фъкът кв Тврчії паче пе чінчі анї пн карєа in conditionibus induciarum per oblivionem nequaquam de inferioris Mysiae tyranno cautum erat, адекъ: деспре Молдова шї Валахіа пв се фъквсе помепіре пн трактатвл ачела кв тіранвл (пв кът тълмъчеще Енгел кввінтеле челе лътінещї) din вїтарє. Двпъ ачееа анівпгъnd Матіашъ Краівл ла Сvлтанвл Тврческ пентрв Стефоп Воеводвл Молдовей (пн анvл 1484), шї арвпкъnd Тврчілор къ.скvлареа лор асвпра Молдовеї есте стрікареа пъчії, кв свпещіе і-аў ръспвпс Баіazет П, къ ел пв се теме маї ръў de моарте, de кът de стрікареа пъчії, чі Матіашъ Краівл съ чєрче картеа деспре паче скрісъ, шї пнсвшї ва ведеа, къ пнтрв ачееа пв се квпринде вре вп квvънт деспре Молдова саў Валахіа.“ Dечї аў лvат прілецій Краівл, de пре Петрв de Bapda, пре карєле маї пnainte пнкъ пв'л пвтеа свфері, л'аў тріміс ла прінсоаре пн Арва.

[1]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29. [2]) Daniel Cornides Miss. Dipl. Tom. 3. p. 34. [3]) Joann. Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 182. seq.

Апvл 1484. Ла анvл ачеста аша скріе Секретарівл Малатеста ла Левпклавіе [1]) „Баіazет П аў петрекът треї анї фъръ de гріце, двпъ че аў пнвінс шї алвпгат пре фрателе съў Zeme, апої пнсоціndвсе кв Тътарії аў гътіт 350 de коръбії шї алтъ оасте маре пре вскат, ка съ теаргъ кв ръсбоїў асвпра Воеводвлвї din Карабогdапіа шї съ'ї пнфрънгъ пвтереа. Пнтрvnd пн цеара ачествіа тоатъ о аў стрікат кв фок шї кв сабіе шї аў лvат орашвл Кілієї, dvndвл Мамілак кастеллапвл саў Пъркълабвл, ші въпzъторівл патрієї шї четатеа. Аў пврчес de ачі Тврчії шї Тътарії кв преа маре оасте ла четатеа Монкастрвлвї, шї свпвпъndвліce четатеа шї четъцепії съ'шї цінъ віеаца шї аверіле

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пѫ ш'аѫ цінѫт фъгъдѫінца, чі Баіazет II ка ла 500 de фамілії аѫ dѫc din Монкастрѫ ѧn Царіград.“

Кромер ѧпкъ zіче [2]): „Баіazет II авъnd ліпіце а касъ, ка съ ісбъndеаскъ рѫшіnеа ші перdереа, каре о сѫферіce татъл съѫ de ла Стефан (V Domnѫл Молdовеі) ѧn апѫл de ла Хс. 1484, аѫ порніт асѫпра Бассарабіеі ші а Молdовеі пре апъ ші пре ѫскат, ші пѫ фъръ маре вързаре de съпце аѫ лѫат четъціле челе преа тарі Кіліа de лъпгъ свокатѫра Dѫпъреі, ші Монкастрѫл de лъпгъ сѫокатѫра Ністрѫлуі ѧn Мареа Neагръ, ші аѫ прѫdат тоатъ Молdова ѧn апѫл de акѫт, ші ѧn чел вііторіѫ, прекѫт се ва вedеа ѧndатъ. С'аѫ трас ѧn латѫрі атѫпчі Стефан, възъndѫce маі слаѫ de кът Тѫрчіі, ші цінъndѫce ѧn локѫрі пъdѫроасе, сълбатіче ші стръмте аѫ пъzѫіт ла Казімір Краіѫл Полоніеі пентрѫ аціѫторіѫ, фъгъdѫіndѫ'і къ пѫтаі че ѧі ва цінра кredінцъ.“

Despre лѫареа четъцілор Кіліеі ші Монкастрѫлуі прін Тѫрчі Міроп Логофътѫл [3]) аша скріе: „Ѧn апѫл 6992, Сѫлтанѫл Баіazет II, кѫ маре оасте аѫ ѧптрат ѧn цеаръ ші аѫ бътѫт Кіліа ші четатеа Албъ, ѧnсъ аколо аѫ фост ші Domnѫл Мѫнтеnеск Влad Bodъ кълѫгърѫл кѫ Мѫнтенії ѧптрѫ аціѫторіѫ, кѫт шаі сѫс с'аѫ zіс, къ аѫ фъкѫт віклешѫг асѫпра лѫі Стефан Bodъ, de аѫ dат аціѫторіѫ Тѫрчілор, ші ѧn 14 zіле але лѫі Іѫліе аѫ лѫат четатеа Кіліеі ѧn zілеле пъркълабілор Івашко ші Максіш. Ашіші dереа ѧптрѫ ачест апѫ ѧn 5 Авгѫст аѫ лѫат ші четатеа Албъ, фііnd пъркълабі Церман ші Іоann, ші ар фі лѫат ші алте четъці къ Стефан Bodъ пѫ ешіа ла голѫ, фъръ пѫтаі ла стръмтоаре фъчеа сшінтеалъ Тѫрчілор, de пѫ ар фі вепіт аціѫторіѫ de ла цеара Лешеаскъ лѫі Стефан Bodъ.“

Апопіѫл Греческ [4]) скріе: „(Nѫ ал doілеа) апѫ ал ѧмпъръцієі сале Сѫлтанѫл Баіazет II, аѫ пѫрчес асѫпра Молdовалахіеі ші аѫ лѫат четъціле Кіліеа ші Аспрокастрѫл.“ Ла каре кѫвінте ѧпсатпъ Мартін Крѫсіе [5]) zікъnd: „Ѧптрѫ ал патрѫлеа апѫ ал ѧмпъръцієі сале, zіче Andреіѫ din Лакѫпа, тергъnd асѫпра Валахіеі, аѫ бътѫт Лікостотѫл de ла сѫокатѫра Dѫпъріі, Dрехслер скріе: къ ѧn апѫл 1484, Сапсовіn zіче къ с'аѫ бътѫт Баіazет II кѫ Воеводѫл Карабогdапіеі, ші dѫпъ тѫлте бірѫінце аѫ кѫпрінс Кіліа, апоі Монкастрѫл, кареле с'аѫ кіемат маі de demѫлт Хертопасса, л'аѫ лѫат сѫпт кondіцій, каре пецінъndѫле, чінчі сѫте de фамілії аѫ dѫc din четатеа ачеea ѧn Царіград.“

Аппалій Тѫрчещі чеі de Левпклавіе тълмъчіці [6]) ѧпкъ ата скріѫ despre Баіazет II, ѧмпъратѫл Тѫрческ: „Dѫпъ че с'аѫ порніт кѫ оастеа din Odріѫ, аѫ трекѫт ѧn Молdова, ші аѫ кѫпрінс четатеа Кіліеі. Nічі тѫлтъ време аѫ трекѫт ші аѫ лѫат ші четатеа Кермеn din пърціле ачелеа, ші лѫъnd тот цінѫтѫл ачела с'аѫ ѧптѫрпат ѧn Odріѫ ѧn апѫл 889.“ Ашіші dереа скріѫ Подеста [7]), Левпклавіе [8]), Брептап [9]), Аппалій бісерічеі din Брашов [10]), Фабрікіе [11]), Калвісіе [12]) ші Dрехслер [13]). Іаръ Бопфініе [14]) скріе, къ Матіашѫ Краіѫл Ѫнгаріеі аѫ фост тріміс аціѫторіѫ лѫі Стефан V din легътѫра кареа о авеа кѫ dѫпсѫл, чі шаі ѧnаінте de а сосі аціѫторіѫл de ла Ѫнгѫрі, Баіazет II аѫ кѫпрінс Бассарабіа de ла Стефан V, пічі сшінтеще Бопфініе; пентрѫ къ Матіашѫ Краіѫл прін хрісовѫл че се афлъ ла Корпідес [15]), аша скріе кътръ цізделе, цізрації ші четъцепіі din Пожон:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Матіашъ din тіла луі Dомnezeŭ Краіул Унгаріеі, Бохеміеі, ш. ч. дпцелепцілор ші лъцторілор de сатъ, кredinчіошілор повъ іубіцї! Nu ne ,дndoim, къ аџї аuzit ті venіda Търчілор дп Молdова, ші гътіреа поастръ каре o фачет асупра лор, пентрu чеа de липсъ апъраре a Кръіmeі поастре; чі фііnd къ ла гътіреа ачеаста преа таре опъ авет, дntre челелалте de бомбарde саŭ тунурі, ші de oameні проконсіці, dрепт ачеea пре кredinчіошіріле воастре въ ті черкът, dаръ въ ші порunчіт ku преа deadinсuл, ка сокотind липса Кръіmeі поастре ші тънтуіреа чеа пublікъ, дndatъ къt вецї луа ачестеа дп міжлокul вострu, ші дп четатеа ачееа a поастръ саŭ тъкар unde, unde вецї пътеа, патрu бомбарde unоare ші дптокміте спре ръсбоіŭ, ші пентрu фіеще каре o сътъ de боловапї, doї тунарі ku къте un терb, ші престе ачестеа zeче тъжї de прав саŭ іаръ de пшікъ, къt маї kърund съ къџігацї, ті пре чінчї спре zeче ziле, dупъ че вецї прімі ачестеа, ku тоатѐ къте вор фі de липсъ, ku карруле воастре съ ле трімітецї дп Oradea Маре, unde ші noї ne вom афла de фацъ ku аџіторіul луі Dомnezeŭ. Іаръ kredinчіосuлуі пострu Сіџіsтund Спанек, т. ч. i-am порunчіт ka din dареа de акът чеа de un флорінт din Комітатul Пожоnулуі, пътіцілор тунарі съ ле dea къте zeче флорінцї, іаръ терbілор лор къте чінчї галбенї. Dрепт ачееа алтмінтрелеа a луkра съ пu kутезацї сунт перdереа капетелор ші a тунурор аверілор воастре. Dат дп Буda сътъмът дnainte de Августu din anul Domnulуі 1484.“ Din хрісовul ачеста поцї kолеџе, ku Матіашъ Краіul Унгаріеі с'аŭ гътіт асупра Търчілор дп anul de акът прекът мъртърісеще Бонфініе, dаръ пu атъта съ аџіуте Молdовепілор, кът съ'шї апере Кръіmeа са, кънї ел ера маї мult дпвъluіт ku ръсбоіul din Австріа, прекът воіŭ арята ла anul уртъторіŭ.

[1]) Leunclavius in Pandectis Historiae Turcicae cap. 159. [2]) Cromerus Lib. 29. p. 432. [3]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 29. [4]) Anonymus Graecus in Historia Politica Lib. 1. pag. 31. [5]) Martinus Crusius in notis ad Hist. Politic. p. 63. [6]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegyrae 889. [7]) Ioann. Baptist. Podesta in Annalibus Turc. a se ipso editis Part. 1. cap. 12. [8]) Leunclavius in praecit. Pandectis. [9]) Brentanus ad ann. 1484. [10]) Annales templi Coronensis ad h. a. [11]) Georgius Fabricius Lib. 2. [12]) Sethus Calvisius in opere Chronol. [13]) Drechslerus p. 86. [14]) Bonfinius Decad. 4. Lib. 6. [15]) Daniel Cornides Mss. Diplomatum tom. 7. p. 369.

Anul 1485. Аш zic ла anul трекът, ku Матіашъ Краіul Унгаріеі маї мult ера дпвъluіт ku ръсбоіul асупра дmпъратулуі Фрідерік Ш, de къt вреа саŭ пътеа съ аџіуте пре Стефан V Domnul Молdовеі, кънd аŭ луат Търчії Бассарабіа de ла dупсul пентрu къ аша скріе Бехолцер[1]): „Дп anul de ла Хс. 1485, Bienna саŭ Бечіul с'аŭ луат пріn Матіашъ Краіul Унгаріеі ku песпсъ фоамете, кънd un modiŭ саŭ o гълеатъ de фъріnъ се вindea дп четатеа ачееа ku o сътъ ші шепте de флорінцї.“

Полопіі дпкъ дп лок de a аџіута пре Стефан V Domnul Молdовеі асупра Търчілор, dупъ обічпuітъ фала лор чеа дешеартъ пътаї дntru ачееа с'аŭ сіліт, кът ар пътеа aduче пре Стефан съ ле џібре; каре пофтъ a лор o аŭ ші dобъndit дп anul ачеста 1485, dупъ че перdусе Стефан V дп anul трекът, четатеа Албъ ші Кіліа, ші дmпреunъ ku четъціле ачестеа тоатъ Бассарабіа, кънї ziче Кuреŭ[2]): „Дп anul уртъторіŭ 1485 Сте-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фат Прінцвл Молдовеї (пв Валахіеї) непвтвndвce апъра de пвтереа Тврчеаскъ, аў ціврат Краівлві Kazimir дп таваръ, іаръ кортвл двпъ пілda дмпъратвлві Рвdолф, кареле аша лвкрасе кв Оттокар Краівл чел свтецъ а Бохеміеї, din дптокшіреа лві чеа de Полопї фъквтъ, токта кънd цівра, аў къzвт, ші Стефап чел че дпвіпсесе маї дпаінте пре атъціа Краї, с'аў въzвт дпцепвпкind дпаінтеа лві Kazimir. Стефап тотвші пептрв ачееа пв с'аў тъхпіт, пъdъждвind къ ва къпъта аціворіў de ла Kazimir, ка съ'ші поатъ ръскvмпъра цеара чеа перdвтъ din мъпіле Тврчілор. Ші аў ші къпъгат аціворіў de ла Полопї, пре каре оасте о аў повъцвіт Іоапп Полаквл чел вестіт пептрв порвпка че о аў фъкvт двпъ ачееа дп Dвкатвл Глоговіеї; dаръ аціворівл ачела пв і-аў фост de вре вп фолос, ші лві Стефап тързіў і-аў първт ръў, пептрв къ с'аў плекат лві Kazimir. Молdова тот о аў цівvт двпъ перdереа Бассарабіеї."

Амішdераа скріе Кромер [3]), іаръ Калвісіе [4]) зіче: „Дп апвл 1484, Баіazет дмпъратвл Тврчілор с'аў скvлат асvпра Молdовеї, іаръ Стефап Bodъ дпфрікошіпdвce de Тврчї с'аў плекат свпт кліептела Полопілор, карії і-аў ші терс дптрв аціворіў, чі пв маї пvцін аў пръdат Молdова ші Валахіа de кът Тврчії."

Дпкът есте despre цівръмъптвл лві Стефап V, аша скріе Dorieл [5]): „Дп апвл 1485, отацівл каре л'аў фъкvт Стефап Палатіпвл Молdовеї Краівлві Kazimir, вртъторілор лві, ші Кръітеї Полопіеї дп Коломіа, дп 15 Септевврie din апвл 1485."

„Преа мілостіве Краівле! Еў фак отацівл ші ціврў кв kredinцъ, ші фъръ de дпшелъчівпе фъгъdвind дпсеріпъреї Воастре, вртъторілор Краї, ші Съптеї Коропеї Кръітеї Лешещї, къ воіў фі kredinчіос ші аскvлтъторіў de дпсеріпареа воастръ, de вртъторії Вострі, ші de Корона Кръітеї Лешещї, кв тоате церіле теле, кв тоцї боіерії теї ші кв тоцї оатепії теї, аша съ'мї ацівте Dвmnezeў ші съптъ Крвчea лві Хрістос. Квінтеле Краівлві: Noї те прімім пре тіпе, ші тоате церіле тале свпт апърареа поастръ, ші дп тоате dерегъторііле ші къdинціле церілор тале те лъсът, ка пре вп Палатіп ал пострв."

Маї пре вртъ ла ачест апў Міроп Логофътвл [6]) скріе: „Пъпъ а фаче сфат Стефап Bodъ кв Краівл Kazimir, Кроіот кв Тврчії дптраръ дп цеаръ пъпъ ла Свчеава, ші арсеръ търгвл дп 19 Септевврie, дечї с'аў. дпторсў пръdвndў цеара." Іаръші ачел Міроп [7]) зіче: „Дп апвл ачеста 6993, маї апої, dакъ аў скос Стефап Bodъ пре връштапіїї съї din цеаръ, ші с'аў ръчіт вретеа ші каіі Тврчілор аў слъвіт, аў ловіт пре Малкоіў ла Катлагвба дп 16 Noевврie de аў потопіт тоатъ оастеа Тврчеаскъ. Дптрв ачеастъ вікврie dакъ с'аў дпторс Стефап Bodъ de ла ачест ръсвоіў кв ісвъпdъ ла скавпвл съў ла Свчеава, аў пвс ал doілеа Архішandріт мъпъстіреї Пвтпеї, къ чел маї din дпаінте тврісе дп 9 Октовврie."

[1]) Abrahamus Bucholzerus in Indice Chronologico p. 442. [2]) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 204. [3]) Cromerus Lib. 29. p. 433. seq. [4]) Calvisius in opere Chronol. ad h. a. [5]) Dogiel in Codice Diplomat. Poloniae tom. 1. p. 603. [6]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29. [7]) Idem Miron ibidem cap. 30.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анѫл 1486. Ла анѫл ачеста Міроп Логофѣтѫл[1]) скріе прекѫт ѵрмеазъ: „Ын анѫл 6994, вепіт'аѳ Кроіот кѫ оасте de ла Ѳнгѫрі асѫпра лѫї Стефап Водъ ынаінте ѵре Сірет ла Скее, ші дѫндѫ'і ръсвоіѳ вітеџеще ынтр'о лѫнї Мартіе 6, аѳ пердѫт Кроіот ръсвоіѫл ші оастеа, маї апоі ші капѫл, ынсъ кѫ маре пріпеждіе а лѫї Стефап Водъ, къ с'аѳ порпіт калѫл кѫ дѫпсѫл de аѳ 'дат ціос, кът пѫцin de п'аѳ къzѫт ын тъпеле връжташілор съї; іаръ ѵре Кроіот ѵріпzѫндѫ'л віѳ Стефап Водъ і-аѳ тъіат капѫл."

Чі історіа ачеаста пѫ ті се вede а фі адевъратъ, пептрѫ къ ачелашї Міроп ла анѫл трекѫт аѳ скріс, къ Кроіот аѳ фост повъцѫіторіѫл Тѫрчілор кѫпd аѳ арс търгѫл Сѫчевеї ші аша ын анѫл de акѫт п'аѳ пѫтѫт авеа оасте de Ѳнгѫрі. Апоі Аппалії Тѫрчещі[2]) се ынпротівеск лѫї Міроп кѫпd zік: „Дѫпъ ачееа Алі Бегѫл Еѫпхѫл, кареле ера ші Беглербег, кѫ маре оасте аѳ мерс ын Валахіа, ші тръгѫпd ын партеа са пре Воеводѫл Валахіеї, кѫ ощіле сале, ші кѫ але ачестѫіа аѳ пъвъліт ын Молдова, ші кѫ ръпірі, савіе ші фок тоате ле аѳ стрікат, маї пре ѵрмъ ынкъркат кѫ пръзї с'аѳ ынтѫрпат ын Одріѳ ын анѫл (Хегіреї) 890." Ашіпдереа скріе Калвісіе[3]). Іаръ Кантемір[4]) zіче: „Ын анѫл 890, аѳ тріміс Баіазет П, оастеа ын Молдова, de ла каре локѫіторіі церії мѫлт аѳ пътіміт." Аша даръ п'аѳ тъіат Стефап V Domпѫл Молдовіі ын анѫл de акѫт пе Кроіот.

Ынкът есте пептрѫ Ардеал, доъ с'аѳ ынтъмплат ынтр'жпсѫл ын анѫл de акѫт вредніче de потеніре. Ынтъіѳ, къ Mediaшѫл ын анѫл ачеста с'аѳ ынчепѫт а се ынтърі кѫ zid ѵмпрецѫр, прекѫт аратъ хрісовѫл Краіѫлѫї Матіашѳ чел din Віепа дат ѵмпротіва челор че се ѵмпотрівіа лѫкрѫлѫї, каре се афлъ скріс ла Хапер[5]); а доѫа, къ сепатѫл Клѫжѫлѫї ын анѫл ачеста аѳ дат лок міпоріцілор de аѳ zідіт бісеріка din ѫліца Лѫпѫлѫї, прекѫт аратъ хрісовѫл ачелѫіашї Сепат чел че се афлъ ла Хевепеші[6]).

Карол Феіерварі[7]) ынкъ ачестѳ хрісов адѫче деспре преа лѫміната фамілія Комітілор Вашѳ de Цеага:

„Ноі Комітѫл Стефап de Батор Воеводѫл Ардеалѫлѫї ші ціздекъторіѫл кѫрцїі преа ынсеріпатѫлѫї Прінцѫлѫї Domпѫлѫї Матіашѳ Краіѫлѫї Ѳнгаріеї ш. ч. фачет ынцціпцаре къ побіла Доампъ Потенціапа вѫдѫва ръносатѫлѫї Ладіслав Вашѳ de Цеага венінd ынаінтеа поастръ, аѳ мъртѫрісіт аша: къ пептрѫ побілії Сіцістѫпd ші Стефап фіїї ръносатѫлѫї Вітвашѳ de Сѫхѫтарd, пре дѫпса о ар фі плътіт афаръ пептрѫ zестреа мі бѫпѫріле тішкътоаре але еї din тоате бѫпѫріле ші кѫдінціле пѫмітѫлѫї репосатѫлѫї Ладіслав Вашѳ челе din пърціле Ардеалѫлѫї дѫпъ обічеіѫл церії кѫ 66 de флорінцї de аѫр, дѫпса ынкъ деспре плата зіселор zестреї мі а бѫпѫрілор тішкътоаре, пре ачеіашї Сіцістѫпd мі Стефап і-ар фі одіхніт ші деслегатѳ, ба ын цеара поастръ ар одіхпеще ші деслеагъ. Дат ын орашѫл Дежѫлѫї ын сербътоареа Съптеї Елісаветеї din анѫл Domпѫлѫї 1486."

[1]) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 30. [2]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegyrae 890. qui est Christi 1486. [3]) Calvisius in Opere Chronol. ad ann. 1485. [4]) Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regnii Lib. 3. cap. 2. Nro. 17. [5]) Georgius Ierem. Haner in suis Mss. tom. 2. f. 48. [6]) Hevenesi tom. 5. p. 168. [7]) Carolus Fejervari in Analectis tom. 2. Nro. 373.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анѹл 1487. Вітеція лѹї Стефан V, Domnѹлѹї Молдовеї, каре скотеа окїї алтора, небѹніа лѹї Владѹ сав Владіслав V Domnѹлѹї Валахіеї, -кареле кѹ прінсоареа са чеа маї de тѹлцї анї дпкъ пѹ се дпвъцасе десткл, фала гоалъ а Полопілор, ші небѹпеаска ші дешарта тъпdріе а лѹї Матіашѹ I Краіѹлѹї Ѹнгаріеї, челѹї din пеатѹл пострѹ чел Ромъпеск, прін кареа ел дпdатъ dѹпъ тоартеа са аѹ ші пръпъdіт пре Ѹнгѹрї (карїї тот пѹ дпчеатъ а'л лъѹda, ваї ші тішеа прічепереа лор!) ла атъта аѹ adѹc пре біецїї Молdовенїї фрацїї пострі, de ші дп анѹл de акѹт фѹръ пръdацї de Тѹрчї. Пептрѹ къ скріе Фабрікіе [1]): „Дп анѹл 1487 Скandерѣег ѹnindѹce кѹ Алібег, de поѹ аѹ dѹc фоарте марї жафѹрї din Молdова.“ Аппалїї Тѹрчещї дп аша zік [2]): „Дптрѹ ачееа Сѹлтапѹл Баіazет odіхnindѹce а касъ, аѹ тріміс пре повъцѹіторії съї пре Скandерѣег ші пре Балімѣег фечіорѹл лѹї Маркozіе, ка de поѹ съ дптре дп Валахіа, ші дndemnѹnd пре Воеводѹл еї съ'шї ѹпеаскъ артеле de поѹ съ пъвълеаскъ дп Молdова. Пре карїї аскѹлтѹndѹ'ї Domnѹл Валахіеї (Владіслав V), акѹт аѹ ші пъвъліт, ші прѹdѹnd тоатъ цеара, кѹ маре doѣndъ с'аѹ дптѹрпат.“

[1]) Georgius Fabricius Lib. 2. [2]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegyrae 891.

Анѹл 1488. Че с'ар цінea de анѹл ачеста, пѹтаї атъта афлѹ ла преа вестітѹл Енгел [1]): дптъіѹ, къ Стефан ал чінчілеа Domnѹл Молdовеї прін хрісовѹл съѹ чел dат дп 15 Мартіе din анѹл de ла плъстѹіреа лѹтеї 6996, кареле есте de ла Хс. 1488, аѹ кѹтпърат сатѹл Вікшанїї, ші л'аѹ dърѹіт тъпъстіреї de ла Пѹтпа; а doѹa, къ ачелашї Прінц прін хрісовѹл съѹ чел dат дп 3 Апріліе din ачесташї анѹ, аѹ dърѹітѹ іаръшї тъпъстіреї de ла Пѹтпа ші сатѹл Костінѹлѹї, дп каре хрісов се дпсатпъ ші марцініле отарѹлѹї Костінѹлѹї.

[1]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Hist. Moldaviae Part. 1. p. 75.

Анѹл 1489. Дп анѹл 1487, Матіашѹ Краіѹл Ѹнгаріеї dѹdѹce хрісовѹл, че се ціне дп Архівѹл Сібііѹлѹї [1]), ші сѹпъ аша:

„Матіашѹ din тіла лѹї Dѹmnezeѹ Краіѹл Ѹнгаріеї, Бохеміеї, ш. ч. ші повъцѹіторіѹл Аѹстріеї, кredінчіосѹлѹї пострѹ сdравъпѹлѹї Мартін Тарцап Комітѹлѹї Кътърілор Сърілор поастре челор din пърціле Ардеалѹлѹї ші хъртіцашілор dіптрѹ ачелеашї пърдї съпътате ші граціе! Прекѹт дп анії трекѹцї din осебітъ порѹпкъ а поастрѹ с'аѹ dат ші плътіт дпцелепцілор ші лѹторілор de сеатъ, маціструлор четъцепїлор, ціѹdекъторілор ші цівраціlор четъцїї поастре а Сібііѹлѹї ші шепте скаѹпе Съсещі, пептрѹ zідіреа а доѹъ тѹрпѹрї рошії, каре еї требѹе съ ле цінъ пептрѹ паza ші фріка Тѹрчілор din вепітѹріле а доѹъ zечітеї дп фіеще каре анѹ пъпъ акѹта къте 200 de флорінцї, аша врет, ші кredінчіошіреї тале прін рѣndѹл ачестора преа стрънс дцї порѹпчіт, ка de ачі дпаінте тѹ дпкъ ачеле 200 de флорінцї съ ле dаї ші плътещі дп тот анѹл фѹръ de zъбавъ din вепітѹріле а доѹъ zечітеї поастре; пічі съ дпdръспещі алтміптрелеа а фаче. Іаръ ачестеа dѹпъ че ле веї четі, съ ле дпторчї арътъторілѹї лор. Dат сѹпт печетеа фъкѹтъ кѹ інелѹл din децетѹл пострѹ din батереа четъцїї чеї поѹъ din Аѹстріа дп Dѹminека Флорілор din анѹл 1487.“ Іаръ дп анѹл de акѹт хрісовѹл ачеста л'аѹ тріміс кътръ Сібііені, дптрѹ ал кърора Архів се ші афлъ [2]) ші сѹпъ аша:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Матіашъ din міла луі Dумnezeŭ Краіул Унгаріеі ш. ч. ші повъцуіторіул Аустріеі, дпцелепціілор ші луъторілор de сатъ кредінчіошї поле adевърат іубіцї! Дпцелецем къ четъцуіка Тълмачіулуі, чеа de лъпгъ четатеа ачееа a Сібііулуі e фоарте стрікатъ, ші фііnd къ есте маре, се zіче къ пу се поате діреце. Dрепт ачееа ка пу кумва ку време, фііnd къ есте дп марціnea цереі, съ се дптъмпле чева прітежdіе din стрікареа ачееа, орънdуім ка прін воі кът маі кърънd съ се стріче. Пентру ачееа кредінчіошіреі воастре прін рънdул ачестора фоарте стрънс въ порунчім, ка прімінd ачестеа, четъцуіка ачееа din пътънтъ съ о стрікаці, нічі алтмінтрелеа a лукра съ дндръсніці, цінънd ачестеа, de ва фі оаре, пентру мънтуінца воастръ. Dar дп Віenna дп сербътоареа ферічітулуі мученікулуі Валентін din анул Domнулуі 1489.“

[1]) Archivum Cibiniense Nro. 445. [2]) Idem Archivum Nro. 466.

Анул 1490. Анул ачеста се дпceamnъ ку тоартеа луі Матіашъ I Краіул Унгаріеі, карele аъ фост ал doілеа пъскуг фііъ ал луі Ioann Хуniadi ші ал Елісаветеі Сілаці, прекум с'аъ арътат ла анії трекуці, ші dрепт ачееа унішорул Краіул Ромънеск прeсте Унгурі, dарь бун, ші нічі преа. Пентру къ Ромънії (мъ іерте неатул меъ къчі скріъ adeвърул), dупъ че анукъ ла чева, (zік despre ачеіа a кърора віцъ п'аъ фост пътъратъ дптре фаміліile челе че аъ фост стълпії Ромънілор), маі тоці дші уітъ de cine, дші уітъ de съпцеле din каре съпт пръсіці, ші нумаі пре чеі шішеі дпалцъ, пре ачеіа дї ръdікъ din гуноіъ, іарь пре чеі vrednічі дї урцісеск, дї стрікъ unde пот, ка еі сінгурі съ се вadъ a фі темеіуріle неатулуі Ромънеск, пре карele дл сугрумъ, ші'л дмnedекъ de ла спорірea дпainte; къчі че нътет поі Ромънії ащепта de ла ачеіа, карії нічі съпт de віцъ, нічі аъ дпвъцътурь, нічі алте віртуці саъ vrednічії, фърь нумаі прін орбъ порокул унуіа се ръdікъ din балегь ші се фак марі дпainтеа алтора, карії пу прічеп бінеле неатулуі Ромънеск. Пілde вії ц'ашъ нътеа adуче аічі, dарь ачелеа се вор тіпъри dупъ репосареа mea, ка пу кумва съ мъ гопеаскъ іаръшї таурії чеі грашї din кукурuz ші съ мъ струнунгъ іаръшї цапії ку коарнеле сале челе аскуціте.

Токма аша с'аъ дптъмплат ші Унгурілор ку Матіашъ Краіул лор, чел пентру ачееа лъudat, пентру къ трънd, ла атъта аъ adус Кръімеа Унгureаскъ ку пебунъ мънdріа луі, ку стоарчеріle челе мулте, ку стъпцереа фаміліілор челор луminate ші нътерпіче, ку ръdікареа фаміліілор челор слабе, ші ку сфada ку обліduіторії de прін преціур (прекум тоате ачестеа с'аъ арътат ла анії трекуці), de кът аъ шуріт ел, кръімea ачеаста п'аъ маі вuzут зіле бune пънъ атунчі, пънъ кънd ку тотул с'аъ ашezат сунт ліпъ окъртуіреа Августеі Касеі Аустріеі, кум се ва vedea ла анії viitорі, ші de ачі вine, de ші пънъ астъзі потепеск Унгурії пре Матіашъ Краіул, зікънd: Megholt Mátyás Király, oda vagyon az igazság; аъ шуріт Матіашъ Краіул, аъ періт ші дрептатea; чі еъ мъ дпторк ку скрісул ла тоартеа луі.

Аша dарь Матіашъ I Краіул Унгаріеі dупъ че аъ порунчіт din Вісеград Dумінекъ dупъ Боботеаza din анул 1490, луі Мартін Тарцал, despre карele с'аъ куvънтат ші ла анул трекут, ка съ zideаскъ Бісеріка din Клушъ пре сата мінорііцілор ку келтуіеле

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кръіецїї, кът търтърісеще хрісовул de ла Хевепеші [1]), с'аў dac ын Bienna Австріеї, ші аколо аў търіт тарцї dупъ Флоріиле din anul ачеста 1490, че аў къzът ын 5 Апріліе кът скріе Бонфініе [2]), ші маї тоцї Історічіі унгурещї, инаінте de ameazъ-zi ынтре шепте ші опт чеасурї ын вършъ de 48 de anї [3]), ын anul Кръітеї сале чеї Унгурещї 33, кът аратъ Сіглер [4]) ловіт de гъттъ, кът скріе Бонфініе [5]), Пісторіе [6]) ші Рева [7]), саў din прea таре тъніе, кът zіче Ортеліе [8]), іаръ пе din отръвіте стокіне, каре і ле ар фі dat Кръіеаса Беатріче, кът скріе Самбук [9]), ші Енс [10]): пентрu къ zіса ачестора пе се пъръвеще ке пертареа Беатрічеї, кънd ый тръцеа бърбатул de тоарте, despre кареа скріе Бонфініе [11]).

Dупъ че аў търіт Краіул Матіашў, Унгурії каре ера ын Bienna с'аў стръпс ла о лалтъ ші аў цінрат credinцъ Беатрічеї ші луї Ioann фііулуї Краіулуї Матіашў, апоі пре мортул л'аў dac ын Алба Кръіеаскъ, ші аколо л'аў аструкат ке таре фоарте потпъ ші келтуіалъ, прекът аратъ Бонфініе (кареле атунчї віецуіа ын кърtеа Краіулуї Матіашў ші маї біпе аў цінт лукрările de кът алцї Історічї) ла локул индатъ маї сас пътіт. Din прічіпа ачеаста, къ унії dintre Унгурї ші цінрасе credinцъ Кръіесеї Беатрічеї, ші луї Ioann Корвінул, аў ші тріміс ачестеа кътръ тоцї Сасії din Ardeal епістола каре уртеазъ, се цine ын Архівул din Сібіїў сунт пътерул 473, ші сунъ аша:

„Беатріче din мila луї Dумnezeў Кръіеаса Унгаріеї ші Ioann Корвінул Дуксул Опавіеї, инцелепцілор, credinчіошілор ші претінілор повъ adевърат іубіцї! Цінї кът в'ацї фъгъduіт ын zілеле de кърънd трекуте прin солії вострі din сфатул вострu тътурор, къ вецї da din дупъ воіа воастръ преа инсеріпатулуї Принцулуї Domnулуї ръпосатулуї Матіашў din мila луї Dумnezeў Краіулуї Унгаріеї ші Бохешіеї, ші Дуксулуї Австріеї Domnулуї постru челуї преа іубіт, инtru ацінторіў 20,000 de флорінцї de аур, іаръ фііnd къ Маіестатеа са чеа Кръіаскъ, ке аша de грабнікъ тоарте с'аў стінс de пре лume, de нічї аў пътут трімите пре чінева dупъ банії ачеіа, ші нічї пре солії воцрі і-аў пътут слобозі а касъ; ші фііnd къ акuma пе маї шічї, чі ке тулт маї марї лукрурї de але цереї се фак прin поі, de кът ера пънъ кънd аў віецуіт Domnul постru Краіул, ам тріміс ла воі пентru банії ачеіа, ка съї келтуіт ын ліпселе церії, ші але пърцілор Ardealулуї, пре сdравънул Маціструл Паул, маї инаінте време Кърteanul пътітулуї ръпосатулуї Domnулуї Краіулуї постru преа таре рuгъndънъ, ка индатъ кът вецї прімі ачестеа, съ сокотіцї ліпселе цереї челе шаї de пре ертъ, ші ачеле 20,000 de флорінцї de аур, фъръ de индоіалъ, ын граб ші кът маї кърънd съ ле dацї ын тъніле ачелуіашї Маціструл Паул; adекъ пертъторіулуї ачестора. Ва сунне ші алтеле ке пътеле постru ачелашї Маціструл Паул; кредецї фъръ de индоіалъ, de въ вецї траце de ла dареа банілор, саў орї кът въ вецї сілі а въ траце, ам порунчіт търітулуї Комітулуї Стефан de Батор Воеводулуї пърцілор Ardealулуї ка ел пре воі ші пре фіеще каре dintre воі, съ въ сілеаскъ ла ачееа ын тот тіпul, dупъ пътереа поастръ спре ачееа. Алтміntrелеа аша dаръ съ пе фачецї. Dat ын Буda ын zіоа Сънціорс din anul Domnулуї 1490.“ Ші Прелацїї ке Баронії пе-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

міteї Кръімї Ѳнгѣрещї тоцї с'аѣ афлат дп Бѣda, ш. ч. апоі с'аѣ печетлѣіт кѣ шепте печецї de Прелацїї ші Баронїї карії аѣ фост de фацъ дп Бѣda.

Аша стрънцеа Іоапп Корвінѣл богъцїї престе богъцїї, пѣтаї ка съ поатъ фі Краіѣ Ѳнгаріеї дп локѣл тътъпе-съѣ ал лѣї Матіашѣ, чі маї ера треї афаръ de ел, карії се бътеа dѣпъ Корона Ѳнгаріеї, adекъ: Максіміліап I, фечіорѣл лѣї Фрідерік Ш, кареле пофтіа Корона Ѳнгаріеї din легътѣра каре о фъкѣсе Матіашѣ Краіѣл дп апѣл 1464, кѣ дмпъратѣл Фрідерік Ш, ка de ва мѣрі Матіашѣ Краіѣл фъръ de прѣпчї (къчї пре Іоапп Корвінѣл, кѣт с'аѣ zic лă апїї 1458 ші 1482, пентрѣ къ ера пъскѣт маї дпаінте de дпкоронареа тътъпе-съѣ, пѣ'л сокотіа моцеап) съ вінъ корона ла Фрідерік Ш, саѣ ла моценїї лѣї; кѣт аратъ Бонфінie[12]), Владіслав II ші фрате-съѣ Іоапп Алберт фечіорїї лѣї Казімір Краіѣлѣї Полоніеї, карії пентрѣ ачееа вреа съ апѣче ачееашї Коропъ, пентрѣ къ цінеа а фі моценїї еї, фіінd еї пъскѣцї din Елісавета a доѣа фатъ a лѣї Алберт Краіѣлѣї Ѳнгаріеї, dѣпъ кѣт аратъ іаръші Бонфінie[13]). Даръ adѣпъndѣсе тоатъ цеара Ѳнгѣреаскъ ла олалтъ, dінтрѣ ачецї патрѣ претенденцї аѣ алес Краіѣ пре Владіслав II, атѣнчї Краіѣ Бохеміеї, дп 15 Іѣліе, din апѣл de акѣт 1490, прекѣт аратъ Пасторіе[14]), ші Timon[15])

Dѣпъ че с'аѣ алес Краіѣ Ѳнгаріеї Владіслав II, претенденцїї Коронеї Ѳнгѣрещї марі рескоале аѣ фъкѣт, даръ тоате с'аѣ ашезат кѣ време, ші de кът тоцї маї кърънd с'аѣ ашезат Іоапп Корвінѣл деспре кареле аша скріе Брептап[16]): „Іоапп фііѣл (даръ пѣ de dѣпъ гарd) Краіѣлѣї Матіашѣ сѣтеціndѣсе дп аціѣторіѣл Ромънілор, ші рѣвнінd Кръімеа Ѳнгѣреаскъ, се бате de Владіслав II, мі перde вістеріїле de Матіашѣ лѣї лъсате.“ Деспре Іоапп Корвінѣл везї маї мѣлт ла Бонфінie[17]) ші Іщванфі[18]). Чі оаре адекъват есте че скріе Бѣхолцер[19]), къ леїї карії се цінеа дп Бѣda, тоцї аѣ крепат дптрѣ ачеа zі дп каре аѣ мѣріт Матіашѣ Краіѣл.

[1]) Hevenesi Mss. suorum. Tom. 5. p. 168. [2]) Bonfinius f. 650. [3]) Haner Reg. Hung. Period. 15. §. 375. [4]) Sigler f. 60. [5]) Bonfinius l. c. [6]) Pistorius f. 770. [7]) Reva f. 53. [9]) Ortelius f. 34. [9]) Sambucus in Appendice ad Ranzanum. [10]) Ens. p. 160. [11]) Bonfinius f. 651. [12]) Idem f. 655. seqq. [13]) Idem f. 661. seqq. [14]) Pistorius f. 772. [15]) Timon in Epitome Chronol. f. 90. [16]) Brentanus in Epitome Chronol. Mundi Christiani ad ann. 1490. [17]) Bonfinius f. 666. seqq. [18]) Istvanfius f. 4. [19]) Bucholcerus in Indice Chronologico p. 446.

Апѣл 1491. Пре Владіслав II Краіѣл Ѳнгаріеї пентрѣ рѣскоалеле че се порнісе асѣпра лѣї, пѣ дпdатъ, кът л'аѣ алес, л'аѣ дпкоронат Ѳнгѣрії, чі дп апѣл ачеста 1491, дп 21 Септемѣріе і-аѣ цінѣт помпа дпкоронърії дп Алба Кръіеаскъ, пре кѣт мъртѣріческ Бонфінie[1]), Сатѣѣк[2]), мі Рева[3]), кѣ алцї маї мѣлцї, dѣпъ че дпвінсесе дп апѣл трекѣт пре Іоапп Корвінѣл ші дп апѣл de акѣт се дптокмісе Максіміліап I, ка de пѣ ва авеа Владіслав II моценї, съ'ї ѣртеzе Максіміліап кѣ моценїї лѣї, пре кѣт аратъ Сатѣѣк[4]) ші Істванфі[5]). Маї мѣлтъ гълчеавъ аѣ авѣт Владіслав II кѣ фрате-съѣ Іоапп Алѣерт пентрѣ кръімеа Ѳнгаріеї, пре кѣт поцї ведеа din Хрісовѣл лѣї че се ціне дп архівѣл Сібіілѣї сѣпт пѣмърѣл 488, мі скпъ аша:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Владіслав din міла лъї Дъmnezeъ Краіъл Ънгаріеї, Бохеміеї ш. ч. кredinчіошілор пощрі, лпцелепцілор ші лъъторілор de сатъ Маціструлор, четъцепілор, ціъdекъторілор, ціъраціlор, ті бътръпілор а шепте ші doъ скаъпе Съсещі, а Бістріцеї ші а цереї Бърсеї, съпътате ші граціе. Nъ пе лпdoітъ, къ щіщі de кът време се сфъртікъ кръітеа ачеаста пріп фрателе постръ Албert. Чі съ щіщі къ поі къ тоате ощіле ші оатепіі пощрії ат сосіт лп Агріа, ші терцет кътръ Кашовіа, ка съ пе батет къ ачелашї фрателе постръ Албert, ші лп пъціпе зіле, къ аціъторіъл лъї Дъmnezeъ, вот съвърші требіле поастре къ dъпсъл ші кръітеа ачеаста о вот тъптъі de асъпріреа лъї. Іаръ фііnd къ воі лпкъ съптещі тъdълъріле кръітеї ачестеіа ші коропеї еї, пре кът лпцелецет, ащі слъщіт маї de deтълт, ші акът лпкъ слъщіщі къ таре кredinцъ. Dрепт ачеea пе кredinчіошіреа воастръ пріп рънdъл ачестора въ ръгът, черкът ші порънчіт, ка съ ретъпещі петішкащі лп кredinца ші кredinчіошіреа воастръ кътръ поі ші кътръ съптъ корона поастръ, ші пре алцій лпкъ, de кътва вр'ънії ар фі рътъчіт съ'і ръdъчещі ла ачееашї статорнічіе. Апоі сокотіndъ deатърпътъл ліпса de акътъ, къ кът маї таре гътіре, ші кът маї тълтъ оасте, се въ ръdікащі ла апърареа кръітеї ачестеа, dъпъ лпформареа Віце-Воеводълъї пърцілор Арdеалълъї, ші съ порніщі лптръ шербіреа поастръ, de ва фі ліпсъ. Пептръ къ вещі вedea къ adевърат, къ къ аціъторіъл маї лптъіъ ал лъї Дъmnezeъ, апоі ал вострь ші ал челоралалцї кredinчошї аї пощрі, пре протівнічії пощрі din кръітеа ачеаста лї вот пръпъdі, ші пре воі къ тоатъ кръітеа въ вот цінеа певътътащі лп імшъпітъціле челе бътръне. Престе ачестеа пе вот сілі, ка съ къноащещі, къ спре воі вот фі пъръреа къ тоатъ граціа ті бънъ-воінца поастръ. Іаръшї въ ръгътъ, ка алтмінтрелеа съ пъ фачещі. Dат лп Агріа ціоі dъпъ Боботеазъ din апъл Domпълъї 1491. (Л. С.)“

Маї 'наінте de а пріті Сасії хрісовъл ачеста, пре кът ті се паре, с'аъ фост целъіт Краіълъї пептръ пedрептатеа ші пагъбеле лор фъкъте пріп Съкъї din Арdеал, къчї dъпъ пъціп тітп, аша ле скріе Краіъл лп хрісовъл че се ціне іаръшї лп архівъл Сібііълъї, ші съпъ прекът ърмеазъ:

„Владіслав din міла лъї Дъшnezeъ Краіъл Ънгаріеї, Бохеміеї ш. ч. лпцелепцілор ші лъъторілор de сеатъ кredinчіошї, поъ adевърат іъвіщі! Ам лпцелес тоате despre кътe пе-ащі лпщііпцат, пептръ пагъбеле ші doсъdзіле, че ві с'аъ фъкът акът de кърънd воъ пріп Секъї, ла каре зічет: dъпъ че вот іспръві требіле поастре ші а ле кръітеї, карeле авет къ Dъксъл Албert фрателе постръ, карeле акът цефъеще цеара ачеаста, ші къ карeле пътаї че пе вот бате, ші dъпъ че вот тъптъі цеара ачеаста de врьжтъшіа лъї лпdатъ вот тріміте пе кredinчіосъл постръ търітъл Комітъл Стефап de Батор Воеводъл Арdеалълъї, карeле акъта пекъртат петрече лъпгъ поі, ла пърціле ачелеа а ле Арdеалълъї, кързіа і-ат ші dат лпформаціе ші тоатъ пътереа поастръ, ка съ въ факъ dестъл пептръ тоате пагъбеле ші doсъdзіле че ві с'аъ фъкът пріп пътіціі Секъї, аша, кът съ въ лпdестълащі, ші поъ маї тълт съ пъ пі въ пътещі целъі: ші de ва фі къ пътіпцъ, dъпъ че вот іспръві требіле поастре, doаръ ші поі лп персоапа поастръ пе вот репezі лп

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пърціле ачелеа. Че де вот пътса фаче, noї дпшіпе вот лекъі пагъбеле ачелеа ші dосъdзіле, ші пре вої вот дndестъла ка маї біпе; тотъші въ ръгътъ, ка пънъ атънчї съ фіцї кв ръбdаре ші съ пв въ скърбіцї. Dат дп орашвл Мохі тєркърї дпаіптеа сърбътоареї С. Мъчепікълві Вінкептіе din апвл D. 1491. (Л. С.)"

Комітвл Стефап de Батор дпкъ аша скріе кътръ Сасіі din Сібіій, ал кървіа хрісов се афлъ ла Корпidec[6]), ші сънъ аша: „Дпцелепцілор ші лъторілор de сатъ бървацї пріетепілор поцрії чеї ізвіцї! съ ціцї къ noї пре отвл вострв пептрв ачееа л'ат цінът аша de лвпгъ време ла noї, ка съ въ дпцііпцът de вына спорире а Маіестатеї сале, а поастръ ші а кръітеї ачестеіа. Dрепт ачееа акътъ въ дпцііпцът, къ Маіестатеа кръіеаскъ, кв фрателе съў Dвксвл Алверт с'аў дтпъчівіт, ші аре вопъ дпцелецере кв dънсвл, къчї ва терце кв Маіестатеа са дп коптра орї кърора протівпічї, ші тъпе dіmіпеацъ вот дптра дп Кашовіа; ші noї дп тоате вакъроші вот лвкра ші дпаіптеа Маіестатеї сале, ші аіврілеа пептрв вої, ші пе вот сілі съ въ фіт de фолос. Dат din табъра Маіестатеї сале de лъпгъ Кашовіа, Dвmіпекъ дпаіптеа сърбътоареї Катедреї С. Петрв din апвл 1491. Комітвл Стефап de Батор Воеводвл Ардеалвлві, ш. ч."

Kadedpa С. Петрв kade дп 21 Февръріе, аша dаръ пв маї дп delвпг аў цінът ші сfada дптре Владіслав II ші фрате-съў Іоапп Алверт. Грешеск dаръ тоцї карії zік, къ сfada ачеаста ар фі цінът маї дп delвпг de zіоа прін Комітвл Стефап de Батор дпсетпатъ.

Квт къ дп апвл ачеста 1491, с'аў дпкоропат Владіслав II Краівл Vнгаріеї, de ачі дпкъ поцї кълеце, къ дп апвл ачеста Dвmіпікъ дпаіптеа лвпеї лві Авгвст, петречеа тітпвл дп ощезеле Албеї чеї кръіецї, de вnde пре квт аратъ Басіловічі[7]), аў dат dовъ хрісоаве дп партеа Епіскопвлві Мвпкачівлві а лві Іоапп, каре хрісоаве, фііnd къ аў фост кв дпшелъчівпе скоасе de ла Краівл, с'аў ші стрікат дп апвл 1498, квт се ва аръта аколо. Дп хрісоввл чел dіптъіў порвпчеще Краівл Преоцілор Рвсещї, съ фіе аскълтъторї de Епіскопвл Іоапп ші съї плътеаскъ бірвл обічнвіт; дптрв ал doілеа іаръші порвпчеще, тътврор Прелацілор, Баропілор, Комітілор, Кастеллапілор, Nобілілор, ші Dерегъторілор лор, ашшdереа четъцілор, орашелор, сателор, ші дndрептъторілор ачестора din тоатъ Vнгаріа „ка ачестеа съ сілеаскъ пе преоції Рвсещї, ші пе лъкъіторії de леце Гречеаскъ чеї din вопвріле лор, съ плътеаскъ бірвл обічнвіт. Чіпстітвлві Іоапп Епіскопвлві Рвшілор саў Рътепілор локъіторівлві, дп Мънъстіреа С. Міхаіл Архапгелвлві дп Марагвръшў zідіть." Ші атъпdовъ хрісоавеле ачестеа сънт dате дп Dвmіпіка маї сас zісъ din апвл 1491, ал кръітеї лві Владіслав II, дп Vнгаріа 2, дп Бохетіа 21. De вnde поцї дпкіde кв Хапер[8]), къ Владіслав II, аў пътърат апії кръітеї сале de ла алецереа, пв de ла дпкоропареа са. Басіловічі zіче къ Мънъстіреа С. Міхаіл Архапгелвлві din Маратвръшў аў фост zідіть дп Kortvelyes; еў zік, къ тъкар вnde аў фост zідіть, аў требвіт съ фіе Ротънеаскъ, пептрв къ dіптрв дпчепът тот Маратвръшвл се стъпъпеще de Ротънї пънъ астъзї, іаръ пв de Рътепї саў Рвшї, карії ка піще венетічї, аколо пічї дптре повілії Комітатвлві ачелвіа се пътъръ пънъ акът. Чі despre ачеаста маї тълте аіврілеа ші пв din пізтъ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Bonfinius f. 677. [2]) Sambucus in Appendice ad Ranzanum f. 408. [3]) Reva f. 56. [4]) Sambucus in Appendice ad Bonfinium f. 742. Seqq. [5]) Istvanfi f. 12. seq. [6]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 15. [7]) Ioannicius Basilovits de Fundatione Koriathovitsiana Monasterii Munkatsiensis Part. 1. cap. 5. [8]) Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Period. 16. §. 380. nota h.

Anul 1492. La anul aceasta ziче prea вестітул Engel dintr'o скрісоаре din колецереа Domnului Eder Directorului школелор челор Літінещі naționalиче din цеара Ardealului, къ „Vlad Voevodul Valahiei атъта гріже аў авут de кръіtea Ungreaскъ de aў лиштіпцат пре Сібіieнії despre порніріле de харцъ a ле Търчілор, ші anume, къ împъратул Търческ аў dat Voevodatul Cemendriei пріетенулуі съў луі Алі Бег, іаръ Voevodatul Bidinului оаре кърuї Малковічі, ші се vede къ тот харцул вреа съ'л порneaскъ асупра Ardealului, чере ка лиштіпцареа ачеаста съ се ціпъ липтр-о аскупс, ші пътаі луі Стефан de Батор съ се спунъ, пентрu ка пу къtва съ о прічеапъ Търчії, ші ел пентрu ачеea съ аібъ вре о скърбъ. Dat ла Бъкурещі Dominікъ лпаіntea сърbътоареі С. Патріархулуі Сілvestru din anul Domnului 1492." Zioa C. Сілvestru dупъ Латіні аў къzут токта ла сфършітул anului, аша daръ ла Dominека чea маі de пре urmъ a anului de акът аў скріс Vladislav V пу VI (кът am арътат la anii 1477 ші 1481) кътръ Сібіieні, ші аша се adeverеazъ, че am скріс la пътіції ані, къ Vladislav V саў Цъпъluшу Bodъ с'аў плекат кътръ Търчі, пътаі ka съ'шї поатъ ціnea Domnia, ші апъра de Vladislav VI, фііul луі Radul IV саў al Radului челуі фрumос; Vladislav V, тотuшї се липтъреа ші Унгурілор de фріка луі Vladislav VI, карele кът с'аў zic ші се ва маі zиче la anul 1495, трекусъ ла Ardeal, чі липтъріtura ачеаста аў прупъdit пре Vladislav V, кът вот vedea la anul вііторіў.

Zиче ачелашї Engel[2]) маі лпколо: „Лпкъ ла anul 1492 аў порuпчіt Baiazet II Търчілор, ka съ лпкuнціsре Северінул, la a кърsia апъраре гръbindусе Kinicie (Комітул Тimişoareі), аў прінс тулці Търчі, пре карії ку песпусъ тіръпіе і-аў оторжт ла Timişoara, adекъ пре unii і-аў легат de петрі de moapъ, пре алції і-аў кусут ла сачі, ші аша і-аў арuпкат ла апъ; пре алції і-аў белітъ de вії ші і-аў фріnt, пре алції і-аў dat порчілор челор флътuнзіці, de і-аў тъпкат. ш. ч."

Kinicie ачеста doapъ аў авут daскал пре Vladislav V саў Vlad Цъпълушу Domnul цереі Мунтепещі, кънd аў фост ачеста ла робіе la Унгурі, de аў лукрат аша ку Търчії.

[1]) Engel in antiqua Hist. Valachiae Part. 1. p. 183. [2]) Idem Engel l. c.

Anul 1403. Baiazet II Împъратул Търческ auzind de тіръпіа кареа o фъкусе Kinicie Комітул Timişoareі ку Търчії ла anul трекут, аў кіemat лпaintea са пре Цовор солul Унгуреск, ші ш'аў dескіс кuцетul, къ el пу ва ціnea паче ку Vladislav II Краіul Унгарієі, de пу се ва лега ачеста, къ пу се ва атестека маі тулт ла требіле Валахієі, ші але Албаніеі, ші de пу'і ва лпгъdui, ka Търчії съ поатъ трече прin Dалтація ші Кроація ла контра Цертаніеі, пре кът скріе преа вестітул Engel[1]).

Лпцелегund ачеаста Стефан V Domnul Молdовеі, ші uzind къ Vladislav V Domnul

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Валахіеї дтвлъ къ кървл дп довъ лвнтрі, с'аў сокотіт ші маї дптъіў аў скріс ла Краіул Владіслав II de і-аў фъгъдвіт ацівторіў асупра Тврчілор, пре кът скріе іаръшї Енгел[2]). Апоі дпсвшї с'аў ръдікат къ оасте асупра лві Владіслав V Домнвлві Мвнтеческ, пре карєле л'аў ші дпвінс ші тъіат дп ръсвоівл de ла Ржмпікул сърат, пре кът ам арътат ла апвл 1477 din anonimvл Ротъпеск, карєле ші ла апвл de акът аша скріе: „Padвл Bodъ чел маре, леат 1493, фечіорвл лві Влad Bodъ, двпъ пісаніа Мънъстіреї Главачіокълві че ера дпчепвтъ de татъ-съў Влad Bodъ аў съвършітъ'о ел ла леат 1496. Ачест Domn аў фъкът ті Мънъстіреа Деалвлві двпъ пісаніа ла леат 1500, дп локвл Бісерічіі чеї векі че ера фъкътъ de Влad Bodъ ш. ч.“ Каре пентрв ачееа пв ле скріў ачі пентрв къ апонімвл ачест Ротъпеск іаръшї атестекъ бърфелеле сале despre каре ам кввънтат ла апвл 1456, ші апоі ам ші арътат къ сънт бърфеле, пентрв ачееа тотвшї лві лї пвтем крede къ Владіслав V Domnвл Валахіеї a doua оаръ дп апвл ачеста с'аў тъіат de Стефан V Domnвл Молдовеї ші къ і-аў врмат дп Domnie фечіорвл лві, Padвл V саў чел маре; къчї ачеаста се довedеще ші din алцї авторі, кът се ва аръта ла апії вііторі. Гретеще аша даръ преа вестітвл Енгел[4]), кънd скріе: „Padвл фіівл кълвгървлві Ioann, adекъ ал вновї боіерів карєле двпъ ачееа с'аў фъкът кълвгър маї 'nainte аў цінът къ Тврчії, апоі къ Внгврії, ші аў domnit дп Валахіа de ла апвл 1493 пънъ ла апвл 1508. Ел аў дпdрептат лвкврріле Бесерічещї дп Валахіа ші пентрв ачееа се пвтеще дп апалії лві Філіщіх Padвл чел маре.“

Zicеів къ грешеще Енгел, пв дптрв алтеле, чі дптрв ачееа, къ zіче къ Padвл V, аў фост фечіорвл кълвгървлві Ioann, карєле аў фост пвтаї боіерів, іаръ пв Domn Валахіеї, къчї цінът лвкрв есте, къ domnіі Балахіеї, дпчепънd de ла апвл 1207, дп каре ап аў ръпосат Ioannікіе саў Ioann I Краіул Бвлгаріеї, тощ с'аў пвміт ші се пвтеск пънъ астъзї Ioannї, de пе пвтеле лві Ioann челї dінтъів, ші аша Владіслав V дпкъ с'аў zіс Ioann, іаръ кълвгър с'аў порекліт, пре кът ті се вede пентрв робіа, че о аў свферіт дп Внгаріа двпъ дптъіа Domnie. Аша даръ Padвл V саў чел маре п'аў фост фечіорвл вре вновї боіерів, чі ал лві Владіслав V саў Цъпъвшв Bodъ, ші пентрв ачееа аў цінът маї дптъів къ Тврчії, пентрв къ Тврчії л'аў ші amezat дп тронвл Валахіеї, двпъ че аў тъіат Стефан V, Domnвл Молдовеї пре татъ-съў Владіслав V; чі тв шаї четеще ачелеа каре ле ам скріс ла апії 1477, 1481 ші ла чел трекът, везї ші апвл 1507.

Кът къ Тврчії дпкъ дп апвл чел трекът 1492, с'аў бътът къ Внгврії дп Бапатвл Краіовеї, с'аў арътат ла апвл ачела, іаръ кът къ дп апвл de акът 1493, аў пъвъліт ші дп Ардеал, шъртвріческ апналії бісерічії din Братовъ[5]), кънd zік: „Дп апвл 1493 Тврчії се таіе ла Тврпвл Ротъ.“ Чі despre перdереа ачеаста а Тврчілор, карea с'аў дптъмплат дп лвна лві Февръріе din апвл 1493, двпъ кът скріе Хапер[6]), маї пре лвнг скріе Сіглер[7]), Трестер[8]) ші Бонфініе[9]), пре карії тв лї четеще, къ еў adвк ачі епістола лві Стефан de Телегd, чea скрісъ кътръ Сасії din Сібіів, че се ціте de архівл Сібіівлві сънт пвтървл 522 ші сънъ аша: „Дпцелепцілор ші лъторілор de сатъ повъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

адевърат іѣвіцїл Фііnd къ воі скріецї, къ Търчіі къ таре тълціте вреѳ съ пъѣлезескъ дп Apdeал de къторъ Хацегѣ, въ рѣгът ші въ ші порѣнчіш къ deadinсѣл дп лѣтеле кръіеск, ші ал Воеводѣлѣї ка дndатъ кът вецї ліа ачестеа, петаї ащептѣnd алтъ порѣнкъ, съ рѣdікацї стеагѣріле воастре dѣпъ обічеіѣ, ші съ гръбіцї dѣпъ поі къ стіпendіарії вострі спре Хацегѣ, пептрѣ къ ші поі врет съ ешім тъпе din четатеа Клѣжѣлѣї, ші съ терцет къtръ пърціле ачѣлеа. Іаръ къ кълъреції ші къ педестрашії вострі съ фіцї гата, ка дпdатъ къt вот порѣнчі воѣъ пріп алте кърцї а ле поастре, съ пѣтецї порпі dѣпъ поі. Алтіптрелеа съ пѣ дndръzпіцї а лѣкра. Dат дп Клѣжѣ, терѣзрі dѣпъ Бобоѣеаza din апѣл D. 1493, Стефап de Телерd Віце-Воеводѣл Apdeалѣлѣї.“ Din хрісовѣл ачеста се вede къ Сасіі din Apdeал афаръ de кълъреції ші педестрашії чеї din пеатѣл лор, ера dаторі съ ціпъ ші стіпendіарї саѣ осташї плътіцї.

Ла ръсбоіѣл ачеста къ Търчіі, Стефап de Батор п'аѣ фост de фацъ, кът токтаї атѣпчі с'аѣ тъzъліt din Воеводатѣл Apdeалѣлѣї, кът аратъ хрісовѣл Краіѣлѣї Vладіслав II, карele іаръшї дп архівѣл Сібііѣлѣї се цine, сѣпт пѣтерѣл 521, ші сѣпъ аша: „Vладіслав din міла лѣї Dѣшnezeѣ Краіѣл Ѵнгарієї, Бохетієї ш. ч. кредінчіошілор пострі, дпцелепцілор ші лѣторілор de сатъ Маціструлор четъцепецї, ціѳdекъторілор, ціѳрацілор ші челорлалцї четъцепї din шепте скаѣпе Сѣсещї din пърціле Apdeалѣлѣї, съпътате ші рацііе! Фііnd къ поі ата ам лѣат Воеводатѣл пърцілор ачестора, ші Комітатѣл Секѣілор de ла кредінчіосѣл пострѣ търітѣл Комітѣл Стефап de Батор ціѳdекъторіѳл Кърцеї поастре, ка рацііа ші бѣпъ-воіпца поастръ съ ретъпъ къ дъпсѣл, ачелеашї церегъторії къ тоате кѣdінцеле лор ле-ам dат ші дърѳіт кредінчіошілор пострії търіцілор Маціструлор лѣї Ладіслав de Лошопцѣ Таверпікѣлѣї ші лѣї Вартолотеіѣ Драгфі Кѣбікѣларіѳлѣї, деспре а кърора кредінцъ ші кредінчіошіре токта пѣ пе дndoim. Dрепт ачееа кредінчіошіреї воастре въртос въ порѣнчіш, ка de ачі дпаінте пре пѣміції Ладіслав de Лошопцѣ, ші Вартолотеіѣ Драгфі, съї кѣпоащецї воѣъ Воеводzї, ші лор дп челе обічпѣіте ші кѣвіоасе съ ле фіцї сѣпѣшї, ші съї аскѣлтацї, ші тоате къте вор порѣнчі къ пѣтеле пострѣ съ ле пліпіцї, пічі съ дndръzпіцї а лѣкра алтіптрелеа. Іаръ ачестеа четіndѣле съ ле dацї іаръшї арътъторілор. Dат дп Бѣdа сътѣът дпаінте de сърѣтоареа СС. Мѣчепічілор Фабіап ші Севастіап din апѣл D. 1493. (Л. С.)“.

Комітѣл Стефап de Батор dѣпъ тъzъліреа са чеа къ чінсте фъкът, пѣ тѣлт аѣ трѣіт, чі аѣ тѣріт дпкъ дп апѣл de акът 1493, прекът шъртърісеще Бопфініе[10]), карele токта атѣпчі віецѣіа дп кѣртеа краіѣлѣї Владіслав II, ші Істваnфі[11]), ші маї кіар се ва ведеа din хрісовѣл че'л воіѣ адѣчѳ ла апѣл вііторіѣ, пептрѣ баніі чеї de dѣпсѣл рѣпіцї de ла спълъторіі de авр. Грешеще аша dаръ Петрѣ de Рева[12]), кънd зіче, къ аѣ тѣріт Комітѣл Стефап de Батор дп апѣл вііторіѣ 1494.

[1]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 183. [2]) Idem Engel l. c. [3]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [4]) Engel. l. c. p. 185. [5]) Annales Templi Coronensis ad h. a. [6]) Haner Reg. Hung. Periodi. 16. §. 384. [7]) Sigler f. 63. seq. [8]) Troester p. 389. [9]) Bonfinius f. 706. [10]) Bonfinius l. c. [11]) Istvanfi f. 18. [12]) Petrus de Reva f. 59.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1494. Cacii din Iad kъprinsese o parte din otarul Bъrgъlui de la Franciск Leonard, ші Nikolae Apafi din Noщifalъ. drept acheea Craiul Ungariei Vladislav II porunchеще din Buda terkuri dъnъ Bobotеazъ din anul 1494, prin xrisovul che se adуche de Kornidec [1]), Voevodzilor Ardealului ші Vladislav de Losonць, ші lui Vartolomeiu Dragfi, ka cъ fakъ drептate Apafiещilor, karii au fost totu de o sъtъnцъ ku Betlenещi, kum am mai zic la anii trekuцi, pentru acheea au moщenit ші Bъrgъul.

La anul trekut am fost fъgъduit kъ voiu aduche xrisovul din kare se aratъ timpul rъposъrii Komitelui Stefan de Bator la anul de akum: xrisovul achela se afla iaruші la Kornidec [2]), ші iatъ cum aша: „Prietenilor sъi chinstiцilor Konventului din Klujь--- Mъnцuр Ladislav de Losonць ші Vartolomeiu Dragfi de Beltek Voevodzii Ardealului ші Komitii Sekuilor, prietenuшugъ gata ku chinste profteск! Cъ цiцi kъ cdravъnul Maцistrul Benedikt Bortai de Cheul diректoriul kanselor krъieщi venind naintea noastrъ pn persoana preaлnseripatului Prinцului Domnului Craiului Ungariei Bohemiei ш. ч. Vladislav Domnului nostru celui prea milostiu pn tiпu de mare jalъ nosъ aша au fъkut sъ ne spunъ, kъ ku trei ani mai nainte oare karii spъlъtori de aur pn pъrцile achestea a le Ardealului lungъ krъieaska cetate a Sac-Шebeшului pn lokul unei cetцi bътrъne ші strikate mare sunt de galbeni amestekaцi шai mari ші mai mici ku chearu nvъluiцi ші npgropaцi, ar fi gъsit din nptъmplare, kareа vistерie, tъkar kъ din leцea cheа bътrъnъ ші primitъ ші din obiceiul krъimei Ungureщi, ar fi trebuit sъ vinъ pn mъnile Domnului Craiului nostru ші ale Fiskului sъu, totuші mъritul rъposatul Komitul Stefan de Bator vicedekъtoriul kurцii nъmitului Domnului nostru Craiu, ші Voevodul Ardealului, trimind nku, vistерia achasta aша aflatъ de la cei che o au gъsito, o ar fi luato preste voia Domnului Craiului nostru, lucind gъsitorilor nъmai cheara, ші nъnъ kund au trъit, o ar fi cinut la cine pre sama sa: iaru maрind Komitul Stefan de Bator vistерia acheea ar fi venit pn mъnele mъritului Andrei de acheeaші Bator, fratele de un trun al nъmitului rъposatului Komitului Stefan, kareле vistерia acheea o ar cinea la cine iaruші preste voia nъmitului D. Craiului nostru, ші ku nъtereа, pntru prea mare pagubъ ші vatiokura deregъtoriei krъieщi. Pentru kare pre prietenuшugъriле voastre vъ cherkum ku osъrdie prin achestea ka cъ trimitenцi omul vostru pentru murtъrie vrednikъ de kredinцъ, pn faцa krъiu Ciucimund de Drag, sau Pavel de Inda., sau Georgie Шandorxazi de Nadoшd, sau Valentin Pelbert de Buda nosъ, sau Franciск Mikula de Satoшfalъu, sau Mihail de Budok, sau Samuil Pereufi de Pereuoшorxeiu, nefiind alцii de faцъ, omul nostru pre nъmitul Andrei de Bator cъl sorocheaскъ pnprotiva nъmitului Domnului Craiului nostru, ne octavele Feriчitului Apostolului Iakov akum viitoare, naintea noastrъ, ka cъ rъspundъ pentru acele mai cuc zice, cuindu'i acelui, kъ au va veni la octavele nuce, naintea noastrъ, au ba, noi la instanцia pъrцii, kare va veni, vom sluцi toatъ drептatea, ші apoi cereoa sorocheei achestei, ku nъtele sorochitului cъ ni o skrieцi prietenещe la octavele acelea. Dat pn chetatea Klujului vineri naintea Sъntei Mar-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

гаретеї din анѫл Domnѫлуї 1494.“ — Din хрісовѫл ачеста поцї кѫлеце, къ Комітѫл Стефан de Батор тѫрісе ѫн анѫл трекѫт 1493, шї къ тѫzгa фамілієї Баторещї, карea dѫпъ ачееа тѫлцї анї аў стъпънїт Ардеалѫл, кѫт вот ведеа ла анїї віїторї, din вістіріа ачеаста с'аў трас, doаръ шї пентрѫ ачееа аў фост тъzълїт din Воеводатѫл Ардеалѫлуї.

Dѫпъ лѫпа луї Іѫлїе din анѫл ачеста 1494, ѫн каре аў къzѫт октавеле Сънтѫлуї Іаков, Ладіслав de Лошонцѫ шї Вартолотеіѫ Драгфі Воеводzіі Ардеалѫлуї аў ѫнчепѫт а се сфъdі ѫнтре сіне, пре кѫт скріе Хапер[3]): дрепт ачееа Владіслав II Краіѫл Ѫнгарієї аў терс ѫн Ардеал, de і-аў ѫмпъкат, пре кѫт ѫртеазъ: адекъ пре Ладіслав de Лотонцѫ л'аў фъкѫт цізdекъторіѫ кѫрцеї сале, іаръ пре Вартолотеіѫ Драгфі, карeле с'аў пръсіт din Драг фііѫл луї Сас Bodъ Domнѫлуї Молdовеї (кѫт с'аў арътат ла анїї трекѫцї, шї дрепт ачееа аў фост diaошѫ Ромъп) л'аў лъсат съпгѫр Воеводѫ пънъ ла анѫл 1497.[4]) Кѫ прілецѫл терцерїї ѫн Ардеал аў сторс Краіѫл Владіслав II de ла біецїї Арделенї, dѫпъ zіса луї Мілес[5]) 60,000 de флорінцї; іаръ dѫпъ zіса луї Фашінг[6]) 60,000 de галвенї саў dѫкацї.

Ѫн кът есте деспре Валахіа саў цеара Мѫнтенеаскъ, тъ тірѫ къ акѫта одатъ шї прea вестітѫл Енгел[7]) скріе адевърѫ, zікънd: „Претенціа Коронеї Ѫнгѫрещї ла Валахіа нѫтаї din четатеа шї Банатѫл Сенеріпѫлуї кѫста. Ачі с'аў плътіт дої Банї ѫн лѫпа луї Маіѫ din анѫл 1494, Георгіе Море de Чѫла шї Францїск Балаша de Цартат; іаръ din Noемвріе ал анѫлуї 1494, аў фост Петрѫ Тарнок шї Іаков Гелестені, плата саў сітѫріа лор ера 6000 de флорінцї, din карії требѫіа съ плътеаскъ шї о сатъ de осташї.“ Zіceїѫ къ тъ тір; къчї пѫ тъгъdѫеск еѫ къ Ѫнгѫрії акѫшї акѫшї кѫпрindea Банатѫл Краіовеї, чі іаръшї ѫл пердеа; даръ тоатъ цеара Мѫнтенеаскъ пѫ о аў кѫпрінс вре одатъ, кѫт с'аў арътат ла анїї чеї шаї din 'наінте.

Деспре Молdова ѫнкъ аша скріе тот ачелашї Енгел[8]) „Ѫн анїї 1494, 1495 се афлъ маї адесса орї солѫл Молdовенеск ла кѫртеа Ѫнгѫреаскъ. Ачеаста се аратъ din дареа de сатъ а кътърії деспре ѫмъndoї анїї ачеццїа, къ пре Стéфан din Молdова л'аў ацѫстат кѫ банї асѫпра Тѫрчілор, пентрѫ къ сепатѫл Ѫнгѫреск фоарте ѫї прindea партея. Се zіче ѫн ачеаста дape de сатъ пре анѫл 1494, ѫн паціна 47, търітѫлуї Domнѫлуї Стефан Воеводѫлуї Молdовенеск і аў dат din дареа Ардеалѫлуї флор. 1000; ѫн паціна 48, Авгѫст 30, пентрѫ кѫхнъ (бѫкътърїе) пентрѫ каї, шї пентрѫ він пре сата а дої солї аї Воеводѫлуї Молdовенеск, карії аў венїт ѫн Сібіїѫ ла Маіестатеа кръіеаскъ, с'аў dат преcте тот флор. 111; Септемвріе 2, ѫн кѫмпърат пеї търкате пентрѫ берлішѫл бѫndeї солѫлуї Воеводѫлуї Молdовенеск кѫ флор. 18.“ Din ачеаста дape de сатъ ѫнкъ поцї ведеа къ Владіслав II Краіѫл Ѫнгарієї ѫн Авгѫст шї Септемвріе din анѫл de акѫт аў фост ѫн Ардеал, п'аў авѫт аша даръ Мілес[9]), пентрѫ че ѫнтърzіа терцереа Краіѫлуї Владіслав II ѫн Ардеал пънъ ла анѫл 1501.

[1]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 279. [2]) Idem Cornides ibidem tom. 1. p. 533. [3]) Haner Reg. Hung. Period. 16. §. 387. [4]) Bonfinius f. 717. Tubero. p. 119. Timon in Epitome Chronol. f. 94. seq.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[5]) Miles p. 4. [6]) Fasching Novae Daciae Part. 3. p. 161. [7]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 185. [8]) Idem Engel in antiq. Hist. Mold. p. 147. [9]) Miles l. c.

Anul 1495. Annalii Бісерічіі din Брашовъ [1]), пътаї атъта zікъ ла anul de akът: „Ân anul 1495, чіътъ фоарте маре аў фост ân Брашовъ ші цара Бърсеї.“ Iаръ преа вестітул Енгел [2]) adъче dareа de сатъ а кътъреї кръіещї din Apdeal ші ne anul 1495, ân кареа се скріе ân пагіна 149, „Бънъріле Domnului Стефан Воеводълуї Молдовенеск din Чічеў ші четатеа de Балтъ, de ла каре с'аў іертат dareа, факъ флор. 1515; ân пагіna 178, ân 11 Декетвріе, іаръшї с'аў кътпърат doуъ бъцї de вin пре сата солілор Воеводълуї Молдовенеск прin Бласіе Zакачї кu 17 флоріпцї. Ачелораші солї Молдовенещї ка съ'шї кътпере челе de ліпсъ пептрu бякътъріе, с'аў тріміс din порънка Тесаураріълуї флор. 64.“ Din dareа ачеаста de сатъ поцї вedea, къ Dominiul Чічеълуї ші ал четъцїї de Балтъ ера date пе вретеа ачеаста луї Стефан V, Domnълуї Молдовеї, ші пічї dareа пофтіа de ла dънсул Унгърії, пътаї ка съ ціпъ кu еї împротіва Търчілор, карії вреа съ ângîtъ Унгаріа.

Владіслав II Краіул Унгаріеї ângkъ аў тріміс un хрісов кътръ Владіслав VI фостул Domnul Мънтенеск, каре хрісов ла adъче преа вестітул Енгел [3]), ка къпътат de ла Edep, ші сунъ аша: „Владіслав din міла луї Dumnezeў Краіул Унгаріеї, Бохеміеї, ш. ч. мърітълуї Воеводълуї Vlad фіілуї ръносатълуї Дракъла credinчіосълуї поъ iзбіт! Ne adъчет aminte къ пънъ акът de вре о кътева орї ц'ат скріс, ка din пърціле челе Арделепещї але Крăіпеї Noастре съ еші; іаръ акята кu пеплъчере ат ângelesъ, къ ângkъ ân пърціле ачелеа zъбовещї, ші фоарте мълте пъгъре ші реле аї фъкът, маї алес Сасілор пострі, преste ачестеа de пърціле Мънтенещї (саў Валахіа) ângkъ те аї апъкат de вр'о кътева орї împротіва пъчіі; чі адеварат кu греў ne аў къзът, ші таре те ші вінътъіт. Drept ачеea воім ші credinчіопіреї тале прin рънdul ачестора кu deadinsul цї порънчім, ка ândatъ кът вей прімі ачестеа, фъръ de zъбавъ ші тътъndare съ еші din пърціле ачелеа ші ân тот тінul съ мерцї ла credinчіосul постру мъріtul Іоша de Шом Комітул Тімішоареї. Къчі съ цій, кът ат dat тотъ фелul de вътере пътіцілор Сасілор пострі, ка съ се апере împротіва та ші а алор тъї, кът вор пътеа. Алтмінтрелеа drept ачеea съ пu фачі. Dat ân Чінade ân zioa тътъror съпцілор (Noembріе 1 zi), din anul 1495.“ — Ка съ ângelegї четіторіле бине хрісовul ачеста, пре каре преа вестітул Енгел пu л'аў сокотіт, четеще ачелеа каре ле ат скріс ла anul 1481, ші вей вedea, къ еў ат dirept, іаръ пu Енгел, каре пътаї кът аў ângkъlчіт Історіа Валахіеї, пu о аў лъminat.

[1]) Annales Templi Coronensis ad h. a. [2]) Engel in antiqua Hist. Moldaviae p. 148. [3]) Idem Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 185. seq.

Anul 1496. Ла anul ачеста zіче Мірон Логофътул [1]): „Ân anul de ла плъстъіреа лътеї 7004 аў мъріт Александru фечіорul луї Стефан V, пі л'аў ângropat ân мънъстіреа Бістріца, лъпгъ стрътошul съў Александru Водъ.“ Ашіndereа скріе мі преа вестітул Енгел [2]), чі грешеще ân anў, къчі anul de ла плъстъіреа лътеї 7004, пu ръс-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пънde anиlиї de la Xc, 1492 кът вреа dъпсиl, чі ръспънde anиlиї 1496. De anиl de akиш се вede a се цinea ші ачелеа, каре ле скріе Цеперарiиl Бавер [3]) zikъnd: „Пъпъ la Paduл чел Маре (саў ал чінчілеа), кареле аў дпчепът a domni дп anиl 1496., п'аў фост фъръ пътај-ън Прелат саў Епіскоп дп тоатъ Валахіа, dаръ Domnиl ачеста прimind сфатиl Патріархиlиї Nіфон, аў маі фъкът доиъ Епіскопіі, adекъ чеа de la Рътнік, ші чеа de la Бузъў.“ Апоі тергъnd маі дпколо дп пад. 41, скріе: „Епіскопіа Рътніківлиї кънpinde чінчі ціидеце din Бапатиl Краіовеі, чеа de la Бузъў треі ціидеце din цеаръ ші раіаоа Бръілеі, прin Декретиl Paduлиї фііиlиї Paduлиї челиї Маре, че с'аў dat дп anиl 1544.“ Пъпъ ачі Цеперарiиl Бавер, кареле грешеще zikъnd, къ Paduл V саў чел Маре аў дпчепът a domni дп anиl de акът, пептръ къ ат арътат ла anиl 1493, къ атънчі аў дпчепът a domni; чі доаръ дп anиl ачеста 1496, аў ашezат Мітрополіа ші доиъ Епіскопіі але Валахіеі, деспре каре ворбеще Бавер. Дпкът есте пептръ Paduл фііиlиї Paduлиї челиї Маре, кареле de кътва аў domnit дп Валахіа, ар фі ал шеселеа, аша скріе Anonimиl Ромъпеск [4]): „Paduл Bodъ cin Paduлиї Bodъ челиї маре. Ачест Domn ла Летописецъ ші ла Хронологіа веке пъ се вede скріс; de ачееа нічі пътер дї пъпет. Iаръ dъпъ cicania тъпъстіреі Deaлuлиї се вede, къ ла леат 1512, аў съвършіт тъпъстіреа Deaлuлиї. De Paduл Bodъ фечіорuл Paduлиї Bodъ челиї Маре, ка съ пъ се стріче сіреоа Леатописецuлиї, пъ пъпет вълеат, мъкар къ се гъсеще хрісовиl лиї къ леат 1544, ла Епіскопіа Бузъuлиї, прin каре Бръіла с'аў трекът сънт Епіскопіа Бузеuлиї.“ Бine фаче Anonimиl Ромъпеск, къ Paduлиї VI, фечіорuлиї Paduлиї V саў челиї маре, пъї пъпе статорпікъ Domnie дп Валахіа, пептръ къ доаръ ші ел токта аша аў пъціт, ка Владіслав VI, adекъ аў domnit кътва дп Валахіа, dаръ пъ статорпічеще, ші атънчі, кънd аў дпкъпът дп domnie кътва, аў dat ші хрісоаuеле de Бавер ші de Anonimиl Ромъпеск adиce. Bezi ші ачелеа каре ле воіў скріе ла anиl 1544, деспре Paduл IX.

Гевхарді [5]) скріе, къ орънduелеле бісерічещі дп Валахіа, тотъші ла треапта чеа квііпчіоасъ пъпъ астъзі п'аў вепіт, пептръ къ впеле мъпъстірі ші астъзі сънт сънт окъртuіреа маіче ор сале челор din Сфетагора, алтеле сънт Патріархіі din Александріа, Антіохіа ші Іерусалім, ші вine зіче.

Фііпd къ дп anиl вііторіў с'аў дптъмплат ръсвоіuл дптре Іоапп Албert, Краіuл Полоніеі ші дптре Стефап V, Domnиl Молдовеі, оаре пъ de anиl ачеста се цine, карe ле скріе Істванфі [6])? zikъnd: „Пе зіоа пъсъ Албert къ Сіцісmъnd, ші къ Кардіпалиl Фрідерік франціі съї чеі маі тінері, ші къ Фрідерік Мархіопиl din Брапdенбърг, фечіорuл сорореі сале аў вепіт дп Левчіовіа ла Краіuл Владіслав II, ші аколо с'аў фъкът de поў легътърі къ Полопіі. — — Тотъші преспе воіа Краілор, аў ешіт весте, къ Владіслав дптълпіреа ачееа пре аскънс аў дпгъdвіт лиї Албert фрателиї съў, ка сънт претестъ de a се бате къ Търчіі, се кънpinдъ ші се ціпъ сънт стъпъпіреа са четъціле Ахіделеіа ші Монкастриl, каре сънт дп Бассарабіа (пъ дп Молdова), вnde къръ Тірас, акът Nістриl, дп Dънъре ші с'аў кънpinс de Баіazет дппъратиl Търчілор дп време de паче пъпъ а тръі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дпкъ Матіашъ Краіул, ші кв сфатул ачеста diптр'adinc л'аў аскупс de Унгурі, пентрв къ ачещіа п'ар фі дпгъдуіт орындуелій ачеіа, къчі ар фі zic, къ тоатъ Молдова ші шаі алес четъціле ачелеа, каре с'аў dipec ші дптъріт de краіі Карол, Лудовік ші Сіцісмund (пре кът аратъ ші дп zioa de астъзі inскріпцііле челе тъіате дп петре) с'ар цinea de еі ші de Кръітеа Унгаріеі. Ші Алберт dупъ ачееа кв марі оці аў ші терс. ш. ч." прекът се ва аръта ла anul вііторіў. Іаръ тв четіторіуле дпceatnъ, къ Унгурії тулт се дптеmeieazъ дп кввінтеле ачестеа але луі Істванфі: „прекът аратъ ші дп zioa de астъзі inскріпцііле челе тъіате дп петре." Чі кввінтеле ачестеа атът плътеск дпaintea mea, ші дпaintea челор че іубеск adeвърul, кът есте adeвърат къ Nістрul се варсъ дп Dупъре ші пв дп mareа Neагръ. De unde поці дпцелеце, къ Історічіі ші чеі унгурещі ші чеі полопещі, unde аў путут дпкъ ші престе adeвър тот ла oala са аў трас жарul, че пв се кввine Історічілор, а кърора dерегъторіе есте a скріе пutaї dipent nenъртinind вре unuia, ne acunpind npe вре unul.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 30. [2]) Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 146. [3]) Generalis Bauer in Promemoria p. 39. [4]) Anonymus Valachicus in Mss. cap. 44. [5]) Gebhardi apud Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. I. p. 191. [6]) Istvanfi p. 33.

Anul 1497. Кът с'аў скріс ла anul ачеста de маі тулці Історічі, лунгъ ашъ фі de ле ашъ скріе дп Хроніка ачеаста. Dpent ачееа кът ам дпcemnate дп Annaліі меі, o парте, ші путаї тъдува o воіў adуче ачі, ка ціе съ'ці daў прілеціў, ка съ четещі пре Кромер [1]), пре Міron Логофътul [2]), пре Сарпікіе [3]), пре Туберон [4]) ші Форесті [5]); карії тоці скріў, ка ші Кureў, чел че скріе аша [6]): „Дп anul уртъторіў 1497, аў фост ръсбоіul чел непорочіт ал Полопілор кв Ромънії (Молдовепіі). Авеа Іоann Алберт Краіul inimъ de a пътра лукрурі марі, чі пв авеа путере ші міпте, кв віклешуг се сфътуіа съ гопеаскъ пре Стефан (V, Domnul Молдовеі) din скаunul съў, карele пв ера кredinчіос Полопілор, ші вреа съ пунъ Domnў дп Молдова пре Сіцісmund фрателе съў, ка апоі din Молдова маі леспе съ се поатъ бате кв Турчіі, кърора лі се лъуda кв харцў. Ші тъкар къ пв ера дп стат de a цinea луптe ръсбоіў пентрв преа mareа neдпфрънаре a побілілор лешещі, тотуші пв с'аў лъсат de скопul съў. С'аў ворбіт дп котun ші с'аў крezут, къ Каллітахў Флорептіnul, карele сінгур ціеа inima Краіулui, ші путаї дп anul de крънd трекът тuрісе, ар фі фост сфътуіт пре Краіul, ка пе шлеакта чеа neдпфръпатъ a Полопілор съ o дпфръпгъ кв оаре-че перdере. Аў пурчес кв 80,000 de Полопі карії duчea кв сіне 30,000 de карре, се фъчea къ терце асупра Турчілор, чі Стефан аў upinc de весте, къ луі і се дптinde кърса, ші аў стрънс Унгурі (маі біне Секуі) neдптротівindусе Краіul Владіслав, кърuia пв'і плъчea сфатul фрате-съў, ші осташі турчещі дпкъ аў трас ла сіне. Оастea Полопеаскъ dpentў ачееа маі дптъіў din лешурі аў пъціт фоарте маре перdере, апоі бътындусе dупъ обічеіul ръсбоіелор, флоареа кълърецілор полопещі с'аў тъіат, upinc ші фугъріт. Ші de пв ар фі адіутат Сіцісmund фра-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

теле Краіълъї Ioann Алберт къ въртътеа са тъкъра полопеаскъ, къ тълт маї таре пердере ар фі пъціт Полопіі.“

Кът къ Стефап V Domnъл Молдовеї лп апъл de акът аў маї стіпс оастеа Краіълъї Ioann Алберт, афаръ de авторії ачі din сас adъшї, маї скріў Міховіе [7]), Калвісіе [8]), Бріетіе [9]) ші алції маї тълцї, пре карії ші прецет а'і маї потепі, пептръ къ тот лптр'ап тіпў скріў: сіпгър Кантемір [10]) се осебеще de алції ші скріе аша: „Стефап V Прінцъл Молдовеї бътъпd оастеа лешаскъ ла Котпар, апde креще вінъл чел лъсdат, къ тотъл о аў стіпс, пътаї 15,000 аў прінс вії, пре карії і аў прінс лп цівгў, ші і-аў сіліт de аў арат лп лъпг doъ тілърі, лп лат о тіл de пътъпт, лп каре арътъръ тот прін Лешії ачеіа аў съмъпат doъ пъdърі, че ші пъпъ астъзї се пътеск de Полопі Бъковіпа, іаръ de Молдовепі Dътърава Рошіе саў пъdърі рошії, пептръ къ с'аў съмъпат ші съdіт къ сълце лешеск.“ Аша Кантемір Воіъ, къргіа атъта лї крede, кът веї вреа.

[1]) Cromerus Lib. 30 et ultimo. [2]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico. cap. 31. [3]) Sarnicius Lib. 7. cap. 8. [4]) Tubero Lib. 6. §. 2. et 3. [5]) Foresti Lib. 11. [6]) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 217. [7]) Michovius Lib. 4. cap. 75. [8]) Calvisius in opere Chronol. ad h. a. [9]) Brietius ad h. a. [10]) Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 1. cap. 5. Nro. 2.

Апъл 1498. Despre Ioann Алберт Краіъл Полопілор dъпъ че с'аў лптърпат de ла бътаіа din Молдова, чеа ла апъл трекът zісъ, аша скріе Кромер [1]): „Лптърпъпdъсе пічі ъп лъкрв бъпў аў фъкътў пептрв фолосъл цереї, чі пебъгъпdў лп сеатъ рвшіпеа ші перdереа каре ле сяферісе лп Молдова, пв ш'аў adвс аminte къ аў лптъртат пре Стефап бърбатъл чел інішос ші вітеаz; каре лъкрв греле певої ші таре целе аў прічінвіт dъпъ ачееа Полопілор ші Рвшілор. Пептрв къ Стефап врънd съ'шї ісбъпdеаскъ стрътбътатеа de ел фъкътъ, ші бътаіа чеа кв педрептъл порпітъ асвпра са, лп прітъвара din апъл ачеста 1498, кв ощіле сале, кв ощї търчещї ші тътърццї аў лптрат лп Подоліа ші Рвссіа, ші трекънd Леопоіъл четатеа чеа таре, аў ацівпс пъпъ ла търгъл Капчівга ші рж.: Вісlок, лп лъпг ші лп лат пръdънd тоате ші песпвсъ гроазъ ші фрікъ пвпънd преste тоатъ Крътеа Лешеаскъ, лптрв атъта, кът пітепеа пътеа саў лпdръспеа съ'ї стеа асвпръ, чі тоцї ера гата de фвгъ пв пътаї пе ла ораше ті пе ла четъцї, чі ла тълцї ші прін кодрії марї ші дешї фвціа. De вnde фоарте тълцї бърбаці, швіерї, првпчї ші оатепї de фрвпте с'аў трас ла робіе прін петічії карії лї гопіа ші черка претътіпdепеа аша, кът Тракіа, Макіdопіа, Скітіа ші Асіа с'аў лтплът de робї рвсещї. Маї віпе de о сътъ de мії de оатепї с'аў ровіт атвпчі, кв пепътъратъ прадъ de търте ші чівргі de добітоаче. Премісліа, Радітпъл, Ірославіа, Превоскъл кв маї тълте търгърї маї мічі, ші пепътъратe сате лпкъ атвпчі с'аў цефвіт ші арс.“ Апішdереа скріў despre ръсбоіъл лъї Стефап V Domnъл Молдовеї кв Полопії тоцї Історічії, пре карї am adвс ла апъл трекът, пътаї Міроп Логофътъл скріе аша [2]): „Скос'аў Стефап Водъ тълте търте de добітоаче din цеара Лешеаскъ, ші ка ла о сътъ de мії de робі, аў ашezат лп цеаръ, de ші пъпъ астъзї тръіещe літва рвсеаскъ лп Молдова.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Cronican [3]) дпкъ [illegible] „Ла сфършитъл лъ Noемвріе din анъл 1498 (прекът скріе Міховіе картеа IV, кап 75, ші Кромер картеа 30) Търчіі карії ка ла 70,000 трекъсе прін Валахіа дп Рассіа, тоате ле пръдасе кв сабіе ші кв фок, пестъпдъле чіпева дмпротівъ, ші фоарте маре добъндъ кълесесе, кънрінзиндъсе de маре фріг, дпгецъ ші зъпадъ фъръ de весте маі мълці de 40,000 аі дпгецат ші періт, чеіалці кв апевоіе скъпънd дп Молдова аша с'аі тъіат de Стефан Водъ ші de Ромънї кът de абіа аі ръмас 10,000, ка съ со дптоарпе а касъ." Ашішdереа скріе Брептан [4]) ші Бріетіе [5]). Dрепт аре аша dаръ Міron Логофътъл [6]), кънd скріе: „Іаръ dънъ Стефан Водъ Търчіі ші Тътарії дптръпd дп цеара рсеаскъ, ръі аі прdат Подоліа, Галіціа ші алте пърці." Nв поате фі адевърат dрепт ачеea че скріе Dреке Ворпікъл [7]), адекъ къ Краіъл Іоann Алберт dънъ праd de Стефан V Водъ фъкътъ, аі тріміс оасте асупра Молdовеі пъпъ ла Ботошені, пре карea іаръші о ар фі тъіат Стефан Водъ, чі доаръ пре Търчіі чеі скъпаці din Рассіа і-аі тъіат Стефан Водъ ла Ботошені.

Хрісовъл Краіълї Владіслав II, despre каре am фост скріс ла анъл 1491, къ'л воіі адъче ла анъл de акът, іатъ аша сънъ ла Басіловічі [8]): „Владіслав din міла лъі Dумнezеі Краіъл Унгаріеі, Бохеміеі ш. ч. кредінчіошілор пострі Комітълъї саі Віце-Комітълъї ші підекъторілор повілілор din Марамъръші, челор de акът ші челор вііторі, съпътате ші граціе! Се спъне Маіестатеі поастре дп персоана кърерніклъї фрателъї Целасіе Пріорълъї саі Егумепълъї мънъстіреі ферічітълъї Міхаіл Архапгелълъї чеі de лепе гречеаскъ din Марамъръші, къ мъкар къ поі dънъ черереа пъмітълъї целъіторіі ат дптъріт піпе кърці але преа чінстітълъї дп Хс. пърінтелъї фрателъї Антопіе Патріархълъї Царіградълъї, че с'аі dат Мънъстіреі ачеіа despre оаре каре слобозепіі ші дпгъdзінце, тотъші чінстітъл фрателе Іоann Епіскопъл de Мънкачіі чел de лепе гречеаскъ дп вара de кърънd трекът, дмпротіва прівелеціопълъї прін пъмітъл Патріарх дпгъdзіт, пре тоці локъторії din пертінепціile пъмітеі Мънъстірі кв пътереа япор кърці че ле аі къпътат dела поі, прекът съ zіче кв віклешъг, ар вреа съ'і таіе, ші ел съ іеа тоате венітъріле Мънъстіреі ачееа фъръ кредінцъ, ші мъкар къ поі ат сорочіт дмбе пърціле дпаінтеа Маіестатеі поастре, ка съ цінет підекатъ, тотъші пептрв кв пъмітъл Епіскопъл din Мънкачіі пе термінъл пес п'аі веніт de фацъ, dрепт ачееа поі пре целъіторіі воіndъ'л ал цінеа дп къdінціле сале, пъпъ кънd се ва дпdрепта тот лъкръл дптре пърці. кредінчіопірілор воастре din рънdъл ачестора таре въ порънчіт, ка прімінd ачестеа пре целъіторіі аша съ'л апъраці дп къdінцеле ші прівелеціоапеле Мънъстіреі сале, кът Епіскопъл din Мънкачіі съ пъ'л поатъ сілі, съ'і dea вр'о парте din венітъріле Мънъстіреі, пъпъ кънd пв вот підека поі. Dънdъвъ ла ачеаста тоатъ пътереа поастръ, алтмінтрелеа съ пв лъкраці, ші ачестеа dънъ че ле вецї четі, съ ле dаці іаръші арътъторіілъї. Dат дп Бuda дп аціънъл С. Апостолълъї Andреіі din анъл D. 1498, ал Кръітілор поастре ал Унгаріеі 9, ал Бохеміеі 29." Аша се адъче хрісовъл ачеста de Басіловічі Прото-Егумепъл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

кълъгърілор de сънтъ Епіскопіа Мънкачіълуї; чї тъ маї чітеще ачелеа, каре ле ам скріс ла анул 1491.

[1]) Cromerus Lib. 30. p. 444. [2]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31. [3]) Spondanus ad ann. 1498. Nro. 11. [4]) Brentanus in Epitome Chronol. ad h. a. [5]) Brietius in Chronico Univers. ad h. a. [6]) Miron l. c. [7]) Ureche Vornicus apud Mironem l. c. [8]) Ioannicius Basilovits de Fundatione Koriatovitsiana Part. 1. cap. 5.

Анул 1499. Вітеція луї Стефан V, Domnулуї Молдовеї, карея о аў арътат ел дн анул трекът дптъїў асупра Полопілор, апої асупра Търчілор, ла атъта аў adac пре Владіслав II, Краіул Унгаріеї, de дн анул de акът 1499, аў фъкът дптълніре кь франції съї Ioann Алберт Краіул Полоніеї, Александръ мареле Повъцъіторіул Літваніеї, ші Сіцісмънd Dъксул, ка съ'ї дтшаче кь пътітул Стефан V Domnул Молдовеї, прекът і-аў ші дшпъкат, къчї скріе Іштванфі [1]): „Іаръ despre Молдова ал къреіа Прінцъ Стефан, фііnd къ ера вестіт вітеаz, чі de фіре ші de кредінцъ пестаторнікъ, лъсънd пре Матіашъ Краіул Унгаріеї, трекъсе дн партеа Полопілор, ші dъdъсе прілеціў ачестора, de а'шї фаче къdінцъ ла цеара ачеса, аша с'аў пъръвіт франції ла олалтъ: ка Молдова de ачі дпаінте съ рътъпъ сънт кліентела Краілор Унгъреші, ші пътітулуї Прінцулуї Молдовеї, ашішdереа ші Радулуї (V, саў челуї маре) Прінцулуї Валахіеї, de кътва с'ар скула Търчії кь ръсвоіў асупра лор, атъndої Краї съ ле стея дптрь аціторіў. Ші легътъріле ачестеа с'аў цінът пънъ ла моартеа Краілор ачестора, іаръ dупъ моартеа лор дптъмпінdъсе Търчії, църіле ачелеа дпкъ аў къzът сънт цівул Търчілор, кь dестулъ de маре пагубъ а креціпътъцеї."

Кромер [2]) дпкъ скріе: „Кь Стефан Палатінул Молдовеї ші кь Богdан фечіорул луї дпкъ с'аў фъкът атънчї паче, ші кь пътеле Краіулуї Іоапн Алберт, ші ал Прінцілор Александръ ші Сіцісмундъ, с'аў легат конфедерацie, дн карея Стефан аў търтърісіт къ Краіул мілостівеще і-аў ертат тоатъ грешала ші стрътъътъціле, ші і-аў лъсат Domnія Молдовеї; ші аў фъгъdвіт Краіулуї къ ва фі дптрь аціторіў асупра тътърор dушманілор. Тот дн конфедерація ачееа с'аў ашezат ші ачеаста: Фрацiї ші сървіцiї унора de алцiї съ пь се прітеаскъ; іаръ Стефан de кътва с'ар шъzълі, съ поатъ фъръ вре о прітеждie скъпа дн Полонія ші Літванія, ші дптоарчереа de аколо съ'ї фіе слободъ, ва ші аціторіў съ і се dea, кънd ва пофті, съ'шї къціце дndъръпт Domnia. Dимпотрівъ ші Стефан съ фіе datоріў а аціта пре Краіул Унгъреск, ка ші пре чел Лешеск, дн контра Търчілор, саў de пь ва пътea терце дпсъші дптрь аціторіў, съ фіе datоріў а трімите пре фііул съў кь оці, іаръ Търчілор съ пь ле dea аціторіў, фъръ пътаї атънчї кънd ва фі сіліт ла ачееа кь чea шаї de пре ъртъ пътере. Даръ конфедерації съ фіе datорі а аціта пре Стефан асупра Търчілор. Despre протівнічї ші despre прітеждії дпкъ съ се дпцiінцeze Прінції ла олалтъ шаї дпаінте. Despre пакостеле че с'ар пътea паще дптре сънъціі лешещї ші молдовенещї съ цізdече Пъркълабіі din Кътенещї, Черпъуцї ші Хотін adунацї ла олалтъ; даръ de се вор дптъмпла прічіні маї греле, dе кът dе а се

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пътеа цівдека пріп пътіцій Пъркълабі, атънчі Пріпцій съ трімітъ цівдекъторій dintre сфетнічіі съі. Негуцъторіиле съ фіе слободе дптре Лешї сай Полонї ші дптре Молдовенї. Ачестеа прекът с'ай ашезат атънчі, аша съпт скрісе дп Архівъл din Краковіа.“ Ашішdереа скріе ші Міron Логофътъл [3]).

Іаръ Догіел адъче токта хрісовъл конфедерацієї, че съпъ аша: „Дп пътеле Domnълуї Amin.

„Ноі Іоann Алберт din міла луї Dъmnezeŭ Краіъл Полоніеї чел маї дпалтъ Dъкс ал Літваніеї, Domnъл ші тощеапъл Ръссіеї ші ал Пръссіеї, фачем дпціінцаре пріп рънdъл ачестора, тътърор кърора се кувіне, кь dъпъ че дп вретеа маї dinainte ші трекътъ с'ар фі фост стърпіт орї че непретіншігй, дпсетпатъ сфадъ ші харцй de тоцї цінът дптре Маіестатеа поастръ ші търіtъл Стефап Воеводъл, din міла луї Dъmnezeŭ Domnъл церей Молдовеї, пріетенъл повъ адевърат іубіт, ноі пріп міжлочіреа преа дпсеріпатълуї Пріпцълуї ші Domnълуї Владіслав, din ачееашї тілъ Dъmnezeeаскъ Краіъл Унгаріеї ші Бохетіеї, фрателуї постръ челуї преа іубіт, пътітълуї Стефап Воеводълуї, пріетенълуї постръ челуї адевърат іубіт, ші фечіорілор луї ші фіілор фечіорілор луї, боіерілор ші сфтшілор лор din Молдова ле ам іертат ші ле іертът тоате скърбеле, стръмбътъціле ші пагъбеле къте не аў фост фъкът повъ дп вретіле трекъте, ші луї паче ші тревгъ de пъръреа лї дпгъдуіт ші лъсът пептрь тоате челе маї сас zice, ші алте орї-че трекъте пагъбе, скърбе ші стръмбътъцї, къте аў фъкът повъ ші сфтшілор пострі пънъ актта; ші ашішdереа требуе съ фіе паче de пъръреа дптре Маіестатеа поастръ ші дптре преа лътінацій Пріпцї Domnії, din ачееашї тілъ (адекъ Dъmnezeeаскъ) тареле Dъкс ал Літваніеї, ші Dъкс ал Сіцісшъnd фрацїї пострії чеї преа іубіцї, ші дптре Воеводъл Стефап повъ адевърат іубітъл пріетенъл постръ; ші дптре ъртъторії пострії аї дтбе пърцілор. Dрепт ачееа, de ачі дпаінте Воеводълуї Стефап, фечіорілор, ъртъторілор ші сфтшілор луї, слобод ші секър ле ва фі съ віецуеаскъ ші съ domneаскъ дп цеара Молдовеї фъръ de вре о дтпедекаре а поастръ ші ашішdереа фъръ de дтпедекареа пътіцілор Пріпцї Dъксілор Александръ ші Сіцісшъnd, ші а фечіорілор, ъртъторілор ші сфтшілор пострі. Ноі Краіъл маї сас zic къ пъшіцій фрацїї пострі, ші къ тоцї Архіепіскопії, Епіскопії, Прелацїї сфлетещї, ші къ тоцї консіліарії ші сфтшії пострі, цівръm ші фъгъдуіт Воеводълуї Стефап адевърат іубітълуї пріетенълуї постръ, фечіорілор луї ші сфтшілор съї din цеара Молдовеї, пре ви Dъmnezeŭ ші пъскътоареа луї сфпт крещіпеаскъ кредіпца поастръ, а фрацілор пострі челор маї сас zішї, ші а тътърор Архіепіскопілор, Епіскопілор, Прелацілор ші Консіліарілор пострі, къ de ачі дпаінте, къ Воеводъл Стефап адевърат іубітъл пріетенъл постръ, къ фіії луї, ші къ фіії фіілор, ші къ боіерії, ші къ тоцї сфтшії лор din цеара Молдовепеаскъ пептрь маї дпаінте zиселе тоате скърбеле ші пагъбеле, ші орї каре алте пагъбе. стръмбътъцї ші скърбе шъкар кънd ні с'ай фъкът пъпъ астъзї, требуе съ авет ші цінет паче ші лініще de пъръреа певътъматъ ші нефрънтъ; ші ашішdереа пре Воеводъл Стефап, пре фіії луї, пре фіії фіілор лор ші пре сфтшії съї din цеара са чеа Молдовепеаскъ, ноі требуім ші ъртъторії пострі вор требуі съ'ї пъzеаскъ ші апере despre тоатъ партеа de тоцї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дѣшманіі лъї къ сабіа, къ сфатъл, къ оатенії, ші къ тоатъ пътереа поастръ тот деазна дѣпъ пътінца поастръ: ші ашіщдереа Воеводъл Стефан ші ъртъторії съї, къ тоатъ пътереа лъї требъе съ фіе де сфат. ші лптрѣ аціторіѣ тотдеазна поѣ, Краіълъї, Кръітеї Полоніеї ші ъртъторілор пострі, дѣпъ пътінца лор. Іаръшї фъгъдѣім ші ноі, къ маї сѣс скрішії фрацїі пострі. ші къ тоцї консіліарії. маї сѣс zicълъї Воеводълъї Стефан, фечіорілор лъї, ші фіілор фечіорілор лъї, боіерілор лор, ші сѣпъшілор челор din цеара лор а Молдовеї, къ требъе съ фім претепілор лор претепї ші дѣшманілор лор дѣшманї, ші асѣметеа требъе Воеводъл Стефан ші фечіорії лъї, ші фііі фечіорілор лор ші сѣпъшії лор съ фіе претепілор пострі ші претепілор фрацілор пострі ші сѣпъшілор ші претепілор церілор поастре пріетепї, ші дѣшманілор пострі ші дѣшманілор фрацілор пострі, тот деазна дѣшманї. Іаръшї къ пре нічї ѣн дѣшман ал Воеводълъї Стефан, тъкар чіне ар вреа съ се пътеаскъ пре сіне Domn цереї лъї чеї молдовенещї, кареле ар вені ла ноі, ла церіле поастре ші ла сѣпъшії пострі, саѣ ла тъкар чіне алтъл, кареле се ціне de Кръітеа Полоніеї, ноі пѣ требъе пре ѣн отѣ ка ачела съ'л прітітѣ, нічї требъе съ'ї дътѣ локѣ саѣ храпъ ѣndева дп цериле поастре, саѣ ла вре ѣнъл dintre сѣпъшії пострі; чі пре ѣн отѣ ка ачела орі ѣnde л'ам аѣzі саѣ л'ам гъсі дп цериле поастре, саѣ ла тъкар каре сѣпъс ал пострѣ, ноі требъе съ'л трітітем din цериле поастре аша, ка маї дпdелъпг дптрѣ ачелеа съ пѣ рътъпъ. Іаръшї de се ва дптъмпла ка съ фъгъ вр'ѣн сѣпъс ал пътітълъї Воеводълъї Стефан ла ноі, саѣ ла оаре-каре сѣпъс ал пострѣ din цериле поастре, атѣнчї ачела кареле ва фі ла ноі, требъе съ'шї чеаръ граціе de ла Domнъл съѣ Воеводѣл Стефан, прін сіне, саѣ прін міжлочіреа поастръ, атѣнчї de л'а іерта Воеводѣл Стефан, ачелъіа съ фіе слобод ші съ аібъ секѣрітате а се дптѣрна ла Воеводѣл Стефан, ші de пѣ л'ар іерта Воеводѣл Стефанѣ, атѣнчї ноі пре ѣнъл ка ачела пѣ требъе съ'лѣ спріжінім дп цериле поастре, нічї пре аскѣпс нічї аіевеа. Іаръшї фъгъдѣім Воеводълъї Стефан, къ de с'ар дптъмпла din проніа Dѣmnezeeаскъ (de че Dѣmnezeѣ съ'л фереаскъ), ка Воеводѣл Стефан алѣпгат фііnd de оаре-каре връжташѣ пътерпікѣ, кърѣіа пѣ ар пътеа ста дмпротівъ, съ еасъ din цара са саѣ дп Ѣнгаріа саѣ дп Кръітеа поастръ а Полоніеї, атѣнчї церіле поастре требъе съ фіе deскісе Воеводълъї Стефан ші Кпіекіпеї тѣіереї лъї, ші фіілор лор ші боіерілор лъї, къ тѣіеріле сале, къ сѣпъшії, къ шербії ші къ аверіле лор, ші къ тоате къте се ціп de дъпшії, ші еї съ вінъ ла ноі ші ла церіле поастре саѣ ла четъціле ші орашеле поастре орі ѣnde ле ва плъчеа лор а зъбові дп пѣміта Кръітеа поастръ, атѣнчї ноі требъс пре Воеводѣл Стефанѣ ші пре Кпіекіпа ші пре фііі лъї, пре боіерії, сѣпъшії ші шербії лор, съ'ї іѣбітѣ ші дп граціе ші чінсте съ'ї ціпетѣ, ші ва фі лъї секѣрѣ, біпе-воітѣ ші deскісѣ din цереле поастре а'шї къщіга дпапої цеара са чеа Молдовінеаскъ. Дптр'о дптъмпларе ка ачеаста ноі Краіъл чел маї сѣсѣ скрісѣ требъе съ'л аціътъмѣ къ тоатъ пътереа поастръ, ті пре дъпсъл съ'л редъчетѣ ші ашезътѣ дп патріа са, маї сѣсѣ пѣміта цеара Молдовеї, ші кѣndѣ ва da Dѣmnezeѣ съ'шї къщіпе дпdърептѣ патріа са, цеара Молдовеї, атѣнчї ачелъіашї пріетінълъї пострѣ Воє-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

воdълъї Стефанъ dimпротивъ требъе съ'ї фіе секъръ, бine-воітъ ші deскіскъ фъръ вре о пагъбъ а еші din цереле поастре къ Кпіекіпа са, къ фечіорії ші къ тоцї боіерії лъї, ші къ тъіеріле ші къ шербії, ші къ тоате аверіле лоръ, ші къ тоате лъкрърiле ачелеа каре ле вор аве пре лъпгъ сine, іаръші дп патріа са, цеара Молdовеї. Іаръші ат фъгъdъітъ ші фъгъdъітъ, къ Воеводълъї Стефанъ ші фечіорілор лъї, ші фіілор фечіорілор лор, ші Молdовеї цереї лъї пъ вотъ фаче вре о dатъ пагъбъ, вътъшаре саъ dъштърiе, пічї къ фапта пічї къ сфатъл, пічї аіеве пічї пре аскъпсъ, ші de атъ дпцелеце deспре вре о парте оаре че ръъ, саъ пагъбъ, саъ дтпіedекаре de кътръ оарекарії протівпічї аї лъї, атъпчї noї требъіт Воеводълъї Стефап, ші фечіорілор лъї, ші Молdовеї цереї, лъї, тоате ачестеа але дпцііпца, deскопері ші спъпе. Ші ашіщdереа Воеводъл Стефанъ пъ требъе съ пе фокъ поъ ші церілор поастре пічї пагъбъ, пічї дтпedекаре, пічї къ фапта пічї къ сфатъл, пічї аіеве пічї пре аскъпсъ, ші de ар дпцелеце дпсъшї чева пагъбъ, ръъ саъ дтпedекаре, de кътръ орї карії протівпічї аї пострі, атъпчї дпсъпї Воеводъл Стефап требъе поъ ашіщdереа съ ле deскопере, спъпъ, вестеаскъ ші дпцііпцеze.

„Іаръпї орї кънd dimпрезпъ вот вреа, къ преа дпсерірпатъл Прінцъл Domпъл Владіслав Краіъл Унгарієї, фрателе постръ, а порпі бътаіе ші а фаче харцъ, саъ ацізтъпdъпе Domпъл ачеаста а о фаче, вот цізdека ші ла ачеea вот терце дп персоапеле поастре къ тоате пътеріле ші ощіле поастре дп контра дтпъратълъї Търчілор ші а церілор лъї, ші атъпчї фрателе постръ Domпъл Владіслав, Краіъл Унгарієї, дпкъ ар терце, ші ар трече прін цеара Бессарабієї, ші аколо ар трече ші лъптрі пре Dъпъре дп цеара дтпъратълъї Търчілор, атъпчї ші noї требъе съ тречет ші съ лъптрім пре Dъпъре, ашіщdереа дп цеара дтпъратълъї Търчілор, чі дп літап, алтмінтрелеа прzевоz, карele дп котъп се пътеще Облічіцеа, саъ вnde се ва вedеа маї пре вшор, дпцелегъпdъпе къ преа дпсерірпатъл Domпъл Краіъл Унгарієї, ші къ Воеводъл Стефап, кът се ва вedеа маї біпе, ші маї пре вшор, ші атъпчї требъе ші Воеводъл Стефап дпсъшї дп пропріа са персоапъ, ші къ тоатъ пътереа са а цереї Молdовепещї, ші врптъторії лъї вор фі dаторї а терце dimпрезпъ къ noї дп контра дтпъратълъї Търчілор. Іаръші de с'ар дптъмпла, de че съ фереаскъ Dъmпezеў, ка атъпчї аша съ фіе de болпав, кът п'ар пътea дпсъшї дп пропріа са персоапъ терце dimпрезпъ къ noї, атъпчea требъе съ теаргъ dimпрезпъ къ noї фііъл лъї дп пропріа са персоапъ, саъ ачела пре карele дл ва тріміте дпсъшї Воеводъл Стефап къ тоатъ пътереа цереї Молdовеї. Іаръші пъпъ ла тімпъл ощіреї ачеіа noї чеї маї дп свс скрішї, преа дпсерірпацїї Domпїї Країї Владіслав ал Унгарієї ші Бохетієї ші Іоапп Албert ал Полопієї, фъгъdъіт Воеводълъї Стефап къ тотdеапа дл вот апъра пре dъпсъл ші цеара лъї а Молdовеї de дтпъратъл Търчілор, ші тотdеапа вот ста къ ел ші лъпгъ ел, ші вот da лъї ацізторіъ дп контра пътітълъї дтпъратълъї Търчілор. Іаръші дпсъшї Воеводъл Стефап, ші пъпъ атъпчї, тъкар кът de ва дпцелеце тречереа Търчілор, кът ва пътea маї кърnd, требъе съ пе дпцііпцеze пре noї атъndoї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Крaiї, despre Тѣрчї, кѣрора amiпротіва поастръ, пічї aпiѕторiѳ пічї сфат ле ва da, чi dѣпъ пѣтiпца са ле ва фi пеmiн.

„Негцъторілор Воеводѣлуї Стефан челор din цеара Молдовеї, дпкъ ле ва фi, шi требзе съ ле фіе секѣр. шi deскіс прin церї a терце, a кълъторі шi a негцъторі, тотѣшї плътind вътіле челе требѣiпчioасе dѣпъ лецea чea бътрѣпъ, шi dѣпъ локѣріле челе обічпѣіте, aшiшdереa требзе шi Воеводѣл Стефан, съ ласе прin цеара Молдовеї пре негцъторії din церіле поастре съ треакъ кѣ секѣрітате шi бѣпъ воiпцъ шi съ се негцътореаскъ, плътind тотѣшї вътіле челе требѣiпчioасе dѣпъ лецea чea бътрѣпъ шi локѣріле челе обічпѣіте.

„Iаръшї дпкът есте пептрѣ марцiпi de дтбе пърцiле, поi требзе съ порѣпчiт кѣпiтапѣлуї din Катепецѣ шi кѣпiтапiлор карiї вор фi дп Катепецѣ, аша, adекъ de с'ар дптътпла оаре-кѣї diптре сѣпѣтшї, сaѣ тъкарѣ кѣї din цеара чea Молдовепеаскъ a Воеводѣлуї Стефанѣ, орї че пагѣбъ сaѣ орї че стрътбътате de ла сѣпѣшiї, сaѣ de ла тъкарѣ чine din церіле поастре, ачела, кѣї i с'аѣ фъкътѣ стрътбътатea, требзе съ чearъ dрептате de ла кѣпiтапѣл din Катепецѣ, шi кѣпiтапѣл din Катепецѣ требзе съ аiбъ пѣтере despre фiецце каре сѣпѣсѣ ал пострѣ, de a фаче dрептате шi de a'л сiлi пре ачела, кареле ва фi виноват, ка съ фак десткл пъгѣбашѣлуї, сѣпѣсѣлуї шi отѣлуї din цеара Молдовеї; шi aшiшdереa кънd се ва дптътпла вр'о стрътбътате оаре кърѣia сѣпѣс ал пострѣ de ла сѣпѣшiї Воеводѣлуї Стефан din Молдова, атѣпчї ачела кѣї i с'аѣ фъкът стрътбътатea, требзе съ чearъ dирептате de ла кѣпiтапѣл din Хотin сaѣ din Черпъуцї, шi кѣпiтапѣл din Хотin сaѣ din Черпъуцї, кареле ва фi, требзе съ аiбъ пѣтере despre фiецце-каре сѣпѣс ал Воеводѣлуї Стефан de a фаче dирептате сѣпѣшiлор пострi, авънd пре Dѣmnezeѣ дпaiптea окiлор. Iаръшї кънd с'ар дптътпла вр'о стрътбътате маї дпсетпатъ сaѣ ръсврътiре дптре кѣпiтапiї, сaѣ сѣпѣшiї пострi despre дтбе пърцiле, атѣпчї поi требзе съ дпцiiпцът пре Воеводѣл Стефан despre ачеea прin оаре-каре ошѣ ал пострѣ, шi aшiшdереa требзе съ пе дпцiiпцеze Воеводѣл Стефан. Атѣпчї de дтбе пърцiле требзе съ трiшiтеш консiлiарiї (сфетпiчiї) ка ачеаста съ о черче, шi дпdатъ съ фак dирептатea требѣiпчioасъ, шi тотѣшї пептрѣ впеле ръсврътiрi шi педптоктiрi ка ачестea але сѣпѣшiлор пострi de дтбе пърцiле, тъкар кѣт с'ар стърпi, пачea шi дптоктiреa маї сѣс zicъ дпфръптъ съ пѣ се дпцелеагъ.

„Каре тоате шi кѣте впa diптре челе маї сѣс скрiсе, Noi Iоann Алберт din мiла луї Dѣmnezeѣ Краiѣл Полопiеї, кѣткъ дп тоате пѣптѣріле, kondiцiiле шi дпкеетѣріле сале ле вом авea прiмiте шi плъкѣте, пе кredinца поастрѣ чea Кръieаскъ фъгъdѣim dimпpeзпъ кѣ преа лѣтiпацiї Domпiї тареле Dѣксѣл Літванеї, шi кѣ Сiцiстѣnd, iаръшї Dѣксѣл, маї сѣс пѣтiцї преа iѣбiцiї фрацiї пострi, шi кѣ тоцї Архiепiскопiї, Епiскопiї шi бърбацiї бiсерiчещї шi кѣ тоцї Баропiї сѣпѣшiї пострi, шi кѣ тоцї карiї се цin de ноi, кѣт кът ачелѣiашї Воеводѣлуї Стефан, фечiорiлор луї, шi фiiлор фечiорiлор лор, шi тощепiлор шi ѣртъторілор лор, таре, петiшкат шi певътъмат ле вом пъzi, цinea шi пliнi, шi кът вом фаче съ се пъzeаскъ, цinъ шi пliнeаскъ, фъръ de арѣпкаре de соарте, шi вре о пѣптѣ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ініѫ дпшелътоаре. Прін пѫтереа ші търтѫріа кърцілор поастре ачестора, каре пентрѫ маї маре секѫрітате, ші маї маре статорнічіе, а тѫтѫрор челор маї сѫс zice, ам фъкѫт съ се дптъреаскъ кѫ печетеа поастрѫ ші а прелацілор ші а Баронілор пострі къцї сънт актта кѫ поі. Dat дп Краковіа, тарді дп тънекареа серѫъторіі ферічіцілор Мѫчепічі Тібѫртіе ші Валеріан (13 Апріліе dѫпъ лътінї) din anѫl D. 1499.“

Din хрісовѫл ачеста леспе поцї bedea къ бърфеск ші Істванфі ші Кромер дп челе маї сѫс adѫce кѫвінтеле лор, adекъ Істванфі бърфеще zікънd: къ Молдова пънъ ла Краіѫл Матіашѫ I. аѫ фост сѫпт Корона Ѫнгаріеї, ші дп конфедераціа ачеаста іаръшї с'аѫ dat сѫпт кліептела еї. Іаръ Кромер дптрѫ ачееа бърфеще, къ zіче: къ Стефан V аѫ търтѫрісіт дп конфедераціа ачеаста, къ Краіѫл Полоніеї тілостівеще л'аѫ іертат ші і-аѫ лъсат Domnia Молдовеї; пентрѫ къ дп хрісов ѫпеле ка ачестеа пѫ се афлъ, къ Стефан V din міла лѫї Dѫmnezeѫ аѫ фост Domnѫ ал Молдовеї ка ші Іоапп Алберт Краіѫл Полоніеї ші Владіслав II Краіѫл Ѫнгаріеї. Міроп Логофътѫл аѫ скріс din Кромер ші пре ел л'аѫ щі ѫрмат.

[1]) Istvanfius Lib. 3. seu pag. 45. [2]) Cromerus Lib. 3. p. 445. [3]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31. [4]) Dogiel in codice Dipl. Poloniae. tom. 1. p. 603.

Анѫл 1500. Че с'ар цінea de anѫl ачеста, ші ар фі bреdнік съ дптре дп Кроніка ачеаста, пѫтаї атѫта ам гъсіт ла преа вестітѫл Енгел [1]): „Дп anѫl 1500, Краіѫл Владіслав II, аѫ порѫнчіт съ се дптъреаскъ четатеа Северінѫлѫї ші съ се дтпле de зъхъреа, кънї аѫ порѫнчіт Сівіienілор, ка лѫї Петрѫ Тарпок de Мачкашѫ Банѫлѫї Северінѫлѫї съї трімітъ кърѫшї, тъіеторі de петрі ші zidарі, пре кѫт се bede din дiпломатѫріле de Domnѫл Edep кѫлесе.“ Доаръ Радѫл V саѫ чел маре Domnѫл Валахіеї пентрѫ фрїка de Тѫрчї аѫ фост dat Северінѫл Ѫнгѫрілор?

[1]) Ioannes Christianus Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 187.

Анѫл 1501. Ам арътат ла anѫl 1467, къ dѫпъ че аѫ перdѫт Матіашѫ I саѫ Корвінѫл Краіѫл Ѫнгаріеї бътаіа кѫ Стефан V Domnѫл Молдовеї, Петрѫ V Арон, кареле аѫ domnіт маї 'наінте de Стефан V дп Молдова, din бътаіа ачееа аѫ фѫціт ла Полонї de ѫnde л'аѫ кіemат Стефан V кѫ дпшелъчіѫne, кѫm с'аѫ арътат ла anѫl 1469, ші прінzъndѫ'л л'аѫ тъіат. De Петрѫ V Арон аѫ рѫmас ѫn фечіор anѫme Еліа. Despre Еліа ачеста, кареле п'аѫ domnіт дп Молдова, къцї de ар фі domnіт, ар фі фост ал doілea дп сіреоа Domnілор кѫ ачеста пѫme, аша скріе Кромер [1]) ла anѫl de акѫm: „Adѫnѫdѫce ceім дп Петріковіа ла дпчепѫтѫл anѫlѫї 1501, din порѫнка Краіѫлѫї Іоапп Алберт аѫ venіт аколо солї de ла Стефан Палатінѫл Молдовепілор, карії dѫпъ ашезътъпѫтѫл (дп anѫl 1499) легат, череа пре Еліа фечіорѫл лѫї Петрѫ, кареле фѫсесе Палатін маї 'наінте de Стефан, пентрѫ къ се zічеа: къ пофтеще Domnia Молдовеї. — — — Іаръ ла черереа лѫї Стефан a da пре певіноватѫл Еліа, кареле се рѫга съ пѫ'л dea, dѫпъ тѫлтъ сфътѫіре се bедеа а фі лѫкрѫ тіръпескѫ, а цінea іаръшї пе рівалѫл соцѫлѫї челѫї пекредінчіос, de кареле ар требѫі съ се театъ ші съ се ферсаскъ, тъкар къ Полонілор ле-ар фі фост de фолос, то-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъші се дмпротівіа ашезъмънтълуї маї 'наінте фъкът, ші се цідека, къ Стефан дл ва лъа къ ръсбоіŭ, нічї солїї дпкъ аша се лъуда. Іаръ Краіул гътіndисе къ оастеа дп Прусіа, пъ вреа съ пасе пре Стефан протівнікул din дъръпт. Деспре ачестеа аша сфътъіndисе, Еліа (пъ Петрŭ) пъ с'аŭ dат луї Стефан, чі і-аŭ тъіат капул дпаінтеа солїлор. Ші ка съ пъ се вадъ а фі фъкът ачееа фъръ вінъ, преste дірептате, аŭ скорпіт, къ Еліа аŭ фъкът кърцї віклене сънт пътеле Краіулуї." Аміndереа скріе Міховіе[2]), ші Сарнікіе[3]). Міron Логофътул[4]) грешеще zікънd: къ тоатъ траgедіа ачеаста с'аŭ дптъмплат къ Петрŭ V Арон, ші пъ къ Еліа фечіорул луї, кънї історічій Лешещї маї біне аŭ цідът ачеаста de кът Міron, карele къ мълт маї тързіŭ аŭ тръіт. Нічї ар фі пътът тръі Петрŭ V Арон, карele аŭ дпчепът a dоua оарă a domnіі дп Молdова дп анул 1456, пънъ ла анул de акът.

[1]) Cromerus Lib. 33. p. 448. [2]) Michovius Lib. 4. cap. 79. seq. [3]) Stanislaus Sarnicius in Annalibus Polonicis Lib. 7. cap. 8. [4]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31.

Анул 1502. Ла анул ачеста аша скріе Міron Логофътул[1]): „Дп анул 7010 аŭ ръпосат Паісіе Архімandрітул ші Егуменул Мънъстіреї Пътнеї. Дптрŭ ачелашї ѕn аŭ репосат ші Атанасіе Болшул, дп 4 Августъ, кърънd dънъ Паісіе. Амъndoі лъсдацї de віеацъ бънъ ші кратъ."

Іаръ Daniіл Корnidec[2]) adъче хрісовул че сънъ аша: „Ноі Конвентул Мънъстіреї ферічітеї Маріеї Вергуреї din Кляжă-Мънъцур, фачем дпцііпцаре, къ повілул Міхаіл de Котлod венind дпаінтеа поастръ de фацъ, de воіа са, ші пе'нтеціт аша аŭ мъртурісіт, къ ел пентрŭ къ възутул ші мъріtул Domnul Стефан, Мощеанул, Domnul ші Воеводул: цереї Молdовеї, пентрŭ тоате бътъіле, ръпітуріле, стръмбътъціле, пагубеле, скърбеле, ші алте фелюрї de реле, каре ле-аŭ пътіміт, ші сфериt ел de ла ніще боіерї, ші оатенії пътітулуї Domnul Воеводул Стефан ——— сънт четъцуіка Чічеулуї, і-аŭ фъкът дп тот тіпул десфълка банї, дрепт ачееа пре пътітул Domnul Воеводул Стефан, ші пре Богdан Водъ фііул луї ші пре тоцї тощенії ші рътъшіцеле лор, ші пре тоцї боіерії ші оашенії лор, адекъ de ла карії аŭ пътімит ші сфериt бътъіле ші рапеле, і-аŭ іертат ші деслегат de тот, ба дї іартъ ші'ї деслеагъ денлin дпаінтеа поастръ, пріn пътереа ші мъртурісіреа кърцілор ачестора. Dат теркурї dънъ Dуminека a treіa din пъресетї дп анул D. 1502." Din хрісовул ачеста се кълеце, къ боіерії ші оатенії луї Стефан V карії локуіеа дп Чічеŭ, ші бътусе пре Міхаіл de Котлod, с'ар фі пedепсіt dънъ леціле Унгурещї de пъ с'ар фі дпъкат Стефан пентрŭ dъншіі, мъкар къ Стефан V. ера сіпгур облъдуіторіŭ.

Ассеманї[3]) дпкъ скріе къ: „Мънъстіреа Зугрефул din мънтеле Ато с'аŭ фъкът дп чінстеа марелуї Мученік Георгіе дп тімпул дмпъратулуї Леон челуї дпцелепт de треї фрацї din Охріda, Моїсі, Арон ші Іоанн, карії ера din сетъцуа дмпъратулуї Іустініan." Іаръ Іоанн Комненул ла Монт Фавкон[4]) zіче: „Чі мънъстіреа ачееа о аŭ дірес облъдуіторіул Молdo-Валахіеї Воеводул Стефан дп анул de ла плъстуіреа лумії 7010, карele

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

с'аѣ ті zѣгръвіт пентрѣ потепіреа din афаръ de вісерікъ.“ Іаръші Accemani[5]) скрісесе къ ші Мънъстіреа С. Грігорie din Ато лпкъ Воеводѣл Стефан о аѣ dіpec лп апѣл 1497. De вnde се вede къ Стефан V Domnѣл Молdовеї, кѣ тоатъ върсареа de сънце, de чело свфлетещї пѣ'шї вїта.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31. [2]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 84. [3]) Ioseph. Simonius Assemani in Kalendariis Eccl. Universae tom. 1. Part. 1. cap. 4. [4]) Ioannes Comnenus apud Montfauconium in Palaeographia p. 487. [5]) Idem Assemani ibidem cap. 5.

Апѣл 1503. Dесnре апѣл ачеста вorвind Кromer[1]) зіче: „Лп вара ачеea Тътарії din Крim іаръші аѣ пъкъжіт Подоліа ші Рѣсіа, de Стефан Палатінѣл Молdовепілор, пре кът с'аѣ крezѣт, лndemnаџї. Лпсъші Стефан словozіndѣ'шї оастеа лп Рѣсіа чеа din вечіні аѣ кѣпрінс тот џінѣтѣл, кът есте лптре Nістрѣ ші тѣнџіі Карпатѣлуї, пре кареле ноі лл кіемъм Покѣџіа, пестъndѣ'і чїпева лмпротівъ, ба нічї ащептънd чїпева вп лѣкрѣ ка ачела: саѣ dвпъ кът зічеа ел, л'аѣ лѣат лndърът ка пре вп џінѣт че кѣ пedрептате с'аѣ фост лѣат маї 'nаінте de ла dънсѣл. De вестеа ачеаста ші прin тѣлте кърџї, ші солї а ле Полопілор стрътърат фіind Краіѣл Алеxandрѣ пре ла сфършітѣл лѣї Октомвріе din Літваніа аѣ вепіт лп Лѣблin ші аколо аѣ авѣт сеім. Аѣ плъкѣт Сеітѣлуї ка лп вара вртътоаре, кѣ бăсте плътіт съ се апѣче de Молdовепї ші съ се кънџіне лпапої Покѣџіа.“ Маї пре скърт скріе Сарпікіе[2]), зікънd: „Валахѣл (саѣ Ротънѣл adекъ Молdовеапѣл) кѣпринde цеара de сѣпт тѣнџіі Сарматічещї, зікънd къ кѣ пedрептате с'аѣ лѣат маї 'nаінте de ла ел.“

Преа вестітѣл Епгел лп Історіа чеа маї бътрънъ деспре Молdова[3]) скріе: „О пъреке de естрактѣрї dіпломатічещї, каре ті с'аѣ dат de ла Domnѣл Edер. пентрѣ ка съ се арате кѣстареа ші лптътплъріле Молdовеї din апѣл 1503, пот авеа ачі лок; чел dінтъіѣ естракт есте: „Воеводѣлуї съѣ челуї Молdовепеск луї Стефан, ші фечіорѣлуї луї, Воеводѣлуї Bogdan, деспре фассіа (ашezареа) кареа о фъкѣсе Неколае Бетлеап лп партеа лор, пентрѣ четъцѣіка Чічеѣлуї, Краіѣл Владіслав ле дъ лпвоіреа са, ші тоатъ къdінца крѣіеаскъ лп апѣл 1503.“ Ал doїлеа естракт есте: „Кърџіле луї Владіслав ла капітѣлѣл din Алба: Се свпне Маіестатеї поастре лп персоапа кредінчіосѣлуї пострѣ сdравъпѣлуї Франџіск Балашша de Цермат, къ атѣнчі кънd аѣ фост ел прin Маіестатеа поастръ ла кредінчіосѣл пострѣ мърітѣл Стефан Воеводѣл Молdовепеск лп соліе трітіс ін. ч.“ Че вреа прѣа вестітѣл Епгел съ лпкідъ din естрактѣріле ачестеа? аѣ пз къ Стефан V Domnѣл Молdовеї аѣ фост свпѣс луї Владіслав II Краіѣлуї Бнгарієї? пентрѣ къ лп чел din тъіѣ лл пѣтеще Воеводѣл съѣ, лптрѣ ал doїлеа кредінчіосѣл съѣ: чі еѣ лі ръспѣnd, къ ла свпѣшї пѣ се трітіт солї, чі порѣнчї. Іаръ тѣ маї четеще хрісовѣл конфедерацієї каре л'ат адѣс ла апѣл 1499, ті неї вedea къ Стефан V, de каре се кътретѣра тоцї облъдѣіторії din вечіні, п'аѣ фост свпѣс, фъръ пѣтаї прієтен Краіѣлуї Бнгѣрескѣ. Лпzъdар се лінгъреще аша dаръ преа вестітѣл Епгел ші ачі Бнгѣрілор. къчї скопѣл съѣ пѣ'л ва dобъndі пѣрѣреа.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Cromerus Lib. 30. p. 451. [2]) Sarnicius Lib. 7. cap. 9. [3]) Ioann. Christianus Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 156.

Anul 1504. Стефан V Domnul Молдовеĭ, корона вітеӡилор, ân anul трекут луасе Покуӡia de la Полонĭ, чі бътръпъ ші болнавъ fiind ші апропiindусе de moарте, iарътă o aъ dat ândърътат ân anul de akum; кътĭ скріе Кромер[1]): „Ân вретеа ачееа Молдова с'аъ пригонит ші пъкъӡит de Полонiĭ нострі, аша, кът Стефан аъ требуитъ съ'шĭ скоатъ оастеа din търiмiле Покуӡieĭ, маĭ въртос къ ел авеа преа маре дърере de пiчioape, din кареа маĭ пре ърнъ пе мулт тimпъ дупъ ачееа аъ ші мъритъ. Фост'аъ бърбат ка ачела, кареле пентрu iнima чea маре, ândeлепчiунеа мiлiтъреаскъ, щiинца лъкрърилор de ръсboiъ ші фаптеле челе порокоасе асупра Търчилор, Унгърилор, Полопилор, ші а Тътарилор ân вечĭ требуе съ се потенеаскъ. Кърuia i-аъ ърнат ân Domnie fiiул съъ Богdan (ал треĭлеа) Лъскул (adекъ поniхосул, пе орбул de un окiъ); ла аĭ нострі десторъ ле-аъ фост кът аъ къщigат ândатоĭ Покуӡia.“ Ашiндереа скріе Міховіе[2]).

Ioакim Кънеъ[3]) скріе: „Ân anul 1504, аъ мърit ші Стефан Ромънул осташул чел вrednik de вечнiкъ потенiре, кареле кu мърimea ші търimea сufлетулуĭ, ші ku порокul чел бun, аъ сприӡinit тоате пъвълiриле Търчилор, але Тътарилор, але Унгърилор ші але Полопилор, пре карiĭ тоцĭ i-аъ ândeinc ku марĭ бътъi.“ Ашiндереа скріе Iстванфi[4]), Бриетіе[5]), ші Спondan[6]), кареле ваіеръ пре Стефан V кът п'аъ фост ънит ku Бесеріка Ромеĭ.

Міron Логофътул кареле маĭ бine аъ щiут лъкрърiле, ші обiчеiурiле Молдовеĭ челе din лъунтрu de кът стреiнiĭ, аша скріе[7]) despre Стефан V. „Ân anul 7012 пе мулт timп dакъ с'аъ ândорс Стефан Водъ de la Покуӡia la Сучеава, fiind бътрън, болнав ші слаб, ка un от кареле аъ фост ândтрu атътеа ръсboiе ші остенеле, ші neodihne ân 47 de anĭ ші маĭ бine, ân тоате ънрцiле de се бътеа ku тоцiĭ, ші dупъ мулте ръсboiе ku порок, че аъ фъкут ku маре лаudъ, аъ ръnосат марцi Iunie 2. Фост'аъ ачест Стефан Водъ от пе маре ла стат, мъniос ші грабнiк a върса сънце певiноват; de мулте орĭ ла оспеце оторіа фъръ de ӡiudекатъ; iаръ de алта, ера от ândтрег ла фiре, пе лепешъ, ші лъкрул съъ ân щia апъра фоарте бine, пе unde пе гъndeaĭ аколо ân aфлаĭ. Ла лъкрърiле de ръсboiъ ера тещеръ, ші unde ера греу, се певоia de ajuтuрi се върia, ка въzindu'л аĭ съĭ, съ пе се ândърътniчeze, ші пентрu ачеea рар ръсboiъ ера de пе ândeлунцea, ші unde ân ândeлунцea алцii, пе перdea пъdeждea, къ щiindусе къzут ӡiос се ръdiкъ deасупра бирuiторiулуĭ. Iаръ пе Стефан Водъ л'аъ ândгропат цeара ku мултъ целе ші плънцere ла Мънъстіреа Пътнеĭ, кареа есте de дъпсул фъкутъ. Дупъ moартеа луĭ нънъ астъzi ân zik Съптул Стефан чел Бun, пе пентрu сufлет къ есте ân тъпа луĭ Dumnezeъ, кът ел ândкъ аъ фост от пъкътос, чі пентрu лъкрърiле вітеӡieĭ луĭ, ка каре nimineа din Domniĭ нiчĭ чеĭ маĭ 'nainte de ел, нiчĭ дупъ ел аъ фъкут, нiчĭ пре ел л'аъ ajuнс. Domnit'аъ ачест Стефан Водъ патрu-zечĭ ші шепте de anĭ ші dokъ луnĭ ші треĭ съптъмънĭ. Апоĭ аъ стътут ла Domnie fiiул съъ Богdan (ал треĭлеа) Водъ, кърuia ân zik орь, ші грozав. Стефан Водъ апроапе de moартеа са аъ кiemат Владичiĭ ші тоцĭ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сфетнічіі съі, боіерії чеі маі марі, ші пре алціі къці с'аў тътплатў апроапе, ші ле-аў арътат къ пз вор пътеа еі съ ціпъ цеара, кът о аў ціпът ел, чі сокотind din тоці маі пътерпік пре Търкў, аў dat лпвъцътъръ съ се лпкіпе Търчілор.

Dimitrie Кантемір Bodъ[8]) despre ачела'шї Стефап V скріе прекът ъртеазъ. „Стефап Прінцъл Молdовеі, аў фост вітеазъл чел маі маре de пе вретеа са. Ел аў лпвінс пре Матіашў Краіъл чел лъudat ал Ўнгаріеі, ші аў лъат de ла дъпсъл мънціі Ардеалълві, карії пъпъ астъзі сънт отареле Молdовеі de кътръ аппъс. Ел dъпъ маі мълте бірінце аў съпъс шіе Покуціа ші Podoліа, ші мергънd лп рънd de бътаіе, кът се кънпе асънра Полопілор, аў бътът оастеа Лешеаскъ ла Котпар ш. ч. (пре кът ам скріс ла апъл 1497, dъпъ каре аколо adъсе але лві кънінте, мерце маі лпколо ші zіче): тоате четъціле dintre Леопоіў ші Молdова ле-аў лъат de ла Полопі. Кз Баіazet lілderim аў ціпът doъ бътъі, лп чea dintъіў с'аў лпвінс, лптрз a doua л'аў бътътў, ші dъпъ бътаіе аў фъкът тепте шовілі марі de трънъріле Търчілор челор тъіаці, карea ші Хесарфеп, че с'ар тълкві: „o mie de веклепшъгърі" історікъл чел пелінгъшіторіў ал Търчілор лпкъ o търтърісеще. Ел аў съпъс шіе Валахіа пъпъ лп Бъкърещі ші аў пъс пре Вінтіла окъртъіторіў преете ачест дърав de цеаръ. Ел аў стъпъпіт Бассарабіа че се пътеще акума Бъцак. Кз ъп кънът ел аў преа лъціт отаръле Молdовеі, пре кът воіў аръта маі кз deadinсъл, de воіў тръі съ почіў сфърші історіа despre Молdова чea веке ші поъ, лп статъл ачеста аў лъсат лъкъріле, кънd с'аў кіемат de пре лъте, dъпъ че аў domnіт патрз-zечі ші шепте de апі ші чінчі лъпі. Фііъл лві, Bogdan III, аў съпъс Молdова Търчілор. De ачі се пътеск Молdовепіі de Търчі Богdапі."

Лп картеа 3, капъл 4, пътеръл 17, despre лптъръціа Търчеаскъ лп потеле ла кънътъл Bogdan ачелатї Dimitrie Кантемір Bodъ din хронічіле Молdовепещі adъче кънътареа лві Стефап V кътръ Bogdan III фііъл съў, ші кътръ Молdовепі фъкът маі 'naінte de моартеа са, кз карea і-аў лndemпат,' ка din бапъ воіа лор съ со съпъпъ Търчілор, апоі скріе: „Ка съ ъртезе воіеі чеі маі de апоі a тътъпе-съў Bogdan лптрз ал шептелеа ал Domnіeі сале аў трішіс сол ла Баіazet II (пз ла Соліman II, кът се ва аръта ла апъл 1511) ші і-аў съпъс Молdова." Маі 'naінte скрісесе ачелаші Кантешір[9]) аша: „Nз се поате тъгъdві, къ пре Мънтепі і-аў съпъс Търчії кз артеле: пептрз ачеea аў фост, къ маі dedemънлт, окпеле мі въпіле се кътпъра de ла кътара Лтпъръгеаскъ пъпъ ла Матеіў Bodъ, кънd лпъціndъсе трібътъл саў харачіъл пъпъ ла 50,000 de талерї, іарът с'аў dat лndърънт църеі. Іаръ Молdовепіі, каре din бапъ воіпца лор, с'аў dat пре сіпе Търчілор съпт апъраре, пъпъ ла Петрз (VI) Раrешў, пътаі Баірат-Пішкіеш, адекъ чінсте de Пащі плътеа Лтпъратълві Търческ, 4000 de галбепі, 20 de шоїмі, ші 40 de каі молdовепещі. Пе вретеа ачестъіа аў пофтіт Търчії маі маре съмъ de бапі съпт пъте de харачіў; чі Петрз Раrешў аў ръспъпс: къ ел лші поате da Domпіа, даръ пз поате чінстеа саў dаръл съ'л мъте лп харачіў, саў съ адаъце ла съта, карea обічпъісе a o тріміте Лтпъратълві, къ ачеаста пз стъ лп пътереа лві. Тотъші dъпъ че л'аў стръторіт

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла чеде маї де пре ѕрть, ші ел аѫ скъпат дп Арdеал, Тѫрчіі пѕ с'аѫ лъсат de пофта са, ші пѕпѣnd ѕрътъторіѫ лві Петрѕ Рареш, атъта аѫ сѣит плата кът пеферічіцій Moldoвені пеете харачіѕл чел de 75000 de талері і-аѫ дndаторіт а плъті ші пентрѕ чінстеа de ла Паці 50,000 de леї."

Стріконскі[10]) дтблъnd ел прін църіле Ромънілор скріе къ аѫ аѕзіт ел кънтареа ачеаста despre Стефан V Domnѕл Молдовеї: „Стефан, Стефан Воевода біал Тѫрков, біал Татаров біал Венгров, Рѕс і Полаков, adекъ: Стефан, Стефан Воеводѕл бътѕ пре Тѫрчі, бътѕ пре Тътарі, бътѕ пре Ѳнгарі, пре Рѕші ші пре Полоні."

Dѕпъ сфъртітѕра аппалілор Рѕсещі скріе преа вестітѕл Енгел[11]) Стефан аѫ авѕт 4 фечіорі, пе Петрѕ, Александрѕ ші doї Богdані, dѕпъ кѕт ам въzѕт din маї мѕлте мѕіері. Dintre ачещіа аѫ мѫріт Петрѕ, Александрѕ ші ѕn Богdan. „Еѫ zік: dакъ аѫ авѕт Стефан V doї Богdані пентрѕ че п'аѫ пѕтѕт авеа ші doї Петрі? пре кѕт аѫ ші авѕт, къ дп хрісовѕл конфедерацієї каре л'ам adѕс ла апѕл 1499 съ ворбеще de маї мѕлці фечіорі аї лві Стефан V, ші ла апѕл 1527 се ва арѣта къ Петрѕ VI Рареш Domnѕл Молдовеї аѫ фост фечіорѕл чел маї тънър ал лві Стефан V.

Іаръші Енгел скріе[12]) „Богdан чел кѕ ѕn окіѫ кареле се пореклеще de історічії Лешещі Лѕскѕс, фечіорѕл лві Стефан челѕї маре dѕпъ дпсътпареа din іаші аѫ domnіт апі 12, лѕні 9, adекъ de ла 1504." Dар Лѕскѕс пѕ дпсетпеазъ кѕ ѕn окіѫ, чі попіхос.

Міхаіл Кondерфі de Малomвіz дпкъ дп апѕл ачеста 1504 дп 19 Noeмѕріе аѫ къпътат слобozenie de ла Владіслав II Краіѕл Ѳнгарієї, ка съ поатъ adѕче din цеара Мѕнтеneаскъ doъспрezече кортѕрі de цігані, ші съ ле атеze дп бѕнѕріле сале челе din Арdеал, пре кѕт аратъ хрісовѕл de ла Корnідес[13]).

[1]) Cromerus Lib. 3. p. 452. [2]) Michovius Lib. 4. cap. 84. [3]) Ioachimus Curcus in Annalibus Silesiae p. 223. [4]) Istvanffius Lib. 4. p. 51. [5]) Brietius ad h. a. [6]) Spondanus ad ann. 1504. [7]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 30. [8]) Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 1 cap. 5. No. 2. [9]) Idem Cantemir l. c. Lib. 2. cap. 3. No. 8. [10]) Strikovski apud Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 154. [11]) Engel l. c. pag. 157. [12]) Idem Engel ibidem. [13]) Cornides Mss. Dipl. tom. 7. p. 292.

Апѕл 1505. Александрѕ Краіѕл Полоніеї зъчеа болпав дп търгѕл Padom, ѕnde л'аѫ черкат солії лві Богdan III, Domnѕлѕї Молдовеї, despre каре аша скріе Кромер[1]): „Александрѕ din Padom, dѕпъ цівітътатеа лві Іѕніе с'аѫ пѕртат дп Краковіа, ѕnde л'аѫ ѳрмат солії лві Богdan Палатінѕлѕї Молдовенілор, карії вenice атѕпчі ла ел дп Padom. Іаръ Богdan пофтеа шіе мѕіере пре Елісавета сора Краіѕлві, ші ка маї леспе съ'шї поатъ dобъndi пофта, фъгъdѕіа Краіѕлві, къї ва da дndъръпт Тісшепікіа ші Чессівіezѕл. Чі ел аѫ фост кѕпріпс цінѕтъріле ачелеа de ла Полоні dѕпъ моартеа тътъпе-съѫ, пре кѕт скріе Ваповіе, саѫ ле цінѕсе ка de татъ-съѫ лѕате, кѕт вреа Міховіе, саѫ каре пѕ ле авеа дпкъ дп мъпъ, даръ ле пѕтеа авеа ка пре а ле сале, ачелеа ле дърѕіа, пѕ се щіе. Чі дърѕіа цінѕтъріле, каре ел пѕ ле пѕтеа цінеа ка кѕ о фачере de біпе ка ачеea, кареа лві пѕ дп мѕлт дї ста, кѕ атъта маї таре съ трагъ інімиле Лешілор ші а Краіѕлві спре біпе.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Се феріа фата ші тътъ-са (іаръші Елісавета) de късторіа кв отъл попіхос, тотъші п'аў сокотіт съ лепеde черереа отълуї, ка пв квтва съ'л тъпіе ші din пріетіп съ'ў факъ дъшман. Dрепт ачеea пептрв дарў і с'аў тълцъміт луї Bordan, даръ ръспвпсъл, че і с'аў dat аў фост лndoіт." Ашішdереа скріе Міроп Логофътъл[2])

[1]) Cromerus Lib. 30. p. 454. [2]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 30.

Апвл 1506. Ла апвл ачеста іаръші аша скріе Крошер[1]): „Непътъпdвсе Bordan III късторі кв Елісавета сора чеа кръіеаскъ, пептрв къ і се лпротівісе кръіеаса тъта фетеї, dвпъ че аў лпцелес къ аў търіт кръіеаса, іаръші аў тріміс солї пептрв треаба ачеea. Чі певръпd фата съ се търіте dвпъ dъпсъл, с'аў апріпс de тъпіе ші аў лптрат кв оастea лп Покvціа, ші пеафлънd стръжарі, саў пъзіторі лптр'жпса, пічі търімі, лесне о аў свпвс ші. Dрепт ачеea din орънdвеала Сеітълуї с'аў тріміс 4000 de осташі плътіцї лп Рвссіа, карії аў лптрат лп Покvціа, ші фвгърind пе 600 de пъзіторі Молdовепещї, тот цінвтъл маї кв атъта остепеалъ кв къть лл перdвсе л'аў dат лпапоі. Dечї аў пъвъліт асвпра Молdовеї, вnde доі фрацї, Фелікс ші Георгіе Стръші тіпері, побілії ші хърцъгаші подоаба боіерітеї Рвссещї кв 50 de кълъреці маї департе тергънd ші лптітпінъпdвсе кв маї тълцї Ротъпі, кв ачещіа маї кв лпdръznеалъ с'аў ловіт, de квт се кввеніа, ші с'аў асвпріт de тълціme. Фелікс аў къзвт лп бътаіе, іаръ свпт Георгіе, кънd вреа съ ацівте фрате-съў, прін тіжлоквл петічілор аў къзвт калвл, ші ел с'аў прінс, ші dвпъ че с'аў dвс ла Палатінвл кв оптў алцій, fііnd de фацъ тірапвл, с'аў тъіат. Чі п'аў рътас пеісбъпdіть тоартea лор, пептрв къ а доза zі аї пострі ацівпгънd пре петічії чеї че се вікяра de лпвіпgере, ші бътъпdвсе тълтъ тоарте аў фъкят. Тъіатв'саў пъркълабвл Хотінвлуї, іаръ Копачў повъцвіторівл Ротъпілор кв фвга аў скъпат. Міховіе тотъші ті Ваповіе пв скріў квт с'аў сфършіт бътаіа ачеаста кв Молdовепіі, чі поі din кърцілe Краівлуї Алексапdрв каре се цін лп архів, кълецет, къ прін конфедераціе с'аў ашезат. Пептрв къ din кърцілe ачелеа съ вede, къ Bordan de поў аў тріміс треї солї ла Краівл Алексапdрв, ші ачеіа с'аў лптоктіт кв dъпсъл, ка Елісавета съ се търіте dвпъ Bordan свпт кондіцііле ачестеа, ка Bordan кв тоцї кяртепії луї съ треакъ ла лецеа Латінілор; ка лп Молdова съ се факъ бісерічі, преоцї ші вп Епіскоп лътінеск; ка Папа de ла Рота късъторіа ачеea кънd ва пофті Bordan съ о лптъреаскъ; ка Bordan съ фіе конфедерат кв цереле Краівлуї Алексапdрв свнвсе, ші dітпревпъ кв чеіалалцї Прінцї Крецінещї съ се батъ кв варварії. Тотъші легътъріле ачестеа п'аў фост статорніче, ші кв ръсвоіў с'аў сіліт dвпъ ачеea Bordan de Сіціспвnd Краівл съ лптоаркъ кърцілe ачелеа але луї Алексапdрв." Ашішdереа скріў Неугебавер[2]), Міроп Логофътъл[3]) ші Форесті[4]).

Істванфі[5]) вorвind despre Стефан V, Domnвл Молdовеї лпкъ аша скріе: „Пе Bordan впішорвл фііў, чел орв de вп окіў, л'аў авvт вртъторіў ші тощean, карeле п'аў фост вітеазў ка татъ-съў, чі аша de пестъторнікў ка ші татъ-съў; карeле dвпъ че аў врвт съ се лпсоаре кв сора Краілор Владislав ші Алексапdрв, ші пв о аў dобъпdіт, къчі dъпса пв вреа съ се търіте dвпъ от de алтъ леце, de кътръ Полопї с'аў десбінат спре

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Ѹнгарї, ші цінѫтѫл de лънгъ маре (maritimum) че съ кіамъ Покуце, л'аѫ кѫпрінс кѫ артеле сале. Чі скоціndѫce dintр'жпсѫл пріп Полонї, ші пелпчетѫnd de ла ръсбоіѫ, Владіслав (II Краіѫл Ѹнгарієї), аѫ тріміс лп Краковіа ла Краіѫл Александрѫ пе Ошвалd Коловрат (пѫ Корлатковіе) ші пре Варпав Белап, маї 'nainte de a терце ачеста лп Царіградd, ші тоатъ ръстіріца ачееа о аѫ ашezат; ші солїї de Богdan трімішї din Полоніа аѫ веніт лп Бѫda ла Владіслав, ші de аколо с'аѫ лптѫрпат а касъ. Аша Богdan пѫтаї кът се вedea, къ кѫпоаще патронї пре атъndoї Країї, даръ пічї ѫпѫіа ера адевърат кліепт, с'аѫ пріетіп." Іствапfі decтѫл de біпе скріе ачі, чі с'аѫ арътат ла апѫл 1504, къ Стефап V, афаръ de Богdan III аѫ шаї авѫт ѫп фечіор, адекъ пе Петрѫ VI, ші къ Богdan III, п'аѫ фост орѫ de ѫп окіѫ, фъръ пѫтаї поніхос. Ашішdереа с'аѫ арътат ла апѫл 1503 къ Покуціа пѫ есте лънгъ маре, чі лптре Нїстрѫ ші тѫпцїї Карпатічещї.

Лп апѫл ачеста 1506 с'аѫ пъскѫт ші Лѫdовік II фечіорѫл лѫї Владіслав II Краіѫлуї Ѹнгарієї[6]), dѫпъ а кърѫіа пащере поптіnd Краіѫл de ла Секѫї, ка dѫпъ обічеіѫл чел бътрън фіещe-каре razdъ съ dea къте ѫп боѫ, Секѫїї п'аѫ воіт съ dea, чі пре ѫпіі dintре трімішїї Краіѫлуї і-аѫ оторжт, іаръ пре чеіалалцї і-аѫ лптірїт de ла еї, пъпъ кънd пѫ і-аѫ сілїт Краіѫл кѫ оастe ла dареа бонлуї[7]).

Пре кѫт скріе преа вестітѫл Енгел[8]): „Кѫръnd dѫпъ пачеа кареа с'аѫ фъкѫт лптре Александрѫ Краіѫл Полоніеї ші Богdan III Domпѫл Молdовеї, аѫ шѫріт Александрѫ лп 19 Авгѫст dіn апѫл 1506, ші Корона Полоніеї о аѫ моцепіт фрате-съѫ Сіцістѫnd." Іаръ Міron Логофътѫл[9]) лndатъ dѫпъ тоартеа лѫї Александрѫ скріе пре кѫт ѫртеазъ: „Пре ачееа врете Радѫл (V) Водъ Domпѫл Мѫптеческ, фъръ de пічї о прічіпъ асѫпра лѫї Богdan Водъ с'аѫ скѫлат кѫ тоатъ пѫтереа са ші кѫ Роman прібеагѫл, de аѫ лптрат лп цеаръ ші аѫ пръdат ші аѫ арс цінѫтѫл Пѫтпеї ші пе de чееа парте de Сіретѫ, de аѫ фъкѫт тѫлтъ прадъ ші перире, ші с'аѫ лптѫрпат лпапоі." Іаръшї Міron Логофътѫл[10]) скріе dѫпъ ачееа аша: „Вzind Богdan Водъ пагѫба цереї сале, чеа de Радѫл Водъ фъкѫтъ, пѫ пѫтѫ сѫфері атъта ръсіпъ, сокотind ші пѫтеле тътъне-съѫ а лѫї Стефап V, се пъреа, къ ел іспітітѫ фііnd лп кътева рѫndѫрі, кѫ лѫкрѫріле ръсбоіелор, спре каре маї тѫлт лшї вedea фіреа плекатъ, врѫnd съ ѫртеze тътъпесъѫ despre партеа вітеціеї, скѫлатѫ'саѫ кѫ тоатъ пѫтереа артелор сале тръгънd аціsторіѫ пре Съкѫї, ші аѫ пѫрчес спре цеара Мѫптепеаскъ, ші аѫ лпт ат ла локѫл, че се кіамъ Ръtezацїї, ла товіла Каіатеї пестe Ръmпік, Октомвріе 28, ѫnde аѫ шezѫт zeче zіле прѫdѫnd ші арzѫnd, de ла Мілков пъпъ ла Ръmпік ші лп ціос пе de лтбе пърціле пъпъ ла Сіретѫ. Ші аколо л'аѫ лптъmпіnат солїї de ла Радѫл Водъ, ѫп кълѫгър апѫте Максіm de пеатѫл Despoцілор Сърбещї (пѫ Гречещї) кѫ пофтъ ла Богdan Водъ тріміс пептрѫ пачe, ті adѫкѫnd аminte лѫї Богdan Водъ dаторіа крещіпеаскъ, ла кареа съпт dаторі Domпіі Крещіпещї, съ кавте пѫрѫреа: ші аша ачееа соліе а Радѫлуї Водъ, пріп ачел кълѫгър аѫ лпкіат пачe лптре Богdan ші лптре Радѫл, трітецѫnd ші Богdan солїї съї ла Радѫл пептрѫ маї таре лпкredinцare ші лптетеіere лптре Domпіі. Цівrат'аѫ Радѫл Водъ кѫ боіерії съї, кѫт къ ва цінea пачe пеклін-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тітъ ші отарвл цереї, пре вnde аў фост съ'л дптоаркъ лві Bordan Bodъ Radвл Bodъ, ші алте пръдзї че аў фост фъкът цереї Radвл Bodъ, ші аша с'аў дптърнат Bordan Bodъ кв паче ла цеара са.

[1]) Cromerus Lib. 30. p. 455. [2]) Neugebawer in Hist. Polon. Lib. 6. p. 449. [3]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 33. [4]) Foresti nel tom. 4. del Mappamondo Istorico Lib. 10. [5]) Istvanfi Lib. 4. p. 51. [6]) Sambucus in Append. ad Bonfinium, Nicolaus Olahus in Chronico f. 38. Pistorius f. 763. [7]) Istvanfi f. 35. seqq. [8]) Engel in antiq. hist. Mold. p. 158. [9]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 34. [10]) Idem Miron ibidem cap. 35.

Апвл 1507. Владіслав II Краівл Бнгаріеї дп апвл ачеста 1507, дп 28 Маіў, аў фъкът таре легътвръ кв фрате-съў Сіціствnd Краівл Полоніеї, дп кареа легътвръ, двпъ квт бтъ ла Doriel [1]), ачестеа се зік despre Молдова: „Іаръші фііnd къ пентрв Молдова ші Boeвodzii еї пънъ акvта твлте ші прітежdioасе чертърї аў фост дптре Антечесорїї пострі —— с'аў ашezат ка пънъ кънd пот тръі поі (Владіслав) ші Сіціствnd, ші вор стъпъні прін алецереа de котвn а церапілор дп Кръітіле ачестеа тощенїї, ші рътъшіціле челе лецівіте але атъndврор, пентрв zіса цеара Молдовеї ші Boeвodzії еї съ пв се факъ дптре поі ші дптре церіле поастре сfedzї, прічінї ші пепъръвірї, чі цеара ачееа съ ретънъ ла поі ші ла Кръітеа ачеаста, ші ла сфънтъ Корона ші Кръітеа Бнгаріеї, ші Boeвodвл кареле се ва пвне din врете дп врете, pro tempore constitutus, пре поі ші пре тощенїї пострі, съ пе къноаскъ Domnвл съў, ші съ требвеаскъ съ пе цівре kredinцъ. Тотвші вот пвтеа поі Країї ші тощенїї пострі чеї маі сес зіші кв сфатвл ші дпвоіреа Domnілор Прелацілор, Баронілор ші а челоралалцї церапї din атъndoзъ Кръітіле черка съ фачет токталъ despre цеара ші Boeвodвл Молdовеї, ка съ пв се стърпеаскъ пентрв ачееа ръсвоіў дптре атъndoзъ церіле, de квтва с'ар стъпне тощенїї пострії, de че съ пе фереаскъ Dвmnezeў. Чі аша ка de пв с'ар съвърші дптокшіреа ачееа прін поі, ші прін тощенїї пострії съ пв фіе вре о прічe пентрв ачееа, чі легътвра ачеаста съ аїбъ търітеа са. Іаръ дптрв ачееа дndелвнгареа вретії съ пв стріче къdінцілор атъndврор Кръітілор."

Despre Валахіа тот дп легътвра пвнітъ ла Doriel [2]), іаръші аша се ворвеще: „Іаръші de с'ар дптъмпла, ка Тврквл съ се скоале асвпра цереї саў Boeвodвлвї Мвнтеnеск, ші Кръітеа ачееа, illud Regnum, ва вреа саў съ о дмпъръцеаскъ дп оффіціолатврї, саў кв тотвл алтмінтрелеа de квт есте акvта дп cine, пентрв cine съ о кънpіndъ, атвнчі Маіестатеа чеа кръіеаскъ, de се ва черка прін поі пвнітвлвї Boeвod, dimпревнъ кв поі требве съ'і стеа дптрв аџівторіў, прекът дп котвn ні съ ва ведеа mai бine a фі. Кареа Кръіте двпъ че о вот мънтві de мъніле Тврчілор; Domnвл Краівл Полоніеї ва фі daторіў а о голі de осташі, кът маї репede а еші dintr'жnса, а се дптврна, ші а ні о лъса дп паче, позъ, мі Кръітеї ачещї Бнгврещі."

Чine ар дпkide din легътвра ачеаста а Краівлвї Владіслав II, кв фрате-съў Краівл Сіціствnd чел dintъіў, къ Молдова ші Валахіа п'аў авкт Маіестатеа са, adекъ: къ п'аў фост облъdвітоаре пвтаї de cine, ачела твлт ар греші, пентрв къ Владіслав II Краівл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ѹнгаріеї, пѫтаї кът аѫ рѣвпіт съ аїѣъ Молдова ші Валахіа сѫпт сіпе, даръ пѫ ле аѫ авѫт вре одатъ, де аѫ ші дат бѫпѫрі дп Ардеал Воеводзілор саѫ Домнілор атъндѫрор церілор. Де се ва дмпротіві чіпева зісеї теле, арете'мї пре чіпе аѫ пѫс Владіслав II, саѫ алт Краіѫ Ѹнгѫреск Водъ, мъкар дп Молдова, мъкар дп Валахіа, фъръ де воіа церілор ачестора; къчї къ аѫ аџіѫтат вніі Краї Ѹнгѫрещї, ба ші Полопіі пре вре о къџї-ва, пре карії і-аѫ воіт церіле ачестеа, де пѫ дптрещї дпкаї о парте дінтр'жнселе, де аѫ апѫкат ла Домніе, дпсѫмї пѫ тъгъдѫеск; даръ де ачі пѫ ѫртеазъ, къ церіле ачестеа ар фі фост сѫпѫсе лор; пептрѫ къ атѫпчї ар фі фост сѫпѫсе Краілор Ѹнгѫрещї, саѫ челор Лешещї, кънd ар фі пѫтѫт ачещеа аша пѫпе Домнії дп Молдова ші дп цеара Мѫнтепеаскъ, прекѫт аѫ пѫс Краії Лешещї пре Палатініі лор ші Краіі Ѹнгѫрещї пре Воеводзїй Ардеалѫлуї, каре пѫпере кънd с'аѫ дптъмплат?

Преа вестітѫл Енгел [3]) дпкъ аша скріе ла апѫл де акѫт: „Дп апѫл 1507, Радѫл (V, саѫ чел маре) аѫ фъкѫт о легътѫръ кѫ Сасіі din Ардеал, ка де кътва с'ар гопі ел прін чіпева din Валахіа, съ поатъ скъпа ла дъпшіі, кареа легътѫръ сѫпъ аша: "

„Noї Радѫл din міла луї Дѫмнезеѫ Воеводѫл цереї Мѫнтепещї ш. ч. кѫноащет прін ачестеа къ аптечесорії пострії Сѫптеї Коропеї, ші ферічіцілор Краілор (Ѹнгаріеї) пѫрѫреа аѫ фост кредінчіошї, ші кредінчіоасе шербірі ле аѫ фъкѫт, тотдеаѫна претѫтіndенеа, ші къ ші цеара поастръ есте тъдѫлареа Крѫтеї Ѹнгаріеї. Дрепт ачеea врет съ ѫртѫт ѫртелор ферічіцілор (divorum), аптечессорілор пострі, шаї алес ѫртелор ръпосатѫлуї татълуї пострѫ Воеводѫлуї Влад шаї де кърнd репосатѫлуї Домнѫлуї Мѫнтеческ, ш. ч. челуї де ферічіть помепіре. Къ пачеа ші требга де пѫрѫреа кареа о аѫ орънdѫіт ші фъкѫт кѫ преа дпсеріпатѫл Домнѫл Владіслав din міла луї Дѫмнезеѫ Краіѫл Ѹнгаріеї, Бохетіеї ш. ч. адекъ кѫ Домнѫл пострѫ чел мілостів, (gratioso), кѫ Прелацїї ші Баронії Крѫітеї луї, dінпреѫнъ кѫ боіерії ші побілії цереї ачестеіа а поастре чеї Мѫнтепещї, сѫвт діѫрътъптѫл кредінчіошілор пострі врет съ о цінет кѫ дпцелепцїї ші лѫторії de сатъ бърбацї Маџістрѫл четъцепілор кѫ діѫдекъторії, ші діѫрацїї, копсѫлії ші бътрънії четъцїї Сібіїѫлуї ші аї челор шепте скаѫпе съсещї din Ардеал, аша ка лор ші цереї съ ле фіт кредінчіошї дп тоате, фъръ де дпшелъчіѫпе, ші съ трѫіт кѫ дъпшіі дп пачe. Іаръшї де ар вреа пещіпе, прекѫт сѫпт Тѫрчії, саѫ алцїї, съ пъвълеаскъ дп Ардеал цеара преа дпсеріпатѫлуї Домнѫлуї Краіѫ, Домнѫлуї пострѫ челуї мілостів, саѫ дп цеара поастръ ачеастъ Мѫнтепеаскъ, атѫпчї поі съ фіт даторї а'і ста дмпротівъ, ші а'л опрі де ла ръѫ, кѫ тоатъ пѫтереа поастръ, кѫ пѫтереа боіерілор пострі ші кѫ тоатъ цеара поастръ, dінпреѫнъ ші кѫ аџіѫторіѫл Сібіспілор ші ал шепте скаѫпе съсещї. Іаръ де с'ар дптъмпла ка атъцїа съ фіе петічїї, кът поі съ пѫ ле пѫтет ста дмпротівъ, атѫпчї поі съ фіт даторї сѫпт бѫпъ кредінца поастрѫ чеа крещіпеаскъ де кѫ време а дпцііпца пре Маџістрії четъцепілор, пре діѫдекъторії ші діѫрацїї, копсѫлії Сібіїѫлуї, ші пре дпцелепцїї челор шепте скаѫпе съсещї, деспре тещешѫгъріле Тѫрчілор, ші але алтор, ка воі кът маї біпе съ гѫндіцї, ші съ въ пѫтеці апъра. Прєсте ачеаста де с'ар дптъмпла, ка съ се скоаде вр'ѫп рівал асѫпра поастръ дмпротіва пѫте-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

рїї кърѕіа пѫ ат пѫтеа ста сінгърї, de че Dѫmnezeѫ съ пе фереаскъ, чі de аколо ат скъпа ла цеара преа ѧпсерінатълуї Domnълуї Краіълуї пострѫ ѧп Сібііѫ, саѫ ѧп шепте скаѕпе съсещї, атѫнчї тоате четъціле, орашеле ші сателе воастре съ фіе deскісе поѕъ, Doamneї тѫіереї поастре, прѫнчілор, ші тѫтѫрор лѫкрѫрілор поастре, боіерілор пострі ші тѫіерілор, ші прѫнчілор лор, ті съ авет слободъ воіе de a ѧптра кѫ тоате лѫкрѫріле, ші аверіле поастре, ші кѫ тоатъ фашіліа поастръ, de a zъбові, ръмънеа ті ещі. ѕnde ва маї плъчеа. Іаръшї de с'ар скѫла піскаї рівалї асѫпра поастръ кѫ карїї вої п'ацї пѫтеа вірѕі, ші с'ар сіді, пре поі ті пре чеї че се цін de поі, а пе вътъша ѧп лѫкрърї, ші ѧп персоане, атѫнчї воі сѫнт бѫнъ кredinца воастръ чеа крещінеаскъ, съ фіцї dаторї тімпѫріѫ a пе ѧпцііпца. Іаръшї къ рівалїї пострі ѧп цінѫтѫріле воастре, сълашърї саѫ локърї de попосіт пѫ вор авеа, ба че есте мѫлт, пічї о бѫкътъръ de пъне, іаръшї ка пічї ѕnѫіа dінтре протівпічїї пострі съ'ї фіе слобоd a ѧптра ѧп цеара ачеаста a поастръ, кѫ ацівторіѫл лъърїї воастре de сатъ (circumspectionum), ті a пръda фъръ пѫтаї поѕъ съ пе фіе слобоd кѫ ацівторіѫл преа ѧпсерінатълуї Прінцълуї Domnълуї Краіълуї Бнгарієї, Бохемієї, ш. ч. ал Domnълуї пострѫ челуї мілостів, ші ал Прелацілор, ші Баронілор лѫї, a ѧптра ші a пръda, (ѧпцелеце: de пе ат сѫргѫпі din цеара поастръ). Іаръ ла къщігареа цереї поастре ѧпdърънт цівънпїї Сасії съ фіе dаторї a пе ста ѧптрѫ ацівторіѫ. Іаръшї ка пічї ѕn dѫштап ал пострѫ съ поатъ ѧпшела пре оатепії чеї de лъпгъ поі, іаръшї de ва греші чінева dінтре оатепії пострі кѫіва, вот фаче dірептате ші цівdекатъ. Іаръ de с'ар ѧптъмпла, ка фъкъторії de ръѫ съ фіе оатепї ка ачеіа, пре карії съ пѫ'ї пѫтет педепсі, атѫнчї съ пе фіцї ѧптрѫ ацівторіѫ, ка кѫ ацівторіѫл вострѫ съ фрънцет черѫічеа ачелора. Іаръшї de ар вреа вре ѕnїї dінтре шербїї пострі преете воіа поастръ съ треакъ ѧп цеара ачеаста ла рівалѫл ачела кареле ар фі атѫнчеа ѧп цеара поастръ ачеаста, лѫърїле воастре de сатъ требѫе съ се ѧмпротівеаскъ ачелора, ші съ пѫ'ї ласе съ треакъ. Іаръшї пънъ кѫnd вот zъбові ѧп цінѫтѫріле воастре, оатепілор пострі пѫ вот ѧпгъdві съ пъгѫбеаскъ пре сърачі, чі пѫтаї атъта съ пофтеаскъ, кът с'аѫ фост обічпѫіт а се лѫа маї de demѫлт пе вретеа аптечесорілор пострі Domпілор челор бътрънї, кѫnd аѫ ѧпблат ѧп тіжлокѫл цінѫтѫрілор воастре, іаръ кѫnd ва da Dѫmnezeѫ, ка съ пѫтет лѫа ѧпапої цеара поастръ кѫ ацівторіѫл преа ѧпсерінатълуї Domпълуї Краіълуї пострѫ, кѫ ал Прелацілор ті Баронілор Кръітеї Бнгарієї, ші кѫ ал вострѫ, атѫнчї ла ѧптѫрпареа поастръ, тоате четъціле, орателе, търгѫріле ші сателе съ фіе deскісе аша ка поі dітпревпъ кѫ Doamna тѫіереа поастръ, кѫ прѫнчїї ші тоате бѫнѫріле, кѫ боіерїї, тѫіеріле, прѫнчїї ші тоатъ фаміліа лор ачелор че съ цін de поі, фъръ de аріце ші орї-че опреалъ съ пе слобозіцї, съ пе ѧптѫрпът слобозї ші ѧп паче ла аіе поастре, ші съ фачещї съ пе слобоadъ, ші съ фіцї dаторї a пе петрече, кѫ бѫпї стръжіарї, ші кѫ чінсте пънъ ла цеара поастръ. Іаръ ка тоате кѫте с'аѫ скріс маї ѧпаінте съ фіе adевърате, пеклътіте ші ашезате, фъгъdѫіт сѫнт бѫнъ кredinца поастръ чеа крещінеаскъ, ші ціврът пе Dѫmnezeѫл чел вїѫ, каре аѫ фъкът черіѫл ші пътънтѫл, пре чеа фъръ de пріхапъ маіка лѫї, Вергѫра

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Маріа, пре сѫпта Крѣче, пре сѫцїй ші сѫптеле лѣї Dомnezeѣ ші пре сѫпта Евапгеліе, къ ачестеа тоате кѫте с'аѣ скріс шаї ѧпаінте, фъръ de стіптеалъ ші ѧпшелъчіѣне ле вот цінеа певъзътате пънъ че вот трѣі, ші вот фаче ка сѣпѣшіі ші оашепіі пострі съ ле цінъ. Ѧптрѣ а кърѣіа пошепіре ші търіе de пърѣреа дѣмѣ ачестеа ѧптъріте кѣ спъпзѣратъ ші аѣтептікъ печетеа поастръ. Dат ѧп четатеа поастръ Търговещі, сѣмбътъ ѧпаінтеа сърбътоареї мѣчепіцеї ші вергѣреї Варвареї, din апѣл D. 1507.

„Ші поі Гірчіва Кастеллапѣл четъцеї Depoїварѣлѣї, Барѣл Бапѣл, кѣ фрацїї съї, Пърѣл Ворпікѣл ші Dапчіѣл Ворпікѣл. Строіа Провісорѣл Кърцїї, Колца Ворпікѣл, Бадеа Ворпікѣл, Бадеа Кастеллапѣл, Богdan Логофѣтѣл ші Секретаріѣл, Пърѣл Маціспѣл Агazoпілор, Калота Тесаѣраріѣл, Іван Калінацкі, Dапчіѣл Спътаріѣл, Бадеа Кълчіаріѣл, Албѣ Тесаѣраріѣл, Дръгічї Крістіапѣ ші Стефап Пітаріѣл, Боіерії маї сѣс пѣмітеї цереї Мѣптепещї ш. ч. пре лѣпгъ ачелатї Радѣ Водъ Domпѣл пострѣ чел мілостів фъгъдѣітѣ, сѣпт крещіпеаскъ кредіпца поастръ, ші ціврът пре Dѣmnezeѣл чел вій, кареле аѣ фъкѣт черіѣл ші пътжптѣл ші пре ферічіта Вергѣра Маріа, ші пре Сѫпта Крѣче, къ Мърітеа са ва цінеа тоате челе шаї сѣс zice, Маціспѣлѣї четъцепілор, цівращілор, копсѣлілор ші цівращілор, ші челоралалцї, карії локѣіеск ѧп пѣміта четате, ші ѧп шепте скаѣпе, фъръ de стіптеалъ, ші фъръ de ѧпшелъчіѣне, ші поі ѧпкъ ѧпкът есте деспре партеа поастръ ашішdереа ле вот цінеа пърѣреа. Ѧптрѣ а кърѣіа търіте ші мъртъріспре, пре лѣпгъ печетеа Domпѣлѣї Воеводѣлѣї пострѣ, Domпѣлѣї пострѣ челѣї мілостів, ла кърцїле мърітеї сале, аш фъкѣт съ се акаце печецїле поастре. Dат ѧп zioa ті локѣл ка маї ѧп сѣс, ш. ч.“

Dѣпъ хрісовѣл ачеста скріе Діректорѣл Edep [4]): „Хрісовѣл ачеста еѣ л'ам скріс din оріцінал, ші есте скріс пе пергатепт ші ѧптъріт кѣ 13 печецї de чеаръ акъцате, Іосіф Карол Edep.“

Din хрісовѣл ачеста леспе поцї вedea, къ Радѣл ал чіпчілеа, Domпѣл Валахіеї, п'аѣ фост сѣпѣс, чі пѣмаї аллеат ші ка ѣп кліепт Ѳпгърілор, ті къ ел аѣ фост фечіорѣл лѣї Владіслав V, кѣт с'аѣ маї zic ші ла апѣл 1493.

Преа вестітѣл Епгел [5]) шаї адаогъ ачестеа: „dѣпъ діплошатърї Богdan III ѧп апѣл 1507, ѧпкъ тощепіа четатеа de Балтъ кареа і с'аѣ фост дърѣіт ѧп апѣл 1492.“ Еѣ zік къ пѣ пѣмаї четатеа de Балтъ о тощепіа чі ші Чічеѣл, кѣт с'аѣ арътат ла апії трекцї ші се ва маї аръта ші ла чеї вііторї.

Філіп Кіпріе [6]) ѧпкъ скріе: „Dѣпъ че с'аѣ тъzъліт Патріархѣл Іоакім din порѣпка Сѣлтапѣлѣї Баіazет II, соборѣл, кареле се адѣпасе пептрѣ алецереа Патріархѣлѣї, аѣ трішіс солї ла Ніфоп, кареле de доѣъ орї фѣсесе Патріарх Царіградѣлѣї ші атѣпчі се афла ѧп Валахіа, чі ачеста пѣ с'аѣ пѣтѣт адѣче съ маї прітеаскъ Патріархіа, ші пре солї фъръ de чінсте і-аѣ слобозіт de ла сіпе. Дрепт ачеea ѧп локѣл лѣї Іоакім с'аѣ фъкѣт Патріарх Пахошіе Мітрополітѣл Zіхпелор.“ Кѣт къ Ніфоп аѣ фост маре прієтеп кѣ Радѣл V поцї кѣлеце dintрѣ ачелеа каре ле-аш ѧпсетпат ла апѣл 1496 din Цсперарѣл Баѣер.

UNIVERSITATEA „OVIDIUS" C-TA
BIBLIOTECA CENTRALĂ
Nr. Inv. 377395

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Маї пре врмъ ла анвл ачеста Kordinec[1]) адвче хрісовл лві Владіслав II, прін карєле аў dat Сасилві Барон Шалер локвл dintre Бістріцъ ші Dвшітра маре.

[1]) Apud Dogiel in Codice Dipl. Polon. Tom. 1. p. 104. [2]) Apud eundem Dogiel l. c. p. 107. [3]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 107. seqq. [4]) Ios. Carolus Eder apud Engel l. c. [5]) Idem Engel in antiq. Hist. Mold. p. 159. [6]) Philippus Cyprius in Chronico Ecclesiae Graecae p. 381. [7]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 13.

Анвл 1508. De e адевърат къ Александрв Краівл Полоніеї дп анвл 1506 аў мвріт, квм с'аў арътат ла анвл ачела, ръсбоівл дптре Богдан III ші Радвл V дпкъ дп анвл 1506 с'аў дптъмплат, къчї Міроп дл пвпе дндатъ двпъ моартеа Краівлві Александрв: ші аша грешеще преа вестітвл Енгел[1]), пвпъндвл ла анвл 1507; поате фі къ Мітрополітвл Валахіеї аў мвріт дп анвл 1507, щі дп анвл ачела аў пвс Радвл V дп локвл лві пре кълвгървл Максім, пре карєле дл трімісесе сол ла Богдан III Домнвл Молдовеї, квм с'аў zic ла анвл 1506. Даръ кънd аў мерс Радвл V пре ла дпчепвтвл анвлві de акvм 1508 ла Владіслав II Краівл Vнгаріеї, дзс'аў ші пре Максім кв сіне, квм вреа преа вестітвл Енгел[1]). Еў пв щіў, къчї Істванфі[3]) пвмаї атъта скріе: „Дп зілеле ачелеа стърніт фііnd de вестеа ръсбоівлві кв Венецеані, карєа се лъцісе, Радвл Прінцвл Валахіеї, карєа ші цеара Мвнтенеаскъ се zіче, ші ка съ се арате а фі Кліент Vнгвреск двпъ къdінца чеа веке, ші пентрв алте требї аў веніт дп Бвда ла Владіслав адвкънd кай мілітърещі дмпърътеще дпшелацї ші астврконї de чеї маї бвнї, сабіі політе кв авр ші кв пietре скvмпе, ші алте дарврі ші къtва тімп аў ръмас ла Краівл дпкъркат de дерегъторіі ші de чінсте. Двпъ ачеea аў добъндіт de ла Краівл кв пвме de donaціе сав дървіре Ціоацівл de цос, търгвл чел дествл de маре ші вестіт din Apdeal, кв мвлте пертінепцій ші венітврі ка съ'лв аібъ ші мощенії лві, de каре dap бвкврвндвсе Радвл ші мвлцvмind Краівлві Владіслав, кв паче с'аў дптврпат дп цеара са. Нічі аў фост дп zadap dat дарвл ачела, пентрв къ Радвл пв пвмаї Краівлві Владіслав, і-аў фост мвлцvміторів ші плекат, чі ші лві Лvдовік фечіорвлві лві, і-аў ръмас кредінчіос, пъпъ ла сфършітвл вецій ші Крvтеї ачеціа.“ Аша скріе Істванфі, чі грешеще дптърnd къ Радвл V лві Лvдовік дпкъ і-аў ръмас кредінчіос: пентрв къ Радвл V Домнвл Мвнтеnеск аў мвріт дп анвл ачеста 1508, пре квм мъртврісеще хрісовл de ла Катопа[4]), карєле свпъ аша:

„Сdравънвлві Емерік Жобор de Жоворг Съпт Міхаіл соілві пострв, кредінчіосвлві повъ ібвіт. Владіслав. Астъзі am авzіт ші акvма щім din адевърат дпщііnцареа кредінчіосвлві пострв мърітвлві Іоша de Шom, — къ Воеводвл Мвнтеnеск аў мвріт, ші къ Тврчії аколо съпт гата кв преа маре ші дптреітъ оасте, іаръ боієрії ші тоатъ цеара Мвнтеnеаскъ, пре квм свпв, съпт дп маре пъdежde ші дпкредінцаре ші дп стъторнікъ кредінчіошіре спре noї, ші спре съпъ корона поастрв, карії пофтеск пре вн фечіор ал лві Цъпълвшв Водъ съ ле фіе Воевод. Пентрв кв ачеea am скріс пвмітвлві Кошіт, ка ел кв тоатъ пвтереа Apdealвлві, Мвнтенілор съ ле фіе дптрв аціторів, ші пре еї de алт Воевод ші de Тврчї съ'ї апере, дп тот тімпвл. — — Іаръ кредінчіосвлві пострв ведерітвлві ші мърітвлві

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Воеводълъй Молдовей, і-ам фъкът de щіре, ка ші ел къ оасте, къ сфатъ, къ прindepe de парте ші къ апъраре съ ле аціште. Іаръ астъзі am тріміс ла ведерітъл ші мърітъл Комітъл din Сцепъс, карele аре пре фечіоръл лъй Цъпълъш ла сіне, ка пре ачела съ'л трімітъ ла noї, пре карele лndатъ л вом трімите лп Валахіа къ тоате пътеріле. Drept ачеея dъле ачелора таре нъdежde, шіі лndeamnъ съ ръмънъ кredінчіоші, къ пъ'і вом пъръсі лп вре ун тіпъ. — Dat лп Бъda вінері лnainte de a чінчea съптъмънъ a пъресітеї din анъл Domnълъї 1508.“

Din хрісовъл ачеста noцї vedea, къ грешеще Мірон Логофътъл лп тімп кънd скріе[5]): „Лntръ ачестъ an 1508, dънъ пащї аў търіт Radъл V Bodъ. Пре ърма лъї аў стътът Doмn церей Мънтепещї кътолітъл Міхnea Bodъ, карele аў оторът пре боіерії Мънтепещї.“ Къчі Radъл V саў чел таре Domnъл Мънтепеск аў търіт лп постъл таре, пъ dънъ пащї. Даръ маї мълт грешеще преа вестітъл Енгел[6]) скріind: къ „Лп анъл 1509, лndатъ dънъ пащї аў търіт Radъл.“ Къчі пъ пътаї лп тімпъ, чі ші лп анъ грешеще, de пъ кътв лп анъ есте грешалъ de тіпарів.

Прекът аратъ хрісовъл Краіълъї Владіслав II, чел din Бъda лп 12 Мартіе din анъл 1508 dat, карele се афлъ ла Edep[7]), пре іоша de Шот Комітъл Тіміşоареї, ші цепераріъ къпітанъл пъргілор Унгарієї челор de ціос, л'аў фост тріміс Краіъл лп цеара Бърсеї, dънъ че аў лnцелес къ с'аў болпъвіт Radъл V ка съ пъ лnгъdъе Търчілор, съ пъпъ еї Bodъ лп Валахіа, de кътва ар търі Radъл, ші de аколо аў лnцііпцат пе Краіъл dеспре моартеа Radълъї. Іаръ Етерік Жобор се вede a фі фост сол ла Radъл V лп Валахіа, алтіптрелea кът і-ар фі скріс Краіъл съ лndemпе пре Мънтепі, съ ръмънъ кredінчіошї?

Пре фечіоръл лъї Цъпълъш Bodъ, adекъ ал лъї Владіслав V, карele петречеа ла Комітъл Zаполіа лп епістола кътръ Жобор трімісъ пъ'л зіче пре пъте Краіъл чі din ціdеката Комітълъї Петръ de Bozin пептръ ъчідереа лъї Міхnea Bodъ, каре о воіъ адъче ла анъл 1510, се доведеще къ с'аў кіематъ Danчъл, шіDanчъл ачеста аў требъіт съ фіе фрате къ Radъл V Domnъл Валахіеї, къчі am арътат ла анії 1477, 1481, 1492 ші чел маї de кърънd трекът 1507, къ Radъл V аў фост фечіор лъї Владеслав V, adекъ лъї Цъпълъш Bodъ. Даръ кът аў прібеціт Danчъл ла Комітъл Zаполіа, пъ се афлъ скріс: доаръ de фріка Radълъї V саў челъї таре, dънъ ръў обічеіъл Domnілор Ромънещї, dінтре карії мълцї, маї adеseа орї, аў ісгопіт пе Працїї съї din цінътъріле сале.

Пофта Краіълъї Владіслав II de a пъпе ел Domnъ ші облъdъіторіъ лп Валахіа, пъ с'аў плініт; пептръ къ Търчіі аў пъвъліт пъ пътаї лп Валахіа, чі пре кът скріе Мілес[8]), ші лп цеара Бърсеї, de ънde с'аў бътът лndърънт пріп іоша de Шот, даръ лп Валахіа аў ашezат Domnъ пре Міхnea саў Міхаіл III Bodъ, деспре карele аша скріе преа вестітъл Енгел[9]): „Міхnea саў Міхаіл (III) аў domnіт преа аспръ лп Валахіа de ла анъл 1508 ші лп анъл 1510 с'аў фъгъріт din Domnie. Деспре съмънца лъї Міхnea Bodъ, карele аў domnіт dънъ Radъл V, лntреітъ квъптаре есте. Ніколае Олахъл зіче къ аў фост din съ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъпца Дъпещілор, ші дрепт ачееа рѣденіе къ пеатъл съѣ. Аппалій Вълахіеї зік, къ аѣ фост фечіорѣл арташълуї Драча din сатъл Мопещї. Маї пре ѫртъ Сіглер зіче деспре дъпсъл: „Міхпеа фііъл луї Дракъла.“ Ачещї трей авторі с'ар пътеа ѫптокті ла олалтъ de пѣ de пліп, ѫпкаї кът ші кът аша, къ Міхпеа аѣ фост фечіорѣл боіерішлуї Драча, карєле аѣ фост рѣдепіе къ Олахъл, ші Сіглер din кѣвънтъл Драча аѣ фъкът кѣвънтъл Дракъла. Іаръ еѣ зік къ тъкар ал кеї фечіор аѣ фост Міхпеа Bodъ, аѣ требуіт съ фіе din съпъпца Domпілор Вълахіеї челор маї de demълт, алтіптрелеа кът ар фі пътът скріе докторѣл Іоапп Салієⁿ) ѫп версѣріле de пре мортъптѣріле луї: Regnabam nuper multo cumulatus honore, sede parentali spendida sceptra gerens, адекъ: ѫппъръціат о diпioaръ къ маре чіпсте ѫп скаупъл пъріптеск, ѫпртъпd стрълучіте скіптрѣрї. Ші кът с'ар фі аша de таре ѫппріетепошат Стефап татъл луї Ніколае Олахъл къ дъпсъл, de ші кънd л'аѣ оторѫт аѣ фост de фацъ, кът се ва доведі ла апъл 1510, de п'ар фі фост тот dinтр'о вїдъ, адекъ а Дъпещілор?

Деспре Іоакім Мітрополітъл Драмеї маї 'паіпте, іаръ акът а доѣа оаръ Патріархъл Царігравълуї, аша скріе Emanoіл Малакс[10]): „Ачеста дѣпъ скѣртъ време, іаръшї аѣ врът съ кълъторєаскъ ші съ черчетезе Молдова. Дрепт ачееа авънd къ сіпе вр'о къїва клірічї аѣ сосіт ѫп вечіпътатеа еї. Аѣzice Bordan ὁ Πογδανος, деспре адъоціреа ла трібът, карєа о фъкъсе Патріархъл, пептрѣ къ dънd 500 de галбепї, лепъdасе пе Пахоміе din скаѣп, ші се пъсесе пре сіпе. Пептрѣ ачееа Ціпцъл ачела п'аѣ врът съ'лѣ пріпеаскъ, ба пічї съ'лѣ вадъ, чі аѣ тріміс din Міпістрії сăї съ'лѣ скоатъ din тоатъ цеара Молдовеї, ка пре ѣпъл карєле аѣ ръпіт Патріархіа ѫппротіва капоапелор. Ачестєа аѣzindъле Патріархъл фоарте с'аѣ ѫптрістат, ші рѣшіпат, ші ѫпторкъпdѣ'шї калеа аѣ терс ѫп Даловіцї, ші аколо болпъвіndъсе de ѫптрістаре аѣ мъріт, пептрѣ къ п'аѣ пътът ръъda баціокъра кѣ ел фъкътъ. Ашіпdереа скріе Філіп Кіпріе[11]). Din карєа поцї кълеце, кѣ кътъ евлавіе ші кѣчерпічіе сънт ші Архіереї ръсъріт'луї.

[1]) Engel in antiq. hist. Valach. Part. 1. p. 190. [2]) Idem Engel l. c. [3]) Istvanfi Lib. 4. p. 56. [4]) Katona ad ann. 1508 p. 504. [5]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 36. [6]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 160. [7]) Eder in sua collectione Dipl. [8]) Miles p. 6. [9]) Doctor Ioannes Salius in Michnae epitaphio. [10]) Emanuel Malaxus in Hist. Eccles. apud Martinum Crusium in Turcograecia Lib. 2. p. 146. [11]) Phylippus Cyprius in Chronico Ecclesiae Graecae. p. 382.

Апъл 1509. Невръпd Сіріспъпdѣ l Краіъл Полопіеї съ стєа пре пачеа каре о фъкъсе фрате-съѣ Краіъл Александръ къ Bordan III Domпъл Молдовеї ѫп апъл 1506, пептрѣ късъторіа къ Елісавета сора Краілор, Bordan, пре кът скріе Міроп Логофътъл[1]) ш'аѣ лъат шіе тъіере Молдовапъ, din карєа с'аѣ пъскът Стефап VI даръ рѣшіпеашї о аѣ къътат ѫп апъл ачеста 1509, пептрѣ къ скріе Ваповіе[2]): „Ѫптрѣ ачееа Bordan Палатіпъл Молдовеї, трекънd къ тоате ощіле сале Ністръл пре ла Хотіп, аѣ ѫпdръzпіт а ѫпкъпцірра ші бате Камепецъл, четатєа чеа din фіреа ші ашезареа са преа таре пре карєа о спъла рѣъл Стотрікіълуї. Чі ѫп зъdар перзънd тімпъл лъпгъ дъпса, de ачі ші аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

порніт оцїле ші черкънd ші алте търімї, орашеле, сътеле ші шърїле din Подолїа чеа подітоаре каре ера ла кътп. фъръ de лптъріре ші пазъ, ле-аў арс. De ачї аў трекът ла Халїцїа че фъсесе шаї 'наінте скаунъл цереї ші есте лънгъ Нїстръ zidітъ. De каре лъкръ спъїмънтъндъсе стръжарїї чеї din четате ші повілїї карїї скъпасе аколо, сафлънd въптъл din протївъ аў арс орашъл чел de лънгъ четате. Богdan кв тоатъ оастеа cocind аколо, аў порънчіт de аў лптінс тънърїле ші бомбарделе асупра четъцїї; чї стръжарїї ші повілїї dънd пъвалъ din четате асупра Ромънілор, пре маї мълцї dінтр'жншїї і-аў тъіат, ші лъънd бътъріа о аў арънкат лп шанцърїле четъцїї, ші лптърпъндъсе вітеџеще аў апърат четатеа. Богdan перзъндъ'шї пъdеждеа, de a пътеа лъа четатеа пентрв вітеџіа челор din лъънтрв аў порніт кътрь Леопоїў, ші стрікънd ші арzind тоате, аў сосіт ла Леопоїў, каре четате е лптърітъ кв доъ zidърї, кв шанцърї ші кв мълте баше, ші лпкънцїврънd четатеа тънърїле ле-аў лптінс пе деалъл чел de лънгъ dънса. ка de аколо съ о батъ. Іарь Ромънїї аў лпчепът а бате четатеа de кътрь шесъ, чї пв фъръ de мълтъ перdере, кънї ешіа стръжарїї ші прощїї кв коаселе, ші лп шанцърї се бътеа кв Ромънїї; треї зїле с'аў бътът ачї ла zidърї, пънъ кънd с'аў нїмерїт тънъл чел маї маре ал лві Богdan de о глоанцъ din четате лптънїкатъ ші с'аў рънт, ші маїстрвл тънърілор, карele ста апроапе, лпкъ с'аў оторжт тот de ачеа гроанцъ. Пентрв лптъмплареа ачеea перзъндъ'шї інїма Богdan, нїчї авънd пъdежde de a лва четатеа, а патра zi лп прінъ аў порніт табъра, ші лъсind четатеа с'аў трас лпапої. Лптърпъндъсе оратъл Рохатїнълві л'аў бътът, ші л'аў цефъіт, dімпревнъ кв вісеріка че ера лптр'жнсъл лпкъркатъ кв одоаръ de аур ші de арџінт, ші клопотеле ле-аў dвс. Пре Рафаіл Халїцкі Domнъл локълві кв фрателе лві, ші кв тоцї лъкъіторії і-аў dвс кв сіне лп Молdова, фіind къ авzind къ віне Краіъл кв тоатъ пътереа кръітеї сале ші кв преа шарї оцї се гръбіа а се лптърпа. Пентрв къ dънъ че аў лпцелес Краіъл Сіціствндъ, къ Богdan кв Молdовенїї бате Катепецъл, Халїцїа ші Леопоіъл, порнind лп 4 Авгвст din Краковіа кв гроазнікъ гътіре терцеа тънїос ші търбат асупра Ромънълві челві пекредінчіос. Неафлънd ла Леопоіў пре нетічї, т'аў пвс оастеа лп рънd, карea съ сзіа ла 60,000 de кътърецї, аў пвс повъцъіторіў престе dънса пре Нїколае Катеніцкі Палатінъл Краковіеї осташъл чел лъsdат, ші і-аў порънчіт ка съ інтре лп Молdова шї съ о прade. Лпсъші Краіъл аў рътас болнав de фрігърї лп Леопоіў, нъръндъ'ї ръў кь пв поате фі de фаць лп оцїреа ачеаста. Нїколае Катеніцкі, dънъ че аў трекът Нїстръл, прін Покуцїа аў терс лп орашеле Колотїа ші Спіатін, ші de ачї ла Черпъуцї, оратъл Молdовеї de лънгъ Прът, вnde лъсънd каръле ші богаціа, ка съ пв ле фіе спре лпedекаре, ші пвшаї тънкаре пе вр'о кътева зїле лъънd кв сіне, аў лптрат лп Молdова, пре карea преа кътпліт о аў цефъіт ші арс. — — Кълъреції чеї маї вшорї аў пръdат пънъ ла Кралов ші Котпарі, Черпъуцъл, Сепепікъл, Дорохънъл, Ботънепії, Тірасовъца, Степановъца, Хотінъл ші алте ораше ші сате кв кърціле Палатінълві аў арс. — — Пънъ ла Сучеава Мітрополїа цереї аў ацїнс фрікa ръсвоінълві ачелвіа. Богdan таре се пъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫіа възънd стрікареа църеї сале, даръ пѕ ѧndрѣzніа a еші ла ларг фъръ пѕтаї din пъdърї скъртъпа пре Полопї. се ѧптърпа акѕта оастеа кръіеаскъ ѧпкъркатъ de прadъ, dѕпъ че аѹ цефѕіт Молdова ѧп doѕъ zечї de зіле, ѧп каре врете Краіѕл пѕ лѕасс весте despre оастеа са, ші cocind ла Nістрѕ, аѹ трекѕт ѧптъіѹ, боіерітеа din Полопіа чеа таре, апої чеа din чеа мікъ: осташі чеї плътіці, ші чеї кръіеці пре карії ѧї повъцѕіа Тѕѕровѕкі бърбатѕл чел вітеаz, ръмъсесе ѧndърънт ші акѕта съ гъта съ треакъ ші еї, кънd ѧп прінъ аѹ пъвъліт Молdовепіі кѕ Тѕрчії ші кѕ Тътарії, карії ѧпкъ ера вр'о кътева мії din пъdърile челе, de апроапе престе Полопії чеї че пѕ трекѕсе, ші с'аѹ бътѕт фоарте кѕмпліт de ѧмбе пърціле, пънъ че аѹ ръсбіт катафрактії Лешещї, ші Молdовепії, кѕ Тѕрчії ші кѕ Тътарії аѹ прінс фѕга. Ѧп фѕгъ тѕлцї с'аѹ тъіат ші с'аѹ прінс dintre къпітепіile Молdовепілор, треї-zечї, dintre чеї маї de ціос вр'о кътева сѕте, dintre карії аѹ тъіат Ніколае Катепецкі чінчї-zечї, ка съ ръсплътеаскъ ѕчідереа челор чінчї-zечї de Полопі, пре карії і-аѹ фост прінс Стефан (V) Палатінѕл Молdовеї ла Требовѕліа ші і-аѹ тъіат ла алтъ четате че се кіамъ Podхаіце. — — Прінсѕ'саѹ dintre чеї маї de фрѧнте Молdовепі Матіашѕ Логофътѕл, Кърша Пітаріѕл, Петріка ті Dобростев. карії с'аѹ dѕс кѕ чеіалалцї роѕ, ші кѕ ціафѕріле de ла протівпічї ла Сіціствndѕ Краіѕл ѧп Леопоіѹ ѕnde din порѕпка Краіѕлѕї, с'аѹ dат тѕлцъмітъ лѕї Dѕmnezeѹ пептрѕ бірѕінцъ. Ѧптъмплатѕ'саѹ бірѕінца ачеаста ѧп zioa C. Франціскѹ (ѧп 4 Октомвріе) пептрѕ ачеea zioa ачеаста de атѕнчї пънъ астъзї се ті сърбеазъ de Полопі, зікънd къ C. Франціскѹ ѧпкъ ле-аѹ аціхтат. Владіслав Краіѕл Ѕнгаріеї ші ал Бохетіеї сѕпт тот ръсбоіѕл ачеста п'аѹ ѧпчетат а лѕкра прін солії съї Ошвалd Карлакіе ші Борпетіса, ка съ ѧмпаче пре Сіціствnd кѕ Богdап.“ . Прекѕт і-аѹ ші ѧмпъкат, кѕт се ва аръта ла апѕл вііторіѹ 1510 пре кѕт скріе Ваповіе, аша скріе Міроп Логофътѕл[3]) кѕ Сарпікіе[4]).

Чі грешескѹ фоарте таре Форесті[5]) зікънd: „Воеводѕл Валахіеї ѕмілітѹ de армеле лѕї Сіціствndѹ, с'аѹ ѧптърпат de і-аѹ плътіт трібѕтѕл ка ѕп сѕпѕс, de ла карele се тръцеа.“ Ші Хофman[6]) скріind: „Ші іаръші Сіціствnd Краіѕл Полопіеї ѧпвінгънd пе Ромънї, ті прінzънd сепатѕл лор, пе Богdап Водъ л'аѹ сіліт de і-аѹ цівrат ѧп апѕл 1506.“ Пептрѕ къ ачестеа пѕ сънт адевърате, кѕт с'аѹ арътат din автопрії маї сѕс адѕші, ті веї ведеа din хрісовѕл Краіѕлѕї Сіціствnd I че'лѹ воіѹ адѕче ла апѕл вііторіѹ. Даръ Хофman аѹ сѕпт зіселе сале din Кромер[7]), карele кънd аѹ ворбіт аша, аѹ фост оратор пѕ історік. De ѕnde аѹ лѕат Форесті але сале, пѕ щіѹ.

Despre лѕкрѕріле че се цін de Валахіа аша скріе преа вестітѕл Енгел[8]), кѕт ті се паре ла апѕл de акѕт. „Історікѕл Сърбеск Брапковічї потепеще къ Міхпеа чел кѕмпліт пре Мітропотітѕл Максім ѧпкъ пѕ л'аѹ пѕтѕт сѧфері, ті пѕтаї ка съ'лѹ поатъ депърта de ла сіпе, і-аѹ арѕпкат, къ фііпd ел din пеатѕл despoцілор сърбещї, doаръ Тѕрчії п'ар лѕа ѧп пѕте бѕп ретасѕл лѕї ѧп Валахіа. Врънd аша даръ Максім съ се депъртеze і с'аѹ dат прілецїѹ ла ачеста; Міхпеа с'аѹ сфътѕіт кѕ боерії съї, съ факъ стръпсъ легътѕръ кѕ Ѕнгѕрії, ті пептрѕ скопѕл ачеста din Арцішѹ, скаѕпѕл съѹ, аѹ тріміс пре Максім кѕ кърцї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла Ѹнгарі. Максим ав прімїт соліа, ав плінїт че і с'ав фост дпкредінцат ші ав довъ-дїт ръспвнс дпскріс de ла Ѹнгарі, каре ръспвнс л'ав трімис пе пощъ дп Валахіа, іаръ ел ав ремас дп Сірмій.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 37. [2]) Bernardus Vapovius in fragmento p. 540. seqq. [3]) Idem Miron l. c. cap. 38. [4]) Sarnicius in Annalibus Lib. 7. cap. 10. [5]) Foresti nel tom. 4. del Mappamondo Lib. 10. [6]) Ioannes Iacobus Hofmannus in Lexico Univ. [7]) Cromerus in oratione Funebr. de morte Sigismundi I. Regis Polon. [8]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 192.

Анвл 1510. Хрісоввл деспре пачеа че с'ав фъкът дптре Сіціствнд I Краівл Полоніеї ші дптре Богдан III Домнвл Молдовеї, іатъ аша скпъ ла Дорієл [1]):

„Дп пвтеле Домнвлві Амін."

„Noi Сіціствнd din міла лві Двмнезеў Краівл Полоніеї, Мареле Двкеал Літванієї ш. ч фачем дпцінцваре прін рвндвл ачестора тътврор ші фіеще кървіа, карії вор чете, сав авзі кърціле ачестеа, къчї мъкар къ дп времіле маї de demвлт дптре преа'нсерінацій Країї Полоніеї ші дптре Domnїї цереї Молдовеї ав фост пачe ші лінїще дптреагъ, пеклътітъ ші de пврвреа, тотвшї фііnd къ дъвпъзї с'ав врзіт греў ші прітежdіос ръсвоіў дптре noї деспре о парте, ші дптре прієтінвл пострв мъріtвл Domнвл Воеводвл Ioann Богдан Domнвл цереї Молдовеї деспре алтъ парте, ші съ вede къ ръсвоівл ачела din zi дп zi на креще ші съ ва лъці, кв маре пагвбъ а крещінътъцій: преа'нсерінатвл Прінцвл Domнвл Владіслав din ачееа мілъ Краівл Ѹнгаріеї ші ал Бохеміеї ш. ч. преа івбіт фрателе пострв цііnd ші квцетънd дп inima са, къ марі ші пепвтърате греле, с'ар пвтеа фаче дптре Крещіні, de с'ар дптinde вн ръсвоіў groaznik ші греў ка ачеста ші маї дпколо; ші кът прілеціў кв дпdръznіре с'ар da пекредінчошілор маї въртос Тврчілор съ пъвълеаскъ ші съ квпрindъ Domніile Крещінещі, квпоскънd къ вечінії пв се първеск дптре cine, чі се бат din сфатвл тътврор Консіліарілор църії ші съптеї коронї Ѹнгвреці, din дерегъторіа Краівї Католік, ші драгостеа лецеї Крещінещі dopind ка прінцій Крещінещі дмпъкаці дптре cine кв о рввпъ ші о інїmъ съ дптоаркъ артеле ші пвтеріле сале асупра пъгънілор, спре стрікареа ші стъпъереа ачестора, ав тріміс солії ші Консіліарії съї, съ стъпгъ ші коптепеаскъ ръсвоівл ачеста, пре мъріції Освалd de Коровлат Комітвл Кошаромвлві ші Кастеллапвл четъцілор Тата ші Комаром, ші пре Варпава Белаї Бапвл Северінвлві, кв пвтереа дптреагъ ші de пліn, карії кв гріжеа ші сіргвінца са ав фъкът, de артеле dе дмве пърціле с'ав пвс ціос ші оціле кв тоцї оамепії din табере с'ав трас дпапої.

„Noi двпъ ачееа ам тріміс дп Катепецв пре Консіліарії пострі чеї адевърат ші кв чінсте повъ івбіцї, пре мъріtвл, чінстітвл, вітеазвл ші квчерпіквл Станіслав de Ходецв, Маршалвл Кръітеї поастре ші Къпітапвл Леополвлві ші ал Катепецвлві, пре Ioann de Ласко аціхтъторівл de пврвреа ал бісерічеї din Гнеспа, ші Капчелларівл (локофътвл) Кръітеї поастре, пре Георгіе Цапскі Кастеллапвл ші Къпітапвл Балзвлві, ші пре Петрв Томіцкі Докторвл Лецілор Патріархещі, Архідіакопвл Краковієї ші секретарівл пострв, кв дествлъ пвтере ші порвпкъ dimпревпъ кв пвміцій солії преа дпсеріпатвлві Domнвлві Владіслав

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Краіълъ Ѹнгаріеі, Бохеміеі, ш. ч. фрателъі постръ челъі преа іѣвітъ, карії ѧndелъпг ші тълт сѣътъіndѣсе къ Конспліарії ші боіерії Domnълъі Воеводълъі Бordan, Domnълъі цереі Молдовеі, de ла кареле ера трітіші къ пліпъ ті дестълъ пътере, адекъ къ Domnії Іоann Теѣтъл Логофътъл, Теодор Кѫпітанъл, Ісак Кѫпітанъл ші Іовапк Пъхарнікъл, прін тіжлочіреа пъшіцілор Конспліарілор Маіестатеі фрѫцещі а Ѹнгаріеі, ші ѧп фаца лор аѣ фъкът ші ѧптъріт паче ші ѧмпъчіліре де пърѣреа ѧптре ноі ті ѧптре пътітъл търіт Domnъл Воеводълъ Бordan, ноі ѧпкъ ашішдереа непъръвіріле ші ѧмпротівіріле, челе dintre ноі ті църіле поастре ші dintre пътітъл търіт Domnъл Воеводълъ Бordan ші цеара лъі чеа Молдовенеаскъ, ле ам ѧптокміт ті стъпс, ба ле ѧптокміт ті стъпцет прін ръndълъ ачестора ѧптре паче ші ліпіще де пърѣреа сѣпт тодѣріле ші ѧпкіетъріле маі ціос скріse.

„Ѧптъіѣ din одоареле бісерічеі din Рохатін, къте се вор афла ѧптре адевър съ фіе де аѣр саѣ де арџінт, саѣ фіе вестъмънтърі ші алте подоабе бісерічещі, търіт Воеводълъ Бordan, тоате требѣе съ ле ѧптоаркъ, фъръ де челшагѣ ті ѧпшелъчіѣне. Ачееаті съ се факъ ші къ лѣкръріле алтор бісерічі, ка къте се вор афла, тоате съ се ѧптоаркъ ѧпапоі de ѧмбе пърџіле, ашішдереа ші къ клопотеле, ка къте се вор гъсі, тоате съ се dea ѧndъръпт de амъndоъ пърџіле.

„Ѧпкът есте деспре доъ кърџі, каре с'аѣ дат сѣпт печеџіле челе таре de преа ѧпсеріпатълъ репосатъл Прінцъл Domnъл Александръ Краіълъ Полоніеі, преа іѣбіт фрателе постръ, ті de Конспліарії маіестатеі сале, търіт Domnълъі Воеводълъі Бordan, деспре сора поастръ преа лѣміната Кръіца Елісавета, ачелаті Domnъл Воеводълъ Бordan требѣе съ тріміть кърџіле ачелеа ѧп мъпіле преа ѧпсеріпатълъі Прінцълъі Domnълъі Владіслав Краіълъі Ѹнгаріеі, Бохеміеі, ш. ч. преа іѣбітълъі фрателъі постръ прін солії съі, ші de ачі ѧпаінте пърѣреа съ пъ'шї маі адѣкъ ашінте де късъторіа ачееа, прекът аѣ фъгъдѣіт солілор преа ѧпсеріпатълъі фрателъі постръ лъі Ошвалд Харлацкі ші лъі Вярпава Белаї Бапъл de Северін, къ ва фаче.

„Іаръ келтъіеліле каре ле ам фъкът пептръ ощіле ѧп Молдова трімісе, боісрії търіталъі Domnълъі Воеводълъі Бordan п'аѣ врът съ пі ле ѧптоаркъ, чі тот лѣкръл л'аѣ тънат ѧпаінтеа преа ѧпсеріпатълъі Прінцълъі Domnълъі Краіълъі Владіслав ші ѧпаінтеа Domnілор Конспліарілор Кръітеі Ѹнгаріеі. Лѣкръл ачела ші ноі ѧл лъсът пе ціѣдеката пътітълъі преа ѧпсеріпатълъі Domnълъі Владіслав, ті пе ціѣдеката Domnілор Конспліарілор Кръітеі Ѹнгърещі. Іаръті деспре оаре-каре Нетръ кареле се пътеще пре сіпе фечіор de Бodъ ші деспре тоці Молдовепії, карії аѣ фъціт din цеара Молдовеі ѧп Кръішеа Полоніеі, оаре требѣе съ се ціпъ ла ноі ші ѧп церіле поастре, саѣ пъ, ачееа ті ноі о ам лъсат пе ціѣдеката преа ѧпсеріпатълъі Domnълъі Краіълъі Владіслав, ші а domнілор Конспліарілор Кръітеі Ѹнгърещі.

„Іаръші робії, карії с'аѣ прінс ѧп вътълії, ѧп стръжі ші ѧп орі-че локърі, фіе ачеіа побілі, колопі, саѣ оатепі сірішапі, de ѧмбе пърџіле требѣе съ се слобоадъ. Іаръші побілії, колопії, оатепії сірітапі, ті четъџепії de мъкар че пеам ші -літъ съпт, карії

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

с'аѣ дѣс ші лѣат din Рохатin, ачеіа тоцї требѣе съ се слобоадъ прin търіт҃л Domnѣл Бordan Воеводѣл Молдовепескѣ, кѣ тоате бънъріле лор, каре ле вор авеа кѣ сіпе. Іаръшї тоцї оатепії, карії с'аѣ дѣс din Полопіа, ші ті din партеа Покъцієї, требѣе съ се слобоадъ прin пѣтіт҃л Domnѣл Воеводѣл Бordanѣ, de ла чел маї таре пъп' ла чел маї шікѣ, кѣ тоате къте вор авеа лъпгъ сіпе. Іаръшї ші поі Сіцістѣпd Краіѣл Полопієї ш. ч. требѣе съ слобозіт тоцї оатепії, карії с'аѣ лѣат din цеара Молдовеї тъкар de че пеатѣ ші літъ съпт de ла чел маї таре пъпъ ла чел маї тікѣ, кѣ тоате къте вор авеа пре лъпгъ сіпе, ші din Полопіа, ті тареле Дѣкатѣл Літваніеї. Іаръшї пагѣбеле, каре с'аѣ фъкѣт de лтбе пърціле прin фокѣ ші пръзї, орї кът аѣ фост de греле ті марї, de лтбе пърціле с'аѣ цізdекат, ка пічї о парте съ ле арѣпче пърцій челеїлалте.

Іаръшї despre партеа ачееа a Покъцієї, despre кареа есте сфada лптре поі, ті лптре търіт҃л Domnѣл Бordan Воеводѣл, аша прекѣт с'аѣ фъкѣт легътѣра маї dinainte, ат лъсат съ цізdече преа лпсеріпатѣл Прінцѣл Domnѣл Владіслав Краіѣл Ѳпгаріеї ші ал Бохетіеї, ші domnіі Консіліарії Кръітеї Ѳпгѣрещї, аша, ка орї че zi ва пѣпе Маіестатеа лѣї, пре zioa ачееа ва трімite Консіліарії съї, пре карії ші къцї се ва тілостіві a трішіте. Noі пре ачеіашї zi ші врете вот трішіте патрѣ Консіліарї аї пострі, ті ашішdереа ва требѣі търіт҃л Domnѣл Бordan Bodъ съ трімітъ патрѣ Консіліарї аї съї пе zioa ші вретеа ачееа. Іар Консіліарії ачеїа аї Кръітеї Ѳпгѣрещї вор цізdека, ті лпdрепта пѣтіта пъртічеа de цеаръ аша, кѣт аѣ фост пе времіле челе бътръпе але преа лпсеріпацілор Прінцілор Краілор Полопіеї ті але Воевозілор ші Domпілор церії Молдовеї челор de demѣлт, ші de пѣ ва терце вр'о парте, съ фіе de фацъ, пре термінѣл ші zioa пѣсъ, партеа ачееа съ'шї пеардѣ кѣdinца ші каѣса са, de пѣ се ва лптъмпла оаре-кърѣіа dintre пърцї, de че Dѣmnezeѣ съ фереаскъ, токта атѣпчеа вр'о стръмбътате ші лшпедекаре таре, греа, ші de a се бъга лп сатъ, саѣ протівпікъ, саѣ реа лптъмпларе.

„Іаръшї пагѣбеле, каре с'аѣ фъкѣт лп оатепї ші добітоаче, din церіле поастре ті din цеара Молдовеї, прin сѣпѣшії ші оатепіі пострі чеї плътіцї, ті de одатъ прin шербії ші сѣпѣшії търіт҃лѣї Domnѣлѣї Бordan Воеводѣлѣї Молдовеї, dѣпъ тітпѣл, лп кареле с'аѣ фъкѣт лпчетареа de ла арше лптре поі ші лптре Domnѣл Бordan Bodъ прin тіжлочіреа солілор Маіестатеї фръцещї din Ѳпгаріа, тоате требѣе съ се лптоаркъ, ші съ се плътеаскъ, кът се вор аръта кѣ dірептѣл, ті dестѣл, ші оатепії чеї рѣї, карії аѣ фъкѣт пагѣвеле, de лтбе пърціле требѣе съ се педепсеаскъ.

„Іаръшї de ва лпцелеце търіт҃л Domnѣл Бordan Bodъ despre Тѣрчї, саѣ алцї протівпічї, къ ар вреа съ цефѣеаскъ церіле поастре, despre ачееа ва требѣі съ пе лпцііпцеzе пре поі ші пре къпітапії четъцілор поастре челор din марцінї, ші пѣ ва da пічї сфатѣ, пічї аціторіѣ Тѣрчілор, ші алтор петічї аї пострі ті аї Кръітеї поастре, апріатѣ, саѣ пре аскѣпсѣ, чі dѣпъ пътіпца са, ле ва фі лор петікѣ, лѣпd афаръ Маіестатеа Кръіеаскъ, ші Съптъ Корона Ѳпгаріеї. Ашішdереа ші поі Сіцісшѣпd Краіѣл de вот прічепе, къ ва съ вінъ вр'о рѣтате асѣпра търіт҃лѣї Domnѣлѣї Бordan Bodъ, ті асѣпра църеї лѣї чеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Молдовепещі, de ла орі-каре петічі аі лві, despre ачеea дл вот дпщііпца, пічі вот da сфат ші аціворіѣ протівпічілор лві, ші протівпічілор цереі лві чеі Молдовепещі, апріатѣ, саѣ пре аскѵпсѣ, чі dѵпъ пѵтіпца поастръ ле вот фі лор петічі, лѵъпd ѵфаръ Маіестатеа Кръіеаскъ ші Съптъ Корона Ѵнгаріеі.

„Іаръші пре пічі ѵп протівпік ал пострѵ, тъкар чіпе с'ар пѵті пре сіпе Domnі Кръітеі Полоніеі саѣ тареле Dѵкатѵл Літваніеі, саѣ алтор цері але поастре, ші ар вепі ла търіт.л Domnѵл Bogdan Bodъ, саѣ ла піскарі сѵппѵші аі лві, дл ва пріті пѵтіт.л търіт.л Domnѵл Bogdan Bodъ, саѣ ѵртъторіі лві, пічі дї вор da локѣ ші храпъ ачелѵіа, пічі ла сіпе, пічі ла оаре кареле dіптре сѵпѵшіі лор, чі пре ѵп отѣ ка ачела, орі ѵпde с'ар аѵzі, ші гъсі дп цеара лві, саѣ ла орі каре dіптре сѵпѵтіі лві, требѵе съ'л лепede ші скоатъ dіп цеара са, ка пічі леак de вреme съ ретъпъ дп цеара лві. Апшdереа ші поі Сіцістѵпd Краіѵл ші ѵртъторіі пострі пре пічі ѵп протівпік ал търіт.лві Domnѵлві Bogdan Bodъ, тъкар чіпе с'ар пѵті пре сіпе Domn цереі Молдовеі, ші ар вепі ла поі саѣ ла Кръітеа поастръ а Полоніеі, саѣ ла тареле Dѵкатѵл Літваніеі, ші ла челелалте цері але поастре, саѣ ла вр'ѵпѵл dіптре сѵпѵшіі пострі, дл вотѣ пріті de ачі дпаіпте, пічі локѣ. ші храпъ дї вот da дп церіле поастре, саѣ вр'ѵпѵл dіптре сѵпѵшіі пострі, чі пре ѵпѵл ка ачела, орі ѵпde с'ар аѵzі, саѣ гъсі дп церіле поастре, саѣ ла тъкар чіпе dіптре сѵпѵшіі пострі, требѵе съ'л лепъdът ші скоатет dіп церіле поастре, аша ка пічі о ціръ de тітп съ ретъпъ дп ціпѵтѵріле поастре.

„Іаръті de с'ар дптъмпла, ка съ фѵгъ вр'ѵп побіл саѣ вр'ѵп шерѳ ал пострѵ ла търіт.л Domnѵл Bogdan Bodъ, саѣ дп цеара лві, саѣ ла оаре-каре сѵпѵс ал лві de ачі дпаіпте, ѵпѵл ка ачела требѵе съ'шї чеаръ іертаре ші граціе, de ла поі, пріп сіпе, саѣ пріп рѵгъміпіеа пѵтіт.лві Domnѵлві Bogdan Bodъ; ші de ші ва къпъта іертаре ші граціе de ла поі, дї ва фі слобоd ші секѵр а се дптѵрпа ла поі, іаръ de пѵ'шї ва къпъта іертаре ші граціе, атѵпчеа търіт.л Domnѵл Bogdan Bodъ пре ачела пѵ'л ва цінеа пічі ла сіпе, пічі цеара са. пічі пре аскѵпс, пічі апріат. Іаръті de с'ар дптъмпла съ фѵгъ вр'ѵп побіл саѣ вр'ѵп шерѳ ал търіт.лві Domnѵлві Bogdan Bodъ ла поі, саѣ дп Кръітеа поастръ а Полоніеі, саѣ дп тареле Dѵкатѵл Літваніеі, саѣ ла орі чіпе dіптре сѵпѵшіі пострі, de ачі дпаіпте, ѵпѵл ка ачела требѵе съ'шї чеаръ іертаре ші граціе de ла Domnѵл съѣ Bogdan Bodъ, пріп сіпе саѣ пріп міжлочіреа поастръ, ті de'шї ва къпъта іертареа ші граціе de ла пѵтіт.л Domnѵл Bogdan Bodъ, дї ва фі слобоd ші секѵр а се дптѵрпа ла пѵтіт.л domnѵл съѣ, іар de пѵ і се ва іерта сті̂пteала, поі пѵ требѵе съ'л цінет пре ачела пічі ла поі, пічі дп церіле поастре, пічі дї вот дпгъdві съ ретъпъ, пічі пре аскѵпс, пічі апріат.

„Іаръ de с'ар дптъмпла dіп оаре-че проніе Dѵmnezeeаскъ, de че Dѵmnezeѣ съ фереаскъ, ка търіт.л Domnѵл Bogdan Bodъ de оаре-каре dѵштапѣ, кърѵіа пѵ і-ар пѵтеа ста дмпротівъ, съ се скоатъ dіп цеара са, ла Кръітеа Полоніеі саѣ ла тареле Dѵкатѵл Літваніеі, саѣ дп оаре-каре цері, четъцї ші ораше але поастре, церіле поастре вор фі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дескісе лві, тъпе-са, твіерій сале, првпчілор съї, сворілор сале, боіерілор съї кв твіеріле лор, свпвшілор съї, шербілор съї, ші кв тоцї чеї че се цін de дъпсвл, ва пътеа вені ла поі, сав дп Кръітеа поастръ а Полоніеї, сав дп тареле Двкатвл Літваніеї, сав дп четъціле ші орашеле поастре, ші ва пътеа зъбові, орї vnde ва вреа дп Кръітеа поастръ а Полоніеї, сав дп тареле Двкатвл Літваніеї. Ші поі атвпчї требве съ їввім ші съ цінем дп граціе ші дп чінсте пре пвмітвл Bordan Bodъ, пре твта са, пре твіереа са, пре првпчії съї, пре своріле сале, пре боіерії съї кв твіеріле лор, пре шербії ші свпвшії съї, шї'ї ва фі лві секвр, слобод ші дескіс din Кръітеа поастръ а Полоніеї, сав din тареле Двкатвл Літваніеї, а'шї къцїга іаръшї патріа са, цеара Молдовеї. Дптр'о дптътпларе ка ачееа поі дпкъ требве съ'л ацівтът пре ел кв тоатъ пвтінца ші пътереа поастръ, ка съ'шї поатъ къцїга дпапої патріа са, цеара Молдовеї. Ші кънd дї ва аціта, Domnвл Двmnezeв, ка съ'тї къцїце дпдърепт шощепіреа са, цеара Молдовеї, дї ва фі лві слобод, секвр ші дескіс фъръ de вре о пагвбъ а еші din церіле поастре, кв твтъса, кв твіереа са, кв првпчії съї, кв своріле сале, кв боіерії съї, ші кв твіеріле ші првпчії лор, кв тоцї шербії съї, кв тоатъ богація, ші кв тоате лвкрвріле сале каре ле ва авеа, ші іаръшї а се дптврпа дп патріа са, цеара Молдовеї.

„Іаръшї пегвціторілор din церіле, ші din тареле Двкатвл Літваніеї, требве съ ле фіе слобод ші дескіс а терце дп цеара Молдовеї, ші а квтпара ші а вінде, ашішdереа дп цеара Тврчеаскъ, ші дп цеара Бъссарабілор сав Валахіа, плътind хъртіпцііле, двпъ леціле ші вътіле челе бътрпе, фъръ пагвба хартіпцашілор ші а ватешілор; ашішdереа ші пегвціторілор din Молдова требве съ ле фіе слобод ші дескіс а терце ші а пегвцъторі дп църіле Кръітеї поастре, ші але тарелві Двкатвлві Літваніеї, плътind челе adeвърате хъртіпції двпъ обічеівл ші вътіле челе бътрпе, фъръ пагвба хъртіпцашілор ші а ватешілор.

„Іарътї требве съ се факъ dирептате пептрв стрътбътъцї ші datорії de дтбе пърціле. Іаръшї оатепії чеї рї требве съ се пedепсеаскъ de дтбе пърціле, ші пічї о парте требве съ ле пъртіпеаскъ спре пагвба ші стрътбътатеа алтвіа. Іарътї de вор авеа вр'о стрътбътате свпвшії пострі de ла цеара ші свпвшії търіtвлві Domnвлві Bordan Bodъ, ачецїа требве съ чеарь dирептате de ла Къпітапії din Хотінь, Черпъуцї ші Сорока, ші Къпітапії ачеіа вор авеа пътере deплin de a фаче dирептате фіепце-къргіа dintre свпвшії пострі. Ашішdереа de вор пъці вр'о стрътбътате свпвшії търіtвлві Domnвлві Bordan Bodъ de ла свпвшії пострі din церіле Галіцієї ші a Подоліеї, ачецїа требве съ чеарь dрептате de ла Къпітапії din Кашепець ші Халіцїа: карії бор авеа пътере deплin de a фаче dирептате тътврор свпвшілор пвмітвлві Domnвлві Bordan Bodъ despre тоцї оатепії карії локвеск дп Галіцїа ші Подоліа. Іаръшї de се ва дптътпла ка съ фіе сфадъ ші прічe дптре Къпітапії пострі ші дптре Къпітапії търіtвлві Domnвлві Bordan Bodъ, атвпчеа ші поі ші пвмітвл Domnвл Bordan Bodъ требве съ трімітем пре Консіліарії пострі, ка съ дтпаче сфеzіле ші прічіле ачелеа, ші съ факъ dирептате атъndврор пърцілор.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Іаръшї преа луминатул Прінцул Domnul Vladislav din mila lui Dumnezeŭ Краіул Унгарієї, ші ал Бохемієї, ш. ч. преа ізвітул фрателе постру, тоате лукеіетъріле маї сус zice, ші пачеа ачеаста de пъзъреа аша о ва скріе лн кърціле сале, каре пі ле ва da повъ атънdзрор, ка тоате кътe с'аŭ лукіс ші скріс маї сус, съ се ціпъ ші съ се плінеаскъ de лтре пърціле, ші пачеа чеа de пъзъреа певътъматъ ші лн вечї съ се ціпъ de лтре пърціле.

„Каре тоате, ші фіеще-каре кът с'аŭ скріс маї лнаінте noї чел маї сус zic, Сіцісмund Краіул Полоніеї, амŭ цівратŭ ші ціврътмŭ, ам фъгъdзітŭ ші фъгъdзітмŭ пентру noї, ші пентру уртъторії пострі, къ ле вом плині ші цінеа таре ші вертосŭ неклътіте, лнтреці, ші певътъмате, фъръ de вре о лншелъчіune. Ашішdереа ам цівратŭ, къ ку мъріtул Domnul Богdан Воеводул Молdовеї, ку уртъторії луі, ші ку цеара Молdовеї вом цінеа паче de пъзъреа, таре ші вертосŭ, неклътітŭ, лнтрегŭ ші певътъматŭ, фъръ de вре о лншелъчіune ші челшагŭ, сунт ціврътъунтул постру, ші кredinца поастръ чеа крецінеаскъ, ші сунт ціврътъунтул ші кredinца тътърор Архіепіскопілор, Епіскопілор, ші Прелацілор сфлетещї, ші Консіліарілор пострі. Ашішdереа ші а Консіліарілор челор маї марї, ші челор маї мічї. Лнтру а кърора тътърор, ші а фіеще-кърuіа, маї маре търіте, ші мъртъріе ам порунчіт de с'аŭ акъцат de ачестеа печеціле, а поастръ чеа маї маре, ші але Консіліарілор пострі. Dat лн Катепецŭ лн 23 Іануаріе din anul Domnului 1510.

Din Diпломатул ачеста кіар се doведеск грешелеле de Хофтан фъкъте, каре с'аŭ adзс ла anul маї de курънd трекът. Даръ Петру прівеагул, despre каре се фаче ворбъ ла лнчепътул Хрісовулуї ачестuіа, оаре пу е Петру VI Рареш, кареле аŭ domnit dзнъ ачееа лн Молdова ла anul 1527, прекът mi се вede mie?

Despre тоартеа луі Міхnea саŭ Міхаіл Ш Domnul Валахієї аша скріŭ Анналії вісерічеї din Брашовŭ [2]): „Лн anul 1510, Міхnea Воеводул Мънтенеск се отоаръ de Іаксіт лн Сібіїŭ.“ Маї пре ларг скріе Ніколае Олахул [3]), despre Міхnea zікънd: „Лн Сібіїŭ пу dзнъ тултъ време, кънd din вісеріка Католічеаскъ пентру чістеа луі се петречеа de татъл теŭ (Стефан) ші de Іоann Хорват din Вінгарт кътръ сълашŭ, оаре-каре Dімітріе Іаксіт de неатул сірбеск, съріnd din леашŭ, кънd нічї гъndеа, нічї се темеа ка унul кареле ера сунт кredinца de обще, не треї саŭ патру локурї л'аŭ ръніт маї лн браџеле челор че'л петречеа, ші але куртенілор челор тулцї, карії din порунка луі, ка съ пу се вадъ а се лndoi ку гъndul despre кredinца чеа de обще, тоцї ера desартацї, ші л'аŭ істовіт. Іаксіт лнкъ dзнъ че аŭ пътрат пелеціпіреа, с'аŭ фугъріт ла сълашul din вечінї, ші de унul din порodul чел адцатŭ, пентру вътъмареа секурітъцій Кръеще, ші ачеї de обще, лнтрушкъndзce аŭ періт ка ун блъстъмат.“

Сіглер [4]) лнкъ скріе: „Міхnea фечіорul луі Dракула пентру кътпліреа ші тіръnіа са чеа маре фугъріndзce din Domnia Мънтенеаскъ, аŭ фуціт лн Сібіїŭ, унde унt трептеле de унt аркул de лънгъ піацŭ фъръ de весте се отоаръ din леашŭ пріn Dімітріе Іаксіт лн 12 Мартіе, zioa С. Грігоріе Папеї din anul 1510. Іаксіт ку соцїї луі се таіе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de Сібіанї, карії съ ръсколісе пентрв ачееа. Міхпеа кв чінсте се дпгроапъ дп бісерікa Съптеї Крвчї de ла Dominikanї.“

Іаръ Філіщіх [5]) зіче: „XII, Міхпеа Bodъ чел ръв фечіорвл Арташвлві Драчеа din сатвл Мопещії аў оторжт таре твлціте de боіерї; чі пептвл боіерілор din Краіова, adекъ Първвлещї с'аў тънтвіт, ші аў скъпат преете Dвпъре, токтаї ла Царіград; ачеста аў domпіт треї апї фъръ треї лвпї.“

„XIII, Влъдвцв Bodъ с'аў фъквт Domпв дп локвл лві пріп Първвлещї, іаръ Міхпеа Bodъ аў фвцітв ла Арdeал дп Сібіїў, пе вретеа ачееа аў вепіт Dвмітрв Іаксіт, ші Danчівл фечіорвл лві Цъпъльшв Bodъ кв кърцї de ла Краівл, ші с'аў дптітпіпат кв Міхпеа Bodъ, кънd мерцеа ачеста пе трепте дп бісерікa Католічеаскъ, къчї се лъсасе de лецеа гречеаскъ, ші се фъквсе de лецеа лътіпеаскъ, вnde чеї таї сзс пвтіцї боіерї пре Міхпеа ачеста л'аў ісбіт de пърете. Deчї с'аў adвпат четъцепії din Сібіїў, ші атвndврор вчігъторілор ачестора ле аў dат плата са, стъпгъndвле віеаца.“

Deствл de кіар скріе Філіщіх, dаръ ші шаї кіар се квпринde тоатъ трацedіа ачеаста дп хрісоввл Комітвлві Петрв de Bozin, кареле се афлъ ла Edeр [6]), ші свпъ аша: „Noї Комітвл Петрв, Комітвл de Съптвл Георгіе, ші Bozin цівdекъторівл Кврцеї преа дпсерінатвлві Domпвлві Прінцвлві Владіслав din міла лві Dвmпezеў Краівлві Вngарієї, Бохеміеі, ш. ч. Воевodвл Арdeалвлві ші Комітвл Секвілор, ш. ч. фачет дпцііпцаре, къ фііnd кв вній побілі din Арdeал, віперї dвпъ zіoa Съптвлві Папеї Грігоріе дп Сібіїў, аў вепіт дпаінтеа поастръ Ioann Агота de Сібіїў пентрв дпцелецції ші лвъторії de сатъ Маціствл четъцепілор, цівdекъторії ші цівраці, четъцепії ші консвлії, ші тоатъ комвпітатеа Сібііввлві кв кърцї de прокъторіе, ші дп тінв de тvdвmапъ пе аў кввънтат аша: къ тъкар къ ръпосатвл търіtвл Міхпеа Воевodвл Мвптепеск, dвпъ че аў фвціт дп Арdeал, ші с'аў ашezат дп Сібіїў dвпъ легътвріле ші дпкredінцареа Domпвлві Краівлві пострв, ші дпкredінцареа, ші дтпрвтвтата фъгъdвінцъ a Domпілор Прелацілор ші Баропілор, ар фі требвіт съ се цінъ дп паче, ті de алцїї дпкъ съ се апере, тотвшї ръпосатвл сdравънвл Dімітріе Іаксіт din сфатвл ші дпцелецереа кв ръпосацїї сdравепії Danчівл фііввл репосатвлві Цъпъльтв, ші кв Албескvл боіерівл Мвптепеск, пебъгъnd дп сатъ дпкredінцареа ші дтпрвтвтата фъгъdвінцъ a Маіестатеї Крвіещї, ші ал челоралалцї Прелацї ші Баропї, ші a поастръ, ва ші a са, каре пі о фъквсе повъ despre ачееа дтпротіва слобозепіеї, ші a дтпрвтвтатеї фъгъdвінце a четъцїї Сібііввлві, кънd се дптврпа пвтітвл Міхпеа Bodъ дп zіoa Ферічітвлві Папеї Грігоріе din парохіа четъцїї кътръ съласвл съў, атвпчеа пвтітвл Dімітріе Іаксіт, лвънd кв сіпе пре вній пріетепї, ші орташї аї съї, дптрартацї ші кв пвтереа пъвъліnd асвпра лві Міхпеа Bodъ, пре ачеста кв віклешвгв, кв дпшелъчівпе, ші кв кцетатъ рътвтате, пре вр'о кътева локврї рънindв'л, кв тоарте атаръ і-аў стінс віеаца, токта кв пвтереа; чі дпцелегъnd dвпъ ачееа четъцепії, къ пелецівіре ка ачееа с'аў пътрат дп тіжлокvл лор, ші апрінzъndвсе de тъпіе, ші de одатъ фъкъndвліce тілъ de Міхпеа Bodъ, dвпъ обічеівл лор, фъръ de вре вп рънd, пъвъліnd пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лъкашъріле пъмынтілор Dimitrie Іаксіт, ші Danчіул Цъпълъшъ, пре еї dimпрежпъ кь вр'о къці-ва пріетені аї лор ашіпdереа кь атаръ тоарте і-аў оторжт. Dрепт ачееа пъмынтул Іоann Агота, dупъ че аў тъdатъпіт лп персоапа са, ші лп персоапеле пъмынтілор Маціструлуї четъцепілор, але цівdекъторілор ші цівраціlор, ші ші але тоате четъцїї Сібіїлуї, аў пофтіт, ка поі dупъ кърсул леціlор, съ черкътъ, оаре пе леце с'аў фъкът ачееа de Сібіапі, аў пу? Іаръ пептрь къ с'аў афлат din есперіепцие, ші din мъртърісіреа, каре кь цівръпъпт о аў лптъріт 21 de четъцепі лпаіптеа поастръ, къ пъмынтул Міхпеа Bodъ din кацетатъ ръдътате с'аў оторжт прін пъмынтул Dimitrie Іаксіт, din сфатул пъмынтілор Danчіулуї Цъпълъшъ, ші ал Албескулуї лппротіва лпкredinцърїї Domпулуї Краіулуї пострь ші а челоралалцї Прелацї ші Бароні аї Кръїпеї Унгъреці, ші лппротіва фъгъдуінцеї поастре, ба ші лппротіва фъгъдуінцеї луї Dimitrie Іаксіт, кареа о аў фост фъкът пояъ, ші лппротіва къdінцілор ші слобозепіілор, ші лпкredinцърїї четъцїї Сібіїлуї, ш. ч. — — Din сфатул чел ръскопт ал побілілор, карії аў фост кь поі, ам цівdекат къ Dimitrie Іаксіт, Danчіул Цъпълъшъ, Албескул ші чеіалалцї соцї аї лор, — — пре леце ші кь кале с'аў оторжт. Dат лп локул ші термінул маї сус лпсетпат, лп апул Domпулуї 1510 (Л. С.) Четіть ші лпdрептаць."

Лп сфършітул Хрісовулуї ачестуіа скріе Edep: „Хрісовул ачеста к'ам лпкълчіт ші пелпцелес, din оріцінаlул съў лпсъші еў л'ам скріс ші мъртърісеск кь есте асетепеа оріцінаlулуї." Ші біпе зіче Edep, кь есте лпкълчіт, dарь пь е de a те міра, кь аша ера лпцелепчіупеа оатепілор de атупчі; тотъші трацediа луї Міхпеа саў Міхаіл Ш, Domпулуї Валахіеї, маї біпе се спъне лптр'жпсул de кът кът съ скріе de алцїі. Adекъ лпвъцът din Хрісовул ачеста, кь Dimitrie Іаксіт Сърбул, de Danчіул, deспре кареле ам ворбіт ла апул 1508, ші de Албескул аў фост лпdетпат, съ отоаре пре Міхпеа Bodъ. Аша dарь, пь пептрь ачееа л'аў оторжт Іаксіт, пептрь къ аў рътппат пре сорь-са кът скріе Шесеў [7]), чі пептрь ачееа, кь вреа съ фіе Domn Валахіеї Danчіул фечіорул луї Владіслав V саў Цъпълътъ, кът с'аў zіс ла апул 1508.

Dупъ тоартеа луї Міхпеа Bodъ, Владіслав II Краіул Унгаріеї, пре въdува ші фечіорул луї і-аў пріміт сунт апърареа са, прекът аратъ хрісовул чел кътръ Сібіапі трімісъ, кареле се adуче de преа вестітул Енгел [7]) ші сунъ аша:

„Владіслав din міла луї Dумпezеў Краіул Унгаріеї, Бохеміеї ш. ч. лпцелепцілор ші лъторілор de сатъ, кredінчіотілор поъ іубіцї! Врет съ щіцї, кь пре търіта Doamпъ въdува Воеводулуї Міхпеа, ші пре фііул луї, Воеводул Мірчеа, ші пре побілул Стоіка пріетепул пострь, ші соцул съў, ші тоатъ фамілія маї сус пъмынтілор і-ам пріміт лп кръіеаска поастръ апъраре ші осебіть кліептелъ, ші пофтім ші врет кь deadiпсул, ка лп domпііле, цінътъріле ші църіле поастре, фъръ de прітежdіе, секурї ші лп бупъ лініще съ поатъ ретъпеа, че ші челоралалцї сунъші ле аш порунчіт прін алте кърцї але поастре. Dрепт ачееа кredінчіошіреї воастре таре въ порунчім, ка пре пъмынтії Doamna въdува, ші Воеводул Мірчеа, ші пре чеіалалцї пъмынтї, ші тоатъ каса ші фамілія лор,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пеѣънтѣцї, секѹрї ші фъръ de лмпедекаре съ'ї цінеці аколо, лп тіжлокѹл вострѹ, ші лп чінсте съ'ї авеці, преете ачестеа de тоці съ'ї апъраці ші спріжініці, ші съ фіці даторі лп тот тінѹл а ле прінde парте, нічї съ кѹтезаці алтмінтрелеа а лѹкра. Din кѹртеа поастръ чеа din Вісеград, ціоі лпаінтеа Рѹсалілор (adекъ лп 25 Маї) din анѹл Domнѹлѹї 1510."

Din кѣте с'аѹ zic аічї деспре Міхпеа саѹ Міхаіл III Водъ, поці кѹлеце, къ anoні-мѹл Ромъпеск[9]) аша скріind: „Влъдѹцѹ Водъ, леат 1512, пре ачеста л'аѹ рѣдікат Първѹлецій Domнѹ, іаръ Міхпеа Водъ аѹ фѹціт лп цеара Ѻнгѹреаскъ ші аколо лп вісеріка Католічеаскъ л'а оторжт Dімітріе Іаксіт Сърбѹл (пѹ Іаркец Ѻнгѹрѹл) кѹ Danчіѹл сіп Цъпълѹшѹ Водъ; апоі скѹлъпdѹce Мірчеа Водъ чіобапѹл, фечіорѹл лѹї Міхпеа Водъ, ші вепind кѹ оасте din цеара Ѻнгѹреаскъ, с'аѹ ловіт кѹ Влъдѹцѹ Водъ, ші бірѹіпdѹce Мірчеа Водъ аѹ фѹціт преете Dѹпъре: іаръ Влъдѹцѹ Водъ лпвръжбіпdѹce кѹ Първѹлецій, вреа съ'ї отоаре, чі еї аѹ лѹат Тѹрчі лптрѹ аціѹторій, ші бірѹіпdѹce Влъдѹцѹ Водъ, аѹ періт лп ръсбоій, dѹпъ че аѹ domніт апѹ 1."— грешеце лп маї мѹлте, адекъ грешеце лптъіѹ лп лпчепѹтѹл Dom-ніеї лѹї Влъдѹцѹ саѹ Владіслав VII Водъ; а доѹа лп апії, къці аѹ доѹніт; а треіа лп пеотържреа анѹлѹї, лп кареле аѹ мерс Мірчеа чіобапѹл, саѹ ал треілеа, асѹпра лѹї Владіслав VII ш. ч. кѹт вот ведеа ла апії вііторї.

Ваповіе[10]) dѹпъ че аѹ скріс деспре пачеа лптре Сіцістѹпd і Краіѹл Полопіеї, ші лптре Богdan III Domнѹл Молдавіеї легатъ, пре кѹт се кѹпріпde лп хрісовѹл ачелѹіашї Сіцістѹпd чел ла лпчепѹтѹл анѹлѹї de акѹт адѹс, аша кѹвънтъ: „Лп тоатпа ѹртъ-тоаре (adекъ din анѹл 1510) Мепdліцер Кесарівл Тътарілор челор din Кріт лпфлат de бірѹінца, каре о авѹсесе de пе Ногъіапї, аѹ трішіс 15000 de Тътарї съ прade Літваніа, кареа о аѹ ші пръdат пъпъ ла кале de о zі de ла Вілпа, ші таре мѹлціте de робї ші прадъ de добітоаче с'аѹ лптѹрпат певътътацї. Ші кѹ прada ачеаста пѹ с'аѹ лпdестѹлат Мепdліцер Кесарівл, чі адѹпѹnd 60,000 de кълъреці пре ачеіа і-аѹ трімісѣ, ка трекѹnd Борістепѹл ші Ністрѹл, съ прade Молдова, пре кареа о аѹ ші пръdатѣ ті арсѣ лп лѹпг ші лп лат кѹ вървъреаскъ крѹzіme: 74,000 de оатепї аѹ адѹс лп рѹбіе проклецій тъ-тарї din Молдова, пѹтаї атъта перdере пътімind, къ Ветікареі фечіорѹл Кесарівлѹї Мепd-ліцер ші Повъцѹіторівл тѹтѹрор оцілор, кѹnd тречеа лпапоі Ністрѹл кѹ потѹл калѹлѹї, с'аѹ ръпіт de вълторіле рѹѣлѹї, ші с'аѹ лпекат кѹ 4000 de Тътарі, ші кѹ мѹлці робі. Dінтре Молдовепї аѹ пікат Копачѹ вітеазѹл чел маре, кареле гопіndѹ пре Тътарі кѹ о ші'е de Молдовепї, dѹпъ че аѹ къzѹт лп кѹрса лор, с'аѹ тъіат кѹ шепте сѹте лъпгъ сіпе, іаръ челе треї сѹте de Молдовепї, карії маї ретъсесе, кѹ сабііле ш'аѹ deскіс калеа, прін тіжлокѹл Тътарілор, ші de абеа с'аѹ тъпѹіт кѹ фѹга. Богdan Водъ спъітъпѹnd ѹce de атъта прadъ, аѹ трітіс солї ла Краіѹл Сіцістѹnd пре Іоапп Тесаѹраріѹл Молдовеї кѹ ал-тѹл лъпгъ ел, de аѹ черѹт аціѹторіѣ асѹпра Тътарілор, de кѹтва ар маї пъвълі асѹпра Молдовеї, прекѹт се тетеа. Преете ачеаста с'аѹ рѹгат Богdan de Краіѹл, ка солілор съї съ ле фіе слобоd а трече прін Літваніа лп Московіа ла Лмпъратѹл Васіліе, ші а-шѹndохъ череріле ле-аѹ dобъndіт, адекъ: къ de ва фі опѣ, аціѹторіѣ лї ва трішіте, ші со-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лілор дпкъ ле-аў дпгъдвіт слобод трепере.“ Ашішдереа скріе Міроп Логофътвл [11]), ші Епгел [12]), чі ачещіа ръў пвп пъвъліреа Тътарілор дп Молдова ла апвл 1513, ші шаї фак Міроп, къ пвтеще пре цепераріл Молдовепілор Корпачіў, іаръ Епгелкъ дл кіатъ Харпачў, двпъ реа дптоарчере хропічії лві Міроп, дл лок de Коцачіе, каре есте адевърат пвте ротъпеск, чі de преа вестітвл Епгел пв те міра къ аў грешіт, пептрв къ аша се сатвръ, карії тъпка кв гвріле алтора.

Маї пре вртъ пептрв ачееа шаї адвк ачі вп хрісов че се цine de преа лвтіпата фаміліа Комітілор Вашў de Цеага, ка съ арътў, пептрв къ de пв'тї ар фі стат фаміліа ачеаста дптрв аціворіў, еў кв аціворівл Ротъпілор шеї дп вечї п'ашў фі скріс хропіка ачеаста, ба doaръ о ашў фі ші пържолітў de твлтў, атъта т'аў пъкъціт Ротъпії, de ла карії ам ащептат аціворіў! Хрісоввл че'лў zicеіў се афлъ ла Корnidec [13]), оаре кънd іввіт пріетінвл теў, ші свпъ аша:

„Леопард Барравашў de Хадерфаіа Віце-Воевод вл Ардеалвлві ші Віце-Комітвл Секвілор ш. ч. Новілілор Матіашў de Гевцў, Іаков Кодорі ші Матеіў Іклоді съпътате, ші драгосте! Се свпне повъ дп персоапа сдравънвлві Блазіе Вашў de Цеага, къ ел пептрв о легътвръ, че с'аў фъквт дптре двпсвл, ші повілвл Міхаіл ашішдереа Вашў, фііnd воі цівдекъторї дптре дтбе пърціле, ар авеа фоарте таре опў, de а фаче піще фасії. Дрепт ачееа въ черкът пре воі, ші de одатъ въ ші порвпчім таре ші въртос, дп персоапа Domnвлві Воевод влві пострв челві Арделепескў, ка лвпd ачесте, дп тертінвл че ві с'а пвпе воъ пріп пвмітвл еспопепт, съ фіцї даторї свпт глоабъ de 16 марче а въ афла de фацъ дпаіптеа Копвептвлві din Клжў – Мънъщврў, ші аколо а търтврісі despre тоате фаптеле ші требіле пвмітвлві еспопепт, дірепт, прекът вецї щі, свпт кредінца воастръ чеа крещіпеаскъ. Алмінтрелеа свпт глоаба маї сас zicъ, съ пв фачецї. Dat дп Тврда съмбътъ дпаіптеа сърбътоареї ферічітвлві мъртврісіторівлві Антопіе din апвл D. 1510.“

[1]) Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 606. [2]) Annales templi Coronensis ad h. a. [3]) Nicolaus Olahus in Hung. p. 24. [4]) Sigler f. 64. [5]) Filstich in Annalibus p. 11. [6]) Iosephus Carolus Eder in Collectione Diplomatica. [7]) Schesaeus p. 11. [8]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 194. seq. [9]) Anonymus Valachicus in Ms. Chronico cap. 44. [10]) Vapovius in fragmento p. 545. [11]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 38. [12]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 163. [13]) Cornides Miss. Dipl. tom. 1. p. 85. seq.

Апвл 1511. Двпъ че аў domnit Владвцў саў Владіслав VII Domnвл Валахіеї, карele врmасе лві Міхпеа саў Міхаіл III, вп ап, скріе Філіщіх [1]): „Аў вепіт Мірчеа (III) Водъ фечіорвл лві Міхпеа Водъ din Ардеал, кв таре тблціте de Вигврї, дптре карії ші дптре Владвцў Водъ таре ръсвоіў с'аў фъквт дп зіоа търгвлві din Гергіцъ, чі Първвлещії аў арътат дп бътаіа ачееа атъта іпітъ кът с'аў бірвіт Мірчеа Водъ ші тблцї Вигврї аў пікат de савіе, іаръ Мірчеа Водъ аў скъпат преете Двпъре ші с'аў двс дп Царіград. Владвцў Водъ аў domnit доі апї.“ Аша даръ п'аў domnit пвтаї вп ап пре квт зіче апопімвл ротъпескў, але кървіа кввіпте ле-ам адвс ла апвл трекът.

Преа вестітвл Епгел [2]) дпкъ скріе: „Владвцў аў domnітў кв паче дптр'вп апў, дптрв

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ал doiлea anъ аѣ авътъ de a се бате къ ріва.[illegible], пънъ кънdъ с'аѣ тъзълітъ, ші і с'аѣ тъіатъ капвл ш. ч.“ Апоі ка съ пъ'шї вїте пъравл, тот аколо adaогъ ачестеа: „Тотъші атъта аѣ фъкът Ioann Zanoліa дп апвл 1511, de Влъдъцъ аѣ капоскът къdinца коропеї Ѳпгъреці престе Вилахіа, хрісовл despre ачееа аша съпъ ла Eedep[3]):“ „Noї Влad din міла лві Dъmnezeѣ Воеводл Мънтенескъ — къ cdравепіі боіері ші повілії пострі капоацет, къ пептръ къ Domнл пострă чел преа мілостів Краіл dimпревнъ къ лъмінатъл дптъіл пъскът ал съѣ Краіл Лъdовік, пре поі дп цеара чеа пъріпцеаскъ ті de тошіе а Валахіеї мілостівеще пе-аѣ дптъріт, дрепт ачееа ъртънd predечессорілор пострі, вреш пъръреа съ слъцім съптеї Коропеї, ші Краілві Владіслав къ тоатъ крединца:“ Din кввінтеле ачестеа еѣ пъ щіѣ че съпъпере а лві Владіслав VII ашѣ пъте клеце, къчї пъ ziче, къ есте Domnъ din міла Краілві Владіслав II, кът ера Воевод Apdeaлвлві Ioann Zanoліa, чі din міла лві Dъmnezeѣ.

Маї мълте ші маї дпкълчіте лъкрърї се скріѣ despre Молdова ла апвл ачеста 1511, къчї скріе Мірон Логофътвл[4]) zікънd: „Дп апвл 7019, теркврї дп съптътъпа алвъ, аѣ мъріт Маріа Doamna лві Стефап (V) Водъ, мъта лві Богdan Водъ, ші къ чінсте о аѣ дпгропат дп мънъстіреа Пътпеї, дптръ ачест ап аѣ мъріт Теавл (пъ Таавл) Логофътвл.“ Аша даръ пъ дп паресітъ аѣ мъріт Doamna Маріа кареа аѣ фост соръ къ Васіліе Дмпъратвл Мъсквлві, пре кът клег еѣ din Сарпікіе[5]), мъкар къ Мірон ла апвл 1477 о ziчеа а ві фост din Магоіѣ.

Преа вестітвл Енгел[6]) пъ фъръ de прічінъ скріе аша: „Пре Богdan (III) ті алтъ пъпасте л'аѣ спъітъптат, Селім фечіорвл Сълтапвлві Баіазет II пепъръвіпdвсе къ татъ-съѣ пептръ ъртареа фрате-съѣ Ахмет дп сълтъпіе, аѣ терсѣ дп Кафа, с'аѣ късъторіт къ фата Ханвлві din Крім, ші аѣ стръпсѣ маре оасте Тътъраскъ ла сіне. Богdan аѣ крезът, къ Селім пептръ ачееа аѣ стръпс атъта оасте, ка съ капріпdъ Молdова, ші дпdатъ аѣ репезіт соліі пептръ аціворіѣ ші ла Полопї ші ла Ѳпгърї, дптръ ачееа ощіле лві Селім аѣ дпкъпцівrат четатеа Акерманвл, каре се пъzіа прін Търчі. Dекіе ziче, къ Селім аѣ ші лват Акерманвл. Пъпъ кънd аѣ бътът Селім Акерманвл, фечіорвл Ханвлві din Крім аѣ стътът ла Daceo дп марцепеа Молdовеї дпгрozind цеара ачеаста. Краіл Владіслав къt аѣ авзіт вестеа ачеаста, аѣ порвпчіт din пліпъ ті дптреагъ адвнареа Прелацілор, ші а Баропілор съї, комendанцілор de пре марціпї, ка цівтътатеа ощілор de свът бапdеріврї съ се адвне ла Оradea Маре, ті чееалалтъ цівтътате съ стеа гата, ка свпт команda Воеводвлві din Apdeал ші а Комітвлві din Темішоаръ съ поатъ терце дптръ аціворіѣ Воеводвлві din Молdова. — — — Dвпъ Стріковскі аѣ ші шерсѣ дптръ аціворіѣ лві Богdan Водъ de ла Ѳпгърї шаї біне de опт свте de къларецї, de ла Полопї свбт цепераріі Лапскоропскі, ші Твороскі 4000 de осташі, тръсесе Богdan пе платъ ла сіне ші ощї Търчещї din Българіа. Даръ гътіріле ачестеа п'аѣ фост de ліпсъ: пептръ къ о парте de Тътарі аѣ требвіт съ се дптоарпе дп Крім, вnde пъвълісе Ногоіапії, іаръ чеіалалцї Тътарі къ Селім ші къ Карzік (адекъ фечіорвл Ханвлві) аѣ трекът дп Тракіа, ка съ тъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

zълеаскъ пре Баіazет II. Чі аў перdът Селімъ ръсбоіл ла Одрііў ші аў требуітъ съ фугъ дпапоі.“ Zic'am маі дпаінте, къ пў фъръ de прічіпъ скріе аша преа вестітул Енгел; пентрў къ тоате, къте ле скріе despre Bogdan III, despre Селім I ші despre Карzік, пъпъ кънd аў трекът дп Тракіа, се кънpind дп хрісовул Краіулуі Vladislav II чел dat din Бuda, меркурі dупъ 25 Маі din anul 1511, каре хрісов с'аў тіпъріт de Праі[7]), unde'л поці четі.

De атътеа пепоі къте лі вепіа пре кап, дпгрozindусе Bogdan III дп anul de акът 1511, пре кът се ва арăта ла anul вііторіў, аў плініт порунка чеа маі de пре urmъ а тътъпе-сеў Стефан V; къчі скріе Мірон Логофътул[8]) despre dъпсul: „Пре дпвъцътура луі Стефан Bodъ тътъпе-съў трімис'аў ла Дмпъръція Търчілор пе Теотул Логофътул чел таре ші педестріте de dърабанці, de аў dос zече міі de пунці de бапі, ші с'аў дпкіпат кў тоатъ цеара ла Султапў Мuратў, Дмпъратул Търческў. Іаръ Дмпъръція de бъкуріе таре кў dрагосте аў прімит бапіі, ші аў dърuit тоці Теотулуі Логофътулуі, карele і-аў adос дп цеаръ, ші аў zidит пре ачеі бапі бісерікъ дп сат дп Бълъпещі ла ціпутул Сучевеі, unde сть ші пъпъ астъзі.“

Dimitrie Кантемір[9]) скріе: „Кънd аў ръmас Соliman II дп вечіпі, съ'ші odихпеаскъ оастea dупъ лuареа четъціі (Бudeі), дп вр'о кътева zіле, аў вепіт ла ел Теотул Логофътул, ка ип сол ал Прінцулуі Bogdan din Молdова, дп Табъра Търчеаскъ. Dовъпdind Теотул audienцie, ші'аў плініт deрегъторіа, adекъ аў спос кў пътеле Прінцулуі ші ал лъкуіторілор din Молdова Султапулуі, къ amъndoъ Молdовеле (ші чеа de сос, ші чеа de ціос) се дпкіпъ дмпъръціеі, пътаі съ пў лі се дmpedече крedinца, ші леціле. N'аў пътut фі маі плъкutъ веste луі Соliman, de къt ачеаста — — — Dрепт ачеea аў прімит бъкuрос kondiцiile ші дптърindуле кў іскълітura, аў datў diпломатул чел despre еле солулуі, ка съ'л dукъ Domnулуі съў дп Сучеава. Dупъ ачеea тот дптрў ачеста an, кънd се дптърпа Соliman кў оасте кътръ касъ, л'аў дптімпінат дпсuші Bogdan пў departe de Софіа четатea Сербіеі, вр'о къціва боіері aвънd кў сine, ші аў dърuit Султапулуі 4000 de галбепі, 40 de кай молdовепещі, ші 24 de шоімі кў фъгъduинцъ къ атътea dарuрі дп фіеще каре an de ачі дпаінте ва тріміте ла Царіград, пентрў ка съ'ші арате сupпpереа. Атупчі Дмпъратul аў кіемат дпаінтea са пре Bogdan Bodъ, ші тоате фъгъduинцеле, къте фъкuсе маі дпаінте солулуі, ле аў дпоіт, ші чінstind пре Bogdan Bodъ кў о кuкъ грътъdітъ кў петре скumпе, ші кў ип кал дmпъръtеще дпшелат ші дпфръпатў, аў порупчіт de аў терс патрў din стръжарії съі ла кuртепіреа луі Bogdan Bodъ, каре потпъ пъпъ астъзі се фаче Прінцілор Молdовепі, de къte орі терг ачещіа ла струлучіта Поарта Търчеаскъ.“ Аша скріе Dimitrie Кантемір Bodъ, чі ръў грешеще, къ пў ласе съ се фіе дптъмплат supперea Молdовеі ла Търчі supт Baiazet II кът скріе Мірон; къчі supперea ачеea, аў требuіт съ се факъ дп anul ачеста 1511 ші пентрў тоартеа луі Теотul саў Теотuк, карea с'аў дптъмплат дп anul ачеста, ші пентрў арupкареа луі Томіцкі, карea о воіў adуче ла anul dndatъ urmъторіў; іаръ дп anul 1511 дмпъръція прсste Търчі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Баіazет II, пѵ Соліman II фіінл лѵї Селім I ші пенотѵл лѵї Баіazет II, пре кѵт аратъ Фреіер[10]), ші Апопімѵл despre статѵл Тѵркіеї[11]). Ба че о маї тѵлтѵ, нічі аѵ тръіт Bogdan III нъпъ ла ѵмпъръціа лѵї Соліman II карєле аѵ ѵрмат тътъпе-съѵ Селім I, ѵп апѵл 1520 пре кѵш скріе іаръшї Фреіер[12]), чі аѵ тѵріт ѵп апѵл 1517, кѵтѵ се ва арѣта аколо: тотѵшї Молдова ел о аѵ ѵпкіпат ѵптъіашї dатъ Тѵрчілор, dѵпъ кѵт търтѵрісескѵ тоцї історічії, карії аѵ скріс despre ачеаста, ціпе predaніa Молдовепілор, аратъ Тѵрчії, пѵmind ші астъзї Молдова пре літва лор Кара-Bogdan; dаръ ші маї кіар с'ар арѣта din фертапѵл че л'аѵ фост dат Ѵмпъратѵл Тѵрческ Молдовепілор, de пѵ л'ар фі арс Полопії ѵп апѵл 1686, кѵт скріе Каптемір[13]), ші се ва арѣта ла апѵл ачела.

Кът аѵ цінѵт, de Молдова п'аѵ плътіт маї тѵлт Тѵрчілор фъръ пѵтаї 4000 de галвенї, 40 de каї молдовепещї, ші 24 de шоїмї пе ап, се ва арѣта ла апѵл 1538. Іаръ despre Теѵтѵл, саѵ Теѵтѵк, Логофътѵл, аша скріе ачела'шї Каптемір[14]): „Ел ера dінтре боіерії чеї маї de фрѵпте din Молдова, dінтрѵ а кърѵіа съмъцъ съпт ѵпкъ ѵп Молдова ка ла чінчі сѵте de касе, тъкар къ чеї маї тѵлцї dінтре dъпшії атъта с'аѵ deпъртат de ла віца ші стрълѵчіреа лор чea вътрѣпъ, кът акѵта маї тѵлт се асеатъпъ плѵгарілор, de кът боіерілор. Теѵтѵк аѵ цінѵт Гречеще, Лътіпеще, Лешеще ші алте літвї de прін преціѵр, аѵ фост таре статістік ші de о таре ѵпцелепчіѵне. Кънd с'аѵ тріміс сол ла Поарта Тѵрчеаскъ, ші аѵ dобъndіт аѵdіепцъ de ла Везірікл чел таре, аѵ порѵнчіт de і-аѵ трас пъпѵчіі саѵ кълцѵпії ѵп сала Везіріклѵї, іаръ Везірікл л'аѵ ѵптребат: аѵ пѵ се теме, къ і-ар фѵра кълцѵпії? Ръспѵпсе Теѵтѵк: de ѵпії ка ачеіа, карії тоате ле пофтеск, требѵе отѵл съ се пъzеаскъ. Zic'аѵ іаръшї Везірікл: къ пѵ аре de асе теме, пептрѵ къ Тѵрчії съпт акѵта пріетепї, пѵ dѵштапї. Ръспѵпс'аѵ іаръшї Теѵтѵк, zікънd: врере'ашѵ ка Тѵрчії аша de ѵпї пріетепї съ фіе пептрѵ капете, кѵт съпт пептрѵ пічіоаре! Теѵтѵк аѵ фъкѵт о кѵрте ѵп Царіград, карea пъпъ ѵп zіоа de акѵт се пѵтеще Bogdan-Сераіѵ, саѵ кѵртеа Молдовепеаскъ, ѵп карea есте Бісеріка Съптѵлѵї Ніколае."

[1]) Filstich in Annalibus p. 12. [2]) Engel in antiq Hist. Valachiae Part. 1. p. 197. [3]) Eder in Obss. 186. [4]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 38. [5]) Sarnicius in Analibus Polon. Lib. 7. cap. 9. [6]) Engel in antiq. Hist. Mol. p. 162. [7]) Pray Dissert. in Annales Veteres p. 150. [8]) Miron cap. 33. [9]) Princeps Dimetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 3. cap. 4. Nro. 17. [10]) Freyerus p. 784. [11]) Author de Statu Turciae p. 31. seqq. [12]) Freyerus l. c. [13]) Idem Cantemir l. c. in notis ad vocem Kronen [14]) Idem Cantemir l. c. in notis ad vocem Teutuk.

Апѵл 1512. Dѵпъ бътаіа каре аѵ фост ѵп апѵл трекѵт ѵптре Владіслав VI ші Мірчеа III Domnії Мѵптепещї, аша скріе Філіщіх[1]): „Dѵпъ ачееа Първѵлещії с'аѵ пържт de nizmaшії лор лѵї Вълdѵцѵ, ка кѵт ар кѵцета ръѵ асѵпра лѵї, кърора крezъndѵ-ле Вълdѵцѵ Bodъ, черка прілецій de аї пѵтеа въпа ші nedepcі ка пре піще вънzъторі аї цереї; чі п'аѵ лъсат Dѵmnezeѵ, пептрѵ къ Първѵлещії аѵ сімціт прітежdіа, ші аѵ фѵціт преcте Dѵпъре. Аколо аѵ алес фѵціції ачещіа алт Domnѵ църеї, адекъ пре Бассараѵ Bodъ, ші адѵпъndѵ'шї вр'о кътъва оасте, аѵ кіетат ѵптрѵ аціѵторіѵ ші пре Махомет Беіѵк, карele се пѵтіа Міхаї-Оглѵ. Ачещіа аѵ веніт (ѵп Февръріе din апѵл 1513, кѵт се ва вedea

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аколо), кѫ тоате оцїле сале дн Бѣкѫрещї, шї аѫ дпчепѫт маре бътаіе кѫ Влъдѫцѫ Водъ, іар вній dintre боіерїї аѫ дпшелат пре Влъдѫцѫ Водъ, шї і-аѫ тъіат капѫл.“ Бассераб Водъ ачеста с'аѫ кетат Неагое, кѫт се ва арѣта ла апїї вїіторї.

Селімѫ I мъкар къ ера фечіорѫл чел маї тънър ал лѫї Баіазет II, тотѫшї аѫ donъndit тропѫл дмпърътеск дн апѫл ачеста 1512, пре кѫт скрїѫ Самѣкк[2]), Істванфі[3]), Тѫберон[4]), шї Фреіер[5]), dѫнъ карїї скріе преа вестітѫл Енгел[6]) zікънd: „Тотѫшї і с'аѫ ловіт лѫї Селімѫ de дн апѫл 1512 с'аѫ сѫіт дн тропѫл дмпърътеск, шї акѫта аѫ фъкѫт Bogdan (III) контракте de сѫнѫпере кѫ дънсѫл, пѫтаї ка съ аїѣъ odixнъ de кътръ Тѫрчї, шї прin тіжлочіреа лѫї шї de кътръ Тътарї. Маї 'naiпte дпкъ дн апѫл 1511 (пѫ дн апѫл 1512) арѫпкасе шї вінътѫісе Томіцкі солѫл Лешеск дпаінтеа Консіліарілор Бпгѫрещї пре Bogdan, кѫ с'аѫ лъсат de Бпгѫрі шї de Полонї, шї къ цїпе кѫ Тѫрчїї, чі лѫї Тошіцкі с'аѫ ръспѫпс de Бпгѫрі, къ шї дн Молдова шї дн Валахіа с'аѫ тріміс солї ка съ іспітеаскѫ кѫпетеле amъndѫpor Воеводzілор, шї ла време de лїпсъ съ'ї дпкredinцеze despre aцiѫторіѫ асѫпра Тѫрчілор, dаръ еї дпкъ съ дпкredinцeze пре Бпгѫрі despre aцiѫторіѫл лор, дн кът ле ва фі кѫ пѫтінцъ. Іаръ Солѫлѫї Бпгѫрескѫ челѫї дн Молдова трімісѫ de осебї і с'аѫ порѫпчіт, ка лѫї Bogdan съ'ї арѫпче рѫшіпоаса шї пъгѫбоаса пестаторпічіа лѫї, шї съї арате къ аша лѫкръnd, кѫ тотѫл ва къdea сѫпт цiѫгѫл Тѫрчілор.“ Томіцкі пре кѫт се кѫлеце din хрісовѫл Краіѫлѫї Владіслав II, чел de ла Праі, despre карele ам кѫвънтат ла апѫл трекѫт, дн апѫл чел трекѫт 1511, аѫ фост сол ла Бпгѫрї: dрепт ачеea дн апѫл ачела с'аѫ дпкіпат шї Bogdan III кѫ цеара Молдовеї Тѫрчілор.

De апѫл ачеста се цїпе, шї че скріе Еманѫіл Малаксѫ[7]), despre Пахоміе adова оаръ Патріархѫл Царіградѫлѫї zікънd: „Кѫ пѫцїпе зіле dѫнъ че аѫ стътѫт Сѫлтан Селім, лѫънd клірічї шї тірепї кѫ сіпе Патріархѫл Пахоміе аѫ мерс дн Валахіа мі дн Молдова. Аколо л'аѫ пріміт кѫ тоатъ евлавіа шї Прінцїї локѫлѫї ачелѫіа, шї боіерїї, шї тот порodѫл *Ἔλαβον αὐτὸν οἱ ἀυθένται τῆ τόπῳ ἐκεῖνῳ καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ὅλος ὁ λαὸς μετὰ πάσης εὐλαβίας*, шї фоарте л'аѫ dърѫітѫ. Апої бїпе кѫвънтънdѫ пре тоцї аѫ врѫт съ се дптоарпе дн Царіград, шї вепінd дн Селівріа, оаре-каре Монах пріетепѫл лѫї апѫме Теodѫлѫ і-аѫ dат вепін, сіліт фіінd ла ачеea de вній клірічї, каре бънdѫл аѫ вързат ка повоіѫл съпце пре гѫръ шї пре dіп ціос, шї апропііndѫсе de тоарте л'аѫ пѫс дн кърѫцъ, шї dѫкънdѫл дн бісеріка чea маре, кът аѫ сосіт аколо, шї-аѫ dат сѫфлетѫл, мі дптр'ѫпса с'аѫ шї астѫпкат.“ Ашішdереа скріе шї Філіп Кіпріе[8]), dіп каре поцї дпвъца, кѫт требѫе тѫпсе оіле челе кѫбънтътоаре.

Маї фръцеще аѫ лѫкрат Іоann Dрагфі de Белтеѫк, карele с'аѫ пръсіт dіп съмънца лѫї Сас Водъ dіп Молдова, кѫ патрѫ Ромънї, пре карїї і-аѫ петешітѫ дн апѫл de акѫт, пре кѫт аратъ хрісовѫл лѫї чел de ла Корnidec[9]), карele сѫпъ аша:

„Ноі Іоann Драгфі de Белтеѫк Маціструл Кѫлчерілор кръіещї, шї Комітѫл Комітатѫрілор Солпокѫлѫї de міжлокѫ шї ал Краспеї, фачет дпцiiпцare прin ачестea, къ ноі вѫzind, шї четind прівілеціѫріле істецілор (agilium) бърбацї Cimon, Ніколае, Іоann, шї Тарцea

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Радѹл пѧтиць, прін каре предечесорій пострій стрѣтошілор лор ле-аў фост de фолос, ші сокотінd ші слѹжбеле, каре ле-аў фъкѹт еї кѹ тоатъ стъторнічіа кредінцеї, маї ѧndeлѹнгъ време, доѹъ сесій іобъцещ din сатѹл пострѹ Сакалошфалъў din комітатѹл Сатмаріхлѹї кѹ тоате фолосѹріле, ші пертепенцїїле лор, адекъ кѹ пъмънтѹріле арътоаре, лѹкрате, ші нелѹкрате, кѹ рътѹріле, пъшѹніле, кътнїї, пъдѹріле, фънацеле, dѹмбръвіле, апеле, рѹѹріле, віїле, ші пескѹітѹріле, іаръ ѧn котѹн, кѹ ѧntрецімїле тътѹрор фолосѹрілор, ші пертінепцїілор лор, мъкар кѹт се кіамъ, каре се цine ші требѹе съ се цінъ de ачеле доѹъ сесій, ам гѹndit съ ле dѹмѣ, dърѹімѣ, ші лъсъмѣ din фечіорі ѧn фечіорі, ші ѧn рътъшіцеле мощенілор лор, съ ле цінъ, мощенеаскъ, ші аїбъ. Скѹтind ші сѹпѹртѹnd ноі пре пѧтиції Cimon, Nіколае, Іоann, ші Тарцеа Радѹл, ші пре тоцї мощенїї, ші рътъшіцеле лор, de тоате dърїле, ші арѹпкътѹріле, ші челе de рѹnd, ші челе фъръ de рѹnd ші de алте dърї, стоарчерї, ші плъцї, ші але ноастре, ші але Краіхлѹї, ші de тоате слѹжбеле, тъмпъріле ші сілінцеле ноастре, ші але цінзечілор, ші дерегътърілор пострій. Ба ѧї скѹтімѣ ші сѹпѹртъм, ші ѧn пѧмітеле доѹъ сесій ѧї петешім прін пѧтереа ші мъртѹріа кърцілор ачестора каре ле-ам ѧntъріт кѹ проприа ноастръ печете. Dат ѧn Ердеѹd ціоі ѧnаінте de сербътоареа Мъртѹрісіторіхлѹї Галл din анѹл D. 1512.“

[1]) Filstich in Annalibus p. 12. [2]) Sambucus in Append ad Bonfinium f. 336. [3]) Istvanfi f. 41. [4]) Tubero p. 322. [5]) Freyerus p. 784. [6]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 162. seq. [7]) Emanuel Malaxus in Historia Ecclesiastica apud Crusium in Turco-Graecia Lib. 2. p. 152. [8]) Philippus Cyprius in Chronico Ecclesiae Graecae p. 388. [9]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 7. p. 561.

Анѹл 1513. Dѹпъ че аў мъріт Вліdѹцѹ Воdъ, Владіслав VII Domnѹл Валахіеї, кѹт с'аў zic ла анѹл маї de кърѹnd трекѹт, стътѹт'аў Domn Мънтенеск Neагое Бассараб, деспре карелe аша скріе Філіщіх[1]):

„Бассараб Воdъ аў венїт ѧn скаѹнѹл Валахіеї ѧn 8 zіле але лѹї Февръріе din анѹл de ла Adam 7021 (пѹ 6992) іаръ de ла Хс. 1513. Dѹпъ ачееа с'аў кѣіт Бассараб Воdъ пентрѹ тоартеа лѹї Вліdѹцѹ Воdъ, дрепт ачееа аў кіемат Патріархії, Архіепіскопії, Епіскопії, Архімandріції, Парохії, Преоції, Кълѹгърії ші Діакопії ѧn Търговещі, ка прін гътіреа съптѹлѹї мір, ші прін обічнѹітеле рѹгъчінї ші слѹжбе, съ ѧmблъnzеаскъ мъніа лѹї Dѹmnezeѹ, чеа пентрѹ вчідереа лѹї Вліdѹцѹ Воdъ порнітъ, ші ачаста о аў пліnіт ѧn бісерікa Мітрополіеї чеа de dъпсѹл zідітъ.— — Dѹпъ ачеаста аў фъкѹт Бассараб Воdъ мѹлтъ мілостеніе кѹ мѹлцї сърачі, ші аў zідіт мѹлте бісерічі, ші мънъстірі ѧn Валахіа ші ѧnтрѹ алте церї, прекѹт ші алте лѹкрърі бѹне аў фъкѹт пре лѹме, а´кърора потенірѣ се кѹпrinde ѧntr'о карте че с'аў скріс деспре віеацa лѹї, ші с'аў пѹс ѧn маї сѹс пѹміта бісерікa Мітрополіеї. Dѹпъ ачееа аў zідіт мънъстіреа чеа фъръ de мъсъръ фрѹмоасъ din Арцішѹ, кареа ші din лънтрѹ ші din афаръ кѹ фоарте маре меществ есте фъкѹтъ. Domnіt'аў кѹ паче пънъ ла тоартеа са, ші с'аў ѧngропат ѧn мънъстіреа са din Арцішѹ. Domnіa лѹї се ѧntinde ла 8 анї ші 8 лѹнї.“

Апонімѹл Ромънеск[2]) ѧnкъ скріе: „Nearoe Воdъ Бессераб 1513. Ачеста се пѧте-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ще фіінд ал луї Бассараб, ші есте цінере луї Кнезъ Lazar Деспотулуї сърбескъ (пе болгъреск). Аў стътът Domn бън, ші мілостів, ші цеара ын зілеле луї аў фост ын паче, ші фъръ де ръсвоіў. Ла леат 1518 аў zidit о мънъстіре ла Арџішъ чea маї фрътоасъ de кът тоате мънъстіріле din цеара Ромъпеаскъ, ші ла леат 1521 мърind с'аў ынгропат ын мънъстіреа луї ла Арџішъ. Ел аў фъкът ші Мітрополіа din Търговецї, ші кънпінzънdул тоартеа, п'аў апукат а о съвърші, іаръ дънъ тоартеа луї аў лъсат Domnъ пре фіінл съў Teodocie, карele фіінd тънър аў лъсат ківірнісіторіў Domnieї пе Preda фрателе съў. Neагое Bodъ аў domnit 8 анї." Пентрu че пе ші 8 анї, кът zіче Філџіх?

Преа вестітул Енгел грешеще кънdъ скріе[3]); къ Neагое Bodъ аў domnit de ла анул 1512 пънъ ла анул 1521, dар апоі[4]) маї біне скріе zікънd: „Історіа Сербіеї zіче, къ Neагое Бассараб Bodъ с'аў късъторіт ку Міліца фата луї Lazar Георгіевічї din Сербіа, ші къ іаръшї аў пус Мітрополіт Валахіеї пре Максім Мітрополітул чел маї de demult, пънъ ла о време."

Кът къ Neагое Бассараб Bodъ аў фъкът сaў аў ынфрътсецат Мънъстірї ші афаръ de Валахіа, мъртурісеще ші Ioann Komnenul[5]); пентрu къ скріind деспре Мънъстіреа съптулуї Атанасіе din мунтеле Ато, аша ворбеще: „Есте ші алтъ ікоанъ a съптулуї Атанасіе Атонітулуї ку арџінт ынnodобіт de преа мъріт.л Автентул Унгро-Влахіеї Neагул Bodъ, de a кърuія латуре есте зугрувіт ел, ку мuіереа сa пентрu адучереа аминте." Unde біне ынсеамнъ преа вестітул Енгел[6]), къ Ioann Komnenul пе Прінцїї сaў Domnїї Ромъпещї ын котул лї пунеще 'Αυθένται, іаръ пре боіерї "Αρχοντες, дaръ еў adaor, къ ачеаста пе нумаї Ioann Komnenul о фаче, чі тоцї скрііторії гречещї.

Маї пре уртъ четіторівле бине! ынсеамнъ, къ лъsnd сіреоа Domnілор Мунтенещї de ла Бассараб Bodъ чел dintъіў пънъ ла Владуцў Bodъ сaў Владіслав VI, карele аў фост dintre Първулещї, тоцї аў фост din сътъпца луї Бассараб: аша дaръ Neагое Бассараб Bodъ ынкъ аў требуіт съ фіе din сътъпца Domneаскъ, дар гъчеще dintre a Дъпещілор, аў dintre a Друкулещілор спіцъ аў фост.

[1]) Filstich in Annalibus p. 13 seq. [2]) Anonymus Valachicus cap. 44. [3]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 198. [4]) Idem Engel l. c. p. 199. [5]) Ioannes Comnenus apud Montfauconium in Palaeographia Graeca p. 453. [6]) Idem Engel l. c. p. 198.

Анул 1514. Ачеста есте анул чел маї неферічіт пентрu Ромъпіі, карії сънт сънт съптъ корона Унгаріеї, пентрu къ, ын анул ачеста аў къzут сънт цівгул, сънт карele ші астъzі цетъ мішеії. Прічіна непорочіреї аў фост, пре кът скріе Калвісіе[1]) „Ын анул 1514 солул Папеї Леон X аў вестіт ын Унгаріа indulgenції сaў іертаре de пъкате ачелора, карії се вор оці ымпротіва Търчілор. Пріп вестіреа ачеаста мулці с'аў адунат ла олалтъ, карії неавънd челе de лінсъ спре храна віеції, ш'аў алес ші повъцуіторіў пре Георгіе Секуіул сaў Секелі, ші аў жефуіт тоатъ Унгаріа, ымпротівindуce тuтурор. Ын патрu луні аў оморжт ла шепте-zечі de мії de оамені, ынтре карії аў періт патрu суте din нобілї. Ioann Zapolia Воеводул Ардеалулуї пре ачещіа маї пре тоцї і-аў пріnсъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші і-аŭ флътъпzіт треї zіле, апоі і-аŭ слобозіт асъпра повъцъіторіълъї лор съ'лŭ сфъртіче къ dinціі, ші dъпъ че л'аŭ сфъртікатŭ, і-аŭ тъіат капъл.“

Аппалій бісерічеї din Брашовŭ zік: „Ап апъл 1514, ръстіріца кърцілор din Ънгаріа че с'аŭ фост стърпіт прін новъцъіреа лъї Георгіе Доша Съкъіълъї, с'аŭ стъпс прін Ioann Zаполіа Воеводъл Ардеалълъї. Георгіе Доша с'аŭ прінс лъпгъ Тімішоаръ, ші dъпъ че с'аŭ дпкъпъпат къ коропъ de фер арсъ, с'аŭ сфъртікат къ dinціі de аї съї.“

Маї грозпік скріŭ despre трацedia ачеаста Паъл Іовіе [3]), Тъберон [4]), Сіглер [5]), Самъък [6]), Істванфі [7]) ші Хап [8]), пре каре лї поцї четі. Іаръ Commep [9]) скріе despre пedeапса Кърцілор ачестора прекът ъртеазъ: Quidquid inhumana potuit furor asper ab arte, Protulit in sontes carnificina viros, adекъ: орі къте аŭ пътът тълціа чеа аспръ дтпрътъта de лък тещешъгъл чел тіръпеск, тоате ле аŭ плініт дп кіпъіреа бърбацілор челор віповацї.

Хапер [10]) скріе, къ сънт повъцъіреа лъї Георгіе Доша Съкъіъл с'аŭ фост adъпат ка ла 40,000 de процї din тоате пеатъріле, карїї тоцї ш'аŭ фост фъкът кръчї рошії пе вештітпітеле сале, ка чеї че ар фі терс асъпра Търчілор, de пъ ле ар фі ліпсіт храпа, ші къ de ла кръчіле ачелеа с'аŭ пътіт Кърцї, каре пъте Nemції dъпъ ачееа л'аŭ лъат дптр' алтъ парте ші дпсетпаре.

Чі орї кът аŭ фост крzітеа ачеаста, Ротъпії ші Ънгърії чеї процї de сънт Съптъ Коропа Ънгаріеї о пот плъпце пъръреа; пептрь къ ачещіа маї 'пaiпте ера оатепї слобозї, adекъ се пътеа тъта de пе ъп лок пе алтъл, кънd вреа, dакъ плътеа Domпілор, пе але кърора локърї шedea, че лі се къвепіа, ші'шї плътеа datopiile; dаръ дп тоатпа din апъл ачеста 1514 (кънd с'аŭ пріміт ші Тріпартітъл саŭ fъndamептъл леџілор ънгърещї ші арделепещї, чел din Стефап Верbъцї алкътъіт, din кареле [11]) скріŭ ачестеа), с'аŭ фъкът іобацї deплін, adекъ аша с'аŭ легат локърілор пе каре шedea, кът dintр'дпселе пь с'аŭ пътътŭ dъпъ ачееа тішка, саŭ de с'аŭ тішкатŭ пещіпе, с'аŭ dъсŭ дпапої къ сіла. Тотъші слъжба каре ера datopiŭ съ о факъ Domпілор пътъптещї, dintрь дпчепът п'аŭ фост фъръ de шъсърь греа, къчї ера datopiŭ съ лъкре пътаї о zі дп съптътъпъ, съ dea дп тоатъ лъпа фіеще-кареле къте о гъіпъ, пе апŭ dовъ гъще, ъпа ла Ръсалії, алта ла zioa Съптълъї Мартіп, апоі јаръші пе апŭ zече racde dimпрежпъ ъп поркŭ грасŭ, пре сата Domпілор съї челор пътъптещї, прекът аратъ Декретъл VII ал Краіълъї Vladiслав II [12]). Іаръ dъпъ че с'аŭ тілостівіт а тот пътерпікът Dъmпezeŭ, а черта тъпdріа Съптеї бісерічеї Romeї прін тъdълъріле еї, adекъ прін протестанцї (че с'ар zіче тъпътъпіторї) саŭ Лътерапї ші Калвіпї, карії сіпгърї аŭ deскіс тіптеа апъсепілор, (ачеаста zікŭ пь къ doаръ, къ дпсъ'тї т'ашŭ абате de ла ачелеа, каре ле аŭ deскопсріт Dъmпezeŭ, ле аŭ дпвъцат Domпъл пострь Ісъс Хрістос, ле аŭ проповедъіт СС. лъї Апостолї ші Ъчепічї, ші Съптъ Бісеріка лъї ші ле dъ съ ле кred, къчї ачестеа тоате ле търтърісеск, ші къ ацівторіъл лъї Dъmпezeŭ съпт гата але апъра, ші къ пъпереа віецеї теле; чі пептрь къ ццій пъравърілe попещї, ка ъпъл кареле ат фост дптре dъпшіі, ші дп чіпъл

лор чел маї de цioc лn сфinцire, dap ал doiлea лn derегъторie, ка вn капонік лn zeче anї, de ла anвл 1774 кындъ плinисem aї върстеї меле 19 anї, пънъ ла anвл 1784), neатвл пострв чел Ротъпеск лntрег, adекъ пв пвтаї прощії, чі ші побілії din Apdeал, ші пърціле цереї Бnгврещї, пентрв къ п'am прішіт рътъчіріле протестанцілор, преквм пв прінисem обічеівріле бісерічеї Ротеї маї 'naінte, ла атъта аъ ацівnс, кът пвтаї сферіцї с'аъ цінвт лn Apdeал, ші пърціле цереї вnгврещї, преквм аратъ Апробателе Apdeалвлві[13]); ба прощії ла атъта ацівnсесе пре вретеа меа, de се вindea ка doвітоачеле фъръ de лок, пв кв локвл пе карeле локвіа лntревнъ; афаръ de слъжвеле каре ле фъчеа Domнілор пътъптещї, лnчепънd de лвнї пънъ съмбътъ сеара лn тоатъ съптъмъна преете тот anвл, Dвminika фiind къ алта пв се пвтеа лвкра, Domнії чеї пътъптещї, пре іобацій съї лї трімітеа кв кърцї пре ла алцї Domнї. Преоцій Ротъпещї треввіа съ dea daжde Domнілор пре anъ, ші съ ле креаскъ ші хрънеаскъ къпї: пре фечіорії лор лї ръпіа de ла лnвъцътврї ші фъкъndв'ї квртепї лї сіліа съ'шї пвте леџеа ші кredinца, ші алтеле маї мвлте фъчеа Domнії чеї пътъптещї кв біецій, Ротъпї, маї въртос Domнії ачеіа, карії се лепъdace de неатвл, леџеа ші кredinца Ротъпілор, din карії ера пръсцї, пвтаї ка съ'шї поатъ тъгъдві неатвл, ші съ се арате а фі de неатвл Бnгвреск. Мвлцї Domнї de ачецціа ц'аъ пвтеа пвтъра ачі, чі лї лас пентрв цепсвра, прin карea ва терце хроніка ачеаста маї 'naінte de a се тіпърі, de се ва тіпърі свnт Съптъ Корона Бnгаріеї, преквм тї'ар фі воіа. Ціе четіторівле ввпе! фіецї dествлъ, къ ц'ат арътат ла anії трекщї, ші лцї воіъ маї аръта ші ла чеї вііторї anі, карії Domнї съпт de віцъ ші породіцъ diaошї Ротъпї, мъкар къ т'аъ стръвтат леџеа, ші прin ачееа ші неатвл.

Тіръпіа ачеаста сокотіndво Авгвста каса Австріеї, ші фііndв'ї мілъ de біецій Ротъпї, двпъ че аъ лват Apdeалвл de ла Тврчї, ла сфършітвл веаквлві ал шепте-спре-zeчелеа, аъ adвс вnіреа лntре Ротъпії din Apdeал, пвтаї ка съ поатъ ацівта побілілор ті преоцілор челор Ротъпещї, карea вnіре п'аъ стат нічі стъ din алта, фъръ пвтаї съ пв клеветім пре чеї че се цін de бісеріка Ротеї, пентрв обічеівріле лор, іаръ поі Ротъпії съ цінет обічеівріле бісерічеї ръсъріте лвї, ші лътінії лnкъ съ пв пе клеветеаскъ пре поі, къчі челе патрв пвнтврї, каре съпт лntре вніцї, ші невніцї (кв іертаре съ фіе zic de mine), некът съ ле цніе Ротъпії чеї прощї, ші не 'nвъцащї, даръ dintре квртврарії Ротъпещї лnкъ мвлцї пв ле лnцелег, чі пвтаї плеве ворбеск, нелnцелегънd вnвл пре алтвл. Бnіреа ачеаста, квт се ва аръта ла локвл съъ, маї пре врмъ пвтаї попілор аъ фолосіт, къ ачецціа аъ добъndit пвцінъ сквтінцъ к'ат аневоіе, даръ побілії аъ ръмас, ші ръмън кв бвзеле дрътвоіате пънъ астъзї, къчі лътінілор дествл ле есте, къ лnшелънd пре Ротъпї лn партеа лор, аъ пвтвт лnвінце кв пвтървл пре Калвінї, карії лn сіне ера чеї маї тарї лn тімпвл ачела. Ротъпії чеї прощї аъ цетвт свnт тіръпіе пънъ ла anвл 1785, кънd с'аъ мілостівіт Авгвствл Лmпъратвл Іосіф II, а стріка іобъціа, преквм се ва аръта ла anвл ачела. Барет de ар фі тръіт Лmпъратвл Іосіф, пънъ кънd ар фі взврат ші цівгвл біецілор прощї, карії пв мвлт с'аъ взврат прin стрікареа іобъцієї.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre Moldova aşa scrie Miron Logofătul [14]): „În anul 7022 aŭ întrat făr de veste în ţeară ku oaste Ungurească un Trifăilă, ce se făcea fecior de Domnă, ci oblicind Bogdan Bodă, ku cine aŭ păzut pre vreme de iarnă, kând toate oştile aŭ princ a fi în odihnă pre la kasele sale, şi aŭ eşită la podă la Vaslueiŭ, şi aколо dându'i răsboiŭ, aŭ princ pre Trifăilă viŭ, în 27 Fevruarie, pre karele dukându-l la Bogdan Bodă, i-aŭ tăiat kapul.“

[1]) Sethus Calvisius in opere Chronol. [2]) Annales Templi Coronensis ad h. a. [3]) Paulus Iovius in Hist. sui temporis Lib. 13. p. 222. seq. [4]) Tubero p. 288. seq. [5]) Sigler f. 65. [6]) Sambucus in Apend. ad Bonfin. f. 736. seq. [7]) Istvanvi f. 47. [8]) Han p. 223. seqq. [9]) Sommer Reges Ung. 33. [10]) Haner Rég. Hung. Period. 16. §. 404. [11]) Tripartitum Part. 3. Tit. 25. §. 2. [12]) Decretum VII Vladislai II. Artic. 16. seq. [13]) Approbatae Constit. P. 1. Tit. 8. [14]) Constans Miron in Ms. Chron. Valach. c. 39

Anul 1515. Anul aceasta aŭ fost mult ferichit în partea lui Vladislav II Craiul Ungariei, pentru kă într'însul s'aŭ făkut logodna între princhii chei krăiesci, adekă în anul aceasta 1515, în 22 Iulie, s'aŭ făkut kontraktul cel de kăsătorie în Vienna Austriei prin mijlocirea Împăratului Maksimilian I, în karele s'aŭ ashezat, ka Ludovik II, fiiul lui Vladislav II, să se kăsătoreaskă ku Maria fata lui Filipă Craiul Spaniei, şi fiiului împăratului Maksimilian I, iară Anna sora lui Ludovik II, să se mărite după Ferdinand I, fratele Mariei, prekum arată Kuspinian [1]) şi Sambukă [2]).

Lui Ioann Zapolia Voevodului Ardealului, kare văzu Krăimea Ungurească, nu i-aŭ kăzută la inimă logodna aceasta: drept aceea ş'aŭ făkut koada kolakă, şi în lok de a merge la logodnă, ka la un kiemat, s'aŭ duc asupra Turchilor ku 10,000 de Ardeleni, dară s'aŭ întors de Belibeg, şi mulţi oşteni aŭ perdut, prekum mărturisesk Istvanfi [3]) şi Tuberon [4]).

[1]) Cuspinianus f. 296. seq. [2]) Sambucus in Append. apud Bonfinium f. 738 seq. [3]) Istvanfi f. 53. seqq. [4]) Tubero p. 295. seqq.

Anul 1516. În luna lui Martie din anul aceasta 1516, aŭ murită Vladislav II Craiul Ungariei în vărstă de 60 de ani şi doză zile, după ce aŭ domnit preste Unguri 25 de ani, 5 luni şi 13 zile [1]), murit'aŭ în Buda, şi s'aŭ îngropat în Alba Krăieaskă [2]), kăruia i-aŭ urmat în krăime fiiul lui, Ludovik II, în vărstă de zeche ani [3]).

Tot la acest anŭ despre Valahia aşa scrie prea vestitul Engel [4]): „Neagul Bassarab prin aceeaşi aŭ kăzut pace despre Turchi, kă le aŭ făgăduit pe anŭ 3000 de bani roşii, adekă 900 de talerі, şi şese sute de princhi, şi kăt scrie Ceperarul Bauer aŭ făkut aceasta în anul 1516.“

Alta despre Valahia şi Moldova n'am aflat scris la anul aceasta mi cel trekut.

[1]) Nicolaus Olahus in Chronico f. 39. Haner Reg. Hung. Period. 16. §. 410. Pistorius f. 773. Istvanfi f. 55. Timon f. 104. [2]) Baksai. f. 931. Sambucus in Append. ad Bonfinium f. 737. [3]) Istvanfi et Timon ll. cc. Sigler f. 66. [4]) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 198.

Anul 1517. Despre moartea lui Bogdan III Domnului Moldovei aşa scrie Miron Logofătul [1]): „În anul 7025 Aprilie 18, plininduse aĭ Domnieĭ lui Bogdan Bodă ani 12,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

луй 9, датэш'аў даторіа отепеаскъ, тэрind ын орашў ын Хэші, ші de аколо і-аў дэсў оаселе кэ маре чінсте ын Мънъстіреа Пэтнеї, лъпгъ татъ-съў Стефан Водъ пэпъндэл, пэ кэ пэцінъ іаўдъ пентрэ дэкрэріле вітеџещі че аў фъкэт, къ пэ ын беції, нічі ын оспеце, чі ка эн эзн стръжаріў ын тоате пърціле аў прівігіат, ші ка съ пэ се щірбеаскъ цеара, каре ый ретъсесе de ла татъ-съў, тэлте лэкрэрі аў фъкэт. Іаръ че с'аў лэкрат ын лъэнтрэ ын цеаръ despre партеа діздекъцілор, ші а dірептъцій, пэ афлътў. Кэноащесе, къ 'эnde пэ сънт дндрептърі ші лецї скріse din воіа Domnілор, тэлте стрътбътъцї се факў.“ Апоі тот ачелашї Міроп скріе: „Дэнъ моартеа лэї Богдан Водъ стътэт'аў Domnў цереї фііэл съў Стефан (VI) Водъ, ынтъріт ла Domnіе дэнъ обічеіэл Domnілор цереї de Теоктіст пре ачел тімп Мітрополітэл цереї ын орашэл Сэчеавеї.“

Іаръ преа вестітэл Енгел[3]) скріе аша: „Стефан (VI) фечіорэл лэї Богдан (Ш) аў domnіт дэнъ ынсетнареа din Іашї 9 анї ші 9 лунї, de ла анэл 1517 — 1527, сэнт ел с'аў ынтъріт сэнэнереа Молдовеї ла Тэрчї, кънї дэнъ кэт скріе Кантемір, пофтіндэ'ї Сэлтанэл порок ла Domnіе, і-аў тріміс эн тэрбан, эн къфтан, эн кал ынцелат ші ынфрънат ынпърътещще, доэъ козї de кал, ші эн сапціак саў стеагў. Іаръ тоате дарэріле ачестеа пэ ынсетна фъръ пэтаї атъта: Тэ ещї сэпэсэл Сэлтанэлэї, прекэт те аї ші арътат а фі прін пріімірea дарэрілор ачестора. Модрэл прін карeле аў сторс Сэлтанэл Селім сэнэнереа de ла Стефан (VI) ын аратъ Краіэл Лэдовік II ынтр'о епістолъ, карea о аў тріміс энкіэлэї съў, лэї Сіџісмэнд I Краіэлэї Полоніеї, ын анэл 1516 зікънд: „Ымпъратэл Тэрчілор прекэт спэн, аў фъкэт съ се вестеаскъ, къ ел ва іерта Молдовепілор ші Мэнтепілор дареа de цівэтътате, ші о парте din алте гревъцї, de вор пъръсі пре Domnії лор, ші се вор da ын партеа Тэрчілор.“ Ачеаста аў фост прічіна, de с'аў сэпэс ші Неагэл Бассараб Водъ Domnэл Мэнтепеск ын анэл трекэт 1516 Тэрчілор. — -- — Стефан (VI) Domnэл Молдовеї дэнъ че с'аў сэіт ын скаунэл цереї, ші с'аў энс прін Мітрополітэл Теоктіст ын анэл 1517. аў тріміс пре Лэка Кірса ші эн Кэmіепік (Копкорпік) ла Краіэл Сіџісмэнд, ка съ ыноіаскъ трактатэріле челе бътрыне, каре с'аў ші ыноіт ынкъ ын анэл 1517. Чі Діпломатэл despre дънселе, че с'аў тіпъріт ла Dorіел, л'аў dат Сіџісмэнд ын 7 Мартіе din анэл 1518.“ Пънъ ачі преа вестітэл Енгел дестэлў de бine, пэтаї кът грешаще скріind: „Пре Лэка Кірса ші эн Кэmіепік (Копкорпік).“ Кънї Діпломатэл, карeле ын воіў адэче ла анэл вііторіў, зіче: „пре Лэка Кірса, карeле се зіче Кэmіеппік“ ші аша п'аў фост доэъ персоане, фъръ пэтаї эна.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 39. [2]) Idem Miron l. c. cap. 40. [3]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 164.

Анэл 1518. Кэвънтат'ат ла анэл маі de кърындў трекэтў despre ыноіреа легътэрілор de паче, карea о аў фъкэт Стефан VI Domnэл Молдовеї кэ Сіџісмэнд I Краіэл Полоніеї, актэ ла анэл ачеста адэк Діпломатэл, карeле с'аў фъкэт despre ачееа, се афлъ ла Dorіел[1]), ші сэнъ аша:

„Ын нэмеле Domnэлэї Amin. Пентрэ потенірea de пэрэреа. Ноі Сіџісмэнд din

міла лві Dомnezeŭ Краіла Полоніеі, тареле Dюкеал Літваніеі ш. ч. дпцііпцът пре тоцї ші пре фіеще кареле, карії вор четі саŭ авзі ачестеа, къ поштіпdŭ de ла воі търіторал Domnал Ioann Стефан Воеводал цереі Молdовеі, пріетенал повъ адевърат ізвітŭ, dупъ че аŭ dовъпdіт скаvнал тътъпе-съŭ ал ръносатвлуї търіторалуї Ioann Gordan Воеводалуї, пріп соліл ші dерегъторіал съŭ повілал Лука Кірса, кареле се зіче Камієпік, ка къ dупсал съ дпоіт ші дптърім легътуріле ші інскріпціїле челе бътръпе, каре ле аŭ фъкът къ татъл съŭ, ръносатвл Gordan Воеводал, поі къноскепd, къ фіеще-кареле дпкъ ші челуї таі пътерпік Domпŭ, тълт дї фолосеще, ка съ се пъръвеаскъ, ші съ аівъ паче ка вечпіі, ші таі алес повъ атъпdуpор пептрă пътереа протівепічілор пеатвлуї крещіпескŭ. каре dіп зі дп зі се лъцеще, ат цівdекат а фі dіреpт, ка ачелеа съ ле дпоіт, ші дптърім, прекът ле ші дпоітŭ, ші дптърітŭ пріп рънdвл кърцілор ачестора: ші поі Сіціствпd Краіал воітŭ съ цінетŭ ші аветŭ легътуръ, ші паче de пъръреа ка пътітвл търіторал Воеводал Стефап, ші Петрă фрателе лві, ші ка цеара Молdовеі, ші фъгъdвітă ка кавъпторал пострă чел крвіескŭ пептрă поі, ші вртъторіі пострі, пептрă Консіліарії чеі вісерічещі ші лътещі, ші пептрă тоцї сфпвшіі церілор поастре, къ пачеа ачеаста пъръреа о вот цінеа певътътатă ка търіторал Воеводал Стефап, ка Петрă фрателе лві, ка прпчії лор, ка прпчії прпчілор лор, ші ка вртъторіі лор, ка боіерії, тоцї сфпвшіі ші цеара лор чеа Молdовепеаскъ; ші ка кръітеа, церіле, Консіліарії, ші тоцї сфпвшіі пострії о вор цінеа; ші Стефап Водъ, ші Петрă фрателе лві требве съ фіе секврі, къ вор domni дп цеара са чеа Молdовепеаскъ акът ші de ачі дпаінте фъръ de вре о дтпедекаре а поастръ, а прпчілор ші вртъторілор пострі ші а сфпвшілор кръітеі, ші церілор поастре.

„Фъгъdвітă престе ачеаста, къ лві Стефап Водъ ші фрате-съŭ Петрă, прпчілор лор, ші цереі лві чеі Молdовепещі дптротіва тътърор петічілор лор ле вот фі de сфат, ші de аціворіă, ші ле вот da сфат ші аціворіă dупъ пътіпца поастръ, ші пре еї дї вот апъра ка артеле, ші оатепіі пострі, ші вртъторіі пострі дї вот апъра. Ші ашіпdереа Стефап Водъ, ка Петрă фрателе съŭ, ші вртъторіі лор повъ, ші вртъторілор пострі дптротіва Тътарілор, ші алтор петічі аі пострі вор аціва, ші пе вор da сфат, ші аціворіпцъ dупъ пътіпца са, дп арте, ші дп оатепі.

„Маі фъгъdвім ка Консіліарії пострі лві Стефап Водъ, фрате-съŭ Петрă, прпчілор лор, ші фечіорілор прпчілор лор, боіерілор, сфпвшілор, ші цереі лор чеі Молdовепещі, къ пріетепілор лор вот фі пріетепі, ші петічілор лор пъръреа петічі. Стефап Водъ ка фрате-съŭ Петрă, ка фечіорії лор, ка прпчії фечіорілор лор, ші ка сфпвшії лор din Молdова дпкъ вор фі, ші требве съ фіе претепілор пострі претепі, ші петічілор пострі пъръреа петічі. Іаръші къ пре пічі ап dвшпап ал лві Стефап Водъ, ші ал фрателуї съŭ Петрă, кареле с'ар пъті пре сіпе Domпŭ цереі Молdовеі, ші ар вепі ла поі саŭ ла сфпвшії кръітеі, ші церілор поастре дл вот пріті, пічі дї вот da лок ачелуіа ші храпъ дп церіле поастре, ші ла сфпвшії пострі, чі вот порпчі, ка отъл ачела de акодо вnde с'ар афла дп церіле поастре, ші ла орі-каре dіптре сфпвшії пострі, съ се dякъ, ші съ'лă

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

гопеаскъ din церіле поастре, ка нічі о кліпеалъ de окіў съ ретъпъ дп церіле поастре, нічі дл вот спріціні, ші цінеа пре ачела спре пагъва Воеводълъї Стефап ші а фрателъї съў Петрв, а вртъторілор, а сълшілор, ші а цереї лор чеї Молдовенещі, нічі пре аскъпсў, нічі аіеве. Ашішдереа ші Стефап Водъ кв фрате-съў Петрв, пре нічі вп dшman ал пострв кареле с'ар пъті пре сіпе Domn Рвсіеї саў Подоліеї, ті ар вепі ла еї, саў ла оаре-каре сълвс ал лор din Молдова, дл вор пріті ші нічі локў саў храпъ вор da ачелъіа дп Молдова, ші ла сълшіі лор, чі орі вnde с'ар афла отвл ачела дп цеара Молдовеї ла тъкар каре сълвс ал лор, вор порвпчі, ла ачела съ се dвкъ ші съ се гопеаскъ din Молдова, ші съ пв ръпъпъ дп вре о кліпеалъ de окіў дп цеара лор, нічі дл вор цінеа ші спріціні спре пагъва поастръ, а вртъторілор ті сълшілор пострі, ші а Кръітеї ті церілор поастре, пре аскъпс саў аіеве.

„Ші de с'ар дптъмпла, ка оаре-каре боіерів саў шербў ал лъї Стефап Водъ съ фвгъ ла поі, ла церіле поастре саў ла сълшіі пострі, ачела ва пвтеа черка шіе граціе de ла Domnвл Стефап Водъ пріп сіпе, саў пріп рвгъміптеа поастръ, ші de о ва добъndi, дї ва фі лвї слобод ші секвр а се дптврпа ла Domnвл съў Стефап Водъ. Іаръ de пв'шї ва добъndi граціе ші іертаре, поі пре ачела пв'л вот цінеа ла поі, ші ла сълшіі пострі дп кръітеа ші церіле поастре, нічі пре аскъпс, нічі аіеве. Ашішдереа de с'ар дптъмпла ка оаре-каре повіл, шерб шї сълвс ал пострв, съ фвгъ ла Стефап Водъ ші ла фрате-съў Петрв, саў ла оаре-каре сълвс ал лор din Молдова, ачела дшї ва черка граціе de ла поі пріп сіпе дпсвшї саў пріп рвгъміптеа пвмітълъї Стефап Водъ ші de о ва добъndi, дї ва фі ачелъіа слобод ші секвр а се дптврпа ла поі ші ла кръішеа ші церіле поастре; іаръ de пв ва пвтеа добъndi граціе ші іертареа поастръ, Стефап Водъ ші фрате-съў Петрв пре ачела пв'л вор цінеа ла сіпе ші ла сълшіі лор din Молдова, нічі пре аскъпсў, нічі аіеве.

„Іаръшї фъгъдвім Воеводълъї Стефап пріетепвлъї пострв, къ de с'ар дптъмпла din воіа Dвmnezeeаскъ, de че Dвmnezeў съ фереаскъ, ка ел ші фрате-съў Петрв, пептрв пвтерпічіа вр'впвї вржшташў, кървіа пв і-ар пвтеа ста дптротівъ, съ еасъ din цеара лор ла кръітеа Полопіеї, саў ла челелалте церї але поастре, атвпчі дп дптъмплареа ачееа, церіле поастре вор фі deскісе лор, ші швіерілор лор, тшпъпеї лор, сорорілор ті првпчілор лор, ші ла тоатъ фатіліа, ші пеатвл лор, ші боіерілор лор, кв твіеріле, кв првпчії, ші кв сълшіі ачелора, кв вістерііле, ші кв тоате лвкрвріле, че се цін de dъпшії, ші ле ва фі слобод лор а вепі ла поі, ла церіле, търітіле, ші четъціле поастре, ші а ръпъпеа слобозї, ші секврї орі-вnde ле ва плъчеа, ші поі дп дптъмплареа ачееа пре Стефап Водъ, пре Петрв фрателе лвї, пре тшта лор, пре твіеріле лор, пре првпчії лор, пре боіерії лор, кв твіеріле, ші првпчії ачелора дї вот авеа, ші цінеа дп граціе, ші вспъ воіпца поастръ, ші вор авеа еї, ретъпъnd дп церіле поастре, слобозепіе de а'шї рескътпъра цеара лор чеа Молдовепеаскъ, ші кънd вор вреа съ факъ ачеаста, поі Сіціствnd Краівл кв вжртвтеа ші пвтереа поастръ дї вот аціпта пре еї, ка съ'шї поатъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѣпѣта ші рескѹмпѣра цеара лорѹ чеа Молдовенеаскъ, ші кѣндѹ ле ва аџівта Domnѹл Dѹmnezeѹ съ'шї добѣndeаскъ дпапої цеара, ва фі слободѹ, секѹрѹ ші deскісѹ лѹї Стефан Bodъ, ші лѹї Петрѹ фрателѹї съѹ претепілор пострі фъръ de дпгълтъчеалъ, ші пагѹбъ а еші din церіле поастре, кѹ тѹта ші тѹіеріле сале, кѹ прѹпчіі сѣї, кѹ сѹроіле сале, кѹ тот неатѹл сѣѹ, ші кѹ тоцї боіерії сѣї, ші кѹ тѹіеріле, кѹ прѹпчіі, ші кѹ шерѣії ачестора, кѹ вістіеріile лор, ші кѹ тоате кѣте вор авеа ла цеара са чеа Молдовенеаскъ.

„Іаръшї фъгъдѹіт Воеводѹлѹї Стефан, ші фрате-съѹ Петрѹ, фечіорілор лор, ші прѹпчілор фечорілор лор, ші цереї Молдовеї, кѣ пѹ ле вот фаче пагѹбъ, пічї дпгълтъчеалъ лор, ші кѣ пѹ вот авеа вр'о протівіре кѹ еї, кѹ фапта саѹ сфатѹл, пре аскѹпс саѹ аіевеа; ші de вот облічі, кѣ тъкар de ѹnde ші тъкар de ла чіне ва съ се порпеаскъ асѹпра лор вр'о рѣѹтате саѹ пагѹбъ, ачеаста поі лѹї Стефан Bodъ, ші фрате-съѹ Петрѹ, прѹпчілор лор, ші цереї Молдовеї, о вотѹ дпцііпца. Ші ашіндереа Стефан Bodъ ші фрате-съѹ Петрѹ, ші прѹпчіі ші сѹпшіі лор, пѹ требѹе съ пе факъ поѹ, ші церілор поастре вре о стрікаре ші пагѹбъ, пічї съ цінъ дмпротівіре асѹпра поастръ, пічї кѹ фапта, пічї кѹ сфатѹл, пічї пре аскѹпс, пічї апріат: ші de вор облічі, кѣ се порпеще чева ръѹ асѹпра поастръ пріп дѹштаніі пострі, дпсѹшї Стефан Bodъ ші Петрѹ фрателе лѹї требѹе съ пе дпцііпцеze пре поі despre ачееа. Преste ачестеа de вот вреа поі, кѹ Преадпсеріпатѹл Пріпцѹл Лѹdовік Краіѹл Ѹнгаріеї, Бохешіеї ш. ч. преа ібѣіт пепотѹл пострѹ съ фачет ръсбоіѣ, пре кѹт пе есте воіа, асѹпра дмпъратѹлѹї Тѹрчілор, ші а церії лѹї, ші поі дпшіпе дп перѕоапеле поастре, вот терце кѹ тоате пѹтеріле поастре ла ръсбоіѹл ачела. Дпсѹшї Преапсеріпатѹл пепотѹл пострѹ Domnѹл Лѹdовік Краіѹл ва терце дп цеара Бассарабіеї, ші дп чеа Мѹнтепеаскъ, ші аколо ва трече Dѹнъреа. Noї дпкъ вот терце дп цеара Кесаріѹлѹї Тѹрчілор, ші дпцелегъndѹne ла олалтъ кѹ Преапсеріпатѹл Domnѹл Лѹdовік Краіѹл, преа ібѣіт пепотѹл пострѹ, ші кѹ търітѹл Стефан Bodъ, ші кѹ Петрѹ фрателе лѹї, пре аколо вот терце, ші вот трече Dѹнъреа пре ѹnde пі се ва вedea а фі маї біне, ші маї de фолос. Ші атѹнчеа Стефан Bodъ сіпгѹр дп персоапа са кѹ тоатъ цеара са чеа Молдовенеаскъ дмпреѹнъ кѹ поі ва требѹі съ теаргъ дмпротіва пѹтітѹлѹї дмпъратѹлѹї Тѹрчілор, de пѹ кѹтва, че съ пѹ фіе, ар фі фоарте болнав, пентрѹ кареа дптъмпларе п'ар пѹтеа терце дп персоапа са кѹ поі, пентрѹ къ атѹнчі ші дп дптъмплареа ачееа ва требѹі съ трімітъ кѹ поі пре Петрѹ фрателе съѹ, кѹ тоате пѹтеріле сале.

„Іаръ пънъ кѣnd ам фаче ръсбоіѹл ачеста асѹпра Кесаріѹлѹї Тѹрчілор, поі Сіпістѹnd Краіѹл dimпреѹнъ кѹ Преапсеріпатѹл пепотѹл пострѹ Domnѹл Лѹdовік, пре Стефан Bodъ, ші пе Петрѹ фрателе лѹї кѹ цеара Молдовеї дї вот анъра de Кесаріѹл Тѹрчілор, шіѣ вот аџівта дп контра лѹї. Ашіндереа ші Стефан Bodъ, кѹ фрате-съѹ Петрѹ орі че лѹкрѹ поѹ вор авzі despre Тѹрчі, кът маї кѹрѹnd вор пѹтеа, пе вор дпцііпца пре поі, ші пре пѹтітѹл Преапсеріпатѹл пепотѹл пострѹ Краіѹл Лѹdовік, ші пічї сфат, пічї аџівторіѣ Тѹрчілор асѹпра поастръ вор да, чі кът вор пѹтеа маї тѹлт, ле вор фі лор протівнічі.

„Іаръ de с'ар дптъмпла, ка Стефан Bodъ, ші Петрѹ фрателе лѹї съ се сілеаскъ кѹ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пътереа de împăratul Turcilor, ші de oastea lui a le da ajutoriŭ, asupra cerilor noastre, ші ei nepътъndule sta în kontrъ, ar da ajutoriŭ Turcilor în kontra krъiteї noastre, atunчі legътura ші pacea aчeasta de pъrъreа nu trebue sъ se rumpъ, în kât se va ші, kъ ei aŭ fost silиţi la aчeea.

„Negуţitorilor Voevodului Stefan celor din Moldova le va fi slobodŭ, ші sekurŭ a merge prin цerile noastre, ші a negуţъtori, plътind vъmile, ші цinъnd kъdinţa vъmilor celor bътrъne. Ші aşişderea trebue sъ le fie slobod ші sekur negуţitorilor, ші supъşilor nostri a merge prin Moldova, ші a negуţitori, plътind vъmile, ші цinъnd kъdinţa vъmilor celor bътrъne.“

„Iar de se vor întъmpla piskaї strъmbътъţi, ші pagube între supъşii nostri amъnduror la margeni, noi încredinţът încrepтareа aчelora kъpitanilor nostri din Kameneţ, ші Haliţia, aşa, kъnd se va face vre o strъmbътate, ші pagubъ vr'unui Moldovean prin oare kare supus al nostru, aчela, kui i s'aŭ fъkut strъmbътateа, sъ чearъ drepтate de la kъpitanii din Kameneţ, ші Haliţia, ші kъpitanii aчeştia vor avea pътere de a face drepтate oamenilor Voevodului Stefan din Moldova despre fieşe-kare supus al nostru, având pre Dumnezeŭ înaintea okilor. Aşişderea de se va face kuiva dintre supъşii nostrii strъmbътate saŭ pagubъ, prin oare-kare Moldovean, aчela trebue sъ'şi чearъ drepтate, de la kъpitanii din Hotin ші Cernъuţi, karii trebue sъ aibъ pътere de la domnul lor Stefan Vodъ de a face drepтate despre toţi, având pre Dumnezeŭ înaintea okilor. Iarъ de s'ar întъmpla vr'o strъmbътate mai mare, ші sfadъ între kъpitanii nostrii, ші între kъpitanii Voevodului Stefan, noi despre aчeea vomъ înţiinţa pre Voevodul Stefan, ші el ascultea pre noi, ші vom trebui amъndoi sъ trimitem soliї, ші konsiliariї nostri, karii încrepтъndusce, sъ cerche strъmbътateа aчeea, ші sъ o încrepte. Iarъ strъmbътъţiле, ші pagubele, kare s'ar întъmpla între supъşii nostri amъnduror, nu trebue sъ vatъme, ші frъngъ legътura, ші pacea aчeasta. Iarъ adunareа la încrepтareа aчestora trebue sъ se цinъ în lokurile cele obicinuite mai 'nainte.

„Kare toate kât s'aŭ skris mai sus, noi Siţiemъnd Kraiul Polonieї, ші mareле Dukele Litvanieї ш. ч. fъgъduim ku kuvъntul nostru cel krъieskŭ, ku toţi Arhiepiskopiї, Episkopiї, ku Konsiliariї bisericeşti ші lumeşti, ші ku toţi supъşii krъiteї ші ai цerilor noastre prietenului nostru mъritului Domnului Stefan, Voevodului цereї Moldoveї, ші lui Petru fratelui sъŭ, fecioriлor lor, ші prunчilor fecioriлor lor, tuturor moşenilor, ші supъşilor lor, kъ le vom tare цinea, întregi, ші nevъtъmate puzi, fъr de înşelъчiune ші viklenie, ші kъ hrisoriї ші supъşii nostrii le vor puzi, în kredinţa ші mъrturia kъrora dъm aчestea întъrite ku pecetea noastru. Dat în Krakovia din adunareа cereї, mierkuri dziuă a treia Duminikъ din paresimi, în anul Domnului 1518, al krъiteї noastre 12, fiind de faţъ preа чinstitul, ші чinstiţii în Xc. Părinţii Domnii, Ioann Arhiepiskopul din Inesna, ш. ч.“

La diplomatul aчesta skrie preа vestitul Engel[2]): „Petru aчesta fost'aŭ kiar

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фрателе лъї Ioann Стефан (VI), аў маї бine вnкіў de пре татъ? пъ се поате отвръ. Атъта съ цiю адевъратъ, къ Петръ фрателе лъї Богдан (III) ші фечіорюл лъї Стефан челъї маре аў тръіт маї мълт de кът Ioann Стефан пенотъл съў, ші і-аў вртат лn Domніе.“ Чі diпломатъл zіче, къ Петръ аў авът о мътъ кь Ioann Стефан: аша даръ Петръ ачеста аў фост кіар фрате лъї Стефан VI, трешеще преа вестітъл Енгел кънd се лndoіеще деспре ачеаста. Барем de с'ар фі лndoіт преа вестітъл Енгел ла anъл трекът, деспре Лъка Кірса солъл лъї Стефан VI, ші п'ар фі фъкът din Кътіеннік дерегъторіа лъї, алтъ персоанъ, ші кввънтъл Кътіеннік пъ л'ар фі тълкуіт Конкорпік, къ еў ка вn пъскът Ромън пъ лnцелег кввінтеле ачестеа. Іаръ деспре Петръ вnкіъл лъї Стефан VI, вezї че ам скріс ла anъл 1510.

Лn anъл ачеста 1518 с'аў zidіт ші мънъстіреа чea вестітъ de лънгъ Арџішъ de Neагое Басараб Domнъл Валахіеї, лn карea мънъстіре с'аў ші лngропатъ ачелаші Neагое Водъ, пре кът мъртърісескъ Anonімъл Ромънеск[3]), ші Енгел[4]).

Іаръ Вагнер[5]), адъче хрісовъл вртъторіў, че с'аў скріс кътръ Ioann Zanoліа Воеводъл Ардеалълъї, ші сънъ аша: „Лъdовік din міла лъї Dъmnezeў Краіъл Унгаріеї, Бохеміеї ш. ч. Bederітъле, ші мърітъле кredінчіос, повъ адевърат іъвіте! Прітежdіile марџіпілор, ші але кръімеї поастре лnтреџї, атъта сънт de марі, кът пъ се пот аръта прін кърџї, нічі се квіне, саў есте секър, фііndў къ се въdў de сіне, а ле весті апріат. Іаръ тъкар кь noі лn anъл ачеста довъ адънърі ам џінътў, ка лntр'жнселе съ не сфътuім деспре лnкъпџіърареа прітежdіілор ачестора, тотъші с'аў лntъmплат тъкар de вnde de бънъ воіа поастръ, пре кът тоцї цiў, пъ с'аў плініт. Dрепт ачеea ка съ пъ не асъпреаскъ прітежdіile пентръ лntърдіereа, ші лепеа поастръ, кънї de вот лntърдіа, пъ не вот пътеа апъра, ші фері de еле, атъ ціздекатъ, съ стріпцет цеара пре Съпціорzъл вііторіў аічі лn Бъda, ка dітпребнъ кь воі, ші кь чеіалалцї Domnї, ші лъкъіторі аї цереї, сфътuіndне, съ лекuім, кътe пъ с'аў бъгат лn сатъ пъпъ акъта. Пентръ ачеea не кredінчіошіреа воастръ въ лndemnътъ, ші de одатъ таре въ порънчіт сънт nedeапса лn декрет скрісъ, ка прімindў ачестеа пре Съпціорzъ съ вепіцї ла Маіестатеа поастръ, пъ кь оасте, чі пътаї кь квіос пътер de слъціторі, кь іпітъ плекатъ спре вінеле de обще, ші бine лntокмітъ, ка деспре лnкъпџіърареа прітежdіілор челор маї сус zісе лntребнъ кь чеіалалцї Domnї ші лъкъіторі аї цереї, пре карії лnкъ і-ат кіемат, съ сфътuіцї, ші ачеlea съ фачеці, каре аў обічнuіт фіеще-каре бън кredінчіос пентръ мънтuіреа патріеї сале, ла ліпса чea маї dе пре вртъ а ле фаче, алтіпtрелea а фане съ пъ лndръзніцї, сънт nedeапса маї сус zісъ. Dат лn Бъda лn а патра Dъmінекъ а паресімії din anъл Domнълъї 1518.“

Din хрісовъл ачеста поцї вedea ші прітежdіile, че се амелінца лnкъ de не вретеа ачеаста Кръімеї Унгъреці, ші фріна карea о авеа Лъdовік Краіъл de Ioann Zanoліа: пъ de а те міра атъта аша даръ, къ Съкъіі din Ардеал лnкъ с'аў ръdікат лn anъл 1518 ші аў фъкът маре ръстіріцъ, ші маї маре ар фі фъкът, de пъ і-ар фі бътът Ioann

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Zaполіа дпнтре Хотorod-Сътпалъ ші дпнтре Daроці, сатѫл чел din марцепеа Съсітеї, de кътръ скавпѫл Шепші, че се zіче дп прівілецізл Сасілор Daраѫс, пре кѫт скріе ачеаста Сіглер[6]) пре скѫрт. Іаръ Мілес[7]) таї пре лѫпг, пре кареле дл поцї четі.

Адѫче'ашъ аічеп ші хрісовѫл лѫї Міхаіл Епіскопѫлѫї Мілковіеї din цеара Молдовеї, сѫпт а кързіа Епіскопіе аъ фост декапатѫріле Мілковіеї, Молвабацѫлѫї, Бърсеї, Сібіілѫї, Варапецѫлѫї, Шепшѫлѫї, Бістріцеї, Кішдѫлѫї, Kozdѫлѫї, Цѫрцеѫлѫї, Шѳбешѫлѫї, Kezdi-Ошорхеілѫї, Міkхazeї, Орбаілѫї, Светѫлѫї, Кіліеї, Nестералбеї, de пѫ ар фі преа лѫпг, чі фііnd къ есте, тѫ дл четеще ла Kорnidec[8]) ла кареле съ афлъ скріс.

[1]) Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 610. [2]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 165. [3]) Anonymus Valachicus cap. 44. [4]) Engel in antiq. Hist. Valachiae part. 1. p. 198. [5]) Carolus Vagner Mss. tom. 9. p. 59. [6]) Siglerf. 66. [7]) Miles p. 10. seq. [8]) Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 77.

Апѫл 1519. Ла апѫл ачеста zіче Мірон Логофѣтѫл[1]): „Хроніка цереї Молдовеї скріе къ ал doілеа an ал domnieї лѫї Стефап (VI) Bodъ, дп апѫл de ла плъстѫіреа лѫтеї 7027 лѫпа ѫѫї Аѫгѫст,' с'аъ рѫdікат Албѫл Сѫлтапѫл кѫ Тътарії de ла Прекоп, кѫ тѫлтъ оасте Тѣтъреаскъ; de аъ трекѫт Nістрѫл фъръ de весте, ші аъ трас спре Прѫт, ші аъ аціѫпс пѫпъ ла локѫл че се кіатъ Шербакъ din сѫс de Щефъпещі, ші аъ апѫкат а пръda, чі порокѫл чел бѫп ал лѫї Стефап Bodъ, с'аъ прілецііт кѫ оастеа гата дп гѫра Коровеї таї ціос de Щефъпещі, фъкѫnd щіре ші цереї съ се стрѫпгъ дndатъ. Тътарії болѣіndѫсе се сѫіа дп сѫс пе Прѫт, іаръ Стефап Bodъ аъ трітіс пре Карабацѫл Ворпікѫл кѫ ціосепіі de аъ трекѫт Прѫтѫл, ші аъ ловіт пре Тътарі ла рѫвърсатѫл zорілор фъръ de весте, ші і-аъ ръсіпіт, къ пре тѫлцї Тътарі аъ тъіат, ші тѫлцї дп Прѫт с'аъ дпекат, ші дп Чѫрха с'аъ дпороіт, ші скотіа вії din пороіъ: ашіщdереа ші пре doї търzачї марї, апѫте пре Тітіш, ші Бѫkaz і-аъ прінс вії: алцїі с'аъ рісіпіт пре къмпъ, ші ла трекътоареа Nістрѫлѫї п'аъ рътасъ фъръ de пагѫбъ Тътарїї, фііndъ обосіцї каїї лор de тѫлтъ фѫгъ, чі тѫлцї с'аъ дпекат, ші дпсѫшї Сѫлтапѫл съ фіе скъпат рѫпіт кѫ пѫцінї Тътарі. Іаръ Стефап Bodъ dѫпъ ісѫпda, че аъ авѫт асѫпра ачелѫї Хап, с'аъ дпторс ла Хърлъъ фъкѫnd лаѫdъ de бірзінцъ, ші пре тоцї вітеції чеї бѫпі і-аъ дързіт. Апоі ш'аъ лѫат Doamnъ Стефап Bodъ, іаръ пе чіне ш'аъ лѫат шіе Doamnъ пѫ скріе Хроніка Молдовеї."

Ашіщdереа скріъ Ваповіе[2]) ші Енгел[3]) despre Тътарі, ші амѫndої zік, къ Стефап VI аъ авѫт кѫ сіне ші 3000 de Полопї дптрѫ ацівторіъ, dар Ваповіе zіче, къ Тътарії ачещіа аъ фост din Крім, ші аъ фост кѫ пѫтърѫл 15000 de кълъреці, ші трекѫnd, de ѫnde аъ фост пъвъліреа лор дп Молdова, о пѫпе ла апѫл 1518, че пѫ се вede а фі адевърат.

Дпкът есте пептрѫ дпсѫрареа лѫї Стефап VI Domnѫлѫї Молдовеї дп апѫл de акѫт 1519 Хроніка Молдовеї чеа de Мірон adѫcъ пѫ се пъръвеще кѫ Діпломатѫл Краіѫлѫї Полопіеї. Сіцісмѫndъ I, чел ла апѫл трекѫт adѫc, дп кареле апріат се потенеще шѳіереа лѫї Стефап VI, ба дпкъ ші а фрате-съъ Петрѫ. Адевърат есте кѫ Стефап VI аъ тревѫіт преа тъпър de анї, орі кѫnd с'аъ дпсѫрат, de есте адевърат, че ам скріс ла апѫл 1509 кѫ Бordan III татѫл лѫї пре ачеле времї с'аъ дпсѫрат; че пічі ші се вede а фі фостъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

къ пътінцъ; пентрѫ къ аша Стефан VI дн анѫл 1517, кънd аў ѫрмат тътъне-съў Bogdan III, ар фі фост дн вързтъ de 9 саў 10 анї, ші кѫт с'ар фі дпсѫрат аша dё тъпър? Дн гълтъчеала ачеаста ар фі требѫіт съ о сокотеаскъ ші Міron Логофътѫл, ші ла анѫл 1509 ші ла анѫл de акѫт. Еў щіў, ші ам аръtатў ла анїї трекѫцї маї adece орї, къ дntre Domnіі Ротъпещї, шаї вътос атѫнчї кънd дпкъ ерам дмпрежнаці къ Бѫлгарії, дntрасе ръў обічеіѫл, de дшї лепъda шѫіеріле челе dintъіў, de ла каре авеа прѫнчі, ші лѫа алteле дн локѫл лор, оаре п'аў врѫт ші Bogdan III съ факъ аша къ тѫта лѫі Стефан VI кънd аў врѫт съ се късътореаскъ къ Кръіца Елісавета сора краілор? каре пърере de ва плъчеа крітічілор, тоатъ дпгълтъчеала се на щерце.

[1]) Constans Miron in Mss. Chronico Valachico cap. 40. [2]) Varonius in fragmento p. 571. [3]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 165.

Анѫл 1520. Kopnidec[1]) адѫче ѫн хрісовъ, че се цine de анѫл ачеста, ші сѫнъ аша: „Лѫdовік din міла лѫі Dѫmnezeў Краіѫл Ѫнгарієї, Бохемієї, ш. ч. Kredinчіошілор поцрі Конвентѫлѫі тъпъстіреї, ферічітеї Вергѫреї Маріеї din Клѫжъ-Мънъцїѫр съпътате, ші граціе! Вѫртосъ порѫнчіш kredinчіошіреї воастре, ка прімінd ачестеа, алте кърцї de порѫнкъ алe воастре дн партеа Doamneї Доротееї въdѫвеї ръносатѫлѫі сdравънѫлѫі Леопард Апафі din Апа-Ноцїфалъў date, каре сѫнъ kredinчіошілор пострі ведеросѫлѫі ші мърітѫлѫі Іоann Zаполіа Комітѫлѫі Счепѫзѫлѫі de ѫрік, Воеводѫлѫі Ардеалѫлѫі, ші Комітѫлѫі Секѫілор, сdравънѫлѫі Леопард Барладашї Віце-Воеводѫлѫі лѫі, ші цівраціlор din скаѫнѫл Мѫрѣшѫлѫі, ші ві с'ар da вонъ, dимпрежнъ къ ачестеа прін мъртѫріа воастръ, съ ле dацї ачелора, мі че вор ръспѫnde ла еле, къ kredinцъ съ скріецї Маіестатеї поастре. Dат дн Бѫda марцї dѫнъ Боботеаza din анѫл Domнѫлѫі 1520."

[1]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 282.

Анѫл 1521. Мѫріce дн анѫл шаї de кърnd трекѫтъ Селім I. дмпъратѫл Тѫрчілор, ші і-аў ѫрмат Селім II фечіорѫл лѫі, пре кѫт аратъ Фреіер[1]) ші anonімѫл despre статѫл Тѫркієї[2]). Мѫріт'аў дн анѫл de акѫт ші Neагое Бассараб Domнѫл Валахієї, ші аў лъсат Domнѫ цереї кѫт с'аў аръtат ла анѫл 1513 din anonімѫл Ротъпескъ, пре Teodocie фііѫл съў кърѫіа, фііnd къ ера тъпър ші (кѫт скріе Бочігполі[3]) дн епістола кътръ Церардъ Плапіа скрісъ) пѫшаї de шепте анї, і-аў dat пѫртъторіў de гріже ші ківерпісторії цереї пе Преda фрателе съў. Пе Преda ківерпісторіѫл Валахієї ші тѫторѫл лѫі Teodocie Bodъ пепѫтънdѫ'лѫ сѫфері боієрії мънтепещї, аў пѫс Domn Валахієї пре Radѫл VII despre карele аша скріе anonімѫл Ротъпеск[4]): „Radѫл Bodъ леат 1521, пре ачест Domn рѫdікънdѫлѫ боерії de ла Бѫzъў, аў веніт къ ръсбоіѫл ла Търговещі, ші аў оторжт пе Преda фрателе лѫі Neагое Бассараб Bodъ; іаръ Teodocie фііѫл лѫі Neагое Bodъ, фѫцind ла Царіград, аколо аў мѫріт. Dечі ѫн Мехмет Беіў de ла Некопоіў, претенѫл лѫі Преda ші ал лѫі Teodocie Bodъ, авzind de дптъмплареа лор, аў веніт къ ръсбоіў, ші бірѫind пре Radѫл VII Bodъ, і-аў тъіат капѫл, апоі аў скріс Мехмет Беіѫл ла дмпъръціе, кѫт къ чере цеара пре ел Domнѫ, кърѫіа і-аў ші трімісъ Domніе. Dар дntрѫ ачеаші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

врете, фііnd ăn Царіград вn Логофът anвme Стоіка ші прінzвnd de веste aŭ скріс боіерілор, съ рădіче Domnŭ пре Radвл (VIII) Bodъ din Aфвmaцї. Radвл VIII Bodъ din Aфвmaцї леат 1521, ачеста aŭ фост пінере лвї Neагое Бассараб Bodъ. Ăndatъ кът aŭ domніт, с'aŭ рădікат кŭ ръсвоіŭ асвпра Беівлвї Мехтет, ші оторъndвї тоцї свпвшії пре карії пвсесе прін ораше, aŭ бірвіт ші пре Мехтет Беіл ăn doвъ ръndврї, ăntъіŭ ла сатвл Глввaві, апоі ла сатвл Клежапі Тържещї; іаръ ăntрŭ ал трeілea ръсвоіŭ фŭ бірвіт de Мехтет Беіл, ші aŭ фвніт ăn Ardeal (пŭ цeара Бпгвреаскъ), ші de аколо ловind кŭ Бпгврії de ла Ianoш Краіл (adекъ de ла Ioann Zaполіа, кареле ăn апвл ачеста ăпкъ пŭ ера Краіŭ, фъръ пвтaї Boевod Ardeaлвлвї) aŭ бірвіт пе Мехтет Беіл, ші л'aŭ гопіт din цeаръ: ші ка съ се ăнпаче кŭ Търкії, aŭ терс ănсвшї ла Царіград, ші авvnd пържшŭ пре Мехтет Беіл, ănпъръціа л'aŭ пвс ла ăпкісоаре."

Лвдовік II Краіл Бпгаріеі ăn епістола са чea кътръ Сібіапі скрісъ, вінері dвпъ сърбътоареа ферічітелор вnснрезече мії de вергврї din апвл 1521, кареа се афлъ ла Енгел[5]), аша скріе: „Nŭ фъръ de преа маре тъпіе am ănцелес din кърціле воастре пекazвл каре л'aŭ фъкът кълвгървл ачела Драгомір лвї Teodocie Boевodвлвї Мвнтепеск; ші фііnd къ Teodocie есте тощеапвл чел леціŭіт, ші прін пої ăпкъ с'aŭ ănтъріт Boевod Мвнтепеск, am отържт пентрŭ тоатъ ănтъмплареа ка кът маї кърnd съ'лŭ аціvтът, ші am ші порвнчіт Boевodвлвї пострŭ din Ardeal съ'і аціvте ăn контра ăнпротівірії ачестеіа."

Апоі ăn епістола кареа о aŭ тріміс кътръ впківл съŭ Сіцісшвnd I Краіл Полоніеі din Бвda ăn 27 Dекетвріе din апвл 1521, че се афлъ іаръшї ла Енгел[6]), ачелаші Лвдовік II іаръшї ата скріе: „Din пърціле Мвнтепещї ăпкъ маре прітежdie асвпра Ardeaлвлвї ші асвпра кръітеї поастре ăнтреџї: пентрŭ къ dвпъ че aŭ врнат ші din воіпца поастръ тътъпе-съŭ лвї Бассараб Boевodŭ лвї Мвнтепескŭ, фііл лвї, првпквл Teodocie; с'aŭ рădікат ăn цeара ачeea вnвл din neaмвл Boевodзілор, кареле ка съ скоатъ пре првпк din domnie і-aŭ фъкът ръсвоіŭ. Nŭ ера departe пе вретea ачeea Мехтет Бегл Префектвл Тврческ, кареле авzind че се лвкра ăn Валахіа, ка съ ăndatореаскъ пре Boевod, кŭ вр'о кътева мії de Тврчї aŭ терс ăнтрŭ аціvторіл лвї Teodocie, ші бътъndвсе кŭ протівпічії, пре ачела кареле въпа Domніа л'aŭ оторът; ші пе првпк кŭ твтъ-са, кŭ вістіеріа тътъпе-сеŭ, ші а маї марілор съї, ші кŭ піще преа вяпе твнврї, ка ла 32, л'aŭ трекът ăn цeара Тврчеаскъ. Іаръ Мехтет Бегвл кŭ ачестŭ тещешвгŭ ші віклешвгŭ aŭ пътрат ачeea, съ факъ, къ-і есте воіа съ ашеze пе првпк ăn скавпвл ші Domніа пърінтеаскъ аша, ка dвпъ ачeea съ фіе фъръ de прітежdie. Аша dаръ dвпъ че aŭ вепіт Teodocie кŭ твтъ-са, кŭ аверіле ші кŭ твнврїле ăn Търговещї, Орашвл чел вестіт ал Валахіеї, вnde локвеще Boевodвл, преете ащептаре се вvn ăn лвптрї каре ера гътіте спре ачeea ла Dвнъре. ші се dвкŭ ăn Нікопоіŭ, вnde се цін пъпъ астъзї, ші аша Мехтет Бегвл ціпе Валахіа ăn тімпвл de акът: тъкар къ Мвнтепії кŭ ръсвоіеле din лъвптрŭ, кŭ ръстіріцеле, ші кŭ сfedзіле тоатъ цeара aŭ тврвврат,; пентрŭ къ фіе-каре ръпеще, ші прadъ бвнвріле алтора. Ба че е маї твлт, маї dъвпъзї aŭ пъвъліт Тврчії ші Мвнтепії ші ăn Ardeal, ші вр'о кътева

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сате але Секзілор пострі ле-аў пръдат, ші вреў кът се ва despрітъвъра съ дпкзпціzре Брашовзл ші Сібіізл, четъціле поастре челе маї de фрзнте дп Apdeaлz. Вреў съ батъ ші Северінзл, Рзшава, Міхъdia, ші Папчіова, четъціле поастре de лънгъ Валахіа, каре de ле вор лза, de че Dзmnezeў съ фереаскъ, челелалте тоате лесне ле вор пзтea dobъndi. Ші ачестea съпт despре каре am пзтзт акзт a скріе кътръ Маістатea воастръ."

Din кзвінтеле ачестea але Краізлзї Лзdовік II поцї кълеце, къ Padзл VII. кареле се zіче дп епістола кътръ Сібіанї, чea маї сзс adзсъ „Dрагомірў," аў фост маї 'nainte кълзгър; ші къ аў фост din neamзл Domнілор Мзнтенещї, пре кзт с'аў zісў ші despre Neагое Васеарав Bodъ ла anзл 1513.

Преа вестітзл Енгел[7]), dзпъ че аў скріс къ Padзл VII аў тъіат не Преda зпкізл, ші тзторзл лзї Teodocie Bodъ, аша ворбеще: „„Чі Padзл пз дпdелзпг с'аў бзкзрат de бірзінца са; пентрз къ Мехмет Бегзл кз Teodocie аў dзс оасте Тзрчеаскъ асзпра Padзлзї Bodъ, ші бътзndзлў ла Търговещї, л'аў прінс dімпрезпъ кз боерії, карії цінea кз dзпсзл, ші сзпт претест de a іcзъndi моартea лзї Преda, дп 2 Маї din anзл 1521 аў арс Бзzзл локзл пащереї Padзлзї Bodъ. Дптръndў акзша Мехмет Бегзл дп Търговещї, ш' аў арътат арата, къ вреа съ факъ din Валахіа провінціе Тзрчеаскъ. Dрепт ачеea пре Teodoçie л'аў тріміс дп Царіград, іаръ цеара аў дпчепзт a o дптокмі dзпъ обічеізл Тзрческ. — — — Пре Padзл (VII) л'аў dзс прінс преste Dзнъре дп Нікопоіў, аколо боіерзл Чедіка Комісзл, вързл лзї Neагое Бассарав Bodъ, ка съ іcъndeаскъ звідереа Предеї, аў черзт пре Padзл (VII) ла моарте, ті лесне і л'аў ші dат Мехмет Бегзл, пзтаї ка съ се мзнтзе de зн рівал ка Padзл. Кznd с'аў оторжт Padзл, токмaтзпчї аў мзріт ші Teodocie Bodъ дп Царіград."

Мі-ар плъчea a ці de зnde аў лзат преа вестітзл Енгел повестea dеспре боерізл Чедіка Комісзл, къ ла Бочігполі дп епістола маї сзс adзсъ, дп кареа фоарте се атестекъ тоате, кът zіceў маї 'nainte din anonimзл Ромънеск, повестea ачеаста пз сълафлъ. Міron Логофътзл[8]) грешеще пзпznd моартea лзї Neагое Бассарав Bodъ ла anзл de ла плъстзіреа лзтеї 7030 каре an ръспзnde anзлзї de ла Хс. 1522.

Dзпъ че аў ровіт Мехмет Бегзл кз Ромънії, карії цінea кз dзпсзл пре Секзїї din Apdeaл, кзт с'аў арътат маї 'nainte din епістола Краізлзї Лзdовік II, чea кътръ Сіgісмзnd I Краізл Полоніеї трімісъ, Сасії din Apdeaл, dзпъ кзт скріе Мілес[9]), аў дпчепзт a'шї дпкзпцізра саў околі бісерічіле сале кз zidзрї.

Тот дптръ ачест an дп Ізnie, пре кзт аратъ Ніколае Олахзл[10]), ші Timon[11]), с'аў цінзт ші пзнціле Краізлзї Лзdовік II ші a лзї Фердinand I дп Лінц орашзл Австріеї de сзс, dзпъ логодna, че се фъкзсе дп anзл 1515.

[1]) Freyerus p. 784. [2]) Author de statu Turciae p. 31. seqq. [3]) Bocignoli in epistola ad Gerardum Plania Secretarium Imp. Caroli V. anno 1524 die 29. Iunii exarata. [4]) Anonymus Valachicus cap. 44. [5]) Engel in antiq. Hist. Valachiae part. 1. p. 202. [6]) Idem Engel l. c. p. 201. [7]) Idem Engel l. c. p. 202. seq. [8]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 40. [9]) Miles p. 12. [10]) Nicolaus Olahus f. 39. [11]) Timon f. 105.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1522. Dупъ че аў пас дмпъръціа Търчеаскъ ла дпкісоаре пре Радул ал оптулеа чел din Австрій, кът с'аў zic ла анул маі de кърынd трекът, фііnd къ Мынтенііп'аў врът съ прітеаскъ Domnў пре Мехмет Бегул, тъкар къ ачеста дестул с'аў пеноіт ші дп анул ачеста 1522, прекът скріе Енгел[1]), съ дпкапъ Domnў, ле-аў трімис Domn пре Владіслав VIII despre карелe аша скріе апонімул Ромъпеск[2]): „Владіслав Водъ леат 1522, пас Domnў de ла дмпъръціе, карелe печінстінd пре Пъруул Банул Краіовеі, с'аў скулат Пъруул Банул кu ръсбоіў, ші бірuінd пре Владіслав Водъ, ачеста аў фъціт ла Царіград.“ Despre Владіслав VIII ші Пъруул Банул скріе Бочігполі[3]), прекум ортеазъ: „Мынтенії лепъдынd пре Воеводул (Владіслав VIII) чел de дмпъратул Търческ тріміс, пын пре алтул (пре Пъруул Банул) дп локул луі, чі біne къ пu і-аў къзът ла ініmъ дмпъратулуі Соліman II, тотуші (доаръ аша пофтінd тімпул) пu'ші аў арътат пеплъчереа, чі дndатъ аў тріміс дп Валахіа un сол кu треі сute de къларецї, ші аў тріміс стеттеле челe de Domnie ла Воеводул чел de кърынd алес, adекъ бuzduганул, стеагул — — — карелe e фъкът кu o коадъ de кал, ші търбанул. Солул ачеста cocindў дп Валахіа, се прітеще кu тоатъ чінстеа de Водъ, dаръ кънd се фъчea дпaintea боіерілор, ші a породулуі челор adunaцї, a пупе търванул пре капул луі Водъ, дл тоакъ пре ачеста дп кап кu бuzduганул ші'л отоаръ, пре кът дї фusесе порuнчіт de дмпъратул Търческ. Чі чеіалалцї Търчі пъвълінd асupra боіерілор, пре мулцї dintre dъншіі аў сfърmат, апоі дпкълекънd, аў фъціт дп четатea че есте фъкът дп цертърії Dунърії, adекъ дп Църціз. Dупъ че аў періт аша Пъруул Водъ, Поарта аў пас Domn Валахіеі іаръші пре Радул ал VIII din Австрій, кът се ва аръта ла анул вііторіў.“

Despre Молдова аша скріе преа вестітул Енгел[4]): „Дп анул 1522, Сіліstрndў Краіул Полоніеі аў тріміс сол ла Стефан VI дп Молдова, ка съ стea гата кu аџіторіул съў дмпротіва пъвълірей Търчілор ші a Тътарілор, карea o атепінца асupra Полоніеі ші Унгарієі. Аша рuга пре ачела de аџіторіў, пре карелe еї ар фі требuіт съ'л аџіте.“

Прітеждіile, каре се порнісе асupra Унгарієі кu тоате сеітърілe че ші престе тъсъръ dec се adunа, пu с'аў пътът дпкъпуіра; къчі дп анул de акът 1522 дп луна луі Август аў леат Соліman II дмпъратул Търческ Белградул din Сербіа de ла Унгурі, пре кът щъртърісеск Самбук[5]), Істванфі[6]), ші Мілес[7]), dаръ маі алес дпсъші Краіул Людовік II дп хрісовул, че се adуче de Корnidec[8]), ші сунъ аша:

„Noі Людовік din міла луі Dумnezeў Краіул Унгарієі, Бохемієі ш. ч. фачет дпщіінцare прin рundul ачестора тътурор, кърора се кuвine, къ фііnd къ дп анул маі din наінте, adекъ дп анул 1522 (пu 1521, саў дпсфършіт e грешіт анул 1523), маі de кърынd трекът, тоате четъціле, кощееле, орашеле, сателе, предіурiле, шошіile, порціле, ші тоате кърціле тощенещі, але търітулуі Франціскў de Хедервара Банул четъціі поастре, Nandor-Алба пуміте, орі unde, ші дп че комітат ал Унгарієі, ші ал пърцілор еї дмпрежпате, ар фі фост, ші орі кът с'ар фі фост кіемат, аў веніт ла Съптъ Корона Унгарієі, ші dрепт ачеea ла тъпіле фіскулуі кръіеск пептру пота ачеea de пекредінцъ, дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

карea пентрѫ ачееа аѫ къзѫтѫ Франчіскѫ de Xiдервара дѫпъ цінереа Декретѫлуї Кръіпеї поастре, пентрѫ къ ел порніт de дѫхѫл ребелії, четатеа Nandor-Алба, че се кредеа а фі баще ші zidѫ пепшікат Ѫнгарієї, ші ла тоатъ крещінътатеа, dinпрежпъ ші Бапатѫл, ші Кънітъніа четъцій ачеіа, карea ел о цінea de ла Маіестатеа поастръ, ка ѫп дерегъторіѫ сѫпт дaторіа кредінцеї, асклътреї ші лнтоарчереї, п'аѫ врѫт съ ні о деа лндърът, пре кѫт ера дaторіѫ, тъкар къ ші de фаць, ші пріп кърцї, ші пріп солї, маї adece-орї л'ам черкатѫ, ші авзіа лп тоате зілеле къ лмпъратѫл Тѫрчілор Соліman вреа съ о батъ, дѫпъ ачееа лъціndѫce вестеа околіреї четъцій ачеіа, ла вр'о кътева порѫнчї, че ам тріміс лп четатеа ачееа, ка пъпъ ѫтѫнчї, пъпъ кънd вом пѫтеа аціѫта, съ о апере, п'аѫ врѫт, нічї съ о dіреагъ, нічї съ баце храпъ ші пъзіторї лптр'жпса, тъкар къ авеа богъціе de прісосіт, ші de ла маіестатеа поастръ лпкъ лѫасе de келтѫіалъ, кът с'аѫ авзіт вестe. Ба, че е маї мѫлт ші маї рѫѫ, прeсте воіа мѫлтора, аѫ лъсат лп локѫл съѫ пъркълавѫ четъцій пре ѫп отѫ преа фъръ de леце, ші лпсетпат de фантеле челе реле, апѫме Міхаіл Море, карeле дѫпъ че аѫ лпкѫпціѫрат Соліman Тіраппѫл четатеа, п'аѫ ащептат, пъпъ че ам фі тріміс аціѫторіѫ, чі поаптеа аѫ еміт din четате фъръ de ащептареа, воіа, ші цінеа тѫтѫрор челор din четате, ші пѫ с'аѫ лпфрікошат а о бinde, ші аша четатеа ачееа маї мѫлт кѫ воіа, декът пріп пѫтереа Тѫрчілор с'аѫ пердѫт, ш. ч. Dат лп кѫртеа поастръ din Вісеград лп 15 Септемѫрie din анѫл мънтѫіреї 1523 (Л. С.) Четітъ пріп Вербецѫ Кънъкатѫл, кѫ мъна са.“ Neатѫл лѫї Море, ші акѫта кѫстъ лп цінѫтѫл Хazегѫлуї din Арdеал, пагѫбъ къ есте Ротъп корчіт de віцъ.

[1]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 166. [2]) Anonymus Valachicus cap. 44. [3]) Bocignoli in epistola ad ann. praeced. citata. [4]) Engel l. c. [5]) Sambucus in Append. ad Ranzanum f. 411. [6]) Istvanfi f. 62 seqq. [7]) Miles p. 13. [8]) Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 68.

Анѫл 1523. Дѫпъ че с'аѫ оторжт Пърѫл Водъ лп Валахіа, кѫт с'аѫ арътат ла анѫл маї de кърѫnd трекѫт, лп анѫл de акѫт 1523, іаръ пѫ лп анѫл 1524, кѫт скріе преа вестітѫл Енгел[1]), Поарта Тѫрчеаскъ, іаръті пре Радѫл VIII din Афѫтацї л'аѫ пѫс Domnѫ Валахіеї; пентрѫ къ скріе анонітѫл Рошпескѫ[2]) аша: „Радѫл Водъ din Афѫтацї леат 1523 кѫ а доѫа domnie пѫс de ла лмпъръціе, ел аѫ zѫгрѫвіт мънъстіреа Арцішѫлуї. Дѫпъ ачеаста ла леат 1529 с'аѫ скѫлат асѫпра лѫї Neагое Ворнікѫл ші Дръган Постелнікѫл кѫ оасте: іаръ пре Радѫл Водъ кѫ фііѫл съѫ Bdad, фѫцind ла Банѫл Краіовеї, л'аѫ ацінс боіерії ла Ръмнік, ші і-аѫ тъіат капѫл ші лѫї ші фііѫлуї съѫ, ші с'аѫ лпгропат ла мънъстіреа Арцішѫлуї.“

Аѫzind Іоann Zаполіа Воеводѫл Арdеалуї de моартеа Пърѫлуї Водъ, ші а доѫа domnie a Радѫлуї ал VIII, пре кѫт скріѫ Бочігноліі[3]). ші Енгел[4]), аѫ лптрат лп Валахіа, ші атъта аѫ фъкѫт, de Радѫл VIII аѫ цінѫтѫ пріетепшѫтѫл кѫ Ѫнгарія, тъкар къ de Тѫрчі ера пѫс Domn Валахіеї.

Маї рѫѫ аѫ кърс лѫкрѫріле лп Молдова, къчї скріе Міроп Логофътѫл[5]): „Лп анѫл 7031 аѫ прівеціт Шерпе Постелнікѫл de фріка лѫї Стефан (VI) Водъ, кънd аѫ періт

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Арѣре Хатманѣл къ фечіорії сѣї. Аръtатѣс'аѣ ачест Стефан Водъ маре вързъторіѣ de сіпце, кът с'аѣ кѣпоскът къ біетѣл Арѣре Хатманѣл, ші къ фечіорії лѣї, ѧп четате ѧп Хърлъѣ, къроре ле-аѣ тъіат капетеле. — — Сѫріе хроніка цереї Молдовеї, пре кът съ фіе афлат Стефан Водъ ѧп бікленіе пре Арѣоре Хатманѣл, іаръ лѣкръ адевърат пѣ се щіе. Даръ de аѣ афлат пре Арѣре чел бътрън ѧп віклепіе, фечіорії лѣї Теодор ші Nекіта че аѣ грешіт? de і-аѣ оторжт. Дечї съ кѣпоаще тірънніа лѣї Стефан Водъ.“

Прекът се вede din картеа лѣкръгілор de Сіпістѣпd I Краіѣл Полоніеї фъкѣте[6]), Шерпе Постелнікѣл къ алцій маї тѣлцї аѣ фост прівеціт ѧп Полоніа, пептръ каре с'аѣ ші рѣгат Краіѣл de іертаре лѣї Стефан VI Domnѣлѣї Молдовеї прін солїї сѣї Лаврептіе Miedzілескі Епіскопѣл Катеніцѣлѣї, щі Георгіе Крѣпскі Кастелланѣл Леопоілѣї, чі пітіка аѣ іспръвіт солїї ачещіа.

Dѣпъ пердерea Nandop-Албеї, саѣ а Бълградѣлѣї Тѣрческѣ, саѣ а челѣї din Сербіа, din апѣл трекѣтѣ, ла атъта спаїтъ венісе Ѵнгѣрії, de Лѣдовік II Краіѣл лор, ші пре Боботеаza din апѣл ачеста 1523 порѣпчісе адѣпаре de цеаръ, саѣ сеіт ѧп Бѣda, ка съ се сфътѣеаскъ, кът ар пѣтеа ѧтпедека пъвъліріле Тѣрчілор, чі зъвъѵind Краіѣл маї тѣлтішор ѧп Бохеміа, пре термінѣл пѣс ел ѧпсѣшї пѣ с'аѣ пѣтѣт ѧптѣрна ла Бѣda. Дрепт ачеea аѣ пѣс пептрѣ сеіт алт термін, сървътоареа Мѣченікѣлѣї Валептін, кареа каде ѧп 24 Февръаріе. Ла сеітѣл ачеста с'аѣ кіемат ші Сасії din Арdеал прекът аратъ хрісовѣл Краіѣлѣї Лѣдовік II чел din Прага ѧп 31 Декетвріе ал апѣлѣї 1522, тріміс кътръ Сасі, чел че се афлъ ла Годофред Келер[7]). Каре лѣкръ пептрѣ ачеea л'ат ѧпсетпат аічї, пептрѣ къ маї 'nainte аѣ фост неаѣзіт, съ се кіеме Сасії din Арdеал ла адѣпъріле цереї Ѵнгѣрещї.

Тот деспре Сасії din Арdеал вine ші алтъ повесте. Мартін Лѣтер ѧпкъ ѧп апѣл 1517 аѣ ѧпчепѣт а сътъпа dогмеле сале ѧпкоптра вісерічії Ромеї. Dогмеле лѣї, Патріархѣл Ромеї Леоп X ле-аѣ афѣрісіт ѧпdатъ, чі Лѣтер пебъгѣпdѣ самъ de афѣрісепіа Папеї, ш'аѣ тіпъріт dогмеле, ші ле-аѣ ѧтпръщіат пріп тоатъ Цертапіа. Сасії din Сібііѣ, фііпd къ ші Сасії съпт Цертапї саѣ Nемцї de віцъ, аѣ ѧпчепѣт а кѣтпъра, ті а чѣті кърцї de але лѣї Лѣтер. Ачеаста облічіпdѣо Краіѣл Лѣдовік II аѣ порѣпчіт Маціѕтрѣлѣї din Сібііѣ пріп хрісовѣл съѣ чел din Бѣda ѧп апѣл de акът 1523 dат, че се ціпе ѧп бібліотіка цереї Ѵнгѣрещї,[8]) ка тоате кърціле лѣї Лѣтер, съ ле кѣлеагъ de ла Сібіапї ті съ пѣ се кѣтпере ші четеаскъ маї тѣлт сѣптѣ пердерea капѣлѣї ті а бѣпѣрілор фіещe-кърѣіа.

Ioann Драгфі de Белтеѣк, деспре кареле ат кѣвъптат ла апѣл 1512, ѧпкъ ѧп апѣл ачеста аѣ кѣпътат доміпіѣріле челе тарї din Кроаціа, прекът аратъ хрісовѣл de ла Комітѣл Франчіскѣ Серепі[9]).

[1]) Engel in antiq. Hist Valachiae Part. 1. p. 205. [2]) Anonymus cap. 44. [3]) Bocignoli loco ad ann. 1521 citato. [4]) Engel l. c. [5]) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 40. [6]) Actionum Regiarum Sigismundi I tom. 24. [7]) Godofredus Keler in suis Mss. [8]) Comes Franciscus Szecheny in collectione Dipl.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анѹл 1524. Ла анѹл ачеста аша скріе Міроп[1]): „Ан анѹл 7032 ръдікатѕс'аѫ боіерій Молдовеі асѹпра Domnѹлѹї съѫ Стефан (VI) Водъ, ші de гроаza лѹї с'аѫ ръсіпіт ан алте церї; іаръ пре кънї аѫ прінс вій пре тоцї і-аѫ оторжт, анѹме пре Костеа Пъркълабѹл, ші пре Іванко Логофътѹл, ші пре Сіта Вістерпікѹл; ші ачеаста с'аѫ антъмплат ан търгѫ ан Роман, ан 2 Септемвріе din анѹл 7032. Dінтрѹ оастеа Тѹрчеаскъ антрѹ ачелашї ан анторкънdѹсе о сатъ de Тѹрчї, din прадъ de цеара Лешеаскъ, ле-аѫ ешіт Стефан Водъ анаінте ла Прѹт, ші din Тѹрчї пѹцінї аѫ скъпат ла локѹріле сале."

Ваповіе[2]) скріе аша: „Чінчї сѹте de Тѹрчї трекънd Ністорѹл прѹdасе Покоціа чеа Полопеаскъ, пре карії, кънd се антѹрпа прін Молдова, кътръ сѹскатѹра Dѹнърії, Молдовенії ашбръкацї ан хаіне ші кѹ арме полопещї анчінші і-аѫ ловітѫ de ла спате ші пре тоцї і-аѫ тъіат."

Іаръ преа вестітѹл Енгел[3]) антъреще лѹкрѹл зікънd: „Ан анѹл 1524 аѫ бътѹт Стефан (VI Domnѹл Молдовеі) ла Прѹт 12,000 de Тѹрчї, ші 4000 de Тътарі, кънdѫ се антѹрпа кѹ прадъ din Полоніа."

Іаръшї Ваповіе[4]) скріе: „Ан вретеа ачееа аѫ веніт солії лѹї Стефан Палатінѹлѹї Молдовеі ла Сіцістѹnd Краіѹл, спѹнънd къ Палатінѹл вреа съ цінъ тоате легътѹріле, ші с'аѫ рѹгат, ка пентрѹ бінеле пъчії, Кастелланілор din марцінї съ лі се порѹнчеаскъ, ка тълхъріile съ ле опреаскъ, ші ачелора, карії пъгѹескѹ ла еї, съ ле факъ дрептѫ. Черѹт'аѫ ші ачееа, ка солілор Палатінѹлѹї съ ле фіе слобод а трече ла Васіліе тареле Dѹксѹл Московіеі прін церіле крѣіещї, ші Літванія. Солілор Палатінѹлѹї, ла чеа dінтъіѫ черере бine с'аѫ ръспѹнс, — — — а доѹа п'аѫ врѹт Сіцістѹnd Краіѹл съ о антѹдѹе; фііnd препѹс, ка пѹ кѹтва доѹъ пеатѹрї de леце Гречеаскъ, ші осебіте de лецеа Полонілор ші а Літванілор, съ се анцелеагъ ла олалтъ, ші съ пъвълеаскъ ші de о парте, ші de алта асѹпра церілор крѣіещї, ші антрѹ ачестеа аѫ трекѹт анѹл 1524."

[1]) Constans Miron in Ms. Cronico Valachico cap. 4. [2]) Bernardus Vapovius in fragmento p. 588. [3]) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 166. [4]) Idem Vapovius l. c. p. 598.

Анѹл 1525. Ла анѹл ачеста деспре Молдова, ші Валахіа нітіка ам афлат скріс, дарь Корnidec[1]) адѹче ѹн хрісовѫ а лѹї Стефан Томорі de Чѹчѫ, Віце-Воеводѹлѹї Ардеалѹлѹї, іаръшї din Чѹчѫ dат, ан 9 Септемвріе din анѹл 1525, прін кареле се порѹнчеще тѹтѹрор, ка ан партеа лѹї Dімітріе Корodi Вічесіматорілѹї din Брашовѫ, съ фіе даторї а мъртѹрісі, фост'аѫ слобод а трече ан Валахіа пре ла Бозamezeѫ фъръ de картеа саѫ ръвъшелѹл Вічесіматорілѹї din Брашовѫ, аѫ ба? Ші ачеаста пентрѹ ачееа с'аѫ фъкѹт, пентрѹ къ Dімітріе Корodi, карele de пе нѹме анкъ се аратъ а фі фост Ромън, лѹасе de ла оаменії лѹї Павел Белdi de Бодѹла поѹ кай, кѹ мърфіле че дѹчеа, пентрѹ къ п'аѫ авѹт ръвъшел; ші дрепт ачееа се пърія кѹ Павел Белdi.

[1]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 87.

Анѹл 1526. Ачеста есте анѹл, ан карele пѹцін аѫ фост, de пѹ с'аѫ codomіт тоатъ крѣітеа Бнгѹреаскъ, ші ан карele аша с'аѫ деспърціт Ардеалѹл de Бнгарія, de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пънъ ын zioa ын каре скріе ачестеа, ын сатвл Cinea, din Комітатвл Абаві, adekъ пънъ ын 13 Декетвріе din анвл 1809 ынкъ пе с'аў ътпревпат ке дънса, пе фъръ маре пекаz ал віецілор Ромънілор din Ардеал, карії пентре пелътпревпареа ачеаста, ші акста цет сънт ціевл чел греў ал Domнілор пътъптещї (мъкар къ с'аў стрікат іобъціа, кът am zic ла а. 1514); къчї пе аў вре о рънтоаре de слъжбе, кът аў прощії din Ънгаріа.

Despre ынчепереа codomipeї ачестеіа аша скріе Істванфі[1]): „Ынкъ de ке іарпъ аў венїт веste, къ Соліman (II) фаче маре гътіре de ръсбоіў, пе пътаї ын Европа, чі ші ын Асіа — — ші zічеа къ Соліman се гатъ асвпра лві Лъdовік (II) ші асвпра Ънгврілор, пентре вчідереа солілор Тврчещї. Ачеастъ веste венї ші ла Томорі (Архіепіскопвл din Колоча) ші ла Воеводвл din Ардеалъ, de ла оаменії лор, пре карії пре аскпс, ші ке маре келтвіалъ лї ціпеа ла Тврчі; се ынтърія ачеаста ші de Прінцїї Стефан VI (пе Богdan) ал Молдовеї, ші Радвл (VIII) ал Валахіеї, карії фъчеа de щіре, къ еї ынкъ аша аў ынцелес din оаменії лор, пре карії лї трімісесе ын Царіград ке харачівл, ші пе de мвлт се ынтврпасе.“

Дрепт ачееа пе пъцінъ фрікъ с'аў бъгат ын Ънгврї, даръ Стефан VI Domнвл Молдовеї, ка вн вързъторіў de сънце че ера пе мвлт аў гъndіт ке прітежdіа Ънгврілор, ші а тоатъ Крещінътатеа, чі ел ынкъ с'аў анвкат de Мвнтені, къчї скріе Мірон Логофътвл[2]): „Ын анвл 7034, пръdат аў Стефан Водъ цсара Мвнтенеаскъ пънъ ла Търгшор, (пе кът скріе Енгел[3]) пънъ ла Търговещї[4]) ші пікъіреа і-аў квтезат Радвл Водъ съї стеа асвпръ, чі ке паче аў невоіт Радвл Водъ, de аў потоліт пре Стефан Водъ.

Гътіndвсе тощї чеї de сънт съптъ корона Ънгаріеї, съ се анере de Тврчї, ке deadінсвл, Іоан Заполіа ынкъ аў цінвт сеім, саў адвнаре de цеаръ, ын Аівдў, ла карея с'аў кіемат ші Сасії, ші с'аў отържт ынтр'жнса, ка пе пътаї тощї тірепії din Ардеал, карії пврта арме, чі ші преощії съ прінdъ арме асвпра Тврчілор, аша кът тот пентре dовъ сате съ ръмънъ акасъ вн преот, dвпъ кът аратъ епістола ачелвіаші Іоann Заполіа, карея о аў скрісў кътръ Декапвл Сібіівлвї, din Сас-Себешў а треіа zі de Пащї ын анвл 1526, ші се афлъ ла Корnidec[4]).

Краівл Лъdовік II, ынтре ачееа аў пріміт сънт апърареа са пре Стефан Маілат de Сзніагсег Квбікларівл, ші Dіспепсаторівл съў, ші пе фрацїї лві, ші аў порвпчіт лві Тімопс Кастеллапвлві din Фъгъраш, ка съї анере de тощї протівпічії лор, прекът мъртврісеще хрісовл, каре л'аў dат din Бвda марцї ынаіптеа Рвсалілор din анвл 1526, ші се гъсещце ын dіпломатаріва цереї Ънгврещї[5]). Апої прекът скріе Істванфі[6]) аў тріміс ла Стефан VI Domнвл Молдовеї, ші Радвл VIII Domнвл Валахіеї, ка ші еї съ віе ынтрв апівторіў; чі ачещіа п'аў пътът венї пентре легътвра, карея о авеа ке Тврчії: ва Радвл ла атъта аў фост сіліт de Соліman II, de пре Влad вивл пъскът фіівл съў аў требвіт съ'л трімітъ ке Тврчії асвпра Ънгврілор. Грешещце аша даръ Гебхарді[7]) кънd скріе, къ Ърban Батіані аў фост кънтат вр'о кътева стеагврі de Молдовенї пе батаіа de ла Мохачї.

Аша гътіndвсе тощї чеї de сънт съптъ корона Ънгаріеї, Соліman II п'аў ащептат ка

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

кѫ тоцї съ се адѫнє ла олалтъ, чі аѫ дптрат дп Ѵнгаріа дѫпъ Бетлен[8]) кѫ 150,000 дѫпъ Катерарій[9]) ші Рева[10]) кѫ 200,000, дѫпъ Бродеріт[11]) кѫ 300,000. Іаръ Лѫдовік Краіѫл пѫ авеа кѫ сіне фъръ пѫтаї 26,000, кѫт зіче іаръшї Бродеріт Епіскопѫл Вацѫлаї de пре времеа ачеа[12]); къчіѫ Павл Томорі Архіепіскопѫл Колочеї п'аѫ лъсатѫ пре Краіѫл съ ащепте пре Ардѳлепї, ші пре Хорваці, кѫт мъртѫрісеще Сіглер[13]). Зік ѫпії къ ші ачееа ар фі зіс Павл Томорі деспре Ардѳлепї, къ че ле требѫе Ѵнгѫрілор Ромънї ла бірѫінцъ? карєа де аѫ фост аша, дестѫл де ръѫ аѫ ворбіт, къчї Ѵнгѫрії пѫтаї пънъ атѫнчї аѫ фост пѫрѫреа бірѫіторі, пънъ кѫнd аѫ фост ѫпа кѫ Ромънії, іаръ дѫпъ че с'аѫ деспърціт de Ромънї, маї тот ръѫ ле-аѫ терсѫ, кѫт с'аѫ арътат ла апії de маї 'наінте; чі еѫ мъ дпторкѫ ла фірѫл історіеї.

Краіѫл Лѫдовік II аша дар кѫ аша de пѫцінъ оасте дпсѫшї аѫ порніт асѫпра Тѫрчілор (сіліт фііnd de Ѵнгѫрї, къчї зіче ла Бродеріт (14): Ibo ego, Deo optimo bene juvante, cras vobiscum in persona eo, quo alii sine ше іre nolunt; адекъ: воіѫ мерце еѫ, аџіѫтънd Дѫмнезеѫ чел преа бѫн, dimineaцъ кѫ воі дп персоапа mea, аколо ѫнde алцїі пѫ вреѫ съ меаргъ фъръ de шіне,) пре карії дптъмпінъндѫї дп 22 Авгѫст din апѫл 1526 ла Мохачѫ орашѫл чел де лъпгъ Дѫнъре din Комітатѫл Бараніа, с'аѫ ловіт кѫ еї, чі бътаіа п'аѫ џінѫт шаі мѫлтѫ, фъръ пѫтаї ѫп чеасѫ ші о џіѫмътате, ші Ѵнгѫрії с'аѫ стропшат de мѫлцімеа Тѫрчілор, прекѫт скріѫ Бродеріт[15]), ші Ніколае Олахѫл[16]) кѫ алцїі маї мѫлцї. Краіѫл фѫцind de певоіе ш'аѫ гъсіт моартеа дп пъръѫл, de Ѵнгѫрї Челе-Патак пѫміт, дп карєле порoиндѫсе кѫ калѫл аѫ періт дп въртъ de апї 20 лѫпъ 1, зіле 29, дѫпъ че аѫ стъпъніт преете Ѵнгѫрї апї 10 ші маї шесе лѫнї, пре кѫт аратъ Істванфі[17]), Timon[18]), ші Хапер[19]).

Зік ѫпії къ Іоапп Заполіа кѫ Ардѳлепії дптр'адінс пептрѫ ачееа п'аѫ сіліт съ ацізпгъ пре бътаіа de ла Мохачѫ, пептрѫ къ въпа корона Ѵнгаріеї, чі Іоапп Саларді[20]) аша скріе деспре дъпсѫл: „Воеводѫл Ардеалѫлуї Іоапп Заполіа, фііѫл Комітѫлуї Сцепѫгѫлуї Стефап Заполіа, пѫцііnd de карєа порѫпкъ а краіѫлуї съ се џінъ din доѫъ, dintre каре ѫпа дл кіема кѫ грабъ лъпгъ краіѫл, чееалалтъ дї порѫпчеа, ка дмпрежънъндѫсе кѫ Радѫл (VIII) Domnѫл Мѫнтепеск, ші трекѫнd Дѫнъреа, кѫ цефѫіреа Бѫлгаріеї ші Сербіеї съ абатъ пре Тѫрчї de ла Ѵнгѫрї. Трімісесе пре Георгіе Деак din Бачї ла краіѫл съ дптребе, de каре порѫпкъ требѫе съ се џінъ? ші дптрѫ ачееа с'аѫ дптъмплат бътаіа de ла Мохачѫ, карєа аѫ фост стрікареа Ѵнгѫрілор, пънъ а пѫ ацізпце аколо Іоапп Заполіа кѫ эцізторіѫл чел фортос, ші алте ацізторіѫрї, че се ащепта de вр'о кътева латѫрї."

Дѫпъ моартеа Краіѫлуї Лѫдовік II, отепеще аѫ лѫкрат Соліman II, къ п'аѫ кѫпрінс тоатъ Ѵнгаріа, кѫт пѫтеа фаче, чі с'аѫ дптѫрпат дп цеара са, дпdестѫлъндѫсе къ аѫ бірѫіт пре Ѵнгѫрї, даръ пебѫпеще аѫ лѫкрат Ѵнгѫрії, къ с'аѫ десбінат de ла олалтъ, ші ѫпії аѫ воіт Краіѫ пре Іоапп Заполіа, алцїі пре Ферdinand I Архідѫкеѫл Австрієї. Прічініле пептрѫ каре аѫ лѫкрат аша Ѵнгѫрії ле спѫне Бетлен[1]). Партеа чea маї таре аѫ алес пре Іоапп Заполіа Краіѫ Ѵнгаріеї, ші л'аѫ ші дпкоронат дп Алба-Крѫіеаскъ дп 11

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Noemвріе din anвл 1526. преквм мъртвріческ Ніколае Олахвл [23]), Бакшаї [24]), Бетлен [25]), ші Тімон [26]), карелe dвпъ дпкоронареа са дпdатъ аў черкат трвпвл краївлвї Лвdовік II ші л'аў дпгропат дп Алба-Кръіенскъ, кът ziче Zerпieri [27]). Іаръ Стефан Батор Палатінвл цереї кв чеалалцї карії фвціе дп Пожон, кв Кръіеаса Марія, аў олес Краів пре Ferdinand I, пре кът аратъ хрісоввл de ла Карол Фоіерварі [28]), че свпъ аша: „Noї Ferdinand din міла лві Dвmnezeў Краівл Вигаріеї, Бохеміеї ш. ч. Іпфантвл Іспаніілор, Архідвкеле Австріеї, Двкеле Бвргвndіеї, Стіріеї, Каріптіеї, Карніоліеї, Віртенвергіеї, ш. ч. Комітеле Тіролвлвї, квпоащетъ, ші шъртврісітъ прін ачестea, кът noї атъ dat піпце кърці впор воіерї ші повілї din Вигаріа, а кърора квпріпdере есте ші свпъ аша:

„Noї Ferdinand ш. ч. квпоащетъ ші мъртврісітъ, прін ачестea, кът noї пре вederoсвл ші мъріт вл (Spectabilem ac Magnificum) Domпвл Стефан de Батор Палатінвл Кръітеї Вигврещі, ші цівdекъторівл Комапілор, пре чінстіцій Domпіі Епіскопі Тома аі Веспрімвлвї, ші Стефан Бродерік ал Сіртівлвї Капчелларівл сай логофътвл кръіескъ, іаръшї пре мъріцій Франціск de Батіап Банвл Далмаціеї, Кроаціеї ші Славоніеї, Алексіе Тврzo de Бетленфалва Таверпіквл, Іоапп Тахі гвберпаторівл пріоратвлвї Авранеї, Каспар Хорват de Вінгарde бакътарівл кръіеск, Ладіслав de Макідопіа преносітвл din Печіў консіліарівл, Ніколае de Геренd Кастосвл din Алба, Тома Nadaжdі, Ніколае Олахвл Архідіакопвл din Стрігон Секретарівл, пре сdравепії Емерік Naці de Варгаш Віце-Палатінвл, ші Франціск de Ревэ, Протопотарівл Палатінвлвї, ші пре алцї консіліарії аі преа дпсерінатеї Doaмпеї Маріеї въdввеї преа іббітеї сорореї поастре Кръіесеї Вигаріеї, Бохеміеї ш. ч. ші пре мвіеріле, препчії, тощепії, фрацїї ші претепії лор, адекъ пре ачеіа, карії ар ацівта повъ, че ті требве съ факъ, dвпъ фъгъdвінца лор, кв сфатвл, кв фапта, кв аверіле, сай кв пвтереа са, съ dовъndim корона ші кръітеа цереї, врънd съ дпкредінцът despre вепъ воінца поастръ спре еї, ле фъгъdвім кв кввънтвл поствв чел кръіескъ, къ пре еї, ші пре фіещe-каре dintre еї, лї вом апъра дп тоате derегъторіїле, трептеле ші вапвріле лор de Іоапп Комітвл din Сцепвзъ, Воеводвл Арделепескъ, карele с'аў алес, ші дпкоропат прін аї съі Краіў дптротіва леціlор ші овічеівілор цереї Вигврещі, шї de алцї протівпічї аі лор, карії пептрв ачееа с'ар ръdіка асвпра-лор, пептрв-къ съпт кredінчіошї къторъ поі, карії de вор пъці чева пагвбъ дп derегъторії, дп вапі, дп аверї, дп вапврї, дп вепітврї, пептрв поі, ле вом дптоарче лор токта атъта кътъ се ва пвтea аръта къ аў пъгвбіт, ші дп кврсвл de doї апі, аў ле вом къщіга дпапоі, къtъ аў перdвт, аў атъта ле вом da дп церіле поастре вnde ле ва плъчea. Іаръ пъпъ атвнчі фіещe кврвіа лї вом da лок дп церіле поастре, вnde съ поатъ локві секврі, ші кв одіхпъ dвпъ треапта фіещe кврвіа кв мвіеріле, препчії ші тоатъ фаміліа лор, ші ле вом плăті ші вапі, фіещe кврвіа dвпъ вълfa лві, ші dвпъ вепітвріле, карele ле аў перdвт, шї ачестea ле вом пліні дпdатъ, къt вор въці пагвбъ, шї'шї вор перde вапврiле. Іаръ Прелатврiле, Баропатврiле, Derегъторіїle, ші челе вісерічещї ші челе лвтещї, шї вапврiле кв къdінцъ de тошіе, каре се цін de дървіреа Кръіеаскъ, тъкар кът вор вепі ла тъпіле поастре,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дпаінтеа алтора тътърорілевом дърві пътиціlор консіліарілор Кръіесей, ші ачелора, карій прінд партеа поастръ, фіеще кърція дънъ вредничіїле сале, ші пре еї дї вом цінеа, чінсті ші дърві маї мълт de кът пре алції. Ла а кърора тътърор таре цінере не легътъ пре noi, ші пре тощенії пострі прін търтъріа кърцілор ачестора, каре ле ам дптъріт кв печетеа поастръ кв каре не ам фолосіт пънъ акма ка Архідъкеі Австрієї. Dat дп Віенна четатеа поастръ дп 30 Noembріе din анвл Domnвлві 1526, іаръ ал кръіметі поастре 1. Ferdinandв к. m. c. (L. S.) ла порвнка преа дпсерінатвлві пострв Domnв Ніколае Олахвл к. m. c.“

Din хрісоввл ачеста съ пв дпкізї, къ doаръ дп анвл 1526 с'ар фі фъкът Краів denлін Ferdinand I, къчі дп анвл ачеста пвмаї с'аб алес Краіб Вигаріеі de ачеіа, карії фвцісе кв Кръіеаса Maріа, іаръ дп анвл дпdатъ віїторіб с'аб дпкоронат, кът вом ведеа аколо.

[1]) Istvanfi. Lib. 8. p. 115. [2]) Constans Miron cap. 40. [3]) Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 166. [4]) Cornides Miss. Dipl. Tom. 7. p. 535. [5]) Diplomatarium Regnicolare tom. 16. [6]) Istvanfi p. 119. seq. [7]) Gebhardi tom. 4. p. 621. [8]) Bethlen f. 10. [9]) Camerarius p. 53. [10]) Reva f. 66. [11]) Broderithus f. 767. [12]) Idem Broderithus f. 774. [13]) Sigler f. 66. [14]) Broderithus f. 764. [15]) Broderithus f. 769. [16]) Nicolaus in Chronico f. 39. [17]) Istvanfi f. 87. [18]) Timon f. 109. [19]) Haner Reg. Hung. Period. 16. §. 418. [20]) Szalardi János a' Siralmos Magyar Kronikának 1. Könyvének, 3. részében. [21]) Bethlen f. 17—24. [22]) Nicolaus Olahus l. c. [23]) Baksai f. 931. [24]) Bethlen f. 24. [25]) Timon f. 110. [26]) Zermegi f. 385. [27]) Carolus Fejervári in Coll. Dipl. Tom. 3. Nro. 486.

Анвл 1527. Ла анвл ачеста скріе Міron Логофътвл[1]), прекът вртеазъ: „Дп анвл 7035, ш'аб плініт datoріа отенеаскъ Петрв фрателе лві Стефан (VI) Bodъ фечіорвл лві Bordan (III) Bodъ. Дптрв ачеставші анб, Іанвaріе 14, мвріт'аб ші Стефан (VI) Bodъ фечіорвл лві Bordan Bodъ дп четатеа Хотінвлві, отръвітб de Doamna са. Іаръ оаселе лві с'аб астрвкат дп тънъстіреа Пътпеї чеа фъкът de тошв съб Стефан чел бвп. Domніт'аб ачест Стефан Bodъ анї 9 ші лвнї 9. Сетъна ла фіре кв тошв съб Стефан Bodъ чел бвп, къ ла ръсбоіб ера ферічітб, къчі тот дпвінцеа, ші лвкрвл съб дл ціа пврта, мъкар къ ера тінер, пвмаї ера мънсос, ші вързъторіб de сънце отенескб.“

Тот ачелашї Міron [2]) скріе апої аша: „Дънъ моартеа лві Стефан (VI) Bodъ челві тінер с'аб стрънс боіерії дмпрежнъ кв тоате къпетеніїле de цеарь, ші аб сфътвіт, пре чіне вор алеце съ пвнъ Domnб, къ дънъ обічеівл церей de атвнчі пв дпкъпеа алтвл, ла Domnie, фърь пвмаї карele ера сътънцъ de Domnб; ші дптребънd ші іскодind внвл de ла алтвл, с'аб афлат внвл, de аб мъртврісіт, къ аб дпцелес din Мітрополітвл церей Теоктіст, карele ръносасе маї дпаінте de Стефан (VI) Bodъ, фііnd ші Стефан болнав ла Хотin, къ de се ва сфърші Стефан Bodъ, съ пв вънъ пре алтвл ла domnie фърь пвмаї пре Петрв Мъжеарівл, че л'аб порекліт Рареш, de пре пвмеле мвіерії, карea аб фост мърітатъ маї дпаінте дънъ алт бърбат търговцб че л'аб кіемат Рареш. Аша пре Петрв афлънdв'л ші adeверіndв'л а фі de освл лві Стефан Bodъ челві бвп, кв тоції л'аб рънdіkат Domnб, Іанвaріе 20, карele апвкънdвсе de domnie, німенea ш'аб перdът нъdеждea.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѣчї паче шї одіхпъ аѫ фост тѫтѫрор.“ Лпцелеце: челор din Молдова; кѣчї Арделенії шї Полонії дестѫлъ пакосте аѫ авѫт de ла Петрѫ Рареш саѫ ал шеаселеа, кѫтѫ се ва ведеа de ачі лпколо.

Кѫт къ Петрѫ VI саѫ Рареш Domnѫл Молдовеї аѫ фост фечіор лѫї Стефап V саѫ челѫї Бѫпѫ, аѫ Маре, Domnѫлѫї Молдовеї, аш zic ла апії 1504, 1510 шї 1518, шї ачеаста о мъртѫрісеще шї Сіцісшѫпd I Краіѫл Полоніеї лп хрісовѫл съѫ чел de ла Dorіел [3]), пріп каре хрісов токта ачееа конфедерацїе аѫ фъкѫтѫ кѫ Петрѫл VI лп Сеітѫл de ла Петріков лп 13 Декетврie din апѫл 1527 кареа о фъкѫсе лп апѫл 1518 кѫ Стефап VI. Дрепт ачееа хрісовѫл лптрег ачі пѫ'л адѫк, фъръ пѫтаї кѫвінтеле, каре аратъ, къ Петрѫ VI аѫ фост фечіорѫл лѫї Стефап V, іаръ кѫвінтеле сънт ачестеа: „Фіind къ мърітѫл Domnѫл Іоапп Петрѫ Воеводѫл цереї Молдовеї, пріетепѫл повъ адевърат іѫбітѫ, dѫпъ че аѫ добъпditѫ скаѫпѫл тътъпе-съѫ ал лѫї Стефап Водъ шї ал фрате-съѫ Іоапп Богdап, шї ал непотѫ-съѫ Іоапп Стефап Водъ, кареле аѫ ръпосат шаї деѫпъzї, пріп побілії Влад Кѫпітапѫл Хотінѫлѫї, шї Тоша Барповскі Кѫпітапѫл Черпъцѫлѫї, шї de алтъ datъ, шї акѫта лп Сеітѫл чел de котѫп ал цереї аѫ пофтіт de ла поі, ка съ лппоішѫ шї лптърітѫ легътѫріле, каре ле аш фъкѫт шаї de demѫлт кѫ татъ-съѫ Стефап, шї кѫ фрате-съѫ Богdап, шї кѫ непотѫ-съѫ Стефап Водъ.“ Іатъ къ Петрѫ VI аѫ фост фечіор лѫї Стефап V, даръ кѫт с'аѫ ръслъцїт de dѫпъ моартеа тътъпе-съѫ пъпъ акѫта пѫ с'аѫ щівт деспре dъпсѫл? аѫ пѫ къ ел аѫ фост Петрѫ прібеагѫл деспре кареле ворбеще хрісовѫл de ла апѫл 1510 адѫсѫ? Еѫ шї ачі zік че аш zic аколо, къ ел ачела есте, шї аша аѫ прібецїт, шї с'аѫ аскѫпс de гроаza фрателѫї съѫ Богdап, шї а непотѫлѫї съѫ Стефап, de пѫтаї Мітрополітѫл Теокстіст л'аѫ щівт, пептрѫ ачееа аѫ шї лъсат кѫ літъ de моарте Мітрополітѫл Теоктіст, ка de се ва сфърші Стефап VI, пре ел съ'л пѫпъ Domnѫ Молдовеї, прекѫт л'аѫ щі пѫс. Чі еѫ тъ лпторкѫ ла історіа Ѫнгаріеї.

Фердіпапd I, въzѫпd къ Іоапп Заполіа с'аѫ лпкоропат Краіѫ Ѫнгаріеї, лпdатъ аѫ скріс Патріархѫлѫї de ла Роша лѫї Клемепт VIII, шї ачеста с'аѫ лъѫdат кѫ афѫрісапіе лѫї Іоапп, de пѫ ва лъса Кръітеа лѫї Фердіпапd: даръ Іоапп пѫ мѫлт аѫ гъпdіт кѫ лаѫda ачееа, чі аѫ доштітѫ лп Бѫda пъпъ лп Ілліе din апѫл 1527. Атѫпчі лптръпd Фердіпапd кѫ маре оасте лп Ѫнгаріа, Іоапп аѫ лъсат Бѫda, шї аѫ фѫріт лп Токаіѫ, Фердіпапd лпкъ бѫкѫрос аѫ лѫат Бѫda лп 20 Авгѫст фъръ върсаре de сънце, афлъпdѫ-о гоалъ [4]). Дечї аѫ трітіс кѫ оасте пре Палатінѫл Стефап Баторі, de аѫ бътѫт пре Францїск Бодо Цепераріѫл лѫї Іоапп, лптъіѫ ла Токаіѫ, апої ла Сіна, шї пре Іоапп л'аѫ лптірїт din Ѫнгаріа лп Полоніа [5]).

Dѫпъ ачесте доъ пердерї але лѫї Іоапп мѫлцї аѫ трекѫт de ла dъпсѫл ла Фердіпапd, лптре карії аѫ фост чеї маї de фрѫпте: Паѫл de Вардa Архіепіскопѫл Стрігопѫлѫї, шї Петрѫ de Перепі, пре кареле лл фъкѫсе Іоапп Воевод Арделеалѫлѫї. Ачеста, адекъ Петрѫ de Перепі, съптъ Корона Ѫнгаріеї лпкъ о аѫ dѫс de чееа парте, кѫ каре с'аѫ шї лпкоропат Фердіпапd лп 5 Ноешврie din апѫл 1527, іаръшї лп Алба-Кръіаскъ, пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кътъ скріе Nіколае Олахъл[6]) кареле аў фостъ de фаць ла дпкоропареа луї Ferdinandъ, Істванфі[7]), Бетлен[8]) ші Timon[9]).

Ferdinand дънъ дпкоропареа са дпdатъ аў вестіт, къ Ioann пъ е пре леце дпкоропат Краіў Ънгарієї, ші челор че аў цінът ле-аў порънчіт сънт перdеѳреа вієцій ші а бънърілор сале, съ се ласе de Ioann дп кърсъл de 15 зіле, пентръ кареа ті шаї тълці аў пъръсіт пре Ioann, ші с'аў лініт de Ferdinand, дптре карії аў фост ші Сасії din Apdeал, кът скріе Бетлен[9]) ші Мілес[11]), кареле грешеще кънd зіче, къ Ferdinand с'аў дпкоропат дп Бъda дп 26 Авгъст поаптеа, саў doаръ ші ачееа с'аў фост фъкът маї 'nainte de a се дпкорона дп Алба чea крєіеаскъ дънъ обічеіў.

Іаръ Ioann Zaполіа непътънd къпъта аціъторіў de ла Крецінї асъпра луї Ferninand, аў пъзвіт ла Соліman II дмпъратъл Търческъ, къ каре фантъ аў deскіс кале Търчілор дп Ънгаріа, кът вом вedea ла анії віїторї.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 40. [2]) Idem Miron ibidem cap. 41. [3]) Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 613. [4]) Bethlen f. 45. et Istvanfi f. 92. [5]) Nadanyi p. 211. Sigler f. 67. [6]) Nicolaus Olahus in Chronico f. 39. [9]) Timon f. 112. [10]) Bethlen l. c. [11]) Miles p. 19.

Апъл 1528. Nъzъindъ Ioann Zaполіа ла аціъторіъл Търческъ, дпкъ дп апъл трекътъ аў фост тріміс пре Іеронімъ Ласкі ла Соліman II, дмпъратъл Търческъ, кареле аў ші къпътат аъdіенціе ла дмпъратъл дп 27 Іанъарie din апъл ачеста 1528, дп кареа і-аў фъгъduітъ Соліman сънт маре цінъръмънтъ, къ ва аціъта пре Ioann пъ пътаї дмпротіва луї Ferdinandъ, чі ші асъпра алтор петічї, ші аша аў слобозітъ пре солъл de ла cine дп 3 Февръарie dінтръ ачесташї апъ, прекътъ мъртърісеще дпсъшї Іеронімъ Ласкі[1]). Іаръ Ferdinand пентръ ачееа аў трішіс цре ценерарії съї Петръ Перені, ші Валентін Търкъл (Török) съ кънpindъ Apdeaлъл, каре аў ші терсъ пънъ ла Брашовъ, чі пъ вine лі с'аў дптъмплат аколо, кътъ се ва аръта акътъ.

Деспре Петръ VI Domnъл Молдовеї аша скріе преа вестітъл Енгел[2]): „Ла дпчепътъл апълуї 1528, аў пъвъліт ел фъръ de весте пре ла Гърціо дп скавпеле Секъпещі, Шепші, Kezdi, Орбаі, Чък, Церцеў, бъгъndъ вінъ Секъілор, къ л'аў вътъматъ, ші аў прadат цеара лор преа атар, ші с'аў дптърпат къ дпчепътъл луї Фърарій дпапої пре ла Бістріцъ ла Съчеава къ фоарте маре dобъndъ. din кареа аў дпчепът a zidi Мънъстіреа Пробата ші аша с'аў дптърпат, кът аў къътат Сасілор din Брашовъ a скріе кътръ чеї din Сібіій дп 8 Фърарій din апъл 1528 (пре кът зіче Сімціанъл луї Edep I 68) къ Петръ пътаї се фаче a цінea къ Ferdinand, даръ din інімъ цінea къ Ioann Zaполіа."

Нічї аў сміnтіт Брашовенії дп препъсъл съў; къчї скріе Іовіе[3]): „Петръ de Перені, ші Валентін Търкъл, ценерарії чеї маї de фрънте ai луї Ioann, трекъсе ла Ferdinand, ші ка съ'шї арате въртътеа ші кredinца кътръ Краіъл чел стрein, четъціле din Apdeал, каре се цінea de осташії луї Ioann, ле лъа къ пътереа, чі Молdовеанъл (Петръ VI) ка ън неащептат протівнік, аў пъвъліт дп Apdeал, тетъndъ'шї Чічеъл ші четатea de Балтъ, de каре дшї adъчea аminte, къ Краії Владіслав ші Лъdовік ле пофтісе дпапої, ші de Фер-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

dinand дпкъ се тетеа, къ фъкъндосе Краіѣ Унгаріеі, кѣ пътереа Церманіеі, ші богъція фрате-съѣ Карол V ле ва лъа de ла ел. — — — Пентрѣ причіпа ачеаста Молдовеапъл апъкъндосе de Австріані, карії бътеа четъціле дп къмпъл Бърсеі лънгъ Брашовѣ, і-аѣ дпвінс, ші ка съ фіе вірвінца маі маре, ші маі вестітъ, ле-аѣ лъат тоате тъмъріле. Іоапп Zаполіа дпкъ бъкърндосе de o дпвінцере ка ачеаста дпдатъ аѣ тълцъміт Молдовеапълуі пентрѣ дъпса, ші тълте съгъдвіпдѣ с'аѣ рѣгат, ка съ'і стея дптрѣ апіторіѣ, съ'шї поатъ добъпdі іаръшї кръітеа. Чі Молдовеапъл дпфлъндосе de пороквл че'л авъсесе, ші цівdекънd съ пѣ черче фолосъл алтъіа, чі ал съѣ, ш'аѣ бъгат дп кап съ кънpіпdъ Apdeaлъл, пъдъждвіпd дп тъмъріле че лъасе de ла оастеа луі Ферdіпапd: къчі маі 'пайпте пѣ авъсесе тъмърі de чіоае, ші de a пътеа сdроbі zidърі, фъръ пътаі de фер ші ръѣ фъкъте, каре ле лъасе de ла коръбіатіі, карії дтбла пе тареа Neагръ, саѣ ле кътпъраce кѣ тік преці.“ Ашіідереа скріе Міроп Логофътъл[4]) ла апъл de ла zidіреа лътеі 7036 каре ръспвпde апълуі de ла Хс. 1528. Грешеск аша даръ Енгел[5]), ші Хапер[6]), карії пъп бірвінца луі Петрѣ VI асупра оастеі луі Ферdіпапd ла апъл 1529 кареа грешалъ ші dіптрѣ ачееа съ доведеще, къ атънчі кънd аѣ дпвінс Петрѣ VI пре Ферdіпапdіапї, Іоапп дпкъ пѣ добъпdісе дпдърълт кръітеа Унгаріеі, пічі Apdeaлъл.

Маі 'пайпте de a дпвінце Петрѣ VI Domпъл Молдовеі пре Ферdіпапdіапї дп 22 Іапіе din апъл de акът, Петрѣ de Перені ка Воеводъл Apdeaлълуі пре партеа луі Ферdіпапd аѣ фост скріс преоцілор челор Съсещі, съ'і dea карре, ші каі къ ле ва zълоці Фъгъраші, ла каре порвпкъ а луі Петрѣ de Перені дп Dъміпіка патімілор din апъл 1528 аѣ скріс Лъка Плевапъл din Процеа маре, ші цепераріъл Вікаріѣ кътрѣ Декапатъл Сібііълуі, съ пѣ се дптротівеаскъ, чі съ dea каі ші карреле черете, пентрѣ къ ел ва стръпце собор, ші дп котъп съ вор плъті, пре кът аратъ хрісовъл de ла Kорпідес[7]).

[1]) Hieronymus Laszki in Arcana Hist. Legationis p. 185. seq. [2]) Engel in recenti Hist. Mold. p. 170. [3]) Paulus Iovius Lib. 40. p. 466. [4]) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 41. [5]) Engel l. c. p. 70. seq. [6]) Haner Reg. Hung. Period 17. §. 434. [7]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 129.

Апъл 1529. Dупъ че с'аѣ тъіат Padъл VIII dітпрежпъ, кѣ Влad фечіорвл съѣ, кът с'аѣ zic ла апъл 1523, Тѣрчіі аѣ пѣс Domпѣ Валахіеі, пре Моісі фечорвл луі Владеслав VIII Bodъ: къчі скріе апопітъл Ромъпеск[1]): „Моісі Bodъ леат 1529 есте фечіорвл луі Владеслав (VIII) Bodъ, пѣсѣ Domпѣ de ла дптъръціе. Ел аѣ тъіат пре Неагое Ворпікъл, ші пе Дръган Постелпікъл: іаръ чеелалці боіері фъціпd ла Царіград кѣ пъръ асупра луі л'аѣ тъзъліт дптъръція. Аѣ domпіт ап 1.“

Іаръ Енгел[2]) скріе. „Моісі фечіорвл луі Владеслав (VIII), аѣ domпіт 1 ап ші 6 лупі. Despre ачеста zіче Бревіаріъл хрополоціческ, къ л'аѣ пътіт Поарта, ші dрепт ачеея п'аѣ фост плекаці Мънтепіі спре ел. Беліе zіче despre ел, къ аѣ фостѣ фечіорвл луі Бассарабъ: аша даръ Владіслав VIII аѣ требвіт съ фіе din сетънца луі Бассарабъ.“ Ачі маі біпе скріе Енгел, къ Моісі Bodъ аѣ domпіт, маі тълт de ѕп ап, къчі ачеаста се ва адевері ла апъл вііторіѣ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Краіул Іоанн Zаполіа, дупъ че аў бътут Петрў VI Domnul Молдовеі оастеа луі Ferdinand, кум с'аў аръtат ла анул трекут, ун анул de акум 1529 аў пус Воевод Ардеалулуі ун локул луі Петрў de Перені челуі ръtъчіт къtръ Ferdinand пре Стефан Баtорі din Шітлеў, ші л'аў тріміс ун Ардеал, къчі зік аналії Секуешці[2]): „Ун анул ачеста 1529 аў веніt Воевод Стефан Баtорі din Шітлеў, ун Danoшў аў цінут адунаре луtъіў ун 13 Іунie, кареа о аў іспръвіt ун Мъръш-Ошорхеіў. Ам dat осташі асупра Сасілор, а зечеа парте dintre Секуі, ші умпротіва луі Валентin Tъркў пре тоці Секуії і-аў кіемат пре нume Стефан Баtорі, ун 15 Август аў прins Стефан Баtорі пре Франціск Лажар, ші пре Корнішў. Іаръ луі Франціск Бекézi (Bögözi) і-аў тъіат капул, луні dупъ тъіареа Капулуі Съntулуі Іоанн. Deчі ун 21 Септемвріе аў унчепут Стефан Баtорі а сupне цеара ші пре Сасі Краіулуі Іоанн, ші і-аў сupс пънъ ла Сібіў, ші с'аў унtърнат ун 21 Октомкріе, іаръ noі Секуії унtъіt оасте ам dat асупра Сасілор, ші Xodноціул постру аў фост Грігорie Nізitodi.“ Секуії аў цінут лънгъ Краіул Іоанн пентрў ачееа, пентрў кă ун zioa Съntулуі Боніфатie, Петрў VI Domnul Молдовеі ле-аў фост скріс, ка съ ласе пре Ferdinand, ші съ треакъ ла Іоанн, прекум іаръші ачееа аналії[4]) мъртвріческ. Іаръ Секуії фоарте се темеа de Петрў пентрў прada че лі се унtъмплase ла унчепутул анулуі трекут, пе ла унчепутул анулуі ачестуіа 1529, кум вреа Хапер[5]).

Ашіdереа скріе despre фаптеле луі Стефан Баtорі ші Бетлен[6]) ку Сіглер[7]). Іарă Соliman II умпъратул Търческ пънъ кънd лукръ аша Стефан Баtорі ун Ардеал dупă фъгъduинца че о фъкусе прin Ласкі Краіулуі Іоанн ун анул трекут, ун анул de акум ун Септемвріе аў веніt ун Унгаріа ку фоарте маре оасте, ші лъsnd Бuda de ла Ferdinand о аў dat Краіулуі Іоанн, къчі ачеста аша ункіde картеа са, чеа къtръ Клімент VII, Патріархул Ромеі, трімісъ, че се adуче de Корnidec[8]): „Dat ун Алъ-Кръіеаскъ ун анул 1529 ун кареле ун 14 Септемвріе бътънd пре Ferdinand duшmanul, маі тоате четъціле ші скаунул церії (Бuda) ку корона Унгаріеі ле-аў къпътатă унапоі, Іоанн Краіул ку тъпа са.“ Авврісісе Клімент VII пре Іоанн, пентрў кă п'аў dat крăіtеа Унгаріеі луі Ferdinand, ші пентрў ачееа лі скріе Краіул Іоанн, карса карте еă о ашă скріе ачі унtреагъ, dарă тъ тет, кă пе о ва лъса цепсура, атътеа кuпinde ун cine, ші умпротіва Патріархулуі Клімент VII, ші умпротіва луі Ferdinand I.

Соliman II dупъ че аў dat Бuda луі Іоанн Заполіа, аў тере de аў ункунціврат Viena Австріеі, чі de аколо ку пагубъ ші ку рuшine с'аў унtърнатă іаръші ун Бuda, пре кум скріе Соітер[9]), Zерmегі[10]) ші Істванфі[11]), unde ун 21 Октомвріе аў dat Краіулуі Іоанн хрісовул, че се adуче de Топелтін[12]): апоі с'аў унtърнат ун цеара са.

Deабеа ешісе Соliman II din Унгаріа, ші Петрў VI Domnul Молдовеі іаръші аў унtрат ун Ардеал, къчі зік аналії Бісерічіі din Брашовă[13]): „Ун анул 1529 — — — бътаіа, карea с'аў цінут ла Маріебърг ку Молдовенії ун zioa de o mie de мъченічі, Петрў Воеводul Молдовеі арde Прастарul, ші унainte de Cimon ші Іuda (adекъ ун 27 Октомвріе) аў бътутă четатеа Брашовулуі ку фокă, ші о аў пръdат.“ Бетлен скріе[41]) къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Петрѫ Водъ кѫ порок с'аѫ дптѫрнат акѣсъ пе ла Бістріцъ din Брашовѫ, чі Мілес[15]) скріе къ Петрѫ аѫ фост бътът пре кале, кънd се дптѫрна, ші фѫгъріт din цеаръ. Dаръ еѫ дптреб пре Мілес, de чіне аѫ фост бътът ші фѫгъріт Петрѫ VI Водъ?

Преа вестітѫл Енгел дпкъ скріе[16]): „Воеводѫл лѫї Ioann Zаполіа, Стефан Баторі, аѫ цінът сеім дп Jернот дп Септемврie din анѫл 1529 кѫ Секѫїї ші Nобілїї (din Арdеал) ла каре адѫнаре Сасіі п'аѫ врът съ трітеатъ пре пѫмцїї съї. Ка съ'ї дпdемне ла ачееа, Стефан Баторі ле-аѫ вестіт ла дпчепътѫл лѫї Септемврie, къ Петрѫ Водъ ка ѫп крedинчіос васалѫ саѫ сѫпѫс ал лѫї Ioan Zаполіа, din порѫпка лѫї, ші а дтпъратѫлѫї Търческ, стъ съ порпеаскъ асѫпра лор, съ ле рѫпъ черbічеа; тотѫші пѫ се вѣd а фі терс пѫмцїї Сасілор, пептрѫ къ Петрѫ Водъ аѫ ті пъвъліт дп Октомврie din анѫл 1529 дп цеара Бърсеї, ші арzind Прастарїѫл дп 17 Октомврie, дп 19 Октомврie аѫ арс четатеа din Брашовѫ, ші кѫ тѫлъ прадъ с'аѫ дпторс спре Бістріцъ, ѫnde аѫ лѫат пѫ пѫтаї цінътѫл, кѫ Podna чеа богатъ кѫ баіа чеа de арцінт, чі ші четатеа Бістріцеї, ші о аѫ дптъріт кѫ бѫнъ пазъ, апої аѫ дпчепът а пръda комітатѫріле de прin преціѫр, ші цінътѫріле Секѫілор, бъгѫndѫле вінъ, къ і-аѫ фост спре дтпedекаре, кънd аѫ трекът, ші пѫ і-аѫ dат зъхорea.“ Аша ворbеще преа вестітѫл Енгел, dаръ преа тѫлт грешеще; къчї Cimon ші Ѣda дптрѫ ал кърорa аціѫн аѫ арс Петрѫ Водъ четатеа Брашовѫлѫї, пѫ кad дп 20 Октомврie, съ фіе арс дп 19, чі кad дп 28 Октомврie, ші аша четатеа о аѫ арс дп 27 Октомврie; а dоѫа Бістріца о аѫ бътът дп анѫл віїторіѫ, кът се ва аръта аколо; а треіа кът кътеазъ зіче, къ Петрѫ VI патронѫл лѫї Ioann Zаполіа, аѫ фост васалѫл ачестѫіа? аѫ пѫ din обічѫіта са ліпгъріторъ кътрѫ Ѳнгарї? карea пѫ се кѫвіне історічілор.

Маї біне аѫ нітеріт преа вестітѫл Енгел[17]) Історіа Валахіеї; кънd аша скріе деспре Моїсі Domнѫл Мѫнтенескѫ: „Воеводѫл ачеста поѫ Моїсі дп анѫл 1529 дndатъ dѫпъ Петрѫ Водъ аѫ пъвъліт дп Арdеал, ші дпкѫнціѫръnd Брашовѫл, кѫ оасте Мѫнтенеаскъ, ші Търчеаскъ, аѫ прѣdат цінътѫріле de прin преціѫр, ші тѫлцїте de оатенї, дпкъ ші de побілї аѫ робіт.“ Zіceїѫ, къ маї біне аѫ нітеріт Історіа Валахіеї, пептрѫ къ апалїї Секѫепеці[18]) дпкъ аша зік: „„Дп анѫл ачеста 1529, Мѫнтенїї аѫ арс дп Съсіте. Іаръші дптрѫ ачеста ап аѫ ешіт Мѫнтенїї, ші тот дптрѫ ачеста ап Воеводѫл аѫ кѫпрінс Шілindрѫл шаре, dаръ Сасіі іаръші л'аѫ лѫат дпапої, чі кѫ тѫлъ перdере de оатенї, пре Cimon Deак дпкъ л'аѫ фѫгъріт Сасіі ла Сас-Шебеш.“ Ашішdереа скріе Мілес[19]). Чі апалїї бісерічїї din Брашовѫ[20]) пѫ пъвъліреа лѫї Моїсі Водъ ла анѫл 1530, чс пѫ се вede а фі адевърат, аѫ dоаръ аѫ цінът пъвъліреа ачеаста din сфършітѫл анѫлѫї 1529 пънъ ла дпчепътѫл анѫлѫї 1530.

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Engel in Hist Valachiae part. 1. p. 213. [3]) Mss. Annales Siculici lingua Hungarica exarati ad h. a. [4]) Idem Annales Siculici l. c. [5]) Hancr Reg. Hung. Period. 15. §. 433. [6]) Bethlen f. 52. [7]) Sigler f. 68. [8]) Cornides Miss. Dipl. tom. 2. p. 96. [9]) Soiterus f. 569 seqq. [10]) Zermegi f. 396. seqq. [11]) Istvanfi f. 105. seqq. [12]) Toppeltinus 174 seqq. [13]) Annales templi Coronensis ad h. a. [14]) Bethlen f. 58. [15]) Miles f. 21. [16]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 71. [17]) Idem Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 213. [18]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [19]) Miles f. 21 [20]) Annales Templi Coronensis ad ann. 1530.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1530. Despre Moïsi Domnul Valahiei dupъ ce s'aŭ dъtъrnatъ de la prada Ardealului, aşa scrie prea vestitul Engel[1]): „Dupъ ce s'aŭ dъtъrnatъ Moïsi Vodъ din Ardealŭ, aŭ krezutŭ, kъ o satъ de boierі ai sъnt dъşmanі, şi-maї alesu aceia, karіі o-torâsu pre aptechessorіul luі, adekъ Neagoe şi Drъganŭ. Drept aceea s'aŭ folosіt Moïsi Vodъ kъ prilegіul, kund aŭ mъrіtat pre sora-sa dupъ Banul din Kraіova, şi aŭ kіemat pre aceі doі boierі, din presupъ kъ alţіі, despre karіі aveа preputsu, pre 13 Fevruarie din anul 1530 la nuntъ, un zioa aceea aŭ şi tъiat pre Neagoe Vorpikul (pe Dvorpikul) şi pre Preda Postelnikul, iaru cei-lalţі, şi maї alesu Drъganŭ aŭ skъpat la Ţarіgrad, şi nâgund pre Moïsi Vodъ, aŭ fъkut, de Poarta aŭ numit Domn pre Vlad (saŭ Vladislav IX). Moïsi Vodъ vъzind aceasta, aŭ fugіt un Ardeal, şi depusu de Sekuі pre kale aŭ aşezatu un Sibіiŭ.

Vladŭ (saŭ Vladislav IX) aŭ domnit numaї 2 anі, şi 6 lunі, de la anul 1530 pânъ la anul 1532.

Moïsi Vodъ ş'aŭ aflat puternіcі prіetenі un Ardealŭ, pre Nikolae de Gerend Epis-kopul Ardealului, pre Stefan Maiatŭ, karіі atundoі ţinea kъ Ferdinand I, şi pre Kaspar Horvat, şi kъ dupъ oaste Ardeleneaskъ s'aŭ un̂tъrnat un Valahia, unde un 18 Avgust din anul 1530 iarъşі aŭ kъputat skaunul, pentru kъ aŭ fъkut sъі ţigre ţeara din noŭ un Târgoveţі, ci Vladŭ Vodъ adaugund oaste, şi bъtundu-se kъ Moïsi Vodъ, la Biişoaru (pe Vilşan), aŭ kъzut Moïsi kъ kumpatul sъŭ Barbul Banul Kraіovei. Atundoa hro-nikile cele kъ mâna skrise spun, kъ Vladŭ Vodъ karele aŭ birіt pre Moïsi Vodъ, s'aŭ un̂pekat un Dâmbovіţa lângъ satul Popeşі, daru kum? şi kund? nu spun.“ Eŭ am un-drептat Biişoaru, un lok de Vilşan, pentru kъ aşa scrie anonimul Romъneск; iaru Vorpik, pentru aceea am nuc un lok de Dvorpik, pentru kъ Romъnіі n'aŭ kuvъntul Dvor-pik, ci Vorpik, kare kuvъnt bine de la Vernicus kuvъntul cel lâtinescŭ, despre karele aŭ nutut prea vestitul Engel cetі ne Grevie[2]) şi pre Hofman[3]), dakъ nu mi-aŭ kre-zut mie, kund i'am skris despre aceasta din Buda, tokma atunchі, kund se tipъrea isto-ria luі, ce o aŭ skris despre Moldova şi Valahia.

Un kât este pentru istoria de prea vestitul Engel achi adusu, nu am de a mъ un-protivi luі, pentru kъ Sigler[4]) unkъ aşa skrie; daru analіі Sekuzepeţі[5]) aşa vorbesk des-pre Moïsi Vodъ: „Un zioa Sъntului Vitŭ, (un 15 Iunie din anul 1530), pre Moïsi Vodъ l'aŭ fugъrіt din ţeara Muntenească, şi un̂cepъtorіі vrâjbіі aŭ fugіt. . . . Un zioa Sъntului Avgustinŭ (un 28 Avgust) Mailat aŭ dus un ţeara Muntenească pre Moïsi Vodъ; daru akolo i-aŭ bъtut, Mailat unkъ s'aŭ prinс, şi aŭ adus pre Tъrchі kъ cine sъnt Fugъraşŭ, ci Fugъraşul nu li s'aŭ dat, drept aceea s'aŭ un̂tъrnat un ţeara Muntenească şi Mai-lat de akolo aŭ skъpat.“ Annalіі Sekuzepeţі de se vor bine sokoti, nu se un̂protivesk achi prea vestitului Engel, daru se un̂protivesk ziselor luі celor la anul trekut des-pre Bistriţъ adusе, kъchі zik[6]): „Un anul 1530 un zioa Sъntei Doroteeі (un 6 Febr.) Voivodul Moldoveі, s'aŭ rudikat kъ rъzboiŭ asupra Bistriţenilor, şi noі eram gata de a porni asupra luі, daru aŭ trekut mercereа noastrъ.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Маї пре лѣнгѣ скріе Іовіе[7]) ръсвоіѫл луї Петрѫ VI Domnѫлуї Молдовеї асѫпра Бістріцепілор zікѫnd: „Дптъіашї dатъ с'аѫ лѫат Бістріца, апоі с'аѫ кѫпрінс вр'о кътева сате, маї пре ѫртъ ачеіа тоцї карії с'аѫ дппротівітѫ, кѫndѫ аѫ пъвъліт ші пѫ'ї аѫ dат zъхъреа, греѫ с'аѫ педепсітѫ, ші аѫ сітціт пътереа ші крѫzimea вірѫіторіѫлуї. Ачестеа дпцелегъndѫле Краіѫл Іоann, с'аѫ рѫгат съ dea паче цереї луї, къ de ва ѫѫzі Соліmaп пѫ'ї ва пъреа біпе, ші аѫ черѫт Бістріца дпапоі; чі отепеще, къчі пѫ кѫtеza дп времеа, дп каре лѫкрѫріле луї ера дп' чел маї прітеждіосѫ статѫ, а дптъріта пѫтереа отѫлуї аспрѫ ші neodexпітѫ. Ла ачелеа Молdовеапѫл аѫ ръспѫпсѫ претепеще, пѫ'аѫ dат прічініле, пептрѫ каре аѫ вепіт асѫпра Бістріцепілор, adѫкѫnd аmіпте ші ачееа, кѫ къть прітеждіе с'аѫ бътѫт пептрѫ краіѫл Іоann, маї пре ѫртъ zічеа, къ ел пѫ е de ачеіа карії арѫпкъ фачереа de біпе, dаръ гѫndеще къ с'ар кѫвені луї Іоann ка ел съ'ї чінстеаскъ Бістріца, кареа ел о аѫ лѫат кѫ пътереа (de ла Фardinandianї) дп ръсплътіреа ті а дпвіпцерії чеї шаї din дпainte (din 1528), фііnd къ есте апроапе de Чічеѫ, пре кѫт і-аѫ дърѫіт ші луї Соліman Кръітеа Ѫпгаріеї, чі dѫпъ пѫцінѫ zіле маї пре ѫртъ Молdовеапѫл, аѫ пептрѫ къ престе пъdежdеа са спорісе дп ръсвоіѫл ачела, аѫ пептрѫ къ се тетеа а тъпіа пре Соліman, тълпnd фоарте тѫлте dобітоаче с'аѫ дптѫрпат дп цеара са.“ Amішdереа скріе Бетлен[8]). Deчї аѫ фост къ Съкѫіі п'аѫ терс асѫпра луї Петрѫ VI, кѫт с'аѫ zіс маї 'паіпте.

Краіѫл Іоann Zаполіа дп Епістола, кареа о аѫ трімісѫ кътръ Стефан Баторі Воеводѫл съѫ din Apdeалѫ, din Бѫda ціоі dіптре октавеле вештъптѫлуї Маїчеї Преакрате din апѫл 1530, че се афлъ ла Kopnidec[9]), аша скріе: „Вещіле Мѫптепещї de ла воі дп бѫп пѫте ле-ат прімітѫ, ші къ ацї тріміс ла Воеводѫл Молdовепеск пептрѫ Ніколае Апаффі, ші челалалтѫ кареле се zіче а фі прінс кѫ ел, пе'ацї фъкѫт лѫкрѫ преа плъкѫт. Токта аша і-ат скріс ші ної пѫмітѫлуї Воевод, ші кредет, къ пѫ се ва дптпротіві, маї алес дпцелегѫnd, къ аѫ грешіт ацівтѫnd вре Воеводѫл Мѫптепеск, ші къ грешала ачеаста пѫ се поате дпdрепта алмінтрелеа, фъръ пѫтаї прін ної.“ Кѫт ті се вede, пре Ніколае Апаффі ші пре челалалтѫ, атѫпчї і-аѫ фост прінс Петрѫ VI кѫnd аѫ прѫdат Бістріца, іаръ Воеводѫл чел Мѫптепеск пре кареле л'аѫ ацівтат пѫ поате фі алтѫл фъръ пѫтаї Моїсі Bodъ кареле пъzвісе ла Фердinandianї пептрѫ ацівторіѫ асѫпра луї Владѫ IX Bodъ, деспре кареле аша скріе апопімѫл Ромъпескѫ[10]): „Влad (саѫ Владіслав IX) леат 1530, ачеста аѫ вепіт Domпѫ de ла Поартъ алес de боіері, іаръ Моїсі Bodъ фѫпіnd дп цеара Ѫпгѫреаскъ, аѫ вепіт кѫ Ѫпгѫрії, ші ловіndѫсе ла Віішоаръ кѫ Владѫ Bodъ, аѫ періт Моїсі Bodъ, ші Барбѫл Банѫл. Іаръ Влad Bodъ престе доі апі с'аѫ дпекат дп апа Dъмбовіцеі. Аѫ domпіт апі 3.“

Алалії Съкѫепещї[11]) ші ачеаста zікѫ: „Дп zіоа тѫтѫрор СС. (дптъіа zі а луї Noемвріе din апѫл 1530) Nемцїі аѫ дпкѫпцівrат дп Бѫda пре Іоann Краіѫл.“ Ші поате фі пептрѫ къ дп Епістола маї сѫс adѫсъ аша скрісесе Іоann Краіѫл кътръ Стефан Баторі: „Въ скрісесет маї діпіоаръ деспре вепіреа Nемцілор ла Вацѫ, карії de пѫ с'ар фі дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

торс пре ніще кълї стрътте шї лнгъсте, аъzindъ шї лнцелегъndъ despre оштіле поастре, пъ ар фі фостъ лndoіalъ, къ і-амъ фі бътътъ шї щерс de пре пътънт къ аціxторіъл лъї Dъmnezeъ, тъкар къ аша лпкъ пъ фъръ de пабъбъ с'аъ лпторс. Се ашezасе лънгъ Кошаром, чі трішіцъnd ноі шї аколо оціле поастре пре апъ шї пре зскатъ, п'аъ кътezат а не ащепта, фъцind лпапоі. Съпт акъта de чееалалтъ парте, dozъ мілърї departe de Nітра, вът авеа гріжеа лор шї алоло.

[1]) Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 213. [2]) Graevius in antiq. Rom. [3]) Hofmanus in Lexico Universali. [4]) Sigler f. 68. seq [5]) Miss. Annales Siculici ad h. a. [6]) Iidem Annales Siculici l. c. [7]) Paulus Iovius Historiarum sui temporis Lib. 40. p. 466. seq. [8]) Bethlen f. 59. [9]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 242. [10]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [11]) Annales Siculici l. c.

Апъл **1531.** Аппалії Секъепещї[1]) аша гръіескъ ла апъл de акътъ: „Краіъл Іоann лп пъресітъ аъ венітъ лп Apdeал. Ноі аш dat аціxторіъ лп zіoa de Съпціорzъ Краіълъї Іоann асъпра Сассілор; іаръ ла Съптъ-Мъріа маре am dat боъ пре лпкоропареа Краіълъї Іоann.“ Ера овічеіъ маї dedetълт ка фіеще-каре Секъіъ карелe ера razdъ de cine съ dea къте ъп боъ пре сата Краіълъї Ънгърескъ, кънd се пъщеа, се лпсъра, шї се лпкорона. Ачещіа, шї боії ачещіа, шаї 'наіпте de a се тъпа ла Краіъл, се adъna ла Мъръш-Ошорхеіъ, dрепт ачееа с'аъ шї кіешат Мъръш-Ошорхеіъл лп zілеле челе бътръне Forum Siculoruш, търгъл Секъілор. Кънd с'аъ лпкоронат Краіъл Іоann (къчі ла пащереа лъї пепъскъпdъсе Краіъ пъ і с'аъ къzът) боъл ачеста пъ'л dedъсе Секъіі, пептръ ачееа акъта л'аъ пофтіт.

Къ шерціреа са лп Apdeал атъта аъ іспръвіт Краіъл Іоann, de тоцї Ferdinandianї, adекъ пъ пъmaї Сасії, чі шї Стефап Маілат къ алцї ортачі аї съї, с'аъ плекат лъї, съпгъръ Тъrda аъ шаї рътас лп кредінчіошіреа кътръ Ferdinand I, кареа с'аъ шї nedeпсіт къ фок пептръ ачееа лп апъл ачеста 1531, din цізdеката лъї Стефап Маілатъ, пре кът скріъ Хапер[2]) шї Мілес[3]).

Маї ръъ і-аъ слъціт порокъл лп апъл 1531 лъї Петръ VI Domпълъї Молdовеї, пептръ къ сътеціndъсе къ бірънцеле челе мълте din Apdeал, аъ къпрінс Покъціа de ла Полопї, фъръ de весте, шї о аъ лптъріт къ пъzіторї, despre a къреіа лъare лndъръпт аша скріе Ваповіе[4]): „Къ пъцін dъпъ ачееа с'а въzът кометъ саъ стеа къ коadъ пре черіъ лптъіа zі Авгъст, de кареа повъцхіndъсе 1200 de осташї Полопещї, аъ трекът Nістръл, шї dъпъ че de zече орі с'аъ бътът къ Молdовепіі, карії ера лъсацї спре паza Покъцієї, лп маї мълте локърї і-аъ лпвінсъ, шї аъ лъатъ Покъціа de ла еї. Dъпъ ачееа Іоann Тарповскі лптръnd лп Покъціа, пъ departe de четатеа Гвozdечіа, с'аъ ловіт къ 6000 de Молdовепї, шї лпвінъъndъї аъ лъат Гвozdечіа de ла dъпшіі. Пъціne zіле зъбовind ачі Тарповскі, лпчепъсе a съ траце лпапоі, кънd і-аъ веніт весте, къ Петръ Палатінъл Молdовеї къ преа маре оасте, de 22,000 шіі, ші къ тъпърї се апропіа de съргъ, шї къ лп шарцінеа кръітеї, пъ departe de аколо, с'аъ гъбъріт. Тарповскі пъ авеа маї мълцї de кът патръ шіі de осташї, къларецї шї nedestрашї, кареа оасте ера преа тікъ пре лънгъ оастеа протівнікъ, шї чеі маї мълцї цізdека, съ пъ ащепте пре протівнікъл, чі съ ласе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тѣнъріле, ші трекънd Нiстрѫл, спре Халiцiа, аша съ'л дпшеле. Даръ Тарповскi п'аў вбiт ——— дечї ш'аў дптъріт табъра кѫ шапцѫ ші кѫ карре, ші ла карре аў пѫс пѫшкашiї чеї педестрi, дп тiжлокѫ пре кълъреці. ——— Петрѫ Палатiнѫл Молдовеї дпкъ с'аў апропiат кѫ преа маре гътiре, ші ашезънdѫ'шї табъра din протiва табереї лешещї, ка ла 50 de тѣнърі аў дпшират, ші пѫ авеа шаї маре гріже de кът съ пѫ скапе Полонiї, дпгрозiндѫce de оастеа луї Петрѫ; дрептѫ ачееа дтпъргiндѫ'шї оастеа аў дпкѫнцiърат табъра Лешеаскъ. Дечї аў дпчепът а бате кѫ тѣнърiле табъра Лещеаскъ, даръ фъръ de стрiкаре терцеа глоанцеле. Маї чiпчї чеасърі с'аў бътът аша табъра Полопеаскъ, кѫ маї маре перdереа Молдовепiлор, de кът кѫ а Полопiлор, къчї Полонiї авеа маї пѫне тѣнърі. ——— Цiпът'аў бътаiа шаї шасе чеасърі кѫ порок атестекат, пънъ кънd аў скос Тарповскi тоатъ оастеа са асупра Молдовепiлор, пре карiї дї фоарте прънъdеа тѣнърiле Полопiлор. Атунчї Молдовепiї аў дпчепът дптъiў а се траце дпdърътѫ, апої а фѫці. Полонiї ка бiрѫiторi п'аў дпчетат а гопi ші тъiа пре Молдовепi, ші фоарте мълтъ тоарте аў фъкът дптр'ажшiї. Петрѫ Водъ ста дптр'ѫп deал, ащептънdѫ сфършiтѫл бътъiї: чi въzънd къ пѫ съ пот опрi аї съї, мътънdѫ'нi калѫл ші ел аў фѫцiт, ші пѫцiп аў фост de пѫ с'аў прiпс de Полонi, — — къ і се дптлодасе калѫл, тотѫшї аў скъпат кѫ iѫцiшеа калѫлуї, ацiстат фiiнd de аї съї. Тавъра Молдовепiлор с'аў прiпсѫ ші пръdатѫ, ші тѣнърiле тоате с'аў лѫат de ла еї. С'аў дптътплат бiрѫiпца ачеаста а Полопiлор ла сатѫл Обертiп дп 22 Авгѫст (din анѫл 1531). Iаръ стеоа чеа кѫ коadъ, ші маї таре аў стрълѫчiт дп поаптеа dупъ бiрѫiпцъ, апої с'аў аскупс.“ — Ашiшdереа скрiе Мiроп Логофътѫл[5]), Сарпiкiе[6]), Iовiе[7]), ші алцiї шаї мълцї, пѫтаї кът zик Сарпiкiе ші Iовiе, къ Петрѫ Водъ ръпiт аў фѫцiт, къчї пѫ с'аў ѫitат din dълтъ, кѫm скрiе Ваповiе, чi аў фост de фацъ дп батаiе.

Апої скрiе Iовiе ші Ваповiе[8]) къ Сiпiстѫnd I Краiѫл Полопiеї, с'аў целѫitѫ дптъратѫлуї Соliman II дтпротiва луї Петрѫ VI; ші Соliman аў ші пѫрѫпчiт луї Петрѫ, съ аiбъ паче кѫ Полонiї. Даръ ачещiа п'аў цiпът пачеа кѫ Петрѫ VI, къчї скрiе шаї дпколо Ваповiе: „Ші фiiнd къ Палатiнѫл Молдовеї, ші dупъ перdере пѫ съ вedеа а се лъса de крѫziшеа са, ші се ziчеа къ iаръшї се гатъ de ръсвоiѫ, с'аў порѫпчiт къпiтанiлор, кълърецiлор, карiї пъzеа Покуцiа, ка съ прade Молдова. Iаръ Полонiї дптрънdѫ дп Молдова, маре прadъ аў скос de аколо. Ші фъкънd ачеаста de вр'о кътева орi кѫ порок, о dинioаръ анѫл dинтре къпiтанi, кѫ кълъреції de сѫпт ел, кънd съ дптърпа кѫ прada, аў къzът дп прiмеждiе, ші дпкѫнцiърънdѫл л'аў прiпс Молдовепiї. Iаръ чеiалалцї къпiтанi дптрѫ iсбънda перdерiї ачестеia маї adесea орi аў пръdат Молdова, ші о аў дпвълѫit кѫ пedпчетат ръсвоiѫ. Iоанп Краiѫл Ѫнгарiеї dрепт ачееа фъкънdѫce мiлъ de пеатѫл ачела, аў трimiс пре Статiлiе Епiскопѫл din Алба, саў ал Ардеалѫлуї, ла Палатiнѫл Молдовеї, ші л'аў donенiт съ чеаръ паче de ла Краiѫл Сiпiстѫnd, карele ѫрмѫdѫce de ръсвоiѫл чел пепорокосѫ, аў ашezатѫ кѫ Солѫл луї Iоанп, ка съ трimiтъ ла Сiпiстѫndѫ, ші съ чеаръ дпчетаре de ла арте, пре ѫп an dинпревнъ кѫ дптоарчереа тѣнърiлор, каре ле перdѫce, zикънd: къ аша маї леспе съ ва фаче паче.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Чі din пачеа ачеаста токта нітіка с'аў алесў, кътў се ва ведеа ла апъл віі-торіў. Іаръ Епіскопъл Статілие доаръ аў ъртат дп Епіскопіа Ардеалълуї луї Ніколае de Гереnd.

Тот дптрв ачест апў, съмбътъ дъпъ пащі, аў дптъріт Стефан Вербеъщі Компілаторівл Тріпартітълуї хрісовъл тътъпе-сеў, ал луї Міхаіл de Zоб, фііълуї луї Петрв de Zоб din Артіодіў, дъмінікъ дпаінтеа луї Noembріе din апъл 1486, Сасілор din Теака тоате прівілеціъріле ші словозеніile ачелеа, кв каре тръіеск пъмінії Сасі din Теака, пъпъ астъzі. Хрісовъл ачеста, кът с'аў дптъріт de пъмітъл Стефан de Вербеъщі, аша се адъче de Kopnidec [10]), отъл чел преа дпвъцатў.

[1]) Mss. Annales Siculici ad ann. 1531. [2]) Haner Reg. Hung. Period 17 §. 44. [3]) Miles p. 22. [4]) Vapovius in fragmento p. 75. seq. [5]) Constans Miron in Mis. Chronico Valach. cap. 41. [6]) Sarnicius Annalium Lib. 7. cap. 10. 7) Iovius Lib. 40. p. 467. seq. [8]) Iovius et Vapovius ll. cc. [9]) Vapovius in fragmento p. 606. seq. [10]) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 4. p. 424.

Апъл 1532. Despre Молдова аша скріе Ваповіе [1]) ла апъл de акът: „Ла дпчепътъл апълуї поў, че аў фост de ла Хс. 1532, о міе de къларещі Полопещі din Покъціа аў дптрат дп Молдова, ші кънd ардеа ші цефъіа цеара, фъръ de вестe с'аў дпкъпцівrат ші бътът de Молдовені ла локъл Тарасовце: ла 200 аў тъіат, ші прінс дінтре еї, чеіалалці с'аў тънтъіт кв фъга." Ашішдереа скріе Міron Логофътъл [2]), кареле zіче дъпъ ачеea: „Въzindў атъта пагъбъ Петрв VI Bodъ despre Леші, аў гътітў оастe фііnd іарнъ ла Февръріе, аў dat кърънт съ'шї потковеаскъ каїї de іарнъ, ші dакъ аў дптрат дп Подоліа Молдовенії аў арс Червонії, Іагелніцъл, ші Чарпокожіції, de каре прадъ прінzънd de вестe Полонії с'аў гътіт ротмістрії (адекъ кънітанії къларецілор) карії ера пъші пре марціне, ші кв дъпшії Andreіў Тічінскі, ші Ніколае Сіпевекіе Хатманъл Пълції, ші кв алці ротмістрії кв ощі, ші аў ешіт дпаінтеа Молдовенілор ла апа Сіретълуї (скріў хронікарії Лешещі съ фіе фост ші Търчі къціба дптре Молдовені), датъш'аў ръсвоіў ла апа Сіретълуї; пърта de a dреапта пре Лешї Хатманъл de къмпърї, Неколае Сіпевскіе, іаръ de a стъпга Тічінскі, старостеле Рохатінълуї; чі пъцін аў стътът Лешії ла бататіе, къ дпdатъ аў пърчес ла ресіпъ, чіне дпкотро пътеа, тълці с'аў дпекат дп Сіретў, тълці аў дпкъпът ла робіе вії, прінс'аў 60 de шлехтачі алешї, іаръ 800 аў періт din чеї маї de ціосў. Къзът'аў ла ачест ръсвоіў Вінгліскіе din Годівіа, ші Пілішкіе din Лелева, іаръ Владек Прandічі с'аў прінс віў de Молдовені."

Краіъл Іоann Zаполіа дпкъ аў дпчеркат дп апъл de акът, дъпъ кът арать Бетлен [3]), съ се поатъ дтпъка кв Краіъл Ферdinand I, ші прін тіжлочіреа дтпъратълуї Карол V, ла атъта аў фост терс лъкръл, de с'аў ші цінът адънаре дп Пожонў пентрв дтпъчівіре, пачеа тотъші deплін пв с'аў пътът фаче. Маї ръў аў лъкрат Краіъл Іоann, къ дп апъл ачеста 1532, пре Лъдовік Гріті, фечіорът Доцеї din Венеція, кареле фъсесе трімісў ла дъпсъл de Сълтанъл Соліman II, пентрв ніще треві політічещі, л'аў пъміт гъверпатор Ънгаріеї, преste воіа маї тълтора, іаръ маї въртос преste воіа луї Емерік Цібак алесълуї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Епіскопълуї Оръзіеї-Марї, кът скріе Zermegi [4]); къчї din гъберпаторіа луї Лъдовік Грігі мълте реле с'аў ѧптъмплат дънъ ачееа.

[1]) Vapovius in fragmento p. 607. [2]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 41. [3]) Bethlen folio 65 69. [4]) Zermegi f. 404.

Анул 1533. Ла анул ачеста аша скріе Anonimul Ромъпескў [1]): „Вінтілъ Водъ din Слатіна, леат 1533, л'аў ръдікат боіерії Domnў; ел аў zidit монастіреа че'ї zik Вінтілъ Водъ, ла жъдецул Бъзъулуї. Ачеста аў тъіат мълцї боіерї; іаръ ѧптр'о zi ешіndў ла въпат пре ана Жіїулуї, і-аў тъіатў боіерії капул. Аў domnit 3 anї."

Іаръ преа вестітул Енгел [2]) скріе: „Вінтілъ аў domnit 2 anї ші 6 лунї, de ла анул 1532 пънъ ла анул 1534. Дънъ Владў (саў Владіслав IX) кареле маї къ с'аў фъгъріт ѧп Ардеал, ѧпсъшї боіерії ш'аў алес пше Domn пре Вінтілъ din орашул Слатіна. Ачеста мъкар къ аў zidit о мънъстіре ші о бісерікъ ла Оменедік ѧп џіъдецул Бъзъулуї, че се пътеще de пе пътеле zidіторіулуї, прекът скріе Сълцер I. 310, тотъшї аў фостў маре тіран, потопind маї мълцї боіерї. Ѧптрў ал треілеа анў ал Domnieї сале, адекъ ѧп анул 1534, ешind ла въпат de черъ ла Краіова пе ана Џіїулуї, с'аў сфътъіт кў чеї маї кредінчіошї аї съї, кът ар пътеа тъіа ші пре чеїлалцї dінтре боіерії чеї маї пътерніч? Сфътул ачеста ѧпцелегъндъ'л боіерії, аў прінс еї маї ѧпаінте арме, ші аў тъіат пре Вінтілъ Водъ. ѧп цертъріле Џіїулуї ѧп анул 1534."

Ачі ѧпкът есте пентрў хронолоџіе саў anї, ѧп карії аў domnit Вінтілъ Водъ ѧп Валахіа, маї dіпепт аре преа вестітул Енгел, декът Anonimul Ромъпескў, кът се ва рескіра лукрул ла анул віїторіў. Деспре Владіслав IX, ѧпкъ пў фъръ фundament ворбеще аша Енгел, къчї поате фі, къ Владіслав IX с'аў пътіт de алцїі Лаіот, деспре кареле вом къвънта іаръшї ла анул віїторіў. Вінтілъ Водъ аў тріміс аша даръ солї ла Сіџізмund I Краіул Полоніеї, прекът скріе Ваповіе [3]): „Сіџізmund Краіул, дънъ че с'аў іспръвіт сеімул din Петріков, с'аў ѧптърпат ѧп Краковіа: unde аў venіt ла ел de ла Палатінул Мънтенеск, кареле облъдуеще ѧп Валахіа, сол, поftind паче, претепшуг шї легътъръ dea пъръреа кў Краіул Сіџізmund, пў пентрў алтъ чева, фъръ пътаї de вжртътеа, ѧпцелепчіунеа шї вестеа Краіулуї, кў кареа ѧптречеа пе тоцї Краії, порніт, мъкар къ пў атінџеа марџінеа кръішеї Полоніеї, деспърџіт фііnd de Полонї прін Молдовенї, Секуї ші Унгурї."

Ѧп анул ачеста 1533 аў терсў шї Лъдовікў Грігі din Унгаріа ка ун гъберпатор ал цереї Унгъреще ла Царіград, кў ніще треб пропріе, ші але цереї, дънъ а кърбіа порніре Краіул Ioann Zapoліa аў пъс пре Емерік Цібак Воєвод Ардеалулуї, прекът мъртърісеск Істванфі [4]) ші Бетлен [5]); тот ѧптрў ачест анў ѧп 27 Септемвріе с'аў пъскът шї Стефан Баторі din Шімлеў, кареле апої аў фост Прінцў Ардеалулуї, ші маї пре урмъ Краіў Полоніеї кът скріе Бъколцер [6]).

Ачі бун лок ва авea, че скріе Ioann Komnenul [7]) деспре монастіреа Котлумусеї din мънтеле Ато, карea ѧптъіашї datъ аў фост zidіtъ de ѧмпъратул Алексіе Комненул,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

zikъndъ: „Маї пре ѧрмъ преа стрълъчітѫл облъдъіторіѫл Валахіеї Neагое Bodъ dѫпъ тѫлцї anї, ші іаръшї Radъ Bodъ, amъndoї Бѫссарабї, Мірчеа Bodъ, ші Вінтіла Bodъ, тъпъстіреа ачееа тоатъ о аѫ лпnoit, карії съпт zѫгръвіцї dea рѫndѫл лп бісерікъ; аша, кът dѫпъ чел dinтъіѫ еї съ сокотеск фѫndatorії monастіреї ачеіа. Храмѫл бісерічеї есте скімбареа ла фацъ a Мънтѫіторіѫлуї Хрістос.“

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Engel in Hist. Valach. part. 1. p. 213. seq. [3]) Vapovius in Fragmento p. 613. [4]) Istvanfi f. 127. [5]) Volfg. Bethlen f. 70. [6]) Bucholzerus in Indice Chronologico p. 540. [7]) Ioannes. Comnenus apud Montfauconium in Palaeographia graeca p. 483.

Anѫл 1534. Dѫпъ moapтea луї Вінтілъ Bodъ, despre каре am кѫвъптат ла anѫл трекѫт, мъкар къ лп anѫл ачеста с'аѫ лптъмплат, Anonimѫл Ромъпеск фоарте атестекъ Історіа Валахіеї, dрепт ачееа еѫ съпт сіліт a мъ depърта лп тѫлте, ші маї въртос лп хронолоціе de Anonimѫл ачеста, ші a лndрепта dѫпъ ziceле алтора тоатъ історіа Валахіеї чеа de пе тімпѫл de акѫм. Кареа ка съ o почіѫ кѫ маї бѫп рѫnd фаче, лптъіѫ воіѫ adѫче кѫвіптеле луї, кѫм съпт скрісе, апоі ле воіѫ лndрепта, кѫм скріѫ алцї авторі вredпічї de кredinцъ. Скріе daръ Anonimѫл Ромъпеск [1]): „Radѫл (IX) Bodъ Паісіе леат 1536, ачеста ера кълѫгър ші Егѫmen ла monастіреа Арџішѫлуї, ші л'аѫ пѫс боіерії Domnѫ, пѫmindѫ'л Radѫл Bodъ, ла леатопісецѫ скріе, къ ел аѫ фъкѫт тъпъстіреа Мислеї, daръ черчетъndѫсе ла nicaніa тъпъстіреї, се вede къ есте тъпъстіреа фъкѫтъ de Петрѫ (I) Bodъ, mi de фііѫл съѫ Марко. Лп Domніa ачестуї Radѫ Bodъ, боіерії че ера прівеџї лп џеара Ѳнгѫреаскъ, фъкънd Domnѫ ире ѫп Лаіотѫ Bodъ, ші бірѫindѫсе Radѫл Bodъ аѫ фѫціт ла Nікополі. Аѫ domніt Лаіот Bodъ 2 лѫнї, апоі вenind Radѫл Bodъ кѫ Тѫрчії, ші бътъndѫсе ла фъптъпа Џігапѫлуї, аѫ періт Лаіот Bodъ. Іаръ dѫпъ ачеаста пре Radѫл Bodъ тъzѫлindѫл лmпъръціа, л'аѫ сѫргѫніт ла Егіптѫ, ші аколо аѫ тѫріт.

„Петрѫ I Bodъ, леат 1537. Ачест Domnѫ ла леатопісецѫ ші ла хронолоціа веке пѫ есте; daръ есте doведіт лѫкрѫ, къ аѫ стътѫт Domnѫ, къ ла ачест вълеат скріе лп nicaніa тъпъстіреї din Мислеа, къ аѫ zidit тъпъстіреа ачест Петрѫ Bodъ, ші фііѫл съѫ Марко: ші ла Мітрополіа din Търговеџї скріе лп nicanie, къ рътъпъnd несъвършітъ de Neагое Bodъ, аѫ съвършіт'о Петрѫ, ші кѫ фііѫл съѫ Марко, ла леат 1538, ші тот ачест Domnѫ аѫ zѫгръвіт тъпъстіреа, dѫпъ каре се adевереазъ, къ аѫ стътѫт Domnѫ ла ачест вълеат. Аѫ domніt anї 9.“

Пъпъ ачі Anonimѫл Ромъпеск, daръ грешеџе лптъіѫ anѫл лп кареле с'аѫ пѫс Domnѫ Radѫл IX, пептрѫ къ лп anѫл ачеста 1534, кънd аѫ тъіатѫ пе Гріті, Radѫл IX dѫпъ кѫм скріе Істванфі [2]), ера Domn Валахіеї, чі лптъіашї datъ; грешеџе a doѫa скріind къ Radѫл IX аѫ domніt пѫmaї ѫп anѫ, ші апоі тъzълindѫсе лп anѫл 1536 аѫ тѫріт сѫргѫніт пептрѫ къ Radѫл IX токта лп anѫл 1536 аѫ domніt a doѫa оаръ, пъпъ ла anѫл 1546, кѫм се ва аръта ла апіі вііторі; грешеџе a треіа оаръ. лп тоатъ хронолоціа Domніеї луї Петрѫ лптъіѫ Bodъ; къчі історіа есте аша:

Dѫпъ ѫvidepea луї Вінтілъ Bodъ с'аѫ adѫnat боіерії лп anѫл ачеста 1534, ші аѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

алес Domnŭ Валахіеї пре Наісіе Егѹшепѹл мънъстіреї „din Арџішŭ; къчї скріе ші Філџіх ла Енгел [3]): „Dѹпъ пеартеа луї Віптілъ с'аŭ adѹнат боіерії ѧп мънъстіреа din Арџішŭ, ші пре Паісіе Егѹмепѹл de аколо л'аŭ алес Domnŭ, пѹпъndѹ'і пѹмеле Radѹл.“ Кареле ѧп сіреоа Domnілор Мѹнтепещї есте IX кѹ ачест пѹме. Dѹпъ че л'аŭ пѹс Domnŭ, пѹ мулт тімп аŭ трекѹт, ші маї 'наінте de a вені Гріті прекѹм мі се вede міе с'аŭ ръ-кат асѹпра луї, Лаіот Бассараб Bodъ, къчї скріе іаръшї Філџіх тот аколо: „Dѹпъ скѹрт тімпŭ аŭ веніт Лаіот Бассараб Bodъ din Ѹнгаріа кѹ боіерії Строіа прівеагѹл, Маполе ші Міхалкѹл, ші кѹ о сатъ de хаіdѹчї, ші бътъndѹсе кѹ Radѹл, л'аŭ фѹгъріт ла Нікопоіŭ, dаръ Radѹл кънътъnd аџіторіŭ de ла Тѹрчї, dѹпъ doъ луні с'аŭ ѧпторс ѧпапоі, ші бътъndѹсе a doѹa оарѣ кѹ Лаіот Бассараб ла фънтъна Цігапѹлуї, de астъ datъ л'аŭ ѧп-вінс, ші аŭ періт Лаіот Бассараб dімпрежнъ кѹ боіерії шаї сѹс пѹмаї.“

Преа вестітѹл Енгел [4]) dѹпъ че аŭ adѹс кѹвінтеле луї Філџіх, віне ѧпсамнъ ачестеа: „Лаіот Бассараб doаръ аŭ фост Владіслав IX, ші аŭ пѹтѹт dѹпъ бътаіа ачеаста съ се ѧпече ѧп апа Дъмбовіцеї. Мѹіереа луї, Decпina, dѹпъ кѹмŭ скріе Бетлен I. п. 457, ка о матропъ de чінсте аŭ мѹріт de чіѹмъ ла Сібііŭ, ѧп апѹл 1554.“

Пре Radѹл, кѹм гъndеск еŭ пѹ фъръ de фѹndъмѧнт, Поарта тѹрчеаскъ пентрѹ ачеea л'аŭ мъзъліт кѹрѣnd dѹпъ ѹчідереа луї Лѹdовік Гріті, пентрѹ къ ші ел аŭ dат аџіторіŭ асѹпра луї Гріті, кѹмчеа ва вedеа акѹші, ші ѧп локѹл луї аŭ пѹс Domnŭ Валахіеї пре Петрѹ I de ла Арџешŭ, къчї скріе Хапер [5]): „Кът с'аŭ фъкѹт Воевod Арdеалѹлуї Стефап Маілатŭ, ѧndатъ аŭ аџістат кѹ фрѹмоасъ оасте Арdелепеаскъ пре оаре-каре боіеріŭ din Молdова апѹме Могіла, фъръ de щіреа Краіѹлуї Ioann Zаполіа, съ'л факъ Domnŭ Мѹнтепескŭ; чі ръŭ і с'аŭ ѧптѹмплат пороклѹ, пентрѹ къ фѹ бѹтѹт de Петрѹ Воеводѹл Валахіеї, ші с'аŭ прінс de Тѹрчї, карії венісе ѧптрѹ аџіторіŭ луї Петрѹ (1). Маї порокос аŭ фост кѹрѣnd dѹпъ ачеea Стефап Маілатŭ, къ пре афѹрішї аŭ скъпат din ровіа Тѹрчеаскъ ші с'аŭ ѧптѹрпат ѧп Фъгъраш.“ Ѧп нота п, апоі zіче ачелашї Хапер: „Decпре тоатъ історіа ачеаста такŭ алцї авторі, пѹмаї Бетлен ф. 76 o аŭ скріс кѹ deadinсѹл.“ Іаръ decпре Воеводатѹл луї Стефап Маілатŭ аша скріŭ Аппалій Секѹепещї [6]): „Краіѹл Іоапп аŭ веніт ѧп Арdеал ші пре 28 Октомвріе (din апѹл 1534) аŭ стръпс сеіт ѧп Тѹрda de тѹтетреле пеатѹріле din Арdеал, ші Воеводатѹл л'аŭ dат луї Маілат.“ Din каре тоа-те лесне поцї кѹлеце, къ Петрѹ I de ла Арџішŭ аŭ ѹрмат Radѹлуї IX, ѧп апѹл ачеста 1534 dѹпъ ѹчідереа луї Гріті, ші къ Маілат ла сфършітѹл апѹлуї ачестѹіа аŭ черкат, съ пѹпъ пре Могіла ѧп локѹл луї Петрѹ I Domпѹлуї Валахіеї, decпре кареле маї мѹлте воіŭ арѣта ла апѹл 1536 кѹnd аŭ domпіт a doѹa оарѣ Radѹл IX ѧп локѹл луї. Везї ші ачелеа каре ле воіŭ спѹне ла апѹл 1544 decпре Radѹл IX. Акѹт трек ла трацedіа луї Лѹdовік Гріті, кареа аша аŭ фост:

Лѹdовік Гріті, кѹм с'аŭ zіс ла апѹл трекѹт, кѹ оаре че требї терсесе ѧп Царіград; ѧп апѹл de акѹм с'аŭ ѧптѹрпат de аколо спре Ѹнгаріа кѹ мѹлціме de Тѹрчї (Істваnфі [7]) zіче, кѹ атъцїа къцї арѣта оасте ѧптреагъ; Бетлен [8]), ші Ортеліе [9]) zік кѹ 7000; іаръ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Петрь de Рева [10]) зіче къ 2000 de кълърецї ші o mie de nedestrашї, афаръ de Унгурї; къчї авеа къ cine пре Ioann Donі, Орбан Батіані ші Каспар Перпіш), ші venind ла Дрълшіор, претиндеа аў арътат маре пофтъ, іаръ аколо аў сълъзуратў пе боіерїл Еліа din Валахіа, пентрь къ п'аў авут атыта лъптрі гата къте пофтеа ел ка съ треакъ дп грабъ. Дънъ че аў трекутў Гріті Дънъреа ші аў ажънсў дп Валахіа, пре Domnіі Ромънілор, пре Петрь VI ал Молдовеі, ші пре Radъл IX ал Валахіеі, ші цінеа пътаї ка пре ніще сълъшї аї съї, дпкъ ші маї слабї, пънъ че аў трекут дп Ардеал ла Брашовъ. Зъкъвind кътва ла Брашовъ Гріті, Етерік Цібак Воеводъл Ардеалълуї і-аў есіт дптрь дптімпінаре, ка съ'ї къртеаскъ, ші тергъndў пънъ ла Фелтер, апроапе de Брашов, аў тас аколо дп ажънъл тъченікълуї Лаврептіе, ка dimineaца маї пре ъшор съ ажънгъ ла Гріті. Дпцелегъndў Гріті venіреа луї Цібак, аў тріміс поаптеа пре Іоann Donі, кързіа лї dъdъce оаре кънd маї 'nainte Цібак dовъ палте, пентрь необръзіреа луї, ші пре Орбан Батіані, de аў оторът фъръ de веste пре Цібак, ші тъindъ-і капъл л'аў dус ла Гріті. Чеї de лънгъ Цібак, карії с'аў мънтуіт de періре, с'аў дпръщіат дп тот Ардеалъл, ші аша дпграбъ с'аў вестіт тоартеа луї, кареа дпцелегъnd'o Арделепії, с'аў адунат тоцї ла Сібіў, ші т'аў алес повъцъіторіў пре Стефан Маілат, пре Готард Кън, ші пре Франціск Kendi. Дънъ ачееа аў тріміс пре doї Секуї ла Domnіі Ромънілор пентрь ажъторіў, пре Ніколае Корніш ла Петрь VI, ші пре Мартін Andраші ла Radъл IX, карії аў ші venіт. кът скріе Істванфі [11]) къ 10,000, іаръ кът зіче Ваповіе [12]) къ 18,000; din Ардеал ші din Комітатъл Біхърії дпкъ съ стръпсесе ка ла 40.000 de осташі. Гріті дпцелегъnd ачеаста, ші пъдъждuind къ'л ва ажъта Краіъл Іоann, къ дпшелъчіне аў дптрат дп Mediaш, ші de аколо с'аў апърат, пънъ кънd фъ вълdът de Порніш ші Батіані, ка съ лі се іерте вчідереа луї Цібак: атънчі с'аў прінс къ doї фечіорі аї съї, adекъ къ Антоніе, пре каре вреа съ'л факъ Епіскоп дп Агріа, ші къ Andреіў. Луї Гріті і-аў тъіатў дп 28 Септемвріе din апъл ачеста 1534 dimineaца тъніле, ла amiazъ-zi нічіоареле, сара капъл, прекът скріе Рева [13]); іаръ фечіорії луї с'аў dat пре тъніле Молдовенілор, ші пе с'аў маї авзіт dънъ ачееа despre dъншіі. Аша с'аў стins ші пъмеле ші мъndріа луї Лъdовік Гріті.

Тот дптрь ачест анў аў трекут ші Сібіінл de пре партеа луї Ferdinand I, спре партеа Краіълуї Іоann Zаполіа, прін міжлочіреа луї Стефан Маілатў, акът Воеводълуї Арделепеск, прекът аратъ хрісовъл, карele і-аў скріс despre ачеаста, ші се афлъ ла Хапер [14]).

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Istvanfi Lib. 12. p. 197. [3]) Filstich apud Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 215. [4]) Idem Engel l. c. in Notis. [5]) Haner Reg. Hung. Period 17. §. 451. [6]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [7]) Istvanfi Lib. 12. p. 196. [8]) Bethlen f. 71. [9]) Ortelius f. 65 [10]) Reva Centuria 6. [11]) Istvanfi l. c. [12]) Vapovius in Fragmento p. 616. [13]) Reva l. c. [14]) Haner Ms. Dipl. Tom. 2. p. 63. seqq.

Апъл 1535. Петрь VI Domnълуї Молдовеї възънd сфеzіле dintre Краіъл Іоann Zаполіа, ші dintre Ferdinand I, каре de авеа с'аў алінат кътва дп апъл de акът прін дпчетареа

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

де ла-арше, іаръ пѫ с'аѫ пшezат de тот пріп паче статорнікъ, dѫпъ кѫт аратъ Хапер [1]), лпкъ лп апѫл трекѫт аѫ лпчепѫт а лѫкра ла Ферdinand ка съ і се лптъреаскъ тощепіреа Чічеѫлуі, а четъцій de Балтъ, а Ѳпгѫрашѫлуі ші а Бістріцеі. карea пофтъ а са о аѫ dобъпdit de ла Ferdinand пріп Dіпломатѫл че с'аѫ dat din Biena Аѫстріеі лп 17 Іапѫаріе ла апѫл 1523, ші се adѫче de Праі [2]).

Іаръ лп вара dіп апѫл ачеста 1535, прекѫт аратъ преа вестітѫл Епгел [3]), Петрѫ VI de поѫ аѫ пръdat Покуціа, апоі лп лѫпа лѫі Декетѫріе аѫ тріміс ла Краіѫл Сіпістѫпdѫ I пе оаре-каре Аврам, съ ръпdѫеаскъ Краіѫл adѫпаре ла Хотіп, съ се лпdрепте прічініле dіптре лптре церіле, каре adѫпаре о аѫ ші порѫпчіт Краіѫл лп 5 Іапѫаріе din апѫл 1536 пе 26 а лѫпеі лѫі Маіѫ din ачелашѫ апѫ.

[1]) Hauer Reg. Hung. Period. 17. §. 452. [2]) Pray Annal. p. 277. [3]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 175.

Апѫл 1536. Ла апѫл 1534 ам фост zic, къ ла апѫл ачеста 1536, маі мѫлте воіѫ арѫта деспре Domnіі Валахіеі Петрѫ I ші Радѫл IX, ка съ'мі мі плпеск фъгъdѫіпца ачееа, іатъ adѫк акѫта кѫвінтеле преа вестітѫлуі Епгел [1]), каре сѫпѫ аша: „Радѫл (IX) чел мъzѫліт de Тѫрчі ші de Петрѫ (I) аѫ пъzѫіт акѫта іаръші ла Тѫрчі ші с'аѫ фъкѫт преа прітеждіос протівпік лѫі Петрѫ, Архіепіскопѫл Ніколае Олахѫл, карele лп апѫл 1536 скріеа Ѳпгаріа са ла Брѫселе, пе потепеще повъ dіптр'о епістолъ, карea токта лп апѫл 1536 аѫ пріміт'о, цепѫрочіреа ѫпкіѫлуі съѫ а лѫі Петрѫ din Арцішѫ, карele ера фечіорѫл Стапчіѫлуі, кѫ кѫвінтеле че сѫпъ аша ла Ніколае Олахѫл [2]).

„Махомет Баша Тѫрчілор аѫ пѫміт пре Петрѫ din Арцішѫ Domпѫ Валахіеі, карele пѫ се ашezасе лпкъ віпе лп сказпѫл Domпескѫ, ші с'аѫ ръdікатѫ асѫпра лѫі ѫпѫл din чееалалтъ парте, diversae factionis, (zіче Епгел: adекъ Радѫл din партеа Дръкѫлещілор), ші venind кѫ оасте, с'аѫ певоіт съ'л сѫрпе din Domпіе, іаръ кѫпd с'аѫ лптълпіт лптре оціле, Петрѫ аѫ ешіт съ се ватъ кѫ протівпікѫл съѫ пѫмаі амъпdоі лп ведереа амъпdѫрор оцілор, ші акѫта Петрѫ ера съ лпвіпгъ пре протівпікѫл съѫ, кѫпd боіерії Мѫптепещі віклепі фііпd аѫ аціѫтат челѫіалалт, ші пре Петрѫ л'аѫ пріпс, апоі лпсетпъпdѫ'л ла пас, л'аѫ алѫпгат dіп цеаръ, тотѫші пъдъждѫеще ел, къ кѫ аціѫторікл лѫі Dѫмпezеѫ ва лпвіпце пре dѫштапіі съі, ші кѫ сабіа лші ва ръскѫмпъра скаѫпѫл съѫ.“

Карe фііпd аша, кѫт поате фі адевърат че скріе Апопімѫл Ротъпеск ла апѫл 1534 adѫс, къ мъпъстіреа din Мislea о аѫ zidіт Петрѫ I din Арцішѫ ла леат 1538? маі въртос, къ лп апѫл 1538, кѫт се ва арѫта аколо, лп Валахіа domпіа Радѫл IX Водъ.

Деспре Радѫл IX Водъ лпкъ аша скріе преа вестітѫл Епгел [3]): „Радѫл аѫ domпіт 9 апі ші 8 лѫпі, de ла апѫл 1536 пъпъ ла апѫл 1546. Деспре Domпѫл чел дескълекъріт ал Валахіеі Радѫл, пѫмаі атъта потепеск хропічеле цереі Мѫптепещѫ:

„Лптъіѫ, къ ел аѫ zidіт мъпъстіреа Мislеі, чі доаръ лпчепѫтъ фііпd de Петрѫ ел о аѫ съвършітѫ.

„А доѫа, къ ел аѫ спъпzѫратѫ пре доі боіері, пре Банѫл Тота, ші пре Логофѫтѫл Влайкѫ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„A treia, dупъ хроніка луї Філіпіх л'аў тъзъліт Търчіі, ші л'аў скрупніт дп Егіпт. Dупъ Бревіарію Хронологіческ. дпсъші ел с'аў лъсат de Domnie, ші дтпръкъпdисе іаръші кълугъреще, с'аў dус дп Палестіпа-ла о мънъстіре, ші аколо ш'аў сфършіт віеаца." Чі de пе потепескъ таї тълте despre Radul IX Bodъ хроніче челе Мънтепещі, потепескъ челе стреіпе, кът вот vedea ла апіі вііторі.

Despre Молdова ата ворbеск Аппалії Секуепещі [4]): „Апul 1536, ла Іспас аш луат Упгурашul de ла Воеводul Молdовеі, іаръ дп zioa трепзлуї луї Хс. тоатъ цеара Apdealuлуї пе ат скълат асупра Воеводuлуї din Молdова, ші ат deскълекат іаръші дп 27 Іупіе." Причіпа пептрь каре с'аў фъкът ачестеа, о dъ преа вестітul Епгел [5]) скрііпdъ: „Маілат Воеводul Apdealuлуї кареле ші дп проприа са персоапъ ера вътътат de Петрь (VI), аў оblічіт къ ачеста се гатъ, съ пъвълеаскъ дп Apdealъ пептрь ка съ факъ пре воіа луї Ferdinand. Dрепт ачеea, дп апul 1536 аў бътът Упгурашul четъцуіка луї Петрь, ші луї Франчіск Lazar Секуіслуї, кареле ера пжрът, къ се дпцелеце кь Петрь, і-аў тъіат капul дп Регіпul Съкуескъ, прекът скріе Верапtіе. Іаръ Петрь възund ачестеа с'аў рugat de ертаре Краіслуї Іоann, кареле леспе л'аў ертат, ші с'аў дтпъкат кь ел, авънd ші алте гріжі таї тарі." Ашіидереа скріе Хапер [6]) despre Упгурашь, ші de ар фі фост четіт пре Верапtіе, кареле дпкъ пе ера тіпъріт пе вретеа луї, пе с'ар фі дпdoіt despre причіпа вчідереї луї Франциск Lazar.

Dупъ че с'аў дтпъкат Петрь VI Domnul Молdовеї кь Краіul Іоann Zapoліа, пе с'аў луат odixпі, чі іаръші с'аў апукат de Полопі, къчі скріе преа вестітul Епгел [7]): „Петрь дптрь ачеea кь пъвъліріле сале аў дтпedекат пре Полопі, de пічі аў лукрат Покуціа, пічі о аў дптъріт: аў дпdopать кь dарурі пре міпістрії луї Соліman II, аў ціпут кь Мускапіі, ші аў дпвітат пре Тътарі асупра Полопілор; despre каре тоате с'аў желуіт Сіціsтипd I, сеітuлуї че с'аў adупат дп Краковіа дп лупа луї Noeшвріе din апul 1536."

Kopnidec [8]), дпкъ adъче un хрісов ал луї Стефап Маілатъ, пріп кареле порупчеще din Мъреш-Ошорхеіь дп 21 Noeтвріе ал апuлуї 1536, Копвептuлуї din Клужь-Мънъщур, ка Doamneї Елісаветеї тuіереї търіtuлуї Ladislав Балфі Ложопц de Бопцida, фетеї Doamneї Мартеї Віпца, de'і din сdравъпul ръносатul Ladislав de Гerend пъскъте, кареа дщі перdисе dрептъціле сале, съ'і dea афаръ тоате кърціле пеатuлуї еї, кътe се вор афла дп Сакрістіа Копвептuлуї.

[1]) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 214. [2]) Nicolaus Olahus in Hungaria et Attila e D. Ko'ler p. 58. [3]) Engel l. c. p. 215. [4]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [5]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 179. [6]) Han. Reg. Hung. Period. 17. §. 453. [7]) Idem Engel l. c. p. 178. [8]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 1. p. 282.

Апul 1537. Каре ле ат скріс еь din Міроп Логофътul ла апul 1532, despre Молdовепі ші despre Полопі, преа вестітul Епгел [1]) ле пупе ла апul de акът. Ть dрепт ачеea цідекъ, каре аре таї dірепт, дпсъ кът къ дп апul de акът, дпкъ аў фост гълчеавъ дптре Молdовепі ші дптре Полопі, аратъ лукрuріle каре ле воіь adъче ла апul вііторіь.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Ѹнгаріа дпкъ dестѧл аѣ пътіміт дп апѧл ачеста пентрѫ пепъръвіреа Краіл0р Ioann Zаполіа ші Ферdinand I. прекѫм скріе Істванфі [2]). чі дпгре ачещі doі Краі дпкъ с'аѣ фъкѫт паче deплin дп апѧл 1538, кѫт вом ведеа ла апѧл ачела.

[1]) Engel in recentiore Hist. Mold. p. 178. [2]) Istvanfi f. 138. seqq.

Апѧл 1538. Inima чеа маре ші neodixпітъ а лві Петрѫ VI, Domпѧлві Молдовеі, ла атъта л'аѣ adѧс пре ел, de маі л'аѣ пръпъdіт дп апѧл de акѫт, къчі Полопіі с'аѣ рѣdікат асѹпра лві маі дптъіѣ, апоі ші Тѫрчіі, ші Краіѧл Ioann Zаполіа, кът маі л'аѣ рѣпѧс, кѫт се ва аръта de ачі дпаінте. Dеспре Полопіі, карії пѫ маі пѫтеа сѫфері dосъзіле лві, аша скріе преа весті'ѧл Енгел [1]): „Сеімѧл din Краковіа аѣ орънdѫіт плат ъ поъ пентрѫ осташі, Краіѧл Сіцісмѫnd I, аѣ тріміс дп апѧл 1538, пре Ioann Тарповскі, съ дпкѫпціѣре Хогінѧл ші съ'л кѫпрindъ, ші фечіорѫ і Краіълві Сіцісмѫnd Аѫгѫст аѣ стръпс ощі ла Леопоіѣ, ка съ теаргъ дптрѫ ацівторіѣ лві Тарповскі, de каре тоате спъітъптѫndѫсе Петрѫ VI, аѣ фъкѫт паче кѫ Тарповскі кътръ сфършітѧл апѧлві 1538, карea паче есте тіпърітъ ла Dогіел, ш. ч." Пачеа ла Dогіел тіпърітъ еѣ о воіѣ adѫче ла апѧл віторіѣ; ачі маі дптъіѣ воіѣ спѫне тоатъ історіа сѫпърърії лві Петрѫ VI, пѫтаі пре скърт, къчі пре ларгѣ о поці чети ла аѫторії, пре карії дї воіѣ adѫче. Аша dаръ Петрѫ VI кът с'аѣ фъкѫт Domпѣ Молдовеі, дпdатъ аѣ дпчепѫт а пръda Арdеалѧл ші Полопіа, местекатѫс'аѣ ші ла ѫчідереа лві Лѫdовік Гріті, кѫт с'аѣ арътат ла апіі трекѫці, ачестеа пепѫтъпdѫле маі тѫлт сѫфері Полопіі, пре карії пѫрѫреа дї zъdъреа, ші Тѫрчіі, ла карії пѫ дпчета а терце жалбеле асѹпра лві. Дптъіаші dатъ Полопіі аѣ дпчепѫт а лѫкра асѹпра лві, прекѫм zіceіѣ маі дпаінте din Енгел, апоі Тѫрчіі. Чі Петрѫ Bodъ въzѫnd къ Соліman П дтпъратѧл тѫрческ, кѫ тоатъ пѫтереа са віпе дтпротівъ'і, кѫ Ioann Тарповскі аѣ фъкѫт пачеа, че съ adѫче de Dогіел, апоі с'аѣ гъгіт съ стеа дтпротіва лві Соліman П. Dаръ боіерії Молдовепещі (doаръ къ с'аѣ фост ѫржт de neodixпеле челе тѫлте) кът с'аѣ апроніат Соліman кѫ оастеа, с'аѣ десбінат de Петрѫ Bodъ ші с'аѣ сфътѫіт съ'л dea Тѫрчілор легатѣ. Ачеаста дпцелегѫndѫо Петрѫ Bodь, п'аѣ ащептат съ'ші плінескъ боіерії сфатѧл, чі аѣ фѫгіт de ла Хотін прін ржзрі ші прін кодрі пелтълащі, пре ла Съкѫітеа din Арdеал пъпъ ла Чічеѣ, ѫnde'ші трімісесе кѫ пѫці маі дпаінте тѫіереа кѫ doі коконі, Еліа ші Стефан, ші кѫ кокоана Рѫсanda, прѫнчіі съі. Іаръ Соліman П, облічind къ Петрѫ VI Bodъ аѣ пъръсіт Молдова, аѣ пѫс дп локѫл лві Domп Молдовеі пре Стефан, карeле дп сіреоа Domпілор Молдовепещі есте, кѫ ачест пѫте ал шептелеа. Аша скріѣ пъпъ ачі, dаръ маі пре ларг Іовіе [2]), Істванфі [3]), Міроп Логофътѧл [4]), ші алці маі шѫлці. Dаръ чіпе аѣ фост Domпѧл ачеста поѣ ал Молдовеі, Стефан VII, пѫ се пъръвеск Історічії ла олалтъ, пъпгрѫ къ Іовіе ші Істванфі [5]) ѫрпъnd пре Полопі, zік, къ аѣ фост фрате лві Петрѫ VI, Міроп Логофътѧл zіче [6]): „Къ аѣ фост фечіор лві Алексandрѫ Bodъ, карeле ера маі dінаінте скос de Петрѫ Bodъ." Кантемір [7]) zіче къ dѫпъ хропічіле Молдовепещі аѣ фост фечіор de dѫпъ гарd ал лві Богdan Ш Bodь. Апалії Тѫрчещі [8]) zік: „Ѫрта атѫнчі Поарта Сѫлтапѫлві Соліman ѫпѧл пъскѫт din фаміліа Воевозілор Молdо-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

венещї, кърѧіа ші вѧнътате лї лѧмбла: пре ачеста л'аў пѫс Соліman Воевод Молдовеї.“ Чі фіе-чіне ѕў фостѫ Стефан VII, дестѫлѫ къ ел аў ремасѫ Domnѫ лп Молдова, легъндѫсе къ ва da Тѫрчілор харачїѫ пе анѫ 10,000 de галбенї, прекѫт скріе Міron Логофътул [9]), ші аша с'аў скімбат чінстеа de пащї, карea o da пънъ акѫма Молдова Тѫрчілор лп харачїѫ, каре бір dѫнъ ачееа с'аў ші маї лмпѫлцітѫ, dѫнъ кѫт зратъ Dimiтріе Кантемір Bodъ [10]).

Соліman II, dѫнъ че аў ашezат пре Стефан VII Domnѫ лп Молдова, аў кіемат пре Молдовенї лпаінтеа са, ші прекѫт скріе Кантемір [11]), аша ле аў ворвіт: „Къ тъкар къ dѫнъ леџеа тѫсѫлтъпеаскъ пентрѫ фаптеле лор тоцї ар фі віновацї морцїї, тотѫшї ле маї dъ о пробъ а шілеї сале, ле dърѫеще віеаца ші слобозеніа чea маї dinaінte, чі аша ка съ'ї dea лѫї вістеріа Domnѫлуї лор челуї маї dinaінte. Неферічіцїї Молдовенї п'аў пѫтѫт кълка воіа лѫї, ші аша Дефтердарул кѫ Іапічерїї аў лптрат лп четате, ші аў прѣdat тоатъ вістеріа лѫї Bodъ, ші чea de обще, лп карea афаръ de мълцї банї аў афлат корове de аѫр, крѫчї ші ікоане лпкъркате кѫ пietре скѫмпе, каре тоате ле аў лѫат Соліman, ші аша с'аў лптѫрпат ла Царіград.

Іаръ despre Петрѫ VI dѫнъ че с'аў мъптѫіт de чеї че'л гоніа прін Секѫіме, аша скріе Міron Логофътул [12]): „Съмвътъ лп ръсъріта соарелуї лп 20 Септемвріе аў лптрат Петрѫ Bodъ лп четатеа Чічелуї, ші аў лпкіс порціле, іаръ чеї че'л гоніа din ѫртъ, „възѧnd къ аў скъпат dinaінteа лор, с'аў лпторс лнапоі. Ачі мълтъ плъпцере ші тъпгѫіре ера de Doamna са Елена, ші de фіїї съї Іліашї ші Стефан ші de фіїка са Рѫсanda ші de алцї късашї, пентрѫ мълт пеказѫ ші певоіе че ле венісе асѫпръ. Ачеа четате Чічелул (лпкъ ші четатеа de Балтъ, кѫm с'аў арътат ла анїї трекѫцї) о аў фост dat Матіашѫ Краіул Ѫнгѫреск лѫї Стефан V Bodъ челуї Бѫнѫ ші Маре, кѫnd с'аў лтпъкат, ші ера ачеастъ четате слободъ de Краії Ѫнгѫрещї, ші се цінеа сѫпт порѫнка Domnілор de Молдова.“

Краіул Іоann Zаполіа маї лнаінте de а порні Соліman II асѫпра лѫї Петрѫ VI Domnѫлуї Молдовеї, фъкѫсе паче лп анул ачеста 1538, прекѫт аратъ Хапер [13]), кѫ Фердinand I, сѫпт кondиціїле ачестеа: „„Лптъїѫ: ка амъndoї Країї съ се ласе de легътѫріле каре ле аў фост фъкѫт маї лнаінте кѫ алте пѫтерї ѫнул асѫпра алтуіа. A dоua: ка Іоann ші Фердinand съ се кѫпоаскъ ѫнул пре алтул а фі Країѫ Ѫнгарієї. A треіа: кѫ de і се ва паще фечіор лѫї Іоann, dѫнъ ачела съ се търіте о фатъ а лѫї Фердinandѫ. A патра: ка Іоann съ цінъ Ардеалул, ші атъта din Ѫнгаріа кът авеа пре мънъ, пънъ кѫnd ва тръі, іаръ dѫнъ моартеа лѫї de і с'ар ші паще фечіор, Ардеалул ші тоатъ цеара Ѫнгѫреассъ, съ вінъ сѫпт стъпъніреа лѫї Фердinand саў а моценілор лѫї. A чінчеа: къ de с'ар паще фечіор лѫї Іоann, ачеста съ моценеаскъ тоатъ моценіреа пърінцеаскъ сѫпт тітул de прінц din Сцепѫz. A шасеа ка Фердinand съ фіе dаторіѫ атѫнчї, кѫnd ва ѫрта лп тоатъ Ѫнгаріа а цінра dѫнъ обічеіул Краілор челор de маї лнаінте. A шептеа, ка лп вестірea пъчії ачестеіа съ се лініеаскъ воіа лмпъратулуї Карол V. A опта: ка de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

с'ар сѣргѣні Ioann пентрѫ пачеа ачеаста din церіле сале, дмпъратвл Карол V ші Ferdinand I съ фіе даторі а'і да лві ші мощенілор лві атътеа венітврі, кът съ поатъ тръі дѣпъ статвл лор."

Пентрѫ пачеа ачеаста despre Краівл Ioann Zaполіа аша скріе Сапвіл Ćpendi[14]): „Ioann тетъндѣсе de Соліman пентрѫ пачеа de дѣпъзі фъкѣтъ кѫ Ferdinand I din легътвръ аѫ пофтіт аціѣторіѫ de ла дѣпсвл, ші стрѫпгѣндѫ'шї оціле сале, аѫ дптъріт плаіѣріле, каре лѣкрѫ дпцелегѣндѫ'л Соліman, прін солвл съѫ аѫ арѣпкат петвлцътірea лві Ioann, врѣnd съ се дпдрепте дпaintea лві Соліman, аѫ zic къ ел с'аѫ дптр'армат асѣпра ръсврътіторівлві Петрѫ (VI), карele аѫ фѫціт ла ел, ші дпdатъ с'аѫ апѣкат de Петрѫ (асѣпра кървіа цінea мънie, пентрѫ къ пръdасе Ардеалвл, мънъ а фі ел ісконіт дп Полоніа), ші прinzѣндвл л'аѫ тріміс лві Соліman, чі къпътѣндѫ'і маі дпainte граціа de тръіт de ла Соліman, ші лъсънd четатea Чічеівлві Doamneі лві Петрѫ лъкашѫ, ші аша с'аѫ дмпъкат Ioann кѫ Соліman II, іаръ оціле de ла Ferdinand трімісе дптрѫ аціѣторівл Краівлві Ioann, с'аѫ дптврпат дпапоі de ла Добреџin." Ашішdереа скріѫ, чі фоарте пре лѣпгѫ, Іовіе[15]) ші Мірон[16]).

Іаръ преа вестітвл Енгел[17]) аша скріе: „Дп апвл 1538. Соліman II, аѫ порніт асѣпра лві Петрѫ (V) Водъ din Молdова: Ioann Zaполіа се тетea съ пѫ пъвълеаскъ Соліman ші дп Ардеал, dрепт ачеea аѫ тріміс ші ла Ferdinand I, ші ла Воевозіі din Молdова ші din Валахіа dѣпъ аціѣторіѫ, ші Радвл (IX Domnвл Мънтепеск) аѫ мі адѣпат кѣпъ оасте, (вніі zік къ опт-zечі de міі de осташі), чі п'аѫ фост de лінсъ, пентрѫ къ пѫмаі дмпротіва лві Петрѫ аѫ фост веніт Соліman." Тотѫ ачелашї Енгел скріе апоі дп поте, къ пентрѫ ачеаста аѫ дървіт атвпчі лві Радвл IX Алвіцвл, Краівл Ioann.

Din тоате къте ам скріс маі сѫс ла апвл ачеста, дпкъ пѫ с'аѫ отържт дп че лѣпъ с'аѫ пѫс Domn Молdовеі Стефан VII, ші дп че лѣпъ с'аѫ тріміс Петрѫ VI de Ioann Краівл ла Соліman II. Ачесте доъ лѣкрврі, ка съ ле поцї отърж, ші маі алес лѣкрвл чел dинтъіѫ, адѣк пре Ніколае Олахвл, карele атвпчі тръіа, мі скріе[18]), къ Соліman II, аѫ мерс дп Молdова асѣпра лві Петрѫ VI, дп лѣпа лві Авгвст din апвл 1538. Мірон Логофътвл дпкъ zicece маі дпainte, къ Петрѫ аѫ аціѣнс дп Чічеѫ дп 20 Септевріе. Ама dаръ пре Стефан VII аѫ требвіт съ'л пѣпъ Domnѫ ла дпчепътвл лві Септевріе, ші аша Петрѫ VI аѫ требвіт съ се дмпаче дп Авгвст кѫ Тарповскі, пѫ ла сфършітвл апвлві 1538, кът скріе преа вестітвл Енгел маі дпainte. Despre Петрѫ VI скріе Іовіе[19]), къ дп патрѫ лѣпі аѫ фост дпкіс дп четатea Чічеівлві, апоі аѫ ешіт дпсвшї, мі с'аѫ dат пре cine Краівлві Ioann Zaполіа; аша даръ ші Петрѫ VI кѫ дпчепътвл апвлві вііторіѫ 1539 с'аѫ тріміс ла дмпъратвл Соліman II.

[1]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 178. [2]) Paulus Iovius Lib. 40. p. 468. [3]) Istvanfi Lib. 13. p. 219. [4]) Constans Miron in Ms. Chron. Valach. cap. 43. [5]) Iovius et Istvanfi ll. cc. [6]) Miron l. c. [7]) Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 3. cap. 4. Nro. 36. in notis ad vocem Fürsten. [8]) Annales Turcici a Leunclavio editi ad an. Hegirae 944. qui est Christi 1538. [9]) Miron l. c. [10]) Cantemir l. c.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Nro. 17. in Notis ad vocem Krônen[11]) Idem Cantemir l. c. Nro. 36. [12]) Miron l. c. [13]) Haner Reg. Hung. Period 17. §. 455. [14]) Samuel Grendi sive Gronzki in Mss. ad ann. 1538. [15]) Iovius l. c. p. 469. seq. [16]) Miron l. c. [17]) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 215. [18]) Nicolaus Olahus in Chron. f. 40. [19]) Iovius l. c. p. 9.

Anul 1539. Dupъ че с'аŭ прinc Петрuл VI саŭ Рареш de Ioann Zanoliа. аша скрie despre dъncuл Iовie[1]): „Краiuл Ioann аŭ дmбръцiшат пе Петрu. ши л'аŭ тъпгъiат, фъкъndu'i вupъ пъdежde de ашi пътea къпъта iаръшi domnia — — — ши пътаi стръжарi аŭ пuс дn четатea Чiчеулui, iаръ фолосuрiле ши венiтuрiле Чiчеулui тоате ле-аŭ лъсат луi Петрu ши тuiерii луi, ка съ тръieаскъ din еле, пънъ лi се ва дndрепта порокul. Чi Стефан (VII) къt аŭ дnцелес, къ Петрu аŭ пъzuit дn тъniле Краiuлui Ioann дndatъ аŭ трimис солi ла Соliman кu рugare, съ порuнчeаскъ, ка пе Петрu съ iл dea луi, къ алтiнтрiлea Молdова пu ва авea паче de dънcul. Ши дn грabъ с'аŭ ши черut Петрu прin Соliman, dаръ Ioann n'аŭ вrut съ'л dea пънъ кund n'аŭ фост сiлit ла ачееа, къчi порфiрацii ziчea, къ прin nedареа луi Петрu, се ватъmъ maiестатea дmпърътeаскъ; атuнчi дnкъ преа вupъ тiжлочiре аŭ гъсit Краiuл Ioann пентрu Петрu Bodъ, пентрu къ аŭ ръсuпс, къ ел ва трimите пе Петрu дn Царiград, dаръ пu ка пре вn робŭ, чi ка пре солul съŭ, ка de фацъ съ се дndрепте, ши de ва фi кu пътinцъ, съ'ши dобъndeаскъ ши ертаре, пътаi Соliman дnкъ съ'ши арете тiла са спре чел вmiлit ши ла пiчioареле луi къzuтŭ. пiчi с'аŭ трасŭ Соliманŭ de ла черереа Краiuлui Ioann — — — dрепт ачееа дnтърinduu'ши iниmiле amъndoi, Петрu дnкъркат кu аверiле сале, ши дmnodобit кu соliа Краiuлui Ioann аŭ терс дn Царiград, котmndat фiind луi Лuгафiтeiŭ маi тuлт de къt челорalaлцi Порфiрацi, къруia маi марi dарuрi дi ducece, ка съ аiбъ маi пътернiк Патрон, кund се ва дndрепта, datu'iаŭ doi търгъритарi атъта de марi, кътŭ douъ пере de рund, каре се ziчea а фi din прada de ла Гriти луатъ, ка Ростапi фата луi Соliman съ'ши факъ черчеi din еi пре пътa са. Dупъ че аŭ трасŭ дn партea са кu dарuрiле пре чеi маi марi, ши i с'аŭ дngъduitŭ съ дntре ла Соliman, аша de дnцелепцеще аŭ арътат прiчiniле ръсuoiелор, каре ле-аŭ фъкutŭ, прiчina луi Гriти, вiклешuгuрiле луi Стефан VI, ши але боierилор, ши къdinцele сале челе бътръне дn контра Полопiлор пентрu отаре, къt dupъ че аŭ гъtат de a ziче, ши ш'аŭ черut iертаре, тuтuрор лi с'аŭ пърut къ n'аŭ фост вredник de непорочiреа дn каре къzuсе. — — — Соliman пiчi л'аŭ iертат, пiчi л'аŭ осundit de тот — — — чi л'аŭ сuргuнit дn Пера саŭ Галата, спре фоарте маре фолосul луi Петрu; пентрu къ аколо, небъгând de сеатъ Тuрчii, се дnсоцia кu Крецinii, ши кu пъdежde de a dобъndi iаръшi Domnieа Молdовеi, дшi стътпъреа пекazul сuргuнiреi сале.“ Ашiшdереа скрie Miрon Логофътul[2]), карele скрie dupъ ачееа тот аколо аша: „Iаръ Стефан Bodъ дn цearъ дn Молdова марi ши греле певоi фъчea кu dъriле бiецilор лъкuiторi, ши de ла о вreme с'аŭ арътат маре вързъторiŭ de сънце, къ фie пентрu че тiкъ грешалъ порuнчea, de'i отоriа. ши дnкъ de тuлте орi ла тасъ кetund пре тuлцi кu тъna са дi отоriа. — — — Дn zilele ачестui Стефан (VII) Bodъ с'аŭ дntъmплат маре фоатеце дn Молdова ши дn Apdeал, venind лъкuсте фоарте тuлте, аŭ стрikат тоатъ рoada пътъптuлui ши зрund цeara пре Стефан Bodъ, л'аŭ порекliт Лъкuстъ Bodъ.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Пре кътъ се кълеце din дпиъчівіреа Краівлві Ioann Zapolia кь Ferdinandь I. каре о ам адвсь ла апвл трекътъ. Краівл Ioann фъквсе ворвъ тот дпаінте, съ се късъторească кь Ісавела фата лві Сіпіствндь I Краівлві Полоніеі, алтмінтрілеа пентрь че с'аь zicь дп пвміта дпиъчівіре de вр'о кътева орі: „Къ de і се ва паще Краівлві Ioann фечор?„ Ворва ачеea о аь ші плініт Краівл Ioann; пентрь къ дп апвл ачеста 1539, дп дптъіа zі a лві Февръріе, с'аь ші логодіт кь Ісавела,' апоі дп скврт о аь адвс дп Ўнгаріа ші с'аь ші квнвнат кь дъпса, пре кът скріе Zermegi[3]) ші Бетлен[4]). Чі вакъріа Краівлві Ioann пь дпdелвнг аь цінвт; пентрь къ doї Воевозі аї Apdeaлвлві, Стефан Маілатъ ші Емерік Балаша, пре карії двпъ кът zік апалії Секвепещі[5]), пътаї дп апвл трекът дл дъдвсе соцъ лві Маілатъ, дп 12 Октомвріе din апвл ачеста 1539, пь трекът de ла дъпсвл дп партеа Краівлві Ferdinand I. ші тоате релеле ле-аь пътратъ асвпра лві. тъкар къ авеа паче кь Ferdinand. Прічініле пентрь каре аь фъквт ачеаста Воевodzії, о спвпе Бетлен[6]), адекъ: къ Маілат аь фост черът пріп кърці de ла Поарта Търчеаскъ, съ'лі пвпъ пре ел Краіь Apdeaлвлві, ші дптъратвл Соліman аь тріміс кърціле дп мъна Краівлві Ioann, dc вnde маре прітежdіе ащепта пре Маілатъ, кареа прітежdіе о аь дпквнціврат, трекънd дп партеа лві Ferdinand. Скріе Хапер[7]), къ ръсврътіреа о аь фъквт дп Віпцій de ціос, чі кът аь пътът фі ачеаста, къ Віпцій de ціосъ, кът с'аь zic ла апвл трекът, се дъдвсе лві Радвл IX Domnвлві Валахіеі; аь доарь ші ел с'аь фост дпцелес кь Воевозії? че пь есте de а се крede.

Пачеа de Петрь VI фъквтъ кь Тарповскі свпт Хотінь, despre кареа ам кввънтатъ ла апвл трекътъ, ші се адвче de Doriел[8]), свпъ прекът вртеазъ: „Фачет дпцііпцаре тътърор ші фіеще кві кърора се кввіне, къ поі рвгацї фііnd de преадпсерінацій Краї, Domnвл Ferdinand ал Ромапілор съпцеле пострь, ші Ioann ал Ўнгаріеі квтпатвл пострь, чеї преа ібвіцї, мъріtвлві Ioann Комітвлві дп Тарпов, Кастелапвлві Краковіеі ші Candomipieі, ші Къпітапвлві оцілор крътеі поастре, і-ам dat пътере de пліп de a фаче паче кь мъріtвл Domnвл Петрь Воевodвл Молдовеі (пь Валахіеі), кареле аь ші фъквтъ паче дптре поі ші дптре пвміtвл Петрь свпт kondiцііле ачестеа:

„Ка съ се цінъ каре с'аь легат дп пачеа че с'аь фост фъквт дптре предпсерінацій Краї Полоніеі Domnії. Владіслав тошвл, ші Казішір татъл пострь, ші дптре мъріцій Стефан ші Богdan, Воевodzії Молдовеі, ші дптре церіле атъndвpop пърцілор.

„Ка оатепії карії с'аь пріпс пе вретеа ръсбоівлві, съ се дптоаркъ кь тоате авериле сале.

„Ка Ромънії съ пь се ашеze дп цінвтвл кръіескь чел dinколо de Nістрь фъръ de воіа къпітапілор пострі саь a domнілор пътъптещі.

„Ка торіле каре ле-аь фъквт дп цеара поастръ пвтаї пъпъ атвнчі съ ле фолосеаскъ Воевodвл, пъпъ кънd вот вреа поі саь вртъторії пострі.

„Ка адвпъріле пентрь дпdрептареа требілор съ се цінъ двпъ обічеівл чел бътръп.

„Ка фъкъторії de ръў, ръсврътіторії, пъгвбіторії ші фврії съ се педепсеаскъ двпъ леці.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Ка прівеціі съ пе вінъ скъпаре ші апъраре, чі съ се дптоаркъ ачелора, de ла карій аў фъцітъ.

„Ка Покуціа, пре кът аў фост пъръреа аша съ фіе ші de ачі дпаінте, а поастръ ші а ортъторілор пострі проприе ші de тошіе.

„Ка съ се ціпъ de дтбе пърціле ачелеа каре с'аў дпсетнатъ дп алте кърці despre фачереа дрептъціі.

„Ка дп ціпътъл постръ съ фіе ціздекъторіў къпітанъл Катепецклуі ші ал Халіціеі, іаръ дп Молдова къпітанъл Хотінълуі ші ал Черпъуцълуі, ші съ ціздече dупъ ачелеа каре се вор пъне дп алте кърці.

„Ка пегуцъторілор de дтбе пърціле съ ле фіе слободъ пегуціторіа.

„Ка съ пе кълътореаскъ пре алте къі фъръ пътаі пре къіле челе бътръне.

„Ка съ пе се пупъ алте отаре дптре кръітеа Полоніеі ші дптре Молдова, фъръ пътаі челе бътръне съ ръмъе.

„Ка тоате дпкъ ші каре пе сънт спъсе ачі съ се ціпъ певътъмате дптре кръітеа поастръ, ші дптре Молдова de дтбе пърціле.

„Кът къ тоате кондиціиле ачестеа ле ва ціпеа певътъмате ел, ші ортъторіі лъі, Петръ Водъ аў ціврат къ тоцї боіерії съї ш. ч.

„Noі дрепт ачеea карій тълт не дпгрozim de вързареа съпцелуі крещінескъ дп граціа преаисерінаціlор Прінціlор челор таі сус пътіці, ат дпгъдуіт пачеа кареа къ атъта ръвнъ о аў пофтіт Петръ Водъ, ші тоате къте аў легат къ дъпсъл търіторіл Іоann Комітъл дп Тарпов ш. ч. ле-ат дптъріт. Іаръ фііндъ къ din непорочіре с'аў дптъмплат, de кърънd dупъ ачееа дп локъл лъі Петръ с'аў фъкът Domnъ търіторіл Domnъл Стефан Воеводъл Молдовеі, ші ачеста дпкъ с'аў рugат повъ, ка сънт кондиціиле ачелеа съ дптъріт пачеа къ ел, noі пентръ іnima къ каре съптем спре чеі че dimпрежънъ къ noі съ дпкіпъ лъі Хс. челъі ръстігніт, пре карій пъї врет съ фіе осебіцї чі дтпрежнацї къ noі, прітім бъкъроші, ші фъгъдуім сънт ціврътънт, къ noі къ ортъторіі пострі вот ціпеа пачеа ачеаста певътъмать къ търіторіл Domnъл Стефан Водъ ші къ ортъторіі лъі, кареа о ші фъгъдуім прін dіпломатъл ачеста, каре л'ат печетлуіт къ печетеа поастръ. Datъ дп Краковіа дп 20 Февруаріе din anъл 1539 Сіцісmund Краіъл К. т. с.“

Токта атънчі с'аў dat dіпломатъл ачеста, кънd акъта лъасе Краіъл Іоann Zanoліа пре Ісабела. Еў пе дпцелег дрепт ачееа, кът пътеще таі 'naінте Краіъл Сіцісmund I пе Краіъл кътпат, ші пе ціпере, фііnd Ісабела фата лъі.

[1]) Iovius Lib. 40. p. 470. seq. [2]) Constans Miron in Chronico Valachico cap 43. [3]) Zermegi f. 413. [4]) Volfgangus Bethlen f. 491. seqq. [5]) Mss. Anales Siculici ad ann. 1538. [6]) Bethlen f. 99. seq. [7]) Haner Reg. Hung. Periodi. 17. §. 460. [8]) Mathias Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 617.

Анъл 1540. Краіъл Іоann Zanoліа пе таі пътънd ръбda ръзъціле каре ле фъчеа Воеводzіі Маілат ті Балашша дп Арdeал дп 18 Апріліе din anъл 1540, пре кът скріе Бетлен [1]), аў порніт din Бъda кътръ Арdeал, лъсъndъ'ші тъіереа греоае дп Бъda, ші пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

23 Апріліе аѣ стрънсѣ сеітѣ ѧn Тѫrda, ѧn каре сеітѣ Boedвozіi amънdoї фѫръ ціѣdекацї ла тоартe, ші Балашша кареле съ афласе de фаць ѧn сеітѣ, лесне ш'аѣ dobъndіt граціе de ла Краіѫл. Іаръ Маілат кареле рътъсесе din сеітѣ цііndѫсе віноват, din порѫнка Краіѫлуї с'аѣ ѧnкѫnціѫrat ѧn четатеа Фъгъраш‌ѫлуї, de Валептіn Тѫркѫл, пре кѫт скріе Zermegі[2]).

Dѫnъ сфършітѫл сеітѫлуї аѣ терсѣ Краіѫл Іоann ѧn 28 Маіѣ ѧn Българаdѫл Арdеалѫлуї, de ѫnde болнав фііnd de фрігѫрі ші de атеціре, ѧn 21 Іѫnie с'аѣ dѫсѣ din *сфатѫл Dокторілор ѧn Сас-Себешѣ; ѫnde аѣ ѧnчепѫт а се сѫргві пептрѫ фечіорѫл despre кареле авеа пъdежde къ і се ва паще, ті і-аѣ пѫс тѫторі пе Петрѫ Петровіч фръціа са, ші пе Георгіе Мартінѫсіе саѣ Монахѫл Епіскопѫл Оръzіі марі, прекѫт търтѫрісеск авторіі маї сѫс adѫші, ші Шezеѣ[3]).

Nъdежdea Краіѫлуї Іоann с'аѣ ті пліпіт: пептрѫ къ шѫіереа луї, Ісавела, ѧn 7 Іѫnie аѣ пъскѫт пре Іоann Сіцістѫnd, пре кѫт скріе Сіглер[4]), Бетлен[5]), ші Бѫколцер[6]). Аѫzind Краіѫл Іоann de пащереа фііѫлуї съѣ Іоann Сіцістѫnd, фоарте с'аѣ бѫкѫрат, ші лѫтіпат оспъц аѣ dат, ѧn кареле фііnd ші ел de фаць маї греѣ с'аѣ болпъвіт, ші аѣ тѫріт ѧn Сас-Себешѣ ѧn 21 Іѫnie din анѫл 1540 ѧn вързтъ de 50 саѣ 51 de анї, de ѫnde с'аѣ dѫс ші с'аѣ ѧngропат ѧn Алба-Кръіеаскъ, пре кѫт скріѣ Ніколае Олахѫл[7]) ші Бетлен[8]).

Dѫnъ тоартеа Краіѫлуї Іоann, аша скріе преа вестітѫл Енгел[9]) „Dѫnъ тоартеа луї Іоann Zаполіа, Маілатѣ ші Балашша ѧn анѫл 1540 с'аѣ алес Boedвozі de Арdелені, ті с'аѣ трітіс солі ѧn Молdова, ші ѧn Валахіа пептрѫ ѧnтъріреа пріетепшѫгѫлуї вечінескѣ, кѫт скріе Катона ла паціна 1408. Ла сеітѫл Арdеалѫлуї с'аѣ арътат ѫn сол Тѫрческ, кареле аѣ вестіт пре Маілатѣ а фі Boевod despre партеа Тѫрчілор, ші къ с'аѣ порѫнчіт Boedвozілор din Молdова (луї Стефан VII) ші din Валахіа (луї Радѫл IX), съ стеа ѧnтрѫ аціѫторіѣ луї Маілатѣ.“ Ші біне скріе Енгел, пептрѫ къ ѧnсѫші Стефан Маілатѣ се пѫтеще пре сіне Цепералѫл кѫпітан ал крѫітеї Арdеалѫлуї. Ѧn хрісовѫл съѣ чел de ла Корnідec[10]), каре л'аѣ скріс din Dежѣ съмбътъ ѧnаінтеа сърбътоареї Съптѫлуї Dімітріе din анѫл 1540 кътръ ѫніверсітъціле побілілор din комітатѫріле Алвеї, ші ал четъціі de Балтъ, ѧn партеа луї Георгіе Апаффі Кѫвікѫларіѫлуї съѣ, ѧn протіва Екатеріпеї Моповцорі вѫdѫвеї луї Ніколае Апаффі тѫтъпеї луї. Даръ оаре адевърат е, че скріе Верантіе[11]) къ Маілатѣ прін міжлочіреа луї Іеропім Ласкі ші а Радѫлуї IX, Domпѫлуї Мѫптепеск, аѣ черкат ла Поарта Тѫрчеаскъ, съ се факъ Domпѣ Арdеалѫлуї, поці ціѫdека dіптрѫ ачелеа, каре ле ам адѫс ла анѫл трекѫт din Бетлен despre дъпсѫл.

Іаръ despre Стефан VII Domпѫл Молdовеї аша скріе Міроп Логофътѫл[12]) „Чі ші боіерії ѧл ѫржсе пептрѫ фаптеле луї чеде тірънещї. Дечі ѧntр'ѫна de зіле о сатъ de боіерї Гънещї ші Арбѫрещї, ворбіцї ла ѫn лок спре кѫтпліта тоарте а стъпънѫлуї съѣ Стефан Bodъ — — афлъndѫл ѧnкъ ѧn пат odіхnind ѧn четатеа Сѫчевеї л'аѣ отържт. Іаръ ацъцъторіі ачестеї ѫржте фапте аѣ фост Міхѫл Хатманѫл, ші Тротѫшан Логофътѫл — — — Domпіт'аѣ ачест Стефан Bodъ, пре кареле ѧл порікдеск Лъкѫстъ Bodъ, doї анї, пі треї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

луї. Іаръ дупъ фапта чea реа, че аў арътат Міхъл Хатманъл, ші Тротъшан Логофътъл dimпревпъ ші къ алцій, карій ера асемепій лор, къ тоцій аў ръdікат Domпъ пре Алексandръ, че'ї zічea Корпеа кареле пре ачea вреше ера портарій четъцій Сучевеї, іаръ маї 'naiпte de ачea dерегъторіе аў фост шерб ла Міхъл Хатманъл, ші dупъ че аў ръdікат Domпъ пре Корпеа і-аў скітбат пътеле, ші і-аў zic Александръ Bodъ." Ашішdереа скрій dеспре зчідereа луї Стефан VII Іовіе[13]), ші Істванфі[14]), даръ пе Корпеа атъndої ла пътеск Алексіе, ші zік, къ аў фост din сепъцъ domпeаскъ, ші къ din Подоліа с'аў кіемат ла domпie, ба че е шаї тълт, Істванфі zіче, къ Алексіе аў фостъ фечіоръл луї Еліа, кареле с'аў тъіат ла апъл 1501 ла Петріков.

Маї пре скърт, ші маї пре ларгелес спъне тоатъ історіа ачеаста, картеа чea къ тъпа скрісъ dеспре фаптеле сфит Краіъл Сіцістъnd I din бібліотіка комітълуї Оссолінскі, каре се adъче de преа вестітъл Енгел[15]) zікънd: „Dупъ че с'аў фъгъріть ші скосъ din Молdова (пъ Валахіа) Воеводъл Іоann Петръ пріп Търкъ, с'аў фост пъс аколо іаръші пріп Търкъ Воевод поў Стефан, кареле ера Ротъп de neam, ші фечіор ръпосатълуї Bordan Bodъ (чі de dупъ гard). Ачела фііnd къ крескънd ла кърtea Търкълуї, преа таре тръцea спре Търчї, ші таре парте dedъce din Молdова Търчілор, с'аў оторжт de Ротъпі, пре карелe аша оторжndъл Молdовепій ш'аў алес шіе domпъ пре ън Александръ. Пре Александръ ачеста, пептръ къ ера лепетъ, ші пебъгъторій de сатъ, ші de чеї маї пътерпічї пре чеї тішеї пъ'ї апъра, породъл л'аў ърцісіт, ші с'аў ліпіт de Петръ, Воеводъл чел маї dinaiпte, кареле ла апърасе. Аша Александръ темъndъce de въnzаре аў фъцітъ din Молdова, іаръ породъл dупъ че с'аў лптърпат Петръ, пре боіерій ші пре стъпънїї съї і-аў пріпс, ші і-аў dат луї." Тот картеа ачеаста zicece маї 'naiпte, къ Петръ VI аў лптрат ла Сучеава ла 22 Феврuаріе din апъл 1541. Даръ de фъга луї Александръ III алцій пъ скрій, чі zік, къ ші ел с'аў оторжт, кът вот ведеа ла апъл вііторій. Ачі тъ тіръ къ пічі ънъл dintre історічї лпceатпъ вретеа ла каре с'аў оторжт Стефан VII, чі dупъ ачелеа, каре с'аў zic dе mine ла апъл 1538 mi de Міron ла апъл de акът, ла Noешвріе аў требуіт съ се отоаре.

[1]) Bethlen f. 108. [2]) Zermegi f. 414. [3]) Schaesaeus p. 4. seq. [5]) Sigler f. 69. seq. [5]) Bethlen f. 110. [6]) Bucholzerus in Indici Chronol. p. 553. [7]) Nicolaus Olahus in Chronico f. 40. [8]) Volfg. Bethlen f. 112. seqq. [9]) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 216. [10]) Cornides Mss. Dipl. Tom. 1. p. 283. [11]) Verantius apud. Stephanum Katona p. 1427. [12]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 43. [13]) Iovius Lib. 40. p. 471. [14]) Istvanfi Lib. 13. [15]) Ms. Codex Ossolinskianus apud Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 185.

Апъл 1541. „Ла апъл de ла Хс. (zіче Міron Логофътъл) 1540 (пъ 1538), Александръ Bodъ Корпеа къ Міхъл Хатманъл, ші къ Тротъшан Логофътъл лпцелегъnd къ Петръ Bodъ Рареш ce афлъ ла чінсте ла лмпъръція Търчеаскъ, лndатъ аў репезіт ла Ferdinand I Краіъл Унгърескъ пре ън Петръ Ръбеў ісправпікъл Сібііълуї пре ачеле врем, къ ръгъминте de аціъторій ла протіва луї Петръ Bodъ Рареш, кареле акът, ащепта къftап

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тан de domnie de ла Поартъ, арътънd, къ ші ăn трекътеле тітпърі аў авът Domnіі разем de Краіі Ънгъреці, асъпра Търчілор, ші фъгъдуind къ съ вор ănкіна къ тоатъ цеара Кръіеі Ънгъреці. Ачеастъ пофтъ а луі Александръ (III) Водъ пепътънdуо пліпі Краіул Ferdinand I пептръ алте кăпріndері але сале, ші облічіndусе лăкръ ла ămпъръціа Търчеаскъ, Петръ Водъ Рареш, пре лесне ші къ пъцінъ келтуіалъ аў dовъndітъ a доуа domnie ăn Молдова, de ла ămпъратул Соліman II кареле аў тріміс пре Іпъріхорул съў, къ тълціте de іапічері ші de кълъреці Търчещі, съ дăкъ пе Петръ Водъ ăn скаунул цереі Молдовеі. Порніт'аў ăn 6 Іануаріе din анул 1541 din Царіград кътръ Дръціор. ші аколо трекънd Дунъреа, аў веніт ла Брăіла, de unde се гътеа асъпра луі Александръ Водъ Іаръ боіерії църії ănцелегънd de domnia луі Петръ Водъ, аў пъръсіт къ тоцій пре біетул Александръ Водъ Корпеа, ші аў ешітъ ăntръ ăntъmпінареа луі Петръ Водъ ла Брăіла, лъсънd пе Александръ Водъ пе сата Міхăлуі Хатманулуі ăn четатea поуъ, ші къ Тротушанъ, Логофътул, ші къ Петратко, ші къ Краспешъ, ші къ Коста, тергънd боіерії ла Брăіла Петръ Водъ і-аў пріміт къ драгосте, ертънdуле грешелеле, къте і-аў фост арътат ăn domnia луі чea dintъіў. Ші аша къ бăкъріе прііmind пре domnul съў Петръ Водъ і-аў стрігат de бine веніт ăntръ апі ăndелунгаці, ші порочіці. Іаръ пе Александръ (III саў Корпеа) Водъ л'аў оторът боіерії, карії ръмъсесе къ ел, пъдъждуind къ dintръ ачea фаптъ, вор авea фаць ла Петръ Водъ. Іаръ Петръ Водъ къпоскъндуі віклені, дăнъ че і-аў ешіт ănаінте ла Галаці, аў порунчіт de ле-аў тъіат капетеле, тăнчіndуі ăntъіў къ греле, ші кътиліте кіпурі. — — - - Іаръ аколо ла Галаці аў пус Петръ Водъ Хатшап пе Петръ фечіорул луі Вартікъ, кареле аў фост ші пъркълаб de Сучеава.

Ашіudedea скріе Іовіе[2]), Істванфі[3]) ші Бетлен[4]).

De ла Галаці порніndъ Петръ VI Водъ аў аџіунсъ ла Сучеава ăn 22 Февруаріе din анул 1541, кът с'аў zic ла анул трекътъ. De аколо, пре кът скріе Міроп Логофътул[5]): „Дупъ че с'аў amezat ал doilea рънd Петръ (VI) Водъ ла domnia цереі, тріміс'аў de аў adус пре Doamnъ-са Елена, ші пре фііі съі Еліа ші Стефанъ, ші пре фііка са Роксanda de ла Четатea Чічеулуі, ші cocind ла Сучеава ăn 25 Маіў ле-аў ешіт Петръ Водъ ăntръ ăntъmпінаре кале de треі міле de ла орашъ къ тълцъ бăкъріе ла адунареа лор.“

Ачі бăн лок ва авea, че скріе Доротеў din Монетвасіе[6]), къ ăn тімпул ачела с'аў пъскът Стефан фечіорул луі Петръ VI ші с'аў ботезат de Апастасіе Мітрополітул Молдовеі, кънd аў ămблат ăn Молдова Патріархул Царіградулуі Іерімія II.

Аналіі Секуепещі[7]), пре скурт фоарте тълте лăкрърі, че се цін de анул ачеста 1541 кăріnd ăn сіne, къчі zік „Ăn 15 Маіў din анул 1541, Къпітанулуі Маілатъ і-am dat ціолдоші ămпротіва оамепілор Кръіесеі Ісăбелеі, аі кърора хотпоі аў фост Валептін Петкі, ші Франціск Daniel. Ла Іспас ăn сеітул цереі с'аў аскълтат солул ămпъратулуі Соліman, прін кареле ні с'аў порунчіт, ка съ цінем Domnъ пре фііул Краіулуі Іоапп, ші съ пъръсім пре къпітанул Стефан Маілатъ.

Ăn 27 Іуніе din анул 1541 аў веніт асъпра поастръ Петръ (VI) къ Молдовепіі, Ра-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дѣл (IX) Водъ къ Мънтенїі, ваї! кътъ не-аѣ кінзітъ, кътъ не-аѣ ровітъ къ Търчїі, шї кътъ аѣ арс цеара! не-аѣ ціърятъ съ фіи кредінчіошї фіізлъї Краіълъї Ioann, шї пре Бърнетісса Болтішар л'аѣ капітат, іаръ пре Маілатъ л'аѣ дѣс къ сіне.

„Din сеітъл din Търда с'аѣ ръндзіт солї ла Бѣда, шї прекът с'аѣ фост лътокміт цеара къ Воеводзіі Ромънещї лн шасе мії de флорінцї, ка съ се адъне банїї ачеіа, аѣ арънкат даре.

„Лн 8 Септемвріе лмпъратъл Търческ аѣ лъат Бѣда шї партеа Тісеї de ціос пре сама фіізлъї Краіълъї Ioann, шї пре Валентін Търкъл (Török) л'аѣ дѣс прінсѣ, іаръ пре Кръіеаса Ісабела о аѣ трімісѣ лн Ліпова."

Аппалїї Секзепещї дестъл de кіар ворбіръ ачї despre Стефан Маілатъ, тотъшї воіѣ маї адъче че скріѣ шї алцїї історічї, фііпd къ ел аѣ фост diaошѣ Ромънѣ, din сътъпца челъї че аѣ domnit лн Валахіа ла анъл 1300, прекът пъ тъгъдзещe сътъпца лъї чea deакъта, каре лн дестълѣ de лътіпатъ треантъ лнфлореще лн тітпъл, лн каре скріѣ ачестеа, токтаї лн сепра чea маї de пре ъртъ a анълъї 1809. Аша даръ скріѣ:

Преа вестітъл Енгел[8]): „Чі Маілатъ аѣ ръмасѣ кредінчіос лъї Фердінанд I, каре шї Търчіі о аѣ пріченътъ, шї дрепт ачеea л'аѣ прінсѣ лн 19 Іъліе din анъл 1554. Ахмет Баша din Нікопоіѣ аѣ авът порънкъ, съ факъ ачеаста къ Воеводзіі din Валахіа шї Молдова."

Раіхерсдорфер[9]): „Din кареа четате (Брашовъл се лнцелеце) лн анъл 1541 Стефан Маілатъ Воеводъл Ардеалълъї бърбатъл чел вітеазѣ, de Търчі mi de Петръ Воеводъл Молдовенеск къ віклешъг шї къ лншелъчіъне с'аѣ скос шї с'аѣ дѣс ров лн Царіград, унде пънъ астъзі се цine лн амаре легътърї." Ашішдереа кавънтъ Істванфі[10]), шї Іовіе[11]), пътаї кат пре ларгѣ. Іаръ аппалїї бісерічеї din Брашовѣ[12]) зікѣ: „Лн анъл 1541 търіт ъл Стефан Маілатъ пріnzіndъce пріn доі Воеводзі вечінї сънт претест de пачe с'аѣ дѣс лн ровіа Търчеаскъ, шї лнтръ ачea аѣ шї шъріт лн анъл 1551. Стефан Катона[13]) аратъ din Верантіе, къ Ромънії dintръ атъndoъe церіле къ прілецівл ачеста аѣ фост терс лн Ардеал ла 60,000, шї Петръ VI аѣ терсѣ лпсъшї, іаръ Радъл IX аѣ трімісѣ депутарії съї.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 43. [2]) Iovius in Historia suitemposis Lib. 40. p. 472. [3]) Istvanfi Lib. 13. [4]) Bethlen f. 93. [5]) Miron l. c. cap. 44. [6]) Dorotheus Monembasius in Synopsi Historiarum p. 347. [7]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [8]) Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 216. [9]) Reychersdorfer in sua Trannia p. 575. [10]) Istvanfi Lib. 14. p. 243. [11]) Iovius Lih. 40. p. 462. [12]) Annales templi Coronensis ad h. a. [13]) Stephanus Katona Tom. 2. in Ferdinandum I p. 94.

Анъл 1542. Прекът скріе преа вестітъл Енгел[1]), лмпъратъл Соliman II аѣ порънчіт Кръіесеї Ісабелеї лн анъл деакътѣ, ка лъї Петръ VI Domnълъї Молдовеї пентръ прінdepea лъї Маілатъ съ'і лнтоаркъ четъцїле Чічеълъї, шї а четъцїї de Балтъ, каре се лъасе de ла ел лн прівеція лъї, чі порънка ачеаста пъ с'аѣ плінітъ акътѣ de астъ датъ, кътъ вом ведеа ла анїї віїторї.

Іаръ Міron Логофътъл[2]) скріе: „Възънd тълте шї непъръсіте атестекътърї лн Ардеал, дънъ тоартеа Краіълъї Ioann Заполіа, Сълтанъл Соliman de noъ аѣ трімісѣ порън-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

къ луї Петрв Водъ Рарешъ, съ теаргъ къ ощї ла Ардеалъ. Бъкросъ ера Петрв Водъ а лва де ачелеа порвнчї, кучї тот пв зїта стръмбътъціле, че къноскасе ла четатеа Чїчеулуї despre Унгврї, ші de ноу аў дптратъ Петрв Водъ, de аў пръdат Ардеалул, ші аў арсъ пънъ ла четатеа de Балтъ, унde аў шезвтъ шесе зїле, фъкъndъ тълтъ стръмбътате, ші пагубъ Ардеалулуї, ші dупъ прada ачеea с'аў дптврnат пре ла Бістріцъ.“ Ашіщdереа скріе преа вестітул Енгел[3]), нътаї къt зїче, къ Петрв VI пентрв ачеea аў фост трітіс асупра Ардеалулуї, ка съ скоатъ ачеле 10,000 de галбенї, каре ле'аў фост фъгъduит не an Арделепїї луї Соліman II.

Іаръ анналїї Секуепещї[4]) зікъ: „Тотъ дн анул ачеста аў adусъ пе Кръieаса Ісабела дн Ардеал. Петрв Водъ дпкъ аў венїт къ тоатъ пътереа са, ші трекънd прin цеаръ, фоарте тълтъ пагубъ аў фъкът, dаръ скълъndусе цара асупра луї, с'аў дпторс.“

Ачеаста с'аў дптъмплат ла сфършітул анулуї 1542, кът зїче преа вестітул Енгел.

[1]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 186. [2]) Constans Miron cap. 44. [3]) Engel l. c. [4]) Annales Siculici ad h. a.

Анул 1543. Анналїї Секуепещї[1]) dупъ ешіреа Молдовепілор din Ардеал аша вorбеск: „Дn 15 Іануарie din анул 1543 Георгіе Мартінусie аў стръпсъ сеітъ ла Тврda, ші de аколо дн 25 Іануарie л'аў тътат ла Мъръш-Ошорхеіў, дн кареле ні с'аў тълкуіт порунка дмпъратулуї Соліman II къ ел вреа съ фіе тътор фііулуї Краіулуї Іоann, ші dрепт ачеea цеара de ел съ аскълте.

„Дn dареа дмпърътеаскъ, ші аціsторіул кръіесеї, ам dат фріптъръ de боў, дмпъратул венind дн Унгаріа аў луат тълте четъцї, adекъ: Печул, саў чінчї Бесерічіле, Стригонул, ші Алба-Кръеаскъ. Амъ dатъ ної Секуїї фіеще-кареле къте чінчїzечї de banї, фрънтеа Съкуілор аў dатъ къте дої бої, кълърецїї къте ун боў, dаръ banїї къте ун флорінт.“

Маї фрътоасе історіе скріе Лазіе[2]) despre ніще Ромънї, ші о парте а вістіерієї de Декевал аскунсе сунтъ албіа Стреіулуї чеї неафлате de дмпъратул Traian, зікънd: „О парте а вістіерієї ачестеіа, маї дnainte de оптъ анї (Лаціе скріеа дн анул 1551.) дн пътітул рзул Сарцецієї, пре кареле рзъ Ромънїї дл кіамъ Стреіў, с'аў афлат прin дпътъмпларе ачеаста: Мерцеа ніще пескарї Ромънї къ шеїчіле din Мъръшъ дн Стреіў, ші легъndu'шї лунтріле de ун трункіў, аў зъріт, къ скліпеще чева дн фундул апеї; врънd съ скоацъ de сунт апъ ачеea че скліпea, аў скос о грътадъ de галбенї. Дndemnъndусе а черка маї дnколо, аў dат de о болціъ zidітъ сунт апъ, каре се стрікасе прin ръdъчініле летнулуї, ші черкънd маї къ deadinсул, аў афлат ші маї тълцї галбенї, маї къ сатъ de аї луї Лісітахъ Краіулуї Тракіеї къ інскріпціе Гречеаскъ; къt ам дnцелес din оamenї vrednічї de крedinцъ, ла 400,000 de галбенї, ші тулцї слоі de аур аў афлат. Карії dукъndu'ї акасъ, ші дmпърцindu'ї пескарії дntre cine, унїї dintre dъншїї аў терс ла Бълградул Ардеалулуї, ші дntrebънd de Ардінтарї de къt прец ар фі аурул ачела, с'аў вестіт лукрул, ші Георгіе Мопахул саў Мартінусie, кареле ка ун тътор ал фііулуї Краіулуї Іоann Заполіа окъртуіа Ардеалул, аў дпчепътъ а черка dупъ пескарї, аў ші луат тълте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

mii de ла ѫmii пескарї, ші mѫлте mii аѫ маї гъсіт дѫ пѫmіта болтіцъ. Dар чеіалалцї пескарї prinzѫnd de веste, аѫ дпкъркат вр'о кътева карре ші аѫ трекѫт дп Молдова."

[1]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [2]) Volfgangus Lazius de Republ. Romana Lib. 12. Sectione 2. cap. 1.

Anѫл 1544. Ла anѫл 1496, с'аѫ арътатѫ din цеперарівл Бавер, ші din Anonimѫл Ромъпескѫ, къ Бръіла о аѫ сѫпѫс Епіскопіеї Бѫзевлуї Radѫл фііѫл Radѫлуї V саѫ челуї Маре, дп anѫл 1544. Аша Radѫл, фііѫл Radѫлуї V, пре карele л'ат фост пѫmіт ла anѫl 1496 Radѫл VI, аѫ фостѫ Radѫл IX, карele с'аѫ фъкѫтѫ Domnѫ Валахіеї din Паісіе Егѫmепѫл Арцешлуї, кѫm с'аѫ арътат ла anіі 1534 ші 1536, карele пептрѫ ачееа с'аѫ фост кълѫгъріт, пептрѫ къ дп anѫl 1508, п'аѫ пѫтѫт дпкъпеа Domnѫ дп локѫл тътъпесъѫ de Міхпеа саѫ Міхаіл III Водъ.

Дмпъратѫл Соliman II дп anѫl 1542 порѫпчісе Кръіесеї Ісабеллеї, ка съ дптоаркъ луї Петрѫ VI Domnѫлуї Молдовеї четъціле Чічелуї, ші чеа de Балтъ, даръ Ісабелла п'аѫ пліпіт порѫпка пъпъ дп anѫl ачеста 1544, кѫnd іаръші аѫ порѫпчіт Дмпъратѫ луї Георгіе Мартіпѫcіе саѫ Монахѫл пептрѫ дптоарчереа четъцілор ачелора, прекѫm аратъ Енгел [1]). Атѫпчі пеавѫnd дпкотроѫ шовѫрка Ісабелла кѫ Мартіпѫcіе, аѫ стрікат четатеа Чічелуї, ші цінѫnd четатеа de Балтъ пептрѫ сіne, цінѫтѫріле лор ле аѫ дпторс луї Петрѫ. Къчі зікѫ Анпалії Секѫепещі: „аѫ стрікат цеара четатеа Чічелуї, іаръ цінѫтѫл еї л'аѫ dat Воеводѫлуї din Молдова."

Zіче Енгел [3]), къ четатеа Чічелуї пептрѫ ачееа о аѫ стрікат Арделепіі, ка съ пѫ аівъ Петрѫ VI кѫівѫ, de ѫnde цефѫіа Ардеалѫл, акѫші, акѫші.

[1]) Mss. Annales Siculici ad h. annum. [2]) Engel in recentiore Hist. Moldaviae p. 186. [3]) Engel l. c.

Anѫl 1545. Петрѫ VI Domnѫл Молдовеї, прекѫm аратъ преа вестітѫл din картеа чеа кѫ тѫпа скрісъ а Комітелуї Оссолінскі [1]) дп anѫl 1545, трімісесе солії ла дмпъратѫл Московеї, съї кѫmпере пеї de соболѫ, шоітї ші алте скѫmпетѫрї пре сата дмпъратѫлуї Тѫрческ. Аѫ фост ші къпътат солії луї Петрѫ Водъ слобозепіе de ла amъndoї Краіі, adекъ ші de ла Сіціѫmnd I, ші de ла фііѫл луї, Авгѫстѫ, съ поатъ трече дп Московіа, чі Консіліарії Полопещі і-аѫ дтпedекат de ла кълъторіе nedъndѫле сълашѫрї ші алте требѫіпціоасе, каре тоате аѫ фъкѫт Молдовепіі кѫ солії Полопещі. Ба че е маї тѫлтѫ, дпторкѫnd пре солії луї Петрѫ din Вілпа пъпъ дп Klodna din Волхініа, і-аѫ ші цефѫітѫ, прекѫm поцї ведеа ла преа вестігѫл Енгел, пептрѫ каре фапте, марї лѫкрѫрї с'аѫ стърпіг dѫпъ ачееа дптре Полопі ші дптре Петрѫ VI, кѫmѫ се ва арăта ла anѫl вііторіѫ.

Despre Валахіа ачестеа се adѫкѫ de Ioann Компепѫл [2]), корѫind ел despre тъпъстіреа С. Ксепофопт din тѫптеле Ато саѫ Сфетагоръ: „Аре тъпъстіреа шепте потелніче, ѫnde се афлъ zѫgrъвіцї ачещі боіерї: „Банѫл Барбѫл, Danчіѫл Ворпікѫл, Пжрѫвл ші Radѫл, чел dintъіѫ ѫrzizoріѫ ал тъпъстіреї аѫ фост Съптѫл Ксепофопт, de ла карele се ші пѫтеще. Dѫпъ ачееа, дп anѫl de ла zidirea лѫтеї 7053, о аѫ дпоіт Dѫка Ворпікѫл, ші фрате-съѫ Radѫл боіерії Ѫпгро-Влахіеї, каре стъ сѫпт апърареа а тот Пѫтерпікѫлуї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Domnezeŭ, ші аŭ zъгръвітŭ фрътосŭ тоатъ бісеріка. Маї пре ъртъ преа лъмінатъл ші преа мъріт ъл Прінц ъл Валахіеї Матеŭ Водъ Бъссараб аŭ zъгръвітŭ тоатъ партека ші трі-кліпъл, юnde ші ел діmпрежпъ кŭ Doamna са есте zъгръвітŭ.“

[1]) Codex Ossolinskianus apud Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 188. [2]) Ioannes Comnenus apud Montfauconium in Palaeographia p. 494.

Ан ъл 1546. Сіцістънd І Краіъл Полоніеї аŭ скрісŭ о епістолъ din Краковіа лп 16 Ianŭarie din анъл ачеста 1546, кътръ Петрŭ VI Domnъл Молдовеї, каре се адъче de преа вестітъл Енгел[1]) din кодічелъл бібліотечеї Комітълъї Оссолінскі. Ап епістола ачеаста че о аŭ тріміс Краіъл прin Іаков Вілаторскі, се целъеще Воеводълъї, къ преа мълте тълхърії фак Молдовенії лп Рŭсіа, къчі тжпъ чіързі de боі ші ставе de каї лптреџї, негцъторії лешеџї лпкъ се цефъеск лп Молдова, пентрŭ ачеea Петрŭ Водъ Парешŭ съ'ї факъ дестъл. Петрŭ Водъ аŭ опріт пре Іаков Вілаторскі ла сіпе, ші ел лпкъ с'аŭ целъіт Краіълъї пентрŭ челеа че се лптъмпласе солілор съї, ші пофтеа лпdестъларе de ла Краіъл; чі пъпъ а се ашеza гълчеава лптре атъndої, аŭ мъріт Петрŭ VI саŭ Парешŭ. лп лъпа лъї Апріліе din анъл 1546. Пъпъ ачі din преа вестітъл Енгел.

Іаръ Міроп Логофътъл скріе: „Dъпъ че с'аŭ лпторс Петрŭ (VI) Водъ din Ардеал (лп анъл 1542) спре цеара са, аŭ съвършіт тъпъстіреа Пробата, кареа есте de дъпсъл zідітъ, пре апа Сіретълъї деспре апъсъл соарелъї. Ашішdереа ші тъпъстіреа Рашка аŭ ързіт'о, ші тъпъстіреа че'ї зік Добровадъл ла лпчътъл Васлъіълъї аŭ съвършіт'о, ші тъпъстіреа Чіпріапа аŭ zідіт'о, кареа тъпъстіре се афлъ ла цінътъл Лъпъшпеї, ші алте лъкърї бъпе мълте се афлъ de дъпсъл фъкъте лп Молдова, кът есте ші ла Епіскопіа de ла Роman ші ла Мітрополіа de ла Съчеава. Ашішdереа ші бісерічі съпт вр'о кътева zідіте de Петрŭ Водъ, кът е лп Хърлъŭ, лп Баіе. Сетъпа біпе а фі фечіорŭ лъї Стефанŭ челъї Бъпŭ, аша ера істецŭ ла фіре спре ръсбоіе, ла цінdекъцї блъndŭ ші dрептŭ; статъл лъї ера кърюс ші гата ла кърът. Фііnd апії de ла фачереа лъмеї 7054, атъ лптъторъпіт Петрŭ Водъ ші кŭ боалъ греа adaосъ кътръ бътръпецеле сале, ш'аŭ dat dаторіа чеа de обще, ші с'аŭ астръкат лп тъпъстіреа Пробата чеа de дъпсъл фъкътъ.“

Апоі скріе тот ачелаші Міроп[3]): „Dъпъ тоартеа лъї Петрŭ Водъ Парешŭ аŭ рădікат боіерії Domnŭ Молдовеї пре Іліашŭ фііъл лъї чел маї маре, — кареле се пъреа боіерілор ші церії а фі блъnd ші тілостів, чі пре ъртъ с'аŭ арътат ка ші лъпъл чел лптърькат кŭ піелеа оаеї. Ла анъл 7054 лп 3 Септетврріе аŭ стътът Іліашŭ Водъ Domnŭ ла Domnie.“ Din фъцърпічіа кареа аŭ арътат'о Еліа П ла лпчепътъл Domnieї сале, с'аŭ лптъмплат de аша аŭ скріс Рейхерсdорфер[4]) деспре дъпсъл: „Еліа dъпъ че аŭ ъртат тътъпе-съŭ Петрŭ, се zіче, кŭ кŭ порок маре, лпцелепчіъпе, ліпіще ші тілъ окъртъеще пре съръціі съї.“

Сіцістънd І Краіъл Полоніеї аzzind de тоартеа лъї Петрŭ VI, ші въzънd кŭ Іаков Вілаторскі пŭ се лптоарпъ, аŭ скріс кътръ Dівапъл Молдовеї, Ad Palatinatus Moldaviae Consiliarios, епістола че се ціпе лп бібліотека Комітълъї Оссолінскі, се адъче de преа вестітъл Енгел[5]), ші съпъ аша:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Цеперарілор поъ адевърат іббіцілор! Аў вепіт ла поі вестеа деспре тоартеа търіторіі Домпіеі Петрў Воеводіеі Молдовеі (пў Валахіеі) вечіпіеі поъ адевърат іббіт, пептрў кареа дъпъ отепіре пе ам сърърат, ші тъкар къ гъпdim, къ воі цінеці а міпте легътъріле, дп каре аў цівrат поъ Молдова, ші дмпротіва кърора аша de лпгў се ціпе аколо соліа пострў, тотъші ам цівdекат, ка ачелеа съ ві ле адъчем а міпте. Пре карії въ doцепім, ка съ въ сіліці, съ се словоадъ соліа, ші пептрў че с'аў фостў ші тріміс, съ се цінъ адъпаре дп марцепеа кръітеі поастре ші а Палатіпіеі Молдовеі, дп кареа адъпаре вътътъріле de дмпрътат ші стръпбътъціле съ се поатъ дпdrепта. Ноі маі дпаінте ам порънчіт, ка Коміссарії пострі пре zioa пащереі преа кўратеі Маріеі, съ меаргъ дп Катепецў, ші аколо съ ащепте пре чеі че се вор тріміте din Молдова, пре карії че вецї фаче, кът маі кърпd съї дпцiінцаці. Челелалте ва спъне ачела, карele ва da епістола ачеаста, кървіа съї кредецї depдin; къчї вецї фаче лъкрў плъкът поъ. Dат дп Краковіа, дп 12 Септемвріе 1546.“

Дпкъ пў прішісе Дівапвл din Молдова епістола ачеаста, ші Еліа П скрісесе преакът аратъ преа вестітвл Епгел [6]) тот din картеа чеа кў тъпа скрісъ а Комітълві Осколінскі Краівлві Сіціствnd I, деспре дпълцареа са ла Domnia Молдовеі ші деспре слобозіреа лві Іаков Вілатопскі, ші черъсе ші ел ка съ се цінъ адъпареа деспре карea скріе Краівл ла Дівапъ, чі din адъпареа ачееа маі къ пімік аў фостў, пептрў къ дп 9 Декемвріе din апвл ачеста 1546, din Іашї іаръші аў скріс Еліа ла Краівл целвіndъсе, ла карea цеалъ, аша ръспвnde Краівл Сіціствnd I лві Еліа:

„Мъріте Doamne поъ адевърат іббіте! Аврам Бапіловскі скрііторіві пе аў dат картеа серепітатеі воастре, дп карea таре въ целвіці, къ есте впвл карele фъкъпdъсе фечіор de Bodъ, ші кълегъnd таре оасте din Кръітеа поастръ, аў пъвъліт дп Молдова, ші преа ръў аў пръdат вр'о кътева сате, ті кънd аў черът серепітатеа воастръ de ла Префекцій пострі, ка съ сілеаскъ пре ачеіа карії аў фъкът пагъба, съ о дптоаркъ, Префекцій пострі, п'аў бъгат дп сатъ пофта ачееа, ші въ дпdoіцї оаре къ кў воіа поастръ с'аў пътрат пагъбеле ачелеа. Черецї dвпъ ачееа de ла поі din къdіпца легътърілор, каре скріецї, къ вреацї съ ле цінецї, ка съ порънчіт Префекцілор пострі, челор din марцінї, съ пріпdъ пре чел че се пътеще фечіор de Bodъ, ші пре соцій лві, ші съї dea дп мъпа серепітатеі Воастре, ті съ се плътеаскъ пагъбеле фъкъте. Каре de пў се вор фаче de поі, се ва целві преа пътерпікълві дмпъратълві Търческ, ші че а порънчі ел, ачееа ва фаче. Маі пре ърмъ пофтіцї de ла поі съ кредем солълві Серепітатеі воастре ачелеа каре ле ва спъне кў гъра. Ноі ам крезът, dаръ маі мълте п'ам спвс, de кът се кънpіndea дп епістолъ — дпdoіала о пъпецї de о парте; поі тот deвпа — ам цінът легътъріле — ші дмпъратвл Търческ дпкъ пў ва пофті алта de ла поі, фъръ пъпаї че съптет dаторі din легътъръ — дп карea апріат есте скрісъ: ка пре чел че ва фъці din Молдова дп кръітеа поастръ, ші ар вреа съ факъ пагъбъ din цінътъріле поастре дп Молдова, съ пъ'л съферім дп цінътъріле поастре — Префекцілор пострі din марцінї асемепеа вом по-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рѧпчі. — Dat ѧn Краковіа ѧn 31 Dекетврie din anѧл 1546.“ Пагѣбъ къ пѫ съ щіе чіne aѣ фост чел че се пѫтea пре ciне фечіор de Domnѣ, шi се скѫласе асѫпра лѫї Еліа II.

Despre Валахіа аша скрiѣ, ѧптъiѣ Аѳonimѫл Ротъпескѣ [7]): „Мірчea Bodъ Чіобапѫл леат 1546, ачеста есте фечіор Мірчеї Bodъ Dрачеї. Ел аѣ тъiат тѫлцї боiерї, ѧптре карiї аѣ тъiат шi пре Коadъ Ворпікѫл. Ачеста пѫмiт Ворпік аѣ орънdѫit de c'аѣ пѫс отар ла Бръiла, ла Цiѫрцiѫ, ла Тѫрпѣ, кънdѣ ле аѣ лѫат Тѫрчiї de ла цеара Ротъпеаскъ сѫпт стъпънiреа лор, mi кѫ ѫn Бан Маре. Dрептѣ ачееа се пѫтеск отареле ачестор локѫрї: пънъ ѧn Dрѫтѫл Банѫлуї. Iаръ о сатъ de боiерi аѣ фѫцiт шi фъкънd оаste, аѣ рѣdікат Domnѣ пре ѫn Радѫл Bodъ Iлie. Ачест Мірчea Bodъ аѣ фъкѫт бісе́ріка Гiчed din Бѫкѫрещї, аѣ domnit 7 анї.

„Радѫл Bodъ Iлie леат 1553, аѣ domnitѣ анѣ 1. шi о цiѫтътате, шi benind Мірчea Bodъ л'аѣ скосѣ.

„Мірчea Bodъ кѫ a doѫa Domnie саѣ Мірчea Bodъ Ш, пентрѫ къ аѣ стътѫт треї Мірчї Bodъ, ѫнѫл Мірчea чел бътрън, алтѫл Мірчea Bodъ Чіобапѫл, шi алтѫл Мірчea Bodъ чел тѫнър, шi ла леатопісецѣ се пѫтеще ачест Мірчea Bodъ, карeле аѣ скос пре Радѫл Bodъ, чел тѫнър саѣ Чіобапѫл, кѫ a doѫa Domnie аѣ domnit анѣ 1.“

Апої преа вестітѫл Енгел [8]): „Мірчea аѣ domnit de ла анѫл 1546 пънъ ла анѫл 1554. Хроніка лѫї Філцiх апріат зiче, къ ел с'аѣ пѫс de ѧmпъратѫл Тѫрческ, шi къ аѣ domnit анї 8, лѫнї 6. dѫпъ бревіарѫл хронологіческ аѣ фост фечіорѫл лѫї Міхпea (саѣ Міхаіл Ш) Bodъ. Timon [9]), ѧл пѫтеще mi Александрѫ, скітъѫndѫ'і пѫтеле. Радѫл (IX) п'аѣ тѫрiт, чі с'аѣ тъзълiт прiп Тѫрчї, шi аѣ фѫцiт ѧn Арdеал.“

Чі преа вестітѫл Енгел се ѧmпротiвеще ачі кѫвiнтелор сале, каре ле ам адѫс еѣ ла анѫл 1536 despre Радѫл IX саѣ Паісіе, тъкар къ бiне зiче ачі, къ Радѫл IX п'аѣ тѫрiт, чі аѣ фѫцiт ѧn Арdеал de фрiка лѫї Мірчea Bodъ, пентрѫ къ аша скрiе mi Натале Комітѫл, кѫm вот вedea ла анѫл 1552, шi аша пѫ есте адевъратѣ, къ Радѫл Iлie ар фi domnїt ла анѫл 1553, пентрѫ къ атѫнчї аѣ domnit iаръшї Радѫл ал поѫлea саѣ Паісіе, карeле поате dѫпъ Domnia ачеаста с'аѣ dѫс ѧn Палеѳtіna, кѫm скрiсесе преа вестітѫл Енгел ла анѫл 1536.

Маї ѧпкълчiт лѫкрѫ mi се вede a фi, a гъчi ал кѫї фечіор есте Мірчea Bodъ ачеста, карeле аѣ скос din Domnie пре Радѫл IX; къчi de есте фечіорѫл лѫї Мірчea Bodъ, кѫm зiче Аноnimѫл Ротъпеск ѧn сіреоа Domnілор Мѫнтепещї пѫ есте Ш кѫ ачест пѫme, чі IV, нiчї есте Чіобапѫл: пентрѫ къ Мірчea Чіобапѫл аѣ фост Ш, шi ел аѣ фост фечіорѫл лѫї Міхпea саѣ Міхаіл Ш, кѫm с'аѣ арътат ла анѫл 1511. Еѣ зiк кѫ бревіарѫл хронолоціческ, къ ел есте Мірчea Ш Чіобапѫл фечіорѫл Міхпеї, карeле фѫгърindѫсе de Влѣdѫцѣ Bodъ саѣ Владіслав VII, ѧn анѫл 1511 аѣ мерс ѧn Царіград: пентрѫ къ шi Раіхерсdорфер [10]), карeле скрiеа ѧn анѫл 1550, аша скрiе despre дъпсѫл: „Iаръ ѧn цеара Мѫнтепеаскъ пѫ de тѫлт с'аѣ пѫс de ѧmпъратѫл Тѫрческ iаръшї Domnѣ, оаре-каре Мірчea, карeле прекѫm зiк, маї тѫлцї анї аѣ зъбъвiт ла поарта Тѫрчеаскъ, dѫпъ че аѣ перiт

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Влad Bodъ Domnвл цереї ачестеіа, decnpe Мірчеа ачеєа zік, къ пре тоцї Domnїї чеї din naiнтеа лві дптречеа кв крвzішеа ші тірънніа са.“ Іатъ къ Мірчеа с'аў пвс Domnъ двпъ Владіслав VII, кв кареле аў аввт ръсвоіў дп апвл 1511, пв дndатъ, чі двпъ твлцї анї, adекъ двпъ 35 de анї, пічї те міра, пентрв къ атвнчї, кънd с'аў бътвт кв Владіслав VII ера дпкъ тънър, квт поцї кvлеце din чеде че ат скріс ла апвл 1510, каре фііnd аша Мірчеа Ш Чіобапвл дп апвл ачеста аў domnіт a doва оарь дп Валахіа, пв дптъіашї датъ, квт вреа апонітвл пострв маї дп свс.

Преа вестітвл Енгел[1]) дпкъ аша скріе decnpe Мірчеа Ш Чобапвл: „Тоцї історічії се пъръвеск decnpe тірънніа лві, de абеа аў domніт doвъ септъмънї ші аў тъіат пре вре o къцї-ва боіерї, adекъ пре Коадъ Ворпіквл, пре Радвл Комісвл фрателе лві Коадъ, пре Драгвл Столпіквл, пре Строіа Спътарівл ші пре Віптіла Комісвл, пре боіерії чеї богацї і-аў сторс, o парте dintре еї аў скъпат дп Ардеал. Тотвшї аў фъквт o бісерікъ дп Бвкврещї, че се кіатъ Гічed.“

Ші ачеаста дпceamnъ преа вестітвл Енгел[2]), къ дndатъ двпъ тъzъліреа лві Радвл IX, аў лват Вінцїї de ціос, карії і-аў фост кънътат дп апвл 1538, de ла ел Георгіе Мартінвсіе саў Монахвл; decnpe кареле zік анналіі Секвепещї[3]): „Кръіеаса Ісавела аў адвс кв сінe пре Петрв Петровічї кв Сървії, ка съ поатъ скоате din Ардеал пре Георгіе Монахвл, чі Георгіе Монахвл лвънd пре Секвї кв сіne, аў пъвъліт преете еї дп Бълградвл Ардеалвлві, ші de аколо аў слобозіт пре Сървї.“ Ла атъта вenіce акята nona, de пв твлт гъndea кв Кръіеаса.

[1]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 187. [2]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 44. [3]) Idem Miron cap. 45. [4]) Reychersdorfer in Chronographia Moldaviae p. 585. [5]) Engel l. c. p. 188. [6]) Idem Engel. l. c. p. 189. [7]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [8]) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 216 [9]) Timon in Hungaria nova cap. 16. [10]) Reychersdorfer l. c. [11]) Engel l. c. p. 217. [12]) Idem Engel l. c. p. 216. [13]) Mss. Annales Siculici ad h. a.

Апвл 1548. Дп апвл ачеста аў дат Ферdinand I, Dіпломатвл чел вестіт decnpe кареле ат кввънтат ла анії трекvцї, лві Ніколае Олахвл. Din Dіпломатвл ачеста маї твлте се потв кvлеце, че твлт лвтineazъ історіа: дрепт ачееа еў дл воіў дптоарче пре Рошънie токта квтв с'аў тіпъріт de Коллар ла сфършітвл кърцілор ачелвіашї Ніколае Олахвл[1]), кареле дпторкъndвce пре Ромънie, свпъ аша:

„Ферdinand din міла лві Двmnezeў Краівл Romanілор. Вngарієї ші ч. л. кredінчіосвлві повъ adевърат івбіт преа чінстітвлві Ніколае Олахвл Епіскопвлві Агрієї, Консіліарівлві ші Капчеларівлві (Логофътвлві) пострв din лъвntрв съпътате ші дптвлцірea граціеї ші a бвнеї воінцеї поастре пофтім! Чеатъта аў плъквт маї марілор пострі двmnezeещілор Дмпърацілор ші Краілор, карії кв преа марї лвкрврї дп ръсвоіе ші паче пътрате пе аў дмподовіт пре поі, ка пврвреа маї твлт івбіцї, декът тетвцї съ фіе, ачееа престе тъсвръ o воім ші поі, аў фіреа adвкъndвne ла ачееа, аў din есперіенціе цііnd къ ачелеа съпт проптелеле челе adевърате, каре вin din інітіле оатепілор, челеа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫ тінѣ ши кѫ дърнічіе адъпате, ши тъкар къ не сілім, дпкът пътет, тътърора а фаче бine, тотъшї маї бъкъроші не плекът а фаче бine ачелора, карїї дптрекѫ пре алцїї кѫ въртуціле ши кѫ пащереа, ши карїї фііnd къ съпт de аша, din zi дп zi се сілескѫ, ка кѫ кredinцъ de пърѫреа, кѫ гріже, кѫ съргуінцъ, кѫ стрьdanіе ши кѫ дещептаре съ не плакъ юѫъ, дп карea треантъ кѫ кът ещї шаї дпалт, о Nіколае! кѫ атъта съптем маї гата а те дпкърка пре тіne кѫ тоате подоавеле, пентрѫ къ

„Дпкът есте пентрѫ пеатълъ тъѫ, аша не ам дпцііпцатѫ прin спѫпере вredпікъ de кredinцъ а ѫпор кredinчіопї аї пострї, къ тѫ те аї пръсіт din чеї маї бътрънї пърінцї ші пеатълъї Ромъпескѫ, авънd татъ пре Стефан Олахълъ бърватълъ чел сdравънѫ, пре алѫ кърѫіа тішпѫ ера дпкъ ѫпіі din фаміліа та, Прінцї Dакіеї Мънтенещї, че есте акума патріа Ромъпілор. Къчї пентрѫ ачееа пѫ с'аѫ фъкът татъл тъѫ Прінцѫ, пентрѫ къ іпіша лъї се дпgrozісе de сфезіле челе сътеце, ші маї вреа odіхпа ші секърітатеа. Dрептѫ ачееа dѫпъ че ар фі ешіт din патріа са пе вретеа преа дпсерінатълъї Краіълъї Матіашѫ пентрѫ крѫzітеа ші тіръпіа Воеводълъї Dракѫла, адекъ а рѫdепіеї сале, карele ера атънчї Прінцѫ Мънтенескѫ, пічї прin вѫпъ воінца церапілор съї, карїї кѫ ръвпъ пофтеа дптърпареа лъї, пічї прin дndemпъл ші аріѕторіъл пѫтітълъї ръносатълъї преа дпсерінатълъї Краіълъї Матіашѫ, с'аѫ пътът адъче, ка съ сѫфере, съ се пѫпъ дп скаѫпъл тошілор съї, чі аѫ шаї воіт въртатъл блънd ші дпцелепт а ръмънеа ла вечінїї din Арdеал, ла карїї пѫтаї прівеаг се крedеа а фі, ші кѫ odіхпъ а тръі прівatѫ de кът а фі Прінцѫ кѫ прітежdіе. Тотъшї кѫ чінсте аѫ трѣітѫ ел дп Арdеалѫ, прекът се кѫвепеа віртуцілор лъї, ші аша аѫ пъртат дерегъторіїле лъї дпкредinцате, кът се zіче, къ дп віеаца лъї тоцї с'аѫ мінѫпат de ел, dѫпъ тоарте тоцї л'аѫ doріт.

„Фрѫтоасе лаѫdе съпт ачестеа че се спѫп de ѫрzіреа ші пеатълъ тъѫ, каре тѫ ка ѫп ръвпіторіѫ ал въртуцілор пърінтещї ц'аї бъгат дп кап din прѫпчіе пѫ пѫтаї але цінеа дп фаміліе, чі але ші спорі. Пентрѫ къ аї вепіт дп кѫртеа преа дпсерінатълъї ръносатълъї Краіълъї Vladіслав, сокрълъї пострѫ челъї преа іѫбіт, ші ачі, ші кѫ съргуінца та, ші кѫ дпсоцірea, ші траіъл кѫ оатепії преа прокопсіцї, ачееа лаѫdъ de дпвъцътъръ, de въртѫте ші de съргуінцъ, ка ші о фъклie ці-аї къцігатѫ, къtѫ фііѫл ші ѫрмъторіѫл лъї, преа дпсерінатъл Прінцъл ші Краіъл Лѫdовікѫ, ші преа дпсеріната тѫіereа лъї Кръіеаса Маріа, преа іѫбітъ сора поастръ, те аѫ прішіт дп пътърѫл Секретарілор ші Консіліарілор съї, ші dѫпъ че аша адъкънd кѫ сіne пепорочіреа ачелѫіашї Краіѫ слъвіт Лѫdовік кътпатълъї пострѫ de пе сорѫ, чел преа іѫбіт, пентрѫ кredinцъ ші пентрѫ патріе бътъпdосе кѫ Тѫрчіі, протівпічіі чеї de пѫрѫреа аї пътелъї крещіпеск, ар фі къzът вітецеще дп къtпѫл de ла Мохачі, ші дп дпgrozірea ачееа, тоцї ар фі фѫціт каре дпкотро, тѫ пре пѫтіта сора поастръ, карea ера преа греѫ detѫпатъ de преа атара къdереа бърватълъї съѫ, ші шаї dесѫфлецітъ, о аї ѫрмат аша de бъкъросѫ, ші о аї чінстітѫ, кът чеа маре лаѫdъ de кredinчіошіре, de търіе ші de стъторпічіе аї къпътат, de карea фііnd пої порпіцї dѫпъ ачееа, кънd пе ам дпкоропат Краіѫ Ѫпгаріеї, те аш фъкът Еклісіархѫ бісерічеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

din Алба-Кръіеаскъ, ші те ам пътърат ын рындул Секретарілор ші Консіліарілор нострі.

„Іаръ прекум аў фост кредінчіошіреа та неклінтіть кътръ пътіта преа ынсеріната Кръіеаса Маріа, аша аў фост ші бунъ воінца еі, токта не'нтъпекатъ спре тine, кънд дъкъндъсе din Унгаріа, пътаї пре тine унул те аў алес дінтре тоці Унгурій, де те аў дъс din недереа содомърілор, ші а мішълътъцілор челор din лъунтру, къ сіне ын Белціў ын слъжба са, кънd с'аў кіемат де Августул Ымпъратул Карол V Domnul, ші преа іубітъ фрателе нострў ла окъртуіреа маї мълтор църі, ші те аў авут търтуіе ші аџіуторіў пеказурілор ші гріжілор еі, челор маї din наінте. Іаръ ын Белціў аша те аї пуртат, кът пре тine петерпікул тоці те аў іубіт ші чінстіт, ші чеї маї марі ші чеї маї мічі оамені. Оамені чеї ынвъцаці с'аў шіратъ де маре ынвъцътура та, де щііпца літбілор гречещі ші лътінещі, ші де ындемънареа де а скріе ші ораторещe ші поетічещe.

„Ші пътіта преа ынсеріната сора поаструл, ду фъръ де прічінъ аў ынгъдуіт ціе съ те депъртезі де кьртеа еі, тотуші ындемнатъ де мъріmea требілор, каре ле авеа ку noї, ші пу кутеза а ле ынкредінца алтуіа, те аў трішіс сол ла noї, ын карса време, фііnd къ аў фост опъ съ ръмънї шаї ынделунг ын кьртеа поаструл, noї сокотind ші кредінчіошіреа та, карea o аї арътат пътітеї Doamneї Кръіесеї ын челе шаї марі лукрурі ші прімежділ, ші сърguінца, евлавіа, ымвъцътура, ынцелепчіунea ші ындемънареа та ла тоате, каре ын тоате фаптеле тале стрълучea, пре тine те аш фъкут де одатъ ші Епіскоп Заграбіеї ші Капчеларіў нову, букурындусе ші ынтърindъ лукрул ші преа іубіта сора поаструл.

„Іаръ ту кът de вine те аї пуртат, ын дерегъторііле ачестеа, ші de кът бунъ воінцъ a поаструл те аї фъкут вrednік, de аколо ынкъ десту се вede, къ noї ачееа чінсте ам дат ціе, каре Краіі пу o даў алтора фъръ пътаї челор че съпт din съпцеле лор, саў съпт de неамъ, ші дерегъторіе преа маре, адекъ къ те-аш воіт пънаш преа іубітеї фіічеї поаструе Іоаннеї чеї маї пре уртъ пъскуте, ка съ o ції сунт апа din ботез, ка легат фііnd ку кунетріа ачеаста, преа іубіцілор прунчілор нострі ынкъ ачееа ынкредінчіошіре ші драгосте съ ле-o аръцї, каре o аї арътат нову ші преа іубітеї тuіереї поастре, преа ынсеріnатеї ръпосатеї Doamneї Аннеї, деспре карea щіш, къ іаръті аў фост ку преа бунъ воінцъ кътръ тine пурureа, карea кунт къ o веї фаче ку осърdia, аї арътат ку фапта ын преа марі лукрурі ші прімежділ.

„Пентру къ мергънd noї din Бохеміа ла ресвоіул din Саксоніа, ка съ не ымпрекънът ку Августул ымпъратул Domnul ші фрателе нострў, ка съ demолім пре ръсврътіторіі ші протівнічіі луі ші аї нострі, съ десръдъчінът сектеле челеа вепіноасе але еретічілор, ші съ стъпцет тъчіунії ръсвоіулуї din Церманіа, претутіndeneа аї фост de фацъ, ші аша те аї пуртат ынаінтеа пътітулуї Domnulуї ымпърат, ынаінтеа поаструл ші ынаінтеа преа іубіцілор фііlор нострі, a преа ынсеріnацілор Прінцілор, Архіповъдуіторілор Австрієї, Максішіліан ші Ферdinand, дінтре каре унул повъдуіа оштіле ымпърътещі, челалалт але поастре, прекум с'аў кувенit унуї бърват сърguіторіў, бунъ ші кредінчіосъ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫ ачееашї сѫргѫінцъ аї фост шї дп ашезареа рескоалелор din Бохеміа, дѫпъ сфършітѫл чел порокос ал харцѫлуї din Саксоніа.

„Дрепт ачееа дѫпъ че ам дпвінс пе вражмашїї пострі, ам дмпъкат Церманіа, шї пе ам дптѫрнат дп Ѫнгаріа, пре тіне din скаѫпѫл Епіскоаіеї Загравіеї, дп кареле кѫ преа маре лаѫдъ аї шезѫтѫ, те аш мѫтатѫ ла Епіскопіа din Агріа, кареа се чінстеще дпдатъ дѫпъ Мітрополіа църеї, сокотінd кѫ дѫпъ времіле ачелеа се кѫвіне вѫртѫтеї шї търіеї тале, ка прекѫм аї фост пърташѫ стръданіеї поастре, аша съ аівї чева поѫ фолос шї din бірѫінцеле поастре, пънъ кънd те вом пѫтеа дмподобі шї дпкърка кѫ шаї богатъ граціа поастръ, кареа тот деаѫна о веї авеа де ла noї.

„Даръ кѫ пѫ пѫтаї дп тіне, чі шї дп фаміліа та, шї дп ръмъніцеле тале съ кѫсте сетпѫл драгостеї поастре чеї спре тіне, noї din осебітъ граціа поастръ, шї din воітъ плекареа інімеї поастре: дптъіѫ пре тіне, Ніколае Олахѫл, кареле аї авѫт татъ пре Стефан Олахѫл, мѫмъ пре Вървара Часар, шї прін тіне пре фечіорїї фрателуї тъѫ челуї дѫлче шї репосат Матеѫ (кареле пънъ кънd аѫ тръіт, прекѫм съ спѫне поѫ, ка ѫн бърбат мъріт, шї чінсте аѫ пѫртат цівдекатѫл кръеск ал Оръщїї шї префектѫра сърілор din Ардеал) пре Тома шї Міхаіл, шї пре фіїка Анна Олахіеї, ашішдереа пре сѫроріле тале челеа дѫлчї шї пре вървацїї лор: адекъ пре Ѫрсѫла, кареа акѫма е мърітатъ дѫпъ Георгіе Бопа, щї пре Елена, кареа аре бърбат пре Ніколае Олоz, шї пре фечіорїї Ѫрсѫлеї пре Ніколае Часар, пре кареле дл аре din бърбатѫл чел дінтъіѫ Хрістофор Часар, шї пре Георгіе Бопа, кареле аре татъ пре Георгіе Бопа, пре тіне адекъ Ніколае! шї прін тіне пре пѫтітеле тале сѫрорї, кѫ вървацїї лор, пре пепоцїї тъї пре тоцї, шї фіеще-каре прѫнк ал лор, шї пре тоцї шї пре тоате, карїї шї каре се вор паще пре леце дінтр'жпшїї шї дінтр'жнселе въ дмтърім; шї кът есте опѫ кѫ пѫтереа Кръіаскъ, каре о авем din тіла луї Dѫmnezeѫ, ка Краіѫл Рошапілор, ал Ѫнгаріеї, ал Бохемієї ш. ч. кѫ поѫ боіерїе въ дърѫім, шї прін дърѫіре поѫ въ дѫм тоате подоавеле прін леціѫірїле, словозеніїле, скѫтіцеле шї къдіцеле челе стръмошещї, але воастре шї але боіерішеї петцещї, каре ле аї прімітѫ де ла пѫтіцїї стръмошїї тъї, шї кѫ каре тръеск шї се фолосеск шї алцї побілї din съптъ дмпърцціа Романілор шї din Кръіміле Ѫнгаріеї, Бохемієї шї алтор церї але поастре, де ла а патра съмъцъ шї деспре татъ шї деспре мѫмъ пъскѫцї, шї врем ка побілї ка ачещіа съ въ зікъ, пѫтеаскъ шї авѫ пърѫреа тоцї шї фіеще каре, мъкар де че кондіціе, дмпъціте, стат, треаптъ шї дерегъторіе вор фі."

Ачі апої скріе цімірієл каре л'аѫ dat фаміліеї луї Ніколае Олахѫл кѫ асемепаре ла вѫртѫціле луї, дѫпъ ачееа іаръшї зіче:

„Аша съпт дпчепѫтѫріле тѫтѫрор неатѫрілор челор преа лѫdате, дптре карїї Ромънїї, неатѫл тѫѫ пѫ съпт чеї маї де пре ѫрмъ, деспре карїї съ щіе кѫ съпт прѫсіцї din Рома, Doamna шї Стъпъна дмпърцціілор, мі с'аѫ ашезат дптр'о парте а Дакіеї чеї преа богате, кареа се зіче цеара Мѫнтепеаскъ саѫ Валахіа, ка съ апере цінѫтѫл Романілор de пъвъліріле протівнічілор din вечінї, de ѫnde акѫма дпкъ Романї се кіамъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ын лимба са. Динкорнул (din цимирiй) дрептъ ачеea, инсеатнъ повилитатеа неатърлуй ши de одатъ ши истецитеа, кучи че есте асприте ын феарэ, ын от ачеea есте търите, de каре е веститъ вица Ромънеаскъ, маика Цеперарилор челор маи вестиць, динтре карiй есте ши Ioann Хуниadi татъл марелуй Краiулуй Матiашъ, ши чей de пре тимпул луй маи марiй тъй.“

Дупъ че аъ ыншират ачi, унde ши кът съ се фолосеаскъ кэ Цимирiул зiче:

„Аша даръ нiчi ун от съ'й фie слобод а кълка декретул ачеста, саъ de л'ар кълка чiпева, съ цие къ тъниа поастръ о ва сiмць, ши ва плъти о сътъ ши зече шарче de аур кърат, цiнтътате фiскулуй пострэ ши цiнтътате челуй че ва фi вътъмат. Ба че е маi мултъ, тоате ачестеа ле дътъ, дърнiт ми орындуiт прiн ачестеа каре сънт ынтърите кэ ындуплiката печетеа поастръ. Dат ын Пожонъ прiн мъниле Преач. ын Хс. Пърiнтелуй ши Domнулуй Петрэ de Bарda Архiепископулуй Стригонулуй ш. ч. ын анул Domнулуй 1548 ал крътiлор поастре а Ромънiлор 18, а челорлалте 22, ын 23 Noемвриe.“ Ачеста е diпломатул чел вестит.

Iаръ преа веститул Енгел[2]) скрiе ла анул ачеста прекум урмеазъ: „Dупъ доi анi (зiче хроника луй Филцiх, ши ачеаста аъ фост ын анул 1548), аъ венит боiерii чей прiбецi din Ардеал кэ оасте ши с'аъ бътут кэ Мирчea Водъ ши мулць боiерi аъ къзут, пентрэ пилдъ аъ къзут вiстiерul Удрище ши Банул Teodocie, ши аша с'аъ ынтърит Мирчea Водъ ын Domnie.

[1]) Kollar ad Calcem Operis Nicolai Olahi „Hungaria et Athila“ p. 228. seqq. [2]) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 217.

Анул 1550. Iсторiа анулуй de акум анналiй бесерiчiй din Братовъ[1]) аша о спунъ. „Ын анул 1550 Елiа Воеводул Молдовей кэ Търчii аъ пъвълит ын Секуiше.“ Чевашi маi пре ларг ворбеск деспре ачеаста анналiй Секуiепещi[2]) кынd зик: „Ын анул ачела Доamna Кръiаса аъ порнит пре Търчi, ши Бата din Бuda аъ венит пънъ ла Iлiа din цioc de Дева атунчi аъ ынтрат ын Ардеал ши Мунтенiй, даръ i-аъ бътут, ши Баша din Бuda аъ фуцит.

„De кътръ Тълтачi аъ венит ын Харомсек Елiа Воеводул Молдовей, ши аколо мулт аъ арс, прадат ши робит, ши лунd Хермануул ши Прастарiул мултъ гроаз аъ фъкут, ын ръсвоiул ачеста аъ перит Стефан Шандор сунт Нергеш, ши аша с'аъ ынтурнат Ромънii ын Чик.“ Ашимдереа скрiе Iстванфi[3]).

Даръ маi кiар ворбеще преа веститул Енгел[4]) скриind: „Ын анул 1550, iарушi вине ынаинте ын исторiа Ардеалулуй Мирчea III Domнul Мунтенеск. Адекъ ын анул ачеста с'аъ ръдикат Георгiе Мартинуcie саъ Монахул ши аъ ынкунцiурат ын Бълградул Ардеалулуй не Кръiеаса Iсабела, ши пре фечiорул еi Ioann Сицiсмund ши пре Мiнiстрul лор Петрэ Петровичi. Търчii с'аъ гътит съ'й слобоадъ пре еi din ынкидереа ачеea, ши Каican Баша din Бuda аъ луат порункъ съ факъ ачеаста. Планул аъ фост фъкут ка Търчii съ пъвълеаскъ din Банат; Молдовенii съ вiпъ пре ла Брашовъ ши Сiбiiъ, iаръ Мунтенii съ треакъ пре ла Търнул Ромъ, ши аша стрънгындуce кэ тоцii ла Сас-Себешъ, де аколо съ теаргъ ынтрэ ацiторiй челор ынкунцiурацi ши ынкишi. Чi Георгiе Мартинуcie аъ фъкут алт план

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

împrotiva aчeстeia; кѣчї diнтѣiй aѫ бѣтѫт пре Молdовенї ла Мѫрѫшѫ-Ошорхеiй, dаръ аша кът Молdовенiї п'aѫ сimцiт перdереа лор, пентрѫ кѣ înторкѣndѫсе aѫ прѣdат Секѫiтеа (шi цеара Бърсеї dѫнъ Iстѫанфi) кареа маї шѫлт aѫ фост de кът de ар фi înвiнс еї маї 'наinте. Dѫнъ aчeea асѫпра Мѫнтенiлор ла Тѫрнѫл Рошѫ пре Ioann Кendефi, шi пре Лadiслав Ордenфi (кѫт скрie Iстѫанфi, пѫ пре Ioann Кemeni, шi Кendефi) aѫ трimiс Мартiнѫсie; чi Мѫнтенiї înцелегѫnd de înтоарчереа Молdовенiлор, еї înкъ с'aѫ înтѫрнат, оастеа Тѫрчеаскъ че ста ла Dева, înкъ с'aѫ трас înапоi, шi чеї din Бълград aѫ ръмасѫ аколо înкiшї."

Ân нотe апоi ziче тот ачелашї Енгел: „Волфганг Бетлен, ziче, кѣ înторкѣndѫсе Мѫнтенiї лi с'aѫ dат о бътaie, înкареа aѫ пiкат 5000 de Мѫнтенi." Чi кѫт поате фi ачeаста? кѫнd Мѫнтенiї dѫнъ кѫт скрie Iстѫанфi[5]), п'aѫ фост маї мѫлцї фърѣ пѫмаї 4500 de ѫnde се вede кѣ грешаще Бетлен dимпрeѫнъ кѫ преа вестiтѫл Енгел.

[1]) Annales Templi Coronensis ad h. a. [2]) Annales Siculici ad hunc annum. [3]) Istvanfi Lib. 16. p. 295. et Lib. 17. p. 322. [4]) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 217. [5]) Istvanfi Lib. 16. p. 295.

Анѫл 1551. Георгiе Мартiнѫсie саѫ Монахѫл, Епiскопѫл чел лътiнеск ал Орѣзiї марi, кredinчiосѫл чел фѣцарнiк ал Крaiѫлуї Ioann Заполiа шi тѫторѫл чел крѫd ал луї Ioann Сiцicмѫnd фiiѫлуї крѣieскѫ, вiтѫndѫ'шi de dаторiа чea попeаскъ înкъ ân анѫл трекѫт се скѫласе асѫпра кliентѫлуї съѫ Ioann Сiцicмѫnd, шi a мѫne-са Крѣieсеї Iсабелiї, шi înчeпѫсе a се înцелеце кѫ Крaiѫл Фердinand I ân вънzареа Ардeалуї, кареа aѫ шi съвършiт ân анѫл de акѫт, кѣчї ziк аннaлiї Секѫенещї[1]). „Ân dѫминiка dѫнъ преа-сънта Троiцъ Георгiе Монахѫл aѫ înкѫнцiврат iаръшї Бълградѫл шi dѫнъ 12 зiле л'aѫ шi лѫат, dънdѫi'л Францiск Хорват. Акѫта aѫ adѫc ân цеаръ пре Ioann Баптiста Кастaлd кѫ Nemцiй шi Спaниолiй. Крѣieаса Iсабела ân Клѫжѫ-Мънъщѫрѫ aѫ dат цеара Крaiѫлуї Romaniлор шi о aѫ decлегат de кredinчiошiреа кѫ кареа ера dаторе фiiѫлуї съѫ. Спре маї маре а лѫкрѫлуї мъртѫрiе, пре Anna фата Крaiѫлуї Romaniлор о aѫ фъгѫdѫit мѫiере Крaiѫлуї Ioann Сiцicмѫnd. Dѫнъ ачeea Крѣieаса Iсабела aѫ ешiт din Ардeал, dимпрeѫнъ кѫ фiiѫл еї, шi аша aѫ ръмасѫ пеатинѫл ân цеаръ. Тѫрчiї aѫ înкѫнцiврат Тiшiшоара, aѫ лѫат шi Лiпова, кареа iаръшї о aѫ лѫат înапоi Георгiе Монахѫл ân 5 Ноeмврiе din анѫл ачеста."

Ардeалѫл л'aѫ лѫат Крaiѫл Фердinand I dѫнъ легътѫра, кареа о am adѫc еѫ ла анѫл 1538. Тотѫшї Георгiе Мартiнѫсie пѫ се поате апъра de пъкатѫл вънzърiї, кѣчї требѫia съ цiпъ лънгъ Ioann Сiцicмѫnd маї мѫлт de кът лънгъ Фердinand, чi ел алта авea ân кап, прекѫт се ва арѣта акѫшi. Ла лѫареа Ардeалѫлуї, прекѫт аратъ Стефан Катона[2]) аѫ трimiс Крaiѫл Фердinand ân 29 Мартiе din анѫл 1551 пре Тоша Nadożdi цiвdекътоpiѫл крѣieск, пре Andреiѫ Баторi шi пре Баронѫл Сiцicмѫnd Херберцщein, кърора ле аѫ фост порѫнчiт, ка înцелегѫndѫсе кѫ Георгiе Монахѫл, съ трагъ ân партеа са шi пре Domнiї Ромънещї, чi порѫнка ачeаста а о înплiнi пѫ лi с'aѫ сфетiт, кѫт се ва арѣта ла анiї вiiторi.

Георгiе Мартiнѫсie саѫ Монахѫл, прекѫт мъртѫрiсеск тоцї iсторiчiї, iаръ маї алесѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Іствапфі[3]), ші преа вестіт ын Енгел[4]), дупъ че аў ешіт Кръіеаса Ісавела кў фііын съў din Apdeал, пентрў ачееа с'аў стръдуіт, кът ар путea скоате пре Нещі, ші ціпea ел Apdeалў, пентрў каре с'аў фост ші пцелес кў оаре-каре Беглербегў Тўрческў, чі сфатул луі фў доведіт прін оаре-карele dintre пріетінії луі, дрепт ачееа Касталд л'аў ші тъіат пн Вінції de ціос пн 17 Декемвріе din anул 1551, лъпгъ Мартінвсіе фііnd Франціск Вашў стрътошул Комітілор Вашў de Цеара карele се путеще de Іствапфі puer Franciscus Fergeus ші пптінzўndў'і o савіе съ се апере de Спаніолії карії венісе асупра луі, ун Спаніол, і-аў трасў o палтъ, de аў къzут пн кўрў, ші луі алтпа пў і-аў фъкўтў, даръ пре стъпънъ-съў Георгіе Мартінвсіе саў Монахул л'аў оторжт.

Аша ш'аў сфършіт віеаца Георгіе Мартінвсіе саў Монахул, карele пръdасе ші пре віецїі пескарії Ромънещї, кът с'аў zіс ла anул 1543. Despre Мартінвсіе ачеста аша скріе Сашвіл Кеслешері[5]): „Din історіа Apdелепеаскъ a луmінатулуї Капчеларіулуї Волфганг Бетлеп се ціе, къ дупъ тоартеа луї Мартінвсіе, с'аў афлат пн четатеа Герлеї чеа de ел фъкўтъ, авр пелукрат фунцї 872, слої de авр фунцї 20, de арцінт пелукрат фунцї 1387, слої de арцінт фунцї 466, галбенї de a луї Лісітах 4000 dintre карії фіеще-каре фъчеа патрў галбенї Унгўрещї.“ Іатъ кът с'аў фолосіт кълугърул кў ръпіреа de ла Ромънї.

Іаръ despre Молdова аша скріе Міron Логофътул[6]): „Dупъ че с'аў пптурпат Іліамў II Bodъ din Apdeал ла скаунул съў, с'аў арътат din фіре депъртат de кът пл сокотеа цеара, кънї din товъръшіа кў Тўрчії ла Apdeал, с'аў dat dупъ обічеіурїле Тўрчещї, авund къцї-ва Тўрчї тіперї пре лъпгъ сіne, каре л'аў adус ла спўркате кўрвії, ші despърціndусe de обічеіурїле че се кўвіn Domnілор крещінї, de фацъ се аръта крещін, іаръ пптрў аскунс ера пъгън тўрк, атъта кълкасе леџеа крещінеаскъ, кът de'л вреа ціпea Dумnezeў маї пndелунгат, пре мулцї, de пў пре тоцї, пї вреа adуче ла орбіре, ші пптунерік. Чертат'аў Dумnezeў цеара пентрў спўркате фаптеле луї Іліашў Bodъ, de ші арборії, ші помії, ші вііеле аў секат de церурї марї. Тіранў пнкъ се фъкусе Іліашў Bodъ, къ аў оторжт сумбътъ дупъ Пащї пре Вартік Хатманул, пре карele апої л'аў пнекат пн мъпъстіреа тътъпесъў пн Пробата. Аша рътъчітў фііnd Іліашў Bodъ аў лъсат domnia ла фрате-съў Стефан (VIII) пн анул de ла фачереа лумії 7059 іаръ de ла Хс. 1551, ші с'аў dус ла Царіград ла Султанул Соliman II, de аў луат леџеа Тўрчеаскъ.“

„Скріе Кротер ші Гъгніт къ дупъ че с'аў тўрчіт Іліамў, Султанул Соliman л'аў пус ла Іспръвпічіе кў карea въzундусе чіпстіт, пентрў ка съ'шї арете кредінца ші служба кътре пмпъръціе, с'аў ворбіт кў o сатъ de оцї Тўрчещї кў ціреа Порцїі, ші авund повацъ пре ун тўркў, de пў ва фі фост грекў, апуме Мартора, аў терс ла Брацлав, ші ъътund четатea, пре оръшенї і-аў dус пн ровіе, іаръ търгул Брацлавулуї, л'аў арс пънъ пн пътънт, пентрў каре аў ші авут ръсплътіре Іліашў, къчї пторкundусе ла Тўрк ла Царіград, Соliman аў авут препус despre dънсул, къ доаръ пў ціne deплін леџеа Тўрчеаскъ, ші аў порунчіт de л'аў перdут, поате фі къ л'аў пнекатў пн маре, къчї пў с'аў маї цінтў че с'аў фъкут. Аша і-аў ръсплътіт Dумnezeў луї Іліашў Bodъ.“ Ашішdереа скріе Оріховіе[7]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Възвиї ачі, къ Міроп скріе, къ Еліа II аў лъсат Domnia Молдовеї фрателуї съў луї Стефанъ VIII, лп апул de ла Adam 7059, іаръ de ла Хс. 1551 дупъ Пащі, ші къ Еліа II тот лптръ ачела ап аў арс Брацлавул, че вреа аша даръ преа вестітул Енгел[8]) кънd скріе аша: „Стефан фрателе луї Еліа лп апул 1552 ашіщдереа с'аў дат пре cine спре dicтерdърі ші тіръніе, ші авъnd рівал пе Петръ (Александръ) Лъпушneанул с'аў оторът лп апул 1552 — — — — — ачеаста аў фост прічіпа, де Стефан п'аў domnітъ маї мулт de doї anї, ші 4 луні; чі компътул ачеста ал луї Міроп дупъ алцї історічі, пе се вede a фі дрепт. Міроп zіче къ Еліа аў арс Брацлавул лп апул 1550, даръ історічіі Лешещі, пеп ачеаста ла апул 1551. Волфганг Бетлен лпкъ Еліа пътеще пре Воеводул карele аў пъвъліт лп Apdeал лп апул 1552." Ей zік, къ пе пътаї Бетлен чі ші Істванфі пътеще Еліа пре Воеводул Молдовеї, карele аў пъвълітъ лп Apdeал, даръ пъвъліреа ачееа а луї Еліа с'аў лптъмплат лп апул 1550 кът с'аў арътат аколо, пептрь къ ші дупъ Оріховіе[9]), Еліа с'аў търчіт лп апул 1551, ші ата лп апул 1552 п'аў пътът фі Domn Молдовеї, чі аў фост фрате-съў Стефан VIII, ші de аў пъвъліт Молдовенії лп Apdeал, ші лп прітъвара din апул вііторіў, кът с'ар кълеце din Істванфі[10]), пъвъліреа ачееа с'аў фъкът сънт Стефан VIII, пре карele Істванфі ші Бетлен л'аў местекат къ Еліа II. Грешеще дрепт ачееа преа вестітул Енгел, къ арепкъ луї Міроп, че ел п'аў скріс, адекъ къ zіче, къ Міроп пене прada Брацлавулуї ла апул 1550 кънd ел ачееа лпкъ къ лndoїтъ пътъраре de anї o пене ла апул de акът, дупъ карea пепере a луї Міроп есе ші тімпул Domnieї луї Стефан VIII чел de ел лпсъмнат, маї въртос de веї сокоті ші тімпул цівръмъпътулуї луї Алéксandръ IV че'л воіў адуче ла апул вііторіў.

Дупъ аппалії бесеречії din Брашовъ[11]) лп апул ачеста 1551 аў мъріт ші Стефан Маілат лп Царігрnd лп ровіа Търчілор.

[1]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [2]) Stephanus Katona ad annum 1551. [3]) Istvanfi Lib. 17. [4]) Engel in Hist. Valach. Part 1. p. 217. seq. [5]) Samuel Köleseri in Auraria Romano-Dacica cap. 1. Nro. 17. [6]) Constans Miron in Ms. Valachico cap. 45. [7]) Stanislaus Orichovius in Annalibus ad ann. 1551. [8]) Engel in receliore Hist. Mold. p. 191. [9]) Orichovius l. c. [10]) Istvanfi Lib. 17. p. 822. [11]) Annales Templi Coronensi ad ann. 1541.

Апул 1552. Пъвъліреа Молдовенілор лп Apdeалъ, despre карea с'аў фъкът пошеніре ла апул трекът, пе с'аў лптъмплат прітъвара, чі лп луна луї Іулie din апул ачеста 1552, пептрь къ атупчі аў луат Стефан VIII порупкъ de ла Сълтанул съ лптре лп Apdeал, кънd бътea Търчіі Тітішоара, іарь Тітішоара о аў луат Търчіі, дупъ кът скріе Туан[1]), лп луна луї Августъ, ші маї 'наінте de че аў лптрат Стефан къ 40,000 de Молдовенї ші Търчі, de аў пръdат Съкъітеа, ші цеара Бърсеї. (кът скріе ші Істванфі[2]) карele грешеще пumind Еліа пре Стефан VIII, кът с'аў арътат ла апул трекът), даръ de ла Брашовъ с'аў бътът лпапої Стефан VIII пріп цеперарії луї Касталd, ші аї луї Andреіў Баторі Воеводулуї Apdeалулуї, челуї de Ферdinand I пвс.

Дупъ че с'аў лптърnat din Apdeал Стефан VIII, і с'аў лптъмплат вчідереа; къчі скріе dec-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре дъпсъл Оріховіе[1]) прекътъ ъртеазъ: „Дптре тірапіі Молдовепещі Стефан фечіорял ачелуіа Петрь, пре карele л'аў бътът Іоапп Тарповскі ла Обертіп (дп апъл 1531) ші фрателе луі Еліа, despre карele с'аў арътат маі 'паінте (ла апъл 1551) къ с'аў търчіт, аў фост чел маі кътпліт тіран; къчі primind Domnia de ла фрателе съў, тот фелюл de тірънie аў пътрат, пе лъсънd вре-о па ——— ші дптъърind din zi дп zi тірънia, пічі трекънd вре о чеартъ, дп каре съ пь кіпзеаскъ пре чінева, аў фъціт лъкзіторіі Молдовеі, ші дптре дъпшіі маі тълці боіері de Diванў дп Полопіа, ші аў прімітў арте дп оастеа кръіеаскъ, пре карії дп тот тіпюл вреа съ'і аібъ тірапюл, ка съ'шї сатъре inima кь зчідереа лор. Ера трішіс дп апъл ачеста de Краіюл (Сіпіstъпd Авгъстъл) ла Соliman ка съ дпоіаскъ легътъріле Валептіп Demбіцкі кастелапюл din Dienцenc, бърбат харпік ——— пре ачеста аў врът Стефан съ'л прindъ din Колт, ші съ пь'л слобоadъ, пъпъ кънd пь'і ва da краіюл пре тоцї чеі фъпіцї, чі сфатюл ачеста с'аў облічіт de солюл, ші ел с'аў дптърпат дп Краковіа лъсънd соліа. Стефан въzънd къ пь'mі поате пліні пофта, m'аў бъгат дп inimъ съ отоаре тот Diванюл, ші dупъ пілda фрате-съў съ се търчеаскъ ші ел; ші съ въndъ цеара ла Търчі, дптрь dezпъдъждзіреа ачеea ш'аў adъсў daскалі, ші доъ кърве de ла Търчі, ка пързреа съ фіе лъпгъ дъпсъл, de карії атъцindъсе din zi дп zi, споріа дп обічеіъріле Търчещі."

Dупъ ачеаста преа прелъпг скріе Оріховіе, къ боіерії чеі фъціцї с'аў ръгат de Nиколае Сіепіовскі префектъл ощілор кръіещі din Ръссіа, съ ле фіе дптрь аціторіў, ка съ'шї поатъ пъпе Domnў пе Петрь Кълчіарюл (Pincernam) Молдовеі, карele ера de фаць дп оастеа Кръіеаскъ, mi къ Сіепіовскі, ле аў ші фъгъдзітў, че аў черзтў, ші аў вепіт кь оастеа пъпъ ла Nістрь. Апоі зіче: „Дптрь ачеea дпцііпцъпдъсе despre воіа луі Сіепіовскі Молдовепіі, с'аў дпцелес кь чеі че ера дп оастеа кръіаскъ, аў пъс термін кънd съ отоаре пре тірапюл — — — ші ле-аў слъціт порокюл, пептрь къ афлънd тірапюл modрюл ачеста, de a перde тот Diванюл, ка съ'і кіеme пре тоцї ла оспъцў кътръ сфъртітюл луі Авгъст, mi аколо дп оспъцў съ'і отоаре, еї аў дптрекът zioa пъсъ ші сфатюл луі. Къчі афлънd пре тірапюл ла рзюл Прътълві, unde терсесе съ се dестерde кь кървеле, пътаі кь 17 пъзіторі, ші тіпzъпdъ'шї кортюл лъпгъ рзў, dорmia поаптеа кь кървеле, аў dат преste ел, ші аў дпчепът а'л съцета, карele дещептъпdъсе din сопнў пріп ларта пъзіторілор, dупъ че аў фъціт ачещеа, таре с'аў апърат дптротіва челор че пъвълісе преste ел, пъпъ кънd аў стълт Молдовепіі кортюл, din карele біпе се апъра, атъпчі аў дпчепът а се ръга съ'л іерте, ші съ іа аврюл каре'л авеа ла ел, dарь недпчетънd боіерії, кънd маі търія de рапеле челе тълте, аў стрігат: оторъцітъ dарь! Капюл луі чел тъіт боіерії іаръші л'аў късът ла трзп, ші л'аў трimіс de л'аў дпгропат лъпгъ татъ-съў фъръ de проход, кът се кувепіа зпуі тіран."

Dупъ че с'аў оторжт Стефан VIII дп карele с'аў сфърпіт сътъпца бърбътеаскъ a Domнілор Молдовеі челор маі din 'паінте, скріе Оріховіе маі дпколо, къ 300 de боіері dintре чеі че аў оторжт пре Стефан, аў терс ла Сіепіовскі, ші dinпрезпъ кь чеі че

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ераѫ дп оастеа кръіеаскъ, de поѫ аѫ черѫт de ла дъпсѫл съ ле dea Domnѫ пе Петрѫ Лъпѫшпеапѫл, пре кареле лі л'аѫ ші dat, сѫпт ціѣръмътпѫл че'л воіѫ adѣче акѫт din Dогіел, чі пѫ тоцї боіерії вепісе ла Сіепіовскі, къчї Стѣрза ші Могіла, кѫ таї тѫлцї алцій ръмъсесе дпапої, карії дпшелъпdѫсе de Doamna Елена тѫта лѫї Стефап, аѫ алес Domnѫ дп локѫл лѫї пре Жолdea, кареле логodісе пре Domniца Рѫксanda сора лѫї Стефап. Ачеаста дпцелегъпdѫо Сіепіовскі Полопѫл, ші Mozокѫ Молdовеапѫл, карії фѫсесе трітіші дптрѫ дптітпіпареа лѫї Стѣрза ші а лѫї Могіла, ші ачелораладцї боіері че ръмъсесе ші се ащепта ші еї, аѫ стат пе лок, ші аѫ трішіс патрѫ боіерї, съ вадъ, пептрѫ че пѫ віп чеї ащептацї, іаръ еї, аѫ трішіс пе ачеї патрѫ боіерї ші і-аѫ ферікат дп овезї. Dрепт ачееа Сіепіовскі кѫ Mozокѫ аѫ дпкѫпціѣрат сатѫл Шіпоте пѫтіт, вnde ера Жолdea, кѫ Стѣрза, кѫ Могіла, ші кѫ чеіаладцї, ші пре тоцї і-аѫ прінс, ші легацї і-аѫ dat лѫї Петрѫ Лъпѫшпеапѫл Domnѫлѫї челѫї поѫ, пре кареле Молdовепії л'аѫ пѫтіт Александрѫ. Александрѫ IV dѫпъ че аѫ вепіт дп скаѫпѫл церій, пре ачеї пріпші, пре тоцї і-аѫ іертатѫ, пѫтаї пре Жолdea л'аѫ дпсетпат ла пас, ка съ пѫ поатъ фі таї тѫлт Domn Молdовеї. Аша скріе Оріховіе історіа ачеаста. Іаръ Міron Логофътѫл[4]) скріе: „dѫпъ че аѫ пъръсіт Іліашѫ Bodъ ші лецса ші цеара, ръdікат'аѫ цеара Doшnѫ пе Стефап фрателе лѫї Іліашѫ, фечіорѫл чел таї тік ал лѫї Петрѫ (VI) Bodъ Рарешѫ, сокотind къ ва сетъпа татълѫї съѫ. — — — — — — Стъпdѫ даръ ла Domnie Стефапѫ (VIII) Bodъ, се арѣта спре тоцї плекат, ші тілостів, ші сіліторіѫ спре фапте бѫпе, спре бесерічї певоіторіѫ, врънd кѫ ачеаста съ се стіпгъ пѫтеле чел рѫѫ ал фрателѫї съѫ, ші съ се дпоіеаскъ чел бѫп пѫте ал тътъпелѫї съѫ Петрѫ Bodъ — — — ачеаста аѫ сокотіт, къ о ва арѣта, de ва скоате еретічії din цеаръ, пре карії кѫ сіла дї adѣчеа ла Ортodоксіе, къ пре вніі dintре Артеапі, de бѫпъ кѫ фъгъdѫіпце, пре алцій кѫ сіла і-аѫ дпторс ла кредіпца чеа adевъратъ, іаръ тѫлцї лъсъпdѫ Молdова, с'аѫ dѫсѫ ла Тѣрчі, ші ла Полопі, ші дп Apdeалѫ, чіпе дпкътро, пѫтеа съ еасъ, пептрѫ ка съ'шї ціпъ лецеа. Пе проастъ кале пѫрчесе Стефапѫ Bodъ, кѫ ачестеа сокотind къ ва астѫпа окърѫта віаца фрате-съѫ Іліатѫ Bodъ; даръ ші ел пре вртъ аѫ фъкѫт фапте лѫї Dѫтnezeѫ неплъкѫте, ші оатепілор вътътътоаре, ші с'аѫ порпіт спре лъкоміе, ші лъкомія есте тѫта тѣтѣрор ръѫтъцілор, къ din лъкомія че авеа Стефап Bodъ, с'аѫ фъкѫт кѫрварїѫ; пѫ се ръѣda de тѫерї кѫ бърбацї, пѫ скъпа фете фечіоаре пебатціокоріте, пічї цівпъпеселе боіерілор песіліте. Даръ тіръпіа лѫї къt ера de кѫтплітъ? — — — – Скріѫ хропікарії Летещі, къ Стефап Bodъ ацівпсесе ла поартъ фъгъdѫіпd къ се ва тѣрчі, ка ші фрателе съѫ, ші'ї вепісе фъгъdѫіпцъ de ла дптпъръціе, къ і се ва da дерегъторіе ла Anadол; даръ аѫ ацівпс боіерії чеї ръташі дп цеаръ, таї 'паінте ла чеї прібеціцї дп Полопіа de гроаза лѫї, ші adѫпѫпdѫсе дптр'о поапте ла поd ла Цѫцора, аѫ тъіат ацеле кортѫлѫї асѫпра лѫї Стефап Bodъ, ші кѫ тѫлте рапе кѫпрінzѫпdѫл, л'аѫ оторѫт. Doшnіт'аѫ ачест Стефап Bodъ 2 апї, ші 4 лѫпї.

„Despre Domnia лѫї Жолdea Bodъ. Dакъ аѫ ѫчіс боіерії пре Стефап Bodъ din сфатѫл тѣтѣрор аѫ ръdікат Domnѫ цереї пе Жолdea, ші і-аѫ dat Doamnъ пе Рѫксandра фата лѫї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Петрѫ VI Водъ, сора лѫї Стефан (VIII) Водъ, ші de ачі аѫ пѫрчес Жолдеа Водъ пе Жіжіа ѫп сѫс de меарсъ ла Сѫчеава, съ факъ пѫпта, ші аѫ терс пѫнъ ла Шіпоте пре Мілеатікѫ, неавѫндѫ нічі о весте de вепіреа алтѫї Domnѫ, къ прівеціі din Полоніа ѫпцелегѫндѫ фапта че с'аѫ лѫкрат ѫп Молдова, ѫндатъ аѫ афлат тімп пе 'ндемънъ съ меаргъ ла мошіile сале, ші ѫндатъ аѫ къзѫт кѫ рѫгъминте ла Сіпевскі Хатманѫл Коронеї, ші Воеводѫл Рѫссіеї, пентрѫ аціѫторіѫ съ меаргъ ѫп цеаръ — — — Іаръ боіерії чеї прівеці ѫп Полоніа, аѫ рѫдікат Domnѫ пре Петрѫ Столнікѫл, скітѫѫндѫї пѫтеле Александрѫ (IV) Водъ кѫ порекла Лѫпѫшнеанѫл, ші ѫпцелегѫнд къ Жолдеа терце ла Сѫчеава съ факъ пѫптъ кѫ Domniца Рѫксанда, Александрѫ Водъ аѫ порнітѫ пре Мозокѫ Ворнікѫл ѫпаінте кѫ сатъ de оасте, ка съ пріндъ калеа Жолдеї, карелe ѫптімпінъндѫсе кѫ Жолдеа ла Шіпоте, л'аѫ лѫат вій, ші дѫкъндѫл лѫї Александрѫ Водъ, ачеста аѫ ѫпсемнатѫ ла пас пре Жолдеа, ші л'аѫ дат ла кълѫгъріе."

Ацоі скріе Мірон [5]) къ Александрѫ IV, дѫпъ че аѫ ѫпсемнат ші дат ла кълѫгъріе пре Жолдеа, с'аѫ кѫпѫнат кѫ Рѫксанда фата лѫї Петрѫ VI саѫ Раретѫ, ші аѫ авѫт кѫ дѫнса доі фечіорі, пре Богданѫ ші пре Петрѫ.

Цівръмънтѫл, сѫнт карелe аѫ ацівтат Сіпевскі пре Александрѫ IV съ се факъ Domnѫ Молдовеї, аша сѫнъ ла Догіел [6]): „Еѫ Петрѫ Александрѫ Палатінѫл церілор Молдовеї ші Валахіеї, чел de сънтъ маіестатеа Кръіеаскъ алес ші пѫсѫ, кѫ тоцї Консіліарії чеї маї марі ші чеї маї мічі, ші кѫ тоцї сѫпѫшії пострі аі церілор Валахіеї, цівръ Domnѫлѫї Дѫмнезеѫ ѫп сънта Троіцъ ѫнѫіа, Дѫмнезеещії Вергѫреї Маріеї ші тѫтѫрор сънцілор, къ мъ легѫ а цінеа пачe de пѫрѫреа кѫ тоцї ѫртъторіі меї Палатінї Валахіеї ші воіѫ цінеа кредінцъ, сфіалъ ші статорнікъ слѫжбъ ші аскѫлтаре кѫ отаціѫ маіестатеї кръіещї преа ѫпсеріпатѫлѫї Прінцѫлѫї Domnѫлѫї Сіціѫѫндѫ Аѫгѫстѫ Краіѫлѫї Полоніеї ш. ч. Domnѫлѫї меѫ челѫї преа мілостів ші ѫртъторілор лѫї, ші Консіліарілор маіестатеї сале ш. ч. ші воіѫ фі аскѫлтъторіѫ de еї ѫп тоате, ш. ч. Дат кѫ маї ѫп сѫс марцї ѫпаінтеа пащереї преа кѫратеї вергѫреї Маріеї din анѫл Domnѫлѫї 1552."

Din Дипломатѫл ачеста че'л поцї четі ла Догіел пре ларгѫ, поцї вedea ші мѫndріа Полоніlор, ші блъстъмѫл Молдовепілор, къ сфършіндѫсе сътѫпца облъдѫіторілор Молдовеї, чел поѫ Domnѫ вреа съ сѫпѫнъ пре Молдовепї Полоніlор, чі пѫ і-аѫ ацівтат чел de сѫсѫ. Еѫ трекѫ акѫта ла історіа Валахіеї, пре карea ѫп zadar о аместекъ Полоніі кѫ Молдова, къчі ші ѫп анѫл de акѫт, алтѫл аѫ фост Прінцѫл Валахіеї ші алтѫл ал Молдовеї; пентрѫ къ

Despre Валахіа аша скріе ла анѫл ачеста Натале Комітѫл [7]): „Фііnd къ Мірчеа Воеводѫл Мѫнтенескѫ — афлънd прілеціѫ пре Радѫл (ел ѫл пѫтеще Рандѫлф) ѫл ісгоніce din Domnie, ші кѫпрінсесе скаѫнѫл ачела Радѫл карелe ка ѫп тъzмѫл слѫціа кѫ арме цепераріѫлѫї Касталд, (ел ѫл пѫтеще Касталіе), аѫ черкат ацівторіѫ de ла дѫнсѫл, съ'шї рѫскѫмпере Domnia са, карea дѫпъ татъ-съѫ кѫ кѫdінцъ і съ кѫвепіа лѫї, пентрѫ къ Радѫл ѫшї бъгасе ѫп капѫ, аѫ съ пеаръ вітеще, аѫ съ пеардъ пре Мірчеа, пентрѫ къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

din Domnŭ фъкъndасе прівat, атъта скітбаре пъ пътеа сфері къ інітъ діреантъ. Дрепт ачеea се сілеа съ ядякъ пре Касталдъ, ка съ пъ'л ласе пре ел чел маї неферічіт, къчї ва фі de Ферdinand ші деара ачеea о ва добъndi. — Касталд і-аŭ ші фъгъдзіт аџіstор — ші і-аŭ dat 1000 de хаіdъчї ші 600 de кълъреџї, карії маї дінаінте фоарте біне се пъртасе дмпротіва таберей лзї Махомет, ла ачеџіа с'аŭ adъогат зніі, карії доріа съ пъпъ іаръшї Domnŭ пре Радзл, ші карії маї гата ера а пері, de кът а маї рзbda тіранія; дпцелегъnd ачестеа Мірчеа, ш'аŭ стрънс пътереа ла 80,000 de осташі къ 86 de тъnърі ла Търговеџї (ел дл кіамъ Zergoпіцї), ші с'аŭ тъбърт ла кътпŭ. Радзл къ тоатъ съргъіпда пъ ш'аŭ пътът adъna маї тълџї осташі de кът 12,000, карea пътере фііnd пъџіпъ, пъ кътеza пretепії Радзлзї a аръта, къ че інітъ съпт кътръ тіранзл. Чі Радзл біне щіind, къ маї тоатъ пътереа прінџілор стъ дп бъпа воіпца сзпъшілор, с'аŭ дптъмпінат фъръ de фрікъ. Мірчеа повъџзіа 600 de кълъреџї Търчеџї дп фрзптеа бътъіі, пре карії дї сокотеа а фі бзнї стълпї асзпра лзї Іошз. Радзл dзпъ че с'аŭ дптълпіт къ Мірчеа, ш'аŭ дптокміт оастеа de бътаіе маї въртос, къ алтміптрелеа п'ар фі авът къ че съ'шї џіпъ оастеа. Мірчеа се гръbіа къ бътаіа, ка пъ кътва съ вінъ аџіторіŭ поŭ Радзлзї, Радзл dзпъ че с'аŭ порніт ла шес, ш'аŭ дптърџіт оастеа дп доъ, карea шаї тоатъ ста din пъшкашї; кънd аŭ веніт, пъпъ зnde слъџеще о съџеатъ, аŭ стат оастеа дпаінтеа Мірчеї карele сокотind къ съпт маї тълџї протівнічї, de кът съ zічеа се темеа de дпшелъчізне. Дрептъ ачеea, пре аї съї і-аŭ стрънс ла олалтъ престе обічеізл съŭ, атзпчї пъшкашїї Радзлзї, неащептънd вре зn семn de бътаіе, къ атъта гроаzъ аŭ дпчепът а пъшка, кът търбърънd рънdзріле челе dінтъіŭ, тълџї Търчї аŭ оборжт, чеіалалџї въzind періреа челор dінтъіŭ, аŭ прінсъ а фзџі. Радзл de алтъ парте с'аŭ апъкат de еї къ кълъреціі ші педестрашії ші стрікъndз'ї къ глоанцеле, і-аŭ алъпгатъ пре тоцї. Мірчеа с'аŭ тънтзіт къ фзга, Радзл с'аŭ кърат dзпъ ел, чі Мірчеа къ 500 de Търчї аŭ скъпат престе Dзпъре, къzът'аŭ дп бътаіа ачеea despre партеа Радзлзї 700, іаръ despre партеа Мірчеї 10,000, карії аŭ шаї рътас аŭ трекът ла бірзіторіŭ, ші Радзл ш'аŭ къпътат іаръшї Domnіa, ші аŭ дптрат дп Търговеџї къ таре пошпъ.“

Бревіаріzл хронолоџіческъ [8]) дпкъ zіче: „Радзл къ арmеле дп пъпъ с'аŭ фъкътъ Ірінцъ, ші Мірчеа фзџі дп Цізрціз, че сфършіт аŭ авът Мірчеа, пъ съ поате џі, пептрж кът дп апзл 1553, іаръшї съ пътеще зn Мірчеа Водъ; dаръ фост'аŭ ачелашї Мірчеа саŭ алтзл, пъ се поате џіzdека, фііnd zзгръвіцї дп бісеріка кърцеї Domпещї din Бъкърещї треї Ірінцї къ пътеле Мірчеа.“

Іаръ Філіщіх [9]) скріе: „Dзпъ ачеаста аŭ веніт Радзл Водъ Іліашъ din Зпгаріа, къ вр'о къџї-ва боіерї прівецї, ші къ тълџї хаіdъчї, ші аŭ џінът бътаіе къ Мірчеа Водъ ла сатзл Мопещії, Радзл Водъ Іліашъ аŭ бірзіт ші аŭ дптіріт пре Мірчеа Водъ пъпъ ла Віарџіп, зnde тълџї оатепі аŭ періт. Dзпъ ачеea аŭ веніт а доза оаръ Мірчеа Водъ къ Хапзл Тътърск, ші къ тълџї Търчї, ші аŭ алъпгатъ пре Радзл Водъ престе тъпџї дп Ардеал.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dintre ачещі трей авторі, карій ді адвче ачі Наталe Комітвл, кв атѣта ші се вede а фі маі вредник de крединцъ, къ токта дп тімпвл ачеста аў трѣіт, ші къ ші dвпъ преа вестітвл Енгел [10]) ш'аў скріс історіа din скрісоріле лві Асканіе Ченторі, карele аў фост секретарів ла Касталдў дп Ардeал, ші dрепъ ачееа маі dine аў треввіт съ щіе лвкрвріле de кът авторвл Бревіаріvлві хронолоціческў, ші Філщіх. Іаръ de вотў лъса, къ Наталe Комітвл аре маі dірепт, Філщіх ші Апопітвл Ромънеск, але кървіа кввінте ле ам адвс ла анвл 1546, ретъп de скъdере, ті Радвл Іліе п'аў стътвт пре пътънт дп тімпвл ачеста, квм вреа Філщіх ші Апопітвл Ромънескў, пентрв къ Радвл Іліе п'аў domніт дпаінтеа Мірчеі Ш, чі аў domніт Радвл IX саў Паісіе, ші ачеста аў скосў дп анвл ачеста 1552 пре Мірчеа Ш, ші іаръші с'аў скос прін Мірчеа Ш дп анвл вііторіў din Domnia церей Мвнтенещі, ші аў фвдіт іаръші дп Ардeал de вnde поате фі, къ аў мерс dвпъ ачееа дп Палестіна, квм с'аў zіс ла анвл 1546.

Маі пре вртъ аша дпкіde анвл ачеста преа вестітвл Енгел [10]): „Дпкъ дп анвл 1552, дп Noемвріе, дпдіпдасе Сълтанвл пре Ардeлені, къ ел вреа, ка Ардeалвл съ се дптоаркъ Ісабеллеі ші фіівлві еі, ші съ се скоатъ армата Краівлві Ферdinand I din трансвл, ші спре пліпіреа порвнчіі ачестeіа аў орънdвіт кв ощі пре Ахмет Баша, пре Воевозіі din Молdова ші din Валахіа, ші пре Ханвл Тътарілор. Касталd къt аў пвтвт с'аў сілі, съ се ціпъ дп Ардeал; чі despre Воевodвл Молdовеі (Александрв IV Лъпвшneanвл) аў сімціт, къ есте протівнік ші din порвнка дмпъратвлві Тврческ, ші пентрв воіеа Краівлві Лешескў фрателе Ісабеллеі, ші къ лвкръ dімпревнъ, ка съ скоатъ пе Ферdinandіані din Ардeал. Дрепт ачееа преквм се вede, аў ръdікат рінвл асвпра лві Александрв пре вн Аарон, ші аў черкатў съ'л пвнъ Domnў дп Молdова, квм пвсесе пре Радвл дп Валахіа, dаръ пв і с'аў сфетіт, ачеаста о кроеск de аколо, къ дп анвл 1557, пвмітвл Аарон се афлъ а фі пенсіонерівл Краівлві Ферdinand I, dвпъ квм аратъ Праі [11])."

[1]) Thuanus Lib. 9. [2]) Istvanfi Lib. 17. [3]) Orichovius in Annalibus ad ann. 1552. [4]) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 46. [5]) Idem Miron cap. 47. [6]) Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae Tom. 1 p. 618. [7]) Natalis Comes in Hist. sui temporis apud Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 218. seq [8]) Breviarium Chronologicum apud Engel l. c. p. 220. Filstich apud eundem Engel l. c. [10]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 194. [11]) Pray Diss. Crit. p. 152.

Анвл 1553. Dвпъ ачелеа че с'аў zіс ла анвл трекът, Радвл IX іаръші с'аў ісгоніт din Валахіа, ші Мірчеа Ш дп анвл 1553 аў domніт а треіа оаръ дптр'жнса. Іаръ Александрв IV Domнвл Молdовеі аў ръсплътіт цепераріівлві Касталd дпълцареа лві Арон Водъ, кв пъвъліреа дп Чікў; къчі zік аппалій Секвепещі [1]): „Дп zіоа Апостолівлві Матеў аў пъвъліт Ротънії дп Чікў, аў ровіт пре Бернарт Лазар, ш'аў арс Чіквл маі цінътъtate."

Краівл Ферdinand I, дпкъ дп анвл ачеста аў пвс дп локвл лві Andреіў Батóрі, Воевозі Ардeалвлві пре Стефан Добо ші пре Франціск Kendi; къчі zік іаръші аппалій Секвепещі [2]): „Дп 13 Іліе аў веніт Воевod Стефан Добо, ші і с'аў dат соцў дп Воевodат Франціск Kendi. Атвнчі аў фост тоартеа чea квмплітъ дп Чікў. Тот дптрв ачест

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

anъ c'aъ ръdikat Antonie Kendi ши Францискъ Баторі асъпра Воевозілор, врънd съ adъkъ лпапоі пре Краіъл Ioann, фііъл лъі Ioann Zanoліа.“ Тот лп апъл аѵеста аъ терс солї ла Царіград Антопіе Верантіе къ Францискъ Zaї, съ лъкре ка съ ретъпъ Apdeалъл сънт Краіъл Ферdinand I [3]). Чі піміка аъ съръвіт, кът се ва аръта ла апїі вііторї.

[1]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [2]) Iidem Annales l. c. [3]) Engel in Hist. Valachiae Part. I. p. 220.

Апъл 1554. Ла апъл ачеста аша скріе anonimъl Ромънескъ [1]): „Петрашкъ Bodъ чел Бънъ, леат 1554; ачеста есте татъ лъї Міхаіл Bodъ челъі вітеаz, ші лъї Петръ Bodъ Черчел, къ ръсвоіъ аъ скос пре Мірчеа Bodъ, ші аъ domnіт къ паче, аъ търіт лп скаъп, аъ domnіт апї 4.“ Dостъл de скърт ворвеще ачі anonimъl постръ, dаръ пъ nімереще біпе лъкръл, къ пъ лпсъмпъ ал къї фечіор аъ фостъ Петрашкъ саъ Петръ П, ші de че тоарте аъ търіт лп скаъпъ. Despre тоартеа лъї воіъ ворві ла апъл 1557, іаръ despre ачеea ал къї фечіор аъ фост, аша скріе Верантіе ші Zaї [2]) солїї Краіълъї Ферdinand I, din Царіград, лптъіа zi a лъї Мартіе din апъл 1554, къtръ Краіъл лор: „Лпаінte de 4 зіле с'аъ пътіт поъ Воевод пептръ Валахіа апъте Петрашкъ, фечіоръл Воеводълъї ачелъіа карелe аъ фост маї лпаінte кълъгър, лп 28 Февръріе аъ порпіт din Царіград къtръ скаъпъл съъ. Мірчеа с'аъ кіетат ла Поартъ: dъпъ че ва сосі аічі, вот вedea къ че інітъ се ласъ de Domnie.“ Dіптръ але кърора къвінте dовъ поцї кълеце: ъпа къ Петръ П п'аъ скос пре Мірчеа Ш къ ръсвоіъ din Domnie, кът вреа Anonimъl постръ маї лп сасъ, чі Мірчеа с'аъ тъzъліт de лтпъръціе; алта къ Петрашкъ аъ фост фечіоръл Padълъї IX, саъ Паісіе. Dаръ есте таре лптребаре, de че оаре Padъл IX, аъ скъпат лп апъл 1553 маї пре ъртъ лп Apdeал, фечіоръл съъ Петрашкъ саъ Петръ П, кът аъ ацънс лп Царіград?

Преа вестітъл Енгел [3]) аша скріе despre Петръ П: „Лп съптъта Пащілор din апъл 1554, аъ сосіт Петрашкъ чел Бънъ лп скаъпъл цереї; бъп с'аъ порекліт, пептръ къ сънт ел пъ с'аъ оторът боіерії. Лъкръл солілор лъї Ферdinand лпкъ пъ тълт спорія лп Царіград; кънї Сълтапъл лптърътат de къртеа Фрънчеаскъ, аъ отъріт съ лптоаркъ пре Ioann Сіпісъънd лп Apdeал, пътаї ръсвоіъл къ Персіапії лл лтпedека de ла ачеea, тотъші аъ порънчіт лп апъл 1554 атъndърор Domпілор Ромънещї, ка съ стеа гата къ оцїле сале.“

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Verantius, et Zay apud Engel in Hist. Valachiae Part. I. p. 220. [3]) Engel l. c.

Апъл 1555. Фрътосъ есте Трактатъл каре л'аъ авът солїї Краіълъї Ферdinand I, къ лтпъръціа Търчеаскъ пептръ Apdeалъ, dрепт ачеea лл пъп ачі лпторс de пе лътіпіе, прекът се афлъ ла anonimъl din Бълград [1]): „Трактатъл лтпъратълъї Търческ despre чередеа лъї Ферdinand I Краіълъї Ромапілор прін солїї лъї фъкътъ лп апъл 1555.

„Маіестатеа Кръіеаскъ а Ромапцілор къ пъцін маї лпаінte de лъпеле ачестеа трімісесе пре Аъцеріе Борогбек Флапdрът солъл съъ ла поарта преа пътерпікълъї лтпърат Търческ, ка лтпревънъ къ чеї маї din паінte доі сомї Антопіе Верантіе ші Франціск Zaї, съ се роацъ преа пътерпікълъї лтпъратълъї пептръ Apdeал, ші челалалт цінътъ ал

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

репосатълуї преапсерінатълуї Краіълуї Ioann, ші съ dea ачеле zече шіі de галбені, каре ле трімісесе прін Аѳдеріе, ын пъте de dape пентрѫ Ардеалъ, ші челалалтъ ціпът ал фііълуї Краіълуї Ioann, ші dупъ че аъ терсъ ачеї треї солі ын Амасіа, четатеа Капadoкіеі, ші din порѫпка Краіълуї аъ ынчепътъ а лъкра пентрѫ Ардеалъ, ші челалалт ціпът ал фііълуї Краіълуї Ioann, ші аъ ымбіат кѫ челе zече шіі de галбені, ымбіареа пѫ с'аъ пріміт, карea въzindѫ-о солії dупъ порѫпка че о авea, алтінтрелea аъ прінс лъкрѫл.

„С'аъ рѫгат преа пътерніклуї ымпърат, ка ын локѫл фііълуї Краіълуї Ioann, съ прітеаскъ фііъ пре Краіѫл лор, ші Кръітеа Ѳнгаріеі кѫ цеара Ардеалълуї съ о dea луї, пѫ пентрѫ zече шіі de галбені пре an, кът плътеа фііѫл Краіълуї ші преапсерінata Кръіеаса тѫта луї, чі пентрѫ маї маре dape пре an, къ атъта ва da кът се ва пофті.

„Ымпъратъл de пофта ачеаста, атъта с'аъ ферітъ, кът аъ порѫнчітъ domнілор Башї, съ ле спѫнъ, къ некът Ардеалъл, даръ нічї ѫн сат din ціпътъл фііълуї Краіълуї Ioann, пѫ пентрѫ dареа ачеea, чі нічї de ар ымплea Ардеалъл кѫ аърѣ ші кѫ арцінтъ лї ва da, ші къ пре фііѫл Краіълуї Ioann, de тълт л'аъ прішіт фііъ, кънd л'аъ тъптъіт пре ел, ші пе преапсерінata тѫта луї din ынкidереа ын Бѣda, ші л'аъ лъат ын браце, ші і-аъ цінрат къ'ї ва фі пърѫреа патрон.

„Dупъ че аъ къzът солії ші din пъdежdea ачеаста, аъ ынчепът а тъптъі пе Краіѫл съъ, пентрѫ къ аъ кѫпрінс Ардеалъл ші партеа цереї Ѳнгърещї de ла фііѫл Краіълуї Ioann ші de ла преапсерінata Doaмna тѫта луї, zікънd, къ краіѫл лор, нічї прін Георгіе Мопахъл, нічї прін алцї баронї, чі прін ынса Кръіеаса с'аъ кіемат съ кѫпрindѫ цеара. Dар zіселе челе маї din 'наінте, ші батереа Белградълуї ын 21 de зіле, спѫнъndѫсе прін Махомет драгоманъл ымпърътескъ, Кръіаса с'аъ тъптъіт, ші Краіѫл Романілор кѫ солії аъ рътас de скъдереа лор.

„Dупъ ачеea кѫ осърdie се рѫгаръ солії de Domнії Бані, ка съ стea ын партеа краіълуї лор, къ Краіѫл пѫ ле ва фі петълцъторіъ, de вор лъкра пентрѫ дъпсъл ла ымпъратъл, къчї Краіѫл афаръ de ачеea, че ар da domнііlор сале, ва da пентрѫ Ардеал пе an преапътерніклуї ымпърат къте 150,000 de галбені, ші ва цінea пърѫреа певътъматъ кредінца ымпъратълуї, ші ынплцатеї порцїі сале.

„Башії аъ ръспѫнсъ: къ ымпъратъл есте ын вървтъ, de че аъ zic одатъ се ціне de ачеea, ші фііnd къ Ардеалъл, ші партеа Ѳнгаріеі о аъ фъгъдъіт одатъ фііълуї Краіълуї Ioann ші тъпе-са, de ар da алтъл атъта аърѣ кът есте Ардеалъл, пѫ ле ва da, ші фііnd къ кѫвінтеле ымпъратълуї съпт пекліптіте, съ пѫ маї ворвеаскъ деспре ачеea, чі de аъ алтъ чева de а ворбі, съ факъ репеde къ ымпъратъл стъ съ порпеаскъ, съ теаргъ ынтрѫ аціторіъл фііълуї Краіълуї Ioann, ші тъпе-са ші съ стріче сфатъріле Краіълуї Нѣмцескъ.

„Солії въzind къ dупъ че тоате ле-аъ черкат, нішіка аъ іспръвіт аъ zic къtръ domнії Башї, къ вреаъ съ авdъ ачеаста din гѫрă ымпъратълуї, къ еї съпт трішіші ла ымпъратъл, ші пѫ ла domнії Башї. Пентрѫ ворвеле ачестea с'аъ скърбіт Башії; тотъші і-аъ слобозіт, ші ынтрънd ла ымпъратъл, ле-аъ zic: пѫ се поате, пѫ се поате, къ еъ ам dат одатъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

одатъ Ардеалъл ші Унгаріа фііълъї Краіълъї Іоann ші тъпе-са, ші фъгъдуінца поастръ рътъпе ла еї. Аъzind ачеаста солії, с'аў легатъ ла робіе вечнікъ, de пъ ва лптърпа Краіълъл лор тоате, къ еї аў порънкъ despre ачееа, чі с'аў ръгат преапътерніклъї лмпъърат, ка спре лптоарчереа ачелора, съ цънъ терміп, ка съ се факъ тоате къ чінсте, ші фъръ de върсаре de сънце.

„Преапътерніклъл лмпъърат тъкар къ оръндуісе тоатъ оастеа din Тракіа, ші пре Воевозії Молдовеneск ші Мънтеneск, съ дъкъ лпапої пре фііълъл Краіълъї Іоann, ші пе преапсеріната тъта лъї, тотъші ка съ пъ се вадъ, къї есте сете de сънцеле крещінеск, прекът zічеа Карол (V) ші Ferdinand (аша аў ворбіт лмпъратълъл), аў лпгъдуіт Краіълъї Романілор, ка съ лптоаркъ Ардеалълъл, ші партеа цереї Унгурещї шесе лъні, адекъ de ла лъна нов ъ лъї Ізnie, пънъ ла лъна веке din Noeтвріе, порънчind прin Аъцеріе Фландрълъл, ънълъл dinтре треї солії аї Краіълъї Романілор, ка пънъ атънчї съ лптоаркъ тоате къте аў лъат, че de ва фаче лмпъратълъл лї ва фі пріетін, de пъ ва фаче, ва сімці ръсвоіълъл гата.

„Ші аў порънчіт преапътерніклъл лмпърат тътърор Беглербецілор съї, Ахацілор, ші Воевозілор Ромънещї, ка пекъътъnd ла іарпъ, саў ла врете реа, пре а маса лъпъ тоцї съ фіе лп арте, ші съ лпчеапъ de тоате пърціле асъпра церілор лъї Ferdinand. Порънчіт'аў ші Башеї din Бuda, ка пънъ атънчї съ апере пе кredinчіошії кръіесеї ші аї фііълъї еї de асъпріреа оатепілор лъї Ferdinand. Ачеастъ с'аў фъкът лп анълъл 1555."

Скріс'аў Соliman II ші о епістолъ Краіълъї Ferdinand I прin Аъцеріе Фландрълъл, карea о поцї афла ла пътітълъл anonimълъл din Белград.

[1]) Anonymus Carolinensis quem edidit Clarissimus Kultsár Scriptor Novorum Hung. ad h. a.

Анълъл 1556. Нецінъndъсе Краіълъл Ferdinand I de тракатълъл din анълъл 1555 ка съ лптоаркъ Ардеалълъл, ші партеа Унгаріеї лъї Іоann Сіпістъnd фііълъї Краіълъї Іоann Zaполіа, ші тъпе-са Кръіеасеї Ісабелеї, лп анълъл ачеста 1556, аў лъат нов порънкъ de ла лмпъратълъл Соliman II атъndої Domнії Ромънещї, ка съ лптре къ ощіле сале лп Ардеал, ші съ скоатъ пе Ferdinandianї dintr'жнсълъл. Карії аў ші лптрат прекът скріе Боршаї Пал[1]), къ 40,000 de остаті; іаръ кът скріе преа вестітълъл Енгел[2]), Петръ II Domнълъл Мънтеneск аў лптрат къ 12,000 ші Моцок саў Mozoк Ворнікълъл лъї Александръ IV Domнълъї Молдовеneск къ 8000 пе ла Брашовъ, de унde Молдовенії с'аў трimіс ла Белградълъл din Ардеал, іаръ Мънтенії ла Герла съ ле батъ ші кънpindъ de ла Немцї. Істванфі[3]) zіче: къ Mozoк Ворнікълъл пътаї къ 4,000 аў фост веніт, къчї прекът аратъ іаръшї Енгел[4]), Александръ IV дънъ ачееа аў лптрат пре ла Рогна.

Дънъ че аў лптрат Ромънії лп Ардеал, Петръ Петровічї аў адънат къпітеніїле Ардеалълъї, ші кът zік аппалії Секъепещї[5]): „Лп 12 Мартіе цеара Ардеалълъї аў цібрат кredinчіошіре фечорълъї Краіълъї Іоann, ші с'аў лъсат de кredinчіошіреа къtръ Краіълъл Ferdinand, пе Петръ Петровічї л'аў алес тътор фечіорълъї Краіълъї, ші лптръ ачееа аў лъат Белградълъл."

Лп че zі аў лъат Герла de ла Франціск Добо, карele се лпкісесе лп четатеа Гер-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

леї, пъ'тї adък aminte, чі amъndoї Domnїї Ромъпещї dъпъ ачееа кърънd, прекът аратъ Катопа[6]), с'аў dъс лптръ лптітпіпареа Кръіесеї, пъпъ ла Сатмар-Nemeті, ші аў арс лп dрътъл ачела маї тълт de 300 de сате.

Трітіс'аў ші din Apdeал лптръ лптітпіпареа Кръіесеї, къчї zік апалїї Секъепещї[7]): „Din Цілъў аў порніт Епіскопъл Apdeалълуї лп 11 Іупіе, ші ат dат лъпгъ dъпсъл despre партеа цереї, пе Ніколае Отбozі, Міхаіл Шandop, ші Бепedікт Шіъкеъшd, ка съ'л петреакъ пъпъ лп Кашовіа, ші лъънd къ сіпе, пре повілїї, ші пре Секъї, тоатъ вара аў рътас сънт Зіоара, ші de аколо аў трітіс пре Мартіп Andрашї, Паъл Беч, Етерік Лаzар, ші Франціск Бернard лп Полопіа dъпъ Кръіеаса, лптръ ачееа тот простъл аў dат къте ън флорінт лъї Петровічї, ші поі секъїї ат dат а чінчеа парте din порod, съ теаргъ съ батъ Opadea маре."

Despre тоате къте с'аў лптжтплат лп апъл ачеста шаї пре скърт скріе Боршаї Пал[8]) zікънd:„ Лп апъл 1556 Петръ Петровічї іаръшї аў adъс лп Apdeал din Сілесіа пре фечіорън Краіълуї Іоапп, ші пре Мътъса, пре карele лл despжптасе Георгіе Мопахъл din Apdeал. ші лп dрътъл ачеста аў кънрінс Петровічї Токаіъл, Opadea маре, Хъстъл, ші Герла, de ла Ферdinandъ. Іаръ Молdовепії, ші Мънтепії, карії вепісе ка ла 40,000 лптръ аціъторъл фечіорълуї Краіълуї Іоапп, лп Apdeал, ші пе Niір маре прадъ ші апрindере аў фъкът, ші аша с'аў лптърпат."

Трітіс аў фост ші Петръ II Domnъл Мънтепеск лпре Ворпікъл съў Сокол, прекът скріе Філщіх[9]), лпаіптеа Кръіесеї пъпъ лп Леопоіў, къ карele, ші къ чеї маї паіпте zішї аў вепіт Кръіеаса din превпъ къ фііъл съў, ші аў лптрат лп Клюжў лп 22 Октотврie din апъл 1556. лп карea zi dързind пре Domnїї Ромъпещї пре Алексandръ IV ші Петръ II, ші тълцътіndъле Кръіеаса, і-аў слобozіт акасъ, але кърора ощї лпторкъndъсе тълт аў пръdат Apdeал.

Dъпъ че аў слобozіт Кръіеаса пре Ромъпї, кътре касъшї, аша ворбеск despre dъпса Аппалїї Секъепещї[10]): „Cocind лп Клюжў Кръіеаса аў стржпс Ceім din Apdeал, ші din партеа Зпгаріеї, пе zіоа съптеї Мъчепіцеї Екатарінеї, лп каре Ceім къ тоцї с'аў сънъс окжртъіреї еї. Ла adънареа ачееа аў adъс ші пе Франціск Добо Кръіесъї."

Мірон Лъгофътъл карele лпкъ скріе despre терцереа Ромъпілор лп Apdeал, dъпъ че аў скріс къ Алексandръ IV къ порочіре с'аў лптърпат лп Съчеава zіче: „Лп zілеле ачестъї Domnъ аў ръпосатъ Макаріе Епіскопъл de Poman лпчепъторіъл ші zіditоріъл Мънъстірії Ржшка, карele аў фост Епіскоп ла Епіскопіа Ромапълуї, лп 27 de апї ші къ чінсте с'аў астрякат лп Мънъстірea са лп Ржшка, лп локъл лъї фъ сфінціт Апастасіе от вреdпік лптръ слюжбіле пъсторіеї сале, карele лп 24 de апї аў фост Епіскоп, ші пре ъртъ ші Мітрополіт аў ацънс.

[1]). Borsai Pàl a' kézel irt Magyar Kronikában 1556 Esztendönél [2]) Engel in Hist. Valach. Part I. p. 220 [3]) Istvanfi Lib 19 p. 371 [4]) Engel l. c. [5]) Mss. Annales Siculici ad h. a [6]) Katona p. 843. [7]) Annales Siculici l. c. [8]) Borsai Pàl. l. c. [9]) Filstich apud Engel l. c. [10]) Annales Siculici l. c. [11]) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 47

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1557. Annalii Secuenesci [1]) aşa vorbesc la anul de acum: „Doamna Kriieasa aŭ porunchit cu se strîngă Ceiu în Kluşiŭ, pre ziua Sîntei Dorotei (pre 6 Fevruarie), în care Ceiu s'aŭ strîns de la ceari 25,000 de florinţi, sunt Oradea mare iarăşi am trimis oaste, şi i-am dat cîte un florint. Petru Petrovici aŭ murit în Kluşiŭ.“ Dupu moartea lui Petru Petrovici s'aŭ întîmplat aşa daru ce scrie prea vestitul Engel [2]) zicînd: „În anul 1557 în Martie aŭ cîntat porunca de la Sultanul Voevodul Moldovei Alexandru IV, ca cu duku în Ardeal pre Franţisc Bebek Guvernator, kurtia i s'aŭ întrotivit Kriieasa Isabela ţipîndu'l duşmanŭ, şi aŭ făcut de Sultanul ş'aŭ kiemat îndărît porunca.“ Totuşi atîta aŭ lucrat în anul de acum, precum aratu Katona [3]), doi Domni Romînepţi Alexandru IV şi Petru II, de aŭ întrucat de astu datu pre Franţisc Bebek ku Isabela; pentru cu de cătru toamnu Bebek aŭ aţistat dimpreunu ku Moldoveni Kriiesei Isabelei, de aŭ luat Muncaciul de la Craiul Ferdinand I, mi de akolo s'aŭ întărnat a kasu oastea Moldovenească. Cum cu toamna s'aŭ luat Muncaciul de la Nemţi, cu vede din annalii Secuenesci [4]) karii zik: „Pe ziua Ekaterinei Kriieasa iarăşi aŭ strîns Ceiu, şi de akolo aŭ trimis pre kălăreţii Secuenesci în Ungaria asupra Celeuşului care lucndu'l aŭ trekut sunt Muncaciŭ, şi ne mare frig s'aŭ întărnat de sunt el.“

Despre Petraşku saŭ Petru II Domnul Muntenesc skrie Sigler [5]), ku aŭ murit în 24 Dekemvrie din anul 1557, în Bukureşti, nu fără de prepus, ku aŭ fost otrăvit, şi zica lui o întăreţe nu numai Franţisc Forgaciŭ [6]), ci şi fanta Vornikului Sokol, karele îndatu aŭ vrut cu fie Domnŭ în locul lui, kum se va arăta la anul viitoriŭ. Ce am zic la anul 1554 despre Petraşku saŭ Petru II din anonimul Romînescŭ, adekŭ ku el aŭ fost tatŭ lui Petru Cercel şi lui Mihail Vodă celui vitezŭ, aceea o zice şi Brevіariul Kronolojicescŭ [7]).

[1]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [2]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 195. [3]) Katona p. 981. [4]) Annales Siculici l. c. [5]) Sigler apud Stephanum Katona p. 1036. [6]) Franc. Forgacs apud eundem Katona Tom. IV sive potius XXIII. p. 66. [7]) In Breviario Chronologico apud Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 221.

Anul 1558. Dupu ce aŭ otrăvit Sokol Vornikul pre Petru II, kum s'aŭ zisŭ la anul trekutŭ, vrea însuşi cu fie Domnŭ Valahiei, ci Mircea III, karele era ka un măzăliu în Cariград, oblicind de moartea lui Petru II, precum aratu prea vestitul Engel [1]), la atîta aŭ adus pre Rustan Vezirul cel mare, de iarăşi el s'aŭ făcut Domnŭ nu a treia, ci a patra oară, de'i vom sokoti şi Domnia cea din anul 1511, şi întîiu aŭ cîntat oraşi Turcieşi, karii cu'l duku în skaunul Valahiei. Înţelegînd Sokol Vornikul ku boierii cei ce ţinea ku dinsul de a patra Domnie a Mircei III aŭ fugit în Ardeal, kuci zik annalii Secuenesci [2]): „În anul aceasta 1558 aŭ eşit în Ardeal Voevodul Muntenesc, ku bogaţia lui cea mare, mi ku muierea sa, pre karele l'aŭ trimis la noartu ku toate bunurile lui.“ Daru mai kiar mi mai bine skrie Franţisc Forgaci

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла Катона [3]), къ боіерівл Сокол, двпъ че аў отръвіт пре Петрашкў, с'аў ръдікат Domnў ѧп локвл лві, чі Соліman л'аў алвпгат din Валахіа; іаръ Сокол ш'аў ѧпкredinцат тоатъ аввціа лві Франціск Kendi, ші двпъ ачееа аў терс ла Царіград, вnde аў ші періт, ші Франціск Kendi двпъ ачееа п'аў врвт съ ѧптоаркъ аверіле ачелеа твереї ші првнчілор лві Сокол.“ Пентрв къ ші Вераптіе [4]) аша скріе: „двпъ че с'аў тъіатў Франціск ші Антоніе Kendi, квт се ва аръта аквші.“ Істванфі [5]) ѧпкъ аша скріе деспре дъпшії: „Бвнвріле лор каре ера преа марі, с'аў лват пре сата фісквлві. Се zіче, къ пепвтърат авр ші арцint с'аў афлат ла Франціск Kendi, ші къ Вістіеріа лві Сокол Прінцвлві Валахіеї, карелe фвцісе ла ел de фріка лві Соліman, ѧпкъ ла ел с'аў ѧпекат двпъ тоартеа лві Сокол. Афлатвс'аў ла Франціск Kendi пепвтърате добітоаче ші о міе ші маї твлте стогврї de бвкате, каре плътеа сvте de галвенї ші маї твлте алтеле.“

Іаръ деспре Мірчеа Ш скріе преа вестітвл Енгел [6]) маї ѧпколо zікvnd: „Ѧп 25 Іанваріе din анвл 1558 с'аў ѧпълцат de поў Мірчеа ѧп тронвл Валахіеї, карелe пв ш'аў зітат тіръніа чеа маї din наінте; пентрв къ ѧndатъ аў тріміс солї ла прібецїі din Ардеал, de і-аў кетат а касъ, тріміцъndвле карте кв таре ціврътъптў, къ пв ле ва фаче вре вn ръў. Ціврътъптвлві аў крezвт вній, прекvт Стъпілъ Ворніквл ші алцїі, ші с'аў ѧптврпат пре ла 10 Мартіе, кв таре ѧпшелъчівне аў кетат пре боіерівл Сърпілъ, ші пре чеілалцї боіерї ла Бвкврещї, ші ка съ'шї аскvndъ ші маї біне скопвл съў, кіемат'аў ші пре доі Епіскопі, пре тоцї Егвмепії ші пре твлцї кълвгърі, ка ла вn сеіт саў адвпаре de цеаръ, съ се сфътвеаскъ ѧп котвn. Іаръ ѧптрв аскvпс с'аў ѧпцелес кв вn Ага Тврческ, че съ факъ двпъ че съ вор адвна кв тоцїі ла олалтъ. Ачеста аша даръ аў пъвъліт кв Тврчїі чеї de свпт сіне прeсте адвпаре ші аў тъіат, прекvт zіче хроніка лві Філіпіх, пре твлцї, деспре карії ва да сатъ свфлетвл лві. — — Тотвшї о сатъ de боіерї с'аў тъптвіт ті аў скъпат ла Ардеал.“ Пъпъ ачі преа вестітвл Енгел, ші доаръ біне, пентрв къ ші алцїі аша скрій, маї алес апопітвл Ротъпескў [7]).

Даръ грешеще преа вестітвл Енгел [8]), къ пвпе звідереа Кепdіецілор ла анвл 1559, пентрв къ ачеаста с'аў ѧптъмплат ѧп анвл ачеста 1558, ѧптъіа zі а лві Септемвріе, къчі zік аппалії бісерічеї Брашоввлві [9]): „Ѧп анвл 1558, Франціск Бебек, Франціск ші Антоніе Kendi се таіе ѧп Белград ѧптъіа zі а лві Септемвріе, аў фост квтретвр de пъмжнт ѧп 10 Декетвріе.“ Аппалії Секвепецї [10]) ѧпкъ zік: „Ѧп анвл ачеста 1558, аў оторът Кръіеаса пре ачецї треї Domnі, адекъ пре доі Kendi ті пре Бебек. Двпъ ачееа аў тріміс ѧп Бнгаріа пре побілї ші пре чеї маї de фрвнте dintre Секвї ѧмпротіва лві Мепхарт Балаші, ші аў ацівтат пре Nемцї. Іаръ Ротъпії din Молдова аў фвціт ѧпапої.“ Че ле есте воіа аппалілор Секвепецї съ zікъ прin фвціреа ѧпапої а Молдовепілор, ѧпсвті пв ѧпцелег.

Zіче маї ѧпколо преа вестітвл Енгел [11]): „къ боіерії ачеіа, карії п'аў терс ѧп Валахіа din Ардеал двпъ ѧпълцареа лві Мірчеа (Ш), чі с'аў двс ѧп Царіград кв кърцї de секврітате de ла ѧмпъръціе, ѧпкъ с'аў арвпкат ѧп тареа din порвпка ѧмпъратвлві, ѧп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тре карій аў фост ші Сокол, кв оаре-каре Радвл ші кв алт боіерій. Аша с'аў дпцііпцат Епіскопвл Верапtіе[12]) прін оаре-каре пріетен ал съў din Царіград дп 20 Noembріе din апвл 1558.“ Чі тоартеа лві Сокол с'аў дптъмплат маї дпаінте de Септемвріе, пентрв къ Францісk Kendi аў періт дп дптъіа zi a лві Септешвріе, квт с'аў аръtат маї свс, ші твіереа кв прінчії лві Сокол маї дпаінте аў черят авдіеа бърбатвлві съў de ла Kendi, даръ нв о аў къпътат.

Despre Молдова аша скріе Міроп Логофътвл[13]) ла апвл ачеста: „Domnind кв лініще Алексandрв (IV) Водъ Лъпвшneапвл, zidit'аў тъпъстіреа Слатіna дп лавда лві Dвmnezeў, кв твлтъ келтвіалъ ші осърdie, че есте вестіть дптре алте тъпъстірі але Молdoвеї, кареа тъпъстіре с'аў съпціт de преа съпцітвл Грігоріе Мітрополітвл Сучевеї. Авв-т'аў ла съпціреа Слатіneї преоцї кв diакопї 116, ші с'аў сфінціт дп лвна лві Октомвріе 14, din апвл de ла Adam 7066. Маї пре вртъ ші тъпъстіреа Папгратіеї о аў zidit — — ші о аў съпціт пе пвтеле Съптвлві Dімітріе.“

Кв тоате фачеріле de біne Алексandрв IV тотвші преа таре тіран аў фост; къчі скріе Граціан[14]) despre dънсвл, къ пре маї твлте мії de Молdовепї і-аў слвціт, тъind ла вній врекіле, ла алцїї пасвріле, ла алцїї тъніле, ла чеї маї твлцї скоцindвле окії, ші калічind пре боіерії чеї шаї de фрвпте, але кърора бвпврі ле аў трас ла сіne. Пентрв каре л'аў ші бътвт Dвmnezeў прін Despot Греквл, кареле дп апвл ачеста аў фвціт de ла ел дп Брашовъ. Despre Греквл ачеста маї твлте воіў аръта ла апії бііторї.

[1]) Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 221. seq. [2]) Mss. Annales Siculici. ad. h. a. [3]) Franciscus Forgàcs apud Katona Tom. 4. p. 66. [4]) Verantius apud Katona p. 294. [5]) Istvanfi Lib. 20. p. 388. [6]) Engel loco citato. [7]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [8]) Engel l. c. [9]) Annales Coronenses ad h. a. [10]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [11]) Engel l. c. [12]) Verantius apud Katona p. 295. [13]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 47. [14]) Gratianus apud Engel in recent. Hist. Mold. p. 196.

Апвл 1559. Ла апвл ачеста аша ворbеск аппалії Секвепещі[1]): „Аў твріт Кръіеаса Ісавела, Dвminікъ дпаінтеа съптвлві Dionicie, ші о аў дпгропат дп Бълград. Мірчеа (Ш) Воеводвл Мвптепеск дпкъ атвпчі аў твріт дп довъ съптъмъні. Дndатъ dвпъ тоартеа Кръіесеї аў вепіт а касъ дп четатеа са din Фъгъраш ші Гавріїл Маілат.“

Іаръ Апопітвл Ротъпеск[2]) zіче: „Іаръші Мірчеа (Ш) Водъ, леат 1558. Dвпъ че іаръші аў domnіт (адекъ а патра оаръ, квт с'аў zic ла апвл трекят), аў фъкят паче кв боіерії чеї прівеці, ші вепind дп цеаръ, ел іаръші аў оторът пре вній dінтре dъпшії, апої твріnd ші ел, аў рътас стъпънітоаре цереї Doamna лві, Кіажпа, ші кв фііпл съў Петрв (Ш) Водъ. Іаръ боіерії чеї прівеці скvлъndвсе кв ръсвоіў, аў бірвіт пре Doamna, ші аў фвціт кв фііпл съў престе Dвпъре. Іаръ боіерії Doamneї аў лват Тврчії de ла Цівріў, ші бътъndвсе ла сатвл Шърпъпещії кв прівеції, аў бірвіт боіерії Doamneї. Domnіт'аў Мірчеа Водъ анї 2, пв деплін.“

Преа вестітвл Енгел[3]), дпкъ скріе: „Nв твлт с'аў фолосіт Мірчеа Водъ кв кълкареа цівръмъпътвлві съў, пентрв къ ші ел аў твріт дп 25 Септемвріе din апвл 1559, ші квт zіче хроніка лві Філіппіх, токта кълторind дп Арdeалў; доаръ вреа съ чеаръ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре прівеції. Трвпвл лві с'аў двсў дп Валахіа, ші с'аў дпгропат дп бісеріка, дп каре аў обічпвіт а се дпгропа Domnii.

„Петрв (Ш) фечіорвл Мірчеї (Ш), кв порекла Шкіопвл, аў domnit 8 апї, de ла апвл 1560 пънъ ла апвл 1567.

„Довъ съптъмънї двпъ тоартеа лві Мірчеа Водъ аў вепіт боіерії чеї прівеції din Ардеал кв оасте, ші бътъндвсе кв боіерії чеї че цінеа кв Мірчеа Водъ, аў бірвіт прівеції. Въдвва Мірчеї, Кіажпа, кв фііі съї аў фвціт преете Двпъре, іаръ боіерії карії цінеа кв дъпса аў ръмас дп Ціврціў, ка съ капете оасте тврчеаскъ, кареа къпътъндв-о с'аў дптврпат ші бътъндвсе ла Шерпъпещї (пв Шерпещї) аў пердвт прівеції, ші аў періт Беда Кълчіарівл кв маї мълцї боіерї. Іаръ Кіажпа кв фііпл съў Петрв с'аў дптврпат дп Бвкврещї.

„Маї черкат'аў ші а дова оаръ прівеції дптръпd дп Валахіа пре алвіа Олтвлві, ші авъпd къпетепії пре Стапчівл Бепган, пре Матеї Мерге, пре Радвл Логофътвл, пре Ввсап ші пре алції, даръ іаръші с'аў дпвіпс ла Боіапі de Тврчії лві Петрв Водъ. Атвпчі аў вепіт вп портаріў маре de ла дптпъръціе, ші аў адвс стеаг de domnie лві Петрв (Ш) Водъ, іаръ ел кв мвтъ са Кіажпа аў маї дптъріт харачівл чел de пе аиў ла Тврчі.“ Ачестеа ле скріе преа вестітвл Епгел, прекът съ вede din хроніка лві Філцііх, ші пв се дптротівеще аппалілор Секвепещї, пічі апопімвлві Ротъпеск, пвтаї кът ръспікъ лвкрвл маї de атървптвл.

Історіа Молдовеї чea din апвл ачеста о веї пвтea кълеце din челе че воіў скріе ла апії дпdатъ вртъторї.

[1]) Annales Siculici ad ann. 1559. [2]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [3]) Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 222. seq.

Апії 1560, 1561. Лвпг ашў фі, de ашў адвче кввінтеле твтврор історічілор, карії аў скріс деспре Деспот Тірапвл Молдовеї, къчі вній, прекът ші Іоапп Сотер, аў скріс кърцї дптреці деспре дъпсвл. Дрепт ачееа еў пвшаї ачелора кввінте ле воіў адвче ачі din карії съ поцї дпцелеце історіа апілор ачестора, апоі ла сфършіт дцї воіў пвтъра пре маї мълцї, карії аў скріс деспре ачелашї деспот. Аша даръ, зіче віаца лві чea din скрісоріле лві Форгачіў алкътвітъ [1]): „Іаков Басілік, Ераклід пвмітв, с'аў пръсіт din островл Кandia din татъ прост, кареле слвціа пе сімвріе ла коръбії. Нвмеле чел адевърат і-аў фост Іоапп, порекла Басілік. Пре ачеста дпкъ de првпк л'аў котпdат татъ-съў оаре кървіа грек апвме Іаков Ераклід, кареле се фъліа а фі din съптъпца Прінцілор Остроавелор Самос ші Парос —— ші повъцвіа вр'о къцї-ва кълъреці гречещї дп слвжба дптъратвлві Карол V. Дрепт ачееа Іаков ачеста пре првпквл Іоапп л'аў dат ла дпвъцътврв, ші кънd аў твріт л'аў котпdат пріетінілор лві, ка пре вп фечіорў ал съў. Пріетепії лві Іаков Ераклід аў дптърціт дптре сіпе аверіле, іаръ Іоапп Басілік, аў лват Дiпломатвріле лві, челе de ла дптъратвл Карол V ші пвтеле; ка кв атъта маї лесне съ поатъ дпшъла de ачі дпаіпте пре чеї непрічепвцї. Ачелеа, свпа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

despre dărăirea unor oștroave a stăpânirei său, despre care nici nădejde nutea avea de ale căpăta, ši i se da nuterea de a face ku numele împăratului doktori, poete încoronați, ši protopopari. Dupъ moartea lui Iakov au slujit Ioann între Grecі ka un ostaš de rând. De aci au trekut în Belgiu la Krăieasa Maria, de aколо străbătând Galia ši Germania, mai pre urmъ au venit în Polonia.

„Aколо dupъ ce au luat numele lui Iakov Eraklid, au început a povesti, prekum auzice din Iakov (daru ce are un Grek, kare este pъskut în undele celе mai de pre marginі ale Europei ku Romъnii), ku el este prъsit din sъmъnța Prinzilor Moldovenești. Deci mărirea lui Alexandru (IV) Vodъ din evlavie mărireaskъ l'au kiemat la sine, ši s'au krezut a fi Iakov Eraklid kare mъrise demult. În Moldova lesne s'au înțeles ku boierii, pentru kъ Alexandru (IV) era mare tiran. — — Drept aceea începând a i se prichene nekrъrile, ši tetъndusce au fugit în Ardeal ш. ч.“

Ištvanfi [2]) kare trъia pre acelea vremi, skrie: „Din nutrul Grechilor celor fъloši au fost mi Iakov Basilik, aceasta, kare fiind din Samos, sau kum vreau alцii, din Kreta sau Kandia, pentru kъ din firea sa era semeцu mi mъndru, tot în familiile celea luminate se vrea, mi aceasta o au ši arъtat în genealogia sa cea minчinoasъ, kareа o au tipărit în Brašovu, ka kum ar fi fost întъritъ de împăratul Karol V, mъkar kъ sunt karii zik, kъ genealogia aceea înkъ o au frat de la Iakov Eraklid — — Despot aceasta dupъ bătaia kareа o au avut împăratul Karol V în Morini la Teroana ku Frunchii, umblând mai toatъ Germania, au venit în Polonia, ši de aколо în Moldova, unde s'au împretinoširt ku Aleksandru Printzul Moldovei dupъ multe meцeširgări ale lui; kъchi zicea kъ el este dintr'o sъmъnцъ ku Rъksanda, kareа era din sъmъnța Domnilor Moldovei, ši aceea vrea sъ o arete ku o kъrtichea tipărită, ce mult au plătit la neamul pelinvъцat, pentru aceea s'au mi primit de Alexandru Vodъ, ši ku toate kъte îi era de lipsъ, s'au ši aцistat ši de el ši de Rъksanda mărireа lui. Un anu întreg Ioann Basilik n'au plinit în Moldova; pentru kъ au s'au adeverit, au au avut prepus despre dupsul, kъ s'au înțeles ku boierii, sъ omoare pre Alexandru Vodъ, mi sъ rъneaskъ el Domnia. Drept aceea au trebuit sъ fugъ întъiu în Valahia, apoi în Bratovu, mi aceasta ku atъta au fъkut mai lesne, kъ înviцase cheva ši Romъneцe. — Din Brašov fiind kъ Alexandru Vodъ ul chereа la moarte, ši Ioann Sigismund (adekъ în anul 1559) era sul dea, au fugit noaptea prin aцistorisul prietinilor sъi, ši atъta au umblat tikълosu, pъnъ kund au aцisnsu la Albert Laski în Shenz. Aceasta moșteniа aколо multe bunъri kъpътate de la Kraii Ungureщi, ši ku nuцin mai înainte lъsund ширe mărire pre vъdova lui Georgie Shepedi, prea mare avuцie lъase ku dupsa. Primindusce ku toatъ chinstea de Alvert Laski Ioann Basilik, fiind kъ aceasta nu avea ku ce sъ noatъ încheпe cheva, s'au rugat de Alvert Laski, arътъndu'i mai înainte cine, mi de ce neam este, de aцistorii, fъgъduindu'i, kъ el înkъ îi va slujі pentru facereа de bine, pre kareле nu l'au aflat despărtat de chereа sa. Ši era Laski prъpъditorii mi

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ръвпіторіѣ de вепѣріле алтора; кѣчї вепѣріле чеде тълте, каре і-аѣ фост ръмас de татъ-съѣ, ші каре ле кѣпътасе пѣ de тълт кѣ дпсѣръчіѣпеа, тоате ле пръпъdісе, дптрѣ атъта, кът се zічеа, къ есте пъскът спре пръпъdіреа вапілор. Тотъші кѣ пѣцін dѣпъ ачеea ш'аѣ вънdѣт вепѣріле, ші кѣпътънd zече шіі de галвенї пентрѣ dъпселе, ачелеа ле аѣ dат лъї Ioann Басілік, фъгъdѣіndѣ'ї къ дптрѣ тоате ва ста лъпгъ dъпсъл; кѣ вапіі ачеіа с'аѣ плътіт осташї, пѣ тълцї, чі атъціа къцї се вedea a фі de ліпсъ, ка съ се поатъ апѣка. Пентрѣ къ Despot дшї бъгасе дп кап, къ тоцї ачеіа кѣ каре се сфътѣісе асѣпра лъї Александрѣ Bodъ, дndатъ вор ста лъпгъ dъпсъл асѣпра тірапълъї. Dрепт ачеea гътind че ера de ліпсъ, ші оцііле, ші лъънd кѣ сіне оптѣ тѣпѣрї марі, аѣ порніт спре тѣпцїї карїї despart Ѳнгаріа de Полоніа, ѣnde аѣ афлат плаіѣріле пъзіте de Полонї din порѣпка Краіълъї Сіцістѣnd Аѣгѣст, карele пѣ вреа съ треакъ Despot пріп цеара лъї асѣпра лъї Александрѣ Bodъ, ка пѣ кътва съ се шънie Соліman П. ал кърѣіа кліент ера Александрѣ Bodъ. Врънd Ласкі ші Despot съ треакъ кѣ пътереа, фѣръ дпвіпшї de Полонї, ші аѣ перdѣт ші тѣпѣріле. — — — Dѣпъ че пѣ і-аѣ слъціт порокъл дптъіашї dатъ лъї Despot, пѣ ш'аѣ перdѣт іпіма, чі аѣ ацѣпс ла Франціск Zai, Префектъл лъї Ферdinand I din Ѳнгаріа de сѣс, ла карele фііnd некѣпоскътѣ, аѣ dѣс ші пре Ласкі кѣ сіне. Dрепт ачеea dърѣind пре Zai, ші тълте фъгъdѣіndѣ'ї — — — ла атъта л'аѣ adѣс, de дтпрежънъ с'аѣ рѣгат пріп кърцї de Ферdinand I. ка din дпгъdѣінца, ші кѣ ацісторіъл лъї съ поатъ дпоі ръсбоіъл асѣпра лъї Александрѣ Bodъ; кѣчї маї кѣвінесе ка Ферdinand съ аібъ дп Молdова ѣп кліент ал съѣ, dекът съ domneаскъ дптр'жнса ѣп тіран, карele ціне кѣ Тѣрчіі ші есте дтпротівіторіѣ крецінілор.

„Ферdinand аѣ прііміт кърціле ачестеа, кънd тълцї Консіліарї пѣ ера de фацъ, тотъші треѣба о аѣ спѣс челор че ера de фацъ, лъї Ніколае Олахъл Архіепіскопълъї Стрігопълъї, лъї Тома Nadasdi Палатінълъї, — ші Епіскопілор, челъї din Загравіа лъї Георгіе Драшковічї, ші челъї din Орadea Маре лъї Франціск Фаргачї, карії dѣпъ че аѣ ръспѣнс че лі с'аѣ пърѣт, аѣ дптребат ші пре Neатцї. Nѣ се пъръвіа сфатѣріле, пентрѣ къ ѣпіі zічеа, къ пѣ требѣе ацістат Despot, карele пѣ се ціе чіне ші de ѣnde есте, нічї требѣе аціцат Соліman, кѣ карele вреаѣ съ факъ паче; чі алцїї карії ера маї спріптепї ла фіре, сфътѣіа ка съ се факъ а пѣ цї, ші дпгъdѣind съ стеа лъпгъ Despot, карії вор вреа de бѣпъ воіа лор съ'л ші ацістe ла кълъторіа ачеea.

„Сфатъл ачестѣ de пре ѣртъ аѣ маї плъкът Кесарїълъї, ші аѣ скрісѣ лъї Zai, ка цінънd лѣкрѣл дптрѣ асѣпс съ факъ тоате кѣте вор фі de ліпсъ, ші лъї Despot ї-аѣ дърѣіт шасе шіі de галвенї. Zai прішind порѣпка Кесарїълъї ші сфътѣіndѣсе кѣ Ласкі ші кѣ Despot, аѣ кіетат пре Антоніе Секелі повъцѣіторїѣл чел вестіт, ші dѣпъ тълте фъгъdѣінце а ле лъї Despot л'аѣ adѣс de аѣ прііміт повъцѣіреа ръсбоіълъї ачестѣіа, кърѣіа с'аѣ адъогат Ioann Петрѣ Россел Бѣргѣndѣл, кѣ фрате-съѣ Клаѣdіе ші Хартіпіе Легшапѣл, карії повъцѣіа о сѣтъ de пѣшкашї къларї, ші dѣndѣсе тѣтѣрор слобозепіе de а мерде кѣ Despot, с'аѣ маї ліпіт de еї Ioann Віллеіѣ Фрънкъл — — кѣ о сѣтъ de къларещі ші о сѣтъ de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

nedestrașĭ. Merc'aŭ șĭ din Silesia 150 de kălărețĭ sănt Petrŭ Sedlikie, șĭ nedestrașĭ petrețĭ dnkъ c'aŭ lŭat din Kașovia șĭ din alte četrțĭ despre marginĭ, daръ nŭ mălțĭ; aша kът kŭ toțĭ era ka la 2000 miĭ de ostașĭ, saŭ čena șaĭ bine. Sănt karii zik kъ pŭșaĭ 1600 sŭte de ostașĭ aŭ fost. Dupъ če c'aŭ adŭnat oastea ačasta, măkar kъ Laskі dnsŭșĭ vrea sъ o povъdŭeaskъ, totŭșĭ aŭ trebŭit sъ lase povъdŭireа lui Antonie, aша nofind ačesta șĭ ostașĭ.

„Șĭ ka sъ mearg lŭkrŭl maĭ pre askŭns, aŭ fъkŭt veste kъ aŭ mărit Despot, șĭ Laskі aŭ șĭ dngropat dn beserika čea maĭ mare din Keștmark ŭn konjršeŭ gol, ginъnd pre Despot askŭns dntr'o parte a četrțiĭ despre karele pŭtraĭ ŭn șerb preа kredinčios șeа. Drept ačeea norninд Despot kŭ Laskі șĭ kŭ Antonie, șĭ dŭkъnd ont tŭnărĭ kŭ sine, aŭ trekŭt prin Ungvar, șĭ lъsъnd Cepednia de-a stъnga, șĭ Mŭnkačŭl de-a dreanta aŭ adŭns la mŭnții Rŭtenilor — — — șĭ ginд kъ prefektŭl lešesk le va dmpedeka kalea, șaĭ 'nainte de a'șĭ strjnge ačesta oastea — — — — aŭ trekŭt la oratŭl Stepenik, če este dn marginea Moldovei. Skosese șĭ Alexandrŭ Vodъ, dnțiințat fiind de Polonĭ despre venirea lui Despot, la 25000 de oamenĭ dn kămpiĭ Sačeavei. Čі ačeștia maĭ mare parte era prostĭ fărъ de arme. — Aŭ pornit aша daръ Alexandrŭ Vodъ kŭ oastea sa, șĭ dŭkъnd tŭnărĭ aŭ dntărit pŭntea de preste apa kareа trebŭia sъ o treakъ Despot (Ureke Vornikŭl [3]) kiamъ lokŭl ačesta Verbia), kare lŭkrŭ vъzъndŭ'lŭ Despot, șĭ vъzъnd șĭ ačeea kъ din oastea lui Alexandrŭ Vodъ ničĭ unŭl se gatъ sъ treakъ la el, el dnsŭșĭ se gătа sъ fugъ dndărъpt, de nŭ c'ar fi trас pre lъngъ apъ dn giос Antonie kŭ oștile, fъkъndŭse kъ pre akolo vreа sъ treakъ apa. Kareа vъzъndŭ-o Alexandrŭ Vodъ, șĭ sfătŭindŭse kŭ Mozok ceperarul sъŭ, aŭ porunčit de aŭ trас tŭnările de la pŭnte maĭ dn giос, șĭ kŭ nepričepereа ca nŭ c'aŭ pŭtut folosi kŭ ele, pentrŭ kъ dntŭrnъndŭse kŭ prinъ ostașiĭ lui Antonie, aŭ kŭprinc șĭ pŭntea șĭ tŭnările, șĭ celor če'ĭ urta le aŭ fъkŭt slobodъ trečere — — — șĭ dndatъ aŭ dnčepŭt bătaia. Moldovenĭ karii era amestekațĭ kŭ 2000 de Ianičerĭ șĭ kŭ kălărețĭ Turčeștĭ, ničĭ čea dintâiŭ nъvălire a ostașilor lui Antonie o aŭ sŭferit, saŭ pentrŭ kъ li c'aŭ spăriat kaiĭ de sŭnetŭl puștilor, la če nŭ era dedațĭ, saŭ pentrŭ kъ nŭ era kŭ kredinцъ kătrъ Alexandrŭ Vodъ, pre karii gonindŭ'ĭ Antonie, șĭ pușkașiĭ Burgundeștĭ mi Frънčeștĭ pre mălțĭ aŭ prъpădit dintre dъnșiĭ. Despot șĭ Laskі, apŭkъndŭse de oastea če se povъdŭia de Alexandrŭ Vodъ, de Mozok șĭ de Bodnar, șĭ venind șĭ Antonie, ašišdereа o aŭ răsipit, șĭ lŭnd multe steagurĭ șĭ toate tŭnările aŭ fъkŭt birŭințъ de plin. Tъiatŭc'aŭ dn zioa ačeea dintre Moldovenĭ la 3000 șĭ Ianičerĭ maĭ toțĭ, șĭ c'aŭ princ foarte mălțĭ, pre karii dupъ ačeea i-aŭ slobozit Despot din sfatŭl lui Laskі șĭ al lui Antonie, ka sъ'șĭ kъștige pământ bun la Moldovenĭ. Despre Alexandrŭ Vodъ se ziче, kъ el dn frŭntea oștilor vitejește pŭrtъndŭse pre un Ungur l'aŭ tъiat kŭ mъna sa. Čі vъzъndŭse nemaĭ kŭ nințiĭ rъtac șĭ el aŭ princ fuga.

„Dntъmplatŭc'aŭ bătaia ačeasta dn anul sъptălui Martin din anul 1561, șĭ Despotŭ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аў порънчіть de o аў zъгръвіть ѧn Iашї ѧntre Iкоанеле челе adевъратe a ле Domнілор Молдовенещї, карea пікъръ dънъ тoартea лъї Deспот, dinпрeунъ кѫ алте лъкрърї a ле лъї с'аў астъпат кѫ вар, прекът с'аў стрікат бісеріка карea o zidice ѧn орашъл Бакъў шасе коџї de ѧnалтъ ѧntrѫ пошепіреа тътъпе-съў (къ шї ачeea скорпісе къ татъ-съў аў фост боерій de Dіван ѧn Молдова, шї с'аў оторѫт ѧn Бакъў de Алexandrѫ IV Bodъ, прекът скріе Comер [4]), даръ пѫ o съвѫршісе.

„Алexandrѫ Bodъ ѧndoindъce de сфършітъл бътъії, тъіереа кѫ прънчії шї тоатъ авереа са, че ера фоарте тare din жафъл алтора, o трімісесе ла Dъпъре, порънчindъ'і ка ѧndатъ съ треакъ кът ва ѧnцелеџе къ п'аў терс біпе ръсбоіъл, че фъкъnd Рѫксanda, ѧn zъdар аў тріміс Deспот кълъреџії dънъ дъпса, къ ачещіа п'аў апѫкат фъръ пѫmaї ѫn кар кѫ пѫціпе шї ефтіпе скъле.

„Deспотъ dънъ бірѫіпцъ аў терс ла Сѫчеава ѫnde і-аў ешіт ѧnaінte Влъdічії кѫ тот фелъл de oaмені, шї кѫ літіе л'аў dѫс ѧn четате, чі ел ѧnкъ ера ѧnфрікошат aѫzind къ Алexandrѫ Bodъ п'аў трекѫт Dъпъреа, чі се піпе ѧn џеаръ ла Прѫт, adѫпъndъ'шї оастеа чea ръсіпітъ, авъnd 5000 de Тѫрчі ѧn табъръ, маї кѫ сатъ іапічарі, шї ащептъnd ѧntrѫ ащіѫторій шї пе Петрѫ III (пѫ пре Мірчеа) Прінцъл џереї Мѫнтепещї. — — — Сфътъindъce Deспотъ че съ факъ, Молдовепії л'аў ѧndemпат съ трімітъ o парте a ощілор асѫпра лъї Алexandrѫ Bodъ; чі Aнтonіe с'аў ѧmпротівіт deспърџіреї ощілор, ziкъnd: съ стрънгъ џеара ла арме, шї съ атестече џерапії кѫ Ѳпгѫрії, Neaмції шї Фрънчії, шї аша кѫ тоџії съ се dѫкъ; і-аў плъкѫт лъї Deспот сфатъл лъї Aнтonіe, шї adѫпъnd 25000 de Молдовепї ла Сѫчеава, кѫ ачeіа шї кѫ оастеа чea бірѫітоаре аў пѫрчес, dѫкъnd кѫ сіпе шї треізечї mі doъ de тѫпѫрї. Dѫпъ че аў сосіт Deспот ла Прѫт, Алexandrѫ Bodъ аў стрікат пѫптea, карea o фъкъce пе Прѫт ла орашъл Хѫшълъї. Іаръ Aнтonіe въzъnd ѫn сътъцъ dinaінтea таберії чеї протівпіче, че ера прeсте апъ, аў ашezaт тѫпѫріле ѧntr'ѫпсъл шї пре пѫшкашії Ѳпгѫрещї шї Nемцещї і-аў аскѫпс ѫpін сълчі, шї ѫpін църтѫрії Прътълъї, шї ле аў порънчіт ка фъръ de щіреа лъї съ пѫ слобоаdъ пічї тѫпѫріле пічї пѫціле. Протівпічії карії ера атестекаџї кѫ Тѫрчії, шї авea кѫ сіпе doъ шії de кълъреџі, прeсте карії ера маї тare Mozoк, стръжъind de чеалалтъ парте a Прѫтълъї, шї въzъnd съліціле ощілор лъї Deспот с'аў апропіат, mі Mozoк, dънъ че і с'аў dат кredінцъ, аў ворбіт пѫцінтел кѫ Aнтonіe, даръ тѫпѫріле, шї пѫшкатії чеї din леатъ пѫ і-аў пѫтѫт bedea, de кълъреџі. Тѫрчії ѧnкъ гѫndind къ съnт апъраџї de ръў, шї пещіінd ѧnшелъчіѫпea, с'аў бълъчіт съ вadъ пре Aнтonіe, шї табъра лъї Deспот; еаръ Aнтonіe атѫпчі аў порънчіт, de аў слобozіт тоате тѫпѫріле асѫпра лор, шї пѫшкашії ѧnкъ пре маџі аў кълкат кѫ глоапцеле, шї кџї аў скъпат, аў фѫціт ѧn табъра лъї Алexandrѫ Bodъ, пічї аў ѧntързіат Aнтonіe, карeле вреа съ се батъ кѫ Алexandrѫ Bodъ, маї паінte de a сосі Петрѫ III (пѫ Мірчea) кѫ Мѫнтепії шї Тътарії, a діреце подѫл чел стрікат, карeле гътindъ'л — — — ар фі трекѫт тоатъ оастеа ѧn doъ зіле; даръ Алexandrѫ Bodъ пѫ л'аў ащептат, чі аў фѫціт ѧntъіў ѧn Дръцціор, апоі ѧn Царіград, шї осташії лъї с'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

рѣсіпіт, карій дпкътръў аў пътът. Аша бірвind Деспотў пріп въртътеа, ші цііпца чеа мілітъреаскъ а лві Антоніе Секелі, шаї фъръ въреаре de сънце, с'аў дптърпат кв таре бъкврія тътърор ла Сѣчеава.

„Дупъ че с'аў дптърпат Деспот, аў порвпчіт ка Молдовепіі, съ десбраче арпеле, каре ле прінсесе дптрв апърареа лві Александрв Водъ, ші съ се дптоаркъ ла каселе сале, ка съ'шї поатъ сфърші скопвл, аў авът дптрв аціворіў патрв оашепї дпцелепцї, карій аў плекат породвл спре ачеаста, адекъ прѳ Берповскі Спътарівл, пре Мозок Сърdарівл, пре Строіца Логофътвл, ші пре Георгіе Ревеллес скрііторівл; ші ка съ'шї плътеаскъ осташіі, аў бътът бапї din кandелабрвл, кареле л'аў фост чінстіт Александрв Водъ тъпъстірії dintre Мвпцї; пептрв каре лвкрв с'аў ші сврърат Молдовепіі.“ Ачест пвпкт шаї de пре вртъ л'ат скъртат дпсвмї.

Іаръ despre Деспотў, Грекъл чел фълосў, тінчіпосў, фъцарнікў, дпшълъторіў, ші adевърат тіран, таї скріе ші Історічії ачецціа: Россіп [5]), Брептап [6]) Бріетіе [7]) Крвсіе [8]) Спопdап [9]) Бакшаї [10]), Іоапп Сотер [11]), Мірон Логофътвл [12]), пре карій дї поцї четі, de веї вреа, къ еў т'ат вржт а шаї скріе despre Грекъл ачеста ла апіі de акът.

Despre Петрв III Domnvl Мвптепескў, пре кареле кът біпе дпсеатпъ преавестітвл Епгел [13]), Істванфі дл атеастекъ кв татъсъў Мірчеа III, ші despre Тътарії, карій веніа дптрв аціворіў лві Александрв Водъ, скріе ачелашї Істванфі [14]), къ с'аў дптърпат дпапої dвпъ че аў фвціт Александрв IV. Водъ, пріп табъра de ла Прът.

[1]) Vita Despotae e Scriptis Forgatsianis concinnata, atque operi Ioannis Sommeri praefixa. [2]) Istvanfi Lib 20. p. 400 seqq. [3]) Ureche Vornicus apud Mironem cap. 48. [4]) Sommerus in vita Despotae p. 7. [5]) Ioannes Rossius in Appendice Chronici Turcici p. 92. [6]) Brentanus ad ann. 1561. [7]) Brietius ad ann. 1561. [8]) Crusius in Turco—Graecia p. 558. [9]) Spondanus ad ann. 1561. No 41. [10]) Baksai p. 933. [11]) Sommerus in Vita Despotae [12]) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 48. [13]) Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 223. [14]) Istvanfi l. c.

Апвл 1562. Cocind Александрв IV Водъ ла Царіград с'аў рвгат de дппъратвл Соліman II, ка съ'л пвпъ іаръшї дп Domnie, кареле аў ші порвпчіт, ка Беглербегвл din Европа съ'л dвкъ дпапої, ші съ'л ашеze. Ші порпісе Беглербегвл, чі Деспотў аў лвкрат дптрв ачееа ла дппъръціе, фъгъdвindў кв zече мії de галвепі таї таре dape пе ап, de дппъръціа л'аў дптъріт дп Domnia Молдовеї, трітіцъndв'ї стетеле челе обічінвіте, ші пе Беглербегвл, л'аў кіетат дпапої. Даръ пв твлтъ време аў трекът, ші дмпъратвл Соліman аў трітіс алт сол ла Деспотў, пріп кареле і-аў порвпчіт, ка кв оасте стръіпъ съ пв дпгревіеze Молдова, чі съ о словоадъ, къ ел ва авea гріже de апърареа Молдовеї. Атвпчі Деспотў аў словозіт пре Антоніе Секелі, ші пре чейалцї, фоарте врътос dървindвї, ші пвтаї пвцінї Впгврі ші Немцї цінъnd лъпгъ сіне, пвтаї пе Петрв Деваї л'аў цінът ла сіне, ші л'аў фъкът Пъркълаб de Сѣчеава, пре кареле Соттер дл zіче а фі фост фрате кв Антоніе: еў zік, къ доаръ аў фост рвdепіе.

Лві Алберт Ласкі, афаръ de алте келтвіеле, че'і da пе фіеще-каре zі de прісосітў, і-аў дпторс zече мії de галвінї, каре-і дмпрвмвтасе таї наінте, чі аша ка съ і-ї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

маї плътеаскъ одатъ, ші і-аў дат четатеа Хотінълуї, ѧп кареа Ласкі аў пус Пъркълаб пре Иолонъл Іоann Піасоцкі пріетенъл съў. Даръ пе ѧndелънг аў цінут претеншуъл ѧнтре Деспотў, ші ѧнтре Ласкі, пентрѫ къ ашезасе къпетенііле, ка ѧп лукрѫріле de перzаре, пуmаї Деспот съ фіе цінdекъторіў, ші с'аў ѧнтъмплат, de Докторъл луї Ласкі аў оторжт ун ом; пре Докторъл ачела, дрепт ачеea, Деспот л'аў осъndит съ'шї пеардъ капъл, пебъгънd ѧп сатъ рѫгареа луї Ласкі. Ласкі пентрѫ ачеea фоарте с'аў тъніат, ші zікънd петълцъміторіў пе Деспотў, ачеea ѧпкъ і-аў арънкат, къ пе'ї dъ дестълъ келтзіалъ пе zі. Деспот аў арънкат луї Ласкі, къ тот вепітъл, пе ал Молдовеї, чі ал унеї Кръїмї кът de марї, ѧпкъ пе і-ар фі дестъл луї Ласкі, ші л'аў слобозіт de ла сіне, лъсъндъ'ї тотъші Хотінъл. Ачестеа с'аў ѧнтъмплат ѧп вара din апъл ачеста; пентрѫ къ скріе Соммер: „Noї аш възут пре Ласкі ѧп Лъблін ла Полонї ѧп луна луї Септемвріе din апъл 1562, ші кът къ ачестеа аша с'аў ѧнтъмплат пе-аў повестіт Лъсініе Епіскопъл.“

Ласкі дънъ че с'аў дус din Молдова с'аў ѧнпреунат кў Діштріе Вісповіцкі Рътепъл, кареле петречеа тімпъл ѧп Леополіў саў Ліов, ші таре се бътеа дънъ Domnіa Молдовеї, ші аў ѧнчепут а пофті челе zече мії de галбенї, каре і ле фъгъдуісе Деспотў: даръ Деспот п'аў врут съ і ле деа, скріindуї ші луї, ші ла алцї вечінї, къ ел аша і-аў фъгъдуіт къ'ї ва маї плъті ѧпкъ одатъ 10,000 de галвенї, de ва ръмъпea пріетен, еаръ акът Ласкі унindусе кў Вісповіцкі ѧї есте душтанў, ші de'л ва путea пріnde, аша ва ші фаче кў ел ка кў ун душтан. Din сфада ачеаста і-аў ші веніт апоі деспре о парте періреа луї Деспотў.

Ѧпсъ Деспот пе путаї кў Ласкі ші кў Вісповіцкі се тъпка, чі ші кў Іоann Сіцісtънd Пріпцъл Ардеалълуї ші кў Петрѫ III Domnъл Мънтеnеск, (пре кареле ръў ѧл пътеск ші Соммер ші Істванфі Мірчеа деспре пътеле тътъпе-съў) пентрѫ къ пе'ndестълъндусе грекъл блъстъмат кў тіръніа Молдовеї, вреа съ се факъ Domn ші Ардеалълуї ші Валахіеї, ші черка пріленіў кът ар путea добъndi ші domnіa ачестор доуъ церї. Пре амъndoї Domnії церілор ачестора пентрѫ ачеea ера тъніос, пентрѫ къ Іоann Сіцісtънd аў фост гата, съ'л деа ѧп тъпа луї Александрѫ IV Bodъ, de пе ар фі скъпат пріn ацісторіъл Сасілор (а ле кърора dорте ле кредеа, тъкар къ ка ун фъцарнік се аръта а фі de леџеа Бісерічіі Ръсъріталуї) din Брашовў, кът с'аў арътат ла апъл трекът: еаръ Петрѫ III терсесе ѧнтрѫ ацісторіў луї Александрѫ. Кў Іоann Сіцісtънdў ачестў пріленіў ш'аў de фъкът, і-аў скріс съ'ї деа Чічеъл ші четатеа de Балтъ, каре аў фост маї наінте а ле Domnілор Молдовеї, къ de пе і ле ва da, din челе маї аскунсе але пентълуї луї, (кът скріе Істванфі) ѧпкъ ле ва луа; чі Іоann Сіцісtънd пе тълт аў гъndітў кў аменінцътъра луї Деспот. Дрепт ачеea аў ацінат пре Секуї асупра луї Іоann Сіцісtънd, карії ръў аў пъціт, къчі фъръ ѧnвінуї de Ладіслав Радак Цепераріъл луї Іоann Сіцісtънd, ші шї-аў пердут атунчі de одатъ тоате прівілеџіъріле, луънd афаръ скаунъл Аріешуълуї кареле пе се атестекъ кў чеіалалцї Секуї. Дънъ педеапса Секуілор болнъвіндусе Іоann Сіцісtънd ѧп Брашовў, с'аў фъкът весте къ аў търіт: іаръ Деспот аў ші алергат кў оасте пънъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла Тротушъ, гъndind къ тоате четъцiле din Apdeал, каре се лъкueск de Сасi, i се вор дпкiпа лъi. Cocind ла Тротушъ, аў дпцелес Деспотъ, къ Ioann Сiпiстъnd с'аў дпсъпътошат, шi ел дпкъ с'аў дптърпат акасъ кu бuzele dрътбоiате, тетъndисе а'шi duче dинцii дп Apdeaлъ. Лъi Петрu III Domnuлui Валахiеi аў врът съ'i пuпъ ортъторiў, прекът скрie Commer, „пре uп Dimiтрie de neam, uпiй zик грекъ, алцii българў, от тiран, скuтп шi ла тоате пъскът пuтаi ла Domnie пu.“ Деспре ал кърuia сфършiт воiў кuвънта ла апuл вiiторiў.

Ачестеа тоате пuтаi къt леам скuртат din Commer [1]), шi din Iстванфi [2]), карii аша се пърuвеск маi дп тоате кuвiнтеле, de mi се вud a фi скрiс uпuл de ла алтul.

Тот дптрu ачеста an аў ръспuпс Деспот mi лъi Ioann Zигomала, Реторuлui Патрiархiческ din Цариград, дп кареа Епiстолъ, че се aduче de Крuсie [3]), се iскълеще: *Δεσπότης Βασιλεὺς Μολδαβίας*. Din кареа iскълiтъръ поцi сокоті mъndрia грекuлui кареле апuл de акuт л'аў петрекът дп тiрънii шi стоарчерi каре ле аў плътit дп апuл вiiторiў.

[1]) Ioannes Sommerus in vita Despotae [2]) Istvanfi Lib. 20. et 21. [3]) Martinus Crusius in Turco-Graecia Lib. 3. p. 274.

Апuл 1563. Ваi неатuлui Ротъпескў, шi iарътii ваi! кареле вiтъndu'шi вица, шi сетъпца, цете сuпт цiвuл алтор неатuрi, пu пентрu алтъ чева, чi пuтаi пентрu пелпuцътura, педрагостеа дптре сine, непрiчепереа са шi вiклетuтuл неатuрiлор челор стреine, каре кu фрuтоасе претестuрi, маi алес але леций крещiнещi, дп кареа еў вреў съ торiў, дпшалъ пре вiецii Ротъпi de-i стъпъпескў шi дп zioa de акuт. Nu вреў еў съ пuтеск неатuрiле ачестеа, чi пuтаi атъта zик: Че пъсторiў аi, але кърuia кuвinte пu ле дпцелецi? Вezi, сокотеще шi цiudекъ, че вреаў Архiереii ачещia? съ те дпвеце съ'цi прindъ партеа пре лuтеа ачеаста аў съ те duкъ ла черiurі? Nu крede, o Ротъпе! пентрu къ пuтаi пuпга та o воеск ка съ'шi дппле пuпцiле лор, шi тu съ рътъпi роб ачелора пре карii маi марii тъi i-аў стъпъпit оаре-кuпd. Дещеаптъте, дрепт ачееа, o iuбiте неатuл меў, шi аi minte! лuпd пiядъ din Молдовенi, ал кърора тiраnў Деспотў грекuл чел блъстъмат, аша аў лukрат дп апuл de акuт:

Пре лuпгъ тiръпia чea маре, кареа o фъчea кu вiецii локuiторii Молдовеi, Деспотў ла атъта аў аціuпс дп апuл de акuт, de аў дпчепuт a се фълi, къ ел есте пръсit din сътъпца дппърацілор din Цариград, вiтъndu'шi че аў фост minцit маi наinte деспре вица щi породица са. Дрепт ачееа аў фъкuт пре аскuпс douъ короане de аur, шi аў minцit дпaintea породuлui, къ ачелеа i с'аў трimис din черiў, дп сетп къ ел дпкъ шi дппърат ва фi, пu пuтаi Domn Молдовеi; шi ku minчiuna ачеаста пре тuлцi аў mi дпшелатў din чеi маi непрiчепuцi, de i-аў крezuтў, прекuтў се дпшалъ шi астъзi тuлцi din неатuл ротъпескў, de маi тuлт кredў челор че пiчi ле фuце, пiчi ле тuце de дъпшii, de къt челор че сuпт de неатuл лор, шi маi се сфартъ пентрu бiпеле лор. Къчi сuпцеле пu се фаче апъ, прекuтў есте zикала. Пре лuпгъ ачеастеа, Деспотў, кареле пuшаi къt се арята a фi бine кredinчioс, чi дптрu adевър ера еретiк, аў дпчепuт a aduna дп Молдова пре маi тuлцi еретiчi, прекuтў аў фост Епископul чел ku тuiere Лuciпie Каспер Певчер, цiперiле лъi Мелапхтоп,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Іоакім Ретікул, Ioann. Commer ачеста, кареле ам скріе віеаца, ші алціі; ші ам орашул Котнарі, unde лъкуіа атунчі маі кв сатъ Сасіі ші Унгурії, аў фъкът школалъ ам кареа аў пус daскалі тот еретічі, ші пе прунчіі Молдовенілор ăі сіліа съ амвеце аколо, ба че е маі мулт, пре унії прунчі ăі хръніа ел амсъші ла амвъцътуръ. Фъкът' аў фост ші Бібліотекъ ам орашул Котнарі. Пре Лусіпіе Епіскопул амкъ пентру ачееа 'л аў фост кіемат ла сіне, ка съ амdrepte лукруріле бісерічещі; ші маі алес челе de късъторіе; къчі амтрасе фоарте ръў обічеіў ам Молдова, de чеі късъторіцї пентру фіе-че се despърціа шіі іаръші се късъторіа. Пентру кареа стіптеалъ скріе Соштер, къ шасе аў вуzут тъіаці унмаі амтр'о zi. Ші кът аў лукрат кв прощії, аша аў врут съ лукре ші кв боіерії, пентру despъціріле челе фъръ de кале de късъторіе. Каре тоате ам сіне аў фост фоарте бине, de с'ар фі фъкът din бун сфършіт, ші nu din скопул ачела, ка пре уртъ пре тоцї Молдовенії съ'і факъ луторанї. Оаре nu грешеск ші ам зіліле поастре унії ші токта dintre Архіереії чеі че се цin пре сіне православнічі, карії амші цin сфетнічі, ші маі въртос секретарі еретічі, къчі despre ачеіа nu тъ тір къ вреаў ка прунчії Ромънещі съ nu амveце ромъпеще, фъръ нумаі ам літбеле Архіереілор; пентру къ алтіптрелеа кът ар нуtea domni преste Ромъні, чі despre ачестеа маі апріат воіў кувънта аірілеа, ачі тъ амторк ла фірул Історіеі.

Афаръ de ачелеа, каре ле ам скріс маі ам сус, Деспотъ преste тъсуріле ші стоарчеріле челе тіръпещі, арупкасе пре цеаръ, ка фіещеkаре от късъторіт съ'і dea къте un галбен de аур, кареа dare преа греа лі с'аў пърут, маі алес оатепілор челор тішеі. Амтрu ачееа Dimітріе Вісповіцкі, аціцат de Алберт Ласкі, с'аў ръdікат кв оасте асупра луі; каре лукрu амцелегъndъ Деспотъ, ш'аў гътітъ ші ел оастea са, ші аў пърчесъ спре Хотінъ. Пре кале л'аў амтъмпінатъ Піасоцкі пъркълабул луі Ласкі de Хотінъ, ші і-аў спусъ, къ din порунка луі Ласкі лі ва da четатea, de 'л ва луса съ теаргъ ам паче кв тоцї аі съі. Деспот аў пріміт фъгъduінца, ші аў терс ла Хотін. Аколо odiніоаръ л'аў амкунуіврат породул ші л'аў рugат съ ерте галбенул чел маі 'наінте арупкат пе фіещеkареа касъ саў съ dea ам тъпа лор пе Берповскі Спътарiул, пе Мozok Сърdariул, пе Строіца Логофътул, ші пе doї Влъdічі zikъnd: къ ачещіа аў прічінuіт тоате ръутъцiле ті сунт Александру IV. Bodъ. Деспотъ ле аў фъгъduітъ, къ'і ва da ші de ачі с'аў амчепут апоі рескоала асупра луі. Ачі ла Хотін аў зъбовіт Деспотъ кв оастea o луnъ, ші шаі bine, ті вузъnd къ Вісповіцкі кв Ласкі nu есъ din Катепецъ, с'аў амторнат ла Сучеава.

Din Сучеава аў ешіт съ черчетезе партea Молдовеі чea de кътръ Dунъре, ші тергъnd пънъ ла Галаці ші Регеп, орашул пегуцъторілор гречещі, іаръ de аколо ла амчепутул верії с'аў амторнат еаръші ам Сучеава. Пънъ кънd аў кълъторіт Деспот, аў тuріт Епіскопул Лусіпіе, доаръ отръвіт de Берповскі Спътарiул, ші л'аў амгропат Епіскопеаса луі ам Іаші, іаръ Деспот dunъ амтоарчереа са ам Сучеава, тъкар къ авea o грекоае ла сіне, къреіа лі фъкусе ті o фатъ, с'аў логодіт кв фата луі Мартін Сборовскі, Палатінулуі Лешеск, гъndind къ прin късъторіа ачееа маі таре се ва амтърі ам тіръпіа са, ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

акѹта се гѣта de пѹпѫ, фъкѫnd поѹ трѫсѹрѫ ші стоарчерѣ, кѫnd ѩатъ аѹ сосіт тітпѹл вредпічеї ръспѫнсѹрі пентрѹ тоате блѣстѣмѫцііле лѹї, карea аша с'аѹ ѫптѫшілат:

Берповскі кѹ Мохок ші кѹ Сѹроіѫ аѹzind despre periреа са чea ла Хотін фъгъдѹіт поѫndѹлѹї, аѹ ѫпчепѹт a се апъра пре сіне de тірѫпіа лѹї Despot, пентрѹ ачееа се ші zіче, кѫ Берповскі ар фі отрѫвіт пре Лѹсіпіѣ Псеѹdo-Епіскопѹл, ші Dѹховпікѹл лѹї Despotѹ, ші кѫnd се гѣта маї таре Despotѹ кѹ аї сѣї de пошпа пѹпції, аѹ фъкѹт весте кѫ аѹ пѹвъліт Тѹтарії ѫп Молdова, кѹвѣптѹл боерілор л'аѹ ѫптъріт ші чеї че ера лѫпгѫ Despotѹ; ші Despotѹ аѹ ші трімісѣ оастеа чea стрѫіпѫ маї маре парте кѹ вр'о-кѣтева міі de Ротѫпі Молdовепі асѹпра Тѹтарілор, ші аѹ ѫпкredinцат повѫцѹіреа оцілор ачесторa лѹї Стефап Томша, ші оаре-кърѹі боіеріѣ апѹme Dорman. Ачещіа тергѫnd пѫпѫ ла Нісtрѹ, п'аѹ афлат вре ѹп Тѹтар ѫп цінѹтѹл Молdовеї, іаръ боіерії Молdовепещі ле-аѹ zіс, кѫ есте тещетѹгѹл Тѹтарілор, de с'аѹ трас ѫпdърѫпт, ші пре Ѹпгърі ші Немцї і-аѹ ашezат ѫп поаптеа ачееа ѫп піще сате вечіпе, іаръ боіерії Молdовепещї тратѫ поаптеа с'аѹ сфѣтѹіт, ші ѫп рѣвѣрсатѹл zорілор аѹ ші оторѫт пре тоцї стрѫіпії, ші боіерії карії пѹ терсесе кѹ еї ла Нісtрѹ, аѹ ѫпкѹпцѹрат пре Despotѹ кѹ аї сѣї ѫп Сѹчеава. Рѣтѫсесе кѹ Despotѹ ѫп четатеа Сѹчевеї стрѫіпї ші Молdовепі, 656 de остаті, ачещіа аѹ апърат четатеа ші пе Despotѹ, чевапі маї біпе de треї лѹпі.

Іаръ ѫпторкѫndѹсе чеї че терсесе ла Нісtрѹ кѹ оастеа, de аколо ші еї аѹ шерсѹ ла ватереа Сѹчевеї, ші аколо кѹ сіла аѹ пѹс Domпѹ пре Стефапѹ Томша, карeле ѫпdатѣ аѹ ші орѫпdѹіт тоате кѣте ера de ліпсѣ ла ватереа четъції, чі чеї de лѫпгѫ Despotѹ таре о апъра. Ѫптрѹ ачееа фоарте тѹлтѣ тоарте с'аѹ фъкѹт ѫп цеаръ, кѣчі фетішоарa лѹї Despotѹ карea о фъкѹсе кѹ о грекоае, с'аѹ сѹгрѹтат ѫп леагѫп, ші тѹта еї с'аѹ пѹс ѫптр'о тъпъстіре; рѹdепііле ачелора карії ера ѫпкіші кѹ Despotѹ, с'аѹ арѹпкат ѫп апъ ші тоате Артепчеле, каре се рѹга лѹї Dѹmпezeѹ пентрѹ тъптѹіреа лѹї Despot, с'аѹ оторѫтѹ. Атѹпчі с'аѹ ошорѫт тоцї стрѣіпії, Епіскопеаса лѹї Лісіпіе с'аѹ сѹгрѹтат, Георгіе Ревеллес скрііторѣл лѹї Александрѹ IV Водъ, ші сфетпікѹл лѹї Despot с'аѹ прінс. Четатеа тотѹші о бътеа Стефапѹ Томша Водъ, чі се тетеа ка пѹ кѹпва съ вінѫ Dімітріе Вісповіцкі Рѹссѹл, ші съ апѹче Domпіа. Dрепт ачееа аѹ тріміс боіерії солї ла Вісповіцкі, съ вінѫ ла Domпіе, ші venind ачеста л'аѹ прінс dінпрѣпѫ кѹ Піасоцкі, ші і-аѹ тріміс ла Царіград, ѹnde din порѹпка ѫппъратѹлѹї Соліman II і-аѹ спѫпѹрат de коасте кѹ кърліце de феррѹ, ші аша аѹ требѹіт съ'шї сфършеаскѫ віеаца вървацїї чеї вітежї ші слава Рѹшілор.

Апърѫndѹсе токта вітежеще чеї че ера кѹ Despotѹ, ші маї adесе-орї пѹвъліnd асѹпра челор чеї ѫпкѹпцѹрасе, ѫптр'о пѹвъліре a лор аѹ къzѹтѹ ші Берповскі Спътарѣл, капѹл копцѹрацілор, пітеріт de о гloапцъ. Іаръ Стефапѹ Томша Водъ аѹ тріміс ѫп Арdеал пентрѹ аџѹторіѹ ла Прінцѹл Іоапп Сіцісmѹnd Zаполіа, карeле і-аѹ ші тріміс пре Цепераріѹл съѹ Ладіслав Радак кѹ о ші de къларещі, ші кѹ алтъ ші de пedесtрашї, dѹпъ a кърора сосіре ла Сѹчеава пѹ тѹлтаѹ ѫптърziат ші Despotѹ, чі въzѹnd къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ня се маї поате-анъра (къчї аї съї дпкъ дпчепясе асяпръї), пе крединца дмпъратялуї Соліman, а боіерілор Молдовенещї шї а луї Ioann Сіпісмяnd аў ешіт din четате фоарте дмподобіт, шї с'аў дат пре cine луї Стефан Томша Водъ, кареленя тялт аў къятат ла фъгъдяінца de алцій фъкътъ, чі л'аў токатў кя бяzdяганял, de аў шяріт ка ян блъстъматў, кят аў фост Деспотў тіранял, ня Domnял Молдовеї, къ п'аў авят вре о къdінцъ de a се тесленя ла Молдова. Періт'аў Деспотў дн 9 Noeмвріе din анял 1563. дн вързтъ de 40 de анї, дяпъ че аў тіръніт дої анї, шї пелеа капялуї луї, dimпрежнъ ка пелеа капялуї луї Іоакім Прodентіе, карелеле дл вртасе дн 10 анї, пліне de паіе с'аў трімісў ла Царіград. Аша скріе ачест Соммер [1]) шї Істванфі [2]), пре карії еў пятаї кът і-ам маї скяртат дн кявінте.

Міron Логофятял [3]) зіче, къ Стефан IX Томша Водъ с'ар фі бятят шї ка Петря III Domnял Мялтепеск (ня ка Мірчеа) карелеаў фост веніт пънъ ла Мілков асяпра луї Томша, шї къ Томша аў дпвінс пе Domnял Мялтепеск, ші апої кънd domnice пятаї чінчї септъмъні, аў фящіт din паінтеа луї Александря IV Водъ; чі бътаіа ачеаста а луї Томша ка Петря III, еў ня о почіў крede: пентря къ Соммер, шї Істванфі ня скріе despre дъпca, даръ скріе amяndoї [4]), къ Стефан Томша Водъ, дяпъ че аў потомїт пе Деспот, пе Dimітріе ачела карелеръвніа domnіa Мялтепеаскъ, л'аў дпcemпат ла пасў, ка съ ня поатъ domnі, шї апої л'аў цінят претен аша de бян, de кънd аў шї фящіт de фаца луї Александря IV Водъ, кънd аў веніт съ domneаскъ а доза оаръ, тяпяріле сале луї ка алт боіерій ле аў дпкredинцат. Доаръ пентря Dimітріе ачеста съ фіе фост бятаіе дптре Томша, шї дптре Петря III? Даръ прічіна ачеаста дпкъ ня о почіў прімі; къчї че ар фі авят Томша, пентря че атъта съ апере пе Dimітріе?

Кънd аў венїт Александря IV Водъ ла а доза Domnіe а Молдовеї, адекъ дн сфършітял анялуї de акум, саў ла дпчепятял анялуї віїторіў, ня тъ прічепў: пентря ачеea a доза Domnіe a луї o трек ла анял віїторіў. Ачі пятаї атъта маї зік, къ еў аша аспря скріind despre Деспот п'ам врят, пічї вреў съ ватъм вре ян неамў, къ неатяріле тоате аў прецў дпаінтеа меа, шї ка тялт дн маї маре прецў сънт Архіереїї неатярілор, пятаї съ ня фіе de пъравял луї Деспотў.

[1]) Ioannes Sommerus in vita Despotae. [2]) Istvanfi. Lib. 21. p. 427. seqq. [3]) Constans Miron cap. 50. [4]) Sommerus et Istvanfi ll. c.c.

Анял 1564. Despre a доза Domnіe a луї Александря IV Водъ, аша скріе Істванфі [1]): „Дмпъратял Соліman II рягат фііnd шї de Ioann Сіпісмяnd, шї de Александря IV пре ачеста іаръшї л'аў фъкят Domнў Молдовеї, карелеадвънdя'шї оасте din Тяркї, ші din Тятарі, ка фъгъдяінцъ, къ ле ва da цеара de ціос de жафў, кяръnd аў терс дн Молдова. De a кърбіа венірe авzind Молдовенії, аў фящіт, каре дпкотръў аў пятят, Томша, Мozок, Строіца аў фящіт ла Рятепї. Александря афлънd тоате дешерте, лесне аў кяпрінс ші табъра ка тяпяріле, шї четатеа шї цеара. шї пе Dimітріе Бъжярял (de п'аў фост грек) чел дпcemпат ла пас de Томша — — — пре карелеі л'аў dat легат боіе-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рівл чел че ръмъсесе кв дъпсвл ла твпврї. Пе Dimitrie л'аў трімісў Domnвлуї Мвнтепеск, а кървіа Domnie о рввпісе, ка съ'л пеаръ кв рвщіпе. Пре Томша ерпъторівл лвї Деспотв, даръ карєле пвтаї пвщіпе лвпї аў domnit, це Mozok, ші пе Строіца, карії фвцісе дп Леопоіў і-аў пърят лвї Сіпіствnd Краївлвї Полопієї, карєле ера тъпіос пре дъпшії пептрв перірея лвї Вісповіцкі ші а лвї Піасоцкі, ші прін міжлочірea дмпъратвлвї Солиman II ші а лвї Іоann Сіпіствnd непомвлуї, атъта аў фъкът, de прінzъndвсе шї-аў пердът капетеле. Пре Георгіе Ревеллес, карєле се цінea прінс дп четатea Neamцвлвї, dімпревпъ кв алцї Префекцї і-аў свгрвмат арташії. Пре чеіалалцї боієрї і-аў ертат пъпъ ла о врете, даръ апоі кънd ера секврї, і-аў свгрвмат пе рънd дп оспеце, пъпъ кънd і-аў істовіт пре тоцї, карії аў фост прічінъ de с'аў алвпгат din Domnie, саў карії ера рвденії кв ей, ші аша аў domnit дп паче, пъпъ кънd аў тръітў, domnind дптъіашї-datъ шепте алї пъпъ ла фвгъріреа са. Ашіпdереа скріе Comтer [2]), пвтаї къt adaogъ, къ Александрв IV Водъ аў порвпчіт de аў despопат трвпвріле лвї Деспотв ші ал лвї Іоакім Прздецпіе, ші квсъпdвле дп сачї, аша ле-аў спъпzврат. Despre Мірчоае твта лвї Петрв III Domnвлуї Мвнтепеск, adекъ despre Кіажпа, дпкъ скріе кв дъпса аў ватціокоріт маї таре пре Dimitrie Бвлгарвл саў Грекв, пвтіпdв'л Domnў Валахіеї, ші скзіпіпdв'і дп фацъ.

Despre Александрв IV Водъ скріе Мірон Логофътвл [3]), къ dвпъ че аў domnit 3 доза-оаръ, аў стрікат dвпъ фъгъдзіпца Порцїї Тврчещї фъкът, тоате четъцїле din Молдова, пвтаї Хотінвл л'аў лъсат дптрег. Хеіdепцвеіп [4]) дпкъ скріе къ ел аў твтат Скавпвл Църеї din Свчеава дп Іашї, къzвndвї врътъ Свчеава, пептрв къ dіптр'жпса се фвгъріce.

Тот дптрв ачестў апў с'аў тъзъліт ші Іоасаф II, Патріархвл Царіградвлвї, de Соборвл Бесерічії Ръсъріtвлвї, квт скріе Крвсіе [5]), дп каре Собор аў фост de фацъ ші с'аў іскъліт прекът аратъ Леквіеп [6]);

Ананіа Епіскопвл Стрвтіцїї, Партепіе Мітрополітвл Дръцїорвлвї, Арсепіе Мітрополітвл Тірповвлвї, ші Паісіе Архіепіскопвл Ахрідеї; даръ прічіпа тъзъліреї лвї п'аў фост каре о dъ Соборвл, чі аў фост ачеаста карea o спвпе Хепрік Іларіе [7]), zікънd: „Прічіпіле тъзъліреї Патріархвлвї Іоасаф II, пв съпт каре ле адвче Соборвл, чі ачелea съпт пвтаї тіпчівпі, іскодіte de Міхаіл Кантакvzепвл, грекв чел пвтерпік, пре карєле дл пвтіа Архопта. Іаръ прічіпа тъзъліреї лвї чea адевъратъ есте ачеаста: Ера о Доатпъ въдввъ дп Валахіа, ал кърeіа бърват Domnвл Цереї (адекъ Мірчea III, квт скріе грекв ла Крвсіе [8]) din карєле съпт ачесте) твріce маї паіпте. Ачeea авea доzъ квкоапе фоарте фрвтоасе, ші вреа съ ле търіte дп Царіград. Дрепт ачeea скрісесе дп таіпъ кътръ Патріахвл Іоасаф, ка съ'і капете доі тіперї, dвпъ карії съ'шї поатъ търіта квкоапеле. Аў ші афлат Патріархвл пре доі тіперї, адекъ пре Стаматіе непотвл съў din фрате, тіпер фрвтос, мі проксіт, ші ші богат, ші пре Andponік фрателе лвї Міхаіл Кантакvzепвл. Ачещіа атъndоі аў терс дп Валахіа кв къте 40 de кълъреці. Стаматіе фііnd

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ївбіт леспе с'аѣ ші къєъторіт. Къ Andponiк маї мълт с'аѣ лъкрат, пентрѫ къ пѫ' плъчеа кокоапеї dintrѫ дпчепът, ші пентрѫ бътръпеџеле, ші пентрѫ фъптъра лъї: тотъші с'аѣ фъкът късъторіа дптре еї. Пре кале аѣ дпчепът а'ші мъстра мъіереа Andponiк, пентрѫ къ пѫ с'аѣ арътат къ маї маре драгосте dintrѫ дпчепът. Дрепт ачеea дъпса de пре кале аѣ, ші скріс тъпеса, съ трімітъ съ о іеа дпdъръптѣ, къ алтіптрелеа се ва оторж дпса, дрепт ачеea аѣ ші тріміс мътъса, ті о аѣ лъат de ла Каптакъzепъл къ тоатъ блага, кареа о dъчеа къ zече карръ. Дечі Каптакъzепъл къ рѫшіпе с'аѣ дпторс ла Царіград. Възънd Міхаіл Каптакъzепъл пеферічіреа фратесъѣ Andponiк, ші ферічіреа лъї Стататіе, п'аѣ дпчетат а аџіџа пре Архіереїї асъпра Патріархълъї Іоасаф, пъпъ къпd л'аѣ пъс џїос. Аша скріе деспре треаба ачеаста оаре-каре грек тълієпеще дп скрісоареа кареа о аѣ дървіт Церлахіе лъї Крвсіе.“

Скрісоареа ачеаста се ва маї помепі ші ла апъл 1578, впde се ва адъче шоартеа лъї Міхаіл Каптакъzепъл пептрѫ съпърареа лъї Петрѫ III, Доштълъї Мълтепескѣ, пре карele пептрѫ ачеea л'аѣ аместекат Істванфі, Соммер ші Мірон Логофътъл къ татъсъѣ Мірчеа III, ла апіі трекъџі, пептрѫ къ ел domnia съпт облъдъіреа тъпе-са Кіажпеї, кът се поате ведеа din скрісоареа грекълъї маї дп със пъміт.

Че скріе Мірон Логофътъл [9]) деспре оаре-каре Стефап, карele с'ар фі ръдікат къ піџе пъсторі Ънгърещї асъпра лъї Александрѫ IV Водъ, фъкъпdасе фечіор de Domnѣ, еѣ о џіѣ пътаї повесте. Даръ маї аспръ есте, че скріе Істванфі [10]) zікънd: „Ла дпчепътъл апълъї 1564, дпџелегънd Балашша ші Zаї din чеї че декърънd се дптърпасе din Молдова къ есте о Мъпъстіре съпт поалеле Мъпџілор фоарте богатъ, ші дптподобіт къ мълте скъле de аър, ші de арџіптѣ, че ера дървіте Мъпъстіреї de оашепї къ евлавіе, Мъпъстіреа ачеаста о аѣ врът еї съ о прade, даръ і-аѣ дптпedекат отътъл.“

Деспре Арdеал аша скріѣ Аппалії Секкепещї [11]): „Фечіорвл Краіълъї Іоann лъънd аџіторіѣ Търческ, аѣ къпрінс Ердевдъл, Баіатаре, ші маї мълте четъџі.“ Іаръ Іоann Росінѣ [12]) аша скріе: „Ла сфършітъл апълъї 1564 шърind маї паінте Фердinand Авгвстъл дп 25. Іънie, ші фечіорвл лъї, Максіміліап, деабіа дпчепънd а дптъръџі, Іоann Сіџісмънd Прінцъл Арdеалълъї — — — аџіцат de Геортіе Бебек, ші de алџіі аѣ къпрінс Сътмарівл, алъпгънd пре Мелхіор Балашша, Префектъл Країълъї, ші прінzънdъї мъіереа къ прънчії, къ тоатъ авереа.“

[1]) Istvanfi Lib. 21. p. 433. [2]) Ioannes Sommerus in vita Despotae p. 56. [3]) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 50 [4]) Heidenstein Lib. 10 p. 318. [5]) Martinus Crusius in Turco-Graecia p. 274. [6]) Lequien in Oriente Christiano. [7]) Henricus Hilarius Rector Scholae Cellerfeldensis in Excerptis e Chronico Cyprii: p. 410. seq. [8]) Crusius l. c. [9]) Constans Miron cap. 51. [10]) Istvanfi Lib. 21. p. 436. [11]) Mss. Annales Siculici ad ann. 1564. [12]) Ioannes Rosinus in Appendice Chronici Turcici. p. 92.

Апъл 1565. Деспот тірапъл Молдовеї дп доі апї че аѣ domnітѣ, фоарте марї мътърі фъкъсе дп лъкрърiле бісерічещї, ші дптрѫ а ле Мъпъстірілор, дрепт ачеea Александрѫ IV Водъ, дпъ че с'аѣ ашezат ла а доza Domnie, тоате стрікъріле de Деспотѣ фъкъте ле-аѣ дптокміт дп апъл ачеста, ші дп чел трекът, прекът аратъ преавестітъл,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Енгел [1]), пре Волфганг Шраівер, карелe вindеа кърці лътерепещі пріn Молдова, дпкъ дп апъл ачеста л'аў пріnс din порънка лъї Александръ IV Водъ, прекът скріе Крусіе [2]):

Ioann Сіцісmъnd Пріnцъл Ардеалълъї, кът скріе Евстатіе Цізлафі [3]), трімісесе солї ла дмпъратъл Максімілian II, пре оаре-каре Nicoцкі ші пре Стефан Баторі, карелe аў фост dъnъ ачееа Пріnцъ Ардеалълъї ші апоі Крайў Полоніеі. Пре солії ачещіа Ioann Сіцісmъnd і-аў кіемат дпапоі de пре кале ші Nicoцкі с'аў ші дптърnат, dаръ Баторі аў терсў пънъ дп Bienna, вnde фъ пъсў ла дпкісоаре тълтъ врете.

[1]) Engel in recent. Historia Mold. 213. p. [2]) Crusius in Turco-Graecia p. 492. [3]) Gyulaffi Lestan Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 335.

Апъл 1566. Дп апъл ачеста аў търіт Александръ IV Лъпъшпеапъл Domnъл Молдовеї, dеспре карелe аша скріе Міроn Логофътъл [1]): „Спънe Ѳреке Ворпікъл, къ къzъnd Александръ Водъ дп воалъ, аў фъгъdъіт къ de ва таї тръї се ва фаче кълъгър, шї лешінъndў л'аў фъкътў Епіскопії кълъгърў, пъпъndў'і пъте Паісіе, іаръ ел трезъndъсе ші въzъndъсе кълъгър, аў zіс: къ ел дпкъ de се ва скъла, ва попі пре вnії. Іаръ Doампъса Ръксanda, тетъndъсе de ачест кавънт, л'аў отръвіт, ші л'аў дпгропат дп Мънъстіреа Zлатпеї.“

Вezї че плътеще тъіереа реа ла касъ! dінтъіў пре бърбат л'аў фъкът Domnў пріn търітішъл съў, апоі л'аў сърnат фъкъndў'шї ръdепіе пре Деспотў, таї пре вртъ л'аў ші отръвіт, пагъбъ къ аў фост din съnцеле чел адевърат ал Domnілор Молдовепещї, чеа таї de пре вртъ.

Тот ачелашї Міроn [2]) скріе аша: „Dъnъ Александръ IV Водъ, фііnd фіїъл съў Богdan IV de 15 анї, л'аў ръdікат кв тоцїі Domnў дп апъл 1566 (пв дп апъл 1572), лъкръріле цереї ле окъртъіа тътъ-са Doамna Ръксanda, ші dъnъ че аў domnіт Богdan дої анї ші повъ лънї, аў търіт Ръксanda тъта лъї Богdan Водъ, ші о аў дпгропат, вnde ші пре бърбатъл съў.“

Преавестітъл Енгел [3]) дпкъ скріе: „Богdan IV фечіоръл лъї Александръ IV de ла апъл 1566 пънъ ла апъл 1572, с'аў плекат спре Полопї, dаръ непътъndъ'л апъра Полопії, с'аў тъzъліт din цеаръ. — — — Александръ аў лъсат dъnъ еіne пре въdъва са Doампа Ръксanda тъіере дпцелеаптъ кв доі фічіорї Богdan ші Еліа, ші кв доъ фете. Богdan ка чел таї таре, тъкар къ ера пътаї de 15 анї аў вртат тътъпесъў, ші дп доі анї ші доъ лънї аў domnіт дп паче сънт тътела тъпеса, адекъ de ла апъл 1566 пънъ ла апъл 1568, прекът скріе Істванфі [4]). Пе вретеа ачееа аў порънчіт ті Сълтапъл Селім II лъї Іоann Сіцісmъnd, de і-аў dат Чічепъл ші четатеа de Балтъ, прекът аратъ Катона [5]).“

Стефан Баторі скъпъnd de ла дпкісоареа дп кареа дл пъсесе дмпъратъл Максіміліan II дп апъл трекът 1565, ші дптърnъndъсе дп Арdеалў ла Domnъл съў Іоann Сіцісmъnd, de ачеста кв тълпіе фъ прітіт, арънкъndъ-і къ ел ші-аў къътат опріреа ачееа, прекът скріе Цізлафі Лещап [6]), ші аў авът прічіпъ Іоann Сіцісmъnd, de а се тъніа, пептрв къ de с'ар фі фост дптърnат Стефан Баторі, къnd і-аў порънчіт съ се дптоарпе, кърціле лъї Іоann Сіцісmъnd, каре ле скрісесе дмпъратълъї Максіміліan, пв с'ар фі трі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

міс дмпъратълъї Соліman II, пентрѫ каре маре поткъ аѫ авът Ioann Сіпісmѫnd кѫ Соліman, кънd аѫ мерс ла ел дп Бълградѫл din Сербіа, кът вом ведеа акѫшї.

Din кърціле ачелеа кѫпоскънd дмпъратѫл Соліman II къ Ioann Сіпісmѫnd се дпцелеце кѫ дмпъратѫл Апѫсълъї, дпсѫшї аѫ веніт ші аѫ бътът Сігетѫл ші Цівла, іаръ пе Тътарї і-аѫ порніт асѫпра Ардеалълъї, de ѫnde фѫгъріndѫсе дndърът, че п'аѫ лѫкрат пъгънїї ачеіа кѫ вїецїї Ромънїї пострїї din amъndoъ церіле? Despre карїї поцї четі пре Фабрікіе [7]) ші пре Катона [8]).

Аnnалїї Секѫепещї [9]) пѫтаї атъта zік ла апѫл de акѫмѫ: „Гавріїл Маїлат с'аѫ dѫс din Ардеал дп Цермапіа, Соліman II аѫ лѫат Сігетѫл, Цівла, ш. ч. ші аѫ мѫріт.“ Іаръ Цівлафі Лещап [10]) скріе: „Dѫпъ че с'аѫ слобозіт Стефап Баторі, фечіорѫл Краіълъї с'аѫ dѫс ла дмпъратѫл Тѫрческ, пре ла Папчіова аѫ трекът Dѫпъреа, ші dовъ прічіпї аѫ авът de a терце ла ел: ѫпа аѫ фост съ'ї адѫкъ аminte фъгъdѫіпца лъї ші съ чеаръ Бѫda de ла dъпсѫл, алта съ се кѫръце de препѫсѫл, къ се дпцелеце кѫ Neамцѫл. Пентрѫ къ dѫпъ че аѫ прінс дмпъратѫл Максіміліап II пе Стефап Баторі ші фечіорѫл Краіълъї аѫ кѫпрінс Токаїѫл, Максіміліап с'аѫ фоарте скърбіт, ші тоате кърціле лъї Ioann Сіпісmѫnd, къте dѫсесе Стефап Баторі, ле аѫ тріміс лъї Соліman II, zікъndѫ'ї: Bezi че лѫкръ крedінчіосѫл тъѫ асѫпра та ла mine! de каре апевоіе с'аѫ спълат dѫпъ ачееа фечіорѫл Краіълъї.“ Ачеаста мі се вede а фі фост прічіпа de п'аѫ къпътат Ioann Сіпісmѫnd Бѫda de ла Соліman II, карele пѫ лесне дші мѫта кѫвънтѫл, мъкар къ десѫвле dарѫрї аѫ dѫс лъї Соліman, прекът zіче Келешері [11]), скріind: „Кънd аѫ мерс дп апѫл 1566 Ioann Сіпісmѫnd фечіорѫл Краіълъї Ѫпгаріеї ал лъї Ioann Zаполіа din Ардеалѫ ла дмпъратѫл Тѫрчілор Соліmanѫ (II) карele се тъбърѫсе ла Белградѫл din Сербіа, і-аѫ dѫс дарѫрї дмпърътещї, дntре каре ера бліde de аѫр, мі дntрѫ ѫпѫл і-аѫ dѫс слоі de аѫр de къте дої фѫнцї мі de къте дої фѫнцї мі о цівтътате, ші слоіі ачещіа пѫ ера вързацї, чі аша афлацї дп бъї, дntре карїї аѫ фост мі ѫп помѫ de аѫр кѫ тоате ратѫріле din Фіреа са крескът, мі ачестеа ле скріѫ din Архівріле Арделепещї.“

Маї пре ѫртъ скріе Цівлафі Лещап [12]): „Дп апѫл 1566 пъпъ кънd аѫ ѫтблат фечіорѫл Краіълъї Ioann ла дмпъратѫл Тѫрческ лъсасе пе Хрістофор Хацїташі кѫ маре оасте пре шесѫл Тѫrzеї, ка съ'ї меаргъ дntрѫ ацівторіѫ, de і с'ар дntъмпла чева ръѫ пе кале.“

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap 51. [2]) Idem Miron cap. 52 [3]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 214. [4]) Istvanfi Lib. 24. p. 523. [5]) Katona tom. 25. p. 21. e relatione Verantii [6]) Gyulaffi Lestan a'maga Diariumaban Mss. Hevenesianorum tom. 68 p. 336. [7]) Georgius Fabricius Lib. 2. 8) Katona tom 24. p. 312 [9]) Annales Siculici ad h. a. [10]) Gyulaffi Lestan l. c. [11]) Samuel Kölesséri in Auraria Romano-Dacica cap. 2. § 3. [12]) Gyulaffi Lestan l. c.

Апѫл 1567. Мѫрind дмпъратѫл Соліman II дп апѫл трекът і-аѫ ѫрмат фіїѫл съѫ Селім II кътрѫ сфършітѫл апѫлъї de аѫът 1567, прекът скріе Апопітѫл Ромънескѫ [1]): аѫ мъzъліт пе Петрѫ III, Domпѫл Валахіеї, ші кіемъndѫ'л ла Царіград, дп локѫл лъї аѫ пѫс Domn пре чел маї мік фечіор ал лъї Мірчеа III, adекъ пре Александрѫ II. фрателе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

луї Петрѫ III Domnѫлуї Мънтенеск. Причина мъзълиреї луї Петрѫ III карале domnia сънтѫ тътела мъпеса Кіажпеї, аў фост Міхаіл Кантакѫзенѫл, пентрѫ рѫшіпареа фрателуї съў а луї Andponік, despre каре аш квѫнтат ла анѫл 1564 къчї скріе грекѫл de ла Крѫсіе [2]): „Алі-Баша Везірѫл кѫ Міхаіл Кантакѫзенѫл сърпаръ din Скаѫнѫл Патріархіческ пе преачінстітѫл Іоасаф II. (карале ера dintre Палеолоџї) ші лѫндѫ'і тоатъ авереа, л'аў izгопіт, de і-аў къѫтат а тѫрі de рѫшіпе. Шї ачеаста п'аў фост дестѫл, чі дпсѫшї Кантакѫзенѫл dѫпъ скѫрт тітп аў фъкѫт de аў вепіт дп Царіград фечіорѫл Мірчеоаеї, карале ера преа сdравъп тъпър, пѫтаї de 15 апї, ші ера Воіvod дп Валахіа.“ Міе ті се вede къ Петрѫ Ш атѫпчї аў фост de 15 апї, кѫпd аў ѫртат тътѫпесъў луї Мірчеа III. дп анѫл 1559, пѫ акѫт: алтіптрелеа Александрѫ II фратесъў чел таї тъпър пре de тъпър ар фі дпчепѫт a domni.

Аппалїї Секѫепеџї [3]) дпкъ аша ворбеск ла анѫл de акѫт: „Фечіорѫл Країѫлуї Іоапп Zаполіа аў кѫпрінс Кіоарѫл ші Баіа таре дп zіоа de Рѫсале.“

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Martinus Crusius in Turco-Graecia p. 274. [3]) Mss. Annales Siculici ad ann. 1567.

Анѫл 1568. Zісѫс'аў ла анѫл 1566. къ пъпъ кѫпd аў трѫіт Рѫксапda, тѫта луї Богdan IV, ачеста кѫ лініџе аў domпіт дп Молdова. Іаръ дп анѫл de акѫт Рѫксапda аў тѫріт, ші Богdan IV, дпdатъ с'аў плекат dѫпъ пеѫѫпііле Полопілор, карії л'аў ші пръпъdіт, кѫт се ва аръта ла апії вііторї.

Despre Валахіа аша скріе Апопітѫл Ротъпескѫ [1]): „Александрѫ II Водъ леат 1568 есте фечіор Мірчеї Водъ, ші фрате кѫ Петрѫ (Ш) Водъ; ла ачест Domпѫ аў вепіт тоџї боіерії чеї прівеџї; іаръ ел аў тѫіат пре ѫпії dintre dъпшії. Ачеста, ла ачест велеат, аў фъкѫт Мъпъстіреа Радѫлуї Водъ din Бѫкѫрещї, ші ла леат 1575 аў ръdікат крѫче de піатръ сѫпт Deалѫл Пітещілор, іаръ пе фрате-съў Петрѫ Водъ л'аў фъкѫт дппъръџіа Domпѫ дп Молdова, ші дптълпіndѫсе атъndої фрацїї ла Фокшапї, аў вепіт боіерії Молdовеї кѫ оасте ші лоѫіndѫї фъръ de весте і-аў бірѫіт. Петрѫ Водъ аў фѫџіт ла Бръіла, Александрѫ Водъ ла Орашѫ дп Іалотіцъ. Іаръ боерії Молdовепї аў ръdікат џереї Ротжпещї пре ѫп Віптілъ, пре карале бътъпdѫ'л Александрѫ Водъ кѫ оатепії съї, л'аў оторжт: domпіт'аў Александрѫ Водъ апії 9.“ Къте скріе ачі Апопітѫл пострѫ, се џіп de таї тѫлџї апї ші се вор шаї адѫче ла апії вііторї.

Іаръ Преавестітѫл Епгел аша скріе despre дптъшплъріле din анѫл de акѫт: „Александрѫ (II) фрателе луї Петрѫ (Ш), фечіорѫл луї Мірчеа III de ла анѫл 1568 пъпъ 1577. Dівапѫл Тѫрческ дп локѫл луї Петрѫ аў пѫс Domп Валахіеї пре Александрѫ фрателе луї, карелеа с'аў adѫс дп Валахіа дп 7 Маіў din анѫл 1568. Ла Воіvodѫл ачеста поў с'аў дптѫрпат тоџї боіерії чеї прівеџї дп Apdeал, dаръ спре періреа са; къчї deаѣеа аў трекѫт 2 луні, ші Александрѫ аў оторжт тѫлџї dintre dъпшії; дптре карії аў фост: Радѫл Логофътѫл din сатѫл Дръгоещї, Міхпеа фечіорѫл Вістіеріѫлуї Форестіе, Тоаdерѫ din Бѫков, Влad Петраскѫл, Калотъ, Стап фечіорѫл Дръгѫлецѫлуї, Радѫл Столпікѫл din Болdещї, ші Радѫл фечіорѫл Ворпікѫлуї Сокол. Тотѫшї аў ziditѫ о Мъпъстіре dinколо de Бѫ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

кѫрецїї ѫнтрѫ лаѫда Преасѫнтеї Троіце; аша аѫ черкат ѫчїгашїї ачецїа съ'шї астѫпе тѣрѫнїїле кѫ фачеріле де бине кътръ преоцї."

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap 44. [2]) Engel in Historia Valachiae Part. 1. p. 223.

Ан ѫл 1569. Прекѫш скріе Магазинѫл Унгѫрескѫ [1]) ѫн анѫл 1569, прібеціа ѫн Іспаніа оаре каре Ніколае Бассараб, кареле се зічеа не сіне а фі фечіорѫл лѫї Барбѫл Бассараб Водъ, ші фііnd ѫн маре тішелътате тѫлт 'л аѫ аціѫтат ѫн пеатцѫ din Сеговіа анѫме Іоann Хебер.

Бordan IV Domnѫл Молдовеї, карeле біне се odіхніа сѫпт аріпеле Порцеї Тѫрчещї, дѫпъ че аѫ тѫріт Мѫтъса Doamna Рѫксandра, ла атъта пебѫніе аѫ аціѫнс, de с'аѫ ѫнпретепошіт деплін кѫ Полопії чеї фълошї, карії п'аѫ аціѫтат вре одатъ пре пеатѫл Ротъпеск, ші маї въртос пре Молдовенї, чі тот ѫнтрѫ ачеea с'аѫ сіліт, кѫт ар пѫтea сѫпѫне шіе Молдова, de ѫnde аѫ ші ѫрмат атътea вързърї de сънце ѫнтре дѫпшїї, ші ѫнтре Молдовенї, къте с'аѫ арътат ла апїї трекѫцї, din каре претепшѫгѫ, ла атъта аѫ венїт Бordan IV, de ѫн анѫл ачеста 1569, прекѫт аратъ Діпломатѫл de ла Dorіeл [2]), аѫ цівраг Кръімеї ші Краївлѫї Полопіеї, лѫї Сіцістѫnd Аѫгѫстѫл, къ ле ва фі кредінчіос, ші ѫнтрѫ аціѫторіѫ ѫн потріва тѫтѫрор афаръ de Тѫркѫ, кънd бор авea ръсѫріѫ кѫ тоатъ пѫтереа, ші ѫн персоапа са, іаръ алміптрелеа ва da Лешілор сире тоатъ ліпса лор къте 7000 de осташї, пелегѫndѫсе Лешії съ 'ї деа лѫї вре ѫн аціѫторіѫ, кънd ва авea опѫ de аціѫторіѫ. Къчї пебѫніа отѫлѫї тъпър! ші ла пебѫніа ачеаста пѫ алта 'л аѫ плекат, фъръ пѫтаї късъторіїле кѫ Полопії, пептрѫ къ пре о соръ а са о мърітасе дѫпъ Каспар Паніевскі Рѫсѫл маї наінте, пре ачееалалтъ соръ а са о фъгъдѫісе лѫї Крістофор Сборовскі, ші ел вреа съ се ѫнсоаре кѫ фата лѫї Іоann Тарло, кѫт скріе Горекіе [3]), дечї с'аѫ ѫнтѫмплат, de ел маї тот ѫн Рѫссіа, ші кѫ Полопії ш'аѫ петрекѫт дѫпъ ачеea тімпѫл, пъпъ кѫnd 'шї аѫ пердѫт ші Domnіa, ші шаї пре ѫрмъ ші віеаца, кѫтѫ вот вedea ла апїї ѫрмъторї.

[1]) Magazinum Hung. Tom. 1. p. 366 [2]) Dogiel in Codice Diplom. Poloniae Tom. 1. p. 620. [3]) Leonhardus Gorecius in descriptione belli Ivoniae p. 22.

Ан ѫл 1570. Гебхарді [1]) скріе, къ Бordan IV Domnѫл Молдовеї, ѫн анѫл ачеста 1570, ка съ ѫмбѫneze пре Молдовенї, карії фоарте съ сѫпърасе пре дѫпсѫл пептрѫ ѫнсоціреа лѫї кѫ Полопії, с'аѫ апѫкат съ ѫнтоаркъ пре Арменї, de ла рътъчіреа лор ла кредінца чеа адевъратъ, пре карії фііnd къ пѫ с'аѫ плекат порѫнчїї лѫї кѫ фрѫтосѫл, кѫ ръѫ ѫнкъ і-аѫ педепсіт, пептрѫ къ аѫ стрікат din фѫndѫмѫnt доѫъ ораше але лор, Васлѫївл ші Natінѫл, пептрѫ карea тѫлцї негцъторї, ші тѫлцї меще рї аѫ ,пъръсіт Молдова.

[1]) Gebhardi Tom. 4. p. 664. ex Kazy Regni Hungariae.

Ан ѫл 1571. Ѫнтр'ѫн тіп аѫ чертат Domnѫл Дѫmnezeѫ ші Молдова кѫ Doamna Рѫксandра, ші Ардеалѫл кѫ Кръіеаса Ісавелла, токтаї пе о време; пептрѫ къ ѫн прѫнчїї ачестор доѫъ тѫіерї с'аѫ стѫнс доѫъ сътѫнце обльдіѫтоаре деспре партеа фетееаскъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

adекъ ши съмънца Domnilor челор бътрънї din Moldova, ши съмънца Крайлор din Полоніа. Кареа стънцере пе алціі о аў зрzіт, фъръ нъмаї ачестеа доуъ маше, каре фіind дънселе реале. пе прънчіі съї лъкъ ръў лапте і-аў адъпат, ши ръў і-аў ши крескът: дрепт ачееа аша ле аў ши фолосіт, кънї съ стінсеръ ке сънет прънцул Ісавеллеї Іоann Сіпіcmund ли анул de акът, іаръ прънчіі Рексandіі ли анул вііторіў, кът вот ведеа акътў.“

Ne аша аў лекрат Кіажна, Doamna Мірчеї III, ке прънчіі съї ли Валахіа; пентрукъ ачеіа аў ті domnіт лuнandoї фечіорії еї, кът с'аў zіс, ши се ва маї zіче, чі еў тъ ліпторк ла Історіа Ардеалулуї.

Іоann Сіпіcmund Прінцул Ардеалулуї сънand венінул де ла тътъ-са Ісавелла, с'аў ліпсоціт ке еретічії, ши і-аў бъгат ли Ардеалў, ліптре карії аў фост ши Бланdрата Доктоpул луї, de ла кареле аў сънт Аріанісmул, ли каре ерес аў ши търіт, прекът скріе Бріетіе [1]). Маї наінте de моартеа са Іоann Сіпіcmundў трімісесе пре Каспар Бекетї, съ фикъ пace ке ліmпъратул Максіміліan II, кънї скріе Цізлафі Лецan [2]): „Възand Іоann Сіпіcmund, кънd аў фост ла ліmпъратул Търческ, кът сънт de пестаторніче фъгъдуінцеле Търчілор, іаръшї аў ліпчепът а лукра de пace ке Максіміліan II прін Бекеші, кареле аў ши фъкът пace, спре маре бъкуріа тътурор крещінілор, ліптре ал къріа сетн кътпъціе ліпкъ аў фъкът атунчі Бекетї ліптре ліmпъратул, ши ліптре Іоann Сіпіcmundў, логодind ачестуіа пре фата Дукелуї din Баваріа. Ачестеа фъкъндусе, фъръ de щіре вine вестe, кь аў търіт Іоann Сіпіcmund.“ Despre акъруіа моарте, ши уртъторії луї, аша скріў Аппалії Бесерічії din Брашовў, [3]) „Ли анул 1571 аў търіт Іоann II. ли Алба-Іулія ли 14 Марціе, аколо с'аў аструкат ліптре ачелашї ап ли 25 Маіў. Лuminatul, ши търіtul Domnў Стефан Баторі de Шотло с'аў алес Прінцў Ардеалулуї, ші Локутенепт ал пърцілор Цереї Унгуреші.“ Апшidereа скріў маї мулці, ліптре карії сънт Росінў [4]) ши Бріетіе [5]).

Еў ліncemnў ачі: къ Dumnezeў чел de сус прін Ісавелла ши прін фііul еї аў ліпчепът а бате пре Ромънії din Ардеалў, пре карії ді тъпкасе Папа de ла Рома маї наінте; кънї пе с'аў плекат луї, съ ї фіе добітоаче, пе оі сufлетещі. Каре лукре л' ам арътат ли анії трекуцї, ши токта с'аў адеверіт ли тімпul ли кареле скріў ачестеа, къ фіеще каре Епіскоп нъмаї атъта пътере аре, кътъ і-аў dat Domnul постру Іс. Хс. пе кътъ і-аў dat ліmпъратul Фока, Карол чел Маре, Махомет II, саў Бонапарте de акът. Ачеаста есте кredinца чea адевъратъ. Каре аре dірепт dintre ліmпърацїі ачі пътіцї, ціздече алціі, къ еў кred, кь бісеріка луї Хс. ва ръмънea пънъ ла сфършітul веакулуї ші a доua веніре a луї.

„Dупъ моартеа луї Іоann Сіпіcmund аў веніт Ардеалul, кът скріе Саларді [6]), сънт Стефан Баторі ли анul 1571. ли кареле нъмаї сънт нъme de Воivod, ші пе de Прінцў аў фост пънъ ла анul 1576, кънd с'аў алес Краіў Полоніеї, ші ке щіреа ліmпъратулуї Търческ аў лъсат ли Ардеал окърмуіторіў ліі локul съў пе фрателе съў Крістофор Баторі, кареле ера атунчі кънітан de Орadea Маре.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Цівлафі Леџіан [1]) скріе, къ ѧмпъратъл Максіміліан II аў фост дъръіт Ардѣалъл лъї Каспар Бекеші съ 'л 'аібъ ка ѕп Воевод, даръ Стефан Баторі 'л аў апъкатъ маї наінте пентръ каре ші ръсъоіъ аў фост ѧнтре ѣнші, кът вот ведеа ла апїї віїторї.

[1]) Philippus Brietius in Chronico Universali ad ann. 1571 [2]) Eustachius Gyulaffi in Ms. Diario apud Hevenesi Tom. 68. p. 335. Annales Templi Coronensis ad. h. a. [4]) Rosinus in Appendice Chronici Turcici p. 96. [5]) Brietius l. c. [6]) Szalardi János a Siralmas Magyar Kronikában Lib. 1. Part. 3. [7]) Gyulaffi l. c.

Ан ѕл 1572. Неѕъпітъ фііндъ кѕ тотъл ѧн драгостеа Полоніlор Богdan IV, Домнъл Молдовеї, кът с'аў zіс ла анъл 1569, кънd ѧн кѫшлеџіле din анъл ачеста аў трекът іаръші ѧн Подоліа, съ се оспете кѕ Полоніі, фѕ прінс de Крістофор Своровскі, пре кареле ѧл ѧпшеласе кѕ фъгъдѕінца сороreї сале, ші 'л фъкѕсе, de ѧпzъdар, се келтѕіске пъпъ ла дъпсъл ѧн Молдова, ші фѕ deodатъ ші ръпіт лъпгъ о ѕреке de оаре-каре Сіџігмінцкі; пічі с'аў слобozіт маї наінте de а плъті лъї Своровскі 6000 de галъві, къџї авеа ла сіне, кѕ фъгъдѕінцъ къ 'ї ва плъті ші чеіалалтъ келтѕіалъ дѕпъ ачееа, пентръ каре аў бъгат кізешъ лъї Своровскі, пре Каспар Таніевскі, дѕпъ кареле мърітасе пре сорѕ-еа чеа маї маре, din сфатъл тъпеса Рѕксandеї, кът скріе Іоann Ласікіе [1]). Молдовепіі аѕzind de ръпіреа лъї Богdan IV Водъ, пре кареле пѕ'л пѕтеа сѫфері, пентръ ѧнсоџіреа кѕ Полоніі, ші гѫndind къ аў періт, ш' аў черѕт Дошпъ de ла Ѧмпъратъл Селім II, пре Іоніа саў Іоann I. Аша скріъ ачестеа Горекіе [2]), ші Ласікіе [3]).

Деспре Іоніа саў Іоann I Водъ скріе Міron Логофътъл [4]): „Ачеста ал къї фечіор ар фі фост, Лешії ѕпіі zікъ ѕна алџії алта. Ѕреке Ворпікъл zіче, къ аў фост фечіор de Аршеан, даръ de ѕнde аў щіѕт, пѕ скріе.“

Аша Міron, ші dірептъ аре, пентръ къ Горекіе [3]) zіче: „Ера Іоніа, пре кареле ѕніі ѧл zік, къ аў фост Полон пъскът ѧн Масовіа de неаш Ромъп, кареле се zічеа пре сіне, къ есте пръсіт din съмѫнца Домніlор челор бътрънї; de стат ѧпалт, фортос ла фаџъ, стрълъчі тъ ла окї, ші таре ѧн трѕпъ. Дѕпъ моартеа лъї Александрѕ IV, кънd трѣіа ѧпкъ Соliman II, аў врѕт съ се факъ Домнъ Молдовіі, чі Соliman аў ѧнтъріт пре Богdan IV; пъпъ ла о врете аў петрекът ѧн Полоніа кѕ Ромъпъл Іерешіа Черпъхџіапъл, кареле л'аў ші вѫndът маї пре ѕртъ, дѕпъ ачееа атъndої аў трекът ѧн џеара Тѕрчеаскъ, ші с'аў dат ла пегѕџіторіе, ші ка съ 'ші факъ претепї пре Тѕрчі, Іоніа с'аў ші тъіат ѧнпреџіѕр.“ Іоann Ласікіе [6]) аша ворбеще деспре дъпсъл: „Ера атѕпчі ла ѧмпъратъл Тѕрческ Іоніа (аша кіамъ еї пре Іоann) фечіор de дѕпъ гарd ал лъї Стефан Водъ, кареле аў слѫџіт ѧн анъл 1561 ла Іоann Фіерлеў — — ѧн Лѕбліп, пре ачеста л'аў пофтіт Молдовепіі Домнъ.“ Істванфі [7]) таче деспре неатъл лъї Іоніа, ші пѕтаї атъта zіче, къ аў фост ѕнъл dintre боіерії Молдовепещі.

Пъпъ а фі ѧпкъ ѧн прінсоаре ші невіndекат de рапъ Богdan IV, кът скріе Горекіе [8]), пѕ ѧн оспеце, кът скріе Істванфі [9]), аў сосіт Іоніа, дѕпъ Лрскіе [10]) Дѕminекъ ла лъсатъл de карпе, кѕ 20,000 de Тѕрчі, ші і-аў ешіт ѧнтрѕ ѧнтъмпінаре Гаврііл, Логофътъл Dinга

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Цепераріи, Кръчіи Съхастрии, Радии Вістерпікии, Лъпии Строіцъ ки маї тълцї боіерї, ші л'аї dic дп Іашї, inde тътасе скаипии din Свчеава Александръ IV, кът с'аї zic ла апии 1564.

Аzzind ачестеа Bordan IV дп zъdap с'аї рѫгат de aціsторії Краіилиї Сіцістиnd Аигост, къ пи і-аї dат прекът скріе Ласікіе [1]), zікъndї, къ пи поате стріка пачеа ки Търкии, тотъші і-аї терс дптръ aціsторії пре аскипс Nіколае Міеловскі ки 4000 de Полопї, dаръ пітіка аї іспръsіт асипра лиї Іsопіа, ші с'аї дптърпат de inde venice. Іаръ Bordan IV, пре кът скріе Істванфі [2]), „dипъ че аї черкат съ'ші капете дпапої Domnіa ки aціsторіии Полопілор, ші пи о аї пътут къпъта, оаре кът тітпї аї тръіт ка ип сърпипіт дп Полопіа, апої аї трекът прin Аистріа ші Сакsопіа ла Мареа алъ, ші пре таре с'аї dic дп Московіа ла Іоann Васіліе, карele дї ера рѫdenіe de пе тътъ-са ші de ачееаші леце ки ел. Іаръ Краіии Сіцістиnd II ки пицine zіле маї наіпte de a търі аї ръспипс лиї Селім II, карele дл череа ші пре ел, ші пре фрате-съ Еліа, ка пре піце фицiї ші віповацї: къ Bordan пи есте маї тълт дп церіле сале, пре Еліа карele ера тіпер de шаре ацептаре, пе цізрътъпіии солиии Търческ, къ пи ва пъці вре ип ръї, л'аї dat Краіии, dаръ дп скърт тітп dипъ ачееа am търіт дп Царіград, doаръ отръsіт de Търчї. Пре Bordan IV маї адеверіndсе препосии, къ есте Лътеран, пеплінind ип ап дптрег аколо, Іоann Васіліе, карele е кипоскът de тіръпіа са, л'аї кисът дп сак, ші л'аї арипкат дптр'ип рѫї. Аша с'аї стінс сътѫпца лиї Александръ.“ Еї zік аша с'аї стінс сътѫпца Рѫксandеї, кареа аї фост чea маї de пре ъртъ din съпцеле Domnілор Молdовеї челор бътрѫпї, кът с'аї zic ші ла апії трекуцї, тъкар къ маї пот фі дпкъ сърчеле ші акът din челе doиъ фете але Рѫксandеї, каре еї пи ле щіі.

Преавестітии Епгел [3]) біне дпсеатпъ, къ Ласікіе, Міроп Логофътии, ші дпсътпареа de ла Праї кіатъ пе фрателе лиї Bordan, Петрь пи Еліа, ка Істванфі, dаръ оаре п'аї щіът маї біне Істванфі кът с'аї кіетат ал doiлea фечіор ал Рѫксandеї?

Dипъ че аї лъсат аша, прекът с'аї zic, Bordan IV Молdова, о аї кипріпс Іsопіа, dаръ Хотіпии пътаї дп липа лиї Іуліе din апии 1572, кънd аї търіт крапии Сіцістиnd Аигъст чел маї de пре ъртъ din сътѫпца лиї Іагелло, л'аї dобъndit de ла Полопии Dобросоловскі, пре карele дл лъсасе Bordan IV дп Хотіп, ші атипчї дпкъ сипт цізрътѫпт, къ ва фі кredінчіос Полопілор, л'аї къпътат, прекът скріе Ласікіе [4]), ла каре цізрътѫпт дптръ чеїалалцї, с'аї іскъліт ші Іcaіea Епіскопии Ръdъуцилиї.

[1]) Ioannes Lasicius de ingressu Polonorum in Valachiam cum Bogdano Vojvoda p. 130. [2]) Leonhardus Gorecius in descriptione belli Ivoniae p. 22. scq. [3]) Lasicius p. 127. seq. [4]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 54. [5]) Gorecius p. 25. [6]) Lasicius l. c. [7]) Istvanfi Lib. 24. p. 524. [8]) Gorecius p. 25. [9]) Istvanfi l. c. [10]) p. 128. [11]) Lasicius p. 131. seq. [12]) Istvanfi Lib. 24. p. 525. [13]) Engel in recent. Historia Moldaviae. p. 219. [14]) Lasicius p. 155.

Апии 1573. Dипъ че аї dобъndit Іsопіа саї Іоann I, тоатъ Молdова, кът с'аї арътат ла апии трекътї пи с'аї оменіт ка ип Domnї, че се фъкисе, чі ки тълт маї таре аї тіръпіт пре віецїі Молdовенї, къчі скріе Ласікіе [1]) деспре dипсии аша: „Дпсъші Іsопіа

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пентрѫ чеа маї мікъ грешалъ, дпкъ кѫ тонрте педепсіа ире чеї вінованї, дї белїа de вії, дї трѫпеа дп цапъ, ле скотеа окіі, ле тъїа пасѫріле ші врекіле, ире скрт de віпdea чіпева пѫтаї ѫп стрѣгѫр din віеа са фъръ de дпгъдѫінца лѫї, саѫ алт чева че ера сѫпт dape, пре ачеста аѫ дл оторіа, аѫ дї пѫпеа белчїѫг дп пас ші легъпdѫ'і тъпіле dѫпъ спате дл da тѫпчіторілор, саѫ dакъ пѫ се афла тѫпчіторіѫ, ціганілор съ'л трагъ ире вліце ші съ'л ватъ фъръ de тілъ, ші че е маї тірънеск лѫкрѫ, трѫпѫріле челор вчіші ле лъса пеастрѫкате, съ ле тънче кънії, ка вѣzѫпd оатепії чеілалцї ачестеа, съ фіе маї аскѫлтъторі. Кѫ кареа тіръніе ла атъта аѫ adѫc ире Молдовепі, de пѫ пѫтаї л'аѫ чінстіт ші с'аѫ темѫт de ел dѫпъ ачееа, че ші кѫ іпіта с'аѫ лѫптат пентрѫ дънсѫл.“ Пънъ ачі Ласікіе; дпсъ тірънія лѫї пѫ дпdелѫпгѫ аѫ ръмас перъсплътітъ; пентрѫ къ:

Алескапdрѫ II Domпѫл Валахіеї, прекѫт скріе Горекіе [2]), врънd съ пѫпъ Domпѫ дп Молдова пре аптечесорѫл ші фрателе съѫ, Петрѫ III, de карele поате къ'шї темеа Domпіа са, кѫт і се вede преавестітѫлѫї Епгел [3]), аѫ дпчепѫт дпкъ дп апѫл de акѫт а пѫрѫ пре Івопіа ла дмпъратѫл Селім II, ші аѫ фъгъdѫіт, къ de ва da Domпіа фрателѫї съѫ, лѫї Петрѫ ал III, карele с'аѫ порекліт Шкіопѫл, дї ва дпdѫплека харачѫл саѫ dареа пре ап, адекъ къ'і ва da дп лок de 60,000 de галбепї 120,000 de галбепї пе тот апѫл.

[1]) Ioannes Lasicius p. 129. seq. [2]) Leonhardus Gorecius p. 27. seq. [3]) Engel in Hist Valachiae Part f. p. 223.

Апѫл 1574. Фъгъdѫіпd Алексапdрѫ II Domпѫл Валахіеї дпdоіт харачѫ пентрѫ Domпіа Молдовеї, прекѫт zіче Спопdап [1]), Селіш II Дмпъратѫл Тѫрческ бѫкѫрос аѫ прітіт фъгъdѫінца, ші дп лѫпа лѫї Февруаріе din апѫл 1574, аѫ трітіс ла Івопіа, съ dea ел харачѫл ачела, аѫ съ ласе Молдова ачелѫіа, карele ѫреа съ'л dea, къ алтіптрілеа се ва пъzzлі кѫ пѫтереа. Івопіа тѫрбѫрънdѫсе de о порѫпкъ ка ачеаста, аѫ ръспѫпс солѫлѫї Тѫрческ, къ decире ачееа се ва дпцелеце кѫ цеара, каре требѫе съ плътеаскъ dареа ачееа, ші адѫпѫпd боіерії ле-аѫ спѫс пофта дмпъратѫлѫї ші ле-аѫ zіс, къ de аѫ іпіт ші еї, ел дпсѫші есте гата а сѫфері тоате кѫ дънші, пѫтаї съ се поатъ тънті de ціѫгѫл Тѫрчілор. Боіерії дпкъ аѫ ръспѫпс, къ ші еї сѫпт маї гата а сѫфері тоате, de кът а дпълца харачѫл, ші фъгъdѫіndѫї аскѫлтаре deплін, о аѫ ші дптъріт кѫ ціѫръмънтѫл лор. Дпцелегѫпd ачеаста дмпъратѫл Селім II аѫ тріміс оцї Тѫрчеці дптрѫ аціѫторіѫ Прінцѫлѫї Мѫптепеск, ші і-аѫ порѫпчіт, ка дмпрепѫпdѫ'ші кѫ ел оціле сале, съ скоатъ ире Івопіа din Молдова, ші съ пѫпъ дп локѫл лѫї Domпѫ ире фрате-съѫ Петрѫ. Аша ла фоарте маре ръсбоіѫ аѫ вепіт дмбе пърціле, дп карele Івопіа кѫ аї съї, ші кѫ аціѫторіѫл Кozачілор (пѫ ші ал Полопілор) de вр'о кътева орї аѫ сdробіт ире протівпічіі съї, аѫ цефѫіт вр'о кътева четъцї, ші дптрѫпd дп Валахіа фоарте гроаznік о аѫ прѫdат ші арс, пепъртіпind кѫіва, дпкъ пічї добітоачелор, кѫ атъта пебъгаре de сатъ, de орї че прадъ, карea тоатъ о da осташілор съї. Кът дпбііпdѫл ѫп Башъ, карele къzѫсе роб, ші ера de маре стат, ка съ се поатъ ръскѫмпъра, кѫмпъпіпdѫсе ире сіпе de шасе орї, de доѫ орї кѫ аѫр, de треї кѫ арціпт, одатъ кѫ петре скѫмпе, п'аѫ врѫт съ прітеаскъ тоате ачестеа, чі л'аѫ тъіат тот дъръѫврї. Лъсѫпd маї ире ѫртъ порокѫл ире Івопіа, ші въzѫпdѫл оаре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кареле. dintre повъцъіторій лъї, пре кареле дл стрікасе Търчій къ тълці бані, ла атъта аў ацівпс, de с'аў дас къ 30,000 асупра 200,000 de протівнічі, гъndind къ съпт пътаї 15,000. Ачі дпкъпціврат фііnd, дъпъ таре лъптъ ші вързаре de сънце, аў требуіт съ се dea прінс, дп 11 Іупіе din апъл 1574, съпт kondiцііле ачестеа, пре каре аў ціврат протівпічій de шепте орі, пептрь таї таре секърітате, ка аї съї съ се слобоадъ певътъцаці дп паче, ші ел дпкъ певътъцат съ се dакъ дпаінтеа дмпъратълъї Селім II пептрь къ таї авеа дпкъ ка ла 20,000 de осташі; тотъші Баша чел таї таре, аў сліптекат пре Івопіа пептрь ъп ръспъпс къ сътеціе dat, ші Іапічарії і-аў тъіат капъл. Іаръ трупъл лъї л'аў легат de доъ къміле, ші бътъnd добітоачеле ачестеа, аша л'аў сфъртікат; капъл і л'аў пус дптр'о съліцъ, ші трупъл лъї л'аў тъіат тот фъръмі, апоі къ сънцеле ш'аў дпс сабіїле, ші ш'аў адъпат каїї, ръгъndусе Пророкълъї Мохамет, ка съ ле dea ші лор інімъ ка ачеea, ка кареа аў авът Івопіа, Молдовеапії къцї таї ръмъсесе, тоцї с'аў тъіат дппротіва цівръмънтълъї. Козачії (къ Полопї п'аў фост) дndemnъndў ъпъл пре алтъл, с'аў слобозіт асупра Търчілор, ші дп бътаіе аў періт вітеціеще. Аша с'аў фъкът Domn Молдовеї Петрь фрателе Domnълъї Мълтепеск къ харачіъл чел преа таре.“ Ашішdереа скріе Горекіе[2]) din кареле аў лът ачестеа Спondan, чі Горекіе[3]) зіче, къ Хепрік Фрънкъл, краіъл Полопіеї пекът съ фіе dat ацівторіў лъї Івопіа, чі нічі Полопілор аў дпгъdвіт съ'ї теаргъ пе платъ дптрь ацівторіў. Ама dар дпчете фала Полопілор, ші рътънъ лаvda козачілор!

Despre ацівторіъл лъї Александрь II Domnълъї Мълтепеск трімісў din Apdealў дпкъ таче Спondan, тъкар къ ворвеще despre дъпсъл Горекіе, ші аппалії Секъепещі[4]) къвънтъ аша: „Дмпъратъл Търческ порънчі Apdeaлълъї, ка съ ацівтът пре Александрь Bodъ, ші ам dat дптрь ацівторіў 800 de кълъреці, ші 200 de дъръвапці рошії, ал кърора ходпоціў аў фост Георгіе Daцo, ші дп локъл Воеводълъї din Apdealў (а лъї Стефан Баторі) аў фост Міхаіл Рацў.“

Міron Логофътъл[5]) дпкъ скріе: „Domnia лъї Петрь Bodъ челъї порекліт Шкіопъл. Баша dапъ ісъпda че аў фъкът къ Ioann Bodъ, аў порніт пе Петрь Bodъ ла скапп, ші сінгър къ оціле Търчещі с'аў дпторс дпапоі. Іаръ Петрь Bodъ, аў ші порніт пре Білае Ворпікъл, de аў кънпінс скаппъл, ші аў dat весте de паче, ші de domnў тънър, ші пре ъртъ аў сосіт Петрь Bodъ ла Іаші дп скапп, дп 25 Іупіе, din апъл 1574.“

Ачі дпсатпъ къ Петрь Шкіопъл дп сереоа Domnілор Мълтепещі аў фост ал треілеа: іаръ дп сереоа Domnілор Молдовепещі есте ал шептелеа, ші аша 'л воіў ші пъті de ачі дпаінте.

Че скріе апопімъл Ромънескў, а ле кързіа кзвінте ле-ат скріс дп апъл 1568, despre оспъцъл лъї Александрь II Domnълъї Мълтепеск къ фрате-съў Петрь, ші despre ашезареа лъї Віптілъ дп тропъл Валахіеї, пе с'аў пътът дптъмпла дп апъл de акът, кът ар вреа преа вестітъл Енгел[6]), пептрь къ дп тоатъ картеа лъї Горекіе, кареле токта deатърпітъл аў скріс тоате дптъмплъріле лъї Івопіа, ті а ле Молдовепілор челе din апъл ачеста, петіка се афлъ despre ачеле доъ лъкрърі, ба пътеле лъї Віптілъ, ші а

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

луї Дѫмбравъ дпкъ пѫ се афлъ; ла апїї вііторї іаръшї кънd с'ар фі дптъмплат? Дрепт ачееа еѫ ші оспъцѫл щі domnia луї Віптілъ ле цін ѫмаї повесте. Маї nімеріт'аѫ преа вестітѫл Енгел[7]) „къ Стріковскі дп апѫл 1515 аѫ въzѫт капѫл луї Івоніа цінтѫіт кѫ кѫіе дп поарта Бѫкѫрещілор."

[1]) Henricus Spondanus in Continuatione Baronii ad ann. 1574 No. 12 seq. [2]) Leonhardus Gorecius in descriptione belli Ivoniae p. 27. seq. [3]) Idem Gorecius p. 35. seq. [4]) Mss. Annales Siculici ad h. a. [5]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. [6]) Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 224. [7]) Idem Engel in recent. Historia Mold. p. 226.

Апѫл 1575. Zicѫc'аѫ дп апѫл 1571, къ dѫнъ moартеа луї Ioann Сіцісmѫnd фііѫлуї Ісавеллеї Прінцѫлуї Арdеалѫлуї, dърzісе Максіміліан П. Арdеалѫл сѫпт пѫmе de Воеводат, кѫт фъкѫсе маї 'nainte, луї Каспар Бекеші; чі маї 'nainte de a вені Бекеші, дл кѫпріпсесе Стефан Баторі дптрѫ ачелашї апѫ, пентрѫ каре кѫпріndere dѫнъ ачееа тѫлте с'аѫ дптъмплат, дптре Баторі ші дптре Бекешї. Пентрѫ къ dѫнъ кѫт скріе Ціклафі Лещан[1]), Бекешї пѫ вреа съ се сѫпѫнъ луї Баторі, пентрѫ цівръмънтѫл че фъкѫсе луї Максіміліан П, іаръ Баторі дп апѫл 1573, кѫт zік аппалїї Секѫепещї[2]) аѫ дпкѫпцівrат Фъгърашѫл, ѫnde се тръсесе Бекешї, ші л'аѫ алѫпгат пре Бекешї de аколо, ші din Арdеалѫ. Бекешї dрепт ачееа аѫ фѫціт ла дмпъратѫл Максіміліан П, ші дп апѫл ачеста 1575, кѫт zік аппалїї Секѫепещї[3]), ші аратъ епістола дмпъратѫлуї Максіміліан П кътръ Стефан Баторі чеа de ла anonimѫл din Бълград[4]), с'аѫ рѫdікат кѫ рѫсвоіѫ асѫпра луї Баторі; dаръ аѫ вінс Баторі пре Бекешї, ші тоцї Секѫїї, карії аѫ цінѫт кѫ Бекешї, тѫлте реле аѫ пътіміт атѫнчї. Пре Стефан Баторі л'аѫ аціѫтат асѫпра луї Бекешї ші Алексапdрѫ П, Domnѫл Мѫнтеческ, прекѫт скріе Бетлен[5]).

Тот дптрѫ ачеста ап скріе Герлакіе кътръ Крѫсіе[6]) аша: „Маї сънт дпкъ пѫціпе фамілїї dінтре повілїї гречещї, doї фрацї Палеолоцї, dінтре карії ѫnѫл пентрѫ гопірea ші піста луї Міхаіл Каптакѫzенѫл, ватепѫлуї челуї маї маре, с'аѫ dѫс ла Хапѫл тътърск, doаръ кѫмпатѫл съѫ, челалалт кѫ фечіорії съї локѫеще дп Пера преste маре. А Каптакѫzенілор сънт doѫ касе: ѫna дп Пера, алта дп четатеа Апхіалѫ, лънгъ тареа Neагръ. Ам афлат дп апѫл dінтъіѫ ѫn бътръп дп Патріархат, карele ціеа Італіепеще ші Гречеще мі пѫ de тѫлт с'аѫ фъкѫт кълѫгър дп тѫнтеле чел Сфънт. А ле Раліілор сънт doѫ касе, ші din неатѫл луї Асап ѫmаї тѫіерї сънт." Bezі кѫт с'аѫ стінс неатѫріле челе вестіте! de ѫnde поцї кѫлеце, къ пре лѫте е ѫmаї дешертъчіѫнea дешъртъчіѫнелор, ші къ тоатo сънт дешарте, сінгѫр пѫтеле пе ва ръмънea, de вom фаче вine.

[1]) Eustachius Gyulaffi in suo Diario apud Hevenesi Mss. Tom. 68. p. 335. [2]) Mss. Annales Siculici ad ann. 1573. [3]) Iidem Annales ad ann. 1575. [4]) Anonymus Carolinensis apud Hevenesi l. c. p. 277. [5]) Volfg. Betlen Tom. 2. p. 308. [6]) Epistola Gerlachii ad Crusium Constantinopoli missa an. 1575. Tubingam.

Апѫл 1576. Хенрік Іларіе[1]) скріе: „Дп апѫл 1776, ші чеї ѫрмъторї апі, дптре оатенії чеї прокопсіцї аї бісерічеї ръсъріталуї, ера ші Арсеніе Мітрополітѫл Тірновалуї ші Ексархѫл а тоатъ Българіа, карele ера пепот din фрате луї Махомет Bezі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рівлві челві маре.“ Пре ачеста de л'ар фі четітъ Леквіен [2]), отвл чел дпвъцатъ; п'ар фі скріс, къ пъ се щіе пътеле Мітрополітълві Тірповълві челві din тімпвл de акът, нічі л'ар фі атестекат къ Ахрideапвл.

Тот дп апвл ачеста 1576 прекът скріе Салардi [3]), къ алес Краіъ Полоніеі Стефап Баторі, карeле аъ лъсат дп локвл съъ Прінцъ Ардеалълві пе фрателе съъ Крістофор Баторі; Каспар Бекешї дпкъ дп апвл ачеста с'аъ плекат лві Баторі, кът зіче Ціівлафі Лещап [4]).

[1]) Henricus Hilarius in Excerptis Philippi Cyprii p. 426 [2]) Lequien in Oriente Christiano tom. 2. p. 299. [3]) Szalàrdi János a Siralmas Magyar Kronikában Lib. 1. part. 3. [4]) Eustathius Gyulaffi in suo Diario p. 335.

Апвл 1577. „Ла апвл ачеста аша скріе Хеіdепщеіп [1]): „Тръіndъ оаре-кътва тімпъ дптре Козачі Іоапп Поткоавъ чел de пеат Ромъп, ші de славъ пащере, даръ таре дп трвпъ, ші маі въртос дп тъпі, къчі рвтпеа поткоапа de каі пвтаі къ тъпіле, de вnde с'аъ пі пвміт Поткоавъ, деспре о парте къ пъравлъ, деепре алта къ фъгъдвіпцеле сале, леспе аъ трас дп партеа са пре піпце оатепі, карії пвтаі din ръпірі тръіа, ка дтпрев-пъ къ dъпсвл съ теаргъ ші съ'л факъ Domпъ дп Молдова. Пе Петрв VII, карeле пъ щіа de вепіреа лор, леспе л'аъ фвгъріт din Domпіе, кареа дпцелегъпdъ-о Краівл (Стефап Баторі), ші пептрв къ фъръ de щіреа са, се апвкасе de алте церї, ші пептрв Петрв пре карeле вреа съ'л цінъ Domпъ, аъ порвпчіт преспе тоатъ Полопіа, ші аъ скріс ші лві Крістофор Баторі Прінцълві Ардеалълві, ка пре Петрв съ'л dвкъ дпапої, карeле трітецъпd оаспе къ пепотъ-съъ Стефап фечіорвл лві Andреіъ пл фрате-съъ, Поткоавъ с'аъ трас ла Nетіров орашвл Полопеск, ші аколо с'аъ прінс прін Nеколае Сіпевскі кастелланвл Катепецълві, ті Префектвл осташілор din Рвссіа, ші с'аъ тріміс ла Краівл.“ Ашіщdреа скріе Мірон Логофътвл [2]), маі пре ларг, карeле пвтаі атъта дпсеатпъ, къ Поткоавъ аъ дптрат дп Іаші дп 29 Noемвріе din апвл 1577 ті къ Іоапп Поткоавъ алтіптрелеа с'аъ порекліт Крвцвл. Іаръ преавестітвл Епгел [3]) скріе, къ Поткоавъ аъ domпіт пвшаі о лвпъ.

Апопітвл Ромъпескъ скріе: „Міхпеа Водъ Търквл (Міхаіл IV) леат 1577 фечіорвл лві Алексапdрв II Водъ, пепот Мірчеї (III) Водъ, аъ фъкът Мъпъстіреа Тътапа ла леат: аъ скос къ вір поъ пе цеаръ. ші л'аъ пвміт Гълеатъ. Аъ авът ръсвоіъ къ боіерії Краіовеї, къчі ръdікасе алт Domпъ, ші вірвіт пре боіері, апої тъzъліпdъ'л, с'аъ dвс ла Царіград, аъ domпіт ипї 6.“

Мірон Логофътвл дпкъ скріе: „Ла апвл de ла Хс. 1576 іаръ de ла zidirea лвмії 7084 (даръ грешаще дп ап) твріт'аъ Алексапdрв Водъ Domпвл Мвптепеск, domпінd 9 апі, ші о лвпъ, ші аъ рътас Domпъ фііпл съъ Міхаіл Водъ.“

Маі пре ларг скріе преавестітвл Епгел [4]), зікъпdъ. „Алексапdрв аъ твріт ка Прінцъ дп 15 Іапіе din апвл 1577. Історіа Зпгвреаскъ скріе деспре dъпсвл, къ аъ ацівтат пе Стефап Баторі дп апвл 1575 асвпра лві Бекешї къ 200 de ферептарі (doаръ кълъреці) Баторі Крістоф дпкъ аъ ацівтат пе Петрв (VII) Domпвл Молдовеї din порвпка дтпъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ратълъ Търческ, ка съ'шї къщіце іаръшї Domnia, кънd л'аў фост алъпгат din скаън ѧп анъл 1577 (exul Palatinus) Ioann: пентрѫ къ і-аў трішісў ѧптрѫ аџівторіў пре Стефан Баторі, фрателе лъї Andreiў, ші Балтаzар Баторі кѫ ощї Ардслепещї, прекът скріе Бетлеп II. p. 308. ші Катона XXVI p. 18. ad ann. 1577."

Скріе маї ѧпколо тот ачелашї Енгел: „Міхпеа фечіорѫл лъї Александрѫ de ла анъл 1577 пънъ ла анъл 1583. Ѧп локѫл лъї Александрѫ с'аў фъкът Прінц фечіорѫл лъї Міхпеа. Ел аў тріміс ла Поартъ дѫнъ стеаг пе Вістерпікѫл Мітреа, ші л'аў доъндіт. Ел аў скорпіт ші Гълеата пре цеаръ, даръ чеа пещівтъ маї паінте." Ачі пѫ се пърънеще преавестітѫл Енгел кѫ Хеіденщеін despre Стефан Баторі, карсле аў терс ѧптрѫ аџівторіў лъї Петрѫ VII Водъ, ал кѫї фечіор аў фост. Іаръ Поткоавъ ѧп сереоа Domnілор Молдовепещї ар фі Ioann II.

[1]) Reinoldus Heidenstein in Commentariis de bello Moscovitico Lib. 1. p. 737. [2]), Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. [3]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 228 [4]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [5]) Miron l. c. [6]) Engel in Hist. Valachiae. Part. 1. p. 224.

Анъл 1578. Ла анъл ачеста аша скріе Хеіденщеін [1]): „Стефан Баторі Краіъл Полоніеї гътіndъсе ла ръсбоіъл кѫ Мъскапіі, ка съ пѫ факъ врео търбъраре Kozачіі de ла Nizов, пефііnd ел de фацъ, аў орънdзіт съ'і цінъ ѧп фрѫў кѫ фріка; dрепт ачееа лъї Поткоавъ і-аў тъіат капълъ, пофтіnd Амърат (III) ѧмпъратъл Търческ ка съ і'л dea, ші аў авът прічінъ de a фаче ачеаста, пентрѫ къ Kozачіі ѧпdълчіцї кѫ пороквл чел маї dінаінте, пѫ съ лъса de ѧпdръznіреа са, чі пре Александрѫ фрателе чел маї тънър ал лъї Поткоавъ ашішdереа ѧл dъсесе ѧп Молдова, ші de поў ісгопісе пре Петрѫ (VII) Водъ din скаънў, тъкар къ пѫ фъръ de періреа лор; пентрѫ къ пре Александрѫ л'аў прінс віў ші л'аў трас ѧп цапъ, іаръ о парте de kozачї прінzъndъсе de Търчї, с'аў dъс легацї ѧп Царіград."

Маї пре ларг скріе ачестеа Міron Логофътъл [2]), zікъndў: „Петрѫ (VII) Водъ ѧпцелегъnd къ Поткоавъ аў пъръсіт скаънъл ші цеара ші аў трекът ѧп цеара Лешеаскъ, аў веніт ла Іашї, ші с'аў ашезат ал doїlea рънd ла скаън, фііnd кърсъл анілор 7086, ші аў dат Мітрополіа лъї Теофан карсле ѧп zілеле лъї Ioann (II) Водъ се лъсасе de фрі-ка лъї, ші фѫцісе прін мънџї. Kozачіі, кът с'аў zіс, de ла Nizов фііnd скърбіцї пентрѫ моартеа лъї Поткоавъ, de іспов с'аў ръdікат кѫ Александрѫ (V) фрателе лъї Поткоавъ саў Ioann II, ші ѧптрѫ ачелашї ап, кънd се ашezасе ал doїlea рънd Петрѫ Водъ ла Domnie ла лъпа лъї Февръріе, аў ѧптрат ѧп цеаръ асъпра лъї Петрѫ Водъ. Чі Петрѫ Водъ щііnd потікала че пъцісе маї 'паінте кѫ kozачіі, пѫ с'аў апъкат de ръсбоіў чі ле аў dат кале. Dрепт ачееа Александрѫ аў ѧптрат ѧп Іашї, ші с'аў ашezат ѧп скаън ѧп 9 Февръріе din анъл 1578. Іаръ Петрѫ Водъ de сърг аў веніт кѫ оасте Търчеаскъ ші Ѳнгъреаскъ (adекъ кѫ оастеа Ардслепеаскъ, despre карса с'аў ворбіт ла анъл трекът), ші аў кънprінсў пре Александрѫ ѧп къртеа dомneаскъ, ші аў бътът къртеа din кѫшлецї пънъ ла меазъ пъреасітъ. Іаръ ѧптр'о поапте ѧп 12 Мартіе, аў ешіт Александрѫ кѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

козачіі din кърте, къ ші їарба de пъшкъ, ші бъкателе лі се дмпъцінасе, ші сокотінd къ вор скъпа, аў фъцінт спре кодрь, кърора прінzіndзле de веste оастеа лзї Петрь Водъ, с'аў порніт дзпъ дзпшіі, шї ла їazерзл Чзрбещілор і-аў аџізнс, ші пре Александрь д'аў прінс віў dімпреzпъ кь боіерії лзї. Ачест Александрь (V) аў џінзт о лзпъ скazзл Молдовеї. Ашezатз-с'аў Петрь Водъ ал треілеа рънd дп скazп, ші фъкь Мънъстіреа Галата дп вале, кареа пь дзпъ тзлтъ време с'аў ръсіпіт. — —— Тотъ дп апзл ачеста 7086 de ла пъстзіреа лзмеї, їаръ de ла Хс. 1578 дп 20 Ізліе, аў венit ніще козачі кь зп Дошпішор пъпъ ла Нistрь, чі ачещіа пь с'аў дпторс дпапої, къчі ш'аў пзс тоцї капетеле.“

Мартin Крzсіе [3]) дпкъ скріе: „Domnзл Міхаіл Капtакzzензл дп 3 Мартіе din апзл 1578, дп каса са чеа преастрълъчітъ din Анхіалъ, фь сзгрзтатъ, пентрь къ лзї і с'аў дмпзтат ръскоалеле din Молdова ші алте ръътъцї, ші аввсесе dзштанъ пре Конstантin Палеалогзл, кареле есте дп чінсте ла Хапзл Тътъръск: даръ тзіереа лзї кь дої фечіорашї есте тішеа дп Царіград. Обічнзісе Міхаіл Капtакzzензл а кълърі пре о тзшкоае саў кътъркъ, кънd зтбла прін четате, авънd шасе паічї дпаінtеа са, ші зп шерь дзпъ сіне, ші пзртънd вештміnte пь фалтіче. Періт'аў кь чевамї маі бътрън de 50 de апї, фост'аў бърбат de фрзпte, даръ лї плъчеа a domni престе бісеріка ръсърітзлзї, дрепт ачееа пічї се фъчеа чінева Епіскоп саў Мітрополіт, de пь'ї da лзї банї. Кънd аў прінс фечіорзл лзї с'аў осъndіт ла лзптрі, чі адеверіndзсе къ п'аў фост зпа кь татъ-съў дп сфатзрї, ба дпкъ, къ л'аў ті dожъніт de тзлте орї de ла ръў прін тіжлочіреа Везірізлзї челзї маї таре, с'аў мънтзіт de лзптрі.“ Ачестеа ле скріе грекзл de ла ачелашї Крzсіе [4]), дп лімба тъліпеаскъ.

[1]) Reinoldus Heidenstein de bello Moscovitico Lib. 1. p. 745. [2]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. [3]) Martinus Crusius in Turco-Graecia p. 211. [4]) Idem Crusius l. c. p. 274.

Апзл 1579 Міron Логофътзл [1]), скріе: „Ла апзл 7087 Октомвріе 12 зіле, зп Конstантin їаръшї кь козачіі венiа дп Молdова, ші с'аў топіт тоцї дп Нistрь.“

Зісь-с'аў ла апіі трекzцї, къ Ісавелла въдзва Краізлзї Іоann. Zаполіа кь Іоann Сіцісмзndь фііzл еї, ла атъта венice, de пре маі тзлцї еретічі пре карії дї ісгопice din алте церї, і-аў пріміт дп Ардеал, прін карії фоарте с'аў лъціт венітзл еретіческь, ші атъта аў крескзт, de і-аў къзтат лзї Крістофор Баторі кь тіжлочірї маї аспре а дпфръпа пре зніі dінtре дъпшіі, дп апзл de акзт, de ла блъстъмзріле лор челе петаї авзіте de крещінї; къчі скріе Цізлафі Лещап [2]): „Дп апзл 1579, аў прінс Крістофор Баторі пре Франціск Dавid дзпъ dіспзтаціа din Белград, пентрь кь аў фъкзт дпоіре дп лзкрзріле кredінцеї, дndръсnінd din катедръ a проповедзі, къ Domnзлзї пострь Іс. Хс. пь трекzе съ і се дпкіпе оаменії, къчі карії і се дпкіпъ, кad дп пъкатзл Idолієї. Дрепт ачееа адзнънd собор дп Белград din міністрії Ардеалзлзї ші din пърцїле църеї Зпгзрещї, Франціск Dавid фь осъndіт ші de чеї че ера тот de o фъріпъ кь ел. Осъndітзл'аў ші Бландрата, кареле цінзсе маі 'наінte кь ел. De фапъ аў фост Фаўстъ Сочінь таліанзл din Сепа чел преа'нвъцат дп ересзл съў, ші Паўл Цізлапзл, кареле ера маі таре престе школа din

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Бълградъ. Ын локул Принцулуй аў фост де фаць капчелларіул Міхаіл Чакі кь Кіспар Бекеш.“ Скріе апоі Ціхлафі, кь блъстъматул Франциск Dabid попа Клъжлуй, ал кърціа ціпере аў фостъ Трансцер Лука, аў перітъ ын прінсоареа din Дева.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. [2]) Eustachius Gyulaffi Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 335. seq.

Анул 1580. Нъвъліріле челе преа десе але козачілор ын Молдова, луй Петрь VII саў Шкіопул пь і-аў фост спре біне, кьчі скріе Хеідепцеін [1]): „Луй Петрь (VII) ынкь пь і-аў фост de фолос алунгареа чеа de атътеа-орі din Молдова, пентрь кь Везірїул Ахтеd, карале аў трімес Везірїулуй Махомет, і-аў бъгат віпъ, кь ел есте прічіна, пентрь леневіа луй, de с'аў алунгатъ de атътеа-орі прін козачі din скаунъ. Дрепт ачееа аў фъкут, de мъзълиндсе Петрь, с'аў пус Domnъ ын локул луй ун Іапкола пръсіт din Сасіі din Ардеал, карале пь нумаі ачееа аў мінціт кь есте Ромън de неам, чі ші ачееа кь есте пръсіт din съпцеле Domніlор Молдовенещі.“

Міron Логофътул ынкь скріе [2]): „Дакь аў мъзъліт ымпъратул Атюрат III пе Петрь VII Водъ Шкіопул, dat'аў Domnia Іапкулуй (саў Ioann III) Водъ, карале de лапцереа са аў фост Сас, de леце Лютеранъ, ші кредінца чеа адевъратъ нь о іубіеа. Дечі аў веніт ын цеаръ, ші с'аў ашезат ын Скаун ын 17 Февруарie din анул 1580. Дунъ ачееа тоатъ недумнезеіреа ші еретічіа са о аў арътатъ, кь лъкомie песпусъ de авуціе авеа, пентрь кареа пе мулці аў оторжт, ші маі апоі de лъкомie маре че авеа, трімис'аў се іеа а зечеа din воі din тоатъ цеара.“

Тот ачелашї Міron [3]) скріе іаръшї: „Іапкь Водъ арункънd зечіоіалъ de воі пре цеаръ, Лъпушпеанії п'аў пътут сufері, чі с'аў сфътуіт съ се десбатъ de сънт мъна Іапкулуй Водъ, ші булучіндсе аў ръдікат dintre дъпшії Domnь пре Лунгул, ші і-аў пус нуме Ioann (IV) Водъ, ші de ачі аў нурчес пе Прут ын сус. Іарь Іапкул Водъ прінзънd de весте, кь Лъпумпеанії с'аў ръдікат асупра луй, de сърг аў трімис пре Бочітъ Ворнікул кь оасте ымпротіва лор, ші тъмпінъндсе ошіле ла Болота, с'аў ловіт de фаць, ші дънd ръсбоіў вітежеще de ымбе пърціле, перdуръ Лъпушпеанії ръсбоіул, ші Domнішорул ынкь с'аў ынекат ын Прут.“

Деспре Іапкул Водъ, фііnd кь аў фост Сасъ, преавестітул Енгел [4]) нумаі атъта скріе. „Іапкул ун Сас (ун неатцъ), de ла анул 1580 пънъ ла анул 1584, с'аў сурпатъ прін Краіул Стефан Баторі.“ Чі гретеще Енгел, ын анул сурпъреі Іапкулуй Водъ, кь ачела аў фост анул 1582, кум вом ведеа аколо.

А кăї фатъ аў фост Zамфіра, деспре карea скріе Бетлен [5]), кь ынтъіў аў фост мъритатъ дунъ Nісоцкі, акърціа потеніре с'аў фъкут ла анул 1565, апоі дунъ Паул Маркхazi, карале ын анул ачеста аў фъціт ла Царіград, пь тъ прічеп, de п'аў фост фата луй Сокол, кь ачела аў фост тъзілъ ын Ардеалъ, ла анул 1558, ші Zамфіра ын ачееа време аў требуіт съ се мъріте дунъ Nісоцкі.

Кь Полопіі ынкь пь біне с'аў пъртат Іапкул Водъ, пентрь кь скріе Хеідепцеін [6]):

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„ Стефан Баторі Краіул Полоніеі аў трімис пре Іоann Toma Dроіовскі префектул Премислеі ла Търкъ. Причініле трімітереі аў фост ачестеа, ка съ чеарь de ла ампъратул Амурат III, ка dупъ моартеа фрате-съў Крістофор Баторі — — — — Apdeaлul аша съ ръмъпъ сунт Прінцул уртъторіў, кум аў фост ші сунт Прінцій чеі маі dinainte, ші съ аръте солul къ алтіптрелеа Краіul ва фі datoріў a апъра пре аі съі ші патріа са. Іарь афарь de ачеаста, съ се желуеаскъ пентру стръмбътъціле, карele фъчеа Іапкола Bodь сунушілор Кръіmеі Лешещі, ші съ пофтеаскъ, съ се пупъ ampъръпт Петру (VII) Domnul чел маі dinainte, ші съ търтуріseаскъ къ Краіul пе поате сufері вечіпътатеа луі Іапкола, нічі ва ръbda стръмбътъціле сунушілор съі фъкute. Партеа чеа dinтъі a соліеі с'аў плініт, a doua парте с'аў маі тъmъndat.“ Ашіmdepeа скріе Паul Піасецкі Епіcопul Премислеі [7]) пуmаі маі ampкълчіт.

[1]) Rainoldus Heidensteinius in Commentariis de bello Moscovitico Lib. 1. p. 744 [2]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 56. [3]) Idem Miron l. c. cap. 57. [4]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 230. [5]) Volfg. Bethlen Tom. 2. p. 442. [6]) Heidenstein l. c. Lib. 4. p. 794. [7]) Paulus Piasecius Eppus. Praemisliensis in Chronico gestorum in Europa singularium p. 63.

Anul 1581. Апропіindусе de моарте Крістофор Баторі Прінцул Apdeaлulуі, таре с'аў сіліт ка ампрокул съў съ ръмъпъ Прінцъ фііul съў Сіцістunduў, dрепт ачееа аў adунат цеара ампрежуў, despre каре adунаре аша скріе Ціхлафі Лешан [1]): „Ка Крістофор Баторі съ'шї факъ уртъторіў пре Сіцістunduў фііul съў, ампрежареа цереі чеа ампрежуў цінутъ ампрежа anul 1581, doі dintre маі марії Apdeaлulуі, adекъ Франціск Kendi, ші Грігоріе Апафі пе воіа, ші ка съ ампкунцізре піста, ку ачеаста аў стътут ampainte съ апере Dумnezeў ка съ алеагъ пре алтul пупъ кund тръіеще Прінцul лор Крістофор Баторі, чі Dумnezeў цінъ пе Мъріреа са ампътрe тулці анї. Кund с'ар ампътпла de че съ фереаскъ Dумnezeў, ка Мъріреа са съ рупоseze, атунчі ва авea гріже цеара пре чіне съ алеагъ Прінцъ. Нічі с'ар фі алес Сіцістunduў Баторі Прінцъ, de пе с'ар фі стръduітъ ampтре ачееа Галфі, карele dупъ че аў трас ла партеа са пе Франціск Kendi ку тулте фъгъduінце, с'аў апукат ку тот deadinсul de Апафі. Атунчі Апафі аша аў ккъвънтат кътрь Галфі: Іатъ пе тъ почъ odixni de тine! фіе прекум аі воітъ, darь веі bedea, ші aduцї aminte ші dупъ моартеа mea, къ пре луmea ачеаста, nimenea се ва къі маі таре пентру алецереа ачеаста, de кът.... Луі Александru Kendi (цінерелуі луі Галфі) карele тот ampтре ачееа се стръduія, ампкъ і-аў zic: Веі bedea ші тъ druгъ de пеле, Александре! къ веі плъпце ачеаста, ші веі пофті, ка съ пе фіі възут ші тощепіт вре-odатъ ачеле доuъ сате, ку каре ці'аў скос окіі акuта. Пентру че пе ampвецї de пе упкіul тъў Франціск Kendi, пре карele л'аў перduт фъръ de вінъ Краіul чел тъпърь (Іоann Сіцістunduў ампрежа anul 1558) ку тuтъса. Тъ ампкъ пе веі петрече маі біне, ащеаптъ пуmаі! Щіў еў че плътеаще стъпънуў тъпър, къ ат черкат. Пъцін аў фост кund аў періт упкіul тъў, ші Бебек, de пе перірът ку тоцїі. Грігоріе Апафі ачеста ера от бътрън, ші ampцелепт, ші ръмъсесе Консіліаріў de пе вретеа Ісавелеі ал къреіа къпітан de кърте аў фост.“ Ашіmdepeа скріе Аноnimul din Белградъ [2]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Тот ачелашї Цівлафі [3]) кареле токта атвпчї тръіа, скріе: „Ăn anвл 1581 ăn 27 Маіѣ dвпъ че с'аѣ ăntърnat din Клажѣ de ла алецереа лвї Сіціствndѣ фіівлвї съѣ, болнав тврі Крістофор Баторі ăn Бълград, Съмбътъ ăntре 4 ші 5 чеасврї dвпъ amеazъ-zi.“ Ашішdереа скріе Бвколцер [4]).

Ioann Саларді [5]) скріе: „Крістофор Баторі аѣ твріт ăn anвл 1581, вніі zік, къ de inima чea реа, алцій къ de лъпгоаре, ші аша с'аѣ скріс ші пре тормънт.“

Сіціствndѣ неfііnd ănкъ de 12 anї, і с'аѣ рънdвіт твторї Александрв Кendi, Ладіслав Шомборі, ші Волфганг Ковашоцї, даръ фііnd къ пв біне кврea лвкрврiле, с'аѣ пвс dвпъ ачееа Гвбернаторіѣ Іоann Гецї.“ Чі маі біне аѣ цівт Anonimвл din Бълград, кареле скріе [6]): „Dвпъ че аѣ твріт Крістофор Баторі, маі наінте de Трівмвірат (adекъ de чеї треї бърбаці нвміцї) окърмвіреа церсї аѣ ръмас пре лъпгъ чеї вспрезече Сфетнічї, ті маі въртос пре лъпгъ чеї че ера орънdвіцї пріn Diата лвї Крістофор Баторі, adекъ пре лъпгъ Dionicie Чакі, кареле і-аѣ фост рădenie despre твтъ, Стефан Бочкаї внківл de пре твтъ ал лвї Сіціствndѣ, капчелларівл Ковашоцї, Александрв Кendi ш. ч.“ пънъ ла anвл 1583, кът вот вedea аколо.

Despre лвкрврiле Молdовеї аша скріе Міron Логофътвл [7]): „Мвлте лвкрврї спвркате ші de Dвmnezeѣ врăте фъчea Іанквл Bodъ ăn Domnia са, къtѣ de dънсвл тоатъ цеара се ăngrozice, къчї кredinца пв о іввіа, ла аввцie ті ла прadъ ера лакотѣ, цеара кв dърiле о ăngrевіасе ті ера от кърварiѣ фъръ сеатъ, къ пе цівнъпеселе боіерілор de ла маса Domnieї сале ле скотea de ле фъчea сілъ. Ачестea тоате пепътъndвле сфері боіерії, маі въртос Мовілецій, Влădіка (саѣ Мітрополітвл) Георгіе, Іереміе Ворніквл, ші фрате-съѣ Сimeon Пъхарніквл, Баліка Хатманвл, с'аѣ сфътвіт пе таінъ ка съ прібецеаскъ, ші ăntъіѣ ші-аѣ фъкът прілеціѣ кв воіа лвї ка съ теаргъ съ сфінцеаскъ мънъстіреа Сучевіца, ші апоі кв тоцій аѣ трекът ăn цеара Лешеаскъ, алцій с'аѣ dвс ла Тврчї, алцій ла Мвнтенї, ті ăntр' алте пърцї. Мергънd апоі жалобъ ла ămпъръцie de ръсіпа цереї, і-аѣ лват Domnia ші аѣ dat'о іаръшї лвї Петрв (VII) Bodъ Шкіопвл, кът се ва вedea ла anвл вііторіѣ.

Че ам арътат ла anвл 1577, din Anonimвл ротънеск despre ръсвоівл лвї Міхаіл IV Domnвлвї Мвнтенеск кв боіерії Краіовеї, преавестітвл Енгел [8]) аратъ din Філціх, къ ачееа с'аѣ ăntъmплат ăntрв ал патрвлea an ал Domnieї лвї Міхаіл IV, adекъ ăn anвл ачеста 1581, ші къ Domnвл чел de Краіовенї нвс с'аѣ кіемат Radвл Попа.

[1]) Eustachius Gyulaffi in suo Diario apud Hevenesi Mss. Tom. 68. p. 335. seqq. [2]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 98. [3]) Idem Gyulaffi l. c. [4]) Bucholcerus in Indice Chronologico p. 672. [5]) Szalardi Iànos a' Siralmas Magyar Kronikàban Lib. 1. Part. 3. [6]) Anonymus Corolinensis p. 42. [7]) Constans Miron in Ms. cap. 58. [8]) Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 224.

Anвл 1582. Despre періреа Іанквлвї Bodъ саѣ Іоann III аша скріе Хеidenцeіn [1]): „Кънd ащепта Краівл Стефан Баторі зіва сеітвлвї ăn Варшавіа, і-аѣ вепіт ăn тънї Іанкола Bodъ. Іанкола ачеста кът с'аѣ арътат маі наінте, пъскъndвсе din Саеіѣ din Apdealѣ, din слабъ ті ăntвпекатъ віцъ, тінцісе къ есте din неатвл Domnілор Мол-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

dовеї, ші прін аџівторівл Везірівлуї Ахмет dовъndind Domnia цереї ачеіа, ѧndатъ din ѧпчепат аў арътат, кѫ че іпішъ ва съ фіе кътръ Краівл Полопіеї, къ солї ѧпкъ п'аў тріміс dвпъ овічеівл чел бътръп ла Краівл, чі тѫлт л'аў dосъdіт, ші пре ел ші пре оатепії лѫї, кърџіле кръіеџї кътръ ѧтпъратѫл Тѫрческ трімісе ле'аў прінс, ле аў dеспечетлѫіт, ші dеспечетлѫіте ле аў тріміс ѧпапої, пе Краівл кѫ тот Сепатѫл Лешеск а'л adѫче ѧп връ ла Тѫрчі ѧп тот кіпвл с'аў сѫргѫіт, вр'о кътева сате din Полопіа ле аў пръdат ші арс; ші тергънd оатепії съ ле факъ dрептате, і-аў бътѫт, ші і-аў пѫс ла прінсоаре. Dе каре стрътвътъџї стрътѫрат фіind Краівл, скрісесе ла Поарта Тѫрчеаскъ, съ'л шъзълеаскъ, чі тъзълірea с'аў тътънdат пъпъ, акѫта. ѧп тітпвл ачеста dънdвісе вршъторіў, с'аў кіетат ла Поартъ. Іаръ ел жъфвind џеара, ші ѧпкъркънd тоате, аў лѫат врео кѫџіва кѫ сіне, ші аў врѫт съ фвгъ ѧп партеа Ѳнгаріеї чea de сѫпт ѧтпъратѫл Аивсвлуї, ѧпсъ обвл прін Apdeал a фѫџі п'аў ѧпdрѫznіт de Apделепї, чі аў ѧпкѫпџівrат прін Покѫџіа Полопеаскъ, вnde с'аў прінс de Nіколае Іасловецкі Префектѫл Сніатіпвлуї ші с'аў dвс ѧп Леопоіў, фъкънd de џіре Краівлуї. Іаръ Краівл аў скріс лѫї Нікола Сіпевцкі Хътманѫлуї Рѫссіеї, ші лѫї Nіколаї Херборт Префектѫлуї Леопоівлуї, ка съ'ї таіе капвл, апої ѧndатъ аў тріміс Краівл пе Вістерпікѫл съѫ Іакіптѫ Млodсецкі de аў лѫат тоатъ авереа Іапкѫлуї Bodъ, пѫтаї атъта аў лъсат Doamпеї лѫї, ті кокоапелор, кѫ кът съ се поатъ хръні." Ашішdереа скріў Міроп Логофътѫл[2]) ші Бѫколцер[3]), карeле апріат скріе, къ лѫї Іапкѫл Bodъ і с'аў тѫіат капвл ѧп лѫпа лѫї Августост din апвл 1582.

Аша dар грешеще преа вестітѫл Епгел[4]), кѫт ам zіс ші ла апвл 1580, кънd пѫпе періреа, пѫ сѫрпареа Іапкѫлуї Bodъ, ші a доѫа domnіe a лѫї Петрѫ VII Шкіопвл, ла апвл 1584, пептрѫ къ de ар фі адеверітъ zіса лѫї Епгел, кѫт ар фі скріс Грігоріе XIII Папа de ла Рома[5]) ѧп 9 Февръаріе din апвл 1583, кътръ Краівл Галліеї: „Съ стеа ѧптрѫ аџівторівл лѫї Іоапп (адекъ Іапкола) ка съ'шї поатъ къпъта ѧпапої Domnia чea de тошіе a Молdовеї." Міе ті се паре, къ Іапкола ка вп Сас че ера ѧndатъ кът с'аў тъзъліт аў фост ѧпторс лепіпџеоа, ті с'аў фост рѫгат de аџівторіў лѫї Грігоріе XIII, dаръ ачеста фіind кѫпрінс кѫ ѧпоірea кълindарівлуї, ті пещіind de періреа лѫї, аў ѧптързіат a скріе Краівлуї din Галліа, карeле фоарте се пъръвіа кѫ ѧтпъратѫл Тѫрческѫ ѧп бѫтѫл касеї Австріеї чеї ѧтпърътещї. Каре фіindѫ аша, ѧп Міроп Логофътѫл[6]) требѫе чітітѫ, къ Іапкѫл Bodъ аў domпіт дої апї ті шепте лѫпї, пѫ треї апї ші шепте лѫпї, кѫт есетларівл теѫ.

Dеспре a доѫа domnіe a лѫї Петрѫ VII Domпѫлуї Молdовеї, карeле с'аў порекліт Шкіопвл, аша скріе Міроп Логофътѫл[7]): „Dвпъ че аў тъзъліт ѧтпъратѫл пре Іапкѫл Bodъ, dат'аў domпіа іаръшї лѫї Петрѫ Bodъ Шкіопвл, пре карeле ащептъпdѫ'л тощї, іатъ аў вепіт ал doілea рънd ѧп џеаръ, ті с'аў ашezат ла скавп Октотвріе 17. Аѫzind de ачееа прібецій, карії ера фѫџіцї прін алте церї de певоеа Іапкѫлуї Bodъ, кѫ драгосте с'аў ѧпторс ла domпѫл съѫ Петрѫ Bodъ, пре карії і-аў тілѫіт іаръшї кѫ боіеріile лор." Din карea търтѫрісіре a лѫї Міроп се вede, къ грешеще Сѫлцер ла Епгел[7]), ші ші ѧпсет-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

парea din Iaшi, кънd скріѣ къ Iанкълъї Водъ, і-аѣ ѫрмат Петрѫ Черчел, пентрѫ къ ачеста аѣ ѫрмат ѫн анѫл вііторіѣ лъї Міхаіл IV ѫн Валахіа, кѫм вомѣ ведеа аколо.

[1]) Reinoldus Heidenstein in Commantariis de bello Moscovitico Lib. 6. p. 829. [2]) Miron cap. 59. [3]) Bucholcerus in Indice Chronologico p. 676. [4]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 232. [5]) Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 25. p. 228. [6]) Miron l. c. [7]) Engel l. c.

Анѫл 1583. Zicѕc'аѣ ла анѫл 1581 къ dѫпъ тоартеа лъї Крістофор Баторі, пентрѫ прѫнчіа лъї Сіцістѫnd Баторі, Ардеалѫл с'аѣ окъртѫіт de 11 Консіліарі пъпъ ѫн анѫл de акѫтѣ. Іаръ акѫта скріе апопітѫл din Бълград[1]): „Ѫn 28 Мартіе din анѫл 1583 ѫнгропъndѫce Крістофор Баторі ѫн dѫminіка Флоріілор чеа de кърѫnd трекѫтъ, аѣ ѫнчепѫт тріѫмвіратѫл (деспре кареле ам ворбіт ла анѫл 1581) ѫн Ардеалѣ, авѫт'аѣ фіеще кареле dintре ачеї треї бърбаці къте 200 de флорінці пе лънъ, ші аѣ ціпѫт тріѫмвіратѫл ачеста пъпъ ѫн 8 Апріліе din анѫл 1585.

Тот ла ачест ап скріе Бѫколцер[2]): „Ѫn анѫл 1583 Стефан Краіѫл Полоніеї аѣ търіtат пре непоатъ-са Гріселіda фата лъї Крістофор Баторі dѫпъ тареле Капчелларіѫл Полоніеї Іоann Zamoiскі ѫн лѫна лъї Маіѣ.“

Dѫпъ тоартеа лъї Петрѫ П саѣ Петраскъ, челъї бѫn Domnѫлъї Валахіеї, чеа din анѫл 1558, фечіорѫл лъї чел маі маре Петрѫ IV саѣ Черчелѣ с'аѣ dѫс ѫн Галліа ші аѣ слъціт ѫн кѫртеа кръіеаскъ къцї-ва анї, de ѫnde тергънd ла Царіград, прін комъndареа Краіѫлъї Галліеї ѫн анѫл de акѫт с'аѣ фъкѫт Domnѣ Валахіеї, къчї скріе Цівлафі Лецан[3]) деспре дъпсѫл аша: „Преа сdравъп Прінцѣ аѣ фост ачеста ші токта de маре інітъ ла Domnie; ѫмпъратѫлъї Тѫрческ с'аѣ комъndат прін Краіѫл Фрънческѣ ѫнтрѫ а кърѫіа кѫрте слъцісе врео къцїва анї.“

Деспре Петрѫ IV апопітѫл Ромънеск[4]) скріе: „Петрѫ Водъ Черчелѣ леат 1583, фечіорѫл лъї Петратко Водъ челъї бѫn, Поарта л'аѣ пѫс Domnѣ, ла ачест велеат аѣ фъкѫтѣ бесеріка Господ din Търговещї. Аѣ търіt бірѫл ші оерітѫл. Мъзълindѫл Поарта аѣ фѫціт ѫн цеара Ѳнгѫреаскъ, аѣ domnіт анї 2.“

Преа вестітѫл Енгел[5]) ѫнкъ скріе: „Петрѫ Черчел аѣ domnіт дої анї, de ла анѫл 1583—1585. Ачеста аѣ фост фечіорѫл лъї Петрашко, Бревіаріѫл Хронолоціческ зіче, къ боіерії л'аѣ пофтіт Domnѣ, іаръ Хроніка лъї Філіщіх ѫнтъреще, къ аѣ веніт Domnѣ din Царіград, ші аѣ ѫнтрат ѫн Бѫкърещї ѫн 19 Авѫст din анѫл 1583; деспре дъпсѫл пѫтаї атъта щім din хроніка лъї Філіщіх, къ аѣ фъкѫт о бесерікъ ѫн Търговещї, ші къ аѣ тъіат пре боіерії ачещіа: пе Міхаіл Ворпікѫл, пе Довромір Банѫл, ші пе Коптіл Пъхарпікѫл. Ел аѣ ѫнтъріt ші бірѫл ші оерітѫл, ѫн анѫл 1585 с'аѣ мъзъліт ші аѣ фѫціт ѫн Ардеал.“ Ѳnde л'аѣ ші прінс, кѫм вом ведеа ла анії 1585, 1586 1587.

Деспре Петрѫ VII Шкіопѫл Domnѫл Молдовеі скріе Міron Логофътѫл[6]) зікънd: „Дакъ с'аѣ амезат Петрѫ Водъ ал доілеа рънd ла Domnie, нѫ врѫ съ ласе ѫн фещерт потапа са мъпъстіреа Галата din вале, кареа о zidice ѫн Domnіа са чеа dintъіѣ, ші съ ръсіпісе, чі аѣ zidіt Галата din deал, кареа тръіеще пъпъ астъзі.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 42. [2]) Bucholcerus in Indice Chronologico p. 680. [3]) Eustachius Gyulaffi in suo Diario. [4]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [5]) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 225. [6]) Constans Miron in Ms. cap. 60.

Анул 1584. Грігоріе XIII Папа de ла Рома (пе време съ скріе пентре че) пе времеа ачеаста аў дпоіт кълindарівл, ші врея ка тоцї крещініі съ прітеаскъ дпоіреа ачееа. Іаръ Георгіе Могіла Мітрополітул Молдовеі і-аў скріс, прекум арать Околскі [1]), съ dea паче Ромънілор, съ ръмънъ пре лънгъ кълindарівл чел векіе, ші л'аў аскултат Папа дп анул de акум.

Картеа чеа ке мъпа скрісъ а Нунчіатурей din Viennа Австріеі [2]) зіче, къ ла картеа Мітрополітулуі Георгіе Могіла аў ръспунс Кардиналіі dупъ моартеа луі Грігоріе XIII.

Цівлафі Лещан [3]) дпкъ скріе despre cine, къ ел дпсушї аў фост сол despre партеа луі Сіцісmund Баторі ла пунта луі Франціск Вешелені, карея с'аў цінут дп Краковіа, ші дп нумеле Domnулуі съў аў дързіт тіреаса ке довъ пъхаре фоарте скумпе, ші ке ун ланц de аур de 800 de галбені афаръ de алте дарурі, че трімісесе Domnії ші нобілії din Ардеал.

[1]) Okolski Orbis Poloni Tom. 2. [2]) Codex Ms. Nunciaturae Viennensis ad vocem Sociavia. [3]) Eustachius Gyulaffi in suo Diario.

Анул 1585. Despre чеї трей търторі аї луі Сіцісmund Баторі, despre карії ам кунъскут ла анії 1581 ші 1583, скріе anonimul din Българад [1]), къ: „Дп анул ачеста 1585 ле-аў урмат ка ун губерпаторіе din воіа Краіулуі Стефан Баторі, Іоann Геці, карele фусесе къпітан de Opadea маре, ачеста аў авут пе тоатъ лунга къте 1000 de Флоріпцї, ла алтеле пе с'аў дптins, аў авут бъкътъріа са ші din ал съў аў тънкат.“

Міхаіл IV тъзілул атъта аў лукратъ ла Поарта Търчеаскъ, пънъ че аў сърпат дп анул de акум пе Петре IV Черчелъ, ші іаръшї аў добъndit ел Domnia Валахіеі; къчї скріе anonimul Ромъпеск [2]): „Іаръшї Міхпеа Водъ Търкул, леат 1585, Domnъ de ла Поартъ аў дптълціт бірбіле, аў пус пърпії ла бір ші пе теціашї гълеатъ de пъне ші діша de ступї din чінчї унул; аў пус ун бір пе цеаръ, че'і зіча пъпасте, с'аў дпкъіатъ Търчії дп цеаръ, тъзілиudсе ші шергъnd ла Царіград de бунъ воіа луі с'аў търчіт. Domnіт'аў анї 6.“

Преа вестітул Енгел [3]) дпкъ скріе: „Міхпеа a doua оаръ аў domnit 5 анї de ла 1585—1590. Ел аў лукрат ла поартъ de с'аў мъзъліт Петре Черчелъ, ші і с'аў dat іаръшї луі Domnia.“ Каре аре дрепт ачі дп тімпул domnії чеї маї de пре урмъ а луі Міхаіл IV, Енгел аў Anonimul постре? Еў зік, къ Anonimul, кум воіе аръта ла анул 1589. Даръ Петре Черчел пе віпе аў дпплат дп Ардеал, пентре къ маї трей анї аў фост робъ, кум се ва ведеа ла доі анї, карії дпdатъ урмеазъ.

[1]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 42. [2]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 41. [3]) Engel in Hist. Valachiae, Part. 1. p. 225.

Анул 1586. Петре IV Черчелъ Domnul Мунтепеск, кът аў къзут ла дпкісоареа din Ардеалъ, дпdatъ аў требуіт съ се роапе de Сістъ V Папа de ла Рома, пентре къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ачеста ка ын бын пыріте ын 21 Ianвarie din anвл 1586 aв скріс лві Стефан Батори Краіелві Полоніеі пентрв „дъпсвл," ка съ факъ съ'л слобоадъ din робіа, ын кареа къзвсе, двпъ че ав скъпат de Тврчі ын Ardeal, прекът аратъ картеа лві Сіств V, че се цine ын архівл din Ватікан [1]) ын Roma, даръ пв твлт і-ав тіжлочіт тіжлочіреа Папеі, кът вот ведеа ла анвл віторіе.

Ынтрв ачеста an с'ав оспътат ші doі Domnі Ромънещі ла олалтъ; пентрв къ зіче Мірон Логофътвл [2]): „Ын анвл 7094, с'ав ынпрезнат Петрв (VII) Водъ кв Міхnea Водъ Domnвл Мвнтеneск, непотвл съв, ла сат ла Мвнтені пе Прът, атъndoі кв кърте твлтъ ші кв глоате марі, ші с'ав оспътат ынпрезнъ."

Despre тоартеа Краіелві Стефан Баторі аша скріе Цівлафі Лецан [3]): „Мврit'ав ті Стефан Баторі Краівл Полоніеі ын анвл 1586, Декетвріе 13, двпъ кълindарівл чел ноб, ын Grodna din Літванія прекът і-ав фост врсіт кв твлт маі 'nainte Астрологвл, адекъ къ ва тврі ын Grodna пв фъръ de рапъ че с'ав ші ынтъмплат, кънd къзvnd маі 'nainte поаптеа ынтр'о латріпъ се вътъмасе; ынгропатвс'ав ын Краковіа кв фоарте маре помпъ ын 26 Февруарie din анвл 1588."

[1]) Archivum Vaticanum Armario 44. tom. 30. p. 207. [3]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachicо cap. 60.
[2]) Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario.

Анвл 1587 Despre Петрв IV Черчелв аша скріе Цівлафі Лецан [1]): „Ын анвл 1587 лвна лві Авгвств ав фвцітв din четатеа Хвствлві, фііndв пъркълав четъціі Алберт Лоniani преалвмінатвл Domnвл Петрв Радвлікіе Воеводвл Мвнтеneск, слобозindвсе кв фвnea dintr'o фереастъ, двпъ робіе de ал треілеа ап."

Іаръ апонітвл din Белград [2]) скріе despre дъпсвл, прекът вртеазъ: „Петрв Радвліе Воеводвл Мвнтеneск двпъ че ав скъпат din Хвств пре фереастъ слобозindвсе свнт пъркълъбіа лві Алберт Лоniан, ла атъта ш'аб адвс лвкрвріле de ынпъкъндвсе кв Тврквл, прin тіжлочіреа Краівлві Англіеі аб терс ла Поартъ, ші ла атъта ацівнсесе, de пвтаї ла сървтареа тънілор требвіа съ теаргъ, ші апоі съ порneаскъ ла Domnіа din Валахіа, чі аб сосіт вестe, къ аб тврit Краівл Фрънческв пре кареле л'аб оторът кн кълвгър, кареа вестe Nіколае Гаваї солвл Ardealвлві о аб спвс ынтъіашdатъ ла Поартъ. Ынцелегънd ачеаста Міхnea Водъ (сав Міхаіл IV) аб zic кътръ солвл Ardealвлві: Dъі съ пв лъсът, чі маі бine съ дът атъndoі кътe zече мії de галвені, ші съ цin domnіа, і-аб плъквт лвкрвл лві Гаваї, пентрв къ авеа порвнкъ, ка ын тоате съ се ынцелеагъ кв Міхnea Водъ ынпротіва лві Петрв Водъ."

„Двпъ ачеea odinіoаръ аб венit Петрв Водъ ын Diван domneще ынбръкат, ші іагъ і-аб ловіт квтъпаквл din кап, ші л'аб двс ын Edіквлъ, адекъ ла шепте тврнврі, вnde есте вістіеріа de о парте ші темніца de алтъ парте, аколо ынкъ с'аб двс ла ел din ынгъдвінца Везірівлві Міхnea Водъ, ші Гаваї, кътръ карії аб zic Петрв Водъ плънгънd: недеці, квт двк дарвріле Арделепещі пентрв воі! пентрв каре дарврі еб требве съ торіб, чі дації'ті паче ші тъ слобозіці, къчі воіб цівра вовъ, къ нічі ынші воіб адвче аминте маі

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тъдт de Domnia Валахіеі, тілостів domnъ лті есте Краіъл Фрънческ, лтї ва da mie лезѣ лн кѫртеа са, din каре съ почіѳ тръі кѫ тікпеалъ. Аша ам кѫвънтат ші лп Хѫстѫ къчі am zic Гѫбернаторіълъі, съ'мі dea din авѣріле меле, каре de се вор сокоті петріле ші алте кпелте скѫмпе, маї мълт плътеа de кът о сѫтъ de mii de галбені, барет 20,000 de талері, къ de чеіалалці пѣ'мі воіѳ адѫче аминте; даръ ачееа лпкъ пѫ о аѳ фѣкѫтѫ, пѫтаї дареа лтпъртеаскъ каре о аѳ лѫат de ла шіпе лп Праштаріѳ лпкъ маї мълтъ аѳ фост de 200.000 de флорінці, даръ алці вані аї Гречілор ші аї Жidовілор? Пе Петрѫ Водъ сераклъ дѫпъ ачееа л'аѳ арѫпкат лп шаре."

Ачі лпсеатпъ къ ачещі доі авторі цептрѫ ачееа пѫтеск пе Петрѫ IV Черчелѫ, ѫпъл Петрѫ Радълікіе, алтъл Петрѫ Радълеі, цептрѫ къ Петрѫ IV аѳ фост непот лъї Радъл IX, кѫт с'аѳ арътат ла апъл 1554.

Деспре Молдова аша скріе Міроп Логоѳѣтъл[3]): „Лп апъл 7095 Іапѫаріе 8 рѣdікатъс'аѳ о сатъ de Kozачі ка піще лъпі че ера пѫрѫеа лпвъцаці ла прадъ, де аѳ лптрат лп цеаръ ші аѳ прѣdат ші мълте бѫкате аѳ лѫат de ла цінътъл Сорочії. Іаръ Първъл пъркълабъл de Сорока с'аѳ лndemnat кѫ Хіпсарії, ші кѫ алці карії аѳ врѫт съ теаргъ de бѫпъ воіе ші і-аѳ аціпс ла Піреслав, ѫnde Kozачіі врънd съ пѫ'ші dea dobънda, Молдовепії съ'шї скоатъ ал съѳ, таре ръсбоіѳ с'аѳ фѣкѫт, ші лп доѫ zіле бътънdѫce, абіа аѳ спарт пре Kozачі, маї апоі deакъ і-аѳ бірѫіт, пе тоці і-аѳ оторжт, фъръ пѫтаї ѫнъл zік съ фіе скъпат; пре ѫнії і-аѳ прінс вії ші і-аѳ трішіс ла Петрѫ Водъ, карелe і-аѳ трішіс ла лтпъръціе."

„Лптрѫ ачест ап лп лѫпа лъї Іѫпіе Петрѫ VII Водъ аѳ фѣкѫт пѫпта непотъл съѳ Влad Водъ фечіорѫл лъї Мілошѳ Водъ, de аѳ лѫат пре фата Мірчеі Водъ ші аѳ кіемат ла пѫптъ пре Міхпеа Водъ Доѫпѫл Мѫптеческ. Пѫптъ Domпeаскъ аѳ фѣкѫт кѫ мълтъ келтѫеалъ ші ціокрі, ші мълці din вечіпі аѳ вепіт, de ле-аѳ лпфрѫтѫсецат маса. Ачеастъ веселіе с'аѳ фѣкѫт лп търг лп Текучіѳ." Мілошѳ ші Мірчеа карії се пѫтеск ачі Водъ, п'аѳ фост Doѫпі, чі аѳ фост фечіорі de Domпѳ, даръ аї кѫі?

[1]) Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. [2]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 57. Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 60.

Апъл 1588. Дѫпъ че аѳ лпгропат пе Краіъл Стефан Баторі лп 26 Февръріе din апъл ачеста 1588, прекѫт скріе Цівлафі Лещан[1]), Полопії с'аѳ апѫкат, съ'шї алеагъ Краіѳ, іаръ Максіміліап Архідѫкеъл Австріеі, прекѫт скріе апопітъл din Бълград[2]), аѳ лптрат лп Полопіа, врънd съ се факъ ел Краіѳ. Дрепт ачееа Іоапп Zamoіскі Капчелларіъл Полопіеі аѳ черѫт апівторіѳ din Арdеал асѫпра Нетцілор, Гѫбернаторъл Іоапп Гezі, ші Галафі аѳ сфътѫіт съ трімітъ апівторіѳ цептрѫ прічініле ачестеа: лптъіѳ цептрѫ къ, de пѫ вор апівта пре Полопі, се ва тъпіа Тѫркъл; а доѫа цептрѫ къ Кардіпалъл Андреі Баторі есте стръторіт лп Краковіа, ші тот еі требѫе съ'л ръскѫмпере; а треіа цептрѫ къ маї мълт біпе аѳ авѫт de ла Полопі, de кът de ла Нетці. Іаръ Алексапdрѫ Кепdі кѫ чеіалалці Domпі аѳ сфътѫіт ка съ пѫ деа апівторіѳ асѫпра Неатцълъі; лптъіѳ цептрѫ къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Краіул Стефан Баторі ка Прінцъ Ардеалулуі аў фъкът легътуръ кь Неатцул, ші ачеаста с'ар скріка; пентрь къ domnind неатцул ші ын Полоніа, ва фі маі таре ші ва пътеа тънтзі ші Ардеалул de ціугул Търчілор. Даръ аў стътут сфатул луі Галфі ші ынпреунъ кь гувернаторул аў фъкът, de c'аў трімис ынтрь аџіторіў Балтазар Баторі кь вр'о къџіва годноџі, кь Албърт Кіралі, ші кь Ioann Борнемісо."

„Ла Хевенеші [3]) оаре-чіне скріе аша: „Ын анул 1588, кънd с'аў лъсат Ioann Геџі de гувернъторіе ын сеймул din Mediaшь, котънdace пре Галфі, съ фіе лъпъ Сіџіsmund Баторі, даръ нь і с'аў плініт пофта, чі маі маі къt аў ынтърътат сеймул асупра луі Галфі, de din пizma ачеea аў dat тоатъ пътереа луі Сіџіsmund Баторі, карea фъкъндво, аў zic Геџі: і-аџі dat долоџіі ын мъиъ! даръ въ ва пъреа ръў."

Anoпimul din Бълград [4]) іаръшї скріе: „Ioann Геџі кънd с'аў лъсат de гувернъторіе аў лъсат ын къmара фіскулуі 42.000 de галвені, de miї de талерї ші 13,000 de флорінцї ын банї мърунцї." Десtул de пяцin! пътаї пре лъпъ сътта карea o аў ръmiт de ла Петрь IV Черчелъ, Domnul Мънтепеск, кът с'аў арътат ла анул трекът.

Despre Молdова скріе Міron Логофътул [5]): „Ын анул 7096, Noemвріе 23, аў вепіт козачіі ын цеарь кь ын domnișor анме Іван, кърора ле аў ешіт ынаінте Петрь (VII) Bodъ, кь оасте din сас de Цяцора, ші dъnd ръсвоіў вітежеще, de ымбе пърціле. аў пікат тулцї, ші ын 26 Noemвріе бірул Петрь Bodъ пе козачї, ші сілі de і-аў dat пре чіне аў авут маї маре, карele ш'аў луат плата dинъ вina са."

Картеа чea кь тъпа скрісъ а пъпчіатурей din Бечіў [6]) ынкъ зіче: „Ын анул 1588, Октомвріе 15, епістола Мітрополітулуі din Сучеава кътрь Патріархул Romeї, ші ръспунсул ачеотзіа кътрь Мітрополіт." Пъпъ кънd ам зъбъвіт еў ын Рома епістолеле ачестеа нь ле ам пътут вedea, тотушї се колеџе ші de ачі, ші din маї мълте локурї, къ Петрь VII Шкіопул аў фост зпіт пре Молdовенї кь бісеріка Romeї.

[1]) Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. [2]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 35. [3]) Hevenesi Ms. Tom. 68. p. 282. [4]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 42. [5]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 60. [6]) Codex Ms. Nunciaturae Viennensis ad vocem Soczavia.

Анул 1589. Че зіceіў ла анул трекът despre зпіреа Молdовеанілор кь бісеріка Romeї, іатъ се adевереазъ din картеа Патріархулуі Сістъ V чea кътрь Dimitrie Архіепіскопул Леопоілулуі, ын 19 Август din анул 1588 dатъ, ынtrin карea ыї dъ осебіт пътере преste Молdова чea зпітъ кь бесеріка Romeї ынtrin Прінцул Петрь, чі пътереа ачеаста і се dъ нътаї пъпъ атунчі, пъпъ кънd ва вреа скаунул апостоліческь.

Despre Ардеал аша скріе Џіулафі Леџіан [2]): „Моаре Гувернаторіул Ioann Геџі ын анул 1589 іануарie 7, ын Бълград, ші с'аў ынгропат ын 21 ачеіашї лунї, dинъ че аў dat маї 'nainte ын сеймул din Mediaшь окъртзіреа церей Прінцулуі Сіџіsmund, карele ымбла ын 18 анї аї вързтеї сале. Аколо ын Mediaшь Александрь Kendi аў џіврат пре Сіџіsmund Баторі. Пре Ioann Геџі съ фіе Гувернаторіў л'аў фост котънdат Краіулуі Каспар Магочі, пентрь къ краіул Стефан Баторі чінстea ка пре ун татъ пре Магочі, ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пре ел аў врат съ'л факъ Гъверпаторій, даръ Магочі п'аў врат съ пріпеаскъ дереґъторіа ачеea, чі аў ръспънс Краіълуї, къ аре търіреа са ън шерьў въгръп пре Геці, ші ачела ва окъртві отепеще."

„Беглербегъл аў веніт къ оасте ла Nêстер-Алба ын Бассарабіа ші аў стътът аколо de ла лъпъ луї Октомвріе din anъл 1589 пънъ ла сфършітъл луї Мартіе, таре ынфрікошînd пре Полоні, нічі с'аў тішкат de аколо, пънъ кънd п'аў слобозіт пре Тътарі асъпра Полоніlор, карії аў терс (фіind Краіъл Сіцісмънd III ла пъріпдії съї ын Свеція) пънъ ла Сніатін, тоате codoмind къ сабіа ші къ фок, ші фоарте мълці оамені робind."

Despre Валахіа ґъръші Ціълафі Лешан[3]) аша скріе: „Петръ Радълікіе фіind тъзъліт din Domnia Мънтепеаскъ, акъта de чінчі ані, дъпъ че аў терс ын Царіґрадъ Міхnea Domnъл Мънтепеск, атъта аў фъкът къ даръріле сале челе мълте ла Поартъ, кът пріnzънdъce ынтр'о поапте, с'аў ардікат ын таре." Пентръ че ън ziче Ціълафі къ ачеаста о аў фъкът Міхnea ші къ даръріле Ардеалълуї? прекът скріе anonimъл din Българад, а ле къръia кувінте ле ам адъс ла anъл 1587. Din ziceле ачестор доі вървацї карії токта пе вретеа аста тръіа, се вede къ грешеще преа вестітъл Енгел, кънънd тъзъліреа луї Міхnea саў Міхаіл IV din a doua domnie, ын anъл de акът, ынтъмплъndъce ачеea ла anъл вііторіў, кът с'аў zic ші ла anъл 1585.

[1]) Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 29. p. 170. [2]) Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. [3]) Idem Gyulaffi l. c.

Anъл 1590. Арътат'ам ла anъл трекътъ, къ Міхnea саў Міхаіл IV Domnъл Мънтепеск ын anъл de акът с'аў тъзъліт a doa оаръ, de anъл ачеста се ціп аша даръ каре ле скріе преа вестітъл Енгел[1]) zікънd: „Despre Міхnea се ziче ын хроніка луї Філіщіх къ ел аў скос біръл пънасте кіемат; ел аў пъс ті пре осташі дареа че съ пътеще рошї ел аў ардікат гълеата пе меціашї, ел аў луат дешшъ de стънї din чінчі анъл. Афаръ de ачестеа аў оторът пре Станчіъл Логофътъл. Пентръ каре тоате фъ тъзъліт, ші тетънdъce съ ън'ъл съръте, с'аў търчіт. Дънъ кът скріе Timon, дънъ ачеea аў фост кълъzъл ші сфеатніkъл луї Сінан Баша асъпра Крещінілор." Везї ші ачелеа каре ле ам скріс din anonimъл Ротънеск ла anъл 1585.

Луї Міхаіл IV Domnъл Мънтепеск і-аў ърмат прекът скріе преа вестітъл Енгел[2]): „Стефан Сърдъл, карele аў domnit ън анў ті шесе луні, de ла 1590—1591 дънъ бревіаръл хронолоціческ л'аў пофтіт боіерії. Сънт domnia луї чеа скъртъ мълте аў пътіміт ціара de ла Търчі, нічі e de a те міра фіind ел сърд, — аў търіт ын Скаън." Amimdereа скріе anonimъл Ротънеск[3]).

Стефан Сърдъл ачеста есте ал доілеа ын сіреоа Domnілор Мънтепещї къ ачестъ пъте, пентръ къ Маіат de ла anъл 1300 аў фост Стефан I. Despre Стефан II аша скріе оаре чіне ла Хевепещі[4]): „Стефан Водъ аў фост преа таре хоцъ ті кътпліт тіран, къчі zік despre дънсъл, къ de къте орі ешіа ла кътпъ, тот деаъпа тъіа къте ън боіерії, аша ънъп, къ одініоаръ акасъ ын цеаръ, шептезечі de боіері аў тъіат."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Дпкълчіте лѣкрърї вin ла апѫл ачеста деспре Молдова, каре пічї Міроп Логофътѫл. пічї преа вестітѫл Енгел. пічї алтѫл (дпкът щіѣ еѣ) ле аѣ дескъркат. Петрѫ къ Патріархѫл Ромеї Сістѣ V, дптъіѣ[5]): дп 5 Апріліе din апѫл 1590, ръспѫnde лѫї Анастасіе саѣ Атанасіе (къ пѫ се поате четі) Мітрополітѫлуї Сѫчевеї, ші лѫї Грігоріе Епіскопѫлуї Романѫлуї ла картеа лор. кареа дї трімісесе дп Іѫnie din апѫл трекѫт, къ аѣ скріс лѫї Сіѫістѫnd III Краіѫлуї Полоніеї ка съ аібъ гріже съ'ї скоатъ de сѫпт цівтѫл Тѣрческ, ші къ і-аѣ контѫndат ші дмпъратѫлуї Рѫдолф П. Архідѫкеѫлуї Ернест, лѫї Іоann Zamoiскі Капчелларіѫлуї Полоніеї, ші Кardinalѫлуї Andreіѣ Баторі, шіїї дожепеще, съ рътъпъ дп вніре кѫ вісеріка Ромеї.

Адова[6]): дп 7 Апріліе din апѫл 1590 контѫndъ Краіѫлуї Полоніеї пе Стефан фечіорѫл лѫї Алексandрѫ (IV) Прінцѫлуї Молдовеї, пре кареле л'аѣ ашezат a дова оаръ ла domnie Сіѫістѫnd I, кѫ аѫторітатеа Патріархѫлуї, Паѫл III, ші л'аѣ апъратѣ, zіче, къ аѣ пріміт ші картеа Епіскопілор Молдовеї, карії се роагъ de спріжінеалъ Апостолічеаскъ, ка съ поатъ скъпа de Тѣрчі. А треіа[7]): дп 8 Маіѣ din апѫл 1590 скріе солѫлуї съѣ din Полоніа, съ лѣкре ла Краіѫл, ла Кardinalѫл Баторі, ші ла Капчелларіѫл Полоніеї, ка Стефан фечіорѫл лѫї Алексandрѫ Прінцѫлуї Молдовеї, съ капете domnіа Молдовеї.

Ла апѫл 1572 ам zic дестѫле деспре фечіорії лѫї Алексandрѫ IV Domnѫлуї Молдовеї, пі ам арътат къ амъndoї с'аѣ стінс, пічї с'аѣ кіемат вре вніл dintre дъпшіі Стефан, кѫm поате аша даръ фі Стефан ачеста, деспре кареле скріе Сістѣ V, фечіор лѫї Алексandрѫ ал патрѫлеа?

Тот дптрѫ ачеста ап аѣ тѫріт ші Гріселіda Баторі сора лѫї Сіѫістѫnd Баторі, пі тѫіереа лѫї Іоann Zamoiскі Капчелларіѫлуї Лешескѣ, дп лѫпа лѫї Мартіе, прекѫт скріе Цівлафі Лецап[8]).

[1]) Engel in Hist. Valachiae Part. I p. 225. [2]) Idem Engel l. c. p. 226. [3]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [4]) Hevenesi Mss. Tom. 68. [5]) Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 29. p. 401. [6]) Idem Archivum l. c. p. 365. [8]) Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario.

Апѫл 1591. Деспре Петрѫ VII Шкіопѫл Domnѫл Молдовеї аша скріе Міроп Логофътѫл[1]): „Петрѫ Водъ въzind невоіа цереї, къ Тѣрчіі пре обічеіѫл ръѣ чел спѣркат ші пестъмпърат de лъкоміе, трімісеръ de череа банї съ dea маї мѫлт de кът ера адътіѫл цереї, с'аѣ сфътѫіт кѫ боіерії че вор фаче, кѫm вор пѫтеа рѣдіка ші алте дърї каре п'аѣ маї фост, къ пѫ е de ачеаста къ доаръ пѫ ва пѫтеа плъті ачеаста датъ цеара, чі дї есте къ съ фаче обічеіѣ, кареле пѫ ва маї еші, ші лѫnd ачеаста, алтеле вор ісводі, кѫm с'аѣ ші дптъмплат, ші аѣ алес ка ачеастъ невоіе съ пѫ дпчеапъ de ла ел, чі de ла алтѫл. Dрепт ачееа с'аѣ гътіт съ се dѫкъ din цеаръ прѣсте воіа боіерілор, карії тоцї zічеа, съ dea ачеа невоіе, къ о вор da алціі, ші цеара тот пѫ се ва мъптві; чі Петрѫ Водъ п'аѣ врѫт съ'шї іа блъстъмът асѫпръ'шї, чі лъсънd боіерії съ пъzeаскъ скаѫнѫл пънъ кънd ле ва вені алт Domnѣ de ла дмпъръціе, ел dѫп шепте анї ші о цівтътате аї domnіеї сале чеї a дова, с'аѣ рѣдікат кѫ фрѫптеа боіерілор, дntre карії аѣ фост Строіѫл Логофъ-

31*

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъл, Еремія Вопікъл къ фрателе съў Simeon (Могіла) Пъхарнікъл, карії маї апої ашъндої аў domnitў, Andроіў, Хатманъл ші алції маї мълцї карії пъ се ґндъра de дъпсъл, ші аў трекът прін Полонія ґн Германія, unde с'аў ашezат. De аколо боіерії с'аў ґнтърнат ґн цеара Лешеаскъ, ші с'аў ашezат ла търгъл Подхаецў ші Пръіреа. Ачестў Петрў Водъ аў domnit ґнтрў ашъndокъ рънdъріле доіспрezече анї ші о ґівътате."

Despre moartea луї Петрў VII Шкіопъл аша скріе Сораz[2]): „Петрў Воеводъл Молдовеї аў мърит ґн анъл 1504, ґн мънцїї Ретіеї лънгъ Болсан, кънd мерцеа ла Рома, съ съръте пічіоареле Папеї, тъкар къ era de лецеа ръсърітълуї, despre еў лъкрасет ла Папа din порънка луї."

Луї Петрў VII і-аў ъртат Арон Водъ; къчї скріе Міron Логофътъл[3]): „Dънъ че аў ръсъсіт Петрў Водъ domnia ші цеара, Търчії черкаръ пре чіне съ трімітъ ґн локъл луї, ші афларъ ґн анъл 7099 пре Арон, къръія і-аў dat Молdова къ мълте dаторії. Ачеста fiind ом фъръ свфлет, ші ґмблъндў ші алції пентрў Domnia Молdовеї, аў луатў бані къ катътъ de ла Търчї, ші ґмплъндў пре тоцї аша аў добъndit Domnia Молdовеї. Dънъ че с'аў ашezat ла Domnie Арон Водъ, пъї era гріже de алта, нътаї de а пръda афаръ, іаръ din лънтрў пъ се сътъра de кърніе, de ціокърї, de чітроіашї, ші de тъскърічї че цінеа — — — пъ era біецїї церанї волнічї къ чева, тъіеріле пъ era але лор, фетеле ле рътіпа дъбъларїї ші търчії; че вреа съ факъ, фъчea, de ажріа пре чіпева, пъ'л цівdека, чі трімітеа аколо de'л перdea, пре боіерї пентрў авуціе лї оторіа, цівънъпеселе ле сіліа, ші domnind нътаї чівde ші nozne фъчea, възънd къ пентрў ачестеа тътърор есте ърът, пъ с'аў ґнкрезът церапілор чі аў трас ґн леафъ Унгурї кълърї ші пedестрі, ші аў фъкът челор пedестрі одъї ґн кърте съ фіе пърцреа лънгъ дъпсъл. Маї апої възънd къ de даторнічї пъ се ва нътеа тънтъі, аў орънdът ка съ іеа се тот отъл ън боў, ші аша аў тріміс ґн тоатъ цеара къ Търчї de стръпцеа, ші каре от пъ авеа боў, лї ліа аї къї гъсіа ґн сат; de ла алтъл лї ліа тоцї къцї авеа, пентрў алції, пентрў къ мълцї de ръътъцї ші de dабіле че era, нічї de храпъ пъ авеа боі."

Ґн Валахіа луї Стефан П Сърdъл і-аў ъртат Александрў III карele аў domnit ън ан, dънъ апоніт Ромънеск[4]), с'аў тріміс Domn de ла Поартъ; dънъ преа вестітъл Енгел[5]) с'аў алес de боієрї ші с'аў ґнтърітў de поарта търчеаскъ; dънъ Валтер[6]) аў фост Молdовеан de маре неам, dаръ ші маре тіран, карele аў ґнкъркат цеара къ атътеа dаторії, de с'аў світ свта ла zече повоаре de аур; аў словозіт търчії ґн цеаръ, de атътеа грозъвії аў фъкът къте пъ с'аў маї акзіт; пентрў каре ґн анъл 1592 с'аў щі мъzъліт; ші тергънd ґн Царіград къ Doamna са, dънъ че аў черкат маї мълте ґн анъл 1597, ка съ сърпе пре Еремія Могіла Водъ din Domnia Молdовеї, каре лъкрў овлічіndъл Капікехаїаоа луї Ерешіа Водъ, аў лъкрат de с'аў сърмат ґн сълашъл луї ґн dътінека Флоріілор din ачелашї ан.

Свнт Александрў III, аў фост Міхаіл Водъ чел Вітеаz саў Міхаіл V, Бан de Краіова, despre карele аша скріе оаре-чіне ла Хевепеші[7]): „Лъкрърї de пе вретеа луї Міхаіл Водъ. Міхаіл Водъ аў фост маї наінте Бан de Мехedіе, dънъ ачеea с'аў фъкът Бан de Краіова, карea dерегъторіе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

е чеа маї de фрънте дintre depегъторіile Валахіеї. — — Ачест Міхаіл Водъ аў авът рădenie (ънкіз de ne тътъ, dънъ Валтер [8]) пре Іane Вістерпікъл, карele ші ел фъсесе маї nainte Бан de Краіова, ші ера от дnцелептъ. Іane Вістерпікъл ачеста кз dаръріле ші пъртареа са чеа бънъ атъта фъкъсе ла Александрз (Ш), Domnъл Мънтепеск, de ne Міхаіл л'аў фъкът Бан de Краіова. Іane Вістерпікъл лъкъіа дn Царіград, Міхаіл Банъл дn Краіова ші се дnцълецеа ла о лалтъ. С'аў дntътnлат de Александрз Водъ с'аў тъніат ne Міхаіл, каре дnцелегъnd-o Іane, аў кіемат пре Міхаіл (непотъл съў din соръ) ла Поартъ съ'л факъ Domnъ Валахіеї. Порnind аша dаръ din Краіова Міхаіл кз Семенїї ші трекънd Дънъреа ш' аў dъс ші тъіереа, ші пре фіінл съў Петрашко кз cine; ші пре тъіере о аў лъсат аскънсъ дntре піще тъіерї проасте, іаръ пре фіінл съў ла піще цігапї, ла карїї аша с'аў цінът, кът de абіа с'аў къноскът кънd с'аў дntърnат татъ съў Міхаіл дnапоі. Александрз Водъ дnцелегънd de порніреа Банълуї Міхаіл аў тріміс dънъ ел съ'л прindъ ші съ'л adъкъ ла dънсъл. Дънъ че л'аў adъс, ла атъта аў аціънс Александрз Водъ de пре Міхаіл Банъл dънъ пъцine зіле л'аў скос съ'ї таіе капъл, дntрз ачееа с'аў дntътnлат, de ціганъл каре ера хохерїў ера таре бeат. Ачеста възънd къ Міхаіл Банъл есте къръіа требъе съ'ї таіе капъл, с'аў спъімънтат ші лепъдънd сабіа, аў фъціт. Аша пефiind чіне съ таіе капъл луї Міхаї Банъл, боерії с'аў ръгат de Александрз Водъ, de л'аў ертат. Ачеаста с'аў дntътnлат дn Бъкърещї. Дntрз ачестъ тінъ фіінd тънтъіт Міхаіл Банъл, Іane Вістерпікъл атъта с'аў певоіт пънъ че іаръшї і-аў фъкът крезътънт ші ла Александрз Водъ ші ла Поартъ. Чі маї пре ъртъ іаръшї аў къзът дn препъс ла Александрз Водъ; dрепт ачееа de гоапа луї Александрз Водъ Міхаіл Банъл аў фъціт дn Ардеал ла Сіцістънd Баторі, ънde аў ръmас dоъ съптътънї, тоате требіле сале прin Балтазăр Баторі іспръвіndъле, фіінd ел дn Ардеал, Сіцістънd Баторі аў фост скріс пентрз дънсъл ла Поартъ луї Cinan Баша, ка съ'ї dea луї domnia Мънтепеаскъ, пентрз къ Сіцістънd атънчї авеа шаре крезътънт ла Поартъ; скріс аў фост Сіцістънd ші солълуї Англіческ луї Edъard Барроп, съ лъкре дn тотъ тінъл, ка Міхаіл съ се факъ Domnъ дn Валахіа.

Маї пре ъртъ Міхаіл дntецітъ de Александрз Водъ, къръіа пъ'ї пътеа крede, аў mi терс ла Поартъ (dънъ Валтер [9]) дn анъл ачеста 1591), аколо аў dат луї Cinan Баша, ші алтора 20,000 de галбені, ка съ'ї капете domnia Валахіеї. Ла Поартъ аў терс кз dънсъл dintre боіерї ачещіа: Строіа, Бъzескъл, Флорескъл, Радъл Комісъл луї Александрз Водъ, ті алцїї маї тълцї. Аколо ла Поартъ маї тълтъ време зъбъвind Міхаіл Банъл тот Іane Вістерпікъл л'аў цінът de келтъіалъ, пънъ кънd і-аў къпътат domnia Валахіеї. Дънъ че аў къпътат Міхаіл domnia (dънъ кът се дnсатnъ ла Хенепеші [10]) дn анъл 1592) аў фъгъдъіт Дівапълуї Търческ, къ тоате dаторіile цереї, къте аў ръmас de алцї Domnї, ле ва плъті сългър, че пз ера кз пътінцъ, пентрз къ de ар фі вънdът тоцї оатенії кз тоцї прънчії din Валахіа, дnкъ пз ар фі пътът плъті атътea dаторії, dаръ ачеаста din алт скоп о аў фъгъдъіт; пентрз къ кънd і-аў пъс кътънакъл чел Domneск пе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кап ѧп Diван, с'аѫ ціврат ѧп cine, къ кът ва къпъта domnia, ѧпdатъ ва скътъра ціягъл Търческ. Апоі кънd аѫ ешіт din Diван, с'аѫ сѣіт пе кал ші л'аѫ петрекът маі мълці Башї пъпъ ла сълашѫ, іаръшї с'аѫ ціврат ѧп іпіта са къ ва фі вечїпікѫ ѧмпротівпік Търчілор, каре dѣпъ ачееа din ростъл лъї ле аѫ аѣzіт маі мълцї оамепї.“

Валтер [11]), съ так пре Апопімъл Ромъпеск [12]) ші пре алцїі, апріат скріе, къ Міхаіѫ Bodъ чел вітеаz саѫ Міхаіл ал V, Domпъл Валахіеї, аѫ фост фечіорѫл лъї Петрашко саѫ Петрѫ II, Domпълъї Мълтепескѫ. Кът аѫ пътът аша dаръ скріе, пѫ щіѫ чіпе, ла Хевепеші [13]) аша: „Міхаіѫ Bodъ 'шї аѫ adѣc ціпеалоціа са de ла Петрашко Bodъ кареле аѫ тръіт ѧпаіпте de o сътъ de апї, dаръ ачееа щіі de бѣпъ сеатъ, къ Міхаіѫ Bodъ преа съръчеще с'аѫ крескът; аѫ фост пегоціторіѫ прсстс Dѣпъре, ѧп Валахіа ші ѧп Молdова, мътъ-са аѫ фост кѫфъріцъ de вindea вin арс.“ Bezї кѣш се ѧпшалъ пепрічепътъл! Пептрѫ къ Петрашкѫ п'аѫ фост ѧпаіпте de o сътъ de апї, чі аѫ domпіт de ла апъл 1554 пъпъ ла апъл 1558. Мѣта лъї Міхаіѫ Bodъ ѧпкъ doаръ п'аѫ фост кѫфъріцъ, чі пегоціторіцъ, фііnd маі паіпте Doампъ, ші соръ кѫ Іапе Вістерпікъл чел богат. Тот пепрічепътъл ачеста кѫ чевашї маі паіпте скріе: „Dѣпъ Міхпеа Bodъ аѫ фост Петрѫ Bodъ Черчел, ал кърѣіа фечіор есте Марко Bodъ ачест тіпър din Apdeал. Пре мѣіереа лъї Петрѫ Bodъ Черчел о аѫ фост лѣат Арон Bodъ din Молdова.“ Bezї ла апъл 1601 dеспре Марко Bodъ.

Dеспре Apdeал скріе Келешері [14]), къ ѧп апъл 1591 с'аѫ афлат ѧптр'жпсъл ѧп пътжпт о коіфъ de аѣр кърат, ка ші о галеъ фъкътъ, кареа апъса 800 de галбепї. Коіфа ачеаста о аѫ ѧмплът Сіціstѣnd Баторі кѫ фел de фел de стѣфе de аѣр ші о аѫ dърѣіт Dѣкелъї Етрѣріеї, кареле пептрѫ dарѣл ачеста, і-аѫ трішіс піще тірѣрї ші мълцї мъскърачї, къптъреці ші ціѣкъѣшї пе сітбріе.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap 60 [2]) Lazarus Sorauzus in Ottomano cap. 84 [3]) Idem Miron cap. 61. [4]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [5]) Engel in Hist. Valach. Part 1. p. 226. [6]) Balthazar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 227. seq. [7]) Mss. Hevenesianorum tom. 68 p. 137. seq. [8]) Valterus l. c. p. 229. [9]) Idem Valterus l. c. p. 228. [10]) Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 139. in notis marginalibus. [11]) Valterus l. c. p. 228. [12]) Anonymus Valachicus. l. c. [13]) Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 139. [14]) Samuel Köleseri in Auraria Romano-Dacica cap. 2. §. 4.

Апъл 1592. Dеспре Молdова аша скріе Міроп Логофътъл [1]) ла апъл de акът: „Ла апъл 7100 ѧптрѫ атътеа ръътъцї ші белітърї, къте фъчеа Арон Bodъ, de певоі тарї пе маі пътѣпd сѣфері цеара, с'аѫ ръdікат Орхѣепії ші Сорочепії кѫ ѧп Domпітор че'і zічеа Іопашко, пре кареле ѧл алесесе кап dіптре dъпшії, ші пѣсеръ пътеле Bordan Bodъ. Арон Bodъ dакъ аѫ ѧпцелес de ачеаста, аѫ dат щіре цереї съ се стрѫпгъ, ші ел фъръ зъбавъ аѫ ешіт кѫ кортеа ші кѫ лефецїї съї, ѧпсъ шаї 'паіпте пъпъ а еші din кърте аѫ тъіат пре Бъчіп Ворпікъл, пре Бърлъdеап Локофътъл ші пре Паос Ворпікъл, dѣпdѣле вінъ къ е кѫ щіреа лор. De ачі аѫ пѣрчес ѧмпротіва врѣжташілор съї, ші шергѣпd аѫ пѣс пре Ѳреке Логофът маре, ші с'аѫ тътпіпат кѫ ощіле ла Ръът, ші dѣпd ръсбоіѫ вітежеще de ѧмбе пърці.ле, аѫ ісбѣпdіт Арон Bodъ, ші прінzѣпd пре Domпітор, і-аѫ тъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

іат пасвл, апої л'аў кълъгъріт. Дечї дакъ аў спарт Арон Водъ пре віклепіі съї, п'аў лъсатў вре вп лок кареле съ пв фіе плін де вржмъшіа лві; къчї пв перdea пвтаї пре ачеіа карії аў фостў лптрв ачел ръсбоіў, чі ші пре фръцііле лор челе віповате ші певіповате, ші гътіndвсе съ факъ ші таї шаре вржмъшіе, л'аў тъзъліт Поарта. — — — Дечї се тіра квт ва фаче, съ пв прindъ оастеа де весте ші цеара къ с'аў тъзъліт, тетъпdвсе съ пв'л отоаре пептрв ръзтъціле лві. Дрепт ачееа аў лпвъцат пре кълърашіі, карії adзсесе вестеа, съ пв скоатъ кввънт афаръ, ші аў тріпіс лп Іашї ла Doamna са, съ се лпкарче ші съ пврчеadъ лп ціосў, ші ел лпкъ, dвпъ че аў слобозіт глоателе пе акасъшї, с'аў кърат dвпъ dъпса съ теаргъ ла Царіград.“

Ачелашї Міron [2]) скріе апої, къ Арон Водъ лпкъ пв сосісе ла Царіград, ші de поў і-аў dат domnіa Молdовеї пептрв стрігъріле Тврчілор, кърора ле ера datоріў. Кареа фъкъndвсе, Арон Водъ лndатъ аў репезіт пе кредінчіосвл съў Опреа Арташвл чел таре, съ цінъ скавпвл, пънъ че се ва лптврпа ші ел, ші аў скріс лві Вреке Логофътвл, пре кіпе съ прindъ dінтре боіерї. Сосind аша dаръ Опреа Арташвл лп Іашї, пв с'аў ашезат лп газdъ, чі лп кврте ла одъіле Дъръбанцілор челор Арделепещї, ші de аколо аў терс поаптеа ла Вреке Логофътвл, пе кареле л-л лъсасе Арон Водъ пвртъторіў de гріже, de і-аў dат кърціле. Вреке Логофътвл dвпъ че аў четіт кърціле с'аў лпкрвчіт, dарь лпаіптеа лві Опреа Арташвл, с'аў фъкът къї таре віпе, ші л'аў сфътвіт съ шадъ аскvпс ла одъї ші а doва zі, ка пв квтва прinzвnd de весте боіерії, пре карії ера съї прindъ, съ фвгъ. Аша атъцind пре Опреа Арташвл, ел лпсвшї лndатъ с'аў гътіт, ші поаптеа ші zіоа аў кълъторіт, пънъ че аў ацівпс лп Полоніа. Трекънd Ністрвл пе ла Сорока ші лпвъцънd шаї 'наінте пре газda са (de'л ва черка пещіпе) съ сквпъ къ с'аў dвс акасъ ла Кърлігътвръ. Адова сеарь венінd Опреа Арташвл, съ се сфътвеаскъ кв ел, пв л'аў афлат, ші лп zвdар аў тріміс съ цінъ тарцініле, ші съ'л прindъ, къ акvта трекvсе Ністрвл.

Прекът скріе Вреке Ворніквл ла Міron Логофътвл [3]), пънъ а се лптврпа Арон Водъ ла адова Domnіe, Козачї възвnd къ скавпвл Молдовеї е дешерт, аў адвс пре вп Петрв (кареле цінціа деспре сіпе, къ есте фечіорвл лві Александрв IV, ші фрателе лві Бordan IV, Domнілор Молдовеї, деспре кареле ам кввънтат ла анвл 1522, ші аівреа,) ла Іашї ші л'аў ашезат лп скавп, dарь пвтаї doвъ лвнї аў domніт, ші аў фост лп сереаоа Domнілор Петрв VIII, Козаквл, пептрв къ лптврпвndвсе Арон Водъ ла а doва Domnіe, л'аў прінс, ші лпсетпъndв'л ла пас, л'аў тріміс ла Царіград. Доарь Петрв ачеста се кіатъ de Патріархвл Ромеї Сістў V, ла анвл 1590, Стефан? Преавестітвл Енгел [4]) скріе, къ Петрв VIII, с'аў крескът лп Царіград, ші неавънd кв че съ'шї квпнере Domnіa, аша аў трекът ла Козачї.

Ші апонітвл Ромънеск [5]) ші преавестітвл Енгел [6]), скріў къ Міхаіл V саў ветеазвл аў веніт ла Domnіa Валахіеї лп анвл 1593, тотвшї атъndої zік къ Александрв III, пвшаї вп ап аў domніт, ба че е таї твлт, Енгел [7]) zісесе таї наінте, къ Алексап-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

dрв III, аптечесорівл лві Міхаіл V. аѣ domnit de ла впвл 1591 пънъ ла апвл 1592. Аша даръ Міхаіл V с'аѣ фъкът Domnѣ Валахіеї дп апвл 1592, пв дп апвл 1593, кът с'аѣ арътат ші ла апвл трекът.

Іаръ despre дпчепътвл Domnieї лві Міхаіл Bodъ саѣ Міхаіл V, аша скріе оаре-чіне ла Хевепеші [8]): „Кънdѣ аѣ dat дмпъратвл Търческ Domnia Валахіеї лві Міхаіл Bodъ, ачеста і-аѣ фъгъdвіт пе тот апвл кътe 70000 de талері, даръ ачеаста аѣ фост пътаї фъгъdвінцъ, ші пв алта. Кънd аѣ тріміс дмпъратвл пе Міхаіл Bodъ дп Валахіа, ата de маре чінсте і-аѣ фъкът, кът аѣ тріміс ка съ петреакъ, пре оаменіі чеї тічі ші мърі, ші пре Хорія Попа лві Емір кв 200 de Търчі de фрънте, адекъ Спахі, ші кв Іапічарій, пре карії і-аѣ тъіат dвпъ ачееа Міхаіл Bodъ, ші пв пътаї пре ачещіа і-аѣ тъіат, чі ші пре чеіалалці Търчі, карії се ашезасе прін цеарь ка ла 6000 саѣ 8000. Пре Строіа л'аѣ тріміс дпаінте Міхаіл Bodъ, съ квпрінzъ скавпвл."

Despre Apdeaл скріе Цівлафі Лещап [9]), къ дп апвл ачеста 1592 Февр. 9 зіле, с'аѣ късъторіт Балтazар Баторі кв фата лві Алексandрв Kendi, ла кареа пънтъ аѣ фост вепіт ші Kardinaлвл Andreіѣ Баторі ка вп фрате dвлче ал лві Балтazар. Вара апоі Kardinaлвл с'аѣ дптърпат дп Полоніа, ші Балтazар л'аѣ петрекът пънъ ла отаръ, дпторкъndасе de ла отаръ Балтazар с'аѣ фъкът весте къ терце съ квпрінdъ тропвл Apdeaлвлві. Drept ачееа Сіцісмвnd карeле терсесе дп 13 Івліе din апвл 1592, дптре Сасі, съ'шї петреакъ тімпвл, кв маре прінъ пътаї кв пвцінї шї къларе, лъсънd тоате радвапеле, с'аѣ кърат ла Белград, вnde аѣ ацівнс дп 25 Івліе, ші німіка аѣ афлат din тот лвкрвл, фіind къ аѣ фост пътаї скорпітъръ de пещіне стърпіт."

Маі маре есте че скріе ачелашї Цівлафі [10]), адекъ, къ дмпъратвл Търческ, дпкъ дп апвл de акът аѣ фост дпцелес, къ Сіцісмвnd Баторі аѣ дпчепът а се токмі кв Nемцій асвпръ'і, ші пептрв ачееа аѣ фост ші порвпчіт Везірівлві, ка съ вінъ кв 40000 асвпра Apdeaлвлві, ші с'ар фі пліпіт порвпка, de пв ар фі дпторс Мвфті пре дмпъратвл de ла квцетвл ачеста, пептрв рвгъціптеа солвлві Apdeaлвлві.

[1]) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 61. [2]) Idem Miron cap. 62. [3]) Idem Miron l. c. [4]) Engel in Hist. Valach. Part. I p. 228. [7]) Idem Engel in recent. Hist. Valach. p. 226. [8]) Mss. Hevenesianorum Tom. 68. p. 140. [9]) Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. [10]) Idem Gyulaffi l. c.

Апвл 1593. Алексandрв Kendi мърітъndъ'шї фата дп апвл трекът dвпъ Балтazар Баторі, атъта аѣ лвкрат дмпревпъ кв ціпере-съѣ, de Сіцісмвndѣ Баторі Прінцвл Apdeaлвлві, дп апвл ачеста 1593, аѣ прінс пре Іоапп Галфі чел вестіт, ші трімеціndъ'л дп Хвстѣ ла робіе, аѣ порвпчіт de і-аѣ тъіат капвл дп 8 Мартіе, прекът скріе Цівлафі Лещап [1]), пескріind дп картеа віповацілор прічіпа пептрв каре л'аѣ тъіат. Апопімвл din Белград [2]) скріе, къ пептрв ачееа пв с'аѣ скріс прічіпа морції лві Галфі дп картеа віповацілор, пептрв къ пв'і с'аѣ тъіат капвл din цідеката тътврор сфетпічілор, чі пътаї dintрв а впора. Іаръ ші Цівлафі [3]) скріе аша: „Дп апвл 1593 пънъ а фі сеітвл дп Варшавіа Сіцісмвndѣ Баторі аѣ терс пре а фвріші дп Краковіа, ші аѣ дмблат прін тоате

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пълателе челе din четате. Zъъвіт'аѫ ші ла сълашѫл луї Лепхені, ші ла Апотекарівл пе сѫнт нѫме de кълъторіѳ: порніт'аѫ din Българad кѫ Балтazар Баторі ѫн 8 Маіѳ, ші с'аѫ ѫнтѫрнат din Полоніа ѫн 13 Іѫніе. Din кълъторіа ачеаста аѫ ѫнвъцат пѫшкъіреа Сіцістѫндѫ.“

Ѫн ѳеітѫл ачеста с'аѫ фъкѫт повілї de Полоніа Строіцa ші Могіла, пентрѫ къ скріе Могіла Хеіdенцеін [4]): „Лѫка Строіцa ші Еремія Могіла Молdовенї атѫндої ла Петрѫ (VII), карелe маї наінте de вр'о къцїва анї аѫ фѫцит de фрікa Тѫркълуї ѫн Цертаніа, фѫсесе ачела Вістерпікѫ, ачеста Хътman, ші пе Петрѫ кѫnd аѫ пъръсіт domніa, л'аѫ петрекѫтѫ пънъ ѫн Полоніа, пентрѫ къ тѫлт слъцісе Краіѫлуї ші Крѫїнеї пънъ кѫnd аѫ фост сѫнт Петрѫ, de тот ѳеітѫл с'аѫ фъкѫт повілї Полопецї.“

Тѫрчії ѫнкъ пѫ ѫнчета a пекъжі пре атѫндоѫ църіле Ромънілор, ші a се ѫнкѫіба ѫнтр'ѫнселе фъръ de воіа Domніlор Апоп ші Міхаіл V. Dрептѫ ачееа аѫ фостѫ сіліцї атѫндої Domніі a черка тіжлочірї, прін каре съ се поатъ апъра de Тѫрчї, ші аѫ ші афлат, кѫт вом ѫedea акѫшї.

Краіѫл спаніолескѫ, прекѫт аратъ Апонітѫл din Българad [5]), шї-аѫ бъгат ѫн іпітъ, ка пре тоцї облъдѫіторіі крещінещї съї адѫкъ ла ачееа, ка ѫмпрежнъ съ се скоале асѫпра Тѫрчілор, ші ка съ'шї аціѫпгъ скопѫл съѫ, аѫ трітіс ѫн тоате пърціле солії съї ла ѫмпъратѫл Рѫдолф II, аѫ трітіс ѫн лѫна луї Аѫгѫст din анѫл 1593, пре капчеларіѫл съѫ, карелe ѫнцелегъндѫсе кѫ ѫмпъратѫл Рѫдолф II, атъта аѫ лѫкрат прін Алфонсѫ Кѫріллѫ Спаніолѫл, ші Провінціалѫл Іесѫіцілор, пънъ че аѫ трас ѫн партеа са ші пре Сіцістѫндѫ Баторі Прінцѫл Ардеалѫлуї, чі с'аѫ ѫнпротівіт Dіванѫл Ардеалѫлуї, ші маї алес Кendіещії, карії деатърнѫтѫл сокотеа рѫтъціле че вор ѫрта de се вор скѫла асѫпра Тѫрчілор. Dаръ Сіцістѫндѫ Баторі пѫ шѫлт аѫ гѫndіт кѫ ѫмпротівіреа ачееа, чі пре аскѫнс с'аѫ легат прін скрісоареа са ші ѫмпъратѫлуї Рѫдолф II. ші луї Апоп Domнѫлуї Молdовеї, ші луї Міхаіл V Domнѫлуї Валахіеї ші Сърбілор (карії dорінd съ скапе de ціѫгѫл Тѫрчілор, трітісесе пре ѫн Теodор Тіводор ла ел), къ ва цінea кѫ крещінії, ші се ва скѫла асѫпра Тѫрчілор. Сърбілор, карії ѫл черка съ ле фіе Dеспотѫ, ле-аѫ трітіс стеаг, ші ѫndемнѫндѫ'ї ка ѫndатъ съ се скоале асѫпра Тѫрчілор, ле-аѫ фъгѫдѫіт аціѫторіѳ, пънъ че і-аѫ скос din тінте, de с'аѫ репѫс еї ѫншіші пре сіне. Пънъ ачі din Апонітѫл din Българad.

Ла анѫл 1591 с'аѫ арътат, къ луї Апоп Водъ ѫн анѫл ачела і-аѫ фостѫ датѫ Сіцістѫндѫ Баторі къларецї ші педестрашї ѫнгѫрещї; луї Міхаіѳ Водъ саѫ Міхаіл V Domнѫлуї тѫнтенеск і-аѫ трітіс ѫndатъ дѫнъ че аѫ фъкѫт токтеала маї сѫс зісъ, ѫнтрѫ аціѫторіѳ пре Алберт Кіраліѳ, ші пре Міхаіл Хорват кѫ Секѫї, ші кѫ алцї осташі, прекѫм скріѳ пещіпе ла Хевепешї [6]), ші Істванфі [7]), карії пѫ се пъръвеск ѫн пѫтърѫл аціѫторілор din Ардеал, чі ачееа съ ції, къ Сіцістѫндѫ Баторі аціѫторіѫл ачеста ѫнкъ фъръ de воіа сфетнічілор съї л'аѫ трітіс луї Міхаіл V.

Аѫzіnd ѫмпъратѫл Тѫрческ Амѫратѫ III, de требіле луї Сіцістѫндѫ Баторі, фоарте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

с'аѫ тъпіат пре ел, ші аѫ врът съ'л тъзълеаскъ; пентрѫ къ скріе Anonimъл din Хевепеші [8]): „Маї паінте de a тъіа Міхаіл Водъ пре Тѫрчіі din Валахіа, і-аѫ фост порѫнчіт дмпъратъл Тѫрческ, ка се теаргъ асѫпра Ардеалълуї съ'л кѫпіпdъ, съ фіе сѫпт ел de ачі дпаінте, пентрѫ къ фоарте се тъпіасе дмпъратъл пре Сіпістѫпdѫ Прінцъл, къчі п'аѫ dатѫ че пофтісе Сіпап Баша. Dат'аѫ дптрѫ аџіторіѫ луї Міхаіѫ Водъ пре Іапічарії din орашъл Diіълуї, карепе есте din протіва Хаџегълуї преете Dѫпъре: пре Іапічарії din Нікопоіъл чел таре, din Авізі ші din Дръџџіор, ші пре Бегъл din Нікопоіъл чел тік че съ кіатъ Тѫрп, ка ші Огпѫ съ аскълте de Міхаіѫ Водъ. Міхаіѫ Огпѫ ачеста есте dintре Тѫрчіі чеї таі de фрѫпте de таре неат, ші de дъпсъл аскълтъ Акаџії, карії Тѫрчі сѫпт ка ші хаідѫчії ла поі, ші тот ѫна сѫпт кѫ Тътарії din Dаврodіџіѫ.

„Луї Apon Водъ дї дъdѫсе дптрѫ аџіторіѫ пре тоџі тѫрчіі чеї din тарџініле Молdовеї, din Тігіна, Акерман, ші пре алџії ка съ теаргъ ші ел асѫпра Ардеалълуї.“

Преете келтъелеле каре аѫѫсесе Міхаіѫ Водъ de ла ѫпкіъл съѫ Іане Вістерпікъл (кѫт с'аѫ zіс ла апъл 1591), таї лъасе дмпрѫтът, прекѫт скріе Anonimъл de ла Хевепеші [9]), таї біпе de 40,000 de тіі de флорінџї de ла ѫпіі ші de ла алџії, таї кѫ сатъ de ла Тѫрчі, пре карії дї кіетасе съ ле плътеаскъ, даръ фъкѫпd легътѫръ кѫ Сіпістѫпdѫ Баторі, ші ѫѫzіnd къ Тѫрчіі аѫ лѫат Іаѫріпъл de ла дмпъратъл Рѫdолф II, пре ачеџіа дпкъ і-аѫ тъіат dітпрежъ кѫ ачеіа, деспре карії ат zіс ла апъл трекѫт, къ с'аѫ тъіат dѫпъ ачееа. Тъіареа Тѫрчілор dѫпъ Валтер [10]), с'аѫ дптътплат ла дпчепѫтъл луї Noеттріе din апъл 1593, ші дп 15 Noеттріе аѫ пѫрчес асѫпра Ціѫрџіълуї, деспре карea пѫрчедере, аша скріе Anonimъл de ла Хевепеші [11]): „Dѫпъ лъареа Іаѫріпълуї аша de греа іарпъ аѫ фост, кът претѫтіпdепеа аѫ дпгіецатѫ Dѫпъреа. Атѫпчі тергънd Міхаіѫ Водъ сѫпт Ціѫрџіѫ, четатеа пѫ о аѫ пѫтѫт лъа, даръ орашъл л'аѫ арс, ші таре богъџіе аѫ афлат дптр'жпсъл. Пъпъ а фі Міхаіѫ Водъ сѫпт Ціѫрџіѫ, пепотъл din соръ, ші котісъл хапълуї тътъреск кѫ тѫлтъ богъџіе ші кѫ 7000 шіі de ровї Нетцї, Тоџі, Хорваџї, Ѫпгѫрї, ші de алт неат пре карії дї ровісе, кънd аѫ лѫат Іаѫріпъл, тречеа прін Валахіа, пецііпd къ Міхаіѫ Водъ есте протівпік Тѫрчілор, ші къ аѫ тъіат пре Тѫрчі; Хапъл дпкъ скрісесе луї Міхаї Водъ съ'ї ласе съ треакъ прін Валахіа кътръ касъ, къчі пѫ вор фаче пагъъ. Ле-аѫ дпгъdѫіт Міхаіѫ Водъ тречереа, даръ аѫ dат песте еї поаптеа дп іарпа чеа таре дпаінте de ръъърсатъл zорілор, ла сатъл Шерпътещі, ті дп време de a фріце ѫп оѫ, аша і-аѫ бътѫт de таї тоџі аѫ періт аколо, (ровіі пре таї тѫлџі аѫ тъіат dінтр'жпшіі), ші аѫ словозіт пре ачеле шепте шіі de ровї. Непотъл ші Котісъл Хапълуї аѫ періт аколо, ші фоарте таре богъџіе с'аѫ dобъndіт; пентрѫ къ dѫчеа ші богъџіа Хапълуї пре шесе каї алъї. Міхаіл Хорват п'аѫ фост сосіт ла бътаіе, dоаръ къ п'аѫ врът, dрепт ачееа Міхаіл Водъ с'аѫ тъпіат пре ел. Георгіе Мако аѫ фост de фаџъ ка кѫпітап дп бътаіа ачеаста.“ Валтер [12]), сатъл ѫпde с'аѫ тъіат Тътарії, дл пѫтеџе Кърпърещі, ші зіче къ Хапъл аѫ фост кѫ Тътарії, съ пѫпъ дп локъл луї Міхаіѫ Водъ пре Бordan, деспре карепе воіѫ кѫѫѫпта ла апъл ѫііторіѫ, даръ еѫ таї кred Anonimълуї de ла Хевепеші; пентрѫ къ ачеста аѫ кѫпоскѫт пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тоцї, карії аў фост трімішї дптрѫ аџівторівл лві Міхаї Водъ din Ардеалў, ші din гѫра лор аў џівт тоате кътe аў скріс.

Dѫпъ че аў бътът Міхаіл V ші пре Тътарї, с'аў дптѫрпат ла Бѫкѫрещї, dѫпъ кѫm скріе іаръшї Валтер [13]), ѫnde аў вепіт Ешір de ла Іаѫріn, ѫпвл din віца Псевdo-Пророквлві Махомет, карeле фѫсесе de ла бътаіа de ла Іаѫріn Кadілеокер, адекъ ка ѫn Архіепіскоп ал доілea dѫпъ Мѫфті, тот дптрѫ ачееа лѫпъ а лві Noeмвріе din апвл 1593 кѫ 2000 мїї de осташї алешї, кѫ 50 de кътъраші дтпърътецї, ші кѫ маї мѫлцї часші ші спахії саў повілї, ка съ се odixпеаскъ, с'аў съ прindъ пре Міхаіў, ші с'аў amezat Emip прекѫш скріе Апопімвл de ла Хевепеші [14]), дп каса Вістерпікѫлві Danў, карea ера чea маї de фрѫпте касъ дп Бѫкѫрещї. De аколо аў черѫт съ'ї dea Міхаіў Водъ 10,000 de флорінцї, чінсте ші zъхъреа; ші дпцелегѫnd къ Міхаіў Водъ есте дп пълата чea de лъпгъ тъпъстіреа чea повъ de лъпгъ рѫвл Дътбовіца, аў терс пedестрѫ кѫ o mie de воїпічї съ'ї dea бінеце; чі Міхаіў Водъ прічепѫnd віклешѫгвл лві Emip, с'аў трас дп табъра Арделепілор, карea пѫ ера dепарте de аколо, ші аў datў порѫпкъ съ стea гата. Nепѫтѫnd іспръві Ешір че авea дп кѫцетў, сѫ кѫпrindъ пре Міхаіў Водъ, л'аў дптребат пептрѫ че џіпе атъцїа стръїнї дп арте? і-аў ръспѫпс Міхаіў къ пептрѫ Петрѫ VIII Kozakвл, і-аў фост стрънс, ші перind ачеста din Молdова, акѫта ацеаптъ съ ле плътеаскъ леафа, dаръ ел пѫ аре de ѫnde съ ле плътеаскъ ата дп грабъ; ръспѫпс'аў Emip, къ'ї ва da ел дтпрѫтѫт о тоапъ de галвепї, пѫтаї съ'ї плътеаскъ ші съ'ї словоadъ; і-аў тѫлцъміт Міхаіў Водъ, ші дптр'ачееа дпкѫпцівръnd фъръ de весте кѫртеа Вістерпікѫлві Dan, о аў апрinс de чінчї латврї, іаръ Тѫрчії аў дпчепѫт а'се апъра, чі Міхаіў Водъ аў лѫкрат кѫ тѫпѫріле асѫпра лор. Въzъnd ачеаста Emip, аў арѫпкат пе фереастръ о лadъ плінъ de аѫр, de diamanцї, de мъргърітарї, ші de алте петрі скѫmпе, рѫгъndѫсе съ лі се дпгъdѫе віеаца ла ачеіа къцї маї ера, къ се вор ръскѫmпъра dѫпъ ачееа кът de скѫmп; dаръ Міхаіў Водъ пѫ і-аў ертат чі оторъndѫ'ї пре тоцї, ле-аў лѫат тоате аверіле, ші въzъnd Міхаіў Водъ, къ піще kozачї dѫк doъ пъреkї de decaцї пліne de галвепї, ле-аў adѫc aminте dрептатea, ші лѫъnd decaцїі de ла dъпшіі, din галвепї аў лѫатў ел o парте, еаръ чеїлалцї і-аў дтпърцітў осташілор. Пъпъ ачі din Валтер, карeле zіче апоі: „Odixnindѫ'шї пѫцінтел оастea, Міхаіў Водъ аў тріміс пре Алберт Кіралій кѫ оасте асѫпра орашѫлві че се кіатъ Плоцї, ші есте токта дп міжлокў дптре Врѫсік (маї біне Рѫцівк) ші Nікопоіў, кале de o zi de ла дтбе четъціле ачестea, dinколо de Dѫнъре ші пепкѫпцівrат кѫ zid; ші Алберт аў арс орашѫл, ші аў тъіат пре тоцї лъкѫіторії, пептрѫ къ преа мѫлт пъкъжісе пре біецїї Ромънї.“ Аша скріе ші Істванфі [15]) despre Плоцї.

Апопімвл de ла Хевепеші [16]) маї дпсеатпъ ла апвл ачеста, къ dѫпъ че аў тъіат Міхаіў Водъ пре Тѫрчії чеї din Валахіа, дndатъ аў скріс dimпрежпъ кѫ Сіцісmѫndў Баторі лві Apon Водъ, ка ші ел съ отоаръ пре Тѫрчї din Молdова, алтіптрелea і с'аў лъsdat кѫ ръў, карea о аў ші фъкѫт Apon Водъ.

[1]) Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. [2]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 35. [3]) Gyulaffi l. c.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[4]) Heidenstein p. 317. [5]) Anonymus Carólinensis p. 27. [6]) Anonymus apud Hevenesi tom. 68. p. 141. [7]) Istvanfi Lib. 29. circa finem. [8]) Anonymus Hevenesianus l. c. p. 140. seq. [9]) Anonymus Hevenes. l. c. p. 139. [10]) Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 231. [11]) Anonymus Hevenes. l. c. p. 141. [12]) Valterus l. c. p. 234. seq. [13]) Valterus l. c. p. 231. seqq. [14]) Anonym. Hevenes. l. c. p. 140. [15]) Istvanfi l. c. [16]) Anonym. Hevenes. l. c.

Anul 1594. Dupъ kът скріе Валтер [1]), nu mult aŭ zъbъvit Mihaiŭ Vodъ dupъ strikarea Ploeştiloi, ci în luna zi a lui Ianuarie din anul 1594, aŭ trecut iarъşi Dunъrea şi aŭ arс Arcona. apoi Drъgşiorul, şi iarъşi mult dobъndъ şi'aŭ agonisit. Deci vъzъnd împъratul Amurat III atъta strikare, aŭ sokotit съ unu în loculu lui Mihaiŭ Vodъ pre Bogdan feciorul Ianculuі caŭ Ioann III Domnului Moldovei, despre karele am kuvъntat de la 1580—1582. Despre kare luкru aşa skrie Anonimul de la Xevepeşi [2]): „Dupъ ce aŭ vъzut împъratul lukrurile lui Mihaiŭ Vodъ, aŭ orъnduit Domnu Valahiei pre Bogdan, şi aŭ trimis ku el pre Demen Başa, şi pre (ţinere-sъŭ) Mustafa Başa, Aga Ianicarilor ku 2000 de Ianicari, ka sъ skoatъ pre Mihaiŭ Vodъ şi sъ aşeze în tron pre Bogdan, mi venise la Rşiiuk. Pre aceşia nu i-aŭ aşteptat Mihaiŭ Vodъ sъ treakъ Dunъrea, ci aŭ trecut el ku oaste ka de treizeci şi doiъ de mii, şi nevъlind preste dunъrii, aşa i-aŭ bătut, kът aŭ perit amъndoi Başii, mi Bogdan aŭ skъpat ku fuga. Mihail Horvat aŭ fost de faţъ în bătaia aceasta, şi bine c'aŭ spartat, şi bogъţie mult aŭ dobъndit şi akolo."

„Dupъ ce aŭ înţeles împъratul Turcesk, kъ şi Apon Vodъ c'aŭ desbinat de kътrъ el, în loculu lui Apon înkъ aŭ trimis pre un Stefan în Moldova, ku opt mii de ostaşi, karele venind la Dunъre sъ treakъ pe la Brăila în Moldova, l'aŭ întъmpinat Mihaiŭ Vodъ şi bătъndusе ku el l'aŭ învins şi Stefan (n'aŭ perit kъ aŭ vorbit ku el Valter în anul 1597, ci) aŭ fuguit. Acestea toate într'o iarnъ le-aŭ făkut Mihaiŭ Vodъ.

„În primъvara ce aŭ urmat din anul 1594 aŭ gătit oaste Mihaiŭ Vodъ, şi aŭ purces Brăilei ku 16000 de oşteşi, şi luandu-o, o aŭ strikat. Dupъ aceea c'aŭ duc asupra orъşelor Cernavodъ, Tutokaio şi Nikopoiŭ, kare oraşe ku altele mai mult kът le-aŭ arс, kът le-aŭ strikat, kът le-aŭ prădat şi robitъ, apoi ku prea mare dobъndъ c'aŭ întornat de preste Dunъre. În toate bătăile acestea aŭ fost de faţъ Albert Kiraliŭ, Mihail Horvat şi alţi oameni cdraveni, karii fusese de Ciţistundu trimişi întru aţiutorul lui Mihaiŭ Vodъ." Aşişderea scriŭ Valter [3]) şi Istvanfi [4]), numai mai înkъlcit, şi prea trъgund în partea lui Albert Kiraliŭ.

Arătat'am la anul trecut kъ Ciţistundu Batori aŭ primit Despotatul Surbilor. Akum aşa daru Surbii, precum skrie Anonimul din Belgrad [5]), aŭ cerut de la Ciţistundu sъ le dea aţiutoriŭ asupra Turcilor, kare aţiutoriŭ el nu li'l putea da fъrъ ţiirea şi voia Divanului Ardeleneск. Drept aceea Ciţistundu în luna lui Iunie din anul aceasta 1594. aŭ adunat Divanul în Belgradu, şi supunduse, ce i-ar fi pofta, adekъ sъ aţiute pre Surbi, sfetnicii n'aŭ voit, el neputrъ aceea aŭ kuţetat sъ'i otoare pre toţi, şi i-ar fi şi otorът de l'ar fi asкultat Stefan Lazar kъpitanul Drъgъnţilor de kurte, aceasta

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

обличиндъ-о сфетничій маї наінте де вреше аў ешіт din карте, ші мергънд пре ла разделе сале ын Бълград, с'аў ынтрарматъ, ші аша ші-аў пъзіт капетеле актъ де одатъ.

Възънд Сіміст8ндъ, къ пъ поате плінї фъгъдуінца ымпъратълуї Рудолф II фъкътъ, съ се скоале асупра Търкілор, пентръ ымпротівіреа Дівануълуї ші пентръ лінса бапілор; къчї пічї ымпъратъл лї трімітea бапї, кът се легасе Карілъ ын анъл трекът, ші ел ынкъ келтуісе ынтр'о ціътъцате de an пе къптъреці, ші пе алте пімікърї тощ бапіі ачеіа. карій лї лъсасе ын анъл 1588, ын вістіерie Іоann Геці, ба ші 80,000 de флоріпці, че требуіа съ ле dea ын dapea ымпъръцеаскъ, ынкъ ле келтуісе фъръ de щіреа Дівануълуї. ші актъта ла атъта аціунсесе, кът пъ авеа келтъеліле челе маї мъріпте, ші de тоате zілеле; афаръ de ачестea къzусе ші ын ура сфетнічілор, ші пентръ воіа съ се скоале асупра Търкілор, ші пентръ къ аў врът съ'ї отоаръ, пентръ тоате ачестea аў гъndit, съ се ласе de стъпъніре ші съ прівецеаскъ ын лъте. Дрепт ачеea Сіміст8ндъ с'аў ынтоктіт къ Балтazар Баторі, къ карele ера вър прітаріў, адекъ ера фечіорі din доі фрацї, съ'ї ласе луї стъпъніреа Ардеалълуї сънт kondiціa ачеаста, ка съ плътеаскъ луї Сіміст8ндъ din an ын an къте zече міі de галбінї, орї унde ва фі пе лъте, пентръ къ шї-аў фост бъгат ын кап, съ теаргъ ын Італіа ші ынтр'алте церї крещінещї. Despre ачеаста карте ынкъ аў фост dat къ мъна са луї Балтасар Баторі.

Маї 'наінте de a се ынтокті Сіміст8ндъ къ Балтazар Баторі, прекът с'аў zісъ, Діванул адунасе сеіт ын Търda, ші пре шесул Търdzеї тоатъ цеара ста ынтрарматъ; пентръ къ вреа Діванул, ка Сіміст8ндъ съ щіпе адоua оаръ (фііnd къ кънd аў щіпат ын Mediaшъ ын анъл 1588, ынкъ пъ фъсесе de вързтъ леціпітъ, іаръ актъ плінісе 24 de anї), саў съ пъпъ ын локъл луї пре Балтazар Баторі; чі Сіміст8ндъ с'аў фъкът болнав ын Бълград, ші п'аў терс ла сеіт, пентръ ачеea Діванул фъкънd веste, къ вin Тътарії съ треакъ прin Ардеал ын Унгаріа, аў луат тоатъ оастea de карте de лъпгъ Сіміст8ндъ.

Despoindусе ынтръ ачестъ тіпъ Сіміст8ндъ de тоатъ пътереа, аша аў фъкът токтеалъ къ Балтazар, ші гътind пентръ карре, съ ынкарче че маї авеа, ын 20 Іулie din анъл 1594, аў терс ын Ціоара лъпгъ Мъръшъ de шасъ: de аколо dimineaцa п'аў шерс ын Търda, унde ера Діванул ші маї маріі церії адунацї, чі ші-аў луат калеа кътръ Кіоар пе къмпіе. Пе прънzъ аў терс ын Агърбічі, унde л'аў ынтъмпінат din порунка Дівануълуї капчелларіул Волфганг Ковашоці, ші л'аў доженітъ съ пъ теаргъ аша фъръ de modpъ, чі dакъ вреа къ тот de-adinсул съ пъръсеаскъ цеара, съ ащепте съ'ї dea котъndъторіе, ка съ пъ гъndeаскъ, унde ва мерце, къ саў аў фъціт саў л'аў алунгат цеара. Ла каре аў ръспунс Сіміст8ндъ къ ел есте ын drът ші пъ поате ащепта dунъ котъndъторіе, dарь о ва ащепта ын Кіоар, de се вор гръбі къ dънса, ші ел с'аў гръбіт къtръ Кіоар.

Dупъ ачеаста аў мътат адунареа ын Клужъ, унde Балтazар Баторі аў deскълікат ла газda Прінцълуї ымпреунъ къ мшіереа са, ші шерbії de карте лї слуціа луї; de унde і-аў ші венit dунъ ачеea періреа. Іаръ Діванул с'аў ынцелес ла о лалтъ съ окъртъеаскъ цеара ачеї 12 сфетнічї din Дівап, ші Александръ Кendi, ынсъші аў врът се теаргъ ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Царіград, съ ашеze лъкръріле церей къ Поарта Търчеаскъ, кареле аў ші zic цінерелуї съў, луї Балтазар Баторі, съ пъ се атінгъ de окърмуіреа Ардеалулуї, чі съ шадъ ын Фъгъраш, unde ва трăі ка ші ын Пріпцў, пънъ лі ва сосі Кръітеа Лешеаскъ, карea ля ашеаптъ, дарь пъ л'аў аскултат.

Dупъ че аў сосіт Сіміstунdў ын Кіоар, аў трімісў dупъ Стефан Бочкаї, Къпітанул Оръзіі марі, кареле ера фрате къ тута луї Сіміstунdў Баторі. Аў ші терс Бочкаї ындатъ ын Кіоар ля пепотул-съў Сіміstунdў, ші къ Крістофор Керестъріл'аў сфътуіт пре Сіміstунdў съ пъ теаргъ маї ынколо, чі съ се ынтоаркъ ынапоі, пентрукъ л'аў ыншелат, ші еї вор цінеа къ dънсул съ'л мънтуіе de ыншелъчіунea ачееа. Сосіт'аў ынтре ачееа ші Каспар Корніцў, Къпітанул Хаєтулуї din Марамуреш, къ Францізкў Геці, карії іаръшї аша аў сфътуіт пе Сіміstунdў, ші пе Каспар Корніцў л'аў ші тріміс ын Клужў къ къръі de ля Сіміstунdў, кареле аў трас ын партеа луї Сіміstунdў пре Секуї, ші пре маї марії Ардеалулуї, карії се адунасъ ля Клужў, съ вадъ че лъкръ есте de Сіміstунdў аў прібеціт din цеарь. Dівапул ынкъ аў ынкретепіт, аzzind къ Сіміstунdў іаръшї ва съ се ынтоарпе ші къ тоцїі аў отърът съ трімітъ соли, съ'л адукъ din Кіоар. Ля соліа ачеаста с'аў рънdуіт Балтасар Баторі, Ковашоці, ші вр'о къцїва побілї, карії п'аў кутezат съ теаргъ ын Кіоар, чі с'аў абътут ын Цінк, ля Іоann Іффіў, ші капчелларіул Ковашоці с'аў ынтърпат de аколо, іарь Балтазар Баторі dобъndind къръі de секърітате de ля Сіміstунdў, аў терс пънъ ын Кіоар, ші de аколо аў адус къ тоцїі пе Сіміstунdў ын Клужў.

Dакъ аў сосіт ын Клужў къ Сіміstунd Бочкаї, Геці, Керестъріші чеіалалцї пърташї, аў адунат мулцї Секуї педестрі аколо сунт претестў, къ се темў, ка съ пъ віпъ Търчії асупра Ардеалулуї, дарь адевърат пентрукъ ачееа і-аў адунат, ка съ пъ поатъ кутеza чева Балтазар Баторі, ші Dівапул асупра лор ші асупра луї Сіміstунd. Аша і-аў къутат Dівапулуї съ ынгъдуе, съ цінъ Сіміstунdў къ Немцїі асупра Търчілор, de unde аў урмат апоі тоатъ стрікареа Ардеалулуї, прекум о проровісе Александру Кendi ші алцїі маї мулцї.

Плінindусе воіа луї Сіміstунd, съ се поатъ скула асупра Търчілор, пъ с'аў ындестулатў къ атъта, чі din ындемнул луї Бочкаї, ал луї Геці, ал луї Керестъріші ал челоралалцї пърташї, dуminікъ ын 28 Августу din анул 1594, с'аў фъкут къ вреа съ теаргъ ын Мънъстіре ля Бісерікъ, ші пре ля поуъ чеасурї ынainte de amеazi аў адунат побілїі ля сълашул съў къ віклешуг. ші аў прinс dintr'ыншіі пре ачещіа: dintre Сфетпічї пре Балтазар Баторі, пре Александру Кendi, пре Францізк Кendi, пре Волфганг Ковашоці ші пре Іоann Іффіў. Dintre чеіалалцї пре Іоann Борнемиса, Гаврііл Кendi, Іоann Форо, Грігорie Септеniedi, Dіректорул церей Іоann Герendi, Албert Лопаї ші пре Балтазар Сілваші. Пре Ладислав Салandi л'аў оторът ын каса са, ын Брапічка. Ын 30 Августу ын піацул Клужулуї аў тъіат пре Александру ші Гаврііл Кendi, пре Іоann Іффіў ші пре Іоann Форо, пре кареле л'аў ші мунчіт din ындемнул луї Францізк Геці; пентрукъ аў фост zісў ын сеітул din Търda, къ аша ар требуі фъкут къ Сіміstунd, кум аў фъкут

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сепатѫл Ромеї къ Ісліе Кесарівл. Пре Балтазар Баторі ші пре Ковашоці і-аў трімис дп дптъіа zi a лѫї Сентемвріе дп четатеа Герлеї ла ровіе, ші аколо і-аў ші сѫгрѫмат dупъ ачееа. Поате къ пре Ковашоці л'ар фі ертат Сіџіsmѫndў, dаръ і-аў стат не капў Стефан Іошіка, ка съ поатъ фі ел Капчелларіў, прекѫт с'аў ші фъкѫт, чі пѫ біне аў іспръвіт dерегъторіа ачееа дп анѫл 1598. Пре Франчіск Kendi ші Іоапп Борпетіса дп Цілъў і-аў оторжт din порѫпка лѫї Сіџісшѫndў. Пре Іоann Гependi фііnd къ ера џінере лѫї Сіџіcшѫndў, Бочкаї л'аў сѫгрѫніт дп џеара Ѳнгѫреаскъ, ка съ пѫ се маї дптоарпе дп Арdеал. Че с'аў дптъмплат къ Грігоріе Сентепіedi, Алверт Лопаї, ші къ Балтазар Сілваші dѫпъ ачееа п'ат афлат скріс. Чі zіче тот Апопімѫл din Бълград, din карелe ат скріс ачесте, къ Сіџіcшѫnd Баторі din аверіле челор тъіаџі маї шѫлт аў добъndit de o сѫтъ de мії de галбенї, пѫтаї дп банї бътѫџі, афаръ de арџіптѫл чел шѫлт, ші алте скѫмпетърі, тотѫші аша ле аў іzідіт тоате пе Таліанї, Спаніолї, ші пе тіпчіпошіі de лъпгъ ел, de dѫпъ о џівштътате de ап, пітіка і-аў ръмас, ші іаръші аў тръіт дп фоарте маре лінсъ дптрѫ авепіре, de пѫ л'ар фі аџівтат Папа de ла Рота, Краівл Іспаніеї, џі Dѫксѫл Етрѫріеї, ба dоаръ zіче ел, ші џеара о ар фі въndѫт петџілор.

Пъпъ кънd аў пътрат Сіџіcшѫnd Баторі дп Арdеал лѫкрѫріле каре ле zісеіў маї сѫс, dѫпъ кѫт скріе Апопімѫл de ла Хевепешї [6]): „Дмпъратѫл Тѫрческў аў трімис пре Ферхад Баша, къ маре пѫтере, ші і-аў порѫпчіт, ка фъкънd под преste Dѫнъре, ші трекънd съ codomеаскъ џінѫтѫл лѫї Міхаіў Водъ къ сабіа ші къ фокў. Іаръ Міхаіў Водъ къ кѫвінте бѫне, ші къ фъгъdѫіпцъ, атъта аў тъмъndат лѫкрѫл, de Ферхад Баша аў дптърzіат а трече, ші пептрѫ дптърzіареа ачееа пърѫт фііnd de Сіпап Баша, дмпъратѫл аў порѫпчітў de аў сѫгрѫмат пе Ферхад Баша, ші дп локѫл лѫї аў'пѫс Сердаріў пре Сіпап Баша.“ Адекъ Міхаіў Водъ аў тъмъndat лѫкрѫл пъпъ дп іарпъ, кънd Тѫрчіі пѫ џін табъръ.

Хевепешї [7]) пѫ щіў de ѫnde адѫче о епістолъ a лѫї Арон Водъ, карea ел къ мъпа лѫї о аў скріс лѫї Сіџіcшѫnd Баторі, тітѫлѫл лътіпеще, іаръ контестѫл ѫнгѫреще, ші сѫпъ аша: Тітѫлѫл din афаръ: „Преа лѫмінатѫлуї Прінцѫлуі, ші Domпѫлуї, Domпѫлуї Сіџіcшѫnd Баторі de Шітлеў, Воіводѫлуї Цереї Арdеалѫлуї, ші Комітѫлуї Секуілор ш. ч. Domпѫлуї ші вечіпѫлуї съў челуї преа граџіос.“ Тітѫлѫл din лъптрѫ. „Преа лѫмінате Прінцѫле, ші Doамне! Съпътате ші порок дп тоате.“ Контестѫл: „Маї дп коло, Мъріреа та атъта м'аї асекѫратў съ пѫ мъ тем despre партеа Полопілор, пъпъ кънd іатъ! м'аў скос din скаѫпѫл меў, ші'мї аў прѫdатў, ші пѫстііт џеара. Nѫ щіў че прічіпъ аў авѫт, пептрѫ ачееа ащепт de ла мъріреа та. Везі мъріреа та, че'мї веі порѫпчі, de ачеа требѫе съ мъ џіп, пептрѫ къ Козачіі с'аў дпторс прекѫт ѫнdў. Dрепт ачееа мъріреа та пѫ слобозі оастеа, пъпъ кънd пѫ мъ веї дпвъца че требѫе съ фак, пѫтаї de ла мъріреа та ащепт, требѫе съ мъ ісвъndеск de Полопї аў пѫ? пептрѫ къ аў фост пекредінчіошї. Мъріреа та ѫмї порѫпчеще ирін жѫпъпѫл Барчаї, че требѫе съ фак іаръші, ші de че съ мъ џіп, къ пѫ мъ воіў траце дпапої. Dѫмпezеў те трѣіеаскъ пе мъріреа та. Dат дп Пътпа 13

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Октомвріе, din анул 1594. Aron Dei Gratia E. nec non perpetuus haered. Regni Moldaviae, адекъ Арон din мила луй Домнезеў E. ші мощеан de пэрэреа ал цереї Молдовеї.“ Че дпсетпеазъ E ачела, гъндеще тэ.

Din Епістола ачеаста съ вede къ dрепт скріе Логофътул Mipon [8]) zікънd: „Дп анул 7103, аў веніт Лободъ кэ оасте Къзъчаскъ, ші аў гоніт пре Арон Водъ din скаун, ші аў арс Търгул Іашілор.“ Нічї грешеще Mipon дп анў, пентрэ къ анул de la zidirea лумеї дл дпчене кэ Септомвріе, ші Арон Водъ с'аў гоніт din скаун пріn Лободъ дп Октомвріе din анул 1594, прекум аратъ епістола луї. Despre Арон Водъ дпсеатпъ ачї, къ доаръ аў фост фечіор луї Арон ачелуіа, пре карелe аў врут Цеперарул Кастальў дп анул 1552, съ'л пзпъ Domnў дп Молдова, дп локул луї Александрэ IV, алтіптрелеа кум ар фі дпвъцат Арон Водъ унгэреще.

[1]) Balthazar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae. p. 223. [2]) Anonymus apud Hevenensi Mss. Tom. 68. p. 142. [3]) Valtherus l. c. p. 234 — 239. [4]) Istvanfi Lib. 29. circa finem. [5]) Anonymus Carolinensis. p. 28. seqq. [6]) Anonymus Hevenesianus l. c. [7]) Hevenesi. Tom. 68. p. 273. [8]) Constans Miron in Ms Chronico Valach. cap. 62. sive ultimo.

Анул 1595. De a крede есте къ дп іарпа ачеаста дпкъ пэ с'аў odixnіtў Търчіі de Міхаіў Водъ, даръ еў despre ачеea п'ат афлат скрісў. Аврам Бъкольцер [1]) скріе „къ дп анул 1595 дп 6 Февр. с'аў цінут сеіт дп Краковіа, ла каре аў терс ші солії дмпъратулуї Romanілор, аї Унгэрілор, аї Прінцулуї Ардеалулуї, ші аї луї Міхаіл Прінцулуї цереї Мунтенещї, ші аў черут de ла сеіт, ші de ла Краіул Сіцістэnd III, ацівторіў асупра Търчілор, даръ дп сеітул ачеста пэ с'аў алес чева despre ачеea, чі с'аў лъсат пре алтъ datъ.“ Пре алтъ datъ с'аў лъсат ръспэnсул, пентрэ къ Полоніі цінea пре аскэnс кэ Търчіі, кум с'аў възут ла анул трекут din епістола луї Арон Водъ, ші се ва вedea ші de ачі наinte.

Арон Водъ прекум скріе Xeidenцein [2]) дп іарпа ші прітъвара ачеаста, авънd Арделені ші ші о сатъ de Kozачі кэ сіne, аў пръdат Бenderіул, аў арс Акерманул, ші доаръ ші шаї мулте лукрърї бune ар фі фъкут, dупъ мулте реле, de пэ л'ар фі дмпedекат маї наinte нізма Лешілор челор фълошї, апої несъцioaса ші небуna ръвnъ a луї Сіцістэnd Баторі.

Сіцістэnd Баторі ачеста кум с'аў арътат ла анії трекуцї, ші се ва маї аръта ші ла чеї вііторі, пэ ера харпік de a окъртуі Ардеалул сіnгур, тотушї ш' аў бъгат дп кап, съ стъпъneаскъ ші алте церї. Дрепт ачеea аў лукрат, прекум скріе Преавестітул Енгел [3]), zікънd: „Дntрэ ачеea аў пърут Стефан Ръmван пре Арон Водъ ла Сіцісmэnd, къ пэ есте кredinчіос кътрэ крещінї, чі есте плекат спре Търчі. Сіцістэnd доаръ поftea, ка Арон Водъ съ-ї фіе луї сupус, ші Арон п'аў врут съ факъ ачеаста прекум с'ар кuлеце din Історіа луї Міхаіл Водъ челуї Вітеазў. Сіцісmэnd дрепт ачеea аў трімис пре Каспар Корпішў, ші пе Франціск Dauo кэ ощї Арделепещї ла Іаші, сupт претестэ, ка съ dукъ маї маре ацівторіў луї Арон Водъ; даръ дntрэ адевър ка съ прindъ пре Арон Водъ;

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пентрѫ кѫ ле аѫ порѫнчіт пре аскѫнс, ка ачееа съ факъ, че ва зіче лор Стефан Ръшввп. Кѫ оціле ачестеа ла ѫнчепѫтѫл лѫї Маіѫ din анѫл 1595 пекредінчіосѫл Стефан Ръшван. аѫ ѫмпресѫрат фъръ de веste пре Apon Bodъ, л'аѫ прінс кѫ тоатъ фамілія лѫї, л'аѫ бътѫт ѫп ферре, ші л'аѫ тріміс ѫп Ардеалѫ. Сосіт'аѫ Apon Bodъ, ѫп 19 Маіѫ din анѫл 1595. ла Вінцій de ціос, ѫnde аѫ ші мѫріт ѫп робіе. ѫп анѫл 1597. Стефан Ръшван аѫ ръпіт тоатъ авуція лѫї Apon Bodъ, ші с'аѫ фъкѫт алтѫ Domnѫ ѫп локѫл лѫї, нічі аѫ ѫндръзніт чінева dintre Молдовені a зіче чева ѫмпротівъ de фрика Арделенілор."

Ашішdереа скрісесе маї наінте Паѫл Піасецкі [4]) ші алцій маї мѫлцї, пре карій пентрѫ ачеа лѫї потенеск ачі, пентрѫ ка съ пѫ'мї лѫнцеск мѫпка, чі съ о іспръвеск маї репеde сире deскоперіреа окілор челор че — — — — — — мі съ о ѫнторк пре лътінie, de ѫnde ші пѫте ші фолос шаї маре воіѫ авеа, нічі воіѫ авеа опѫ съ'мї черчетеze мѫпка Ромънії меї — пентрѫ кѫ тіпърindѫce одатъ мѫпка ачеаста пе лътінie, слобод ѫмї ва фі, а о тіпърї мі пе Ромънie, фъръ de чепсѫра ачелора, карії пѫ щіѫ de ачестеа.

Despre Стефан Ръшван ачеста, кѫ каре с'аѫ ѫнсоціт Сіцістѫnd Баторі, скріе Валтер [5]) кѫ аѫ фост de неам ціган, ші фііnd порокос ѫп ръzвоаіе, аѫ аціѫнс ла маре треаптъ ѫп оастеа лѫї Apon Bodъ, пънъ че с'аѫ фъкѫт ші Domnѫ ѫп локѫл лѫї прін аціѫторіѫл лѫї Сіцістѫnd Баторі, карele пекѫт съ фіе фост харпік, de a domni ші преste Ромънії din Молдова мі din Валахіа, чі пре Арделенї і-аѫ репѫс ѫп скърт тімпѫ, кѫт вом вedea ла апїї віїторі.

Тѫ четіторіѫle! ачі стъї, гѫndeще мі ѫнкрѫчеazъ, кѫт аѫ пѫтѫт аціѫнре Молдовенії чеї вітежі, карії аѫ бътѫт пре Полоні, пре Ѫнгурі, пе Тътарї ші пе Тѫрчі, ла аѫта de акѫта с'аѫ сѫпѫс ші цігапілор? даръ тотѫшї пѫ те преа міра, пентрѫ кѫ ачеаста о аѫ прічінѫіт пепъръвіреа лор ѫнтре сіne, dѫпъ че с'аѫ стінс віца domnілор чеа бътрънъ despre партеа бърбътеаскъ ѫп анѫл 1552, іаръ despre чеа мѫіереаскѫ ѫп анѫл 1572. Апоі цій din Бістра dintre карії мѫлцї бърбаці сdравені аѫ фост ші съпт акѫта ѫп анѫл 1810, кънd скріѫ ачестеа, пѫ фъръ fѫndament се зік a фі din съмѫнца лѫї Apon Bodъ ачестѫіа.

Ціганѫл Стефан X, Ръшван, вѫкѫрос с'аѫ фъкѫт васалѫ, саѫ сѫпѫс феліп лѫї Сіцістѫnd Баторі пентрѫ Domnia Молдовеї, ші кѫт съ пѫ факъ, маї алес ціганѫл ѫна ка ачеаста! Dрепт ачееа ѫndѫлчіndѫce Сіцістѫnd Баторі кѫ Domnia Молдовеї чеа кѫ віклешѫт, мі фъръ de вре о кѫdінцъ пебѫнеще ръпітъ, даръ пѫ мощепітъ фъръ пѫтаї гѫстатъ кѫт се ва аръта акѫші, сфътѫіт фііnd мі de вр'о кѫцїва пебѫнї din Ардеалѫ, кънї пре бърбаціі чеї ѫнцелепцї лї тѫіасе ѫп анѫл трекѫт, 'шї аѫ бъгат ѫп кап, съ 'шї сѫпѫпъ шіе ші пре Міхаіѫ Bodъ чел Вітеazѫ кѫ Валахіа. Пентрѫ ачееа, прекѫт аратъ преавестітѫл Енгел [6]), аѫ тріміс Сіцістѫnd Баторі ла Міхаіѫ Bodъ ка съ і се сѫпѫпъ лѫї, de 'і есте воіа, съ'л аціѫте асѫпра Тѫрчілор. Міхаіѫ Bodъ въzѫndѫce пре сіne ѫп маре прімеждіе пѫс despre Тѫрчі, de се ва ліпсі de аціѫторіѫл Арделеnеск, ші тетѫndѫce съ пѫ пъцеаскъ кѫт аѫ пъцѫт Apon Bodъ, de ва цінea лъпгъ сіne пре Арделенї, аѫ стрѫпс пре боерії церей ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

с'аѫ сфътѫіт че съ факъ, ші аѫ дпкіс din сфатѫл тѫтѫрор, ка съ се сѫнѫпъ дптрѫ атътз лѫї Сіцістѫnd, ка Сіцістѫnd съ фіе чел маї маре, даръ Domnia Валахіеї кѫ тоате венітѫріле съ фіе але лѫї Міхаіѫ Водъ ші але ѫрмъторілор лѫї. Кѫ оръndѫіала ачеаста аѫ тріміс Міхаіѫ Водъ ла Сіцістѫndѫ дп Apdeaлѫ пре Мітрополітѫл Ефтіміе, пре Лѫка Епіскопѫл Бѫзѫлѫї, пре Теофіл Епіскопѫл Рѫмпікѫлѫї, пре Мітреа Ворпікѫл, пре Хріza Ворпікѫл, пре Dѫмітрѫ Логофътѫл, пре Dan ші Теodосіе Вістерпічії, пре Padѫл Клѫчеарівл, пре Padѫл Постелпікѫл, пре Борхіа Логофътѫл, пре Віптела Клѫчеарівл, пре Стомілъ Постелпікѫл ші пре Преda Логофътѫл, карії аѫ мерс дп Белград дп 20 Маіѫ din anѫл 1595, ші (фііnd къ еї dѫпъ кѫт zіче Філіщіх ла ачелашї Енгел, вреа съ стріче претепшѫгѫл дптре Міхаіѫ Водъ ші дптре Сіцістѫnd Баторі) дптъмпінъndѫсе кѫ Стефан Іошіка ші кѫ Георгіе Равezdi Плепіпотепціарії лѫї Сіцістѫnd, аѫ фъкѫт хрісовѫл че се adѫче de Волфганг Бетлен[7]) карele п'аѫ фост кѫ пѫтіпцъ съ се цінъ de Міхаіѫ Водъ маї дпdелѫпг, фъръ пѫтаї пъпъ атѫпчї, пъпъ кънd с'аѫ тѫптѫіт de Cinan Баша, карele ера съ вінъ асѫпра лѫї, прекѫт аѫ ші веніт акѫшї. Ші аша Сіцістѫnd Баторі, Ніпцѫл а тоатъ Dакіа веке, маї пре ѫртъ аѫ ръмас ші фъръ de Apdeaл, карele е о бѫпъ парте a Dакіеї лѫї Траіan, кѫт вот вedea ла апії віїторі.

Пъпъ а се іспръві пебѫніile ачестеа, прекѫт скріе Апопітѫл de ла Хевепеші [8]): „Cinan Баша аѫ веніт ші аѫ фъкѫт под преste Dѫнъре ка съ треакъ дп Валахіа, ші подѫл л'аѫ фъкѫт ла Ціврціѫ, трекънd Cinan Баша дп Валахіа, л'аѫ дптъмпінат Міхаіѫ Водъ кѫ преа маре дпdръzніре ла Сатѫл Кълѫгъренї, карele есте ла таре лок, авънd апъ ші тіпъ пріn прецѫрѫ, преste тіпъ ера ѫn podѫ, Cinan Баша кѫ оастеа са, дп карea ера маї бine de o сѫтъ de мії de осташї, аѫ ръмас dinколо de тіпъ, Міхаіѫ Водъ dinкоаче. Локѫл ачеста есте dепарте de Dѫнъре кале de o zi. Бътѫндѫсе Міхаіѫ Водъ аколо кѫ Cinan Баша, аѫ къzѫт патрѫ Башї ші шепте Санціакбецї, дпсѫшї Cinan Баша кънd фѫцea пе под, дпбѫлzіndѫсе тѫрчії пе podѫ, аѫ къzѫт de пе под дп тіпъ, ші Іапічарії л'аѫ трас din тіпъ, карea дптъмпларе ръѫ аѫ дпсетпат ші челелалте бътъї але лѫї Cinan Баша. Аѫ лѫат атѫпчї Міхаіѫ Водъ 15 тѫнѫрї de ла Cinan Баша ші стеагѫл Пророкѫлуї Махомет, че ера верde, ші de Тѫрчї се преа чіпстеа. Стеагѫл ачеста л'аѫ тріміс дѫпъ ачеea Міхаіѫ Водъ ла дмпъратѫл Рѫdолф II дп Прага.

Пре Алберт Кіраліѫ л'аѫ фост тріміс Сіцістѫndѫ. дптрѫ апіѫторіѫ лѫї Міхаіѫ Водъ асѫпра лѫї Cinan Баша, даръ аколо ръѫ с'аѫ пѫртат Алверт Кіраліѫ; пептрѫ къ фііnd вр'о къцї-ва боіерї, карії аѫ пѫ іѫбіа пре Міхаіѫ Водъ, аѫ ера фрікошї, дптре карії аѫ фост Міросла Логофътѫл ші Dan Вістерпікѫл, ачещіа аѫ dестъптат пре Алберт Кіраліѫ, съ пѫ теаргъ пебѫпеще ла бътаіе, къ че съпт шасеспрezече мії, дп контра о сѫтъ de мії? ачеаста дпкъ zікънd: Міхаіѫ Водъ ачеста пѫтаї дпdръспіре сѫтеацъ аре, ші пѫ лѫкръ dѫнъ дпцелепчѫпе, чі мерце орбеще, ші кѫ пебѫніа лѫї вреа съ пе пеардъ ші пре noї, аша аѫ ръмас кѫ еї Алберт Кіраліѫ.

Аѫ фост о пъdѫре дптре Міхаіѫ Водъ ші дптре Алберт Кіраліѫ, пічї дпкъ dімпревпъ кѫ боіерії п'аѫ ащептат пре Міхаіѫ Водъ, пічї аѫ мерс dѫпъ ел, чі маї въртос с'аѫ дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

торс дпапої dimпрезпѣ кѫ боіерії, пептрѫ карса фаптъ, пре в'о къщіва боіерї ера съ'і спъпзѫре Міхаіѫ Bodъ.

Ачі de ар фі цінѫт ѫпа Алберт Кіраліѫ ші боіерії кѫ Міхаіѫ Bodъ, п'ар фі фост de ліпсъ dѫпъ ачеса ка съ теаргъ Сіцістѫпdѫ Баторі кѫ таре оасте дп Валахіа; пептрѫ къ de odatъ ар фі сфъръмат оастеа Тѫрчеаскъ; даръ тъкар къ Міхаіѫ Bodъ аѫ фост пѫтаї кѫ оастеа, тотѫшї аѫ бътѫт о парте din оастеа Тѫрчеаскъ, ші Cinan Баша дпкъ аѫ къzѫт дп тіпъ, Міхаіѫ Хорват дпкъ п'аѫ фост дп бътаіа ачеаста.

Бътаіа ачеаста аша аѫ фост de таре кът таї пъпъ ла кортѫл лѫї Cinan Баша аѫ стръбътѫт оастеа лѫї Міхаіѫ Bodъ, даръ cocind dѫпъ ачеса 20,000 de Іапічарі, карії фѫсесе дп коада таберії, пре ачещіа пѫ і-аѫ пѫтѫт дтпіпце оастеа лѫї Міхаіѫ Bodъ, чі с'аѫ дпторс dinкоаче de тіпъ. Міхаіѫ Bodъ аколо аша аѫ ловіт ѫп Тѫрк, de л'аѫ тъіат дп dовъ пърцї: ачеаста о аѫ възѫт дпсѫшї Петрѫ Кертendi; цінѫт'аѫ кътаіа de ла ѫпспрезече чеасѫрї пъпъ сеара.

Міхаіѫ Хорват кѫ аціѫторіѫл Арделепескѫ, адекъ кѫ dовъ тії de Секѫї ші кѫ алцї осташі аѫ фост dinкоаче de о пъdѫре. Міхаіѫ Bodъ і-аѫ кіетат ла cine. даръ ei п'аѫ терс. Ачела ѫпѫл аѫ фост Алберт Кіраліѫ, прекѫт ziceіѫ о пъdѫре аѫ фост дптре dъпшії, Міхаіѫ Bodъ аѫ фост dinколо de пъdѫре, Міхаіл Хорват кѫ Алберт Кіраліѫ ші кѫ боіерії, аѫ фост dinкоаче de кътръ Бѫкѫрещї, іаръ Бѫкѫрещії сънт departe de сатѫл Кълѫгърепії, ѫnde аѫ фост бътаіа, кале de о zi.“

Везї кѫт аѫ фост бътаіа de ла Кълѫгърепї, пѫ кѫт бърфеск Валтер [9]) ші Істванфі [10]) дп лаѫda Ѫпгѫрілор ші а Козачілор, іаръ таї въртос дп лаѫda лѫї Алберт Кіраліѫ. Ѫпа фаче біпе Валтер кътръ дпсеатпъ zіѫа дп каре с'аѫ дптъмплат бътаіа ачеаста, адекъ дп 13 Аѫгѫст din апѫл 1595.

Dѫпъ бътаіа de ла Кълѫгърепї прекѫт скріе Валтер [11]), „Міхаіѫ Bodъ ші-аѫ трас оастеа дпdърътт, ші аѫ odixніт кѫ тощї пъпъ de кътръ zіѫъ. аѫпчї дпщііпцѫпdѫсе пріп ѫп Тѫрк, карele къzѫсе ров, ші лѫї дї ера кѫпоскѫт despre пѫтерѫл Тѫрчілор, de кѫ поапте аѫ порніт, ші дп 14 Аѫгѫст с'аѫ трас ла рѫѫл Apdeiп, de аколо Віпері дп zіѫа de Съптъ Мъріа таре с'аѫ трас ла сатѫл Іъгърещї, ѫnde аѫ odixніт треї zіле. Пъпъ а odixні ла Іъгърещї, Арделепії с'аѫ фѫрат din оасте ші аѫ прѫdат Бѫкѫрещії, че пѫ ера таї departe de ла Іъгърещї de о тілъ de пътъпт, zікънd кътаї біпе съ ле віпъ лор прада, de кът съ рътъпъ Тѫрчілор. Ачестѫ аціѫторіѫ аѫ авѫт Бѫкѫрещепії de ла Ѫпгѫрії чеї лѫdацї! De ла Іъгърещї, фііпd кътръ Cinan Бата дл ѫрта кѫ оастеа са чеа кѫтплітъ, с'аѫ трас ла тѫпцї, пъпъ а'і вепі аціѫторіѫ de ла Сіцістѫпdѫ Баторі din Apdeal, къріа скрісесе пептрѫ аціѫторіѫ таї паінте; іаръ Cinan Бата афлѫпd Търговещії дешерцї, пептрѫ кътръ Міхаіѫ Bodъ трітісесе пре Doamna са кѫ фечіорѫл Петрашко таї паінте дп Сібііѫ; аѫ фъкѫт дптр'ѫпшії о четъцѫїкъ, дп карea аѫ ашезат пъзіторіѫ пре Алі Баша кѫ Kadi de Авлопа ші кѫ 3500 de осташї Тѫрчещї, фпdѫ'і 40 de тѫпѫрї ші зъхъреа съ ле фіе пре треї апї.“ Ашіпdереа скріе ші Істванфі [12]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Пънъ кънd аў пътрат ачестеа Міхаіў Bodъ чел Вітеазў, Сіџіcтанd Батори, прекът скріе іаръшї Істванфі [13]), аў џінът фоарте лъмінатъ пънтъ ън Белград къ Маріа Крістіерпа фата лъї Карол ънкіналъї ънпъратълъї Ръdолф II, ші dънъ че аў іспръвіт оспъцъл кътръ сфършітъл лъї Авгъст din анъл 1595 аў петрекът пре соакръ-са пънъ ън Аіъdў, іаръ Маріа Крістіерпа аў петрекът пре тътъ-са пънъ ън Тъшnad. Dънъ петречереа соакреї сале Сіџіcтанd аў тріміс пре Бепedікт Mindcenті Віце-Комітъл Секъілор, пре Балтазар Богаті ші пре Лъпъл Корпішў, съ адъпе Секъії ла Кохалт, карії с'аў ші адънат ка ла 24,000 de осташї, ътаї съ'ші канете ънdърънт прівілеџіоапеле, каре ле перdъсе сънт Іоann Сіџіcтанd Zаполіа чел тінєр ън анъл 1562, прекът ле фъгъdъісе Сіџіcтанd Батори прін трімішії чеї маї сас пътіцї. Deчї Сіџіcтанd ънкъ аў ешіт din Белград ън 27 Авгъст, ші аў терс ла Сас-Себешў къ 2000 de пedестрашї, ші doъ тії de кълъраші de Кърте. De ла Сас-Себешў аў терс ла Кохалт, ші de аколо ла ватъ лънгъ Брашов, ънde л'аў аџіънс din Opadea Маре 800 de кълъреџї ші 1200 de пedестрашї, din Пръсіа 300 de козачї, de ла ънпъратъл Ръdолфў II, 1900 de петџї кълъреџї, патръ четъџї съсещї аў dат фіеще кареа къте о тіе de осташї къ хаїпеле сале, Бістріца къ рошіе, Брашовъл къ вінете, Меdіашъл къ верзї, Сібіїъл къ пегре; вепіт'аў ші Стефап Ръшван къ Молdовепії карії ера пedестрі 2300, кълърі 800. Ачещіа тоцї факў ла о лалтъ 39,000. Маї авеа ші Міхаіў Bodъ къ сіпе 16,000, кът ам въzът din Апопітъл de ла Хевепеші маї паінте. Аша даръ тоатъ оастеа de кареа аў фъціт Сіпап Баша, п'аў стътът пічї din 15,000 кът скріе Вал-тер [14]), пічe din 60,000 кът зіче Бетлеп ла Епгел [15]), чі аў стътът din 55,000. Еў тъ тір ші de Істванфі din карeле ам скріс сята осташілор лъї Сіџіcтанd Баторі, тот пре пътe, кът аў пътът греші ън фачереа ътеї, de аў скріс, къ dънъ че аў трекът Сіџіc-танd ла Ръкърў, ші 'ші аў пътерат осташії, с'аў афлат кълъреџї 22,000, іаръ пedестрашї 32,000. Doаръ ачеле 15,000 de осташї, къ къте тії аў фост маї тълцї ла Ръкърў de кът ла Терцъърг, і-аў ръсъріт din пътънт!

Маї къ лъаре de сатъ скріе ачелашї Істванфі [16]) деспре Молdова, зікънd: „Кънd ера ънкъ ла Терцъърг, Сіџіcтанd, і-аў вепіт весте къ Іоann Zамоскі Капчелларіъл ші Хът-шапъл Полоніеї, аъzind къ Стефап Ръшван с'аў депъртат de ла Молdова фъръ de щіреа Краіълъї, аў трекът din Подоліа къ оасте ън Молdова, ші капріпzънdъ-о, аў пъс ънтр'ънса Domпў пре Молdованъл Іеремія Могіла.“ Деспре каре лъкръ аша скріе ші преавестітъл Ен-гел [17]): Хеідепџеіп ар фі требъіт съ адаоце ші ачещста къ фала лъї Zамоскі с'аў ънdестълат къ атъта, къ аў пъс Domпў ън Молdова. С'аў афлат маї тълцї dънъ обічеіў, карії пофтіа Domпіа Молdовеї, къчї скріе Хеідепџеіп паџіпа 315 аша: „Се бътеа dънъ Domпіа Мол-dовеї ъп грек кареле се ънсъраce къ фата лъї Александръ (IV) ші сора лъї Bordan (IV) ачелъія, кареле аў фъціт ла Сіџіcтанd Авгъст.“ Чі Молdовепії аў пофтіт Domпў Мол-dованъ. Ънтре чеї че пофтіа Domпіа Молdовеї, аў фост ші Лъка Строіца ші Іеремія Могіла — — — (деспре карії ам ворбіт ла апії 1591 ші 1593). Чі лъї Zамоскі і-аў маї плъкът Іеремія Могіла ші пентръ пеам ші пентръ авере, къ каре тълт пътеа фаче ънп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Молдова. Пре ачеста л'аŭ dat аша даръ Domnŭ Молдовенилор, лъсънd Краіялъї лптъріреа съпт kondiцiile ачестеа. Лптъіŭ: ka лецеа апъсялъї съ се цінъ лп Молдова ka ші лецеа ръсъріталъї. A doua: ka de вор фі крецінії порокошї асъпра Търчілор, ші Полонії въzънd ачеea c'ар ръdіка асъпра Търчілор, атъпчї Іеремie Могіла съ се ласе de Domnie, съ се лndестълеаскъ ka ніскарї вепітърї, ші Молдова съ фіе а Полонілор. (Ачеаста пъ с'ар пътеа крede, de пъ о ар скріе Xeidenцein Секретаріял Кръіескŭ, ka Полонії съ пофтеаскъ фолос din хърпічіа алтора, карea еї ka deadinсъл ші лп тот тімпъл o лmpedeka). A treia: пънъ атъпчї лпkъ съ фіе сънъс Полонілор ші пътаї аша съ се поарте лп Молдова ka ăn Воевод Полонеск, пентрŭ пілdъ, ka Воеводъл din Podoліа. A patra: de c'ар лптъmпла ka фъkъndъсе паче, Молдова іаръші съ рътъпъ сънт Търчї, атъпчї съ аскълте de лmпъратъл Търческ, ka ші маї наinte, даръ Полонілор тотъші съ ле фіе kredinчіоасъ, ші пре ачеea съ ле цінре. Могіла аŭ ті цінрат пе тоате кътe аŭ пофтіт Zamoскі. Вezі фала ші nedreптатea Лешеаскъ! Кънчї пъ лпвіъ акътa Стефан ал чінчілea! Чі еŭ тъ лпторк ла історіа Валахіеї.

Dънъ че аŭ трекът Сіuіcтънd Баторі лп Валахіа ka 39,000 de осташї, кът с'аŭ zic, ті с'аŭ лmпрезпат ka Міхаіŭ Bodъ, Cinan Баша, прекът скріе Валтер [18]), с'аŭ трас спре Църціŭ лп лъпа лъї Октомвріе, іаръ Міхаіŭ Bodъ ka Сіuіcтънd Баторі аŭ бътът din тъіŭ четъцъіка карea o фъkъсе Cinan Баша лп Търговещї, апоі с'аŭ кърат dънъ dънсъл ла Църціŭ, ънde трекъсе Dънъреа Cinan Баша ka партea чea маї маре, пътаї пъцінеї Търчї рътъсесе, пре карії і-аŭ тъіат Міхаіŭ Bodъ, карele терсесе лптъіŭ ла Ціврціŭ. Апоі dънъ че аŭ стрікат четатea Ціврцівлъї ші подъл чел de Cinan Баша фъкът, ka тоції с'аŭ лптърпат ла Бъkърещї, ънde аŭ афлат доъ тънърї преа марї, лъсате de Търчї. Dечї Сіuіcтънd Баторі лп 20 Noeтвріе din апъл 1595, с'аŭ лптърпат кътръ Apdeал ші Міхаіŭ Bodъ л'аŭ петрекът пънъ ла Гергіца орашъл Валахіеї de сънт тънцї. De ънde Міхаіŭ Bodъ с'аŭ лптърпат ла Търговещї, ші около аŭ петрекът іарпа, іаръ Сіuіcтънd Баторі аŭ трекът ла Брашовŭ ka оціле сале, dъkънd ka сіne чінчїzечї de тънърї, каре ле къпътасе Міхаіŭ Bodъ de ла Търчї ші ле dързісе лъї.

Ашіщdереа скріе Істванфі [19]) ka алціі маї тълцї despre терцереа лъї Сіuіcтънd Баторі асъпра лъї Cinan Баша, ба лпkъ ka маї маре пофалъ скріе; кърора ле ръспънde Францізкŭ Міко [20]), скріind прекът ърмеазъ: „Лn тоатпа ачеаста аŭ вепіт Cinan Баша Вezірізл лъї Сълтан Махомет III, пе цеара Мънтепеаскъ, de аколо аŭ врът съ вінъ пе Apdeал, ла а кързіа весте аŭ вепіт лп Apdeал ажторіŭ петцеск ka ла 12,000 de оатепі, ші скълndъсе ші цеара аŭ пърчес лп Валахіа, даръ пътаї пре ла стръторі с'аŭ цінът, пънъ че с'аŭ ръчіт ті аŭ вепіт тімпъл съ се лптоарпе Търчії. Въzънd Търчії kъ с'аŭ лптързіат вретea, с'аŭ лптърпат ті аŭ трекът Dънъреа пре ла Ціврціŭ. Вітезії пощрі аŭ ацінсŭ коada ла трекътоаре, ші аŭ тъіат пре чеї маї слабї, фііnd kъ Вezірізл трекъсе ka armada: тотъші с'аŭ фъліт kъ аŭ бътът пре Cinan Баша. Се пот фълі ші лптрŭ авепіре kъ л'аŭ бътът, чі dintrŭ аčеea токта пітіка аŭ фост, пре карea оасте o бат,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

iaŭ de ла ачеіа табъра ші тъпъріле.“ Везі кът скріе Міко, кареле пе ачеле времі трѣіа щі dъпъ ачеea aŭ фост маре от лп Apdealŭ сънт Гаврі.л Бетлен Прінцъл Apdealълъї, пентръ къ алцї Авторї тоатъ лаѣda o aŭ трас de ла Ромънїї mi o aŭ dat лъї Сіцістънd Баторі челъї пестъторнік ші лп фіре ші лп Apdealŭ! Даръ еŭ тъ лпторк ла періреа лъї Стефан X Ръшван Domnълъї Молдовеї, челъї лптъїŭ dintre цігані, кът am арътат маї със ла anъл de акът.

Сіцістънd Баторі dъпъ че с'аŭ лпторс ла Брашовŭ, aŭ dat oaste лъї Стефан Ръшван, съ се ашеze іаръшї лп Domnіa Молдовеї; чі тъкар къ ера преа бън осташŭ aŭ пierdът бътаіа, кареа o aŭ авът къ Іеремія Могіла ші прінzъndъce de віŭ с'аŭ трас лп цапъ ла тіжлокъл лъї Декетврie. Аша даръ domnіa цігапълъї преste Ромънї, пътаї din Маіŭ пънъ лп Декетврie, ші ачеаста лпкъ пентръ чіне o aŭ сьферіт Молдовепіі чеї лъѣdацї лп лътеа тоатъ, aŭ пъ пентръ Сіцістънd Баторі? Чіне вреа съ щіе маї тълте despre Стефан Ръшван, четеаскъ пре Істванфі [21]), пре Епіскопъл Павл Піасецкі [22]), mi Архівъл din Ватікан [23]). Даръ еŭ тъ тір ші тъ чівdескŭ, че aŭ авът Кліment VIII, Папа de ла Рома, de a се тестека ші лп лъкръріле Молдовеї, кънd п'аŭ авът гънd съ аціѕте пре біецїї Молдовенї, фъръ пътаї съї сънъпъ шіе.

[1]) Abrahamus Bucholcerus in Indice Chronologico. p. 737. [2]) Heidenstein p. 315. Engel in recent. Hist. Mold. p. 239. [4]) Paulus Piasecius in Chronico Gestorum in Europa singularium ad ann. 1595. [5]) Balthasar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 245. [6]) Engel in Hist. Valachiae Part. I. p. 233. [7]) Volfg. Bethlen Tom. 3. p. 557. [8]) Anonymus apud Hevenesi Tom. 68. p. 143. seq. [9]) Valterus l. c. p. 241. seq. [10]) Istvanfi lib. 29. circa finem. [11]) Valterus l. c. p. 242. seqq. [12]) Istvanfi l. c. [13]) Istvanfi l. c. [14]) Valterus l. c. 244. [15]) Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 239. in notis [16]) Istvanfi l. c. [17]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 240. seq. [18]) Valterus l. c. 245. [19]) Istvanfi l. c. [20]) Miko Ferentz a kezzel irt Kronikában ad. ann. 1595. [21]) Istvanfi l. c. [22]) Eppus Paulus Piasecius l. c. [23]) Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 33. p. 131.

Anъл 1596. Din декретъл лъї Георгіе Ракоцій челъї маї тънер че с'аŭ тіпъріт лп Бълград лп anъл 1653, ші с'аŭ dat лъї Cimeon Стефан Мітрополітълъї din Бълград, се вede, къ Сіцістънd Баторі aŭ фост dat лп anъл трекът, даръ еŭ вітасет ал скріе аколо, декретъл ачеста: „Шігmon din міла лъї Dътnezeŭ Краіъл церілор Apdealълъї ші ал Молдовеї, mi a цереї Ромънещї, mi ал сфінтеї бірвінце a Ромеї, Domnŭ пърцілор цереї Унгърещї, ші Шпанъл Секвілор. Чінстіцілор Nemешілор, ші Префектъшілор, ші Одвар-біраілор четъцїї поастре Фъгъратъ, челор de акът ші челор de акът лпainte време, каре вор рънdъі a'ї авеа, възънd съпътатеа ші міла поастръ, пентръ къ пої ат лпгъdвіт чінстітълъї Іоann din Прісlоп Влъdікъї Съвоарелор Ромънещї лп Apdeal, кът ші лптре алте пърцї a цереї поастре Apdealълъї, din обічеіъл бътрън, de ла тоцї попії Ромънещї сънт пътереа лъї с'аŭ скъвіт din anŭ лп anŭ a лъа флоріптъл, ата ші de ла Папії Съвоарелор Ромънещї лп бірвінца, кареа съ ціне de четатеа поастръ de Фъгъратъ, пътере лптреагъ съ аівъ a'ї церкълъі, ші флоріптъл din anŭ лп anŭ тот deaънa съ поатъ лъа, кът ат лпгъdвіт пре пътереа честор de акът, пентръ каре порънчім вовъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

таре ѧn рѣndвл ачестора, квm de аквm ѧnainte сѣnт тѣna, ші сѣnт пѣтереа, Ioann от Прislоп, карії съ zік de четатеа поастръ Фъгъраш.л, ѧntре попії Ротъпещі пѣтереа са съ аівъ а'ї церкълві пре ачеіа, ші de ла ачеіа din anъ ѧn anъ a авеа къте вn флоріnт, ші пѣтере a ѧngъdві ѧn тот тіnвл, съ въ ціпещі, ші съ фіці deторі, ѧntr'алт кіп съ пв фачещі, четind ачесте кърці ѧnапоі съ ле dаці. Dате ѧn Бълград ѧn лѣna лві Івnie ѧn 4 zіле, велеат 1595," ші ера скріс dedесвнт: „Шігmon Краівл, скрісъ кв тѣna лві." ѧn сфръшітвл кърціlор: „Іошіка Стефап Капцеларівшъ, скрісъ кв тѣna лві." Ші кв пвціпел маї ѧn ціос: „Іапвш Бnadофі скріс кв тѣna лві." Декретвл ачеста аша с'аъ тіnъріт Ротъпеще ѧn пвнітвл anъ 1653, кънd вреа Ракоці II съ реформе пре Ротъпіі din Apdeал, ші еъ требвіам съ'л пвп ла апвл трекът, din карele поці vedea, че вреа Сіцісшвnd Баторі съ фіе, че пв і с'аъ сфетітъ, прекът ам арътат маї наinte. Ла апвл ачеста 1596 despre Apdeалъ аша скріе Бріетіе [1]): „ѧn апвл 1596, Сіцісшвnd Баторі аъ шерс ѧn Прага съ чеаръ аціsторіі, вndе въrzвndвсе ѧn греа прітежdіе къzвсе, чі с'аъ ѧnсъпътошат, ші маї мвлте і с'аъ фъгъdвіт de ѧmпъратвл Рвdолф II, de кът і с'аъ dат. Dаръ солвл Патріархвлві de ла Рота і-аъ фъгъdвіт пе тоатъ лѣna, къте 40,000 de галвепі, кървіа маї крezвndв'і, с'аъ ѧntърпатъ ѧn Apdeал."

Ашішdереа скріе Палатіе [2]) пвтаї къt zіче, къ къте 50,000 de галвепі пе лѣnъ і-аъ фост фъгъdвіт солвл Папеі. Еъ ѧnсвмі zік, къ п'аш четіт, съ фіе къпътат Сіцісмвnd фъгъdашвл ачела.

Бвколцер [3]) скріе: „ѧn апвл 1596, ла сфършітвл лві Іапваріе аъ періт Ахmет Баша din Тімішоаръ, ѧmпрежпъ кв оастеа са, тъіат de Apdелепі." Маї кіар скріе Брептап [4]) zікънd: „С'аъ бътът оастеа тврчеаскъ, ла Тімішоаръ de Сіцісмвnd Баторі Прінцвл Apdeалвлві, четатеа тотвшї пв с'аъ пътът лва." Ашішdереа скріе Калвісіе [5]).

Іаръ despre Валахіа скріе Валтер [6]): „Dвпъ че с'аъ ѧntърпат Сіцісшвnd Баторі de ла Гергіda din Валахіа, Міхаіъ Bodъ с'аъ dвс ла Търговещі, че съпт deларте de Гергіda zече мілврі, вndе аъ петрекът іарпа, ші маре парте а верей, ші аъ кіемат оамепіі de ла мвпці ла шесврі, каселе челе стрікате ле аъ dіpec, сателе ле аъ ѧmпопорат, ші ѧnкът аъ пвтът ле аъ dат съпъпцъ спре ѧnсетъпареа пътъптврілор, пептрв къ Тврчіі тъпкасе бвкателе, пръdасе вінврiле, ші кълкасе партеа чea маї маре а холделор, ші бвкателе че съ adвчea de пре мвпці, ші din Apdeал, преа скътиъ се віndea, ѧn Молdова ѧnкъ пептрв ръсвоіеле челе мвлте de авеа се хръніа пре cine: пегвціторііле кв Тврчіі ѧnкъ ѧnчетасе кв тотвл. Іаръ ка съ пв съ лепевеаскъ осташії ѧnчетънd de ла арме, ѧn скврт тіnп dвпъ ачеea вр'о кътева мії аъ словозіт преste Dвпъре, карії аъ бътът четатеа Пелвіn, ші ѧntре алте пръzі че аъ лват dintр'жnса, аъ princ ші пре мъіереа лві Міхаіъ Огл.в челві преа богат кв вn фечіорашъ, ші кв о фетішоаръ, пре карії певътъцаці і-аъ dвс ла Міхаіъ Bodъ, ші аша і-аъ ціпвт, ші ачеаста dрепт аneea кв маї мвлці бані с'аъ ръскvмпърат de Міхаіъ Огл.в, de кът фак 500,000 de галвепі.

Dвпъ ачеea скріе ачелашї Валтер [7]) къ Хріza Ворпіквл ші Dвмітрв Логофътвл ѧn

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

anul 1596 (nu 1595), dupъ Sъptъ Mъrіa mare s'aŭ apucat kъ Tъrchіі asupra lui Mіhaіŭ Bodъ, kareа ovlіchindso Mіhaіŭ Bodъ, upre amъndoі i-aŭ tъіat, shі mai upre fechіorul Hrіzіі. Apoі kъ patru zіle dupъ tъіereа achestora, aŭ shі sosіt treі mіі de Tъrchі kъ Tъtarіі din Dobrodіchіa, pъdъjduind kъ prіn vъnzareа boіerіlor celor shai naіnte tъіaці, vor putea prinde pre Mіhaіŭ Bodъ, chі Mіhaіŭ Bodъ asha apucase pre ostashіі sъі la Dunъre, de kъt aŭ trekut Tъrchіі kъ Tъtarіі Dunъreа, undatъ s'aŭ tъіat. Mai apoі dіoc apoі venea alte treі mіі de Tъrchі apoі aціstorіul celor mai din naіnte, chі achetціa apoі aŭ perіt mai mare parte de sabііle Rotunzilor.

Pupъ kund aŭ fukut achestea la Dunъre Mіhaіŭ Bodъ, apъratul Tъrcheskъ Mahomet Sh, aŭ merse sъ batъ Agrіa, shі aŭ porunchіt Hanul Tъtъreskъ, ka shі el sъ'shі mearguе apoі aціstorіŭ, despre carele asha skrіe Anonimul de la Xevepeshі [8]): „Un anul 1596 kund aŭ merse apъratul Mahomet sult Agrіa de o aŭ luat, atunchі Hanul tъtъreskъ aŭ venіt un ceara Mutepeaskъ, kъ kuget ka achela, ka sъ'shі mearguе apoі aціstorіŭ; pentru kъ tare mі vъrtos ash porunchіse apъratul ka sъ mearguе. Prіn Moldova aŭ venіt kъ 40.000 de Tъtarі shі kъ Moldovenіі. Oblіchind acheasta Mіhaіl Bodъ kъ ceara shі kъ oastea che avea s'aŭ gutіt shі kъ 28000 de oamenі, aŭ merse asupra Hanului, l'aŭ apucatіrіt din ceaръ, shі foarte multці Tъtarі aŭ otorjut. Ama Hanul tъtъreskъ n'aŭ putut merge apoі aціstorіŭ apъratului Tъrcheskъ la Agrіa, chі s'aŭ apucatъrnat un ceara sa.“

Aша skrіe shі Valter [9]), numaі kъt mai apoі kъlcheze Istorіa acheasta un graціa lui Ieremіa Moglla Domnul Moldoveі, pentru kъ era klіentul Polonezilor. Iarъ Vartolomeіŭ Dіonіcі [10]) skrіe, kъ Hanul numaі kъ 20,000 de Tъtarі aŭ fost venіt asupra Valahіeі, shі dіntre acheіa 8000 aŭ tъіat Mіhaіŭ Bodъ.

Valter [11]) iarъshі aша skrіe mai apoі colo: „Un anul 1596 dupъ Sъmmіhaіŭ, Mіhaіŭ Bodъ iarъshі aŭ trekut Dunъreа kъ 120,000 de ostashі, shі un XII kalende alе lui Noembrіe aŭ strіkat orashul Nіkonoіlul, tъind pre Tъrchіі dintr'unsul, shі kund era sъ batъ shі cetateа, Sanціakul saŭ Prefectul cetціі l'aŭ chіnstіt kъ multe darurі, adekъ kъ haіne berlіte saŭ sobolі, kъ zeche astrukanі upshelacі, ufertunacі kъ cefrangurі tot aptr'acіntіte, shі s'aŭ rugat sъ fakъ pace kъ el shі sъ se apoarpe, ka pu kutva apotorkundse apъratului de la luareа Agrіeі, sъ vіnъ apoі aціstorіŭ cetціі shі Mіhaіŭ Bodъ sъ doa de mare belea, ш. ч. fuguduіtu'-aŭ shі acheea, kъ'l va apuska kъ apъratul ш. ч. Iarъ Mіhaіŭ Bodъ pu atuta pentru darurіle shі fuguduіnцele Sanціakului, kut pentru acheea, kъ cetateа kъ nіevoіe s'ar putea lua, trekutoareа preste Dunъre era departe, shі lespe s'ar fі putut apukanzіra din durunt prіn oastea apъratului, s'aŭ apuskat kъ Sanціakul shі s'aŭ apucatъrnat un Valahіa. Dupъ che aŭ trekut Dunъreа, apoі'o dimineaцъ merцeа unaіntea ocіlor kъ shese prіetenі, chіnchі-zechі de kalъreці un urta kut colea, apoі ocіle shai de departe. Akolo aŭ dat preste doі Tъrchі, karіі sіlіці fiind l'aŭ apucatіnцat, kъ pu departe chіnchі sute de Tъrchі prudeazъ shі apoі cіnstul achela. Apotrіva achelora porninд vіteazul, numaі kъ achеі shese prіetenі, ne 14 el kъ vrunka lui i-aŭ tъіat,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аџіѫтат апоі de аї сѣї, пе тѫлџї аѫ тѣіатѫ, пе чееалалџї і-аѫ фѫгърітѫ. ші аша с'аѫ ѧптѫрнат ѧп Търговещї, ші аколо с'аѫ odixпітѫ.

Епіскопѫл чел Лътіпескѫ din Ардеалѫ, ѧпкъ ѧп апѫл de акѫт аѫ къпътат de поѫ Цілъѫл, карєле се лѫасе de ла Епіскопіа лътіпеаскъ dimпрєпъ кѫ Зълахѫл ші кѫ алте сате ѧп тітпѫл Кръіесеї Ісавелеї; пентрѫ къ скріе Апопітѫл de ла Хевепешї [12]): „Ѧп апѫл 1596 кънd аѫ dат Ірінцѫл Сіџіспѫпd Баторі Цілъѫл лѫї Dѫмітрѫ Nапрагі, ші аѫ тріміс ѧп Декетврie пре Цівлафі Лещап, съї dea тощепірea, ера ѫп лѫпѫ блънd ѧп четате, карєле крескѫсе, аколо de пѫіѫ тік; кът аѫ ѧптрат Епіскопѫл Nапрагі ѧп четате, ѧпdатъ аѫ съріт лѫпѫл прєсте zidѫрї ші аѫ фѫџіт ла пъdѫре, (аѫ фост пѫшкат кѫ тѫпѫріле, кънd аѫ терс Nапрагі, ші de ачееа с'аѫ спъріат лѫпѫл), ачеаста кънdѫ о аѫ спѫс лѫї Nапрагі, ел аѫ zic: Nѫ е minѫne de аѫ фѫџіт, къчї dѫпъ zica евапгеліеї, фѫџе лѫпѫл кънd вede къ віпе пъсторіѫл чел адевърат. Тот атѫпчї с'аѫ рѫмптѫ ші ѫп къmin саѫ хорп, ла карea аѫ ръспѫпс, къ ѧпсеатпъ чева ръѫ пентрѫ zidарілл карєле пѫ л'аѫ фост віпе фъкѫт.“

[1]) Philippus Brietius in Chronico Universali ad ann. 1596. [2]) Ioannes Palatius in Aquila Austriaca Lib. 47. cap. 2. [3]) Bucholcerns p. 744. [4]) Ignatius Brentanus in Epitome Chronol. ad ann. 1596. [5]) Sethus Calvisius in opere Chron. [6]) Balthasar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 247. [7]) Idem Valterus l. c. p. 248. [8]) Anonymus apud Hevenesi Mss. tom. 68. p. 144. [9]) Valterus l. c. p. 249. seqq. [10]) Bartolomeo Dionigi nella parte quinta delle storie del Mondo Lib. 10. p. 447. [11]) Valterus l. c. p. 252. [12]) Anonymus Hevenesianus l. c. p. 213.

Апѫл 1597. Філіппѫ П. Краіѫл Іспаніеї ѧп апѫл ачеста аѫ дърѫіт пе Сіџіспѫпd Баторі кѫ тіелѫл чел de аѫр пріп тіжлочіреа ѧтпъратѫлѫї Рѫdолф П, ші і л'аѫ ші акъцат пре піепт кѫ таре потпъ ѧп шесе Мартіе ѧп Прага, ѫnde терсесе Сіџіспѫпd съ се ѧпцелеагъ кѫ ѧтпъратѫл пентрѫ аџіѫторіѫл асѫпра Тѫрчілор, de ѫnde кѫ пъdежde с'аѫ ші ѧптѫрнат ѧп Ардеалѫ, прєкѫт скріѫ Бѫколцер [1]) ші Бѫлепцер [2]). Бѫлепцер ті ачеаста скріе къ ѧп тіелѫл чел de аѫр аѫ фост пѫс ѫп diamant, de песпѫс преџѫ. Еѫ сокотінd фіреа лѫї Сіџіспѫпd Баторі, гѫndеск, къ таї бѫкѫрос аѫ пріміт ел аѫрѫл din карєле ера фъкѫт тіелѫл ті diamantѫл, de кът вълфа чea таре a тіелѫлѫї. Тѫ de вреї съ щії че есте тіелѫл чел de аѫр? ѧцї ръспѫпdѫ къ есте о фѫлфъ фоарте таре, карea се dъ таї кѫ сатъ ачедора, карії сънт пъскѫцї din фашілії облъdѫіторре, алтора таї рар се dъ, с'аѫ ішdъпіт de Аргопаѫтеле гречещї, ті пѫтаї облъdѫіторії Белціѫлѫї пѫтеа ѧтпърці вѫлфа ачеаста, de аколо аѫ трекѫт пѫтереа de a ѧтпърці ла каса Іспаніеї ші ла каса Аѫстріеї.

Балтazар Валтер карєле ѧп апѫл ачеста 1592 аѫ терс ла Царіград кѫ солѫл Полопілор, ка чел че аѫ въzѫт тѫлте кѫ окіі съї, скріе, къ ѧтпъратѫл Тѫрческ Махомет III пепѫтѫпd алтіптрелеа a ѧпвіпце кѫ Міхаіѫ Bodъ, ѧп апѫл ачеста с'аѫ ѧпторс ла віклешѫг, ші аѫ тріміс пріп ѫп чеашѫ лѫї Міхаіѫ Bodъ тоате стемеле Воеводатѫлѫї Валахіеї каре ле-аѫ ші пріміт Міхаіѫ Bodъ, пеавъпd че фаче, пентрѫ тъпъра въретъ ші пебѫпа пѫртаре a лѫї Сіџіспѫпd Баторі, dаръ тотѫшї аѫ ціпѫт кѫ крещіпътатеа, чі Тѫрчії аѫ прічепѫт сфатѫріле лѫї, таї въртосѫ атѫпчї кънd ѧп лѫпа лѫї Іѫліе аѫ тріміс Сърбії ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Міхаіѣ Водъ съ ле стеа дптрѫ аціѧторіѣ. Дрепт ачееа дмпъратѫл Тѫрческ аѣ тріміс алт часшѣ пре Хала Масар ла дънсѫл, пріп карele і-аѣ тріміс ші ферман, ка de ачі дпаінте харачіѫл чел обічнѫіт, пѫтаї de ціѧшътате съ'л плътеаскъ Міхаіѣ Водъ, ші съ фіе Domnѣ Валахіеї dімпреѫнъ кѫ Петрашко фііѫл съѣ, карele акѫта ера дп вързтъ de 15 анї пънъ кънd вор трѣі. Міхаіѣ Водъ тотѫшї пѫ с'аѣ плекат Тѫрчілор съ'шї лепede оастеа, чі аѣ респѫнс къ о ціпе, ка съ се апере de пелпфрънареа Тѫтарілор, карії ера съ треакъ пре аколо дп Ѫнгаріа.

Despre Bogdan фііѫл Іанкѫлѣї Водъ, despre карele ам ворѣіт ла анѫл 1594, ла анѫл de акѫт скріе ачелашї Валтер[4]): „Фііnd дп Царіград (dѫнъ че аѣ фѫціт de ла Рѫшчѫк) кѫ мѫта са, мі кѫ dозъ сѫрорї, пѫрѫреа се аскѫndea de солії лѫї Іеремія Могіла Domпѫлѫї Молdовеї, тотѫшї пре аскѫнс се певоіа съ капете Domnia Молdовеї, пептрѫ карea мѫлт с'аѣ ші дndаторіт ла Тѫрчї ші ла Гречї. Маї пре ѫрмъ дп анѫл 1597, дп лѫна лѫї Октомвріе, с'аѣ рѫгат de Станіслав Голскі Полопілор, съ факъ кѫ Vezірѫл Ібрахім Баша кѫмпатѫл Сѫлтанѫлѫї, ка мѫріnd Іеріміа Могіла, пре карele пре аскѫнс пѫрѫреа се певоіа съ'л репѫнъ, съ се пѫнъ ѳл ка ѫн адевърат мощеап дп локѫл лѫї. Пептрѫ ачеаста солії лѫї Іеремія Могіла атъта аѣ фъкѫт ла Поартъ дмпротіва лѫї, de с'аѣ пѫс ла пріпсоаре, ші с'аѣ осъndітѣ, къ аѣ съ се тѫрчеаскъ, аѣ съ се сѫгѫме спре маре ціале а мъпе-са ші а Гречілор, чі плъкънd тъпърѫл Vezірілѫї пептрѫ мїntea ші талептѫріле карele авеа, л'аѣ пріміт ла каспічії съї. Мъzълindѫсе апоі Vezірѫл — — — л'аѣ слобозіт, прекѫт л'ам въzѫт кѫ окії меї дп пълята солѫлѫї Англіческ дмпреѫнъ кѫ алт рівал ал лѫї, карele іаръшї се бътеа dѫнъ Domnia Молdовеї.“

Бѫленцер[5]) ші Брієтіе[6]) скріѣ, къ Сіцісмѫnd Баторі дп лѫна лѫї Септемвріе din анѫл ачеста 1597, аѣ стрікат поdѫл чел de Тѫрчї фъкѫт преste апа Савѫлѫї ла Бълградѫл din Сербіа, dаръ Тімішоара тотѫшї пѫ о аѣ пѫтѫт лѫа, пептрѫ къ л'аѣ дмпресѫрат іарпа.

[1]) Abrahamus Bucholcerus in Indice Chronologico p. 750. [2]) Iulius Caesar Bulengerus in Hist. sui temporis Lib. 10. p. 311. [3]) Balthasar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 252. seq. [4]) Idem Valterus l. c. p. 236. [5]) Bulengerus l. c. p. 312. [6]) Brietius ad an. 1597.

Анѫл 1598. С'аѣ zіс ла анѫл 1596, къ Хапѫл тътъреск п'аѣ пѫтѫт мерце ла лѫареа Агрієї, dѫпъ кѫм і-аѣ фост порѫпчіт дмпъратѫл Тѫрческ Махомет Ш, пептрѫ къ фѫ бътѫт ші дптіріт дпапої de Міхаіѣ Водъ чел вітеазѣ: „Пептрѫ ачеаста zіче Апопімѫл de ла Хевепеші[1]), мъпііndѫсе Дмпъратѫл Тѫрческ пе Хапѫл Тътъреск, адекъ пептрѫ къ п'аѣ мерс дптрѫ аціѧторіѣ, кънd аѣ лѫат Ѧгріа, Хъпіа Тътъраскъ о аѣ dат фрателѫї лѫї челѫї маї тънър, ші маре оасте Тѫрчеаскъ і-аѣ dат асѫпра Хапѫлѫї, чі Хапѫл dѫнъ о бътаіе саѣ dозъ аѣ прінс пре фрате-съѣ ші л'аѣ оторѫт; оторѫт'аѣ ші пре фечіорії ші непоції фрате-съѣ пънъ дп шепте, ка съ пѫ маї фіе din вііца ачеea чіне съ се ръdіче асѫпра лѫї. Фъкѫтѫс'аѣ бътаіа ачеаста дптре Тътарї ші дптре Тѫрчї дп цеара Тътъраскъ.“ Кътръ сфършітѫл анѫлѫї трекѫт 1597, прекѫт аратъ Валтер[2]). Іаръ ла анѫл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ачеста 1598, аша мъпъ історіа маї дпкóло пъмîтъл Anonim de la Хевепещі: „Dъпъ ачестеа въzъиd Міхаіѣ Bodъ къ дмпъратъл Търческ пъ біпе се аре къ Хапъл Тътърѣск, аѣ тріміс ла Хапъл пре ъп боіеріѣ ал съѣ dіптре чеї маї de фрънте, ші л'аѣ дпdемпат ка съ се дасе de Търк, ші съ ціпъ къ Neamцъл, лъкръл ачеста дл іспръвісе Міхаіѣ Bodъ шаї дпаіпте къ Сіцістъпd Баторі, карeле дпкъ трімісесе ла Хапъл пре Іоапп Бернатфі ші пре Іоапп Пожопі, Міхаіѣ Bodъ аѣ фъгъdъіт Хапълъї, къ de се ва лъса de Търкѣ, dіп апѣ дп апѣ дї ва da къте чінчі-zечі de тіі de галбепі, ші de ла дмпъратъл Ръdолф П дпкъ атъта дї ва къщіга, ші Хапъл с'аѣ ші плекат къвінтелор лъї Міхаіѣ Bodъ, ші сол дпкъ аѣ тріміс ла dъпсъл пре Хазоп Ага Кошісъл съѣ.“

Dаръ dіп тоатъ стръdъіреа лъї Міхаіѣ Bodъ, ка съ плече пре Хапъл кътръ дмпъратъл Ръdолф II, маї пре ърмъ петіка с'аѣ алес, кът вот вedеа акъшї, ші прічіна чea маї маре аѣ фост Сіцістъпd Баторі; пептръ къ скріе Anonimъл dіп Белград[3]): „Сіцістъпd Баторі ърънdъ'шї ші пеатъл ші цеара, аѣ врът съ dea цеара Neamцълъї, пептръ ачеea с'аѣ фост dус ші дп Прага ла дмпъратъл. Dъпъ ачеea тълт аѣ ті лъкрат къ солїї despre треаба ачеаста, пептръ къ дмпъратъл Ръdолф П, аѣ тріміс дп Apdeал пре Епіскопъл Стефап Съхаї, ші пре Ніколае Істванфі, ка съ ашеze лъкръл ачеста, чі лъї Сіцістъпd Баторі маї дпаіпте de a вепі солїї ачещіа, і-аѣ пърът ръѣ, ті вреа съ'шї скімбе фъгъdъіпца. Прічепъпd Стефап Іошіка къ Сіцістъпd Баторі съ дпdоеще къ гъпdъл despre лъкръл чел ърzіт, съ роагъ съ'л дпгъdъе, ка съ скріе de o епістолъ Архідъкесълъї Максіміліап, пре карeле дл орънdъісе дмпъратъл Прінцѣ Apdeалълъї, і-аѣ ті дпгъdъіт Сіцістъпd Баторі съ скріе, ші епістола аѣ кънрінс ачеаста: ка Архідъкесъл Максіміліап съ пъ се гръбеаскъ а вепі дп Apdeалѣ; пептръ къ пе Прінцъл Сіцістъпd пъ вреа цеара съ'л слобоадъ, ші пъ вреѣ рънdъріле цереї, съ dea цеара пре тъпъ стреіпъ ші de ва вепі Максіміліап фъръ de воіа лор дп цеарѣ, пеатъріле dіп Apdeал аша съпт фъкътe, de пъ се вор odіхпі, чі л'ор прінde, ші'л вор трімîте ла Поартъ. Dъпъ че аѣ скріс Іошіка картеа ачеаста, ші о аѣ тріміс лъї Максіміліап дп Катовіа, фііпd къ вр'о кътева лъпї аѣ цінът трактатъл ачеста, Сіцістъпd іаръшї с'аѣ дпторс ла кънетъл чел шаї dіп 'паіпте, съ еасъ dіп цеарѣ ші съ о dea Neamцълъї; пептръ къ Сіцістъпd Баторі дп тоате лъкръріле сале, дп тоате кънетеле сале ші дп тоате лъкръріле пептръ бінеле de котъп, фоарте пестаторпік, атецît ті дп тот чеасъл тътат ера, de ънde се вede лінсіреа тіпцїї лъї, маї въртос дптре лъпї.

„Дптръ ачеаста сосеск комісарії дмпърътещї Съхаї ші Істванфі, ка съ кънріпdъ Apdeалъл, dъпъ трактатъріле челе маї dіпаіпте, чі Іошіка ші кънетъл ачеста л'аѣ ърът, къ de ва еші dіп Apdeал Сіцістъпd Баторі, съ кънріпdъ ел Apdeалъл, ші нічі пе Максіміліап, нічі пе Сіцістъпd съ ласе маї тълт дп Apdeал, de ар вреа съ се дптоарпе, (вezї фрътъцъл dіп Карап-Себешѣ пъскът, ші дп картеа лъї Крістоф Баторі крескът ла кът аѣ ацізпс!) Конziліарії Съхаї ші Істванфі, cocіnd аѣ арътат картеа лъї Іошіка. Іошіка прічепъпd къ і с'аѣ арътат епістола, ші с'аѣ тъпіат пре dъпсъл пептръ dъпса, престе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пъравъл лъї фоарте de diminеацъ с'аў скълат ші аў дпкълекат пе паріпъл съў чел маї бън, кареле 'л чіпстіce лъї маї 'naінte Сіцістъnd, ші аў ешіт къ вр'о къцї-ва шерві din Белград пре поарта лъї Сънціорзў, unde ші'аў дтпedекат калъл дп podeлеле de сънт поартъ de маї аў къzът. Dрепт ачееа аў дпфрънтат пре дъръбанцїї de ла поартъ, пентръ че пъ diper еї podъл, пъ тълт аў zъбъвіт афаръ de четате, ші дптърпъndъce аў терс дпdатъ дп пълата дп каре ера adънареа. Аколо пе Іошіка дпdатъ л'аў прінс. Стефан Лazар ера къпітанъл дъръбанцілор челор къ хаїне вінете, ел л'аў прінс дп 4 Апріліе (din анъл 1598) ла шепте чеасърі дпaінte de ameazъzi, ші л'аў петрекът дптр'о пълатъ. Сіцістъnd ші dънъ ачееа аў батціокоріт пре Іоніка пентръ кът аў порънчіт, съ дтболdoреаскъ пълята дп каре ера къ тапетърі. Цеара с'аў ръгат лъї Сіцістъnd ка съ'л слобоadъ, ръгъторії аў фост Алберт Шіоберг Сібіанъл, Франціск Фекете ші алцїї. Чі Сіцістъnd ші'аў спълат тъпіле, кът пъ есте робъл съў, чі ал дтпъратълъї Рzdолф. Dънъ ачееа Крістофор Кіреструрі л'аў скос din пълата ачееа пе de кътръ кънпъ, ші л'аў dат лъї Вартолотеіў Пец, съ'л dзкъ дп Съттаріў, іаръ кънd аў пъс пе Іоніка дп каррў, аў zic кътръ Цівлафі Леццап: Haec sunt amicitiae pecuniae Regum, adекъ: ачестеа сънт прієтешъгъріле ші банії Краілор!

Маї пре ъртъ дп 2 Септетврie і-аў тъіат капъл ла Саттаріў, прін ън роб Търческў, ші л'аў дпгропат Нетцїї дптр'о бісерікъ ръсіпітъ, пътаї пънъ дп цепънке кът фаца ла ваде, dънъ ачееа оаре-каре пріетен ал лъї л'аў черът de ла къпітанъл нетцілор, ші л'аў дпгропат шаї кът чінсте. Атънчї дпкъ, кънdў л'аў dъс ла перzаре пре Іошіка, тот пе Сіцістъnd Баторі, кареле дї ера кътътръ, аў стрігат, къ ел есте прічіна морцїї сале. Пре Іоніка маї дпaінte de а'л оторж л'аў ші тънчіт, ті аў търтърісіт къ ел аў фост дптръ ачееа кът алцїї дппрезнъ, ка Арdеалъл съ пъ вінъ дп тъна Neатцълъї, въzънd къ Сіцістъnd аша de небън есте, чі съ'л ласе пре ел съ се dзкъ din цеаръ; ші еї съ'шї пънъ Прінц de Ънгър. Капчелларіатъл л'аў фост фъгъdзіт Іошіка лъї Ніколае Вітezi." Аша аў пъціт Стефан Іошіка, кареле маї наінte de патръ анї репъсесе пре Коваторі; чі еў тъ дпторк ла фіръл історіеї de Апопітъл de ла Хевепеші скрісе, кареле аша скріе [4]) маї дпколо:

„Пре Хасап Ага солъл Хапълъї Петръ Артеапъл л'аў adъс de ла Міхаіў Водъ ла Епіскопъл Стефан Сзхаї ші Неколае Істванфі кошісарії дптъратълъї, карії вепісе актта съ кънpіndъ Арdеалъл, певінind Сіцістъnd Баторі, съ теаргъ дп Опъліа, ші Петръ Артеапъл ачеста кът солъл Хапълъї аў adъс ші картеа Хапълъї, despre легътъра че с'аў фъкът дптре ел ші дптре Міхаіў Водъ. Хапъл dънъ ачееа тергънd ла Дръцїор, че се zіче ші Сілістріа, аў пофтіт de ла Сзхаї ші de ла Істванфі съ 'і трімітъ 25,000 de галбенї, ші се ва дптърпа дп цеара са, патрzечї de zечї аў фост маї наінte Хапъл, ші съ'і трімітъ банії, даръ апоі аў маї ащептат алте доъ zіле de zіле, ші въzънd, къ пътіка дї трішіт, ел дпкъ с'аў dъс дптръ аціsторіъл лъї Zатаркі Махошет Баша, кареле бътеа Орadea Маре."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dупъ че аў ешіт Сіцістиnd Баторі din Apdeал, ші Хапилиї пи і-аў тріміс галбепї, карії лі пофтеа de ла лмпъратил Рidолф II, Міхаіў Bodъ лпкъ аў лптрат лп гъndирі ші аў трішіс ла Комісарії лмпърътещї лп Apdeал, despre каре трімітере, аша скріе Іствапфі [5]), виил dintre пиміції Комісарі: „Лп вретеа ачееа Міхаіў Пріпцил Миптепеск тріміцъnd ла солії лмпърътещї пе Секуіил Еліа Какиčі, ші пе Петрu Артеапил, аў лпцiiинцат, къ ел dупъ ешіреа лиї Сіцістиnd, пи цie, de че съ се ціпъ, фііnd къ пічі оасте поате цінеа фъръ de плать асупра Търчілор, пічі бапі аре съ плътеаскъ оастеа, требуіnd съ келтуіаскъ фоарте тиит пентрu апърътоpії церії, пічі цie кицетил лмпъратилиї ші ал солілор. Dрепт ачееа се роагъ съ'л лпцiiинцеze, че съ факъ ші съ'і трімітъ бапі, аў de пи съ поате фаче ачеаста de астъ dатъ, фііnd къ доаръ бапії ле требуе пентрu алте ліпсе маї марі, къ ел ва zълоці аверіле сале, ші ва плъті оастеа, пиmаї съ'л лпцiiинцеze солії, пре че термін лі вор трімите бапії, съ'шї ръскиmпере аверіле, ші съ'л лпцiiинцеze, че аў ціздекат ші despre статил лиї чел вііторіў? Къ ел лпсиші ар фі вепіт ла dупші съ се лпцълеагъ despre ачестеа, dаръ ла въпат і с'аў потікпіт калил, ші с'аў въtъmат ла uп иmър, солії карії цiiinduї вітежіа лп тот кіпил се певоіа ка съ пи'л скапе ла Търчі, і-аў ръспипс съ фіе ки воіе вупъ, къ dупъ пицin тітпиў тоате се вор фаче dупъ пофта лиї, маї алес cocind Архідиксил Максіміліап лп Apdeалиў. — -- Ки ръспипсил ачеста лптортъndисе солії, ші пічі Максішіліап venindиў, пічі ел маї пиtъndиў ащепта, іарътї аў тріміс ла солї пе Radил Кlичіарил — — — ші пе Міросла Логофътил, іаръ солії лмпърътещї сфътиindи-се ки маї марії Apdeалилиї, ші лъсъnd чіне съ окъртиеаскъ Apdeалил пъпъ съ вор лптирпа, еї аў терс ла Міхаіў Bodъ ки Каспар Корпішиў, ші ки Папкратіе Шеппеї — — — ші ацiипгъnd ла Търговещї ашаса zi dупъ че аў порпіт din Белград, ки преа маре чінсте фиръ, пріміцї de Міхаіў, карепе фііnd болпав пи ле аў иитит emi лпаінте, dаръ аў тріміс пре фііил съў Петрашко ки треї мії ші маї біпе de осташі. Аколо dупъ че лп треї zіле с'аў сфътиіт ки солії лмпърътещї, ші аў прішіт de ла dупшії zече мії de галбепї ка съ'шї плътеаскъ оастеа, ла ачестеа kondiції аў вепіт: ка Міхаіў Bodъ Пріпцил цереї Mиптепещї, карea есте o парте a цереї Uигирещї, съ кипоаскъ пре лмпъратил ші Краіил Рidолф II a фі леціиіт Краіил съў, din протівъ Рidолф лі dъ лиї ті лиї Петратко фііилиї лиї Валахіа de тошіе фъръ de вре uп трібут пре an, Міхаіў Bodъ тотиші съ трімітъ din an лп an пентрu кліептелъ dарuрї вредніче de uп Пріпцў. De се ва стіпце віда лиї Міхаіў Bodъ ші a лиї Петрашко, Рidолф ші иртъторії лиї съ лпгъdие Mиптепілор съ'шї алеагъ Пріпцў dупъ воіа ші плъчереа лор, ші de неатил ші лецеа лор a ръсъріталиї, ші лмпъратил съ лптреаскъ пре чел алес карепе съ цiире Краілор Uигирещї, лецеа ръсъріталиї певътъматъ съ се ціпъ лп Валахіа ка ші маї наінте, ші лмпъратил съ dеа плать ла чінчі мії de осташі, ки карії Міхаіў Bodъ съ се батъ лмпротіва тътиpор петічілор ші аї съї ші аї лмпъратилиї Rodолф, пе каре кит къ ле ва цінеа аў ші цiират Міхаіў Bodъ лп липа лиї Іипie (din anил 1598) лп бісеріка Nъскътоареї de Dимnezeў чеа din deал de ла Търговещї, цiират'аў dупъ dупсил ші ачещіа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Евтеміе Мітрополітъл, Dimitrie Вогніквл, Міхаіл Бапвл de Краіова, Radвл Клвчіарвл, Teodocie Логофътвл, Andponік Вістіерівл, Негреа Спътарівл, Міросла Логофътвл ші Бапкалота, карії аў ціврат пептрв тоатъ цеара. Іаръ солії дтпъръцещі dвпъ че аў іспръвіт ачестеа с'аў дптврпат дп Белград, ші despre тоате аў дпщііпцат пре дмпъратвл ші пре Максіміліап трімецъпdв-ле ші Diпломатвл de Ромънї dat.“ Цівръмъптвл ачеста шаї кв дпцелепчівне л'аў фъкът Мвптепії, de кът фъкъсе цівръмъптвл чел ла апвл 1595 adвс.

Чі Apdeaлвл пвтаї пъпъ дп лвпа лві Авгвст л'аў цівт de астъ dатъ Neamцвл; пептрв къ скріе Anoпітвл чел лътіпеск de ла Хевепеші[6]): „Сіціствnd Баторі dвпъ че с'аў дптврпат din Опвліа дп 26 Авгвст din апвл 1598 ші іаръші с'аў фъкът Прінцъ Apdeaлвлві, аў кіетат ла сіпе пре асквпс пре вървл съў de пе татъ Kardinalвл Andpeіў Баторі, кв карele тъкар къ аввсесе сфадъ пептрв вчідерea фрате-съў Балтazар, ші алвпгареа фрате-съў din Apdeaлў, тотвші с'аў дмпъкат ші пв пвтаї аў ертат пе Kardinalвл Andpeіў, чі ші Прінцъ Apdeaлвлві л'аў фъкът.“ Квт се ва аръта ла апвл вііторіў.

Ла апвл ачеста аша тъпъ таї дпколо Історіа са Anoпітвл чел Vнгврескъ de ла Хевепеші[7]): „Дп апвл 1598, кънd аў дпквпцівrат Oradea Маре Zатаркі, ші Сіціствnd аў фвціт а касъ din Опвліа, Міхаіў Bodъ аў трітіс ацівторіў лві Сіціствnd кв Ліка Ага ла 1500 de осташі Ромънї, Сървї ші de алтъ пеатъ. Дпсвші Міхаіў Bodъ гътind таї паінte ла 1500 de лвптрі, аў трекът Dвпъреа ла Нікопоіў, ші аколо пре шесвл Нікопоівлві с'аў лovіт кв Хафіс-Ахтет Баша ші кв Караман Баша, ші бътъпdв'і пре атъпdоі, Караманвл аў пікат дп ръсвоіў, іаръ Ахтет деавіе аў скъпат пвтаї пре първл калвлві. Авът'аў атвпчі дп ръсвоівл ачела Міхаіў Bodъ 32000 de осташі (дп марціпе се дпсеатпъ: п'аў авът атъціа, карії аў фост аколо спвп къ пвтаї 8000 аў авът) преа таре богъціе аў dобъпdіт. Dвпъ ръсвоіў аў дпквпцівrат Нікопоівл, 'л аў бътът дп треі зіле ші 'л аў стрікат, апоі сфършіnd праввл сай іарва de пвшкъ; с'аў дптврпат de ла Нікопоіў, ші твлте стеагврі, къпіле, твшкоі ші песпвсъ богъціе dобъпdіnd din ръсвоівл ачела, пъпъ ла твптеле Етвлві аў робіт цеара, adекъ о аў робіт dinколо de Dвпъре кале de zече зіле, пъпъ ла твптеле Zapideал, вnde еоте вп ораш че се кеатъ Deіў. Пъпъ аколо аў робіт ші пръdат дп шасъ съптъмъпі отворnd пре Тврчі; ші пре Сървї ші Белгарі і-аў дпкъркат дп карре ші кв тоате добітоачеле ші аверіле лор adвкъпdв'і, і-аў ашezат дп Валахіа. Кънd аў ацівпс ла Deіў Міхаіў Bodъ, Баша dintр'жпсвл adвпасе пре тощі Тврчіі ші прощіі, ші'л ащепта гата, чі Міхаіў Bodъ пре ачеіа дпкъ і-аў бътът, ші робіпdв'і пре тощі, с'аў дптврпат асвпра Кладовеі карea есте dinколо de Dвпъре; din Кладова дпкъ аў ешіт дп коптра Сапціаквл, чі ачі дпкъ аў бътът пре Тврчі ші пре тощі і-аў робіт de ла Кладова пъпъ ла Zapideал. Валахіа zаче de a лвптвл Dвпъреі даръ пв есте латъ. Кънd фъчea ачестеа Міхаі Bodъ, Сіціствnd Баторі аў трішіс ла dъпсвл пе Лвка Баколіаі дпщііпцъпdв'л, къ Zатаркі Махотет Баша аў лват Oradea Маре; дпцелегъnd ачеаста Міхаіў Bodъ, с'аў дптврпат дп Валахіа. Кв аша de таре dobъпdъ аў дмблат Міхаіў Bodъ преste Dвпъре de пре тоатъ сабіа аў вепіт кътe 80 de

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

талерї; іаръ ел аў фост пътърънd ші шербії кз трєізечї ші опт de mії, доъспрезече mії de сървї аў adзc din Българіа ші і-аў ашezат лn Валахіа.“

Лn кът есте пентрз батереа Nікопоіълзї de Міхаіў Bodъ ашішdереа скріў Dioніцi [8]) ші Брептап [9]), Бълепцер [10]) скріе къ Сіцістзnd Баторі, кънd аў фцціт din Опзліа с'аў лтзрькат лn хаіне кълъгърещї. Спонтоні [11]) пріетензл лзї Баста din зра кареа о.авеа кътрь Міхаіў Bodъ, бърфеще лзкрзрї каре пз с'ар фі кзвепіт зпзї кавалієр кът аў фост ел.

[1]) Anonymus Hungarus apud Hevenesi Mss. Tom. 68. p. 144. seq. [2]) Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 254. [3]) Anonymus Corolinensis in Ms. p. 20. seq. [4]) Anonymus Hungarus Hevenensianus l. c. p. 145. [5]) Istvanfi Lib. 31. p. 723. [6]) Anonymus Latinus Hevenesianus l. c. p. 209. [7]) Anonymus Hung. Hevenesianus l. c. p. 145. seq. [8]) Bertolomeo Dionigi nella parte quinta delle storie del mondo Lib. 10. p. 455. [9]) Ignatius Brentanus ad h. an. [10]) Bulengerus in Hist. sui temporis Lib. 10. p. 317. [11]) Il Cavalier Ciro Spontoni nella storia di Transilvania Lib. 3. p. 53.

Анзл 1599. Аръtат'am ла анзл трекзт din Anonimзл чел лътіпеск de ла Хевепеші, кзm къ Сіцістзnd Баторі кът с'аў лптзрпат din Опзліа лn Apdeал, лndатъ аў кіемат ла cine пе Кardinалзл Andpeіў Баторі. Акзm пзмітзл Anonim [1]) аша скріе маї лпколо: „Лn 20 Февръріе din анзл 1599 Кardinалзл Andpeіў аў вепіт лn Клзжў, ші фііnd къ Сіцісзnd токта пре ачееа вреme adзnасе цеара Apdeалзлзї лn Mediашў, пептрз ачееа аў кіемат пре Кardinалзл din Клзжў ла cine лn Сібіїў зnde кз таре dрагосте ші чінсте 'лаў пріміт, de ачі песпе пзцin тімпў с'аў dзc amъndoї лn Брашовў, ші de аколо лптзрпъndзсе лn Mediашў, пре Кardinалзл л'аў фъкзт пріnц Apdeалзлзї лn локзл съў сзпт кondиціile ачестеа: ка Кardinалзл съ dea лзї Сіцістзnd din an лn an пре лптъіа zi a лзї Іанзаріе къте 24000 de флорінцї Зпгърещї, тъкар зnde ва фі Сіцістзnd, цінзтзл Бістріцеї din Apdeал кз діштеле ші тоате вепітзріле съ рътъпъ лзї Сіцістзnd, престе ачееа четъціле Іачівл ші Шіелзл кз сателе че се цin de dъnселе, ші кз тоате фолосзріле лор съ фіе пзрзреа сзпт стъпъніреа лзї Сіцістзnd. Ашішdереа діштеле din Бzdзў, Ассопфалъў, Босачіў, ші Екетезеў съ фіе але лзї Сіцістзnd, ші ел съ аібъ пзтере de а фаче кз dъnселе че ва вреа. Лn 29 Мартіе Кardinалзл аў цізрат цереї dзпъ обічеізл Прінцілор, лn 2 Апріліе с'аў лптзрпат лn Бълград amъndoї прінції шезъnd лптр'зп ръdвап, Сіцістзnd тотзшї аў шеззт de a dреапта. Din пзтъріле ачестеа але прінціпатзлзї Apdeалзлзї лзъnd прілецій Міхаіў Bodъ, тоатъ вара 'шї аў adзnат маї таре оасце din церіле de прin прецізр, лпкъ ші din Apdeал, спре плата осташілор лї dъdзсе лмпъратзл Рzdолф II таре сзмъ de бапї кареле ера тъпіос пре Apdелепі, пептрз къ 'шї аў пзтат кредіnца Маіестатеї сале datъ, пепрітіnd пре Архідзксзл Максіміліап, пре кареле лл орънdзісе ла окързпіреа Apdeалзлзї, чі аў пріміт іаръшї пре Сіцістзnd, dзпъ че с'аў лптзрпат din Опзліа, ші акзта ші пе Кardinалзл, кареле се zічеа, къ вреа съ се лпсоцеаскъ кз Тзрчії. Dрепт ачееа ера весте къ аў лndемnат лмпъратзл Рzdолф II пе Міхаіў Bodъ, ка кът маї кзрънd съ кзпріndъ Apdeалзл. Статзріле ачестеа пз ле ціа Кardinалзл, пептрз ачееа нічі се темеа de Міхаіў Bodъ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„ Ан 19 августъ аў венit Епископул Цертанік Маласпіна din Roma трімис de Клемент VIII Патріархул Ромеі ла Кардіналул Andreiў, ка съ'л адукъ съ ціпъ кў Neamцул, іаръ пў кў Търкул... Ан 25 Септемвріе аў трімис Міхаіў Водъ ла Кардіналул пре doi боіері, унул dintre еі аў фост Damian Вістернікул, карії череа слобозепіе, съ поатъ трече Міхаіў Водъ кў ощіле сале прін Ардеал ан Унгаріа дптрў ажіторіў дмпъратулуі Рудолф; пентрў къ Ібрахім Баша тоатъ пътереа Търчеаскъ о аў трас ан Унгаріа, ші ощіле крещінещі нуї вор пътеа ста дмпротівъ, de пў ва терце ші Міхаіў Водъ, чі Кардіналул п'аў дпгъдуіт zікънd, къ п'аў крещінії аша маре онў de ажіторіул луї Міхаіў Водъ, чі de вреа съ аюте, съ трéакъ Дунъреа ші съ іеа пре Търчі de дунъ спате, ка съ се дптóаркъ съ опере але сале.

„Ачестеа аша дптъмплъндусе, кў пуцін шаї наінте de бътаіе іаръшї трімісесе Міхаіў Водъ ла Кардіналул пре Міхаіў Бапул ші пре Георгіе Рацў, ш. ч. Кардіналул пре zioa съптулуі Лука порунчісе съ се адуне сеймў ан Българадў, ш. ч. ан 20 Октомвріе Міхаіў Водъ кў іуцімеа са трекънd мунціі, с'аў ажіт, къ'шї аў трекут оастеа ан Ардеал, карea весте dintрў 'нчепут de абіа се кредеа, чі дунъ ачееа с'аў адеверіт, къ кў тоатъ оастеа с'аў тъбърят лънгъ Брашовў, къ пъзуеще спре Българад, къ аў арс каса ші тоате кътe аў авут побілул секуеческ Іоанн Белді, ші къ претутіndенеа тоате ле арде ші пре тоцї дї таіе. Ла о весте неащептатъ ка ачеаста Кардіналул аў скріс ан тоате пърціле ка тоцї дптрарматіі съ се адуне ан пріпъ ла Сас-Себешў, ш. ч. ан 22 Октомвріе Кардіналул аў ешіт din Българад кў фрате съў Стефан Баторі ші аў терс ан тавъра de ла Сас-Себешў, ка неатърiле кў атъта маї таре съ се дndeплнеаскъ терце ла табъръ. Кънd аў ешіт Кардіналул, фііnd къ Маласпіна ера болнав ан сълашул луї, с'аў абътут пре ла ел, ші тулте і-аў арункат къ пентрў нуча фъгъдуіт despre дмпъратул Рудолф ла ачестеа аў ажунс ш. ч. ан 24 Октомвріе маї тоатъ ноаптеа аў фулгерат фъръ de сатъ, ан 27 Октомвріе кареа zі ера терку, амъndoї протівнічії с'аў арътат унул алтуіа ла Сібіў, Міхаіў Водъ кў муіереа са ші кў фечіорул Петрашко, ші кў тоате ощіле сале се цінеа дптре піще деалурі, пентрў къ ера маре кътn дунъ куртътъръ, унde пътеа съ'шї ціе табъра. Міхаіў Водъ ан zioa ачееа пў вреа съ се батъ ші пентрў къ пу'шї скосесе ощіле de дунъ куртътъръ ші пентрў къ дунъ кърindарул чел векіў zioa ачееа фоарте се серба de Ромънї, Съптулуі Лука. Міхаіў Водъ с'аў фъкут а вреа паче ші аў трекут zioa ачееа, ка a doua zi съ фіе маї гата ла бътаіе. Венісе акума ші Цертанік Маласпіна ла Кардіналул din Българад, ші тіеркурї терсесе ла Міхаіў Водъ ка сол, ка съ фак дпсоціре кў дмпъратул Рудолф despre партеа Кардіналуluї, ші съ ашеze бътаіа ачеаста; чі Маласпіна атунче нетіка аў іспръвіт, пентрў ачееа adoua zi ан 28 Октомвріе іаръшї аў терс ла Міхаіў Водъ, съ фак паче, чі Міхаіў Водъ, ка ші кут пў ар щі despre ачееа ші фъръ de щіреа луї с'ар фаче, аў дпчепут бътаіа. Аї пострі вузунd ачеаста, дпкъ с'аў пус ан рънd ші слобозind тунурiле аў дпчепут а се бате, ан zioa трекутъ Міхаіў Водъ фъкусе indуічії кў Кардіналул ші дъduсе унул алтуіа кізешї, Кардіналул трімісесе пре Моісі Сскелі ші пре Мелхіор Бо-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гаті, din противъ Міхаіў Водъ трімісесе ла Кардіналул пре доі боіерў, карій ціоі дінъ че с'аў плініт вретеа індрăіторъ, с'аў слобозіт дндърътă.

„Кардіналул аша'шї аў оръндуіт оастеа, дп фрънте ера о міе де кълъреці, аї кърора повъцуіторї ера: Моісі Секелі, Франціск Леваї, Тома Чомортані ші Тома Бецў. Аріпіле ачестора ста din 1600 de пedестрашї кu пъцї; дп аріпа dреаптъ ера повъцуіторіў Франціск Търкў, кu чеїлалці къпітані, дп чea стъпгъ Стефан Лазар ші Грігоріе Apadi къпітанул пedестрашілор din Брашовў. І-аў ърмат пре ачещіа чееалалтъ оастe, дп каре ера маї пъцінї de o міе de кълъреці, ші ера повъцуіторї dintre повілї ачещіа: Петрu Хăzapiu, Стефан Тахі, Стефан Чакі, Ніколае Zалаждi, Мелхіор Богаті, ші алцій. Оастеа чea маї de пе ърмъ аў стътът din Комітатурї дптре карій ачещеа аў фост маї de фрънте Стефан Толді, Георгіе Pавazdi; сепаторі, Стефан Bodoni, Іоann Іффіў, фрателе чел din мът ал Кардіналуluї, Балтazар Корпішў, ші маї мълцї, дптре ачещіа аў фост ші повілії пріпцуluї кu кънітанул de кърте Каспар Шіврік, ші ачещіа аў фост кu пътърул 2000, ші повъцуіторії лор Каспар Корпіш татъл луї Балтazар ші Папкратіе Шепеї: дп аріпіле ачестора de дмбе părціле ера 2000 de пedестрашї. Dінъ спателе ачестора ера ка ла 600, ші повъцуіторії ачестора ера Бенедікт Mindcenti, Міхаіл Zemere, Волфганг Петкі, Стефан Бешенеї. Пedестрашї ла аріпіле ачестора о міе de дмбе părціле. Оастеа тоатъ аў фост de 9000 de дптрармаці. Моісі Секелі аў дпчепът бътаіа дмпревънъ кu пedестрашії, ші пedестрашії фоарте бine с'аў пъртат dintрu дпчепът, dap мълцї аў ші періт dintр'жншії, періт'аў Стефан Лазар върватул чел вітеаz, ші цепераріул Краіулуї Стефан Баторі дп ръсбоіул кu Маскалії, іаръшї Франціск Толдалагі, Teodor Колбас, стегаріул (dintрu a кърціа съмънцъ съпт Кълбъзещії din Ардепішў), din Комітатул Клужулуї, Міхаіў Кепеці, Іоann Берendi ші Каспар Болгаї; dінъ ачещіа аў ърмат повілії ші фалапга, карії аша с'аў пъртат de аў фъгъріт de одатъ пе Міхаіў Водъ кu аі съї, чі Міхаіў Водъ аша аў дндрептат ръсбоіул dінъ ачеea, de іаръшї аў дмпінс дпапої пе аї пострі. Дп бътаіа ачеаста с'аў пріпсў Георгіе Pавazdi, пре карele л'аў dат Міхаіў Водъ Секуілор съ 'л отоаре, пептрu тіръннія каре о фъкусе дп анії трекуцї асупра лор. Дп тімпул ачела с'аў пріпс, саў маї адевърат, аў трекът de вінъ воіа луї ла петічї ші Каспар Корпішў, кърціа і-аў ші дървіт Міхаіў Водъ віеаца. Маї ръмъсесе Бенедікт Mindzenti кu аі съї, кът с'аў zic, карele пu с'аў апукатў de бътаіе, чі кu Моїсі Секелі ші алцій карії маї куста с'аў трасў дп табъръ пънъ аў дпсърат, ка съ поатъ маї фъръ пріmeждіе фъцi пе дптунерек. Ціпът'аў бътаіа ачеаста de ла шепте чеасурї de dimineaцъ пънъ ла треї чеасурї dінъ ameazi.

„Іаръ Кардіналул Андреіў dінъ че ш'аў възут оастеа ръсіпітъ, пічї аў маї авът нъdежde de a o adуna, din сфатул унора пре ла треї чеасурї dінъ ameazi аў пріпсў фуга. Фуціт'аў кu Кардіналул маї мълцї побілї Секуепещї, дптре карії аў фостў Тома ші Етерік Бецў, Тома Чомортані, Георгіе Палатіцў пре карele л'аў слобозіт dінъ ачеea Кардіналул de с'аў дптърпат іаръшї, Іоann Белді кu доі фечіорї аї съї Паул ші Клемепт, Ніколае Міко ші алцій, ші dінъ че аў odихніт Кардіналул дп четъцуіка din Одорхеіў dовъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

попцї ъщі o zi, пъ атъта din cine, кът din сфатъл поблілор челор секъепещї ка съ'шї поатъ ачещіа кълеце, ші дъче къ cine аверіле сале прin тіжлокъл секъітеї, аў фъціт кътръ Молдова, лъсънd пе Георгіе Палатіцъ дп Odорхеіў.

„Пре Съкъї маї 'наінте лї аціцасе Міхаіў Водъ ші ле порончісе, ка пре тоцї поблії секъепещї съ'і неардъ de пре пътъітъл лор. Dрепт ачееа кът аў авзіт Секъії de фъга Кардіналълї, лndатъ аў трас клопотеле лntр'o зреке ші претътindенеа с'аў лntрармат локъіторії. Dупъ че с'аў депъртат Кардіналъл кале de доъ зіле de Odорхеіў, ші с'аў апроніат de тъпції Сарматічещі, карії діспарт цеара Секъеаскъ de Молдова, ка ла треї съте de секъї лntр'армацї къ пъщі, къ съцещі, къ лъпчї, къ събіі ші къ секърї фъръ de весте с'аў адъкат de Кардіналъл ші de чеї карії ера къ дъпсъл пъпъ лntрe o сътъ ші патрe къ пътъръл ла ціпе стрътторї, каре аша ле ътплъсе маї 'наінте Секъії къ арборї, de лічї лntр'o царе пъ ътъеа скъпа Кардіналъл къ аї съї. Аша стрътторіцї дупъ че с'аў ъъът ър'о къъва време поблії къ секъії, ші аў пікат тълцї dінтре поблі, чеї ръташі аў сфътъіт пе Кардіналъл съ фъгъ, ка лпкаі ел съ скапе вій din прітежdіа ачееа, фъціnd Кардіналъл пътаї къ Некълае Міко, ші апівпгъnd ла ъп грвіў, чеїлалцї поблі лпкъ с'аў ръсіпіт, іаръ Кардіналъл къ Некълае Міко ш'аў лъсат каіі, ші къльторіnd атъndоі пътаї педестрі, сънт сеаръ аў възът de департе o колівъ пъстореаскъ лп карea лътіna лок, лndатъ аў кърс лп колівa ачееа, ънde аў афлат ші пе пъсторіў пре каре Кардіналъл маї лпрт фіind de сете ші de остіпеалъ, л'аў тріміс съ'і адъкъ апъ, ші і-аў dат ъп галвен пътаї съ ътбле репede. Кът с'аў дъс пъсторівл лndатъ аў сосіт ла колівъ секъії, ънde аў гъсіт пре Міко стръжъіnd ла ъшъ, еаръ пе кардіналъл одіхпіndъсе лп колівъ ціос ла пътъпт. Міко сітціndў къ се апроніе секъії, аў дещептат пе прінцъл, карeле скълъndъсе аў тріміс пре Міко съ лтблъпzеаскъ пре секъії; чі секъії лndатъ аў оторжт пре Міко. Възъnd Кърdіналъл къ къ рагътіntea пъ поате лтблъпzі пре секъї, аў прінс палъшъл че'л пъртасе къ cine пъпъ аколо, ші аў лпчепът а се апъра, чі маї пре ъртъ л'аў токат лп фрънте de асъпра окіълъї челъї стъпг къ o съкъре, de аў къзът ціосў. ші оторъndъ'л і-аў тъіат капъл de ла трънў.

„Dінтре чеї че фъсесе къ Кардіналъл маї п'аў скъпат, афаръ de Тота Чотортапі ші Стефап Фекете... Чеїлалцї аў с'аў тъіат лп локъл бътъіў, аў с'аў прінс, карії с'аў прінс с'аў ші оторжт пе кале, къnd се дъчea ла Бълград. Іоапп Іффіў, фрателе Кардіналълї пътаї de пе мът, ші ъп прънк пътаї de 12 апї ал лъї Петрe Міко, легацї с'аў дъсў ла Міхаіў Водъ, чінчї капърї тъіате de але поблілор с'аў dат лъї Міхаіў Водъ лп 10 Noeмвріе лппрежпъ къ капъл Кардіналълї, адекъ ал лъї Стефап Кавошў, ал лъї Каспар Палошї, ал лъї Ніколае Бартакъті, ал лъї Франціск Герен ші ал лъї Паъл Белdі. Трімісаў лndатъ Міхаіў Водъ ші дъпъ трънъл Кардіналълї, карeле л'аў гъсіт лntр'ъп ціаб фъкът din скъndърї проасте, ші лпвълъіт лп фрънze, къ каре лпвълъіт л'аў ші адъс ла Бълград лп 19 Noeшвріе din апъл 1599, ші лп 24 Noeшвріе л'аў ші лпгропат къ фоарте маре потпъ, шергъnd ші Міхаіў Водъ ла проходъл лъї. Къ пъціпе зіле маї 'наінте гътісе Карді-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пълъ ѫп копършеѣ пе сата фратесъѣ Балтазар Баторі, ка съ'л адѫкъ оаселе din Герла ѫnde фѫсесе ѫлгропат, (bezi апѫл 1595) ші съ'л пѫпъ deасѫпра оаселор. Копършеѫл ачеста ера пѫтаї din летпѣ фъкѫт, ші ка порфіръ пеагръ ѫтбракат, даръ ка 800 de кѫіе de арџінт џінтѫіт. Ѧп копършеѫл ачеста с'аѣ ѫлгропат Кардіпалѫл Andreiѣ Баторі. Bezi Проніа Dѫшnezeeаскъ!"

Маї скріс аѣ despre ѫптъмплареа ачеаста ка Кардіпалѫл ші ачеџіа: Калвісіе [2]), Бѫколцер [3]), Брістіе [4]), Істванфі [5]), Споптопі [6]) чел че пѫ е вредпік de кредінцъ, пептрѫ претепшѫгѫл ка Баста, Петрѫ de Рева [7]), Бѫлепцер [8]), Іоапп Палатіе [9]), Діоніці [10]), Dogліопі [11]), Паѫл Піасецкі [12]), карелe џіпе пѫтаї ка Бъторецкії, Спопdап [13]), карелe скріе пѫтаї аѫзіте, Самоіл Гропzкі [14]), Іоапп Кетепі [15]), Франџіск Міко [16]), Паѫл Боршаї [17]), ші алџі маї тѫлџі; даръ пічі ѫпѫл аѣ скріс маї біпе ші маї de атърѫптѫл ѫптъмплареа ачеаста de кът Апопітѫл лътіпеск, чел ачі adѫc, паре кь аѣ фост тот de фаџъ; пагѫбъ, къ пѫ і се џіе пѫтеле! Ел ѫпсѫшї скріе despre сіпе, къ ачестеа ле аѣ скріс ѫп пріп кътръ Стефап Какашѣ.

Прекѫт скріѣ Гропzкі ші Іоапп Кетепі, чеї маї сѫс adѫшї, Міхаіѣ Bodъ dѫпъ че і-аѣ adѫc капѫл Кардіпалѫлуї, пърѫпdъ'і ръѣ de тоартеа луї, саѣ врѫпdѣ съ'л бапџіокореаскъ, de dоъ орі аѣ zic: О съракѫл Попа! Ѧп кът есте despre локѫл, ѫnde аѣ оторжт секѫії, пре Кардіпалѫл, ачела есте отарѫл Съпdопокѫшѫлуї din Чіѫк, прекѫт скріе ачелашї Гропzкі ка Франџіск Міко, іаръ кѫт къ пре сокѫії їаѣ афѫрісіт Папа de ла Рота пептрѫ ѫчідереа Кардіпалѫлуї, аратъ Апопітѫл din Бълград [18]), аша скріind: „Солѫл пре карелe л'аѣ трітіс Сіџістѫпd Баторі ѫптъіашї dатъ ла Папа de ла Рота ѫп апѫл 1599, аѣ фост Стефап Бodопі, мі тоатъ скрісоареа луї Сіџістѫпd аѣ стътѫт dіптрѫ ачестеа. Папа афѫрісісе Арdеалѫл пептрѫ ѫчідереа Кардіпалѫлуї, ші аѣ черѫт decлегаре. Черѫт' аѣ мі ачеаста, ка пре ел съ'л пѫтере ѫптре вітежії чеї сфіпџіџї. Слобоzіт'аѣ Папа пре Бodопі ѫпапої ѫп сърбътоареа Пълѫтеї сфінте (din апѫл 1600) ка фортоасе кърџі ші ка тѫлте бінекѫвънтърі, даръ ѫтблареа луї Бodопі ла Папа аѣ стътѫт маї ѫп 15000 de галбепі." Din каре іаръшї поџї џіздека despre ѫпџелепчіѫпеа луї Сіџістѫпdѣ Баторі.

Dѫпъ че аѣ бътѫт Міхаіѣ Bodъ пе Кардіпалѫл ѫп 28 Октотврie din апѫл 1599 лъпгъ Сібіѣ, скріе Іоапп Cindi, [19]) ата despre dъпсѫл: „А доѫа zi, адекъ вінері, ѫпdатъ аѣ трітіс пре пещіпе, фъгъdѫіпdъ'і тѫлте бѫпърі съ черчетезе, ѫптъріт есте Бълградѫл ка осташі аѣ пѫ? карелe ѫптърпъпdѫсе і-аѣ спѫс къ есте дешерт; dрепт ачеea ѫпdатъ аѣ терс ла Бълград." Ѧп Бълград фііпd Міхаіѣ Bodъ маї ѫптъіѣ аѣ ѫпгропат пе Кардіпалѫл, dѫпъ кѫт ам скріс маї 'паіпте, апої аѣ трітіс de аѣ adѫc вістеріа луї Сіџістѫпd Баторі din Іачіѣ din сѫс de Регеп, despre карелe аша скріе Апопітѫл din Бълград [20]): „Вістеріа луї Сіџістѫпd, карea o аѣ adѫc луї Міхаіѣ Bodъ ѫп Бълград din Іачіѣ de сѫпт тъпа луї Стефап Бodопі маї тѫлт с'ар фі прецѫіт de 200,000 de флорінці, къчі аѣ фост васе de арџінт аша de шарї, de пѫ ле пѫтеа рѫdіка дої воїпічі. Ачестеа кѫпd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ле аѫ възѵт Міхаіѫ Водъ, довъ аѫ zісѫ, че съпт вредніче де потеніре: ынтъіѫ, къ пентрѵ ачеея, е аша де маре вістеріа ачееа, пентрѵ къ н'аѫ дат алтора динтр'ынса; а доѵа, къ де че треабъ есте акѵта кънд аѫ пѵтѵт бате вані din васеле ачелеа пре сама осташілор.

Іспръвінд ачелеа, каре с'аѫ zіс шаі наінте Міхаіѫ Водъ, пѵ ла Сігішоаръ, кѵм скріе Франціск Міко[21]), чі ла Белград аѫ адѵнат цеара Ардеалѵлуі пе 20 Ноемвріе din анѵл 1599, прекѵм аратъ Дипломатѵл луі[22]) прін карелe аѫ ынтъріт тоате кѣте аѫ ынкеіат цеара ын сеітѵл ачела. Еѫ ам кѣпътат дипломатѵл ачеста de ла Консіліаріѵл Стефан Коста ынкъ ын анѵл 1780, кънд ынторкъндѵмъ de ла Рома, ръмъсесем ын Віена Австріеі пре ын ан din порѵнка Августеі ымпърътесеі Маріеі Терезіеі, ші мі л'ам ынсемнат ын ал треілеа том ал скрісорілор меле челор марі, ѵнде ла поці чері пре ларг, къ еѫ ачі пѵ'л скріѫ пентрѵ лѵнціmea луі; тотѵші пре скѵрт дці почіѫ спѵне, къ ын сеітѵл ачеста аѫ кѵпоскѵт Ардеалѵл Прінцѫ шіе не Міхаіѫ Водъ ші і-аѫ рѵндѵіт маре дарѵ de вані, ші мѵлтъ зъхъреа не сама остаміlор de тоатъ поарта кѣте 6 флорінці, 8 мерце de кърпінъ, 8 мерце de овъс, саѫ de орzѫ, саѫ de сѣкаръ, ші de ла zече пърці о вітъ de бодіт. Не Секѵіі ынкъ аѫ арѵнкат воѵл de фрінт: ökör sütès, адекъ din шесе, ші ачеаста пентрѵ ачееа о аѫ арѵнкат сеітѵл не Секѵі, пентрѵ къ Міхаіѫ Водъ ле дъдѵсе тоате словозенііде челе бътръне Секѵілор.

Скріе анонімѵл din Белград[23]) къ Dімітріе Напрагі Епіскопѵл чел лътіпеск din Ардеал ла ачѣта аѫ фост адѵс не Міхаіѫ Водъ, de аѫ врѵтѫ съ таіе пре тоці повілії din Ардеал ын сеітѵл ачі адѵс, маі въртос пентрѵ довъ прічіні: ынтъіѫ, къ пѵ ші-аѫ ціпѵт кредінца, каре о цінрасе ымпъратѵлуі Рѵдолф II, ын анѵл трекѵт, чі іаръші аѫ пріміт пре Сіцісмѵнд кънд аѫ фѵціт din Опвліа; а доѵа, къчі сънт еретічі. Ші доаръ ар фі ші фъкѵт лѵкрѵл ачеста Міхаіѫ Водъ, пентрѵ къ ачелаші сфат і'л да ші Теодосіе Логофътѵл кѵ Банѫ Міхалчеа саѫ Міхаіл Банѵл, даръ с'аѫ ымпротівіт луі Напрагі Маласпіна солѵл Папеі, луі Теодосіе ші луі Міхалчеа Радѵл Кѵлчеарівл, кѵм вот ведеа акѵші. Іаръ луі Міхаіѫ Водъ Мітрополітѵл din Белград Dімітріе, деспре карелe аша скріе іаръші Анонімѵл din Белград[24]) „Ын сеітѵл din Белград Міхаіѫ Водъ аѫ врѵт съ таіе пре тоці повілії Арделенещі, даръ Мітрополітѵл Ромънілор (пѵ ал Бѵлгарілор) Dімітріе аѫ мерс кѵ біблія ла дъпсѵл, ші і-аѫ тѵдѵмъніт съ пѵ факъ ын лѵкрѵ ръѫ ка ачеста, къ'л ва бате Дѵмнезеѫ, ші аша аѫ ынчетат Міхаіѫ Водъ.“ Гретеще аша даръ Енієді Пал, кънд скріе[25]), къ Мітрополітѵл Dімітріе аѫ фост ѵна кѵ Епіскопѵл Dімітріе Напрагі ын сфат, ка съ се таіе повілії.

Деспре Теодосіе Логофътѵл аша скріе пѵмітѵл Анонім din Белград[26]): „Теодосіе Логофътѵл чел де пе вретеа луі Міхаіѫ Водъ ера от бътрън ші ръѫ кътрѫ ѵнгврі. Ел аѫ ші аціцат пре Міхаіѫ Водъ, съ таіе пре Ѵнгврі ші с'ар фі ші ынтъмплат де вр'о кътева орі, де пѵ с'ар фі ымпротівіт Радѵл Кѵлчіарѵл.“

Іаръ деспре Бан Міхалчеа скріе тот ачелаші Анонім[27]) аша: „Бан Міхалчеа кѵ шаі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тълцї боіерї ста дп коастеле лві Міхаіѣ Водъ, съ таіе пре повілї, кѣчї зічеа къ маї пре ѫртъ de повілї вор пері тоцї боіерії, пѫтаї Радѫл Кълчеарѫл аѣ стат дп коптра тѫтѫрор боіерілор ші аѣ сфътѫіт пре Міхаіѣ Водъ, съ пѫ факъ лѫкрѫл ачела, чі маї біпе съ се стрѣдѫіаскъ, съ'л плакъ повілії, пептрѫ къ дп Молдова дпкъ біпе л'аѣ слъціт (дп апѫл 1600), ші de ачі дпаінте дпкъ ле поате авеа фолосѫл. Радѫл Кълчеарѫл ачеста ера чел маї de фрѫпте дптре боіерї, ші преа богат; пептрѫ къ тощепіа маї а треіа парте din Валахіа, ші аѣ фост din фаміліа Бъзещілор, кареа фаміліе е преа бътрънъ ші преа маре дп Валахіа, ціеа ші ѫпгѫреще; пептрѫ къ лъкѫісе дп Ардеал пе вретеа ачееа кънd ера Стефап Баторі Воевод Ардеалълві, ші'ї фѫсесе слъціторіѣ ла масъ. Бап Міхалчеа, кънd с'аѣ оторѫт din порѫпка лві Георгіе Баста (дп апѫл 1601) дпсѫші аѣ търтѫрісіт къ Міхаіѣ Водъ аѣ врѫт съ таіе пре повілії Арделепещї. Чі еѣ дпсѫ'тї пѫ почіѣ крede къ Міхаіѣ Водъ ар фі врѫт съ отоаре пре тоцї повілії, чі біпе пре ачеіа, decпре карії авеа препѫс; пептрѫ къ тълцї dintre повілії din Ардеал ера чеї маї din лъпътрѫ сфетпічї аї лві, ші аша ачеаста с'аѣ іскодіт, пѫтаї din ѫра пѫтелві ші а леції Ромъпілор, кареа ѫръ пъпъ астъзї о сіщцім Ромъпії чеї dintre Ѫпгарї, Tantnm Religio potuit suadere malorum! Аша пе ѫрціеск апѫсепії пре ръсъріtепї!

Пре автопії, пре карії і-ат адѫс еѣ ла апѫл ачеста, ші карії токта пѣ вретеа ачеаста тръіа ші скріеа, de і'ар фі черкат ші черпѫт преа бестітѫл Енгел[28]), пѫ с'ар фі ліпіт de бърфеліле пеотерічілор, чі ар фі скріс історії, пѫ попещї decфѫndate.

[2]) Anonymus Latinus apud Hevenesi Mss. tom. 68. p. 239—244. [2]) Calvisius in opere Chronico ad h. an. [3]) Bucholcerus p. 760. seq. [4]) Brietius l. c. [5]) Istvanfi Lib. 31. p. 737. seqq. [6]) Spontoni Lib. 5. [7]) Petrus de Reva Centaria 6. [8]) Bulengerus Lih. 10. p. 323. seq. [9]) Ioannes Palatius in Aquila Austriaca Lib. 47 cap. 2. [10]) Dionigi Lib. 10. p. 455. seq. [11]) Doglioni Parte 8. p. 743. [12]) Paulus Piasecius ad h. a. [13]) Spondanus ad ann. 1599. No. 2. [14]) Samuel Gronzki ad h. an. [15]) Kemeny Ianos a 'maga életében p. 42. [16]) Miko Ferentz in Ms. ad h. a. [17]) Borsai Pàl a Magyar Kronikàban ad h. a. [18]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 45. [19]) Szindi lános apud Anonymum Carolinensem p. 64. [20]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 67. [21]) Miko Ferentz l. c. [22]) Diploma Principis Michaelis, quo 28 Novembris 1599 confirmavit articulos Diaetales Transylvanicos. [23]) Anonymus Carolinensis p. 77. [24]) Idem Anonymus p. 67. [25]) Enyedi Pàl apud Anonymum Carolinensem p. 2. [26]) Anonymus Carolinensis p. 25. [27]) Idem Anonymus Carolin. p. 74. [28]) Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 255.

Апѫл 1600. Міхаіѣ Водъ dѫпъ че аѣ сфършіт сеітѫл din Бълград, кѫт с'аѣ арътат ла апѫл трекѫт, ші ші'аѣ ашезат оціле de іарпъ, аѣ дпцііпцат пре дпъратѫл Рѫdолф II decпре тоате къте пътрасе дп Ардеал, ші dѫпъ кѫт скріе Петрѫ de Рава[1]): „Аѣ черѫт ка пептрѫ кредінчіошіреа ші стрѣdапіа ачеаста съ і се dea лві ші фііѫлві съѣ (лві Петрашко) Ардеалѫл de тошіе dinпреѫпъ кѫ Орadea маре, Хѫстѫл, Баіа маре, ші челелалте пърцї але Ѫпгарієї; adoѫa, ка тоате бѫпѫріле ті вълфеле, каре ле авѫсесе Сіцісмѫпd Баторі de ла дпъратѫл, съ ле аібъ ші ел; а треіа, ка съ і се фъгъdѫеаскъ, къ de і с'ар дптъмпла, съ кадъ ла робіе, дл ва ръскътпъра дпъратѫл, ші de с'ар алѫпга din Ардеал, съ і се пѫтере 100,000 de галбепі. Ачестеа de ле ва прімі дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пъратъл, тот цінътъл de ла тареа пеагръ (пъ Каспіе) пъпъ ла Бъда, Българадъл din Сербіа ші Солпок, ал ва съпъне ампъратълуї.“ Ашіідереа скріе Калвісіе [2]), Бріетіе [3]), Брейтап [4]), Бъколцер, [5]) Бълепцер [6]), Палатіе [7]), Dorlioni [8]), Dioniţi [9]).

Чі Сашоіл Гроnzкі [10]) скріе, къ ампъратъл пътаї атъта аў ръспънс акът de o датъ луї Міхаіў Водъ, къ ва тріміте солій съї ал Ардеал ші ачеіа тоате ле вор ашеза, кът ва фі таї біпе, прекът і-аў ші трішіс, кът се ва аръта акъшї.

Ампрь ачееа Міхаіў Водъ дъпъ кът се четеще ампр'о скріsоаре къ тъпа ла Хевепеші [11]): „Din ampemnъл луї Dimitrie Nanpapi Епіскопълуї челуї Лътінеск din Ардеал ал апъл 1600 ла ампчепътъл луї Февръріе аў порънчіт, съ се печетлъеаскъ бісерічеле Аріанілор din Търда ші din Клъжъ, ші ла ачеаста аў тріміс пе секретарівл Іаковін, карele ампкъ ера Аріап, дъпъ ачееа аў порніт таре гоапъ асъпра повілілор, карії ера Аріанї, щі лі с'аў къпрінс бънъріле пре сата фіскълуї.“

Пъпъ кънd аў фъкът Міхаіў Водъ тоате кътe ле ам zic таї ампаінте, Георгіе Баста пре карele ал лъсасе Архідъкъл Максіміліап ал локъл съў шаї таре Цепераріў престе Бпгаріа de сас, ші але къръіа віклешъгърї ші тіръппії ле воіў скріе ампрь авепіре, пъ ампчета а пърь пре Міхаіў Водъ ла ампъратъл Рудолф II, пътаї ка съ поатъ domni ел престе Ардеал; чі Міхаіў Водъ ампкъ пъ тълт ал сокотеа пре Баста, de вnde і-аў вепіт апоі періреа луї Міхаіў Водъ прекът търтърісеще Істванфі [12]), ші еў воіў аръта de ачі ампаінте. Dрепт ачееа ампъратъл аў ші тріміс солї дъпъ кът фъгъдъісе, ла Міхаіў Водъ, пре Dавід Бпгпад, ші Въртоломеіў Пецў, ка съ ампаче пре Міхаіў Водъ къ Баста, карії ші банї аў дас луї Міхаіў Водъ (de есте адевърат че скріе Палатіе [13]) 30.000 de галбепї; чі луї Міхаіў Водъ банії ачеіа і с'аў пърътъ пъцінї, ші прекътъ аратъ Спопdап [14]), аў ръспънс солілор, къ de вреа ампъратъл съ трімітъ окърънъіторіў Ардеалълуї пе вр'ънъл din Авгъстъ каса Австрієї, ел бъкърос ва da Ардеалъл, даръ луї Баста пъ'л ва da, пептрь къ таре ші въртос крede къ ампъратъл Рудолф ампкъ пъ ва лъса пересплътіте вредпічіile луї.

Ампрь ачееа с'аў ампъмплат de Поарта Търчеаскъ (карea ал тот тіпъл черка претепшъгъл луї Міхаіў Водъ, кът с'аў арътат ші ла апъл 1597) аў трішіс сол ла Міхаіў Водъ, прекът скріе Палатіе [15]): „пре Хъраіа (саў Хіераіа дъпъ Калвісіе) Ага, от чіпстіт пептрь къръптецеле сале, пре карele ел къ фоарте таре потпъ л'аў прішіт, ешіпдъ'ї ампрь ампъмпіпаре кале de о цівътътате de тілъ, кънd пъ ера департе de ла олалтъ, атъпdоі с'аў погорът de пе кай, ші дъпdъ'шї бінеце, Ага аў десчіпс савіа чеа персіепеаскъ de пре Міхаіў Водъ, ші л'аў ампчіпс къ алтъ савіе Търчеаскъ грътъдітъ къ піетре скътпе, дъпdъ'ї ші алте дарърї, ампре каре аў фост шепте астърканї преа бапї ші пепе de пъс ал котъпаче, че се дъчea ампаінтea луї Міхаіў Водъ, ші аша аў ампрат атъпdоі ал Брашовъ.“ Ачестеа тоате скотеа окії пъ пътаї луї Баста, чі ші солілор челор таї сас пътіцї; чі Міхаіў Водъ ле аў спъсъ къ ел ле фаче ачестеа пептрь чіпстеа каре се къвіне солілор: тотъшї солії ампъръгещі пъ ал бън пъше аў пріміт ачестеа, косорънdъ'ї Баста, карele аў ші репас дъпъ ачееа Ардеалълуї, кът се ва аръта de ачі ампаінте.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Сіцісмънd Баторі отъл чел лъпатек ші стрікареа Ардеалълъї, dънъ че аў дпцелес тоартеа върълъї съў а Кардіналълъї Андреіў Баторі, іаръші ш'аў бъгатў дп капў, съ се факъ Прінцў Ардеалълъї. Дрепт ачееа прекът скріе Іоann Палатіе [16]): „Сіцісмънd Баторі зніndъ'ші пътеrea кь Іеремія Моґіла Деспотъл Молдовеї, ш' аў адънат бънъ оасте dінтре аї съї, din Търчї ші din Полоні, ші се гъта съ кънpіndъ Ардеалъл. Ачеаста облічіndъ-о Міхаіў Водъ, ка съ пъ'ші адъне еї маї наінте оасте, аў порніт асъпра лор дп Молдова, ші Сіцісмънd кь Іеремія аў фъціт de фаца лъї, неавънd атътеа ощі, чі оастеа лъї Міхаіў Водъ тотъші ла атъта ацізпсесе пентрь ліпса зъхърелій, de се хрънія кь фрънzеле арбърілор. Ацізпгънd маї пре ърмъ ла Нісtрь лънгъ Ортъп дп тарцінса Полоніеї, пре Сіцісмънd кареле се дпкредінца ацізторіълъї челъї поў, къчі авеа ка ла 30,000 de осташі, атар с'аў бътът, пеpінd тълці de дмбе пърціле, маї пре ърмъ аў фост бірвінца а лъї Міхаіў Водъ. Dінтре Баторіанї аў періт 8000, dінтре Ромънї de авіа еў пікат доъ міі. Аша аў кънpінс Міхаіў Водъ тоатъ Молдова свпт пътеле дмпъратълъї ші і-аў dат окъртвіторіў пре фііъл съў, іаръ ел с'аў дптърnат дп Ардеал.“ Ашіndереа скріе Сnondan [17]); о скрісоаре кь тъпа de ла Хевепеші [18]) зіче: „Кънd аў терс Міхаіў Водъ дп Молдова кь оастеа пре ла Рвсаліле din апъл 1600, с'аў сфътвіт, ка съ трімітъ дп Валахіа кь фііъл съў треізечї de повілї de чеї маї de фрънте din Ардеал, пентрь ачееа, ка de кътва п'ар авеа порок дп Молдова, чі с'ар дпвінце, ші протівпічії адъкънd пре Сіцісмънd Баторі, л'ар скоате din Ардеал ші л'ар стрътторі дп Валахіа, съ аібъ аколо пре повілії din Ардеал, ка вп зълогў. Іаръ повілії пре карії і-аў тріміс, аў фост ачещіа: Шепіеї Папграцў, Бодопі Істван, Банфі Габор, твстреї боіерї de Дівап, Богаті Міклош, Катвті Фаркаш, Мікола Іапош, Белеї Георг, Цівлаї Фрепц, Тарочі Шебещеп, Торта Кріщоф, Баладфі Істван, Борпетіса Істван, Бешеніеї Істван, Банфі Георг, Міхаї ші Фрепц ші алції пъпъ дп треізечі, карії чіпчї лъпї аў зъбовіт аколо, de прітъвара пъпъ са сечерішў.“ Аша даръ п'аў пвс Міхаіў Водъ окъртвіторіў Молдовеї пре фііъл съў Петрашко, кът скріў Палатіе ші Спondan, чі de ачаста пь те міра, пентрь къ тощї Історічії къці аў скріс despre лъкрвріле дп апъл ачеста пътрате de Міхаіў Водъ, фоарте атестекъ тоатъ історіа, каре еў дрепт ачееа аша о пвп дп рънd, дпcemnънd фіеще-каре лъкрь de вnde л'ат лъат.

Кънd аў dат Сіцісмънd Баторі Ардеалълъї Кардіналълъї dънъ Аnопітъл din Бълград [19]), ка съ се тъптве de твіереа са Маріа Крістіерпа, пре карea о аў тріміс ла пъріпцї, аў пентрь къ пь о аў іввіт вре о dатъ, аў кът скріе Палатіе [20]), пентрь къ аў фост легат de Іоanna баба лъї Іоann Коакочіе, л'аў врмат дп Полоніа, dънъ Істванфі [21]), Франціск Вашў, Гавріїл Бетлен ші алції, карії л'аў сфътвіт, ка dънъ тоартеа Кардіналълъї съ се дптоарпе дп Ардеалў, ші кь ацізторіъл лешескў, тврческў ші молдовенескў съ алвпце пре Міхаіў Водъ dінтр'жпсъл, ші акъта ші тръсесе Сіцісмънd пре кътпатъл съў Іоann Zаmoскі Капчелларіъл ші Хатманъл Полоніеї ші пре Іеремія Моґіла, Domnъл Молдовеї, дп партеа са. Облічінd ачеаста Міхаіў Водъ, прекъш скріе Аnопітъл din Бълград [22]), аў тріміс пре Іоann Мвраліе дп Полоніа ші Молдова съ, отоарь ші пре Сіцісмънd ші пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Ieremia, aŭ de nъ вa пътea фаче ачeаста, съ̀ adъкъ пре amъndoĭ ла ачeea ка Сiцiсmъnd Баторi съ се късътореаскъ къ Флориka фата лъĭ Михаiŭ Bodъ, шi Ieremia Могiла съ'шi dea фата dъпъ Петрашко фечiорьл лъĭ Михаiŭ Bodъ, къ аша Михаiŭ Bodъ пътаĭ Брашовьл шi Фъгърашьл вa цiпea пре сата са, iаръ Ардealьл къ челелалте четъцi дndatъ ле вa дптоарче лъĭ Сiцiсmъnd Баторi, шi ел се вa дптърпа дп Валахиа. Лъĭ Сiцiсmъnd i-aŭ плъкът шi ар фi терс бъкърос, пептрь къ таре дл дndemna ла ачeea Балтazар Сiлваши, шi David Deak, чi Хертелiе п'aŭ лъсат dъпъ еĭ; Ieremia Могiла Domnьл moldovenesc дпкъ aŭ прinc пре Ioann Мърaлiе, шi л'aŭ цiнът дп ферре, пъпъ кънd ла рътъmiптea лъĭ Сiцiсmъnd л'aŭ слободzit, кънd aŭ venit Сiцiсmъnd ла бътаia de ла Горослъŭ, шi dъпъ ачeea Ioann Мърaлiе aŭ тръit дп Сibiiŭ дmпревънъ къ Anonimьл din Белград, кареле скрie ачестea.

Пъпъ кънd aŭ фъкът Ioann Мърaлiе ачелea каре с'aŭ zic шaĭ сък, Михаiŭ Bodъ aŭ лъкрат къ солiĭ дmпъратьлъĭ Рьdолф II, прекът am скрiс маĭ наinte, даръ din сътецiе таре aŭ грешit; пептрь къ скрie Anonimьл din Белград [23]): „Aŭ дmбътат odinioаръ Михаiŭ Bodъ пре Вартолотеiŭ Пецŭ шi пре Davib Ънгnad, шi ел дпкъ фiind ферdетеar, i-aŭ дптребат: фатъ e aŭ невистъ дmпъратьл петцеск? аша спьп.“ Кареа дптребаре nъ с'aŭ кънвенit лъĭ тъкар кът de вiтeaz aŭ фост, пептрь къ сътецiile ачестea i-aŭ тi тъпкат маĭ пре ъртъ вieaцa. Дптрь ачeea, прекът скрie Міко Френцi [24]), Михаiŭ Bodъ, тоатъ iарпа с'aŭ гътit асънра лъĭ Iерешia Могiла, шi прiтъвара къ тарĭ ощi aŭ трекът дп Молдова, кът с'aŭ zic маi сък, пъпаĭ дп Iълiе с'aŭ дптърпат дп Ардeал. Чi ръŭ aŭ лъкрат, къ aŭ лъсат пре Моiсi Секелi шi пре Стефан Чакi съ батъ Хотiпьл вnde се тръсесе Ieremia Могiла Bodъ; пептрь къ ачeia с'aŭ дпцелес къ Сiцiсmъnd Баторi, ка съ'л adъкъ iаръшi дп Ардeал, шi лъсънd батереа Хотiпьлъĭ с'aŭ дптърпат а касъ.

Михаiŭ Bodъ dъпъ че с'aŭ дптърпат aŭ терс дп Белград, iаръ ощiле dъпъ кът скрie маĭ дпколо ачелашi Міко, шi ле aŭ ашezат: „Пре Ънгърiĭ чeĭ къ сълцъ, карiĭ ера сънт къпiтанiĭ Георгiе Мако шi Стефан Таркопi дп цeара Бърсеĭ, пре Сърбiĭ чeĭ къ сълцe ла Кохалт шi ла Шiпкъ таре, пе Kozачi ла Сiгiшоаръ шi ла Mediaшŭ, Моiсi Секелi дпкъ фiind Цeперарiьл лъĭ Михаiŭ Bodъ (dъпъ че с'aŭ дптърпат) о време aŭ рътас дп цeара Бърсеĭ дп Ботфълъŭ шi дп Фелdioара, шi de аколо с'aŭ дпцелес къ Къпiтанiĭ шi Xodпоцiĭ, съ се скоале лъпгъ Сiцiсmъnd Баторi, асънра лъĭ Михаiŭ Bodъ, — — — Deчi Моiсi Секелi aŭ терс ла Сiгiшоаръ, вnde ера каспiчiĭ лъĭ къ сокрь съŭ Волфганг Корпiшŭ чел сфънт, аколо nъ тълт aŭ zъвовit шi с'aŭ dъс дп Полопiа съ adъкъ ощi дmпротiва лъĭ Михаiŭ Bodъ, кареа облiчindъ-о Михаiŭ Bodъ, aŭ прinc пре Волфганг Корпiшŭ шi пре Михаiл Сотаĭ, ашiшdереа пе Францiск Фаркаш, i-aŭ тъiат.“ Пе Волфганг Корпiтŭ л'aŭ dъс ла Белград дп прinсоаре, кът вот вedea акъшi.

Въzънd Михаiŭ Bodъ къ Ioann Zamoski фоарте таре с'aŭ атестекат дп редъчереа лъĭ Сiцiсmъnd Баторi дп Ардeал, прекът скрie Anonimьл din Белград [25]), aŭ дпчепът а се дпцелеце къ Мъсквл, къ Dъксьл Кiовieĭ шi къ Архidъксьл Максiмiлian, ка dimпревънъ къ ел съ се скоале асънра Полопieĭ, шi съ пъпъ Краiŭ дптр'жnса пре Максiмiлian-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Дрепт ачеea аѹ трішіс, даръ сѧпт алт претестѹ пе Строіа Бѫгескѫл ші пре Георгіе Рацѹ ѧп Полоніа ла Краіѫл Сіџіѕтѫnd Ш, чі маі наінте de a еші ачещіа din Ѹнгаріа, с'аѹ ръсколіт Арделенії асѫпра лѫї Міхаіѹ Водъ, кареа ѧнцелегъndѫ-о Сіџіѕтѫnd Ракоці, пре атъndоі і-аѹ пріпс ла Мѫпкачіѹ, ші пе Строіа л'аѹ слобозітѹ dѫпъ скѫртъ време, даръ пе Георгіе Рацѹ л'аѹ џінѫт роб пъпъ кънd с'аѹ ѧпторс Міхаіѹ Водъ de ла ѧмпъратѫл, ла анѫл 1601, ші атѫнчі л'аѹ слобозіт.

Маі наінте de a се ѧпчепе ръскоала асѫпра лѫї Міхаіѹ Водъ, аша скріе оаре-чіне ла Хевепеші [26]): „Къ ѧп лѫна лѫї Аѫгѫст din анѫл 1600 аѹ тъіат Міхаіѹ Водъ Хоеdinѫл, ачеаста аѹ фост прічіна: Міхаіѹ Водъ ѧші ѧмпърџісе дъръбанџіі прін ораше, пре карії требѫіа съ'і хрѫпеаскъ орашеле, ші тъкар къ ера отърѫт, че ші кът съ ле dea, тотѫшї дъръбанџіі пѫ се ѧndестѫлеа кѫ ачеаста, чі шаі мѫлте пъсърътбе фъчеа прощілор. ѦІп Хоedin ашезасе 180 de дъръбанџі рошіі, пре карії ѧї џінеа кѫ тъпкаре ші бъѫтърѹ Хоedinепіі, ші de віѹ ле da че лі се кѫвінеа, тотѫшї кът беа о џіръ, тоате релеле фъчеа газdелор сале, ші оратѫл ѧл сѫдѫіа ші спѫрка кѫ кѫвінтеле. С'аѹ ѧптъмплат одініоаръ лѫкрѫл ачеста. ѦІп Хоedin аѹ обічнѹіт а съ фаче търгѹ Dѫminека, ѫnde се адѫна Ротъпіі ші Ѹнгърії de прін преџіпр кѫ гloата, ѫпії кѫтпърънd, алџії вънzѫnd. Дъръбанџіі превѫзлъndѫсе прін піацѹ, аѹ скорпіт ачеаста. Ера ѧптре дъпшії ѫп лѫтрѫ, кареле с'аѹ ръпъшіт кѫ чеілалџі пе о вадръ de він, къ ел съпгѫр ва ѧптірі тот Търгѫл. Дрепт ачеea с'аѹ гътіт ші аѹ лѫат доѫ бѫте ла сіне, ѫна ѧп пъпі, алта ѧп брѣѹ, ші порпінd асѫпра Търгѫлѹі аѹ ѧпчепѫт а бате пре Ротъпі ші пре Ѹнгърі, пре бърбаџі ші пре мѫіері, ѧптрѫ атъта кът тоџі аѹ фѫџітѹ ші аѹ лъсатѹ ѧп піацѹ тот че dѫсесе съ вънdъ. Іаръ Дъръбанџіі чеілалџі карії ера de фаџъ, аѹ ръпіт тоате, батџіокорінd пре търговеџі, къ п'аѹ фостѹ харпічі, de a се апъра de ѫп сіпгѫр Ротъп, кареле п'аѹ авѫтѹ алте арме фъръ пѫмаі бътъ, ші фъкъндѫсе жалбъ despre ачестea ла Хodпоџіѫл Дъръбанџілор, ачеста ѧпкъ пѫтаі ѧп рѫс аѹ лѫатѹ тот лѫкрѫл. Dѫпъ ачеea Хоedinепіі с'аѹ сфътѹіт ѧптре сіне, ка Dѫminека пъпъ пѫ вор еші din бісерікъ, съ пѫ dea дъръбанџілор de мъпкат ші de бѫт. ѦІптр'о Dѫminекъ с'аѹ ѧптъмплатѹ, de оръшеапіі аѹ ѧптрат ѧп бісерікъ, ші попа ле фъчea ѧпвъцътърѹ, пѫтаі ѫп оръшап терџеа маі тързіѹ, пре ачеста л'аѹ ѧптъшпіпатѹ треі дъръбанџі dinaintea бесерічіі, ші рѣѹ л'аѹ пісатѹ кѫ мѫкеа съкѫрілор, пептрѫ че пѫ ле аѹ dѫс храпъ, іаръ оръшапѫл аѹ скъпат ѧп бісерікъ, ші аѹ лъртѹіт пре тоџі оръшеапіі, карії ешіndѹ кѫ тоџіі с'аѹ скѫлатѹ асѫпра Дъръбанџілор, ші кѫ че арше проасте аѹ кънътат а мъпъ, пре тоџі і-аѹ dекѫлат, доаръ zече аѹ доіспrezече de аѹ скъпатѹ, фѫџіndѹ ла кътпѹ, ші ла пѣdѫре, аѹ ѧп кърџіле побілітърещі, din 180 de Дъръбанџі. Аша dекѫлъпdѫѝ, ѧпсѫшї Хоedinепіі аѹ съпатѹ о гloапъ маре лъпгъ бісерікъ ші'і аѹ арѫпкат ѧптр'ѫпса. Ѻпіі dintre Дъръбанџі ѧпкъ пѫ мѫрісе, тотѫшї de вії і-аѹ астрѫкат, ші черънd апъ, ѧпсътошаџі фііnd пептрѫ кѫрџереа съпџелѹі din мѫлте раѹе, ле ръспѫndea Хоedinепіі, къ маі наінте пѫ'і пѫтea сътѫра кѫ він, ші атѫнчі ле ар фі фост бѫпъ ші апа, ші пѫ ле da, пъпъ че і-аѹ астрѫкат пре тоџі.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Апделегънд ачеаста Міхаіѣ Водъ ап Българадѣ, врea съ трімітъ съ таіе пре тоцї Хоеdinenіі, чі вніі din сфетнічіі чеі Арделепецї, л'аѣ сфътвітѣ съ черче маї 'nainte, че аѣ стіптіт дъръвапцїі. аноі съ цінъ леце, ші двпъ леце. съ педепсеаскъ пре Хоedinenі. Аѣ ші пріміт Міхаіѣ Водъ сфатвл, тъкар кът de квтпліт вра, че аѣ фост тінвне. Іаръ акята Прінцїі ші Цепераріі чеї Крещіпі, (ап шарціпе се апсатпъ: къ Баста се апцелеце) пв лвкръ, квп аѣ лвкратѣ Міхаіѣ Водъ. чі фъръ de леак de леце ші дрептате отоаръ. прind, таіе, цефвіескѣ, ші апгіескѣ пре повілі, пре четъцепі ші пре проці. Дрепт ачеса Міхаіѣ Водъ аѣ адвпатѣ пре боіерії Ротъпещї ші пре сфетнічії Арделепецї ап Българад ші трімицind съ цівре търтвріїле че ціеа віпа дъръвапцілор, аѣ цівт леце, іаръ леџеа аѣ афлат къ Хоedinenіі съпт віповаці, съпт ребелі пептрв ачеаста, пептрв къ de аѣ грешіт дъръвапцїі ші Ходпоцівл лор п'аѣ фъквт дрептате Хоedinenілор, ачещіа требвіа съ ацівпгъ ла Міхаіѣ Водъ, ап контра ходпоцівлві, ші de пв ле'ар фі фолосітѣ ші Міхаіѣ Водъ, атвпчї ар фі авът кале съ факъ че аѣ фъквт. Аша квръпd цівdеката, двпъ вр'о кътева зіле аѣ тріміс 500 de дъръвапцї Ротъпі, съ таіе ші съ ардъ Хоedinвл, ші аѣ алес пе Стефап Чакі din Агіреашї ші Алташї съ теаргъ кв Дъръвапцї. Даръ аѣ Стефап Чакі, аѣ алтвл dintре сфетнічі аѣ фостѣ апцііпцатѣ пре Хоedinenі маї паіпte съ аівъ гріже, къ тоцї вор пері. Дрепт ачеea Хоedinenіі аѣ фвціт карії апкотро аѣ пътът фвці. вніі ап Сілаціѣ. алцїі ап Орadea-таре, алцїі апгр'алте пърці, пвтаї 10 саѣ 12 калічі. карії п'аѣ пріченът лвкрвл, аѣ ръпас а касъ, пре ачещіа і-аѣ тъіатѣ Ротъпіі, ші Хоedinвл тот л'аѣ арс, пвтаї вр'о доъ кърці побілітърещї ап каре се тъптвісе Дъръвапцїі чеї ръташї, ле-аѣ лъсат аптрецї. Лвкрвл ачеста с'аѣ апгътплат кв треї саѣ патрв сънтъмънї маї паіпte de а се апвіпце Міхаіѣ Водъ ла Міріслъѣ.“

Двпъ че с'аѣ апгврпат Міхаіѣ Водъ din Молдова ап 20 de зіле але лві Івліе din апвл 1600, цівсе адвпаре de цеаръ ап Българад, а ле къріа апкіетърі ле-аѣ апгъріт ап 26 Івліе, прекът аратъ Діпломатвл лві[27]). Діпломатвл ачеста ал поцї четі апгрег ап скрісоріле меле, але лві Георгіе Шіпкаї, челе марі ла апвл 1600. Се ворбеще апгр'жпсвл despre дърі пе сата ощілор, despre редвчереа іобацілор ші а шербілор, despre гътіреа побілілор ла ръсвоіѣ, despre скватіпца попілор челор Ротъпещї de ла слвжбеле кв процїі, despre а доза апсвръчівпе а преоцілор челор Ротъпещї, ші despre Воеводатвл Цігапілор; каре тоате с'аѣ орънdвіт ап сеітвл ачела двпъ обічеівл de атвпчї, despre карele акът а ворбі тоцї Арделепії пе скърбіт, варваріе ка ачеаста аѣ фост маї паіпte de а стъпъні Авгвстъ каса Австріеї Арdеалвл апгре поі! чі еѣ тъ апторк ла скрісвл рескоалеї чеї асвпра лві Міхаіѣ Водъ порпіте.

Despre ръскоала ачеаста аша скріе Міко Френц[28]): „Акята апчепвсе а се вести ла Міхаіѣ Водъ лвкрвл карele се ашezасе ла апа Ністрвлві апгре Сіцісшвnd Баторі, Іоann Zamoскі ші Іеретіа Могіла, ші апгре Арделепі despre редвчереа лві Сіцісшвnd ап Арdеал: дрепт ачеea Міхаіѣ Водъ аѣ кіематѣ пре сфетнічії Арделепещї кв deadinсвл ап Българад, чі ачещіа с'аѣ адвпат ла Тврda; капѣ ші чел dintъіѣ ап ръскоала ачеаста аѣ фост Стефап Чакі, карele стръвръпd пре повілії чеї ап Клвжѣ адвпацї, пе Vпгврії чеї че слвціа

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пре платъ ла Міхаіѣ Водъ, кѫ тѫлте фъгъдѫинце і-аѣ трасѣ ла сіне, ші порніnd Георгіе Міко кѫ Стефан Тарконі din цеара Бърсеі, с'аѣ дтпрезпат кѫ ощіле de сѫпт Чакі ла Тѫрda, лѫънd пѫцінъ сінтріе.“

„Дптрѫ ачеса вѫзънd Чакі слъбъчіѫпеа ощілор лор пре лъпгъ ощіле лѫі Міхаіѣ Водъ, аѣ аціѫнс ла Георгіе Баста — — -- кареле плекъндѫсе рѫгъміптеі солілор ші фъкъндѫісе тілъ de Apdeал, п'аѣ дптърziат а вені кѫ къте ощі аѣ авѫт, адекъ кѫ 5000 de Nemці ші кѫ 2000 de кълърещі Ѳнгѫрещі, ші с'аѣ дтпрезпат кѫ оастеа цереі ла Тѫрda; Міхаіѣ Водъ дпкъ п'аѣ зъвовіт, чі дп прінъ ш'аѣ стрінс ощіле челе Козъчещі, Сървещі ші Рошъпещі ла Сас-Себешѣ, ші аѣ кіетат ші пре Секуі ла сіне, карії бѫкѫроші аѣ шерс, кіетат'аѣ ші ощіле din Ieпеѣ, Ліпова ші Логожѣ, каре дпкъ аѣ шерс кѫ кърітапѫл лор Andреіѣ Борчаі. Даръ пъпъ че аѣ ащептат Міхаіѣ Водъ съ се адѫне ощіле ачестеа, Георгіе Баста кѫ аі пощрії, карії фоарте таре іпітъ кърътасе, ші пептрѫ кѫ оастеа чea таі таре a лѫі Міхаіѣ Водъ трекѫсе ла еі кѫ кърітапіі Мако ші Тарконі, ші пептрѫ кѫ Баста авеа кълърещі, ші вѫні пѫшкаші, ——— порніnd de ла Тѫрda, с'аѣ тъбъріт ла Ѳіоара, лъпгъ Мѫрѫшѣ. Дрепт ачеea Міхаіѣ Водъ дпкъ аѣ порніт ші с'аѣ тъбъріт din сѫс de Aiѫd дптре пъdѫрі апроапе de Мірослъѣ. Аі пощрі аціѫнгънd ла Мірослъѣ, Міхаіѣ Водъ дпкъ ш'аѣ адѫс ощіле дптре пъdѫрі ші дптре Міріслъѣ, ші фрънтоасе скаратъче с'аѣ фъкѫт de дтбе пърціле, даръ пѫ de таре фолос, саѣ стрікаре. Баста кареле окъртѫіа тоатъ оастеа, пептрѫ ачеea лѫкра аша, ка съ дпцелеагъ че врea протівпікѫл, ші съ'і вадъ оастеа кътъ есте. Ачі п'аѣ врътѣ Баста съ цінъ бътаіе, Міхаіѣ Водъ дпкъ пѫ с'аѣ пѫтѫт бате ачі, пептрѫ къ Баста дпкъркасе стрѫтоареа de ла Міріслъѣ кѫ тѫпърі ші кѫ пѫшкаші педестрі. Дрепт ачеea прічепънd Баста че воісе а ці, ші-аѣ трасѣ тѫпъріле de пе шапцърі, аѣ апріпс Міріслъѫл, ші аѣ дпторс спателе кътръ протівпік, чі ачеаста о аѣ фъкѫт din тещешѫгѫл бътъіі, ка съ трагъ пре протівпік шаі ла ларг ші съ'л адѫкъ ла ачееа, ка съ'л гопеаскъ фъръ de рънd, прекѫт с'аѣ ші дптътплат, пептрѫ кънd се гопісе оастеа лѫі Баста пъпъ ла Дечеа de оастеа лѫі Міхаіѣ Водъ, аѣ опріт Баста оастеа са, ші дънd пепт кѫ оастеа лѫі Міхаіѣ Водъ, din проніа ші аціѫторіѫл лѫі Dѫmnezeѣ, ізбѫndа аѣ фост a лѫі Баста, ші Міхаіѣ Водъ перзънd фоарте тѫлці осташі, аѣ фѫціт. Ачі тѫлці Секуіі пебѫні de аі пощрі аѣ періт. Аша ш'аѣ лѫат плата слобозеніеі сале, ѫчідереі ші фѫгъріреі Новілілор! Міхаіѣ Водъ дѫпъ че аѣ фѫціт din бътаіе, ш'аѣ стрінс оастеа чea ръсіпітъ, ші тергънd ла Бълград, аѣ скос din прінсоаре пре Волфганг Корпішѣ ші л'аѣ тъіат ла скълдътоаре, de ачі с'аѣ дѫс ла Фъгърашѣ ші de аколо аѣ шерс дп цеара Бърсеі, ѫнde л'аѣ дптітпіпат ощіле, каре ді вепіа дптрѫ аціѫторіѣ din Валахіа ші din Молдова.“

Eпіedi Пал[29]) adaoгъ ачестеа скрііndѣ: „Пре Міхаіѣ Водъ л'аѣ бътѫт дп 18 Септетвріе (din апѫл 1600), лѫпі пре ла атеазъzі, дѫпъ ачеea аѣ астрѫкат тѫпъріле челор тъіаці. Ѳп Аіѫdean аѣ фъкѫт рѫвашѫл челор тъіаці. Дп гроапа чea таі таре с'аѣ астрѫкат, пѫ departe de ла локѫл бътъіі, пове шіі, дп чea таі шікъ, doѫъ міі. Фѫпd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Міхаіѣ Водъ дп цеара Бърсеі, аколо іаръшї аѣ дштълцїт оастеа, пъпъ ла 18000 de осташі. Фечіорьл лві дпкъ аѣ венїт ла дъпсьл. Баста кь Арделепії с'аѣ кърат дъпъ дъпсьл, іаръ Міхаіѣ Водъ аѣ тріміс ла дъпсьл de л'аѣ дптребат че аре асьпра са, кънd ші ел есте кредінчіос дштъратьлві Nемцеск? ші дъпъ тълте ворве с'аѣ дптокмїт ка Міхаіѣ Водъ, съ domneaскъ дп Валахіа, съ ласе Ардеальл de тот, ші de ва рътъпea кредінчіос дштъратьлві Рьдолф II, дл ва аціста асьпра Полопілор, карії веніа съ кьпріндъ Валахіа. Аша Міхаіѣ Водъ с'аѣ дптьрпат дп Валахіа, іаръ Іоапп Zamoскі Капчелларіьл Полопіеі din порънка Краіълві съѣ іаръші л'аѣ бътът, авънd Капчелларіьл 20,000 de осташі кь сіне, ші Міхаіѣ Водъ фъцінd прін Ардеал с'аѣ dус ла дштъратьл Nемцеск."

„Dъпъ ачеаста Арделепії аѣ цінът сеім дп Лецфалъѣ, дп кареле аѣ орънdвіт ка съ трімітъ солї ла дштъратьл Рьдолф, съ'і тълцътеаскъ пептрь аціторіѣ; ші съ факъ о кърлънъ ла Міріслъѣ, дп локьл ачела вnde аѣ фост бътаіа, ка трекънd чіпева пре аколо, тотdеавна съ тълцътеаскъ лві Dьmnezeѣ пептрь вірвінца ачеаста; ші Унгврії съ сървеze пврвреа zioa ачееа дп кареа с'аѣ дптъмплат ръсвоіьл; орънdвіт'зѣ ші ачеаста, ка съ adвкъ іаръші дпапої Прінцѣ шіе пре Сіцістьnd Баторі, dаръ аша, ка съ фіе кредінчіос дштъратьлві Nемцеск."

Adaoгъ Бод Петер[30]) ворвінd despre сеітьл че с'аѣ цінът дп Лецфалъѣ, сатьл din скавпьл Kezdi, дп 25 Септемвріе din анъл 1600, ші зіче: „Дп сеітьл din Лецфалъѣ ші ачеаста аѣ ашezат, ка preот Ротъпеск din Валахіа съ пь вінъ дп Ардеал: dаръ таі алеѕ кълвгърії съ се опreаскъ din Ардеал, пептрь кь ачещіа аѣ фост спіопі лві Міхаіѣ Водъ, кънd аѣ венїт пе Ардеал."

Despre перdереа лві Міхаіѣ Водъ дп Валахіа Міко Френц[31]) дпкъ аша скріе: „Zamoскі Капчелларіьл Лешеск аѣ скосѣ пре Міхаіѣ Водъ ші din Валахіа, пвпънd дп локьл лві пре Cimeon Могіла, іаръ Міхаіѣ Водъ аѣ фъцїт дъпъ фііьл съѣ ла Хацег, de вnde аѣ терс дп Ієпеѣ ші de аколо ла дштъратьл. Дп Молдова аѣ рътас Domnѣ іаръші Ieреtіа Могіла."

Despre ръсвоіьл de ла Міріслъѣ таі скріе Anonітьл din Белград[32]): „Ла ръсвоіьл de ла Міріслъѣ, тъкар къ кь таре дndръznеалъ терцеа, тотъші се дngrozice ші Баста, ші Арделепії, пептрь къ атъпчї кънd аѣ сокотїт оастеа Папкратіе Шеппеї, пвтаї пвшкашї 20,000 ера дп оастеа лві Міхаіѣ Водъ, кь кареле ачещіа ръпъсесе din повілії Арделепещї: Папкратіе Шеппеї, Стефап Bodoni, Стефап Бекешї, Andреіѣ Барчаї, ші вънzъторіьл Daniіл Zалаждi."

[1]) Petrus de Reva centuria 6. [2]) Calvisius in opere Chron. p. 954. [3]) Brietius ad ann. 1600. [4]) Brentanus ad h. a. [5]) Bucholcerus p. 762. [6]) Bulengerus Lib. 10. p. 329. [7]) Palatius Lib. 47. cap. 2. [8]) Doglioni tom. 2. part. 8. p. 745. [9]) Dionigi Part. 5. Lib. 10. p. 465. [10]) Samuel Grondzki in Ms. ad h. a. [11]) Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 116. [12]) Istvanfi Lib. 31. p. 739. [13]) Palatius l. c. [14]) Spondanus ad ann. 1600. No. 21. [15]) Palatius l. c. [16]) Palatius l. c. [17]) Spondanus l. c. [18]) Ms. apud Hevenes. Tom. 68. p. 265. [19]) Anonym. Carolinen. in Ms. p. 66. [20]) Patavius l. c. [21]) Istvanfi Lib. 32. p. 747. [22]) Anonym. Carolin. in Ms. p. 23. [23]) Idem Anonym. Carolin. p. 67. [24]) Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1600. [25]) Anonym. Carolinen.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

p. 67. [26]) Manuscriptum apud Hevenesi tom. 68. p. 124. [27]) Diploma Principis Michaelis, quo confirmat Articulos Diaetales Carol. die 26. Iulii 1600. [28]) Miko Ferentz l. c. [29]) Enyedi Pal apud Anonymum Carolinensem in Ms. p. 3. [30]) Bod Peter az Ujvári János Reformatus Pûspök életében. [31]) Miko Ferentz l. c. [32]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 73.

Anul 1601. Mihaiŭ V Domnul Munteneskŭ, careле dn kotun nумai Mihaiŭ Bodъ чел viteaz ce numeще, dупъ че fu пъръсit de popokul чел dintъiŭ, ши dnвinc maї dntъiŭ de Георгіе Баста mi de Ardelenї la Mirislъŭ, apoї de Ioann Zamoskі kumpatul luї Сіцismund Баторі (kum c'aŭ zic la anii trekuцї), dn Валахіа npe Новак Баба Цеперарiul съŭ чел maї kredinчios de kът Георгіе Miko, mi Стефан Тарконі (Секуіі чеї блъстъmaцї karii nъrъreа numaї nentru ачееа слуцеск, ka съ dnшеле npe alцii) l'aŭ фост kotъndat luї Георгіе Баста, ka съ'l nrimeaskъ dn служба dmnъrъціеї nemцешї, ши el c'aŭ dsc la dmnъratul Rudolf II ka съ se anere de nъrile protivnicilor, maї ales a le luї Баста, prekum aratъ Спонтоні[1]). Новак Баба aŭ mers la Георгіе Баста careле se dnторсесе din Брашовŭ la Klujŭ, ka съ nlineaskъ служба чеа dmnъrътеаскъ, чі Стефан Чакі вънzъторiul luї Mihaiŭ Bodъ, careле dупъ kum скріе Iстванфі[2]): „Birзinца de la Mirislъŭ maї mult din cumціе ши neбunie, de kът din dnцелепчіune'шї o anponia iuie, ши nu luї Баста, rъvnind Domnia Ardealuluї, dn kare luкru nічі luї Моїсі Секелі, нічі luї Стефан Бочкаї, фъръ numaї luї Сіцismund Баторі вреа съ dnгъdue, de noŭ aŭ strinsŭ ceim la Klujŭ, ши nrin oameniї karii цinea ku el, dntъiŭ aŭ cъrgunit din цearъ ши npe Стефан Бочкаї ши npe Моїсі Секелі." Апої dупъ kum скріŭ Палатіе[3]), Бъленцер[4]), Піасецкі[5]) ши alцii maї multцї, aŭ nsc npe Doamna ши nrunчії luї Mihaiŭ Bodъ la dnkisoare dn Фъгърашŭ. Dупъ ачеаста, nu dn anul trekut kum скріе Istванфі[6]), чі dn anul de akum dn luna luї Ianuarie, prekum aratъ Eniedi Пал[7]), Гропцкі[8]) ши Anonimul din Българад[9]), aŭ фъkut Чакі ku ceimul съŭ tirъnnia чеа maї neaзzitъ ne lume, de aŭ arc de vii dn niaцul Klujului ne Новак Баба цеперарiul чел vestit al luї Mihaiŭ Bodъ, careле mersese kum am zic maї sus, съ iea службъ la Баста, mi npe un nreot сърbesk, anume Шашкі, npe karii dupъ че i-aŭ frint i-aŭ skos lungъ bauцea Съbъilor de kътрu Фелеак, ши akolo aŭ dmnluntat frigъrile ku trsunъrile челе фrinte. Trimes aŭ фост Новак Баба la Баста ku 400 de voinічі, mi Баста l'ar fi nutut ши mai multi, de ar fi vrut, darъ inima чеа rea nu l'aŭ lъsat, drent ачееа аша ш'aŭ luat mi folosul."

Kъчі скріе Eniedi Пал[10]): „Ceimul din Klujŭ аша aŭ aшezat, ka съ nu fie maї dndelung скит stъnъniреа Neamцului, чі съ se sunun Turkului. Ачі nobilii nu c'aŭ nъrъvit la olaltъ; drent ачееа aŭ nrinc dre Каспар Корнішŭ. Пънъ kund aŭ цinut adunareа ачеаста, Сіцismund Баторі era, ашента ши leшuia dn Молдова, npe чine uor aleue Nрinцŭ, ши se fukuse veste kъ este ku 9000 de осташі, mukar kъ нічі ku douъ aŭ фост lungъ cine, adekъ nічі ku тоцii douъ. Nрinc'aŭ aturnчі ши ne Папкратіе Шеппеї, ши ne Петрu Геці, ши ne Петрu Хusar, bъgundule vinъ, luї Корнішŭ ши luї Шеппеї, kъ aŭ фост una ku Mihaiŭ Bodъ, kund aŭ venit ачеста dn Ardeal; iarъ tuturor, kъ ачещі patru bъrbaцї, n'aŭ vrut ka съ se adukъ dndъruntŭ Сіцismundŭ Баторі, ши nentru reducereа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ачеаста а лъї Сіцістънd, Баста лпкъ фоарте с'аў скърбіт ші с'аў сънърат. Фъгъдъіт'аў Арделеніі маре Domnie лъї Баста; чі Баста пепрімінd фъгъдъінцеле лор, аў ешіт din Ардеал, пънънd маї 'наінте лп Герла пъркълаб пе Сіфріd Рівіс: пентръ къ dънъ че аў перdът Міхаіў Водъ бътаіа ла Міріслъў, пъркълабъл чел Ротънескў о лъасе пе пічіор."

Апонімъл din Белград [11]) аша скріе: „Алберт Деак, Стефан Чакі din Алташ, Николае Вітезі ші Іоann Сентпалі аў фост прічініле de аў фъціт Баста din Ардеал, ші с'аў рънт Арделеніі de кътръ лмпъратъл Нетцескў. Ачеція аў ші лъкрат de іаръшї аў редъс пе Сіцістънd Баторі лп Ардеалў. Ачеаста аша е de адевъратъ, кът Алберт Деак лп пъблік аў zic, кънd аў dъс ла робіе пе Папкратіе Шеппеї ші пе Каспăр Корпішў, къ de пъ с'ар фі пътът фаче лптр'алт кіп редъчереа лъї Сіцістънd Баторі, ар фі скълат пре тоцї асъпра лор. Тоате ачестеа къ осташї ле аў іспръвіт Алберт Деак, Стефан Чакі ші чеїлалцї. Dънъ ачестеа аў тріміс лптъїў пе Паъл Нацї din Ceredin ші Лаврептіе Шігmond; апої пре Ніколае Богаті ші Міхаіл Baida, маї пре ъртъ пре Стефан Толdі, Стефан Чъфош ші пре Балтасар Езрdезг (Ordög) лп Молdова, ка съ редъкъ пре Сіцістънd Баторі, пре карєле л'аў афлат ла Ботошеапї лптр'о кърте сънт паza лешеаскъ. Аколо аў тъіат о фереастъ, аў скос пре Сіцістънd Баторі, ші аша л'аў адъс лп Ардеал, лптръ лптîмпінареа кърăіа фрътоасъ оасте аў терс din Клъжў." Пентръ че аў фост Сіцістънd Баторі сънт паza лешеаскъ? аў пъ пентръ ачеea, пентръ къ Іоann Zamoскі вреа съ факъ Прінцў Ардеалълъї пре фііъл съў, ші пъ пре Сіцістънd, кът скріе Спонтоні [12]), чі еў тъ лпторк ла zіселе лъї Eniedi Пал, карєле скріе маї лпколо прекът ъртеazъ:

„Кънd аў адъс лп Ардеал пре Сіцістънd Баторі, ші се адъна маре оасте ла Клъжў лмпротіва лъї Баста, карєле ешісе акът лп Унгаріа съ се лмпреунe къ Міхаіў Водъ, Рівіс аў dат Герла лъї Сіцістънd, пентръ каре Сіцістънd і-аў dърът Ъіоара de лънгъ Мъръшў. Dънъ ачеea Сіцістънd аў трішіс пре Моісі Секелі, съ недепсеаскъ пре Секъїі din Чіък, пентръ ъчідереа Кардіналълъї, пре карії і-аў ті тъіат ші жефъіт. Моїсі Секелі ачеста ера воінік сфінціт, пре карєле Стефан Баторі Краіъл Полоніеї л'аў фост сфінціт. Сіцістънd аў стрінс сеітъ лп Клъжў пе а доъа zі de Ръсалії, лп карєле сеіт аў орънdъіт лъкръріле ръсбоіълъї, че ера ел съ факъ асъпра лъї Баста; тълцї осташї аў адънат Сіцістънd. Domнъл Молдовеї Іеремія Могіла лпкъ і-аў тріміс лптръ аџіторіў треї шіі de къртепї."

Чі Апонімъл din Белград [13]) скріе аша: „Кънd се гъта Сіцістънd Баторі ла ръсбоіў din Сілаціў асъпра лъї Баста, і-аў веніт лптръ аџіторіў о сатъ de кълърецї ші кърăцї de ла Іеремія Могіла: маре весте ера къ ар фі о міе, ал кърора повъдъіторіў ера боіеріъл Ърсў. Ърсъл ачеста аў требъіт съ фіе фечіор de Водъ, пентръ къ ера цінътіт ла пас, пре карєле ті еў лпсъмї л'ат възът." Мерце маї лпколо Eniedi Пал ті скріе:

„Веніт-аў ші Сърбі лптръ аџіторіъл лъї Сіцістънd Баторі de ла цеара de ціос, даръ ачеція пъмаї къ цінътътате de воіе мерцеа лънгъ Унгърі, пентръ бътаіа de ла Міріслъў. Търкъл аў тріміс лъї Сіцістънd доъъ съте de тътарі ші бъздъган къ сабіе, маре оасте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

авеа Сіцістънd, къ карea аў трекът прin Сілаціў ла Еріў, даръ сокотіndъce апоі с'аў дптърпат ла Горослъў. Къ Баста аў фост 8000 de осташі ші доъ міі de кълъреці Ўнгърещі къ съліце. Міхаіў Водъ аў веніт de ла Dънъре къ 1300 de хаіdъчі ші къ 2000 de kozачі. Ла Горослъў с'аў ловіт ла о лалтъ, ші Нещіі аў лъат тънъріле de ла оастea лъі Сіцістънd, апоі оастea лъі Міхаіў Водъ аў дтпръцціат пре осташіі лъі Сіцістънd, тъіndъ'і бърбътеще. Сіцістънd аў фъціт дп Молдова, ші de аколо с'аў дптърпат dънъ ачееа къръnd ла Брашовъ.“ Пъпъ ачі Eniedi Пал пе скърт, даръ decтъл de кіар. De вреі съ щіі лъкръл таі пре ларт, четеще пре Істванфі [14]), пре Гроцкі [15]), пре Спонтоні [16]) ші пре Петръ de Рева [17]).

Спонтоні [18]) ші ачеаста скріе, къ дтпъратъл Рdолф II кънd аў трітіс пре Міхаіў Водъ дптръ аціторъл лъі Баста асупра лъі Сіцістънd Баторі, і-аў пътърат о сът. de міі de талері, ка съ'ші стръпгъ оасте. Adaогъ Піасецкі [19]) къ Арdeaлъл дпкъ л'аў фъгъdъіт лъі Міхаіў Водъ дтпъратъл, пътаі съ скоатъ пе Сіцістънdъ Баторі dintр'жпсъл, іаръ Істванфі [20]) скріе, къ Ферdinand Гонzага Комendантъл Ўнгарієі din порънка дтпъратълъі аў дтпъкат пе Міхаіў Водъ къ Баста, кіетънdъ'і пре атънdоі ла пръnz дп Кашовіа, таі наінте de а терце еі ла бътаіа de ла Горослъў. Чі дтпъчівіреа ачеаста пъ тълт аў цінът; пентръ къ о скрісоаре de ла Хевепеші [21]) сънъ аша: „Дп бътаіа de ла Горослъў Хаіdъчіі ші Сърбіі de сънт Міхаіў Водъ аў фост лъат шеаптезечі ші доъ de стеагърі de ла осташіі лъі Сіцістънd Баторі. Баста аў черът стеагъріле ачестea съ ле трітіть ел ла дтпъратъл; іаръ Міхаіў Водъ din сфатъл Бапълъі Міхалчea, ші ал Кошісълъі Лека, і-аў ръспънс: къ фііnd лъате прin осташіі съі, ел вреа съ ле трітіть ла дтпъратъл. Іаръші аў трітіс Баста съ'і dea стеагъріле, пентръ къ лъі і-аў фост дпкredinцат тот ръсбоіъл, ші съ къвіне, ка din тъпіле лъі съ теаргъ стеагъріле ла дтпъратъл, ші Міхаіў Водъ іаръші пъ ле аў dат, чі dънъ ачееа гъndindъce і ле аў трітіс прin Тота Капреілі ші прin Алоісіе Радібрад; пентръ лъкръл ачеста Баста с'аў тъпіат фоарте пе Міхаіў Водъ. Маі пре ъртъ кънd аў аціънс ла Търda, аў черът Міхаіў Водъ треі сът de Валлоні de ла Баста, къ карії съ теаргъ ла Фъгърашъ, съ'шї адъкъ тъіереа ші прънчії de аколо, ші Баста і-аў фъгъdъіт. Валлоніі с'аў ші гътіт сътбътъ ка съ порпеаскъ Dътінекъ, пентръ къ тоатъ оастea лъі Міхаіў Водъ се дтпръцціасе прin цеаръ. Dіmineaцa Къпітанъл Валлоніlор къ аі съі аў терсъ ла кортъл лъі Міхаіў Водъ. Міхаіў Водъ і-аў ешіт дпаінте, ші пентръ ка съ'і факъ чінсте л'аў тънат съ дптре дптъіў дп корт, чі Къпітанъл п'аў врът съ факъ ачеаста, dрепт ачееа аў терс дптъіў Міхаіў Водъ. ші токта кънd дптра дп корт, Къпітанъл аша л'аў стръпънс къ о алабардъ прin спате, de аў ешіт върфъл алабардеі de о палтъ de чееа парте; алт Валлон дптръ ачееа л'аў дтпъшкат, ші апоі і-аў тъіат капъл. Періт-аў атънчі dintре чеі че ера къ Міхаіў Водъ пъпъ 16 бърваці.“

Ачестea каре ле ам скріс ачі de ла Хевепеші despre тоартea лъі Міхаіў Водъ челъі Вітеазъ, съпт кълесе din ростъл Ротънілор челор че аў фост къ Міхаіў Водъ; пентръ къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

скріе ла лнчепът: „Ѫчідереа лъї Міхаіѫ Водъ чеа din апъл 1601. (18 зіле але лъї Августъ) аша о спън Ромънії.“ Дрепт ачееа спъпереа ачеаста къ тълт маї адевъратъ требе съ фіе, де кът тінчіъніле че ле аѫ скорпіт Георгіе Баста къ пъртепії лъї, каре тінчіънї лесне ле аѫ пріітіт Скрііторії чеї че пътімісе кътe чева де ла осташі лъї Міхаіѫ Водъ, дъпъ обічеіал времілор де ръспіріцъ, пецііпd че вор съ пъцеаскъ лнтръ авеніре де ла Баста ші де ла осташі лъї. Аша даръ тінчіънъ есте къ Міхаіѫ Водъ с'аѫ оторжт, пептръ къ с'аѫ лнцелес къ Търчії асъпра лъї Рѫдолф II, къчї с'аѫ оторжт пътаї din пізмъ, пептръ вітеціїле лъї, ла каре п'аѫ пътът аціънце Баста, прекът търтърісеще Боршаї Пал [22]), ата скріind: „Міхаіѫ Водъ ші Георгіе Баста дъпъ бірънца де ла Горослъѫ (че аѫ фост лп треї зіле а лъї Август din апъл 1601) аѫ терс съ конпріпdъ Ардеалъл пре сата лнпъратълъї Рѫдолф, чі Баста чел фъръ de Дътпезеѫ, фъкъ съ се отоаре Міхаіѫ Водъ, фърѫ de леакѫ de віпъ, пътаї din пізмъ, ші съ пеардъ пе Прінцъл чел Вітеазѫ, de кареле се тетеа ші лнпъратъл Търческ. Лнцелегънd ачеаста Сіціствnd Баторі с'аѫ бъкърат dітпрежънъ къ тоатъ цеара Ардеалълъї, ші Баторі іаръші аѫ вепіт лп Ардеал, ші цеара тоатъ аѫ стътът лънгъ дъпсъл ші с'аѫ тъбърът къ ел. Іаръ Баста чел фъръ de Дътпезеѫ аѫ арс прін оатепії съї Ардеалъл, л'аѫ пръdат, л'аѫ робіт, ші партеа чеа маї таре къ четъціле о аѫ трас ла лнпъратъл.“

Везї! Ѫпгъръл чел адевърат, Боршаї Пал, кът скріе, кареле пътаї лншелат de алції аѫ грешіт лп Історіа са; пъ кът аѫ скріс Апопітъл din Българад [23]), зікънd: „Ші ка ті de ла поі, карії атънчї пъкъціатѫ лп Сібііѫ, съ аїъ чева чінсте, і-ат фъкът версъріле ачестеа лъї Міхаіѫ Водъ, съ і ле пъпъ пре тортънт:

„Hic jacet ille ferus, latro merus et Nero verus,
Canis, atrox Dacus, scelerum lacus, ille Valachus!
Hac qui transibis, bis terque cacabis, et ibis.“
Ast ego respondens, indigno nomine dico:
Quisquis Is es, taceas, et meliora sape;
Nam fuit hic heros, qualem non protulit aetas,
Nec feret; huic flores florida spargat humus.
Tu qui ferre vicum non vis, Anonyme! linge
Merdam ejus, tibi quae semper in ore fuit.
Sic etenim disces, quae sint dignissima scripta,
Et quid dicendum, quaeque tacenda tibi,

пептръ къ Історічілор пъ се кънine а скріе алта, фъръ пътаї лптътплъріле, прекът аѫ фост, лп кареа треапть фоарте аѫ грешіт Спопторі Тълпапъл, пріетепъл лъї Баста. ті маї въртос Ѫпгърії, карії лпкъ пъ гъстасе дълчеаца лъї Баста, але кърїа фапте de ачі лпаінте къ тълт маї атаре аѫ фост de кът але лъї Міхаіѫ Водъ. Пъ те міра ата даръ, de аѫ пъс Міхаіѫ Водъ стеаг лп локъл лп кареле аѫ фост лпфіптъ фрігареа къ трънъл чел фріпт ал Цепераріълъї съѫ Новак Баба: пъ те міра къ аѫ апріпс Търда, унde

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

се сѫтѫісе Арделенїї асѫпра лѫї; пѫ те міра къ Сърбїї аша де кѫтпліт аѳ лѫкрат асѫпра Арделенїлор пентрѫ фріцереа де вїї а лѫї Новак Баба ші а преотѫлуї Шашкі, прекѫт скріе Аноніт ѫл din Белград [24]): чі ціздекъ оаре п'аѳ авѫт ші Міхаіѳ Водъ ші Сърбїї кѫдінцъ де а се ісбѫндї? ші гѫндеще, де ці с'ар фі фост ціе фъкѫт ачестеа, че фъкѫсе лѫї Міхаіѳ Водъ ші осташтлор лѫї, оаре пѫ аї фі фъкѫт тѫ кѫ тѫлт маї кѫтпліте асѫпра дѫшманілор тъї? Каре де ле веї сокоті біне ші деатърнѫтѫл, веї прічепе, къ Георгіе Баста аѳ фост ѫп от токта де нітік, че ші din батріокѫра, кареа о аѳ фъкѫт лѫї Міхаіѳ Водъ, дѫпъ че л'аѳ оторът, дпкъ поцї кълеце, пентрѫ къ дѫпъ кѫт скріѳ тоцї Історічіі чеї маї сѫс адѫшї, канѫл і л'аѳ пѫс пре о мортъчіѫне де калѳ, ші аша л'аѳ цінѫт вр'о кътва тітпѳ, іаръ де пе трѫпѳ і-аѳ тъіат сфътшї, апоі л'аѳ дат ѫпор Сърбї съ'л дпгроапе. Пѫ аша аѳ лѫкрат Міхаіѳ Водъ кѫ капѫл ші трѫпѫл Кардіналѫлуї Андреіѳ Баторі, кѫт с'аѳ възѫт ла апѫл 1599, де ѫнде поцї кълеце каре аѳ авѫт маї бѫпъ крещере, Міхаіѳ Водъ, аѳ Баста? Че аре даръ преавестітѫл Енгел [25]) де арѫпкъ крещереа лѫї Міхаіѳ Водъ? къчї алміптрелеа, къ'л лѫвдъ пѫ грешеще.

Спонтоні [26]) скріе, къ капѫл лѫї Міхаіѳ Водъ с'аѳ трітіс дп Валахіа де Баста, ка съ креадъ боіерїї din цінѫтѫл Краіовеї, пре карїї пѫ'ї сѫпѫсесе ші е Сітеоп Могіла вре-о дать, ші съ'ші алеагъ алт Домнѳ: ті къ кѫ прілецѫл ачеста ле аѳ котѫпдат пре Марко фечіорѫл лѫї Петрѫ IV Черчел, деспре карелe аш ворбіт ші ла апѫл 1591, ка съ'л алеагъ Домнѳ, чі боіерїї пѫ л'аѳ прітіт, пентрѫ къ ера тъпър пѫтаї de 18 анї; маї тѫлте скріѳ автор ї маї сѫс пѫтіцї деспре Міхаіѳ Водъ чел Вітеаz, саѳ Міхаіѳ V, Домнѫл Мѫнтенескѳ, каре ле поцї четї ла дъпшїі, къчї еѳ трек ла лѫкрѫріле че с'аѳ фъкѫт дп Валахіа тот дптрѫ ачеста тітпѳ.

Арътат'ам ла апѫл трекѫтѳ, къ Іоапп Zamoski Капчелларіѫл Полоніеї аѳ фост алѫпгат пе Міхаіѳ Водъ din Валахіа чеа маре, чі дп Валахіа чеа мікъ, адекъ дп Бапатѫл Краіовеї п'аѳ дптрат, пентрѫ къ аколо аѳ цінѫт Міхаіѳ V, саѳ Міхаіѳ Водъ чел Вітеаz, оціле сале, пъпъ кѫпd с'аѳ оторът пріп віклешѫнѫл лѫї Баста, прекѫт біне скріе Спонтоні [27]), даръ рѫѳ фаче къ ші цінереа оцілор ачестора дпкъ о тълкѫеще дп реа парте, пѫтаї ка съ поатъ акопері пелецізіреа лѫї Баста, дрепт ачеea жафѫріле деспре каре скріе Аноніт ѫл Ромънеск [28]), къ ле аѳ фъкѫт Сітеоп Могіла, пѫтаї дп Валахіа чеа маре ле аѳ фъкѫт, ші пѫ пентрѫ алта, фъръ пѫтаї пентрѫ къ пѫ авеа дъдежде де а пѫтеа домні дп Валахіа, маї въртос дпцелегѫпd къ Міхаіѳ Водъ чел Вітеazѳ с'аѳ дптѫрпат de ла дмпъратѫл Нешцескѳ, ші аѳ бірѫітѳ ші пе Сіпістѫпd Баторі ла Горослъѳ. Пѫ біне скріе аша даръ Аноніт ѫл нострѫ, „къ авzіпd de моартеа лѫї Міхаіѳ Водъ, Сітеоп Могіла Водъ аѳ венїт кѫ Лешіі ші кѫ Молдовенїї, ші пръдъпдѳ цеара пе боіерїї ші мъпъстіріле, с'аѳ фъкѫт Домп.“ Пентрѫ къ Домнѳ, кѫт ам zіс, се фъкѫсе дп апѫл трекѫт. Чі апоі біне скріе zікѫпd: „Іаръ треї фраці Бѫzещї въzѫпd атъта прадъ а цереї с'аѳ ръдікатѳ кѫ оціле Краіовеї ші аѳ єкос пе Сітеоп Водъ din доппіе;“ пентрѫ къ ші преавестітѫл Енгел аша скріе [29]), din Філіщіх: „Неfііпd de фацъ Міхаіѳ Водъ, Сітеоп Могіла кѫ Молдовенїї ші кѫ Полопїї, кѫ карїї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

venice ля Валахіа, фоарте аў пръдат цеара. Іаръ фрацій Бъзещій, с'аў ръдікатъ асъпра лъї къ ощіле de ла Краіова; даръ Cimeon п'аў кътезатъ а'ї ащепта, чі аў фъцітъ ля Молдова. Бъзещій с'аў къратъ дъпъ ел, ші і-аў ацівнс ощіле din коаче de Фокшанї ла вп ржў; ачі аў тъіатъ пе тълцї dintre осташій лъї Cimeon ші аў лъатъ лпапої тот кът пръdace din Валахіа: de ачі Бъзъщій с'аў лптърпат къ таре добъndъ, ші ржвл лънгъ каре аў бътът пре осташій лъї Cimeon Могіла, л'аў пътіт Къката. Токта ля тімпвл ля кареле с'аў лнтъмплат ачеаста, аў пітеріт ші боіерій ачеіа din Apdeal ла Къпенї, карій слъцісе пе Міхаіў Водъ пънъ ла тоартеа лъї, къ тавъра че маї ръмъсесе, ші с'аў тъварът ла сатвл Кърцінещї лънгъ Арцішъ, ла карій аў веніт ші Бъзещій, ші с'аў сфътвітъ съ'шї алеагъ Domnъ ка ачела, съпт кареле съ се odихпеаскъ цеара, ші къ ацівторівл лъї Dвmnezeў аў алес пе Шербан фечіорвл Радвлъї непотвлъї лъї Бассараб Водъ, din фаміліа лъї Бассараб челъ бътрън, пре кареле къ тріштф л'аў dвсъ ля скавпвл церей ла Търговещї.“

Шербан ачеста атвнчі кънd с'аў ръdікат Domnъ Валахіеї, с'аў пвтіт Радвл (кареле ля сірéва Doшпілор Мвптепещї, дъпъ кът аш скріс еў сірéва, есте Радвл ал zечелеа) кът бine лпсеатпъ Волфганг Бетлен [30]); пептрв къ ті ел се іскълеще Іоann Радвл, ля картеа кареа о аў скріс лъї Moice Секелі ля 11 Івnie din апвл 1603, кът вот ведеа аколо; нічі грешеще Бетлен, кънd zіче, къ цеара аў фост треї ші маї тълте лънї фъръ de Domnъ дъпъ тоартеа лъї Міхаіў Водъ челъї Вітеаz. ші атвнчі аў пвс Баста пре Радвл X, пептрв къ аша zіче ші Картеа боіерілор мвптепещї кътръ Moice Секелі, кареа о воіў адъче ла апвл 1603. Спонтоні [31]) бine осебеще пе Радвл X, кареле ші Шербан Бассарабъ, се пвтеще de алцї Історічі, de Радвл XI фечіорвл лъї Міхаіл IV саў Міхпеа Търквл, кареле і-аў врмат ля апвл 1611.

Че скріе преавестітвл Енгел [32]) деспре Кевепхіллер, адекъ, къ zіче, къ Баста дъпъ вчідереа лъї Міхаіў Водъ, аў котъndат Мвптепілор Domnъ пе Марко фечіорвл лъї Петрв IV Черчел, адекъ пре непотвл din фрате ал лъї Міхаіў Водъ, даръ боіерії пв л'аў пріміт, чі dintъіў аў врът съ пвпъ Domnъ пе Строіца саў Стаїквл, апої непрimind ачеста Domnia, аша аў пвс Domnъ пе Радвл X, пв стіптеще Кевепхіллер; пептрв къ ші Спонтоні аша скріе маї наінте. Даръ стіптеще преавестітвл Енгел [33]), аша скріind: „Деспре фаміліа лъї Міхаіў Водъ щіш, къ се ва zіче ля історіа Молдовеї, щі Флоріка ші Петрашко с'аў робіт de тътарі. Карра іаръшї атестекъ тімпвл кънd zіче къ Петрв фечіорвл лъї Міхаіў Водъ аў кълъторіт ла Бечіў, ка съ чеаръ Doшnia Мвптепеаскъ, ші съ се желвеаскъ пептрв вчідереа тътъпесъў, даръ аколо пітіка аў іспръвіт, ші de пекаz ші ішшълътате аў твріт, ші ачееа пв е адевъратъ че скріе ел dішпревпъ къ Каптетір, къ Апкъца, фата лъї Шербан (а Радвлъї X) аў фост твіереа лъї Петрашко. Адевървл есте къ Шербан аў лъат пре Апкъца фата лъї Міхаіў Водъ, ші аша Шербан аў фост цінере лъї Міхаіў Водъ.“ Zic'am къ стіптеще преа вестітвл Енгел; пептрв къ zіче о скрісоаре de ла Хевепеші [34]): „Че аў dat Доашпа лъї Міхаіў Водъ лъї Мепхард Богаті, ка съ і ле цінъ, съпт ачестеа: треї міптеї къ скофіў de аър ші къптвміте къ соволї; вп астъркап

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фоарте фрѫтос ѧпшълат, ѧпфрѫпат кѫ сърсатѫрї цінтѫіте кѫ піетре скѫтпе, каре кал л'аѫ dat dѫпъ ачееа Богаті лѫї Ладіслав Цѫлафі; ѫп лапцѫ de аѫр, че плътеа о міе de галбені, о бѫтъ фоарте фрѫтоасъ че о кѫтпърасе Міхаіѫ Bodъ din Царіград кѫ о міе de флорінцї петцещї. Пентрѫ ѧптоарчереа ачестора трітесесе Петрашко фечіорѫл лѫї Міхаіѫ Bodъ порѫпкъ ѧтпъръteаскъ ѧп Ардеал асѫпра лѫї Менхард Богаті, ка пріп комісарѫл Краѫшенег съ ле поатъ dобѫndi. Чі Богаті аѫ dърѫіт пре Краѫшенег кѫ кѫпе ші скафе de арцінт, ші орѫіndѫ'л кѫ dарѫріле, петіка аѫ ѧпторс лѫї Петрашко.“ Іатъ! къ Петрашко п'аѫ фост робіт de тътарі, кѫт скріе Енгел, чі аѫ терс ла Бечіѫ. Шербан саѫ Радѫл X ѧпкъ п'аѫ пѫтѫт фі цінере лѫї Міхаіѫ Bodъ, тъкар къ кѫ Енгел ціне ші Анопітѫл пострѫ [35]), пентрѫ къ пѫ съ четеще, съ фіе аѫѫт Міхаіѫ Bodъ маї тѫлте фете, de кът пе сінгѫръ Флоріка, пе карea аѫ врѫт съ о търіте dѫпъ непотѫл съѫ, Марко, ші съ'ї dea zестре Валахіа, de есте адевърат, че скріе Спонтоні [36]); рътъне аша dаръ къ пѫ грешаще Карра, ші dірепт аре Dімітріе Кантемір [37]), кънd скріѫ, къ Анкѫца тѫіереа лѫї Петрашко аѫ фост фата Радѫлѫї X, кѫт се ва маї зіче ші ла анѫл 1690.

Сіцістѫnd Баторі dѫпъ че аѫ перdѫт бътаіа чеа din треї зіле Августа 1601, de ла Горослъѫ ші аѫ фѫціт ѧп Молdова, пѫ тѫлт аѫ зъбовіт, ші лѫънd треї Башї тѫрчещї кѫ сіне аѫ веніт ла Брашовѫ ѧп лѫна лѫї Септемвріе, пентрѫ къ скріе Анопітѫл din Белград [38]): „Сіцістѫnd Баторі, венind ѧп Брашовѫ, фъръ de цірea ші воіea цереї ш'аѫ легат ѧтблъчії пре аскѫпс de Неатцѫ, ѧп карea треабъ аѫ пѫс міжлочіторіѫ пре Іесѫітѫл Антоніе Маріет. Ачеста аѫ трас ѧп партеа лѫї Сіцістѫnd пе Стефан Чакі, Ніколае Богаті, ші пре вре о къцї-ва повілї. Іаръ Сіцістѫnd ка маї лесне съ'шї dобѫndeаскъ скопѫл, кѫ пѫтереа Тѫрчеаскъ ші Тътъреаскъ, аѫ стръторітѫ афаръ din Ардеал пе Георгіе Баста, карele с'аѫ трас ші с'аѫ шепцѫіт пе іарпъ лѫпгъ Dешѫ; dаръ ѧптрѫ ачееа ѧп тоате се ѧпцелецеа кѫ Сіцістѫndѫ. Сіцістѫndѫ ка съ ѫтоцеаскъ пе Тѫрчї ші пе Тътарї къ ел пѫ аре вре ѫп ѫтестек кѫ Неmцїї, dѫпъ че аѫ трекѫт вретеа чеа бѫпъ de dоъ лѫнї dѫпъ Съпт-Міхаіѫ, ла ѧпчепѫтѫл лѫї Декетвріе, кънd ціеа къ пѫ се вор пѫтеа бате ощіле de фріг аѫ ѧпкѫпцівrат ші аѫ ѧпчепѫт а бате Клѫжѫл, карea dрепт ачееа о аѫ фъкѫт, къчї пъdъждѫіа къ пріп міжлочіреа лѫї Баста ва dобѫndi de ла ѧтпъратѫл Рѫdолф II ка іаръшї съ рътъпъ Пріпцѫ Ардеалѫлѫї, пентрѫ ачееа нічі ел се скѫла пе Баста, нічі Баста пе ел; dѫпъ че аѫ зъбовіт Сіцістѫnd сѫѫт Клѫжѫ zече зіле кѫ Тѫрчії, кѫ Тътарії, кѫ Секѫїї ші кѫ Унгѫрії, аѫ арс ощеazеле, ші ѧптр'о Dѫminекъ dimineацъ — — — с'аѫ ѧпторс de ла Клѫжѫ, ші Баста а треіа зі аѫ терс ѧп Клѫжѫ. Іаръ Сіцістѫnd ѧптѫрпѫndѫce ѧп Белград кѫ тоате ощіле, ші ѧпцелегѫndѫce кѫ Баста, пре дої Башї і-аѫ слободзіт акасъ пѫтаї пре Бек-Баша л'аѫ цінѫт ла сіне. Ѧп Белград пѫ ѧndелѫпг аѫ зъбовіт Сіцістѫnd, чі с'аѫ dѫс кѫ лъкашѫл ѧп Dева, de ѫnde ла сфършітѫл лѫї Іанѫаріе din анѫл 1602, с'аѫ пѫтат ѧп Брашовѫ.“

[1]) Spontoni Lib. 6. p. 130. [2]) Istvanfi Lib. 32. p. 756. [3]) Palatius Lib. 47. cap. 2. [4]) Bulengerus Lib 11. p. 335. [5]) Piacius ad ann. 1601. [6]) Istvanfi Lib. 32. p. 755. [7]) Enyedi Pál in Ms. p. 4. [8]) Grondzki

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

in Ms. ad h. a. [9]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 22. [10]) Enyedi Pál in Ms. p. 4. seq. [11]) Anonymus Carolinensis l. c. [12]) Il cavalier Ciro Spontoni nella Storia di Transilvania Lib. 6. p. 126. [13]) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 25. [14]) Istvanfi Lib. 32. p. 756. seqq. [15]) Grondzki l. c. [16]) Spontoni Lib. 6. p. 150. seqq. [17]) Petrus de Reva Cent. 6. [18]) Spontoni l. c. [19]) Piasecius l. c. [20]) Istvanfi l. c. [21]) Manuscriptum apud Hevenesi tom. 68. p. 101. [22]) Borsai Pál in Ms. Chronico Hung. ad h. a. [23]) Anonymus Carolinensis p. 70. [24]) Idem Anonymus Carolinensis p. 68. seq. [25]) Engel in recent. Historia Valach. Part. 1. p. 268. [26]) Spontoni Lib. 7. p. 172. [27]) Spontoni Lib. 7. p. 171. [28]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [29]) Engel. l. c. p. 268. seq. [30]) Volfgangus Bethlen. v. p. 175. [31]) Spontoni Lib. 8. p. 188. [32]) Engel. l. c. p. 269. [33]) Idem Engel. l. c. p. 27. [34]) Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 101. [35]) Anonymus Valachicus l. c. [36]) Spontoni Lib. 7. p. 161. [37]) Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 4. cap. 2. Nro 16. [38]) Anonymus Corolinensis. p. 58.

Апвл 1602. Dвпъ че с'аў дзс Сіпіствnd Баторі ла Дева, аша ворвеще о скрісоаре de ла Хевепещі [1]) despre дъпсвл: „Dвпъ перdереа de ла Горослъў, кареа с'аў дптъмплат дп 3 Авгвст din апвл 1601, пъпъ ла ръсвоівл лві Moice Секелі кв Баста, кареле аў фост дп 2 Івліе din апвл 1602, Сівіівл пв с'аў плекат лві Сіпіствnd, тъкар къ дествле реле аў свферіт de ла Тътарі. Сіпіствnd дпкъ дествле орі аў тріміс пе Шпапвл de Кътаръ, Ioann Deak чел din Клжж, ла дъпшії ка съ се плече; къчі Шпапвл съпгвр de патрв орі аў дтблат дп Сівіів, іаръ кв Стефап Овері de треі орі, ші Сівіепії дпкъ пв се фереа. Odinібара Стефап Чакі аў дескълекат ла Хатерсdорф, ші кіетвnd пре вніі dintre Сівіієпі пе кредінцъ ла сіпе, дптре карії аў фост ші Краіовіръвл, ла атъта аў адвс лвкрвл, кът с'аў дптокмітў, ка Сіпіствndў съ цівре пре піще дпкеіетврі, ші і се вор плека, ші акята аша de таре кредеа, къ на фі паче, кът дп Сівіів таре ферbеа ші се гътеа de оспъцў, dарврі дпкъ гътісе ші пе сата лві Сіпіствnd ті пе а лві Чакі, чі пв с'аў фъквт паче deплін пептрв ачеаста; Ерл дп Сівіів аввцііле ші твіеріле боіерілор Мвптепещі каре се трішесесе аколо дп секврітате пептрв твлте рестіріце din Валахіа; Стефап Чакі вреа ка аверіле ачестеа съ пв се dea боіероічелор, кvnd се вор дптврпа чі съ се іа de ла дъпселе, пептрв къ ші Міхаіў Водъ лвасе маі 'naiпte аверіле побілілор Арделепещі din Сівіів ші din алте четъці, ші впеле ле цінвсе пе сата са, алтеле ле дтпърцісе боіерілор съі. Сасії din Сівіів п'аў дпгъдвіт ачеаста, зікvnd, къ ар фі спре окара лор, de ар дпгъдві съ се жефвеаскъ чеі че аў вепіт пептрв секврітате ла дъпшії. Токша атвпчі кvndў се лвкра ачестеа, ші пв се пвтеа пъръві Сівіепії кв Чакі, Сіпіствnd Баторі ла дпчепвтвл лві Февраріе din апвл 1602 аў терс din Дева ла Брашовў съ лъквеаскъ, ші Сівіівл аў рътас прекът фвсесе маі naiпte.“

Dвпъ че аў вепіт Баста дп Клжж dвпъ дптоарчереа лві Сіпіствnd ла Белград, кvn с'аў zic ла апвл трекът, аша скріе Anonimвл din Белградў [2]) despre дъпсвл: „Възvndў Баста, къ маі сvnt піще локврі пе лъпгъ Клжж, каре дпкъ пв с'аў плекат лві, дптъіашї dатъ аў терс асвпра Алташвлві четъцеі лві Стефап Чакі, каре четате плекvndвісе пе кредінцъ, осташії лві Баста п'аў цінвт кредінца; чі пре вніі dintre чеі din четате і-аў тъіат, пре алцїі і-аў робіт, Баста аў арвпкат кв прав (саў іарвъ de пвшкъ) о парте а че-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъцїі din Алмашїў, ка съ ѧи се маї поатъ спріжіні dinтр'жнса асъпра Клъжълві, фост'аў атъпчї пъркълаб ѧп Алмашїў Ioann Бъda, пре каре фъцъ de мідъ л'аў тъіат, — — — — Dъпъ лъареа Алмашълві Баста с'аў ѧптърпат ѧп Клъж, de unde аў тріміс асъпра Цілъълві, пре Ioann Пецїў. Ера ѧп Цілъў ѧп преот а пъme Ioann Сілваші, пре карele Епіскопъл Dimітріе Nапрагі л'а ъсасе акодо ка dirегъторіў; ачеста неавъnd челе de ліпсъ спре апърареа четъцїі, аў dатъ-о не кредінць Валлонілор, даръ Валлонїі п'аў цінът кредінца, чі пре мълцї аў тъіат, щі аў пръdат тоате. Кънd аў ѧнтребат Ioann Сілваші пре асънс de Сіцістъnd: da ва четатea лві Баста, аў пъ? Сіцістъnd пътаї къ ворbe ѧпкълчіте л'аў цінът; пентръ къ Сіцістъnd, стрікареа Apdeалълві, мълт се бъкъра кънd перea оатенїі пентръ; dъпсъл. — — — — Сіцістъnd се ѧптоктісе пре аскънс къ Баста, ка Apdeалъл съ фіе ѧп доъ пърцї, партea de преste Мъръшў ші Аріешў de кътръ Бълград съпт Сіцістъnd, чеealалтъ парте съпт Баста, пънъ атънчї, пънъ кънd ва вені ръспънс de ла ѧмпъратъл; пентръ къ Сіцістъnd пъdъждзіа, къ ѧмпъратъл ѧї ва ъса лві Apdeалъл пънъ ѧп Месешў: dрепт ачеea пічї се бътea Сіцістъnd къ Баста,

„Nемцїіndзce ачеasта de алцїі, повілїі карїі ера ѧп Бістріцъ, ші чеї че ера ѧп оастea лві Сіцістъnd, прекът Моісе Секелі ші алцїі, аў скос din мінте пе Бістріцепї, de e'аў ъсат de Баста, ші с'аў dат съпт Сіцістъnd; ѧпцелегъnd ачеasta Баста, ја атъта тъцїе аў апізнс, de аў врът съ таіе пре тоцї Бістріцепїі ші съ стріче орашъл. Dрепт ачеea ѧп лъпа лві Февръаріе din анъл 1602, кънd локвіа Сіцістъnd ѧп Брашовў, аў ѧпчепът а бате Бістріца, ші акъта стрікасе о парте de zid, кънd аў ѧпчепът Nемцїі а зіче, къ вор ъса пре Баста сіпгър съпт Бістріцъ, de пъ ле ва da орашъл съ'л прade. Баста ѧпцелегъnd пофта Nемцілор, мъкар къ пентръ міжлочіреа унор бърбацї de фрънте, пъ воіа съ педепсаскъ аша de таре орашъл, тотъші аў фъгъdзіт осташілор къ de вор лъа орашъл къ пъвала dinтъіў, ле ва плині пофта. Nіколае Вітezў, ші Алберт Nацї ера din лъптръ, ші аша с'аў пъртатў, de Nемцїі къ пъвала dinтъіў п'аў пътът ісбъndі, чі мълцї аў періт dinтр'жншїі. — — Кънd бътea Баста Бістріца, Сіцістъnd din Брашов аў тріміс пре Nіколае Богаті, ръгъndзce лві Баста, ка ъсъnd батереа, съ трімітъ ја ѧмпъратъл съ се алеагъ ѧнтр'о парте лъкръл; ја карea аў ръспънс Баста, къ пъ ва ѧпчета пънъ кънd пъ і се ва плека іаръшї Бістріца, кът аў фост плекатъ маї ѧпаінте, ші de пъї вреа стрікареа, съ порънчеаскъ съ'ї dea орашъл, ші осташії чеї унгърещї съ еасъ dinтр'жнсъл, ја карea аў ръспънс Богаті лві Баста, къ ел пъ аре пътere de a фаче ачеea, чі се роагъ съ'ї ѧпгъdзе треї зіле, съ ѧпцііпцеze пре Сіцістъnd despre лъкръ, Баста і-аў ші ѧпгъdзіт, даръ аша ка чеї din лъптръ ѧдкъ петіка съ ѧпdръпеаскъ, а фаче ѧнтръ ачеле треї зіле. Богаті аў ші тріміс пе пощъ ја Сіцістъndў, карele съвтъіndзce къ Стефан Чакі, аў скріс лві Nіколае Вітezў ші лві Алберт Nацї, съ dea Бістріца лві Баста, даръ аша ка Унгарії съ се поатъ dзче dinтр'жнса къ тоате аверіле сале, ші Баста і-аў ѧпкредінцат къ скрісоареа са despre ачеasta; чі dупъ че с'аў ѧпкъркат ші аў ешіт повілїі, Валлонїі аў пъвъліт преste карре, ші оторънd пре мълцї, пре Nіколае

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Вітезъ дпкъ л'аъ тъіат, ші фііnd къ ачеаста пъ с'аъ фъкът къ воіа лъї Баста, Баста dъ-нъ ачееа аъ оторжт пре къцї-ва Валлопї.

„Dъпъ ачееа дптре Баста ші Сіцістъnd аша аъ дпчетат артеле, ка Сіцістъnd съ трімітъ солї ла дмпъратъл, съ черче лъсаіва Ардеалъл саъ пъ? ші de і'л ва лъса, дп че тіп? іаръ пъпъ атъпчї стъпъпіреа лъї Баста de ла а лъї Сіцістъndъ съ о despартъ Мъръшъл ші Аріешъл, дптръ ачееа Сіцістъnd пъпъ дп пацї съ голеаскъ Ардеалъл de Търчї ші de Тътарі, ші ка съ пъ аібъ прічіпъ de a се теме Сіцістъndъ, Баста дпкъ съ еасъ къ оастеа са дп цеара бнгъреаскъ. Престе ачъстеа Сіцістъndъ съ dea кізешї лъї Баста къ пъ ва бтбла къ кърковеле, чі dірептъ ва лъкра ла дмпъратъл. Аша дптокmіndъсе, Сіцістъnd аъ слобозіт а касъ пре Търчї ші пре Тътарі, ші лъї Баста і-аъ тріміс кізешї дп Сътмарів пре ачещіа: пре Іоann Сътмарі, пре Іоann Церевфі ші пре Nіколае Nappінаї, карії аъ ръмас ла Баста дп Сътмарів.“

Тот Anonімъл din Бълградъ [3]) скріе, къ: „Пе вретеа ачеаста пре Радъл (X) Водъ л'аъ бътът афаръ din Валахіа, кареле ешіnd ла Брашовъ аъ трекът прін Секзіме, ші пе ла Гърців дп Бнгаріа (пъ Сілаців) ла Баста, ші л'аъ рбгат съ'і dea ацівторів съ се поатъ дптърпа дп Валахіа; пептръ къ пептръ кredінчіошіреа кареа о аъ авът кътръ дмпъратъл, аъ пътімітъ ачеаста. Баста лї ръспбnсе къ ва авеа гріже, ші аъ порбнчітъ хаїдъчілор съ аскълте de Радъл, ші съ'л dъкъ дndърът дп Валахіа, кънd ва фі тімпъл. Аша Радъл повъцбіа хаїдъчії карії ера 12000, ші вепіръ дп Ардеал пе ла Dева, ші аъ трекът Мъръшъл ла Белград. Фоарте маре стрікаре аъ фъкът ла Паптезеъ, ла Абрбd ші ла Беібшъ, пре бnde аъ вепіт, пбтаї пътжптъл аъ ръмас de dъпшії, пе прощї карії п'аъ фбціт ла dеалврі, пре тощї і-аъ тъіат, пре ачещіа Баста і-аъ тріміс къ Радъл, ка съ'л dъкъ дп Валахіа, Баста аъ терс ла Сібііъ, ші Сіцістъnd dъпъ ачееа с'аъ dъс ла Neатцъл.“

Міко Френцъ [4]) дпкъ скріе: „Радъл саъ Шербап Водъ аъ вепіт къ маре оасте пре ла Каіап съ теаргъ ла Domnіa din Валахіа. Ачеста ера бпъл dінтре боіерії лъї Міхаіъ Водъ, ші боіерів dе фрбпте дптре боіерії мънтепещї, дмпъратъл петцеск порбнчісе лъї Баста, ка пре Радъл съ'л ашеze дп Валахіа; dрепт ачееа вепіnd Радъл къ мълціме dе хаїдъчї, Баста дпкъ аъ ешіт din Сібііъ, ші бртъndъ'л ощіле челелалте, аъ трекът прін цеара Олтълуї дп цеара Бырсеї ші с'аъ тъбържт ла Праштарів. — — Іаръ Радъл аъ трекът дп Валахіа, съ албпце пе Сітеоn Могіла Водъ dінтр'жnса, чі къ апевоіе ш'аъ dобъndіт скопъл, пептръ къ токта атбпчї трекъnd Хапъл Тътъреск дптръ ацівторіъл Везірілуї дп Бнгаріа, пре Сішеоп мълтъ време л'аъ апърат. Даръ dъпъ че аъ трекът Хапъл дп Бнгаріа, Шербап саъ Радъл (X) Водъ къ пътереа аъ кънpінс цеара, ші Сітеоn с'аъ dъс ла фрате-съъ Іеремія Водъ дп Молдова. Іаръ хаїдъчії къ маре dобъndъ с'аъ дптърпат дп Бнгаріа пре ла каселе сале.“ Ашішdереа скріе Споптопі [5]), din кареле кълег еъ, къ Радъл X dъпъ ачееа аъ албпгат пре Сітеоn Могіла din Валахіа, dъпъ че аъ бірбіт Баста пре Моісе Секелі ла Белград, дп 2 Іблie din апъл 1602.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre bătaia lui Moise Sekelі cu Basta, așa scrie Anonimul din Bălgrad[6]): „Mai pre urmă în luna lui Iulie din anul 1602 începelegăndusе trataturile ceле vi-klene ale lui Sigismund Batorі și ale lui Ștefan Čakі, Moise Sekelі n'au vrut să vină în țeară; Basta, drept aceea s'au dus cu el la Bălgrad, ci s'au întors Moise Seke-lі, și au fugit în țeara Turcească, de unde numai în anul 1603 s'au întărnat în Ardeal, și au scos pe Basta dintr'însul, dar apoi s'au întors de Paștile X la Bra-șovă, și au perit.“

Despre această mai de pre urmă a lui Sigismund din Ardeal, Anonimul din Bălgrad[7]) iarăși așa scrie: „În șepte Iulie din anul 1602, a cincea (nu a patra) zi după răsboiul lui Moise Sekelі cel de la Bălgrad, după ce au bândit Sigismund Ba-torі Ardealul, de bună voia lui au venit din Deva la Basta în Sas-Sebeșă, unde au zăbăvit vr'o cătева zile, până când au pornit către Bohemia la locul pre sata lui orănduit, și ca cu nu mai fără vr'o nebunie, Basta au trimis cu el cu petreacă pă-nă în Cașovia 200 de Vallonі călări, a'i cărora vodnoci au fost Matia Vahtentux, și Franciск Beșerček. De acolo au orăndуit ceneraliă comendanturile lăngă el 100 de ostași până la Rosemberg. Acolo Sigismund s'au sfătit ne multe, ce le dus pre apa Vagului în sus, iară Nemții s'au întărnat la Cașovia. De aci au mers ogle ne rău în sus, numai cât unde mi unde s'au abătut pre la Domnі, ca cu ei petreacă timpul.

„Dintre nobilіі din Ardeal aceștia merseсe cu el cu petreacă: Nicolae Bogatі, Baltasar Silvaші, Blasie Kamuti și Franciск Vașă; dintre sfetnicі aceștia; Ștefan Makoі, Mihail Kornіș, Volfgang Cerepi, Martin Tordai și scriitorul Sigismund Pechi; dintre Italienі aceștia: kirurgul Mezentie, muzicul Nicolae și cuptorezul Oliварie. Pre cale s'au întâmplat la Trepchin, de vorbind între cine Baltazar Silvaші, Nicolae Bo-gatі și Franciск Vașă, despre Sigismund și despre întâmplările cerei foarte au suduit pre Sigismund, și unul și altul și al treilea. Aceasta auzind tânărul Mihail Kornișă pre carele îl știrase mai înainte Sigismund, căci va spune ce va auzi despre dânsul, drept aceea, aceasta înc i-au spus'o. Mulțumindusе pentru aceasta Sigismund, au chemat pre Blasie Kamuti, și l'au întrebat cu taie pre Silvaші, pre Bogatі ți pre Vașă. La care i-au răspuns Kamuti, că în toate va sluji pre maiestatea lui (căci așa da ti-tul lui Sigismund Batorі acolo), dar la cuidereа aceasta nu'i poate sluji: întâiă pen-tru că doi dintre aceia îi sunt rudenie; a doua, că trustrei îi sunt soți de cale; a treia, că încât ție el, nu sunt vrednici de cuidere. Așa văzind Sigismundă, că nu i se plinește voia, ș'au pitulat mânia, și mergând în Bohemia, s'au așezat în Libocovіți, până când ar porunci împăratul lui Sigismund unde cu se așeze cu totul. Ași răspândind, împăratul au trimis la el pre Adam Gall Papelt, ca omenește cu cu-vertenească, după aceea au trimis pre Carol Magnă la el, apoi pre muscheі împărătești, cu'l destrude până când i-au dat orașul Lugoviciul, unde locuiește acum, și nemica alta.“ Așa s'au cuvenit pergătoriul lui cerei Ardealului.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Че скріе ачелашĭ Anonimŭ din Бълградŭ [8]) despre Баста шĭ алешiĭ луĭ, дин есте рашіне але спене, пынаĭ атънч дисътн, къ пынаĭ дитр'о карте маĭ мулць de кът de 200 de новіле с'аŭ възут тъіаць дънъ лъареа Бістріцеĭ, оаре каре тръпіе аŭ фост маĭ маре, а луĭ Міхаіŭ Водъ аŭ а луĭ Баста?

Din кънтеле сорілор Молдовенещĭ, шĭ ръспънсул луĭ Георгіе Баста, челе din анул 1603, каре се адък de Anonimul din Бълград [9]), кіар се вede къ Марко фечіорул луĭ Петрŭ Водъ Черчел, кътръ сфършітул анулуĭ de акум аŭ фост гътіт оасте асупра луĭ Іеремія Моціла Domnulуĭ Молдовеĭ, чі Баста н'аŭ дитъдвіт съ теаръ асупра Молдовеĭ ка съ нŭ мъніе пре Полоні.

[1]) Manuscriptum apud Hevenesi tom. 68. p. 118. [2]) Anonymus Carolinensis in Mis. p. 59. seqq. [3]) Idem Anonymus. Carol. p. 8. seq. [4]) Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1602. [5]) Sponioni Lib. 8. p. 188. seqq. [6]) Anonymus Carolinensis p. 40. [7]) Idem Anonym. Carol. p. 41. seq. [8]) Idem Anonymus Carolin. p. 7 seq. [9]) Idem Anonymus Carolinensis p. 84.

Анул 1603. Moici Секелі чел че фуціce дин анул трекут дінъ нердереа de ла Бълград ла Търчі, таре се гъта асупра Ардеалулуĭ, іаръ Радул X Domnul Мънтенеск; дин іарна de акум аŭ пръдат Дръщіорул, пентрŭ къ скріе Domnioni [1]): „Ера не вретеа ачеаста дин Валахіа Водъ Радул (X) кареле цінеа кŭ дмпъратул, шĭ ера таре вітеазŭ. Ачеста пънъ а фі дитреатъ Дънъреа, аŭ трекут кŭ 12,000 de Ромъні шĭ кŭ 2000 de Секеі, шĭ аŭ бътут Дръщіорул, тъind пре Търчі, карії і-аŭ фостŭ ешітŭ дмпротівъ, чі о парте de Търчі фуціce дин четатea de аколо, іаръ Радул темъндсе къ се ва дъче гіаца, с'аŭ дитърнат кŭ таре добъндъ шĭ кŭ 17 стеагурі, dintre каре 13 ле аŭ тріміс ла Баста, дин семнŭ de бірзінцъ." Ашішdереа скріе Спонтоні [2]), нумаĭ кът adaoge, къ дънъ че с'аŭ топіт гіаца de не Дънъре, іарьшĭ аŭ трекут Радул кŭ луптреа пре ла Бръіла дин Болгаріа, шĭ мулте цінутурі аŭ пръдат.

Кънd се лъкра ачестea de Радул X, сфътул пъріптеле de ла Рота Клімент VIII, ка ун бун пъстор сufлетеск, нŭ м'аŭ вітат de дерегъторіа пъстореаскъ, чі аŭ скріс дин 1 Мартіе din анул ачеста 1603 кътръ дмпъратул Рудолф II, къ Іеремія Моціла Domnul Молдовеĭ аре порункъ de ла Поарта Търчеаскъ, съ ацеzе дин Валахіа Domnŭ пре фрате-съŭ Cimeon, дрепт ачеea дмпъратул съ трімітъ отŭ шіе кредінчіос, шĭ съ стea не зіселе Полонілор, прекум аратъ Архівул din Ватікан [3]).

Moice Секелі лъund кŭ cine не Бактеш-Баша din Тімішоаръ кŭ мулціme de Търчі шĭ de Тътарі, кът с'аŭ despріmъvърат аŭ дитрат дин Ардеал, дънъ Dioniці [4]) дин 5 Апріліе, din анул ачеста 1603, шĭ лесне аŭ кънpінс Бълградул, афлъndул фъръ de стръжъріе: апоі прекум зіче о скрісоаре de ла Хоvепеші [5]): „Аŭ цінрат дин партea са пре сфетнічіі ачещіа: не Стефан Толді, Ніколае Богаті, Ладіслав Тороцкаі, Франціск Федеі, Лъка Трансперп шĭ Георгіе Мако." Apzind Баста de вепіреа луĭ Moice Секелі, прекумŭ скріе Anonimul din Бълградŭ [6]): „Дитрŭ ачеea zi с'аŭ дус din Клужŭ дин Перла, дин Клужŭ дин 5 сътътъпі п'аŭ дпчетат стръжіле шĭ прада добітоачелор de тътарі къкътъ прін цеаръ, дин 24 Маіŭ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Баста аŭ venit din Герла ân Клужъ къ 40 de къларечї, шї ântrъ ачеea zi c'aŭ шї dъc спре Сътмарїŭ; ân 25 Маїŭ Тътарїї aŭ prъdat oşteazele Клужълуї, ân 1. Iъnie, Moice Секелї aŭ ânkъpţiъrat Клужъл, mi ân treї ziле i-aŭ arsъ baţiле, dupъ ачеea aŭ ânчepът пражба ântre оръшеанї шї ântre осташїї луї Баста, ân 5 Iъnie c'aŭ фъкът ânчетаре de ла арme, la рugъmїntea оръшеанїлор, ân 6 Iъnie c'aŭ фъкът, пачеа къ Клужїанїї dupъ воеа протївнїкълуї, ân 9 Iъnie aŭ пъvъlit оръшеанїї асъпра Iесъцїлор, шї стрїкъndъле Колецїл, i-aŭ скос din орашъ.“ Anonimul скрie Iстванфї,) adъugъndŭ шї ачестеа: „Dupъ че aŭ luat Клужъл шї aŭ nedepcit пре оръшеанї къ o сумъ de banї, лесне c'aŭ плекат луї Секелї Tъrda, Aiъdъl, Cac-Себешъл шї челелалте четъцї.“

Баста dupъ че aŭ фъцît dinaintea луї Moice Секелї, de фрїкъ пъ цîa че съ факъ. Dрепт ачеea iаръшї c'aŭ ântъrpatŭ кътръ Рошънїї чеї вїтезї, ире ал кърора Domnŭ ân o-moрже ân anul 1601, шї фъръ de ал кърора aпiътoрїŭ doaръ пїчї astъzi ap стъпънї Августъ каса Австрїеї Apdealul, пentръ къ ziче o скрїсоare лътineaскъ de ла Хевепешї [8]): „Ân 9 Маїŭ aŭ скрїс Баста кътръ Padul Bodъ съ вînъ къ toate oşţile сале ân Apdeal асъпра луї Moice Секелї, чї Padul ân лок de a veni се пevoia съ факъ пачe къ Търкъл. Dupъ ачеea c'aŭ dъcŭ Станіслав Краккер ла Padul, шї deaвîa l'aŭ плекат съ вînъ.“

Despre mepţepea луї Краккер ла Padul X Bodъ шї despre тот ръсвоїл луї Moice Секелї, аша скрie o сфършътъръ de ла Хевепешї [9]): „Станіслав Краккер de Крако Пре-фектул Магазинълуї шї Dрегъторїл din Бълград, кънd aŭ ântrat Moice Секелї ân Apdeal, c'aŭ ântълnit къ ноще осташї aї луї Moice, карїї l'aŭ despoiatŭ de тоате къте авеа, шї el de авеа c'aŭ скъпатŭ ân Сігішоаръ unde aŭ гъсітŭ пе къпітанул Ioann Коппа, шї пе Ор-бан Пергman. Къ ачеţîa шї къ стегарїї de аколо, 'шї aŭ скрісŭ кърцї, съ се dъкъ къ dънселе ân Валахіа ла Padul Bodъ, шї aŭ шї мersŭ, unde c'aŭ пъrtatŭ ка ун komісарїŭ ântъръtескŭ. Padul Bodъ ândatъ l'aŭ слобозît ânaintea са, iар Краккер къ тълте l'aŭ стрътъtat съ meapгъ ân Apdeal асъпра луї Moice Секелї. Padul ân zioa ачеea п'aŭ datŭ ръспъпс deплin луї Краккер, чї c'aŭ тъптъitŭ, къ пъ'шї поате ъса цеара de-пartъ, пentръ къ Cimeon Bodъ стъ гата шї акъшї акъшї pradъ цеара, ш. ч. Dаръ Краккер i-aŭ zic, къ Мъріреа Са требуе съ'шї сокотеаскъ вестеа шї пътеле чел маре, шї къ акъта are прілецїŭ de a слуji ântъратълуї нетцеск, бътъnd пре Moice Секелї, че лесне с'ar пътеа фаче пентръ къ dintre Секуї сънт пъпъ акъта adunaţї ка ла 3000. Пъшкашї нем-цеşї ânkъ сънт ân Сігішоаръ 800, шї dintre Сасї ânkъ се вор стръnge ла 1000. Ла ачестеа Padul Bodъ aŭ ръспъпс, къ тоате сънт бине, daръ осташїї п'aŭ banї, шї челе de лipсъ ла ръсвоїŭ, афаръ de ачеаста, кът ва авzi Cimeon Bodъ (ziче Padul) къ ам ешît din цеаръ, ândatъ ва veni шї mъ ва стръторі афаръ, къчї акъта стъ гата; dupъ ачеea mъ шї тем, ка пъ къmва din doуъ скаune, съ ръmъn цîoc, ш. ч. Краккер zъбъvind аколо шаї тълтъ време, шї въzъnd къ пре Padul Bodъ пъ'л поате adъче съ се скоале асъпра луї Moice Секелї, с'aŭ ântorс ла осташї, шї с'aŭ ânцелес къ Делї Марко, карele слуцîa ла Padul Bodъ къ o mie de къларечї Сърбецї, ка съ пъ ръmъnъ ла Padul, de пъ ва

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

терде асупра луї Moiсe Секелі. Възънd Padулл Bodъ къ осташіі вреў съ се ласе de служба луї, ші рэгъndэ'л пекэртат ші Краккер, лndатъ аў трішіс пе Георгіе Рацў къ 2000 de кълъреці, ші къ Къпітанії чеї маі de фрунте, съ теаргъ лnаінте; лъпгъ Краккер лnкъ аў орънdуіт пе Мерza чел таре къ 1000 de кълъреці, ші аша аў порніт Краккер, ші аў терс ла Брашовў. Георгіе Рацў аў терс пе алтъ кале къ кълъреції луї іаръшї ла Брашовў, унde лntълnindусе аў фъкут табъръ de 3000 de осташі, ші аў рътас аколо 8 зіле; пе кърціле луї Краккер ші але луї Георгіе Рацў, Секуї лnкъ с'аў adунат ла еї вр'о кътева сute dінтъіў, іаръ маі пре урмъ пънъ лn 5000 de кълъреці ші nедестрашї."

Скріе апоі лndатъ dупъ ачестеа маі сус zіса сфъртітъръ, къ лntре осташіі карії ера къ Краккер, фоарте таре zарвъ с'аў фост фъкут; пентрu къ лnцелесесе, къ Padулл Bodъ ва съ се лntаче къ Moiсe Секелі, карea zарвъ къ апевое о аў пutut ашеza de о dатъ Краккер, Георгіе Рацў ші Алоісіе Padибрad; тотушї а доua оарь с'аў фост стърпіт zарва ачееа, пентрu веселіа карea о аў арътат Moiсe Секелі dупъ вепіреа боерілор карії с'аў тріміс ла dънсул лn 11 Іунie, ші zарва ачеаста пutаї къпрindереа ші тъіереа трімішілор Padулуї Bodъ, о аў пutut ашеza Краккер; пічі стіптеще сфъртътура, къчі іатъ кърціле ші а Padулуї Bodъ ші а боіерілор челе кътръ Moiсe Секелі дате, каре din архетіпў се адук ла Хевенемі [10]). А Padулуї Bodъ:

„Преа луminатулуї Domnулуї Domnулуї Moiсe Секелі de Шетіанфалва, Воіvodулуї церей Ардеалулуї ші Комітулуї Секуілор, ш. ч. преачінстітулуї пріетенулуї пострu.

„Преа луminate Doamne, Doamne пріетене, вечіне повъ пріеачінстіте, съпътате ші лnкінъчіунea службелор ші а претепшуулуї пострu!

„Din кърціле Мъріteї Domnieї Воастре ам лnцелес че не скріеці, къ че інітъ съптеці кътръ noі, ші кум не лndемnаці, ка съ фіm кredінчіоші преапутерніkулуї лnпъратулуї Търкескў, ші тоатъ пъdежdea, съ пі о пунет лntр'жпсул. Каре а о ші фаче пентрu тънтуіnца поастръ, ші а не плека къ утіліnцъ капетеле преапутерніkулуї лnпърат. іатъ гата съптем. Чі фііnd къ ла атъта ам аціунс de не dъm сунт тутела саў спріпіпеала преапутерніkулуї лnпърат, ка съ щіе ші мърітъ Domnia та: дрептў ачееа пре мърітъ Domnia Воастръ претепеще о рэгътў, ка съ въ певоіці а не къщіга de ла преапутерніkул лnпърат паче дорітъ ші петречере къ тіхпеалъ, dупъ кум не аці лnкredінцат, фъгъduіт ші скрісў ші съ фіці врзіторії къстърії поастре, іар луї Cimeon Bodъ, карele аў обічнуіт а стріка, ші пръda цеара ачеаста, мърітул Бектеш-Баша din воінца мъріteї Domnieї Воастре къ deадінсул съ'і порунчеаскъ, ка съ фіе фъръ de цеара ачеаста, ші de ачі лnаінте съ пе о прade, фііnd къ акума есте сунт апърареа преапутерніkулуї лnпърат, пентрu къ de се ва стріка пачеа ачеаста лntре преапутерніkул лnпърат ші лntре noі (de че Dумnезеў съ фереаскъ) алтул пе ва фі прічінъ, фъръ пutаї Cimeon Bodъ, ші фіреа чеа лnцелеаптъ ва прinde арте. Ашіщdереа къ deадінсул съ порунчеаскъ мърітъ Domnie Воастръ Тътарілор din Бъцеак, ка съ пе маі пръde ші стріче тішеоа цеара ачеаста, чі съ се лndестулеze къ атъта кът о аў пръdат пънъ лn тітпул de акум. Пентрu а

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

кърора адеверінцъ ші мъртърісіре ам трімис пе доі боіері къ кърціле ноастре ла мъріта Domnia Воастръ, акът пе Маноіл Селхер ші пре Аршашъл Злата, къ тоатъ дрептъцътъра, кърора съ ле кредеці дн тоате, че маі есте, пофтім, ка преалъмінатъ Domnia Воастръ съ тръіеаскъ къ ферічіре. Din орашъл постръ Търговещі дн 11 Іюніе din анъл 1603, ал преалъмінатеі Domnieі Воастре прієтен, вечін ші воіторіў de бine, Прінцъл цереі Мънтенещі Іоann Radъл Воіевод.

А Боерілор: Тітълъл ші din афаръ ші din лъунтръ се дъ ка ші дн епістола Radълуі Bodъ; іаръ коптестъл de пе лътініе днторс дн лімба ноастръ сънъ аша:

„Din кърціле Мъріteі Domnieі Воастре ам дндемнат, ка пентръ віітоареа ші нанніка петречереа ноастръ. съ фім кредінчоші ші аскълтъторі de преаънтерпікъл дмпъратъл Търческ, кът ам фост ші маі наінте, тълтъ време. Noі дрепт ачееа адънъндъне ла о лалтъ къ ун кънет ам дпкіс dimпреунъ къ Прінцъл постръ, ка пентръ начеа ші лініщеа ноастръ, съ не сънънет преаънтерпікълуі дмпъратълуі Търческ, de ла чел маі мік пънъ ла чел маі маре, пънъ кънd вом тръі, дънъ кът не аці скріс, фъгъдъіт ші дпкредінцат дмпреунъ къ Бектеш-Бата, къ вецї лъкра пентръ noі ла дмпъратъл ка съ фім апъраці de тоці. Чі цівт лъкръ есте ла мъріть Domnia Воастръ, къ Cimeon Bodъ, кът аў дптрат дн цеара ачаста ті аў шезът дн скаун, дndатъ аў дпгреніат цеара къ фел de фел de мішелътъці, каре пепътъndъле noі съфері, не ам скълат къ тоції ші прінzънd арме л'ам скос din цеаръ. Атънчі дпкъ ам врът съ черет Прінцў de ла дмпъратъл Търческ, прекът ам фост скріс ші лъі Сіцісmънd Баторі, даръ п'ам пътът, ті цеара аў фост фъръ de Прінцў вр'о кътева лъні. Възънd аша даръ къ Cimeon Bodъ дн тімпъл ачела venind къ оасте, іаръші вреа съ сънънъ цеара, аша не ам дпторс дънъ ачееа ла дмпъратъл Romanілор, къ ал кървіа ацівторіў a дова оаръ ам скос пе Cimeon Bodъ din цеаръ. De атънчі ам фост дн пачe; іаръ акъма съ щіе мъріть Domnia Воастръ, къ noі къ тоці ам цівrат пре Евангеліе Radълуі Bodъ дмпротіва лъі Cimion Bodъ, ті noі къ Radъл Bodъ врет съ ші тръім, аў маі бine съ търім къ дънсъл, de кът съ авет алт Domnў; дрепт ачееа de ва маі вені Cimeon асънра цереі ам цівrат къ тоції, ка de ла чел маі маре пънъ ла чел маі мік, съ прindem арме асънра лъі, ші маі бine съ перім къ тоції, de кът съ'л авем Прінцў дн цеара ноастръ. Іаръ фііnd къ пре мъріть Domnia воастръ в'аў фъкът Дъmnezeў ла ачееа de аў пріміт дн сіне лініщea цереі ноастре, дрепт ачееа съ не фіе пъртъторе de гріже лъмінoасъ ла преаънтерпікъл дмпърат, ка de тоате пърціле съ авем пачe ші одіхнъ дн цеара воастръ. Іаръ кътръ Молдова мъріть Domnia Воастръ dimпреунъ къ Бектеш-Баша, съ тріміть оамені, прін карії ші прін кърці съ порунчеаскъ лъі Cimeon Bodъ, ка съ се дндестълеаскъ къ прітеждіile каре ле аў фъкът пънъ акъма, пентръ къ цеара ачаста аша с'аў стрікат прін пъвъліріле лъі, de лъкъіторії цереі къ тотъл аў съръчіт. А дова: Тътарілор din Бъцеак съ порунчеаскъ мъріть Domnia Воастръ, ка съ пе маі прade мішеоа цеара ачаста; пентръ къ къ тотъл есте сънъсъ преаънтерпікълуі дмпъратълуі Тър-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ческ. Трімітем къ къргиле поастре пре боерій Мапъіл Сълхер ші Zлата Артъшъл, къ-рора Мърітъ Domnia та съ ле креадъ тоате, кът вор zіче къ пътеле пострь. Лптъріт аў кърціле ачестеа къ печеціле боіерілор din цеара ачеаста, къ воіа ші din орънdъеала маї мълтор боіерї. Datъ din орашъл Търговіщеї лп 11 Іъніе din апъл 1603. Аї преа-лъмінатеї Domніеї Воастре, пріетенї, вечінї ші воіторі de біне. Тоатъ чеата повілілор саў боіерілор din цеара Мънтенеаскъ, ші ера 12 печеці."

Din кърціле ачестеа поцї вedea къ Padъл Bodъ къ боіерій съї аў фъкът ворбъ de паче къ Moice Секелі, чі есте лптребаре оаре din іпітъ, аў лъкрат саў пътаї съ лпшеле пе Moice Секелі? кът аў лпшелат ші Міхаіў V Bodъ пе Kardinalъл Andreіў Баторі лп апъл 1599; чі тъкар кът аў фост, zіче сфъртътъра маї лпколо [11]): „Moice Секелі dъпъ че аў въzът, къ пітіка съ ва іспръві къ Padъл Bodъ, аша аў тріміс лпаінте пре чеї маї вітезі аї съї лмпротіва лъї Георгіе Рацў, adекъ 5000 de кълъреці, лъпгъ карій маї ера ші 400 de тътарї карій аў deскълекат о мілъ departe de Брашовў, 11 Іъліе пе Георгіе Рацў къ аї лъї і-аў епъріат протівнічії, орбеще тергъnd асъпра лор. Аколо Мерza чел маре къ 1000 de кълъреці аў dat dosъл, ші ла атъта аў adъс пре пъртепій лмпъратълъї, de ар фі перdът тоатъ бътаіа, de пъ с'ар фі трас лndърънт ші лпкъпдіърат къ карре, dintre каре de ла прънzў пънъ сеара с'аў бътът къ протівнічії. Лптре ачееа аў сосіт ші Мірza чел тік къ 300 de кълъреці лптръ аџіторіў осташілор лмпърътещі, чі търziў; пентръ къ сфършісе вътаіа. Фіind къ de ачеа datъ протівнічії пітіка аў іспръвіт асъпра пъртепілор лмпърътещі, с'аў deпъртат de ачещіа о мілъ de пъмънтў, ші аў тріміс ла Moice Секелі dъпъ аџіторіў, dаръ лп zъdар; пентръ къ пъ ле аў тріміс, ащептъnd ші ел ноў аџіторіў. Аzzind пъртепіі лмпърътещі къ аў тріміс протівнічії dъпъ аџіторіў, еі лпкъ с'аў трас лп 13 Іъліе ла треі чеасърї de dimineaца ла Poшnіo, каре сат есте de-парте de Брашовў о мілъ, іаръ de Фелdіоаръ douъ міле, вnde с'аў ші тъбъріт. Про-тівнічії аў гъndіт, къ аї поцрі фъгў, ші с'аў лъат dъпъ dъпшіі, іаръ аї поцрі с'аў лпкіс къ карреле че авеа ші бътъndъсе о zі мі о џіътътате, аў лпвінс. Періт'аў лп бътаіа ачееа deспре партеа протівнічілор 3000, іаръ deспре партеа челор лмпърътещі с'аў тъіат ші ръніт пътаї ка ла треі сът. Dъпъ бътаіа ачеаста пъртепіі лмпърътещі с'аў трас ла Терцбърг, ші ако ло аў тъіат капетеле лъї Георгіе Міко (карele аў въndът пре Міхаіў Bodъ чел Вітеаz лп апъл 1600, трекънd ла Чакі) ші лъї Міхаіл Ітеч, de ле аў тріміс ла Padъл Bodъ лп Валахіа, ка съ'і фак іпітъ ші лъї ші осташілор карії ера лndърънт."

„Лптр'ачееа Moice Секелі ші Бектеш-Баша аў веніт ла Брашовў къ 10000 de о-сташі ші тъбърънdъсе ла моара чеа de хъртіе, с'аў лпкіс ші ел къ карele че авеа. А-вът'аў Moice Секелі къ сіне тъпърї марї 20, ші маї мълте тъпърї маї мічі, din Брашовў лпкъ і-аў dat мълте вnелте de ръсвоіў ші 2000 de дъръвапцї. Тотъшї маре нъdежde авеа къ се ва пътеа лптълпі ші ворбі къ Padъл Bodъ deспре паче; пентръ къ іаръшї пе-къртат лмбла поцеле de ла вnъл ла алтъл, ші Padъл Bodъ ші трімісесе ла пъртепії лмпърътещі пе боіерії Костandin ші Dan Логофътъл чел тік, съ ле спънъ къ гъра ка съ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пѫ се батъ кѫ протівпічій пъпъ че пѫ ва сосі ші дѣпсѫл, іаръ сърбій тъпііпдѫсе пептрѫ ворбеле ачелеа, аѫ прінсѫ пе ачеі доі боіері ші атъта і-аѫ бътът кѫ бѫздѫгапеле, пъпъ кънд аѫ шѫріт діп бътаіа ачееа. Радѫлві Водъ дпкъ і-аѫ тріміс кѫвънт димпреѫпъ кѫ чеілалці осташі, къ еі пѫ вор ціпеа кѫ тѫрчій. Іаръ търіреа са ші боіерій вадѣ, че вор фаче, пѫтаі съ пѫ се кѣіаскъ дѫпъ ачееа. Дрепт ачееа Радѫл Водъ дѫпъ вр'о кътева зіле аѫ веніт ла табъръ, даръ таі наінте Станіслав Краккер, Георгіе Рацѫ ші Алоісіе Радівраd, аѫ ворвіт кѫ осташі, ка венінd Радѫл Водъ ші боіерій, съ пѫ ле арѫпче чева пептрѫ челе дптъмплате, прекът нічі ле аѫ арѫпкат, фііпd къ ші Радѫл Водъ кът аѫ сосіт дп табъръ, ачееа аѫ пофтіт de ла ходніці, ка челе трекѫте таі тѫлт съ пѫ ле потепеаскъ. Тотъші Моісе Секелі іаръші аѫ тріміс пе Стефан Халтаці ходпецівл Радѫлві Водъ, ші пе доі оатепі діп Брашовѫ кѫ кърці ла стъпъпівл съѫ, ка съ факъ паче, ші Радѫл Водъ акѫта вреа съ слобоадѣ солій дпапоі, кънd Краккер аѫ прінсѫ de весте ші с'аѫ дпцелес кѫ Секвій, ка съ чеаръ афаръ de ла Радѫл Петрѫ пе Стефан Халтаці, ші de пѫ'л ва da, съ'л трагъ афаръ кѫ пѫтереа; даръ Радѫл Водъ прін къпітапівл Аттіло аѫ тѫлкоміт пе Секвій, ші пе Стефан Халтаці л'аѫ ціпѫт пітѫлат дп кортѫл съѫ.

„Дѫпъ ачестеа Краккер прін Секвій ші прін чеілалці осташі ла ачееа аѫ адѫс пе Радѫл Водъ, ка ел дпкъ съ фіе de фацъ дп бътаіеа че ера съ се ціпъ кѫ Моісе Секелі: ші аша аѫ веніт тоатъ оастеа сѫпт къртѫіреа Радѫлві Водъ дп 24 Іѫліе, кареле апоі аѫ орънdѫіт тоатъ табъра, дѫпъ кът се кввінеа. Делі Марко кѫ 1000 de кълърецій аі лві ш'аѫ лъсат каіі ші с'аѫ дппреѫпат кѫ чеілалці педестрації. Дѫпъ ачееа тоатъ табъра с'аѫ рѫгат лві Дѫтпезеѫ ші стрігъпdѫ de треі орі пѫтеле лві Іс. Хс. аѫ терсѫ асѫпра протівпічілор, пре карій і-аѫ ші дпвінсѫ, (дп марціпе скріе: дп 27 Іѫліе din апѫл 1603 дптр'о ціоі). Періт'аѫ дп бътаіа ачеаста 6000 de осташі, саѫ ші таі тѫлці димпреѫпъ кѫ Моісе Секелі. Іаръ Тътарій ка ла 2000 дпdатъ аѫ фѫцітѫ, о парте кътръ Валахіа, алта кътръ Молdова, чі Секвій карій пѫ пѫтѫсе вепі ла табъръ пептрѫ оастеа лві Моісе Секелі, дпцелегъпd бірѫіпца, пре тоці і-аѫ тъіатѫ ла стръторі ші ла шѫлці; Бектешѫ-Баша кѫ тѫлці Ѫпгѫрі аѫ скъпат кът аѫ пѫтѫтѫ.“

Деспре ръсбоівл ачеста таі скріѫ афаръ de авторій таі сѫс пѫтіці, ші ачещіа: Самоіл Гроnzкі [12]), Міко Френці [13]), Боршаі Пал [14]); чі нічі ѫпѫл скріе аша деатъръптѫл ка сфъртътѫра ачі адѫсъ.

Деспре періреа лві Моісе Секелі таі зіче о скрісоаре Ѫпгѫреаскъ de ла Хевепеші [15]): „Моісе дѫпъ че 'шї аѫ дпкіс табъра кѫ карреле ла Брашовѫ пе Франціск Ределеі афаръ de табъръ кѫ 300 de кълърецій, ка съ тае пре чеі че вор еші діптре карре. Іаръ карреле аша ле легасе кѫ лапцѫрі de о лалтъ, de аціѫпцеа роатъ de роатъ. Моісе аѫ стътътѫ ла тѫпѫрі, пъпъ кънd аѫ пѫтътѫ ші аръта дпкотръѫ съ ле слобоадъ. Маі пре ѫртъ вѫzind къ дъръбапцій діп Брашовѫ, пре карій орънdѫісе лъпгъ тѫпѫрі, пѫ таі пот сѫфері пѫшкътѫріле челе тѫлте, ші къ осташій Радѫлві Водъ дтпресѫръ тоатъ табъра, Моісе ші Ніколае Богаті кѫ треі саѫ патрѫ лъпгъ сіпе аѫ сърітѫ кѫ каі преете о рѫdъ de каррѫ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

чі калъл луї Moice аша. с'аŭ дтпiedекат дп рăдъ, кът апевоіе с'аŭ deскъркат; Nіколае Богаті о аŭ съріть ші аŭ фъціт дмпр'о парте. Прinzъndŭ de весте Ротъпіі ші Сърбіі, къ фъце Moice ші Богаті, с'аŭ къратŭ дъпъ дъпшіі, карії п'аŭ фъціт deпарте, ші і-аŭ ацъпсŭ ла ъп пъръŭ. Ера слъгъ луї Moice, Ioann Naцї din Kadічфалъŭ, ачеста възъnd пре гопіторі къ се апропіе, вітезеще с'аŭ пъртат кътъва врете, аша кът de ар фі фостŭ пътаї чіпчі аŭ шасе къ ел, Moice ар фі пътътŭ скъпа, даръ пре ачеста л'аŭ тъіат гопіторіі, ші апоі ацівпгъnd пі пе Moice пе ел дпкъ л'аŭ тъіатŭ. Пе Nеколае Богаті тот атъпчі таре л'аŭ ръніт ла кап din кареа рапъ аŭ ші търіт дъпъ ачееа дп Брашовŭ. Ротъпіі ші Сърбіі карії пъ кънощеа пре Moice, дъпъ че і-аŭ оборът de пе калŭ, л'аŭ лъсат ші с'аŭ кърат дъпъ чеї че фъцеа, іаръ Георгіе Рацŭ дптре ачееа аŭ сосіт аколо, ші възъnd пе Moice кареле дпкъ пъ търіce, аŭ порънчіт слъцеї сале, de і-аŭ тъіат капъл, ші аша с'аŭ вестіт къ Георгіе Рацŭ аŭ ръпіт ші ъчіс пе Moice. Фост'аŭ Moice къларе пе ъп кал къ пъръл дп фаца агістінеї, пре каре кал л'аŭ адъс апоі ла Баста. Капъл луї Moice л'аŭ тріміс Радъл Водъ дп Брашовŭ, ші л'аŭ арънкатŭ пре о балегъ de вакъ дп міжлокъл піацълуї, ънde аŭ рътас о zі дптреагъ; алцій л'аŭ възът къ треї zіле дъпъ ачееа дптр'ъп шанцŭ арънкат, de ънde л'аŭ рос къпіі, ші і-аŭ трасŭ оаселе дп таї тълте латърі.

„Търчіі карії п'аŭ фостŭ таї тълці къ Бектеш-Баша de 120, дпкъ с'аŭ бъгат дптре карре, чі Бектеш къ дпгъдуінца луї Moice аŭ ешіт, ка съ адъкъ ші пе Тътарі дптре карре, даръ апоі пъ с'аŭ таї дптърпат, аŭ пептръ къ Тътарії п'аŭ врът съ дптре дптръ карре, аŭ пептръ къ аŭ пріченът къ таї біпе дї ва къръ лъкръл афаръ de карре; de ънde аŭ ші фъціт, пеащептъnd сфършітъл ръсвоіълуї: кът аŭ фъкътŭ ші Франціск Радеї къ остащіі съї, дъпъ че аŭ възът къ фъце Бектеш Баша.“

Къте стеагърі аŭ луат Радъл X Водъ, кънd аŭ тъіатŭ пе Moісі Секелі къ тоатъ оастеа луї, Історічіі пъ се пъръвеск ла о лалтъ, пептръ къ сфъртътъра таї сък адъсъ пъ пъпе пътерът стеагърілор; Істванфі [16]) ші Боршаї Пал [17]) zік 155; Гропzка [18]) пъпе 32; Палатіе [19]) 128; іаръ Апопітът de ла Хевепеші [20]) скріе аша: „Дп апът 1603 Радъл Водъ дъпъ дпвіпереа кареа о аŭ авътŭ de пе Moice Секелі, аŭ тріміс дп Прага 40 de стеагърі. ачеаста е адевъратъ. Радъл Кълчіарът, боіеріът чел таре, повестеа дп Клъжŭ, къ Радъл Водъ аŭ тріміс ла дмпъратъл 180 de стеагърі; даръ ачеаста есте о фоарте таре тіпчіпъ Ротъпеаскъ; пептръ къ кънd аŭ адъс ачеле 40 de стеагърі ла дмпъратъл, аŭ фост de фацъ Матеіŭ Вічеї от de фрънте ші фоарте de треабъ din Клъжŭ, кареле търтъріеще аша, ші къ дмпъратъл атъта чіпсте аŭ dат солілор ротъпещі челор пътъроші de і-аŭ пъс съ шеазъ дпаіптеа Епіскопілор кънd ера дп Бісерікъ. Атъта келтъіалъ с'аŭ фъкът атъпчі пептръ солії ачещіа, de 200 de оатепі аŭ тръіт дъпъ дъпшіі. Дъчереа стеагърілор с'аŭ zъгръвіт дп Прага, ші пептръ къ с'аŭ бірвітŭ Moice Секелі, таре літіе с'аŭ фъкът, дп кареа аŭ фост de фацъ ші Архідъкъл (Матіеа) къ тълці Епіскопі, даръ Солілор Ротъпещі тот локъл чел таї de чіпсте лі с'аŭ dат de a дреапта.“ Апопітът ачеста дшї аратъ тоатъ арата, пътіпd пре солії Радълуї Водъ пътъроші; къчі de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аѣ фост Радѫл Кѫлчіарівл (пѫ Кѫссарівл, кѫт ръѣ дл пѫтеще Істванфі ла локѫл шаї сѫс адѫс) ші Мірчеа фрателе Логофътѫлуї Мірісло пѫтѫрошіѫ, пентрѫ къ аѣ фост Ромънїѫ, даръ пре Алоісіе Радівrad Рагѫzінѫл пентрѫ че дл пѫтеще пѫтѫрос? аѣ пѫ din піста пацїопалікъ? din кареа ворбеще ші деспре Радѫл Кѫлчіарівл, ші деспре чінстеа Солілор датъ. Чі еѣ дптреб пре Апопітѫл ачеста, каре аѣ пѫтѫт съ щіе маї бine, кѫте стеагѫрї с'аѣ дѫсѣ ла дмпъратѫл, Вічеї Кѫѫжапѫл саѣ Радѫл Кѫлчіарівл кареле ле аѣ дѫс?

Новілїї Арділепещї чеї тѫлцї, карії с'аѣ тъіат дмпрезпъ кѫ Моісе Секелі, с'аѣ прінс атѫпчї де остащії Радѫлуї Водъ, ші дѫпъ ачеea де Валлопії луї Баста, се пѫтъръ дптр'о скрісоаре de ла Хенепеші [24]), кареа о четеще de вреї съ щії пе пѫте; къчї еѣ о трекѣ пентрѫ лѫцїпеа еї, ші дпсетпѣ ачі че скріе Міко Френцї [22]) зікѫпd: дп бътаіа ачеаста кѫ Радѫл Водъ с'аѣ стінс віца ші сътъпца а тѫлтор фатілії de фрѫпте, дптрѫ ачеаста с'аѣ сфършіт тѫлте неатѫрї.“ Іаръ Апор Петер [23]) скріе: „Кѫпd аѣ періт Моісе Секелі дп цеара Бърсеї кѫ тоатъ оастеа са, пѫтаї пре ѫп пътъпт че се аръ дптр'о zі аѣ лъкѫт 14 трѫпѫрі тоарте de Гроfї ші Nаціагопї.“ Кѫпd аѣ дпгропат Брашовепії дѫпъ ачеea трѫпѫріле челор тъіецї, прекѫт скріе Гроnzкі [24]), оаре-каре поетік дпкъ аша аѣ скрісѣ:

Quos genuit Cives, hic Transilvania claudit,
Heu! parvo tumulo quanta ruina jacet!
Victa jacet tecum tua Transilvania, Moses!
Fallor, an haec, nobis ultima finis erit? адекъ:
Ардеалѫл пре аї съї дпгроапъ дптрѫ о пеа тікъ гроапъ,
De Моісе ел с'аѣ ліпсіт, de реле а фі сфършіт.

Дѫпъ че аѣ дпвінс Радѫл X Водъ пре Моісе Секелі, прекѫт скріе Споптопі [25]), пѫ тѫлт с'аѣ бѫкѫрат de бірѫінца са, ші аѣ требѫіт съ се дптоарпе дп патріа са; пентрѫ къ Тѫрчіі ші Тѫтарії лъвъліе дп Валахіа, ші аша Ардеалѫл с'аѣ лъсат съ'л кѫпріndъ Баста пе сама дмпъратѫлуї. Діопіці [26]) скріе, къ пъпъ кѫпd с'аѣ бътѫт Радѫл Водъ кѫ Моісе Секелі: „Ѫпѫл кареле фѫсесе къпітап ла Радѫл Водъ, ші апоі десбінпdѫсе de кътръ ел, се фъкѫсе Тѫркѣ, аѣ трекѫт кѫ 200 de кълъреці Дѫпъреа, ші фъръ de весте дптрѫпd дп Валахіа, аѣ кѫпрінсѣ Търговещії скаѫпѫл цереї, ші дѫпъ че аѣ прѫdат ші арс пълата Dompeаскъ, кѫ шаї тѫлте лѫкрѫрі din орашѣ, с'аѣ дптѫрпат кѫ таре добѫпdъ.“ Доаръ Къпітапѫл ачеста деспре кареле ворбеще Діопіці, есте Стефап Протікѫл de ла преавестітѫл Епгел [27]) кареле аша скріе: „Дѫпъ че аѣ сѫпѫс Баста de поѣ Ардеалѫл дмпъратѫлуї Рѫdолф II, ші с'аѣ кіемат съ повъцѫеаскъ оастеа чеа din Ѫпгаріа дп Феврѫаріе din апѫл 1604, с'аѣ дптълпіт кѫ Радѫл Водъ ла Брашовѣ, ка съ'л дndeпіпе съ ръмънъ кredінчіос дмпъратѫлуї, ші de ачі дпаінте фъгъdѫіndѫ'і тот феліѫл de аціѫторіѣ асѫпра луї Іереміе Могіла. Радѫл Водъ аѣ dърѫітѣ пе Баста кѫ о шеа ші кѫ сърсатѫрї de ѫп кал фоарте шѫndре, прекѫт скріе Бетлен VI п. 18. Пъпъ а фі Радѫл Водъ ла Брашовѣ, с'аѣ скѫлат ѫп боіерів а пѫте Стефап Продікѫл фечіорѫл de dѫпъ гарd ал луї Петрѫ (IV Черчел) Воіводѫлуї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

челъї маї dinainte, карелe пъпъ актъ трѣісе асквпс, ші къ ацісторіѣл Мітрополітълъї din Търговещї, фъкънd ръстірицъ, аѣ арътат ън ферman, прin каре фермanѣ і се da Domnia Валахіеї, ші ел дл къпътасе de ла Везірѣл Мехмет, ка съ скоатъ пе Радъл Водъ din Domnie, пентръ къ цinea къ пемцій. Іаръ Радъл Водъ с'аѣ дптърпатѣ кърцънd de ла Брашовѣ ші аѣ бътътѣ пе ръсврътіторї, ші съвріптънd ла пас пе Стефan Продікъл ші пе Мітрополіт і-аѣ трimіс дъпъ Баста ла Клужѣ, карелe спре таре пекаz ал Радълъї Водъ і-аѣ dat лъї Іеремія Могіла Domnълъї Молдовеї." Adекъ протівпікълъї Радълъї Водъ, de ънde поцї вedea inima чea реа a лъї Баста кътръ фъкъторіѣл лъї de вine! Чі Епгел ачі грешеще дп тітп de доъ орі, пентръ къ Баста п'аѣ терс дп Февръріе, чі ла сфършітъл лъї Мартіе, саѣ ла дпчепътъл лъї Апрілie din апъл 1604, de ла Клужѣ ла Брашовѣ, прекът аратъ скрісоареa de ла Хевепеші [28]); a доъa: пентръ къ трацedia ачеаста с'аѣ дптътплатѣ дп апъл ачеста 1603, дъпъ бътаіа къ Moice Секелі, кът zіче маї пainte Dioniцi.

Істванфі [29]) скріе къ Баста, дъпъ че аѣ фъцітѣ din Apdeaл de фріка лъї Moici Секелі, аѣ ащептатѣ дп Сътарiѣ сфършітъл бътъїї Радълъї Водъ къ Moice, апоі аѣ дптрат дп Apdeaл, ші дтпръщiind ъастеа карea o adънасе Бектеш-Баша ла поарта de ферръ дъпъ фъга de ла Брашовѣ тоатъ лаѣda доъъndireї Apdeaлълъї o аѣ апропіат шіе; чі Apdeaлъл пентръ тіръпіа лъї Баста пъ дпdелънг аѣ рътас съпт дтпъратъл Рѣdолф II, кът се ва аръта ла апъл вііторіѣ.

Маї пре ъртъ ла апъл ачеста 1603, о скрісоаре de ла Хевепеші [30]) аша ворвеще: „Іеремія Могіла Domnъл Молдовеї ш'аѣ мърітат фата дъпъ побілъл din Полопіа, Стефан Потоцкі, ла а къреіа пънтъ пре дптъіа zі a лъї іънie, аѣ кіемат пе, біръл din Бістріцъ къ тотъл Сепатъл, карії аѣ трimіс дп локъл лор пе Cimeon Пъркълаб ла пънта ачеea, къ фоарте фортоасе дарърї ш. ч."

[1]) Doglioni nel Teatro dei principi tom. 2. part. 8. p. 751. [2]) Ciro Spontoni nella Storia di Transilvania Lib. 9. 216. [3]) Archivum Vaticanum Armario 44. tom. 47. p. 25 [4]) Dionigi nella Part. 5. delle Storie del mondo Lib. 10. p. 504. [5]) Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 161. [6])Anonymus Carolinensis in Ms. p. 86. [7]) Istvanfi Lib. 33. [8]) Ms. Latinum apud Hevenesi l. c. p. 176. [9]) Ms. fragmentum apud Hevenesi l. c. p. 167. seqq. [10]) Hevenesi Ms. tom. 68. p. 173. seqq. [11]) Dictum fragmentum p. 169. seq. [12]) Samuel Grondzki in Ms. ad h. a. [13]) Miko Ferentz in Ms. ad h. a. [14]) Borsai Pàl in Ms. ad h. a. [15]) Ms. Hungaricum apud Hevenesi l. c. p. 135. seq. [16]) Istvanfi l. c. [17]) Borsai Pàl l. c. [18]) Grondzki l. c. [19]) Palatius in Aquila Austriaca Lib. 47. cap. 2. [20]) Anonymus apud Hevenesi tom. 68. p. 180. [21]) Ms. apud Hevenesi l. c. p. 258. seq. [22]) Miko Ferentz l. c. [23]) Apor Pèter az Erdélyi Metamorphosis második Czikellyében. [24]) Grondzki l. c. [25]) Spontoni Lib. 10. p. 234. seq. [26]) Dionigi l. c. [27]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 274. [28]) Ms. apud Hevenesi l. c. p. 161. [29]) Istvanfi l. c. [30]) Ms. apud Hevenesi l. c. p. 149.

Апъл 1604. Дъпъ че аѣ кънрinс de поѣ дп апъл трекът Apdeaлъл Баста прin Валлопіі съї, аѣ прinс, дъпъ кът zіче о скрісоаре de ла Хевепеші [1]), доъъzечі ші патрѣ de побілї Apделепещї, dintre карії пе Nіколае Baida л'аѣ спънзърат dinaintea порцїі Брашовълъї, пе Георгіе Хammai ла Каладъіі din піацѣ; іаръ „пе 12 dintre еї і-аѣ оморжтѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

din порънка лъї Баста, профосъл ын лъна лъї Октомвріе din анъл 1603, фъръ de леакъ de леце, спънзъръnd ыре унїї, алтора капетеле тъindъле.“ Пре чеіалалцї ынтре карії аў фост ші Бласіе Катъті фоарте кь аневое і-аў слобозіт Баста ын Апріліе din анъл ачеста 1604, кънd аў терсь ла Брашовь съ се ынтълнеаскъ кь Радъл X Водъ.

Спорind din zi ын zi Баста ын тіръніе ын Февръріе din анъл 1604 аў стрънсь сеіm ла Клъжь; пентръ къ скріе Anonimъл din Българад [2]): „Георгіе Баста съпть сеіmъл din Клъжь аў прінсь ыре повілії Ioann Боронкаї, Міхаіл Калmandi ші Грігоріе Чісар, ыре карії dънъ че і-аў цінът о лънъ ын тетніцъ, і-аў оторжт профосъл, Матеіь Александръ Мъг, прін хохеріъл ын 2 Мартіе поаптеа. Маї ынтъіь аў оторжт пе Міхаіл Калmandi ынтръ ачеста тіп: маї наінте гътісе профосъл вр'о къτева фънї ші кіетънd пре хохеріъл, і-аў порънчіт съ леце фънї de пічіоареле ші грътаzъл лъї Калmandi, апої кь ачелеа л'аў легат de ніще грінzї., кь каре атъта л'аў съчіт нънъ че і-аў ынтрълокат капь кь пічіоареле, рътънd спінареа ші фъкъndъ гіеm; dънъ ачееа аў аскъціт ын пар, ші ынгънd паръл кь сопоп л'аў трась ынтр'жнсъл, аша аў кіпъіть ші пре чеіалалцї прінші.“ Вezї кь чіне аў цінът повілії din Apdeal асъпра лъї Міхаіь Водъ, кареле п'аў фъкът de ачестеа.

Dънъ сеіmъл ачеста din Клъжь, ын кареле de поь аў требъіт Apdелепії съ цівре ымпъратълъї Ръdолф II, Георгіе Баста, dънъ кът скріе іаръші Anonimъл [3]), ресолуціа ачеаста о аў dат повілілор, ші орънеапілор din Apdeal. Ынтъіь: Ла рънтіптеа повілілор лі се dърънце лор віеаца ші бънъріле, афаръ de а патра парте, кареа е ын сеіmъл, че се ва цінеа маї кърънd, требъе съ о ръскътпере кь бані, dънъ отъріреа че с'аў фъкътъ прін комісарії чеї ла ачееа орынdуіцї. „A doua: Бънъріле повілілор, карії аў періт ын въtаіе ші але ачелора, карії п'аў веніт ла адънареа аста, ашіndереа але челор съргуіцї, съ цін de Маістатеа Кесаро-Кръеіаскъ. A treia: Въmіле, хъртіпцііле, dічїmіле de бъкате ші de віп, de ачі ынаінте ле ва лъа Кътара ымпъръτеаскъ din тот Apdeaлъл. A patra: Орънелор каре аў фостъ къzътъ ын пекredінчіошіре, ші с'аў фост десбінат de кътръ ымпъратъл, de ачі ынаінте пь ле ва фі слобод а цінеа алтъ леце, фъръ нътаї чеа папістъшеаскъ; іаръ Клъжіанії се ындатореск ка пентръ Колеціъл чел стрікат а Іесуцілор кът маї кърънd съ ле dea бісерікь, ші касе de школе ші de лъкаш. A чінчеа: Брашовенії ын кърсъл de треї септъмънї съ плътеаскъ ын недеапсь 80,000 de флорінцї, прекът лі с'аў порънчіт ші маї наінте, ашіndереа ші Клъжіанії 70,000 de флорінцї: чееалалтъ недеапсь а орънелор се ласъ ыре ресолуція ымпъръτеаскъ. Ашéсеа: Орънеле челе пекredінчіоасе de ачі ынаінте пь вор авеа пътере, de а'шї алеце цівдецї ші сепаторї фъръ de воіа гъбернаторіълъї, нічї вор авеа пътере de а цінеа преште поапте ла сіне кеіле de ла порціле четъцілор; чі ле вор da ын тъна къпітапілор, карії вор фі ын четъцї. A шептеа: Новілії карії аў фост de фацъ ын сеіmъл ачеста. Фіеще кареле съ'шї іеа ръвъшъл de ла Domnъл Цеперарїь, ка пь кътва съ се цінъ ребел, ші съ пъцеаскъ чева ръў.“

Фіind къ ын ресолуція ачеаста съ потепеск Іесуції, ші еь ынкъ і-ам потепіт ын маї мълте локърї, ка чеї че съ вор пъще ші вор тръі ынтрь авеніре съ ціе чіне аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фостъ Іесвіцій, іатъ тълкул: Ачещіа аў фост ун чін кълугъреск ўрзіт де сънтул Ігнатіе Лоіола Спаніолул, кз пъцін дупъ че аў дпчетат Мартін Лутер дп апул 1517, а'ші сетъпа ереся, дп каре чін пз съ прінеа алцій, фъръ пъшаї ачеіа карій ера аў фоарте de маре талент, аў de маре вицъ, ші богат неам, аў преа фортошій; кз каре треї лукрърі авеа дптре сіне пре чеї маї сдравенї оамені, пентрз къ чеї кз тінтеа маре стръкътеа тоате, чеї де неам маре плінеа тоате прін руденіле сале, чеї фортошї ера възуцї ла тоцї ші шаї алес ла фетеї, прін каре апої лукра кът вреа. Нічї е тінчіунъ ачеаста, къчї о аш четіт ачеаста дп регулеле лор челе аскунсе ші пъшаї кз тъпа скріре, каре еў дпсъмї ле-ам dat din порунка Кардіналулуї Стефан Борціа, съ ле леце дп Кордован Рош дптраўріт, кънd ерам Біблютекарій дп Колленіул de пропаганda фide din Рома. Сънт Іесвіцій ачещіа ам ші дпвъцат пъпъ ла Поесіе. Іаръ 1772 і-ам лъсат пентрз оаре че пъсърътъз, ші ам трекът din Клужў дп Бістріцъ ла пъріпцій Піаріцї, de унde м'ам dус апої ла Блажў дп апул 1773, de ам дпвъцат пе алцій дптр'ун ап Поесіа ші Ретòріка, ші аша м'аў тріміс ла Рома Екселенціа са Епіскопул Грігоріе Маер дп апул 1774. Іаръ чіпул Іесвіцілор с'аў щерс кз тотул de пе лъте дп апул 1773. Прічініле пентрз че с'аў щерс, ле чаркъ ла алцій. Барет, съ пз се фіе щерс!

Дупъ сеітул din Клужў, прекът скріе Спонтоні [4]): „Nз шулт аў зъбъвіт Баста дп Клужў, чі пътаї кз пъцініі осташі аў трекът ла Брашовў съ се дптълпеаскъ кз Радул (X) Водъ, каре аў веніт ла ел пентрз піще требі, іаръ маї алес пентрз къ фііпd ел маї адесеа-орї пъпъдіт de Търчї, de Тътарі ші de чеї че пз ера din партеа луї dintre боіерії цереї, пз се маї пътеа апъра, ші de ла Баста дпкъ пз пътеа пъдъждуі вре ун аџіторіў. Дрепт ачеea пз пътеа фаче алта, фъръ съ dea харачіў Търчілор. Пентрз каре лукрз адукънd шулте прічіні, Баста дпкъ пз с'аў дпротівіт, ші пентрз ачеea пентрз къ Радул с'аў фъгъдуіт, къ ва стріка тоатъ токтеала кз Търчії, кънd ва вені дмпъратул.“ Іатъ прічіна пентрз каре аў терс Баста дп лупа луї Апріліе ла Брашовў. Іаръ Радул X Водъ пентрз ачеea с'аў сокотіт съ dea харачіў Търчілор, пентрз къ Търчії ші боіерії чеї че се дптротівеа Радулуї X, дупъ кът скріе Діоніцї [5]), се сіліа, „съ пупъ Domnў дп Валахіа пре алт Радул, карele цінеа кз Търчії, ші съ скоатъ din Domnie пе Радул ачела, карele цінеа кз Нещцій.“ Адекъ преа Търчії ші боіерії чеї че се дптротівіа Радулуї X, карele ші Шерван се пумеще de унії Історічї, съ пупъ дп локул луї пе Радул XI, фечіорул луї Міхнеа Търкул сау Міхаіл IV, кът л'аў ші пусў дупъ ачеea, прекът се ва аръта ла апул 1611. Ачелашї Діоніцї ші ачеста скріе къ дп локул луї Іеремія Могіла Domnулуї Молдовеї дпкъ аў врътў Търчії дп тімпул ачеста съ пупъ Domnў пре Іапколо, адекъ пре Богдан фііул луї Іапкул Водъ, сау Іоапп III, despre карele ам куущптатў ші ла апул 1594, даръ неміка аў іспръвітў Търчії дп дтре церіле Ромъпещі.

Спонтоні [6]) скріе, къ „дупъ че с'аў дптърпатў Баста de ла Брашовў ла Клужў, аў веніт ла ел сол de ла Хапул Тътъръск дп треаба Радулуї X, Domnулуї Валахіеї, карele гъпdind, къ маї бine ва фі, de ва рескумпъра одіхна Валахіеї ші а Ардеалулуї кз пз-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

цінтел авр, съгъдвіndвсе Хапвлві, къї ва da zeче тії de галвепї сълтъпещї пре an, пвтаї съ пв прade Валахіа. Хапвл дрепт ачееа аў трімісў ла Баста de л'аў дптребат воіеще ші ел токмеала ачеаста? Ла каре дптребаре Баста аў ръспвпс, къ воіеще, чі есте опў ка съ дпщіінцезе маї наінте пре дмпъратвл, ал кървіа ръспвпс дл ва къпъта Хапвл прін Радвл Водъ, пънъ атвнчі солвл съ се дптоарпе а касъ."

Маї ръспікат ворвеще деспре соліа ачеаста о скрісоаре de ла Хевепеші [7]), zікънd: „Дп 29 Іпніе din апвл 1604 аў вепітў дп Клжжў din цеара Мвптепеаскъ сол de ла Хапвл Тътъреск, ал кървіа пвме ера Ахмет Челебіі, ші ера ал доілеа Консіліарій ал Хапвлві, вепіт'аў кв дъпсвл Атіліе Вікотеркат Кретопеапвл, Цеперарівл Радвлві Domпвлві Мвптепеск, Коніс Лека префектвл кърції, ші Секретарівл Антоніе Варсіе, фост'аў атвнчі аічі дп Клжжў Комісарі дмпърътещі Павл Краvсепег, ші Кадол Імхоф. Ачі ера ші Комітвл Тома Капреолі, Папкратіе Шепнеї ші маї твлці. Ачещіа кв маре чінсте аў пріміт пе солвл Тътъреск, карепе деспре ачестеа аў ворвіт. Дптъіў: аў пофтіт съпътате лві Краvсепег ші челоралалці кв пвмеле Хапвлві, ші фііnd къ ера тріміс ла Баста аў черът кълъвзў пънъ ла дъпсвл de ва фі de ліпсъ. Adova: стъпжпвлві меў, zіче солвл, ав'і съпт спре фолос атътеа вързърі de съпце, чі спре пагвбъ; дрепт ачееа ар вреа съ се факъ паче дптре крещіпі ші дптре тврчі, ші ші кв дъпсвл, пептрв къ de шасе орі аў фостў съ се ръпвпъ пре сіпе. Пептрв ачееа біпе ар фі, de ар тріміте дмпъратвл петцеск сол ла Хапвл пептрв треаба ачеаста; къчі двпъ ачееа ші Хапвл ва тріміте сол ла дмпъратвл. Атреіа. Хапвл аў трімісъ пре фііпвл съў карепе се кіамъ Токтап-Фвшсіс-Сълтап кв 40,000 de осташі дптрв аџівторівл Тврчілор, ші аў аџівпс пънъ ла локвл че се пвмеще Ozdi саў Dасіов. Дрепт ачееа de воіеще паче дмпъратвл Рвdолф, съ трімітъ солії съї ла Хапвл маї наінте de а пъші оастеа ачеаста маї дпколо. Апатра: Съ дптъдве дмпъратвл Рвdолф Радвлві Водъ, съ прітеаскъ стеагвл de ла Тврчі, аў de пв ар дптъдві ачеаста, съ дптъдве съ'л прітеаскъ de ла Хапвл, ші съ фіе аллеат кв дъпсвл."

Ла ачестеа Краvсепег дішпревпъ кв чеіалалці сфетпічі аша аў ръспвпс: Ла дптъіа: „Пептрв ліпеще с'аў dат твлцъмітъ, ші солвл п'аре опў de а мерце ла Баста, пептрв къ консіліарій аў тоатъ пвтереа datъ de ла дмпъратвл. Ла адова: Дмпъратвл Рвdолф дпкъ ар воі съ аібъ паче кв хапвл, даръ ка съ трімітъ дптъіў солї ла хапвл, пв се кввіпе търіреї дмпърътещі, дпсъ вор дпщіінца пре дмпъратвл, ші се вор дптокмі de гръіещe din іпітъ. Ла а треіа: Фечіорвл хапвлві съ пв пъшаскъ маї дпколо, пічі съ факъ ръў Валахіеї, ші крещіпътъціі, пънъ кънd пв вор лва ръспвпс de ла дмпъратвл, кънчі съ леагъ къ дп 55 de зіле ва сосі ръспвпсвл, ші прін солвл ачеста аў трімісъ Комісарії вп чеас de арџінт фоарте фрвмос хапвлві. Ла а патра: Ка съ прітеаскъ Радвл Водъ стеагвл, требве съ се дпцелеагъ кв Баста, кървіа лї вор скріе, ші кред, къ Баста пв се ва дмпротіві. Ла а чінчеа: De се ва коптепі Хапвл de а фаче ръў крещіпілор вор скріе дмпъратвлві ші пептрв 20,000 de галвепі, ші кред къ ші ачеіа лї ва да дмпъратвл." Ашішdереа скріе Апопімвл din Белград [8]), деспре вепіреа, пвтеле ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

соціїле соливі ачестиа, даръ грешеще дънд алтъ причинъ а вепіреї ліі, адекъ съ се сънъпъ ші Ардеалиі Търкиві; прекът грешеще ші Спонтоні маї наінте зікънд, къ соліи ачеста аў вепіт ла Клужъ ла Баста; пентръ къ Баста маї наінте трекисе ла арта-да чea маре din Унгаріа, прекът біне скріе Діоніці [9]).

Радиі X Водъ дпкъ лесне аў пътът фъгъдиі зече міі де сълтаніні саў галбені сълтъпещі, адекъ дндиплікацї, пре ан Хапиві Тътърескъ, прекът скріе Спонтоні; пентръ къ зіче маї дпколо скрісоареа чea de ла Хевепеші чea маї сис адисъ: „Ап апиі ачеста 1604, прекът аў фъкът сътта скріїторії Комісарілор, аў трімісъ дмпъратиі Нетцеск, Радиіві Водъ пе рзнd 101,983 de флорінцї, одатъ Радиі Кіічеариі аў адис 55,000 de флорінцї, дпъ ачееа с'аў дис чеіалалцї." Чі дмпъратиі Рдолф II саў къмара дмпъръ-теаскъ лесне аў пътът плъті бапіі ачещіа Радиіві Водъ, пътаї din жафъріле къте аў фъкът Баста de пе біецїї Арделенї. Даръ Пиві Краисепег че п'аў стрпс пе сеата дмпъратиіві, ші пре а са de ла ачеіашї Арделенії? деспре карелe зіче алтъ скрісоаре de ла Хевепеші [10]): „Benind Краисепег дп Ардеал, мъкар къ цеара ера фоарте ліпсітъ, бпъ сътъ de бапї аў адипат. Бепедікт Mindcenti пентръ четатеа din Беклеап аў датъ пе сата дмпъратиіві 10,000 de флорінцї, Гавріїл Халлер пентръ піще сате 12,000 de флорінцї. De ла Клужіапї аў иватъ 5000, de ла Сібініапї 8000 de флорінцї ші de ла челелалте ораше съсещї дпкъ аў иватъ кът аў пътът, ші аша дтплъндиі'ші пипга Краисепег de бапї ші de дарврї, аў ешіт din цеаръ дп Септемвріе din апиі 1604."

„Ла Кліментъ Каса ера доі боі de авр, дп карії дптре атъндоі ера ка ла 1200 de галбенї, вніі зік къ сънт din зілеле челе бътрпне, даръ еў ам възътъ боіі ачеіа, ші пи сънт din зілеле челе бътрпне, чі оаре-каре Ромъп і-аў вързат; есте тпнкъ проастъ ші еў гъndеск, къ і-аў иват din оаре-карeа бісерікъ din Валахіа. Упиі діптре боі стъ ка кът ар дпцепвпкіа, din каре цівdек, къ дпъ обічеіиі попеск аў врът съ дпсетпе боіі de лъпгъ еслеле Domпиіві Хс. пентръ къ еї взгръвеск дпаінтеа еслеї боў ші тъгарів, ка кът ар фі дпкълзіт дебітоачеле ки сифлареа лор пре прпкиі Хс, дп фрігиі чел маре. Нащереа ачеаста врънd оаре-каре Domпў Ромъпеск а о чінсті, аў фост фъкът боіі ачещі de авр пентръ тжпгвіреа сифлетиіві съў. Боіі ачещіа аў требвіт Кліментъ Каса съ'і dea ліі Краисепег дпъ че аў дпцелес de еї, поате фі, къ і-аў плътіт авриі din кът ера, ші аша аў терс боіі ачеіа пре тъпа пепцілор." Даръ дп марціне скріе алтиі чінева зікънd: „N'аў dат вре ип бъпщў ліі Каса пентръ боіі ачеіа Краисепег, чі пътаї дп dар і-аў иват," ші біпе с'аў ші дптжмплат пентръ къ харатиі харап се фаче.

Дпъ че с'аў тътат Комісарії дмпъръгещї дп вара ачеаста de ла Клужъ ла Сібіїў, деспре Радиі X аша ворбеще а треіа скрісоаре de ла Хевепеші [11]): „Дп апиі 1604, Радиі Domпиі Мжптепеск аў скрісъ Комісарілор дмпъръгещї ла Сібіїў ші і-аў дптребат, потъ'і аціята din Ардеал, аў пу? пентръ къ Тътарії дп тоате зілеле дмбиъ пре аколо. Даръ ачеаста пътаї цігънie аў фост; пентръ къ аў спис алцїї комісарілор, къ фоарте дптъреще Бакърещії дпкипціврънdиі'ї токта ки zid пре аколо пре инде дпчеписе Cinan

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Баша, ân kareа mъnkъ ân фіеще-каре zi лъкръ къте 6000 de oamenї, ші къ стеагъл ân-къ l'aŭ primit de la Търчї, ші de la Бочкаї ânkъ l'ar aщepta.“ Eŭ nu ânцелег, кът aŭ пътътŭ ântra aчї Бочкаї, kând ânkъ nu era Principŭ Apdeaлълуї; чі dupъ aчeea c'aŭ фъкътŭ прекът аратъ a patra скрісоаре de la Хевепеші [12]) zikând: „Стефан Бочкаї de kând aŭ eшit din Apdeaл пе времеа луї Andpeiŭ Баторі ân anul 1599 ân маре връ aŭ фост la Neamцŭ, ші ântru атъта prepuc despre тоате лъкръріле, кът ân anul 1604, aŭ врът ântpъpatul Nemцеск съ'л пупъ la principare ântpeupъ ku Паул Niapi ші пе Niapi l'aŭ ші principe, iarъ пе Бочкаї, l'aŭ тжптуітŭ Епископул Dimitрie Napparі, kareле de nu ap фі фост, doapъ l'ar фі ші principŭ. Cimцindŭ Бочкаї, kъ nu bine стъ la Neamцŭ, ші temъnduce ka nu kutua съ'л prъпъdeaскъ, o dinioapъ aŭ ânчепът a гъndi despre cine, ші despre цearъ,— — — ші a се сокоті de a се ânцелеце ku Търчіі. C'aŭ ânцелес ku Гаврііл Бетлен kareле era la Търчї (фъцît din бътаіа de la Брашовŭ, чea din anul трекът) ші ku алцїї, ka съ'ї къщіце луї Principatul Apdeaлълуї de la ântpъpatul Търческ. Гаврііл Бетлен пентру тіперецеле сале перъвnind Domnia Apdeaлълуї, o aŭ къщігатŭ луї Бочкаї; ші фертап ânkъ aŭ къпътатŭ, съ-лŭ трімітъ луї Бочкаї: чі фертапul ачеста l'aŭ луат xaidучїї unгъреші ku dulmana луї Гаврііл Бетлеп, kând c'aŭ ducŭ ân вара ачeаста ku komitul Donpaл acunpa Timişoareї ші aŭ prъdatŭ кортul луї Гаврііл Бетлеп. Цеперарul din Кашовіа Белцioco въzind фертапul ачеста, aŭ цinut o adunare la Кашовіа, la kare aŭ kiemat ші пре Бочкаї, dapъ ачеста n'aŭ mersŭ, цiind kъ i c'aŭ въditŭ лъкрul, чі c'aŭ гътітŭ de anъраre, ші aŭ mersŭ ân Шоліоткій, unde цinea aвереа са. Iarъ въzind Бочкаї kъ ощіле Apdeлепещї се траг кътръ Oradea-Mape, n'aŭ kutezat a zъбъві ân Шоліоткій. Чіântъia zi a luї Октомвріе c'aŭ ducŭ ân Съпт-Іов, unde opundуindu'шї лъкръріле, aŭ kiemat пре doї argaцї aї съї, despre karії mult nъdъjduia, пе Франциск Секелі ші пе Стефан Фратер, dupъ kareле mъritace o ru-denie a са. Ачестора le aŭ cnuc Бочкаї воіа са, ші aŭ черът сфат de la dъnшії, чі maї ânainte i-aŭ цiurat prin predikatorul din Съпт-Іов, kareле era de фаць, ші el le aŭ cnuc, kъ фертапul aŭ merc ân mъna Nemцілор, ші drept aчeea ce ші teme de primej-die, ші i-aŭântrebat, че ar требui съ факъ? Фратер ал сфътуіа съ'шї чearъ граціа; dapъ Бочкаї aŭ zic, kъ nu noate авea nъdejde ân граціа ântpъpatuluї nemцеск, пентру kъ ші maї 'nainte nuцin aŭ фост, de n'aŭ perit. Maї ape врът kiemъnd ân latupe ne predikatorul c'aŭ сфътуітŭ ші ku dъnсul, kareле i-aŭ zic, kъ taina nu требuia съ o cuв-пъ argaцilor; пентру kъ aша nu ва фі maї mult tainъ. Eŭ te сфътуеск ka съ фачї тоате пентру крuцareа вieцiї tale: iatъ ші пентру kredinцъ mult ne некъжеск пре noї, doapъ ші ântru ачeаста вeї пutea aцiuta, ш. ч. Nekutezъnd Бочкаї a ръmъnea ân Съпт-Іов, четатea o aŭ ânkredinцat ачелор doї argaцї, luї Секелі ші luї Фратер, dupuindu'ї ші doжenindu'ї, съ ръmъnъ kredinчioшї, iarъ el c'aŭ duc ân Керекі, че estе departe de Съпт-Іов treї miluрї de пътжnt. Dupъ пърчedereа luї Бочкаї, doї argaцї c'aŭ сокотітŭ la o lalтъ, kъ de nu'ї va kupre bine nopokul luї Бочкаї, eї nu вор петрече bine ku Nem-ції; drept ачeea c'aŭ duc la цeperarul Iakов Белцioco, ші cnunundu'ї тоате кътe вреа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

стъпъпвл лор, і-аў фъгъдвітў къ четатеа din Съпт-Іов лпкъ і'ор da. Белціосо і-аў аскълтат кв вакаріе, ші двпъ пофта лор ле аў лпгъдвіт ка вапіі ші тоатъ авуція din четате съ фіе а лор. Аша аў трімис цеперарівл 200 de Нетці din Oradea-Маре ші аў лват четатеа Съптвлві-Іов фъръ de вре о лптпедекаре. Пъпъ атвпчі Секелі ші Фратер лтпърцісе тоате бънъріле din четате, лпкъ ші чеде 16000 de флор. а ле лві Гаврііл Халлер, каре ле лпкредінцеасъ лві Бочкаі съ і ле ціпъ. Двпъ че аў лптратў Нетціі лп Съпт-Іов, аў скос афаръ пе тоці шербіі лві Бочкаі dintr'жнсвл, ші лъпd тоате de ла Фратер ші Секелі, пре еі натаі лп пъдраці ші піще дълтъні реле і-аў лъсат; іаръ пе предікаторівл, карele ера попъ Кълвінескў, л'аў тъіат лтпревпъ кв тжіереа ші прінчіі лві.

„Акът оастеа Арделепеаскъ лп 8 ші 9 Октомвріе, ші двпъ ачееа, порнісе лп Арdeал кътръ Oradea-Маре пе Крішў, ші орънdвіала ера фъкът аша, ка оастеа Арделепеаскъ съ бать Шоліотківл, ші Белціосо съ бать четатеа Керекі ші пре Бочкаі; чі Павл Карmendi п'аў dat четатеа, ші аша оастеа Нетцаскъ іаръші с'аў лптърпатў ла Орade. Оастеа Арделепеаскъ лпкъ аў терс ла Adopian, даръ атвпчі Съпт-Іоввл ера лп тъпіле Нетцілор; dрепт ачееа оастеа Арделепеаскъ лпкъ аў терсў ла Орade вnde ера Белціосо. Аша фііnd лвкрвріле, Бочкаі de претвтіndenea аў адвпатў пре Вигврі, лптре карії ера хodноцї Іоан Егрі, карele авеа тошіе лп Керекі, ші Бласіе Ліппаі; ачестора ші челора че ера кв еі твлте ле аў фъгъдвіт ші ле аў dат леафъ. Тръгънd пре ачецїа ла сіне, с'аў лптъмплат, de Іоann Пец аў веніт кв Нетцїі din Сілесіа ла Diocez, аколо аў пъвъліт престе дъпшіі хаідвчії вигврещї, ші пре тоці і-аў тъіат кв прінчії ші кв кървеле лтпревпъ, de каре нетцїі чеї недестрі твлте поартъ кв сіне, періреа ачеаста а нетцілор с'аў лптъмплат лп 15 Октомвріе лптр'о Віпері, ші фоарте пвцінї аў скъпат лп Орade, карії кв тоцїі аў фост маї твлт de треї шії. Лпцелегънd ачеаста Белціосо, аў ешіт кв тоатъ оастеа спре Diocez, ка съ се батъ кв хаідвчії, даръ недндръсніnd а се бате с'аў лптърпат лп Орade, de вnde двпъ вр'о кътева зіле лп 23 Октомвріе аў порніт кв тоатъ оастеа спре Токаі, вестінd маї наінте къ вреа съ меаргъ ла Сътмарів. Порніреа кв атъта таінъ о аў фъкът, de нічі Доштії dintre Вигврі п'аў цівт вnde терг. Аша порнінd din Орade, Сътвътъ пре ла 11 чеасврі, кв атъта фрікъ ші прінъ аў терс зіва ші поаптеа de a doa-zi сеара, адекъ Дътінекъ лп 24 Октомвріе, аў сосітў ла подвл Токаівлві, карele есте фъкът пре теічі престе Тісъ. Аколо сосінd Цеперарівл аў пвс нетцї de чеї кв пвцї, ла капетеле подвлві, ка съ пв се лтбвлгеаскъ, чі съ треакъ оастеа пре рънd. Фост'аў тоатъ оастеа лп 14 пълкврі лтпърцітъ, кънd аў порніт din Орade: Аша аш сокотіт еў, къ ат фост поі кв тоцї 4500 de осташі. Пре под аў треквт лптъіў Нетцїі, Валлопїі ші Італіепїі доі къте доі, апоі Вигврії пе ла міезвл попцїі, саў двпъ ачееа, Сърбії, а ле кърора тжіері кв прінчії лор ле тъіасе хаідвчії кв пвцін маї наінте, касіле ле пръдасе, сателе лор ле арсесе, лпкъ с'аў адвпат ші авzінd de вепіреа Цеперарівлві Белціосо, с'аў лтпревпат кв оастеа лві, даръ фііnd къ п'аў пвтвт лп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

датъ трече пе под de чеїлалцї осташі, с'аŭ трас ла Ракотоz къ Секуїї, ші къ о парте а Унгурілор, ащептънд време de a патеа трече. Аколо одіхнінdсе фъръ de гріже Сърбїї дп ревърсатъл zорілор din 25 Октомвріе, аŭ пъвъліт хаїdучїї асупра лор, ші dінтр'інтъіŭ аŭ тъіат de a валма, пе-алегънdŭ пре каре кътъ л'аŭ гъсітъ,' чі апої аŭ стрігат, ка Унгурїї ші Секуїї съ се алеагъ de о парте; аша ачещіа с'аŭ тжнтъіт. даръ пре Сърбї аша і-аŭ тъіатъ, вітъндсе de престе Тісъ Белцїосо кътъ'ї dътікъ, ші петріміндсе аціторіŭ, de din 2000 саŭ 1700, de авеа аŭ скъпат къ фуга 25. Марко Cеredi Къпітанъл Сърбілор пътаї пе пъръл калълуї ші гол de цівнътате аŭ трекът Тіса къ потъл.“ Dупъ че с'аŭ дптърпат ла Белцїосо Комітъл Допвалл, ші Ладіслав Пéте, карїї се трімісесе ла хаїdучї, аŭ порніт къ табъра, Лупї сеара дп 25 Октомвріе, ші аŭ мерс ла Чеакефалва, лъпгъ Саптъŭ. Дп Саптъŭ с'аŭ тъбържт Нетцїї, Валлонїї дп Чеакефалва, Папкратіе Шеппеї къ Арделенїї, Секуїї дпкъ лъпгъ побілїї din Арdеал с'аŭ тъбържт, карїї ера ка ла 500. Дп сеара ачеаста Белцїосо къ вр'о къцїва оатенї de фрънте, адекъ къ Комітъл Тоша Капреолі, къ Балтазар Корпішъ, къ Марко Bодъ ші къ алцїї, пефъкънd de щіре пічї луї Папкратіе Шеппеї, пічї алтора, пе ла 10 чеасърї аŭ порніт табъра, de фріка хаїdучілор. — — — Дпцелегънd ачеаста побілїї din Арdеал, с'аŭ черут de ла Цепераріъл лор Папкратіе Шеппеї, съ'ї слобоадъ а касъ дп Арdеал, карeле і-аŭ ші слобозіт; къ побілїї с'аŭ дптрепат ші Секуїї, ші къ тоцїї с'аŭ дптърпат дп Арdеал, ш. ч. Търі Фрепцŭ терпеа din Арdеал кътръ Орade къ 50 de дъръвапцї, кърора ле аŭ ешіт дпаінте чеї din Шолъткіŭ, ші прінzъндŭ'ї пре тоцї, о лъпъ і-аŭ цінут ла дпкісоаре, пънъ кънd і-аŭ слобозіт Бочкаї, ка съ се батъ пентрă ел, іаръ Папкратіе Шеппеї бъгъндŭ'шї кълъzŭ, din Чакефалва, пре алтъ кале с'аŭ dус ла Кашовіа, унde авеа тоатъ бънътатеа. Маї авеа бапї ші скуле de аур ші de арцінт ші ла Нъdъждоае, ла карса ле трімісесе дп Септемвріе din анул 1603, прін пепотъл съŭ Каспар Шеппеї.“ Ашішdереа скріе а чінчеа скрісоаре de ла Хевепеші [13]).

Аша мергънd лукрările луї Бочкаї, аŭ веніт Баста асупра луї, ші прекът скріе Анонімъл din Българад [14]), аŭ ші бірuіт пе Бочкаї дп 28 Ноемвріе din анул 1604, ла сатъл Бешепъŭ din Унгаріа, даръ пе л'аŭ стрікатŭ къ тотъл, пентрă къ Бочкаї іаръші фă ацістатŭ de Търчї асупра Нетцілор, ба че е маї мулт дпкъ ші de Полопї; къчї Патріархул Ромеї Клімент VIII, прекът мъртурісеще Архівъл din Ватікан [15]), скріе дп 11 Декемвріе din анул 1604, кътръ краіул Полоніеї, ка пре Капчелларіъл Кръїтеї, съ'л кіеме дпапої din Арdеал. унde дптрасе къ ощї дптрă ацісторіъл челор че съ ръdікасе асупра дмпъратълуї Рudолф II. Грешеще аша даръ Анонімъл din Българад [16]), кънd скріе къ Стефан Чеакі аŭ мерс дп Полоніа, съ капете ацісторіŭ дмпъратълуї, къчї аŭ мерсŭ пентрă Бочкаї.

Въzънd ачестea Комісарії дмпъръцещі, п'аŭ авут унde пъzуї, чі іаръші ла Радул X Домнул Мунтеneск аŭ тріміс пентрă ацісторіŭ, токта ла сфършітъл анулуї ачестuia; пентрă къ zіче а шесea скрісоаре de ла Хевепеші [17]): „Дп анул 1604, пътаї дпаінте de кръчіун, аŭ тріміс Комісарії Хофман ші Імхоф пре Іуліе Кесар Мурат дп Валахіа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла Радул Водъ пентрѫ аџіторіѣ асупра луї Бочкаї. Дптрѫ ачеea се сіліа ка пе Бочкаї, съ'л кѫпрindъ дп тіжлок, de o парте Радул, de алта Баста. Радул аѫ ші фъгъдуітѫ къ ва трімите 10.000 de осташі, даръ кѫт спунea Мѫрлат, пѫ e de a се крede, къ ва пътea трімите атъџіа, de пѫ ва вепі кѫ тоатъ цеара, ка ші Міхаіѣ Водъ, тотъші аре гата ла кѫртea са 3000, пре карії дї поате трімите. Есте ші ѫп боіеріѣ дп Валахіа, а пѫте Котлеа, карele съ поате скула кѫ 1000 de фечіорі. Котлеа ачеста аѫ фост терс дп Іюліе din апул ачеста 1604 кѫ Аврам Хорват кътръ Бълградул din Сервіа, съ'л прade; Котлеа аѫ пръdат тѫргул ачела, пѫ Аврам Хорват."

Четатea Кіоарулуї, дпкъ ла сфършітул апулуї de акѫт o аѫ луат Бочкаї de ла дмпъратул Рудолф II, пентрѫ къ зіче a шептea скрісоаре de ла Хевепеші [18]): „Плекареа Кіоарулуї аша с'аѫ дптъмплат, дп апул 1604. Оатепіі луї Бочкаї аѫ прінс пе фрателе луї Марко Водъ кѫ вр'о къџіва лъпгъ dънсул, пре карії і-аѫ џінут дптъіѣ ла дпкісоаре дп Баіа-таре, апоі і-аѫ dус ла Бочкаї, карele ле аѫ фъгъдуіт, къ пѫ пътаї дї ва слобозі, чі дї ва ші dърui, de'l вор da Кіоарул, къчі кѫ фрателе луї Марко Водъ ера ші локуіторі din Баіа-таре. Ачеџіа с'аѫ дпцелес кѫ чеї din Кіоарѫ, ші атъта аѫ луат пъпъ че л'аѫ dат."

[1]) Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 161. [2]) Anonymus Corolinensis in Ms. p. 46. [3]) Idem Anonym. Carol. p. 87. [4]) Spontoni Lib. 10. p.251. [5]) Dionigi nella parte 5 delle storie del Mondo Lib. p. 511. [6]) Spontoni l. c. p. 253. [7]) Ms. apud Hevenesi l. c. p. 255. seqq. [8]) Anonym. Carol. in Ms. p. 51. [9]) Dionigi l. c. [10]) Aliud Ms. apud Hevenesi. l. c. p. 293. [11]) Tertium Ms. apud Hev. l. c. p. 189. [12]) Quartum Ms. apud Heven. l. c. p. 182. seqq. [13]) Quintum Ms. apud Hev. l. c. p. 147. seq. [14]) Anonym. Carol. in Ms. p. 51. [15]) Archivum Vaticanum Armario 44. tom. 56. p. 384. [16]) Anonym. Carol. l. c. [17]) Sextum Ms. apud Hev. l. c. p. 297. [18]) Septimum Ms. apud Hev. l. c. p. 284.

Апул 1605. Бочкаї дп апул ачеста фоарте тѫлт аѫ спорітѫ асупра Нетџілор, кѫт вом вedea акѫт, іаръ despre Комісарії дмпъртещї аша ворбеще o скрісоаре de ла Хевепеші [1]): „Дп лупа луї Іапуаріе din апул 1605 дпцелегънdусе Комісарії дп Сібііѫ луареа Кіоарулуї, каре-лѫ луасе дп тъпа са Гаврііл Перпіezі пре сата луї Бочкаї, таре препус аѫ авут despre въdува луї Іоапп Кешеріѫ, кареа ера соръ кѫ Гаврііл Перпіezі, къ dъ сфатърї фрате-съѫ, ші фііnd къ Сібіпіапіі џіп џіътътате din бапуріле саѫ тошііле луї Іоапп Кешеріѫ, ші dintre але тѫіерії дпкъ џіп Бълкачул ші Шідвеіул; пентрѫ Шіовег, Краіо-Біръул ті Іоапп Регепі, аѫ аџіцат препусул асупра фетеії, пѫтаї ка съ ле ръмътъпъ лор бапуріле ачелеа каре кѫ бапї ле кѫпъраse Сібіпіапіі de ла Баста. Аша фііnd ачестea, Хофкірхеп, прекѫт стъ дп реџіструл луї, пре ачеџіа аѫ врут съ'ї тѫпчеаскъ: пре въdува луї Кешеріѫ, пре Іаков Антоні, пре Мартіп Капрінцар, пе Міхаіл Шарварі, пе Міхаіл Белтеѫп, ші пре Andреіѫ Секелі, ші'шї ар фі плінїт воіа Хофкірхен de пѫ ар фі тѫрїт таї 'наінте."

Радул X Водъ, черкатѫ фііnd de Комісарії дмпъртещї пентрѫ аџіторіѫ асупра луї Бочкаї, кѫт с'аѫ арътат ла апул трекут, ел дпсушї п'аѫ вепіт дптрѫ аџіторіѫ, чі аѫ трімис пе цепераруул съѫ Георгіе Рацѫ карele дпцелегъndусе кѫ Краіо-Біръул din Сібііѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Алберт Шіовег тълте реле аў пътрат ын Ардеал цінъндъсе прін четъціле челе съсещї, прекът скріе Гронзкі [2]) ші еў воіў аръта акът маі пре ларг.

Бочкаї ынтръ ачееа аў пъс Гъберпаторіў преспе Ардеал пе Ладіслав Ціклафі, ші л'аў тріміс съ батъ Сътпарівл, пе каре аў ші ынчепът ал бате ын 14 Іанъаріе din анъл 1605, а къръіа батере скріінdъ-о оаре-чіпе ла Хевепеші [3]), аша вор беще деспре ън Епіскоп Ротъпескъ: „Ера ън Епіскоп Ротъпеск ын четате деспре а къръіа вітеціе тоцї с'аў тіпънат. Асеста аў прінсъ ън палош петцеск ын атъндоъ тъпеле ші ынкотро da, тълцї къdea de тъпа лъї, пічї da ынzъdар, чі тотdeaъna пітереа; маі пре ъртъ л'аў ынпъшкат токта прін тіжлок, ші аша аў търіт. Епіскопъл ачеста ын Клъжъ ынкъ аў фост къ Баста, ера от тік, къ пъръл лъпг, ші авеа бътъ ынтрарцінцітъ.“ Епіскопъл ачеста аў фост ал Вадълъї саў ал Маратъръшълъї; пептръ къ локъріле ачестеа ера ынвълъіте къ ръсбоіеле din тітпъріле de акът.

Dъпъ лъареа Сътарівлъї, прекът zіче а треіа скрісоаре de ла Хевепеші [4]): „Стефап Бочкаї аў трішісъ аічї ын Ардеал ла Комісарії ынпъртещї пе Франціск Балаші ші пе Волфганг Бетлеп, съ чаръ Ардеалъл; de л'ор da бine, de нъ л'ор da, ва терце Ціклафі Ладіславъ къ оасте ын Ардеал, ын 21 Февръаріе din анъл 1605 с'аў адънат повілії ші секъїї ын Сереda din Моросекіў, ші с'аў ынтокміт ла о лалтъ, ші Секъїї ынкъ і-аў цікратъ лъї Бочкаї. Повілії карії аў фостъ ын Сереda, ші с'аў ынтокмітъ ла Секъї, съпт ачещіа: Балтасар Борпетіса, Бепедікт Mind-Септі, Мепхарт Богаті, Франчіск Ваш, Каспар Борпетіса ші алцїї; солїї ынкъ аў трішіс ла Бочкаї, карії аў фост ачещіа: Балтасар Кетепі, Іоапп Апцалош Протопотарівл, Міхаіл Петеў, Кърітапъл Моросекіълъї, ші Мепхарd Nацї.“

Ын 23 Мартіе din анъл 1605, прекът zіче а патра скрісоаре de ла Хевепеші [5]): „Міеркърї Nіколае Фаркаш, Стефап Кън, ші маі тълцї ходпоцї с'аў дъс къ 500 de осташі, съ кънpіпdъ Mediашъл; кънd бътеа еї Mediашъл ші адъсесе паіе ші летпе съ апрінdъ поарта, Сасії аў фъгъдъітъ къ се вор съпъпе лъї Бочкаї, Nіколае Фаркашъ, Франціск Търії, Стефап Кън ші чеіалалцї аў орънdъітъ, ка пе Франціск Търі къ 200 de остаті съ'л трімітъ ын лъъптръ, ка съ цівре пре Сасї, къ вор фі кредінчіошї лъї Бочкаї; ынтръ ачееа Ънгърії тіръпещце лъкръпd ын търг, Сасії аў трішіс ла Георгіе Рацъ, карепе ера ла Мъшпа къ 1000 de Сърбї ші Ротъпї, съ ле вінъ ынтръ зцінторіў — — — — Benind Георгіе Рацъ пре аскънсъ аъ ынтрат ын Mediашъ, ші аў тъіат пре тоцї къцї ера къ Търі. Ынсъшї Търі къ фъпеа с'аў словозіт преспе zid, ші аша аў скъпат.“ Ата аў лъкрат Георгіе Рацъ къ Ънгърії, ші de ачі есте къ скріе Dіопіці [6]), къ пътаї Радъл X Domпъл Мъптепеск аў стътът ынпротівъ, de п'аў лъатъ Бочкаї тот Ардеалъл, чі л'аў лъатъ dъпъ ачееа, кът се ва аръта акъшї; пептръ къ лъънd Бочкаї тоатъ Ънгаріа de єъс прін цепераріъл съў чел de а стъпга Dъпърії, Франчіск Pedeї, прекът аратъ а чітчеа скрісоаре de ла Хевепеші [7]), Ънгаріа чеа de а dреапта Dъпъреї, ынкъ о аў лъатъ пъпъ ла Шопроп, ші цеара Стіріеї, прекът аратъ епістола Цепераріълъї Грігоріе Nеметі чеа кътръ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Цепераріѫл Pedeї, datъ ѫn 5 Іѫnie din anѫl 1605, din таѫра de ѫngъ Сабаріа, че се adѫче de ла Хевепеші [8]).

Despre трімітереа лѫї Георгіе Рацѫ prin Radѫl X Domnѫl Мѫntenescѫ аша скріе Міко Ферепцї [9]): „Шерban Bodъ dѫnъ obічnѫitъ пекredінчіошіреа лѫї, трімісесе пе Георгіе Рацѫ кѫ вр'о кътева сѫte de сърї ші de хаїdѫчї nedestрі, darъ Съкѫітеа пѫ л'аѫ прітіт: чі тергънd ѫn Сібіїѫ, л'аѫ прітітѫ Сасіі, пентрѫ къ аколо ва лъкѫіа Краіо-Біръѫл Алберт Шіовег, карелe пѫрѫреа с'аѫ ѫnпротівіт словозепіі поастре. Ачеста ера ѫn шаре чінсте ла Сасї пентрѫ тареа авуціа лѫї: ера ачеста преа петціт, въпзъторіѫ de цеаръ ші фоарте віклеап, din сфатъл ачестѫіа тръгънdѫсе Георгіе Рацѫ акѫшї ѫn Сібіїѫ, акѫшї ѫn Mediaшѫ, акѫшї ѫn Сігішоаръ, кѫ таре стрікаре а церей с'аѫ пѫтътѫ ѫnвінце; пентрѫ къ пої п'ат авѫт прілецїѫ de a лѫа четъцї ші ораше, ші ел съ бътеа dintrѫ ачестеа. Adевърат есте, къ dintr'o четате се тръцеа ѫn алта ші афаръ ла ларг пѫ се пѫтеа бате кѫ пої, чі пеміка ат іспръвітѫ кѫ ел, пънъ кънd п'аѫ веніtѫ Бочкаї ѫn лѫна лѫї Авгѫст ла Mediaш, аша с'аѫ плекатѫ Георгіе Рацѫ ші аѫ dat Сігішоара."

Dѫnъ ачестеа шаї ѫn ціос іаръшї скріе тот ачелашї Міко аша: „Пентрѫ лотрі ачецїа Георгіе Рацѫ ші Алверт Шіовег, аѫ трѫвѫітѫ ѫnпъратъл Тѫрческ съ трімітъ марї оцї ѫn Ардеал, ші Алі-Баша кѫ оцїле тѫрчещї, dімпрежънъ кѫ Сітеоп Bodъ кѫ оцїле молdовепещї мѫлтъ време аѫ зъбъвіт сѫпт Сігішоаръ, пънъ кънd аѫ ешітѫ dintr'жпса Георгіе Рацѫ, кърѫіа і'аѫ datѫ граціе Бочкаї."

Преа вестітъл Енгел [10]) dѫnъ че аѫ скріс, къ Георгіе Рацѫ кѫ Сасіі din Ардеал ѫn zadar с'аѫ певоітѫ съ трагъ ші пе Radѫl X асѫпра лѫї Бочкаї, аша ворѫеще: „Radѫl аѫ словозітѫ de ла сіпе ші пре челе 800 de Арделенї, пре карії ѫї авеа стръжіарї de кѫрте, каг сатъ din порѫпка Тѫрчілор; пентрѫ къ Vezірїѫл Мехтет і-аѫ порѫпчітѫ ка съ пѫ се ѫnпротівеаскъ лѫї Бочкаї; чі маї біпе съ'ї фіе ѫntrѫ аџіторіѫ. Radѫl dрепт ачееа аѫ трімісѫ ла Бочкаї солї пе Стефап Халташі ші пе Постелпікѫл Сітеоп, мѫлтѫіndѫсе, къ пънъ актѫ пентрѫ стъріле ѫnпрецїрѫ аѫ тръвѫітѫ съ цінъ кѫ ѫnпъратъл Рѫdолф II, ші с'аѫ рѫгат de претепшѫгѫл лѫї Бочкаї, ші съ фіе міжлочітор пентрѫ ел ла Поарта Тѫрчеаскъ, къчї мъкар къ ел есте сѫпѫс Тѫрчілор, ші ціпе пе боіерїѫл Стоїка Ацепт ла Поартъ, тотъшї Хедер Бата de ла Dѫnъре, і се лѫdѫ къ ва съ пъвълеаскъ кѫ 12000 de тѫрчї ѫn Валахіа; пре ачеста а'л ѫnпедека, съ аџівте Бочкаї, рѫгатѫ-с'аѫ ші de Ладіслав Цівлафі пентрѫ ачеаста, ші аѫ доцепіт пе Георгіе Рацѫ ті пе Сасі съ фіе пачпічї. Бочкаї кѫ бѫкѫріе аѫ прітіт соліа ші претепшѫгѫл Radѫлѫї ѫn Кашовіа, пѫтаї кът аѫ пофтітѫ съ'ї ѫптоаркъ тѫпѫріле каре ле лѫасе de ла Моісе Секелі. Цепераріѫл Ладіслав Цівлафі ѫnкъ аѫ кіематѫ ѫnапої din Молdова пе Георгіе Корпішѫ, ѫnde фѫсесе трімісѫ съ ѫndemпе пе Іеремія Могіла, съ скоатъ пе Radѫl din Валахіа; пентрѫ къ Radѫl актта есте ѫn граціе ла Тѫрчї. De ачі dѫnъ черкареа Radѫлѫї, че о аѫ фъкътѫ прін Іоапп Калпокі ші Radѫl Клѫчаріѫл, аѫ терс патрѫ депѫтаці de ла Бочкаї ла Търговеще ка съ фак легътѫръ deплін кѫ Radѫl Bodъ. Чі Radѫl ера фоарте ѫпгріціат, пентрѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

къ токта атънчї ера ѧп Apdeaл Cimeon Могіла къ 4000 de Молдовені. Іаръ Гавріїл Халлер л'аѣ ѧпкredinцат, къ Молдовенїї ачещіа пъ вор лъкра асъпра лъї. Ѧп 5 Августъ din анъл 1605 с'аѣ іспръвітъ аша даръ токтеала ѧп Търговещї ші Радъл аѣ цівратъ къ ва фі пріетен лъї Бочкаї, къл ва аціста асъпра дъштапілор лъї ші къ ва кіета ѧпдърпт пе Георґе Рацъ din Apdeaл: despre ѧптоарчереа тъпърілор челор de ла Moice Секелі лъате с'аѣ лъсатъ ворбъ пре алтъ датъ. Депътацїї арделепещї ѧпкъ аѣ фъгъдъітъ ші цівратъ Радълъї Bodъ къ тоате кътe аѣ фъкътъ асъпра Apdeaлълъї вор фі вїтате, къ пре Cimeon Могіла л'ор опрі de ла пъвъліреа ѧп Валахіа, къ Бочкаї ва фі тіжлочіторіѣ ла Поарта Търчеаскъ ка Domnia Валахіеї съ се ласе Радълъї пънъ кънd ва тръі, ші къ ѧї ва фі слобод, съ се окротеаскъ ѧп Apdeaл de кътва с'ар іскопі din цеаръ. Ніколае Літератъл Секретарівл Радълъї Bodъ ѧпсъшї аѣ терсъ къ депътацїї, ка съ адъкъ ла лаче пе Георгіе Рацъ, ші аша с'аѣ плекатъ ачеста лъї Бочкаї, ші аѣ датъ Сігішоара ш. ч.“

Че скріе Бълепцерѣ [11]), къ пе Радъл X Bodъ, ѧп анъл de акът фоарте л'аѣ бътътъ Тътарії, пъ e de a се креде; къчї Dioniці [12]) апріат скріе, къ Радъл аѣ бътътъ пе Тътарї. Іаръ Філщіх ла Енгел [13]), зіче: „Аѣ венітъ Cimeon къ Хапъл тътъреск ші с'аѣ бътътъ къ Шербан Bodъ (адекъ Радъл ал X) ла рѫъл Пелешін треї зіле; ѧп бътаіа ачеаста аѣ къзътъ непотъл Хапълъї, бътъндъсе пътаї атъндоі къ Преda Бъзескъл. Чі Преda ѧпкъ с'аѣ ръпітъ ла кап, ші венindъ ла Брашовъ съ се вindече аѣ търітъ, фііndъ'ї рапа невindeкъїоасъ. Фііnd къ Радъл аѣ ѧпвінс, сеара дъпъ бътаіе, хапъл аѣ легатъ пе Cimeon Могіла пре ън кал сіреап, ші тоатъ поаптеа аѣ фъцітъ пънъ ла Дънъре. Дъпъ ѧпвінцереа ачеаста кътва тімп с'аѣ одіхніт Шербан Bodъ.“

Зіче Преавестітъл Енгел [14]) къ ачестеа с'аѣ ѧптъмплат. дъпъ че п'аѣ пътътъ Cimeon Могіла траце ѧп партеа са пе Бочкаї, ші еѣ ѧпкъ ласъ зіса лъї. Аноніmъл Ромънеск [15]) карелe ѧп тълте гретещe скріind despre Шербанъ саѣ Радъл X Bodъ, зіче къ ел аѣ фъкътъ мънъстіріле Котmeana ші Kozia, даръ тімпъл фачерії пъ'л ѧпсеатпъ, доаръ пре вретеа ачеаста ле аѣ фъкътъ, фііnd къ скріе Філщіх, къ дъпъ че аѣ ѧпвінсъ пе Cimeon Могіла ші пре Хапъл, дъпъ ачееа аѣ авътъ одіхпъ къtва тімпъ.

Ѧмпъратъл търческ възънd спорівл лъї Бочкаї асъпра Nemцілор, ѧп лъпа лъї Noeмвріе л'аѣ пътітъ Краіѣ Бнгарієї, прекът скріѣ Спondan [15]), Бъколцер [16]), Брієтіе [17]) ші Брептап [18]); даръ Бочкаї пъ аѣ врътъ съ се фолосеаскъ къ тітълъл кръіескъ.

[1]) Ms. apud Hevencsi tom. 68. p. 297. [2]) Grondzki in Ms. ad h. a. [3]) Descriptio assaltus arcis Satmariensis apud Hevenesi l. c. p. 236. [4]) Tertium Ms. apud Hev. l. c. p. 249. [5]) Quartum Ms. apud Hev. l. c. p. 254. [6]) Dionigi nella parte 5. delle Storie del Mondo Lib. 10. p. 1605. [7]) Quintum Ms. apud Hevenesi l. c. p. 255. [8]) Epistola Generalis Gregorii Nemethi apud Hev. l. c. p. 268. [9]) Miko Ferentz in Mss. Annalibus ad h. a. [10]) Engel in recent. Hist. Valach. Part. l. p. 275. seq. [11]) Bulengerus Lib. 12. p. 360. [12]) Dionigi l. c. [13]) Filstich apud Engel l. c. [14]) Engel l. c. [15]) Spondanus ad ann. 1605. Nro 3. [16]) Bucholcerus p. 776. [17]) Brietius ad h. a. [18]) Brentanus ad h. a.

Анъл 1606. Прекът скріе Гропzкі [1]), ѧп анъл трекът Бочкаї аѣ фостъ терсъ ла Брашовъ, съ пріітеаскъ цівръштъптъл Сасілор, ънde аѣ трімісъ ла дъпсъл Іеремія Могіла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

солї, съ факъ претепшвг шї легътвръ кв ел, двпъ квт фъквсе шї Радвл X ал къреіа легътврї фолос л'аў шї авътў Іеремія Могіла дп апвл de акът, пентрв къ ръсколіндвсе Молдовенїї шї Полонїй дп контра лвї, прекът скріе Бевтіні [2]): „Бочкаї і-аў трішісў дптрв аціворіў пе Гавріїл Бетлен кв 6000 de Арделені.“ Кареле і-аў шї дмпъкат цеара. Орепт ачееа кв мвлте дарврї, дпкъркат, с'аў дптърпатў Гавріїл Бетлен de ла Іеремія Могіла ла Бочкаї кв пвцin маї 'наінте de a мврі ачеста отръвітў de Міхаї Катаї Капчелларівл съў.

Despre Георгіе Рацў Цеперарівл Радвлвї X Domnвлвї мвнтенескў, атъта скріе преавестітвл Енгел [3]): „Дп апвл 1606 лвї Георгіе Рацў і-аў тъіатў капвл пентрв препвсвл че авеа къї есте воіа съ ацідъ пе Радвл Водъ асвпра лвї Бочкаї.“

Іаръ despre Стефан Бочкаї Прінцвл Ардеалвлвї аша скріе Калвісіе [4]): „Дп апвл de ла Хс. 1606 дп 19 Септетврie с'аў фъквтў паче кв Бочкаї, дпгъдвіндв'ї ка съ фіе фіеще-кървіа словод а цінеа кареа кредінцъ ва вреа, двпъ ачееа прін тіжлочіреа ачелвіашї Бочкаї с'аў фъквтў паче дп 9 Noетврie шї дптре дмпърацїї Рвдолф ал Ромапілор шї Ахмет ал Тврчілор пе 20 de апї, дпсъ аша, ка тот ал треїлеа ап съ трімітъ дарврї впвл алтвіа. Шї Бочкаї двпъ че аў ашезатў мвлте дп треава кредінцеї, аў мврітў дп 13 Декетврie, фъкъндвсе мвлтъ жале двпъ дмпсвл.“

Ашішдереа скрій Бвколцер [5]), Брієтіе шї Брептап [6]); Спондан [7]), кареле пвпе тоартеа лвї Бочкаї дп 28 Декетврie, чі Енгел о пвпе дп 29 Декешврie. Спондан шї дптрв ачееа грешеаще, къ фаче пе Бочкаї квпріпзъторій ал Молдовеї шї ал Валахіеї, че ел п'аў фъквт вре о датъ. Despre Георгіе Вашў чел маї бътрън четеще ла апвл 1363.

[1]) Grondzki in Ms. ad ann. 1605. [2]) Caspar Böytini de rebus gestis a Gabriele Bethlen Lib. 1. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 276. [4]) Sethus Calvisius in opere Chronol. h. a. [5]) Bucholcerus p. 779. [6]) Brietius et Brentanus ad h. a. [7]) Spondanus ad ann. 1606. Nro. 7. [8]) Engel l. c. p. 277

Апвл 1607. Фііnd къ ла апвл трекътў скріселў тоартеа лвї Стефан Бочкаї, свпт кареле шї маї таре с'аў асвпрітў біецїї Ромънїї din Ардеал пентрв леџеа шї кредінца лор, ачі дї воіў скріе съпъпца, кареа дп ел с'аў сфършіт despre партеа бървътеаскъ, прекът о скріе ачеаста оаре-чіпе ла Хевепеші [1]), zікънd: „Мвша лвї Стефан Бочкаї аў фостў фата лвї Бласіе Швліок, пре кареа о аў фостў лватў Георгіе Бочкаї. Фетеле лвї Бочкаї Георгіе аў фостў ачестеа: Елісавета мвіереа лвї Крістофор Баторі, Анна мвіереа лвї Іоапп Кендефі, Сара мвіереа лвї Георгіе Борді, Іздіта мвіереа лвї Крістофор Бапфі, Крістіпа мвіереа лвї Георгіе Хорват de Палоча, Елепа мвіереа лвї Гавріїл Халлер. Фечіорї лвї Бочкаї аў фостў ачещіа: Стефан кареле аў мврітў дп апвл трекътў; Іеремія, Гавріїл, Сімоп, шї ла ал чіпчілеа пв'ї щіў пвмеле; dintre ачещіа, доі аў фостў преощї (папістъшещї), треї с'аў фостў дпсвратў, даръ п'аў ръмас фечіорі din дъпшіі, престе тот Георгіо Бочкаї аў авътў 15 првпчі, даръ афаръ de чеї, че'ї zисеў, чеіалалщї аў мврітў дп првпчіа лор. Моаша матеї лвї Франчіск Геці, кв моаша Елісаветеї Перпіezі, а мвіерії лвї Іоапп Кешерій шї кв моаша лвї Стефан Бочкаї аў фостў фетеле лвї Валептіп Тевреак (Török) челвї таре.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre Arpeaл ла anил de akиm aша скріе Калвісіе [2]): „Dинъ че aй mърітй Стефан Бочкаї, дн 12 Февр. din anил 1607 с'aй adинатй Арделенїї дн Клужй, ші aй алесй дн локил лиї Бочкаї Прінцй ne Сіцістинdй Ракоці, ші aй пофтітй ка съ'л дптъреаскъ Rиdолф II дмпъратил Romanілор.“ Ашіидереа скріе Брептанй [3]) ші Cпondanй [4]) карele тотиші zіче: „Маї mилт пиmaї лъсънd каса Австріеї алецереа лиї Сіцістинdй Ракоці, de кът дптърinds-o, пептрu къ Арdeaлил с'ар фі кuвenіт еї, пелъсънd Бочкаї фечіорй dинъ cine.“

Dинъ че с'aй фъкиtй Прінцй Арdeaлилиї Сіцістинdй Ракоці, аша скріе преавестітил Енгел [5]): „Дn Мартіе din anил 1607, Сіцістинdй Ракоці aй фъкиtй пачпікъ легътиръ ші претепшиг кu Padил (X Domниl Валахіеї) прін Балтасар Сілваші.“

Despre Молdова еаръшї аша скріе ачелаші Енгел [6]): „Прекиtй mi се паре ла дпчепиtил anилиї 1601, aй требиітй съ uiardъ Domnia Молdовеї Ieремія Могіла прін шоарте, саи прін ръскоалъ, — — — пептрu кът дп лиna лиї Апріліе din anил 1607, кънd aй трімісй Сіцістинdй Ракоці ne Балтасар Сілваші, съ леце паче ші претепшиgй ші кu Domниl Молdовеї, атипчї ера Domнй Cimeon Могіла, ші dинъ кит скріе Бетлен VI, п. 503.“

Чі eй zік, кът Ieремія Могіла aй требиітй съ тоаръ дп anиl чел трекиtй 1606, кърънd dинъ ачееа, dинъ че с'aй дптърпатй Гаврііл Бетлен din Молdова, пептрu кът скріе Патріархиl Romeї Павл V дп 3 Февр. din anиl 1607, о епістолъ кътръ Cimeon Могіла, дн каре се бикиръ Патріархиl, кът пре Cimeon л'aй алес Прінцй Молdовеї mї'l паре ръй кът aй mърітй фратесъй Прінциl Ieремія Могіла, прекит аратъ Архівиl din Ватікан [7]), іаръ дпцііпцареа ачеаста despre тоартеа лиї Ieремія апевоіе aй пиtиtй терце ла Рота дптр'о лиnъ; ші аша Ieремія aй требиітй съ тоаръ дп anиl трекит. Кънї Станіслав Лебіенскі [8]) дпкъ аша скріе: „С'aй дптъmплат de mърind Ieремія (пu Cimeon) Прінциl Молdовеї (пu Валахіеї), цеара ачееа дп anиl 1607 іаръшї с'aй ръсколіт, ла а кърія дmпъчіпіре ші дптъріреа Domnieї лиї Константін фечіорашилиї челиї преа тінър ал лиї Ieремія Могіла, побілії Потоцкі кu ціреа Краіилиї фоарте с'aй гръбітй; се mърітасе dинъ Стефан Потоцкі (дп anиl 1603) фата лиї Ieремія, ші прін късъторіа ачеаста побілії Потоцкі авеа прілецій бип de a се дmбогъці; пептрu кu паче domnind маї mилтъ вреme Ieремія Могіла, пu пиmaї фоарте се дmбогъцісе, чі mi aцінта пре ачеіа, de a кърора спріжіпеалъ авеа опй ші дънсиl. Потоцкещії маї алес тоате ле dобжndea de ла дънсиl, пиmaї ка съ пи'ї mжnіе, спре маре пізma алтор Лешї. Дn anиl маї de кърънd трекиtй mърісе Ieремія ші маї наinte de тоарте фъкисе дп локиl съй Прінц, ші иртъторій дп Тron ne Константін фііиl съй, ші dобжndісе прін міжлочіреа Краіилиї Полоніеї de ла дmпъратиl Търческ, ка съmжnца лиї чea бърбътеаскъ пирireа съ domneaскъ дп Молdова. Dаръ mърind Ieремія, фрателе лиї, Cimeon Могіла, бърбат акиm de вжрстъ, — пре карele дл аціnта odiniоаръ фратесъй Ieремія, de'l фъкисе Domнй Валахіеї, ші dинъ че л'aй фиgърітй din Валахіа, іаръшї л'aй пріміт ла cine, ші л'aй спріжінітй ка пре ип фрате, mi маї пре иртъ маї наinte de a mърі, і-aй дпкredinцат гріжea mиіерії ші a припчілор, — лиnd прілецій de аколо, кът Потоцкещії ера decпарте, aй скосй пре пепотu-съй din скаипй, ші фи-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гърind ші пре тата луї къ чеїлалцї прінчі, аў ръпітъ Domnia Молдовеї кътпъръндъ'шї дпътъріре ші de ла дтпъратул Търческ, ші ка съ пъ се вадъ а лъкра орбеще ші дтпротіва Краіулуї, тітпурїў аў дпцііпцатъ пе Краіул прін солії съї къ Ротъпії пъ съпт dedaцї а се плека стъпъпіреї прінчещї, ші тъіереці, ші ера прітеждіе, ка пъ кътва съ се ръсколеаскъ Молдовепії, ші пептрь ръскоала' ачееа съ трімітъ Търчії пре алтул чіпева Domnъ дп Молдова, дрепт ачееа ел аў луат гріжеа цереї дп сіпе, ші прекът аў фостъ ші пъпъ акът кредінчіос кътръ Краіул ші Кръітеа Полоніеї, аша ва рътъпea ші de ачі дпаінте. Мъптуінца ачеаста, ка съ о прітеаскъ Краіул, маї тулте прічіні аў фост, адекъ ші сфатул ачелора, карії пізтуіа Потоцкещілор ші ръскоала Рокосciana карea пъ се щіа пъпъ унde се ва лъці, ші маї въртос къ Сітеоп Могіла съ легасе дпаінтea луї Іоann Потоцкі къ ва da въдувеї луї Іереміа Могіла вепітурї, ка съ поатъ тръі къ тоцї прінчії еї дупъ вълфа лор, ші дупъ тоартea луї, Domnia о ва лъса луї Константіп. Чі търind ші Сітеоп Могіла дп кърцере de ун an, повъ ші тъіереаскъ сфадъ с'аў ацідатъ дп Молдова пептрь фечіорї, пептрь къ Маргаріта тъіереа луї Іереміа пофтеа ка Domnia съ се дптоаркъ фііулуї съў луї Константіп, de ла карелe къ педрептул о ръпісе Сітеоп; іаръ тъіереа луї Сітеоп зічеа, къ дупъ тоартea бърбатулуї съў, ка а челуї маї de апроапе Domnъ, Domnia Молдовеї, се каде фііулуї съў луї Міхаіл, ші пептрь ачееа, пептрь къ Міхаіл есте маї de върстъ de кът Константіп, ші дрепт ачееа ші маї харпік de a domni: ші ачеаста лесне аў трасъ дп партеа са пе Молдовепї, маї въртос къ тоатъ оастеа, тоате търіміле ле авеа пе тъпа са. Мъіереа луї Сітеоп Могіла аша даръ довъндиндъ'шї скопul ші кіетъnd ші пе Търчї дптрь ацівторіў, с'аў пъсъ дп стат de a апъра Domnia фііулуї съў ші пе Константіп къ тътъ-са Мъргъріта і-аў пъсъ дп рънd. Дптъмплареа ачеаста аў порпітъ пе Потоцкещї, de къ ачеіа осташї аї лор, пре карії лї авеа дп оастеа чеа Кръіеаскъ аў трекът дп Молдова дптрь ацівторіul соакреї ші ал кътпацілор. Дрепт ачееа Іоann Потоцкі префектul din Катепец ла сфършітul тоатпеї, аў дптратъ дп Молдова асупра пърцїї чеї протівніче, карea авеа дптрь ацівторіў Търчї ші Тътарї, ші дпвіпгъндъ-о, аў датъ Domnia луї Константіп, карелe ера фоарте тіпър. Търчії dintъіў пъ бъкърошї аў авзіт ачеаста, даръ апоі і-аў дтблънзітъ даръріле, ші пе Константіп л'аў дптърітъ дп Domnie, мъкар къ маї паінте дптърісе пе Міхаіл дп Domnia Молдовеї, трімiцindъ'ї стеаг дупъ обічеіul лор, ші despre ачеаста дпцііпцасе ші пе Краіul Полоніеї.“

De ар фі четітъ пре Лъвіенскі преавестітul Енгел, пъ с'ар фі ліпітъ аша таре de дпкълчіта історіе a луї Піасецкі, карea о воіў адъче ла апul 1612, пічі ар фі стіптітъ атъта дп історіа Молдовеї [9]) къt стіптещце зікъnd къ Константіп Могіла аў дпчепът a domni дп апul 1609 ші къ пъ се щіе че с'аў фъкътъ Сітеоп Могіла. Бълецер [10]) ші Калвісіе [11]) дпкъ атестекъ тоатъ історіа ачеаста ші дптуіў атестекъ Валахіа къ Молдова, адоua кіатъ пре Іереміа, Іероніт, a треіа пъпе тоартea луї Іереміа Могіла ла апul 1608, че пъ съпт адевърате. Іаръ Прівати [12]) ка ун Історік стреін, къруіа пічі дї фъце, пічі дї тъце de Ротъпі, токтіа дпкълчеще Історіа неатъруї, ка ун непрічепът.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Тот дптрѫ ачеста an, зіче преавестітѫл Енгел [13]), аѫ кънътат indeцепатѫл Полопескѫ пре лънгъ ціѫрътѫнт ачеціа: Нікtор Ѫреке, Васіліе Оріса, Логофътѫл Георгіе Мавроті, Есаіа Баліка ші Георгіе Lozan.“

[1]) Ms. apud Hevenesi Tom. 68. p. 298. [2]) Calvisius in opere Chronologico ad h. a. [3]) Brentanus ad h. a. [4]) Spondanus ad ann. 1606 N. 7. [5]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 277. [6]) Idem Engel in recent. Hist. Mold. p. 253. [7]) Archivum Vaticanum Armario 45. Tom. 2. p. 145. [8]) Stanislaus Lubienski de motu civili in Polonia Lib. 4. [9]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 253. [10]) Bulengerus in Hist. sui temporis. [11]) Calvisius in op. Chron. p. 963. [12]) Privati nel nuovo Dictionario scientifico, ad vocem Valachia. [13]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 253.

Анѫл 1608. Сіцісмѫндѫ Ракоці фііnd din фіреа лѫї от фоарте блънd, din вѫпъ воіа лѫї аѫ пъръсітѫ Domnia Ардеалѫлѫї, ші прекѫт скріе Калвісіе [1]), с'аѫ дптѫрпатѫ дп Серепч, іаръ Арделеніі аѫ алес дп локѫл лѫї пе Гаврііл Баторі, деспре каре.ле скріе Іоанп Саларді [2]): „Дп локѫл лѫї Сіцісмѫндѫ Ракоці дп анѫл 1608, цеара аѫ алесѫ шіе Domnѫ пре тѫрітѫл Гаврііл Баторі —— карелеѫмблънd dѫпъ сфатѫл ші mintea са кѫ пъравѫл лѫї Cedekia, аѫ тѫрѫратѫ тоатъ odixna церей, карea кѫ фоарте маре трѫдъ се къцігасе; пептрѫ къ тъсѫрънdѫ'шї ѫътереа кѫ пътереа Domнілор Ромънещї челор din вечіні, ші рѫвнінd асѫпра церілор лор, ла фоарте маре пъкаz аѫ адѫс пе біецій Арделенї.“

Спondan [3]) зіче: „Дп анѫл 1608 пептрѫ віеацъ маї кѫ odixnъ лъсънd Сіцісмѫндѫ Ракоці Ардеалѫл, л'аѫ пріміт Гаврііл Баторі, ші лъсънdѫсе de дмпъратѫл Рѫdолф II. с'аѫ свпѫс Тѫрчілор, карелe оape-кънd фѫсесе крескѫт Католік de ѫпкіѫл съѫ, іаръ dѫпъ ачееа с'аѫ фъкѫт Калвіп.“ Ашішdереа скріе ші Бріетіе [4]).

[1]) Sethus Calvisius in opere Chron. ad. h. a. [2]) Szallàrdi Iànos a' Sirolmas Magyar Kronikànak 1. Könyv. 6. Rèszèben. [3]) Spondanus in Prolusione ad ann. 1608. Nro. 10. [4]) Brietius ad ann. 1607.

Анѫл 1609. Мъкар чіне че скріе деспре Гаврііл Баторі Пріпцѫл Ардеалѫлѫї, даръ еѫ zік, къ спре Ромънії din Ардеал ші маї вѫртос спре Преоцій чеї Ромънещї, п'аѫ фост рѫѫ; пептрѫ къ ле аѫ датѫ діпломатѫл ачеста [1]) дп анѫл деспре карелe скріѫ актa:

„Noі Гавор din міла лѫї Dѫмпезеѫ Краіѫл Ардеалѫлѫї, Domнѫл пърцілор Ѫнгѫрещї, Шпанѫл Секѫілор, і прочї. Дът дп щіреа челор de актѫ, спѫпънd тѫтѫрор кърора лі-е de фолос, къ пептрѫ сокотінца впор Domнї сфетнічї аї пострі, ші din воіа поастръ Dѫмпезееаскъ, ші порпіndѫпе кътръ дпвъцътѫръ іспъсітоаре, ші рънdѫл преоцеск, възънd певоіа ші docada тѫтѫрор попілор Ромънещї, претѫтіndenea поастръ a Ардеалѫлѫї ші a цереї ѫнгѫрещї дп бірѫінца Ардеалѫлѫї рънdѫіте дп събоареле леціі ші проповеdaніеї, de каре аѫ de Domнї ші de алціі маї мълцї, чі маї вѫртос de дъншіі de Domнії пътъптещї фечіорії лор іобацї аѫ фост, din zi дп zi съ дпгребіазъ, ші кѫ маре свпъраре съ'ї дмпресоаре дп алеапѫл леціі, ші ал дрептъцій щі обічеіѫрілор а алтор събоаръ карелe токміте біне, къте нічї din пътъптѫл каре аѫ пъскѫт ші de свпт пътереа Domнѫлѫї съѫ пътѫптеск, добѫndind алт попор маї бѫп ші міла алтор Domнї, а се мѫта, пѫ'ї ласъ, чі кѫ обічеіѫл іобъцеск асетъпеа кѫ чеїлалцї іобацї, Domнії пътѫптещї, ші кѫ слѫжбе шіше-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

лецї съ рабде ші съ поарте. Възънd дрепт ачеea ачеаста реєтате неавзітъ, dinтъіѣ врем a'ї сфътві ші пре еї дптрв ачеаста парте, шаї въртос съ аївъ време спре деregъторіа Domnezeacкъ a'ї аџівтора, ачеаста лор din шіла поастръ, ші din пътереа поастръ, кв тілъ a жвдека a дпгъдвіреа квт еї de ачі дпainте тъкар a квї іобацї вор фі ші фъръ воіа Domnвлві съѣ, свпт кареле вор фі дпплънdвсе времеа, вnde пв'ї ва фі лві воіа a ръмънea, маї мвлт слѣбозіе съ аївъ, a скімба локвл чел dinтъіѣ вndeї на плъчea лві съ алеагъ лок de попіе, ші съ се дтмвте ел кв тоате вапътъціле лві, ші кв фечіорії ші кв мвіериле сале, фъръ de нічі о стіптеалъ кв щіреа Влъdікъї лор, кареле лъкзіеще дп Белград, dвпъ обічеівл ші токтеала съѣоарелор вигврещі шаї паінте de квт авea пътереа. Пептрв маї маре мъртвріе a тілеї поастре Кръіещі кътрв ачеіашї тощї попії ротънещі дп тот Apdeaлвл, ші дп пърціле церей вигврещі, кареле се ціп de Apdeaлвл пострв, пре чеї de акът, ші dinаінте каре вор фі de тоате гревъціле ші слвжвеле шішелещі кв каре с'ар ціпea Domnілор пътжнтещі ші афаръ свквіцї, фъръ dарвріле ші чінстea de ла ачеіашї попї din обічеівл бътржн свквіцї a da Domnілор лор пътжнтещі, кв тілъ a'ї ісбъві, квт і-ам ші тънтвіт пептрв пътереа ачестор de акът. Пептрв ачеea воѣ тътврор лътінацілор Domnілор de стеar, Domnілор Шпанілор, Лътінацілор Ціхдецілор Nемешещі, ші a тот Nемішігвл тъкар дп че Вартегіе, іаръ a пвте дп Вартегіа Біхъріеї ші дп ціпътвл Беівшвлві ші Хацагвлві, Кънітанілор, Префектвшілор ші Одорвіраіелор, Пъркълабілор четъцілор, тътврор Деregъторілор din тоате локвріле, Вамешілор de ла шілъ, ші Вамешілор de ла подврї, Плъіашілор ші пъзіторілор de ла вадврї ші de ла тоате къіле, ші крора лісѣ Ісправнічі лор, ші дпцълепцілор пъргарї, мещерілор, ходпоцілор, ші цівраціlор a тоате орашелор, ші маї шарілор ші тътврор карії свпт дп deregъторіі ші дп чінсте тъкар дп че бірвіца поастръ лъкзіторі, челор de акът ші челор de акът дпainте карії дп времеа de ачі дпainте се вор, кв рvndвл ачестора лъсът ші порвпчіт таре, дп кът вор ведеа ачесте кърці, воі дпкъ de ачі дпainте преоції ротънещі карії свпт семпаці ші пре тощі карії вор фі dвпъ еї, свпт тіла поастръ ші свпт мънтвіреа поастръ дптрв ачест тіпъ, квт ам дпгъдвіт, a'ї бънтві ші a'ї скърбі, ші a'ї свпъра, аѣ a'ї сілі пре ачеіа попї спре ачеле гревъцї ші слвжбе тішелещі, аѣ a'ї тъпа, нічі дптр'вп тіпъ съ пв фачещі, каре квтва четindвле съ ле дацї дпаної крора ві ле аѣ dат. Дате свпт дп орашвл пострв дп Белград дп лвна лві Івніе дп 9 зіле ла анії Domnвлві 1609. Габор Краівл т. р. Neadi Стефан т. р.“

Дп Dіпломатвл ачеста квт дпкълчітъ ші кв реа ротъніе, се ворвеще, чі еѣ л'ам скріс квт с'аѣ фостъ тіпърітъ дп анвл 1653 дп Белград din порвпка лві Георгіе Ракоці, тв de'л веї четі кв лваре аминте дл поці дпцелеце, че вреа Гаврііл Баторі.

[1]) Diploma Valachice editum Anno 1653, jussu Georgii II. Rakotzi, datum vero a Gabriele Batori anno 1609 Sacerdotibus Valachicis.

Анвл 1610. Ла анвл de акът скріе Калвісіе [1]), прекът вртеазъ: „Дп анвл de ла Хс. 1610, с'аѣ dескоперітъ рънкоала че ера съ се факъ асвпра лві Гаврііл Баторі

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Прінцълуї Ардеалълуї, карєа дескопериpe Прінцълуї і-аў фостъ de фолосъ, іаръ алтора спре періре; пентрв къ dintre Ардєлєнії чєї шаї de фрвпте тълці с'аў тъіатъ, ші тълці с'аў сфрвпіт din цеаръ."

Dintre чєї сфрвпіці, прекът скріе Каспар Бекътіні [2]), аў фост чел шаї de фрвпте Стефан Kendi, карєле денъртъndвсе дп Полоніа, ш'аў бъгатъ дп капъ, ка къ ацівторіва лешілоръ, ал Împъратълуї Романілор, авънd дп партеа са ші пе Радвл X Domnвл Валахієї, съ се факъ ел Прінцъ Ардеалълуї дп локвл луї Гаврііл Баторі, ші дп локвл луї Константін Могіла Domnвлуї Молдовеї дпкъ съ ашеze пре Марко фечіорвл луї Петрв IV Черчел.

Ачеста дпцелегъndв-о ші ці тетъndвсе de dънса Гаврііл Баторі, чі маї въртос ка din Сібіїў маї лесне съ поатъ пъвъді дп Валахіа ші Молдова, прекът скріе іаръші Бекътіні [3]) дп 11 Декешврie din anвл 1610, аў кънрінс Сібіївл, despre a кървіа кънрінdepe скріе Саланді [4]): „Іаръ фііnd къ Българадвл скавнвл чел domnescъ се пвстііce прін ръсвоаіеле челе тълте ші-аў бъгатъ дп кап Гаврііл Баторі, ка съ'ші тъте скавнвл дп Сібіїў, карєа сокотіndв-о къ о ва пътеа фаче пътаї de cine, о dініоаръ'ші аў adвпатъ тоате оціле, кълъреції ші педестрашії, ші фъкъndвсе къ терце пътаї спре ведере, ка ші de алте орі, ші Сасії дпкъ прімindв'л бъкврошї, ка пре вн Прінцъ леціві ал лор, пецііndв'і кънетвл, л'аў слобозіт дп лъвптрв къ тоатъ оастеа, іаръ осташії dвпъ кът авеа порвпкъ, дndатъ аў кънрінс тоате порціле ші бацеле." Din кънрindереа ачеаста а Сібіївлуї dвпъ ачееа тълте реле і-аў venітъ луї Гаврііл Баторі, кът вот ведеа ла анії віїторі.

Пе вретеа ачеаста тръіа ші Нектаріе Архієпіскопвл Ахрideї din Българіа, прекът скріе Мавреў [5]), чі пв къ-атъта вълфъ къ кът аў тръітъ Архієпіскопії чеї бътрънї.

[1]) Sethus Calvisius in opere Chronologico ad h. a. [2]) Caspar Böytini in Ms. de rebus gestis a Gabriele Bethlen lib. 1. in fine [3]) Idem Böytini l. c. [4]) Szalárdi János a Siralmas Magyar Kronikának elsö Könyvének 6dik részében [5]) Albertus Mureus Lib. 1. de Notitia Archi-Episcopatuum cap. 9.

Анвл 1611. Несъцioaca ші пебвна пофтъ de a domni преспе чеї маї тарі de кът дъпсвл, ла атъта аў adвс пре віетвл Гаврііл Баторі Прінцвл Ардеалълуї, de токта дп zioa de Кръчівпвл Анвсепілор, adекъ дп 25 Декешврie din anвл 1610, dвпъ кърindaріва чел поў, прекът скріе Херман [1]), аў ешіт din Сібіїў къ оціле ші аў порнітъ асупра Радвлуї X Domnвлуї Валахієї, пентрв првпчеаскъ прічінъ, къчі скріе Кешені Іаношъ [2]): „Гаврііл Баторі с'аў дпвінсъ фоарте таре дп цеара Бърсеї de Радвл карєле ші Шерван с'аў пвміт, Domnвл Мвнтенескъ, къ каре Domn пвтаї пентрв черерea ші пекъпътареа вноі кал фокъ с'аў сфъдітъ, даръ-і аў ші датъ прецвл.

Філцціх ла преавестітвл Енгел [3]) зіче: „Шерван Водъ п'аў цівт despre пъвъліреа ачеаста (а луї Гаврііл Баторі), dрепт ачееа с'аў възвтъ а пв пътеа ста дпкоптръ, ші аў фвцітъ dinпревпъ къ боіерії съї ші къ тоате авуцііле дп Молдова, Гаврііл Баторі с'аў тъбъріть ла Търговеці, аў рътасъ дп Валахіа треї лвні ші аў дпгъдвітъ armadeї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сале съ цефѣіаскъ тоатъ цеара ші тоате мънъстіріле, аша кът петіка аў ретасѣ ѧп цеарѣ лънгъ ачестеа с'аў фъкът ръстате, тіръпіі ші прадъ кареа пѫсе поате спѫне.“ Чі еў зік, оаре п'аў фост ачаста фъръ de леак de леце de ла Баторещі чеі пебѫні, пре карії еі сімте цеара Ардеалѫлуі пънъ акум?

Міко Френцї [4]) карелe аў фост de фацъ ѧп ръсбоіѫл ачеста, аша скріе: „Dѫнъ че ам порніт̆ din Сібіій ѧп треі зіле тоате оціле с'аў афлат пе цеара Бърсеі, кът аў сосіт̆ Прінцѫл ла Кохалм a doѫa zi кѫ пуцінї лънгъ сіне с'аў dѫсѣ ѧп Брашовѣ, даръ аколо п'аў зъбъвіт, чі ѧп сеара ачееа аў терс ла Крістіan. Ѧнтрѫ ачееа прощії din цеара Бърсеі аў кърцуіт drѫмъріле ѧп прінъ ка съ пѫ се прічапъ Domnѫл Мѫнтеческ. De ла Терцбѫрг аў трімісѣ Прінцѫл ка ла шесе мії de осташі ла Търговещі, ѫnde ера атѫнчі скаѫнѫл Domneск, даръ ѧпцелегѫnd Padѫл Bodъ de венірea лор, аў фѫціт dimпрешъ кѫ боіерії чеї маі богацї кѫ тоате аверіле лор. Dѫнъ че аў трімісѣ Прінцѫл пре тергъторії ѧпainte, ел ѧпкъ пре ошътѣ аў масѣ ѧнтр'о поапте din лъѫнтрѫ de Терцбѫрг, фііnd фоарте маре zънадъ ѧнтре amъndoъ Кръчіѫнъріле, апоі a doѫa zi аў порніт кътръ Търговещі ші a патра zi аџіѫнгѫnd аколо с'аў тъбърѫтѣ кѫ тоатъ оастеа са. Ачі оціле, ші маі алес хаіdъчії dѫнъ обічеіѫл лор, с'аў ѧмпръцціат ла прадъ. Аї фі пѫтѫт вedea, кѫм тъпа пепѫшърате dобітоаче de тот фелѫл zioa ші поаптеа! Аша поі пре сата хаіdъчілор ам лѫатѣ цеара, карії о аў ті пръdатѣ, цефкітѣ ті арсѣ, пефііnd ѧнтр'ѫпса четъцї ті търіші. De аколо поі п'ам терс пічї асупра Молdовеі, пічї асупра Полоніеї, пентрѫ кът кѫ ръѣ ні с'аў лъsdатѣ Поарта, de пѫ пе вом ѧнтърпа ті odixні ѧп Ардеал. Ачест фолос ам авѫт din тіптеа чеа маре a лѫї Іоann Іmпефі, къчі adeнъратѣ скріѣ, кът фііnd еў шерѫл чел маі dінтъіѣ ші маі din лъѫнтрѫ ал Domnѫлуі меѣ (Гаврііл Бетлен), маі adece орі л'ам авзітѣ цівръndѫсе, кът ел пічі de кѫпріndерea Сібіілѫлуі, пічі de терцерea асупра алтор церї, аў цівтѣ чева маі'nainte, чі тоате с'аў фъкътѣ din сфатѫл лѫї Іоann Іmпефі. Dѫнъ лаѫda чеа кѫ ръѣ a ѧмпъратѫлуі Тѫрческѣ, ші dѫнъ че ѧп треі лѫні аў пръdатѣ цеара фъръ de вре о тілъ ті тоате кътe аў афлатѣ ѧнтр'ѫпса, аша ле аў кърatѣ de парте чеа маі маре a хаіdъчілор ші аџіѫнсесе акасъ кѫ dobънda, Прінцѫл ѧпкъ аў ешітѣ кѫ оціле сале ла Брашовѣ ші de аколо аў терсѣ ѧп скаѫнѫл съѣ ла Сібіій. Лъсънd пе Domnѫл меѣ Гаврііл Бетлен ѧп Търговещі кѫ о сатъ de осташі, ка съ прітеаскъ кѫ чінсте пе Padѫл (XI) Bodъ, кърѫіа ѧї dъdѫсе Ѧmпъратѫл Тѫрческ Domnіa, ѧп локѫл Padѫлуі челуі ѧнтіріт, ші съ фіе de фацъ кънd се ва ашеza ѧп скаѫнѫл чел Domneск, ка dѫнъ ачееа кѫпоскънd, къ поі ам фостѣ прічіna de аў dobънditѣ Domnіa Мѫнтепеаскъ, кѫ вретеа кънd се ва ферічі Гаврііл Баторі, ѧпкъ съ капете чева dар пре ан de ла dънсѫл.“

„Апропііndѫсе акѫта Padѫл (XI), фечіорол лѫї Міхаіл (IV), Bodъ чел поў, а зечеа zi dѫнъ ешіреа лѫї Гаврііл Баторі, ші пѫ deпарте de Търговещі попънd, поі ѧпкъ пе ам гътітѣ кѫ оціло че авеам ті diminiaцa i-am емітѣ ѧнтрѫ ѧнтѫмпінаре, ка о цівтътате de тілъ de пътѫнт, ѧнтрѫ ачееа апропііndѫсе ші Bodъ кѫ фелій de фелій de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

оатенї din пъдврї шї din остроавеле Двнъреї стріпшї, шї дп треї пжлкврї дмпърдіцї, даръ пв кв пре мвлцї, адекъ кв 400 саў 500 de оатенї; Капвпі-Баша дпкъ авеа кв сіне ка 200 Тврчї. Аша ачеле довъ оцї, ачееа дп кареа ера Водъ, шї а domnвлвї теў, аў статў ла олалтъ, ——— шї ам пітрекът пе Водъ дп Търговецї ла скавпвл съў. Adoва zi Водъ пе Domnвл теў Гавріїл Бетлен шї пе маї мвлцї dintre аї поцрії, оспътъndв'ї, формос і-аў дървіт, шї маї мвлте аў фъгъdвіт дптрв авепіре. Аша поі ам лъсат аколо пре Іоann Лвгошї кв кълърецї лъпгъ Водъ, ка пъпъ с'ар adвна цеара, съ'л апере шї пе церапї дпкъ съ'ї трагъ спре dъпсвл; фііnd къ пре вретеа дптрърії поастре дп Валахіа, лъквіторії de прін четъцї, ораше шї сате тоцї фвцісе карії дп котро, пвтаї ка съ се тжптвіе, шї дпкъ пв се дптврпасе ла каселе лор пъпъ дп тімпвл de акът іаръ дптрареа поастръ аў фостў дп іарпа чеа маї греа, кънdў ера зъпada маї маре, даръ dвпъ ачееа кврънd с'аў топітў зъпada, шї тоатъ іарпа п'аў пінс атъта, кът съ цінъ пеаоа треї зіле. Аша даръ іарпа лі с'аў дптъмплат фвга мі dрепт ачееа аў бвферітў атъта пагвбъ тішеії кареа аквшї пі о аў ръсплътіт дndoіт повъ."

Бевтіпі [5]) скріind despre пъвъліреа лвї Гавріїл Баторі дп Валахіа, зіче дптъїў, къ пе Гавріїл Бетлен л'аў тріміс кв тергъторії дпainte асвпра Padвлвї X Водъ; а doва, къ пе твта Padвлвї Водъ о аў ацівпс Apdелепії шї о аў пріпс кв тоатъ авереа еї; а треіа, къ Гавріїл Баторі аў червтў пре сата са Domпіа Валахіеї de ла дмпъратвл Тврческ, даръ п'аў къпътат'о: „Къчї поарта Тврческъ пебъгънd дп сеатъ пе Гавріїл Баторі, аў пвсў Domn Валахіеї пре алт Padвл, фечіорвл лвї Міхпеа Водъ, кареле de мвлтъ врете ащепта дп Царіград съ се поатъ фаче Прінцў, шї л'аў тріміс кв Ібрахім Чавшвл, шї кв ввпъ оасте Тврческъ ла Тжрговецї." Ашішdереа скріе преавестітвл Епгел [6]) despre Padвл XI, апої зіче: „Гавріїл Баторі п'аў пвтвт ста дп коптръ шї аў еміт din Валахіа; даръ маї паіпте аў скрісў дп 11 Мартіе din Бекврещї, Dівапвлвї о епістолъ фоарте амаръ дп кареа твстръ пре чеї din Dіван, къ пре dъпсвл чел че есте пъскът din аша лвтіпатъ віцъ, маї пвцін л'аў сокотіт, de кът пре вп Ротъп прост. Чі кв твстрареа ачеаста маї маре пізмъ 'шї аў къцігат дпainтеа Dівапвлвї. Гавріїл Баторі дп 8 Апріліе с'аў дптврпат дп Сівіїў."

Іаръ Філціх ла ачелаші Епгел [7]) зіче: „Шербап (adекъ Padвл X) Водъ с'аў фоарте свпърат дп свргвпіреа са, къ аў фвцітў фъръ щіреа а лор съї, шї аў врътў съ се ісбъndeаскъ асвпра лвї Гавріл Баторі: Dрепт ачееа аў лватў кв сіне din Полопіа 800 de кълъреці ші 400 de пedестрашї, шї трітецъnd дп Валахіа пе Стапчівл Слвціарівл, ка съ факъ de щіре воіерілор ші осташілор челор рошіі пвмці, къ лві лї есте воіа съ пъвълеаскъ дп Валахіа, ка съ о апвче іаръші; ачещіа бекрошї с'аў плекатў воіеї лвї, пептрв къ тоцї ера апріпші de ръвпъ de а се ісбъndі despre Гавріїл Баторі; dрепт ачееа кв тоцїї с'аў дптрартат шї вnindвсе кв Padвл X аў твпатў дп цеара Бърсеї, шї с'аў тъвържтў ла Брашов."

Чі еў тъ дпторкў ла Міко Ферепцї, кареле аша тжпъ маї дпколо Історіа Padвлвї X Водъ: „Дпцелегънd тоате ачестеа Padвл саў Шербап Водъ чел din Валахіа, дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Полоніа фъгъріт адекъ: къ пріпцъл Ардеалълъї аў ешіт din Валахіа, ші къ Водъ чел поў пічї de ла Търчї пічї de ла пої аре дестъї осташі спре апърареа са, ка ынъл кареле domnice повъ anї маї 'наінте дп Валахіа, ші се дмплясе de банї (пентръ къ Валахіа адъчеа пре ап дп вретеа ачееа пътаї банї гата ын міліон ші ціътътате) ш'аў стржнсў оасте дп Полоніа ші venind дп Молдова къ банії съї ші къ аџіторіъл de ла Константін Могіла, датў лъї, ш'аў дптълціт оастеа, ші кът маї кърънd аў терсў съ'шї ръскътпере цеара de ла Воіводъл постръ (Радъл) кареле пъ л'аў ащептат, чі аў фъціт ла Цівріїв. Іаръ осташі пре карі лї лъсасът пої лъпгъ Радъл (XI) Водъ чел поў, невръnd съ еасъ пе'нтіріцї, с'аў апъкатў de протівнічії чеї че терцеа дпаінте, ші аколо аў перітў съракъл Іоанн Лъгоші къ вр'о къцїва лъпгъ сіне, чеіалалцї къ маре перdере аў скъпатў дп Ардеал."

Къпътъndъ'шї цеара дпапої Радъл саў Шербан Водъ, ш'аў маї дптълцітў оастеа ші маї таре, ші лъънd тоатъ цеара къ сіне, despre ачееа се гъndea, кът с'ар пътea ісбъndi пентръ стръмбътатеа de Гавріїл Баторі фъкътъ, ла кареа лъспе аў къпътат прілецій; пентръ къ токта дп апъл ачеста ера цівdецў Брашовълъї Міхаіл Ваіс саў Албъл, кареле фііnd от дпцелепт ші пътерпік дптре Сасі, аў пентръ къ дї ера тілъ de Сасії din Сібіій, аў пентръ къ се тетea, съ пъ аџіънгъ Брашовепії ла че аџіънсе Сібіепії, с'аў сфътзітў къ вр'о къцїва din орашў, ші аў дпчепътў белеоа ачеаста: вьzънd порокъл Радълъї (X) Водъ ші конoскъndъ'л dепе вретеа лъї Моісе Секелі, пентръ тжнтзіреа неатълъї съў, ал Сасілор, аў черкат лъкръл чел маї десъвършіт, адекъ: аў маї воітў, ка поі къ тоцїї съ періm, de кът съ се стріче прівілеціоапіле Сасілор; дрепт ачееа аў дпчепът а се дпцелеце къ Шербан саў Радъл Водъ despre репънереа лъї Гавріїл Баторі, пентръ къ стрікасе прівелеціоапеле Сібіілъї, ші л'аў аџіцатў ка съ вінъ съ'шї ісбъndeаскъ пагъба ші ръшіпеа каре о съферісе, къ ей Сасії съпт гата а ціпе къ dъпсъл пъпъ ла тоарте."

„Гавріїл Баторі, біпе ціа къ Радъл саў Шербан Водъ с'аў дптърпат, ші еаръшї dompеще: дрепт ачееа аў скріс дп тоате пърціле, съ се гате ла ръсбоіў, ші лъї Andреіў Nацї Къпітанъл хаїдъчілор і-аў скріс, кът маї тълцї хаїдъчї съ гръбеаскъ къ dъпшії дп Ардеал, апої dупъ че аў дптрартат тоатъ цеара ел дпкъ аў ешітў din Сібіій. Іар dупъ че аў терсў кале de dоъ зіле дп цеара Олтълъї; і-аў венітў весте къ Andреіў Nацї кареле маї наінте терсесе дп цеара Бърсеї, с'аў дndопатў къ банї de Брашовепі, аў къ се тетea ка пъ кътва съ прade пе чеї de акасъ Сіцісmънd Форгачі, Цепераріъл дмпъратълъї Nемцеск, ——— къ тоцї хаїдъчї с'аў дптърпатў прін скавпеле Одорхеіълъї ші а Мороссекіълъї прін Къmпіс ші прін Клъжў дп Унгаріа, ші Пріпцъл Гавріїл Баторі пътаї къ осташії din цеаръ, къ чеї din тарціпі, ші къ чеї пе платъ адънацї аў требзітў съ треакъ дп цеара Бърсеї пре ла Кохалт ші Холтовепі."

„Іар сфатъл Брашовепілор аша de аскънсў аў фостў, кът despre ачела пічї а се гъndi с'аў пътът, пентръ къ Пріпцълъї, къnd аў сосітў дп цеара Бърсеї, пе кът съ'ї фіе арътатў чева дмпротівіре, чі къ тратъ плекъчіпеа л'аў пріміт ші і-аў dат de тоате, дпкъ ші къ вр'о кътева мії de флорінцї л'аў аџіътатў преste біръл, чел обічнзіт. De ънde аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

врмат de пе пътаї оатенії чеї стреїнї п'аў прічепътў сфатвл лор. чі пічї еў 'лат прічепът, тъкар къ din првпчіа шеа ат крескътў лптре dъншії, ат квпоскътў пе пъріпдії лор, ші din табъръ пврвреа ат терсў ла еї; ші de ар фі ворвіт чіпева рєў ші de ачестеа despre еї, т'ашў фі сфъdітў кв ачела, къ пе D-zевл теў zік, къ de ачестеа п'аш прічепът. . . . De аколо мътъпdвпе кв табъра ла ісвоаре лъпгъ Прашшарів, fiind къ петіка щіеат adeвърат despre Padвл саў Шербап Bodъ, ——— таї твлт пе гріцеат квт вот апъра цеара Apdeaлвлвї, de кът квт вот терце асвпра алтор церї. Deчї пепindвпе весте къ Bodъ кв оастеа са с'аў тъбърът лъптъ рввл Dътвовіцеї, ші вреа съ інтре лп Apdeал пе калеа чеа кръіеаскъ de ла Рвкърў, Гаврііл Баторі аў трімісў ка ла 800 саў 1000 de осташі кътръ Терцвврг, ка партеа чеа таї таре съ рътъпъ аколо, іаръ таї пцініў съ інтре таї лплъвптрв ші съ adвкъ лпщііпцаре de пліп despre оастеа протівнікъ. Ашіпdереа аў трімісў алтъ сеатъ de осташі ші ла орашў.

„Dвпъ че аў трітіс пе тергъторії лпаінте, лптр'о dімінеацъ пе аў веніт веste къ Padвл саў Шербап Bodъ ш'аў трекът ощіле пре о къръвшъ, пре карea пе квт съ фіе трекът къпdва ощі таріў, чі пічї таї тічї полкврі de осташі аў втблат вре одатъ, ші къ лп поаптеа ачееа аў тасў dінкоаче de твпці, пвтаї о тілъ саў цівътътате dепарте de поі ші акът ешіnd din гвра твпцілор ла Хетфалъў, терцеа кв оастеа пвсъ лп рънd къторъ Брашовў. Авzіnd вестеа ачеаста лпdатъ ат пвшкат кв твпвріле, свпат кв dобеле ші свфлат кв тръмбіцеле, ші лпкълекънd ат порніт спре Братовў; dаръ поі пв фъквсем калеа de цівътътате, къпd протівнікъл аў інтрат ші с'аў ашезат лп ощезеле Брашовълвї. Атвпчї ат прічепът къ Брашовепії пв глвтеск, dаръ ера тързіў. Dвпъ че аў dескълекат протівнікъл лп ощезеле Брашовълвї, поі п'ат арътат вре о фрікъ ші пічї ера пептрв че съ пе лпфрікошът, къ оастеа поастръ ера таї фортоасъ ші кв твлт таї таре de кът а Padвлвї саў Шербап Bodъ, de пе ші лъсасе хаіdвчіі, чі ерат преа свтецї ші лпкрезвцї лп вжртвтеа поастръ ші пе вітасем de D-zеў, пептрв ачееа ат ші къзвт лп непорочіре.

„Гъпdіnd поі, къ лп zіоа ачееа протівнікъл кв поі пв се ва бате, ші поі лпкъ пе врънd а пе бате кв ел, пептрв щірвіреа че се фъквсе прін трімітереа тергъторілор лпаінте, оастеа тоатъ о аў порнітў кътръ сатвл Сънтвл Петрв, іаръ еў въzънd вnde ле есте воіа съ о ашезе, ка вшвл кареле din првпчіа теа щіў локвріле ачелеа; ат zіс кътръ Domnвл теў, Гаврііл Бетлен, къ локвл ачела пв есте бвн спре ашезареа ощілор de ръzбоіў; чі fiind еў тіпър, пв ті с'аў асквлтат кввлнтвл, таї въртос пептрв къ тоатъ оастеа о повъцвіа Стефан Бede. Врънd акята съ dескълекъм ші съ пе ашезъм престе пъdежdea поастръ, іатъ есў din Брашоввл векіў доъ саў треї шіреагврі, ші dвпъ ачееа пре ла доъ саў треї чеасврі dвпъ атеазї він ші таї твлте шіреагврі, пънъ къпd таї пре врнъ аў ешіт тоатъ оастеа, пвсъ лп рънd de бътаіе ші обла спре поі лптокмітъ, біне гътіцї ші оспътацї fiind протівнічії, ші въzънd din четате къ поі пебвпеще пе ат стръмторіт лптре рпе ші точірле. Аша поі ат ащептат пре протівнічї ла поі, пв поі аш терсў ла еї. De вnde таї таре інітъ аў къпътатў протівнічії, ші поі таї пре пчет пе ат тішкатў асвпра лор.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Adevărat este, că aripa ceа стъngъ a oştilor noastre ne aripa ceа dreaptъ a protivnicilor mai пъпъ la фarчi o aš bъtъtъ, daръ mijlokъl ші aripa ceа dreaptъ din oastea noastръ nici c'aš bъtut ші ândatъ aš princ фugа; ci văzând aripa ceа стъngъ care birъice, dъnca ânkъ c'ašântrnat. Domnezeš ceл preа bun drept aceea aша ш'aš arătatъ пътereа sa, ші aша ne aš nedespit pre noi ші a treia oarъ prin neatъl ceл krічіос ші rъš al Romъnilor; pentrъ kъ aveа Radul, saš Шербап Vodъ, ân oastea sa la 800 de kъlъreцi Лешещі ші mai пъціні Kozaчi, afarъ de karii n'aš avut ostaші de omenie, ші aша Domnezeš ne aš bъtut pre noi, nъ Romъnii ceі rъi, pentrъ kъ pre Леші ші pre Kozaчi dimpreunъ kъ Vodъ îi fugъriръ aripa ceа стъngъ din oastea noastръ, ші Xodnoціul Стефап Фіzeші uš fost ші akъцat kъiul сълціі de Radul saš Шербап Vodъ, dar l'aš тъntuit vitejii karii era kъ dъnsul. Dupъ perdereа de лъngъ Брашовъ Гавріil Batori fugind din bătaie aš skъpatъ ân Сібііš kъ ostaші ceі ne platъ, kъci maі ръmъsese, ші pre domnul Гавріil Betleп l' aš trimisъ съ charъ aціsторіš de la Turcі." Vezi! kът vreа Miko Френці съ astupe vъrtutea Romъnilor! drept aceea nici ânceatnъ пътърul ostaшilor luі Гавріil Batorі celor de Romъnі tъiaці saš prinші; daръ îi ânceatnъ alціі, prekът: Каспар Bekthi [8]), kareле токта ne vretea aceasta trъia, aš fost secretariš luі Гавріil Betleп, ші skrie: „Ân zioa aceea c'aš tъiatъ din oastea Ardeleneaskъ 6000; din protivnici maі mulці saš maі пъціні de 4000, c'aš princ ân fugъ prea mulці, steagurі c'aš luatъ 120, nerit-aš dintre Baroni afarъ de Ioann Imrefi. Георгіе Banuh, Георгіе Trakul, kareле totuші c'aš prinsъ viš, ші din porunka Radulуі Vodъ i c'aš rътezatъ kapul ân piaцul Брашовулуі. Nerit-aš dintre nobilі Балтасар Ekrdeuг, Ioann Алексіе, Nikolae Kapi, Каспар Shimandi, Георгіе Karolі, Nikolae Ceredi, ші alціі maі mulці, pre karii nu'i putu numъra, pentrъka cu nu luпцеск Історіа, c'aš prinsъ Mihail Daniel, Andreiš Gereb, ші Петрu Kerekeші, karii kъ mare preцъ c'aš rъskumpъratъ dupъ aceea. Iaръ Radul Vodъ adunъnd trupurile celor morці le aš ângropatъ ân locul bătъii ші aš âmplutat pe mormânt o krъceântrunită, ân careа era icoana Domnului Xc. ші era skrisъ pričina rъsboiului acestuia kъ slove kirilecі, careа krъce o aš dъrъmatъ dupъ aceea ostaші luі Гавріil Batorі."

Ашішdereа skrie Camoil Gronzki [9]).

Iaръ dintr'o skrisoare nemceaskъ, aша skrie oare-cine la Bekthi [10]) despre rъsboiul aceста: „Ce ziче kъ ân 7 Iunie (din anul 1611) aš venitъ Radul Vodъ pre kъi nemtulate de alціі, ân Ardeal, kъ 8000 de ostaші alesi, kъruia i-aš eшitъ ânainte Batorі kъ 32000 de ostaші, ântrartaці kъ artele celе bătrâne ale Сібіenilor. Kъ mare vekrie merцea Ardeleniі la rъsboiul aceста, токта ka ші la o nuntъ, ші c'aš tъburat ân cearu Bърсeі, lângъ Съt-Петрu, ân 8 Iunie Radul c'aš pogorât de la munці la Брашовъ ші oastea ші-o aš ântrunit ân 33 de şireagurі, iaръ treі mіі le aš pusъ ân leaш la moara ceа de хârtie. Aš rus Batorі de Radul, pre la 11 ceasurі aš ânceput bătaia ші dandariul luі Batorі, kareле era din 12000 de ostaші, aš ânvinsъ mai ân-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъіѣ пе Ромъні. 2000 de Ромъні с'аѣ тъіатѣ ачі; въzънd вірѫінца ачеаста Баторі аѣ стрігат: Kezünkbe adta Isten! ѧп мъні ні і-аѣ датѣ Dѫmnezeѣ! Дрепт ачеea осташіі лъі с'аѣ датѣ ла прадъ, че въzънd чеі че ера ѧп леаш, аѣ пъвълітѣ, ші аша і-аѣ фрънтѣ de Баторі аѣ стрігатѣ: Fus, ki futhatsz, фѫці, кареле поці фѫці! С'аѣ оторѫт dінтре Арделені 2785, карії с'аѣ астрѫкатѣ ѧнтр'ѫп тортѫпт, афаръ de чеі че аѣ перітѣ ѧп фѫгъ, ѧнтре карії аѣ фостѣ ші Іоann Імреfі вѫнzъторівл ші ѫрzіторівл а тоатъ ръѫтатеа, кареле с'аѣ кълкат ѧп тіпъ de аї съі, аколо лъпгъ Съм-Петрѫ. Радвл dѫпъ че аѣ вірѫітѣ, аѣ дескълекатѣ, ші пѫ шіе'шї аѣ апропріатѣ вірѫінца, чі лъі Dѫmnezeѣ аѣ тѫлцъміт пентрѫ dъпса, къчі аѣ ѫміліт пе Баторі чел сѫтецѣ, ші фііnd къ тѫлцї din осташіі лъі ера ръпіцї ші тоцї остепіцї, маі ѧпколо п'аѣ гопіт пре връшташіі съі.“ Тѫ ѧпцелеце акѫта de одатъ!

Пентрѫ къ dѫпъ ачеea скріе Міко Ферепцї [11]), zікънd: „Dѫпъ ѧпвінцере порпіnd Радвл саѣ Шербап Водъ de ла Брашовѣ пѫтаї аша аѣ кълъторітѣ спре Сібііѣ ка съ поатъ ші Сіпістѫnd Форгачї ацівпце аколо. Ѧнтрѫ ачеea ацівпгънd ла Сібііѣ ші Радвл ші Форгачї, л'аѣ ѧпкѫнцірatѣ de доъ пърцї, Радвл de кътръ amiazi, Форгачї de кътръ апѫс. Dѫпъ че аѣ ѧпкѫнцірatѣ аша Сібіівл, аѣ ешітѣ вніі din четате ші вітеџеще с'аѣ бътътѣ кѫ протівпічіі, атръtатѣ'шї-аѣ вітешѫтвл ші протівпічіі, dаръ кѫ ачеea пѫ се іаѣ търіmї: ші макар къ фортосе ощї авеа атъndої връжташіі, къчі Форгачї авеа 15000, іаръ Радвл 12000 de осташі, ші дестуле ѫпелте de ръсвоіѣ, чі п'аѣ фостѣ а лор а лъа Сібіівл. Авzind Радвл саѣ Шербап Водъ къ Отер-Баша стъ гата ла Dѫпъре съ ѧнтре ѧп Валахіа, de ла Сібііѣ аѣ порпітѣ атъndоъ ощіле кътръ Mediaшї ѫпа dѫпъ алта. — — — Тътарії ѧпкъ ѧнтѫрпъndѫсе спре Валахіа, аѣ датѣ ѧп ѫрта ощілор челор протівпіче, ші ацівпгъndѫсе ѧп Молдова ла пъdѫреа Бъкъвлъі, dъпселе п'аѣ статѣ ла бътаіе, чі'шї аѣ цінѫт калеа: дрепт ачеea Тътарії аѣ тъіат пре чеі din коadъ, ші ле аѣ лѫат тоатъ богаціа. Ачі с'аѣ деспърцітѣ de ла о лалтъ, ші Радвл кѫ Лешії аѣ терсѣ ѧп Полопіа, — — пентрѫ къ л'аѣ dѫсѣ Лешії пентрѫ сімбріа лор; іар Форгачї аѣ плекатѣ спре тѫпцї, ка пре аколо съ се ѧптоарпе ѧп Кашовіа.“

Съ фіе dѫс Лешії пе Радвл X Водъ кѫ сіпе пентрѫ ачеea, пентрѫ къ ѧпкъ пѫ ле плътісе леафа, кѫтzісе шаї паінте Міко Френцї, пѫ е de а се крede, къчі скріе Гропzкі [12]): „Радвл Водъ въzънd къ ѧп патріа са пѫ ва пѫтea рътъпea de фріка връжташілор, карії вреа съ'і вінъ ѧп коптръ, пріп Полопіа аѣ трекѫтѣ ла ѧмпъратвл Матіа. Іаръ Форгачї тѫлте сѫферіnd ші піерzънd тоатъ педестрішеа, кѫ партеа чеа шаї таре а кълърітії пентрѫ фоате, неодіхпъ, брѫтеле de тоатпъ, ші алте пекazврі, de абіа с'аѣ ѧптѫрпатѣ іаръші пріп Полопіа.“ Преавестітвл Енгел [13]) скріе къ Радвл X Водъ ш'-аѣ фостѣ лъсат тѫіереа ѧп Сѫчеава, кареа пъпъ кънd аѣ ѧмблат ел ѧп Арdеал, і-аѣ пъскѫт о фатъ а пѫте Елена.

Деспре ачестеа аша скріе Бортаї Пал [14]) кѫ тѫлт маї пре скѫрт de кът алцїі: „Ѧп апвл 1611 Гаврііл Баторі аѣ фѫгъритѣ пе Радвл Водъ din Валахіа, ші цеара о аѣ кѫпріпс пе сеата са, Краівл Матіашѣ II аѣ трімісѣ асѫпра лъі Баторі пе Сіпістѫnd Форгачї, кареле

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кънd мерцеа дн Ардеал, с'аў апъкатъ de къпітапъл хаідъчілор Andpeiў Nauї, ші л'аў дптеціт de аў цівратъ къ тоцї хаідъчії, къ ва фі кредінчіос дмпъратълъї Матіа. Дн тімпъл ачеста Радъл Водъ аў бътътъ лъпгъ Брашовъ пе Гавріїл Баторі кареле аў фъцітъ дн Сібіїў. Авzind ачеаста Форгачї аў гръбітъ дн Ардеал, ка съ пъ'л кзпріndъ Радъл пре сеама са, Радъл кз Форгачї аў дпкзпціврат Сібіїъл, даръ пъ'лаў пътът лъа. Дптрз аціівторіъл лъї Форгач. Налатіпъл Георгіе Търzo аў трімісъ пре Тома Бошніакъ ші Ніколае Форгачї, чі Andpeiў Nauї аў дпторс къвжптъл съў, ші поаптеа фъръ de весте аў ловітъ ші бътътъ пе Бошніак, апої аў терсъ дптрз аціівторіў лъї Баторі, кързіа ші Търчії кз Татарії дпкъ і-аў терсъ дптрз аціівторіў. Даръ Форгачї пъ і-аў ащептатъ, чі ш' аў дмпръщіат остеа дн доzъ, ші о парте о аў трімісъ кътръ Орade, пре кареа о аў бътътъ Търчії, кз чееалалтъ аў порніт спре мънцїї Молdовеї, вnde перzъnd калеа, дн 15 зіле пътаї кз карпе de кал песъратъ аў тръіт, dвпъ ачееа повъцвindъл вn пъкзраіў, дпсъші Форгачї, кз о парте аў терс дн Молdова, ші de аколо прін Полоніа аў венітъ дн Кашовіа, а треіа парте аў стръбътът дн Маратъръшъ, даръ пре ачещіа і-аў бътътъ Ротънії de аколо, ші астрзкънd пре чеї морцї, мортъптъл лор пъпъ астъзї дл пътеск Могіла лъї Форгачї; Търчії ші Тътарії пептрз остепеала лор, аў ровітъ Ардеалъл, ші аў dвсъ ровї 12000 de Секзї."

Апопімъл Ротъпескъ [15]) гремеще кънd скріе, къ Радъл XI, аў бътътъ афаръ пре осташії лъї Гавріїл Баторі din Валахіа.

[1]) Herman in Annalibus. [2]) Kemény Iànos a maga' életében in Ms. p. 47. [3]) Filstich apud Engel in recent. Hist. Valach. Part. 1. p. 278. [4]) Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1611. [5]) Caspar Böytini in Ms. de rebus gestis e Gabriele Bethlen Lib. 1. circa finem; [6]) Engel. l. c. p.279. [7]) Filstich apud Engel l. c. [8]) Böytini l. c. [9]) Samuel Grondzki in Ms. Elenco ad ann. 1611 [10]) Ms. Germanicum apud Böytini l. c. [11]) Miko Ferenz. l. c. [12]) Grondzki l. c. [13]) Engel l. c. p. 280 [14]) Borsai Pàl a' Magyar Kronikàban ad ann. 1611. [15]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44.

Анъл 1612. Dвпъ че с'аў дптърпатъ Гавріїл Бетлен дн анъл de кърънd трекът кз тълціме de Търчї ші de Тътарї дптрз аціівторіъл лъї Гавріїл Баторі асзпра Радълъї X Водъ, ші а лъї Сіцістънd Форгачї, ші ачещеа аў пъръсіт Ардеалъл, despre лъкръріле лъї Баторі аша скріе Гропzкі [1]): „Пе Гавріїл Бетлен л'аў пъсъ дн четатеа Девеї съ прівеаскъ ші съ черче кзцетъл Търчілор; тотъші ка съ трагъ пе търчї дн партеа са, аў трімісъ дн Царіград солї пе Andpeiў Геці, кареле пептрз тълте пелецівірї фъцісе de ла дмпъратъл Матіа ла dънсъл кз Бепedіктъ Шъкі ші кз Стефан Кереші, даръ Andpeiў Геці dарърріле каре ле аў трімісъ Гавріїл Баторі, пъ ле аў датъ кз пътеле Domnълъї съў, чі кз пътеле съў ші ал пеатълъї съсескъ, ші дптрз ачееа с'аў певоітъ, кът ар пътеа сърпа пе Гавріїл Баторі ші добъndі ел прінdіпатъл Ардеалълъї, ші ла атъта аў adвсъ тоате лъкръріле, de пъ пътаї Прінdіпатъл Ардеалълъї чі ші Шъкі кз Кереші і с'аў датъ лъї пре каре ел і-аў бътът дн фере, ші аша і-аў adвс кз сіпе дн Ардеал. Іаръ dвпъ че аў сосіт дн Брашовъ, дпсъші аў фостъ вътавъл ребелілор ші дпсъші ел аў фъкътъ de Сасії апріатъ с'аў ръdікатъ асзпра лъї Гавріїл Баторі."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Міко Ферепцї [2]) дпкъ скріе: „Маї дп сас потепісет, къ пре Andreiŭ Геці л'аŭ фост трітіс Гаврііл Баторі ла Поартъ сол, карєле dвпъ че аŭ сосіт дп Царіград, п'аŭ лвкрат ачелеа пептрв каре фвсесе трітіс, чі кв пвтеле цереї аŭ дпчепвт а лвкра дп партеа Брашовепілор асвпра Прінцвлвї съŭ. Dвпъ че аŭ іспръвітŭ че dopiя, аŭ вепіт дп Търговецї ла Padвл XI Bodъ чел орв, кървіа таре порвпкъ і-аŭ adвс de ла Поартъ, ка съ'л петреакъ прін оатепії съї пъпъ дп Брашовŭ. Ба ші ачеаста аŭ порвпчітŭ Ахпет дмпъратвл Тврческ Padвлвї Bodъ, ка лвї Геці съї dea осташї дптрв аџівторіŭ, карєа біпе къ ера dаторіŭ а о фаче Padвл Bodъ, dарь тотвші дші adвчеа атінте, къ Гаврііл Баторі, аŭ фост чеа маї шаре прічінъ de ел domпеце. Dрепт ачеєа деспре тоате дпцііпца пре Баторі ші ачелеа каре требвіа съ ле факъ din порвпка Тврчілор, маї тързіŭ ші маї кв лепевіе ле фъчеа, мвлте ші лъса пефъквте: тотвші de сілъ аŭ dат лвї Andreiŭ Геці 200 de кълърецї сървецї, кв карії дп лвпа лвї Івпіе аŭ сосіт дп Брашовŭ."

Прекът скрісесеръ маї паінте Гроnzкі ші Міко деспре Andreiŭ Геці, аша скріŭ ші Cnondan [3]), Калвісіе [4]) ші Бріетіе [5]) деспре dънсвл. De ачі есте къ Брашовепіі аŭ фъквт таре ресшіріцъ асвпра кърора аŭ требвіт Гаврііл Баторі съ се скоале кв оасте, къчї скріе Самоіл Біро [6]): „Брашовепіі дпкъ черънd аџівторіŭ de ла Padвл фечіорвл лвї Міхпеа Bodъ, ші ші кънътънd 600 de кълърецї din порвпка дмпъратвлвї Тврческ, вреа съ квпрindъ Сігіпоара ші съ дптъреаскъ дмпротіва лвї Гаврііл Баторі. Dрепт ачеєа порпind din Брашовŭ дп 15 Октомвріе, аŭ вепітŭ пъпъ ла Фелдіоара. — — — Аколо кът аŭ възвт Ромъпіі чеї de Padвл Bodъ трітішї рындвл чел бвп ал ощілор лвї Баторі, аŭ de фрікъ аŭ dіп порвпка лвї Bodъ, маї паінте de a дпчепе бътаіа, аŭ dат досвл ші фъръ de ръсвоіŭ с'аŭ дптърпат дп Валахіа, лъсънd пе Сасі ла Фелдіоара."

Аша кърънd лвкрвріле лвї Гаврііл Баторі челвї zълвd, ел тот пв дпчета de ла блестетъцїі, каре еŭ пв ле скріŭ дп картеа ачеаста. Саларді [7]) зіче деспре dънсвл: „Маї пре вртъ аŭ мъпіат ші пе Гаврііл Бетлеп, Domпвл Девеї, карєле пептрв ачеєа аŭ фвцітŭ ла Тімішоаръ. ші de аколо аŭ терс ла Царіград, вnde че аŭ лвкрат Гаврііл Бетлеп се ва аръта ла апвл вііторіŭ.

Деспре Копстантіпŭ Могіла Domпвл Молдовеї аша скріе Піасецкі [8]) ла апвл de акът: „Копстантіп Могіла фііnd тъпър de апї ті de сфат, дп скврт тітп мвлт аŭ стіптітŭ пептрв квмпаціі съї, dвпъ ал кърора сфат пв пвтаї цеара о окъртвіа, чі вепітъріле dintr'жпса кв еї ле дмпърціа. дпкъ ші бапіі карії требвіа съ трітітъ ла Поарта Тврчеаскъ. Dрепт ачеєа Тврквл, dвпъ че дптр'вп ап саŭ доі п'аŭ къпътат вре вп харачіŭ de ла dънсвл, пічі аŭ фолосіт доцепіріле лвї фъквте, аŭ аџіцат пе Стефап (XI) Тотша (деспре карєле пв се ціе, de че пеат ар фі фост, пвтаї атъта съ ціе, къ аŭ слвцітŭ дп Полопіа Краівлвї (Сіціствnd III) дптре педестрашіі чеї Vпгврецї, de кв аџівторіл Тътарілор челор de Каптетір Мврza adвші, аŭ квпрінсŭ Молдова, de абеа ші кв апевоіе скъпънd Копстантіп Могіла кв фвга дп Хотіп, карєа стръвътате боіерії Лешещї чеї маї дпцелепцї о ціздека, къ маї мвлтŭ атінце пе Краівл лор, de кът пе Копстантіп Могіла. Dрепт ачеєа сфътвіа,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ка съ о ашеде прін соль претепеще, ші de пе о ар пътеа ашеда аша, атънчі съ черче лъкръл къ артеле ші дн пътеле церей. Чі Стефан Потоцкі, кареле авеа шъіере пе Маріа сора лъї Константін Могіла, пепътънd ръвda дптърдіереа, пептрь къ ера гътфат пептрь бірвінцеле фрате-съь Іоапп Потоцкі Префектълъї din Катепецъ, че ле фъкъсе дп Молдова (вездї апъл 1607) аь врътъ съ скоатъ пе Томша din Молдова пътаї сінгър. Нічі с'аь лъсат de че'ші бъгасе дн кап, тъкар къ Краіъл дпкъ л'аь donепітъ съ се ласе, чі аь adънатъ осташі de пе ла претепії съї чей din марціпі ші стрънгънd къпъ оасте дп партеа лъї Константін Могіла, къ ел ші къ Александрь Могіла фрателе лъї, аь дптратъ дп Молдова ла дпчепътъл лънеї лъї Авгъст din апъл 1612, авеа къ сіне 600 de осташі, афарь de тълцї фечіорі тінері de повілі Лешещі, карій терцеа съ се дпвеце ла бътъї; ші ар фі фостъ десть асънра лъї Стефан Томша, de пе ар фі лепъдатъ сфатъріле трібънілор челор маї бътрънї ші маї дпвъцаці ла ръсвоіе, пептрь непрецъіреа протівпікълъї, къчі de ачі аь ортатъ апої de пе с'аь цінътъ вре о регълъ мілітъреаскъ. — -- — Пънъ кънd аь трекътъ Ірътъл ші ла рънл Жіжіа аь сосітъ протівпікъл къ 30,000 de Тътарі ші аь къпрінсъ деалъріле din вечіні, нічі аь зъбъвіт, ——— чі пъвъліnd de тоате латъріле, аь дпкънціратъ пе чей ле ера къ Потоцкі Стефан, ші пе тоцї і-аь прінсъ. Дпсъші Стефан Потоцкі фъпісе дптре карре, даръ къпоскъndъ'л л'аь прінсъ ші л'аь dусъ ла Томша, карele dънъ пъціне лъні л'аь тріміс ла Царіградъ. Константін Могіла аскънс дптре ровій чей маї мішеї ші пекъноскътъ аь перітъ de фрігъ ші de мішелітате ла каре пе ера dedат; іаръ пре Александрь фрателе лъї карele ера маї тінър ші маї фортос ла фаць, л'аь dусъ дп сераіъ, апої л'аь търчіт. Чеіалалцї осташі маї de фрънте къ маре прецъ с'аь рескътпъратъ de ла Тътарі."

Ашіпdереа скріе Морері [9]), Хофман [10]), ші Ваісете [11]). Іаръ Спондан [12]) скріе, къ пе сінгърі Тътарій аь ацінтатъ пе Стефан X Томша асънра лъї Константін Могіла, чі ші Махомет-Баша къ Търкіі.

Піасецкі зіче, къ пе се щіе de че неам аь фостъ Стефан X Томша, даръ еь дптреб оаре п'аь фост din неатъл лъї Стефан IX Томша, despre карele ам скріс ла апъл 1563?

Despre Радъл X, карele ші Шерban с'аь пътітъ, скріе преавестітъл Енгел [13]), прекът ърмеазъ: „Шерban Водъ възъndъсе пре сіне а фі дп прімежdіе ші дп Молдова, пе тълт с'аь зъбъвіт, чі аь трекът къ тоатъ каса са дп Полоніа, ші de аколо dънъ че аь маї черкат о dатъ съ капете іаръші Domnia Вавахіеї, чі дп zadar, с'аь dус дп Віенна саь Бечіь, унde дмпъратъл Матіа л'аь прішітъ къ тоатъ чінстеа, л'аь ацінтатъ къ вапї ші аша аь ръмасъ ел аічі пънъ ла сфършітъл віецій сале къ одіхпъ, прекът скріе Філіщіх. Фетеле лъї Анкъза ші Елена с'аь хръпіт дп Бечіь dънъ ачееа къ тъпеле сале пънъ кънd маї тързіь ле аь ацінтат Матеіь Водъ Бассараь, ші пре Елена о аь търітатъ dънъ Константін Кантакъзепъл." Чі тъ маї чітеще каре ле ам скріс ла апъл 1601, ші сокотеще каре ле воіь скріе ла апії вііторі, шаї въртос ла апъл 1616, ші веї ведеа къ ші ачі стіптеще преавестітъл Енгел.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Samuel Grondzki in Ms. Elencho ad ann. 1611. [2]) Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1612. [3]) Spondanus in Prolusione ad ann. 1612 nro. 5. [4]) Calvisius in opere Chronologico p. 967. [5]) Brietius in Chronico Universali ad h. a. [6]) Biro Samuel in Ms. Continuatione Francisci Miko ad. h. a. [7]) Szalárdi Iànos á siralmas Magyar Kronikànak 1. Konyv. 6. Részèben. [8]) Paulus Piasecius in Chronico ad h. a. [9]) Moreri in Dictionario ad vocem Moldavia. [10]) Hofmannus in Lexico. [11]) Vaissete in Geographia Historica Eccl. et. Civili tom. 1. p. 205. [12]) Spondanus l. c. [13]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 280.

Апвл 1613. Аръtатвс'аѣ ла апвл трекътѣ къ Гавріил Бетлеп dвпъ че с'аѣ сфъdit кв Гавріил Баторі Пріпцвл Ардеалвлві, аѣ фвцітѣ ла Timişoapъ, ші de аколо с'аѣ dвсѣ ла Царіград; акvта аша скріе маї дпколо despre dъпсвл Ioann Cadardi [1]): „Dвпъ че аѣ терсѣ ла поарта Тврчеаскъ Гавріил Бетлеп, ші с'аѣ целвіт асвпра Пріпцвлві Гавріил Баторі, пв твлт с'аѣ тъпат, ші фііnd Шкendер-Баша Vezirіѣ маре, кв ввпъ оасте Тврчеаскъ ші Тътъраскъ с'аѣ трімісѣ дп Ардеал дп апвл 1613, dinaintea кърора фвцindѣ Пріпцвл Гавріил Баторі дп Oradea маре, с'аѣ оторжтѣ de Грігорie Nadani, Ioann Сілваші ші de алцій карії ера лъпгъ dъпсвл дп 11 Октомвріе din апвл 1613, дп вліца че се нвмеще Велепце, кънd терцеа ла баіе, — — — ші трвпвл і л'аѣ пвс дптр'вп каррѣ кв doвъ вачі ші л'аѣ трімісѣ дп Adopian. De ачі твіереа лві Стефан Чакічелві бътрън л'аѣ трімісѣ кв ръdвапвл ші каїї еї дп Eчed, ші de аколо dвкъndв'л дп Nip-Батор, л'аѣ ашezат дптр'о сакрістіе, din сакрістіа ачееа дп 18 Септемвріе din апвл 1628 л'аѣ лватѣ Гавріил Бетлеп, ші кв маре потпъ л'аѣ астрвкатѣ дп бісерікa de аколо.“

Петрв Апор [2]) скріе: „Doвъ щвцврї ера дп ръdвапвл Пріпцвлві Гавріил Баторі, кънd л'аѣ дтпвшкат дп Oradea маре Сілваші ші Nadani (пв Ладапі), чі терввл лві аѣ фостѣ стрікатѣ пріп вчігъторі, de аѣ легат щвцвріле, аша кът кънd аѣ врвт Пріпцвл съ се фолосеаскъ кв еле, пв ле аѣ пвтвтѣ пріnde дп тъпї ші аша аѣ періт.“

Cадardi [3]) аша лаѣdъ пе Гавріил Баторі: „Сераквл Пріпцвл, тъкар къ пв се консесе дпкъ дп вврстъ, dаръ кв твлте віртвцї ера дтподобіт, дптре алтеле ера фортос дп трвп, таре дп тъпї, de пвтеа рвтпе тъкар че поткоавъ de кал, ера фоарте вітеаz, щіа біпе шedea пе кал, dаръ престе тоате ера dарпік; пептрв къ дп 6 апї, дп карії аѣ domпітѣ, атътеа бвпврі аѣ дървітѣ твлтора — — de дп апвл 1615 цеара аѣ требвіт съ леквеаскъ, ші съ дndрепте дървіріле de ел фъквте.“ Чі маї алтіптрілеа скріѣ Історічії чеї стреіпї despre dъпсвл; къчї скріе Калвісіе [4]): „Пъпъ дп апвл 1613 dошпісе дп Ардеал Гавріил Баторі, чі преа тіръпеще: дрепт ачееа Гавріил Бетлеп карele фвсесе свргвпіт л'аѣ пържт ла дтпъратвл Тврческ; пептрв къ Гавріил Баторі пічї ера кredінчіос Тврчілор, пічї дтпъратвлві Матіа. Пептрв ачееа Тврквл аѣ dатѣ оасте лві Гавріил Бетлеп, пріп карea с'аѣ фвгърітѣ Баторі, ші апої с'аѣ оторжтѣ de оаменії съї. Іаръ Гавріил Бетлеп с'аѣ фъквтѣ Пріпцѣ Ардеалвлві дп лвпа лві Авгвстѣ, карele ші дтпъратвлві Матіа і-аѣ фъквтѣ паче ші кredінчіошіре.“ Ашішdереа скріѣ Спondan [5]), Бріетіе [6]), ші Брептап [7]) карele тотвші стіптеще пвпвnd тоартеа лві Гавріил Баторі ла апвл вііторіѣ 1614, къчї атвпчі с'аѣ педепсіт вчігъторіі лві, кът се ва аръта аколо.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Прекът скріе Піасецкі [6]) „Ân anul ачеста 1613 mărice Ciprianul Bátorĭ de rătă lovit, dupъ че пе пъмîntъ aĭ pъrdută ne lăcuinţe; pentrъ kъ împrotiva voiĭ Ardelenilor, nici unĭ-aĭ putut împrentа stîlpii, ci mai pre urmъ aĭ trebuită, съ se plece împъrătuluĭ, unĭ trăind kъ linişte în oraşul Lobkovicĭ din Bohemia, iarъşi c'aĭ luat împъrătuluĭ Rudolf II, pentrъ aceea c'aĭ pusъ sъpt pazъ în Praga, unde acolo aĭ unĭ perit.“

Aşa u'aĭ perdută doi Bátorĭ în anul de acăm. pe patraĭ vieaţa, ci unĭ domnia preste Ardeal, de careа eĭ, de voit sokotĭ fanteле lor bine unĭ deatъrnătuluĭ, nici aĭ fost vrednicĭ, pentrъ pričiniле care le am scrisъ unĭ челе mai multe, care pentrъ aceea le am tъkut, pentrъ kъ spre Rumъnii din Ardeal n'aĭ fostъ aşa de rъĭ ka urmъtorĭĭ lor. prekът voiъ arъta la anii viitorĭ.

Maĭ pre urmъ la anul aceasta aşa scrie preavestitul Engel [11]): „Ân anul 1613 c'aĭ trimisъ (în Cariград de Craiul Polonieĭ Ciprianul III) Catul Tarговскі, ka съ se jeluiaskъ pentrъ mъzъlireа luĭ Konstantin Moгila Domnuluĭ Moldoveĭ, mi împrotivirile urmъtoriuluĭ sъu, ale luĭ Ştefan XI Tomşa. Avut'aĭ porunkъ съ lukre unĭ pentrъ slobozireа luĭ Ştefan Potocкі, ci aceasta patraĭ în privat saĭ de oseбĭ съ o fakъ. Tot împtrъ aceştъ an în Octomvrie aĭ arъtat Tomşa unĭ pe Gavriil Betlen, съ se aşeze în Ardeal. Betlen împkъ aĭ jurată, kъ kъ doi Domnĭ Rumъneşĭ va ţinea pace.“ Acestea bine le scrie preavestitul Engel; pentrъ kъ челе despre Tarговскі le aĭ luată din Piasecкі [12]), iarъ despre jurumîntul luĭ Betlen din Aprobate [13]); daru kъ aĭ auzitat Tomşa pe Betlen, pe unde o aĭ sъptъ.

[1]) Szalárdi János a siralmas Magyar Kronikának 1. Könyv. 6. Részében. [2]) Apor Peter az Erdélly Metamorphosisnak 8. Czikellyében. [3]) Szalàrdi l. c. [4]) Calvisius in opere Chronologico ad h. a. [5]) Spondanus in Prolusione ad ann. 1613 Nro. 4. [6]) Brietius in Chronico Universali ad h. a. [7]) Brentanus in Epitome ad h. a. [8]) Paulus Piasecius ad h. a. [9]) Brietius l. c. Calvisius in op. Chron. p. 966. [11]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 254. seq. [12]) Paulus Piasecius l. c. [13]) Approbatarum Constitutionum Part. 2. Tit. 1.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ХРОНІКА РОМÂНІЛОР

DE

ГЕОРГІЕ ШІНКАІ DIN ШІНКА.

ТОМЪЛ ІІІ.

De ла анъл 1614 пънъ ла анъл 1739 dънъ пащереа Domnълъї Хр.

ІАШІ.

ДН ТІПОГРАФІА РОМЪNO-ФРАNЧЕСЪ.

1854.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ХРОНІКА РОМЪНІЛОР.

ТОМУЛ III.

De ла анул 1614 пънъ ла анул 1739 дупъ пащереа Домнулуі Хс.

Анул 1614. Дупъ че с'аў фугъріт Гаврілл Баторі din Ардеалў, кум с'аў арътат ла анул маї de кърндў трекутў, despre Гаврііл Бетлен поул Прінцў ал Ардеалулуї ла анул ачеста аша скріе Калвісіе [1]): „Гаврііл Бетлен, ка съ dobъndeаскъ Прінципатул, фъгъduіce Салтанулуї Лінова, Арадул, Інеул ші алте ораше але Ардеалулуї; іаръ стръжарії дпцелегъndў, къ вреа съ'шї плineаскъ фъгъduінца, с'аў ресврътіт de ла дъпсул ші аў пъzuітў ла Форгачї ші ла Бпгърі. Дрептў ачееа Бетлен dакъnd тупъріле din Орadea Маре аў дпкунціратў Лінова ші кў аціторіул луї Сардіте-Баша о аў ші бътутў dimпreунъ кў Інеул ші Арадул ші тоте треле ле аў дптъріт кў стръжарі ноі.“ Ашіщdereа скріе Брептан [2]).

Іаръ вчігъторії луї Гаврііл Баторі (preкum скріе Салардi [3]), Nadani, Сілашї ші челалалцї, гъndindў къ плъкутў лукрu аў фъкут цереї ші къ пептрu фапта лор dobъndiвор маре вреdnічіе ші хар de ла Прінцул чел ноў, кънd с'аў adunat цеара дп анул 1614 ла Mediaшў, терс'аў ші еї аколо фоарте дппепацї ші тъndpi, ші dупъ че ар фі петрекут кў маре сметціе вр'о кътева zіле, о dinioаръ фъкутос'аў дп прінъ маре ръскоалъ дптре nedestrашї ші дптре челалалцї осташї асупра лор гonindu прътътіndenea прін орашў. Іаръ дъпшії прinzъnd de veste маї 'naінte ші-аў алес о вісерікуъ, че есте дптре ръсъріт ші miazъ поапте лънгъ zid, ші дп фоішорул еї аў скъпат; unde дпкізunduce пепътърате гloапце с'аў дппушкат асупра лор, ші еї дпкъ пъпъ че ле аў ціпут іаръ de пушкъ ші плътвіі, пе тулцї аў кулкатў ші аў оторжтў; чі маї пре urmъ сфършindисе ачестea, осташії аў пъвълітў престе дъпшії дп търпў, ші ръсвindu'і і-аў прінсъ ші 'tъindуле мъїпеле і-аў арупкатў ціос ла пътънт, unde фъръ тот стічеле тъіацї.“ Аша с'аў іскъndіт вчідereа чea пекувіоасъ a сърчелеї чеї маї de пе urmъ дп партеа въръътеаскъ a фаміліеї Баторещї чеї прea-лъudate дп лумea тоатъ, din кареа фаміліе dеспре партеа фетеаскъ пъпъ дп анул 1811 zіле 18 але луї Февруаріе, кънd скріў ачестea дп къртеа Преалумінатулуї ші Преасфінцітулуї Архіереулуї Ромъпеск Домнулуї Сапвіл Вълкап чea

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

din Oradea Mare, maĭ къстъ фоарте лъздате сърчеле дн вестітъ фамілія Біок Деѳнзліа, дн карея тълт есте вестіт Domnъл Іосіф Біокі Докторъл чел маĭ лъздат пе вретеа de акът, къчі фамілія повілілор de Біок есте пръсітъ токта din сора Прінцълуі Гаврііл Баторі, прекът аратъ генеалоція чеі прін Комітъл Іосіф Халлер ші прін Баронъл Гаврііл Шілені, атъндоі Барони ачіа. Дн Пожон дн 18 Іюліе din анъл 1802 іскълітъ ші дптърітъ.

Сатъл Тарговскі, карєле дн анъл de кърънd трекът се трітесесе прін Полоні ла Поарта Търчеаскъ асупра луі Стефан XI Томша Domnълуі Молдовеі, прекът скріе Піасецкі [4]), пъ тълте аў іспръвітъ ла Търчі, чі маĭ въртосъ, аў дптърътат ші маĭ таре пе пъмітълъ Domnълъ Молдовеі, de аў аџіцатъ пе Тътарі съ прade Рѳсіа de доъ орі ші дн анъл de акът ші дн чел вііторіў 1615, пентръ каре фаптъ Стефан XI Томша пъ пъџін с'аў хълїт de Полоні, даръ къ тълт маĭ таре с'аў лъздатъ ел de Павл V Патріархъл Ромеі дн 15 Noembріе din анъл ачеста 1614, пентръ евлавіа ші ръвна луі спре кредінца чеа католікъ ші адевъратъ, прекът аратъ Архівъл din Ватікан [5]).

[1]) Sethus Calvisius in opere Chronologico ad h. a. [2]) Ignatius Brentanus in Epitome Chronologica Mundi Christiani ad ann. 1614. [3]) Szalárdi Ianos a' siralmas Magyar Kronik. 1. Könyv. 6. Részében. [4]) Paulus Piasecius in Chronico ad ann. 1614. [5]) Archivum Vaticanum Armar. 45. tom. 10. p. 52.

Анъл 1615. Деспре Радъл XI фечіоръл луі Міхаіл IV саў ал Міхпеі челуі търчіт, карєле аў ѳртат дн Прінціпатъл Валахіеі луі Шербан саў Радъл X прекът с'аў арътатъ ла анъл 1611, се четеџе дн леџіле Ардеалълуі [1]), къ дн анъл 1613 кънd аў џіврат Гаврііл Бетлен Прінцъл Ардеалълуі, аў фост de фаџъ дн Ардеал димпрежнъ къ Стефан XI Томша Прінцъл Молдовеі, ші тъстреі аў фъкътъ алліанџъ дптре сіне. Іаръ Анонімъ Ромънескъ [2]), скріінd деспре дъпсъл, аша кзвънтъ: „Радъл (XI) димпрежнъ Водъ аў префъкът тънъстіреа Радълуі Водъ din Бъкърещі, че ера фъкътъ de тошъ съў Александръ (II) Водъ ла леат 1568, іар престе анї 27 дн Домніа лъ Міхаіл V Водъ дптрънd Сінан Баша дн Бъкърещі, аў фост пъс ербъріа дн тънъстіре ші дъндъў фок. с'аў сфъртат щі аў префъкът'о Радъл Водъ ла леат 1614. Аў domніт анї 5.“

Преавестітъл Енгел [3]), дпкъ аша скріе деспре Радъл XI. „Маї наінте de a мерџе Радъл ла Ардеал, аў авът de a фаче къ унїі неаскълътъторі din џеаръ; къчі дънъ хроніка луі Філіщіх оаре-каре боіеріў de фрънте ші столнік маре; а пътe Боршаш din сатъл Міресені, карєле се пъзкъсе дн Бъкшанї ш' аў кълкат џівръторіў de кредінчіошіре, ші аў џіврат димпрежнъ къ алцїі опт боієрі, ка съ се кърџе de Радъл Водъ, ші съ пъпъ дн локъл луі Прінц пре Міхаіл Арташъл. Прічіна пентръ каре аў врътъ еї съ факъ лъкръл ачела, ачеаста аў dat'o: къ Радъл фечіоръл луі Міхпеа аў адъс къ сіне din Царіград ші din Романіа, тълџіте de Гречі, карї с'аў ашезат дн Валахіа, ші аў сънт џеара. Каре лъкръ Ромънїі чеі іністошї de атънчі адевърат пъ'л пътеа съфері; чі Радълуі Водъ і с'аў дескоперітъ сфатъл боієрілор ачелора, ші пре тоцї і-аў прінс ші і-аў спънзърат афаръ de Бъкърещі прін тоатъ џеара спре пілда алтора. Ші фапта ачеаста се веде а фі фост

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

прічина къ Радул дънъ o domnie de патръ ані, адекъ ын анул 1615, с'аў тъзълітъ прін Ноарта Търчеаскъ.“ Пънъ ачі преавестітул Енгел, карелe тулт стінтеще ачі ын хронолоціъ, пентръ къ Радул XI дънъ че с'аў ашезатъ ын анул 1611 ын локул Радулуї X ын Валахіа чінчі ані аў domnітъ, нъ патръ, прекът с'аў възутъ din Аноніmул Ромънескъ къ нуціn маї наінте, ші се ва маї ведеа ші ла анул вііторіў. Аша даръ Радул XI, нъ с'аў тъзълітъ ын анул de акът, чі ын чел вііторіў прекът се ва аръта аколо.

Брептанъ [4]) ла анул de акът къ нуціне рындърі тулте ынкълчеще zікънd: „Ханул Тътарілор din Крітееа цефуеще Русіа, dимпротівъ Рушіі повъцуіцї фііnd de Вісповіцкі ші de Корецкі, прадъ Дакіа, оторынd пре кръішорул еї, ші пънънd ын локул луї пре Міхаілон.“ Din карea ынкълчітъръ атъта кулеще, къ Тътарії ын анул de акът іаръшї аў пръdатъ пре Полонї; іаръ Полоніі сунт повъцуіторії маї сус нуміцї, пентръ ачееа аў пъвъліт ын анул de акът ын Молdова, ка съ ынтіреаскъ dинтр'ънса пре Стефан XI Томша, карелe алунгасе пре Констаптін Могіла ын анул 1612, прекът маї кіар се вор dоведі ачестea din челе че ле воіў скріе ла анул вііторіў.

[1]) Approbat. Constitut. Part. II. Tit. 1. Art. 3. N. 3. [2]) Anonymus Valachicus in Ms. Chronico. cap. 44. [3]) Ioann. Christ. Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 181. seq. [4]) Ignatius Brentanus in Epit. Chron. Mundi Christiani ad ann. 1615.

Анул 1616. „Ла анул 1616 (зіче Спондануў [1]) сфадъ с'аў порнітъ ын Ардеал ынтре Гаврііл Бетлен ші Георгіе Хамонпаї, къчі Гаврііл Бетлен врea съ dea Орadea-Маре Търчілор пентръ апърареа са, прекът dъdусе маї наінте ші Ліпова къ маї тулте локурі але Ардеалулуї ші Унгарієї.“ Чі прічина сфезії ынтре Гаврііл Бетлен ші Георгіе Хамонпаї нъ атъта аў фостъ dареа четъцуічілор маї сус нуміте сунтъ Търчі, кътъ воінца челор че цінea къ ынпъратулъ Ферdinandъ II, ка съ пънъ Прінцъ прекътъ мъртъріседе Заводскі [2]) ын Молdова ын локул луї Сръфан XI. Томша, не Петрашко фечіорул луї Міхаіл ал V Domнулуї Валахіеї ші цінереле Радулуї X; ші ын Валахіа ын локул Радулуї XI не Радул X. Деспре каре лукрърі Самуіл Гропскі [3]): ынкъ аша скріе: „Георгіе Хамонпаї, ка съ поатъ траце пре маї тулцї ын партеа са асупра луї Гавріілъ Бетленъ, аў луатъ къ сіне пе Радул чел ісгонітъ din патріа са, ші венindъ ла адунареа Комітатулуї Земплінулуї, аў пофтітъ de ла дъншіі ка пе Радул, ка пре ун съргунітъ, съ'л петреакъ ші съ'л ацюте пънъ ла марцінea церей; даръ Земплінenії атъта с'аў ынпротівітъ луї Хамонпаї, кътъ нуціnъ аў фостъ, de н'аў прінсъ арме ын контра луї. Чі Георгіе Хамонпаї нічі аша остоіndусе, с'аў ръгатъ ші de Баша din Бuda, ка съ стea ынтръ ацюторіў, даръ ачеста н'аў воітъ; ші Унгурілъръ ынкъ фъръ de зъбавъ ле аў скріс, къ ел ціе кът къ dъншіі вреаў съ dукъ пе Радул ын Валахіа, dрепт ачеea съ ынчете, нічі съ ындръспеаскъ а фаче унa ка ачеаста ынпротіва пъчеї ші алегътърілор, пентръ къ ел къ ошіле челе de сунтъ сіне ва ацюта Валахіа ші ва фаче тоате къте ва вреа Dумнезеў, din каре зice тулт с'аў ынфрікошатъ тоцї Унгарії. Іаръ Радул пierзъndъ'ші пъdеждea de a dобъndi ацюторіў din Унгаріа, аў трекътъ ын Полоніа ші de аколо ын Покуціа, тултъ стръdуindусе ка съ'ші поатъ къцігa ын-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дѣрѣитѣ Валахіа, — — — ші стрѣпгѣндѣтї бѣвъ ші фортоасъ оасте дп Полоніа кѣ аџівторіѣл Повъџвіторіѣлві Сатвілѣ Карецкі, вреа съ пъвълеаскъ дп Валахіа. Ачеаста вртекѣндѣо дмпъратѣл Тѣрческѣ, аѣ порѣнчітѣ Прінцѣлві Гавріілѣ Бетленѣ, ка съ стеа Радѣлві дмпротівъ. Дрептѣ ачееа Бетленѣ аѣ ші трімісѣ пе Міхаіл Толдалагі кѣ оаре кѣте оші, дмпротіва лві; чі маї 'наінте де а сосі Толдалагі ла Іаші, Радѣл кѣ Полоній се дпвінсесе ші се бътѣсе де Тѣрчі.“ Деспре кареа дпвінџере а Тѣрчілор Піасецкі [4]) кѣвѣптъ прекѣм вртеазъ:

„Фііnd къ дп апѣл трекѣтѣ сеітѣлѣ лешескѣ пѣџінѣ с'аѣ певоітѣ съ дмпедіче прітеждііле че веніеа асѣпра церей, прітеждііле ачелеа дп апѣл де акѣт грътъdіndѣсе кѣ тѣлтѣ маї маре пътере аѣ лѣатѣ, пептрѣ къ батріокѣра чеа дп Молdова сѣферітъ, кънd Тотша аѣ скос dіntr'ънса пе Констаптіп Могіла, ші Тѣрчіі аѣ кѣпрінсѣ цеара, апърънdѣсе пѣпаї прін Сатвіл Корецкі ші Міхаіл Вішповіцкі кѣтпаціі лві Могіла, Повъџвіторіѣлві челві пѣ de тѣлтѣ тъіатѣ, ка прін ніще пе Тѣрчі dімпрежпъ кѣ Тотша de 15 орі лї дпвінсесе, маї скосесе din тоатъ Молdова, тотвші маї пре вртъ ачестеа de аџівторіѣл че венісе Тѣрчілорѣ, с'аѣ дпвінсѣ ші аѣ слъвітѣ кѣ тотвл; къ Вішповіцкі аѣ мърітѣ de боdлъ, іаръ пе Корецкі л'аѣ пъръсітѣ осташі, саѣ пептрѣ къ пѣ лі с'аѣ плътітѣ леафа, саѣ пептрѣ Станіславѣ Золкіевскі Цепераріѣл чел маї маре, і-аѣ спъріат, ші де аѣ порѣнчіт, съ се дптоарпе дпdъръптѣ, ші аша ръмъіndѣ Корецкі, кѣ сіпгврі 500 de кълъреці, пѣпаї de рѣџіпе с'аѣ ловітѣ кѣ Скепdер Баша, де кареле с'аѣ дпвінсѣ, с'аѣ прінс ші с'аѣ трімісѣ ла Царіградѣ.“ Dѣпъ ачестеа скріе ачелаші Піасецкі къ сеітѣлѣ лешескѣ чел дп Варшавіа џіпѣтѣ ла сѣвършітъл лві Апріліе din апѣл ачеста 1616, аѣ трімісѣ пе Георгіе Кокапскі сол ла Поарта Тѣрческъ, ка съ факъ оаре-кѣт съ се тъзълеаскъ Стефан XI Тотша din Domnіa Молdовеі, дп кареа іаръші дл ашезасе Скепdер Баша dѣпъ прінdереа лві Корецкі.

Din кѣте ам скріс ла апѣл de акѣт din Zaboдcкі, din Гроndcкі ші din Піасецкі, апої ла апѣл 1615 din Апопітѣлѣ Ротъпескѣ, поці кѣлеце, къ тѣлт сѣпітеце ші ачі Преавестітѣл Енгел [5]), кънd скріе, къ пе Радѣл X Тотша л'аѣ аџівтатѣ съ пъвълеаскъ дп Валахіа, пептрѣ къ Тотша аѣ фостѣ протівпікѣ Полоніlор ші лві Корецкі, кѣ карії се дпсоџісе Радѣл X. Din зіселе лві Заводcкі дпкъ кіар съ вede къ Радѣл X, дмпротіва Радѣлві XI аѣ фостѣ порпітѣ дп апѣл de акѣт, ші аша Радѣл XI дп апѣл de акѣт аѣ требѣітѣ съ се тъзълеаскъ, пѣ дп чел трекѣтѣ прекѣтѣ с'аѣ зіс ші аколо. Къ зіче преавестітѣлѣ Енгел [6]), къ Радѣл X кѣ банїї дмпъратѣлві с'аѣ скѣлатѣ асѣпра Валахіеі, пѣ грешеце, пептрѣ къ ші манїфестѣлѣ Статѣлві Евапгеліческѣ ачееа аратъ [7]), зікънd: „Маї дпколо пѣтітѣлѣ Радѣл аре преа маре леафъ de лѣпъ пептрѣ тоатъ дптъмплареа спре dестерdаreа Клерѣлві.“ Тотѣ ачелаші манїфестѣ кѣ пѣџінѣ маї дп сѣс зісесе, къ окѣлъпdѣсе Andреіѣ Лопкаї дп апѣл 1616 асѣпра Протестапціlорѣ, сѣргѣіпца лві чеа фъръ de леце, ші Радѣл іероніт Водъ ал Валахіеі кѣ осташі съї вреа съ се аџівте ші недоџепіndѣсе de чіпева ка съ се ласе de скопѣлѣ съѣ чел рѣѣ, ла ѣтъта венісе, кът de

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пѫ і с'ар фі фост тъіатъ оастеа прін хаідѫчі, асѫпра кърора мерсесе, маре прітеждіе ар фі свфѣрітѫ пѫ пътаї Ѳнгаріа чі ші Ардеалѫл." Пагѫбъ къ пѫ с'аѫ дпсемнатѫ дп маніфестѫлѫ ачеста ші лѫпа дп каре с'аѫ тъіат оастеа Радѫлуї X de хаідѫчі, ка съ щім дптъмплатѫс'аѫ ачеаста маї дпаінте, саѫ дѫпъ че с'аѫ дптърпатѫ дѫпсѫл бътѫтѫ de ла Валахіа, асѫпра къреіа, дѫпъ кът і се паре Преавестітѫлуї Енгелѫ [8]). дп лѫпа луї Іѫніе се дѫсесе. Despre крісітарілѫ Радѫлуї XI, дп Валахіа воіѫ кѫвъпта ла апѫл вііторіѫ.

[1]) Henricus Spondanus in Prolusione ad ann. 1616. [2]) Zavodski apud Stephanum Katona ad ann 1620. p. 604. seqq. [3]) Samuel Grondzki in Ms. Latino ad ann. 1616. [4]) Paulus Piasecius in Chronico Gestorum in Europa singularium ad ann. 1616. [5]) Ioann. Christianus Engel in recent. Historia Valachiae Part. 1. p. 282. [6]) Idem Engel l. c. [7]) Manifestum Status Evangelici, quod typis aliquando editum extat ad Papatum inter Mss. Ioannis Szalardi Lib. 2. Part. 3. quae conservantur in Bibliotheca Universitatis Hungariae Pestini. [8]) Engel l. c.

Апѫл 1617. Dintrѫ ачелеа каре ле ам скріс ла апѫл маї de кърѫndѫ трекѫтѫ, ші ла чел dinaintea луї, каре се вede къ Радѫл XI с'аѫ тъzълітѫ din Domnia Валахіеї дп апѫл 1616, даръ маре дптребаре есте каре Александрѫ с'аѫ пос дп локѫл луї? Фечіорѫл луї кареле с'аѫ порекліт Кокопѫл, саѫ ачела кареле с'аѫ zіс Іліашѫ? Къ Апопітѫл Ротъпескѫ [1]) скріе аша: „Александрѫ IV Domnѫл Валахіеї леат 1618 (чі требѫе zіс 1616, пѫ 1618) ачеста есте фечіор Радѫлуї Водъ фііѫлуї Міхаіл. Фост-аѫ ісгопітѫ din цеаръ de Лѫпѫлѫ пъхарнікѫлѫ че венісе кѫ Ѳнгарії de ла Ардеалѫ." Чі zіселе ачестеа але Апопітѫлуї пострѫ пѫ потѫ фі адевърате пентрѫ тіперецеле луї Александрѫ Кокопѫл, despre каре воіѫ кѫвъпта ла апѫл 1623. Аша даръ Александрѫ IV, кареле аѫ ѫрматѫ дп Валахіа Радѫлуї XI фііѫлуї луї Міхаіл IV, аѫ требѫітѫ съ фіе Александрѫ Іліашѫ, despre кареле аша скріе Преавестітѫл Енгел [2]): „Deабеа аѫ пріміт Александрѫ IV Іліашѫ ціѫрътъптѫлѫ de кредінчіошіре дп Търговещі, ші і-аѫ веніт порѫнкъ de ла Поартъ, ка съ се гате кѫ тоатъ пътереа са съ меаргъ дптрѫ аціѫторіѫлѫ луї Скендер Баша асѫпра Полопілорѫ, карії кѫпріпсесе Молдова. Кънd се гъта Александрѫ Іліашѫ ла ръсвоіѫ, боіерії луї пре аскѫпсѫ с'аѫ сфътъітѫ, ка съ отоаръ пе тоцї Гречії карії се дпdіксісе прін цеаръ, саѫ ла dерегъторії, саѫ ла тошії, саѫ ла негѫцъторії. Іаръ Александрѫ кареле de пѫ ера дпсѫшї Грекѫ de неамѫ, даръ преа таре прindea парте Гречілор, дпцелегъndѫ сфатѫл Боерілор, din протівъ с'аѫ певоітѫ, ка de пѫ пре тоцї, дпкаї пре чеї маї пътерпічі съ'і таіе. Боіерії прічепъndѫ кѫцетѫл луї Александрѫ, вніі аѫ прібецітѫ дп Ардеалѫ, прекът Лѫпѫл Пъхарнікѫл din Мехадіа, алцїі аѫ къzътѫ ла шіла луї ші с'аѫ рѫгат de граціѫ пре карії і-аѫ ші іертатѫ de фаць, пентрѫ къ се гръбеа съ меаргъ ла Скендер Баша." Despre а кърѫіа порпіре асѫпра Полопілорѫ аша скріе Кетені Іапош [3]): „Дптр'ачеea порпіndѫ Скендер Баша асѫпра Полопілорѫ ші лѫпdѫ кѫ сіне пре Domnії Ротъпещі, Арделенілорѫ ші луї Гаврііл Бетленѫ дпкъ ле аѫ венітѫ порѫнкъ de ла дпцъратѫлѫ Търческѫ, съ меаргъ лъпгъ dънсѫл, пічі с'аѫ пътътѫ фері, чі ле аѫ къътатѫ съ меаргъ, ші съ се дтпрезпе кѫ dънсѫлѫ ла Хотінѫ; ші адевъратѫ есте, къ Гаврііл Бетленѫ авеа дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

целѐдере къ Полопіі, ка ѕп Прінцѣ крещінѣ че ера, ші de ар фі терсѣ лѣкрѕ ла бътаіе, артеле Арделепілорѣ пѕ ар фі стрікатѣ Полопілорѣ. Че възѣндѣ Гаврііл Бетлепѣ къ маї de фолосѣ есте пачеа, с'аѣ атестекатѣ лптре Полопі ші лптре Тѣрчі ші і-аѣ лтпъкатѣ ла олалтъ, къ каре фаптъ de поѣ ш'-аѣ лъцітѣ вестеа, ші ачеаста с'аѣ лптъмплатѣ лп апѕл 1617."

Іаръ Піасецкі [4]) скріе: „Лп кът есте despre вепіреа лѕї Скепdер Баша ла марціпеа Полопіеї, Станіслаѣ Zолкіевскі, Префектѕл осташілорѣ цереї, кълегъпdѣ оастеа чеа плътітъ ші таре пѣтерѣ de аціѕторіѣ de ла маї тарії Рѕсіеї, се тъѣрісе апроапе de апа Ністрѕлѕї ші а Морахвеї, лъпгъ орашѕлѣ Бѣсса, ѕпde ла чееалалтъ рѫпъ а Ністрѕлѕї ашезъпdѕсе ші Скепdер Баша, фоарте с'аѣ лптълцітѣ оастеа тѣрчеаскъ къ аціѕторіпца de Гаврііл Бетлепѣ din Ардеалѣ адѕсъ, ші къ чеа din Молдова ші din Валахіа. Аша фаръ лп вр'о кътева ziле трекъпdѣ Тѣрчії мі Тътарії прін вад ла рѫпа Полопеаскъ, ші арътъпdѣ воіе de а се вате, Zолкіевскі афаръ de піще скарпавче маї тічі, че се ъчеа dinaintea таберілорѣ, лп кареа асешепеа се лѕпта, пѕ с'аѣ слобозітѣ ла бътаіе депліпѣ, шъкар къ пѕтеа пъдъждѕі бірѕінцъ, фііпdѣ къ Арделенії ші Молдовепії кіар арѣта къ еї вор пъръсі пре Тѣрчі, ші вор трече лп партеа Полопілорѣ.—— Чі фъкъпdѣ ворбъ къ Тѣрчії, фъръ de порѕпка саѣ лпвоіреа Краіѕлѕї ші а цереї аѣ скрісѣ кондиціїле пъчеї, прін каре, саѣ прін чеа лптелътоаре тълкѕіре а Тѣрчілорѣ тоатъ стъпъніреа Молдовеї о аѣ трасѣ ла сіне, ші лепъдъпdѣ dintr'жпса пре пеатѕл чел векіѣ, Domnії de атѕпчі аѣ лпчепѣтѣ а da Domnіа цереї Молдовеї ла оатепі стреіпі, мі карії с'аѣ deскілінітѣ пре сіне de ла алції къ чева стрікаре а крещінътъції, ба че е маі мѕлтѣ, de атѕпчі Domnіа цереї Молдовеї се dъ ла оатепі ка ачеіа, карії фъгъдѕескѣ маї мѕлці бані. Дрептѣ ачеea Domnії чеї de акѕмѣ аї Молдовеї пѕ daѣ тъсѣратѣ трібѕтѣ саѣ харачѣ ка маї de demѕлтѣ, чі се сілескѣ а da тоате вепітѣріле цереї пе сата къторії Оттоманічещі, а се оці пептрѕ Тѣрчі асѕпра Крещіпілорѣ ші а лъса пе Тътарі съ лпбле dѫп воіа лор прін цеаръ, ші съ о конpindъ пре ѕпde вреѣ. Іаръ Zолкіевскі с'аѣ лптоктітѣ къ Тѣрчії ка din Полопіа еъ пѕ треакъ маї мѕлтѣ вре о оасте лп Молдова, ка съ тѣрбѣре цеара саѣ пе Прінцѣлѣ чел de Тѣрчі ашезатѣ лптр'жпса. Четатеа Хотіпѕлѕї каре ее цінеа пе сата Могілещілорѣ, лпкъ о аѣ dат Тѣрчілорѣ саѣ Молдовепілорѣ лпdърътѣ, пѕтітѕл Zолкіевскі, ші лѕї Ніколае Івопіа Пъркълабѕлѕї Хотіпѕлѕї, фъръ de віпъ і-аѣ тъіатѣ капѕл; пептрѕ къ пѕ лпdатъ аѣ датѣ четатеа къtѣ аѣ порѕпчітѣ ел." Ашіпdереа скріе Лепгніхіе [5]).

Din тоате ачестеа ші шаї въртосѣ din ziceле лѕї Іоапп Кешепі, се доведеще лптротіва преавестітѕлѕї Епгел, къ ачелеа, каре ле ам скрісѣ dintr'жпсѕл къ пѫцін маї 'пайпте despre Александрѕ IV Ліашѣ Domпѕл Валахіеї, пѕ с'аѣ лптъмплатѣ лп апѕл 1616, чі лп апѕл ачеста 1617. Іаръ маї лпколо аша ворбеще преавестітѕлѣ Епгелѣ [6]) despre ачелашї Александрѕ Ліашѣ.

Александрѕ Ліашѣ къtѣ с'аѣ лптърпатѣ ла скапѕлѣ съѣ лпdатъ с'аѣ лпторсѣші ла піста са, ші пе Крістеа Ворпікѕл л'аѣ оторжтѣ; оторжтѣ ар фі ел ші пре алцї боіері, даръ ачещіа аѣ къ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тать ла Скендер Баша, кареле дупъ обічеіул Търческъ ка съ поатъ стоарче бані пентру вчідереа ворніколуї Кристеа, фъръ де щіреа са аў пофтіть 40,000 de галбені саў дукаці de ла Александру.

„Пентру Лупул Пахарніколае карєле прівецісе ла Ардеалъ лукъ тулт с'аў пъкъжіть Александру Іліашъ діптру'нчепътъ ші ла апул 1618 (пе ла апул 1617) аў трімісъ ла Гаврііл Бетлен, de аў лутребатъ, аў пе есте адевъратъ къ прівеціі адупъ оасте ла Ардеал? Чі Бетлен і-аў ръспунсъ къ ел пе щіе кът маі пуцін despre ачеea. Прін ръспунсул ачеста лутру атъта с'аў лукредінцатъ Александру Водъ ші с'аў одіхніть, кът пре чеї че лі спунea адевъраї despre гътіреа Лупулуї Пъхарніколуї, лі ціпea а фі minчіпошї, ші легаці de kozіле каілор лі търеа ші кърта ка пре піще німічі аї съї. Даръ пе тулть тітп аў трекутъ, ші луї Александру Водъ і-аў веніт ла урекі, къ Лупул Пъхарніколае аў ші лутратъ ла Валахіа ке оастea чea din Ардеал стрънсъ. Ачеasта auzindu'o Александру Іліашъ фоарте с'аў спъріатъ, ші ке таре прінъ аў трімісъ ла кълъреці ші ла недестраші, ка съ се адупе лутру апіторіул луї, фъгъduindule лудоіть леафъ; даръ п'аў афлатъ ure o спріжінеалъ ла осташі, пентру къ і-аў респунсъ ке арупкаре, къ ел ш'аў кълкат цівръмънтул, лор леафа лі о аў трасъ, ші нічі o дірептате ле аў фъкутъ, лутру атъта, кът еї de съръчіе артеле лукъ аў требуіть съ ші ле вупdъ. Лутр'ачеea л'аў сфътуіть ка съ прindъ фуга. Александру Іліашъ лукъ і-аў аскултатъ, ші дърuindu'і ке o пуніъ de бані, аў лукълекат ші пумаї къларе аў фуціть. Апіупереа Лупулуї Пъхарніколуї ла Търговеці аў фост семn, ка пре тоці боіерії Гречещі dimпреупъ ке шерuії лор съ'і таіе, dупduле віпъ къ аў суптъ ші цефуіть цеара, суит Александру Іліашъ. Іаръ Александру Водъ ке аша de таре грабъ аў фуціть пумаї ла кафтанулъ чел de поапте, кът de Doamnъ са лукъ с'аў despърціть ла фуг, ші ел аў терс ла Бръіл, іаръ dупса ла Царціе. Стефан Томша (пе Радул) Domnul Молдовеї лупелегупdъ лутумплареа ачеasta, трімис'аў луї Александру Водъ бані ші хаіне, къ фуціndъ ачеasta німіка путусе лука ке cine. Мергупdъ акума Александру Водъ пліn de мелапколіе пентру къ пе щіа de doamnъ са, і-аў веніт весте къ dупса ке порок аў трекутъ Dунъреа ші аў апіунсъ ла Рушї, unde л' ашеаптъ. Auzindъ ачеasta Александру Водъ, аў дърuіть пре вестіторіў ке таре dарuрї, ші ел de сърг шергупdъ ла Рушї ла Doamnъ са, ла тот тітлуў с'аў струduіть, ка прін оастea Търчеаскъ съ се редукъ ла скаунул съў. Чі Търчії пе маї пентру ка съ капете dарuріле, че се даў кund съ мутъ Domnії, пе аў прімітъ черереа чі л'аў dус ла Царіградъ.“

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae part. 1. p. 282. [3]) Kemény János a' maga életében p. 50. [4]) Paulus Piasecius in Chronico ad ann. 1617. [5]) Lengnichius in iure publico Poloniae Lib. 1. cap. II. s. 6. [6]) Engel p. 282. seq.

Апул 1618. Dупъ фуга луї Александру IV Іліашъ din Валахіа, despre Лупул Пъхарніколае ші despre челелалте лутумплърі din Валахіа аша скріе преавестітул Енгел [1]) маї лунколо: „Лупул с'аў ші сілітъ съ ціпъ Domnia цереї Мунтепещі, чі Дівануле Търческ пе л'аў прімітъ, ка пре упул кареле фъръ de щіреа ші преste воіа лор пумаї прін

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ощіле Арделепещі с'аў дпdесатъ ла Domnie, ші къ de с'ар пріmi, ар авіда ші пе Гречіі din Царіградъ асупра лор. Афаръ de тъіереа тътъpop боіерілор челор din Гречі пръсіці, атъта со лъціce врп Ротъпілоръ асупра Гречілоръ, de аў dat пе пегоціторіі чеі Гречещі din цеаръ пе тъпа осташілор din Ардеалъ. ка ачещіа de ла дъпшіі съ'ші скоатъ леафа. Іорь Лъпъл сфатъл ші сънт повъцъіреа Кънітапълві Бъzdъran аў dat, ка тоці пегоціторіі гречещі din цеаръ, карії маі къ сатъ ера пегоціторі de весте, съ се черче, съ се цефвеаскъ ші съ се таіе. Дрепт ачееа Поарта с'аў гръвітъ дп апъл 1618 (пъ 1617) а пъпе Domnъ дп Валахіа пе Гавріїл Могіла фечіорвл лві Cimeon Могіла (прекът аратъ Праі [2]). Ачеста къt аў venітъ дп Търговещі, п'аў авvтъ маі маре гріце, de къt съ пріndъ пе Лъпъл Пъхарпікъл ші пе Бъzdъranъ Кънітапъл ші съ'і трімітъ ла Скendер Баша, карele аў порvпчітъ de прс anъndoї і-аў трасъ дп цапъ.

Апопітъл Ротъпескъ [3]) ла апъл de акът пъпаї атъта скріе despre Валахіа: „Гаврілъ Водъ Могіла леат 1618, ачеста domnindъ ші бірvindъ пе Лъпъл Пъхарпікъл, л'аў тъіатъ. Аў domnітъ апі 1.“ Вегі ші ачелеа каре ле воіў скріе ла апъл 1631.

Despre Молdова атъта ам гъсіт скріс ла апъл ачеста 1618, къ Полопіі свпъраці фіindъ пептрь ачееа, пептрь къ Тътарії dвпъ пачеа чев дп апъл трекътъ ла Бъssa фъкътъ дптре Zолкіевспі ші дптре Скendер Баша, се ашезасе дп къmпіі Бъdакълві чеі din Бассарабіа, ші de аколо маі de мълте орі цефвіа Полопіа, атъта аў лъкратъ асупра лві Стефап XI Тотша Domпълві Молdовеі ла Търчі пріп солъл Грігоріе Кокапскі, пъпъ че аў ишъзълітъ. Търпіі пре Тотша кътръ сфършітъл апълві ачествіа, ші прекът мъртъріескъ Піасецкі [4]), Прівати [5]) ші Морері [6]), аў пвсъ дп локъл лві пе Каспар Граціапі despre карele zіче Кантетірь [7]) къ аў фостъ Італіапъ, іаръ Петріцкі [8]), карele токта пе врeмea лві тръіа, скріе прекът врmeazъ: „Граціапі ера Neamцъ пъскът дп Грацъл Стіріап, пъскар къ алцій аятіптрелеа ворвеск despre пащереа лві.“ Прічіпа пептрь карea шіаў лъсат цеара аў фост съръчіа, ші фрате съў чел маі маре, каре пегоціторіndвce къ петрі скътпе се ашезасе къ лъкашъл дп Царіградъ ші пе Граціапі de тіпер дп dвссе ла сіпе. Крескъпd Граціапі ла фрате съў, дпбла пріп церї ші пре ла Прінцій de-ші віndea пегоцъл ші аша с'аў дпбогъцітъ. Мергъпdъ одатъ дп Італіа, ші вепіпdъ'ші пегоцъл ла Прінцъл Тосканіеї, къпd вреа съ се дптоаркъ кътръ касъ, с'аў апвнатъ de пегоціторіе поъ, ідекъ с'аў dатъ ла ръскътпърареа de робі, ші алегъпdъ dintre Търчії чеі че ера робі дп Ліворпо. пъпъ ла 80 тот de чеі маі de фрвпте, с'аў пвс дп корабіе ші і-аў dвс дп Царіградъ.— Вестіndвce лъкръ ші тіпвпdвce de о фапъ ка ачеаста къ тоцій, дппъратъл Ахмет л'аў кіематъ ла сіпе ші сокотіndъ'л кредінчіосъ л'аў дъръітъ къ dвкатъл dintъіъ ал Naziеї ші ал Весcакіеї, апої dвпъ че аў іспръвіт къ маре порокъ соліа ла дппъратъл Матіа, ші къ Domnіа Молdовеї.

[1]) Engel in recent Historia Valachiae. Part. 1. p. 282 [2]) Georgius Pray Diss. 1140. [3]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [4]) Paulus Piasecius in Chronico ad ann. 16 8. [5]) Privati nel Dictionario scientificato. [6]) Moreri in Dictionario Universali. [7]) Kantemir in Historia Osmanici Regni. [8]) Ioann. Innocent. Petricius in Historia rerum in Polonia gestarum.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анул 1619. Преавестітул Енгел [1]), дупъ че аў скрісў, къ Гавріил Могіла дп пе щіў че ръсвоіў ар фі фост ке Скендер Баша асупра Лешілор, аша кувънтъ. despre dъпсул: „Хроніка луї Філщіх пе потенеще пентре каре прічіпъ с'ар фі пес ціос din domnia Валахіеї Гавріил Могіла дупъ дптоарчереа са, пътаї кът зіче, къ дупъ тъзъліреа са п'аў терс ла Царіград чі дп Ардеал, unde аў ші търіт. Дупъ кът се поате сокоті, пре Гавріил Водъ пътаї upa Търчілор кареа о авеа еї асупра Могілещілор пентре кътпъціа ке Полоніі фъкътъ, л'аў сърпат din domnia тъптепеаскъ. "

Кареа о аў dobъndit Радул XI adoua оаръ пе дп anul 1617, кът се дпшалъ преа вестітул Енгел, кънd вреа се дndrepte пе Філщіх [2]) чі дп anul 1619, пентре къ ші Anonimul Ромъпеск дпкъ скріе: „Іаръші Радул Водъ cin Mixnea 1619 ke a doua Domnie пес de ла Поартъ: dupъ ачеаста л'аў тътат ла Молдова, ші дп цеара Мънтепеаскъ аў пес іаръші пе фііул съў. " Din каре кувінте але Anonimului пострe кувънтул іаръші, чест таї denpe upтъ, се поате луса афаръ, пентре прічіна че о ат adec ла anul 1617.

Тот дп anul 1619 с'аў цінут сеіт дп Унгаріа ла Пожон, дптре але кърціа акте [4]) ачестеа се четеск: „Радул (X) Водъ ке аі съї ла черереа Комітатулуї Пожонулуї съ се тъте аірілеа din оратул Модреі." De unde се вede, къ Радул X дп anul ачеста ке тоатъ оастеа луї ера дескълекат дп Модра ші дп цінутул еї.

Кърund dupъ сеітул ачеста с'аў скълат Гавріил Бетлен ке ръсвоіў асупра дмпъратулуї Ферdinand II, пентре къ скріе Калвісіе [5]): „„Дп anul 1619, луна луї Септетвріе Гавріил Бетлен Прінцул Ардеалулуї, primind кърціле дерегъторілор Бохетіеї, ке фоарте таре оасте, че о adunase ла Клужъ, аў дптрат дп Унгаріа de сес, 18 тъпърі тарї dekund ke cine; ші аў кънprinc Кашовіа кареа і-аў ші цінрат луї ші статърілор Унгуреші кредінчошіре. De каре пъвъліре neaщeптатъ ферinduce Іесуіцій, ші алці преоці, пентре къ ведеа къ Мънъстіріле ші Епіскопіile се кънprind, къluгърії ші капонічії се цінгъпеск ші алте блъстъмъції се фак de осташі луї Бетлен, denpe локуріле ачелеа ке глоата аў фуціт. Тот дп луна луї Септетвріе dupъ че аў дптокміт лукруріле дп Кашовіа dupъ воіа луї Гавріил Бетлен, ші'аў трас ла дъпсул ші орателе челе ке бъї, Сечі ші Pedeї Цеперарії луї Бетлен тергund дпаінте ке 18000 тіі de осташі, ші ке 12 тъпърі шаї тълте ораше аў кънprinc, дптре каре аў фост Віллакул, четатеа чea таре, Вацул, Тірнавіа, Nітріа, Новіградул ші Neocolul, дп луна луї Септетвріе Пожонул unde се ціне корона Унгаріеї ші клеподіуріле кръіещї дпкъ с'аў дпкінат Прінцулуї Бетлен, карele аў порunчіт de дп 20 de зіле але ачеіашї луні с'аў фъкът predikaціе дп Бісеріка Катедратікъ." Ашіndepea скріе Бріетіе [6]), Брептап [7]), Спondan [8]) ші Саларді [9]).

Іаръ Піасецкі [10]) скріе: „Гавріил Бетлен Прінцул Ардеалулуї фоарте се пекъжіа, къ пентре пъвъліріle Полопілор дп Унгаріа, Моравіа, ші Бохетіа, пе'ші поате іспръві сфатъріle каре ші ле бъгасе дп кап асупра касеї Австріеї; ші neaвund алтъ modpe de a'ї дтпedeка de ла аціsторіул еї, пре дмпъратул Търческ пепчетат дл рuга, ка съ се апuче de краіул Лешеск, ші съ'л сілеаскъ. ка съї кіаме ла апърареа церілор сале, ші таї таре се

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кътръпіce dрепт пчееа ачелашї Бетлеп, къ Каспар Граціані Domнвл Молдовеї і-аў фост прінс кърціле че ле скрісесе ла дмпъратвл Търческ, ші ле аў фост тріміс ла Сіжісмвnd III, краівл Полопіеї, прін каре Бетлеп фъгъдвіа Търквлвї, къ кът маї кърnd ва вате Бечівл ші'л ва дпкіпа Търчілор. Кърціле ачестеа кът къаў вепіт дп мъпіле краівлвї, Andреіў Лінскі ал doілea Логофът ал цереї, чел че прін кръіеаса се ръdікасе ла агъта вълфъ. din dрагостеа че авеа кътръ каса Австріеї, десконеріce лвї Бетлеп прін солвл кръіеск, ка ачеста съ дпторпте пе Бетлеп пептрв впеле ка ачестеа спвindвї ші отвл, карele ле аў фост прінс. Аша даръ мъпііndвсе пептрв ачеаста Бетлеп пе Граціані, ші афлънd квві-оасъ прічіпъ, de a порні пе Търчі, съ трімітъ ощї кътръ шарціпеа Полопіеї, атъта аў фъкът асвпра лвї Граціапі ла поарта Търчеаскъ, de ачеаста аў порвпчіт лвї Скіndер Баша ка съ теаргъ дп Молдова, ші саў прінzънd саў фвгъpind пе Граціані dінтр'жпса съ пвпъ дп локvл лвї Domn пе Padвл.“ Аша ворвещ Піасецкі, чі Петріцкі [11]) аратъ кът пв пе Padвл, чі пе Алексandрв VI 'лаў пвс Търчіі дп локvл лвї Граціані прекът се ва dоведі ла апвл вііторіў.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 284. [2]) Filstich apud Engel l. c. [3]) Anonimus Valachicus in Ms. cap. 44. [4]) Acta Diactae Posoniensis anni 1619 inter gravamina 15 Iulii dictata. [5]) Sethus Calvisius in opere Chronologico p. 984. [6]) Philippus Brietius in Chronico Universali ad h. a. [8]) Spondanus in Prolusione ad ann. 1616, Nro 7. [9]) Szalárdi lános a siralmas Magyar kronikának 2 könyve. 4 részében. [10]) Paulus Piasecius in Chronico ad ann. 1620. [11]) Petricius in Historia Poloniae.

Апвл 1620, ла апвл ачеста зіче Саларді [1]): „ Гаврііл Бетлеп dвпъ че аў квпрінс Пожопвл кв тоате пърціле Вигаріеї, къте съпт dінкоаче de Dвпъре, пв dвпъ мълтъ време пре тодї Вигврії і-аў трасв ла сіне ші дп апвл 1620, 25 de зіле але лвї Авгвст цінънd сеім дп Neосол с'аў алес краіў Вигаріеї, корона Вигвреаскъ дпкъ къпътънdв-о, о аў adвс дп Кашовіа ші de аколо жп Eced.“ Іаръ Калвісіе скріе [2]): „Дп апвл 1620, зіле 25 але лвї Авгвст Гаврііл Бетлеп дп Neосол ла пофта солвлвї Търческ с'аў алес краіў Вигаріеї ші с'аў ші вестіт прін Палатінвл.“ Ашіпdереа скріе Ренскіе [3]), ші Брептап [4]).

Despre periреа лвї Каспар Граціані Domнвлвї Молдовеї ші despre ръсвоівл каре л'аў авvт Полопіі кв Търчіі дп апвл de акът пептрв Молдова, скріс'аў Бріетіе. [5]) Міреў [6]), Спondan, [7]) Хофman, [8]) Іvліе Бела [9]), Пвфendорфіе [10]) Піасецкі [11]) ші алції; даръ фоарте дпкълчіт ші пре лвпг; впвл преавестітвл Енгел [12]) с'аў певоіт съ deскврче лвкрвл, dрепт ачееа dінтр'ънсвл аша ці'л пвп дпаінте. „Новл Сvлтап Осman аша даръ аў порвпчіт, ка Граціані съ се тъзълеаскъ, ші дп локvл лвї съ се пвпъ Алексandрв фостvл Domнв ал Валахіеї, ші дмпліпіреа порвпчеї с'аў жпкредінцат лвї Скendер Баша, стъріле dінпреціър аръта, къ Търчіі ла маї марі се гатъ асвпра Полопілор пептрв къ пре Очіповскі Солвл Полопілор кънd аў дптрат дп Царіград, съ дпоіаскъ легътвріле кв скandалъ л'аў пріміт, дптъмпінъndв'л Сvл-Баша карele е маї таре преste хінгерї Скendер Баша дпкъ пв с'аў дпdестvлат пвтаї кв оастеа Търчеаскъ, че аў кіетат ла сіне пре хапvл Тътъреск кв Мврза Каптетір ші аў лvат лvпгъ сіне ші пе Мвптепї ші пе Арделепї, пъпъ че ш'аў дптвлціт оастеа ла 60,000. Граціані dвпъ че'шї аў стрvпс тоатъ авереа ші с'аў гъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тіт de фѣгъ п'аѣ дпчетат а кіема дптрѫ аціѕторіѣ пе Zолкіевскі ші маї пре ѫртъ л'аѣ ші порпіт de аѣ дптрат дп Молдова кѫ 8000 de осташі, афаръ de слѫціторіі чеї тълці карії dѫпъ кѫт скріе Піасецкі, пѫрѫреа аѣ дпгреоіат armada Лешаскъ. Граціані і-аѣ фост фъгъdѫіт къ ѫа ста лъпгъ dъпсѫл кѫ 15000 de Молdовепі. Чі трекънd Zолкіевскі Ністрѫл дп 2 ziле але лві Септемвріе din anѫл 1620, Граціані дп 7 Септемвріе пѫтаї кѫ 600 de къларечі аѣ терс лъпгъ dъпсѫл, тънгѫіndѫce къ чеіалалці въzънd пѫціпітеа Полопілор с'аѣ дптпръщіат.— Armada с'аѣ тъбъріт лъпгъ Цоцора ші Граціані аѣ лѫат пе сіпе дпщіпцареа despre протівпічі, dаръ пѫ тълте аѣ пріспѫт. Вессенберг дл віпътѫеще пе Граціані къ din віклепіе аѣ тъкѫт despre armada Тѫрчеаскъ, дп 17 Септемвріе с'аѣ івіт 300 de Тътарі ті дп 18 Септемвріе аѣ сосіт тоатъ armada Тѫрчеаскъ ла Лешеаскъ, чі Zіолкевскі п'аѣ пѫтѫт сокоті de къть пѫтере есте, фрепт ачееа дп 19 фъръ de порок с'аѣ бътѫт кѫ Тѫрчіі, Zіолкіевскі сеара dѫпъ бътаіе аѣ цінѫт сфат. ші с'аѣ отърѫт ка а dоѫа zі съ маї цінъ о бътаіе, dаръ ощіле съ пѫ ле слобоаdъ таре дпаінте, ші de пѫ ле ва слъві порокѫл, кѫ тоате карреле съ се трагъ кътръ Ністрѫ; чі непріетепіі лві Zіолкіевскі аѣ стърпіт поаптеа къ ел dітпревпъ кѫ пріетепіі съї вреа съ фѣгъ ші съ ласе табъра de сіпе.

Дрепт ачееа аѣ ші фѫціт din табъръ Александрѫ Калопевскі, Пріпцѫл Сатвіл Корецкі, Стрве ші Граціані ші вреа съ фѣгъ ші чеіалалці, dаръ Zолкіевскі кѫ фъклії апріпсе аѣ кълърііт пріп табъръ спвіndѫле тътѫрор, къ ел есте гата а сѣфері тоате кѫ дъпшіі, ші аръtънdѫле, къ дп маї таре пріпежdіе се вор пѫпе de пор фѫці, dекът de вор ретъпеа ла олалтъ; ші адевърат рѫѣ лі с'аѣ дптъмплат челор че аѣ фѫціт; пептрѫ къ Каліповскі с'аѣ дппекат дп Прът. Іаръ Граціані аѣ трекѫт кѫ Молдовепіі съї, чі фѫ ѫчісѣ de дъпшіі ка прічіпа непорочіреі лор, саѣ прекѫт скріе Вессенберг de ѫп цереап дптрѫ а кърѫіа касъ аѣ фост скъпат, ші капѫл і с'аѣ dѫс ла Александрѫ VI. Корецкі кѫ чеіалалці с'аѣ дптѫрпат ла табъръ ші дп поаптеа ачееа с'аѣ жефѫіт кортѫріле челор фѫціі. Пептрѫ фѫга ачестора, пептрѫ чеі рѫпіі ші пептрѫ остепеала ші флътпъпzіреа каілор челор din табъра Лешеаскъ, пѫ с'аѣ маї цінѫт бътаіе de дъпшіі. чі с'аѣ трас дпdърътпт. Дп 16 Октомвріе ера departe de Ністрѫ ші de Мохілов пѫтаї о тіль de пътпът, ші дп поаптеа ѫртътоаре с'аѣ дптпръщіат тоатъ табъра лешеаскъ. Аша с'аѣ пріпсѣ Корецкі, Стрве, Бълъban ші алціі. Корецкі dѫпъ ачееа с'аѣ спъпzърат дп Царіград, іаръ Zіолкевскі с'аѣ тъіат дп фѣгъ ші капѫл лві с'аѣ пѫртатѣ пріп табъра Тѫрчеаскъ. Станіслав Копіепполскі с'аѣ пріпсѣ ші с'аѣ dѫсѣ роѫ ла Царіград. О парте а Тътарілор аѣ трекѫтѣ Ністрѫл de аѣ прѣdат Рѫсіа ші Подоліа. аша с'аѣ сфърмат ръсвоіѫл din анѫл ачеста.“ Ші аша с'аѣ фъкѫт ші Александрѫ VI Domnѣ Молдовеі, despre карele маї тълт воіѣ zіче ла анѫл вііторіѣ

[1]) Szalárdi János a' siralmas Magyar Kronikának 2. Könyvének 4. Részében. [2]) Sethus Calvisius in opere Chron. p. 986. [3]) Ioannes Reiskius in Appendice Chronici Turcici Lib. 4. cap. 2. [4]) Brentanus in Epitome ad h. a. [5]) Brietius in Chron. Universali ad h. a. [6]) Uder in Prolusione ad ann. 1620 N. 4 [7]) Hofmanus in Lexico [8]) Iulius Bellus in Laurea Austriaca Lib. 4. p. 390. seq. [9]) Samuel Pufendorfius in Introductione ad hist. Europeam cap. 10 § 10. [11]) Paulus Piasecius in Chronico ad. h. a [12]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 257. seq.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1621. Каспар Граціані, Domnul Молдовеі, карele аŭ перітŭ дн анул трекутŭ аŭ требуітŭ съ фіе фостŭ скріс ші ла Патріархул Romei пентру аџіторіŭ, къчі dупъ moартеа луі, adекъ дн 20 Noемвріе din anul 1620 i-аŭ ръспунс Павлŭ V къ се бъкурă пентру ачелеа каре ле аŭ пътратŭ спре мъріреа луі Dumnezeŭ ші дмплцареа Бісерічеі, даръ къ 'і паре рăŭ къчі пу'і поате da аџіторіул чел пофтітŭ, прекум арată ачеаста Архівул din Ватіканŭ [1]). Iаръ despre ортъторіул луі Каспарŭ Граціані аша скріе преавестітул Енгел [2]): „Александру (VI) 1620-1621. Аша с'аŭ кіематŭ ортъторіул луі Граціані dупъ щіută історіа ръсбоіулуі de ла Хотинŭ. Dупъ Петріцкі фост'аŭ ел de неам Грекŭ, ші вътав ватешілорŭ din Царіградŭ, дрептŭ ачеea кăпоскутŭ ла Султанул, ші Domnia o аŭ кăпъратŭ кu bani: novo anno novissivo anno potentiam pecunia adeptus. Весстембергŭ скріе къ цереапулуі, карele i-аŭ dусŭ капул луі Граціані дн лок de a'л дърui, i-аŭ тъiатŭ капул.

„Гріжea чea маі mare a луі Александру (VI) аŭ фостŭ, ка съ dесkidъ Султанулуі Оmanŭ калea ла кăпpindереа Полоніеі, дрептŭ ачеea с'аŭ ръndуітŭ лъпгъ dънсул ун Капіці-Баша ка съ ia сата. Дн прімъвара din anul 1621 аŭ требуітŭ съ се факъ podŭ преste Dунъре, гътіріле ачестеа гроаспіче аŭ дещептатŭ пе Полоні, de'ш' аŭ пусŭ Цеперарiŭ маре пе Каролŭ Kodkіевічі ші аŭ adунатŭ ла o лалтъ 35000 de осташі сунт чea маі стрънсъ регулъ, даръ тоатъ armada ачеаста n'аŭ авутŭ фъръ пумаі 28 de тунурі пънъ че n'аŭ venitŭ дntр'ун търгіŭ Kozачіі іаръші кu атътea тунурі. Iаръ Александру VI аŭ требуітŭ съ трімітъ ла Полоні пре оаре-карele Італіанŭ din Kandia, a цуме пе Ванtіста Веveллі, кu фортоасе kondiціі de паче, даръ кu adевъратŭ пумаі ка съ спіопеаскъ. Ла Kodkіевічі era ші Петру Могіла фіул Прінцулуі Cimeon, карele акуma de мултŭ локуіа дн Полоніа ка сургунітŭ ші dупъ поаптea луі Zолкіевскі афласе патрон пе Kodkіевічі, прекум ші Бужескул боіерiŭ din Молdова. Kodkіевічі аша de днделепцеще ш' аŭ орънdуітŭ лукрăріле, de маі наinte аŭ луатŭ Хотинул прin Станіславŭ Лубомірскі, апоі с'аŭ сургуітŭ пентру зъхъреа, ші ка съ'ші цінъ осташіі дн рънdŭ, ші маі пре урмъ дн 15 Августŭ табъра ш' аŭ ашезатŭ dinaintea Хотинулуі. Дн 30 Августŭ сосіт'аŭ дн табъра ші крăіескулŭ Прінцŭ Владіславŭ (IV) кu 16000 de осташі, дн 30 Августŭ, ші дн 1 Септемвріе аŭ сосітŭ ші Kozачіі ла табъра Полоneаскъ мултŭ зъбъвindусе ла Търчі маі наinte. Султанулŭ Оstanŭ дntр'ачеea се апропіа, ші Александру (VI) din Iaші eшindŭ л'аŭ дntimpinatŭ. Iашіі, dупъ кум скріе Весстемберг, с'аŭ апрінсŭ прin Молdовені de аŭ арс. Oастea чea маі вшоаръ a Молdовепілорŭ o повъцуіа Бернавскі dуштанул чел маі маре ал Подолепілорŭ, дн 2 Септемвріе аŭ дпчепутŭ скарабучеле челе маі de'nсетпатŭ але ръсбоіулуі ачестуіа. Съпгурі Тътаріі ера ла 80,000 дntр'жпсулŭ ші тоатъ пъвала търчеаскъ се порпісе асупра шапцурілорŭ Kozъчещі даръ пu фъръ de мултъ вързаре de сънце. Дн oастea Търчеаскъ ера de фаць ші Радул (XI) domnul Валахіеі, карele дн 13 ші 14 Септемвріе прin Веveллі аŭ дndemnatŭ пе Полоні съ факъ паче кu Търчіі, пе Полоні длі асупреа мулте боале ші маре чіутъ de кай, зъхъреаоа дпкъ ле лipсea, Цеперарiулŭ лор

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Коркіевічї ашіндереа трісе дп 24 Септемврie. Міжлочіторіул de пасе ера Радул (XI) Domnul Валахіеї ші Капердzічї Банул Краіовеї; дпкіетъріле пъчїї пе тълтъ аў фолосітъ Полопілор, тъкар че zік чеї че аў скріс деспре ръсвоіул de ла Хотінъ. Kondiцііле че с'аў пъс спре фолосул Молдовеї дзпъ Іаковъ Собіецкі сънт ачестea: Ка дп Молдова съ се пзпъ Domnъ Крещінъ, ші воіторіў de вine Полопілор, іаръ пе Махометанілор; ка Хотінул съ се dea дпдъръпт Молдовепілор; ка пегоцъторіа de дтве пърціле съ фіе слободъ; ші ка съ еасе din Молдова атъndoзъ артadеле.“ Ашіндереа скрісесе Піасецкі [3]), Іоліе Белл [4]), Лепгпіхіе [5]), ші Пзффendорфіе [6])

Весссмбергъ [7]) скріе къ Останъ, дтпъратъл Тзрческъ, тъпііndзсе пе Алексandрu VI Domnul Молдовеї, пептрu къ п'аў апъратъ Хотінул, чі аў лъсатъ de л'аў кзпрінсъ Полопіў таї паінте de a се фаче пачea de ла Хотінъ, ла сфършітъл лзпеї лзї Авгзстъ л'аў тъіатъ dітпрезпъ кз 400 de Молдовепі. Аша dаръ Алексandрu VI Domnul Молдовеї п'аў фостъ Алексandрu IV Іліашъ, фостул Domnъ ал Валахіеї, прекзш с'аў дпшелатъ преавестітъл Епгел ла апул трекзтъ; пептрu къ Алексandрu IV Іліашъ пе с'аў тъіатъ дп апул de акзтъ, чі іаръші аў domnітъ дп Валахіа ла апул 1628. Чі Весссмбергъ дпкъ грешеще, кънdъ скріе, къ дп локул лзї Алексandрu VI аў зрматъ Радул XI пептрu къ пе ачеста і-аў зрматъ, чі Стефап XI Тотша кз a доза domnie, кзт се ва аръта ла апул вііторіў ші ла апул 1623.

Калвісіе [8]) аша скріе ла апул de акзтъ: „Кз дпчепзтъл лзпіў лзї Іоліе din апул 1621, Тътаріў пзпъ дп 12000 с'аў тъіатъ, фзгъріт ші ровітъ пріп Полопі din Молдова, дп лзпа лзї Авгзстъ, Гаврііл іаръші аў кзпрінсъ Тірпавіа, dаръ Поцопул дп zъdар л'аў черкатъ; дп 20 Септемврie порпіndъ din Тірпавіа кътръ Моравіа, dітпрезпъ кз Іоапп Георгіе Мархіопул din Брапdембзргъ, аў кзпрінсъ Сколіціул ші Стрaспіціул.

[1]) Archivum Vaticanum Armario 45. Tom. 15. p. 254. [2]) Engel in recentiore Hist. Mold. p. 259. seq. [3]) Paulus Piasecius in Chronico Gestorum in Europa singularium ad ann. 1621. [4]) Inlius Bellus in Laurea Austriaca Lib. 5. p. 484. seq. [5]) Lengnichius in Iure Publ. Polonae Lib. 1. cap. 2. N. 6. [6]) Samuel Puffendorfius in Introductione ad Hist. Europeam. cap. 10. S. 10. [7]) Wessemberg in Gestis Vladislai IV. p. 97. [8]) Sethus Calvisius in opere Chron. p. 987. seq.

Апул 1622. Ла апул ачеста аша скріе Брептаў [1]): „Гаврііл Бетлеп Пріпцул Арdеалзлзї аў dатъ дпапої дтпъратзлзї Корона Зпгаріеї, кз карea с'аў дпкоропатъ Авгзста дп сеітзлъ de ла Шопроп Кръіеасъ Зпгаріеї.“ Ортул ші прогресул пеатзрілорў din Dакіа [2]) дпкъ zіче деспре Гаврііл Бетлеп: „Дп апул 1622 аў дпторсъ корона чea кръіеаскъ дтпъратзлзї Ферdinandъ II лъсъndзсе ші de тітзлул чел кръіескъ, dрептъ ачееа с'аў пзмітъ de дтпъратул Пріпцъ С. Дтпъръціеї Ромапілор, Пріпцъ Арdеалзлзї, ші повъцзіторіў Опгзліеї ші Ратіборіеї.“

Прекзт скріе Сатзіл Кзшевічї [3]) тот дптрu ачеста ап аў терсъ ші Свароніе сол ла Царіградъ деспре партea Полопілор, пре карele л'аў дптітпінатъ Domnul Молдовеї Стефап XI Тотша, саў кзт дл пзтеще Кзшевічї Тота ла Прзтъ, ші і-аў словозітъ пе Ваптіста Вевеллі карele ера пріпсъ дп Іаші, ка съ'л dзкъ кз сіне ла Царіградъ съ'ї фіе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тълмъчіарій. Іаръ Радвлъ XI Domnвл Валахіеі ла тарціпеа цереі аў трімісъ пре внъ боіерій лнтрв лнтімпінаре, ші ел пвтаі лн цеаръ л'аў прімітъ dimпревпъ кв фіівл съў Александрв, карєле лн анвл вііторій ва фі ал чінчілеа лн сіреоа Domнілор Мвнтенещі: ші фііндкъ Радвл XI ера подагрікъ кв лектіка аў тересъ ла Сваравіе de л'аў оспътатъ, ші л'аў чінстітъ, ші дървітъ кв доі Астврканї. Дрептъ ачеea Сваравіе аў маї іввітъ пе Радвл XI даръ пе Стефанъ XI Тотша л'аў врътъ ші атъта аў лвкратъ ла Поарта Тврчеаскъ асвпра лві, пънъ че л'аў тъзълітъ лн анвл вііторій, квтъ вотъ вedea аколо.

[1]) Ignatius Brentanus in Epitome Chronologica Mundi Christiani ad ann. 1622. [2]) Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium p. 146. [3]) Samuel Kuszevicz in narratione Legationis Zboravianae de anno 1622.

Анвл 1623. Грігоріе XV Патріархвл Ромеі, прекът аратъ Архівл din Ватікан [1]), лн 15 Маіъ, din анвл 1623, аў скрісъ лві Рвдолфъ Квтін, адекъ Радвлві XI Прінцвлві Валахіеі, пре карєле лл лаvдъ пентрв статорнічіа лві лн кредінца чеа адевърать шіі котвндъ пе тітоpітвлъ Andреіъ Багословікіе, пе карєле лмпревпъ кв 6 соці лл трітіте лн Валахіа, Молдова ші Бвлгаріа, ка съ проповедвеаскъ кредінца чеа православнікъ. Ашішдереа котвндъ лві Стефанъ Тотша прінцвлві Молдовеі пе доі кълвгърі. Din каре котвндърі кіар се вede къ пънъ лн лвна лві Маіъ din анвл ачеста лнкъ пв се тъзілісе, двпъ ачеea прекът аў търтврісітъ Квшевічі ла анвл трекът ші Апопітвлъ Ромънескъ ла анвл 1619.

Тот Апопітвлъ Ромънескъ [2]) аша ворвеще ші ла анвл de акът: „Александрв (V, саў Кокопвл) Водъ: леат 1623 фечіорвл Радвлві (XI) Водъ Міхпеі, лн Domnіа лві аў робітъ Тврчій цеара ші ла леатъ 1625 аў іспрввітъ тънъстіреа Радвлві Водъ че ера фъкът de ла татъсъў; іар татъсъў тврindъ лн Domnіа Молдовеі аў трімісъ de л'аў адвсъ морт ші лаў лнгропатъ лн тънъстіреа лві, ші л'аў тъзълітъ ші пре ел лнпърціа. Аў domnітъ анї 5."

Двпъ тъзъліреа лві Стефан XI Тотша прeавестітвлъ Енгел [3]) din Філіщіх ші din Квшевічі чел ла анвл трекът адвс лнаінте аша кввънтъ: „Апърареа Молдовеі мвлт о сокотеа пе времіле ачелеа Тврчій, дрептъ ачеea аў нвміт Domнъ пре Радвл (XI Domнвл Валахіеі) ла кареа Полопіі лнкъ л'аў аџівтатъ, двпъ Квшевічі."

„Александрв фіівл Радвлві 1623—1628, din осебітъ міла Тврчілоръ кътръ Радвл чел подагрікъ с'аў пвсъ лн локвлъ лві Александрв фіівл съў чел преа тінеръ, пентрв карєле аў окъртвітъ цеара вній боіері лнцелепці. Іара двпъ пвцінъ време с'аў ръдікатъ піще кълъреці din сателе Мопещі, Гергіца ші Рвшідевеde, ші аў врътъ съ алвпце пре Александрв (V Кокопвл) din domніе, ка пре кн тінер ші пехарнікъ de а стъпъні. Чі пвпціі маї свс боіері аў адвпатъ челелалте ощі ші тергъндъ ла Мопещі аў ръсіпітъ пе ревіліе. Двпъ ачеаста іаръшї с'аў ръдікатъ піще оатені неодіхніці din вапатвл Краіовеі, ші аў алес Domнъ пре оаре-каре Паісіе; даръ ші пре ачеста л'аў бътътъ боіерії ачеіа. Двпъ тоате ачестеа аў кіематъ Радвл пре фіівл съў Александрв ла сіне лн Молдова, ші л'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

късъторіть къ фата луї Скарлаті Шалінъл, апоі Александръ іаръшї с'аў дитърпатъ дп Валахіа. Кърндъ дънъ ачеea аў търітъ Радъл дп анъл 1626 de подагръ дп Молдова; de унde л'аў дъсъ Александръ фііъл съў, ші л'аў дпгропатъ дп тънъстіреа луї, чea дптръ чінстea Преасънтеї Троіце zidită дп Бъкърещї (пе дп Търговещї); сънтъ Александръ аў пръdatъ Търчіі ші Тътарії цeapa пънъ дп Олт ana de ръў, кътъ ші дънъ 70 de anї дпкъ с'аў кънoскътъ пъстіреа лор пре тълте локърї. Александръ аў domnităў anї 5 ші лунї 9, ші апоі с'аў тъzълітъ пріn Търчї дп анъл de ла плъстъіреа луmeї 7136; іаръ de ла Хс. 1628.

Аша ворвескъ ші Anonimълъ постръ ші Енгел despre Александръ V саў Кокопъл Валахіеї; чі еў воіў аръта ла анъл 1628 къ ел пріn Гавріїл Бетлемъ с'аў алънгатъ.

[1])Archivum Vaticanum N-ro 5. ann. 3. inter Brevia Gregorii XV. p. 67. seq. [2]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [3]) Ioannes Christianus Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 284.

Анъл 1624. Cnondan [1]) ла анъл de акът аша скріе: „Дп анъл de ла Хс. 1624 лъна луї Маіў с'аў фъкътъ паче дптре дмпъратъл Ferdinand II ші дптре Гавріїл Бетлемъ Прінцълъ Ардеалълуї, пріn кареа Бетлемъ с'аў лъсатъ de тітълъл кръіескъ ші de окърмъіреа Унгарієї. Тотъшї ш'аў цінътъ унеле къдінце дптр'жпса, пънъ кънd ва тръі, ші алтеле ші пентръ тощепїї съї, dobъndindъ ші тітълъ de Прінцъ ал дмпъръцієї Romanілор.“ Ашіщdереа скріе Брептан [2]); іаръ Саларді [3]) зіче: „Дънъ ачеea adънъndъce de дмбе пърціле трітішії дп Нікелсбъргъ, с'аў дптоктітъ ка Гавріїл Бетлемъ съ dea дпdърънтъ корона ші съ се ласе de тітълълъ кръіескъ, іаръ дмпъратъл Ferdinandъ II съї dea Дъкатълъ Опълієї ші ал Ратіборієї къ тоате венітъріле лор, ші пънъ ла моартea луї съ 'і дпгъдъе Кашовіа къ Комітатъріле Аба-Бівархъ, Боршодъ, Zemплін, Берег, Бъгоча ші Саболчіъ, ші къ четъціле Токаіў, Калло ші Сатмаріў сънт нескаре кондіції.“

Тот дптръ ачеста ап аў трекътъ Кантіміръ Мърza къ Тътарії съї пріn Молдова ші Сніатін de аў пръdatъ Ръсіа, даръ с'аў бътътъ ла Мартіновъ de Станіславъ Коніецполскі прекътъ аратъ преавестітълъ Енгел [4]).

[1]) Henricus Spondanus in prolusione ad ann. 1624. Nro 3. [2]) Ignatius Brentanus in Epit. Chron. Mundi Christ. ad. h. a. [3]) Szalardi. Iànos à siralmas Magyar Kronikában. [4]) Engel in recent. Historia Moldaviae p. 261.

Анъл 1625. Ла анъл de акът пътаї атъта ам афлатъ че с'ар цінea de Історіа ачеаста, къ Александръ ал V Кокопъл Domnъл Мънтепескъ дп анъл 1625 аў іспръвітъ тънъстіреа Радълуї Водъ din Бъкърещі, кът с'аў зісъ ла анъл 1623, ші доаръ дп анъл ачеста с'аў ші късъторітъ. Преавестітълъ Енгел [1]) дпкъ скріе: „Дп анъл 1620 Козачіі с'аў недencітъ пріn Полонї ла тареа Краковълуї пентръ пъвъліріле асупра Крітълуї фъкъте пріn дъншіі.“

[1]) Ioann. Christ. Engel in recentiore Historia Moldaviae p. 261.

Анъл 1626. „Дп анъл de ла Хс. 1626 (зіче Калвісіе [1]) „Солії луї Гавріїл Бетлеп Прінцълуї Ардеалълуї венінd дп Беролінъ, аколо дп 12 Іанъаріе къ пътеле Прінцълуї съъ аў логодітъ пре Екатеріна Морхіопніса Брandenбъргълуї, фата Електорълуї Іоann Сі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пістиндъ ші ân 16 Іанuаріе ământрезпъ кв dънса аў порніть кътръ Ардеалъ, ші ajънгъндъ ân Кашовіа, аколо і'аў цінвть пънта кв фоарте таре потпъ.“

Радвл Водъ фечіорвл лві Міхаіл IV Domnвлві Валахіеї, кареле ân Валахіа аў фостъ ал XI, іаръ ân Молдова чел dinтъій, ânкъ ân anвл de акът аў ръпосатъ, кът с'аў арътатъ ла anвл 1623. Іаръ ла anвл ачеста аша скріе преавестітвлъ Енгел [2]) despre dънсвл: „Фечіорвл лві Александрв (V) аў фъкътъ съ і се adвкъ трвпвл, ші съ се ângроапе ân Мънъстіреа съптеї Троіцъ din Бвкврещі. Dвпъ кът скріе Рікапт аў лъсатъ Радвл лві Александрв фіівлві съў, вп міліонъ саў ânтъперекъ de галбепї саў dвкаці, din карії аў пофтітъ Тврчіі парте о сът de мії de dвкаці.

Despre вртъторіал Радвлві ân Молдова іаръші преавестітвлъ Енгел [3]) скріе: „Dвпъ моартеа Радвлві аша de пвцінъ с'аў атестекатъ Полопії ântрв алецереа вртъторівлві, de токта протівпікал лор с'аў вас Domnъ Молдовеї, кареле ера квпоскътъ ші плъкътъ Тврчілорв din бътъіле челе таї dinainte кв Полопії, Міропъ Берповскі, 1626-1630.“ Аша кввънтъ преавестітвлъ Енгел, чі ân zъdарв пвтеще ел ământротіва Прінцвлві Dімітріе Кантемірв пе Міропъ, Берпавскі, ші пв Берповскі; пептрв къ Берповскі се четеще ші ла anвл 1563, dаръ Берпавскі пікъіреа ам четітъ. Doaръ Міропъ Берповскі есте ачела despre кареле скріе Петріцкі [4]): „Ера ân табъра ământратвлві Остапъ ân anвл 1621 Берповіе Ротънвл чел вестітъ пептрв вра кареа о авеа асвпра поастръ ші пептрв цеѳкіріле Подоліеї ш. ч.“ Іаръ кът къ ар ві domnітъ ân Молдова Міропъ Берповскі пънъ ла anвл 1630 пв почів кредe пептрв ачелеа каре ле zіче історіа Бълъчепеаскъ ла anвл 1629.

[1]) Sethus Calvisius in opere Chronologico p. 995. [2]) Ioannes Christ. Engel in recentiore Historia Moldaviae p. 261. [3]) Idem Engel ibidem p. 262. [4]) Ioannes Innocentius Petricius in Historia rerum in Polonia gestarum p. 93.

Anвл 1627. Прекът скріе Сясса de Сшотріссіо [1]). Пептрв Могіла ân anвл ачеста 1627 с'аў фъкътъ Архітandрітъ ân Пезар, ші dвпъ ачееа Мітрополітъ ân Кіовіа. Преавестітвлъ Енгел [2]) ânкъ скріе: „Ân лвпа лві Івпіе din anвл 1627 amвndoї Domnії Ротънещі, adекъ ші Молдовеапвл ші Мвптеапвл аў требвітъ съ трітітъ фіеще-каре къте 7000 de oameпї, ка съ факъ о търіте ла своккатвра Борістепвлві ân тареа Neагръ пе сата Тврчілорв пептрв ământедекареа Kозачілорв de ла тълхъріile че ле фъчеа пе тареа Neагръ. Тот ânтрв ачеста ап се афла ші тъзілвл Іоапп Могіла ла Гавріїл Бетлеп Прінцвл Ардеалвлві, кареле тъзіл се ânтітвлъ пре cine: Vajvodatus terrarum Moldaviae, Valachiaeque transalpinae legitimus ac perpetuus haeres; adекъ: леціівітъ ші de нврвреа мощеапъ ал Воїводатвлві церілор Молдовеї ші ал Валахіеї; ачеста аў пофтітъ слобозеніе ші de ла Хосвятоті солвл Кесаро-Кръіескъ, ка съ поатъ квста ші ân церіле ământратвлві.

[1]) Sussa de Smotrissio pag. 82-121. [2]) Ioannes Christianus Engel in recentiore Historia Moldaviae p. 262.

Anвл 1628. Zic'ам ла anвл 1623 къ воіъ аръта ла anвл de акътъ, квткъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Александръ V. Кокоулъ Domnъл цереї Мънтенещї, пъ прін Търчї с'аў тъзълітъ дн анъл de акът, чі прін Гавріїл Бетленъ. Прінцъл Мънтенескъ тълтъ пъкъжісе пре Ардељенї. Прінцъл Бетлен ка съ се ісбъндеаскъ, аў трімісъ дмпротіва лъї пре вънъл дінтре кънітапії съї, анъте пе Павлъ Іапчо, къ о парте de ощї кареле л'аў сърпатъ din скаунъ ші л'аў дптірітъ ла Търчі, іаръ дн локъл лъї аў пъс Domnъ пре Ніколае Вістіерінл. Чі лъкръндъ ші ачеста къ песпъсе тодрърї дмпротіва Прінцълъї Бетленъ, ачеста аў трімісъ дмпротіва лъї пре Давідъ Золліомі Кънітанъл Харотсекіълъї, кареле прінзъндъ'л л'аў адъсъ ла Прінцъл Бетленъ de л'аў бъгатъ дн темніцъ, пічї л'аў слобозітъ маї дпаінте de а се рескънпъра пре сіне къ 16000 de дъкацї. Ашіндереа скріе Іоann Кетепі [1]), пътаї кът зіче къ Белді Келетеп аў фъкътъ ачелеа despre каре скріе Гропскі, кът ле аў пътратъ Давідъ Золліомі, апої ачестеа adaogъ despre Ніколае Вістерінл дптерітъл Domnъл Валахіеї: „Кареле апої аў батціокорітъ пе Прінцъл Гавріїл Бетленъ, къчї пъ л'аў щіътъ дъві дъпъ богъція лъї, пептръ къ ера грек фоарте богатъ. Din хаїпеле ші алте скъле але ачестъія міе дмї дъдъсе Прінцъл Бетленъ о сабіе тоатъ дптрарціптатъ. Дптръ ачесте доъ лъкрърї din цеара мънтепеаскъ, цеара пъ о аў пръдатъ ка ъртъторії лъї, карії атъпчї кънd с'аў атестекатъ дп требіле мънтепещї пъ пъсесе тетеіъ ка Гавріїл Бетленъ кареле п'аў авътъ вре о певоіе пептръ фаптеле лъї; пептръ къ фъкъсе тетеіъ ші ла Поарта Търчеаскъ, ші din вънъріле ачелора астъпасе гъріле оатепілоръ челоръ марї, de барба дмпъратълъї пъ с'аў апъкатъ, Водъ п'аў пъсъ, пічї аў алесъ, пічї аў кънріпсъ цеаръ, пічї ш'аў лъатъ тітълї ка Баторі Сіціспндъ ші ка Гавріїл ші ка доі Георгії Ракоці, але кърора сфінтеле пънъ дп зіоа de акътъ ле сінціпъ." Везї че лаудъ дъ despотънітъл Іоann Кетепі челъіалалтъ despотънітъ Прінцъ, лъї Гавріїл Бетленъ, de есте лаудъ а цефъі пре алцї, ка съ те дпалцї пре тіне къ педрептъл.

Даръ дп анъл ачеста аў пръдатъ Търчії Валахіа, аша прекът ам скріс ла анъл 1612 ші Міронъ Берновскі Domnъл Молдовеї дпкъ дп анъл de акът аў требъітъ съ се тъзълеаскъ din скаунълъ съъ, пептръ зіселе історіеї Бълъчепещї, каре ле воіъ адъче ла анъл віїторіъ.

[1]) Samuel Grondzki in Ms. ad ann. 1627. Keményi János a' maga Kèzzel irt életében p. 103.

Анъл 1629. Історіа Бълъчепеаскъ [1]) despre карея кънъптаіъ ла анъл трекътъ, аша гръіеще: „Domnia лъї Александръ (IV) Водъ Іліашъ, анъл de ла фачереа лъмії 7137, іаръ de ла Хс. 1629. Дънъ че аў тъзълітъ Търчії пре Александръ (V) Водъ Кокоулъ прекътъ с'аў скріс маї сус, іаръшї аў трімісъ Domnъ пре Александръ Водъ Іліашъ, мътъндъ'л din цеара Молдовеї дп цеара ромънеаскъ, de каре пъ авемъ а скріе вре о історіе, фііндъ къ поі дпкъ ла алцї пъ ам гъсітъ, фъръ кът зікъ, къ аў domnітъ доі анї, дечї тъзълиндъл Търчії, аў пъсъ дп локъл лъї пре Леон Водъ фечіорл лъї Стефанъ (XI)." Апопімъл Ромънескъ дпкъ зіче: „Александръ Водъ Іліашъ леатъ 1628, пъс Domnъ de ла Поартъ ші ші дънъ доі анї іаръшї Поарта л'аў тъзълітъ, аў domnітъ анї 2." Іаръ преавестітъл Енгел [3]) скріе: „Александръ Іліашъ а доъа оаръ 1628—1630. Despre

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ачеста пѣ потепеще алта хроніка лѣї Філістіх ші Бревіаріѣл хронологіческ, фъръ пѣтаї къ dѣпъ doї anї іаръшї с'аѣ тъzълітѣ, дп anѣл 1631 аѣ вепітѣ Domnѣ дп Молdова, поате фі къ Мѣнтепілорѣ дпкъ din Domnia чеа dінтъіѣ ле аѣ фостѣ врѫтѣ.

Din zіceле челе de ла anѣл трекѣтѣ але лѣї Гроnскі ші але лѣї Кemeні кіар се вede, къ дп локѣл лѣї Александръ V Кокопѣл, пѣ аѣ врматѣ петіжлочітѣ Александръ IV Ліашѣ дп anѣл ачеста 1629, кѣт zіче історіа Бълъчепеаскъ, пѣ дп anѣл 1628 с'аѣ фъкѣтѣ Domnѣ Валахіеї din Domnia Молdовепеаскъ мѣтъndѣсе ла чеа Мѣнтепеаскъ. Din каре кѣвінте іаръшї ачеаста кълегѣ, къ Міроп Берновскі маї наінте de a къпъта дпdіцепатѣл Полопескѣ, дп anѣл ачеста 1629 трекѣсе ла Полопі, прекѣт скріе Каптешір [4]) ші дп локѣл лѣї врмасе дп Молdова Александръ Ліашѣ кѣ дптъіа Domnie, карелe дп сіреоа Domnілор Мѣнтепещї аѣ фостѣ Александръ VII, ші лѣї і-аѣ врматѣ дп Молdова Moісe Могіла кѣ дптъіа Dounie дп anѣл de акѣт, despre карелe аша скріе preавестітѣл Енгел [5]): „Moісe Могіла 1629-1631 (пѣ 1630) кѣ дптъіа Dounie. Dѣпъ Комітѣл Маіолін Бісакчіопі [5]) Moісe Могіла аѣ фост ачела карелe ка ѣп Domnѣ пѣ ал Молdовеї, пептрѣ къ Каітакатѣл лѣї аѣ лѣкратѣ, de Полопіѣ аѣ трімісѣ пре Александръ Піасечінскі сол ла Тѣрчі, ші пріптр'жпсѣл аѣ фъгъdѣітѣ, къ вор коптепі пе kozачі de ла тълхъріілe че ле пътра пе тареа пеагръ. Dімпротівъ аѣ фъгъdѣітѣ Moісe Краіѣлѣї Лешескѣ кѣ пѣтеле Порцїї Тѣрчещї къ се вор опрі Тѣтарії кѣт скріе Бісакчіопі. Moісe пре аскѣпс аѣ ціпѣтѣ кѣ Мѣскапіѣ, ші і-аѣ дпкredіцатѣ къ Тѣтарії ші de ачі дпаінте дпкъ вор пръda Полопіа. Стареа чеа шаї de пре вртъ дшпреціѣр доведеще къ Moісe пептрѣ dѣпса с'аѣ тъzълітѣ ата de репede.“ Din карea повесте а. лѣї Бісакчіопі дпкъ се поате кіар ціѣdека къ Moісe Могіла дп anѣл de акѣт, аѣ врматѣ лѣї Александръ Ліашѣ дп Молdова; вezі ші anѣл 1631.

Моартеа лѣї Гаврііл Бетленѣ Пріпцѣлѣї Ардеалѣлѣї дпкъ дп anѣл de акѣт с'аѣ дптъмплатѣ, каре аша се скріе дп ортѣл ші прогресѣл неатѣрілор din Dакіа [1]): „Апропііndѣсе de моарте Гаврііл Бетленѣ, аѣ фъкѣтѣ Тестаментѣ саѣ Діатъ ші аѣ лъсат дмпъратѣлѣї Ферdinandѣ II ѣп кал дпшелатѣ, дпфрънатѣ кѣ серсатѣрї фоарте фортоасе ші скѣтне, ші 40000 de галбепї саѣ dѣкаці, пре атъта аѣ лъсатѣ ші лѣї Ферdinandѣ III фііѣлѣї дмпъратѣлѣї ші дпкоропатѣлѣї Краіѣлѣї Ѳпгѣрескѣ ші Бохетескѣ; атъта аѣ лъсатѣ ші дмпъратѣлѣї Тѣрческѣ. Іаръ Екатерінеї мѣіерії сале аѣ лъсатѣ 100,000 de dѣкаці, 100,000 de талерї ші 100,000 de флорінцї, (алцїї zікѣ, пѣтаї zече шіі de флорінцї дп вапї мърѣнцї), ші четъціле: Мѣпкачіѣлѣї, Фъгъратѣлѣї ші Токаіѣлѣї кѣ dоmініѣріле, фъкѣnd пре дмпъратѣл тѣрческѣ ексекѣторіѣ diateї, іаръ пре дмпъратѣл Ферdinandѣ II протекторіѣ саѣ апърътторіѣ мѣіереї ші Ардеалѣлѣї. Мѣріт'-аѣ din idпопісіе дп Бълградѣл din Ардеал дп 15 Noeмвріе din anѣл domпѣлѣлѣї 1629, дп anѣл стъпъніреї 18, ал вѣретеї 40, ші с'аѣ астрѣкатѣ дп 5 Іапѣаріе din anѣл 1630.“ Ашішdереа скріѣ Спопdanѣ [8]), Брептанѣ [9]) ші Коптіпѣаторіѣл лѣї Калвісіе [10]).

[1]) Codex Valachicus Ms. Balacianianus ad ann. 1629. [2]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 285. [4]) Cantemir apud Engel in recent. Hist. Mold. p. 269. [5]) En-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

gel in recent. Hist. Mold. p. 263. [6]) Il conte Majolino Bisaccioni p. 399. [7]) Ortus et progressus variarum in Dacia gentium p. 146. [8]) Spondanus in prolusione ad ann. 1629. Nro 13. [9]) Brentanus in Epitome ad h. a. [10]) Continuator Calvisii p. 1004.

Anul 1630. Dupъ moartea luĭ Gavriil Betlenъ, prekum scrie Kontinuatorul luĭ Kalvisie [1]): „Ungaria de cac c'aŭ plekatъ împъratuluĭ Ferdinandъ II, ші pentru kъ le aŭ împъdecătъ în ceitul de la Požon, съ цinъ leцea kareа o vor voi. фieцe kare kaslikъ i-aŭ datъ kъte patru флorinцi. Apoi Gavriil Betlenъ apkъ trъindъ se întoktmise kъ Ardelenii ka dupъ moartea sa, Ekaterina съ rътъпъ Prinцessъ Ardealuluĭ, ші frate съŭ Stefanъ Betlenъ съ fie Guberpatoriŭ; ci ашezътatuta aceста n'aŭ цinutъ un an deplin; pentru kъ mundpindece Stefanъ Betlen kъ fecioriĭ luĭ Petru ші Stefan atъta aŭ lukratъ, пъпъ че c'aŭ nuc цioc Ekaterina în adunarea cereĭ чea de la Kluжъ din Domnie, ші în lokul eĭ c'aŭ înцlцatъ Stefan Betlen tot întru aceea adunare a cereĭ; daru ші aceста fъ siliт kътru сfършituluĭ, anului 1630 съ se lase de Domnie, kareа o aŭ kъпътatъ Georgie I Rakoцi, prekum mъrturisеще aceстea ortul ші progressul neamurilor din Dakia [2]).

În Moldova nu c'aŭ întъmplatъ în anul de akum maĭ multe lukruri fъru пиmaĭ aceleа kare le am însemnatъ la anul trekutъ; iaru în Valahia c'aŭ mъzulitъ Alexandru IV Iliaшъ dintru a doua Domnie. ші c'aŭ nuscъ în lokul luĭ Leon I, despre kareле brevieriul hronolоцiческъ [3]) ziче, kъ aŭ fostъ *figlio din Steffano Tompeja Vajvoda Principe di Moldavia* adekъ: фecioru luĭ Stefan Vodъ Tomша Prinцuluĭ Moldoveĭ; ші Anonimul Roшupескъ [4]) scrie: „Leon I Vodъ, leat 1630—1633, фecioruл luĭ Stefan Vodъ Tomша, înfrunzindъ цeara kъ biruiтe, c'aŭ spartъ, iaru el nuмai ne voieri de plutea цiudeцele. Atunчi c'aŭ skulatъ Mateiŭ Aga kъ alцi boieri ті aŭ pribeцitъ în Ardeal, ne karii primindu'i Georgie Rakoцi kъ multъ dragoste le aŭ dat Unguri aцistoriŭ ші venindъ preste Oltъ aŭ luat ші pre Roші de akolo, ші lovindъ struжile luĭ Leon Vodъ, c'aŭ biruitъ Mateiŭ Aga, ші fugindъ c'aŭ înkisъ în mъпъstirea Ticmana, unde neputъndъ ръsbi Leon Vodъ, c'aŭ întorsъ kъ oшile în Bukuresci, ші la întoarчere foarte ръu aŭ prădatъ oшile цeara. Aceasta auzindu-o Abaza Baша, че era ne marцinile Dunъreĭ, aŭ tiжlocitъ la Poartъ de aŭ dat Domnia luĭ Mateiŭ Aga Bassarabъ. În Domnia aceстuia aŭ venitъ întuiŭ Kantakuzen Konstantin Postelnikul în цeara Romъneaskъ ші doĭ fraцi aĭ luĭ la Moldova, ші un frate al luĭ la Krъtъ. Aŭ domnitъ anі 3.“

Kare le scriseiŭ din Anonimul nostru, prekum vezi, se цin de maĭ multi anі, ші sunt prea prescurtъ scrise. Eu drept aceea toate le voiu osebi dupъ anіi în karii c'aŭ întъmplatъ ші le voiu scrie, caŭ cu zik maĭ bine, le voiu întoarce ne limba noastru din preavestitul Engel, kareле le aŭ scrisъ din Filuxix, ші unde nu se va părъvi kъ Istoria Bълъчепeaskъ, voiu pune ші ziceле aceстeia. Iaru preavestitul Engel [4]) scrie:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Леон Стефан аѫ domnitѫ anї 2, лунї 6, zиле 22, 1630—1633. Împротива луї аѫ фостѫ жалба къ арѫнкъ преа маре бирѫ пре цеаръ; ел авеа ын партеа са пе Матеiѫ Ага боiерiѫ de фрѫнте din сатул Брънковенiї, фечiорул Ворнiкулуї Dанчiѫ din фамiлiа Бассараб. Ачестуia i-аѫ порунчитѫ Леон Водъ ка съ скоатъ бирул de ла цереанiї din цiудецул Романацiї чел de преste Олтѫ, шi фiиндѫ къ бирул ера ка тоатѫ маї маре de кътѫ съ'л поатъ плъти цеара чea ка тотул стоарсъ, цереанiї аѫ фугитѫ карiї ын котроѫ, шi боiерiї аѫ фостѫ силiцї de Принцул, съ плътеаскъ дъпшiї ын локул цереанилор; кареа сiлъ тоатѫ аѫ съръчитѫ пе боiерi, пентрu къ аѫ требуитѫ съ ымпрумуте банi de ла Търчi, ка съ ындестулезе пе Апрозiї чеї че скотеа бирул, карiї афаръ de бирѫ, маї тръцеа пе боiерi пентрu остенеала лор кътe 30 шi кътe 40 de дукацi. Матеiѫ Ага възъндѫ ачеаста, ын лок de а плiнi порунка луї Леон Водъ, аѫ фугитѫ ын Ардеалѫ ка маї мулцi боiерi din Краiова, адекъ: ка Аслапѫ Ворнiкул, ка Георган ши Михаил Спътарiул, ка Барбул Пъхарнiкул, ка Бръдескул, ка Коцофанул, ка Думитрu Слугiарул, ка Филишанул, ка Митреа Вiстiерiул.“ Iсторiа Бълъчепеаскъ [5]) пре боiерiї карiї аѫ трекутѫ ын Ардеалѫ аша луї ынсеамнъ: „Матеiѫ Ага din Брънковенi, Аслан Ворнiкул, Георган Спътарiул, Барбул Пъхарнiкул Бръдескул, Михаил Спътарiул, Коцофанул, Dимитрu Слугарiул, Филешканул, Митреа Вiстiерiул, ши алцiї карiї аѫ фугитѫ пе плаiул Вълканулуї ла Хацегѫ ын Ардеалѫ, шi i-аѫ луатѫ Ракоцi Георгiе шi Золлiоми Давидѫ ка чiнсте шi ле аѫ датѫ одихнъ.

Despre Аврамѫ Архiепископул Ахридеї, zиче вiеаца Съцилор [6]), къ пе вретеа ачеаста аѫ мерсѫ ын Пожон съ чiнстеаскъ моащеле сънтулуї Iоann челуї милостивѫ, шi ка ымбареа ачеea аѫ мъртуриситѫ ка ел аѫ авzитѫ din ростул Марелуї Логофътулуї Патрiархиеї din Цариградѫ карeле ера om de 90 de anї, кум къ съпте моащеле ачелеа ле аѫ къпътатѫ ын dар Матеа Корвинул Краiул Унгурескѫ.

[1]) Continuator Calvisii p. 1004. [2]) Ortus et progressus variarum in Dacia gentium p. 147. seq. [3]) Il Breviario Chronologico. [4]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 285. [5]) Ms. Codex Balacianus ad h. a. [6]) Acta Sanctorum Ruinarti ad diem 23 Ianuarii.

Anul 1631. Маї наinte de a ынсемна че с'аѫ ынтъмплатѫ ла анул de акумѫ ын Валахiа, iатъ луї пунѫ ынainte кувинтеле луї Кемени Iаношѫ [1]) карeле аша скрiе: „Ын анул 1631, кът с'аѫ алесѫ Ракоцi Принцѫ Ардеалулуї, ын Iоannѫ Водъ мъзил, фечiор de Водъ ынкъ с'аѫ лiнитѫ de Принцесса Екатерina. Шi ынчепусе а адуна оасте ка банiї еї. Нумитул Iоann Водъ луасе din банiї Принцессеї пънъ кънd am ынблатѫ еѫ ла Орadea маре, 6000 de флорiнцї din Фъгъраш. Еѫ дрептѫ ачеea ын патрu zиле апiупгъндѫ din Орade ын Фъгъраш, — — къ шi пентрu прiлежѫ, шi din воia mea нумаї сеара am ынтратѫ ын четате, къндѫ нумаї поарта чea мiкъ ера дескiсъ, ми м'am дусѫ ла обiчнуитѫ сълашул меѫ, шi атунчi маї пре ла 11 чеасурi мерсе афаръ Iоann Водъ din четате, шi фiиндѫ къ авеа de доуъ орi маї мулцi ка сине de кум ерам еѫ ка стрежарiї, атунчi м'am ограватѫ. A доуа zi am трiмисѫ ла Iоann Водъ спунъндуї, ка съ нu ындръспеаскъ а ынтра

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ân четате, чі къ тоатъ оастеа са съ теаргъ ла оціле церей, ші але Пріпцълуї пентрв къ ші ел âпкъ есте âнтрепатъ церей. Трімісъ-ам луї ші оръндуіала Пріпцълуї шіїї ам вестітъ, къ пъ'н воіъ слобозі ân лънтрв. Іаръ ел мі-аъ ръспънсъ къ четатea пв есте а теа, ел âпкъ есте шербълъ Domneї четъцеї, пв се ва дъче аіреа, чі нътаї ân четате; vnde venindъ еъ âпкъ am фъкътъ тоате гътіріле, ші кънd venia пре лънгъ шанцъ, m'am світъ ші еъ ne zid, ші тръгънd порціле ân сас, am порънчітъ de аъ âнтінсъ пъшіле а-свпра луї, ел âпкъ с'аъ âнтърпатъ ândърътъ. Domnъ тea Екатеріна âпкъ п'аъ лъатъ лъкрuл ân глътъ, чі аъ трімісъ дої шерbї аї съї, de m'аъ âнтребатъ че'мі есте воіа, ші еъ тергъндъ ла дънса, і-am спвс adевърuл. Дрептъ ачеea Іоann Водъ с'аъ dвс ân треа-бъшї, даръ п'аъ мерс ла Ракоці, чі ân Молдова, vnde ера Водъ бade съъ Moice, пре карele апшідереа л'аъ âншелатъ, пентрв къ фъкънdъ'і de щіре деспре мерцереа са, ші ащептъндъ'л ачеста къ тоатъ чінстеа, нътаї слъщіле ші ле аъ трімісъ ла дънсвл, іаръ ел нътаї къ треї лънгъ сіне с'аъ dвсъ ân цеара лешаскъ маї пънъ ла Краіvл Сфецієї порънчіndъ къпітапілор шербілор съї, ка съ тергъ âнтръ ла Moice Водъ ші de аколо съ трсакъ ла ал доілеа бade ал съъ ла Петрв Водъ, карele ера от de бісерікъ ші Мітрополітъ ân Кіовіа, vnde аъ мерсъ ші Іоann Водъ, кънd с'аъ âнтърпатъ, ші с'аъ âнтълніт къ шерbії съї. Іаръ бade съъ Влъdіка дървіndъ'л къ тялте скяле, din Полоніа аъ венітъ ân Vнгаріа, даръ ân Ардеалъ а се âнтърна п'аъ кътезатъ, чі с'аъ ліпіт de Domnії Пріпії, ші пріптр'жнші ш'аъ чертъ іертъчіпе; ші фіind къ ші еъ токма атвнчі мъ логодісемъ къ вna din фаміліа ачеаста, тъкар къ мъ сфъдісем къ ел маї наінте, ка вn Крещін л'ам іертатъ, ші'і ам âнтокмітъ лъкрвріле ла Пріпцвл Ракоці, de аъ венітъ ân Ардеалъ, ба âпкъ ші сітвріе вънъ і ам къщігатъ; пентрв къ de аъ ші ешітъ токма атвнчі Екатеріна din Ардеалъ, ші с'аъ âнтрепатъ къ Чакі, луї Іоann Водъ пе і-аъ плъкътъ а рътъпea ла дънса, чі аъ венітъ ân Ардеалъ, vnde аъ ші мърітъ dвпъ маї лвнгъ тімпъ.

Іаръ Іоann Водъ ачеста аъ фост фрате dвлче къ Гаврііл Водъ, порекла ле аъ фостъ Могіла ші аъ фост din векіа фаміліа Domneаскъ, фраці къ нътіцій Moice ші Петрв, dintre карії Moice аъ фост Domnъ ân Молdова, іаръ Гаврііл ân Валахіа, ші тъзълindвce Moice de o датъ с'аъ dвс ла Поартъ, даръ тъзълindвce a доза оаръ п'аъ маї мерс ла Поартъ, чі с'аъ dвс ân цеара Лешаскъ ші аколо аъ ші мърітъ. Гаврііл, dвпъ че с'аъ тъзълітъ п'аъ мерс ла Поартъ. чі аъ венітъ ân Ардеал, dimпревпъ къ Іоann, пе карele ân цінea лънгъ сіне ла Гаврііл Бетленъ, пе карії апевоіе і-аъ тънтвітъ din тъпа Тврчілор, карії âl черea; пічі і-аъ пвтвтъ алтмінтрелea тънтві фъръ нътаї прін ândіцепареа лор, прін карea і-аъ фъкътъ тъdвлърї церей Ардеалвлуї. Гаврііл с'аъ ші âncвратъ лъвnd пре Елісавета Zоліомі въdва луї Міхаіл Ішефі, ші сора луї Dавідъ Zоліомі, карea ші повъ пе аъ фост фрвціе, даръ алтмінтрелea аъ фостъ мвіере къ пърав ръъ âncоціndвее маї наінте къ Гаврііл Баторі, апоі къ алці блъстъмаці, луї Іоann Водъ âпкъ і-аъ фост dат Мънърadea пънъ ла о врeме, ші ащndoї фрації аъ мърітъ ân Ардеал."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Din ziceле ачесте але луї Кетені, кіар съ вede, къ Моісі Могіла дп апул de акут аў domnitъ оаре къtъва време дп Молдова, ші аша къ кале ат дпdрептатъ еў Хронологіеа преавестітулуї Енгел ла апул 1629. Ла апул de акут скріе ачелашї Енгел [2]), прекум артеазъ: „Александru Фечіорул Радулуї (XI) аў domnitъ (дп Молдова) чінчі лунї (пе пъпъ дп апул чі) дп апул 1631. Фостул Domnъ ачеста ал Валахіеї dупъ дпсетпареа din Іашї, с'аў пос domnъ дп Молдова, даръ фііnd къ ера фоарте тіперъ, пътаї чінчі лунї аў domnitъ ші с'аў сърпатъ прін Александru Кокопул фіїул Радулуї XI. карele аў фостъ V дптре domniї Мунтенещї, дптре чеї Молдовенещї есте VIII, ші Александru Іліаш чел IV дп Валахіа, дп Молдова есте VII.

Іаръшї despre Apdeal коптіпуаторул луї Калвісіе [3]) аша скріе: „Дп апул de ла Хс 1631 Георгіе Ракоці dобъndещe Apdealул прін дптокміре, dупъ че солul въdувеї Екатеріпеї п'аў лукратъ дп Царіградъ пептру Стефан Бетлеп, чі пептру Ракоці, пептру кареа фаптъ аў ші дпекатъ пе сол. Ашішdереа скріе Реіскіе [4]).

Дп къt есте пептру Валахіа, преавестітул Енгел [5]) аша тъпъ дпаінte Історіа чеа ла апул трекутъ дпчепътъ. „Тоці боіерії ачещіа аў лукрітъ дтпрепъ дп Apdeal ші аў авут храпъ ші чінсте de ла Прінцул Георгіе Рокоці, ші de ла побілї; пептру къ ші еї терсесе къ оастеа луї Ракоці пъпъ ла Токаіў дп апул 1631, ші ацістасе de аў бътут пре оастеа дтпъратулуї Ferdinandъ II, прекум търтъріещe Хроніка луї Філіпіх. Іаръ Леон Водъ аў скріsъ de маї мулте орі ла Матеіў Ага ші ла чеілалці боіерї, ка съ се дптоаркъ дпdъръптъ дп Валахіа, фъгъdуindуле амнестіе саў ертаре, ші дпdрептареа жалбелор лор, чі еї п'аў воітъ а се дптърпа ші ла а треіа кіемаре. Історіа Бълъчепеаскъ [6]) зіче: „Тріміс-аў ші пе пъріптеле Теофан Епіскопул (dоаръ ал Ръмпікулуї), ші пе Хріza Ворпікул къ кърці ла прібеці, чі іаръшї п'аў врут съ вінъ.“ Карea зісъ еў о дпцелегe despre а треіа трімітере ла Матеіў Ага ші ла чеіалалці прібеці.

[1]) Kemény János a' maga életében ad h. an. [2]) Engel in recentiore Historia Moldaviae p. 263. [3]) Continuator Calvisii p. 1005. [4]) M. Ioannes Reiskius in Appendice Chronici turcici Lib. 4. cap. 3. [5]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 285. [6]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a.

Апул 1632. Ла апул ачеста аша скріе Коптіпуаторул луї Калвісіе [1]): „Дп апул de ла Хс. 1632. Прінцул Apdealuluї (Ракоці Георгіе I) ла атъта с'аў адус прін краіул Свеціеї de аў дпторс артеле асупра Унгарієї de сус din дпгъduинца Сълтапулуї (Амурат IV) пептру опріреа леціі протестанцілор, пептру дпцелецірea въduвеї Екатеріпеї къ Палатінул, ші пептру піскаре къdінце, Патріархул Рошеї аў фъгъdуітъ дтпъратулуї Ferdinand II къ пе фіещe карea луп дї ва da къте 24000 de талерї, тотъmї пе дпчета а луkра пептру паче.“

Іаръ преавестітул Енгел [2]) din Хроніка луї Філіпіх аша тъпъ дпаінte Історіа прібецілоръ din Валахіа чеа de ла апїї трекуцї:“ А патра оаръ аў тріміс Леон Водъ ла прібеції дп Apdeal пе Логофътул Радул din Даша къ поуе фъгъduинце ші цівръmътърї, чі ачеста cocindъ ла Търгул Шіх (dоаръ Жіў) дп тарцінea цінутулуї Краіовеї despre

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Хацегъ с'аў дптълпітъ кв ощї Арделепещї ші кв рошїї дптрартацї, сънт повъцвіреа Пъхарпікълї Барбъл ші а Спътарівлї Міхаіл, каї лор піще тергъторї дпаінте, пре карїї дї врша чеіалалцї пе плаівл Вълкапвлві, Радвл Логофътвл фв пріпсъ, даръ соціїле лві аў скъпатъ кв фвга, ші аў дпцііпцатъ пе Леоп Водъ деспре венірea прівецілор. Леоп Водъ дрептъ ачееа аў адвпатъ пре къцї аў пвтвтъ дп пріпъ, ші сънт повъцвіреа Спътарівлї Міхпеа челї маре, і-аў трімісъ ка съ стеа дмпротіва челор че веніа дпаінте, чі авапгарда ачеаста а лві Леоп Водъ аў пітерітъ преете тоатъ оастеа прівецілорь, карea се повъцвіа de Матеіў Ага ла сатвл Ълпгреї, ші аша с'аў дпфръптъ, de пвтаї Міхпеа Спътарівл аў скъпатъ кв маре певоіе din бътаеа ачееа. Леоп Водъ пептрв тоатъ дптъмплареа трімісесе маї наінте пе швіереа са ла Ціврціў, ші ел дпсвшї дп персоапа са аў ешітъ дп 31 Авгвст, двпъ кърindарівл чел векіў din апвл de ла фачереа лвмеї 7139, іаръ de ла Хс 1632, кв маре оасте дптрв дптішпінареа прівецілор ла сатвл Прісечепії; ачі аў ціпвтъ Леоп Водъ маре сфатъ деспре ръсвоіў, аў дпкредінцатъ повъцвіреа ощілорь вплї боіерів, ші дъпсвл двпъ че аў плътіт ве тоцї осташії, ті і-аў дпdemпатъ ка съ ші пліпеаскъ дерегъторіїле ші деторінцеле, с'аў дптврпатъ дп Бвкврещї. Оастea лві Леоп Водъ с'аў тъвържтъ лъпгъ тъпъстіреа лві Папа Вістіерівлї ла калеа каре двче кътрь Ціврціў; іаръ оастea лві Матеіў Ага аў трекътъ преете деалвл віітор, вnde бътъндвсе вітежеще, маї пре врмъ аў бірвітъ оастea лві Леоп Водъ. Пріпсвс'аў Преda Брапковапвл пепотвл лві Матеіў Ага, карeле кв тълцї бапі ш'аў ръскътпъратъ віеаца de ла Леоп Водъ, Пвша Аршашвл пе карeле л'аў трасъ дп цапъ ші Радвл Логофътвл (din Деша, кът zіче Історіа Бълъчеп.), апої 40 de осташї Ълпгрещї, пре карії і-аў трімісъ ла дмпъратвл Търческъ. Мврів'аў дп ръсвоіў Adam Бапвл ші Преda Флорікавл din сатвл Гречі. С'аў ръпітъ Воічіпа Къпітапвл Сърбескъ, дпсвшї Матеіў Ага, Спътарії Teodocie ші Горган, Двмітрв Слвгіарвл, Барбвл Пъхарпікл, ші Петрв Слвгарівл, ші ачещї ръніцї тоцї dітпрекпъ кв чеіалалцї вірвіцї аў фвгітъ дп мъпъстіреа Тісмапа, вnde дпdатъ с'аў дпкісъ de Бап Бовл квтпатвл лві Леоп Водъ ші de Nedеліввл Боітапгвл (Істор. Бълъч. zіче: Nedвл Коботеапвл) карії дпzъdар аў черкатъ дп треї zіле съ батъ мъпъстіреа, къчї Матеіў Ага кв аї съї с'аў апъратъ токта вітежеще, дрептъ ачееа Цепераріі лві Леоп Водъ de мъпіе аў пръdатъ ціпвтвл Краіовеї ші с'аў дпторсъ. Атвпчі Матеіў Ага кв аї съї аў ешітъ din Тісмапа, ші аў терсъ ла сатвл Ісварпа дп квртеа лві Стоіка челві бътрънь, карeле дпсвшї і-аў арътат калеа преете мвпцї, ші аша аў трекътъ іаръшї Матеіў Ага дп Арdеалъ. Іаръ Леоп Водъ трімісесе не къпітапвлъ Гормапъ кв ощіле ка съ'л черче, карeле неафлъndвл, a dоза оаръ аў цефвітъ ціпвтвл Краіовеї.“ Ашіщdерea скріе Авторвл Історіеї Бълъчепещї [3]).

[1]) Continuator Calvisii p. 1007. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 285. [3]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a.

Апвл 1633. Мерце маї дпколо преавестітвл Енгел [1]) ші скріе: „Дптъмплъріле ачестea пріп каре аша с'аў стрікатъ Валахіа, ші каре се дтпвта лві Леоп Водъ ші Гречілор, пре каре'ї кіешасе ел din Царіградъ, венindъ ла врекіле лві Авaza баша

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

din Nikopoiŭ, aчеста с'аŭ дaс дп Цaриградŭ, ші аŭ сфътзітŭ Поарта, ка пептрa odixna церет съ нaпъ пе Матеіŭ Ага Domnŭ дп Валахіа, ші de o dатъ аŭ ші дпцiiпцатŭ пе Матеіŭ despre aчeaста прiп Преотзл Iгнатіе Сърбзл карeле аŭ афлатŭ пе Матеіŭ дп Фъгърашŭ, ші i-аŭ спзс лзкрзл. Iаръ Леон Водъ пре aчeастъ време а чiтчea оаръ аŭ трiмiсŭ ла прiвецi ші дпкъ пi ла Ракоці Прiнцзл Apдeaлзлŭ. пре Влъдiка Грiгорiе, пре Iвашкзл Ворпiкзл ші пе Грiгорiе Комiсзл кз кърцi, ка кз кзвiпте блъnde ші кз цiзрафъ дпnестiе съ adзкъ пе прiвецi, съ се дптоарпе ла каселе сале. Уnii аŭ ші аскзлтат de Влъдiка ші de соцiiле лзi, adекъ Фiлiшкапзл, Коцофапзл, Бръдескзл, Петрa Сзцарiзл, Петрa de Поiапъ, ші Iвашкзл din Faia, пре карii Леон Водъ i-аŭ прiмiтŭ dзпъ фъгъdзiпца са, ші dързindŭ iе фiеще карeле кз кътe зn къфтап, ле аŭ дпторс dерегъторiiле лор. Пре aчeщia i-аŭ зрматŭ Аслап Ворпiкзл пре карeле л'аŭ фъкзтŭ Бап de Краiова. Кързndŭ dзпъ aчестea с'аŭ плiнiтŭ ші воiа лзi Абаza Баша; пептрa къ дп 2 Iзnie din апзл de ла фачереа лзмiї 7140, iаръ de ла Хс 1633, аŭ вепiтŭ порзпкъ de ла Поартъ, съ се тъiзлеаскъ Леон Водъ, ші съ се dзкъ дп Цaриградŭ. Боiерii кът аŭ дпцелес aчeаста дndатъ аŭ трiмiсŭ пре оаре каре Драгошпŭ ла Матеіŭ Ага дп Apдeaлŭ, дпцiiпцъndзl despre тъзрзiреa лзi Леон Водъ, ші кiетъndзl a касъ. Iаръ Матъіŭ Ага кз чiнчi зiле маi наiпте, de a лзa вестea aчeаста трiшiсесе пе кзтпатз-съŭ Горгапŭ Спътарiзл ла Алесcandрŭ Iлiашŭ Domнзл Молдовеi, съ факъ легътзръ кз дъпсзл, пецiind къ дп локзл лзi Леон Водъ с'аŭ пзпiтŭ Domn Мзптепеск Padзл (XII) фiiзл лзi Алексandрз Iлiашŭ, пептрa каре лзкрз фъръ de леце с'аŭ оторжт Горгап Спътарiзл дп Молдова. Матеіŭ Ага бзкърndзсе de тъзрзiреa лзi Леон Водъ, ші прекзт грзiеще хроiка лзi Фiлстiх, сътзл de пъпе стреiнъ, ш' аŭ лзатŭ зioq бзпъ de ла Ракоці ші de ла побiлii din Apдeaл; iаръ Ракоці сокотind слзжба кареа i-a фъкзт-о Матеіŭ Ага дп апзл 1631 ла Ракошаz, i-аŭ dат бзпъ пазъ сзпт повъцзiреa кълiтапзлзi Baidaбзпа, ші л'аŭ слобозiтŭ. Аша аŭ порнiтŭ Матеіŭ Ага de ла Карапсебешŭ дп 2 Авгзст din апзл 1633, ші стацiа dintъiŭ o аŭ цiпзт дп Сатзл Koneni din цiпзтзл Търческŭ, зnde л'аŭ дптiмпiнатŭ оаре-каре боiерiŭ din Рзшава ші i-аŭ дтпрзтзтатŭ атзцiа бапi de къцi аŭ авзт опŭ, пе пмаiзл Дрiповзлзi аŭ дптрат дп Валахіа, ші с'аŭ тъзрзат дп къмпзл Прiспiеi, ка съ прiвеаскъ кзт вор мерце лзкрзрiле."

„Дптр'aчeea Сзлтапзл (Амзрат IV) пзтiсе Domнŭ Валахіеi пе Padзл (XII) фечiорзл лзi Алексandрз (VIII) Iлiашŭ Domнзл Молдовеi дп апзл 1633, чiкът аŭ aцiзпс Матеіŭ дп патрiа са din коло de Олтŭ, дndатъ с'аŭ adзнат ла дъпсзл тоцi боiерii, кз тоцi рошii din цeаръ, ші цiпъndŭ сфатŭ ла о лалтъ аŭ цiздекатŭ, ка цeара фiind къ есте прea стоарсъ ші съръчiтъ, съ пз о dea шаi мзлтŭ пе мъпъ de Domнŭ стреiп, ші маi алес пе мъпъ de Грекŭ; дрепт aчeea пе Padзл (XII) дпкъ съ пз л'ащепте ка съ вiпъ, съ 'i сзгъ de поŭ. Аша даръ еi кiетъnd пре Дзmпezeŭ дптрз aцiзторiŭ аŭ алес Domнŭ шiе пе Матеіŭ Ага прeсте воiа лзi, ші л'аŭ dзс дп Нiкопоiŭ ла Мехмет Абаza баша прiетепзлŭ лзi, карeле дndатъ л'аŭ дтбръкатŭ кз къфтап ші л'аŭ пзпiтŭ Прiнцŭ Валахіеi,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші Матеіѣ Ага дикъ ачест тітѫл ші л'аѣ датѣ дп кърціле че ле аѣ тріміс дмпйтеѳ Ioann Матеіѣ Воіѵod, din міла лві D-zeѣ Прінцѫл цереї мѫнтенещі. Баша і-аѣ dat ші вр'о кътъва оасте Тѫрчеаскъ лві Матеіѣ, ка кѫ атъта маі лѫмпатъ съ 'і фіе дптрареа, ші апа порпind Матеіѣ Водъ дп 17 Септемвріе din анѫл 1633 de ла Абаza Баша, дп 20 de зіле' але ачеліаш лѫні аѣ дптрат дп Бѫкърещі.

Ѫніі dintре боіері тѫтъщі пѫ воіа съ фіе Domnѣ Матеіѣ Ага, прекѫт Нікѫла Вістіерівл, Хріza Ворнікѫл, Папа Логофътѫл, Нікѫла Кантарісѫл, Dѫмітрѫ Dѫdескѫл, Nагѫл Ага ші алцї; ачещіа аѣ трекѫтѣ дп Молdова ші с'аѣ лінітѣ de Радѫл (XII) пѫмітѫл Domnѣ de ла Поартъ. Іаръ Радѫл Водъ кѫ бѫzdѫгапѫл, стеагѫл ші челелалте стеме de domnie п'аѣ венітѣ пе калеа обічнѣітъ din Царіградѣ, чі Dѫпъреа аѣ трекѫтѣ пре ла Облѫчіцъ, ші чеї че'л ащепта adѫna осташі пе бапі ла Ремна. Матеіѣ Водъ пѫ мѫлтѣ аѣ лъсатѣ табъра са ла Бѫкърещі, чі аѣ трімісѣ ѳщі спре Бѫzeѣ сѫпт повъцѫіторіі Міхаіл Коцофапѫл ші Радѫл din Деша; ла а кърора апропіере боіерії de ла Ремна, с'аѣ трас дп цінѫтѫл Молдовеї ла рѫул Сіретълві, ѫnde с'аѣ дптълнітѣ кѫ Радѫл Водъ ші деспре тоате аѣ дпцііпцатѣ пре Александрѫ Водъ Іліашѣ. Трімис'аѣ ші пре доі боіері, пре Калотъ Клѫнарівл ші пре Андреіѣ Ворнікѫл кѫ кърці, ка съ ле дмпръщіе дптре Мѫнтені, ші маі въртосѣ дптре Рошії, ка съ се ласе de Матеіѣ Водъ, пре каре і-аѣ прінсѣ осташії; ші dѫкѫndѫї ла Матеіѣ Водъ, ачеста пѫ і-аѣ вътъматѣ че і-аѣ словозітѣ доценindѫ'і, ка съ дпdемне ші пре чеїлалці боіері, съ се дптоарпе а касъ. Іаръ боіерії п'аѣ гъndітѣ кѫ ачееа, ші аѣ кіетат дптрѫ аціѣторіѣ пе Тътарі; пі аша тоатъ гloата Тътъреаскъ, Молdовепеаскъ, а боіерілор челор фѫціці ші а Тѫрчілор, карії се трімісесе кѫ чавшвл Скімпі съ ашеze пе Радѫл Водъ дп скаѵпѣ, аѣ дптратѣ дп Валахіа ші о аѣ цефвітѣ. Іаръ Матеіѣ Водъ ш'аѣ ашezатѣ табъра пѫ deпарте de Бѫкърещі спре Dѫdещі; токта аколо аѣ сосітѣ Радѫл Водъ кѫ аї съї ші трекъndѣ ла Обілещі подѫл de преste Колептіпа, с'аѣ тъбърітѣ сѫпт мънъстіреа Ворнікѫлві Dan. 25 Октомвріе с'аѣ лоѵітѣ фрѫптеа атъndѫрор таберілор сѫпт Мънъстіреа Плѫмбѫіта, ші кътъndѫсе кѫ маре ръвнъ, маі мѫлтѣ аѣ пътімітѣ табъра Радѫлві Водъ. Adoза zi дптр'о dѫмінікъ с'аѣ цінѫтѣ ръсвоівл чел маре. Цеперарії чеї маі de фрѫпте деспре партеа лві Матеіѣ Водъ ера ла кълъреці: Спътарівл Teodocie фечіорвл Ворнікѫлві Віптілъ, ші Спътарівл Георгіе фечіорвл Логофътѫлві Лѫпѫл; ла пedестрашї саѣ рошії: Ворнікѫл Івашкѫл, Пъхарнікѫл Барбѫл Белгапѫл ші Бровdескѫл. Дптре Дърѣбанці ера Кѫпітанѣ Опреа Ага ші Лѫпѫл; dаръ кѫт zіче хроніка лві Філящіх, чел маі маре цеперарів ера Міхаіл Архапгелѫл, аціѫтъторівл лві Матеіѣ Водъ; din протівъ деспре партеа Радѫлві Водъ аціѫтъторіѣ аѣ фостѣ Мѫрza Тътърескѣ Орак. Ръсвоівл аѣ цінѫтѣ пънъ дп поапте; ші маі алес Тътарії се лѫпта кѫ атъта мънie de се аместека кѫ оастеа лві Матеіѣ Водъ, тотъші бірвінца de кътръ поапте с'аѣ плекатѣ спре Матеіѣ Водъ. Радѫл Водъ аѣ фѫцітѣ кѫ капѫл гол din бътаіе, ші осташії лві Матеіѣ Водъ пѫ дпчета а 'л гопі ші пре ел ші пре осташії лві; dintре карії аѣ перітѣ афаръ din мѫлцітеа Тътъреаскъ ші Молdовепеаскъ Нікѫла Вістіарівл, ші Папа Логофътѫл. Іаръ кѫ Радѫл Водъ аѣ скъпатѣ ла Мол-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

dова, Хріza Ворніквл, Міхаіл Спътарівл, Катарічівл Васіліакі Ага ші Дѫмітрѫ Дѫdескѫл; прінсѫс'аѫ мѫлці dintre боіерії, карії цінеа кѫ Радѫл Bodъ, dimпревпъ кѫ Тѫрчії ші кѫ чеашѫл Скітні, кърора пѫ ле аѫ фъкѫтѫ ръѫ Матеіѫ Bodъ. Dрептѫ ачееа чеашѫл тоате стеттеле че ле адѫсесе пре сата Радѫлві Bodъ, ле аѫ датѫ лві Матеіѫ Bodъ. Мовіла чеа таре de лъпгъ Бѫкърещї спре Dѫdещї ші акѫта аратъ локѫл вnde аѫ фост бътаіа. Аша Матеіѫ Bodъ кѫ бірвінцъ с'аѫ дптѫрпатѫ дп Pecidenцia са, ші dвпъ че аѫ мѫлцъмітѫ лві D-zeѫ, дп 5 Noeтврie аѫ терсѫ дп Нікопоіѫ ла пріетенѫл съѫ, съ се сфътѫеаскъ кѫт съ лѫкре ла Dівапѫл Тѫрческ, ка съ ретъпъ цеара дп паче ші ел дп Domnia еі. — — — — Фііnd ел ла Абаza Баша, дп 15 Noeтврie аѫ сосіт вп Капіцї Баша, карele і-аѫ адѫс вп къфтап фоарте фортосѫ ші і-аѫ dат de поѫ стеттa ла челе че лѫасе de ла Радѫл (XП) Bodъ, ші аша с'аѫ дптѫрпатѫ Матеіѫ Bodъ дптърітѫ Domпѫ дп Валахіа.“ Аміш-dерea скріе ші Історіа Бълъчепеаскъ [2]).

Іаръ Кетепі Іапошѫ [3]) скріе: „Дптре челелалте кѫ ачеаста фоарте вътътасе Прінцѫл Георгіе I Ракоці пре дмпъратѫл Тѫрческ, къ дп апѫл Domпіеі сале ал doілеа саѫ ал треілеа пѫтаі пептрѫ фолосѫл съѫ с'аѫ атестекатѫ дп требіле цереі Мѫптепещї ла кареа Nагі Пал л'аѫ аціцатѫ маі таре; пептрѫ къ лві лі ші фъгъdѫісе ші dъdѫсе маі мѫлте. Пре Матеіѫ Ага, карele прівеціісе din Валахіа дп Арdеал дпгъdѫіndѫ'і съ ші адѫпе пре аскѫпсѫ оасте дп Арdеал, ші маі алес дп цінѫтѫл Хацегѫлві ші ал Хіnedоареі, л'аѫ словозітѫ, съ теаргъ дмпротіва Domпѫлві de атѫпчі челві de ла поартъ пѫс, карele прінzѫndѫ de веste аѫ ешіт дпаінтеа лві Матеіѫ ші л'аѫ вътѫт. Даръ Матеіѫ гътіndѫсе de поѫ дп Арdеал іаръшї аѫ терс асѫпра лві (Леоп) Bodъ, ші л'аѫ скосѫ din скаѫп. Dвпъ ачееа трімецѫnd Поарта пре алт Bodъ (пе Радѫл XП) асѫпра лві кѫ карele ера Капѫцї Баша дмпърътескѫ кѫ стеагѫл ші кѫ бѫzdѫганѫл ші кѫ мѫлці боіерї, Матеіѫ бътѫndѫсе, пе ачела дпкъ л'аѫ дпвінсѫ ші аѫ лѫатѫ ел стеагѫл ші бѫzdѫганѫл; Капѫцї Баша пѫтаі департе стъпd ші прівіndѫ, каре лѫкрѫ греѫ аѫ къzѫtѫ Тѫрчілор. Пе вретеа Domпілор ачестора маі мѫлтѫ de о сѫтъ de мії de флорінцї аѫ стѫлтѫ Прінцѫл Ракоці de ла дъпшії, din каре банї о парте пъпъ ла о време о аѫ цінѫт дп Фъгъраш.“ Аміш-dерea скріе Сатѫіл Гропскі [4]).

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 286. seqq. [2]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a. [3]) Kemény Iános a' maga életében ad h. a. [4]) Samuel Grondzki in Elencho Ms. ad ann. 1632.

Апѫл 1634. Dвпъ че аѫ бірвітѫ Матеіѫ Bodъ Бассарабѫ пе Радѫл XП пѫмітѫл de ла поартъ Domпѫл Валахіеі, прекѫт с'аѫ арътатѫ ла апѫл трекѫтѫ, тот дптрѫ ачелашї ап, dвпъ кѫт скріе іаръшї прea вестітѫл Енгел [1]) din Філіщіх, „Дп 13 Декетврie аѫ аръdѫітѫ Матеіѫ Bodъ кътръ Царіградѫ ка прin дарѫрі кѫ атъта маі таре съ'ші дптетееze Domпіа. Петрекѫтѫл'аѫ пъпъ аколо пріетенѫл съѫ Абаza Баша ші Солітапѫ Ага кѫ Мітрополітѫл Грігорie, Епіскопѫл Теофілѫ, мѫлці боіерї марі ші мічі, ші кѫ къл-ъреці ші пedестрашї саѫ рошіі. Прінцінесса Іліпа пѫтаі пъпъ ла вп лок л'аѫ петрекѫтѫ ші дп 18 Декетврie с'аѫ дптѫрпатѫ дпdъръптѫ (прекѫт ші се паре пѫ ла Търговещї, чі) ла Бѫкърещї. Матеіѫ дп 15 Іапѫарie din апѫл 1634, аѫ аціпс дп Царіградѫ ші аѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дескълекатъ ла Сераіул Молдовенескъ. Лнтр'ачеea zi с'аъ ши dscъ ла Vezirіул (прекът e de a ce крede, пъ къ тъпіле гоале) кареле л'аъ дързітъ къ ън къфтанъ Domneскъ. Dечї de ла 5 пънъ ла 20 Іануаріе с'аъ огоат а касъ, ащептънd сфършітул пъреї каре o авea къ Радул лпаіntea Diванулуї, ши с'аъ ши фъкътъ лн вретеа ачеса тоате, къте с'аъ пътът фаче de Гречї асупра луї. Пентръ къ ера атунчї лн Царіградъ ън боіерій Греческъ анъте Кърія Чілібі, каре пътea лптра ла Vizірiул dънъ плъчереа луї; ачеста лпцелегъндсе къ Гречії, къ Грекоаїчеле ши къ Търкоаїчеле, аъ datъ къ пътеле лор o скрісоаръ лн лъунтръ ла Vizірiул, лн кареа се целуіа, къ пентръ віna луї Матеіъ Vodъ ла унії ті ла унеле ле аъ перітъ лн ръсвоіъ фечорії, ла алтеле бърбації, ла тоцї ши ла тоате пепоцїї, цінерії ши копшацїї. Лн 20 Іануаріе аъ сосітъ ши боіерії чеї тънтепещї, карії прівецісе лн Молдова, adекъ Dъмітръ Dadeскул, Васіліакі Ага, Мітреа Пітарїул ши треї мерві аї Ворпікулуї Хріza, adекъ скріїторіул Danчіул, Damaскінъ ши Вътавул Радул, dimпревнъ къ солії луї Александръ (VI) Іліашъ (Domnулуї Молдовеї), каре къ гъра ши къ скрісоаре аъ пърът пре Матеіъ Vodъ; чі банії ши претенії луї Матеіъ Vodъ маї марї ера de кът de a ce пътea вірві пріn тоате пъріле връшташілоръ; дрепт ачеea Сълтанул Амуратъ (IV) пътаї пре deасупра ле аъ къътатъ, ши пе връшташії луї Матеіъ Vodъ i-аъ лndрептатъ ла Vizірiул, лн 22 Іануаріе с'аъ луатъ пъріле лн Diванъ ши a doua zi аъ мерсъ боіерії луї Матеіъ Vodъ лпаіntea Diванулуї, de аъ арътатъ, къ Гречії п'аъ алт скопъ, фъръ пътаї съ стріче Валахіа кареа e гъdina лмпъратулуї ши жітніца Царіградулуї. Възънd Гречії къ пъ пот лнвінце пе Матеіъ Vodъ, тоцї с'аъ аскунсъ ши лмпъратул лncuшї л'аъ лптърітъ Domnъ Валахіеї, лн 3 Февруаріе іаръшї аъ мерс Матеіъ Vodъ ла лмпъратул съ 'і съръте тъпіле, кареле пъ пътаї луї, чі ши ла фіеще каре боіеріъ dintre чеї че ера къ дънсул, ле аъ дързітъ къте ън къфтанъ, ши луї de осевї i-аъ datъ сетпеле Domnieї. De ачі аъ мерсъ Матеіъ Vodъ ла Сераіъ петрекътъ de Іапічарї къ атъта потпъ, кът п'аъ маї авът алтул лпаіntea луї. Ачестea възъндуле боіерії чеї прібецї лн Молдова, тоцї с'аъ плекатъ луї, лн 18 Февруаріе аъ порпітъ Матеіъ Vodъ din Царіградъ ши лн 10 Мартіе аъ аціунс лн Бъкурещї къ маре бъкуріе тътурор карії тълцъміа луї Dъmnezeъ къ і-аъ тънтзітъ de Гречї ка de чеї маї марї dуштапї аї лор.“ Амінdереа скріе Авторіул Історіеї Бълъчепещї [2]) аї кързіа пъріпцї токта пе врешіле ачестea тръіа прекът търтърісеще лncuшї ел.

Александръ VII Іліашъ, despre каре скріе Кантемір, [3]) се крede a фі din сътъпца луї Стефан V Domnулуї Молдовеї, даръ аъ фост ън грек плin de пістъ ши de icънdъ, атъта аъ лтблат лн коастеле луї Матеіъ Vodъ Domnулуї Мънтенескъ, пънъ че с'аъ deщептатъ ши Молдовенії de аъ възътъ къ пъ есте біne съ аібъ Domn стреін ши маї въртос Грекъ. Дрепт ачеea dънъ лптърпареа луї Матеіъ Vodъ din Царіград, прекът скріе Cantredo [4]), Молдовенії лпкъ с'аъ ръdікатъ асупра луї Александръ Vodъ Іліашъ ши л'аъ алунгатъ din скаун. Каре лукръ лпцелегъndu'л Мірon Берновскі фостул Domnул Молдовеї, прекът скріе прeвъсстітул Енгел [5]), аъ мерсъ ла Царіградъ, унde скъпасе ши Александ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дрѫ VII Іліашѣ съ чеаръ іарѣшї Domnia Молдовеї, чі дп лок de съ о добѫndeаскѣ, шї аѣ пердѫт капѫл, пѫржт фііnd de Александрѫ Іліашѣ, кѣ ел аѣ фост причіна рескоалеї din Молдова ші аша с'аѣ пѫс Moice Могіла a doa оаръ Domn Молдовеї, despre кареле ші despre Матеіѣ Domnѫл Мѫнтенескѣ аша скріе Історіа Бълъчепеаскъ [6]).

„Ла анѫл de ла фачереа лѫмїї 7142 ші de ла Хс 1634 аѣ венітѣ de ла дмпъратѫл порѫнкъ лѫї Матеіѣ Bodъ съ теарѣ дп цеара Лешеаскъ дп састе кѫ Абаza Баша ші кѫ Moice Bodъ Domnѫл Молдовеї ші кѫ Тътарїї din Бѫцiак, ші трекѫnd Нїстрѫ dirept ла Катепец, аѣ фост аколо ші ощіле Полопещї стръпсе, ші с'аѣ ловітѣ вній кѫ алцїї, тоатъ zioa вътъndѫce, пепіка аѣ іспръвітѣ, ші о парте ші алта. Абаza Баша възѫnd кѣ пі-піка аѣ іспръвітѣ дп бътаіа ачеea, с'аѣ трасѣ кѫ ощіле сале пе Нїстрѫ дп ціос ла четатеа Стѫdeпіцеї ші бътъndѣ кътева zіле о аѣ лѫатѣ; іаръ пе локѫіторїї четъцїї і-аѣ робіт, ші че аѣ маї пѫтѫт пріп преціѣрѣ аѣ ръпітѣ тот ка ші лѫпїї, ші кѫ ачееашї іzкъndъ с'аѣ дпторс дпdъръптѣ чіпешї ла церіле сале. Матеіѣ Bodъ venindѣ дп скаѫп алте гріце пѫ авеа, чі пѫмаї фъчеа мъпъстірї ші бісерічї пре мѫлте локѫрї дптрѫ лаѫda лѫї Dѫmnezeѣ, каре ші акѫт се въdѣ, кѣчї пъпъ ла ачест Domnѣ пѫціne zidірї аѣ фъкѫтѣ Domnїї чеї маї dinainte; іаръ Матеіѣ Bodъ аѣ дпфрѫмсецатѣ цеара кѫ тот фелюлѣ de zidірї, мъпъстірї, бісерічї, каре domпещї, а кърора потеніре есте ші астъзї.“ Ашішdереа скріѣ Аnопіmѫл Ромъпескѣ [7]) ші Піасецкі [8]), кареле ръѣ пѫпе ресвоіѫл ачеста ла анѫл 1633. іаръ Реіскіе [9]) мѫлт дпкълчеще історіа бътъїї ачестеіа.

Despre Арѳеалѣ скріе Іоann Салardі [10]) прекѫт ѫртеазъ: „Ковашоцї Ферепц, кареле мѫлт тімпѣ аѣ фостѣ Капчеларіѣ саѣ Логофътѣ ші сѫпт Гаврііл Бетлеп аѣ мѫрітѣ дп анѫл 1634 дп четатеа Гѫрцівлї, ші фііndѣ кѣ ера Romano-Католікѣ с'аѣ астрѫкатѣ дп бісеріка de ла Клужѣ-Мънъщѫр. Прінцѫлї Ракоцї перdереа вній върватѣ ка ачеста пѫ і-аѣ кѣzѫtѣ біne, мъкар кѣ дптр'жпсѫл с'аѣ сфършітѣ партеа бърбътеаскъ а фамілієї Ковашоцї, ші Гѫрцііѫл аѣ венітѣ пре тъпа Фіскѫлї.

Dѫпъ че с'аѣ фъкѫт паче дптре Тѫрчі мі дптре Полопї дп лѫпа лѫї Септемвріе din анѫл 1634, скріе преавестітѫл Енгел [11]): „Dѫпъ Кантемір, Moice Bodъ аѣ мѫріт пептрѫ а кървіа мъзъліре лѫкра Полопіі, ші dѫпъ моартеа лѫї Domnia Молдовеї о аѣ dобѫndіt пріп мѫлте dарѣрї, Ворпікѫл чел маре Василіе Лѫпѫл Арпъѫтѫл, кареле аѣ domпітѣ de ла анѫл 1634—1654.“ Чі еѣ ам аръtат ла анѫл 1631 din Кетепі Іапошѣ, кѣ Moice Могіла Bodъ din a doва domnie a Молдовеї аѣ трекѫт дп Полопіа ші аколо аѣ ші мѫріт. Кѫт поате фі аша даръ ка Полопіі съ фіе лѫкрат пептрѫ мъзъліреа лѫї, прекѫт скріе преавестітѫл Енгел.

[1]) Engel in recent. Historia Valachiae. Part. 1. p. 289. seq. [2]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [3]) Cantemir apud Engel in recent. Hist. Mold. p. 263. [4]) Sagredo nelle memorie istoriche de Monarchi Ottom. [5]) Engel l. c. [6]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [7]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [8]) Paulus Piasecius in Chronico ad ann. 1633. [9]) Ioannes Reiskius in Append. Chron. Turc. Lib. 4. c. 4. [10]) Szalárdi János a' siralmas Magyar Kronikának 3. Könyv. 5. Rész. [11]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 264.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1636. Ортул ші прогресул неатърілор din Dakia [1]) аша скріе despre Прінцул Ардеалулуї Георгіе I Ракоці: „De abea aŭ dobъndit скаунул ші къdinцele de Прінцŭ кънd aŭ ші дпчепът a лъкра асупра Бетлепещілор neadъкъndu'ші aminte de фачеріле челе мълте de bine але лор. Dупъ ачееа къt de бълnd aŭ domnit, се bede dintru челе че aŭ фъкът луї David Zoліоші, пре карете тъкар къ маї сінгур л'aŭ фъкът Прінц, дп 17 anї, adекъ пъпъ la тоартеа луї л'aŭ цінът роб дп Кіоарŭ. Че леашурї п'aŭ пус луї Петру фіулуї Прінцулуї Стефан Бетлеп, капоскът лъкру есте ші тоцї щіŭ, къ ар фі неріт de пе ар фі скъпат la Търчї. Пе Стефан Апафі л'aŭ сургуніт, пе Готард Кън, ші пре бълції, карії ера маї de фрупте ші маї богацї, ка съ ле колеагъ авуцііле, ка лецї педрепте i-aŭ асупріт ші осъndit.“

Континуаторіул луї Калвісіе [2]) дпкъ аша скріе: „Дп anul de la Xc. 1636, Ардеалул de поŭ c'aŭ търгуrat сънт Ракоці, чел че уртасе Прінцулуї Гаврііл Бетлеп. David Zoліomi чел din фаміліа луї Бетлеп, din дndemnul Свеkулуї aŭ adunat dosъ caŭ маї мълте мії de осташі ka съ eacъ дntru aцiсторіул луї; каре лъкру aŭ фъкът сънце реŭ дп Ракоці, ші ka съ пе се дптъmple чева прітежdie цереї, aŭ дmпръщіат ощіле ачелеа: dрепт ачееа Zoліomi ke алешії съї aŭ ціхрат, ka съ стъпгъ віеаца луї Ракоці дп вънат, dаръ Ракоці дпцелегънd сфатул лор, c'aŭ феріт de a мерце la вънат, ші прinzънd пе Zoліomi л'aŭ осъndit la атаръ робіе, din кареа пе c'aŭ пътът мънтуі, нічї прin ръгъчіуніле дmпъратулуї, нічї прin a ле Iесуцілор. Пентру ачееа Стефан ші Петру Бетлеп пърташї дп пелецуіре aŭ фъцît la Буda, ші dobъndind оасте Търчеаскъ, c'aŭ апукат de Ракоці чел ацістат de каса Австрієї, dаръ c'aŭ дпвінсŭ; пентру кареа Баша din Timiшоаръ дп anul уртъторіŭ ш'aŭ перdut капul.“ Апiшdереа скріе ші Брептап [3]) despre Стефан Бетлеп.

Іаръ Гронскі [4]) скріе: „Маре весте фііnd къ Стефан Бетлеп се апропіе ke оастеа Търчеаскъ, Георгіе I Ракоці ш'aŭ трimic мuіереа ші прunчії дп Oradea-Маре ші токта дntru ачелашї тітпŭ aŭ дroіт легътуріле ke Матеіŭ Bodъ, карете щііndŭ къ ші ціе і се дntinde кърсъ de Търчї, пuтаї атъта aŭ фъгъduіт, къ ва фаче de Баша din Dръщіор пе се ва пътеа дmпreuna ke Баша de Буda. Іаръ щііnd Ракоці къ Лъпул Прінцул Молdoвеї пе'ї есте пріетен, дmпротіва луї дпкъ aŭ пус пъзіторї, ші ел дntъia zi a луї Октомвріе aŭ порніт ke оасте de la Търda спре Oradea-Маре.“ Токта аша скріе ші Кетепі Іапошŭ [5]) пuтаї ke чеваші маї кіар despre Лъпул Bodъ; пентру къ zіче: „Мъкар къ Лъпул Domnul Молdoвеї пе пе ера пріетен. Dаръ la плаіурї лъсасе Ракоці ke Міхаіл Daniel ші ke Стефан Петка, атъта оасте кътъ пътусе лъса, ші трimісесе ші солї la Лъпул, пе Тома Баша ші пре Акацie Барчаї; тотуші пе пе пuтеам ke тотул дпкредіnца луї.“

[1]) Ortus et Progressus variarum in Dacia gentium p. 149. [2]) Continuator Calvisii p. 1013. [3]) Brentanus in Epitome Chron. Mundi Christiani. [4]) Samuel Grondzki in Ms. Elencho ad h. a. [5]) Kemény János a' Kézzel irt maga életében ad an 1636.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1637. Козачіі Мъскъчещі ла дпчепътул апулуі ачестуіа бътусе ші кнпріпсесе четатеа Азакулуі саў Озовулуі чеа de ла своккатура Танаideі, прекум скріе Ніасецкі [1]), каре врънd дмпъратул Амурат IV съ о ія дпапоі: „Порунчісе съ се адуне оштіле пре ускат, ші пре апъ, ші съ теаргъ съ о батъ; чі de ла ачеаста л'аў дмпедекат ръсвоала Тътарілор din Крім, карea din причіна уртътоаре с'аў ацідат. Кантемір Мурза осташул чел вестіт ші пентру ачеea ші несуферіт Ханулуі Тътъръск, трекусе ку аі съі дп кътніа Буджакулуі чea din Бассарабіа, ші се ашезасе лънгъ Біалогрод саў Монкастру, Гнехіпіа ші Кіліа саў Ахіллаа, унde с'аў тътат ку врете пре дпчет ші алці повъдуіторі Тътъръщі ку аі лор, прекум Арак Мурza, Саламіе Мурza ші алціі, ші din zi дп zi маі тулці трecea, de Крітул фоарте се дешерта, ші Бассарабіа дптру атъта се дпнопорea, кът era прітеждіе ка пе кътва съ се кнпріndъ маі пре уртъ тоатъ Молдова, de ар фі рътас тоці Тътарій маі дпdелунгу аколо. Ші мъкар къ Краіі Полоніеі дп токтелеле сале ку Търчіі тот-deауна лега, ка съ пе локуеаскъ Тътарій дп Бассарабіа дп ціпутул лешескў (ші солій лешещі пе дпчета а пофті съ се ръсіпеаскъ dintr'унса: Поарта тотуші zікънd, къ фъръ de воіа еі трек Тътарій аколо, пре аскунс воіа спорірea лор; пентру къ Тътарій din Буджакў, ка унії карій пе съпт супуші Ханулуі din Крім маі аскултъторі era, кънd лі се порунчea съ пъвълеаскъ дп Унгаріа, дп Ардеал ші дп Полоніа. Ханул дрепт ачеea пентънd суфері съ і се дмтікшureze пътереа ші Крітул съ се голеаскъ de локуіторі, с'аў dусў ку оасте асупра луі Кантемір Мурza, карele аў ешіт дмпротіва Ханулуі ку 20,000 de кълъреці, dарь фу біруіт de Ханул ші перзънd 7000 dintru аі съі аў скъпатў пре ла Кіліа преste Dунъре ла Добродіцій, унde іаръші Тътарі лъкуіеск de пе тімпул кънd аў періт Краіул Владіслав I дп анул 1444 ла Варна, ші аколо дпкъ се гоніа de Ханул. Амурат ал IV дмпъратул Търческ, ка съ ашеze ръскоала ачеаста с'аў фъкут а фі тъніос пре Ханул, ші аў кіемат пре Кантемір Мурza ла сіне, пе карele ку дншелъчіune л'аў сугрумат, пентру къ dупъ порунка са пе терсесе ку Тътарій луі асупра Персілор; ші дndатъ аў дщіінцат пре Ханул, ші і-аў дпгрdуітў съ'ші dукъ Тътарій дпdъръпт дп Крімea. Аша аў dусў Ханул тулцімea Тътъреаскъ din кътніі Буджакулуі, пе маі пуціні лъсънd дп сателе de пе лънгъ Біалогрод.“ Ашіндереа скріе Історіа Бълъчепеаскъ [2]).

Дп кът есте пентру Валахіа ші Молдова; аша скріе Бісакчіоні ла преавестітул Енгел [3]): „Матеіў Водъ ла ачеea аў адус пре Амурат IV, de ачеста аў порунчіт дп анул 1637, ка луі Радул Стрідіа, карele фъгъduісе маі маре трібут пентру Domніа Валахіеі, съ і се таіе пасул ші урекіле. Ашіндереа era съ се факъ ші луі Александру Іліашў, пентру къ іаръші черка Domніа Молдовеі ші era маре прієтен ку Радул Стрідіа, de пе ар фі фуціт dін Царіград.“ Аша тълтуіndусе амъndoі domніі Ромънещі, de връшmашіі лор, Васіліе Лупул Domнул Молдовеі пе с'аў пътут odixni дп цеара ші аверіле сале, чі с'аў ръdікат ку ръсвоіў асупра луі Матеіў Domнулуі Мунтеneск, пентру къ зіче Історіа Бълъчепеаскъ [4]) аша: „Дп тоатъ пачea че авea Матеіў Водъ іаръ пе л'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лъсат Domnezeŭ лn odixnъ, чi i-aŭ ръdikat nemiк mare npe Васiлie Лъпъл Domnъл Молdовеi, каре aŭ фостъ dъпъ Moice Bodъ ла Молdова, ачеста фъръ пiчi o прiчiпъ с'aŭ ръdikat къ оасте асъпра лъi Матеiŭ Bodъ шi aŭ venit пънъ ла Бъzeŭ, каре aъzindъ-o Матеiŭ aŭ трiмiсъ ла Ракоцi Краiъл Ардеалълъi пентръ aцiъторiŭ, фiindъ'i прiетен; стръпс'aŭ шi оастеа. са че авеа, шi лпсъшi aŭ порнiтъ къ ощiле спре Бъzъŭ, unde venice Васiлie Лъпъл, карele aъzind de атътеа ощi мънтепещi шi арделепещi але лъi Матеiŭ Bodъ, фъръ dе вре о бътаie aŭ dat dосъл. Мънтепii л'aŭ гонiт пънъ ла Пътна шi ръŭ aŭ пръdat цеара. Арделепii aŭ трекът пре ла Тотръмъ лn цеара лор, iaръ Матеiŭ Bodъ къ бъкъріе с'aŭ лпторсъ ла скаънъл съŭ.

Маi кiар скрie despre ръсвоiъл ачеста Kemeni Ianoшъ [b]) zikъnd: „Лn anъл 1637 тоатпа търziŭ Лъпъл Domnъл Молdовеi din лпгъdъiпца порцеi Търчещi, с'aŭ ръdikat къ оасте асъпра лъi Матеiŭ Domnълъi Мънтенеск, къ карele фъкъсет легътъръ саŭ алliанцъ, прекът am скрiсъ ла anъл 1636, шi aŭ треъъit съ'л aцiътът, кареа аша с'aŭ фъкът. Eŭ тъ волнъвiсет, шi m'am dъс ла Георгiе I Ракоцi, шi dъпъ че am рътасъ треi ziле ла кърте, лптр'о zi фоарте de dimineaцъ m'aŭ кiемат Прiнцъл ла сine, шi съънъndъ'mi вестеа че о прiмiсе къ пъцin маi 'naiнte despre треаба лъi Матеiŭ Bodъ, am лпчепът a ворbi, кът съ'л aцiътът. Атъпчi Прiнцъл лmi zice къ de m'aшi лпкrede съпътъцii теле, npe mine m'ap трiмiте къ оасте лптръ aцiторъл лъi; пентръ къ ap фi търziŭ пънъ кънd ap adъna сфетнiчii, шi ap орънdъi алт повъцъiторiŭ ощiлор. Iaръ eŭ пъdъждъind лn Dъmnezeŭ лndatъ m'am фъгъdъit, mi фiind къ Прiнцъл лпкъ токта лптръ ачееа zi вреа съ ворпеаскъ кътръ Мъръш-Оторхеiŭ, aŭ шi порнiтъ, шi npe mine m'aŭ шi трimic de ла Кръчiънелъл de цiос, unde am прънziт, порънчind шi пентръ ощiле de ла Харомсек. Ачеаста aŭ фост лптр'о Марцi шi поаптеа cocind ла Grind, Меркърi пънъ ла amiazi m'am гътат, dъпъ amiazi am порнiт, Цоi am aцiънс лn Фъгърашъ, Вiперi am токмiт тоате. Съмбътъ порнind, Лънi mi с'aŭ фъкътъ ziъ лn Валахiа трекънd мънцii пе плаiъл Бъzeълъi къ вре о кътева mii de съкъi кълъреци, Кънd am сосiтъ eŭ, nъ бine лi терцеа лъкръріле; пентръ къ nedestрашii лепъdънd пе Ага лор, ш'aŭ алесъ алтъл нътаi de капъл лор; кълърецii лпкъ преа торнъiа, пентръ къ Лъпъл Bodъ лптрасе лn Валахiа кале de патръ ziле. Daръ aъzindъ de venirea ощiлоръ Арделепещi се опъчiсе de ла пъшiреа лnaiнte. Лптр'ачееа сосiт'aŭ dъпъ mine Михаiл Толdалагi къ маi таре оасте, шi лптрезнъndъне am нърчесъ асъпра Лъпълъi Bodъ, чi нътаi ъртеле лъi ле am гъсiт. Iaръ noi авъсесетъ маi наiнte порънкъ, ка къ o лтбларе съ 'i лпфрънът тоатъ neodixna, шi съ скоатет пе Лъпъл Bodъ din скаънъл съŭ, daръ, лптребъndъ актът de трimiсъл Прiнцълъi, чine aŭ фостъ de фацъ dintre сфетнiчi ла Прiнцъл, шi лпцелегъndъ къ Стефанъ Кашшаi чел маi кredinчiосъ, шi токта аша de фрiкосъ ка шi Прiнцъл, лndatъ am гъndit къ с'aŭ скiтбатъ порънка. Тотъшi aъzindъ eŭ къ Лъпъл Bodъ ла паza плаiълъi Oiтъzъ челъi de ла Тротъш, aŭ трimic пе кътпатъ-съŭ Шолdon къ вр'о кътева mii de осташi, am порнiтъ лптр'аколо, мъкар къ порънка чea новъ ера ка съ лтпъкът пе Лъпъл къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Матеіѣ, саѣ de ар требѣі съ мерцетѣ маї дпколо; пре Матеіѣ Водъ ші пре боіерії съї адѣчет ла ачееа ка съ се лецe къ de се ва сѣпъра Поарта Тѣрчеаскъ пентрѣ аџівторівл пострѣ, еї о вор дмпъка кѣ келтѣіелиле лор. Каре лѣкрѣ спѣпѣndѣ'л поі лѣї Матеіѣ Водъ, ачест мъріт ші vrednikѣ de вечїнікъ помепіре респѣнсѣ ні л'аѣ dat: Дптъіѣ, къ пофта Прінцелвї Ракоці, нічї боіерілор съ о вестеаскъ пекѣт алтора, ка пѣ кѣтва съ се факъ вражъ; пентрѣ къ фііnd еї дп алліанцъ, ла олалтъ требѣе съ поарте ші гревтъціле, тотѣшї къ ел есте гата а плъті тоате. Despre челелалте аѣ zic Матеіѣ Водъ: ѣnde ва фі чінстеа mea ші a Прінцелвї Ракоці? ѣnde ва ръпъпеа пѣтеле ші весtea воастръ? de вот дпчепе поі a ѣтбла dѣпъ Лѣпѣл Водъ, ел къпеле фѣце de фрікă поастръ, ші поі съ'л дтбіет кѣ пяче! N'am рѣпт поі пачеа, чі ел; ел пѣ о ва цінеа ші de ачі дпаінте; dрепт ачееа съ фачет че есте de фъкѣт. Іаръ плаіѣл Оітѣzелвї пентрѣ ачееа дл пъzіа Лѣпѣл Водъ, пентрѣ къ локѣіа дї Apdeал дпкъ de пе вретеа лѣї Гавріїл Бетлен, ѣп mazіл апѣme Ioann Могіла, despre карeле ам ворбіт ла апѣл 1631, ачела авеа дп Молдова пре ѣпії, карії бѣкрошї л'ар фі прііміт Domnѣ, ші Ракоці дпкъ дї фъгъdѣісе къ'л ва аџівта, пентрѣ ачееа дл ші трімісесе дп Брескѣ, токта ла тарцінеа Apdeалелвї, ші лесне се ші пѣтѣ фаче, пентрѣ къ cocind ел сеара ла Тотрвшѣ, Шолdon аѣ фѣціт dinaінтеа mea, пепѣтъпdѣ'л еѣ гопі пентрѣ вретеа de поапте, даръ ші Матеіѣ Водъ ш'аѣ перdѣт inima de a мерце маї дпаінте пентрѣ пекѣвіоаса пофтъ a Прінцелвї Ракоці, ші с'аѣ дптѣрпат дпапої, цінѣпd a фі дестѣл къ аѣ ешіт връжташѣл din цеара лѣї. Аша даръ поі дпкъ пе ам дптѣрпат пе плаіѣл Оітѣzелвї, фііnd фоарте маре фрігѣ. Кѣртепії лѣї Матеіѣ Водъ се дптѣрпа a касъ кѣ canіile. Мънкаре пѣ ера преа мѣлтъ, даръ він ера дестѣл, de каре дмбътъпdѣce Секѣїї ші zъкѣnd пе мѣпцї, Ромъпії ла ѣпії ле аѣ тъіат гътѣріле, ла алцїї ѣпелтеле сѣѣ мъдѣлъріле челе бърбътещї.

Кѣт къ Ioann Могіла аѣ авѣт пъdежde de a къпъта Domnia Молdовеї, прін міжлочіреа ші аџівторівл лѣї Георгіе I Ракоці се вede din dіпломатѣл лѣї, каре л'аѣ dat ачелѣіашї Ракоці дп 30 Noeмвріе din апѣл 1637, ші се адѣче de преавестітѣл Енгел[6]), ѣnde дл ші поцї афла ші четі, de'цї ва фі воіа.

[1]) Palus Piasecius in Chronico ad ann 1637. [2]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [3]) Bisaccioni apud Engel in recent. Hist. Mold. p. 265. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [5]) Kemény János a' maga életében. [6]) Diploma Ioannis Mogila apud Engel.

Апѣл 1638. Історіа Бълъчепеаскъ[1]) пѣтаї атъта скріе ла апѣл ачеста: „Ші алте сѣпърърї аѣ авѣт Матеіѣ Водъ din Васіліе Водъ, къ п'аѣ лъсатѣ дп паче, чі іаръ аѣ стрънсѣ оцї, ші аѣ веніт дп цеара Ромъпеаскъ, каре лѣкрѣ аzіnd Матеіѣ Водъ аѣ стрънс ші ел оціле сале ші аѣ ешіт дптрѣ дптітпінареа лѣї ла сат ла Nепішор пре апа Іаломіцеї, ѣnde dѣnd вітеџеще бътаіе, вірвінца аѣ фост a лѣї Матеіѣ Водъ, кът авіа аѣ скъпат кѣ пѣцінї оатепї Васіліе Водъ ла Бръіла.

Чі маї пре ларгѣ ле скріе ачестеа Кетепі Іапошѣ[2]) карele, zіче: „Дп апѣл 1638 тоатпа іаръшї с'аѣ рѣdікат Лѣпѣл Водъ кѣ оасте асѣпра лѣї Матеіѣ Водъ ка съ'ї іеа Domnia

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

карea ши Поарта і'о дъдвсе. Матеій іаръшї аў дпчепвтъ а чере de ла Ракоці ші de ла цеара Ардеалвлвї аціворій, даръ венісе таре порвпкъ лвї Ракоці de ла Поартъ ка съ пв дпдръспеаскъ а се атестека дптрв ачеea. Дрепт ачеea, цінънд сфат тъкар къ лвкрвл ера нрітеждіос, чі фііnd къ кредінца поастръ дпкъ цівка дптр'дпсвл, еў ші Борпетіса Пал пе-ат черат спре ацівторівл лвї, даръ пв пе-аў словозіт Прінцвл, чі аў орднdвіт пе Сіцістvnd Корпішў Цеперарій ла ощі, ші л'аў тріміс дп цеара Бърсеї, ка квт ар терце дптрв ацівторій; іаръ пе Георгіе Копроицаі л'аў тріміс ла Матеій Водъ. Еў въzънd віклепіа п'ат врвт а тъ маї атестека, чі ствлгъndвтъ de лънгъ Прінцў, ат терс ла дірегъторіа меа дп Фъгъраш пънъ ла сфършітвл лвкрвлвї. Іаръ Прінцвл кв чеї че ера вна кв дъпсвл, віклепіа ачеаста о аў фъкът кв біетвл Матеій Водъ, къ фъкъндвсе къ вреў съ ацівте пе Матеій Водъ, спре чеа маї дпшелътоаре дпкредінцаре а лвї пе Сіцістvnd Корпіш дл пвсеръ ла пвтітвл лок кв ощіле, ші пе Копроицаі л'аў трішіс ла Матеій Водъ ші ла боіерій Мвнтепещї кв таре бістътвіре, ка съ'л дпшеле. Ел дпкъ таре се цівра дпаінтеа лвї Матеій спвпъndв'ї, квт вреў съ'л ацівте. Іаръ despre а треіа парте аў тріміс пре Акаціе Барчаї ла Лвпвл Водъ, ка съ'і спвпъ къ пв ва ацівта пре Матеій Водъ, чі пе Барчаї маї л'аў пръdат тълхарії, карії л'аў ръніт ші л'аў dвс прінс ла Абаza Баша, карele цінеа кв Лвпвл Водъ ші ера Komendant Дръціорвлвї. Дптр'ачеea Лвпвл апропііndвсе de Матеій, ачеста дпкъ неавъnd пъdежde de ацівторій, аў ешіт дпаінтеа лвї, ші ацівтъnd Dвmnezeў дрептъцій, фоарте ръў л'аў бътвт. Dвпъ ачеea Матеій Водъ аў фъкът de поў маї таре алліанцъ кв віклепіе; пентрв къ пе-фііnd вре о есчепціе саў лвare афаръ дп діпломатвл церей, ел дп діпломатвл че л'аў dат сінгвр, аў скос афаръ пе Търчї ші пе Тътарї." Ашіndереа скріе Гропскі [3]), карele adaогъ ачестеа: Дптр'ачеea Лвпвл Domnвл Молdовеї ші Матеій Domnвл Валахіеї аў алес цівdекъторіў свezеї dінтре сіне пе Ракоці, чі токта атвнчі, къnd се черпеа лвкрвл, Лвпвл аў кіемат дпаноі пре трімішії съї, ші пентрв ачеea Ракоці аў мънат дпdърънт ші пре соліі лвї Матеій Водъ, сфътвіndв'л ка алміntрелеа съ поарте гріже de треаба са."

Че аре даръ Саларді? de скріе [4]): „Дп анвл ачеста 1638, ла дпчепвтвл лвї Септемвріе прін соліі Лвпвлвї Domnвлвї Молdовеї ші аї лвї Матеій Domnвлвї Валахіеї дптре dъншіі ші дптре Ракоці дп Бълград с'аў лвкрат пентрв пачe, карea іспръвіndвсе ла дпчепвтвл лвї Октомвріе, Ракоці аў словозіт пе соліі ачеіа ші ел с'аў dвс ла термінвл, че'л вестісе, съ фіе дп Бістріцъ, пе 22 Октомвріе." Аў доаръ къtаіа маї свс адвсъ dвпъ ачеea с'аў дптъмплат? ръў дествл къ Молdовепіі ші Мвнтепіі, фііnd еї тот de вн сінце аша се мънка пре сіне ші алерга ла неатврї стреіне съ'і дтпаче! . . Чі лъкомія лвї Васіліе Лвпвл Domnвлвї Молdовеї ле прічінвіа ачестеа, карele вреа съ пвпъ пре вн пепот ал съў дп локвл лвї Матеій Domnвлвї Мвнтепескў, прекът скріе Бісакчіоні [5]).

Тот despre Матеій Водъ аша скріе Хермап [6]) дп аппалії чеї кв мъна скріш: „Дп анвл 1638 Матеій Водъ аў коттъndат лвї Ракоці пре вн кълвгър (анвте Еліа Іорещі) ка съ фіе Вlадікъ Ротънілор (din Ардеал). Ачеста дп вісітаціі аў фъкът пеквръцірі, аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

порончіт de л'аѫ десъръкат ші апа гол къ пъеле л'аѫ бътът афаръ din Българад (ѫп апъл 1643) ші і-аѫ лъат пе сата фіскълъі тоате бъпъріле, ѫптре каре с'аѫ афлат ші піще скрісорі гречещі ші ротъпещі че ле adъcecc маї 'nainte din Валахіа, ѫп каре ера скріce тоате вістеріile челе ѫпгропате пре ла тъпъстірі ші пре алте локърі din Валахіа ші din Apdeал: къ каре тълт с'аѫ фолосіт Ракоці, маї алес аѫ афлат ел о скрісоаре, карея арята таре вістеріе а Краіълъї Іоапп II чеа лъпгъ Сібііѫ ла Орлат сънт тъпці апроапе de рѫъл Сібііѫ кіемат, ѫпгропатъ. Аколо аѫ порънчіт Ракоці, съ се сапе фоарте афъnd маї ѫп doъ лъпі. даръ афлат'аѫ чева аѫ пъ, пъ се щіе. Скрісоріле каре гръіа decпре вістеріile че ера ѫпгропате ла тъпъстіріле din Валахіа ле аѫ тріміс Ракоці лъї Матеіѫ Bodъ, каре тълт с'аѫ фолосіт къ дъпселе." Пъпъ ачі Херман decпре карелe скріе преавестітъл Енгел [7]), къ требце лъат сата, къ аѫ фост Сасѫ din Apdeал. Іаръ еѫ adaогѫ, къ пъ требце съ те тіпъпезї къ Матеіѫ Bodъ аѫ фъкът атътea тъпъстірі, пептръ къ претътіndenea аѫ къътат вістіерії, de пъ сѫфлетещї ѫпкаї лътещї.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Kemény Iànos a maga életében ad h. a. [3]) Samuel Grondzki in Ms. Elencho ad h. a. [4]) Szalàrdi Iànos a siralmas Magyar Kronikànak. [6]) In Annalibus Mss. [7]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 291.

Апъл 1639. Макар къ бътъсе Матеіѫ Bodъ ѫп апъл трекът пе Васіліе Лъпъл Domпъл Молdовеі ла Nemішор. ачеста прекът скріе Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Тот пъ се odіхпеа чі ѫп тот апъл лъкра съ скоатъ пе Матеіѫ Bodъ, чі ші Матеіѫ фііnd къ іпіmъ таре ші слъщіndъ'ї порокъл, пъ се лъса. Пре ачесте тітпърї авъnd Васіліе Bodъ фоарте таре пріетеп пре ѫп Bezіріѫ, л'аѫ рѫгатѫ пре ачеста ка съ тъzълеаскъ пре Матеіѫ Bodъ, карелe ші фъкъnd ачеea аѫ тріміс пе Скітпі Ага, ші Васіліе Bodъ аѫ трімісѫ пе Костеа Карацеа къ Скітпі Ага, ѫпвъцъndъ'ї, ка ѫпdатъ къtѫ вор da кърціле de тъzъліре. Карацеа съ апъче пе боіерї къ ворbе бъпе, ші къ фъгъdъіпце de ла Васіліе Bodъ, маї въртос къ Карацеа авеа боіерї тарї пе фрацїї лъї, adекъ пе Павлаке Бапъл ші пре Апостолаке, ка ачещіа съ ѫптоаркъ ші пре чеіалалцї de къtръ Матеіѫ Bodъ. Даръ Матеіѫ Bodъ пріnzъnd весте de ла Поартъ аѫ тріміс вр'о къцї-ва къпітапї къ стеагърілe лор ла Копъчепї de ащепта пе Скітпі Ага, ші авеа ѫпвъцътъръ съ'ї іа кърціле ші съ ле adъкъ ла Матеіѫ Bodъ, ші пе Скітпі Ага съ'л ціпъ аколо, ші ѫпdатъ къt аѫ вепіт с'аѫ dъс къпітапії, de аѫ черът кърціле, іаръ Скітпі се цізра ші пъ вреа съ ле dea, ші маї пре ѫртъ ле-аѫ лъат фъръ de воіа лъї. Ѫпсъ Костеа Карацеа фііnd копъчіт престе Арцешѫ de чеea парте, къ тот се тетеа. dакъ аѫ въzът ачеаста, аѫ ѫпкълекат пе каї къ doї фечіорї аї лъї ші аѫ лъат Арцешъл ѫп цос ші пре ла Чіокъпещї аѫ трекът ла Дръщіор, ші с'аѫ dъс ла Васіліе Bodъ de аѫ спъс патіта ші ісправа че аѫ фъкът. Матеіѫ Bodъ dакъ аѫ четіт кърціле ші аѫ въzът къ съпт de шъzъліре, аѫ тріміс de аѫ adъс пе Скітпі Ага, ші л'аѫ ашezат ла ѫп лок de аѫ шezът, пъпъ че ш'аѫ ашezат іаръші Domпіа. Dъпъ ачеea дървіndъ'л біпе л'аѫ лъсат, de с'аѫ dъс ла Царіград, ші пічї къ ачеаста аѫ пътът стріка Васіліе Bodъ лъї Матеіѫ Bodъ." Ама

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ле скріе ачестеа ші преа вестітвл Енгел[2]) пвмаї квт ле скріе маї пре ларг ші дптр'впеле маї дпкълчіте, кареле ші ачеаста adвче din Cargedo[3]), къ Василіе Лвпвл Bodъ с'ар фі квпвпат дп анвл de аквм кв о Търкоаїкъ din Чіркассіа пентрв каре твлт аў требвіт съ плътеаскъ.

Деспре пріматвл Търновлвї din Бвлгаріа аша скріе Леквіен[4]): „Din кърціле саў Далтеріа лвї Лаврентіе Архіепіскопвлвї din Кассandріа, не кареле л'аў сфінціт Партеніе I Патріархвл Царіградвлвї дп анвл 1639, се bede, къ впвл dintre сфінціторї аў фост Макаріе ал Търновлвї. Ачелаш Макаріе аў фост de фацъ ші дп анвл 1641 кънd с'аў ціnвт соbор de Мітрополіції ръсъріtвлвї пентрв *Метвсіасіс*, adекъ пентрв твтареа пънеї ші а вінвлвї дп Съпта Квтепекътвръ."

[1]) Codex. Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 267. [3]) Sagredo p. 452. [4]) Lequien in Oriente christiano tom. 1. p. 1206.

Анвл 1640. Ла анвл ачеста аша черце маї дпколо Історіа Бълъчепеаскъ[1]): „Іаръ Търчіі възънd къ с'аў дмпвтерпічіт Матеіў Bodъ кв банї ші кв ощі, ші квт къ аре пре Арделенї пріетенї, авеа ші еї пофтъ съ'л тъзълеаскъ, даръ пв квтеза съ факъ ачеаста аіавеа чі лвкра кв вре вп тещешвг съ'л прindъ; дпсъ слвqind пороквл лвї Матеіў Bodъ, пв пвтеа къ тоате тещешвгвріле Търчілор ле афла, ші се пъzіа. De одатъ аў трімісъ пе Cinan Баша кв ощі твлте, ка претепеще съ се дмпрезне кв Матеіў Bodъ ші de'ї ва фі дпdвтънъ съ'л прindъ, ші прінс съ'л dвкъ ла Поартъ, карї benind ла Бвкврещі, вніі аў копъчіт despre Котроченї, алціі despre Въкърещі. Ачеаста маї дпainte дпцелегънd Матеіў Bodъ, ш'аў стрънс тоате ощіле че авеа ші ста тоцї дптр'армацї zioa ші поаптеа, кареа възънd Баша, п'аў квтезат а фаче вре вп реў, чі претепеще с'аў пвртат кв Матеіў Bodъ, de ла каре dарврі лвънd с'аў дпторс ла локвл."

Іаръ преавестітвл Енгел[2]) скріе: „Василіе Bodъ іаръшї аў дмплвт кв dарврі Дівапвл Търческ, ка съ'л аціце асвпра лвї Матеіў Bodъ, ші аў dовъndіt че dорія, къ аў пвс дп прітеждіе пе Матеіў Bodъ, даръ ачеea пвтаї атъта аў ацівнс de ші впвл ші алтвл ш'аў голіт пвпга. Дпсъ ачеаста аша с'аў дптъмплат: „Търчіі дп анвл 1640 кв таре оасте аў ші дптрат дп Валахіа съ прindъ пе Матеіў ші с'аў тъкърът вніі din сас, алціі din ціос de Бвкврещі, despre Въкърещі ші despre тоара тънпъстіреї de ла Котроченї. Матеіў Bodъ с'аў дпdествлат кв атъта, къ ш'аў adвпат оастеа ші о аў пвс дп рънd de a се пвтеа апъра. Дптр'ачеea аў орбіт пе Баша кв dарврі ші аў съкват de с'аў дптврпат дпапої, ші аў zіс дпainтеа Дівапвлвї, къ п'аў пвтвт бірві кв оастеа лвї Матеіў Bodъ." Тот ачелаш Енгел[3]) скріе дп історіа Молdовеї, пре квт вртеазъ: „Дп 8 Февраріе din 1640 аў твріт Амврат IV, ші ла Івраxім вртъторівл лвї аў тріміс амъndої Domnії Ромъпещі de і-аў фъкват чінстеа че і се кввеніа.

Деспре Арdеалъ скріе Саларді[4]): „Маї наінте de a се тріміте Георгіе II Ракоці дп анвл 1640 ла кънітъніа de ла Opadea таре, і с'аў дървітъ ші dат кв тоатъ къdінца кръіеаскъ іосагвріле ачестеа: Секеліхідвл ші Діосегвл кв тоате сателе че се цін de дънселе, каре венісе пе тъпа фіскалвї прін пота лвї Dавід Zоліомі; Шоліоткевл ші

5*

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Алешандрѫ іарѣшї къ сателе че се ţin de дѣнселе, каре венісе ла фіскъ прін стѣпъреа вієцеї Елісаветеї Zоліомі, кареа аў фост шкіере маї дѫнтрїў луї Іоann Ітреффі апоі луї Гаврііл Могіла Водъ, пре кърмъ луї Ладіслаў Борнетісса din Клужъ. Іаръ луї Сіџісмund Ракоцї (ла ал доілеа фечіор), маї наінте de a се da кънетъніа Одорхеіулуї ші џенералатуѫ Секуітеї, і-аў дървітъ ші dат іарѣшї къ тоатъ къдінца кръіаскъ іосагъріле ачестеа: Гърџіуѫ каре венісе ла фіскъ прін стѣпъреа сетъпцеї Капчелларіулуї Стефан Ковашоцї. Цілъуѫ, Мънъџіуѫ че венісе ла фіскъ прін пота луї Dавід Zоліомї. Дѣпъ ачееа ші дѫ dерегъторіе с'аў атезатъ прін Коттіссарї de чінсте. Даръ пре ачеста пентрѫ къ къѣта воіа пърінџілор, ера треазъ, дѫвѣцатъ, къ евлавіа, дѣпъ тіпереџеле сале дѫџелептъ ші дѫ џеріле din афаръ пентрѫ вѣртуџіле сале къноскътъ ші вестітъ, маї adесе орї дѫ џінеа лъпгъ сіне. Дѫнтр'ачееа Георгіе II Ракоцї, дѫ 2 Аѵгустъ din анѫ ачеста прін Стефан Кашшаї ші алцї Коттіссарї de чінсте дѫнкъ с'аў ашезатъ дѫ кънітъніа Оръзіі марї, даръ мѫлтъ пъкъціа пе Пърінцї, къ ера dат ла бевтъръ., din кареа пѫ'л пътеа скоате нічї прін доџіапеле пърінцещї, нічї прін слѫџіторії пре карї'ї џінеа лъпгъ дѣпсѫл.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 293. [3]) Idem Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 268. [4]) Szalàrdi lànos a' siralmas Magyar Kronikànak 4. Könyv. 2. Reszèben.

Анѫ 1641. Ла анѫ ачеста дѫнкъ аша скріе Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Алтъ dатъ іарѣшї аў воітъ Тѣрчіі съ прindъ пе Матеіў Водъ, къ аў стрънс Тѣрчіі ла Овлѵчіцъ ші ла четатеа Алвъ ощі, ші аў терсъ ші Васіліе Водъ къ ощіле луї ла четатеа Алвъ, de ла каре авеа Тѣрчіі дѫdemпаре, съ прindъ пре Матеіў Водъ. Dечї аў венітъ пѣрѫпкъ съ теаргъ ші Матеіў Водъ ла четатеа Алвъ къ тоате ощіле луї къ вѣпъ гътіре, ші а-ціѵпгъпdъ ла Іалпшкъ дѫ Бѣціакъ аў дѫџелесъ ші маї біпе de сфатуѫ чел ръў че'л фъчеа Тѣрчіі къ Васіліе Водъ, ші de аколо п'аў воітъ съ се dакъ маї дѫколо, чі аў гътітъ dарѣрї фортоасе ші скѣтпе de аў трімісъ бакшіш Сераскіерулуї прічінѵіndсе къ е волпавъ ші се теме къ ва тѣрі дѫ џеаръ стрeіпъ, ші с'аў дѫторсъ дѫ џеара са, ші ера шезъпd дѫ паче.

Маї кіар ле скріе ачестеа преавестітуѫ Енгел [2]) din Філџіх зікъпdъ: „А доѵа оаръ дѫ анѫ 1641, іарѣшї аў аџіцатъ Васіліе Водъ пе Тѣрчї спре періреа луї Матеіў Водъ. Спре ачестъ сфършіт аў луат Матеіў Водъ порѫпкъ ка съ теаргъ къ оастеа Тѣрчеаскъ ла Акерманъ вnde терсесе ті Молдовепіі къ Тътарії, ші се сфътѵісе ка съ'л дѫкѵпџівре къ тоџії ші съ 'л прindъ. Чі Матеіў Водъ дѫнкъ авеа претепії ші спіопії съї, карії кънd аў сосітъ ел ла Елпѵхъ л'аў дѫџіінцатъ despre тот лукрѫл; dрепт ачееа с'аў дѫтѣрпатъ ла Търговещї, ші с'аў мънтѵітъ ла Баша чел Тѣрческъ, чі de мънтѵіпъ аў фостъ ліпітъ ші dарѣріле прін каре аў фъкѵтъ de Баша с'аў дѫтѣрпатъ а касъ, ші аў слобозітъ оастеа: прін ачеаста прекѵт се паре, аша de плъкѵтъ с'аў фъкѵтъ Матеіў Водъ дѫпаіптеа Порцїі de пъпъ ла анѫ 1651 аў ретас дѫ паче de кътръ чеї din афаръ.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Engel in recentiori Historia Valachiae Part. 1. p. 293.

Анѫ 1643. Дѫ анѫ ачеста аў луатъ Тѣрчіі дѫdърънтъ четатеа Ассовулуї de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла Kozачіі тъскъчещі, ла акъріа батере, прекът скріе Бісаккіопі [1]), de ла Мънтені ші Молдовені аў фостъ терс дитрэ аџіэторіў Търкілоръ 20000 de осташі; іаръ Cargedo [2]) таре вінътъеще пе Васіліе Лъпъл Domnъл Молдовеі пентрэ лъареа четъцеі ачеіа.

Тот дитрэ ачеста ап с'аў ціпътъ събор маре дн Іаші de Партеніе I Патріархъл Царіградълві, дн каре прекът скріе Філіппъ Кіпріе [3]): „Аў фост de фаць ші ачещіа: Варлаам Мітрополітъл Съчевеі ші а тоатъ Молдова ші Ексархъл Плаіврілор, Евгеніе Епіскопъл Ромапълві, Апастасіе Епіскопъл Ръдъцълві, Георгіе Епіскопъл Хъшълві ші Софроніе Іеромонахъл ші Егъменъл Мънъстіреі а треі СС. Архіереі din Іаші Молдовеі.“ Ашіщдереа скріе Леквіен [4]). Везі ші ачелеа каре ле воіў скріе ла анъл 1645 деспре алецереа лві Георгіе II Ракоці.

[1]) Bisaccioni p. 488. [2]) Sagredo p. 452. [3]) Philippus Cyprius in Chronico Eccles. Graecae. p. 478. [4]) Michael Lequien in Oriente Christiano tom. 1. p. 1253. seqq.

Анъл 1643. Ла анъл ачеста скріе Брептанъ [1]): „Дн Ънгаріа се фаче пожъ ръстіріцъ de Ънгърі ші de Ромънї събтъ Ракоці асъпра дмпъратълві din дndemnъл маі въртосъ ал Галлілоръ ші ал Свецілоръ. Ромънії пъ departe de Віенна Австріеі се дмпревънъ къ Свецїі.“ Чі ачестеа с'аў дптъмплатъ дн анъл віторіў пъ дптр'ачеста.

Гропскі [1]) маі мълте адъче ла анъл de акът скріindъ: „Дн Бълградъл Ардеалълві дн 3 Февръріе къ маре помпъ с'аў ціпътъ пънта лві Георгіе Ракоці челъі тънер къ Софіа фата лві Стефанъ Баторі дн кареа аў фостъ de фаць пъ пътаі тощ domnїі Ардеалълві, чі ші солїі алтор неатърі: ал дмпъратълві Ромапілор, Іакъсічіе Епіскопъл Агрієі; ал Краіълві Полоніеі Владіслав IV, Дъксъл Іоann Padівіс Палатінъл Вілнеі, Дъксъл Кърландіеі, Палатінъл Ънгаріеі, атъndoї Прінцїі Ромънілор ші алцї бърбаці de фрънте сфършindъсе оспъцълъ тощ с'аў дъс пре ла каселе сале; іаръ ла Ракоці (чел бътрън) аў венїт солїі Свецілор ші аі Протестанцілор din Ънгаріа, карії дл дndemna, съ се скоале асъпра касеі Австріеі, чі атъпчі нітіка аў іспръвітъ. Събтъ сфършітъл анълві аў венїт ла ачелашї Ракоці трімішії Дъксълві Padзівіл ка прін тіжлочіреа лві съ се късъторească къ фата Лъпълві Водъ, карії къ прілецінл ачела л'аў сфътъітъ съ'шї къщіне ініміле Полонілор пре дптъмплареа кънd ар'търі Владіслав IV, пентрэ кръітеа Лешаскъ de че пъ с'аў ферітъ. Афаръ de ачеаста дптрэ алтеле аў потепітъ къ Владіслав IV ар авеа гънd de a се ръдіка асъпра Търкілор каре гънd плъкъндві аў zic къ ел дпкъ пъ се ва фері de ачеea. Лъъндъ-шї zioa бънъ трішішії лві Padзівіл de ла Ракоці, аў терс къ солъл лві ла Лъпъл Водъ съ чеаръ вергъра, ші аколо ворвіndъ деспре треаба дн каре ера трішіші, аў потепітъ къ Ракоці дпкъ пъ се departъ de кънетъл Краіълві Лешескъ, de a се ръдіка къ ръсвоіў асъпра Търкілор, кареа авzіndъ-о Лъпъл Водъ, ка ън дъштанъ ал лві Ракоці, о аў скрісъ ла Поартъ, ші мънънd дndъръптъ пре солъл лві Ракоці, пънта с'аў фъкътъ дънъ ачеea пріп Мітрополітъл de ла Кіов. Дптр'ачеea Краіъл Свецієї іаръшї аў трішісъ ла Ракоці съ'л дndemne асъпра дмпъратълві.“ Ашіщдереа скріе Кемені Іапошъ [3]).

Тот дитрэ ачестъ анъ аў датъ ші Георгіе I Ракоці [4]) Дінломатъл каре врмеазъ:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Noï Георгіе Ракоці ш. ч. фачет дпщіінцаре ш. ч. кът къ тъкар къ noï кв вр'о къці-ва anï маї паінте din автopітате ші din пліпіреа пътереї noастре чеї прінцещі, каре кв тіла лвї Dвmnezeв din черів, датъ о авет, двпъ тоартеа ші тътареа dінтрв ачеастъ віацъ а чінстітвлвї odiнioаръ Георгіе (Генadi) Bradi de ла Бълградв, свпер-інтendентвлвї тътврор бесерічілор din Apdeал, че цінв лецеа гречеаскъ, сърбеаскъ ші ромънеаскъ, ам фост сокотіт, съ пвпет ші съ дпълцът ла треапта влъдічіеї пре впвл а пвте Еліа Іорещі, двпъ піще орындвіеле дате лвї. Дпсъ ачел Еліа Іорещі, небъгындв сатъ de статвл съв чел бісеріческв ші афлындвсе къ ел ка впвл кареле ера маї маре песпе бісерічіле пътітелор лецї, ші требвіа съ дптреакъ пе свпвшії dерегъторіеї сале чеї влъдічещі пъсторії, ші кв певіповъція віецїї ші кв сфінценіа евлавіеї ші съ ле теаргъ дпаінте кв пілдъ двпъ ка кв о фъкліе апрінсъ, п'ав пліпітв ачестеа, чі de релеле сале пъравврі ші патімі пвртатв ші дтпінсв дп пръпастіе кв твлте феліврі de песпвсе пріхъні але віецїї с'ав дпкврватв, ші dерегъторіа влъдічіеї о ав дптвлекатв кв връте вінеле віецїї чеї десфрънате. Ші пептрв ачееа фііnd къ прін пъсторіі ачеіашї лецї кънd ші кънd с'ав datв маї твлте жалве дпаінтеа поастръ despre пекврата віаца лвї, ші despre маї твлте пекввіоасе фапте але лвї, маї пре врмъ фъкындвсе съвор маре de тоцї протопопії ші преоцїї ромънещі de леціле гречеаскъ ші сърбеаскъ, дптрв ачелашї собор цінындвсе тоате, къте съпт de a се цінеа din къdinцъ ші din обічеівл Консісторівлвї лор, трас фііnd ла цівdекатъ ші din adевърате ші маї твлте пъртвгісірі de капітвларі автептічі ші de алте персоане вredніче de кredinцъ кълесе афлындвсе, къ есте вінноватв твтврор стіптелілор, ші фъръ de леціlор de каре се нжріа, с'ав цівdекатв кв вотвл ші свфрацівл твтврор ка съ се лепеde din dерегъторіа са чеа влъдічеаскъ, ші ка съ пв се дптіне тот чінвл преоцескв, съ се dea пе тъпа Маціstратвлвї, спре педеапса че і се кввіне. Двпъ ачееа сфътіndвсе еї despre алтв свпер-інтendентв сав квт се zіче дп котвпв, влъdікъ, пе кареле съ-л пвпъ дп локвл лвї, ші venindвле дп тінте съ алеагъ влъdікъ пе чінстітвл върватв Стефанв Сітопіе de ла Бълградв, дndатъ с'ав рвгатв de noї, ка ші noї съ не тілостівітв, а da лвї ачеа dерегъторіе бісерічеаскъ, а'лв дптърі дп влъdічіе, ші а'і арята лвї тоатъ граціа поастръ чеа прінцеаскъ, каре черере а лор, че с'ав фъкътв дп тодрвл маї свс zіс, квпоскындво а фі dіреаптъ ші адевъратъ, noї дпкъ ка вніі карії дп тоатъ стъпъніреа поастръ маї кв сатъ despre ачеса квцетътв ші не гріжітв, ка пе тоате ші фіеще каре статврі, че din черів с'ав свпвсв окъртвіреї поастре, съ ле дndрептътв ші съ ле цінетв дп къdinцеле сале, пре ачелашї Стефанв Попа Сітопіе ка пре вп комътndатв ші de преачінстітвл Domnвл Стефан Белеп Епіскопвл бесерічілор впгврещї челор православніче din цеара поастръ а Apdeалвлвї ші пъсторівл чел dінтъів ал Бълградвлвї, чел преа гріжіторів, ші de алцї крещінї аї пощрі маї de фрънте, пептрв евлавіа, бвне пъравврі ші дптрецітеа віецїї лвї, преспе тоате бісерічіле че съпт дп комітатврі Албеї din Apdeал, Краспеї, Солноквлвї de тіжлок, Dовъчеї, Клюжвлвї ші четъцїї de Балтъ; іаръшї дп Дістріктврі Кіоарвлвї, Бърсеї ші Бістріцеї; ашіндерса дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тоате сквпеле секзіепещї ші съсещї, (лъѫндъ афаръ бісерічіле de ла Алатор, de ла Орѫщіе, de ла Хацегъ, de ла Хinedoapъ, de ла Ліа, de ла Крішъ, ші треї Протопопії de ла цеара Олтвлві, ѫп каре пвтаї атъта къdinцъ ші авторітате і се dъ, кътъ ѫї ва лъса Domnвл Епіскопвл чел православнік Внгвреск): ѫл пвпет Влъdікъ, adекъ престе тоате бісерічеле че ціп лецеа гречеаскъ, ші тілостівеще ѫл ѫптъріт, тотвшї свптъ кондіціїле ачестеа, каре despre внгвріе с'аъ ѫпторсъ пре лътініе.

1) Квт къ кввъптвл чел сфъптъ ал лві Dвmnezeъ dвпъ кърціле С. Біблії, ші dътінека ші ѫптр'алте сърбъторї, ші ѫп бесерічіле сале, ші ла ѫпгропъчівпї ші аівреа орї ѫп че лок, вnde ва фі опъ, ѫп літба чеа Ромъпеаскъ ѫл ва проповедві ші ва авеа гріже ші ва фаче ка ші пріп орї-каре алцї пъсторї съ се проповедвеаскъ.

2) Квт къ Катехіствл, карele акята с'аъ dатъ лор ѫл ва пріті, ші ва фаче ка ші алцїї съ'л пртеаскъ, ші кв de a dincвл ші ел ѫпсвшї ва ѫпвъца пе прівпчї ачел катехістъ ші пріп алцїї ва фаче, съ се ѫпвеце.

3) Квт къ містерівл Ботезвлві dвпъ орѫндвеала Domnвлві пострв Іс Хс кв апъ фіреаскъ ѫп пвмеле Татълві, ші ал Фііълві, ші ал Съптвлві Dвх ѫл ва слъві, ші пріп тоцї алцїї ва фаче аша съ се слвжеаскъ.

4) Квт къ С. Таїнъ а Чінеї Domnвлві, карea o кіемъмъ ѫп котвя Квпінекътъръ, ашіщdереа dвпъ квт аъ рѫndвітъ Іс. Хс. кв вїп ші кв пъпе o ва da ші пріп алцї a се da ва фаче, ші ачеаста пвтаї оатенілор челор de върстъ, ші карії аъ тінте ѫптреагъ ші віацъ квпъ o ва da ші a се da ва фаче.

5) Квт къ Dвmnezeeаскъ Domnвлві пострв Іс. Хс. Маіестате, карele квпл есте мъптвіторвл пострв ші міжлочіторівл ла Dвmnezeъ Татъл, o ва чінсті кв слвжбъ ші кв сфіалъ, ші ва фаче ка ші пріп алцї аша съ се чінстеаскъ; іаръ пе СС. кв чінстеа че лі се кade ѫї ва чінсті ші'і ва фаче съ се чінстеаскъ.

6) Квт къ Крвчіле ші Ікоапеле челе пвсе ѫп бісерічї, пв ле ва чінсті кв вре o чінсте квчерпікъ, чі пвтаї пептрв подоава бесерічілор ші пептрв пошепіреа патімеї Domнвлві ле ва ціпea ші ва фаче a се ціпea.

7) Квт къ черітоніile челе de ла гропї, саъ de ла ѫпгропъчівпіле челор че аъ трекът dінтре вії, dвпъ обічеівл чел прімітъ ал крещінілор ва фаче съ се факъ, adъогѫndъ de ар фі опъ Didaхії ші Къптърї сфінте; іаръ сверстіціile челе бъбещї, пв ле ва ѫптърі саъ ѫпвъца, нічї ва фаче съ се ѫптъреаскъ саъ съ се ѫпвеце.

8) Квт къ пе феџеле каре вор съ се ѫнпревне кв легътвра сфінтеї късъторії маї пцінъ ѫп треї ziле ѫнаінте de квпвніе ле ва вести ѫнаінтea породвлві ѫп бесерікъ ші ва фаче ка пріп тоцї преоцїї чеї свпвшї шіе претътіndепea ші ѫп тоате бісерічіле лор съ се вестеаскъ, ші dакъ пв се ва авzі вре o ѫтпedекаре, пептрв карea съ се поатъ ѫтпedека квпвніа лор, слободъ ѫї ва квпвна пріп ціврътъптъ, ші ва фаче ка ші пріп алцїї аша съ се факъ квпвніа, іаръ феџеле челе квпвпате атъпdовъ сфънт съ локвіеаскъ ѫпрепъ ші каре пецінъпdъ кредінца вор пъръсі вна пре алта, ші de се вор афла атъпdовe феџеле ачелеа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

локъиндъ дптр'ачеастъ цеаръ а Ардеалълъї, саъ дп пърциле челе дтпрезпате ей, пічї де кът ші пічї дптр'ъп тіпъ съ пъ ле деспартъ; іаръ ла о дптътпларе ка ачееа, кънd о фацъ се дъче дп церї din афаръ ші департе, ші пічї о весте къ въпъ сатъ де ачееа се аъдс, маї пре ъртъ дъпъ че аъ трекътъ патръ саъ чіпчї анї, дъпъ обічеіъл бісерічілор православніче Ънгърещї, ва da ші ва фаче съ се dea пътере пърцїї чеї певіповате ші пъръсіте съ се поатъ слободъ късъторі.

9) Кът къ пре оатенїї чеї кз віеацъ реа, ші некъвіоасъ ші къноскцї фъкъторї de ръъ, дї ва цінеа ші ва фаче ка ші прін алцїї съ се цінъ афърісіцї ші лепъдацї de ла бісерікъ, ші din чеата кредінчіошілор чеа de обще, ші пъ'і ва лъса пічї ва сфері, съ се ласе съ фіе къ чеіалалцї кредінчіошї ла сфънта слъжбъ дп бісерікъ, пънъ кънd ачеіа прін покъінцъ адевъратъ се вор дптоарче ші дптъїй къ Dътnezeъ, апої къ бісеріка се вор дтпъка.

10) Кът къ пе чеї din Ротънї орї din чеї Бісерічещї, орї din Мірепї карї тішкацї de Dъхъл сфънтъ аъ кънпінсъ кредінца чеа адевъратъ православнікъ ші с'аъ адаосъ ла Епіскопіа чеа православнікъ пічї кът дї ва стіпті, пічї дї ва съпъра, пічї дптрз аівеа пічї дптрз аскънсъ, пічї прін алцїї ва фаче съ се стіптеаскъ ші съ се docedeаскъ, ші кътръ ачеіа дптокта, ка кътръ чеї че аскълтъ de дънсъл ва авеа дragoste фръцеаскъ, ші дтпротівъ пітіка de ръъ ва гръі ла пород пічї пре алцїї ва сфері съ гръіаскъ.

11) Кът къ дп тот апъл фаче собор таре de тоцї пъсторії чеї de сфът Вlъdічіа лъї, ънde дакъ се ва дптътпла вре о дптътпларе греа дп лъкръл реліцієї атъпчї къ Протопопії съї ва фі datорїъ а дптреба деспре ачел лъкрз ші пе preачінстітъл Domnъл Епіскопъл православнік Ънгърескъ, пре чел de акът, ші пре чел че ва фі, ші цізdекатa къ воінца лъї плъкътъ ші прімітъ а о авеа.

12) Кът къ протопопії къ воіа чеа dітпрезпъ а Консісторіълъї ва алеце ші а се алеце ва фаче, ші пе пічї кънd dintр'жнцїї пентрз банї de ла чінева, саъ орї пентрз че darъ дл ва ліпсі, пічї ва лъса съ се ліпсеаскъ de дерегъторіе; чі дакъ вр'ънїї dintре еї се вор афла гретцї къ чева саъ дп орї че тіпъ абътъцї de ла калеа dreaптъ а дерегъторіеї сале пре ачеіа къ цізdекатъ dreaптъ din дерегъторіе дї ва лепъda, ші тот лъкръл дл ва аръта ші маї сзс zicълъї Domnълъї Епіскопълъї челъї православнік, ші чіне се ва вedea вredнік de дерегъторіа протопопіеї, дтпрезпъ воind ші преоцїї цінътълъї, саъ аї Епархіеї ші аї Комітатълъї ачелъіа, іар маї алес маї сзс zicъл Domnъл Епіскопъл чел православнік, се ва алеце, ші дп локъл челъї лепъdат се ва пъне.

13) Кът къ дц времіле кънd ва фаче черчетаре саъ вісітаціе бісерічілор din Арdеал челор de сфът окъртъіреа лъї, прічіле каре се вор афла маї греле, дтпрезпъ къ Протопопії чеї къ сіпе ле ва цізdека; іаръ dакъ вре о парте din чеї че се пріческъ, пъ се ва дпdестъла, атъпчї ачееашї прічe ла скаънъл чел de цізdекатъ de ла Бълград ал Вlъdікълъї ачелъіашї прін тътареа леції саъ апцелаціе съ се поатъ тъта лецеа, ънde лъънd маї тълцї Протопопї ачелеашї прічї de поъ съ ле черче, ші съ ле отъреаскъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дпсъ ші къ цівдеката сăв сфатвл de твлте орї пвтітвлві Domnвлві православніквлві Епіскопъ.

14) Кът къ не пічї вп Бпгър на квпвпа, пічї ва фаче ка съ се квпвпе, пе пічї впвл dintr'aчeia па deспърці пічї ва фаче, ка съ се deспартъ. пічї пе првпчії лор ва ботеza, пічї пе чеї морці ва дпгропа, пічї алтора ва da пвтере a фаче ачестea, афаръ de cinгъръ дптъмплареа ачеаста, adекъ: кънd чіпева dintre Ротънї дпсърпdвсе ар лва вре o твіере сăв вре o фатъ de Бпгър, ші ар вреа пріп попъ Ротъпескъ съ се квпвпе. Каре орънdвіелї, dакъ чіпева dintre попії Ротъпещї се ва афла къ аў тоате, аў пвтаї впеле съ ле ватъте, ачела дптъіў се ва глові къ шасе флорінцї, a doa-оаръ къ 12 флорінцї, іаръ a треіа-оаръ се ва лінсі de deрегъторіа са.

15) Афаръ de ачестea, кът къ ші повъ дптрв тоате първреа adевърат ші kredinчіос ва ръмъпea, віпе-воіторілор пострі віпе-воіторіў ва фі; връжташілор пострі ші челор ръї връжташъ ші ръў ва фі; іаръ вір сăв dажde, dвпъ обічеївл пъпъ акът цівтъ, Кътъреї поастре дп тот апвл ва da пеї de сашор треїzечї ші doвъ, ші de ржсъ патрв.

Дпгъdвіndъ ші dвndъ ачелвїашї Стефап Попа Cimonie пліпъ ші deсъвършітъ пвтере прeсте Бісерічіле ші Епархіile челе свпвсе Іврісdікцієї сале, ка dрепт ші dвпъ леце съ іспръвеаскъ тоате, къте се цін de дерегъторіа са: Бесерічіле съ ле окъртвеаскъ, прічіпеле късъторіцілорў съ ле цівdече, грешелеле слвціторілор челор къ віеацъ deсфръпатъ, съ ле дпdрепте къ дпвъцътвръ, къ евлавіе ші къ обічеіврї квпе съ іспръвеаскъ тоатъ дерегъторіа бісерічеаскъ: ла Преоціе персоапе кввіоасе съ іеа; іаръ челе пекквіоасе съ ле лепеde: ші алтеле орї къте се цін de кіетареа са dвпъ обічеіў ші dвпъ орънdвіалъ, дпсъ ачелеа съ пе фіе дппротівітоаре дпвъцътвреї Dвmпezeещі, ші къ тотвл съ фіе асетіпea маї свс ziселор kondiції. Ші вепітъріле сале челе лецівіте съ ле аібъ ші съ ле цінъ, каре алцї Епіскопї аї бісерічілор Гречещї, Сървещї ші Ротъпещї, карії маї дпаінте de ел аў фостъ, de dетвлт ле аў аввтъ, adекъ de ла фіеще-каре преотъ свпвс Іврісdікцієї сале дп тот апвл вп флорінтъ a лва с'аў обічпвітъ, аша ті лві пріп търіа ачестеї скрісорї ді dътъ пвтере de ла фіеще каре преотъ ал Бісерічілорў Ротъпещї din маї свс ziселе Кошітатврї, Відікврї ші Скавпе секвепещї ші съсещї, de a лва вп флорінтъ. Dрептъ ачееа вовъ kredinчіошілор пострі Domпілор — — — Dат дп Алба Івліа саў Бълградъ четатea поастръ, дп 10 zіле але лві Октомвріе 1643.“

Вezї кът се мещепцеа Калвінії съ трагъ ла kredinца ші лецеа лор пе віецій Ротъпії din Apdealъ! Dрептъ ачееа лесне поцї креde, къ пе Мітрополітвлъ Бълградвлві Еліа Іорещї deспре каре ам кввънтатъ ші ла апвл 1638, пъ цептрв, бърфелеле, че се скріў дп Dіплотатвлъ ачеста, л'аў лепъdатъ din Влъdічіе, чі пептрв къ п'аў прімітъ катехіствлъ, deспре карeле воіў ворві ла апвл 1645. Къчї тощ Протопопії ші Преоції ачеіа карії дп Dіплотатъ се скотъ de свбт іврісdікціа Мітрополітвлві Стефап Cimonie ера Калвінї, ші ачеіа аў осъпdітъ пе Мітрополітвлъ Еліа Іорещї. Еъ дпсътї ам четіт кърціле повілілор din Алътор, каре аша съпт dате de Ракоці, ка кът се вор лъса de сфъпта

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вніре кв православніїй адекъ кв Калвініїй, дндатъ съ'шї піардъ ші петішвгвл ші Іосагвл, карева кондиціе двпъ пвмиціїй повілї дпцелегъндво деспре вніреа кв вісеріка Ромеї, ка съ пв'шї піардъ боіерішеа, пвтаї сънгврї аї ръмас вніцї дп тот Алъторвлъ, ціпъндъ леџеа вісерічеї ръсъріт.влві.

Кътръ сфършітвл анвлві de акът аї сосіт ші солії лві Ракоці de ла Поартъ кв слобозепіе съ се поатъ ръдіка кв ръсвоіъ асвпра касеї Австріеі, двпъ а кърора дптоарчере аша скріе Гропскі [5]): „Кв Лвпвл Пріпцвл Молдовеї аї фъкът алліанцъ Ракоці, ші пе 13 Іанвареіе din анвл 1644 аї кіематъ сеім, дп каре ш'аї спвс прічінеле пентрв каре воіеще съ се скоале кв арме асвпра дмпъратвлві."

[1]) Ignatius Brentanus in Epitome Chron. Mundi Christiani ad an. 1642. [2]) Samuel Grondzki in Elencho Ms. ad h. a. [3]) Kemény János a' maga életében ad h. a. [4]) Diploma Georgii I. Rakotzi apud Samuelem Klein de Szád tom. IV. p. 129. seqq. in Ms. [5]) Grondzki l. c. ad ann. 1644.

Анвл 1644. Георгіе I Ракоці іспръвіндъ сеімвл деспре карелеле кввънтаіъ ла анвл трекът ші лвъндъ аџіторіъ ші de ла доі Domnї Ромънещї, прекът скріе Контінваторівл лві Калвісіе [1]): „Дп анвл 1644 аї порнітъ дп Вngaріа маї вртосъ пентрв обічеівріле Протестанцілор, ші бътвндвсе кв цеперарівл Бвкхеіміе, дпчетасе de ла арме, ка съ се дптоктеаскъ гревтъціле, пвтаї кътръ сфършітвл анвлві аї добъндіт." Везї ші пе Брептап [2]); іаръ кът кътръ Ракоці аї авът аџіторіъ ші de ла атъндоі Domnії Ромънещї дп ръсвоівл ачеста, се доведеще din Епістола лві, че се адвче de Катона [3]), дп каре зіче: „Ne рвгът de мърітвл Візірів, ка съ порвпчеаскъ лві Водъ din Валахіа, съ пв кіеме а касъ пре 1000 de кълърецї аї съї; іаръ лві Водъ din Молдова, карele аї кіемат а касъ пре 1000 de осташі аї съї, съ'ї порвпчеаскъ съ трімітъ пре атъцїа дп локвл лор. Dat дп 9 Октомвріе din анвл 1644.

Деспре ачеї 1000 de кълърецї din Валахіа, саї съ зік маї віне деспре Повъцвіторівл лор, аша скріе Кемені Іапошів [4]), ворвind деспре батереа орашвлві Прівігіе de лънгъ апа Ністреї: „Аічі аї фост кв шіне ші Констаптіп Шербап, карele двпъ ачееа с'аї фъкът Domn цереї Мвптепещї ка Сердаріъ преете 1000 de осташі Мвптепещї, даръ преа вікврось венісе, ші адевъратъ есте, къ се ші щіе теме de пвшкъ, прекът ам прічепвтъ dintr'впеле дптъмплърї."

Двпъ че аї трекът вара кв ръсвоівл лві Ракоці асвпра дмпъратвлві Ferdinand III аша скріе ачелашї Кемені Іапошів [5]): „Fiind къ іарпа че деспърцісе de ла олалтъ, с'аї оръндвітъ ка оштіле съ ле ашезетъ пре іерпатъ; протівпічії с'аї ашезатъ de ла Неасол спре орашеле кв въї, пъпъ ла апа Вагвлві; іаръ оштіле поастре с'аї съльшлвіт пре ла Мврапі ші пре ла Торпа, ші Пріпцвл маї дптъїй с'аї двс ла Onod. вnde с'аї дптълпітъ кв Doашпа са; іаръ пре вніі dintre Арделепі і-аї слобозітъ а касъ. М'аї трімісъ дп Молдова ла Лвпвл Водъ кв претествл ачеста, ка кът т'ар тріміте пре пвпта Херцогвлві Padzівіл карele лвасе пе фата Лвпвлві Водъ, чі поі не темеам de Лвпвл Водъ, къчі щіам къ се дпцелеце кв Неатцвл асвпра поастръ. Деспре каре Лвпвл сешпе дпкъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

авеам, пентрѫ къ дѫндѫне din порѫнка Порцїї ші Лѫпѫл Водъ, ка ші Матеїѫ Водъ 1000 de кѫртенї дѫнтрѫ аџіѫторіѫ, ачеџіа odiniоарѫ черѫндѫ леафъ de ла Ракоцї ші nedoбѫndind, къ пічї ера даторіѫ съ ле dea, кѫnd ера маї маре опѫ de дѫпшіі, атѫпчї пе аѫ лъсатѫ ші аѫ терс а касъ пріп цеара Летеаскъ..... Трімісъаѫ Ракоцї ші пре Акаџіе Барчаї дѫп Молдова кѫ mine, пентрѫ къ пріптрѫжпсѫл ші пріп Тота Баша фъкѫсе алліанца кѫ Лѫпѫл Водъ, але кърѫіа кърцї скрісе ші лътінеще ші ротъпеще, dѫчеашѫ кѫ поі, съї арѫпкът пецінереа ачелора. Еѫ дрептѫ ачееа dѫпъ жпспрезече лѫні тъat дѫтѫрпатѫ din бътаіе ла каса меа дѫп Кѫажde, жnde п'ат зъбовітѫ, чі т'ат dѫс дѫп Молдова, мі ла пѫпта Херцогѫлѫї Іапѫшіе Padзівіл дѫп локѫл Пріпцѫлѫї Георгіе I Ракоцї, еѫ ат фост чел dінтъіѫ, ші Акаџіе Барчаї ал doілеа, іаръ ал треілеа аѫ фост Стефан Маріаші дѫп локѫл лѫї Георгіе II Ракоцї. Dѫс-ат кѫ mine пе кале фоарте сdравенї оатенї, каре мї-аѫ фост спре десфътаре а пѫme: Шебеші Міклош, пе Секелі Міхаї, пре Орбан Ферепц, пе Dечеї Баліпт, ші пе Чісар Гергелі. Еѫ ат авѫт сѫпт корпета меа маї біпе de о сѫтъ de кълъреџї тоцї дѫтбрѫкаџї дѫп пеї de лѫп. Кѫ маре потпъ с'аѫ џіпѫтѫ пѫпта, din цара Лешеаскъ аѫ вепіт мѫлцї Domnї, солії краіѫлѫї ші аї алтор Domnї карії тоцї ера фоарте алешї дѫтбрѫкаџї ші гътіцї, ка ла 2000 de кълъреџї ші педестрашї; даръ спѫпѫnd адевърѫл, пе кѫртенії лѫї Водъ пѫ'ї дѫнтречеа кѫ фрѫмсеџеа ші скѫмпіа вештіптелор, къ хаіпеле лор челе кѫптѫшіте кѫ соболї, кѫ саторї ті кѫ рѫсѫрї ші челе de ѫршіпік ші de мътасъ ера пѫтаї de рѫnd. Бѫкателе de пре тоате меселе ера гътіте dѫпъ гѫстѫл лешеск ші претѫтindenеа ера de тот фелѫл ші de прісосіт бліdеле, тіѫареле, ѫрчоареле, ліпгѫріле, ші кѫцітеле de пре меселе челе лѫпцї тоате ера de ѫрџіпт de чел кѫрат; даръ мѫсічіле ші џіокѫріле че с'аѫ фъкѫтѫ пѫ кѫ вървърів ротъпеаскъ, чі ка ла мъкар че краіѫ крещінескѫ чіпе ле ва пѫтера. Ла шасъ дѫп локѫл чел маї de фрѫпте аѫ шезѫтѫ солѫл краіѫлѫї Лешескѫ, ші тот пе рѫndѫл ачела маї дѫнтъіѫ аѫ шезѫт Водъ, dѫпъ dѫпсѫл тоцї Domnії Лешещї; din коло лъпгъ сол аѫ шезѫтѫ Міреле Padзівіл, dѫпъ dѫпсѫл Мітрополітѫл din Кіов, кареле ера сетѫпцъ de Водъ din фаміліа Могіла, кѫ Гаврііл, Іванѫ ші Moice Водъ фрате, despre кареле с'аѫ маї фъкѫтѫ помепіре, кѫ Преоцїї чеї маї de фрѫпте аї лѫї, карії атъта прокопсіцї ера, кът п'ат крезѫтѫ маї паінте съ се афле дѫп рѫndѫл ачела оатенї аша de дѫвъцаџї. Прса de отепіе ші бліnd от ера ші Мотрополітѫл, ші і-аѫ кѫпѫпатѫ дѫп бесерікъ Ротъпеще пежптротівindѫсе Padзівіл, мъкар къ dѫпсѫл ера лѫтеран. Ка съ дѫпгѫdѫе лок дѫпаінтеа меа Мітрополітѫлѫї ачестѫіа, кѫ ачесте прічіпї т'аѫ адѫсѫ Лѫпѫл Водъ, къ ші dѫпъ обічеіѫл пострѫ се dъ чінсте пъпашѫлѫї, ші ла еї дѫпкъ чел че кѫпѫпъ се џіпе дѫп маре чінете, аша din дѫпгѫdѫіпцъ аѫ шезѫтѫ ла масъ Могіла dінаінтеа меа; дѫп каса ачееа ла масъ п'аѫ фостѫ пічї мѫіере, пічї фатъ, пічї міреасъ, пічї џокѫ, чі дѫп піаџѫл кърцеї маї паінте de а шеде ла масъ, вр'о 50 саѫ 60 de пъреклї de Боіероічї ші Кокоане съпгаре прінzѫndѫсо de мъпї, акѫшї ротогол, акѫшї de а лѫпгѫл аѫ дѫптінсѫ данцѫл Ротъпескѫ преа дѫп фоаче, ла каре пѫтаї с'аѫ бїтатѫ бърбаџії, пѫ с'аѫ ашестекатѫ дѫнтре еле, чі дѫпаінтеа лор оаре-каре

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Столпік вътрънъ къ кътънакъ не кап, ші къ вастонъ а тънъ съреа кът пътеа. Оспъцъл фетеілор лпкъ аъ фост лнтр'алтъ касъ. Сънт тот оспъцъл, пъ с'аъ преа лнбътатъ чінева, чі аъ вевт каре кът аъ воіт, ші дънъ ачеea солъл крълескъ, тіреле ші Полопіі с'аъ скълат ші с'аъ dвс, ші Bodъ і-аъ петрекътъ, рвгъндвсе ка съ ащептъм пъцінтел; пічі аъ зъвовіт нълт, чі аъ веніт ші аъ вевт къ noї пънъ кънd ne am вржт, дъндвне тоатъ чінстеа. маї алес міе връτъндъ ші маре драгосте, дечі ne am лват zioa вънъ. Кънd аъ венітъ пънташіі, Bodъ лпкъ ле аъ ешітъ лнаінте ка ла о діятътате de тілъ de лок, пре вн асτркаъ фоарте бвн ші скътпъ лпподобітъ къ серсатърі лнтравріте, ші цінтвіте къ петре скътпе, скъріле лпкъ ера аша фъквте dітпревнъ къ савіа, къ каре ера лпчінс; лн кътънакъ авеа чінчі dіатантърі тарі, ші алтвл лн інелвл чел din деретъ. Подоава лві ші а калвлві, прекът am сокотітъ атвнчі плътеа 40.000 de талері. Дънъ треі zіле de оспъцъ ne am анвкатъ de лвкрвл, пентрв каре am фостъ трітішї, ші арътъндв'і кърціле ne аъ ръспвнсъ къ ле къноаще а фі але сале, даръ се тіръ кът ле аъ датъ; фост'аъ беат саъ небвн кънd ле аъ іскълітъ ші печетлвітъ! къ de'і ва порвнчі търквл, ел есте даторіъ а се скvла асвпра ноастръ ші а пе фі протівнікъ, алтмінтрелеа къ ел ва цінea вечінътатеа чеа бвнъ ші претепшвгвл, — —'— къ кввънтвл дестvл с'аъ цівrат, даръ карте повъ пъ ne аъ dат, ші noї лпкъ am цінвт кърціле челе маї dінаінте, лнтр'ачеea тот ne аш препвсъ деспре претепшвгвл лві. Ne тіре ші ne тіреасъ і-am лъсатъ аколо, ші дъндвле дарвріле de noї dвсе ne am лнтърнатъ, ші еъ т'am гръвітъ а тъ лнтърна ла Прінцвл меъ, ne кареле л'am гъсітъ лн Мвнкачъ." Ашімдерса скріе Гропскі [6]).

[1]) Continuator Sethi-Calvisii p. 1022. [2]) Brentanus in Epitome Mundi Christiani ad h. a. [3]) Katona p. 300. [4]) Kemény János a' maga életében ad h. a. [5]) Idem Kemény l. c. [6]) Samuel Grondzki in Elencho Ms. ad h. a.

Анвл 1645. Васіліе Лвпвл Domnвл Молдовеї кареле ера вінe-воіторіъ касеї Австріеї, кът с'аъ zіс ла анвл трекътъ; лн анвл ачеста атъта аъ фъкътъ ла Поарта Тврчеаскъ кът ачеаста аъ порвнчітъ лві Георгіе I Ракоці Прінцвлві Ардеалвлві съ се лмпаче къ лмпъратвл Ферdinandъ III, къ алтіптрелеа ацівторіъ пъ ва къпъта, пічі de ла Хапвл Тътъреск, пічі de ла Матеіъ Domnвл Валахіеї, прекът аратъ ачеаста Історіквл Казіг [1]).

Деспре каре лвкрв, коптіпвatорівл лві Калвісіе [2]), лпкъ аша скріе: „Ln анвл 1645 лмпъратвл Тврческ Іврахім I аъ порвнчіт лві Ракоці, съ се ласе de ръсвоіъ, пофtind ачеаста солвл Черіп, ші ел лнтрартънdвсе атепінца тътврор крещінілор. Ракоці лнтіреще пе Бакхеіміе пънъ ла Пожоп, лвндъ Длогассіе Тірнавіа: се dвче ла Віллак; пе фіївл съъ лл тріміте се батъ Брвна, ші се лмпакъ къ лмпъратвл, чі Тврчії іаъ Коропеа."

Іаръ Ортвл ші Прогрессвл неатврілор din Dакіа [3]) аша ворбеще деспре Георгіе I Ракоці: „Врънd съ се анвче de лмпъратвл Ферdinand лн анвл 1644, аъ трекът къ о-щіле пънъ лн Моравіа, ші с'аъ лмпревнат къ Свезіі; лмпъкъндвсе дънъ ачеea аъ къпрінсъ маре парте а Vнгаріеї, ші 90 de бісерічі аъ лват пе сата Калвіпілор къ преа маре пагвбъ а Католічілор. N'аї фі афлатъ лнтр'жпсвл о кліпеалъ de окі каре съ пъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фіе дмпротівітоаре біне кредінчіошілор. Дп Клъжъ аў орѫндвітъ ка атъціа сенаторі съ фіе Калвінї къцї ера Ўнітарї саў Сочініанї, ші нічї вивл dintre Католічї; дп анвл 1642 пе фінвл съў чел маї маре Георгіе аў фъкът съ'лў алеагъ Прінцъ Ардеалвлвї. "

De аў фъкът ачестеа Прінцвл Георгіе I Ракоці кв Ўнгврії чеї че се цінеа de бісері-ка Анвсвлвї, каре ера тот de вп неат кв дъпсвл, че гъndещї къ п'аў фъкът ел кв Ромънїї чеї de свпт стъпънірea са, карії се цінеа de бісеріка ръсъріт влвї, ші пв ера de вп неат кв дъпсвл? Пе Ромънї пепвтъndв'і абате de ла кredінца лор чea adевъратъ алтінтрелеа, ле-аў тінъріт кърцї пліне de ересъ Калвінеск, ші Архіереілор dінпревпъ кв преоцїї лор ле-аў порвпчіт (квм с'аў арътат ла анвл 1643) ка кърціле ачелеа съ ле чітеаскъ ші дпveце дпаінтea nopodвлвї, дптре каре чea маї дпvепінатъ ші маї пліпъ de отравъ аў фост Катіхіствл чел Калвінеск дпторс пе Ромъніе, despre карeле аша ворбеще Варлаам Мітрополітвл Молдовеї [4]): „Іввіцїї меї фії! тътплъndвmісe естімпъ a фі дп пърціле цереї Ромъпещї кв трев dомпещї ші a nopodвлвї дп Търговіще, кв чеї маї de фрвпте ші маї de фіре ворвіndъ, маї въртос кв оаре-каре Боіарін чінстіт ші словеспік ші a тоатъ dестоінічіа ші дпцелецереа харпік, dрепт православпік крещін, ал doілea Логофът ші фрате Doампеї a вивлвї кredінчіос ші a Лвмінатвлвї Domпъ Іоann Матеіъ Воевod кв тіла лвї Dвmпezеъ Domпвл цереї Ромъпещї, Dвmпіалвї Ўdріще Nъстврел, карeле ка вп іввіторіъ de дпvъцътърe ші сокотіторіъ кredінцеї чеї dрепте, дп міжлокvл алтор кърцї пове че ші-аў арътат adвсвті'аў ші о кърцълве мікъ дп лімба поастръ Ромъпеаскъ тінъріт, ші deакъ о ам четіт, ам възът сетпвл еї скріс Катехіствл крещінеск, карea о ам афлат пліпъ de отравъ de тоарте свфлетеаскъ, de каре лвкрв іввіцїї меї фії! търтврісеск дпаінтea лвї Dвmпezеъ кв фіреа меа, къ маре гріже ші твлтъ скърбъ аў квпрінс свфлетвл ші іпіma меа, пептрв каре лвкрв ам кіемат ші ам стрънс собор dінтр'амъndoвъ пърціле ші din цеара Ромъпеаскъ ші din цеара Молдовеї, пв атъта, къ doаръ съ поатъ еї клъті іпіma воастръ, че'і дптърітъ ші ръдъчіпатъ пре темеліа чea бвпъ ші таре a бісерічеї поастре православпічї, кът квцет ші сокотеск, кънd еї кв ачесте мінчівні ші атъцітърї, чеаркъ ші іспітескъ дп тот кіпвл съ поатъ афла пе пещіпе простап ші пещівторіъ съ'лў спаріе кв търтврія сфінтеї скріптврї, каре фъръ de кале ле-аў пвс ші ръў тълквеск спре a лор періре. Пептрв ачееа ам сокотіт, къ ам о datоріе таре съ фак респвпс ші съ арът стрътъътъра ші тълквл чел ръў ал лор, че тълквеск ръў ші стрътъеazъ скріптвра сфънтъ. Ші ачеаста пв къ doаръ препвіў чева дптрв фънтвріле челе православпіче а ле крещінътъцїї поастре, къ щіў фоарте біне ші съпт адеверіт, квт кredінца воастръ че ацї апвкат dінтъіў ші din дпчепът, нічї вивл din воі кърціле челе еретічещї ші дпvъцътъра лор дп пътър пв ле сокотіцї, чі пътаї пептрв съ арат дптвпереквл ші пелпцълецереа лор, че аў дптрв скріптвра сфънтъ, карea о тълквеск пре воіа ші пре волнічіа лор. ш. ч. " Ама квvънтъ Мітрополітвл Варлаам дп предословіа кърцеї че с'аў тінъріт дп Свчеава ла анвл 1645, дп карea рестоарпъ тоатъ дпvъцътъра Калвінеаскъ din маї свс zісвл Катехісшў.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

[1]) Kazig in Hist. Regni Hung. Seculi XVII p. 119. [2]) Continuator Calvisii p. 1033. [3]) Ortus et Progressus variarum in Dacia Gentium p. 150. [4]) Barlaam Metropolita Moldaviae in Praefatione Anticatechismi Calviniani editi Suciaviae anno 1645.

Anul 1646. La anul aceasta scrie Gronski [1]), precum urmeazъ: „Vladislav IV Krailъ Polonieĭ din mandemnul patriarhului Romeĭ, carele mandemna pre toцi principii crecinesci sъ se scoale asupra Turcilor, aĭ merse mп Moravia mп Nikelsburg la impъratul Ferdinand III, ku kareле s'aĭ mptokmit despre toate, ci alegъndusе el povъцuitoriĭ preste toate oшile, s'aĭ mpturnat a kasъ, de unde trimeцъndĭ mп цerĭ streine, sъ adune ostaшĭ, trimis'aĭ la Principii Rakoцi al Ardealului ci Lupul al Moldoveĭ ne Duksul Ioann Radzivil, ka sъ'i kieme la mpsoцirea aceea, kareле mergъndĭ maĭ 'nainte la Lupul ka la sokrul sъĭ, i-aĭ spus nofta Krailului sъĭ, nici ferindusе Lupul de lukrul acela aĭ trekut mп Ardeal la Rakoцi, — — — ci aĭ fъkut de ci aceasta s'aĭ plekat la alliancа aceea, mpkъ bukuros, ci asa mptorkъndusе la Krailul i-aĭ spus ce isprъvise.“ Aшiшdereа skrie Kemeni Ianoшĭ [2]), ci prekum zikĭ amъndoĭ, rъsboiul aceasta nu s'aĭ urzit pentru moartea Krailului Vladislav IV, dupъ kareа mult zarvъ s'aĭ fъkut mп Polonia, kum vom vedea de ачi mpainte.

[1]) Samuel Grondzki in Elencho Ms. an annum 1646. [2]) Kemény János a' maga kézzel irt életében ad h. a.

Anul 1647. La sfъrшitul vieцii luĭ Kemeni Ianoшĭ, ce mpsesse el mi-o aĭ skrisĭ ku mъna sa, mi akuma mп anul 1811 Martie 22, kund skriĭ acestea, se afl mп mъna mult ludatului Martin Georgie Kovaчig, se adaogъ o epistol a Principului Moldoveĭ Vasilie Lupul mп original kareа e skris Lutinesce ci sun aшa: „Preaserose Domnule Kemeni, pretene bine-voitorule! Ku milostivъ inimъ am priimit ruspunsul Domniei tale, kare mi l'aĭ trimis prin tabelarul nostru; konoskĭ, kъ ar fi trebuit sъ trimit la prealuminatul Principĭ, pentru vъrsareа inimeĭ mele ci mptririea pretenиiunilui pre unul dintre pretenii meĭ; daru greutцile mele marĭ kare de la Poarta Ottomaniceaskъ nu numaĭ ne venia punъ akuma, ci maĭ ne mi asupreа, m'aĭ mpnedekatĭ din zi mп zi de la mplinirea voinцeĭ mele. Drept aceea kupъtund akuma maĭ bun prilejĭ, de a face acelea kare le aveam mп gund, ku deadinsul trimit ne preserosul Domnul Georgie Stolnikul saĭ Daniikul cel maĭ mare la prealuminatul Principĭ, ka sъ'i spun kuetele mele adevърate a le inimeĭ mele. ci sъ'i fakъ mpkinъciunile mele kuviincioase, deskoperindu'i ci nofta mea ku gura sa, kareа nofts ka sъ o ci dobъndesk prin miжlocireа Domniei tale, ku deadinsul mъ rog, ka sъ цin mп kurtea mea ne nedestraшii aceia, pre karii mi nofteск de la prealuminatul Principĭ, mъ strъtъruъ osurdia nedestraшilor acelora, pre karii mi hrъnescĭ estimĭ. Drept aceea de veĭ lukra domnia ta ka sъ not kupъta nedestraшii aceia, eĭ mpkъ mъ voiĭ nevoi mп tot timpul a'цi rusplъti facereа de bine, akum mцi trimitĭ un frunzĭ bine gutit la kal, mik dar, ci din mea mai adъnkъ dragoste dat. Mptr'aceea mцi nofteск domniei tale ka sъ trъiesci sъnъtos ci fericit. Din Iaшi mп 30 Iunie 1647 al ceneroseĭ domniei tale pretin, Vasilie din mila luĭ Dumnezeĭ Principul cerei Moldoveĭ ku mъna mea.“ Din kareа s'ar vedea kъ Vasilie Lupul Domnul Moldoveĭ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

бine аѣ цiвтѣ лiтва Лътiнеаскъ, de пъ т'ар опъчi ворвеле лъi Кетепi Iапошѣ, карele ле воiѣ адъче ла апъл ъртъторiѣ. Лптре гревътъцiле че с'аѣ пъс лп адъпареа цереi Ънгърецi чea din апъл 1647. ъна есте ачеаста: „Domпъл Міхаiл тощепiторiѣл Водъ ал Валахiеi лпкъ аѣ датѣ лпаiнтеа статърiлор ші а ръпдърiлор цереi, че контроверсiе саѣ пжръ аре къ Domпiї Комiтiї Стефап ші Ладiславѣ Чакi, ші къ Доашпа Анпа Вешелепi тъта ачелораші Комiтi, ші въдъва репосатълъi алтъi Стефап Чакi, пептръ пiще аверi саѣ скъле пъ de тiк прец а ле ръпосатълъi тошълъi съѣ Міхаiл (V) Водъ, каре ле аѣ ръпiтѣ пътiтъл ръпосатъл татъл зiшiлор Domпiлор Комiтiлор Стефап ші Ладiславѣ Чакi, ші ле аѣ цiпът пептръ cine, пептръ карea фiiпdѣ къ ші Авгъстъл лмпърат татъл Маiестатеi Воастре с'аѣ тiлостiвiт а порънчi, Маiестатea воастр лпкъ съ тiлостiвеаскъ а фаче чева тiжлочiре, ка контроверсiа ачеаста съ се iспръвеаскъ актa одатъ, ші фъкъпдъсе дiрептате, съ се лптоаркъ фiеще-къръia ал съѣ, статърiле ші ръпдърiле цереi къ ътiлiцъ се роагъ.“ Diптръ ачестea се вede къ Міхаiл ачеста аѣ фостѣ фечiоръл лъi Петрашко фiiълъi лъi Міхаї V Domпълъi Мънтепескѣ, деспре карele с'аѣ zic ла апъл 1601 mi маї 'наiнте mi дъпъ ачеea. Вezi ші ачелea каре се вор адъче ла апъл 1654 din Кантемiр деспре фамiлiа Бассарав.

[1]) Epistola Basilii Lupul Principis Moldaviae ad Ioannem Kemény. [2]) Gravamen 118. Diaetae anni 1647.

Апъл 1648. Ачелea каре ле скрiе преавестiтъл Епгел [1]) ла апъл de актт ziкънd: „Къnd с'аѣ арътат Ракоцi чел маї бътръп лп апъл 1648, къ ел лпкъ се бате дъпъ Кръiтеа Полопiеї, Лъпъл Водъ прiп ачеea с'аѣ арътат претеп сепатълъї Лешеск, къ аѣ лъкрат ла лмпъратъл Търческ, de лъї Ракоцi i-аѣ вепiт атепiцare ші порънкъ, ка съ лпчете de ла лъкръл ачела ші пе Тътарi лпкъ i-аѣ дестжптат, съ пъ цiпъ къ дъпсъл,“ пъ се пъръвеск къ ziселе лъї Кетепi Iапошѣ [2]), карele аша скрiе: „Лп апъл 1648, iаръші с'аѣ болпъвiт Георгiе I Ракоцi пре калеа кътръ Гърцiѣ, каре лъї пърърeа i-аѣ фост прiтежdioc, ші маї 'наiнте de a порпi ел din Клъжѣ, аѣ сосiтѣ ла дъпсъл Стефап Гiргiцъ Логофътъл солъл Лъпълъї Водъ къ ворбе бипе ші къ дарърi, ші лптре челелалте аѣ скрiсѣ Лъпъл лъї Ракоцi пре аскънс, къ аре de a ворбi деспре лъкрърi, каре пiчi солълъї съѣ пъ се поате лпкредiпца: дрепт ачеea пофтеще ка пе Кетепi Iапошѣ съ'лѣ трiмiтъ ла ел. Din карea пофтъ a лъї тълте ворбе ші гъпдърi аѣ ъртатѣ, тотъші Прiпцъл Ракоцi аѣ фъгъдъit къ тъ ва трiмiте, даръ пептръ че, щiа пiтiпea. Прiпцъл лп Гърцiѣ din zi маї ръѣ с'аѣ болпъвiт тотъші пе тiпе dе аколо т'аѣ порпiтѣ, карea маї 'наiнте de a o фаче, тi-аѣ zicѣ къвiнтеле ачестea: Iатъ терцi, чi еѣ тъ сънърѣ пептръ терцереа та, пептръ къ те тем de отъл ачел вiклеап, пещiiпd пептръ че те кiатъ... ла лптребаiѣ, de че тъ темi, търiреа та? пътаї ка съ пъ тъ опреаскъ аколо, аѣ ші пептръ алта маї греа? ші-тї zice: фiiпd къ дареа цереi вреѣ съ се ръдiче ла 15000 de галбепi каре маї 'наiнте аѣ фост 10000 de галбепi (ші пептръ ачеea пе доi апi трекъцi пiчi о ат трiмic лп лъпптръ), даръ de се лпцелеце ел къ Поарта, ші пе тiпе те ва трiмiте пептръ ачеea лп Царiград? de ънde de воiѣ воi съ те скот, маї тълт a требъi съ плътеск, de кътѣ:

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фаче дареа de doї anї. Eŭ aвzind ачестеа i-am тълцетіт ші am порнітŭ. — — Iаръ дп Полоніа dвпъ тоартеа Краіълуї Владіславŭ IV, ера інтерегнŭ, ші d'аколо вніі дndemna пе Ракоці. ка съ трімітъ ші ел солїі съї не сеітвл, каре ера съ се цінъ пентрв алецереа Краіълуї ші съ пофтеаскъ Крътеа. — — Аша даръ кънd m'aŭ тріміс пе mine дп Молдова, пе квмпатвл меŭ Бетлен Ферепцŭ ші пре Andreiŭ Клввшіцкі, пе карелe дл крескасе ел, i-aŭ тріміс дп Полоніа dвndвле 40,000 de галвінї ші 20,000 de талері, съ трагъ кв вапіі ачеіа пе Лешї ші пре осташі спре сіне. — — De aвеа aŭ сосітŭ пвмідії солї дп Варшавіа ла сеітŭ, ші ле aŭ сосітŭ весте къ aŭ мврітŭ Георгіе I Ракоці; дрепт ачееа aŭ дпчетат тоате. Iаръ къльторіа меа аша с'aŭ дптъмплат. Възind слъбъчіvнеа Прінцвлуї, мъ тетeam de вікленіа Лвпвлуї Bodъ, de квтва с'ар дптъмпла съ тоаръ пъпъ кънd ашŭ фі дп Молдова; дрепт ачееа ла Dіреґъторіі din Харотсек, din Чвк, ші din челелалте скавле лъсаіŭ ка пъпъ кънd мъ воіŭ дптврпа, пе nіmіnea съ слобоadъ дп Молdова фъръ пвтаї пре ачеіа, карії се вор тріміте ла mine — — — — іаръ еŭ кът am сосіт дп Молdова, Bodъ ші-aŭ пліпіт ассеквраціа, ші пре mine, кът am ешіт din стрмтоареа Тотрвшвлуї, m'aŭ пріміт кв таре чінсте трімецind вп боіеріŭ de фрвпте, кв маї мвлцї лъпгъ ел, съ мъ dвкъ пъпъ дп Іашї. Iаръ апропііndвмъ de Іашї, aŭ ешітŭ ел дпсвшї кв рvdвавл чел маї de фрвпте ші кв ощї дпаінтеа меа, ші m'aŭ петрекvт ла сълашŭ, вnde m'aŭ ашезатŭ дп касе фоарте дтподобіте кв артаріврі, кв теeаре, скафа ші гlіda de арцінт ші кв алте вnелте. Мерцереа ла aвdiепціе ші оспъцвл de вр'о кътева-орі дпкъ кв таре потпъ с'aŭ фъкvт, іаръ кънd aŭ ворвіт кв mine, пічї тълмачівл лвї Ракоці пе карелe дл dвсесем кв mine, пічї пре ал съŭ л'aŭ кіематŭ, чі кvт am щіvтŭ Ромъпеще аша am ворвітŭ. Iаръ ворва чеа тъпвітъ ера ачеаста, къ de ла adевъраці оашепі aŭ aвzітŭ, къ Лешії ар воі съ ле фіе Ракоці Краіŭ, ші къ вреŭ съ-лŭ кіеме ла сеітвл че се ва цінea пентрв алецереа Краіълуї, каре врънd съ ле факъ квпоскvте лвї Ракоці dітпревпъ се фъгъdвеще къ дп тоате дїї ва фі спре ацівторіŭ, пвтаї Ракоці дпкъ съї фіе претен ші съ се дпцелеагъ кв дъпсвл ш. ч. Despre ачеаста ші маї мвлте аш кввъпtат, ші мъкар къ пв авеам інстрvкціе de ла Ракоці че съ фак, чі пвтаї не крedinца меа ле лъсасе тоате, i-am твлцетітŭ, ші dвпъ маї мвлте ворве ла ачестеа am пъшітŭ: 1. Ка de с'ар дптъмпла ка стъпънвл меŭ съ теаргъ кв ощі дп Полоніа, ачелора съ ле фіе слободŭ а трече прін Молдова; 2. Ка de ар воі ачелашї съ адвне осташі дп Молdова, съї фіе слобод; 3. Къ de ва пофті вапї дтпрвмвт, фііnd къ пв'шї поате пвртa каса кв сіне. съї dea пъпъ дп 10,000 de галвепї; 4. Ка ла Поартъ дпкъ съ се невоіаскъ din тоатъ іnіma a аціvта пе стъпънвл меŭ; 5. Ка de i-ар ші порвпчі de ла Поартъ, стъпънвлуї меŭ ші касеї лвї противнік съ пв ле фіе. Ла тоате ачестеа бвкврос с'aŭ фъгъdвіт Лвпвл Bodъ, ші'тї спвсе ші пе патроніі съї de ла Поартъ, пе карії mi-am ші дпсетnат пе маса лвї, кв кondeівл лвї ші пе хъртіа лвї, аша дптокmіndвне, ка Канікіхаіŭ атъndврор пърцілор чеї de ла Поартъ дтпревпъ съ лвкре пентрв къщігареа Крътеї Полоніеї лвї Ракоці. Чі прінтре алтеле се лвкра ші ачеаста, къ пвті-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

тѫл Стефан Гіргіцъ солѫл Молдовеі, кънд фѫсесе ла Ракоці, фъръ де ѫндоіалъ din ѫндемн порнісе ші ачеаста, ка Сіцістѫндѫ Ракоці ал доілеа фечіорѫ ал лѫї Георгіе I, съ се късъторească кѫ фата Лѫпѫлѫї чел маї мікъ, чеа din мѫіереа чеа дінтъіѫ ші сора Padzівілоіеі, карея ера токта кѫпъ пентрѫ дъпсѫл, арътънд ші фолосѫл, каре ар ѫрта din късъторіа ачееа, каре лѫкрѫ спѫпѫндѫ'лѫ Прінцѫлѫї Ракоці ші Прінцесеі, амѫндоі ѫл воіа. Дрепт ачееа ѫнкредінцѫндѫсе міе лѫкрѫл ші плъкѫндѫ'мі пентрѫ ачела ѫнкъ ам лѫкрат, прін Стефан Гіргіцъ Логофътѫл, ворвіндѫ ші Доамна Лѫпѫлѫї Водъ, къреіа лї dѫсесем дарѫрі de ла Доамна лѫї Ракоці, ші ла атъта adѫсесем тоатъ треаба, de Лѫпѫл Водъ аѫ ші трімісѫ кѫ фоарте маре келтѫіалъ ла Поартъ, съ'шї adѫкъ фата de аколо ѫnde пентрѫ ачееа о дъdѫсе, пентрѫ ка съ потолеаскъ препѫсѫл каре'лѫ авеа Тѫрчіі de кънd ші-аѫ мърітатѫ фата чеа маї маре dѫпъ Padzівіл: нічі ліпсеа алта фъръ нѫтаї съ се вадъ тіперіі ла олалтъ прін сіне саѫ прін алціі.“

Dѫпъ ачестеа скріе Кемені кѫт ші-аѫ лѫатѫ zіса бѫпъ de ла Васіліе Лѫпѫл Водъ ші кѫт аѫ фостѫ дървітѫ, ашішdереа къ пе кале аѫ ѫвzіт de моартеа лѫї Георгіе I Ракоці, даръ ел пѫ о аѫ вестіт пънъ че п'аѫ трекѫт ѫп Ардеал, de ѫnde аѫ скрісѫ Лѫпѫлѫї Водъ, ка тоате къте ашезасе ла олалтъ, съ ле цінъ кѫ Георгіе II Ракоці, ші кѫ цеара, прекѫм се ші фъгъdѫісе, даръ Лѫпѫл Водъ і-аѫ ръспѫнс — —: „Мърінd Прінцѫл ѫнгронесе тоате къте ам фост ашезат.“ Din каре ръспѫнсѫ с'аѫ вzѫт пекредінца лѫї ші нестъторніція, че о мъсѫра нѫтаї dѫпъ время, каре ле аѫ ѫпоіт ші кѫ ачееа, къ тъкар къ ѫшї adѫсесе фата de ла Поартъ, dѫпъ кѫт пе ѫптоктісем, даръ кънd аѫ тріміс Прінцесса кѫ фечіорѫл съѫ Сіцімѫндѫ Ракоці солї спре ведереа еї ш'аѫ мѫтат кѫвънтѫл dѫndѫ прічінъ къ преоції лѫї ѫл опрескѫ а'шї da фата dѫпъ от de алтъ леце, ші къ фата ѫнкъ ш'аѫ пердѫтѫ воіа пентрѫ реа пѫртареа челор трімішї. Ші аша ші ера, пентрѫ къ чел маї de фрѫнте трімісѫ аѫ фост Іоann Борошѫ карele ла Георгіе II Ракоці ера ѫн чел маї маре крезътѫнтѫ ші хаіdѫк de кърте, крескѫтѫ din Ромъп прост, бецін, кърварій ші от ръѫ, ал доілеа Ніколае Шебешї, карele пѫ ера маї бѫн de кът чел dінтъіѫ, ші ал треілеа Георгіе Хорват шербѫл чел маї кредінчіос ал лѫї Сіцістѫндѫ Ракоці, чі ачеста ѫнкъ ера трѫфашѫ, ѫмndрѫ ші от ръѫ, карele мѫлт аѫ стіптіт ші атѫпчі, кънd dѫпъ ачееа с'аѫ късъторітѫ Сіцістѫндѫ Ракоці.“

Dінтр'ачестеа се довedеще, къ ортѫл ші прогресѫл неатѫрілор din Dакіа [3]) ѫнкъ стіптеще ѫнтр'ѫнеле кънd скріе ашa: „Ѫнтр'ачееа Георгіе Ракоці чел маї бътрън пѫ атъта de бътрънеце кът de гѫndѫрі ші de сѫпъраре асѫпрітѫ, пентрѫ къ п'аѫ пѫтѫтѫ фі Краіѫ Полоніеі dѫпъ моартеа Краіѫлѫї Владіславѫ IV, ѫnde трімісесе кѫ бані пе Франціск Бетлен ка съ'ї капете Кръітеа, аѫ мърітѫ ѫп 11 Октомвріе ѫп Белградѫ, ѫнтрѫ ал опт-спрезечелеа ап ал стъпъпіреі сале, ші аколо с'аѫ ші ѫнгропатѫ ѫп анѫл 1648.

[1]) Ioann. Christ. Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 268. [2]) Kemény János a' maga életében ad h. a. [3]) Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium p. 150. [4]) Das allgemeine Volksbuch für Bürger- und Landleute, I. B. S. 285.

Анѫл 1649. Ѫп ал шесепрезечелеа ап ал domніеі лѫї Матеіѫ Водъ, прекѫм скріе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Енгел [1]) din Філціх, адекъ пре ла анул 1649, с'аў ръдікат доі боіерї, карій пе Матеіў Водъ ла атътеа реле л'аў адус, de маї і-аў дптънекатў пътеле ші вестеа чеа бънъ. Унул dintre ачещіа ера Гіпеа грек пъскътў din Ромеліа, каре дп тіперецеле сале се пътіа Скалъ саў Оларіў: ачеста кundea къ роата окъртуіреї дпкъ аша се дпвъртеа ка ші чеа de оале. Дъпсул с'аў дпсъратў дп Валахіа ші ка дпсъръчіупеа ачеа аў тощепітў сатул Брачеап de лъпгъ Олтў дп ціздецул Ромапаці. Deчі ачеста афлъndуші прілеціў de a ворві ка Матеіў Водъ, і-аў zic къ de'лў ва фаче Вістеріў маре, тултъ авуціе лї ва адуна, плъкundu'і фъгъдуінца луї Матеіў Водъ, аў ші фъкът не Гіпеа Вістеріў, dundу маре пътере. Іаръ Гіпеа ръў ші пътаї спре стоарчері с'аў фолосітў ка пътереа шіе datъ: дп пъресітъ пе терцеа ла вісерікъ ка алцї крещінї, чі не вретеа слъжбеї Dътnezeeщіі ретъпеа а касъ, ші пътера бапіі чеї din лъзї, фълindуce къ ел поате пътаї пе deцете сокоті тоате венітуріле цереї, ші къ ел щіе тоате сателе, кът съпт departe de ла олалтъ, кът ціп дтпреџіурў, ші къці локуіторі аў дп сіпе ш. ч. Іаръ Матеіў Водъ се бъкура de впеле ка ачестеа ші лъуda талапціі отълуі, пебъгънd сатъ къ'шї стрікъ пътеле чел бун прін Матопул чел пекуіосў.

Че ера Гіпеа дп фіпапціе, ачеіа ера ші Padul Верzаріул Арташул чел маре дп лъкрările мілітъреці ші челе din афаръ. Ачеста ера Ротъп de віцъ, татъ-съў фосесе грădінаріў дп Плоіещі, ші de аколо с'аў пътітў Верzаріў. Din прупчіа са аў фостў отў ръў, сфъдіторіў ші крud, даръ вітеаz осташў, прін че аў ші аџіупсў de с'аў фъкътў Арташў маре. Фіind ел дп treапта ачеаста, пътереа чеа дптрарматъ о аў дпторс спре асъпріреа локуіторілор цереї; кът авzіа къ есте чіпева богат, дпdатъ скорпеа чева ръў despre дъпсул ші лъа тоате аверіле; пе пъртіпеа ел пічї боіерілор, пічї кълугърілор, пічї пегуціторілор; пре унїі аў порупчітў de і-аў оторлътў пре ла каселе лор ші і-аў дпгропатў дп гпоіў; алтора ле аў тъіат пасуріле ші урекеле, ші аша чъпгъріці і-аў пуртат прін търгурї; пре алцїі і-аў осъnditў ла окпе; тоате ера пліпе de ваіете ші de ціпете, даръ пітепеа кътеza a се пупе дтпротівъ; чі чеї маї тулці ш'аў пъръсіт каселе, кърціле, тошіile ші цеара. Nътеле луї аша de гроznік ера, de кът дл авzіа, саў кът дші арупка дп сас бъzduганул, тоці се аскundea. Пе Domnul съў Матеіў Водъ пъруреа дл аџіца асупра луї Васіліе Лъпul Водъ, ші ла атъта дл adусесе, de акята луї Ракоці дпкъ пъї credea: аша аў ціпътў ел некурматў препусў дптре унеці треї Прінці, пъпъ кund с'аў върсатў препусул дп преа крупт ръсвоіў.

[1]) Ioannes Christianus Engel in recent. Hist. Valachiae. Part. 1. p. 293. seq.

Апул 1650. Рейскіе [1]) скріе ла анул de акът, прекът urmeазъ: „Тътарії ші Козачії с'аў скулат ку арпе асупра луї Васіліе Деспотулуі Молдовеї; іаръ Полопії л'аў апърат ші л'аў дпdemnat съ факъ паче, прекът аў ші фъкът.“ Маї кіар скріе Кemeni Ianoшў [2]) dупъ че аў повестіт къ Васіліе Лъпul Domnul Молдовеї п'аў datў пе Doamna фата са чеа маї тікъ dупъ Сіцісmундў Ракоці zікundў: „Чі Dътnezeў дпкъ аў nedeпсіт пе Лъпul Водъ, пептру ачеea, ші пе с'аў пътът пегуцъторі, прекът воіа ка фата са

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пе карєа о пеціа ші ди Полоніа марї оамені. пентрв къ кврьnd dвпъ ачееа, dвпъ че аў слобозітў фъръ de ісправъ пе трімішіі лві Сіціствndў Ракоці, пъвълnd Тътарії ди Молdова, тъкар къ ел ера ди маре граціе ла Поартъ, таре о аў робітў, ші dъпсвл dпкъ deабіа аў скъпат ла пъdврї. Dвпъ че с'аў dптврпат Тътарії din Молdова, п'аў трекът о съптътъпъ ші аў пітеріт dи врта лор Козачії, карії іаръші аў прădатў Молdова. аў гловітў пе Лвпвл ші л'аў сіліт de аў фъгъdвітў пе фата са лві Тітў фііволві челві маї маре ал лві Богdап Хтіелніцкі Хатманвлві лор, прекът о аў ші datў dвпъ ачееа.

Чі ші маї кіар ле скріе ачестеа преавестітвл Енгел [3]) zікъnd: „Чінстеа чеа маре, авціа ші фетеле мвлт пъкаz аў прічінвітў Лвпвлві Bodъ. Токта атвпчі кънd череа Прінцвл Dimітріе Вішніевецкі пе Doamna a doва фата a Лвпвлві Bodъ, ди прітъваръ din 1650 аў трішісў ші Богdап Хтіелніцкі Хътманвл чел вестіт ал Козачілор ла Іаші, съ пецеаскъ пре ачеіашї кокоапъ пе сата лві Тітотеіў фечіорвлві съў, прекът о скріе ачеаста пре лвпг Історіа чеа de обще a лвмії [4]). Чі Лвпвл п'аў воітў съ і-о dеа, квпъnd прічінъ, къ пв дndръспеще a фаче ачееа фъръ de щіреа Порцеї. Хтіелніцкі dрепт ачееа, карєле пе вретеа ачееа ера мвлтў ієвіт de Поарта Тврчеаскъ, пв пвмаї слобозепіе чі ші порвпкъ аў скосў de ла Поартъ, ка Лвпвл съ'і dеа фата. Аша дпкъ пеплекъпdвсе Лвпвл, ші Потоцкі гътіпdвсе спре апърареа лві, Хтіелніцкі аў рънdвітў, чіпе съ іа сата dвпъ Потоцкі, ші ди Молdова аў трімісў 16,000 de Козачї свпт повъцвіторії Nосачї, Пвшкар ші Dоршепко, dімпревпъ кв 20,000 de Тътарї, de карії с'аў вірвітў Лвпвл, ші въzъnd ла Хотін къ Потоцкі дпкъ пв кътеазъ а'і вепі дптрв аціvторіў, маї пре врть ш'аў логодіт фата dвпъ Тітотеіў; тотвшї Свчеава ші Іашії с'аў прădatў, ші Тътарії аў лвatў de ла Лвпвл 600,000 de талері ка съ пв прade маї мвлт кънd се вор дптврпа. Лвпвл Bodъ dвпъ че с'аў мънтвіт dе Тътарі ші de Козачї, гъndea ди сіпе къ логодпа ачееа е пвмаї глвмъ, ші іаръші аў дпчепвтў пре аскпсў a се дпцелепе кв Полоніі. Іаръ Хтіелніцкі дпшелъпdвсе кв кокріа Лвпвлві, прін dвпсвл аў дпчепвтў a тріміте кърціле сале кътръ Поартъ, чі Лвпвл ле аў прінс ші ле аў тріміс ла Сепатвл Лешеск: Полоніі дпкъ пентрв ка съї мвлцетеаскъ пентрв слвжба ачеаста, ди 24 Dекетвріе din апвл 1650 л'аў dървітў кв indіцепатвл цереї лор.“ Декретвл Краівлві Іоann Kazimір деспре indіцепатвл ачеста дл поцї четі ла Doгіел [5]) дптрег.

Прекът аратъ Лекvіен [6]), пре ачесте врем аў трътў ші Кіріл Спапвл Прітатвл сав Архіепіскопвл Тріповвлві, пе карєле л'аў пвсў dвпъ ачееа Патріарх Царіградвлві, dаръ пвмаї 14 зіле аў цінвт Патріарчіа.

[1]) M. Ioannes Reiskius in Appendice Chronici Turcici Lib. 4. c. 5. [2]) Kemény lános a' maga kezzel irt életében ad h. a. [3]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 269. [4]) Allg. Weltgesch. 48. B. S. 167. [5]) Dogiel tom. I. p. 620. [6]) Lequien in oriente Christiano tom. 1. p. 1237.

Апвл 1651. Прекът скріе Хроніка Тврчеаскъ [1]), ди апвл ачеста 1651 лві Георгіе II Ракоці і-аў вепітў фертапў de ла Поартъ, ка съ скоатъ пе Васіліе Лвпвл din Domnia Молdовеї; чі Ракоці аў пвсў ди латврї фертапвлў, пъпъ ла алтъ време. Nв аша

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пѣ фъкѫтѣ Bordanѣ Хмielницкі Хътманѫл Kozачілор кѫ ачелаші Васіліе Лѫпѫл, чі dѫпъ ziceле Історіеі чеі de оѫще [2]). і с'аѣ лъѕdатѣ, къ de пѫ ва da пре Doamna фата са dѫпъ Тітотеіѣ, прекѫт о логodісъ, дл ва черка а касъ кѫ 100.000 de Kozачі. Карea ameліцare aѫzindѫo коіерії Молdовенещі, кѫ тоції аѣ стат de Domnѫл съѣ Васіліе Лѫпѫл съ ші dea фата, ка съ пѫ прічіпѫeаскъ аѣта пагѫбъ цереі, чі ел бizѫindѫce дп аціторіѫл Полоніlор, тот п'аѣ врѫтѣ пъпъ кѫnd п'аѣ бътѫтѣ Kozачіі пе Каліповскі цепераріѫл Полоніlор, ші аѣ дпкѫцівратѣ Катепецѫлѣ, атѫнчі Тітотеіѣ саѣ Тітѫ фечіорѫл лѫі Bordanѣ Хмielницкі с'аѣ кѫпѫнатѣ кѫ Doamna дп Іаші дп лѫпа лѫі Іѫnie din апѫл dѫпъ Епгел [3]) 1653, іаръ dѫпъ Гропскі [4]) 1651, карeле скріе ла апѫл de акѫт: „Не вретеа ачеаста Тітотеіѣ фііѫл Хътманѫлѫі Kozъческ токта кѫ пѫтереа аѣ лѫатѣ ші тѫіере пре фата Лѫпѫлѫі Bodъ пе карea пѫ o dъdѫce лѫі Сіпіспѫnd Ракоці."

Дптрѫ ачеста ап с'аѣ сфіпцітѣ ші Петрѫ Партепіе Епіскопѣ Мѫпкачіѫлѫі пріп Архіепіскопѫл Стефап Мітрополітѫл Бълградѫлѫі din Ардеал. а кърѫіа Далтеріе [5]) аша сѫпъ: „Стефапѣ Сітоповічіе din тіла лѫі Dѫmnezeѣ Архіепіскопѫл Бълградѫлѫі, ал Вадѫлѫі, ал Марапѫръшѫлѫі ші ал тот Ардеалѫлѫі Епіскопѣ de рітѫл Греческѣ, ал Католічещеі ші ші Апостолещеі кредіпце, фачет щіре пріп ачестеа тѫтѫрора ші фіещe кърора требѫе съ щіе, а пѫте преачіпстіцілор Епіскопі, Вікарілор, Капітѫлілор, Препосіцілор, Преоцілор, ші Клірічілор, орі de че треапѫ, dѫпъ ачещіа Прел-ѫмінацілор, Мъріцілор, Преаповілілор ші Цеперошілор Domпілор, четъцепілор-вестітеі Кръшеі Ѳпгѫрещі, ашіпdереа локвіторілор челор din четъці, ораше ші сате, dітпревпъ кѫ Повъцвіторіі лор: кѫт къ вепісе ла поі Ч. П. Петрѫ Партепіе кълѫгър din чіпѫл С. Васіліе, Преот de лецеа Гречеаскъ, кѫ de чіпсте ші дпdестѫліте мъртѫрісірі але Преачіпстіцілор Епіскопі ші маі алес челѫі de ферічітъ потепіре Domпѫлѫі Васіліе Тарасовічі ал Мѫпкачіѫлѫі Антечесорілѫі съѣ, карeле сітціпdѣ маі паіпте zіоа ешіреі сале din лѫте кѫ верс віѣ, ші кѫ іскъліtѫра мъпеі проприе пе пѫтітѫлѣ чіпстітѣ пъріпте л'аѣ алес ѫртъторіѣ шіещі, ші пе тоцї преоції чеі de свптѣ Катедра са і-аѣ дпdаторітѣ свпт атепіцare мъпіеі Dѫmnezeещі мі а цізdекъцеі че ва фі, ка пре алтѫл съ пѫ прітеаскъ Епіскоп шіе, фъръ пѫтаї пе zісѫл чіпстітѫл пъріпте, прекѫт ап въzѫтѣ ші четіт Діпломатѫл ачела. Апоі ат въzѫтѣ ші четіт ші Діпломатѫл Преалѫтіпатѫлѫі ші Преачіпстітѫлѫі Матеіа Тарпоці Епіскопѫл din Вацѣ, Препосітѫлѫі din Счетѫz ші Копсіліаріѫлѫі С. Кесаро-Кръещіі Мъріі, карeле ші кѫ пѫтеле съѣ ші кѫ ал Преалѫтіпатѫлѫі ші Преачіпстітѫлѫі Domпѫлѫі Георгіе Ліпаї Архіепіскопѫлѫі din Стріgоп ші Прітатѫлѫі С. Коропеі Ѳпгаріеі, кѫ ачееаші авторітате аѣ дпкѫпътатѣ окъртѫіреа Преоцілор Рѫсещі din Діечесъріле сале маі адесеа орі zісѫлѫі чіпстітѫлѫі пъріптелѫі Петрѫ Партепіе, dѫпdѫі diпломатѣ de дптъріре. Маі пре ѫртъ ат прітітѣ ші четітѣ мъртѫрісіріле Преоцілор Рѫсещі ші але попорепілор лор, карії локвескѣ дп пърціле de ла Хотmопа, de ла Ѳпгѫар, de ла Стропковѣ, de ла Маковіцѣ, de ла Тісъ ші de ла Счепѫz, din карe ат въzѫтѣ, къ пѫтітѫл чіпстітѫл пъріптеле Петрѫ Партепіе din воіа ші плъчереа тѫтѫрора с'аѣ алес, ка съ ѫртеze пѫтітѫлѫі кѫ de тѫлтѣ репосатѫлѫі преачіпстітѫлѫі Domпѫлѫі Епіскопѫлѫі Мѫпкачіѫлѫі Ва-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сіліе Тарасовічі, ші съ се свє дп локвл ші Катедра лві. Дрептъ ачееа пре ачестъ de атътеа пвмітъ, сокотіндві de автървитвл треавa, кв чеа маі de оменіе драгосте дп Хс. л'ам прімітъ ші кіемъндъ пе преачіпстітвл D. Сава Епіскопвл din Бістра ші тот Клірвл пострв ші фъкъндъ маі пре вртъ тоате ачелеа кареле порвнческъ СС. Капоапе ті С. Събор съ се факъ, ам фъквтъ солетнітате ші л'ам вісъ Епіскопъ дп пвміта Катедръ Мвнкачіевлві кв черетоніі Апостолічещі, ші і-ам dat лві пвтере прін кіетареа darвлві Съптвлві Dвхъ а хіротоні, a деслега de пъкателе ші дпшедекъріле шіешї цінвте, a сфінці съптвлъ Міръ, Бесерічіле ші Алтареле, ші a пліні слободъ, ті кв кввінцъ тоате слвжвеле епіскопещі дп Епархіа са, пофтіндв-лъ ші доженіндв-лъ пре ачелашї преачіпстітъ Domнъ Петрв Партеніе Епіскопвл Мвнкачіевлві фрателе пострв чел преа-іввітъ дптрв Хс, ка пе бісеріка са съ о довеце ші съ о пască кв кввънтвл ші кв пілda, adвкъндв'шї a мінте, къ оаре кънdъ ва da самъ. Дптрв a кървіа лвкрв потеніре de пврвреа, ші вінъ дпкредінцаре ам пвсъ мъна ші печетеа поастръ. Datъ дп Белградъ ла анвл de ла плъствіреа лвмеї 7159, іаръ de ла пащереа вергвреї 1651, дп Мънъстіреа Преасфінтеї Троіце a Мітрополіеї поастре.

Репосатвл Самвіл Клаінъ de Cad [6]), біне дпсеамнъ, къ „Георгіе Праї дп Іерархіа Внгаріеї despre Епіскопіа Мвнкачіевлві ръъ фаче къ zіче, къ Стефанъ Сімоновічі аъ фостъ Мітрополітъ Белградвлві din Сербіа, дпшелъндвсе дп пвмеле Белградвлві, каре четате есте дп Ардеал, ші пе лътініе се кіамъ Алва Івліа саъ Кароліна, пвмаї de Ромънї се пвмеще Белградъ."

Despre Епіскопвл Сава din Бістра кареле се потенеще дп Далтеріа маї свс adвсъ алта пв кятезъ zіче, фъръ къ аъ фостъ Архіереъ сфінцітъ ші неавъндъ Епархіа са аъ шезвтъ дп Бістра. Доаръ ел аъ ші вртатъ апоі лві Стефанъ ші лві Іосафатъ дп анвл 1659 свптъ пвме de Сава II.

Тот дптрв ачеста ап с'аъ тіпърітъ ла Белградъ кв келтвіелеле лві Георгіе II Ракоці пре Ромънще псалтіреа скоасъ de пе жідовіе, ші Тестаментвл чел ноў; ші ла дпкіпареа Тестаментвлві, ачеастъ іскъліторъ се афлъ: „Маї мікъ ші плекатъ слвгъ a Мъріеї Тале, Сімонъ Стефанъ Архіепіскопвл ті Мітрополітвл скавпвлві Белградвлві, a Вадвлві ші a Маратвръшвлві." Фъгърашвл с'аъ лъсатъ афаръ пентрв кв Фъгърашвл цетеа свптъ свперінтendентвл Калвінескъ, кът с'аъ zic ла анвл 1643.

[5]) Chronicon Turcicum ad h. a. [2]) Allgem. Weltgechichte B. 48 S. 168. [3]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 270. [4]) Samuel Grondzki in Ms. Elencho ad annum 1651. [5]) Diploma Metropolitae Belgradiensi Stephani Simonovicii datum Petro Partenio Eppo Muncalsiensi. [6]) Samuel Klein de Szàd Tom IV Ms. p. 71-a.

Анвл 1652. Ла анвл de акът скріе Бод Петер, прекът вртеазъ: „Георгіе Чвлаї Свперінтendентвл чел Калвінескъ din Ардеал din бътрънъ фамілие ш'аъ трасъ віца, кареа ш'аъ кънътатъ петішвгвл de ла Ладіславъ I Краівл Внгаріеї. Татъ аъ авътъ пе Чвлап Іапошъ, іаръ тътъ пе Вървара Барчаї сора Пріпцвлві Акаціе Барчаї. — — Свптъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

сѫperiпtendenцiа ачестѣia c'аѫ ѫпiтѫ кѫ Калвiпiї Ротъпii чеї din Маратѫръшѫ de пре лъпгъ Сiгетѫ, ал кърора Протопопѫ аѫ фостѫ Сiмопѫ Петрашко, ѫптрѫ ал кърѣia Diпломатѫ, че i c'аѫ dat ѫп апѫл 1652, ачесте kondiцiї c'аѫ фостѫ пѫс: 1) Ка кѫвъптѫл лѫї Dѫmпezeѫ съ-лѫ вестеаскъ ѫп лiмба Ротъпеаскъ, шi аша съ факъ, съ-лѫ вестеаскъ шi преоцiї de сѫптѫ ел. 2) Ка Катехiстѫл чел de Георгiе I Ракоцi порѫпчiтѫ съ се ѫптоаркъ пе лiмба Ротъпеаскъ, шi съ се dea преоцiлор de сѫптѫ сiпе, съ порѫпчеаскъ ка съ факъ ачеiа. 3) Ка боскоапеле челе de ла ботезѫ, шi de ла кѫпѫпiе съ ле ласе. 4) Ка къте c'аѫ порѫпчiтѫ Преоцiлор Ротъпещi шi маї ѫпaiпte ѫп котѫпѫ тоате съ ле цiпъ. 5) Ка despre тоате требiле съ се ѫпцълеагъ кѫ сѫperiпtendeптѫл чел Калвiпескѫ шi de ел съ аскѫлте. Iаръ ка съ поатъ черчета бесерiчiле челе de сѫпт сiпе dѫпъ обiчеiѫ, шi ѫпdрепта челе de ѫпdрептатѫ мiлостiвеще i-аш ѫпгъdѫiтѫ.“ Vezi кѫm се певоia Калвiпii, съ атъцеаскъ пе Ротъпi de ла кrediпца чеа adевъратъ! Чi прiп ачееа пѫтаї атъта аѫ фъкѫтѫ de Ротъпiї аѫ лепъdатѫ лiмба чеа словепеаскъ din мiжлоквл лор, шi iаръшї c'аѫ ѫпторсѫ ла лiмба чеа пърiпцеаскъ, барет de c'ар фi ѫпторсѫ саѫ de c'ар ѫптоарче шi ла лiтiрiле челе пърiптещї!

[1]) Bod Péter a' Tsulai György Reformatus Püspök életében.

Aпѫл 1653. Despre лѫкрѫрiле че c'аѫ ѫптъмплатѫ ѫп апѫл de акѫтѫ аша скрiе Гропскi [1]): „Кѫ време Лѫпѫл кръiшорѫл Молdовеї аѫ фъкѫтѫ тѫлте dосъdzi лѫї Георгiе II Ракоцi, кѫ каре шi пе татъ съѫ шi пе фрате съѫ Сiцiсшѫпdѫ ѫї atiпcece, adъогѫiпdѫ шi ачеаста къ прiп солѫл, каре л'аѫ фостѫ трiмiсѫ i-аѫ фостѫ спѫсѫ, къ de пѫ се ва пѫрта маї алтiптрелеа, тоатъ авѫцiа о ва келтѫi спре стрiкареа лѫї, шi фiiпdѫ къ ла ачестеа аѫ ръспѫпсѫ Ракоцi кѫ чiпсте шi кѫ отепiе, c'аѫ фълiтѫ ѫпaiптеа a лор съї, къ Ракоцi се кътретѫръ пѫтаї de ворба лѫї; шi афаръ de ачестеа пѫ ѫпчета a-лѫ клевети пре dѫпъ досѫ. Кѫ каре ла атъта аѫ adѫсѫ пе Ракоцi de ш'аѫ бъгатѫ ѫп капѫ, ка de клеветiрiле лѫї съ се апере кѫ арте. Dрептѫ ачееа Ракоцi фъкъпdѫ ка съ пѫ се прiчеапъ Лѫпѫл, аѫ ѫпцiiпцатѫ пре Матеiѫ Прiпцѫл Валахiеї прiп впiї кrediпчiошї аї съї, шi л'аѫ ѫпdemпatѫ ка съ стеа гата кѫ тоате ощiле сале, шi i-аѫ пѫс zi кѫпd съ се ѫптревпе ощiле лѫї Матеiѫ кѫ повъцѫiторiї съї, adекъ: кѫ Ioann Kemeni, кѫ Стефан Петкi, кѫ Ioann Daniел, кѫ Клiмепт Мiкешѫ, шi кѫ Ioann Барошѫ ѫп Iашi, шi adѫкъпdѫ ѫп прiпъ ощiле шi челе Арdелепещi шi челе Мѫптепещi ка ла 10,000 кѫ ѫпчепѫтѫл прiтъвереї ле аѫ трiмiсѫ ѫп Молdова, карiї аѫ шi ѫптратѫ маї паiпte de a се щi порпiреа лор. Ачестеа възъпdѫле Лѫпѫл п'аѫ ѫпdръспiтѫ a ста de фацъ чi ѫпкъркъпdѫ шi авѫцiа шi фамiлiа, аѫ фѫцiтѫ ѫп Хотiпѫ, впde ѫпкъ пе фiiпdѫ секѫр аѫ трекѫтѫ ѫп Полопiа, шi пе Молdовепї i-аѫ деслегатѫ de кrediпчiошiреа кѫ каре deторi, шi ле аѫ фъкѫтѫ пъdежde къ пѫ се ва маї ѫптѫрпа. Dѫпъ a кърѣia фѫгъ Арdелепiї, къте пѫ ле пѫтѫсе трече преете Niстрѫ, ле аѫ кѫпрiпсѫ шi тъiпdѫ вр'о кътева сѫте de кълърещi шi de сiмепi педестрi аѫ кѫпрiпсѫ шi Хотiпѫлѫ шi л'аѫ прѫdatѫ. Възъпdѫ Молdовепiї бiрѣiпца Арdелепiлор, c'аѫ рѫгатѫ de Кешепi Iапошѫ съ ле фiе словодѫ ашї алеце Domпѫ шiе, шi ѫпгъdѫiпdѫле аѫ алесѫ пе Стефапѫ Георгiцъ (пѫ Г'ѫргцъ). Лптр'ачееа чеї че цiпеа кѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Лѧпѫл, с'аѫ рѫгатѫ ші de Арделені, ка съ іасе din Молдова, ші de Прінцѫл чел поѫ ка съ голеаскъ цеара de осташі стреіні. Дрептѫ ачееа ла рѫгѣмінтеа лор Арделенїй с'аѫ дптѫрнатѫ а касъ, лъсъндѫ пе Кетені кѫ вр'о кътева тѫрне лънгъ прінцѫл чел поѫ. Дптр'ачееа Ракоці аѫ скрісѫ Краіѫлуї Полоніеї, луї Іоанн Казімірѫ, прічініле пентрѫ каре аѫ требѫітѫ съ се скоале асупра Лѧпѫлуї ші л'аѫ рѫгатѫ ка съ пѫ аџіѫте пе Лѧпѫлѫ, ва дпкъ дптрѫ ачееа съ се сілеаскъ ка съ дмпедіче пе Козачї ші пе Тътарї de ла аџіѫторіѫл луї. Кѫ Козачіі дпкъ аѫ дпоітѫ претепшѫгѫл ші аѫ пофтітѫ съ пѫ аџіѫте Лѧпѫлуї, че і-аѫ ші фъгъдѫітѫ Козачій, даръ Лѧпѫлуї тотѫшї і-аѫ дат аџіѫторіѫ. Іаръ Краіѫл Полоніеї, ка съ факъ пе воіа луї Ракоці с'аѫ тъбърітѫ ла Zабаніч. Кетені дпкъ дпцелегъндѫ къ Лѧпѫл дшї адѫнъ оасте, аѫ кіематѫ дпдърътѫ ощіле челе словозіте дп Арделаѫ ші пе Стефанѫ повл Прінцѫ л'аѫ дпdемнатѫ ка съ пъzеаскъ цертърії Нїстрѫлуї съ пѫ поатъ трече протівнічіі, карele аѫ ші фъкѫтѫ кътѫ і-аѫ фостѫ кѫ пѫтінцъ. Даръ протівнічіі луї Стефанѫ чел din Молдова атъта с'аѫ певоітѫ пънъ че аѫ дптратѫ Козачіі ла міжлокѫл церії. Че възндѫ Арделенїй аѫ требѫітѫ а се дптѫрна дп патріа са, іаръ Стефанѫ аѫ фѫцітѫ ла Матеіѫ. Ачеаста дпцелегъндѫо Тімотеіѫ Хмілніцкі пе сокѫ-съѫ л'аѫ dѫсѫ дп скѫпѫ, ші ачеста de поѫ аѫ адѫс пе Молдовені ла кредінчіошіреа са. Аѫзіндѫле ачестеа Ракоці іаръшї гъта ощї дптрѫ аџіѫторіѫл луї Стефанѫ, чі маї наінте de а ле трімїте, Лѧпѫл фолосіндѫсе кѫ граѫ, пе Матеіѫ апъръторіѫл луї Стефанѫ л'аѫ дптецітѫ ла бътаіе, іаръ Матеіѫ кѫ маї маре інімъ de кът пѫтере бътъндѫсе кѫ ел, л'аѫ дпвінсѫ ші л'аѫ фѫгъритѫ, чі кѫ кът маї дпграбъ аѫ дпвінсѫ Матеіѫ пе протівнічі, кѫ атъта маї дпграбъ л'аѫ дпвінсѫ ші пре ел моартеа. Дрептѫ ачееа Стефанѫ кѫ атъта маї въртосѫ аѫ черкѫтѫ аџіѫторіѫ de ла Ракоці, а кърѫіа прімеждіе възндѫо ачеста, а фі дмпреѫнатъ кѫ а са, dінтъіѫ аѫ трімісѫ кѫ ощі пе Клемент Мікешѫ, апої пе Іоанн Борнеміса, dѫпъ ачееа пе Міхаіл Мікешѫ дптрѫ аџіѫторіѫл луї Стефанѫ, кърѫіа ші Краіѫл Полоніеї дпкъ і-аѫ трімісѫ бѫн аџіѫторіѫ кѫ трібѫнѫл Кондрацкі. Каре ощї дмпреѫнъндѫле Стефанѫ кѫ челе че маї авеа, аѫ дптірітѫ пе Лѧпѫл din цеаръ ші аѫ дпкѫпцікратѫ Сѫчеава, ѫnde ѫшї ашезасе Лѧпѫл мѫіереа кѫ тоатъ фамілія ші авуція. Бътъндѫ акѫма Сѫчеава пе Тімотеіѫ ціпереле Лѧпѫлуї, карele апъра четатеа кѫ Козачіі съї, л'аѫ пімерітѫ de о dатъ доъ гloанце dе тѫн дп цеале, ші аѫ мѫрітѫ. Іаръ табъра Лешеаскъ чеа de ла Zавапічіѫ аѫ фъкѫтѫ de Хмілніцкі Татъл луї Тімотеіѫ челуї оторѫтѫ кѫ Козачіі ші кѫ Тътарії п'аѫ пѫтѫтѫ вені дптрѫ аџіѫторіѫл челор дпкішї дп Сѫчеава, карії dѫпъ че аѫ венітѫ Іоанн Кетені ші Стефап Петкі кѫ ощї маї тарї de ла Ракоці, петаї пѫтъндѫ ръбda фоатеа, аѫ дпкіпатѫ четатеа dімпреѫнъ кѫ Doамна, ші фсчіорѫл, ші тоате аверіле Лѧпѫлуї. Чі пе Doамна кѫ фечіорѫл еї о аѫ лъсатѫ de с'аѫ dѫсѫ dѫпъ бърбатѫл, пѫтаї аверіле Лѧпѫлуї ле аѫ дмпърцітѫ Арделенії ші Полонії дптре сіне. Сфършіндѫсе ачестеа ші дптъріндѫсе Стефанѫ (XII) дп Domніа Молдовеї, Кетені с'аѫ дптѫрнатѫ кѫ ощіле дп Арделаѫ ші Кондрацкі с'аѫ dѫсѫ ла табъра краіѫлуї. Іаръ Лѧпѫл, прін Тътарії дптре карії зъбовіа, с'аѫ трімісѫ ла Поартъ, ші дпкізъндѫсе дп Едікѫлъ, аколо аѫ ші мѫрітѫ. Doамna луї кѫ фата, мѫіереа луї Ті-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

motеіѣ ші кѫ чееалалтъ фаміліе аѣ мерсѣ сѫпт аріміле лѫї Хмієлніцкі. Маї пре ѫрмъ дп Валахіа дп локѫл лѫї Матеіѣ аѣ ѫрматѣ Константин, карele dѫпъ пілda anтечесорілѫї съѣ аѣ фъкѫтѣ алліанцъ кѫ Георгіе П Ракоці.“ Чі ачеаста маї de пре ѫрмъ с'аѣ дптъмплатѣ дп анѫл вііторіѣ. Ашіmdereа скріе Ioann Calardi [2]).

Даръ маї ръспікатѣ ле dъ дпainte ачестеа Історіа Бълъчепеаскъ [3]), zікъndѣ: „Deчї пепѫтъndѫce odіxni Матеіѣ Bodъ de Васіліе Лѫпѫл Bodъ, с'аѣ сфътѫітѣ кѫ Ракоці Прінцѫл Ардеалѫлѫї ка съ ръdіче пе Васіліе Bodъ din скаѫпѣ ші съ пѫпъ пре алт Domnѣ; ші фіindѣ ла Молdова ѫп боіеріѣ a пѫme Стефанѣ Георгіцъ Логофътѣ маre din сат Ренкеч, каре дп аскѫпсѣ ера протівпікѣ лѫї Васіліе, ші пещіindѣ ачеста пре ачела ка пре ѫп кredінчіосѣ ал съѣ дп тоате соліile дл трімітеа, ші ла Ракоці ші ла Матеіѣ Bodъ, ші дп соліile лѫї ш'аѣ descoперітѣ пекredінца, че o авеа аспра Domпѫлѫї съѣ, кътръ Ракоці ші кътръ Матеіѣ вінdіndѫ-лѣ, кѫ аѣ дтблатѣ кѫ жѫпѫпеаса лѫї, ші се дпвръжбісе Логофътѫл ші кѫ Тома Ворпікѫл, ші кѫ Iordake Вістіеріѫл Кантакѫzінії din цеара лор. Deчї Ракоці ші Матеіѣ Bodъ, афлъndѣ тіжлочіторіѣ пре ачестѣ боіеріѣ, аѣ ашezатѣ дптре dѫпшіі, ка Ракоці съ трімітъ ощі din Ардеал ші Матеіѣ din Валахіа, кърора ел ва фі кап, ші ва скоате пе Васіліе Bodъ din скаѫп. Ші аша аѣ фъкѫтѣ, кът'аскѫпсѣ аѣ гътітѣ ощіле, ші ле аѣ трімісѣ дп Молdова. Iаръ пъпъ аѣ венітѣ ощіле Стефанѣ Георгіе ера дп маре гріже, шezъndѣ дп спътъріе ші цінъndѣ бастопѫл ла гѫръ, къ ла Молdова Логофътѫл чел маре поартъ бастопѣ. Iаръ Тома Ворпікѫл ші Iordake Вістісріѫл врѫшташіі лѫї, дп тіпѣ de ватціокъръ лї zісеръ: Логофете, че цъпї бастопѫл ла гѫръ? паре къ zічї дп флѫер; ел аѣ ръспѫпсѣ: аша есте, къ zік дп флѫер, съ-мї погоаре капреле de ла мѫпте. Deчї пѫ трекѫръ зіле мѫлте, ші дптр'о zі маре шezъndѣ кѫ Васіліе Bodъ ла масъ, лї вепі ла ѫрекї веste, къ ощіле Арделенещї ші Мѫптепещї аѣ дптратѣ дп Молdова, къ аѣ фостѣ пѫсѣ оатепіі съї съ аібъ гріже ші съї dea de щіре, кънdѣ ор вепі ощіле. Ел кът авzі, аѣ дпченѫтѣ a се щерце ла окі ші дптребъndѫ'лѣ Васіліе Bodъ: Че'цї есте Логофете? ел і-аѣ ръспѫпсѣ къ і-аѣ веніт веste къ-і моаре жѫпъпеаса ші се роагъ лѫї Васіліе ка съ-лѣ ласе съ се dѫкъ съ o дпгроапе, ші авzіndѣ Bodъ л'аѣ лъсатѣ. Лѫї фііndѣ каіт гата ла газdъ, дndatъ аѣ порпітѣ ші с'аѣ dѫсѣ de с'аѣ дтпребпатѣ ла Бакъѣ кѫ тоате ощіле. Iаръ дп ѫрма лѫї маї ера doї боіерї. карії маї паіпte аѣ фостѣ авѫтѣ дпцелецere кѫ Стефап Георгіцъ пептрѫ ачесте лѫкрърі, ші ла порпітѫл лѫї пефъкъпdѫ-ле щіре. лі с'аѣ пърътѣ, къ і-аѣ віклепітѣ логофътѫл. Deчї сокотіndѣ къ ле ва фі маї de фолосѣ, аѣ терс de аѣ спѫсѣ лѫї Васіліе фантеле лѫї, ші дndatъ кът авzі ачестеа Васіліе, трімісе пре ватафѫл, de аѣ алергатѣ кѫ 50 de оашепї съ-лѣ ацібпгъ ші съ-лѣ прінzъ. iаръ къndѣ аѣ ацібпсѣ вътафѫл ла Бакъѣ, Логофътѫл с'аѣ фостѣ дтпребпатѣ кѫ ощіле. Вътафѫл пепѫтъndѣ съ маї алерце. с'аѣ дпторсѣ de аѣ спѫсѣ стъпъпѫлѫї съѣ че аѣ възѫтѣ. Васіліе Bodъ дптрѫ ачеа тъпіе аѣ тъіатѣ пре ачеї doї боіерї. zікъndѣ, къ аѣ требѫітѣ маї паіпte a спѫпе кънd се дпченеа ворбеле, ші Логофътѫл ера ла тъпа лѫї. iаръ пѫ акѫта. Iаръ Логофътѫл п'аѣ дптърziатѣ, чі аѣ порпітѣ кѫ ощіле

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

спре Іаші, Василіе дпкъ кѫ ощіле, каре ле аѫ пѫтѫт de грабъ стрінце, і-аѫ ешітѫ дпаінте ла Подул Елоаеі, ші аколо ловіндусе аѫ бірвітѫ Стефанѫ Георгіцъ Логофътул; іаръ Василіе Водъ аѫ фѫцітѫ ла Хмілніцкі Хатманул Козачілор, ка ла ѫн кѫскрѫ, de каре с'аѫ рѫгатѫ съ'і dea ощі, съ скоатъ не връжмаші din цеарѫ, ші і-аѫ dat дмпреунъ кѫ фііул съѫ Тимушѫ, карele цінеа не Doamna Роксанda (алміntрелеа Doamna, фата луі Василіе); чі пънъ аѫ венітѫ ел din цеара Козъчеаскъ, Стефанѫ Георгіцъ с'аѫ фъкѫтѫ Domnѫ дн скаунѫ ла Іаші. Іаръ дупъ че аѫ венітѫ Василіе кѫ тълцї Козачї, ші аѫ dat бътаіе ла Потрікаиї, Стефанѫ Георгіцъ фііndѫ бірвітѫ, с'аѫ трас дндърътѫ спре Фокшані, Василіе Водъ дупъ дупсул; Стефанѫ (XII) Георгіцъ Водъ ла Търговещї ла Матеіѫ Водъ; Василіе Водъ тот дупъ дупсул. Матеіѫ Водъ аѫ фост трімис не Зікул Спътарілул кѫ ощі, ка съ опреаскъ не Василіе Водъ ла Фокшані ші ла Шоплеа даръ н'аѫ пѫтѫтѫ. Дечї Матеіѫ Водъ ш'аѫ стрънс ощіле тоате ші аѫ ешітѫ дпаінтеа луі Василіе ші а луі Тимушѫ ла Фінта, ші с'аѫ ловітѫ ощеле фоарте таре, ші дптъіѫ аѫ рѫпт пре о сатъ de слѫціторі de і-аѫ трекѫтѫ апа Іаломіцеі. Іаръ Матеіѫ Водъ кѫ інімъ таре фііnd дн фрѫнтеа бътъіі ші дndемпъndѫ пре слѫціторіі съї, прекум пърѫреа дї слѫціа порокул аша ші акум, пѫ л'аѫ дпшелатѫ къ с'аѫ лъсатѫ ѫн пор пліn de апъ ші вънт іѫте, de бътеа тот дн фацъ не Молдовені ші не Козачі, пънъ і-аѫ дмплутѫ de апъ de пѫ пѫтеа съ dea фок, саѫ съ се апѫче de арме; іаръ Мънтенії дмбърбътъndусе аѫ спартѫ тоатъ табъра Молдовенілор ші а Козачілор, іаръ Василіе ші Тимушѫ пофтеа съ се маї вадъ спре Фокшані. Атунчі о гіndъ аѫ стрікатѫ не Матеіѫ дн пічіорѫ, дпсъ кѫ бірвінцъ с'аѫ дпторсѫ дн Търговещї ла скаунул съѫ, дпкъркатѫ de шерві Молдовенещї ші Козачещї, не карії de ла Фънтъна Ціганулуі і-аѫ dat, de і-аѫ тъіатѫ пънъ дн Търговещї, de і-аѫ възут ѫн Търк таре, че венісе de ла дмпъръціе, съ вадъ de гълчевіле че с'аѫ фъкѫтѫ дntрѫ ачещї Domnі, карele възъndѫ кѫ фъръ de пічі о прічінъ аѫ венітѫ Василіе Водъ съ іа скаунул луі Матеіѫ Водъ, аѫ спус дмпъратулуі кѫ вина есте а луі Василіе Водъ. Дечї дмпъратул аѫ порунчітѫ Хапулуі съ прindѫ не Василіе Водъ ші съ-лѫ трімітъ ла Поартъ. Чі дн міжлокул тімпърілор ачестора, дакъ аѫ терсѫ Василіе дн Молдова, аѫ трімісѫ не Doamna са кѫ фііул съѫ Стефънцѫ ші не цінеріле съѫ кѫ Козачії ла четатеа Сучеавеі ші ел се гъта de бътаіе. Матеіѫ Водъ дпкъ н'аѫ дптързіатѫ, чі аѫ dat луі Стефан (XII) Водъ, ощіле луі, ші аѫ трімісѫ ші Ракоці Прінцул Ардеалулуі, de с'аѫ дус дупъ Василіе Водъ ла Молдова, ші с'аѫ бътутѫ кѫ дупсул ла сатул че се кіамъ Сірка, ші бірвіndѫ Стефан Водъ, Василіе аѫ фѫцітѫ дн цеара Козъчеаскъ. Іаръ Хапул авъndѫ порункъ съ прindѫ не Василіе, і-аѫ скрісѫ о карте зікъndуї: дакъ аѫ авутѫ опѫ de аціsторіѫ пентрѫ че н'аѫ венітѫ ла дупсул съ'і dea, че аѫ дмблатѫ петіка кѫ Козачії? Ачеаста авzіndѫ Василіе Водъ с'аѫ дпкрезутѫ дн ворбеле луі ші с'аѫ дусѫ ла дупсул ка съ'і dea аціsторіѫ. Хапул кът аѫ пус мъна пре ел л'аѫ бъгатѫ дн обезі ші л'аѫ трімісѫ ла Царіградѫ ші л'аѫ дпкісѫ ла Едікулъ. Іаръ Стефанѫ Водъ аѫ терсѫ ла Сучеава de аѫ бътутѫ четатеа ші дндрептъndѫ ѫн тѫп спре кортул унde шедеа Тимушѫ, аѫ ловітѫ о ладъ, ші цandурїле лъзеї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

аѫ отворѫтѫ пе Тітѫшѫ. Decѣ Doamna пѫ маї авеа че съ факъ, че аѫ dat четатеа, ші аѫ лѫатѫ авѫціа Стефап Водъ. Dѫпъ ачеea Стефапѫ Водъ аѫ венітѫ ла скаѫпѫ, ші аѫ скріс кърцї de ла цеаръ ші de ла ел ла Поартъ, черѫпdѫ dѫпъ обічеїѫ стеar de Domnie, ші с'аѫ ашezатѫ Domn Молdовеї." Ашіпdереа скріе преавестітѫл Енгел [4]) adъогѫпdѫ ші ачеаста, „къ Сѫчеава с'аѫ дпкіпатѫ лѫї Стефапѫ Водъ дп 9 Октомвріе din апѫл 1653."

Іаръ Салardі [5]) скріе despre Doamna ші фечіорѫл лѫї Васіліе Лѫпѫл Водъ, прекѫт ѫрмеazъ: „Doamneї Лѫпѫлуї Водъ і с'аѫ дпгѫdѫіт съ шadъ дптр'о кърте a кърватѫлуї съѫ, пѫтаї кът къ фііѫл еї прекѫт с'аѫ аѫziт, с'аѫ дпcemnat ла пас, ка съ пѫ поатъ domni." Аша скріе ші Пріваті [6]).

Преавестітѫл Енгел [7]) маї дпаінте ачестеа скріcece despre Васіліе Лѫпѫл Водъ: „Dѫпъ Каптемір аѫ плътіт ел 260 пѫпцї de банї, кѫ каре фѫcece datoare Патріархіа din Царіград ла Тѫрчї, ла Гречї ші ла Жідовї, пентрѫ кареа фачере de вine і с'аѫ dat трѫпѫл чел фъкъторіѫ de тіпѫпї ал С. Параскевеї, ші Сѫлтапѫлуї дпкъ аѫ плътіт 300 de пѫпцї къ аѫ дпгѫdѫіт съ'лѫ поатъ dѫче дп Іаші, ѫnde аѫ фъкѫт пентрѫ dъпcѫл осебіт тъпъстіре, кѫ каре аѫ стъпсѫ препѫcѫл че ера асѫпра лѫї despre кredінцъ пентрѫ късъторіа кѫ тѫркоаіа чеа din Ціркасіа (кѫт с'аѫ zic ла апѫл 1639), ел аѫ фъкѫт поѫ легътѫрѫ дптре Патріархѫл din Царіград ші дптре преоціа din Молdова, аѫ пріміт кърцї ші къптърї гречещї, аѫ adѫc кълѫгърї ші Гречещї ші Лътіпещї дп Молdова, пре ачещіа din Полопіа, фъкѫт'аѫ шкоале гречещї дп тъпъстірї ші dѫпъ Kaziг, ѫпа ші Лътіпеаскъ, ші о Тіпографіе кѫ літере Ромъпещї. Маї дпколо dѫпъ Каптемір, аѫ порѫпчіт de с'аѫ кѫлес оръпdѫеліле ші овічеіѫріле цереї, ші с'аѫ фъкѫт о карте de лецї." Пъпъ ачі съпт ворвеле преавестітѫлуї Енгел, каре еѫ пентрѫ ачеea ле ат adѫc ла апѫл ачеста, пентрѫ кѫ пѫ щіѫ а пѫте апѫл дп каре ле аѫ пътрат Васіліе Лѫпѫл фостѫл Domпѫл Молdовеї.

Прекѫт Молdовепіі пре времіле ачестеа ш'аѫ кѫлес ла о-лалтъ тоате оръпdѫеле ші овічеіѫріле цереї сале, ші аѫ фъкѫт карте de лецї, аша ші Арdелепіі дп апѫл ачеста 1653 дп 15 zіле але лѫї Мартіе аѫ вестіт леціле сале, каре ле аѫ пѫтітѫ Апprобате, ші ле ціп пъпъ астъzї, 29 Мартіе din апѫл 1811, кънd скріѫ ачестеа, чіпгъріте прin артіклїї чеї пої, карії аѫ требѫіт съ се факъ кѫ кърцереа тітпѫлуї, пентрѫ къ Калвінії, Лютранії ші Сочініанії саѫ Ѫнітарії ла атъта се дпълцасе кѫ ереcѫріле лор асѫпра вінекredінчіошілор, de дп апѫл 1566 аѫ фъкѫт оръпdѫіала ачеаста: „Феџеле весерічещї, каре се ціп de дпвъцътѫра пъпістъшеаскъ de пѫ се вор дптоарче de претѫtіпdепеа din цеаръ съ се скоатъ:" ші дп 8 Decетвріе din апѫл 1588 ачеаста: „Феџеле весерічещї ші чінѫріле кълѫгърещї че се ціп de ереcѫл пъпістъшескѫ dѫпъ че лі се вор лѫа тоате тошіile пе сата фіскѫлуї, de ачі дпаінте съ пѫтаї поатъ dобъпdі тошіі кѫ тітѫл de donaціе." Іаръ despre Ромъпї аша ворвеск Апprобателе Арdелѫлуї [8]): „Мъкар къ пеатѫл Ромъпескѫ дп патріа ачеаста пічї дптре статърї с'аѫ пѫтерат, пічї леџеа ле есте dіптре челе пріміте, тотъші пъпъ кънd се сѫфере пентрѫ фолосѫл цереї, феџеле челе весерічещ de ачестеа съ се ціпъ." Ла каре еѫ дптрѫп: Іоапп Кетепі, каре ле аѫ скорпіт ачестеа,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

стрънепотвл Мікълей, despre каре ам ворвіт ла анвл 1276, ші Бетлепещій стрънепоцій Цевълвї, de каре ам гръіт ла анвл 1311, оаре пе съпт віцъ de Ромънї? прекът ам арътат еў ла пвміцій анї. Чі ачещіа фъкъndвсе Калвінї de леце с'аў пвтерат дптре статвріле Ардеалвлвї, прекът мъртврісеще Георгіе II Ракоці дп тіпъріреа Аппробателор. Аша даръ неатвл Ромъпеск аў фост пвтерат дптре статвріле din Ардеал маї 'nainte de a се іcdъні леціле ачесте повъ, ші акята дпкъ есте пріміт, къ леџea пе мвтъ неатвл; прекът ші de ачі дпкъ се dovedeще, къ дп Ардеал маї мвлці нетещі саў боіерї de Ромънї съпт, de кът de Ўнгврі, кът с'аў възвт ла іпсврекціа din анвл 1809 карії пе с'аў фъкът indiцene дп Ардеалў, ші тотвші с'аў боіеріт ші се боіереск пъпъ астъзі, че dвпъ леціле церей пе с'ар фі пвтвт, нічі с'ар пвтea фаче de ар фі Ромънії пвмаї сфериці дп Ардеал. Drept ачеea біне аў скрісў ръпосатвл преалвминатвл Domnвл Сфетнікв de Кърте Іосіф Мехеші дп Інстанціа Ромънілор, чea дп анвл 1791 datъ дмпъратвлвї Леополдў II, къ пе с'аў отърітпрін вре-o адвпаре a церей, ка Ромънії съ фіе пвшаї сфериці дп Ардеал, чі ачеаста o аў адъогат пвмаї іскодіторії Аппробателор. Vezі ші ачелеа, каре ле ам zic ла анвл 1224.

Тот дптрв ачестў анў 1653 дп 28 Іанвaріе, аў дптърітГеоргіе II Ракоці ла рвгъмінтеа Мітрополітвлвї din Бълград Cimeon Стефан скътіцеле преоцілор Ромънещі date de Сініствndў Баторі дп 4 Івnie din анвл 1595 ла рвгъмінтеа Мітрополітвлвї Іоапп din Прісловў; de Гавріїл Баторі дп 9 Івnie din анвл 1609 ла рвгъмінтеа впор сфетнічі, de Гавріїл Бетлен дп 25 Івnie din анвл 1614, ші de Георгіе I Ракоці дп 9 Апріліе din анвл 1638 ла рвгъмінтеа Мітрополітвлвї Георгіе Генadie, прекът поцї четі тоате ачестеа дптрв ал треілеа том ал скрісорілор меле [9]).

Саларді Іапошў дпкъ маї скріе [10]): „Дп анвл ачеста 1653 дп 10 Івnie мъріта Doamna Сvсanna Лорантфі ла кvртеа еї din Почеаіў аў мърітат пе кvкоапа Борнетіса Anna, фата лвї Борнетіса Пал, dвпъ Міхаіл Апафі, фечіорвл лвї Георгіе Апафі din Апапошфалъў чел маї тінър.“

[1]) Samuel Grondzki in Ms. Elencho ad h. ann. [2]) Szalárdi János a' siralmas Magyar Kronikának 5 Könyve. 4. Reszèben. [3]) Ms. Codex Valachicus Balacianianus ad h. a. [4]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 270. seq. [5]) Szalárdi János l. c. [6]) Privati nel Dizionario scientificato. [7]) Engel l. c. p. 268. [8]) Approb. Constit. Part. 1. Tit. 1. Art. 1. [9]) Georgius Sinkai Mss. suorum tom. III. [10]) Szalárdi János l. c.

Анвл 1654. Історіа Бълъчепеаскъ [1]) аша тъпъ маї дпколо лвкрвріле лвї Матеіў Водъ: „Іаръ Матеї Водъ, фіind стрікатў ла пічіор din бътаіе, zъчea ші черка тъмъdвіре, даръ пе пвтea съ'шї кавте боала лвї ші слъбъчівnea бътръпецілор de неbвпііле дъръбапцілор, ші a сеітепілор, ші a слвціторілор, къ се вмплвсе de аввцій дп zілеле лвї, ші аввціїле de мвлте орї adвк неbвпіа оатепілор, прекът ші ачестора с'аў дптъмплат, къ стріга прін кvртеа чea Domneаскъ, ка съ ле dea дптреіте лефі, пептрв къ еї аў бътвт бътаіа асвпра лвї Васіліе Водъ чea de ла сатвл Фінта; ші zінеа лвї Матеіў Водъ съ се факъ кълвгър, къ пе ле маї требве съ ле фіе Domnў, бътръп фіind ші бол-

8*

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пав ші атъта се дпdъръtпічісе, къt і-аў лъат тъпъріле ші ерпъріле, ші ле аў скос афаръ din търгў, апоі аў дптрат дп касъ ла Матеіў вnde зъчеа ші zічеа съ ле dеа лефіле, саў ор спарце кътъріле, ші съпгърі ор лъа; ші вепind дъръвапціі пе Гіпеа (пъ Гіпца) Вістіеріъл ші Радъл Верzаріъл Арташъл, zікъnd, къ еї съпt прічіпа къ пъ лі се плътеще, дї черка съї отоаръ; іаръ еї dе фрікъ с'аў аскънс дп касъ ла Матеіў; іаръ доровапціі ші сеітепіі ка піще порчі фъцарпічі прin тоате каселе і-аў къътат, пъпъ че і-аў афлат ші і-аў скосў бътъпdъі пъпъ і-аў адъсў афаръ din търг, вnde ера тоцї стръпші, аколо і-аў сфъртат къ сабііле. Апоі с'аў dъсў ші ла Сокол Клъчеаріълуї чел маре Корпъдеапъл, ші афлъпdъ'лў дп каса луї болпав, л'аў оторжт, ші каселе алтор боіері аша ле аў пръdат dе тоцї боіерії се дпgrozice dе фріка лор, ші ста търторіцї. Матеіў Bodъ въzъnd ачестеа ші фііnd болпав, пъ авеа че фаче, пътаї дї блъстъта, ші dъпъ ачеаста аў търіт ші Doamna Елепа а луї Матеіў Bodъ (dъпъ Філціх дп 15 Августў din апъл 1653) ші къ чіпоте маре о аў дпgропат дп Търговецї дп бісеріка чеа маре. Dъпъ ачестеа трекънd пъ тълтъ време с'аў тътъdъіт ші Матеіў ші аў ешіт дп прітвларе кътръ Арцішў ші дпторкънdъсе ла скаvп, дъръвапціі ші сеітепіі і-аў дпкіс порціле ші пъ вреа съ'лў ласе съ дптре, чі дї zічеа, съ се dъкъ din цеаръ афаръ, саў съ се факъ кълъгър, къ пъ ле шаї требве съ ле фіе Domnў, ші пекъжіт фііnd Матеіў, трей зіле пътаї къ къртеа луї аў шezът афаръ ші къ боіерії, ті бъкате дпкъ пъ лъса съї dъкъ афаръ, чі неавънd че фаче къ ачеї тълхарї невъпї, ле аў фъгъdъіт къ ле ва dа вапї, ші аша л'аў лъсат dе аў дптрат дп скаvп. Къ пъкаzърї ка ачестеа аў трекът іарпа, ші ацепта съ віе вара, съ адъпе Тътарі ші Бпгърі съ пъпъ пе тоцї чеї маї марї ші карії фъчеа zарва свпт савіе, даръ ацівпгъпdъ'лў бътръпецеле ші болпъвіпdъсе ръў, аў търіт прітъвара (dъпъ Філціх дп 8 Апріліе 1654) ші п'аў апъкат съ факъ че гътісе. Дп зілеле Domпълуї ачестъіа, дп 21 dе апі (Філціх зіче фъръ dе 5 лъпі ші 11 зіле) аў авътў маре odіхпъ ші ера тоцї дптълціцї къ бъкате ші къ аваціе тълтъ, іаръ еї ка піскаї оатепі фъръ dе сокотеалъ ші ръї пъ се зіта ла вінеле че лі'лў фъкъсе, чі дп тот тіпъл дл атъріа. Іаръ dъпъ че аў търіт Матеіў Bodъ, Dътпezеў съ'лў іерте, Преасфіпцітъл Мітрополітъл Ігпатіе dітпревпъ къ боіерії аў алес Domnў пе Константіп Серdаріъл dе ла Добрепі фііnd фечіор луї Шербап (Радълуї X) Bodъ, ші аша сетънцъ dе Domnў.“ Ашішdереа скріе Філціх [2]).

Преавестітъл Епгел [3]) zіче: Фііnd къ Матеіў Bodъ аў търіт дп Търговецї, пъ есте адевърат че скріе Гебхardі, IV, 411, къ дпкъ ел аў тътат pecidenціa са dе лъпгъ Арdеал маї апроапе dе марцінea цереї Търчецї ла Бъкърещї; dъпъ Делкіаро, о аў фъкът ачеаста ърмъторіъл съў, адекъ Гіка дп апъл 1660. Цепераріъл Бавер вінътъеще пе Матеіў Bodъ, къ ел аў світ харачіъл ла 300 dе пъпгі dе вапі, ші се пъръвеще къ zіса луї Делкіаро. Че скріў Карра ші Гебхardі, (еў zік, ші Кантемір Dімітріе [4]) деспре късъторіа луї Матеіў Bodъ, се ціп dе апіі чеї dінтъіў аї Domпіеї луї. Адекъ: къ фііnd свпт Апърат IV, карele аў търіт дп апъл 1639, ъп пегацъторіў dе віте пе сама Царі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

градълъї фоарте богат апъте Скарлат, пре ачеста Василіе Водъ л'аў трас дп партеа са, ка съ лъкре dimпрежнъ спре сърпареа лъї Матеіў Водъ. Лъї Матеіў Водъ токма атънчї і-аў фост търіть тъіереа (чеа dinтъіў саў dinaintea Еленеї), ті фііnd къ Скарлатў авеа о къкоапъ фоарте фрътоасъ а пъте Лъксandра, аў цеціт'о Матеіў Водъ ші аў ші добъndіт'о кў тълтъ zестре ші кў аціъторіпцъ асъпра лъї Василіе Водъ. Dапъ че с'аў dat къкоапа трімішілор лъї Матеіў, с'аў вързат, ші вързатъл пў пътаї і-аў стрікат фрътъсецеа чі de ăп окіў дпкъ о аў орвіт. Аскъпzъndъ'ші стрікареа са тотъші аў venітў dънса ла Търговещі, кў чеа маї таре zестре, даръ Матеіў п'аў гъndit кў zестреа, чі о аў тріміс кў тоатъ zестреа тътъпе-съў дпdърънт. Скарлат воіа съ се ісбъndeаскъ пентрў ачеаста, чі спре порокъл лъї Матеіў, Василіе Водъ dапъ че аў дпцелес, къ Матеіў вреа съ іа пре Лъксandра, аў плътіт вівіа съ отоаре пе Скарлат, кът л'аў ші оторжтў. Лъксandра с'аў търіtат маї пре вртъ dапъ ăп Грек din Хіо, а пъте Панталеон Мавркордат, карele віndea скъле de тътасе дп Царіград, ші къ ачела с'аў ші къпоскът кў dънса. Din късъторіа ачеаста с'аў пръсіт Мавркордацій. Doamna чеа маї de пре вртъ а лъї Матеіў Водъ, прекът ам арътат маї дnaінte din Філіщіх, с'аў кіетат Елена, ші аў търіт дп анъл 1653. Кў ачеаста дпкъ пў се вede а фі авът прънчї Матеіў Водъ; пентрў къ ла тоартеа са аў лъсат съ'і вртезе Констаптіп фііъл лъї Шербап Водъ пре каре л'аў фост фъкът ачеста (прекът zік вній) кў о преотеасъ. ші dапъ тоартеа преотълъї л'аў къпоскът а фі ал съў, ел Матеіў аў дптетеіат ші фаміліа Брапковепілор; пентрў къ аў търіtат пре о пепоатъ de соръ dапъ Преda фечіорл лъї Dabid, ті кў dънса аў dat zестре сатъл Брънковепії ші пе Преda л'аў пъс Ворпік таре. Аша, ші віпе скріе преавестітъл Енгел despre тоате ачестеа, чі міе ті се вede къ Констаптіп I Водъ п'аў фост фечіор de dапъ гаpd, чі din късъторіе леціvітъ ал Радълъї X пентрў къ прекът аў кіетат Матеіў Водъ (кът вот вedea акъш) пе фетеле Радълъї X дп Валахіа, аша аў пътът съ кіеме ші пе фечіорл лъї, кървіа дпкъ дп анъл 1612, кънd с'аў рътатў Negroni солъл дмпъратълъї Матіа, Порцеї пентрў дптоарчереа тътъпе-съў Радълъї X, і с'аў фост фъкът пъdежde de а къпъта кў време Domnia Валахіеї, прекът аратъ ачеаста Стефап Катопа [5]).

Despre фетеле Радълъї X ворвіnd, аша скріе Кантемір [6]): „Петрашко фечіорл лъї Міхаї V Водъ кў тъіереа са ші кў Іліпка сора еї, с'аў dус ла Віепа Австріеї ка съ черче ісбъndа пентрў чеа педреаптъ оторжре а тътъпе-съў, ші dапъ че ш'аў келтвіт маї тоатъ авереа, маї дnaінte de а'ші dобъndі пофта, аў търіт аколо. Dапъ тоартеа лъї ла атъта съръчіе аў аціъпсў тъіереа лъї кў сора еї, de ш'аў къщігат храпа кў акъл. Кънd ера дъпселе de стат тішел ка ачела, Матеіў с'аў фъкът Domпў Валахіеї, карele маї дnaінte фъсесе Постелпік ла Прінцъл Шербап Бассарав (Радъл) ші прінтр'жпсъл се рădікасе ла чінсте de боіерій таре. Матеіў Водъ ш'аў adус аминте de фачереа de віпе а стъпжпълъї съў ші прішіndъ'ї порекла с'аў пътітў Бассараб, ші кът аў авзіт de статъл чел тішел ал фетелор лъї, ле аў dусў дп Валахіа din Цертапіа. Апкъца п'аў авътў воіе de а се маї търіта, фрепт ачеea і-аў dat dестъл кў че съ тръіаскъ. Пре Іліпка

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

карea era вергъръ, dъndъ'ї тоате mъшiile тътъпе-съъ, o aъ мърiтатъ dъпъ Постелнiкъл съъ Константiн Кантакъzенъл, din каре с'аъ пъскът тоцї Кантакъzенiї чеї de акът din Валахiа.“ Аша ворвеще Кантемiр despre фетеле Radълъї X. dъпъ ачеea adъче повестеа маї дпсъс adъсъ despre Константiн I Бассараб Bodъ. Тъ четеще шi ачелеа каре ле-ат скрiс ла анъл 1647, despre Михаiл пепотъл лъї Михаiъ V Domnъл Валахiеї.

Iаръ Апонiтъл Ромънескъ [7]) скрiе despre Матеiъ Bodъ: „Дп вieaца лъї с'аъ тълмъчit правiла Ромънеще. 'Аъ фъкът мънъстирї шi аъ префъкът мълте din temeлie, adекъ мънъстiреа Кътпълъї Лънгъ, мънъстiреа Слобозiа, мънъстiреа Cadonъ, мънъстiреа Мотръ, мънъстiреа dintr'un Летпъ, мънъстiреа Арнота, мънъстiреа Брънковенiї, мънъстiреа Negoiецiї, мънъстiреа Плътърецiї, Епископiа Бъzехълъї, шi алте мълте мънъстирї шi бiсерiчї. Дп ziлеле ачестъї Domnъ с'аъ дпсърат Постелнiкъл Константiн Кантакъzенъл шi аъ лъат пе фата лъї Шербан Bodъ Бассараб шi аъ фъкът шесе фечiорї: пе Дръгiчiъ Спътарiъл, пе Шербан Bodъ, пе Константiн Столнiкъл, татъл лъї Стефан Bodъ, пе Михаiъ Спътарiъл че аъ фъкът мънъстiреа Колцea, пе Матеiъ Ага татъл Спътарiълъї Томеї че аъ фъцiт ла Мъскъ, шi пе Iордакi Спътарiъл.

Despre Константiн I Бассараб Bodъ iаръшi Iсторiа Бълъчепеаскъ [8]) аша ворвеще маї дпколо: „Dъпъ че аъ шъzътъ Константiн Bodъ дп скаън шi аъ dat къ тънърiле dъпъ обiчеiъ, аъ терсъ тоцї боiерiї, кънiтанiї шi слъцiторiї de i-аъ съръtат мънiле; шi се ziче къ аъ фостъ тръгъndъ нъdежde de Domnie шi Dinъл Спътарiъл, кърzia вniї din прiетенiї съї фъкъndъ'ї de цiре къ тоare Матеiъ Bodъ, дndatъ аъ пърчесъ de ла Бъiчещi, de аъ венiтъ, iаръ кънd аъ сосiтъ ел, Константiн с'аъ фостъ пъсъ дп скаън Bodъ. Дечї i-аъ къътат а терце шi лъї къ алцiї дмпревънъ, de аъ съръtат мънiле лъї Константiн. Dъпъ ачеea гътiръ Боiерiї, Егъшенiї, Кънiтанiї ші слъцiторiї, de трiмiсъръ ла Цариград ла дмпъратъл Сълтан Мехмет, шi ла Везiрiъл Дервiш Баша, шi спъсеръ, къ аъ мърiт Матеiъ Bodъ, шi съ ръгаръ, съ ле dea Domnъ пе Константiн, каре есте фечiор de Domn, шi тоатъ цеара дл боiеще. Iаръ дмпъратъл i-аъ datъ Domnia къ стеаг, шi къ къфтан dъпъ обiчеiъ, трiмецind пе Терdi Мъстафа Ага Талкечiъл, шi къ ел dимпревънъ аъ венiтъ шi боiерiї карiї ера трiмiшї de ла цеаръ. Дечї Константiн Bodъ аъ пърчесъ de ла Търгоveще, шi аъ венiт ла Бъкърещi. шi аколо с'аъ гътiт къ маре помпъ, de аъ ешiтъ дпаiнтеа Търкълъї, карele дї adъчea Domnia, шi къ чiнсте л'аъ петрекътъ пънъ дп каселе челе domнещi. Dъпъ ачеea л'аъ ашezат дп racdъ, рndъindъ'ї de тоате, че дї ера опъ, шi аъ шezът дп Бъкърещi пънъ че аъ гътiт харачiъл, къ дї ера вретеа, шi аъ трiмiсъ шi поклоане de Domnie; дързindъ'лъ вine л'аъ трiмic къ чiнсте дndърътъ, шi Константiн аъ ретас Domnъ дп скаън, шi се бъкъра дп авуцia чеа мълтъ, че ръмъсесе de ла Матеiъ Bodъ.“

Лъ Молдова Стефан (XII) Bodъ фiind дпвръжбit къ Тома Ворнiкъл, шi къ Iордаке Вiстieарiъл Кантакъzенi, dъпъ че аъ лъат Domnia Стефан Bodъ, пре ачещi доi i-аъ прiнсъ, шi дпкizindъл i-аъ dat пе сата арташълъї челъї таре, каре ера атънчї Грiгорiе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Кевешъскъл, ка съ'ї отоаръ, іаръ арташъл лъund dарърї de ла dънпшїї пъ і-аў оторжт ѧndатъ, че аў таї ѧптърzіат. Dечї пріnzind de весте Константіn Постелнікъл фрателе лор, с'аў ръгат лъї Константіn Водъ, съ трімітъ кърцї къ ръгъчіъпе ла Стефан Водъ пептръ фрацїї лъї, пъ'ї отоаръ, ші ѧndатъ аў трімісъ пе Коптеш Бълъчеапъл, карele ѧптр'о zі ші ѧптр'о поапте аў аџіънсъ ла Іашї, ші лъund Стефан Водъ кърцїле, ѧndатъ аў кіешат пре арташъ, de л'аў ѧптребат, оторжт'аў пре ачеї doї коіерї, аў ва? ші ръспънzind, къ пъ і-аў оторіт, і-аў лъсат пептръ ворба лъї Константіn Водъ. "

Іаръшї Апоніmъл Ротъпескъ [9]) скріе: „Константіn I Водъ Бассарав леат 1654, Фечіорьл лъї Шербан Водъ. аў zidіт Мітрополіа din Бъкърещї ла леат — ——— — dъпъ че л'аў ръdікат боіерії Domnъ, і-аў вепіт стеаг de ла Ноартъ, ші с'аў ѧmпъкатъ къ Търчії, къ Тътарії, къ Арdелепії ші къ Молdовепії. Аў іертат церей бірьл zіс пъпасте; аў ѧпълцат лефіле слџіторілор; къята ші мілъіа пе тоцї." Ашішdереа скріе Філцїх ла Енгел [10]), карele ші ачеаста adaогъ, къ Балаша Doamna лъї Константіn Водъ аў zidіт мъпъстіреа Zітіana din ціос de Краіова лъпгъ апа Ціітълъї, ші аў фъкът ъп копършъў de арџіпт ѧптравріт, ѧп каре аў пъсъ тоацеле Съптълъї Грігоріе Dекаполітъл, че се ціпеа ѧп мъпъстіреа Бістріца.

Ѧпсъшї Енгел [11]) скріе „Ачееашї артадъ Арdелепеаскъ ші Мънтепеаскъ, карea аў съпъс Молdова лъї Стефан (XII челъї de Каптемір пъmіт Бърdъф) Водъ с'аў dъсъ ѧпкъ ѧп апъл 1653, ѧптрь аџіторіў Полопілор ѧп Украіna асъпра Kozачілор съптъ Цепераріъл Мікешъ, ші аў аџістатъ съ се стоаркъ пачеа чеа de ла Сваніцъ. Ѧп прітъвара din апъл 1654 ѧпкъ аў трімісъ Стефанъ Водъ аџіторіў асъпра Kozачілор. Сеітъл Полопілор чел din апъл 1654, преа таре фііnd порпітъ асъпра Kozачілор, ші бъкърънdъсе de ачееа че фъкъсъ Ракоці ѧmпротіва Kozачілор, ѧп 23 Іъпіе din апъл 1654, аў фъкътъ indіцепе пре Георгіе II Ракоці, пре Франціск фііъл лъї, Франціск Pedei, пре Іоапп Kemeni, пре Стефан поъл Domn ал Молdовеї.

Ѧndіцепатъл лъї Стефан XII, Domnълъї Молdовеї се adъче de Dогіел [12]) ші ачестеа къпріnde ѧп сіпе: „къ татъл лъї Георгіе Стефан Водъ, іаръшї Стефан, пъmіт аў фост Логофът ѧп Молdова, ші аша с'аў пъртат, de dерегъторіа ачееа о аў dат фііълъї съў: къ ѧп апъл трекът зnindъсе къ Полопії ла Съчеава, аў ѧпвінсъ пре Kozачї, ші аў тъіат пре Тітотеіў повъцъіторіъл лор; ші къ ші ѧп прітъвара трекътъ аў аџістат пре Станіслав Потоцкі Палатіпъл Кіоvієї ші цепераріъл de къmпъ, асъпра ачелораші Kozачї, пептрь каре се прітеще ѧntre поbілії din Полопіа, чі аша, ка dъпъ че ш'а къцігa тошії ѧп Полопіа, съ фіе dаторіў а ціъра кредінчіошіре церей.

[1]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a. [2]) Filstich apud Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 296 seq. [3]) Engel l. c. p. 296. seq. [4]) Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 4. c. 2. n. 16. ad vocem Mavrocordatus. [5]) Stephanus Katona Tomo XXIX. p. 409. seqq. [6]) Cantemir l. c. ad vocem Brancovan. [7]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [8]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a. [9]) Anonymus Valachicus l. c. [10]) Filstich apud Engel in recent Hist. Valach. Part. 1. p. 299. [11]) Ipse Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 271. [12]) Dogiel in Codice Dipl. Polon. Tom. 1. p. 621.

Апъл 1655. Ла апъл ачеста аша ворbеще Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Domnьл Константіn Водъ ашезъndъсе, ші фъкъnd паче къ тоцї вечінії, ка съ аїбъ цеара одіхпъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аѫ сокотіт, кѫт ар пѫтеа съ потолеаскъ пеѫѫпііле дъръѫанцілор, ші а ле сеітепілор, ка съ пѫтаї факъ хоцїі, прекѫт аѫ фъкѫт дп зіле ле лві Матеіѫ Водъ, де'лѫ ѫатціокѫреа, ші ѫчідеа пре боіері. ші с'аѫ сфътѫіт, ка кѫ тещешѫгѫ съ скоатъ афаръ din цеаръ пре сеітені, фііпd къ ера Сербі. пентрѫ ка съ дпѫѫціпе пре пеѫѫні, пѫпъпd прічіпъ къ се фаче тѫлтъ келтѫіалъ церей кѫ лефіле лор: ші Матеіѫ Водъ авъпd петік пре Васіліе Водъ аѫ авѫт опѫ de дъпшіі. дарь акѫт пе фііпd протівпічі, пѫ есте опѫ съ се съръчеаскъ цеара кѫ атътеа лефі дпдешърт, ші дп ачеаста сокотеалъ аѫ ші кіетат пе тоцї Ісѫашії, Чеаѫшії, Дъръѫанції, ші пре алцї Кѫпітанї. ші ле аѫ спѫс ачеаста, пентрѫ ка съ ле фіе ші лор кѫ вое, ші кѫ тоцї аѫ лѫат ворѫа Domпѫлві, зікъпd: къ ѫіпе аѫ сокотіт, ка съ еасъ стреінії din цеаръ, ші акzіпd Domпѫл къ ле есте ші лор кѫ воіе, ле аѫ фъкѫт оспъцѫ шаре, ші dѫпъ оспъцѫ і-аѫ дърѫіт кѫ постав ші кѫ кофчірії, фіеще кърѫіа dѫпъ фаца лві, фъгъdѫіпd къ ші лефіле че се da сеітепілор, ле ва da лор. Іаръ хоцїі ачещеіа, dѫпъ че с'аѫ сътѫрат, еппd афаръ, с'аѫ дппрезпат кѫ кѫтътрії, кѫ кѫскрії, кѫ ціперії, ші кѫ кѫтпацїі лор (къ тѫлцї сеітені с'аѫ фост дпсѫрат дп цеаръ) ші ле аѫ спѫс ачеаста, ші ш'аѫ дпторс сфатѫл дптр'алтѫ кіпѫ, ші adoѫa-zі тоцї сеітенії с'аѫ скѫлатѫ кѫ дъръѫанцїі асѫпра боіерілор съї ѫчідъ, ѫіпѫіпdѫї къ еї дпdeатпъ пе Domпѫл ка съ скоатъ din цеаръ пе сеітені. Дечї пре Domпѫ кѫ ворѫе проасте л'аѫ печіпстітѫ, іаръ пре боіерії карії п'аѫ пѫтѫтѫ скъпа din тъпіле лор, і-аѫ оторжтѫ, апѫте пре ачещіа: пе Георпа Ваплл, Дръгічї din Гречі, Георгіе Вістіеарівл din Попещі, Папа Брънковеапвл, Кърстеа ал лві Соковл din Корпъцеапі, Ѳдреа Слъціарівл Domческѫл, Преda Бека din Маіа, Сава Шетрарівл Кастіреапвл. Дѫмітрѫ Комісѫл din Стъпещі, Міхаіѫ Чіхodарівл, Гжрdеа Кѫпітапвл, Іван Іапкѫл Кѫпітапвл de ла Кълінещі, ші пе алцї боіері тѫлцї, ші' дпкрѫптъпdѫсе дп съпце, се фъчеа ка піще кънї тѫрѫацї. къѫтъпd пре чіпе ар тѫшка, ші дпчепѫръ а жефві каселе боіерілор, ші але алтора, ші пѫ пѫтаї ачестеа аѫ фъкѫт, чі дпкъ ші бісерічіле ле пръda, хаіпіле. потіріле, dіскоаселе, ші кърцїле ле лѫа de ле ѫіпdеа, пе тѫлцї преоцї дї скотеа de спате din алтарів, ѫпde фъчеа літѫргіа, ші'ї бътеа ; ікоапеле ардеа ка съ поатъ скоате аѫрѫл ші арцінтѫл, ші пріп престоале къѫта, ѫпde ар афла тоаще сфінте, ші ле лепъda, зікъпd къ съпт фартече; ачеастъ ръѫтате тоатъ цеара о аѫ кѫпрінсѫ, de се тіра біецїі боіері че вор фаче, ші фѫцеа дп тоате пърцїле, ка съ скапе de ачеастъ кѫтплітъ певоіе. Іаръ Domпѫл въzіпd къ ачест лѫкрѫ дптр'алтѫ кіпѫ пѫ се ва пѫтеа потолі, с'аѫ сфътѫіт кѫ боіерії, ка съ адѫкъ ощї стреіпе каре съ'ї таіе, ші съ'ї отоаре кѫ таре кazпе, ші аѫ трімісѫ о сатъ de боіері ла Ракоцї Пріпцѫл Ардеалѫлві. іаръ пре алцїі ла Стефан Водъ дп Молdова, ші аша аѫ скосѫ ворѫа, къ аѫ фѫпітѫ боіерії фъръ de ціреа Domпѫлві, ші тергънd аѫ рѫгат пре ачеї Domпї, ка съ ѫіе кѫ ощіле лор, съ ѫатъ пре ачеї фъкъторї de ръѫ, ші ле аѫ асклатат рѫгъчіѫпеа, ші гътіпdѫсе аѫ порпітѫ. Констаптіп Водъ се фъчеа къ пѫ цїе de вепіреа ачелор ощї, ші аѫ кіетат пе кънітапї, ші пе слѫжіторї de ле сѫѫпеа, зікъпd, къ віклепіа боіерілор пѫ с'аѫ лъсатѫ de ръѫтате, чі аѫ фѫціт дп алте церї. ші акѫт adѫк ощї асѫпръ-пе, че зічеці съ фачет? еї зіceръ: съ пе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

скълът Domne къ тоцій, съ ле ешім дпаінте, ші авет пъдежде къ вот бірві. Ші дпчепъръ din тоатъ цеара а се стрънце слъціторій, ші плекъ Константін Водъ къ дъпшій спре Гергіцъ, съ еасъ дпаінтеа лві Ракоці ла Тележінъ, къ аша воіа Константін Водъ, ка съї dea дп мъніле Арделенілор, ші але Молдовенілор. Ші тергънd къ оцціле пре ла Гергіцъ, Константін дптр'о ноапте аў фъцітъ, de с'аў dус ла Баша de ла Дърщіор спънъндъ'ї дптъмплъріле че і с'аў дптъмплат. Іаръ Баша авzind ачестеа, аў zісъ, къ фоарте біне аў фъкът, къ аша съ каде кнора ка ачестора карій се скоалъ аскпра стъпънълві съў, ші стрікъ цеара."

„Іаръ Слъціторій възъндъ, къ і-аў пъръсітъ Domnвл, ші оцціле стрікне сънт апроапе, се міра, че вор фаче ші ста дпфрікошаці; чі венindъ Хрізеа Спътарівл de ла марціні дп оастеа лор, пвтаї декътъ дл ръдікъръ Domnъ, ші прекът се ведеа ші лві і-аў фост воіа, ші дпчепъръ а се ръндві ла бътаіе. Слъціторій dinкоаче de Тележінъ, Ракоці ші Молдовенії къ боіарій чеї прібеаці dinколо се ръндвіръ; слъціторій пвсъръ тънъріле, вnde ера Ага Бълеага, фіindъ Агъ маре. Дечі дпчепъръ а слобозі тънъріле дпкоптра оццілор челор стреіне; даръ гloанцеле трecea преcте дъпшій, ші пъ ле стріка (каре лъкръ фъкътвл'аў din стінтеалъ, саў dintр'adincъ Ага пъ се ціе, de ачеаста лъвnd сама слъціторій, аў dat de ціре лві Хрізеа Водъ, къ тънъріле пъ ват дп оасте, чі трек пе deасвпра; іаръ Хрізеа тъніосъ алергънdъ къларе ла тънърі скоате палошвл, ші таіе дп довъ пърці пе Бълеага, чі аша дпкъ німіка аў іспръвітъ, къ твпці Къпітанї, карій авеа дпцелецере къ Константінъ Водъ, ші къ боіерій, къ стеагъріле лор аў трекътъ дп оастеа Молдовенілор, ші а Арделенілор, de с'аў дппрезпатъ къ боіарій. Хрізеа Водъ възindъ ачеаста, се дптріста, іаръ тот дпаінте къзта фіindъ къ алтъ чева пъ пътеа фаче, ші вітезеще цінеа бътаіе къ Арделенії ші къ Молдовенії, іаръ пъкатвл слъціторілор плінindвсе, аў дптратъ дптре дъпшій Арделенії ші Молдовенії, ка ніще лві дптре оі, de'ї тъіа ші пвшка, de zъчеа тот гръмъzі, ші къці пътеа скъпа, аў дпчепътъ а da досвл къ Хрізеа Водъ, черкънdъ калеа Бръілеї; іаръ чеї недестраші, ші чеї къ каї ръї се аскvndea прін мъръчінї, ші прін рапърі ші прін тъфе, de вnde скоціndъ'і пе тоці дї пвпеа сав савіе."

„Авzindъ ачеаста Константін Водъ, ш'аў лватъ zіоа вбпъ de ла Баша, ші аў порнітъ дпаінтеа лві Ракоці, ші венindъ ла Чіокънещі, ші шъzindъ ла прънzъ, нітеріръ доі трімішї de ла Хрізеа Водъ, карій терцеа къ кърці ла Тврчі, пе карій дпдатъ прінzъндъ'ї і-аў адвс ла Константін Водъ, іаръ ел аў порвнчітъ de і-аў спънzвратъ de ніще квварі. Дечі Константінъ Водъ тергънdъ с'аў дппрезпатъ къ Ракоці, ші къ Стефанъ Водъ, ла Dpidoвъ, вnde аў шезвтъ треї зіле, de с'аў оспътатъ, ші прекът с'аў къзвтъ, дървіndъ пе Ракоці ші пе Стефанъ Водъ, ші тълцътіndвле пентрв остенеалъ, фіеще каре с'аў dвс ла цеара лор, лъсъndъ Ракоці доі къпітанї марі, вnвл de неамцъ, анвте Баздi (пъ Бадъ) алтвл de кътане анвте Борошъ, съ фіе лънгъ Константінъ Водъ, ші съ аскълте дп тоате, че ле ва порончі. Дечі Константін Водъ с'аў dвс ла скаънъ къ боіерій, ші черка пре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тоцї жъфвіторій, de'ї спънзвра. Шї аша аў кърцітў цеара, кът слъціторій шї сеітенії, карії таї ера, лшї лепъда хаїніле челе вінете, шї се лтбръка лп фертъпіце реле, шї цівра, къ пв съптў дъръбанцї; іаръ карії се квпощеа, пвтаї авеа зіле. Тръкындў кътва тімпў, аша прекът ам зіс, Константін Водъ аў фъкътў кърцї de іертъчівне вінованцілор, преете тот локвл, зікындў, ка фіеще чіне съ віе ла каса са, съ се ашезе, шї съ пв таї факъ пеквнії, ка съ пв пъцеаскъ чева таї рьў. Шї аў трімісў ла Чеавшў-баша de ла Дрълціорў рвгъндвсе ка се трімітъ ла Бръіла, вnde ера Хрізеа Водъ кв тълцї хоцї, ка съ'л прindъ, шї съ'л dea лві Константінў Водъ. Шї аша аў фъкът Баша, къ л'аў прінсў, шї кв тълцї de аї лві, л'аў трімісў лві Константінў Водъ; іаръ Ракоці черъндвл, л'аў dат кв цівпвпеаса лппревпъ, шї кв Коконії, шї л'аў двс ла Българадў, кървіа і-аў фъкът тертечї, шї алтеле, че ера de ліпсъ спре храпа лві." Ашішdереа скріе: Саларdi Іапошў [5]) din Філціх, карele зіче, къ пе Къпітанії дъръбанцілор і-аў оспътатў шї дървітў Константін Водъ лп 17 Февръріе, шї бътаіа лптре дъпшії, шї лптре Ракоці, ші Стефан XII Водъ с'аў лптътплатў лп 17 Івnie din анвл 1655. Даръ преавестітвл Енгел че аре кв Херіza шї кв Хріza, фііnd ачесте доvъ пвте пвшаї вn от, пв тъ прічеп.

Квт къ Іоann Борошў аў фостў Ротъпў, с'аў аръtатў ла анвл 1648, din Кетeni Іапошў, іаръ ла анвл ачеста аша скріе Саларdi [6]) despre дъпсвл. „Двпъ че ар фі ретас Іоann Борошў кв ощіле кътва тімп лъпгъ Константін Водъ, одініоаръ аў лпчепътў ал двреа грвтазій, шї воала атъта с'аў лпгревіатў, de лп треї зіce л'аў свгрвтатў, трвпвл лві din порвпка лві Ракоці л'аў адвс лп Брашовў, ші л'аў лпгропатў лп Бесеріка чеа мікъ, пвпъндві стеаг лптраврітў. Ачеста тълтъ аввціе лшї къщігасе лп Валахіа, шї лп Комітатвл Біхъріі лпкъ тълте мошії добъндісе, шї о датъ шї алтъ датъ.

[1]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a. [2]) Szalárdi Iànos a' siralmas Magyar Kronikának 5. Könyv. 5. Részében [3]) Grondzki in Ms Elencho ad ann 1655. [4]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [5]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 299. seq. [6]) Szalárdi, l. c.

Анвл 1656. Ла анвл ачеста скріе Галеаццо [1]), къ Краівл Свецієї ръdікъндвсе кв арте асвпра Лешілор лп анвл 1656, шї въzindў, къ спорівл лві пв ва фі плъкътў Прінцілор de цin преціврў, се сокотеа, квт с'ар пвтеа апъра de чеї че с'ар вреа съ'л лпnedіче. Щіеа ел, къ Ракоці Прінцвл Ардеалвлві е ръвпіторіў de лавдъ, шї къ шї кръітеа Полоніеї о ръвпеще, пентрв вneле фъгъдвінце але Полопілор. Dрептў ачееа аў трімісў пе Ліліекропў сфеатпіквл съў лп Ардеал, съ факъ алліанцъ кв Ракоці. Ачеаста лпцелегъндво Полопії, аў фъгъдвітў лві Ракоці, къ вор алеце вртъторіў Краівлві лві Іоann Kazimip пе Франціскў фіівл лві, пвтаї съ се ласе de а се лппревпа кв Свецій, шї съ се лппревпе кв дъпшії, чі nimіка аў іспрввітў. Пентрв къ Ракоці пегъndindў, къ пві есте словодў а прinde арте асвпра квіва, фъръ de щіреа шї лпгъдвінца Порцеї, с'аў лптокмітў кв Свецвл, шї кв Козачії (прекът скріе Саларdi [2]) ка ел лпсвшї съ теаргъ кв тоцї осташії съї лъпгъ дъпшії асвпра Полопілорў, шї гътіndвсе аў поропчітў тътврорў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Комітатърілор ші Сквънелор, ка пе 14 Іанъаріе din анъл 1657, къ тоцїї съ се афле ла Вішкъ дп Маратъръшъ.

[1]) Il conte Galeazzo Gualdo nella Storia di Leopoldo Lib. 1. p. 6. seq. [2]) Szalárdi János a' siralmas Magyar Kronikának 5. Könyv. 6. Reszében.

Анъл 1657. Dънъ порънка лъї Георгіе II Ракоцї чea дп анъл трекътъ датъ, прекът скріе Салардi [1]), тоцї повілїї, секъїї, ші остъшїї Арделепещї с'аъ адънатъ ла четатеа Вішкълъї din Маратъръшъ пе 14 Іанъаріе din анъл ачеста 1657, ші Ракоцї дпкъ аъ терс ла дъпшїї, петрекъндъ'л пъпъ аколо доашпа лъї, Софіа Баторі, къ фііъл съъ Франціскъ, ші къ маікъса, Anna Zakrazka, ші чеї треї боіерї, пре каре дї лъсасе пъртъторї de гріже, адекъ Франціскъ Pedei, Стефанъ Шередi, ші Акацїе Барчаї, унde аціънгъндъ, аъ стрънс пе чеї маї de фрънте оамепї, ші ле аъ спъс, че дї есте воіа, чі пъ тоцї кредеа ворбелор лъї, гъndindъ къ алт скопъ аре порніреа. Аколо аъ венітъ ла Ракоцї ші солъл Мъскапілор, адъкъндъї фортоасе ші скътпе дарърї, кареле ашіщдереа дл дестъпта de ла лъкръл че вреа съ'л ърzеаскъ, чі дпzъдаръ с'аъ сілітъ а фаче ачеаста. Пентръ къ Ракоцї къ фоарте таре трудъ пентръ вретеа de іарпъ, ші отътъл чел таре пе 7 Февръаріе, ш'аъ трекътъ ощіле дп Полопіа, ші дп Подоліа с'аъ дппрезпатъ къ Хтіелпіцкі Хътапъл Козъческъ, кареле адъчеа къ cine 40,000 de Козачї, ші прекът зіче Гропскі [2]), ші къ оастеа de ла Стефанъ XII, Domnъл Молдовеї, ші de ла Константіп I Бассарабъ Domnъл Мънтенескъ трішісъ. Галеаццо [3]) зіче къ сіпгъръ оастеа лъї Ракоцї аъ стътътъ din 30,000 de осташї. Ортъл ші Прогресъл пеатърілор din Дакіа [4]) зіче, къ ші Георгіе Селепчіпі атънчї Епіскопъл Nіtріеї ші солъл дтпърътескъ дпкъ л'аъ дестъптатъ пе Ракоцї, даръ пъ л'аъ аскълтатъ атънчї, чі л'ар фі аскълтатъ дънъ ачеea. Тотъ Салардi скріе дънъ ачеea, къ тергъндъ ощіле тоате спре Краковіа съътъ четатеа Zатбаріълъї аъ къзътъ de пъшкъ Кетепі Болтішаръ, ші трънъл лъї с'аъ тріміс съ се дпгроапе дп Арdеал. Іаръ despre Хрізеа Водъ аша скріе ачелашї Салардi [5]): „С'аъ фостъ zic маї дп сас despre прindереа Ворпікълъї Хрізеа боіаріълъї челъї de фрънте din Валахіа, ші despre цінереа лъї дп Бълградъ, къ а къръіа пазъ порпindъ Ракоцї дп Полопіа, пъ мълтъ гъndea, ші пъртъторіі de гріже саъ каїтакапіі лъї дпкъ пъцінъ гріже аъ авътъ de дъпсъл, пе авънd вре о інстръкціе, ка съ'л пъzеаскъ, саъ съ'лъ трімітъ дп оаре-каре четате, ші банъл Караншебешълъї Акацїе Барчаї, къръіа маї мълтъ ера дпкредінцатъ кътъкъпіа (че въzindъ Графъл Pedeї Ферепцъ се ші дъсесъ din Бълградъ ла шопіа са) лъкъіndъ дп Бълградъ маї adece-орї кіета пе Хрізеа Водъ ла прънzъ, de'лъ оспъта, каре въzъndъо Хрізеа Водъ, ш'аъ бъгатъ дп капъ ка съ черче тодръ de a скъпа din ровіе. Пентръ ачеea с'аъ рътатъ de Банъл, ка пентръ дтблареа ла слъжба дъпnezeеаскъ съ'і фіе слободъ а лъкъі дп шаіері апроапе de бісеріка чea Ротъпеаскъ, карea о фъкъсъ Міхаіл (V) Водъ пентръ съфлетъл съъ, ші аъ ші добъндітъ че пофтеа, пентръ къ зічеа, къ de аколо маї лесне ва дтбла ла denіі, de кът каре пітіка іъвеще маї мълтъ ші дп феаръ, зікъндъ къ педестрашіі чеї унгърещі токта аша л'ар пътеа стръжві, ші аколо ка ші дп четате. Зік унїї къ Банъл Барчаї пентръ ачеea ар фі дпгъдъітъ ачеаста лъї Хрізеа Водъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пентрѫ къ с'аѫ фостѫ дпцълесѫ кѫ дъпсѫл, ко de ва скъпа, ші ва пътеа къпъта Domnia Валахіеі, съ лѫкре ла Поартъ, съ капете ші Барчаї Domnia Apdeaлѫлуї. Аша пѫпъndѫ Хрizea бѫп тетеіѫ скопѫлуї съѫ ziоа поаптеа дтѫла ла бісерікъ, ші nedestrашіі чеі вигрещі карії дл пъzea, дпкъ тѫлтѫ credea луї. Ера атѫпчі дп Българадѫ ка ла 200 de cemenї кѫлешї din маї тѫлте neатѫрї, пе карії дї лъсасе Ракоці съ пъzeаскъ скаѫпѫл Българадѫлуї, кѫ Кѫпітапіі ачестора дпцелегъndѫсе Хрizea Bodъ, пе тоцї і-аѫ трас ла cine, ші odiпioаръ фііndѫ Бапѫл Барчаї дп Българадѫ, dаръ ла сълашѫл съѫ афаръ de кѫртеа domneаскъ, ші пѫтаї ceimenїі сіпгѫрї дп кѫрте, аѫ ешіт пе портіца че dъче ла маіері, лъсъndѫ кѫртеа dешартъ, ші тъindѫ пе стрѫжіарії луї Хрizea Bodъ, пе ел дпкъ л'аѫ скос din фіарре, ші аѫ порпітѫ кътрѫ цеара Ромъпеаскъ пре ла ameazi, кънdѫ бea маї біпе Барчаї ла прънzѫ. Dарѫ луї Хрizea Bodъ аша дпкъ пѫ і с'аѫ сфетітѫ, пентрѫ къ аѫ къzѫтѫ дп тъпіле луї Константіпѫ Bodъ, карале аѫ порѫпчітѫ de аѫ рѫdікатѫ о роатъ маре пре о фѫркъ дпалтъ, ші пе Хрizea кѫ 24 лъпгъ dъпсѫл л'аѫ спънzѫратѫ de роатъ; іарѫ пе ceimenї і-аѫ тъіатѫ грътadъ дп 9 Апріліе дп Валахіа.“ Ашіщdереа Історіа Бълъчепеаскъ [6]), пѫтаї кът ziче, къ ла ceimenїі луї Хрizea Bodъ ле аѫ тъіатѫ пасѫріле ші ѫрекіле, ші къ пе Preda Ворпікѫл Брънковапѫл, пе Radѫл Столпікѫл Фѫркъшапѫл, ші пре Іванко Чепарівл і-аѫ фостѫ трітісѫ Константіпѫ Bodъ съ прindъ пе Хрizea Bodъ кѫ аї съї.

Ачестѫ сфършітѫ л'аѫ авѫтѫ Хрizea Bodъ, чі еѫ тъ дпторкѫ ла Ракоці деспре карале скріе Галеаццо [7]) маї дпколо; къ апропііndѫсе кѫ ощіле de Краковіа аѫ бъгатѫ дптр'жпса 2000 de осташі кѫ Іоann Бетленѫ сѫвтѫ komanda Цепераріѫлуї Свеціческѫ Вірте, каре ера дп четате, ті апоі ѫпindѫсе кѫ Свецѫл аѫ кѫпрінсѫ маї тѫлте локѫрї, ші ші маї тѫлте ар фі кѫпрінсѫ, de пѫ ар фі венітѫ Свецѫлуї веste къ Краіѫл Daніеі с'аѫ скѫлатѫ асѫпра Свецієї. Ачеаста авzindѫ Свецѫл с'аѫ дптѫрпатѫ съ'шї апере цеара, ті Kozачіі дпкъ с'аѫ дптѫрпатѫ акасъ. Лѫбомірскі Цепераріѫл Полопілор дптр'ачеea аѫ дптратѫ дп Ѫпгаріа de аѫ прѫdатѫ Мѫпкачіѫл ші Комітатѫріле Саболчіѫлуї, Сатмаріѫлуї ші Маратѫръшѫлуї. De ла дптърatѫл Ромапілор дпкъ аѫ терсѫ дптрѫ аџівторіѫ Полопілор кѫ Цепераріѫл Шпрокѫ дп лѫпа луї Ібпіе 3000 de кълъреці ті 3000 de nedestрашї. Дптр'ачестеа апропііndѫсе ші Тътарії, Ракоці фііndѫ прекѫт ziче Салardі [8]) дп кътпѫл Черпazстоz чел dінтре орашеле Чарповстрогѫ ші Mezібоza, фѫ сілітѫ а фаче дп 27 Ібліе пачe кѫ Полопії сѫв Kondiцііле ачестеа: „I. Съ'шї чеаръ іертъчіѫпе de ла Краіѫл ші репѫбліка Полопіеі. II. Съ стріче алліапца кѫ Свецѫл ші кѫ Kozачії фъкътъ. III. Съ dеа аџівторіѫ Полопілор асѫпра лор. IV. Хапѫлуї ші Візірівлуї съ dеа dарѫрі. V. Пептрѫ плата осташілор съ dеа ѫп міліоп ші dоѫ сѫте de мії de флорінцї. VI. Съ слобоadъ пе тоцї ровії. VII. Кізешії ші търіміле съ ле дптоаркъ лъсъndѫ'шї оастеа. VIII. Съ дптоаркъ вестміптеле челе бісерічещі. IX. Kozачії вр'о кътева ziле съ се депъртезе de дъпсѫл.“ Пептрѫ але кърора плініре тъкар кѫ dедесе Ракоці кізешї пе кѫтпатѫ-съѫ Стефапѫ Апафі карале ціпеа пе Лорапті Ката ші пе Георгіе Гереѫфі, Полопії тотѫшї аѫ рѫпітѫ тоате авѫцііле пѫ пѫтаї але луї Ракоці, чі ші але осташілор луї, каре вzindѫле Молдовепії ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Мънтенїї dimпрежнъ кѫ вр'о кътева сѫте de побїлї Ардѣленещї шї de секѫї, еї дпкъ с'аѫ трасѫ кътръ касъ мї царъ; пре Ардѣленї кънd трећеа прїпъре мѫнцї маї пе тоцї і-аѫ тъїатѫ процїї din порѫнка лѫї Стефан XII Водъ. Гропскі [9]), зїче къ Ардѣленїї пре карїї і-аѫ оторжтѫ цереанїї din Молдова, аѫ фостѫ ка ла треї мїї.

Галеаццо [10]) ачестеа ле скрїезікънdѫ: „Прїмі Ракоц сфатѫл съ се дптоарпе дп Ардеал, даръ зъбові маї мълтѫ de кът се кѣdea дп Полонїа, шї dede тітп лѫї Лѫбомірскі шї лѫї Zерпесокі Цеперарїлор Полопещї, de аї дтпedека дптоарчереа шї de а'л сїлі ла сфършітѫл лѫї Іѫлїе а іскълї kondiцїїle лѫї пѫсе; пѫтаї ка съ сепоатъ дптѫрпа, каре аѫ фостѫ ка съ дптозрпе тот че кѫпрїпсесе шї съ плътеаскъ 200,000 de талерї, пептрѫ а кърора плїпіре аѫ dat кїzешї дптре алцїї шї пе фрателе лѫї Акацїе Барчаї, шї аша кѫ пѫтереа пъче їачестеїа м'аѫ скосѫ остащїї din Краковїа, кѫт с'аѫ zic маї дп сѫс; дптр'ачееа се апропїа Тътарїї дптрѫ аџїѫторїѫл Полопїлор, шї Ракоцї кѫпоскѫnd прїпежdїа, лъсѣ тоатъ оастеа пре окърмѫїреа Цеперарїѫлѫї Кетепї Іапошѫ, дптѫрпъпdѫсе ел дп цеара са пе кѫї пеатблате пѫтаї кѫ 14 кълърецї. Кетепї Іапошѫ гъпdеа къ се ва мъптѫї de Тътарї de се ва траце спре мѫнцїї Молдовеї, даръ de ла ачееа фѫ дптпedекатѫ; пептрѫ къ бїпе къ Хапѫл Тътърескѫ ера кѫпрїпсѫ дп пачеа кѫ Полопїї фъкѫтъ, тотѫшї пѫ прїміа пачеа сѫптѫ претестѫл къ фъръ de воіа лѫї с'аѫ фъкѫтѫ; дрептѫ ачееа аѫ порѫпчїтѫ лѫї Nарdапѫ Ага, Цаперарїѫлѫї съѫ, ка кѫ треїzечї de мїї de Тътарї съ се апѫче de Ардѣленї, шї ел дпкъ дл аџїѫта, шї аша Ардѣленїї кѫцї пѫ с'аѫ тъїатѫ, аѫ ръпасѫ ровї dimпрежнъ кѫ Цеперарїѫл лор.

Dѫпъ перdереа ачеаста дп Ардеал пѫ се вedеа алта, фъръ пѫтаї жалъ шї атепіпцърї асѫпра лѫї Ракоцї, карепе ера прїчіпа а тот ръѫл. Dрепт ачееа Ракоцї с'аѫ шї болпъвітѫ de моарте, прекѫт кѫ тоцїї кредеа; чї спре тареа пепорочіреа цереї с'аѫ тътѫdѫітѫ; шї ка съ мълкѫтеаскъ гълчеава пе треї zїле але лѫї Септемвріе аѫ стрънсѫ сеітѫ ла Герла, шї прїп кредінчошїї съї, аѫ вестітѫ къ дп сеітѫл ачела се ва ашеза рескѫтпърареа ровілор de ла Тътарї. Іаръ адѫпdѫсе сеітѫл, ел ш'аѫ повестітѫ прїп лѫпгъ скрїсоаре дптъїѫ дтблареа са дп Полопіа, апої аѫ вепітѫ ла алте доѫъ пѫптърї, адекъ: кѫт с'ар рескѫтпъра ровїї шї кѫт с'ар апъра de ар вепї Тѫрчїї асѫпра Ардеалѫлѫї. Dеспре чел dінтъїѫ пѫптѫ, чеї маї бѫнї прїетенї аї лѫї Ракоцї zїчеа, къ требѫе арѫпкатъ dаре пеобїчпѫїтѫ, ка съ се стрънгъ бапї спре рескѫтпърареа ровілор; іаръ алцїї zїчеа, къ чеї маї богацї ар требѫї съ'ї рескѫтпере пре аї съї. Чеї маї дптреці ла мінте zїчеа, къ маї дпаінте de а отърж чева требѫе съ се трімітъ ла Хапѫл ошѫ съ вадъ че-і есте пофтѫ, кѣчї се авzіа, къ пѫтаї пептрѫ Кетепї Іапот пофтеще 400,000 de талерї, шї пептрѫ ал doілеа Цепераріѫ 200,000 de талерї. Чі ачестеа се вedеа а се вести пѫтаї de претепіїле лѫї Ракоцї, пептрѫ къ Хапѫл алта пѫ пофтеа, фъръ пѫтаї ка Ракоцї кът маї кърпdѫ съ рескѫтпере ровїї кѫ бапїї съї. De че, таре спъріindѫсе Ракоцї, маї пре ѫрмъ zісе, ка ачела съ рескѫтпере ровїї, карепе аѫ фостѫ прїчіпа тердереї дп Полопіа, пептрѫ ачеаста мънїіndѫсе статърїле Ардеалѫлѫї, л'аѫ дптребатѫ пре чіпе віпътъещe, мї дпсетпъпdѫ ел пе Кетепї Іапошѫ, доі фечіорї аї ачестѫіа аѫ стат дп тълпї, шї і-аѫ арътатѫ de

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фацъ къ рѫвна de a'шї пѫне корона Полоніеї пе кап, л'аѣ adѫcѣ ла періреа ачеаста. Dечї мъniindѫce Ракоці пре дъпшії, лі се лъѫda кѫ рѣѣ; чі л'аѣ контенітѣ статѫріле ші іаръшї і-аѣ тѫdѫmъпітѣ съ рескѫmпере робії; іаръ ел аѣ респѫпсѣ къ дп кассъ пѫ се афлъ маї мѫлтѣ de 30,000 de талері, карії пѫ съптѣ десті съ плътеаскъ пе Полоні, пе кѫm съ прісосеаскъ съ рѫскѫmпере атъціа робї. Атѫпчї кѫ тоції дл дптреба, ѫnde съптѣ аверіле каре ле аѣ лъсатѣ Гавріїл Бетлен пе сата цереї? ѫnde съпт вогъціїле, каре ле аѣ adѫпатѣ татъ-съѣ кѫ атъта рѫвпъ? карєле кѫ тії de тещешѫгарї ші de тіръпії ле аѣ сторсѣ ачслеа de пре кіецїї сърачї. Ѳnde съптѣ вепітѫріле челе мѫлте, че се траг de пре тішаоа патріа ачеаста? ші мѫлцї kѫnd zічеа ачестеа, пѫпеа тъпіле ла сабїї, арътъndѣ къ лаї дпкъ пѫ'ї вор пъртіпі. Аша с'аѣ спартѣ сеітѫл, пѫтаї атъта отърѫndѣ ка съ се трімітъ Матеіѣ Балогѣ ла Хапѫл съ іспітеаскъ ші маї біпе, че'ї есте пофта."

Dѫпъ маї мѫлте лѫкрарї adѫce іаръшї скріе Галеаццо [1]) прекѫт ѫртеазъ: „Кънd се дптреба дп сеітѫл de ла Белградѣ чел din апѫл 1657, оаре тъzълівор пе Ракоці, кѫm вреа дтпъратѫл Тѫрческѣ дп картеа пріп оаре-каре чеаѫшѣ трімісъ, аѣ пітерітѣ трімісѫл лаї Ioann Kemeni кѫ карте din Крітеа скрісъ лаї Акаціе Барчаї. Дп картеа ачеаста скріе Kemeni къ пре ел вреѣ съ'л факъ Прінцѣ Ардеалѫлаї, даръ ел пѫ прітеще чі се роагъ de статѫрї, ка съ сокотеаскъ біпе ші кът маї кърѫndѣ съ тъzълеаскъ пе Ракоці, de пѫ вреѣ съ се стріче тот Ардеалѫл dітпревъ кѫ Молдова ші кѫ Валахіа. Пептрѫ карєа zісъ статѫріле цівdекаръ съ аскѫлте de дтпъратѫл мі се рѫгаръ de Ракоці съ се ласе дпсѫшї de domnie, пептрѫ тъпгѫіреа цереї ші а са, фъгъdѫindѫ'ї, къ de се ва пѫтеа дтпъка кѫ Поарта, іаръшї дл вор прімі стъпъп. Іаръ Ракоці дndѫлчіndѫce кѫ кѫвінтеле ачестеа, аѣ dат ѫп тапіфестѣ, дп каре спѫпеа прічініле мі kondіціїле съпт каре се лъса de domnie апої с'аѣ трасѣ ла тошіїле сале. Dѫпъ че с'аѣ тъzълітѣ Ракоці, маї мѫлцї пофтіръ domnіa, дптре карії ера ші Акаціе Барчаї, карєле дп тот тіпѫл о черка, даръ авеа мѫлцї дтпротівіторї, ші пептрѫ ачеea с'аѣ лъсатѣ de a o маї черка акѫта, іаръ пѫ с'аѣ лъсатѣ de пъdeждea de a o dobъndі dѫпъ ачеea. Dѫпъ мѫлте вокѫрї фѫ алес Прінцѣ Комітѫл Францїскѣ Pedeї, бърбатѣ de маре талептѣ, блъndѣ, ші депъртатѣ de орі-че тѫрбѫраре. Кѫ ачеастъ весте аѣ слобозітѣ пе чеаѫшѫл а касъ; ші с'аѣ скрісѣ ші ла Віzірѫл din Бѫda ші ла Хапѫл, ші аша с'аѣ сфършітѣ сеітѫл. Іаръ фіindѣ къ Вezірѫл дп картеа са, че о скрісесе ла Статѫріле Ардеалѫлаї, афаръ de тъzълірea лаї Ракоці ші а фііѫлаї съѣ, маї пофтеа ші четатеа Борош-Іпѫлаї пептрѫ пъртініреа денлінѣ ші іертареа, фоарте мѫлтѣ с'аѣ тѫрбѫратѣ тоцї Арделенії, мі маї въртосѣ чеї че цінса кѫ Pedeї Прінцѫл чел поѣ, ші dѫпъ мѫлтъ ворвъ ашезаръ, съ і-о dea; чі фѫръ дтпеdекаці de Ракоці, карєле іаръшї аѣ лѫатѣ окърѫгіреа цереї, кѫm се ва арѫта ла апѫл віїторіѣ."

[1]) Szalárdi János a' siralmas Magyar Kronikának 5. Könyv. 7. Részében. [2]) Grondzki in Ms. Elencho ad h. a. [3]) Galeazzo Gualdo nella Storia di Leopodo Lib. 1. p. 12. [4]) Ortus et Progressus variarum in Dacia gentium p. 152. [5]) Szalárdi l. c. Part. 9. [6]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a. [7]) Galeazzo l. c. p. 27. [8]) Szalárdi l. c. Part. 9. [9]) Grondzki l. c. [10]) Galeazzo l. c. p. 31. [1]) Idem Galeazzo l. c. p. 62.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Anul 1658. Dupъ че с'aŭ uscъ dn anul trekutъ Frandiskъ Pedeĭ Prindъ Ardealuluĭ prekum skrie Galeadzo [1]), Loranfi Cscanna, tuta lui Georgie II Rakoci, aŭ dncheput a strъpnde ostaшĭ dn Ungaria ne sata fiiulуĭ sъŭ, iaръ Rakoci aŭ porunchitъ celor din Borosъ Ienъŭ, din Opadea mare shi din Gerla, de i-aŭ dizratъ kredinchioshire de noŭ. Kareа dndelegъndso Prindzl Pedeĭ aŭ adunatъ ueara la Mediashъ, de unde aŭ trimisъ la Rakoci ne Dionisie Banfi shi pre Akadie Barchaĭ, dndemnъndu'lъ, ka sъ se dinъ de legъturile ce fъkuse, daръ neshika aŭ isprъvitъ; pentru kъ Rakoci ne 27 Ianuarie din anul 1658. aŭ mersъ la ceitul din Mediashъ, shi pre ceĭ a dunadĭ i-aŭ silitъ, de iaръshi l'aŭ primitъ Prindъ, shi Frandiskъ Pedeĭ lъsъndse de stъpъnireа Ardealuluĭ c'aŭ dusъ ku lъkashul dn Hstul din Maramurъshъ, unde usese shi shaĭ dnainte ka un Ispravnik mare.

La nemita adunare, prekum skrie Franк [2]), venit'aŭ solĭ shi kurdĭ shi de la Konstantin I Bassarabъ Domnul Valahieĭ, karele dndemna pre Ardelenĭ, sъ dinъ prietenshiul shi alliandа ceа vekie ku Mntenii, shi mustra pentru ce aŭ mъzulitъ pre Rakoci fъrъ shireа ca, dozenindu'i, ka sъ asкulte de Rakoci, pentru kare vorbъ c'aŭ cunъratъ ueara, totushĭ ku ctste i-aŭ rspunsъ.

Iaръ Rakoci, prekum ziче Galeadzo [3]), aŭ dmpurdit pre ostatiĭ sъĭ la ceĭ maĭ kredinchioshĭ prietenĭ aĭ sъĭ, shi aŭ strъnsъ shi maĭ muldĭ pretutindeneа, daръ maĭ ales dn Ungaria pre lungъ Kashoviа. Apoĭ aŭ trishis la dmpъratul Leopold shi la aludĭ Prindĭ kredinchioshĭ, de i-aŭ dndiinduat, despre a doza Domnie, shi aŭ cerutъ auditoriŭ, de kutva c'ar skula Turchii asupra lui. Asha daръ dn skurt timpŭ adunъ bun numer de soldadĭ, shi fiind kъ tokta atunchi era reskoalele cele marĭ dn Valahia shi Moldova, ku aĭ krora Prindĭ aveа mare alliandu, la cel dintъiŭ aŭ trishis dntru auditoriŭ 7000 de ostashi, shi la ul doilea multe kompaniĭ de nedestrashĭ shi kulъredĭ, ka dinъndse dn cerile sale shi apъrundse dn kontra Tutarilor, sъ poatъ maĭ bine dndelene prichina pentru kareа c'aŭ fъkutъ reskoalele achestea dn numitele cerĭ. Acheasta o dnsemnŭ:

Domnia dn Valahia Konstantin Sherban karele aŭ urmatъ lui Mateiŭ Bodъ. Mateiŭ Bodъ maĭ dnainte de moartea ca, ce c'aŭ dntutmplat dn anul 1654, dupъ ce c'aŭ bututъ ku Vasilie Lupul Domnul Moldoveĭ, aŭ lusatъ ku litъ de moarte urmutoriul sъŭ, ka nurureа sъ dinъ alliandu ku Rakoci shi ku Prindul Moldoveĭ Stefan Georgidu. Alliandа acheasta fъku ka Turchii sъ se teatъ de maĭ mare belea. Drept acheea Vezirul dupъ ce aŭ porunchitъ lui Konstantin Bodъ sъ se lase de pretenshiul lui Rakoci shi n'aŭ voitъ, ba dnkъ shi auditoriŭ i-aŭ datъ asupra Polonilor, shi sъ teargъ la Cariград, shi iaръshi n'aŭ urutъ, sh'aŭ bugat dn kap, ka sъ'lŭ lepede din Domnie, spre kare skopŭ aŭ porunchitъ Bashieĭ din Silistra saŭ Druidiorŭ, shi fratelui Hanuluĭ celui Tutureskŭ, sъ se skoale asupra lui Konstantin Bodъ, karele avund kut era vestea la 30000 de ostashi, ku mare dndrъsnire c'aŭ lovitъ ku dinshii, daръ fu birutъ ku foarte mare perdere, shi el dnkъ de abia aŭ skupatъ la mulдi. Tutarii fukuръ tot felul de tirunii dn Valahia. shi tuind ne nenumъradĭ oamenĭ, duserъ ku cine ka la 10000 de robi.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Acemineа сфършіт авѣ ші Стефан Георгіцъ Прінцѣл Молдовеі, къ скоцънd ел кѣ аціѣторіѣл ачелораші Тътарі, ші кѣ ал Башеі de ла Дръціорѣ дп апѣл 1653 din Domnia Молдовеі не Васіліе Водъ, каре се кіамъ дп котѣп Лѣпѣл чел Бътрън. ші дптърindѣсе ші прін Поартъ. пліn de тънdріе ші de лаѣdъ, de ла дпчепътѣл Domnieі сале се ѣnісе кѣ Ракоці, ші ел дпкъ дл аціѣтасе асѣпра Полопілор. De ѣnde пъскънdѣсе препѣс, къ ші акѣта вреа съ се ѣneаскъ кѣ Ракоці асѣпра Тѣрчілор, ел дпкъ фѣ de ачеіаші Тътарі ші Баша de ла Сілістра, de карії фѣсесе аціѣтатѣ ла Domnie, фоарте рѣѣ кътътѣ ші скосѣ din Молдова, ші ка съ пѣ кадъ дп тъпіле Тѣрчілорѣ, аѣ скънатѣ дп Арdеал. Аша ретъпънd церіле ачестеа фъръ de Domnі пе шъпа Тѣрчілор, Валахіа с'аѣ датѣ Прінцѣлѣі Міхаіл VI Радѣл. ші Молдова Прінцѣлѣі Георгіе Гіка.“ Аша скріе Галеаццо, ші dестѣл de ѣine de веі лѣа афаръ аціѣторіѣл прін каре с'аѣ фъкътѣ Стефан XII Георгіцъ Domnѣ Молдовеі, прекѣт поці ведеа ла апѣл 1653.

Іаръ Історіа Бълъчепеаскъ [4]) зіче: „Мергънd веste ла Поартъ, къ Константін Domnѣл Валахіеі ші Стефан Domnѣл Молдовеі цін кѣ Ракоці, пре атъndоі і-аѣ тъzъліт, ші і-аѣ кіематѣ съ меаргъ ла Поартъ, іаръ ла Молдова аѣ пѣсѣ domnѣ пе Георгіе Гіка карele аѣ фостѣ Капікіхаіа лѣі Стефан Водъ ла Царіград. Deчі мергънd ачеастъ веste ла Стефан Водъ, ші Грігоріе фечіорѣл лѣі Георгіе Гіка фііnd Агъ маре ла Стефан Водъ, dіптъіѣ л'аѣ въгат ла дпкісоаре, dѣпъ ачееа сокотіndѣсе къ дптр'алт тіпѣ пѣ ва пѣтеа скъпа, с'аѣ гътітѣ de фѣгъ кѣ тоатъ каса лѣі, ші лѣънd пе Грігоріе Ага кѣ сіne ші мергънd пънъ ла Търгѣл-Фрѣмос, аколо л'аѣ кіешат Стефан Водъ, ші л'аѣ дтбръкат Domneще кѣ ішлік сѣргѣчіѣ, ші л'аѣ дпкълекат пе кал domneск ші і-аѣ датѣ кѣртеа тоатъ кѣ стеагѣрі, кѣ добе, кѣ трътбіце, кѣ слѣціторі ші кѣ тоатъ помпа, ші л'аѣ трішіс ла Іаші ка пре ѣп фсчіор de Domnѣ ші і-аѣ зіс: Фътѣл меѣ, шерці съптос, дакъ аѣ воітѣ Dѣmnezѣ аша; ші аѣ алес оамені de аі лѣі карії аѣ пофтітѣ а мерце кѣ дъпсѣл къці і-аѣ требѣітѣ. Ші аша Стефан Водъ с'аѣ dѣсѣ дп Арdеал, ашішdереа ші Константін Водъ.“

Іаръші Франк [5]), аша скріе деспре атъndоѣъ церіле Ромъпещі, ші деспре Арdеал: „Дп апѣл 1658 пре ла дпчепътѣл лѣі Мартіе преа маре мѣлціme de Тътарі ші de Тѣрчі аѣ пъвъліт дп Валахіа, адекъ 30.000 de Тътарі ші 30,000 de Тѣрчі, ші алѣпгънd dіntр'ѣnса пре Константін Шербан Водъ, аѣ пѣсѣ дп локѣл лѣі пре Міхnеа, адекъ пре фечіорѣл Радѣлѣі Водъ челѣі de demѣлт, dѣкънd дп ровіе маі мѣлці de 10,000 de оамені. Дп 20 Мартіе дп вечінътатеа поастръ Візокпà аѣ веніт Константін Водъ алѣпгатѣ din цеара са, ші аколо dѣпъ че ар фі вѣят пъхаре de бѣкѣріе кѣ Domnѣл Ракоці дп 25 Мартіе, аѣ венітѣ дп Сібііѣ четатеа поастръ ші ашішdереа оспътъndѣсе кѣ Маціstратѣл, а doѣa-zі пъпъ дп zіѣъ аѣ пѣрчесѣ спре Фъгъраші. Пре ла сфършітѣл лѣі Мартіе с'аѣ алѣпгат din скаѣпѣл съѣ прін Тѣрчі ші прін Тътарі ші Стефан Георгіцъ (пѣ Герліцъ) Domnѣл Молдовеі, ші с'аѣ пѣсѣ дп локѣл лѣі, Гіка.“

Чі съ тъ дпторк ла Ракоці; деспре дъпсѣл аша скріе маі дпколо Галеаццо [6]): „Dѣпъ атътеа дптъшплърі реле че с'аѣ дптъмплатѣ кѣ дпчепътѣл апѣлѣі 1658, ші dѣпъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пріімірea лъї Рокоцї ла а doa domnie, Візірівл din Бъda ші Баша din Дръцїор скріcеръ Статърілор din Ардеалъ, ка дndатъ съ леапede пе Ракоцї, алтмінтрелеа вор пръпъdi тоатъ цеара. Атепіпдареа ачеаста сілі пе Ракоцї а кіета цеара ла Белград, вnde тълте лъкрърї с'аў лъатъ дпаінте ші пічї вnвл с'аў іспръвіт, пептрв къ Ракоцї респвnсесе челор че дл дndemna съ се ласе de domnie, къ ва фаче ачеea de се ва лега Поарта къ еа дпкъ ва лъса съ алеагъ Статърїле Прінцъ пе каре дл вор воі; къ пв ва фаче вре о дпоіре асвпра цереї; къ ва цінea Атпателс чел de ла Соліman II date цереї; ші маї пре вртъ къ пв ва лва четатea Іепъълвї de ла окъртвіреа Ардеалълвї. Кв ачестea с'аў дтпръщіат сеітвл, dap пв с'аў потолітъ тъпіа Тврчілор, каре ші маї таре с'аў дптървтат пріп ачеea, къ Ракоцї аў прінсъ ші аў пвсъ ла дпкісоаре пре солвл Тврческ, карele adвсесе стеагвл ші челелалте стетте de domnie лъї Францїскъ Pedeї, ші аша аў фъкътъ ші кв трітішіі Візірівлвї din Бъda ла Арделепї. Пептрв каре аствпъndв'шї Дівапвл врекіле de кътръ тоате рвгъчівпіле, фв цівdекатъ ръсвоіў асвпра Ардеалълвї.

Ачеаста дпцелегъndв-о Ракоцї, прекът скріе іаръшї Галеаццо [7]), аў трітісъ пре Гавріїл Кеоварі ла дтпъратвл Леополdъ I, ші аў фъгъdвітъ къ ва da Борвшъ-Іепъл, dapъ аша, ка dвпъ че се ва дтпъка ел кв Поарта, съ і'л dea дтпъратвл дпапоі, ла карea пофтъ a лъї дтпъратвл пв і-аў ръспвпсъ дп скріс, ка пв квтва съ'і трітіть скрісоареа ла Поартъ, ка съ стріче пачеа dintre дтпъратвл ші dintre Поартъ, пептрв тъптвіреа са, чі пвтаї кв ворва і-аў спвсъ, къ ва трітіте пре Цепераріл Аппібал Гопzага дптр'аколо, карele ва дптокті лъкрвл. Апоі zіче Галеаццо [8]):

„Кънd ера съ треакъ Гопzага дп Вигаріа, Ракоцї пре асквпсъ аў трітісъ дп Валахіа пе Петрв Pedeї ка съ се дптоктеаскъ кв Міхпea Водъ, карele пептрв фріка че о авea de Тврчї, чеї че дпкъ zъвовіа дп Валахіа, с'аў dвсъ ла вп лок пвмітъ, пвтаї кв 500 de аї съї, ші аколо с'аў ворвітъ ла ололтъ, съ впеаскъ артеле, de квтва с'ар акъца Тврчії de dъпшіі. Дтвіасе Міхпea пе Тврчї кв 100,000 de талерї пептрв Ракоцї ші пептрв ачеea къzвсе дп препвсъ, къ преа таре претепшвгъ аре кв dъпсвл ші се тетea ка съ пв'лъ леnede къt маї кврndв din domnie; dрепт ачеea аў фъкътъ легътвръ съ се ацівте вnвл прз алтвл. Дптр'ачеea аў сосітъ маї тълте ощї Тврчещї ла Бъda, каре с'аў dвсъ ла Тітішоаръ, ші Візірівл din Бъda дпкъ аў терсъ dвпъ dъпселе.“

Dечї, кът терце маї дпколо Галеаццо [9]), Ракоцї іаръшї аў adвпатъ цеара ла Белград, вnde пв ашezаръ алта, фъръ пвтаї къ тоцї се вор дптрарта, въzвnd прітежdіа; кв каре фъгъdвіпцъ дndестълъndвсе Ракоцї, с'аў dвсъ ла Іепъъ, de вnde аў скрісъ карте Везірівлвї челвї таре, ла карea респвnde ачела аша, прекът се поате четі ла Саларді [10]). Dвпъ ачеea с'аў dвсъ Ракоцї асвпра Тврчілор ші дп 5 Івліе аў бътътъ пе Баша de ла Пошега лъпгъ Ліпова, ші аў арсъ Арадвл. Апоі zіче Галеаццо [11]): „Ракоцї аў трімісъ пре Стефапъ Водъ кв ощї дп Молdова, съ факъ чева дтпedекаре артелор Оттопапічещї, че се порпісе de ла Одрііъ; чі дптълпindвсе Стефап кв Тврчії, ата л'аў бътътъ de deабіа аў пвтътъ скъпа дпсвші ел кв віаца.“ Іаръ Історіа Бълъчепеаскъ [12]) zіче: „Стефап Водъ лъвnd de ла Ракоцї ощї, с'аў dвсъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съ скоатъ пе Гіка de ла Молдова, чі прінzънd de весте Гіка, ш'аў стрънсў оцїле сале челе маї вине, ші дпкъ маї мълте; ші аў тріміс пре фіінл съў Грігораш кв оцїле de аў есітў дпаінте ла Търгвл Фортос ла Стрънгъ, вnde авънd бътаіе аў бірвіт Грігораш пе Стефан de л'аў dвdвіт іаръшї дп Ардеал. Deчі п'аў воітў съ маї факъ дптърziере дп дешерт пре аколо, фіind къ ведеа слъбъчівне ла Ракоцї, ші фіind къ с'аў рвшінат, пентрв къ аў фост бірвіт дп Молдова, с'аў dвс дп цеара Лешеаскъ, de аколо с'аў dвс ла Мвскў, ші de аколо дптр'алте пърцї пънъ че с'аў гътат; іаръ пе Doашпа din Полопіа о аў трімісў дп Молдова ла каселе еї съ шеазъ; пентрв къ пв о івеа ші авеа цїітоаре." Чі dвчереа лві Стефан XП ла Мвскў с'аў дптъмплатў маї тързіў.

Dвпъ ачестеа Тврчії, кът скріе іаръшї Галеаццо [13]), аў лватў Борошў-Іепъвл ші аў прздатў тот Ардеалвл dімпревнъ кв Бълградвл, деспре кареа прадъ ворвіndў Франк [14]) зіче, къ дп анвл 1658 дп 19 Авгвстў Візірівл чел маре, ка съ'шї стъмпере мъніа че о авеа асвпра Арделепілор, аў кіематў пре тътарї ші пре алцїї дп Ардеалў, карії аў ші дптратў пре ла Бвzеў, ші аў арсў Секвітеа ші цеара Бърсеї, пвмаї Брашоввл л'аў іертатў пентрв 25,000 de талерї. Апої іаръшї Франк [15]) скріе аша: „Къчі ваї ші мішел ера дп Ардеал дп зілеле ачелеа, стрікъndв'лў кв сабіе ші кв фок Хапвл Тътърескў кв 80,000, саў кът вреаў алцїї. ші міе дпкъ мі се вede кв 100,000 de Тътарї; Козачі 12,000, Баша din Сілістріа кв 12,000 de Тврчі; Къпітапвл лві Bodъ din Молдова кв 9000 de Квртепї; іаръ Міхпеа Domnвл Мвптепескў кв 12,000 de аї съї, карії dвпъ че аў дптратў, тот Ардеалвл л'аў пвсў дп фокў ші пвлвере."

De ачестеа спъріindвсе сеімвл din Сігішоаръ, зіче Галеаццо [16]), аў трішісў пре Акацїе Барчаї ла Везірівл чел маре, съ ле чеаръ іертаре. Мергъndў Барчаї ші афлъndў пе Везірівл лънгъ Борошў-Іепъў, дї спвсе соліа, чі фіind къ Візірівл се кіемасе дпдърънт de Сълтапвл, съ меаргъ асвпра лві Хассан-Бата ребелвлві din Алепо, пвпе Прінцў пре Акацїе Барчаї, dънdв'ї кондіцііле ачестеа, ка съ пв факъ вре о пошепіре маї мълт деспре Борошў-Іепъў ші деспре отарвл лві, ші кът маї кврънdў съ dea Тврчілор Карапсебешвл, ші Логошівл че съпт пре апа Темешвлві, ка de ачі дпаінте съ плътеаскъ харач дпdоітў, ші пентрв келтвіелеле че ле аў фъкътў Поарта дп ресбоівл de акът, съ плътеаскъ Ардеалвл 500,000 de талерї, ка съ се певоіаскъ а кънъта дп брънчіле сале вії аў морцї пе Ракоцї ші пе доі domnї Ромънещї, пе Стефан ал Молдовеї ші пе Константін ал Валахіеї. Ка пре локвіторії de лънгъ Солнокў, карії трекъсеръ сврїў стъпънірea Ардеалвлві, съї dea дпапої Тврчілор, ші ка съ dea кізеші патрв повілї dінтре чеї че ера кв дънсвл, пентрв тоате ачестеа кът къ се вор пліні. Аша аў фъкътў пе Барчаї Прінцў Ардеалвлві кв пвтеле дмпърътвлві ші л'аў трішісў ла сеімвл din Сігішоаръ, ші дпzъdар ameніnцъndў Ракоцї, аў порвпчітў de л'аў алес ші Статвріле Прінцў Ардеалвлві, порвпчіndў ші Domнілор Ромънещї, ка съ'лў аціврте, de ва авеа опў, ші лві Кіпап Баша, ка съ прівеаскъ de ла Борошў-Іепъў dвпъ Ракоцї, кареле ешї дп Вngаріа ші пв дпчета а се рвга de аціврторівл дмпъратвлві Леопольд I.

Деспре Міхпеа саў Міхаіл VI, Domнвл Валахіеї, аша скріе Апопімвл Ромънескў [17]):

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Mixnea Bodъ zikъ съ фіе Грекъ, леат 1658, фечіорял лъї Іапе Сердаріял, de тік аъ фъцітъ de ла пърінцїї лъї ла Царіградъ ла Cinan Баша ші с'аъ пътітъ къ есте фечіоръ Радъляї Bodъ. Dечї тъгъляіndъce Константінъ Bodъ, л'аъ орънdъітъ дтпъръціа пре ачеста, ші venind дп цеаръ къ Търчї ші къ Тътарї повъцъіndъї дъръвапцїї, аъ робітъ цеара. Ел се врътa ла Търчї фоарте сърдс, даръ гъndъл лъї ера съ се ръdіче къ ръсвоіъ асъпра Търчілоръ, ші дndатъ аъ дпчепът a стрънце дъръвапцї ші алте оцї.“ Іаръ історіа Бълъчепеаскъ [18]) зіче: „Дп ачеастъ терцере дп Apdeал a Търчілоръ, Mixnea Bodъ авea дпцелецере къ Ракоцї ші къ Константін Bodъ, ка съ стea къ савіа асъпра Търчілоръ, ші авънd ачеастъ дптокмітъ дп гъndъл лъї, къnd воіа съ трецкъ пре ла Тележін, атъпчї ш'аъ арътат гъndъл боіерілор ші къпітанілор, дndemпndъ'ї съ таіе пе Търчї, карії вінea къ Баша Серлекір, ші пе Тътарї. Боіерії ші Къпітанії авzind ачесте ворве de нітіка, се дпгрozea ші се тіра че вор фаче, фіind къ Търчії ші Тътарії ле ера дп спате; чі дп фаца Domпълъї zічea: Біne Doamne! поі съ фачет порънка Мъріеї Тале, даръ таї пре врътъ чіne din поі ші din прънчії поцрії ва скъпа de савіа чea лъпгъ a Търчілоръ? каре ръспънсъ авzindъ'лъ Domпъл с'аъ тъпіатъ; іаръ dакъ с'аъ despърцітъ дп латърї, с'аъ сфътъітъ боіерії съ фъгъ ші съ'лъ ласе пе dъпсъл; ші ата аъ фъкътъ, къ аъ фъцітъ тоцї дпкотро аъ пътътъ. Дпсъ Първъл Вістіарія Вълdеескъл фіindъ таї дпdръснецъ, къ къцї-ва боіерї ші къпітанї с'аъ dъсъ дпdърътъ ла Баша, de аъ спъсъ челе че zічea Mixnea Bodъ съ факъ. Іаръ Mixnea Bodъ възъndъ ачеаста с'аъ дпторсъ ші ел ла Баша желъіndъce de боіерї ші de оцї, къ пъ воіескъ a терце дп слъжба дтпърътеаскъ, чі фъг ка ніще реї. іаръ ел сінгър есте dірентъ дтпъратълъї, прекът аъ фостъ ші дп кърtea дтпърътеаскъ ші п'аъ авътъ вре o dатъ, нічї аре гъnd реъ ші віклеапъ. Баша крезъndъ ворвеї лъї ші некрезъndъ боіерілоръ, і-аъ дтпъкатъ пъшаї съ теаргъ дп слъжба дтпърътеаскъ, іаръ ел възъndъ лъкръріле despre Баша, ші тергъndъ ла Копої ші дптътплъndъce de аъ венітъ Първъл Вістіарія сънт кортъл Domпескъ, порънчісе таї наінте впор вешлії, ка de л'ор ведea, съ вінъ къ арте аскънсе пре сънтъ хаіне; ші венірь вешліїї Търчещї, ші zікъndъле Mixnea Bodъ, дndатъ ловірь пе Първъл Вістіарія къ сабіїле, de'лъ фъкърь фъртї, ... ші тълтъ пагъбъ фъкъndъ дтпъратълъї къ вчідереа тълтор Търчї. Іаръ Істрате Постелнікъл, карele тълтъ тітпъ аъ фостъ прібеаръ пе вретеа лъї Матеіъ Bodъ, ші тълт аъ кіелтъітъ Матеіъ Bodъ съ'лъ іа de ла Търчї, ші п'аъ пътътъ фіindъ атъпчї сънт кортъл съъ ші дпцелегъndъ de патіма Първълъї Вістіарілъї, аъ фъцітъ дп пъdъре фіindъ апроане пъdъреа; іаръ Mixnea Bodъ аъ порънчітъ dъръвапцілор, съ'лъ прindъ; карії аъ ші дптратъ дп пъdъре ші къътъndъ'лъ de атърънтъл л'аъ афлатъ. Dечї dъкъndъ'лъ ла Mixnea Bodъ, л'аъ тъіатъ, ші аъ таї тъіатъ пе Радъл Бъреск ъл Ага, ші пе Віптілъ Къпітанъл ші пе Бадеавез, ші аъ трітісъ пе Dіка Арzъ Сърбъл dънъ Preda Брънковеанъл ші л'аъ ацінсъ ла Търговещї, ші дп каселе Domпещї л'аъ оторжтъ; порънчіт'аъ ші Къпітанълъї Odop din Търговещї de аъ терсъ ла Філіпещї ла Константін Поотелнікъл Кантакъzенъл ші ла Пап Спътарія цінереле лъї; чі ей таї наінте прінzъndъ de веste аъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фъцітъ преcте мънте ла Брашовъ, ші деаколо с'аў дъсъ ла Молдова. Деч Міхнеа Водъ маі стъмпъръндъсе къ тоартеа ачестор боіерї, с'аў дъс къ Търчіі ші къ Тътарії ла Іепъў ші тоатна іаръшї с'аў лнторсъ ла скаънъл съў.

[1]) Galeazzo Galdo nella storia di Leopoldo. tom. 1. p. 66. seqq. [2]) Andreas Frank in Ms. Diario diaetae Mediensis de anno 1658 ad 27 Ianuarii. [3]) Galeazzo tom. 1. p. 70. seqq. [4]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a. [5]) Frank in Ms. Diario ante Comitia Segesvariensia de anno 1658. [6]) Galeazzo tom. 1. p 332. [7]) Galeazzo tom. 1. p. 339 seq. [8]) Idem p. 341 seq. [9]) Idem p. 345. seqq. [10]) Szalárdi János a' siralmas Magyar Kronikának 6. Könyv. 4. Részében. [11]) Galeazzo tom. 1. p. 351. [12]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a. [13]) Galeazzo tom. 1. p. 352. seq. [14]) Frank in Dario ante Comitia Segesvariensia de h. a. [15]) Idem Frank in Diario Comitiorum Segesvariensium h. a. idem 7. Octobris. [16]) Galeazzo tom. 1. p. 355. seqq. [17]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [18]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a.

Анъл 1659. Пріминдъ Арделенїї лн анъл трекътъ ші фъръ де воіа лор, прекът аратъ Компілата [1]), ші е Прінцъ пре Акацїе Барчаї, ачеста лн анъл де акът пе Февръарїе аў адънатъ сеім ла Бістріцъ, унде прекът скріе Франк [2]); „Лн чеа де обще адънаре а цереї с'аў четіт кърціле челе де алліанцъ лнтоарсе пре Унгъріе, дінтре каре чеа дінтъіў ера а лъї Міхнеа Водъ, а доъа а лъї Георгіе Гіка Водъ, а треіа а лъї Григорашъ фечіорълъї лъї, ші тъте треле кънпіндеа лн сіне, ка съ се цінъ пачеа, претепшъгъл ші вечінътатеа лнтре дъншіі ші лнтре Арделенї лнтреагъ ші пекъътіт; чі преалъмінатъл Прінцъл Акацїе Барчаї пофта лъї Міхнеа Водъ де астъ дать пъ о аў прімітъ, пентръ къ се ведеа препъс; іаръ къ Гіка Водъ а фаче претепшъгъ къ тоцій ам воітъ пентръ ка съ се поатъ ръскънпъра робіі де ла Тътарі."

Нічі е де а те міра, къ Барчаї п'аў прімітъ пофта лъї Міхнеа Водъ пентръ къ аша і-аў скріс ші Дрогоманъл Палаіотта [3]): „Преа лъмінате Доамне Прінцъле! Ам врът съ те лнцііпцезъ пре лнпъцітеа та къ presidentъл лнпъратълъї Нетцескъ къ пътеле стъпънълъї съў мълтъ с'аў ръгатъ де Візірънл чел маре, ка Ракоці съ поатъ цінеа тошіі лн Ардеал, даръ нетіка аў добъндіт, ва ачеea с'аў ръндъіт, ка нічі лн церіле лнпъратълъї Нетцескъ съ поатъ цінеа тошіі. Дрепт ачеea те рог пре лнпъцітеа та, ка съ окъртъещі къ гріже Ардеалъл, ші къ Ракоці съ пъ аївї вре о аместекаре, ка съ пъ казі лн препъс. Вреў а те лнцііпца ші деспре ачеаста, къ Домнъл Мънтепескъ се лнцелеце къ Ракоці прін Іаков Харшані, пентръ каре лъкръ кът ва тріміте банії лн лъънтръ, лндатъ і се ва лъа Домніа, ші лн локъл лъї се ва пъне Григорашъ фіінл лъї Гіка Водъ."

Галеаццо [4]) скріе, къ дін сеімъл де ла Бістріцъ с'аў тріміс ла Ракоці Георгіе Лазар, ка съ деа четатеа Оръзеї-марї лъї Акацїе Барчаї, каре а о аў ші дат Ракоці, дънъ че аў цівратъ Арделенїї къ пъ се вор лнтінде ла тошііле ші бънъріле тъпе-са, але тъіереї, але фрацілор ші але претепілор съї, ші къ де се ва пътеа лнпъка къ Поарта іаръшї лл вор прімі де Прінцъ. Пентръ каре фаптъ а лор, Поарта фоарте с'аў тъніатъ ші бъгъндъ пе солії Арделенещі ла лнкісоаре, лъї Акацїе Барчаї і-аў порънчітъ ка пе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ракоці претиндеа съ-лъ гонеаскъ. Ла кареа дарса а Оръзеї, зіче Салардi [5]): „Георгіе II Ракоці, кънd аў датъ Opadea-Маре луї Акаціе Барчаї гъндеа къ ел тот стъ таре дитр'жнса, ші пентрu къпітанул еї ші маї въртосъ пънтрu Ioann Рацъ, карелe era xodноцiъ de аколо ші цiвратъ спре служба луї. Іаръ Телекі Міхаіъ, пе карелe нu пътаї дл крескусе дп кортеа луї, чі дл ші дисърасе фiiндъ ел тiшлочіторiъ, ка съ'ї dea репосатул Пекрі Ферепц din Кuч тuiере пре unа пъскutъ фата са, ші лъ нuсесе дп дерегъторіе, іаръ акuта, піерzъндъ ші каса din Іепъ, ші тошiiле din цеара de цiосъ, че дї ръмъсесе de татъ съъ Іоann Телекі, карелe фuсесе маї пре ортъ unul dintre xodноці Кълъреціlор din Opadea, шedea дп късuца са чea din Opadea dimпрeunъ кu тuнъ-са ші ku тuiереа, ші era окiї ші урекіле луї Ракоці. Ашiшdереа цiпea ku Ракоці ші Степап Френц, фечiорul луї Степап Френц челuї бътрън, карелe анеа тuiере пе сора луї Телекі Міхаіъ, ші іаръшї шedea дп Opadea-Маре.“

Іаръ Галеаццо [6]) аша мънъ маї наinте повестеа са: „Фост-аў весте, къ препuсul Тuрчiлор despre Барчаї, кuт къ ачеста се дпцелеце ku Ракоці спре пагuба лор, с'аў дптърітъ ші prin Міхnеа Domnul чел поў ал Валахіеї. Ачеста кът с'аў пuшітъ Domnъ дndатъ аў фъкutъ съ се дпкоронеze ші съ се unгъ дп бісерікъ de un preотъ греческъ, ші пuцinъ timnъ трекuндъ, порnітъ de педнфръпатъ тundpie, аў трimісъ ла Поартъ пре unul dintre аї съї съ'ї капете Хаттішеріфъ, adекъ Diпломатъ, de ла дmпъратul Тuрческъ, ка съ се кieme de ачi дnainte Архiduкъ de Валахіа, ші ка съ се факъ uredнікъ се о граціе ка ачеаста, аў скрісъ Bizipiулuї челuї таре къ Барчаї пре аскunсъ се дпцелеце ku Ракоці ші къ аў стрънсъ челе 500,000 de Талерi, dарь пu ле трimіте, пентрu къ пъdъждuеще, къ поарта ва дmmікшura сuта ачеea. Дп сфършітul кърцеї арята фоарте таре рuвnъ кътрu каса Оттоманічеаскъ, ші се рuга Bizipiулuї, ka съ лukре ла дmпъратul, съ'ї dea луї тutетреле църіле, къ ел ва плъті пarвреа фърu de скudere ші zъbavъ обічnuiцii харачї, пентрu Валахіа 150,000, пентрu Молdова 20,000 ші пентрu Apdeal 60,000 de талерi, афарu de алте службе че ва фаче Порцii. Чi фъгuduinцele ачестеа маї пре ортъ аў фостъ спре стрікареа Міхnеї, пентрu къ Тuрчii ле аў лuатъ дп реа парте.“ Апоі скріе ачелашї Галеаццо [7]), къ дmпъratul Леополdъ I, дп 5 Маіъ din anul 1659, аў трimісъ пе барonul Кlimeнt Радолtъ ла Ракоці съ чearu дnапоі Комітатuріле Сатmарiъ ші Саволчiъ ku четъцiле Сатmарiъ ші Калло; dar dunъ тuлte ворbe с'аў алес o nemіка. Чi Хanul Тътърескъ аў датъ ассекuраторіа ачеаста [8]), despre слобozіреа луї Кemeni Іапошъ ші a луї Корnішъ Френц din робіа de ла Крimъ:

„Noї Мехметъ Гіра ш. ч. фачет дпцiiпцare, къ дп вremiле трекuте, кънdъ мерсесем дп Полоніа ш. ч. ла рuгъmіntea челuї маї таре Bizipiъ ал постru Сестер Гаск, ші a прietenilor пострі челор din вечiнї, adекъ a Boeвodzілор din Молdова ші din Валахіа, че с'аў фъкutъ повъ пентрu пuмітul Іоann Кemeni ші Францiск Корnішъ вretъ съ-ї слобozimъ пре dъншii; чi аша ka Іоann Кешeni съ факъ, съ се dea оатenilor пострі карiї сънт трimішї спре ачеea, пентрu сine 40,000 de талерi ші пентрu Францiск Корnішъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

20.000 de талерї че се вор8 adъче din Брашов8 дп Търговецї, iaръ пентрв чееалалтъ парте а рескътпъръреї лвї Ioann Kemeni, adekъ пентрв алте 40,000 de талерї съ фіе кizeщї пътіцїї Boevodzї ш. ч. Dat дп Бакша-Сараів дп 3 Маів din anвл 1659.“

Токта атвпчї кънdв аv сосітв ассекъраторіа ачеаста дп Apdeaл, се цinea ceim лa Сас-Севешв, despre каре аша скріе Салardi [9]): „Аша сфършindвсе ceimвл din Сас-Севешв, дп каре пв с'аv потолітв фоквл din цеаръ, чі таї таре с'аv апрінсв кв артікvлії чеї дмпротіва лвї Ракоцї фъкvцї, кв непрітіреа кърцілор лвї ші кв кvпpindereа тошіілор лвї, ші пе Ракоцї лa атъта тънie л'аv adвсv, de че кочеа таї наinte дп inima са асвпра цереї ші асвпра лвї Акацie Барчаї, акvта дп скрісоаре о аv datв афаръ, adekъ: Къ kondiцiile сvптв каре се дмпъкасе, ле аv кълкатв ші аv фръптв kredinцa лвї de лa цеаръ datъ, кънdв тошіile Прінцеселор ле аv лvатв, din дndemnвл лвї Ceidi-Ахметв-Баша чел прin Стефанв Тіса фъкvтв, ші прin Каспарв Барчаї аціцатв ш. ч. Dрепт ачееа Ракоцї аv дпчепvтв a'шї adвna ощї пре лъпгъ Тіса; ші Копстантіп Bodъ дпкъ ш'аv adвnatв ощї пе баші дп партеа дмпъратвлвї Леополdв, каре тоате аv цівратв къ ші лвї Ракоцї дпкъ лї вор8 фі kredinчioасе. Аша гътітв фііndв Ракоцї, прекvт скріе іаръші Салardi [10]), аv ащептатв пъпъ че с'аv стръпсв вкателе de пе къмпв, апоі кътръ сфършітвл лвї Авгвств dimпревпъ кв Копстантіп Bodъ аv трекvтв Месешвл спре Клвжв, съ теаргъ асвпра лвї Барчаї ші a цереї, каре се стръпсесе пе шесвл Тврzеї. Фііndв Барчаї ші цеара пе шесвл Тврzеї, кvт скріе Франк [11]), аv сосітв аколо ші Ioann Kemeni дп 28 Авгвств кв вп боіерів din Валахіа de лa Міхпea Bodъ; лa карele Apdeленіі кв Барчаї a doва zi, adekъ дп 29 Авгвств аv трімісв треї кizешї пе Nadani Міхаів Протопотарівл ші фечіорвл вчігъторівлвї лвї Гавріїл Баторі, пе Стефап Лazар ші пре оаре-каре Сепаторв Съсескв din Брашов8, карele ціа літва Ротъпеаскъ; пвтаї ка съ-лв поатъ adвче съ факъ алліапцъ кв Барчаї дмпротіва лвї Ракоцї; чі din алліапца лвї Міхпea Bodъ кв Барчаї, кvт вот ведеа акvщї, с'аv алес о пітіка. Іаръ Барчаї кв ceimвл, прекvт скріе таї дпколо Салardi [12]), аv трімісв пе Ioann Kemeni дпаintea лвї Ракоцї съ факъ паче кв фъпсвл, чі пітіка аv іспръвітв. Dрепт ачееа апропііndвсе Ракоцї de шесвл Тврzеї, Барчаї de аколо с'аv трасв лa Мвръшв, апоі лъсъndв'лв таї алесв Секвїї, аv терс лa Dева ші лъсъndв'шї Doампа кв фрате съv Барчаї Каспар дп четатea Deвеї, ел кв фратесъv Барчаї Andрашв, кв Ioann Бетлеп, кв Міхаіл Толdолагі, кв Георгіе Лazар, ші кв алцїї аv трекvтв лa Тітішоаръ лa Ceid-Ахметв-Баша пентрв апівторів.

Іаръ Ракоцї, прекvт скріе Галеаццо [13]), аv стръпсв цеара дп Мвръшв-Ошорхеів, вnde a треіа оаръ фв алес Прінцв Apdeaлвлвї дп 8 Октомвріе din anвл 1659. Despre ceimвл de лa Мвръшв-Ошорхеів аша скріе Andреів Франк [14]) Сівіапвл: „Л а 25 С е п т е м в р і е: дп 25 але ачесте лvпї dвпъ ресъріtвл соарелвї аv дптрат дп М. Ошорхеів Domнвл Ioann Kemeni дп вепітъпт ші кв арте Тътъреці пегре петрекъndв'лв тvлцї побілі, ші deскълекъnd лa сълашвл съv, твлте am авzіt despre стареа поастръ. Л а 29 С е п т е м в р і е: Апропііndвсе аша аv дптрат Георгіе II Ракоцї дп Мвръшв-Ошорхеів

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші аѣ дескълекат ла обічнѣітѣл сълашѣ ал Прінцѣлуї цереї, ка де а дреапта луї съ теарґъ Лѣмінатѣл Воевод ѣл Константін, дѣпъ ачеea ѣрма кълъреції, карії ѣнїї ера аї луї Ракоці, алції аї пѣмітѣлуї Воевод. Карії ера ка ла 3000 ші тѣсікѣл кълъреділор луї Константін зічеа пота фетеї Ромънещї, кънд м'аѣ перд ѣт капреле ші плъпгънд ле къѣта пре мънцї; іаръ тѣсікѣл кълъреділор луї Ракоці зічеа пота луї Кемені Іапошѣ адекъ: Дѣмнезеѣл луї Ісраіл карele шезї дп черіѣрі, вітъте де аколо ціосѣ, ш. ч. Ла дптъіа zi a луї Октомвріе. Се кіатъ солѣл Мѣнтенескѣ, карele din грешалъ пѣ се адѣче; чі се адѣче Влъдіка чел Козъческ ал луї Константін Водъ пе калѣл луї Ракоці дпаінтеа цереї, de unde дпzъdар с'аѣ тріміс дпдърът; ші дп ръдван се адѣче солѣл Воевод ѣлуї Міхnea, Епіскопѣл тънъстіреї din Търговещї кѣ секретарієл пѣмітѣлуї Водъ, карele аѣ dат картеа лѣмінатѣлуї Водъ, карea спѣnea къ ел пентрѣ ачеea аѣ тъіат пре Тѣрчії чеї de лънгъ cine, ка съ пѣ се таіе ел de дъншії ші съ се пѣнъ дерегъторі Тѣрчещї, ші сѣнт ачелаші цібг съ кадъ ші Apdeaлѣл. Афаръ de ачеаста пофтеще, съ се дпоіаскъ, ші съ се цінъ дп тоате, фъгъдѣind асемінеа кredінчіошіре. Dатѣс'аѣ ші алтъ карте de ла боіерії чеї марї пентрѣ треаба ачеаста.“

Кецер [15]) дпкъ скріе: „Лаѣдъ луї Dѣмнезеѣ! мънгъічіоасъ веste пе аѣ вестіт de ла Apdeaлѣ, кѣт къ Георгіе II Ракоці, іаръшї с'аѣ пріміт Прінцѣ de Apdелені, ші къ Domнѣл Барчаї кѣ ѣнїї de аї съї фѣцind дп Тѣрчіа се цine дп Тімішоаръ, ші am авzіт къ Міхnea Domнѣл Валахієї аѣ оторѣтѣ пе 2000 de Тѣрчї че ера лъсаці спре nazа луї, ші къ фъкъndѣсе апріат протівнік Тѣрчілор, аѣ бътѣтѣ пе Баша din Дръцiорѣ, тъind 3000 de Тѣрчї.“

Іаръ Гропскі [16]) зіче: „Дптр'ачеea Ракоці съвършind сеітѣл din Мѣрѣшѣ-Ошорхеіѣ кѣ чеї шаї алешї повілї аѣ терсѣ ла марцінеа Apdeaлѣлуї ші а Валахієї ла сатѣл Рѣкації, ка съ дптъреаскъ алліанца чеа пѣ de мѣлт фъкѣтъ кѣ Міхnea Водъ, unde фiind de фаць атъndої Domнії, аѣ іспръвітѣ челе de іспръвітѣ. Ші Ракоці преа мѣлт пъдъждѣind дп пріетепшѣгѣл Прінцѣлуї Міхnea, пре Константін фостѣл Прінцѣл Валахієї л'аѣ трімісѣ кѣ ощі Секѣіепещї ші Nемцещї плътіте кѣ ценерарієл Гаѣdi Andpeіѣ, съ кънpіndъ Молdова. Карele дптръnd дп Молdова аѣ ші кънpінсѣ цеара de ла Георгіе Гіка, даръ апоі венind Гіка кѣ ощі маї тарї din Дръцiор, аѣ бътѣтѣ пе Константін Водъ, ші ачеста с'аѣ дптърнатѣ ла Ракоці.“

Чі маї пре ларґ ле скріе ачестеа Салardі [17]), зікънd: „Маї дпainте de а порні Ракоці кътръ Apdeaл, пе Міхnea Domнѣл Мѣнтенеск аѣ фост дпчепѣтѣ а'лѣ пебѣні ші а'лѣ траце ла cine пріп шербѣл съѣ Іаков Харшапі, фъгъдѣindъ'ї къ ва трімите ла дънсѣл пе Andpeіѣ Гаѣdi кѣ 6000 de оамені, ші ата дптокmindѣсе ла олалтъ, къ de ва аціѣта Dѣмнезеѣ ші луї Міхnea Водъ ші луї Константін Водъ дп Молdова асѣпра Тѣрчілор. кѣ тоцii съ треакъ Dѣнъреа, ші съ се апѣче de маї марі дп контра Тѣрчілорѣ. Чі фiind къ пе Міхnea Водъ дл креснсе Поарта, пънъ атѣнчі пѣ маї пѣтea дпкреde, пънъ кънd пѣ ва тъіа пре ачеле 2000 de Тѣрчї, карії ера спре nazъ лънгъ дънсѣл, ші пѣ'ї ва da

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ын тънъ не Міхаіл Nadani; каре фъкъндъле Міхнеа Водъ, с'аў фъкътў не сіне вечнікў дъштан ал Порцеі, ші аша аў скъпатў бъкътъра пентрў ътъра еі, ші Domnia пентрў пріетепшъгъл лъї Ракоці, ші біата цеара Мънтенеаскъ ын маї греа прімежділе о аў пъсў. Іаръ фііnd къ лъї Стефан Водъ ші лъї Констаптін Водъ ынкъ ле фъгъдъісе Ракоці, къ лі ва ашеза ын церіле лор, акът Констаптін Водъ пентрў легътъра ачеаста повъ кў Міхнеа Водъ ретънеа фъръ de цеаръ, de пў ар фі лъкратў Ракоці прін Міхаіл Мікешў, ка Стефан съ ынгъдъіе Domnia Молдовеі лъї Констаптін Бассараб, аша ка ел съ'шї цінъ тоате тошіile din Молдова, съ тръіаскъ ла олалтъ ка фрацій, ші ынтъмплъндъсе тоартеа лъї Констаптін, съ ъртеze Стефан ын Молдова.

Пре Протопотарівл Міхаіл Nadani солъл лъї Барчаї л'аў прінсў Міхнеа Водъ, ші трімецъндъ'лў ын Фъгърашў, аколо аў порънчітў Ракоці de і-аў тъіатў капъл, пентрў артікълій din Сас-Себешў ші пентрў алте скрісорі асъпра лъї Ракоці. Deчї Ракоці аў тріміс пре Констаптін Водъ асъпра Молдовеі, ші лъї Міхнеа Водъ ынкъ і-аў dat аціторіў, кът с'аў zісў маї ынаінте dintр'алцї автарі, кў карea фаптъ мълт ш'аў ътпъцінат оціле. Dрепт ачееа авzind къ Візірівл din Бъda кў Баша din Тімішоаръ ші кў Барчаї се гатъ съ вінъ асъпра, аў ынчепът а'шї спорі оціле ші аў кіемат не Цівлаї Френц кў хаідъчії лъї ын Ардеалў; іаръ пре Кірія Парохъл саў Преотъл Хinedоареі, карeле кў чіпчї саў шесе сът de осташї Ромънії аі съї пў demълт арсесе Deва, л'аў трімісў Ракоці кў кърцї dimпревъпъ кў Стефан Роman церапъл din Телегdў ла Ромънії din Крішў-Баіа, din Хълманіў, din Беіъшў, din Попmezеў, din Мішке, din Лъпкъ, ші din Dominівл Оръзії-Марі, ка съ іа арме къ пе тоцї лі ва петеші; карії аў ші лъатў, ші dестълъ вечіспічe аў фъкът асъпра Domnілор пътъптещі. Іаръ ынцелегъnd Ракоці, къ Търчії аў порнітў din Тімішоара ші він пре ла Карап-Себешў, ші пре ла Логошіў, ел с'аў гръбітў de аў кънрінсў стръмтоареа de ла Поарта de феррў, ынde ш'аў бъгатў тоатъ педестрімеа ын шанцърі біне ынтъріте кў мълте тънърі; чі Търчії аў трекътў преste мънці пе локърі петаї ътблате de оці, ші с'аў ловітў кў Ракоці ла Градішка, ынde аў фостў маї demълт Сармісегетъса четатеа Dакілор. Аколо Ракоці неавъnd педестрімеа кў сіне, фў бірвітў de Търчї ші с'аў трасў ла Оръцціе; іаръ Търчії пў л'аў гопітў чі с'аў ынтърпатў ла шанцърі1е de ла Поарта de феррў de аў тъіатў тоатъ педестрімеа, ші аў лъатў тоате тънърі1е. Апої с'аў кърatў dънъ Ракоці, каре с'аў трас dinаінтеа лор ла М. Ошорхеіў. Іаръ чеї прін преотъл de ла Чърілла ші прін Стефан Роman din Телегdў адънаці, аў трекътў пре ла Zлакпа ші Аіъd ла шесъл Тъrzеі, ка съ се ынпревіпе кў Ракоці, карeле тръцеа спре Клъжў de ла М. Ошорхеіў, чі Търчії і-аў ацінсў пе шесъл Тъrzеі, ші тъind о парте dintр'ъншії пе чеіалалцї і-аў ынпръщіат. Аша Търчії с'аў ынтърпатў ла Тімішоаръ ын лъпа лъї Декетвріе din апъл 1659, лъсъnd бъп ацівторіў лъї Барчаї, іаръ Ракоці аў ынкъпцівратў пе Барчаї ын Сібііў din Декешврie пънъ ын Маіў.“ Аша скріе ачестеа Саларді. Ашішdереа скріе Галеаццо [18]), карeле zіче маї ынколо:

„Nъмітъл Міхнеа Domnъл Валахіеі, dънъ че аў фъкътў алліанцъ кў Ракоці ші аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

довъндіт de ла дъпсъл чінчі сѣте de оѣташі, с'аѣ дптърпат дп цеаръ ші тъind 2000 de Търчі аѣ дпвінсѣ ші це Баша de ла Дръщіор кънd се дптърпа de ла Боронѣ-Іепъѣ, чі тірънind дѣпъ ачееа асъпра коіерілор, ачещіа аѣ кіемат дптрѣ аціъторіѣ пре Тътарі, къpора пепътъндъле Міхпеа Водъ ста дптротівъ, с'аѣ трасѣ дп Ардеалѣ. Асетепеа с'аѣ дптъмплат ші лъї Константін Водъ, карele кѣ вр'о кътева мії de оеташі парте de ел адънаці пе вапі, парте de Ракоці дптрътътаці, дп сфършітъл лъї Октомвріе din апъл 1659, дптрънd дп Молдова, къ порочіре с'аѣ ощіт, ші вътънd пре Георгіе Гіка Прінцъл чел поѣ, атъта л'аѣ спъріатѣ, de аѣ фъціт ла тапці. Ші кѣ адевърат лесне ар фі стъпъніт цеара Константін de пѣ ар фі гръвіт дптрѣ аціъторіъл лъї Гіка, Сълтанъл Галга, фрателе Хапълъї кѣ 30,0000 de Тътарі, de карele фѣ дпвінсѣ Константін, ші кѣ маре певоіе аѣ скъпатѣ дп Ардеалѣ, ші de аколо дп Ѳпгаріа. Апа даръ къzънd атъндоъ церіле ачестеа сѣбт пътереа Търчілор, дппъратъл Търческ аѣ трімісѣ пре Капіці-Хіасі-Агіасеі дп Валахіа, ка съ деа цеара ачеаста лъї Георгіе Гіка. Молдова вреа съ о факъ Візіріат, чі апоі сокотіндъсе дппъратъл о аѣ дат лъї Стефан (XIII) фечіорълъї Лъпълъї челъї бътрп.“ Ашіндереа скріе історіа Бълъчепеаскъ[19]) ші Апопітъл Ротъпеск[20]). Іаръ Андреіѣ Франк[21]) скріе: „Дпсъші Міхпеа Домпъл цереї Мънтепещі ші Андреіѣ Гаѣда кѣ аї съї осташі ші кѣ чеї че і-аѣ кънътат de ла Георгіе II Ракоці, din Валахіа фъціnd, ътплъсе локъріле de пре лънгъ Сібііѣ.“ Апоі іаръші: „Ротъпъл Петрѣ Бѣdаї дпкъ дптрѣ ачеастъ сеаръ се тріміте ла Домпъл Валахіеі Георгіе Гіка ші ла Баша din Дръщіор, пріп карele скріе преалъмінатъл Домпъл Барчаї лор дп Търговещі, къ ел кѣ кънітепііле Ардеалълъї ші кѣ о парте а ощілор Візіріълъї, есте кѣ поі дп Сібііѣ.“

[1]) Compilator. Const. Part. II. Tit. 1. Art. 1. [2]) Andreas Frank in Ms. Diario Diaetae Bistriciensis de h. a. ad 1. Martii. [3]) Palajotta apud Frank l. c. ad 23. Martio. [4]) Galeazzo Tom. 1. p. 449. [5]) Szalárdi János Lib. VI. Part. 8. [6]). Galeazzo Tom. 1. p. 452. [7]) Idem p. 455. seqq. [8]) Assecuratoria Chami apud Frank in Diario Diaetae Sz. Sebesiensis de h. a. ad. 11. Iunii. [9]) Szalárdi l. c. [10]) Idem Lib. VI. Part. 9. [11]) Frank in Diario Diaetae de Campo Keresztes h. a. [12]) Szalárdi l. c. [13]) Galeazzo tom. 1. p. 471. [14]) Frank in Diario Diaetae M. Vásárhelyiensis de h. a. [15]) Andreas Ketzer in Ms. Diario Diaetae Poson. de h. a. ad 7. Octobris. [16]) Grondzki in Ms. Elencho ad h. a. [17]) Szalárdi Lib. VI Part. 11. [18]) Galeazzo tom. 1. p. 481. seqq. [19]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [20]) Anonymus Valachicus cap. 44. [21]) Frank in Mss. Actis Principum Bartsai et Rakotzi de anno 1659 ad dies 7. et 19. Decembris.

Апъл 1660. Галеаццо [1]) скріе, кѣ дѣпъ че аѣ дпкѣпціъратѣ Ракоці Сібііъл, аѣ тріміс сол ла Поартъ фъгъдѣінd кѣ дndатъ па плъці чінчі сѣте de мії de талері ші ва тріміте соліе маї лъminатъ кѣ дарърі петаї въzѣte ші петаї авziте, пътаї съ'лѣ дпгъдѣіе съ рътъпъ Прінцѣ Ардеалълъї; чі тергънd солъл ла Одрііѣ, ънde ера дппъратъл, і-аѣ тъіат капъл. Прічіпа пептрѣ карea с'аѣ фъкѣт ачеаста о спѣпе Гропскі [2]), zікънd: „Прішінd сфатъл лъї Кетепі Іапошѣ, Ракоці с'аѣ певоітѣ а дпблъпzі пре Търчі пріп кърді ші кѣ дарѣрі, чі de о датъ аѣ тріміс ші ла Козачі пре оаре-каре сакріфікълѣ, адекъ преот Ротъпескѣ, пептрѣ аціъторіѣ асъпра Търчілорѣ, пре карele кънd се дптѣрпа кѣ бѣпъ фъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гъдзіпцъ de ла Kozачі, л'аў пріпсў Пріпцвл Молдовеі, дмпротіва кързіа аціштасе Ракоці пре Константін Водъ, ші токта атзпчі л'аў трімісў ла Поартъ, кънd се сфътзіа дмпъратзл съ іерте пре Ракоці ші съ'і ласе Пріпціпатзл Ардеалзлзі; de зnde аў ісворжтў, de тоці с'аў зтплзтў de тълпіе асзпра лзі.

Сакріфікзлзл ачеста доаръ аў фостў Мітрополітзл Българадзлзі Сава II Брапковічі, карелe дп апзл трекзт аў добъndітў de ла Акаціе Барчаі Diпломатзл [3]) че зртеазъ: „Noі Акаціе Барчаі din міла лзі Dзmnezeў Пріпцвл Ардеалзлзі, Domнзл пърцілор цереі Зпгзрещі, ші Спанзл Секзілорў, фачет дпцііпцаре пріп рzndзл ачестора тзтзрора, кърора се кzвіне, кзт къ кzцетznd поі дзпъ даторіа дерегъторіеі поастре, съ вedem ші черкът стареа преоцілор Ромъпещі din цеара поастръ а Ардеалзлзі ші din пърціле Зпгаріеі, челор дмпрезпате еі, ам кзпоскзт кзт къ еі пептрў тзлте феліврі de дмпедекърі че аў, авіа пот съ факъ дестзл кіетърії сале, маі алес пептрў ачееа пептрў къ din времіле челе dінтъіў а ле Пріпцілор цереі ачестеіа а Ардеалзлзі, карії маі дпаінте de поі аў фостў кз плътіреа ші стоарчереа дечітелорў, а попелор ші а алтор лзкрзрі de ачестеа, пріп дерегъторіі чеі ла ачеаста пзші (фъръ de•дndоіалъ преете воіа пріпцілор) пзтаі фолосзл съў кзтzndў, кз афврісітъ орвіре се асзпрескў, карea ші лецеі Dзmnezeещі, ші кіетъреі сале чеі бісерічещі се дмпротівеще. Dрепт ачееа поі din пъскзта кз поі мілъ, карea пзрзреа о авет, кзтznd ші ла рзгъчізпеа преачінстітзлзі Сава Брапковічі, Епіскопзлзі тзтзрор бісерічілор Ромъпещі дп цеара поастръ, ші ла а протопопілор, de тоатъ дareа дечітелорў ші а попелор, адекъ de діжта гръзлзі, секъреі, орзлзі, овъслзі, меіслзі, лінцеі, mazереі, бобзлзі, фасолеі, кънепеі, інзлзі, стзпілорў, меілор, телзшеілор ші а алтор віте ші марфе, каре с'аў обічінзіт а се дечітзі ші а се da фіскзлзі пострў, мілостівеще ам сокотіт, съ'і скзтім мі съ'і тзптзім, прекзт дї скзтім ші'і тзптзім пріп пзтереа ачестор кърці; пептрў ачееа вóзъ тзтзрор ш. ч. карії требзіщі, саў вещі треакі съ щіщі, четіщі саў азціщі ачестеа, въ порзпчім таре ші кзртос, ка ші воі de ачі дпаінте дп тоате времіле пре протопопіі ші преоціі Ромъпещі чеі din цеара поастръ а Ардеалзлзі, ші din пърціле Зпгаріеі челе еі дмпрезпате, ші пре зртъторіі лор ла дareа дечітелорў, а попелорў, а квінтелорў, а квартелорў, дмпротіва прівілецізлзі пострў ачестзіа а'ї сілі ші а дптеці саў пре еі саў пре зртъторіі лор de ачі дпаінте дп персоапеле ші лзкзрзріле лор а'ї тзрззра, сзпъра, саў пъгзві съ пз дndръсніці оаре-кзтва. Алтіптрелеа съ пз фачеці, ші четіndў ачестеа съ ле дацї дndъръпт. Dат дп четатеа поастръ а Бістріцеі дп 15 Мартіе din апзл 1659. Акаціе Барчаі.“

Despre diпломатзл ачеста ворбіnd Самзіл Клаін [4]) карелe аў шзріт ла Бзda дп 13 Маіў din апзл 1806, аша скріе: „Cimon Стефан Мітрополітзл Българадзлзі аў кътрe сфършітзл апзлзі 1657, аў дп апзл 1658 аў тзріт, къ дп апзл 1657 кънd с'аў тіпъріт Тестатептзл чел поў Ромъпеще ла Белград кз тоатъ келтзіала лзі Ракоці дп квзптзл дпаінте ал ачестеі кърці Cimon Стефан Мітрополітзл се потепеще ка віў ші дп апзл 1659 Акаціе Барчаі ла черереа Мітрополітзлзі Сава II Брапковічі дъ преоцілор Ромъпещі din

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Apdeалъ ѕп привілеціѣ de скѵтіщъ. Аша даръ дп апѵл 1659 Сава ера Мітрополіт. Дп пѵтерѵл Мітрополіціlор Бългрaдѵлѵї dѵпъ Сітоп Стефап есте пѵсѣ Іосафат, карeле аѣ тревѵіт скѵртъ віеацъ съ аівъ. пѵтаї de ѕп апѣ, саѣ пічі de ѕп апѣ дп Мітрополіе.“ Дп Діптіка [5]) карea еѣ o ат дърѵітѣ Бібліотечеї цереї Ѳнгѵрещї, дпкъ Іоасафат се пѵпе дптре Стефап ші Сава II.

Чі еѣ тъ дпторк ла Ракоці, despre аї кърѵіа пріетепї аша скріе Andpeіѣ Франкѣ Сівіапѵл [6]): „De алліапца лѵї Ракоці се ціпea ші Кіріл Чѣрілла преотѵл Ротъпескѣ din Комітатѵл Хinedoapeї, карeле авea 600 de осташї Ротъпещї преа дпdръспещї ші віпе дптрартацї кѵ пѵщї ші кѵ лъпчї: de ачещіа се прindea кърціле, че се тріметea din Deва ла Барчаї. Дп 3 Іапкаріе din апѵл 1660, аѣ вепіт весте despre къdереа дп пріпсоаре а търітѵлѵї Ніколае Zоліоmі, пептрѵ къ преотѵл din Чѣрілла кѵ аї съї бътѵпd Хinedoapa, аѣ кіематѣ dіптр'жпса пре Zоліоmі ла ворвъ. ші ешind ачеста л'аѣ пріпсѣ ші л'аѣ тріміс ѣ ла Ракоці, карeле л'аѣ тріміс ѣ дп Секеліхid ла дпкісоаре.“

Іаръ Салardі [7]) іаръшѵind лѣкрѣріле din апѵл трекѵт, скріе аша: „Констаптіп Водъ кѵ Кліпепт Мікешѣ кѵ каре ощї тересее дп Молdова асѵпра лѵї Георгіе Гіка Водъ, леавѵпd атъта пѵтере, къщї Тѣрчї, Тѣтарї ші Кѵртепї авѵсе Гіка, ші тотѵшї бътѵпdѵсе кѵ dъпсѵл, с'аѣ кірѵіт ші аѣ скъпат дп Валахіа ла Міхпea Водъ ші ла Andpeіѣ Гаѵdі, кърора таї віпе ле аѣ слѵщіт пороквл dіптр'ѵтъіѣ, пептрѵ къ аѣ дпвіпсѣ пе Баша din Дръщіор, ші л'аѣ алѵпгат преste Dѵпъре. Даръ дпцелегѵпd Міхпea Водъ., кѵт аѣ ѵтклат Ceidі-Баша дп Apdeалѣ, ші къ ачелашї Ceidі-Баша, Тѣрчіі, Тѣтарії ші Кѵртепії чеї кірѵіторі din Молdова, Баша din Дръщіор кѵ пове ощї ші 12000 de Іапічарі кѵ Ага лор віп дптротіва лѵї, п'аѣ кѵтezатѣ а'і ащепта ші кѵлегъпdѵ'шї тоатъ авереа, аѣ трекѵт дп Apdeал ші лъкотіпd ла ѵтвръ аѣ скъпатѣ ші че ціпea дп тъпї. Аша тъстреї Domпіі ачещіа, adекъ: Стефап XII, Констаптіп (I Бассарав), ші Міхпea (саѣ Міхаіл VI) іаръшї аѣ пъzѵіт ла ацівторіпца лѵї Георгіе II Ракоці, карeле пептрѵ ачееа, пептрѵ къ пѵ ле фъгъdѵісе, къпd аѣ фъкѵт алліапца, тошії дп Apdeал, пѵ ле аѣ dат. Ачещіа ѵрѣпdѵсе а петрече лъпгъ Сібііѣ, dѵпъ че аѣ въzѵт тішълътатеа Apdeалѵлѵї аѣ дпчепѵт а гѣпdі despre статѵл лор чел вііторіѣ, ші къ Ракоці пічі пре сіпе се поате ацівта пѵтаї кѵ сіпгѵръ пѵтереа са; dрепт ачееа despъdъждѵіщі despre пороквл съѣ, кѵ тоате бѵпѣріле сале аѣ трекѵт дп Ѳнгаріа, ші Стефап аѣ лѵат піще сате дп орѣпdъ, саѣ бір de ла Комітѵл Георгіе Хатоппаї, ка съ аівъ ѵпde'шї петрече тітпѵл; іаръ Констаптіп дп пріпъѵара din апѵл 1660, ка пре ла 5 Апріліе аѣ dат ѕп прѣпzѣ Domпескѣ дп Сътарііѣ, дп каре пре Міхпea Водъ аша л'аѣ оспътат, de сѵпт dъпсѵл ш'аѣ сфършіт віеацa, лъсѣпd пе фата чеа фрѵтоасъ din Ціркассіа че o adѵсесе съ o іа шіе тѵіере, карea ера фрѣщіе кѵ Хапѵл Тътъреск Мехтет Гірра. Чі Констаптіп Водъ dѵпъ атътea пепорочірї че аѣ пъціт, тот пѵ с'аѣ odіхпіт.“

Despre карea пеodіхпъ аша скріе Франк [8]): „Ачі есте de a се дпсетпа, къ Констаптіп фостѵл Domпѵл Вълахіеї, вепіпd ла съръчіа чеа de пре ѵртъ. ші въzѵпd къ Сібііѵл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пѫ се ва пѫтеа лѫа de Ракоці аѫ дптрат дп Валахіа пре ла Тѫрпѫл Рошѫ авънd кѫ сі-пе 300 de осташі, ка съ'ші сапе вістіеріа, карса о дпгропасе аколо. Георгіе Гіка Во-dъ авzind ачеаста аѫ фѫцітѫ дп цеара Тѫрчеаскъ, ші с'аѫ рѫгатѫ de аџіторіѫ дмпъратѫлві асѫпра лві Константін Водъ, пентрѫ кь кредеа кь ачеста аѫ пъвъліт кѫ тарі ощі, кіемънd ші пре Хапѫл дптрѫ аџіторіѫ. Дптр'ачеса Константін Водъ алергънd прін цеа-ръ, пре тоці осташі din цеаръ і-аѫ трас ла сіпе, фъгъdзіndзле дndoіть леафъ, ші дп пѫцін тімпѫ атътеа ощі ш'аѫ adѫнат, de кът авеа опѫ, ка съ поатъ фъръ de прітеждіе съпа пре аскѫпсѫ вістіеріа чеа лѫнгъ Бѫкѫрещі дпгропатъ, карса dобъndindзо ла мънъ, аѫ лъсат ощіле, ші пре калеа Брашовѫлві, с'аѫ дптѫрнат дп Ѫнгаріа (пѫ Барцавіа). Гіка Водъ дптѫрнъndзсе кѫ Тѫрчіі ші кѫ Тътарії, п'аѫ гъсіт пре Константін Водъ, dрепт ачеса аѫ врѫт съ'і трімітъ дndъръпт, чі Тѫрчіі карії ера 2000 ші Тътарії карії ера 6000 поф-теа съ ле плътеаскъ остепеала, ші аѫ сіліт пе Гіка de ле аѫ плътіт 15 пѫнцї de бапі dintr'ал съѫ. Афаръ de ачеаста аѫ лѫат скрісоаре de ла Гіка ка съ поатъ трече дп Ар-deaл, карії аѫ ші тріміс дп 20 Ѫпіе ла поі дп Сібіїѫ трей солі, ѫп Тѫрк ші doї Тътарі, ка съ'і дпгъdзіт, съ треакъ пре ла Тѫрпѫл Рошѫ, чі поі ле ам ръспѫнс кь ачеса єсте а Прінцълві Барчаї а лі о da. " Ашішdереа скріѫ Галеаццо [9]), Історіа Бълъчепеаскъ[10]), ші Апонімѫл Ромънескѫ[11]).

Іаръ прeавестітѫл Енгел [12]) скріе прекѫм ѫртеазъ: „Дп 26 Апріліе din анѫл 1660, аѫ дпцелес Георгіе Гіка Водъ, кь Константін Шербан Водъ аѫ дптрат дп Валахіа пре ла Тѫрпѫл Рошѫ, кѫ оастє ѫнгѫреаскъ: dрепт ачеса ел ші боіерії лві кѫ фаміліile ші аверіле лор аѫ фѫцітѫ ла Цѫрцій. Дп 1 Маіѫ аѫ дптрат Константін дп Бѫкѫрещі, ші аѫ цівrат пе дъръканцї ші пе сеітепї шіе, кърора ле аѫ dat цеара de жаф. Сълтанѫл Махомет IV, таре мънdindзсе пентрѫ ачеаста маі de пре ѫртъ черкаре а лві Ракоці, ші пентрѫ пебѫгіile дъръканцілор ші сеітепілор, каре ле апропіа Ромънілор, аѫ по-рѫнчіт ла о грѫмадъ de Тѫрчі ші de Тътарі кa съ пъвълеаскъ дп Валахіа ші прѫdѫnd цеара пре тоці лъкѫіторії съ'і роbеаскъ. Despre ачеаста дпцінцъндзсе Гіка ші боіерії лві, кѫ лакрътї с'аѫ рѫгат de дмпъратѫл ші de Візірѫл чел таре, ка оастеа ачеаста съ пѫ теаргъ спре стрікареа цереї, чі спре гопіреа лві Константін dintr'ѫпса, ші аѫ ші dобъndit de аѫ терсѫ алтъ порѫнкъ ла Хасап-Аслап-Баша, ші ла Ківан Баша, ші ла Ак-Мѫрса Тътарілор, карії дп 21 Маіѫ аѫ афлат пре Гіка дп Цѫрцій ші аѫ терсѫ ла Бѫкѫрещі, de ѫnde фѫцісе Константін Водъ, дп 25 Маіѫ трекѫсе дп Ардеал. Ачі лъсъп-dа'шї боіереа Константін Водъ, ел аѫ терсѫ дп цеара Козъчеаскъ. „Чі Константін Во-dъ пѫ дп анѫл de акѫм аѫ трекѫт дп цеара Козъчеаскъ, кът се ва арăта ла анѫл вііторіѫ.

Ѫпъ кънd аѫ ѫмблатѫ Константін Водъ дп Валахіа прекѫм скріе Галеаццо [13]) Цепераїї хаідѫчілорѫ, Стефан Барконі, ші Франціск Цѫлаї с'аѫ сфъdіт ла о-лалтъ, пре карії de авіа і-аѫ пѫтѫт дмпъка Ракоці, чі Ceidi Ахмет Везірѫл din Бѫda дптрѫ ачеса аѫ кѫпрінсѫ орашеле хаідѫчещї ші комітатѫріле челе dintre Тісъ ші dintre Месешѫ а ле лві Ракоці. Апоі zіче: „Ракоці дп 8 Маіѫ din анѫл 1660, аѫ datѫ ѫн маніфестѫ афаръ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

кѫ каре дшї спѫнеа дѫпереа іпіпеї сале, че о аѫ авѫт, кѫ п'аѫ пѫтѫтѫ аџіѫта хаідѫчітеа ші комітатѫріле чеде din Ѫнгаріа, ші дпdетпа пе тоцї ка пе 15 Маіѫ съ се афле дптрарпаці ла Орадеа-Маре, спре дпфрънцереа тѫпdрієї Тѫрчещї. Ші аша аѫ лъсатѫ батереа Сібіїлві дѫпъ шесе лѫпї.“ Ашіпdереа скріе Саларді [14]), кареле аша грѣіеще маї дпколо: „Ші кѫ рѫшіпе ка ачеаста рѫтпъпdѫсе корпѫл чел маї пцерѫ ал бірѫіпцеї Арделепещї, Візірієлві din Бѫда ла Секеліхід дпкъ кѫ атаръ асѫпріре іспрѫвіпdѫ'шї требіле, комітатѫріле Краспеї ші ал Солпокѫлві de міжлок ле аѫ спѫсѫ шіе ші сѫбт пердереа вієцеї, тъіереа прѫпчілор ші а тѫіерілор ші ардереа бѫпѫрілор, ле аѫ порѫпчітѫ съ теаргъ дп оастеа лві, кареа dѫпъ че аѫ арсѫ Шітлеѫл ші сателе de пріп-преџіѫр, о аѫ трекѫт Месешѫл спре Ардеал асѫпра лві Ракоці ка съ'лї каѫте ѫпde дл ва афла. Франџіскѫ Цівлаї дп кътѫ аѫ пѫтѫтѫ, аѫ дпџіінdатѫ пе Ракоці, dеспре тердереа Візірієлві; ші Ракоці дпкъ аѫ лъсатѫ Сібіїѫ, сѫбт каре дпгъdар дшї остепісе тоате оџіле de ла дпчепѫтѫл лві Dекетвріе пѫпъ ѫкта, ші тръгъпd тѫпѫл чел лѫпеск пе сапіе пѫпъ ла Сас-Себешѫ л'аѫ лъсатѫ аколо dіпаіптеа порцеї ші аѫ порѫпчітѫ съ се стрѫпгъ тоатъ цеара ла dѫпсѫл. Аша аѫ терсѫ Георгіе II Ракоці кѫ тоате оџіле церей ші але сале чеде плътіте ла кътпѫл чел dіптре Сас-Фепешѫ, ші dіптре Цілъѫ, ка de ар перde съ се поатъ траце дп Ѫнгаріа, пічї съ се дпкідъ дптре Барчаї ші дптре Візірієл din Бѫda. Аколо ашезъпdѫсе дп преажма Сотешѫлві челї тік, ацепта пре Тѫрчї съ се ловеаскъ кѫ еї. Іаръ Візірієл dѫпъ че аѫ арсѫ Шітлеѫл дп 14 Маіѫ пѫтаї дпчет аѫ кълъторітѫ, ка съ се одіхпеаскъ каїї чеї обосіцї кѫ фѫгѫ пріп Міреш, ші съ поатъ слѫжі кънd па фі de ліпсъ. Апропііпdѫсе Візірієл de Клѫжѫ, аѫ трімісѫ din тѫтетреле комітатѫріле кътe ѫп повіл ла Клѫжепї, адекъ пептрѫ ал Бїхъреї пе Іоапп Сілапі, dіптрѫ ал Краспеї пе Стефап Nагї de ла Ілошва, ші dіптрѫ ал Солпокѫлві de міжлок пре Тома Дечеї din Доба, ка съ пѫ дпdръспеаскъ а се дппротіві, кѫ de вопѫ кѫтеза а фаче ачеea, тоцї вор пері. Dеспре вепіреа побілілорѫ ачестора дпџіінцѫпdѫсе Ракоці, аѫ трімісѫ de і-аѫ адѫсѫ дп табъръ, ші тъкар кѫ ел маї тілостівеще вреа съ лѫкре кѫ дъпшії, даръ Андреіѫ Гѫбда ші чеїлалцї цеперарї ла ачеea л'аѫ адѫсѫ de ле аѫ тъіат капетеле маї дпаінте de бътаіе, пептрѫ къ аѫ цінѫтѫ кѫ пъгъпії асѫпра стъпънѫлві съѫ, ші с'аѫ певоіт съ трагъ ла сіпе пе Клѫжепї, карії тотѫшї пептрѫ фріка че ле бъгасе дп кап Візірієл, п'аѫ кѫтезат а вътъпа пре Тѫрчї, кънd аѫ трекѫт пре лъпгъ zідѫріле сале, de аѫ терсѫ пе 22 Маіѫ ла Фепешѫ, ші с'аѫ ашезатѫ dітпротіва оџілор лві Ракоці. Іаръ Візірієл кътѫ аѫ сосітѫ ла локѫл чел de бътаіе, ка съ'шї аръте вітежіа ші съ спаріе пре аї поцрі, дпdатъ ш'аѫ дптінсѫ кортѫл, даръ въzъпd пре аї поцрі гата de ръсвоіѫ, ел дпкъ ш'аѫ орънdзітѫ оџіле, ші фііпd къ вънтѫл сѫфла дп фацъ пре Тѫрчї, цеперарії лві Ракоці тѫлт се бѫкѫра пептрѫ ачеea, чі дпчепъпd бътаіе вънтѫл с'аѫ дптърітѫ ші с'аѫ дпторсѫ, de пре аї лві Ракоці лї бътеа дп фацъ, аша кът de праф ші de фѫт пічї се ведеа ѫпѫл пре алтѫл. Аша бътъпdѫсе Секѫії маї дптр'ѫп търгіѫ с'аѫ фѫгърїт кътръ Фепешѫл Рѫтъпеск, пічї с'аѫ маї пѫтѫт опрі саѫ адѫче дпапої. Че въzъпd Ракоці ел дпкъ с'аѫ репезіт кѫ калѫл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

дитр'аколо, ка съ'і опреаскъ, ші кънd аў сърітъ преste ръъл че каръ din Фенешъл Ротъпескъ. і-аў къзът кэчіma din капъ, ші аша аmестекъндасе дитре Търчі, пънъ че аў прinсъ de весте осташі din Onodъ, къпътъ патръ тъіетърі пре капъл гол, de каре amенind de авіа л'аў скосъ пэміції осташі din тъпіле Търчілор, ші л'аў пэсъ дп карръ съ'лъ dэкъ ла Opadea-Маре. Оастеа лэі Ракоці dэпъ ачеаста, тоатъ саў с'аў тъіат саь с'аў дппръщіатъ. Тъпъріле, кортъріле ші карреле лэі кэ тоатъ ъхъреоа с'аў кэпrinсъ de Търчі — — — ші маре проniе Dэmnezeeаскъ аў фостъ, къ Търчіі п'аў гопітъ пре аі поцрі, барет пънъ дп Цілъшъ, къ пе Ракоці дпкъ л'ар фі прinсъ, пепэтънd ел этъла къларе, фъръ пэтаі дп карръ.“

Deчі, скріе маі дпколо ачелаші Саларді [15]), зікънd: „Мъріта Доашпа Софіа Баторі дпцелегънd стареа чea реа а бърбатълэі съъ Георгіе II Ракоці, кэ фііэл съъ Ракоці Францізкъ чел тіперъ дп 6 Іэнie din апэл 1660, аша аў венітъ din Мэпкачъ, кът а доза zi пре ла патръ чеасърі dэпъ amiazї аў сосітъ дп Opadea-Маре, кънd ші Ракоці Георгіе пэтаі пе дъпшіі лі поmenia ші dopia, ка съ поатъ ворбі кэ еі. Аэzindъ Георгіе II Ракоці de венірea лор, тълт с'аў бэкъратъ, ші ворбind Прinцесса кэ dъпсэл, дп zъdар л'аў кіетат съ пръпzeаскъ кэ dъпса, пептрэ къ апропііndасе de тоарте, пэтаі кът офта, ші дп 8 Іэнie стъndэ'і граіэл аў търітъ поаптea, дп въръстъ de 40 de anї, dэпъ че аў domnітъ 12 фъръ 4 лэнї, ші аў трэітъ dэпъ тоартea тъпе-са a Лораптфі Сэсаппеї, 7 съптътънї ші 1 zi.“

Галеаццо [16]), dэпъ че аў скрісъ бътаіа лэі Ракоці чea маі сэс адэсъ ка ші Саларді, аша ворбеще маі дпколо: „Ракоці с'аў пэртатъ ла Opadea-Маре ші аў врэтъ съ'лъ віndіче, dаръ пэ л'аў пэтэт, кърънdэ'і преа тълт съпце din челе патръ тъіетърі, чі аў търіт дп 8 (пэ 6) Іэнie 1660, дп въръстъ de 39 de anї ші 4 лэнї. Фост-аў Георгіе II Ракоці de стат маї маре de кът de тіжлок, кат грас, кэ пърул дп фаца гістіпеї, кэ ворбъ лэпгъ dэпъ обічеіэл патріеї. Фост'аў маі бип осташъ de кът політік ші маі inimoc de кът дпцелепт. Оторжт'аў дпсъші кэ шъпа са 17 Търчі, фост'аў фечіорэл лэі Георгіе I Ракоці, карele аў търіт дп апэл 1648. De авіа аў эртат тътъпе-съъ ші дndатъ с'аў аместекат дп требіле Молдовеї ші але Валахіеї, дп каре церї фъчea че вреа ті кэ ачеea аў къзът дп препасэл Търчілор; с'аў къзъторіт дп апэл 1643 кэ Софіа фата лэі Andреіъ Баторі, фрателэі лэі Гаврііл Баторі Прінцэлэі Арделепескъ. Преа лэтіпата фатіліа ачеаста с'аў стъпсъ кэ Гаврііл ші Andреіъ Баторі. ші Софіа аў тощепітъ тоате бапъріле еі; ретас'аў de Георгіе II Ракоці эп фечіорашъ апэте Францізкъ, пре карele дп апэл 1654 л'аў фостъ алесъ Арделеніі Прінцъ, ші Поарта л'аў фостъ дптърітъ, чі прin дісграціа тътъпесъъ п'аў пэтэтъ domni, чі тръгъndасе ла шошіile сале с'аў фъкэтъ католік ші дпсэрънdасе аў лэатъ пе фата Комітълэі Петрэ Zpini. Пе Георгіе II Ракоці кэ фоарте маре потпъ л'аў дпгропатъ ла бісеріка din Шарошпокотъ.“

Іаръші Галеаццо [17]), зіче ші маі дпколо: „Dэпъ перdереа лэі Ракоці Ceidi Ахmет Візірівл din Бэda аў трімісъ ла Odpiіъ 100 de повї de фрэпте, ші 1000 de капете беліте

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші ѧмплѧте кѫ паіе ші стеагѫріле кѫте лѧасе de ла Ардeлені. Іаръ Везірівл чел маре порѧнчінd ка съ арѧпче капеделе дп піацѫл dівапѫлві. ел дпсѫші кѫ ѧп бірвіторіѣ аѫ съріть кѫ калѫл прѣсте дѫпселе, апоі пре ѫнеле ле аѫ арѧпкать дп рѫѣ, пре алтеле ле аѫ dать кѫпілор, ші лві Алі-Баша і-аѫ порѧнчіть съ іа Орadea-Маре ші Клежѫл, ші съ факъ съ маі плътеаскъ дп Ардeаѫ 500,000 de талері.“ Лѧаръ аша dаръ Тѫрчіі, прекѫт скріе ачелаші Галеаццо [18]) Орadea-Маре дп 27 Аѫгѫст din анѫл 1660, dѫпъ ватере de 47 de зіле, ші Ардeленіі ешіръ din четате дп 29 але ачеліаші лѫні, ші мерѳеръ кѫтръ касъ.

Деспре Валахіа аша скріе маі adесе-орі пѫмітѫл Andреіѣ Франк [19]): „Е de а се дпсемна, къ ла дпчепѫтѫл лві Септемвріе аѫ венітъ 1300 de Тѫрчі, ші пе Георгіе Гіка Domнѫл Мѫнтенескѫ л'аѫ dѫсѫ ровѫ дп Царіград; пентрѫ къ дл пържсе боіерії ла дмпѣрѫціе, ші аша тіпеоа Валахіе се дптріста фѣръ de окърѫвіторіѣ. ші фѣръ de Прінцѫ пѫнъ ла дпчепѫтѫл лві Декемвріе din анѫл 1660.“ Чеваші маі кіар скріе Історіа Бѣлъчепеаскъ [20]), зікѫнd: „Іаръ Гіка венінd іарѣші ла скаѫн ші фііnd ачесте тѫрбѫрѣрі de Константін фѣкѫте, п'аѫ пѫтѫтѫ съ стрѫнгъ харачівл ла тімпвл съѫ, съ'лѣ трімітъ ла поартъ dѫпъ овічеіѣ, ші мѫнііndвсе дмпѣратвл аѫ зісѫ, къ пѫ есте вредникѫ, ші аѫ трімісѫ пре Кара-Мвстафа Баша de Дрѫціор ка съ'лѣ рѣdіче din скаѫн, ші венінd Баша фѣръ de весте дп Бѫкврещі, л'аѫ лѫат de л'аѫ dѫсѫ дп Царіград ші domніа о аѫ датѫ фііvлві съѫ Грігорашко. Пре ачеле врсті фііnd мѫлте ръстіріце de оасте с'аѫ фѣкѫтѫ фоамете маре дп цеаръ, ші пентрѫ къ с'аѫ фостѫ мѫніат Dѫмнезеѫ пре Ромънї de атътеа небвніі ші морці че аѫ фостѫ фѣкѫтѫ, аѫ трімісѫ ші чівтъ, de мѫріа мѫлці.“ Чі ші маі кіар спѫне Аноніmвл Ромънескѫ [21]), кѫm аѫ ръмасѫ Валахіа фѣръ de Прінцѫ din Септемвріе пѫнъ дп Декемвріе, аша скріind: „Пре Георгіе Гіка Водъ авѫnd пістъ Кіпрвлі-Огла Везірівл л'аѫ препвсѫ de хаміщѫ, ші de песквсѫ, къ пѫ dъ харачіѣ ші тріміцѫnd пре цінере-съѫ Мвстафа Баша Domнѫ. Дптр'ачееа врсте фііnd Константін Постелніквл Каптакѫзепвл тріміс de Гіка Водъ ла Одрііѣ, ел къзѫ кѫ рѫгъчівне ла Везірівл, ші лвъ асвпра лві плата харачівлві, ші врѫ Везірівл съ'лѣ факъ Domнѫ, даръ ел пѫ аѫ прімітѫ; чі черѫ Domнѫ пре Грігорів Водъ фечіорвл лві Гіка Водъ.“

Dѫпъ тоартеа лві Георгіе П Ракоці, Акаціе Барчаі пѫтаі сінгврѫ аѫ ремасѫ Domнѫ Ардeалвлві, кареле (прекѫт скріе Саларді [22]) пентрѫ маі вкпъ ківерпісірea церей спре тоампъ аѫ стрѫпсѫ сеіт ла Сігішоаръ, ѫnde фііndѫ къ тѫіерea лві чea dінтъіѣ мѫрісе дп Dева пѫнъ а фі ел дпкісѫ дп Сівііѣ, с'аѫ късъторітѫ adоѫa оаръ кѫ фата лві Сіцісмѫndѫ Банфі, ші цінѫndѫ сеітвл пе Фрате съѫ Каспар Барчаі л'аѫ трімісѫ асвпра Секвілорѫ, de аѫ тъіатѫ ші спѫнзвратѫ пе ребеллі, апоі ші ел с'аѫ дптврпатѫ пе 3 Ноетврie, къnd се спърцеа оспъцвл. Дптр'ачееа сфършіndвсе сеітвл din Сігішоаръ, ші слободzіndвсе породвл церей, Акаціе Барчаі кѫ Доамна чea поъ фоарте веселѫ аѫ терсѫ дп Гѫрціѣ. Чі веселіа лві Акаціе Барчаі пѫ мѫлтѫ аѫ цінѫтѫ пентрѫ къ Стефан Лазар, кареле скъпасе de савіа лві Каспарѫ Барчаі, прекѫт скріе Галеаццо [23]). аѫ фѣкѫтѫ пе Секвї, съ алеагъ пре алтвл дп локвл лві Акаціе, карії аѫ ші трімісѫ пре асквпсѫ дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Арапіошѣ-Mediеш ла Ioann Kemeni, de л'аѣ кіематѣ дп Apdeал.“ Пріmi ачеста кіетареа бѣкуросѣ, ші adѣпъndѣ-шї ощї къте аѣ пътътѣ, дптрѣ дп Apdeал, бътѣ ощіле лѣї Барчаї че і-аѣ статѣ дmпротівъ, прінzъndѣ пе комітъл Чакі, ші пе Ioann Барчаї, капъл ощілор ачелора, ші фрателе Прінцълуї Барчаї. Ла авzъл непорочіреї ачестеіа тълцї се ліпіръ de дъпсъл, ші Клѣжъл de бѣпъ воіа са і-аѣ deскісѣ порціле. Прінцъл Акаціе Барчаї врѣ съ дmпаче рестіріца кѣ дпцелепчіzне, даръ маї тълтѣ аѣ пътът артеле. Пептрѣ къ маї бътъndѣ Ioann Kemeni de патрѣ орї ші алте ощї але лѣї Барчаї, пре ачеста аша л'аѣ врѣтѣ Apdелепії, de тощї л'аѣ пъръсітѣ, ші ел с'аѣ дпкісѣ дп Гѣрціѣ. Ioann Kemeni дпкъ і-аѣ дпкісѣ дрѣтъл че dаче ла Deва, ка пѣ кътва съ-лѣ поатъ ацізта Тѣрчії. Аша стръторітѣ Барчаї, аѣ фъкътѣ de шіре къ се ва лепъda de Domnie, de лі вор da статѣріле, четъцѣічеле Ерпотълуї, а Гѣрцілуї ші a Deвеї, кѣ венітѣріле лор. Статѣріле din сеіт ші трітісеръ пе Ioann Халлер, вѣъл dintre чеї маї de фрѣпте аї цереї, ка съ се дптоктеаскъ кѣ Барчаї, чі дп zъdарѣ. Пептрѣ къ Барчаї респѣпсе, къ пѣ вреа съ delеце статѣріле de отацілъ лор, ші ле аѣ порѣпчітѣ, ка тощї съ се дптрартеzе асѣпра лѣї Kemeni; dimпротівъ лѣї Kemeni і-аѣ скріс, къ есте гата a се лъса de Domnie сѣпт бѣпе kondiції. Пептрѣ дndoітѣра ачеаста трітісеръ алцї солї ла дъпсъл кѣ маї бѣп сфършітѣ, пептрѣ къ'л adѣсеръ de се лъсѣ de domnie сѣбт kondiцііле ачестеа: къ domnia пѣ o ва маї прімі, de і o ар da тъкар чіпе, къ ва тръі ка ѣп от de рѣndѣ дп Apdealѣ, къ статѣріле лї вор лъса пъпъ кѣndѣ ва тръі, Гѣрцілъ кѣ тоате венітѣріле лѣї, пѣтлї пaza четъцеї съ фіе a цереї, къ dѣпъ тоартеа лѣї, Doампеї лѣї лї ворѣ da челе de ліпсъ пъпъ кѣndѣ ва тръі, сѣѣ се ва търіта. Кѣ kondiцііле ачестеа іскъліте ші печетлѣіте се дптоарсеръ de ла Барчаї, Клітептѣ Мікешѣ ші Dionicie Банфі дп 31 Декетвріе din апъл 1660; ші дп 1 Іанѣарie din апъл 1661, цеара алесе Прінцѣ пе Ioann Kemeni.“ Dintрѣ ачелеа каре ле скріе Гропскі [24]), се доведеще, къ оастеа лѣї Барчаї, кареа кѣ віклешѣгѣ фѣ тъіатъ de Kemeni ла Бѣza маї таре парте аѣ стътътѣ din Ротъпі; пептрѣ къ дпсъші Барчаї дпкъ ера віцъ de Ротъпѣ, прекът мі-аѣ търтѣрісітѣ ші арътатѣ преалѣтінатъл Павл Барчаї дп апъл 1791. Кѣndѣ се дпторчеа de ла. есітъл чел din Клѣжѣ, дп каре с'аѣ четітѣ інстанціа Ротъпілор din Apdealѣ.

[1]) Il conte Galeazzo Gualdo nella storia di Leopoldo tom. 1. p. 709. [2]) Samuel Grondzki in Ms. Elencho ad h. a. [3]) Archivum Eppatus Fogarasiensis. [4]) Samuel Klein de Szád Mss. Valachicorum tom. IV. p. 186. seq. [5]) Dipticon Metropoleos Albae-Iuliensis seu Belgradiensis in Bibliothica Regnicolari Hung. asservatum. [6]) Andreas Frank in Mss. Actis Principum Bartsai et Rakotzi de anno 1660. [7]) Szalardi Iános lib. 6. part. 12. [8]) Andreas Frank in Ms. Appendice post absolutum obsid. Cibin. de anno 1660 [9]) Galeazzo l. c. [10]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [11]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44 [12]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 307. [13]) Galeazzo tom. 1. p. 709–712. [14]) Szalárdi Lib. 7. Part. 3. [15]) Idem Lib. 7. Part. 4. [16]) Galeazzo. tom. 1. p. 712. [17]) Idem tom. 1. p. 714. [18]) Idem tom. 1. p. 740. [19]) Frank in Appendice praedicta. [20]) Codex Balacianiauus l. c. [21]) Anonymus Valachicus l. c. [22]) Szalárdi Lib. 7. Part. 9. [23]) Galeazzo tom. 1. p. 744. seqq. [24]) Grondzki l. c.

Апъл 1661. Zicъc'аѣ ла апъл трекътѣ, къ Ioann Kemeni дп 1. Іанѣарie din апъл ачеста 1661, с'аѣ алес Прінцѣ сѣбтѣ kondiцііле че се кѣпріndѣ дп Компілателе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Ардеалулуї [1]). Акум скріе Галеацо [2]), зікындъ: „Унъ не с'аў алес Іоанн Кемені Принцъ Ардеалулуї, ындатъ аў тересъ ын вечінътатеа Търчіулуї, де с'аў ынтълнітъ кз Акаціе Барчаї, ші аў фъкътъ ымпрътътатъ ынтр'унъ унгіа, кз вор цінеа тоате кыте аў ангезатъ статъріле. Апої Барчаї ын 6 Іануаріе din анул 1661, dede луї Кемені о скрісоаре de мына са ісклъіть, ын карея фъгъдуеще, кз ва кредеще пе Кемені лецівітъ Принцъ, нічі ва фаче чева ын контра луї de ачі ынаінте." Дечі тергындъ маї наінте ачелаш Галеацо [3]), скріе прекум урмеазъ: „Ынцелегындъ Търчіі кз пе Іоанн Кемені л'аў алес Принцъ Ардеалулуї, ші фіиндкле ел фоарте урътъ, пентрз рысвоіле луї Ракоці кз Полоніі, ші ші превъзындсе de ел, пентрз кз ера фрыце кз палатінзл Унгаріеї, Візіріул чел маре аў порынчітъ ын анул 1661, ка Алі Баша, кз тоатъ пътереа са съ анере пе Барчаї ші съ гонеаскъ пе Кемені. Маї ынколо dede порынкъ Візіріул чел маре, ка съ се гате оціле de тоате пърціле, съ скоатъ пе Іоанн Кемені din Ардеалъ. Деспре ачеаста ынцііндсе Кемені de Лзпул (адекъ Стефънцъ саў Стефаніъ XIII, фечіорзл луї Василіе Лзпул) Принцзл Молдовеї, не 23 Февруаріе аў стрънсъ сеймъ ла Бістріцъ ші аў арътатъ статърілор Арделенещі че аў лзкратъ Барчаї ымпротіва челор не і-аў къгъдзітъ луї ші статърілор, зікындъ кз се афлъ ші кърціле луї Барчаї; дрептъ ачеea с'аў ші отърытъ ка съ се факъ процес асупра луї Барчаї; ші с'аў трімісъ Діонісіе Банфі кз Стефан Кăсапі ла ымпъратзл (Леополдъ I) съ чеарь ацізторій асупра Търчілоръ. С'аў отърытъ ші ачеаста, ка четъцічеле din Адон, Вълкъ ші Шімлъ съ се стріче ка пз кзпва съ се кзпріндъ de Търчі. Маї ынколо с'аў отърытъ, ка фіеще-каре повілъ ын персоана са съ меargъ ла бътаіе, саў съ dea бан жолдощ; ші маї пре урмъ се рзгарь статъріле, ка Акаціе Барчаї съ се осындеаскъ ші съ се недепсеаскъ ка пз ребелъ саў ръзврътіторіў; пентрз кз Акаціе Барчаї трімісесе кърціле ла Поарта Търчеаскъ ыпін оаре каре кредінчіосъ ал съў, карele мергындъ, с'аў ынтълнітъ пе кале кз Стефаніъ Маікаті солул Арделенілор de ла Поартъ, ші бындъ ла олалтъ Маікаті аў лзатъ кърціле de ла трімісул луї Барчаї ші ле аў адзс ла сеим, унde четиндсе, с'аў дескоперітъ вынзареа. Дрепт ачеea Статъріле аў осындітъ пе Барчаї ла тоарте, чі ка съ пз ынтързе ші маї таре пе Търчі, de-луї ворь оторы ла недереа тътърорь, аў фъкътъ съ-луї дзкъ кз кърця ла кътпъ, ка кът ар еші ын прітъларе ші пре кале л'аў оторътъ dimпреzпъ кз Сіціштндъ Бздаї; пре Андреіъ Барчаї фрателе луї, дзпъ че с'аў цідекат а фі вынзторіў патріеї л'аў спынзратъ хохерінл ын Фъгъраш, унde фзсесе Комендант саў Пъркълавъ. Аческъ сфършітъ аў авзтъ Принцзл Акаціе Барчаї, карele прін плзтеле сале ші прін іскзсіреа ворбеї, венісе ла Принціпатзл Ардеалулуї, требзіндъ съ мълцъмеаскъ пентрз тоате луї Георгіе II Ракоці, карele пз пзтаї л'аў фъкътъ Банъ Караншебешулуї, ші Логошулуї, чі ші Локзітенентул съў ын цідекъці, мъкар кз кз стрікареа са. Дзпъ тоартеа луї, въдзва луї аў чершзтъ прін Ардеал, пънъ че о аў лзатъ шіе мзіере кзпіл, dintre повілії Арделенещі. Паре къ ынсъші ел ш'аў кобітъ непорочіреа кз бътереа кзпілор, скріindъ de о парте: Dintre adынкърі am стрігатъ кътрь тine Доамне! іарь de чеа лалтъ: Доамне

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

мънтѣщене къ періт. Трѣвѣл лві с'аѣ дпгропатѣ дп сатѣл Дреппа; вчігъторіі аѣ фостѣ Франціскѣ Кеѣвері, ші Іопа Вараді, оатепіі лві Іоапп Кешепі.

Пъпъ кѣпдѣ с'аѣ лѣкратѣ ачестеа дп Ардеал, Копстантіпѣ Водъ Бассарабѣ пѣ с'аѣ пѣтѣтѣ odixni ла Мѣпкачіѣ, ѣпде аѣ фъкѣтѣ бесеріка чеа de Teodop Коріатовічі din летпѣ фъкѣтъ dimпрезпъ кѣ Domпіка тѣіереа са, прін дпdempѣл лві Іоаппікіе Zeікап, Епіскопѣлві Марагѣръшѣлві, din містіце de піатръ, кѣт аратъ іпскріпціа бесерічіі din Мѣпкачіѣ чеа de ла Басіловічі [4]); чі іаръшї с'аѣ апѣкатѣ de Молдова, врѣпдѣ съ скоатъ пе Стефап XШ dintr'жпса. Къчі скріе Andpeіѣ Франк [5]), зікѣпдѣ: „Дп 3 Апріліе ат лѣатѣ веете din Валахіа, къ аколо с'аѣ порѣпчітѣ ощілор, ка съ се гате, съ пъвълеаскъ дп Ѳпгаріа dimпрезпъ кѣ Тѣрчії, ашіпdереа къ пе Копстантіп Воеводѣл Молдовеї л'аѣ бірѣітѣ ші прінзѣпдѣ'л пе кале л'аѣ dѣсѣ дп Катепецѣ.“ Даръ маї кіар скріе Галеаццо [6]) despre Копстантіпѣ Бассарабѣ, зікѣпдѣ: „Дп апѣл 1661, Копстантіпѣ Domпѣл Молдовеї трекѣпдѣ din Ѳпгаріа (пѣ din Ардеал) дп Полопіа аѣ адѣпатѣ кѣ вапіі съї 4000 de Козачі, ші кѣ ачещіа дптръпдѣ дп Молдова, с'аѣ дтпрезпатѣ кѣ претепіі съї; іаръ Лѣпѣл Водъ аѣ фѣцітѣ ла тѣпці, чі къпътъпдѣ dѣпъ ачеea бѣп аціѣторіѣ de ла Тътарі, кѣ ачещіа аѣ дптерітѣ пе Копстантіпѣ дп Полопіа.“ Despre Валахіа ворѣіпdѣ, аша скріе преавестітѣл Епгел [7]): „Грігоріе Гіка Domпѣл Валахіеї аѣ ацѣпсѣ ла Каракал дп 6 Декетвріе din апѣл 1660, ші кѣ таре лавдъ аѣ domпітѣ dintrѣ'пчепѣтѣ. Гъсіт'аѣ ел цеара тѣлтѣ тѣрбѣратъ; пре лъкѣіторіі еї сърачі ші дпкъркацї de datopії; Тѣрчії череа datopііле сале съ лі се плътеаскъ пѣ пѣтаї de оатепіі чеї de рѣпдѣ, чі ші de къпара цереї; ші че дтпрѣтѣтасе маї паіпте Міхпеа Водъ, требѣіа съ плътеаскъ Грігоріе Гіка Водъ. Грігоріе Водъ аѣ дтблатѣ тоатъ цеара, аѣ datѣ тоате вепітѣріле сале пъпъ ла о врете, ші тоате ле аѣ черкатѣ, пъпъ че аѣ плътітѣ тоате deторііле ші чело прівате ші але котѣпітъцїі Тѣрчілор. Ребеліііе че се обічпѣіѣсе а се фаче, пedepcindѣле, ле аѣ стъпсѣ ші ле аѣ despъdъчіпатѣ. Фіреа дпкъ с'аѣ дтпрезпатѣ кѣ съргѣіпцеле ачестеа; пептрѣ къ дп апіі ачещіа фоарте аѣ родітѣ тоате, ші аша аѣ ціпѣтѣ дп апіі 1661 ші 1662, пъпъ кѣпдѣ аѣ трѣітѣ Везірѣл Кіпрѣзлі чел бътрън. Дптре Грігоріе Водъ ші дптре Копстантіпѣ Каптакѣзіпѣл дпкъ дпфлореа бѣпа дпцелецере, каре тѣлтѣ ацѣста пе Грігоріе Гіка Водъ.“ Ашіпdереа скріе Історіа Бълъчепеаскъ [8]). Іаръ Франк [9]) скріе: „Дп лѣпа лві Маіѣ преапѣтерпікѣл дтпъратѣл Тѣрческѣ аѣ порѣпчітѣ лві Гіка Водъ Domпѣлві Мѣптепескѣ, ка дп персоапа са кѣ тоате ощіле сале съ треакъ пре ла Бѣzеѣ плаіѣл Брашовѣлві дп Ардеал, пefeрічіта патріа поастръ, de пѣ вреа съ-лѣ белеаскъ de вій. Ла ачеаста ръспѣпзѣпдѣ Гіка Водъ, аѣ фъгъdѣітѣ таре сѣтъ de бапі дтпъратѣлві, пѣтаї съ-лѣ ласе съ ретъпъ а касъ, чі дп zъdapѣ; дп 28 Маіѣ din апѣл 1661 ощіле Тѣрчещї с'аѣ тъбърѣтѣ пе Шесѣл Ерпотѣлві.“

Чі маї пре ларгѣ скріе ачестеа Галеаццо [10]), зікѣпдѣ: „Дп апѣл 1661, порпіпdѣ Тѣрчії din табъра de лъпгъ Тітішоаръ ші вепіпdѣ пре ла Карапсебешѣ ші пре ла Логошѣ, аѣ дптратѣ дп Ардеал пре ла Поарта de ферѣ, пестъпdѣле чіпева дтпротівъ, алцїі апої

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аѣ венітѣ de кътръ Валахіа. Аціѕпс-аѣ фъръ de дтпedекаре ші Тътарій кѕ цепераріѕл лорѣ Іалі Ага, ші doї Domnї Ротъпещї, ал Молдовеї ші ал Валахіеї, кѕ атъта фрікъ а Арделепілор, кът партеа чea маї маре a лъкѕіторілор аѣ фѫцітѣ ла тѕпцї, лъсъndѣ цеара оъ o таіе ші ардъ протівпічій. Іоann Кemeni кѕ o парте a оцілор сале аѣ трімісѣ пе Стефапѣ Петкі спре Сібііѣ ші Фъгърашѣ; кѕ чееалалтъ парте ел с'аѣ dѕс ла Бопцida лъпгъ Сотешѕл тікѣ, ѕпde токта атѕпчі аѣ сосітѣ Dіопісіе Бапфі de ла Віеппа кѕ ръспѕпсѕл пептрѕ аціѕторіѕл чел пофтітѣ. De аколо, фііпd къ Тътарії се апропіа, с'аѣ dѕс ла Герла, ші de ла Герла фъръ de зъбавъ аѣ терсѣ ла Негрілещї сѫпт поалеле Мѕптелѕї de аколо, ші adoѕa zi аѣ трекѕтѣ ла Бъчіѫѣ кѕ гѕпd, ка аколо съ odіхпеаскъ o zi; даръ възъпdѣ къ Тътарії дл ѕртеазъ din дърътѣ, с'аѣ трас спре Бпгаріа, ші Тътарії ровіпdѣ ціпѕтѕл de ла Баіа-Маре, аѣ ровітѣ ші пе въdѕва лѕї Іоann Zотборі челѕї de фаміліе фоарте веке дп Арdеалѣ.

Dѕпъ че аѣ дптратѣ Тътарії дп Бпгаріа, Іоann Кemeni аѣ терс дп Хѕсѣ, ѕпde фѕ дпкѕпціѕратѣ de Тѕрчі, чі дп zъdар; пептрѕ къ апропііпdѕсе дп лѕпа лѕї Аѕгѕстѣ дптр'аколо дтпъръtескѕл цепераріѣ Моптекккколі, Тѕрчіі аѣ лъсатѣ четатеа Хѕстѕлѕї.

Іаръшї Галеаццо [11]) zіче: „Тѕрчіі сітціпdѣ порѫіреа оцілор пемцещї, с'аѣ тъвърѫтѣ ла Мѕръшѣ-Ошорхеіѣ, пекѕтезъпdѣ съ трімітъ барет съ іспітеаскъ, къте сѫпт, каре апропііпdѕсе de Клѫжѣ, лъкѕіторіі аѣ deскісѣ порціле, ші четатеа фѕ дптърітъ кѕ Нешцї. Кънd зъѕовеа Тѕрчіі ла Мѕръшѣ-Ошорхеіѣ, лѕї Алі Баша і-аѣ венітѣ порѕпкъ de ла Поарта Тѕрчеаскъ, ка съ алеагъ ші съ пѕпъ Прінцѣ Арdеалѕлѕї. Мълцї ера карії пофтеа съ фіе Прінцї, дптре карії ера ші Комітѕл Ніколае Zоліоmі, карele тѕлте фъгъdѕіа, чі дп zъdарѣ, пептрѕ къ Тѕрчіі пѕ воіа съ пѕпъ Прінцѣ богат саѣ de пеапѣ таре. Dрепт ачееа аѣ трімісѣ пре doї церапі de ла Мѕръш-Ошорхеіѣ ла Стефап Петкі, ші пепрітіпdѣ ачеста Domпіа с'аѣ тъпіатѣ Алі Баша ші аѣ порѕпчітѣ Тътарілор съ ровеаскъ ші съ ардъ скаѕпѕл Мѕръшѕлѕї ші ал Одорхеіѕлѕї; аної аѣ дптребатѣ пе солії Сасілор, de ціѣ дп вечіпътате пре чіпева вреdпікѣ de Domпіе? карії аѣ ръспѕпсѣ къ есте дп Іѕашфалъѣ ѕп боеріѣ a пѕте Міхаіл Апафі, карele пѕ de тѕлтѣ с'аѣ ръскѕтпъратѣ din ровіа de ла Крітѣ. Dрептѣ ачееа Алі ваша аѣ трімісѣ dѕпъ dъпсѕл, ші л'аѣ пѕтітѣ Прінцѣ Арdеалѕлѕї, токта атѕпчі кънd і-аѣ пъскѕтѣ шѕіереа пе фііѕл чел dіптъіѣ; ші аша Апафі дпdоітъ бѕкѕріе аѣ авѕт дптрѕ ачелаші тітпѣ.“

Тот Галеаццо [12]) скріе: „Апафі dѕпъ стрікареа Секѕілор аѣ adѕпатѣ цеара ла Шеїка тікъ, ѕпde іаръшї дптърipdѕсе Прінцѣ, аѣ прііmітѣ de ла Поартъ скіптрѕ, сабіе, къftап, кал, фръѣ, шеа, ші че пѕ с'аѣ маї фъкѕтѣ кѕ Прінцїї Арделепещї, троп ші шалтъ дтпепатъ. Dѕпъ ачеаста статѕріле Арdеалѕлѕї с'аѣ рѕгатѣ de дтпъратѕл Леопольѣ съ'шї кіаme дпапої оціле, пептрѕ къ біпе, къ еї аѣ фостѣ черѕтѣ аціѕторіѣ, даръ акѕт пѕ аѣ опѣ de dъпсѕл, dакъ п'аѣ венітѣ маї паіпte. Апафі дпкъ дпdетпа пре тощ прін ѕп тапіфестѣ съ пъръсеаскъ пе Іоann Кemeni. Дп тоатпа din апѕл 1661 Тѕрчіі аѣ дпкѕпціѕрат Фъгърашѕл ші dѕпъ трєї пъвълірї дп zъdар фъкѕте, с'аѣ дптѕрпатѣ прін Валахіа ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лъкъріле сале, дънъ че аў пінсъ ла Ардеал, прекът с'аў дитерс ші Немції.“ Ортъл ші Прогресъл Неатърнърілор din Dacia [13]) зіче: „къ Апафі с'аў пъмітъ Прінцъ ла 19 Ноемъріе din анъл 1661 ші ачеї дъмъ 10 зіле с'аў цінътъ сеім ла Шеіка пікъ“; тот ачелаш zicеce маї пінте, къ пе Ахаціе Барчаї л'аў дитропітъ Ромънії din сатъл Кохна.

[1]) Compil. Constitut. Part. II. tit. Art. 4. [2]) Galeazzo tom II p. 5. [3]) Idem ibidem p. 9. seqq. [4]) Basilovits de Fundatione Koriatovitsiana Part. I. cap. 18. [5]) Andreas Frank Cibinienſis in Ms. ad ann. 1661. [6]) Galeazzo tom. II. p. 19. [7]) Engel in recent. Hist. Valachia Part. I. p. 309. [8]) Codex Ms. Balaciamanus ad h. a. [9]) Frank in Ms. ad h. a. [10]) Galeazzo tom II. p. 23. seq. [11]) Idem ibidem p. 33. seq. [12]) Idem ibidem p. 38. [13]) Ortus et Progressus variarum in Dacia Gentium p. 163.

Анъл 1662. „Ла анъл 1662, de ла Хс, зіче Реіскіе [1]), іаръ ал Хегіреї 1072, Іоann Кемені връnd съ їсконеаскъ пре Апафі din Ардеалъ, аў къзът de артеле лаї Кечіак Баша, перзънде-ші тоате оціле. Дънъ ачеea с'аў пъвтіт дидърът de ла Немці четъціле din Ардеалъ.“ Ші маї кіар ле скріе ачестеа Галеаццо [2]) зікънd: „Іоann Кемені дицелегънd, къ Алі Баша аў ешіт din Ардеалъ, ші нъмаї пре Алі Бег л'аў лъсат лъпъ Міхаіл І Апафі, аў тріміс пре ел кредінчіос ал съў ла Монтекъкколі, съ чеарь 2000 de кълъреці ші 400 de драгоні. Ачещіа і с'аў ші трімис сънт Колонелъл Іаквес Герард кареле аў терс ла Мъркалій ші de аколо аў прекът ла Маратърънъ, не сеціnea de Ардеалъ. Унindасе ачесторіа ачеста къ 5000 de Ардемені, Іоann Кемені аў порніт къръ Медіанъ unde се афла пе претна ачеea Апафі, кареле аzzind de веціреа лаї Кемені, с'аў трас дин Сігішоарь, unde аў пърчес ші Кемені къ кълет ка съ околеаскъ пре Апафі, ші дидатъ аў трімис пазъла Поарта de ферръ, ші ла Секзіме, ка съ пъ поатъ скъпа Апафі дин вре о парте. Ла 22 Іанзаріе din анъл 1662 къndера Търчії ла кортелеле de іарнъ, Кемені аў терс сънт Сігішоарь, дарь дпzадар. Пентръ къ оаре-каре Серафім Фъкс din Сатмарій аў десконерит кълетъл лаї Іоann Кемені ла Кечік Баша din Орадеа-Маре, ші Апафі аў тъmъndat пе Кемені, къї ва дпгъдзі Прінціпатъл, пънъ къnd аў адънс пъмітъл Баша къ 2000 de Търчі алеші ла Сігішоарь. Кемені прінеmънd апропіереа лаї Кечік Баша din чел de вікъріе сънет ал тъмърілор ші ал пъцілор челор din четате с'аў праб ла сатъл Селеzіш ші с'аў тъзърит ачі din сфатъл міністрілор съї, ал лаї Іоann Бетлен ші ал лаї Гаврііл Халлер, карії фііnd еі маї пінте атъцаці de Търчі л'аў ші вънdат! Партеа чea маї бънъ а Унгърілорь ші а Немцілорь терсесе дънъ зъхъреа ші Търчії дпціпціndасе десупе ачеea терсерь ла локъл анела. Въдзъторії Бетлен ші Халлер аў ешіт din табърь, ші Кемені пе мълт аў бъгат de сапъ, гъndind къ протівнічії съnt демарте ші къ чей че терсесе дънъ зъхъреа дидатъ се вор дптърна; ші Търчії аша de іште аў пъзъліт, кът Кемені de абеа аў путът дпкълека ші еші din сат, въръndасе дптре оціле челе Немцещі. Атънчі Търчії ші маї таре пъзъліръ, іаръ Унгърії, Кроації ші Драгоніі перзънdа'ші нътъръл de абіа аў дат ла фок ші дидатъ аў прінс фуга. Търчії дпсъраръ ла сат ші тъіаръ тот фъръ пе къщі афларъ аколо, сав дї прінсеръ, ші ачеаста

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

с'аѫ дптъмплат дн 23 Іанѫаріе din анѫл 1662. Лѫат'аѫ ші dоѫъ тѫнѫрі, че ера а-коло, кѫ тоатъ богаціа, нічі аѫ гопіт пре чеі фѫціді. Ioann Kemeni с'аѫ пъръсіт de нації ші лѫпекѫndѫ'і калѫл пе гіацъ, аѫ къzѫт кѫ елѫ, нічі с'аѫ маі гъсіт маі тѫлтѫ." Аша скріе Галеаццо, чі Ортѫл ші Прогресѫл неатѫрілор din Dакіа [3]) zіче: „Дпсѫші Ioann Kemeni къzѫnd кѫ калѫл, с'аѫ кълкат кѫ воіе саѫ фъръ de воіе de чеі че фѫцеа ші аѫ періт дн 29 Іанѫаріе din анѫл 1662. Аѫ фост дпкълекат пе калѫл лѫі Акаціе Барчаі челѫі дпаінте de ѫн an отворѫтѫ, ші калѫл аѫ ісбѫndіt тоартеа Domнѫ-сѫѫ пѫ щіѫ оаре кѫ dестълъ nedeапсъ. Трѫпѫл лѫі Ioann Kemeni афлѫndѫce dѫпъ вр'о кѣтева zіле капѫл с'аѫ тѫіат, ші трітецѫndѫce дн Одріѫ тѫлт тімп аѫ стѫтѫт дн цапъ."

Dѫпъ тоартеа лѫі Kemeni zіче маі дпколо Галеаццо [4]): „Апафі с'аѫ ѫніт кѫ Кѫчѫк Мехемет Баша din Орadea-Маре, ші аѫ дпкѫпіѣрат Герла, чі пепѫтѫndѫ-о лѫа с'аѫ dѫс ла Фъгъраш, аі кърѫіа лъкѫіторі, кът аѫ періт Kemeni дndатъ се плекасе кътрѫ Апафі; dрепт ачеea Пъркълабѫл четъцеі, Грігоріе Бетлен, възndѫce кѫпрінсѫ de doі пе-мічі, ші ліncіndѫ'і ші zъхъреаоа, фъръ de дмпротівіре аѫ dат четатеа лѫі Міхаіл І Апа-фі, кѫпътѫnd маі 'наінте de ла дънсѫл ші de ла Баша секѫрітате, къ'лѫ вор тріміте dімпревънъ кѫ Нѣмцій ла лок фъръ de прімеждіе, прекѫм л'аѫ ші тріміс дн 22 Февруаріе din анѫл ачеста 1662."

Despre Молdова аша скріе прѣавестітѫл Енгел [5]): „Стефан фечіорѫл лѫі Васіліе Лѫпѫл din Noемвріе ан анѫлѫі 1659 пънъ ла анѫл 1662, аѫ фост ѫртъторіѫл лѫі Георгіе І'іка, ші пѫтаї перdереа лѫі Георгіе II Ракоці чеа din 22 Маіѫ ан анѫлѫі 1660 і-аѫ фъкѫт Domніа дн Молdова фъръ de прімеждіе. Історіа пѫ adѫче чева вредніk de adѫчере а-мінте despre dѫпсѫл; doаръ аѫ авѫт парте ші дн рескоалеле din Apdeал; дн анѫл 1661 аѫ трекѫт Тътарій прін Молdова, de аѫ прѫdат Секѫітеа. Dѫпъ Каптетір, аѫ тѫріт пе скавѫл Молdовеі." Чі ачестеа пѫ тоате сънт кѫ лѫпте, пентрѫ челе че с'аѫ скріс маі 'наінте, ші пентрѫ къ zіче Історіа Бълъчепеаскъ [6]): „Стефъпцѫ фечіорѫл лѫі Васіліе Bodъ, фііnd Domнѫ ла Молdова ші тъпър се dестерdа ші фъчеа лѫкрѫрі котілъреці ті певѫпеці; пѫ къта требіле Domніеі, чі кървііле, пѫ пѫтаї кѫ партеа фетееаскъ, чі ті кѫ парт-еа бърбътеаскъ, къ кѫконіі Молdовепілор чеі фрѫтоші атъта с'аѫ дмпрѫвѫтат кът пѫ ера дн стат съ плътеаскъ фъръ de пагѫба са ачеа dаторіе. Маі фъчеа de ачесте пебѫпіі ші атѫпчі кънd ешіа ла прежтѫларе ші ла кѫпатѫрі, къ пѫпеа пе боіері пе каі Тър-чещі ші ешіnd ла кътпѫ порѫпчеа, de ле лѫа фрѫпеле ші ле da калеа, іаръ каі пефііnd domолиці ла тѫлці ле аѫ фъкѫт прімеждіе de тоарте. Ера ші ѫн хелещеѫ маре, ші deасѫпра лѫі фоішор domнескѫ лъпгъ каселе челе domнещі; de аколо пе тѫлці, боіері дї арѫпка дн хелещеѫ ші апоі рѫdеа, дечі скоцъndѫ'і din апъ дї дтвръка дн жаіне domнещі. De ачестеа ші алтеле фъчеа Стефъпцѫ Bodъ, пентрѫ каре тоці дл вржсе. Дечі вепінd порѫпкъ, съ теарпъ ла оаste ла Бепderіѫ, аколо сосіnd с'аѫ ръс-воліт ші аѫ тѫріт. De ачі л'аѫ dѫс ла Іаші ші л'аѫ дмгропат domнеще лъпгъ татъ сѫѫ Васіліе, іаръ дн локѫл лѫі аѫ пѫс Domнѫ пре Істрате Dабіжа." Даръ оаре пе Васіліе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Лъпъл Водъ дингропатъ-л'аў дп Іашї, ші Стефъпъцў саў Стефап XIII болпъвітъ-с'аў ла Бендер, аў ба?

[1]) Ioannes Reiskius in secunda Appendice Chronici Turcici Lib. 4. c. 6. [2]) Galeazzo tom. II. p. 97. seqq. [3]) Ortus et Progressus variarum in Dacia Gentium p. 165. [4]) Galeazzo tom. II. p. 100. [5]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 274. [6]) Ms. Codex Balacianianus ad h. a.

Апъл 1663. Ла апъл ачеста скріе преавестітъл Енгел[1]): „Мърind Везірікл чел маре Кіпрікли, і-аў ърмат дп дерегъторіе ъпъл dintре фечорії лъї, че іаръшї се кіема Кіпрікли ші ера пътаї de 22 de апї. Ачеста, dъіос de а'шї ъръта вітежіа ла дпчепътъл дерегъторіеї, дп апъл 1663, с'аў апъкатъ de дмпъратъл Леополд I, къ тоатъ пътереа Търчеаскъ. Ла ръсбоіъл ачеста с'аў кіемат ші Dабіжа Domnъл Молдовеї, ші Грігоріе Гіка Domnъл Валахіеї, ші ачеста аў ші порніт дп 20 Ізліе, dъпъ къріndарікл чел векіў дп апъл 1663, ші аў мерс ла Ершек-Бівар, карея четате о аў ші лъат Търчії дп 25 Септемвріе dintр'ачеставї ап. Апафі Прінцъл de атънчі аў ърътат къ ел есте плекат спре каса Австріеї, къ ел п'аў мерс ла бътаіе. Праі din томъл III ла апъл 1663 а лъї Іоапп Бетлен зіче, къ Апафі ші Арделепії прін Прінцъл Валахіеї с'аў дпцііпцат съ пъ'шї ласе цеара demартъ, пептръ къ Търчії вреў съ о къпріndъ ші съ о дмпрезне къ цеара лор. Чі ачеаста пептръ ачеea пъ се поате крede, пептръ къ Грігоріе Гіка пе вретеа ачеea дпкъ ера біпе плъкът Търчілор, ші Апафі прін dарърї аў афлат тіжлочіре de a пъ мерце ла батаіа ачеаста. Грігоріе Гіка аў dъс къ сіпе ла ръсбоіъл ачеста 5000 de къларецї ші 6000 de пedèстрашї.“ Аша ле скріе ачестеа ші Гропскі[2]), къ Баршаї Пал[3]), чі атъпdoї дптърескъ зіса лъї Праї, къ Грігоріе Гіка Domnъл Мънтепескъ адевърат аў doцепіт пе Міхаіл Апафі, съ іа сама, къ Търчії ш'аў бъгат дп кап, съ къпріndъ цеара Ардеалълъї, ші съ о търчеаскъ. Ші маї аратъ скрііторії ачецїа, къ Апафі dъпъ че аў тріміс маї 'наінте ощіле сале къ Гаврііл Халлер, пе карele л'аў ші оторжтъ Візірікл, дп апъл ачеста din поропка Візірікълъї дп персоапа са аў мерс ла Ершек-Бівар къ 250 de оатепї спре служба са, ші къ къ фоарте маре потпъ л'аў прішіт Візірікл; dаръ пъ тълт аў зъбовіт аколо, пептръ къ дп 1 Септемвріе din апъл 1663, аў фост дп Белград ші аў дптъріт привілецікл чел de Акацїе Барчаї dат преоцілор Ротънещї, че с'аў adъс ла апъл 1660, ші і-аў скътіт ші de dатъл дечітеї din вії, прекът аратъ Архівъл Епіскопіеї Фъгъратълъї[4]).

Галеаццо[5]) фоарте пре ларг ачестеа скріе despre бътаіа din ачест ап: къ Везірікл аў мерс асъпра Ершек-Бівартълъї къ 130.000 de осташі, къ дптре осташі ачеіа аў фост 12000 de Молдовепї ші Мънтепї къ Прінцїї лор, adекъ къ Евстратіе саў Істрате Dабіжа ші къ Грігоріе Гіка; къ din Ардеал аў фост пътаї 4000; къ Тътарії аў ровіт пре ъп Іесвіт апъте Лігое de лъпгъ Търпавіа, кънd се предтъла пе лъпгъ орашъ, зікъпdъ'шї ръгъчівніле, къ Грігоріе Гіка аў рескътърат пе Іесвітъл ачела de ла Тътарі, ші ла'атъта с'аў adъс пріптр'жпсъл, de dъпъ ачеea Гіка тълт с'аў дпцелес къ Цеперарії дмпъратълъї Леополд асъпра Търчілор, ші дптълпіndъсе къ Комітъл Zріпі, л'аў дпцііпцат кът ші кънd съ теаргъ асъпра Търчілор, че фъкънd Zріпі аў ші бътът бъп пътер de Търчї.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Despre Valahia deosebĭ aşa scrie preavestitŭl Engel [6]), din Filiştix: „Kŭnd aŭ părtes Grigorie Gika kătrŭ Ersek-Şĭvar, mers'aŭ kŭ dăpsŭl şi treĭ fecioriĭ aĭ lŭĭ Konstantin Kantakŭzen Postelnikŭlŭĭ celŭĭ mare, adekŭ Drăgici Paharnikŭl cel mare, Şerban Logofătŭl cel mare şi Konstantin Postekelnikŭl. Iarŭ părtătoriĭ de grije cereĭ pre lângă Maria Doamna ca aŭ lăsat pe Stroie Vornikŭl cel mare de la Lespedeni şi pe Dumitraşko Vistieriul cel mare, grekŭl celŭ ce-lŭ adŭsese kŭ cine din Cariград. Amândoĭ boierii ačeştia era dŭşmanĭ lŭĭ Konstantin Kantakŭzen Postelnikŭlŭĭ celŭĭ mare, bărbatŭlŭĭ celŭĭ păterpikŭ şi bogatŭ, măkar kă pe Stroia, odineoară l'aŭ fostŭ mântuitŭ de primejdie de moarte, şi Şerban fiiul lŭĭ lŭase pe fata Stroieĭ şi măkar kă pe fraţele mateĭ lŭĭ Dumitraşko, l'aŭ kreskut de mikŭ şi l'aŭ aşezat de c'aŭ făkut boierie. Ačeştia aŭ părtŭ pe Konstantin şi la Doamna Maria kŭ vrăjmăşie şi la Domnul carele era la oaste kŭ skrisoarea, kă lăkuieşte aproape de Dunăre până vechiĭtatea Târgovişor ka să negreaskă kredinčioşirea Domnulŭĭ sŭŭ la Poartă; kă pe Doamna Maria o ţine pumaĭ de batjiokură; kă pe cerapii din ţinutul sŭŭ pu'ĭ pângăşe să dea dareа la vremea sa, ş. č. Konstantin pitika aŭ şezut desupre klevetirile ačestea, kă prekum mărturisesce hronika lŭĭ Filiştix nici era viноватŭ până vre una. După ce c'aŭ întorsŭ Prinţul, toate klevetirile ačestea c'aŭ spoit de Stroia Vornikul cel mare, ba ce e maĭ multŭ, c'aŭ sfătuit Prinţul, ka nici să lase pe Konstantin până atunči, ci kât maĭ kărund să'lŭ potopească. Aşa darŭ Grigorie Gika dakă aŭ aşezatŭ până Bukureşti, ş'aŭ zătat de făgăduinţele lŭĭ Konstantin Kantakŭzen făkute, şi de ziărătătoriul sŭŭ şi aŭ trimis pe dărăbanţi la casa lŭĭ Konstantin, karii până 20 Dekemvrie din anul 1663, noaptea l'aŭ luat din pat şi l'aŭ dusŭ la mănăstirea Spatarului; ačі l'aŭ ţinut până karŭ dinaintea ikoanelor, până ce c'aŭ fericit slujba, apoĭ c'aŭ kumpenekat, şi gătindŭse de moarte, de kătrŭ searŭ c'aŭ otorât până trapezariul Mănăstireĭ. Vestea morţeĭ lŭĭ aŭ deşeptat kăpoţina ceа adormitŭ a lŭĭ Grigorie Gika, carele c'aŭ kăit pentru porunka ceа strâmbă, aŭ blăstămat pe Stroia şi pe Dumitraşko, şi aŭ zis kătrŭ Arhiepiskopul Stefan şi kătrŭ boierĭ, kă Konstantin Kantakŭzen nu c'aŭ otorât din porunka sa, kă nu şie pentru ce c'aŭ otorât, kă el atunči aŭ dormit. Aŭ şi pângăşit ka Elena kŭ şase fecioriĭ aĭ sĭ cu ia trupul celŭĭ otorât, ne kare l'aŭ pângropat până mănăstirea de la Mărţinenĭ ceа de Konstantin făkută, kŭ foarte mare potop şi kŭ multŭ milostenie făkută kŭ serачii. — — — De dŭşmaniĭ lŭĭ Konstantin c'aŭ ţinut şi Artaşul Padul Berzariul kŭ fecioriul lŭĭ Konstantin Păharnikul cel mare.“

Istoria Bălăčeneaskă [7]) aşa skrie tragedia ačeasta: „Akolo până oastea lŭĭ Grigorie Bodă, prekumŭ zikŭ unii, c'aŭ făkut nişte amestekături, adekă: Şerban Logofătul fecioriul lŭĭ Konstantin Kantakŭzen Postelnikŭlŭĭ, şi oare-kare din fraţiĭ lŭĭ ce era akolo, şi Mareş Kreţulescul, kum kă ar fi întâlnitŭ pre la kăpitanĭ şi pre la slujitorĭ de'ĭ îndemna să meargă să părească la Bizirĭ pe Grigorie Bodă, kă este viklean (pentru kă Grigorie ce rumpea de dupere kând vedea pre vrăjmaşiĭ, sfărkaţiĭ şi fără de leace

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Агарені. robind пре крещині ші сънъпънdъ'і съб ліягъл лор чел греў, ші ера фоарте къ бънъ ініmъ спре каса Аўстріеі), ші съ чеаръ de ла Bezirіў Domnў пе Шербан Логофътъл, карea ворbъ din om лn om тергънd, аў аціънс ші ла Domnъл Грігоріе. Дечі се пъzea съ'шї ia zioa бънъ de ла Bezirіъl ші съ вінъ лn цеаръ. Цорnind dаръ ші апропіndъсе de цеара са, аў копъчіт лntр'ън локў, пентрў odихna de amiazі ші аў порънчіт лъї Георгіцъ Молdовеанъ, карele ера вътаф, съ adъкъ пре ачеї боієрі карії лnбла съ'лў пъреаскъ къ вінклешъг; ші adъкъndъ'і, лnчепъ a'і мъстра, пентрў че аў фъкът ачеаста, de аў врът съ'лў пърцаскъ ла Bezirіў. Іаръ Марешў фііnd маї словепецў ші маї лndръзнецў респънdсе къ нъ съпт віноваці. Грігоріе Bodъ adъсе мъртъріile de фаць ші пе къпітанії къtръ карії ворbісе, лntre карії ера ші Алексandрў фечіоръл лъї Георта Банул, ші лnчепъръ a zіче: Аша е Doamne! къ пе аў zіс съ терцетў, съ те пърnътў ла Bezirіъl Търческў, ші съ черет Domnў пе Шербан Логофътъл. Іаръ Марешў ръспънdсе: Doamne! Алексandрў ачеста лn zіле.ле Міхнеї Bodъ фііnd Постелнік маре, преа мълтъ боіеріme аў оторът фъръ de вінъ, акът а іаръшї с'аў апъкат de ачеea, чі de-лў вей аскълта Мъріа та, фъ къ noї че вей вреа, ші елў ва da сатъ лnаінтea лъї Dъmnezeў, іаръ noї nъ съntem віноваці. Din ачеea оаръ і-аў dат Грігоріе Bodъ пре еї лn сата вътафълї de аї пъzі, ші алтор слъjіторі, de і-аў dъс къ пазъ пънъ лn цеаръ. Лънгъ ачестea ші din цеаръ венісъ пъръ de ла Строіа Ворнікъл ші de ла Dъmітрашко Вістіаріъл Каптакъzенъл, карії ера de Domнъл лъсаці лn цеаръ, пъртъторі de гріже, пъръnd пе Констаntін Постелнікъл Каптакъzенъл, кът къ аў лntълат оашенії лъї пе тарцінea Търчеаскъ хълind пътеле Domнълї, ші zікънd: къ е ръў ші трафашў, ші зътіхнеще пре оашенії цереї, de нъ'і лась съ dea дъжділе лntърътещі, ті кът къ се лаждъ, къ ел аў потопіт пе Георгіе Гіка Bodъ ш. ч. Дечі ачесте доъ прічіні, ына din табъръ, алта din цеаръ лnцелегъndсе, аціцаръ пе Грігоріе Bodъ ла маре мънie асъпра касеї лъї Констаntін Постелнікъл карele аъзind de венірea Domнълї ші de опреала фечіорілор съї, аў ешіт лntръ лntъмпінаре къtръ Краіова, ші мергънd съ се лntрезне къ Domnъл, л'аў пріміт de с'аў лntрезнат, dар і-аў арътат о фаць фоарте посоторът, нопослъшdъ'і пентрў фечіорії лъї, къ съnt ръї ші віклені, ші кът къ аў лndemnат пе капітанії съ-лў пъраскъ ла Bezirіў ті съ нънъ Domнў пе фііъл съў Шербан Логофътъл. Ачестea аъзind Констаntін Постелнікъл тъгъдъіа a пътea фі, ші zічea къ съnt пътаї мінчіні, dаръ съ nъ ле креadъ Мъріа са, ші къ ачестea аў ешіт афаръ Констаntін Постелнікъл. Венind ла скаънў Грігоріе Bodъ пе ачеіалалці боієрі і-аў слобозіт, іаръ пе Шербан Логофътъл л'аў тъіат ла пасў de о парте, пентрў къ с'аў фост пътіт съ фіе Domнў; іаръ пе Констаntін Постелнікъл-татъл лъї л'аў тріміс поаntea прін дъръбанці de ла Унгарі лn мънъстіреа Спаговълъї, унde мълт nъ л'аў лntърziат, чі порънчіndъ'і съ се кътінече, л'аў adъс лn трапезаріў, ші легъndъ'л de стълпъл чел маре, л'аў сърът. Дечі жънъпеаса лnцелегънd, аў веніт, ші къ воіа Domнълї л'аў ръdікат de аколо ші л'аў dъс ла Мърцінені de л'аў лnгропат."

Іаръ Anonімъл Ромънескў [8]) zіче: „Грігоріе Гіка Bodъ леат 1661 фечіорў лъї Грігоріе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Водъ, прін аціторіил лъї Константін Постелникул Кантакузенул с'аў фъкът Domnŭ; іаръ дъпъ че аў венит дн цеаръ прін сфатул Воръникулуї Строіа de ла Левrdenї, л'аў дпкіс ла Мънъстіреа Спаговулуї, ші л'аў оторжт.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 309. seqq. [2]) Grondzki in Ms. Elencho ad ann. 1663 [3]) Borsai Pál à Magyar Kronikában ad h. a. [4]) Archivum Eppatus Fogarasiensis. [5]) Galeazzo Tom. II. p. 220—245. [6]) Engel l. c. p. 310. seq. [7]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [8]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44.

Анул 1664. Галеаццо [1]) маї пре урмъ ачестеа скріе despre Ромънї: „Дн лупа лъї Іюніе din anul 1664, Търчії аў пърчесŭ кътръ Бuda, ші аколо аў ащептатŭ пе Прінцїї din Молdова ші din Валахіа, карії din порунка Порцїї adучea тоате оцїле кътe пътусе adуna дн церіле сале.“ Чі преавестітул Енгел [2]) зіче: „Дн 9 Маіŭ din anul 1664, іаръшї аў требуітŭ Грігоріе Гіка ші Істрате Dабіжа съ теаргъ дн Унгаріа кŭ оцї, ші аў фостŭ de фацъ ла дпкунціурареа четъцеї Лева, карea с'аў слобозітŭ прін Цепераріул Сuса, кŭ бътаіа чea din 19 Іюліе ал anулуї de акум, din карea, прекум мъртурісеще Хроніка лъї Філцїх, Грігоріе Гіка (ші Dабіжа) дпкъ ла дпчепут аў фуцітŭ, перзъndунdŭшї Молdовенії ші Мунтенії кортуріле, тунуріле ші тоате гътіріле, аша кът кънетенііле пумаї дн хаїнеле сале аў скъпатŭ. Маї дпколо ла треї саў патру мїї de карь кŭ къте опт бої аў венітŭ пе мъна Немцілор челор бірuіторї, de ла Търчї. Дн бътаіа ачеаста с'аў пороіт ші аў перітŭ Константін Пъхарнікул чел маре, Фечіорul Артамашулуї Radул Върzаріул; Preda Логофътул чел маре, Бuкшанул, Derівасkул ші Чепаріул, карії тоцї аў фостŭ атестекацї кŭ Строіа Ворнікул ші кŭ Dумітрашко Кантакузенул спре сърпареа боіерілор челор маї de фрунте, ка съ поатъ апоі сінгурї domni, дпчепънd de ла Константін Кантакузенул; дрепт ачеea зіче Хроніка лъї Філцїх, къ періреа ачестора аў фостŭ осъndъ de ла Dумnezeŭ трімісъ. Осъnda ачеаста аў къзутŭ ші не Грігоріе Водъ, дупъ че с'аў дптурпатŭ ел пре дптъіа Август de ла оасте; пентру къ і-аў мърітŭ прункул кŭ грozнікъ тоарте рънкezънd ка каі, кареле с'аў астрункат дн весеріка лъї Матеіŭ Водъ. Грігоріе Гіка дпкъ темънdусе ка съ пу'лŭ педепсеаскъ Търчії пентру грешала че о аў фъкутŭ ла Лева ші пентру учidереа лъї Константінŭ Кантакузенŭ, ші неавънd чine съ'лŭ сфътуіаскъ біne, дн 20 Noемвріе din anul 1664 аў фуцітŭ прін Apdeал дн Церманіа унde с'аў фъкут католікŭ. Ачеаста е спунереа чea адевъратъ a Кропічеї.“

Іаръ Історіа Бълъчепеаскъ [3]) зіче: „Кънd аў фостŭ дптъіулea (пu алdоїлea) an дупъ че аў сърпумат пре Константін Кантакузенул Постелникул, адекъ дн anul 1664 (пu 1665), іаръшї аў венітŭ порункъ лъї Грігоріе Гіка Водъ ші лъї Істрате Dабіжа Водъ, ка съ теаргъ ла оасте спре Бuda, карії тергънd ла Хусаін Баша din Бuda, ачеста і-аў dусŭ ла четатea Лева, de о аў бътутŭ, даръ неміка аў пътутŭ съ'і стріче. Іаръ Візіріул чел маре Кіупріулі ера ла алтъ четате че се кіамъ Съпготарd: аколea венірь о сатъ de оцї нетцещї кŭ цепераріул Монтекукколі; іаръ ла Лева, унde ера Хусаін Баша ші Domnіі церілор Ромънещї кŭ о сатъ de Тътарї, венірь алте оцї кŭ цепераріул Сuса, дптрu атънdоuе локуріле бътънdусе, аў бірuіт крещінії пре Търчї. Іаръ дупъ че

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фѣсеръ бътрыї Търчіи, Візірівл се тетеа de дмпъратвл съ нѣ'ї факъ чева ръѣ; чі Папаіотакіе тареле Драгоман пънъндѣсе міжлочіторіѣ, аѣ дмпъкатѣ пре атъндої дмпърацїї (прекѣт скріе Галеаццо [4]), дп 10 Авгѣст din анвл 1664, ка дп 20 de анї съ аівъ паче. Дптр'ачееа бътаіе ла Лева воind Грігоріе Водъ съ'шї арете вітежіа, аѣ датѣ бътаіе кѣ петрїі, ші о роатъ de петрї de тот о аѣ пръпъдітѣ, іаръ маї пре ѣртъ аѣ дпвінсѣ петрїі, ші Ромънїі фѣгind се дтпедека de лѣтвл чел таре, ші аша пе фоарте тълцї боіерї ші пре алцїі і-аѣ тъіат петрїі. Іаръ дѣпъ че с'аѣ фъкѣт паче, атъндої Domnїі п'аѣ кѣтезатѣ съ деа фацъ кѣ Везірівл, пентрѣ къ дї бътѣсе петрїі, чі фіеще-каре аѣ венітѣ ла цеара са, ші фіind обічеіѣ ла Търчі, ка фъръ de ферман съ пѣ се дптоарпе, аѣ лѣат скрісоаре съ теаргъ ла Везірівл, къ de пѣ вор терце маї пре ѣртъ ва фі маї ръѣ. Іаръ Істрате Дабіжа авънd сол ла поартъ пе Кіріміл Драго, карele маї пре ѣртъ аѣ фостѣ ші Домнѣ, ачеста і-аѣ скрісѣ съ теаргъ пре капвл ші пре сѣфлетвл лѣї. Ачестеа авzind Дабіжа Водъ с'аѣ дпторсѣ дпапої, ші с'аѣ дѣсѣ ла Везірівл. Деч Везірівл мѣстрънdѣ'лѣ пѣцінел, і-аѣ датѣ іаръшї Domніа ші с'аѣ дпторсѣ ла Молдова. Іаръ Грігоріе пѣ кѣтеза съ теаргъ пентрѣ вікленіїле боіерілорѣ, къ'лѣ спъріа, къ вор съ'лѣ іа ші съ'лѣ дѣкъ ла Везірівл съ'ї таіе капвл. Деч спъріindѣсе с'аѣ рѣдікатѣ кѣ тоатъ каса са, ші с'аѣ дѣсѣ дп цеара Нетцеаскъ de аѣ шезѣтѣ аколо кътъва време. " Апопімвл Ромъпеск [5]) дпкъ скріе: „Іаръ Грігоріе Водъ тергънd кѣ ощї din порѣпка дтпъръteаскъ ла цеара Ѳнгѣреаскъ (пѣ Летеаскъ), ші аколо бірѣindѣсе Търчіи, ел Грігоріе Водъ аѣ фѣцітѣ дп цеаръ, ші тетънdѣсе, т'аѣ лѣат Doamna din цеара Ромъпéаскъ ші аѣ трекѣтѣ дп цеара Летеаскъ: аѣ domnітѣ анї 4." Везї кѣт пѣ съ пъръвеще Апопімвл пострѣ кѣ алцїі пентрѣ тречереа лѣї Грігоріе Гіка Водъ.

Міе мі се вede, къ шаї дрептѣ скріе Іоанн Бетлен [6]), карele зіче, къ Грігоріе Гіка Водъ ла Лева с'аѣ фостѣ дпцелесѣ кѣ Нетцїі, пентрѣ карea дпцелецере ші пентрѣ чea цреа тітпѣріе дптоарчере а касъ л'аѣ ші пѣржѣт Хѣсein Баша din Бѣda, карele фѣ сѣгрѣтат пентрѣ пердереа de ла Лева, ла Везірівл, мі ачеста л'аѣ сорочіт дпaінтеа са; даръ Грігоріе Гіка пѣ аѣ терсѣ, чі трімісънdѣ'шї Doamna каре ера греоае дп Ардеалѣ, ел аѣ трекѣтѣ прін Полоніа дп Церманіа. Даръ оаре спънzѣрат'аѣ петрїі пе 700 de Молдовені ші Мѣнтені ла Стрігон? ші оаре Дѣмітрашко Кантакѣzен Вістіерівл чел таре din Валахіа фѣціт'аѣ кѣ 40000 de талерї, че'ї трімісесе Грігоріе Гіка Везірівлвї аѣ пѣ? прекѣт зіче Гебхардi [7]), цізdекъ тѣ.

[1]) Galeazzo tom. II. p. 431. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 31. [3]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [4]) Galeazzo l. c. [5]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [6]) Ioannes Bethlen edit. Vienn. 1782. 8. p. 194. seqq. [7]) Gebhardi apud Engel in recent. Hist. Valach. Part. I. p. 310.

Анвл 1665. Ла анвл ачеста зіче Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Дѣпъ че аѣ прібеціт Грігоріе Гіка Водъ, боіерїі цереї стръпгънdѣсе, аѣ трімісѣ ла Поартъ съ'тї чеаръ Домнѣ, ші сокотеа къ de ле ва фі дпdѣтънъ, съ пѣпъ Domnѣ пе Дѣмітрашко Бѣzіанвл de ла Къпътіпещї; іаръ къnd аѣ сосітѣ аколо, аѣ афлатѣ пре Радвл XIII, фечіорвл лѣї Леон

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Водъ ръндвіт Domnъ de ла Търчї. Ачеаста възънd боіерії, п'аў квтезатъ маї мълте съ зікъ, чі с'аў лішітъ лъпгъ Радвл, къ ші ел тръцеа пре боіерї кв кввінте блънde, ші аша аў венітъ лп цеаръ. Пвпъndвсе Радвл XIII Domnъ, ші венind лп цеаръ, тоцї боіерії ші слвціторії че'ї ешісе лпаінте двпъ обічеіў. кв помпъ маре л'аў двсъ лп скавп, ші тоцї чеї маї марї ші чеї маї тічї с'аў лпкінатъ лві. Іаръ Domnвл кътръ тоцї с'аў арътатъ блънdъ ші тілостів, ші авънd паче ші пічї лптр'о парте фііnd ошіре, петречеа віне, лп прітвлърї пе балтъ, лп въпатврї, лп оснеце пре ла вній ші пре ла алцій, ші ера тоцї веселї къ аў фостъ datъ Dвmnezeў паче, odixпъ ші вівшвгъ de тоате бвкателе, ші пв авеа алте гріжї, фъръ пвмаї кънd венеа тітвл харачівлві съ'лў стръпгъ ші съ'лў dea лтпъръцієї лп тітвл съў; чі ачеастъ паче пв венеа de аівреа фъръ пвмаї къ лтпъратвл авеа треавъ, de бътеа Крітвл, ші цеара Ромъпеаскъ фііnd департе, пічї о бъптвіалъ авеа.“

Делкіаро [2]) алтіптрелеа скріе деспре Радвл XIII Domnвл Валахіеї, зікънd: „Лптр'ачееа оаре-каре Радвл, карele с'аў пореклітъ Стрідіаці саў въпзъторіў de скоіче, грекъ de пеаш, саў квт зік алцій Арпъвтъ, лвънd лтпъратвл 400,000 de талерї, аў квтпърат Domnia Валахіеї кв преа маре пагъбъ а цереї ачееа, карea аў требвітъ съ плътеаскъ datoріile челе de песецioaca мъndріe a Пріпцвлві съў челві стреін фъквте, ші de одатъ съ цеатъ свпт маї мълте ші маї марї гревтъці, каре лптрв атъта аў стрікатъ цеара, de маї пре вртъ аў требвітъ съ се желвіаскъ Порцеї Търчещі.“

Чі преавестітвл Енгел [3]) скріе: „Радвл аў domnітъ de ла 12 Февруаріе двпъ къріндарівл чел векіў din анвл 1665, патрв анї пъпъ кътръ лпчепвтвл анвлві 1669. Боіерії Мвптепещі двпъ фвга лві Грігоріе Ч'іка Водъ терсесе ла Царіград. ші ачі ле аў datъ Domnъ пре Радвл фіівл лві Леон Водъ ші аша л'аў трімісъ ла Бвкврещі, вnde аў аџівпсъ лп 12 Февруаріе din анвл 1665.“ Апої лпсеатпъ ачелашї Енгел [4]), зікънd: „Ата ворвеще хроніка лві Філціх, чі алте хроніче пв віне фак пе Радвл Грек din Епіръ. ші ръў лл пвмеск Стрідіаці; пептрв къ пре Радвл Стрідіа л'аў спънзврат ла Царіград лп анвл 1637, двпъ пофта лві Матеіў Водъ.“

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad ann. 1665. [2]) Anton. Maria Delchiaro p. 125. seqq. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 313. [4]) Idem Engel ibidem in Notis.

Анвл 1666. Деспре Молдова аша скріе преавестітвл Енгел [1]) ла анвл de акът: „Маї лпколо пеміка афлв лпсетпат деспре Евстратіе саў Істрате Дабіжа, фъръ пвмаї ачеаста, къ ш'аў мърітатъ фата двпъ оаре-каре бърбат а пвше Дока, карele ера пъскът din пъріпцї de рънd; даръ пріп дестоїпічіа са ші пріп аџівторіпца лві Дабіжа аў аџівпсъ ла чеа маї de фрвпте дерегъторіе боіереаскъ лп Молдова. Двпъ тоате катастіхвріле Пріпцілорв Дабіжа аў domпітъ лп Молдова пвмаї 4 анї, адекъ пъпъ ла анвл 1666. Даръ деспре Дока аша скріе Пріпцвл Дімітріе Каптемір [2]): „Ел din пащере ера грекъ din Рвмелі. Діптрв лпчепът аў фостъ шервъ ла вп негвціторіў din Іашї, двпъ ачееа Васіліе Лвпвл Водъ л'аў фъквтъ катерлінг, апої Стефан XIII фечіорвл лві Васіліе Водъ л'аў фъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кътъ боіерій, ші дпсъръндъсе къ фата лъї Істрате Дабіжа, маї пре ъртъ пріп банї ші пріп пріетенї аў добъндіт ші пріпчіпатъл, къ адевърат ера от пежпвъцат, даръ ера маре політік, ші пе вретеа са с'аў пътерат дптре чеї маї вестіцї ші дпцелепцї бърбацї; фост'аў Пріпцъ de треї орї дп Молдова ші одатъ дп Валахіа; даръ кътръ сфършітъл віецеї дъндъсе спре тірънніе ші лъсънd дрептатеа, с'аў въндът пріп боіерії Молдовенещї, ші къзънd дп робіа Лешілор, аў търітъ дп Вартавіа."

Історіа Бълъчепеаскъ [3]) дпкъ зіче: „Дптръ ачестъ тітпъ дп Молдова търind Істрате Дабіжа Водъ, боіерії цереї с'аў дъсъ ла Поартъ дтпревпъ къ Дъка Вістіерілъ Некаї, пе кареле сокотісе съ'лъ пъпъ Domnъ, ші маї дпаінте аў трімісъ пре Стататіе Постелпікъл, ка съ пріndъ порціле, цііnd ші Търчеще, ші ка съ пе ъшъле алцїї къ банї ші съ іа domnіa ші съ фіе песте воіа боіерілор цереї: дечї мергънd атъта боіеріте ла Везірілъ, ші ръгъндъ'лъ, ка съ ле dea Domnъ dіntре дъпшїї ле аў датъ воіе съ'шї алеагъ, ші фііnd къ маї дпаінте кandidace еї пе Дъка Вістіерілъ, л'аў адъсъ біне дтбръкат ла Везірій ші л'аў дтбръкат къ къфтап, дъндъ'ї domnіa, ші дъндъ'шї поклоапеле de Domnie, ш'аў лъат зіоа бъпъ ші с'аў дъс дп цеара лор, даръ пътаї о ціхтътате de an аў domпітъ, ші л'аў тъзълітъ; прічіna пептръ че, пе щітъ, ші аў пъсъ пре Іліашъ (саў Еліа III) фечіорълъї Алексandръ VIII Водъ, кареле тръind дп Царіград ера сърак ші дпкъркат de даторії, кънd аў веніт de ла Поартъ съ фіе Domnъ, ел пещііnd ші пъръндъісе къ съпт піскарії даторпічї, с'аў аскънсъ дп подъл касеї, ші пъпъ пе с'аў доведіт маї біне, п'аў кътezат а се погорж. Дечї фъкъндъ'лъ Domnъ ші венind дп цеарь тълте тілостенії аў фъкътъ сърачілор ші тълт біне цереї. Атъта de тілостів аў фостъ, кът шезънd ла Діван дшї дъчеа пънга de банї къ сіне, ші de се дптъмпла ка вр'ън даторпік съ трагъ пе вр'ън сърак, кареле пе авеа de ънde съ плътеаскъ, скотеа ел банї de аї лъї ші плътеа. Аша ера Іліашъ Водъ, даръ чеї бънї пе тръіеск тълт къ порочіре, пептръ че пъшаї Дъшпезеў щіе, къ пре ачеста дпкъ л'аў тъзъліт ті с'аў дъсъ дп Царіград іаръшї сърак, кът аў фостъ, ші аў търіт дп съръчіе, рътънd дп ърта лъї о фатъ кареа тръіа de тіла крещіпілор. Дп локъл лъї Іліашъ Водъ іаръшї с'аў пъсъ Дъка Domnъ de ла дтпъръціе ътблънd къ шещетъг Кънаріл чел вътрън, de і-аў скосъ domnіa, дъндъ банї тълцї, ші аў фъкътъ певоіе віетълъї Іліашъ."

Тот Історіа Бълъчепеаскъ [4]) аша гръеще: „Padъл XIII Водъ авънd ън къкоп апъте Стефап, ші Дъка Водъ din Молдова авънd о фатъ апъте Катеріпа, с'аў логодіт атъndoї, ла кареа логодпъ дп цеара Ротънеаскъ аў фостъ маре веселіе ші оспеце тълте ші ціокърї, кареа пе логодпъ, чі пъптъ кръіеаскъ се пътеа пъті; къ Padъl Водъ аў стръпсъ тоате боіерітеа цереї къ тоате ціънпъпеселе ші аў дптіпсъ кортъріле дп deal decпре Міхаіў Водъ дп дрътъл Котрочепілор, аколо фііnd оспеце дп тоате зілеле, аў адъс пехлеівапї de чеї че ціъка пе фънї ші de алте ціокърї, адъс'аў ші пре ън пехлеіван харапъ Кідаіў кареле фъчеа ціокърї тіпънате ші певъзъте пе локърїле поастре..... Дп Молдова дпкъ с'аў фъкът маре веселіе ші оспеце.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Іаръ преавестітвл Енгел [5]), скріе: „Еліа III, фечіорвл лві Александрв Ліашв, de ла анвл 1666, пънъ ла 1667. Noi вртът ачі лві Кантемір, кареле зіче, къ Еліа нетіжлочіт аў вртатв лві Дабіца. Дпсетпареа din Іаші, ші а лві Сълцер зік, къ Двка аў domnітв шесе лвні, дпdатъ двпъ сокрвл съў Дабіжа.“ Даръ ачі грешеще преавестітвл Енгел лвъпdвсе двпъ дпсетпареа din Іаші; пентрв къ Еліа ал треілеа п'аў domnітв маї de мвлте орі, фъръ пвтаї одатъ дп Молдова, прекът се вede ті dintрв ачелеа, каре дпсвші domneалві Енгел [6]) ле adвче despre catвл Костіп, че'лў дврвісе Стефан V мънъстіреї de ла Пвтна, зікънd: „Порвпка Прінцвлві Ліамв Александрв ла Ворпіквл Церман се ашеze марцініле отарвлві Костінвлві din 24 Апріліе ал анвлві de ла zidirea лвмеї 7175, іаръ de ла Хс. 1667; цізdеката ачелвіаші Прінцў дп пжра кв Лвкавіца din 16 Апріліе ал анвлві de ла плъствіре 7176, іаръ de ла Хс 1668.“ Ачеea че зіче Енгел [7]) adекъ: къ Еліа III аў dобъndit Domnia Молdовеї кв бані, дпкъ пв поате фі adевъратъ, пентрв челе че зіче Історіа Бълъчепеаскъ despre dънсвл. Despre пащереа лві Двка Bodъ вezі ті ne Delкіаро ла анвл 1674.

[1]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 275. [2]) Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osm. Regni Lib. 3. Cap. 12. Nr. 14 in Notis ad vocem Duka. [3]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [4]) Idem Codex Balacianianus l. c. [5]) Engel l. c. [6]) Idem Engel in Hist. litteraria Valachiae et Moldaviae p. 75 [7]) Idem Engel in recent. Hist. Mold. p. 275.

Анвл 1667. Аша даръ вine зіче дпсетпареа din Іаші, къ Еліа III, аў вршатв лві Двка Bodъ, ті къ аў domnітв doї anі ші шесе лвні двпъ олалтъ, пв дп doвъ рънdврі, квт се дпшалъ преавестітвл Енгел [1]), кареле маї вine пітереще скопвл Історіеї, къnd скріе: „Дп Domnia лві Еліа се вede, а се фі дптъмплат, че се зіче дп театрвл Порцеї Отоманічещі, къ ла дпчепвтвл анвлві 1667 аў двсв Тътарій 100,000 de повї din Полопіа прin Молdова. Солвл Лешескв дп лвпа лві Маів аў треквтв прin Молdова кв 250 de аргацї ка съ се желвіаскъ пентрв ачеea ла Поартъ, ші трекънd тоате і с'аў датв de къте аў аввтв опв, пвтаї Domnвл Молdовеї п'аў терсв пе кврtепіреа лві, din мънdріе, саў din порвпка Порцеї, пв се поате щі.

[1]) Engel in recent. Historia Moldaviae p. 275.

Анвл 1668. Ла анвл ачеста скріе Історіа Бълъчепеаскъ [1]) прекът врmeазъ: „Дп ачеле тімпврі вьzънd Поарта, къ Domnії цереї се хеігпескв de кътръ дмпъръціе аў порвпчіт, съ фіе обічеіў, ка ла ал треілеа an съ меаргъ domnії ла Поартъ, съ сврвте мъпеле дмпъратвлві ші съ'шї дпоіаскъ Domnia; ті ачест обічеіў мвлт тімпв аў цінвтв. Deчі авънd Padвл (XIII) Bodъ порвпкъ съ меаргъ ал треілеа an ла Поартъ, с'аў рвгат боіерілор цереї съ'лў маї прітеаскъ а ле фі Domнў, ші боіерії прітіndв'лў, аў порпітв тощі кв дънсвл ла Odpііў, іаръ маї дпainte аў трітісв пре Дръгічій Спътаріві Кантаквzенвл; съ гате вine de поклонвл Domnвлві de пре ла пріетепі, ші съ deа дп щіре къ вine Domnвл кв тоатъ боіерітеа, ка съ'лў прітеаскъ кв тощії съ ле фіе Domnў, лъвdънdв'лў къ есте бвп кв цеара ші кв боіерії. Ші шергънd Domnвл аколо п'аў фъкът мвлтъ дптьрziepe, чі і-аў датв Domnia, ші dънdв'шї поклонвл de domnie, с'аў рвгатв, съ'лў ласе съ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

теаргъ пре ла Цариград, ка съ'шї вадъ каса; даръ пъ'ї ера лъї пентрв ведереа касеї, чі пентрв мъндріе, ка съ се прітвле дп потпъ domneaскъ прін Цариград, ші словозіндв'лъ, прін Цариград аъ венітъ дп цеаръ. Дптрв ачесте тітпврї фііпd Дрэгічіъ Спэтарівл Каптакъзепвл ла Цариград кв Радвл Водъ, с'аъ волпъвітъ de чівтъ, ші аъ тврітъ, ші de аколо л'аъ адвсъ ла тъпъстіреа Комапа de л'аъ дпгропатъ.“

Чі Апопітвл Ротъпескъ [2]) зіче: „Радвл (XIII) Водъ Стрida, леат 1665, фечіор ал лъї Леоп Водъ дпгревіпd цеара кв бірврї, ші мергънd жалъ, дтпъръціа л'аъ тъзълітъ, іаръ ел се ашезъ кв боіерії, къ ва пъзі обічеівл цереї ші ва скоате пе гречі din цеаръ. Дечі мерсе Дрэгічіъ Спэтарівл Каптакъзепвл ла Поартъ, ші дптърі Domnia, іаръ Балаcаке Пъхарпікъл отръві пе Дрэгічіъ Каптакъзепвл, de аъ тврітъ, ші прін сфатвл ачествіа ші ал лъї Ніколае Софіалевл ші ал лъї Строіа Леврdеапвл, врънd Радвл Водъ, domnind апї 4.“ Ашішdерea скріе преавестітвл Епгел [3]) din Філцііх, пътаї кът адаогъ, къ Радвл XIII Водъ, къпd с'аъ дпторсъ прін Цариград, аъ лват ші таї тълцї гречі кв сіпе, ші аъ квтпърат скъле de 40000 de талерї, ші аъ фъкът пе боіерї съ іа деторіа пе цеаръ, апоі къ ачелеа, каре ле воіъ скріе ла апвл вііторіъ din Історіа Бълъчепеаскъ, адекъ: квт с'аъ стрънс боіерії ла Мітрополіе ші аъ терсъ-ла Поартъ асвпра Радвлвї Водъ, с'аъ дптъмплат дп 3 Декешврie din апвл 1668.

[1]) Ms. Codex Balacianianus ad ann. 1668. [2]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [3]) Engel in recent. Hist. Valach. Part. I p. 314. seq.

Апвл 1669. Дп 4 Мартіе din апвл ачеста 1669, аъ дптъріть Міхаіл Апафі Прінцвл „Компілателе“ каре съпт а доза парте а леціlор Арделепецї [1]), пічі съпт таї бине пентрв Ротъпі de кът Апробателе, despre каре аш кввънтат ла апвл 1653. „Іаръ Радвл XIII Domnвл Мвптепескъ, прекът скріе Історіа Бълъчепеаскъ [2]) venind din кълъторіа de ла Одрііъ дп цеаръ, кв тоції аъ петрекътъ біне пънъ ла вп тітпъ, двпъ ачееа Каптакъзепії іаръшї аъ дпчепътъ а атестека лвкрвріле, прекът ле ера обічеівл, ші а тврвра пре внії din боіерї, зікънd, къ аъ авзітъ къ с'аъ сфътвіт оашепії Радвлвї Водъ, Софіалеъ Клъчеарівл ші кв Баласаке Пъхарпікъл ші кв алцїі, ка съ'ї отоаръ, ші дпdетпа ка съ се скоале асвпра Радвлвї Водъ ші асвпра оатепілор лъї, съ'ї скоатъ din цеаръ афаръ. Ші ачестеа пв пентрв алтъ ле фъчеа, чі сокотеа ка тот-деавпа съ фіе еї таї марі, алвпекъпdвсе кв фіреа къ вор фі челе че зік Каптакъзепії, аъ скріс пре ла Къпітапї ші пре слвдіторї, фііпd Шерван Каптакъзепвл Спэтарів таре, съ се стрънгъ тоцї дп Бвкврещї. Іаръ Радвл Водъ пв ціа de ачестеа, ші стрънгъпdвсе дптр'о зі пътаї din кърteа чea Domneaскъ аъ фъкътъ таре ръдікаре, ші аъ дпчепътъ а стріга къ вреа съ'ї отоаръ Радвл Водъ, ші аъ ешітъ боіерії ші глоата ші с'аъ стрънсъ ла Мітрополітвл Теодосіе, спвпъпdв'ї жалба, кът аъ врътъ съ'ї отоаръ гречії, чі пв трекъ тълтъ време ші іатъ вепі ші Радвл Водъ ші тълтъ прічінъ авънd кв боіерії, с'аъ двсъ апоі ла кърte. Іаръ боіерії с'аъ двсъ de аъ масъ поаптеа кв пазъ бвпъ de фріка Радвлвї Водъ, ші поаптеа с'аъ гътіт de каре, ші adoза-zi десъ de dimineацъ аъ порпітъ ла Епіфірів, вnde ера дтпъратвл,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съ пжраскъ пе Радвл Водъ ші пе Греч. Радвл Водъ дпкъ аў трімісў пре Александрв Ліашў ші пре Дмітрашко Постелпіквл Карамаілъвл, дпдатъ съ апівпгъ ла Каітакапвл, съ спвпъ жалба, квт фъръ пічі о прічіпъ с'аў ръдікатў боіерії асвпръ кв пжръ, ші фііпd Каітакапвл пріетенў Радвлві Водъ, с'аў тъпіат пре боіері, ші тергъпd боіерії ла дъпсвл і-аў твстрат ръў, ші de пв ар фі лвкрат боіерії кв тещешвгў свпціре, пв ар фі пвтвт съ'лў бірвіаскъ; чі Твркії пічі Радвлві Водъ, пічі боіерілор крезъпd, аў трімісў пре вп Агъ ла Бвкврещі съ черче лвкрвл, din че ле аў вепітў гълчеава, ші преквт ва афла, тергъпd дпдъръпт аша съ спвпъ. Іаръ боіерії с'аў дпгріжіат, тетъпдвсе, къ тергъпd ла Радвл Водъ, дл ва апвка кв ворбе пре Ага ші кв дарврі, ші се ва дптоарче лвкрвл спре ръвл лор, къвта от кареле съ аібъ претепшвгў кв Ага, ка съ'лў апвче еї шаї 'паіпте, ка пв квтва съ ле факъ вре-о періре, ші гъсіръ пре вп грек, апвте Павел, кареле de твлте орі черка ла Твркі, съ іа domnіa цереі, пре ачеста афлъпдв'лў, л'аў рвгат съ гръіаскъ кътръ Ага, ка съ пв асквлте de кввінтеле Радвлві Водъ, пічі съ ле креадъ, чі съ гръіаскъ de віпе пептрв боіерії цереі, ші лві Ага фъгъдвіръ твлцї вапі, іаръ лві Павел фъгъдвіръ къ'лў вор чере Domnў. Ачестеа авzіnd Павел, кв тоатъ пвтереа аў лвкратў de аў трасў спре партеа боіерілор пре Ага кареле терцеа дп цеаръ. Дечі боіерії дпдатъ аў дпцііпцат пре боіерії чеі че ръмъсесе дп цеаръ, пептрв че віпе Тврквл, зікъпдвле, съ скоале цеаръ твлтъ дпаінтеа лві, жълвіндвісе дп контра лві Водъ ші а гречілор. Ші аша аў фъквт, къ аў скосў тот фелвл de фете ші de твіерї, каре зічеа къ ле аў рвшіпатў; de коніі, карії зічеа къ ле аў фъквт ачел лвкрв грозав; de оатепї карії зічеа къ і-аў пръdат ші і-аў 'къznіт, ші алтеле твлте. Дечі дпторкъпдвсе дпдъръпт Тврквл аў спвсў жалбеле челе таї марі каре ле фъчеа цеара асвпра Радвлві Водъ, ші дптрв ачеаста аў рътасў певіноватвл Радвл Водъ цівdекат ка вп віноват, ші віновацїі ші ръії боіерї с'аў дпdрептат ші ле аў datў воіе съ'шї алеагъ Domnў пе кареле вор вреа ші съ'лў адвкъ съ'лў дтбраче кв къфтап. Дпсъ еї пе кале тергъпd kandidасе пре Антопіе Ворпіквл din Попещї, de ла Краіова, ші'лў адвсеръ de'лў дтбръкаръ кв къфтап Domпеск, іаръ Павел кв фъгъдвіпца боіерілор ретасе дп дешерт. Ачестеа фъкъпдвсе, аў трімісў Поарта de аў ръdікатў пре Радвл Водъ, ші аў прінсў пе doї боіері гречі, карії се зічеа къ съпт прічіпа ръзелор челор твлте, адекъ пре Софіалеў ші пре Баласаке; ші пре Софіалеў цііпdв'лў дпкіс кътъва време ла окпъ, аколо л'аў спъпзвратў; іаръ пре Баласаке л'аў datў дп шъпіле впор дъръбапцї, de л'аў трекътў Двпъреа, ші і-аў datў дрвтвл Царіградвлві. Іаръ челоралалцї гречі атъта бътаіе ле аў datў слвціторії, кът твлцї се тіра, къ шаї пот тръі, шаї алес лві Пасквале граматіквлві. Пре алтвл іаръшї фоарте ръў дл бътеа, кът стріга пе попа съ'лў квтіпече. Ачестеа аў пътімітў гречії двпъ Радвл Водъ.— Дптрв ачесте тімпврі аў лват Твркії Kandia четатеа чea таре a Крітвлві, кареа дп твлтъ време бътъпдвсе авіа о аў бірвітў, ші тот Островл Крітвлві л'аў свпвсў шіе Твркії.“

Преавестітвл Епгел [3]) din Філціх скріе, къ Антопіе Водъ дп 19 Апріліе аў сосітў дп Бвкврещі, ші дп Вінереа таре аў дтпъргітў dерегъторіїле боіерещі, апої дп зіка

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de Пащї аѫ цівр атѫ ел цереї ші цеара лъї. De ачі дпаінте скріе ка ші Історіа Бълъчепеаскъ [4]) кареа ворбеще прекът ѫрмеазъ: „Лъѫnd domnia Антоніе аѫ венітѫ дп цеаръ кѫ тоцї боіерії ші і-аѫ фъкѫтѫ потпъ dѫпъ овічеіѫ, ші се бѫкѫра тоцї, фііnd къ есте фііѫл цереї, пъдъждѫind къ ва фі біпе, ші ел ва фі dрепт, фііnd къ ера ші бътрън, ші аѫ боіерітѫ пе воіерї dѫпъ рънdѫіала са, ші лъкрѫріле цереї, ші гълчевіле despre тоцї съ ашezасе. Іаръ фечіорії лъї Констаптіп Постелпікѫл Каптакѫzen, Міхаіѫ Постелпікѫл, Матеіѫ Кѫпарівл ші Іордаке, гъсіръ време съ каѫте тоартеа татълъї лор, din чіпе аѫ фостѫ? ші дпкісеръ пре Строіа Ворпікѫл Лекѫdeапѫл, вінѫіndѫ'лѫ къ ел аѫ фостѫ прічіпа морцеї татълъї лор, ші л'аѫ скос ла Дівап. Ел тъгъdѫіа zікънd, къ петіка цііе de ачеаста; іаръ фечіорії лъї Констаптіп скоасеръ піпце ръвъшеле, zікънd къ съпт а ле лъї, каре ле аѫ скріс ла Грігоріе Гіка Водъ, ші фііnd Констаптіп Каптакѫzenѫ Постелпікѫл дп пърціле апъсълъї спре пемцї, ші ла Венеція ші прін алте локѫрї, zічеа къ с'ар фі дптълпіт кѫ Грігоріе Гіка Водъ ші авънd ворбъ пептрѫ тоартеа татълъї съѫ, съ фіе арътат Грігоріе ачеле ръвъшеле; алцій zік къ і ле аѫ dатѫ Грігоріе; алцій къ съпт скрісе dintр'ачелеа. Dечї дпкізънd пе Строіа Ворпікѫл дп пѫшкъріе, і-аѫ фъкѫтѫ цідекатъ de тоарте ші л'аѫ пъсѫ дптр'ѫп каррѫ кѫ доі боі, пѫтаї кѫ аптірія ші кѫ пъdрацї, ші аѫ пъсѫ піпце прівіцї ла каррѫ, ші і-аѫ спънzѫрат ръвашеле ачелеа, ші аша кѫ ачеea потпъ л'аѫ трекѫтѫ прін търгѫ, ші л'аѫ dѫсѫ ла тънъстіреа Спаговълъї, дпсъ пѫ л'аѫ оторжтѫ, чі фъръ de воіа лъї л'аѫ кълъгъріт; іаръ ел аѫ стрігатѫ: фъръ de воіе дтї есте, Doamne! ті вреа съї пѫпъ пѫтеле Сілвестрѫ, іаръ ел zічеа: пѫ Сілвестрѫ, чі Мехтет. Аша фѫ кълъгъріа Ворпікълъї Строіа. Маї дпкіс'аѫ пре ачесте тітпѫрї ші пе Негоіе Постелпікѫл Секѫіапѫл ші аѫ тъіат пасѫл, пептрѫ че пѫ цііт. Маї дпкіс'аѫ ші пе Бълъчеапѫл ші л'аѫ скосѫ съї таіе капѫл, апої л'аѫ іертат, прічіпа пѫ цііт; пѫржшії лор вор da сатъ.“

Дп апѫл ачеста с'аѫ тъzъліт ші Еліа III Domпѫл Молдовеї, ші с'аѫ пѫсѫ дп локѫл лъї кѫ a доѫa Domnie Dѫка; къ скріе преавестітѫл Енгел [5]) прекът ѫрмеазъ: „Dѫка a доѫa-оаръ аѫ domпітѫ дп Молдова de ла апѫл 1669 пънъ ла 1672; аша даръ Domпіа Dѫкъї аѫ цінѫтѫ 3 анї.“

[1]) Conclusio Compil. Constitut. Transilvaniae. [2]) Codex Ms. Balacianianus ad annum 1669. [3]) Engel in recent hist. Valachiae Part. I. p. 315. seq. [4]) Codex Ms. Balacianianus h. a. [5]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 275.

Апѫл 1670. Прекът ті се вede, дп апѫл ачеста с'аѫ дптъмплатѫ че се скріе дп Історіа Бълъчепеаскъ [1]) кѫ кѫвінтеле ачестea: „Дптрѫ ачестѫ тітпѫ аѫ венітѫ порънкъ ші лъї Антоніе Domпѫлъї Мънтепескѫ, съ теаргъ кѫ оасте ла Бѫціагѫ, съ скоатъ пе Noхаі de аколо ті din отареле Молдовеї, къ се дптѫлцісе ші фъчеа тѫлте реле ті Бѫцечепілор ші Молдовепілор, ші тергънdѫ сераскіерѫл кѫ тѫлцї Тѫрчї ті кѫ Тътарї, ші кѫ Dѫка кѫ Молдовепії, кѫ апевоіе і-аѫ скосѫ, маї тѫлт кѫ ворбе бѫпе ші пачїпіче, de кът кѫ бътаіе, къ се темea de дъпшії, фііnd тѫлцї ші вітежї, ші de тѫлте орї с'аѫ стрънсѫ съ деа бътаіе кѫ Тѫрчії, атъта кът ера тоцї дп таре гріже. Маї пре ѫрмъ еї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de вънъ воіе аѣ трекѫтѣ Nістрѫл de чеea парте, ші оцїле с'аѣ дпторсѣ пре ла локѫріле сале, ші Антоніе аѣ венітѣ дп скаѫнѣ.

Zісѫс'аѣ ла апѫл 1664, къ dѫпъ бътаіа de ла Лева ші de ла Сънготардѣ дптре Тѫрчї ші дптре Nемцї с'аѣ фъкѫтѣ паче. Пачеа ачеаста кѫт с'аѣ фъкѫтѣ, нічї дмпъратѫл Леополдѣ I, нічї Сѫлтанѫл Махомет IV аѣ воітѣ съ се вестеаскъ ла ноцї. Дрептѣ ачеea Ѫнгѫрії фоарте с'аѣ бѫкѫратѣ ші аѣ дпчепѫтѣ а се сфътѫі дптре сіне, кѫт съ се скоатъ de сѫѣт каса Аѫстрієї; чі сфатѫл лор фѫ въдітѣ дп апѫл ачеста 1670, ші мѫлцї dintre Ѫнгѫрї с'аѣ прінсѣ; дптре карії чеї маї de фрѫнте аѣ фостѣ ачестеа: Францізкѣ Nadaѫdi, Петрѫ Zpini, Францізкѣ Франгепан, Францізкѣ Бопіс ші Таттенбак, прекѫт мъртѫрісескѣ Іоann Бетлеп [2]), Гебхardi [3]) ші Стефан Катона [4]).

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Ioannes Bethlen in Historia Transilvaniae ad h. a. [3]) Gebhardi Part. III. p. 268. seq. [4]) Stephanus Katona in Epit. Chronol. Part. III. p. 253. seq.

Апѫл 1671. Zалѫскі [1]) adѫче дпainte o порѫпкъ a оѫлъdѫірей Лешєщї din лѫna лѫї Іанѫаріе a апѫлѫї 1671, кѫ каре се опрескѣ Подоленій, de a пъвълі дп Молdова; de ѫnde се вede къ акѫта дпчепѫсе дпцелецереа чеа реа дптре Тѫрчі ші дптре Полонї, ші къ Dopoezenko Kozakѫл аціца пе Молdовенї асѫпра Полопілор.

Деспре чеї че с'аѣ прінсѣ ла апѫл трекѫтѣ дп Ѫнгаріа, аша скріе Стефанѣ Катона [2]): „Францізкѣ Nadaѫdi цізdекъторіѫл Кѫрцеї чеї кръіещї din Ѫнгаріа дп Бечї, пѫтаї кѫ о тъіетѫръ a хохерілѫї ш'аѣ перdѫтѣ капѫл дп 30 Апріліе din апѫл 1671; дптрѫ ачееашї zi с'аѣ тъіатѣ капѫл лѫї Zpini ші ал лѫї Франгепан dаръ кѫ треї тъіетѫрї дп Neощadiѣ, ші ал лѫї Таттенбак дп Гредіѣ dаръ маї тързіѣ дп 3 Dекетврie. Пѫ маї мѫлцї алцїї карії аѣ фостѣ аместекацї кѫ дъпшії, парте і-аѣ тъіатѣ, парте і-аѣ сѫргѫпітѣ, іаръ лѫї Францізкѣ I Ракоці мѫтъса Софіа Баторі і-аѣ скос граціе, тотѫшї аѣ плътітѣ пептрѫ ръскѫмпърареа капѫлѫї 400,000 de флорінцї.“ Ашіщдереа скріѣ Іоann Бетлеп [3]) ші Гебхardi [4]), пѫтаї кът zік, къ лѫї Nadaѫdi, лѫї Zpini ші лѫї Франгепан лі с'аѣ тъіатѣ капетеле, пѫ дп 30, чі дп 29 Апріліе, ші лѫї Бопіс дпкъ дптрѫ ачеea zi і с'аѣ тъіатѣ капѫл дп Пожоп.

Деспре Валахіа zіче Історіа Бълъчепеаскъ [5]): „Dѫпъ венірea лѫї Антоніе Bodъ de ла Бѫціакѣ с'аѣ фъкѫтѣ вражбъ дптре боіерї. Маретѣ Банѫл, Radѫл Крецѫлескѫл, Шербан Констаптін Спътарілл, ші фрацїї лѫї се мъріръ, се дмпѫтерпічіръ преете тодрѫ ші de алцїї пѫ бъга сатъ, нічї лі сокотеа съ фіе чева, ші кѫт къ аша с'аѣ търітѣ, dintрѫ ачеаста дпкъ се поате кѫлеце: Дп вретеа че с'аѣ dѫс Марешѣ Банѫл ла Краіова, пѫ с'аѣ dѫс стеріт ка алцїї Банї, че с'аѣ dѫс кѫ таре потпъ, кѫ стеаг Бънескѣ, кѫ трътбіце, кѫ добе, кѫ сѫрле, кѫ гloате ші кѫ мѫлцї копії de касъ кѫ соліце, ші дпainтea лѫї терцеа вр'о къціва поводнічї дпфрѫтѫсецацї, іаръ dѫпъ че аѣ венітѣ ла Краіова, дп цізdецѣ пе боіерї ашіщдереа лі бътеа кѫ бастоане ка ші прощії, карea ші дп Бѫкърещї о фъчеа. Ачеаста въzѫndѫo боіерії, маї въртос чеї мъхніцї, се скъпа de zічea къте ѫn кѫвънтѣ дмпротівъ, каре кѫвінте аѫzindѫле Маретѣ Банѫл ші Крецѫлескѫл, ші Шербан кѫ фрацїї лѫї, Постелнічії лі с'аѣ пълѫчітѣ, кѫш къ Георгіе Бълеапѫл кѫ аї лѫї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші къ чеіалалтъ боіеріте а цереї аў фъкътъ сфатъ, ка съ отоаръ пе Марешъ Банвл, пе Крецвлескъл, по Шербан Спътарівл ші пе чеілалці аї лор, ші Марешъ Банвл тетъпdвсе аў фвцітъ дп Ловіце ла Корпетъ дп Мъпъстіреа са, ші аў скрісъ ла Водъ ші ла чеілалці, къ пептрв фрікъ аў фвціт аколо, ка съ п'вл отоаръ боіерії. Антоніе Водъ і-аў скріс съ вінъ ші съ кавте къ чіне аре цівдекатъ, ші де аколо аў венітъ дп Бъкврещі ші дмпревпъпdвсе къ чеілалці аї лор аў ворвітъ твлте; іаръ Антоніе Водъ аў фъкътъ Дівап ші аў ешітъ ачеї боіерї желвіпdвсе de Ворпікъл Георгіе Вълеапвл ші de аї лві кът дп таінъ с'аў ворвітъ къ о алтъ боіеріте а цереї съ вчідъ пе боіерії шаї свс пвтіці; іаръ Георгіе Бълеапвл ші Хрізеа Вістіерівл ціпереле лві ші фііві лві Івашко Вълеапвл, ші Станко Вістіерівл Вкчеапвл, ші Радвл Вістіарівл Шервескъл ші алції тъгъдвіпdъ, къ пъ ле есте щіре, пічі дп гъпdъ аў аввтъ ачестъ лвкрв de каре лі се фаче акът пъпасте. Къ ачесте ворве с'аў спартъ Дівапвл. Двпъ Дівап аў ешітъ порвпкъ съ се двкъ о сатъ de боіерї ла цеаръ, ші аў тъгъліт пе Хрізеа din вістеріа чеа таре ші пре Івашко фечорвл лві Георгіе Бълеапвл din Аціе, зікъпdъ къ пъ требве съ фіе слвцітории пе тъпеле лор, ші аў фъкътъ пе Матеіъ Каптакъзепвл, фрателе Спътарівлві Шербан Ага таре ші пре Івашко Бълеапвл л'аў фъкът Комісъ таре зікъпdъ, къ de че оаръ есте татъл лві тъгъліть, съ пъ фіе ші фечіорвл. ші пептрв ачеea аў дпчепвтъ боіерії чеї маї свс пвтіці а тврвра лвкрвріле, ка Водъ съ іа de ла боіеріте ші съ ле dea ла оатепії лор, ші аша съ поарте еї пе Водъ de пас двпъ плъчереа лор; къ атътъ дї скъртасе тоате венітвріле, кът de тъпкаре дпкъ пъ ера сътвл, пічі de бевтвръ. Дп зі de двлче карпеа de вітъ пвтаї къ апъ съратъ о фъчеа; дп зі de сек ліптеа ші фасолеа къ апъ ші къ сare і-о da de тъпка; він фоарте пвцінъ, кът фііві лві Антоніе Водъ квт къра din търгъ пе банї він."

Аша скріе ші Філіщіх [6]), карeле токта аша апъръ пе Каптакъзепі претвтіпdепеа прекът дї дмпвпце Історікъл Бълъчіпескъ, пре вnde поате. Апої зіче: „Дптрв респлътіреа фачерілор de біпе але лві Антоніе Водъ Вістіерівл Хрізеа, Пъхарікъл Стаіко ші Радвл Шервескъл с'аў dвс ла Одріў, ші аў пегрітъ пе Антоніе Водъ къ пъ е харпік de a domni. Дп Одріў с'аў дптълпітъ еї къ Грігоріе Гіка фоствл Domnъ Мвптенескъ, къріа пвї плъквсе а рътъпea дп церіле de свпт каса Австріеї, чі терсесе іаръшї ла Тврчі, ші добъпdісъ граціе, doаръ ка съ спіопеаскъ прінтр'жпсвл таінеле кърцеї de ла Бечіў. Къ Грігоріе Гіка аша dаръ дпцелегъпdвсе пвтіції боіерї прін твлте dарврї атъта аў фъкътъ, de Антоніе Водъ с'аў тъгъліть, ші дп локвл лві с'аў пвс Грігоріе Гіка къ а doва Domніе. Антоніе двпъ ачеea аў трътъ ла Царіградъ ші аколо аў ші мврітъ, ел аў фост тошъ Прінціпессеї Маріеї въдввеї лві Константінъ Брънковеапвл."

Деспре Молдова зіче Історіа Бълъчепеаскъ [7]): „Дптрв ачестea тішпврї с'аў скълат цеара Молдовеї асвпра лві Двка Водъ Domпвлві съў, фііпd кап лвкрвлві ачествіа Кекъл Сердарівл, карea стрънгъпdвсе din ціос, че се зік ціосепі, аў венітъ ла Іаші ші аў фъкът таре гълчеавъ лві Двка Водъ, тъкар къ ші Двка аў стрънс оасте, къть аў пвтвт ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Хътманул Бахуш кътпатул луй Дука Водъ аў ешіт ку ощі апаінтеа лор, де с'аў бътътў ку дъпшії, даръ нітіка аў іспръвітў, чі і-аў къутатў съ ласе цеара ші аша с'аў дус ла Търчі престе Дунъре, ші аў скріс ла апъруцие, кът с'аў пеуніт о сатъ де оамені ші фъръ нічі о вінъ фак гълчеавъ, адукъндў пе боіерії церії търтуріе къ тоці ера ку дъпсул. Аптр'ачееа апъруціа аў трімісў пре ун Ага съ аптоаркъ пе Дука ла скаунў, ші аў скрісў ші Башії съ деа Търчі, съ гонеаскъ пе чеі ръі ші пеуніі. Іаръ Дука апцелегъндў, къ тулці терг съ'лў пъреаскъ ла Поартъ, ші съптў ап Добруџеа (саў Добродіцій) ші авънд пре Ага Търкул ку пътере, ші ші але сале ощі, і-аў бътут ші і-аў спартў, гонindуі апапої престе Дунъре ші пре чеі че і-аў маі гъсітў стрънші ап цеаръ, і-аў апъруціатў ші с'аў аптурпатў ап скаун Дука, ші пе къпітенііле турбъруреі і-аў прінс де і-аў оторітў. Доамна луй Дука ап турбъруріле ачелеа ера ап цеара Ромъпеаскъ ла Дръгъпещі, апоі ашезъндусе турбърареа с'аў аптурпатў ап Молдова." Сулцер [8]), зіче: къ рескоала ачеаста асупра луй Дука Водъ с'аў фъкутў ап 29 Октомвріе din anul 1671; къ Баша кареле л'аў дус апапої ап скаунў с'аў пумітў Капланў Баша din Алепо; къ Дука Водъ с'аў аптурпатў ап скаун ла апчепутул anулуі 1672; къ Артеній ку Хеікул Повъцуіторіул лор апкъ аў фостў атестекаці ап рескоала ачееа, ші пентру ачееа аў трекутў ап Ардеал, ка съ пу се таіе ші еі dimпрейпъ ку ціосенії.

[1]) Zaluski Epist. I. p. 297. [2]) Stephanus Katona in Epit. Chron. Part. III. p. 255. [3]) Ioannes Bethlen in Hist. Transylvaniae Part. II. p. 97. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. III. p. 272. [5]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [6]) Filstich apud Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 316. seq. [7]) Idem Codex Ms. Balacianianus l. c. [8]) Sulzer II. p. 133.

Анул 1672. Деспре тъзъліреа луй Антоніе Водъ, деспре каре ворвіім ші ла анул трекутў, ші деспре а доуа Domnie a луй Грігоріе Гіка Водъ аша скріе Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Ап цеара Ромъпеаскъ боіерії тот ера кап апвръжбіцї. Дечі іатъ вепі порункъ ші de ла апъруціе, съ меаргъ Антоніе Водъ ла ал треілеа ап ла Поартъ съ 'шї апътреаскъ Domnia, ла Царіградў сосі din прібеціе ші Грігоріе Гіка, кареле фусесе Водъ апаінте de Радул (XIII), ертъндуїў апъруціа прін міжлочіреа луй Папаіотаке Драгоманулуі апъруътескў. Ачестеа аузindў Антоніе ші боіерії, ера апгріжаці ші трімісъръ маі наінте пе Констаптін Постелнікул Каптакузепул ші пе Георгіе Ворнікул, съ черче Порціле, съ вадъ че вор афла. Дечі Водъ ші боіерії маі пре урмъ порніръ ші лъсаръ ап цеаръ пъртъторіў de гріже пе Радул Крецулескул, іаръ пе Георгіе Вълеапул, пентру къ ера бътрънў, пу воіръ съ'лў факъ пъртъторіў de гріже нічі ал сокотіръ аптру чева, кареле тултў с'аў обідатў кічі пу'і дederъ вре о чінсте. Іаръ dintre боіерії чеі обідаці Неагое Секуапул чел ку пасул тъіатў фуціndў din цеаръ, с'аў дус ла Поартъ ші ліпсіndусе de Папаіотаке, пъреа таре пе Каптакузені, къ фак тулте педрептъці аптре боіері ші'нтре сърачі. Іаръ кънd аў аџіупсў Водъ ла Дунъре, с'аў аптъмплатў къ Констаптіпў Каптакузіпул венindў de ла Поартъ, ші аптребъндуїў Антоніе Водъ, че аў апцелесў, і-аў спусў: Ну ва фі дупъ кът гъndіamў ної, ші аў спус тоатъ повестеа de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Грігоріе Гіка Водъ; іаръ Шербанъ Каптакузинъл аў zic, къ de ар требъі съ факъ подъ de пъпцї de банї de ла Сераіъл Ромъпескъ пъпъ ла ал Везірівлъї, тотъшї лї ва фі дъпъ воіе, съ терцет пътаї ші вот ведеа. Іаръ ла Дъпъре зіceръ; къ ръў аў фъкътъ de аў обідатъ пе Георгіе Вълеапъл, пічї о чінсте дъндъї ші скрісе Водъ, de'лъ фъкъ пъртъторіў de гріже ал цереї dімпреъпъ къ Радъл Крецълескъл Логофътъл; de ачі се дъче Domпъл къ воіерії ла Одрііў. Аколо ацівпгъпdъ Марешъ Банъл ші Шербанъ Спътарівл къ аї лор, черка съ пъпъ Domпъ пе Георгіе Ворпікъл, ші съ ліпсеаскъ пре Антопіе, zікъпdъ, къ е бътрънъ ші слаб, ші Водъ требъе съ фіе маї таре, съ поатъ шерві лмпърцціеї ла оасте, къ Търчіі се гъта de бътаіе асъпра Летілор. Ачеаста авzіпdъо Віzірівл, аў zісъ, къ dака ле требъе Domпъ таре, ле ва da ел впъл къ тъпї de феррў. Кареа лпцелегъпdъо воіерії, се лъсаръ de а'шї чере Domпъ таре, ші череа іаръшї пе Антопіе. Търкъл ле фъгъдъі лп фацъ, ші zice: лп кътаре zі въ адъпацї, ші вепіцї съ лмбраче къфтапъл; ші деспре алтъ парте аў трімісъ ла Царіградъ dъпъ Грігоріе Гіка Водъ, ші воіерії пемїка цїа. Іаръ Віzірівл аў кіематъ пре Антопіе къ воіерії съ вінъ съ лмбраче къфтапъл, ші терсеръ тоцї; іаръ Шербап Каптакъzепъл фііпd лп сълатъ ла Карагачі, с'аў фъкътъ къі есте ръў ші zъчеа лъпгъ фок, ші трімісе пе Іеремія Комісъл, съ вадъ че вор съ факъ ла Поартъ Domпъл ші воіерії? Дечї тергъпdъ Domпъл ші воіерії ла Віzірівл ші аццептъпdъ къфтапъл, лпчепъ Віzірівл а лптреба каре есте Маретъ Банъл? ел респъпсе, еў съпт. Віzірівл кътръ аї съі: лъацї-лъ, ші-лъ лъаръ. Ашішdереа аў фъкътъ къ Георгіе Ворпікъл, къ Міхаіў Постелпікъл ші къ алцїї маї тълцї; іаръ de Шербап Каптакъzепъл ръспъпсъръ къ пъ есте ачі, ші ретъпъпd Антопіе къ вр'о къцїва воіерї, Віzірівл і-аў zic: Лтпъратъл те аў тъzълітъ; ші лпторпъпdъсе кътръ Івашко Столнікъл, Хрізеа Вістіарівл, Радъл Ширбескъл, ші кътръ чеїлалцї воіерї, карії рътъсесе ачі, zice: Воъ в'аў dатъ лтпъратъл Domпъ пе Грігоріе Гіка, пъсацї ла дъпсъл. Дечї ешіръ de ла Віzірівл воіерії, лпкълекаръ ші ешіръ лпаінте лъпгъ Одрііў, къ ера апроапе Грігоріе Гіка, ші вепіръ къ дъпсъл лп Одрііў. Іаръ Шербап Каптакъzепъл Спътарівл фііпd маї віклеапъ, аў скъпатъ, къ порънчісе Віzірівл съ-лъ пріпdъ, іаръ ел, кът аў лпцелесъ de ла Комісъл ачеаста, лпdатъ аў лпкълекатъ ші аў фъцітъ кът аў пътът.

Грігоріе Гіка Водъ лпdатъ аў скрісъ кърцї лъї Георгіе Вълеапъл, съ цїе къ есте Domпъ ші съ пріпdъ пе Радъл Крецълескъл ші пе фрацїї лъї Шербап Каптакъzеп карії ера ла Бъкърещї. Іаръ Георгіе Бълеапъл вепіпd поаптеа аў стръпсъ ісбашії ші къпітапії слъціторілор ші пе воіерії, карії се лптътпласе ачі, пре Радъл Нъстърел ші пре алцїї, ші адъпъпdъсе аў трімісъ пе Радъл Нъстърел къ слъціторії ла Каптешір Постелпікъл ші ла Ага Матеіў ші ла Іордаке de ле аў околітъ каселе ші і-аў кіематъ ла кърте, ші лптребъпdъ еї пептръ че? ръспъпсеръ, пъ цїт, фъръ пътаї есте порънкъ Domпеаскъ, воі вецї ведеа; пре алцїї і-аў трімісъ ла Радъл Крецълескъл de л'аў кіемат ші пре ел ла кърте ші терсеръ. Аколо ера Георгіе Бълеапъл ші слъціторї тълцї къ лътъпърї апрінсе, ші dакъ вепіръ шезъръ, ші с'аў скълатъ Бълеапъл, ші zice: „Боіерї фрацї! съ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пътате de ла Мъріа Са Domnъл Грігоріе Гіка Bodъ, съ щіцї, къ л'аў мілвітў Dвmnezeў ші дмпъратъл, іатъ картеа; ші о четіръ, ші тълцъміа лві Dвmnezeў. Дпсъ dintre тълціте фвце Iordake, ші вреа съ фвгъ ші Матеіў Ага, даръ прінсеръ de веске ші-л дптоарсеръ, ші zice Георгіе Бълеапъл: Матеіў! къчї фачї копілъреще de пз шезї? къ Domnъл порвпчеще съ фіцї ла опреалъ, пз ка съ въ отоаре, чі пътаї пъпъ ла вепіреа Мъріеї Сале, ші взп есте Dвmnezeў, ва іерта, пз въ тетеці, пз пе таї фаче повъ рвтіпе. Дп къторіле Domneщї ера 24 de боіерї дпкішї de Padъл Крецълескъл, ші дп обезї пептрв пъпъстіле че ле фъчеа, чі дпdатъ порвпчі Бълеапъл, de ле тъіаръ обезіле ші'ї слобозі, ші фіеще каре дші лва обезіле ші ле dвчеа дпаіптеа Крецълескълві ші дї zічеа: Съ'ці фіе дп гъпdъ, ші ле лепъda ціос. Deчї фъкъпdвсе zі, трімісе пе боіерї пре ла каселе сале, ші слвціторіі съ'ї пъzeаскъ, пъпъ че аў вепітў a doва порвпкъ de ла Грігоріе Bodъ de і-аў дпкісў дп Тврпў.

Боіерії цереї фііпd пекъціцї, дпdатъ аў дпкълекат de с'аў dвсў ла Odpiiў ла Грігоріе Bodъ. Іаръ біетъл Еліа Артатъл дпцелегъпd къ ва съ'лў прінdъ Крецълескъл, аў фвціт кътръ Apdealў, чі дптъіў аў прінс о слвгъ a лві кървіа'ї аў фост стат калъл ші'лў dвсеръ ла Крецълескъл, кареле дпdатъ порвпчі de'ї тъіаръ капъл. Пре вртъ прінсеръ плъіашії ші пре Еліа Артатъл ші adвкъпdв'лў легат пъпъ ла о кріштъ лъпгъ Бвкврещі, іатъ ші вестеа терце дп тоатъ цеара, къ Грігоріе Гіка есте фъкът Domnў a doва оаре, ші ел аў дпчепът a цівра пе плъіешії de л'аў деслегат, ші легъпd ел пе плъіешї, і-аў бътът ръў ші і-аў dвс легацї ла Бвкврещі. Строіа Ворпікъл, пе кареле дл кълвгъріce ла Спаговў, кв тещешвгъл фііълві съў Матеіў ера трекът дп Apdealў, ачеста авzind de Грігоріе Bodъ, къ есте Domnў, дпdатъ аў порпіт de с'аў dвс ла Odpiiў ла дъпсъл, спвпъпdв'ї тоате певоіле че аў трас. Мерс'аў ші алцї боіерї тълцї de с'аў желвіт, ші аша Каптаквzепіі къzвръ дп тъіпіле лві Грігоріе Гіка Bodъ, кареле порпіпd de ла Odpiiў кв тоцї боіерї аў вепіт дп цеаръ дп скавпъл Бвкврещілор дп 20 Мартіе din апъл 1612, ші авеа кв сіпе ші пе боіерії чеї прінші, пе карії і-аў dat дп тъіпіле лві легацї дп обезї, adекъ: пе Мареш Бапъл, пе Георгіе Ворпікъл, пе Гіца Клвчеарівл, пе Міхаіў Постелпікъл, пе Стоіап Комісъл, пе Васіліе Къпітапъл ші пре алт къпітап, ші dвпъ че і-аў adвс, і-аў дпкіс дп Тврп dвпъ поарта чеа Domneаскъ. Чі п'аў трекът тълт тітпў ші пре ачеї доі къпітапї і-аў тъіат dінаіптеа порцеї, пептрв къ свdвісе пе Папаіотаке de твіере ші de копіі: dрепт ачееа аў дпdетпат ел пе Грігоріе Bodъ de і-аў оторжт. Іаръ пе Георгіе Ворпікъл л'аў тріміс ла окпъ ші пе Гіца Клвчіарівл, ші таї ера ші Стоіап Комісъл Лвдескъл аколо кв dъпшіі, чеілалцї тоцї дп Бвкврещі ера дпкішї, пе карії дп вр'о кътева рънdврї скоціпdв'ї ла Diван, цівdека съї педепсеаскъ, къчї аў фъкът стрікаре цереї, фъкъпd datopiї ла Тврчї ла вр'о 1000 de пвпцї, ші арвпкъпdвле, къчї кънd с'аў dвс Domnъл din цеаръ кътръ цеара петцеаскъ пвтаї кв 50 de пвпцї аў лъсат цеара datoape, ші аў порвпчіт, съ плътеаекъ de ла каселе лор ачеа datopie. Шербап Каптакvzепвл Спътарівл, dвцъ че аў скъпат de ла Odpiiў, с'аў dвсў кв алцїі ла Молdова ла Dвка Bodъ, каре авzindво

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Грігоріе Гіка Водъ, аў трімісў солў Дѫка Водъ, де'лў череа, іаръ Дѫка аў ръспѫнсў, къ аў веніт ла ел, адевърат е, даръ пѫ л'аў пріміт, ка съ пѫ аібь вражъ, чі с'аў дѫс пѫщіе дпкотроў din Молдова, дпсъ п'аў фост аша, чі-лў аскѫпсесе Дѫка Водъ ла Мънъстіреа Капгъчѫлуї.

„Венind вара дмпъратѫл Тѫрческў аў фъкѫт маре гътіре ші с'аў дѫсў кѫ оасте ла Катепец, ші аў порѫпчіт луї Грігоріе Водъ де аў мерсў ші ел кѫ ощіле сале, каре аша ера де фортоасе, кът с'аў мірат ші дмпъратѫл, ші Тѫрчіі. Аколо венінd ші Дѫка Дошпѫл Молдовеї дѫпъ порѫпка дмпъратѫлуї, Грігоріе Водъ авѫnd пістъ пе дъпсѫл пентрѫ къ пѫ і-аў dат пе Шербан Капгакѫzепѫл, аў дndетпат пе боіерії Молдовепещї, де л'аў пѫрѫт ла дмпъратѫл, къ есте от ръў ші мънкъчіос ші къ стрікъ цеара (фііnd къ ші Молдовепіі ера сѫпъращї пе Дѫка) ші лѫкръnd ші Грігоріе Гіка спре пердереа Дѫкъ, дмпъратѫл аў врѫт съ'ї таіе капѫл, чі аў авѫт порок Дѫка кѫ doao блапе de вѫлпе din Московіа фоарте пегре ші фортоасе (амъndоъ фъчеа 40 de пѫпдї) dintre каре dжnd ѫпа дмпъратѫлуї, алта Bizipiѫлуї, аў скъпат de тоарте; іаръ din Domnie л'аў скос, ші аў пѫсў дп Молдова Domnў пе Стефан (XIV) Петрічеіў. Dечї тергъnd дмпъратѫл ла Катепец дп пѫщіпе zіле о аў бътѫт ші лѫат, пефііnd оасте тѫлтъ дптр'жпса, фъръ пѫщіптеї Nемцї, драгонї, карій вezъnd маре пътереа Тѫрчеаскъ ші тетъndѫсе ші de Краіѫл лор, с'аў дѫсў офіцерій кѫ слѫщіторіі лор дп тѫрп, ѫnde ера іарба de пѫшкъ, ші і-аў dат фок de с'аў пръпъdіт кѫ тощії, ші с'аў спарт ші четатеа, дѫпъ ачееа аў дптрат Тѫрчіі, кѫт аў врѫт ші о аў діресў, пре ѫnde се стрікасе, ші de аколо дмпъратѫл с'аў дптѫрпат дndъръпт. Грігоріе Гіка Водъ пре ла Съпікоаръ дпкъ аў веніт дп скаѫп, ешіndѫ'ї дпаінте Георгіе Бълеапѫл, Строіа Ворпікѫл ші Стѫрza Спътаріѫл, фраѣле Doампеї луї Грігоріе Водъ, къ ачещіа ера лъсацї пѫртъторї de гріже, ші кѫ маре потпъ аў дптрат дп Бѫкѫрещї. Пѫшаї Водъ ера катў славў, къ zъкѫсе тѫлт дп Хотіп de се спъріасе къ ва тѫрі. Іаръ dакъ аў веніт дп скаѫп с'аў бѫкѫрат, къ аў афлат ші пе Doампъ са венітъ de ла Венеціа. Іаръ ла венірea Doампеї і-аў ешіт дпаінте тѫлте цівпъпесе ла Дѫпъре ші кѫ чінсте о аў адѫс ла Бѫкѫрещї. Doампа ера дмбръкатъ дп хаіпе фръпчещї фоарте фрѫтоасе, каре дп Бѫкѫрещї ле аў лепъdат, ші аў дмбръкат хаіпе Ротъпещї.“ Маї тоате аша ле скріе ші преавестітѫл Епгел[2]), Іоапп Бетлеп[3]) дпкъ аша скріе сѫрпареа луї Дѫка Водъ, адекъ къ ачееа і с'аў дптъмплат din пizма луї Грігоріе Гіка Водъ.

Даръ оаре адевърате съпт ворбеле луї Делкіаро[4])? карeле zіче: „Грігоріе Гіка Водъ, карeле ера прівеагў дп Італіа, ш'аў щіѫтў аша дndрепта лѫкръріле, кът маї пре ѫрмъ фѫ кіемат ла Поартъ, ші тріміс кѫ a доѫa domnie дп Валахіа. Щіа ел тоате требіле цереї ші але боіерілор. Чі скопѫл ісбъndеї луї чел маї маре ера шасе фрацї Капгакѫzепї; пре ал кърора татъ, кѫт с'аў zіс маї сѫс, din порѫпка луї дл сѫгрѫтасе дп Мънъстіреа Спаговѫлуї. Шербап ѫпѫл dintre фрацїі ачеіа фѫщісе, аѫzind de дптоарчереа луї. Тот віфорѫл с'аў dескъркат асѫпра челор чінчї, пе карії і-аў сіліт, съ плътеаскъ о сѫтъ песпѫсъ de банї, ші de ачі аў веніт ла дпкісоаре ші ла бътъ. Дптр'ачееа аў порѫпчіт Грігоріе Гіка Водъ, ка фіеще къръіа dintre Капгакѫzепї съ і се dea къте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

о свтъ де фалапце ân тоатъ zioa. Константin Каптакъzенъл, карele фъ сърмат ân anъл 1716, dimпpeънъ къ фiiъл съъ Стефан Bodъ, фiindъ'i miлъ de фрателе съъ чел маi тiпър, с'аъ рът лъi Bodъ ка съ'i ânгъdъe съ съфере ел бътъile пептръ dънсъл, ши ânгъdъindъice, къ атъта ръbdape ле аъ съфериt de пiчi ън ваi аъ zic пiчi аъ лъкръмат.“ Ântребаiъ оаре adевърате съпт ворbеле ачестеа але лъi Delкiаро, ши пептръ ачееа, къ с'аъ арътат ла anъл 1668, кът къ Dрътiчiъ Каптакъzенъл ân anъl ачела аъ ткриt, ши аша ân anъl de акът пъ ера маi шълцi фрацi Каптакъzенi вii фър пътаi чiпчi.

Despre Apdeалъ скрie Катона[5]), прекът ъртеазъ: „Апафi пъ пъшаi аъ прiмiт пе ребелii din Унгаria, чi i-аъ ши аціътат. Dрепт ачееа тъкар къ Поарта л'аъ опriт de ла dареа de аціъторiъ ребеллiлор, ел тотъшi аъ порънчiт лъi Miхаiл Телекi, съ'i аціъте. Карele ешind din Kioар ân 6 Септемърie din anъl 1672, спре Сътмариъ, ân 20 Септемърie фъ бътът de Nемцi ши ântiриtânапоi.“

Прекът аратъ Miхаiл Леквien[6]) Dionicie Патриархъл Цариградълъi ânкъ ân anъl ачеста 1672 аъ респънс ла грешалеле Калвiнiлор каре респънс л'аъ iскълiт Архiереii ачещia; Герасiм ал Трiповълъi, каре апоi аъ ърмат Патриархълъi Dionicie, Мелетie II ал Софiеi, Мiтрофан ал Варпеi ши Макарie ал Дръщiорiълъi.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I p. 317. seq. [3]) Ioannes Bethlen rerum Trannicar. Tom. II. p. 239. [4]) Delchiaro p. 126. seq. [5]) Stephanus Katona in Epit. Chron. Part. III § 256. [6]) Michael Lequien in Oriente Christ. Tom. I.

Anъl 1673. Ла anъl ачеста, аша къвънтъ Iсторiкъл Бълъчепескъ[1]): „Iаръ Шерван Каптакъzенъл Спътариъл, dънъ че с'аъ тъzълiт Dъка Bodъ din Молdова, аъ трекът ân Apdeал ла Гърцiъ ла Стефан Лазар боiерiъ маре ал локълъi ачелъia, ши фiind прiетен къ Каптакъzенii din Молdова, прiп тiжлочiреа ачелора л'аъ цiпът ân ъпъ сокотеалъ ла каса лъi пъпъ despre прiшъваръ, dънъ ачееа с'аъ dъс ла Iоапп Бетлеп Капчелларiъл Apdeaлълъi, ши аъ черът слобozenie съ треакъ ân цеара Търчеаскъ, ши аъ dобъndit, ши с'а dъсъ прiп Хацегъ пре ла Карапсебешъ, пре ла Ръшава ла Odpiiъ ла Карамъстафа Баша фiindъ'i прiетенъ diптръ 'пчепът; ла але кърaia пiчioаре къzъnd, с'аъ рът пептръ фрацii съi. карii ера ânкiшi de Грiгорie Гiка, съ факъ прекът ва ши modръ, съ'i скоатъ. Каimакапъл аъ кiемат пе Bizipiъ, de л'аъ оспътат ши л'аъ ши dърът. Dънъ ачееа л'аъ рът гат съ факъ бiпе, съ'i слобоadъ къ ле аціънце пedeапса, карea o аъ авът ântр'ън апъ ши алтеле ziкъndъ'i; deci Bizipiъл аъ фъгъdът къ ва фаче. Каimакапъл віклеап фiind, ка съ пъ се ântърzie лъкръл, ши съ факъ вре o мътаре, ândатъ аъ кiемат Iксаціъл ши аъ скрiс фермап лъi Грiгорie Гiка Bodъ, съ пъ факъ ântр'алт тiпъ, чi съ'i dea ân мъпа Търкълъi, ши аъ рънdът ши ън Ага, ка съ меаргъ, ши къt с'аъ dъсъ Bizipiъл de ла оспъцъ Каimакапъл ândатъ аъ трimic пре Ага къ фертапъл ши л'аъ ânвъцат съ меаргъ обла ла кърте ла Domпъл ши съ ласе доi шерbi ла ъша Търкълъi. Ши dънd фертапъл пъ поф тса съ факъ Bodъ ântр'алт тiп, чi аъ порънчiт de i-аъ dат ân мъпiле Търкълъi de i-аъ dъс ân Цариград. Даръ Марешъ Бапъл пъ ъръ съ меаргъ, чi аъ ретас ân цеаръ ла каса

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

луї, ші Гіца сокрул луї Шерван фііnd ла окпъ аў порунчіт de л'аў слобозіт ші с'аў дъсў ла Нікопоіў. Іаръ пе Георгіе Ворпікул л'аў луат de ла окпъ ші л'аў дъсў ла Тіетапа ла Дпкісоаре, аколо фііnd кътъва време, порунчі Водъ de'лў скоаселъ din тънъстіре ші'і тъіаръ капул. Ачесте пепъдъждуіте дптътплърі venind луї Грігоріе Гіка Водъ, ші ші порункъ, съ теаргъ ла оасте кў Сераскіер-Баша съ пъzeаскъ Катепецул, с'аў търўрат, чі ші маї таре с'аў търўрат, пептрў къ боіерії пре карії дъсесе Търкул ла Царіград, дл пъріа, къ вреа съ се віклепеаскъ de ла дтпъръціе, ші dрепт ачеea і-аў venit порункъ, съ'шї трімітъ doamna ші кукопії ла Царіград. Deчї дъкъпдъсе ел ла оасте с'аў дъсў ші doamna ла Царіград кў фрателе съў Тоадер Стърza Спътарісул. Іаръ тергънd ла Хотін с'аў дтпрезпат кў Баша ші шезънd тултъ време аколо, сокоті къ пў се ва пътea odixni de Каптакъzenї фііnd еї дп Царіград пъръреа лъпгъ Поартъ. Deчї аў трімісў жалъъ de ла цеаръ ші banї, къцї аў сокотітў, рзгънdъсе Bizipiзлві, съ'і гопеаскъ de ла Поартъ, карeле възънd жалба ші banії, аў фъкътў сзргънў ла Крітў пре Шерван Каптакъzenул Спътарісул, пре Radул Крецулескул ші пре Копстантіп фрателе луї Шерван.

Іаръ ла Хотін фііnd ощіле пъпъ despre тоатпъ, аў venітў veste, къ вine Совіескі Хътпанул кў тулте ощї Лешещї; Търчії дпгріжіndъсе, Баша аў кіематў пре Грігоріе Водъ, de аў черътў сфат, че ва фаче? Грігоріе Гіка аў zicў, съ еасе Лешілор дпаінte съ се батъ ла къпнў; даръ Баша п'аў воітў, чі аў бъгат пре Търчї дп шанцърї. Ачеста ера Баша Хърсъсў, карeле фъсесе ші дп цеара Унгъреаскъ ла Лева, unde іаръшї перdъсе бътаіа, фііnd бірзіт. Іаръ Стефан (XIV Петріче́й), Domnул Молдовеї фііnd кў ощіле сале ла Хотін, пепътънd пліні о порункъ а Башії, ші лоvіndъ'лў Баша кў бъzdъганул, с'аў тъніатў ші сокотіndў къ de вор вате Лешії атънчї пре Търчї ва пері тоатъ дтпъръціа Търкълві, аў фъцітў ла Лешї кў о сатъ de боіерї. Іаръ Грігоріе Водъ аў шезътў лъпгъ Търчї, ші възънd къ вор бірзі Лешії пре Търчї, с'аў сфътзітў кў боіерії съ трішітъ пре аскънс ла Лешї кў рзгъчіzне, съ ле спънъ, че сетнў аў еї, ка unde лї вор дпкіde дп шанцърї, съ пў'і пеардъ кў Търчії дтпрезпъ. Іаръ Водъ кънd аў скрісў ла Лешї, п'аў арътат картеа ла боіерї, аў din зітаре, аў сокотind къ пў есте de ліпсъ. Deчї боіерії аў сокотітў, къ doаръ Водъ ва съ'і пзпъ сзпт сабіа Лешілор, ка ші дп Унгаріа ла Лева, ші дпчепъръ а віклені Domnълві; даръ кў сфатъріле лор тішеії маї пре ърт ъ ші domnіа ші капетеле ш'аў перdът. Ачестеа гъndind боіерії віклепіръ пе Грігоріе Водъ, ші с'аў скълатў кў тощії de ешіръ din табъръ, ші пріп Nістрў аў фъцітў ла Лешї. Бълъчеапул с'аў лъсат de ачел сфат ші с'аў дъсў de аў спъсў луї Грігоріе Водъ къ фъгў боіерії, ші дndatъ порункъ слъщіторілор съ теаргъ съ'і дтпъще, даръ петіка ле аў пътътў фаче, къ апъкасе de ешісе din тавъръ, ші поапте фііnd аў скъпатў. Ачеастъ дптътпларе аў фоарте дптрістатў пре Грігоріе Гіка Водъ маї тулт de къt пеbзпіа cimeпілор din трекътеле zіле, іаръшї аколо ла Хотін, карії dintрў а кві дndemпаре пў се щіе, се скъласе асупра Domnълві кў гълчеавъ. Domnул кў чееалалтъ слъщіторіте а церей кў арташії ші кў тъпърї аў терсў асупра лор, іаръ еї тетъndъсе шаї въртос de тъпърї, аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

леп'датъ артеле ші с'аў датъ пріпшї, ші пе чеї таї тарї і-аў бъгатъ ѧп бътъчї ка ла 80, ші кв карръ і-аў трітісъ de і-аў бъгатъ ѧп окнъ; іаръ пе чеїлалцї і-аў слобозітъ пре ла стеагърїле лор, пвпъпdвле алцї къпітанї; ші прекът am zic, таї твлт аў търбратъ пре Domnвл пебвпіа боіерілор, къ пвцin de пв фв цеара ровітъ de Търчї ші de Тътарї, пентрв пебвпіа боіерілор, чі ківерпісind Domnвл тоате біпе, аў ѧпторсъ ачеастъ ръътате dепре цеаръ.

Апроніindвсе Лешії, Търчїї с'аў бъгат ѧп шанцърї, ші бъгарь ші пе Грігоріе Гіка Водъ кв ощіле лвї, ші ѧпчепърь а се бате кв твпърї ті кв пвщї; чі Търчії петіка пътеа фаче, пентрв къ Лешії ера твлцї. Dечї Лешії ръпdвіръ катафракцї, карії сънт ѧпбрък-кацї ѧп ферръ, ші dвпъ dъпшії пацірпії, карії сънт кв zале, ші аў датъ пъвалъ ѧп шанцърї de цівпгіа пре Търчї ка пре ціпе dобітоаче, ші каре Търкъ скъпа din тъпеле Лешілор, ѧї къята съ се пръпъdеаскъ ѧп апа Nістрвлвї, къ ѧптр'алтъ парте пв пътеа скъпа de Лешї, іаръ карeле ші скъпа din Nістрв, пв скъпа de ощіле Лешещї челе de din-колo de Nістрв, къ ера кв Лешії твлцї боіерї Ротъпещї атестекацї dітпрежпъ кв комітвл (пв Коптошъ) Бълъчеапвл, de'і вчideа, тъіа ші отореа пе Търчї атята, de авіа аў скъпат Баша ѧп Катепецъ. Іаръ пре Domnвл Гіка ші пре оастеа лвї і-аў пріпсъ Лъшії ті ј-аў dвсъ ла Собіескі Хътпапвл, ші кв чінсте л'аў прітітъ zікъпdв'ї, съ рътъпъ сънт протекціа лор; ел аў респвпсъ, къ пв поате съ фіе ачеаста, фііnd къ doamna ші квкопії сънт ѧп тъпа Търкълвї, чі с'аў рвгатъ съ факъ біпе съї слобоadъ ощіле съ се dвкъ пре ла каселе лор ші пре dъпсвл съ'лъ слобоadъ съ се dвкъ ла Візірій, къ de пв ва мерце квръпd, поате съ zікъ къї віклеап despre ѧтпъръціе, ші вор тріміте Тътарї de ор рові цеара ші ва фі фоарте таре пъкатъ. Лешії і-аў слобозіт, ші Грігоріе Гіка Водъ с'аў dвс ла Візірівл, вnde ера ла Баба, Візірівлвї, възъпdв'лъ і-аў първт біпе, ші л'аў ѧптребатъ квт аў фостъ повестеа de с'аў пердвт атътеа ощї? ел аў респвпсъ, къ Сераскіервл есте de вінъ къ п'аў аскълтатъ de ѧпвъцътура лвї, ші фііnd ла Візірій піскаї Башї скъпацї din бътаіе, ашішdереа търтърісіръ. Авzind ачестеа Візірівл пе Сераскіер л'аў фъкът съргвп, ші лвї Грігоріе Гіка і-аў датъ dошніа ші ѧпdатъ къt терсе ла сълашъ, тріміce ѧп цеарь къръцї ла Георгіе Бълеапвл, ла Строіа Ворпіквл, ші ла Хрізеа Вістіеарівл, съ щіе къ іаръшї аў dобъпdіt Domnіа.

N'аў трекътъ твлт тітпъ, ші аў вепіт de ла ѧтпъратвл олачї ла Візірівл, ші ѧптре алтеле ѧї dede ѧп щіре, къ аў пвсъ Domn цереї Ротъпещї пре Dвка, ѧпсъ ачеаста о аў фъкътъ Кара Мвстафа ла ѧтпъратвл пентрв Шербап Каптаквzепвл, ші пентрв банії че і-аў лватъ de ла ел, zікъпd ла ѧтпъратвл, къ аў ровітъ Лешії пе Грігоріе Гіка Водъ. Іаръ Візірівл кіетъпd пе Грігоріе Водъ, і-аў спвсъ къ ѧтпъратвл аў пвсъ Domnъ пре Dвка, ші алтіптрелеа пв аре квт съ факъ, фііnd къ есте порвпкъ ѧтпъръteаскъ; чі ел съ теаргъ ла Царіград съ'шї вадъ фетеea ші првпчії, ті престе пвцінтел тітпъ іаръшї ва dобъпdі Domnіа, прекът ар фі ші фостъ, de ар фі тръіт; ші лъпdв'шї зіва бвпъ de ла Візірій, аў вепітъ ла Царіград ші аў фъкътъ фертап съї слобоadъ пре doamna ші пре квкопї de ла ѧпкісоare. Ѧп цеарь боіерії ащептъпdъ пре Грігоріе Гіка Водъ, іатъ вепі

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Константин Кантакузин фечіорул луй Стоian Лудескул ку кърці de la Дунка, къ вine Domnъ de la Поартъ, ші дънd ку тяпъріле, вестіръ прin цеарь. Iаръ боіерій въzънd ші de la Грігорie Гіка, ші de la Дунка кърці de domnie, ста лndoiці, ші порунчіръ слуціторілор de бъгаръ лn феаръ пре Константин Кантакузин ші'лъ пъсеръ лntр'o кухnie сaъ карръ ку шесе кай, ші порnind тънъстіреа Арнішулуй аколо ле аъ venітъ adевъратъ весте къ Dунка e Domnъ: dрепт ачеea л'аъ словозіт ті с'аъ dусъ la Букурещі; iаръ боіерій аъ трекут лn Ардеал la Сібіiъ, anume Георгie Бълеanул, Строia Ворнікул, Івашко Логофътул, Хрizea Вістіерул, Neагое Вътавул ші алці тъхніці, аъ фъцітъ пре la Хацегъ.“ Ашіudереа скріе Філцiх [2]), Zалускі [3]), Ioann Бетлеn [4]) ші Енгел [5]).

Чі Прінцул Dимітрie Кантемір [6]), скріindъ despre бътаia че лn 11 Noeмвріе din anul 1673, с'аъ цінутъ лntre Полоні ші лntre Търчі la Хотin zіче: „Кънd era маі маре бътаie Петречеіъ Прінцул Молдовеі, ші Грігорie Прінцул Валахіеі Фечіорул луй Гіка аъ трекутъ de la Търчі la Полоні, ші ata аъ perdутъ Търчій пу пuтаі бътаia чі ші тяпъріле ку тоате унелтele чele de ръсъоіъ. Апоі скріe ачелаші Кантемірь [7]) despre Петрічеіъ: „Ел era пъскутъ Молдовеanъ ші боіерiъ de віцъ, daръ пу пreа de маре, ті прin Істрате Dабіжа Domnul Молдовеі с'аъ ръdікатъ la маі маре чinste: ку шасе луні dупъ тоартea луй Істрате Dабіжа dупъ че с'аъ тъzълітъ Dунка аъ aцiунсъ la Domnia Молдовеі, (че пу есте adевъратъ пentру чele че am арътатъ la anіі трекуці, ші маі въртос la anul 1667), лn бътаia de la Хотin аъ трекутъ de la Търчі la Полоні ші ку тречереа са аъ фъкутъ de Търчіі аъ perdутъ бътаia. Iаръ nепутъndъ'ші цinea Domnia прin спріцinеала Полонілор, с'аъ dусъ ку dъnшіі лn Полонia ші аколо аъ вiецuitъ пънъ la тоартea са, карea с'аъ лntъmплатъ лn anul 1674. Кuръnd dупъ perdереа Търчілор la Бечіъ (din anul 1683), iаръші аъ venітъ лn Молдова, ші ку aцiторіул фръцine-съъ Баinекі аъ луатъ пе Дунка Водъ роб; чі dупъ пъвъліреа Тътарілор лn Молдова ку perdереа аъ фостъ сілітъ, съ се трагъ iаръші лn Полонia, unde i-аъ фостъ dърuітъ Краiul (Ioann Собіескі) четатea Iамловецъ ку вр'о кътева сате ші ку сimбріе de o сutъ de міі de флорінці Полонещі пре an, каре ле аъ ші авутъ пънъ la тоартea са, ші въdува луі лnкъ ле аъ авутъ, пънъ че с'аъ мърітатъ dупъ оаре-каре шлеактъ, къ ку бърбатul Петрічеіъ n'аъ авут прunчі.“ Despre Грігорie Гіка Водъ тот Кантемірь [8]) zіче: „Ел era маре ші лnцелептъ бърбат, фост' ar фі ші лъudатъ de пу ар фі фост пържутъ ші вundутъ пе татъ-съъ. De dozъ орі с'аъ desбінатъ de la Търчі, ші de amundoзъ оріле iаръші аъ dobъnditъ iертаре. Dinтъiаші datъ аъ трекутъ la Nemці, ші ачеаста с'аъ лntъmплатъ dупъ perdереа чea de la Съnготardъ (din 1664) сuптъ Візірul Кіпрiулі Ахметъ Баша: a doua оаръ аъ трекутъ la Полоні din бътаia de la Хотin. La ачеастъ маі de пе urmъ desбінаре i-аъ черкатъ Търчіі кredinчіошіреа прin порunкъ ка съ-шї трімітъ тuiереа ші прunчії la Цариградъ кizеші, ку карії пу тuлтъ аъ гunditъ; чі лn чea маі апріnсъ бътаie аъ трекутъ, лъсъndu-шї бunурiле ші авуцiile. Dупъ бътаie аъ трекутъ ел прin Полонia la лmпъратul Леополdъ I карele л'аъ фъкутъ Прінцъ лmпъруцieі Nemцещі; daръ nedoбъndindъ атътea venітурі, къте лі фъгъduiсе miністрії лm-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пъратълуї, ш'аў бъгатў ѧп капў, ка іаръшї съ се ѧнтоарпе ѧп Царіградў. Ачеаста кѫцетъндў аў ѧпщіінцатў пе пріетепъл съў Папаіотў (саў Папаіотаке) Никъсіе, карелe тълтў пътеа ла Поарта Търчеаскъ, деспре тішелътъціле сале, ші л'аў ръгатў ка съ'ї капете граціе de ла ѧмпъратъл Търческў. Папаіотў кѫ респънсъл съў л'аў ѧнкредінцатў, къ леспе ва добъndi іертаре, нътаї de ва вепі ѧпсъшї ла ѧмпъратъл ші се ва ръга. Прімindў картеа ачеаста с'аў ші ръгатў de ѧмпъратъл Леополdў, ка съ-лў ласе съ се ѧнтоарпе; чі пепліпindъсе воіа, с'аў фъкътў ка кът ар фі орънdвіtў ка челелалте зіле але віецеї сале съ ле петреакъ ѧп Цертапіа, ші съ се факъ католікў, de'ї ва ѧпгъdъі Патріархъл Ромеї съ'шї іа алтъ тъіере. Ачеаста і-аў плъкътў ѧмпъратълуї, ші пъ нътаї л'аў слобозітў ла Рота, чі л'аў ші рекотъndатў Патріархълуї. Дрептў ачееа Грігоріе Гіка с'аў ші dъсў ла Рота, ші съръtъndў пічоареле Папеї, і-аў спъсў пофта са, адекъ: кът кѫ ел ар фе о тъіере ѧп віеацъ, карea e роабъ ла Търчї, ші фііndў къ ел пъ поате ѧпвінце сбърdъріле трѫпълуї, есте сілітў а'шї лъа алтъ тъіере, ѧп локъл чеї dінтъіў, ші съ роагъ ка съ'ї dea слобозепіе ла ачееа. Папа аў ціпътў Консісторіў кѫ Кардіналіі деспре ачеаста: оаре маї de фолос есте а ціпеа порънка Евапгеліеї, че зіче ка нътаї о тъіере съ се аібъ de o dатъ аў съ dеслеце ѧнтр'ѫпса, ка съ трагъ ѧп сѫпъл бесерічіі пре ѕп Прінцў, кът ера Грігоріе Гіка? ші маї пре ѕртъ с'аў ціздекатў, ка съ і се ѧпгъdъіе черереа ші ел ѧпкъ аў фъкътў ѧп пъблікў търтърісіреа кредінцеї чеї католічещї. Дѕпъ че аў добъndітў крезътѫпътў Грігоріе Гіка, аў скорпітў къ лъї і-аў сосітў о карте, прін каре се ѧпщііпцеазъ din Веніціа, къ зколо есте о кѫкоапъ din фаміліа Іѕтініані, карea с'ар търіта дѕпъ дъпсъл. Дѕпъ арътареа кърцеї ачестеіа аў кѫпътатў рекомендаціе de ла Папа ла Репъбліка din Венеціа ші аў терсў аколо, ѕnde фъкъndъсе а гъта челе de треаба нъпцеї аў 'зъковітў кътъва време, пънъ че маї пре ѕртъ ш'аў скітватў хаїпеле ші кѫ о корабіе din Кіпръ аў терсў ла Царіградў. Аша ѧпшелъndў ел пре ѧмпъратъл ші пре Папа, ші тергъndў ѧп Царіградў аў шезътў аскънсў ѧп каса претепълуї съў Папаіотў, пънъ че аў добъndітў іертаре deплін de ла Сълтапъл. Дѕпъ ачееа аў ѧптрат кѫ потпъ ѧп Царіградў ші аў добъndітў пѕ нътаї слобозіреа тъіерії ші а прінчілор, ші ѧнтоарчереа аверілор сале, чі ші фъгъдъінцъ кѫ ѧп треї лъні ѧшї ва кънъта ші Domnia dінтъіў; даръ аў търітў дѕпъ патръzечї de зіле, аў din карпереа сънцелуї, аў din отрава че і о аў dат докторъл Timon din ѧndemпъл Каптакъzепілор, прекът аў спъсў ел ѧп чеасъл морцеї.

Веzі кътъ осебіре есте ѧнтре Авторії ачещіа ла апъл de акът адъшї, ші ѧнтре Каптемір, деспре карele скріе преавестітъл Енгел [9]), кѫ ѧп 26 Октомвріе din апъл ачеста 1673 с'аў пъскътў, пе каре време татъл лъї, Констаптіп Каптемірў ера Сердарів ѧп Молдова ші ісправпікў пеste треї ціздеце, че съптў de кътръ Бассарабіа. Коіер [10]) ѧпкъ скріе кѫ ѧп апъл 1672 Констаптіпў Каптемірў аў апъратў Сераіъл ѧмпъратълуї Търческў, de пѕ і-аў робітў Полопіі тоате кадіпеле, кѫ карea фаптъ аў дескісў кале фаміліеї сале ла облъдъіре.

Прекът аратъ Архівъл Епіскопіеї Фъгърашълуї [11]), Міхаіл Апафі Прінцъл Ардеа-

Ms. 35500

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

лълві дпкъ дп 20 Декемвріе din anъл 1673 аѣ datѣ декретъл, прin каре аѣ скътітѣ пе Преоціі Ромъпещі de тот фелівл de дечіте.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Filstich in Chronico p. 85. [3]) Zaluski tom. 1. p. 551. [4]) Ioannes Bethlen rer. Transilvanicarum Part. II. p. 440. seq. [5]) Engel in recent. Hist. Valachiae [6]) Cantemir in Historia Osmanici Regni Lib. 4. cap. 1. Nro 6. [7]) Idem Cantemir in notis. [8]) Idem ibidem ad vocem Gregorius. [9]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 277. [10]) Coyer I. p. 366. [11]) Archivum Episcopatus Fogarasiensis.

Anъл 1674. Dъпъ че аѣ бътътѣ Полопіі пе Търчі дп 11 Noемвріе din anъл трекътѣ 1673, аѣ търітѣ краівл Міхаіл Вішніевіецкі, ші сепатъл Лешескѣ аѣ кіематѣ дпдърътѣ пе Цепераріівл Ioann Собіескі, ка съ-лѣ пъпъ краіѣ; дрептѣ ачееа Стефан XIV Петріческѣ п'аѣ пътътѣ ретъпеа дп Молдова чі с'аѣ дъсѣ дп Полопіа ші дп локъл лві с'аѣ пъс Domnѣ Молдовеі Dimітріе Кантакъzепъл despre карелe аша скріе преавестітъл Енгел [1]): „Dъпъ дптоарчереа Лешілор Молдова с'аѣ dat de прадъ Тътарілор, пептръ къ Търчіі фоарте рѣѣ се съпърасе пептръ тречереа атъпдърор Domпілор Ромъпещі ла Леші. Dінтр'пчепътѣ ста Търчіі съ пъпъ Domnѣ дп Молдова пе Серdарівл Констапtінѣ Кантемірѣ пептръ апърареа Сераівлві чеа din anъл 1672; dаръ атъпчі фаміліа Кантакъzепілор din Валахіа авеа пътерпічі пріетепі дп Dівапѣ, ші пептръ ачееа Domnia Молdовеі о аѣ къпътатѣ Dімітріе Кантакъzепъл, карелe ка ѕп прівеагѣ din Валахіа, ѕnde фъсесе Вістіеріѣ маре, лъкъіа дп Царіградѣ ка ціовелорѣ adекъ пегоцъторіѣ de петре скътпе, ші dърѕісе дтпъратълві кънd ш'аѣ тъіатѣ фечіорвл дтпреціврѣ, ѕп ваптістеріѣ фоарте кѕ тещешѕгѣ фъкътѣ din арцітѣ. Пе Dімітріе Кантакъzепъл дпкъ destълъ грeътате л'аѣ ацівпсѣ дп Domnia са; пептръ къ армата чеа Търчеаскъ dітпреѕпъ кѕ Тътарії прin Молdова аѣ трекътѣ дп anъл 1674, кънdѣ аѣ лъатѣ дпdърътѣ Хотівл ші аѣ бътътѣ Катепецкл.“ Чі прекът скріе Zалuскі [2]), de Полопі дпкъ пѕ с'аѣ odixпітѣ Молdова, кънd аѣ венітѣ ачещіа кътръ сфършітъл anълві 1674 асѕпра Търчілор.

Despre Валахіа скріе преавестітъл Енгел [3]) къ Dѕка Водъ аѣ сосітѣ дп Бѕкърещі dъпъ къріndарівл чел векіѣ дп 16 Декемвріе din anъл 1673. Іаръ Історіа Бълъчепеаскъ [4]) zіче: „Domnia лві Dѕка Водъ ла anъл 1674. Dъпъ че се тъzълі Грігоріе Гіка Водъ, аѣ венітѣ de ла Царіградѣ Domnѣ Dѕка кѕ боіерії, карії ера сѣргѣпі ла Крітѣ, прекът маі сѣсѣ с'аѣ zіс, ші аѣ афлатѣ цеара кат търбъратъ, ші о сашъ de боіері ера фѣцігі дп Арdеалѣ, алтъ сатъ фѣцеа прin тѣпці, ші оатепії чеі прощі фѣцеа прin пъdърі ші прin тѣпці пептръ вестеа че венісе къ вор Тътарії съ робеаскъ цеара. Іаръ фъкъndѣ кърці de паче аѣ трітісѣ дп тоате пърціле кіемъndѣ пе тощі, съ вінъ пре ла каселе сале фъръ пічі о фрікъ. Трітіс'аѣ ші ла чеі прівещі дп Арdеалѣ съ вінъ, чі de ачеа dатъ п'аѣ венітѣ. Іаръ боіерії, карії ера дп цеаръ пре тѣпці ші алці оатепі с'аѣ погорѫтѣ de аѣ терсѣ ла каселе сале, ші аѣ венітѣ de с'аѣ дпкіпатѣ Domпѕлві. Мѣлтъ келтѣіалъ аѣ фъкътѣ Domпѕл Dѕка пептръ боерії чеі сѣргѣпі ла Крітѣ. Чі тот пѕ се odixпеа пептръ чеі прівещі, въzъndѣ, къ пѕ вin, чі с'аѣ сфътвітѣ кѕ боіерії ка съ тріmітъ сол ла Прінцъл Арdеалвлві, ка съ'і dea съ'і adѕкъ фъръ de воіа лор, ші тріmісе пе Първъл Логофътъл

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фечіорвл лві Dрегіч Спътарівл Каптакъzепвл, карелe трекъndъ пре ла Брашовъ, аў афлатъ пе Nеагое Бапвл ші пре Еліе Арташвл аколо, ші кв пріетепшвгвл Сасілор челор маї марі преcте четатеа Брашовълві, ле аў фъкътъ твлтъ дпвълвіалъ ші і-аў дпкісъ. даръ фііnd фъръ de щіреа Пріпцвлві, ле аў вепітъ Сасілор таре рвшіne, ші і-аў слобозітъ; ші тергъndъ Първвл ла Пріпцвл Апафі, ші твлте атестекъndъ, аў трімісъ Апафі de аў кіештатъ пе боіері ла сіne ші ле-аў спвсъ къї пофтеще Domnвл съ теаргъ дп цеаръ. Іаръ Георгіе Бълеапвл фііnd маї бътръпъ, аў zісъ, къ de'ї есте воіа Мъріеї сале, съ'ї dеа легацї, аша вор' терце, даръ алтіптрелеа пв, ші de сокотеще, къ факъ вре о пагвбъ Ардеалвлві, се роагъ съ ле dеа кърцї — — de кале, съ се поатъ dвче дптр'алт лок. Пріпцвл ле аў zіс, къ de вор вреа de воіе, съ теаргъ; даръ сіліцї пв'ї ва da, ка съ пв стріче обічеівл чел векіў ал цереї. Ші аша і-аў слобозітъ de с'аў dвсъ фіе каре ла газdъші. Іаръ Първвл лвъndъ респвпсъ, къ пв'ї ва da фъръ de воіа лор, с'аў дпторсъ ла Bodъ дп дешертъ.

Трекъndъ іарпа аў вепітъ порвпкъ лві Dвка Bodъ, съ се гътеаскъ, съ теаргъ ла оасте кв дмпъратвл дп цеара Козъчеаскъ, ші с'аў dвс. Атвпчі аў лватъ дмпъратвл Ледежіпа, Квтаї, ші алте четъцї; ші аў робітъ цеара фоарте ръў, кът zічеа тоцї къ вретъпеа de ачі дпаінте пвстіе; іаръ деспре тоатпъ с'аў дпторсъ фіеще каре ла каса са. Dвпъ че аў кепітъ Dвка Bodъ ла скавпъ, іаръші пв се одіхпеа пептрв боіерії чеї прівецї, чі de поў аў фъкътъ кърцї кв цівръмъптъ, de'ї кіета zікъndвле, съ пв се театъ пічі de ел, пічі de Каптакъzепії, ші аў порвпчітъ ші Каптакъzепілор съ ле скріе деспре партеа лор, къ пъпъ дп вечі пв'ї вор бъпгві пре еї пептрв челе че ле аў фъкътъ Грігоріе Гіка Bodъ, пічі вор черка вре о цівdекатъ, квпоскъndъ'шї ші еї але лор стіптеле, пептрв каре аў фостъ педепсіцї, карea педеапсъ пв din дпdетпареа боерілор, чі din піста лві Грігоріе Гіка Bodъ аў пврчесъ, ші тергъndъ кърціле ла боіерії прівецї ста дпdоіцї, терцевор аў ва? Іаръ Хрізеа Вістіерівл ціпереле Бълеапвлві дпкредіпцъndвсе аў вепітъ дп цеаръ кв тоатъ каса лві, фііndъ къ ші Строіа Ворпіквл ера терсъ маї, паінте, ші се афла дп чіпсте ші дп паче, іаръ Въleапвл кв фііві съ Івашко ші кв чеілалцї боіерї аў рътасъ пъпъ ла алтъ ап, апоі с'аў dвс ші еї ла Dвка Bodъ. Дптрв ачестъ тітп аў оторжтъ Dвка Bodъ пе треї боіерї, анвте пе Папа Вістіерівл, пе Nогоіцъ Вістіерівл ші пе Воїка Постелпіквл, пържndв'ї ачестъ Воїка, къ фак сфатврї съ фвгъ ла Тврчі, съ пжраскъ пе Dвка Bodъ ші алтеле, ші скоцъndв'і ла вп Dіван, ле аў емітъ цівdекатъ, съ пеаръ, ші дптр'о поапте аў ешітъ Dвка Bodъ кв слвціторії ла тъпъстіреа С. Георгіе, ші dінаінтеа порцеї аў свгрвтат ші пе пържцї ші пе пържші."

„Дп апвл чел dінтъіў ал Domпіеї лві Dвка, къndъ din прівецї пвтаї Строіа Ворпіквл ші Радвл Dвdескві ціпереле Въleапвлві венісе, Каптакъzепії скоцъndъ търтвріе стрътвъ, вреа съ факъ пъпасте лві Строіа Ворпіквл ші лві Радвл Dвdескві, ші сфределісе вп чіотагъ, zікъndъ, къ і-ар фі трішісъ боіерії чеї прівецї кв кърцї, ші кърціле ле-аў асквпсъ дп чіотагвл чел сфределітъ. Ачеаста авzіndъ Dвка Bodъ с'аў тъпіатъ, ші аў дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кісѣ пре ачещї дої боіерї ші скоцъндвї ла дівань, ші венindѣ ші търтвріа чea шінчіпоасъ, мвлте педенсї ле аѣ фъквтѣ, ші пе Дѣдескил л'аѣ мънчітѣ кѣ ферре арсе пе пептѣ пънъ ла моарте. Дечї препчетѣ с'аѣ доведітѣ ші Domnвлвї къ аѣ фостѣ мінчівнъ ші дndemпътъръ de ла Кантакѣzenї, ші і-аѣ слобозітѣ, ші двпъ пѣ мвлтѣ тімпѣ, і-аѣ чінстітѣ фрвмосѣ, ші пѣ маї аскvлта лесне мінчівніле."

Despre пащереа лвї Дѣка Водъ ам ворвітѣ ла анвл 1666, din Кантемір, іаръ Делкіаро [5]) аша скріе despre дъпсвл: „Лвї Грігоріе Гіка Domnвлвї Мвнтенескѣ і с'аѣ датѣ вртъторіѣ внвл анвме Дѣка, кареле ера пъскvтѣ din пърінцї de ціосѣ. Ачеста ера de леџеа Гречеаскъ, de неам Алвапѣ саѣ Арнъвтѣ, с'аѣ пъскvтѣ дн сатвл Полічанї zic. Ера тінерел, фортосѣ ші істецѣ; дрепт ачееа пърінцїї лвї л'аѣ трімісѣ дп Молдова (пѣ Валахіа) съ дпвеце чева тещешвгѣ. Аѣ венітѣ дп Іашї (пѣ Бѣкврещї), ші с'аѣ дптокмітѣ аргатѣ ла оаре-каре негвціторіѣ, de с'аѣ апрінсѣ поантеа о касъ de лъпгъ кѣртеа чea domneаскъ. Прінцвл (Василіе Лвпвл) кареле domnia атвнчї, дещептъндвсе, аѣ дпчепвтѣ а стріга, ші невіindѣ вре внвл dintre фечіорії чеї de боіерї, че ера паџї лъпгъ Domnвл, дпсвшї Domnвл с'аѣ скvлатѣ din патѣ ші дптрvндѣ дп кіліе, вnde овічнвісе a дорші паџії, пе нічї внвл аѣ афлатѣ, къ ешісе ла предтвларе прін орашѣ. Дрептѣ ачееа тъпііндвсе прінцвл пептрѣ лѣкрвл ачела, а дока zi порвнчі ка тоцї паџії съ се педенсеаскъ ші съ се скоатъ din слѣжбъ, дп локвл кърора аѣ пвс пре атъцїа алцїї некъвтъндѣ ла віцъ пвтаї съ фіе харпічї; дптре карії с'аѣ пвтъратѣ ші Дѣка, мъкар къ дї маї плъчеа шещешвгвл ла каре дл дъдвсе пърінцїї. Маї чре вртъ се фъкѣ Прінцѣ ші пе твлцї dintre фръцїіле лвї дї адвсе ші ле дете дерегъторії de чінсте; іаръ фетеілор, каре дї ера рѣденії, ле аѣ трімісѣ феліѣ de феліѣ de дарврї, ші дптре ачеле вещтіпте Ромъпещї, de вnde аѣ дпчепвтѣ твіеріле din Алвапіа двпъ ачееа а се дтвръка дп портѣ Ромъпескѣ.

Бетленѣ Міклошѣ [6]) дпкъ ачестеа скріе: „Алтъ маре прічінъ а неріреї лвї Dionicie Банфі аѣ фостѣ ачеаста, къ оспътъндвсе odinioaръ Прінцвл Апафі кѣ кѣмпатѣ-съѣ Dionicie Банфі, Nалаџі морѣ de беат аѣ дпцепвпкіатѣ дпаінтеа лвї Апафі, ші аѣ дпчепвтѣ а'ї съръта поалеле вещтъптвлвї, іаръ Банфі і-аѣ zic: Че те ліпгъреџї ка ші о вішлъ? тѣ Ромъпе бътрънѣ ші плоатѣ, ші аѣ скvіпатѣ пе крещетвл лвї чел плешвгѣ. Din каре поцї вedea къ Баропії Nалаџі съпт dioашї Ромъпї, пе карії апевое дї свфереа пе времіле ачелеа пѣ пвтаї чеї адевъраџї, чі ші чеї корчіџї Vнгврї; пептрѣ въ п'аѣ пріітітѣ dorмеле челе пове, кѣ каре дп тот тіпвл се трѣdea Прінцїї Ардеалвлвї, съ адепе пе Ромъпї прекѣт ші Апафі [7]) дп Дiпломатвл ачеста:

„Міхаіл Апафі din міла лвї Dвmnezeѣ Прінцвл Ардеалвлвї, Domnвл пърцілор цереї Vнгврещї ші комітвл Секвілор, кредінчіошілор пострі, чінстіцілор ш. ч. Епіскопвлвї ші Вікарілор лвї ші Протопопілор ші тѣтврор Пъсторілор Бесерічілор челор Ромъпещї din Ардеалѣ, карії вор вedea кърціле ачестеа але поастре, повъ плъквцілор съпътате ші міла поастръ! Щіindѣ тоате кътe съптѣ de ліпсъ ші спре поліціе, ші спре окърмвіреа чea кѣ фолосѣ а лѣкръторілор оаменілор Бесерічещї орї дп че треаптъ ші дерегъторіе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съптъ пъшї, фъръ de каре ѧп нічї ѫп лъкръ се поате пъдъждзі спор шї podipe кзвіоасе. Прінцій чеї dinaintea поастръ, кът аў облъдзітъ, тот ѧптръ ачееа с'аў съргзітъ, ка чеде че съптъ спре слава лзї Dзmnezeў, съ се спореаскъ, шї ѧптре челелалте аў цінзтъ обічеізл ачеста; ка Пішпекзл чел de леџеа поастръ (adekъ чел Калвіпескъ) съ аібъ гріже съ ѧпdрепте грешелеле de с'ар фаче ѧп Бесерічіле чеде Ромъпещї, каре обічеіў цінъпdз'лў шї поі, ат воітъ шї ат орънdзітъ, ка Dзmneaлзї de чінсте Пішпекзл Тісабечі Каспар съ аібъ гріже de тоате бесерічіле Ромъпещї чеде de сзптъ стъпъпіреа поастръ, шї съ ле окъртзіаскъ dзпъ кзпощінца сзфлетзлзї съў, ѧпdрептъпdў грешелеле dintr'жпселе. Ачееа ѧпкъ Domnieї сале о ат ѧпкредінцатъ ка съ черче шї съ солъчеаскъ зnde есте саў ар пзтеа съ фіе тіпографіа чеа Ромъпеаскъ, кареа о фъкзсе репосатзл Прінцзл Ракоці. Dрептъ ачееа кредінчошіреї воастре тілостівеще шї кз deadinczл въ порзпчіт ка съ пз ѣсаџї de a терце ѧпaintea пзтітзлзї Domnzлзї Пішпекзлзї челзї ортодоксъ de леџеа поастръ Калвіпеаскъ Тісабечі Каспар, орї кънdъ ва кіеша ла тъкар че лок; фъкънdъ ел візітаџіїле сале: алтіптрелеа адевъратъ съ кредеџї, къ кареле се ва ѧпротіві воіеї, орендзелеї шї порзпчеї лзї чеї dзпъ скріптъръ, de недеапсъ пз ва скъпа Нефъкънdъ алтпіптрелеа, ачестеа dзпъ че ле вецї четі, съ і ле даџї ѧпапої. Dат ѧп четатеа Ноастръ Алба Ізліа саў Бълградъ ѧп 14 Ізліе din апзл 1674. Міхаіл Апафі."

Тіфографіа чеа Ромъпеаскъ деспре каре се ѧптреабъ ачі акзт есте ѧп Блажіў ла Семінарізл Епіскопіеї Фъгърашзлзї; чі фоарте пзцін гріжіт пептрз пепріченереа челор че съпт маї марї преете dъпсе, тъкар къ літеріле ар фі чеде маї взне ѧп тіпзл de акзт. Іаръ de аместекареа Пішпекзлзї челзї Калвіпескъ ѧп кредінца Ромъпілор пе аў мъпзітъ Авгзстъ каса Австріеї, прекзт воіў аръта ѧптрз авеніре шї маї пре ларгъ.

[1]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 278. [2]) Zaluski I. p. 538. seq. [3]) Engel in recent Hist. Valachiae Part. I. p. 321. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [5]) Anton. Maria Delchiaro p. 129. seq. [6]) Bethlen Miklos a' maga Kezzel irt életében ad ann. 1674. [7]) Diploma Michaelis I. Apafi apud Petrum Bod in vita Superintendentis Caspari Tiszabetsi.

Апзл 1675. Ла апзл ачеста атъта скріе преавестітзл Енгел [1]): „Ѧп апзл 1675, іаръшї аў кіематъ Ібрахім Баша пе Domnzл Молдовеї шї ал Валахіеї асзпра Лешілор; чі терџереа ачеаста п'аў фостъ спре фолосзл Тзрчілор, пептрз къ Лешії аў арсъ Сзчёава ѧп 15 Октомвріе din апзл 1675."

[1]) Engel in recentiore Historia Moldaviae p. 278.

Апзл 1676. Тзрчії ѧп апзл ачеста іаръ с'аў скзлатъ кз ръсвоіў асзпра Полопіеї, деспре каре зіче Хропіка лзї Філіщіх [1]): „Тзрчії мергъnd аў арсъ тоате четъціле тічї шї марї афаръ de Камепецъ. Dзпъ ачееа с'аў трас ла четатеа че се кіамъ Шеребпа, (Zзравпа саў Цівравіа) зnde ера шї Совіескі Краізл Полопіеї, шї с'аў бътзт шапте зіле. Dзпъ че аў въззтъ къ пз съ пот ѧпвінце зпіі пре алцїі, атъпdозъ пърціле аў фъкзт паче ѧп 17 Октомвріе din апкл 1676, шї с'аў ѧптзрпат ла каселе сале.

Історіа Бълъчепеаскъ [2]) зіче: „Кътръ ал треілеа ап ал Domnieї лзї Dзка і-аў венітъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

прітъвара весте съ теаргъ къ Търчіі ші Тътарій ын цеара Лешаскъ, ші тергънd ла Іашї аў сълъшъвіт ла тъпъстіреа че се пъшеще Галата, dечї кіетънdъ'лъ Антоніе Ръсет Водъ, л'аў оспътат ын каселе челе dомнещї ын Іашї; ашіщdереа ші Dъка аў оспътат пре Антоніе ын зіва СС. Апостолї Петрў ші Павел ла Четъцуіе, фііnd храбъл къ потпъ ынаінтеа сераскіерълуї. Dечї къ тоцій порnінd аў трекът Ністрълл ші с'аў dъсъ ын цеара Лешеаскъ ші аў лъат вр'о кътева четъцї: Іахолніца, Іасловецъл, Бъчечіъл ші Халічъл. Іаръ оатенії каре лъасе dінтр'ынселе, пъ'ї ровіа, чі ый da лъї Dъка Водъ de'ї цінеа. Іаръ ынтр'о зі скоціndъсе ровії din четатеа Халічълуї, вені весте ла Търчї de ла Тътарї (къчї еї терцеа ынаінте) кът къ ын ревърсатъл zорілор аў ловітъ Краіъл Собіескі къ тълтъ оасте Лешеаскъ пре Тътарї, ші пъцін аў фостъ de п'аў прінсъ ші пре Сълтан Фечіоръл Хапълуї, ші тълцї Тътарї аў періт. Ачеастъ весте аъzіndъ-о Търчії, лъсънd тоате с'аў dъсъ de с'аў ынпрезпатъ къ Тътарій ші тоцї аў ынчепът асъпра Лешілор, ші пре'пчет ынбълzіndъ'ї, і-аў ындесатъ ла четатеа Цівравіеї лънгъ Ністрў, ші ынкъпцівръпd de тоате пърціле пре Лешї, пъпъ сеара с'аў бътът. Лешії авънd къ сіпе тъпърї, іаръ Търчії неавънd къ сіпе тъпърї, пъпъ ле адъсеръ, ыноптъ ші песте поапте Лешії с'аў ынгропатъ ын шанцърї, кът dіпінеаца ацї пъреа къ съпт ын четъцї; аколо треї съптътъпї с'аў бътътъ ші къте одатъ ешеа Полопії de се бътеа къ Търчії, dарь іаръшї фъцеа de се аскъndеа, ші къ тъпъріле ынпръщіа пре Тътарї пъпъ че се бъга ын шанцърї. Іарь флътънzіnd Лешії ші каії лор, ші тетънdъсе de маї маре пагъбъ (къ ера аколо Краіъл Лешеск Собіескі къ Хътманъл de Літва, Хътманъл Коропеї, Хътшанъл Подоліеї ші тълтъ боіеріте, ка ла вр'о 30 саў 40 de мії), dънъ треї съптътъпї аў фъкът паче dънd ын скріс къ вор da Търчілор Подоліа къ Камепецъл, ынсетпънd ші отареле. Dечї Търчії ындестълънdъсе, аў dат ындърътъ Лешілор ровії пре карї'ї лъасе din четъціле маї съсъ пъміте ші с'аў ынторсъ пре ла каселе лор. Ынсъ Dъка Водъ певоіndъсе ын тот тіпъл, съ факъ шербіре плъкътъ Търчілор, аў фъкътъ ачеаста: къ ындатъ аў трімісъ пре Матеіъ Кърътідъ ла ымпъратъл, съ'ї dea de щіре de паче, ші л'аў ынвъцатъ съ се певоіаскъ ын тот тіпъл съ ацівпгъ маї ынаінте de кът оатенії Сераскірълуї ші аї Хапълуї, ші ачеаста аў zісъ, тергънd прін Молдова, de'лъ ва кіема ла Іашї Антоніе Ръсет Водъ, съ'лъ ынтребе de ощї, къ пъ се щіа маї тълт de о лъпъ чева деспре дъпселе, съ'ї спънъ алтеле, іарь пъ адевърълъ; ші і-аў датъ бапї, ка вnde вор ста каії съ кътпере алцій. Ші аша аў фъкът къ тергънd ла Іашї, л'аў кіемат Антоніе Водъ de л'аў ынтребат de ощї; чі ел аў ръспънсъ, къ аў ынкъпцівратъ Лешії пе Търчї, de пъ се щіе, маї скъпава вр'ънъл. Dечї с'аў dъс маї ынаінте ші аў ацівпсъ ла Одріій, ші тергънd ла Візірівл Кіпрівлі-Оглъл къ кърціле, de абіа ле аў четітъ, (къ ера ідрапікосъ) de бъкъріе къ с'аў фъкътъ паче, ші dърънdъї 200 de галбіпї, ындатъ л'аў трімісъ ла ымпъратъл къ кърціле, ші ымпъратъл ынкъ л'аў dървітъ. Dънъ вр'о кътева чеасърї іатъ къ сосіръ кърцї ші de ла Антоніе Водъ, ын каре скріеа челе адзіте de ла Матеіъ Кърътідъ. Dечї Візірівл іарь кіемъ пре Кърътідъ de'лъ ынтребъ, кареле спъсе къ ел аў повестітъ ачестеа лъї Антоніе Водъ. Dечї венind

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кърцї ші de ла Сераскіерѣл, ші de ла Хапѣл. Антоніе Водъ аѹ ретасѣ de окаръ, іаръ Дѣка Водъ аѹ решасѣ de чінсте, ші дн скърт тімпѣ с'аѹ дпторсѣ ла скаѵпѣ. Пѣртъторї de гріже дн цеарѣ лъсасе пе Георгіе Бълеапѣл, кѣ Хрізеа Вістіерїѣл ші кѣ Стоіка Пъхарнікѣл, карії кѣ таре потпъ ешіпd дпаінтеа Домпѣлѹї, кѣ чінсте аѹ дптратѣ дп Бѣкѹрещї. Дптрѣ ачест ап ш'аѹ дпоіт Дѣка Водъ domnia de ал треілеа ап, веnind дп Бѣкѹрещї Сераскіерѣл кѣ Ага чел таре ші кѣ къфтап, дпаінтеа кърора ешіпd Водъ ле аѹ фъкѹтѣ таре пошпъ."

Din ачестеа че ле скрісеїѣ пъпъ ачі, къ Шербап Каптакѹзепѣл кѣ фрацїї лѹї пѣ с'аѹ прінсѣ дѣпъ пачеа de ла Цїѵравіа de Дѣка Водъ, прекѹт вреа преавестітѹл Енгел [3]), чі маї дпаінте, адекъ дп апѣл 1675, пептрѣ къ zіче Історіа Бълъчепеаскъ [4]), „Дп ал доїлеа ап ал Доѹпіеї лѹї Дѣка Водъ іаръшї аѹ фъкѹт Тѹрчїї гътіре de оасте спре цеара Лешеаскъ ла Бар, ла Сбараці, ла Третѹховла ші ла алте четъцї, пѹтаї аѹ робітѹ пре din-афаръ пре мѹлцї. Дптрѣ ачеастъ кълъторіе аціѵпгѣпd Дѣка Водъ ла ѹп копак, че авеа дп Молдова, грѣбіпdѹсе съ треакъ zахареоа кодрїї ші пепѹтѣпd de плоі de фрънтѹл каррелор, ші веnind ѹп Кѣпітап de ла марціпе, кареле ера Ісправпік, ші спѹпѣпd лѹї Дѣка Водъ къ с'аѹ фрънт карреле ші пѣ пот трече кодрѹл, аша de таре с'аѹ шънїат, кът дпdатъ аѹ порѹпчіт de і-аѹ тъіат капѹл, къ ачеастъ мънпе авеа Дѣка Водъ. Дечї врѣпd Водъ съ се дптоаркъ ла скаѵп, ші веnind ші тімпѹл харачіѹлѹї, трімісе дпаінте пре Хрізеа Вістіерїѣл съ факъ рѣпdѹіадъ съ се стрънгъ харачіѹл, ші веnind къѹта пе Строіа Ворпікѹл, ші пе Радѹл Крецѹлескѹ, пѹртъторії de гріже, пе карії (пептрѣ къ din лок дп лок фѹцеа de чіѹтъ, кареа кѣпрінсесе цеара) авіа і-аѹ афлат ла Фънтъпеле ші аколо шезѣпd аѹ стрънсѣ харачіѹл. Деспре тоатпъ веnind ші Дѣка de ла оасте п'аѹ кѹтезатѣ пептрѣ чіѹтъ съ се дѣкъ ла Бѣкѹрещї, чі с'аѹ дѣсѣ ла Кокорещї, ші аколо аѹ шезѹт пъпъ ла Боботеазъ; de ачі с'аѹ дѣсѣ ла Бѣкѹрещї, къ се потолісе чіѹта. Ші фііпd Домпѹл ла Кокорещї, аѹ авзітѣ къ дтѹлъ Каптакѹзепїї дтпротіва лѹї, ші пре къцї аѹ фостѣ лъпгъ дъпсѹл і-аѹ дпкіс; іаръ Шербап Каптакѹзепѹл Спътарїѹл ера ла Дрътъпещї, ші аѹ трімісѣ пре Дросѹл Сердарїѹл ші пре Георгіцъ Кѣпітапѹл Чіѹdin de л'аѹ лѹат дп зіва de Съпікоаръ, ші л'аѹ адѹсѣ ла Кокорещї. Дѣпъ Міхаіѣ Каптакѹзепѹл Спътарїѹл аѹ трімісѣ ла Філіпещї пре Сокѹл Логофътѹл de л'аѹ прінсѣ, даръ л'аѹ скъпатѣ іаръшї, ші аѹ фѹцітѣ дп Арdеалѣ, ші се авзіа, къ вра сѫ отоаръ, даръ Даніжоаіе Доатпа лѹї Істрате ші соакра лѹї Дѣка кѣ Доатпа лѹї аѹ статѣ таре пептрѣ дъпшїї de і-аѹ слобозітѣ.

Тот дптрѣ ал доїлеа ап ал Доѹпіеї лѹї Дѣка, аѹ тъзълітѣ Тѹрчїї пре Дѣмітратко Каптакѹзепѹл Домпѹл Молдовеї, ші domnia о аѹ лѹатѣ Антоніе Рѹсет, кареле се zічеа Кіріца Дракѹл, (везї апѹл 1664). Ачеста авънd ѹп. фечіор дп цеара Ромъпеаскъ апѹме Іордаке Беizадеа, кареле авzіnd къ татъл-съѹ есте Водъ, мѹлт аѹ плънс, пророчіnd кѣ плънсѹл релеле че вор съ пъцеаскъ маї пре ѹрмъ, прекѹт аѹ ші фостѣ. Чі фііпd грек, пѣ ш'аѹ лъсатѣ фіреа кареа о аѹ гречії, къ дакъ аѹ дпчетатѣ а плънце, атъта с'аѹ мъріт, кът пѹцінї авіа пѹтеа ворбі кѣ ел, ші мъкар къ маї дпаінте ера глѹмецѣ ші ворбіторіѹ, даръ дѣпъ ачеea се фъкѹсе фоарте греѹ." Аша даръ Дѣмітрашко Каптакѹзе-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пѫл Domnѫл Молдовеї пѫ с'аѫ тъзълітѫ ѫп апѫл 1676, прекѫт вреа преавестітѫл Енгел [5]), чі ѫп апѫл 1675.

Ѫп 12 Августѫ din апѫл 1676 Міхаіл I Апафі din кѫртеа са чеа din Съптітврѫл Гѫрціѫлуї іаръшї порѫнчеще, ка съ се цінъ Дипломатѫл чел ѫп апѫл 1663 dat преоцілор Ромънещї [6]).

[1]) Filstich apud Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 322. [2]) Codex Ms. Balacianianus ad 3 tium annum Dominatus Ducae. [3]) Engel l. c. p. 322. scq. [4]) Codex Balacianianus ad 2 dum annum Ducae. [5]) Engel in recentiore Historia Moldaviae p. 279. [6]) Archivum Eppatus Fogarasiensis.

Апѫл 1677. Доаръ ѫп апѫл ачеста 1677 с'аѫ ѫптъмплат че скріе Ортѫл ші Прогрессѫл неатѫрілор din Dakia [1]) zikѫnd: „Apdeалѫл пѫ ера ліпсітѫ de връжѫіле din лъѫптрѫ, de каре фііnd аціцат Апафі, аѫ фостѫ сілітѫ a дескръка фіреа чеа блѫндъ, ші a се ѫмѫръка ѫп чеа de Прінцѫ, prinzѫnd пре тѫлцї ѫпкъ ші dintre Сепаторї, ші бъгѫndѫ'ї ѫп темніцъ; іаръ пе кѫмпатѫ-съѫ Dionisie Банфі осъndindѫ'лѫ ла моарте.“

Черей Міхаіѫ ѫпкъ скріе [2]) прекѫт ѫртеазъ: „Кѫ ферічіре пѫтеа съ дошпеаскъ Міхаіл Апафі ѫп Apdeалѫ, ба пъпъ астъзї ар пѫтеа кѫста Прінчіпатѫл чел лъѫdat ал Apdeалѫлуї, de саѫ ѫп Прінцѫл ар фі фост вьртѫціле челе бърбътещї, ші каре се кѫвіп ѫпѫї Прінцѫ, саѫ Прінцесса Доамна Ворпешіса Анна пѫ с'ар фі аместекат ѫп дрегъторіа ші деторінца бърбатѫлуї съѫ, саѫ дошпіі чеї шаї de фрѫпте de атѫпчї аї Apdeалѫлуї пѫ с'ар фі фолосіт стръмбѫ кѫ блѫндецеле Прінцѫлуї, саѫ (че аѫ фостѫ маї прітежdіосѫ de кът тоате) Міхаіл Телекі чел бътрън пѫ ар фі вепіт вре одатъ ѫп Apdeалѫ, аѫ пічї съ фіе пъскѫт пре лѫме. Чі пефііnd Прінцѫл Апафі dedat ла тѫпкъ ші окъртѫіре, ші тетѫndѫce de domnіі чеї de пре лъпгъ сіне, ачещіа сѫпт пѫтеле лѫї тот фелѫл de nedѫmnezeirї аѫ пътрат; ші Прінцесса врѫnd съ порѫнчеаскъ ѫпса'шї бърбатѫлуї ші челоралалцї ш'аѫ adѫcѫ тоатъ Ромънеаска съмънца са, чеа de ла Oradea маре, ѫп Apdeалѫ, ѫптре каре аѫ adѫcѫ ші пе бade-съѫ Міхаіл Телекі, ші пре ачещіа аї фаче дошпї марї, ѫп тот тіпѫл с'аѫ певоітѫ, карele скопѫ пѫ л'ар фі пѫтѫт dobѫndi, de пѫ ар фі скорпітѫ віпї престе віпї асѫпра дошпілор челор adевъращї din Apdeалѫ, ші din бѫнѫріле ші тошііле лор, пѫ ар фі ѫпвогъціг пре Міхаіл Телекі. Кѫnd дошпіі чеї adевъращї din Apdeалѫ негъпdind кѫ Апафі пептрѫ молітеа лѫї, ші небъгѫnd сеатъ de пѫртареа чеа віклеапъ a лѫї Міхаіл Телекі се сфъdea ѫптре сіне ші ѫпѫл пре алтѫл се сѫрпа, аѫ тітпѫл ші'лѫ петречеа ѫп оспеце ші беції, лесне і-аѫ фостѫ лѫї Міхаіл Телекі a'ї кѫфѫnda ші пръпъdi пре тоцї; пептрѫ къ ел пѫ беа, чі треазѫ фііnd пѫрѫреа ѫп оспеце тоате таїпсле алтора ле ѫпвъца, ші акѫшї de ѫпѫл, акѫшї de алтѫл ла атъта лї adѫчеа, de ѫпѫл пре алтѫл се стріка. Телекі Міхаіѫ ѫп вечї пѫ с'ар фі ферічіт de пѫ ар фі сѫрпатѫ пріп віклепіа са ѫптъіѫ пре Банфі Dіепешѫ, апої пре Белdі Пал ші dѫпъ ачеea de пѫ ар фі репезітѫ Apdeалѫл ѫп пръпастіа, ѫп карea пъпъ ѫп грѫтазї пороіцї ѫппотъш, ші доаръ пъпъ ла цізdекаta чеа маї de пре ѫртъ ретъшіцеле поастре ѫпкъ пѫ вор еші dintr'ѫпса.“ Кѫт с'аѫ ѫптъмплатѫ сѫрпареа лѫї Банфі ші a лѫї Белdі пре ларг скріе dѫпъ ачестеа Черей

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пре кареле дл поцї четі, къ еѣ трекѣ ла Авторіѣл віецеї лѣї Константін Кантемір[3]), карele зіче: „Кѣ пѣцінѣ dѣпъ ачеаста дп апѣл 1677 аѣ репосат ші кълѣгъріца Макріна, сора лѣї Константін Кантемір, ші de фрацїї еї с'аѣ астрѣкатѣ дп мънъстіреа чеа пъріпцеаскъ de ла Ѳрлацї.

[1]) Ortus et Progressus variarum in Dacia Gentium p. 167. seq. [2]) Cserei Mihály az Erdély Kronikában ad ann. 1662. [3]) Author vitae Constantini Kantemir cap. 3.

Апѣл 1678. Щiind, къ ші преавестітѣл Енгел[1]) зіче, къ Тѣрчії дп дої анї dѣпъ олалтъ с'аѣ бътѣт кѣ Мѣскапії ла четатеа Чекріп din Ѳкraina, маї лесне веї пѣтеа дпцелеце ачестеа, каре ле скріе Історіа Бълъчепеаскъ[2]) зікънd: „Трекънd іарпа (din апѣл 1677) кѣ паче, прітъвара іаръшї аѣ венітѣ порѣпкъ лѣї Dѣка Водъ съ меаргъ кѣ Тѣрчії ла оасте ла Чекріп, кареа четате ера свнт Мѣскапї, ла кареа dѣкъndѣce пѣцін о аѣ бътѣт, ші дndатъ аѣ венітѣ Мѣскапії ші Козачії ка пъсінѣл, кърора пепѣтънd Тѣрчії съ ле стеа дп контръ, аѣ лъсат четатеа ші поаптеа аѣ фѣцітѣ кѣт аѣ пѣтѣтѣ ші аѣ венітѣ фіеще чіпе ла каса са.

Dечї дптрѣ ал патрѣлеа ап ал Domпieї лѣї Dѣка Водъ аѣ фъкѣтѣ Тѣрчії гътіре маре de бътаіе асѣпра Мѣскапілор, ші аѣ терсѣ дпсѣшї Візірѣл Кара Мѣстафа Баша, ші аѣ порѣпчітѣ ші лѣї Dѣка Водъ, ші лѣї Антопіе Рѣсет Domпѣлѣї Молдовеї съ меаргъ ші еї; ші дп цеаръ Dѣка аѣ лъсатѣ пѣртъторї de гріже пре Шербап Спътарѣл Каптакѣzепѣл, пе Хрізеа Вістіерѣл, ші пре Іордаке Рѣсет Постелпікѣл ші пре Строіа Пъхарпікѣл, съ поарте гріже а пліпі порѣпчіле дмпъръцещї, къ дмпъратѣл Тѣрческѣ дп вара ачееа венісе ла Дръцїор, пъпъ че с'аѣ гътатѣ Кѣчебріпѣлѣ. Іаръ Dѣка Водъ мергънd пре ла Тігіna, каре акѣт се кіатъ Бендер, аѣ афлатѣ пре Візірѣл dinколо de Nістрѣ, ѣnde маре чіпсте фъкъndѣ'ї, л'аѣ дмбръкат пе dъпсѣл ші пе боіерії лѣї кѣ къфтапе ші пе'пътрziind мѣлт с'аѣ dѣсѣ преете къмпѣ фъръ de летпе ші фъръ de апъ, de аколо іаръшї п'аѣ гъсітѣ апъ пъпъ ла Чекріп. Dака аѣ сосітѣ аколо, аѣ дпчепѣтѣ а бате четатеа кѣ тѣпѣріле ші кѣ бараіле, dаръ ші din четате аша de вітежеще се къtea, къt 63 de зіле цінѣ бътаіе, ші іатъ сітціръ ощіле Мѣскъчещї, каре венісе ла Nістрѣ, къ се аѣdѣ тѣпѣріле; пептрѣ къ din Чекріп пъпъ ла Nістрѣ е кале de треї чеасѣрї. Чі Ротъпії фъкѣсе доѣ подѣрї ші Молдовепії алте доѣ преете апа Тістепеї че ера лъпгъ Чекріп бълтоасъ ші пороіоасъ, прin ачелеа аѣ трекѣтѣ ощіле Тѣрчещї ші Тътъръщї ка съ опреаскъ пе Мѣскап пъпъ вор лѣа четатеа, dаръ п'аѣ пѣтѣтѣ, къ Мѣскапії дї дмпѣшка, дї отореа, ші пічї de кѣт пѣтъndѣле ста дпаінте, аѣ dатѣ досѣл съ треакъ іаръшї дпапоі. Іаръ Візірѣл пѣсесе ла под пазъ пре Іапічеар-Баша ші пе Dѣка-Водъ ші пре Антопіе Водъ съ пѣ'ї ласе, чі стрънгъndѣce ощіле тоате аѣ dатѣ пѣвалъ, ші аѣ трекѣтѣ. Іаръ Тътарії ка diаволії da прin апъ, ші алцїї тречеа, алцїї се дпека, ші аша Мѣскапії аѣ венітѣ лъпгъ четате, фіindѣле кап Pomodanoвскі, ші о съптъмъпъ аѣ mezѣtѣ Мѣскапії dinколо de апъ, Тѣрчії dinкоаче деспре четате бътъndѣo ші ла съптъмъпъ дп amiazъ-zi Тѣрчії аѣ лѣат четатеа. Зік вній къ Pomodanoвскі ар фі лѣатѣ баnї de ла Візірѣл ші аѣ лъсатѣ de аѣ лѣатѣ Тѣрчії четатеа, кареа дпцелегънd дмпъратѣл Москѣлѣї аѣ топітѣ авр ші і-аѣ вързат пе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гът; ші ачела сфършіт аў авътъ Pomodanovскi. Deчї Bizipiял с'аў дпторсъ бъкъръndъce ші трітіцъndъ'ї дтпъратял къфтап. Чі ла дптоарчере ші Kaптакъzenії търбърасе пре оатенії цереї, дndemпъndъ'ї съ пъreаскъ пре Dъka Bodъ ші пре Гречї ла Bizipiй, къ тъпъпкъ цеара, ші алтеле, ші авеа пре впіі прівеці de се дпцелецеа къ еї, апъте пре Банял Мінескял, не Dъmітрашко Корбеапял ші пре Парасківа Болещеапял каре венісе къ Кячівк Імъріхорял дпаінтеа Bizipiялуї ла Ледежіпа лъпгъ Бза, чі алцій с'аў пъzітъ маї біне, іаръ Болещеапял ътблъnd кап блъстъмъцеще, л'аў прінсъ Dъka Bodъ ші л'аў бъгатъ дп обезі, ші тъстръndъ'лъ л'аў словозітъ. Dъnъ че аў трекътъ Bizipiял къ тоцій Nістрял пре ла Сорока, с'аў черътъ Dъka Bodъ, съ'лъ ласе съ се dъкъ ла скаun ші дптврькъndъ'лъ Bizipiял пре ел ші пре воіерії луї къ къфтапе, і-аў лъсат съ теаргъ дп цеаръ. Іаръ пре Ласкараке Спътарівл л'аў дпкісъ Bizipiял пептръ тълте жалбе че аъzice de ла Kaптакъzenї ші de ла чеї че ера къ Kaптакъzenії ла о ворбъ, чі къ келтъіалъ л'аў скосъ Dъka Bodъ, de аў венітъ іаръші дп цеаръ.

Dъka Bodъ тергъnd ла Іашї, аў лъатъ весте din цеаръ, къ Padял Крецълескял къ тоатъ каса луї аў фъцітъ дп Apdealъ, de аколо din табъръ фъці ші Віптілъ Корпеапял Пъхарпікял, ші Първял Постелпікял фечіорял Крецълескълуї дп Apdealъ трекъnd пре ла Тотръшъ. Ачесте търбърърї възnd Dъka Bodъ, гътъ пре Копстантіп Брънковеапял Логофътял, карele фъсесе маї дпаінте Вістіерій ші'лъ трітісе къ кърці ла Крецълескял съ'лъ дптоарпе, карele venind пъпъ ла Серата, аў дптъмпіпатъ пре вп пъркълаб ал луї Шерban Kaптакъzenял, карele і-аў спъсъ къ аў фъцітъ Шерban къ тоатъ каса луї ла Ръщіскъ. Ші лъсъ Брънковеапял калеа Apdealълуї ші се dъce dъnъ впкіял съъ Шерban Kaптакъzenял. Dъka Bodъ venind пъпъ ла Бърладъ, іатъ алцї олъкарі вin de спъn къ аў фъцітъ Шерban Kaптакъzenял къ тоатъ сътъпца луї. Deчї venind Dъka Bodъ тъхпіт пъпъ Фокшапї, трітісе пре Копстантіп Столпікял Kaптакъzenял къ кърці, съ тъпчеаскъ съ дптоаркъ пре фрателе съъ Шерban, ші і-аў datъ ші пе Іапороска отъл съъ къ тълте фъгъdвіпце, ші тергъnd аколо, ші дптрепъпdъce къ фрацій, і-аў ръспънсъ къ пічї впял се ва дптърпа маї тълт, чі се вор dъче ла Поартъ, ші фъкъръ жалъ ла Bizipiял Кара-Мъстафа прін тіжлочіреа впуї Търкъ, че се кіета Фетфац, карele ші респънсъ і-аў datъ луї Шерban ка съ се dъкъ съ'лъ факъ Domnъ, пептръ къ дї ера пріетен ші пре Dъka съ'лъ тъте дп Молdова; къ пре Антопіе Ръсет Bodъ дл тъzъліce пептръ къ п'аў врътъ съ dea банї впуї Ага ал Bizipiялуї кънd аў черът. Dъka Bodъ пещіind къ ва съ пъпъ Domnъ пре Шерban дпкъ аў трімісъ пъръ асупра луї Шерban, dаръ петіка аў фолосітъ, къчї къ аў сосітъ Bizipiял дndatъ аў datъ dошпіа луї Шерban, іаръ пе Dъka л'аў тътат ла Молdова. Боіерії карії ера трімішї de Dъka, чеї маї тълці с'аў дпкіпатъ луї Шерban пещіind че вор съ пътітеаскъ маї пре ъртъ; іаръ Іватко Бълеапял Клъчеарівл къ Стоїка Пъхарпікял аў фъцітъ ла Молdова.“ Ашіndереа скріе преавестітял Енгел [3]) din Філціх.

Іаръ Delкіаро [4]) zіче: „Дптре воіерії, карії кръжпіа асупра луї Dъka Bodъ, чеа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

маї маре ѵтпръ дї фъчеа Шербан Кантакѵзенѵл чел дптърнат de ла сѵргѵніре пентрѵ маре претепшѵгѵл лѵї кѵ чеї маї de фрѵнте шіністрії de ла Поартъ. Мерцеа ел сокотind кѵ че тіжлочіре ар пѵтеа депърта спінѵл ачеста de ла окії съї, чі дпzъdар, пентрѵ къ лѵї Шербан дї спѵнеа тоате Прінцесса тѵіереа лѵї Dѵка Водъ, кѵ каре се ізвіа пре аскѵпс, ші ізвіреа ачеаста се дпгроші прін депъртареа Прінцелѵї, карєле терссе ла оасте кѵ Візірівл асѵпра Ѳкраінеї (пѵ Полоніеї), ші Шербан карєле ера Логофът маре ші пѵртъторіѣ de гріже преете піще фабріче че се фъчеа дп Кѵрте пѵ дпчета а ѵтбла ші dѵпъ патѵл ші dѵпъ тронѵл Прінцелѵї. Дрепт ачеea Dѵка аѣ порѵпчітѣ ка съ се дпкідъ Шербан съ'шї плътеаскъ шѵгѵбіна; даръ фѵ ші деспре ачеаста дпцііпцат de Прінцеса. Ші аша Шербан се фъкѵ къ вреа съ dea ѵп оспъцѣ дп zіва de Съптъмъріа маре, ші dѵпъ че с'аѣ адѵпат чеї кіетацї, ел пре афѵрішѣ с'аѣ dѵсѣ ла Котрочені, ші de аколо пѵшаї кѵ доїспрezече кредінчіошї de аї съї аѣ дпкълекат, ші аѣ терсѣ ла Одріїѣ, ѵnde ера дмпъратѵл атѵнчї.

Гевхardі [5]) скріе, къ Доатна лѵї Dѵка Водъ аѣ датѣ оспъцѵл маї сѵс zіс, ші къ dъпса аѣ датѣ прілецїѣ de а фѵці лѵї Шербан Кантакѵзенѵл, ші e de a се крede, пентрѵ къ ші бревіарівл Хронолоціческѣ ачеаста дптъреще [6]).

[1]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 279. [2]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 323. seq. [4]) Delchiaro p. 130. seq. [5]) Gebhardi Tom. IV p. 425. [6]). In Breviario Chronologico.

Апѵл 1679. Четіторівле бѵпе! ачі дцї маї адѵк аminte, къ прекѵт Філцїх претѵtindenea дпалцъ пре Кантакѵзенї, аша Історіа Бълъчепеаскъ дї dефаітъ дп кът поате; чі еѣ маї тѵлт кред Історіеї Бълъчепещї, пентрѵ къ стъріле дмпрецівр шаї апріат ле пѵпе, ші Кантакѵзенії тъкар къ съпт Ротъпї de пе стрътоашъ-са Ілепка фата Радѵлѵї X Domnѵлѵї Мѵнтескѣ, даръ de пе стрътошѵл лор Константін Постелнікѵл съпт грецї, ші гречії пѵ лесне дшї ласе пъравѵл. Дрепт ачеea ачі ѵртезѣ Історікѵлѵї Бълъческѣ [1]), карєле скріе: „Domnia лѵї Шербан Кантакѵзенѵл ла апѵл 1679. Шербан Водъ пре ла Боботеазъ аѣ венітѣ дп скаѵп. Маре ші дптѵпекат пор ші плін de фѵлцере ші de тръспете аѣ къzѵтѣ пре цеара Ротъпеаскъ Шербан Водъ, карєле кѵ рехтатеа ші кѵ тірънія лѵї ка кѵ піще тръспете аѣ сѵрпатѣ ші аѣ десръдъчінатѣ пепѵтърате фамілії ші касе de боієрі, de слѵціторі ші de серачі: пе тѵлцї кѵ тѵлте феліврі de кінѵрі ші de каспе і-аѣ оторжт ші пе тѵлцї кѵ тѵлте певої ші педепсе і-аѣ серъчітѣ, прекѵт Історіа маї ціосѣ ва аръта.

„Dѵпъ че аѣ лѵатѣ Шербан Domnia цереї Мѵнтепещї аѣ трімісѣ пре Константін Брънковеанѵл пепотѵл съѣ кѵ Скітпі-Ага, ка съ апѵче скаѵпѵл ші пре Dѵка съ'лѣ тѵте ла Молdова, ші съ фіе пѵртъторіѣ de гріже кѵ Строіа Ворпікѵл ші кѵ Хрізеа Вістіарівл, ші съ дтблъпzеаскъ пе пород, пе чеї марі ші пе чеї мічі, ші съ се бѵкѵре тоцї de венірea Domnѵлѵї, ші аша аѣ фъкѵтѣ, кѵ тоцїї се бѵкѵра: дпкъ ші чеї че пѵ авеа він, апъ беа пентрѵ съпътатеа Domnѵлѵї Шербан, ші цівка ші ківіа. Аша аѣ фостѣ атъцітѣ пе тоцї, чі бѵкѵріа лор с'аѣ дпторсѣ дптрѵ дптрістаре.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

„Dънъ че с'аў dисў Dика Bodъ ла Молdова, Константін Брънковеанул аў трімісў ла Рящіскў, de аў adисў пе doашпа луї Шербан Bodъ ші не mama Doamna Ілепка, дпаінтеа кърора тулте цізпъпесе аў ешітў. Dънъ ачееа аў венітў ші Domnул пре ла Боботеазъ ші ку потпъ dънъ обічеіў аў дптрат дп скаун, ші dінтъіў ку улъпdеце с'аў арътат тътърор боіерілор, боіерінd ті пе чеї че пў'і іубіа, ка дп ачест тіпў doаръ ар фаче съ се дптоаркъ Івашко Клучіарул ті Стоїка Пъхарнікул, карії ера прібеџї дп Молdова.“

„Іаръ прітъвара аў венітў порункъ, съ теаргъ ла оасте съ факъ о четате Dогапкале, ші с'аў dисў ку Търчії, ші dънъ че аў гътатў четатеа, с'аў дпторсў ла скаун. De ачі дпаінте дпчепў dъреріле ші пеказъріле! Ла дптоарчере аў zісў Dросълві Сердаріулуї, съ теаргъ ку требї дп џеаръ таї дпаінте, ші і-аў datў кърџї ші слуџіторї ші пре Алівердe Тътарул ку къџіва Тътарї, тоџї тълхарї, ші луї дпвъца дп таіпъ ка съ'лў dикъ пъпъ ла Бърладў ті съ'лў dea дп латърї de кале, съ'ї таіе капул, ші съ'ї іа капул пептрu кредінџъ ші съ факъ весте къ аў фуџітў Дросул ла Бъџіак. Ачест тещешугў л'аў фъкут ші л'аў пофтіт Dика Bodъ съ'лў оаспете, de време че дпкъ таї дпаінте de пе кале фъгъdисе луї Dика Bodъ, къ ва мерџе. Dика с'аў гътіт de оспъџў, кум с'аў къзут; іаръ кънd аў фостў дп zіua de оспъџў Шербан п'аў врутў съ теаргъ, чі аў порнітў къtръ џеаръ'шї. Прічіпа аў фостў, къ вреа de пе ку воіе, ку пътереа съ іа пе прібеџї, dаръ Dика певръnd съ стріче обічеіул џереї, ка съ'ї dea, ле аў datў кале de с'аў аскунсў, ші дпџелегънd Шербан, къ прібеџіі пе съпт дп Іамї, п'аў прімітў оспъџул; іаръ Dика Bodъ стръпгъпdu'шї боіерії съї с'аў оспътат ку zікътурї ті ку тънърї.

„Іаръ Шербан venind ла Фокшапї, аў порунчітў de аў дпкісў пе Вулкан Ворпікул ла Бъкурещї, ті dънъ че аў венітў дп скаун, аў трімісў пе Гіпеа Къпітанул ку 30 de слуџіторї de аў луатў пе Dимітрашко Къпітанул Урзічеанул, de л'аў dисў ла тънъстіреа Спаговулуї, ші аколо ку грозніче тунчї кіпуіndu'лў, шаї пре уртъ л'аў спъruзрат. Іаръ пе Вулкан Ворпікул дп тулте рънdурї л'аў џіudекатў фъръ de кuвііnцъ, фііnd къ віпъ пў'і афла, ші dънъ ur'o кътева џіudекъџї л'аў трімісў ла Спаговў, unde ку тулте тунчї л'аў учісў.“

Ачі четіторіule! дпсеатпъ, къ Ворпікул Вулкап, despre карele скрісеіў, аў авутў фрате саў фечіор, пу щіў, пе Міхаіл Вулкап, карele de гроаza луї Шербан Каптакузепул, ка съ пу піаръ ші ел ка Ворпікул, аў фуџітў дп Арdеалў ші с'аў ашezatў дп сатул Bezea din Комітатул Бълградулуї чел de џіос; ші Міхаіл ачеста аў авутў чіпчї фечіорї (прекут аратъ џепеалоџіа Вулкъпещілор [2]), dінтре карії унул с'аў пумітў Петру, ші ачеста аў повестітў челор че ті-аў спусў тіе, къ татъл съў Міхаіл аў венітў din Валахіа дп Арdеалў. Іаръ Петру Вулкап аў авутў треї фечіорї пе Георгіе, Іоann ші Петру: Георгіе іспръvind шкоалеле дп Клужў, аў дпвъцатў Граmmатіка дп Блажў; din Іоann с'аў пъскут Самоіл Архіереул чел Ротъпескў ал Оръzeї-Марї, Георгіе каре лъкuіеще дп Блажў ші Мічіпіка мама a doї Галборі Самuіл ші Алексandru, апоі din Петру с'аў пъскут Вулкъпещії din Шіпка веке.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dечі терце маї дпколо Історікъл Бълъчепескъ ші zіче: „Пре ачела тімпъ ші Dъка Bodъ аъ авътъ гълчеавъ despre боіерії Молдовеї, карії аъ фостъ дпdeтпацї de Щерban Bodъ, съ се скоале асъпра лъї Dъка, съ'лъ отоаръ къ тоатъ каса лъї, ші фъкънd печетеа лъї Dъmітрашко, карele фъсесе маї дпаінте Bodъ, ші ера акът тъzъліт ла Царіград, аъ скрісъ кърцї къ пътеле лъї Dъшітрашко пъпъndъ'ї ші печетеа, ші ле аъ трімісъ ла кълъраші, ші ла слъціторї, кът къ і-аъ dат дтпъратъл Domnia, чі съ теаргъ съ дпкідъ пе Dъка ла Сзчеава, ші аъ терсъ къ кърціле зп Bordan ші алт боіерій, de ле аъ датъ Лъпъшпепілор ші Орхеепілор, ші с'аъ ръdікат къ тоцїї de аъ вепітъ пъпъ ла Цзцора. Аколо тъвърънd, с'аъ dъсъ къпітапії съ дптребе пе Хътпапъл Бъхъшъ, съ ле dea дпвъцътъръ, че вор фаче? ші Хътпапъл фііnd кътпат лъї Dъка, дпdатъ аъ дпцііпцатъ пе Dъка, карele маї дпаінте пеміка цііnd, прічепъ къ есте віклешъгъ, ші дптребънd чіне і-аъ ръdікатъ, еї спъсерът: кътаре боіерї. Дпцелегънd de ла дъпшії, къ Ціока Вістіерія чел маре аъ фостъ капъ сфатълъї, л'аъ дпкіс ші пре дъпсъл, мъкар къ тоцї ера атестекацї афаръ de Хътпапъл Бъхъшъ ші Міроп Логофътъл, dаръ ка съ пъ се факъ zарвъ маре, пре ачеіа і-аъ тъкътъ, ші пътаї пре чеї пріпшї і-аъ цізdекатъ, ші скоціndъ'ї дпаінтеа порцеї ле аъ тъіат капетеле, аша тоцї чеїлалцї с'аъ ашezатъ.“

Іаръ преавестітъл Епгел [3]) скріе: „Шерban Каптакъzепъл аъ domпітъ апї 9 ½ de ла 1679 пъпъ ла 1688, 29 Октомвріе. Dъпъ вепіреа Пріпцълъї челъї поъ вепірът спре дпкіпаре тот чіпъл преоцескъ, дптре карії ера ші Мітрополітъл Teodocie чел тъzъліт, карele тръіа дп тъпъстіреа Тісmапа. Ачеста аъ пофтітъ къвііпчіоасъ фачере dестъл пептръ стръткъ тъzъліреа са; іаръ Шерban Bodъ черкънd протокоалеле пърей ші респъпсълъї лъї, ле аъ трішісъ лъї Dіопісіе Патріархълъї din Царіград, ка съ ле чеарпъ, карele аъ трімісъ дп Валахіа пре Епіскопъл Маропіеї ші пре Ігпатіе Логофътъл чел dintъіъ ал Патріархіеі. Вепіnd ачещіа, Пріпцъл аъ adъпатъ съbор din преоцїї ші боіерії цереї Ротъпещї, ші лъпdъсе ла цізdекатъ лъкрът аъ афлатъ певіповат пе Мітрополітъл Teodocie, dрепт ачееа Варлаат аъ пъсъ це тасъ стеттеле Мітрополічещї, каре dъпdъле іаръші лъї Teodocie, ка пре зп мітрополіт л'аъ ашezатъ дп скаzп, дп 16 Апріліе din апъл 1679, Марцї din съптъмъпа чеа маре.“

Тот ачелашї Епгел [4]) аша скріе despre Молdова: „Dъка а треіа-оаръ аъ domпітъ дп Молdова апї 5, de ла апъл 1679 пъпъ ла апъл 1684, ші с'аъ пріпсъ de Полопї дп zіоа de Кръчіzп din апъл 1683, dъпъ кърindарізл чел векіъ.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Genealogia Familiae Vulcan. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 325. [4]) Idem Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 279.

Апъл 1680. Ла апъл ачеста аша скріе Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Іаръ дп цеаръ Шерban Каптакъzепъл пре ла Съптоадер дп септъмъпа dintъіъ а постълъї маре аъ дпкісъ пре Хріzеа Вістіерізл пъпъndъ'ї прічіпъ, съ'ї іее сата de вістіерie, ші пъdъждъind, къ ва афла бапї de аї цереї тъпкацї, dаръ пекът съ фіе афлат аї цереї бапї келтъіцї, чі аъ афлатъ къ Хріzеа аъ келтъіт din талерії съї пептръ цеаръ. Аша въzънd Bodъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѣчї кѫ ачеаста пѫ'лѣ поате вiповѣцi ка съ'i факъ рѣ, аѣ лiчепѫтѣ алта, ziкѣндѣ, къ zъхъреаоа, че с'аѣ дѫсѣ ла Катепецѣ аѣ фостѣ реа, лiпсъ орї реа, орї бѫпъ о дъдѫсе вoiерiї шi рѫденiiле лѫї Шербан Водъ, iаръ ел пѫтаї лѫї Хрizеа i-аѣ бъгатѣ вiпъ, шi i-аѣ порѫпчiтѣ de аѣ плътiтѣ de ла касъ шi пентрѫ дъпса 41000 de талерi, карele фiind лiпгрозiт de мѫпчї с'аѣ лiпрѫтѫтат, шi аѣ вънdѫтѣ сателе, тошiiле шi цiганiї, шi аѣ плiнiтѣ ачеастъ сѫмъ de банї. Dѫпъ че аѣ плiнiтѣ сѫмма ачеаста л'аѣ скос din лiпкiсоаре, чi пѫтаї 11 зiле л'аѣ лъсат слобод, даръ кѫ пазъ de департе съ пѫ се прiчеапъ, шi iаръшї л'аѣ лiпкiсѣ, шi кѫ маї марї казne л'аѣ мѫпчiтѣ: лiпкъ шi отравъ i-аѣ датѣ, чi аша лiпкъ пѫ мѫрiа маї пре ѫртъ кѫ грозпiкъ тоарте, лiплъндѫ'шї воiа тiрънiеї сале л'аѣ оторжтѣ. Цiѫпъпеаса шi прѫпчiї лѫї Хрizеа ретъпъnd серачї, Шербан Водъ пѫ i-аѣ лъсат лiп паче, чi de поѣ череа банї de ла еї, пъzindѫї ziѫa шi поаптеа прiп слѫцiторї; iаръ еї въzъnd, кѫ пѫ вор маї пѫтеа тръi, шi лiпцелегъnd de ла вniї шi de ла алцiї, кѫ вреа Шербан Водъ съ'i отоаръ, кѫ аціѫторiѫл лѫї Dѫmnezеѣ аша аѣ ешiтѣ прiптре пазпiчiї, карiї ера лiпрецiѫрѫл каселор, кът пiчї вnѫл ле аѣ лѫатѣ сата, шi лiпкълекъnd de кѫ сеаръ пре ла тiезѫл попцiї аѣ трекѫт преете гiацъ Dѫпъреа лiп цеара Тѫрчеаскъ. А доѫа-zi лiпцелегъnd Шербан Водъ de фѫга лор, с'аѣ тѫркѫрат фоарте рѣѣ, шi аѣ трiмiсѣ лiп тоате пърцiле ка съ'i прiндъ, шi лiпдатъ съ'i отоаръ, вnde'i вор афла; чi ера тързiѣ, къ еї кѫ аціѫторiѫл лѫї Dѫmnezеѣ скъпасе, шi прiп Одрiѣ аѣ терсѣ ла Царiград шi de аколо ла Молдова ла Dѫка Водъ шi ла чеiлалцi боiерi че ера фѫцiцi аколо de фрiка лѫї Шербан Водъ. Деч маї фъкъnd лiпкъ мѫлте алте реле, лiп ал доiлеа ап ал Domnieї сале аѣ снъпѫкратѣ пре Радѫл Окпеапѫл лiп търгѫл Окпеї de поарта касеї лѫї, шi пре фечiорѫл Дросѫлї Сердарiѫлѫї, фiind тъпър, л'аѣ словозiт лiптр'о окпъ пѫстiе шi афѫndъ, шi аколо аѣ перiтѣ. Маї авеа лiпкъ шi ,о фатъ Дросѫл, шi пентрѫ ка съ'i стъпгъ неатѫл, шi пре ачееа о аѣ оторжтѣ, шi алте тiрънiї лiпкъ аѣ маї фъкѫт Шербан Водъ, каре а ле скрiе къте вna фоарте лѫпгѣ ар фi. Iаръ de трiбѫтарї саѣ дъждi че воiѣ зiче? къ лiп апѫл dinтъiѣ аѣ лѫатѣ 20,000 de пѫпцї, лiп ал доiлеа 30,000, лiп ал треiлеа шi ла патрѫлеа шi маї мѫлте, кът боiерiї, слѫцiторiї. шi дарнiчiї пѫ авеа ресфларе, чi лiп тот тiмпѫл бътѫцi шi къзнiцi лѫшї вindеа тошiiле. цiганiї шi вiiле, шi тоате къте авеа, de ле кѫмпъра Шербан Водъ кѫ але лѫї рѫденiї.“

Despre Moldova zîce Reiskie [2]): „Султапѫл Тѫрческѣ пре Dѫка Прiнцѫл Молдовеї (пѫ ал Валахiеї) лiп фаче порѫпчiторiѣ преете Подолiа, шi iаръшї се гълчевеще кѫ кръiтеа Полопiеї пентрѫ отаре, din Молдова лiпкъ мѫлте колопiї dѫче лiп Полопiа лiп апѫл de ла Хс. 1680, iаръ ал Хегiреї 1090.“ Iаръ преавестiтѫл Енгел скрiе [3]), прекѫт ѫртеазъ: „Лѫї Dѫка Водъ i се пъреа къ кѫ скъdере с'аѣ мѫтат din Валахiа лiп Молдова, чi Поарта Тѫрчеаскъ аѣ афлатѣ modрѫ de a'i лiптоарче пагѫба, пентрѫ къ прiп ръсбоiѫл чел маї de пе ѫртъ шi прiп факцiiле Козачiлор добъndice о парте din Украiна. Партеа ачеаста а Украiпеї прiп лiпчетареа de ла арме чеа лiп апѫл 1680 фъкѫтъ кѫ Мѫскапiї с'аѣ датѣ de Padzin кътръ Молдова, шi Dѫка Водъ аѣ цiпѫтѣ Пъркълабѫл съѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ân Nemirovъ. prin careле porъncea ши осташiлор Търчещi, карiй era ân четъцiле Ukраiнеi, тъкар къ кънpindepea Катепецълъi ши a Ukраiнеi пъ era спре фолосъл Молдовеi ши ал Валахiеi; престе тоатъ вара din anul 1680, пънъ ân Октомврie аў требуiтъ Domniй Ромънещi Шербанъ ши Duka съ фiе ân табъръ къ осташiй ши церанiй съi, ка церанiй съ факъ довъ четъцi, prin каре съ се коптепеаскъ Kozачiй de la тълхърiтъл пе Мареа пеагръ, iаръ осташiй съ'i апере пънъ че вор iспръви лукрул.“

Ân anul ачеста аў пътiмiтъ ши Сава II Брапковiчi Мiтрополiтул Българадълъi din Ardeaлъ, despre careле ama скрie Catъul Klain de Cadъ [4]): „Despre Сава II коптъпъ ши de обще тръdanie este, кът ши еў ânсъmi de la чеi вътрънi протопопi ши преоцi am auzit къ пептрь кredinцъ ar фi пъцit multe певоi, вътъ ши маi пре ърть тоарте. Zikъ, къ odatъ l'aў kiematъ Prinцul (пь Краiул) Апафi la прънzъ ân коцеiул Блажълъi, врънd a къта prilejiў, ka съ'ль поатъ prinde ân чева ши a'ль viповъцi. Ântr'ачеа вреme pisшашiй луi eretiчiй аў datъ вnеi mъieri ânвълвit вп къцел, пе кареа o аў ânвъцатъ, съ теаргъ къ ел ân браце la влъdikul, ръгъndълъ ka съ'i ботеze ачел prънк, къ есте болнав, ши ал поп Ромънескъ пь есте каре съ'ль ботеze. Влъdikul сокotind ântrь cine, че ва съ фiе ачел лукрь, de'i adъk луi prънк съ ботеze, токmaй кънd есте la прънz къ Prinцul, ши ândatъ кцетъ съ пь фiекътва вре-o батцiокръ асупра луi; deчi скълъndъce de la масъ с'аў dъcъ la mъiereа ачееа че цinea ân браце къцелul ши desвълindъ'ль аў възътъ къ есте къпе. Къ ачеаста воiа Prinцul Апафi съ ândmсле пе Мiтрополiтул, ка ân грабъ пептрь primeжdia боалеi съ ботеze къпеле ân лок de otъ, ши аша апоi ка пре вп кълкторiй de съптеле taine съ'ль nedeпсеаскъ. Iаръ Влъdikul dupъ че аў възътъ къ есте къпе, пь от, аў кънoскътъ віклешугул ши ânторкъndъce la масъ, аў луатъ de пе тъiарiul съў o бъкътръ de ръdike (къ era zi de пост) ши mergъnd la къпе, o аў datъ къпелуi, dарь къпеле п'аў врътъ съ o тъпъпче, апоi Мiтрополiтул ânторкъndъce iаръшi la масъ ши луънd o бъкътръ de карпе o аў datъ къцълуlui каре ântiпzъndъce ândatъ o аў апъкатъ, ши o аў âmбъкатъ. Атупчi Мiтрополiтул аў zicъ, къ el пь'ль ва ботеza, de вреme че пь есте de лецеа луi, къ de ар фi de лецеа луi, бъкателе каре el le тъпъпкъ ши ачела le ар тъпка. Атупчi Prinцul ши чеiлалцi Калвiнi, карiй era la масъ, маi таре с'аў апрinсъ de шънie, въzънd къ батцiокъра, кареа o гътiсе eй асупра Мiтрополiтулui, аў къzътъ асупра лор, ши кът къ Мiтрополiтул prin ачел ръспунс аратъ ka кът ачел къпе ар фi фост de o леце къ ачеia але кърора бъкате аў тъпкат.

„Се ziче къ ши Prinцесса авеа маре шънie асупра Мiтрополiтулui, ши къ l'ар фi фостъ пържътъ Prinцului ka кът ар фi воiтъ a o iспiти la фапта пекъръцiеi, каре тоате ân маi маре ърь аў пъс пе бiетул Мiтрополiтъ la Prinцul Апафi, карele къта prilejiў ши време къ ândemънъ, съ сърпе пе Мiтрополiтул Сава. Пептрь ачееа аў порunчiтъ тiторiлор Мiтрополiei ka съ чеарь сатъ de la Мiтрополiтул Сава Брапковiчi de тот бупul Бiсерiчii ши de вепiтul Мънъстiреi (пь Шкоалеi) ши ал тiпографiei.“

„Deчi dupъ порunка Prinцului Miхаiл I Апафi стръпгъndъce Соборь маре ân Бъл-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

градѣ ла Мънъстіре ын анюл 1679, ын 6 Іюліе Мітрополітюл Сава тоате одоаре, васеле, одъжделе ші кърціле Мітрополіеі, ле аѣ датѣ соборюлуі маре.“

„Кѣ тоате ачестеа мънія Прінцюлуі пѣ с'аѣ потолітѣ, кърюія матеріе а се апріндѣ маі мюлтѣ ын да сшперінтендентюл чел кълвінескѣ Міхаіл де Тофеа, карелe ынтърнта пе Прінцѣ асупра Мітрополітюлуі пентрѣ стъторнічіа ын кредінцъ. Дечі ын 2 Іюліе din анюл 1680, фііндѣ собор маре де тоцї Протопопії ын Бълградѣ ла Мънъстіре din порюнка Прінцюлуі Апафі, с'аѣ трасѣ ла ціздекатъ Мітрополітюл Сава, карелe атунчі ера фоарте болнавѣ кът н'аѣ пътутѣ ста де фацъ, чі прін алцїі (адекъ прін фрате съѣ Георгіе Брапковічі ші прін Іоанн Патер) аѣ ръспюнсѣ. Ла ачea ціздекатъ ціздекъторі маі марі аѣ фостѣ ръндуіцї din порюнка луі Апафі ші а сшперінтендентюлуі калвінескѣ, Міхаіл де Тофеа, Протопотарюл Петрѣ Алвінцї de Борберекѣ ка прецідент Іоанн Верещморті Протопопюл ші Предікаторюл калвінескѣ din Венік, ші Іоанн Зоба Протопопюл Ромънескѣ de ла Вінцїї de ціос ші Нотарюл соборюлуі маре кѣ 98 мірені ші преоцї лънгъ ші афаръ de сіне; ынтр'ачеастъ ціздекатъ с'аѣ пърдтѣ Мітрополітюл Сава кѣ греле вінї, ка кът пре Екатеріна Тетешварі фръцїа са ші мюіереа луі Валентін Сепаші din Клюжѣ ар фі фъкютѣ съ о адюкъ ла сіне ынбръкатъ ын хаіне бърбътещі, ші ар фі трътѣ кѣ дънса ка кѣ мюіереа са, ші фъкындѣ'і ѣн копіл, ын цеара Търчеаскъ ынкъ о ар фі дюсѣ кѣ дънсюл, ші кѣ алте фемеі ынкъ ар фі кървітѣ. Дрептѣ ачеса л'аѣ ші ціздекатѣ дюштаніі луі а фі ръпіторіѣ de мюіері, кърваріѣ ші преа кърваріѣ. Афаръ de ачестеа кѣ аѣ мънкатѣ вепітюл Мънъстіреі din Бълградѣ. Пентрѣ ачестеа с'аѣ ціздекатѣ певредпікѣ de архіерїе ші de тоатъ преоція ші десбръкындѣ'л ын бісерікъ de тоате одъждіile архіерещі, л'аѣ датѣ ын мънніле мірепещі, съ се педепсеаскъ дѣнъ вредпічіа фаптелор сале (прекът зіче ціздеката ачеea стрътюъ). Дѣнъ ачеea ші бътутѣ аѣ фостѣ, ші ын темніцъ арѣнкатѣ ші шаі пре ѣртъ і с'аѣ тъіатѣ капюл ла Іачі ын Комітатюл Тързеі.“

Аша скріе ачестеа Самюіл Клаін de Cadѣ din трădапіа бътрънілор, ші din Декретюл Соборюлуі маре; чі еѣ трădапіа деспре къцел о ціп пътаі повесте фъръ de тешеіѣ; пентрѣ къ de ар фі фъкутѣ ші грътѣ ачелеа Мітрополітюл Сава II Брапковічі. Соборюл маре ын каре аѣ фостѣ мюлцї Калвінї de фацъ, н'ар фі лъсатѣ а віповъцї ші кѣ ачеea пе біетюл Сава, къ аѣ батціокорітѣ лецеа чеа пѣ пътаі прімітъ чі ші стъпънітоаре пре ачеле врет ын Ардеалѣ. Іаръ Декретюл Соборюлуі маре кът къ пътаі din пістъ мі пѣ din адевер с'аѣ фъкутѣ, аратъ Черей Міхаіѣ [5]) карелe пе врет ачеea віецюіа ын картеа луі Апафі, ші скріе аша: „Скріиндѣ еѣ деспре Епіскопюл Ромънескѣ чел маі сус пътітѣ, мі-аѣ вепітѣ а мінте ѣн лъкрѣ, каре требюіам съ-лѣ скріѣ сынтѣ domnia луі Апафі, адекъ: кът аѣ лъкратѣ атунчі кѣ ѣн Влъдікѣ Ромънескѣ а пѣте Сава. Ачеста фііндѣ ом ынвъцатѣ ші прокопсітѣ, Прінцюл de мюлте орі л'аѣ трімісѣ сол ла Москапї ші ла доі Domnі Ромънещі ал Валахіеі ші ал Молдовеі, пентрѣ каре лъкрѣ і-аѣ пізмътітѣ domnіі чеі din Ардеалѣ, ші пе Секелі Ласло карелe ера рѣдепіе de апроапе кѣ Сава, л'аѣ ынвінсѣ ръзвпа бапілор Влъдікюлуі, ші пепътъндѣ алтінтрелеа ынкъпеа ла дъпшіі, с'аѣ ын-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

целесѣ къ Стефанъ Наланці асѫпра лѹї (ѧп кареа копіѵраціе п'аѣ фостѣ атестекатѣ Міхаіл Телекі) ші непѫтѫндѹ'лѣ ѧнтр'алт тіп адѫче ѧп дісграціа Прінцѹлѹї, пре ѫп преотѣ Ротѫпескѣ де ла Вінцій де ціос къ мѫлте дарѫрі ла ачееа л'аѣ адѫсѣ, ка съ пѫреаскъ пе Влъдікѫл чел ротѫпескѣ ѧпаінтеа Прінцѹлѹї, къ'ші ціне кѫвѫ ла каса са, пре о мѫіере, ші пе прінцѫл чел блѫндѣ л'аѣ адѫсѣ де аѣ крезѫтѣ; пентрѫ къ Секелі ші Наланці цібра къ есте адевъратѣ. Дрептѣ ачееа аѣ прінсѣ пе Влъдікѫл ші і-аѣ пръдатѣ тоате аверіле, пічі ѧндестѫлиндѫсе къ атъта, аѣ черѫтѣ треї мій де талері де ла дѫнсѫл, карій неавѫндѣ де ѫнде съ'і плътеаскъ аѣ трімісѣ пе фрате съѣ ѧп Валахіа, съ капете капій ачеіа къ чершітѫл, кареле пѫ с'аѣ маі ѧнтѫрпатѣ. Дрептѣ ачееа пре біетѫл невіноватѫл Влъдікѣ л'аѣ скосѣ де ла ѧпкісоаре ші пѫтаї ѧп къteашъ ші іzmene атъта л'аѣ корбъчітѣ пъпъ че с'аѣ рѫптѣ ші аѣ къzѫтѣ кътеаша, істепеле ші карпеа де пе дѫнсѫл, пентрѫ кареа пе маі пѫтѫндѹ'шї цінеа ліпса чеа фіреаскъ а трѫпѫлѹї, аѣ требѹітѣ тішелѫл съ моаръ, ші аверіле лѹї ле аѣ ѧмпърцітѣ ѧнтре сіне Секелі Ласло ші Наланці Істван. Не маі авzітъ лъгъпеаскъ ші кѫмплітъ тіранніе! пічі ар фі лъсатѣ Шербанъ (Капtакѫzепѫл) Domнѫл чел вестітѣ ал Валахіеі неізбѫндітъ тіръннія ачеаста, къчі ѧпцііпцасе пе Прінцѫл Апафі, къ де ар требѹі съ келтѹеаскъ 500,000 де талері, ѧпкъ па лѫкра ла ѧмпъратѫл Тѫрческѣ, ка съ мъzълеаскъ пе Міхаілѣ Апафі, даръ пѫ ѧнделѫпгѣ аѣ тръітѣ дѫпъ ачееа. Шербанъ Водъ."

Деспре ѫртъторіѫл лѹї Сава II, іаръшї аша скріе Самѹіл Клаін [6]): „Дѫпъ лепъдареа Мітрополітѫлѹї Сава din скаѫпѫл Архіерескѣ ѧнтрѫ ачелашї Собор маре къ воіа ші порѫнка Прінцѫлѹї Міхаіл I Апафі с'аѣ алесѣ Мітрополітѣ Белградѫлѹї Пъріптеле Іосіфѣ Бѫdаі, кареле кът аѣ влъдічітѣ, пѫ цімѣ, пѫтаї атъта zічемѣ, къ маі мѫлтѣ де чінчі саѣ шасе ані п'аѣ цінѫтѣ скаѫпѫл, де врете че ѧп анѫл 1687 се афлъ мітрополітѣ Варлаамѣ. Даръ къці ані аѣ цінѫтѣ Мітрополітѫл Варлаамѣ скаѫпѫл, а пѫте пѫ цімѣ; ѧпсъ ла анѫл 1690 Варлаам цінеа скаѫпѫл Мітрополіческѣ, къ ам афлатѣ скрісорі де мъпа лѹї скріce ѧнтр'ачестѣ ан 1690 Іѹліе 26, ѧп каре скріе, къ аѣ кѫмпъратѣ ші zълоцітѣ ніще пътънтѫрі ші фънацѫрі, каре ле-аѣ датѣ съ фіе де тошіе пе сата Мітрополіеі. Дѫнъ Варлаамѣ аѣ ѫртат Теофіл II, апоі Атанасіе I де карій ѧп ѫртътоареа парте вом грѣі. Аша скріе мі Інвентаріѫл Мітрополітѫлѹї Сава II Бранковічі [7]) ші Потелпікѫл Епіскопіеі Фъгърашѫлѹї [8]).

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Reiskius in secunda Appendice Chronici Turcici Lib. 4. cap. 8. [3]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 279. [4]) Samuel Klain de Szád in Ms. Hist. Valachiae tom. IV. p. 190. seqq. [5]) Cserei Mihály az Erdélyi Historiában ad annum 1699. [6]) Samuel Klain l. c. p. 195. seq. [7]) Inventarium clenodiorum Metropolis Valachicae Belgradiensis de anno 1679 quod asservatur in Bibliotheca Monasterii Balasfalvensis. [8]) Dypticon Eppatus Fogorasiensis, quod ego donavi Bibliothecae Regnicolari Pestanae.

Анѫл 1681. Деспре Молдова ші Валахіа ла анѫл де акѫм Історіа Бълъчепеаскъ [1]) зіче: „Ѧп тімпѫл ачеста аѣ венітѣ порѫнкъ лѹї Дѫка Водъ съ меargъ ла Поартъ, съ'шї ѧпноіеаскъ Domнія, ші съ'і dea Хътѫпіа церей Козъчещі, ка съ стрънсъ пе Kozaчі

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

de пре вnde ера ръсіпіцї, ші съ'ї ашеze пре ла локвріле лор; кучї кв Хътманвл Козъческй пв се пвтеа фолосі Тврчії, къ вне орї се лпкіпа, алте орї се скила асвпръ-ле, ші odixnъ пв шаї авеа. Чі аў сокотітў de i-аў датў пе сата Domnвлві Молдовеї, карele тергъndў ла Царіградў, лмпъратвл i-аў лптърітў ші Domnia Молдовеї ші i-аў датў ші Хътънія Козачілор, ші кв твлтъ чінсте с'аў лпторсў ла цеара са. Nв маї пвцінъ тъхніре авеа пентрв фіа са Екатеріна, карea ера логодітъ двпъ Стефанў фечіорвл лві Радвл (XШ, безї анвл 1666) Водъ. Авzia Двка Водъ къ Стефанў логодніквл фетеї аре проастъ поліцie ші воіа съ стріче логодna ші съ'шї шъріте фата двпъ Іордаке Мвzелітў Грекў фоарте богатў, іаръ Стефанў лпцелегъndў ачеаста аў фъквтў жалъ ла лмпъръцie, ші лмпъратвл аў датў порвнкъ лві Двка съ dea лві Стефан Беizadea фата дака е логодітъ кв ел, ші съ о двкъ ла Царіградў, ші тергъndў Двка Водъ ла Царіградў аў двсў ші пе фіїка са, іаръ ла лптоарчере кънdў аў венітў ла Молдова ші венindў лп Іамї, аў фъквтў пвптъ Domneaскъ кв тоатъ цеара — фііndў аколо ші солї de ла Полонї, de ла Вngврї ші de ла Мвнтенї.

„Лптрв ачеастъ двчере ла Царіградў а лві Двка Водъ, ші боіерії Мвнтенещї чеї прівецї лп Молдова ка ла 300, двndвле Двка келтвіалъ ші повъцвіторіў пре Александрв Арташвл, аў порнітў съ се двкъ ла Поартъ съ се желвеаскъ, de ревтъціле каре фъчеа Шербан Водъ цереї, іаръ Шербан лпцелегъndў ачеаста аў трімісў боіерї de аї лві de пжреа пе Двка Водъ, къ пв'лў ласъ лп паче, чі стрънце тарґіолатї ші лї тріміте кв банії лві съ-лў пжреаскъ. Bizirівл фііndў маї вн претенў лві Шербанў de кътў лві Двка, аў порвнчітў Кайтакапвлві ші лві Двка, съ лптоаркъ пе прівецї лпапої, къ маї пре вртъ пв на фі біне, карea лпцелегъndў Двка, аў порвнчітў de с'аў лпторсў тоцї іаръші ла Молдова, ші Шербанў лпoindв-ші domnia аў ретасў іаръші Domnў.

„Дакъ двпъ че аў гътатў пвпта фетеї сале с'аў двсў лп цеара Козъчеаскъ ла Neшіровў, вnde е скавпвл Хътманілор, ші аў пвс полковнічі, ціхдекъторї ші логофецї двпъ обічеівл лор, ші прeсте тоцї маї таре лп локвл съў аў пвсў пре вн Грекў анвте Іоанікіе, карele ціа біне літба Козъчеаскъ ші л'аў пвмітў Хътманў. De каре лвкрв с'аў бвкватў фоарте Козачії, ші лптр'вн ап с'аў стрънсў de аў лмплътў тоате сателе ші орателе de оашенї, ші двпъ ашезътмжнтвл че аў фъквтў Двка Водъ с'аў лпторсў ла Іашї.“

Лп кът есте пентрв цеара Козъчеаскъ ашіндереа скріе преавестітвл Енгел [2]), Брептанў [3]). Чі Zалвскі [4]) зіче, къ пе Двка Водъ ші пентрв ачеea л'аў фост кіематў Тврчії лп анвл de акът ла Поартъ, ка съ се сфътвеаскъ кв дънсвл despre ръсвоівл че ера Махометў IV съ-лў факъ асвпра лмпъратвлві Леополд I. Іаръ Прінцвл Dімітріе Кантемір [5]) лпceamnъ, къ прілецівл пъчеї de ла Карловецў, Тврчії аў датў лпапої Полопілор Катепецвл, ші цеара Козъчеаскъ.

Despre Арdеалў скріе Черей Міхаї [6]), къ двпъ че с'аў алес ші лптърітў Прінцвл Арdеалвлві Міхаіл II Апафі, пърінції лві, ші Прінцвл ші Прінцесса фоарте с'аў бвкватў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші ка съ'ші дитъреаскъ ші маї таре каса, Пріпцесса аў дпчепътъ а дпъдца пе сътъпца са чеа Ротъпеаскъ din Opadea таре, адекъ пе Indidi Пал. Іоапп ші Петрв ші пе маї тълцї, пе карії кв тълте вепітврї, марї дерегъторії ші фортоасе тошії і-аў дървітъ.“ Ортвл ші прогресвл пеатврілор din Dакіа [7]) двпъ че аў скрісъ къ Міхаіл I Апафі с'аў впітъ кв Впгврії чеї ребелл, ші трітецъпдъ 12000 de осташі асвпра Бъіеї марї, о аў пръдатъ ші аў робітъ 800 de осташі, дпкъ зіче деспре дъпсвл: „Двпъ ачееа дп апвл 1681, впіпдвсе кв Тврчії ші фііпд ел маї таре повъцвіторіў преете ощї, din воіа лві Мохаметъ IV, аў дпквпцівратъ Бесерпепвл, ші л'аў ші лватъ.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Engel in recent. Historia Moldaviae p. 279. seq. [3]) Brentanus in Epitome Chronologica ad h. a. [4]) Zaluski p. 968. [5]) Princeps Demetrius Cantemir in Historia Osmanici Regni Lib. 3. cap. 12. [6]) Cserei Mihály az Erdélyi Historiában ad ann. 1687. [7]) Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium p. 170.

Апвл 1682. Деспре Міхаіл I Апафі зіче Ортвл ші Прогресвл пеатврілор din Dакіа [1]): „„Дп апвл 1682, впіпдвсе кв Візірівл din Бвда ші кв Комітвл Емерік Текелі аў дпквпцівратъ четатеа Фівлекъ пвмітъ, карея о аў дпкіпатъ стрежарії дintр'жпса преете воіа пъркълабвлві Стефап Кохарі, Тврчілор.“ Ігпатіе Брепташ [2]) дпкъ скріе: „Текелі капвл Впгврілор челор пе'пдествлацї с'аў късъторітъ кв въдева лві (Франціскъ I) Ракоці. Din Молдова (пв Валахіа) вр'о къгева мії de бърбацї dimпревпъ кв твіерїле ші прпнчії лор с'аў сілітъ съ трецкъ дп Вкраіпа спре лъкашъ. Іаръ Історіа Бълъчепеаскъ [3]) зіче: „„Дптрв ачесте тішпврї ші комітвл Емерікъ Текелі о сатъ de Впгврї с'аў ръdікатъ асвпра Нетцілор, карele черъпдъ ацівторіў de ла Тврчі, кв фъгъдвіпцъ къ ва дпкіпа лор цеара, карея о ва квприпde, Тврчії і-аў ші датъ ацівторіў, ші і-аў датъ ощї din цеара Ротъпеаскъ кв Іапошъ Сердарівл Коцофеапвл, іаръ din Молдова кв Георгіцъ Чвdеіъ Сердарівл, карele твлте четъцї de але сале аў лватъ дпапої, даръ маї твлте але лві Ракоці, цінъпдъ ачест Текелі пе твіерея лві Франціскъ I Ракоці, ші ле аў свпвсъ свпт аскълтареа са: іаръ вепіпдъ тоатпа с'аў дпторсъ фіеще каре ла локвл съў. Маї пре ларгъ ле скріе ачестеа Гебхарді [4]) пе каре дл поці четі.

[1]) Ortus et Progressus variarum in Dacia Gentium p. 170. [2]) Brentanus in Epitome Chronologica ad h. a. [3]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 296. seq.

Апвл 1683. Мівпате сънт лвкрврїле Двмпезевлві пострв, ал къргіа пвме съ фіе лъвdат din вечї пъпъ дп вечї; къ din апвл ачеста аў дпчепътъ ферічіреа, карея ера съ се версе апої преете пеатвл чел обідатъ ал Ротъпілор. Пептрв къ скріе Історіквл Бълъчепескъ [1]): „„Дп ал патрвлеа ап ал Domпієї лві Шербап Капташвзепвл Дмпъратвл Сълтап Махомет IV, аў ръdікатъ таре оасте асвпра дмпъратвлві Леопольd I ші аў порвпчітъ Хапвлві Тътърескъ съ adвпе тоатъ Тътърітеа de претвтіпdепеа. Амішdереа ші Тврчії de ла ръсъріть, de ла ameazъ зі ші de ла апвсъ, ші Dошпії Ротъпещї Шербапъ ші Двка ші Пріпцвл Ардеалвлві Міхаіл I Апафі ші Комітвл Емерікъ Текелі кв ощіле лор тоцї с'аў дптпревпатъ ла Бълградвл Тврческъ. Аколо аў ретасъ дмпъратвл Тврческъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

iarъ Kara-Mustafa Vizirіul luund toate oştile, c'aŭ dusŭ dirептŭ la Vienna Austriei, unde e skaunul împъratъlui nemţeskŭ, şi aŭ închepъtŭ a bate de toate pъrţile četatea; iarъ ne Tъtarі i-aŭ slobozitŭ, съ prade, şi aŭ mersŭ kale de treі zіle dinkolo de Vienna, toate arzъndŭ, prъdъndŭ şi robindŭ. Şi fiindŭ kъ Nemţii nu şiia pъravul Tъtarіlor, nu fъţea şi aşa foarte mulţі aŭ venitŭ robі la Tъtarі. Leopoldŭ împъratul vъzъndŭ ačeastъ nevoie mare ce venise asupra ţerіlor luі şi nekrezъndusе nimaі oştilor sale, aŭ trimisŭ la Polonі de aŭ cerutŭ ajutoriŭ. Deči пъnъ aŭ venitŭ Polonii, Tъrčii aşa bъtea četatea kъt gъndea čeі din luъntru съ o dea akum în mъnile Tъrčilor. Iarъ Şerbanŭ şi Duka Domnii Romъnilor avea kortъrile sale despre Dunъre, şi avea porunkъ de la Vizirіŭ съ fakъ pod preste Dunъre; čі eі lukra închetŭ ka doarъ maі kъrъndŭ ar veni oastea krъştineaskъ съ dudue ne spъrkaţіі Tъrčі, karіі era adusі de Ungurі împrotіva împъratъlui celuі krъştinesk. Afarъ de ačeasta Şerbanŭ Vodъ pre askunsŭ se înţelegea ku Nemţii prin kъrţі, şi o datъ aŭ avutŭ pre un Pater Iezuitŭ mult timpŭ askuns în kortul sъŭ, şi kund maі voia Nemţii съ dea četatea, trimisе pe Iezuitŭ de le spuse, bъrbъteşte съ se apere înkъ patru čeasurі, kъ Tъrčii gatъ iarba de puškъ saŭ pravul şi vor încheta de a bate pъnъ lі se va adъve, şi aŭ rъdikatŭ Şerbanŭ Vodъ şi o krъce de lemnŭ de stъjarіŭ întru nemerіea şi a tutursor Romъnilor, karіі mult se mirčea şi rъga luі Dumnezeŭ ka съ nu ia Tъrčii četatea de la krъştinі. Şi aŭ skrisŭ Şerbanŭ Vodъ şi la Vikarіul Ceperarіŭ şi Prepositul Kapitululuі Ioann Baptista Maier pentru rъndul ačestei krъčі, ne kareа krъce aŭ skrisŭ lъtinеşte sfetilna C. Krъčі şi altele prekum urmeazъ: Înţelţareа krъčіі este ţinereа luiteі. Krъceа e podoaba bisericeі, krъceа paza împrăţilor, krъceа întъrireа kredinčіoşilor, krъceа mъrireа înţerilor şi rana dračilor. Noі Şerbanŭ Kantakuzenul din mila luі Dumnezeŭ Prinţul Moldaviei şi Domnul ş. č. tereі Muntenеşti am rъdikatŭ krъceа ačeasta în locul ačela, unde în toate zіlele съ se činstească de toţі oamenіі, întru večnikъ nemerіea noastrъ şi a-lor noştri, ne vremea kund Vizirіul Kara Mustafa Başa okolise Bečiul din Austria de ţios în 12 Septemvrie din anul 1683. Kълъtorіle adusе aminte kъ veі mulţі.“

Četitorіle! ači înseamnъ, kъ krъceа despre kareа skrie nemъ astuzі se ţine în kurtea Arhiepiskopului din Vienna Austriei dimpreunŭ ku ikoana preakurateі Vergurеі Mariei maičeі Domnului Nostru Is. Xs. kareа o aŭ dusŭ din Blajŭ dunъ repososareа Arhiereului Petru Pavel Aron de Bistra; şi krъceа este înaltŭ de 17 piçoare saŭ urme matematičeşti.

„Într'aceea cosi şi Craiul Poloniei Ioann III Sobieski ku treizeči de mіі de ostaşі, şi c'aŭ înpreunatŭ ku oştile Nemţeşti, şi aşa aŭ pornitŭ asupra Tъrčilor, karіі se afla supt Vienna. — Prinzъndŭ de veste Tъrčіі, c'aŭ gutitŭ de bъtaie, şi aŭ eşitŭ înaintea krъştinilor, ka sъ i oprească, съ nu poatъ veni la četate, nemъ o vor lua, kъ o slъbise ku tunurile şi ku bătaea de 63 de zile. Iarъ Polonii dъndŭ tare bătaie în nisce čeasurі, aŭ biruitŭ krъştinіі, şi Tъrčii eŭ înčepъtŭ a fuji, lъsъndŭ toate ce avea

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кортѣріле, авуціїле, зъхърелеле, добітоачеле ші алтеле; іаръ не іаніčеарі афлънду оціле крещінещі ун шеапцѣрі і-ау оторжтъ, ка не піще добітоаче. Дупъ бірѣінцъ ау унтратъ країул Собіеский ун четате, ші ші оціле л'ау прімітъ къ маре чінсте, ші унпрежънудусе дупъ ачееа къ унпъратул Леополдъ I (кареле с'ау унтърнатъ din Тірол, unde мерсесе маї наінте de a се околі Віenna) і-ау мълцемітъ пентрѣ аџіторіў ші унпърътещце дърѣіндуў Країул с'ау унторсъ ла каса са. Іаръ Тѣрчіі абіа ш'ау афлатъ одіхнъ ла Бълградул Тѣрческъ, ші крещініі н'ау унчетатъ пънъ че ау луатъ мълте четъці de ла Тѣрчі. Унпъратул Тѣрческъ фііндъ ла Одріў ші унцелегъндъ de ачеастъ непороџіре, пунндъ вінъ не Візірій дінтре ал кърѣіа унdemнъ се фъкусе оастеа ші бътаіа ачеаста, ші исправъ дупъ пофта луї н'ау фъкутъ, ау трімісъ фермануў de і-ау тъіатъ капул, de л'ау дусъ ла унпъратул, съ-лъ вадъ къ окіі съї, ші съ креадъ, ші ун локул луї ау пусъ Візірій не Кара-Ібраім Баша ші оціле с'ау рісіпітъ ун іерпатекъ. Унсъ маї унаінте de періреа Візірілуї Шербанъ Водъ унші дескопері дрăгостеа чеа фъцърнікъ, карея о авеа спре Дука Водъ, къ ау трасъ мълці банї din цеаръ; чі Дука Водъ унdрептъндусе, Шербанъ Водъ ау ретасъ ун дешертъ. Ункъ л'ау ші ункісъ Візірілул не Дука Водъ пентрѣ о сотъ de банї, дечі фъкъндъ занісъ ла тъніле Візірілуї, къ дупъ че се ва дуче ун цеаръ, уї ва плъті, аша л'ау слобозітъ.“ Ашішdереа скріе Енгел [2]) ші Гебхарdі [3]).

Пентрѣ бірѣінца ачеаста унпъратул Леополдъ дупъ ачееа ау фъкутъ о бісерікъ фоарте фортоасъ ун Рота, че се кіатъ Вітторіа, унтрѣ а къреіа сакрістіе пънъ ла вретеа кънd ам фост еу ун Рота, се цінеа бътаіа ачеаста зугръвітъ, прекум ау статъ тоате неатърріле къте ау фостъ унтр'ажпса. Міхаіл Анафі къ Арделенії луї, прекутъ есте скріс ун Ортул ші Прогресул неатърілор din Дакіа, [4]) ау авут порок, de пе і-ау дусъ Тѣрчіі ла Віenna, чі і-ау лъсатъ съ пъзеаскъ пунціле de преste Арравонул маре ші Арравонул мік.

„Іаръ Дука Водъ (кум мерце маї унколо Історіа Бълъчепеаскъ) с'ау дус прін Арdеалъ ла цеара, чі цеара пе о ау афлатъ прекум о лъсасе, къ Молдовенії унші адусесе din цеара Лешеаскъ Domнъ пе Стефанъ XIV. Петріčеіў (вezі анії 1672, 1673), адус'-ау ші Kozачі de с'ау фъкутъ маре грътадъ, ші с'ау дус ун Бъцінкъ (фііnd къ Ханул къ Тътарії ера ла Віenna) ші мълте реле ау фъкутъ, пе Doamna о ау афлатъ фъцітъ ла Бръіла; Дука Водъ ункъ пе кутеза а мерце ла скаунъ, пентрѣ къ аколо ера Петріčеіў къ оці, чі шедеа ла Domнещі сатул соакръ са Дабіжоае. Дечі венindъ фъръ de веste оціле луї Петріčеіў, л'ау ловітъ ун zіоа de Кръчунъ, кънd шедеа ла масъ, фііndуї оціле рісіпіте пре ла газде ті негата, ші-лъ луаръ пе Дука Водъ, de-лъ дусеръ спре цеара Лешеаскъ; капъ оцілор ера Dimidinскі Гіметарівул de ла Сніатинъ ші Багонскі непотул луї Петріčеіў Водъ, ші л'ау дус унтр'о сапіе къ паіе, авундъ нътаї ун ковор ші о перінъ ші доі каї ръі, унул негрѣ ші алтул албъ, къ хамурі de теіў, ші din тоатъ авереа луї къ атъта с'ау дус ун цеара Лешеаскъ. Доатпъ-са венісе ла Фокшанї, чі авzindъ de луареа Domнулуї съў, с'ау дус ун цеара мунтенеаскъ.“ Ашішdереа скріе

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

despre Петріченъ ши Dimitrie Кантемирѫ [5]), iarъ despre Dика Водъ zice: „Луї Dика Принцелуї Молдовеї ми маї рѫѣ і с'аѣ лнтъмплатѣ, кънdѣ с'аѣ лнтърпатѣ ел de ла бътаіа de сѫптѫ Віенна, аѣ афлатѣ цеара тѫрѫратъ; пентрѫ къ маї тоцї боіерїї аѣ се лінісе de Петріченъ, аѣ прівецісе лп церіле de прін вечіні, ка съ скапе din певоі, ши Іашіі скавнлуї луї се жефѫісе. Дрептѣ ачееа кѫ пѫцінї лъпгъ сіне аѣ трас ла сатѫл Domnещі din цінѫтѫл Пѫтреї. пънъ че се вор маї ашеза лѫкрѫріле. Ачі шезъndѣ ши гъndindѣ, кѫт съ лndрепте ши съ лмпаче цеара, іатъ аѣ непітѣ асѫпра луї фъръ de весте Баінскі рѫdenіа, цінъndулѣ сѫпт бънъ пазъ, пѫ dупъ тултъ време аѣ тѫрітѣ лп Варшавіа.“ Амішdереа скріе Делкіаро [6]), amъndoї бърбацї іскусіцї ши de пре ачеле тітпѫрї. Кѫт поате апа даръ преавестітѫл Енгел [7]) скріе аша: „Nѫ есте адевъратѣ че скріе Гебхарdi, къ Dика аѣ тѫрітѣ ка робѣ лп Варшавіа токта лп апѫл 1684. Dика аѣ фъгъdуітѣ Краіулуї Іоапп Собіескі о сѫтъ de банї пентрѫ рескѫтпъраreа са, ши вреа съ трeакъ прін Арdeалѣ лп цеара Тѫрчеаскъ, даръ с'аѣ опрітѣ лп Арdeалѣ ши лп Арdeалѣ аѣ ші тѫрітѣ лп апѫл 1703, неплътindѣ банії чеї de рескѫтпъраре. Ачеаста аѣ dат прілежѣ Полопілор атѫнчї ші dупъ ачееа de лп апѫл 1717 Графѫл Озебровскі de Скерсбергѣ аѣ черѫтѣ банії ачеіа de ла кръіескѫл гѫберпіѣ ал Арdeалулуї, даръ пѫтітѫл гѫберпіѣ аѣ тътъndatѣ респѫпсѫл пре алтъ време.“ Пънъ ачі преавестітѫл Енгел, чі еѣ zік, къ ел аѣ п'аѣ четітѣ пе Череї Міхаіѣ, але кърѫіа кѫвінте ле воіѣ адѫче ла апѫл 1694, аѣ п'аѣ лndръznітѣ а скріе адевърѫл de фріка Комітілор Телекі, fiind токта сѫпт окърмѫірea Комітулуї Сатѫіл Телекі Капчелларіулуї Арделепескѣ, despre карeле еѣ лпкъ воіѣ кѫвънта ла вретеа са. Тъ четіторіуле! dрепт ачееа, пѫ крede zіселор челор фъръ de темеіѣ але преавестітѫлуї Енгел, чі четеще пе Череї, ші веї афла адевърѫл. Despre Баінскі скріе ачелаші Кантемір [8]) прекѫт ѫртеазъ:“ Баінскі ера Молdовean de пащере ші рѫdenіе кѫ Петріченъ, dупъ а кърѫіа тоарте с'аѣ лнтърпатѣ лп Молdова ші татъл теѣ Констаптінѣ Кантемірѣ л'аѣ фъкѫтѣ Серdарїѣ саѣ Цеперарїѣ преste оастеа de ла Прѫт.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 325. seq. [3])Gebhardi in Hist. Hung. Part. III. p. 299. seq. [4]) Ortus et Progressus variarum in Dacia Gentium. p. 170. [5]) Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. IV. cap. 1. No. 85–88. [6]) Delchiaro p. 143. 7) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 280. [8]) Idem Cantemir l. c.

Апѫл 1684. Преавестітѫл Енгел [1]) пебъгъndѣ сата ла чеа че аѣ скрісѣ аірілеа despre Dика Domnѫл Молdовеї, прекѫт zіceіѣ ла апѫл маї de кърѫndѣ трекѫтѣ, ачі аша скріе: „Dика лнторкъndусе спре Іашї ла скавнѫл съѣ аѣ копъчітѣ лнтр'о крічітъ ла Domnещі, ші шезъndѣ ла масъ, доаръ пѫ фъръ de мещешѫгѫл луї Шербанѣ Водъ, аѣ пъвълітѣ асѫпра луї остаміі Лешещі, пропріе Козачіі луї Кѫпіцкі, ші прінzъndѫ-лѣ, л'аѣ dус лп Полопіа, ѫnde ш'аѣ ші сфършітѣ віаца. (Аша даръ п'аѣ тѫрітѣ лп Арdeалѣ). Ачеаста къt о аѣ лпцелесѣ Поарта, лndатъ аѣ пѫнітѣ Domnѣ Молdовеї пе Dѫмітрашко, ші аѣ порѫнчітѣ ла о парте а оцеї Тѫрчещї, ші луї Шербанѣ Водъ, ка съ-лѣ ашеze лп Скавнѫл Молdовеї. Аша даръ Шербанѣ Водъ лп апѫл 1684 аѣ требѫітѣ съ теаргъ ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Iaшї вnde фiind Тврчiї, аў вфлатў прiлецiў de a пврта зъхъреа дп Катепецў, кареа четате се вътеа de Краiвл Совiескi. Дп 23 Декетврie din апвл 1684, Двмiтрашко iаръшї с'аў тъзълiтў шi дп локвл лвї с'аў пвс Domнў дп Молдова Константiн Кантемiрў.“ Ашiшdереа скрie Кантемiр [2]) despre a doва Domnie a лвї Dimiтрie Кантакvзепвл.

Iаръ Iсторiа Бълъчепеаскъ [3]) зiче: „Хапвл вепindў din оастеа de ла Bienna шi възvndў пебвпiiле Молдовепiлор шi але Козачiлор, че фъкvсе дп Бвцiакў, аў трiшiсў пе фiiвл съў кв Тътарi, шi аў дтблзiтў пе Молдовенi шi пе Козачi лъпгъ рzвл Крвчiвлвi, аколо аша i-аў тъiатў, дпекатў шi робiтў, кът пвцiнi аў скъпатў, de с'аў dвсў ла Iашi ла Петрiчеiў Bodъ, шi кв тодiї лъсъnd калеа Свчеавеi, с'аў dвсў de фрiкъ дп Полонiа. Iаръ Тврчiї авzindў къ с'аў робiтў Dвка Bodъ, аў пвсў Domнў дп Молдова, даръ реа кiверпiсеалъ аў фъкvтў Двмiтрашко, къ ера от фъръ de фрiка лвї Двmnezeў, кврварiў, тъпiосў шi алте реле авеа дп сine. Шi ощiле дтблъndў прin цеаръ, таре фоамете аў фъкvтў, кът от пре от тъпка, прекvт ziк вnii каре дпсiпi аў възvтў карпе de от дп кvпторiў фрiптъ, шi вреа съ о тъпъпче пiще оамепi, карiї пв авеа алта шi аў adвсў дпаiптеа лвї Bodъ шi пре оамепiї каре вреа съ тъпъпче шi карпеа de от, шi тотвшi мiлъ пв i с'аў фъкvтў спре порodў: ва дпкъ трiметеа пе слвцiторi, шi вnde афла орi че фел de пъiпе, о лва шi о бъга дп кvртеа Domпеаскъ, шi de аколо о вiпdеа кв таре прецў; iаръ сърачii пеавъndў атъцiа банi, кът съ поатъ кvтпъра, тврiа de фоаме, прекvт аш четiтў скрiсў de ла от кареле аў възvтў ел кв окiї лвї. De ар фi лватў пъпе de ла чеї че авеа de прiсосiтў шi ар фi датў челор че ера лiпсiцi, ар фi фъкvтў dвmnezeеаскъ iконопiе.“

„Dвка Bodъ фiind робў дп Полонiа с'аў токмiтў кв Краiвл Iоапп Совiескi дптр'о сvтъ de пвпцi de банi кв скvле че'i ва da, пвтаi съ'лў слобоadъ, шi аў трiмiсў ла Цариградў ла Doампъ са пре Апастасiе Вiстiерiвл шi пре пепотъ-съў Крiстеа вътаввл, съ факъ кврvndў ачеї банi шi скvлеле, шi съ'i трiмiтъ ла цеара Лешаскъ ка съ скапе din робiе. Doампъ са капчетў дтблъndў аў зъбовiтў кътъва време, шi Шербапў Bodъ дпкъ i-аў шаї дптърziатў кътва ла Бвкврещi, шi лвкра ла Летi, ка съ отоаръ пе Dвка. Deчi плiпindў банii Апастасiе аў ретасў дп Apdealў, iаръ Крiстеа кв кърцiле шi кв вестеа банiлор с'аў dвсў ла Dвка, шi воiа ка ла отар съ плътеаскъ, шi аша дndатъ съ iа пе Dвка съ пв се факъ вре вп віклешвгў. Дпсъ dакъ аў сосiтў Крiстеа ла Леовў, вnde ера Dвка, шi аў датў кърцiле, шi аў дпчепвтў а чети пъпъ ла а треiа пвтаi de кът аў къзвтў пре лавiцъ, шi се въiета шi пвтаi пвтеа ворбi, шi тъпеле пв пвтеа съ ле тiще, шi ръdiкъndв'лў л'аў пвсў дп патў, шi dвпъ треi зiле аў шврiтў. Ziкў вnii, къ Шербапў Bodъ аў фъгъdвiтў банi вnор Лешi, de i-аў датў вепinў. Iаръ банii i-аў лватў кв deасiла Бпгврii din Apdealў шi i-аў тъпкатў, (вezi шi пе Череї Міхаiў ла апвл 1694), чi поi съ пе дптврпът ла чеї din цеара Ротъпеаскъ.“

„Гiпеа Къпiтапвл лвї Шербапў Bodъ, кареле ера Iсправпикў ла Лешi, дпторкъndвсе прin Apdealў, кътръ цеара Ротъпеаскъ, ла Фъгърашў л'аў ловiтў воалъ фъръ de деакў,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші ѧпегрindвіce тъпіле ші пічоареле аѣ крецатѣ. Пре ачеста ѧл авеа Шербанѣ Bodъ вчігъторіѣ de боіерї, кареле въzъndв'шї трвпвл пегрв, кънd аѣ тврітѣ аѣ zicѣ, къшї вede пъкателе кв окіі съї. Ѧптрв ачесте тітпврї ші Папа Пъхарпіквл Бвіческвл, вnindвce кв къцїва боіерінашї, с'аѣ dвсѣ ла Odpiіѣ, съ пѫреаскъ пре Шерван Bodъ de ръвтъціле че фъчеа цереї, іаръ Шерван Bodъ авънd пе Крістеа Постелніквл Скордої Капікехаіа саѣ Ацент ла Поартъ, і-аѣ скрісѣ, съ келтвіаскъ тъкар кът, ші съ'лѣ іа, ші тергънd Папа Пахарпіквл ла Bizipіѣ, аѣ бірвітѣ банїї лвї Шерван Bodъ ші аѣ datѣ легат пре Папа ші пре чеїлалцї, de і-аѣ dвсѣ ла Шерван Bodъ, кареле пе Папа л'аѣ іертатѣ din порвпка Bizipівлвї, ші л'аѣ лъсатѣ віѣ, іаръ пре чеїлалцї і-аѣ оторжтѣ."

Despre Стефан XIV Петрічеіѣ Domnвл Молдовеї ші despre Кзпецкі Хътманвл Козачілор поцї четі ші кърцїле челе de ла Zaлвскі [4]) ші пре Карра [5]); іаръ despre Dimiтріе Кантакзzенвл ші despre Шерван Bodъ Dішітріе Кантемір [6]) аша скріе: „Ѧп тімпвл ачела кънd Сераскірвл din Vнгаріа кв атестекат порок съ вътеа кв Nемцїі, Anadmi Соліман Баша Сераскірвл de ла Бабадакі саѣ Баба, кв маї ввп порок се ощеа асвпра Полопілор; пептрв къ стръпгъndв'шї ощіле, аѣ трекътѣ Двпъреа пре ла Сакче, ші фііnd къ аѣ ѧпцелесѣ къ ощіле Лешещї ѧпкъ пв с'аѣ стръпсѣ ла о лалтъ, аѣ цівdекатѣ а фі маї біне ѧп Валахіа декът а шерце маї ѧпколо, къ стъріле ѧмпрецівр челе de акът аръта, къ маї біне есте а апъра ѧмпъръціа Тврчеаскъ de кът а о лъцї. Ачесте доѣ церї атвпчї се окъртвіа de doї Кантакзzепі, адекъ Молдова de Dішітріе ші Валахіа de Шерван. Dimiтріе пв ера бътвчіт ла фіре, пічї ера харпік de a domni, къ пе свпвшіі съї ѧпкъ пв'ї щіа цінеа ѧп фръѣ; іаръ de Шерван авеа Сераскірвл таре препвс пептрв къ се ѧпцелецеа прін кърцї кв ѧмпъратвл Nемцескѣ, ші маї въртос кв чел Рвсескѣ. Дрепт ачееа аѣ цівdекатѣ Сераскірвл ка пре амъndої съї тъzълеаскъ, чі орвіndвce кв банї тълцї de Шерван Bodъ, ші гъndind къ прітежdіа пв е апроапе, п'аѣ къвтатѣ ла віклешвгвл лвї, чі л'аѣ ѧптърітѣ Domnѣ Валахіеї; іаръ пре Dimiтріе л'аѣ тъzълітѣ, ші пофтind вретіле de атвпчї, ка маї вітеаz бърбат съ domneаскъ ѧп Молдова, ѧп локвл лвї аѣ пвсѣ пе Конспантін Кантемір Сердарівл цереї кв боіа тътврор боіерілор Молдовепещї. Даръ ка съ се ѧпкреадъ Сераскірвлѣ къ пв ва ѧмбла ші ел ѧп ръсвоівл кв Полопії кв Конспантін Кантемір, квт аѣ ѧмблатѣ ші ѧмпъратвл (ѧп анвл 1672 кв Петрічеіѣ) ла Хотін, аѣ трімісѣ пре Антіох фечіорвл чел маї таре ал лвї Конспантін Кантемір ші пре алцї патрв фечіорї de боіерї de фрвпте кізешї ла Царіград."

Ачі ѧпсеатпъ, къ спре ѧпцелецереа квввптвлвї Бабадакі саѣ Баба, ачестеа скріе ачелашѣ Кантемір [7]): „Есте четатеа ѧп кареа лъкзіещце Баша din Сілістра саѣ Дръщіор, къріа ѧї съпт ѧпкредіngате спре пазъ пърцїле челе de кътръ miazъ-поапте але ѧмпъръцієї Тврчещї, че съпт ѧптре твптеле Етвлвї, ѧптре тареа Neагръ ші ѧптре Двпъреа, кв челе пъпъ ѧп Nістрв: ші Бабадакі пе літва Тврчеаскъ атъта ѧпсетпеазъ кът татъл твнцілор."

Despre Ардеалѣ аша скріе Ортвл ші Прогресвл пеашврілор din Dакіа [8]): „Міхаіл П

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къ шесе анї маї ынаінте de a мърі татъ-съў ын сеітъл de ла Белград, de тепер с'аў алесъ Прінцъ Ардеалълуї ші бъздъган, стеагул ш. ч. ын 18 Септемвріе din анул 1684 ле аў прімітъ de ла солул ымпъратълуї Търческ. Іаръ Гебхардi [9]) дъпъ че аў скрісъ къ Комітъл Караффа Цеперарівл Ымпъратълуї Леопелд I, атъта аў фъкът de Баша din Oradea-Маре аў прінсъ пе Комітъл Емерік Текелі ші л'аў трімісъ ла Поартъ, скріе къ ачелаш Караффа, аў луатъ Патакул de ла мъіереа луї Текелі ші Прінцесса луї Франціск I Ракоці фата луї Петрь Zрini, ші не дъпса ын зъdар o аў околітъ ын Мънкачъ, апоі ымпътерпічіндъсе асупра Ардеалълуї ла ачееа аў адъсъ пе Міхаіл I Апафі, de і-аў датъ іерпатекъ пентрь 8000 de осташ.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 326. [2]) Demetrius Cantemir in Hist. Osm. Regni. Lib. 4. cap. 1. N. 89. [3]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [4]) Epistolae Petricei Vajvodae et Kaniskii Hetmani Cosacorum apud Zaluskium Tom. I. Part. II. p. 858. seqq. [5]) Carra p. 87. [6]) Idem Cantemir l. c. N. 105. seq. [7]) Idem Cantemir l. c. in Notis ad vocem Babadagi. [8]) Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium p. 172. [9]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 304.

Анул 1685. Търчілор ші луї Текелі дъпъ пердереа de ла Bienna тот ръў ле слъція порокул ын Ънгаріа, ла каре ынтъмпларе прінінd Шербан Кантакъзенул Domнул Мънтенескъ, мулт се бъкъра ынтрь сine: іаръ мъта луї чea бътръпъ къ фіінл съў Міхаіл Кантакъзенул Спътарівл аў терсъ de аў черкатъ мортъчінтъл Domнълуї ын Іерусалім, Спътарівлуї Міхаіл і-аў венітъ ръвпъ de с'аў дъсъ ші ын мънтеле Cinai, de унde ынторкъндъсе аў афлатъ пе мътъ-са сънътоасъ ын Іерусалім. Аколо ымпърцінd мулт аур, арцінт ші пietре скумпе пре ла бесерічі ші пре ла мънъстірі, петрекуцї de марі глоате аў лъсатъ Іерусалімул ші с'аў ынторнатъ ла Бъкурещі, унde ацінгънd і-аў ынтімпінатъ Шербан Водъ къ боіерії фъкъндуле чінсте ка ла ніще Хаціі. Кърънd дъпъ ачееа аў мъріть Елена ын 2 Мартіе din анул 1685, дъпъ че аў біне-кувънтат пе тоцї пъскуцїї съї. Прінцул Шербан, Мітрополітул Teodocie ші тот клерул аў петрекутъ трупул ръпосатеї пъпъ ла поарта Бъкурещілор, іаръ фрацїї ші сърориле Прінцълуї л'аў петрекутъ пъпъ ла мънъстіреа de ла Мърцінені, че аре хрампул Архангелілор Міхаіл ші Гаврііл, ші л'аў ашезатъ ын Кріпта ын карea ера ашezат Константін Кантакъзенул чел бътръп, бърбатул еї. Ын 24 Декетвріе din анул 1685 аў мърітъ ші Ага чел маре, Матеіў Кантакъзенул, фрателе луї Шербан Водъ, ші с'аў астръкатъ ын мънъстіреа фрателуї съў de ла Котроченї че e din сас de Бъкурещі, ші аре Хрампул Сфинтъторіеї марі, къ маре котъндаре din порунка Прінцълуї Шербан. Ал луї Матеіў фечіор аў фостъ Тома Кантакъзенул, карele аў трекутъ дъпъ ачееа ла Москаї.

Матеіў Кантакъзенул (прекум аратъ Дипломатул de ла Енгел [2]) маї ынаінте de a мърі, ын ултіа zі a луї Іупіе din анул 1685, аў фостъ трімісъ de фрате-съў Шербан Водъ къ Банул Барбул Мілескул ші къ Спътарівл Корбан Віптілъ ла Міхаіл I Апафі ші ла сфетніча луї, de аў фъкутъ легътъръ ынтре Арделенї ші ынтре Мънтенї, ын карea легътъръ ынтре челелалте пунтърї с'аў ынгъдуітъ локуіторілор амъндурор церілор, ка съ'шї поатъ къ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

щіга саѣ кѧтпъра ѧпіі ла алцій тошіі, ші с'аѣ ашезатѣ ка лѧі Adam Секелі ші лѧі Петрѧ Міхочеа съ лі се дптоаркъ тошііле че ле авеа дп Валахіа.

Тот дптрѧ ачеста ап 1685, прекѧт грѣіеще преавестітѧл Енгел [3]), ардеа ръсбоіѧл дптре Полонї ші дптре Тѧрчї пентрѧ Ѫкраіна, оастеа чеа Лешеаскъ de астъ-датъ пѧ с'аѣ повъцѧітѣ de Краіѧл Собіескі, чі de Маршалѧл коронеї Іоапп Іавлоповскі, ші театрѧл ресбоіѧлуї ера пърціле de лънгъ Ністрѧ кѧ Бъковіпа, ѧпde Полонїї прін дестоїнічіа Цеперарілуї Копскі дп 9 Октомвріе аѣ дпвінсѣ о парте а ощілор Тѧрчещі, алта п'аѣ іспръвітѣ. Констаптін Кантемір Domnѧл Молдовеї дпкъ с'аѣ бътътѣ кѧ Лешіі (пѧ кѧ Тѧрчії) ла Боіап." Ашішдереа скріе Дішітріе Кантемір [4]) кѧ мѧлте лаѧде але тътъпе-съѣ. Історікѧл Бълъчепескѣ [5]) зіче, къ ші Шерван Водъ аѣ фостѣ кѧ Тѧрчії дп ръсбоіѧл ачеста асѧпра Полопілор, даръ алта пѧ скріе деспре дъпсѧл, фъръ пѧтаї къ ш'аѣ фъкътѣ пе Сераскірѧл Тѧрческѣ маре пріетен. Катопа [6]) дпкъ скріе: „Міхаіл I Апафі Пріпцѧл Ардеалѧлуї ѧрѣпd пъравѣріле ші цівгѧл Тѧрчілор аѣ дпчепѧтѣ пре аскѧпсѣ а се дпцелеце кѧ дмпъратѧл Леопольd деспре дпкіпареа Ардеалѧлуї." Ашішдереа скріе Ортѧл ші Прогрессѧл пеатѧрілор din Dакіа [7]).

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 326. [2]) Diploma Michaelis I Apafi N. 1. Iunii 1685 apud Engel l. c. p. 331 seq. [3]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 282. [4]) Demetrius Cantemir in Hist. Osm. Regni Lib. 4. cap. I. N. 119. seq. [5]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [6]) Katona in Epitome Chron. ad h. a. [7]) Ortus et progressus. variarum in Dacia Gentium p. 171.

„Апѧл 1686. Nѧ есте а меа а скріе тоатъ Історіа Ѫнгаріеї фъръ пѧшаї дп кът пѧ се пот дпцелеце лѧкрѧріле Ромъпілор фъръ de дъпса, дптрѧ атъта а о атіпце, тотѧшї Історіа деспре лѧареа Бѧdеї пѧ о почіѣ лъса, деспре кареа аша скріе Стефап Катопа [1]):

Апѧл ачеста пептрѧ Бѧda аѣ фостѣ чел маї de фолос, іаръ пептрѧ тоатъ Ѫнгаріа чел маї ферічітѣ; пептрѧ кът дп апѧл ачеста с'аѣ лѧатѣ дпапоі Бѧda Мітрополіа Ѫнгаріеї. din мъпіле Тѧрчілор, сѧпт карії цетѧсе дптрѧ 145 de апі. Дмпъратѧл Леопольd I ка съ поатъ скоате четатеа ачеаста de сѧпт цівгѧл Тѧрческѣ, дп тот тіпѧл с'аѣ певоітѣ а къпъта аціѧторіѣ de ла Пріпцїї Цертапіеї, dрепт ачееа пе Пріпцѧл Брапdевѣргѧлуї л'аѣ трасѣ дп партеа са, лъсъпdѧ'і цінѧтѧл Швівѣгѧлуї ші пре Апафі Пріпцѧл Ардеалѧлуї, фъкъпd кѧ дъпсѧл пачеа чеа дп апѧл трекѧт ѧрзітъ. Аша сокотіпdѧсе ощіле дмпърътещї ші а ле соцілор, с'аѣ афлатѣ а фі 80,000 афаръ de 20,000 але Ѫнгѣрілор ші Кроацілор. Dінтр'ачестеа лѧї Шарфепберг і с'аѣ dатѣ 12,000 кѧ каре съ дпdрепте лѧкрѧріле Ардеалѧлуї, лѧї Караффа 10,000 кѧ каре съ апере Ѫнгаріа de сѧсѣ, лѧї Шлцѣ 7000 кѧ каре съ стръжѧіаскъ ла ръѣл Дравѧлуї. Аша дптъріпdѧсе латѣріле, чееалалтъ оасте с'аѣ дмпърцітѣ дптре Лотарінгѧл ші дптре Баварѧл, ші Баварѧл аѣ дпчепѧтѣ а бате четатеа, іаръ Лотарінгѧл zідѣріле челе din афаръ de кътръ поарта Бечіѧлуї. Пешта кѧ атъта пріпъ с'аѣ пъпъстрітѣ dе Тѧрчї, de пічі подѧл de прсстс Dапъре л'аѣ пѧтѣт стріка, ші мѧлте лѧптрі аѣ лъсатѣ спре фолосѧл ощілор крещінещї. Адѧкъпdѧсе тоате ощіле дп 18 Іѧпіе аѣ околітѣ Бѧda. Dѧпъ ачееа пѧ мѧлт тітпѣ аѣ трекѧтѣ, ші Ѫнгаріа дп доѧ ръпdѣрї аѣ стрікатѣ Тѧрчілор;

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пентрѫ къ ші пе чеї че веніа din Ерчіп ла Бѫда і-аў тъіатѫ ші пе тѫркоаїчеле челе че терцеа кѫ 12 лѫптраші ла островѫл Чепел ле аў прінсѫ Баттіані кѫ тоате аверіле лор; прада de ла дъпсъле лѫатъ с'аў прецѫіт ла 200,000 de леї саў флорінцї. Пе Палфі л'аў пѫсѫ кѫ кълъреці de кътръ партеа че се кіашъ акѫта Апътоасъ, ші дп чінчї зіле о аў лѫат. Dѫпъ ачееа аў сосітѫ 4000 de Швезї, карії с'аў ашезат пе мѫнтеле, че ші пъпъ астъзї се нѫмеще Шведенберг. Дптъіа zі а лаї Іѫліе дпчепънd а бате четатеа, аў сосітѫ ші 8000 de Брandебѫргї, пе карії і-аў пѫсѫ съ батъ zidѫріле челе de а стъпга ощілор дшпърътещї, пѫпънd 2000 de кълъреці de кътръ Пешта, ка съ пѫ поатъ вені аџіѫторіѫ Тѫрчілор din Бѫda. Dѫпъ мѫлте скарамъче, че се фъчеа de дмбе пърціле, Нетції dѫпъ 12 зіле але бътъіеї аў datѫ пъвала чеа dінтъіѫ, dар арѫпкънdѫлісе сачї плінї de правѫ дпаінте, кѫ пердере de 1400 dінтре сіне аў треѫіт се съ дптоарне. Dѫпъ 15 зіле але бътъії стрікънdѫсе ші маї таре zidѫріле четъцій маї алес прін баштіа чеа de кътръ Dѫпъре, дп кареа се апрінсесе правѫл, мѫлт і-аў аџіѫтатѫ пре аї пострі деспре кареа парте ера Палатінѫл Естерхазі кѫ Ѳнгѫрїї. Дп 27 Іѫліе ла чінчї чеасѫрї dѫпъ аміазї іаръшї аў пъвъліtѫ деспре тоате пърціле, асѫпра четъцеї, dар іаръшї с'аў бътѫтѫ дпdърънт аї пострі кѫ пердере de 4000 de Тѫрчї ші 1500 de Крещінї. Кѫпрінzънd Крещінії zidіѫл чел маї din-афаръ, аў черѫтѫ четатеа de ла Баша din лъѫнтрѫ, dар пе Баша л'аў дмпедекатѫ Візіріѫл de ла dареа четъцій, трімецindѫ'і дптрѫ аџіѫторіѫ 15,000 de кълъреці ші венind dѫпъ ачееа ші ел кѫ 60,000. Dрепт ачееа авънd Крещінії de а се вате ші кѫ Тѫрчії чеї din Бѫda ші кѫ чеї че вінїа, аў кіематѫ ла сіне ощіле лаї Караффа, ші але лаї Шарфенберг dімпреѫнъ ші пе кълъреці, ші dѫпъ че с'аў дпкісѫ дп треї зіле дп шанцѫ, дп 10 Авгѫст аў сосітѫ ші Візіріѫл кареле аў трімісѫ 9000 съ дптре пе поарта чеа de кътръ Албарегалъ, dар Палфі кѫ Ѳнгѫрії і-аў дптерітѫ дпапої, черкънd ші Візіріѫл de вре о кътева-орї пороклѫ ші пеавънdѫ'лѫ, аў лъсатѫ Бѫda de сіне.“ Аша о аў лѫатѫ Крещінії дп 2 Сентемврie din апѫл ачеста 1686.

Чі Гебхарді [2]) зіче: „Візіріѫл п'аў врѫтѫ съ'шї пѫнъ дп прітежdіе тоатъ оастеа; dрепт ачееа дп 12 Авгѫст пѫтаї пре ѫп Сераскір л'аў трімісѫ кѫ 5000 ла Бѫda, тъкар къ ел атъта се певоіа, съ ціпъ Бѫda, кът дп 31 Іѫліе фъгъdѫісе Лотаріпгѫлаї, къ'і ва da довъ четъцї ші ва фаче паче кѫ таре фолос ал дмпъратѫлаї Леополd, пѫтаї съ'і ласе Бѫda.“

Кънd аша лѫкра Крещінії дп Ѳнгаріа асѫпра Тѫрчілор, Іоann Собіескі Краіѫл Полоніеї, прекѫм скріе Dімітріе Кантемір [3]), аў фъкѫтѫ паче ші алліанцъ кѫ Петрѫ дмпъратѫл Мѫскапілор, апої аў трімісѫ ла Константін Кантемір Domнѫл Молdовеї, съ'л трагъ дп партеа са, чі ачеста і-аў ръспѫнсѫ, къ авънd пе фііѫл съѫ чел маї таре кѫ вр'о въцїва кѫкопї de боіерї кізешї ла Тѫрчі, пѫ поате трече ла Полопі, dар къ маї бine поате ел аџіѫта аша пе Полопі, dънdѫле пре аскѫпсѫ зъхъреа, ші дпцііпцънdѫ'і деспре сфатѫріле Тѫрчілор. Ла каре респѫнсѫ Собіескі Краіѫл аў трекѫтѫ Ністрѫ ла дпчепѫтѫл лаї Іѫніе ші аў терсѫ ла Іашї, ѫnde аў афлатѫ мѫлт він ші мѫлтъ зъхъреа, къ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Константin Кантемір, кънd аў пъръсітъ Іашіі, лъсасе аколо пе Ворніквл Pomandi, съ adвне de тоате. Dрепт ачееа Полоніі твлт с'аў оспътатъ ші тоате ле аў пръdатъ дп 14 zіле пънъ че ші Сераскірвл Біівкле-Мвстафа аў трекътъ Dвпъреа кв 25000 de осташі ші кв 800 de Іапічері, ші аў кіематъ ла сіне ші пе Сълтанвл Nвpeddin кв 30,000 de Тътарі, ші Константin Кантемір дпкъ с'аў дтпрезпатвл кв dъпсвл, кътръ сфършітъ лві Івпіе Полоніі dвпъ че аў пръdатъ тоатъ zъхъреаоа din Іаші кв оспеце.ле лор, аў дпчепътъ а флътъпzі, ші аў трекътъ Прътвл пре ла Цвцора вnde дпквпціврпdв'і Тврчіі, пв'ші пътеа черка храпъ, къ de къте-орі ешіа din табъръ тот-деавна переа къте треі саў патрв свте dintr'жпшіі: „Dвпъ че аў вепітъ ла атъта ліпсъ Краівл Совіескі с'аў певоітъ съ треакъ дпапоі Прътвл пре ла локвл че се кіатъ de лъкзіторі Валеа Стрътвъ, чі de авіа дшї трекзсе оастеа de цівътътате, ші іатъ аў сосітъ Тътарій ші дтпресврпd пре чеі din дърпт, пе твлці аў тъіатъ, пе твлці аў прінсъ ші пе таі твлці аў дпекатъ дп Прът. Маі пре вртъ трекънd Прътвл кв dествлъ трвdъ ші перdере, Краівл пепътпdвсе ісбъпdі despre Тврчі, тоатъ тъпіа са о аў вързатъ асвпра Молdовепілор, ші аў datъ слобозenie осташілор съі, съ прade цеара. Ел дпсвшї аў арсъ doвъ тъпъстірі дп Іаші, аў рънітъ odoapele бісерічещі, аў лвatъ трвпвл Съптвлві Ioann Нові din Сучеава, кв тоате скътпетврі.е къте ера пре лъпгъ dъпсвл, че ле dързісе репосацій Domnіі Молdовеі, ті пе Мітрополітвл Молdовеі л'аў dвсъ робъ, пептрв къ п'аў врътъ съ'і dea лві odoapele сфінціте. De ачі аў терсъ Краівл ла тъпъстіреа а треі Архіереі, вnde се цin тоащеле съптеі Парасківеі din Епіватъ, ші аў порвпчітъ съ'і dea тоащеле кв тоате скътпетврі.е de лъпгъ dъпселе. Чі Архітandрітвл тъпъстіреі дпцелегънd, кът аў втблатъ Мітрополітвл, аў дпкісъ вшіле бісерічіі. ші трітішілор Краівлві ле аў респвпсъ, къ ел таі воіеще а се дпгропа свпт сврпътвра бісерічеі de кът a da вістіеріа бісерічеі оатепілор de пре лвте. Краівл ка съ спаріе пе Архітandрітвл, аў порвпчітъ съ adвкъ тавріле ші с'аў лъdatъ къ ва стріка кв dъпселе вша бісерічеі, ші тоате ле ва лва кв пътереа, dакъ пв вреа de вапъ воіе съ dea o парте din тоащеле ачелеа, чі пічі аша плекънdвсе Архітandрітвл, Краівл саў de рвшіпе тетънdвсе ка съ пв'і zікъ къ жефвіеще бісерічіле Крещіпещі, с'аў сфътвітъ de аі съі. de с'аў dвсъ de аколо, nedoвънdindв'шї скопвл.“

Ачі четіторівле дпсеатпъ, къ токта аша аў лвкратъ атвпчі Краівл кв Полоніі съі, кплегънd тоащеле сфінцілор, кът фак актта ачеіа каре фвръ хаште, аіъ, ші чеапъ ка съ поатъ пості поствл Сът-Петрвлві.

De ачі терце таі дпколо Кантемір. ші скріе, къ dвпъ че аў сосітъ Краівл ла Котпарій, Тътарій аў отръвітъ апа de вnde вea Котпърепії; дрепт ачееа Краівл кв оастеа са с'аў трасъ таі дпколо. ші ка съ пв се вadъ, къ пвтаі дпzъdар аў келтвіт вапіі, чеі de ла Патріархвл Ромеі dаці лві, ла дптоарчереа са аў лвatъ четатеа Neaмцвлві, че ера пъпвстітъ de лъкзіторі, dарь кв апевоіе, пептрв къ се дптъмпласе de аў ремасъ 10 іагері молdовепещі дп четате. Ачещіа аў дпкісъ порціле четъцій, ші тръгънd подврі.е п'аў врътъ съ dea четатеа. Краівл дрепт ачееа пещіind къці стръжіарі съпт дп лъвптрв аў бътътъ четатеа кв таврі ші вотвarde дп патрв

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

зіле. Іагерії с'аў апъратъ бърбътеще, ші аў оторжтъ ка ла 50 de Полонї dimпревпъ кв твпарівл лор чел маї маре. Маї пре вртъ а чіпчеа zi, въzъnd іагерії къ 10 dintre cine аў пікатъ, аў лпкіпатъ четатеа, свпт kondiцie ка ачееа, ка стръжіарії съ поатъ мерце вnde ле ва фі воіа. Въzъnd Краівл къ пвтаї шесе іагерї есъ din четате пвртъnd пе алцї треї соцї аї лор рънцї лп спате, dintъіъ с'аў minвпатъ апоі вреа съї спънzвре пептрв рвшіпеа че'і фъквсе, чі Іаблоповскі Маршалвл коропеї Лешещї п'аў лъсатъ пе Краіъ съ'шї мвте фъгъdвінца.“ Лват'аў атвпчі Полонії ші Свчеава, афлъndв-о гоалъ de локвіторі, чі Краівл лптр'о поапте повъцвітъ фііnd de оаре-каре Молdовеап, апвте Търкълецъ, аў фвцітъ din оасте de фріка Тътарілор, ші Іаблоповскі лпкъ і-аў вртатъ кв тоатъ оастеа ла сфършітвл лвї Івліе. Апа с'аў сфършіт ощіреа Полопілор din апвл 1686, ші аша о скріе ачееа Dішітріе Каптешір. Тв маї четеще despre dънca пре Салmon [4]), пре Когер [5]) ші пе Карра [6]). Despre спорівл ощілор Крещінещї лп Впгаріа фъквт асвпра Тврчілор четеще пре Катопа [7]).

[1]) Stephanus Katona in Epitome Chronologica ad h. a. [2]) Gebhardi in Hist. Hungariae Part. 3. p. 305. [3]) Demetrius Cantemir in Historia Osmanici Regni Lib. 4. cap. I. N. 145. seqq. [4]) Salmon nella storia Tom. 7. p. 163. [5]) Coger Tom. 3. p. 64. seqq. [6]) Carra p. 95. [7]) Katona l. c.

Апвл 1687. Despre Впгаріа ла апвл de акът аша скріе Стефап Катопа [1]): „Лп вретеа чееа оастеа Крещінеаскъ врънd съ факъ поза ісбъndire асвпра Тврчілор, іаръшї аў порпітъ Лотарінгвл лп 16 Івліе, лптрекпъndвсе кв Баварвл вреа съ се батъ кв Віzірвл, кареле се тъбържсе свпт Есекіп, dрепт ачееа аў трекът Dраввл, чі пепвтъnd скоате пе Віzірів din шапцврiле лвї, іаръшї аў фъквт лndъръпт лп 20 Івліе ші с'аў тъбържт ла Мохачї, вnde аў періт Лвdовік II, ка аколо съ трагъ пе Тврчі, пічі і-аў лпшелат пъdежdea, пептрв кь Віzірівл гъndind кь крещінії аў фвцітъ de фріка Тврчілор, ел лпкъ аў венітъ ла Бараніавар, ші аколо ш'аў лптърітъ табъра. De аколо іаръшї пепвтъnd'ль траце ла бътаіе крещінії, с'аў фъквт кь вреў съ батъ Алба-Кръіеаскъ, карea въzъnd Віzірівл, лп 12 Авгвст аў ешітъ ла бътаіе, ші лптре Міклошъ, Мохачї ші Бараніавар аша л'аў бътвтъ крещінії кът аў перdвтъ doвъ табере кв тоатъ богаціа лор, карea плътеа чіпчї міліоане de флорінцї, ші dintre осташії Тврчещї аў перітъ dвпъ мъртврісірea ачелвашї Віzірів 20,000, перind сав вътътжndвсе пвтаї 600 dintre крещінї. De ачі Лотарінгвл с'аў dвсъ лп Apdeaлъ, ші лп 16 Октомвріе аў квпрінсъ Клвжвл, Сібіівл ші тот Apdeaлвл. De абеа сіщісе Тврчії рапа din перdереа Apdeaлвлвї, ші лп сквртъ аў перdвтъ Есеківл кв тоатъ Склавопіа ші dвпъ ачеса ші Агріа.“ Ашіщdереа скріе ші Гебхardi [2]).

Іаръ Історіа Бълъчепеаскъ [3]) zіче: „Dвпъ перdереа Бвdеї, Тврчії іаръшї аў фъквтъ маре гътіре ші аў тріmісъ пре Соліman Баша Віzірівл асвпра Nемцілор кв тълціme de Тврчі, ші лптъмпінъndвсе кв Nемції, аша л'аў бътвтъ, кът п'аў щівт квm с'аў лпторсъ. Дечі venind Віzірівл ла Царіград лмпъратвл аў порвпчітъ de і-аў тъіат капвл. Іаръ Nемції аў лватъ Есеківл, ші Цеперарівл Dвпевалd аў лватъ тоатъ Склавопіа de ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Тѣрчї шi четъцiле Петровараdinѣл. Валпотѣл, Ораковiца шi Пошега, шi Лотарiнгѣл кѣ таре оасте аѣ венiтѣ дп Арdеалѣ, шi дп тоате четъцiле аѣ пѣсѣ ощi de a дмпъратѣлуї Нетцескѣ, дптрѣ ачесте тiтпѣрї с'аѣ дпкоронатѣ Краiѣл Унгѣрескѣ шi Iосiф I фiiѣл луї Леополd I дп сеiтѣл de ла Пожоп, iаръ ощiле луї аѣ луатѣ Агрiа шi Мѣпкачiѣл de ла Тѣрчї.“ Despre дпкоропареа луї Iосiф I, вези актеле сеiтѣлуї ачестѣia [4]).

Скрiiторiѣл вiецеї луї Констаптiп Каптешiр [5]) дпкъ зiче: „Дп апѣл 1687 Солiтап Вiзiрiѣл с'аѣ дпвiпсѣ ла Мохачiѣ, апоi оастеа дмпъратѣлуї Леополdѣ I аѣ кѣпрiпсѣ Есекiпѣл, Пошега, Патрашкѣл, тоатъ Склавопiа шi Арdеалѣл. Дптр'ачееа Петрѣ I дмпъратѣл Рѣшiлор аѣ трiмiсѣ пре Цеперарiѣл съѣ Василiе Галiцiп кѣ фоарте таре оасте асѣпра Крiтѣлуї; Iоапп Собiескi Краiѣл Полопiлор аѣ трiмiсѣ пе Iаков фiiѣл съѣ чел таi таре кѣ ощi асѣпра Катепецѣлуї. Шербап Прiпцѣл Валахiеї с'аѣ дпцелес кѣ Рѣтiї прiп Архimапdрiтѣл din Босnia, впкiѣл луї Соliтап Вiзiрiѣлуї челуї таре, пептрѣ алliапцъ, дп кареа о копdiцiе аѣ фостѣ, ка dѣпъ че се ва лѣа Царiградѣл Шербап съ фiе дптр'ажпсѣл дмпърат, ка впѣл че с'аѣ пъскѣтѣ din Каптакѣzепi, карii аѣ фостѣ дмпърацi, шi авеа Шербап ощi гата спре ачееа.“

Ашiшdереа скрiе ачестеа Карра [6]).

Dѣпъ атътеа бiрѣiпце, скрiе преавестiтѣл Епгел [7]) прекѣт ѣртеазъ: „Бiрѣiпцеле челе повъ але ощiлор дмпърътещi din апѣл 1687 аѣ дмплѣтѣ de бѣкѣрiе iпiма луї Шербап Bodъ. De ла мънтѣiреа Bieппeї, чеа din апѣл 1683, Шербап Bodъ ера фоарте плекат спре каса Австрiеї, шi тiжлочiторiѣл чел шаi таре дптрѣ ачееа ера Сърбѣл Георгiе Брапковiчї. Ачеста дпкъ дп апѣл 1681 тересе din Арdеал дп Валахiа ла Шербап Bodъ съ се желѣiаскъ луї пептрѣ гоапа че о фъчеа Прiпцѣл Михаiл I Апафi асѣпра вiпе-крediпчiошiлор челор de лецеа ресърiтѣлуї din Арdеалѣ. Ладiславѣ Чiакi, кареле цiпеа кѣ каса Австрiеї, прiп тiжлочiреа луї Георгiе Брапковiчї аѣ dовъndit дп апѣл 1683 слобozепie de ла Шербап Bodъ de аѣ тересѣ din Царiград прiп Молdова, прiп Полопiа шi прiп Сiлесiа дп Bieппa, de аѣ дпцiiпцатѣ кѣртеа дмпърътеаскъ despre гътiреа Тѣрчiлор таi дпаiпте de a се околi Bieппa de Тѣрчї; прiп рекотъndареа луї Чакi шi прiп бѣпъ пѣртареа са ла Bieппa аѣ dовъnditѣ Шербап Каптакѣzепѣл тiтѣл de Комiт ал съптеї дмпъръцiї Romапiлор, шi вестiре кѣт къ дпi траде сетъпца de ла дмпъратѣл Iоапп Каптакѣzеп, чi Шербап с'аѣ пъziт de a се фолосi кѣ Diпломатѣл ачеста. Дп поте апоi скрiе ачелашi Епгел: „Прiп тiжлочiреа луї Шербап Bodъ аѣ слобozitѣ Апафi пе Влъdiкѣл Сава Брапковiчї din дпкiсоаре.“ Даръ фоарте рѣѣ стiптеще ачi преавестiтѣл Епгел; пептрѣ къ Георгiе Брапковiчї п'аѣ фост Сърбѣ, чi diaош Ротъпѣ, шi Влъdiкѣл Сава аѣ тѣрiтѣ de бътъї кѣт с'аѣ арътатѣ ла апѣл 1680 din Череї Михаiѣ.

Тѣрчiї dѣпъ атътеа перdерi пѣ пѣтаї пе Вiзiрiѣл чел таре л'аѣ оторѣтѣ, кѣт с'аѣ зiсѣ таi дп сѣсѣ, чi дп 29 Октомврiе din апѣл 1687, прe дмпъратѣл Махомет IV дпкъ л'аѣ тъzълiтѣ, шi аѣ пѣсѣ дп локѣл луї дмпъратѣ пе Соliтап III, прекѣт арatъ Епгел [8]), шi

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Гебхарді [9]), карєле ші ачєаста дпкъ фоарте лѧмпатѣ аратъ, кѧт с'аѣ фъкѧтѣ Кръімеа Ѹнгаріеї де тоате касеї Аѧстріеї.

[1]) Stephanus Katona in Epitome Chronologica ad ann. 1687. [2]) Gebhardi in Historia Hungariae Part. III. p. 305. seq. [3]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [4]) Acta Comitiorum Posoniensium de anno 1687. [5]) Author vitae Constantini Cantemir cap. [6]) Carra p. 90. [7]) Engel in recentiore Historia Valachiae part. I. p. 327. [8]) Idem Engel l. c. p. 328. [9]) Gebhardi l. c. p. 308. seqq.

Ан ѧл 1688. Дѧнтрѧ ачест ан, зіче Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Шербан Водъ аѣ фъкѧтѣ пѧнтъ маре ші чінстіть, мърітѧнd пе фііа са Старанда dѧпъ Грігоріе Постелнікѧл Бълеапѧл, adѧкѧnd din Ардеалѣ деспре партеа Прінцѧлуї сол пе Бетлен Елек, ші din Молдова de ла Кантемір Водъ пе Величіко Хътманѧл, карії маре веселіе аѣ авѧтѣ пентрѧ ачеаста фііъ, фііnd ші фортоасъ ші дпцелеаптъ, пе карєа фоарте о іѧбеа татъ-съѣ, ші мѧлтъ време с'аѣ невоітѣ ка съ'і афле соцѣ de кѧп неатѣ, de фортосѣ ші de дпцелептѣ асешенеа ка ші dѧпса, ші неафлѧnd дп цеаръ, фііnd ачест кѧкоп din цеаръ пребеціть дп Ардеалѣ пентрѧ фріка лѧї Шербан Водъ, ші фііnd дп кѧртеа лѧї Апафі Постелнікѣ, авzind Шербан Водъ поліціїле лѧї, фрѧмѧсеца ші дпцелепчіѧнеа, аѣ пѧсѣ гѧndѣ съ'лѣ adѧкъ ші съ'лѣ факъ ші цінере, ші трімецѧnd пе Константін Кънтапѧл Філіпескѧл, фііndѣ вързѣ кѣ мѧта лѧї Грігоріе Бълеапѧл, л'аѣ adѧсѣ de ла Апафі ла Шербан Водъ, ші і-аѣ datѣ Шербан пе фііа са, карії атъта се потрівісе атъndої дп тоате, кът гѧра пѣ поате спѧне фрѧмѧсецеле ші дпцелепчіѧнеа лор, ші тоцї дї ферічеа; дарь съраčії скѧртъ бѧкѧріе аѣ авѧтѣ, къ dѧпъ чінчї лѧнї болпъвіndѧсе греѣ Стъранdа. аѣ мърітѣ, ші с'аѣ дпгропатѣ кѣ маре чінсте ла мънъстіреа de ла Котрочепї, іарь Грігоріе Бълеапѧл аѣ решасѣ дп жале.“

Преавестітѧл Енгел [2]) маї алміптрелеа скріе ачестеа, зікѧndѣ: „Дп 24 Іапѧарie din апѧл 1688, Шербан Водъ аѣ мърітатѣ пе фата са Александра dѧпъ Постелнікѧл Грігоріе Фечіорѧл лѧї Івашко Бълеапѧл, ал кърѧіа татъ Івашко ші мошѧ-съѣ Бълеапѧл фѣсесе цівраці dѧштапї аї касеї Кантакѧzепещї. Бълеапѧл бътрънѧл п'аѣ трѣіт пънъ ла Domnia лѧї Шербан Кантакѧzепѧл, чі с'аѣ zісѣ маї дпаінте (ла апѧл 1679) къ Івашко Бълеапѧл кѣ Пъхарнікѧл Стоїка, ка съ пѣ се плече лѧї Шербан, аѣ прівецітѣ ла Молдова, ѧnde і-аѣ ѧрматѣ мѧіереа ші прѧнчіі. Ачещіа dѧпъ моартеа лѧї Івашко аѣ трекѧтѣ дп Ардеалѣ, ші de аколо с'аѣ кіематѣ дп патріа лор, ші лѧї Грігоріе ка ѧнѧї тінър фоарте прокопсіт Шербан Водъ і-аѣ datѣ пе фата са. Nѧпта кѣ маре помпъ с'аѣ цінѧтѣ; пентрѧ къ п'аѣ фостѣ de фаць пѧтаї тоцї боіерії Мѧнтепещї, чі ші солії Прінцілор din Ардеалѣ ші din Молдова. Чі кѧрѧnd dѧпъ ачеea adекъ дп 13 Мартіе din апѧл 1688, аѣ мърітѣ Александра, ші кѣ маре помпъ с'аѣ астрѧкатѣ дп мънъстіреа de ла Котрочепї, петрекѧndѧ-о Діонісіе Патріархѧл Царіградѧлуї ші Мітрополітѧл Теодосіе кѣ маї мѧлцї преоцї.

Деспре цеара Ѹнгѧреаскъ ана скріе Стефан Катона [3]): „Прінчіпесса Ракоці мѧіереа лѧї Текелі, пънъ а цінеа дпкъ сеітѧл din Пожон дп 14 Іапѧарie din апѧл ачеста 1688, аѣ datѣ Мѧпкачіѧл Цепераріѧлуї дмпъръtескѣ Караффа, карєа dімпрежпъ кѣ прѧнчії съї, карії фѧръ дацї сѧпт тѧтела Кардіналѧлуї Леопольд Колопічї, с'аѣ dѧсѣ дп Віenna,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші аѹ решасѹ ла кълъгъріиле ѳрсѣліне нъпъ ла анѹл 1691, кънd аѹ dовъndітѹ словозеніе de аѹ терсѹ ла Текелі бърватѹл съѹ, ші кѹ dънсѹл ка кѹ ѹн сѣргѹн тергънd дн Асіа, аѹ мѹрітѹ дн 18 Февръріе din анѹл 1693. Текелі de ла Тѹрчі ѹzind деспре лѹареа Мѹнкачѹлѹі, не Караффа л'аѹ батіокорітѹ, ка кѹш ар фі дѹвінгъторіѹ de мѹіері ші de пѹпілі, ші іарѣші стръмѹръnd пре Ѹнгѹрі ла рескоалъ, пітіка аѹ іспръвітѹ. Караффа dѹпъ че аѹ лѹатѹ Мѹнкачіѹл, аѹ трекѹтѹ дн Ардеалѹ дн локѹл Лотаріпгѹлѹі, ші дн 9 Маіѹ аѹ datѹ пове лецї церей. Dѹпъ ачееа ешind кѹ ощіле din Сібііѹ дн 19 Маіѹ аѹ терсѹ ла Ліпова, кареа бътѹndѹ-о аѹ ровітѹ 2000 de Тѹрчі, челор din Логожѹ, пентрѹ къ с'аѹ плекатѹ de ѹпъ воіа лор, ле аѹ datѹ граціе, тот дн лѹна лѹі Маіѹ, с'аѹ лѹатѹ de ла Тѹрчі кѹ фоатеа Алба Крѣіеаскъ, кареа о лѹасе Соліman II дн анѹл 1543. De ла Тѹрчі се лѹасе дndъръnтѹ дн анѹл 1601, апоі іарѣші с'аѹ пердѹтѹ дн анѹл 1602. Вагпер зіче, къ Сігетѹл с'аѹ лѹатѹ de ла Тѹрчі дн анѹл de акѹм, dарь алції маі біне зік, къ с'аѹ лѹатѹ дн анѹл 1689. Ла марціпеа Ардеалѹлѹі Цепераріѹл Ветерані аѹ лѹатѹ Карапсебешѹл ші Сасварошѹл. Цепераріѹл Капрара скоціndѹ-ші ощіле dіп Есекіп аѹ кѹпрінсѹ Іллокіа, лъсатъ de Тѹрчі. Цепарії Хеіслер ші Валліс аѹ лѹатѹ Тітелѹл de ла 4000 de Тѹрчі. Ла атътеа бірвінце ші лѹърі de четъцї с'аѹ адъогат лѹареа Белградѹлѹі din Сервіа, каре л'аѹ лѹатѹ Баварѹл дн 6 Септемвріе din анѹл ачеста 1688, dѹпъ че аѹ цетѹтѹ сѹпт цівѹл Тѹрческѹ 166 de анї. Лѹdовік de Baden, dѹпъ че аѹ лѹатѹ Констапавіца, Dѹбіца ші Градішка, аѹ кѹпрінсѹ Баніалѹка din Босніа.“

Dѹпъ че с'аѹ дптътплат ачестеа, преавестітѹл Енгел[4]) скріе: „Dѹпъ лѹареа Белградѹлѹі din 27 Авѹст 1688, (дпцелеце dѹпъ кърindарівл векіѹ), ощіле дмпърътещі аѹ кѹпрінсѹ Карапсебешѹл, Логожѹл, Рѹшава, ші dѹпъ зіселе лѹі Георгіе Брапковічі дн Віенна, Цепарівл Ветерані кѹ вр'о кътева реціментѹрі с'аѹ трімісѹ дн Валахіа, карелe аѹ трекѹтѹ пре ла Северін, ка съ апере цеара Мѹнтепеаскъ асѹпра Тѹрчілор. Чі прекѹт се вede Шербан Водъ ші маї въртос боіерії лѹі дпкъ се тетеа de дптрареа ачеаста, пентрѹ къ аѹ трімісѹ ла Ветерані не Констаптін Брънковеапѹл Логофътѹл чел маре ші пепотѹл съѹ, кѹ dарѹрі ші кѹ рѹгъчівне ка de астъ datъ съ еасъ din цеарь, ка пѹ кѹтва съ се мъніе Тѹрчіі, ші съ тріміцъ Тътарі съ стріче Валахіа. Dоарь пѹтаї de іерпатѹл ощілор дмпърътещі дн Валахіа се тетеа Шербан Водъ. Дарь ачеаста п'аѹ плъкѹтѹ лѹі Ветерані, карелe с'аѹ трасѹ пре сѹпт мѹнцї спре Кѹтпѹ-лѹпгѹ, ші пре Георгіе Брапковічі, карелe доарь прeсте воіа лѹі Шербан Водъ ворвісе дн Віenna, ші акѹта се дптърна дnапоі прін Ардеал л'аѹ опрітѹ ла сіне. Шербан Водъ дн дптътпларea ачеаста с'аѹ ацівтатѹ пе сіне, кѹм аѹ пѹтѹтѹ, ші іарѣші аѹ трімісѹ ла Ветерані не фрате-съѹ Спътарівл Міхаіл Кантакѹзенѹл, не пепотѹл-съѹ Констаптін Брънковеапѹл ші не цінересъѹ Констаптін Бълъчеапѹл, прін карії л'аѹ рѹгатѹ ка съ ласе ші Кѹтпѹл-лѹпг ші съ треакъ дн Ардеалѹ кѹ ощіле, къ ел ва тріміте солї ла дмпъратѹл Леополdѹ, ші кѹ ѹн тодрѹ лї ва дпкіна цеарь, пѹтаї Ветерані съ dеа солілор съї кърцї de мерцере ші атъпdовъ череріле і с'аѹ дмплініт; пентрѹ къ Ветерані аѹ трекѹтѹ дн Ардеалѹ ші аѹ гътітѹ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кърціле. Іаръ Шербан Водъ аў трімісў ла ымпъратул Търческў de л'аў ымпіінцатў къ Нѣмціі аў ешітў din цеарў, каре лукрэ мулт аў плъкутў порцеі Търчещі, ші пе Шербан Водъ л'аў лъудатў. Даръ тот атунчі Шербан Водъ аў алесў пентрэ боіері, ші і-аў трімісў ла ымпъратул Леополдў I, адекъ: пе фрате-съў Спътарікул чел маре Іордаке Кантакузенул, пе ціпере-съў Константин Бълъчеанул, пе непотул съў Кънітанул Шербан фііул луі Дрэгічіў Кантакузенул ші пе Комісул Шербан Влъдескул фііул луі Първэ (пе Перветў), ші і-аў порнітў кътрэ Віенна ын 2 Октомвріе din анул 1688. рэгындсе de ымпъратул, прекум зіче Хроніка луі Філіпіх: къ de вор авеа оціле ымпъртещі ші de ачі ынаінте порок асупра Търчілор, съ порунчеаскъ цеперарілор съі съ аібъ гріже de цеара Ромънеаскъ, ка ла сфършітул ръсвоіалуі съ вінъ сунт арміле касеі Австріеі. Кэрынд дупъ порніреа солілор с'аў колъвітў Шербан Водъ, ші дупъ доуъ съптъмъні аў мэрітў ын 29 (пе 19) Октомвріе din анул 1688, ын вэрстъ de 55 de анї. Хроніка луі Філіпіх пе ворбеще деспре коала луі Шербан, даръ Кантемір ші Делкіаро зікў, къ ар фі фостў отръвітў de руденіile луі, карії п'аў врутў съ се трімітъ солії ачещіа ла Віенна, анume de фрацїі луі: Константин Столнікул, ші Міхаіл Спътарікул ші do непотул ші ымпъторікул съў, Константин Брънковеанул. " Ашімдереа скріе скрііторікул віецеі луі Константин Кантемір [5]), Історіа Бълъчеаскъ [6]), ші Гебхарді [7]).

Даръ оаре пе атестекъ преавестітул Енгел пе Георгіе Брънковічі фрателе Мітрополітулуі Сава Брънковічі, деспре карелe ам кувынтатў ла анул 1680, ку Георгіе Брънковічі Деспотул Сервіеі? деспре карелe аша скріе Гебхарді [8]): „Алт порок с'аў ымтъмплатў марціонулуі din Баден; даръ ел пе с'аў фолосітў ку дъунул, адекъ Георгіе Брънковічі Деспотул Іліріlор ші ал Сербілор ын анул 1688 фъгъдуиндсе ымпъратулуі Леополдў I, къї ва фі ымтрэ аціворіў ку 100.000, пентрэ карeа л'аў фъкутў Прінцў ымпъръцієі Романілор, ші ын анул 1689 аў мерсў ла Марціонул ку 30000 de осташі; чі ачеста маї неавынд атъцїа оамені ын оастеа са, ші нещіind токтеала луі Брънковічі ку ымпъратул, с'аў спъріат, ші прінзынд пре Брънковічі л'аў трімісў ла Бечіў, ка съ се ындрепте лукрул. Міністерікул ымпъръtеск ка пе кутва съ се іскъндеаскъ дупъ ачееа пентрэ рэшінеа че о пъцісе, л'аў цінутў ын Віенна ші аў скорнітў къ л'аў афлатў віклеан, іаръ ка съ пе се тързъре оціле луі, ле аў датў воіе съ'шї алеагъ алт повъцуіторіў." Везі ші пре Ранк [9]).

Апонітул Ромънескў [10]) ачестеа скріе деспре Шербан Водъ: „Цеара Ромънеаскъ ынтр'ачееашї врете ера фоарте ынгрезіатъ de череріле Търчілор, пентрэ ачееа Шербан Водъ ын аскунс се ынцелесесе ку Леополдў ымпъратул Нѣмцескў, кувынд прілеціў, съ скоатъ цеара de ла Търчі, чі ынтъмплъндсе моартеа, п'аў путутў съ'ші съвършеаскъ скопул. Ачест Domnў ынтъіў аў фъкутў ын цеара Ромънеаскъ шкоалъ Елінеаскъ; ел аў адусў ші порунчі ын цеаръ къ пъпъ атунчі пе ера, фъкут'аў ші мъпъстіреа Котрочеаніі ынтрэ карeа есте ынгропатў. Іаръ Доамна луі ші ку фііул съў Георгіе ші ку ціпереле съў Бълъчеанў аў фугітў ын Ардеалў. Ашімдереа скріе Делкіаро [11]).

Іаръ Дімітріе Кантемір [12]) скріе: „Шербан Прінцул чел інтымос din ымпъръtескул неатў ал Кантакузенілор, ера плін de рэвнъ спре крещінътате. Дупъ че с'аў мутатў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dвка Bodъ din Валахіа ѧп Молдова, ші аў dобъndітў ел (ѧп анвл 1670) domnia Валахіеї, гріжеа чea шаї шарѣ ѧї ера, ка съ скѣтѣре тіръніа Тѣрчілор, кареа акѣта о ѧнфржпасе артеле Nемцілор, ші кв тотвл съ о скоатъ din Eвропа. Ѧп треаба ачеаста пв пѣтаї аў трішісў пе фрате-съў Iордаке саў Георгіе Каптакѣzenў ла Віenna ла ѧмпъратвл Леополдў I, чі кв ѧмпърацїї Рвшілор Ioann ші Петрв аў фъкѣтў алліанцъ пріn Архіmandрітвл din Босніа внківл Візірівлвї Соліman Баша. De ла ѧмпърацїї Рвшілор і с'аў фъгъdвітў къ dвпъ че се ва лва Царіградвл de ла Тѣрчі, пре ел ка пре вн стръпепот ѧмпърътескў ѧл вор пвне ѧмпърат Гречілор. Ел ѧпкъ фоарте таре се гътісе асвпра Тѣрчілор, къ аў фъкѣтў съ версе 38 de твнврї ші аў стржнсў пъпъ ѧп 24,000 de осташї din Сірвї, Склавонї ші Кроацї, пе карії ѧї цінеа аскѣпші пріn пъdврї ші пріn твнцї. Тѣрчії біне щіеа ачестеа тоате, dаръ фііnd еї таре сdробіцї de ощіле Nемцещї, пв се кѣтеza апвка de вн барбатў вітеazў ка ачеста, пъпъ че се ва апвка ел de dъпшіі. Dаръ тоатъ рѫвна крещінеаскъ ачеаста пемїка аў фолосітў лвї Шербан Bodъ, чі маї вртосў л'аў прънъdітў. Пентрв къвъzнd фрате-съў Столніквл Константін Каптакѣzenвл ші непотв-съў Константінў Брънковеанвл, къ пв'лў пот абате de ла скопвл лвї, аў фъкѣт (прекѣт се крede) о пелецівіре пе маї взітъ, къ л'аў кіешатў ла вн оспъцў ші л'аў отрънітў ка съ поатъ еї кв паче тръі ѧп бвнвріле ші шошііле сале. Ремас'аў de Шербан вн фечіорашў, а пѣте Георгіе, карele акѣта тръіеще ѧп Ардеалў съб апърареа ѧмпъратвлвї Нещескў, авѣт-аў ші патрв фете, адекъ пе Стараrda, кареа аў шврїт кврънd dвпъ че с'аў мърітат; пе Маріа швіереа лвї Матеіў (алцїї zік Константін) Бълъчеанвл, пе Кассandра, кареа с'аў мърітатў dвпъ міne ші пе Баласса.

Dвпъ че аў мврїт Шербанў Bodъ, зіче Історіа Бълъчеpеаскъ [13]): „Константін Столніквл Каптакѣzenвл ші кв о сатъ de боіерї с'аў стръпс тоцї ла Мітрополіе, фііnd а чі ші Патріархвл Dionісie, ші ѧптъмплъndвсе ші вн Капіці-Баша ѧмпърътескў кв алте требї венїт ла Бѣкврещї, л'аў кіемат ші пре ел ла Мітрополіе ші аў фъкѣт сфат пе каре съ пвпъ Domnў, ші аў алес пе Константін Брънковеанвл, ші адвкънd вн къфтан Капіці-Баша л'аў ѧмбръкатў кв dъпсвл; dвпъ ачееа ѧптрънd ѧп бесерікъ і-аў пофтіт съ'лў цінъ Dвmnezeў ѧптре твлцї анї, ші ѧп бісерікъ de асвпра тетраподвлвї ера гътітъ Евангеліа, ші шezънd Константін II Bodъ ѧп скавн, аў фъкѣт пе тоцї боіерї de аў ціврат пре Евангеліе, къї вор фі кв дрептате, ші вор ста кв dъпсвл тъкар ла че прітежdіе, каре ці връмъпт кв zапіс ѧпкъ л'аў ѧптърітў. Dечї ешind din бісерікъ ші фііnd адвсў кал de ла кврте фоарте ѧпфрвмвсецат, аў ѧпкълекатў dвпъ обічеіў, ші кв тоатъ боіерїмea ші слвцітоpії с'аў dвсў кв маре помпъ ла кврте. Dвп'ачееа с'аў світў ѧп касъ ші аў ѧпчепвт а скріе кърцї ла ноартъ ші ла Мвстафа-Баша Сераскірвл, карele ера ла Баба; ші аў трішісў боіерї спре атъndовъ пърціле. Dаръ Поарта авzind къ Ромънії ш'аў пвс Domnў фъръ de щіреа стъпънілор съї, с'аў фоарте мъніатў, ші ста лвкрв ѧп кѣмпънъ, ка съ пвпъ пре алтвл Domnў, пѣтаї пороквл ші банїї ші кърціле Сераскірвлвї і-аў ацівтатў de л'аў лъсатў съ фіе domnў: кървіа поарта ші къфтан і-аў тріміс пріn вн Ага, ѧпаintea кървіа ешind Константін Bodъ, кв маре помпъ л'аў адвсў ѧп Бѣкврещї dвnd кв твнвріле.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Iарпа таотъ къ бъкъріе о аў петрекътў, довъndind ân тъпї, че de тълцї anї вжпа. аръ-тъnd тътърор dрагосте ші блъndеце.“ — Кът поате фі adевърат аша daръ, че скріе Дел-кіаро [14]), къ Констаптіп Брънковапъл къ лакрътї се ръга, съ пъ'лў пъпъ Domnў?

Ачелаші Делкіаро [15]) скріе, dъпъ ачеea, прекътў ъртеazъ: „Скріс'аў Констаптіп Брънковеапъл ші âмпъратълуї Леополdў о карте плiпъ de чiпсте ші de ътiлiпцъ ші ân-datъ аў трiмісў пе doї боіерi къ стръпсъ порънкъ, ка съ гръbеаскъ съ аціънгъ пе чеї патръ, карії къ пъцiпе ziле маї ânainte фъсесе трiмішў de Шерbапў Bodъ, къ тълте ші богате daрърї, прекът с'аў zic маї ân сас, кътръ Bienna. Чеї патръ трiмішї пъ тълт се deпъртасе de Бъda, ші аў прiшiт орънdъiала Брънковеапълуї, кареле âї âпцiiпца deспре тоате, ті ле порънчіа ка daрърiле че ле трiмісесе антечессорiал съў âмпъратълуї, съ ле deа ла ачеї doї боіерї, пе карії і-аў трiмісў ел, ка къ пътоле съў съ се deа âмпъ-ратълуї. Diптръ 'пчепът солії чеї de Шерbапў Bodъ трiмішї пъ вреа съ deа daрърiле din тъпеле лор, daръ апої ацънгъnd ân Bienna, ле аў datў, ші âптърпъndъсе de аколо, еї аў ретас ân Ардеалў, къ се темеа а терце ân Валахіа, фiind къ фъсесе деспре пар-теа луї Шерbапў Bodъ. Въdъва луї Шерban Bodъ, кареа терсесе къ тоцї прънчії съї ла петреканіа бърbатълуї съў, ретъсесе ân тъпъстірea de ла Котрочепї, пъпъ че се ва съвърші котъndареа; чі Прiпцъл Брапковапў порънчі съ о стръжъіаскъ 30 de осташї, ші аў трiмісў ла dъпса de аў черътў 300 de пъпцї de банi. ка съ астъпе гъра ші съ скоатъ окії ла тiнiстрії чеї маї de фрънте de ла поартъ, карії се певоіа съ аїбъ ân тъпіле сале пе Георгіе Фечіорашъл луї Шерban Bodъ, кареле ера атънчі ân вжрстъ de 8 апї.“

Деспре Молdова ачелеа, каре ле adъче ънішоръл Коіер [16]), adекъ: къ Полопії ân апъл de акът аў стръbътътў ші ân Молdова, еў пъ ле почіў крede: къ тълт маї пцiп почіў крede че скріе преавестітъл Енгел [17]), ziкъnd: „Констаптіп Каптетір ân ал треї-леа ап ал domпieї сале, adекъ кътръ сфършітъл апълуї 1688, ân локъл луї Антіохў Фііъ-луї съў челуї маї таре, аў трiмісў кізешў ла Царiградў пе Diмiтрie Фііъл съў чел маї тікў. Iаръ Констаптіп Брапковапў петікъл чел маї таре ал касеї луї Каптетір, аў трі-місў ла Bizipiъл ші аў zic, къ Diмiтрie пъ есте adевърат Фііў ал луї Констаптіп Капте-тір, чі пътаї къ âпшелъчіъпе âтбліъ съ скоатъ пре Антіохў, daръ с'аў въditў dъпъ ачеea тiпчіў-па.“ Ziceіў, къ ачеаста пъ о почіў крede; пептръ къ кіар се bede din цепеалоціа луї Брапко-ван, кареа о аў скрісў Diмiтрie Каптетір [18]), къ ачеста аў фост пърърea протівпік луї Брапко-вапў, ші преавестітъл Енгел din скрісоріле луї Diмiтрie Каптетір аў сънт повестea маї сас адъсъ.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 329 seqq. [3]) Stephanus Katona in Epitome Chron. ad h. a. [4]) Engel l. c. p. 330 seq. [5]) Author vitae Constantini-Cantemir cap. 6. [6]) Codex Ms. Balacianianus ad ann. 1689. [7]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. III p. 314. [8]) Idem Gebhardi l. c. p. 317. [9]) Rink, Leben Leopold des Grossen, III. S. 921. [10]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [11]) Delchiaro p. 144. seq. [12]) Demetrius Cantemir in Hist. Osm. Regni Lib. 4. cap. 1 Nro. 105 in notis ad vocem Serbanus. [13]) Codex Ms. Balacianianus l. c. [14]) Delchiaro p. 147. [15]) Idem Delchiaro p. 149. seq. [16]) Coyer III p. 152. [17]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 284. [18]) Demetrius Cantemir l. s. Lib. 4 cap. 2 Nro. 16 in notis ad vocem Brancovan.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Анул 1689. Ла анул ачеста аша грăіеще Історіа Бълъченеаскъ [1]): „Кънd аў фост деспре прітъваръ лиї Констаптіп II Водъ, і-аў веніт порънкъ, съ теаргъ ла Черпещї, ші аў терсў кў тоате оштіле, Боспеаг-Алі-Бата кăпітанул de Dънъре дпкъ аў терсў кў Dънатао (doаръ кў Текелі) ка съ скоатъ пе Немцї din Рушава, къ о лъасе дп анул трекът. Цеперарівл Хаіслер фііnd ла Брашовў ші аvzind къ терг Търкіі ла Рушава, с'аў dус ші ел аколо кў оастеа че авеа ка съ стеа дмпротівъ. Даръ тергънd Баша пе Dънъре кў шеічіле ші анънd мълте тънкрі дп васе ші сломozindуле тоате асупра Немцілор, і-аў депъртат de ла шарцінї, ші ешind Търкіі афаръ ла вскат, аў гопіт пе Немцї кў сабіїле, ші цеперарівл Хаіслер с'аў дпторсў ла Брашовў. Ага Конcтаптінў Бълъчеанул фііnds лънгъ Хаіслер пъруреа дл дndemna съ се погоаръ кў оштіле съ іеа цеара, іаръ Констаптіп Водъ пу воіа, чі тот се дмпопчіша. Деспре тоатпъ мархіопул din Баden лънd Nicса, Dівл ші Кладова кў тоатъ armada немцеаскъ, аў трекът Dънъреа пе ла Черпещї дп цеара Ромънеаскъ ші аў тріміс лаВодъ dънdуї de шіре къ вор съ іерпеze оштіле дмпъратулуі дп цеара Ромънеаскъ, ші аў скріс съ гате zъхъреа ка de 700 de пънцї. Domнул ші боіерії аvzind ачеаста, деспре опарте гъта zъхъреаоа, деспре алта се шіра, че вор съ факъ de атъціа банї че ле череа, ка съ'ї іеа din тікъіта цеаръ, ші пепътънd кў алте dъждї обічнуіте а пліні, аў скос ун бір пе добітоаче че л'аў нимітў въкъріт, съ dea de тот добітокул, ун орт, ші аў тріміс боіерї дп тоатъ цеара кў ачеастъ службъ повъ (къ атунчі дптъіў аў ешіт ачеастъ службъ), іаръ деспре а треіа парте се гъта съ фугъ din паіптеа лор. Дпсъ Мархіопул трекънd прін цеарь с'аў трасў дп Арdеалў, ші аў терс ла Брашовў; іаръ de ла Кътпул-лънг аў рънdуіт пе Хаіслер кў о сатъ de оштї съ теаргъ съ іерпеze ла Бъкурещї, ші аў луат кў сіне пре Ага Конcтаптіп Бълъчеанул протівпікул лиї Водъ. Конcтаптіп Водъ ші боіерії фііnd ла Котрочепї, аў веніт ун кăпітап Немцескў кў Преda Пророчеанул, ші ле аў спус къ віне цеперарівл Хаіслер кў Немції ла Бъкурещї. Іаръ еї с'аў dусў de ла Котрочепї ла тънъстіре ла Плътърещї, ші de аколо с'аў dусў ла Рушії лиї Шербап Водъ, ші аколо аў ашezат табъра. Ла Бъкурещї аў лъсат пуртъторї de гріже пе Крістеа Вістіерівл, пе Лука Вістіерівл ші пре алцїі, ка съ dea zъхъреаоа Немцілор. Дечі іатъ ші Немції веніръ ла Бъкурещї, чі фоарте мълте реутъцї аў фъкът дптр'о лунъ че аў шezут аколо, бътъї, kazне, легътурї. Пре Егуменї ші пре унїї боіерї дї легасе de гътурї кў фунї пептрu фъріпъ, пептрu карпе, ші пептрu алteле. Конcтаптіп Водъ аў трімісў пе Doamna кў тоате цупъпеселе боіерілор ла Мънъстіре ла Брадў дп цінdецул Бuzeулуї; іаръ ел аў ремас кў оштіле сале, ші пуруреа скріа лиї Хаіслер, рugънdуlў ші фъгъduindуї dарурї, съ сасъ din цеарь; dаръ п'аў врутў съ еасъ. Дечі въzънd Domнул къ дптр'алт тіп пу вор еші Немції, de пу ва вені пътере дмпърътеаскъ, аў трішіс ла Тътарї, de і-аў рugат съ вінъ съ скоатъ пе Немцї; іаръ Тътарії авънd ші порункъ дмпърътеаскъ, фоарте мълцї аў порніт а вені кў Галга Сълтанул, ші venind пънъ ла шарцінї, аў пофтіт съ вінъ Domнул съ се дмпreune кў dънсул. Domнул аў пофтіт атунчі пе Хаіслер съ вінъ de ла Бъкурещї, съ се дшпreune фъръ пічі о оасте ла Дръгънещї, ші аў фъкутў аша,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къ аў терсѣ ші с'аў ымпрѣснат, че аў ворбіт ын цінтем ші. Despъrţindусe de аколо Хаіслер с'аў ымторсѣ ла Бѣкѣрещі. Domnыл с'аў дѣс ла Брѣзоў, ші venind Сылтаныл кѫ Тътарій пъмъ ла орашыл Флочі, аў терсѣ Domnыл de с'аў ымпрѣснат кѫ дъмсыл, ші Тътарій аў порніт кътръ Бѣкѣрещі, рескірънdусe прін цеарь, прекум ле есте обічеіыл. Domnыл ымкъ аў порніт спре Бѣкѣрещі, dынd ѓе щіре луї Хаіслер, къ він Тътарій. Хаіслер, атынчі с'аў скылат кѫ тоате ощіле ші с'аў dѣсѣ ын Ardeaлў, ші Тътарій ый гоніа dарь неміка ле стріка. Domnыл мергынd ла Бѣкѣрещі, de тоате пърціле веніа оамені de се желуіа: унії къ і-аў тъіат Тътарій, алцій къ ле аў луат мъіеріле ші фетеле, алцій къ ле аў луат тоате че аў авут, Тътарій, ші de аміа аў скъпат еї деспоіаці, ші мълте алте ръутъці. Dарь тоате ле ръbda, пентрѫ къ ел і-аў фост adѣсѣ, ка съ'шї капете іаръшї Doamna ші вінеле.“ Ашішdереа скріе преавестітыл Енгел[2]) ші Черей Міхаіў [3]), карele ферічеще пе Мынтеній къ п'аў авут четъці ка Ardеленій, съ се поатъ ымкуіба Търчії ші Nемцій ымтр'жнселе, апоі зіче: „Ымпъратыл Леополдў I, ка съ поатъ ындулчі ші траце ла сіне пе Міхаіл Телекі, і-аў дървіт тітыл de Коміт ал ымпъръцієї Romанілор, каре тітыл акума, ымкъ ел аў фііі луї, dарь нѫ пофтеск съ ле зікъ Nачіагошї, нічі аў алцій тітулыл ачеста ын тот Ardeaлыл.

Іарь Гебхardі [4]) скріе: „Комітыл Телекі аў луатў Новіградыл de лънгъ Dунъре, ші трънынd ла сіне 3000 de Romъні, аў луатў ші Рушава, ші de ачі аў трекут ла табъра Търчеаскъ, каре о тріміседе Візірыл кѫ ун Сераскіріў ын Унгаріа. Чі оастеа ачеаста с'аў бътут ші с'аў ресіпіт de Мархіоныл din Baden ла Пассаровіцѫ ын Сервіа, маі наінте de а ацінце Комітыл Емерік Телекі ла дъмса. Іарь din ымвінцереа ачеаста ачееа аў урмат, de Мархіоныл din Baden dынъ че аў бътут ші ретъшіцеле ощеї ачеіа, ын 14 Октомвріе аў луат Nісса, Dііыл саў Bidинул, ші прін ачелеа аў кънріндсѣ Сервіа ші Валахіа. Цепераріыл Комітыл Піколомині аў кънріне Босніа ші Албаніа маї тоатъ, ші аў жефуіт ші стрікат четатеа Софіа зісъ, ші ощіле луї ар фі сунсе ымпъратылуї тоате неатърніле Іліріечі, de нѫ ар фі мърітѫ ел ла Прещіна ымтр'о треабъ кѫ Арнъуцій.“ Аша скріе ші Катона [5]).

Історіа Бълъчепеаскъ чеа маі ын сус adѣсъ, терце маі ымколо зікынd: „Ымтрѫ ачесте тімпурі търбурате аў трімис Констаптін Bodъ, de аў прінсѣ пре Крістеа Скордеї карele фусесе Постелнік маре ла Шерван Bodъ, ші пре Опреа Къпітаныл ші пре Влаікыл ші пре унії і-аў ымкіс ла Къldорошіанї, пре алцій ла Спаговѣ, ші Крістеа фъръ ымтърziере л'аў оторжт, іарь пре чеї доі dынъ мълтъ врете і-аў лъсат. Прічіна морцеї луї Крістеа аў фост; къ ымкъ ын боіеріе се чертасе кѫ Брънковеанул маї пентрѫ німіка, dечі ел пре аскунс цінынd ніссшъ, dынъ че аў къпътат domніа, ш'аў вързат асупра луї мъніа. Іаръшї ымтрѫ ачесте тімпурі аў трімис Bodъ пе Въкъреску Вътавыл de копії ла Краіова de аў прінс пе Стефап Чорапыл, карele аў фост слуціторіў, de л'аў adѣс ла Бѣкѣрещі, вінdиндъ'лў, къ с'ар фі ымцелес асупра луї кѫ Ага Констаптін Бълъчеапыл, ші ымкізынdъ'лў ла Мъпъстіреа луї Міхаіў Bodъ, аў трімісѣ ымтр'о поапте Арпашії de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

л'аѣ сѣгрѣмат." Ан анѣл de акѣт аѣ трекѣт ші Doamna лѣї Шербан Водъ кѣ прѣнчіі сѣї ан Ардеалѣ, прекѣт скріе Делкіаро [6]).

Дѣнъ че с'аѣ лѣат Ардеалѣл de ла Тѣрчі прін артеле бірѣітоаре але Аѣгѣстеї касеї Аѣстріеї, Ромънілор din Ардеалѣ андатъ маї віне ле аѣ терсѣ, каре терцере анаінте пістѣіндѣ-о алте неатѣрі, прекѣтѣ скріе Бодѣ Петер [7]): „Ан анѣл 1689 ан сеітѣл Ардеалѣлѣї ачеаста с'аѣ ашезат, ка прекѣт плътеск ші слѣжеск Ромънії, чеї че лъкѣеск ан скаѣнеле Сѣсещї, попілор челор Сѣсещї, тъкаркъ пѣ ѣтблъ ла бесерічіле лор, аша съ плътеаскъ ші Ромънії ачеіа, карії лъкѣескѣ ан Комітатѣрі ші скаѣнеле секѣенещї, попілор ші дascалілор Ѳнгѣрещї (адекъ: калвінещї ші ѣнітъръшещї), токта ка Ѳнгѣрії ші Секѣії чеї прощї; даръ ан анѣл ѣртъторіѣ ачеаста аша с'аѣ андрептат, ка алта съ пѣ фіе деторї а плъті Ромънії, фъръ пѣмаї дічїма ші кварта, ѣнде с'аѣ дат ачестеа ші пън' акѣма." Везї ла че стат аціѣнсесе Ромънії din Ардеалѣ, ші маї ла ръѣ анкъ ар фі аціѣнсѣ, де пѣ ар фі аѣѣт порок кѣ Аѣгѣстъ каса Аѣстріеї.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) In recent Hist. Valachia Part. I. p. 336 seqq. [3]) Cserei Mihály a' Kézzel irt Erdelyi Historiában ad h. a. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. III. p. 316. [5]) Katona in Epitome Chronol. ad h. a. [6]) Delchiaro p. 151. [7]) Bod Peter Horti Istvàn reformatus Piispök életében.

Анѣл 1690. „Константін II Водъ Брънковеанѣл, зіче Історіа Бълъчепеаскъ [1]), възънд рѣѣтатеа че о фъкѣсе ан анѣл трекѣт Хаіслер ші Бълъчеанѣл кѣ оцїле Немцещї, ші воінд съ ле респлътеаскъ рѣѣ пентрѣ рѣѣ, с'аѣ ѣнїт кѣ Комітѣл Ешерік Текелі, карєле авеа о сатъ де оасте din Ѳнгѣріа де сѣс, ші атъндої аѣ черѣт де ла ампъратѣл Тѣрческѣ оцї Тѣрчещї ші Тътърещї, ка съ меаргъ ан Ардеалѣ съ скоатъ пе Немцї, фъгъдѣінд Константін Водъ къ ел ва афла дрѣт ші плаіѣрї, пре ѣнде фъръ де прімеждіе вор антра тоате оцїле ан Ардеалѣ, ші аскѣлтъндѣле рѣга ампъратѣл, ле аѣ дат Сераскір маре кѣ оасте мѣлтъ, ші пре Кълчѣк-Сѣлтан кѣ Тътарії, ші адѣнъндѣсе ан цеаръ тоате оцїле аѣ порніт кътръ Рѣкърѣ, ші афлънд плаіѣ апроапе de Брашѣ, аѣ антрат тоате оцїле спре Тохан ші спре Зърнещї. Дечї прінзънд де песте Цепераріѣл Хаіслер ле аѣ ешіт анаінте кѣ Немцїі, кѣ Ѳнгѣрії мі кѣ Секѣії къцї аѣ авѣт, ші антр'ѣн чеасѣ бътъндѣсе, іатъ аѣ антрат Тѣрчії кѣ Ѳнгѣрії лѣї Текелі ші Ромънії лѣї Костантін Водъ, ші Тътарії прін Немцї, ші аѣ дічепѣт а тѣіа де зъчеа трѣпѣріле Немцілор ка бостанії, ші бірѣінца аѣ фост а Тѣрчілор. Ан бътаіа ачеаста аѣ періт ші Ага Константін Бълъчеанѣл, а кърѣіа кап пѣндѣ'лѣ антр'о сълцъ Водъ ан зіоа de Съптъмъріе л'аѣ тріміс ан Бѣкѣрещї ан кѣртеа лѣї; ші аѣ прінс віѣ пре цепераріѣл Хаіслер, пре карєле л'аѣ робіт Текелі, ші дѣнъ кът-ва тъмп л'аѣ лъсат пентрѣ Доamna лѣї Текелі, карєа ера ла Немцї, фъкънд скімѣ. Періт'-аѣ атѣнчї ші цепераріѣл Телекі Міхаіѣ ал Ардеалѣлѣї ші мѣлцї боіерї din Ардеалѣ. Текелі аѣ трішіс кърцї ла тоатъ боіерімса Ардеалѣлѣї ка съ вінъ ла дъпсѣл, вестіндѣсе Прінцѣ Ардеалѣлѣї деспре Тѣрчі, ші чеї маї мѣлцї аѣ венїт дѣкъндѣсе кътръ Сібііѣ кѣ тоате оцїле аѣ трекѣт ла ѣн сат, че се зічеа Крістіан, аколо аѣ фъкѣт коропаре ка съ фіе Прінцѣ Ардеалѣлѣї, ші петрекънд мѣлтъ време, іатъ аѣ венїт;

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

de ла Поартъ ын Каніцї Баша кѫ къфтане de бірѫінцъ, шї аѫ дмбръкат пе Сераскірул, пе Хапул, пе Константін Водъ шї пе Текелі. Дпсъ фііnd къ пороклл пѫ слѫціа луї Текелі акѫта дпкъ пѫ і-аѫ слѫціт: къчї вепі весте къ віпе Марxіопул din Baden кѫ тоате ощіле дп Арdеалѫ, кърѫіа пепѫтъпdѫ'ї ста Текелі дпкоптръ, аѫ дпчепѫт а фѫці кѫ кафтапул дп віпе. Тѫрчії, Тътарії, Костантін Водъ шї Текелі с'аѫ трас кътръ Брашовѫ, шї пре ла ватъ аѫ трекѫт дп Валахіа, шї ощіле с'аѫ ресіпіт dѫпъ кѫт ера рънdѫіте.“

Маї тот аша скріѫ despre бътаіа ачеаста Енгел [2]), Леврехт [3]), Delкіаро [4]) шї Dimitріе Кантемір [5]); даръ de кът тощ маї віпе о скріе Черей Міхаіл [6]), ка ынул карele аѫ фост дптр'дпса, zікѫпd: „Поарта Тѫрчеаскъ въzѫпd къ Арdеалул с'аѫ рѫпт de кътръ dѫпса шї с'аѫ плекат спре Немцї, шї Немцїї ті стръжѫескѫ четъцiле din Арdеалѫ, дп каре вin de ерпеазъ шї прітъвара odixпind шї съпї тергѫ ла бътаіе dintр'дпселе, с'аѫ сфътѫіт съ іа дпdъръпт Арdеалул de ла Немцї. Шї фііnd къ Тѫрчії ера тъпіошї пе Арdелепї, пічї се пѫтеа дпкredinца лор, іаръ Емерік Текелі ретъсесе ыѫръеа кredinчіос, пре Текелі л'аѫ пѫтітѫ Прінцѫ Арdеалулуї, шї трітіцindѫ'ї бzdѫган, стеаг ті къфтан, аѫ рънdѫітѫ лъшгъ dѫпсул пре ын Сераскір (апѫте пре Черкес-Ахмет-Баша) кѫ ощї Тѫрчещї шї Тътъръщї, пе фечіорул чел маї тік ал Хапулуї Тътъреск шї пе Константін Domпul Мѫлтепескѫ, съ'лѫ dѫкъ дп скаѫпул Арdеалулуї. Іаръ маї дпаіпте de а вепі Текелі тѫрісе Міхаіл І Апафі, Прінцул Арdеалулуї, дп Фъгъраш (дп 15 Апріліе din апул 1690, ал вързтеї 58, ал domпieї 29), дп прінъ болпъвіпdѫсе, къчї Doампа луї тѫрісе кѫ ын ап шї цівтътате маї дпаіпте. Despre прічіпа морцеї луї тѫлте се ворбеск, ынїї zік, къ аѫ тѫрітѫ de гѫттъ, алцїї къ л'ар фі отръвітѫ Міхаіл Телекі чел бътръпѫ. Еѫ zеѫ пѫ щіѫ, кѫт с'аѫ дптъмплатѫ. — — — Трекѫпd ощіле челе маї тѫлте кѫ Лотаріпгул асѫпра Франчілор, дп Ѫнгаріа аѫ ретасѫ дп локул луї, Марxіопул din Baden, шї фііnd весте къ вin Тѫрчії съ іеа дпапої Бълградул din Сербіа, Марxіопул се пъzеа ка съ'лѫ апере. Іаръ дп Арdеалѫ аѫ лъсатѫ кѫ Цепераріул Хаіслер шапте реџішептърї, dintре каре Хаіслер пе треї ле аѫ лъсатѫ ла Поарта de феррѫ, шї кѫ патрѫ аѫ терсѫ съ тъбъреаскъ дп Харотсек ла Бѫzеѫ; къчї се zічеа, къ пре аколо вреа съ дптре Текелі дп Арdеалѫ. Кѫ о парте а ощілор Арdелепещї терсесе Цівлафі Ласло ла Марxіопул din Baden, іаръ пе челелалте ощї Арdелепещї ле повъцѫіа Мачкаші Болdіжар, пъпъ че аѫ сосітѫ маї дптр'ын тързіѫ шї Міхаіл Телекі, пѫ din бѫпъ воіа луї, чі din порѫпка луї Хаіслер, фііnd ті еѫ атѫпчї аколо дп табъръ; фост'аѫ атѫпчї фоарте марї повоаіе дп Арdеалѫ, каре маї дпаінте аръта вепіреа ощілор стреіне асѫпра Арdеалулуї. Ноі фііnd дп вр'о кътева съптъмъпї дп табъръ ла Бѫzеѫ, шї фііnd шї ла Терцбѫрг ынїї dintре осташїї din скаѫпул Мѫръшлуї, Емерік Текелі п'аѫ вепітѫ пе калеа чеа de ла Бѫzеѫ. чі пе чеа de ла Терцбѫрг, шї трітецindѫ пе ынїї dintре осташї луї, аѫ тъіатѫ пе Немцїї шї Секуїї чеї din шапцѫріле de ла Терцбѫргѫ, шї і-аѫ дмпръщіатѫ. De кътръ сеаръ Хаіслер се цівка дп кърцї кѫ цепераріі Nахер шї Магіп шї кѫ колопелул Dopіа, ті дшї дмплѫсе de цівтътате пълърія кѫ галбепї шї кѫ талерї лѫацї de ла чеїлалцї, кѫпd сосі вестеа. Dрепт ачееа дпdатъ се фъкъръ орънdѫелї, шї порпіръ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Nemții ку Ungării, ші трекънd поаптеа пре ла Neni тъбърʼрът ла Съмпетрѫ, аколо пѫцін ам zъбовіт ші пе ам повъцѫіт ку таре прінъ токта ла Терцбърг, унde ку таре бъкъріе терцеа ші Nemții ші Ungării, аколо deскълекънd вр'о кътева zіле ам ретас стръжуind ші zіва, дарʼ маі въртос поаптеа, мътънdѫне локъріле ші фъкънd фокърі дп локъріле din каре пе мътам, ка съ пѫ пе асъпреаскъ поаптеа врăжташіл; іарʼ zіва треча аї пострі ші се лупта ку протівнічії. Domnul Мънтенескъ дптр'ачееа пре аскунсъ се дпцелецеа ку ценерарівл Хаіслер ші'і скріа тоатъ воіа ку пътърул ощілор лві Текелі ші zічеа къ ку аша de пѫцінї съ пві стеа дмпротівъ, къ еї съпт мълцї. Ші адевърат есте, къ дп челе патрѫ реціментърі de авіа ера 2000 de фечіорі, прекум дпсъмі маі адесе-орі ам пътерат компаніїле, пре мълцї dintr'жнселе трімецънd ла плаівл de ла Бързъ, дп Чівк ку богаціа, ші пре аівреа: дарʼ Хаіслер п'аъ аскълтат, — — — чі аъ стат таре ші въртос дптр'ачееа ка съ се батъ ку Текелі. Міхаіл Телекі dупъ че аъ сосіт ла Терцбърг, дпкъ дndemna пе Хаіслер съ се трагъ дndърънт, ші кіемънd ла сіне пе челе треї реціментърі de ла Поарта de ферръ ші adукънd тънърі din четъцї (къ пътаї doуъ тънъреле авеам ку noї); аноі съ черче порокул. Чі Хаіслер дмпетрindусе дп сфатул съъ, аъ порунчіт съ пъzеаскъ плаівл de ла Терцбърг, ка de кът-ва ар дптра Текелі дп стръмтоаре, съ'лъ батъ, кът л'ар фі ші бътът, de ар фі вепіт пе аколо. Чі фіind Текелі от прокопсіть дп лукръріле de бътаіе, п'аъ фост певан съ вінъ ла локърі аша de стръмте. Дрепт ачееа трънind ку mintea са ші черкънd къі педмблате пе мънцї, аъ лъсат пе Domnul Мънтенескъ, пре каре пу'лъ іввеа, ку оастеа лві, ті ку о сатъ de Търчі аколо ка пъпъ че се ва дптърпа ел (пътаї Сераскірівлї сунънd че'і есте воіа), пъръреа съ се батъ ку Nemții, ші пре локърі ка ачелеа'шї аъ трекътъ дп треї зіле оастеа дп Ardeалъ, пре унde пе кът съ фіе дмблат оасте саъ от къларе; чі doаръ пічі педестрѫ вре одатъ. Дпцепункind къте унул ші легънd арборі de коzіле каілор аша с'аъ слобозіт ла шес. Despre ачеаста Хаіслер нетік аъ щівтъ, пентрѫ къ дптрекънd ел, de есте апроапе лок, пре унde ар пътеа трече протівнічії л'аъ дпкредінцат къ пу есте, къчі ку гъндул дпкъ пу се пътеа сокоті, съ поатъ трече оасте пе локърі ачелеа. Дп 21 Августъ шаі dупъ амеазъ zі стънd поі къларі, ші ценерарії ку Текелі къtънd de пе стапнл Терцбъргълві, кът се ловеск дмбе ощіле, стрежарії de кътрʼ Zерпещі, пре карі'і ловісе о парте а ощілор лві Текелі, адук весте, къ аъ дптратъ протівпікул дп цеарʼ; дрепт ачееа пре noї ку Nemții дмпрежпъ фѫцind пе аъ dесъ кътрʼ Zерпещі. Кънd мерцеам кътрʼ Тохан, сатул таре ардеа къ'лъ апріпсесе Тътарії. Ера дп табъра поастрʼ ун боіерів Мънтеческ а пъте Бълъчеанъ, карелe се дпсърасе ку фата лві Шербан Водъ, ші фъкъндусе Domnъ Мънтенескъ Констаптін Брънкован, de фріка лві фѫцісе дп Ардеалъ ку тоіере'шї ку тот, ачеста фъгъдуісе дмпъратулві Леополдъ I, къ де'лъ ва пупе Domnъ дп Валахіа, ва дпкіпа цеара дмпъратулві, ші авънd Хаіслер порункъ л'ар фі ші адус дп Валахіа, къ ку тоцї ам фі трекът дп Валахіа, de ам фі бътът пе Текелі, дарʼ п'аъ врът Dумнезеъ съ'лъ батем, чі ел пе аъ бътът пе noї. Серакул Бълъчеанъ дпкъ аколо аъ періт.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Мъіереа ші фечіорул луї пъпъ астъзї съпт прібеџї ын Брашовъ димпревъ кў фечіорул луї Шербан Водъ, ші кў мъіереа ачесткіа. Бълъчеанў ачеста авънd доъ свадроане де Унгурї ші de Ромънї съпт сіне, с'аў черутў de ла Хаіслер съ'л слобоадъ съ меаргъ съ скоатъ ле Тътарї din сатул че apdea. Хаіслер л'аў слобозіт, ші Бълъчеанў бътъндсе кў Тътарїї і-аў алунгатў din сатў. Акума вedeam табъра луї Текелі къ ста ын рънd din сес de Zерлещї. Хаіслер дикъ ш'аў рънdзіт Немцїї ші doї Iесвіцї с'аў ругат кў dъншіі дмблънd пре ла компаніі, dупъ ачеea пъртънd къте ун кръчіфіссў, ын мънї, аў терс ын фрунтea табереї, dарь аў ші періт амъndoї. Ун попъ калвінеск авънd сабіе а мънъ с'аў мънтзіт de прімеждіе ші de моарте скъпънd кў фуга. Дntр'ачеea свфлънd вънтул ын фаца реџіментърілор, Хаіслер ле аў дntорсў ын латърї. Атунчї de п'ар фі ші щіутў Текелі къцї съпт Немцїї, і-аў пътут пътера dупъ корпете. Ын фрунте ста Немцїї, ла спателе лор Арdеленіі. Текелі ш'аў порніт ощіле спре Zерлещї, ші не шес ле аў пусў ын рънd. Секуїї стрігънd пътеле луї Ісус вреа обул съ меаргъ асупра протівнічілор, мъкар къ ера dепарте; чі алергънd дnаінтea луї Міхаіл Телекі, і-аў дnфрунтат ші аша с'аў огоіат. Небунie аў ші фостў а рънdзі оастea чea вшоаръ din dърънт, пентрu къ de о ар фі пусў din 'наінте, ачееа леспе ар фі оторжт не Търчї кў сабіиле. Хаіслер вені ла ощіле ноастре ші zice лътінеще; Dумnеа воастръ акум вецї авеа фортоасъ десфътаре, вецї вedea, кум вор фуџі Търчії, пепътънd сufері фокул пострu, атунчї Dумnеа воастръ кў щіреа луї Dумnezeў гоніџі-ї ші тъіаџі-ї, іаръ de въ вор дntінде дndърънт, пу вецї обул ла реџіментърі, чі костіші, ші еў кў оастea меа дмі воіў бате дndърънт. — — — Текелі дntр'ачеea аў фъкутў практіка ачеаста: De а стънга ощілор ноастре ера ун deал дnкъркат кў туфърії de стъжарій dealунгул, ел аў трімісў о сатъ de Тътарї, ші de кърџї асупра арінеї ноастре чеї de а dреапта, съ не дnкунџіzре. Хаіслер въzънd ачееа, не Dорія л'аў трімісў кў шесе компаніі асупра Тътарілор. Телекі дnкъ аў трімісў кў Dорія треіспрезече стеагурї de Секуї съпт повъџуіреа луї Хептер Міхаіў. Тътарії dintр'adinc аў фуџітў dinаінтea лор, іаръ Dорія ші Секуїї de бъкуріе і-аў гонітў пъпъ ла оастea Търчеаскъ, аколо с'аў ші дnкісў, de пу с'аў маї путутў дntоарче дnапої ла локул лор, пентрu къ Търчії ші Текелі въzънd къ с'аў ръріtў арінa чea стънгъ а Немцілор кў dучereа компаніілор, кў маре оасте, адекъ кў 32 de стеагурї (аў путутў съ фіе шесе мії de осташі) аў алергатў асупра а лор пострі, це карії апроане ащептъndу'ї Немцїї, карії ста ын рънd, аша de вітежеще і-аў пріімітў кў дntунщкатул, кът 9 стеагурї ам въzутў къ кad ла пътънт, ші мулџї Търчї, карії прекум de бun сатъ ам вzзітў dупъ, ачееа аў нікат ка ла 200, dарь чеілалџї аў трекутў despre трупуріле челе моарте, ші аў руптў рънdуріле Немцілор. Секуїї въzънd къ прin Немцї аў трекутў Търчії, лічї сабіеле ші ле аў ръdікат, чі кў преа маре dарть аў фуџітў. Немцїї дикъ въzъndў къ фугў Секуїї, аў дnчепутў а се трage дndърънтў, акум Хаіслер дикъ фуџіа, ші Търчії гоніа пе Немцї ші пе Секуї. Іаръ не Dорія кў челе шесе компаніі немцещї л'аў дnкунџіратў арінa чea de а стънга а Търчілор, ші ел муџіпікъ оастea са струнгъндво ла о

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

лалтъ, маї ѫн чеас din decпъдъждѫire аша с'аѫ бътътѫ, de атътеа mii de Тѫрчї, de Тътарї ші de Кѫрѫцї пѫ'ї пѫтеа decѫina de ла о лалтъ. Хаіслер пѫтеа скъпа кѫ паче, даръ въzѫnd de не deал кът de вітежеще се поартъ оастеа лѫї Dopia, ш'аѫ цінътѫ рѫшine a фѫцї, ші кѫ пѫцінї лъпгъ cine, с'аѫ дптѫрпатѫ ші ел ла локѫл харцѫлѫї, ші аколо л'аѫ прінсѫ Тътарії, dѫпъ че с'аѫ остепітѫ ші калѫл, ші ел de алергареа чеа мѫлтъ. Пе компаніile челе de сѫпт Dopia дпкъ ле аѫ дпфръптѫ, ші ле аѫ тъіатѫ маї пре ѫртъ, іаръ каре с'аѫ фъкътѫ de о лалтъ, кѫ мѫлте пѫшкътѫрї с'аѫ мъптѫіт. Пе Dopia дпкъ л'аѫ прінсѫ Тътарії ші корбъчіndѫ'лѫ л'аѫ легатѫ de коada калѫлѫї, ші аша аѫ алергатѫ кѫ дъпсѫл; чі Текелі кѫ банї і-аѫ ръскѫмпъратѫ пе амъndoї ші кѫ чінсте і-аѫ цінътѫ. Аколо аѫ перітѫ ші Цепераріѫл Nахер, карєле ера маре ші грас от. Цепераріѫл Магіп ръпіт фііnd аѫ фѫцітѫ прін цеара Бърсеї ла сатѫл Херман, аколо кѫпоскъпdѫ'лѫ Сасії, л'аѫ кіематѫ дп костеіѫ, съ'лѫ аскѫndъ, ші апоі л'аѫ оторжтѫ, даръ аѫ ші плътітѫ вр'о къτева мії de флорінцї пентрѫ дъпсѫл дѫпъ ачееа. Боіеріѫл Бълъчеапѫ дпкъ аѫ къzѫт дп оастє ші тъіndѫісе капѫл, Констаптін Водъ л'аѫ тріmісѫ ла Царіград. Dіптре Тѫрчї аѫ пікатѫ мѫлцї Аці dімпрекпъ кѫ Сердаріѫл. Ачі аѫ перітѫ ші Міхаіл Телекі чел бътръп, пентрѫ къ дмпедекъndѫісе калѫл чел бобошѫ, че'л пѫшіа Калтап, пре каре дл цінеа спре лінса чеа маї de пре ѫртъ, de о крѫче de грѫѫ, аѫ къzѫтѫ кѫ ел кѫ тот, ші venind ші лекѫпоскъndѫ'лѫ Тѫрчії (къ ера дп хаіне пегре желінd пе Прінцѫл Міхаіл І Апафі) і-аѫ чіокъртіт мъпіле, образѫл, ші маї пре ѫртъ дмпѫшкъndѫ'лѫ аѫ мѫрітѫ.“

Пъп'ачі Череї Міхаіл, карєле челелалте despre Текелі ле скріе ка ші Історіа Бълъчеnеаскъ; іаръ despre дпкоропареа лѫї Текелі дп Арdеалѫ, четеще пе преавестітѫл Енгел [7]), къ міе пѫ'мї есте воіа, съ'мї лѫцескѫ мѫпка кѫ черетопіile ачелеа. Ачі тотѫ'шї маї adѫк че скріе Delкіаро [8]) zікъndѫ: „Дптръnd Тѫрчії маї дп лъѫптрѫ дп Арdеал, (dѫпъ бірѫінца шаї сѫс adѫcъ) аѫ терсѫ дп Бълград, ші аколо аѫ дпкоропатѫ пе Текелі Прінцѫ Арdеалѫлѫї, аѫzind къ пѫтаї кале de чінчї чеасѫрї е departe о артатъ Nемцеаскъ карєа віne асѫпра лор, с'аѫ datѫ ла о фѫгъ ка ачееа de дптр'о zі ші дптр'о поапте аѫ ацізпсѫ ла Фъгъраш карє ера дп пѫтереа лор; Тѫрчії ші Тътарії с'аѫ дптѫрпатѫ ла локѫріле лор, іаръ Текелі кѫ Прінцѫл Констаптін Брапковапѫ с'аѫ дптѫрпатѫ дп Валахіа, ѫnde пѫртъndѫсе рѫѫ Кѫрѫцїї ші желѫіndѫсе Водъ ла Поартъ асѫпра лор, і-аѫ venіт а-честа респѫпсѫ: Чіne сѫпт претестѫ de прієten се поартъ ка ѫн протівпік дп цеара воастръ, vrednікѫ e de а се сокоті dѫшman. Авецї пѫтереа дп мъпіле воастре, лѫкрацї кѫт щіцї. Скріс'аѫ Прінцѫл Констаптін Брапковап пре аскѫпс ші ла Nемцї, къ се ва съргѫі а кѫръцї Валахіа de Кѫрѫцї, ші а departа пе Текелі капѫл лор dіптр'ѫпса, ші аша аѫ ші фъкѫт, къ аѫ дмпърцітѫ ощіле сале дп маї мѫлте латѫрї ші аѫ фъкѫт орѫndѫіелї ка ачелеа de претѫtіndenea се тъіа мѫлцї Кѫрѫцї фъръ de ощї ѫпѫл de алтѫл пентрѫ departареа локѫрілор. Ѫпії прінzѫnd de весте с'аѫ мъптѫітѫ кѫ фѫга дп Молdова ші дп цеара Тѫрчеаскъ. Іаръ Еmерік Текелі перzѫnd партеа чеа маї маре dіптрѫ аї съї, шаї пре ѫртъ с'аѫ dѫсѫ ла Царіград de ѫnde кѫ вреmе прін Поарта Тѫрчеаскъ фѫ тріmісѫ дп Nікоmedia кѫ тоатъ каса лѫї, ші аколо ш'аѫ сфършітѫ віеаца.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Гевхарді [9]) дпкъ скріе: „Мѧрindѫ Прінцѧл Ардеалѧлуї Міхаіл І Апафі дп 15 (пѫ дп 3) Апріліе, не фііѧл съѫ Міхаіл ІІ Апафі, пе карелe л'аѫ фостѫ алесѫ цеара ѫрмъторіѫ тътжнесъѫ дп анѧл 1684 (пѫ 1681) ші дмпъратѧл Леополдѫ І, л'аѫ квпоскѫтѫ Прінцѫ, дп анѧл 1686 л'аѫ лъсатѫ сѫптѫ тѫтела артелор дмпърътещї. Моартea ачeаста аѫ датѫ прілецііѫ Порцeї Тѫрчещї de a дndръспі тоате, ка съ капете дndърътѫ Ардеалѧл. Дрепт ачeea іаръшї аѫ пѫтітѫ пе Комітѧл Емерік Текелі Прінцѫ Ардеалѧлуї, ші л'аѫ трішісѫ кѫ 16000 de осташі, съ квпрindъ цeара. Дптр'ачeea, Капіжа с'аѫ плекатѫ ощілор дмпърътещї, ші Хаіслер аѫ аціѫтатѫ оастea Арделепeаскъ ші аѫ dѫсѫ ші 4000 de Нeмцї съ опреаскъ пе Текелі de ла Ардеалѫ; даръ бътъndѫсe ла о лалтъ дп 21 Авгѫстѫ, ші фѫцind Ардeленіі din бътаіe, рецімептѫріле челe петрещї маї de тот с'аѫ тъіатѫ прін Тѫрчі. Чі мъкар къ бірѫінца аѫ фостѫ а Тѫрчілор, пѫціне комітатѫрі аѫ ціпѫтѫ кѫ Текелі, ші ачeста аѫ фостѫ сілітѫ а се квпрinde кѫ батереа Брашовѧлуї, de ѫnde алѫнгъndѫсe прін Мархіопѧл din Baden, прін пърціле de къtръ Молdова аѫ фѫцітѫ дп Валахіа. Дптр'ачeea Візірѫл Квпрілі-Оглѫ аѫ терсѫ ла Nicca, Dііѫ, Cemendpia ші Бълград ші ле аѫ лѫатѫ. Аша аѫ перdѫтѫ Нeмцїї тоатъ Сербіа ші Босніа." Дп потe апоі зіче къ аѫ лѫатѫ Візірѫл Nicca дп 8 Септeмѫрie, Dііѫл 29 Септeмѫрie, ші Бълградѫл дп 8 Октомѫрie. Вezї ші пе Катопа [10]).

Despre Молdова пѫтаї ачестea скріе преавестітѫл Енгел [11]): „Пъртепіі Францozещї атъта аѫ фъкѫтѫ дп анѧл 1690, къt Полопіі дп анѧл ачeла петіка аѫ лѫкратѫ асѫпра Тѫрчілор, ші дпсѫшї Краіѫл Ioann Собіескі се дndoia despre фъгъdѫінцеле дмпъратѧлуї Леополдѫ I. Дрепт ачeea Констаптін Каптемір Domnѫл Молdовеї аѫ трімісѫ пе Богdan Лѫпѫл кѫ ощї ла армата Тѫрчeаскъ, ка съ dѫкъ ѫe Текелі дп Ардеалѫ."

Дмпъратѧл Леополдѫ І, дпкъ патрѫ Діпломатѫрї аѫ датѫ дп анѧл ачеста 1690 пептрѫ пeатѫріле Іллірічещї: Чeл дптъіѫ [12]) с'аѫ датѫ дп 6 Апріліе къtръ Мітрополітѧл карелe пѫ се пѫтеще, пѫтаї къt дл скріе Дмпъратѧл къ кѫ плъчere аѫ дпцелесѫ, кѫ че драгосте аѫ прітітѫ Арпъѫцїї din Алѫанія ші Расчіанії дп анѧл трекѫт пе цепераріѫл съѫ Пікколоміні, ші съ'ї ѫndeшпe ка ші de ачі дпainte аша съ факъ пептрѫ тъптѫіреа лор de сѫбт цізѫл Тѫрческѫ. Ал doїlea [13]) іаръшї дп 6 Апріліе с'аѫ dат къtръ тѫлте пeатѫрї Іллірічещї, даръ маї вѫртос къtръ чeї din Алѫанія, ка съ се ласе de Тѫрчї ші съ цінъ de дмпъратѧл, фъгъdѫіndѫле къ вор фі скѫтіцї de тоате, лі се вор дптоарче тоате прівілецііѫріле челe векі, ші ле ва фі слобоd а'шї цінea леџea ші а'шї алеџe новъцѫіторї ші domnї dintre cine. Ал треїlea [14]) фііnd къ дптрѫ ачeста се квпрind прівілецііѫріле Сърбілор, с'аѫ датѫ ші сѫпъ прекѫт ѫрмеѫъ:

„Noї Леополdѫ din мілa лѫї Dѫmnezeѫ дмпъратѧл Romanілор, пѫрѫеа Авгѫстѫ, ші Краіѫл Церманіеї, Ѫнгаріеї, Бохеміеї, Далмаціеї, Кроаціеї; Славоніеї, Босніеї, Сърбіеї, Бѫлгаріеї, ш. ч. Архіповъцѫіторіѫл Австріеї, Dѫкеѫл Бѫргѫndіеї, ш. ч. Чіпстітѫлуї, квчерпікѧлуї, воєв іѫвітѧлуї Арсеніе Черповічї, Архіепіскопѧлуї Расчіанілор саѫ Сърбілор de лeџea Гречeаскъ a вісерічеї рѫсъріtѧлуї, Епіскопілор, ші тѫтѫрор феџелор Бісерічещї ші статѫрілор тірепещї, Кѫпітапілор,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Віце-Къпітапілор ші ла тоатъ комънъпітатеа de ачееашї леце Гречеаскъ ші неат Сърбескъ че есте лъціт ân Гречіа, Българіа, Расчіа сав Сървіа, Херцеговіпа, Далмаціа, Подроріа, Іепополіа, ті челелалте локърї дппревпате ші алтора тъкар кърора, карії вор четі, вedea, сав авzі ачестеа, тіла поастръ чеа Кесаро-Кръіеаскъ, ші тот бінеле.

„Nъ пъшаї din ътілітъ скрісоареа воастръ, карea o аці трітісъ повъ къ пътеле тътърор прін тъпатъл ла ної Епіскопъл din Іепополіа, Ісаіа Діаковічї, чї ші din ростъл сав гъра лъї, ші маї кіар тілостівеще аш прічепът стерітъ тълцетіта воастръ, пептръ къ скоцъпdъвъ пре вої din вървъреаскъ тіръппіа Търчеаскъ, в'ат къщігат іаръшї слобозепіа чеа маї de детълтъ, къ карea търтърісіцї, къ вої ші рътътіцеле воастре пептръ атъта фачере de біпе пъръреа че съптецї даторї ші обліgаці, ші ачеаста адевърат о фачецї din даторіпца воастръ, даръ къ атъта маї таре ândестъларе а воастръ, къ къноскънd кădinца поастръ, ші къzънd ла граціа ші тіла поастръ, а Domпълъї ші Краіълъї вострь челъї леціїт, къ вредпікъ de лаbdъ търіа а іпітеї вестіці къ вої de ачі ânaінте пофтіці а тръі ші а търі сънт ътъра апъръреї поастре. Пептръ карea повъ преа плъкътъ арътаре ші върсаре а іпітеї воастре, пре вої пре тоцї, ші пре фіеще-каре къ атъта въ прітіт преа тілостівеще, сънт Кесаро-Кръіеаскъ Тътела поастръ, кът пъріпцеще въ ândетпът, ка пре бън кънетъл вострь съ'лъ ânръdъчіпаці ân іпіміле воастре, ші не пръпчіі вострі пъръреа съ'ї ânвъцаці ка ân тоате ânтътплъріле къ фапта de че маї таре съ'лъ ânтъреаскъ; dрепт ачееа арте съ прindецї асъпра преакътплітълъї протівпікълъї пътелъї крещіпескъ ші гопіторілъї вострь сънт порокъл пострь ші повъdъіреа цепераріlор пострі, ка съ въ тъптъцї de бъстъшагъріле, ръътъціле ші тішелътъціле, каре преа стрътbъ ші преа тіръппеще ві с'ав фъкът пъп'акята; dimпротівъ, ка dinтрь ânчепът съ сітцінї лінъ ші dълче облъdъіреа ші domпіреа поастръ, прітindъвъ череріле къ евлавіа чеа къ ної пъскътъ, преа тілостівеще аш орънdъіт: ка съ ретънецї словозї пре лъпгъ цінереа къріndаріълъї челъї векіъ dвпъ обічеіъл ші порта Сърбілор de леџеа Гречеаскъ а Бісерічеї ръсъріталъї, ші прекът пъп'акята, аша de ачі ânaінте de пічі о фацъ бісеріческъ сав тірепеаскъ съ въ dосъdінї; ші съ фіе возъ слобод а къ пъпе возъ ântре вої къ пропріа воастръ пътере din неатъл ші літва Сърбеаскъ Архіепіскоп, пе карele ân ва алеце клерът ші статъріле тірепещї ântре сіпе, ші Архіепіскопъл ачела съ аібъ воіе слободъ а ândрепта тоате Бісерічіле ръсъріtепещї de леџеа Гречеаскъ (а Сърбілор); а сфінці Епіскопї, а пъпе преоцї ân тъпъстірї, а фаче бісеріч ънde ва фі опъ, din пропріа пътере; ân ораше ші сате а орънdъі преоцї Сърбещї, къ ăn кăвънт прекът пъпъ ачі аша ші de ачі ânaінте съ поатъ окъртъі Бісерічіле ші Комънітъціле Сърбещї de леџеа Гречеаскъ ші а ле ândрепта къ пропріа са Аѳторітате бісеріческъ dвпъ прівелеціъріле de ла предечесорії пострії слъвіції репосаціі Краіі Ънгаріеї возъ date ân тоатъ Гречіа, Расчіа, Българіа, Далмаціа, Босніа, Іепополіа ші Херцеговіпа, ашішdереа ші ân Ънгаріа ші Кроаціа ънde се афлъ ші акята, ân кът ші пъпъ къnd вор рътъпеа къ тоцїї ші фіеще-каре повъ кредінчіошї ші свпъпї. Маї ânколо статъріле бі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

серічещї прекѣт Архіепіскопѣл, Епіскопіі, кълѣгърії ші тот фелѣл de преоцї Сървещї de лецеа Гречеаскъ съ аївъ воіе слободъ преcте мънъстірї ші вісерічї, аша кът пішепеа съ се диволнічеаскъ а фаче пѣтерніче асѣпра пѣмітелор мънъстірї, вісерічілор, ші лъкашѣрілор воастре, чі de дечїше, de дърї ші de кортеле съ фіе скѣтіте, преcте статѣл вісеріческ дикъ нічї ѣп шіреап афаръ de ноі съ аївъ пѣтере de a арестълві сав прinde не чінева, чі Архіепіскопѣл не Сѣбordinaцїї съї чеї вісерічещї, de вор греші, dѣпъ каноане съї поатъ педепсі. Dъш ші дптърім ші вісерічіле ші мънъстіріле челе de лецеа Гречеаскъ ші тоате бънѣріле каре се цin de dънселе ші de Архіепіскопѣ ші Епіскопї, мъкар de че фелїѣ съпт, ка съ ле мощепеаскъ, dѣпъ дърѣіреа предечесорілор пострі; іаръ вісерічіле ачелеа, каре ле аѣ фостѣ лѣатѣ de ла воі Тѣрчїї, протівнічії пѣтелві Крецїпескѣ, dѣпъ че ле вот къщіга дидърънт, ка вовъ съ ві се дитоаркъ дидърънт вот порѣнчі. Маї пре ѣртъ пѣ вот сѣфері, ка съ се факъ вре о docadъ Архіепіскопѣлві сав Епіскопілор вострі прin орї-че фацъ вісерічеаскъ сав тірепеаскъ, кънd dѣпъ ліпса че ва фі вор черка мънъстіріле ші вісерічіле прin ораше ші прin сате, сав вор дпвъца не преоцї ші не nopod. Кареа преа мілостівъ дърѣіре а поастръ ш. ч. Dат дп четатеа поастръ Biennа дп 21 Авгѣстѣ din анѣл 1690, дп анѣл овлъдѣіреї поастре чеї а дмпъръцієї Ромапілор **33**, а Кръїмілор Ѳнгѣрещї 36, Бохетещї 34 ш. ч.“

Diпломатѣл ачеста с'аѣ вестітѣ прin дмпъратѣл Леополдѣ I дп 11 Декешврie din анѣл ачеста 1690 [15]), ші таре с'аѣ порѣнчіт тѣгърор сѣпѣшілор дмпърътещї, ка съ'лѣ цinъ ші Архіепіскопѣлві маї алесѣ съї dea карре съ се поатъ мѣта, баг-сатъ дп Славоніа. Тѣ четіторіле! ачі кіпе дпсеатпъ, къ Архіепіскопѣлві ші Епіскопілор Сървещї дп Diпломатѣл ачеста, нічї о пѣтере се dъ преcте неатѣл Ромъпескѣ.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Engel in recent Hist. Valachiae Part. I. p. 340. [3]) Lebrecht p. 363. [4]) Delchiaro p. 152. seq. [5]) Demetrius Cantemir in Hist. Osm. Regni Lib. 4. cap. 2, N. 53 [6]) Cserei Mihály a' Kézzel irt Erdelyi Historiában ad a. 1690 [7]) Engel l. c. 142. seq. [8]) Delchiaro p. 153. seq. [9]) Gebhardi in Historia Hung. Part. 3. p. 319. seq. [10]) Katona in Epit. Chron. ad ann. 1690. [11]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 285. [12]) Diplomatarium Nationis Illyricae Part. I. p. 1. seq. [13]) Idem Dipl. l. c. p. 7. seq. [14]) Idem Dipl. l. c. p. 10. seqq. [15]) Idem Dipl. Part. II. p. 8. seqq.

Анѣл 1691. Прекѣт скріе Ортѣл ші прогресѣл неатѣрілор din Dакіа [1]), пе Прinцѣл Міхаіл I Апафі карелe тѣрісе дп **15** Апріліе din анѣл трекѣт, дп лѣна лѣї Февръріе din анѣл de акѣт л'аѣ дпгропат дп сатѣл че се кіамъ Алтакерек. Іаръ Стефан Катона [2]) скріе: „Тѣрчїї аша de таре гътіре фъкѣсе дп анѣл de акѣт асѣпра Крецїпілор, кът пъдъждѣіа Соліman III къ ва лѣа дидърънтѣ Бѣda, кареа маї дптъї о кѣпрінсесе Соліman II, (пѣ чел dinтъіѣ) de ла Крецїпї. Мѣрind ел, ѣртъторівл Ахмет II, аѣ стръпсѣ 100,000 de остащї ші і-аѣ datѣ Візірівлві Кіѣпрілі, карелe аѣ терсѣ ла Zemлін, ші дптърinдѣ'шї табъра аѣ жісѣ къ de ар вепі тоатъ Церманіа асѣпра лві, дпкъ пѣ'лѣ ва пѣтеа бате. Мархіопѣл din Баden, карелe авеа пѣтаї de цівтътате атъцеа остащї пепѣтъпдѣ'лѣ скоате ла бътаіе с'аѣ трасѣ ші с'аѣ тъбърѣтѣ ла Салапкетен, пе карелe гопіпдѣ'лѣ Тѣрчїї аѣ тъіатѣ рецітептвл лві Бѣкѣоіѣ, каре порпісе маї тързіѣ ші прinzѣnd

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші піще лѧнтрі ѧпкъркате кѫ zъхареа, пе Марxіопѫл л'аѫ сілітѫ ла бътаіе. Бътаіа с'аѫ фъкѫтѫ ѧп 19 Аѵгѫстѫ din апѫл 1691, ші аѫ цінѫтѫ треї чеасѵрі кѫ порок атестекат, пънъ кънd аѫ ѧптратѫ кътръ апѫсѫл соарелѵї Ѳнгѵрії ші Сървії пре dінапоіа табереї ѧп шанцѵріле Тѵрчілор. Кът аѫ въzѫтѫ Тѵрчіі къ глоанцеле плова ѧп спателе лор, ші протівпічіі аѫ ѧптратѫ ѧп шанцѫ, с'аѫ спъріатѫ, ші аѫ ѧпчепѫтѫ а фѫці, іаръ фѫіnd атъціа аѫ перітѫ, de dінтр'о сѫтъ de mіі de аѵіа аѫ скъпатѫ треі-zечі de mіі ѧп Белградѫл din Сървіа ші ш'аѫ перdѫтѫ ші Bізірѫл кѫ 144 de тѫнѵрі, ші кѫ тоатъ вогаціа. Марxіопѫл din Баden аѫ перdѫтѫ din оастеа ѧмпъръteаскъ 3172 карії с'аѫ тъіатѫ, маі мълціпорі с'аѫ рънітѫ; іаръ ел odіxнindѫ'шї кътва оастеа, о парте о аѫ трімісѫ съ батъ Орadea-маре, алта о аѫ слобоzітѫ ла ерпатѫ. Комітѫл Емерік Текелі ѫzіnd de перdереа Тѵрчілор, аѫ ѧпчетатѫ de а маї лешѵі dѫпъ Арdеалѫ, каре се апъра de Ветерані, ші аѫ словозітѫ пе цепераріѫл Хаіслер пентрѫ мѫіереа са, ші пентрѫ 6000 de галбені. "

Despre цеара Мѫнтеneаскъ аша скріе преавестітѫл Енгел [3]): „ѦЛп апѫл 1691 аѫ трекѫтѫ Хапѫл Тътърскѫ din порѫнка Порцеї прін Валахіа ла Bізірѫл, ші біне цінѫтѫ, ші dърѫітѫ de Констаптін Брапковапѫ. Ла zіса ачеаста а лѵї Гречеап adѫѵъ Делкіаро, кѫ лѵї Брапкопапѫ ѧпкъ і-аѫ непітѫ порѫпкъ съ теаргъ ла Bізірѫл, dаръ ел с'аѫ тъптѫітѫ, баг-сатъ, кѫ ѧп цеарѫ съпт лъкѫсте, ші въпzъторі асѫпра лѵї. Despre ачеаста маї de пре ѫртъ скріе Делкіаро, кѫ Брапковапѫ аѫ віповъцітѫ пе Логофътѫл Міропошка, къї ѧтблъ спре періре, ші аѫ порѫпчітѫ de л'аѫ спъпzѫратѫ. Dѫпъ че л'аѫ пържтѫ пре ел фечіорѫл лѵї Міропошка пентрѫ ачееа ла Поартъ ші аѫ непітѫ ѫп чеаѫшѫ, съ черче лѫкрѫл, пе чеаѫтѫ ші пе міністрії Тѵрчещї і-аѫ ѧтплѫтѫ de бапі, ші Логофътѫлѵї Міропошка і-аѫ арѫпкатѫ, кѫ аѫ врѫтѫ съ'лѫ тъzълеаскъ пе dъпсѫл ші съ пѫпъ Domпѫ пре Констаптін Брапковапѫ чел тіпър, фечіорѫл лѵї, ка апої съ поатъ ел облъdѫѵі сѫпт пѫтеле ачестѫіа. Радѫл Гречеапѫ пѫтаї атъта скріе ла апѫл ачеста, кѫ ѧп 15 Іѫніе 1691 с'аѫ апріпсѫ ѧп Бѫкѫрещї о пръвъріе de тръспет, ші мълтъ пагѫбъ аѫ фъкѫтѫ ѧп оатепі ші ѧп олате. ѦЛп апѫл ачеста аѫ требѫітѫ съ фіе маре фоамете ѧп Валахіа, кѫ de шапте апі ѧпкъ de пе вретеа лѵї Шербап Bodъ маї ѧп тот апѫл о пъціеа лъкѫсте, прекѫт ші акѫт. Констаптін Брапковапѫ dрепт ачееа аѫ трімісѫ ла Сфетагора, ѫnde dѫпъ Хроніка лѵї Філіщіх пѫ поате тръі вре о парте мѫіереаскъ, ѧпкъ пічі dінтре пасерї, (карea тіпчіѫпъ Іоann Компепѫл [4]) ѧпкъ о скріе), ші кълѫгърії de аколо adѫкѫnd капѫл Съптѫлѵї Міхаіл Епіскопѫлѵї din Cінada, аѫ фъкѫтѫ літіе dѫпpreѫпъ кѫ чеата преѫцеаскъ din Валахіа, ші аѫ перітѫ тоате лъкѫсте, ші dѫnd Bodъ мѫлте dарѫрі кълѫгърілор, ші капѫлѵї С. Міхаіл фъкѫndѫ'ї о коропъ фоарте скѫпъ, ші ашеzѫndѫ'лѫ ѧптр'о лъdъцѵе de арцінт аша л'аѫ трімісѫ іаръші ла Сфетагора. Despre локѫріле din Валахіа асеміпеа скріе ші Історіа Бълъчепеаскъ [5]).

Іаръ despre Молdова скріе преавестітѫл Енгел [6]): „ѦЛп апѫл 1691, Краіѫл Полопілор Іоann Собіескі іаръші ш'аѫ adѫсѫ аміпте, кѫ фііѫл съѫ Іаков ар требѫі съ се късътореаскъ кѫ о кѫкоапъ din кѫртеа Баваріеї. ѦЛмпъратѫл Леополdѫ I dѫпъ Коіер,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

іаръшї аѫ фъгъдѫітѫ лѫї Собіескі, къ'лѫ ва аціѫта съ кѫпріndъ Молdова ші Валахіа: dрептѫ ачееа Собіескі іаръшї аѫ пъвълітѫ ѫп Молdова, чі маї кѫ атъта фолосѫ, ка ші маї ѫнаінте. Константін Кантемір, прекѫт скріе Залѫскі п. 1236, аѫ ащептатѫ пе Краіѫл Собіескі ла Переріта кѫ тѫлціте de Тътарї, dаръ пѫ с'аѫ ловітѫ кѫ dъпсѫл, пѫтаї аѫ апъратѫ Цѫцора de Полонї; чі пъпъ кънd с'аѫ депріпсѫ Полоніі кѫ Сѫчеава, кѫ Неатцѫл, кѫ Хотіпѫл ка съ ѫтпedече dѫчереа de zъхъреа ѫп Камепецѫ, Kozачії аѫ кѫпріпсѫ Сорока de лъпгъ Ністрѫ. Краіѫл аѫ сѫферітѫ ачі маре ліпсъ, пептрѫ къ пічї zъхъреа, пічї ацісторіѫ і-аѫ вепітѫ din Ардеалѫ, Кантемір ѫпкъ пѫ'лѫ лъса съ капете din Молdова, ші zъхъреаоа че о афласе ѫп Сорока, се сфършісе. Прекѫт се вede Полоніі ш'аѫ dобъndітѫ скопѫл съѫ ла Сѫчеава, Неатцѫ, ші Хотіп, dаръ іарпа і-аѫ ѫптецітѫ de а се ѫптѫрпа. Dѫпъ Карра тѫлцї побілї Лешецї аѫ періт de фоаме пріп пъdѫрї, саѫ с'аѫ datѫ пре сіпе робї ла Тътарї. Ѫп апѫл de акѫт аѫ adѫсѫ Константін Катемір пе фііѫл съѫ чел маї тінер Dімітріе din Царіград, ші аѫ трімісѫ ѫп локѫл лѫї кізешѫ пре Антіохѫ фііѫл съѫ чел маї маре.“

Ѫп апѫл ачеста аѫ перітѫ ші Константe Міроп Логофътѫл, скрііторіѫл Історіеї Молdовепещї, пептрѫ къ с'аѫ скѫлатѫ асѫпра лѫї Константін Кантемір, врънd съ пѫпъ Domnѫ ѫп локѫл лѫї пе фрате-съѫ Веліска, прекѫт zіче скрііторіѫл віецеї лѫї Константін Кантемір [7]); dаръ ръѫ лѫкръ скрііторіѫл ачеста, къ вреа съ факъ пре Міроп а фі din неатѫл Сърбескѫ; пептрѫ къ Міропещії ѫпкъ пе вретеа лѫї Арон Водъ пре ла апѫл 1594, ера боієрї de фрѫпте ѫп Молdова; іаръ ачеаста віпе о zіче, къ Константe Міроп аѫ фостѫ от ѫпвъцатѫ ші къ dінтре боієріі Молdовепещї ел ш'аѫ трімісѫ ѫптъіашї-datъ фечіоріі съї ѫп церї стреіне, ка съ ѫпвеце ші съ се прокопсеаскъ.

Ѫп 20 Авгѫст din апѫл 1691 ѫтпъратѫл Леополdѫ I, ѫптъреще Dіпломатѫл чел ѫп 21 Авгѫст din апѫл трекѫт dат Сърбілор, ші маї adaогъ ачестеа: „Ѫп кът вом пѫтеа, пе вом сілі, ка пріп бірѫітоаре кѫ ацісторіѫл Domпѫлѫї Dѫтnezеѫ, артеле поастре de маї тѫлте орї пѫтітѫл неатѫл Расчіанѫ кът маї кѫрънd съ'лѫ dѫчетѫ ѫп цъпѫтѫріле саѫ лъкашѫріле de еї маї ѫнаінте авѫте, ші съ скоате пе протівпічї dінтр'жнселе. Ші воім ка пѫтітѫл неат Сърбескѫ съ ретъпъ сѫпт ѫпdрептарea ші окъртѫіреа Маціstратѫлуї съѫ, ші съ се поатъ фолосі пестіптіт кѫ прівілецііріле челе векї, ші пріп маіестатеа поастръ тілостівеще дате лор, ші кѫ обічеіріле сале. Преste ачестеа маї ѫпгъdѫім ші ачееа ка de ва тѫрі пещіпе dінтре Сърбї фъръ de прѫпчї, ші фъръ de рѫdепії, атѫпчї тоате аверіле репосатѫлуї съ фіе але Архіепіскопѫлуї ші але бісерічеї. Ашіпdереа тѫрінd Архіепіскопѫл, саѫ вр'ѫпѫл dінтре Епіскопї, аверіле лор тоате съ фіе а ле Архіепіскопатѫлуї. Маї пре ѫртъ воім ші порѫпчім ка тоцї Сърбії съ аскѫлте de Архіепіскопѫл лор ка de капѫл лор чел бісеріческ ші ѫп челе сѫфлетещї ші ѫп челе тірепещї.“ Кѫ аї аша dаръ а те міра de с'аѫ ші ѫткоцъціт Мітрополіа Сърбеаскъ.

[1]) Ortus et Progressus variarum in Dacia Gentium p. 172. [2]) Katona in Epitome Chron. ad ann. 1691. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae part. I. p. 344. [4]) Ioannes Comnenus in Descriptione Monasteriorum Montis Atho. [5]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [6]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 285. [7]) Author vitae Constantini Cantemir cap. 3. [8]) Diplomatarium Nationis Illyricae Part. II. p. 12.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1692. Despre Valahia scrie preavestitul Engel [1]): „Kurtea din Viena în anul 1691 au fostu înfrestratu cu purtarea lui Konstantin Brâncovanu, ši au slobozitu pe Kantakuzenii Iordake ši Šerban, pe carii i-au fostu închisu pentru purîre ši din închisorea Belveanului, carii atundoi în 15 Ianuarie din anul 1692 au ajunsu în Valahia; Spătarul Iordake au ši murit prištevara, želitu de Prinţu ši de ţearu. Prinţul în anul aceasta 1692, mutai aceasta porunku au avutu, ka su apere ţeara de kutru Ardealu, drept aceea s'au dusu kutru Turgovišti, ši s'au tubăritu toatu vara mutai spre vedere ši într'aceea ši'au diresu pulata din Turgovišti. În 10 Septemvrie s'au întorsu la Podlošii la Bukureši, ši ku potop au ţinutu punta fetei sale Stankei ku Radul feţiorul lui Iliašu Vodu.“

Despre kareа puntu aša scrie Istorikul Bulveneskù [2]): „În anul de la facerea lumei 7200, iaru de la Hristos 1692, avund odihnu Domnul Brâncoveanul Konstantin ši avund ši o fiiu întâiu pusculu, anume Stanka, de vîrstu, ši voind su o kusutoreasku, au uzitu de feţiorul lui Iliašu Vodu, ku este fortos ši de treabu, ši au trimisu de l'au adusu din Cariград în ţearu, ši i-au datu pe fiia sa, surak era ţinerile, daru sokru-su Vodu l'au îmbogăţitu, karele dintâiu se arăta blând, vin nu bea ši tutunor le părea ku va fi înţelentu, ši pre urmu îmbogăţindusce ši înveţundusce a bea vin, s'au făkutu foarte rău ši krudu, ši tiranu, atâta kât înseši ku mânule sale pe multi oameni i-au omorîtu, pentru kareа Dumnezeu i-au skurtatu viaţa, ši s'au mântuitu multi de nevoi.“

Tot ačelaši Engel [3]) despre Moldova skrie aša: „În anul 1692 Polonii pentru lipsa banilor de abia au skosu 8000 de ostaši asupra Turčilor, ku carii înku alta p'au fukutu, fiind mutai au nevoliti în Buceaku, Ceneralul Polonilor Galevski. Iaru Seraskirul Dalitaban Mustafa Baša înzădar au bututu Sorokа de la 27 Septemvrie până la 9 Oktomvrie. La batereа Soročei au mersu înpru aţivorii Turčilor ši Konstantin Kantemir ku oštile Moldovenesci ši ku fiiul său Dimitrie.

Ašišdereа scrie ši skriitorul viaţei lui Konstantin Kantemir [4]), ši mai pre larg.

Despre ţeara Ungureasku scrie Katona [5]) prekum urmeazu: „În Ungaria mai multu au fukutu Ceneralul Haislер, dupu ce s'au slobozitu din robia lui Tekeli, lundu din munţile lui Oradea-mare — — în Iulie din anul 1692.“ Tot despre Oradea-mare aša scrie Iosif Dekatelliš [6]) în Diarul su: „În 13 Septemvrie din anul 1692 am dat bisерika din Dobreţin Părintelui Isaie kălugărului de la Sfetagora ši patriotului meu, ši i-am cumsu lui preoţii, carii sunt pe lângu Oradea-mare mi Bihareа. În 17 Oktomvrie dupu kârindarul cel veki din anul 1692, P. Isaie kălugărul Greceskù Parohul din Dobreţin ši alt preot Rumâneск au venitu la mine ku mutele preoţilor, carii sunt în ţinutul Oruzei-marî ši în Komitatul Bihărei până la Dealul mare ši s'au închinatu mie.“

Despre Armenii din Ardealu înku aša scrie Betlen Miklošu [7]); „Ku prilenul

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ачеста лмї адък аминте че ам пъцїт лн анвл **1692** къ Аксendie Вірцїлескл. Ачеста ера адевърат ші апріатъ Romano-Католік Епіскопъ, къ лн Капелла лмпърътеаскъ din Bienna лпкъ аъ слъцітъ Літъргіе. Ачеста вреа съ факъ пе Артемї Пъпісташї, ші мълт с'аъ пжржтъ лпаінтеа Гъверпълъї, лн протокол се афлъ пжріле лор. Odinioaръ Епіскопъл Аксendie аъ zicъ, къ ел пъ'шї бъпъіеще, de се вор фаче Артемії ші Търчї, пътаї лъї съ'ї плътеаскъ съта de галбенї чеа пре ап фъгъдъітъ. Вezї Епіскопъл бъп! Еъ ам zicъ odinioaръ лптр'о адъпаре пътаї кътръ чеї de ла масъ: Че пе бътет капъл къ піще реслецїцї? Zice Цівлафі Ласло: Nъ е реслецїтъ леџеа поастръ чеа Католікъ; еъ респъпсеіъ: Nъ zік еъ а фі леџеа чеа Католікъ реслецїтъ, чі пре Артемї карії съпт чіята цереї, ші ар фі къ мълт маї біпе ка тімпъріъ съ се скоатъ din цеаръ. Мерс'аъ Епіскопъл ла Цепераріъл Ветерапі, ші т'аъ пжржтъ, кареле пріп Абсолоп ті-аъ поръпчітъ съ факъ дестъл Епікопълъї. Еъ спъсеіъ ші лъї Абсолоп ші лъї Ветерапі кът аъ фостъ лъкръл ші лпкъ еъ ам поптітъ лпdестълare пептрж че т'аъ пжржтъ къ пedрептъл, ка кът ашї фі ворбітъ асъпра Католічілор ръъ, ші тоате аъ ретасъ лптрж атъта; іаръ Аксendie dъп'ачеea тї-аъ датъ чінсте ші отепіе. Атътеа баіърї ам авът еъ къ Ротъпіі, Артемії ші къ алцїі de чещіа!" Ла ачестеа мълте ашъ пътеа ші еъ ръспъпde, чі се пот лпцелеџе ші фъръ de zica меа.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 345. [2]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [3]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 285. [4]) Author vitae Constantini Cantemir cap. 9. [5]) Katona in Epitome Chronol. ad. h. a. [6]) Iosephus de Camellis ad h. a. [7]) Bethlen Miklos a' maga kézzel irt életében ad annum 1703.

Ап ъл **1693.** „Лптрж ачесте тімпърї, zіче Історіа Бълъчепеаскъ, Константіп Брънковеапъл Domпъл цереї Ротъпещї с'аъ лпвръжбітъ къ Константіп Кантемір Domпъл Молдовеї, мі мъпчеа съ сърпе впъл пе алтъл. Dечї venind din Молдова вр'о къцї-ва боіерї прівецї адекъ: Антіохел Хътманъл, Лъпъл Ворпікъл ші алцїі, і-аъ лпdemпatъ Брънковеапъл, съ пжреаскъ ла Поартъ пе Кантемір, ацівтъпdъ'ї къ бапї ші къ пріетепії съї Брънковеапъл. Іаръ Кантемір авъпd Ацептъ ла Поартъ пе Ласкараке, аъ фъкътъ ісправъ de аъ лъатъ легацї пре ачеї боіерї, ші і-аъ трімісъ ла Молдова, пеапъкъпd a da жалба ла лмпъръціе. Лпсъ Кантемір пезітъпdъсе ла блестемъцііле лор, і-аъ ертатъ, ші Брънковеапъл аъ ретасъ дешертъ."

„Констаптіп Кантемір лпкъ врънd съ ръсплътеаскъ Брънковеапълъї, фііпd піще боіерї din цеара Ротъпеаскъ прівецї лп Ардеалъ, апъте: Стоіка Пъхарпікъл, Преda Мілковеапъл, Преda Пророчеапъл, Радъл Хаіагі ші Іакса Къпітапъл аъ трімісъ de і-аъ адъсъ ла Іашї, ші сокотіпd къ ва пътеа маї мълт de кът Брънковеапъл, і-аъ трімісъ ла поартъ, съ пжреаскъ пре domпъл съъ, даръ с'аъ лпшелатъ Кантемір, къчї лпdатъ кътъ аъ прінсъ de весте Брънковеапъл, аъ трімісъ боіерї къ кърцї ші къ бапї, мі кът аъ пътътъ аъ фъкътъ, ші і-аъ лъатъ de ла поартъ легацї лп ферръ ші лп кътъшї, ші і-аъ адъсъ лп Бъкърещї, мі лп мълте рындърї цівdекъпdъ'ї, пе Стоіка Пъхарпікъл л'аъ спъпzъратъ лп търгъл dinафаръ de Бъкърещї; пе Преda Пророчеапъл ла Ръшї; іаръ пре чеї треї і-аъ трімісъ ла Окпъ, мі шезъпd кътва тімпъ аколо, і-аъ лъсатъ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Dупъ ачестеа п'аѫ трекутѫ тултѫ тімпѫ ші аѫ тэрітѫ Константін Кантемір дп 23 Мартіе din anul 1693, ші боіерії Молдовеї аѫ ръдікатѫ Domnѫ пе фііул луї Dimітріе дп локул тътъпе-съѫ, каре лукра дпцелегъndu'лѫ Константін Брънковеанул, Domnul Мунтенескѫ, дndatъ аѫ трімісѫ ла Поартъ, de c'аѫ ругатѫ, съ пунъ Domnѫ пе Константін фечіорул луї Dика Bodъ, пе карелe воіа ка съ ші'лѫ факъ цінере despre o фііъ anume Маріа, ші Поарта і-аѫ аскултатѫ ругъчіунеа, фъкъndu'лѫ Domnѫ Молдовеї; іаръ Молдовенії аѫ ремасѫ дп дешертѫ; пентру къ ш'аѫ пусѫ Domnѫ фъръ de ціреа стъпънілор съї." Ашіщdereа скріе ші Філіціх [2]).

Іаръ преавестітул Енгел [3]) скріе аша: „Дп 2 Іунie din anul 1693 луї Константін Брънковеанул і-аѫ венітѫ порункъ съ гате кортеле ші хъзъреа пе сама ощілор Търчещі ші Тътърещі, къ венiа Візірiул ші Ханул съ куприndъ Ардеалul; ші небъгъndусе дп сеатъ съръчіа цереї, тоате аѫ требуітѫ съ ле плінеаскъ. Дп 10 Іунie аѫ терсѫ Прінцул ші боіерії дпаintea Візірiулуї ла Dунъреа, unde фу дмбръкатѫ ку къфтан ноѫ ші кіемъndусе ла сфатѫ, чеї маї тулці аѫ ціздекатѫ, къ пре ла рэul Телéжin dintre Тетешѫ ші Бузеѫ требуіе трекутѫ, dунъ спателе челор шапте сате din цеара Бърсеї; атунчі Візірiул аѫ трекутѫ Dунъреа. Чі кіемъndусе дптре ацівторіѫ de Пъркълабul Бълградулуї Сераскірul Геафеп-Бата асупра Херцегулуї de Кроі, карелe бътea Бълградul, Візірiул аѫ лъсатѫ Ардеалul ші с'аѫ dусѫ дптр'аколо. Мергъnd Візірiул кътръ Бълградѫ аѫ требуітѫ дп прінъ съ се факъ подурі престе Арцішѫ, прeсте Олтѫ ші престе алте рэurі, ші цеара фоарте ръѫ с'аѫ стрікатѫ, тъкар къ Търчіі вine вedea съръчіea еї. Брънкован аѫ петрекутѫ пе Візірiѫ пънъ ла Diiѫ, апоі с'аѫ дпторсѫ ла Брънковепї сатул съѫ, de аѫ сфінцітѫ Мітрополітул Teodocie мънъстіреа Хурезѫ чеа de курnd фъкутъ. De ачі аѫ терсѫ ла мънъстіреа Бістріцеї ла Рэmnікѫ ші ла мънъстіреа de un Летнѫ, карea пентру ачееа се нумеще de un Летнѫ, фііndѫ къ аколо пре un летнѫ с'аѫ афлатѫ о Ікоанъ a Маїчеї Преакурате. Ікоапа ачеаста с'аѫ dусѫ de аколо дптр'о бісерікъ, чі поаптеа іаръшї аѫ фугітѫ дпапоі. Dрепт ачееа дп локул unde аѫ фостѫ летнул с'аѫ фъкутѫ о бісерікъ пе сама ікоапеї ачееа ші о мънъстіре. Dунъ ачееа Domnul аѫ решасѫ кътва тімпѫ ла вііле de ла Пітещі ші ла Мітрополіа din Търговещі, апоі маї дптр'un търгіѫ с'аѫ дптурпатѫ пре ла Могошоаіе ла Бъкурещі. Ачі аѫ гътітѫ пе Маріа фата са карea ера съ се мъріте dунъ Константін Dика Domnul Молдовеї, ші о аѫ трімісѫ ку тоаша еї Маїка Доамнеї сале Стanка, ші ку ункіѫ-съѫ Константін Столнікul Кантакузенul ші ку алцї боіерi ші цінъпесе дп Молдова, unde с'аѫ фъкутѫ маре нунтъ дп 5 Noeмвріе din anul 1693 dунъ кърindарiul чел векіѫ, ші іспръвindусе оспъцul, чеї че петрекусе тіреаса с'аѫ дптурпатѫ дп Валахіа." Ашіщdereа скріе despre нунта ачеаста ші Історікul Бълъчепескѫ [4]).

Despre цеара Унгуреаскъ скріе Гебхardi [5]): „Дп anul următoriѫ 1693, іаръшї ата аѫ курсѫ лукруріле: Цеперарiul Хаіслер, дп 27 Іунie аѫ луатѫ de la Търчі Іепеul ші Вілагошварul, Мархіопul Лудовік din Baden аѫ луатѫ дп cine повъцuіреа арматеї дмпърътещі чеї de la ana Репулуї, сіліт фііnd ла ачееа de Прінції dін Цершаніа, ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Dъксъл de Кроі, кареле і-аў ърматъ лп Ўнгаріа, аў лъатъ Папчіова, ші аў околіть Бълградъль din Сербіа, кареа четате аў требъіть ел съ о ласе лп 16 Септембріе dънъ ън ассалть фоарте крънт; даръ къ фапта ачееа аў тъптъіть Арdеалъл de тъпа Търчілор; пентръ къ токта din марціпеа Арdеалълуї аў требъіть съ се лптоаркъ 80,000 de Търчі ші de Тътарі спре апърареа Бълградълуї." Ашіщdереа скріе Стефан Катона [6]).

Despre лъкръріле Ромъпілор челор de сънть короапа Ўнгаріеї скріе Бетлен Міклошъ [7]) аша: „Пе 23 Dекембріе din анъл 1693 се адънасе цеара Арdеалълуї ла каре адънаре венісе ші Мънкъчіанъл, zікъndъ: къ ел есте Епіскопъ ънітъ de леџеа Гречеаскъ, даръ лптръ адевър ера Епіскоп Ръссескъ пъпістъшітъ. Ачеста пофтіа съ фіе Епіскопъ Ромъпескъ престе Маратъръшъ, Баіа маре, Кіоар, ші Domnії чеї пъпістъшещі лі прindea партеа, маі въртос Апор Істван, чі фііnd къ пъ а кътаре карте адъсесе de ла лмпъратъл Гъберпаторілълуї, ші челор че ціпеа къ Апор, пъ тълт с'аў бъгат лп сеатъ; даръ еў ка Ісправпікъл Маратъръттълуї дестъл баіў ам авът къ ел, пентръ къ Ромъпії din Маратъръшъ къ ръвпъ ка ачееа аў фостъ асъпра луї (тъкар къ еў дестъл і-ам дестъптат de ла кълетъл лор), de de ар фі терсъ лп Маратъръшъ, л'ар фі оторжтъ, ші тъ тетеам съ пъ скорпеаскъ дъштапії меї, къ еў ам фъкът съ'лъ отоаръ." Мънкачіанъл ачеста аў фостъ Епіскопъл Іосіф Dекателліс, пентръ къ ел [8]) скріе: „Лп лъпа луї Авгъстъ din анъл 1693 аў скріс міе Протопопъл din Комітатъл Краспеї къ 16 преоџі Ромъпещі лпкіпъndъсе къ тоџії міе."

Констаптіп Кантемір Domпъл Молдовеї тълт аў стіптіть къ піста, кареа пекъртат о аў авътъ аесъпра луї Констаптіп Брапкованъ Domпълуї Мънтепескъ, тотъші vrednik се ціздекъ а фі, ка съ і се пъпъ ачі віаца пе скърт прекът с'аў скріс фііълуї луї челуї маі тіпер Dімітріе Кантемір [9]), zікъndъ: „Констаптіп Кантемір къ порекла чел Бътрънъ, шаі опт апі Прінцъ Молдовеі, dънъ че с'аў ошорътъ татъ-съъ Teodop Кантемір de Тътарії din Бъџеаръ, аў трекътъ тіпер лп Полопіа, ші аў слъџіть 17 апі лп оастеа Краілор Владіславъ ші Kazimір, ънde арътъndъші вітежіа фъ фъкът Колопелъ de Краіъл Kazimір. Фъкъndъсе паче лптре Свезі ші лптре Полопі аў трекът лп Валахіа ла Прінцъл Грігоріе, пъ Георгіе Гіка, ші с'аў фъкътъ чеаъшъ de Спътаріъ. Кънd с'аў лъсатъ dіптъіашї-datъ Грігоріе Bodъ de Търчі, ші аў трекътъ ла Nемці спре порокъл съъ трекъсе de ла дъпсъл ла Еъстатіе Dабіжа лп Молдова, кареле л'аў дървітъ къ deрегъторіа, кареа о авъсесе татъ-съъ Teodop Кантемір, адекъ, къ Пъркълъбіа деспре кодрі, ші къръпd dънъ ачееа л'аў фъкът Ворпік de Бърладъ. Тот ачеастъ деретъторіе о аў ціпътъ ші съът Dъка Bodъ ъртъторіъл луї Dабіжа. Ші dънъ че аў амеzатъ рескоала че се фъкъсе асъпра луї Dъка Bodъ, с'аў фъкътъ Клъчеаріъ маре, апої кънd аў терсъ Махомет IV асъпра Кателепцълуї, с'аў фъкътъ повъџвіторіъ ощілор Молдовепещі. Мъzълindъсе Dъка Bodъ, съпт Петріче Bodъ лпкъ тот ачееа деретъторіе о аў авътъ, ші мъптъind пе ціітоареле лмпъратълуї Търческъ de тъпеле Полопілор, маре рекотъndаре і-аў фъкътъ вътавл ціъгъпіцілор, ші Візірівл лпкъ і-аў фъкътъ пъdежde de a dobъndі къ време Domпіа цереї. Dънъ че аў трекътъ Петріче Bodъ din бътаіа de ла Хотін ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Полонї, лъї Dimitrie Кантакъzen ъртъторіъл лъї дпкъ таре слъжвъ і-аў фъкът, тръгънd пре Молdонеnї спре партеа лъї пентръ кареа л'аў фъкътў Сердаріў таре, кареа деregъторіе о аў цінътў ті сънт а doъa domnie a лъї Dъka Bodъ. Чі docodindъ'лў dънъ aчееа Dъka Bodъ, аў трекътў дп Валахіа ла Шербанў Кантакъzenъ Bodъ. Dънъ че аў пріncў Лешіі пе Dъka Bodъ, Конcтантін Кантемір іаръшї с'аў дптърпатў дп Молdова ші тъкар къ аў дпвіncў пе Полонї, Пріпцъл чел поў Dimitrie Кантакъzenъл ті пре аскънcў ті а іаве дї дптindea лацърї, ба че е таї тълт Dimitrie Кантакъzenъл аў datў 30 de пънцї de банї Сераскірілъї Соliman, ка съ'лў потоапъ пентръ о прічінъ пекъвіоасъ; чі Сераскірілъ іаръшї аў deскоперітў лъкръл, ті Конcтантін Кантемір іаръшї аў фъцітў дп Валахіа, de унde арътъндъшї певіновъціа, Сераскірілъ л'аў пъcў Domnў дп Молdова. Къ време іаръшї ш'аў арътатў вітежіа дп бътаіа de ла Боіan, унde аша с'аў лъптатў къ Полонії, de таре лаsдъ аў doвъndітў de ла Търчї. Dънъ че аў domnітў Конcтантін Кантемір шапте анї ші повъ лънї дп Молdова, аў търітў дп 23 Мартіе din анъл 1693, лъсънd dънъ сіне дої фечіорї пе Антіохў ші пе Dimitrie, ші doъ фете пе Ръксanda, ші пе Елісавета."

Деспре тоартеа лъї Конcтантін Кантемір аша скріе Ахторіъл віецеї лъї [10]): „Дп іарпа че аў ъртат dънъ вара din анъ 1692, пе Конcтантін Кантешір дл dъреа търънтъріле, ті de абіа се ръdікасе din боалъ, кънd авzind de вестеа лъї, аў сосітў дп Іашї треї Патріархї: Іаковў din Царіградў, Герасім din Алексandріа ші Досітеіў din Іерусалім. Ачещіа ла дпчепътъл пъресітеї аў слъцітў дп бісеріка Пріпцълъї de ла Бърnъшї, ла кареа слъжівъ фіind de фацъ Пріпцъл аша аў слъвітў, de абіа л'аў dъсў шербії дп пълата дп кареа і-аў оспътатў, съ ле dea бінеце. Шезът'аў ті ел къ dъншії ла тасъ, dарь дпгрезіndзісе боала, аў лъсатў къ dъншії пе фііъл съў Dimitrie, ші ел черънdъшї ертъчівне, с'аў dъсў дп кіліа са. Пріпцъл авеа атецеалъ ті апоплексіе de а стъпга кареа і-аў дптъпекатў окіъл чел стъпгў. Дрепт ачееа аў кіематў ла сіне пе Сава Мітрополітъл Съчевеї, ші дп треї чеасърї с'аў гътатў ла тоарте. Дп 13 Мартіе de къtръ зівъ ш'аў перdътў ведереа окіълъї стъпгў, ші къ чел дрепт de абіа къпощеа пе фііъл, фата ші пріетепії съї, фіind акъта, къ і се апропіа чеасъл, аў кіематў ла сіне пе цінере-съў Лъпъл фечіоръл лъї Bogdan, пе Георгіе Росет Вістіерілъ чел таре, пе челалалт цінере Міхаіл Раковіца Спътарілъ чел таре кареле аў domnітў dънъ ачееа дп Молdова, ті пе тощї боіерії de Diван, ші пътеръnd (кът пътеа ворбі) вреdпічіile сале, ші кътe аў съферітў пентръ цеаръ, і-аў doжепітў, съ аїбъ гріже de цеаръ, ка съ пъ се търбъре dънъ тоартеа лъї, зікънd: Фрацілор ші патріоцілор! Стръпцецівъ ші алецещї воъ domnў сай пе унъл dintre фіії теї, сай de ві се вор пъреа ачещіа преа тінерї de а пътеа domni, пре ачела, пе каре дл вещї цівdека шай вреdнікў, ка таї дпainte de а търі, съ почў ворбі къ dънсъл, ші а'ї сънпе челе аскънсе а ле Молdовеї, ші воі съ въ doвъndіцї іаръшї къdінца, de а въ алеце съпгърї domnў ші стъпъніторіў.

Боіерії тергънd дп пълата дп кареа се цінеа Дівапъл, — — — — аў алесў Domnў пе Dimitrie Кантемір, ші тат-съў бъкърndзсе ші дпвъцъndз'лў, кът съ се поарте, аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

мърітъ дп вързтъ de 66 de anї, шi с'аў астрѫкатъ дп тъпъстіреа Міра, кареа о фъкѫсе татъ-съў Teodop дп цінѫтѫл Пѫтпеї, шi ел о дпzъстрасе, петрекѣндѫ'лѫ Пріпцѫл Dimітріе кѫ треї Патріархї шi кѫ тоатъ боіерітеа.“ Даръ че с'аў дптъмплатъ апої кѫ Dimітріе Кантемір, с'аў zicъ маї сѫс din Історіа Бълъчепеаскъ.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Filstich apud Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 345 [3]) Engel l. c. p. 346. [4]) Codex Balacianianus l. c. [5]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 322. [6]) Katona in Epit. Chronologica ad ann. 1693. [7]) Bethlen Miclos a' kézzel irt maga életében ad h. a. [8]) Eppus Iosephus de Camellis in suo Diario. [9]) Demetrius Cantemirin Hist. Osm. Regni Lib. 4. cap. I. N. 106. in notis ad vocem Cantemir. [10]) Author vitae Constantini Cantemir cap. 9. in fine.

Апѫл 1694. Despre Apdeалъ ла апѫл de акѫт аша скріе Череї Міхаіл [1]): „Noї кѫ Domпѫл Апор Істван терсерът ла адѫпареа din Мѫрѣшъ-Ошорхеіъ, аколо л'аў фъкѫтъ Комісаріъ престе цеаръ: дрепт ачееа вепірът дп Сібііъ ла лѫаре de сатъ, ачі пе аў вепітъ вестe къ Тътарії аў пъвъліть дп Чіѫк, карея пъвъліре аша с'аў дптъмплатъ. Дп Чіѫк с'аў фостъ рънdѫітъ патрѫ компагнії Nemцещї спре ерпат, даръ Секѫїі din Чіѫк п'аў воітъ ачееа, чі аў трімісъ пе Шandop Іапошъ, карeле аў шi прічінѫітъ робіа Чіѫкѫлѫї, пе Деак Тамашъ, мі пе Чато Іапошъ ла Domпѫл Апор Істван дп Сібііъ, ка съ лѫкре ла Цепераріѫл Ветерані съ пѫ се трімітъ Nemцї дп Чіѫк, шi фъгъdѫірѣ шi Цепераріѫлї шi Domпѫлї Апор, вр'о кътева сѫте de гълете de овъсъ. Domпѫл Апор Істван ворбі кѫ Цепераріѫл, шi ачеста пліпі воіа Секѫілор, даръ zice кътръ Апор Істван. Domпѫле Татъ! (аша кіемъndѫлъ), багъ de сатъ, къ пѫ вор фі Nemції спре ерпатъ дп Чіѫкъ, даръ аша съ се пъzеаскъ плаіѫріле, ка съ пѫ се дптъмпле вре о пъвъліре de кътръ Молdова, къ de се ва дптъмпла, zeъ, Domпіа та веї da сата дпаіптеа дппъръцієї, пѫ еъ. Погорънdѫсе Domпѫл Апор de ла Цепераріѫл, фііnd шi еъ de фаць, zice кътръ Шandop Іапошъ: Бade! еъ ам іспръвітъ треаба ла Цепераріѫл, de пѫ вор фі дп Чіѫк Nemцї, чі те рог пентрѫ Dѫmnezeъ, аша съ лѫацї сата, ка съ пѫ се дптъмпле чева ръў, къ zeъ въ вор спънzѫра. Шandop Іапошъ лї респѫпсе: ласъ пе mine къ, de се ва дптъмпла пагѫбъ despre Тътарі, съ кадъ капѫл теъ пентрѫ дъпса; пентрѫ къ пекѫрмат авет поште саў кълъраші дп Молdова. Аша дптѫрпъndѫсе еї дп Чіѫкъ, фііnd къ неаоа ера фоарте маре, пѫ тѫлт аў гъndітъ, чі сътбріа стръжарілор о аў тъпкатъ еї, шi пѫтаї пе чеї скіопї мі слѫцї і-аў трімісъ ла стражъ фъръ de арте, de ла карії пѫ авеа че съ трагъ. Пе кълъраші дпкъ пѫ і-аў трімісъ маї дпколо de Котанфалфа, шi кѫ ачееа с'аў дптѫрпатъ ла Шandop Іапошъ, че ле аў тіпцітъ оатепії лѫї Bodъ din Молdова, шi ел тоате ле аў крезѫтъ.

Іаръ Пріпцѫл Молdовеї de атѫпчі Констаптіп Dѫка ера маре протівпікъ Apdeалѫлѫї, пентрѫ ачеаста Полопії (дп апѫл 1684) venind фъръ de веste асѫпра тътъпе-съў Dѫка Bodъ, л'аў прінсъ, л'аў dѫсъ роб дп Полопіа, іаръ Doампа лѫї Dѫка Bodъ съргѫіndѫсе пентрѫ слобозіреа бърбатѫлѫї съў шi токміndѫсе кѫ Лешії дп треї-zечї de мії de галбепї аў трімісъ din Царіград пре ѫп шерѫ de фрѫпте ал съў кѫ банії шi кѫ вр'о кътева пърекї de пеї алесе de соболї шi кѫ фоарте фортошї парінї, ка съ теаргъ пріп Apdeалъ дп Полопіа шi съ рескътпере пе Dѫка Bodъ. Чі дптр'ачееа Dѫка Bodъ аў тѫрітъ дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

робіе, іаръ Телекі Міхаіъ карелe пъръреа ръвлеа харатъріле, пе Прінцъл Міхаіл I Анафі ла атъта л'аъ адъсъ, de аъ опрітъ пе трімісъл doamneі, ші аъ лъатъ баніі къ тоате челелалте de ла дъпсъл, zікънd, къ вор фі бъні съ плътеаскъ къ дъпшіі хърачіъл порцеі. Чі Телекі Міхаіъ тоате ле аъ цінътъ пе сата са, Прінцълуі пътаі ън кал і-аъ датъ din тоате къте репісе, ші ка съ пъ се вадъ пътаі сіпгър а ле ръпі, дат'аъ ші лъі Секелі Ласло ші лъі Налаці, ші лъі Апор Істван піще ланцурі de аър, ші алте петікърі дінтр'жнселе. Константін Дъка ші тътъ-са дестъл ле аъ черътъ ачестеа тоате лпапоі de ла цеара Ардеалълъі, ба ші de лмпъратъл Леополдъ I, ръгъндъсе; ачеста лпкъ маі адесеа-орі аъ порънчітъ пентрь дъпселе, даръ пъ ле аъ пътътъ скоате din мъпіле лъі Телекі, ші претенціа есте нъпъ астъзі, пентрь къ цеара пелъънd дъпса баніі, ші нефолосіндъсе къ еі, пъ се ціпе датоаре съ'і плътеаскъ. Дрепт ачееа Константін Дъка фііnd Ромънъ цііторіъ аміпте, аъ врътъ съ се ісбъндеаскъ деспре цеарь пентрь бъстъшагъл ші пагъба, че с'аъ фъкътъ касеі сале, ші ел аъ фостъ ънъл діптре чеі че аъ лпdemпатъ пе Тътарі, съ віпъ съ робеаскъ, ші пе Секъіі din Чіъкъ тотъ къ мінчіъні і-аъ цінътъ съ пъ се театъ de Тътарі. Алміптрелеа ел къпеле de ар фі фостъ бън крещінъ, леспе ар фі пътътъ da de щіре ші атътеа міі de съфлете крещінещі п'ар фі къзътъ ла атаръ робіе." Пънъ ачі Череі Міхаіл, чі еъ лптребъ, каре аъ фостъ маі маре къпе ші маі ръъ крещін, чел че п'аъ фъкътъ de щіре къ ын Тътарії, саъ чеі че аъ ръпітъ авереа лъі Дъка Водъ, ші пре ел л'аъ пъкъжітъ пріп ачееа de аъ мърітъ лп робіе.

Деспре цеара Ромънеаскъ преавестітъл Енгел [2]) скріе аша: „Лп прімъвара din анъл 1694, певестеі чеі тінере Прінцесеі din Молдова (Маріеі Брънковапъ) і-аъ венітъ dор din лъътръ de пъріпціі съі. Дрепт ачееа бърбатъл еі Константін Дъка о аъ трімісъ лп Валахіа съ'ші вадъ пъріпціі къ тъта лъі, Doamna Анастасіа, тъіереа лъі Дъка Водъ, къ Столпікъл Василіе ші къ алці боіері. Лп 13 Маіъ аъ сосітъ лп Бъкърещі, а доза-зі аъ венітъ ън Ага ші і-аъ адъсъ къфтап ноъ лъі Брънковапъ деспре партеа Візіріълуі Мъстафа-Баша. — — — Лп вара din анъл 1694 Хапъл Тътърескъ аъ трекътъ пріп Молдова ші аъ аціънсъ ла отаръл Валахіеі лп 20 Іънie маі лпаінте de а'і пріпde de весте. Токта атънчі ера вретеа сечереі ші церапіі аъzіndъ de венірea Тътарілор аъ фъцітъ, лъсъндъ'ші холделе песечерате къ маре песпъсъ пагъбъ; іаръ Прінцъл аъ трімісъ къ дарърі ші къ зъхъреа лпаінтеа Хапълуі ла Daia, ші ел аъ ретасъ, съ апере плаіърile Валахіеі de кътръ Nemці. Дънъ че аъ трекътъ Тътарії лп 10 Авгъстъ, Прінцъл Брънковапъ аъ ешітъ din Бъкърещі ші с'аъ тъбърътъ къ оціле сале ла Търговещі. Лп Търговещі каселе челе Domпещі ера пъстіе de 35 de апі, адекъ de пе вретеа лъі Міхпеа (саъ Міхаіл VI) Водъ, Константін Водъ аъ требъітъ съ'ші чеаръ слобозепіе, ка съ ле діреагъ, ші съ шадъ лптр'жнселе, ші лп 15 Авгъстъ din 1694, аъ пътътъ лптра лп еле, пентрь а кърора ісправъ пе лъъторіъл de сатъ Міхаіл Каптакъzепъл л'аъ дърітъ къ къфтапъ. Вара алміптрелеа о аъ петрекътъ Прінцъл пре ла мънъстірі ші лп Брънковепі, апоі с'аъ лпторсъ ла Търговещі, ші de аколо лп 20 Октомвріе аъ терсъ ла Бъкърещі."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre Moldova patrae atâta scrie preavestitul Engel [3]): „În 6 Octombrie din anul 1694 Polonii au resipit o sat de Turci la Katenetz.“ Iar despre lucrurile din Ungaria Stefan Katona [4]) scrie, precum urmeaz: „Din ce au trecut Duca de Croi în slujba Leshiascu asupra Svezilor, poveduirea oştilor împărăteşti asupra Turcilor iarăşi s'au încredinţat Ceneralului Caprara, carele fiind bolnav şi slab de bătrâneţe patrae în 5 Septembrie au mers la oastea de sânt Petrovaradin. Vizirul cu Turcii se tăbărâse la Salankemen, şi făcându-se şanţ împrejurul, pentru cu Caprara nu se mişca, s'au apropiat ei au început a bate tabăra împărătească de opt laturi. Se vedea cu aceia ar fi birueri, carii vor sufere şanţ bine mutarea aerului. Turcii au fost cei dintâi, carii n'au putut sufere frigul, drept aceea în sfârşitul lui Septembrie noaptea au fugit, din ce au perit în 22 de zile 15000 dintre cine. Depărtându-se Turcii, Ciula unu s'au unit împăratului Leopold I, şi frica Ardealului despre partea aceea s'au împlinit. Daroi ceneralul lui Tekeli, vâzând neporocirea Domnului său, şi urmându-se a mai petrece cu Turcii, unu au început cetăţile Palanka-nou, Rama, Fedislavia şi Galombaţul, care era ale lui Tekeli, şi au trecut la Veterani Ceneralul Nemţesc.“ Aşişderea scrie Gebhardi [5]).

[1]) Cserei Mihály az Erdélyi Historiaban ad h. a. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I p. 346. seq. [3]) Idem Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 286. [4]) Katona in Epitome Chron. ad annum 1694. Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3 p. 322.

Anul 1695. La anul aceasta scrie preavestitul Engel [1]) precum urmeaz: „În 7 Ianuarie din anul 1695, au murit Ahmet II, şi i-au urmat Mustafa II, carele undat ş'au bgat în can, s'ş arute vitenia asupra oştilor împăratului Leopold I, lui Konstantin Brâncovanu unu de cu iarn i-au venit porunc, s mearg la Kladova s întreasc cetatea, ca s o poat apra Romnii. Cu vr'o câţi-va ani mai înainte asemenea porunc venise, ci atunci pruund Turcii, ei o au strikatu şi arsu, cund fugea undurut. Atunci fiind iarn şi kalea rea, mi limcind mutrecul, mai ne Korpea Brăilioi Banul Craiovei l'au trimis Bodu la întărirea cetăţei aceia. La Sultanul au mânat Brâncovanu pre Vornikul Konstantin şi pe Dumitrashko Karatalegul s se roage ka pe el s'lu lase s rmân a kasu. Ci Vizirul cu Kiaia lui, nu mai au impedekat dobândirea cererei acestei, ci unu au porunkitu lui Brâncovanu s trimit mult zăharea la Katenetz. Iar el s'au folositu cu întârzierea pân la Paşti în 24 Martie dându cărindarul cel vekiu. În 8 Aprilie au nimerit un Aga cu noua porunk: drept aceea au pornitu o parte de zăharea cătru Katenetzu, şi el au mers pre la Podoşi la Brâncoveni daru cât au mai mult. La Brâncoveni i-au venit veste, c pe Vizirul l'au surmatu din porunka Împăratului, şi trimul lui l'au lsat pe'ngropat vr'o câteva zile în urlu. Vizirul Mehmet Başa, carele i-au urmat şi Kiaia lui, era oameni mai bni şi au îngduit de Bodu au plătitu zăharelele ce trebuia dusu în Katenetzu, cu bani, ca s nu se asupreasc geara cu purtarea ei. Deci Bodu unu s'au

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

dесѣ ла Кладова, ші аѹ дпчепът а о zidi, даръ пѕ тѣлт аѹ zъбовіт аколо, чі лъсънd пе Столпікѣл Радѣл Ісвореапѣл ші пе Радѣл фечіорѣл Ворпікѣлуї Хрizea, ка съ іспръвеаскъ лѣкрѣл, ел с'аѹ dесѣ ла табъра de ла тарцinea Арdеалѣлуї. Ачі аѹ гопітѣ пе пръдъторіі Арdеалѣлуї ші аї Валахіеї ші аѹ прінсѣ пе Вътавѣл лор кѣ 50 лъпгъ ел, ші пре unіі і-аѹ спъпzѣрат, пре алціі і-аѹ трітіс ла окпъ. Брънковапѕ дпсѣші пѕ авеа гріже de а се дппротіві кѣ Nетціі (пептрѕ ачестеа с'аѹ ші фъкът Прінцѣ de дппъръціа Romanілор дп 30 Іапѹаріе din anѣл 1695), чі дпблънd пре ла тънъстіріле Тісmana, Хѣrezѣ, de ѕп Летпѣ, ші Арцішѣ кѣ тоатъ фамілія ші кѣртеа са, се десфъта дп пълата чеа Domneаскъ de ла Тѣрговецї.

„Дптр'ачееа Хапѣл Селім Гереі dѣпъ тѣлте порѣпчі але Сѣлтапѣлуї Тѣрческѣ требѹі съ треакъ прін Валахіа ла Белградѣл din Сербіа фъръ de воіа лѹї, ші кѣ таї тікъ пѣтере; пептрѕ къ Kozачіі аціѣтацї de Рѣшї а касъ дї ста дп спате. Веніт-аѹ хапѣл дп Валахіа фъръ de леак de весте, кърѹіа і-аѹ трітіс дптрѕ дптітпіпаре пе Сердарѣл Верго ші пе Іamandi, ка съ пѕ пѣстіеаскъ цеара къѣтънd ла съръчіа еї. Чі Тътарії dѣпъ обічеіѣл лор че череа кортеле, zъхъреле ші dарѣрї, ші тръгънdѣсе ла Тъѣл de кътръ Dѣпъре, аѹ веніт ла сатѣл Котоштеапа лъпгъ рѣѣл Цііѣлуї, ѕnde ші таї апріат аѹ дпцелес че фак Рѣшії кѣ Kozачіі. Сѣлтапѣл Галга dрепт ачееа кѣ о парте а Тътарілор с'аѹ дптѣрпат ла Крім; іаръ Хапѣл аѹ трекѣт Dѣпъреа пре ла Dііѣ, ші с'аѹ dѣс ла дппъратѣл Тѣрческѣ ла Белград. Пъріле челе тѣлте, че терцеа асѣпра лѹї Емерік Текелі, ші каре ле дптърїа Брапковапѕ, аѹ фъкът de Телекі аѹ веніт дп dісграціе ла дппъратѣл Тѣрческѣ, ші къпd аѹ терс кѣ Кѣрцїї съї, съ се дппрезпе кѣ Тѣрчії асѣпра Nетцілор, дппъратѣл аѹ порѣпчіт de л'аѹ прінс, ші dітпрезпъ кѣ тѣіереа ші кѣ вр'о къціва шерѣ аї лѹї л'аѹ трітісѣ роб ла Царіград, карелe dѣпъ ачееа сѣгрѣп аѹ ші тѣріт (дп Nікомеdіа) дп 13 Септетврie din anѣл 1695. Пе Кѣрцїї лѹї Текелі, і-аѹ трітіс Сѣлтапѣл ла Брапковапѕ съ'шї чеаръ слѣжбъ, саѹ лок ѕnde съ се ашеze кѣ лъкашѣл, чі Брапковапѕ ле аѹ спѕс, къ пѕ аре опѣ de дъпшіі; ші аша с'аѹ стѣпс de сіne дпблънd (прекът скріе Радѣл Гречеапѕ) ка ші піцe капкіпї.“

„Дптр'ачееа Сѣлтапѣл аѹ лѹат Ліпова, ші аѹ цінѣтѣ бътаіа чеа крѣптъ кѣ Ветерапі. Дп zadар с'аѹ трітіс (прекът zіче Гречеапѕ) дппротіва лѹї Ветерапі Махомет Бей-Оглѹ ші Беглербегѣл din Рѣтелі, къ с'аѹ гопіт дпdърънт кѣ капетеле спарте: пептрѕ ачееа аѹ терсѣ дпсѣші Сѣлтапѣл асѣпра лѹї, каре лѣкрѣ Ветерапі пѕ л'аѹ цінѣт, къ de л'ар фі цінѣт пѕ с'ар фі слобозіт ла бътаіе. Тотѣші осташії дппъратѣлуї Леополdѣ I с'аѹ бътѣт ка леі дп 4 чеасърї, ші Тѣрчії ш'ар фі перdѣт іnіma кѣ тотѣл, de пѕ ар фі ръніт пе Ветерапі о глоанцъ; даръ рънindѣ'лѣ ші пепѣтѣnd ета дп фрѣпте, кѣ осташії аѹ фѣціт ші саѹ с'аѹ тъіат саѹ с'аѹ прінсѣ. Ѳnde аѹ пікатѣ Ветерапі пѕ с'аѹ пѣтѣт цї. Дпсіші Тѣрчії търтѣрісеск, къ de п'ар фі къzѣт Ветерапі, ар фі дпвінс пе Тѣрчі. Къzѣт-аѹ dінтре Тѣрчі Шаін-Мехмет-Баша кѣппатѣл Сѣлтапѣлуї, Махомет Бей-Оглѹ, Беглербегѣл din Рѣтелі, ші алцїі тѣлцї din чеі de фрѣпте. Nѣтаї къ аѹ фостѣ de фацъ Сѣлтапѣл, ші Хапѣл аѹ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

цінѫтъ пе Тѫрчі, de л'аѣ фѫцітъ, къ аѣ порѫпчітъ Сѫлтанѫл, ка пе ачеіа карії вор фѫці лndатъ съ'і таіе тот фъръмі. Тѫрчії маі пре ѫртъ аѣ апріпсѣ Логожѫл ші Карапсебешѫл, апоі с'аѣ литорсѣ пріп Валахіа, съ треакъ Dѫпъреа пре ла Nікопоіѣ.“ Ашішdереа скріѣ Черей Міхаіл [2]), Катопа [3]) ші Гебхardі [4]).

Тот преавестітѫл Епгел, dѫпъ че аѣ скрісѣ, кѫт аѣ трекѫтъ лтпъратѫл Мѫстафа II, кѫ оастеа са пріп Валахіа, ші кѫт і-аѣ ешітъ Брапковапѣ лпаінте ші л'аѣ петрекѫтъ, zіче: „Ла Тѫрпѫл фііnd Брънковапѣ, ка съ'шї арете dрагостеа кътръ каса Аѫстріеі, аѣ рескѫтпъратѣ тѫлцї Nемцї din роѣіа Тѫрчілор ші а Тътарілор, лптре карії аѣ фостѣ ші лтпъръtескѫл Комшісаріѣ de харцѣ Іоann Хѫберѣ, кѫ маі тѫлцї оффіціарі. De ла Тѫрпѫл аѣ порпітъ Брънковапѣ лп 7 Октошврie, ші пе 14 Октомврie аѣ фостѣ лп Търговецї, ші маі пре ѫртъ аѣ терсѣ ла Бѫкѫрещі, ѫnde аѣ вестітѣ фертапѫл чел despre лптъріреа Domпіеі сале лп adѫпареа цереі лптре dатѫл кѫ тѫпѫріле.“

Despre Молdова ворвind шаі zіче ачелашї Епгел [5]), къ лп апѫл 1695, Констаптіп Dѫка Domпѫл Молdовеі лпкъ ар фі терсѣ кѫ Тѫрчії лп Ѫпгаріа, dаръ шіе пѫ ші се вede а фі пѫтѫтъ ел фаче ачеаста пептрѫ Полопії, карії лі ста лп коасте. Zалѫскі [6]) скріе къ лп лѫпа лѫі Мартіе din апѫл ачеста Тътарії аѣ пъвълітѣ лп Рѫссіа, ші къ Domпѫл Молdовеі аѣ трімісѣ солѣ ла сеітѫл Летескѣ, dар ачееа пѫ о скріе пептрѫ че л'аѣ трішісѣ.

Прелацїі ші ѫнії dintre боіерії Ѫпгѫрещі, карії цінеа кѫ Патріархѫл Ромеі, пепѫтѫnd сѫфері прівелецівріле че се dъdѫсе лп апії трекѫцї 1690 ші 1691, пеатѫлуї Ілліріческѣ, лпчепѫсе а ле кълка пе ачелеа, ші пе Іллірї лп тѫлте а'і вътѫта. Dрепт ачееа лтпъратѫл Леополdѣ I, лп 4 Мартіе din апѫл ачеста 1695, пѫтітеле прівілеціврї de поѣ ле аѣ лптърітѣ ші маі пе ларг ле аѣ тълкѫітѣ [7]), zікъndѣ: „Але кърора ѫтіліте черерї повъ кѫ ѫтіліпцъ фъкѫте ші арътате ші кredінчіоаселе слѫжбе а ле пѫтітѫлуї попорѫлуї Расчіап, каре еі вітежеще ле аѣ фъкѫтѣ асѫпра протівпікѫлуї челуї de обще ал крещіпътъцїі, ші кѫ тѫлтъ вързаре de сънце ле аѣ печетлѫітѣ, тілостівеще сокотіndѫле, ші тілостівеще ші крezѫnd къ вор фі статорпічї лп кredінчіошіре (пъпъ ла алтъ порѫпкъ ші орънdѫіалъ а поастръ, карea се ва da, dѫпъ кѫт вор фі вретіле) тілостівеще ам отъріт ка Архіепіскопѫл маї сѫс пѫтітѣ (Арсепіе Черповічї) съ аїбъ ші чістеа чеа веке ті тоатъ пѫтереа (de кѫт-ва і се кѫвіne dѫпъ къdіnца ші обічеіѫл лецеї лор) de a пѫпе Епіскопї de лецеа са, ші Епіскопії пріп ел пѫті, іаръ апѫте чіпстіцїі: Ісаіа Діаковічї ал Темітоареі, ал Іепопоіѫлуї ші Архітandрітѫлуї Крѫшedолілуї; Стефап Метовіачї ал Карлостадіѫлуї ші ал Zрінопоіѫлуї; Еѫтіміе Дробпіакѣ ал Сегedінѫлуї; Еѫтіміе Поповічї ал Бѫdеї ші ал Албеї Кръіещї; Еѫтіміе Тетовачї ал Мохачіѫлуї ші ал Сігетѫлуї; Спіpidіon Стрібіца ал Верщъцѫлуї; ші Ефрет Беніamіn ал Оръzеї ші ал Агріеї (adекъ пе карії поі пріп пѫтереа ачестора тілостівеще лї лъсът ші сѫферім) пріп Епархііле лор рънdѫіте, adекъ пріп ачелеа, лп каре аѣ deскълекатѣ ші с'аѣ ашezатѣ кѫвіос пѫтер de фамілії Расчіане саѣ Сърбещї din бѫпъ воіпца канцеларіеі поастре чеі de харцѣ, dѫпъ че аѣ скѫтѫратѣ цівѫл Тѫрчілор, кѫт с'аѣ zісѣ ші аѣ трекѫтѣ лп слѫжба поастръ, съ поатъ пестіптіцї плілі че-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ле свфлетещї, а дndрепта пе чеї пъкътошї ші а'ї пedenci dвпъ віпеле лор, а лва вепітвріле Патріархвлві ші але бісерічілор дп кът лі се кввіп dвпъ леџеа ші обічеївріле лор, ші а'шї фаче тоате dерегъторіїле (тотвшї фъръ de скъdереа ші вътътареа прелацілор пострі, ші а бісерічеї чеї Католіче) ші таї пре вртъ тот попорвл съ поатъ авеа слоbodъ dепрindере дп леџеа ші крedinца са дп тоате четъціле, орашеле, сателе de тарціпе ші цінвтвріле поастре, адекъ дп локвріле ачелеа каре лі с'аў datъ лор прin капчелларіа поастръ чеа de харцъ, тъкар вnde, фъръ de вре о фрікъ, прітеждіе ші вътътаре а трвпврілор ші аверілор сале; ші съ се поатъ фолосі кв скътinца de dечіте dвпъ Декретвл V ал Краївлві Матіа, Артікvлвл 3, ші Декретвл II ал Краївлві Владіславъ Арт. чел de пре вртъ, каре dечіть пвтітвл порodъ сербескъ съ о дптоаркъ ші съ о dea пептрв храпа ші пептрв ліпса Епіскопілор челор de леџеа лор, пестъndвле дтпротівъ орі-че дтпedекърї de прелацїї пострії, саў de dрегъторії кътъреї крьіещї пвсе.“

Скрісоареа [8]) кареа с'аў datъ ла Коттісіа чеа din апвл 1753, ка съ арете, къ Епіскопвл de ла Apadъ пв аре вре о къdinцъ а порвпчі Ротъпілор челор din Комітатвл Біхъреї, се певоіещe а аръта, къ прin Opadca de ачі се дпцелеце Петроварadinвл; чі еў ласъ, къ Ефрем Беніашin, карele се пвтеще ачі, аў фостъ Епіскопъ дп Opadeaтаре, дп Агріа, dаръ пвшаї преете Сърбії чеї din ші de лъпгъ четате, пв ші преете Ротъпаї, пептрв къ преете Ротъпії din Комітатвл Біхърії, атвпчі порвпчеа Теофіл Мітрополітвл Белградвлві din Apdeал, квт се ва аръта ла апвл віїторіў. Афаръ de ачестеа дп тот dіплотатвл ачеста пвтаї деспре Сърбії чеї веніцї се ворбеще; пв пот dрепт ачееа Епіскопії чеї Сърбещї пофті вре о къdinцъ преете Ротъпії чеї din Бапатъ ші din цеара Бпгвреаскъ, карії кв твлт таї дпainте аў тощепіт локвріле ачестеа, de кът Сърбії.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 347. seqq. [2]) Cserei Mihály a' Kézzel irt Erdélyi Historiában ad h. a. [3]) Katona in Epitome Chronol. ad h. a. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. III. p. 322. seq. [5]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 286. [6]) Zaluski p. 1523. [7]) Diplomatarium Nationis Illyricae. Part. II. p. 15. [8]) Replica data Commissioni de anno 1753.

Апвл 1696. Ла апвл ачеста скріе Гебхardi [1]), прекът вртеазъ: „Дп апвл вртъторіў 1696, Мвстафа II, се гръвіа асвпра Apdeалвлві; чі Фрidерікъ Авгвстъ Електорівл Саксоніеї л'аў трасъ de ла калеа Apdeалвлві околind Тішішоара, кареа околіре о аў лъсатъ кът с'аў апропіатъ Мвстафа кв оастеа са ші і-аў ешітъ дпainте. Dрепт ачееа Мвстафа II с'аў апвкатъ de шапквріле дтпъръцещї, че ера фъквте ла Олашъ, dаръ фъръ de порок, къ п'аў пвтвтъ бірві, тъкар къ пвсесе 3000 de аї съї dindъръпт, съ таіе пре чеї че вор фвці, прекът і-аў ші тъіатъ de вре о кътева орі. Алтіптрелеа бътаіа ачеаста аў ретасъ дndoіть, ші бірвінца пв с'аў плекатъ спре о парте, къ атъца аў къzвтъ деспре вна, къці деспре алта, пъпъ че аў venітъ тітпвл de дтбе ошіле с'аў dвсъ ла ерпатъ. Бапвл Кроаціеї Баттіані аў лватъ Храпоградвл ші алте четъці din Босніа. Прінцвл Apdeалвлві Міхаіл I Апафі фііnd тіпер аў требвітъ съ ласе Apdeалвл дтпъратвлві Леополdъ I, dintъіашї datъ пвтаї пъпъ че се ва фаче паче кв Тврчії, іаръ апоі дп вечіе пептрв 10,000 de флорінці. Требвіт'аў ел съ dea афаръ ші фертапвл, прin каре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

се дптърісе Прінцъ Ардеалвлві. Ші аша аў венітъ іаръші Ардеалвл ла Корона Ўнгаріеі.“ Ашіндереа скріе Стефан Катона [2]). Чі маі пе ларг скріе преавестітвл Енгел [3]) zікънd: „Дп 10 Февръріе din анвл 1696 гътіndвсе Търкіі de noў асъпра Нетцілор, аў арънкатъ пе цеара Ромънеаскъ афаръ de o сътъ таре de бані, тълтъ zъхъреа, ка съ се поатъ апъра Бълградвл ші Тімішоара. Ўп Ага аціънцеа пре алтвл ка съ скоатъ челе порънчіте, че кв атъта пріпъ пв с'аў маі фъкът вре одатъ: гревтатеа кареа о пърта маі дпаінте треі церї, фііnd къ Ардеалвл акът ера дтпъръtескъ ші Молдова сънтъ de Полопі ші de Тътарі, о сітціа пътаї Валахіа. Пріпцвл дествл аў арътатъ порцеі къ цеара се серъчеще ші тоцї лъкъіторіі вор прівеці, даръ пв л'аў аскълтатъ, ші аў требвітъ тоате съ ле плінеаскъ. Ла ачестеа с'аў адъогатъ, къ цінере-съ Констаптін Ўека Domnвл Молдовеі, с'аў тъzълітъ, карелє вреа съ арете, къ ел с'аў черътъ ла одіхпъ, пептрв пъвъліріле Полопілор ші але Тътарілор дп Молдова, чі лві Констаптін Брънковапъ пв'і ера ла іпітъ тъzълірea лві, віпе щііnd къ Търкіі пв се вітъ ла непорочіріле оатепілор, чі дп тоате лі віповъцескъ. Тотвші атъта аў фъкътъ Брънковапъ, de цінере-съ с'аў пріміт кв чінсте, ші аў пътътъ петрече дп Царіград ка ўп прівatъ. Ўртъторівл лві Констаптін Ўека дп Молдова аў фостъ Антіох Каптемір dintr'o фатілie, че първреа аў піствітъ касеі лві Брънковапв.“

Чі причіна тъzълірeі лві Констаптін Ўека, аша о скріе Історіквл Бълъчепескъ [4]): „Doamna лві Констаптін Ўека Maріа търindвсе ші свтецindвсе, къ аре пе татъ-съ Domnъ Мълтепескъ, аў дпчепътъ а печінсті ші а батjокорі пе цівпъпеселе боіерілор кв тълте ворбе реле, ші дптр'о zi de Пащі venind o цівпъпеасъ кв ішлікъ, двпъ кът ле есте обічеівл твіерілор боіерещі a пърта дп кап, ла Doamna Maріа, ачеаста і-аў лвatъ ішліквл din кап ші л'аў бъгатъ дп фокъ, zікънd: къ пътаї doamnelор се кade a пърта ішлікъ, іаръ пв цівпъпеселор. Ачеаста възънd боіерії с'аў скърбітъ фоарте таре ші аў фъкътъ жалбъ ла дтпъръціе, ші дтпъръціа аў тъzълітъ пе Констаптін Ўека ші аў пвсъ Domnъ пе Антіох фечіорвл чел маі таре ал лві Констаптін Каптемір.“

Мерце маі дпколо Енгел, ші zіче: „Пре 15 zіле але лві Маіў Брънковапв гътісе тоате кътe фвсесе порънчіте лві de ла Поартъ, чі de авіа аціънсесе ла Обілещі сатвл съў, съ се одіхпеаскъ, ші іатъ сосі Мехмет Ага Венеціапвл чел търкітъ, кв порънкъ съ adвне дп magazinele de ла Бъкърещі ші de ла Търговещі 100,000 de кіле de вскате, къ пріп Валахіа вреа съ пъвълеаскъ армата Търкеаскъ дп Ардеалъ. Даръ петіка с'аў алесъ din пъвъліреа ачеаста, пептрв къ армата Нетцеаскъ околісе Тімішоара ші амепінца мі Бълградвлві din Сървіа, спре а кърора апърare аў требвітъ съ теаргъ Търкіі. Хапвл дпкъ аў фостъ кіематъ ла оастеа Търкеаскъ, даръ ел авънd de a фаче кв Рвшіі ші кв Козачіі, пътаї пе Ізал-Агасі din Бъцеаг л'аў трімісъ кв о сатъ de осташі, карії дпкъ пв с'аў дпdествлатъ кв леафа че лі с'аў datъ, чі таре аў пръdатъ Валахіа. Двпъ пова порънкъ a Сълтапвлві Мъстафа II, Брънковапъ дп 11 Ізліе dвпъ кърindарівл чел векіў аў трекътъ ла Търговещі ші с'аў тъbърітъ дп преажма Ардеалвлві. Маі пре ъртъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

prin Валахіа къ Шаі-Паша-Герей фечіорул Хапулуй ші алці Тътарі, карій ашіщдереа аў сторсў цеара, ші фечіорул Хапулуй пофтінd dарурі ка але тътъпе-съў, ăn 10 Августў аў трекутў Dунъреа кътръ Белградў. Ăn 23 Іулие dупъ кърінdарул чел векіў аў сосітў Султанул ла Белградў, ші с'аў сфътуітў съ околеаскъ Петроварадінул; чі фіінd къ Нетцій бътea Тімішоара, аў алергатў спре мънтуіреа еї. Ăn 27 Іулие, Нещій сунт повъцуіреа луй Фріdерікў Августў Електорулуй din Саксонія і-аў ешітў ănаінте. Турчій ăнторкъndусе ла тещешугуріле din апул трекутў, аў терсў преste о сатъ de Нещі ла Тісъ, чі ачещіа с'аў ăнторсў ăndъръпт ка съ трагъ пре Турчі спре сіне, съї поатъ ănкунціура армата чea маре; dарь ші Турчій с'аў трасў ăndъръпту ші с'аў ăнкісў ăntre карруь. Ăn 26 Августў с'аў фъкутў маре бътаіе, ші не Нетцї поаптea і-аў ăмпedекатў de п'аў ăнвінсў. Фіінd къ Нетцій пріп стръмутареа de 20 de зіле шаі сфършісе ъхъреаоа, ші гъndінd къ Турчій вор еші dintre карре ші вор гопі, с'аў трасў de ла локул бътъіеї. Чі Турчій ăнкъ с'аў трасў ănпоі, ші аша бірuінца пу с'аў цінутў акъреіа пъргї аў фостў. Dintre Турчі аў къзутў фрателе Візірюлуй челуй маре ал луй Мустафа-Баша ші Гречеар-Баша ку маї мулцї Башї; dintre Нещі ценерарій Хаіслер ші Болонd. Султанул ăn 28 Август аў трекутў Dунъреа ла Белградў, ші de аколо прівінd вр'о кътева зіле че фак Нещіі, dупъ че аў ăнцелесў къ Москалії аў луатў Азовул, с'аў гръкітў ла Одріў, ка съ се гътеаскъ пре апул вііторіў, съ се ісбъndеаскъ despre Москалії. Іаръ Брапкованў петрекънd колесул віілор ла Пітещі, ăn 28 Октомвріе аў трекут пре ла Търговещі ла Бъкурещі unde аў требуітў съ плътеаскъ банії че се пофтea de шаї мулцї Ацї Турчещі. Тот ăntru ачест ап с'аў іспръвітў zidul de ла мънъстіреа Рътнікулуй чел de гроаza Тътарілор фъкут, ла а кърuіа zidire мулцї банї аў datў Спътарюл Міхаіл Кантакузепул. Ла Бъзещі ănкъ аў фъкутў Брапкованў мънъстіре de піатръ ăn локул чеї de лемнў ші ăn Фокшанї аў adусў апъ de бът пе скокурі, кале de доuъ чеасурі. "

Акут віп съ арътў че ам фъгъduіт ла апул трекутў, кът къ Ромънії din Комітатул Біхъреї ші маї ănаінте ші пе времіле de акут се стъпънea ăn челе сufлетещі de Мітрополіцій Белградулуй din Арdеалў, карea zicъ a тea ку шаї мулте аргументурі о ашї путea ръзъта ші ăntърі, dарь ка съ пу мъ лъцескў ăn кuвінте преste пъравул теў, пумаї ачеаста пun ănаінте. Ăn апул 1696, с'аў тіпъритў чеаслоаве Ромънещі ăn Сібіў, ăntru ал крора кuвънт ănаінте [5]) се четеще: „Кътръ преа-сфінцітул ші іubіторіул de Dумnezeў Domnul Теофіл Мітрополітул Белградулуй, ал Вадулуй, ал Маратуръшулуй, ал Сълаціулуй." Вадул ачі adусў, че се кіамъ Unгуреще Rév, есте апроапе de Алешdў ăn Комітул Біхъреї, преste Ромънії din карій сатў de аў стъпънітў Мітрополітул Теофіл, стъпъніт'аў ачела ші преste чеілалцї Ромънї din Комітатул Біхъреї, ші аша Ефрешў Веniamin Епіскопул чел Сърbескў пу с'аў пусў ăn Орadea-шаре преste Ромънї, фъръ нумаї преste Сърbї, кът с'аў zisў ла апул трекут.

Zicuc'аў ла апул 1680, къ Мітрополітулуй Варлаам ăn скаунул Белградулуй і-аў ърматў Теофіл, dарь ăn каре ап? Іаръ despre Теофіл ачеста аша скріе Ортул ші про-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гресвл неатврілор din Dакіа [6]): „Ачеста (адекъ Іесвітвл Павел Барані Парохвл Лътінескъ ал Бълградвлві) дп апвл 1696 аў дпdемпатъ пре Теофіл Архіеревл Ромъпілор, ка лъсъпdвсе de шісматічіе съ се впеаскъ къ бісеріка Ромеї.“ Чі маї пе ларг ле скріе ачестеа Самвіл Клаіп de Cadъ [7]) zікъпdъ: „Дптр'ачееа дп апвл 1696 Міхаіл II Апафі лъсъпdвсе de Dомпіа Арdеалвлві, аў вепітъ Арdеалвл свпт стъпъпіреа дмпъратвлві Леополdъ I, свпт акървіа стъпъпіре аў дпчепвтъ а дпвіа Католічіі чеї de леџеа Лътіпеаскъ, къ маї дпаінте ера фоарте гоніцї, ші преоцї аіавеа дпкъ пъ се сьфереа. Дпсъ маре пріче ера дптре Акатолічї ші дптре Католічі, ла кареа реліціе съ фіе дерегъторііле челе маї шарї але цереї. Акатолічіі пофтеа съ фіе ла еї, къ съпт маї мвлцї, іаръ Католічіі маї пвціпї. Пре ачеа врете ера дп Арdеалъ Тесавраріъ кръіескъ Комітвл Стефап Апор Католік фоарте ввп. Къ ачеста дмпъратвл осъвітъ корроспвпdере авеа, дпdемпъпdв'лъ ка съ лвкреze, съ креаскъ реліціа Католічеаскъ. Ачеста аў дпцііпцатъ пре дмпъратвл деспре Статвл Ромъпілор, карії пъ съпт стреіпї, съ се впеаскъ къ Католічіі чеї de леџеа Лътіпеаскъ, ші съ се пвтере дптре Католічі, пвтаї дмпъратвл съ біневоіаскъ а'ї фаче пърташї твтврор прівілеціврілор, къ каре се фолосескъ, ші се вор фолосі Католічіі de леџеа Лътіпеаскъ. Ромъпіі din Арdеалъ пре ачеле врет прекът пъ ера вніцї къ Лътіпіі, аша пъ ера мвлт деспърціцї de дъпшіі; пептрв къ фъкъпdвсе маї тоцї Впгврії, Секвії ші Сасії din Арdеалъ, дптре карії тръіа Ромъпї, саў Калвіпі, саў Сочініапі, саў Лвтерапі, пъ ціа еї че съпт Католічіі de леџеа Лътіпеаскъ фъръ пвтаї кът авzіа de ла Акатолічі пъ деспре еї. Пептрв ачееа Ромъпіі дптр'ачеле тврбврате врет се певоіа, съ цінъ кредіпца кареа de ла дпчепвтъ о аў лватъ ші кареа бісеріка, сфінтеле Собоаре а тоатъ лвтеа, ші СС. Пърінцї аў дпвъцатъ. Се сфъdеа Гречіі къ Латіпіі пептрв кредіпцъ, іаръ Ромъпіі пъ ціа de ачеле прічі а ле лор, чі кът ат zісъ, петречеа дптрв кредіпца ші дпвъцътвра Крещіпеаскъ, кареа тотіі ші стрътошіі лор de ла дпчепвтвл бісерічеї Крещіпещі о аў лватъ. Тоатъ гріжеа лор ера, ка съ пъ слъбеаскъ, орї пептрв гоапеле че пъціа, орї пептрв пещіпцъ съ кадъ дп ересъ.

Dрепт ачееа дмпъратвл Леополdъ дпцііпцъпdвсе de статвл Ромъпілор din Арdеалъ дп апвл 1696 аў datъ о скрісоаре, кът Ромъпіі din Арdеалъ, de вор вреа а се вні къ вре о реліціе din челе патрв прішіте дп Арdеалъ, адекъ орї къ Католічіі de леџеа Лътіпеаскъ, орї къ Калвіпіі, орї къ Лвтерапіі, орї къ Сочініапіі саў Впітарії, съ аібъ ачеле прівілеціврї ші сквтіпце, каре аре ачеа реліціе, къ кареа се вор вні, саў de пъ вор воі а се вні къ вр'вна dіптр'ачесте патрв реліції, чі вор маї воі а ретъпеа дп статвл дп каре ера ші маї дпаінте, алте сквтіпце ші вшврърї пъ вор авеа, чі вор фі, кът пъпъ ачі аў фостъ. Дптр'ачееа дмпъратвл біпе ера дпцііпцатъ деспре Ромъпі, къ еї пічі пвтервл сфінтелор таіпе, пічі чіпстеа сфінтеї Крвчі, ші а сфінтелор Ікоапе, пічі кіетареа дп рвгъчівпі а сфінцілор, пічі поствріле ші алте рънdвіелі ші черетопії бісерічещі, пічі сфъпта Літвргіе пъ ле вор лепъda пічі ле вор пъръсі, пептрв ачееа біпе квпощеа, къ еї пічі къ Калвіпіі, пічі къ Лвтерапіі, пічі къ Впітарії се вор вні.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ресолуціа ачеаста а ымпъратулуї Леополдъ I авзіндъ-о Мітрополітул Ромъніlор din Ардеалъ Теофілъ, ші ымвъцънd de ла Патер Баранї Парохул Лътінескъ din Българадъ ын че поате ста ачеастъ унire кu Латінії, кареле і-аў тълкуітъ, кът къ прin ачеастъ унire тоатъ рънdуіала ші черемоніile бісерічеї Ръсъріtулуї ле пот ціпеа Ромъніі, нумаї съ креадъ кът къ бісеріка Ромеї е православнікъ ші съ мъртурісеаскъ къ Патріархул Рошеї е урмъторіў съптулуї Петрu Верховнікулуї Апостолілор, ші dрептъ ачеea чел dinтъіў dinтре Патріархі; къ Dумнул съптъ аша есте ал Татъулуї ка ші ал Фіулуї, ші пе Лътіні съ пў клеветеаскъ, пентрu къ zік, къ пърчede de ла Татъл ші de ла Фіул: къ цънеа азіmъ ын бісеріка Апусулуї аша е dестул шатеріе а преа-съптеї Еухаріstіеї, ка ші дънеа доспіtъ ын бісеріка ръсъріtулуї; къ чеї че тор ын пъкате dе тоарте пекъціі, вор фі ын унчі вечніче пердереа, іаръ чеї че с'аў къіtъ ші пу т'аў плінітъ капоунул, се пот ажuта прin літургіі, рugъчіunі, мілостеніі ші алте фапте буне de кredinчіoші, ка съ dобъndеаскъ ымпъръція черулуї, прекум о аў dобъndітъ съnціі ші о вор dобъndі ші de ачі ынаінте чеї че се вор къі adевърат, ші вор фаче dестul пентрu пъкателе сале, саў прin сіне, саў прin алції бine-кredinчіoші. Ачестеа ынцелегъndуле Теофіл Мітрополітул, аў фъгъduітъ луї Патер Баранї, къ ва стръпце Собор." Ачестеа бine ле скріе Самуіл Клаin, нумаї ын хронолоціе стіптеще, къ ресолуціа de ел adусъ, пу с'аў datъ ын анul 1696, чі ын анul 1698, кът вom вedеа аколо.

Nu аша скріе Бетлен Міклошъ [8]) despre унireа Ромъніlор кu бісеріка Romei, чі ка ун Калвінъ ші чел маі маре протівнік ал Католічілор zіче: „Ынчепутul ші прічіna унireї ачестеіа ле аш скріsъ ын унка теа чеа Лътіneаскъ (кареа еў Георгіе Шіпкаї пу о ам путut афла) ла каре ачеаста ынкъ с'аў adъогатъ къ ші Dindар Ласло с'аў лъudatъ кu пумеле Прінцулуї Мунтенескъ (луї Теофіл), къ'лъ ва тъzълі din Вlъdічіе пентрu беціе, ші пентрu ачеea пентрu къ фііnd болнав къте одатъ аў тъпкатъ карне, ші аў ынгъduітъ преоцілор Ромъneщі de с'аў ынсуратъ a doua оаръ, кърuіа і-ам zісъ еў, съ пу'лъ adукъ ла despъdъжduіре, къ zеў аша вom ымбла кu ел." Adекъ, къ се ва уні.

Despre Епіскопul чел Лътіneскъ din Ардеалъ алт Калвін Череї Міхаіл [9]) іаръші пу бine ворbещe, скріind аша: „Кuрnd dумъ ачеea аў adусъ ын Ардеалъ ымпротіва dіplomatuluї Епіскопъ Лътіneскъ пре Andреіъ Ілліешъ, кареле фііnd пъскут din Чіukъ ын прunчіа са ешісе ын Унгаріа ла ымвъцъторъ; ачеста adевърат ера ош слабъ ші фъръ de треабъ, ші плъчеа а беа віпul, ші тоатъ ворба луї ста ынтрu ачеea, кът ар требui съ се despъdъчineze еретічії din Ардеалъ, алтіntрілea ымвъцъторъ пу авеа, ші пътіmашіі се рuшіna de ымвъцътура луї. Nічі аў путut ажuнge ла ачеea ла че гъndea, ка съ подъ къпъта скаунul Архіereскъ кu тоате тошіile ші вълфеле челе маі de demнul, пентрu къ тошіile маі кu сатъ ера конріnse de боіерії чеї de леџеа Лътіneаскъ ші ачещіa пу вукуроші ле da, чі і-аў datъ кастеіul din Віnції de ціосъ кu сателе ші тошіile че се ціn de дънсul; даръ аколо ынкъ пу ынdелунгъ аў лъкuітъ, къ порnindусе кърцітеа аў фуцітъ din Ардеалъ."

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ioann Собіескі Краіул Полоніеі, прекум скріе Енгел [10]), ші Катона [11]), аў мърітъ ын 17 Іунie din anul 1696, ші ын локул луі с'аў алесъ Краіъ Фріderік Августъ Електорул Саксоніеі, кареле пентру корона Полоніеі ынтъіашї датъ с'аў лепъдатъ de ересул луі Мартin Лутер, ші с'аў фъкутъ Католікъ ын Bienna ын anul урмъторіъ **1697**.

[1]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 323. [2]) Katona in Epit. Chronol. ad an. 1696. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 350. seq. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [5]) praefatio ad Breviarium Valachicum anno 1696. Cibinii in Transylvania editum. [6]) Ortus et progressus variarum in Dacia gentium p. 7. [7]) Samuel Klain in Ms. Historia Ecclesiae Valachicae de Transsilvania Part. 9. §. 1. [8]) Bethlen Miklos a' maga életében ad ann. 1697. [9]) Cserei Mihály az Erdélyi kézzel irt Historiában ad h. a. [10]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 286. [11]) Katona l. c. ad ann. 1697.

Anul 1697. Despre Търчі ші despre Nemцї іаръшї аша скріе Гебхardi [1]): „Султанул Мустафа II мулт се пъкъжіа пентру доуе ръсвоіе, че ынзdар ле фъкусе ын anii трекуцї асупра Nemцілор. Пентру ачееа ын тот тіпul с'аў певоіт, ка церіле челе ніердуте съ ле капете ынапоі, ші аў venit асупра Прінцулуї Еуцenie din Cauasdia повъцуіторіулуї челуї dekъrъnd пясъ преste армата ынпъртеаскъ, ку **135,000** de осташі, ші макар къ Еуцenie ну авеа маї мулцї фъръ пуцаї **46,000** de осташі, ші лок de бътаіе ынкъ ну авеа аша de ындъмънъ ка Търчії, Султанул тотушї п'аў аскултатъ de Bizirіul Елмас-Махомет-Баша кареле съ се батъ ын ындemna ку Еуцenie, чі с'аў трасъ съ околеаскъ Cereduul. Ку куцетul ачеста Султанул аў трекутъ Тіса пре ла Zenta. Еуцenie с'аў апукатъ de Търчії чеї din коаdъ, ші і-аў ръсіпітъ, чі Bizirіul п'аў врутъ съ ынцuiinцeze despre ачеаста пе Султанул, ка doaръ апроuiindусе Nemції ын ва пътea adуче ла ачееа ка съ се ловеаскъ ку дъпшії. Маї пре урмъ аў ынцелесъ Султанул къ Nemції пумаї пуцine міlурї сънт departe, пентру кареа с'аў певоітъ de ку партea чea маї маре a ощілор аў трекутъ Тіса de a стъпга, ші Bizirіul і-аў фъкутъ de ціре къ'л вор оторж, de вор ліа протівнічії къt de пуцin din богаціа, ші фiind къ ачеаста ну се пътea ынкунціura, Bizirіul аў ціudекатъ ын cine, къ шаї бine ыї ва фі съ кadъ de сабіа Nemцeаскъ, de къt съ се сугрумe. Dрепт ачееа Bizirіul аў алесъ ка ла **37,000** de воінічі, карії ера маї вітежї, ші ретъind ку дъпшії de a стъпга Тісеї, аў маї сънатъ ун шънцуцъ пре dinaintea шанцулуї че ла фъкусе маї ынainte. Султанул порунчісе ка Bizirіul къt ва vedea пе Nemцї, ындатъ съ треакъ ла дъпсul ку оастea кареа о авеа ла cine; чі Bizirіul п'аў аскултатъ ші с'аў ші ынpedекатъ пентру ачееа, къ слуціле аў врутъ съ треакъ dobітоачеле прін апъ, ші ачестea аў стрікатъ подul: dрепт ачееа осташії луї аў цінутъ а фі ку пепутінцъ a се мънтуі, саў a бірuі, ші аша се бътea ка ніце despъdъждуіцї. Nemції тотушї і-аў скосъ din шанцурї, ші Bizirіul ку аї сул, кънd вреа съ се трагъ ындърънт, с'аў тъіатъ. Прін ачеаста с'аў ніердутъ тоате лукрурiле лор ку дъпшії ынпрeунъ, 22000 de Търчї аў пікатъ аколеа пе лок, іаръ 15000 с'аў ынекат ын Тісъ кънd вреа съ ынoate dinколо. Zъхъреоа, тунурiле ші тоатъ богаціа de ынве нърцiле ржулуї venіръ пе мънiле Nemцілор, ші перdереа ку атъта маї греў і-аў къzutъ Султанулуї, къ аў перітъ воінічії ші іанічерії чеї маї бунї. Султанул ку скърбъ с'аў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вїтат de пре цертвре квт маї перъ аї съї, ші аша аъ пердвтъ квмпътвл, de пре впвл din крещінї фъквтъ Тврквъ, къ і-аъ zicъ, къ слъвіndвce оастеа Немцеаскъ ші пефііnd a треіа парте кът оастеа Тврчеаскъ, че ретъсесе, Немцїї пв вор гопі пе Тврчї, л'аъ оморжтъ ка пре вп вънзъторіъ, ті ел скітъвndв'шї вештіптеле аъ фвцітъ кътръ Белградъ. Осташії лвї, карії дл пердвсе, ші гвndea къ с'аъ прінсъ, с'аъ ръсіпітъ; іаръ маї пре вртъ кв пвцінї, карії аъ ретасъ кредінчіошї лвпгъ стеагврї, с'аъ двсъ ла Одріъ."

„Маї аша аъ дтвлатъ Прінцвл Евгеніе ка ші Візірівл; пептрв къ с'аъ бътътъ преете порвпка дтпъратвлвї, ші с'ар фі цівdекатъ прін капчелларіа de харцъ кълкъторіъ de порвпкъ, de пв с'ар фі дтпедекатъ цівdеката прін дпсвшї дтпъратвл. Деч Евгеніе неавvnd чіне съї стея дтпротівъ, ш'аъ тънатъ бірвінца маї дпколо, ші аъ пръdatъ дп Босніа четъціле Добаі, Маглаі, Брandаквл ші Сераівл; іаръ дп Вигаріа аъ лвatъ (прін Рабвтін) Віналапка." Ашішdереа скріе Стефан Катона [2]) de веї лва афаръ Історіа despre цівdеката че ера съ се факъ асвпра лвї Евгеніе, впії дтпестрескъ Історіа ачеаста ші zік, къ впвл dintre сфетніčії чеї de харцъ ар фі арътатъ лвї Евгеніе кънd ста ла цівdекатъ de пре о тапп квт аъ статъ Тврчії ші кв Немцїї дп бътаіе, ка съ поатъ dovedi къ Евгеніе тоатъ оастеа дтпърътеаскъ о аъ пвсъ дп фоарте таре прімежdіе, іаръ Евгеніе непвтvnd сафері тъгъріа ачелвіа, л'аъ лovітъ кв тоіагвл съъ преете децет ші і-аъ zicъ: „Нв'тї арята пе хъртіе квт аъ статъ дтве оціле, чі съ фіі вепітъ съ ле ашезї ші окъртвецї маї вine!" Пептрв фапта ачеаста zік, къ пре Евгеніе вреа капчелларіа чеа de харцъ съ'лъ осъndeаскъ фоарте греъ, dаръ дтпъратвл Леополdъ I, аъ порвпчітъ, съ'і dea паче, къ дествл пеказъ аъ авvtъ Евгеніе пънъ че аъ dовъndітъ о вірвінцъ, ка карea п'аъ маї фост din веак, прекът дпсвшї дтпъратвл аъ скрісъ кътръ Арdелені.

Іаръ Енгел [3]) despre Валахіа din Радвл Гречеапв скріе: „Констаптін Брапковапъ Водъ dъріле челе марї че ле порвпчісе Поарта пептрв ръсвоівл каре дпкъ цінea, ле аъ пліпітъ пре'пчетъ, ші дп апвл 1697 пе хоцїї din Хацегъ карії пръdасе о парте a Валахіеї, ші акът бътea четатеа Орева кв ацівторівл Башеї din Dііъ, іаръшї din порвпка Порцеї і-аъ дтпръщіатъ. Тот ла ачееашї порвпкъ аъ терсъ ла Черпецї ка съ фіе спре ацівторіъ Тврчілор, карії вреа съ іеа, Сегетівл, ші апоі съ пъвълеаскъ дп Арdеалъ. Ла Черпецї фііnd аъ авzітъ къ аъ тврітъ дп Царіград фата са Маріа, твіереа лвї Констаптін Вка. Дп 20 Авгвстъ с'аъ дпщіінцатъ прін Ацептвл съъ чел din табъра Тврчеаскъ, къ Сvлтапвл аъ лвatъ четатеа че се кіатъ Тітвл, ші аъ трекътъ Тіса, ла карea дпщіінцаре Прінцвл Брапковапъ аъ терсъ кътръ Цііъ ла сатвл Zінгъренії, вnde аъ ретасъ пънъ кънd аъ авzітъ de перdереа Тврчілор чеа de ла Zента, че с'аъ дптъмплатъ дп 8 Септетвріе dвпъ кърindарівл чел векіъ."

Dвпъ ачестеа скріе Енгел бътаіа de ла Zента din Гречеапв, прекътъ о скріе ші Гевхарdі маї дп свс, апоі іаръшї zіче:

„Брапковапъ бвквръпdвce de перdереа Тврчілор, с'аъ dвсъ пе кvлесвл вііlор ла Пітещі, вnde аъ adвсъ пе непотв-съъ din Маріа de ла Царіград, апоі аъ трімісъ пе впії

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

воіерї ла Візіріѧл чел поѫ къ дарѧрї, ші с'аѫ рѧгатѫ съ пъртіпеаскъ Валахіеї пентрѧ съръчіа еї, dѧпъ ачееа аѫ петрекѫтѫ кътъва врете дп Търговещї, къ дп Бѫкѫрещї ора чіѧтъ.“

Despre ѫніреа Ромъпілор din Apdeалѫ зіче ортѧл ші прогресѧл пеатѧрілор din Dakia [4]): „Adѧпъndѧce собор дп лѧпа лѧї Февръріе din апѧл 1697, Мітрополітѧл Теофіл ла атъта аѫ adѧcѫ лѫкрѧл, de дп лѧпа лѧї Мартіе din ачелашї an ѫніреа къ бісеріка Romeї de тоцї с'аѫ прімітѫ прін мъртѧрісіреа ачеаста:

„Ної Теофіл din міла лѧї Dѫmnezeѫ Епіскопѧл бісерічеї Ромъпещї din Apdeалѫ, ші din пърціле Ѫнгаріеї лѧї дмпрезпате, ші тот клерѧл ачеіашї бісерічї, лъсъм пошеніре къ скрісоареа ачеаста тѫтѧрор кърора се кѧвіпе, кѫт къ дп трекѫта лѧпъ а лѧї Февръріе кънd am авѧт собор маре дп Бълградѫ, къ о іпітъ am ашezат, съ пе дптоарчет дп сіпѧл С. маічеї бісерічеї Romano-Католічещї, ті іаръшї съ пе ѫніт къ dъпса, тоате ачелеа пріміndѧле, мъртѧрісіndѧле ші крezъndѧле, къте ле прітеще, ле мъртѧрісеще ті ле креde dъпса, ші маї дптъіѫ мъртѧрісім ачеле патрѧ пѫнтѫрї дп каре пъпъ акѫт пе дмпъръкіам:

1) Кѧпоащет къ Патріархѧл Romeї есте кап нъzѧт а тоатъ бісеріка лѧї Хс кареа преste тоатъ лѧтеа есте лъцітъ.

2) Мъртѧрісім, кѫт къ афаръ de черіѫ скаѧпѧл челор ферічіцї, ші афаръ de iadѫ темніца челор осъndіцї, ал треїлеа лок есте, дп каре сѫфлетеле челе че дпкъ пѧ сънт кѫръціте, се цін ші се кѫръцеск.

3) Nѧ пе дndoim, кѫт къ пъпеа azімъ есте decтѧлъ матеріе а чінеї Domnѧлѧї ші а жъртвеї din C. Літѫргіе.

4) Кredeш къ Dѫхѧл С. кареле есте а треіа фацъ дп Троіцъ de ла Татъл ші de ла Фііѧл пѫрчede, ші прімім ші мъртѧрім ші кredem тоате челелалте, каре С. Romano-Католіка бісерікъ ле прітеще, ле мъртѧрісеще ті ле кредe.

Dімпротівъ dѧпъ ачеастъ мъртѧсіре а кredінцеї, треї лѫкрѫрї аѫ черѫтѫ de ла Кесаро-Кръіеаска Маіестатеа са:

1) Ка пре преоцїї, ші кълѫгърїї чеї de леџеа Гречеаскъ съ'ї факъ пърташї ачелораші прівілеціѧрї ші къdінце къ каре се фолосескѫ пѧ пѫтаї преоцїї Romano-Католічї, чі ші Аріанїї саѫ Ѫнітарїї, Лѫтеранїї ті Калвінїї.

2) Ка дп фіеще-каре сат, дп каре есте преотѫ, бісеріка съ аіѫъ касъ преоцеаскѫ, ка парохѧл съ пѧ лъкѧіаскъ дп касъ стреіпъ.

3) Ка тоатъ кърша ші рънdѧіала преоцілор съ фіе пре лъпгъ Епіскоп, ті пічі de кѫш пре лъпгъ тіренї, прекѫт аѫ фостѫ пъпъ акѫт.

Dѫпъ каре аша с'аѫ іскълітѫ.

„Ноі, зічет, чеї маї сѫс пѫтіцї Епіскопѧл Теофіл ші тот клерѧл, ачестеа преа кѫ ѫмілінцъ ле черет de ла преапалтъ Кесаро-Кръіеаска Маіестатеа са акѫт, ші ла челе маї сѫс зіce пѫнтѫрї пе легът дпаінтеа чінстітѧлѧї Павел Барапі, Плевапѧлѧї бісерічеї Romano-Католіче din Бълград. Дптрѧ а кърѧіа лѫкрѧ кredінцъ ші дптъріре кѫ тъпа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

поастръ не ам іскълітъ ші къ печетеа Епіскопеаскъ ші къ а соборълві ам дптъріт. Дат дп Българад дп анвл 1697 зіле 21 але лві Мартіе. Теофіл Епіскопвл ші тот клервл.“

Ачеаста аў фостъ дпчепереа вніреї Ромънілор din Ардеалъ ші din пърціле Вngаріеї лві дмпрезпате, despre кареа Бетлен Міклошъ [3]) дпкъ скріе прекът вртеазъ: „Атвнчі дп анвл 1697 поі треі-іпшї (adecъ Георгіе Банфі Гвбернаторівл, Стефан Апор шї Ніколае Бетлен), ерам дп Віенна саў Бечіў ші о dinioаръ фііnd дп конференціе Кінекі лвъ дпаінте instanціa статвлві Католическъ, дп кареа пвнтвл чел dintъіў свпа despre вніреа ачеаста. Есте скрісъ дптре кърціле меле копіа instanціеї ачееа шї а resoлвціеї, че с'аў скрісъ пе dънса. Ноі amъndoі, еў ші Гвбернаторівл zісърът, къ поі нічі de вестеа instanціеї ачеіа ам авzітъ, ші прекът vedem, есте дмпротіва челор треї реліціі din Ардеалъ, ші маї вртосъ дмпротіва реліціеї Калвінещї, але кърeіа поі пвтаї тъдвларі съптем, тъкар къ съптем чеї маї de фрънте; пентрв къ дп реліціе пв есте Гвбернатор нічі капчелларіў; dрепт ачееа, къ поі пв пвтем гръі ла ачееа ш. ч. Zіче Кінекі: пв гръіцї ка Калвінї, чі гръіцї ка Консіліарії дмпърътещї ш. ч. Ноі dествл ам тъдвмънітъ ші instanціе дпкъ ам datъ дмпъратвлві дп контра instanціеї ачеіа, даръ пеміка ам іспръвітъ, къ resoлвціа тот с'аў datъ.“ Dintрв ачестеа поцї кълеце кът с'аў невоітъ двшманії спре стрікареа неатвлві Ромънескъ, даръ ла анії віїторї ші маї кіар о веї vedea ачеаста. Іесвіції дпкъ аша лвкра пентрв фолосвл Ромънілор, ка еї апоі съ облъдвіаскъ престе Ромънї, кът ші ачеаста о воіў аръта ла анії вртъторї. Dрепт ачееа п'аў ші пвтітъ Патер Баранії, карeле аў фъкътъ мъртврісірeа кredinцеї чеа маї сас adвсъ, пе Теофіл Мітрополіт, кътъ ера, чі пвтаї Епіскопъ.

[1]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 323. seqq. [2]) Katona in Epitome Chron. ad annum 1697. [3]) Engel in recent Hist. Valachiae Part. I. p. 351. seq. [4]) Ortus et progressus variarum in Dacia gentium p. 7. seqq. [5]) Bethlen Miklos a' maga életében ad ann. 1697.

Анвл 1698. Despre Валахіа ла анвл ачеста скріе преавестітвл Енгел [1]), прекът вртеазъ: „Токта ла дпчепвтвл анвлві 1698, аў требвітъ Брапкованъ, съ трімітъ мълтъ хъзъреа дп Катепецъ. Дп 6 Февръріе аў мъріtатъ пе Іліпка фата са dвпъ фечіорвл Драготанвлві Александрв Мавроkордат, пре карeле л'аў пвсъ Пъхарпік маре. Ла армата Търчеаскъ чеа de ла Българадъ іаръші аў требвітъ ел съ трімітъ мълтъ зъхъреа ші съ dea 500 de осташї, съ dвкъ о свтъ de банї din Іаші ла Катепецъ. Хапвл Селім-Герeі, карeле дпкъ дп іарпа трекътъ терсесе ла Царіград, ші акята венісе ла Българадъ къ Свлтанвл Мвстафа II, аў кіематъ пе треї фечіорї аї съї din Крім ла сіне, карії трекънd прін Валахіа мълте келтвелі аў прічінвітъ лві Брапкованъ, тотвші аў zidітъ пентрв Ромънї din Фъгъраш о бісерікъ къ хратвл Съптвлві Ніколае, аў діресъ бісеріка чеа арсъ din Галата, ші къ дпгъдвінца Візірівлві челві маре аў фъкътъ бісеріка С. Георгіе din Ісмаіл. Акът с'аў іспръвітъ ші кіліile de ла мънъстіреа Съптвлві Георгіе din Бъкврещі. Дп мънъстіреа ачеаста карeа о аў дпчепвтъ Антоніе Водъ а о zidі ші о аў іспръвітъ Констаптін Брънковапвл, ші о аў околітъ къ zid, се афлъ о пълатъ пе сата Патріархвлві din Царіградъ, кънd віне дп Бъкврещі, ші лъкашвл Егвменвлві. Асв-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

пра Полопілор (ші а Саксопілор) аѣ терсѣ Ібсѣф-Баша de ла Бава, ла а кърѣіа оасте аѣ требѣітѣ съ теаргъ ощї ші Молдовепещї ші Мѣнтепещї. Dрепт ачееа дп 24 Ібліе Брънковапѣ аѣ трімісѣ кѣ ощї Мѣнтепещї пе Ворпікѣл Dѣмітрѣ Караталевл. Тоашпа о аѣ петрекѣтѣ Прінцѣл dѣпъ обічеіѣ дп Пітещї ші дп Търговещї. "

Despre Търчї ші despre Нещї скріе Гевхardi [2]): „Din бірѣінца лѣї Еѣценіе ла Zenta мѣлте аѣ ѣрматѣ, къ Сѣлтапѣл Търческѣ перzънd флоареа ощілор сале ші лincindѣї ші банії, ш'аѣ пердѣтѣ інima чеа хърцъгоасъ ші с'аѣ плекатѣ ла паче, кѣ атъта маї таре, къ пѣтереа ощілор дмпъръщещї маї крескѣсе dѣпъ пачеа че се фъкѣсе ла Рісвік кѣ Фрънчії дп 30 Октомвріе din анѣл трекѣтѣ 1697. Дмпъратѣл дпкъ авеа прічіпї de а се дмпъка кѣ Търчії; пентрѣ къ ведеа къ zелотіпіа обльдзіторілор крещінещї пѣї ва дпгъдзі ка съ кѣпріndъ ті дмпъръщіа ръсъріталѣї кътръ а са, ші щіа, къ тоартеа лѣї Карол II Краіѣл Іспаніеї челѣї маї de пе ѣрмъ din каса Австріеї се апроніе, ші къ dѣпъ че се ва дптъмпла іаръшї лї ва ашестека дп греѣ ресѣоіѣ кѣ Фрънчії, ші пічї Ѳнгѣрілор, пічї осташілор съї се пѣтea дпкреde, къ Ѳнгѣрії ера гата спре бътаіе, ті дп анѣл de акѣт ші дпчепѣсе о ръстіріцъ; іаръ осташії авеа кѣцет de рескоалъ пентрѣ къ пѣ лі се плътea леафа ла вретea са, ші акѣта шепте реціментѣрї ші ціврасе ла о лалтъ съ'шї отоаре пе маї марії съї, ші кѣпріnzънd о парте а Ѳнгаріеї, съ се дпкіпе Търчілор, dаръ с'аѣ deскоперітѣ сфатѣл лор ші дпфрънт. Краіѣл Фрънчілор ера ка пъпъ атѣнчї, пъпъ кънd пѣ ва мѣрі Краіѣл Іспаніеї, кѣ Търчії съ пѣ се факъ паче, ші Сѣлтапѣл пѣ дпdръznea съ се роаце de Георгіе Стефпаї солѣл Англіеї, ші de Іаков Іоапп Хаттел солѣл Оллandeї, ал кърора сфат пѣ л'аѣ прімітѣ маї дпаінте, съ фіе тіжлочіторіѣ de паче дптре сіпе ші дптре Леополdѣ I, пъпъ че маї пре ѣрмъ Dрагоманѣл Алексandрѣ Маврокордат п'аѣ adѣсѣ лѣкрѣ ла атъта, de солії ачеіа кѣ аї дмпъратѣлѣї Леополdѣ I, ші кѣ аї Сѣлтапѣлѣї Мѣстафа II, аѣ терсѣ ла Карловіцѣ, ші аѣ дпчепѣтѣ а лѣкра de паче. " Amішdереа скріе Стефап Катопа [3]).

Въzънd Леополdѣ I, мъртѣрісіреа кредінцеї Ротъпілор din Apdeалѣ чеа дп анѣл трекѣт фъкѣтъ, ші врънd съ ле аціѣте ка съ скапе din тікълошіа дп кареа къzѣсе пріп тещешѣгѣл Калвіпілор, de Вълdікѣл ші клерѣл дп тоате ера сѣпѣшї Сѣперінтendентѣлѣї челѣї Калвіпескѣ, прекѣт аратъ предікаторіѣл Петрѣ Бод [4]), дп 14 Апріліе din анѣл ачеста 1698, аѣ datѣ о ресолѣціе [5]), пріп Кръіескѣл съѣ Гѣберніѣ, кареа сѣпъ аша: „Каре преот Ротъпескѣ пріп мъртѣрісіреа кредінцеї цінъndѣ'шї леџеа Гречеаскъ се ва ѣні кѣ Католічії, ші ва кѣпоаще пе Патріархѣл Ромеї а фі чел dінтъіѣ, ачела ва авеа прівілеціѣріле преоцілор Католічещї; іаръ каре преоцї Ротъпещї пѣ вор фаче мъртѣрісіреа ачеаста, чі саѣ се вор ѣні кѣ вр'ѣна din челе треї реліціі пріімите (adекъ кѣ Калвінії, Лѣтерапії саѣ Ѳпітарії) саѣ вор ретъпea дптрѣ пѣпріре, вор авеа прівілеціѣріле реліціеї ачеіа, кѣ кареа се вор ѣні, саѣ дп кареа вор ретъпea, кѣт аѣ фостѣ ші пъпъ акѣт. " Вегї къ дмпъратѣл Леополdѣ пе пішіпea аѣ сілітѣ ла ѣніреа кѣ Romano-Католічії, фъръ пѣтаї кът аѣ врѣтѣ съ аціѣте пе Ротъпії чеї тікълошї, карії пъпъ астъзї пѣ'шї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

кѫпоскѫ віпе ші фолосѫл съѫ, ка съ фіе повъцѫіторілор челор din пеатѫл пострѫ, пѫ ка пе пеатѫріле челе стреіпе, карії пѫтаї пептрѫ ачееа къртескѫ асѫпра повъцѫіторілор челор din пеатѫл пострѫ, ка съ поатъ сѫпе съпцеле Ромъпілор; къ алтіптреле п'ар пѫтеа тръі, саѫ de ар ші тръі, ар фі маї тікълошї de кът Ромъпії! Ваї пеатѫлѫї Ромъпескѫ, de пѫ'ї ва da Dѫmпezeѫ лпцелепчіѫпе! Аша даръ четіторіѫле! de вей чети пе Бетлеп Міклошѫ [6]) ші пе Черей Міхаіл [7]), съ пѫ ле крезї, къ ачестеа пѫтаї клевете скріѫ асѫпра ресолѫцієї маї сѫс adѫce; пептрѫ къ пе ѫріа пеатѫл, кредіпца ші леџеа ка піпце Калвіпї, даръ Romano-Католічії кредіпца Ромъпілор пѫ о потѫ ѫрж, фііпd ѫпа кѫ а лор.

Колопічї Кардіпалѫл [8]), лпкъ ачеста Діпломатѫ аѫ трімісѫ Ромъпілор: „Noї Леополдѫ din міла лѫї Dѫmпezeѫ ал С. бісерічеї Рошеї преот Кардіпал de тітѫлѫл С. Іеролім din Іллірік, Колопічї Архіепіскопѫл Стрігопѫлѫї, ші ал локѫлѫї ші Комітатѫлѫї de ачелашї пѫте маї маре ші de пѫрѫреа Ісправпік, Пріматѫл Ѫпгаріеї, пъскѫт солѫл скаѫпѫлѫї Апостоліческѫ, тареле секретаріѫ ші капчелларіѫ, пріорѫл чіпѫлѫї Съптѫлѫї Іоапп din Іерѫсалім, ші комепdаторіѫл Егреї, Маілберцеї ші Сфетпік актѫал din лъпптрѫ ал Кесаро-Крѫіещеї Маіестъцї, тѫтѫрор ла але крора тъпї вор вепі ачестеа, іаръ маї вѫртос преоцілор челор Ромъпещї de леџеа Гречеаскъ din Ѫпгаріа, Ардеалѫ, ші din пѫрціле лор лппрезпате, пофтім съпътате ші тъпѫтѫіре лп Domпѫл вечіпікѫ. Фачет лпцііпцаре пріп ачестеа тѫтѫрор, крора се кѫвіпе, кѫт къ маї сѫс лъѫdатъ преа'палтъ Кръіеаскъ търіреа са Леополдѫ I лппъратѫл Ромапілор пѫрѫреа Аѫгѫстѫ, лп 14 Апріліе din апѫл кѫргъторіѫ преа тілостівеще аѫ порѫпчітѫ, ка преоції чеї de леџеа Гречеаскъ карії се вор ѫпі кѫ Католічії, цінъпd леџеа лор чеа Гречеаскъ, ші вор кѫпоаще къ Патріархѫл Рошеї есте чел dіптъіѫ, съ аїѫъ токта ачеле къdіпце, прівілеціврі, скѫтіпце ші імтѫпітъцї, каре ле аѫ преоції Romano-Католічещї, саѫ de леџеа Лътіпеаскъ, dѫпъ Съптеле Капоапе ші dѫпъ декретѫріле ферічіцілор краілор Ѫпгѫрещї; карea преа'палтъ порѫпкъ лпцелегъпdѫ-о, афаръ къ фоарте пе ат бѫкѫрат, къ ѫѫzім къ ві се deскide кале ші вedем къ въ пѫтеці лптоарче лп стрътошескѫл съп ал Католічеї бісерічеї Ромеї ші ла ѫпіреа чеа тъптѫітоаре, ачееа лпкъ о ат сокотіт а фі дерегъторіа поастръ, ка пої, карії съптем прімат Ѫпгаріеї ші солѫ пъскѫтѫ преете тоате церіле че се цінѫ de Ѫпгаріа, ші Архіепіскоп Мітрополіеї Стрігопѫлѫї, кѫ пѫтереа че пе віпе din прівілецівл поъ пріп скаѫпѫл Апостоліческ dатѫ, съ въ фъгъdѫім вовъ челор че в'ацї лпторсѫ саѫ въ веці лптоарче ла ѫпіреа кѫ С. Католічеаскъ бісеріка Ромеї, лп тоате скѫтіре ші апъраре карea кѫ атъта маї кѫ de a dіпсѫл о вот фаче, кѫ кът маї таре вот вedea, къ вої лпкъ кѫ de a dіпсѫл стацї лп мъртѫрісіреа пѫтітеї ѫпірї, adекъ лп пѫблік ті лп прівat ачелеа лпвъцъпd, мъртѫрісіпd ші крezъпd, каре ле лпваць, ле мъртѫрісеще ші ле крede С. Католікъ Маіка бісеріка Ромеї, ші маї алес ачеле патрѫ пѫптѫрї, лп каре въ вedещї пъпъ акѫта а пѫ въ пъръві кѫ dъпса, adекъ: 1) Кѫт къ Патріархѫл Ромеї есте кап а тоатъ бісеріка чеа пріп тоатъ лѫтеа лъцітъ. 2) Кѫт къ пъпеа ѫzімъ е dестѫлъ матеріе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

а чінеї Domnвлуї сaŭ а містеріилуї Евхаристіеї. 3) Квт къ афаръ de черіŭ лъкашиа челор ферічіцї, ші de iadŭ тешніца челор осъндіцї, маї есте вп лок дп кареле се цin свфлетеле репосацілор, че пв съпт дестvл de кврате, ка съ се кврце кв тотvл. 4) Маї пре вртъ, квт къ Съптvл Dвх, кареле есте а треіа фацъ din Троіцъ пврчede de ла Татvл ші de ла Фііvл: карea фъкъndв-o, вецї пвтea пъдъждvї пв пвтаї de ла Dвmnezeŭ дътъторіvл твтврор вяпътъцілор, дп віаца de акvт тvлте darврї ші тvлте біне-кввънтърї, іаръ dвпъ тоартea вечнікъ ферічіре; чі ші de ла преа-дпълцатvл дмпъратŭ din плінірea пвтерей Кръіещї кв aceminea iттвнітате ші скvтінца се вор дмподобі ші фецеле воастре ші бісерічіле кв тоате че се цin de дъпселе, каре аŭ бісерічіле ші фецеле бісерічещї чеде леџea Лътіпеаскъ, ші лвкврріле че се цin de дъпселе dвпъ CC. Канoане. Ші dакъ пещіпе ачéаста рънdвіалъ а преа-дпълцатvлуї дмпъратŭ, кв свтецъ дпdръспіре о ва певъга дп сатъ, саŭ маї свс zicеї ачестеї скvтінце бісерічещї а вніцілор челор de леџea Гречеаскъ аіавеа саŭ дптр'аскvпсŭ орї свпт че претестŭ, саŭ прічінвіndŭ къ аша аŭ фостŭ овічеівл маї дпаінте de а се вні, ар дпdръспі а се дмпротіві, токта кв ачеле пedепсї се ва пedепсі din леџe ші din овічеіŭ, ші de ла цівdекъторіі скавпvлуї бісеріческŭ, ші de ла цівdекъторіі скавпvлуї тірепескŭ, ші de ва фі опŭ ті de ла преа-дпълцатвл дмпъратŭ, кв каре се пedепсескŭ ші чеї че ватъмъ скvтеала бісерічеаскъ а біне-крedінчіошілор челор de леџea Лътіпеаскъ. Ші прсстe ачестea ка съ ретъпещї дп ачеастъ скvтінцъ бісерічеаскъ, dаторї вор фі тоцї domniї, кръіескvл Гvберніŭ, боіерії чеї de фрвпте, къпітанії чеї марї, цівdецїї кръіещї аї Секvілор ші аї Сасілор ші тоцї цівdекъторіі ші чеї бісерічещї ші чеї тірепещї, dакъ въ вецї желві дпаінтea лор кв съптещї вътъмацї дп маї свс zіса скvтінца воастръ ші вецї чере ацівторіŭ de ла дъпшії, а въ фаче dрептате, токта ка ші ла алцї біне-крedінчіошї фії аї С. Маїчеї бісерічї, карії аŭ ачееашї скvтінцъ. Ші de пв въ вор фаче dрептате ші despre ачееа пе вецї дпцііпца пе пої ші пе вртъторії пощрії, вот лвкра ка тітнвріŭ съ се лекціаскъ о ръвтате аша de апріатъ ші кв маї аспръ мъпъ. Dат дп кvртea чea біне-фічіатъ а komandeї noастре din Маілберга Віеннеї дп 2 Івніе din анvл Domnвлуї 1698. Леополdŭ, Колопічї Архіепіскопvл Стрігопvлуї.“

Ортvл ші прогрессvл пеатврілор din Dакіа [7]), dвпъ че аŭ adвсŭ дпаінте ресолvціа дмпърътеаскъ чea маї свс zісъ аша грвіеще: „Дптрв ачеста тіпŭ іспръвіndвсе лвкврріле дп Австріа, дп маї маре прітеждіе аŭ венітŭ Ромъпіі дп Apdealŭ; пентрв къ тврind (Мітрополітvл) Теофіл дп лvпа лvї Івліе се пвтea гvndi, къ din тоатъ вніреа, пеміка се ва алеце пентрв гоапеле че ле фъчеа ерітічії асвпра преоцілорŭ челор Ромъпещї, чі Павел Барані атъта аŭ лвкратŭ, de пре Атапасіе вртъторіvл лvї Теофіл карeле пв тvлтŭ гvndea кв вніреа, ла ачееа л'аŭ adвсŭ, de ел дпкъ аŭ прітітŭ вніреа ші пвптвріле дптіпъріте, пентрв маї маре търіме ле аŭ печетлвіт кв печетea мъпъстіреї din Белградŭ дп 7 Івліе din анvл 1698.“

Іаръ Сатвіл Клаін de Cadŭ [10]) скріе: „Маї дпаінте de а вести ресолvціа дмпъра-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тълъї ші diпломатъл лъї Колопічї прin цеаръ, Мітрополітъл Теофіл аў търітъ ші дп локъл лъї с'аў алесъ Атапасіе Nemeшъ din Чіягядъ de лънгъ Българадъ, карeле тергънd дп Бъкърещі с'аў сфінцітъ Епіскоп de Мітрополітъл de аколо, ші къ фортоасе дарърі, adекъ къ хаіне, скъле ші кърці бісерічещі дървітъ de Конспантіп Брапковапъ, с'аў дпторсъ дп Apdealъ."

Чі Бетлен Міклошъ [11]) zіче: „Мърind Въздікъл чел Ромънескъ (Теофіл) пре ачест de акът, карeле фііnd дпкъ тінерел атъпчї дпвъца Граттатіка дп шклоала чea Калвіпеаскъ de ла Българadъ, фечіорял преотълъї Ромънескъ din Бъбълпа пентрь галбінії чеї дървісе тътъпе-съ дппрътът лъї Nалаці Істван, din карії галбепї партеа чea маї таре дпкъ Гъберпаторіял і-аў лъатъ, респектъл ачестор doї domnї л'аў фъкътъ Въздікъ къ пъмеле пь щіў ал къї, пе карeле Рацъ Істван чел din вестіт хоцъ Ромънеск фъкътъ Пъпісташъ л'аў dъсъ ла Bienna ші аколо дп бісеріка de ла мъпъстіреа C. Anneї л'аў фъкътъ adевъратъ Католікъ Въздікъ."

Бод Петер [12]) дпкъ скріе: „Пе вретеа ачеаста аў дпчепътъ Romano-Католічії а дпdълчі ші а траце кътръ сіпе пе Ромъпії din Apdealъ de ла вніреа къ Калвіпії: пентрь къ маї de ла вrzіреа реформацієї, Ромъпії din цеара ачеаста дп лъкръріле челе de кredінцъ аў фостъ вніцї къ Калвіпії, прекът аратъ скрісоріле despre ачееа; ші Въздічії чеї Ромъпещї ера съпъшї съперіптendепцілор челор Калвіпещі, ші dакъ авеа вре-о певоіе, de ла dъпшії череа сфат ші аџіторіў ші ла аскълтареа de еї обічпъісе a се лега къ dареа de тъпъ, ші къ ціврътъпт. Атапасіе дпкъ пь пътаї аў цівратъ лъї Веспремі Істван Съперіптendептълъї челъї Калвіпеск дпаіптеа впор оатепї дп апъл 1698. къї ва фі съпъсъ; чі ші ачееа дпкъ о аў adъогатъ, къ de ар требъі пътаї къ тоіагъл съ еасъ din цеарь дпкъ пь'шї ва кълка ціврътъптъл. Тотъшї къ пъцin dъпъ ачееа прin фъгъdвіпце ла атъта с'аў adъсъ, de с'аў лъсатъ de Калвіпї, ші стръпгънd собор таре ла Българad събт глоабъ de 64 de флорінцї, карeле dіптре преоції Ромъпещі п'ар вепі, ші аколо с'аў четітъ порвпчіле дппърътещі, ші despre Въздікъл, ші despre вніре, ші despre алтеле, каре пъцінї дпцелегъndъле dіптре преоції Ромъпещі гъndea, къ еї фъръ de щіреа лор тоцї с'аў боіерітъ. Чі dъпъ че аў въzътъ къ време, къ тот дптрь ачелашї статъ аў ремасъ, аў дпчепътъ а се лепъda de вніре ші а пофті преоцї певпіцї, карії съ ле слъцеаскъ. Пентрь кареа апої тълте баіърі ші певоі аў авътъ; пентрь къ ачелора пічї првпчії лі се ботеza, пічї морції лі се дпгропа, пъпъ че маї пре врмъ ш'аў пъсъ прокъраторіў ші плепіпотепціаріў пре оаре-каре петішъ апътпе Nарїсегї Габор, карeле се фъкъсе de леџеа Гречеаскъ din Латіп, ка съ аївъ de гріже."

Din къвінтеле ачестеа але лъї Петрь Бод, лесне поцї вedea ла кът adъсесе Калвіпії пе біецїї Ромъпї din Apdealъ. Мітрополітъл Валахіеї, карeле аў сфінцітъ пе Мітрополітъл Атапасіе, с'аў пътітъ Teodocie, ші Nарїсегї Габор аў фостъ маї дпаіпте Секретаріў ла Мітрополітъл Теофіл, прекът се ва аръта ла апъл 1701.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 353. [2]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 325. seqq. [3]) Katona in Epitome Chronol. ad h. a. [4]) Bod Peter a' Veszprémi Istvan Püspök életében. [5]) Resolutio Caesareo-Regia de 14 Aprilis anni 1698. [6]) Bethlen Miklos a' maga életében. [7]) Cserei Milály az Erdély Historiában [8]) Diploma Kolonitsianum [9]) Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium p. 11. [10]) Samuel Klain de Szád in Hist. Eccl. Transylvaniae Part. 9. §. 1. [11]) Bethlen Miklos l. c. ad h. a. [12]) Bod Peter l. c.

Анул 1699. Деспре пачеа, де карея се лукра ла Карловиць скріе Катона [1]): „Дупъ че дестул с'аў пріміт солій ымпъратулуї Леополдў I. ку солій султанулуї Мустафа II ынтре сине, кум ар фаче пачеа лор ынкрединцатъ, ын 15 Ianuарие din anul 1699 тоцї солій димпреунъ аў отърыт, ка пънъ ын 26 de зиле але ачеіа луні тоате съ се токтеаскъ ші атунчі съ се іскълеаскъ ынтъіў пачеа ку Немцій, апоі ку Полоній, дупъ ачееа ку Венеціанії, де ва пліні ші републіка пачеа ачееа. Фъкутс'аў пачеа не 25 de anї, ші ымпъратул Леополдў о аў ынтърітў ын 16 Февруарие, прін карея аў ретасў сунт облъдуіреа ымпъратулуї Ардеалул ші тоатъ Унгаріа, лъund афаръ Банатул Тімішоареї ші стрікund четъціле din Логожў ші din Карансебешў, Мърушул аў деспърцітў ынтре нърціле de ла о лалтъ. Ардеалул ку остроавеле дінтре Мъруш ші ку курцереа Тісеї ынкъ ымпъратулуї аў ретасў; Славонія ынкъ тоатъ аў ретасў ымпъратулуї.“ Ашіщдереа скріе Гебхардi [2]).

Іаръ преавестітул Енгел [3]) зіче: „Ын 26 Ianuарие din anul 1699, с'аў іспръвітў пачеа de ла Карловіцў, ын карея афаръ de алтеле Валахіа аў ретасў суптў облъдуіреа Турчілор, ші Ардеалул сунт а Немцілор. Дупъ че с'аў ынтърпатў Візірул ла Одріїў, аў трімісў Брънкованў не Банул Корпеа Брълоіў, не Спътарул Міхаіл Кантакузенул, не Diмітрашко Караталеул, ші не Іанне Валаул ку піще жалбе, ші Султанул аў фъгъдуіт къ ва ащіста цереї. Адекъ ачеіа с'аў желуітў Султанулуї, къ Валахіа ын анул трекутў аў плътітў de доуъ-орї маї мулт de кът і-аў фостў хърачіул; дрепт ачееа Султанул аў порунчітў Тефтердарілуї саў Вістеріулуї челуї маре, ка ын доі анї віторї неміка съ чеарь de ла Валахіа, ка съ се щіе ын харачіул цереї, ку кът аў луатў маї мулт. Алтў хатішеріфў ал Султанулуї ынкъ спре букурie аў фостў луї Брънкованu ші аў ешітў ынаінтеа луї Осман-Ага, карele адучеа хатішеріфул пънъ сунт віile Букурещілор. Ын хатішеріфул ачела се ынтъреа Domnia луї Брънкованu не тоатъ віаца луї пентру кредінчіошіреа че о аў арътат ын ръсбоіele трекуте. Дупъ че с'аў четітў хатішеріфул, Ага аў ымбръкатў не Брънкованў ші не 24 de боіерї а'ї луї ку кафтане поуе; димпротівъ Брънкованu ынкъ аў чінстіт пре Ага ші пре Ефendi ку скумпе мінтеї, ші веселіа с'аў вестіт ын Букурещі ші ын цеарь ку datul ку тунурile. Маї ынаінте de ачестеа ын 10 Февруарие шурісе Стапка мута Прінцулуї ын върстъ de 62 de anї ші с'аў аструкатў дупъ пофта еї ын Брънковепі.“ Кум поате зіче аша даръ Історікул Бълъчепескў [4]), карele алтінтрелеа се пъруеще ку Енгел саў ку Гречеанў пъп' ачі, къ Констаптін Брънкованu ка съ поатъ domni пънъ ла моартеа са, аў ръдікатў ші ынтърітў харачіul цереї de ла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

250,000 ла 280,000 пре ан? Чі еѫ тъ дпторк ла Енгел кареле зіче din Гречеанѫ маї дпколо:

„Спре вара ачеаста аѫ требѫіт Брънкованѫ пе 7 Іѫніе съ трімітъ 700 de карръ ші 500 de дпкъркъторї ла Катепецѫ съ adѫкъ аверіле Тѫрчілор de аколо, фііnd къ Катепецѫл с'аѫ datѫ дndърънт Полопілор, ші Іѫсѫф-Баша, ші Антіох Кантемір Domnѫл Молдовеї аѫ требѫітѫ съ фіе de фацъ, пънъ че с'аѫ кратѫ тоате ші с'аѫ голітѫ Катепецѫл. Доі фечіорї аї лѫї Брънкованѫ Констаптіп ші Стефап аѫ пѫсѫ дп 9 Іѫліе темеіѫл тъпъстіреї карea o аѫ зідітѫ ел дп Бѫкѫрещі спре дпгропареа фамілиеї сале. Прінцѫл терсесе ла Търговещі, кънd аѫ сосітѫ алт Ага кѫ поъ порѫпкъ съ маї трімітъ 200 de карръ ла Катепецѫ. Скарлат ціпереле лѫї Брънкованѫ ші фечіорѫл Драготапѫлуї Александрѫ Маврокордат болindѫ de ѫп anѫ ші o ціѫмътате, аѫ венітѫ ла Търговещі стрікат de леакѫріле челе мълте, ші dѫпъ че аѫ зъкѫтѫ дп патѫ пѫтаї треї зіле, аѫ пѫрітѫ дп 28 Іѫліе, din anѫл 1699, дп вързтъ de 22 de anї, пелъсъnd вре ѫп прѫпк dѫпъ cine, ші с'аѫ дпгропатѫ кѫ маре потпъ. Din моартеа лѫї Скарлат маре пагѫбъ с'аѫ дптъмплатѫ dѫпъ ачееа касеї лѫї Брънкованѫ, кѫт тімпѫл аѫ арътатѫ, къ пѫ аѫ маї авѫтѫ легътъръ кѫ каса лѫї Маврокордат. Іаръшї поѫ порѫпкъ аѫ венітѫ лѫї Брънкованѫ ка съ трімітъ пе сата кърцілор Арделепещі, пе карі дї ашезасе Сѫлтапѫл дп Кіпроваць, 600 de вої mi 300 de вачі, ші фъръ de мънтѫіпцъ аѫ требѫітѫ съ о плінеаскъ ш. ч.“

Diпломатѫл че л'аѫ фостѫ datѫ Кардіналѫл Колопічї дп anѫл трекѫтѫ, дмпъратѫл Леополдѫ I аша л'аѫ дптърітѫ дп anѫл de акѫт пептрѫ Ромънії din Ардеалѫ ші din Ѫнгаріа.

„Noї Леополдѫ din міла лѫї Dѫmnezeѫ алес дмпъратѫл Ромапілор пѫрѫреа Аѫгѫстѫ ші ал Цертаніеї, Ѫнгаріеї, Бохеміеї, Далмаціеї, Кроаціеї, Славоніеї ш. ч. Краіѫ, Архідѫкеѫл Австріеї, Dѫкеѫл Бѫргѫndieї, Брабанціеї, Стіріеї, Каріптіеї, Карніоліеї, Маркіопѫл Моравіеї, Dѫкеѫл Лѫчетбѫргеї mi ал Сілесіеї de сѫсѫ ші de ціосѫ, ал Віртешбергеї ші ал Течеї, Прінцѫл Свевіеї, Комітѫл Хабсбѫргѫлуї, ал Тіролѫлуї, ал Ферретѫлуї, ал Кобѫргѫлуї ші ал Гаріціеї, ш. ч.

„Фачет потеніре дпцііпцънd пе тоцї, кърора се кѫвіне а щі, прін рънdѫл ачестора, кѫт къ пої, фііnd къ скѫтіпца бісеріческъ, карea o аѫ бісеріче ші фецеле бісеріческ кѫ лѫкѫріле лор, прін лецеа Dѫmnezeіаскъ ші отепеаскъ, ші маї алес дп Апостоліческъ облъdѫіреа поастръ, а Ѫнгаріеї ші а церілор ші а ціпѫтѫрілор еї дмпревпате, ші адъогате; прін мілостіве прівілеціѫріле de ферічітъ потеніре репосацілор Краілор предечесорілор пострі, ші прін орънdѫеліле цереї есте дптърітъ, ачееаш a o ціпеа ші a o апъра, ка ѫпіі карії дптре тоцї Краії Крещінещі съпгѫрї авет прерогативъ de Краіѫ Апостоліческѫ, кѫ кѫвііпцъ сокотім a фі, ші дрепт лѫкрѫ се вede a фі, ка ачеіа пе карії, ачеіашї кредінцъ ші драгосте дптрѫ ачееаш С. Католічещеї бісеріч ѫпіпцъ і-аѫ дмпревпатѫ, ші ка пре ачеіашї С. Маічії аскѫлтъторї фії дптрѫ ачелаш сіп дї ціпе, ші маї пре ѫртъ сѫпт ачелаш кап ка пе піще тъdѫлърї але ѫпѫї трѫпѫ дї хрънещe ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фаче вредничї де тоате кѣдинцїле дѫмнезеещї ші отенещї, де кѣдинца са съ нѫ ле липсеаскъ.

„Іаръ фііnd къ поъ кѫ адевър ні с'аѫ спѫсѫ къ Ромънії, Гречії ші Рѫшії карії пъпакѫт ера схісматічї, лѫмінъндѫ'ї Дѫхѫл съптѫ, дп маї мълте пърцї але церілор поастре, Ѫнгаріеї, Кроацієї ші Славоніеї, прекѫт ші дп Ардеалѫ ші дп пърцїле лѫї дмпрежпате, аѫ дпчепѫтѫ а се дптърпа ла вніре ші дп сінѫл бісерічеї Ромеї, ші тоате ачеле а ле прімі, а ле търтърісі ші а ле крede, каре ле прітеще, ле търтърісеще ші ле крede С. Маїка бісерика Романо-Католікъ, ші анѫме пѫнтърїле челе патрѫ, дп каре акѫт маї кѫ самъ нѫ се пъръвеа: 1) Кѫт къ Патріархѫл Ромеї есте капѫл чел де обще ал бісерічеї чеї прін тоатъ лѫмea лъцїте. 2) Кѫт къ пъпea азітъ есте десtѫлъ шатеріе а чінеї Domнѫлуї, саѫ а містерілуї Еѫхарістіеї. 3) Кѫт къ афаръ де черіѫ лъкашѫл сфінцілор ші de iad темніца осъndіцілор, се дъ ал треілea лок, дп каре се цін сѫфлетеле челе нѫ кѫ тотѫл кѫрате, де се кърцескѫ. 4) Кѫт къ Дѫхѫл С. а треіа фацъ din Троіцъ пърчede де ла Татъл ші de ла Фііѫл.

„Noї дрепт ачееа врънd съ респѫndem рѫвнітоареї даторінцеї Краіѫлуї Апостоліческѫ din плінірea пѫтереї поастре чеї кръіещї, прін ачестea мілостівеще ам воітѫ съ орънdѫім ка ші бісерічіле ші фецеле бісерічещї ші лѫкрѫріле челор de леџea Гречеаскъ че съпт вніцї кѫ С. бісерика Ромеї дп пѫмітеле маї сѫс церї, Ѫнгаріа, Кроація ші Славоніа, прекѫт ші дп Ардеалѫ ші дп пърцїле лѫї дмпрежпате ачееашї скѫтінцъ бісерічеаскъ съ о аїѫъ, карea се кѫпоск бісерічіле, фецеле бісерічещї ші лѫкрѫріле біне-кredінчіошілор челор de леџea Лътінeаскъ а о авea дѫпъ съптеле капоане ші дѫпъ прівілеџіѫріле облъдѫіторілор пътънтещї.

„Пентрѫ карea ноі ші маї дпколо сѫпт прea-тънія поастръ чea кръіeаскъ маї кѫ de-adінсѫл ші таре порѫнчім, ка дѫпъ вестіреа чea маї дп ціос пѫсъ а ачестора нітінea de орі-че статѫ, авторітате, вредничіе, прерогатівъ ші пѫтере ва фі, съ дпdръснeаскъ а се дмпротіві маї сѫс zіceї скѫтінцеї ачестеіа а вніцілор de леџea Гречеаскъ аіавea саѫ дптр'аскѫнсѫ сѫпт орі-че претесте, нічї пентрѫ къ шаї дпainte de а се вні аѫ фостѫ обічеіѫ; нічї съ кѫтeze чінева пе преоцїі Ромънещї чеї кѫ бісерika Ромеї вніцї а'ї тъпа ка пе іобаџї ла роботе ші ла лѫкрѫ, саѫ а'ї сілі ла дърї іобъцещї, дпкъ нічї сѫпт тітѫл de чінсте, нічї съ кѫтeze пещіне а'ї прinde, кѫ мълт маї пѫцін а'ї гоні ші а'ї лінсі de лок, de фолос саѫ de парохіе, пентрѫ вніре, токта сѫпт ачеле недепсе despre партea цїздекъторілор ші бісерічещї ші мірепещї ші а поастръ de ва фі de лінсъ, кѫ карe се недепсескѫ чеї че ватъмъ скѫтінца бісерічеаскъ а біне-кredінчіошілор de леџea Лътінeаскъ, дѫпъ леџї ші дѫпъ обічеіѫ.

„Ші въ порѫнчім прін ачестea тѫтѫрор кredінчіошілор пострі, прелацілор, боіерілор de фрѫпте, побілілор, цїздекъторілор ші челор бісерічещї ші челор мірепещї ші тѫтѫрор статѫрілор din маї сѫс zіceле церіле поастре, ші din Ардеалѫ, ші тѫтѫрор сѫпѫшілор пострі челоралалцї, карії вещї авea цїреа ачестора, челор de акѫт, ші челор чє вещї фі de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ачі дпаінте, іаръ маї въртосъ цеперарілор, ходноціlор ші тътъror деregъторілор de оасте, мъкар вnde съптецї ші вецї фі, ка съ фіцї даторї а аскълта пе маї adece-орї пъмінії вніцї de леqea Гречеаскъ, dакъ се вор желві вовъ, къ съпт въгъцацї дп скътіпqеле лор, ші а'ї апъра дмпротіва тътъror ачелора, карії вор кълка прівілеціві ачеста, dакъ вор пъzві ла аціторівл вострв.

„Каре акът маї сас zice тоате, ші пре лъпгъ ачелеа ші ачест Кесаро-Кръіескъ Dіплотат ші порвпкъ а поастръ мілостівеще врет ші порвпчім, ка прін Ісправнічії чеї марї ші чеї мічї, (Supremi et vice-Comites) ші цівdекъторії повілілор дп тоате комітатвріле Вигаріеї, Кроаціеї ші Славоніеї, прекът ші дптр'але Apdeалвлві, ашішdереа прін къпітанії чеї марї, ші цівdеції Кръіещї дп тоате скавпеле секвіепещї ші съсещї дп каре локвескъ вніцїї de леqea Гречеаскъ дп adвпъріле воастре, съ се вестеаскъ, ка съ вінъ ла авzвл тътъror ачелора, карії требвіе съ ле щіе. Іаръ de квтва вре-вніі кв свтеацъ дпdръznіре с'ар аръта дмпротівіторї ачестора, съ фіцї даторї а пе дпцііпца пре поі, ка de ва фі опъ, впеї ръътъцї аша de апріате, ші кв маї аспръ тъпъ тімпврій съ і се пвпъ леакъ. Аша dаръ алміптрелеа а лвкра німенеа dіптре кredінчіошіїострі съ дпdръспеаскъ.

„Афаръ de ачестеа порвпчім, ка челор че вор фі лвате деспре ачестеа кърцї, фіе орї скрісе кв мъна, орї тіпъріте, dакъ вор фі іскълите de вр'о фацъ вісеріческъ дп deрегъторіе пвсъ, саv de вр'вп Нотарів пвблікъ, токта ачееаші кredінцъ съ лі се dea, ка квт дпсвші ачестеа дп оріцінал с'ар аръта, каре dвпъ че се вор чете, воім ка тот-deавна съ се dea дпапої челві че ле аv арътатъ. Кв въртътеа ші търтвріа ачестора, каре ле ат дптърітъ кв акъцатъ дпdвплікатъ печетеа поастръ чеа секретъ кв карea пе фолосім ка Краівл Вигаріеї. Dате прін мъніле кredінчіосвлві пострв повъ адевърат івбітвлві преа-чінстітвлві дп Хс. Пърінтелві Domнвлві Леополdъ, Колопічї Преот Kardiналъ С. вісерічеї Romeї de тітвлвл С. Іеропім din Іллірік, Архіепіскопвлві Мітрополіеї Стрігопвлві, Ісправніквлві de пврвреа ал ачелвіашї лок ші комітатъ, пріматвлві Вигаріеї, пъскътвл солвлві Апостоліческъ, челві маї маре, ші секретарівлві, канчелларівлві ші Копсіліарівлві пострв din лъвптрв. Дп четатеа поастръ Віенна Австріеї, дп 16 Февруаріе ла анвл Domнвлві 1699 ал облъdвірей поастре престе Рошаніі 42, престе Вигврї ш. ч. 44, престе Бохемї 43, Леополdъ к. т. с.

Леополdъ Kardinaлвл а Колопічї Архіепіскопвл Стрігопвлві к. т. с.
Самоіл Калпокі к. т. с. етс.

Dіплотатвл ачеста л'ат скрісъ din оріцінаlвл Трапсвптвл Капітвлвлві din Бълград, ші с'аv вестітъ дп 8 Септетвріе din анвл 1699 дп сеітвл de ла Бълградъ прін Протопотарівл Іоапп Шароші фъръ вре о дмпротівіре ші дмпedекаре а квіва. Іаръ тъ четіторівле! дпсеатпъ, къ Dіплотатвл ачеста токта дптрв ачееа zi с'аv datъ, дп карea с'аv іскълітъ, с'аv дптърітъ ші пачеа de ла Карловіцъ, прін дмпъратвл Леополdъ I, ші къ фоарте таре с'аv ръпітъ dвштапії неатвлві Ротъпескъ прінтр'жпсвл, ші прін алт

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Diплomaт, че c'aŭ datъ din костеіал Ебесdорф лn 5 Септемвріе 1699, іскълїт de лmпъратал Леополdъ I, de Комітал Catoіл Калnокі ші de Консіліаріал Бенедікт Хептер [6]). Лn Diплomатал ачеста чінчї лъкрърї се орънdзіеск: 1) Ка фіеще-карії попорепї кварта саŭ a патра парте din dечїme съ o dea Парохілор съї, mi nз Акатолічілор, прin карea се сърпа Лътерапії саŭ Сасії. 2) Ка ла dерегъторіile че се лnтъреск прin лmпърцціе, тот-dеазна треї феце съ се nзnъ, dintre каре зna съ фіе Католікъ. 3) Ка лn четъцї, ораше ші котънітъцї dзnъ пропорціе съ се nзnъ dерегъторї dintre Католічї. Лn nзntзл ачеста ка ші лn челелалте преа тълт c'aŭ аџізтат Лътінії прin зніцї, nзmaї de ар фі тълцетіт зніцілор, саŭ de ле ар тълцеті ші лn тітnзл de акзт. 4) Ка Акатолічії ші таї алес Калвінії, карії стъпънеа таї лnаінте, лn пешіка съ лntреакъ пе Католічї. 5) Ка Католічії съпгърї съ аібъ пе тънъ-са o печете a цереї ші тоате Архівріле съ ле пъzеаскъ ті еї dзnъ пропорціе; пентрз къ пропорціа. nзterънd ті пе зніцї, кз тълт таї таре ера. Чі поі Ротънії de вот лва афаръ клерзл чел зніт, карele лnкъ таї nзmaї атъта се сокотеще, кът a чінчea роатъ ла каррŭ, че фолосŭ ат авзтŭ саŭ авет din тоате ачестea? De вреї a лnцелеце ші шаї апріатŭ лъкърріле ачестea чітеще пе Череї Міхаіл [7]).

Deпзтацїї фііnd прin Diплomатърріле челе таї сзс adзce Арdелепії чеї че nз воіа вінеле пеатълзї Ротънескŭ, Кръіескзл Гзберніŭ [8]) зртътоареа рънdзіалъ o aŭ фъкзтŭ dimпрезnъ кз воіnца статърілор ші a четелор Арdелепещї, ка: 1) Прin прінчіпатзл Арdеалзлзї лn сателе челе Ротънещї, de вор фі кът de марї, съ nз се nзnъ таї тълцї преоцї de дої, іаръ лn сателе челе таї тічї nзmaї къте зn преот, пентрз слzжба челор Dзmпezeещї; dрепт ачеea, пічї требзіа съ фіе таї тълцї. 2) Влъдікзлзї Ротънескŭ съ nз фіе слобод a хіротопі пе феџеле челе певредпіче de преоціе, ші кз тълт таї nзцin пентрз баnї; чі nзmaї пе ачеіа съї хіротопеаскъ, карії се вор черка таї лnаінте ші се вор афла вредпічї. Іаръ есатепзл саŭ черкареа съ nз се факъ nзmaї лnаінтеа преоцілор Ротънещї, чі лnаінтеа ші a алтор преоцї, адекъ de ачеіатї леце кз карea вор вреа съ се зпеаскъ, ті пе преоцїї ачещеа лї ва nзmі ші тріміте ла черкаре вісеріка саŭ Епіскопзл реліцієї ачеіа, кз карea вор фі зніцї; dарь nзterзл преоцілор Ротънещї пічї аша съ се тълцетеаскъ шаї тълт de кът ва фі опŭ. 3) Dрепт ачеea орї чіne воіеще съ се прітеаскъ лn клерŭ, фііnd къ Ротънії акзт nз аŭ вре o шкоалъ, съ лnвеце ші съ прокопсеаскъ лn шкоала реліцієї ачеіа кз карea с'аŭ зніт, алтіntрелеа съ nз се прітеаскъ ла преоціе. 4) Іаръ преоцїї ачеіа, карії nз слzжескŭ ші п'аŭ тошіile сале, каре съ фіе слобоde ші съ ле поатъ тощепі фъръ de бзтзл domпілор пътънтещї ші ал алтора, пънъ кънd лшї вор къпъта парохіе, съ nз локзіаскъ лn сате, чі лn тънъстіре. 5) Престе тот прекзт преоцїї de алте реліцїї скоцindзce афаръ nзmaї пътънтърріле че се цin de Еклесіе, din челелалте de кзт-ва ле лъкръ, съnт datорї a da дечїтъ domпілор пъштънтещї ші алте бірърї, de nз лі се іартъ, ті a сзппърта тоате гревъцїле, че се кзвin тошіілор ті пътънтърілор ачелора; аша ші преоцїї Ротънещї таї таре слобozenie ші скзтіпцъ съ nз

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

поftеаскъ, пептрѫ къ дпълцатѫл дмпърат дпкъ пѫ ле аѫ datѫ лор маї маре слобозеніе ші скѫтінцъ, de кѫт аѫ dѫпъ леціле цереї преоцїї реліцїілор ачелора, кѫ карії с'аѫ ѫпітѫ Ромъпії. 6) Fiind къ тіреніlор дпкъ пѫ ле есте слобод а бате пе чінева, ші фіещекаре dѫпъ тъсѫра фаптеї чеї реле аре nedeапса са рънdѫітъ дп леџї, ші дп овічнѫінце, аша ші пептрѫ фаптеле челе реле але преоцїлор dѫпъ леціле цереї есте скаѫп, ші цізdекатъ; преоцїї чеї Ромъпещї дпкъ ачела скаѫп ші цізdекатъ съ аїбъ, каре дл аре леџеа саѫ реліцїа ачееа, кѫ кареа се вор ѫпі ші дп че тіп ті ѫnde требѫе а кѫта пептрѫ вре о фаптъ реа пе преотѫл реліцїеї ачеїа, аколо требѫе а кѫта ші ата требѫе а цізdека ші пе преотѫл чел Ромъпескѫ, dѫпъ апробате партеа I Тіт. 5. Артік. 5. Іаръ ачеїа dintre преоцїї Ромъпещї, карії пѫ се вор ѫпі кѫ вре о реліцїе din челе прімїте, чі вор ретъпеа ка ші шаї дпаінте, съ се цізdече кѫт с'аѫ цізdекатѫ маї de demѫлт. 7) Дп кът есте пептрѫ Аѳѫрісанії, се dожепеще Влъdіка чел Ромъпескѫ, ка de ла ѫпеле пекѫвііпце ка ачелеа съ се дпфръпе, ші преоцїлор Ромъпещї дпкъ съ пѫ дпгъdѫіаскъ, съ факъ de ачелеа, чі прекѫт лѫкръ реліцїа кѫ кареа се вор ѫпі, кънd аѳѫрісеще пе чінева, аша съ лѫкре ті еї. Dат дп Бълградѫ din кръіескѫл Гѫберніѫ дп 26 Септемвріе din анѫл 1699, прін шіпе Ніколае Бетлеп, капчелларіѫл Ардеалѫлуї."

Ресолѫцїа ачеаста а Гѫберніѫлуї din Ардеалѫ п'аѫ плъкѫтѫ Мітрополітѫлуї Атанасіе ші клерѫлуї Ромъпескѫ, dрепт ачееа акѫт de o-dатъ кѫ ачеастъ скрісоаре і с'аѫ пѫсѫ дмпротівъ [9]): „Ноі чеї маї ціосѫ іскъліцї ѫпіцї кѫ Католікъ бісеріка Ромеї, карії съптет de леџеа Гречеаскъ, Епіскопѫл ші Протопопії (Ромъпещї din Ардеалѫ) кѫ ачеастъ скрісоаре фачет щіре тѫтѫрор кърѫора се кѫвіне ші маї алесѫ дпълцатѫлуї Кръіескѫлуї Гѫберніѫ ші статѫрілор din Ардеалѫ, челор de акѫт ші челор вііторі, кѫт къ ноі de бѫпъ воіе, песіліцї ші din іпітъ ам прііmітѫ преа-мілостів Декретѫл преа дпълцатѫлуї дмпърат din анѫл 1698 Апріліе 14. Дпкъ ші преа-мілостівѫл Dіплomат din анѫл кѫрґъторіѫ, каре с'аѫ datѫ дп 16 Февръріе, дпкъ ші алт поѫ decретѫ ал преа-дпълцатѫлуї дмпърат dintrѫ ачесташї ап ші din 26 Февръріе трімісѫ дпълцатѫлуї Кръіескѫ Гѫберніѫ. Іаръ fiind къ Декретѫл, апатоміа ті артікѫлїї чеї кѫ пѫтеле Кръіескѫлуї Гѫберніѫ ші кѫ ал чінстітелор статѫрі трімішї ла ноі, карії пѫ пѫтаї а преа-дпълцатѫлуї дмпърат, чі ші а реліцїеї Католіче волнічіе о ватъмъ, ші тъdѫлъріле еї ле грозъвескѫ ші ле калкъ, ноі дптрѫ тоате ачелора таре ші дп коттѫп контразічетѫ, ті пре алцї черкъторі ші іспітіторі пѫ кѫпоащет, нічї прімім, фъръ пѫтаї de се вор трімїте de ла преа-дпълцатѫл дмпърат ші Краіѫл Апостоліческѫ ші de ла Еmінептіссітѫл кardinal, Архіепіскопѫлуї Стрігопѫлуї, Пріматѫл Ѫнгаріеї ші чел маї маре пъсторіѫ ал бісерічілор din церіле de сѫпт корона Ѫнгаріеї, пе карії пѫ пѫтаї дї вот кѫпоаще чі ші кѫ чінсте ші драгосте дї вот прімі. Афаръ de ачестеа, тѫdѫтъпім сѫпт цізрътъптѫл че л'ат фъкѫтѫ despre ачеаста, къ noі пѫ врет съ пе лъсът de ѫпіреа че о ат фъкѫт кѫ бісеріка Romano-Католікъ, нічї пе вот ліпі de вре о реліцїе, карea се дмпротівеще реліцїеї Romano-Католіче, дптрѫ а кърора маї маре търіте печетлѫіт ачестеа кѫ печетеа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

соборълъї маре, ân Бълградъ ân 30 Септемвріе din anъл 1699. Noї Епископъл ші тотъ соборъл Ромънілор din Ардеалъ.“ Че аў ърматъ dъпъ ачестеа, се ва аръта ла anъл вііторіў.

[1]) Katona in Epitome Chronologica ad annum 1699. [2]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 327. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 353. seq. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. an. [5]) Diploma I. Leopoldinum ex Archivo Capituli Albensis. [6]) Codex Ms. Szakadathianus p. 42. seqq. [7]) Cserei Mihàly az Erdélyi Historiában ad h. a. [8]) Archivum Eppatus Fogarasiensis. [9]) Ex eodem Archivo Samuel Klain de Szád in Hist. Ecclesiae Valachicae Transilvaniae Part. 9. §. 4.

Anъл 1700. Despre Валахіа din Padъл Гречеанъ ші din Делкіаро аша скріе преавестітъл Енгел [4]) ла anъл de акът: „Ла ânчепътъл anълуї 1700 ân 5 Ianъаріе Константin Брънковanъ аў требуітъ съ теаргъ ла Бъцеаг ân контра Nогъianілор, карії се скъласе асъпра Хапълуї din Крім ші вреа съ скътъре ші ціътъл Търческъ; чі de абіа аў сосітъ ла Дръгъпещї ân ціъdецъл Праовеї, къnd аў венітъ веste къ Хапъл с'аў âmпъкатъ къ Nогъianії. De ачеаста бъкърънdъсе Брънковan с'аў âнтърnатъ ла Бъкърещї, ші прітавара аў мърітатъ пе Сафта фата са dъпъ Постелнікъл Iordake Крецълескъл. Атанасіе Патріархъл din Антіохіа і-аў кънъnатъ, ші Мітрополітъл Teodocie ле аў фостъ пъnашъ. Аша âшї петречеа Брънковanъ тітпъл пещіind че лъкръ dъштanії луї. Делкіаро dовъ прічіпї adъче, пентръ каре nъ ера ândestълащї Мънтенії къ Брънковanъ, пентръ къ въра ân Търговещї, ші требуind ші боіерії къ пегъціторії съ ърmeze къръеї фъчеа ândoiтъ келтъіалъ, ші іаръшї пентръ къ токта аша de аспръ ера кътръ чеї пе аскълтъторї, кът ера de dарnік кътръ чеї че âmбла ân воіа луї, ші тоате dерегъторііle челе маї de фрънте ші челе маї къ фолосъ ле da Каптакъzенілор. Капъл zавістіеї ера боіерівл Dimітріе Корвеапъл, ші ънїї dintre соцїї луї аў фъцітъ ân Молdова ла Антіох Кантемір, алцїї ла Гречїї din Царіград, ші Dimітріе Кантемір âпкъ ân anъл ачеста 1700 с'аў късъторітъ къ Kacandра фата луї Шербан Каптакъzenъл, de ънde ші маї маре пістъ с'аў порнітъ асъпра луї Брънковanъ. Токта атъпчї venice din Царіградъ ла Бъкърещї къ чева требї, Ефendi-Мехмет, къръіа фіind ел прієten къ Корбіапъл, і с'аў deскоперітъ чеї че цінеа къ Корвеапъл, іаръ ел і-аў спъсъ луї Брънковanъ ші ачеста пе тоцї і-аў прінсъ. Даръ чеї че фъцісе ân Царіград, къ мълте дарърї фъръ щіреа Ацепцілор Прінцълуї атъта аў фъкътъ, de аў скосъ ън ферман, ка пе чеї пріншї съї трімітъ ла Царіград, къ карії апої аколо вреа съ се ânцелеагъ, кът съ сърпе пе Брънковanъ. Чі Брънковanъ фіind маї істецъ de кът dъпшії пе чеї пріншї ândatъ і-аў трімісъ, даръ de одатъ аў трішісъ ші о мълціme de боіерї марї ші шічї, карії съ мъртърісеаскъ пентръ ел асъпра челор фъціцї ші пріншї. Мареле Ага каре adъсесе ферманъл аў ânцііпцатъ de пре кале пе Візірівл, къ къ ел тергъ мълцї боіерї съ мъртърісеаскъ къ nъ съпт adевърате каре ле спъnъ боіерії чеї фъціцї асъпра Прінцълуї. Дрепт ачееа аў трімісъ Візірівл ânaінтеле пре алт Ага съ ле спъnъ ка съ се ântоарпе чеї трімішї de Прінцъл ânапоі, ші съ фіе ân пачe. Аша с'аў ândрептат Брънковanъ, мъкар къ цеара пентръ ачеіа аў плътіт 300,000 de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

леї ші пържшїї іаръшї атъцїа, de ив ш'аѣ ші dобъndіт скопвл! Dвпъ лптоарчереа боіерілор Брънковапв с'аѣ dвсѣ кътръ Подлошї, лп 15 Noемвріе, аѣ лптратѣ лп Бвкврещі.“

Тот de Валахіа се ціпе ші ачееа че скріе Делкіаро [2]) zікъnd: „Авторівл тапнеї цереї Ромънещї, че с'аѣ тіпъріт ѣ ла апвл 1700 лп Семпарівл de Падва кв літере Гречещї, аѣ фостѣ Комітвл Константін Кантаквзепвл, карелє фв свгрвматѣ dімпревнъ кв Стефан Водъ фіівл съѣ лп Царіград ла апвл 1716, квт се ва аръта лптр'а дова парте а Історієї ачестеіа.“

Despre Ungaria скріе Катона [3]): „Nъdежde ера ка dвпъ че с'аѣ фъкътѣ паче кв Тврчії, Ungaria съ се odіхпеаскъ, чі алтіптрелеа с'аѣ лптъмплатѣ лп лпчепвтвл лвї Noемвріе; пептрв къ ші Карол II Краівл Іспапієї аѣ тврітѣ фъръ de првпчї, de вnde таре ші грєѣ харцѣ с'аѣ стърпітѣ, лптре каса Австріеї ші а Борвопієї пептрв корона Іспапієї; ші Францішкѣ II Ракоці атвпчї аѣ скрісѣ епістола ачееа ла Лвдовікѣ XIV Краівл Фрънческѣ, кв кареа аѣ врzітѣ ръсвоівл, каре аѣ лпчепвтѣ лп апвл 1703 ші dествл de лвпгѣ аѣ пъкъжітѣ Ungaria ші Ардеалвл. Ръсвоівл кв Фрънчії, фііnd къ п'аѣ фостѣ лп церіле поастре, пічї с'аѣ фъкътѣ кв аціsторівл Унгврескѣ, dвпъ обічеівл пострв пвтаї пе сквртѣ лл воіѣ атіпце. Краівл Фрънческѣ zічеа, къ Делфівл татъл лвї Філіппѣ, Dвксвлвї din Леон, карелє с'аѣ пъскътѣ din Маріа Терезіа фата чеа таї таре а лвї Філіппѣ IV аре къdіпцъ ла корона Іспапієї, ші dвпъ Тестаментвл саѣ diата лвї Карол ал doїлеа; іаръ лтпъратвл Леополdѣ I, zічеа къ афаръ de квтпъцїа карєа о аре кв каса Іспапієї, ел лпкъ лшї adвче пеатвл de ла Філіппѣ чел фвртосѣ, ка ші Філіппѣ IV, ші лпсвшї Філіппѣ IV аша аѣ орънdвітѣ, ка de ва тврі фіівл съѣ Карол II фъръ de првпчї, din каса Австріеї съ аївъ вртъторіѣ.“ Аша аѣ къпътатѣ каса Борвопікъ, пе карєа лпкъ пв de тот о аѣ стъпсѣ лтпъратвл Наполеон Бопапарте, корона Іспапієї кв артеле.

Акът тъ лпторкѣ іаръшї ла Ромънії din Ардеалѣ, ші ла чеї din цеара Унгвреаскъ. Гвверпвл ші статвріле Арделепещї атъта аѣ лвкратѣ ла лтпъратвл, de лп апвл de акът аѣ трішісѣ dіпломатвл ачеста [4]): „Леополdѣ din шіла лвї Dвmnezeѣ алесѣ лтпъратвл Романілор пврвреа Авгвстѣ т. ч. Лвтіпацілор, вederошілор, търіцілор, цеперошілор, егреціілор ші лвъторілор de сатъ, іввіцї кredінчіошї! Фъръ de лndoіалъ въ вецї adвче аmінte de ресолвцїа поастръ чеа din 14 Апріліе ал апвлвї 1698 datъ, ші лп 6 Авгвст din апвл 1699, іаръшвітъ, кв карєа лптр'adінс am порвпчітѣ, ка Ромънілор челор de лецеа Гречеаскъ слобоd съ ле фіе а се вні кв тъкар карєа din челе патрв реліцїї пріішіте лп Ардеалѣ, саѣ съ ретъпъ лп реліцїа лп карєа аѣ фостѣ пъпъ акът; adевърат ата ка ачелеа прівілецїврї съ ле аївъ, каре ле аре реліцїа ачееа, кв карєа се вор вні. Чі фііnd къ кв неплъчере лпцелецет, квт къ пв пвтаї се лвкръ лтпротіва преа-мілостівеї ресолвцієї ачестеіа, чі лпкъ вніі, карії іввескѣ ресвръторєа ші тврвврa реаodіхпеї чеї de обще, лndръспескѣ а бърфі, къ скопвл пострв естѣ, ка пвмцїї Ромънї, съ се сілеаскъ ла вніреа кв реліцїа чеа Католікъ; dрепт ачееа мілостівеще воіш, а въ тълкві возъ воіа, кvцетвл ші скопвл пострв, квт къ пвмцїї Ромънї аѣ тоатъ слобozenіа de a се вні кт

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

мъкар карea din чеде патрѫ прітіте реліціі din Apdeaлъ, саѣ de a рътъпea дп стареа de акѫт, авънd прівілециѭріде реліціеі, кѫ карea се вор вні, саѣ ретъпънd пре лъпгъ прівілециѭріде, каре ле аѣ акѫт Ротъпіі. Дпсъ аша ка пітепea съ дпdръспeаскъ сѫпт греа тъпіа поастръ пре пѫтіціі Ротъпї а'ї тѭрбѭра дп слобозепіа лор ачeаста, саѣ кътѣ маї пѫцін а'ї дпгрeзіа. Ба че е маї мѫлт чеї че се вор дмпротіві орънdѫелеї ачестeіа ла жалба челор вътъмаці съ се пefепсeаскъ, ші вътъмацілор кѫвіоасъ фачере дестѫл ші dрептате съ лі се факъ. Пептрѫ къ вoім ка тоці съ поатъ кѫ одіхпъ тръі дп реліціа лор dѫпъ Dіпломатѫл поастрѫ чел кръіескѣ. Dрепт ачeea вoвъ de поѣ прea мілостівеще ші дптradінсѣ въ порѫпчім, ка фъръ de зъбавъ пѫ пѫтаї съ вестіці тълкѫіреа ачeаста а ресолѫціеї поастре прін тоатъ цeара; чі ка піще рѫвпіторі ші кredінчіошї Копсіліарі аї пострі дптрѫ ачeea съ въ сіліці, ка zіса тълкѫіре de тоці съ се цінъ, ші вої дпкъ съ о цінеці. Маі дпколо Кесаро-Кръіeаска поастръ граціе вoвъ прea мілостівеще о дптърім. Dат дп четатea поастръ Віeппa Австріеі дп 12 Dекетвріе din апѫл 1700, ла апѫл облъdѫіреї поастре a Ромапілор 40, Ѫпгаріеі 47, іаръ a Бохеміеі 46.

ЛЕОПОЛDѢ к. т. с.

Іѫліе Фрідерік Комітѫл Бѫчелеѫс к. т. с.
ла пропріа порѫпкъ a Кесаро-Кръіещеї Маестъції
Іоапп Teodop a Вічетвергѣ к. т. с.

Despre dіпломатѫл ачеста аша скріе Череі Міхаіл [5]): „Маї мѫлте дпкъ аѣ фъкѫтѣ пъпісташії din Apdeaлъ, къ Іесѫіції пре аскѫпсѣ атъта аѣ ѫтблатѣ пре лъпгъ Атапасіе Влъdікѫл чел Ротъпескѣ, пъпъ че л'аѣ дпшелатѣ, de ті ел ші преоції чеї Ротъпещї din Apdeaлъ с'аѣ ѫпітѣ кѫ пъпісташії, фъгъdѫіnd Влъdікѫлуї мѫлтъ чінсте ші мерцере дпainте, іаръ преоцілор къ се вор тъптѫі de іобъціе, de dарѫріле че ле da пре an Domnілор пътъптещї ші de дечіme, ті ка съ пѫ се факъ вре о рескоалъ пептрѫ ачeea дп цeаръ, de ла дмпъратѫл ші de ла Kardінalѫл Колопічї аѣ адѫсѣ патептрѫрі, ка съ аібъ волнічіе преоції чеї Ротъпещї a се вні кѫ мъкар карea реліціе, ші съ аібъ прівілециѭріде реліціеї ачеіа кѫ карea се вор вні. Ші Коmmіссарі дпкъ аѣ орънdѫітѣ din фіещe-карea реліціе къте вп ѫл ка дп тоате скаѫпеле съ adѫne пе преоці ші пе пѫте съї скріе, каре преот кѫ карea реліціе вреа съ се вneаскъ. Чі ачeаста дпкъ пѫтаї дпшелъчіѫне аѣ фостѣ; пептрѫ къ пе преоції ачеіа карі вреа съ се вneаскъ кѫ Калвінії, Влъdікѫл din дndетпѫл Іесѫіцілор і-аѣ пріпсѣ кѫ Nетції, пе карії і-аѣ тріmісѣ пе каселе лор, ші мѫлт і-аѣ кіпѫітѣ; кѫт с'аѣ дптъмплатѣ ѫпор преоці din Комітатѫл Хinedoareї; пептрѫ карії dестѫл аѣ тѫdѫтъпітѣ domпії Калвінещї, ті маі въртос Бетлеп Міклошѣ, dаръ петіка аѣ фолосітѣ. Пептрѫ къ мъкар къ дмпъратѫл, кѫт с'аѣ zісѣ маї сѫс тріmісесе патепт, dаръ дп таїпъ аѣ скрісѣ кѫ тъпа са ші сѫпт печетea чea секретъ Цeпepapіѫлуї Рабѫтіп ка съ пѫ гѫndeаскъ кѫ патептѫл чел маї dінainte, къ пѫтаї сіліт de реліцііle Акатоліче din Apdeaлъ л'аѣ datѣ, чі din тоатъ пѫтereа луї съ се пevоіаскъ ка преоції чеї Ро-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тъпещї пѫ кѫ алта, фъръ пѫтаї кѫ реліціа чеа Католікъ съ се ѫпеаскѣ; пептрѫ ачееа Цеперарівл Рабѫтїп пічї аѫ пѫтѫтѫ лѫкра алтіптрелеа. Картеа ачеаста, кареа ші астъзї пѫцінї о щіѫ дп Арdеалѫ, Цеперарівл Рабѫтїп дпторкъпdѫ-о пе Лътїніе о аѫ datѫ дп таїпъ Domпѫлуї Стефан Апор, ші пе тъпа теа аша аѫ вепітѫ, къ тоате кърціле лѫї Стефан Апор ста ла тіпе, ші четіпdѫ-о т'ат тіпѫпат ла къте аѫ adѫcѫ пре дтпъратѫл чел влънd тіпістрії чеї ръї."

Аша скріе Череі Міхаіл, чі тѫ adѫцї атіпте, къ ачеста аѫ фостѫ ѫпѫл dіптре Калвініїї чеї таї тарї дп реліціа лор.

Токта пре ачееа zі, кънd с'аѫ datѫ dіпломатѫл ачі таї алесѫ adѫcѫ, с'аѫ adѫпатѫ соборѫл Ротъпескѫ ла Белградѫ, багѫ-сатъ din дпщііпцареа Іесѫіцілор, къ алтіптрелеа п'аѫ пѫтѫтѫ съ фіе, ші аѫ datѫ скрісоареа ачеаста [6]): „Noї чеї таї ціосѫ іскъліцї Епіскопѫл, Протопопіі, ші тот клерѫл вісерічеї Ротъпещї din Арdеалѫ фачет дпщііпцаре тѫтѫрор, кърора се кѫвіне, іаръ таї въртос чінстітелор статѫрілор цереї Арdеалѫлуї, кѫт къ пої сокотіпd пестъторпічіа вієцеї отепещї ші петѫріреа сѫфлетѫлуї, dе кареле таї таре гріже требѫе съ авет, слобозї dе бѫпъ воіе ші порпіцї dе Dѫхѫл С. пе ат ѫпіт кѫ вісеріка Romano-Католікъ, ті прін ръпdѫл ачестора пе търтѫрісіт а фі тъdѫлъріле еї, тоате прітіпdѫле, търтѫрісіпdѫле ші крезъпdѫле, къте ле прітеще, ле търтѫрісеще, ші ле крede dъпса, ші таї алес ачеле патрѫ пѫптѫрї, дп каре пе ведет пъпъ акът а фі осебіцї, ші каре ші дп преа тілостівѫл dекретѫл ті dіпломатѫл Преадпълцатѫлуї Дтпърат ші ал Еminептіссітѫлуї Архіепіскоп пі се dаѫ дпаінте. Dрепт ачееа токта кѫ ачелеа къdіпце ші прівілеціврї врет съ пе фолосіт ші пої de ачі дпаінте dѫпъ таї сѫс zісѫл dекретѫл Преадпълцатѫлуї Дтпърат ші ал Еminептіссітѫлуї Архіепіскоп, ка піще тъdѫлърї але вісерічеї Romano-Католіче, кѫ каре се фолосеск віпе-крedінчіошіі чеї de леџеа Лътіпеаскъ dѫпъ СС. Каноане ші dѫпъ прівілеціврі1е de ферічіцїї репосацї Країї Ѫпгарієї лор date. Дптрѫ а кърѫіа таї таре пекredінцъ ші търіе ачест таніфестѫ ал пострѫ дл дптърім кѫ печеціле ті а тъпъстіреї поастре din Белград ші кѫ але поастре, ші пе іскъліт дп Белград дп 12 Dекетвріе din апѫл 1700."

Пе хъртіа че се ціпе дп архівѫл Влъdічіеї Фъгъраш ѫлуї de пре кареа с'аѫ лѫатѫ ачеастъ скрісоаре, пѫ съпт іскъліцї Мітрополітѫл Атапасіе ші Протопопіі кѫ преоцїі de сѫпт dъпшіі, чі dіптр'ѫп протокол de сѫпт ачелашї Атапасіе се вede къ пе вретеа ачееа ачещіа аѫ фостѫ протопопї престе атъцїа преоцї къцї се дпсеатпъ dѫпъ dъпшіі, adекъ: „Протопоп Daпііл de ла Ілія кареле авеа сѫпт сіпе преоцї 20. Тоadер de ла Крішѫ 20. Гавріїл de ла Бістра 15. Тота de ла Вінцїі de ціосѫ 24. Іоann de ла Хіnedоаръ 50. Георгіе de ла Хацегѫ 35. Нікѫла de ла Себішѫ 35. Петрѫ de ла Daіа 30. Васіліе de ла Артепї 39. Сава de ла Съліще 15. Петрѫ de ла Сібііѫ 33. Максіт de ла Аврігѫ 21. Стъпілъ de ла Віцеа 46. Radѫ de ла Берівоіѫ 56. Васіліе de ла Брашовѫ 25. Крістеа de ла Харотсекѫ 13. Васіліе de ла Калвор 35. Апоп din Цікіпdеал 24. Idѫтір de ла Бърґішѫ 9. Георгіе de ла Охабъ 40. Васіліе de сѫпт Пъdѫре 26.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ioann de ла Лепindea 16. Костin de ла Bidpасъ 9. Петрь de ла Гърціiъ 25. Adam de ла Оръщіе 25. Ioannъ din Кълion 30. Радъл de ла Колъп 41. Костап de ла Шезліа 28. Макавеіъ de ла Nemiщea 25. Грігораші de ла Кітоіъ 35. Ioann de ла Кіъещї 40. Матеіъ de ла Лъпъшъ 27. Toader de ла Лemin 56. Toader de ла Ръъшорь 45. Cimon de ла Сървad 10. Andреіъ de ла Шітлъъ 24. Cimon de ла Бъсещї 40. Dъmітрь de ла Бакаіъ 37. Міхаіл de ла Кълата 30. Паскъл de ла Търda 28. Іапкъл de ла Ціътал 45. Коста de ла Хопърка 24. Ioann de ла Съпціорзъ 24. Опъл de ла Съкал 26. Cimon de ла Сіліващъ 26. Dавid de ла Біфалъъ 48. Стефап de ла Съmmіхаіъ 25. Василіе de ла Съптъл 7. Іовіап de ла Лазърї 15. Петрь de ла Българадъ 22. Габор de ла Соарь 40. Adam de ла Къцер 24. Сішоп din Салдобаціъ 9. Лъка din Селезшъ 9. Въсііъ din Котлішъ 41. Попіі din цінътъл Сігетълуї, din Маратъръшъ 22; din Поіапа Ковіа 9; din Іерашъл de сас 44. Афаръ de Комітатъл Сътмаріълуї.“ Ші аша преste тот ера Протопопі 55, преощ 1582, карії ар фі требъіт съ се іскълеаскъ къ Мітрополітъл Атапасіе, ші съ фіе тот клеръл. Че щіъ къ п'аъ фостъ, чі пътаї къпетепііле с'аъ іскълітъ.

Тот лптрь ачеста ап с'аъ ашezат лп Арdеалъ ла Вінцій de ціосъ ші пре алте локърї Българії чеї din Кіпровацї, Ковіловацї, Zелеспа ші Клісъра веніцї, ал кърора diплomат ші тоатъ Історіа се скріе de Георгіе Праі [7]).

Іkоапа Маічеї преакърате лпкъ пре ачесте вретї с'аъ dъсъ din тъпъстіреа Nікълеї de лъпгъ Гърла ла Клъжъ лп бісеріка Іесъіцілор, пептрь къ скріе Самоіл Клаіп de Cadъ [8]): „Ла апъл 1699 лп тъпъстіреа Nікълеї лъпгъ Гърла аъ плъпсъ Ікоапа Nъскътоареї de Dъmnezeъ, кареа Іесъіцїі din Клъжъ о аъ лъатъ ші о аъ dъсъ ла Віеппа, de ънde dапъ че прін вълътъіре ші прін бъпъ черкаре с'аъ арътатъ а фі тіпънатъ, с'аъ dъсъ іаръшї лп Арdеалъ, ші с'аъ пъсъ лп бісеріка Іесъіцілор din Клъжъ ънde ші астъзї есте, ші къ таре евлавіе се чінстеще.“

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 354. seq. [2]) Delchiaro nella prefazione. [3]) Katona in Epit. Chron. ad ann. 1700. [4]) Archivum Eppatus Fogarasiensis. [5]) Cserei Mihaly az Erdélyi Historiaban ad ann. 1699. [6]) Idem Archivum Eppatus Fagarasiensis. [7]) Georgius Pray Diss. Critic. p. 172. [8]) Samuel Klain de Szád in Historia Ecclesiae Valachicae Transilvaniae Part. 9. §. 9.

Апъл 1701. Despre Молdова аша скріе преавестітъл Епгел [1]): „Мъзъліреа лъї Антіох Кантемір с'аъ фъкътъ лп апъл 1701, din аціцареа лъї Константін Брънковапъ, Радъл Гречеапъ, карeле цінеа къ Брънковап, аша повестеще тъзъліреа ачееа: Антіох Кантемір пелпdестълъпdъсе къ стоарчереа че о фъчеа de пре сънъшїї съї прін Гречії de ла Царіград, адекъ прін Вістіаріъл Іордаке Росетте ші прін фрацїї ачестъіа, прін кътпатъл съъ Лъпъл Богdап Хътмапъл чел таре ші прін таї тълцї de ачестъ-феліъ, ла атъта аъ терсъ de аъ лпчепътъ а лъкра ші спре сърпареа лъї Брънковапъ. Іаръ тълцї боієрї Молdовепещї карії пъ таї пътеа ръъda пedрептатеа лъї Антіох Кантемір, аъ прібецітъ din Молdова ші аъ фъцітъ ла Брънковапъ. Антіох пъdъждъіа ка лп ніще прієтепї аї съї, лп Алексапdрь Маврокордатъ ші лп Міхаіл Міхолотті Стросепі: чі лпцелепцїї ачещіа въzънd, къ банїї лъї Брънковапъ таї тълт пот лпаіптеа Dівапълуї с'аъ трасъ de

25*

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла пріетепіиъцъ, ші аша лесне аў дпвінсъ Брънковапъ, ші дпdатъ аў вепітъ дп Молdова ъп Ага Търческъ, карele фъръ de весте аў лъатъ пре Антіох Кантемір ші пе фрателе съў Dimітріе къ тоцї аї лор, ші і-аў dъсъ ла Царіград; іаръ боіерії чеї прівецї къ бъкъріе с'аў дптърпатъ дп Молdова. Dimітріе Кантемір атъпчї аў скрісъ Історіа дмпъръцієї Търчещї.

Константін Dъка а doua оаръ аў domnітъ треї анї, de ла anul 1701—1704. Domnіа лъї каde дп anul чел dintъіў ал бътъеї Свезілор къ Мъскалії, карea цінъnd Търчії пе с'аў бътът, пътаї с'аў зїтатъ кът се бат алцїї; ші аша Константін Dъка п'аў авътъ de a фаче къ стреінії, чі дп anul ачеста 1701 Поарта аў порънчітъ Молdовенілор ші Мънтенілор de аў фъкътъ ъп podъ преste Ністрu пе departe de Tirina сав Bender ка съ треакъ Тътарії Ногъіещії din Бъцеагъ ла Крім, пе карії adoua оаръ лї дпвінcесе Хапul дп прітъвара de акът."

Despre Валахіа тот ачелашї Енгел [2]), dънъ че аў скрісъ, къ Брънковапъ дптр'о adънаре маре a цереї аў орънdънітъ, ка бірul de ачі дпainte съ се плътеаскъ пе de odатъ, чі дп патрu рестъпърї, ziче: „Брънковапъ dънъ обічеіў аў петрекътъ вара ші тоатпа дп Търговещї; ачі аў дпцелесъ de ла Кънітапul din Фокшапї, къ ла 40 de боіерї Молdовенещї ш'аў лъсат патріа de гроаza лъї Константін Dъка, карele маї дпainte лї фъсесе цінере, ші аў вепітъ дп пърціле Валахіеї, Брънковапъ ка съ ле дпцелеагъ жалба пе 12 dintр'ачеіа і-аў кіематъ ла сіne, анъте пе Ворпікul Василіе Гаврілid ші пе Вістіерul Лъпul фрателе лъї, пе Хътшапul Лъпul Bogdan, пе Пъхарпікul Антіох, пе Міхаіл Раковіца, пе Постелпікul Еліа, ші пре алцї шесе, ші dънъ че аў афлатъ къ аў dірепт, аў скрісъ лъї Dъка dоженindъ'лъ. Dъка къ чінсте аў ръспънсъ прін Хътшапul Ніколае Костін ші с'аў ръгатъ лъї Брънковапъ съ пе креadъ боіерілор ачелора; dарь de odатъ аў скрісъ ші ла Поартъ асънра боіерілор челор прівецї. Акът кънd лъкра Брънковапъ, съ дтпаче пе прівецї къ Domnul Молdовеї, аў пітерітъ ъп Капіцї-Баша къ порънкъ ла dънсul, ка пе прівецї съї трімітъ а касъ. Пе Брънковапъ л'аў пъкъжіт порънка ачеаста; пептрu къ пе ера обічеіў съ се dea афаръ чеї че скъпа дптрu ачесте doуъ церї dintр'ъпа дптр'алта, маї дпainte de a лі се къпъта граціе. Dрепт ачеea аў скрісъ ла Сълтапul, ші с'аў ръгатъ, ка съ се цінъ къdінца ші обічеіul ачестор doуъ церї певътъмат ші съў дпгъdъе ка de астъ dатъ съ поатъ ел дтпъка пе пътіцій прівецї къ Domnul лор Константін Dъка Bodъ, ші спре маре бъкъріа са і-аў вепітъ ръспънсъ съ лъкре къt ціе. Dрепт ачеea аў трімісъ къ прівецїї ла Фокшапї пре Епіскопul de ла Бъzеў, пе Корпеа Брълul Банul de Краіова ші пе Спътаріul Міхаіл Кантакъzепul, карії аў дтпъкатъ пе чеї прівецї къ Константін Dъка Bodъ, ші пе чеї че пе ера тult віноваці, і-аў трімісъ dънъ порънка Порцеї а касъ; іаръ пе Ворпікul Василіе Габрілidъ, пе Хътшапul Лъпul Bogdan, пе Міхаіл Раковіца ші пре Постелпікul Еліа і-аў цінътъ дп Валахіа пънъ ла врemї маї бине къ тult келтъелї despre Поартъ пънъ че ле аў doъъndітъ дпгъdъінцъ de a рътъпea дп Валахіа. Дп 16 Noемвріе Брънковапъ с'аў дптърпат дп Бъкърещї ші аў държітъ пе Каітакапї dънъ обічеіul къ кафтане. Тот дптр'ачеста an аў zidітъ ші Къртеа de ла Съмбъта de сасъ дп Apdealъ. Bezї ші anul 1710, despre Съмбъта de сасъ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre Ungaria scrie Katona [3]): „Franciscŭ II Rakoţi fecioru lui Franciscŭ I Rakoţi, carele s'aŭ născutŭ din Elena (fata lui Petru Zrini celui în anul 1671 tăiat): în anul 1676 după ce vîrstă lui aŭ perdutŭ ne tatŭ-său, ši după ce s'aŭ luatŭ Mahmetu-ca Elena ši ku soru-sa Iuliana s'aŭ dusŭ la Vienna, de unde Kardinalul Kolonitŭ Teodoru lui l'aŭ trimisŭ la škoala Iesuiţilor din Praga. Aколо дивъцъnd vîrstă anĭ aŭ tersŭ în Italia, de unde întorkъndusce, s'aŭ kъsătoritŭ ku fata Prinţului din Hassia ši întrъkъndusce în haine Nemţeşti, Terei Mihail aŭ krezutŭ despre dъpsul, kъ aŭ desbrъkatŭ inima tea Ungureaskъ. Franciscŭ II Rakoţi aceasta lъkuind în Šarош-Patak kostieul său, ţinea la sine ne oare-kare kapitan anume Longeval pъskutŭ din Leudiŭ pentru deprinderea ca în limba Franţozeaskъ karea tare o iubea ši o dineoarъ i-aŭ încredinţatŭ nište kărţi, sъ le dukъ la Ludovikŭ XIV Kraiul Frъncilor. Ce aŭ fostŭ skrisŭ într'acele, pentru kъ kărtea din Vienna n'aŭ vrutŭ sъ le vesteaskъ, nu se poate ši; ši lui Wagner înkъ nu i se poate krede, kъ Rakoţi ar fi voit a face mai o krъime din Ungaria ši din Polonia. Chi măkar kът aŭ fostŭ luкrul destul este, kъ Longeval mergъnd kătrъ Parisi, în Vienna toate le aŭ descoperitŭ ministrilor împъrătesci. Drept aceea ne Rakoţi l'aŭ prinsŭ în Šarош-Patak pre la mezul nopţii ši l'aŭ dusŭ în Neostadiŭ, sunt mare nazъ. Koliniovichi skrie kъ în 26 Maiŭ l'aŭ trekutŭ pre la Iavrinŭ, mi în 29 Maiŭ l'aŭ închisŭ în temniţъ, în karea fusese închisŭ înainte de 30 de anĭ toţi-sъi Petru Zrini. Prinsus'aŭ împreunъ ku el Luteranii Stefan Sirmai ši Pavel Oколicheani, ši Kalvinii fraţii Adam, Ladislavŭ ši Mihai Bai; Katolikul Nikolae Berchesi skъpъnd ku fuga în Polonia. Rakoţi după ce aŭ vъzut kът îi întrъ lъkrul, adekъ kъ vreaŭ sъ'lŭ neardъ, prin ambasadorul Kъpitanului Lemon (kărţia îi fъgъduisce Rakoţi 10,000 de florinţi, darъ nu le aŭ avutŭ folosul, kъ ţiindusce lъkrul l'aŭ spъnzuratŭ pe Lemon), în 7 Noemvrie din anul 1701 aŭ skъpatŭ din prinsoare ši fuţind în Polonia, ku Berchesi mai doi anĭ aŭ pribeţitŭ aколо într'asкunsŭ. " Ašišderea, darъ mai ne largŭ ši mai kiar skrie Gebhardi [4]), carele mai sus [5]) skrisese: „Prinţul Tekeli în anul 1701 aŭ tersŭ la Cariградŭ ku soţia sa (Elena Zrini) pre karea în anul 1692 o kъpътase întrъpt de la Nemţi. Prinţesa aceasta aŭ murităŭ în 8 Fevruarie din anul 1703, ši bărbatul eĭ Prinţul Emerik Tekeli aŭ murităŭ în 13 Septemvrie din anul 1705 la Nikomedia în Asia, ka Luteran, saŭ kът zikŭ unii Akatolik. "

Despre Romъnii din Ardeal ačestea le însemnъ: „Dupъ ce s'aŭ isprăvitŭ aceleа kare le am skrisŭ despre dъpшii la anul mai de kărъnd trekut, dъштanii lor, Akatoliчii din Ardeal, mi Grechii neatul cel pritemdioc Romъnilor, prekum îi numesce Delkiaro [6]), iarъ mai ales Dositeiŭ Patriarhul Ierusalimului ši el Grekŭ fiind, carele veni-se în Ardeal la Braшovŭ, kът sъ cearъ milъ de la krescinĭ, kът sъ'ši vъndъ întrъlţiţiile saŭ ertъrile de păkate, de kare ši tatul meŭ Ioann Šinkai înši kъшpъrase una ku 40 de leĭ, ka sъ i se dъnъ ne nept, kъnd se va astrъka, darъ eŭ n'am lъsat sъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

і се пънъ, біне щіind къ дарѣл лъї Dъmnezeŭ пѣ се uoate bінde пе банї. Акатолічіі zік, Гречіі ші маї въртосъ пъmітѣл Docітеіŭ атъта аŭ дестъптат пе Ромънії чеї din цеара Бърсеї ші de ла Хацегъ, de с'аŭ лъсатъ de вніре, даръ чеї de ла Хацегъ іаръшї с'аŭ лпторсъ ла дънса прін дожепіреа Мітрополітълъї Атанасіе, чі чеї din цеара Бърсеї аŭ ретасъ прілостіцї. ші тълтъ гълчеавъ аŭ фъкътъ, кът се ва аръта de ачі лпаінте. Възъndьле Мітрополітъл Атанасіе аŭ скрісъ лъї Docітеіŭ, съ лпчете de ла лпвръжбіреа Ромънілор, саŭ съ іасъ din цеаръ, даръ ел пекът съ фіе лпчетат, чі лпкъ аŭ бърфітъ лпаінтеа пороdълъї, къ Атанасіе прін вніре аŭ пердътъ дарѣл Архіерієї пентрѣ каре бърфеалъ Атанасіе аŭ скрісъ ші ла лппъръціе ші ла Патріархъл din Царіградъ, кареле аŭ ръспънсъ, къ Docітеіŭ пътаї лп Палестіна аре пътере de Патріарх, іаръ пѣ ші престе Dънъре: апоі de ла лппъръціе аŭ венітъ порънкъ, ка Docітеіŭ съ се скоатъ din Арdеалъ, кареа порънкъ лпцелегъndъ-о Docітеіŭ, о аŭ лъатъ пе пічіорѣ ші аŭ трекътъ лп цеара Мънтенеаскъ de вnde ші венice, кът ам аъzітъ din татъл меŭ чел маї сък пъmітъ.

Ортъл ші прогресъл неатърілор din Арdеалъ [7]) zіче, къ Мітрополітъл Атанасіе лп апъл трекътъ 1700 аŭ мерсъ лп Віенна, даръ еѣ цін къ Сатъіл Клаin de Cadъ [8]) ші къ алцій, ші zік, къ лп апъл de акът 1701 аŭ мерсъ; вnde аŭ добъndітъ diпломатъл ачеста [9]): „Noї Леополdъ din міла лъї Dъmnezeŭ алесъ лпъратъл Ромънілор ш. ч. фачем потеніре прін ачестеа лпцііпцъnd пе тоцї кърора се къвіне а щі, кът къ пої dълъ гріжеа кареа о аветъ de пъсторії съфлетелор крединчіошілор пострі съпъшї, сокотind осебіте ші фоарте марї терітеле саŭ вредпічіile ші талантъл крединчіосълъї пострѣ Атанасіе Епіскопълъї челъї de лецеа Гречеаскъ прін Арdеалъ ші прін пърціле лъї лппрезпате, лпкъ ші лпвъцътъра ші прокопсеала лъї, ші чеа тътърор плъкътъ ші къвіінчіоасъ віаца, пъравърiле ші алте вертъціле лъї, къ каре кът къ есте ел de ла чел преа лпалт лпподобіт, din осебітъ спъпереа Консіліарілор пострі челор марї ам къноскътъ. Dрепт ачеea ам сокотітъ, ка пре ачелашї Епіскоп ка пре о персоапъ къвіоасъ, вредпікъ ші повъ біне плъкътъ лп Епіскопъл неатълъї челъї Ромънескъ din Арdеалъ ші din пърціле лъї лппрезпате ші лп маї маре прелатъл ші пъсторіл маї сък зіслъї попорълъї Ромънескъ, кареле есте акът фър de Епіскопъ пентрѣ тоартеа ші репосареа чінстітълъї о dіпеоаръ Теофіл Епіскопълъї челъї маї de пре вртъ, dънъ къdіпца патропатълъї пострѣ челъї кръіескъ, кареа престе тоцї о авет лп лппърцірea тътърор dерегъторіілор ші венітърілор челор бісерічещї din цеара Арdеалълъї ші пърціле еї лппрезпате, пре обічеіъл чел бън ал ферічіцілор краілор предечессорілор пострі челор Dпгърещї, съ'лъ прітітъ, пътітъ ші алецетъ, ші престе ачеаста съ'лъ вестітъ Консіліарілъї пострѣ, dънdъ'і Влъdічіа ачеea къ тоате къdіпцеле, фолосърiле ші венітърiле, орї къ че пъте се пътеск, че се цін de дънса къ дрептъл чел маї de детълтъ; апоі лп Влъdічіе съ се іпстълъіаскъ de Тесаврарiатъл пострѣ чел din Арdеалъ. Ба лл прітітъ, пътітъ, алецетъ, пресептътъ ші дътъ Влъdікъ; ші че е маї тълт din драгостеа че о авет кътръ дънсъл, къ лапцъ de аврѣ, de каре есте кръче акъцатъ ші къ Кесаро-Кръіеаска Ікоапа поастръ іаръшї лп аврѣ вързатъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пентрѫ маї маре чінстеа мі лаѫда лѫї ші а тот неатѫлуї Ромънеск҃ дл подобітѫ ші чінстітѫ, ка ачестеа де ла ѫн Влъдікѫ ла алтѫл съ меаргъ; чі аша ка ачелашї ші преа сѫпцітѫлуї Патріархѫлуї Ромеї, ші повъ, ші Архіепіскопѫлуї де ла Стрігонѫ ші ѫртъторілор лѫї съ фіе сѫпѫсѫ дп челе дірепте ші кввііпчіоасе, ші дп тоате требіле крединчіосѫ мі де ачі дпаінте мі ел мі ѫртъторії лѫї, ба ші тоцї преоцїі де ачеіашї лепе, адекъ карії вор вреа съ фіе Влъдічї ші съ аївъ алте фолосврї съ фіе даторї а мъртврісі крединца чеа адевъратъ мі донаціїле пѫ де ла алтѫл фъръ пѫтаї де ла ноі ші де ла Краіѫл чел Апостолическ҃ а ле чере, довѫndі прін мъртврія ші пѫтереа ачестор кърцї. Дат дп четатеа ноастръ Віенна Австріеї дп 19 Мартіе din анѫл Домнѫлуї 1701 іаръ ал облъдѫіреї ноастре-а Романілор 43, а Ѫнгаріеї 40, а Бохемієї 45.

ЛЕОПОЛДѪ к. т. с.

Комітѫл Самѫіл Калнокі, к. т. с.
Іоann Фіат, к. т. с.

Дѫпъ че с'аѫ дптврпатѫ Влъдікѫл Атанасіе де ла Віенна аша скріе Бетлен Міклошѫ [10]), деспре дѫпсѫл: „Дѫпъ ачеea дп анѫл 1701, Апор Істван аѫ фъкѫтѫ, де Влъдікѫл Атанасіе аѫ кіематѫ ла соборѫл маре дп Белградѫ ка пре о міе ші довъ сѫте де преоцї Ромънещї сѫнт глоабъ де 60 де флорінцї ші аколо кѫ дптравріте хаїне бісерічещї ші кѫ мітръ дмбръкѫndѫ'лѫ дп каса лѫї Апор, дпсѫшї Апор кѫ маре літіе ші кѫ ръдванѫл съѫ л'аѫ дѫсѫ ла бісеріка чеа Ромънеаскъ де л'аѫ пѫсѫ Епіскоп, ба кѫт се фъліа Апор, Архіепіскопѫ (тъкар къ ачесте довъ пѫте сънт пѫтаї неѫнпе), кѫ тітѫл де Illustrissimus ac Reverendissimus; адекъ преа-лѫмінатѫ ші преа-чінстітѫ, ші кѫ педагогѫл саѫ ефорѫл Патерѫл Іесѫітѫл Сѫніог. Маре потіъ аѫ фостѫ. Мѫлцітеа чеа маре а преоцілор Ромънещї ка піще берbечї негрі ѫнїї мерцеа дпаінте, алцїї пре де-латврї, алцїї din дъръпт; мѫлцї мерцеа плънгѫnd, ші ѫнїї dінтре дъпшїї зічеа: Акѫт сечеръ орзѫл, даръ дѫпъ орзѫ вор сечера ші грѫul. Кѫ хінтéвъ саѫ ръдпапе мерцеа Комітѫл Сесан; тот статѫл Романо-Католікѫ din Ардеалѫ, преоцїі чеї Лътінещї, Іесѫіцїі, Кетені Іапошѫ, Бетлен Самѫіл, ші ѫнїї, даръ фоарте пѫцінї dінтре Калвінїї чеї маї де фрѫнте, карії апоі кѫnd і-ам дпфрѫнтатѫ еѫ, кѫ ачеіа се мънтѫіа, къ Апор ле аѫ зісѫ къ Гѫверпаторіѫл дпкъ ва мерце. Кѫ ачеea пъдежde аѫ ші фъкѫтѫ Апор де літіа аѫ мерсѫ ла бісерікъ пре dінаінтеа ѫшеї касеї Гѫверпаторіѫлуї чеї де кътръ бісерікъ; даръ с'аѫ дпшелатѫ, къ Гѫверпаторіѫл, мъкар къ порѫнчісе, съ прінзъ каїї (прекѫт спѫпеа шерbії меї), п'аѫ мерсѫ, аша грѫind кътръ Апор чел че дл ащепта: N'am възѫtѫ порѫнка дмпъратѫлуї деспре ачеаста. Аша с'аѫ дѫсѫ Апор фрекѫndѫ'шї капѫл кѫ літіе пе ноарта лѫї Сънт-Міхаіл саѫ а темпіцеї кътръ бісерікa чеа Ромънеаскъ."

„Влъдікѫл ачеста атъта с'аѫ мърітѫ дѫпъ ачестеа, деde ла боіерії кѫ тошїї дпкъ пофтеа, съ'і зікъ: Мъріа та, ші пѫ лрітеа скрісоріле де ла капчелларіе, де пѫ'ї скріа Illustrissimus, фъръ пѫтаї де сілъ. Преste крѫшта Гѫверпіѫлуї дпкъ цінеа крѫштъ де

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вin ші ш'аѣ фъкѫтѣ берърie. Кът пекazѣ am авѫтѣ еѣ пентрѫ dъпсѫл пѫтаї Dѫmnezeѣ щie. Кънd ера adѫнатѣ тот гѫберпiѫл, Гѫберпаторiѫл (Георгіе Банфі) кѫ ворба тоате ле фъчеа асѫпра лѫї, adекъ: лї тръцеа цiосѣ цігірiѫл, лї спърцеа бѫцiле ші лї стріка бе-рърiа, пънъ че odатъ прin Гѫберпiѣ аѣ кiематѣ пе Nагicегї Габор кѫ тоатъ компагніа лѫї din Клѫжѣ, ка ел съ факъ ачеаста. No, акѫт те цine Влъdiкѫле! Даръ din тоате ачестеа фѫ о петіка таре. De алтъ парте кънd ера рънdѫл теѣ, съ фiѣ ла Гѫберпiѫл чел сѫбстітѫтѣ, пѫ лпчета а тъ лndemna, съ лѫкрезѣ таї аспрѫ, чі еѣ п'ат пѫтѫтѣ а лѫа тоатъ пiста асѫпра теа, фъръ ат пѫсѣ лп преажта тънъстіреї хаidѫчї, карiї съ iеа вinѫл de ла чеї че'лѣ вор кърра, ші съ ле фрънгъ васеле, даръ таї лпколо п'ат кѫ-тезатѣ а пъші, тетънdѫтъ, ка пѫ кѫтва съ теаргъ Нещцiї din четате лптрѫ аціѫторiѫл тънъстіреї, ші' хаiдѫчiї лпкъ съ се пѫнъ лп прітежdie. Аша пierdѫ Гѫберпiѫл кръштъ-рітѫл din Бълградѣ.

„Кънd с'аѣ фъкѫтѣ інсталлацiа Влъdiкѫлуї Атанасіе, ѫпiї dintre Гречї adевъратѣ аѣ тѫdѫтънітѣ лтпротiва ѫпiреї, даръ бiецiї Ромънї ші преощiї п'аѣ кѫтezатѣ, чі dѫпъ вр'о кътева лѫнї аѣ лпчепѫтѣ а пофті, ка лп бісеріка чеа таї тікъ din Бълградѣ съ ле слѫ-жiаскъ преощї пеѫпiцї dѫпъ обічеiѫл чел таї de demѫлт ш. ч. Еѣ цiѣ че аѣ пофтітѣ, даръ Влъdiкѫл кѫ Iесѫітѫл педагогѫл съѣ петіка аѣ пліпітѣ, ба пічї морцiї ачелора і-аѣ лпгропатѣ, пентрѫ каре лѫкрѫ, ачеіа с'аѣ сѫпъратѣ, с'аѣ ворбітѣ ла о лалтъ, с'аѣ цiѫратѣ ші пре ѫп Nагicегї Габор (даръ пѫ чел din Клѫжѣ) каре ера побіл серак, алтіптрелеа от лпвъцатѣ ші din папісташѣ се фъкѫсе Ромънѣ, л'аѣ пѫсѣ кѫратор, ка съ ле лтбле de трeабъ ла Гѫберпiѣ, ла цeаръ ші ла тъкар чіпе, къ еї афаръ de обічеiѫріле челе таї de demѫлт, пѫ пофтеск алта. Мѫлт ар фі съ скріѣ тоатъ історіа ачеаста, dрепт ачееа трек ла челе таї de ліпсъ.

„„Лп апѫл ачеста 1701 лп Септетѫрiе требѫind еѣ съ фiѣ лп Гѫберпiѫл чел сѫбстіті-тѫтѣ кѫ соцѫл теѣ Тороцкаї Міхаіл, т'ат dѫсѣ ла Бълград, ѫnde вепі ла тine Налацi Іст-ван, карeле атѫпчї лші пліпісе вретеа ла Гѫберпiѣ, ші фоарте пе скѫртѣ лтї спѫсе треаба Ромънілор. Атѫпчї іатъ сосі ші Nагicегі кѫ плепіпотенцiа ші кѫ соцiї съї, ші кѫ інстан-цiе лndрептатъ ла Гѫберпiѣ. Еѣ въzѫiѣ ші аѫziiѣ, къ жалва есте de лѫатѣ лп сѫсѣ, даръ фiind къ пекѫт ѫп лѫкрѫ ата de таре че се цine de обще ші de ѫп неат ші de о ре-ліцie, че пічї таї тік че есте лптре персоане, се поате лѫа ші лndрепта лп гѫберпiѫл чел сѫбстітѫтѣ, Інстанцiа о ат datѣ лпапоі, ші і-ат zісѣ: Лп 8 zіле але лѫпеї ачестеіа се вор стръпце тоцї Консіліарiї, атѫпчї о dацї ла Гѫберпiѫл лптрег, іаръ пънъ атѫпчї фiцї лп ліпiще ші кѫ бѫпъ пъdежde; ші кѫ ачеаста і-ат слобозітѣ. Пе zіуа zісъ с'аѣ стръпсѣ Гѫберпiѫл, ші пѫ цiѣ пентрѫ къ слѫцiле Гѫберпаторiѫлуї п'аѣ слобозітѣ лп лъѫптрѫ пе Nагicегі, саѣ пентрѫ че? Інстанцiа о adѫсъ лп лъѫптрѫ Лѫгоші Ферепцѣ от Католікѣ, алтіптрелеа пріітітѣ ла Гѫберпаторiѫл, ші о dede лп тъпа Гѫберпаторiѫлуї, ші еші. Гѫ-берпаторiѫл о лѫъ, ті кѫт лпї паре о четі ші о пѫсе dinaintea са, nezікънd кѫіва чева despre дъпса. Adѫнареа Гѫберпiѫлуї аѣ цінѫтѣ патрѫ саѣ чінчї zіле, ші кred despre mine,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къ Nарїсегї с'аѫ рѫгатѫ de Гѫберпаторївл, dар instанціа пѫ і с'аѫ лѫатѫ ѫпаінте, тъкар къ с'ар фі пѫтѫтѫ лѫа de ла лѫкрѫріле че ам авѫтѫ. Odатъ zice Гѫберпаторївл фъръ de весте, къ ел требѫе съ теаргъ, dаръ поі Консіліарії съ іспръвіт лѫкрѫріле ші instанціїле че маї съпт, къ еѫ капчелларівл фъръ de ачееа пъпъ ла сфършітѫл лѫї Септемврie требѫе съ ретъп ѫп лъѫптрѫ. Че прічіпъ аѫ dатѫ dѫчерії сале пѫ'мї adѫк аминте, dаръ ѫтї пире, къ с'аѫ dѫсѫ ла Бергіп, ла Чіпade ші ла Сібіїѫ. Decтѫл къ пе'нтіпzъпdѫce ла треаба Ромъпілор, пѫтаї с'аѫ dѫсѫ, dъпd instанціїле ѫп тъпа секретарівлуї ші zікъпd, Domпіїле воастре кѫ domпѫл капчелларіѫ ѫпdрептаціле, ретъпеці съпътошї, ші с'аѫ сѫітѫ ѫп ръdѫап. Че прічіпъ л'аѫ dѫсѫ, Dѫmпezeѫ щіе, ачееа ѫпкъ пѫ о щіѫ, кѫт с'аѫ dѫсѫ Апор, Халлер, Істван ші Сас Іапошѫ, пѫтаї атъта щіѫ, къ маї пре ѫртъ ам ретасѫ: Еѫ Nалаці Істван, Керестеші Сатѫіл, Шароші Іапотѫ, Тороцкаї Міхаіѫ, Конрад Сатѫіл ші Секретарівл. Ачестіа с'аѫ adѫпатѫ ла съласшл теѫ ші Nарїсегі, кѫ алції се рѫга de респѫпсѫ. Noї пе ам ворвітѫ ла о лалтъ ші аша ам ціdекатѫ, къ поі пѫтаї атъціа пѫ пѫтет ѫпdрепта треаба лѫї Nарїсегі, ші еѫ і-ам dатѫ instанціа ѫпdъръпт пъпъ ла алт Гѫберпіѫ, саѫ ла adѫпареа цереї. Аша чеїлалцї консіліарї с'аѫ ѫтпръщіатѫ, ші пѫтаї еѫ кѫ Тороцкаї ам ретасѫ лъпгъ Гѫберпівл чел сѫбстітѫтѫ."

„Nѫ dѫпъ тѫлтъ време вепі ла міпе Nарїсегі, ші'мї dede о протестаціе саѫ тѫdѫтапъ ѫп скріс, ші'мї zісъ ші кѫ гѫра, къ ел ѫпаінтеа теа ка ѫпаінтеа вѫвї капчеларіѫ тѫdѫтъпещe ші пофтещe, ка тѫdѫтапа съ і-о dаѫ афаръ сѫбт печетеа ѫтпърътеаскъ. Еѫ dѫпъ dерегъторіа теа ерат dаторіѫ съ фак ачееа, dаръ проніа Dѫmпezeeаскъ пѫ т'аѫ лъсатѫ съ о фак, ші пічї ам четітѫ тѫdѫтапа, чі і-о ам dат ѫпапої, ші і-ам zісѫ: есте протопотаріѫ, есте капітѫл, ѫпаінтеа ачелора аѫ обічпѫіт а тѫdѫтъпі маї кѫ сатъ, de кът ѫпаінтеа капчелларілор, мерцї аколо de тѫdѫтъпещe къ тот атъта фаче; dаръ еѫ те сфътѫескѫ, съ пѫ те гръбещі кѫ лѫкрѫл, къ еѫ тъ тет, съ пѫ'цї фіе спре періре рѫвпа ачеаста. Ел респѫпсе, къ пептрѫ Dѫmпezeѫ ла тоате есте гата, ѫпкъ ші а тѫрі. Апор с'аѫ dѫсѫ ла Шароші Іапошѫ ші de ла ел аѫ лѫатѫ тѫdѫтапа сѫптѫ печетеа ѫтпърътеаскъ спре а са ші а лѫї Шароші стрікаре. Авziіѫ къ Еклесіа Ромъпеаскъ печетларіѫ ѫпкъ ѫшї фаче прін оаре-каре арціптаріѫ ші повіл din Бълградѫ, апѫме Andреіѫ (пѫ Стефап) Котаромі, кіетаіѫ пе арціптаріѫ ші'ї ziceіѫ, съ пѫ'лѫ факъ. саѫ de л'аѫ фъкѫт съ пѫ'лѫ dеа афаръ, dаръ пѫ т'аѫ аскѫлтатѫ, ші аѫ ші zекѫт ѫп темпіцъ пептрѫ dъпсѫл. — — — — Трекъпd лѫпа лѫї Септемврie ѫп локѫл пострѫ ла Гѫберпіѫ аѫ ѫртатѫ Апор ші Сас Іапошѫ карії кътръ сфършітѫл лѫї Октомврie пе Nарїсегї Гавор кѫ вр'о къціва Ромъпі de фрѫпте, карії ціпеа кѫ dъпсѫл л'аѫ прінсѫ ші л'аѫ трімісѫ ѫп Сібіїѫ. Чеї че с'аѫ прінсѫ, маї тощї ера повілі, саѫ петешї, саѫ олъташї."

Череї Міхаіл [11]) ѫпкъ аша скріе: „Іаръ Ромъпіі din цеара Бърсеї пѫ врѫръ съ фіе сѫбт Влъdікѫл чел Ромъпескѫ, пічї съ се впеаскъ кѫ пъпісташії, маре патрон авъпd пе Bodъ din цеара Ромъпеаскъ, а кърѫіа вое ѫтпъратѫл ѫпкъ пѫ вреа съ о калче. Dрепт ачееа аѫ трішісѫ солї ла Царіград de аѫ вестітѫ къ еї вреѫ съ решъпъ, кѫт аѫ фостѫ маї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дпаінте дп леџеа Гречеаскъ, ші пв вреѣ маї мвлтѣ съ аскклте de Влъдікл карелe аквт с'аѣ пъпістъшітѣ. Despre кареа ші тѣдвтапъ аѣ датѣ Протопотаріблві Іоапп Шароші двпъ леџіле џереї ші аѣ лватѣ de ла дъпсвл тѣдвтапа свпт печете дмпърътеаскъ; даръ ші Іоапп Шароші, de карелe воіѣ ворві аівріlea, аѣ плътітѣ пептрв ачееа ші Nагїсегї Габор карелe ера повіл ротъп, ші шаї дпаінте фвсесе секретаріѣ ла Влъдікл чел Ротъпескѣ, с'аѣ прінсѣ, пептрв къ ел скрісесе тѣдвтапа, ші Калвінвл Andреіѣ Котароті арџітарівл din Бълградѣ, пептрв къ аѣ фъквтѣ печете Бърсепілор с'аѣ лватѣ ші с'аѣ двсѣ дп Сівіїѣ, вnde мвлтъ време аѣ робітѣ сърачії певіповацї. Ші ачестеа дпкъ тот Стефап Апор ле аѣ прічінвітѣ.“

Репосатвл П. Самоіл Клаіп de Cadѣ [12]) двпъ че аѣ адвсѣ діпломатвл дмпъратвлві Леополдѣ I, че еѣ маї свс л'ам скріс ла апвл de аквт, дпкъ аша скріе: „Дп апвл ачеста 1701, алт діпломат с'аѣ івітѣ кв пвтеле дмпъратвлві Леополдѣ, ал кървіа оріџіпал фііпd къ пв с'аѣ афлатѣ двпъ ачееа, despre дъпсвл дпdоіалъ аѣ фостѣ: се zіче къ Іесвіцїї л'ар фі фъквт пептрв Теологвл, карелe dіптре Іесвіцї ера лъпгъ Влъдікл Ротъпескѣ, ка пріп діпломатвл ачеста маї таре съ'лѣ дптъреаскъ лъпгъ Влъдічї. Ші пептрв ачеаста Влъдічї Ротъпещї Баропвл Іпокептіе Клаіп ші Петрв Павел Апоп лепъdа діпломатвл ачеста ші пв воіа а'лѣ кпноаще а фі ешітѣ de ла дмпъратвл Леополдѣ; пептрв къ дп donaџіa са, кареа о аѣ датѣ Влъдікълві Атапасіе дптр'ачееа zі ші дптр'ачела ап, дп каре с'аѣ датѣ ші діпломатвл че се пвтеще ал-doілеа Леополдіпѣ, пре Атапасіе I, дл лавдъ, къ аѣ фостѣ дпвъцатѣ ші прокопсітѣ; іаръ дптр'алdоілеа Леополdіп се zіче къ Атапасіе I, пептрв къ есте от педпвъцатѣ ші пепрокопсітѣ карелe пв щіе капоапеле, пептрв ачееа требвіе съ аівъ лъпгъ сіпе вп Патер Іесвіт de леџеа Лътіпеаскъ, карелe съ фіе causarum auditor generalis, адекъ џівdекъторіѣ маї маре дп лвкрврілe ші прічіпеле вісерічещї.“

„Тот пре ачееа време с'аѣ івітѣ свят пвтеле лві Колопічї Архіепіскопвл de ла Стрігоп о Інстрвкџіе кв кареа се dеа дпвъцътъръ Теологвлві, ші се спвпеа че dерегъторіе аре. Двпъ ачеастъ Інстрвкџіе Влъдікл пвтаї пвтеле дл авеа, іаръ dерегъторіа Епіскопеаскъ о пврта Теологвл дптрв атъта кът Влъдікл се пвтеа zіче Вікаріѣ Теологвлві. Алтъ Інстрвкџіе ера кареа се zічеа къ de ла Рота аѣ вепітѣ кареа de тот стръпџеа пвтереа ші авторітатеа Влъдікълві, ті пре Іесвітвл Теологѣ дл пвпеа кап маї маре ші Влъдікълві ші клервлві, къ Влъдікълві, квт рънdвіа ачееа, пічї а фаче вісітаџіе, пічї а хіротопі, пічї а педепсі пе чеї рї, пічї вре о џівdекатъ а фаче, пічї вре о рънdвіалъ дп клерѣ а фаче, пічї слвџіторі а'шї бъга саѣ а'і лъса ші мвта, дї ера словод, фъръ воіа Теологвлві дпкъ пічї кърџї скріе, ші а ле тріміте маї дпаінте de а ле аръта Теологвлві, ші пічї вп собор саѣ сфат а фаче, дптрв каре съ пв фіе дпdрептъторіѣ Теологвл, ті алте маї мвлте. Мвлтѣ аѣ стътвтѣ Іесвіцїї de Влъdікл Атапасіе, ка съ іскълеаскъ Інстрвкџіile ачестеа, даръ Влъdікл п'аѣ врвтѣ а ле іскълі, къ аѣ квпосквтѣ мещешвџіреа Іесвіцілор, карії квџета съ стъпъпеаскъ преете клерѣ ші преете Ротъпі.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Аша Ромънії маї de demълт дитр'ън тіи, акът дитр'алтъл аў фостў асъпріцї! Інструкціїле ачестеа атъndoзъ се афлъ дп Архівъл Епіскопіеї ла Блажў.“ Пъп ачі Самоіл Клаin.

Nъ те міра аша daръ, къ Череї Міхаіл [13]), карele токта атъпчї тръіа ші ера дпкрезътъл Комітълуї Стефан Апор челуї че фоарте тълт с'аў певоітў пептръ зпіре ші пептръ бінеле Ромънілор, аша скріе despre Влъдікъл Атанасіе I: „Ші тергънd ла Bienna de Кardinалъл Колопічї къ фоарте таре чінсте с'аў прііmітў ші і-аў арънкатў зп лапцў de аър дп грътazї: ачеаста і-аў фостў тоатъ терцереа дпainte, къ токта прекът лъкръ dракъл, de каътъ воіа отълуї, пъпъ че дл адъче ла пъкат, апоі дл поартъ пе зnde вреа, аша аў фъкътў ші къ Влъдікъл, пъпъ кънd л'аў апъкатў дп кърсъ; пептръ къ пъпісташіі къ тоатъ сфіала дл чінстеа пъп'атъпчї, іаръ dъпъ ачееа і-аў лъатў тоатъ окъртъіреа din тъпъ, ші есте зп Іесъітў лъngъ dъпсъл пъръреа, фъръ de a къръіа щіре ші воіе пічї о карте поате скріе къіва. Бъкърос с'ар лъса de зпіре ка ачеаста, daръ пъ'лў ласъ. De аў тъпкат сърат, беіе, къ адевърат і-ор дтплеа пъхаръл.“ Че скріе ачі Череї Міхаіл пътаї despre Іесъіцї требъе дпцелесў, тъкар къ ші акъта се афлъ пебъпї ка ачеіа, карії гъndескў, къ Греко-Католічії пептръ къ се пътескў зпіцї, требъе съ фіе съпъшї Romano-Католічілор; чі дпцелепчіъпеа аратъ, къ а фі зпітў къіва атъта дпсетпеазъ, кът а фі лъї асешепеа, ші пъ съпъсў. Барет de с'ар аръта ші къ фапта, че аратъ дпцелепчіъпеа!

Despre Dіпломатъл че се пътеще ал-doїlea Леополdіn, ла челе че с'аў zісў de Самоіл Клаin, еў маї adaoг къ de ар фі фостў ачела de ла дтпъръціе ешітў, токша атъпчї фііnd дп Bienna Влъдікъл Атанасіе, дтпъратъл саў і л'ар фі datў лъї, саў л'ар фі трімісў ла Гъберніў; чі дтпъратъл ачееа п'аў фъкътў: аша daръ Dіпломатъл ачела аў фостў пътаї de Іесъіцї скорпітў спре асъпріреа поастръ, карele тотъшї пътере п'аў авътў пептръ къ пъ с'аў вестітў дп цеаръ, пічї с'аў прімітў вре о datъ. Тъ de воіещї дл поцї четі ла Самоіл Клаin [14]) саў ла Сакadaті [15]), карії се афлъ дп Бібліотека преа-лъмінатълуї ші преа-съпцітълуї Domпълуї Самоіл Вълкап Епіскопълуї Оръzеї марї. Bezi ші че воіў скріе ла апъл 1739.

[1]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 288. [2]) Idem Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 356. seq. [3]) Katona in Epit. Chron. ad h. a. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 336. [5]) Idem Gebhardi l. c. p. 335. [6]) Delchiaro nella storia di Valachia Part. 2. p. 3. [7]) Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium p. 12. [8]) Samuel Klain de Szád in Hist. Ecclesiae Valachicae Transylvaniae Part. 9. §. 7. [9]) Archivum Eppatus Fogarasiensis. [10]) Bethlen Mihaly a' maga életében ad h. a. [11]) Cserei Mihaly az Erdélyi Historiaban ad h. a. [12]) Samuel Klain l. c. §. 8. [13]) Cserei Mihály l. c. [14]) Samuel Klain l. c. [15]) Codex Ms. Szakadatianus p. 26 seqq.

Апъл 1702. Ла апъл de акът скріе преавестітъл Енгел [1]): „Кътръ прітъвара din апъл 1702, і-аў вепітў порънкъ de ла Поартъ лъї Константіn Брънковапъ, ка съ прітеаскъ ші съ трімітъ маї дпколо пре Пацет солъл Англіеї, карele фъсесе дп Царіград de ла пачеа din Карловіцў, ші акът дп върстъ de 60 de anї, се дптърпа а касъ пре зскат. Кът аў сосітў ачеста ла вадъл Dъпъреї de ла Търтъкаі, дпdatъ і-аў трімісў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Брънковану дитрѫ дитітшіпаре. пе Тота Каптакѫзенѫл, ші пе Петрашко Брезоіанѫл кѫ рѫдване, кѫ кортѫрї ші кѫ кѫртепї. De ла Попещї ѫnde л'аѫ ащептатѫ кѫ прънзѫ, с'аѫ дпщіінцатѫ Брънкованѫ, къ се саппроніе: дрепт ачееа adoѫa zi аѫ трітісѫ пънъ ла Вькърещї дпаіптеа лѫї пе doї фечіорї аї съї Константін ші Стефан; пе Міхаіл Каптакѫзенѫл, пе Радѫл Ісвореанѫл ші пе тощї кълърашіі кѫ ѫn рѫдван de кѫрте, карії л'аѫ adѫcѫ дп Бѫкѫрещї ші л'аѫ ашезатѫ дп кѫртеа фаміліеї Брънкованѫ, іаръ doї фечіорї аї лѫї Bodъ л'аѫ петрекѫтѫ пе трепте пънъ ла пълатъ. Dечї солѫл аѫ трітісѫ пе патрѫ dintre аї съї ла Bodъ de і-аѫ тѫлцемітѫ пентрѫ прімire. Adoѫa zi, Вінерї дп 24 Апріліе аѫ терсѫ Bodъ кѫ пѫцінї лънгъ cine de аѫ datѫ вінеце солѫлуї кареле аѫ ешітѫ дпаіптеа лѫї Bodъ сѫпт трепте, л'аѫ лѫатѫ de дреапта са, ші аша тергънd дп пълатъ doѫъ чеасѫрї аѫ ретасѫ пѫтаї атѫndoї, дп zіѫa че аѫ ѫрматѫ с'аѫ фъкѫтѫ таре галъ ла кѫрте, Bodъ аѫ трітісѫ пе ціпере-съѫ Радѫл фечіорѫл лѫї Іліашѫ Bodъ кѫ рѫдванѫл съѫ чел маї фрѫтосѫ ші кѫ треі алтеле de аѫ adѫcѫ пе солѫл ші пе чеї че ера кѫ дъпсѫл ла кѫрте. Doї фечіорї аї лѫї Bodъ аѫ прімітѫ пе солѫл іаръшї ла трепте, ші Bodъ кареле се афла дп пълатъ кѫ вр'о къщї-ва боіерї, аѫ пѫсѫ пе сол de аѫ шезѫтѫ de a дреапта са; de ачі аѫ терсѫ дп сала дп кареа ера стрънс Дівапѫл, ші аколо кѫ тощії і-аѫ фъкѫтѫ таре чінсте; de аколо дптре datѫл кѫ тѫнѫріле аѫ дптратѫ дп сала чеа de аѫdienцie, ачі солѫл аѫ требѫітѫ съ шеазъ дп скаѫпѫл чел domneскѫ, ші Bodъ шезънd лънгъ дъпсѫл пе ѫn канапеіѫ, аѫ ворбітѫ пѫтаї атѫndoї de лѫкрѫрї політічещї. Ла прънзѫ солѫл аѫ шезѫтѫ de дреапта лѫї Bodъ ші с'аѫ дпкіпатѫ ші аѫ беѫтѫ пентрѫ. съпътатеа тѫлтора, дѫпъ прънзѫ Bodъ аѫ дтбръкатѫ пе сол кѫ о хаїпъ кареа о авеа маї скѫтпъ ші ціпере-съѫ л'аѫ петрекѫтѫ ла сълашѫ. Dѫтіпекъ іаръшї аѫ терсѫ Bodъ ла сол ші пѫціптел аѫ зъбовітѫ ла дъпсѫл. Лѫпї ш'аѫ лѫатѫ солѫл zіѫa бѫпъ. Марцї dimineaца аѫ порпітѫ кътръ Брашовѫ, ш. ч.“ Dѫпъ че аѫ терсѫ Брънковану съ'шї петреакъ ла Обілещї, л'аѫ кіематѫ ла пѫпта фетеї Гѫбернаторіѫлуї Георгіе Банфі, кареа с'аѫ търітатѫ дѫпъ Ладіслављ Секелі кѫпоскѫтѫл лѫї Брънковану, дп 10 Іѫніе din anѫl 1702, ла кареа пѫптъ Брънковану аѫ трітісѫ пе Ворпікѫл Радѫл Ісвореанѫл кѫ doї Беizadeї аї съї, ші кѫ алцї doї фечіорї de боіерї. Дпсѫшї Брънковану дп zіѫa de Съмпетрѫ аѫ фъкѫтѫ de с'аѫ сфінцітѫ тір пе сата челор че се ботеазъ, прін Патріархѫл Іерусалітѫлуї Досітеіѫ, фііnd de фацъ ші Мітрополітѫл Teodocie; пентрѫ къ Патріархії бѫкѫрошї вепеа дп Валахіа пентрѫ дърпічіа лѫї Брънковапѫ. Дп 7 Іѫліе аѫ терсѫ Брънковану ла Търговещї ші аѫ требѫітѫ съ трітіть дп чінсте Сѫлтанѫлуї 70 de каї de вънат, къ 30 і-аѫ лъсатѫ, тъкар къ 100 ера порѫнчіцї. Dѫпъ ачееа аѫ черчетатѫ тънъстіреа din Брънковеній, ѫnde аѫ вепітѫ веste къ Віzірірѫл с'аѫ лъсатѫ de дерегъторіа са пентрѫ боала че о авеа ші къ і-аѫ ѫрматѫ Мѫстафа-Баша Толтozan. Дрепт ачееа дп 20 Септемвріе аѫ трітісѫ кѫ обічінѫітеле дарѫрї ла Віzірірѫл чел ноѫ пе Банѫл Корпеа, пе Спътарію Міхаіл Каптакѫзенѫл ші пе Котісѫл Бѫрпеа Грѫdіщеанѫл, ш. ч. Despre пѫпта фетеї Гѫбернаторіѫлуї Георгіе Банфі поцї чети ші пе Череї Міхаіл [3]).

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre Ungaria scrie Katona [3]): „Când kocea Rakoți ku Berčeni resboiul čel pritežduosu asupra patriei, Ludovik din Baden la Renu ši Eugenie dn Italia se bătea ku Frănčii; ši Eugenie dn anul trekut bătuse pe Frănčî la Karpin ši la Klarin, iaru dn anul de akum la Kremona au prinsu pe Villareţie povăţuitoriul Frănčilor ši l'au trimisu dn Grauţu. Ludoviku din Baden dnku au luatu Landauia fiind de fauţ Iosif I. Dukundusе la răsboiul aceasta 12 legioane din Ungaria, četăţile din Alba Kraiaskъ, din Uivar, din Papa ši din mai multe lokuri s'au strikat, ka nefiind čine sъ le păzeaskъ sъ nu aibъ kuiburi dntr'žnseле rebeliî. Oare-kare Albert Kišu din Beregsac, dnsoţindusе ku Toma Ese prostul din Torna, dupъ če au ešitu nemţii din Ungaria au dnčeputu a strănţe kătane fuţite ši soţî ši a fače tălhurii. de unde au isvoritu, apoi dn anul viitoriu kurăţitea.“ Ašišderea scrie Gebhardi [4]).

Despre Ardeal scrie Betlen Miklošu [5]), prekum urmeazъ: „Eu dn Dekemvrie šerseset dn Maramurušu akolo am ţinut skaun de komitat, Hustul ši Okneле dnku dnaintea mea s'au datu ne mъna kъtъreî. De akolo m'am dntorsu la Bъlgradu ne ceimu dn Fevruarie din anul 1702. Dnku ne kale la Ţivla-Telek fiind, m'au dntimpinat Horvat Miklošu ši ku dntristare m'au dntrebatu, ţiu, kъ s'au prinsu Šaroši Ianošu, mi nentru če? Eu am resunsu, kъ nu ţiu, prekum nič am ţiutu, muljetesk lui Dumnezeu! ši m'am mirat de o neporočire, kareа nutea sъ tragъ mi alteле dupъ dunca Ši mъkar kъ Šaroši kъkuse mare but ši pagubъ oare-kund, mi-au părutu ru, ši l'ašî fi aţiutat de ašî fi nututu. ţiindu'î nevinovăţia, daru nu era ku nutinţъ, nentru kъ kъzindu odatъ Nagîcegî Gabor dn mъnile Cenerariului ši priptr'žnsul ši prin auzitoriul lui kъkundusе toatъ čerkareа, s'au ši trimisu la kančelлaria de oaste dn Vienna. Lukrul lui Šaroti Ianošu almintrelea au fostu; nentru kъ prindereа lui, s'au porunčitu de dmpъratul la pъra a iaveа a Cenerariului ši askunsъ a Iesuiţilor ka sъ se ţiudeče dupъ leţiile čereî, ši ata nu'lu stružuia Nemţii či haidučii Guberniului, daru nu dn kasa lui, či dn kasa Kužnului čeа din Bъlgradu, nentru če nu dn kasa lui?

„Dupъ če am sosit dn Bъlgradu, nu mult au trekutu ši mi-au venitu karte de la Cenerariul, ka sъ kiemu dn lunutru ne Vlъdikul čel Rotъnesku din Maramurušu, nentru oare-če dntrebare, nu va aveа vre-o nevoie. Eu am skrisu dn Maramuruš Vlъdikului, sъ vinъ la mine, daru n'am kutezatu a'î skrie tot lukrul, temundutъ, kъ nu va veni, či de frikъ va fuţi ši mie dnku dmî va fi spre sunъrare; drept aceeа am skris Vice-Ispanului lui Pogoin Menhart, ka de nu va vreа sъ vinъ de bunъ voie, legat dnku sъ'lu trimitъ, iaru de va fi ku nutinţъ la čeа mai de pre urmъ mižlocire sъ nu mearguъ, ši Vlъdikul dnku sъ nu prindъ de veste. Prins'au de veste, au va, nu ţiu; destul e, kъ au venitu la mine dn Bъlgradu, ši mergund dn Sibiiu la Cenerariul Rabutin, s'au dntupratu ši ku pače au mersu dn Maramuruš, nentru kareа muljetesk lui Dumnezeu.

„Episkopului aceastia i-au fostu skrisu Nagîcegî Gabor, ši el din soborul sъu aša

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аѣ респѫнсѣ ѧмпротива ѫпіреі кѫ Патріархѫл de ла Рома, ші din сѫпта Скріптѫръ ші din скрісоріле челе векі аръtѫnd ші ѧнтърінd респѫнсѫл сѣѣ, кът еѣ п'ам крезѫт, съ поатъ еші din кап de Ромъп din Марамѫръшѣ, ѫп респѫнсѣ ка ачела; нічі аѣ черкатѣ пеѫіне de ачі ѧнаінте, съ ѫпеаскъ Марашѫръшѫл.

„Пе Протопотаріѫл Шароші Іапошѣ ѧп сеітѫл ачеста dѫпъ кѫрсѫл леціlор, л'аѣ пъръtѣ Фіскал-Діректорѫл, чі ел аѣ респѫнсѣ, къ тъкар къ ші ѫіе певіпсъціа, dаръ кѫ стъпънѫл сѣѣ пѫ вреа съ се пъреаскъ: ші аша л'аѣ слобозітѣ ла селашѫл ѫnde ера ѧп аріще. Dѫпъ вр'о кътева лѫні аѣ вепітѣ порѫпкъ de ла ѧмпъратѫл, ка Шароші съ се слобоадъ пе парола са чеа боіереаскъ, ші съ меаргъ ѧп Віenna, ка съ се ѧndрепте пе сіпе ѧнаінтеа капчелларіеі, прекът аѣ ші терсѣ, ші ѧп лѫна лѫі Авгѫстѣ кѫnd ші еѣ ерат ѧп Віenna, с'аѣ ѧndрептат ші с'аѣ пѫсѣ іаръші ѧп чінстеа са, ѧп каре лѫкрѫ еѣ тѫлтѣ л'ам аціѫтат, — — — — — —ѧпкъ ші шесе сѫте de флорінцї і-am dат ѧмпрѫмѫтѣ фъръ de катътъ, ті dѫпъ че аѣ тѫрітѣ, ѧпкъ ам апърат пе ретамії лѫі, къ ел ретъсесе цереі даторіѣ кѫ 9000 de флорінцї.

„Пе Nагїсегї Габор ші пе чеї че робіа кѫ dъпсѫл ѧп сеітѫл din ѫпѫл 1702, ѧп каре с'аѣ пърѫт Шароші, пѫ і-аѣ ѫdѫсѣ ѧнаінте кѫ вре ѫп кѫвънт, чі ѫенерарїѫл аѣ трімісѣ актеле ла капчеллъріа de оасте, ші de ла ѧмпъръціе аѣ вепітѣ съ се ціѫdече dѫпъ леціле Ардеалѫлѫї, dаръ ціѫdекаtа съ пѫ о ексекѫtеzе ка съ аїъъ лок de граціъ ш. ч. Порѫпка ачеаста кѫ тоате актеле лор еѣ ле ам adѫсѣ din Віenna, ѧп Декетврie din ѫпѫл 1702.“

Череї Міхаіл ѧпкъ скріе [6]): „Шароші Іапошѣ, карele ера Консілліаріѣ de Гѫбернie, Протопотаріѣ ті таре Комісаріѣ, dѫdѫсе афаръ тѫdѫтапа преоціlор Ромънещі сѫпт печетеа ѧмпърътеаскъ, dрепт ачееа с'аѣ прінсѣ ті с'аѣ потълѫітѣ, чі тергънd ѧп сѫс ѧмпъратѫл л'аѣ dеслегатѣ de потъ, dаръ ел аѣ тѫрітѣ ѧп ѫпѫл 1703 ѧп Белградѣ ші л'аѣ ѫпгропатѣ ѧп Съѫка тотіа са.“

Despre Епіскопѫл Марамѫръшѫлѫї чел de Бетлеп Міклошѣ маї ѧп сѫс adѫсѣ скріе Самоіл Клаіп [7]) прекът ѫртеазъ: „Не врешіле ачестеа аѣ фостѣ ла Марамѫръшѣ ѧп цеара Ѫнгѫреаскъ ѫп Епіскопѣ Ромънескѣ апѫте Dосітеіѣ, карele пе тѫлцї аѣ преоцітѣ. Еѣ ѧпсѫмї ам въzѫт dалтерії ла преоцї de ла ел dате кѫ каре търтѫріседе а фі ачеіа de ла dъпсѫл хіротопіцї преоцї. De ѫnde аѣ вепітѣ ші кѫт с'аѣ ашezатѣ ѧп Марамѫръшѣ, п'ам афлатѣ, кѫт нічі ціѣ оаре Марамѫръшѫл Епархіеа лѫі аѣ фостѣ? Ѧпсъ din: скрісоріле ѫнор Аптіmісе се вede къ ті маї ѧнаінте аѣ фостѣ Епіскопї Ромънещі ѧп Марамѫръшѣ.“

Тот ѧнтрѫ ачеста ап с'аѣ трімісѣ ті Dіпломатѫл [8]) каре ѫртеазъ, кътръ Арделенї: „Леополdѣ din міла лѫі Dѫmnezeѣ алесѣ ѧмпъратѫл Ромапілор пърѫреа Авгѫст ш. ч. Лѫтіпацілор ш. ч. Мъкар къ в'ам фостѣ порѫпчітѣ вохъ сѫпт греа dаре de сатъ ѧп 20 Апріліе din 1701 чел пѫ de тѫлт трекѫт, ка de пѫ воіцї, съ съмціцї грозпіка ші ѧнтр'армата ѧнълцітеа авторітъцеі поастре чеї Кръіещі, ѧп лок de мілъ, пѫнтѫріле че мі-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

лостівеще ле-ам dat вовъ ѧп 5 Септемвріе din анѵл 1699 despre цінереа словозеніеї ші асетъпъреї ачелор патрѵ реліціі пріімітє ѧп Apdealѣ ті алтеле че се кѵпrind ѧп порѵпка ачееа, аккѵрат, ші кѵ тот deadinсѵл фъръ de вре о трацере ѧпдъръпт съ ле цінеці ші de алціі, карії требѵе а се цінеа съ фачеці кѵт се каде сѵпѵшілор челор кredінчіошї: тотѵшї вої аіавеа ші кѵ таре черѵіче спре съмцітоаре пебъгаре de самъ а кръіещеї поастре ѵторітъці, ші ѧптрѵ хѵла порѵпчілор поастре челор кръіещї, пекѵт съ фіці пліпіт пѵптѵріле челе ѧп анѵл 1699 порѵпчіте, чі пічі алте мілостіве орънdѵелї ші порѵпчі але поастре ле ацї пліпітѣ ші фъкѵтѣ, пічі ацї фъкѵтѣ, ка прін ачеіа карії требѵіа съ се пліпеаскъ ші съ се фак, ші аша пе вої пеаскѵлтъторї ші пебъгъторї de самъ а въ фаче пѵ в'ацї ѧпфрікошат. Drепт ачеса кѵ маре дрептате ам пѵтеа маї аспрѵ а лѵкра поі асѵпра воастръ, ка асѵпра впор карії в'ацї ѧмпротівітѣ порѵпчілор поастре; тотѵшї boind а стъмпъра ші аспріпеа леціlор ші ѧптр'арматъ тъпіа поастръ, кѵ міла чеа кѵ поі пъскѵтъ, вовъ ѧпкъ одатъ din прісосінцъ въ порѵпчіш, ка dѵпъ че веці прімі ачестеа, съ пѵ маї ащептаці алтъ порѵпкъ, чі ѧпdатъ фъръ de zъбавъ, прекѵт се каде сѵпѵшілор кredінчіошї, dѵпъ чеа прін отаціѣ ѧптърітъ datoріпца воастръ, ші пѵмітеле пѵптрї ші алте ресолуції але поастре че се кѵпrind ѧп мілостівеле поастре декретѵрї а ле пліні, ші а ле фаче datорї съ фіці. Dат ѧп четатеа поастръ Bіenna Австріеї ѧп 13 Февраріе din анѵл 1702 ал облъdѵіреї ш. ч."

ЛЕОПОЛDѢ к. т. с.

Комітѵл Самѵіл Калпокі, к. т. с.
Ла порѵпка Маіестъції Кесаро-Кръіещї
Іоann Фіат, к. т. с.

Че скріе Самѵіл Клain de Cadѣ [9]), ла анѵл de акѵт despre інсталлаціа Мітрополітѵлѵї Атапасіе I, че с'аѣ фъкѵтѣ прін Стефап Апор, се цін de анѵл трекѵт, ѵnde с'аѣ ші скрісѣ.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 337. seq. [2]) Cserei Mihály az Erdélyi Historiaban ad h. a. [3]) Katona in Epitome Chron. ad h. a. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 340. [5]) Bethlen Miklos a' maga életében ad h. a. [6]) Cserei Mihály l. c. [7]) Samuel Klain de Szád in Hist. Ecclesiae Valachicae Transylvanicae Part. 9. §. 9. [8]) Codex Ms. Szakadatianus p. 45. seq. [9]) Samuel Klain l. c.

Анѵл 1703. Despre Молdова ачеаста скріе преавестітѵл Енгел [1]): „..Ѧп лѵпа лѵї Іапѵаріе din анѵл **1703**, Поарта Тѵрчеаскъ аѣ требѵітѣ съ ашеze рескоала че о фъкѵсе Галга ші Dевлет Гереіѣ ѧп цеара Тътъреаскъ, ла а кърора ѧмпъчелѵіре аѣ требѵітѣ съ теаргъ ші ощї Молdовепещї, ші Мѵнтепещї. Тот атѵнчі аѣ лѵкратѣ Кантемірещії ла Поартъ, de Константіп Брънковапѵ с'аѣ кіематѣ ла Odрііѣ."

Despre а кървіа кіешаре аша скріе, апої ачелаші Енгел [2]): „Драготапѵл Алексandрѵ Маврокordат ера маре противпікѣ, саѣ кѵт скріе Кантемірѣ *ἐχθρὸς ἀδιαλαχτος*, лѵї Брънковапѵ. Ачеста dѵпъ Делкіаро с'аѣ сфътѵіт кѵ Віzірівл, ка пе Брънковапѵ съ'лѣ жефѵіаскъ маї ѧпаінте de тоате аверіле, апої съ'лѣ тъzълеаскъ, ба dѵпъ Кантемір віаца

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

лпкъ съ і-о стъпгъ. Dрепт ачееа пре ла цівтътатеа лві Апріліе din анвл 1703, аў венітъ Кячівк Селім Ага Імброхорвл лтпърътеск фъръ de весте кътръ Бвкврещі. Вепіреа ачествіа аў фъкътъ маре спаймъ, ші Брънковапв кв воіерії і-аў ешітъ лпаінте пъпъ свпт вії. Dвпъ Пащі лп Dвmінека Томеї л'аў кіематъ Bodъ пе Імброхорвл ла кърте ші с'аў четітъ фермапвл, лп каре се порвпчеа ка Брънковапв лпdатъ съ теаргъ ла Odpiіў, къ се кввіпе, ка къпdва съ съръте тъпа лтпъратвлві de аквт, ші съ dвкъ лпdoіт харачіў пептрв цеаръ. Брънковапв dвпъ політіка са лпdатъ аў скрісъ ла Odpiіў, къ ел фъръ de зъбавъ ва асквлта порвпка. A doва zі і с'аў скімбат съпътатеа лві Брънковапв, ті а треіа zі і с'аў фъкътъ ротацъ, прекът zічеа Dофторвл Іаков Піларіпо. Dечї Bodъ аў квътъ прілецій de a трімите пе впії воіерї ла Odpiіў, съ'л тъптвіе, пептрв къ требвіе съ зъбовеаскъ, адекъ аў трімісъ пе Бапвл Корпеа, пе Логофътвл Dіквл, пе Спъtарівл Міхаіл Кантакvзепвл ші пе Постелніквл Преda Брезковеапвл; даръ ачещеа авеа лптр'асквпсъ порвпкъ, ка кв вапії съ алінеze віфорвл каре се порпісе асвпра лві Брънковапв. Авеа Брънковапв ші ла Поартъ марї патропї пе Мвфті Фесвлаг-Ефепdі івбітвл Свлтапвлві, пре Кіслар Ага, пре Алі-Сіліктар Ага, карele с'аў фъкътъ dвпъ ачееа Візірій ші пе Хассап Баша рвdепіа Свлтапвлві. Лп doвъ съптъмънї лві Bodъ і-аў фостъ маї віпе, ші лп 5 Маій dвпъ Къріпdарівл векій аў пвтвтъ порпі ла кале; даръ къt маї лпчет теряеа. Імброхорвл лптр'ачееа ера таре лпгріжат, къ се цівка кв капвл de пв ва dвче пе Bodъ кв сіпе, чі Bodъ лвънd 70 de персоапе кв сіпе пв маре кале фъчеа лптр'о zі, пептрв къ Піларіпо зісесе къ de ва терце івте пе dрвт, пв ва ацівпце вій лп Odpiіў. Аша къtъ кале пвтеа фаче лп 10 зіле, de авіа о аў фъкътъ лптр'о лвпъ. Bodъ гъпdеа, къ лпчет кълъторінd, лї ва вепі порвпкъ ка съ се лптоарпе лпdъръпт; чі de ла претепї і-аў венітъ кърцї съ теаргъ фъръ de гріже къ пв ва авеа вре о прітежdіе. Dрепт ачееа лп 28 Маій аў сосітъ лп Арпавтгос, пв dепарте de Odpiіў, ті аколо ш'аў лптінсъ кортвріле din порвпка Свлтапвлві. Dвштапвл лві, Dраготапвл Александрв Мавроkордатъ възънd, къ de астъ dатъ пв'л'аў поате сврпа, аў терсъ аколо съї dea вінеце; іаръ Брънковапв л'аў прііmітъ кв чеа маї маре чінсте ті драгосте ті л'аў трасъ спре сіпе прін арътаре de претепшвгъ ші прін dарврї, пептрв къ dвпъ твлтъ ворбъ ла олалтъ л'аў дървітъ кв о міптеа фоарте скvтпъ, кв вп кал domпеще лтподобіт ші кв о міе de галвінї. A doва zі аў венітъ ла Bodъ фечіорвл Драготапвлві Ніколае, пре каре іаръші претепеще л'аў прііmітъ ші л'аў дървітъ. Аша аў doвъпdіт слобопіе съ лптре лп Odpiіў ші лп 3 Івніе аў лптратъ, ті аў deскълекатъ лп сераівл de лънгъ мітрополіе. Лп 9 Івніе аў кіематъ Візірівл ла сіпе пе Брънковапв, даръ ачеста маї лпаінте аў терсъ ла Кіаіа сав Adівтаптвл Візірівлві; апої тергънd ла Візірівл, ачеста лпкъ претепеще л'аў прімітъ ші л'аў лпкредіпцатъ къ кв вепіреа ла Odpiіў, ва аствпа гвріле протівпічілор карії лл пържсе къ пв есте кредіпчіос свпвсъ Свлтапвлві, афаръ de ачеаста, къ аў фостъ de ліпсъ съ фіе de фацъ пептрв марї лвкрврї че съпт de a се іспръві. Dвпъ ачеаста іаръші аў терсъ Bodъ ла Кіаіа, апої а касъ. Акът аў трімісъ Bodъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

рѫріле, ші ѧndoiтѫл харачіѫ че ле adѫcece Сѫлтанѫлуї, ші Марцї ѧn 15 Іѫnie с'аѫ цinѫтѫ Diван ла каре с'аѫ кіемат ші Брънковanѫ кѫ боіерії съї. Кънd аѫ терсѫ ла Сѫлтанѫл, ел, Стефан фечіорѫл луї, ші 30 de боіерї а'ї луї с'аѫ дърѫітѫ кѫ къфтане поѫ., ші луї Bodъ афаръ de къфтан і с'аѫ datѫ о кѫкъ. Deчї с'аѫ скѫлатѫ Bizipiѫл ші пе Bodъ, пе фечіорѫл луї, ші пе 5 боіерї і-аѫ dѫcѫ ла Сѫлтанѫл, карele кѫ цілъ і-аѫ прiцiтѫ. ѧn 20 Іѫnie Брънковanѫ ш'аѫ луатѫ ziка ѫnъ de ла Bizipiѫл карele і-аѫ datѫ фертан, ка пънъ ла moартea са съ domneaскъ. ѧn 26 Іѫnie аѫ порнітѫ кътръ касъ, ші ѧn 11 Іѫлie аѫ аціѫnсѫ ѧn Бѫкѫрещї спре вѫкѫріа тѫтѫрор, ѫnde аѫ стрінсѫ Diван, ші аѫ четітѫ фертанѫл, dънd кѫ 12 тѫnѫрї, anoї dѫnъ че аѫ дърѫітѫ пе Тѫрчії карії л'аѫ петрекѫтѫ, ші пре ѫnії боіерї кѫ къфтане, пе тоцї і-аѫ слобозітѫ ла съръtареа тънеї, ші ел аѫ съръtатѫ ікоанеле din бісерікъ. Ла пръпzѫ, аѫ фостѫ de фацъ ші Атанасіе Патріархѫл din Антіохіа.“ Ашіщdереа скріе Delкіаро [3]).

Іаръ Історікѫл Бълъчепескѫ [4]), скріе аша: „Трекънd къцї-ва анї, іатъ вепі ѫn Iмѫрохор de ла ѧmпъратѫл съ іеа пе Константin Брънковеанѫл, съ'лѫ dѫкъ ла Odpiiѫ, ѫnde ера ѧmпъратѫл; прічіпа пептрѫ че, пітe цiеа. Deчї Bodъ de ѧntрістаре с'аѫ болпъвітѫ, чі Iмѫрохорѫл л'аѫ ащептатѫ пънъ че с'аѫ маї тътъdѫітѫ, апої л'аѫ рѫdікатѫ ші л'аѫ dѫcѫ ѫnde ера порѫпка. Мергънd Bodъ ла Odpiiѫ, аѫ шезѫтѫ ѧn 30 de ziле, ші кѫ пітепеа din чеї маї марї с'аѫ пѫтѫтѫ ѧntълпі, ші фоарте таре ѧntрістаре аѫ авѫтѫ тетънdѫce къ'лѫ вор тъzълі. Іаръ капікехаіле ші боіерії ѧmбла пре ла ѫnії ші пре ла алцїі кѫ фъгъdѫінце, чі петіка лі с'аѫ респѫnсѫ. Маї пре ѫртъ тетънdѫce de вре о пръпастіе аѫ adaocѫ харачіѫл кѫ 240 de пѫнцї прeсте челе 280, че ера маї ѧnainte, пѫтаї съ'ї dea domnia ші съ вінъ іаръшї ѧn цеаръ. Кѫ ачеаста ш'аѫ dобънditѫ domnia, ші бінеле касеї луї; іаръ цеара о аѫ ѧngропат кѫ атъта харачіѫ. Dѫnъ че с'аѫ ѧnторсѫ ѧn цеаръ ш'аѫ тѫтат фіреа ші с'аѫ фъкѫtѫ ръѫ ші кѫтпліт, порцїі марї аѫ пѫсѫ пе боіерї, пе тънъстірі ші пе тішеаоа цеаръ, кът пѫ пѫтеа съ ле плътеаскъ, чі се вѣіета ші'лѫ блестема. Dѫnъ ачеаста іаръшї аѫ авѫтѫ ліпіце фъкънdѫ'ї ші алт хатішеріфѫ ѧmпърътеск, ка съ фіе domnѫ пънъ че ва трѣі, ші къцї-ва апї аѫ петрекѫтѫ фъръ de гріжъ, чі тот пѫ се odixпea, въzънd къ Тѫрчії съпт фоарте пестъторпічі.“

Despre Ѫнгаріа ші ла анѫл de акѫт скріе Катопа: „Францїскѫ II, Ракоцї фііnd ѧn върстъ de 26 de анї, dѫnъ че с'аѫ рѫгатѫ de хоцїї чеї ла анѫл трекѫт zішї, ка съ вінъ din Полопіа ші съ се ѧnсоцеаскъ кѫ чеї че съпт гата а тѫрі пептрѫ тънтѫіреа патрієї, аѫ трімісѫ кърцї зъdърітоаре ла Ѫнгърї ші стеагѫрї ла хоцї кѫ порѫпкъ ка ачелеа съ пѫ ле ѧntіndъ маї ѧnainte de а къпъта о а doѫa порѫпкъ, ші цеара съ пѫ о пръdeze, чі хоцїї пебъгънd ѧn сеатъ порѫпка ачеаста аѫ ѧntіпсѫ стеагѫріле ші аѫ ѧnчепѫтѫ а пръda бісерічіле ші пе побілї. Dрепт ачеea Комітѫл Александрѫ Каролі, Ісправпікѫл Комітатѫлуї Сатмарїѫ, кѫ глоателе сале аѫ бѫтѫтѫ пе хоцї ла сатѫл Долха, ші тѣind 170 din дъншіі аѫ луатѫ треї стеагѫрї de а ле луї Ракоцї, ші ле аѫ dѫcѫ ла Бечїѫ саѫ Bienna. Іаръ Ракоцї ла ѧnчепѫтѫл луї Іѫnie ѧntрънd ѧn Ѫнгаріа, пе чеї ръсіпіцї і-аѫ adѫnatѫ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

(din хоцї фъкъндъ'ї ребеллї сав кърцї), ші ын 7 Івніе din Мънкачіў пове кърцї аў ымпръціатъ пріп Унгаріа, ын каре се аратъ, къ ар авea къdинцъ de a се вате пентрв тънтвіреа Унгарієї. Ші адевърат вънъ тіжлочіре ш'аў афлатъ, къ Вагнер ынкъ пв тъгъдвіеще, къ съръчітеа ера преа асвпрітъ. Фііnd Ракоцi ын Мънкачіў л'ар фі пріпсъ репімептвл лвї Монтеквколі, de пе ар фі скъпатъ ла вії ші ла твнцї ынаінцї. Веnind Берчені din Полопіа кв о сатъ de оцї ші трекънd ын партеа лвї Ракоці, ші Нетцій карії пъзіа Хвствл (четатеа din Маратвръшъ), ла Тісъ пе пвцінї Нетцї і-аў ынвінсъ, ші пе Павл Орос л'аў трімісъ ын Ардеалъ кв о сатъ de оцї. Іаръ Цеперарівл Рабвтін, ка съ цінъ Ардеалвл ын кредінчіошіре, пе къпетеніїле цереї ле аў адвнатъ ын Сібіїў. Ынтр'ачеea Каролі пебъгъндвсе ын сатъ ла Віenna аў венітъ кв ынчепвтвл лвї Септемвріе ын Кашовіа, ші ын 13 Октомвріе ын Токаіў, ші афлънd Каръїї квпріпшї de Кврцї, ел ынкъ петвлцеміт de ымпъратвл пентрв кредінчіошіреа са аў трекътъ ла Ракоці.

„Domnind аквта ла Тісъ Ракоці ші трімецънd пе Каролі кв оасте ла Кечкемет, Берчені с'аў двсъ ла Агріа ші de аколо леспе аў трекътъ ын пърціле Тоцеці, вnde пв ера оасте. Шлік кареле кв Сimon Форгачіў алвпгасе пе Ладіславъ Очкаі din Лева тергънd ла бъішагврї ші авzind къ се апропіе Берчені кв Каролі, с'аў трасъ ла Баіmоцъ, de аколо ла Трепчінъ, ші de ачі ла Пожонъ. Берчені двпъ че аў ынтірітъ пе Шлік ші аў пріпсъ бъіле, аў бътътъ вані de авр ші de арцint свптъ пвme de лібертате саў слободzenіе, ші аша Кврцїї пв пвтаї кв ръпірї чі ші кв вані din вістіеріа de коmmвn с'аў ацівтатъ. Deчї трекънd апа Вагвлвї Берчені с'аў тъбъріт лънгъ Тірнавіа кв 12000 de осташі, ші таре аў спъріат пе чеї din Австріа ші Моравіа. Ымпъратвл Леополдъ I, ка съ стінгъ фоквл ачеста, фііnd къ віпе щіеа, къ пентрв търіmea дърілор (прекът търтврісеще ші Вагнер) с'аў аціцатъ, аў ертатъ а патра парте din дърї, ші ла чеї че се вор ынтврпа ла кредінчіошіре, ле аў фъгъдвітъ граціе. Іаръ петіка іспръвind кв ачеаста, корона Унгарієї о аў двсъ din Пожон ын Віenna, ші аў ынчепвтъ а лвкра de пачe кв Кврцїї пріп кредінчіошії съї, dintre карії вnвл ера Павл Сечені Архіепіскопвл din Колоча. Ші авea фоарте таре опъ, Леополдъ de пачea ачеаста, фііnd къ таре се бътea кв Лвдовікъ XIV, Краівл Фрънчілор, пентрв корона Іспаніеї, ші ын апвл de акът перdвсе Келла, Епіпоптвл, Брісокл, ші Landавівл. Карол ал doїлea фечіор ал лвї Леополдъ I, пвmindвсе ын 12 Септемвріе Краіў Іспаніеї пріп татъ-съў ші пріп фрате-съў, ын 19 Септемвріе аў порпітъ кътръ Белціў, ші трекънd пріп Англіа ын апвл вііторіў аў сосітъ ын Лісвопа.“ Амішdереа скріе Гевхardі [6]); даръ тъ тір кът поате скріе ел [7]) ачестea :

„Арделенії пв пвтаї с'аў аместекатъ ын рескоала Унгврілор, чі пе Ракоці л'аў алес ші Пріпцъ лорвшї ынтр'вп сеіm de ла Бълградъ ; даръ цеперарівл ымпъртескъ Комітвл Рабвтін аў фъкътъ de с'аў тъіатъ капвл капчелларівлвї Комітвлвї Бетлеп Міклошъ, кареле dimпревпъ кв Іесвіції черка съ ынтвлцеаскъ пе Кврцї пе карії de доvъ орї і-аў бътътъ Рабвтін, одатъ ла Сібіїў ші de алтъ-датъ ла Клвжъ.“ Доаръ с'аў ыншелатъ Гевхardі пріп Ігнатіе

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Брептанъ кареле іаръшї аша скрісесе [8]), деспре Бетленъ Міклошъ, тъкар къ аъ фостъ тінчінпъ.

Деспре Ардеалъ лпсъшї Бетленъ Міклошъ [9]), аша скріе: „Лп апъл 1703 Цепералъл Равцтінъ пе аъ датъ пе тънъ пе Нагїсегї Габор ші пе чеї че робіа къ дънсъл, карії таї тръіа, къ тълцї търісе, ка съї цідекът пої дъпъ леціле цереї; с'аъ ші цінътъ адъпаре ла Белградъ, ші пе Нагїсегї л'аъ стрігатъ одатъ, даръ еъ п'ат пътът фаче ка съ і се іспръвеаскъ каъса, тъкар къ дестъл де лъпгъ аъ цінътъ адъпареа. Аколо лп робіе аъ перітъ біетъл Нагїсегї; с'аъ порнітъ рестіріца, тъіереа лпкъ і-аъ търітъ, пре ел л'аъ дъсъ лпдъръпт лп Сібііъ, ші аколо аъ зісъ дъпъ ачееа Стефап Апор къ ар требъі слобозітъ, къчї де аъ грешітъ кът де тълтъ, дестъл аъ пътімітъ. Аша л'аъ тъіатъ din пепте ті і-аъ датъ воіе де а лътъла пріп орашъ, ші а терре ла Протопотаріъ, ла Прокаторіъ, ші ла алцїі, пептръ ачеаста лпкъ аъ венітъ Влъдікъл къ Патер Съніогъ ла Гъберніъ де с'аъ желъітъ, даръ ле аъ ръспъпсъ Апор ш. ч. Лп лъкръл ачеста кіар пропіа Дътпезеіаскъ аъ фостъ къ тіпе, къчї ціъ де бъпъ сатъ къ черкареа ші кіпъріле че с'аъ лптъмплатъ лъї Нагїсегї, лпкъ търтърісескъ, кът къ тот скопъл връжташілор п'аъ фостъ асъпра лъї Шароші Іапошъ, чі асъпра теа.

„Патер Съніогъ аъ венітъ ла тіпе лп лъпа лъї Маіъ din апъл 1703, ка ші кът ті-ар фаче чінсте, даръ пътаї ка съ тъ іспітеаскъ; пептръ къ лп апъл трекътъ пре оарекаре Іоапп Цірка, кареле ера Попъ Ротънескъ ші лпвъцат лп літба Унгъреаскъ ші Лътіпеаскъ, ші фъсесе рівал лъї Атапасіе ла Влъдічіе, пептръ каре сфършітъ аъ ші плътіт ла Гъбернаторіъл Георгіе Банфі, кът лпсъшї ел зіче, 50 де галбіні, л'аъ пріпсъ, ші лл цінеа лп ферръ ла тънъстіре. Ачеста аъ скъпатъ din ферръ лп коллеціъл постръ чел din Белградъ, ші еъ пре аскъпсъ л'ат трімісъ ла Аіъдъ, унде таї доъ съптътъні л'ат цінътъ пре пецінте, дъпъ ачееа Гъбернаторіъл ті пої чеїлалцї калвіні і-ат пріпсъ партеа ші л'ат пъсъ лп Комітатъл Хінедоареї лп парохіе Калвіпеаскъ, съмбріе лпкъ і-ат ръндзітъ, даръ пъ і-аъ фостъ къ пътіпцъ а ретънеа аколо пептръ кърселе чеде аскъпсе ші пептръ песълпічіа че о възъсе лп Нагїсегї, чі аъ прібецітъ. Чі съ тъ лпторк ла Съніогъ; лптре челелалте еъ і-ат зіс: Маре лъкръ аї прішіт ші греъ а лпвъца пе прощії, преоції ті порода Ротънескъ, карії пъ ціъ алтъ пічі аъ алтъ реліціе фъръ пътаї: Аша ат потепіт. Къ деа-дінсъл поцї съ ле вестещї, че се зіче лп псалтъл 32. Съ пъ фіцї ка каїї ші ка кътърії саъ тъшкоії ш. ч. Лпграбъ адък картеа цеперарівлъї, лп кареа скріе къ Влъдікъл чел Ротънескъ, с'аъ желъітъ къ еъ л'ат кіемат боъ ші тъгарів, дечї съ'ї фак дестъл, ш. ч. Еъ і-ат скріс цеперарівлъї кът аъ фостъ лъкрът ші ат лпкіс къ ачееа. Токта біне де о іа ші Влъдікъл деспре сіне, лтї поате тълцеті, къ і-ат дат пъте пътаї де кал ші де тъгарів, ші пъ ші де боъ ші де тъшкоіъ че еъ тъгъдъескъ. Даръ дъпъ ачееа де къте орї ва вені Патер Съніогъ ла тіпе, пъ воіъ ворбі къ ел фъръ де търтърії ка съ пъ таї скорпеаскъ де ачестеа деспре тіпе. Нічї ат ворбіт де атъпчї къ Влъдікъл саъ къ Съніогъ."

Деспре Цірка чел де Бетленъ Міклошъ ачі адъс, Сатъіл Клаіп де Садъ [10]), лпкъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аша скріе: „Ие вретеа Влъдікълъї Атанасіе, аў фостъ ѧп Ардеал ън от анъте Цірка, карєле с'аў zісъ пе сіпе а фі Епіскопъ, ші ста деспре партеа Кърцілор, ші доаръ пъ ера сфінціт Епіскоп, къ пре карії ачела і-аў преоцітъ, Влъдікъл Атанасіе ші Іоапп Патакі, ѧртъторіъл лъї Атанасіе, а доъа-оаръ і-аў хіротопітъ." Кіематъс'аў Цірка ачеста Іоапп, саў Міхаіл, пъ почіў zіче, къ Бетлепъ л'аў къноскътъ, Клаіп доаръ аў четітъ ѧп скрісоріле пътіцілор Влъдічї, чі din пеатъл лъї Цірка ші атънчі, кънd аш фост Діректор преспе школеле Ротъпілор din Ардеал ѧпкъ ера преоцї ші дascалї ѧп Гътъцъ лъпгъ Бікішъ.

Рrimind Арделенїї стръпсъ порънкъ а ѧмпъратъл лъї чеа ла апъл трекът адъсъ, Сасії ка піще лъторї dе сатъ че сънт, ѧп 23 Іънie dintrъ ачелашї ап 1702 с'аў adънатъ ѧп Белградъ ла каса Комітъл лъї Стефап Апор, ші тоате чінчї пънтъріле челе ѧп 5 Септемвріе din апъл 1699 датe ѧпцелепцеще ле аў прііmітъ прін скрісоареа кареа о поцї четі ла Сакадаті [11]); іаръ Калвінії ші Ънітарії ѧп апъл de акът аў трімісъ сол ла ѧмпъратъл пе Петръ Пішпекі, а ле къръіа акте аша сънъ ла ачелашъ Сакадатъ [12]):

„Тълкъіреа челор чінчї пънтърї а ле ѧмпъратъл лъї Леополдъ I, че с'аў датъ лъї Петръ Пішпекі Депътатъл лъї Калвінілор din Ардеалъ ші ел ле аў прімітъ.

„Респънс'аў ла гревътъціле Калвінілор мі Ънітарілор din Ардеалъ, каре с'аў пъсъ прін солъл лор ѧп пънтъл контроверсієї деспре реліціе.

„Фііnd къ ачеле чінчї пънтърї, че пентръ фолосъл Католічілор с'аў датъ прін преа ѧпълцатъл ѧмпърат ѧп 5 Септемвріе din апъл 1699, ші іаръті с'аў ѧпоіт ѧп 20 Апріліе din 1701, ші ѧп 13 Февръріе din 1702, статърілор ші четелор Арделенещї de Сасі прін скрісоаре пъблікъ с'аў прімітъ, іаръ de Калвінї ші de Ънітарї, пе'нцелегънdъле ачещіа кънpіndереа, пъ с'аў прііmітъ, чі с'аў трімісъ ла ѧмпъръціе сол Петръ Пішпекї, ка съ ѧптребе de ѧмпъратъл ка de ън цінdекъторіў маї маре ѧп лъкръріле челе de реліціе, че ѧпцелецере требъе съ аібъ пънтъріле ачелеа, а къръіа къвънтаре, че ші къ гъра ші ѧп скрісоаре ні с'аў фъкътъ, тълт ші къ осърdіе черкънdъ-о, ні с'аў възътъ, къ ачеле 5 пънтърї, ка съ се zътіхпеаскъ тоатъ ѧndоіала, аша требъіе съ се тълкъіаскъ: 1) Ънde с'аў датъ dечітеле, саў квартеле къіва къ контрактъ de пърърея ші къ къdінцъ de а авеа евікціе, ачелеа съ ретънъ ла чеї че ле аў, ші ле тощепеск; іаръ каре dечіте ші кварте ле тощепеск съпт тітъл de слъжбъ бісеріческ de орі-че реліціе, ачелеа Католікъл каре ле dъ, dънъ dрептате пъ требъіе съ ле dea парохъл лъї de алтъ реліціе, чі ла аї съї. Dрепт ачееа Клъжіанії карії токта ѧп матеріа ачеаста аў пъzвітъ ла кърtеа ѧмпърътеаскъ, аратъ ші къdінціле сале ѧпаіптеа комісієї ѧмпърътещї, ші ѧпаіптеа ънъї Протопотаріў, іаръ ѧптр'ачееа dечітеле ші квартеле съ фіе съпт секвестръ. 2) Мъкар къ din треї kandidaцї, карії се zік ѧп dіплотат къ требъе трімішї ла ѧмпъръціе, ънъл требъе съ фіе Католік, прін ачееа Акатолічії маї въртос Калвінії (фііnd къ dintre чеїлалцї маї пъцінї сънт харпічї de dерегъторії de челе марї) пъ се іаў афаръ; ба ѧпсъшї ва adъче аminte ѧмпъратъл de ресолъціа са чеа din 14 Маіў 1693, ші чеа din 18 Апріліе 1697. 3) Ка ѧп четъцї, ораше ші сате, Сепаторії ші алцї dерегъторї марї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

атъца съ фіе Католічї къцї ші Акатолічї, къвтънd ла пътер аша требве лпцелес пътерл, ка се фіе пропорціонал dупъ тълціреа Акатолічілор ші а Католічілор; іаръ de Католічї съ се ціпъ саў лптре еї съ се пътере ші Ромънії чеї вніцї, ка чеї че аў привілеціїріле Католічілор, тъкар къ лп кът аў фостъ пептрв пеат пъп'акът пътаї сферіцї аў фостъ. 4) Фііnd къ пачеа, лптреагъ слобозепіа ші асетъпареа лптре патрв реліціі пріітіте лп Apdeалъ, требве съ се ціпъ, тоате обічеіврілe, леціле ші рънdвіелілe, че съпт фъкvте лптротіва реліціеї Католіче лп котвп саў лп партікvлар de орї-че пеат, четате саў орашъ, кв тотвл се стрікъ. Аша се стрікъ челе че съпт лптротіва Епіскопвлві Лътіпескъ, а Іесвіцілор, а чінврілор кълвгърещї ші а алтора. Фъръ de каре пв с'ар пътеа зіче а фі плінъ слобозепіа Католікъ; чі пріп ачестеа Епіскопвл ші клервл пв вреа а фаче твтаре пічї лп тощепіре, пічї лп політікъ. 5) Ка впвл dintre чеї треї печетларї а'ї Apdeалвлві съ се dea пе тъпа оаре-кърві Католік, ті ла паза Архівврілор съ се рънdвіаскъ ші Католічї, с'аў плінітъ. Челелалте пвптврї каре с'аў ресолвъвліт лп 13 Февраріе din апвл 1702, п'аў вре о гревтате. Пептрв къ, ка лп експедіціile челе пвбліче тот-deавпа съ се іскълеаскъ ші вп Копсіліаріў Католікъ, ачееа се фаче пептрв чінстеа реліціеї, кареа о ціпе преа лпълцатвл лтпърат. Къ с'аў лватъ бісеріка din Бъръбапцї пріп Католічї, фрікъ пв требве съ фіе къ се ва таї фаче ачеаста ші кв алте бісерічі, чі de пв се ва щі de кареа реліціе съпт таї тълцї, вор еші Коттісарї ші вор цівdека. Каре аша тълквіndвсе, алта пв ретъпе лпапоі, фъръ пътаї ка съ се плінеаскъ ачеле 5 пвптврї, ті квртеа лтпъръtеаскъ пептрв сфada впор пвцінї оатепї, съ пв се таї остепеаскъ, чі паче ші драгосте фръцеаскъ съ фіе лптре тощї локвіторії dîn Apdeалъ, кареа воіещe ші преа лпълцатвл лтпърат. Dат лп Bienna лп 25 Авгвстъ din апвл 1703."

„Еў Петрв Пішпекі солвл статврілор ші четелор реформате din Apdeал кв вмілінцъ тъ лпdествлеск кв тълквіреа ачестор 5 пвптврї ші пъдъждвіеск къ ші прінчіпалії меї се вор лпdествла."

[1]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 289. [2]) Idem Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 359 seqq. [3]) Delchiaro p. 156. seqq. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [5]) Katona in Epitome Chron. ad h. a. [6]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 341. seqq. [7]) Idem Gebhardi l. c. p. 345. [8]) Ignatius Brentanus in Epit. Chron. mundi Christiani ad ann. 1704 [9]) Betlen Miklós a' maga életeben ad h. a. [10]) Samuel Klain de Szad in Hist. Ecclesiae Valachicae Transilvannicae Part. 9. §. 9. [11]) Codex Ms. Szakadathianus p. 88. seqq. [12]) Dictus Codex Szakadathianus p. 82. seq.

Апвл 1704. Dвпъ че с'аў лпторсў Копстантіп Брънковапв лп апвл трекvт de ла Odpiiў лп Царіградъ, прекvт скріе Радвл Гречеапв [1]), Іапічеарії, Спахії ші Бостапцііі с'аў рескvлат, ші лп апвл de акvт пв пътаї пре чеї таї тълцї din Dіван і-аў тътатъ, чі лп локвл лтпъратвлві Мвстафа II, лпкъ аў пвоў лтпърат не Ахмет III.

Іаръ Каптетіреццій, прекvт скріе преавестітвл Енгел [2]), лп търбърърілe ачестеа аў пъзвітъ ла Іапічеар-Ага Чеатек ші і-аў фъгъдвіт шаре свтъ de бапі, de ва ста лптр'аціворіў, ка впвл dintre dъншіі съ капете domnia Валахіеї. Чеатек ле аў ші фъгъдвітъ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

даръ аѫ дпвінс банїї лві Брънковапъ ші de астъ-датъ, кареле ка съ ѫшврезе цеара, аѫ скрісѫ ші с'аѫ рвгатѫ de Поартъ ка съ скадъ харачіил че'лѫ свісе Візірівл Рамі, ші аѫ dобъпdітѫ вп ферман, дп каре зічеа Сылтапвл чел поѫ ші dівапвл: къ квпоск а фі преа світѫ харачівл Валахіеї, ші къ требвіе съ се дптмікшореze. Ага кареле аѫ адвсѫ фермапвл, аѫ дтврькат пе Водъ двпъ обічеіѫ кв къфтап ші ел dімпротівъ аѫ dобъпdіт о mінтеае блъпітъ кв соболї. Двпъ че с'аѫ двсѫ Ага, adова zі аѫ вепітѫ весте, къ Візірівл Іапічеар-Ага, ші маї мвлцї din чеї маї марі с'аѫ мъzълітѫ ші Візірів с'аѫ фъквтѫ Хвссаіп Баша квппатвл Сылтапвлві, кареле аѫ пвсѫ ла лок odіхпа ші пачеа дптре Тѣрчї, даръ п'аѫ цінвтѫ фермапвл че се dъdвсе пептрв Валахіа, чі аѫ червтѫ маре харачіѫ ка маї дпаінте. Водъ кв тоатъ стръdапіа лві п'аѫ пвтвтѫ фаче съ скадъ маї мвлт din харачіѫ фъръ пвтаї 60,000 de леї, чеїлалцї аѫ требвітѫ съ се плътеаскъ. Ла мвтареа ачеаста а окъртвіреї Тѣрчещї, Брънковапв аѫ кіематѫ дпапої de ла Царіград пре Ацепцій съї Тота Кантаквzепвл ші Іепаке Въкъресквл, ші аѫ трімісѫ дп локвл лор пе Банвл Корпеа Бръілвл, ші пе Пъхарпіквл Стефап Кантаквzепвл кв марї дарврї ла Візірівл чел поѫ ші ла Кіаіа лві. "

Тот ачелашї Енгел [3]) зіче despre Молdова: „Мъzълірea лві Копстантіп Двка Domпвлві Молdовеї din апвл 1704, аша о спвпе Гречеапъ: Копстантіп Двка аѫ пъкъжітѫ пе боіерії съї ші маї дпколо преа тірънеще. Впії аѫ прівецітѫ din цеаръ, алцїї аѫ трімісѫ атаре жалбе ла Царіградѫ, че пепіка аѫ іспръвітѫ, пъпъ кънd пв с'аѫ фъквтѫ Візірів Рамі-Баша, ачеста маї пре вртъ с'аѫ мішкатѫ прін жалбеле боіерілор ші аѫ трімісѫ пре вп Капіці-Баша ла Нісвф-Баша Сераскірвл din Баба кв порвпкъ, ка съ пріndъ пе Копстантіп Двка ші съ'лѫ трімітъ ла Царіградѫ. Сераскірвл аѫ трімісѫ 300 de Тѣрчї de аѫ прінсѫ пе Двка кв мвіереа ші л'аѫ двсѫ ла Царіградѫ; боіерії дпкъ аѫ лватѫ порвпкъ, ка дпdатъ съ меаргъ аколо ші пептрв ка съ се пъреаскъ кв Domпвл съѫ ші пептрв ка съ'шї алеагъ domпѫ dіптре сіпе. Аша с'аѫ мъzълітѫ Двка Водъ dіптрв а доза Domпіе ші с'аѫ свргвпітѫ ла Сфетагоръ; іаръ Молdовепії ш'аѫ алесѫ шіе domпѫ пе Пъхарпіквл Міхаіл Раковіца кареле авеа мвіере пре Елісавета фата лві Копстантіп Кантемір ші аѫ domпітѫ вп ап de ла 1704—1705. Міхаіл Раковіца, прекът се вede с'аѫ фъквтѫ Domпѫ Молdовеї дп тоатпа din апвл 1704."

Despre Впгаріа ші despre Арdеалѫ аша скріе Катона [4]): „Despre Павл Сечепі Архіепіскопвл din Колочеа пв пвтеа авеа Впгврії вре вп препвсѫ пептрв челе че фъквсе дп апвл 1696, кънd тъкънd ка піще аторцігї чеї маї de фрвпте Впгврї, пвтаї сіпгвр аѫ арътатѫ міпістеріівлві din Віепна, къ цеара Впгвреаскъ пв се поате окъртві двпъ леціле Немцещї. Dрепт ачееа Леополdѫ I, прін епістола са чea din 2 Іапваріе пре ачеста л'аѫ трімісѫ міжлочіторіѫ de паче ла Кврвцї. Ачеста аѫ ші скрісѫ лві Ракоці дп 28 Іапваріе, ші Ракоці і-аѫ ръспвпсѫ дп 5 Февруаріе din Мішколцѫ, ші Сечепі пе 20 Мартіе аѫ терсѫ ла дъпсвл дп Гіопгіошѫ съ ворвеаскъ ла олалтъ. Іспръвінd ворва кв Ракоці пре дмпъратвл л'аѫ дпцііпцатѫ despre дъпса дп 2 Апріліе; апої іаръші ворвінd дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сатѫл Пéке къ Ракоцi, але кърѫia черерi дп 19 Маiѣ ле аѣ скрiсѣ ла дмпъратѫл, чi дмпъратѫл пѫ ле аѣ прiмiтѣ, пентрѫ ачееа nedeжdea de паче дпкъ аѣ перiтѣ. Пъпъ кѫnd с'аѣ ворвiтѣ de паче, de ла арте п'аѣ дпчетатѣ, шi пѫ се бътea пѫтаi Ракоцi, Берчепi шi Каролi къ Nемцiй, чi шi Cimon Фаргачiѣ, кареле пентрѫ ачееа аѣ трекѫтѣ ла Кърѫцi, пентрѫ къ дмпъратѫл пѫ пре ел, чi пре Ioann Палфi л'аѣ пѫсѣ Банѣ Кроацiеi, Каролi аѣ трекѫтѣ Dѫнъреа пре ла Чалакеоz шi ѫnindѫce къ Бezepedi, аѣ къпрiнсѣ пе сата лѫi Ракоцi, Каniша, Чакторпеа, Алба-Кръiаскъ, Сабаріа, Гinziѫл, Шарварiнѫл, Сѫхѫтardѫл, Кertendinѫл, Лendва, Рѫстѫл, Кiштартонiѫл, Капѫварiнѫл, шi тот цiпѫтѫл de ла Мѫракеozѣ шi тот локѫл кът есте дптре апеле Dравѫлѫi шi а Лаiтеi. лѫѫnd афаръ Шопропѫл, Франко шi Nеметѫiварѫл. Дпсѫшi Ракоцi, ла сфършiтѫл лѫi Iанѫарiе аѣ лѫатѣ Токаiѫл, апоi аѣ терсѣ ла Мiшколцѣ шi аколо аѣ петрекѫтѣ чеалалтъ парте а ерпеi; de аколо кътръ сфършiтѫл лѫi Мартiе dѫпъ че аѣ ворвiтѣ къ Сечепi аѣ терсѣ ла Агрiа шi прiп Cimon Форгачiѣ аѣ бътѫтѣ четатea, дптрѫ ал кърѫia аціѫторiѣ шi апъраре терцea Цепераріѫл Хаiстер dѫпъ че аѣ фѫгърiтѣ пе Каролi de кътръ Bienna, ѫnde пъвълiсе, шi аѣ дпвiнсѣ пе чеi dea dреапта Dѫнъреi, dаръ пе кале аѣ аѫziтѣ къ Агрiа с'аѣ пердѫтѣ прiп сfada дптре сine а стръжiарiлор. Dрепт ачееа мѫтѫndѫ'шi сфатѫл, iаръ аѣ трекѫтѣ Dѫнъреа пре ла Катаром, шi аѣ фѫгърiтѣ пе Берчепi кареле дї ста дмпротивъ, пъпъ ла Ceped. Iаръшi ресколindѫce чеi de a dреапта Dѫнъреi, Хаiстер с'аѣ мъпiатѣ къ'лѣ поартъ ті de o парте шi de алтъ парте а Dѫнъреi, шi аѣ трiмiсѣ пе Палфi de a стъпга Dѫнъреi, кареле аѣ скрiсѣ лѫi Рiчеапi, ла че лок съ се дптълпеаскъ, даръ кърцiле ачестеа ле аѣ прiнсѣ Берчепi кареле авеа 15000 de осташi къ сine шi пе Рiчеапi, стръторiндѫ'лѣ ла Мѫнтеле алб, л'аѣ трiмiсѣ шi аѣ тъiатѣ 700 de Лобопцi (ачi дпсеатпъ, къ Лобопцi с'аѣ пѫмiтѣ чеi че цiпеа къ каса Аѫстрiеi, iаръ Кърѫцii карii ера дмпротивiторii еi). Дптр'ачееа Хаiстер терѫnd ла Алба Кръiаскъ дп 23 Маiѣ аѣ тъiатѣ 500 de Кърѫцi, ті пе чеiлалцi i-аѣ фѫгърiтѣ кътръ Веспрiмѣ, чi тергѫnd аколо Хаiстер аѣ арсѣ четатеа' De ачi дпторкънdѫce ла Iаѫрiнѣ опт-спрезече мii de Кърѫцi, пе карii повъцѫia Форгачiѣ, i-аѣ дмпръцiатѣ пѫтаi къ 4000 de Лобопцi. Каролi търгiѣ аѣ вепiтѣ дптрѫ аціѫторiѫл лѫi Форгачiѣ дп 13 Iѫnie къ 3000 de Кърѫцi. Хаiстер пе Рапатта къ Стiрii лѫi дпкъ л'аѣ бътѫтѣ ла Сѫхѫтardѣ.

Nорокѫл ачест дпdоit пе дмбе пърцiле ла ачееа ле аѣ adѫcѣ de аѣ дпчепѫт a сокоті de паче, дпчетѫnd кът-ва тітпѣ de ла арте. Ла дпчетареа de ла арте Ракоцi къ атъта маi лесне с'аѣ плекатѣ, къ аѣ аѫziтѣ къ оастеа лѫi Леополdѣ таре аѣ бътѫтѣ пе Галло-Баварi de доъ орi, дптъiѣ ла мѫнтеле Nолап тъind 7000, апоi ла Хелстадiѣ тъind шi прinzѫnd 25000 шi рънind 5000 dintр'жпшii шi лѫѫnd тоатъ Баваріа къ мълте четъцi dinкоаче шi dinколо de апа Репѫлѫi дмпревпъ шi Landавiѫл. Чi дмпъратѫл Леополdѣ врѫnd съ аiвъ ръгаz de a'шi дптѫлцi ощiле, iаръшi аѣ скрiсѣ Архiепископѫлѫi Сепепi, къ ел пофтеще съ се факъ маi маре adѫпаре ла паче дп кареа съ фiе de фацъ шi солiї Англiлор шi аї Холландiлор. Цiпѫndѫce adѫпареа ачеаста дп Шетпiцѣ,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Ракоці дъпъ че аў дпцелесў дп Октомвріе къ Кашовіа ші Еперіешъл с'аў сънъсў лъї, пекът съ фіе врът паче, пе аў адъсў тънъріле din Кашовіа съ батъ Леополдопоіъл. Ка съ ацізте Леополдопоіълъї, Хаістер de ла апа Моравіеї аў трекътў ла Тірпавіа. Аколо аў терсў ші Ракоці къ 30 de тіі de Кърцці, ші дп 25 Декетвріе ловіпдъсе къ Ловопції, дпчепъсе а дпвінце, даръ трекънd къпітапъл Шароді de ла Кърцці ла Нетці, аў дпвінсў ачестіа. Dінтре Кърцці, прекът de доъ орї і-аў пътератў ън кълъгър, аў пікатў 180, тъкар къ Вагнер скріе къ ар фі къзътў 1500. Аша даръ пе Ракоці маї тълт л'аў пъкъжітў рушіпеа, къ аў требъітў, съ фъгъ, de кът перdереа. Маї аша аў кърсў ресвоіъл ші дп Ардеалў, карea цеаръ пътаї Цепераріъл Рабътіп o аў цінътў: пентръ къ ачеста din проприа са арцінтъріе бътънd 200,000 de флорінцї, къ банії ачестіа аў плътітў оастеа, ші пре Арделеніі чеї че дп апъл de акът дшї алесесе Прінцў пе Ракоці, і-аў бътътў ші ла Сібіїў ші ла Клъжў.“

Гебхardі [5]), дъпъ че аў скрісў тоате къте ле zice Катопа, zіче къ кondіцііле лъї Ракоці челе din адънареа de ла Шетніцў, каре пъле аў прімітў дмпъратъл Леополдў I, аў фостў ачестea: ка Ракоці съ фіе Прінцў Ардеалълъї, даръ съпъс дмпъратълъї; ка статъріле din Ънгаріа съ аібъ тітъл de конфедерацї; ка Ънгърілор съ лі се дптоаркъ слободъ алецерс de Краіў; ка пе Палатінъл Паъл Естерхazі съ'лў тъzълеаскъ, ші дп локъл лъї съ пъпъ Палатін пе Берчені; ка тоцї дерегъторії Нетці съ іасъ din Ънгаріа, ші ка Артікълъл чел din Декретъл Краіълъї Andреіў II, церсў съ се пъпъ дndърептў.

[1]) Radul Greciaпu in Ms. Chronico. [2]) Engel in recent. Hist. Valachicae Part. I. p. 362. [3]) Idem Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 289. [4]) Katona in Epitome Chron. ad h. a. [5]) Gebhardi in Hist. Hungariae Part. 3. p. 348.

Апъл 1705. Преавестітъл Енгел дптр'ън тіп скріе лъкръріле че се цін ші de Молdова ші Валахіа, пътаї тітпъл че'л преа атестекъ, ка кът ш'ар фі вътітў de cine: къ скріind деспре Молdова [1]) пъпе апъл 1705, іаръ кънd скріе деспре Валахіа [2]) дпсеатпъ апъл 1704, цінънd дптр'атъndоъ локъріле ші лъпіле ші zілеле. Еў фііnd къ ел тот дптр'ън тіпп скріе, воіў адъче кввінтеле лъї челе din Історіа Валахіеї, тътънd пътаї апъл, каре кввінте аша сънъ: „Ла дпчепътъл лъї Іълie din апъл 1705, Брънковапъ аў търіtатў пе Апкъца фііа са дъпъ Пъхарпікъл din Молdова Nіколае, фечіоръл Ворпікълъї Іорdake Россет. Міхаіл Раковіца Domпъл Молdовеї аў тріпісў ла пъпта ачеаста дп локъл съў пъпашў пе котісъл съў къ кввіоасъ глоатъ. Ла пофта лъї Досітеіў Патріархълъї din Іерусалітў Брънковапъ аў маї дптърітў бісеріка С. Георгіе din Бъкърещі, ші лънгъ дъпса аў фъкътў о тънъстіре. Дечі аў терсў ла петречереа са чеа de варъ ші de тоатпъ. Дп Търговещі, реа весте і-аў венітў къ с'аў тъzълітў Візірінъл Хъссаіп ші дп локъл лъї с'аў пъсў Ахметў Калагліъл от песътърат de банї; дрепт ачееа аў скрісў Апепцілор съї ла Царіградў ка тітпъріў съ се певоіаскъ а'лў траце спре фолосъл Валахіеї. Візірінъл ачест поў тоате орънdъелеле челе пън'акът цінъте, ле аў скітбатў, къ пентръ тоатъ чіганіка тріметеа de фъчеа келтъелі, аша dакъ требъіа пъ маї пъціп, ка съ плътеаскъ вр'о леафъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

мілітъреаскъ, трімітеа не Імврохорял съў дп Валахіа, de unde апоі тречеа дп Молдова. Чі dупъ треі лунї песътъратял Ахмет Калаглеял с'аў тъгъліть, ші дп локял луї с'аў пъсў Візіріў Мехмет Баша от влънd, карале претепеще аў прімітў dарърiле луї Брънковапъ, ші аў фъгъdуіт къ пъріпцеаскъ гріже ва авеа de Валахіа.

Кът с'аў фъкътў Мехмет Баша Візіріў дп апял 1705, дndатъ аў тъгъліть не Міхаіл Раковіца Bodъ din Молdова, ші аў пъсў дп локял луї къ a doua domnie пре Антіохў Кантемір, dуштапял луї Брънковапъ. Гречеапў ziче, къ ел пъ щіе прічіna пентрў кареа с'аў фъкътў тътареа ачеаста дп Молdова. Патропял чел таре ал луї Брънковапъ, дмпъратял Леополdў I, дпкъ аў репосатў дп 5 Маіў din апял ачеста 1705. Аша dаръ Брънковапъ дпгріжіат фііnd аў кіематў дпапоі не Стефап Кантакъзепял din Царіград, ші аў трімісў не Іепаке Въкъреско ші не Dръгічіў Кънітапял Апрозілор din Кътпіna, Аценцї ла Царіградў, ші аў трімісў ші харачіял дптрегў. Ла дпчепътял луї Іуліе фііnd таре кълdъръ дп Бъкърещі, Брънковапъ дп 9 Іуліе аў терсў ла Търговещі, unde аў трімісў ла ел Антіох Кантешір Domnял Молdовеі не кътпатял съў Хътпапял Лупял Bogdan, de ш'аў аръtатў претепшугял, Брънковапъ дпкъ аў прімітў претепшугял ачела ші оспътъnd не солял дп опт ziле dупъ олалтъ, апоі дп 25 Іуліе аў трішісў ші ел ла Антіох не ціпере-съў Шербап къ тулте комплітептурі. Преете варъ Брънковапъ ш'аў петрекътў пре ла тъпъстірі ші пре ла сателе боіерілор, апоі къ дпчепътял луї Noeшврie с'аў дптърпатў дп Бъкърещі. "

Despre Унгаріа ші despre Apdealў фііnd къ Катопа[3]), ші Гебхardі[4]) преа дпкълчіть скріў ла апял de акът, еў dintr'жпшіі ші din Вагпер [5]) пъшаі пе скърт ші маі кіар ле воіў скріе челе че с'аў дптъмплатў. Аша dаръ Ракоці dупъ че аў перdутў бътаіа de ла Тірпавіа, дп апял трекът, дп апял de акът аў трімісў не Cimon Форгачіў къ 14000 de Кърцї дп Apdealў, ші пре Александръ Каролі кътръ Австріа. Ачеаста възънd дмпъратял Леополdў I, іаръшї аў дпчепътў а лукра de паче, чі волпъвindусе de idропесіе аў търіть дп 5 Маіў din апял ачеста 1705, дп въстъ de 65 de апї, фъръ 33 de ziле, dупъ че аў облъdуіть дп Унгаріа 49 de апї фъръ 33 de ziле; луї Леополdў I, і-аў ърматў фііял съў чел маі таре Іосіф I, дп въстъ de 27 de апї, карале іаръшї аў връtў съ се дмпаче къ Кърцїі, dар Кърцїі п'аў прімітў пачеа, чі дп сеітял лор de ла Сечеп аў алесў не Ракоці ал конфедерателор Статърілор Унгаріеі Dуксў. Дмпъратял Іосіф I, дпкъ аў тътатў не Хаістер цепераріял чел вестіть din Унгаріа, ші дп локял луї аў пъсў не Хербевіл, карале тергъnd спре апърареа Леополdополулуї дптре Басікіў ші Біберсъърг ла сатул Пъdтеріцў аша de вітежеще с'аў ловіть къ 30000 de Кърцї, de аў луатў de ла dупшіі 30 de тупурі ші тултъ зъхъреа. Іаръ Баттіані. карале се пореклеа чел орбў, къ 7000 de Кърцї дп лупа луї Август аў пръdатў Славопіа.

Despre Сішоп Форгачіў чел de Ракоці трішісў дп Apdealў, афаръ de алтеле, ачестеа скріе Череї Міхаіл [6]): „Непътъратъ оасте фііnd къ Форгачіў аў порпіть de сънт Mediашў ші тъвържndусе ла Блажў, de аколо алешї осташі аў трішісў карії аў пъвъліть

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

поаптеа ѧп шанцѹріле de ла Тѹрпѹл Рошѣ, ші тѣind пе komendantѹл локѹлѹї, пе Nemцїї і-аѣ прінсѣ вїї, ші Раціоністѹл de ла Тѹрпѹл Рошѣ Стефан Шіпкаї аѣ перітѣ аколо, іаръ пе Nemцїї чеї прінші і-аѣ адѹсѣ ла табъръ.“ Стефан Шіпкаї ачеста аѣ фостѣ фрате кѹ Andreіѣ Шіпкаї ал кърѹіа непот съпт Георгіе, кареле скріѣ ачестеа.

Мерце маї ѧпколо Вагнер ші зіче, къ цепераріѹл Хорвевіл ла ѧпчепѹтѹл лѹї Септемврie аѣ порнітѣ кътръ Ардеалѣ, ші трекѣnd Тіса пре ла Cередin пе сфършітѹл лѹї Октомврie аѣ аџіѹнсѣ ла Орадеа-Маре. De аколо дѹпъ че ш'аѣ одіхнітѣ оастеа ѧп доѹъ зіле, с'аѣ дѹсѣ кътръ Цібъѣ ѹnde ѧл ащепта Ракоцї, Форгачіѣ ші Антоніе Естерхазі кѹ 30000 de Кѹрцї, пе карії ѧп 11 Noемврie таре і-аѣ бътѹтѣ лѹънd de ла дѣпшіі 28 de тѹнърї, 50 de стеагѹрї ші тоате карръле челе de багаџіе. Шлік аѣ скріѣ, къ dintre Кѹрцї аѣ перітѣ 4000, dintre Лобонzї 144 ші с'аѣ рънітѣ 306. Дѹпъ че аѣ вепітѣ ла Клѹжѣ, фоарте мѹлте аѣ афлатѣ, каре ле гътісе пе 17 Noемврie, кѣnd ера съ рѣdіче Прінцѣ пе Франџіскѣ II Ракоцї. Deчї ѧп скѹртѣ тімпѣ лѹънd ѧпаноі четъџіле челе маї de фрѹнте, тот Ардеалѹл л'аѣ ашezатѣ; чі Баттіani чел орбѣ din Славоніа пъпъ ла ощazеле Віеннеї тоате ле прѣda, ші Іоann Палфі de Фріка лѹї се тръсесе ѧп Neощadіѣ.

Тот ѧптрѹ ачеста ап с'аѣ џінѹтѣ Kommісіе Камерътічеаскъ ла Сібіїѣ, din кареа с'аѣ datѣ скрісоареа ачеаста [7]): „Фііnd къ преа-лѹмінатѹл ші преа-чінстітѹл Domnѹл Атанасіе Архіепіскопѹл de леџеа Гречеаскъ а Бісерічеї ръсъріт.ѹлѹї прін Ардеалѣ, черѹсе кѹ пѹтеле съѣ ші а тот неатѹл Ромъпеск чел de кѹрѹnd ѹніт, прін Інстанџіе, ка каса чеа din афаръ din четатеа Белградѹлѹї, че ѧп анѹл 1700 се рѹndѹісе de пінzърie, іаръ апоі п'аѣ плъкѹтѣ пінzетарілор, съ се dеа пѹмџілор Ромънї маї въртос ка съ'шї рѣdіче ѧптр'ѧпса Скоалъ ромъпеаскъ ші лътіпеаскъ, ші пептрѹ ачеаста ші Kommісіа камерътічеаскъ, че есте акѹт ѧп Ардеалѣ, zіса черере а преа-лѹмінатѹлѹї ші преа-чінстітѹлѹї Domnѹлѹї Архіепіскоп о ар фі аџіѹтат прін інформаџіа са ші ар фі ші лѹатѣ ѧп лѹпа лѹї Авгѹстѣ din анѹл 1703 ѧпалт інтімат de ла кѹрте, къ Кесаро-Крѣіаскъ Маіестатеа са черѹта касъ Domnѹлѹї Архіепіскоп ші de кѹрѹnd ѹнітеї комѹнітъцеї Ромъпілор мілостівеще о аѣ datѣ ші аѣ порѹнчітѣ съ се dеа, чі пептрѹ порпіреа рескоалеї, кареа ѧпкъ џіпе, фііnd къ кѹ фапта а се фа пъп' акѹт п'аѣ пѹтѹтѣ, ѧрепт ачееа пептрѹ маї бѹпъ секѹрітате а Domnѹлѹї Архіепіскопѣ ші а неатѹлѹї Ромъпескѣ прін чессіопалеле ачестеа се дѣ лор пѹміта касъ ші тоате пертінепџіile че се џіп de дѹпса, кѹ пѹтеле ѧмпъратѹлѹї, аша ка кѣnd Dѹmnezеѣ ва da маї бѹне времї, каса ачееа съ о поатъ кѹпринde, фаче, тощепі ші ѧптоарче спре фолосѹл маї сѹс zісѣ, дѹпъ кѹт вор вреа, ѧптрѹ акърѹіа мъртѹрie чессіопалеле ачестеа ле ам іскълітѣ мі ѧптърітѣ кѹ печеџіле поастре ѧп Сібіїѣ ѧп 5 Маіѣ din анѹл 1705. Іоann Оноріе Комітѹл С. імперіѹлѹї Романілор ші Domnѹл de Сесап. Л. Баро ѧп Віердінгѣ, ал Кесаро-Крѣіещеї мъріреї Камераріѣ ші Консіліаріѣ ла къмара de кѹрте мі ал Коммісіеї камерътічещі din Ардеалѣ Прecident к. т. с Георгіе Екелес к. т. с.

[1]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 290. [2]) Idem Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 362

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

seq. [3]) Katona in Epitome Chron. ad h. a. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 348. seqq. [5]) Vagner in Hist. Iosephi I. p. 59-66. [6]) Cserei Mihály az Erdélyi Historiaban ad h. a. [7]) Cessionales Commissionis apud Samuelem Klain de Szád de Metropoli Transylvanica Part. 8. § 3.

Анул 1706. Тот скопул меŭ аŭ фостŭ ши есте ка дн Хроніка ачеаста съ adeверезŭ ачелеа каре съпт de липсъ спре дпцелецереа ши щііпца Історіеї Ромънілор; іаръ пе съ скріŭ тоате търіпцешѐріле din каре пекат пеатул, чі пічї прівате фаміліиле Ромънещї пот авеа вре ун фолос. Дрепт ачеea пріп скріереа лукрърілор, че се щіп de анул de акат, кареа Радул Гречеан [1]) преа пе лунгŭ о скріе, ши о пун натаї дунъ преавестітул Енгел [2]) кареле зіче: „Дн луна луї Іануаріе din анул 1706 с'аŭ щіпутŭ пунта луї Констаптін Брънковапу челуї тінер ку фата луї Балашŭ Пахарнікул din Молдова, кареа унптъ Domnul Молдовеї Антіох Кантемір о аŭ дмподобітŭ пріп трімітереа Спътаріулуї съŭ, оапп Ніце, кареле ера рудепіе ку Кантакузепії деспре тутъ. Атунчї аŭ логодіт ши Антіох Кантемір пе Маріа фііа са дунъ Радул, алт фечіор ал луї Брънковапу. Алі-Баша Візірул чел поŭ пріп оаре-каре Селіктер дн луна луї Апріліе din анул 1706, таре сутъ de бапї аŭ сторсŭ din Валахіа ши din Молдова.“

Деспре Кърцї скріе Катопа [3]): „Дунъ сеітул de ла Сечеп, Берчепі ку тесе лъпгъ сіпе, лупd кърцї de кредіпцъ дн 6 Октомвріе 1705, de ла Ракоці с'аŭ дусŭ ла Тірпавіа, ші атъта аŭ дпкълчітŭ трактатул чел de паче, кът пе л'аŭ щіут дескълчі солії дмпъратулуї Вратіславŭ ші Сечепі, ба дпкъ пічї солії Англілор ші аї Холланділор, ші трекупd анул 1705 дн анул 1706 Ракоці аŭ стръпсŭ ла Мішколцŭ пе чеї 25 de Сенаторї аї сăї, унde с'аŭ сфътуітŭ деспре челе доуъ міліоане de бапї de аратъ че се бътусе ла дпчепутул кърцітеї. Акут іаръшї пофтеа Ракоці, съ се батъ пре атъціа, даръ пегоціторії пептру петреаба бапілор ачестора аŭ сăітŭ прецул тарфелор сале; побілії с'аŭ серъчітŭ, кърї ку бапії ачеіа пічї дшї путеа плъті даторіile пічї а'шї рескумпъра зълоацеле, тотушї Ракоці аŭ добъndітŭ, че аŭ пофтітŭ. Тот аколо с'аŭ орънduітŭ ші ачеea, ка съ факъ паче ку дмпъратул Іосіф I, кареле ка ун історіŭ de Унгарї ші de вінеле de обще ла тоате, къте се куvініа ера плекат, ші кондіції дпкъ аŭ скрісŭ дн 6 Мартіе, сунт каре съ се дпчете de ла арте. Дпчетареа de ла арте с'аŭ пусŭ din 15 Апріліе пънъ дн 1 ші 5 Маіŭ, апої пънъ дн 30 Іупіе, прекум аратъ рескріптул din Віenna дн 11 Маіŭ датŭ, ші черкупd пе Ракоці дптъіŭ пріп туіереа луї, кареа с'аŭ слобозітŭ din ровіе de ла Віenna, апої пріп сора луї, кареа ера търіtатъ дунъ Аспермонтŭ, маї пре урмъ пріп Комітул Владіславŭ, ші фъгъдуіndu'і Мархіопатул чел облъдуіторіŭ дн Цермапіа, Бургаŭ, ку ціпереа тутурор dominiурілор сале din Унгаріа, дпчетареа de ла арте дпкъ о аŭ лупцітŭ пънъ дн 13, апої дн 24 Іупіе, пумаї съ се ласе de Ардеалŭ, чі Ракоці п'аŭ врутŭ, аціцатŭ фііnd маї въртосŭ de Берчепі, прекум дпсушї търтуріссще. Стрікъпduсе трактатул чел de паче, Ракоці аŭ бътутŭ Стріgопул ші л'аŭ ші луатŭ пріп лепевіреа Префектулуї Кукlепdер; даръ Старетбергŭ іаръшї аŭ луатŭ дпdърънт стръбътupd пріп тапцуріле de ла Корва; къ Ракоці педптърind zidуріле лъсасе Стріgопул ші тер-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сесе спре апърареа Кашовіеї, кареа се бътеа de Рабътінъ. Вагнер вреа съ мъптвіаскъ пе Рабътін, къ аша дпграбъ с'аъ трасъ de ла Кашовіа, ші Ракоці търтврісеще, къ аша de ръъ аъ статъ Кашшовіа, de аъ гъndітъ къ маї дпаінте de a сосі ел, се ва лва. Рабътін тръгъndасе ла Девреціп ші авzind къ Лаврептіе Пекрі аъ тврбратъ Apdeaлвл, dвпъ че аъ ешітъ ел dintr'жпсвл, аъ трімісъ ла Тігеъ кв о парте de оці дпапоі, карепе трекъnd дп Apdeaлъ, dвкъnd зъхъреа дп Сівііъ ші лвъnd пе стръжерії din Клвжъ, аъ бътътъ пе Квреції лвї Пекрі ла Квчеарde. Іаръ Ракоці dвпъ adвпареа din Рошпавіа аъ терсъ de аъ дптърітъ Кашшовіа, ші пре Іесвіці і-аъ сургвнітъ din Вигаріа dвпъ рънdвіала сеітвлвї din Сечеп, пептрв къ пв с'аъ лъсатъ de Провінчіалвл din Австріа.“ Ашішdереа скріе Гебхарdі [4]), чі ші Гебхарdі ші Катопа аъ лватъ а ле сале din дпсвшї Ракоці [5]) ші din Вагнер [6]). Дп апвл de акът с'аъ дптърітъ ші привілеціврііе Сърбілор прін дмпъратвл Іосіф І, кът аратъ dіпломатарівл пеатвлвї Ілліріческъ [7]).

[1]) Radul Grecianu apud Engel in recent. Hist. Valach. Part. I. p. 363. seqq. [2]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 290. [3]) Katona in Epit. Chron. ad h. a. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 352. seqq. [5]) Racotzi des revolutions de la Hongrie. [6]) Vagner in Historia de Iosepho I. [7]) Dipiomatarium Nationis Illyricae Part. I. p. 15 et Part. II. p. 19.

Апвл 1707. Ла апвл de акът аша скріе преавестітвл Енгел [1]): „Фііnd маре чівшъ дп Бвкврещї Констаптін Брънковапв Водъ Кръчівпвл din апвл 1706 л'аъ серватъ дп Търговещї, вnde аъ венітъ ла ел Епіскопії Клітептъ Проіn de ла Odpііъ, ші Атапасіе de ла Дрълціор, дп 5 Мартіе din апвл 1707 с'аъ дптврпатъ дп Бвкврещї, ші фііnd къ цінеа ръсвоівл дптре Карол XII Краівл Свезілор ші Петрв І, дмпъратвл Мвскапілор, і-аъ венітъ порвпкъ, ка свпт дпdрептареа лвї Івсвф Баша de ла Баба ші кв аціторівл лвї Антіохъ Кпптемір Domпвлвї Молдовеї съ дптъроаскъ Бепdервл, ла акървіа дптъріре с'аъ пофтітъ zidарї 100, бърdашї 200, лвкръторї 2000 ші карръ 350. Ачещіа тощї аъ треквітъ съ фіе ла Бепdер дпаінте de Съпціорзъ, dрепт ачеea с'аъ ші трімісъ дп 6 Апріліе. Dвпъ Пащї аъ порпітъ ші Водъ, чі мергъnd аъ лватъ порвпкъ dвпъ плъчереа са, ші дп 3 Маіъ с'аъ дпторсъ ла Бвкврещї. Ачі фв квртепітъ de Хрісапт повл Патріарх ал Іервсалітвлвї, пепотвл de соръ ал репосатвлвї Патріархвлвї Досітеіъ, карепе фвсесе маї дпаінте Епіскоп дп Кессаріа, ші пре ачеста л'аъ кіематъ, ка съ сфінцеаскъ мъпъстіреа чеа повъ a С. Георгіе din Бвкврещї. Че бвкврос аъ фъкътъ Хрісапт, пептрв къ мъпъстіреа кв тоате венітъріе ші кв вп хап ера дпкіпатъ бісерічеї de ла Мортмънтвл Domпвлвї din Іервсалім. Ла літіа дп каре тоаще de a ле С. Георгіе дпкъ с'аъ двсъ дп мъпъстіре, аъ фостъ de фацъ Dіопісіе ал Тріповвлвї, Клітепт Проіn ал Odpіівлвї, Авксептіс ал Софіеї, Максім ал Іеропоівлвї, Неофіт ал Севастіеї, Мітрофап ал Ніссеї, Макаріе ал Варпеї, Аптеміе ал Ръмпіквлвї ш. ч. Dвпъ пръпзъ Ціпцвл аъ дървітъ Патріархвлвї ші фіещe-кървї Архіереъ къте о пъфратъ, дп каре ера легацї къте къщї-ва галбепї.

Дп 3 Івліе аъ ешітъ Водъ ла Матрессарї че се кіатъ de ла пънza чеа твлтъ че

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

се цесе аколо; ачі і-аў венітъ весте къ Антіох Кантемір іаръшї с'аў тъзълітъ ші дн локъл лъї с'аў пъсъ дн Молдова къ a doua domnie Міхаіл Раковіца, дн 19 Іюліе с'аў дптърпатъ Водъ ла Бъкърещї, мі дн 25 Августъ с'аў дпторс цінере-съ Шербан de ла Царіградъ скімбатъ фііnd прін кънітапъл Старін. Кърънd dупъ ачееа аў венітъ Капіцї Баша Чоходарь, Алі Ага, ш'аў adъсъ ън ферман, ка тоцї Търчії ші чеїалалцї лъкъітор despre Dънъреа, карії трекъсе ші се ашезасе дн Валахіа, съ се dъкъ дndърънт, стрікъndълісе каселе ші лъндълісе dobітоачеле, каре лъкръ і-аў плъкатъ лъї Брънковапъ, мъкар къ ла 25000 de Българї ші de Сърбї с'аў трекътъ дпапої. Маї дпколо аў венітъ весте къ аў тъгітъ Гавріїл Патріархъл din Царіградъ, дптрь a къріа лок с'аў пъсъ Патріарх Архіерепъл din Кесаріа. Пънъ дн Октомвріе din апъл 1707 каре аў фостъ ал 19 an ал domnieї лъї Брънковапъ, аў скрісъ Padъл Гречеан Історіа са.“

Despre Кърцї скріе Катона [2]) прекът ърмеазъ: „Кънd дптоrчеа Старетбергъ цінътъріле de ла ръул Вагълуї ла кredінчіошіреа дмпъратълуї, ші апъра Австріа de Кърцї маї дnainte de a се дптърна Рабътіn, Ракоцї аў терсъ ла Мъръшї-Ошорхеіъ, ші ла дпчепътъл лъї Апріліе с'аў вестітъ Прінцъ Ардеалълуї, de ънde дптърпъndъсе дн лъна лъї Маіъ аў цінътъ сеітъ ла Onod. Ачі dупъ че аў арътатъ кърціле челор din комітатъл Търоцълуї, пе deпътації ачелуіаші Комітатъ ръъ і-аў nedepсітъ, къ пе Мелхіор Раковскі, Берчені къ тъпіа са л'аў тъіатъ, іаръ лъї Крістофор Околічеапі, къ цізdекатъ і-аў тъіатъ капъл а треіа-zі, ші тот комітатъл л'аў щерсъ din пътерпл алтор комітатърї, дмпърціndъ-лъ дн патръ пърцї, ші дмпрепънdъ-лъ къ челе din вечіні. Dупъ че аў фъкътъ ачестеа ла атъта аў венітъ сеітъл din Onod de пре дмпъратъл Іосіф I, дпкъ л'аў тъzълітъ din кръітеа Ънгаріеї. Че п'аў пріітъ Палатінъл Паул Естерхазі къ чеї маї de фрънте din Ънгаріа, прекът аратъ Cеredi [3]).“

Іаръ Гебхardі скріе [4]): „Комітъл Гведо Старетберг дн апъл 1707 аў ѣіпе дпгръdітъ тот къt ера de ла Трепчен пънъ ла Леополdополіъ de къtръ Ънгаріа. Пътереа Краіълуї Фрънческъ дпкъ аў скъzътъ, пептрь къ пе Патріархъл Кlітепt XI кареле дшї ънісе артеле къ але лъї Лъdовік XIV, асъпра дмпъратълуї, ла ачееа л'аў adъсъ ощіле дмпъртещї de аў требъітъ съ се ласе de легътъра къ Фрънчії ші съ факъ къте ле пофтеа дмпъратъл Іосіф I. Dрепт ачееа Кърцїї пъ маї пътеа авеа пъdежde дн Фрънчі, ші Патріархъл дпкъ і-аў афърісітъ de пъ се вор съпъпе дмпъратълуї, ка ънъї ие леце дпкоропатъ краіъ ал лор. Афърісапіа ачеаста пе тълцї Католічї і-аў adъсъ de с'аў лъсатъ de Ракоцї, ші дпторкъndъсе ла дмпъратъл тълте четъцї і-аў съпъсъ лъї. Протестанцїї дпкъ аў дпчепътъ а авеа маї таре дпкredінцаре кътръ дмпъратъл, къ ле dъdъсе ла чеї din Сілесіа пептрь Карол XII, Краіъл Свезіеї 120 de бісерічї ші пъdъждзіа, къ ші дн Ънгаріа аша ва фаче, фііnd къ дн апъл трекътъ 1706, търісе Кardіnalъл Колопічї, мі ърмасе дн тітрополіа Стрігоніълуї Прінцъл de Саксоніа, кареле дпсъшї ера пъскътъ din пърінцї протестанцї.“

[1]) Engel in recent. Hist. Valachicae Part. I. p. 364. seq. [2]) Katona in Epitome Chron. ad h. a. [3]) Szegedi in Trip. Regni Hung. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 365.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1708. Doĭ Iosiфĭ aŭ дмпъръцітъ din Августъ каса Австріеĭ, ші атъndoĭ aŭ фостъ фоарте minunaцĭ: ал doĭлea сънт кареле aŭ ресъфлецітъ Ромънiĭ, ші еŭ атънчĭ дифлорind мулт пътeam, кът се ва арăта ла локул съŭ, пе тоцĭ i-aŭ ковършітъ, чел dinтъiŭ iспръвindu-шĭ требіле кu Верховнікул преоцескъ, прекът се къdea, ші еŭ am арътатъ ла анул трекутъ, aŭ порунчітъ съ се факъ сеіm ла Пожон, ла каре сеіm с'aŭ кіематъ ші Франциск II Ракоці кu алешiĭ луĭ, даръ n'aŭ терсъ, прекът поцĭ четі ла Беліе [1]). Дмпр'ачеea Ракоці кu aĭ съĭ кu тотул се сфърта ші мулт кutеza, мъкар къ пурureа кu перdереа лор пъпъ че ш'aŭ руптъ капул ші лі с'aŭ фрънтъ коарпеле ла Трепчін. Перdереа Куруцілор de ла Трепчін аша о скріе Вагнер [2]):

„Dупъ че aŭ трекутъ Старемберг ла оастea din Iспанiа, престе оастea din Унгарiа iаръшĭ с'aŭ пусъ маĭ маре Цеперарiул Хаістер. Ачеста дн 2 Августъ 1708, тергънd ла Вішелін, aŭ дпцелесъ къ Ракоці, Берчені ші тоатъ оастea кu флоареа Куруцілор сънт престе ръul Вагулуĭ токma апроапе. Deчĭ Хаістер ла zeче чеасурĭ de поапте aŭ порнітъ кu оастea са, ші трекънd Вагul de кътръ ziуъ aŭ нітерітъ ла стръжіле Куруцілор, пре каре ле aŭ фугъритъ treĭ фертаіe de чеасъ, пънъ че aŭ датъ престе тоатъ оастea лор. Ачі дпторкъndu-шĭ оастea aŭ датъ бътаіe вітежеще ші дптъiŭ aŭ дпвінсъ пе кълъреці, карiĭ aŭ скъпатъ ла пъdурĭ ші ла мунцĭ, апоĭ с'aŭ апукатъ de педестрашĭ ші пре ачещіa дпкъ i-aŭ бътутъ ші i-aŭ дмпръщіатъ. Атъціa de одатъ n'aŭ перітъ dinтре Куруцĭ, къцĭ ачі, къ прекът aŭ скрісъ Хаістер, кареле пу се лъuda пе сіne, шесе мiĭ с'aŭ тъiатъ аколо пе лок. Ракоці din ziуa ачеea дпчепънd n'aŭ маĭ путутъ стръпуре оасте куруоасъ, къ чеĭ маĭ сdравенĭ Куруцĭ перzъndu-шĭ пъdежdea, кареа о авусесе с'aŭ плекатъ ші с'aŭ лipітъ de Лобопцĭ.“ Мошul теŭ despre тата Anna Герег Ніколае, прекът повестеа ел, дпкъ пе вретеа ачеаста aŭ трекутъ de ла Куруцĭ ла Лобопцĭ ші aŭ фостъ дптр'ачещіa къпітап пънъ ла пачеа de ла Сатмарiŭ, кънd с'aŭ лъсатъ de оасте ші дпторкъndu-се а касъ ла Ржчŭ с'aŭ късъторітъ кu Руксanda Терек din Съкал, каре сато сънт дн къмпіa din Комітатul Търzeĭ. Трекут'aŭ атънчĭ ла Лобопцĭ ші Ladislaŭ Очікаĭ кu 900 de Куруцĭ, даръ пе Безереці, кареле ші ел вреа съ треакъ кu тот реціментul съŭ, л'aŭ вънdутъ оаре-каре претеп ал луĭ, ші prinzъndu-лŭ, i-aŭ тъiатъ капul din порунка луĭ Ракоці дн Шарошŭ-Патак, кът мъртурісеще diарiul луĭ Ревенцкі [3]), ші Вагнер [4]).

Дн Apdeaлŭ дпкъ пу біne aŭ курсŭ лукруріле луĭ Ракоці, пентру къ цеперарiul Рабутін aŭ дпвінсŭ пе Секуĭ din Цiурцеŭ ші din Чiук карiĭ цinea кu Ракоці, ші врътъторiul луĭ Рабутінŭ Цеперарiul Кріксбаm aŭ фугъритъ пе Каролі din Apdeaл, кареле дптрасе кu 10000, прекът аратъ ачестea Катона [5]) ші Гебхardi [6]).

[1]) Belius N. H. Tom. I. p. 389. [2]) Vagner in Hist. Iosephi I. p. 241. [3]) Revitzki in Ms. Diario de Rakotzi. [4]) Vagner l. c. p. 245. seq. [5]) Katona in Epit. Chron. ad h. a. [6]) Gebhardi l. c. p. 365.

Анул 1709. Despre Валахіa скріе преавестітul Епгел [1]): „Делкіаро ші Капtемір пе дпкredinцeazъ despre чева че пу скріе Гречeanu, adекъ: къ Брънковanu дн anіĭ дн карiĭ ера маĭ тързіратъ Поарта Търчеаскъ, aŭ трімісŭ дн банко de Bienna, дн Венеціа

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші Брашовъ вані пе катътъ, ка съ аібъ апої de vnde тръі, de кътва с'ар ѧптъмпла, съ требве съ еасъ de сънт облъдвіреа Търчеаскъ. Ачеаста ѧпкъ скріе Каптемір, къ Брънковапъ акът ѧпчепвсе а се ѧпцелеце кв Рвшії ші кв Нетції; кв Нетції ка възвндвсе ѧп прітежdіе съ поатъ фаці ѧп ціпвтвріле Кесаро-Крьіецї; іаръ кв Рвшії, пентрв къ ачестіа се апропіа de Ромънїне, dвпъ че аў бътвтъ Петрв I, ѧп 27 Івніе din апвл ачеста 1709, пе Карол XII Краівл Свезіеї ла Пвлтава; ші ла Петрв I, ціпеа Брънковапъ солъ пре впвл че се кіема Dавid; іаръ dвпъ ачеста пре алтвл че се пвміа Кастріот. Пріп ачестіа аў ші фъквтъ Брънковапъ легътвръ кв Петрв I, ка de се ва ръdіка ачеста кв ръсвоіў асвпра Търчілор, Брънковапъ съ ціпъ кв ел, съ ѧптърте пе Сърві ші пе Българі ка съ се adвне пвнъ ѧп 30000 de ѧптр'артацї, ші съ dea зъхъреа пентрв тоатъ оастеа, пентрв каре ѧмпъратвл Петрв I, ѧпкъ аў пвтератъ пе Брънковапъ ѧптре чеі че аў стетта рънdвлві С. Andреіў, ші мвлте алтеле і-аў фъгъdвітъ.“

Despre Молdова тот ачела Енгел [2]) скріе: „Карол XII, скъпасе ѧп Бенdерів, карele аў първтъ пе Міхаіл Раковіцъ Domнвл Молdовеі, къ се ѧпцелеце кв ѧмпъратвл Петрв I, ші спре маі маре арътаре ші пробъ аў adвсъ ачеаста, къ фацind din бътаіа de ла Пвлтава о парте de Свезі кв повъцвіторівл Алекс Гіллепкрок, ші скъпънd ѧп Черпъвці Міхаіл Раковіца аў ѧпцііпцатъ despre dъншіі пре ѧмпъратвл Петрв I, карele аў трімісъ de і-аў тъіатъ ші прінсъ. Ла арътареа ачеаста, Поарта аў порвнчітъ Сераскірівлві din Дръцїор, de ѧп Noемвріе аў прінсъ пе Міхаіл Раковіца, ші ѧп локвл лві аў пвсъ Domнъ Молdовеі пе Ніколае Маврокordатъ.“

Череі Міхаіл [4]) ѧпкъ скріе: „Din ръсвоівл de ла Пвлтава фацind ка ла о міе de Свезі ші невръnd а мерце ла Краівл ѧптре Тътарі, с'аў ашezатъ ѧп Молdова, de vnde вній аў треквтъ ѧп Apdeал ші с'аў бъгатъ ѧптре Нетцї, іаръ асвпра челор че аў ретасъ ѧп Молdова, аў венітъ Мвскалії din Полоніа ші пре вній і-аў тъіатъ, пе чеі ламаці і-аў робітъ. Ѧмпъратвл Търческъ пе Раковіцъ Водъ din Молdова, пентрв къ п'аў апъратъ пе Свезі, ба ѧпкъ с'аў ѧпцелесъ кв Мвскалії, л'аў прdатъ de тоате ші л'аў прінсъ, іаръ ѧп локвл лві аў пвсъ Domнъ пе Чохodарівл съў Ніколае Маврокordатъ. Domнвл цереі Мвнтенецї Констаптін Брънковапъ ѧпкъ пвтаі аша аў скънатъ de пе л'аў тъzълітъ, къ аў аввтъ мвлцї вані ші аў ѧмплвтъ пе чеі de ла Поартъ; къ despre dънсвл ѧпкъ ера весте къ се ѧпцелеце кв ѧмпъратвл Мвскалілор, ші doаръ ші аша есте.“ Ашішdереа скріе Морері [4]).

Кврвцілор din перdереа чеа ла апвл треквтъ adвсъ тот ръў ле аў кврсъ лвкрвріле, къ ѧп іарна че аў ѧпчепвтъ ѧп апвл ачела ші аў ціпвтъ ѧп апвл de акът, Іоапп Палфі, прекът скріе Вагпер [5]) маі de мвлте орі і-аў бътвтъ, лвънd de ла еі Ресетберга, пе мвлцї аў трасъ ла асквлтареа de ѧмпъратвл Іосіф I. Апої Цеперарівл Хаістер, кът zіче Гебхарdі [6]): „Аў donъnditъ de ла коттendanцїі саў пъркълавії Кврвцілор чеі Католічі, карії се темеа de афврісапіа Папеі, пентрв къ с'аў лъсатъ de ѧмпъратвл ѧп 25 Авгвстъ 1709, Сітопторніа, ѧп 8 Септетвріе Вестретвл, ѧп 29 Noемвріе Сечепвл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші аѣ трасѣ кордон де ла Ваџѣ пре лъпгъ рѫвл Іполвлуї преете тѫпџї пъпъ ла Divinѣ, аша кът фоарте аѣ стрімторітѣ пе Кѫрџї.“ Ашіщдереа скріе Вагнер [7]), кареле ші ачеаста скріе, къ Ардеалвл дп анвл де акѫт сѫпт Цепераріл Крікеваѫт аѣ фостѣ дп паче, пѫтаї чіѫта че дптрасе din Полопіа л'аѣ кап стрікатѣ.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 365. seq. [2]) Idem Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 290 [3]) Cserei Mihaly az Erdélyi Hist. ad h. a. [4]) Ludovicus Moreri in Dictionario Universali. [5]) Vagner in Hist. Iosephi I. p. 302. [6]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3· p. 368. [7]) Vagner l. c. p. 308.

Анвл 1710. Дп кврсвл анвлвї 1710, зіче Енгел [1]), дмпъратвл Мѫскапілор Петрѫ I, din zi дп zi маї рѣѣ се дпџелеџеа кѫ Поарта Тѫрчеаскъ. іаръ Брънковапѫ дпщііпцѫпдѫсе деспре пепъръвіреа ачеаста, ші вѫзѫпd маї дпаінте къ вор терце ла бътаіе, пе Петрѫ I деспре тоате дл дпщііпца, ші ел ші акѫт аѣ кѫтпърат Съмбъта де сѫс din џеара Олтвлвї кѫ вр'о кътева сате, ші ш'аѣ фъкѫтѣ кѫрте дптр'жпса. (Vezi анвл 1701 ѫпde адмінтрелеа скріе). Апропііпдѫсе времеа де а се івї сфършітвл пепъръвіеї ачеіа маї сѫс zice, Ніколае Маврокордатѣ Domnвл Молдовеї, пѫртѫпd дпаінтеа окілор прітежdіа ръсбоіелор де бѫпъ воіа са с'аѣ лъсатѣ de domnie, ті прін коммѫпdареа лвї ші а Хапвлвї din Крім Поарта аѣ пѫсѣ Domnѣ дп Молдова пе Dimitріе Кантемір. Ачестѫіа і-аѣ порѫпчітѣ Поарта ка марџініле біпе съ ле апере ші тоате къіле прін каре с'ар пѫтеа дпщііпца Мѫскапії деспре тішкъріле Тѫрчілор съ ле пъzеаскъ. Деспре Брънковапѫ дпкъ аѣ авѫтѣ тъіпвітъ порѫпкъ, пептрѫ кѫ дп анвл ачеста 1710 акѫт се пържсе Брънковапѫ ла Поартъ, къ се дпџелеџе кѫ Мѫскапії, ті къ ш'аѣ кѫтпъратѣ тошіе дп Ардеалѣ.“

„Тоате стъріле дмпреџіѫрѣ а ле пжреї ачестеіа сѫпт de лінсъ а ле щі, ка съ поџї дпџелеџе Історіа, че ва врта ла апії віїторї, dрепт ачееа ачестеа дпсеашпъ: Міністрвл чел маї дпкрезѫт ал лвї Брънковапѫ дп лѫкрѫріле din афаръ, ера Конспаптіп Кантакѫzепвл, даръ ачеста аша пѫ џіпеа аскѫпсе лѫкрѫріле челе de таіпъ, кът Делкіаро се тіръ кѫт дп врет аша de крітіче пеміка ера аскѫпс дп кѫртеа лвї Брънковапѫ. Кѫпd вепеа вр'о порѫпкъ de ла Царіград, маї дпаінте de а се спѫпе ачеаста лвї Водъ, се повестеа прін dорапе, че порѫпкъ аѣ вепітѣ, ті дпdатъ се скріеа прін алте церї de трече прін Царіград кѫ датвл din Бѫкврещі. Протівпічії лвї Брънковапѫ кѫ ачеаста дпкъ с'аѣ фолосітѣ дп анвл 1713 асѫпра лвї. Прін Конспаптіп чел бътрън терџеа челе de таіпъ пе тъпіле тѫтърор Кантакѫzепілор, карії кѫ тоџії ера бѫпї кътръ Брънковапѫ, пептрѫ челе че фъкѫсе дп контра касеї лвї Шербап Водъ, тъкар кѫ Брънковапѫ тот спре Кантакѫzепї тръџеа ші лор ле da dрегъторіїле челе маї марї ші маї тъпоасе. Ера ші dінтре боіерії Мѫптепещї ѫпії, карії пѫ пѫтеа сѫфері Ферічіреа лвї Брънковапѫ ші а Кантакѫzепілор, чі ле пофтеа сѫрпареа ка съ се дпалце еї, къчі ле ера фрікъ, къ пѫтаї dінтрѫ ачесте доѫ касе вор облъдѫі џеара. Політіка ачестора ера ка съ сетепе сфезї дптр'ачесте доѫ касе, dрепт ачееа чеї че ера воіторі de біпе лвї Брънковапѫ, Кантакѫzепілор ле ера дѫштапї ші dімпротівъ; dінтрѫ Кантакѫzепї маї біпе се пъръвеа кѫ Брънковапѫ, Конспаптіп ші Міхаіл фрацїї лвї Шербап Водъ ші ѫпкїї лвї Брънковапѫ, даръ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Стефан Кантакузенъ, фечіорул луй Константин, ера дптр'аскунсъ маре дъшман луй Брънковану, ші Міхаіл Кантакузенъ і-аў стрікатъ луй пріп пелъареа de сеатъ; пентру къ авеа цінере не Dimitrie Раковіца фрателе чел маі тънър ал тъзълітулуй Міхаіл Раковіца Водъ, каре Dimitrie ку алці боіері Молдовенещі фъцісе дп Ardeal de фрікă луй Ніколае Маврокордат. Міхаіл Кантакузенъ дп вара din апул 1710 аў скрісъ цінере-съў къ Брънковану е плекатъ съ се унеаскъ ку Мъскалії, іаръ Dimitrie Раковіца аў скрісъ ачеаста din Ardeалъ луй Міхаіл фрате-луй съў карелe ера дпкісъ дп Edikулъ ла Царіград. Міхаіл Раковіца primind картеа фрате-съў ші пъдеждuind къ пріп ачееа ва dobъndi граціе, аў арътатъ ші картеа ачееа ші алте кърці Візірулуй Кіпріулі, карелe пъпъ кънd аў фостъ Візірій аў тъкутъ despre пъра ачеаста, іаръ dупъ че с'аў тъзълітъ Кіпріулі, дмпъратул ші Візірул чел ноў Мехмет-Баша афлъndu-o, с'аў сфътуітъ кум ар путea тъзълі ші nedemні пе Брънковану. Ла сфатул ачеста с'аў кіематъ ші Ханул Девлет Герей карелe аў респунсъ съ пупъ Domnъ Молдовей пе Dimitrie Кантемір, ші съ'і dea путere, de a prinde пе Брънковану ку орі че мещешугъ, ші de a'лъ трімите ла Царіград. Апоі съ ръмъпъ елъ Dimitrie Кантешір domnъ дп Валахіа, ші дп Молдова съ се пупъ domnъ сау фрате-съў, сау вр'о рudenie a луй; чі ачеаста пу се vede a фі adевъратъ, мъкар къ о скріе Кантемір. Ку інструкціа ачеаста аў venitъ Dimitrie Кантемір ла Молдова дп лупа луй Noemvrie din апул 1710, ертъnduісе тоате кътe ар фі требуіт съ плътеаскъ ла дпчепутул domniеі.“ Ачестea тоате ле аў скрісъ Енгел din Делкіаро [2]) ші din Кантемір [3]).

Череі Міхаіл [4]) дпкъ скріе: „Ачі дп Брашовъ дп каса чеа de вatъ с'аў цінут ку маре потпъ пунта Кошітулуй Вътолотеіў Ферраті, дофторулуй луй Константин Брънковану Domnулуй Мунтенескъ, ку Агнес фата репосатулуй Комітулуй Сатуіл Калпокі, ла карea аў фостъ de фаць цепераріул de аічі Фабрі ку тулці оффіцері ші цінъплесе Nemцещі, Спътаріул Тома Кантакузенул, боіеріул Галіан ку фечіорул боіеріулуй Росет, Бeізedeлул de аічі, Георгіе Кантакузенул, ку мuіерea ші ку сокрул луй; Domniі чеі съсещі de аічі, ші dintre Унгурі Nemeшъ Іапошъ, Тома ші Габор, Бернадъ Іапошъ, Калпокі Іосіф, Іанко Петер, еў ші алції маі тулці; adoза сеарь dупъ пунтъ ne аў кіешатъ цепераріул dinaintea Порцеі de кътръ Болгарсег, de ne аў оспътатъ ші ne аў фъкутъ фрumoасъ, ші мещешугіть цінкъреа de фок; іаръ Комітул Ферраті ку мuіерea са ші ку чеі чевenice ку ел с'аў дптурпатъ дп Валахіа.“

Пре ачеастъ врете тръіа ші Мітрополіції Атанасіе ал Дрълціорулуй ші Антімъ ал Унгро-Влахіеі, сау ал Бакрецілор, прекum аратъ Леквіен [5]).

Despre Кърці скріе Гебхardi [6]): „Дп апул 1710, Колопелул Баронул Сіккінген дптре Вадкерт ші Ротхані ку 2500 de Лоропці аў бътутъ 12000 de Кърці, пре карії дпсuші Ракоці ку Каролі і-аў повъцuітъ, ші алці цепераді дмпъртещі аў луатъ четъціле ачестea: Левчіовіа дп 22 Іануаріе, Zіпеул дп 12 Іуліе, Уіварул дп 4 Септемвріе, Ершек-Уіварул дп 23 Септешвріе, Солпокул дп 17 Октомвріе, Агріа дп 29 Noемвріе ші Еперіешул дп 10 Декемвріе, пріп a кърора луаре Кърцій с'аў стръторітъ токта

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла марціпї, ші ар фі требвітъ съ треакъ дп Полопіа, de ар фі лватъ ші Кашовіа кв Мвпкачівл.“ Ашішdереа скріе Беліе [7]), Катопа [8]) ші Вагпер [9]) кареле adaогъ къ Цеперарівл Хаістер dвпъ че аъ лватъ Ершек-Ѳіварвл болпъвіndвсе с'аъ dвсъ ла Граць, ші аъ ретасъ дп локвл лві таї таре цеперарів дп Ѳпгаріа Іоапп Палфі, кареле аъ ші фъквтъ дп апвл вііторів паче кв Квржії. Іаръші Вагпер [10]) скріе, къ цеперарівл Арdеалвлві Кріксбавт дпкъ аъ тврітъ дп апвл de акът, ші і-аъ врматъ цеперарівл Стаіпвіл dеспре кареле таї твлте се вор зіче ла апї вііторї.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. l. p. 366. seq. [2]) Delchiaro nella Storia delle rivoluzioni di Valachia. [3]) Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 4. cap. 5. N. 29. seqq. [4]) Cserei Mihaly az Erdelyi Historiaban ad h. a. [5]) Lequen in Oriente Christiano tom. I. p. 1227 et 1748. [6]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 369. [7]) Belius nov. Hung. tom. IV. p. 150. [8]) Katona Hist. Crit. tom. XXXVII. N. 2057. [9]) Vagner Hist. Iosephi I. p. 393. [10]) Idem Vagner l. c. p. 404.

Апвл 1711. Прекът тъпъ таї дпколо преавестітвл Епгел [1]) чеде че ле аъ зісъ ла апвл трекътъ: „Dimitрie Кантетір de авіа аъ сосітъ дп Молdова, ші і-аъ вепітъ порвпкъ de ла Візірівл, ка съ плътеаскъ тоате кътe і се іертасе ла дпчепвтвл domnieї, съ факъ магазінврі пе сата ощілор Тврчещї ші под преste Dвпъре; съ dеа кортеле Свезілор ші Козачілор дп Молdова, ші дпсвшї съ треакъ кв оастеа ла Бепdер.

„Ачестіа фоарте аъ пъкъжітъ пе Dimitрie Кантетір ші дп лок de а фаче че і се порвпчісе dеспре Брънковапв, т'аъ бъгатъ дп кап, ка dвпъ пілda лві Брънковапв, ел дпкъ се цінъ кв Мвскапії. Dіптрв дпчепвтъ пв с'аъ дпdествлатъ Брънковапв ші Копстантіп Кантакvзепвл кв domnia лві Dimitрie Кантетір: dрепт ачеea л'аъ ші пържт ла Петрв I, дмпъратвл Мвскапілор, къ пвтаї се фаче а цінea кв крещінії, dаръ дптр'аскvпсъ тот есте спре партеа Тврчеаскъ; чі дмпъратвл Петрв черкънd лвкрвл, аъ афлатъ къ пв есте адевърат, че зіче Брънковапв, ші пре ачеста л'аъ dожепітъ съ се ласе de пізma асвпра лві Dimitрie Кантетір, кареле акът есте свпт апърареа са. Прекът аъ ші фъкътъ Брънковапв, пептрв къ аъ трімісъ ла Кантетір пре Логофътвл Корвеа, кареле аъ фвцітъ ла Кіовъ, de с'аъ дмпъкатъ кв ел, ка апої атъпdої съ се внеаскъ кв дмпъратвл Петрв асвпра Тврчілор. Кантетір аъ крезвтъ зісеї лві Брънковапв, ші прін Корвеа кънd л'аъ словозітъ, аъ дпщіінцатъ пре ачелашї Брънковапв ші dеспре вніреа са кв Мвскапії, ші dеспре ачеea, къ Тврчії вреъ съ'лъ тъзълеаскъ пе Брънковапв, ші къ токта пре ел л'аъ алесъ впеалтъ ла тъзъліреа ачеea, dаръ ел пв вреа съ фіе. Акът Кантетір віпътвещe пе Брънковапв, къ ші de Копстантіп Кантакvзепвл преа твлт аъ асквлтатъ, de пв с'аъ впітъ кв Мвскапії, ші пізтъ асвпра са преа таре аъ авvтъ, къ din пізma ачеаста аъ скрісъ лві Карол XII къ дмпъратвл Петрв I, с'аъ дпцелесъ кв Dimitрie Кантетір ка ші пе Краівл Свезіеї съ'лъ іеа din Бепdер, ші пе Козачії чеї din Орлік, карії іерпа дп Іаші съ'ї dеа робї Мвскапілор, карea епістолъ а лві Брънковапв Карол XII о аъ трімісъ ла Одрііъ, de вnde аъ вепітъ порвпкъ, кът Свезії съ се апере ші Козачії съ се dвкъ ла Бепdер. Таї дпколо къ Брънковапв аъ скрісъ Візірівлві къ Кантетір пв аре

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гріжъ, нічї de a фаче nod прeсте Dъпъре, ка съ треакъ Търчіі, нічї de a се ънї къ оастеа Търчеаскъ, ші къ се фълеще къ ел аре пътере de a прinde пе Брънковапъ, ші de a'лъ трiмiте ân ферръ ла Царiград. Вiзiрiал кът аъ авзiтъ ачестеа ândatъ аъ кiематъ ла сine пе Анептал лаї Кантемiръ ші i-аъ арънкатъ тоате, даръ Анептал ле аъ тъгъдуiтъ; даръ Вiзiрiал тотъшї л'аъ ânкiсъ ші лаї Iliadxi-Баша din Бендер i-аъ порънчiтъ ка кът ва терце Кантемiр ла Бендер ândatъ съ'лъ прindъ ші съ'лъ трiмiтъ ла Царiград, iаръ лаї Кантемiр i-аъ порънчiтъ ка пе 13 Апрiлie din анал 1711, съ се афле къ ощiле сале ла Бендер. Чi Кантемiр ân 9 Апрiлie 1711 аъ фъкутъ легътъръ къ ântпъратал Петрь I, асупра Търчiлор ші ân лок de a терце ла Бендер аъ deскiсъ кале ощiлор рассещї, съ ântре ân Молдова.“

Кondiцiile легътъреї ачестеia, прекът скрie ачелашї Енгел *) ân Iсторiа Молдовеї аъ фостъ ачестеа: 1) „Ка Молдова съ се търцiпеаскъ, кът аъ фостъ маї de demалтъ, ші съ фie сънт апърареа Мъскапiлор. 2) Ка Прinцал, боiерiї ші тоцї Молдовенiї съ цiзре кредinчiошiре ântпъраталуї Петрь I, кът ва ântра ачеста ân Молдова. 3) Ка dъпъ ачееа ощiле молдовенещї съ се ântпрезпъ къ Мъскапiї ті ла олалтъ съ теаргъ аcупра Търчiлор. 4) Ка прinцал de акът ші ърмъторiї лаї съ аiбъ неотърiтъ пътере ân Молдова сънт скътинца Мъскапiлор. 5) Ка Domnia Молдовеї съ фie de тошie а Кантемiрещiлор, нiчї съ се dea алтора, пънъ кънd ва фi чiнева dintre дъншiї.“

Мерце маї ânколо Енгел ті зiче: „Аша аъ ântратъ ântпъратал Петрь I ân Iашї ші с'аъ adеверiтъ кредinчiошiреа лаї Кантемiр; iаръ Брънковапъ аъ цiнътъ фъцарнiкъ полiтiка са. Кастрiотъ анептал лаї, adевъратал Iuda Iскарiот (кът се пътеще de Кантемiр) ânкъ с'аъ афлатъ ân Iашї, пътаї пентрь ачееа ка съ ânкредinцeze пре ântпъратал Петрь I, къ Брънковапъ пь есте ân стат de a'шї пътea пliнi фъгъдуiнца, съ'ї dea зъхъреа ші алте, се тънтуiа, къ Вiзiрiал се апропiе, ші се теме ка пь кътва Хапал къ Тътарiї съ прade цeара, de вор da кът de пъцin din Валахiа. Ла Кастрiотъ ân Iаші венea маї adесе-орї ън къласър, прin карele ânцiiнца пре Търчї deспре тоате требiле Мъскапiлор. Ântпъратал Петрь I, гândea съ се ацiзте прin ачеаста, къ аъ datъ лаї Лъпъ фечiорълуї лаї Гаврiлiца боiерiълуї din Молдова 8000 de талерi, съ се факъ а кътпъра бъкате пе сата Търчiлор din Бессарабiа, каре апоi съ ле dъкъ ла тънъстiреа Флорещiлор, de унde съ ле поатъ апъка Мъскапiї, къ ân Молдова пь афла бъкате, аша de сънтъ ера; чi Лъпъ ачеста фь ânшелатъ de Брънковапъ съ кътпере бъкате, даръ съ пь ле dъкъ ла пътiта тънъстiре, прiчiнъind къ пь ера карръ. Деспре Лъпъ ачеста ânкъ се зiче къ с'аъ ânцелесъ къ Вiзiрiал ші л'аъ ânщiiнцатъ деспре оастеа Мъскъчеаскъ, прекът ші Брънковапъ, къ Мъскапiї пь сънт маї мълцi de 30000 de воiнiчi, ші къ лi с'аъ сфършiтъ зъхъреаоа. De Брънковапъ се маї зiче, къ Вiзiрiалуї i-аъ скрiсъ, къ ел есте гата а се рidika асупра Мъскапiлор, iаръ Мъскапiлор ле аъ фъгъдуiтъ къ се ва ântпрезпа къ дъншiї, кът вор ântра ân Валахiа. Adевърат есте къ Брънковапъ с'аъ тъбърiтъ пе шесал de ла Гъра Ърлацiлор, че е кале de 8 чеасърi de Търговещї departe. Фiind Спътарiал Тома Кантакъзепал, карele афаръ de алте лiтъї фоарте бine щia лътiпеще ші тълiпеще ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Împăratul Petru să trimisă pe Ceparîul Penne cu 5000 oștaș în Valahia, cu poruncă, ca Brâncovanu se va uni cu dînșiî și va da și zăhăreaua, ci Brâncovanu să remasă nemișcată în tabără. Într'aceea Spătarîul Toma Cantacuzinul văzînd înșelăciunea lui Brâncovanu, sînt pretestă, că merge cu doarmă într'o carte a sa ce pu era departe de tabără, să fugită la Moscalî. A doua zi s'au făcută mare gălceavă în tabără pentru fuga lui, că Brâncovanu bine vedea că ușe se va împuta fuga aceea și ața și mai tare se trăgea de la împrejurarea cu Moscalii, pănă când pu vor înviua pe Turcî. Ceparîul Penne drept aceea cu Toma Cantacuzinul s'au dusă pe Siretă în gios la Brăilă, și bătându-o în 4 zile o au luată; iară Brâncovanu s'au făcută bolnav, și (cu 300 de pungi) au dobânditu de la Vizirîul slobozenie, de s'au întorpată la Turgovești. Ceparîul Penne încă s'au chemată înapoi de la Brăila, pentru că se aproția Turcii. Pe ceparîul Iapșiă încă l'au fostă trimisă împăratul Petru cu 7000 de oștaș cătră Fălciiu în Moldova, cu vadă oare pu va găsi acolo loc mai bun de bătaie, și ceva zăhăreaua. Dară pre aceasta așa l'au încunjurată Vizirîul, careле trecusе Dunărea, de de abia au scăpată cu aiștorîul lui Dimitrie Cantemir, cu se întoarne la armata cea mare. Vizirîul l'au gonită până la armata cea mare carea era la Stănilești, și o au încunjurată și pre aceasta și în 3 zile s'au bătută foarte tare, cât preacum ziче Delciaro, ar fi birită Moscalii, de pu ar fi fost flămânzi. — — — A patra zi dupe bătăile acestea, prin mijlociреa împărătesei Ecaterinei I, s'au făcută pacea de la Prut, carea s'au isclălită de capcelelarîul Safirovă și de ceparîul Mihail Șereметев seara, în 12 Iulie din anul 1711, măcar că venice Carol XII din Bender cu o împediче.“ Așișderea scrie Istoricul Bălăcenescu [3]), Delciaro [4]) Dimitrie Cantemir [5]) careле tocma în sfârșită scrie despre cine, că el s'au cheltuită prin Turcî de la împăratul Petru I, dară aceasta au respunsă că mai nacrosă le va da ceara până la Cuca de cât pe Cantemir, că drăgul acel de ceară îl mai poate lua înapoi, dară cinstea, carea o va perde dând pe Cantemir, pu o va mai câștiga îndărătită.

Iarăși Engel [6]) mai ziче și acestea: „Sultanul din îndemnul lui Carol XII Craiului Suediei pu vrea cu împărătească pacea de la Prut, drept aceea Moscalii iarăși au venită la marginea Moldovei, și Cantemir în luna lui Noemvrie din anul 1711, au arătată dare pe Moldova. Iară Moldovenii s'au spăriată și au cheltuită aiștorii de la Vizirîul; ci aceasta i-au înfrântată, au îngăduită ceparîului Potoțki de au ierpată cu oastea ca în Moldova pe celtuelele cerei, au luată Hotinul cu mai multe sate de la ceară și l'au făcută raie Turcescu, și mai pre urmă au pusă Domnă Moldovei pe grecul Nicolae Mavrocordat.“

Despre Cărăți vorbind scrie Gebhardi [7]): „Împăratul Iosif I, au încredințată toată oastea ca din Ungaria Banului din Croația și Feldmareșalului Ioann Palfi Comitelui de Erded, careле avea multi pretenî și frăți între Cărăți, și prin cărți și

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

къ ворбе пе тоцї і-аў трасъ de ла Ракоці, ші фъръ de весте аў пъсъ фындътъпътъл de a се дтпъка къ дтпъратъл. Ракоці dimпротівъ аў трімісъ пе Берчені дп Полоніа съ чеаръ аціsторіў de ла дтпъратъл Мъскапілор, ші ел черънd дпчетаре de ла арме, аў терсъ ла Баіа, ка съ се дптълпеаскъ къ Іоann Палфі, ші съ аъдъ чеде че сънпеа Палфі къ пътеле дтпъратълуї. Палфі аў пріімітъ пе Ракоці къ маре чінсте ші отеніе ші арътънdъ'ї дп че прітежdіе с'аў пъсъ, і-аў фъгъdвітъ ті лъї ші челор че цін къ dънсъл пъ пътаї граціе, чі дптоарчереа кънъріlор ті тоатъ чінстеа, пътаї съ се ласе de Арdеалъ ші пріп скрісоаре съ се сънънъ дтпъратълуї. Ракоці пъ тълт аў гъndітъ къ ачестеа; тотъші аў скрісъ дтпъратълуї ші аў адънатъ ші пре аї съї de ле аў спъсъ ачестеа; чі Палфі п'аў пріімітъ картеа, пептръ къ Ракоці п'аў скрісъ ла дтпъратъл ка ъп сънъсъ, чі ка ъп дпсъшї облъдвіторіў, карele фаче къ алт дпсъшї облъдвіторіў. Dрепт ачееа Ракоці дпкъ ш'аў пердътъ воіа de a се дтпъка, ші адънареа карea o аў цінътъ къ статъріле ші сфетнічіі съї ла Салапкъ дп цінътъл Мънкачіълуї, ла чеї de фацъ ле аў zісъ къ Іоann Палфі лъї de фолос сфатъ і-аў датъ, къчї съпт дп прітежdіе de a фі фъгъріцї din цеаръ; даръ цііnd пестъторнічіа міністрілор дтпъръцещі, къ ел ла паче сінгър п'аў врътъ съ се слобоadъ, ка съ пъ'лъ zікъ dънъ ачееа въпzъторіъл патріеі. Ла ачестеа аў адъогатъ, къ ел ащеаптъ респънсъл ла дптребареа: требе съ се дтпаче, аў съ се батъ ші таї дпколо? ші ле аў фъгъdвітъ, къ ел се ва цінеа de респънсъл че і се ва da. Адънареа аў респънсъ, прекът ера дпвъцатъ, кът къ еї пъп'атънчі пъ вор лепъda артеле пъпъ кънd пъ се ва дптърі артікъл din Тірнавіа, пептръ а лъї стоарчере с'аў ші фъкът Кърцітеа, ші дтпъратъл пъ ва цівра, къ'лъ ва цінеа, ші къ дпсъті Ракоці требе съ треакъ дп Полоніа, съ адъкъ ощї Мъскъчещї. Dъп'ачееа Ракоці аў дпкредінцатъ тоатъ армата са лъї Каролі ші четатеа Мънкачіълуї капчелларіълуї съъ лъї Бароп Шеппіеї, ші ел с'аў гръбітъ ла адънареа сфетнічілор ші статърілор din Арdеалъ, карea o порънчісе съ фіе. Ачестора ле аў дескоперітъ къ дптъратъл тоате ле дпгъдве ші ле dъ Арdелепілор, афаръ de а'шї пътеа алеце прінцъ лорвші, ші къ ел есте гата a деслега пе Арdелені de цівръмътъпътъл лор dе'лъ вор деслега ші еї пе dънсъл de цівръмътъпътъл лъї. Пофта ачеаста таї de пре ъртъ пъ і с'аў дпгъdвітъ лъї Ракоці, dрепт ачееа аў трекътъ дп Полоніа съ адъкъ ощї кът таї кърънd, чі пріп депъртареа лъї ънії dintre чеї таї de фрънте ла атъта аў ацівнсъ, de аў врътъ съ се осебеаскъ de оастеа лъї; даръ Каролі і-аў бътътъ ші дтпръщіатъ пре ачеіа. Ші ачеаста аў фостъ бътаіа Кърцілор чеа таї de пре ъртъ; пептръ къ репеde dънъ ачееа, dънъ че аў въzътъ къ Кърціі съпт дп прітежdіе, къ чеї че с'аў трасъ ла тарцініле Полоніеї пъ се пот ацівта, ші къ фъгъdвінцеле лъї Ракоці тоате съпт дешарте, Каролі пріп доженіреа лъї Палфі ла ачееа с'аў слобозітъ ші аў терсъ дп Dебреці ла Консілліарівл de оасте Каролїў Лохпер de Lіndenхаіт ка съ се сфътвіаскъ de паче. Пачеа с'аў ші фъкътъ дп грабъ dънъ че аў дпторсъ Комітъл Вратіславъ тоате бънъріле, къте фъсесе лъї дървіте, Кърцілор дпапоі, ші пре алцїі дпкъ і-аў адъсъ пріп пілda са, de аў фъкътъ ашішdереа; пептръ къ Комітъл Каролі, аў кіематъ статъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ріле пъртепілор съї ла Хъст ші ле аў котъпdатў, съ се сънъпъ дмпъратълуї; dъп'ачеea аў трекътў ла Каръї ші аў фъкътў деплін пачеа, фъръ de Ракоці, ті аша аў дпчетатў Кърцітеа. Кў пъцін маї дпаінте de a се фаче пачеа, аў търітў дмпъратъл Іосіф I, ті тъта луї дмпърътеаса Елеонора Magdaліna Терезіа, къреіа дпкredінцеасъ ел окъртъіреа церілор, пъпъ че ва вепі фрате-съў Карол din Іспаніа, дпшелатъ фііnd de впії міністрі аў кіематў пе Палфі дпапої; чі Палфі аў ретасў дп Унгаріа, аў цінътў аскънсъ тоартеа дмпъратълуї, ші маї пре ъртъ аў стръпсў пе Кърції din Ardeaлў ті din Унгаріа ла Сътаріў пе 26 Апріліе din апъл 1711 ші аў фъкътў паче съпт kondiцііле ачестеа: Прінцъл Ракоці съ аїъъ тошііле сале de ва ші ретъпеа афаръ de Унгаріа, даръ дп четъці съ фіе стръжіарії лобопці кў леафъ дмпърътеаскъ. Лъкърріле de реліціе ші алте ръътъці съ се дndрепте дп сеітъл че ва съ фіе. Орфапії ші въдъвеле съ поатъ къпъта дпапої бънъріле пъріпцілор ші а ле бърбацілор, de пў с'аў вындътў шаї дпаінте пріп къtара дмпърътеаскъ. Ardeлепілор карії аў прівеціtў дп Молdова, шї челор din Унгаріа, карії съпт кў треві афаръ de цеаръ, лі се dъ маї дndелънгатў тітпў de a цівра. Кў чеї че с'аў іертатў, пў се ва лъкра, кът с'аў лъкратў дп цівdеката de ла Еперіашў, ті се ва порънчі тътърор цеперарілор ші тътърор derегъторілор, ка съ аїъ гріжъ съ се цінъ леціле. Комітъл Палфі аў къпътатў de ла Каролі пе тъпа дмпъратълуї четъціле din Сътаріў, din Eчed, din Шаркad, din Шітлеў ші Катовіа, іаръ Унгвархл ші Мънкачіхл л'аў бътътў дп 30 Іънie ші аў сфършітў лънгъл ші пъстііторіхл ръсвоіў аша прекът с'аў дпчепътў; adекъ кў черкареа ші дмпръщіереа впор тълхарі, карії пептрў ръвпа авъцііlор ші пептрў съръчіе пў се сънъпеа окъртъіреї. Ракоці маї дпаінте de a се фаче пачеа de ла Сътаріў фў deслегат пріп Кърцї de ціврътъптъл съў, даръ ел тотъші аў ретасў таре ші петішкатў дп сфатъл съў, ші атар тапіфестў аў трімісў дп Унгаріа, къ доаръ іаръші ар пътеа фаче рескоалъ, ші пў і с'аў сфетітў. Впії dintre цеперарї, dintre магпацї, dintre сепаторї ті тоцї сфетпічії Ardeлепеці с'аў dъсў кў ел дп Полопіа, чі пеавъпd кў че лї хръпі, пе Ardeлепї і-аў трімісў дndърънт, дпсъші Ракоці се дпшела кў пъdежdea къ ва dобъndі ощі ші de ла дмпъратъл Мъскъческў ші de ла Краіхл Фрънческў, ші кў ачелеа ва лъа Віспna, даръ Лъdовікў XIV Краіхл Фрънческў маї тълт се сілеа дптрў ачееа ка съ аціце пе Търчї асъпра Мъскапілор de кътў съ'лў аціътe. Дмпъратъл Мъскапілор, Петрў I адевърат аў фостў datў луї Ракоці бапї кў карії съ дмпedече ла Поартъ ръсвоіхл, че се гъта асъпра са, чі трімішії луї Ракоці опъчіцї дп Молdова, ші Петрў I dъпъ че с'аў стръторітў ла Прътў, фў сілітў съ факъ паче кў Търчії, кът аў воітў Візіріхл ші съ ласе Полопіа ші Молdова, карea дптътпларе аў репъс тоатъ пъdежdea луї Ракоці. Dрепт ачееа Ракоці de ачі шаї дпколо пътаї дптрў ачееа се певоіа, ка пріп тот феліхл de фъгъdъінце ші тещешъгърї съ'шї капете дndърънт тошііле ші бънъріле сале, ші аў терсў дп апъл 1713 дп Галліа, ка кў прілецівл пъчеї de ла Ълтраіектў съ'шї dобъndeаскъ скопхл съў; чі фііnd ел пътаї кў пътеле Пріпцў ші фъръ de пътере, пў с'аў възътў пічі с'аў сокотітў, чі аў требвітў dimпревпъ кў Берчепі, кў Естерхазі, кў Форгачіў, кў Чеакі ші кў

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вр'о къцїва алцїї съ се ѧndестълеаскъ къ леафа че о аѫ dобъndитѫ de ла Фрънчї.“ Ашїшdереа скріе Катона [8]), шї Вагнер [9]). Везї шї віеаца Пріпцълуї Ракоцї [10]). Іаръ Хевтоn [11]) зїче, къ Комітъл Александръ Каролї аѫ цївратѫ ѧn 1 Маїѫ din анъл 1711 крединчїошїре Августеї касеї Австрієї, шї ѧмпърътеаса Елеопора аѫ ѧнтърітѫ пачеа de ла Сетмарїѫ ѧn 26 Маїѫ din анъл ачеста. Ѧнтре Ардељенїї, карїї аѫ іскълітѫ пачеа de ла Сътмарїѫ, анъл аѫ фостѫ Daniїл Вашѫ стрътошъл Комітїлор Вашѫ din Цеаръ, прекът о поцї вedеа din пачеа ачееа карea e тїпърітъ.

Despre moартеа ѧмпъратълуї Іосіф I, аша ворвеще Вагнер [12]): „Ѧn 9 Апріліе (din анъл 1711), фiind маї мълте чеасърї ѧn сфат ѧмпъратъл Іосіф I, с'аѫ болнъвітѫ шї аѫ къзътѫ ла пат, маї ѧнтъїѫ се вedеа a авеа фрігърї; даръ a доза zi с'аѫ івітѫ блъndе рошїї не трънъл луї карea боалъ къ мълт маї прітежdіоасъ есте челор de върстъ, de кът прънчїлор. Ѧнтрь ачеастъ воалъ къzind, ѧndатъ ш'аѫ пророчітѫ моартеа zікънd: Гъташї ѧмпърате! шї кіетънd не dъховнікъл с'аѫ гътітѫ ла моарте. Ѧn 17 Апріліе таре слъбind аѫ пъсѫ не мътъ-са ѧмпърътеаса Елеопора окъртъїтоаре тътърор церілор Австріаче, пънъ кънd се ва ѧнтърна фратесъѫ Карол VI, din Іспанїа, апої ѧнтрь ачееа zi аѫ мърітѫ ѧn върстъ de 33 анї, лунї 3, зїле 8.“ Чї Катона [13]) dънъ че аѫ адъсѫ кървїнтеле ачестеа а ле луї Вагнер, скріе прекът ѫрмеазъ: „Фiind къ ачелашї Вагнер [14]), скріе ѧn Історіа луї Леополdѫ I, къ Іосіф I с'аѫ пъскътѫ ѧn 26 Іълiе din анъл 1678, кънd аѫ мърітѫ ѧn 17 Апрiліе din анъл 1711, п'аѫ пътътѫ фі de върста карea о скріе ел ачї, даръ аѫ фостѫ de анї 32, лунї 8, зїле 22.“

Despre лъкръріле Ромънілор din Ардеалѫ аша скріе Самоіл Клаin de Cad [15]): „Доъ ръndъеле съборнїчещї ѧn съборъл маре фъкъте авет de ла Влъdікъл Атанасіе I, каре мълцї артікълї кънрind despre бъне ръndъеле бісерічещї: Ъна есте din анъл 1711, алта din анъл 1712; dън'ачеаста пъ мълт аѫ трѣітѫ Влъdікъл Атанасіе, къ ла анъл 1716 с'аѫ алесѫ Влъdікѫ Іоann Патакі, шї аша Влъdікъл Атанасіе маї мълт de кът пънъ ла анъл 1714 п'аѫ трѣітѫ. Ѧпсъ зїса ачеаста a кълъгърълуї Клаin пентрь хронолоціе пъ e de a се кредe, къчї прекът зїче Влъdікъл Клаin [16]) dънъ моартеа Влъdікълуї Атанасіе I, скаънъл Бълградълуї аѫ фостѫ лїпсїт de Архіереѫ ѧn шепте анї, шї аша Влъdікъл Іоann Патакі п'аѫ пътътѫ ърта луї Атанасіе I, ѧn анъл 1716, прекът зїче кълъгъръл Самъіл Клаin, de оаръ че Атанасіе I аѫ трѣітѫ ѧn анъл 1712, чї despre лъкръл ачеста маї мълте воїѫ гръї ла анъл 1716.

Ѧn 20 Іълiе din анъл ачеста 1711, аѫ ѧнтърітѫ шї боіерїї din цеара Олтълуї ънірea къ бісерїка Ромеї, прін о скрісоаре ѧn карea маї мълцї с'аѫ іскълітѫ, de кът ш'аѫ пъсѫ печеціле, тотъшї печецї се афлъ ѧнтр'жпса 411.

Скрісоареа ачеаста, карea требъіа съ ретънъ ѧn оріцінал ѧn Архівъл Влъdіческѫ din Блажъ, dънъ ръѫ обічеіъл лор о аѫ фъратѫ Іесъцїї шї о аѫ трішісѫ Провінчіалълуї лор луї Хевепеші, карele о аѫ легатѫ ѧнтре скрісоріле челе мълте, каре тот къ ръпіреа шї къ фъртъшагъл ле аѫ адънатѫ, спре маре пагъба мълтора, даръ маї въртос a Ардељені-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

лор, de ла карії donaţiї дпкъ аѣ ръпітѣ Іесѣіцій, ші пре тѣлцї аѣ стрікатѣ кѣ тотѣл, маї алесѣ dintre Ромънії пострі, карії ера маї зълѣзї дптре чеіалалцї Арделенї. Скрісоареа боіерілор din цеара Олтѣлѣї, че о адѣсеіѣ ачі, дп оріцінал ла Хевепеші [17]) се афлъ, іаръ еѣ о ам скрісѣ ла апѣл ачеста дп Аппалії меї, ші о воіѣ адѣче маї пре ларг, кънd воіѣ скріе despre фамілія mea.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 367. seqq. [2]) Idem Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 292. [3]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [4]) Delchiaro Part. 2. cap. 7. [5]) Demetrius Cantemir Hist. Osm. Regni Lib. 4. cap. 5. [6]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 294. [7]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 369. seqq. [8]) Katona Hist. Crit. tom. XXXVII. n. 2062. seqq. [9]) Vagner Hist. Iosephi I. p. 415. seqq. [10]) Memoires du Prince Rakoczi T. II. p. 446. [11]) Heumonni Comun. de re diplo. Imperatricum Aug. p. 429. [12]) Vagner l. c. p. 407. [13]) Katona in Epit. Chron. ad h. a. [14]) Vagner in Hist. Leopoldi I. P. I. p. 448. [15]) Samuel Klain de Szád de Eccl. Valachica Transylvanica P. 9. §. 9. [16]) Eppus Innocentius L. B. Klain apud Szakadathium in Ms. p. 143. [17]) Hevenesi Mss. tom. 34 p. 254—271.

Апѣл 1712. Dѣпъ пачеа че о аѣ фъкѣтѣ Візірѣл дп апѣл трекѣтѣ кѣ дмпъратѣл Мѣскапілор, Петрѣ I ла Прѣт, Тѣрчії пе Лѣпѣл фечіорѣл лѣї Гавріліца, despre карелe ам ворбітѣ ла апѣл трекѣт, л'аѣ прінсѣ ші dѣкъпdѣ'лѣ дптъіѣ ла Варна, апоі ла Одрііѣ, і-аѣ ші тъіатѣ капѣл, прекѣт скріе преавестітѣл Енгел [1]), лѣї Брънковапѣ дпкъ дп апѣл ачеста і с'аѣ ѣрzітѣ періреа.

Despre Молdова дпкъ zіче ачелашї Енгел [2]): „Ніколае Маврокордат а доѣа оаръ аѣ domnitѣ дп Молdова апї 4, лѣпї 4, de ла апѣл 1712—1716, пептрѣ къ Тѣрчії dѣпъ че аѣ дптърітѣ дп 16 Апріліе din апѣл de акѣт пачеа че о фъкѣсе Візірѣл дп апѣл трекѣт кѣ Мѣскапії, п'аѣ сокотітѣ а фі маї харпік de a доѣъndi дп Молdова, de кът пре ел, къ гъndea къ маї de фолос ле ва фі лор a пѣпе Арendаторї Грек преste Молdовепї de кът Баша Тѣрческѣ, прекѣт търтѣрісеще Dadik [3]). „Ніч с'аѣ дпшелатѣ Тѣрчії дп пъdежdea карea o аѣ авѣтѣ дп Ніколае Маврокордат, кѣт се ва аръта ла апії вііторї.

Dѣпъ че аѣ репосатѣ дмпъратѣл Іосіф I, прекѣт скріе Гебхardi [4]): „Фрателе лѣї чел маї тінер, саѣ Краіѣл Іспаніеї. Карол Францішкѣ Іосіф Вепчеславѣ Балтazар Іоann Антопіе Ігнатіе, кът аѣ дпцелесѣ, къ тропѣл Аѣстріеї есте фъръ de стъпъп, дпdатъ аѣ гръбітѣ спре Ігаліа, ші de аколо дп Цермапіа, de аѣ прімітѣ корона дмпърътеаскъ (дп 22 Декетѣріе din апѣл 1711) дп Франкфѣрт, аѣ прімітѣ dѣпъ ачеea облъdѣіреа Аѣстріеї дп 8 Феврѣаріе din апѣл 1712, ші аѣ дпоітѣ сеітѣл de ла Пожоп, каре дпаінте de 4 апї се спърсесе прін чіѣтъ ші прін ръсвоіѣ. Дп сеітѣл ачеста статѣріле Ѣпгѣрещї аѣ кѣпоскѣтѣ пе Карол a фі Краіѣл лор de ѣрік, ші ел аѣ фъгъdѣітѣ прін ѣп dіпломатѣ, къ Ѣпгѣрії се вор цінea de тоате скѣтінцеле мі прівілецііріле сале, лѣпd афаръ дпкіетѣра dекретѣлѣї лѣї Andреіѣ II, de a се пѣтea аціѣта ѣпѣл пре алтѣл дмпротіва Краіѣлѣї; къ корона Ѣпгаріеї de ачі дпаінте пѣ се ва маї dѣче афаръ de Ѣпгаріа, къ тоате пърціле кътe с'аѣ цінѣтѣ оаре-кънd ва de Ѣпгаріа, каре с'аѣ къщігатѣ ші се вор къщіга дпапої, іаръші се вор дмпревпа кѣ dѣпса; къ dѣпъ че се ва стъпце

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

партеа бърбътеаскъ din каса Австріеї, ші къ фіеще-каре Краіъ de врік се ва дпкорона, кънd ва дпчепе a обльдві. Апоі дп 22 Маіъ с'аъ дпкоронатъ Краіъ Ънгаріеї. Deчї статъріле і-аъ ащерпътъ дпainte o гръmadъ de гревъцї, каре пъ с'аъ пътътъ лекві пептръ чівта, че іаръшї і-аъ асъпрітъ ші аъ спартъ сеітъл ші de алтъ-datъ. Чівта ачеаста ші ресвоіеле челе трекъте аъ потопітъ din цеаръ пъ маї пцin de 300,000 de oameнї, дрепт, ачееа с'аъ кіематъ дп Ънгаріа Свабї, карії аъ ші венітъ, ка ла 40,000, даръ чеї серачї пъ с'аъ прііmітъ, фііnd фрікъ ка пъ кътва съ се факъ маї пре врітъ хоцї ті тълхарї dintr'жnшії. " Ашіmдереа скріъ Бъргхарт [5]), Палта [6]), Швandпер [7]), Катона [8]).

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 370 [2]) Idem Engel in recent. Hist. Mold. p. 295. [3]) Dadik apud Gatterer XIII p. 228. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 373. seq. [5]) Burghart p. 274. [6]) Palma notitia rex. ung. Part. III. p. 291. [7]) Schwandtner Script. rer. hung. tom. II. p. 518 seq. [8]) Katona in Epit. Chron. ad h. a.

Апвл 1713. Zicвc'аъ ла апвл 1711, къ Dimitрie Кантемір dвпъ че с'аъ фъкътъ дп 12 Івліе 1711, пачеа de ла Прътъ с'аъ dвсъ къ Мвскапії, кареа терцере a лві ата o скріе преавестітвл Епгел [1]): „Кантемір ші къ dънсвл ка ла o mie de Молdовенї маї тоцї боієрї къ фетеіле ші шербії съї дмпрехънdвсе къ оастеа Мвскъчеаскъ аъ трекътъ дп Рвссіа тікъ. Дмпъратвл Петрв I, прin diпломатвл din 1 Авгвстъ 1711 пе Кантемір л'аъ фъкътъ прінцъ de дмпъръціе Рвсеаскъ, ші Карковвл din Ънkраіna с'аъ datъ ші прівецілор спре лъкатъ, ші лві Кантешір і с'аъ datъ маї мвлте шошії ші цінвтърї, каре дп апвл 1713 dвпъ пофта лві Кантемір с'аъ дмпърцітъ дntре ел ші дntре Молdовенії чеї прівецї, ші Кантемір аъ dобъndітъ 1000 de іобацї къ o леафъ de престе an. Престе Молdовенії ачестіа dвпъ дntmпъратвл порвнчеа пвтаї Кантемір дп тоате требіле. Дп 11 Маіъ din апвл 1713, аъ мврітъ Kacandpa Кантакъzena Фата лві Шербан Bodъ ші мвіереа лві Dimitрie Кантемір; чеалалтъ віацъ a лві Кантемір пъ се цine de історіа Молdовеї." Прекът скріе Хвпел, Dimitрie Кантемір dвпъ че аъ мврітъ Kacandpa, с'аъ дпсвратъ a доза-оаръ лвънd пре вna din фаміліа Імбецкої, кареа с'аъ мъритатъ dвпъ шоартеа лві Кантемір dвпъ Прінцвл din Хессен-Хомбврг, ші аъ тощепітъ тоате бвнвріле лві Кантемір, пептрв каре апоі с'аъ лецівітъ првнчії лві Кантемір чеї din Kaccandpa къ dънса. Кънd скріъ ачестеа дп 4 Авгвстъ din апвл 1811 дп кортеа преалвмінатвлві ші преасфінцітвлві Domнвлві Сашоіл Вълкап Епіскопвлві челві Ротъпескъ din Opadea Маре, алалтъ-ері аъ прънzітъ ла преа-сфінція-са Ценерарівл Кінтаіер къ маї мвлцї оффіцерї, дntре карії ера вn ценерарів ші вn колопел din фаміліа Хессен-Хомбврг.

Despre Ніколае Маврокодатъ Domнвл Молdовеї скріе ачелашї Епгел [3]) прекът вртеазъ: „Къ дпцелепчівне с'аъ цівтъ пврта Ніколае Маврокордатъ ші къ Карол XII, Краівл Свезіеї пънъ дп 31 Іанваріе din апвл 1713, кънd с'аъ прінсъ ачеста ла Bender ші с'аъ dвсъ дп пърціле Odріівлві. Ла Краівл Свезіеї вреа съ теаргъ ші пеферічітвл Краівл Полоніеї, Станіслав Лесчінскі, чі Маврокордатъ л'аъ цінвтъ ла Іашї, ка съ пъ кадъ дп кърса Ханвлві ші a Сераскірвлві, карії дмбла съ'лъ пеардъ, пънъ че дп Апріліе din апвл 1714, л'аъ лватъ паza Търчеаскъ съ'лъ петреакъ дп Лотарінція. "

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre Valahia ziче Історіа Бълъчепеаскъ [4]): „Каптакъzепіі, карії пъръреа аў фостъ віклепї domnilor, аў лпчепътъ a віклепі ші пе Констаптіп Брънковапъ, ка съ'лў descръdъчineze de pre фаца пътъптълъї, пеавъпd алтъ прічіпъ, фъръ пътаї ръътатеа лор ші петълцетіреа, къ лп zілеле Domпълъї Констаптіп кў тот бінеле ера лпdестълацї, ші пічї o лінсъ авеа, чі воіе слобоdъ авеа ла Boдъ, ера боіері марї, сфетпічї ші Ісправпічї, плінї de бапї, de сате ші de вії фъръ de бір ші фъръ de порцие, пў ка алцїі каре требъіа съ dea порцие, ті еї таї біпе тръіа de кът Констаптіп Boдъ, къ ел авеа грежтъцїле domпіеї, іаръ еї прежтълъріле, оспецеле, десфътъріле ші къщігъріле ле пъzеа. Даръ пў с'аў лпdестълатъ кў ачестеа, чі ші domпіа лпкъ o въпа, ті въzъпd къ domпъл Констаптіп deспре тоате пърцїле, таї алес deспре Търчї ва съ се стріче dовъпdiпdў'шї пъте de віклеап, аў сокотітъ съ'лў сърпе, ші аў лпчепътъ a скріе кърцї ла лптпъръцие ші ле аў печетлвітъ кў печецї віклепе, але тътърор боіерілор, лъпd лптр'аскъпс фортълеле тътърор печецілор боіерещї, ші трітецъпdъле ла Брашовъ съ се префакъ, боіерії чеї таї тълцї de ачеаста пешіка щііпd.“

Іаръ Delкіаро [5]) скріе: „Се апроніа Констаптіп Брънковапъ de апъл 60 ал върстеї сале, ші de апъл 25 ал domпіреї сале, логodice пе Radъл ал треїlea пъскътъ ал съў кў фата лъї Антіох Каптемір, карele dъпъ a doза тъzъліре din Молdова лъкъіа лп Царіград, лпкъ лп апъл 1706 ші акъта вреа съ факъ пъпта. Despre ачеаста аў лпщііпцатъ пе Віzірінл Алі Баша карele с'аў тъіатъ de Nemцї лп 5 Аъгъстъ din апъл 1716 ла Петроварodin, кў картеа ъртътоаре: „Къ dъndъ'ї Dъmпezeў патрў фечіорї, ла ал треїlea de тълтъ време аў черкатъ ті токтітъ тъіере пе фата лъї Антіох Каптемір, чі фііпd къ Dimітріе Каптемір Domпъл Молdовеї ші фрателе лъї Антіох, с'аў фъкътъ ревел ші аў трекътъ ла Мъскапї, кредіпчіошіреа че o аре ел кътръ Поарта Търчеаскъ пў фъръ de фъпdътъпт лл лпфіоаръ, ка късъторіа ачееа, пў кътва се факъ чева препъсў deспре кредіпчіошіреа са, къ de кът с'ар лптътпла впа ка ачеаста, таї гата есте a стріка контрактъл чел de късъторіе, шъкар къ п'ар фі лъкрў обічїпвітъ.“ Картеа ачеаста o аў трітісў ла Віzірінл лінінd лъпгъ dъпса 4000 de галвепі ші o тіптеа фоарте скътпъ къптъшітъ кў пеї de соболї. Nў врў Віzірінл съ прііmеаскъ алта din dарърї фъръ пътаї тіптеава, чі аў арътатъ таре dрагосте ші аў фъгъdвітъ къ лп тоате лї ва фі бъп патрон. Іаръ лп кът есте пептрў пъпта че ера съ се факъ, і-аў скрісў карте лп карea пофтінd порок тіперілор ші бъкъріе лъї Брънковапъ, ziчea, къ съ трімітъ dъпъ тіреасъ кў потпа че се къвіпе впъї Прінцў, кът есте ел, къ тіреаса апоі се ва пітрече din Царіград пъпъ лп Валахіа кў чінстеа чea шаї таре, ші се щіпъ пъпта dъпъ обічеінл domпескў, къ авъпd Поарта din міла лъї Dъmпezeў паче кў тоатє пърцїле ел лпкъ се поатъ веселі лп Domпіа са пететъпdъсе къ ва требві съ теаргъ ла табъръ кў тоате ощіле сале. Ащепта Віzірінл съ се адъкъ пе пъптъ тоате скътпетъріле ачелеа каре ле трімісесе Брънковапъ ші тълцї боіерї лп Арdеал пептрў секърітате, кънd с'аў апропіатъ Мъскапії (лп апъл 1711) ка съ ле поатъ ръпі, къчї се zічea a фі фоарте марї. Ачела карele лпщііпца despre

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тоате пе Візірівл ера персоапъ de пеат таре, фъцісе лп Ардеалъ, пептрв къ стъріле лмпрецівр а тітпврілор de атвпчї пв'лъ лъса съ петреакъ лп патріа са. Nв ера Мвптеап ші пвтеле лві се таче. (Се поате тъчеа къ п'аъ фостъ твптеап, чі аъ фостъ Молдовеапвл Dimitrie Раковіца, despre карелe ам кввъптат ла апвл 1710). Ачеста трімітеа тоате din Валахіа къте ера de липсъ спре врзіреа челор че ера спре стрікареа лві Брънковапв. Ачеста фъкв съ се таіе маї твлцї печетларї боіерещї, zікънd: къ л'аъ черкатъ боіерії спре ачееа; апої кв печетларії ачееа с'аъ лмтребвінцатъ спре автептікареа кърцілор челор тінчіпоасе асвпра біетвлві Пріпцвлві Конставтін Брънковапв.

Іаръ пжріле че с'аъ трімісъ ла Поарта Тврчеаскъ асвпра Пріпцвлві Брънковапв съпт ачестеа: 1) къ аре секрете корреспопdепце кв лмпъратвл Нетцескъ, кв Мвскапії, кв Полопії ші кв Венеціапії, кърора ле deскопере тот че поате ші despre Тврчї. 2) Къ лмпъратвл Леопольd I, прін dипломатвл съв чел din 30 Іапваріе 1695, л'аъ фъкътъ пе Брънковапв Пріпцъ de лмпъръція Ромапілор de пврвреа кв тоатъ партеа бърбътеаскъ пептрв твлте слвжбе че ле аъ фъкътъ лмпъръцієї сале, прекът аратъ dипломатвл. 3) Къ пептрв ка съ се лмбогъцеаскъ пре сіпе аъ съръчітъ цеара кв твлте фелврї de тръсврї каре пв с'аъ маї фъкътъ de domпії чеї dinaiптеа лві. 4) Къ съпт претест de а'шї твта аервл лъкзеще престе ап лп шесе саъ шепте лві лп Търговещї кв таре пагъбъ ші а боіерілор ші маї алес а пегвцъторілор din Бвкврещї; ші ачеаста пв о фаче пептрв алта фъръ пвтаї 5) Ка съ поатъ фзці кв тоатъ фаміліа ші авзція са лп Ардеалъ, вnde 6) Ш'аъ квтпърат твлте сате, ші акvта се zідеще о пълатъ фоарте таре. 7) Къ аъ трімісъ твлцї банї пв пвтаї ла Віепna чі ші лп Венеція, ші лп лмбе локврiле ціпе ацепції съї. 8) Къ Тота Капtакzепвл кв воіа лві аъ фзцітъ ла Мвскапї лп апвл 1711. 9) Къ ш'аъ фъкътъ лп Віепna доbе ші трімбіце de арцint, ка каре лмпъратвл Тврческъ лпкъ пв аре. 10) Къ аъ фъкътъ ка съ і се бать топете de авр лп Ардеалъ, вna de къте дої ші маї твлцї галбепї пъпъ ші de 10 галбепї, dintre каре вna се трішіте Сзлтапвлві пептрв маї таре лпкredinцаре; іаръ челелалте топете се вор афла лп вістеріа лві чеа пріватъ кв твлте петре скvмпе, че пв се пот прецві, кънd се ва тъзълі Брънковапв.

Пептрв че аъ лъсатъ Брънковапв съ се факъ топетеле ачестеа твлцї твлте прічіпї adвк, даръ лп коттвп zік къ лп zіва de Съптъмъріа таре din апвл 1714, кънd ар фі лптрат ел лп апвл 60-ал вързтеї сале, ті лп ал 26 ал облъдвіреї вреа съ dea вп оспъцъ фоарте тінвнат ла тоатъ боіерітеа ші ла сфършітвл оспъцвлві вреа съ лмпартъ топетеле ачелеа ла фіеще-каре боіерів, dвпъ рапгвл саъ треапта лп кареа ера; чі ваї ші тішел! токта лптр'ачеіа zі с'аъ тъіатъ ші патрв фечіорї аї лві ші ел.“

Despre топетеле челе de авр але лві Конставтін Брънковапв аша скріе Самвіл Келешері [6]): „Пептрв потепіреа фаміліеї се бътвсе dевпъzї de пріпцвл Валахіеї галбепї de zече ші de чінчі, карії de о парте авеа тіпвл лві dвпъ обічеівл Ромъпілор лмподобіт кв мітръ скvмпъ ші кв тіптеа спънzвратъ de пре вперї пріп прецівр кв іпскріпція ачеаста: Constantinus Bassaraba de Brancovan; de алтъ парте авеа стемма саъ цітірвл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Валахіеї къ каре трѣіескъ пріпціі дп лъкръріле челе політічещі, къ дп челе бісерічещі се фолосеск къ печетларіѣ, дп каре сънт дптъіаці CC. Константін ші Елена, цінънd крѣчеа дп мънї. Сънт мітра чеа пріпцеаскъ дп повацъ ера ѫн корѣ, къ аріпіле дптінce, цінънd къ клопцѫл о крѣче de рънd ші стънd пре ѫн чіѫпгъріт pam de арѣре ші deacѫпра de o парте соареле, de алта лѫна къ дпскріпціа пріп преціѫр: D. G. Voivoda et Princeps Valachiae Transalpinae. Nenorочітъ monетъ ачеаста аѣ dѣсѣ ла періре пе фамілія Брънковенеаскъ, dѫпъ че аѣ къzѫtѣ Пріпцѫл къ аї съї дп мъїпіле Тѣрчілор.“

Дп Ѫнгаріа аѣ тѣрітѣ Палатінѫл Пріпцѫл Павл Естерхazі дп 26 Мартіе din апѫл ачеста, а кърѫіа віаць о аѣ скрісѣ Патер Хорані [7]). Дмпъръtеаса Елісавета дпкъ аѣ порпітѣ din Іспанія дп 19 Мартіе ші аѣ аціѫнсѣ дп Віенна дп 11 Іѫліе 1713 прекѫт скріе Катона [8]). Міхаіл II Апафі, карele се фъкѫсе Пріпцѣ de дмпъръція Романілор, ші скімбасе dominіѫріле сале челе din Ардеалѣ къ алтеле din Цертанія, дпкъ дп апѫл ачеста 1713 аѣ тѣрітѣ дп Віенна, фъръ de мощенї, прекѫт аратъ Гебхарді [9]) ші Ваіссете [10]). Dѫпъ dіпломатѫл неатѫлъї Ілліріческѣ [11]) дп апѫл de акѫт дмпъратѫл Карол VI аѣ дптърітѣ прівілеціѫріле de Леополдѣ I, дате Сърбілор.

[1]) Engel in recent. Hist. Mold. 293. seq. [2]) Hupel Miscellen V. p. 314. [3]) Idem Engel l. c p. 295 seq. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [5]) Delchiaro p. 169. seq. [6]) Samuel Köleséri in Auraria Romano-Dacica cap. III. N. 65. [7]) P. Horanyi tom. I. p. 628. [8]) Katona in Epit. Chron. ad. h. a. [9]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 323. [10]) Vaissete tom. I. p. 309. [11]) Diplomatarium Nationis Illyricae Part. I. p. 17. et Part. II. p. 20.

Апѫл 1714. Despre лъкръріле че с'аѣ дптъмплатѣ дп Валахіа, аша гръещe Історіа Бълъчепеаскъ [1]), dѫпъ челе че с'аѣ zісѣ ла апѫл маї de кърънd трекѫт: „Аша пѫрѫnd пе Константін Брънковапѫл дп маї тѫлте рънdѫрї, Тѣрчіі пѫ кѫтеza а'лѣ тъzълі къчї се темеа къ пѫ вор пѫтеа пѫне мъніле пе dънсѫл. Маї пре ѫртъ афлънd орган пре ѫн Константін din Крітѣ карele ера вътавѣ de апроапе лѫї Константін Водъ, ші вреа съ се dѫкъ ла Царіград къ воіа domnѫлї, і-аѣ датѣ кърціле ка съ ле dea дп мъніле дмпъратѫлї, дп каре кърцї фъгъdѫіа съ пѫ се театъ, къ ва скъпа Константін Водъ, къ еї (Кантакѫzенії) дл вор прінde, ші'лѣ вор da дп мъніле дмпъратѫлї: ші аѣ дпвъцатѣ пе ватав, съ спѫнъ ші къ гѫра ѫнеле ка ачестea. Deчї дпкredінцъndѫсе Тѣрчії дп таїнъ аѣ бъгатѣ пре Імброхорѫл чел маре дмпъръtескѣ ші пе Мѫстафа-Ага Капіцікѫл, ші пещііnd чінева, і-аѣ трішісѣ съ стрінгъ оцї de пре марціні, ші съ теаргъ съ пріndъ пе Константін Водъ, ші вenind пънъ ла Рѫцікѣ, de аколо Імброхорѫл аѣ трішісѣ дпаінте пе Мѫстафа-Ага къ фертанѫріле ѫнѫл de domnie (пентрѫ Стефан Кантакѫzенѫл) ші алтѫл de тъzълie, dѫndѫї порѫнкъ, ка, de се ва пѫне дп контръ Константін Водъ, съ'ї факъ щіре ка съ теаргъ ші ел къ оцїле Тѣрчещї ші съ'лѣ пріndъ. Іаръ ла 24 Мартіе аѣ сосітѣ дп Бѣкърещї Мѫстафа-Ага дп Меркѫреа маре din съптъмъна чеа de лъпгъ Пащї, ші дмпревънdѫсе къ domnѫл, і-аѣ спѫсѣ тъzъліа; іаръ Константін Водъ пѫ щіа че съ факъ, въzънd de фаць періреа, пѫтаї върса лакрътї. Мѫстафа-Ага аѣ дпчепѫтѣ а печетлѫі кътъріле къ аверіле, ші л'аѣ датѣ дп кезешіа боіерілор, ка съ пѫ фѫгъ, ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

с'аѫ дѫсѫ ла газдъ. Іаръ тікълосѫл кѫш ар фі пѫтѫтѫ фѫці, кънд Каптакѫзенії фрѫціїле лѫї ера маї шарї преете оасте, карії тоцї се бѫкѫра де ачеаста. Ѧп поаптеа ачеа Меркѫрї спре Ціоі аѫ терсѫ Міхаіл Спътаріѫл Каптакѫзенѫл ла Мѫстафа-Ага авънд драготап саѫ тълтъчеаріѫ пе Каратаплеѫл Портаріѫл, ші аѫ фъгъдѫітѫ тѫлцї бані ка съ стеа ла Імѫрохорѫл ка съ пѫпъ домн пе Стефан Спътаріѫл Каптакѫзенѫл. Ші а доѫа зі ціоі венінд Імѫрохорѫл ла Бѫкѫрещї кѫ 12000 де Тѫрчї деграѫ аѫ фъкѫтѫ домн пе Стефан Каптакѫзенѫл; іаръ Вінерї дімінеаца аѫ венітѫ боіерії де'шї лѫа іертъчіѫне ші зіѫа бѫпъ; дечї Константін Брънковеанѫл аѫ ѧнчепѫтѫ а ѧмпѫта Каптакѫзенілор петѫлцътіреа ші вікленіа ш. ч.... Ѧп ачееа Вінерї дімінеаца л'аѫ лѫатѫ Тѫрчії кѫ тоатъ каса лѫї пе тоцї ціперії, пе тоате фетеле, ші пе тоцї-патрѫ фечіорії лѫї ші дѫкѫндѫ'і ла Царіград і-аѫ ѧпкісѫ ѧп Едікѫлъ. Іаръ кътъ невоінцъ аѫ фъкѫтѫ Стефан Водъ Каптакѫзенѫл съ стънгъ каса лѫї Константін Брънковапѫ, ла домніа лѫї вот сѫѫне. Домніт'аѫ Константін Водъ Брънковеанѫл 25 де анї ші 80 де зіле ші аша ш'аѫ лѫатѫ гътатѫл домніеї, іаръ ал вієцеї ѧп домніа лѫї Стефан Каптакѫзенѫл чел воіѫ сѫѫне. Фост'аѫ ѧп домніе ферічіт слѫжіндѫ'і пороклѫ, іаръ пѫ лъѫдатѫ, пентрѫ къ аѫ адаѫсѫ харачіѫл, ші din 250 де пѫпцї с'аѫ сѫітѫ ла 520 де пѫпцї, ші слѫціторіпеа де ла кареа се скотеа харачіѫл, о аѫ ѧмпърцітѫ пріп сателе сале ті але Каптакѫзенілор, ші тоатъ грешатеа о аѫ арѫпкатѫ пе цеаръ, ті кѫ о ворбъ чеде че кѫ тѫлтъ остепеалъ ті кѫ бѫпъ сокотеалъ аѫ фъкѫтѫ чеї бътрънї, ел тоате ле аѫ стрікатѫ.

Домніа лѫї Стефан Каптакѫзенѫл ла анѫл де ла плъстѫіреа лѫтеї 7222, іаръ де ла Хс. 1714. Дѫпъ че с'аѫ тъзълітѫ Константін Брънковапѫл din Домніа Валахіеї, ші Мѫстафа-Ага і-аѫ печетлѫітѫ тоате аверіле, а доѫа зі аѫ венітѫ ші Імѫрохорѫл, ѧпаінтеа кърѫіа ешінд боіерії кѫ маре помпъ л'аѫ бъгатѫ ѧп Бѫкѫрещї ші л'аѫ дѫсѫ ла сълашѫ ла каселе лѫї Шербан Каптакѫзенѫл Спътаріѫл, кареле аѫ порѫнчітѫ Мітрополітѫлѫї (Антімѫ), ші тѫтѫрор боіерілор, съ вінъ тоцї ла 2 чеасѫрї дѫпъ амеазї ла сълашѫл лѫї, ті фіінд къ ел маї ѧпаінте фъкѫсе ісправъ, ка съ фіе Домнѫ Стефан Каптакѫзенѫл фечіорѫл лѫї Константін Столнікѫл, дѫпъ че с'аѫ стръпсѫ, Стефан Каптакѫзенѫл с'аѫ дѫс де аѫ сърѫтатѫ мъна Імѫрохорѫлѫї, тѫлцеміпд пентрѫ домніе, ті неавънд гата къфтапѫл, с'аѫ десбръкатѫ Мѫстафа-Ага де коптошѫ ші л'аѫ ѧмбръкатѫ кѫ коптошѫ ѧп лок де къфтан, грѫбінд съ се факъ кърънд Домнѫ. Дечї Бѫпереанѫл Вістіеріѫл аѫ трімісѫ деграѫ де аѫ адѫсѫ ѫп къфтан ті л'аѫ ѧмбръкатѫ ші аша кѫ помпъ маре ші кѫ зікътърї аѫ терсѫ ла кѫртеа Домнеаскъ. А доѫа зі, ѧп Вінереа маре, аѫ ръдікатѫ Мѫстафа-Ага пе Константін Брънковапѫ кѫ тоцї аї лѫї ші аѫ порпітѫ спре Царіград кѫ тѫлціме де Тѫрчї, іаръ Імѫрохорѫл аѫ ремасѫ, де черка кѫ Стефан Водъ авуцііле лѫї Константін Брънковапѫ, че ремъсесе ѧп даторії пре ла ѫнії ті пре ла алцїі, ші кѫ гроаза чеа маре че фъчеа оатепілор тоате ле аѫ афлатѫ, ші скѫлеле де аѫр ші де арцінт, каре ле дъдѫсе ла боіерї Константіп Водъ, съ ле пъстрезе; де фріка че ле ера ѧпаінте пѫсъ, де се вор афла, къ аѫ чева ші тъгъдѫескѫ, къ вор пъцї, тоате ле аѫ датѫ ѧпаінте, ші Стефан

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Водъ ле аў датў Імброхорѫлуї, ші фоарте таре се сілеа Стефан Водъ, съ скоатъ тоате даторіиле ші авуціа луї Брънковану съ о афле, ка петіка съ шаї ретъпъ.

„Дупъ че аў луатў domnia Стефан Каптакузенул пътаї треї зіле аў трекутў ші ајндатъ аў трімісў пе Константін ла Ширбеї ші пе Радул Дъдескул кътпатул съў пе карелеші Логофът таре л'аў фъкутў атунчі, ла Царіград ку кърці ла ајмпъратул ші ла Візірул, зікъндуле, съ гръбеаскъ, съ сосеаскъ маї ајнаінте де Константін Брънковану ші съ луакре ка съ пу маї скапе Брънковану ку фечіорії луї, карея с'аў ші фъкутў, къчі ајн тот тіпул с'аў сілітў, ка съ стъпгъ де тот din луме пътеле касеї Брънкованулуї, ајнкъ ші атунчі кънд дучea Търчії пе Брънковану ла Царіград, скосесе Стефан Водъ проці din Бъкурещі де се желуіа ајнаінтea Імброхорѫлуї. Ка ачестea ші маї мулте аў фъкутў Стефан Водъ асупра вълуї съў Константін Брънковану, ајн лок де а'лў аџуста ші де аї фаче біне пентру біне. Ајнсъ Стефан Водъ пу е атъта віноват, кът есте віноват татъл съў Константін Каптакузенул Столніку луї Константін Брънковану, пе карелепу ка пре ун ункіў, чі ка пре ун татъ ајл авea Брънковану, ајн тоате черънd сфат де ла дънсул. Ачеста даръ цііnd тоате сфатуріле пепотулуї съў, тоате ле аў върсатў ајнаінтea Търчілор, ші цііnd ші кърціле ку каре преалъудаціі ші преа пебіруіцій ајмпъраці аї Романілор ші аї Москапілор ајл фъкусе пре ел ші пе фечіорії луї вечінічі Пріпці аї ајмпъруціеї Ромеї ші Кнезі аї ајмпъруціеї Московіеї, ајнсъші бътрънул татъл луї Стефан Водъ ле аў датў ачестea ајн тъпа Імброхорѫлуї, ші л'аў рugатў съ ле dea ајн тъпа ајмпъратулуї съ вадъ віклешугуріле Брънкованулуї, ші пре лъпгъ пърї ші ачеаста аў зісў, къ de пу са ва оторж Брънковану, одіхнъ пу ва фі, чі се вор фаче атестекътурї ајн цеаръ ші вражбе ајнтре ајмпъраці. Чі пу е мінуне, къа тътea аў пътратў Константін Столнікул Каптакузенул, ка съ пеардъ пе непотул съў Константін Брънковану, кънd ші пе Фрателе съў Шербан Водъ, карелеаї скосесе віеаца de ла Грігоріе Гіка Водъ, ајнкъ л'аў оторжтў. Імброхорѫл арътънd кърціле челе de пріпціе ајмпъратулуї ші сунънdu'ї ші алте пърї, ајмпъратул с'аў мъніатў фоарте таре ші аў порунчітў de аў адусў пе Константін Брънковану ку тоцї-патру фечіорії ајнаінтea са, унde шедea ајнтр'ун фоішор лъпгъ таре, ші фечіорілор ле аў датў воіе, аў съ се факъ Търчі, аў съ лі се таіе капетеле; іаръ татъл лор Константін аў гръітў кътръ фечіорії съї прекум уртеазъ: „Фііі меї! Іатъ тоате авуціile ші орі-че ам авут, ам пердут, съ пу пе пердеш ајнкаї сufletele ! Стацї таре ші бърбътеще драції меї! ші пу бъгацї сатъ de моарте, прівіцї ла Хс. мънтуіторул нострu, къте аў ръбdatў пентру noї, ші ку че моарте de окаръ аў мурітў, кредецї таре ајнтру ачеста, ші пу въ мішкацї, нічі въ клътіцї din кредінца чea православнікъ пентру віеаца ші луmea ачеаста ш. ч.“ Ачестea зікънd ел, порунчі ајмпъратул de ле тъіаръ капетеле ајнтъіў a ле фечіорілор ајнчепънd de ла чел маї тінер, ші маї пре урмъ аў тъіатў капул луї Константін Брънковану, ші'ї арункаръ ајн таре, чі крещінії дун'ачea афлънd трупуріле лор ле аў аструкатў ла Патріархіе. Іаръ моартea лор с'аў ајнтъмплатў ајн 15 Августdin anul 1714.“

„Ајн цеаръ ајн зіуа de Съптъмъріе, кънd с'аў тъіатў Константін ку фечіорії ајн Ца-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

pîrad, ne doamna luĭ Стефан Bodъ la mънъстîrea de un Летn фiind пентрu евлавiе, o aŭ ловîтŭ o невоiе mare de фъчea тоате грозъвiile, шi eĭ nu сокотea къ e бътaia luĭ Dumnezeŭ, чi c'aŭ prenŭcŭ пре o кълугърiцъ anume Олiмвia, мътушъ doamneĭ, adekъ соръ ku mama doamneĭ къ iea aŭ фъкутŭ фартече ku алте мвiерi, шi ne мътушъ-ca o aŭ трiмiсŭ la алтъ мънъстiре, de o aŭ ziditŭ лntр'o кiлie, iaръ ne doуъ мвiерi le aŭ спънзуратŭ.“ Ашiшdереа скрie Delkiaro [2]), лnkъ maĭ ku форфоiŭ шi шaĭ пре ларгŭ кареле anoĭ скрie: „Diнтъiŭ c'aŭ тъiатŭ капul Въкъресkулuĭ, a doua luĭ Матеiŭ фечiорулuĭ челuĭ maĭ тiнер; a треia Radулuĭ кареле ера ал треilea пъскут шi мiреле чел неферiчiт; a патра luĭ Стефан; a чiнчea luĭ Константin Bodъ татълuĭ лор челuĭ неферiчiтŭ. Сфършindуce трaгedia, лntънратul c'aŭ duсŭ de аколо. Капетеле le aŭ пусŭ лn сuлiце шi c'aŭ пуртатŭ прin четате. Aduнатуc'aŭ мулцi oameni la локul unde zъчea трупуriле, drept aчeea Biziriul temъndуce съ nu се факъ чева рескоалъ (пентрu kъ Търчiĭ лnkъ стрiга kъ ku nedрептul c'aŭ тъiатŭ) aŭ порunчiтŭ de c'aŭ aрunкатŭ лn маре, de unde лntр'аskunсŭ c'aŭ скосŭ de крещini шi c'aŭ лngропатŭ la мънъстiреа Калхi nu departe de Цариград. Принgiпесса Maria ku непоцелul съŭ, ku порu-ca шi ku giперii съi се афла лn касъ лn форпеттъ, шi miĭ претенi aĭ касеi Брънковенещi luкрuнd пентрu словозiреа лор, c'aŭ лntокmiтŭ ръскumпърареа лор ku 50000 de талерi, карii c'aŭ luатŭ лntрuнut ne катътъ de 30 пентрu o сuтъ шi c'aŭ плътiтŭ Biziriulуi; даръ че? dушmanii лор чеi din Валахia aŭ плътiтŭ 40000 de талерi Biziriulуi, ka съ се лntedече словозiреа лор чea kumпърatъ. Шi аша фъръ de veste c'aŭ сургuпiтŭ la un лок, че се кiamъ Коттiaio, unde aŭ ретасŭ! maĭ treĭ ani шi anoĭ c'aŭ словозiтŭ шi трiмiсŭ лn Валахia, duпъ че aŭ перiтŭ Biziriul Алi- Баша (лn anul 1716) la Петроварadin.“

Скрiс'aŭ despre трaгedia aчeasta шi preaвестitul Енгел [3]) токта аккурат. Iаръ Карра [4]) аша скрie despre фетеле luĭ Константin Врънковanu: „1) Стапка мвiереа luĭ Radul фiiулuĭ luĭ Iliaшŭ Bodъ din Молdова. 2) Maria швiереа luĭ Константin фiiулuĭ luĭ Duка Bodъ din Молdова. 3) Iлiпка мвiереа luĭ Скарлат фiiулuĭ luĭ Александru Маврокордatŭ. 4) Сафта мвiереа Крецулескulуi боieriulуi Мунтенескŭ. 5) Аnкуца мвiереа luĭ Nilолае фiiулuĭ luĭ Георгiе Росетти боieriulуi Молdовенескŭ. 6) Баласса мвiереа luĭ Manul фiiулuĭ luĭ Andponik unuĭ грек вестit. 7) Стаrarda мвiереа luĭ Въlianu боieriulуi Мунтенескŭ.“

Despre Стефан Каптакuzenul Bodъ шi aчeasta скрie Delkiaro [5]): „Къ el лndatъ, къt c'aŭ фъкutŭ Domнŭ Валахieĭ aŭ стрiкатŭ въкърitul, че се бъгасе de Шерban Bodъ Каптакuzenul, шi ka съ nu се maĭ arunче maĭ мулt пе цеаръ, aŭ фъкutŭ de c'aŭ афuрiсitŭ шi de Патriархul din Цариград шi de Митрополitul din Валахia ачела, кареле л'ар шaĭ бъга лn цеаръ, скос'aŭ шi пе преоцii din цеаръ de сuпt тот фелul de birŭ, numaĭ съ служеаскъ лn тот anul вр'o къtева литургii пентрu дuпсul. Maĭ лnколо aŭ стрiкатŭ шi Сinагога Евреilор, мъкар kъ ера departe, ka съ nu се поатъ aduna la рugъчiуniле лор. Обiчiнuiсе maĭ нuцin odatъ лn сuптъмънъ a merце la татъl съŭ Константin unde

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ретъпеа ші пъпъ ла тіезвл попцеї ѧп повещї de таїпъ. Цінеа корреспондепце din порвпка Візірівлвї кв Нетцій, кв Мвскапіі ші кв Полопіі пвтаї ка съ ле поатъ щі сфатвріле. "

Despre Вигаріа аша скріе Катона [6]): „ Ѧп апвл de акът пачеа че се ѧпчепвсе ѧп 26 Noemвріе din апвл трекътъ ѧп Padцат ѧптре повъцвіторії чеї таї вестіцї Евгепіе ші Віллареціе, с'аъ съвършітъ, ші пріптр'ѧпса с'аъ ашезатъ ресвоівл чел грозпік, каре свпт треї ѧтпъраці Леополдъ I, Іосіф I, ші Карол VII аъ цінвтъ кв Лвдовікъ XIV Краівл Галліілор ѧп Італіа, Іспапіа, Галліа, Цертапіа ші Белцій, ші пріп пачеа ачеаста ѧтпъратвл Карол аъ добъпдітъ Белцівл, Кръішеа Неаполвлвї, Двкатвл Mediolanвлвї ші Сardinia. Deчї мъптвіпдвсе ѧтпъратвл de гріжеа ресвоівлвї, пе 8 Септешвріе аъ порвпчітъ съ се цінъ сеіт ла Пожоп. " Ла сеітвл ачеста ѧтпъратвл кв ѧтпъръteаса Елісавета аъ терсъ ѧп 12 Октотвріе. Ѧп 14 Октотвріе с'аъ пвсъ Палатіп Ніколае Палфі, ѧп 18 Октошвріе с'аъ ѧпкоропатъ ѧтпъръteаса кръіасъ Вигаріеї, ші ѧп 9 Декетвріе аъ добъпдітъ тітрополітвл Стрігопвлвї Кардіпалвл de Саксопіа вп діплотат de ла ѧтпъратвл, пріп каре тоцї вртъторії лвї с'аъ фъкътъ пріпцї de ѧтпъръціа Romапілор.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Delchiaro 171-194 [3]) Engel in recent. Hist. Valach. Part. I. p. 371-377. [4]) Carra p. 135. [5]) Delchiaro p. 195. seq. [6]) Katona in Epit. Chron. ad h. a.

Апвл 1715. Ла апвл ачеста зіче Історіа Бълъчепеаскъ [1]): „Трекънd вара din апвл 1714 аъ ѧпчепвтъ Тврчії а фаче таре гътіре de оасте, съ теаргъ съ іеа Мореea кареа о стъпъпеа Венеціапії. Deчї аъ венітъ ші лвї Стефап Водъ Каптаквzепвл порвпкъ, съ dea о тіе de карре ші о свттъ таре de каї пептрв треаба ѧтпъръцієї. Іаръ Водъ аъ арвпкатъ пе тъпъстірї, пе боієрї ші пе цеаръ, de аъ пліпітъ ачестеа кв таре гревтате, ші аъ рънdвітъ боієрї къпітапї de аъ терсъ Ісправпічї преспе карръ ті преспе каї, ші ѧп лвпа лвї Февръріе пре отът і-аъ трітісъ de аъ трекътъ Двпъреа ші с'аъ dвсъ ла Мореea. Візірівл Алі-Баша лвънd Мореea с'аъ ѧпторсъ весел ла Царіград ші фііпd лъпгъ ѧтпъратвл Каітакап Рекеап Імврохорвл, кареле лвасе пе Констапtіп Брънковапв din Бвкврещї, Алі-Баша се темеа, ка пв квтва ѧтпъратвл съ пвпъ Візірів пе Рекеап: дрепт ачеea аъ лвкратъ de л'аъ десліпіт de лъпгъ ѧтпъратвл, ші л'аъ пвсъ Башъ ла Бепdер. Deчї тергънd Імврохорвл Рекеап ла Бепdер, Візірівл Алі-Баша аъ фъкътъ кърцї тіпчіпоасе ші търтврії стрътъе de пре ла копачеле впde шерсесе Рекеап, квт къ ар фі фъкътъ твлте тръсврі, ші dънdвле ла ѧтпъратвл, ѧтпъратвл фоарте с'аъ тъпіатъ ші аъ порвпчітъ de л'аъ оторжтъ ѧп Бепdер. "

Чі Делкіаро зіче [2]): Візірівл фоарте се гъта съ теаргъ асвпра Мореeї ші аъ порвпчіт лвї Стефап Каптаквzепвл Водъ, ка пе термінвл пвсъ свпт перdереа віецеї съ гате 2000 de карръ кв къте патрв бої ші кв къте атъціа оатепї (пв кв къте опт оатепї ла фіеще-каре карръ, квт се ѧпшалъ преавестітвл Епгел [3]), тълтъчіпd кввъптвл altri tanti); таї ѧпколо атъціа тії de сачї de фъріпъ, de орзъ, de бербечї; ші впт кв тіере преа твлтъ. Нічї ѧпdествлънdвсе кв тоате ачестеа, врв съ аїъ о свтъ песпвсъ de бапї, кареа ера таї таре кв твлт de кът харачівл, de вп ап. Стефап Водъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дпкъ de ла дпчепвтвл domnieї сале дпкісесе пе тоцї ачеіа, карії фвсесе лвъторї de сеатъ престе вепітвріле челе петъсврате але фатіліеї Брънковенещї, ші прін мвлте бътъї ла атъта дї advсесе de дъdвсе дпаінте мвлцї вапї, чі пефііnd дествї вапії ачещіа, ка съ пліпеаскъ пофта Тврчілор, аў требвіт съ арвпче маї мвлте дърї пв пвтаї пе боіерї, чі ші пе пегвцъторї, карії квлегъndвсе de ла ачеіа кв вапї дмпрвмвтацї, пънъ астъзї пв с'аў плътіт нічї се вор плъті, апропііndвсе Стефап Bodъ de сфършітвл ші ал Domnieї ші ал віецеї сале.“ Ачі апої скріе трацedia Імврохорвлвї Рекеап, Патропвлвї лвї Стефап Bodъ, квт се скріе ачееа дп Історіа Бълъчепеаскъ, ші zіче, къ фііnd дпсвші ел de фацъ оаре-каре воіторіў de віне ал Каптаквzенілор дпzъdар аў doженіт пе Стефап Bodъ съ'ші каўте de треабъ ші de мънтвіреа са; ші дпdатъ скріе аша: „Къ акът алта пв ліпсеа ла мъzъліреа лвї Стефап Bodъ, фъръ пвтаї съ се алеагъ дп локвл лвї впвл кареле съ фіе кредінчіос Порцеї Тврчещї. Вніі din фрацііле челе маї de апроапе але лвї Стефап Bodъ карії ера боіерї de фрвнте din Валахіа, лвкра дптр'асквпс ка съ вінъ domnў дп Валахіа Міхаіл Раковіца, фоствл Domnвл Молdовеї, чі Візірвл Алі-Баша dвпъ че аў лват Мореea въzвnd къ пв ва скъпа de ръсвоівл кв Nемції, аў цівdекат а фі маї біне ка съ треакъ пе Ніколае Маврокордат din Молdова дп Валахіа, ші пе Міхаіл Раковіца съ'лў пвпъ Domnў Молdовеї, квт л'аў ші пвс.“

Прекът скріе тот ачелашї Делкіаро [4]), Padвл Каптаквzенвл спътарівл ші фрателе лвї Стефап Bodъ дпкъ дп апвл de акът аў мвріт дп лвпа лвї Февруаріе. Doaръ дп апвл de акът аў фъкът ші Міхаіл Каптаквzенвл мънъстіреа Колца din Бвкврещї, despre кареа скріе Свлцер [5]) къ о аў фъкът прін Свеzі.

Дп Apdealў прекът скріе Брептап [6]) дп апвл ачеста 1715 аў дпчепвт а се zidi четатеа Българadвлвї сфптў ал къреіа zid с'аў пвсў прін Комітвл Штаінвіл, komendantвл цереї вп пвmісmат, пе кареле ера скрісъ de о парте Іkоапа саў фігвра четъцеї кв пажвра чеа дмпърътеаскъ deасвпра еї; de чеелалтъ парте Хронострікъріле ачестеа:

LVCe saCra CaroLI sIMILes aLba aCCIpIt ortVs
In soLIDa prIMVs ponItVr arCe LapIs.
IVLIa nata sVI CaroLI VIM robVr et aVXI.
IVLIa sIn LVbeat, nVnC CaroLIna VoCer.

Дп версвріле ачестеа, дп челе маї dintъіў дп фіеще-каре; іаръ дп челе довъ de пре вртъ дптрв атъndовъ есе кв пвтервл Romanілор апвл 1715.

Despre zidirea четъцеї de ла Българadвл din Apdealў скріе кълвгървл Camoіл Klain de Cad [7]), despre кареле маї мвлте воіў кввънта ла локвл съў, прекът вртеазъ: „Dвпъ моартеа Вльdіквлвї Атапасіе I, дмпъратвл Карол VI с'аў апвкат съ zideаскъ четате ла Бълград, ші фііnd къ dвпъ квт се кроіce четатеа, шапцвл четъцеї требвіа съ вінъ токма пре вnde ера мітрополіа Ромънілор, пептрв ачееа дмпъратвл аў порвпчіт, ка съ се dea вапї Ромънілор ші локў, ка аіреа съ'ші факъ бесерікъ мітрополічеаскъ, ші аша лі с'аў dат лок ла маіерії Българadвлвї ші 1300 флорінцї (злоцї) пептрв zidirea

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

весерічеї. Ера пе времеа ачеea ла Българад ын Стефан Істваповічї din цара Ромъпеаскъ веніт тіпограф, ын мещер, кареле аў dіpec тіпографіа ші аў тіпъріт ші kazaniї, пептрв каре лвкрв ла Влъdікvл Атапасіе аў фост дп плъчере, ші dвпъ моартеа Влъdікvлvї аў ремас ла Българад дп мітрополіе, ка ын епітропъ ал тіпографіеї. Ачеста лвынd ачеле 1300 de флорінцї аў фъкvт о петіка, адекъ весеріка чеа de ла маіерії Българадvлvї аў фъкvт'о кв фvndъмъпт слав, мікъ, ші дптвпекоасъ, чеіалалцї банї і-аў пръпъdіт. Ла ачеастъ бісерікъ dвпъ вр'о къцї-ва апї с'аў адаос тіпda мвіерілор, апої алт крещін а пвме Бвкvр Сніпаре dintр'ал съў аў zвгрвіт'о. Кънd с'аў фъкvт мвтареа мънъстіреї ла маіерї, с'аў лvат ші моащеле репосатvлvї Мітрополіт Атапасіе ші с'аў адвс de с'аў ашezат дп цінтірімvл весерічеї ачестеіа, ші преете мортъпт с'аў пвс о леспede маре de піатръ, каре еў о ам въzvт. (Чі ачестеа се дмпротівеск кв zіселе лvї Салardі din апvл 1657).

„Dвпъ че с'аў іспръвіт четатеа Българадvлvї, аў порvпчіт дмпъратvл Карол съ меарг ъ ші клерvл Ромъпескъ съ благословеаскъ четатеа. Атvпчі с'аў адvпат маї мvлцї de о сvт de преоцї, карії тоцї дп одъждііле преоцещі de ла бісеріка din маіерї аў терсъ дп четате кв літіе, аколо дп бісеріка чеа маре, кареа маї наінте о цінеа Калвінії, ла алтаріvл чел маре аў слvжіт літvргіе Петрв Попа din Daia, Протопопvл Dъії ші Нотаріvл соборvлvї маре, къ атvпчі dвпъ порта чеа цінvтъ сvпт Прінції калвінещі, Нотаріvл съборvлvї маре ера чел маї дптъіў dвпъ Влъdікvл ші ка ын Вікаріў маре. Dвпъ літvргіе аў фъкvт осфештаніа чеа мікъ, ші стропінd кв апъ сфінцітъ zідvріле четъцеї дмпрецівр, аў вестіт пороdvлvї къ Българадvл de ачі дпаінте, пв се ва маї пvті Алба Іvліа, чі Алба Кароліпа.“

Тот дптр в ачеста ап аў дптъріт дмпъратvл Карол VI dекретvл съў чел dintъіў dintre леціле Vнгаріеї [8]), дп каре аў дптъріт актеле а треї сеітvрї din анії 1708, 1712 ші 1714 квпрinzіnd в-ле тоате дп 136 de артікvлї.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Delchiaro p. 199. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. I. p. 378. [4]) Delchiaro p. 75. [5]) Sulzer I. S. 292. [6]) Brentanus in Epit. Chron. Mundi christiani ad. an. 1715. [7])Samuel Klain de Szad in Ms. de Ecclessia Valachica Transilvanica Part. 9. §. 9. [8]) Corpus Iuris Hungarici tom. II. p. 92.

Апvл 1716. Doї авторі скріў ла апvл de акvт despre Валахіа, адекъ історікvл Бълъчеpeск ші Делкіаро, карії мvлт се дмпротівескў вnвл алтvіа. Еў, ка съ пв тъ фак дпсvмі цівdекъторіў дптре dънmіі, четіторівле! тоатъ цівdеката цї-о дпкredinдez ціе, адвкънd zіселе лор прекvт сvпт скріse. Аша даръ історікvл Бълъчеpeск [1]) zіче: „Стефан Bodъ deака аў авzіт de моартеа Імброхорvлvї Рекеап ал пъdежdеї Domпіеї сале, че се дптъмпласе ла апvл 1715 (къ ачеста дл пвсесе Domпъ), с'аў дптріstат фоарте; даръ din афаръ пв се аръта, чі din лъвntрв пvтаї inima лvї щіea. Dечї трекънd пвцin тімпъ, адекъ дп 19 Іанvаріе аў венit ын Капіцій de ла дмпъръціе, ші аў dат порvпкъ de мъzъліе, кареле авzind вna ка ачеаста, пв авea че съ маї факъ: а

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

фѫцї пѫ пѫтеа, къ ера іарпъ ші отът маре, ші цеара тетъндѫсе de робіе ѧпкъ пѫ л'ар фі лъсат, ші ачестеа сокотіндѫле аў плекат капѫл съ меаргъ ла ѧмпъръціе, ші с'аў гътат кѫ тоатъ каса са ші кѫ татъл съў Константін Кантакѫзенѫл Столнікѫл de с'аў дѫс ла Царіград downind пѫмаї doї anї. Іаръ пъпъ че аў порніт din Бѫкѫрещї, татъл съў Константін de мѫлте орї се дѫчеа ла Капіцї-Баша de се рѫга ші мѫлте ворбеа, ші ѧнтре алтеле врънd съ се ѧндрептезе пре сіне ші пре фііѫл съў Стефан Водъ, къ съпт кѫ дірептате ѧмпъръцієї, кареа діптр'ачеаста се поате кѫпоаще, къ пе фрате-съў Шербан Водъ, кът аў лѫат сата, къ се ѧпцелеце кѫ Нетцій ші цінe кѫ еї, ші е віклеан ѧмпъръцієї, ѧндатъ л'аў отръвітѫ, de аў мѫрітѫ, ашішдереа ші пе алт фрате ал съў апѫме пе Іордаке, кареле фііnd de Шербан Водъ трімісѫ ла Нетцї, фъчеа тѫрбѫрърї, л'аў отръвіт de аў мѫріт, ші пе непотѫл съў Константін Брънковеанѫ, възндѫлѫ къ се алкътѫеще кѫ Мѫскалії ші кѫ алцї нетічї аї ѧмпъръцієї Тѫрчещї, л'аў датѫ ѧп мънїле ѧмпъратѫлуї, de аў фъкѫт че аў врѫт кѫ дъпсѫл. Ачестеа ші алтеле аў спѫсѫ Капіцї-Баша Візірїѫлуї, каре ле-аў аѫзіт мѫлцї оамені вредничї de кредінцъ, ѧнтре карїї ѫнѫл ера Іепаке Драгоманѫл, фрателе луї Ніколае Водъ Маврокордат, кареле аў мъртѫрісіт ѧпаінтеа боіерілор, къ аў аѫзіт пе Капіцї-Баша спѫінd ачестеа Візірїѫлуї ші алтор Тѫрчї, кѫт къ і ле аў спѫс Константін Столнікѫл.

„Ера Стефан Водъ ла фортъ от фортос ті поліцie ѧпкъ авеа фортоасъ, даръ ера фоарте пестаторнік ла ворбъ, мѫлт фъгъдѫіа ші пѫцін da: ера гіпеколатріс, къ фоарте мѫлт аскѫлта de Doaмпъ-са, кът се дескісесе поартъ маре de дъпса, ші кареле мерцеа деспре латѫреа ачееа, мѫлт се фолосеа. Ѧмпрѫмѫт ѧпкъ мѫлт аў лѫат de ла боіерї ші de ла мънъстірї, фъгъдѫіндѫ-ле къ азї мъпе ле ва ѧнтѫрна, даръ маї пре ѫрмъ дѫкъндѫ'лѫ Тѫрчїї, ретасеръ дъторашії ѧп пагѫбъ пѫмаї кѫ zапіселе. Дъжділе, каре ле пѫпеа, de абіа ле плътеа оамепії. Фъкѫт-аў хрісовѫ, de аў ертат въкърітѫл съ пѫ маї фіе, ші пе преоцї съ пѫ маї dea кір, ші стрінгъпd собор маре ла мітрополіе аў порѫпчіт de с'аў четіт ачестеа ѧпаінте а тоатъ цеара. Кѫ ачестеа біпе аў фъкѫт; батър ші кѫ алтеле de ар фі фъкѫт біпе!“

„Domnіa луї Ніколае Маврокордат ла апѫл de ла Хс. 1716. Ніколае фііѫл преалѫмінатѫлуї Александрѫ Маврокордат de Скарлат Ексапорітѫлуї марелуї Драгоман ал ѧмпъръцієї Оттоманічещї, фііnd doun ла Молдова ѧнтрѫ а доѫа domnie, ші нічї о рѫгъчіѫне саў лѫкраре фъкъnd, ѧпсѫшї ѧмпъратѫл din бѫпъ воіа са, щііndѫ'лѫ кредінчос, дѫпъ че аў мъзъліт пе Стефан Водъ Кантакѫзенѫл, л'аў мѫтат ѧп цеара Ромъпеаскъ ѧп Іанѫаріе. Кът аў венїт весте къ ва съ се мѫте ѧп цеара Мѫнтепеаскъ кѫ domnіa; аў тріміс боіерї de чінсте аї Мъріеї сале, пе Константін Комісѫл ші пе Константін Ватавѫл кѫ кърцї ла боіерї ші ла цеаръ, съ се бѫкѫре къ ле біпе domnѫ бѫп ші мілостів, рѫndѫіnd ші Каішакапї, адекъ пѫртъторї de гріже, пе Міхаіл Спътарїѫл Кантакѫзенѫл, пе Радѫл Голескѫл Логофътѫл, пе Радѫл Дѫдескѫл Спътарїѫл ші пе Шербан Бѫжореапѫл. Скріс'аў карте ші луї Константін Столнікѫл Кантакѫзенѫл, съ шадъ кѫ боіерії ка ѫп бътрън;

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

съ пѫ се дѫкъ ла Цариградъ, ші'лѫ ва авеа ка не ѫп пърінте; даръ ел п'аѫ пріімит чі с'аѫ дѫсѫ кѫ фііѫл съѫ Стефан Водъ. Пе чеїлалці боіері і-аѫ афлат ѫп Бѫкѫрещі, афаръ де Міхаіл Кантакѫзенѫл Спътаріѫл, карелe фііnd ла цеаръ ші авzind de ѫптъмплареа лѫї Стефан Водъ, аѫ врѫт съ фѫгъ ѫп Ардеалѫ, чі фііnd отъѫл маре ші пазе мълте, л'аѫ прінс ватешіі de ла Кътпіна, кѫ плъіешіі, ші л'аѫ адѫс ѫпдърът. De каре лѫкрѫ авzind domnѫл тот пѫ л'аѫ осебіт din чеіалалці каїтакапї, чі adoѫa карте лѫї мѫтаї de осебі і-аѫ скріс, ка съ аїбъ бѫкѫріе de вепіреа Мъріеї сале, къ'лѫ ва чінсті ті ва авеа de гріжъ, мѫтаї съ поарте гріжь de требіле domніеї, ті але цереї пъпъ ва вені Мъріа са. Іаръ Каїшакапіі фъкъпdѫ'і гътіре de каї, de padвane, de слѫціторі ті de алте че требѫіа і-аѫ трімісѫ ѫпаінте ла Фокшапі. Дечі порпind domnѫл de ла Іаші аѫ вепіт ла Фокшапі, ші de ачі венind ла Колептіна ѫп малѫл деспре Бѫкѫрещі, Каїтакапіі кѫ тоатъ чеіалалтъ боіеріте і-аѫ еміт ѫпаінте, ші ѫп 30 Іапѫаріе аѫ ѫптрат ѫп Бѫкѫрещі, ѫпde с'аѫ четіт фермапѫл de domніе, ші с'аѫ датѫ кѫ тѫпѫріле.

„Фііnd domnѫл ѫп бѫкѫріе пептрѫ вѫпъ ѫптоктіреа цереї, іатъ! къ'ї вепі ші ѫптрістаре, къчі греѫ болпъвіndѫсе doamna Пѫлхеріа, a доѫa тѫіере a Мъріеї сале, аѫ репосат ѫп domnѫл, de карea Водъ ші кокопії лѫї фоарте таре с'аѫ ѫптрістатѫ, къ ера doamnъ бѫпъ, ѫпцелеаптъ, мілостівъ ті кѫ фріка лѫї Dѫmnezeѫ, дечі кѫ маре чінсте о аѫ астрѫкат ѫп Мітрополіа Бѫкѫрещілор. Іаръ дѫпъ пѫцін тімп аѫ облічіт Поарта Тѫрчеаскъ тоате токтелеле Кантакѫзепілор кѫ алте монархії, кѫт се токтісе кѫ Немцїі ті кѫ Мѫскапії, ка съ ле деа лор цеара ші съ лепеде цізгѫл Тѫрчілор; къчі леаѫ прінс тоате кърціле ші прівілецівріле. Дрепт а чееа къте пре вѫпѫл і-аѫ дѫс de і-аѫ пръпъdіт, пръпъdеаскъ Dѫmnezeѫ ші пе Тѫрчі! Ші пептрѫ къ ші Стефан Кантакѫзенѫл се ѫпцелесесе кѫ Немцїі ші кѫ Мѫскапії, л'аѫ сѫгрѫтат ѫп Цариград (пѫ ла Одріїѫ), ашішdереа ші пе татъл лѫї; ші аѫ лѫат din цеаръ ші пе Міхаіл Кантакѫзенѫл Спътаріѫл ші пе Радѫл Dѫdескѫл, de і-аѫ оторѫт. Ла тіжлокѫл пъресітелор аѫ вепіт ѫп Капіцій, de ле аѫ скріс ші аѫ лѫат тоате аверіле лор пе сата ѫптпърътеаскъ. Domnѫл въzѫnd ачесте лѫкрѫрї с'аѫ ѫптрістат фоарте, маї въртос пептрѫ Dѫdескѫл, къ ера тъпър ші авea прѫпчї тічі, ті кѫ тоцї боіерії с'аѫ рѫгатѫ de Капіцій фъгъdѫіndѫ'і мълте челеа, съ стеа съ пѫ'лѫ пеардъ, ші пѫ с'аѫ лъсат пѫтаї кѫ ачеаста, чі аѫ скріс ші ла фратеєъѫ Іепаке драготапѫл чел ѫптпърътескѫ, съ ѫтвле ші съ келтѫіаскъ ші 20 de пѫпцї de бапї пептрѫ Dѫdескѫл съ пѫ пеаръ; даръ фііnd Візірѫл Алі-Баша кѫтпліт, нітіка аѫ пѫтѫтѫ іспръві, чі і-аѫ оторѫт.“

Іаръ Делкіаро[2]) зіче деспре моартеа doamneї лѫї Ніколае Маврокордат: „Ла апѫл 1716, вінерї ѫпаінте de Рѫсалії, ѫп рѫвѫрсатѫл зіорілор, кѫ пѫціне зіле дѫпъ паштере аѫ мѫріт ѫп Бѫкѫрещі Прінцеса Порфіріа, карea ера din Цариград ші a доѫa мѫтере a лѫї Ніколае Маврокордат domnѫлѫї цереї Мѫнтенещі.“

Апоі тот ачелашї Делкіаро [3]) скріе: „Марцї ѫп 21 Іапѫаріе din апѫл 1716 аѫ сосітѫ ѫп Бѫкѫрещі Капіці-Баша кѫ фермапѫл de мъзъліре. Прінцѫл Стефан Канта-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫzенѫл кіемъnd ла cine пе кѫmпатъ-съѫ Padѫл Dѫdескѫл кареле ера Спътарій маре ші пе Вістіерія чел маре, ле аѫ порѫпчіт, ка съ гътеаскъ харачіѫл; чі еї аѫ ръспѫnс, къ ар фі вine a nedea дптъіѫ че порѫпчї аѫ веніт de ла Поартъ. A doua-zi вепі Тѫркѫл ла Прінцѫл ші'лѫ дптревъ вреа съ се свѫвъ порѫпчеї дтпърътещї? Прінцѫл респѫnсе: вреѫ. Атѫпчї і-аѫ dat фертапѫл ші прінцѫл прііmindѫ'лѫ, л'аѫ datѫ съ се четеаскъ дп diван. Іаръ фертапѫл ачеста кѫпріndea дп cine: Къ Стефан Bodъ аѫ domnit decтѫл дп Валахіа, акът есте воіа Сѫлтапѫлуї, съ пѫпъ дп локѫл луї пе Nіколае Маврокордат domпѫл Молдовеї. Ел съ теаргъ ла Царіград ѫnde din міла стъпъпѫлуї съѫ ва авеа кѫ че съ тръіаскъ. Dѫпъ каре с'аѫ алесѫ doї каїтакамі, карії съ окъртѫіаскъ цеара пънъ че ва вепі прінцѫл чел поѫ. Порніт-аѫ прінцѫл Стефан Кантакѫzенѫл кътръ Царіград дп 25 Іанѫаріе ші кѫ dъпсѫл аѫ терсѫ татъ-съѫ Комітѫл Константіn, Прінцесса Пагопа тѫіереа луї, ші doї Бейzадеї а луї, Padѫл ші Константіn, карії волнъвіndѫ-се пе кале de фрігѫл чел маре, аѫ фостѫ прічіna de пѫтаї dѫпъ патрѫ септъмъпї аѫ аџіѫнсѫ дп Царіград. Лі с'аѫ дпгъdѫітѫ съ копъчеаскъ ла сераіѫл Валахіеї, ші прінцѫл пъdъждѫіа de а'шї ѫndрепта лѫкрѫріле сале, чі Віzірѫл таї вреа а'лѫ nedea морт, фііnd аџіцат de ѫпеле рѫdепії але прінцѫлуї Стефан Кантакѫzенѫл каре (кът се кredea дп котѫn) фѫръ пѫсе de Dѫmпezеѫ тіжлочірі ка съ'шї аръте ісвъnda са пепtрѫ пedрептатеа фъкътѫ кѫ каса луї Константіn Брънковеапѫл.

„Benind Прінцѫл Nіколае Маврокордат din Молдова дп Валахіа дп 10 Февръріе din апѫл 1716, аѫ дптрат кѫ потпъ дп Бъкърещї. Іаръ боіерії дпчепъръ dіптъіашїdатъ а'і da тѫлте жалбе асѫпра прінцѫлуї Стефан Кантакѫzенѫл, кіемъnd'л тірапп ші прънъdіторіѫ патрієї, ші се рѫгаръ ка жалбеле лор съ се трітітъ ла Поартъ dітпребпъ кѫ тълкѫіреа ѫпор кърцї але цеперарілуї din Apdeалѫ, че пѫ de тѫлт се прінсесе. Ші фііnd къ кърціле ачеле пеміка кѫпріndea дп cine, че ар фі пѫтѫтѫ стріка прінцѫлуї Стефан Кантакѫzенѫл ла Тѫрчї, с'аѫ пѫсѫ о персоапъ ка ачееа, съ ле тълтъчеаскъ, карея атътеа стърї дптрецѫр аѫ адъогатѫ, de Віzірѫл кът ле-аѫ ѫzіт, дndатъ аѫ порѫпчіт каїтакатѫлуї din Царіград, ка съ факъ, съ се свгрѫте ші прінцѫл Стефан ші татъл луї. Ачещї doї domnї тішеї се афла атѫпчї дпкішї ла Басбаккікълі, de ѫnde фѫръ dѫшї дп тетніца de ла Бастанџі-Баша, ші аколо дп Dѫmініка de dѫпъ Рѫсалії, адекъ дп 7 Іѫnie din апѫл 1716, ла патрѫ чеасърї din поапте, фѫ свгрѫтат дптъіѫ прінцѫл Стефан, апої татъ-съѫ Константіn Кантакѫzенѫл. De авеа ле ешісе сѫфлетеле, ші капетеле лор с'аѫ белітѫ ші дтплъndѫсе кѫ бътбак с'аѫ трітіс дп Одріѫ ла Віzірѫл. Кѫ пѫцine zіле dѫпъ ачееа пітеріъ din Валахіа свпт вѫне пазе комітѫл Міхаіл Кантакѫzенѫл фрателе таї сѫс zісѫлуї Константіn ші Padѫл Dѫdескѫл кареле ера късъторіт кѫ о соръ а прінцѫлуї Стефан, ші атъndої періъ свгрѫтаџї.

„Прінцесса Пагопа тетъndѫ'шї прѫпчіі, се аскѫпсе дп Царіград тѫтъndѫ'шї вештіптеле кѫ тоцї аї съї, ші апої ш'аѫ къпътат о корабіе, карея дп патрѫ септъмъпї dѫпъ тѫлте прітежdіі о аѫ dѫсѫ ла Мессіna, de ачі аѫ терсѫ ла Neапоіѫ, апої ла Роша,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ла Флоренціа, ла Бононіа, ла Феррараіа, ші ла Венеціа, unde ѳѫ priimitъ de domnъl Nіколае Koraţiani, ші оспътатъ ѧn 5 ziле, de aчi aѫ порпітѫ кътръ Bienna. Kѫ пѫţine септъмъnї маї ѧnainte aѫ ѳѫţіт din Валахіа алтъ Каптакѫzeanъ; ачеаста аѫ фост Маріа шѫіереа лѫї Тоша Каптакѫzenъl, карелe ѳѫind ѧn Московіа, акѫm e ţeneraріѫ ѧn Ukraina. Маріа кѫ фечіорашъl еї чел вnішор с'аѫ ѧmbръkат ѧn хаїne проасте ші ѧnшелъnd плъіешіі аѫ скъпат ѧn Ардеалѫ, unde кѫ чінсте с'аѫ priimіт de Nemţі, ші і-аѫ фъkѫt прілеціѫ, de аѫ пѫтѫт merge ла бърватъl съѫ."

Din ziceле ачестеа але лѫї Делкіаро лесне поţі кѫлеge, кѫ че inіtъ аѫ фост Стефан Каптакѫzenъl кътръ върѫ-съѫ Toma, de пе тѫіереа лѫї Маріа ѧnkъ пѫ о аѫ слободzіт din ţeаръ съ теаргъ ла бърбат; чі лѫї ѧnkъ ші ла чеілалţі Каптакѫzenі токта аша ле-аѫ респлътіт Nіколае Маврокордат. пентрѫ kъ, кѫm скріе маї ѧnколо ачелашї Делкіаро ші dѫnъ че ле-аѫ вѫndѫtѫ тошіile, кѫm вѫndѫse ші ел але лѫї Брънковапѫ, „Череа de ла Каптакѫzenі фоарте марї сѫme de banї, ші ѧnkіderiле ші бътъіле лор ера nedenceле челе маї ѫmoape. A фі Каптакѫzenѫ, саѫ пѫmaї pѫdenie кѫ дъпшіі, ера кът a фі brednik de moарте. Nіколае Маврокордат лѫъ deрегъторііле de ла чеї маї mѫлţі боіерї mѫntenepţі ші ле dede фръţіілор ші претепілор съї карії вепеа din Царіград ѧn Валахіа съ'шї ѧmпле пѫnţіле. Ѧntре ачештіа се ѧmпърţіръ сателе Каптакѫzenілор ші але алтор боіерї mѫntenepţі, din каре пѫ пѫmaї лѫа вепітъріле ка піще проprіетарї despotічї, чі ле ші сторчеа ка піще тіраннї че ера: Мѫта лѫї Стефан Bodъ Каптакѫzenѫl ла атъта аţіѫncece de пѫ авеа кѫ че съ тръіаскъ. Еѫ ѧncѫmї m'am ѧntъmпlат de фаţъ ші ѳѫіѫ тълмъчіарів атѫnчі, кънd с'аѫ рѫgatѫ съракъ de ѫn Грекѫ, карелe ţіпеа сателе еї, къ de nomeanъ съ'ї dea пѫţіптікъ фъріпъ." Bezї ѫnіреа кѫ Гречї че фолосѫ adѫче Ромъпілор!

Despre ръсѳоіѫl, че ѧn апѫl de акѫm с'аѫ ѫrzітѫ ѧntре Поарта Тѫрчеаскъ ші ѧntре Авѫстъ каса Австрієї, ата скріе Гебхardi [4]): „Сѫltanѫl Ахмет III сокотind къ Тѫрчії din Мореea пѫ съпт ѧndestѫліцї кѫ стъпъпіреа Венеціанілор ші пъdъжdѫind къ ţeара ачеаста лесне о ва пѫtea сѫпѫne шіе, аѫ порпіт ръсѳоіѫ асѫпра Венеціанілор, трітеţѫnd пе Баша din Босніа асѫпра Dалматіеї ші пе Віzірѫl асѫпра Морееї, карea о аѫ ші лѫатѫ Віzірѫl ѧn апѫl трекѫt. Карea ѧntъmпларе ѧmпъратѫl Карол VI пѫ о аѫ пѫtѫt сѫфері ші пентрѫ слъбіреа Венеціанілор, прін карea се слъбіа ші секѫрітатеа ţерілор лѫї челор de ла Апѫсѫ, ші пентрѫ легътѫра че о фъkѫse ѧn апѫl 1684 кѫ Полопіі, ші кѫ Венеціанії ѧmпротіва Тѫрчілор. Dрепт ачееа аѫ трімісѫ соліе ла Царіград, прін карea аѫ арътат Порцеї къ ел dѫnъ пачеа de ла Карловіцѫ, че с'аѫ фъkѫt прін Англі ші прін Холландї кѫ Венеціанії, пѫ поате лъса съ се іеа de ла dѫnшіі Мореea. Сѫltanѫl атѫnчі аѫ тріміс пе ѫn Ага, ла Прінцѫl Еѫţеніе ѧn Bienna, ка съ стъmпере ші тълніа ѧmпъратѫлѫї ші съ ші вadъ че пѫtere аре ѧmпъратѫl; dаръ Ага ачеста пентрѫ чел маї de пре ѫrmъ скопѫ ал лѫї с'аѫ тъпатѫ din Bienna, ші ѧmпъратѫl аѫ фъkѫt поѫъ легътѫръ кѫ Венеціанії ѧn контра Тѫрчілор. Ачеаста с'аѫ фъkѫtѫ шаї кѫ сашъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

din ѧndemnвл Прінцвлвї Евџенie, карeле ка вn maї маре прeсте канчeлларіа de харцѣ, гѣтice ла 60,000 de осташї ші ѧнтърice четъцiле de ла Eссeк, de ла Бвda, de ла Петровараdin ші de ла Бълградвл din Apdeaлѣ. Патріархвл Ромеї ѧнкъ ѧndemna пре ѧмпъратвл асвпра Тврчілор, ла карea i-aѣ dat de келтвіалъ тоате дечїтеле de пре ла попї пe 3 anї, ші ѧмпърцiа Нeмцeаскъ ѧнкъ i-aѣ фъгъdвітѣ аџівторіѣ. Тотвшї ѧмпъратвл пвтаї пентрв ачeea aѣ порвнчіт съ се факъ лагер кв табъръ ла Фвтак, пентрв ка прin ачeea съ ѧмпedeче пвтереа чea маре a Тврчілор чe се порніce асвпра Венецianілор; чі Сvлтанвл dimпротівъ кът aѣ ѧпцелес de легътвра чe o фъкvсe ѧмпъратвл кв Венецianiї, ѧndatъ aѣ трimic 200,000 de осташї спре Vнгaріa, съ iea Петровараdinвл. Проба чea dinтъіѣ a арматеї ачестeіa чe с'aѣ фъкvтѣ ла Карловіцѣ пв бine aѣ мерс; пентрв къ Ioann Палфі Банвл Кроацieї кв 3000 de кълърецї aѣ ѧмпръщiат 40,000 de Тврчї. Кврvnd dвпъ ачeea aѣ мерсѣ ла Петровараdin ші фъкvndѣ'шї шанцврї dimпротіва шанцврілор челор векї, ѧn каре се бъгасe Евџенie кв оастea лвї, aѣ ѧnчeпвт a бате четатea. Даръ adoвa-zi Евџенie aѣ пъвълітѣ прeсте дъпшiї, ші мъкар къ Тврчiї aѣ тврвратѣ пe петцї dinтрв'нтъіѣ, ші aѣ стрікат рvndвріле челор ѧмпърътецї, тотвшї кълърецiї dвпъ ачeea i-aѣ ѧmпincѣ ѧнapoї, ші ѧнвінгvndв-се маї пре вртъ de пedестрашї с'aѣ ѧшпръщiат кв пердере de 30,000 de капете. Візірівл Алі-Баша, dвпъ чe aѣ вezвт пердереа, с'aѣ бъгат ѧn оастea ѧмпърътeаскъ пліn de тънie, ші dimпревнъ кв алцї Башї маї мвлцї с'aѣ ѧmпвшкат. — — — Прінцвл Евџенie aѣ лвat тоатъ табъра кв касса eї, мвлте тврврї, мвлт прав ші гloанце, мвлтъ зъхъреа, мвлте мвierї, мвлте скvмпетврї ші алте лвкрврї, чe aѣ обічнвіт Тврчiї a пврта пентрв десфътареа лор. Vнії dintre Тврчiї чeї чe фвцea aѣ лвat трвпвл Візірівлвї ші трвпвріле Башілор челор морцї de ле-aѣ dвсѣ съ ле ѧnгроапе. Дечї Евџенie dвпъ бътaіa ачeаста с'aѣ dвс асвпра Тimішоареї ші aѣ ѧnчeпвт a o бате. Візірівл чел поѣ aѣ трimіс ѧntрв аџівторіѣ Тврчілор челор din Тimішоаръ de ла Бълград 30000 de осташї; чі Евџенie i-aѣ тъіатѣ пре ачeщia ші пре чeї чe ешіce din Тimішоаръ, ші ѧn 1 zi a лвї Октомвріe aѣ лвat оџeзеле кв пвтереа, іаръ четатea кв тот Банатвл dвп'ачeea i с'aѣ ѧnкіпат, свпт kondiцie ка пe 12,000 de Тврчї, карiї маї ера ѧn четате, съї ласе съ теаргъ ла Бълград фъръ de арме, даръ кв мвierіле, кв првпчiї ші кв тоате аверіле лор. Асeменea порок aѣ аввт ші алцї цeнерарї ѧmпъръtецї; къ колопелвл Петрашкв aѣ лвat Градішка, Бродвл, Веліка, Довaівл, Доворвл ші маре парте din Босніa; іаръ Комітвл Драшковічї din 9 пънъ ѧn 13 Noeмвріe aѣ лъцiт марџініле Кроацieї прeсте Dвбіца, Парковіца, ші Осросоцім.“ Ашішdереа скріѣ Керчелік [5]), Палта [6]) ші Катопа [7]).

Деспре лвкрврiле чe с'aѣ ѧnтъmплатѣ ѧn Валахіа кънd aѣ порніт Візірівл Алі-Баша ла табъръ, ші dвпъ чe aѣ перітѣ ачеста ѧn 5 Авгвст din анвл 1716 ла Петровараdin, аша ворвеще історіа Бълъчепеаскъ [8]): „Маї наінте de a порні Візірівл Алі-Баша ла оастe, aѣ порвнчітѣ лвї Nіколае Водъ съ гате 3000 de осташї, съї трімітъ ла Dімірка-шї ші ла Рвшава, ѧntрв аџівторівл Тврчілор челор рvndвіцї спре пazъ, ка пв квтва съ се слобоadъ піскарї ощї Нeмцещї съ факъ чева тврвврare цereї Тврчещї. Ачестea тоате

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ле-аў пăінітă domnвл, ші преете челе 3000 аў пăсă маї маре Сердарій пе Іепаке Рăссетвл, кăпитвл съў, ші пе Петрă Обедеанвл, карій мергънd вnde ле ера порвнка, іатъ вепі весте къ Нємцій аў бътътă пе Тврчі, ші аў перітă ші Візірвл Алі Баша кă маї мълцї Башї, ші тоцї се мъхпіръ. Дечї авзіръ ші алтъ весте къ кътанеле нємцещї вin спре Рвшава, карea весте ші маї ръў аў тврбвратă пе Тврчі, кът п'аў врът съ маї ретъпъ dinкоаче de Двпъре, чі de фрікъ аў трекътă кътръ Кладова, ші пвтаї челе треї мії de Ромънї аў ръмас аколеа. Іаръ Обедеанвл карeле ера маї маре преете челе треї мії de Ромънї, кă алцї боіерї Ромънї с'аў сфътвітă ші аў трімісă солї ла Евценіе съ трімітъ дп кăтаре тімпă кътъ-ва оасте, ші еї вор фаче de вор вірві. Дечї аў трімісă Евценіе 200 de кътане, іаръ Обедеанвл пе челе 3000 ле ресінісе пре ла razde, зікъндвле къ п'аў ла че се гъта. Аша даръ венindă ачеле 200 de кътане, челе 3000 de Ромънї аў фвцît, nedънd вре о бътаіе, фііnd, къ Обедеанвл ле-аў порвнчît съ фвгъ ші съ пă се батъ кă Нємцій, карій аў апвкат ачел корпă de цеарă ші мълт аў пръdатă пе лъквіторі. Ачестеа авзіnd Ніколае Водъ, с'аў дптрістат ші аў трішіс оцї съ пъзеаскъ плаівл Вълкапвлвї кътръ Цііă, кътръ Кънепї, кътръ Рвкърă, кътръ Кътпіна ші кътръ Тележінă ка съ пă маї дптре Нємцій съ стріче цеара. Іаръ Барбвл Сердарівл Корпеа ші Бепцесквл кă алцій боіерї ера кă фоарте бвпъ іпітъ кътръ каса Австріеї, ші се бăкăра de бірвінца дмпъратвлвї крещінеск, ші с'аў вніт кă кътанеле din Арdеалă, ші дпсвшї еї і аў повъцвітă de аў веніт фъръ de весте пе Плаівл Вълкапвлвї ші с'аў погорът ла Цііă de аў ловіт фъръ de кесте пе оцїле лвї Ніколае Водъ, ші дмпръщііndвле ле-аў лват тот че аў авзтă. Ші фііnd дптрă ачеле пърцї оамепї domпещї, карій стрăпцеа dъжділе ші deчітеле, de ла ачеіа ле-аў лват маї свс пвмцій боіерї тоате къте стрăпсесе ші ле-аў dат Нємцілор, оторънd пе чеї че се пвпеа дп коптръ. Двпъ карea тоатъ цеара de преете Олтă с'аў дпкіпатă дмпъратвлвї Нємцескă.“

„Ніколае Водъ авзіnd ачестеа аў трішісă пре Божореанвл ші пре Обедеанвл съ се певоіаскъ ка доаръ ар пвтea десплъті пе Ромънї de преете Олтă de кътръ Нємцї, ші съ гопеаскъ кътанеле Нємцещї. Іаръ кънd аў фост ла Съптъмъріа маре, с'аў слобозіт о сатъ de кътане пре ла Кънепї de аў веніт пъпъ ла Пітещї, іаръ кăпітанвл ші ватешвл de аколо аў скрісă degraъ кърцї ла Водъ, dъndвї de щіре кът къ пъпъ аколо аў веніт кътанеле Нємцещї, ші вреă съ теаргъ ла Бăкърещї. Каре кърцї лвъндвле Водъ а треіа-зі dвпъ Съптъмъріе с'аў сфътвітă кă воіерії, карій ера лъпгъ dъповл, съ еасе din Бăкърещї ла Копъчепї саă ла Кълвгъренї ші съ'шї пвпъ аколо табъра, ші съ ащепте пъпъ че вор ведеа че фак ачесте катане: ші аша аў фъкътă, къ с'аў dвс ла Кълвгъренї ші вреа съ шадъ аколо. Іаръ Антім Мітрополітвл цереї аў терсă ла domпвл ші і-аў арътатă о карте, карea зічеа къ і-аў веніт de ла Бăкърещї de ла Авраміе Даскълвл, карeле локвіа дп Мітрополіе, дп карea скріеа съ вінъ дпапої, къ віне Георгіе Шербан Водъ фечіортл лвї Кантаквзенвл din Арdеал, кă мълте кътане, ка съ фіе domпă цереї, каре тоате аў фост мінчівнї, пвтаї ка съ се дптоарпе ел, ші domпвлвї съ'ї dea

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дрѫтѫл съ фѫгъ. Дечї Domnѫл авzindѫ din гѫра ѫнаї Архіереѫ ачестеа, пещiind аскѫпселе інішеї лаї, с'аѫ дпфрікошат ші лъсъnd Кълъгъренїї с'аѫ трасѫ спре Цѫрцїѫ. Мітрополітѫл тергъnd кът-ва лок къ domnѫл с'аѫ рѫгат съ'лѫ ласе съ се дптоарпе ла скаѫпѫл съѫ ла Бѫкѫрещї. Domnѫл л'аѫ пофтіт ка пре ѫн Архіереѫ съ пѫ се десліпеаскъ de търіа са, пънъ се вор адеверї ачесте лѫкрѫрї ші вор ведеа че сфършіт вор авеа; іаръ ел къѫта тѫлте прічінї, din каре ѫна ера, къ аѫ венїт пѫтаї къ кърѫца къ doї каї фъръ ащерпѫт, фъръ прітіпеалъ ші фъръ кіелтѫіалъ, алта, пентрѫ къ фііnd пъсторїѫ пѫ се каде съ ласе тѫрта ші съ се факъ дптр'алтъ парте; іаръ Bodъ фъгъdѫindѫ'ї кіелтѫеле, ші орї че ва авеа опѫ, тот пѫ л'аѫ пѫтѫт опрі, чі с'аѫ дпторсѫ ла Бѫкѫрещї ѫnde аѫ стржпс пе боіерї ла Мітрополіе ші аѫ фъкѫт сфат воind тоцї ка съ адѫкъ пе Нетцї ші съ ле дпкіпе лор цеара. Іаръ domnѫл лѫъnd вр'о къть-ва оасте Тѫрчеаскъ с'аѫ дпторс ла Бѫкѫрещї de ла Цѫрцїѫ, пентрѫ къ авеа ферман de ла дтпъръцїе ка орї къnd ва порѫпчі Тѫрчілор, съ'лѫ аскѫлте ші съ'ї деа ощї къте ва чере. Дечї венind ла скаѫп ші черкъnd лѫкрѫріле аѫ афлат къ тоате съпт тещешѫгѫріле Мітрополітѫлѫї Аптім, ші фъкъnd сфат Bodъ къ боерії чеї деспре партеа са, аѫ скріс ла Патріархѫл ші de аколо аѫ венїт катаресіс, ші аѫ алес Мітрополіт пе Мітрофан, карele таї паіпте аѫ фост дѫховпік лаї Копстаптіп Брънковапѫ."

„Пре ачесте тімпѫрї, дѫпъ че аѫ лѫат Нетцїї Тімішоара de ла Тѫрчї Іепаке Драготапѫл, фрателе търіеї сале Bodъ, аѫ венїт ла Бѫкѫрещї, дпаіптеа кърѫіа къ таре потпъ аѫ ешіт Bodъ къ боіерії, ші дѫпъ доѫъ септъмънї, каре ле-аѫ петрекѫт веселї ші дп предтѫлърї прін Бѫкѫрещї, с'аѫ дпторс ла Царіград дърѫіт de фрате-съѫ Ніколае Bodъ къ дарѫрї de таре прецѫ, пе карele л'аѫ петрекѫт пънъ ла Вѫкърещї: de аколо ш'аѫ лѫат зіѫа бѫпъ, ші Іепаке драготапѫл с'аѫ дѫс ла Царіградѫ, Ніколае Bodъ ла Бѫкѫрещї."

„Кътапеле петцещї тот тѫрѫра цеара, ші тѫлте пагѫбе ші певої фъчеа оатепілор, къ пе Бапѫл Божореапѫл л'аѫ прінс дп кътапе de ла Брънковепї ші л'аѫ дѫс пънъ ла Zестрепї, de аколо скъпъnd аѫ венїт ла domnѫл, ашішdереа ші Обедеапѫл аѫ венїт деспре алтъ парте de аѫ спѫс тоате жалбеле дпаіптеа domnѫлѫї, кѫтѫ аѫ дтблатѫ ші петіка аѫ пѫтѫт іспръві, пре ѫnde аѫ фост трітіші: Bodъ се дптріста ші се тіра, че ва се факъ, пещiind къ Божореапѫл, Голескѫл ші Бълеапѫл ші алцїї съпт карії фак ачестеа ка съ деа цеара дп тъпіле Нетцілор; іаръ Bodъ дї чінстеа пе тоцї ші'ї ціѫdека къ дрептате шіе ші'ї іѫбеа. Дпцелегъndѫ-се ачещіа къ Барбѫл Сердарїѫл прін къ-лѫгърѫл фрателе Барбѫлѫї, къ каре авеа корреспѫndере ѫнїї къ алцїї, аѫ дпвъцат пе Нетцї, кѫт съ вїпъ ла Бѫкѫрещї съ прindъ пе Bodъ. Дечї о сатъ de кътапе венїръ пънъ ла Пітещї къ ѫн кънітап а пѫте Мікѫл ші тѫлте реле ші жафѫрї аѫ фъкѫтѫ, аѫ оторѫтѫ ші пе вр'о къцї-ва боіерї, адекъ: пе Шерван Прінцеапѫл Клъчеарїѫл, пе Грігорїе Влъдескѫл Вістіарїѫл пе Преда Іскореапѫл Постелпікѫл ші пре алцїї; ші газda ле ера Верешѫл, Мънъстіреа Голескѫлѫї, de аколо с'аѫ порпітѫ ла Голещї ші дп

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫртеа Голескѫлуй гъздѫіа. Іаръ Водъ ѫндатъ аѫ трімісѫ оасте Тѫрчеаскъ ші Тътъреаскъ, ка съ'ї гонеаскъ де аколо, чі фііnd еї ѫнкішї ѫп кѫртеа Голескѫлуї пѫ ле пѫтеа стріка, нічі пѫтеа съ се батъ кѫ дъпшіі. Вѫzind Тътарій, къ алтміптрелеа пѫ пот фаче, аѫ dат фок каселор ші аша аѫ къѫтат кътапелор а еші, ші dъnd бътаіе, мѫлте кътапе періръ, але кърора капете ле аѫ dѫс ла Бѫкѫрещї съ ле вадъ, ші Водъ ші пе мѫлцї аѫ прінс вій, іаръ чеї пѫцінї, карій аѫ скъпат с'аѫ трас спре локѫріле ачелеа. Domnѫл аѫzind, къ аѫ арс каселе Голескѫлуї, пентрѫ ка съ пѫ се окідеze, і-аѫ datѫ о ші е de талерї, de кѫте doї флорінцї ка съ dіреагъ че аѫ арсѫ. Ѫntр'ачест тімпѫ вепind ші Padѫл Ворпікѫл de ла Черпецї dѫnъ че аѫ петрекѫт пе Хапѫл кѫ Тътарій пънъ ла хотар, domnѫл кѫ чінсте л'аѫ пріітіт; іаръ Голескѫл, Бълеапѫл ші Божореапѫл тетъndѫ-се къ Padѫл Ворпікѫл ва афла мещешкѫріле лор despre domnѫл ші'ї ва спѫне, аѫ ѫndemnat пе Водъ, съ факъ пе Padѫл Бап таре ші съ'лѫ трімітъ ла Краіова кѫ оастеа чеа de ла Бѫкѫрещї, кънї фііnd ел спріптеп, маї кърънd ва пѫтеа гопі пе Нешцї de аколо. Ѫnсъ ачестеа ле фъчеа пѫтаї ка съ despartъ пе Padѫл de лънгъ Водъ ші пе осташі съ'ї dѫкъ de ачі ка съ ноатъ adѫче Немцї, съ прindъ пе Водъ. Domnѫл крezѫnd лор, аѫ фъкѫт прекѫт л'аѫ сфътѫіт."

„Іаръ боіерії ачещіа ѫndatъ аѫ скрісѫ карте ла Барбѫл Cердарівл, ѫndemnѫndѫ'лѫ съ вінъ, къ акѫта е тімпѫл, кареле ѫп таінъ трекѫнd Олтѫл прін пъdурї ші прін пѫстіетъцї ка съ пѫ'лѫ сімцеаскъ чінева, аѫ вепіт кѫ кътапеле Немцещї ла Бѫкѫрещї ѫп 14 Noeмвріе din анѫл 1716, ші фііnd dimineaцъ, domnѫл кѫ тоцї аї съї ера ѫп пат, ші din порѫпка Голескѫлуї порціле фііnd deскісе ші стръжі' нічі ѫна, аѫ ѫntrat кътапеле ѫп кѫртеа domneаскъ, ші de прін кътърї аѫ жефѫіт тоате аверіле. Аколо Голескѫл армат кѫ сабіе ші кѫ пістоале вепind аѫ порѫпчіт пъзіторілор кърцеї съ пѫпъ артеле ціос къ de пѫ ле вор пѫпе, тоцї вор пері, карії тетъndѫ-се ле-аѫ ші пѫс, ші кътапеле Немцещї аѫ лѫат пе domnѫл кѫ тоатъ каса мъріеї сале ші л'аѫ dѫс ла Котроченї, ѫnde ші боіерії тоцї dѫnъ че с'аѫ сфътѫіт че вор съ маї факъ, с'аѫ dѫсѫ. Атѫнчі кътапеле тъіа, пѫшка, ѫчіdea ші колкъчеа пе пород таре фоарте, кът тоцї ера ѫп лакрѫмі, плънсърї ші ѫп ваете. Ие domnѫл de ла Котроченї фъръ ѫntъrziape л'аѫ dѫсѫ ла Тірговещї ші de аколо ѫп Ардеалѫ ла Сібіѫ, мергънd ші Барбѫл Cердарівл пънъ аколо, ка съ'ші арате слѫжба ценерарівлуї Штаінвіл. Ѫnсъ ценерарівлуї, пефііnd кѫ щіреа луї пѫ і-аѫ пърѫт вine de ачеастъ ѫntъmпларе, ші вѫzѫnd къ domnѫл е аша de ѫnцелепт, і-аѫ рѫndѫіт газdъ фоарте бѫпъ ші de тоате і-аѫ dat ка ла ѫн domnѫ. Ѫn робіа ачеаста аѫ скріс Ніколае Мавроkордат картеа despre derегъторііле, deторііле ші слѫжбеле оатепілор, кареа о аѫ тіпъріт ѫп а доѫа domnie а са, ші кареа вепind ла мъніле Апѫсепілор о аѫ ѫнторс пе лътініе, ші о аѫ тіпъріт гречеще ші лътіпеще ѫп Ліпсіа.

„De ачеастъ ѫntъmпларе а луї Водъ ѫнцелегѫnd Башій чеї de пре марцінї, аѫ скрісѫ ла боіерї ші ла цеаръ, съ пѫ ѫнвіе тѫрбѫрѫndѫ-се, чі съ теаргъ, съ ле dea domnѫ.

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пе карелe ѧл вор пофті еї; даръ боіерїї ші цеара певръnd а аскълта, аў фъкът сфат съ се алкътъіаскъ къ Нeмцїй, ші аў терсъ Божореапъл ші Грігоріе Бълеапъл Логофътъл ѧn Сібііў ла цепераріал Штаіпвіл, съ чеаръ оцї ші Гъберпатор dintre боіерї, съ апъче цеара ші съ о десліпеаскъ de кътръ Търчї: іаръ цепераріал ле аў zic къ ръў аў фъкът de аў лъсатў цеара пъстіе, ші кът къ аў требъіт съ се ашеze къ Търчіі, ка пъ кът-ва съ пръdeze цеара, ші педъnds-ле оцї с'аў ѧпторсъ а касъ."

„Бапъл Padъл aszind de лъареа ші dъчереа ѧn Apdeaлў a лъї Nіколае Bodъ, аў dat ѧn таіпъ весте оцілор Търчещї ші Тътърещї de с'аў dъсъ фъръ de пагъбъ ѧn цеара лор, каре лъкръ ѧпцелегъnds'лў Ромънії, аў лъатў къ печіпсте пе Бапъл ші л'аў dъс ла Търговещі de л'аў dat ѧn мъпа кътапелор, карії л'аў пъс ѧn арещe, пъпъ че аў вепіт піходъ de ла Бъкърещї, къ се маї ѧпторсесе din рърчіъпеа боіерілор, ка съ'шї маї ръdіче че рътъсесе пелъат ѧптъіў, атъпчї ші кътапеле аў авът прілепіў de а жефъі орашъл Бъкърещілор. Іаръ піхода афлъnd ѧn прінсоаре пе Padъl Бапъл ла Търговещі, л'аў словозіт ші л'аў dъс ла Сібііў ла цепераріал карeле і-аў dat кърцї de odіхпъ, орї вnde ва вреа съ шadъ. De ла Сібііў с'аў dъс ла Брашовў вnde ера фііал съў къ чеілалцї аї касеї лъї ші тоцї боіерії стріпшї пептръ фріка Търчілор, іаръ чееалалтъ цеаръ ера тоатъ аскъпсъ прін мъпцї плъпгъnd ші флътънzind."

Тоате ачестеа ата ле скріе ші Делкіаро [9]), карeле аў фост de фацъ ші аў терс ші ел къnd аў dъс пе Nіколае Маврокордат ѧn Apdeaлў ла Сібііў, пътаї кът маї adaoгъ ші ачестеа, ѧn паціпіле каре ле воіў ѧпсетпа ачі:

Ѧn паціпіле 214: „Nіколае Маврокордат ѧпторкъnds-се din Цівріў аў ацънс ла Бъкърещі Жоі ѧn 10 Септевріе (din апъл 1716), петрекът de мълцї Търчї, къ доъ чеасърї маї ѧпаінте de а сосі аў odіхпіт ла фъптъпа лъї Padъl Bodъ, ші ачі аў порънчіт de с'аў тъіат тот фъръті ън боіеріў таре, а пътe Брашоіапъл сънт претестў къ пефіind ел de фацъ с'арў фі ънітў къ алцї боіерї ѧn Мітрополіе ка съ се пъпъ елў Прінцў. Кътў аў сосітў ѧn кърте ѧndatъ аў порънчіт съ се кіеме Мітрополітъл Апгімў; ачеста пъ вреа съ теаргъ, даръ аў требъітў, алміптрелеа л'ар фі сфъртікат Търчії, карії въzъnds'лў къ се погоаръ din кърцъ съ се сзіе пе трепте, пътаї о ціръ de пъ л'аў оторѧтў. Nъ л'аў dъсъ ѧпаінтеа лъї Bodъ, кът кредеа елў, чі ѧптр'о кіліе сънт греа ѧпкісоаре. Прінсъ-с'аў ші Іоann Авrахатў преотъл de леџеа Гречеаскъ din Венеціа ші Предікаторіал de кърtеа Валахіеї, пептръ къ ел скрісесе Епістола, къ карea с'аў ѧпцііпцатў Мітрополітъл деспре венірea лъї Георгіе Каптакъzепъл ла domnіa Валахіеї.

Ѧn паціпа 216 вордind деспре тіръпіа Гречілор челор de лъпгъ Nіколае Маврокордат, zіче: „Каре боіеріў пъ плътеа банії пофтіцї пе термінъл пъсъ, каре маї къ сатъ ера токта скъртъ, се педепсеа къ темпіцъ, ші къ фълапга. Ън прънкъ de 8 апї ал репосатълъї Padъlъї Каптакъzеп фрателъї Прінцълъї Стефап Каптакъzеп (ѧтї есте греацъ а скріе, че ѧпсътї въzзіў къ окіі меї) ѧn Мъпъстіреа лъї Міхаіў Bodъ, вnde ера ѧпкісў къ мътъ-са, с'аў ръпіт din брацеле тъпе-са ші ън Грекъ ста къ са-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ѣіа скоасъ съ'лъ таіе de пѫ ар фі dat тѫта чінчі пѫпцї de банї адекъ 2500 флорінцї пентрѫ віаца прѫпкѫлуї съѣ. Оаре-каре боіерій din фаміліа Бълъчепещілор пъкъжітъ фііндъ, пентрѫ къ лndатъ пѫ пѫтеа плъті сѫта de банї че се череа de ла dъпсѫл, аѣ zicъ кѫвінтеле ачестеа: „Dea Dѫmnezeѣ съ вінъ Nemції, съ скапе цеара de цѫгѫл ачест греѣ!“ Zica ачеаста фѫ спѫсъ луї Nіколае Маврокордат ші ел лndатъ порѫпчі съ і се таіе капѫл. Nічі аѣ пѫтѫтъ тікълосѫл Бълъчеанъ dobъndi алтъ граціе de ла Маврокордат, фъръ пѫтаї, ка съ се поатъ търтърісі, кѫтіпіка ші лпгропа ка ѫп боіерій, пѫ ка ѫп осъndit.“

Лп паціпіле 119 скріе: „Архіепіскопѫл Антімъ Мітрополітѫл Валахіеї, кареле тотъ лп прінсоареа de кърте се цінеа, кѫ гроазъ с'аѣ сіліт de аѣ датъ лнскрісъ къ се ласъ de Архіепісконіе, ші прін Прінцъ ші Міністрії луї с'аѣ алесъ Архіепіскопъ Мітрофан, кареле фѫсесе dѫховнікѫл Прінцѫлуї Констаптін Брънковеапѫл. Мъзълітѫл Антімъ с'аѣ decархіерітъ, ші пѫржтъ а фі стрігоіѣ ші лпшелъторіѣ. Лѫатъ-і-с'аѣ мітра din капъ ші і с'аѣ датъ о тітіе рошіе, іаръ пѫтеле de Антімъ і с'аѣ тѫтатъ лп пѫте de Andреіѣ кѫт с'аѣ кіематъ кънd аѣ фост тіреапъ, ші л'аѣ ocinditъ съ се цінъ ла прінсоаре de пѫрѫреа лп Мъпъстіреа de ла тѫнтеле Сінаіѣ. Пѫпъndѫ'лѣ апоі поаптеа лптр'о къръцъ, л'аѣ датъ пе тъніле ѫпорѣ Тѫрчї съ'лѣ dѫкъ, карії dѫкъndѫ'лѣ пъпъ лп Галіпоіѣ ла рѫѫлѣ Dѫлчеа, че къръ пе ла Odрііѣ л'аѣ оторжт ті трѫпѫл луї л'аѣ арѫпкатъ лп рѫѣ.“

Лп паціпа 225 іаръшї скріе: „Кънd аѣ прінсъ пе Nіколае Маврокордат, Domnії Гречії de ла Царіградъ, Міністрії луї с'аѣ афлатъ лп прітежdіа чеа таї таре, ші ѫпії с'аѣ аскѫнсъ, алцїі аѣ фѫцітъ кътръ Dѫпъре, іаръ пре алцїі і-аѣ ѫчісъ ш. ч.“

Despre лѫкрѫріле Ромъпілор din Ардеалъ ата скріе Самѫіл Клаіп de Cad[10]); „Dѫпъ тоартеа Вълdікѫлуї Атапасіе клерѫл dѫпъ векіѫл обічеіѣ с'аѣ рѫгатъ de лтпъръціе, съ'і фіе слободъ а kandida персоане пентрѫ Архіеріе, ті лтпъратѫл ле аѣ датъ словозепіе, пѫтаї кътъ ле аѣ порѫпчітъ съ алеагъ ші съ kandideze персоане каре съ ціе ші лътінеще. Dечї adѫпъndѫ-се соборъ таре лп Бълград, лп клер п'аѣ афлатъ Преотъ пе'псѫратъ, кареле съ се поатъ алеце Вълdікъ, къ чеї че ціеа лътінеще, тоцї ера преоцї лнсѫраці, пѫтаї че с'аѣ афлатъ Іоann Nemешъ de Патакъ кареле пъскѫтъ аѣ фостъ din пърінці Ромънї, ші крескѫтъ лп лецеа Ромънеаскъ, dаръ лп школеле лътінещї фііnd аѣ фост трекѫтъ ла рітѫл лътінескъ, ѫnde ші преотъ с'аѣ фъкѫтъ ші лпвъцѫтѫра Теологічеаскъ ла Віenna лп Колеціѫл луї Пастап Петрѫ, Архіепіскопѫлуї de ла Стрігоп, о аѣ лпвъцатъ апоі ші ла Рота аѣ фостъ ті се цінеа акѫта de Архідіеческ Стрігопѫлуї. Алтѫл аѣ фостъ Neamцъ de неатъ, dаръ фѫсесе секретаріѣ ла Вълdікѫл Атапасіе ші ціа віпе Ромънеще, пѫ пѫтаї а ворві, чі ші а четі ші а скріе. Dечї пріче с'аѣ фъкѫтъ пѫ пѫцінъ лптре протопопї къ ѫнії воіеа пе Іоann Nemетъ de Патакъ; іаръ Нотаріѫл din Daіа кѫ вр'о къцї-ва воіеа пе Секретаріѫл луї Атапасіе ші фъчеа гълчеавъ, пѫпъndѫ-се лмпротівъ, ка съ пѫ фіе Патакі Вълdікъ, пънъ че de ла лтпъръціе греа лпгрozіре ші арестъ і-аѣ венітъ de пѫ съ ва ашеza съ фіе лп ліпіще. Ачеаста ті-аѣ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

повестітъ Протопопъл Манїй Nearoe de ла Брощепї, тошъл теї despre тътъ, отъ къ фріка лъї Dъmnezeъ ші de тоатъ лъъda bredпікъ (а къръіа потепіре вечпікъ съ фіе!) карепе с'аъ фъкътъ Протопопъ de ѧпсъшї Влъдікъл Патакі, ші аъ търітъ ѧп апъл 1765, бътръп de 96 de апї.

Дечї ѧп апъл **1716** с'аъ пъмітъ Влъдікъ Ioann Nemeшъ de Патак din Комітатъл Солпокълъї din лъпътръ din сатъл че се кіатъ de Ротъпї Стръмба, de Ънгърї Horgas-Patak, ші къ тітъл de Лівер Барон, ші de Консіліарій Кесаро-Кръіескъ, аъ фостъ ѧтбodobітъ de ла ѧтпъратъл Карол VI, ші с'аъ сфіпцітъ Епіскоп ѧп Кроація. Ѧпсъ dъпъ че с'аъ пъмітъ Влъдікъ, ѧтпъратъл аъ скрісъ ла Патріархъл Ротеї ка съ се поатъ Ioann Патакі ѧптоарче іаръшї ла лецеа Гречеаскъ, каре і-аъ ѧпгъdъітъ Патріархъл, ѧпсъ аша ка Патакі съ факъ търтърісіреа Mandieї, саъ ал тіпълъї челъї тік ал кълъгъріеї кът е обічеіъл ѧп бісеріка ръсърітълъї, de преа съ фіе Влъдікъ, карепе аъ ші фъкътъ кът din скрісоріле челе пептръ дъпсъл че се афлъ ла Bienna ѧп капчелларіа Арdеалълъї, се вede, ші ѧпсъшї Консіліарїъл Арdелепескъ de карте, Лъпъл Череї, ѧп Bienna ла апъл 1772 ші аъ спъсъ, къ ел ачелеа ле аъ четітъ. Ачест Ioann Патакі, ѧп апъл 1717 аъ dobъпdітъ de ла ѧтпъратъл Карол VI, pecidenцie ѧп четатеа Фъгърашълъї, мі тошіе Сътбъта de ціос, ші Бешітбакъл din цеара Олтълъї, ші Іосагъл чел фіскъшескъ de ла Герла пептръ Епіскоп.“ Пъпъ ачі Klain, dаръ ѧп Dіпломатъл ѧтпъратълъї Карол VI, каре ѧл воіъ adъче ла апъл 1738 despre Бешітбак пъ се фаче вре о потепіре съ фіе фост dat Влъdічіеї Ротъпещї; ѧп чегатеа Фъгърашълъї ѧпкъ пъ с'аъ dat Влъdікълъї pecidenціеї, чі пътаї ѧп орашъ. Ѧп че ап аъ ъртатъ Ioann Патакі лъї Атапасіе I, пъ почіъ ѧптърі пептръ челе че с'аъ zicъ ла апъл 1711.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Delchiaro p. 74. [3]) Idem Delchiaro p. 202. seq. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 379. seqq. [5]) Kertselich Notit. de Regnis Sclavon. Dalm. Croat. p. 499. [6]) Palma Notit. rer. Hung. tom. III. p. 307. [7]) Katona Hist. Crit. tom. 38. n. 2088. seqq. [8]) Codex Ms. Balacianianus l. c. [9]) Delchiaro p. 210. [10]) Samuel Klain de Szád in Ms. Hist. Eccl. Valachicae Transylvanicae Part. 10. §. 1.

Апъл **1717.** Історікъл Бълъчепескъ [1]) скріind маї ѧпколо despre лъкръріле че се цin de Валахіа, zіче: „Аъzind Поарта къ кътапеле петцещї аъ прінсъ пе Nіколае Маврокордат Bodъ ші л'аъ dъсъ ѧп Арdеалъ, аъ фъкътъ ѧтпъратъл сфатъ къ Bizірінъл ка съ dea цеара ѧп прадъ ші ѧп ровіе, въzъnd воіа боіерілор de аъ лъсатъ съ іеа пе Bodъ din скаъп. Чі Dъmnezeъ п'аъ лъсатъ тътъnd воіа ѧтпъратълъї. Дечї ѧтпъратъл щіind каса лъї Александръ Маврокордат, къ пъръреа аъ фостъ кредінчіоасъ ѧтпъръцієї аъ трімісъ іаръшї dіптръ ачееа касъ Domnъ цереї пе Іепаке тареле драготапъл ѧтпъръцієї ші фрателе лъї Nіколае Bodъ, dъndъ'ї ощї дестъле съ'ъ ашеze ѧп скаъп. Алі-Баша Bizірінъл л'аъ ѧтбръкатъ къ къфтап de domnie, ші аша аъ порпітъ спре цеаръ къ Хъссаіп Баша карепе ера ші Іапічеарілор Ага ші Сераскіер къ 12000 de Търчї ші къ 10000 de Тътарї. Атъпчї с'аъ тъптъітъ din ісгопіре de ла Kandia доатпа ші цінерії лъї Кон-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

стаптіn Брънковапвл, пе карії се певоісе de'ї мънтвісе Ніколае Водъ, ші аў венітъ кв Іепакѣ Водъ спре цеаръ. Benind ла Ціврціў аў тезвтъ вр'о кътева зіле, de вnde аў трімісъ пвртъторі de гріжъ ші кърцї кв паче ла тоцї. Dвп' ачееа аў терсъ кв тоцїї дп Бвкврещі, фііnd каселе маї тоате пвстіі. Дпцелегъnd цеара квм къ дмпъратвл аў трімісъ Domn пе Іепаке, аў дпчепвтъ а пв се маї теме de робіре ші а се дптоарче пре лїn пре ла локвріле сале, ші а се свпвпе лвї Водъ, кареле дndатъ аў трімісъ вр'о къцїпа боіерї ла Поартъ, дпцііпцъndв-о къ цеара пв с'аў віклепітъ. Дпкредінцъndвсе Поарта і-аў трімісъ къфтап лвї Іепаке Водъ ші аў порвпчітъ ка дndатъ съ се dвкъ оцїле Търчещї ші Тътъръщї din Бвкврещі, ші с'аў dвсъ, пвmaї пвцінї Іапічерї ші Арпъвцї аў ретасъ пептрв паza кърцеї. Боіерії ші тоатъ цеара възъnd кърціле лвї Іепаке Водъ, ші фертапвл дмпърътескъ аў дпчепвтъ а се стрънце каре de пре вnde аў фостъ, ші аў дмпърцітъ Іепаке Водъ тоате боіерііле ші челе марї ші челе мічї; ші с'аў фъквтъ тоатъ фрвтсеца ші чінстеа domnieї. Іаръ вnіі din боіерї, карії adвсесе пе Nemцї, съ прindъ пе Ніколае Водъ, аў фвцітъ дп Ардеалъ кв маї мвлцї алцїі, ші аў фъквтъ сфат се дпкіпе цеара дмпъратвлвї Nemцескъ ші съ чеаръ domnъ пе Iордаке (сав Георгіе) Бeizadeiъ фечіорвл лвї Шербап Водъ Каптакvзепвл, кареле de ла тоартеа татълвї съв ера свпт протекціа касеї Австріеї, ші съ чеаръ оасте пемцеаскъ, съ гопеаскъ din цеаръ пе Тврчї ші Іепаке Водъ, ші шергъnd ла Віenna пептрв рънdвл ачеста, ле аў ешітъ de ла дмпъратвл респвпс, съ аївъ пъdежde къ кв време ші ачееа ва фі, ші кв ачест респвпсъ с'аў дпторсъ іаръшї дп Ардеалъ."

„Дntр'ачееа варъ пвсесе гъnd дмпъратвл Nemцескъ съ батъ Белградвл din Сербіа, ші аў трімісъ тоате оцїле аколо ка ла 120,000 de воінічї свпт комanda лвї Евцепіе, ші Поарта дпкъ аў гътат оасте ші маї маре свпт комanda Візірівлвї Алі-Баша; ші бірвінца аў фостъ а Nemцілор. Іаръ Баша кареле ера дп Белград, мъкар къ възвсе пе Тврчї бірвіцї ші бътвцї, ел тот ар фі маї апърат четатea, чі арвпкъnd Nemції мвлте боатве, с'аў апрінсъ пръвъріа четъцеї кареа мії de оатепї аў оторжтъ ші мвлте касе аў ръсіпітъ ші аў апрінсъ, ші възъnd къ пе'пчетат зіва ші поаптеа ка плоаіа віп дп четате боатвеле п'аў маї пвтвт ръвda, чі аў dатъ четатea Nemцілор. De аколо мвлтъ оасте Тврчеаскъ с'аў трасъ ла Nicca, ші дмпъратвл аў тъзълітъ пе Візірівл Алі-Баша ші дп локвл лвї аў пвсъ пре Ахмет-Баша. Іаръ Алі-Баша тетъndвсе съ пв'ї таіе капвл, вnde с'аў dвсъ пв се щіе.

„Къnd с'аў дпторсъ оастea Тврчеаскъ de ла Белградъ, вр'о къцї-ва свлтапї кв Тътарії лор аў дптратъ дп Валахіа ші аў фъквтъ маре прадъ ші робіе, de каре лвкрв дпцелегъnd Іепаке Водъ дпсвшї аў дпкълекатъ ші кв вп Баша че ера дп Бвкврещі аў терсъ de аў ціпвтъ калеа Тътарілор, ші аў скосъ вр'о 1700 de свфлете din мъпіле лор. Дмпърціа Тврчеаскъ възъnd къ дntр'ачещї doї апі пв і-аў слвцітъ пороквл дп бътъіле че аў аввтъ кв Nemції аў сокотітъ маї біпе съ факъ паче. Атвпчї і-аў венітъ лвї Іепаке Водъ съ теаргъ ла Одріїў пептрв прічіпа пъчеї, кареле аў ші порпітъ дп 5 Noem-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

врїе, ші fiind аколо дн кът-ва тімп, с'аў дпторсў їаръшї дн цеаръ, къ се тътасе дпчепереа пъчеї пъпъ дн прімъваръ.“ Пъп'ачі Історікл Бълъченескў, чі тъ маї чітеще деспре ачестеа не Делкіаро [2]) ші не Енгел [3]), карії ашішдереа скріў.

Деспре ръсвоікл къ Търкїї ші лъареа Българадълї маї кіар скріе Гевхарді [4]), zikънd: „Францїскў II, Ракоці, карєле de ла анъл 1713 лъкъіа дн Парїс dimпрєпъ кў тъіерєа са, ші тръіа din міла Краіълї Францозескў, din ръсвоікл дмпъратълї Карол VI къ Търкїї шї-аў фъкътў пъdежde de a се маї пътеа аръта дн Унгаріа, ші дн тот тімпл с'аў невоітў ка прін цеперарії съї чеї маї dinaінте їаръшї съ факъ рескоалъ дптре Унгърї, саў de пъ ва пътеа фаче ачеаста, дпкаї съ капете de ла dівапў о сатъ de Търкї, не карії съ'і повъцъіаскъ ел асупра Нетцілор, даръ din amъndoъ ачестеа нїчї уна аў dobъndітў, къ і с'аў прінсў кърцїле ші с'аў дсў ла чеї маї марї. Маї пре ъртъ ш'аў афлатў ел дн Іспанїа патрон не Кардіналъл Алверонї Міністръл Краіълї Філіппў, карєле лесне с'аў слобозітў ла лъкърї дешерте. Алверонї ачеста черка ка тоате церіле, къте с'аў цінътў маї дпаінте de корона Іспаніеї, съ се dea стъпънълї съў. Дрепт ачеea не Ракоці л'аў трімісў ла Царіград ка съ факъ претепшъг ші легътъръ дптре Іспанїа ші дптре Търкї, саў de пъ і се ва сфеті ачеаста, съ десбатъ ші съ дестъпте не Търкї de ла фачереа de паче къ Нетцїї. Дн лъкъ ка ачеста аў плъкътў Порцеї ші Сълтанъл Ахмет III дн 28 Октомвріе din анъл 1717 аў прімітў не Ракоці маї ка пре дн краіў ші і-аў ръndвітў леафъ ші стръжї съ поатъ лъкъі дн Царіград ка ші дн облъдвіторіў. Філіппў Краіъл Іспаніеї аў лъатў Сардінїа de ла каса Австріеї ші Поарта пъдъждвіа къ ел ва стръвате дн Італїа ші апоі ва авеа ацівторіў de ла дънсъл. Іаръ Сълтанъл аў порънчітў съ се адвне асупра Нетцілор ла 300,000 de Търкї, съ се трімітъ тълте коръбїї дптр'ъртате не Дънъре, съ се дптъреаскъ Българадъл, ші Ханъл Тътърескў din Крімў съ треакъ прін Ардеалў дн Унгаріа. Даръ Прінцъл Еуценіе пъ тълт аў гъndітў къ тоате ачестеа, чі дн лъна лъї Маіў аў терсў ла тарцініле de ла Фътак къ 100,000 de осташі ші трекъndъ-шї тоатъ оастеа престе Дънъре дн недерса Търкілор фъръ de вре о пердере, дн 19 Іюліе 1717 аў дпкънцівратў Българадъл, карєа четате къ de тоате ера фоарте біне гріжітъ ші ера дптр'жнса 30,000 de осташі de чеї маї алешї, карії къ атъта маї вітежеще се апъра, къ Візірїъл ле фъгъдвісе къ дн 15 зіле ле ва вені дптрў ацівторіў. Візірїъл ші ав ші цінътў фъгъдвінца, ші Прінцъл Еуценіе кърънd с'аў афлатў дптре доъ фокърї. Шеічїле Търкещї din Дънъре с'аў апъкатў de челе Нетцещї, ші се невоіа съ дпкідъ пре Еуценіе ші de а треіа латъре. Візірїъл ш'аў дптърітў біне тавъра ші пъ пътаї da не'пчетат къ 130 de тънърї асупра Нетцілор, чі съна ші гроп асупра лор. Прінцъл Еуценіе лъкра къ 140 de тънърї асупра Търкілор, ші къ тълте боамбе апрінсе асупра четъцеї. Коръбіїле се бътеа не Дънъре ші боатвеле челе дпфокате не'пчетат се арънка дн четате, пъпъ кънd с'аў апрінсў пръвъріа четъцеї каре аў арънкатў дн аер маї біне de 3000 de Търкї. Din оастеа лъї Еуценіе дпкъ тълцї піка, ші de гloанце ші de боалъ, ші зъхъреаоа дпкъ дпчепъсе а се сфърші. Іапічеарії

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кѫ гропіле атъта се апропіасе de табъра лъї Еѫценіе de ші апъ лъа dintр'жпса маї adece орї; ші dintр'o Епістолъ че се прінсесе аѫ прічепътѫ Еѫценіе къ ші Візірівл ші чеї din четате de o datъ вреѫ съ пъвълеаскъ асѫпра таберей сале. Ка съ дпкѫпцівре прітежdіа ачеаста, аѫ сокотітѫ а фі de фолос ка ел съ се апъче маї дптъіѫ de оастеа Тѫрчеаскъ; dрепт ачееа пъпъ дп zівъ ш'аѫ скосѫ оастеа din табъръ ші аѫ повъцѫітѫ асѫпра Візірівлъї, мъкар къ гропіле челе de Тѫрчї сепате мълт дтпedека пе кълърецї ші dепърта de ла педестрашї. Ла дтпѫшкътъра чеа dінтъіѫ Тѫрчїї чеї маї мълцї аѫ прінсѫ фѫга; чі Іапічеарії аѫ статѫ дп лок, ші ка тѫрбацїї с'аѫ бътътѫ. Аріпа чеа dреаптъ а Нетцілор фѫ дпкісъ de кътръ чеїлалцї ші кълъреції мълт пътітеа de ла ѫпеле бътърії пъпъ че пѫ ле аѫ лѫатѫ ачелеа цепераріѫл Віарd, кареле ера лъсат сире апърареа таберей ші ле аѫ datѫ кълъреціlор, тоате ачестеа с'аѫ фъкътѫ пе таре пегѫръ, ші dѫпъ че аѫ трекътѫ пегѫра, атѫпчї аѫ въzътѫ Еѫценіе дп кътъ прітежdіе аѫ фостѫ; dаръ тот пѫ ш'аѫ перdътѫ кѫтпътѫл, чі дпсѫшї ел аѫ алергатѫ ла аріпа чеа дпкісъ ші кѫ вързаре de сънце de патрѫ чеасърї ші о цівтътате аѫ фѫгърітѫ пе кълъреції ші Іапічеарії Тѫрчещї. Візірівл с'аѫ гръбітѫ съ теаргъ дп Nicca, dѫпъ че аѫ перdътѫ 19000 de оатенї. Тотѫшї Еѫценіе се темеа съ пѫ фіе чева дпшелъчівне, dрепт ачееа аѫ ретасѫ дптр'армат дпаінтеа таберей Тѫрчещї пъпъ сеара, ші атѫпчї аѫ дптратѫ дптр'жпса ѫnde аѫ афлатѫ мълте тѫнърї, мълт прав, ші мълтъ zъхъреа. Чеї din четате de фокѫл чел таре п'аѫ прінсѫ de веste къ аѫ перdътѫ Візірівл, пъпъ кънd п'аѫ слобozітѫ Еѫценіе ніще ровї de ле аѫ спѫсѫ. Аѫzind еї адевърѫл, дndатъ с'аѫ рѫгатѫ ка съ ноатъ еші кѫ кѫпъріле сале, ші дпгъdѫіndѫлі-се аѫ ешітѫ ка ла 20000 de осташі, лъсънd коръбіile ші тоате артеле кѫ четатеа. Dѫп'ачееа аѫ вепітѫ пе тъпіле лъї Еѫценіе Сешendріа, Сабачівл, Оршова саѫ Рѫтава, Мехedіа ші цівтътате din Сърбіа. Оастеа Тѫрчеаскъ ка ла 15000 de осташі кареа терцеа дптрѫ апіторівл Тѫрчілор ла Белград аѫ трекътѫ пре ла Бістріцъ дп Ѫнгаріа ші аѫ пръdатѫ ші ровітѫ Комітатѫріле Сътмарівлъї, Марамъръшлъї ші ал Ѫгочеї; чі Комітвл Каролі аѫ datѫ преste Тътарі, ші лѫънd прada ші ровіі de ла dѫпшіі, і-аѫ алѫпгатѫ din цеаръ.“

Маї кіар скріе despre вепіреа Тътарілор Бортаї Пал [5]) zікѫndѫ: „Фечіорѫл Хапѫлъї жефѫеще Арdеалвл, маї дптр'ѫп тързіѫ прічепѫnd непорочіреа Тѫрчілор de ла Белград дп 22. Аѫгѫст din апѫл 1717 аѫ дптрат пре ла Рогна ла Бістріцъ ші е de а се крede къ аколо л'аѫ аціѫнсѫ порѫпка съ се дптоарпе, пентрѫ кѫ Міхаіл Раковіца Domнѫл Молdовеї de аколо с'аѫ дптърпатѫ кѫ ощіле сале; іаръ фечіорѫл Хапѫлъї аѫ слобozітѫ пе Тътарі съ арdъ ші съ робеаскъ прекѫт аѫ ші фъкътѫ, къ чеї че терцеа дпаінте аѫ аціѫнсѫ пъпъ ла Мърѫшѫ, ла Регін, ла Міхъшѫ ші ла Гатѫл Каліапѫлъї, ѫnde аціѫнгѫnd пе біецїї лъкѫіторії din Сек пе тоцї і-аѫ ровітѫ, дпсѫшї фечіорѫл Хапѫлъї аѫ порѫпчітѫ дп ціос пре Сометѫл таре кътръ Бетлен, ші кътръ Ретеагѫ, ші de аколо аѫ трекътѫ прін Відікѫл Лъпѫшѫлъї кътръ Баіа Маре, кътръ Сътмаріѫ, кътръ Кіоар ші кътръ Ѫгочеа, претѫtіndenеа арzънd ші робінd, ші фііnd къ тоцї локѫіторії ера пре а касъ, пе фоарте мълцї побілї аѫ прінсѫ кѫ мѫіеріле, кѫ прѫпчїї лор dімпрезпъ. De аічї пре ла Ле-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

вета аѣ трекѫтѣ преcте деалѫрі ла Маратѫрѫшѣ. Ân Маратѫрѫшѣ токта ла плаіѫл Боршеі, пре ѫnde се трече ла Молдова аѣ попосітѣ Тътарії кѫ непѫтъраціі ровї ші песпѫсъ прадъ, грѫбіndѫсе кътрѫ касъ, ші аколо лъкѫіторії din Маратѫрѫшѣ пѫвълind преcте дъншіі аѣ слобозітѣ пе мѫлте мії de ровї (къ прекѫт с'аѣ аѫзітѣ, dѫчea маї мѫлцї de 15000 de ровї кѫ cine) ші маре пагѫбъ аѣ фъкѫтѣ Ân Тътарї ші Ân каіі лор. Ân гълчепна ачееа фоарте мѫлцї прѫпчї с'аѣ кълкатѣ, ші Тътарії Ânкъ пре мѫлцї ровї аѣ тъіатѣ, кареа непорочіре Ânцелегѫndѫ-о Прінцѫл Еѫцепіе пе Цепераріѫл Віарd л'аѣ трімісѣ Ân Арdеалѣ кѫ треї реціментѫрі de осташі."

Преавестітѫл Енгел [6]) Âпкъ скріе: „Міхаіл Раковіца а треіа оаръ аѣ domнітѣ Ân Молdова аnі 11, de ла анѫл 1716—1727. Аніі чеі dінтъіѣ аї облъdѫіреі лѫї аѣ фостѣ фъръ de odіхпъ пентрѫ ръсвоіѫл Ântре Немцї ші Ântре Тѫрчї, ші цепераріі немцещї, п'аѣ лъсатѣ а гъndі ші деспре Молdова; пентрѫ къ педестѫліndѫсе боіерії чеі молdовенещї, ші шаї въртос чеі че ера Ân марціпіле de кътрѫ Арdеалѣ, кѫ Раковіца, Ân 6 Февръріе din анѫл 1717 се Âпкіпасе сѫпт апърареа Немцеаскъ кѫ тоате ціпѫтѫріле лор. Dрепт ачееа къпітанѫл Ерпаѣ Ândeмпъndѫсе de порокѫл лѫї Деттіп, (кареле Ân анѫл трекѫт лѫасе пе Ніколае Маврокордат Водъ din Бѫкѫрещі), Ân еарпа de ла Âпчепѫтѫл анѫлѫї 1717 аѣ лѫатѣ кѫ cine ка ла 300 de Хѫсарі ші кѫ Ândрептареа ші аціѫторіѫл ѫнор боіерї фъръ de нічї о Âмпedекаре аѣ терсѣ пънъ ла Іашї. Аколо dінаінтea орашѫлѫї аѣ тъіатѣ ші аѣ Âмпръщіатѣ патрѫ стеагѫрі de Тѫрчї, іаръ Ân орашѣ 600 de Молдовенї, ші Ерпаѣ ар фі прінсѣ ші пе Водъ токта de ла прънzѣ, de п'ар фі скъпат ачеста кѫ фѫга пе ѫn артъсаріѣ тѫрческѣ Ân четъцѫе. Dе аколо аѣ трімісѣ Ân тоате пърціле пе оаменії съї, аѣ трасѣ клопотеле ші аѣ datѣ кѫ тѫнѫріле съ факъ de щіре къ есте Ân маре прімежdіе, ла каре і-аѣ венітѣ Ântрѫ аціѫторіѣ 1500 de Тътарї ші 6000 de Тѫрчї. Тътарії адеѫърат с'аѣ бірѫітѣ, даръ de Тѫрчї фѫръ бірѫіцї ачеї пѫцінї Хѫсарі кесарокръіещї, ші стръторіndѫсе ла ѫn глод маї тоцї с'аѣ тъіатѣ, Къпітанѫл Ерпаѣ тотѫшї аѣ скъпатѣ Ân Арdеалѣ. Кѫ прілеціѫл ачеста с'аѣ адѫсѣ ші сора лѫї Водъ ла Арdеалѣ. Пентрѫ ачестea Водъ тъпііndѫсе мѫлте ателпіца ші се лъѫda къ ва съ пъвълеаскъ Ân Арdеал, даръ пѫ пѫтea, къ боіерії пѫ вреа съ'ї ѫрmeze. Аша даръ аѣ Ântърітѣ марціпіле de кътрѫ Арdеал, аѣ пѫсѣ Тѫрчії прін четъцї, ші ел с'аѣ Âнторсѣ кѫ дарѫрі кътрѫ Баша din Хотін ші кътрѫ Хапѫл, рѫгѫndѫсе ка съ'ї деа аціѫторіѣ асѫпра Арdеалѫлѫї. Хапѫл і-аѣ ші фъкѫтѣ пе воіе лѫї Міхаіл Раковіца; къчї кътрѫ сфършітѫл лѫї Авгѫст аѣ трімісѣ Ân Арdеалѣ 15000 de Тътарї, Ântрат-аѣ пе ла Рогпа ла Бістріцъ, чі Бістріца пѫ с'аѣ Âпкіпатѣ лор. ш. ч." Кѫш ле ат скріс маї сѫс din Боршаї Пал. Bezї ші Decada Авгѫстъ [7]), пе Катона [8]) ші dіпломатѫл Âмпъратѫлѫї Карол VI, каре'лѣ воіѣ адѫче ла анѫл 1738.

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Delchiaro Part. 2. cap. 14. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. II. p. 6. seqq. [4]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 383. seqq. [5]) Borsai Pál a' kézzel irt Magyar Kronikában ad h. a. [6]) Engel in recent. Hist. Moldaviae. p. 296. seqq. [7]) Decas Augusta seu lustrum geminum Caroli VI. p. 147. [8]) Katona in Epit. Chron. ad h. a.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Анул 1718. Пентрў пердереа de ла Белград чea din anul трекўт, ziче Гёбхardi [1]): „Vizirіul Алі-Баша ш'aў пердўтў ші derегъторіа ші слобozenіa, ші лn локul луі c'aў-пусў Vizirіў Мехемет-Баша, (vezї пe Історікul Бълъчепескў ла anul трекўт) кареле era маї domol ла фіре, ші dimпрeунъ кў Мафті пофтіа ка кът маї кърund съ се факъ паче, пентрў кът nedea къ de че оаръ аша de маре оасте Търчеаскъ n'aў пътўтў стръбате лn Унгаріа пън'акўт, нічї de ачі лnaінte вор пътea лnвінце пe Пріnцul Еуценіе, ші се temea, ka пў кътва съ стръbатъ ачеста пънъ ла Царіградў. Пріnцul Франціскў II Ракоцї се певоіа съ dea іаръшї іnіmъ Търчілор; dаръ el пентрў кът n'aў пътўтў adяче вре un aџіторіў нічї din Іспаніа, нічї din Унгаріа прin векї пріетенії съї, пў с'aў аскўлтатў, чі Търчії ста лn кібzўрї, съ'лў dea пре el лn тъпа луі Еуценіе, ka кў атъта маї лесне съ кътпере пачea de ла лmпъратul Карол VI, че прічепund Ракоцї, с'aў datў лn латўрї пънъ че с'aў лnкеіатў пачea. Vizirіul гъndea къ прin кърцї съ трагъ ла паче пре Еуценіе, dаръ ачеста маї тулт се сілea съ пў се факъ паче, ka пe Търчї кў тотul съ'ї скоатъ din Европа. Чі лmпъратul Карол маї вреа a'шї џіпea церіле челе Ітъліепещї, de кът a луа маї тулте de ла Търчї. Dрепт ачееа aў трімісў пe Консіліарії съї Комітul Віrmond ші Talmann ла Пассаровіцў лn Сърбіа, ka аколо сунт кортўрї прin тіжлочіреа Англілор ші a Холланділор съ лякре de паче кў солії Търчілор ші aї Венеціанілор. Ші penede с'aў токтітў лntрў ачееа, ka фіеще-каре парте, съ џіпъ къt aў луатў; dаръ фііnd къ прin ачеаста Венеціанїї prea тулт perdea ші солії Търчещї пътаї четъціле челе луате ле лъса Нетцілор, іаръ пў ші џіпътріле лор, пачea се лndелунга. Пріnцul Еуценіе лntр'ачееа ш'aў стръnсў оастea ла Белградў, ші трекъndў-o преste рzul Моравіа, ста гата съ се апяче de Vizirіul кареле era тъкъріt ла Nicca. Dрепт ачееа Vizirіul aў лnцiінцатў пe Еуценіе ka съ теаргъ атъndoї ла Пассаровіцў съ гръbеаскъ пачea; чі Еуценіе aў респунсў, къ el пў есте трімісў ла алта, фъръ пътаї съ се batъ, ші aў лntребатў пe фъкъторії de паче, іспръвісе-ва penede? къ de се ва тътъnda пачea, el требуе съ deскідъ ресboіul. Прin ачеаста фў лntеціт Vizirіul a тріміте порункъ ла солії Търчещї, ka съ ласе тоате къте ле пофтеще лmпъratul, ші аша лntрў a доua луnъ с'aў фъкўtў паче de doўъ-zечї mі патрў de anї. Венеціанїї aў пердўtў прin пачea ачеаста Пелопонесul сaў Мореea, dаръ aў къпътатў ніще четъцї лn Далмаціа ші Албаніа Лmпъratul Карол VI, aў џіпътў Валахіа пънъ лn Олтў, Банатul Тімішоареї, Белградul кў Сърбіа пънъ лn Тімок ші ла deалul Dзікdашў; un dърaб de цеаръ din Босніа пънъ лn апа Савеlуї de атъndoуъ латўріле рzlуї Унneї кў четатea Novі; слободъ лmблареа кў коръbііле пe Dунъре mі пегоціторіа лn церіле Търчещї a сунъшілор кесарокръіещї кў ватъ de ла o сът пътаї treї.

Іаръ преавестітul Енгел [2]) скріе: „Лntр'ачееа лn 21 Іуліе din anul 1718 с'aў іспръвітў пачea de ла Пассаровіцў прin кареа Банатul Тімішоареї ші ал Краіовеї aў терсў сунт каса Австрієї. Прin пачea ачеаста aў доънditў тоцї прівеції din Валахіа іертаре deплin, ші aў къпътатў лndърънт тоате тошіile ші вънъріле сале, робії чеї de

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

цеаръ с'аў слобозіть пътаї ăп dар, чеї de оасте кă чевашї тік преџў. Ніколае Мавро-кордатў кă (патрă) фечіорашї аї лăї с'аў скітватў кă doї солї ăмпърътещї Щеіп ші Петрашў, карії се ціпеа ăпкішї ăп Едікăлъ, ші аша аў трекътў Ніколае Маврокордат прін Валахіа ла Царіград. Іоапп саў Іепаке Маврокордат кă тоатъ чінстеа ші драгостеа аў прііміть пе фрате-съў. Зік вній къ Іепаке Маврокордат ар фі ăмбіат пе фрате-съў Ніколае кă Domnia Мълтепеаскъ. пътаї атъта пофtind de ла dъпсăл ка съ фіе маї бълnd, даръ ачеста ла ведере л'аў пріміт, чі обла аў терсў ла Царіград.

Історіа Бълъчепеаскъ [3]) зіче: „Ăп лăпа лăї Мартіе іаръшї аў пепіть порънкъ лăї Іепаке Водъ, съ меаргъ ла Пассаровіцў, вnde ера рънdăіть съ се adăne солїї Търкілор ші аї Нетцілор. Дечї Іепаке Водъ лъсънd ăп цеаръ пъртъторї de гріжъ, кă вр'о къцїва боіерї, ші кă о сатъ de слъгіторї с'аў dăсў ла Пассаровіцў, вnde аў аџіпсў ăп 25 Апріліе din anăл 1718. Ăмпреънареа чea dінтъіў a солілор аў фостў ăп 27 Маіў, ші атънчї ăndатъ с'аў datў кăвънт de ăпчетаре de ла арме, dăп'ачеea аў ăпчепътў а се ăмпъчъі. Пънтăл dінтъіў аў фостў ка фіеще-чіне къте аў къпътатў съ ле ціпъ ші пе-тіка вnăл алтăіа съ ăптоаркъ. Пънтăл ачеста аў фостў нрічіпа de чінчї цідеце de преете Олтў, фіind кăпріпсе de Нетцї. аў ретасў сънт стъпънірea ăмпъратълăї Нетцескў. Іаръ маї ăпаінте de пачe, маре пагăбъ ші певоіе с'аў фъкътў ăп цеаръ, пептрă къ врънd Рецеап Баша се ăптре пріп цеара чea de преете Олтў ăп Ардеалў, аў апріпс мълте мънъстірї ші касе de боіерї ші фоарте мълцї аў dăсў ăп робіе. Ăп ачea вар ера ăп цеаръ фоарте шаре сечетъ ші пікъірї с'аў фъкътў бăкате ші аў фостў фоарте маре фоамете пă пътаї ăп цеаръ чі ші ăп Бăкърещї, кът ăп тоате dімінеціле се афла пе вліце оатепї морцї de фоаме; іаръ челалалт ап іаръшї с'аў ăпdăратў Дътнезеў de аў datў бăкате de нрісосіт. Пре ачела тімпў аў мъзълітў Съптанăл пе Мехмет-Баша Візірăл, ші аў пăсў ăп локвл лăї пе Ібрахім-Баша пе каре ті ціпере ші-л'аў фъкътў, dăndăї пе Солтана кареа аў фостў логодітъ dăпъ Алі-Баша. Солїї de опт-орї ăмпреънъndăсе аў фъкътў паче ăптре Търкї ші ăптре Нетцї пе 24 de аї. Солїї Търкещї din порънка ăмпъратълăї лор аў черътў ші пе Ніколае Водъ, ші с'аў отърітў съ'лў слобоадъ, ші кă чінсте съ'лў трімітъ пънъ ла отарăл цереї. кăш с'аў ші фъкътў. Дăпъ че аў фъкътў пачea с'аў ăпторсў Іепаке Водъ ла Бăкърещї ші ăпцелегъndкъ сосеще ла отар фрателе съў Ніколае Водъ, і-аў трімісў ăпаінте ла отар боіерї, слъгіторї ші тоате къте лї ера de ліпсъ, ші кă маре чінсте л'аў адăсў ăп Бăкърещї, ешіndъ'ї ăпаінте ші Іепаке Водъ кă тоцї аї съї, ші dăпъ че с'аў одіхнітў аколо вр'о къте-ва зіле, аў порнітў ла Одріїў, къ аколо ера ăмпъратăл. Дечї Іепаке Водъ іаръшї і-аў рънdăіть боіерї, слъгіторї ші тоате de къте аў авътў опў, ші л'аў петрекътў кă чінсте пънъ ла Дăпъре ăп лăпа лăї Септемвріе. Дăпъ ачеea аў маї domнітў Іепаке Водъ пънъ ăп лăпа лăї Февръріе din anăл 1719, ті аў къзътў ăп ліпгоаре, ăп кареа аў ші мърітў dăпъ вр'о кътева зіле, ші кă шаре чінсте л'аў астрăкатў ăп мънъстіреа Съптълăї Георгіе din Бăкърещї.

[1]) Gebh. in Hist. Hung. P. III. p. 386. seqq. [2]) Eng. in rec. Hist. Val. Part. II. p. 9. [3]) Codex Ms. Balacian. ad h. a.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Апвл 1719. Zicвc'aŭ ла апвл треквт din Історіа Бълъчепеаскъ, къ Іепаке Мавро-кордат аŭ тврітŭ дп Февруаріе din апвл ачеста 1719. Апопітвл Ромъпескŭ [1]) зіче деспре дъпсвл: „Къ болпъвіпдвсе, ла апропіереа торцеї лві аŭ кіематŭ пе тоцї боіерії, че ера дпвръжвіцї кв фрате-съŭ Ніколае ші ле аŭ зісŭ съ фвгъ къ ва съ вінъ фрате-съŭ іаръшї Domnŭ дп Валахіа, ші аŭ тврітŭ дп скавпŭ, двпъ че аŭ domnітŭ 2 апї." Іаръ преавестітвл Енгел [2]) скріе преквт вршеазъ: „Кв пвцін тімпŭ двпъ че аŭ терсŭ Ніколае ла Царіградŭ, аŭ тврітŭ фрате-съŭ Іепаке Маврокордат: впїї зік къ аŭ тврітŭ de лвпгоаре, алцїї зік къ фрате-съŭ Ніколае Маврокордат л'ар фі отръвітŭ. Дествл есте къ кв маре жале с'аŭ дпгропатŭ ла Мітрополіа din Бвкврещї, къ аŭ фостŭ domnŭ ввп ші дрептŭ." Карра [3]) скріе, къ de Іепаке Маврокордат аŭ ретасŭ вп фечіор апвме Алек-сandрв, карele с'аŭ прінсŭ дп ръсвоівл Мвскапілор кв Тврчії чел de ла апвл 1769—1774 (кънd дпсвті еŭ m'am двсŭ ла Рома) ші с'аŭ двсŭ дп Петропол, вnde с'аŭ късъторітŭ кв о фрънкъ; апої дптврпъпдвсе ла Іаші, аŭ добъпditŭ пвцінъ леафъ de ла Гіка Водъ кв кареа съ тръіаскъ.

Деспре а дова Domnie а лві Ніколае Маврокордат дп Валахіа аша скріе Історі-квл Бълъчепескŭ [4]): „Дпцелегънd дптпъръціа de тоартеа лві Іоапп саŭ Іепаке Мавро-кордат, ші фіind Ніколае Водъ de кврънd вепітŭ din робіе ла Царіград, дпсвшї дптпъ-ратвл ші Візірівл ціind къ пентрв слвжва чеа дреаптъ, кареа о аŭ фъкватŭ дптпъръцієї сале, і с'вŭ жефвітŭ тоате аверіле, ші пв пвтаї ачеаста, чі ші дп робіе аŭ фостŭ доі апї, аŭ віпе-воіт дптпъратвл, de л'аŭ тілвітŭ іаръшї кв Domnіа Валахіеї. Іаръ двпъ че аŭ дптврькатŭ къфтап de domnie, аŭ скрісŭ кърцї дп цеаръ рvndвind пвртъторї de гріже ші аŭ скрісŭ ші ла тоатъ боіерітеа ші ла цеаръ, ка тоцї съ се бвкvре къ се ва певої тътврор а ле фаче віпе, ші а'ї чінсті, двпъ а фіеще-кървіа кввіпцъ; ші аŭ скрісŭ ші алте кърцї, ка de і-ар фі грешітŭ чінева кв чева, орї Немцї adвкvnd ка съ'лŭ двкъ дп робіе, съ пв аївъ нічї о фрікъ, къ тътврор тоате ле іартъ ші de тоате релеле че і-аŭ фъкватŭ дші вїтъ, дпкъ ші кв цівръмъпт аŭ дптърітŭ ачестеа, пвтаї съ фіе тоцї дп паче ті съ се odixпeаскъ пре ла каселе сале, къ певоіе пв вор авса. Ші фіind ла Царіград ші Хрісантŭ Патріархвл Іервсаліштвлвї, аŭ скрісŭ прін сфінція са кърцї ла тоцї кв марї фъгъдвінце, ка пітe съ се театъ пентрв лвкрвріле фъкvте, къ тоате с'аŭ пвсŭ ціосŭ ші с'аŭ кълкатŭ. Вепind даръ кърціле лві Ніколае Водъ ші але Патріархв-лві Хрісантŭ трімісе прін Іорга Слвціарівл, п'аŭ афлатŭ пе боіерї ла Бвкврещї, къ ера ресіпіцї прін церї: іаръ деакъ аŭ авзітŭ къ аŭ вепітŭ боіерівл лві Ніколае кв кърцї, ші аŭ дпцелесŭ къ дптпъратвл л'аŭ пвсŭ domnŭ, с'аŭ стръпсŭ тоцї ла Бвкврещї твлцътind лві Dвmnezeŭ къ ле віпе domn ввп; іаръ впїї пелпкрезъndвсе кърцілор, аŭ фвцітŭ дп Молдова ші преste Олтŭ, чі п'аŭ дптързіатŭ твлт двпъ вепіреа търіеї сале, даръ с'аŭ дпторсŭ прімінdв'ї търіа са кв драгосте. Кънd аŭ сосітŭ Ніколае ла Двпъре, і-аŭ емітŭ дпаінте кайтакапії, боіерії ші слвціторії ші цівпъпеселе, къ вепіа ші доамна търіеї са-ле, карії дптълпіndвсе маре бвкvріе аŭ авvтŭ кв тоцїї. De аколо кв потпъ фортоасъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

аў дитратъ дп Бъкърещї ла скаѵп, вепіпd дтпревпъ кѵ Водъ ші Патріархѵл Хрісантъ. Іаръ doamna ші цівпъпеселе с'аў dвсъ ла Котроченї пептрѵ фріка чівтеї че съ стърпісе дп Бъкърещї. Domпѵл dвпъ че аў дптоктітъ лъкрѵріле цереї, дпкъ с'аў dвсъ ла Котроченї, къ ера чівтъ ші фоамете дп Бъкърещї, ші дп цеаръ, іаръ Водъ аў трімісъ de аў кѵтпъратъ фърінъ de ла Тѵрчї ші вnde авzea къ есте опъ ші требве съ піаръ оатепії de фоате, ле тріметеа ка съ аібъ de тълкаре ш. ч.

Дптр'ачест ап боіерії de преете Олтъ трімецъпd dintre сіпе ла дтпъратѵл Карол VI, пе Радѵл Голескѵл Спътарівл ші пре Еліа Ширбеї Вістіарівл аў адвсъ декрет ла Цепераріѵл Стаіпвіл de аў вепітъ ла Краіова, ші аў пѵпітъ пе Георгіе Бeizadea Кантакѵzепѵл Бап Краіовеї, ші і-аў рѵпdвітъ ші патрѵ консіліарї пе патрѵ боіерї. "

Іаръ Апопітѵл Ромъпескъ [5]), скріе despre Ніколае Маврокордат Водъ кѵ а doва domnie прекѵт вртеазъ: „Dвпъ дпкеіареа пъчеї de ла Божоровіцъ словozindѵ-лъ Nemцїї аў терсъ ла Царіград ші dвпъ тоартеа фръціпе-съ л'аў пвсъ Поарта Domпъ. Аў дптѵлцітъ dъждїї поае: погопітѵл de погоп de віе; печецї de пѵтеле ші кіпѵріле оатепілор, кѵт се dаў дп цеара Тѵрчеаскъ; іаръшї аў скосъ въкърітѵл; аў пвсъ мъпъстіріле ші преоцїї ла бір; ла леат 1724 аў фъкѵтъ о мъпъстіре таре ла Въкърещї din ціос de Бъкърещї, ші тѵрind дп скаѵп л'аў дпгропатъ ла мъпъстіреа лъї, dвпъ че аў domпітъ 12 апї." Din zіселе ачестеа а ле Апопітѵлъї пострѵ поцї цівdека, оаре кѵвіпѵ-і-се лъї Ніколае Маврокордатъ лавdеле каре і ле dъ Історікѵл Бълъчепескъ, аў ба? къ хѵлеле кѵ каре се дпкаркъ de Bandervехъ [6]) пѵ съпт de а се крede.

Despre Молdова скріе преавестітѵл Енгел [7]) іаръшї прекѵт вртезъ: „Dвпъ пачеа de ла Пассаровіцъ, Тѵрчії дп апії 1719 ші 1720 аў дпчепѵтъ а дптърі четъціле de ла марцініле дтпъръцієї лор, ші маї алес Хотінѵл, ла а кървіа дптъріре Міхаіл Раковіца Domпѵл Молdовеї дпкъ аў требвітъ съ ацівте. Dвпъ Партепаі, Краівл Полопіеї Авгвстъ II, гъndind къ Хотінѵл се дптъреще спре стрікареа Полопіеї с'аў дтпротівітъ дптъріреї ачестеіа; dаръ Тѵрчії пе тітпѵл ачеста пѵ тѵлт къга дп сатъ пе Полопі. Dimпротівъ солѵл кесаро-кръіескъ Комітѵл Віртопd дп апѵл 1719 аў скосъ вп ферман de ла Поартъ ка дп прітъвара віітоаре съ еасе вп Башъ, съ дпdрепте отареле Молdовеї, каре тѵлт съ скітбасе прін шапцѵріле de мілітарії din Арdеалъ, акът маї дп лъвптрѵ, акът маї дп афаръ фъкѵте, de цівтѵріле впор боіерї din Молdова фоарте се лъцісе спре Чівк, Ціврцеў ші Касоп. Дпсъ ка съ се дпкѵпцівре кіелтѵелеле каре ар фі требвіт съ се факъ кѵ ешіреа Башеї, Кръіескѵл Гѵверпіў дпцелегъпdвсе кѵ Цепераріѵл Стаіпвіл, дп Феврѵаріе din апѵл 1720 аў трімісъ ла Міхаіл Раковіца Водъ deпѵтаці пе Комітѵл Франціскъ Лazар ші пе Стефап Боіер, цівdекъторівл кръіескъ ал скаѵпѵлъї Kezdi, ші пе Daпііл Клаіп Сепаторівл din Бістріцъ, ка съ факъ дпdрептаре дп треаба ачеаста, dаръ ачещіа дпкъ п'аў іспръвітъ лъкрѵл; пептрѵ къ ші dвпъ ачееа аў маї фостъ прічї пептрѵ отаръле ачестеа. "

Ачелашї Віртопт, прекѵт скріе Катопа [8]), ші ачеаста аў фъкѵтъ ла Поарта Тѵр-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

чеаскъ, de Николае Берчені дп апвл de аквт, Франціскъ II Ракоці дп апвл вйторіе аў требвітъ съ теаргъ ла лъкашвл дп Padocто.“ Тот despre Франціскъ II Ракоці, Гевхardi [9]) скріе аша: „Ракоці двпъ пачеа de ла Пассаровіцъ-саў Божоровіца de ла апвл 1719 пънъ ла тоартеа са аў трътітъ дп Іанікоіе пе departe de Царіград ші дп Padocто лънгъ тареа Мартара. Мвіереа лві аў мврітъ дп 28 Февръріе din апвл 1722 ла Паріс, ші Поарта двп'ачееа аў дттікшоратъ леафа лві Ракоці. Дмпъратвл Карол VI ла doї фечіорі аї лві Ракоці ле аў рындвітъ пе an 13000 de флорінці din венітвріле кръімеї Neaполітане, ші ле аў порвнчітъ, съ лъквіаскъ дп Bienna, пічі съ се пвтеаскъ маї мвлт Ракоці, чі Марxioні de Съптвл Карол ші съпта Елісавета. Франціскъ II Ракоці аў мврітъ ла апвл 1735 дп Padocто ші дп Тестаментвл саў diata че с'аў фъквтъ дп апвл 1732, пвтаї de фіівл съў чел дптъіў пъсквтъ Прінцвл Георгіе Ракоці de Мапковіц фаче момепіре. Ачеста с'аў късъторітъ дп апвл 1732 кв Марxionесса de Бетвке, ші аў трътітъ дп Паріс. Чел маї тіпер фечіор ал лві Франціскъ II Ракоці de чеї че аў скрісъ цепеалогіа лві Ракоці, акът се пвтеще Франціскъ, акът Карол, чі міе мі се вede а фі Прінцвл Іосіф, despre карелe се ва кввънта ла апвл 1738.“

Дп апвл ачеста с'аў тіпъритъ дп Бвкврещі картеа лві Николае Маврокордат че аре тітвлвл: *Περὶ τῶν καθηκόντων.* din карea се вede, къ дп апвл ачеста ера Мітрополіт дп Валахіа Daniil, прекът аратъ Леквіен [10]). Димітріе Прокопіе дпкъ скріе [11]), къ Іоann Комненвл, карелe аў скрісъ despre мънъстіріле din мвнтеле Ато, с'аў фъквтъ маї пре вртъ Мітрополіт Дръщіорвлві кв пвме de Іеротеў, ші аў мврітъ дп Бвкврещі дп апвл ачеста 1719.

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. II. p. 9. [3]) Carra p. 113. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a [5]) Anonymus Valachicus l. c. [6]) Vanderbech in Apologia p. 44. seqq. [7]) Engel in recent. Hist. Mtldaviae p. 298. [8]) Katona in Epit. Chron. ad. h. a. [9]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. III, p. 387 in Nois [10]) Lequien in oriente Christ. Tom. I. p. 1247. [11]) Demetrius Procopius in Libro de Graecis eruditis.

Апвл 1720. Ла апвл ачеста аша скріе Історіквл Бълъчепескъ [1]): „Дп ал doilea an ал domnieї сале, Николае Маврокордат мърітъндв-шї пе фата са Екатерina двпъ Іепаке Скарлаті кътърашвл съў, аў фъквтъ пвптъ, потпъ ші десфътаре фоарте маре, ла карea трімісесе кв дарврі ші Міхаіл Раковіца Domnвл Молдовеї пе солвл съў: дечі мвсікъ, зікътврі ші ціокврі мінвпате ера къ адвсесе Bodъ de ла Царіград de тот фелівл, ші дп 8 зіле тоатъ боіерімea аў фостъ дп ціокврі, сълтърі ші десфътърі, ші преете Бвкврещі се авzea: съ тръіаскъ Екатерina фііа мъріеї сале! Двпъ пвптъ солвл лві Міхаіл Раковіца бine дървіт с'аў дпторсв ла Молдова dimпревпъ кв шесе боіері карії венісе кв дъпсвл; двп'а честеа іаръшї аў венітъ дптрістаре лві Николае Bodъ, къ і-аў мврітъ фіівл карелe ера логодіт кв фата лві Міхаіл Раковіца Domnвлві Молдовеї, ші фоарте ръў дї пъреа, пептрв къ ера дпцелептъ ші дпвъцат фоарте. Літва щіea Ротъпещe, Елінещe, Лътінещe, Гречещe, Фрънчещe, Ітъліепещe ші Тврчещe.“

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Сеіверт [2]) дпкъ скріе: „Комітвл Стаінвіл Цепераріл din Apdeaлъ твлт петречea дп Сассевешъ, ші аколо авънd кохвл съъ de пре вліце клецеа петріле din каре топеа аврвл, ші adece-орї zічea къ Apdелепіі свърлеск дп вачіле сале кв петріче сънт de маї маре прец de кът вачіле. Стаінвіл ачеста аъ тврітъ дп Дева дп 21 Октомвріе din анвл 1720, de вnde dвкъndъ'лъ ла Сібіїй, л'аъ дпгропатъ ла Францїскапї дп 12 Noembріе. "

Bindiш [3]) ворвind деспре Тврчїї карії с'аъ робітъ de Тътарї дп анвл 1717 din Apdeaлъ ші din Внгаріа, zіче, къ трінітарії дп анвл ачеста 172 аъ ресквмпъратъ 250 de првпчї de ачеіа, карії дптрв атъта с'аъ фостъ сълбътъчітъ дптре Тътарї, de аної фоарте аневоіе с'аъ пвтвт адвче съ тръіаскъ кв пъріпцїї лор. Ашішдереа скріе ші Лампе [4]). Краівл Іспаніеї дпкъ с'аъ дмпъкатъ кв дмпъратвл Карол VI, dънd Сардінія Прінцвлвї din Сававdіа кв тітвл de Краіъ, квт поцї четі ла Катона [5]).

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Ioannes Seivert in Notis ad aurariam Keleserianam cap III. N. 67 [3]) Herr v. Windisch, Kurzgefasste Geschichte von Hungarn, S. 466. [4]) Lampe Hist. Eccl. reform. p. 528. seqq. [5]) Katona in Epitome Chron. ad h. a.

Анвл 1721. Din дiпломатвл дмпъратвлвї Карол VI, каре дл воіъ адвче ла анвл 1738, се вede, къ дп анвл 1717 ачелашї дмпърат аъ фостъ трекътъ скавпвл Влъдічіеї Ромънещї din Apdeaлъ de ла Бълград ла Фъгъраш. Прічіна пентрв кареа с'аъ фъкътъ мътареа ачеаста, аъ фостъ de маї мълте феліврї: чеа dінтъіъ аъ фостъ, къ Мітрополіа de ла Бълград кв бісеріка чеа de Міхаіъ Водъ чел Вітеазъ пре ла анвл 1600 фъкътъ, аъ фостъ аколо пре вnde с'аъ фъкътъ вп zid ал четъцеї ші zidindвсе четатеа дп анвл 1715, аъ требвітъ съ се стріче; а дова, къ мошіile Влъдічіеї de ла Oapda ші din сателе de прінпрецівр ера пвціне, ші аъ требвітъ съ се скітве кв маї марї, прекът аратъ Архівл din Блажъ [1]); а треіа, къ Влъдікл Іоann Патакі ка вnвл че ші лътіn се фъквсе маї дпаінте de а фі Влъдікъ Ромънескъ, dвпъ ръъ обічеівл ачелора, карії ціп къ дп леце стъ ші кредінца ші неатвл квїва, прекът скріе Самоіл Клаін de Cadъ [2]), дшї бъгасе дп кап дпкъ de тіпер къ пв поате фі вре о Епіскопіе адевъратъ пре лъте de пв ва фі дптърітъ (че zік, дптърітъ, ба de поъ фъкътъ ші дптетеіатъ) de Патріархвл Ромеї вртъторівл Верховнікълвї Апостолілор Сънтълвї Петрв. De ла кареа преціздекатъ пе Влъдікл Іоann Патакі л'ар фі пвтвт десбате дпкъ ші татъл меъ Іоann Шінкаї кънd л'аъ фостъ dат тотвл меъ Andреіъ лънгъ дъпсвл послвшїпік, ші пвтаї пентрв ачееа л'аъ двсъ а касъ пентрв къ л'аъ афлатъ о dінеоаръ мътърънd пълата Влъдічеаскъ, de ар фі шівт съ-лъ дптребе, оаре de с'ар вні бісеріка Антіохіеї кв бісеріка Ромеї de лipсъ ар фі съ се дптъреаскъ Епіскопіа Антіохіеї прін Епіскопвл Ромеї, аъ ба? фііnd къ маї дпаінте аъ дптетеіатъ С. Петрв пе бісеріка чеа din Антіохіа de кът пе чеа din Рома. Къчї еъ кред къ Влъдікл Іоann Патакі ар фі респвнсъ, къ бісеріка Антіохіеї пв аре маї мълт онъ de вре о дптъріре. Аша: даръ бісеріка Ромънілор din Apdeaлъ ал къреіа Архіепіскопъ С. Теофіл аъ mezвтъ дп соборвл чел dінтъіъ а тоатъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

лѣтеа ші dinтъїй de ла Нікеа, вѣлл фііnd din чеї 318 сфіnцї Пърінцї, прекѣт с'аѣ арътатѣ ла aпѣл 325, дпкъ че лінсъ аѣ авѣтѣ de дптъріреа Патріархѣлуї Ромеї? Аѣ пѣ пентрѣ ачееа с'аѣ фъкѣтѣ Епіскопіа Фъгърашѣлуї ка съ се дпгроапе Мітрополіа Българадѣлуї? Даръ пентрѣ че съ се дпгроапе Мітрополіа? Аѣ пѣ пентрѣ ачееа ка Ромънїї съ фіе свѣшї неатърнаторі ачелора пе каре еї ле аѣ дпторсѣ ла крещінътате? Біне кѫетъ аша даръ Самѣіл Клаін de Cadѣ [3]), кънd скріе аша: „Маї біне ар фі фъкѣт Влъдікѣл Ioann Патакі, съ фіе черѣт de ла Папа ка мітрополіа чеа маї dinainte съ фіе дптърітъ de ла Папа ші dѣнъ че с'аѣ вѣітѣ, de кът съ факъ алтъ Епіскопіе новъ свѣт кіешареа Съптѣлуї Ніколае дп Фъгърашѣ. Дпсъ тоатъ Ромънімеа din Ардеалѣ, ші dѣнъ ачееа кѣт ші астъзї пре Архіереѣл съѣ дл пѣтеще Архіепіскопѣ ші дп бісерікъ ші дп літѣргіе прекѣт ші дптр'алте слѫжбе, ші дп кърціле бісерічещї дпкъ тот Архіепіскоп дл пѣтескѣ, ші бісеріка чеа Катедралъ а Архіерієї есте дпкіпатъ ші аре хратѣл съптеї Троіце. Дпкъ ші дп кърціле каре се тіпъреск ла Блажѣ, вnde е акѣт pecidenцia Архіереаскъ, се пѣне: тіпърітѣ дп Блажѣ ла Мітрополіе.“ Еѣ adaogѣ ла ачестеа къ Мітрополіа Ромънілор ші пънъ кънd аѣ фостѣ ла Българad, аѣ авѣтѣ хратѣл преасфінтеї Троіце; ші аша Ромънії цінънd хратѣл чел векіѣ ал Архіерієї сале, п'аѣ пріміт Бѣлла Патріархѣлуї Кліmепт XI, че с'аѣ дптърітѣ ші вестітѣ dѣнъ тоартеа луї пріn врмъторіѣл съѣ Патріархѣл Іппокептіе XIII. Despre кареа Бѣллъ zіче Ioann Сакadаті [4]): „De вnde с'аѣ дптъмплатѣ de Бѣлла ачеаста, аша de дптѣнекатъ, ші de грешітъ с'аѣ скрісѣ, еѣ скрііторіѣл пѣ щіѣ, нічї ам врѣт, саѣ пѣтѣт а о дndрепта.“ Ла каре zice a луї Сакadаті, дпсѣмї еѣ іаръшї adaог къ мѫлте Бѣлле Патріархічещї ам четітѣ дп віаца шеа, даръ бѣллъ дпкълчітъ ші фъръ de дпцелес ка ачеаста п'ам четіт; доаръ Dѣmпezeѣ аѣ търбъратѣ міптеа челуї че о аѣ скрісѣ, пентрѣ къ п'аѣ фостѣ спре бінеле ші фолосѣл, чі спре ръѣл ші стрікареа Ромънілор din Ардеалѣ.

Еѣ ам черкатѣ съ дпторк Бѣлла ачеаста пе літва Ромънеаскъ, даръ пентрѣ дпкълчіреа еї пѣ мі-аѣ фостѣ кѣ пѣтінцъ: дрепт ачееа пѣтаї естрактѣл еї ці'лѣ даѣ ачі, каре есте ачеста: Кѣт се ва вedea din дипломатѣл каре'лѣ поіѣ adѣче ла апѣл 1738, кънd воіѣ кѣвънта despre фѣndaцia din Блажѣ, дмпъратѣл Карол VI, dѣнъ че аѣ скітватѣ дп апѣл 1717 Сѣмбата de ціосѣ ші dominіѣл Герлеї кѣ Оарda ші кѣ алте тошії але Мітрополіеї din Българadѣ, аѣ порѫнчітѣ ка Влъдікѣл Ioann Патакі съ аібъ pecidenцia са дп Фъгърашѣ, мі аѣ скрісѣ despre ачееа ла Рома. Іаръ Патріархѣл Кліmепт XI, дп апѣл стъпъніреї сале 21, кареле е de ла Хс. апѣл 1721 аѣ стрънсѣ пе кardinалії съї ші кѣ ачеіа dітпрежнъ аѣ рънdѣітѣ: 1) Ка Гречії, Рѣтепії, Ромънії, Расчіанії ші алцїї карії с'аѣ вѣітѣ ші п'аѣ авѣтѣ ка вѣцї Архіеріе пъп'акѣт, съ аібъ Епіскопіа са дп Фъгърашѣ свѣт кіетареа саѣ хратѣл С. Ніколае; 2) Ка дмпъратѣл Карол VI, ші тощенії, ші врмъторіі луї пріnчіпатѣл Ардеалѣлуї съ аібъ кѣdінцъ de патропатѣ преste Епіскопіа Фъгърашѣлуї, de а пѣті ші пресепта пре Епіскопії Фъгърашѣлуї Папеї пентрѣ дптъріре: пентрѣ къ дпсѣшї дмпъратѣл Карол VI, аѣ фъкѣтѣ фѣndaцia Епіскопіеї Фъгърашѣлуї, dѣndѣї вепітърї de 3800 de флоріnцї ші 15 креіцарі din бѣнъріле фіскѣлуї Бешіnбак ші domi-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пінл Герлеї, каре вепітврі ші Патріархл Кліментъ XI, ле дптъреще Епіскопіеї. 3) Ка къ 4000 de флорінцї че с'аў dat de ла дмпъръціе съ се квтпере residenціе дп Фъгъраш пептрв Епіскопвл чел атвпчї ісдънітъ, съ се квтпере касъ ка ачееа дп Фъгъраш дп карea се поатъ лъкві ші кълвгърі de леџea Гречеаскъ, карії съ фіе ка ші ніще капопічї. 4) Ка съ пв фіе Епіскопвл de ла Фъгъраш свпвс ізрісdікціеї лві Георгіе Мартопфі Епіскопвлві челві лътінескъ din Арdеалъ. Орънdвіала ачеаста Кліментъ XI, пептрв грабпікъ тоартеа са пв о аў пвтвтъ дптърі саў вести къ кърцї Апостолічещі: dрепт ачееа о аў дптърітъ ші вестітъ врмъторівл лві Патріархл Іппокептіе XIII, къ datвл din Рота de ла С. Петрв дп XV Калепde Івпіе din апвл 1721, ал стъпъпіреї сале чел dінтъіў. 5) Дптр'ачестеа стъ тоатъ бвлла чеа маї свс adвсъ, despre каре еў adевърат маї твлте ашъ пвтеа гръі, къчї че Гречї? че Рвтепї? че Расціапї саў Сървї? аў фостъ пе вретеа ачеаста дп Арdеалъ, карії съ се фіе впіт? аў пв ш'аў арътат квртеа Ротеї (квт се квшеа къ пвцінї апї маї дпаінте) прін пвтіреа пеатврілор, че пічї аў лъквітъ дп Арdеалъ, пеквт съ се фіе впітъ, къ тіїле, тоатъ пещіінца са ші пеквпощінца пеатврілор, пе каре вреа съ ле паскъ? ш. ч. Zісеіў къ атъ пвтеа маї твлте кввънта, dаръ тъ тет delітвіле челе клеветітоаре ші de кріері чеї голї, карії лесне ар пвтеа стърпі despre тіпе че пічї гвndеск къпd скріў ачеаста. О дптребаре тотвшї дпdръспескъ а фаче, карea есте ачеаста: Dінтре doї Архіереї Ротънещі din Арdеалъ, adекъ Іоапп Бов ші Васіліе Мога, карії ші астъзї дп zіва de Съптъмъріа таре din апвл 1811 (ба ші 18 Апріліе din апвл 1822) тръіескъ, каре с'ар пвтеа zіче, чел adевърат врмъторіў ал Съптвлві Теофіл?

Despre Валахіа Історікл Бълъчепескъ [6]) скріе: „Dвпъ тоартеа фііволві съў і-аў пепітъ іаръшї desфътаре лві Ніколае Мавроkордат Bodъ, къ дп апвл ал треілеа къпd треввіа съ'шї дпоіаскъ domnіa, дмпъратвл щіпdв'лў къ кредінцъ цереї, і-аў datъ ка дп тоатъ віаца са съ фіе Domnъ цереї Мвптепещі, трітіцвпdв'ї къфтап, тъкар къ ел пв се рвгасе пептрв ачеаста, ші аў ешітъ къ таре помпъ дпаінтеа солвлві дмпърътескъ de л'аў adвсъ дп Бъкврещі, ші dвпd къ твпвріле аў фъквтъ desфътаре ла тощ." Despre Арdеалъ аша скріе Катопа [7]): „Карол VI, пе Віршопd, карeле пв de твлт се дпторсесе din соліа Тврчеаскъ ла Віеппа, л'аў пвсъ Коттепdат дп Арdеалъ дп локвл лві Стаінвіл, карeле аў фъквтъ калеа чea de ла Тълтачъ прін твпці, іаръ Віршопd о аў іспръвітъ.

Дптрв ачеста ап, dвпъ квт скріе Леквіен [8]) ера Мітрополіці дп Молdова Гedeон. дп Тріповъ Іоапп, кървіа дптр'ачест ап і-аў врматъ Атапасіе; дп Окріda Іоасаф; дп Софіа Апастасіе, дп Варпа Каллініk, дп Преслава Іоаппікіе ші дп Кафа Партепіе.

[1]) Archivum Episcopatus Fogarasiensis. [2]) Samuel Klain de Szád in Ms. Hist. Ecclesiae Valachicae Transsilvanicae Part. I. p. 10. §. 1. [3]) Idem Klain l. c. [4]) Ioannes Szakadaty in Ms. p. 56. [5]) Vide Georgii Sinkai de eadem Annales ad h. an. [6]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [7]) Katona in Epitome Chron. ad h. a. [8]) Leqvien in Oriente Christiano.

Апвл 1722. Пептрв твлте вредпічііле дмпъратвлві Леополdъ I, цеара Впгвреаскъ дп апвл 1687 аў фъквтъ леце повъ: 1. Ка корона Впгаріеї съ фіе de тошіе ачелві

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дптъіѣ пъскътѣ фечіор ал Краіълві Ѹнгъреск челві din Авгъстъ каса Австріеі, ші de с'ар отъпце сетъпца бърбътеаскъ din тоатъ каса ачеаста атъпчі zica корона Ѹнгаріеі съ треакъ ла сетъпца бърбътеаскъ а преа'псеріпатълві Краіълві Іспаніеі Карол II (а кързіа сетъпцъ кв тотъл с'аѣ стъпсѣ дп Noembріe din апъл 1700) іаръші de тошіе; ші аша дп апъл 1687 фв дпкоронат Краіѣ Ѹнгаріеі Іосіф I, фечіорвл чел маі маре ал дмпъратълві ші Краіълві Леополдѣ I. Чі Іосіф I, шврі дп апъл 1711 фъръ de сетъпцъ бърбътеаскъ, ші і-аѣ ѹрматѣ фрате-съѣ чел маі тік Карол VI, кът с'аѣ zicѣ маі дпаінте ла локвл съѣ, кареле ашіндереа пеавънd фечіорі, дп апъл ачеста 1722 кътръ сфършітвл лвпеі лві Феврваріе, аѣ порвпчітѣ съ се ціпъ сеітѣ дп Ардеалѣ сънт преsідівл Ценераріълві Віrmond, дп каре сеіш с'аѣ ашезатѣ: ка de пв ва авеа Карол VI фечіорі, стъпъніреа преste Ардеалѣ съ теаргъ ші ла фете, прекът аратъ Катона [2]); ші ашезътъпътвл ачеста с'аѣ zicѣ апоі Санкціо Праgматіка, despre кареа маі мвлте воіѣ кввънта ла апъл вііторіѣ. Dвпъ че с'аѣ прімітѣ Санкціо Праgматіка дп Ардеалѣ, дмпъратвл Карол VI, аѣ порвпчітѣ ка съ се ціпъ ші дп Пожон сеіш despre партеа Ѹнгаріеі пептрв лвкрвл ачеста пе 20 Івnie din апъл ачеста 1722, каре сеіт аѣ цінътѣ пънъ дп 19 Івnie din апъл вііторіѣ, прекът аратъ іаръші Катона [3]) ші леціле цереі Ѹнгъреці [4]).

[1]) Corpus Iuris Hung. tom. II. p. 74. [2]) Katona in Hist. Crit. tom. XXXVIII. N. 3004. [3]) Idem Katona l. c. [4]) Corpus Iuris Hung. tom. II. p. 169.

Апъл 1723. Санкціо Праgматіка, despre кареа кввънтаіѣ маі дпаінте, стъ дптр'ачеаста къ de пв ва авеа дмпъратвл Карол VI фечіорі, корона Ѹнгаріеі кв тоате церіле че се цін de дънса, съ теаргъ сънт облъдвіреа фетелор лві аша ка тотдеавна чеа дптъіѣ пъскътъ съ аіъъ облъдвіреа de тошіе; дпсъ аша, ка фечіорій фетелор съ дптреакъ пе сороріле сале. de ар фі ші дптъіѣ пъскъте. Іаръ de с'ар стъпце тоатъ сетъпца фетелор лві Карол VI, съ треакъ стъпъніреа ла фетеле дмпъратвлві Іосіф I, ші de с'ар стъпце ші ачестеа ла але дмпъратвлві Леополдѣ I, двпъ а кърора тътърор стъпцере фііі патріілор челор de сънт корона Ѹнгаріеі съ'шї поатъ алеце шіешї стъпън пе чіне вор воі. Ачеаста е отъріреа сеітвлві din Пожон челві дп 20 Івnie din апъл 1722 дпчепът, ші дп 19 Івnie din апъл 1723 дптъріт прін дмпъратвл Карол VI, ші Краіълві кв ачеста пвme III, кът аратъ леціле Ѹнгаріеі [1]), ші ачеаста се кіатъ Санкціо Праgматіка, пептрв кареа с'аѣ фъкътѣ апоі атъта въреаре de сънце ла апъл 1741 ші ла чеі ѹрмъторі кът се ва аръта аколо.

Тот дп сеітвл маі свс zic, с'аѣ фъкътѣ ші Артікълвл ачеста [2]): „Коптроверсіа, че есте дптре Епіскопіа Оръzеі маре ші дптре Ромънії din цінътъріле Берекълві, Бістріцеі ші ал Лвпчеі, карії пв вреаѣ съ dea діжмъ прекът кв вмілінцъ с'аѣ ащерпътѣ дпаінтеа тропълві дмпъръtескѣ, маіестатеа Кръіаскъ ова дпdрепта ші ашеza dвпъ къdінца ші dрептатеа пърцілор.“ Din каре zice, міе мі се вede, къ Ромънії маі свс пвмінді пв ар фі datорі съ dea діжмъ Епіскопълві челві лътінескѣ din Opadea маре, ші dвпъ Decретвл V, ал лві Матіашѣ Краіѣ [3]), чел din апъл 1481.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Despre ţeara Moldoveaskъ aşa grъieşte Istoria Bъlъčepeaskъ [4]): „Ân ţearъ pre acest timp era Vistierišъ Mare Grigorie Halipiul, karele avъnd rele običeiurї şi fъkъnd mare nedreptъţi, aš venitъ poposlъrї de la boierї şi de la seračї la vrekile domnъlуї, karele aš porъnčitъ Vistierіulуї, sъ dea satъ ce toate venitъrile ţerei din timpul luї Ioann Mavrokordat Vodъ, kъ atъnčї era pisъ de Ioann Vodъ Vistierišъ, şi nepъtъnd el sъ'şi dea sama aš fъţitъ preste Oltъ. Iarъ domnul i-aš skrisъ ku blъndeţe kъrţi iertъnd'i toate, şi dupъ če s'aš întorsъ iarъşi l'aš pisъ Vistierišъ mare, darъ nu luа sama sъ nu fakъ nedrepтate. Însъ el maї marї mъnkъrї fъčea şi kipkia ne oamenї luând darurї de la unїї şi de la alţїї, şi în lok sъ le fakъ bine le fъčea rъu. Kare auzind domnul l'aš pisъ la opreală şi aš porъnčitъ tъtъror ka ceї ce i-aš dat luї čeva ne nimika, sъ vinъ sъ li se întoarkъ şi din averile luї tъtъror luatъ, l'aš pisъ ţiosdin Vistierie. Nikolae Vodъ kivernisind bine ţeara aš fъkъtъ rъntoare, şi aš arъnkatъ ka fieşte-ce prost dupъ nъtinţa ca sъ dea dare şi a treia lunъ sъ mearguї ceї rъndуiţї sъ skoatъ daidea, iarъ dosъ lunї čineva sъ nu fakъ oamenilor sunъrare şi kieltuialъ ku prilenіul dъjdilor, kъ maї înainte în toatъ luna trebuia sъ dea o sutъ de banї pentru dъjdile običnuite.“

[1]) Decretum II. Imp. Caroli VI. Art. 2. [2]) Ejusdem decreti Art. 58. [3]) Decret. V. Matthiae I. Regis Art. 3. [4]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a.

Anul 1724. Maї pre urmъ aşa skrie Istorikul Bъlъčepeskъ [1]) despre Valahia: „Ân al činčilea an al domnieї sale Nikolae Mavrokordat aš gъtat mъnъstirea de la Vъkureşї kareа de noš fъkъnd-o şi ku toate înfrumuseţъnato din luntru şi din afarъ, şi bine înzestrъnato, în ziua de preа sъnta Troiţъ, kareа e hramul aceї mъnъstirї aš mersъ Vodъ ku toţї Arhiereiї şi Egumenїї, ku toţї boierїї şi negustorїї şi ku alţї oamenї din toatъ četatea, şi dupъ C. Liturgie avъnd Mъria-sa Hrisovul karele l'aš dat mъnъstireї, gata, l'aš datš Grammatikulуї Ianaion de l'aš četitъ ku verc mare din Amvon ka sъ'lš asdъ toţї, în kare hrisov multe se rъnduia pentru folosul mъnъstireї şi maї vъrtos pentru milostenie ne'ncetatъ kareа aš porъnčitъ sъ se fakъ pomъreа din venitъrile mъnъstireї maї ales ku streinїї. Şi aşa venind noї ku skrisul acestei Istorїї de la anul dupъ Hs. 1629 pânъ la al činčilea an al luї Nikolae Mavrokordat, ku a dosa domnie, karele este anul 1724, încetъt.“

Despre mъnъstirea de Nikolae Mavrokordat fъkъtъ la Vъkureşї, ziše oare-kareа skrisoare ku mulna de preavestitul Engel adusъ [2]): „Aceea o aš înzestratš ku foarte multe veniturї şi sunt afurisenie aš lъsatš, ka din venitъrile aceleа în toţї anїї sъ se dea o sutъ de banї ne sama sъračilor, a robilor, a bolnavilor şi a fetelor celor neavute ka sъ se poatъ mъrita. Mъnъstireї acestеia, afarъ de venitъrile celе preа multe, aš dъruitš (Nikolae Mavrokordat) şi Bibliotека ca ceа preabogatъ.“ Či Sulzer [3]) ziše, ku Bibliotека luї Nikolae Mavrokordat parte c'aš vъndutš de Konstantin fiiul luї, parte c'aš roc de molii la Mitropolia din Bukureşї, parte c'aš furatš de ceї

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

че дпцелеџеа, кът плътеск кърџіле, парте с'аў тъіатў дъръвърї de Kozacї дп ръсвоівл чел че аў џінътў дптре Търчї ші дптре Мъскалї de ла анвл 1769 пънъ ла анвл 1774.

Despre Молдова скріе преавестітвл Енгел [4]), аша: „Дп анвл 1724, пвтаї о џіръ аў фостў de пъ с'аў фъкътў ръсвоіў дптре Търчї ші дптре Мъскалї пептрв Џіврџіа: Міжлочіреа de пачe дптре дъншіі о аў фъкътў мареле Драготанвл Порџеї Търчещї Грігорје Гіка, карele прекът скріе Мігnot [5]), ші дптъіў аў dобъndітў словозenie dintre крещінї, се лоатъ дптра дп сераіў. Пептрв слъжба чеа kredinчioасъ, че о аў фъкътў атвнчї і-аў фъгъдвітў Поарта, къ кът маї кърънd дл ва дпълца ла маї маре треаптъ, карea с'аў ші плінітў дп анвл 1727, фъкъндв'лў Domnў дп Молдова."

[1]) Codex Ms. Balacianianus ad h. a. [2]) Ms. incerti Authoris apud Engel in recent. Hist. Valachiae Part. II. p. 10. in Notis. [3]) Sulzer III. S. 37. [4]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 298. [5]) Mignot Hist. de l'Empire Ottom. IV. p. 280.

Анвл 1725. Ла анвл ачеста атъта am de a скріе, къ кът аў дпчепът дмпъратвл Карол VI a adвче Швабї кв dроаіа дп џеара Вngвреаскъ, ші шаї алес дп Бапатвл Тімішоареї, вnde пв твлцї локвіторї ретъсесе, dвпъ че с'аў ісгопітў Търчіі din Тімішоаръ дп анвл 1716, къ Ромъпіі ватра локвіторілор din Бапатў кът с'аў арътатў ла анвл 1457, пънъ кънd аў стъпънітў Търчіі Тімішоара с'аў трасў маї дп латврї ші кът ш'аў пердатў dвпъ ачееа къdinџеле се ва аръта ла локвл съў. Швабіі ачещіа спре маре фолосў ал Вngаріеї, аў adвсў дп џеаръ, прекът аратъ adевървл лвкрврілор лор. Дпсъ despre adвчereа Швабілор ачестора четеще пе Гевхardi [1]) ші пе Катопа [2]), ла карії маї твлте веї афла. Тотў дптрв ачестў апў аў тврітў ші Kardinalвл din Саксопіа Мітрополітвл Сгрігопвлві, ші дп локвл лві с'аў пвсў Еперікў Естерхazi, прекът аратъ Катопа [3])

[1]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. III. p. 395. [2])Katona in Hist. crit. tom. XXXVIII. n. 3012. [3])Idem Katona l. c. n. 3013.

Анвл 1726. Прекът скріе Катопа [1]): „Ніколае Берчепі прічіпа харџврілор din Вngaріа, dвпъ че аў тръітў дп Padocто ка сврґвп чінчї апї, ші аў пвтрезітў din лъвптрв ші din афаръ, дп анвл ачеста дптре песпвсе кіпврї аў тврітў; ші аша п'аў маї авътў Вngaріа, че се теме de елў."

[1]) Katona in Epitome Chronologica ad. h. a.

Анвл 1727. Despre Apdealў аша ворвеще ортвл ші прогресвл пеатврілор din Dакіа [1]) ла анвл de акът: „Мврind Атапасіе I (Мітрополітвл Ромъпілор) с'аў пвсў дп локвл лві преалвтіпатвл ші преачіпстітвл Domnвл Лівер Баропвл Іоапп Nетешў de Патак, карele фвсесе маї дпаінте преот de лецеа лътіпеаскъ, бърватў прокопсітў ші дп чеде бесерічещї, ші дп чеде лвтещї дпвъцътврї. Дп карea dерегторіе асвdвnd ка съ апере пе Ромъпіі съї de чеї че ле ста дмпротівъ ші съї adвкъ ла калеа adевървлві, пв фъръ de препвсў de a Фі отръвітў аў тврітў дп анвл 1727." Кът поате скріе аша даръ Самоіл Клаіп de Cad [2]) despre дънсвл прекът вртеазъ: „Іоапп Патакі ла анвл 1725 фііnd кіематў ла вnў прънzў дптр'вп локў ші фііndў елў іввіторіў de

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

бевтъра віпарсълъї, аколо дп бевтъра віпарсълъї се зіче къ л'ар фі отръвітъ, din кареа аъ ші шърітъ.“ Каре маї скріе ачелашї Клаіп despre ъп Соворъ че с'аъ фъкътъ сънтъ Епіскопъл Ioann Патакі ші despre алтъл че с'аъ цінътъ сънтъ ректорьл Іесъвіцілор din Клъжъ, пънъ а пъ фі Епіскопъ дп скаъп, маї бъкъросъ ле-ашъ крede de ар фі адъсъ актеле Соboарелор ачестора каре еъ пъ ле-ат пътътъ bedea, пентръ піzma ачелора карії аъ цінътъ ші цінъ не вретеа теа кеіле Архівълъї Епископіеї Фъгъраш ълъї, кът маї кіаръ воіъ deскърка лъкрьл ачеста ла локьл съъ.

Despre Молdова преавестітьл Енгел[3]) скріе прекът ъртеазъ: „Грігоріе Гіка ла дптъіа domnie de ла анъл 1727. — 1733. Пре ачеста дл лаъдъ Ботковічі, къ ел ші ка ъп бърбат дпцелептъ ші дпвъцатъ, ші ка ъп бънъ Прінцъ ла чеї din афаръ ші ла чеї din Молdова бънъ пъте ш'аъ лъсатъ. Дптр'ачееа дпкъ с'аъ невоітъ, че пъ тълцї облъдъіторі факъ, ка съ факъ съ се скріе історіа цереї преste кареа стъпънеа; кареа історіе а Молdовеї пъ'тї аъ венітъ ла тънъ.“

Іаръ Andreіъ Волф [4]) зіче: „Міхаіл II Раковіца а треіа-оаръ аъ domnітъ дп Молdова de ла анъл 1716 пънъ ла сфършітъл анълъї 1726 ші дъпъ дпсетнареа поастръ. Ші дъпъ ел аъ ърматъ Грігоріе I Гіка къ дптъіа domnie. Ачеста аъ фостъ стръпепотъ лъї Грігоріе Гіка кареле ка Капікіхае аъ доънditъ domnia Молdовеї дп анъл 1658. Стръпепотъл лъї, ачеста Грігоріе I Гіка ера Dragoman маре ла Поартъ дп анъл 1727, кънd аъ доънditъ domnia Молdовеї mi o аъ цінътъ 6 анї.“

[1]) Ortus et progressus variarum in Dacia Gentium p. 14. [2]) Samuel Klain de Szad in Ms. Ecclesiae Valach. Transsylvanicae part. X. § 1. [3]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 298. [4]) Andreas Volf in Hist. Moldaviae tom. II. p. 173. seq.

Анъл 1728. Ла анъл ачеста атъта ам de a скріе, къ дмпъратьл Карол VI іаръші аъ порънчітъ ка пе 17 Маіъ съ се adъne цеара Ънгъреаскъ ла Пожонъ, ла каре сеім дмпъратьл п'аъ терсъ, чі пътаї Плепіпотепціарії съї і-аъ трімісъ, карії аъ ші фъкътъ декретьл, че се пътеще ал треілеа ал лъї Карол VI. Даръ сеітьл аъ цінътъ пънъ дп 20 Ноетврie din анъл 1729, пентръ къ, дъпъ кът аратъ Катона [1]): „Дмпъратьл Карол VI вреа ка дъжділе съ се арънче пе фъndърї, пе пътъптърї ші пе вії. Іаръ Статърiле аъ прічепътъ, къ de се ва фаче ачеаста, тоатъ грехтатеа ва къdea пе тошіі, ші de вор лъса прощії тошііле, статьл преоцескъ ші повілії вор требъі съ плътеаскъ de пе тошііле челе пънъстіте. Дрепт ачееа аъ трімісъ de с'аъ рърatъ de дмпъратьл съ пъ факъ ъна ка ачееа, ші п'аъ фъкътъ.“

[1]) Katona in Epitome Chronologica ad hunc annum.

Аніі 1729 ші 1730. Ортьл ші прогресъл неатърілор din Dакіа [1]) дъпъ че аъ грьіт despre тоартеа Влъдікълъї Ioann Патакі чеа de ла анъл 1727 зіче: „Ромънії din Apdealъ пъ'шї-аъ щерсъ лакрътіле маї дпаінte de a'шї къпъта дп анъл 1729 Влъdікъ поъ пе преалътіпатьл ші преачінстітьл Domnьл Лівер Баронъл Ioann Іппокептіе Клаіп, Алътпъл Семіпаріълъї Съптълъї Adалберт din Тірпавіа.“ Іаръ Самъіл Клаіп de Cad [2]),

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

мълт грешінd дп хронолоціе dвпъ обічеіил съў, зіче: „Дп апил de ла Хс. 1729 с'аў пвмітў Епіскоп Фъгъраш вляї Ioann Клаіn de ла Cad din скавпил Сібіілвї. Пре ачеста Іесвіцїї възъпdв'лў кв бвпъ мінте ші кв бвпў капў, л'аў трасў кътръ сіне ші л'аў бъгатў ші дп повіціатў саў провъ ла чіпил лор, de вnde dвпъ вnў апў пентрв слъвіреа окілор аў ешітў. Dвпъ ачееа аў фостў ла Тірпавіа дп клерікъ дпвъцъпdў Теолоціа ші кънd дп ал треілеа ап Теологў, Клерил ротъпескў din Apdealў кв о іпітъ ші кв о воіе пв пвтаї л'аў алесў ші л'аў kandidatў, чі ші черв тў Епіскопў лорвшї; кареа черере а Клерилвї ші капачітатеа лвї Ioann Клаіn дпцелегъпdв-ле дмпъратвл Карол VI біпе аў воітў дп апил 1729 а'лў пвмі Епіскопў Фъгъраш вляї дп Apdealў. Deчї Ioann Клаіn лъсъnd Семіпаріил с'аў dвсў ла Мвпкачў, вnde вп апў аў фостў дп прока віецїї кълвгърещї, de време че dвпъ обічеіил весерічеї ресъріт вляї Епіскопії требвіа съ фіе de чіпил mandieі саў ал челор de тіпил чел мікў кълвгърї. Даръ обічеіил ачеста с'аў стрікатў дптъіашї-datъ дп апил 1773 прін Andreіў Бачінскі Епіскопил Мвпкачівлвї, дп zadar лвптъпdв-се кв dъпсил алцї доі Епіскопї Грігоріе Гаврііл Маіер ал Фъгъраш вляї ші Васіліе Бошітковічі ал Крізівлвї din Кроаціа, къ Бачінскі с'аў сфінцітў Епіскопў пекълвгърінdв-се ші пре ел апоі л'аў вршатў тоцї Епіскопії чеї вніцї, карії с'аў фъквтў din Преоцї пвтаї de мір Епіскопї, (квт воіў аръта ла локвріле сале ші маї кіар). Deчї Клаіn аў фостў дп Мвпкачіў нъпъ ла 20 Івпіе (требвіа скрісў пъпъ ла 25 Септемвріе), din апил 1730, вnde дп тъпіле Епіскопвлвї de ла Мвпкачіў Геппadіе Бizanzі аў фъквтў търтврісіреа кълвгърієї. De ла ачелашў Епіскопў дп апил 1733 (требвіа зісў дп апил 1730) ші хіротоніа Преоцієї ші а Епіскопієї аў лватў. De вnde вепіпdў дп Apdealў, клерил ші пародвл кв фоарте маре вввріе л'аў прііmітў, тълцъmіпdў лвї Dвmnezeў къ ле-аў дъріітў Архіереў ші пъріпте ка ачела. Іаръ Епіскопил Ioann Іппокептіе (къ Іппокептіе с'аў пвмітў din търтврісіреа кълвгъреаскъ) dакъ аў вепітў дп Apdealў, п'аў шезвтў съ одіхпеаскъ, пічі съ'шї адвпе аввціе, чі ка вnў Апостолў ші адевъратў Епіскопў дпdатъ с'аў апвкатў de Евапгелісіре ші de проповедвіре дмблъпd прін сате, ші дпвъцъпd пародвл, ші пв фъръ de роадъ аў фъквтў ачеаста, къ 600 de парохії аў адвсў ла вніре, фііпd къ дп вретеа треквтъ стъпъпіпdў ші окърмвіпdў Іесвіцїї Епіскопіа дп Секвіме шаї тоцї пъръсісе вніреа, тетъпdв-се къ кв време ші прінчетў ворў требві съ пъръсеакъ леџеа Гречеаскъ. Іаръ Епіскопил Ioann Іппокептіе Клаіn пъріпцеще ші кв гвра ші кв фапта дпвъцъпdв'і ші арътъпdвле къ пв требве съ аібъ вре о фрікъ, пре тоцї і-аў трасў ла сіне. Пентрв каре остепеле але лвї пв пвтаї Консіліарій, чі ші Лібер Барон с'аў фъквтў de дмпъратвл Карол VI."

Пъпъ ачі съпт кввінтеле Кълвгървлвї Сашвіл Клаіn, карele требвіа съ іеа маї біпе саша ла Хронолоціе; пентрв къ аў аввтў дп мъпъ о дпсетпаре de дпсвшї Епіскопил Ioann Іппокептіе Клаіn кв мъпа лвї скрісъ[3]), дп кареа ачестеа се четескў дп лімба лътіпеаскъ дпсетпате: „М'ам пвмітў de дмпъратвл Епіскопў Фъгъраш вляї дп Apdealў дп 25 Февравріе din апил 1729, ші м'аў дптърітў Преасфінцітвл Domnвл Кліи-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ментъ XII Патріархъл Ромеї дп Ідъріле лъї Септемвріе din anъl 1730, ші m'am сфінцітъ Епіскопъ дптр'ачелашї anъ дп лъna лъї Noemвріe, дп къtъ amї adъkъ aminte, Съптъ вештіптъл чіпълъї Съптълъї Васіліе челъї таре л'am пріітітъ дп Почъ de ла преалътіпатъл ші преачінстітъл Domnъl Геогріе Gennadie Bizanzi дп 23 Септемвріе din anъl 1729, ші търтърісіреа кълъгъреаскъ o am фъкътъ дп тъпіле пъmітълъї преалътіпатълъї ші преачінстітълъї Domnълъї Геогріе Gennadie Bizanzi кз міла лъї Dъmnezeъ mi a Скъпълъї Апостоліческъ Епіскопълъї din Севастопол, Вікаріълъї Апостоліческъ ла Мъпкачъ дп Ънгаріа ші пърціле челе de поъ къпътате дп Мънъстіреа Съптълъї Ніколае de ла Мъпкачъ дп 25 Септемвріе din anъl 1730, токта дп сербътоареа дпълцъреї Съптеї Кръчї, mi dъпъ ачееа m'am сфінцітъ Епіскопъ дп 8 Noemвріe din anъl 1730. Дп сърбътоареа Архангелълъї Міхаілъ. Апої m'am інстълат дп Фъгъраш дп zioa — — — дпссатпъ. Am ешітъ маї пре ъртъ din Ардеалъ de ла Епіскопіа mea дп anъl 1744 dъпъ 23 Іълie, din Bienna am порнітъ кътръ Рота дптр'ачелашъ anъ дп 6 Декемвріе токта дп zioa de Съпт-Ніколае."

Аша скріе Епіскопъл Клаін despre cine, пагъбъ къп'аъ пъсъ ші тітпъл інстълъцієї сале, кареа аъ требъітъ съ фіе дп anъl 1731.

Дп anъl ачеста 1730, аъ дптъріт пріп Англі ші Іспанї ші Санкціо Прагматіка даръ dъпъ че аъ дпгъdъітъ дмпъратъл Карол VI ка съ дптре 6000 de Іспанї дп Парта, дп Плачепца ті дп Етръріа, прекът скріе Катопа [4]).

Despre Молdова аша скріе преавестітъл Енгел [5]); „Дп anъl 1730, Грігоріе Гіка Domnъl Молdавеї кз пъцінъ de пз с'аъ тъзъліт; пентръ къ патропъл лъї, дмпъратъл Ахметъ III дп оаре-кареа революціе че с'аъ стърпітъ de Алі-Патропа, фз тъзълітъ ті пъсъ дп локъл лъї Махометъ V. Съпт дмпъратъл ачеста поъ Алі-Патропа преа тълт се дndръznea a фаче. Ера дп Царіградъ кп тачелларіъ апъте Іапаке, кареле съпт революціе dъdъce карпе дп кредінцъ, ші дмпръътасе банї лъї Алі-Патропа ші Іаніčерілор лъї. Кз Іапакі ачеста дптълnindъce odineoaръ Алі-Патропа і-аъ фъгъdъітъ Domnia Молdовеї, къчі кз Грігоріе Гіка пз ера дndестъліт, ші аъ zicъ лъї Іапакі съ гате 500 de пъпцї de банї, че съпт de ліпсъ ла ачееа, ші de одатъ аъ трімісъ Алі-Патропа ла Візірълъ съ гате фертапълъ ші стеттеле de Domnie пентръ Іапакі. Сълтапълъ Махомет V, пз ера дndестълітъ кз лъкрълъ ачела, пентръ къ кз патръ зіле маї дпаінте, трімісесе лъї Грігоріе Гіка фертапъ de дптъріреа Domnieї. Тотъшъ дп 2 Noemвріe din anъl 1730 аъ дптърітъ пе Іапакі Domnъ Молdовеї; ші dъndъ'ї къфтап л'аъ слобозітъ ла съръtареа тъїпеї; пътаї съ плътеаскъ ачеле 500 de пъпцї маї дпаінте de a мерце ла domnie. Чі кърънd dъпъ че аъ авътъ Іапакі авdienціе ла дмпъратъл, с'аъ тъіатъ Алі-Патропа дп дівапъ тотъ фъртітърї, ші Іапакі кліентъл лъї кареле се сокотеа къ ар вреа съ ісъпdеаскъ вчідереа лъї Алі-Патропа кз 9 зіле dъп'ачееа дпкъ с'аъ сървътатъ. Аша се скріе ачестеа de Мігпот, ші ата ш'аъ ціпътъ Грігоріе Гіка крезетъпълъ съъ дпаінтеа Порцеї пъпъ че ші domnia Валахіеї o аъ dобъndітъ дп anъl 1733." Дп къtъ есте пеп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

трѣ мѣдѣва лѣкрѣлѣї ачі скрісѣ de преавестітѣл Енгел, ашішdереа скріѣ Бѣшінг [6]) ші Andpeiѣ Волф [7]).

[1]) Ortus et Progressus variar. in Dacia gentium p, 15. [2]) Samuel Klain de Szád in Ms. Hist. Eccl. Valach. Transylvanicae Part. X. § 2. [3]) Proprium Eppi. Klain Ms. [4]) Katona in Epit. Chron. ad annum 1730. [5]) Engel in recent. Hist. Mold. p. 298. seq. [6]) Büsching's Magazin VI S. 32. [7]) Andreas Volf in Hist. Moldaviae p. 174.

Анѣл 1731. Dѣпъ кѣт скріе Апопімѣл Ротъпескѣ [1]), Ніколае Маврокордатѣ аѣ domnitѣ 12 апї дп Валахіа маї пре ѣртъ. ші мѣрindѣ с'аѣ дпгропатѣ ла Мънъстіреа din Въкърещї чеа de dъпсѣл фъкѣтъ. Іаръ преавестітѣл Енгел [2]) скріе: „Dѣпъ моартеа лѣї Ніколае Маврокордат с'аѣ арътатѣ моделе de a da domniile церілор Ротъпещї ла Гречї, къ de се мѣта domniile ачестеа пъпъ а фі ла Ротъпї de мѣлте орї, акѣт ші маї de мѣлте орї с'аѣ скітватѣ, dѣпъ кѣт ѣпѣл da маї мѣлтѣ de кътѣ алтѣл пентрѣ dъпселе.

„Констаптіп Маврокордат аѣ облъdѣітѣ кѣ дптъіа domnie дп анѣл 1731, патрѣ лѣпї. Ачеста кънd аѣ мѣрітѣ татъл лѣї Ніколае, ера тъпърѣ, dаръ аша с'аѣ щіѣтѣ пѣрта пре лъпгъ боіерії церії, ші ачещіа л'аѣ аціѣтатѣ, съ dобъndeаскъ domnia Мѣптепеаскъ. Ші аѣ ші dобъndітѣ, dѣпъ кѣтѣ пе'пкredіпцаezъ Бревіарівл Хрополоціческѣ; dаръ фѣ сѣрпатѣ dіптр'ѣпса пріп протівпікѣл тътъпе-сѣѣ.

„Міхаіл Раковіца че се пореклеще ші Чехап дптр'ачелашї апѣ пъпъ дп Noeмвріе, пѣ алтіптрелеа фъръ пѣтаї пріп dарѣріле, кѣ каре дптлѣсе пе чеї din Dівапѣ ші кѣ дпъльцареа харачівлѣї. Чі мещешѣгѣл ачеста кѣ ѣтъта маї лесне л'аѣ дпвъцатѣ Констаптіп Маврокордат асѣпра лѣї Міхаіл Раковіца, кѣ кът ера маї прііміт ла Тѣрчї пѣтеле de Маврокордат ші лѣї дї ретъсесе шаї таре авѣщіе de татъ съѣ. Dрептѣ ачеea Констаптіп Маврокордат аѣ domnitѣ a доѣа оаръ дп Валахіа de ла Noeмвріе din анѣл 1731 пъпъ ла анѣл 1733.

Чі Andpeiѣ Волф [3]) зіче: „Ніколае Маврокордат a доѣа domnie a Валахіеї о аѣ къпътатѣ de ла Поартъ дп анѣл 1719 ші о аѣ щіпѣтѣ пъпъ ла дпчепѣтѣл анѣлѣї 1731, кънdѣ аѣ мѣрітѣ. Dѣпъ моартеа лѣї боіерії ш'аѣ алесѣ Водъ пе Констаптіп Фечіорѣл лѣї, dаръ Поарта маї къ пѣ л'аѣ дптърітѣ domnѣ, пентрѣ къ дптр'ачелашї апѣ dѣпъ доѣ лѣпї аѣ венітѣ domnѣ дп Валахіа Міхаіл Раковіца. Чі ачеста дпкъ пѣ се вede a фі дптлѣтѣ дестѣл пе Тѣрчї; пентрѣ къ пѣтаї шепте лѣпї аѣ domnitѣ, апої ла дпчепѣл анѣлѣї 1732 аѣ требѣітѣ съ ласе domnia іаръшї лѣї Констаптіп Маврокордатѣ.“ Dаръ архівареа цепеалоціческѣ [4]) зіче, къ Ніколае Маврокордатѣ аѣ мѣрітѣ дп 14 Септемвріе din анѣл 1730.

[1]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [2])Engel in recent. Hist. Valachiae Part. II. p. 18 [3]) Andreas Volf. in Hist. Moldaviae Tom. II. p. 1755 seq. [4]) Der genealogische Archivarius im Supplement der XXI Lh. S. 631.

Анѣл 1732. Мѣрind дп 20 Мартіе din анѣл 1732 Ніколае Палфі Палатінѣл Ѳп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

гаріеї, тъцї ста пре ачееа, ка кътъ маї кърндъ съ се стрънгъ сеймъ. пентрв алеџере de Палатінъ; чі дмпъратвл Карол VI пвнъ кындъ с'ар стрънџе сеймъ пентрв треава ачеаста, аъ рындвітъ Локвтџепентъ пе Франџіскъ Стефан Прінцвл Лотаріндіеї, карєле апої і-аъ фостъ џінере de пре фата чеа маї маре Маріа Терезіа, ші къ врете ші вртъторіъ дн Дмпъръцїа Романілор. Франџіскъ аъ фостъ ші ізвітъ de Вngарі пентрв къ аъ фъквтъ de мълте бесерічї с'аъ датъ дндърътъ Протестанцілор. Прекът скріъ ачестеа Бел [1]) ші Гебхардї [2]).

„Дн чea къ мъна скрісъ карте а лвї Ioann Сакадаті [3]) се зіче, къ Ioann Innокентіе Клаін Епіскопвл Фъгърашвлвї а треіа-оаръ аъ фостъ din Apдеалъ ла Bienna, кындъ с'аъ дввъ маї пре вртъ дн анвл 1744, кът с'аъ арътатъ ла анвл 1730; чea dinтъіъ терџере а лвї din Apдеалъ ла Bienna дн анвл de акът аъ требвітъ съ се фіе дптъмплатъ; пентрв къ къ терџереа чea dinтъіъ аъ добъндітъ de ла міністерівл дмпърътескъ а порвнчі дн 11 Декетвріе din анвл 1732 ка съ се џінъ Комміеіе дн Apдеалъ, пентрв треїле Ромънілор челор вніцї din Apдеалъ, свитъ Пресідівл Комітвлвї de Валлес џенерарівлвї din Apдеалъ. дн карєа Коммісіе съ фіе de фадъ амъндої Епіскопії чеї Католічї, адекъ ші чел лътінескъ ші чел ромънескъ dимпревнъ къ Діректорвл фіскъшескъ Петрв Добра. кът ші маї віар веї вedea репресентаціа къпчелларіеї Apделенещі, че о воіъ адвче ла анвл 1744.

[1]) Bel Notit. Hung. novae. t. I. p. 433. [2]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. III. p. 403. [3]) Ms. Szakadathianum p. 257.

Анвл 1733. Константін Маврокордатъ, двпъ че саъ пвсъ адоха-оаръ domnъ Валахіеї дн анвл 1731 саъ ла дпчепвтвл анвлвї 1732, прекът скріе преавестітвл Енгел [1]). „Ка съ'ші дптоаркъ келтвіелиле че ле фъквсе пентрв а доза domnie аъ фъквтъ о фінанџіе, карєа de боіеріте о пвтеа свфері, даръ серъчітеа къ о пвтеа вврта. Dinтъіашї-датъ аъ датъ тоате венітврile цереї дн арендъ, чі се щіе, че факъ арендашї. Афаръ de ачеаста аъ арвнкатъ о асеменеа дare пе капъ фоарте маре, карєа шаї мълтъ аъ апъсатъ пе чеї съраčї de къ пе чеї богаџї. Дрептъ ачеea съръчітеа къ дроаіа прівеџеа din џеаръ. Дн грестъціле ші жалвеле че аъ врнатъ ачестора с'аъ адаосъ ші дарвріле къ каре астъпа Грігоріе Гіка къіле че терг ла Поартъ; дрептъ ачеea ла 1733 Константін Маврокордатъ с'аъ мътатъ дн Молдова, карєа пъ аре атътea венітврі ші Грігоріе Гіка дн Валахіа, џеара чea маї бвп." Ашіидереа скріе Andреіъ Волф [2]) іаръ кът с'аъ пвртатъ ші Маврокордат дн Молдова ші Гіка дн Валахіа, се ва аръта ла анвл 1735.

[1]) Engel in recent. Hist. Valachiae part. II. p. 18. seq. [2]) Andreas Wolf in Hist. Moldaviae part. II. p. 176.

Анвл 1734. Фііндъ къ лъкврile церілор Ромъніщї че с'аъ дптъмплатъ ла анвл ачеста 1734, врей съ ле адвкъ ла анвл вртъторіъ, ачі, ка съ пъ атестекъ апої лъкврile дмпъратвлвї Карол VI, челе de ла анвсъ ші міazъ-поапте къ челе de ла ръсъріть ші міazъ-zі, пе челе de ла анвсъ ші міazъ-поапте аша ці ле пвнъ дналінте din Гебхардї): „Дмпъратвл Карол VI дпкъ din анвл 1733 се атестекасе дн ръс-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

воівъ каре дъ авеа Принцъ ші Електорълъ Саксоніеї Августъ III (двпъ моартеа тътъне-съ Августъ II) къ Станіславъ Лесчінскі пентръ Корона Полоніеї, ші фіиндъ къ Карол Інфантъл Іспаніеї, къріа дъ дърсе елъ ка дмпъратъл Романілор, Парма ші Етъріа, гъсиндъ'ші ші прілеціъ вреа съ іеа дндъръптъ тоате церіле кътe с'аъ цінътъ маї 'наінте de Корона Іспаніеї, дп анъл 1734 аъ требъітъ съ'ї dea Неапоіъл, ші дп анъл 1735 Сікіліа, іаръ Краіълъї челъ ноъ din Сардінія Медіоланъл. Ръсвоіъл ачеста с'аъ сфършітъ прін міжлочіреа Англілор, Оланділор ші а Краіълъї Галліеї, аша ка дмпъратълъї съ'ї ретъпъ Парма, Плачеца ші Медіоланъл; Інфантълъї Карол Неапоіъл ші Сікіліа; Краіълъї Станіслав дп локъл Полоніеї Дъкатъл Лотаріпціеї ші дл Барълъї ші Принцълъї Франціскъ Стефан дп локъл Лотаріпціеї тареле Дъкатъл Етъріеї. Ачестъ маї де пре ърмъ Франціск Стефанъ дп 12 Февръріе din анъл 1726 с'аъ ші късъторітъ къ Маріа Терезіа фата чea маї маре a дмпъратълъї Карол VI, ші кътъ аъ мърітъ тареле Дъкълъ Етъріеї чел маї de пре ърмъ (Гастон Медічі дп анъл 1737) аъ добъндітъ де Дъкълъ Хетъріеї чел маї de пре ърмъ Гастонъ Медічі дп анъл 1737 аъ добъндітъ тареле Дъкатъл Етъріеї. Іаръ Дмпъратъл Карол VI вреа съ'ші дптоаркъ пагъба къ лъареа алтор цері de ла Търкі.“ Ашіщдереа скріе Катона[2]).

[1]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 404. seq. [2]) Katona in Epit. Chron. ad annos 1734 et 1735.

Анъл 1735. Ла анъл ачеста аша скріе Катона[1]): „Моартеа лъї Франціскъ II Ракоці с'аъ дптъмплатъ дп 8 Апріліе din анъл 1735 дп Padocто. Ачеста дп Дъміпіка Флорілор аъ прііміть мъщітоаре саъ стълпъріле дп цепъке стъндъ, Ціоі дпаінтеа Пащелор с'аъ кътпекатъ, ла 12 чеасърі din поапте і-аъ фъкътъ Маслъл ші мърindъ Віперї трупъл і с'аъ дъсъ дп Царіград ші с'аъ дпгропатъ лъпгъ мътъ-са Елена Zрині. Дптр'ачееа лъпъ, дп каре аъ мърітъ Ракоці, с'аъ фъкътъ дп Ънгаріа рескоала Съръълъї Перо саъ Петро Серединец; даръ de Ънгърії чеї кредінчіошї, dintръ ал кърора пътъръ аъ фостъ Стефанъ Орці, Іоанн Белезнаі, Петръ Халас ші Георгіе Подхрадескі, тімпъріъ гъсиндъ-се с'аъ асъпрітъ ші Ънгаріа de маре прітежdіе с'аъ мънтъітъ.“

Despre ребелліа ачі адъсъ ворbindъ Гебхardі[2]) скріе аша: „Къ тоате ачестea с'аъ фъкътъ ребелліе дп цеаръ, карea ар фі стърпітъ ші ръсвоіъ din лъънтръ de ар фі авътъ повъцъіторіъ, пентръ къ с'аъ ръдікатъ 900 de ребеллі ші аъ кънрінсъ четатea Солноклъї; пе карії Коммендантъл din Арадъ къ слъціторії din ачелашъ Комітатъ парте і-аъ тъіатъ, парте і-аъ прінсъ. Орбіреа драгостеї Патріеї і-аъ фъкътъ пе ачеціа de аціъпсесе ла прінцъл Ракоці чел бътръпъ ші кіетасе Поарта Търкеаскъ дптръ аціторіъ. Даръ Принцъл аъ мърітъ маї дпаінте ші Поарта аъ трімісъ кърціле лор ла дмпъратъл ка сь'лъ дмпедече de ла ръсвоіъл че вреа съ'лъ порпеаскъ асъпра Търкілор. Дрепт ачеea с'аъ адъсъ бънъ мълціте de Арделені ші de Ънгърі ла Бъда, ші патръ dintре дъпшіі с'аъ рънтъ къ роата, ші пе 72 парте і-аъ тъіатъ, парте і-аъ пъсъ ла дпкісоаре вечінікъ.“

Despre Молдова ші Валахіа скріе Андреіъ Волф[3]) прекът ърмеазъ: „Констаптін Маврокордатъ трекъндъ дп анъл 1733 din Валахіа дп Молдова аъ domnітъ ачі ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

dвнъ Дисетпареа поастръ doї anї ші шапте лвнї, Дп карea време ш'aв adвпатв o сътъ таре de вапї ші aв Дтилвтв пе Bizipiвл кв вп miліонв de піастрі, ші іаръшї aв dobъndітв domніa Валахіеї, карea o aв лъсатв Грігоріе Гіка Дп лвпа лвї Авгвств din anвл 1735, ші іаръшї a ce Дndествлі кв domніa Молдовеї aв фоств сілітв." Ашшdереа скріе преавестітвл Енгел ші Дп Історіа Валахіеї[4]) ші Дптрв a Молдовеї[5]).

[1]) Katona in Epit. Chron ad h. a. [2])Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 404. [3]) Andreas Wolf Hist. Moldaviae T. II. p. 176. [4])Engel in recent. Hist. Valachiae Part. II. p. 19. [5])Idem Engel in recent. Hsit. Moldaviae p. 299.

Aп'вл 1736. Преа лвпгв ашв фі de ашв скріе тоате de a тървптвл къте c'aв Дптъмплатв ла anвл ачеста. Дрепт ачеea пвтаї пе сквртв ці ле adвкв din Катона[1]), карele зіче: „Перо Къпітанвл Сървілор din Бечка, карele dіпшревпъ кв Іоann Шевепщеin, кв Andpeів Пастор, ші кв Стефан Сілаші пе маї тълці сървї ла ачеea adвсесе de ціврасе kredinчіошіре лвї Ракоці, кв соціі лвї ачещіа с'aв рвптв кв роата, ші с'aв Дтпърціть Дп патрв пърці. Алці патрв с'aв тъіатв, ші трвпвріле лі с'aв пвсв пе роатъ, еаръ патрв пвтаї с'aв тъіатв ші с'aв Дпгропатв. Атъта aв фоств тіла Дтпърътеаскъ, de dintрв атъціа ревелї пвтаї пе 12 aв пedепсітв кв тоарте. Дп 13 Февръріе c'aв фъквтв пвпта лвї Францісв Лотарінгвл кв Маріа Терезіа (фата чea маї таре a Дтпъратвлвї Карол VI) чі вакъріа ачеаста o aв тврвратв ръсвоівл че aв Дпчепвтв кв Тврчії. Дтпъратвл Карол VI Дпкъ Дп anвл 1726 фъквсе легътвръ кв Anna Дтпърътеаса Мвскапілор, ка o парте пврвреа съ dea ла чееалалтъ Дптрв аціторіь 30,000 de осташі Дтпротіва фіещe-кървіа dвштапь. Аша даръ Рвшії Дтпротіва кърора лвкра Тврчії, черъndв ачеле 30,000 de осташі, фіindв къ Прінцвл Евценіе чел вестітв тврісе (Дп 21 Апріліе din anвл 1736), Дтпъратвл Карол aв пвсв Дп локвл лвї пе Іоann Палфі маї таре преете оасте, ші л'aв трімісв Дп Вигаріа, карele тъбърънdв-се ла Фвтакв, фіind къ Тврчії пв с'aв апвкатв de дъпсвл Дп anвл ачеста, елв Дпкъ ле-aв датв паче. Ашшdереа скріе Гебхardi[2]).

Маї Дпфокатв кареа ръсвоівл Дптре Рвшї ші Дптре Тврчї, къ прекът скріе Andpeів Волф[3]): „Дп 4 Ілліе din anвл 1736, Фелdтаршалвл рвсескв Ласчі aв лватв Азоввл четатea чea маї de фрвпте din Тартаріа чea мікъ."

Іаръ Дтпъратвл Карол VI, aв рънdвітв Коттісіе пептрв скішбареа Съмбетеї de ціос ші a dominівлвї Герлеї кв dominівл Блажвлвї, ал къреіа Коттіссіі контрактвл аша свпъ ла Сакadaті[4]): „Фачет Дпщіінцаре прін ачестea тътврор кърора се кввіне, челор de акът ші челор вііторі, ла карії вор вені ачестea; кът къ прекът ла Маіестатea са Дтпъратвл Ромапілор ші тощепіторіь Прінцвл Ардеалвлвї Domnьл Карол VI, Дптре челе маї грелe гріжі але Дптінсеї Дтпъръціеї сале, търіреа лвї Dвшnezeв, Дпълцареа бісерічеї чеї православніче, ші тъптвіреа кв бвпъ ківерпісіреа пороadелор de свпт сіne локвл чел шаї dintъіь Дл ціп, аша c'aв мілостівітв ачеіашї маіестате пептрв міла чea кв дъпса пъскътъ спре неатврiле еї свпвсе, ші din рввпа Апостоліческъ, карea ка вп Краіь кв неостепітъ сіргвінцъ o поартъ кътръ лвкрвріле челе бісерічещі, ка съ тъпгъіе, ціпъ ші Дптъреаскъ Дп kredinчіошіреа чea кввіоасъ пе клервл de леџea Гречеаскъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ал бісеріче Ортодоксе чеї вніте ші лепъдате de схістъ dimпрежнъ къ тот неамвл Ромъ-нескъ din прінчіпатвл ачеста ал Ардеалвлві. а ресолвлві преатілостівъ фвndaціе de 6000 флорінці пентрв Епіскопвл чел вніт de лецеа Гречеаскъ, пентрв 11 кълвгърі Василіені, пентрв 20 de Алвтні карії съ се ціпъ дп Блажк, ші алці трей Алвтні карії съ се трімітъ ла Рома дп колецівл de пропаганда фide; ші тілостівеще аб порвнчітъ дпалтеї кътъреї сале чеї de кърте ші прін ачеаста фіреціеї кътърътічещі чел din Ардеал ші din Валахіа че се ціне de Австріа ка ресолвціа ачеаста съ се іспръвеаскъ. Дрептъ ачеea ка съ се факъ дествл преатілостівеї ресолвціеї ачестеіа ші кът маї кърънd съ се плінеаскъ воіа чea преа къ евлавіе а фвndatopівлві сав дптемеетopівлві Краівлві Апостоліческъ, пентрв потеніре вечнікъ с'аб фъкътъ ачест контракт, каре съ фіе първреа пестрікат ші пекіетъчіос дпдърънт de дпсвші дмпъратвл ші de тощепіторіі вртъторіі лві чеї кръіещі, дптре Фісквл чел кръіескъ despre o парте ші дптре преа чінстітвл Domnвл Іоann Innoкентіе Баронвл Клаін Епіскопвл пвмітвлві de лецеа гречеаскъ клер ші попор din тот Ардеалвл ші пърціле лві дмпревнате челві вніт ші дмпъкатъ къ бісеріка Рошеї, despre алтъ парте, дп фортъ ка ачеea, кът прін пътереа контрактвлві ачествіа: Дптъіъ ам zісвл преачінстітвл Domnвл Епіскоп Dominвл Фіскашескъ de ла Герла, къ дптрег ші тот сатвл din цеара Олтвлві, че се кіамъ Съмбъта de ціос, каре ле аб цінътъ ші тощепіт пъп'акът дпсвші Domnвл Епіскоп ші Аптечессорвл лві din дървіре дмпъртеасъ пентрв веніт de 3000 de флорінці пре ап, къ тоате къdінцеле, венітъріле ші фолосъріле лор ле дптоарче ші ле dъ дпdърънт Фіскvлві кръіескъ de първреа ші пекіетъчіосъ дпапоі. Dimпротівъ a d o в a despre партеа ші вып воінца преа дпълцатвтві дмпърат пентрв dominвл de ла Герла ші сатвл Съмбъта de ці с пвмітвлві преачінстітвлві Domнвлві Епіскоп, ла вспрезече кълвгърі Василітепі de лецеа Гречеаскъ, ла 20 Алвтні, карії съ се дпвеце дп Блажк ші ла треї Алвтні, карії съ се ціпъ дп Рома дп колецівл Орван de пропаганда фide къ веніт de 6000 de флорінці не ап, дп тіпъ de фвndaціе вечнікъ ші не кіетъчіоасъ дпапоі, кареа се ва дптъбвла ші ла Рома, лі се dървеск, дптъdвеск ші dаб костеівл din Блажк ка капвл а тот Іосагвлві ші дптреg Dominвл Блажвлві, каре къ преа вып, незървітоаре ші непротівітоаре къdінцъ аб венітъ de тошіе ла преа'нъціа-са, къ ла вн тощепіторіъ Прінцъ ал Ардеалвлві, къ тоате къdінцеле, венітъріле, фолосъріле, сателе лві челе дптреці, adекъ: Блажвл, Мънърadea, Сънтаквл, Чергъвл маре, Bezea. Чвфъdвл, Тівріvл, челе din комітатвл Бълградвлві; ашіndереа къ пърціле din Съмчел, Петерфалъ, Пънade. Шопа, Сніні, челе din Комітатвл четъцеї de Балтъ; ші къ тоате predіъріле, пътънтъріле de арат, рътъріле, фънацеле, локъріле челе лвкрате, тъфъріле, пъdъріле, апеле, моріле, віїле ші dealвріле de віе, крічтеле, вмїле de ла подърї. такселе. дечітеле, плъцїле челе dвнъ врварів, ші къ тоате фолосъріле ші венітъріле орі-кът се кіамъ ші къ дрептвл аб обічнвітъ din зілеле челе бътржне а се лва, лвnd не сіне фіскvл кръіескъ евікціе асвпра тътврор дмпротівітopілор челор не лецеа къ кондіціе ка ачестеа пічї Епіскопвл, пічї кълвгърії съ ле дп-

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

фрънтъ дн орі-че време. А т р е і а, ка din маі сък ziceле 6000 de флорінцї Еніскопъл съ аібъ треї мії de флорінцї не сеата са, дн локъл кърора і се даў тоате венітъріле din аллодіъріле ші економіа zicълъї dominіў че се фак прін тъпка ші съdоареа свинїлор dominіълъї кв крічиеле, кв такселе саў плъціле че се і-аў дн банї саў дн патъръ; кв тоара de ла Мънъстре ші кв цівтътатеа фънацелор ші а рътърілор, ка съ ле поатъ дисъші келтъї, прекът ва воі. Іаръ а п а т р а, ла вспрезече кълъгърї Васіліанї, ла doъzечі de Алътнї din Блажў ші de ла Петерфалъў; ашіндереа din цівтътатеа фъкълъї, din такса че вine de ла 57 de цігані ші din аллодіатъра de вите, че се ва фаче дн отаръл Тівріълъї. Ші ачестеа аша се даў лор din міла Кесаро-Кръіеаскъ, карея пв се ва маі кіема дпапої, ка dінтр'жнселе ші кълъгърії ші Алътнії се поатъ тръі, а кърора деретъторіе ва фі ка съ фіе спре ші dъ вънъ тінерілор не карії дї вор авеа грішкеї сале дпкredінцаці ші съї дпвеце пъравърї вине, карте ші літъї ка ачелеа каре сънт de лінсъ дн цеара Ардеалълъї, ші дн каре съ се поатъ днделеце кв патріоції саў лъкъторії цереї, ка съ се алеагъ ші тъdълърї вине спре спорірея вінреї. Дntр'ачееа ачеле треї мії de флорінцї прін контрактъл ачеста ата се вор дntърці ші цінеа: Ўнъї Вікаріў се вор da флорінцї 150, ла doї профессорі флорінцї 250. Ла опт кълъгърі фл. 800, ла doъzечі de Алътнї din Блажў, фл. 700, ла треї Алътнї din Рома, пънъ вор фі дн колеціъл Ўрban de пропаганda фide, не каре дї ва алеце ші пъті дntърътъл къте 12 скъdърї пентрв фіеще-каре не лъпъ, сокотind вн скъd дн doї zлоцї саў флорінцї ші 15 креіцарі че фак не лъпъ пентрв фіеще-каре фл. 27, пентрв тъстреї не ап фл. 972, карії дн тот апъл требвіе съ се стрънгъ дн банї гата din dечіте, ші съ се трімітъ дн времіле сале пентрв пътіції треї алътнї ла Рома: іаръ челелалте венітърі се вор дntоарче спре храна кълъгърілор, чі din 128 de фл. карії маі ретън, кв преце се ва фаче маі маре фънd пентрв келтъіелеле de кале а ле алътнілор карії вор мерце ла Рома. А ч і п ч е а. Лепне de фок пентрв кълъгърі па da dominіъл ші моріле кълъгърілор дпкъ dominіъл ле ва цінеа дн старе вънъ. А ш е а с а. Ші фііnd къ скопъл чел преа мілостів ал дntърътълъї аколо есте дndрептат, ка прін фънdаціа ачеаста, легътъра дntрезвнъреї ші дntъкареа кв бісеріка Ромеї маі пеклътітъ съ ретъне ші вніреа маі таре съ се спореаскъ, а Domnълъї Еніскоп гріж ва фі ка дн тъпъстіре ші ла кълъгъріе съ прітеаскъ вървацї ка ачеіа каре съ фіе адевърат вніці. de віацъ фъръ de пріханъ, вестіцї de дnвъцътъръ, de пъравърі вине, цівторї de маі тълте літъї ші карії съ фіе de пілdъ вънъ ші клервлъї ші породълъї Ромънескъ, ка прін тъdълърї ші вървацї аша дnвъцаці ші проконсіцї вніреа тот маі маре крещере съ аібъ. Дрепт ачееа а ш е п т е а Domnъл Еніскоп се ва пъzі de а прімі дntре аї съї пре вніі кълъгърї рътъчіцї, карії пътъл пентрв ачееа аў прівеціtъ din пърціле Търчещї ші Молдовенещї ші дntълъ рътъчіцї прін Ардеал, ка съ дntіедече вніреа; ва тоатъ сіргвінца са дntр'ачееа о ва пвне, ка вніі чівташі ші ръсълътіторі ка ачещіа съ се опреаскъ de ла дntоцірея кв клервл ші породъл Ромънескъ, ші съ пв се прітеаскъ дн вре вн лок, чі дndатъ кът се вор афла

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сънт греа пedeапса челор че ль вор прінді съ се трімітъ ла пътітъл Domnъл Епіскоп ка съ'шї dea сата прівеціреї лор. Маї лпколо a o n t a; фііnd къ акът пъ есте лок, de'ndътънъ лп костеіъл Блажълї пептръ лъкашъл кълъгърілор, чі de ачі лпаінте се ва фаче, Domnъл Епіскопъ се ва фолосі къ вепітъріле челе de 3000 de флоріпцї, че с'аъ ръпdъітъ пептръ dънсъл, іаръ din челе 3000 de фл. че с'аъ ръпdъітъ пептръ фъпdаціа кълъгърілор, лп тот апъл се вор трімите ла Рота 972. чеілалцї 2028 de фл. се вор кіелтъї лп dіреціереа костеіълї, каре ва фі dъпъачеа тъпъстіре, шї спре сфършітъл ачеста се ва пъне ън dерегъторіъ кареле къ аціторіъл, лпцелецереа шї тоатъ лъареа de сатъ а Епіскопълї сънт вретеа ачеea тоате вепітъріле че сънт ръпdъіте пептръ кълъгърї шї пептръ алътпї съ ле лптоаркъ лп банї, шї съ dea сатъ de тоате келтъеліле че се вор фаче лп dіреціереа ачеea, шї dъпъ че се ва вedea шї лптърі dареа de сатъ шї de Domnъл Епіскоп, лп вретіле сале съ о трімітъ лп лъътръ шї ла кътара de аічї, прекът о аъ фъкътъ, despre тоате вепітъріле шї келтъеліле. Іаръ dъпъ че a п о ъ a, се вор dіреце олатъріле шї келтъеліле вор таї скъdea, се вор пътea пріті кълъгърї ла фъпdаціе, ка чеї треї dінтъіъ, пе карії dъпъ къdінца патропатълї лї ва пъті лтпъратъл тъкар de ънdе съ лпвеце пе чеілалцї ретъліле чінълї С. Васіліе. Шї фііnd къ a z ъ ч e a, фъпdаціа тесеї Епіскопещї, прекът с'аъ zісъ таї сес требъіе съ фіе осебітъ de ла фъпdаціа кълъгърілор, економіі лпкъ шї шъріле шї півпіцеле, шї жігпіцеле ле вор авеа de кіліп, ті авънd Епіскопъл авторітате de a фаче че ва вреа къ вепітъріле сале, despre челелалте ва ръпdъі къ капітълъл, Вікаріъл, кареле dъпъ Епіскоп ва фі чел таї таре, преste кълъгърї, тотъшї ретънънd лптреці къdінцеле Domnълї Епіскоп лп челе свфлетещї. Шї таї пре ъртъ a ъп с п р е z е ч е a, преа'пълцатъл лтпърат ка Краіъ Апостоліческъ шї фъпdаторіъ лпї ціпе піе шї фіскълъї съъ къdінца de a кънpінde тоате вънъріле Епіскопълї, кънd тоаре, шї челе тішкътоаре шї челе стътътоаре, шї de a ківерпісі тот dоміпіъл пъпъ че се ва пъне алт Епіскоп, пепестекънdъсе ла фъпdаціа кълъгърілор. Лптръ a кърора лпкредіпцаре ті вечпікъ потеніре с'аъ фъкътъ скрісоареа ачеаста шї с'аъ іскълітъ de лтбе пърціле лп Блажъ лп 31 Авгъстъ din апъл 1736.

ФРІDВІЛЕ de Dietріх, (Л. П.)
Ioann Innокептіе Лівер-Баропъл Клаіп, Епіскопъл Фъгърашълї, к. т. с. (Л. П.)
Dавід Маріаффі de Макса. Петръ Добра, к. т. с.

Фортоасъ фъпdаціе аъ фостъ ачеаста пептръ пеатъл чел Ротъпескъ din Apdeалъ, dаръ пе вретеа теа фъ къ тотъл стрікатъ пріп Епіскопъл Ioann Бобъ, кът се ва аръта ла локъл съъ.

[1]) Katona in Epit. Chron. ad h. a. [2]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 405. seq. [3]) Andreas Wolf in Hist. Mold. T. II. p. 176. [4]) Ms. Codex Szakadathianus p. 91. seq.

Апъл 1737. Despre ресвоіъл къ Търчіі Катона [1]) іаръ аша скріе: „Лтпъратъл

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

Карол VI, dупъ че дпzъdар аў ші лукратъ прін сорій съ, се фак паче дптре Търчі ші дптре Мъскалі. дп анул ачеста 1737, пе кь 30000 de осташі, къці требуіа съ dea дптре апіторіў дмпъръtессеї Анпеї din легътура фъкътъ, чі кь тоатъ пътереа с'аў скълатъ асупра Търчілор ші лъund повъцуіреа оцілор de ла Ioann Палфі пентрь бътръпеце-ле луі, о аў дпкredinцатъ Комітелуі Секendорфъ, карele ера лютерап. Ачеста dупъ че аў луатъ Nicca дп 28 Іюліе de ла Търчі, се zічea къ фоарте ръў аў фъкътъ пентрь къ п'аў трекътъ дпdатъ ла Diiў, карea четате маї търziў, adекъ dупъ че аў дптратъ маї мулці Търчі дптр'жпса, дпzъdар о аў дпкапціратъ Кенепхіллер: къчі бътъndусе кь Търчіі карії аў ешітъ dintр'жпса дп 19 Августъ, дп карea бътаіе аў фостъ de фацъ ші Франціскъ Лотаріпгел (цінереле дмпърателуі) аў требуітъ съ ласе Diiле ла дпчепутул луі Септетвріе, авund порункъ съ апере Валахіа, Сърбіа ші челелалте церї dimпрецюр але дмпърателуі. Дптр'ачееа Секendорфъ аў луатъ Ъшіца; чі дпторкъndусе кь остеа чea маї шаре ла ржул Савкелуі, Доксат, карele ера калвін din песокотіть despъdъжduіре дп 18 Октомвріе, аў datъ Nicca Търчілор. Прінцул Хілперхусап дпкъ кь маї порокос аў фостъ дп Босніа, пентрь къ бътund Баніалука din Босніа преа таре с'аў дпвінсъ дп 4 Августъ ші аў луатъ Босніа. Дп Валахіа дпкъ ръў аў терсъ лукруріле, къ перzund Краіова Цепераріул Францискъ Валліс аў търіть de сапъраре дп 28 Септетвріе."

Despre Валахіе скріе преавестітул Енгел [3]), прекум урmeazъ: „Адевърат есте къ оцілe петрецї каре се тъвъръусе лънгъ Олтъ, аў дптратъ пънъ ла Търговещі, ші Водъ аў фугітъ ла Търткаіа, іаръ боіерії тоці аў ретасъ пре а касъ'шї арътund прін ачееа, къ еї кукрошї ар фі сунт стъпъніреа пеатцелуі. Чі фіind къ остеа дмпъръteаскъ чea маї мултъ ера дп Сърбіа ші Босніа, ачещіа пуцінї, карії дптрасе пънъ ла Търговещі, аў требуітъ съ се трагъ дпапої къ аў venітъ асупра лор Констаптін Маврокордат Водъ кь мулціme de Търчі ші, прекум скріе Бревіаріул Хрополоціческъ, ла дптоарчереа лор с'аў ші бътътъ дп doуъ локурі."

Чі кь мулт маї кіар ле скріе ачестеа Апопімул Ромъпескъ [4]) аша грuind: „Дптрь а треіа domnie a луі Констаптін Маврокордат коборund пемцій дп цеаръ. ел аў фугітъ ла Търткаіа; іаръ боіерії аў ретасъ дп цеаръ кь Немцій. Dупъ ачеаста venind Констаптін Водъ кь Търчі. с'аў трасъ Немцій ла мънте, ші бътund Търчіі пе Немцї ла Пітещі ші ла Перішапі, аў трекътъ Немцій дп Ардеалъ."

Despre Молдова іаръші Енгел [5]), аша скріе: „Фелdмаршалул русескъ Комітул Minnix ш'аў deскісъ калеа ла Молдова, луund Оцаковул дп 12 Іюліе din анул 1737. Куртea кесаро-крuіеаскъ дпкъ токта дптр'ачееа zi аў дпчепутъ ръсвоіул кь Търчіі dупъ конфедерація че о фъкусе кь Русіі, ші кесаро-крuіескул Віче-Колопелул Орсетті din Феррара кь 800 de фечіорі аў дптратъ дп Молдова дпкъ дп анул 1737, despre карele аша ворвеще Dadix [6]): „Кund аў дптратъ Орсетті кь 800 de фечіорі дп Молдова, Сераскерul din Бender аў порунчітъ Прінцелуі Грігоріе Гіка съ'лъ скоатъ din Молдова. Гіка дрепт ачееа аў черкатъ, съ'лъ скоатъ кь фортосул, дарь Орсетті аў терсъ ла бъ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

таіе къ дъпсъл, ші дпвъшкънd остеа пепцеаскъ асъпра Молдовепілор, ачещіа о аў спартъ ші тъіатъ къ тотъл отораnd ші пе Ърсетті, дп ташка кървіа аў афлатъ тълте кърці фоарте de фолосъ Търчілор.“ Вezі ші пе Ширах [7]).

[1]) Katona in Epit. Chron. ad h. a. [2]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 408. [3]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 2. p. 19. [4]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [5]) Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 300. [6]) Dadich apnd Gatterer tom. XIV. p. 282. [7]) Schirach, Leben Carls VI. p. 380.

Апъл 1738. Ла апъл de акът ам тълте de a скріе деспре пептъл Ротъпескъ din Ардеалъ; чі маі дптъіъ воіъ ворві деспре ръсвоіъл къ Търчіі, апоі воіъ къвънта деспре фачеріле лор. Аша даръ:

Деспре Молдова зіче преавестітъл Енгел [1]): „Цеперарівл Minnix гъndea дпкъ дп апъл 1738 съ теargъ съ іеа Бендерът ші Хотінъл; чі л'аў дптіедекатъ ші чіята, че ера дп Молдова ші тълцітеа Търчілор че'шї фъкъсе шанцъ dinкоаче de Ністръ къ алтъ тълціше de Тътарі, пе карії дї adъсесе Баша de ла Акірман. Къртеа кесаро-кръіаскъ ера токта пе'ndестълітъ къ ръсвоіреа лъї Minnix чеа din апъл 1738. къчі се щіа къ ел трітісесе пе оаре-каре Pennin ла Царіград, ка дпцелегъndъсе къ Бапонъл Тот ші къ трітісъл лъї Грігоріе Гіка съ лъкре de пане (прекът скріе Dadix дп томъл XV паціна 266 seqq); ші дрепт ачеea се рънdъісе ка Minnix дп апъл 1739 съ дптре дп Молдова ші de алтъ парте съ дптре дп Валахіа ші цеперарівл кесаро-кръіескъ Ловковічі din Ардеалъ. Dапъ Мапстаін, томъ II, паціна 11. Minnix маі дпаінте de a се дпчепе ръсвоіъл къ Търчіі, фъкъсе ап реціmент Молдовенескъ ші'л dъdъсе сапт komanda Прінцълъї Кантемір, фечіорълъї лъї Dimітріе Кантемір, карele авеа пъдъжde, къ dапъ че се ва ла Молдова, ва dошні дптр'жпса. Табъра Ръсеаскъ аў требъітъ съ треакъ прін Полоніа, ші Полоній с'аў желъітъ пептрв жафвріле че с'аў фъкътъ дп цінътъл лор, ші маі въртос дп тошіile комітълъї Потоцкі. Мапстаін скріind деспре Рассіа, вінътжеще пе Прінцъл Кантемір, ал къріа пите din ботезъ пв се дпсеатпъ, къ ел ар фі фост прічіна жефвіреї къпd с'аў дптърпатъ дп апъл 1736 din Молдова прін Броді дп Московіа; пептрв къ Потоцкі ар фі фост прінс атънчі пе Кантемір, ші врънd съ'л dea дп тъіпіле Търчілор, пътаї прін тіжлочіреа коттendатълъї челъї рассескъ din Кіовіа с'аў тънтвітъ. Чі пв се вede a фі адевърат, ка Кантемір съ фіе дптълат дп Молдова, пре ла апъл 1736. пептрв маі тълте прічіні.“

Тот ачелаші Енгел [2]), деспре Валахіа скріе аша: „Ръсвоіъл din апъл 1737 п'аў кърсъ аша, ка съ се поатъ къпрinde Валахіа. Nicca с'аў перdътъ дпкъ дп апъл 1737, ші Търчіі дп Noемвріе дптрв ачелаші ап аў лъатъ Ръшава, даръ іарънї с'аў алънгатъ dinтр'жпса. Dимпротівъ дп 28 Маіъ din апъл 1738 аў лъатъ Търчіі Мехedia, ші аў ъъътътъ пе Франціскъ Лотаріпгъл, лъънd дп 17 Авгъстъ ші Ръшава повъ къ кареа аў треъътъ ла Търчі тот Банатъл Краіовеї, ші четатеа С. Елісавет къ фоарте пацінъ остепеалъ.“

Маі кіар скріе Стефан Катона [3]), деспре ръсвоіъл че с'аў цінътъ дп апъл ачеста 1738 къ Търчіі, зікънd: „Ка съ се дптъреаскъ пепорочіреа артелор дп апъл de

акът с'аў адъогатъ ші Іосіф Ракоці фіінд лъї Франціскъ II Ракоці, карале тергънд ла табъра Търчеаскъ, вреа съ адъкъ пе Унгарі ла ребелліе de къръ ымпъратъл. Іосіфъ Ракоці ачеста фъцind ын анъл 1734 din Bienna, аў терс ын Padocto дънъ моартеа тътъне-съў ын 5 Декетвріе din анъл 1736. De аколо с'аў кіематъ ла Царіград ын 20 Септетвріе din анъл 1737, ші атънчі аў кънътатъ ферман ка съ фіе Прінцъ Ардеалълъї; пентръ къ ындъждъіа Търчії, къ кът се ва апропіа ачеста, Унгарії ші Арделенії ындатъ вор ста къ дънсъл. Чі фіind къ нътаї пъцині вредніч de фъръ с'аў порніть прін кърціле лъї чеде ръсвлътітоаре, Візірівл възъндъсе пе сіне ымшълатъ ын 26 Авъстъ і-аў порънчіть ка съ се лесе de ындеждеа de a добънді Ардеалъл. Іаръ ымпъратъл Карол VI, ымцълегънд воіа лъї Іосіф Ракоці, аў фъгъдъіть чіне ль ва адъче вій 10,000 de флорінцї, іаръ пентръ ел морт 6000 de флорінцї. Чі ел ынторкъндъсе de ла Dііў, с'аў болнъвіт ші ын 9 Noемвріе споведіт ші кътінекатъ аў мъріть ын въръстъ de 38 de анї. Георгіе фрателе лъї чел маї мік, ашішдереа фъцісе din Bienna ын Галліа ші de аколо терсесе ын Padocto, ынкъ тръind татъ-съў Франціскъ II Ракоці, ын анъл de ла Хс. 1727, іаръ ал въръстеї сале 26, de ынde ынторкъндъсе іаръші ын Галліа ын анъл ъртъторіў 1728, дъп'ачееа пе маї афлъ скріс деспре дънсъл.

Ынтр'ачееа ръсвоівл къ Търчії цінеа, фіind нъс повъцъіторіў маї маре преste ощі, Кепігсегъ presідентъл кънчеллъріеї de харцъ; маї ынаінte de a вені ачеста ла оаste, Търчії лъасе de ла ымпъратъл Унціа ші Мехедіа. Маї тързіў, de кът се порънчісе, стрънгънdъсе аї пострії ла Статіка, ла Коркіа ын 4 Іюліе, Търчії токта атънчі аў нъиъдіть преste аї пострі, кънd прънzеа; чі Франціскъ Лотаріngъл і-аў гонітъ, ші аў лъатъ de ла дъншіі шепте тънърі, дъп'ачееа аў лъатъ ындъръптъ ші Мехедіа, ла Рашава ынкъ аў терс аї пострі съ о апере, даръ авzind къ віне Візірівл къ преа мълте тънърі ынтре каре ера ънвл атъта de маре, de'лъ пърта къ 60 de біволі, с'аў спъріатъ ші ын 14 Іюліе с'аў трасъ ла Мехедіа. De ачі ынкъ тръгъндъсе a доза zі, 12000 de Търчі нъвълind преste дъншіі, не 5000 ле аў тъіатъ аї пострі, даръ алцї Търчі аў кънріnсъ Мехедіа ын 15 Іюліе, ші ынтрънd боале ынтре аї пострі, Рашава ынкъ с'аў датъ Търчілор ын 15 Авъстъ din анъл 1738.“ Деспре тоате къте скріе ачі Катона de вреї а щі ші маї мълте, четеще пе Таббе [4]), пе Гебхарді [5]), ші пе Лаланде [6]), къ еў трекъ ла лъкърріле Ромънілор din Ардеалъ.

Ла анъл 1736 ам адъсъ контрактъл че с'аў фъкътъ ынтре къпара ымпърътеаскъ ші ынтре Влъдікъл Іоann Іннокентіе Клаін, кънd с'аў скімбатъ Съмбъта de ціосъ, ші Герла къ Блажъл; ачі воіў адъче че аў zісъ клерул ын анъл de акът ла скімбъл ачела, деспре кареа а клерълъї zісъ аша скріе Самъіл Клаін de Cadъ [7]): „Ынтр'ачееа Влъдікъл Клаін ын 26 Іанъаріе din анъл 1738, аў адънатъ пе чеї маї алешї din клерул съў, ші ле аў спъс лор тот къцетъл съў, кът вреа съ факъ Мънъстіре, Семінаріў ші Школе, пентръ а кърора цінере de ла ымпъръціе аў добъндітъ din Іосагъл Блажълъї 3000 de флорінцї не ан, ынсъ ка съ факъ мънъстіреа ші семінарівл, ла ачеіа требъіескъ келтъіеле ші фіind

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

къ ачестеа пентрѫ фолосѫл клерѫлуї ші ал неатѫрнатулуї Ромънескѫ вор съ фіе, кѫ кѫвіінцъ есте съ се рugетне ші клерѫл din тоатъ съръчіа са а da чева ла zidirea с. мънъстіреї, ші а школелор, пентрѫ каре фііі лор вор рugвъца ші се пор прокопсі: Клерѫл вѫzѫnd ачестѫ лѫкрѫ бѫн ші фолосіторіѫ, с'аѫ рugетнатѫ, ші din серъчіа са аѫ фъгъduітѫ къ ва da 25000 de фл. рugсъ сѫпт ачестеа kondiціі: 1) Ка кѫ бѫнъ сатъ съ фіт рugкредinцацї кѫт къ се ва zidi Мънъстіреа ші Епіскопіа, ка съ нѫ ні се рugтъмпле маї мѫлт а ведеа тікълоасъ мѫтаре, съ нѫ фіе слобод преалѫмінатулуї ші преасфінцітулуї Domнулуї Влъdікъ din банії карії се вор кълеце пентрѫ мънъстіре, а келтѫі, пънъ че нѫ се ва аръта маї рugаінте новъ datъ мілостівъ карте de фѫndаціе а преа'пълцатулуї рugпърат. 2) Келтѫіала чea din партеа къмърeї крълещї рugп тот апѫл маї рugтълѫ съ се факъ, ші dѫнъ че се ва сфърші ачееа, апої съ се кіелтѫіаскъ din банії пострі. 3) Маї сѫс пѫміта мънъстіре съ нѫ фіе рugп преціѫdекатa рітулуї пострѫ, ші афаръ de кълѫгърї de рітѫл Греческѫ, adекъ афаръ de Васіліteнї вніці, алцї кълѫгърї рugтр'жпса съ нѫ се пріітеаскъ. Іаръ dінтр'ачеї кълѫгърї шъкар трeї саѫ патрѫ съ фіе рънdѫіцї пентрѫ капітѫл; карії се аїбъ гріжъ а цінеа скрісоріле клерѫлуї ші але неатѫрнатулуї, каре се вор рugкредinца гріжеї лор, ка нѫ кѫ пагѫба поастрѫ, кѫт ам маї пъцітѫ пъп'акум, рugкредinцѫnd стреінілор а ле поастре, съ не ліпсім de челе маї бѫне ші маї dетреабъ інстрѫментѫрї ші скрісорї але клерѫлуї; ші ачещіа съ фіе dаторї a da сатъ челор рънdѫіцї de ла клерѫ ла ачеаста, adекъ ка съ іеа сама. 4) Фііnd къ мънъстіреа нѫ тоаре, de време че стъ din мѫлцї. пентрѫ ачееа dінтр'жпса петіка съ іеа фіскѫл, пічї се рugтре аколо dѫнъ тоартеа вълdікълуї. 5) Съ аїбъ рugгъdѫінцеле, прівілеціѫріле ші слобозеніile, каре аѫ мънъстіріле de рітѫл лътінескѫ рugп церіле преа'пълцатулуї рugпърат. Dрепт ачееа dѫнъ че ші dеспре партеа рugпълцатеї къмърї вом авеа dестуѫл ассекѫраціе кѫт къ ачестеа певъзътат се вор пъzі ші се вор цінеа прin кърсѫл de 5 анї; мъкар къ кѫ шіі de певоі сънтем рugпресѫрацї, рugпсъ вѫzѫnd аверіле поастре челе вретелніче, не вом певоі a da ачеа сѫмъ de 25000 de флорінцї пентрѫ ѫп лѫкрѫ аша de бѫн. Dрепт ачееа ка маї сѫс ziселе кондіцїі de преа'пълцатулуї рugпърат пентрѫ маї тареа секѫрітатеа поастрѫ ші а къdінцелор мънъстіреї мілостівеще съ се рugтъреаскъ ші новъ кѫ аѫтентіе съ ні се dеа, фоарте кѫ стереніе ші din цепѫнкї не рѫгѫм ші черет. Dат рugп соборѫл маре ла Блажѫ рugп 26 Іанѫаріе din апѫл 1738. Стефан Пап Тамandi de ла Жѫкѫ Вікаріѫ Цепераріѫ din пърціле de ціосѫ але Арdеалулуї ш. ч. ші Nікола Пап de ла Беіа Вікаріѫ Цепераріѫ рugп пърціле челе de сѫс ш. ч. кѫ нѫмеле ші персоана тѫтѫрор челор din соборѫл маре, карії репресептълуіескѫ тотѫ клерѫл ші неатѫрнатулуї Ромънескѫ.“ Ачестеа ле аѫ рugторсѫ Клаіn de пре лътіnіе din картеа луї Сакадаті [8]), каре тріmецѫndѫсе ла рugпърціе ачест dіплоmат с'аѫ къпътатѫ.

„Noї Карол VI din мілa луї Dѫmnezeѫ алес рugпърат ал Romanілор, пърѫреа Авгѫстѫ, ш. ч. Dѫm поменіре прin ачестеа фъкѫnd ціре тѫтѫрор, кърора се кѫвіне, кѫт къ кѫ deadінсѫл кѫцетѫnd noї, къ din рънdѫіала преабѫнатулуї Dѫmnezeѫ пентрѫ ачееа ам добън-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

дитѣ Монархіа С. Апостолѣ Романе ші къ чінстеа кръіаскъ ші стемма Краіълъї Апостоліческѣ ам лъат, къ Апнтре тълте дерегъторіі, каре се кад повъ спре ціпереа репъблічеі, маї въртос де ачееа съ авем гріжъ, кареа фаче ші чінстеа ші слъжба Дъмнезееаскъ маї тълт съ креаскъ ші съ спореаскъ, пентръ каре лъкръ ші Дъмнезеѣ шаї де прісосіт варсъ міла са. Пентръ ачееа noї де ла Апчепътъл Апъръцієї noастре алта маї драг н'амѣ авът де кът, ка Ап церіле ші провінціїле noастре С. Романо-Католіка бісерікъ съ се лъцеаскъ, ші прін крещереа еї търіреа лъї Дъмнезеѣ прін слъжба чеа адевъратъ, кареа Аптр'жнса се фаче, маї тълт ші шаї тълт съ се noатъ Апълца ші ачеаста din дрептъл постръ, каре din фіре Ал авем датѣ повъ, орі dintр'ал неатълъї, карії de ла маї марії пострії чеї че Апъръцііле челе Апкредінцате гріжеї лор, Апцелепцеще ші бine къ лъкръріле бънеї кредінцеї ле окъртъіа, каре дрепт de ла еї ші noї Аптръ noї тътат л'ам лъатѣ, de ла але кърора ърте а не депърта печінстеа не ам ціпеа. Дечі фііnd къ Ап тощепіторіъл постръ прінчіпат ал Ардеалъълъї ні се дъ повъ маре прілецієѣ de а ърта не чеї маї марі аї пострі, ші de а плini дерегъторіа ръвнеї чеї бънe а Краіълъї Апостоліческѣ, адекъ аколо, ънde Ап вретеа преатъріталъї Прінцълъї Domпълъї Леополдѣ Апъратълъї Романілор ші Краіълъї Цершаніеї, Ънгаріеї ші Бохеміеї, татълъї ші предечессорълъї постръ челъї преа доріт, ші de ферічіть потепіре, неатъл Ромънескѣ чел de лецеа Гречеаскъ din рътъчіреа схістеї, Аптръ кареа ера маї Апаінте, лътінъндѣ'лѣ даръл Дъмнезеескѣ, ші Аппревъп лъкръnd ші ръвна чеа бънъ а оатепілор челор кърчерпічі, ла ъніреа ші ла сінъл С. Романо-Католічеї бісерічі Апчепъсе а се Аптоарче, ші пентръ ачееа ачел преа таре Апъратѣ ші краіѣ de евлавіа са шішкат, къ осебіт діплотатѣ ле аѣ датѣ лор піще скътінце, прівілецііврі ші Апгъдъінце, каре ачел неам Ромънескѣ. ші бісерікa лор, ші фецеле челе бісерічещі, ші Епіскопъл чел de лецеа Гречеаскъ къ с. бісерікa Ромеї адевърат ъніт съ ле аїкъ, ші Аптъріce ші ашezace ші Епіскопѣ de лецеа Гречеаскъ ънітѣ. Ші noї Апкъ врънd съ фачем дестъл дерегъторіеї noастре, ші Епіскопіа Ромънілор de лецеа Гречеаскъ челор къ с. бісерікa Ромеї ъніцї маї тълт съ о Аптърім, шілостівеще і-ам фостѣ ресолвълъіт рецідепціа Ап Фъгърашѣ орашъл постръ чел фіскъшескѣ, Аппревъп къ пътіре de ла ачелашї Фъгърашѣ, ші фънdаціе саѣ zестре dominікъл постръ чел фіскъшескѣ de ла Герла къ сатъл фіскъшескѣ Съмбъта de ціосѣ din ціпътъл Фъгърашълъї къ веніт de треї мії de флорінцї пре ап Апкъ Ап апъл 1717 л'ам фостѣ датѣ, ші ачеастъ фънdаціе, dънъ че ам фост Апцелес noї, къ порodъл ачелъіашї неам ші Ромънескѣ de лецеа Гречеаскъ къ маї таре тълціме с'аѣ Апторсѣ ла ъніреа с. бісерічеї Романо-Католіче, din дъръіреа noастръ кесаро-кръіеаскъ Ап апъл 1732 ла ачеаста о ам фост адъс, кънd ла стерітъ репресептація кредінчіосълъї повъ іъбітълъї чінстітълъї ші търіталъї Лібер Баропълъї Іоann Іппокептіе Клain de Cadѣ, Епіскопълъї челъї de акът zішілор Рошънілор ъніцї, ші Консіліаріълъї, адекъ къш къ ел пентръ ліпса Аппревъп лъкръторілор пре ън порod атъта de таре ші карele Ап тоатъ zіза креще, пъ аціънце съ'лѣ noатъ Апвъца кът се каде Ап кредінцъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

ші ѧп ешлавіе; ші пептрѫ ачееа с'аѵ рѫгатѵ пептрѫ ръдікареа ші zidirea ѫнеї тъпъстірї, dѫпъ кѫт леџеа лѵї ші с. вѫлла Папеї пофтеще, ѧп кареа ачелашї Епіскоп съ поатъ лъкѵі ші кълѵгърії dѫпъ рѫndѵіала леџеї сале ѧп лок de канопічї ші de капітѵл съ фіе лъпгъ ел, ші ѧп кареа прѫпчії ѧп кредінцъ ші ѧп карте съ се ѧпвеџе, ші de аколо харпічї ѧптрѫ ѧпвъцътѫръ, іскѵсіцї ші прокопсіцї парохї de леџеа Гречеаскъ съ поатъ еші; ші ачеаста повъ пріп кътара поастръ чеа кръіеаскъ пі с'аѵ пѵсѵ ѧпаінте, ші поі пѵ пѵтаї пептрѫ ресіденџіа епіскопеаскъ, чі ші пептрѫ тъпъстіреа ѫніцілор de леџеа Гречеаскъ ші de чінѵл С. Васіліе тілостівеще ат біне-воітѵ, ка съ се факъ; ші пептрѫ ачееа dінтр'алт фѵnd фіскѵшескѵ рѫndѵіескѵ тіжлочірї. Чі dѫпъ ачееа тѵтѫndѵсе стъріле ѧнпреџіѵр ші фііnd къ комтѵпітатеа Артепілор de ла Герла с'аѵ рѫгатѵ, ка съ поатъ кѫмпъра dошініѵл маї сѵс zic de ла Герла, пептрѫ ѧптемеереа маї ѧпаінте зісеї Епіскопії ші а тъпъстіреї алт dоміпіѵ шаї вѫп, адекъ а Блажкѵлѵї ѧптрѫ ачелашї ал поастрѫ пріпчіпат ал Ардеалѵлѵї че есте ѧп комітатѵл Белградѵлѵї, ші ѧп тъпіле фіскѵлѵї поастрѫ ѧп тотѵл ѵртъторіѵ тілостівеще с'аѵ ресолвълѵітѵ; адекъ, ка „1) Воіnd ачеаста ші Патріархѵл Рошеї, маї сѵс пѵмітѵл Епіскопѵл Фъгъраш-кѵлѵї зісѵл dоміпіѵл Герлеї ші Съмбъта de ціос чеа din ціпътѵл Фъгъращѵлѵї, кѫт с'аѵ зісѵ, каре din dърѵіреа поастрѫ кѵ веніт de 3000 de флорінцї пре ап, Епіскопѵл ачеста ші предечесорѵл лѵї пъп'акѵм ле аѵ ціпътѵ ші ле аѵ стъпънітѵ кѵ тоате кѫdінцеле, фолосѵріле ші dовъnzеле сале, фіскѵлѵї поастрѫ челѵї кръіескѵ съ ле dеа ші фъръ de нічї о черере шаї мѵлт ѧпаноі ѧп вечї съ ле слобоadъ. 2) Dімпротівъ пептрѫ dоміпіѵл ачела ал Герлеї ші пептрѫ Съмбъта de ціос маї сѵс зісѵлѵї Епіскоп ші ѵртъторілор лѵї челор ѫніцї кѵ С. Romano-Католіка бісерікъ ші ла вспрезече къѵгърї de леџеа Гречеаскъ ші ла 20 de Алѵтпї, карії вор ѧпвъца карте ѧп Блажѵ, ші ашішdереа ла 3 Алѵтпї de ла Рота din колленіѵл de пропаganda фіde пептрѫ храпа ші ціпереа de пѵрѵреа, ѧпсъ аша ка ачестеа тоцї съ фіе ѫніцї кѵ С. Romano-Католіка бісерікъ, кѵ венітѵ пре ап 6000 de флор. ѧп тінѵ de фѵndаџіе вечнікъ ші кареа нічї одатъ съ се поатъ десфаче, костеіѵл Блажѵлѵї ка капѵл бѵнѵрілор, ші ѧптрег dоміпіѵл Блажѵлѵї, каре кѵ фоарте dреантъ кѫdінцъ de кареа нічї ѧптр'о време нічї о dатъ поате съ фіе вре о пріче, ла поі ка ла тощепіторіѵл Пріпцѵ ал Ардеалѵлѵї аѵ венітѵ кѵ тоате кѫdінцеле фолосѵріле, венітѵріле, dовъnzіле ші сателе ѧптрецї, адекъ Блажѵл, Мъпърadеа, Спътакѵл, Чергъѵл маре, Тівріѵл, Вezеа ші Чівфѵdѵл, каре сънт ѧп комітатѵл Белградѵлѵї din Ардеалѵ, ѧпкъ ші кѵ пърціле din сателе Съмчелѵ, Перфалъѵ, Іклоd, Пъпаde, Шопа ші Спіпі, каре сънт ѧп комітатѵл четъцеї de Балтъ ші кѵ прѫdѵріле саѵ zѵвоаселе, пътънтѵріле de арат челе лѵкрате ші пелѵкрате, кѵ царіпіле, лівеziле саѵ рътѵріле, пъшѵпіле, кътпѵріле, фъпаџеле, пъdѵріле, dѵтѵръвіле, деалѵріле, тѵпцїї, въіле, віїле ші локѵріле челе de віе, ші кѵ апеле, рѫкѵріле, пескѵіріле ші кѵ кѵрцеріле апелор, кѵ моріле ші локѵріле de морї сѵпт метеле сале челе адевърате ші отареле челе векї, кѵ крічітеле ші вътіле подѵрілор кѵ такселе, dечітеле, бірѵріле ѵрбаріалічещї, ші кѵ тоате фолосѵріле ші венітѵріле орї-кѵт пѵміте ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кіетате, каре din кѣдинџъ ші zілеле челе векі аѣ обічнѣіть а се лѣа, ші da, кѣ пѣтереа мілостівеі ресолѣџіеі поастре чеі прін кътара поастръ de кѣрте din четатеа ачеаста а поастръ Віenna Аѣстріеі лп 8 Маіѣ din анѣл трекѣтѣ 1737, ла крѣіаска канчелларіа поастръ іаръшї de кѣрте ші Арделенеаскъ date мілостівеще аш џіѣдекат съ ле дърѣім, съ ле лпгъдѣім ші съ ле дът, кѣ леџіѣіть евікџіе џінѣтъ фіскѣлуї пострѣ лмпротіва орі-кърора леџіѣіте лмпетіџіі саѣ асѣпра-пъѣълірї ші кѣ кіарь кondiџіе, ка ачестеа пічі Епіскопѣл, пічі кълѣгъріі съ ле поатъ лнфрънце.

3) Ка din ачещї маі сѣс zішї 6000 флор. 3000 съ фіе пентрѣ храпа ші кѣстареа Епіскопѣлуї лптрѣ ал кърѣіа лок саѣ пентрѣ карії ва џінеа Епіскопѣл венітѣріле din аллодіатѣра маі сѣс zісѣлуї dominіѣ, адекъ: челе екопотічещї каре кѣ лѣкрѣл ші кѣ остенеала сѣпѣшілор се агопісескѣ лмпревпъ кѣ крічїтеле, такселе челе de вапї, че се іеаѣ лп патѣръ, ашіш dереа ші тоара de ла Мънъраде ші џіѣмътатеа фъпацелор ші а рътѣрілор, каре тоате ле ва кіелтѣі ші ва рънdѣі despre дънселе, кѣт ва воі.

4) Фѣndаџіа de 3000 de флор. пентрѣ ѣпспрезече кълѣгърї Васіліteпї, 20 de Алѣтпї din Блажѣ, ші 3 Алѣтпї din Рота ва фі din dечїтеле че вin din тоате венітѣріле dominіѣлуї Блажѣлуї, din торіле de ла Блажѣ, ші de ла Петерфалъѣ, ші џіѣмътатеа фъпѣлуї, ші din такса а чінzечї ші шепте de џігапї ші din аллодіатѣра de добітоаче, че се ва фаче лп отарѣл Тіѣрішлуї карea лор фъръ de пічі о лптоарчере маї тѣлт лпапої о дът, ка венітѣріле ачестеа лпшішї еї кълѣгърії съ ле adminістreze ші dintrѣ ачелеа ші Іеромопахії ші Алѣтпії се поатъ тръі, а кърора дерегъторіе ва фі, ка прѣпчілор челор лпкredінцаџї гріжеї лор лптрѣ тоате съ ле фіе пілдъ бѣпъ ші пре ачееа лп пъравѣрї ші лптрѣ лпвъцътѣръ ші лп літѣеле челе de ліпсъ лп патріе прін каре кѣ патріоџіі съ се поатъ лпцелеце, съ'і прокопсеаскъ ка лп шкоале съ се факъ оатепї харпічі спре крещереа С. ѣпірї кѣ Romano-Католіка бісерікъ. Іаръ лмпърџіреа ачестор 3000 de флор. аша се ва фаче мі се ва џінеа, адекъ: се вор da ѣпѣї Вікаріѣ флор. 150, ла 2 професорї флор. 250, ла опт кълѣгърї Васіліteпї флор. 800, ла 20 de Алѣтпї din Блажѣ флор. 700, ла 3 Алѣтпї ла Рота лп коллеџіѣл de пропаганda фіde, карії аѣ търтѣрісітѣ віаџа кълѣгъреаскъ ші а кърора прітіре ші пѣтіре орї din тънъстіреа Блажѣлуї, орї dintr'алте тънъстірї ѣпіте de леџеа Гречеаскъ din џеріле челе сѣпѣсе повъ џінет повъ ші ѣртъторілор пострі, сокотind къте 12 скѣdѣрї din Рота пе лѣпъ пентрѣ фіещекаре, че пре ѣп ап фак флор. 972. Іаръ банії ачещї de пре ѣртъ лп тот анѣл din венітѣріле дечїтелор требѣе съ се adѣне ші пентрѣ ачеї треї алѣтпї de ла Рота лп времіле рънdѣіте аколо съ се трімітъ, іаръ челелалте венітѣрї се вор кіелтѣі пентрѣ џінереа кълѣгърілор, ші din флор. 128, карії маї ретъп, кѣ време се ва adѣна кіелтѣіалъ кареа требѣе съ о аїбъ алѣтпії кѣnd мергѣ ла Рота: іаръ кѣnd се лпторк de аколо, аѣ фъгъdѣіть С. конгрегаџіа de пропаганda фіde, къ се ва da кіелтѣіалъ de кале.

5) Кѣ летне de фок пе кълѣгърї лї ва џінеа тот dominіѣл, ашішdереа ші торіле лор ачелашї дошініѣ ле ва џінеа лп бѣп стат.

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

6) Ші фііnd къ тілостів кѫцетѫл пострѫ пѫтаї аколо къѫтъ прін фѫndaціа ачеаста ка легѫтѫра вніреї кѫ С. Romano-Католіка бісерікъ таї тѫлт съ се дптъреаскъ, ші спорівл еї de акѫт дпainte таї тѫлт ші таї тѫлт съ креаскъ, а Епіскопѫлуї челуї вніт deрегъторіе ва фі ла тънъстіре ші ла чіпѫл кълѫгъреск ѫ оашені de ачеіа а лѫа, карії zіса вніре ші кѫ кѫвънтѫл ші кѫ фаптеле търтърісеск ѫ, ші съпт кѫ віеацъ фъръ пріхапъ, дптрѫ дпвъцътърѫ прокопсіці, кѫ пъравърі бине дпtродовіці ші каре щіѫ таї тѫлте літъ ші карії ші клерѫлуї ші породѫлуї вніт съ фіе пілдъ вънъ, ка прін ніще бърваці ка ачещеа С. вніре шаї тѫлт ші таї тѫлт пърѫреа съ креаскъ.

Dрепт ачееа 7) кѫ de adincѫл ва авеа гріжъ Епіскопѫл чел вніт ка пе кълѫгърії вагабѫnzі схісматічі, карії він din пърціле Тѫрчещі ші Молдовенещі, ші дтблъ ръtъчind прін прінчіпатѫл пострѫ ал Ардеалулуі, ші орі пе карії алціі, карії дтблъ, пентрѫ ка съ дтпedече вніреа съ пъї прітеаскъ дптре аї съї: ва дпкъ кѫ тот deadincѫл се ва певоі, ка ніще оаменї чісташі ка ачееа de ла дтпъртъшіреа породѫлуї ші а клерѫлуї съ се гонеаскъ, ші вре о dатъ съ пѫ се прітеаскъ; чі de се вор афла de ачеіа, дndatъ съ се adякъ ла ачелашї Епіскоп, ка съ'шї dеа сата прівеціреї сале; іаръ чеї че вор пріті пре вніі ка ачеіа, греѣ съ се пedепseаскъ.

Таї дпколо 8), фііnd къ акѫт дп костеіѫл Блажулуї пѫ есте лок, вnde съ поатъ лъкуі кълѫгърії, чі de акѫт дпainte требѫе съ се факъ, таї сѫс zіс вніtѫл Епіскоп ачеле 3000 de флор. че се він луї ле ва лѫа дпсѫті; іаръ din челе 3000 de флор. че съпт рѫndѫіте пентрѫ фѫndaціа кълѫгърілор, дп тот апѫл алѫтпілор de ла Рота се вор da 972 de флор. іаръ чееалалтъ сътъ de 2028 de флор. се ва кіелтуі ла zidіреа ші dіреціреа костеіѫлуї че ва фі de ачі дпainte тънъстіре, ші пентрѫ ачест лѫкрѫ прін кръіаска поастръ кътаръ се ва рѫndуі dерегъторіѫ, кареле кѫ аціторіѫл, дтпревнъ дпцелецереа ші сфатѫл Епіскопѫлуї дптр'ачееа време тоате venітѫріле челе пѫтіте пентрѫ кълѫгърі, ші пентрѫ алѫтпі дп банї съ ле дптоаркъ, ші de тоате кіелтѫеліле, каре се вор фаче ла zidіре съ dеа сатъ, кареа dаре de сатъ біне ші dѫпъ кѫвііцъ фъкѫтъ ші de Епіскоп възѫтъ ші дптърітъ дп времіле сале кръіещеї къѫтъреї поастре о ва da.

Ші dѫпъ че 9) се ва zidі тънъстіреа дпчет скъzѫnd кіелтѫеліле, съ се прітеаскъ кълѫгъріі, ші чеї dінтъіѫ треї карії вор дпвъца пе чеїлалці регула чіпѫлуї С. Васіліе, съ пі се пропѫпъ повъ dѫпъ къdінца патропатѫлуї пострѫ, орі de вnde ѫї ва плъчea маіестатеї поастре.

Ші 10) de време че, кѫт с'аѫ zіс, фѫndaціа месеї епіскопічещі требѫе съ фіе deскіліпітъ de фѫndaціа кълѫгърілор ші а алѫтпілор, екопомії дпкъ, ші тѫрї ші півніце ші жътніце тот-deaѫna дп времіле віітоаре deскіліпіте вор авеа, дптреагъ ретънънd авторітатеа Епіскопѫлуї de a рѫndуі de venітѫріле сале, ші de екопошіа чеа din фѫndѫріле луї date; іаръ de екопошіа чеа din фѫndѫріле че съпт date тънъстіреї ші алѫтпілор ва рѫndуі Вікарівл кѫ Капітѫлѫл, каре Вікаріѫ dѫпъ Епіскоп ва фі таї таре преste кълѫгърі: дпсъ дптреагъ ретънънd пѫтереа кареа се каdе Епіскопѫлуї дп челе dѫховнічещі.

Ші таї пре вртъ 11) ка Краіѫ Апостоліческ ѫ ші фѫndаторѫ цітет повъ ші фіс-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кълъї пострѫ челъї кръіескѣ кѣdinцъ de a кѫprinde вѫнѫріле епіскопълъї, кънd тоаре, ші челе тішкъчіоасе ші челе петішкъчіоасе, ші de a окъртъі іосагъл пъпъ ла пѫпереа алтъї епіскоп; ѫлтреці ретъпънd фѫndѫріле ші венітѫріле маї сѫс zішілор кълъгърї ші але алѫтпілор.

Прекѫт despre ачеастъ скітѫраре a dominіълъї Герлеї кѫ dominіъл Блажѫлъї ші despre фачереа маї сѫс zіceї тъпъстірї ші воінца патріархічеаскъ аѣ фостѣ венітѣ прін партеа чеа de преачінстітъл Секретаріъл de стат Domnъл Кardinalъл de Фіраѣ скрісъ преачінстітълъї Domnѫлъї Domінікѣ Пассіонеѣ Архіепіскопълъї din Ефесѣ, карєле есте ѫнчіѣ Апостоліческѣ ѫn кѫртеа поастръ, ѫnсъ кѫ ачеастъ респікаре кѫm къ пѫ пѫтаї се вор ціпеа ачеї треї маї сѫс zішї алѫтпї кѫ маї сѫс zіса платъ пѫрѫреа ѫn коллеціъл de propaganda фіde ші се вор ѫпвъца ѫn щііпце ші ѫn deпpіndepіле челе dѫховпічещї, чі ші dѫпъ че вор іспръві ѫпвъцътѫра, пептрѫ ѫптоарчереа лор а касъ. кіелтъеле de кале лі се вор da din zіcъл коллеціъл Ѳрban de propaganda фіde, кѫm ші маї сѫс с'аѣ zісѣ. Dрепт ачеea скітѫрареа dominіѫрілор челор маї сѫс zіce, кѫ тілостіва поастръ вѫпъвоінцъ с'аѣ ші фъкѫт.

Ші фііnd къ ѫn dіпломатъл че с'аѣ datѣ despre ѫпіреа неатълъї Ромъпескѣ, ші с'аѣ пошепітѣ маї сѫс каре требѫе съ аівъ пътереа са пъп'ѫтѫпчї, пъпъ кънd пѫ вот рънdві ноі алтіптрелеа, ѫлтре алтеле есте ші ачеаста, ка Епіскопъл съ фіе datорішѣ а ціпеа лъпгъ сіпе ѫп теологѣ ѫпвъцат ѫn капоапе ші ѫпцелепт, ші карєле съ щіе пѫрта лѫкрѫріле, каре прін ноі. саѣ прін чел de акѫт Епіскоп ал Стрігопълъї ші прін ѫртъторії лъї се ва пѫті, каре Теологѣ съ фіе ка ѫп кавсарѫт Ѧdіторішѣ цепераріѣ ші ла пекѫвііпцеле че се ѫлтъмпъ ѫлтротіва леціlор капопічещї, кѫ dea-dіпсъл съ іеа аміпте, аша пре ачел теологѣ, пре карєле ноі ѫл вот пѫті, ші de ачі ѫпаіпте ва фі datорішѣ а'лѣ ціпеа лъпгъ сіпе; іаръ пептрѫ ціпереа ші храна теологълъї ачелъіа, ші пептрѫ шербъл лъї ші пептрѫ тасъ 300 de флор. din венітѫріле епіскопещї ші апѫте din венітѫріле ачелеа але dominіълъї Блажѫлъї, каре ноі пе ат тілостівіт а ле орънdві пептрѫ таса маї сѫс zісълъї епіскоп ші а ѫртъторілор лъї, аї тъіа ші ѫп тоатъ апгаріа аї da. Афаръ de ачеаста теологълъї ачелъіа пъпъ ла алтъ рънdвіалъ а поастръ ѫn dар па фі datорішѣ епіскопъл аї da: кошmodѣ лъкашѣ ѫn pecіdenціa епіскопеаскъ. пътрецѣ пептрѫ doї каї, adекъ овъс, ші фън, ші граждіѣ, ѫпкъ ші летне de фок ші легѫмї din грѣdina епіскопеаскъ.

Ба din ѫторітатеа кѣdinцеї патропатълъї поастрѫ, карєа о авет ка ѫп країѣ Апостоліческѣ ші тощепіторішѣ прінцѣ преете тот de a da тоате бісерічіле ші венітѫріле лор челе din кръітеа Ѳнгаріеї, din zіcъл прінчіпатъл Ардеалълъї. ші din пърціле че се ціп de дънселе, прекѫт аѣ фъкѫтѣ ші репосацїі країї Ѳнгаріеї предечессорії пострі чеї de ферічітъ потеніре, пѫтітълъї епіскопълъї, adекъ de акѫт ші ѫртъторілор лъї, карії вор фі adевърат ѫпіцї кѫ С. Romano-Католіка бісерікъ, ла ѫнспрезече къльгърї de леџеа Гречеаскъ ші чіпъл С. Васіліе, ші ла 23 de алѫтпї, карії іаръші съ фіе adевърат ѫпіцї кѫ С. Romano-Католіка бісерікъ, кѫ тодрѫріле, фортеле ші кондіцііле маї сѫс спѫсе ші

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

пвсе кв тітвл de фвndaцie de пврвreа ші пеtвтатъ ле dървim, дпгъdвim ші dът ші ле рънdвim. цinet ші плъкvте ле авет къdinца орї кві дптreагъ ші певътътатъ ретъпънd. Прin пвтereа ші търтвріа кърцілор ачестора, че съпт дптъріте кв авtептікъ таї таре печетеа поастръ de кврте, карса е акъцатъ de dъпселе. Dат дп четатеа поастръ Bienna Австрієї дп 21 Авгвстъ din анвл Domnвлві 1738, анвл кръітілор поастре а Ромалілор 27, а Іспаніеї 34, а Вngарієї ші Бохеміеї 28.

КАРОЛ ч. т. с.

Б. Ioann Ioc. Борnемicca de Kaconi к. т. с.
Іосіф Kozma к. т. с.

Diпломатвл ачеста л'ат дпторс пе літва поастръ din картеа чеа кв тъпа скрісъ de Ioann Сакadaті [9]), кареле аv фостv diптъіv трансlаторіv ла дпълцатвл кръіескv Гвбернів din Apdeaлv, апої Оберлаітinант дптрв ал doїlea реціient ротъпескv din Apdeaлv, ші дп dерегъторіа ачеаста аv ші тврітv дп Молdова дп бътаіа кв Бврквшвл ла анвл 1779, кънd т'ат дпторс еv din Роша ла Bienna; dаръ дп оріцinалвл кареле л'ат четіт дпсвті еv Георгіе Щinка, пв се афлъ, къ Артенії съ фі воіт съ квтnере Герла. Dоаръ adъоцireа ачееа с'аv пвс дп копіа кареле аv терс ла Кръіесквл Гвбернів.

Дпсъ diпломатвл ачеста кв тотвл с'аv дпфрънт de Епіскопвл Іоан Бобv, кареле ла атъта аv пъвіт de пвтеле Епіскопвлві Ioann Innокentіe Klain de Cadv, ші ал лві Стефанv Шinкаі de Шinка, кареле фвсесе пвсv dерегъторів de къtаръ кръіеаскъ, dвпъ кът порвпчеште дптъратвл дп пвтервл 8), дпкъ л'аv потопіт de ла швра de свс саv чеа de лънгъ вііле Блажвлві, кът ші шаї кіар се ва аръта ла локвл съv.

[1]) Engel in recent Hist. Mold. p. 300. seq. [2]) Idem Engel in Hist. Valachiae P. II. p. 19. [3]) Katona in Epitome Chron. ad h. an. [4]) Taube T. III. p. 78. seqq. [5]) Gebhardi in Hist. Hung. Part. 3. p. 408. seqq. [6]) Lalande T. V. p. 4. seqq. [7]) Samuel Klain de Szád in Hist. Eccl. Valachicae Transsilvanicae Part. X. §. 2. [8]) Codex Ms. Szakadathianus p. 113. seqq. [9]) Idem Codex p. 103. seqq.

Анвл 1739. Самвіл Klain de Cadv [1]), dвпъ че аv адвсv diпломатвл чел ла анвл трекvт скрісv, аша гръеще: „Влъdікvл Klain дп анвл 1739 дп 23 de ziле але лvпеї лві Маіv аv адvнатv собор de тоці протопопії, дп каре собор с'аv четітv таї свс пвса dопацie ші deплin с'аv дпкredinцatv клервл пептрв челе че дп трекvтвл собор ал анвлві 1738 din 26 Іанvаріе аv фостv черvтv пептрв секvрітатеа са. Dечї фоарте с'аv бvкvратv мвлцemind преа мілостіввлві дптърат пептрв ачест таре віне фъкvт ла тот неатвл Ротъпескv. Къ адевърат се поате зіче ші кв бвпъ самъ аша есте, кът къ мънъстіреа Блажвлві аv адвсv пе неатвл Ротъпескv ла квпоцінцъ, ла дпвъцътвръ ші ла дпцелепчівне.“ Аша гръі кълъгървл Самвіл despre мънъстіреа Блажвлві ші еv дпкъ дптърескv зіселе лві, пептрв къ мънъстіреа ачееа мвлт віне аv фъкvтv неатвлві Ротъпескv ші таре пагvбъ есте, къ с'аv стрікатv, dаръ ачеаста дпкъ о мъртврісескv, къ ші ла алте

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

шкоале аѣ дивъцътѣ мълці Ромъні. карій кѫ мълт маі мълт аѣ фъкътѣ пептрѫ тот пеатѫл, кѫт се ва аръта ла локѫл съѣ.

Іаръ Іоann Сакадаті [2]), аша скріе актеле маі сѫсѣ зісѫлуі сопор:

„Дп нѫмеле Татълуі ші ал Фіілуі ші ал Съптълуі Dѫх, Amin.

Дп анѫл 1739 Маіѣ дп 25 ла порѫнка преа лѫмінатълуі ші преачінстітълуі Domнълуі Іоann Іппокептіе Лівер Баропълуі Клаін, кѫ міла луі Dѫмнезеѣ ші а скаѫпълуі Апостоліческѣ Епіскопълуі Фъгърашълуі ал челор de лепеа Грéчеаскъ вніть din Ардеалѣ ші консілліаріълуі сфінтеі кесаро-крѣіещі Маіестъці, не зіса маі сѫс зісъ с'аѣ адѫнатѣ сопор дп костеіѫл Блажѫлуі, адекъ дп песідепціа маі сѫс тітълатълуі преа лѫмінатълуі domнѣ, ѫнде dѫпъ С. літѫргіе ла зече чеасѫрі din зі дішінеаца пресідѫнd маі дпаінте пѫмітѫл преа лѫмінатѫл Domнѫл Епіскопѣ, де фаць фііnd ші мълт чінстітѫл Пъріптеле Теологѣ Ніколае Іапоші ші преачінстіці domнії Вікарі аі чінстітълуі клер, ші доіспрезече ассессорі, ші алці фоарте мълці чінстіці протопопі; дп каре сопор ачестеа с'аѣ фъкътѣ:

ШЕДЕРЕА I.

Dѫпъ че преалѫмінатѫл ші преачінстітѫл Domнѫл Епіскоп аѣ фъкътѣ кѫвънт де мънтѫіре ші де дивъцътѫръ кътрѫ С. Сопор ші dѫпъ че фоарте кѫ маре плекъчіѫне с'аѣ четіт дѫрѫіреа чеа деспре фѫпdаціа Блажѫлуі а преа мілостівеі маіестатеі дмпъръткщі ші діпломатѫл чел діптъіѣ ал челуі de ферічіть помепіре дмпъратълуі Леополdѣ I, ші декретѫл преалѫмінатълуі дмпъратълуі de акѫт пептрѫ мълт чінстітѫл пъріптеле Теологѣ; ші dѫпъ че преалѫмінатѫл ші преачінстітѫл Domнѫл Епіскопѣ аѣ фъкътѣ кѫвънтаре пептрѫ банії чеі дп анѫл de кѫрѫnd трекѫт фъгъdѫіці: пептрѫ гѫndіре деспре тоате ачестеа чінстітѫл клер аѣ пофтітѣ съ і се dеа тішп. Dечі нефііnd de фаць преалѫмінатѫл Domнѫл Епіскоп, ші мълт чінстітѫл періптеле Теолог, кѫ чеа dімпревнъ а тътърор воінць с'аѣ фъкътѣ пѫнтѫріле челе кѫ літера A дпсемнате.

АКТЕЛЕ DE A DOѪA ZI.

ШЕДЕРЕА II.

Фііnd de фаць преалѫмінатѫл domнѫл Епіскоп ші мълт чінстітѫл П. Теологѣ, се dаѣ ші се чітескѣ пѫнтѫріле челе шаі сѫс zice але ч. Клер, ші маі дптъіѣ деспре Теологѫл чел de акѫт ші деспре чеі че dѫпъ ел вор фі теолоці.

Літера A.

Мълт чінстіте пъріпте, пъріптѣ новъ дп Хс. фоарте чінстіте! Ам дпцелес мілостіва кесаро-крѣіеаскъ ресолѫціе, кѫт къ пе Съпція та те аѣ пѫмітѣ ші те аѣ рънdвітѣ новъ теологѣ ші цепераріѣ ал тътърор кавселѫр аѣdіторіѣ, пептрѫ кареа din іпітъ пе кѫ-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

кърът ші дмпрежпъ пофтім ка съ фіе спре фолосъл ші мънгъіереа тікълошілор пострі преоці ші а тот фокърте тікълосълуї пеатълуї пострь ші спре кинърареа преасфінатълуї domnълуї Епіскопълуї съў ші ал стъпънълуї пострь. Маї дпаінте де че вом гръі деспре дптродъчереа Съпценіеї тале, съ пъ'ці фіе кь греў а авъі челе маї ціосў скрісе пентрі але клерълуї пострь. 1) Фііnd къ пре вніі dintre преоції пострії, карії пентрь лінса міжлочірілор ші а шкоалелор п'аў дестъл дпвъцътърь, преасфінаці domniї пътъптещі дї асъпрескў ші дерегъторії чінстітелор комітатърі а ореа ле фак певоіе ші'ї траг ла скавнъл чел міръпескў, дї катіокърескў ші'ї леапъдъ din парохії, ші че е маї мълт дї бат, ші пебъгънd сатъ de прерогативеле бесерічещі de мълте орі дї ші прind: дрепт ачееа, кънd ч. протопопії локърілор вор алерга пентрь ачестеа ла Съпценіа та, съ кънощі а Съпценіеї тале дерегъторіе а фі, фачере дестъл ші лекъіре дп локъріле сале але добъndі фъръ de респектъл фецелор domnілор патріоці, дънъ кът пофтеще дрептатеа ші С. diпломатърі. Се адаогъ ші ачеаста 2) Ка дакъ пентрь вне.е певоі ка ачестеа вре вн преот ва вені ла Съпценіа та, дпкът ва фі кь пътінцъ кь кювінте блънде ші ліпе съ'лў прітещі ші съ'ї іспръвещі лъкрьл.' 3) Поате съ се дптъмпле ші ачеаста, ка вніі преоці орі пентрь неаскълтареа лор, саў пентрь алтъ вінъ съ се недепсеаскъ de протопопії лор, ші пентрь ачееа дънъ обічеіъл лор аў пе преасфінатъл domnъл Епіскоп, аў пе Съпценіа та ръў съ въ дпформеze; дрептў ачееа Съпценіа та маї дпаінте de че те веї дпформа de ла протопопъл локълуї кът есте лъкрьл, съ пь те тъпіі, ба дпкъ попосълъ чел датў дп скрісоаре ла протопопъл локълуї, саў de ва фі лъкрь маре, ла Вікаріъл пентрь маї мълтъ дпформаціе ші а лъкрълуї черкаре съ о тріміці; къ алтіптрелеа пь се вор маї сфърші пекаzъріле ші дпформацііле челе реле. 4) De врете че всъл ші обічеіъл чінстітълуї клер ачеста есте, ка маї дпаінте de тоате пе персоапа, кареа вреа съ се дптродъкъ дп собор, пь алтіптрелеа съ о прітеаскъ, фъръ пътаї de пъне дптъіў даторпікъл ціъръмънт; дрепт ачееа пентрь маї маре секърітатеа окъртъіреї ачеаста ші de ла Съпценіа та о дореще ч. Клер. 5) Патрь пъптрі каре кънpind с. Вніре, фъръ de пъръсіре ле ва пъzі ші ле ва ціпеа клеръл пострь; даръ маї ла мълге сънт вре вн претестў съ пь се ліпеаскъ. 6) Леціле канопічещі, каре ротъпеще се кіатъ правілъ, афаръ de челе че с. Внірі с'ар афла дмпротівъ, съ ретъпъ дп търіа са, ші дънъ дъпса съ се факъ ціздекъціле. 7) Пе чеі че сънт дп слъжбъ бісерічеаскъ, адекъ пе преоці, пе diаконі, пе даскалі, пе кънтърещі, ші пе тоці чеілалці слъціторі бісерічещі Съпценіа та съ те певоіещі а'ї ціпеа дп скътіпда бісерічеаскъ, дънъ кът пофтеще diпломатъл дмпъратълуї Леополдў. 8) Даторпіка чінсте ші кътръ преасфінатъл domnъл Епіскоп, ші кътръ чінстітъл Клер, ші дп котвп ші деосевї съ о пъzещі. 9) Съ пь те дмпротівещі, ба дпкъ кът поате фі съ аціздщі пе чеі че вінъ ла хіротоніціре пентрь сателе вnde есте ліпсъ, de вор фі харпічі, ка съ пь ле кавте кь скandалъ, а трече de ла вніре ла певніре. 10) Съ лъкрі дп тот тіпъл ші кь тоатъ пътереа фъръ de а къвта ла domnіі дереі чеі че се вор дмпротіві, ка прекът есте ла алте неатърі аша ші ла Ротънії преоції съ аібъ

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

сътъріе пре аи сай съ ле дътъле вепітъріле Патріархълуї. 11) Пе фечіорії преоцілор челор din іобаці, тъкар пъпъ съпт съпт стъпъніреа пъріпцілор, съ'і ції ші съ'і апері дп скътіпца пъріпцеаскъ. 12) Мълт чінстітъл пъріптеле Теологъ дпформаціі преціздіцioасе ші дптр'аскъпс каре пот съ фіе спре пагъба ч. Клер, пітепі съ тріміть, пічі корреспъпdерї de ачелеа, каре съ фіе ч. Клер спре стрікаре, къ domnії патріоці съ аївъ, чі съ се дпцелеагъ къ преалъмінатъл domnul Епіскоп ші къ ч. Клер. 13) Фііпd къ дмпърътеаска са Маіестате фаче потеніре de diплomатъл II, каре мілостівеще с'аї datъ de la дмпъратъл Леополdъ чел de ферічіть потеніре, каре diплomатъ дп оріціпал клерул пз'лъ аре, ба ачеea дпкъ пз о цпе, оаре вестетъс'аї, аї ва? ар требві съ еасъ ачела дп пъблікъ дмпревпъ къ мілостіва порупкъ дмпърътеаскъ despre dъпсъл ка дптрз тоате пъптъріле ші клавсълеле de тоці съ се ціпъ; къ дп diплomатъл чел diптъіїї каре есте дп тъпіле клерулуї ші вестіт ші пріміт, потеніре de теологъ пз се фаче. Кввіпе-се dрепт ачееа ка мълт чінстітъл п. Теологъ ші пептрз дптъріреа са дп тот тіпъл съ дмбле ші съ се стръdвіаскъ пептрз diплomатъл ачест ал doїlea."

Тз четіторівле! ачі дпсеатпъ, къ теологъл п'аї пътът аръта стареа ші пътереа diплomатълуї II, ал дмпъратълуї Леополdъ I, пептрз прічініле че ле ат скріс ла апъл 1701, вnde ле поцї вedea, тъкар къ Іесвіцїї, кът се вede din diплomатъл чел ла апъл маї de кърпnd трекътъ 1738, adвсъ, аї дпшелатъ пе дмпъратъл Карол VI, de л'аї потенітъ. Чі еї тъ дпторкъ ла актеле соборълуї, каре аша тергъ маї дпколо:

ПЕНТРЗ АЦІЗТАРЕА МЪНЪСТІРЕЇ.

Літера Б.

„Къ фоарте таре свпвпере ші вакъріе дпцелегъпd ч. Клер din четіреа чеа de ерї дп шedереа пъблікъ фъкътъ a преатілостівеще datелор кърцї de фвndаціе, каре, ка кът маї кърпnd съ се стътвіаскъ, вшілітъ рвгаре се фаче, кът къ есте преатілостівъ ші маї мълт de кът пъріптеаскъ гріжеа Маіестатеї кесаро-кръіещї, ка ші епіскопіа съ се дптетеіезе, ші с. мънъстіре съ се zideаскъ: тъкар къ пътітъл Клер dвпъ стъріле дмпредізр челе de акът de тоате пърціле се дмпресоаръ къ тішелътъцї, тотвші челе дп апъл трекът фъгъdвіте, кът къ ле ва da, ші акът фъгъdвеще свпт кondиціїле ші пъптъріле атвпчї пвсе, ші ачестеа: 1) Ка фвndаціа епіскопеаскъ de 3000 de фл. че с'аї фъкътъ odatъ преакъчерпічеще de Маіестатеа са съ ретънъ дптреагъ ші пептрз чінстеа бісерічеї ачестеї повъ dвпъ челе маї dinainte ресолвції але Маіестатеї сале ші дптъріреа патріарчеаскъ, ашішdереа ші алте вепітърї каре ле аї авътъ Епіскопъл din апії чеї de demът пъп'акът; къ пз пе дпdoim, кът къ къретъл кесаро-кръіескъ ачела аї фост ка Епіскопіа ачеаста дпкъ аша съ се дптемеезъ ка ші алте Епіскопії. Іаръ ка свбсістенціа мълт чінстітълуї пъріптелуї Теологъ челуї пріп Маіестатеа са ресолвъліт, de ва вреа ачееаші

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Маіестате, ка ел ші маі ынделят съ ретъпъ лъпгъ преалъмінатъл domnъ Епіскопъ, de аіре съ се факъ, ка съ пъ се dea прелецій de сфадъ ші de гълчеавъ преалъмінатълъі domnълъі Епіскопъ, ші мълт чінстітълъі п. Теологъ, ынтре сіне, ашъндоі съ лъкре аколо унде се ва кълені. 2) Фііnd къ преа пълцатъл ымпърат с'ар bedea къ ын кърціле сале челе маі сус zice ші dіпломатъл II Леополdінъ ын ынтъреще, ка ачест dіплоmат съ се пъпъ ын ексекуціе, ші дънъ череріле поастре, каре ле ам dat пън'акът ші ла преалъмінатъл D. Епіскоп, ші ла преа пълцата кърте, съ се тълкъіаскъ ашішdереа вор фі dаторі ші преалъмінатъл D. Епіскоп ші мълт чінстітъл п. Теологъ а лъкра ын локъріле сале. 3) Къ ътілінцъ се роагъ ч. Клер de преалъмінатъл D. Епіскоп ка къ deadінсъл съ лъкре, ка мълтъ чінстітъл п. Теологъ съ прііпеаскъ кondіціile ч. Клерълъі каре і с'аў пус ынаінте сънт літера А, алтінтрелеа клерул лъі пъ се поате ын'кredінца. 4) Пътерічіріле тірепілор асупра преоцілор челе ынсетнате сънт літера Б, съ се ындрептезе, съ се опреаскъ ші съ се контепеаскъ, ші челор пъгъніці тоатъ пагъба съ лі се ынтоаркъ, ші сътта ачееа пе сата мънъстіреі съ се dea. 5) Съ се афле міжлочірі ка прін domnіі пъміптещі саў прін алціі dареа чеа de аџіторінцъ пептръ мънъстіре съ пъ се опреаскъ саў орі кът съ се ымпedече.

(Л. П.) Ніколае Пап de ла Беіа ал чінстітеі леџеі Гречещі ънте Цеперарів-Вікарів ші Протопотарів Апостоліческ.

(Л. П.) Ioann Пап de ла Беіа ал ч. Конвісторів Асессорів.

(Л. П.) Аврам Пап Протопопъл de ла Daia.

(Л. П.) Ioann Пап Протопопъл de ла Баллотір.

(Л. П.) Васіліе Барані Протопопъл din Фъгъраш.

(Л. П.) Попа Мані Протопопъл din Тівріў.

(Л. П.) Ладіслаў Колані Протопопъл Бърдешълъі, къ маі мълці алціі, карії с'аў іскълітъ ші м'аў пусъ печеціле."

Сакадаті карене аў скріс ачестеа din оріџінал, ръў аў лъкрат, кът п'аў ынсетнатъ пътеле тътърор протопопілор, карії с'аў іскълітъ ла соборъл ачеста; пептръ кът ел аў пътътъ фаче ачеаста. Іаръ de мine дънтанії пеатълъі постръ, карії пъшаі пептръ ачееа аў врътъ съ пе стъпънеаскъ ка съ'шї — — — — —, аў асквнсъ тоате din каре пътеам скріе пептръ фолосъл пеамълъі, ші еў din тънї стреіне ам кънътат ші ачелеа din каре ам скріс пън' ачі ші воіў скріе ші маі ынаінте деспре Епіскопіа Фъгърашълъі ші Мітрополіа Бълградълъі.

Актът мъ ынторк ла ръсъоіъл къ Търкіі, деспре карене аша скріе Гевхарді [3]): „Ын вара din анъл 1739, Лотарінгъл п'аў пътътъ терце ла бътаіе, пептръ кът аў требуітъ съ теаргъ ын Італіа съ ынтре ын облъдуіреа тарелъі Дъкатълъі Тоскапеі саў Етрурієі. Дънъ мълте ворбе с'аў фъкътъ токтеалъ ка 30000 de Рушї съ се ымпрезне къ 80000 de Немці. Полопії пъ лъса пе Рушї съ треакъ прін цінътъл лор; чі оастеа Рысеаскъ, карея ера къ Фелдтършалъл Комітъл Мінніх, ынвінцеа претътіпdепеа, ші о парте dintr'ънса шаї пре ъртъ аў ші тъпатъ ын Молдова, ка съ се апропіе de оастеа кесаро-

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

крѣіаскъ, че ера сѫпт цеперарій Валліс ші Naiперг. Сълтанѫл аў трімісў асѫпра Рѫшілор 300,000 de осташі, ші асѫпра Нетцілор 200,000 кѫ Візірівл Анвас-Махмет, кареле пѫтаї пентрѫ ачееа аў ретасў асѫпра Нетцілор, ка dънdѫ-і-се прілеціў доаръ ар пѫтеа фаче паче деосебі кѫ дмпъратѫл Карол VI. Оастеа Нетцеаскъ авеа слъбічіѫне dinлъѫнтрѫ; пентрѫ къ ачещі доі цеперарі пѫ се пъръвеа дптрѫ сіне, ші дп лѫкрѫріле каре ле дпчепеа дпкъ пѫ ера порокошї. Візірівл се тъбържсе ла рѫвл Морава, dаръ de аколо с'аў дптѫрпатў ші аў порѫпчітў съ се дптъреаскъ четатеа Кроцка. Ачеаста комітѫл Валліс аў врѫтў съ о дмпedече: dрепт ачееа маї дпаінте de а сосі ла dънсѫл Naiперг кѫ армата са с'аў гръбітў ла локѫл ачела. Мерсѫл лѫї кѫ аша de пецінъ лѫаре de сатъ аў фостў, кът тергъторій дпаінте с'аў бътѫтў дптр'о вале, ѫnde дndатъ с'аў дпкісў de армата Тѫрчеаскъ ші de Візірівл, ші аў дпчепѫтў а се бате. Армата кесарокрѣіаскъ вр'о кътева чеасѫрі ера дndъръптў, ші аріпа чеа dреаптъ ар фі къзѫт дп тъніле Тѫрчілор, de с'ар фі фолосітў ачещіа кѫ прілеціѫл.

Маї пре ѫртъ пре тергъторій дпаінте і-аў аџѫнсў тоатъ табъра ші ашезъndѫсе пре ѫн мѫнте, de ѫnde мѫлтъ стрікаре фъчеа Тѫрчілор; чі dѫпъ че с'аў спарт ші аў дпчепѫтў а фѫџі реџітептѫл чел че апъра табъра, тоатъ бътаіа с'аў перdѫтў, ші пецції аў перdѫтў 10000 de оатенї. Dѫксѫл din Саксепхілdбѫргхаѫсен аў џінѫтў кътаіа кѫ аріпа чеа dреаптъ дмпротіва Тѫрчілор пъпъ сеара тързіў, ші кѫ ачееа аў фъкѫтў de пецції с'аў пѫтѫтў траџе дndъръпт. Тотѫшї Комітѫл Валліс ш'аў перdѫтў inima ші dінтъіў с'аў трасў дп шанџѫріле de лъпгъ Петерварadin, іаръ кѫрѫnd dѫп'ачееа аў трекѫтў Dѫнъреа ші с'аў бъгатў дп ніџе мlаџінї, ѫnde і с'аў болпъвітў оастеа, ші доаръ маї мѫлџі аў перітў de боалъ de кът de сабіа Тѫрчілор. Тѫрчії гѫndеа къ доаръ ел вреа съ апере четатеа чеа таре а Белградѫлѫї; чі пѫ пѫтаї п'аў врѫтў съ факъ ачееа, чі арѕѫnd тоаџе лѫнтріле, подѫріле ші летпеле, аў фъкѫтў de ші оастеа са ші чеа din Белградѫ с'аў спъріатў ші і-аў despъdъждѫітў. Візірівл пѫтаї пентрѫ ачееа дл ѫрта пре ел, ка съ'л поатъ адѫче ла оаре-че паче de фолосў, ші пѫ бѫкѫрос аў въѕѫтў къ ніџе Іапічеарі шепџѫісе dinаінтеа Белградѫлѫї; dаръ dѫпъ че аў въѕѫтў къ оастеа кесаро-крѣіаскъ аў фѫџітў преste Dѫнъре, дпсѫшї ел аў дпчепѫтў дп 26 Іѫліе din анѫл ачеста 1739 а бате Белградѫл, ші аў трімісў 30000 de Тѫрчі съ жефѫіаскъ Бапатѫл, пе карії і-аў бътѫтў Комітѫл Валліс ла Шапчіова, dаръ пѫ і-аў гоніт. Комітѫлѫї Валліс лї дпкредінџасе дмпъратѫл лѫкрѫл, ка de ва пѫпе Візірівл кѫпе кондіції de паче, съ ле прііпеаскъ, іаръ оаре-каре міністрѫ, кареле пѫ авеа пъdежdе de дndелѫпгъ віаца дмпъратѫлѫї і-аў ші порѫпчітў ка кът маї кѫрѫnd съ факъ паче. Dрепт ачееа ел аў ші тріміс пре ѫн Колонел дп табъра Візірівлѫї ші і-аў фъгъdѫіт къ пентрѫ паче лї ва da Белградѫл. Кѫртеа дпкъ ера дпџіінцатъ къ zidѫріле Белградѫлѫї с'аў таре бътѫт. ші четатеа пѫ дndелѫпг се ва пѫтеа апъра. Dрептѫ ачееа дмпъратѫл с'аў плекатў съ факъ паче ші фъръ de щіреа Рѫшілор челор шіе конфедерацї; ші фііnd къ ла ачееа пе цеперарівл Naiперг маї харнік дл џінеа de кът пе Комітѫл Валліс, лѫї і-аў дпкредінцатў съ факъ паче кѫ Тѫрчії;

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

тотъшї аў трімісъ пе цеперарівл Шметтаў ла таборъ, съ апере Българадвл кът ва фі кв пътінцъ, ші съ дндрепте чеде грешіте. Цеперарівл Naineрг дп 18 Авгвст пътаї пе кавънтвл Візірівлвї аў терсъ дп оастеа Тврчеаскъ пе'нделегъндвсе маї дпаінте кв оастеа са ші кв кортеа. Комітвл Шметтаў ші комендантвл din Българад аў дпцііпцатъ прс дмпъратвл, къ zидвріле Българадвлвї съпт дптрегі, ші пв'і прс о прімежdіе de a'лъ перде.

Дрепт ачееа дмпъратвл аў порвпчітъ лвї Naineрг, ка съ пе dea Българадвл Тврчілор; чі порвнка ачеаста с'аў асквпсъ прін Комітвл Валліс. Іаръ Візірівл се лъзда кв тоарте лвї Naineрг, ші ачеста din сфатвл солвлвї Францозескъ аў ші фъгъдвіт двпъ шепте зіле Българадвл Тврчілор, стрікъндв'і маї дптъіъ тоате търіміле ші не'нцііпцъnd маї дпаінте пе дмпъратвл. Пачеа денлін дпкъ с'аў фъквтъ рънеде двп'ачееа ші дмпъратвл о аў прімітъ (дп 18 Септетврріе din анвл 1739), мъкар къ цеара Вngвреаскъ прін ачееа аў пердвтъ Българадвл кв толте тенвріле dінтр'жнсвл, Рвшава, Сабачівл, тоатъ Сервіа, Валахіа пънъ дп Олтъ ші Северінвл, ретънънd пентрв отар апа Двнъреї ші а Савелвї. Българадвл с'аў датъ кв тотвл ла Тврчі дп 6 Декетврріе din анвл 1739, — — Дмпъратвл Карол VI, аша с'аў пъкъжітъ пентрв пачеа ачеаста de пе цеперарії Валліс ші Naineрг і-аў пвсъ ла дпкісоаре; даръ пв і-аў пвтвт педепсі двпъ певредпічіа лор, къ аў тврітъ маї дпаінте de a се черка лвкрврііе ші a ле еші цівдеката. Іаръ Маріа Терсіа фата ші врмътоареа лвї алтіптрелеа аў гъндітъ деспре цеперарії ачещіа ші і-аў слобозітъ, ші лвї Naineрг і-аў дпкредінцатъ армата са. "

Ашіндерea скріе Катона [4]), Лалande [5]), Bindішъ [6]), ші Бізшінгъ [7]).

Деспре Валахіа скріе преавестітвл Енгел [8]); прекът врмеазъ: „Дп пачеа чеа гроznікъ de ла Българадвл din Сървіа, че с'аў фъквтъ дп 18 Септетврріе din анвл 1739, кортеа кесаро-кръласкъ аў датъ Банатвл Краіовеї дндърптъ Тврчілор, ші кв дъпсвл четъціле Перічеап ші атъндовъ Рвшавіле. Двпъ пачеа ачеаста Банатвл Краіовеї іаръшї с'аў дмпрезнатъ кв Валахіа, даръ пентрв ачееа твлт аў требвітъ Констаптін Мавроkордатъ съ плътеаскъ ші съ дмпъреаскъ харачівл кв 200 de бапцї de бапі. Ел аў добъндітъ граціе de ла Поартъ ші боіерілор, карії пе вретеа ръсбоівлвї фвцісе дп Ардеалъ. "

Іаръ Апонімвл Ротънескъ [9]) зіче: „Дптрв ачеастъ врете аў лвatъ ші Краіова Тврчії de ла Немці, іаръ боіерії чеї маї твлці ера дп Братовъ ші дмпъкъндв'і Констаптін Водъ кв Тврчії, ш'аў лвatъ воіе de ла Прінцвл Лобковіцъ ші аў ешітъ din цеаръ. Іаръ Констаптін Водъ кв дare de бапі лъпd Краіова de ла Тврчі іаръші съптъ стъпъніреа цереї аў фъквтъ Бап Краіовеї пе Мятеіъ Кантаквзепвл. Двпъ ачеаста фъкъндвсе паче аў фъквтъ реформъ адекъ скітбаре ла тоатъ облъдвіреа ші тъпъстірілор, ші боіерілор обічеіврї повъ, аў ръдікатъ тоате бірврііе ші дъжділе че ера пе цеаръ ші аў фъквтъ патрв сфертврї ка съ dea фіеще-каре от дптр'вп ап талерї 10. Іаръ бірврііе цереї ле-аў маї дпълцат, адекъ оерітвл ші вькърітвл, чі дечішърітвл л'аў лвatъ двпъ обічеівл векіў ші вътіле двпъ орындвіала de ла Грігоріе Водъ; аў стрікатъ ші венітврііе боіерілор че лва de пре афаръ, ші ле аў фъквтъ лефе din вістіерів; ле аў датъ робі ла сфертврї

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța

ші ле аў фъкът скътелнічі, аў дескіс школе, аў фъкътў орънduеалі бине de пізdеце. Цеарэ се лптемеасе ші терцеа спре лndестъларе, кънd Domніў чеі тъзълі аў ші шаў лпълцатў dареа ла Поартъ, ші невръnd ел съ dea ачеа сътпъ л'аў тъзъліт.“ Adeкъ лп анвл 1741. Bezі ші не цепераріал Баuер [10]), de вреаі а щі маі тълте деспре реформа ачеаста.

Деспре Молdова іаръші Енгел [11]), скріе аша: „Minnix Фелdтаршалал чел Рвсеск лп 28 Авгвстў din анвл 1739, фоарте таре бірвінцъ аў фъкътў асвпра Тврчілор ла Ставвчеан (лп раіаоа Хотінвлві); лп 31 Авгвстў Хотінвл лпкъ і-аў дескісў порціле; лп 12 Септевріе Кантемір аў терсў ла Іаші; іаръ Гіка Водъ лп 10 Септевріе фвцісе спре Двнъре. Лп 16 Септевріе боіерії ші епіскопії чеі de фацъ лп Іаші аў цівратў кредінчіошіре лтпъръtессеі Рвсещі ші аў фъгъдвітў къ вор авea гріжъ de іерпатў ші de въхъреа пептрв 20.000 de осташі. Фвга лві Гіка Водъ аша dетпрінъ с'аў лптъмплатў, de аў лъсатў 3 твпврі, тълте стеагврі, тълтъ твніціе ші тълтъ зъхъреа. Dadix зіче, къ Кантемір, кът аў лптратў лп Молdова, цеара о аў сокотітў ка а са, ші кв атаре кввінте аў скрісў боіерілор ка съ се скоале съ прінdъ пе Гіка Водъ ші съ'лў dea Мвскапілор; чі боіерії тетвndвсе de пачеа de ла Првтў, de кареа лпкъ пв'шї зітасе, і-аў респвнсў, къ еї лпкъ пв потў фаче ачеаста, дрептў ачеea тъпііndвсе Minnixў, къ ар фі датў порвпкъ съ се пръdеze Молdова. Іаръ dвпъ зіса алтора Minnixў лпсвшї пъдъждвіа, къ лтпъръtеаса лї ва da лві Молdова. Ел ера съ се апвче съ батъ ші Бенdервл, кънd пачеа чеа de пъпасте de ла Бълград ші пре лтпъръtеаса Рвшілор о аў адвсў съ факъ пачe кв Поарта, ші съї лптоаркъ лпапої Молdова dітпревнъ кв Хотінвл. Гіка Водъ dвпъ ачеea п'аў domнітў атъта лп Молdова, кът съ поатъ вindека рапеле цереї din ресвоівл ачеста вените, пептрв къ с'аў тъзълітў лп анвл 1741 a дова оаръ. Dвпъ кът скріе Раічевічі, лп анвл 1740 Поарта аў порвпчітў, de аў тъіатў капвл драготапвлві Константін Гіка фрателві лві Грігоріе Гіка Водъ.“

Чі лптр'вnеле шаї кіар скріе Andреіў Волфў [12]), деспре лвкрвріле ачестеа, зікънd: „Цепераріал Комітвл Minnix лп 3 Івnіе din анвл 1739, аў порнітў кв 75.000 de осташі Рвсещі de ла Кіовіа, ші вenind ла марціnea Полоніеі, аў трекътў преste Ністрв лп Молdова, аколо лп раіаоа Хотінвлві ла сатвл Ставвчеан аў фъкътў таре бірвінцъ асвпра Тврчілор, dвпъ кареа лп 21 Авгвстў Калчівкў-Баша і-аў датў Хотінвл. Вn фечіор ал лві Dімітріе Кантемір Водъ лпкъ аў фостў de фацъ ла лвареа Хотінвлві ка Бріgadірів-Цепераріў. Рвшії лп стат ка ачела аў афлатў атвпчі Хотінвл, кът тълт аў dовъndітў dінтр'лнсвл, ші лптре алтеле аў афлатў лптр'лнсвл 150 de твпврі de чіоае. Фост'аў de фацъ ла бътаіа ачеаста лптре аціторіў Тврчілор ші Грігоріе Гіка кв 5000 de Молdовепі dінтре карії пвтаї 800 аў ретасў кв dъпсвл, чеілалці аў трекътў ла Рвші, ші ел аў требвітў съ ласе Іашіі скавпвл съў. Комітвл Minnix dвпъ ферічіта лнвінцере лп 11 Септевріе аў терсў ла Іаші, ші Молdовепіі с'аў лпкінатў лтпъръtессеі Рвсещі. Чі кърnd dвпъ ачеea аў врматў пачea лп Noевріе ші къпътънd Тврчії тоате лпапої,

Biblioteca Universitară "Ioan Popişteanu" - Universitatea Ovidius din Constanţa

Minnix къ оастеа са аў лъсатъ Молдова ші аў dосъ къ сіне мълдіме de Греч ші de Молдовені, карії се дпторнасе къ dънсул ла дптрареа луї дп Молдова, ші некънпрінзъндосе еї дп пачеа фъкътъ, пе пътеа ащепта вре о грацie de ла Търчі. Се зіче къ Minnix дп тот ресбоіул ачеста аў лъатъ de ла Търчі 800 de тънърі, ші къ аў dосъ къ сіне прадъ карea вълтеа 700.000 de пфънd-шерлінцї (сокотind тот шерлінгул дп doї галбені сау dукаці). Грігорie Гіка Водъ дптр'ачееа дълговеа ла Dънъре, ші кът аў ешітъ Москалії din Молдова, дndатъ с'аў дптърнатъ ла Іаші, ші аў domnітъ пънъ дп лъна луї Маіў din anul 1741, adекъ 5 anі ші 9 луні, кънd с'аў тъзълітъ, ші дп локул луї іаръші с'аў пусъ Konстантin Маврокордатъ къ a doua domnie. "

[1]) Samuel Klain. de Szad in Ms. Valachico loco ad Superiorem annum notato. [2]) Ioannes Szakadathi in Ms. Latino p. 117—127. [3]) Gebhardi in Historia Hungar. Part. 3. p. 410. seqq. [4]) Katona in Epitome Chronol. ad hunc. annum [5]) La Lande Tomo V. p. 136. [6]) Windisch S. 474. [7]) Büsching's Magazin III. Th. S. 490. [8]) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. II. p. 20. [9]) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. [10]) Generalis Bauer in Memoires. [11]) Engel in recent. Historia Moldaviae p. 301. [12]) Andreas Wolf in Historia Moldaviae Tomo II. p. 177. seqq.

UNIVERSITATEA OVIDIUS C-TA
BIBLIOTECA CENTRALĂ
Nr. Inv. 377395

INSTITUTUL PEDAGOGIC DE 3 ANI
BIBLIOTECA
CONSTANȚA

Biblioteca Universitară "Ioan Popișteanu" - Universitatea Ovidius din Constanța